THESAURUS LINGUAE LATINAE

This file contains a part of the *Thesaurus Linguae Latinae* (ThLL), published in print in Leipzig *et al.* 1900–. Please check on our website (www.thesaurus.badw.de) whether you have the latest version of the file (the version is indicated in the last line on this page).

The **abbreviations** used in the ThLL are explained in the *Index librorum*, which has basic information on all Latin texts from Antiquity (incl. chronology and editions). It is regularly updated and can be consulted on our website: www.thesaurus.badw.de.

Navigating in this file

This file has a **bookmark for every headword**, including those in the *Addenda et Corrigenda* (in vols. VII/2, IX/2, X/1, X/2, *Onomasticon* C & D). You can use the list of bookmarks for fast navigation and to get an overview over the entries. Please note that the list of bookmarks=headwords may not (yet) be complete.

Searching in this file

You can search through the bookmarks/headwords in many pdf-readers after activating the option 'include bookmarks' (or similar) in the search menu.

The file includes an uncorrected OCR text, which may be useful for copying short phrases. **You can search through the text, but may not find what you are looking for – even if the information is contained in the printed volume.** Due to the complexity of the typeface and the age of the print the searchable text (*behind* the page on the screen) is only partially correct and thus may differ from the digital reproduction (= what you see on the screen). **The text of the print** (and its digital reproduction) **is the only authentic version of our dictionary**.

For full-text searches you can use the ThLL-database published by *De Gruyter*™ (available in research libraries).

License and limitations of use

This work is offered to you under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND* license (explanation here). In addition, you are not allowed to print or modify (parts of) this file or to upload it to a public website (**no file-sharing**). We kindly ask you to respect these restrictions. Instead, please refer fellow researchers to our website. Continued access to this version of the ThLL depends on your acceptance of these conditions. Please also leave this page and the watermark in the file.

Further information

We are enthusiastic about cooperation with academic researchers anywhere in the world. Please include references to the ThLL in your publications where relevant. If you have a lexicographical question about the Latin of Antiquity which cannot be answered from the published volumes of the ThLL, please contact us; contact information is on our website: www.thesaurus.badw.de.

Enjoy working with the Thesaurus Linguae Latinae!

Michael Hillen, General Editor and Project Leader
Munich, February 2019

version 1 (6 February 2019)

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

EDITVS IVSSV ET AVCTORITATE
CONSILII AB ACADEMIIS SOCIETATIBVSQVE
DIVERSARVM NATIONVM ELECTI

VOLVMEN VII

PARS ALTERA

SECTIO II

L—LYXIPYRETOS

LEIPZIG

MCMLXX—MCMLXXIX

LIPSIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

L

*l. *littera undecima* (*decima*). 1 *de genere: neutr.*: PAVL. FEST. p. 85 unum (293 POMP. gramm. V 286, 34. *adde l. 4*). *fem.*: ? PLIN. *l. 18.* DIOM. gramm. I 424, 30 semivocalis liquida. MAR. VICTORIN. *l. 13.* CONSENT. gramm. p. 16, 10 N. duae ll (*seq.* unum l). *cf.* l littera: PAVL. FEST. p. 124. 147 CHAR. gramm. p. 6, 12 B. DIOM. gramm. I 452, 30 CONSENT. gramm. p. 21, 1 N. MART. CAP. 3, 241. *al.*
2 *forma* (*sc.* L) *explicatur allegorice*: GRAMM. suppl. 304, 9 scribitur semiobliqua, quae typum Iudaeorum ostendit, quia semiobliqua fuit (*vix sanum*). 306, 26 humiliatio figuratur virtu⟨ti⟩s Christi (*affertur Phil. 2, 7*). 3 *de pronuntiatione: quomodo fingatur in ore*: TER. MAVR. 230 sqq. adversa palati supera premendo parte obstansque sono quem ciet ipsa lingua nitens validum penitus nescio quid sonare cogit *eqs.* (MAR. VICTORIN. gramm. VI 34, 10 l, quae v. n. q. partem palati, qua primordium dentibus superis est, lingua trudente, diducto ore personabit). MART. CAP. 3, 261 lingua palatoque dulcescit (*inde restituendum* GRAMM. suppl. 307, 30). *quomodo sonet* (*cf. l. 48*): PRISC. gramm. II 29, 8 l triplicem, ut PLINIO (dub. serm. frg., *cf. l. 42*) videtur, sonum habet: exilem, quando geminatur secundo loco posita, ut 'ille ...', plenum, quando finit nomina vel syllabas et quando aliquam habet ante se in eadem syllaba consonantem, ut 'sol, silva, clarus ...', medium in aliis, ut 'lectum, lectus' (*item fere* MART. CAP. 3, 241). CONSENT. gramm. p. 16, 16 N. pinguius *debet proferri ante b c f g m p* ..., exilius *in initio verborum et in geminatione. de vitio q. e.* labdacismus *v. s. hac voce.* 4 *nominatur* el: PROB. inst. gramm. IV 49, 31 SERV. gramm. IV 422, 16 frg. Prisc. gramm. II 8, 18 POMP. gramm. V 101, 16. *ἴλλε*: PAP. Corp. 58 (*Antinoe, aet. inc.; iuxta* ἴφφε f, ἴμμε m, *sim.*). 5 *inter semivocales est*: TER. MAVR. 825 (*cf.* GRAMM. suppl. 304, 7). MAR. VICTORIN. gramm. VI 6, 20 *inter s. liquidas* (*cf.* DIOM. gramm. I 424, 30 PRISC. gramm. II 10, 5. GRAMM. suppl. 224, 19 l et r ... liquescunt [CARM. de alphab. 32 per carmina saepe liquesco *ego l*]). 6 *de usu in vocibus et syllabis*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 6, 18 immutabiles *inter semivocales* quattuor, l m n r, dictae sunt, quia in masculinis et femininis nominibus per nominativum casum positae in omnibus declinationibus manent (PRISC. gramm. II 21, 5 l n r *tantum*). FIN. METR. gramm. VI 229, 12 l et r, cum in eadem syllaba consonantibus postponuntur, ut 'clarus, frater', saepe deficiunt. PRISC. gramm. II 10, 5 l r, quae modo longam modo brevem post mutas positae in eadem syllaba faciunt syllabam. 21, 15 in verborum ... praeteritis perfectis solent omnes *consonantes* modo mutari modo manere exceptis l p s x (*afferuntur* caelavi, dolui, volui, mollivi). 7 *de similitudine et permutatione cum aliis litteris*: d: *v. vol. V 1, 1, 40 sqq.* r: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 172, 1 B. (*ex Romano*) si r littera praecesserit in quacumque syllaba, sequi debet l, ut 'augurale', contra si l praecesserit, sequi debet r, ut 'molare'. DIOM. gramm. I 452, 30 *commutantur inter se* (*e. g.* leriquias *pro* rel-). PRISC. gramm. II 29, 14 *transit* in r, ut 'tabula, taberna'. *v. etiam l. 35. 37 et cf. Plut. quaest. Rom. 54 p. 277 d* (*derivatur* macellum *a μάγειρος*) τὸ λάμβδα ... τοῖς ἀπολισθάνουσι τοῦ ϱ δι' ἀμβλύτητα τῆς γλώττης ὑπόκειται τραυλιζόμενον. s: VARRO ling. 5, 138 (*derivatur* pistrinum *a* pilum) l (*trad.* r) et s inter se saepe locum commutant. x: PRISC. gramm. II 29, 13 transit in x, ut 'paulum, pauxillum'. 8 *nota est: variorum vocabulorum*: CHAR. gramm. p. 6, 17 B. cum sola ponitur, Lucium significat, item numerum, cum quinquaginta significat (*al.*; PRISC. gramm. III 407, 1 *adicitur* teste Apollonide et Lucio Tarrhaeo). *cf. indices* CIL. *puncti cuiusdam in figura geometrica*: VITR. 9, 7, 5. *B.*

labadeon *v.* lib-.

labandāgo, -inis *f. orig. inc. significat instrumentum decapitandi, fort. securim bipennem* (*c.* λάβρυς *confert Usener, Kl. Schr. II 353*): LVCIF. moriend. 14 p. 314, 3 nihil refert, utrum ... an securi caput auferas ..., -e magnis viribus conatus uno vastissimo ictu longe a me meum caput excutias an ... sagitta ... in meo corpore ludas.

labanter *v.* labo.

labarum, (-ī) *n. et* (*p. 762, 17, cf. p. 762, l. 13*) **-us,** -ī *m. orig. inc., fort. gall., cf. Walde-Hofmann I 737 et Egger, SBWien 234, 1, 1960, 14 sqq. cum* 2. labor *conferre videntur Greg. Naz. orat. 4, 66 καμάτων λυτήριον ὃν τε καὶ κατὰ Ῥωμαίους ὀνομαζόμενον* (*sc. σύνθημα*). *Sozom. 1, 4, 3 ταῖς καμνούσαις φάλαγξιν ... παρεῖναι ἐκέλευσε* (*sc. τὸ λάβωρον, sicut veriloquii gratia scribit* [*var. ll.* -ουρον, -ορον, *cf. l. 76*] 1, 4, 1. 9, 4, 6). *gen. pl.* -um COD. Theod., Iust. GLOSS. bandus vel sceptrum. -a: forte signa sunt et vexilla. vexilla et -um idem sunt. *servatur in sermone graeco aetatis Byzantinae.*

1 *usu originario significat vexillum a Constantino factum secundum illam visionem, quam habuit ante pugnam ad pontem Milvium commissam* (*v. Grosse, RE XII 240 sqq. et Egger l. c.*): EVSEB. (?) vita Const. capit. 1, 31 ἔκφρασις σταυροειδοῦς σημείου, ὅπερ νῦν οἱ Ῥωμαῖοι -ον (λάβορον V^1) καλοῦσιν. RVFIN. hist. 9, 9 p. 829, 9 signum, quod in caelo sibi fuerat demonstratum, in militaria vexilla transformat ac -um, quem dicunt, in speciem crucis dominicae exaptat (*om. gr.*). PRVD. c. Symm. 1, 487 Christus purpureum gemmanti textus in auro signabat -um (*var. ll.* lavarum, lavacrum). SOZOM. 1, 4, 1 ἐκέλευσεν ἄνδρας ἐπιστήμονας χρυσῷ καὶ λίθοις τιμίοις εἰς σταυροῦ σύμβολον μετασκευάσαι τὸ παρὰ Ῥωμαίοις καλούμενον -ον *eqs.* (*inde* CASSIOD. hist. 1, 5, 3 transformare signum, quod -um vocabatur).

2 *transfertur ad alia vexilla*: AMBR. epist. 40, 9 huic *comiti* vexilla committes victricia, huic -um hoc est Christi sacratum nomine ... ? COD. Theod. 6, 25, 1 (= Iust. 12, 18, 1; *cf. utrobique* tit.) praepositi -um (laborum *var. l.*). SOZOM. 9, 4, 6 θάτερον δὲ τῶν σκήπτρων, ὃ -ον Ῥωμαῖοι καλοῦσι, ... λαβὼν *sc.* Στελίχων. PS. FVLG. RVSP. serm. 60 p. 930^{CD} super -a fulget terreni regis triumphus martyris *Laurentii* ...; o -um dominicae crucis, quem portabat cervicibus suis ...; -um ... non gemmis infixis pannum habebat purpureum, sed cum vulneribus salvatoris in sanguine uvae pallium purpuratum. ACT. Archel. 41, 10 rex adveniens ad urbem suam praemittit ... signa, dracones, -os.

labāsco, -ere *et* **-or,** -ī. *a* labare; *cf.* MACR. exc. gramm. V 650, 22 PRISC. gramm. II 428, 7. 429, 2 III 471, 9 EVTYCH. gramm. V 470, 7. *cum* labi *iungit* DIOM. gramm. I 343, 7. *non leguntur nisi formae praesentis, cf.* PRISC. gramm. II 560, 3. *depon.* (*cf.* labi *necnon* labesci, labisci): VARRO *l. 30, vix etiam* ACC. *l. 29* (*utrumque locum affert* NON. p. 473, 6 '-o[r]' pro labor). [*in codd. dett. variat c.* labesco.]

1 *usu originario fere i. q. labefactari, labare incipere*: PLAVT. Rud. 1394 (*servus de lenone, qui cum domino litigat*) leno -it (*sim.* TER. Ad. 239 -it [DON.: inchoativum verbum est, μεταφορᾷ ab arbore ... facta *eqs.*]). TER. Eun. 178 -it victus uno verbo quam cito (SCHOL. p. 97, 30 mollescit. SCHOL. Bemb.: labi incipit, nutat). ACC. trag. 684 nullum est ... cor tam ferum, quod non -at (-atur *vel* labescat *codd.*) lingua, mitiscat malo. VARRO frg. Non. p. 473, 10 vidit misericordia -i (-ere *Müller*) mentem infirmam populi. LVCR. 1, 537 quo quaeque magis cohibet res intus inane, tam magis ... temptata -it (*530* labare). 4, 1285 quod crebro tunditur ictu, vincitur in longo spatio tamen atque -it. GELL. 15, 2, 7 neque mentem animumque eius consistere, sed vi quadam nova ictum -ere (*cf. 15, 2, 4* labefacere). SYMM. epist. 4, 34, 4 -it fides. HYMN. Ambros. I 9, 12 ut culpa quam nox intulit, lucis -at munere. AVG. quant. anim. 24, 46 munitio illa definitionis -it. CYPR. GALL. Ios. 268 (*antea*: pavet). SIDON. epist. 5, 10, 2 corporis decoramenta currentis aevi profectu defectuque -unt. CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 37, 9 non inpendio emolienda sunt, quae per se -unt. 2, 3 p. 109, 21 ne ... sententia tibi placita -at. ENNOD. epist. 6, 32, 1 p. 167, 16 qui nullo -it incerto. opusc. 1, 29 p. 269, 17 -it fortium conscientia. 2 *abusive fere pro verbo q. e.* labi: ITALA Sirach 19, 16 (Ps. Orig. in Iob 2 p. 494^{A}) est qui -it (*i. peccat*) in verbo vel in ore et non ex corde (*gr.* ὀλισθάνων, *Vulg.* labitur, *Ps. Orig. in explicatione* lapsus est). RVFIN. Orig. in Rom. 9, 32 p. 1233^{B} -entibus quotidie diebus.

compos.: collabasco.

?**labātōrium** (lāb-?), -ī *n. orig. inc. genus ornamenti muliebris* (*cf.* amictorium, cinctorium, fibulatorium): CASSIOD. hist. 10, 20, 3 milites ... praedam circa mulierum ornamenta faciebant zonas aureas, dextralia, monilia, -a (lib- *recc.*, lav- *edd.*), anulos, diademata *eqs.* (*Sozom. 8, 23, 3 ὅρμους καὶ ζώνας χρυσᾶς καὶ περιδέραια καὶ στρεπτούς*).

AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 1, 1 **labd** (*var. ll.* labehd, labda *sim.*) littera duodecima *alphabeti Hebraici* incipit, cuius interpretatio 'cor' vel, ut alia habet interpretatio, 'servo'.

labda *indecl. n. et* **-a,** -ae *f.* (*l. 62. 77, cf. l. 74*), λάβδα. *litt. graecis* TER. MAVR. *et per notam* AVSON. *scrib. etiam* lapda; lauda *vel* lauta (GROM., *in var. l.* BOETH., ISID., *cf. p. 763, 2; sec. gr.* λαύδα *i.* lavda, *cf. Schwyzer I 198 litt. β*); *praeterea* lambda (IREN., MART. CAP. *al.*; *sec. gr.* λάμβδα, *cf. Schwyzer I 140, 2*) *vel* lamda.

1 *cum certo respectu*: **a** *usu obscaeno*: VARRO Men. 48 [i]psephistis dicite -[e]ae (*i.* λαικίζετε, *fellate, cf. Heraeus, Kl. Schr. 222, 1*). AVSON. 87, 8 p. 344 P. cui ipse linguam cum dedit suam, Λ est. **b** *notae*: *in arte gromaticorum*: GROM. p. 322, 19 casa per Λ -a nomen habens. *in arte musica*: MART. CAP. 9, 943 quae *chorda* ... -a supinum (*v. app. crit.*) pro nota habebit (BOETH. mus. 4, 3 p. 310, 16). BOETH. mus. 4, 3 p. 310, 14 iota et -a iacens (p. 310, 17 conversum. p. 312, 4). *designat ordinem monachorum*: PALLAD. hist. mon. I 19 p. 296^{D} saluta zetha vel -a *ordinem*. *in re militari*: ISID. orig. 1, 24, 2 cum ... inperitiam significare vellent, -a (*i.* λιποτάκτης *vel* λείπων, *cf. Watson, JRS 42, 1952, 62*) littera usi sunt *in breviculis*. *ponderum*: ISID. orig. 16, 27, 4 -a Graecum per medium sui I Latinum adiectum significat libram. 16, 27, 6 T Latinum in fine habens -a Graecum (-am graecam *K*) significat talentum.

2 *in univ.*: QVINT. inst. 1, 11, 5 rho litterae *neglegenter pronuntiatae* ... -a succedit. TER. MAVR. 262. 336. 339. IREN. 1, 16, 2 (9, 2 H.) M litera ex duobus -is ΛΛ consistente.

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

labdacismus, -ī *m.*, λαβδακισμός. *litt. graecis l. 14.* *scrib.* lauta- *in codd.* CONSENT. (*cf. Niedermann, RevPhil. III 22, 1948, 14*). *de variis elocutionis vitiis* (*cf. Cousin, Etudes sur Quint. II 99*): 1 *definitiones*: DIOM. gramm. I 453, 8 -i *sunt* ..., si lucem prima syllaba vel almam nimium plene pronuntiemus. SERV. gramm. IV 445, 12 -i fiunt, si aut unum ⟨l⟩ tenuius dicis [solocismum], ut Lucius, aut geminum pinguius, ut Metellus (*cf.* POMP. gramm. V 286, 34 CONSENT. gramm. p. 16, 5 N. *paulo aliter* ISID. orig. 1, 32, 8 -us est, si pro uno l duo pronuntientur, ut Afri faciunt [*cf. l. 21*], sicut 'colloquium' pro 'conloquium' *eqs.*). MART. CAP. 5, 514 *compositionis* vitium maximum est ... iotacismos, -os et myotacismos non vitare; ... -us *est*, ubi l plurimum dissonat, ut si dicas: sol et luna luce lucent alba leni lactea. 2 *exempla* (*inter vitia*): QVINT. inst. 1, 5, 32 vitia oris et linguae: ἰωτακισμούς ⟨et μυτακισμούς⟩ et λαβδακισμούς ... feliciores fingendis nominibus Graeci vocant. SACERD. gramm. VI 454, 25 (nattacismi *trad., rest. Keil, v. app. crit.*). DON. gramm. IV 393, 1 sunt ... malae conpositiones ..., quas non nulli barbarismos putant, in quibus sunt myotacismi, -i, iotacismi, hiatus, conlisiones (*cf.* SERV. gramm. IV 445, 27 non erit barbarismis adplicandus iotacismus et -us). DIOM. gramm. I 453, 4 SERV. gramm. IV 445, 7 MART. CAP. 5, 514 POMP. gramm. V 286, 7. 287, 5 -is scatent Afri *eqs.* (*cf. l. 9*). CONSENT. gramm. p. 14, 20 N.

labdea *v.* labda *p. 762, 62.*

labdoīdēs *adi.*, λαβδοειδής. PS. SORAN. quaest. med. p. 366, 1 quae *consutio* ... in occipitio est super cervicem, lapdoitis.

labe, λαβέ. VARRO Men. 498 δὸς καὶ λαβὲ fervit omnino. CIL XIII 10018, 108 (*in vase potorio*) -e.

labea (labia), -ae *f.* [*cf.* 1. labium, 1. labrum *necnon* lambo; *cum lat.* lab- *coniungendum videtur quamvis repugnante vocali a germ.* lep- *in theod.* Lippe; *ceterum v. Walde-Hofmann I 738 sq. L.*] *de genere*: NON. p. 210, 26 -ea ... feminini *generis* (*opp.* labium). -ia *probatur vix ante* APVL. (*exempla cetera formae* labiis *potius ad* 1. labium *traximus, dubitamus de forma* labia⟨s⟩ NOVIO *vindicata p. 776, 54*); *nom. sg. cum n. pl.* labia *confundunt* ITALA, ORIBAS., GLOSS. NOT. Tir. 78, 48 -ia (*nisi n. pl., sed antea*: labrum, labellum). *de notione*: CHAR. gramm. p. 131, 6 B. deminutio labella, non -iae (*Keil*, -ios *N*, -ias *C*), ut quidam volunt. DON. Ter. Eun. 336, 2 (*v. p. 774, 62*) -eae (*Klotz*, labrae *codd.*) asinorum proprie dicuntur (*cf. infra l. 71 sqq. et* SCHOL. Bemb.: quantum Donatus commentator V⟨e⟩rg⟨ilii⟩ refert, -eae dicuntur inferiores). GLOSS. III 555, 64 cilis (*i.* χεῖλος, *nisi* χελλη): -ia (620, 22). *legitur inde a* PLAVTO; *v. p. 774, 52 sqq.*

fere i. q. labrum (*metonymice l. 67*): 1 *significatur extrema pars oris animantium*: a *hominum* (*iuxta* labrum *l. 53. 55*, rostrum *l. 46; in fabulis Atellanis fortasse de labris insignibus bucconis, sed apud* APVL. *etiam de labris mulierum*): PLAVT. Stich. 723 tibicen, ... refer ad -eas tibias. LVCIL. 336 rostrum -easque (*Bentinus*, labe atque *codd.*) ... percutio dentesque ... discutio. 584 Zopyrion -eas caedit utrimque secus (NOVIVS Atell. 51 homini -eas pugnis caedere). TITIN. com. 172 -ea[t] semper facito rictu rideat. POMPON. Atell. 144 tibi cum tunderem -eas lubens. 156 rictum et -eas cum considero. 158 qui nondum -eas lirarit mihi. NIGID. frg. Gell. 10, 4, 4 'vos' cum dicimus, ... -eas (*var. ll.* -ias, labra *sim.*) sensim primores emovemus ...; at contra cum dicimus 'nos', ... *non* proiectis labris pronuntiamus, sed -eas quasi intra nosmet ipsos coercemus. CARM. Gell. 19, 11, 4 anima ... cucurrit ad -eas (-ias Macr. Sat. 2, 2, 17) mihi (*infra*: labra). GELL. 18, 4, 6 rictu oris -earumque (*var. ll.* -iorum, labrarum) ductu contemni a se ostendens ... rem. APVL. met. 1, 19, 9 necdum satis extremis -iis summum aquae rorem attigerat (9, 23, 1 inchoatum gustum e. -iis contingebat adulescens). 2, 24, 3 inlibatae -iae *mortui*. 10, 22, 1 -ias *matronae* ... modicas ambroseo rore purpurantes tam amplo ore ... saviari. 10, 28, 4 semihiantes adhuc compressit -ias et ... exanimis corruit *uxor medici*. VVLG. Sirach 26, 28 non iustificabitur caupo a peccatis -iae (*var. ll.* labii, labiorum, *cf. p. 774, 77; gr. deest*). GREG. TVR. in psalm. p. 876, 44 quod ipse *deus* -iae nostrae tribuat. ORIBAS. eup. 4, 57 La p. 574 ut neque -ia neque facies ab hieme scindatur (*nisi n. pl., cf. Aa*). TAB. devot. Audollent 135^A os bucas dentes -ias (*cf.* labras *iuxta* labra *in defixione CIL* I^2 *2520*). *metonymice i. q. lingua, vox* (*cf.* 1. labium): ITALA gen. 11, 1 (Chron. Alex. chron. I p. 94, 22) fuit omnis terra -ia et vox una omnibus (*cf.* 11, 6 [*ibid.*] ecce -ia et vox omnibus una. *utroque loco gr.* χεῖλος, *al. cum Vulg.* labium; *n. pl.* labia *11, 9* [*ibid. et al., cf. Vulg.*]). b *asini* (*cf. supra l. 38*): APVL. met. 3, 24, 5 iam facies enormis et os prolixum ... et -iae pendulae (7, 3, 4 quanquam nimia rutunditate p. vibrassem -ias). 3, 25, 1 postrema deiecta -ia ... ad illam tacitus expostulabam (10, 16, 9 contorta in modum linguae p. -ia ... calicem ... perduxi). 3, 27, 3 nimium ... porrectis -iis ... corollas adpetebam. 3, 29, 6 -iis undantibus adfecto *rosas*.

2 *significatur margo rerum*: CATO agr. 20, 2 (*in descriptione trapeti*) -eam bifariam ... habea⟨n⟩t *cunicae* (*de re v. Hörle, Catos Hausbücher 191 sq.*). ORIBAS. syn. 4, 40, 5 Ab p. 42 -ia vasae spungia est detergenda (*gr.* χείλεσιν, *La* labris).

epitheta notabiliora (*cf.* 1. labium, 1. labrum): extrema *l. 58*, postrema *l. 73.*

deriv.: labeo, labeosus. *cf.* labeonia.

lābebundus, -a, -um. *a* labi. *i. q. labens, labundus*: TIBERIAN. carm. 1, 14 fluenta -a (-bib- *Baehrens*) guttis ibant lucidis.

lābēcula, -ae *f.* *a* labes *deminutive.* *i. q. macula ignominiosa*: CIC. Vatin. 41 cum ... clarissimo viro nonnullam laudatione tua -am adspergas (*cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 152, 3 -am: notabile ⟨ὑποκοριστικόν⟩).

labefacio, -fēcī, -factum, -facere. [*a* labare *et* facere. *L.*] *de accentu*: GRAMM. suppl. 177, 10 '-is' ... accentum habet paenultima, licet sit brevis. *de formis v. l. 16.* NOT. Tir. 68, 63 -it. 68, 64 -ecit. 68, 65 -ctum. *de notione*: SYNON. Cic. p. 435, 31 (*mire inter intrans., fortasse confusa lemmatum serie*) nutat. labat ... -it. labitur. labefactat *eqs.* GLOSS. δλισθοποιῶ. -fio: δλισθαίνω. -it: commovet, concutit, convellit. subducit. -ere: dissolvere. -ecit: loco movit, vitiavit. *legitur inde a* TER.; *de ratione intercedente inter voces q. s.* -ere *et* labefactare: *1) auctorum usus*: labefactare *praefert* CIC. (*ca.* 50^{ies}, -ere *ter in oratt.*), -ere TAC. (6^{ies}, labefactare *semel*); *ceteri fere rationem infra descriptam sequuntur.* *2) formarum distributio* (*ad rem v. Leumann, Kl. Schr. 279; respiciuntur omnia exempla usque ad* APVL.): *in stirpe perf. praevalent* -feci (8^{ies} *inde a* TER., -factavi *quater apud* CIC.) *et* -factus (26^{ies} *inde a* CIC. [*bis*], CAES., -factatus *rarius excepto* CIC. [8^{ies}, *sed hic illic var. l.* -factus]); *in stirpe praes. praevalet* -factare (75^{ies} *inde a* PLAVTO, *maxime in prosa*; -facere *quinquies inde a* SEN. *phil., sed* collabefio *iam* LVCR., CAES.). *3) notionum in usu differentiae infra apparent; nota p. 765, 84.*

i. q. statu concusso infirmare, corrumpere sim. (*unde quis moveatur, indicatur per abl. separ. l. 71* [*e sermone gladiatorio?*], de *l. 81*, ab *l. 54; ceterum accedit ad p. 765, 14, acc. graecus* animum *p. 765, 1*): 1 *proprie et in imagine*: a *generatim, sc. inclinando, evertendo, subruendo sim.*: α *vario usu*: TER. Ad. 244 omnes dentes -ecit mihi. LVCR. 5, 653 sol ... suos efflavit languidus ignes concussos itere et -ctos aere multo. CAES. civ. 2, 22, 1 deiecta turri, -cta magna parte muri (*cf.* SEN. dial. 2, 6, 4 munimenta incussu arietis -fieri). OV. met. 2, 402 moenia caeli circuit, et ne quid -ctum viribus ignis corruat explorat. 3, 70 *hastile*, ubi vi multa partem -ecit in omnem, vix tergo eripuit. 8, 774 -cta ... ictibus ... arbor corruit (*cf.* 12, 329 -cta ... robora *quercus*). fast. 2, 59 cetera *templa* ne simili caderent -cta ruina (*de aedificiis ut*: TAC. ann. 1, 75, 2 mole publicae viae ductuque aquarum -ctas aedes. SVET. Nero 38, 1 bellicis machinis -cta *horrea* [*imitatur Oros. hist. 7, 7, 5* insulae ... labefactatae]). VAL. FL. 8, 357 fluctu puppis -cta reverso solvitur. TAC. ann. 4, 13, 1 motu terrae -ctis *civitatibus* (*nisi pertinet ad 2*). SVET. Cal. 57, 1 simulacrum Iovis ... tantum cachinnum repente edidit, ut machinis -ctis opifices diffugerint. AVSON. 368, 14 p. 94 P. si quid numero minuatur, summa *mundi* vacillat convulsaeque ruunt -cto corpore partes. PROB. Verg. georg. 2, 478 *terrae motu* fundamenta quassantur et his -ctis (labefactatis *V*) superiora continuantur. *in imagine*: LVCR. 3, 593 (*de defectione animae*) saepe aliqua tamen e causa -cta videtur ire anima ac toto solvi de corpore velle. 4, 1114 in Veneris compagibus haerent, membra voluptatis dum vi -cta liquescunt (*cf.* VERG. Aen. 8, 390 medullas intravit calor et -cta [calefacta *R*] per ossa cucurrit [PRVD. psych. 329]). β *c. respectu solvendi, dissolvendi sim.* (*notio imprimis poetica, quae ex usu Lucretiano fluxisse videtur, v. l. 45*): VERG. georg. 2, 264 optima putri arva solo: id venti curant gelidaeque pruinae et -cta movens ... iugera fossor. OV. Pont. 3, 7, 6 quid portet iam nostis epistula, quamvis charta (*var. l.* cera) sit a vinclis non -cta suis (*var. l.* meis). SEN. nat. 4, 5, 3 *nivem* teneram et -ctam (*opp.* fixam et duram). SER. SAMM. 602 -cta ... saxa *vesicae* remittet *caprae umor*. PRVD. perist. 11, 119 scissa minutatim -cto corpore frusta carpit spinigeris stirpibus hirtus ager (*de homine ad equos alligato et per agros tracto*). b *speciatim, sc. infirmanda valetudine*: SIL. 1, 256 *Hannibalem* nec pulvere fessum agminis ardenti -ecit Sirius astro. TAC. hist. 2, 93, 1 obnoxia morbis corpora ... aestus impatientia -ecit.

2 *translate* (*hic illic imagine servata*): a *vario usu* (*argumentis l. 75, cf. p. 765, 76 sqq.*): CIC. Manil. 19 haec fides ... pecuniarum, quae Romae ... versatur, inplicata est cum illis pecuniis Asiaticis ...; ruere illa non possunt, ut haec non eodem -cta motu concidant. har. resp. 6 *Carthaginem* a multis imperatoribus obsessam oppugnatam -ctam (*var. l.* labefactatam) paene captam ... solus evertit *Scipio*. 60 (*de rei publicae statu*) haec si undique fulciamus iam -cta. SALL. or. Lep. 24 quibus *rebus secundis* -ctis. LABER. mim. 104 quem ... nulla auctoritas movere potuit in iuventa de statu: ecce in senecta ut facile -ecit loco ... *Caesaris* oratio (*locutio e sermone gladiatorio translata esse videtur, cf. p. 765, 9. 766, 13*). TAC. ann. 4, 60, 2 *Drusum sperare principis locum*, si *Neronem* priorem aetate et iam -ctum demovisset. 6, 29, 3 nihil hunc amicitia Seiani, sed -ecit ... Macronis odium. ARNOB. nat. 2, 56 quibus *argumentis* et sua decreta confirment et aliorum ... -ant scita. PRVD. ham. 207 exitium subverso praeside *homine* mundus sortitur mundique omnis -cta supellex (*cf. 215* lapsus). perist. 3, 106 te ... -cta domus (*sc. parentes*) prosequitur. CYPR. GALL. iud. 425 faciles ... dabat *Iudaea* -cta triumphos. MIRAC. Steph. 2, 3 quid ageret ita (*sc. vino in vasis corrupto*) rei -ctae suae dominus ... ? EXC. barb. chron. I p. 283, 160 Nero de imperio -ctus est. VITAE patr. Iurens. 1, 17 p. 142, 11 *diabolus* more solito -ctus ad aerias sese contulit auras. b *spectat ad statum vel iudicium animi*: CIC. Sest. 101 quem numquam ulla vis, ullae minae, ulla invidia -ecit (*opp.* restitit. *cf. l. 70*). VERG. Aen.

[*Flury*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 395 Aeneas ... animum -ctus amore (*cf.* SIL. 3, 557 Venus ancipiti mentem -cta timore). OV. met. 10, 375 ut ... securi saucia trabs ..., quo cadat, in dubio est ..., sic animus vario -ctus vulnere nutat *sc. amore* (SEN. epist. 76, 17 cetera, quae cupiditates nostras inritant, deprimunt quoque animum et -unt. *cf.* Tro. 950 -cta mens succubuit. GELL. 15, 2, 4 -ere et inminuere hominum mentes solet *ebrietas*). VAL. MAX. 4, 3 ext. 3 Phryne pulchritudine sua nulla parte constantissimam eius *Xenocratis* abstinentiam -ecit. VAL. FL. 7, 175 quīs *cingulis Veneris* mota loco -ctaque cessit *Medea.* TAC. ann. 15, 51, 1 primores ... -ere et conscientia inligare conisa est *Epicharis.* GELL. 17, 15, 1 instantiam vigoremque mentis. PS. LACT. opif. interpol. 19, 8 § 3 ut concussa et -cta firmetur *virtus.* DON. Ter. Hec. 108, 2 (*de persuasione servi*) quasi ex parte -ctus est. CLAVD. 3, 14 -cta cadebat relligio. AVG. quaest. hept. 7, 50 dissolutio disciplinae ... ad ea *immunda* manducanda eos -erat. VITA Amator. (BHL 356) 9 p. 54B graviter vulnerata sum ac -cta contumeliis.

deriv.: labefactio, labefacto, labefactor (?).

compos.: collabefio, illabefactus.

labefactātio, -ōnis *f.* *a* labefactare. 1 *vi passiva i. q. vacillatio*: PLIN. nat. 23, 56 *acetum* inhibet ... dentium -em. 2 *vi activa i. q. eversio, debilitatio*: QVINT. inst. 8, 4, 14 (*de Cic. Catil. 1, 3; v. p. 766, 28*) mediocris -o *rei publicae.* COD. Theod. 4, 9 (8), 5, 5 non erit inpunita -o (*var. l.* -factio) adque oppugnatio libertatis. ENNOD. opusc. 5, 1 p. 394, 1 -o nostra caelestem hominem ... conponit ad frugem spiritus. CHRYSOST. hom. V 913D *cum Ninivitarum civitas* a cunctis expectaretur terribili -e deleri (*antea*: labefactari).

labefactio, -ōnis *f.* *a* labefacere. 1 *i. q. eversio, destructio*: OROS. hist. 7, 41, 8 quandoquidem, etsi cum -e nostri, tantae gentes agnitionem veritatis acciperent. AVELL. p. 580, 13 in -em eorum (*sc. dogmatum*) videtis haereticos ... pugnare (*gr.* ἀνατροπήν). GREG. M. moral. 14, 43 de multimoda -e ecclesiae ... adiunxit (*Iob 19, 10*): 'destruxit me undique *eqs.*' 2 *abusive fere i. q. labes*: VITA Roman. rec. (BHL 7306) 1 p. 178, 21 *spiritus sanctus* corda purificat et ab omni -e peccati custodit.

***labefacto,** -āvī, -ātum, -āre. *a* labefacere (-factus). *formae notabiliores*: -arier TER. Eun. 509, -arat CIC. Verr. II 3, 47, -asse LEX met. Vipasc. frg. 2, 33 SCHOL. Cic. Bob. p. 141, 5 (*non inveniuntur formae perfecti longiores*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 433, 15 lacessere ... -are. convellere *eqs.* p. 435, 31 (*inter intrans., v. p. 764, 10*). GLOSS. -at: ἀνατρέπει, σαλεύει. subvertit aut foedat. -are: circumvenire, conquassare vel evertere. -ari: corruere, infirmari sive corrumpi. temptari, sollicitari. *v. etiam l. 53.* *legitur inde a* PLAVTO; *v. p. 764, 14sqq.* [*variat in codd. cum* labefacio (*maxime p. p. p.*). *dub. trad.*: IVL. VICT. rhet. 6, 2 p. 399, 3 (male facere *coni. Halm*). AMM. 26, 7, 16.]

I *fere i. q. labefacere* (*plus valet quam* temptare *l. 78. p. 766, 48, minus quam* evertere *p. 766, 21. 32. 41,* pervertere *p. 766, 18. 33,* movere *l. 55,* funditus tollere *p. 766, 2,* -ari *minus quam* concidere *sim. l. 70. p. 766, 30. 68; c. abl. separ. l. 60. p. 766, 65,* ab *l. 74; in lusu verb.* 'ad labem -are' *p. 766, 84*): A *incorporaliter*: 1 *statu animi vel morum infirmando*: a *aliquem*: PLAVT. Merc. 403 (*pater filio persuadens secum loquitur*) -o paulatim. TER. Eun. 509 me video ab ea astute -arier (SCHOL. p. 104, 7 pro nihilo duci vel seduci vel decipi). CATVLL. 69, 3 si illam *feminam* rarae -es munere vestis aut ... deliciis lapidis. CIC. ad Brut. 1, 10 (9, 18 Sj.), 5 ita multi -ant *Octavium*, ut ne moveatur interdum extimescam. IREN. 5, 12, 6 (5 H.) a malitia ... -tum (*var. l.* labefactum) *hominem.* HEGES. 5, 46, 2 plurimi *hostium* coepere graviore victorum indignatione -ari. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 41, 23 sequimur quae ab eo sunt iudicata, formidantes ne tantorum communione -emur (*gr. I 1, 1 p. 92, 28* ἀπολισθεῖν τῆς ... κοινωνίας). *cum colore terrendi*: SVLP. SEV. dial. 3, 11, 3 totis animis -ti mussitare et trepidare coeperunt. b *aliquid*: CIC. Cluent. 194 fidem pretio -are (LIV. 24, 20, 15 TAC. ann. 13, 21, 4 TERT. bapt. 2 p. 201, 17. resurr. 36 p. 78, 1 resurrectionis [*cf.* 31 p. 69, 18 fiduciam r.]. CYPR. epist. 67, 8 f. pariter ac veritatem. *aliter p. 766, 51*). Phil. 4, 13 *virtus* numquam vi ulla -ari potest, numquam demoveri loco (AVG. civ. 1, 31 p. 48, 23 D. -andam enervandamque). fin. 3, 70 utilitates poterunt eas -are atque pervertere *sc. iustitiam et amicitiam* (Lael. 34). fam. 5, 13, 2 quae cogitatio cum mihi non omnino excidisset ..., vi tamen tempestatum ... erat aliquantum -ta atque convulsa. FRONTO p. 164, 18 v. d. H. (= p. 173 N.) ad iustitiam iudicis -andam vel de vera sententia deducendam. CYPR. Fort. 10 p. 334, 4 nec mentem -et humana infestatio, sed corroboret fidem divina protectio (GREG. M. moral. 22, 1 a spei fiducia m. suam -ari considerat *Iob*). AVSON. 434 p. 386, 7 P. Iuno ... vigilias eius *Iovis* uxoriis -at illecebris. *al.*

2 *sententiis sim. debilitandis* (*maxime disputatione*): RHET. Her. 2, 20, 31 adversariorum argumentationes ... in omnibus partibus temptare et ab aliqua parte -are. CIC. Cluent. 6 si eam *opinionem mentibus comprehensam* ratio convellet, si oratio -bit, si denique veritas extorquebit. part. 95 dissuadentibus ... utilitas -anda est. 103 ad -andam rationem (AVG. mag. 5, 15). fin. 1, 43 ne invidia verbi (*sc. voluptatis*) -etur oratio mea. ac. 1, 33 Aristoteles ... primus species (*sc.* ἰδέας *Platonis*) ... -vit. 2, 10 *causa* etsi hesterno sermone -ta (*var. l.* labefacta *usu ab illa voce alieno praeter p. 764, 75*) est, mihi tamen videtur esse verissima. 2, 16 definitiones (AVG. c. acad. 1, 9, 24 p. 22, 13). 2, 36. div. 1, 8 disputatio Cottae quamquam -vit sententiam meam, non funditus tamen sustulit (EPIST. pontif. 294 Migne 20, 505A [*gr.* μειοῦν]. AVELL. p. 21, 3). LVCR. 1, 694 *Heraclitus* contra sensus ab sensibus ipse repugnat et -at eos, unde omnia credita pendent (*aliter infra l. 56*). QVINT. inst. 2, 13, 14 (*de praeceptis universalibus*) raro ... reperitur hoc genus, ut non -ari parte aliqua et subrui possit. ARNOB. nat. 2, 10 alter alterius -ant destruunt convelluntque decreta. 2, 56 -are, dissolvere studio contradictionis. 7, 46 -amus et destruimus veritatem (*cf. p. 765, 65*). FIRM. math. 1, 1, 2 quasi per cuniculum quendam ad -andam hanc totam scientiam ... inrepere. *al.* *oratorem ipsum* (*per translationem e sermone gladiatorio factam, cf. p. 764, 70*): CIC. div. in Caec. 44 numquam ingenio me suo -are atque infirmare conabitur *adversarius* (*ibid.* opprimet, pervertet *al.*).

3 *qualibet oppugnatione, machinatione sim.*: a *spectat ad rem publicam eiusque acta vel instituta*: RHET. Her. 4, 39, 51 aliorum caput obpugnans, aliorum domum ... perfringens, rem publicam funditus -ans (CIC. Mur. 90 Sest. 28. Vatin. 19 non -tam [*var. l.* labefactam] r. p. ... neque conquassatam civitatem, sed captam hanc urbem atque perversam. fin. 1, 43 *cupiditates* universas familias evertunt, totam etiam -ant saepe r. p. Cato 20). 4, 53, 66 quam *Romam* ... Kartago ... -are non potuit, eam patimini nunc ab homunculis deterrumis proteri atque conculcari? (*inde* DECL. in Catil. 85). CIC. Caecin. 70 leges ac iura (dom. 80 iura *sancta.* LIV. 3, 64, 2 iura plebis -ta [*var. l.* labefacta]. 5, 10, 11 -andae legis. DECL. in Catil. 72 leges nostras atque auctoritatem senatus crudeliter -antem). Cluent. 57 rem ... iudicatam (*cf.* Sull. 64 iudicium). Rab. perd. 3 auxilia rei publicae -ari convellique. Catil. 1, 3 Ti. Gracchum mediocriter -antem statum rei publicae (FLOR. epit. 3, 23, 3 conpositae civitatis. PANEG. 4, 6, 6 *Romae.* OROS. hist. 5, 17, 1 status imperii Romani ... ita -tus [*var. l.* labefactus] est, ut paene ... concideril). dom. 109 ea (*sc. religionibus tuta et sancta*) iste non solum ... -vit, sed etiam ... evertit. rep. 2, 7 -tam diu et Carthaginem et Corinthum pervertit *dissipatio civium.* off. 2, 78 fundamenta rei publicae. *al.* LIV. 38, 30, 3 morem. VAL. MAX. 2, 2, 1 taciturnitatem *senatorum.* VLP. dig. 49, 18, 2 immunitatem. *al.* b *usu vario*: CIC. inv. 1, 3 malitia pervertere urbes et vitas hominum -are assuevit (Cael. 28 ut nullius vitam -ent, nullius domum evertant *cupiditates.* COD. Theod. 9, 16, 5 [= Iust. 9, 18, 6]. *cf.* CIC. fin. 5, 12 sitne ea *sc. vita beata* tota sita in potestate sapientis an possit aut -ari aut eripi rebus adversis). Q. Rosc. 13 cum ad iudicem causam -ari animadvertunt, ad arbitrum confugiunt. Verr. II 3, 47 -arat ... vehementer aratores iam superior annus, proximus vero funditus everterat. 3, 182 *scribarum* commoda a me -ari atque oppugnari iura. Catil. 4, 22 coniunctionem ... et ... conspirationem ... confringere et -are. dom. 27 isdem machinis sperare me restitutum posse -ari, quibus antea stantem perculerunt (*cf.* Sest. 127. leg. 3, 21 de statu nostro -ando [parad. 17]). Rab. Post. 44 ad -andam illius dignitatem. Mil. 34 Milonis consulatus, qui vivo Clodio -ari non poterat, mortuo ... temptari coeptus est. *al.* SEN. contr. 10, 5, 13 *opinionem* (*i. famam*). VAL. MAX. 7, 2 ext. 3 *bona* domicilio mentis inclusa. SVET. Vesp. 4, 3 prope -ta (*var. l.* labefacta) iam fide *pecuniarum* (*aliter p. 765, 63*). ARNOB. nat. 4, 22 quod -et aut destruat ... auctoritatem. FIRM. math. 3, 3, 16 patrimonium. COD. Theod. 9, 25, 1 pudorem virginum sacrosanctarum et castimoniam viduae -are scelerosi raptus acerbitate. *al.* c. *colore decipiendi* (*cf. p. 765, 54*): LVCR. 4, 435 ne leviter credas -ari undique sensus (*aliter supra l. 5*). ANIAN. Chrysost. hom. 7, 3 *Herodes* speravit magorum -ari posse scientiam.

B *corporaliter* (*in imag. p. 767, 2. 11, cf. sub A*): 1 *generatim, sc. subruendo, destruendo, solvendo sim.*: CIC. Verr. II 4, 94 demoliri signum ac vectibus -are conantur (*cf. 95* labābat). nat. deor. 2, 116 ut ... nihil interrumpat (*sc. partes terrae*), quo -ari possit tanta contentio gravitatis et ponderum. Tim. 17 coagmentatio corporis vel caloris ⟨vi⟩ vel frigoris vel aliqua impulsione vehementi -atur (*gr.* λύει). LVCR. 1, 492 -tus rigor auri solvitur aestu. 6, 798 multa ... languentia membra per artus solvunt atque animam -ant sedibus intus (HIL. trin. 10, 11 *ut* non dissoluto corpore -ta a. decedat). OV. am. 2, 13, 1 -at onus gravidi ... ventris *Corinna abortione.* LIV. 35, 21, 6 saxum ... sive imbribus seu motu terrae ... -tum ... ex Capitolio procidit. VAL. MAX. 9, 12 ext. 10 nimio et subito incursu aquae -ta ea *spelunca* ac ruente. SEN. nat. 6, 4, 1 (*de terrae motu*) quid sit ..., quod tantum onus vi sua -et (*cf.* 6, 23, 4 [*Callisth. 124 F 19 Jac.*] terram -at *spiritus*). COLVM. 4, 17, 7 frequentibus aquis vitis -atur (*opp.* firmanda est). 4, 29, 11 ne vento surculus -etur. PERS. 4, 40 quinque palaestritae licet haec plantaria vellant elixasque nates -ent forcipe adunca, non tamen ista filix ullo mansuescit aratro (*i. nates solvunt capillis vellendis sicut terram rustici sariendo, cf. p. 764, 52*). SIL. 12, 242 Mulciber ... -at murmure montes. LEX met. Vipasc. frg. 2, 33 puteum vitiasse -asse decapitasse aliutve quid ... fecisse, quominus is puteus firmus sit. HEGES. 3, 7 p. 199, 8 resistentes supremo ... excidio (5, 13, 1 p. 316, 5 *urbem*). 4, 16, 1 p. 265, 22 vicos ... eorumque incolas conprehendens maxima strage -vit. PRVD. psych. 31 *Fides* hostile caput ... altior insurgens -at et ora ... solo adplicat. COD. Theod. 10, 19, 14 ut ... cuniculis alienarum aedium fundamenta -ent (*var. l.* labefaciant). CIL X 6811, 16 (*a. 238*) litus ... adsiduis maris adluentibus fluctibus ad labem ruinae -tum.

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

XI 3572 aram vetustate -tam. *al.* *in imag. de passione Christi*: GREG. M. moral. 13, 27 cum ... filius -retur in terra, erat ei testis in coelo (*infra*: morientem in carne). 2 *speciatim, sc. infirmanda valetudine, vulnerando*: COLVM. 2, 2, 22 in opere boves arte iunctos habere convenit, quo ... minus colla eorum -entur (*cf. Plin. nat. 18, 177* sic minime colla contundunt). 6, 5, 1 ne quis morbidus interveniat, qui contagione ceteros -et (*var. l.* labefaciet [*vel* -ciat], *quod praefert Svennung, Eranos 26, 1928, 154*). PLIN. nat. 29, 86 morsus *araneae* genua -at (*var. l.* labefacit). DECL. in Catil. 29 vires ... perpetua voluptatum intemperantia -tae (*var. l.* labefactae) sunt. *in imag.*: PACIAN. (?) sim. carn. p. 114, 9 illa *inimicorum venena* animum -are nituntur, hae *febres* ... corpus tantum viribus reddunt effetum.

II -ari *fere i. q. elabi, evadere* (*cf.* labisci, labi *p. 788, 57*): ITALA II par. 16, 7 (Op. imperf. in Matth. 1 p. 623) -ta est virtus Syriae de manu tua (*gr.* ἐσώϑη, *Compl.* salva facta est, *Vulg.* evasit).

deriv.: labefactatio. *compos.*: collabefacto.

?GLOSS.[L] II Abav. LA 3 **labefactor** praedator. *a* labefacere, *si recte traditum.* praedator *aut corruptum esse aut conferendum c. Petron. 85, 3* p. corporis *olim putavit Hildebrand, v. etiam p. 766, 54*; lavator *pro* -r *coni. Heraeus, Herm. 21, 1886, 426, 1.*

lābella *v.* libella.

1. labellum, -ī *n.* *a* 1. labrum *deminutive.* *de orig.*: CHAR. gramm. p. 131, 5 B. labra et labia ... et deminutio -a. SCHOL. Verg. ecl. 2, 34 (ClPh. 24, 1929, 275) diminutivum est a labro. -elis *l. 38.* *? nom. pl.* -i *l. 29.* NOT. Tir. 78, 47 -um. *de notione*: SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 336 *v. p. 774, 66.* GLOSS. χειλάριον. *legitur in versibus inde a* PLAVTO (*in hexametris semper ita, ut versum claudat*), *in serm. ped. raro inde a* CIC. (*de infante*). *cf. tabellam s. v.* 1. labium *adiectam.* [*e coni. dub.* -i (*sc. porci*) *pro* lib- APIC. 7, 259 (*Schuch, André*).]

i. q. (parvum) labrum (*metonymice l. 61*): I *hominum*: A *vi deminutiva plus minus servata*: 1 *praevalente colore*: **a** *blando* (*maxime in serm. amatorio; opp.* labra *viri* -is *mulieris l. 36. 40* [*aliter l. 39*], rostrum *l. 50. 55*): PLAVT. Asin. 668 compara -a cum -is. 797 tu -um *amicae* apstergeas (CATVLL. 99, 7 multis diluta -a abstersti guttis). Mil. 1335 labra a -is aufer. Pseud. 67 teneris -is molles morsiunculae (OV. ars 1, 667 t. ... rapta -is *oscula*. CIL IV 5296 t. oscula ferre -is [*scrib.* -elis, *metro poscitur* labris]). 1259 ubi amans complexust amantem, ubi ad labra (l. ad *Camerarius*) -a adiungit. LVCIL. 303 amplector, labra -is fictricis conpono. CATVLL. 8, 18 quem basiabis? cui -a mordebis? 63, 74 *Attidis* roseis ... -is sonitus ⟨citus⟩ (ANTH. 712, 7 [*Apuleio tribuitur*] clemente morsu r. -a vellicent [*defendit S. Mariotti, Parola del passato 2, 1947, 347 sq.*, labia *Riese*]. DRAC. Romul. 2, 7 r. ... est orsa -o *Venus. cf. l. 63 et* OPT. PORF. carm. 27, 10 me roseo terit ore deus *Attis* mollique -o). 64, 104 tacito succepit vota -o *Ariadne*. LVCR. 4, 1080 dentes inlidunt saepe -is osculaque adfligunt. VERG. ecl. 2, 34 calamo trivisse -um (*cf.* NEMES. ecl. 1, 4 calamos inflare -o. *similiter* labrum *Lucr. 4, 488. 5, 1407*). CIRIS 496 multis optata -a *Scyllae* et ... frontis species concrescere in unum coepere et gracili mentum producere rostro (*cf. Prop. 1, 13, 17* optatis ... labris). PROP. 2, 13, 29 oscula ... in gelidis pones suprema -is. OV. am. 1, 7, 41 inpressis ... livere -is et collo ... dentis habere notam. 2, 5, 57 tota -is lingua tuast nostris, nostra recepta tuis. 3, 14, 23 purpureis condatur lingua -is. epist. 17, 17 (*loq. ad epistulam*) admotis ... tangēre -is (ENNOD. carm. 2, 30, 2 ut a. suspendat *taurus* rostra -is *Pasiphaes*). ars 1, 575 primus rapias illius tacta -is pocula (*cf. l. 70*). 3, 284 summos dentes ima -a tegant. PETRON. 79, 8 transfudimus hinc et hinc -is errantes animas. MART. 7, 95, 8 me ... basiet nec uxor blandis filia nec rudis -is. APVL. met. 2, 16, 3 relictum (*sc. in poculo*) pullulatim -is minuens *Photis*. MART. CAP. 9, 916 *puellam* deus premit -is. *metonymice de puella amata*: PLAVT. Poen. 366 meus ocellus, meum -um *eqs.* 383. 385. 388 huius cor, huius -um, huius lingua *eqs.* **b** *acerbo, ironico*: CATVLL. 80, 1 (*de fellatore*) rosea ista -a (*infra*: labra. *cf. l. 41*). PERS. 3, 82 silentia rodunt atque exporrecto trutinantur verba -o. PETRON. frg. 10 obtorto valgiter -o (*explicat* FVLG. serm. ant. 46 valgia ... sunt -orum obtortiones in supinatione factae). MART. 2, 41, 18 laxat perspicuo -a risu. 10, 72, 1 frustra Blanditiae venitis ad me adtritis miserabiles -is. 12, 55, 10 ne ... clusis aditum neget -is *meretrix* (IVV. 3, 185 ut te *salutantem* respiciat c. Veiento -o). IVV. 5, 128 quando propinat Virro tibi sumitve tuis contacta -is pocula? (*cf. l. 56*). 6, 276 *uxoris* fletum ... -is exorbes. 9, 35 quamvis te nudum spumanti Virro -o viderit. 14, 325 rugam trahit extenditque -um. FRONTO p. 150, 9 v. d. H. (= p. 144 N.) alter pudice pranderit. alter -is gesticulatus erit (*antea*: labris). APVL. apol. 6 (vers.) restrictis ... si -is riseris. SIDON. carm. 9, 342 iocum refutans rugato Cato tertius -o narem rhinoceroticam minetur.

2 *praevalente respectu parvitatis*: **a** *de infantibus*: CATVLL. 61, 220 Torquatus volo parvulus ... rideat ad patrem semihiante -o (APVL. flor. 15 p. 54 [*de statua adulescentis*] canticum ... ore tereti s. in conatu -is eliquare). CIC. div. 1, 78 Platoni cum in cunis parvulo dormienti apes in -is consedissent (*2, 66* labris. *cf.* VAL. MAX. 1, 6 ext. 3). PERS. 2, 32 cunis exemit puerum frontemque atque uda -a ... expiat. MART. 11, 91, 8 nec data sunt nigris tota -a rogis. ENNOD. carm. 1, 9, 94 vix primaevus erat ..., genetrix cum forte saporem ... querulis infundit ... -is. **b** *de anibus*: CATVLL. 64, 316 lanea ... aridulis haerebant morsa -is *Parcarum*. PETRON. frg. 21 anus recocta vino trementibus -is. TERT. nat. 1, 8, 7 (*de nutrice, cui lingua exsecta erat*) exarticulatum sonum ... sine modulatu -orum ... cogi licet.

B *vi deminutiva evanescente*: IVV. 1, 160 digito compesce -um. VERS. metr. Fortun. gramm. VI 290, 15 docuit patens -um ... iugare. TER. MAVR. 120 supero tenus -o (*103 al.* labra). 134 rotundis. 144 coeuntibus. 188 comprimi. 191. 193. 227 imum. PHYSIOGN. 37 si genae ... et -a commoveantur *in ridendo*. MART. CAP. 3, 262 (vers.) quas *litteras* modulatio linguae gignant et pulsu rupta -a suo. ENNOD. carm. 2, 140 heu quotiens calidis vitis sine fruge -is inlusit.

II *animalium*: SVEIVS carm. frg. 2 *pulli* -is morsicatim lusitant (*cf.* 1. labium *p. 776, 83*). *non constat de* APIC. *p. 767, 29.*

deriv.: collabello.

2. lābellum, -ī *n.* *a* 2. labrum *deminutive, cf.* ISID. orig. 20, 6, 8 labrum ..., cuius diminutivum -um. GLOSS. λουτηρίσκος. ὅλκιον. [*it. vet.* avello, *tusc.* avello, *aemil.* lavel, *langob.* lael, navèl, *ligur.* lavelu, *march.* lavela; (> *germ. vet.* labal). *cf. M.-L. 4804. Battisti-Alessio I 377. G.*]

i. q. (parvum) vas (*a* 2. labrum *distinguit* CATO, *aliter* COLVM. *l. 30*): CATO agr. 10, 2 (*inter instrumenta olearia*) -um pollulum I (*cf. 10, 4* labra, labrum). 13, 2 in cellam oleariam haec opus sunt: ... -um I (*antea*: labra). 88, 2 eam muriam in -a vel in patinas in sole ponito. AFRAN. com. 187[a] -a, lines (LABER. mim. 38 cum provincias despoliavit, columnas monolithas, -a, l.). CIC. leg. 2, 66 *Demetrius* super terrae tumulum noluit quod statui nisi columellam ... aut mensam aut -um (*v. Kirchner, Antike 15, 1939, 95*). COLVM. 12, 28, 3 gypsum et medicamentum in -o permisceto. 12, 38, 3 in -o mustum de ... seria sumitur. 12, 44, 1 -um fictile novum impleto paleis ... et ita uvas superponito; tum -o altero adoperito (*infra*: labra). PLIN. nat. 29, 34 cinerem ... in -is aqua addita confricant. CIL XIV 2215, 18 (*inter res fanis traditas*) -um marmoreum cum columella. 4190 ad balneum vetus ... -a IV. PAP. Corp. 207, 13 (*inter res dotales*) -um po⟨n(do)⟩ XXX.

?**lābenter** *v.* labanter (labo).

labeo (labio), -ōnis *m.* *a* labea (1. labium); *cf.* chilo. *de orig.*: CHAR. gramm. p. 131, 10 B. (*ex Verrio Flacco*) labia ... inmodica *esse* et inde -es dici. DON. Ter. Eun. 336, 6 'labiis demissis': maiora labra, unde -es. -io CHAR. *et in var. l.* PS. CYPR. *declinationem negant gramm., v. vol. VI 2, 1690, 13 sqq.* [*lig.* lağun; *cat.* (*bal.*) l'evió. *cf. M.-L. 4805. Battisti-Alessio III 2151. G.*]

i. q. labrorum formatione notabilis: ARNOB. nat. 3, 14 esse ... quosdam *deos* ... -es. *nomen piscis*: PS. CYPR. cena 121 intulerunt pisces; sustulit itaque asellum Iesus, -em Moyses *eqs.* *fere adi. de herba* (*cf.* labeonia *et v. André, Lex. des termes de botan. 337*): PS. DIOSC. Vind. 4, 94 p. 252, 17 γαλέοψις ... Ῥωμαῖοι ουρτίκαμ λαβεώνεμ (*Sprengel*, λαβωνέμ *codd.*).

deriv.: labeonia. *cf. Onom.*

labeōnia, -ae *f.* *a* labeo, *cf.* labea. *nomen herbae*: PS. DIOSC. Vind. 3, 105 p. 116, 14 πράσιον ... Ῥωμαῖοι μαρρούβιουμ, οἱ δὲ λαβεώνια.

labeōsus, -a, -um. *a* labea, *cf.* labrosus. *i. q. labris grandibus praeditus*: LVCR. 4, 1169 *mulier* -a philema *vocatur* (*cf. 1168* mammosa).

laber *v.* laver.

luxuriosus ... **laberi**⟨...⟩ SYNON. Cic. p. 432, 19 *obscurum.*

laberna *v.* laverna.

***lābēs,** -is *f.* *a* labi; *duas voces eiusdem formae, quarum una a* labi *derivata 'lapsum' sim., altera incertae originis 'maculam' sim. significaverit, exstitisse putant Ernout-Meillet[4] 333 et alii, sed cf. Walde-Hofmann I 737 sq. et v. infra p. 770, 9.* *de formis: dat. sg. non invenitur nisi* CIC. Sest. 20 (-ei *vel* -i; *sec. V. decl.? cf.* labēcula *Cic.*), *vix etiam* IVVENC. *p. 769, 25; abl. sg.* -e *passim* (-ĕ *certum inde a* PROP., OV.), -ī LVCR. 5, 930 (Q^1, -o O^1, -e *recc.*). *inter feminina semper singularia* CHAR. gramm. p. 33, 7 B. haec -s ὁ ὄλισϑος (DIOM. gramm. I 327, 21 EXC. Bob. gramm. I 548, 8. *cf.* PHOC. gramm. V 427, 26 GLOSS. II 382, 14. V 571, 58). *attamen non raro invenitur plur., maxime nom. acc.* -es *inde a* TRAG. inc. 84, CIC. (5^{ies}); *dat. abl.* -bus *habent* CIC. nat. deor. 2, 14 (*e coni.*). MIN. FEL. 26, 8 LACT. inst. 4, 26, 11. 7, 27, 2 ira 19, 3 FIRM. math. 6, 11, 5 INSCR. Afr. Gsell I 3875; *gen. non exstat.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 121 -s macula in vestimento dicitur, et deinde μεταφορικῶς transfertur in homines vituperatione dignos (*v. p. 770, 53. 773, 3*). SERV. Aen. 2, 97 '-s' ... ruinam significat, a 'lapsu' (*cf.* SCHOL. Stat. Theb. 8, 34 *p. 773, 16*). ISID. orig. 4, 6, 19 *pestilentia* et lues a -e et luctu vocata. SYNON. Cic. p. 433, 21 lues. tabes. -s *eqs.* p. 436, 17 obprobrium ... macula. -s *eqs.* (*sim.* p. 439, 25). GLOSS. λύμη. ὄλισϑος. ruina. macula, crimen. eversiones aut morbus aut aegritudo aut interitus. pernicies, calamitas. exitium. ignominia, turpitudo, derisiones. pestilentiae. -e: sorde. *legitur in precatione p. 770, 17 et inde a* PLAVTO, ENN., TRAG. inc., LVCIL., CIC. (*praeter epist.*); *deest e. g.* CAES. *et script. sacris. sermoni elatiori adscribunt Ernout-Meillet l. c., incertum an recte.* [*val.* laie (> *gr.* λάγια, *alb.* laj(ë)); *dalm.* labe; *langob., trident.* laf, *tosc.* (*Lucca*) rave, *neap., calabr.* lave (> *it.* lava); *prov. alp.* lava, *langued., vasc.* lau; *cat.* allau. *cf. M.-L. 4806. Battisti-Alessio III 2185. Wartburg V 100. Corominas I 174 sq.*

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

G.] [variat in codd. c. tabes (p. 771, 10. 20. al.), labor (p. 772, 83, cf. p. 772, 7).]

I *significatur actio labendi*: A *incorporaliter*: 1 *i. q. pernicies, exitium, calamitas sim.*: PLAVT. Capt. 903 quanta pernis pestis veniet, quanta -s larido, quanta sumini absumedo, quanta callo calamitas. ENN. ann. 279 certare abnueo; metuo legionibus -em. TRAG. inc. 84 naufragia, -es generis ignorat senex. CIC. Flacc. 24 innocentiae -em aliquam aut ruinam. dom. 53 -em atque eluviem civitatis (QVINT. decl. 329 p. 295, 12. *cf.* CIC. Pis. 83 -es imperii tui stragesque provinciae. VAL. FL. 5, 236 regnorum -s luctusque). 68 similis a re publica -s in posterum demovebatur. Sest. 56 mitto omnem domesticam -em (*cf.* SIL. 8, 21 internae -es et civica ... invidia). leg. 2, 39 *Plato* valde hanc (*sc. musicae*) -em veretur. Lael. 41 in tabella ... quanta sit facta -s. PS. QVINT. decl. exc. Par. 13 p. 415, 25 leges in -em truditis. FRONTO p. 196, 26 v. d. H. (= p. 207 N.) militaris disciplinae. CYPR. ad Donat. 8 p. 10, 7 morum *in spectaculis* (AVG. civ. 2, 22 p. 84, 30 D. ago de -e m., quibus primum paulatim decoloratis, deinde torrentis modo praecipitatis ... facta est ruina rei publicae. 5, 12 p. 214, 5 POMER. 3, 10, 1 BOETH. mus. 1, 1 p. 180, 24). PANEG. 10, 4, 2 ad restituendam eam *rei publicae navem* post priorum temporum -em (*cf. p. 772, 29*). ARNOB. nat. 1, 3 dicitur invectam esse -em terris *illata religione Christiana*. 2, 43 homines *mala* -em machinantur in mutuam. 2, 59 in varias -es perniciesque. 7, 50 inclinata est res summa et ad ultimae -is periculum venit (HEGES. 3, 1, 2 u. -is futura excidia. *cf. l. 31*). IVVENC. 4, 113 falsi surgent populorum -e (*abl. potius quam dat.*) profetae. FIRM. math. 3, 2, 2 -em patrimonii (3, 5, 17). AVR. VICT. Caes. 20, 13 publicam. 33, 2 Mursina (*sc. clades*). SYMM. or. 1, 5 fortunae (AMM. 15, 5, 15 fortunarum. CASSIOD. var. 4, 41, 1). AVG. pecc. mer. 2, 12, 35 p. 106, 25 ut *anima* ... nequaquam in -em mortemque nequitiae verteretur (*cf. l. 48*). *al.* *c. gen. explic.* (*nisi subest notio irruendi*): VERG. Aen. 2, 97 hinc mihi prima mali -s ([*cf.* SERV. *p. 768, 72 et vol. VIII 234, 32 sq.; 'lapsum in malum' intellegit Austin*]. IVST. 17, 1, 5 *iuxta* initium inpendentis ruinae. HEGES. 1, 3. 4, 6, 2 malorum. *cf.* PS. PROSP. carm. de prov. 33 si toleranda m. -s. *aliter p. 770, 39. 772, 67*). OV. Pont. 2, 3, 22 ut torrentibus undis communis vitii te quoque -e trahi (*cf. infra l. 75 sqq.*). COD. Iust. 4, 65, 8 (*a. 231*) si qua -e (*var. ll.* albae, alvee, lue) tempestatis (-tateve *Krüger*) vel alio caeli vitio damna accidissent. FIRM. math. 6, 9, 9 infortuniorum -e. 2 *i. q. error, lapsus* (*cf. Löfstedt, Verm. Studien 101*): APVL. met. 2, 14, 5 sensit imp⟨r⟩udentiae suae -em (8, 8, 3). 5, 8, 5 ne qua sermonis procedentis -e consilium tacitum proderetur. IREN. 1, 16, 1 (9, 1 H.) circa XII numerum cum -s quaedam facta fuisset (*gr.* σφάλματος). *de apostasia*: AVELL. p. 11, 20 non contentus ruina et -e decem legatorum (*cf. p. 772, 45*). 3 *de tempore labente, praetereunte*: CIL V 7989, 18 (*a. 235/238*) viam ... longi temporis -e corruptam (AVELL. p. 623, 15 -e t. aboleri. ENNOD. epist. 1, 7, 1 p. 15, 23 rerum statum, qui -e t. aut meritorum nostrorum nebulis obsolevit). AVG. pecc. mer. 2, 21, 35 p. 106, 21 *lignum vitae* per aetatum -em mutari ... corpora ... non sinebat (*cf. l. 29*).

B *corporaliter*: 1 *labitur mundus, aedificium sim.*: LVCR. 2, 1145 moenia mundi expugnata dabunt -em putris⟨que⟩ ruinas (*cf.* AVSON. 368, 3 p. 94 P. tantae nullam moli [*sc. mundo*] intercedere -em). ITIN. Alex. 29 *de Athenarum eversione*. PANEG. 9, 9, 4 schola est instauranda, ne fana ... pulcherrima -s media deformet. 9, 18, 1. IVST. 30, 4, 3 motus terrae Rhodum multasque alias civitates gravi ruinarum -e concussit (CLAVD. DON. Aen. 8, 355 p. 165, 25 oppida quae r. -em murorum dissipatione testantur. CIL X 6811, 15 [*a. 238*] litus ... adsiduis maris adluentibus fluctibus ad -em ruinae labefactatum. INSCR. Afr. Gsell I 2101, 4 [*a. 364*] ⟨therm⟩as ... r. -e deformes). AVR. VICT. Caes. 9, 6 urbium. SYMM. epist. 4, 68, 2 *horreorum*. AVG. civ. 17, 10 p. 228, 30 D. templi (*antea*: eversionem ... Hierusalem). CIL X 6922, 12 (*a. 214*) l⟨a⟩be agge⟨res c⟩adent⟨es⟩. INSCR. RevA. V 32 (1930), 2 p. 371 n. 114 quod erat humo copert(um) et in -e conl(apsum) et princ(ipia) et bal(neum) rest(ituta) (V 34 [1931] p. 356 n. 82).

2 *labitur terra* (*cf. p. 770, 18*): CIC. nat. deor. 2, 14 -bus (*codd.* lapidibus) aut repentinis terrarum hiatibus *animi terrentur*. div. 1, 78 tantos terrae motus ... factos esse, ut ... multis locis -es factae sint terraeque desiderint *eqs.* 1, 97 -e agri Privernatis, cum ad infinitam altitudinem terra desidisset. LIV. 42, 15, 5 dextra pars -e terrae in aliquantum altitudinis derupta erat. LABEO dig. 19, 2, 62 si rivum ... -s corrumpit. GROM. p. 351, 6 terra a tempestatibus vel turbinibus plerumque -e movebitur. CIL IX 5947, 10 (*a. 111*) *Traianus* ⟨s⟩ubstructionem con⟨tra l⟩abem montis fecit. INSCR. Afr. Gsell I 3875, 10 (*a. 152*) viam ... vetustate inter⟨r⟩uptam ... -bus confirmatis restituit. 3 *labuntur liquores* (*per comparationem supra l. 17. 35*): NEMES. cyn. 285 venam ... feri veteresque labores effluere aspecta nigri cum -e cruoris (tabe *Barth, sed cf.* PAVL. NOL. carm. 19, 216 ut saniem suffusa -e coactam exprimeret *medicus*). ARNOB. nat. 5, 40 -em imbris e caelo (RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 177, 17. *cf. supra l. 37*). AVSON. 325, 7 p. 110 P. tacitos sine -e lacus, sine murmure rivos. RVFIN. hist. mon. 20 ut etiam naturalem humorem per multam ieiuniorum abstinentiam ... superent fluxamque eius -em ... restringant (*seminis ut* PRVD. apoth. 565 nullo quod semine terrae germinat, immundum quod non de -e virili sumit principium [*'peccatum' interpretatur Lavarenne*]. *cf. p. 770, 51*). MAR. VICTOR aleth. 2, 393 *ut pontus in diluvio cuncta* tumidi convolvat -e profundi. 4 *labuntur animantia*: SOL. 49, 9 contraria (*i. noxia*) est -s ambulantibus *camelis Bactrianis* nullo favente praesidio ad nisum insistendi (*cf. Plin. nat. 11, 254* fatiscunt). AVG. in psalm. 39, 9 l. 18 equos ... sine -e atque offensione currentes.

II *metonymice fere i. q. vitium vel res vitiosa integritatem destruens, contaminans, polluens* (*probatur notio destruendi maxime iuxta voces q. s.* eversio, ruina, lacuna, pernicies *p. 771, 7. 84. 772, 10. 773, 5 et in reddendo gr.* ὄλεθρος *p. 773, 1; sed praevalet notio polluendi infra l. 48 sqq. 65 sqq. et in usu incorporali inde a* CIC. *p. 771, 2. 772, 3. 4 passim, maxime apud recentiores, cf. usum vocis q. e.* macula *vol. VIII 26, 21 sqq. et coniunctionem vocabulorum l. 40. 53. p. 771, 38. 49. 74. 772, 4. 23; affinitas notionum apparet e. g. p. 773, 3 sqq. et ex iuxtapos.* pestilentia, pestis *l. 46. p. 771, 6. 7. 772, 58. 773, 9 sq., v. etiam p. 769, 5*): A *de rebus*: 1 *corporaliter*: a *de vitiis pestiferis, morbi similibus*: α *significantur morbi, menda sim.*: CARM. Fest. p. 210 avertas morbum, mortem, -em, nebulam, impetiginem (*sim. Cato agr. 141, 2. -em terrae interpretatur Pease ad* CIC. nat. deor. 2, 14, *sed cf.* PS. QVINT. decl. 12, 4 non vulgaris illa -s frumenti fuit [*opp.* nova et inaudita ... lues]. VLP. dig. 19, 2, 15, 2 si -s facta sit omnemque fructum tulerit [*sed cf. p. 769, 36*]). LVCR. 5, 930 *priscum genus humanum non capiebatur* -i corporis ulla (SVET. Aug. 38, 3 *equitibus* senio vel aliqua c. -e insignibus. GELL. 1, 12, 3 [*ex Labeone*] lingua debili sensuve aurium deminuta aliave qua c. -e insignita *virgo Vestalis*. TERT. resurr. 57 p. 117, 17 *opp.* substantiae integritatem. LACT. *p. 771, 50*. COD. Theod. 8, 4, 16, 1 [= Iust. 12, 57, 7, 1]. SALV. gub. 7, 3 ubi aut cremata aut desecta fuerit vitiatorum c. -s. *cf. l. 36. 38 et* TER. MAVR. 10 corpoream). OV. met. 15, 130 victima -e carens et praestantissima forma (*cf.* fast. 4, 335 sine -e iuvencam mactarunt. *aliter l. 61*). GRATT. 366 gravis. 371 (*antea*: lues, morbi). 468 praecipitem. 495 fatorum -es exire minasque (*sed cf. p. 769, 27*). COLVM. 6, 34, 2 illa pestifera -s, ut ... equae subita macie et deinde morte corripiantur. SIL. 14, 596 serpere -s Tartarea atque ... populari castra (*cf. 582* lues inimicaque pestis). STAT. silv. 5, 3, 258 segnis -e (tabe *Gronovius*) senili exitus. TERT. anim. 25, 9 *Plato monet* cavere, ne vitiatio seminis ... -em corpori et animae sapparet. 44, 2 valetudinis. SER. SAMM. 1009 (*de morbo comitiali*). ARNOB. nat. 1, 8 halitus, quibus corruptus aer iste ... corporibus -em ferat. IVVENC. 3, 28 cedit cui -s victa malorum (*aliter p. 769, 31*). FIRM. math. 8, 19, 11 strumaticus exulcerata macularum -e possessus. AMM. 14, 6, 23 (*syn.* aegritudo). 19, 4, 6. 23, 6, 24. PASS. Macc. 15, 17 membrorum. *de putredine cadaveris* (*cf.* tabes): TERT. anim. 51, 2 cadaver ... longo tempore sine ulla -e ... servatum (*Plat. rep. 10,* 614^{b} ὑγιής). PAVL. NOL. carm. 28, 242 morbiferam de -e cadaveris auram. *v. etiam infra l. 69.* β *significantur variae res*: SIL. 14, 308 Vulcanus ... gliscentem ... trahens turris per viscera -em *sc. ignem* (*304* pestem). VEG. mil. 4, 35 materies ... interna vermium -e exesa in pulverem vertitur.

b *de notis extrinsecus effectis vel superficiei tantum inhaerentibus i. q. macula* (*testimonia grammaticorum v. p. 768, 70. 75. 76*): α *in malam partem* (*sc. c. respectu sordium, cf. l. 65*): LVCIL. 1248 permixi lectum, imposui pede[m] pellibus -es (*cf. p. 769, 82*). HOR. epist. 2, 1, 235 tractata notam -emque remittunt atramenta. OV. ars 1, 514 sit ... sine -e toga (*cf.* IVVENC. 3, 766 pro vestis maculis et -e). PERS. 3, 25 purum et sine -e salinum. APVL. apol. 6 ne qua visatur taetra -s sordium *in dentibus*. CYPR. epist. 72, 1 p. 775, 12 apud haereticos et schismaticos profanae aquae -e maculati. FIRM. err. 27, 8 tauribolium ... scelerata te sanguinis -e perfundit (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 3, 40 p. 267, 13 ne manus tuas ... inexpiabili -e commacules. PRVD. psych. 103 abolens baptismate -em *sanguinis gladio aspersam*). AVSON. 363, 6 p. 90 P. (*in imag., cf. Hor. sat. 2, 7, 87*) externae ne quid -is per levia sidat.

β *in neutram partem* (*usus Ovidianus, quem cum exemplis supra l. 28. 53 allatis coniungere possis*): OV. ars 1, 292 *taurus* signatur tenui media inter cornua nigro: una fuit -s, cetera lactis erant. met. 2, 537 totas sine -e columbas.

c *de quibuslibet sordibus, luto sim.* (*cf. l. 50; iuxta* sordes *etiam p. 772, 24, iuxta* caenum *p. 773, 7. 8*): SIL. 4, 578 -e tenaci *ripae* haerent devincti gressus. MIN. FEL. 3, 5 naviculae substratis roboribus a terrena -e suspensae (POTAM. tract. 1 JThSt. 19, 1918 p. 299, 16 de t. -e confectus *Lazarus*. AVG. gen. c. Manich. 2, 7, 8 quare de limo fecit deus hominem? an defuerat ei melior et caelestis materia, unde hominem faceret, ut de -e t. tam fragilem mortalemque formaret? EPIST. pontif. 321 Migne 20, 585^{B} t. -is et mundani corporis ... errores. PETR. CHRYS. serm. 61 p. 369^{A}. 120 p. 529^{A} *syn.* vilitate. *cf. p. 771, 67*). TERT. anim. 54, 4 *inferos* Plato velut gremium terrae describit in Phaedone, quo omnes -es mundialium sordium confluendo et ibi desidendo exhalent (*gr.* 109^{c} ὑποστάθμην). SALV. gub. 3, 38 *ut*, sicut ... pulveris -em in se oculus non reciperet, sic vita nostra -em ... impudicitiae non haberet. 7, 74 caenum quasi ex omni platearum et cloacarum -e collectum.

d *de congerie lapsu effecta, strage sim.*: SOL. 47, 1 (*cf. Plin. nat. 6, 43*) saxa ... exundant umorem ..., qui constrictus vi caloris velut in aestivam glaciem corporatur: ita -s invia accessum negat. INSCR. RevA. VI 4 (1934) p. 275 n. 172 (*s. IV; de mole basilicae collapsae, cf. p. 769, 50 sqq.*) tantae stragis -e avectā tripertita porticus ... perfecta ac dedicata est.

[*Flury*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *incorporaliter*: **a** *vigente vi morali*: **α** *generatim*: (I) *in universum*: CIC. leg. 2, 24 animi -s nec diuturnitate evanescere nec amnibus ullis elui potest (parad. 33 ceteras a. -es repellat [*enumerantur antea* libidines, voluptates, iracundia, avaritia]. SEN. dial. 6, 22, 2 *opp.* morbi *corporis*. GELL. 1, 2, 4 morborum vitiorumque fraudes animorumque -es, pestilentias. AVG. civ. 1, 33 p. 50, 9 D. hanc a. -em ac pestem, hanc probitatis et honestatis eversionem. *al.*). off. 3, 85 *Caesarem* tu quas conscientiae -es in animo censes habuisse, quae vulnera? VERG. Aen. 6, 746 donec longa dies ... concretam exemit -em (tabem *R*) purumque relinquit aetherium sensum. OV. epist. 4, 32 ille prior, quo me sine crimine gessi, candor ab insolita -e notandus erat. 9, 8 laeta ... vitae -e noverca tuae (LACT. inst. 6, 24, 5 prioris [7, 5, 22]. *cf.* OV. epist. 16, 14 dum ... tenor vitae sit sine -e meae. trist. 1, 9, 43 morum seu vitae -e carentis. Pont. 1, 2, 145 praeteritos sine -e peregimus annos. 2, 7, 49. CYPR. ad Donat. 4 superioris aevi. CE 1133, 5). Pont. 4, 8, 20 mores ... nostri ... -e carent. LIV. 45, 5, 11 qua perpetrata ... caede subiit extemplo animum, in se ... receptam -em, quae Euandri fuisset. SEN. Phaedr. 668 respersa nulla -e et intacta, innocens. dial. 10, 7, 1 in ventrem ac libidinem proiectorum inhonesta -s (*dett.*, tabes *A*, *quod praefert Grimal*) est. 12, 3, 5 ab omni -e mens vacans (*cf.* epist. 4, 1 mentis ab omni -e purae et splendidae). PS. QVINT. decl. 13, 16 abest ... voluptas castis sine -e corporibus *apium*. CYPR. ad Donat. 5 p. 8, 6 ut quis expiatus et purus nulla incursantis inimici -e capiatur. zel. 14 p. 428, 10 terreni corporis infesta -s (FIRM. err. 4, 2 impuri et inpudici. HIL. in Matth. 7, 2 [*in allegoria leprosi*] *turba* vitiosa -e c. contaminata. *al. cf. infra l. 64*). ANTH. 900, 5 (*verba Lucretiae*) *corpus* fodio, qua cruor inflictam -em lavet. ARNOB. nat. 3, 27 quicquid -is et criminis ab insania proficiscitur tali (*sc. ab amore*). 7, 42 -is ... et foeditatis. *al.* LACT. inst. 6, 23, 36 etsi corpus nulla sit -e maculatum, non constat tamen pudicitiae ratio. IVVENC. 1, 524 si te ... oculi dextri laqueaverit error, auctorem miserae ... convellito -is (*cf. Vulg. Matth. 5, 29* si oculus ... scandalizat te, erue eum. *v. etiam l. 56. p. 779, 67*). 3, 167 mentem ... aspergine -is polluere. *et passim.* (II) *c. gen. explic.* (*personae l. 40*): CIC. Cael. 52 ad L. Luccei sanctissimi hominis atque integerrumi -em sceleris sempiternam. parad. 23 quamcumque in domum stuprum intulerint, eandem esse -em lubidinis (FIRM. math. 7, 25, 13. 8, 4, 10. 8, 19, 7 inpudica). OV. am. 3, 5, 44 maculae sub pectore nigrae pectus adulterii -e carere negant (*cf.* AVELL. p. 37, 8 adulterinae communionis. SALV. gub. 4, 28 numquid *servus* multarum uxorum -e polluitur ...?). LIV. 40, 8, 7 aut conficti aut admissi criminis -em (PRVD. cath. 7, 76 CONSVLT. Zacch. 1, 15 p. 19, 17 SERM. Caspari Anecd. p. 327, 14). LVCAN. 5, 103 (*de Apolline*) hoc ... numen ab humani solum se -e furoris vindicat. GELL. 2, 1, 5 a voluptatum -e cavisse (*cf. p. 772, 38*). CYPR. epist. 55, 10 p. 631, 13 nulla illum libelli ... -e maculatum esse. ARNOB. nat. 4, 22 (*de Iove*) cuius eum notetis probri? cuius criminis constituatis auctorem? vel quas in eum -es flagitiorum, quantas coacervetis infamias? ([*cf. p. 772, 1*]. FIRM. math. 5 praef. 3 AMM. 28, 4, 5. SALV. gub. 3, 50 *syn.* vitiorum probrositas). LACT. inst. 4, 26, 11 peccatorum -bus ac vitiorum maculis inquinatos ([*antea*: -es et maculas inquinatorum corporum]. 6, 13, 3 HIL. in Matth. 8, 7 AMBR. Ioseph 3, 13. *al.*). 7, 27, 2 subtractum his -bus terrae proficisci ad illum aequissimum iudicem (*cf. l. 67*). ira 19, 3 se vitiorum -bus inquinaverunt (FIRM. math. 3, 6, 27. 8, 20, 3 AVR. VICT. Caes. 15, 1 AMM. 31, 14, 6. SCHOL. Cic. Bob. p. 141, 18 [*fortasse ex oratione Catonis, sed cf. Jordan p. 53*]. *al.*). IVVENC. 3, 12 erroris laqueos -emque (3, 38. *cf. p. 772, 53 necnon supra l. 31. p. 769, 38*). FIRM. math. 4, 19, 25 profusionis. 6, 11, 5 inpudicae inpuritatis -bus polluuntur (7, 25, 19). 6, 15, 4 inlicitae. AMM. 27, 9, 4 delictorum immanium. RVFIN. epist. Clement. 7 ne ... fornicationis -s ... tamquam venenum pessimum serpat in vobis (*gr.* ἵνα ... μὴ ἡ πορνεία ... ἐμβάλῃ λοιμόν). PRVD. perist. 14, 54 (*de Agnete in lupanar tradita*) sub profani -e periculi. psych. 304 culparum. AVG. civ. 2, 21 p. 79, 17 D. morum pessimorum ac flagitiosissimorum -e ac dedecore. 10, 30 p. 452, 23 desiderare animas corruptibilium corporum -em (21, 3 p. 491, 3. *al. cf. l. 24. 50. 75*). spir. et litt. 28, 48 in anima humana imago dei terrenorum affectuum -e detrita est (VAL. CEM. hom. 8, 5). *al.* (III) *c. adi.*: terrena (*cf. l. 52. p. 770, 68*): MIN. FEL. 26, 8 spiritus ... a caelesti vigore t. -bus et cupiditatibus degravati. LACT. inst. 7, 20, 9 *impiae animae* ineluibilem quendam fucum trahant -emque t. ira 5, 7 deum ... ab omni -e t. submotum (*cf.* 24, 9 sanctis et incorruptis mentibus, quae se a vitiis et ab omni -e t. integras inviolatasque conservant). SACR. Leon. 631 (*antea*: diabolicae fraudis). CASSIOD. in psalm. 101, 15 mundandi erant, qui t. -e sordebant. CE 704, 23 omnes t. vicit -es purgatior aethrā, vitarum maculas puro qui decoquit igni. 783, 2 caelestes animae ... t. metuunt -es. corporea *sim.* (*cf. supra l. 64*): FAV. EVL. 25, 5 W. (= p. 19, 3 H.) musica disciplina purgatos animos faciat -e c. PRVD. ham. 961 quia sic pro -e necesse est c., tristis me sorbeat ignis Averno. PASS. Macc. 1, 6 corporales ... -es, dolorem ... et timorem (*opp.* quae mentem occupant vitia).

β *de infamia, dedecore sim.* (*transeunt huc l. 7. 11. 19sq. al.; plur. de factis ignominiosis p. 772, l. 43*): (I) *in univ.*: CIC. Verr. I 40 illam -em, ignominiam calamitatemque totius ordinis (Manil. 33 -em atque i. rei publicae. Rab. perd. 27 mortis. *adde p. 772, 37*). Flacc. 5 frg. Mediol. cum privatarum rerum ruinas, cum domesticas -es, cum urbanam infamiam ... protuleris (Cael. 42 ne probrum castis, -em integris, i. bonis inferat. *cf. p. 771, 47*). Vatin. 15 ex tua summa indignitate -s illius dignitati aspersa. Balb. 15 est ... haec saeculi quaedam macula atque -s, virtuti invidere (COD. Theod. 9, 40, 17). Phil. 7, 15 quanta ... rei publicae turpitudo, quantum dedecus, quanta -s (APVL. Socr. 21 p. 169 quas *artes* quivis bonus vir ... sine t., sine -e [labore *codd.*, rubore *Lütjohann*] contempserit. ARNOB. nat. 4, 30 quae ... -is et t. aliquid et maiestati eorum *deorum* concilient et decori [*cf.* 5, 32]). PROP. 4, 8, 20 famae non sine -e meae (*cf.* OV. epist. 16, 69 perpetuo famam sine -e tenebo. GELL. 1, 3, 23 -s et quasi lacuna famae ... solidatur). 4, 11, 42 nec ... -e mea vestros erubuisse focos. LIV. 4, 32, 7 qui *censores* ... -em secundae dictaturae suae inposuerint ([*4, 24, 8* ignominia]. perioch. 54 p. 66, 11 rebus ... prospere gestis -em imposuit. *cf. infra l. 69*). OV. trist. 2, 110 parva ... periit, sed sine -e domus (*cf.* IVV. 14, 69 sanctam ... omni ... sine -e domum vitioque carentem). SEN. Phaedr. 893 -em hanc pudoris eluet noster cruor (VAL. FL. 7, 386. COD. Iust. 2, 11, 15 [*a. 239*] -em p. contrahit. 5, 62, 17 [*a. 265*]. *cf.* TERT. apol. 50, 12 pudicitiae). SIL. 7, 710 -em hanc pellamus (*sc. ductoris mortem petentis*). 10, 613 quam restare viro -em (*sc. Varroni*). 12, 283 quando hanc quantoque cruore hostili -em eluerim? 13, 17 procul hanc expellite gentis femineam Tyriae -em (*i. ignaviam*). PS. QVINT. decl. 3, 1 aeterna (*cf.* LACT. inst. 4, 26, 12 quos ... voluptates ... dedecorum maculis inustos -e adficiunt sempiterna). FIRM. math. 1, 7, 5 sordes ac -em generis ... protegere. HIL. coll. antiar. p. 154, 13 in adsumtione hominis corruptioni potius gloriam intulerit, quam -em aeternitati (*cf.* PS. PHOEBAD. fid. 8). CLAVD. 22, 308 *fasti* -em texisse (*var. l.* tersisse) laborent. AVG. ord. 2, 4, 12 constitue *meretrices* matronarum loco, *omnia* -e ac dedecore dehonestaveris. COD. Theod. 15, 14, 12 quos tyrannici temporis -s specie dignitatis infecerat (*an ad p. 769, 20?*). COD. Iust. 2, 7, 9 (*a. 442*) post peractam integre ac sine ulla opinionis -e administrationem. *al.* (II) *c. gen. explic.*: CIC. Sull. 88 ne hanc -em tanti sceleris in familia relinquat (*ibid.* nota nefariae turpitudinis). dom. 102 -em turpitudinis et inconstantiae poterit populi Romani dignitas sustinere ...? (ARNOB. nat. 3, 10 o pura, o sancta atque ab omni t. -e disparata atque abiuncta divinitas! NOVELL. Theod. 18 pr. existimationem rei publicae ... pudendae t. -e atque ignominia liberasse). leg. 1, 60 quom animus ... voluptatem ... sicut -em aliquam dedecoris oppresserit (*cf. p. 771, 44*). TAC. hist. 3, 24, 1 abolere -em prioris ignominiae, ... reciperare gloriam. MIN. FEL. 16, 1 conviciorum amarissimam -em verborum veracium flumine diluamus. FIRM. math. 3, 6, 29 infamiae -em ... decernit (3, 6, 30 *mulierem* i. -e possessam. 8, 20, 7 i. ... -e polluti. 8, 27, 2. *cf.* SALV. gub. 6, 50 agi nunc illas ludicrorum infamium -es). OROS. hist. 4, 5, 2 turpissimam rupti foederis -em.

γ *de pravitate haeretica* (*cf. p. 769, 43*): NOVATIAN. cib. Iud. 1 sincerum evangelium et excretum ab omni perversae -e doctrinae (*cf.* AVG. in psalm. 7, 7 sincera fides et ab omnium pravarum opinionum -e purgata). HIL. coll. antiar. p. 149, 7 iudicium (*i. fides*) -is istius. p. 153, 24 haereticae pravitatis (*cf.* ad Const. 1, 8 quosdam ... haeretica -e pollutos. LEO M. epist. 151 Conc.S II 4 p. 139, 5 haereticorum. AVELL. p. 39, 12 haereseos). AMBR. paenit. 1, 7, 30 quos iterati baptismatis -e inquinavit *Novatianus*. RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 8, 1 superstitiosi erroris (*cf. p. 771, 55*). AVG. bapt. 5, 17, 23 p. 281, 25 schismatis. SVLP. SEV. chron. 2, 49, 7. CONSVLT. Zacch. 2, 13 p. 77, 28 sectae inexpiabilis. PS. PHOEBAD. fid. 1 qui elogio Arianae -is addicti sunt (3. *cf.* COD. Theod. 16, 5, 6 Fotinianae -is contaminatio. DIONYS. EXIG. Conc.S I p. 235, 17 Nestoriana). EPIST. pontif. 892 Migne 66, 44D pestilentiae *Arianae* -e pollutos. AVELL. p. 21, 26 perfidiae. p. 27, 17 praevaricationis. p. 91, 18 sceleratorum. p. 493, 3 (*syn.* venenis). ISID. Goth. 55 chron. II p. 290, 55 ut ... ecclesiarum praedia, quae paterna -s fisco adsociaverat, ... restauraret.

b *vi morali plus minusve attenuata de quibuslibet malis, damnis sim.* (*saepe in imag. morbi, pestilentiae sim.*): LIV. 2, 44, 8 (*de seditionibus*) id unum venenum, eam -em civitatibus opulentis repertam. 7, 38, 7 in urbe insidentem -em (tabem *var. l.*, *quam praefert Dutoit, Mus. Helv. 5, 1948, 117*) crescentis in dies faenoris. 39, 9, 1 (*de Bacchanalibus*) huius mali -s (tabes *recc.*; *cf. p. 769, 31*) ex Etruria Romam veluti contagione morbi penetravit. CVRT. 7, 7, 30 quae subinde nuntiata sunt regi, continuae felicitati rerum eius inposuerant -em (*cf. supra l. 12*). LAVS Pis. 128 (*de contemptu amicorum pauperum*) ista procul -s, procul haec fortuna refugit ... tuam ... domum. VAL. FL. 3, 377 (*de segnitie*) causas -emque docebo (*syn.* lues *373*). IVV. 2, 78 (*de luxuria*) dedit hanc contagio -em et dabit in plures, sicut grex totus ... unius scabie cadit. TER. MAVR. 300 vitare -es et carere sordibus *in carmine*. FIRM. math. 6, 9, 6 omni -e prioris malitiae *Martis* sopita. HIL. trin. 2, 5 mihi ... his *haereticis* respondenti in curis aestus est, in sensu -s (*i. torpor?*), in intelligentia stupor est. RVFIN. apol. Orig. praef. p. 546C in alios ... novi furoris morbus et inauditae -s incessit insaniae. AVG. doctr. christ. 1, 13, 12 cogitatio ... apud se manens integra, formam vocis ... sine aliqua -e suae mutationis adsumit (c. Parm. 3, 2, 13 hoc s. -e pacis et unitatis ... fieri potest. ENNOD. dict. 1, 25 p. 430, 11. 11, 7 p. 460, 18 disciputi elegantia adsertio est s. -e doctoris. 19, 8 p. 480, 20. epist. 5, 10, 1 spem s. -e [labore *P*, *ed. pr.*] ... obsecutus). LEO M. epist. 106, 1 Conc.S II 4 p. 60, 1 continentiae optineatur in-

[*Flury*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tegritas; cuius prima est -s superbia (*gr. II 1, 2 p. 56, 28* ὄλεθρος). *al.*

B *maledice de animantibus* (*cf. p. 768, 71*): PLAVT. Persa 408 (*in lenonem*) -s popli (*406* lutum lenonium, *407* sterculinum publicum). CIC. Verr. I 2 -em atque perniciem provinciae Siciliae. dom. 2 illa -s ac flamma rei publicae (*de Clodio ut*: 107. 133 o nefanda et perniciosa -s civitatis. har. resp. 46. Sest. 26 caenum illud ac -s). Sest. 20 habeo quem opponam -ei illi atque caeno *sc. Gabinio* (Vatin. 25 illam -em pestemque). Pis. 3 cum hac me nunc peste atque -e confero (*cf.* 56 o scelus, o pestis, o -s!). VAL. MAX. 9, 11, 4 (*de Marcelli interfectore*) divini beneficii interceptor, publicae religionis ... acerba -s. VAL. FL. 2, 239 *feminae Lemniae* Thressas -em causamque furoris diripiunt. SIL. 8, 255 *Varronem* fastis -em suffragia caeca addiderant. 12, 404 pelleret Hostus si tantam -em (*sc. hostem exitiabilem*). STAT. Theb. 8, 34 *Amphiarao ad inferos deiecto* offensus luce profatur *Dis*: 'quae superum -s inimicum impegit Averno aethera?' (SCHOL.: violentia sive ruina; '-s' a labendo dicta. *hic inserendum putavimus adducti imitatione* CLAVD. 5, 498 [*Minos ad Rufinum*] huc s. -s, huc insatiabilis auri proluvies). PANEG. 4, 33, 7 (*de Maxentio*) illa monstrosa -s. TREB. Gall. 14, 5 ut -em inprobissimam ... a gubernaculis humani generis dimoverent. IVVENC. 4, 262 *Iesus in iudicio supremo* iustos ... de -e malorum secernet. AVELL. p. 8, 5 (*de Ario*) ne *Christus* illam -em in ecclesia pateretur intrare.

C *peculiariter ap.* IREN. *ad redd.* ὑστέρημα *gnosticorum* (*'a labendo; in sensu obstetricio' Harvey ad* 2, 1, 1): IREN. 1, 16 (9 H.), 3 qui factorem caeli et terrae ... ex -e (*sc. Achamoth*), et ipsa ex altera -e (*sc. Sophiae*) facta, emissum dicunt: et sic iam ... esse eum emissionem tertiae -is. 1, 17, 2 (1, 10 H.) quod *demiurgus* fructus sit -is (2, 3, 2 [1 H.]. 2, 4, 3 [2, 3, 4 H.] -is f. ... et erroris operam. *al. cf. 2 praef. 1* postremitatis. *2, 1, 1* extremitatis). 1, 18, 4 (1, 11, 3 H.) mysterium passionis -is (*cf.* 1, 21, 4 [1, 14, 3 H.] quae sunt de ignorantia -is et passione facta [*verborum graecorum ordinem male intellexit*]. 2, 17, 5 [2, 22, 1 H.] -s ... eius, quae est secundum ignorantiam, passionis [*infra*: in ignorantiae -e]). 2, 2, 4 (2, 2, 3 H.) neque aliqua -e neque ignorantia *indigebat deus*, ut ... homo fieret (5, 18, 1 quae ex i. et -e facta sunt [*opp.* ex sapientia et virtute]. *al.*). 2, 12, 6 (14, 1 H.) Sophia sine coniuge -em generavit. 4 praef. 3 (2 H.) fabricatorem ex -e sive defectione emissum (*ibidem iterum*. 4, 33, 3 [4, 51, 2 H.]). *al.*

deriv.: labecula, labosus.

labēsco (lāb- *?*), -ere *et* **-or,** -ī (GLOSS.). *cf. c.* labi, labascere (-i), labisci. GLOSS. -it (lav-): movet, convellitur. movetur vel compellitur. convellit. commovetur. fortunam (qui) perdit. -itur: movetur. convellitur. [*falsa lectio* CIRIS 450 (livescunt *G*). *cf. p. 762, 23.*] *i. q. delabi*: CONC.[S] I 3 Rustic. p. 155, 16 cur incredulus es ad rationem humanam -ens? (*gr. I 1, 2 p. 83, 26* καταπίπτων, *vers. Tur.* cadens).

labia *v.* labea. **lābibundus** *v.* labebundus.

lābidus (lāb- *?*), -a, -um. *a* labi *vel* labare, *cf.* solidus. *fere i. q. instabilis, incertus*: VITR. 6 praef. 2 qui ... felicitatis praesidiis putaret se esse vallatum, -is itineribus vadentem non stabili sed infirma conflictari vita. CHALC. comm. 328 cum diversae hominum memoriae, tenacioris et -ae, causas exprimeret (*cf. Plat. Theaet. 194ᵉ* ἐπιλήσμονες).

lābilis, -e. *a* labi. *nec compar. nec superl. invenimus.* GLOSS. lubricus. *inde a* TER. MAVR., ARNOB.

1 *fere i. qui (facile) labitur, instabilis (proprie vel translate)*: **a** *in univ.*: *α generatim*: TER. MAVR. 307 (*de metro trochaico*) -i versu. 2395 (*de septenario iambico*) fine molli -e *metrum*. ARNOB. nat. 2, 59 (*de pluviis*) ut ... suspensa aqua teneatur, natura res -is et ad fluorem ... prona (*item de aqua*: AVG. c. adv. leg. 1, 13, 17 quoniam -is et mobilis ei species data est. in euang. Ioh. 80, 3 fluxo et -i ... elemento. gen. ad litt. 3, 7 p. 68, 26 in unda -i [*opp.* in aura flabili]). AMM. 26, 8, 9 *testudo* ideo figuratur hac specie, ut missilium ictus atque saxorum per decursus cadentium -es instar imbrium evanescant. SERV. Aen. 5, 84 'lubricus anguis' -is (*imago serpentis subesse videtur etiam* CASSIOD. inst. 1, 33, 3 ita -is per desideria humana diffunditur *diabolus*, ut ... nullo ... consilio sentiatur). AVG. civ. 19, 27 p. 403, 13 D. si non facili operatione, certe -i locutione aut volatili cogitatione peccetur (*cf.* CASSIOD. in psalm. 55, 9 [7] quando ... non ... aut verbis offendimus aut -i actione peccamus?). CAEL. AVR. acut. 2, 37, 216 *cibus* cuiusdam -is qualitatis. *β cum colore inconstantiae, infirmitatis*: ARNOB. nat. 1, 28 cum sint *dei* -es solubilesque natura. 2, 50 animas esse ... -es et infirmitate ad vitia proclives. 2, 53 esse animas hominum ... parvarum et -ium virium. 3, 8 res caduca et -is *sc. corpus* (*cf.* 3, 12 quicquid ... tale [*sc. corporeum*] est, mortale esse ... et -e). 7, 4 *deos* velut animal vile ... dulcedinis -i⟨s⟩ volucri titillatione mulceri. FVLG. aet. mund. p. 143, 13 *in amore meretricum* fructus -is. AVG. in euang. Ioh. 124, 5 ad emendationem -is vitae. SCHOL. Ter. p. 80, 28 *ingenium* 'proclive': caducum et -e, non fixum. CASSIOD. in psalm. 76, 6 (5) *dies* isti temporales atque caduci sunt et -i varietate fugitivi. 148 concl. p. 1047[B] error. var. 2, 3, 4 fortuna. MVTIAN. Chrysost. hom. 9, 5 p. 303/4 quid ... sunt humanae res? ... aer solutus ac -is (*gr.* διαῤῥέων). CAES. AREL. serm. 158[A] -e est quod tenes. *de gradu instabili*: AMM. 31, 13, 6 humus rivis operta sanguineis gressus -es evertebat (CASSIOD. in psalm. 124 praef. p. 921[B] infirmitatis humanae).

b in *aliquid i. q. pronus*: ARNOB. nat. 2, 45 tam mobiles animas ..., in vitia -es, in peccatorum genera universa declives (*cf. p. 773, 71*). PS. HIER. epist. 5, 4 p. 65[C] quos ... infelix felicitas in interitum pronos et -es ducit. CAEL. AVR. acut. 1, 1, 30 ut -es in passionem aegros pronuntiemus, quos Graeci eunosus (*i.* εὐνόσους) ... vocant (*cf.* 1, 2 tit. in phreniticam passionem proni ..., quos -es diximus).

c ex *aliqua re i. q. elabens*: AVG. c. Iulian. op. imperf. 6, 27 p. 1575 cum hos nodos quaeris evadere et fieri ex nostris manibus -is, contra paradisum stabis immobilis.

2 *i. q. ubi facile laberis, lubricus*: AMM. 15, 10, 5 hieme ... humus crustata frigoribus et tamquam lēvigata ideoque -is. 22, 8, 48 (*de glacie*) ut ... nec per infidum et -e solum gressus hominis possit ... firmari. 27, 10, 11 per -em limum.

adv. **lābiliter.** *i. q. labenti modo*: AVG. gen. ad litt. 2, 11 p. 50, 14 aqua ... est -r fluxa, terra stabiliter fixa. 3, 3 p. 66, 6 quidquid ... aquarum sive -r undosum ... est sive vaporaliter tenuatum.

lābīna, -ae *f.* *a* labi, *cf.* ruina. *de orig. et notione*: ISID. orig. 16, 1, 4 '-a', eo quod ambulantibus lapsum inferat, dicta per derivationem a labe. GLOSS. lapsum (*vel* labrum) inferens (*in aliis additur* hoc est sepulchrum *vel* limum terrae). GLOSS.[L] I Ansil. LA 82 aquae per viam (pervium *codd.*) alluviones. 83 terra aquosa et mobilis in qua labitur. lav- AVG. (*var. l.*), GLOSS. [*trident., tusc.* lavina, *aemil.* laveina, *it. mer.* lavina; *raet. occ.* lavina (> *theod.* Lawine); *delph.* lavine, -o, *prov.* lavina; *francoprov.* (*immixta voce indigena q. e.* *klappa *'assula saxi, lapis planus sim.'*) łavəna, łavęna, łapina, łavẽ *etc. cf. M.-L. 4807. Battisti-Alessio III 2187. Wartburg V 101sq. de formis mutatis* -ĭnca, -anca *v. Wartburg V 101. Battisti-Alessio III 2186. G.*]

fere i. q. lapsus, ruina: ITALA psalm. 114, 8 (Aug. in psalm. 85, 24) exemisti ... pedes meos a -a (*al. cum Vulg.* lapsu, *gr.* ὀλισθήματος). PS. HIER. epist. 5, 3 p. 63[D] *deus* odit mala opera, quibus fabrica (*i. homo*) urgetur in lapsum et cogitur in -am. AVG. in psalm. 36 serm. 3, 12 liberat a -a verbum dei in corde. *de statu pavimenti parum solido*: PS. HIER. epist. 5, 4 p. 65[C] gradientem repentino casu aut marmoris lēvitas aut -a pavimenti subversa pedum tutela contorsit.

[**labini** SERV. auct. Aen. 3, 162 *corruptum.*] **labio** *v.* labeo.

labiscor (lāb- *?*), -ī *et* **-o,** -ere (GLOSS.). *cf. c.* labi, labascere (-i), labescere (-i). DIOM. gramm. I 344, 22 inchoativum -or, principale ... est labor. GLOSS. IV 532, 40 laviscit: fortuna⟨m⟩ perdit. 533, 2 -it: commovet vel convellitur. GLOSS.[L] V Aa L 26 -itur: discurrit, diducitur (GLOSS. V 505, 2 d. d. convellit). *i. q. elabi, evadere*: SERM. RevBén. 59, 1949 p. 201, 58 *Ioseph* adprehensus relictis indumentis -itur (lav- *cod.*) fuga (*cf. p. 788, 82*).

1. *labium, -ī *n.* [*v. s.* labea *et* lambo. *L.*] *de orig.*: ISID. orig. 11, 1, 50 -a a lambendo nominata (diff. 2, 58). VIRG. gramm. epit. 14 p. 86, 24 -a ex labore loquendi dicuntur (= frg. Mediol. p. 101, 15), sive quod per (*an* per ea *?*) verba labuntur de lapsu. *scrib.* lav- ORIBAS. *p. 777, 30 et alibi var. l.*, lap- HIER. interpr. Iob 8, 21. *de genere*: NON. p. 210, 24 -um neutri [est] generis (*opp.* labea). -us ORIBAS. eup. 4, 57 Aa p. 573 (*infra*: ad -a). *v. etiam p. 776, 63.* *? gen. pl.* -um CE 480, 8. *de notione v. l. 54sqq., adde* PS. SORAN. quaest. med. p. 367, 7 -a ... dicuntur eminentes pupulae, quae dentes tegunt. GLOSS. χεῖλος.

legitur inde a PLAVTO (-is, *v. l. 72*). *de ratione intercedente inter voces q. s.* -um, labea (labia), 1. labrum, 1. labellum *praemonenda putaverimus haec: 1) doctrinae grammaticorum*: PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 131, 5 B. labra et -a indistincte dicuntur ...; Verrius autem Flaccus sic distinxit, modica esse labra, -a autem inmodica (*affert* TER. *p. 776, 52 et* PLAVT. *p. 775, 36. cf.* DON. Ter. Eun. 336, 6 '-is demissis': maiora labra). AGROEC. gramm. VII 116, 5 -um superius dicitur, labrum inferius (*sim.* ISID. diff. 1, 336. 2, 58. orig. 11, 1, 50 i., eo quod grossior sit, labrum. SCHOL. Verg. ecl. 2, 34 [ClPh. 24, 1929, 275]. GLOSS. V 629, 42 -um: labellum s., orificium oris. *contra* DON. Ter. Eun. 336, 2 labra sunt superiora, -a inferiora [*sim.* 336, 6 ISID. diff. app. 95 GLOSS. IV 532, 18], labeae [*Klotz*, labrae *codd.*] asinorum proprie dicuntur). SERV. ecl. 2, 34 inanissimam quidam temptant facere discretionem, ut virorum labra, mulierum -a dicantur (*inde* ISID. diff. 1, 336. *cf.* SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 336 labellum pueri ⟨h⟩abent ...; labrum iuvenes ...; -a mulieres sive senes). ISID. diff. 1, 344 inter -um et labrum: -um oris; labrum vasis. DIFF. ed. Beck p. 67, 10 inter -a et labra et rostra: -a hominum sunt, labra ferarum, rostra non nisi quae incurvata sunt. GLOSS.[L] II Abav. LA 77 -um: labellum. GLOSS. V 421, 33 labris: -is (*?*, -ris *trad.*). *2) auctorum usus: vocem* -um, *dummodo exempla formae ambiguae -is praeter* APVL. (*v.* labea *p. 763, 32*) *recte huc trahantur et librariis fides habeatur, singulis locis adhibent* PLAVT. (-is *p. 775, 36*), TER. (-is *p. 776, 53*), NOVIVS (-a *p. 776, 54*), CIL IV (-i *p. 775, 38*), PLIN. nat. (-orum *p. 776, 55*), SEPT. SER. (-um *p. 776, 58*), FRONTO (-is *p. 775, 51*), APVL. (-a *p. 776, 59*), CAPER (-orum *p. 776, 60*), TER. MAVR. (-is *p. 775, 67*), *passim script. sacrae* (labrum *non invenimus nisi p. 776, 68. 76, ?* labia *p. 763, 63*) *et eccl.* (labrum TERT. *p. 775, 68 et ap.* ARNOB., LACT. *al.*), *hic illic etiam pagani recentiores velut* FIRM. math. (*p. 776, 76*), IVST., QVEROL., PHYSIOGN., LEX Visig., *medici (iuxta* labrum CELSI *et* PLINII *proprium); ante christianos fere* labrum *praevalet, ceterum in Atellanis* labea (POMPON. *ter*), *in sermone amatorio* labellum (*maxime ap.* PLAVT. *aliosque poetas*), *vocabulis sic variatis*:

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

	labea	-um	labrum	labellum
Plavt.	1	1	11	10
Cato	1 (*metaph.*)	—	8	—
Ter.	—	1	1	—
Lvcil.	2	—	3	1
Novivs	1	? 1	—	—
Cic.	—	—	8	1 (*infantis*)
Nigid.	2	—	1	—
Catvll.	—	—	1 (*fellatoris*)	7
Lvcr.	—	—	6	1
Verg.	—	—	5	1 (ecl.)
Prop.	—	—	5	1
Ov.	—	—	1 (met.)	7 (*carm. amat.*)
Petron.	—	—	9	3
Plin. nat.	—	? 1	21	—
Mart.	—	—	16	5
Ivv.	—	—	6	6
Fronto	—	? 1	3	1
Carm. Gell. 19, 11, 4	1	—	1	—
Apvl.	11-ia(met.)	1 (apol.)	1 (apol.)	3

[*plur*. -a: *it. vet.* labbia (> *sard.* labbįu, *hisp.* labia, *cat.* llabia, *port.* labia, laiva '*loquacitas*'); *prov. vet.* labias, lavias, *langued.* labio, láβyo (*f.*). *cf. M.-L. 4808. Battisti-Alessio III 2143. Wagner II 18. Wartburg V 103. Corominas III 1sq. Machado II 1280. G.*] [*in codd. variat c.* labrum *saepius; restit.* ilia Chiron 448 (*Grevander*). *ex corruptela textus hebr. ortum est* Itala iud. 5, 16 (Lugd.) habitas in medio -orum (*Vulg.* inter duos terminos).]

fere i. q. labrum (*metonymice p. 776, 22sqq.; gr. resp.* χεῖλος, *nisi aliud notatur*): **I** *significatur extrema pars oris animantium*: **A** *hominum*: **1** *cum certo respectu*: **a** *osculandi* (*fellandi? l. 38*): Plavt. Mil. 93 meretrices -is (labris *Char., v. p. 774, 57*) ... ductant eum *militem* (*i. osculum -is simulantes alliciunt, cf. Naev. com. 78* labris). CIL IV 8380 *phallus est* dos -i. Min. Fel. 2, 4 manum ori admovens osculum -is pressit. Itala prov. 24, 26 (Aug. spec. 7 p. 66, 21 = Vvlg.) -a deosculabitur, qui recta verba respondit. cant. 4, 11 (Ambr. in psalm. 118 serm. 13, 23, *cf.* Vvlg.) favum distillant -a tua (*cf.* 5, 13 [Ambr. *l. c.* 18, 22, 3 = Vvlg.]. *sed* prov. 5, 3 [Lucif. non conv. 6 p. 14, 13, *cf.* Vvlg.] *potius cum respectu loquendi*). Ivvenc. 4, 518 *Iudas* attigit ... -is iusti ... ora. Hier. epist. 3, 1, 2 quam illud os ... inpressis figerem -is! Avg. serm. 227 -a tua ad -a fratris accedunt. Max. Tavr. serm. 98, 2 M. -is labra porrigit. CE 480, 8 nec poterit facili -um (*gen. pl.*, labsum *Bücheler*) oblivione perire *pignus amoris sc. maritus* (*opp.* est in corde).

b *edendi, bibendi* (*hic illic in imagine*): Fronto p. 56, 16 v. d. H. (p. 62 N.) satius esse numquam attigisse *philosophiam* quam leviter et primoribus, ut dicitur, -is (labris *Klussmann, cf. Cic. de orat. 1, 87. al.*) delibasse (Svlp. Sev. chron. 1, 20, 4 p. -is admotis carnibus interibant. *cf.* Ennod. epist. 2, 28, 3 p. 70, 11 epistulas ... summis -is vix libabat). Tert. pall. 4, 2 -is vacuerat ab uberum gustu *Achilles*. Cypr. laps. 25 p. 255, 17 os -is obdurantibus premere, calicem recusare. Ivvenc. 4, 696 inpressum -is ... potare saporem. Qverol. p. 39, 26 R. modum qualitatemque vini in vultu et -is *servi temulenti* ... videt *erus*. Vvlg. cant. 7, 9. Rvfin. Orig. in cant. 3 p. 181, 4 dulcia, quae non tantum in ore et -is suavitatem reddant (*opp.* interioribus ... faucibus). Mirac. Steph. 2, 3 merum applicuit iudicio -orum. Val. Cem. hom. 8, 5 aestuantia siti -a. Evstath. Basil. hex. 5, 8, 10 -orum sensui gustuique. Ennod. dict. 9, 6 p. 452, 2 arentibus -is ... guttam ... infundo (*cf.* epist. 1, 9, 1 p. 18, 9). *al.* Pallad. hist. mon. I 1 p. 253[B] panis ... ex ipsis -is oris cadebat (*gr. p. 17, 17 B.* ἐκ τοῦ στόματος). I 6 p. 272[B] -a ferinis uberibus ... apposui.

c *loquendi necnon tacendi*: **α** *usu originario*: Ter. Mavr. 96 non -is hiscere, non sonare lingua (*cf. 112 al.* labra). Tert. apol. 16, 10 *adorantes* ad solis ortum -a vibratis (*nat. 1, 13, 2* labra). test. anim. 5 p. 141, 17 in ipsis quodammodo -is parta *verba*. Itala lev. 5, 4 (Aug. quaest. hept. 3, 2. *al.*) anima quaecumque iuraverit distinguens -is ([i. et protulerit -is Vvlg.]. *cf.* psalm. 65, 14 [Veron. *al.* = Vvlg.] vota mea, quae distinxerunt -a mea. 105, 33 [*ibid.*] distinxit in -is suis). num. 30, 13 (Lugd.) quae prodierint a -is eius ([Aug. loc. hept. 4, 99 exierint ex -is, *Vulg. aliter*]. *cf.* deut. 23, 23 [Lugd.] quae exeunt per -a tua [Vvlg. egressum est de -is]. psalm. 88, 35 [Veron. *al.* = Vvlg.]. Vvlg. Ier. 17, 16). I reg. 1, 13 (Cypr. domin. orat. 5 = Vvlg.) loquebatur in corde suo et -a eius movebantur et vox non audiebatur (Vvlg. Iob 16, 6. *cf.* Iudith 13, 6 -orum motu in silentio dicens). psalm. 16, 4 (Veron. *al.* = Vvlg.) verba -orum tuorum (21, 2 [Sangerm.]. 58, 13 [Veron. *al.*; Sangerm. *al.* sermones, *cf.* Vvlg.]. *cf.* Sirach 39, 20 [Aug. spec. 23 p. 151, 15 = Vvlg.] confitemini illi in voce -orum vestrorum, in canticis -orum. Vvlg. Is. 28, 11 *deus* in loquela ... -i et lingua altera loquetur. *sim. al.*). 30, 19 (*ibid.*) -a dolosa, quae loquuntur ... iniquitatem (Is. 59, 3 [Cypr. testim. 2, 4, *cf.* Vvlg.]. Vvlg. Iob 33, 3. *al. cf.* -is *vel* in -is l.: Itala psalm. 21, 8 [Veron. *al., cf.* Vvlg.]. I Cor. 14, 21 [cod. d *al., cf.* Vvlg.]. Bachiar. fid. l. 295. *v. et p. 775, 82*). *saepe.* Favstin. trin. 1, 14 summis -is et, ut ita dixerim, superficie sola verborum ([*infra*: non -is, sed et toto corde]. Hier. epist. 125, 14, 2 non levi ... sermone et, ut ita loquar, s. -is ..., sed toto mentis ardore. Oros. apol. 11, 7 [*sec.* Vvlg. Is. 29, 13, *ubi* -is *tantum*]). Ps. Ambr. symb. p. 189 -is mendacibus credere se confitentur *haeretici deum* (*opp.* factis, *ut*: Avg. in psalm. 57, 2 l. 3. 57, 4 l. 44 in vita vestra inveniantur verba vestra; in f. vestris cognoscantur -a vestra). Hier. epist. 52, 6, 4 trementibus ... -is ... sciscitantur (Svlp. Sev. dial. 3, 15, 4). 53, 5, 2 cum ... verba ... lingua volveret, -is personaret (*cf.* Avg. anim. 3, 14, 20 si non in -is ista sonuisti, sed intus ... in corde sensisti. Nicet. vigil. 9 p. 67, 4 ut, quem -is sonamus, corde teneamus *sc. Christum*). in Ezech. lib. 6 praef. p. 167[A] -a ... tantum melle circumlinunt et ... mollierunt verba sua *haeretici*. in Matth. 6, 6 p. 42[B] -is ... compressis oremus (Vvlg. prov. 17, 28. *cf.* Val. Cem. hom. 5, 6 obductis -is). in Tit. 3, 9 p. 595[B] supercilium Iudaeorum solutis -is et obtorta lingua et stridente saliva ... gaudentium (*cf.* p. 596[C] spumantibus -is et latratu garrire canum). Vvlg. Iob 2, 10 (*cf.* Hier. interpr. Iob) non peccavit Iob -is (*var. l.* in -is). Sirach 21, 28 -a inprudentium stulta narrabunt. *al.* Avg. in psalm. 57, 3 l. 9 cum ... audiret omnium voces et intenderet omnium -a. Comm. instr. 2, 31, 7 (*de garrulo*) luxaris -a. *et passim.* **β** *metonymice* (*exempla certiora; usus scripturarum sacr. proprius sec. vocem hebr. q. e.* śapā, *exempla eccl. huc transeuntia v. l. 6sq. 21sq.*): (I) *fere i. q. lingua, sermo, vox* (*sing. praeter l. 30. 32*): Itala gen. 11, 1 (Aug. civ. 16, 4 p. 129, 11 D. *al., cf.* Vvlg.) erat omnis terra -um unum et vox una omnibus (11, 6 [*ibid.* p. 129, 22. *al.* = Vvlg.]. *cf. p. 763, 69 et* Avg. civ. 16, 10 p. 141, 3 D. -um unum, id est loquella una. loc. hept. 1, 32 p. 512, 22 usitate nos dicimus 'lingua una'). 11, 9 (*ibid.* p. 129, 29. *al.*) confudit dominus -a (-um *R*) omnis terrae (Vvlg. confusum est -um). Vvlg. Iob 12, 20 commutans -um veracium et doctrinam senum auferens (*cf.* Hier. interpr. Iob 12, 20 permutat -a fidelium). Hier. psalt. sec. Hebr. 81, 6 -um quod nesciebam audivi (*Vulg.* linguam *sec. gr.* γλῶσσαν). (II) *fere i. q. verba* (*plur. praeter l. 36. 41; de mala fama l. 40. 41*): Itala psalm. 11, 3 (cod. 421 = Vvlg.) -a dolosa in corde et corde (*i. duplici* c.) locuti sunt (Hier. psalt. sec. Hebr. -um subdolum *eqs.*; -a *pro acc. graeco accepit Kaulen, Handb. z. Vulg. 273; sententiam aliter distinguere videntur* Veron. *al. post* sunt *addentes* mala). thren. 3, 62 (Ambr. in psalm. 118 serm. 21, 4, 1 = Vvlg.) audisti opprobrium eorum ..., consilia eorum ..., -a insurgentium mihi et meditationes eorum adversum me (*cf.* Vvlg. Ezech. 36, 3 ascendistis super -um linguae et opprobrium populi). Vvlg. psalm. 62, 6 -a exultationis laudabit os meum (-is *recc., cf.* Hier. psalt. sec. Hebr. -is laudantibus; Veron. *al.* -a e. laudabunt nomen tuum, *cf.* 62, 4 -a mea laudabunt te). *huc fortasse* Itala Iudith 9, 13 (Sangerm. 15. *al.*) percuties eos ex -is suasionis meae (Vvlg. ex -is caritatis meae).

d *spirandi, flandi*: Itala Is. 11, 4 (Ps. Vigil. Thaps. trin. 12, 92 rec. II. *al.*) spiritu per -a interficiet impium (Vvlg. spiritu -orum suorum). Avg. gen. ad litt. 7, 1 p. 201, 22 sicut non manibus corporis finxit *hominem*, ita nec faucibus -isve sufflavit *deus*. Ennod. carm. 1, 8 praef. 2 fistulam -is admovere.

2 *in univ.*: Ter. Eun. 336 adcurrit ad me ... incurvos, tremulus, -is (labris *A¹*) demissis, gemens (Physiogn. 118. 119). Novivs Atell. 16 artivit linguam in palatum, coepit -a (labias *Quicherat, Lindsay*) sugere. Plin. nat. 29, 46 membrana ... -orum fissuris medetur ([labrorum *Mayhoff, cf. p. 775, 19 et 28, 188* labrorum f.]. Plin. med. 1, 12, 3 [*var. ll.* labrorum, laborum]. Plac. med. 4, 18 rec. α [*4, 14 rec. β* labrorum]). Sept. Ser. carm. frg. 12 -um ... insigne revellit. Apvl. apol. 59 (*in descriptione ebriosi*) salivosa -a. Caper gramm. VII 97, 18 chilo *est* modum -orum excedens (*cf. Vel. ibid. 74, 15* chilones ... improbioribus labris). Tert. paenit. 11, 2 siquid coacti ruboris *est*, [in] -a aut genas urgeat (*cf.* Hier. epist. 54, 7, 1 *purpurissus* ruborem genarum -orumque mentitur). Frg. apoc. p. 154 signa antichristi: ... -um inferiorem maiorem (Physiogn. 118. *al. cf.* Physiogn. 87 superioris [Cael. Avr. chron. 2, 1, 7. *al.*]). Ivst. 1, 10, 15 nasum, aures et -a sibi praecidi *iubet* (*cf.* 15, 3, 4 Lex Visig. 6, 5, 13). Plin. med. 1, 12, 2 gingivarum et -orum vitia (Misc. Tir. p. 55, 7). Vvlg. IV reg. 19, 28 ponam ... circulum in naribus tuis et camum in -is (labris *var. l., quam praefert ed. pont.*) tuis (*sim.* Is. 37, 29). prov. 16, 30 mordens -a sua perficit malum. Ps. Rvfin. in Os. 2, 3 -is quasi in superficie fecisse *purgationem*. Cass. Fel. 14 p. 21, 6 -a hiantia sive crepula (*cf.* Oribas. eup. 4, 57 Aa p. 574 -a crepata). Pallad. hist. mon. I 6 p. 267[D] circa -a tantum erat *barba*. *al.*

B *animalium* (*sidereorum l. 76sq.*): **1** *variorum*: Itala Iob 40, 21 (Priscill. tract. 1, 12) pertundes -a ipsius *draconis* (Hier. interpr. Iob 40, 26 -um, *cf.* Evagr. vita Anton. 24 -a [*Vita Anton. 24 p. 39, 7* labra]; *Vulg.* maxillam). Firm. math. 6, 30, 15 si Luna in -is (labris *Ziegler*) Arietis ... fuerit inventa vel Tauri -a (*var. ll.* labra, libra) ... possederit. Veg. mulom. 1, 29, 3 febriens iumentum ... erit ... -is demissis (*item* Chiron 115, labra laxiora *Pelagon. 33*). 2, 39, 1 (*cf.* Chiron 562) -a (labra *L*) eius *iumenti aegroti* et maxillae ... depravantur. 2, 39, 2 (*cf.* Chiron 563). Lex Visig. 8, 3, 17 si -a pecoribus vel aures ... inciderit. *v. etiam supra l. 68.* **2** *avium* (*cf. p. 768, 12*): Avg. bapt. c. Don. 46 -a columbae tenentis ramum tamquam duo sunt testamenta *eqs.*

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II *significantur margines varii:* **A** *rerum inanimarum:* 1 *maris, fontis, fluminis sim.* (*v. etiam infra l. 13. 14*): ITALA gen. 22, 17 (Aug. in psalm. 109, 17 l. 31. *al.*) sicut arenam quae est ad -um maris ([*Vulg.* in litore]. iud. 7, 12 [Aug. loc. hept. 7, 33 p. 625, 10; *Lugd.* litus, *cf. Vulg. et* AVG. *l. c.*]. Ps. PHILO antiq. 10, 4). AVG. serm. 180, 3, 3 *ambulare* super finem terrae in -o praecipitii. CARM. de Iona 23 litoris in -o ... urbs ... Ioppe. LIB. pontif. p. 55, 8 in -o fontis baptisterii agnum aureum fundentem aquam (*antea*: in medio fontis). GROM. p. 365, 17 aliquotiens super -um de ipso rivo terminum finalem constituimus. CASSIOD. var. 2, 39, 2 (*de Apono fonte*) fornaces anhelantium aquarum circumducto tereti -o ... coronatas. 2 *variorum vasorum:* ITALA II par. 4, 2 (Complut. = VVLG.) mare fusile decem cubitorum a -o usque ad -um (VVLG. III reg. 7, 23). 4, 5 (*ibid., cf.* VVLG.) -um eius *maris* sicut -um calicis sculptum in modum florentis lilii (*cf.* VVLG. III reg. 7, 24 scalptura subter -um circumibat. 7, 26). IVVENC. 2, 143 completis -is lapidum (*i. vasorum*). GREG. TVR. Franc. 4, 12 p. 143, 20 inter ipsum *opertorium* ac -um sepulcri (*i. sarcophagi*). 8, 14 p. 380, 7 *navis* usque -um impleta. *cf. p. 763, 80.* 3 *mensae, altaris:* VVLG. exod. 25, 24 facies ... illi *mensae* -um aureum per circuitum (*sim.* 37, 11. *hebr. utrobique* zer, *quam vocem alibi voce q. e.* corona *interpretatus est Hier.*). 25, 25 et ipsi -o coronam interrasilem *facies* (*sim.* 37, 12. *hebr. resp.* lô). Ezech. 40, 43 -a earum *mensarum* palmi unius, reflexa intrinsecus (*hebr.* śapā, *cf.* HIER. *ad l.* p. 390A). 43, 13 definitio eius *altaris* usque ad -um eius et in circuitu palmus unus (*hebr.* śapā). 4 *instrumenti medicorum quod dicitur* cucurbita (*cf.* labrare, labrosus): CAEL. AVR. acut. 3, 17, 149 cucurbitas apponimus, sed eas quae sint osculo latiores atque -is flexis. CASS. FEL. 14 p. 21, 6 ut -a ipsius cucurbitae operias.

B *vulnerum:* ORIBAS. syn. 7, 1, 2 Aa (*cf.* La) p. 131 eversiones -orum *vulneris* ... adsumis ligaturis et adducis lavia in uno; nihil enim in vulnere intra -is aliqua sordis remaneat (*antea*: labrus *Aa*, labrum *La*). *de cunno v. s.* 1. labrum.

epitheta notabiliora (*cf.* labea, 1. labrum): primora *p. 775, 51*, summa *p. 775, 53. 776, 3.*

cf. labeo (-io), 2. labium.

2. lābium, -ī *n. per confusionem ex* 1. labium *et* 2. labrum *ortum. fere i. q. vas:* ROMVL. epist. Aesop. 3 (recc. gall., vet., *soloece* rec. W) suscipe donum ut pretiosum -um saxis (saxi *vet.*) diversi coloris ornatum (*cf. Thiele ad l.*). *de* VVLG. exod. 30, 18. 31, 9 *v. s.* 2. labrum (-um *vix recte comprobant Rönsch, Semas. Beitr. 1, 39 et ed. pontif.*).

***labo,** -āvī, -āre. [*coniungitur cum* 1. labor (*q. v.*). *L.*] *de orig.* (*a* labi): MACR. exc. gramm. V 628, 17 CONSENT. gramm. V 382, 7. *de prosodia:* EVTYCH. gramm. V 467, 26 primae coniugationis activum vel neutrum invenitur antecedente a, sed brevi, ut '-o'. lăb- IVVENC. (-at 2, 435. 3, 373. 4, 500; *?* -anter 4, 468. *at* lābare 3, 135). CE *p. 779, 61.* *de formis: praes. (imprimis partic.) saepissime, imperf. et fut. raro, perf. non nisi* -asse PLIN. nat. 14, 146 HIER. epist. 3, 2, 2, -vit CYPR. laps. 8, -rit PRVD. perist. 11, 72. *cf. p. 780, 5. abl.* -anti APVL. met. 8, 6, 6 (-ante *saepius*). *? deponens* (*sec.* labi; *var. l. p. 779, 17, dub. p. 780, 10, falso* COD. Theod. 11, 1, 4 [labuntur *Iust. 11, 59, 2; cf. l. 71*]): GLOSS.L I Ansil. LA 11 (*sed v. l. 59*). NOT. Tir. 68, 62 -at. *de notione:* PROB. app. gramm. IV 199, 22 -at nutat significat (ISID. diff. 1, 342). MACR. exc. gramm. V 653, 19 -o labor ... sub una eademque significatione ἐπὶ τοῦ ὀλισθαίνω (*cf.* EVTYCH. gramm. V 467, 26 PRISC. gramm. II 402, 27). SYNON. Cic. p. 433, 11 -at. titubat. vacillat *eqs.* (*sim.* p. 435, 11). GLOSS. -at: titubat. deficit vel vacillat. labitur. tremit vel nutat. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CATONE, CIC., *post* TAC. *raro, quantum e schedis nostris colligi potest.* [*variat in codd.* c. labi (*formae partic. praes. exceptis* HIER. epist. 2, 3 PHYSIOGN. 54), laborare, lavare. *falso trad.*: Ov. met. 1, 290 (Sen. nat. 3, 27, 14; latent *codd. Ovidii*).]

I *vi originaria i. q. stabilitate, constantia sim. aut amissa aut non iam firmata nutare, fluctuare, incertum esse* (*coniungitur maxime c. verbis q. s.* impelli *l. 83. p. 778, 2,* moveri *sim. l. 83. p. 778, 84. al.,* quati *sim. p. 778, l. 36; minus valet quam* cadere *sim. l. 71. p. 778, 69. al.,* convelli *p. 779, 24,* impelli *p. 779, 26. 40,* procumbere *p. 778, 33.* CYPR. GALL. iud. 171, ruere *p. 778, 4. 6; disting. a* labi *sim. l. 71. p. 778, 13. 71. al.* [*locos, quibus usus vocis q. e.* labi *respondet, infra adnotavimus*]):

A *generatim:* 1 *proprie:* **a** *de rebus variis:* α *erectis* (*praevalente notione q. e. inclinari, vacillare*): ENN. scaen. 383 (*de muro?*) -at, lab[ab]untur saxa, caementae cadunt. CATO agr. 20, 1 caveat, ni -et columella *trapeti*. CIC. Verr. II 4, 95 *statua* nullā -bat ex parte (*cf. 94* labefactare conantur). VERG. Aen. 2, 492 -at ariete crebro ianua (GLOSS.L I Ansil. LA 6 solvitur). Ov. epist. 10, 140 littera ... articulo pressa tremente -at. met. 2, 163 -ant ... iusto sine pondere naves perque mare instabiles ... feruntur (*item de navi nutante*: STAT. Theb. 5, 371 PRVD. perist. 11, 72). 5, 362 loca nulla -are (*terrae motu ut*: SEN. Herc. f. 979 -at Cithaeron, ... Pellene tremit. Herc. O. 738. 1015 tellus. dial. 1, 1, 3 tremores -antis soli. nat. 6, 1, 4 *syn.* concutitur. 6, 9, 2. LVCAN. 2, 291 terra [ADNOT.: id est titubet. GLOSS.L I Ansil. LA 74 succumbet]. *cf. p. 778, 14*). LIV. 38, 17, 7 fluunt ... lassitudine membra, -ant arma. SEN. Herc. f. 520 -ant agitata motu templa. 1000 culmen impulsum -et. Med. 769 Hyades ... nostris cantibus motae -ant. Oed. 313 *ignis* fluctuante turbidus fumo -at (*opp.* stetit rectusque ... verticem ... tulit). Thy. 831 ne ... cuncta ruinā quassata -ent. 992 caeli. COLVM. 9, 14, 20 veteres ... et -antis favos. LVCAN. 4, 89 inpulsa ... gurgite multo castra -ant (GLOSS.L I Ansil. LA 3 deficiunt). VAL. FL. 3, 164 securi silva -at ... iamque ... piceae ... ruunt. SIL. 17, 475 summi ... -at domus alta parentis *Iove tonante*. STAT. Theb. 12, 13 iactatis aequore tellus prima -at. HEGES. 5, 13, 1 murum -are et facile ruiturum *esse*. AVG. anim. 2, 4, 8. DRAC. Romul. 10, 565 (*ibidem* nutant).

β *coniunctis* (*praevalente notione q. e. solvi, laxari; cf. p. 777, 74*): LVCR. 1, 530 haec *corpora certa* neque dissolvi ... possunt ... nec ratione queunt alia temptata -are (*cf. 537* labascit). 6, 1153 *pestilentiā* vitai claustra -bant (*cf. 1, 415* v. c. resolvat). VERG. Aen. 2, 463 summa -antis iuncturas tabulata *turris* dabant (SERV.: faciles ad resolutionem. *cf. 465* lapsa). Ov. ars 2, 85 (*de Icaro*) vincla -ant et cera ... liquescit (VAL. FL. 4, 565 v. mundi ima -ant *terrae motu*). met. 11, 514 -ant cunei. MANIL. 1, 719 num ... rara ... -ent compagine rimae. CELS. 7, 5, 4 *telum ossi inhaerens* necesse est -et et facile auferatur. 7, 6, 3 resolvit ... cutem superpositam sic, ut ea -et, cum in ceteris sit adstrictior. COLVM. 4, 22, 7 in summo -antes radices. PLIN. nat. 12, 92 damnatur *cinnamum* ... cui -et (*Mayhoff*, -it *sim. codd.*) cortex (12, 95. 17, 107 umore nimio). STAT. Theb. 10, 880 tecti ... saxea frena -ant.

b *de animantibus eorumque membris sim.*: VERG. Aen. 5, 432 tarda trementi *pugili* genua -ant (*v. vol. VI 2, 1877, 61sqq.*). 10, 283 e *navi* egressis ... -ant vestigia prima. Ov. fast. 6, 678 dubii stantque -antque pedes *ebrii* (*similiter* SEN. epist. 95, 16 incerti -antium [*recc.*, -entium *BA*] pedes et ... qualis in ipsa ebrietate titubatio. *tropice de versibus*: TER. MAVR. 2316 seriem trochaei ... -are [*opp. 2319* ire ... ordine]. ARATOR ad Flor. 5 pedibus ... -anti porrige ... manum. *cf. p. 782, 16*). CELS. 7, 7, 14A si -at *suffusio oculi* et hac atque illac movetur (*opp.* immobilis). 7, 12, 1D -ans ossis testa (*i. defracta et fluitans. cf.* 8, 4, 16 si qua -ant *partes fractae calvariae*). 7, 12, 1E dentes (*opp.* bene haerent. *item saepius apud eundem et* PLIN. nat.). 7, 26, 2E. SEN. Ag. 50 dextra dubio trepida consilio -at. 787 vates ... tremens dubia -at cervice (LVCAN. 2, 204 vix caede peracta procumbunt d.que -ant c.). Herc. f. 1045 fessa cervix capite summisso -at (LAVS Pis. 75. *cf.* SEN. Phaedr. 368 -ante ... collo). Thy. 436 pigris membra ... genibus -ant (Tro. 623 *syn.* quatiuntur. LVCAN. 8, 60 [GLOSS.L I Ansil. LA 4 deficiunt]. STAT. Theb. 6, 871 fessa. CYPR. GALL. iud. 171 CORIPP. Ioh. 1, 308. *cf. p. 782, 64*). LVCAN. 4, 41 -at et fixo firmat vestigia pilo *miles collem ascendens*. 4, 625 obliquā percussa -are crura manu. 6, 93 *peste* -ant populi (ADNOT.: labuntur et pereunt). PLIN. nat. 35, 117 succollatis ... mulieribus -antes *baiuli*. STAT. Theb. 9, 487 sequitur ... -antem amnis (*cf.* TAC. hist. 5, 18, 1 *in aqua* fluitantem -antemque militem). 9, 531 incerti ... -ant undarum e frigore gressus (CYPR. laps. 8 p. 242, 21. *tropice*: IVVENC. 3, 373 -at ... instabilis fidei nutans per lubrica g. [*cf. p. 782, 31*]. HIER. epist. 2, 3 [*var. l.* labuntur]). silv. 5, 3, 237 -at incerto mihi limite cursus te *patre* sine. SVET. Aug. 99, 1 malas -antes (labentes *var. l.*) corrigi praecepit *Augustus moriens*. INSCR. christ. Rossi II p. 323, 5, 2 trepidum ... -antem erigis *Petrum* (*cf. p. 781, 67*).

2 *in imagine et translate* (*v. etiam l. 26. 44. 46*): **a** *respicitur quaelibet condicio hominum vel rerum:* PLAVT. Stich. 521 si res firma, ... firmi amici sunt; sin res laxe -at, itidem amici conlabascunt (Ov. met. 15, 437 cum r. Troiana -ret. TAC. hist. 2, 86, 2 -antibus Vitelli rebus. *cf.* CIC. Mil. 68 rei publicae partes aegras et -antes. TAC. ann. 3, 73, 2 r. publica [CLAVD. DON. Aen. 6, 855 p. 615, 2. *v. etiam p. 783, 52*]). CIC. fin. 3, 74 *in doctrina Stoicorum* sic aliud ex alio nectitur, ut, si ullam litteram moveris, -ent omnia. 4, 53 tota ut -et disciplina *Stoica* (*de moribus*: LIV. 36, 6, 2 -ante egregia quondam d. gentis. SPART. Hadr. 10, 3. *cf. p. 783, 62*). Att. 5, 4, 1. Ov. fast. 1, 190 pars mihi de festo ne -et ulla tuo (*i. incerta, parum perspecta sit*). trist. 2, 232 pars nulla est, quae -et imperii (*cf.* SEN. Oed. 84 quo ... sit dubius magis status et cadentis imperii moles -et. CLAVD. 26, 571 molem ... -antis imperii). LIV. 7, 15, 4 -antem una parte ... aciem (TAC. Germ. 8, 1 *syn.* inclinatas. *cf. p. 783, 60 et* CVRT. 3, 8, 30 ubi partes *exercitus* -ant, summa turbatur. LVCAN. 7, 521 ne frons ... prima -ret incursu). 26, 41, 17 sustinuisse -antem (labentem *recc.*) fortunam populi Romani (42, 50, 7. SEN. Thy. 34 dubia. LVCAN. 4, 390 anceps. *cf. p. 783, 49 et* AVSON. 339, 2 p. 157 P. fors dubia aeternumque -ans). VAL. MAX. 5, 6, 6 -antes perditasque vires urbis nostrae correxit *Decius*. SEN. Herc. O. 388 quidquid in nobis fuit olim petitum cecidit aut pariter -at (*v. app. crit.*). dial. 6, 22, 1 -ant humana ac fluunt. epist. 71, 35 inperfecta necesse est -ent et modo prodeant, modo sublabantur aut succidant. CVRT. 8, 5, 7 quicquam ex patrio more -are (*cf.* TAC. ann. 2, 33, 4 SVET. Tib. 33). PLIN. nat. 14, 146 *Torquatum* non -asse sermone ..., dum biberet. VAL. FL. 1, 542 Asiam. SIL. 17, 332 patriam (SYMM. epist. 1, 51). TAC. ann. 13, 43, 4 defensio (*cf. 3, 14, 1* trepidavit). 14, 12, 4 -ante (*i. periclitante*) iam Agrippina. 15, 55, 4 ut -ret (*i. perculsum esset*) indicium. 16, 33, 1 florentem Soranum celebraverat, -antem non deseruit. LACT. inst. 4, 29, 2 cum probabilia videantur esse quae dicimus, in hoc uno -are nos arbitrantur, quod ... mortalem deum fateamur. PRVD. c. Symm. 2, 973 (*de vice annorum bonorum et malorum*) antiquis elementa -ant erroribus (SCHOL.: vacillant). *al.*

b *respicitur inconstantia, instabilitas mentis:* α *subi. animantia* (*transfertur ad diem p. 779, 9*): CIC. Phil. 6, 10 cum ei -are (*i. cunctari*) M. Antonius videretur. Tusc. 1, 78 movemur ... aliquo

[*Flury*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

acute concluso, -amus mutamusque sententiam. Att. 8, 15, 2 (*v. l. 25*). 10, 15, 1 *cohortes* -are dicuntur (*de fide ut*: Ov. Pont. 3, 2, 5 cum ... -ent aliqui iactataque vela relinquant. IVST. 14, 1, 13). HOR. carm. 3, 5, 45 donec -antes consilio patres firmaret *Regulus* (*cf.* SVET. Iul. 14, 2 nisi -antem ordinem confirmasset M. Catonis oratio). Ov. met. 6, 629 ex nimia matrem *filium interfecturam* pietate -are. SEN. contr. 9 praef. 2 cum *e schola* ventum est in forum ..., aut deficiunt aut -ant *declamatores*. PHAEDR. 4, 13, 9 (= 4, 14, 6) *leo* -are coepit paenitentia (*cf. 6* deflexit). SEN. Herc. f. 60 viso -antem Cerbero vidi diem pavidumque Solem. epist. 95, 71 constantiam viri (*sc. Catonis*) inter publicas ruinas non -antis. LVCAN. 2, 244 tu mente -antem (*cf. p. 784, 59*) derige me, dubium ... firma. VAL. FL. 6, 473 dulcis ... -antibus (*i. ad amorem inclinantibus*) error. TAC. ann. 2, 26, 1 -are hostes petendaeque pacis consilia sumere. ARNOB. nat. 3, 42 (*syn.* haesitare). HYMN. Ambros. I 1, 25 -antes respice et nos ... corrige (*24* lapsis fides revertitur). CLAVD. 3, 246 (*syn.* flectitur). *c. abl. separ. fere i. q. desciscere*: IVVENC. 3, 135 cur tua discipulos patitur doctrina -are (labari *C*) praeceptis veterum? (*cf. Vulg. Matth. 15, 2* quare ... transgrediuntur traditionem seniorum? *v. etiam l. 67. p. 785, 80*). *β subi. animus eiusque qualitates vel actiones*: LVCR. 3, 453 claudicat ingenium, delirat lingua, ⟨-at⟩ mens *senum* (CELS. 2, 7, 21 [*Hippocr. aphor. 2, 6* νοσέει]. 3, 19, 1 *opp.* constat. SEN. dial. 7, 8, 5 *syn.* arietet). CIC. Att. 8, 14, 2 scito -are meum consilium illud, quod satis iam fixum videbatur ([*eo spectat* 8, 15, 2 quae *epistulae* me convellerunt de pristino statu, iam tamen, ut ... scripsi, -antem]. SYMM. rel. 39, 1). VERG. Aen. 4, 22 *Aeneas* inflexit sensus *Didonis* animumque -antem impulit (LIV. 2, 39, 10. 36, 9, 11 -are animi *pugnantium* coeperunt [*opp.* constanter sustinuerunt]. 40, 54, 7. SEN. epist. 114, 22 [*23* vacillavit]. 117, 21 CVRT. 5, 3, 10 LVCAN. 4, 249. *al.*). 12, 223 volgi variare -antia corda (VAL. FL. 3, 75 aegra. STAT. Theb. 7, 533 flexa). Ov. epist. 16, 178 in dubio pectora nostra -ant (SEN. Oed. 207 trepidum ... gemino pectus affectu -at). LIV. 22, 61, 10 fides sociorum, quae ... firma steterat, tum -are (*var. l.* laborare) coepit (27, 1, 5. 32, 30, 9. SIL. 2, 392 aegra. TAC. hist. 1, 26, 1). SEN. epist. 92, 28 iudicium -at ... et incertum est. LVCAN. 5, 119 stimulo fluctuque furoris conpages humana -at pulsusque deorum concutiunt fragiles animas. SIL. 14, 192 incerta -at sententia clausis *Syracusanis* (ARNOB. nat. 3, 40 [*infra*: convellitur]. LACT. inst. 5, 18, 5 incertam -antemque. HIER. epist. 3, 2, 2 [*antea*: nutantem ... mentem]). STAT. Theb. 4, 23 fractae ... -ant singultibus irae. CLAVD. DON. Aen. 4, 315 p. 399, 23 ne -antem spem ... inpellas et sternas.

B *speciatim fere i. q. languescere, deficere* (*huc transeunt l. 21. 27. p. 778, 36. 40*): CATVLL. 63, 37 piger his *Gallis* -ante languore oculos sopor operit. LIV. 5, 18, 4 *senis* vires ... adfectae, sensus ... hebetes, memoria -at (GELL. 19, 13, 3. *cf. p. 784, 62*). MANIL. 4, 860 -ant *signa* (*i. lunae defectione etiam opposita signa debilia fiunt, cf. 849* laborant, *853* languescunt). COLVM. 6, 36, 1 (*de mulis educandis*) -at ... quod ex duobus *parentibus non idoneis* fingitur. LAVS Pis. 10 cui vita -at (STAT. Theb. 11, 565). STAT. Theb. 4, 767 *sitientis* anhelitus ardens verba rapit cursusque animae -at arida lingua. APVL. met. 8, 6, 6 -anti ... spiritu totam se super corpus *mariti* effudit (*cf. p. 788, 43*). TERT. pudic. 9 p. 237, 18 quis -at de valetudine ...? (*opp.* sanus). ANTH. 28, 11 nonaginta *annos* time -ante (*Heinsius*, labente *codd.*) sensu. IVVENC. 2, 435 pergite, qua ... pecoris custodia -at (*Vulg. Matth. 10, 6* ite ad oves, quae perierunt). 4, 500 spiritus ... viget, sed corpus debile -at (*Vulg. Matth. 26, 41* caro ... infirma. *cf. p. 782, 84 et* PRVD. perist. 10, 802 -antis dissipare ... non potesse fabricam corpusculi *tormentis*). PHYSIOGN. 54 facile ... -at (*var. ll.* laborat, labitur) ac deficit omnis imitatio. DRAC. Romul. 10, 223 oculi *Medeae placatae* ... -ant (*i. mitescunt, cf. 229* non lumina vibrat).

II *i. q. labentem moveri* (*mensuratur* lāb-): CE NSc. 1928 p. 169 Tyrrhenum per iter placid⟨a⟩ -ante karina (*fortasse mero errore lapidarii, cf. p. 786, 22; aliter p. 777, 75*).

partic. praes. **lābāns**, -antis *pro adi. v. supra passim, subst.* -es *l. 12. 15. p. 778, 24. 41. al.*

? adv. **lābanter** (*de prosodia cf. p. 777, 44*). *i. animo incerto* (*sc. per defectionem, cf. l. 17*): IVVENC. 4, 468 cunctos, si credere fas est, quod tua -r (*C*, labenter *vel* labentes *cett.*) possint praecepta negare, sed mea non ... mutabit pectora casus (*cf. Vulg. Matth. 26, 33* etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego numquam scandalizabor. *v. etiam p. 771, 31*).

deriv.: labasco. *cf.* labidus, 1. 2. labor.

compos.: labefacio.

1. *lābor, -psus (-bsus) sum, -ī. [*valde dubiae sunt coniunctiones usitatae et cum lat.* labare *et cum got.* slepan, *theod.* schlafen. *L.*] *a vocalem longam testantur* SERV. Aen. 4, 22 EVTYCH. gramm. V 467, 23; lă- CYPR. GALL. gen. 111 (*at* 113 lā-). DRAC. laud. dei 2, 40 (*at* Orest. 404 lā-). *cf. l. 52.* *de ratione inter* -bsus *et* -psus *intercedente*: PROB. inst. gramm. IV 126, 10 cum -bsus a -or venire intellegatur, et ideo per b, non per p litteram scribi pronuntiatur (*cf.* app. gramm. IV 199, 11). CASSIOD. gramm. VII 157, 16 (*ex Curtio Valeriano*) in temporibus ... verborum ... b in p commutatum videmus, ut ... -or -psus -psurus. *legitur in lapidibus* -bs- DAMAS. epigr. 18, 2 (-ps- *codd.*). CIL III 11339 (*a. 237*). VIII 11217. 14346 (*a. 376*). 16566. 18328 (*a. 380*). 20868 CE 1447, 13 INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 533 (*s. IV*). Ital. X 2, 81, 5 (*s. VI*). -ps- CIL V 2013 VI 819 CE 900, 2. 1354, 9. 1400, 8 (*s. VI*). 1448, 1 (*s. VI*). 1552, 68 (*s. II*). 1846, 2 (*s. IV*). INSCR. christ. Rossi II 208, 34, 11 Diehl 234[b]. PAP. Tjäder 13, 12 (*a. 553*). *codd. veteres* VERG. *aliorumque variant, cod. A* PRVD. *ubique praebet* -bs-.

de formis: *saepissime legitur perf., raro imperf.* (*cf.* labare); *more minus solito fut.* -ēre (CIC. Arat. 63. 197 fam. 2, 7, 1 SIL. 9, 352), *inf.* -ier (CIC. Arat. 226 LVCR. 4, 445. 5, 475 HOR. epist. 2, 1, 94), *part. praes. gen. pl.* -entum (VAL. FL. 3, 219 SIL. 14, 160), *vulgariter imperf.* -ibatur (GREG. TVR. Franc. 7, 31 p. 350, 11), *?coni. praes.* -etur CHAR. gramm. p. 412, 5 B. (*vix ad* labare *p. 777, 49; an falso impressum?*), -earis (ITALA *p. 781, 62*); *perf.* -sa fuit CE 1846, 2. ANTH. 462, 6 (ruit *Heinsius*), *supinum* MVTIAN. *p. 783, 33.* *active* CHIRON 121 *v. infra l. 54.*

NOT. Tir. 47, 44 -itur. *de notione*: MACR. *p. 777, 54.* SYNON. Cic. p. 435, 31 nutat. labat ... labefacit. -itur. labefactat. GLOSS.[L] V Aa L 8 -entem: cadentem, morientem, decurrentem. 25 -itur: lubricat, cadet (*i.* -it), deducitur, vacillat vel ingreditur. GLOSS. δλισθαίνω. -itur: solvitur. -sus est: ruinatus est. -sus: convulsus. *al. specialia v. infra.*

legitur inde a PLAVTO, *in prosa oratione inde a* CIC. [*in codd. variat c.* elabi (*v. maxime p. 788, 25*; elapsum *restit.* TAC. ann. 5, 10, 2), prolabi (*l. 79*), delabi (TERT. carn. 3 l. 53), -ens *cum* labans *saepius*; -sus *cum* lassus *passim*, *c.* laxus PROP. 4, 11, 26 Ov. *l. 37.*]

I *de motu deorsum facto* (*iuxtaponitur* cadere *sim. passim, saepius ita ut* -i *minus valeat quam illud, cf. e. g. l. 34. p. 782, 50. 783, 52; evanescit vis cadendi p. 782, 75*): **A** *proprie*: **1** *praevalente notione delabendi (iuxtapos. l. 32), decidendi*: **a** *de rebus* (*in imagine de hominibus p. 781, 41*): *α generatim*: ① *absolute*: ENN. scaen. 383 labat, -[ab]untur saxa, caementae cadunt (TAC. ann. 4, 59, 1 repente. *cf.* VITR. 2, 4, 3 *caementa* ruunt et -untur). LVCR. 1, 1004 fulmina ... -entia (6, 334 celeri volat impete -ens [*cf. 324* lapsu]). 4, 144 quam facili ... ratione ... fluant ab rebus -saque cedant *simulacra*. CAES. civ. 2, 11, 2 cupas ... in musculum devolvunt; involutae -untur, delapsae ... removentur (*cf.* AMM. 20, 11, 17 *tela testudini iniecta* inrita -bantur. *v. et l. 74sqq.*). VERG. georg. 2, 133 folia haut ullis -entia ventis (Aen. 6, 310 -sa cadunt. AVG. civ. 22, 1 p. 553, 1 D. -entibus et cadentibus. *cf.* PALLAD. 4, 10, 21 poma). Aen. 6, 602 quos super ... silex iam iam -sura cadentique imminet adsimilis. PROP. 1, 3, 23 -sos formare capillos (*cf.* Ov. ars 3, 238 nec -sas [laxas *dett.*] saepe resolve comas [STAT. silv. 3, 4, 10 comae numquam -entis honorem *Apollinis*]). Ov. fast. 4, 283 -sas ubi perdidit alas Icarus (*cf.* MART. 10, 4, 5 exutus ... puer pinnis -entibus. *v. et p. 782, 66. 788, 57*). CELS. 5, 28, 12[D] ibi (*sc. in osse*) ... si -itur specillum *eqs.* (*opp.* innititur). SEN. Med. 347 -ente manu misit habenas (STAT. silv. 5, 3, 35 -ente [*i. incerta*] m. *cf. l. 81 et* STAT. Theb. 8, 435 dextra -ente remittit *hastam*). Phoen. 72 torrens ... partes ... -si montis exesas rotat (*cf.* PETRON. 122 v. 132 verticibus -sis montis). OCTAVIA 318 *ratis* resoluto robore -ens (*aliter p. 786, 28*). VAL. FL. 6, 366 insonuit quae *galea* -sa solo. 6, 541 -sis patuerunt vulnera villis (*de veste ut* STAT. Theb. 7, 151 erat ... -so ... inhonorus amictu). SIL. 4, 389 -entibus armis (*cf.* STAT. silv. 2, 5, 21 ferro -ente minatur *miles moriens* [PANEG. 2, 5, 21]). STAT. Theb. 1, 92 igne Iovis -sisque citatior astris. Ach. 1, 571. MIN. FEL. 5, 9 nubes altius surgere, isdem -entibus pluvias fluere. CHALC. transl. p. 42[A] corporea ... suppellex varie mutabitur quibusdam -entibus et aliis invicem succedentibus membris (*cf.* DRAC. laud. dei 2, 40). CHIRON 121 (*febris signum*) testiculi -unt (laxabunt *Heraeus in exemplari suo coll. Pelagon. 33* testibus ... laxioribus, *Chirone 132* demissis). *al.* ⓘⓘ *indicatur, quo* (ad, in [*c. abl. p. 781, 3*], inter, per, super, *dat. p. 781, 4*) *vel unde* (*? dat l. 80, ceterum abl. separ.*, ab, de, ex, *cf. adv. l. 63. p. 781, 3*): CIC. Verr. II 5, 187 effigiem Cereris ... de caelo -sam (VERG. Aen. 2, 693 d. c. -sa per umbras stella facem ducens [*cf.* 695 *et* GLOSS. IV 449, 16 -sa: descendens]. CAPITOL. Aur. 13, 6 ignem. *cf.* VERG. georg. 1, 365 stellas ... praecipites caelo -i [Aen. 8, 664 ancilia. PANEG. 3, 6, 4 PS. AVR. VICT. epit. 43, 8 CASSIOD. var. 2, 40, 11]. LIV. 41, 21, 13 faces ... per caelum -sae sunt. IVL. VAL. 3, 56 draconis effigies ... caelitus -itur mare usque [*v. vol. III 75, 14sq.*]. AMM. 22, 16, 22 lapides e caelo -suros). VERG. Aen. 11, 724 -untur ab aethere plumae (Ov. met. 14, 846 sidus). CIRIS 149 -sa e manibus ... pila (*cf.* SEN. Phaedr. 104 inter ipsas pensa -untur manus. STAT. Theb. 8, 540 -sas ... manu ... habenas. VITA Caes. Arel. 2, 44 de manibus). Ov. am. 1, 6, 38 -sa corona comis (MART. 11, 8, 10. *cf.* Ov. fast. 3, 29 -sa capillis decidit ... vitta). epist. 19, 208 ut ... deciderint umeris pallia -sa (PRVD. psych. 437 ex u.). met. 3, 410 ab arbore ramus. 3, 699 lacertis ... catenas. 4, 101 tergo velamina. NVX 77 per tabulae clivum -i *nuces* (*cf.* AMM. 20, 7, 10 per proclive -entium *lapidum*. VEG. mil. 4, 8 per pronum). LIV. 2, 20, 3 -entibus super corpus armis. 44, 9, 9 tela ... testudini iniecta ... lubrico fastigio innoxia ad imum -bantur (*cf.* VITR. 10, 15, 1 ab lateribus *testudinis*. TAC. hist. 3, 29, 1 testudine). VITR. 10, 3, 7 ne -antur *lora* in unam partem *phalangarum*. CELS. 7, 29, 6 uncus iniectus facile hebeti corpusculo -itur (*var. ll.* elabitur, elevabitur). 8, 17, 2 (*de luxatis*) quae in priorem posterioremve partem -sa (prolapsa *J sec. morem Celsi*) sunt. SEN. Thy. 702 regium capiti (*de casu cf. vol. III 384, 55sq.*) decus ... -sum est (HIER. epist. 64, 13 ex c.). CVRT. 4, 6, 16 in vanum manum barbari -sam. PETRON. 70, 6 ostrea ... e gastris *amphorarum* -entia. VAL. FL. 1, 290 levi ... manus -untur ab auro. 4, 503 rapinae faucibus. PLIN. nat. 2, 233 recentia cadavera ad vadum -i (*opp.* attolli). MART. 8, 59, 9

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

a cubito ... pallia. 11, 21, 7 de pthisico -sa est armilla cinaedo. QVINT. inst. 11, 3, 147 soluta ac velut -ens undique toga. IVL. VAL. 3, 16 solum *insulae* ... submersari mari et in profundo -i. LACT. Phoen. 30 non -sura solo ... poma. VVLG. deut. 19, 5 ferrum ... -sum de manubrio (*gr.* ἐκπεσόν, *Itala Lugd.* ceciderit ... a ligno). *al.*

β speciatim: ⓘ *de sideribus sim. i. q. occidere* (*add.* in, sub; *aliter p. 786, 43 et de lapsu cometae sim. p. 780, 59sqq.*): CIC. Arat. 336 cedunt -entia ... signa (*gr. 555* δύνουσι. Ov. fast. 1, 2 -saque sub terras ortaque [4, 12]). 365 recedit post mediam -ens ... noctem *Arctophylax*. 414 (*syn.* occidit). 442. EGNAT. carm. frg. 2 astris -entibus Phoebe ... cessit (MIN. FEL. 34, 11 *opp.* redeunt. AVG. beat. vit. 4 p. 91, 18 in oceanum). VERG. Aen. 4, 77 -ente die (GLOSS. IV 103, 31 transeunte. *v. vol. V 1, 1045, 58sqq.; aliter p. 788, 21*). PROP. 4, 4, 64 in oceanum sidera -sa cadunt (AVIEN. Arat. 1203. CLAVD. DON. Aen. 2, 10 p. 147, 30 in occasum. *aliter p. 783, 29*). SEN. Herc. f. 443 (*opp.* ortus). LVCAN. 5, 424 Phoebo -ente sub undas (*cf.* AVIEN. Arat. 1359 in undas). IVVENC. 3, 77 -entis lumine solis (AVIEN. Arat. 1240). 3, 564 ultima -entis restabat portio lucis (ENNOD. opusc. 3, 99 p. 356, 14 in vesperam). AVIEN. Arat. 1079 in freta -entes *stellae* (*gr. 571* δύνοντες). *al.* PRVD. apoth. 622. ⓘⓘ *de liquoribus fere i. q. defluere* (*cf. p. 786, 83 et* GLOSS.[L] Abba LA 6 -itur: cadit, defluit. GLOSS. III 433, 27 -surae amnes: χαράδραι. *indicatur 'quo' per* in, per, *'unde' per abl. separ.*, ab, de, ex): VERG. Aen. 11, 628 pontus ... litus ... vado -ente relinquit (*cf.* TAC. ann. 14, 32, 1 -ente aestu). HOR. carm. 1, 13, 7 umor ... in genas furtim -itur (CE 965, 5 [*a. 10*] ocellis. *cf.* Ov. epist. 7, 185 per ... genas lacrimae ... -untur in ensem [met. 2, 656. 10, 262 ab arbore -sas Heliadum l.]. trist. 1, 3, 4 -itur ex oculis ... gutta. 4, 1, 98 in ... sinum maestae -itur imber aquae). 2, 19, 12 truncis -sa ... mella. Ov. ars 3, 212 fluit *faex* in tepidos pondere -sa sinus (*sim.* rem. 354). met. 12, 412 -sis Pagasaeae vertice silvae fontibus (COLVM. 10, 151 nemoris -untur v. rivi. LVCAN. 3, 272 v. -sus Riphaeo Tanais). SEN. nat. 5, 13, 4 quamvis iam inclinent se et -antur *stillicidia*, nondum tamen efficere lapsum. 6, 2, 5 cum quosdam strangulaverit potio male -sa per fauces (*cf.* CAEL. AVR. acut. 2, 9, 53 quae in os -untur decurrentia). epist. 86, 7 aquarum per gradus cum fragore -entium. 90, 17 pluviis per devexa -entibus (ARNOB. nat. 2, 59 guttatim. 2, 74 *antea*: decidant. 5, 37. *cf.* Ps. RVFIN. in Am. 9, 6 -so de nubibus imbre). PLIN. nat. 17, 222 -sa persidit *pruina*. VAL. FL. 8, 331 -so (*'desidente' Lemaire*) ... fluctu descendit *ratis*. CAEL. AVR. acut. 2, 6, 27 si quid *fomenti* e capite fuerit -sum. BOETH. cons. 5 carm. 1, 10 quos ... casus gurgitis ... -si defluus ordo regit. *in imagine de hominibus*: CIC. de orat. 3, 69 facta divortia, ut philosophi tamquam in superum mare defluerent ..., oratores autem in inferum hoc ... -rentur.

b *de animantibus* (*voce l. 83; v. etiam l. 41*): *α in malam partem* (*indicatur 'quo' per* ad, in, per, *'unde' per abl. separ.*, de, ex): BIBAC. carm. frg. 8 -sus *equo* ... in humum defluxit (HOR. sat. 2, 1, 15. FRONTIN. strat. 1, 5, 16 equis [*sec.* LIV. 35, 11, 8, *ubi legitur* ex equis *ut* 2, 6, 9. *al.*]). VERG. Aen. 5, 181 -entem *de puppi*. 12, 364 equi -sum cervice (AMM. 16, 12, 38 per cervicem). 12, 470 aurigam ... -sum temone (*cf.* PETRON. 115, 16 vehiculo. CIL VIII 16566 metae ... sum cornuo -sus). Ov. met. 8, 251 ex arce ... praecipitem misit *Perdicem*, -sum mentitus. fast. 3, 871 succurrere -sae *Hellae*. LIV. 8, 6, 2 -sus per gradus templi (*cf.* perioch. 8 de Capitolio). 8, 24, 14. 9, 5, 7 caecos in foveam -sos ([*var. l.* missos]. SEN. contr. 10, 1, 13). 22, 3, 11 equus repente corruit consulemque -sum (prolapsum *Wölfflin*) super caput effudit. SEN. Thy. 927 ex alto culmine (*cf.* PLIN. nat. 7, 90 ex praealto tecto. 20, 91 ex alto [20, 140 SIL. 15, 728]. FIRM. math. 8, 21, 5 de alto loco. 8, 21, 10 de alto [8, 25, 8]. BACHIAR. repar. laps. 22 de humili). dial. 1, 6, 9 in caput -sos. CVRT. 8, 11, 12 ex praerupta rupe. 8, 14, 38 ex belua. LVCAN. 9, 649 e caelo volucres subito cum pondere -sae. SIL. 4, 614 -so dat terga magistro *elephantus*. 10, 263 -entem in Tartara Paulum (*cf.* ITALA Sirach 9, 13 [Ps. Tit. epist. l. 457] ne -earis ad mortem [VVLG. -aris in perditionem, *gr.* 9 ὀλίσθῃς]. AVG. gen. ad litt. 8, 5 p. 239, 7 in occasum). SIL. 12, 97 -sum *Icarum*. STAT. Theb. 7, 636. PANEG. 4, 24, 4 -i reclines *equites vulnerati*. CAPITOL. Aur. 13, 6 ex arbore. AVIEN. orb. terr. 497 Parthenopen ... -entem in marmora ponti. INSCR. christ. Rossi II 170, 27, 2 *manum* -enti Petro porrexit (*cf. p. 778, 48*). *al.*

β in neutram partem (*indicatur 'quo' per* ad, in, per, super, *'unde' per abl. separ.*, ab, de, ex, *adv. p. 782, 2*): ⓘ *devolando* (*meram notionem volandi v. p. 786, 66*): VERG. Aen. 1, 394 aetheria ... -sa plaga Iovis ales (*cf.* SIL. 17, 52 a sede deum purumque per aethera -sae ... volucres. CLAVD. 1, 194 ex aethere -sam ... Pudicitiam. CYPR. GALL. iud. 490 mulieri dominus super aethera -sus adstitit [*cf. p. 786, 75*]). 11, 588 -ere, nympha, polo (VAL. FL. 5, 639). 12, 249 subito ... -sus *ales* ad undas. PROP. 1, 17, 27 si quando vestras -ens Amor attigit undas. Ov. met. 14, 821 Gradivus ... pronus ... per aera -sus. VAL. FL. 7, 259 (*de Venere*) cum levis a superis ad te modo -rer auris (*cf.* STAT. Theb. 9, 678 -sa per auras ... Latonia). 8, 116 (*de arcu caelesti*) -itur ... Thaumantias obvia Phoebo. STAT. Theb. 2, 236 supero ... cardine -sae *deae* (7, 35 Arctoae -entem c. portae). 4, 751 -sus ab astris ... amor (*i. Iuppiter*). silv. 1, 1, 96 tua (*sc. Domitiani*) turba relicto -etur caelo (PANEG. 4, 14, 5 ARNOB. nat. 1, 57. *al. cf.* ITALA II Petr. 1, 18 [cod. 95] vocem ... de caelo -sam [*al.* allapsam, *Vulg.* allatam, *gr.* ἐνεχθεῖσαν. *item* FIRM. math. 8, 12, 2 HIER. epist. 126, 1, 2]. RVFIN. hist. mon. 1 p. 401[B] e caelo). CAPITOL. Maximin. 28, 3 speciem illam *Maximini* velut divinitus -sam. ARNOB. nat. 2, 16 dum *ex caelo* ad corpora -imur et properamus humana. PRVD. cath. 4, 65 sensim -itur in lacum leonum *Habacuc*. *al.* ⓘⓘ *variis modis*: VERG. Aen. 2, 262 demissum -si per funem (PETRON. 102, 1 descendimus). VAL. FL. 1, 399 -sus ab arbore ... anguis (5, 253 montibus. *cf. p. 787, 49*). CLAVD. 10, 128 qui -sus in undas huc ... Tritona vocet.

2 *praevalente notione collabendi, concidendi* (*iuxtapos. l. 14. 42. 61. 67; cf. p. 783, 58 et* GLOSS. II 442, 42 -sum: συμπεπτωκός. IV 359, 48 -entia: conlabentia): **a** *de animantibus eorumque partibus vel actionibus*: *α quae vestigio falluntur*: CIC. fat. 5 illum ... in rivo esse -sum. PVBLIL. L 12 -sus ubi semel sis, sit tua culpa, si iterum cecideris. VERG. Aen. 5, 329 lēvi ... sanguine Nisus -itur *currens* (Ov. met. 5, 77 conciderant -si. *cf.* AMM. 16, 12, 53 in sociorum cruore -si [re- *Clark*, pro- *Heraeus*]). HOR. sat. 2, 8, 72 pede -sus (*cf.* VITR. 10, 15, 7 non -entibus [*Iocundus*, hab- *codd.*] pedibus [HIER. epist. 147, 1, 6 VVLG. deut. 32, 35 prov. 25, 19]. *v. etiam p. 778, 24*). VAL. MAX. 1, 6, 6 -so equo (SEN. Herc. O. 1163 paene -sis excidit Titan e. VAL. FL. 6, 377. *v. et l. 43*). SEN. dial. 5, 6, 4 properanti ... -i necesse est (*cf.* IVV. 15, 77 -itur ... nimia formidine cursum praecipitans. PLIN. epist. 9, 26, 2 frequentior currentibus quam reptantibus lapsus, sed his non -entibus nulla, illis non nulla laus, etiamsi -antur). epist. 107, 2 et -aris oportet et arietes et cadas. SIL. 4, 583 *in limo* -si occumbunt. 7, 624 strage super -sus socium. STAT. Theb. 2, 647 iniqua -sus humo. QVINT. inst. 6, 3, 98 homini nequam -so et ut adlevaretur roganti. FRONTIN. strat. 1, 12, 2 cum forte conscendens navem -sus esset *Caesar* (*cf. 1, 12, 1 et Suet. Iul. 59* prolapsus). VLP. dig. 9, 2, 7, 2 si -sus aliquis servum alienum onere presserit. IREN. 5, 8, 3 (2 H.) unius ungulae animalia facile -untur (*gr. Reynders p. 33* εὐόλισθα). AMM. 22, 1, 2. HIER. epist. 64, 10, 1 etiamsi -si ruerint. *al.* -si *pro subst.*: VERG. Aen. 5, 354 te -sorum miseret. *de gradibus fere i. q. labare, nutare*: SEN. Phoen. 5 (*Oedipus ad Antigonam*) in recta quid deflectis errantem gradum? permitte -i (STAT. silv. 5, 5, 16 ad funera natos ipsa *mater* gradu -ente tulit. *cf. p. 778, 43 et* IVVENC. 2, 409 caecorum ... gressu -ente). Ps. QVINT. decl. 8, 8 quem ad singulos conatus gressusque -entem vix trahit impellitque ... ordo vinctorum. FIRM. math. 8, 1, 5 errantibus gressibus ⟨et⟩ -entibus trepidantibusque vestigiis (HIER. psalt. sec. Hebr. 17, 5 [*Vulg.* moveantur]).

β quae viribus morbo, vulnere, onere sim. debilitatis concidunt (*accedit* quasi *l. 42*): ⓘ *vi cadendi plus minusve servata* (*add.* in *l. 60. 63. 67. 70*): CIC. div. 2, 119 contrahi ... animum Zeno (*frg. 130 A*) et quasi -i putat atque concidere et ⟨id⟩ ipsum esse dormire. VERG. georg. 3, 498 -itur ... equus *aegrotus* (*cf. l. 18 et* LVCAN. 6, 86 sonipes ... moribundus -itur). Aen. 2, 430. 3, 309 calor ossa reliquit, -itur *Andromache* (*de exanimato ut* LVCAN. 5, 799. *al.* SIL. 6, 409 aegra. STAT. Theb. 7, 368 iners). 11, 818 -itur exsanguis, -untur frigida leto lumina (*cf.* PROP. 1, 10, 7 quamvis -entes premeret mihi somnus ocellos [2, 15, 7 somno -sos]. Ov. trist. 3, 3, 44 -entes oculos condet [QVINT. inst. 6 prooem. 12 Ps. QVINT. decl. 8, 5]). *al.* PROP. 1, 3, 45 me iocundis -sam sopor inpulit alis. 3, 15, 34 cadit inflexo -sa puella genu (*cf.* GERM. 74 succiduis genibus -sum [*var. l.* lassum. *de Engonasi ut* 369. ANTH. 761, 48 -sus ... genu]). Ov. ars 3, 742 spiritus exit in auras: -or io! met. 7, 859 -itur et ... fugiunt cum sanguine vires. 10, 196 -eris, ... fraudate iuventa (*cf. 186* conlapsos ... artus). 13, 477 super terram defecto poplite -ens (*cf.* LVCAN. 3, 254 poplite -so). MANIL. 1, 882 letalis flamma ... -entis ... rapit populos *peste tactos*. 1, 886 alter in alterius -ens ... fata ruebant. SEN. Oed. 125 interimus, -imur saevo rapiente fato. 138 taurus ... -itur segnis. Phaedr. 367 soluto -itur moriens gradu. LVCAN. 2, 265 volnere -ens. 3, 737 ille caput -ens et iam languentia colla viso patre levat (*cf.* SIL. 12, 246 collo -ente). 7, 572 -si pectoris. 7, 604 in volnera ... -itur. PETRON. 94, 13 *moriens* (*antea*: collabitur). 108, 9 multi *pugnantium* ... [sine morte] -untur. 118, 6 (*in imag.*) sub onere -etur. VAL. FL. 2, 425 *Hypsipyle* -ens in colla mariti. 6, 563. SIL. 2, 121 -entia virgo membra *comitis* levat (2, 136. *al.* INSCR. Année épigr. 1957 p. 7 n. 3[a], 7 [*vers.*] dolore. *cf. p. 778, 35*). 4, 112 incertam ... fugae pluma -ente columbam (*cf.* 14, 595 deficiens penna -ente volucris. *aliter p. 780, 39*). 15, 699 concidit ... spoliatum -sus in hostem. *al.* STAT. Theb. 2, 628 (*opp.* stabat). *al.* Ps. QVINT. decl. 7, 4. IVV. 15, 156 -sum aut ... nutantem volnere civem. TAC. ann. 2, 11, 3 AMM. 30, 6, 3 CLAVD. 5, 65. 8, 55 ictu. MACR. Sat. 7, 9, 6 totum corpus ... -itur in ruinam. ARATOR act. 1, 711. -ens, -sus *pro subst.*: VERG. Aen. 11, 672 dextram -enti tendit (LVCAN. 6, 251. VAL. FL. 3, 219 singultibus ... -entum. 4, 311 SIL. 1, 517. 5, 303. 14, 512. 610). VAL. FL. 6, 654 -so ... advolat Aesonides mortemque cadentis acerbat (SIL. 16, 42 super contexere herbida -sos pondera). ⓘⓘ *vi cadendi evanescente fere i. q. deficere, languescere, mori* (*vergit ad usum translatum, cf. p. 784, 1 sqq.; ceterum huc transeunt e. g. l. 46. 59. 64*): CIC. Tusc. 2, 50 *Vlixes vulneratus* incipit -i (*i. dolore molliri*). VAL. MAX. 5, 2 ext. 4 cum iam aetate deficiente ... in lectulo -retur. VAL. FL. 5, 3 morbis fatisque rapacibus Idmon -itur. STAT. Theb. 1, 632 *peste* -untur dulces animae. 9, 885 silv. 1, 4, 41. 3, 2, 52 meum timido iam frigore pectus -itur. 5, 1, 194 haec dicit -ens (*176* moriens). QVINT. decl. 306 p. 204, 14 inter parentum manus gremiumque nutricis saepius -itur *infans* (*cf.* Ps. QVINT. decl. 8, 13). PLIN. epist. 7, 19, 3 animus tantum viget ..., reliqua -untur.

[*Flury*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ORAT. imp. Hadr. de Matid. (CIL XIV 3579) 18 imago ... socrus ... -entis. AMM. 25, 3, 20 vigore virium -ente. HEGES. 5, 10, 3 cecidit ... continuoque -itur (*gr. 290* θνήσκει, *Ps. Rufin.* periit). MAR. VICTOR aleth. 3, 326 -sus more patrum est (*cf. Vulg. gen. 11, 32* mortuus est). CIL V 2013, 6 acerbo funere -sus. CE 1447, 13 quam ... -sam ... condedit ... avia.

b *de rebus naturalibus vel arte factis* (*ad 1 vergunt l. 36. 37; add.* in *l. 25. 30*): α *de aedificiis sim.* (*cf. p. 780, 27*): R. GEST. div. Aug. 20 rivos aquarum ... vetustate -entes refeci ([*gr.* ὀλισθάνοντας]. CIL III 11339 [*a. 237/8*] vias et pontes. VI 819 aediculam. *al. cf. l. 37 et* STAT. Theb. 4, 357 vetusto moenia -sa situ. CYPR. mortal. 25 p. 313, 3 aedificiis senectute -entibus). VERG. Aen. 2, 465 *turris* -sa repente ruinam ... trahit et ... incidit (STAT. Theb. 9, 556 AMM. 20, 7, 13). HOR. carm. 3, 6, 3 aedis ... -entis deorum (INSCR. Ital. X 2, 81, 8. *cf. l. 10*). Ov. Ib. 511 -suram ... domum subeas (SEN. benef. 6, 15, 7. *adde l. 24 et cf.* VERG. *l. 57*). VITR. 2, 8, 4 orthostatas. SEN. Herc. O. 124 -sa ... sordidae fient templa casae (SPART. Sev. 3, 4 CIL VIII 11217). Thy. 567 -entes renovare muros (Tro. 622 LVCAN. 1, 25. *in imagine* CE 1552, 68 [*s. II*] numquam -suros vitae defigere m.). CVRT. 4, 3, 10 fundamento -so. FRONTIN. aq. 122 pilae ... sub tam magno onere -untur (*cf.* INSCR. Ital. X 2, 81, 5 -suram pondere sedem). GELL. 14, 1, 27 -entibus tectis. VLP. dig. 39, 2, 24, 5 vi fluminis -sum *aedificium*. MARCIAN. dig. 47, 12, 7 corruptum et -sum monumentum ... reficere. AMM. 23, 2, 6 porticus (CIL VIII 14346 *a. 376*). COD. Theod. 10, 2, 1 *domos* -i patitur in ruinas (*cf.* 15, 1, 35 ruinā. ARATOR act. 2, 701 ruinis). CIL XI 6671^{a} (*a. 317/23*) iter -sum quod omnino erat d⟨i⟩ru⟨t⟩um. *al. part. n. pro subst.*: IVV. 3, 194 -entibus obstat vilicus. CIL VIII 18328, 6 (*ca. a. 380*) non solum -sa reparantur. β *de mundo intereunte* (*aliter p. 786, 57*): SEN. Thy. 847 signifer ... -sa videbit sidera -ens (*aliter p. 781, 14*). benef. 6, 22, 1 in ruinam divina -antur. dial. 6, 26, 7 -entibus cunctis. VAL. FL. 1, 832 -sum ... consumere mundum (CYPR. mortal. 25 p. 313, 7 nutat et -itur. LACT. inst. 7, 25, 8. MVTIAN. Chrysost. hom. 32, 3 p. 439/40 -sum iturus est [*antea*: civitas ... -sura est. *gr. utrobique* πεσεῖται]). CYPR. Demetr. 3 p. 352, 27 rerum -entium. 20 p. 365, 4 saeculi -entis ruinas. CLAVD. 3, 274 paene ruenti -suroque ... orbi. γ *de variis*: SEN. nat. 6, 7, 4 qua *mole terrae* -sa superposita quatiantur. 6, 10, 1 omnia vetustate -untur (*2* decidunt, vetustate solvantur. *cf. l. 9*). epist. 91, 11 non tantum manu facta -untur *terrae motu*. VAL. FL. 5, 55 flammis ... -entibus (*'in cineres considentibus' Lemaire*). STAT. Theb. 8, 546 ulmus ... -ens ... gemit (*de arbore ut*: 12, 233 -suras ... trabes. COD. Iust. 11, 78, 2). IVVENC. 2, 747 -untur acumina (*i. aristae*) leto. CLAVD. 24, 340 (*de fovea*) strata superne -suro virgulta solo.

B *translate et in imagine* (*v. etiam l. 19. p. 781, 41. 61 sqq. 782, 37. 76*): 1 *de labe damnosa vel perniciosa* (*iuxta* intereunt *l. 51*, occident *l. 75; maxime absolute ponitur, raro indicatur 'quo' per* ad, in, *'unde' per* de, ex, *abl. separ. l. 49. p. 784, 19*): a *infirmatione, deminutione sim.*: α *de rebus*: Ⓘ *variis*: ENN. scaen. 356 quanto e loco, quantis opibus, quibus de rebus -sa fortuna accidat (VAL. MAX. 3, 2, 19 -entem ... belli f. ... restituit. STAT. Theb. 4, 149 situ *i. otio. cf. p. 778, 65*). LVCIL. 1197 intereunt, -untur ... omnia. CIC. Phil. 2, 51 -entem (labantem *recc., cf. p. 778, 54*) et prope cadentem rem publicam (ad Brut. 1, 18 [9, 26 Sj.], 2 -enti et inclinatae paene. AVR. VICT. Caes. 24, 9). Lael. 41 (*de moribus*) quae *res* proclivis ad perniciem cum semel coepit, -itur. fam. 7, 25, 2. VERG. georg. 4, 249 generis -si sarcire ruinas (IVVENC. 4, 19. *cf.* NOVELL. Theod. 6 pr. successus generis). Aen. 4, 318 domus ([GLOSS.^{L} III Abol. LA 44 ruentis sive nutantis. V Aa L 10 concidentis]. Ov. trist. 2, 122 corruit ... sub uno ... crimine -sa d. *eqs.* Pont. 1, 9, 13 -sa ruina concidit. *al. proprie l. 15. 24*). PROP. 4, 2, 53 -entes acies (FEST. p. 306 TAC. hist. 3, 23, 1. *cf.* 3, 17, 2 -sas iam partes restituit. *v. etiam p. 778, 62*). LIV. 1 praef. 9 -ente (labante *Gronovius, cf. p. 778, 56*) ... disciplina velut desidentis primo mores sequatur animo, deinde ut magis magisque -si sint (FRONTIN. [?] strat. 4, 1, 2 militum. PLIN. paneg. 18, 1 castrorum). 3, 33, 2 eo citius -sa res est *decemvirorum* (4, 38, 2 [labante *Gronovius*]. SEN. Herc. f. 646. Thy. 616 [lassis *E, opp.* secundis]. 658 [lassis *codd., syn.* dubiis]. *al.*). 3, 40, 8 -ente iam causa decemvirorum (*cf. p. 784, 27*). MANIL. 4, 543 eadem *saecula* -entia fugit *Astraea*. VAL. MAX. 4, 1 ext. 4 concussum et -entem civitatis statum (S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 23. *cf.* AMM. 24, 4, 25 -sura invaditur civitas). 4, 8 ext. 2 -enti ... annonae subsidia oriebantur. SEN. Oed. 513 sceptra ... -sa. LVCAN. 4, 43 -sura ruinā agmina. SIL. 4, 745 prior extingui -ique videtur gloria. 7, 16 regna iterum -entia Troiae. 9, 352 mox sic -ēre ..., *Roma*, ut *eqs.* (ANTH. 462, 6). QVINT. decl. 316 p. 245, 11 hae amicitiae ... occident atque -entur. IVV. 6, 203 -ente officio. PLIN. epist. 1, 5, 15 ut haec concussa -antur. *al. part. n. pro subst.*: SEN. benef. 6, 31, 9 fulcire ac firmare -entia (AMM. 17, 13, 28). COD. Iust. 2, 7, 14 (*a. 469*) *advocati* in rebus ... publicis ac privatis -sa erigunt, fatigata reparant. Ⓘⓘ *de animi qualitatibus actionibusque*: Ov. epist. 2, 102 ut tua sit solo tempore -sa fides. SIL. 10, 309 spes Italum mentesque in consule -sae (CLAVD. DON. Aen. 2, 175 p. 172, 28 fluebat et ... retrorsum -batur [*Verg.* sublapsa]. HEGES. 1, 14, 2 p. 22, 14. *al.*). 10, 605 -sas acuit formidine mentes (*cf. l. 80. p. 784, 53*). STAT. Theb. 4, 384 cui gentis avitae pridem -sus amor. MART. CAP. 8, 803 ne ... admiratio -retur (*cf. l. 32*). GREG. TVR. Franc. 7, 39 p. 362, 20 ira -ente. β *de hominibus*: CIC. Mur. 84 in discrimen extremum venimus; nihil est iam, ... ubi -si resistamus (*cf.* SEN. epist. 92, 23 quare ... qui -i [*Muret*, illa *codd.*] coepit, alicubi subsistat?). Rab. Post. 43 *amicum* -entem excepit, corruere non sivit. Att. 9, 10, 2 -entem vel potius ruentem Pompeium. CAES. Gall. 5, 55, 3 hac spe -sus (*i. deiectus*). Ov. met. 15, 227 -itur ... per iter declive senectae. Pont. 2, 3, 48 -so ... adfer opem (*cf.* 2, 9, 11 succurrere -sis [3, 2, 109 amico]). SEN. epist. 74, 18 paucis deponere felicitatem molliter licuit; ceteri ... -untur. LVCAN. 8, 8 summo de culmine -sus *Pompeius*. QVINT. decl. 260 p. 63, 24 multos fortunae iniuria -sos sustentat atque erigit. 273 p. 117, 22 bonitate -itur, humanitate conturbat *sponsor*. GAIVS dig. 4, 3, 8 facultatibus -i (*opp.* idoneum esse. *plura v. vol. VI 1, 154, 60, ubi addas* VLP. dig. 50, 8, 2, 7 INST. Iust. 4, 14, 4). GELL. 19, 10, 13 grammaticum iam -entem (*i. incertum, cf.* AVG. serm. 46, 12 incipit -i, contremiscere). PAVL. dig. 26, 7, 14 si idoneus *tutor* subito -sus est. SPART. Hadr. 4, 3 in suspicionem ... -sis. IVVENC. 3, 613 e summis *opibus* -si. FIRM. math. 5, 3, 21 ex alto dignitatis gradu. CLAVD. DON. Aen. 2, 90 p. 159, 1 ex opulentia in miserias (BOETH. cons. 2, 4, 28 W.). COD. Iust. 7, 39, 9 pr. iure suo -si esse (*i. excidisse, cf. p. 785, 19*) videbantur. *al.* -sus *fere pro subst.*: SEN. Tro. 696 mitius -sos preme. RVFIN. Basil. hom. 4, 2 POMER. 3, 10, 1. *v. etiam l. 7 sq.*

b *abolitione, fere i. q. tolli, irritum fieri*: TRACT. de trin. fid. p. 180, 10 unum esse quis dubitet *verbum et sensum*, quod aliquo -ente sit neutrum ...? QVEROL. p. 11, 21 R. (*de periurio*) mallem, ut sermo -retur et staret fides. SYMM. rel. 39, 4 reparationem ... tribuit *lex*, si per cognitorem causa -atur ([*antea*: causae lapsum]. AVG. coll. c. Don. 1, 11 p. 44, 31. 3, 5, 6 p. 56, 24 c. -sam et agi iam non posse dicebant, quia dies transierat. adv. Don. 11, 16 p. 113, 17. *al. cf. p. 783, 67 et* COD. Theod. 11, 35, 1 ante -sum negotium [elapsum *O*, 'n. delendum' *Mommsen*]). SCHOL. Cic. Gron. D p. 292, 8 *per ironiam* -sa est admirabilitas (*cf. p. 783, 84*). PS. AVG. serm. ed. Mai 177, 1 *temporalis captivitas* aut per fugam -itur (*cf. p. 788, 79*) aut finitur morte.

2 *de lapsu per errorem vel vitium facto, fere i. q. errare, peccare*: a *respiciuntur errores intellectus*: α *usu vario*: CIC. leg. agr. 2, 6 si qua in re me non modo consilio, verum etiam casu -sum esse arbitrabuntur (Phil. 7, 18). Rab. Post. 23 in hoc ..., quo videam sapientissimos homines esse -sos. Marcell. 20 non cupiditate ... aut pravitate -sis, sed opinione (Phil. 13, 8. *cf.* nat. deor. 1, 29 in deorum o. ... -itur *Empedocles*). Lig. 30 erravit, -sus est (off. 1, 18 -i ..., errare, nescire, decipi. 1, 94. SALL. Iug. 104, 4 errasse regem et Iugurthae scelere -sum. ARNOB. nat. 5, 32). Deiot. 10 neque ... odio tui progressus, sed errore communi -sus est (*v. vol. V 2, 819, 36 sqq. cf.* Att. 2, 21, 4 -sus potius quam progressus videbatur). Phil. 10, 5 inopia verbi. de orat. 1, 202 -entem ... populum ... ab errore deducere. Brut. 185 quibus vitiis orator ... -atur et cadat. 244 ambitione. Tusc. 2, 12 in officio (*antea*: peccans). off. 2, 9 in quo verbo -sa consuetudo deflexit de via. epist. frg. VI 1 qua in re si mediocriter -sus sum, defendes meum ... erratum. *al.* VARRO ling. 6, 47 lubere ab -endo dictum, quod lubrica mens ac prolabitur. 7, 82 imitari dum voluit Euripidem ..., est -sus *Ennius*. rust. 1, 11, 1 in modo fundi non animadverso -si multi. 2, 5, 2 siquis scit, nuncubi -ar observet. 3, 2, 7 me doceas, ne -ar inprudentia (*Victorius*, in imprudentiam *codd.; v. vol. VII 1, 704, 59 sqq. et cf. p. 785, 28*). PROP. 1, 1, 25 qui sero -sum revocatis (*de amante ut*: 1, 13, 8 primo -sus ... gradu. *cf. l. 68*). Ov. am. 2, 8, 7 num verbo -sus in ullo furtivae Veneris conscia signa dedi? (PLIN. epist. 2, 3, 3. 5, 4, 2. LACT. epit. 62, 1 aut re aut v. VVLG. Sirach 14, 1). LIV. 7, 20, 5 consilio id magis quam furore -sos fecisse. 44, 10, 3. SEN. contr. 2, 6, 10 mentem eius *patris* -entem laudare ... luxuriam (VAL. MAX. 5, 3, 2^{a} ingrate -sae m. errorem. *cf. p. 779, 11. 783, 82 et* SEN. contr. 7, 6, 16 mente -sum patrem [*v. vol. VIII 719, 62 sq.*]). PHAEDR. 5, 5, 1 favore -i mortales solent. SEN. benef. 5, 25, 6 puerorum discentium memoriae -entis (IVNIL. praef. p. 469, 5 ne m. -retur. *cf. p. 779, 44 et* SVET. Iul. 56, 4 memoriā -sus [GELL. 10, 29, 2]). dial. 9, 17, 12 adsidua cura circumit animum -entem (PS. QVINT. decl. 14, 8 ut adhuc -entem adgrediaris a. *amatoris*). nat. 1, 6, 5 acies nostra in umido -itur (*cf.* BOETH. mus. 5, 2 -ens sensus aurium [*antea*: errantem]). QVINT. inst. 2, 6, 2 revocare ab errore iam -sos. 6, 3, 3 sive id recte iudico sive amore immodico -or (10, 1, 94 decl. 286 p. 152, 23. *al.*). *al.* PLIN. epist. 8, 14, 11. 10, 45 in alterutram partem ignorantia -sus (MIN. FEL. 33, 2. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 80, 24 ex i. ... -entes [*Rustic.* lubricantes, I 2 p. 63, 33 de i. ... -entes, *gr. I 1, 2 p. 52, 3* ὀλισθαίνουσι]. CLAVD. MAM. anim. 2, 3 p. 106, 7 per ... i. *cf. p. 785, 11 et* PAVLA Hier. epist. 46, 3, 1 non ignoratione, sed adfectu). APVL. met. 10, 24, 5 fraudis extremae -sa decipulo. MIN. FEL. 8, 4 mulieribus credulis sexus sui facilitate -entibus. AVG. epist. 153, 4 *deus* solus potest in iudicando non -i, quia in cognoscendo non potest falli. *al.* *indicatur, quo vel unde*: CIC. Sest. 119 ad insolitum genus dicendi -i (ac. 2, 138 ad opinionem. Att. 4, 5, 2 ad illos *triumviros*. LIV. 9, 26, 22 nec diutius ... quaestio per clara nomina reorum viguit; inde -i coepit ad viliora capita. QVINT. inst. 1, 6, 32 ad foedissima ... ludibria). ac. 2, 139 -or eo, ut adsentiar Epicuro (*cf.* SALL. [?] rep. 2, 3, 1 Pompeius ... animi pravitate ... ita -sus est, ut *eqs.* VIGIL. THAPS. c. Eutych. 4, 19 quis eousque insipiens ita -itur, ut ... arguat?). LVCR. 1, 637 a vera -si ratione videntur (PLIN. epist. 5, 15, 1

[*Flury*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ab hoc archetypo -or[o] et decido). Liv. 3, 50, 6 misericordia se in speciem crudelitatis -sum (27, 33, 10 in necopinatam fraudem. Plin. epist. 10, 45 *v. p. 784, 69.* Vigil. Thaps. c. Arian. 2, 26 vide in quantum -eris amentiae). 9, 12, 2 medio -sos (media *trad.*, media via *Madvig. cf.* Sen. Phaedr. 140 -i viā [dial. 7, 1, 1]). *β usu fere technico in sermone iuris* (*v. etiam p. 784, 19. 27sqq. 788, 18; accedit abl. separ. l. 19. 21*): Gaivs inst. 4, 57 huius aetatis hominibus in omnibus rebus -sis praetor succurrit (*cf.* Vlp. dig. 4, 1, 1 praetor hominibus vel -sis vel circumscriptis subvenit. Lex Burg. Rom. 36, 7 -sis . . . pupillis). Scaev. dig. 32, 35, 2 quia in regione designanda -sus esset. Papin. dig. 3, 5, 31 pr. fideiussor imperitia -sus. resp. frg. 9, 8 ⟨per⟩ ig⟨noranti⟩am iuris -sus (*cf. p. 784, 70 et* Pavl. dig. 24, 3, 17, 2 ignorantiā). Vlp. dig. 2, 13, 1, 5 qui ob aetatem vel rusticitatem vel ob sexum -si non ediderunt (Cod. Iust. 2, 34, 2 [*a. 294*] aetatis lubrico -sa [5, 5, 4, 1]. 2, 41, 1 pr. [*a. 232*] per aetatem. *cf. l. 38 et* Inst. Iust. 4, 6, 33 iuventute [*opp.* magna causa iusti erroris . . ., ut etiam constantissimus quisque -i posset]). Pavl. dig. 10, 3, 29 pr. in persona -itur. Symm. rel. 32, 1 diem legitimum causae -sus (*var. l.* elapsus) excessit. Cod. Iust. 7, 63, 2, 1 quod si primo fatali die -sus est appellator . . .; quod si eo quoque *altero* . . . exciderit . . .; quod si tertius quoque -sus fuerit temporalis (7, 63, 2, 7 -sus die . . . temporali). -sus *pro subst.*: Cod. Theod. 11, 30, 64 pr. -sos . . . post hoc tempus reparationem . . . non habere.

𝔟 *vigente vi morali* (*huc transeunt e. g. p. 784, 49. 57. 59*): *α usu vario* (*hic illic euphemistice dictum esse videtur pro verbis q. s.* peccare *sim., cf. e. g. l. 35sqq.*): Ⓘ *absolute*: Cic. parad. 20 -sa est ipsius lubido in muliere (*cf.* Laber. min. 81 lubidinitate -itur). Tusc. 4, 42 *vitia* sunt in lubrico incitataque semel proclivi -untur. Caes. Gall. 5, 3, 6 ne . . . plebs propter imprudentiam -retur (*cf. p. 784, 52*). Prop. 1, 11, 15 solet amoto -i custode puella. Sen. contr. 2, 6, 4 (*antea*: peccat). 10, 2, 9 adulescens gloriae cupiditate -sus est. Val. Max. 5, 1, 3 *impietate* (Tract. c. Arian. p. 13, 13). Sen. benef. 7, 31, 4 errorem -entium animarum . . . propitii ferunt *di* (Prvd. apoth. 880 Avg. civ. 12, 21 p. 547, 8 D. *al.*). clem. 2, 7, 2 per vinum -sus (Men. dig. 49, 16, 6, 7 aut lasciviam). dial. 3, 16, 2 in prima parte versaris errorum nec graviter -eris, sed frequenter. 4, 31, 4 si . . . filius -itur, servus peccat. Qvint. inst. 7, 4, 30 patris tamquam valetudine (*i. dementia*) -si. 11, 1, 90 dicas . . . iniustum persuasione -i. decl. 260 p. 65, 27 si tam grave crimen est aetate -i (Calp. decl. 18. *cf. l. 13*). 265 p. 84, 28 impetu (Apvl. met. 10, 23, 5 caloris iuvenalis. *aliter p. 786, 30*). Apvl. Plat. 2, 19 neque culpabiles in omnibus -i. Tert. adv. Marc. 2, 13 p. 352, 29 *viā mali.* Vvlg. Sirach 19, 16 est qui -itur lingua, sed non ex animo ([*gr.* ὀλισθάνων, *item infra*]. Avg. in psalm. 38, 3 l. 6 ut quisque l. non -atur et peccet. *al. cf.* Vvlg. Sirach 25, 11 in l. [28, 30 Avg. in psalm. 55, 10 l. 9]). Gennad. dogm. 62 ut . . . etiam -i potuissent *angeli* ([*infra*: cadere]. Avg. civ. 11, 13 p. 479, 24 D. *al.*). vir. ill. 22 *Niceas* dedit et 'ad -sam virginem' libellum omnibus -entibus emendationis incentivum. Avg. serm. 167, 1, 1 -sus est Adam. Fvlg. Rvsp. rem. pecc. 1, 12 in qua *cupiditate* fuerat -sus (*abl. pro acc. accipit Friebel 47; sed cf.* Greg. M. epist. 4, 26 p. 261, 18 in peccato carnis. moral. 2, 6 in culpa. 4, 50 in quot peccatorum gradibus). *et saepius.* -sus *pro subst.*: Tac. ann. 1, 44, 1 puniret noxios, ignosceret -sis. Tert. orat. 29 p. 199, 28. pudic. 18 p. 261, 1 post fidem -sis. Avg. civ. 10, 24 p. 439, 4 D. manus -sis iacentibusque porrecta est. *al.* *in tit. libr.* Bachiar. repar. laps. (*cf. l. 46. p. 786, 16sq.*). Ⓘⓘ *indicatur, quo vel unde*: Cic. leg. 2, 38 mores -si ad ⟨mollitiam⟩ (Amm. 15, 11, 5 moribus ad mollitiem -sis). Hor. epist. 2, 1, 94 Graecia . . . coepit . . . in vitium . . . -ier (Sen. contr. 9, 1, 15 Lact. inst. 6, 14, 3. Hier. Didym. spir. 47 ad vitia [Cassiod. inst. 1, 32, 5]. epist. 10, 1, 1). Ov. met. 9, 520 (*loq. Byblis*) ei mihi! quo -or? fast. 4, 157 Roma pudicitiā . . . -sa est. Sen. benef. 1, 10, 1 in deterius res humanas et omne nefas -i (Porph. Hor. carm. 3, 6, 45). 7, 19, 5 non in pessima ab optimis -sus ⟨est⟩. Cvrt. 6, 2, 2 omnia in externum -sa morem. Tac. ann. 4, 6, 2 in adulationem -sos cohibebat *Tiberius.* Tert. carn. 6 l. 7 a disciplina Marcionis in mulierem carne -sus est (*cf.* praescr. 30 l. 19 in feminam). adv. Marc. 2, 5 p. 339, 15 -i de obsequio legis in mortem. *al.* Ps. Tert. haer. 6 p. 223, 13 in carnem suam (-e sua *susp. Engelbrecht*) -sus est. Anth. 794, 29 -sus in excessus tantos, ut *eqs.* Capitol. Aur. 27, 9 -entibus iam filii moribus ab instituto suo. Arnob. nat. 2, 54 in contrarium -amur nefas (Avr. Vict. Caes. 40, 15). Lact. inst. 5, 22, 14 ne . . . in luxuriam -retur (Ivst. 1, 7, 13. 20, 4, 5. 31, 6, 3). 6, 13, 3 qui ad peccatum inprudenter -untur ([*opp.* sciens peccat]. Conc.S I 3 vers. Tur. p. 151, 28 [*gr. I 1, 2 p. 101, 13* κατολισθῆσαι]. *cf.* Avg. civ. 13, 14 p. 572, 29 D. per feminam -sus est in p.). Ivst. 21, 2, 1 in segnitiam -sus (36, 1, 1). Amm. 14, 6, 7 paucorum . . . ad errores -sorum atque lasciviam. Avg. bon. viduit. 11, 14 a proposito meliore -sas. civ. 11, 13 p. 481, 21 D. a veritate -sum *diabolum* (*antea*: in v. non stetit). conf. 13, 20, 28 a quo *deo* si non esset -sus Adam. in psalm. 103 serm. 4, 6 l. 47 a via dei. Evgraph. Ter. Phorm. 81 in (*F; om. cett, quod probat Baehrens, Beitr. 353 coll. Apul. met. 9, 22, 5* delapsus Oceanum) delicias amoremque. *et al.* *β technice apud eccl. de apostasia, praesertim inde a* Cypr. *de fide in persecutionibus negata* (*v. Janssen, Kultur u. Sprache 185; ceterum cf.* Conc. Epaon. a. 517 p. 25, 10 -sis, id est qui in catholica baptizati praevaricatione damnabili post in heresem transierunt): Tert. praescr. 3 l. 14 si etiam martyr -sus e (*var. l.* a) regula fuerit. Cypr. epist. 17, 1 p. 521, 11 *fratres* -si et persecutionis infestatione prostrati. 18, 2 p. 524, 9 partem plebis quae -sa est. *al.* Optat. 7, 5 p. 177, 13 de catholica -si. Filastr. 82, 2 in persecutione . . ., quia -si sunt multi fideles (Rvfin. hist. 5 ind. cap. 2 Avg. haer. 33). 82, 5 ab ipsius *Christi* bonitate . . . -entibus. 82, 6 qui -sus est, surgens ac pugnans iterum. Rvfin. hist. 6, 42, 5 de -sis fratribus iudicant (*gr.* παραπεπτωκότων). Avg. civ. 19, 8 p. 368, 22 D. a fide vel a bonis moribus -sos. 21, 20 p. 525, 18 in aliquam haeresim vel . . . idolatriam (21, 25 p. 537, 32 ex illius corporis unitate). *al.* -sus *pro subst.*: Cypr. epist. 11, 8 p. 501, 24 -sorum paenitentia. 15, 2 p. 514, 21 nec erigetur sic -sus (Novatian. Cypr. epist. 30, 6 p. 554, 6 Firm. err. 8, 5. *al.*). 19, 2 p. 526, 11 (*opp.* confessores). 43, 6 p. 595, 8 sufficiat -sis ruina una. 59, 18 p. 687, 21 (*opp.* stante *ut* Novatian. Cypr. epist. 30, 5 p. 533, 12. 30, 6 p. 554, 6). *et saepe apud eundem.* Optat. 2, 25 p. 65, 5 Damas. epigr. 18, 1. 48 (40 F.), 1 Leo M. epist. 164, 3 Conc.S II 4 p. 111, 27. *al.* *in tit. libr.* (*cf. p. 785, 53*): Cypr. laps. Pacian. epist. 3, 3 p. 49 libellum de negatoribus vel -sis recipiendis Novatianus . . . scripsit.

II *mera notione q. e. se movere, fluere, praeterire* (*de motu sursum vergente l. 68. p. 787, 4*): A *proprie*: 1 *de motu per aquam facto* (*accedunt* in *vel* per *saepius, acc. loci l. 35, abl. loci l. 25. 26. 30. 37*): 𝔞 *rerum, maxime navium* (*navis sidereae l. 25*): Enn. ann. 386 (= 478) -itur uncta carina (Mart. 4, 64, 24 per Tiberim. Paneg. 6, 18, 3 tacite). Pacvv. trag. 405 -itur trabica in alveos (alveo *Dacerius*). Acc. trag. 391 tanta moles -itur (*i. Argo*). Cic. Arat. 390 -ens per caeli lumina Navis. Verg. Aen. 8, 91 -itur uncta vadis abies. Ciris 459 -itur . . . revoluta ab litore classis (Prop. 4, 6, 48 invito . . . mari. Lvcan. 5, 460 vento fluctuque secundo). Prop. 1, 20, 19 -entem . . . ratem (Liv. 21, 47, 3 in secundam aquam. Lvcan. 4, 430. *aliter p. 780, 45*). Ov. epist. 20, 84 -eris in magno numquid, *Delos*, ut ante, mari? met. 11, 51 medio . . . -itur amne *caput.* Min. Fel. 3, 6 dum leni impetu -itur *testa* (*cf. p. 785, 38*). 29, 8 cum expansis palmulis -itur *navis* (*syn.* vehitur). Tert. anim. 52, 4 -ente cursu. Prvd. perist. 5, 495 -i retrorsum leniter *fiscellam.* 𝔟 *animantium, fere hominum* (*piscis l. 41*): *α navigantium*: Cic. Arat. 63 *mense Decembri* non longinquum spatium -ēre diurnum. 69. 197 tuto -ēre per undas. carm. frg. 29, 6. Verg. Aen. 10, 687 -itur alta secans fluctuque aestuque secundo *Turnus.* Prop. 2, 26, 8 tuā -ens navita . . . aquā (Avson. Mos. 166). Ov. epist. 10, 65 ut rate felici pacata per aequora -ar (18, 155). fast. 3, 565 nancta ratem . . . pede (*i. rudente*) -itur aequo. *β natantium*: Ov. met. 5, 596 quas *aquas* . . . ferioque trahoque mille modis -ens. Avson. Mos. 138 (*de siluro*) per freta magnum (*i. magnopere*) -eris.

2 *de motu aerio, maxime per aerem facto* (*aer ipse movetur l. 77; accedit abl. loci l. 50. 52. 56. 69,* in *l. 59*): 𝔞 *siderum, caeli sim., fere i. q. verti* (*aliter p. 781, 6*): Cic. Arat. frg. 3, 1 cetera -untur celeri caelestia motu (*gr. 20* ἕλκονται). 37 hae *stellae* . . . parvo -entes lumine lucent ([*gr. 265* εἱλίσσονται]. 226 per bis sex signorum -ier orbem quinque solent st. [*gr. 455* δινεύονται]). 55. 134 (*var. l.* vertitur). 329 obscuro lumine -ens *Aries.* Tim. 36 quae *sidera* . . . mutabili erratione -untur ([*gr.* τρεπόμενα καὶ πλάνην . . . ἴσχοντα]. Verg. Aen. 3, 515 caelo [Lvcan. 8, 172]. Manil. 1, 374 super . . . terras. 1, 683 vario . . . cursu. Sen. dial. 8, 5, 4 ab ortu s. in occasum -entia. *al.*). Lvcr. 1, 2 caeli subter -entia signa (4, 445. Ov. fast. 3, 113 caelo [Manil. 2, 26]). 5, 505 certo . . . impete -ens *aether* (*cf.* Avien. Arat. 922 aethrae). 5, 712 quanto propius iam solis ad ignem -itur *luna* ex alia signorum parte (*cf.* Cvlex 283 lunae . . . equos. Sen. Oed. 44 obscura caelo -itur Phoebi soror). 5, 718 (*syn.* fertur). 5, 1216 perpetuo . . . aevi -entia tractu *moenia mundi* (*cf.* Sen. nat. 1, 3, 10 mundum . . . praecipiti velocitate -entem [Petron. 127, 6. Plin. nat. 2, 6 tacitus. *aliter p. 783, 31*]). *al.* Manil. 5, 26 *cetera* in toto passim -entia caelo. Sen. benef. 4, 23, 3. dial. 11 (12), 6, 7 ⟨sol⟩ -itur adsidue (*cf.* Avien. Arat. 986 -sus in austrum *Phoebus* [*gr. 508* φέρεται]). nat. 7, 1, 6 *corpora* per ingeos tractus -entia. 7, 8, 4 cometas . . . immixtos stellis . . . per superiora -entes (Apvl. mund. 3 -i et fluere. *cf.* 16 alia -i, stare alia). Homer. 696 tarde -entibus astris. Apvl. mund. 2 (*gr.* συμπεριστρέφεται). Plat. 1, 11 astrorum ignes . . . indefessis cursibus -i. 𝔟 *animantium, fere i. q. volare* (*notione devolandi p. 781, 69*): Cic. Tim. 37 pone quos aut ante -antur *dei stellis incorporati.* Verg. Aen. 3, 243 celeri . . . fuga sub sidera -sae *Harpyiae* (*cf. p. 788, 82*). 4, 223 (*ad Mercurium*) -ere pinnis ([Gloss. vola]. Ov. met. 8, 51 per auras). 5, 216 aere -sa quieto radit iter liquidum *columba* (6, 202 liquidum . . . per aera -sae). Ov. fast. 3, 453 *Pegaso* supra nubes et subter sidera -so. Pont. 4, 4, 16 Fama per inmensas aere -sa vias (Stat. Theb. 9, 35 ad aures). Apvl. flor. 2 p. 8 nutu clementi laevorsum . . . -itur *aquila* (Schol. Stat. Theb. 1, 118 pari volatu -sae). Vvlg. II reg. 22, 11 volavit et -sus est super pinnas venti *deus* (*cf. p. 781, 73*). 𝔠 *variarum rerum*: Cic. nat. deor. 2, 144 extra . . . eminent . . . aures . . ., ne adiectae voces -rentur atque errarent. Sen. nat. 3, 24, 3 *spiritus* per tubos -sus . . . parietes . . . calefacit (*cf. p. 788, 43 et* Paneg. 11, 3, 5 *aurae* tacitae -untur). 7, 13, 3 *ignes* rursus ex mundo in exteriora -untur (*antea*: influant. Tac. hist. 3, 71, 4 -sus ignis in porticus). Stat. Theb. 6, 793 cavet -sas circum . . . tempora mortes (*i. tela. cf.* 8, 494 -sa per armos hasta). Arator act. 2, 717 in vacuas . . . qui -itur auras . . . fumus.

3 *de motu liquorum*: 𝔞 *aquae* (*de* Acc. *v. p. 789, 18, de Verg. georg. 2, 349 v.* interlabi, *de 2, 157 et Ov. trist. 3, 10, 33 v.* subterlabi

[*Flury*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[*sed cf. l. 5. 27*]; *add. abl. loci l. 2. al., abl. separ. l. 3* [*nisi dat.*]. *23*, retro *l. 5. 13*): LVCR. 2, 362 flumina ... summis -entia ripis (PROP. 1, 15, 29 multa [nulla *Passeratius*] prius vasto -entur f. ponto [*cf. Shackleton Bailey, Propertiana 44sq.*]. Ov. trist. 1, 8, 1 in caput ... ab aequore retro. AVSON. Mos. 333 -entia subter f. *cf. vol. VI 1, 962, 69*). 5, 508 mare certo quod fluit aestu unum -endi conservans usque tenorem. VERG. Aen. 6, 132 Cocytus ... sinu -ens circumvenit atro. LYDIA 18 rivi -entes (Ov. am. 2, 16, 9. rem. 177 iucundo murmure [met. 2, 455 cum m. -ens ibat]). CVLEX 17 liquido pede -itur unda (Ov. met. 5, 387. 11, 138. 14, 633. Ib. 421 ut ... per alternos u. [*i. aestu maris*] -ente recursus subtrahitur ... harena pedi, sic tua ... fortuna liquescat -saque per medias effluat ... manus. COLVM. 10, 395 *syn.* manantem. SIL. 9, 237 retro). HOR. epod. 2, 25 -untur altis ... ripis aquae. carm. 1, 2, 19 vagus et sinistra -itur ripa ... amnis (epist. 1, 2, 43 -itur et -etur in omne volubilis aevum [*antea*: defluat]. Ov. am. 3, 6, 20 -ere fine tuo. met. 13, 954 diversis -si de partibus. Ib. 78 per infernas horrendo murmure valles. MANIL. 4, 423 nunc per scopulos, nunc campis. SEN. nat. 3, 11, 6 aequali inter ripas suas tenore). Ov. am. 2, 17, 31 neque diversi ripa -untur eadem ... Eurotas ... *et* Padus. met. 5, 504 Stygio sub terris gurgite (15, 275 tecto). Pont. 4, 10, 50. EPICED. Drusi 250 immissis -ere pronus aquis. GRATT. 53. SEN. Herc. f. 680 placido quieta -itur vado (SIL. 8, 400 tacitis ... v. ad litora -sum *Lirim*). Phaedr. 15. CVRT. 3, 4, 8 *Cydnus* leni tractu e fontibus -ens (MART. 6, 47, 2 fonte ... puro). 6, 4, 5. MELA 3, 24 mox diu solidus et certo alveo -sus *Rhenus* ... dispergitur. 3, 40 *Araxes* -itur placidus et silens. LVCAN. 6, 376 superne (*i. in superficie alterius fluminis*). *al.* PLIN. nat. 6, 128 in specum mergitur subterque -sus ... erumpit *Tigris* (*Sol. 37, 6* subterlabens). *al.* SIL. 4, 85 vix credas -i *Ticinum*. 8, 180. 12, 540 sine murmure. STAT. silv. 1, 3, 66 per obliquum ... quae -eris amnem (*de aqua Marcia, cf.* CLAVD. carm. min. 26, 56). *et saepius.* **b** *variarum rerum liquidarum*: CIC. nat. deor. 2, 137 per quas *vias* -sus cibus ([*infra*: perlabitur]. PLIN. nat. 11, 200 per quas *lactes*. *cf.* SEN. epist. 89, 22 quantulum ... per istum stomachum ... -itur? APVL. Plat. 1, 15 -entibus usque, ⟨quae⟩ inferuntur. CAEL. AVR. acut. 2, 39, 228 cito ... currit ac -itur *vinum*). VERG. Aen. 3, 281 oleo -ente (Ov. trist. 3, 12, 21. *cf.* CARM. de pond. 95 olivi [*var. l.* olivae]). Ov. fast. 3, 236 pereunt -sae (*var. l.* victae) sole tepente nives (*cf. 2, 220* fluit). VITR. 7, 8, 4 argentum *vivum* per panni raritates propter liquorem extra -itur. PLIN. nat. 33, 76 profluens terra in mare -itur. SIL. 7, 707 multo -ente cruore (*cf.* TAC. ann. 14, 64, 2 pressus pavore sanguis tardius -batur). TAC. Germ. 45, 5 (*de sucino*) *nemora* liquentia in proximum mare -untur. APVL. flor. 9 p. 35 ut ... sudor ex ea *ampulla* rivulo -retur. -entia *pro subst.*: SEN. epist. 102, 25 ossa nervique, firmamenta fluidorum ac -entium *corporis humani*.

4 *de motu per terram facto*: **a** *rerum*: VARRO Men. 288 currum a carcere ... missum -i inoffensum per aecor ... ad calcem. CLAVD. DON. Aen. 2, 240 p. 180, 17 equus *Troianus* in media urbe -batur (*Verg.* mediae ... inlabitur urbi). **b** *serpentium* (*cf.* SERV. Aen. 2, 225 -i proprie serpentum est): VERG. Aen. 5, 86 lubricus anguis ... -sus ... per aras (7, 349 MACER carm. frg. 8. MANIL. 5, 19 [*de sidere, item* FIRM. math. 8, 17, 7 sinuosis flexibus]. VAL. MAX. 1, 8, 2 leni tractu. *al. aliter p. 782, 6*). PROP. 3, 22, 27 squamoso -untur ventre cerastae. Ov. am. 2, 13, 13 serpens (STAT. Theb. 5, 514 orbe vago). met. 4, 493 circum pectora -sae *colubrae*. 15, 721 (*de Aesculapio in serpentem verso*) per ... sinus crebros et magna volumina -ens. LVCAN. 9, 712 recto -surus limite cenchris. CYPR. GALL. gen. 111. 113 (*antea*: serperet).

5 *de variis motibus*: Ov. Pont. 3, 3, 78 -sa per inmensas est mea penna vias. SEN. contr. 1, 4, 3 truncas viri ... manus circa sua arma -entis (CAEL. AVR. chron. 5, 11, 134 oleo -entibus m.). EVSTATH. Basil. hex. 5, 3, 3 semen ... cum ceciderit in solum, ... in venas eius *terrae* sensim -endo demergitur (*gr.* περιολισθαίνοντα).

B *translate*: 1 *praevalente notione mobilitatis de cursu dicendi vel scribendi*: **a** *subi. sermo sim.*: CIC. orat. 187 circuitus ille ... incitatior numero ipso fertur et -itur. 191 *Ephorus* brevitate ... syllabarum -i putat verba proclivius (DIOM. gramm. I 469, 20 continua spiritus celeritate. HIER. epist. 114, 1, 2 prono cursu). SEN. epist. 100, 1 orationis leniter -sae (*infra*: fluxerit). 114, 15 quorundam non est compositio, modulatio est: adeo blanditur et molliter -itur. HIER. epist. 48, 4, 2 quae ... purissimo cursu orationis -untur. 53, 8, 3 versu -itur *liber Iob*. EVGRAPH. Ter. Eun. 354 -sus est sermo ad id, ... ut ... responderet servus. *in imagine*: ITALA psalm. 54, 22 (cod. 136 Cas.) -sa sunt ultra sevum ora eorum (*cf. Hier. psalt. sec. hebr.* nitidius butyro os eius; *gr. et Vulg. aliter*). **b** *subi. homo ipse*: CIC. leg. 1, 52 quin -bar longius, nisi me retinuissem (div. 2, 79 sed -or l.; ad propositum revertar. fam. 9, 10, 3). QVINT. inst. 7, 10, 17 a dispositione ad elocutionis praecepta -or.

2 *praevalentibus notionibus q. s. instabile esse vel praeterire*: **a** *de variis rebus* (*exempla nonnulla transeunt ad I B 1*): CIC. orat. 10 cetera ... fluere, -i nec diutius esse uno et eodem statu (ac. 1, 31 qui* continenter -rentur et fluerent omnia. AVG. in psalm. 127, 15 *ista bona* non ... stant: -untur, fluunt. *cf. p. 788, 4*). SEN. Phaedr. 763 (*de forma*) velox celeri pede -eris. PS. QVINT. decl. 13, 12 soluta natura -itur gratia *florum*. APVL. Plat. 1, 6 -entia et ad instar fluminum profuga. CAEL. AVR. gyn. 1, 50 -entia ... visa, que Greci fantasmata vocant. PRAEDEST. 3, 25 p. 667^{C} de caducis rebus et -entibus (ARNOB. in psalm. 137 p. 542^{D} superfluis ac -entibus. 146 p. 561^{D}). -entia *pro subst.*: PAVL. NOL. carm. 15, 215 spernente fide -entia carnis (*cf.* AVG. in psalm. 77, 13 l. 3 fluida et -entia concupiscentiarum carnalium). GREG. M. dial. 1 praef. p. 14, 8 M. *animo* -entia cuncta subter erant ([*syn.* rebus omnibus quae volvuntur, *opp.* caelestia]. in euang. 32, 4 despicimus. moral. 4, 65 p. 672^{C}). DYNAM. vita Max. 2 p. 33^{D} -entia fastidiens (*syn.* temporalia, *opp.* caelestium). **b** *de tempore*: VERG. georg. 1, 6 mundi lumina, -entem caelo quae ducitis annum ([SERV. auct.: currentem vel cito transeuntem]. Aen. 2, 14 tot iam -entibus a. [SERV.: velocibus]. HOR. carm. 2, 14, 2 fugaces ... -untur a. Ov. *l. 15*. fast. 1, 65 tacite. trist. 4, 10, 27 tacito passu. *et saepius in versibus*). Aen. 1, 283 veniet lustris -entibus aetas (GLOSS.^{L} V Aa L 9 evolutis. GLOSS. praetereuntibus). TIB. 1, 8, 48 non tardo -itur illa *aetas* pede (Ov. am. 1, 8, 49 -itur occulte ... volatilis aetas [= met. 10, 519] et celer admissis -itur annus equis. ars 3, 65 cito pede. SEN. dial. 10, 8, 5 tacita). Ov. met. 15, 179 adsiduo -untur tempora motu (fast. 6, 771. trist. 3, 3, 11 tarde. MANIL. 3, 468. VLP. dig. 3, 2, 6, 1 si ... omnia t. provocationis -sa sunt. TERT. spect. 29 p. 28, 1. PS. HIL. hymn. 1, 3 post -sa noctis t. *al.*). trist. 4, 6, 17 tacito pede -sa vetustas. MART. 10, 70, 4 -antur toti cum mihi saepe dies (PS. QVINT. decl. 13, 2 cito. PS. AVR. VICT. epit. 1, 17 ut nullus ... -retur d., quin legeret. *al. cf. p. 781, 12*). COD. Iust. 2, 7, 17 post -sum ... biennium (4, 30, 14 pr. *ibid.* quinquennio). *al.*

III *cum coloribus specialibus*: **A** *dilabendi vel elabendi* (*var. lect.* elabi *l. 44. al.; accedit* ab *l. 68, dat. l. 70, ceterum* de, ex, *abl. separ.*): 1 *incorporaliter*: PLAVT. Trin. 243 ilico res foras -itur, liquitur (LVCR. 4, 1123. *cf.* TIB. 1, 6, 53 -entur opes, ut vulnere ... sanguis). VERG. ecl. 1, 63 ante ... quam nostro illius -atur pectore vultus (SERV.: respuatur vel oblivioni tradatur). Ov. Ib. 424 (*v. p. 787, 11*). trist. 3, 5, 48 -sa ... sunt nimio verba profana mero (EPIGR. Bob. 36, 6. *cf.* TAC. ann. 11, 31, 3 forte -sa [lassa *M*] vox). MART. 1, 15, 10 *gaudia* fluent imo ... -sa sinu. PS. CATO dist. 2, 17 -itur exiguo, quod partum est tempore longo. CHAR. gramm. p. 411, 12 B. nullo -etur tempore (*sc. de memoria, cf.* PS. VARRO sent. 85 cito transcursa citius -untur. AVG. conf. 6, 7, 12 de memoria mihi -sum erat [epist. 33, 4]. CASSIOD. in psalm. 49, 7 repetitio ... mentem solidat, ne semel dicta -rentur). AVG. civ. 7, 28 p. 310, 26 D. *dei Varronis* fluunt de manibus, ... -untur et decidunt. CYPR. GALL. num. 709 somno -so. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 52, 20 si in plebe -sus est sermo (praeterfluxit *vel* defluxit *aliae verss., gr. I 1, 1 p. 24, 24* παρεῤῥύη. *sim.* LIBERAT. 4 Conc.^{S} II 5 p. 102, 2).

2 *corporaliter*: **a** *variis modis*: LVCR. 4, 201 *corpuscula* -sa ... per totum caeli spatium diffundere sese (*cf. 200* foras mittuntur). Ov. ars 3, 745 paulatim pectore -sus ... spiritus (SEN. nat. 6, 14, 3 quamdiu habet exitum, sine iniuria -itur [elabitur *pars codd.*]. TAC. ann. 6, 50, 3. AMM. 16, 12, 53 semineces -ente iam sp. *cf. p. 779, 50 et* STAT. Theb. 8, 734 animos. PS. QVINT. decl. 12, 10 animam [TAC. ann. 16, 11, 2 precantes -enti a. celerem exitum]). met. 2, 628 non tulit in cineres -i sua Phoebus ... semina (*i. Aesculapium*). 8, 402 viscera -sa fluunt (LVCAN. 4, 566). STAT. Theb. 4, 645 -itur umbra Lai. 6, 327 tua furto -sa propago (*cf.* CE 1846, 2 [*s. IV*] aetherio semine -sa fuit. *technice de infante nascente* SORAN. p. 79, 17 cum ... -i coeperit [*gr. p. 133, 6* συμπεσόντος]. PS. SORAN. epit. 83 dum exibus [*an* nexibus *? v. l. 56 et Ser. Samm. 619*. exitu *proposuit Leumann in plagulis*] matricis -sus est [*cf. 64* faciliorem lapsum]). 9, 751 oculo ... -ente (AVG. civ. 22, 8 p. 573, 27 D. -sum atque pendentem). PS. QVINT. decl. 5, 16 quamvis tenuata de nexibus membra -antur. CLAVD. 18, 117 plumā *hieme* -ente ... inmoritur ... hirundo. **b** *fere i. q. effugere* (*cf.* GLOSS. V 306, 11 -itur: fugit. *hoc usu maxime legitur part. perf., quo caret vox q. e.* fugere, *cf. l. 79; transit huc* VERG. *p. 786, 68, v. etiam* HOR. *supra l. 11; lectione dubia* CAES. Gall. 5, 37, 7 [elapsi *β*, *edd.*]. PANEG. 3, 27, 2): *α in univ.*: CVRT. 3, 13, 4 e manibus custodientium -sus (elapsus *codd. interpol.*). FLOR. epit. 3, 3, 18 Tigurinorum manus ... in diversa -si (elapsi *B*, elapsa *Jahn*) fuga ... evanuit (IVST. 38, 8, 6). ITIN. Alex. 26 quin ... cuncti protinus -rentur, ut spes fugae blandior cuique. 35 ut vix octo de triginta milibus -rentur. AMM. 14, 7, 19 per ... Armeniam -sus. 24, 6, 17 *taurus* diffractis vinculis -sus aegre reductus est. 26, 3, 3 laxius retinente carnifice subito -sus confugit ad ... sacrarium. 31, 12, 15 -sus ... a Dibalto. *al.* CLAVD. DON. Aen. 1, 245 p. 56, 5 e medio hostium -i (*Verg.* mediis elapsus). HEGES. 1, 17, 3 in itinere -sus custodibus domum revertit (*gr. 158* διαδιδράσκει). 5, 13, 2 lapidem praevidit celerique corporis saltu -sus evasit (*cf. Verg. Aen. 5, 445* elapsus). *al.* VVLG. III reg. 20, 39 qui *captivus* si -sus fuerit (*gr.* ἐκπηδήσῃ). OROS. hist. 5, 19, 8 e vinculis. 5, 24, 8 ex hoc bello. EPIST. pontif. 577 Schwartz p. 121, 10 ⟨de⟩ exiliis. AVELL. p. 450, 7 *Petrum* Oasam deportatum; de quo -sum *eqs.* ENNOD. epist. 3, 19 p. 86, 7. PAP. Tjäder 13, 12 ex eisdem *massis* -sa *mancipia*. -sus *pro subst.*: AMM. 24, 6, 13 -sorum agminibus mixtus. 27, 10, 15 -sorum partem ... trucidavit. 30, 1, 16. 31, 7, 13 PAVL. NOL. carm. 19, 493. *β cum determinatione*: AMM. 18, 6, 12 -so ... per fugam domino ([*antea*: fugientem]. COD. Theod. 5, 18, 1, 1 OROS. hist. 6, 11, 4 GREG. TVR. Franc. 3, 15 p. 112, 16. *al.* [*v. Bonnet 254*]. LEX Burg. lib. const. 20, 1. *cf. p. 784, 33*). HEGES. 1, 21, 1 fuga -sos ([*gr. 178* ἀποδρᾶναι]. AVG. epist. 228, 5. OROS. hist. 5, 4, 2 f. -sus evasit. 6, 4, 6 GREG. TVR. Franc. 2, 42 p. 92, 14. *al. cf. p. 786, 68*). GREG. TVR. Franc. 2, 30 p. 76, 1 in fugam -i coe-

[*Flury*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

perunt (7, 31 p. 350, 11). LEX Visig. 9, 1, 2 servum . . . in fuga (fugam *unus e codd.*) -sum.

B *illabendi* (*cf.* GLOSS.[L] V Aa L 27 -it⟨ur⟩: ingreditur [*item p. 780, 16*]. *accedit* ad, in, per, *dat. l. 9*): 1 *subi. res*: VERG. georg. 3, 457 ima dolor balantum -sus ad ossa. Aen. 7, 374 in viscera -sum serpentis . . . malum (*cf.* CIRIS 182 -i per viscera mortem). Ov. met. 2, 824 frigus . . . per ungues -itur. 11, 631 -i . . . somnum sensit in artus (*cf. l. 11*). SEN. Phaedr. 279 -itur . . . furor in medullas. MIN. FEL. 26, 12 amorem . . . -i pectoribus humanis (*def. Löfstedt, Beitr. 83*; illabi *Gelenius, quod probatur vol. VII 1, 333, 80*). 2 *subi. homo*: CARM. de bell. Aeg. 46 (*de moriente*) mollem -itur in somnum (PETRON. 21, 7. 22, 1. STAT. Theb. 5, 504 in somnos [CLAVD. 5, 327]. TAC. hist. 5, 22, 3 BOETH. c. Eut. 8, 68. *cf. l. 7 et* PETRON. 100, 5 in soporem). VAL. FL. 6, 663 in gaudia rursus -itur *Medea*.

part. fere pro subst.: *praes.*: *m. f. p. 782, 71, neutr. p. 783, 27. 77. 787, 42. 788, 2.* *perf.*: *m. f. p. 782, 30. 73. 784, 20. 785, 21. 51. 786, 9. 788, 76, neutr. p. 783, 28. 78.*

gerund. **lābundus,** -a, -um. *fere i. q. labens*: ACC. trag. 570 litore . . . unda sub undis -a sonit (*cf. p. 787, 9 et* labebundus; *formam propter homoeoteleuton a poeta fictam esse censet Benveniste, Origines de la formation . . . 141*).

deriv.: labebundus, labes, labilis, labina, lapsilis, lapsio, lapso, lapsus. *cf.* labesco, labidus, labiscor.

compos.: ad-, circum-, con-, de-, di-, e-, in-, inter-, per-, prae-, praeter-, pro-, re-, sub-, subter-, super-, translabor. *Flury.*

2. ***labor** (-ōs), -ōris *m.* [*primitus nomen actionis verbi* labare '*vacillare sub onere*'. *L.*] *scrib.* lav- EDICT. imp. Diocl. II 4 (*Plat., Delph.*). *in codd. e. g.* CIC. rep. 1, 2 (*corr. in* lab- *ut* 1, 7). ITALA Luc. 18,5 (cod. d). AVSON. 369, 31 p. 96 P. (*V*[1]). -bure: CIL V 5418 (*a. 556*). *cf. l. 55.* *c. apice* labóres CE 850, 1. *mensuratur* lā- (*prima syllaba hexametri dactyl.*): CYPR. GALL. exod. 28. 678 num. 218. *ap. eundem c. mensura solita in fine versus* gen. 1323 -em. *de genere*: *masc. testantur* DVB. NOM. gramm. V 582, 21 GRAMM. suppl. 114, 29. *fem. exstat* SERV. auct. *p. 793, 6.* LEX Sal. Merov. *p. 795, 54. 56.* *de formis*: *sg. nom.* -or *et* -ōs (*corripitur l. 45*): *in doctrina*: QVINT. inst. 1, 4, 13 ut Valesii . . . in Valerios . . . venerunt, ita arbos, -s, vapos . . . fuerunt. NON. p. 487, 16 -r et -s . . . ut color et colos (*affertur* VARRO *l. 49*). PROB. cath. gramm. IV 15, 14. 20, 9 quidam hic -s et haec arbos declinaverunt, sed melius or terminabuntur. MAR. VICTORIN. gramm. VI 7, 32 r et s . . . apud antiquos communem potestatem habebant, . . . -s . . ., nunc . . . -r (*sim.* ISID. orig. 1, 27, 23). SERV. georg. 2, 256 r in s mutatur, cum longa opus est syllaba, ut . . . -r -s. Aen. 1, 253 Sallustius paene ubique -s posuit, quem nulla necessitas *metrica* coegit (*cf. l. 49 sq.*). PRISC. gramm. II 185, 4 *idem significant* -r et -s. GLOSS.[L] I Ansil. LA 101 -s: -r. *al.* *de usu*: -s: PLAVT. Capt. 196 (-os *correpta ut* CE 492, 16 [*s. III, in carm. rei metr. liberioris*]). Merc. 72 Trin. 271. Truc. 521 (-r Curc. 219 Rud. 202, *utroque loco P deficiente A; num recte?*). TER. Hec. 286. PACVV. trag. 290 (clavos *codd.*). LVCIL. 215 VARRO Men. 247 CATVLL. 55, 13 SALL. or. Cottae 1. or. Macri 18 (-r Catil. 7, 5. Iug. 100, 4 [-s *var. l.*]. SALL. [?] rep. 2, 9, 3). VERG. Aen. 6, 277 (-r georg. 1, 79. *al.*). PLIN. nat. 6, 54 (-r *var. l. ut* 6, 60. *cf.* 7, 40. -r 11, 109. *al.*). VAL. FL. 6, 352. 361 (-r 1, 143. *al.*). SIL. 14, 336 (-r 1, 369. *al.*). PANEG. 3, 2, 2 (-r *X ut omnes* 8, 1, 2. *al.*). AVIEN. ora 710 (-oi *trad.*, -r Arat. 91. *al.*). MART. CAP. 2, 124 (*in versu*, -r 2, 143 *in prosa*). *addas* GLOSS. IV 531, 62 labus. -r: PLAVT. *l. 47.* CATO or. frg. 5, 1 TRAG. inc. Cic. Tusc. 2, 36 COM. pall. inc. 55, *passim inde a* CIC. *ceterae formae discrepantes*: *sg. dat.* -e: CIL IV 2310 k, *ubi prave citatur* VERG. Aen. 9, 404. *abl.* -i: CHIRON 161. CIL IX 1200 de communi -i. CE 635, 2. *pl. abl.* -ribo CIL VIII 4354 (*c. a. 580*). *iocose vocem mutilat* (*sc.* labo *pro* labores) FRONTO p. 213, 22 v. d. H. (p. 225 N.). NOT. Tir. 57, 34 -r. *de notione*: CIC. Tusc. 2, 35 *-r et dolor* sunt finitima omnino, sed tamen differt aliquid: -r est functio quaedam vel animi vel corporis gravioris operis et muneris (*cf. p. 794, 59*), dolor autem motus asper in corpore alienus a sensibus; haec duo Graeci . . . uno nomine (*sc.* πόνος) appellant, itaque industrios homines illi studiosos vel potius amantes doloris (*sc.* φιλοπόνους) appellant, nos commodius laboriosos, aliud est enim laborare, aliud dolere. SERV. auct. georg. 2, 168 'malo' pro -e, sicut e contrario -em pro malo solet ponere *Vergilius*. SYNON. Cic. p. 416, 20 ardor . . . assiduitas. -r. industria. 417, 13 continuatio . . . perseverantia. -r *eqs.* (*cf. p. 793, 73*). GLOSS. miseria, aerumna. κόπος καὶ πόνος. κάματος. κακοπάθεια. *specialia v. infra.* *legitur inde a* NAEV., PLAVTO, ENN. [*it. vet. sept.* lavore, *calabr.* lavure, *sic.* lavuri, *langob. alp.* laú, *trident.* laor '*res*'; *sard. centr.* labóre, ladre, *mer.* liòri, leòri, lòri; *raet. occ.* lavur, *or.* vorə; *cat.* llavor, llevor; *hisp.*, *port.* labor; (> *basc.* labore; > *celt.*: *ir. vet.* laubir, *cymr.* llafur, *corn.* lavur). *cf. M.-L. 4809. Battisti-Alessio III 2188. Wagner II 2. Wartburg V 103. Corominas III 2. Machado II 1309. G.*] [*confunditur in codd. c.* dolor *saepius, v. vol. V 1, 1837, 77 sq.*; -um *c.* malorum VERG. Aen. 7, 481 (*cf.* 4, 169). Ov. Pont. 1, 4, 19 LVCAN. 2, 317. *falso tradi vid.* TAC. hist. 2, 4, 4 *altero loco.* ORIBAS. syn. 8, 9, 3 La p. 215 *oculi hominum amore aegrotantium* -em sunt pleni (*Aa* liborem, *i.* livorem *ni fallimur, gr. 8, 8, 3* ἡδονῆς).]

i. q. πόνος (*quae vox respondet, ubi nihil adnotatur*). *praevalente notione agendi e. g. p. 790, 16. 53. 62. 83 sq., maxime p. 791, 50 sqq. 793, 7 sqq. 794, 31 sqq.*; *patiendi l. 11. 54. 79. p. 796, 79, maxime p. 793, 68 sqq., cf. p. 789, 61 sqq. et variationes p. 789, 78 sq. indicatas. plus valet quam* cura *p. 796, 46.*

I *proprie*: **A** *generatim*: **1** *laborant animantia*: **a** *ipsa*: **α** *homines* (*exempla selecta*): NAEV. com. 69 suo -i[s] nullus parcuit. PLAVT. Amph. 170 dominus dives, operis et -is expers (CIC. Balb. 6). Asin. 659 hic istam colloca cruminam in collo plane. :: nolo ego te, qui erus sis, mihi onus istuc sustinere. :: quin tu -e liberas te atque istam imponis in me? (*vergit ad notionem p. 795, 46 illustratam*). Capt. 946 in lapicidinas compeditum condidi . . . :: vae misero mihi, propter meum caput -es homini evenisse optumo! Men. 1133 *fratrem* multis miserieis, -bus usque adhuc quaesivi. Merc. 72 tibi denique iste pariet laetitiam -s (ENN. frg. var. 7 tibi munimenta mei peperere -es). Pseud. 695 scis amorem, scis -em, scis egestatem meam. Rud. 247 me omnium iam -um levas (*cf.* CIC. de orat. 2, 350 ut -e Crassum levem). 1020 *vidulum* excepi in mari . . . mea opera, -e. Trin. 1181 si quid tibi . . . -is *evenit* (TER. Haut. 82 si q. -ist [-is est *codd. plerique*, -i est *E*[1]], nollem; sed quid istuc malist? [SCHOL. Bemb.: calamitatis ut Vergilius, *seq.* Aen. 2, 11 *v. l. 77*]). ENN. ann. 158 sibi memorat unum super esse -em. 446 -e nixi militiae ([*Dousa*, militiam *trad.*]. CIC. fam. 7, 8, 1. *al.* SALL. [?] rep. 2, 2, 2 Ov. fast. 1, 302 LIV. 44, 22, 14. POMP. TROG. Iust. 38, 7, 4 [*coniung.* periculum *ut* VAL. MAX. 2, 3, 1]. *et saepius. cf. l. 46*). CATO agr. 3, 6 trochileas Graecanicas binis funibus sparteis ducunt . . .; si rotas voles facere, tardius ducetur, sed minore -e. TER. Andr. 831 eius *filiae* -e atque eius dolore gnato ut medicarer tuo. Ad. 263 maledicta, famam, meum -em (amorem *var. l.*, *cf. perioch. 6*) et peccatum in se transtulit. ACC. trag. 457 -e aut minuat itiner ingressum via (*v. p. 544, 76 sqq.*). TRAG. inc. Cic. Tusc. 2, 36 *virginibus Lacaenis* palaestra, Eurota, sol, pulvis, -r, militia in studio est. RHET. Her. 3, 2, 3 fortitudo est . . . -is cum utilitatis ratione perpessio (CIC. inv. 2, 163 -um). 3, 24, 40 quod tantopere utile sit, quanto -e sit adeptendum. CIC. Q. Rosc. 23 -em quaestus recepit, quaestum -is reiecit *Roscius*. div. in Caec. 5 onus huius -is atque officii. Verr. I 6 quod ego meo -e et vigiliis consecutus sum (II 2, 133). 32 mei -is industriae diligentiaeque capiam fructum (Cael. 80 omnium . . . huius nervorum ac -um . . . fructus . . . capietis. *al.*). II 4, 95 Herculis (CATVLL. 55, 13 PROP. 2, 23, 7. *al.* cf. HOR. carm. 1, 3, 36 Herculeus [PROP. 3, 18, 4 Ov. fast. 5, 696 SEN. Herc. f. 1316. *al.*]. PROP. 2, 24, 34 Alcidae [*v. vol. I 1516, 31 sqq.*]). 5, 26 itinerum . . . -em, qui vel maximus est in re militari . . ., accipite quam facilem sibi iste et iucundum . . . reddiderit (fam. 4, 2, 4 CAES. Gall. 7, 40, 4. *al. cf.* Ov. met. 13, 316 bellique viaeque -i [LIV. 27, 29, 3. *al.*]). 5, 29 -r operis (operas *Bake*) maxime offendit (CAES. Gall. 7, 20, 11. *al.* VERG. Aen. 1, 507 operum . . . -em partibus aequabat iustis aut sorte trahebat *Dido. et saepius*). 5, 36 ob earum rerum -em et sollicitudinem (de orat. 1, 1 infinitus forensium r. -r. NEP. Phoc. 1, 1 r. militaris -r. SEN. contr. 1 praef. 8 honestae r.). Font. 43 virum ad -es belli impigrum (RVT. LVP. 1, 8 VERG. Aen. 11, 126 LVCAN. 7, 93 VAL. FL. 5, 132 SIL. 15, 652 AMM. 28, 5, 1. *addе l. 41. 71. 80. p. 791, 25*). Mur. 74 voluptatis -isque (76. off. 1, 68 qui invictum se a -e praestiterit, vinci a voluptate [*cf. prosopopoeiam, v. p. 795, 60*]. LIV. 5, 4, 4 -r voluptasque, dissimillima natura, societate quadam inter se naturali sunt iuncta). Arch. 30 vitae periculis -busque (Tusc. 1, 117. HOR. sat. 2, 6, 21 operum . . . v.que -es. *al.*). prov. 44 -um atque incommodorum. Planc. 83 cum -is et fori (*i. -is forensis*) discipulo. de orat. 2, 210 ut . . . fortuna cum -bus et miseriis permixta videatur. 3, 7 ambitionis -e (*cf. 1, 1* a. occupatio). rep. 1, 3 studemus . . . nostris consiliis et -bus tutiorem . . . vitam hominum reddere (*cf.* fam. 1, 9, 17 ut neque amicis neque etiam alienioribus opera, consilio, -e desim). fin. 2, 105 vulgo . . . dicitur: 'iucundi acti -es', nec male Euripides . . .: 'suavis -um est praeteritorum memoria' (*Eurip. trag. frg. 133 N.*[2] *πόνων. v. Otto, Sprichw. s. v.*). Tusc. 1, 1 defensionum -bus senatoriisque muneribus. 1, 114 mercedem . . . operis et -is. 5, 98 -r in venatu (*sim. de venatione*: Ov. met. 3, 174. 8, 547. 8, 566. CVRT. 8, 9, 28 venatus . . . -r. PLIN. nat. 6, 66 -is . . . venandi elephantos domandique. *cf. p. 796, 20*). off. 2, 13 sine hominum -e et manu. Att. 16, 3, 4 navigationis. CIL I[2] 1325 (*cf.* CE 1851) quem numquam nisi mors feinivit -e ('*i.* ἔπαυσε πόνων' *Bücheler*). RVT. LVP. 2, 5 virtutis -r. PVBLIL. V 17 virtutis spolia cum videt, gaudet -r (*vergit ad prosopopoeiam, v. p. 795, 60*). CAES. Gall. 5, 11, 6 -em militum (6, 32, 5. 7, 8, 2 summo m. -e [sudore *var. l.*]. *al.* LIV. 8, 16, 8 VOPISC. Prob. 9, 4. AMM. 26, 8, 9 m. -es et ducum. *et saepius*). 6, 31, 5 -em aut belli aut fugae (VERG. Aen. 3, 160. 5, 769 Ov. met. 1, 544. *al.*). civ. 3, 26, 3 -e et perseverantia nautarum (*cf.* LIV. 30, 24, 8 remigum). BELL. Alex. 22, 2 legionum. SALL. Iug. 51, 3 omnibus -e et aestu languidis. 54, 1 pro victoria satis iam pugnatum, relicuos -es pro praeda fore. or. Lep. 9 quies et otium cum libertate, quae multi probi potius quam -em cum honoribus capessebant. VERG. Aen. 1, 597 *Dido* infandos Troiae miserata -es (2, 11 supremum. *al.* SIL. 8, 138 STAT. silv. 2, 1, 117. *cf.* VERG. Aen. 4, 78 Iliacos. Ov. am. 3, 9, 29 Troiani [SIL. 12, 331]). 2, 143 miserere -um tantorum (SERV. auct.: periculorum, malorum). 5, 617 pelagi (SEN. Med. 611. LVCAN. 9, 1016 belli [terrae *U*] p.que. SIL. 4, 53 p. terraeque [6, 503 terrarum p.que . . . caelique. CLAVD. carm. min. 30, 26 terrae p.que. *v. etiam p. 791, 32*]. 14, 583. *al. aliter p. 792, 39*). MORET. 67 aratri (*cf. p. 791, 25. 795, 81 et* MANIL. 5, 280 ruris [SEN. Herc. f. 930 PLIN. epist. 9, 10, 3]. TERT. adv. Marc. 2, 11

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 350, 18 panis. BENED. reg. 41, 2 agrorum). HOR. sat. 1, 9, 60 nil sine magno vita -e dedit mortalibus (*Ps. Phocyl. 162* ἄνευ καμάτου. *cf.* CORN. SEV. carm. frg. 2, 2 -r obiacet omnis honori [*Hes. op. 289* ἱδρῶτα]. *v. etiam Otto, Sprichw. s. v.*). carm. 2, 13, 38 Pelopis parens dulci -em (-um *pars codd.*) decipitur sono. ars 291 limae. PROP. 2, 17, 7 Sisyphios ... -es (2, 20, 32. *cf.* SEN. Ag. 17 ubi per adversum irritus redeunte totiens luditur saxo -r. OCTAVIA 622 dirum -em Sisyphi). 4, 1, 139 quascumque *palmas* -e parasti (*de -e poetico ut* OV. ars 3, 404 trist. 5, 9, 24 PHAEDR. 2 epil. 8. *cf. p. 794, 80*). OV. met. 1, 414 genus durum sumus experiensque -um. trist. 4, 1, 14 ancillae. LIV. 1, 59, 9 miseriae ... et -es plebis. 6, 13, 4 peditum. 7, 7, 5 pugnae (32, 5, 2 itinerum pugnarumque). 34, 17, 7 exercitus (TAC. hist. 4, 73, 2). 37, 33, 2 inopiam ultimam -emque in obsidenda urbe. MANIL. 3, 160 (*in astrologia de sortibus*) certo digestos orbe -es nominaque in numerum viresque exegimus omnes; athla vocant Graii. 5, 179 Atlanteos. VITR. 3 praef. 3 doctrinarum (VITA Hil. Arel. 3 l. 11). VAL. MAX. 1 praef. inquisitionis (TERT. patient. 12 p. 19, 6). 5, 7, 1 proeliorum. 8, 11 pr. -r in iis *rebus memoratu dignis* edendis. SEN. dial. 7, 26, 3 obsidentium (AMM. 24, 4, 20). 8, 5, 2 peregrinationis (AVG. serm. ed. Mai 94, 5 HIL. AREL. vita Honorat. 9 l. 24. *al.*). 12 (11), 4, 2 ⌊alium -r⌋ torquet (⌊ ⌋ *trad., def. Dahlmann, Herm. 72, 1937, 302 sqq., del. Haupt et Hermes, alii alia coniecerunt*). 12 (11), 7, 2 illius *Caesaris* -r (*cf.* MART. epigr. 30 [28], 1 Augusti. TAC. ann. 12, 5, 3 principis. COD. Iust. 6, 51, 1, 16 nostrae benivolentiae). COLVM. 1 praef. 17 pacis ([*opp.* militiam belli]. 12 praef. 4 -es p. ac belli, id est rusticationis et militarium stipendiorum). 2, 1, 5 colonorum (2, 2, 5. COD. Iust. 11, 63, 1 pr. *a. 319. cf.* PLIN. paneg. 81, 2 agrestium). 3, 21, 9 vindemiae. 12, 52, 3 torculariorum. MELA 3, 26 frigoris (AMBR. hex. 1, 4, 13 p. 12, 2). LVCAN. 8, 165 -r maestus curarum (AVG. civ. 20, 21 p. 457, 21 D. aerumnarum c.que). 9, 980 vatum. LAVS Pis. 23 armorum (COD. Theod. 7, 21, 1, 1). PLIN. nat. 34, 166 studiorum (QVINT. inst. 1, 12, 8. *al.*). VAL. FL. 4, 329 magistri (*cf.* QVINT. inst. 2, 5, 5 docentium). 5, 575 terraeque marisque -es (6, 24. PORPH. Hor. carm. 2, 6, 7/8 -es m. et viarum et militiae). 5, 688 hic -r amborumque haec sunt discrimina fratrum (IVV. 10, 139 TAC. Agr. 8, 2 hist. 2, 4, 4 PANEG. 3, 4, 3). SIL. 9, 288 terrarum (12, 157 STAT. Theb. 1, 498 t. caelique. *cf. l. 32. p. 790, 81*). 12, 109 defensantum. 12, 575 revocat ... Aurora -es. 14, 3 muneris (CHAR. dig. 50, 4, 18, 13). 15, 179 -r terrorque profundi. 16, 327 aurigarum. MART. 2, 86, 10 ineptiarum. IVV. 6, 593 nutricis. 14, 198 castrorum (COD. Theod. 6, 36, 1, 1 = Iust. 12, 30, 1, 1). TAC. hist. 5, 12, 1 templum ... propriique muri -e et opere ante alios. ann. 11, 20, 3 legionibus cum damno -r, effodere rivos. PLIN. epist. 1, 8, 11 educationis taedium -emque. APVL. met. 6, 15, 2 uxoris. EPIGR. Bob. 15, 2 Apellei ... -is opus (*Anth. Pal. 16, 178, 2* μόχθον). IVVENC. 1, 556 (*ad Matth. 5, 41*) gravidi ... oneris perferre -em. 4, 296 (*ad Matth. 25, 42*) sitis aut ... famis aegrum agitare -em. PAVLA Hier. epist. 46, 11, 1 domus miserorum poenis et damnatorum -e vestitae (*cf. p. 796, 22*). CLAVD. carm. min. 25, 66 aulae ... -es ('*i. officia*' *Birt. cf.* COD. Theod. 6, 26, 14, 2 [= Iust. 12, 19, 4, 1] scrinii. 12, 1, 86 curialis officii). *al.*

β *numina*: CATVLL. 64, 310 aeternum ... manus *Parcarum* carpebant rite -em. VERG. Aen. 4, 115 (*loq. Iuno*) mecum erit iste -r (*sc. Iovem precari*). 4, 379 (*loq. Dido ironice*) is superis -r est, ea cura quietos sollicitat. 7, 331 hunc mihi *Iunoni* da proprium, virgo *Allecto* ..., -em. OV. met. 6, 340 longo dea *Latona* fessa -e. 6, 486 -r exiguus Phoebo restabat. SEN. Herc. f. 41 minor ... -r est Herculi iussa exequi, quam mihi *Iunoni* iubère. LVCAN. 5, 696 sufficit ad fatum belli favor iste -rque (-r iste favorque *VP*) Fortunae. VAL. FL. 7, 520 saevior ingenti Mavortis in arbore restat ... -r. SIL. 4, 433 Cyclopum. CLAVD. 1, 268 quadrifidum Phoebi ... -em. VAL. CEM. hom. 14, 2 p. 735[D] tanto divinitatis -e. *numinibus -em esse negatur*: LVCR. 5, 1182 in somnis ... mira videbant *deos* efficere et nullum capere ipsos inde -em. CIC. nat. deor. 1, 22 -emne fugiebat *Pronoea*? at iste nec attingit deum. 3, 38 fortis deus intellegi qui potest, in dolore an in -e an in periculo: quorum deum nihil attingit. 3, 92 nihil esse quod deus efficere non possit, et quidem sine -e ullo. AETNA 35 neque artificum curant tractare -em *dii*. AVG. civ. 12, 18 p. 540, 31 D. nec in eius *dei* opere *cogitetur* -r, conatus, industria.

γ *animalia*: LVCR. 5, 869 *pecudes secutae sunt* larga suo sine pabula parta -e. CIC. fin. 2, 109 si etiam bestiae multa faciunt ... partim indulgenter vel cum -e. 3, 62 *bestiarum* in fetu et in educatione -em cum cernimus (*cf. p. 792, 46*). VARRO rust. 2, 1, 22 propter nimium -em *pecorum*. *ibid.* qui e -e febrem habent. 2, 8, 5 ut ⟨in⟩ vecturis sufferre -es possint *muli*. VERG. georg. 1, 118 hominumque boumque -es ([*cf. Hom. Π 392* ἔργ' ἀνθρώπων, *Hes. op. 46* ἔργα βοῶν]. AVSON. Mos. 459. *cf.* CVRT. 7, 8, 18 boum [SVLP. SEV. dial. 1, 13, 2. *cf. p. 795, 21*]). 3, 182 primus equi (equis *M*) -r est ... arma videre. HOR. carm. 4, 2, 29 apis ... carpentis thyma per -em (LVCAN. 9, 289 studium ... -is floriferi repetunt. MART. 4, 32, 3). OV. met. 15, 121 boves, animal ... natum tolerare -es. VAL. MAX. 8, 11 ext. 7 equum ab exercitatione venientem modo non vivum -e industriae suae. PHAEDR. 3, 7, 24 (*loq. canis*) sine -e venter inpletur meus (*cf.* SEN. Phaedr. 1109 dolentum *canum*). COLVM. 2, 4, 10 pecudum et hominum. 6, 27, 13 quo firmior pullus *equinus* ... -bus certaminum praeparetur. 6, 37, 1 paulisper ad molam iunctus amoris saevitiam -e temperat *admissarius*. 7, 1, 3 pecoris. PLIN. nat. 8, 171 (*de mula*) animal viribus in -es eximium. 11, 109 (*de formica*) in opere qui -r, quae sedulitas! 18, 178 animalium. STAT. Theb. 6, 469 vixdum coeptus equis -r, et iam pulvere quarto campum ineunt. APVL. met. 6, 26, 7 asini. *al.*

δ *herbae* (*cf. p. 793, 4*): VERG. georg. 2, 343 nec res hunc (*i. qui nunc est*) tenerae possent perferre -em, si non tanta quies *verni temporis* iret frigusque caloremque inter. 2, 372 dum frons tenera imprudensque -um, cui ... capreae ... illudunt *eqs.* *e coni.*: PLIN. nat. 16, 95 haec *educatio* (hoc *trad.*) et germinatio ⌊-r arborum⌋ (*Sillig*, -um *codd.*; *cf. l. 46 sqq.*).

b *partes animantium*: CIC. Cael. 13 -e corporis (39 *opp.* animi contentione. off. 1, 123 *opp.* exercitationes animi. CELS. 3, 25, 3 FIRM. math. 5 praef. 3. *al.*). off. 1, 122 in -e patientiaque et animi et corporis (fam. 14, 1, 1 FIRM. math. 8, 33, 4 CE 850, 1). fam. 13, 66, 1 animi -e (NEP. Alc. 1, 4. HOR. epist. 1, 1, 44 a. capitisque -e [dolore *var. l.*]. PORPH. Hor. epod. 17, 24). CATVLL. 50, 14 defessa -e *insomniae* membra postquam semimortua lectulo iacebant (*cf.* CYPR. epist. 76, 2 p. 830, 1 fessa -bus viscera). LVCR. 3, 366 neque ..., qua cernimus ipsi, ostia suscipiunt ullum reclusa -em. PROP. 3, 21, 21 sufferre, pedes, properate -em. LIV. 2, 32, 9 indignatas reliquas partes *corporis* sua cura, suo -e ac ministerio ventri omnia quaeri. SEN. dial 12 (11), 11, 5 ingenii. SIL. 7, 28 dextrae (*cf.* HIER. epist. 52, 3, 2 manuum [VVLG. gen. 5, 29 RVFIN. hist. mon. 1 p. 399[A] *al. cf. p. 791, 50*]). ITALA psalm. 139, 10 (cod. 325 = VVLG.) -r labiorum (-um *Sangerm.*) ipsorum operiet eos (*gr.* κόπος. *cf.* CASSIOD. *ad l.* p. 997[C] -r ... l. est prolatum ore mendacium, quod laboriose fingitur, quoniam exquisita machinatione formatur).

2 *laborant res*: LVCR. 5, 1214 *frustra quaeritur*, quoad moenia mundi et taciti motus *siderum* hunc possint ferre -em. 5, 1272 cedebat victa potestas *metallorum mollium* nec poterat pariter durum sufferre -em. VERG. georg. 1, 79 urit ... lini campum seges, urit avenae, urunt ... papavera ..., sed tamen alternis facilis -r (*sc. campi*). PROP. 4, 9, 17 (*loq. Hercules*) nostrae -r ultime clavae. VITR. 2, 7, 2 si *saxa* sunt in locis tectis, sustineant -em (*cf.* PLIN. nat. 36, 167 *lapides* -em quoque tolerant, sub tecto dumtaxat. *v. etiam p. 795, 46*). 2, 8, 19 quae *testa* non in tectis poterit pati -em. VAL. MAX. 1, 8 ext. 18 penes quam *naturam* infinitus cuncta gignendi -r consistit. LVCAN. 5, 585 (*loq. Caesar*) caeli iste fretique, non puppis nostrae, -r est (*cf.* VAL. FL. 2, 285 ratis saevae defecta -bus undae. SIL. 3, 58 pelagi ... -es luna movet [*de aestu et recessu maris, adde p. 793, 19; aliter p. 790, 80*]). PLIN. nat. 28, 27 repente conticescere convivium adnotatum *est* ... isque famae -r est ad quemcumque eorum *praesentium* pertinens. STAT. Theb. 3, 3 quamvis umentibus astris longus ad auroram superet -r. FLOR. epit. 4, 11, 5 non sine gemitu maris et -e ventorum ferebantur *naves*. SYMPH. 247 cum sit -r omnibus *rotis* unus.

B *specialia*: 1 *i. q. nisus et dolores pariendi* (*cf. l. 9. p. 791, 70 et usum p. 795, 20 illustratum; laxius de graviditate l. 53*): PLAVT. Amph. 488 pater curavit, uno ut fetu fieret, uno ut -e absolvat *Alcumena* aerumnas duas. Truc. 521 (*520* morbo) haud ab re ... tibi istic obvenit -s: filium peperisti. 537 hoccin mihi ob -es tantos tantillum dari? 807 haec -e alieno puerum peperit sine doloribus. VERG. georg. 4, 340 *Lycorias* tum primos Lucinae experta -es. SEN. Phoen. 536 decem mensum graves uteri -es. STAT. Theb. 3, 160 (*loq. Ide ad filios mortuos*) mihi ... malorum causa -r. 5, 114 cuius vidit Lucina -es? silv. 3, 3, 123 bis ad partus venit Lucina manuque ipsa levi gravidos tetigit fecunda -es. GELL. 12, 1, 4 puellam ... defessam -e *puerperii* ac vigilia (*antea*: laboriosi nixus). 12, 1, 8 ne ... de ... -e partus fatiscat. ITALA psalm. 77, 51 (Veron., *cf.* VVLG.) *deus* percussit omnem primogenitum ..., primitias -um ipsorum *Aegyptiorum* ([*Hier. psalt. sec. Hebr.* principium partus]. 104, 36 [*ibid.*] p. omnis -is eorum [*Hier. psalt. sec. Hebr.* p. ... partus]). AVSON. 369, 31 p. 96 P. legitimos Lucina -es praevenit. SORAN. p. 22, 1 in illum *lectum* ... post -em fetam collocamus (*gr. p. 52, 10 Ilb.* μετὰ τὸ τεκεῖν). PLAC. med. 23, 8 rec. β ut sine -e pariat. *al.*

2 *i. q. morbus, vulnus, defectus virium, dolor sim.*: a *laborant homines*: PLAVT. Cas. 415 perii, cor lienosum, opinor, habeo, iam dudum salit, de -e pectus tundit. Curc. 219 valetudo decrescit, adcrescit -r, nam iam quasi zona liene cinctus ambulo *eqs.* CIC. Att. 11, 22, 2 corpore vix sustineo gravitatem huius caeli, quae mihi -em adfert in dolore. VERG. Aen. 3, 145 unde -um temptare auxilium iubeat *Phoebus* (SERV.: propter pestilentiam; auct.: periculorum, *affertur* georg. 3, 452 *v. l. 82*). VITR. 8, 3, 4 sulphurosi fontes nervorum -es reficiunt. PS. QVINT. decl. 8, 18 p. 162, 8 cum compressi spiritus -em protinus ille reserati pectoris meatus emittat. TAC. hist. 3, 38, 4 *Vitellius* fovet aemulum principis -es e convivio prospectantem. GELL. 15, 7 tit. quod annum fere aetatis tertium et sexagesimum agant *senes* aut -bus aut interitu ... insignitum (*in textu*: morbi ... gravioris). GARG. MART. med. 60 -em digestionis incutere *pomum quoddam*. SER. SAMM. 223 acrem dentis ... -em (dolorem *var. l.*). FIRM. math. 4, 9, 5 longae aegritudinis. MARCELL. med. 14, 25 laboranti uvae diuturno -e. ARNOB. in psalm. 118, 1/48 p. 508[B] mutus non damnabitur de taciturnitate nec aeger culpabitur de -e. GREG. TVR. Mart. 4, 33 puer convaluit de -e. *al.*

b *laborant animalia*: VERG. georg. 3, 452 non ... ulla magis praesens fortuna (*i. efficax remedium*) -umst, quam siquis ferro potuit rescindere summum ulceris os. GRATT. 349 ad magnum maior ducenda -em

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cura. Colvm. 9, 13, 2 morborum *apium* . . . inveniuntur medicinae; maximus autem annuus earum -r est initio veris, quo tithymali floret frutex *apibus noxius*. Chiron 366 de pulmonis -e (*Veg. mulom. 2, 109 tit.* passione). *al.* c *laborant herbae*: Verg. georg. 1, 150 frumentis -r additus, ut mala culmos esset robigo segnisque horreret in arvis carduus (Serv. auct.: quam [quem *Daniel*] Graeci κοπίαν dicunt).

3 *in re amatoria*: a *laborant animalia*: Varro rust. 2, 2, 13 (*de fetura*) *arietes* cum redierunt ad stabula e pastu, hordeum si est datum, firmiores fiunt ad -em sustinendum. Verg. georg. 3, 97 frigidus in Venerem senior *equus admissarius* frustraque -em ingratum trahit. 3, 127 ne blando nequeat superesse -i (Serv.: periphrasis coitus; auct.: mire b. -em coitum dixit, quod sit cum voluptate. *cf. Colum. 6, 27, 8* ut veneri supersit). b *laborant homines*: Hor. carm. 3, 15, 3 nequitiae fige modum tuae famosisque -bus. Mart. 11, 81, 4 sine effectu prurit utrique -r.

4 *in defectibus sim. siderum*: Verg. georg. 2, 478 defectus solis varios lunaeque -es ([Serv.: vel errores . . . vel defectus. auct.: quod vulgo dicunt 'laborat luna']. Sil. 14, 348 *Archimedes* noverat . . . pelagi l.que -es, et pater Oceanus qua lege effunderet aestus. Min. Fel. 17, 5 auctu, senio, -e. Chalc. comm. 60. 89 -r sive defectio. Sidon. carm. 15, 80 defectum . . . Phoebi nec non L.que -em. *al. cf. p. 795, 43*). Aen. 1, 742 *Iopas* canit errantem lunam solisque -es (*audaciam quasi excusat* Plin. nat. 2, 55 statos siderum, quoniam ita appellare placuit, -es. *explicatur*: Gloss.L III Abol. so 9 dies, cursus diurnos. Gloss. IV 464, 20 discursus diurnos). Lvcan. 7, 4 *Titan* defectus . . . pati voluit raptaeque -es lucis. Ps. Qvint. decl. 4, 14 p. 81, 5 defectiones siderum -esque (*cf. l. 23*). Drac. laud. dei 1, 716 qui lunae saltus statuit solique -es. *al.* *magicis*: Ov. met. 7, 207 (*loq. Medea*) te quoque, Luna, traho, quamvis Temesaea -es aera tuos minuant. Lvcan. 6, 505 *Phoebe* patitur tantos cantu depressa -es. Stat. Theb. 1, 106 qualis per nubila Phoebes Atracia rubet arte -r (color *var. l., quam refutat Helm, BphW. 29, 1909, 987*. Schol.: qualis color est lunae deficientis arte magica).

5 *i. q. bellum* (*cf. p. 790, 20. 69. 795, 71*): Verg. Aen. 12, 727 Iuppiter . . . duas . . . lances sustinet et fata inponit diversa duorum (*Aeneae et Turni*), quem damnet -r (Serv. auct.: -r proeliandi). Sil. 1, 3 memorare -um antiquae Hesperiae. 3, 165 pater omnipotens gentem . . . Dardaniam . . . fama saevorum tollere ad astra bellorum meditans priscosque referre -es ('*bellum Punicum reducere*' *Lemaire, alii alia*). Diosc. 5, 67 p. 193, 19 stomaticis et -es ferris (*i.* -bus fessis) et cavallicationibus (*gr. 5, 46* κεκοπωμένοις δι' ὁπλομαχίαν ἢ ἱππασίαν). Marcell. chron. II p. 103 a. 533 post diuturnum immanemque -em contra Medos Romanis gestum sudoribus. Merob. poet. 12 Caesareo . . . manus obluctata -i.

6 *de agricultura* (*cf. p. 790, 83. 791, 25. 795, 81 et usum p. 795, 49 illustratum*): Itin. Anton. Plac. rec. A 40 p. 186, 13 octingentas condomas . . . annonas et vestes de publico accipientes . . ., nullum -em habentes, quia nec habent ubi, eo quod totum harena sit.

7 *de exercitatione Christiana* (*cf. p. 796, 39*): Vita Anton. 5 p. 20, 15 suggerebat illi *diabolus* virtutis aspredinem et quia multus est -r (libor *cod.*) ipsius (*interpunximus sec. Migne gr. 26, 848A*; maximum perveniendi -em Evagr.). 6 p. 21, 21 (*loq. diabolus*) in -bus tuis infirmus factus sum. 7 p. 23, 25 maiorem -em ad profectum habebat. 13 p. 29, 12 adpositio . . . visionum . . . multum relegebat (relevabat *Garitte dubitanter*) illum a -bus (eius contentioni levamen addiderant *Euagr.*). 15 p. 31, 11 sanctos et iuvenales sustinebat -es (*cf.* Consvlt. Zacch. 3, 3 p. 101, 10 in -e sanctissimo). 34 p. 47, 15 neque ⌊studii -is (adloris *cod.*) nostri⌋ promercedem hanc petamus (*Migne gr. 26, 893A* τῆς ἀσκήσεως). *al.* Hier. epist. 22, 36, 2 *anachoretarum* -em et conversationem in carne . . . explicabo. hom. Orig. in Luc. 6 p. 37, 5 ingenti -e sudandum est (*gr.* ἀγών). Rvfin. hist. mon. 2 p. 405B plurimis abstinentiae -bus exercitatus (Vita Fulg. p. 37 L.). Orig. in gen. 10, 3 p. 97, 13 si . . . in fletu ac ieiuniis atque in omni -e iustitiae vitam duxeris. Avg. serm. 228, 1 post -em noctis praeteritae. Ps. Avg. serm. ed. Mai 36, 1 vigiliarum (*cf.* Val. Cem. hom. 19, 1 p. 749B ieiuniorum et v. -e [Pomer. 3, 10, 4 p. 489C i. v.que continui -es]. Consvlt. Zacch. 3, 3 p. 102, 6 ieiunii). Svlp. Sev. dial. 1, 18, 2 graves esse istius disciplinae -es. Bened. reg. prol. 2 oboedientiae. *al.*

8 *propter difficultatem itineris dicitur in nominibus oppidorum locis palustribus prope Danubium sitorum* (*cf. Fluss, RE XII 274. Miller, Itin. Rom. 434. 446*): Tab. Peut. 6, 2 ad -es. *ibid.* ad -es Pont. Vlcae.

II *metonymice* (*gen. explic.* rerum *p. 794, 42*, operum *p. 795, 27*, domus *p. 795, 29*, tormentorum *p. 795, 47*; *pl. poet. p. 794, 41. 45*):

A *pro facultate -is perferendi, patientia* (*cf. p. 789, 70*): Cic. Verr. II 2, 7 (*de Siculis*) nihil ceterorum simile Graecorum, nulla desidia, nulla luxuries, contra summus -r in publicis privatisque rebus, summa parsimonia, summa diligentia (3, 103. Caes. Gall. 4, 2, 2 *iumenta* exercitatione, summi ut sint -is, efficiunt. Rvt. Lvp. 1, 13 *ex Lycurgo*). Caecin. 78 qui tot annos ingenium, -em, fidem suam populo Romano promptam expositamque praebuerit. Manil. 29 neque . . . illae sunt solae virtutes imperatoriae, quae vulgo existimantur, -r in negotiis, fortitudo in periculis, industria in agendo *eqs.* 69 quicquid est in me studi, consili, -is, ingeni. Mur. 34 legatum fortissimi animi, summi consilii, maximi -is. prov. 11 quos non parsimonia, non continentia, non virtus, non -r, non splendor tueri potuit contra illius . . . audaciam. Balb. 6 haec sunt propria Corneli merita in rem publicam nostram, -r (amor *Paul*), assiduitas, dimicatio, virtus *eqs.* Planc. 62 in eo . . . frugalitatem, -em, vigilantiam esse (*cf.* de orat. 1, 260 in quo *Demosthene* tantum studium fuisse tantusque -r dicitur, ut . . . impedimenta naturae diligentia industriaque superaret. off. 2, 36 in quibus nullus -r, nulla industria, nulla cura est). Phil. 8, 30 qui invideant alicuius constantiae, qui -i eius. de orat. 1, 95 fore aliquem . . ., qui et studio acriore . . . et otio ac facultate discendi maiore ac maturiore et -e atque industria superiore . . . exsistat . . . orator. 2, 150 reliqua sunt in cura, attentione animi, cogitatione, vigilantia, adsiduitate, -e; complectar uno verbo . . . diligentia; qua una virtute omnes virtutes reliquae continentur. Brut. 228 Sisenna, doctus vir . . ., sed neque -is multi nec satis versatus in causis (237 Turius parvo ingenio, sed m. -e). 237 Murena mediocri ingenio, sed . . . multae industriae et magni -is fuit (246 Messalla . . . m. -is, multae operae multarumque causarum. fam. 13, 10, 3 hominem . . . m. -is summaeque industriae. Hor. sat. 1, 1, 33 parvula . . . m. formica -is). 240 incredibili -e atque industria. *al.* Bell. Alex. 51, 4 non . . . -r aut vigilantia . . . Cassio deerat. Sall. Catil. 2, 5 pro -e desidia, pro continentia et aequitate lubido atque superbia invasere. Sall. (?) rep. 2, 9, 3 virtus, vigilantia, -r apud Graecos nulla sunt. Nep. Alc. 11, 3 ut nemo eum -e corporisque viribus posset aequiperare. Vell. 2, 79, 1 -e, vigilia, periculo invictus *Agrippa*. Frontin. (?) strat. 4, 6, 2 Xenophontem vix universi perpulerunt, ut conscenderet equum et -em suum in necessaria duci munera reservaret. Tac. hist. 2, 62, 1 degenerabat a -e ac virtute miles adsuetudine voluptatum *eqs.* Plin. paneg. 3, 4 ne, cum de humanitate, exprobrari sibi superbiam credat . . ., cum de -e, inertiam. 10, 3 imperator tu titulis . . ., ceterum modestia, -e, vigilantia dux et legatus et miles. *al.* Gell. 20, 5, 4 nisi quorum . . . in discendo studium -emque explorasset. Filastr. 139, 5 in vitulo -r exsuperans . . . agnoscitur. 149, 8 virtus prophetarum, . . . -r sacerdotum. *et saepius.*

B *pro effectu -is, opere -e confecto, rebus -e comparatis vel conquisitis*: 1 *de variis rebus*: Varro Men. 307 corona . . . -e flatili viridis (*de operibus aerariorum, contextu incerto*). Caes. civ. 2, 14, 4 multorum mensium -r (*i. munimentum*) hostium perfidia . . . puncto temporis interiit. Verg. Aen. 7, 248 Iliadum . . . -r, vestes. Ov. ars 2, 48 (*de pinnis Daedaleis*) finitus . . . novae iam -r artis erat. Pont. 4, 1, 29 Venus artificis -r est et gloria Coi (*i. Apellis*). Sen. Herc. f. 781 fecunda mergit capita Lernaeus -r (*de monstris ab Hercule victis ut*: 944 primus en noster -r caeli refulget parte non minima leo. Herc. O. 1929 te . . . -es . . . timent. *cf. p. 790, 36 sqq.*). Val. Fl. 1, 143 pocula . . ., insignis veterum -r. 2, 409 chlamydem textosque -es ('*chlamydem acu pictam*' *Wagner*). 3, 350 rerum -r omnis ('*omnes res cum -e confectae*' *Langen*; regum *Gronovius*) in auras solvitur *combustus*. 5, 453 *de operibus caelatis*. Stat. Theb. 12, 313 pallam coniugis *Polynicis* ipsa *Argia* suos noscit . . . -es. Mart. 4, 39, 5 Mentoreos habes -es. 8, 50 (51), 1 quis -r in phiala ? docti Myos, anne Myronis ? (14, 95, 2). 9, 44, 2 Alciden . . . Vindicis rogabam, esset cuius opus -rque felix. 10, 89, 1 Iuno -r, Polyclite, tuus et gloria felix (*cf.* Ivv. 8, 104 Polycliti). Apvl. flor. 9 p. 33 pallium . . . ipsius *Hippiae sophistae* -em fuisse. Itala deut. 28, 33 (Lugd., *cf.* Vvlg.) generationes terrae et omnes -es tuos manducabit gens. psalm. 77, 46 (Veron., *cf.* Vvlg.) *deus* dedit aerugini fructus eorum et -es eorum *Aegyptiorum* lucustae (*cf.* Vvlg. Is. 45, 14 -r Aegypti et negotiatio Aethiopiae . . . ad te transibunt). 104, 44 (*ibid.*) -es populorum hereditate possiderunt *Israelitae*. 108, 11 (*ibid.*) diripiant alieni omnes -es eius (Pelag. in Eph. 4, 28. *cf.* Avian. fab. 34, 5 solibus ereptos [exceptos *B, Baehrens; alii alia coniecerunt*] hiemi formica -es distulit). 127, 2 (*ibid.*) -es manuum tuarum manducabis ([*gr.* πόνους τῶν καρπῶν, *quod* Psalt. Rom., Sangerm. *al. falso vertunt* -es fructuum. *cf.* Hil. in psalm. 127, 5 -r ministerium corporis est, fructus vero merces -is]. Vvlg. Agg. 1, 11). Ioh. 4, 38 (cod. d, *cf.* Vvlg.) alii laboraverunt et vos in -em (-es *aur. al.*) eorum introistis (*gr.* κόπον). Ivl. Val. 3, 51 p. 159, 20 currus aureus una . . . equis atque insessore aureo laboratus; is omnis -r de auri materia . . . fuit. Avson. 344, 11 p. 162 P. -r acer apum, mel. Amm. 30, 8, 9 alienis -bus pepercerunt. Vvlg. II Esdr. 5, 13 excutiat deus . . . virum . . . de domo sua et de -bus suis (Comm. instr. 2, 22 [18], 12 de -e tuo dona. 2, 31 [27], 14 in gazo . . . de -e mittere debes. CIL V 8740 arcam de -e suo comparavimus [8749]. 8762. VIII 4354 ⟨d⟩e suis prp. [*i.* propriis] -bo fecerunt [Inscr. christ. Diehl 3789 E]. *al.*). Iob 39, 11 numquid . . . derelinques ei *rhinoceroti* -es tuos? (*Hier. interpr. Iob* opera tua. *cf.* Sirach 14, 15 nonne aliis relinques dolores et -es tuos in divisione sortis ?). Ezech. 23, 29 tollent omnes -es tuos (*cf.* Hier. *ad l.* p. 221A ut . . . perdat omnes -es, quos arte meretricia conquisivit). *al.* Rvfin. hist. mon. 18 p. 440B omnes ex -bus propriis, quos . . . mercede manuum conquirebant, . . . in usus pauperum destinabant. Clavd. 18, 221 in mercem veniunt . . . Iudaea, Sophene Romanusque -r Pompeianique triumphi (*pro rebus -e belli comparatis*). rapt. Pros. 3, 157 divinus perit ille -r (*de tela. cf.* 3, 204 telae *sunt* -r illi, Sirenes requies). carm. min. 51, 4 (*loq. Iuppiter de sphaera Archimedis*) meus in fragili luditur orbe -r. Avg. serm. 39, 5 l. 56 non perdo -es meos (Lex Burg. lib. const. 31, 2). *al.* 2 *de operibus scriptorum* (*cf. p. 791, 8*): Cic. leg. 1, 8 intellego . . . a me istum -em iam diu postulari (*cf. 1, 5* postulatur . . . historia). Verg. ecl. 10, 1 extremum hunc, Arethusa, mihi concede -um (-em *MP*^{2} *dett., testes*). Paneg. in Mess. 16 hic . . . sit gratus parvos -r. Ov. fast. 1, 723 prima mei pars est exacta -is (*cf.*

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Colvm. 10 praef. 4 ut *haec materia* in consummatione ... totius operis adnumerari veluti particula possit -is nostri). trist. 5, 12, 64 ponitur ... noster in igne -r. Mart. 12, 4 (5), 2 longior undecimi nobis decimique libelli artatus -r est et breve rasit opus. Frontin. strat. 1 praef. 3 p. 2, 13 huic -i non iniuste veniam paciscar. Avien. orb. terr. 1393 Aonio famam inspirate -i, *Phoebe Camenaeque* (*Dionys. perieg. 1185* ὕμνων). Clavd. carm. min. 30, 146 Pierius -r et veterum tibi carmina vatum ludus erat. Avg. civ. 18, 31 p. 298, 5 D. errore neglegenter describentium -es alienos. 18, 41 p. 317, 30 *philosophi* -e ... litterario monumenta suorum dogmatum reliquerunt (epist. 164, 4 p. 524, 11. *cf.* civ. 18, 43 p. 321, 31 *Hieronymi* tam litteratum -em *sc. versionem veteris testamenti. v. etiam p. 796, 19*). adv. Don. 29, 49 p. 150, 24 ut ... adferrent elucubratum -em. persev. 24, 68 qui meos -es legunt (Cassiod. inst. 1, 30, 1 legitur -r ipsius *antiquarii; ibid. antea* operis). Conc.^{S} I 2 p. 40, 18 (*cf.* I 3 vers. Tur. p. 62, 23) ecclesiam ... tenere consensum et de -bus ... patrum et traditionibus fidei (*gr. I 1, 2 p. 15, 7* πονημάτων). Cassiod. inst. 1, 4, 1 in commentorum (commentatorum *var. l.*) -e (*cf.* Cod. Iust. de cod. confirm. 3 adiectis ... interpretatorum -bus). Cod. Iust. 1, 17, 1, 6 ad repletionem ... Papiniani -um vel interpretationum. *al.* **3** *de segetibus, fructibus, fetibus* (*cf. p. 792, 46 sqq.*): Verg. georg. 1, 325 aether ... pluvia ingenti sata laeta boumque -es diluit (Aen. 2, 306. Colvm. 10, 330 *Iuppiter* grandine dilapidans hominumque b.que -es. *cf. p. 791, 73*). Ov. met. 1, 273 sternuntur segetes ... longique perit -r inritus anni. Pallad. ins. 138 sorba suos partus merito maioris honestant seminis et pulchro curva -e nitent. Clavd. rapt. Pros. 1, 196 caros uteri commendo -es. **4** *de aedificiis sim.*: Verg. georg. 2, 155 adde tot egregias urbes operumque -em, tot ... oppida (Aen. 1, 455. Avson. Mos. 305 insignes hominumque o.que -es). Aen. 6, 27 *in valvis templi ficti erant* -r ille domus et inextricabilis error (*de labyrintho, immixto veriloquio*). Sen. Tro. 7 columen ... Asiae, caelitum egregius -r. Sil. 1, 369 Herculeus (*de muris Saguntinis*). Stat. silv. 3, 1, 116 Amphioniae ... arces Pergameusve -r. Mart. 8, 36, 3 Mareoticus. Vita Caes. Arel. 1, 28 p. 307, 4 (*de monasterio*) -em, quem ... construxerat, everti. **5** *de mercede, quae labore comparata est*: Vitae patr. 5, 17, 20 p. 976^{D} cum ... explicassent messem ..., venerunt accipere mercedes suas, et vocaverunt fratrem illum, dicentes: veni, frater, accipe -em tuum; et ille dixit eis: qualem -em accipiam, qui non messui? et illi dixerunt ...: veni ..., accipe mercedes tuas *eqs.* (*gr. Nau 1912 p. 299 n. 350* μισθόν *omnibus locis*). *huc fortasse* Inscr. EphEp. IX 176, 8 mancipius ..., qui tam magno -i factus fuerit (*m. tam magno pretio constitisse coni. Hirschfeld, de facultate laborandi dici Hübner*).

C *pro causa -is*: Sen. Phaedr. 792 nuper rubuit *luna* ..., tu *Hippolytus* fueras -r et tu causa morae. Sil. 3, 75 ingens hic *Hannibal* terris crescit -r. Mart. 5, 24, 10 Hermes *gladiator*, cura -rque ludiarum.

D *pro pondere* (*cf. p. 790, 8. 792, 34*): Sil. 9, 560 Poenus ... trahens equitemque virosque feraeque turrigerae molem tormentorumque -es.

E *pro terra, quae -e culta est, sc. de praedio* (*cf. 793, 44*): Cypr. Gall. gen. 1323 unum (*i. Beniamin*) ... patrios servare -es. Iord. Get. 120 omnibus ... Scythiae et Germaniae nationibus ac si propriis -bus ('*fortasse* -es' *Mommsen*) imperavit *Hermanaricus*. Lex Sal. Merov. 9, 6/7 (ed. H 10 VI) pecora ... cum alios -es vastantur. 9, 9 si quis ... in messe sua aut in prato, in vinea vel ⟨in⟩ qualibet -e pecora ... miserit, ⟨et ille,⟩ cuius -r est *eqs.* 34, 1 (cod. A 3) si quis ... unde -r clausa est tres cambortos excervicaverit. Visig. 8, 4, 28 tit. ut, qui in transitu fluminis culturam facit, -em sepe circumdet (*in ipsa lege* culturam facit, -em sepe circumdet). Greg. M. dial. 1, 3 p. 26, 15 M. in -e monachorum furtum ... facere (*cf. p. 25, 19* hortum).

III *per prosopopoeiam* (*huc vergunt p. 790, 50. 68; ad rem v. Höfer ap. Roscher, Lex. d. Mythol. II 1776*): Cic. nat. deor. 3, 44 *inter monstra Erebo et Nocte nata.* Verg. Aen. 6, 277 in faucibus Orci ... habitant ... Letum ... -sque. Sen. Oed. 652 Letum Luesque, Mors, -r, Tabes, Dolor ... excedent simul (*cf.* Stat. silv. 1, 5, 11 discede -rque Curaque). Sil. 15, 104 (*loq. Virtus ad Scipionem*) asper principio ... prosequitur -r. Stat. Theb. 10, 102 in requiem vergens -r. Prvd. psych. 629 Metus et -r et Vis ... depulsae vertere solum. Mart. Cap. 2, 143 *alumnus Philologiae*, qui -r ab eadem vocabatur, ... caelum cum domina impiger permeavit.

IV *iuncturae et structurae notabiliores*: **A** *accedunt adi.* (*indicatur species vel qualitas -is*): Cic. Mur. 11 militari (*v. vol. VIII 955, 9 sq. cf.* Sen. epist. 101, 6 castrensium. Val. Fl. 5, 617 belligeros. Stat. silv. 1, 2, 96 armiferos. Ivst. 23, 1, 9 bellicos [Cassiod. var. 8, 3, 4. *al.*]). Sull. 11 forensis (Cael. 6. Brut. 91 *opp.* domesticus. 236 is -em [*L*, laboriosissimum *Reis*; quasi cursum *acced. in codd., secl. Jahn et complures alii, vix recte obtinet Malcovati*] f. diutius non tulit. *al.* Tac. dial. 11, 3). Mil. 12 officiosos (Cassiod. var. 1, 13, 2). de orat. 1, 194 honestus (Qvint. inst. 12, 7, 10 decl. 298 p. 179, 4 Cassiod. var. 9, 8, 1. *cf.* CE 1808, 5 honorificos). Brut. 2 gloriosi ([generosi *O*^{1}]. fin. 2, 67 Cod. Theod. 6, 35, 7, 2. *al. cf.* Tac. ann. 4, 32, 2 inglorius). rep. 2, 4 in agresti cultu -eque (*cf.* Sen. dial. 5, 29, 1 rusticum [epist. 86, 5]. Cod. Theod. 5, 12, 31, 2 enfyteuticarius. *v. etiam p. 790, 83 sq.*). Tusc. 2, 62 imperatorium. Catvll. 31, 9 peregrino. Verg. georg. 1, 145 improbus (*v. vol. VII 1, 693, 54 sqq. et Otto, Sprichw. s. v.*). Aen. 5, 688 humanos (Lvcan. 6, 20 Sil. 13, 519. *al.*). Tib. 2, 1, 63 femineus (Ov. am. 1, 13, 23 Sil. 3, 350. *cf.* Colvm. 12 praef. 7 matronalis). Ov. trist. 2, 11 vigilatorum (*p. p. p. fere pro adi.; cf.* Val. Fl. 5, 141 pervigil [Cod. Theod. 14, 4, 6 = Iust. 11, 17, 1. Maxim. eleg. 5, 139]. Prvd. c. Symm. 1, 311 vigilem). 2, 322 pius (Stat. Theb. 12, 197 Paneg. 2, 2, 1. *al.*). Manil. 3, 105 urbanos. Germ. 3 docti (Phaedr. 2 epil. 15. *al.*). Sen. Oed. 779 fidelis (Veg. mil. 1 prooem. p. 5, 2 diligens ac f.). Phaedr. 1067 paternus (Lex conviv. [Querol. p. 60, 16 P.]. Clavd. Don. Aen. prooem. p. 2, 1. *cf.* Val. Fl. 5, 514 materni [Stat. Theb. 9, 632]). 1109 sedulus (Cod. Theod. 6, 21, 1 = Iust. 12, 15, 1). dial. 1, 2, 2 iusti (Stat. Theb. 5, 273 Cod. Theod. 13, 5, 6. *al.*). Lvcan. 6, 602 humilis (Ivvenc. 4, 282). 9, 980 sacer (Prvd. c. Symm. 2, 1082. *cf.* Favst. Rei. grat. 1, 10 p. 33, 26 sancti. Pomer. 3, 28, 2 p. 510^{B} ecclesiasticos). Lavs Pis. 135 misero (Apvl. met. 8, 26, 6). Val. Fl. 1, 320 indignos (Ivv. 7, 17). 4, 50 maestus (Stat. Theb. 9, 660). 4, 329 felix. Sil. 2, 5 patricio. 15, 267 pulchro (Ivv. 16, 57 Ivvenc. 2, 315). Mart. 1, 15, 7 catenati (Avson. 362, 14 p. 87 P.). Ivv. 7, 216 grammaticus. Gell. 2, 1, 1 voluntarios (Novell. Iust. 114 praef. Vita Fulg. p. 37 L.). Apvl. apol. 4 litterati (*cf. p. 795, 9 et* Avg. conf. 9, 2, 4 litterario). mund. 24 corporei. Porph. Hor. epist. 1, 18, 49 venaticum (*cf. p. 790, 62 et* Nemes. cyn. 1 hilares). Arnob. nat. 7, 11 mercennario (*opp.* patrimoniis). Prvd. perist. 2, 192 aurum, quod ... de metallis ... poenalis excudit -r (*cf. p. 791, 46*). c. Symm. 2, 24 inpiger (Cod. Theod. 7, 1, 6 pr.). Cod. Theod. 6, 4, 21, 5 publicus (16, 2, 36, 1 Cassiod. var. praef. 6. *al.*). 12, 1, 73 palatini. Cassiod. var. 11, 29 praetorianis (11, 37, 1). Cod. Iust. 6, 27, 5, 2^{a} servilis. CIL VI 9604, 4 medicinalem.

B *accedunt verba*: **1** *esse*: **a** -r est: *c. inf.*: Catvll. 55, 13 te iam ferre Herculei -s est. Verg. georg. 3, 182 (*v. p. 791, 76*). Aen. 6, 129 revocare gradum ..., hoc opus, hic -r est. Ov. epist. 4, 137 nec -r est celare (ars 1, 613. *al.* Sen. Herc. f. 675). fast. 1, 252 nullus erat iustis reddere iura -r (Hil. in psalm. 1, 19 p. 33, 9 Veg. mil. 1, 16 p. 19, 17. Conc.^{S} I 5 p. 153, 27 [*gr. I 1, 6 p. 126, 24* χαλεπὸν οὐδέν, *I 5 p. 267, 2* non est difficile]. *al.*). Pont. 4, 10, 82 quis -r est puram non temerasse fidem? (Prvd. perist. 3, 121). *al.* *deficiente copula*: Stat. Theb. 6, 203 -r insanos arcere parentes. Qverol. p. 31, 11 R. animas sive inferis sive superis addere nullus -r. Clavd. 16, 4 quam *Thaliam* celsius auctam vel servasse -r vel minuisse pudor. Rvt. Nam. 1, 93 percensere -r densis decora alta trophaeis. *c.* ut: Vita Anton. 21 p. 36, 11 sit ... nobis -r, ut non dominetur nostri ira (*Migne gr. 26, 873*^{B} ἔστω ... ἡμῖν ἀγών, ὥστε, *Euagr.* illud ... sollicite providere debemus, ut *eqs.*). **b** -is est (*cf. l. 50*): Plavt. Amph. 172 *dominus* non reputat, -is quid sit. Cic. de orat. 1, 150 *caput* est ... magni -is. 3, 190 neque ... hoc tanti -is est, quanti videtur. Tusc. 2, 37 ille cursus ... quanti -is est! Prop. 4, 10, 24 vincere ... Veios posse -is erat (*c. inf. ut* Lvcil. non parc. 26 p. 266, 28 Mvtian. Chrysost. hom. 1, 4 p. 241/2). Colvm. 2, 17, 1 cultus ... pratorum magis curae quam -is est. Hier. epist. 22, 23, 1 illud iudicii est, hoc -is. Orig. in Matth. 14, 5 p. 283, 5 numerus ... sextus videtur esse operis et -is (*gr.* ἐργαστικὸς ... καὶ ἐπίπονος). **c** -i est: Plavt. Rud. 191 hoc mi haud (aut *trad.*) -i est, -em hunc potiri. Ter. Haut. 82 si quid -ist (-is est *var. l.*). Cic. Verr. II 1, 16. Hor. sat. 1, 8, 18 mihi ... fures ... curae sunt atque -i. Gell. 9, 12, 1. *deficiente copula*: Apvl. flor. 14 p. 47 *Crates* rem familiarem abicit velut onus stercoris magis -i quam usui.

2 *alia*: **a** *c. dat.*: *α parcere, deesse sim.*: cedere: Plin. epist. 3, 11, 6. concedere: Gratt. 192. consulere: Capitol. Gord. 1, 4. finem dare: Avien. orb. terr. 545. deesse: Cic. Balb. 60. furari: Verg. Aen. 5, 845 oculos. Stat. silv. 4, 4, 29 *se.* parcere: Naev. com. 69 Plavt. Pseud. 5 Cato or. frg. 23, 1 Ter. Hec. 226 Cic. Att. 2, 14, 2 Caes. civ. 1, 64, 2 Liv. 35, 44, 6. *al.* se subtrahere: Colvm. 1, 9, 6. *β accedere, interesse sim.*: accedere: Ov. met. 13, 297. se committere: Cels. 1, 2, 10. se credere: Cels. 1, 2, 2. se dare: Cic. Verr. II 5, 27. incumbere: Sil. 4, 818. indulgere: Verg. Aen. 6, 135 Min. Fel. 5, 6. insudare: Calp. ecl. 5, 10. interesse: Liv. 39, 27, 4. se offerre: Val. Max. 2, 3, 1. succedere: Qvint. inst. 2, 1, 13. sufficere: Val. Max. 7, 1, 1 Tac. ann. 16, 5, 1 Plin. epist. 7, 31, 3. suppeditare: Plavt. Asin. 423.

b *c. acc.*: *α minuere, levare sim.*: adlevare: Tac. ann. 1, 26, 2. ?degere: Plavt. Aul. 165 (*Non. p. 278, 19 et Lindsay,* demam *codd. Plauti et edd. alii*). demere: Cic. fam. 7, 8, 1. deminuere: Plavt. Aul. 165. detrahere: Cic. fam. 3, 6, 5 Qvint. inst. 5, 10, 121. fallere: Hor. sat. 2, 2, 12. Ov. met. 6, 60 (minuente *var. l.*). Sen. apocol. 4, 1. *al. cf. l. 77.* iuvare: Hor. epod. 1, 15 Sil. 13, 519. 15, 161 Stat. silv. 1, 1, 61. *al.* laxare: Liv. 6, 9, 9. 9, 16, 15 aliquid -is. levare: Cic. de orat. 2, 23 orat. 120 Verg. Aen. 1, 330 Sen. benef. 4, 13, 2. *al.* minuere: Ter. Haut. 42 pars -is. Cic. leg. 1, 12 off. 1, 123 Ov. met. 4, 295 Pont. 3, 9, 21 Colvm. 2, 4, 10. *al. cf. l. 71.* mitigare: Cic. de orat. 3, 14. mollire: Hor. carm. 1, 7, 18. Ov. met. 14, 121 (fallit *var. l.*). mulcere: Sil. 4, 748. 12, 220. relaxare: Cvrt. 5, 13, 5. relevare: Ov. met. 15, 16 Plin. paneg. 19, 3. solari: Verg. georg. 1, 293 Moret. 30 CE 1969, 9. sublevare: Caes. Gall. 6, 32, 5. *β perferre, capere sim.*: accipere: Tac. hist. 1, 23, 2. adire: Nep. Timol. 5, 2 Verg. Aen. 1, 10 Val. Fl. 1, 320. *al.* capere: Plavt. Merc. 146 Stich. 162. *al.* Ter. Andr. 720. *al.* Lvcil. 215 Cic. Verr. II 5, 37 Lvcr. 5, 1182. *et saepius.* coepisse: Verg. Aen. 8, 439 Stat. Theb. 6, 469. *al.* consu-

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mere: CIC. Font. 11 plus ... -is. de orat. 1, 234 fam. 6, 14, 1 SALL. Iug. 93, 1. *al.* emetiri: SEN. Med. 611 STAT. silv. 4, 4, 88 COD. Theod. 6, 24, 3. exanclare: *v. vol. V 2, 1171, 73sqq.* excipere: CIC. inv. 1, 3 Brut. 243 fam. 14, 2, 3. exhaurire: OV. ars 1, 771 pars ... -is. LIV. 5, 5, 6 tantum -is. 21, 21, 8. *al.* SEN. epist. 52, 5 multum ... -is. LVCAN. 3, 495. *et saepius.* experiri: CIC. Sest. 138. ferre: RHET. Her. 4, 39, 51 CIC. Brut. 236. *al.* LVCR. 5, 1214. *et saepius.* haurire: HOR. sat. 1, 2, 78 -is plus. incipere: VAL. FL. 3, 625. insumere: CIC. inv. 2, 113 quid ... -is. VITR. 7, 5, 7. invenire: AFRAN. com. 334. obire: LVCR. 6, 1243 LIV. 1, 54, 4 SEN. epist. 121, 22. pati: SALL. Iug. 68, 3 VERG. Aen. 7, 421. *al.* perferre: PLAVT. Merc. 57 CIC. p. red. ad Quir. 24. *al.* perpeti: CIC. fin. 2, 113 LIV. 26, 13, 8 SEN. Phoen. 465. *al.* potiri: PLAVT. Rud. 191. recipere: CORNELIA epist. frg. 2 tantum -is. subire: CIC. p. red. in sen. 14 Sest. 138. *al.* TIB. 1, 4, 47 SEN. epist. 120, 12. *et saepius.* sufferre: PLAVT. Merc. 861 ENN. ann. 425 TER. Hec. 17 ACC. trag. 72 LVCR. 5, 1272. *al.* sumere: LVCIL. 620 CIC. Mur. 38 CATVLL. 116, 5 CAES. Gall. 3, 14, 1. *al.* suscipere: RHET. Her. 3, 3, 5. CIC. Verr. II 5, 128 tantum ... -is. Mur. 76 off. 3, 25. *al.* LVCR. 3, 366. sustentare: SALL. (?) rep. 1, 6, 2. sustinere: CIC. rep. 1, 4 fam. 14, 2, 3 VARRO rust. 2, 10, 3 OV. met. 8, 500. *al.* tolerare: CIC. off. 1, 79. 2, 45. *al.* SALL. Catil. 10, 2. *al.* OV. met. 15, 121. *et saepius.* *γ fugere, vitare sim.*: aspernari: TAC. ann. 1, 16, 2. declinare: VEG. mil. 1, 20 p. 23, 6. defugere: CIC. Planc. 78. denegare: CASS. Cic. fam. 12, 12, 2. deponere: CIC. ad Q. fr. 3, 6, 1. despicere: CAES. civ. 3, 8, 4. fugere: RHET. Her. 1, 1, 1. 4, 2, 3 CIC. Cael. 47 nat. deor. 1, 22. *al.* linquere: VERG. Aen. 3, 160. perosus: TAC. hist. 2, 16, 2. recusare: CAES. civ. 1, 68, 3 SEN. epist. 51, 10 QVINT. inst. 12, 11, 10. *al.* refugere: HIL. AREL. vita Honorat. 23 l. 16. relinquere: SIL. 3, 89 PLIN. epist. 1, 9, 7. timere: SEN. epist. 74, 13. 104, 25. vitare: CIC. top. 2 CELS. prooem. 70. *al.* *δ gerere, agere sim.*: adhibere: Q. CIC. pet. 15 COLVM. 3, 1, 2. *al.* QVINT. decl. 290 p. 159, 11. agere: CIC. fin. 2, 105 OV. met. 2, 387 LIV. 10, 31, 11. *al.* aggredi: CHAR. dig. 50, 4, 18, 13 FIRM. math. 1 prooem. 8 CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 2, 19. carpere: CATVLL. 64, 310. domare: SIL. 3, 575. edomare: SIL. 3, 531. efferre: ACC. trag. 216 LVCR. 1, 141. exhibere: COD. Theod. 14, 4, 6 (= Iust. 11, 17, 1). exigere: MANIL. 3, 160 STAT. Theb. 12, 246 COD. Theod. 6, 27, 13. *al.* explere: VELL. 2, 23, 3 CLAVD. 10, 255. exsudare: LIV. 5, 5, 6 SIL. 3, 531 AMM. 14, 10, 11. *al.* facere: RVRIC. epist. 2, 51 p. 433, 7. VITAE patr. 3, 201 p. 805^C vim -emque sibi facit, ne forte respondeat illi malum (*gr. Cot. p. 621^C* ἀγωνήσηται μὴ εἰπεῖν). gerere: CIC. Phil. 6, 17. impendere: *v. vol. VII 1, 545, 68sqq.* impertire: CIC. Mur. 8. implere: MANIL. 4, 858. interponere: CIC. div. in Caec. 63. moliri: VERG. Aen. 4, 233. obsequi: TERT. patient. 16 p. 23, 26. peragere: CVLEX 394 COD. Theod. 7, 18, 9, 2. *al.* perferre: STAT. Theb. 4, 685. persequi: HOR. epod. 1, 9. sudare: SIL. 3, 92 STAT. Theb. 5, 189 COD. Theod. 6, 14, 2 pr. tractare: AETNA 35. transigere: EPIST. impp. de Asia (Bruns, fontes[7] p. 270 sqq.) II 13. *ε imponere, delegare sim.*: addere: VERG. georg. 1, 150. adicere: TERT. adv. Marc. 2, 14 p. 354, 27. adiungere: COD. Theod. 13, 5, 6. afferre: PROP. 1, 6, 23 LIV. 29, 1, 4 COLVM. 5, 6, 8. dare: VAL. FL. 4, 705 STAT. Theb. 4, 685. *al.* delegare: CAEL. Cic. fam. 8, 1, 1. exigere: SEN. epist. 115, 16 quantum -um. GAIVS dig. 21, 1, 18 pr. ferre: VERG. Aen. 10, 111 SIL. 14, 615. imponere: CIC. Verr. II 3, 98. Mur. 38 plus ... -is. CAES. civ. 3, 74, 2 VAL. FL. 1, 564. *al.* iniungere: LIV. 5, 4, 3 COLVM. 6, 14, 3. *al.* obicere: TER. Hec. 286. praebere: VERG. Aen. 10, 321 COLVM. 4, 27, 1 VVLG. Is. 43, 23. *al.* proponere: CIC. phil. frg. V 50. referre: VERG. Aen. 11, 183 SIL. 3, 165. requirere: CIC. Verr. II 5, 129. tradere: CORNELIA epist. frg. 2 tantum ... -is.

C *recentiora notabilia*: 1 *forma* '*mihi* cum *aliqua re* -r est' *fere i. q.* -e *occupatus sum*: RVFIN. hist. mon. 16 p. 438^D quid tibi cum terrenis est -r, cui sors et societas cum caelestibus data est? 2 de -e sum *i. q.* -e *fessus sum*: VITAE patr. 5, 8, 15 p. 908^B da eis ... zippulas, quia de -e sunt (*gr. Cot. p. 667^C* ἀπὸ κόπου εἰσί). 3 -e laborare: VVLG. eccles. 9, 9 in -e tuo, quo (quod *codd. plerique*) laboras. COD. Iust. 7, 37, 3, 4 qui ... suis ... -bus ... laborant. -em l. *v. p. 801, 68. 805, 19.*

locutiones proverbiales: p. 790, 61. 791, 4.

deriv.: laboriosus, laboro. *compos.*: laborifer.

labōrāns *v. p. 807, 83.*

labōrātio, -ōnis *f.* *a* laborare. *i. q. actio laborandi, labor sc. agriculturae*: VEN. FORT. vita Leob. 1, 4 tantum ... processit studium, ut ... et -i insisteret et lectioni operam daret: sic inter colendi instantiam et legendi frequentiam sedulum dividebat officium. *vix recte restituitur* -bus *pro* ab orationibus FRONTO p. 191, 23 v. d. H. = p. 202 N. (*cf. Marache, Mots nouveaux ... chez Fronton 38, 2*).

labōrātor, -ōris *m.* *a* laborare. *i. qui laborat, operarius, operator* (*in agricultura sim. praeter l. 82. p. 798, 4*): SCHOL. Verg. Bern. ecl. 7, 9 ('Meliboee') -r et pastor (7, 10). VITAE patr. 3, 127 p. 784^D ait *Macarius abbas* ad eum *sacerdotem idolorum lignum grande portantem*: salveris, -r, salveris (*infra*: vidi te laborantem, *gr. Cot. p. 548^A* καματηρέ). 5, 10, 96 p. 930^A dicebant de quodam sene ..., quia erat magnus -r; cum faceret opus suum, contigit alium ... venire ad cellam eius, et audivit eum ... litigantem cum cogitationibus *eqs.* (*gr. Nau 1909 p. 360 n. 227* μέγας πονικός). CASSIOD. Ios. antiq. 8, 59 super hos ... -es *in monte Libano ligna caedentes* procurator institutus erat Aduram (*Vulg. III reg. 5, 13* operarios). GREG. M. moral. 4, 70 (*ad Matth. 20, 1sqq., ubi Vulg.* operarii) dispares -es. *fere i. q. libitinarius*: NOVELL. Iust. 59, 2 ut ... non minus sint decani seu -es octingentis deputati (*gr.* κοπιατάς).

1. labōrātus, -a, -um *v. p. 808, 71.*

2. labōrātus, -ūs *m.* *a* laborare. *i. q. actio laborandi, studium sim.*: VEN. FORT. vita Radeg. 13, 32 *multis monasteriis divitias suas donavit*, aequiter Gundulfi ... non minore -u nobilitavit synergium.

labōrifer, -a, -um. *a* 2. labor *et* ferre. 1 *i. qui labores suscipit*: OV. met. 9, 285 Herculis. 15, 129 iuvenci (*cf.* FVLG. myth. 1 praef. p. 6, 9 -a boum colla). STAT. silv. 4, 6, 26 Praxitelis. 2 *i. qui labores affert, ad laborem vocat*: STAT. Theb. 6, 25 -os (ubi roriferos *Lachmann vix recte, cf. Verg. Aen. 11, 183 supra p. 797, 57*) caelo Tithonia currus extulerat. AVSON. 322, 7 p. 261 P. Graio schola nomine dicta est, iusta -is tribuantur ut otia musis.

***labōriōsus,** -a, -um. *a* 2. labor. *scrib.* lav- CIL III 7080 (*c. a. 390*). -oss-: CIL XIII 2118. PLAVT. Merc. 507 *A. cf. l. 19.* *compar.* -ior *inde a* CIC. (*cf.* magis -us *l. 60*), *superl.* -issimus *item* (*scrib.* -ossim- CIL XIII 1846. *cf.* bene -us *p. 799, 67*, perquam -us *l. 63*, nimium -us *p. 799, 51. 800, 4*). NOT. Tir. 57, 36 -us. *de notione*: CIC. *p. 789, 67.* GELL. 9, 12, 1 et qui laborat et qui labori est (*cf. l. 55 necnon* GLOSS. II 585, 22 qui laborem subfert et qui infert). SYNON. Cic. p. 431, 15 industrius. -us. adsiduus *eqs.* 437, 18 operosum ... difficile ... -um. GLOSS. κακοπαθής. μοχθηρός. καματηρός. καματώδης. ἐπίπονος. sollicitus. III 600, 21 aegrotus: -us. *legitur inde a* PLAVTO, TER., RHET. Her., CIC.

i. q. laboris plenus: 1 *praevalente notione patiendi fere i. q. aerumnosus* (*distinguitur* miser *p. 799, 15sq.*, artificiosus *p. 799, 5; accedit* ad *p. 799, 2*): **a** *de rebus*: PLAVT. Merc. 507 -i (-e *P*) nil tibi quicquam operis imperabo (LIV. 5, 19, 10 operum ... omnium ... -issimum. COLVM. 1, 8, 3. VVLG. Sirach 7, 16 non oderis -a opera [-am operam *var. l. sec. gr. 15* ἐπίπονον ἐργασίαν]. PALLAD. hist. mon. I 19 p. 297^A -ius o. duriusque [*gr. p. 91, 10 B.* ἐργατικώτερα ἔργα]. *al.*). Vid. 31 -a ... vita est rustica. :: urbana egestas ... aliquanto magis (FIRM. math. 4, 19, 5. 6, 15, 12. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 28 p. 566^D *opp.* facilis. AVG. gen. ad litt. 3, 15 p. 81, 2 -ae atque aerumnosae. serm. 255, 6, 6 quae ad necessitatem *pertinet*, -a est; quae ad delectationem, voluptuosa est. *al.* MVTIAN. Chrysost. hom. 11, 3 p. 313/4 -a v. et amara [*gr.* ἐπίμοχθον]. *al.*). TER. Haut. 44 si quae *fabula* -ast, ad me *principem gregis* curritur; si lenis est, ad alium defertur gregem. 807 me haec deambulatio, quam non -a, ad languorem dedit. CIC. de orat. 2, 346 ea ... virtus esse videtur praestantis viri, quae est fructuosa aliis, ipsi aut -a aut periculosa aut certe gratuita (AVG. gen. ad litt. 12, 26 p. 419, 16 virtutes animae non sunt operosae ac -ae). leg. 3, 19 nihil erit iis urbe ... dulcius nec -ius molestiusque provincia. fin. 1, 32 exercitationem ... corporis (Tusc. 2, 36). 5, 55 lusionibus vel -is delectantur *infantes*. Tusc. 4, 18 aerumna *est* aegritudo -a. Att. 6, 2, 5 grata haec *munera provincialia* et magna mihique nondum -a. fam. 5, 11, 2 omnia, quae in tuis rebus agam, et non -a mihi et honesta videbuntur. POLLIO Cic. fam. 10, 31, 6 mihi ... minus -um est manere (*c. inf. ut*: PLIN. epist. 7, 9, 6 -um istud ... revalescere. PORPH. Hor. epist. 2, 2, 106 ANTH. 460, 4. *al.*). CATVLL. 1, 7 omne aevum tribus explicare cartis, doctis ... et -is. CALV. carm. frg. 2 durum rus fugit et -um (*cf.* GELL. 9, 12, 10 *ad l.*: '-us' dicit, non, ut vulgo dicitur, qui laborat, sed in quo laboratur. NON. p. 133, 21 *ad l.*: -um, in quo laboretur). NEP. Att. 12, 5 *amicos tuebatur*, quod in praesenti utrum ei -ius an gloriosius fuerit, difficile est iudicare. RVT. LVP. 2, 2 (*vertitur frg. Hegesiae*) alter ... virtutis viam (vitam *codd.*) gloriosam, sed -am sequebatur, alter in augenda pecunia occupatus ...; hic ... magis erat -us, qui laborem condendi ... causa suscipiebat (VVLG. Sirach 32, 35 [*gr. aliter*]. AVG. serm. 255, 1, 1). LIV. 39, 1, 6 oppugnatio ... -a simul periculosaque (*cf.* perioch. 107 obsidiones). VELL. 2, 113, 3 longo et perquam -o itinere (IVL. VAL. 3, 14 p. 123, 14 arduum ... et -issimum). SEN. benef. 4, 13, 2 nobis voluptas est, dare beneficia vel -a, dum aliorum labores levent. dial. 4, 13, 2 quid est animi quiete otiosius, quid ira -ius? 5, 29, 1 sordida ac -a ministeria. 9, 6, 2 infirmum corpus -o pressit officio (12 [11], 6, 4 PLIN. paneg. 91, 1 AVG. lib. arb. 3, 196). 10, 18, 1 per -a et inquieta documenta exhibita virtus est. epist. 76, 18 etiam si -um erit, faciet *vir bonus honestum*. COLVM. 1, 8, 2 servitutem (FAVST. REI. grat. 1, 6 p. 22, 20). MART. 7, 39, 7 incedit ... gradu -o. 10, 104, 13 iucundos ... nec -os secessus. 11, 6, 3 versu ludere non -o. QVINT. inst. 12, 3, 8 qua *lectione* nihil est ... minus -um. PLIN. epist. 5, 6, 41 ne -um esset legenti tibi. 7, 9, 6 -um ... et taedio plenum. paneg. 86, 3 -a ista statione et exercita. SVET. Tib. 6, 1 infantiam ... habuit -am (luxuriosam *fere trad.*) et exercitam. 27 pro sacris -as *occupationes principis* dicere coegit *adulatorem*. BASS. gramm. VI 270, 6 observatione. GELL. 12, 1, 4 nixūs (*cf.* SORAN. p. 26, 1 partus [p. 62, 12, *ubi resp. gr. p. 114, 3 Ilb.* δυστοκίας. *al.* CASS. FEL. 4 p. 12, 2]). APVL. met. 7, 15, 5 mihi ... -ae machinae (*i. molae*) adtento. 11, 30, 4 studiorum meorum -a doctrina. CYPR. patient. 20 p. 412, 4 *patientia* tuetur ... in viduis -am castitatem. PANEG. 3, 18, 5 miserum ... et -um tirocinium rogandi. FIRM. math. 3, 7, 4 litterarum. VVLG. Iob 7, 3 noctes -as enumeravi (*cf. Hier. interpr. Iob* n. dolorum. GREG. M. moral. 8, 16 *ad l.*: n. -as enumerat *ecclesia*, quae

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... tribulationes portat *eqs.*). AVG. quaest. hept. 4, 18 p. 328, 3 sensum -um ad intellegendum (PS. AVG. serm. 78, 1 GREG. M. in Ezech. 1, 11, 23 p. 914D). CAEL. AVR. acut. 3, 1, 4 conabiles atque -i vomitus. *al.* *n. pro subst.*: RHET. Her. 4, 4, 6 quid dicitis difficile, utrum -um an artificiosum? -um (si -um *E*) non statim praeclarum; sunt enim multa -a, quae si faciatis, non continuo gloriemini. CIC. top. 69 ut anteponantur ... proclivia -is. FRONTIN. (?) strat. 4, 6, 2 facile tam -a (*i. occupationem iugi*) sedentem imperare. CLAVD. DON. Aen. 1, 455 p. 92, 16 ('operum ... laborem miratur') -a ... operum. AVG. serm. 47, 25 l. 818 facilitatem ... vitae huius, nihil in se habentem ardui, -i, difficilis. *al.* **b** *de animantibus* (*cf. p. 789, 55; de ramis arboris l. 20*): CIC. Cael. 1 vos -os existimet, quibus otiosis ne in communi quidem otio liceat esse. Mil. 5 quid ... nobis duobus ... -ius, quid magis sollicitum, magis exercitum dici ... potest? Phil. 11, 8 multi ex morbi gravitate maiores *dolores pertulerunt*, quos tamen non miseros, sed -os solemus dicere (*cf.* fin. 2, 93 nec tamen *Cn. Octavius pedibus aeger* miser esse, quia summum id malum non erat, tantum modo -us videbatur). nat. deor. 1, 52 (*loq. Velleius Epicureus*) hunc deum rite beatum dixerimus, vestrum (*i. Stoicorum*) vero -issimum. HOR. epod. 16, 60 -a ... cohors Ulixei (*cf.* 17, 16 -i remiges Ulixei). PRIAP. 61, 14 (*loq. arbor*) carmina pessimi poetae ramis sustineo -is. PETRON. 56, 4 bestiae -issimae boves et oves; boves, quorum beneficio panem manducamus *eqs.* (*aliter infra l. 47*). PLIN. nat. 2, 15 fragilis et -a mortalitas (*i. homines*). PLIN. epist. 4, 9, 1 homo -us et adversis suis clarus. 6, 13, 1 tam -um et exercitum *reum.* APVL. met. 8, 18, 1 miseros homines et -os viatores. FIRM. math. 3, 3, 11 *Iuppiter* faciet ... piscatores ..., -os sane et ex istis artibus ... viventes (3, 4, 9. 3, 12, 13 ⌊-os, semper negotio⌋ implicatos [*def. Wikström, In Firm. Mat. stud. crit. 54, 1*; negotiis *N*, *unde* -is semper negotiis *Ziegler, add. editionis 552*]. 7, 4, 6 servos -os et miseros. *al.*). *al.* IVST. 18, 5, 15 fructuosae quidem, sed -ae perpetuoque servae urbis *Karthaginis*. PAVL. NOL. epist. 4, 2 p. 20, 14 sum ... -us etiam nunc sub magno onere peccator. EVSTATH. Basil. hex. 6, 6, 2 -us idemque servilis (*gr.* τληπαθής). *al.* *pro subst.* (*cf. l. 27*): VICTRIC. 11 si defendatis -os, si tueamini hostibus obiacentes. SIDON. epist. 3, 2, 1 quod gaudium fuit -is! 8, 9, 3 ago -um, agis ipse felicem. *al.* ALC. AVIT. epist. 17 p. 49, 10 -um ipsum ... illicitam ... copulam fuisse sortitum. ISID. orig. 7, 6, 36 Lia -a, utique generando; plurimos enim dolores ... fecunditate pariendi experta est (*derivat nomen a verbo hebr.* l'h).

2 *praevalente notione agendi fere i. q. negotiosus, actuosus* (*cf.* CIC. Tusc. 2, 35 *p. 789, 67*): **a** *de animantibus* (*maxime de hominibus, pro subst. l. 69; de animalibus l. 47. 70*): CIC. Verr. II 3, 86 aratoribus -issimis frugalissimisque hominibus. 4, 51 praetor -us et diligens (*ironice dictum*). RVT. LVP. 2, 2 (*v. p. 798, 60*). NEP. Alc. 1, 3 cum tempus posceret, -us, patiens. Timoth. 1, 1 fuit ... impiger, -us. SEN. contr. 10, 2, 13 (*ex verbis Blandi*) semper volui videri frugalior, videri volui -ior. VAL. MAX. 8, 7 ext. 5 Carneades -us et diuturnus sapientiae miles. COLVM. 6 praef. 7 *bos est* -issimus ... hominis socius in agricultura (*aliter l. 21*). PETRON. 57, 7 tam -us es, ut post te non respicias. 92, 9 o iuvenem (*pene praegrandi praeditum*) -um: puto illum pridie incipere, postero die finire *sc. in rebus Veneriis.* PLIN. nat. 35, 128 *Euphranor artifex* docilis ac -us. MART. 11, 106, 3 non es nimium -us. QVINT. decl. 298 p. 176, 27 *filius* videbatur -us. PLIN. epist. 2, 10, 5 opto ... amicos tibi ... tam -os, ut tantum curae ... suscipere et possint et velint. GAIVS dig. 21, 1, 18 pr. constantem aut -um. TERT. uxor. 1, 8 l. 14 poterit virgo felicior haberi, at vidua -ior; illa, quod bonum semper habuit, ista, quod bonum sibi invenit. ITALA eccles. 4, 8 (Vita Anton. 17 p. 33, 9) cui ego congrego et -us conficio animam meam? (*gr.* τίνι ἐγὼ μοχθῶ, *Vulg.* cui laboro). FIRM. math. 5, 4, 14 ingenui, moribus contentiosi, potentes, -i. 5, 6, 9 -i operarii, sed qui nunquam fructus ... consequantur (AVG. civ. 7, 19 p. 297, 28 D. *opp.* rex ... otiosus. *cf. etiam l. 26 sq.*). AMBR. Cain et Ab. 2, 2, 8 p. 384, 25 (*explic. spiritaliter exod. 13, 13*) quod asina -um animal sit, ovis fructuosum; fructu ergo dicit mutandum laborem, ut finis operis sui fructus sit. AVG. op. monach. 25, 33 p. 580, 17 nullo modo ... decet, ut in ea vita, ubi senatores fiunt -i, ibi fiant opifices otiosi. serm. 297, 4, 5 (*ad II Tim. 4, 7* bonum certamen certavi) huic -o apostolo. EVOD. Aug. epist. 158, 1 p. 489, 7 *notarius* strenuus in notis et in scribendo bene -us. HIPPOCR. aer. 1 p. 3, 21 tertium (*i.* exercitium) amantes, -i (*gr.* φιλογυμνασταί τε καὶ φιλόπονοι). COD. Theod. 1, 9, 3 -i segnibus ... praeferantur (6, 24, 6 pr. otiosis). EVSTATH. Basil. hex. 1, 1, 2 -us et sollers (*gr.* φιλόπονον). 8, 4, 9 *apes* (*gr.* ἐργάτις). 9, 3, 3 formica (*gr.* φιλόπονος). ALC. AVIT. epist. 44 p. 73, 30 -us extra ordinem suum. CIL VIII 11294 religiosa, -a, frugi. **b** *de rebus* (*n. pro subst. l. 79*): CIC. Manil. 70 honorem ... illa nostra -issima ratione vitae ... consequemur. CELS. prooem. 53 quod is vitae genus sit secutus, -um an quietum. SEN. dial. 10, 18, 4 frugalitatis exactae homines et -ae operae. epist. 52, 7 durum ac -um ingenium nobis datum. PANEG. 4, 36, 5 alacritati eius nihil asperum, qui ipsam, quam a suis petebat, tam -am instituerat voluntatem. HIPPOCR. aer. 12 p. 29, 28 viritum ... et -um et solidum ... non poterit ... innasci (*gr. p. 68, 8 H.* ἀταλαίπωρον [ταλ. *Littré*]). ENNOD. dict. 7, 3 p. 444, 3 (*ad Deuterium grammaticum*) nobilia germina -is purgando sarculis in fructibus facis agnosci.

adv. ***labōriōsē.** CIL VI 8619 labóriósé. *compar.* -ius (*cf. p. 800, 2*) *et superl.* -issime *inde a* CIC. [*falsa var. lectio p. 798, 30.*]

i. q. cum labore: CIC. Q. Rosc. 31 quo quisque est sollertior et ingeniosior, hoc docet iracundius et -ius. div. in Caec. 71 diligentissime -issimeque accusarunt. CATVLL. 38, 2 malest *Catullo* ... et -e et magis magis in dies et horas. PRIAP. 2, 3 carmina ... scripsi non nimium -e. VAL. MAX. 8, 7 ext. 11 *Cleanthem* -e haurientem et ... pertinaciter tradentem sapientiam. CELS. 5, 17, 2A -e ... conteruntur ea, ex quibus emplastra ... fiunt. SEN. epist. 82, 2 'male' ... sic excipe, quemadmodum a populo solet dici: dure, aspere, -e. PLIN. nat. 19, 27 -e evellitur *spartum.* 28, 57 Theophrastus senes -ius sternuere dicit. 34, 164 -ius ... eruto *plumbo.* QVINT. decl. 302 p. 192, 5 quam -e *adquisivit*? SVET. Iul. 43, 1 ius -issime ac severissime dixit (Claud. 14). Aug. 84, 1 eloquentiam ... cupide et -issime exercuit. APVL. flor. 16 p. 69 quem *honorem* qui -e exoraverit. ITALA Is. 43, 23 (Iren. 4, 17, 3 = 4, 29, 3 H.) nec aliquid -e fecisti in thure (*gr.* ἔγκοπον ἐποίησά σε, *Vulg.* laborem tibi praebui). HIL. in psalm. 67, 12 p. 287, 16 -ius ... id et obscurius ... translatio Latina declarat. HIER. epist. 53, 1, 2 *Plato Magnam Graeciam* -issime peragravit. VVLG. sap. 15, 7 figulus mollem terram premens -e fingit ... vas (*gr.* ἐπίμοχθον). ANIAN. Chrysost. hom. 4, 4 -e prorsus dicta (*gr. aliter*). AVG. epist. 137, 20 p. 125, 5 ubi iam non sit moleste toleranda calamitas nec -e frenanda cupiditas. pecc. mer. 3, 8, 16 p. 142, 12 -ius ... et operosius excitari. trin. 1, 3, 5 nec periculosius alicubi erratur, nec -ius aliquid quaeritur (CLAVD. MAM. anim. 2, 2 p. 101, 7 -ius quaeritur *veritas*). *al.* VITAE patr. 7, 9, 1 quidam videns -e portantem ... mortuum (*falso versum e gr. Nau 1912 p. 294 n. 335* φιλόπονός τις ἑωρακὼς κτλ.). CASSIOD. in psalm. 103, 1 l. 16 sedule ... perquirendum et ... -issime disputandum. *al.* NICET. spir. 1 p. 18, 19 difficile et -e susceptam deponimus opinionem. CE 1583, 9 (*inter commatica*) quam -e et non secure vixerit. *al.*

compos.: illaboriosus. *Lumpe.*

***labōro, -āvī, -ātum, -āre.** *a* 2. labor. lav- *in codd. saepius, in lapide* EDICT. imp. Diocl. I 2 (*exempl. Aegypt.*). CIL III 2112.

de formis: -a(v)it: CIL X 216. *formarum perf. stirpis brevioris solae leguntur* -asti(s) (CIC. Verr. II 3, 132 TERT. adv. Marc. 4, 43 p. 568, 12. ITALA Ioh. 4, 38 [cod. b *al.* = VVLG.]. PANEG. 6, 18, 5. *al.*) *et* -assem *sim.* (CIC. dom. 145 Att. 5, 8, 1 CAPITOL. Aur. 26, 5 LAMPR. Alex. 17, 2. *al.*), *fere sola* -asse (CIC. dom. 30 *et passim, sed* -avisse PLAVT. Merc. 70); *ceterum* -arunt (CIC. rep. 4, 3 fam. 5, 12, 7 CAEL. Cic. fam. 8, 11, 2 PANEG. 10, 12, 3. *al., sed* -avere PLIN. nat. 27, 67. -averunt ITALA I Macc. 10, 81 [recc. BL = VVLG.]. Ioh. 4, 38 [cod. c *al.* = VVLG.]. IREN. 4, 22, 2 [= 4, 36, 2 H.]. CIL III 2112/13. *al.*), -arim *sim.* (CIC. Caecin. 103 Planc. 75 Att. 5, 2, 2 fam. 3, 7, 6 NEP. Pelop. 3, 1 HOR. epod. 5, 60. *al., sed* -averim *sim.* SEN. epist. 39, 2 COLVM. 3, 15, 3 PLIN. epist. 2, 5, 9. *et saepe*). *abl. part.* -anti: APVL. met. 5, 26, 1. *gen. pl.* -antum: COD. Theod. 6, 27, 19 FAVST. REI. epist. 6 p. 197, 5. *de notione*: SYNON. Cic. p. 435, 25 nititur. obnititur. luctatur. -at. dat operam *eqs.* GLOSS. κάμνω. κοπιῶ. *cf. p. 801, 30. 805, 25. 808, 40. legitur inde a* PLAVTO, ENN. (*p. 804, 30*), CATONE (*p. 801, 27*), TER., LVCIL. (*p. 801, 82*), CIC., VARRONE. [*it.* lavorare, *pedem.* lauré, *langob. vet.* lauvrar, *umbr.* lavoré, *march., abrut.* lavrá, *sic.* lavurari *etc.*; *sard. centr.* laborare, laorare, laurare, *mer.* laurai; *delph. vet.* lavorar, *delph.* lavurá(r) *etc.*, *prov. vet.* la(v)orar, laurar, *prov.* lourá, laurá(r) *etc.*, *langued.* laurá *etc.*, *alvern.* lǫwrá; *vasc.* laurá; *cat.* llaurar; *hisp.* labrar; *port.* lavrar. *cf. M.-L. 4810. Battisti-Alessio III 2187. Wagner II 2. Wartburg V 103 sqq. Corominas III 2 sq. Machado II 1308 sq. G.*] [*confund. c.* elaborare (*v. vol. V 2, 318, 37*), labare (LVCAN. 7, 521), -are *c.* labore (SALL. Iug. 44, 3 TAC. Germ. 26, 3. *al.*). *dub.*: LVCIL. 376 quod quaeras atque (aeque *cod.*, eque *Marx, cf. vol. V 2, 318, 42*) -es. CIC. ad Q. fr. 2, 15 (14), 2 VAL. MAX. 5, 1 ext. 4. APVL. Plat. 2, 15 (roboratae *Goldbacher*). INSCR. Tun. Merlin 835.]

CAPVT PRIVS: *intransitive* *i. q.* κάμνειν, κοπιᾶν (*quae voces respondent, ubi nihil adnotatur; c. obi. int. neutr. sing. l. 69. p. 801, 49. 805, 17. al.,* laborem *p. 801, 68. 805, 19* [*cf.* labore *p. 805, 16*], *ceterum p. 805, 21. 806, 81. 807, 18; pass. impers. inde a* CIC. CAES. *p. 807, 60.* LIV.):

I *praevalente notione agendi fere i. q. contendere, operam dare, curam agere*: **A** *-ant animantes* (*animae p. 803, 71; ceterum comprehenduntur formae pass. impers.*): **1** *vi corporali* **i.** *q. opus facere, operari*: **a** *in univ.*: *α accedunt structurae ad causam, modum, finem sim. spectantes*: ① *casus*: *acc. neutr.* (*cf. p. 801, 42. 49. 805, 17*): PLAVT. Vid. 49 *operarium* unde conducam mihi? multum -⟨et, p⟩aullum mereat ...; minus operis nihilo faciat quam qui plurumum. CIC. fin. 2, 111 *bestiis* ipsa terra fundit ex sese pastus ... nihil -antibus, nobis autem ... vix ... suppetunt multo labore quaerentibus (PHAEDR. 4, 25 [24], 9. 16 PANEG. 3, 23, 3). STAT. Theb. 2, 273 (*de monili Harmoniae*) hoc ... -ant Cyclopes. DRAC. laud. dei 1, 230 omnia iussus agit, totum sub lege -at *Sol.* LEX Sal. Merov. 45, 2 *qui e fundo expellitur*, quod ibidem -vit, demittat. BENED. reg. 48 3 ut ... -ent, quod necessarium fuerit. *abl.* (*cf. p. 801, 69. 804, 78. al.*): SALL. Iug. 44, 3 *statuit* non prius bellum attingere, quam maiorum disciplina milites -are coegisset. HOR. sat. 2, 7, 20 iam contento, iam laxo fune. LIV. 5, 20, 5 opera ... militari (*cf. p. 801, 30 et* ITALA Eph. 4, 28 [Tert. resurr. 45 p. 92, 20. *al.* = VVLG.] -et operando [*gr.* κοπιάτω ἐργαζόμενος, cod. g -et operans]). COLVM. 10, 31 Polycletea ... arte. HIER. epist. 22, 31, 3 manibus. AVG. op. monach. 15, 16 p. 557, 18 cor-

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pore -are ... sicut opifex. EVSTATH. Basil. hex. 9, 3, 16 *formica* omni nisu curaque pervigili -at et operatur. *dat.* (*cf. infra l. 34. 38. 72 sqq.*): MART. 14, 222, 2 huic uni *manui pistoris* parca -at apis. (ii) *praep.*: in *c. acc.* (*cf. l. 13. p. 802, 49*): Ov. met. 15, 367 apes, quae .. rura colunt operique favent in spemque -ant. QVINT. inst. 5, 11, 24 in commune (AVG. op. monach 16, 19). BENED. reg. 48, 11 in opus suum. *c. abl.* (*cf. l. 29. p. 802, 38. 804, 55. 806, 66*): SEN. contr. 1, 8, 4 plurimum in prima acie -vi. TERT. mart. 3, 4 in exercitationibus. AVG. civ. 3, 2 p. 99, 1 D. Apollinem ... in tanto opificio -asse. op. monach. 15, 16 p. 557, 14 in opere corporali. serm. 104, 1, 1, in illa occupatione et negotio ministrandi. PALLAD. hist. mon. I 19 p. 297D in arte propria (*gr. p. 94, 9 B.* ἐργάζονται). BENED. reg. 46, 1 dum in labore quovis, in coquina, in cellario ..., in artem aliquam dum -at. *alia*: PANEG. 10, 12, 3 ad perficiendas eas *classes* certatim homines -arunt (*cf. l. 45. p. 802, 72 et 805, 60*). AVG. serm. 103, 2, 3 circa multum ministerium -antem *Martham* (*antea*: c. m. m. occupabatur. *cf. p. 802, 79*). (iii) *partic. coniunctum* (*cf. p. 806, 52 et 805, 34*): ITALA I Cor. 4, 12 (cod. d *al.* = VVLG.) -amus operantes manibus nostris (*gr.* κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι. *item p. 800, 82*). *β absolute*: Ov. fast. 4, 301 quisquis adest operis, plus quam pro parte -at. SEN. nat. 1 praef. 10 formicarum ... in angusto -antium. STAT. silv. 4, 3, 49 o quantae pariter manus (*i. catervae*) -ant. QVINT. decl. 301 p. 190, 12 -are consuevit: habebis ancillam. *al.*

b *de opere rustico* (*cf. p. 808, 19. 20*): PLAVT. Merc. 70 *ruri* multo primum sese familiarium -visse, quom haec pater sibi diceret: 'tibi aras, ... occas, ... seris, ... metis, tibi ... iste pariet laetitiam labos'. CATO agr. 54, 1 si non -bunt, pascantur *boves* (*sim. de iumentis*: VARRO rust. 1, 20, 3. 2, 7, 10 VERG. georg. 3, 193. Ov. fast. 4, 416 *bos* in dura ... -et humo. PHAEDR. app. 10, 10. PLIN. nat. 18, 299 iumentis opere -antibus. SCHOL. Iuv. 10, 270 *senex bos* non potest -are, id est arare). TER. Haut. 89 istos rastros ... adpone, ne -a (*cf.* 139). VARRO Men. 564 (*in imag., ad meretricem ut videtur*) sic ego, cum tuus sim sartor, si tu plus -as quam ego, do *tibi mercedem*. CIC. Verr. II 3, 102 ab aratoribus populi Romani, ab eis, qui vobis -ant, vobis ser[vi]unt (*cf.* 121 sese sibi et populo Romano ... serere, impendere, -are). Ov. Pont. 2, 9, 29 -antis ... coloni (*cf.* PALLAD. vet. med. 1, 1 rusticis -antibus sub solis ardore. ITALA II Tim. 2, 6 [cod. d *al.* = VVLG.] -antem agricolam). COLVM. 3, 10, 12 si ..., umbrae scilicet, non vindemiae -verimus. ITALA gen. 49, 15 (Ambr. patr. 5, 6, 30. *al.*) supposuit umerum suum ad -andum et factus est vir agricola (*gr.* εἰς τὸ πονεῖν, *Lugd. al.* ut doleret, *Vulg.* ad portandum). Ioh. 4, 38 (cod. b *al.* = VVLG.) misi vos metere, quod vos non -astis (HIER. epist. 22, 34, 2 de eo, q. -verint, in medium partes conferunt, ut habeant alimenta communia). GREG. M. moral. 6, 5 (*in imag.*) gentilis populus verba legis intellegendo edit, ad quae plebs Iudaica sine intellectu -vit. *al.*

2 *quolibet modo sc. contendendo, operam dando, curando sim.* (*negatum vergit ad notiones q. s. neglegere, parvi facere, cf. maxime p. 803, 34*): a *accedunt structurae ad causam, modum, finem sim. spectantes*: *α casus*: (i) *acc. obi. int.*: *neutr. pron. sim.* (*cf. p. 800, 69. 802, 26. 803, 6. 804, 4. 16. 18. 805, 17; saepe per zeugma vel attractionem iuxta verba transitiva, cf. p. 803, 23. 24; pass. praeter l. 63 non nisi forma* hoc -andum est *sim. l. 60. 67. p. 803, 8. 11. 24. 38. al.; quaedam hic allata ad usum transitivum transire vix negaverimus*): PLAVT. Epid. 680 quid me quaeris? quid -as? quid hunc sollicitas? ecce me! (CIC. parad. 17 q. ... ego -vi aut q. egi aut in quo evigilarunt curae et cogitationes meae? QVINT. inst. 8 prooem. 31 q. amplius -emus? *aliter l. 65*). CIC. div. in Caec. 43 tu horum nihil metuis, nihil cogitas, nihil -as (Sull. 51 n. -batis neque suspicabamini). 68 hoc timent homines, hoc -ant, hoc institui ... moleste ferunt (de orat. 2, 8 minus h. fortasse mihi esse putassem -andum. CAEL. Cic. fam. 8, 9, 3. *al.*). Verr. II 2, 128 id, quod iste non -bat, Climachias minime volebat (Caecin. 80. Catil. 3, 16 nihil erat, q. non ipse obiret, occurreret, vigilaret, -ret. Att. 1, 5, 6 nihil esse iam, q. -retur. *al. cf. p. 800, 56*). Mur. 19 multum vigilavit, -vit. Phil. 10, 17 an ... Pansa id non videret aut, si videret, non -ret? (Att. 4, 16, 8 quid id -amus?). Att. 13, 9, 2 -o idem, quod tu (QVINT. inst. 10, 7, 4 *ei* perisse ... praeteritum laborem, cui semper i. -andum est). 13, 32, 1 istuc ut cetera non -rem. *al.* laborem (*cf. p. 805, 19*): PS. PHILO antiq. 19, 5 scitote l. meum, quem -vi vobiscum. 29, 1 nobiscum. (ii) *abl.* (*cf. p. 800, 78 et infra 802, 31. 59. 63*): CATVLL. 62, 14 *virgines* habent memorabile quod sit; nec mirum, penitus quae tota mente -ant. (iii) *dat.*: *rei* (*cf. l. 38 et p. 804, 11*; SEN. epist. 22, 17 vitae -amus *corruptum videtur*): SEN. dial. 7, 1, 2 conteretur vita inter errores ..., etiamsi dies noctesque bonae menti -emus. epist. 113, 32 qui virtutem suam publicari vult, non virtuti -at sed gloriae. 114, 9 supellectili -atur, deinde in ipsas domos inpenditur cura. ITIN. Alex. 3 neque ... elegantiam sermonis affecto, cui de commodo usus ipsius -atur. SPART. Hadr. 11, 7 de adultorum amore ac nuptarum adulteriis, quibus Hadrianus -asse dicitur. *pers.* (*cf. l. 3. 34 et p. 804, 8. 10*): SEN. epist. 39, 2 si videris, quam multi tibi -verint. SIL. 8, 116 nigro ... Iovi, cui tertia regna -ant.

β inf.: (i) *solus* (*cf. p. 803, 82. 805, 49*): LVCIL. 349 -a discere. CIC. Verr. II 3, 127 saltem populi Romani commoda respicite, si sociis ... prospicere non -atis. Tusc. 1, 112 prior ... pars orationis tuae faciebat, ut mori cuperem, posterior, ut modo non nollem modo non -rem (*i. parvi facerem*). Att. 5, 2, 2 quod laudari non -arit. CATVLL. 67, 17 nemo quaerit nec scire -at (HOR. epist. 1, 3, 2 Ov. met. 10, 413 PERS. 2, 17 BVC. Eins. 2, 11. *al. cf.* HOR. sat. 2, 8, 19 nosse -o). NEP. Pel. 3, 1 id ... usque eo despexerunt, ut ne quaerere quidem de tanta re -arint (AVG. bapt. 3, 15, 20 p. 212, 5 BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 8 p. 20, 25). HOR. sat. 1, 1, 112 *quo quisque modo* hunc atque hunc superare -et (CLAVD. 22, 44. AVG. civ. 3, 26 p. 138, 2 D. non exemplum devitare Gracchorum, sed s. propositum). 2, 3, 269. epist. 1, 20, 16 invitum servare (Ov. am. 2, 7, 11 SIL. 3, 80 AVSON. 417, 13 p. 276 P. CORIPP. Ioh. 4, 436). 2, 2, 196. ars 25 brevis esse -o (CALP. ecl. 4, 64 si Tityrus e. -as. MART. 10, 3, 11 cur ego -em notus e. tam prave ...? 12, 94, 7 Lucilius e. -as). 168 *adultus* conmisisse cavet, quod mox mutare -et (SIL. 17, 357). 192. 435. Ov. epist. 17 (18), 95 nando dominae placuisse -o (EPIST. Sapph. 77). ars 1, 35 quod amare velis, reperire -a. met. 3, 565. 13, 285. 809 LVCAN. 7, 665 PLIN. nat. 9, 13. 16, 137. 28, 2. *al.* (ii) *acc. c. inf.* (*cf. p. 805, 42*): VARRO rust. 3, 17, 1 non -o (*i. parvi facio*) ... hoc loco discessisse Merulam; reliqua enim fere mihi sunt nota. SEN. epist. 124, 1 quod ne nunc quidem fieri -bo. LVCAN. 1, 264 iustos fortuna -at esse ducis motus et causas invenit armis. MIN. FEL. 11, 5 iniustos ipsos magis nec -o, iam docui. IVST. 28, 3, 10 regem se constitui -at. 36, 1, 7 se tutorem Antiocho substitui ... -verat. COD. Iust. 4, 19, 18, 1 (*a. 294*). HIL. in Matth. 5, 6. SCHOL. Cic. Gron. D p. 287, 7 occidendos esse *coniuratos*. CLAVD. 10, 322 affectant alii quidquid fingique -ant, hoc donat natura tibi.

γ praep. (*accedente acc. neutr. l. 32. al.*): de (*cf. p. 804, 76. 806, 68. 807, 10*): CIC. inv. 2, 78 sororem ... de fratrum morte non -antem (*79* neglegebat). S. Rosc. 128 non ... -at de pecunia, non ullius rationem sui commodi ducit (fam. 13, 14, 2). Verr. II 2, 96 (*seq.* curaturum). 4, 67 de ceteris operibus ... se non -are; hoc sibi eripi miserum esse et indignum. Cluent. 198. dom. 145 si ... cura, cogitatione, vigiliis omnibus nihil nisi de salute meorum civium -assem (Phil. 8, 26. *al. cf.* Phil. 8, 27 quid est, quod de eis -et [Att. 12, 18, 3 ad Q. fr. 3, 1, 14]. rep. 4, 3 disciplinam puerilem ..., de qua Graeci multum frustra -arunt. Att. 13 49, 2 de me ne quid -es). Vatin. 7 non mea, sed rei publicae causa homines de meo reditu -asse. *al.* SALL. (?) rep. 2, 12, 2 -andum visum est de summa consilii. PETRON. 17, 8 de remedio non tam valde -o. *et saepe.* in *c. abl.* (*cf. p. 801, 7. 804, 55*): CIC. Quint. 43 non ... id ago ... neque in eo nunc -o (Att. 10, 11, 2 QVINT. inst. 10, 2, 21. *cf.* decl. 307 p. 207, 7 in hoc [343 p. 353, 17 non tantum ... in h. ... quantum in illo]). de orat. 1, 18 in qua *histrionum arte* cum omnes in oris et vocis et motus moderatione -ent. nat. deor. 3, 62 in enodandis ... nominibus (*c. gerund. ut*: PORPH. Hor. carm. 3, 1, 41 in adquirenda re. LACT. inst. 7, 14, 10 in tantis rebus fabricandis. HIER. epist. 10, 3, 3 in deiciendo sermone. AVG. bapt. 2, 8, 13 p. 189, 6 in quaerendo. *al.*). *al.* SEN. dial. 11 (12), 14, 3. QVINT. inst. 2, 3, 2 qua in re mihi non arbitror diu -andum, ut ostendam. 4, 2, 35 in reliquis (*cf.* 10, 1, 2 in ceteris). TAC. dial. 30, 1 transeo prima discentium elementa, in quibus et ipsis parum -atur nec ... satis operae insumitur. *al.* *c. acc.* (*cf. p. 801, 4. 804, 13*): LIV. 7, 25, 9 in quae -amus sola crevimus: divitias luxuriamque. SEN. dial. 5, 41, 1 nil in famam -emus. 9, 12, 6. 10, 20, 1 epist. 15, 11. 65, 6. 90, 16. 108, 27 toto hoc agamus animo et ... in rem unam -emus, ne *eqs.* LVCAN. 9, 258 QVINT. inst. 8, 2, 18. *saepius.* causa (*adde l. 35*): CIC. S. Rosc. 98 ut honoris sui c. -et. div. in Caec. 23 ut is absolvatur, cuius ego c. -o. Deiot. 39. nat. deor. 2, 133 deos mutarum *bestiarum* ... c. tantum -asse. Lael. 55 fam. 3, 7, 6. 9, 24, 1. 13, 7, 1. propter (*cf. p. 804, 67. 806, 59. 808, 30*): CIC. div. in Caec. 24 non tam p. Verrem -at, quam quod *eqs.* EDICT. imp. Diocl. I 2 pacis bonis, p. quam sudore largo -tum est. ob (*cf. p. 804, 65*): CIC. Font. 45 venit huic subsidio ... Massiliensium cuncta civitas, quae non solum ob eam causam -at, ut huic ... gratiam referre videatur, sed etiam quod *eqs.* pro (*adde l. 69. p. 803, 14*): CIC. dom. 30 Cn. Pompeium studio ... aeque ⟨atque⟩ unumquemque vestrum opibus ... p. salute mea -asse (Lig. 31). Planc. 25 illud, quod ego pro eo -bam. 28 huic adsident, pro hoc -ant, huic si praesto fuerint *eqs.* 75 de orat. 2, 206 fam. 13, 8, 1 CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 6 CAEL. Cic. fam. 8, 6, 3. Ov. epist. 13, 47 tu, qui pro rapta nimium, Menelae, -as. met. 15, 816. *al.* contra (*aliter p. 803, 67; cf.* adversus *p. 804, 20*): CIC. Att. 11, 9, 2 neque nunc tam pro se quam c. me -are dicitur. COD. Theod. 12, 10, 1 c. vetitum. CASSIOD. hist. 9, 20, 2 -anti Gratiano c. Alamannos intulit bellum (*Socr. 5, 11* κάμνοντι ... εἰς τὸν κατὰ Ἀλαμανῶν πόλεμον). GREG. M. moral. 8, 48 c. carnis bellum. ad (*cf. p. 801, 14. 804, 20. 805, 60*): SEN. epist. 51, 9 ad hoc praemium -atur. IVL. VAL. 3, 11 ut ad persequenda ea, quae aliis essent, praedae cupiditate -rent (*c. gerund. ut*: HIL. c. Aux. 3 ad tuendam Christi ecclesiam. SCHOL. Cic. Bob. p. 143, 24 ad restituendum dignitati suae Tullium. VVLG. eccles. 8, 17 ad quaerendum. *al.*). LACT. inst. 3, 27, 3 ad incertum. SALON. in eccles. p. 1005D ad hoc -ant, ut *eqs.* ENNOD. epist. 2, 22, 1 p. 65, 6 ad beneficia. circa (*cf. p. 801, 15. 804, 14*): QVINT. inst. 8 prooem. 14 praecipue c. praecepta partis huius -vit *Cicero*. VEL. gramm. VII 66, 15 (*sed v. app. crit.*). TERT. anim. 34, 5 c. Helenae recuperationem. IREN. 4, 23, 2 (4, 37, 2 H.) non multum -vit c. eum *eunuchum* Philippus (*sc. catechizando*). ENNOD. epist. 1, 10, 5 p. 20, 21 c. studia. cum (*cf. p. 801, 69*: AVG. civ. 5, 8 p. 201, 16 D. non multum c. eis de verbi contro-

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

versia -andum atque certandum est (*sim.* 9, 23 p. 398, 8). in psalm. 101 serm. 2, 15 l. 24 -tum est c. eis tantum. Capreol. epist. 2, 13 nec mihi diutius -andum c. eis, quos ... eruditos agnovi. erga: Cod. Iust. 4, 19, 21, 1 (*a. 294*) res vindicantem ... e. probationem -are non convenit.

δ enunt. secund. (*praecedente acc. neutr. l. 8. 22. al.*): (i) *finale*: ut (*cf. l. 25. al.; aliter p. 805, 64*): Cic. Quinct. 69 qui nunc, tu ut vincas, tanto opere -ant. Tull. 1. 4 mihi magis illud -andum videtur ..., ut ... probar⟨e poss⟩im (fam. 13, 26, 4. *cf.* Tusc. 3, 46 quid -o uisi ut ...? fam. 9, 11, 2 id -o, ut *eqs.* [Sall. Iug. 96, 2. Qvint. inst. 4, 5, 17 id -andum est, ut *eqs.*]. 16, 4, 3 nihil -o nisi ut *eqs.*). div. in Caec. 22. 71 Verr. II 1, 65. *al.* Anton. Cic. Att. 14, 13 A, 2 Cato Cic. fam. 15, 5, 3 Mat. Cic. fam. 11, 28, 1. 11, 28, 2 civibus victis ut parceretur, aeque ac pro mea salute -vi. Planc. Cic. fam. 10, 5, 1. Varro rust. 1, 13, 7 quo hi -ant, ut spectent sua aestiva triclinaria ad frigus orientis, ... potius quam, ... in quam partem cella vinaria ... fenestras haberet. Caes. Gall. 7, 31, 1 Vercingetorix animo -bat, ut reliquas civitates adiungeret. Bell. Afr. 60, 4. 73, 2 Hor. sat. 1, 10, 73 Ov. Pont. 3, 1, 85. Liv. 42, 14, 3 velle ... et -are. *al.* ne (*saepe vergit ad notionem q. e. sollicitum esse, timere*): Cic. Quinct. 75 fides huius ... ne perfidia Sex. Naevi derogetur, -ant. Verr. II 3, 132. Caecin. 3 de quibus *testibus* ego antea -bam, ne ..., nunc sum animo aequissimo. 10. 103 ut id non minus ... -arit, ne ... quam ne *eqs.* (Sull. 88 id -at, id metuit. fam. 9, 3, 1 id ... -andum est, ne. Caes. Gall. 1, 31, 2 non minus se id contendere et -a re, ne ..., quam uti *eqs. cf.* Hor. sat. 2, 4, 49 hoc, ... ne). Font. 28 vultu ... -atis, ne *eqs.* Cluent. 154 ne nova lege adligarentur, -bant. Manil. 20. Rab. perd. 37 neque tam, ut domo sua fruatur, quam ne patr o sepulchro privetur, -at. *al.* Lent. Cic. fam. 12, 14, 5 quae ego ne frustra subierim nive ... decedere cogar, valde -o. Varro rust. 3, 17, 8 Ov. epist. 19 (20), 111 Pont. 2, 11, 17. Liv. 30, 31, 3 ut tibi curae est sentire ..., sic mihi -andum est, ne *eqs. al.* *coni. solus*: Balb. Cic. Att. 9, 7 B, 3 non mediocriter -o, utrique (ut u. *Manutius vix bene*), ut vis, tuam benevolentiam praestare possis. (ii) *interrog. indir.* (*fere c. negatione, v. p. 801, 47; ceterum cf. p. 805, 46*): Cic. S. Rosc. 97 quoniam cuius consilio occisus sit, invenio, cuius manu sit percussus, non -o. Q. Rosc. 43 soluto et quieto sum animo et, quorsum recidat responsum tuum, non magno opere -o. Verr. II 2, 76 minus id quidem nobis ... -andum est, qualis istius in senatu sententia futura sit (*cf.* Gell. 4, 1, 9 hoc ..., an *eqs.*). 3, 121 quem ad modum ..., non -atis. 4, 57 non -vit, quid *eqs.* Font. 28 quantopere -are soleatis, non modo, quid dicatis ..., sed etiam, quibus verbis utamini. *al.* Varro *supra l. 16.* Qvint. inst. 2, 17, 8 quando ..., non -amus (exquirere *add. A*). Gell. 6, 20, 2. 13, 21 (20), 8. Apvl. apol. 17 ne ... an ..., neque scio neque -o. 20. *al.* (iii) *alia*: Cic. Verr. II 3, 104 ut ... non -ret *Verres*, si aratorem in Sicilia nullum omnino esset relicturus (Brut. 184 an tu ... id -as, si ...? Att. 3, 12, 2. 5, 18, 1. 8, 11 B, 3. *cf. p. 805, 23*). de orat. 3, 92 -vi, quod ... non putabam (fam. 7, 25, 1 q. epistulam conscissam doles, noli -are: salva est. *cf. p. 802, 58. 61. 805, 33*). fin. 1, 3 si delectamur, cum scribimus, quis ...? sin -amus, quis ...? (fam. 4, 9, 1 non est ... tuum, uno sensu solum oculorum moveri, c. idem illud auribus percipias, ... minus -are *i. sollicitum esse. cf. p. 805, 26*).

ε partic. coniunctum (*cf. p. 801, 17. 805, 34*): Hor. ars 241 ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis speret idem, sudet multum frustraque -et ausus idem. Sen. dial. 10, 17, 5 candidati -are desimus (epist. 118, 2). Stat. Theb. 3, 252 (*verba Iovis*) Thebas ... excutiam ..., licet ... Iuno suos colles templumque amplexa -et. Itala psalm. 68, 4 (Veron. *al.* = Vvlg.) -vi clamans (*gr.* ἐκοπίασα κράζων). Ps. Philo antiq. 31, 9 tradam tibi inimicum tuum, quem persequens -asti (non invenisti *P, ed. pr.*). Vvlg. Is. 1, 14 -vi sustinens (Ier. 6, 11). Ier. 15, 6 -vi rogans. Amm. 20, 11, 13 tela torquentes -bant in cassum. Conc.^{S} I 2 p. 36, 22 (*cf.* I 3 vers. Tur. p. 16, 17. *al.*) -amus nos volentes corrigere perversos (*gr. I 1, 1 p. 24, 6* κάμνομεν ... ἐθέλοντες). *al.*

b *absolute* (*specimina selecta*): Plavt. Mil. 206 (*de servo cogitante*) concrepuit digitis: -at; crebro commutat status. Cic. Verr. II 5, 181 semper nobis vigilandum, semper -andum (de orat. 3, 230 Sall. Catil. 54, 4). Cluent. 198 quam sint solliciti, quam -ent. Mur. 47 quibus ... contra valetudinis commodum (*i. commodo neglecto*) -andum est. de orat. 2, 287 M. Lepidus, cum ceteris se in campo exercentibus ipse in herba recubuisset, 'vellem hoc esset' inquit '-are'. fin. 3, 8 est ... mihi magnae curae ..., ut ita erudiatur ...; -o autem non sine causa. Lvcr. 3, 730 cur faciant ipsae *animae* quareve -ent (*sc. insinuari corporibus*). 4, 1099 *sitiens in somniis* laticum simulacra petit frustraque -at (*cf.* 6, 396). 5, 1430 hominum genus in cassum frustraque -at semper et ⟨in⟩ curis consumit inanibus aevom. Val. Max. 8, 8 praef. ut tempestiva laboris intermissione ad -andum fiant vegetiores. Sen. benef. 7, 14, 4 qui in hoc multum curae, multum sedulitatis inpendit, plus -vit, quam cui cito referre gratiam contigit. dial. 1, 1, 6 bonos viros ... -are, sudare, per arduum ascendere, malos autem lascivire et voluptatibus fluere. epist. 96, 5 quos putida quies aliis -antibus molliter habet. *et passim.*

B *-ant res*: **1** *corporeae*: Hor. carm. 2, 3, 11 quid obliquo -at lympha fugax trepidare rivo? Sen. nat. 1, 2, 9 caeli tam multa temptantis et undique -antis. 5, 12, 2 *ventus* -at et iter sibi vi ac pugna parat. Colvm. 4, 24, 9 (*de vite*) non omnis pars bracchii pari vice -at. Lvcan. 3, 62 -ant aequora, ne rupti repetant confinia montes. Tert. adv. Marc. 4, 29 p. 520, 3 non vult de eiusmodi frivolis cogitari, de quibus nec corvi nec lilia -ent (*cf.* Itala Matth. 6, 28 [cod. a *al.* = Vvlg.]). pall. 5, 3 *pallium* nihil de tabularum fide -at, facile sese regit, facile reficit. Porph. Hor. epod. 11, 10 in suspirando constat latera -are. Clavd. 17, 319 qui ... -antes in carmina concitet undas (*cf.* Val. Cem. hom. 6, 5 -antis organi). rapt. Pros. 1, 56 (*Lachesis*:) noctis ... arbiter ..., cui nostra -ant stamina. Ennod. epist. 7, 22, 4 p. 191, 3 -bit in laudibus tuis lingua. **2** *incorporeae* (*cf. p. 803, 71*): Ov. trist. 4, 1, 93 cui nunc haec cura -at? (*c. dat. ut*: Sen. dial. 7, 9, 1 *virtus* nec huic *voluptati* -at, sed labor eius, quamvis aliud petat, hoc quoque adsequetur. Zeno 1, 2, 1 spes ... nisi praecedat, cui -at fides?). Sen. dial. 9, 1, 3 quae in speciem -ant, dignitatem dico et eloquentiae famam. Qvint. inst. 3, 11, 21 suptilitas circa nomina rerum ambitiose -at (6, 4, 1 cum ... nec ... c. memoriam et pronuntiationem -et *altercatio*). Gell. 5, 21, 2 doctrina homo seria ... ac nihil de verbis -ante. Lvcif. non conv. 15 p. 34, 7 tuae interficere -antes amicitiae. Avg. in psalm. 92, 1 l. 40 bonum opus non multum -at, malum opus habet laborem. Cod. Theod. 3, 5, 12, 1 (= Iust. 5, 1, 4, 1) ipsius feminae adversus commoda propria ... -are consilium. 14, 3, 8 etiamsi ad absolutionem eius pistorum omnium -et consensus (Greg. M. moral. 15, 26 ad custodiam *frugum* gravius -bat *mens divitis*).

II *praevalente notione patiendi fere i. q. in angustiis esse, fatigari, periclitari, angi, premi sim.*: **A** *in univ.*: **1** *-ant animantes* (*animus, anima, corpus l. 83. 84. p. 805, 36, terra l. 67; ceterum comprehenduntur formae pass. impers.*): **a** *absolute*: Plavt. Aul. 596 quasi pueri, qui nare discunt, scirpea induitur ratis, qui -ent minus, facilius ut nent *eqs.* Stich. 206 eos ... haud indignos iudico, qui multum miseri sint, -ent. Enn. ann. 406 (*de pugna Caelii*) totum sudor habet corpus multumque -at nec respirandi fit copia (*cf. Hom. Π 109 sqq.*). Varro Men. 213 Tutanus ... nuncupor; hacpropter omnes, qui -ant, invocant. Cic. leg. agr. 2, 5 *mihi in consulatu* non dubitanti fidele consilium, non -anti certum subsidium nobilitatis ostenditur. p. red. in sen. 31 me florentem semper ornastis, -antem ... defendistis. fam. 1, 1, 4 si esset in eis fides, ... non -remus. 12, 30, 2 ut ... gravius aegrotant ii, qui ..., sic vehementius nos -amus, qui ... renovatum bellum gerere conamur. Hor. sat. 1, 2, 38 procedere recte qui moechis non voltis, ut omni parte -ent *eqs.* carm. 3, 8, 25 ne qua populus -et. Ov. am. 1, 11, 6 *ancilla* saepe -anti fida reperta mihi (*sc. amore ut*: epist. 20 [21], 173 parce -anti). met. 2, 296 Atlans en ipse -at (*sc. incendio mundi*) vixque suis umeris candentem sustinet axem. Cels. 1, 2, 5 *exercitatio* semper antecedere cibum debet, in eo, qui minus -vit (*sc. officiis*) ..., amplior, in eo, qui fatigatus est ..., remissior. Sen. epist. 65, 7 hominibus -antibus, intereuntibus illa *humanitas* nihil patitur. Petron. 44, 3 populus minutus -at. Val. Fl. 4, 656 unda -antes *Argonautas* praeceps rotat. *et passim.*

b *accedunt structurae*: *α ad causam, modum spectantes*: (i) *praep.*: ex (*cf. p. 805, 43. 806, 29. 57. 807, 3*): Cic. inv. 2, 5 aliquanto levius ex inscientia -rent. S. Rosc. 149 quod si omnes ... facerent, et res publica ex illis et ipsi ex invidia minus -rent (Cluent. 202). fam. 16, 11, 1 quantum ex desiderio -es. Caes. civ. 3, 22, 1 ex aere alieno. Sen. dial. 9, 12, 1 aut in supervacuis aut ex supervacuo (*cf.* Schol. Cic. Bob. p. 166, 1 ex superfluo). Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 235, 18 ex itinere (*gr. I 1, 6 p. 155, 21* καμεῖν ἐξ ὁδοιπορίας, *Dionys. Exig. Conc.^{S} I 5 p. 298, 17* ex itineris labore lassescere). in *c. abl.* (*cf. p. 801, 7. 802, 38. 806, 6. 7. 66*): Cic. Quinct. 59 in hac eiusmodi causa P. Quinctius -bit et diutius in tanto metu ... periculoque versabitur? Brut. 34 in quo *spiritu* non modo defici, sed etiam -are turpe est. Att. 4, 1, 3 in re ... familiari ... valde -amus (*de eadem re*: 4, 2, 7 quo in genere nunc vehementer -atur). 4, 15, 9. Hor. carm. 1, 17, 19 -antes in uno *Vlixe* Penelopen vitreamque Circen. Sen. epist. 53, 6 in exercitatione aliqua. Petron. 47, 8 in medio lautitiarum, quod aiut, clivo -are. Qvint. inst. 7, 2, 22 in partibus. 12, 2, 17 nec in cogitando. ab (*cf. p. 806, 16. 61. 807, 5*): Caes. Gall. 7, 10, 1 ne ab re frumentaria duris subvectionibus -ret (civ. 3, 9, 5). ob (*cf. p. 802, 59*): Hor. sat. 1, 4, 26 aut ob avaritiam aut misera ambitione -at. Liv. 21, 52, 6 terrae ob nimiam cultorum fidem in Romanos -anti. propter (*cf. p. 802, 57. 806, 59*): Liv. 3, 31, 1 annona p. aquarum intemperiem -tum est. sub (*c. acc. l. 71; v. et p. 806, 23. 38. 44*): Sen. dial. 9, 2, 5 ad professionem speciosam alligatos et s. ingenti titulo -antis. Itala Matth. 11, 28 (Ps. Cypr. adv. Iud. 7) qui s. onera -atis (Vvlg. qui -atis et onerati estis, *gr.* οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι). Greg. M. moral. 15, 26 s. quodam rerum fasce -bat. inter (*cf. p. 806, 35*): Tert. anim. 34, 5 o Helenam i. poetas et haereticos -antem, tunc adulterio, nunc stupro infamem! Amm. 17, 7, 11 opiniones ..., i. quas Aristoteles ... -at. de (*cf. p. 802, 26. 806, 68. 807, 10*): Cassiod. var. 10, 31, 2 ut de eius *regis* fama -ret *populus*. (ii) *casus*: (A) *abl.* (*cf. l. 65. 66. 68. p. 800, 78. 801, 69, praeterea sub 2 et B passim*): Cic. S. Rosc. 154 populum Romanum ... domestica crudelitate -are. fam. 4, 3, 1 doleo ... te ... non tuis bonis delectari potius quam alienis malis -are (Sen. nat. 5, 18, 11 Calp. decl. 7 Apvl. met. 7, 19, 1). ad Brut. 1, 10 (9, 18 Sj.), 1 nec externis hostibus magis quam domesticis -amus. *al.* Lvcr. 3, 176 corporeis ... telis ictuque -at *animus*. 3, 733 corpus ... vitiis ... -at (Hor. sat. 1, 2, 76 tuo vitio rerumne -es.

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LIV. 34, 4, 2 duobus v., avaritia et luxuria. SEN. dial. 9, 2, 15. 10, 12, 2. *al.*). VARRO rust. 1, 6, 3 aestate ... hieme. 3, 5, 2 ne luto aves -ent (SEN. epist. 57, 2 et l. et pulvere). HOR. carm. 1, 27, 19 quanta -bas Charybdi. OV. epist. 19 (20), 197 cura. trist. 1, 11, 27 insidiis hominum pelagique (*cf.* STAT. Theb. 5, 381 bello pelagoque). LIV. 4, 30, 7 siccitate ... plurimum -tum est. 4, 58, 2 discordia intestina (TAC. Agr. 16, 3). 5, 10, 3 simul dilectu simul tributo conferendo -tum est. SEN. nat. 3, 27, 5 fame -atur (COLVM. 1 praef. 20. 9, 14, 15. *al.*). *et passim.* c. *respectu orationis*: SEN. contr. 7, 1, 27 Cestium Latinorum verborum inopia ... -asse, sensibus abundasse. 9, 2, 26 illi, qui tument, illi, qui abundantia -ant. QVINT. inst. 1, 11, 4 *in litteris enuntiandis* quarundum ... vel exilitate vel pinguitudine nimia -amus (*cf.* 1, 11, 5 rho litterae, qua Demosthenes quoque -vit). 8, 3, 33 paupertate sermonis. SIDON. epist. 3, 13, 10 pruritu ... sermonis inhonesti. *in fig. etymol.*: ITALA eccles. 1, 3 (Aug. civ. 20, 3 p. 409, 9^{D}) quae abundantia homini in omni labore suo, quo -at sub sole (VVLG. quod -at, gr. μόχθῳ ..., ᾧ μοχθεῖ). Ⓑ *acc. obi. int.* (*c. acc. neutr. supra l. 6. p. 804, 28. 30. 51. al., cf. p. 800, 69. 801, 49*): VVLG. I Macc. 10, 15 narraverunt ei ... labores, quos -verunt (*Itala rec. L* q. habuerunt, *rec. B* q. passi sunt, *gr.* τοὺς κόπους οὓς ἔσχον. *cf. p. 801, 68*). PROSP. in psalm. 138, 3/4 *deus* ideo sinens me -are vias meas, ut, si perpetuo miser esse nollem, redirem ad vias tuas (*quasi filius ille desertor*). ③ *enunt. secund.*: CIC. Phil. 5, 18 ne familiares, si scuta ipsi ferrent, -rent (VVLG. prov. 26, 15 abscondit piger manus ... et -at, si ad os suum eas converterit. *cf. p. 803, 45. 806, 18. 40. 60*). Tusc. 2, 35 aliud ... est dolere, aliud -are: cum varices secabantur C. Mario, dolebat; cum aestu magno ducebat agmen, -bat (HOR. sat. 1, 3, 96 quis paria esse fere placuit peccata, -ant, c. ventum ad verum est. ACT. Carp. 2, 9, 12 c. ... ungularetur super modum, -vit. *cf. l. 69. p. 803, 49. 806, 51.*). PHAEDR. 1, 30, 1 humiles -ant, ubi potentes dissident (SEN. epist. 109, 4 tunc maxime -ant mali, u. plurimum vitia miscuere *eqs.*). 3, 11, 4 hoc unum est, cur -em validius, integritatis testes quia desunt mihi. APVL. flor. 4 p. 17 nihil aeque se -are et animo angi et mente dicebat *tibicen* quam quod monumentarii ceraulae tibicines dicerentur (*cf. p. 803, 47*). ④ *partic. coniunctum* (*cf. l. 79. p. 801, 17. 803, 52. al.*): LVCR. 3, 507 ubi miseris ... modis distracta -ent *animus et anima*. NVX 65 sole licet siccaque siti peritura -em. SPART. Carac. 5, 3 morbo inplicitus graviter -vit. VVLG. Ier. 12, 5 cum peditibus currens -asti. VITAE patr. 5, 4, 17 ambulans ... cum -asset *abbas* (*3, 7* dum proficisceretur ..., fatigatus de labore itineris, *gr. Cot. p. 441^{C}* περιπατῶν ... καὶ κοπιάσας). PASS. Matth. 9 p. 242, 23 incendentes -bant (*postea*: cum magno labore incendimus). ⑤ *acc. c. inf.* (*cf. p. 802, 17*): APVL. apol. 3 innoxius quisque ... multo tanta ex animo -at, ea sibi immerito dici, quae *eqs.* (*antea*: falsas vitu⟨pe⟩rationes gravari).

β *ad finem spectantes* (*vergit ad notionem q. e. vix posse, opposita facilitate l. 51. 55; saepius negatur*): ① *interrog. indir.* (*cf. p. 803, 33*): CIC. fat. frg. 1 Chrysippus aestuans -ansque, quonam hoc modo explicet. fam. 3, 12, 3 vides sudare me iamdudum -antem, quo modo ea tuear, quae mihi tuenda sunt. ② *inf.* (*pass. l. 54; cf. p. 801, 82. 806, 26.*): STAT. Theb. 8, 316 (*ad Tellurem*) astrigerum ... domos Atlanta ... ferre -antem nullo vehis ipsa labore (DRAC. Romul. 2, 97 *Hylas* invalidus haec pondera f. -at). MART. 3, 53, 4 singula persequi (BOETH. arithm. 1, 1 p. 11, 21). TERT. adv. Marc. 1, 10 p. 303, 24 sic probatur et deus et unus ... alio adhuc probari -ante. AVG. serm. coll. Morin p. 610, 13 quam imperat dominus ... creaturae mira facilitate! non enim -at imperare. COMPVT. Carth. 1, 6 scire hunc diem ... non -bis (*cf.* 2, 17). BOETH. cons. 2, 1, 4 W. haud multum tibi haec in memoriam revocare -verim. ENNOD. epist. 7, 28 3 p. 194, 17 debitum opus non -vit exigere quae monebat *Cynegia*. CASSIOD. var. 7, 39, 2 nemo -at defendere, quod timetur offendi. ③ ad (*cf. p. 801, 14. 802, 72*): CYPR. zel. 17 p. 431, 20 de sacramento crucis et cibum sumis et potum ... nec ad medellam prosperandae valetudinis -bis. DON. Ter. Andr. 906, 2 ne -et ad persuadendum (*cf.* Eun. 961 ad contradicendum. Phorm. 302, 1 ad respondendum). ④ ut (*cf. p. 803, 7*): AVG. in psalm. 44, 8 l. 2 -atur, ut hoc possit intellegi adhuc a deo patre dici ...; adcommodatius videtur hoc accipi ex persona prophetae.

2 *-ant res* (*cf. p. 804, 25*): a *corporeae*: α *plantae vel partes earum*: CATO agr. 45, 1 taleas oleagineas ... diligenter ... tractato, ne liber -et, cum dolabis aut secabis. HOR. carm. 1, 9, 3 ut ... nec iam sustineant onus *nivis* silvae -antes (*cf.* NVX 14 poma ... laesissent matrem *arborem*, ni subdita ramo ... -anti furca tulisset opem). 2, 9, 7 non semper ... aquilonibus querqueta Gargani -ant. SEN. benef. 4, 14, 2 ne siccitate aut ... soli duritia -ent *arbusta* (COLVM. 3, 1, 7). clem. 2, 7, 4 *arboribus* aliena umbra -antibus (COLVM. arb. 16, 2 segetes ... minus u. -bunt). COLVM. 2, 10, 6 *fabae* frigore -anti (4, 1, 7 semina. 4, 24, 16 gemma pruinis et f., tum deinde aestu -at. arb. 17, 4 f. vel calore. PLIN. nat. 17, 233 f. aut gelu. *cf.* COLVM. 4, 24, 3 fervoribus aestivis). 3, 7, 2 tamquam natali et ingenita sterilitate -antibus *vitibus*. 4, 1, 6 si -rent altius demersa semina. *al.* PLIN. nat. 16, 119 morus ... fructu minime -ans. 17, 219 *arbores* -ant et fame et cruditate. *al.* QVINT. inst. 8, 6, 6 necessitate rustici ... 'sitire segetes' et 'fructus -are' *dicunt*. β *naves*: CIC. nat. deor. 3, 89 ostendit eis in eodem cursu multas alias *naves* -antes. CAES. civ. 2, 6, 5 *naves* adeo graviter ... conflixerunt, ut vehementissime utraque ex concursu -rent. OV. Pont. 2, 6, 22 turpe -antem deseruisse ratem. PAVL. dig. 14, 2, 2 pr. si -ante nave iactus factus est. ITALA Matth. 14, 24 (cod. c) navis ... magnis fluctibus -bat (*gr.* βασανιζόμενον, *Vulg.* iactabatur). SEDVL. carm. pasch. 3, 224 torva -antem iactabant aequora puppem. γ *variae*: CIC. Att. 2, 3, 2 si κατ' εἰδώλων ἐμπτώσεις videremus, valde -rent εἴδωλα in angustiis. nat. deor. 2, 150 digitorum ... contractio facilis facilisque porrectio propter molles commissuras et artus nullo in motu -at. LVCR. 1, 849 *primordia* aeque *atque res ipsae* ... -ant et pereunt (2, 970). VARRO ling. 5, 26 ad villas rutunda stagna, quod rutundum facillime continet, anguli maxime -ant. HOR. sat. 2, 3, 7 culpantur frustra calami inmeritusque -at iratis natus paries dis atque poetis (PETRON. 23, 5 detectum parietem nimbo -are). OV. met. 1, 258 adfore tempus, quo mare, quo tellus correptaque regia caeli ardeat et mundi moles operosa -et (*cf.* LVCAN. 5, 633 superum convexa tremunt ... motaque poli conpage -ant. STAT. Theb. 7, 3 *Iuppiter* concussit ... caput, motu quo celsa -ant sidera). VITR. 7, 1, 6 materies ab gelicidiis ne -et. SEN. nat. 3, 27, 9 fundamentis -antibus (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 8, 4, 12 ne fundus ... -ret, si *eqs.*). 6, 17, 3 motu *terrae*, quo Chalcis -vit (*cf.* 6, 25, 3. 4). 6, 25, 2 paludes, quibus -bat Thessalia. COLVM. 3, 12, 3 *terram* pinguissimam ... luxuria, macram ... ieiunio -are (STAT. Theb. 7, 809 concepto flamine). VAL. FL. 2, 495 -antis (*sc. bestiis*) Nemees iter *Herculis* aut Erymanthi. STAT. silv. 1, 1, 57 *sola* nec ferro aut aere, -ant sub genio *imperatoris*. Ach. 1, 522 exsiliunt crines rigidisque -at vitta comis. FRONTIN. aq. 121 aut vetustate aut vi ⟨tempestatium⟩ partes ductuum -ant. PLIN. paneg. 22, 4 *hominibus* referta tecta ac -antia. APVL. met. 5, 26, 1 -anti vestigio. *al.* c. *inf.*: STAT. Theb. 1, 489 Tydea per latos umeros ambire -ant exuviae *apri*. CLAVD. 8, 461 Ionium *mare* tegitur velis ventique -ant tot curvare sinus.

b *incorporeae*: α *variae*: CIC. S. Rosc. 154 ex quibus rebus maxime res publica -at, eis maxime mederi convenit (*v. p. 804, 50 et cf.* div. in Caec. 9 ad eam partem ... rei publicae sublevandae, quae maxime -ret). Att. 5, 13, 3 numquid iudiciorum status ... -et. LIV. praef. 4 quae *res* ... eo creverit, ut iam magnitudine -et sua (SEN. dial. 7, 13, 5 non est bonum, quod m. -at sua). 6, 2, 4 non odio solum apud hostes, sed contemptu etiam inter socios nomen Romanum -are (SEN. dial. 4, 35, 5 iram ... omnium o. -antem). 6, 27, 3 fide magis quam fortuna debentium -are creditum. 22, 39, 19 veritatem -are nimis saepe ..., extingui numquam. SEN. benef. 2, 27, 2 paupertatem sub onere nobilitatis -antem. 7, 10, 3 diplomata ... umbra⟨cula⟩ avaritiae quaedam -antis. epist. 76, 22 si ..., nulla non virtus -bit. 114, 2 si disciplina civitatis -vit et se in delicias dedit. QVINT. inst. 11, 2, 27 -at *memoria* (-atur *Spalding*) ... maxime onere. 12, 9, 14 quorundam cura tarditatis, quorundam facilitas temeritatis crimine -vit. TERT. adv. Marc. 2, 13 p. 352, 22 bonum ... sub adversario -ans. resurr. 63 p. 125, 2 fidem -antem resurrectionis carnalis (PANEG. 2, 33, 1 aput posteros). CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 46, 31 corrigere -antem tuam ... opinionem. *al.* c. *inf.*: GREG. M. moral. 5, 19 *mens* de illo *deo* apprehendere aliquid etiam vacans -at. β *ad orationem spectantes* (*accedit* quasi *l. 51*): PETRON. 115, 4 -at carmen in fine. QVINT. inst. 8, 3, 23 cum haec exercitatio (*sc. declamationum*) ... -et incredibili verborum fastidio. 9, 4, 33 *vocalium concursus* cum accidit, hiat et intersistit et quasi -at oratio. 9, 4, 117 figura -anti compositioni variata saepe succurrit.

B *colore plus minus technico* (*v. etiam sub A 2, maxime p. 805, 67. 82*): 1 *de valetudine mala fere i. q. aegrotare* (*cf.* -ans *p. 808, 7; transeunt huc exempla l. 30. p. 804, 36. 805, 36. 38*): a *accedunt structurae*: α *indicatur morbus vel causa eius*: ① *praep.*: TER. Andr. 268 -at e dolore *sc. partus* (CELS. 5, 25, 14 ex partu. SCRIB. LARG. 101 ex occulta causa). VARRO rust. 2, 1, 22 morborum causae erunt, quod -ant *boves* propter aestus aut propter frigora nec non etiam propter nimium laborem aut contra nullam exercitationem aut si, cum exercueris, statim ... cibum ... dederis. 2, 2, 17 *agnus* a frigore et aestu ne quid -et (PLIN. nat. 32, 133. *cf.* SCRIB. LARG. 197 ab eo *lacte gelato*. PS. APVL. herb. 81 l. 2 a partu [PS. MVSA herb. Vett. l. 115; ad partum *vel* in partu *var. ll.*]. PLAC. med. 3, 10 rec. α ab araneis *i. araneorum morsu*. SERM. RevBén. 72, 1962 p. 265, 92 a valetudine peccati). PAVL. FEST. p. 200 in partu (COLVM. 7, 3, 16. *cf. l. 64 et* PALLAD. hist. mon. II 10 p. 362^{A} in paralysi). TERT. scorp. 5 p. 155, 1 *medicus* per ea subveniens, per quae -atur. OPTAT. 5, 8 p. 138, 10 de secreto causae feminarum (SORAN. p. 74, 8 de strictura *uteri*). AVG. in psalm. 48, 2, 8 l. 31 -are dentes post uvas acerbas (*cf. p. 807, 9*). ② *abl.*: CIC. fin. 1, 59 nec ... quisquam stultus non horum morborum aliquo -at (*cf.* morbo: SEN. contr. 2, 4, 11 [*in imag.*]. contr. exc. 4, 5, 2 SEN. epist. 94, 17. COLVM. 7, 5, 1 vitiis aut m. 7, 5, 20. 7, 7, 3 [domo *SA*]. 9, 13, 1 m. vel pestilentia. *al.*). LIV. 1, 31, 5 pestilentia -tum est (COLVM. 7, 2, 2 QVINT. decl. 323 p. 269, 18. 274, 5. 326 p. 282, 20. *al.*). VITR. 1, 4, 12 aegrotando. CELS. 1 prooem. 56 profluvio. 67 deiectionibus ... torminibus (PLIN. nat. 20, 228 inflatione et t. aut opisthotonico. 24, 78). 5, 28, 16^{C} scabie (MART. 6, 37, 4 *iocose pro 'prurigine'. al.*). *al.* COLVM. 6, 27, 11 aut partu aut abortu. 7, 10, 8. 12, 53, 3 dolore nervorum. SCRIB. LARG. 198 PLIN. nat. 23, 23. 24, 24. 25, 174. 31, 127. MART. 1, 98, 1 podagra. 9, 85, 3 languore. *al.* ③ *acc.* (*dub.* MARCELL. med. 15, 23 anginam -antem [angina *Niedermann 305; cf. p. 807, 18*]): CHIRON 392 si qui *muli* facillissime cursum -ant (*cf. Veg. mulom. 2, 129, 3* cursu ... vexata ilia). ORIBAS. syn. 6, 13, 1 quartano febrem -antibus (*gr.* τοὺς

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

τεταρταῖον νοσοῦντας). ? (iv) *gen.*: Diosc. 4, 79 p. 45, 16 qui huius rei (huiusmodi re *coniecit Bulhart in schedis*) -verint. β *indicatur pars aegra*: (i) *praep.*: Cic. Tusc. 2, 60 cum ex renibus -ret (fam. 7, 26, 1 ex intestinis. 9, 23 ex pedibus. 16, 14, 2 audio te animo angi et medicum dicere ex eo te -are). Don. vita Verg. l. 27 Br. a stomacho et a faucibus ac dolore capitis (Chiron 366 a pulmone. 416 a iocinere [*Hippiatr. gr. I 162, 2* τὸ ἧπαρ ἀλγῶν]. Ps. Apvl. herb. 75 l. 6 si qua mulier ab inferiori parte -at [-at inferius *pars codd.*]. Plac. med. 3, 6 rec. *α* post partum a quibusdam locis. 3, 12 rec. *β* a renibus. 16, 6 rec. *β* a matrice). Chiron 366 per viscera. Marcell. med. 14, 27 de uva ([de *om. L*]. 14, 30. 14, 42 de u. et faucibus. 14, 51 de u. et arteriis).
(ii) *abl.*: Hor. carm. 3, 22, 2 -antis utero puellas (Ov. am. 2, 13, 19). Cels. 1, 8, 1 stomacho. 2, 7, 3 aut capite aut visceribus aut alvo. 2, 8, 16 locis (*sc. pudendis*). 3, 5, 11 corpore tantum, non etiam animo (Hippocr. aer. 19 p. 39, 10 non ... c. -are nec [ab] a. [*gr. p. 72, 32 H.* οὐ ... τὸ σῶμα ταλαιπωρέεσθαι οὐδὲ τὴν ψυχήν]). Scrib. Larg. 93 vesica renibusque. 170 oculis. Plin. nat. 28, 110 vulva (28, 246).
(iii) *acc.* (*cf. p. 806, 82*): Marcell. med. 14, 11 uvam -anti.

b *absolute*: α *-ant animantes*: Cic. Att. 5, 8, 1 me ... incommoda valetudo, qua iam emerseram, utpote cum sine febri -assem, ... tenebat. 7, 2, 2 valetudo tua me valde conturbat; significant enim tuae litterae te prorsus -are. Hyg. Colum. 9, 13, 8 succurrendum -antibus *apibus* (Sen. dial. 9, 1, 17 non tempestate vexor, sed nausea: ... succurre ... -anti). Val. Max. 2, 4, 5 filiis ... ad desperationem usque medicorum -antibus. Cels. 2, 10, 7 *si* periturus ... sit qui-at (*i. aeger ut* 3, 7, 1 Scrib. Larg. 16. 197 Marcell. med. 27, 132). Colvm. 6, 5, 5 si ... pecora -ant (*inde* Pallad. vet. med. 5, 7. *cf.* Colvm. 7, 5, 4. 19). 9, 13, 3 remediis et provideri potest, ne tali peste vexentur *apes*, et, cum iam -ant, sanari (*cf. l. 23*). *al.* β *-ant partes corporis* (*corpus ipsum l. 36*): Cic. Tusc. 2, 61 cum audisset eum graviter esse aegrum, quod vehementer eius artus -rent. Cels. 1, 3, 14 succurrendum ... semper parti maxime -anti est (4, 2, 1). 2, 4, 1 pulmonibus -antibus. 5, 26, 28^{C} femine aut crure aut pede -ante (Sen. epist. 95, 20 *seq.* pedibus aegrae sunt *feminae*). 6, 7, 3^{B} auribus -antibus (6, 7, 9^{B}). 7, 7, 14^{F} ne maxillae -ent. Sen. dial. 5, 9, 4 venis -antibus. nat. 6, 14, 2 suspiria atque anhelitus -antis ac fessi *corporis* signa sunt. epist. 78, 5 spiritum, cuius iter ac receptaculum -at. *al.*

2 *de defectu lunae* (*cf.* Serv. auct. georg. 2, 478 'lunae labores', quod vulgo dicunt '-at luna' [*affert* Varronem]): Varro Men. 231 eclipsis quando fit, cur luna -et? et si hoc ridicule credunt, dicant, quid -et (quod -ant *codd.*). Cic. Tusc. 1, 92. Prop. 2, 34, 52 fraternis (*i. Solis*) ... equis (*ad intermenstruum spectare videtur, v. Shackleton Bailey, ClassQu. 43, 1949, 26*). Ov. am. 2, 5, 38 cantatis ... equis (*cf.* Mart. Cap. 9, 928). Sen. nat. 7, 1, 2. Plin. nat. 2, 42 (*antea*: deficiens). Ivv. 6, 443 *mulier docta* una -anti poterit succurrere Lunae. Clavd. carm. min. 29, 2 quo luna -at defectu. *transfertur ad sidera signiferi circuli, quorum vires luna deficiente languescere putantur*: Manil. 4, 849 *ecliptica signa* pariter ... bina -ant, ... quae contraria fulgent, sicut Luna suo tum tantum deficit orbe, cum Phoebum adversis currentem non videt astris.

3 *in re militari de eis, qui mala fortuna pugnant* (*cf. p. 804, 30. 805, 5*): Caes. Gall. 1, 52, 7 tertiam aciem -antibus nostris subsidio misit (7, 86, 1 Bell. Alex. 21, 3. *cf.* Caes. Gall. 5, 44, 9 subvenit [Pavl. Fest. p. 223]. 7, 13, 3 submittit [7, 70, 2. 7, 85, 1 civ. 1, 45, 4. 3, 64, 1 Frontin. strat. 1, 10, 2]. civ. 2, 6, 2 succurrebant [Bell. Alex. 1, 5 succurri atque ... auxilium ferri. Sall. Catil. 60, 4 Iug. 98, 1 Cvrt. 9, 1, 5]. *al.*). 4, 26, 4 quos -antes conspexerat, his subsidia submittebat (*cf.* 7, 67, 4 si qua in parte nostri -are aut gravius premi videbantur [*sim.* Liv. 22, 6, 2]. 39, 31, 4 postquam -are aciem ... vidit). 7, 85, 4 maxime ad superiores munitiones -atur. Bell. Afr. 5 ne ... circumventus a tergo ab equitatu hostium -ret (Liv. 9, 19, 15 numquam ab equite hoste, numquam a pedite, numquam aperta acie, numquam aequis, utique numquam nostris locis -vimus). Liv. 8, 8, 11 cum -atur (*antea*: si ... haud satis prospere esset pugnatum). 25, 19, 3 equitum ... incursu, cum iaculis obrueretur, -bat Romana acies. 33, 7, 8 versa ... fortuna Macedones -antes. 34, 38, 6 ut quisque maxime -ret locus, ... occurrebat. Val. Max. 1, 7, 3 cuius cornu prius -are coepisset. *al.*

4 *de patientia Christiana*: Itala II Tim. 2, 3 (cod. d *al.* = Vvlg.) -a sicut bonus miles Christi (*gr.* κακοπάθησον, *item infra*). 2, 9 (*ibid.*) in quo *Christo* -o usque ad vincula. 4, 5 (*ibid.*). CIL V 124 hanc sedem vivi sibi posuer(e) uno animo -antes. X 216 fratri ..., qui mecu(m) -a(v)it an(nos) xii (XIII 7813, 3). *in formula q. e.* bene -are: Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 145, 27 cur non -as cum eo, qui b. vult -are? (*gr. I 1, 2 p. 98, 28* διὰ τί μὴ συγκάμνεις καλῶς πονεῖν ἐθέλοντι;). Greg. M. moral. 1, 24 in euangelio b. -antibus requies promittitur (*spectat ad Matth. 11, 28*). CIL III 2112/13 in se (*i. una*). 14524 cum ⟨q⟩uem. 14774. V 1685. VIII 20795 (*bis*). IX 944 b. fideliterqu(e). Inscr. christ. Diehl 1251 cu(m) quo. 2288^{A} b. -a in pace (*cf. l. 69*). 4325 mecum.

III *per graecismum fere i. q. molestum iter facere* (*cf. p. 804, 53. 805, 21*): Cassiod. hist. 9, 14, 11 episcopos ... usque ad vos -are alacriter exorantes (*Theodoret. 5, 9, 9* καμεῖν ἄχρις ὑμῶν).

p. praes. act. ***labōrāns,** -antis *pro subst.*: a *praevalet notio patiendi*: Cic. Planc. 84 miseris et -bus negare nil possumus. Scaur. 46 quod ipsi saepe multis -bus atque implorantibus ope sua subvenissent (Sen. clem. 2, 6, 3 adflictis ... et ... -bus. *cf.* Cic. de orat. 1, 169 *ut* -bus succurrat, aegris medeatur, adflictos excitet). Sen. epist. 66, 27 virtutem ... aeque indulgere omnibus et quidem impensius -bus. Qvint. inst. 4, 1, 9 est ... naturalis favor pro -bus (Ps. Qvint. decl. 9, 19 p. 184, 9). Coll. Mos. 10, 2, 5 in aegrum vel alias -em. *al.*
speciatim fere i. q. aeger: Cels. 1 prooem. 21 alium dandum cibum -bus. 2, 16, 2 neque ulla res magis adiuvat -em quam tempestiva abstinentia. 6, 6, 38. 7, 7, 15^{D}. Scrib. Larg. praef. 5 auxilia -ium. 6 medicina -bus succurrit (*seq.* languentibus). Plin. nat. 11, 205. Firm. err. 16, 5 contra salutem suam a -bus perversa poscuntur (*syn.* aegrotantes). Plin. med. 2, 13, 5. 3, 18, 5 Marcell. med. 28, 37. 51 Soran. p. 67, 19. Ps. Soran. quaest. med. prooem. p. 245, 16 curam ... -is. Ps. Mvsa herb. Vett. l. 19 Ps. Diosc. herb. fem. 62 (61) l. 8 Cael. Avr. acut. 1, 17, 173 chron. 3, 8, 99 gyn. 2, 93. Mvtian. Chrysost. hom. 23, 4 p. 381/2 date manum ... vos, qui sani estis, -bus (*gr.* τοῖς κάμνουσιν). *al.*
b *praevalet notio agendi*: Aetna 223 inmensus labor est, sed fertilis idem: digna -is (pigra -atis *G*) respondent praemia curis. Colvm. 11, 1, 17 *vilicus* variis ... exhortationibus in opere ipso exhilaret -es. Apvl. met. 6, 1, 4 -ium manibus proiecta *instrumenta messoria*. Cassiod. var. 1, 10, 7 mutilari ... non debet, quod -bus datur (*seq.* actus). 4, 13, 1. 5, 36, 2 *opp.* otiosus (6, 10, 3. 4).

CAPVT ALTERVM: ***transitive*** *fere i. q. labore efficere* ('perficere' *l. 39*) *vel tractare* (*e. g. l. 52; saepius accedit abl.* [*e. g.* arte *l. 39. 44. 45*, cura *l. 36*] *vel dat.* [*e. g. l. 32 bis. 45*], *in et ad l. 37; c. acc. dupl. l. 62. 69; participium -tus tantum hac notione admittit* Prisc. gramm. II 561, 17 *allato* Verg. *l. 39*):

I *c. neutr. pron. sim.* (*cf. p. 800, 69. 801, 49. 805, 17; quaedam illic allata velut formam* hoc -andum est *sim. huc transire apparet*): Cic. fam. 3, 13, 1 illa ipsa, propter quae haec -antur (Qvint. inst. 6 prooem. 1 h. [*sc. libros praecedentes*] ... sedulo -bam). Sen. dial. 11 (12), 10, 2 quidquid extra concupiscitur, vitiis non usibus -atur. epist. 64, 7 mihi ista adquisita, mihi -ta sunt (Pavl. Nol. epist. 3, 10 p. 285, 26 i., quae ... eodem spiritu -ta construximus). Plin. nat. 23, 2 (*loq. Pomona*) neque, ut Tellus, omnia per labores *gigno* ...; at ex me parata omnia nec cura -anda, sed sese porrigentia ultro. Lact. inst. 7, 4, 6 quaecumque fiunt, non utique in supervacuum, sed ad usus aliquos utiles -antur.

II *c. subst.*: A *corp.*: Verg. Aen. 1, 639 arte -tae vestes *i. stragulae* (Serv. labore perfectae. *cf.* Avien. orb. terr. 1314 telas statuunt et vestimenta -ant lintea [*gr. 1116* ἱστοὺς ὑφόωσι λινεργέας]). 8, 181 dona -tae Cereris (*inde* Avson. 352, 5 p. 210 P.). Hor. epod. 5, 60 senem ... nardo perunctum, quale non perfectius meae -arint manus. Prop. 4, 3, 33 castrensia pensa -o *eqs.* Ov. epist. 18 (19), 183 arte -tae... naves. met. 3, 158 antrum ... arte -tum nulla. Val. Fl. 6, 224 cui ... pervigilat materna soror cultusque -at. Stat. Theb. 3, 279 *Vulcanum* mihi desudare ... si iubeam, ornatusque novos ipsique -et arma tibi. silv. 5, 1, 10 mortalis honos (*i. monumentum*), agilis quem dextra -at. Tac. Germ. 45, 3 frumenta ceterosque fructus patientius quam pro solita Germanorum inertia -ant. Apvl. met. 2, 12, 2 modicum istum igniculum et manibus humanis -tum. Tert. adv. Marc. 2, 2 p. 335, 25 *homo* in ergastulum terrae -andae relegatus. Itin. Alex. 17 iusto ... apparatu opus (*i. aggerem*) coepit; triduo facile -atur (Lact. ira 20, 9 opera humanis digitis -ta. *cf. l. 79*). Ivl. Val. 1, 25 urbem ... in omnem ... magnificentiam -vit. 1, 30 templi, quod aetas iunior -vit (*cf. Hist. Alex. M. I p. 34, 13 Kr.* τοῦ περιβόλου τοῦ νῦν γενομένου). 1, 32 ara ... maximo opere (*i. magno apparatu, vix i. q. valde; sed cf. l. 79*) -ta. Evagr. vita Anton. 50 ibique seminavit atque exinde annuum sibi panem -ans gaudebat. Amm. 19, 8, 2 diu -ta moles. Mart. Cap. 3, 224 (*in imag. velut de medicamine*) gustum vespere multo olivoque -tum (*i. lucubratione multa effectum*). Greg. Tvr. glor. mart. 5 p. 490, 23 ut integrum cicendile -are non possis. B *incorp.*: Sil. 16, 410 et nobis et equis letum commune -as (*cf.* Cypr. Gall. deut. 174 supplicium sibi). Tert. nat. 1, 3, 1 *reorum* confessionem ... iudicantibus semper -andam. Itin. Alex. 3 si Terentius Varro ... librum illum Ephemeridos sub nomine -vit (*cf.* Avson. 400, 3 p. 231 P. Delirus tuus in re tenui non tenuit -tus. Boeth. in top. Cic. 1 p. 270, 4 commentarios in M. Tullii topica -are). Ivl. Val. 2, 31 adserentibus internuntiis, quod, si Darius fugiens portas Caspias intravisset, inefficacem illam insecutionem Alexander -ret.

p. p. p. **labōrātus,** -a, -um *pro adi.* *fere i. q. multo labore, magna diligentia, arte factus, peractus sim.* (*in malam partem p. 809, 4*): 1 *posit.* (*auctus per* admodum *l. 79, cf. l. 57*): a *de rebus corporeis*: Priap. 51, 25 in mihi -um locum venitis, ... fures. Stat. Theb. 10, 579 *apes* -as ... premunt ad pectora ceras. Mart. 9, 18, 4 de valle brevi, quas det ... hortis, ... -as antlia tollit aquas. Cypr. laps. 30 p. 259, 14 pretiosa ornamenta et monilia -a (elab- *S*^{2}, *edd. vett.*). Paneg. 3, 11, 3 prandiorum atque cenarum -tas magnitudines. Ivl. Val. 1, 28 sepulchrum ... draconi consurgit opere admodum -o. b *de spatiis temporis*: Val. Fl. 5, 225 fata -i Phrixus compleverat aevi. Stat. Theb. 1, 341 somnus ... grata -ae referens oblivia vitae.
c *de dictis vel scriptis* (*cf. l. 18. 65 sqq.*): Stat. silv. 3, 2, 143 *narrabo*, quae ... -as claudat mihi pagina Thebas (*i. Thebaidem, cf. Theb. 12, 811* bissenos multum vigilata per annos). Mart. 4, 33, 1 plena -is ... scrinia

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

libris. QVINT. inst. 9, 4, 144 interim quaedam quasi solvenda de industria sunt, et quidem illa maximi laboris, ne -a videantur. 12, 6, 5 -am congestamque dierum ac noctium studio actionem. AVIAN. fab. 38, 7 vana -is aufer mendacia dictis. MART. CAP. 1, 37 Philologiae ... pervigilia -a.

2 *compar.*: TERT. virg. vel. 10, 3 *masculorum* quanto sexus avidior et calidior in feminas, tanto continentia maioris ardoris -ior.

n. pl. **labōrāta,** -ōrum. *fere i. q. res gestae*: PLIN. nat. 5, 7 haec celebrati auctores prodidere praeter Herculi et Perseo -a ibi.

deriv.: laboratio, laboratus (-ūs).

compos.: ad-, col-, de-, e-, illaboro; illaboratus.

labōs *v.* 2. labor. *v. Kamptz.*

lābōsus, -a, -um. *a* labes, *cf.* lapsinosus, lapsosus; *perperam* NON. p. 557, 11 ab eo quod est labos -um facit non laboriosum Lucilius. *i. q. labe terrae depravatus*: LVCIL. 109 omne iter est hoc -um atque lutosum.

labra *v.* laura.

labrāre, -is *n.* *a* 1. labrum. *instrumentum medicorum labrosum* (*cf. l. 40. p. 777, 27*): CHIRON 685 testiculum eximes et -bus castratum uris.

[labrasion PLIN. VAL. 4, 43 *corruptum,* diaprasion *Garg. Mart. med. 45.*]

labrātum *v. l. 30.*

labrātūra, -ae *f.* *a* 1. labrum, *cf.* labratus. *i. q. margo vulneris* (*cf. p. 812, 9*): CHIRON 86 (*cf.* VEG. mulom. 2, 22, 2) catastaltico -am cutis consumito, donec se vulnus limpidet et aequet (644). 645 circuito -am diligenter ... et curato ipso die eadem vulnera vel labra.

labrātus, -a, -um. *a* 1. labrum. *i. q. labris praeditus*: CHAR. gramm. p. 129, 16 B. pisces chilones inprobius -i.

subst. **labrātum,** (-ī) *n.* GLOSS.[L] II Philox. LA 4sq. ἀσπαστικὸν βασιλέως. φίλημα βασιλικόν (*v. Lindsay ad l.; significari videtur osculum regis salutandi causa manui propriae impressum*).

labrāx, -ācis *m.*, λάβραξ. [*dalm.* labreks; (> *alban.* l'abrek, *macedon.* l'abriku). *cf. M.-L. 4811. G.*] *nomen piscis*: CAEL. AVR. acut. 2, 37, 210 ex mari mullos, squillas, ..., -es. ORIBAS. syn. 4, 14, 5 La p. 14 cefalus, laprax, ⟨on⟩iscus *eqs.* (*gr.* λάβραξ, ὀνίσκος).

cf. Onom (PLAVT.).

labrōsus, -a, -um. *a* 1. labrum, *cf.* labeosus. GLOSS. πρόχειλος. χειλάς. grandia labia habens. brocca: -a. *i. q. labris, marginibus praeditus*: CELS. 7, 26, 2[N] *Meges* ferramentum fecit rectum, in summa parte -um, in ima semicirculatum acutumque (*cf. l. 19 p. 777, 27*).

lābrūca *v.* labrusca.

1. ***labrum,** -ī *n.* [*v. s.* labea. *L.*] *de orig.*: PLVT. quaest. conv. 8, 6, 5 λάβρα ... ἀπὸ τοῦ λαμβάνειν τὴν βορὰν δι' αὐτῶν.

a *brevem probat demin.* labellum; *in versibus* labr- *brevi (vel ancipiti) syllaba legitur apud comicos et* AEDIT. (*postea invenimus* VEN. FORT. carm. 7, 12, 92), *apud ceteros producitur; utramque mensuram praebent* LVCIL., LVCR., HOR. (*longam in dactylis, brevem* carm. 1, 13, 12), PROP., NEMES. *de genere et formis: gen. sing. non exstat.* -as (*sec.* labea*?*) *legitur in tab. devot. p. 811, 3* (*cf. Jeanneret, Tabl. d'exécr. 83sq.*), ORIBAS. eup. 4, 57 tit. La (*Aa* labia). syn. 8, 34 (*falso* -am *infra l. 74; var. ll.* -am PLIN. epist. 2, 20, 3, -arum PLIN. nat. 30, 27 GELL. 18, 4, 6, -as GRATT. 358). *cf.* 2. labrum. -us ORIBAS. *p. 812, 13.* NOT. Tir. 78, 46 -um. *de notione*: PLIN. nat. 11, 159 -a ... et os ... animal generantibus; pro iis ... volucribus rostra. NON. p. 449, 10 -a non hominum solum, sed et margines vel fines dici posse auctoritas persuadet. GLOSS. χεῖλος. *cf. p. 774, 54sqq.* *legitur inde a* NAEV., PLAVTO; *v. p. 774, 71.* [*it.* labbro, *ligur.* lavro, *pedem.* laver; *sard. centr. et mer.* lávra, lábra, larva, *centr.* lára, *mer.* lávru, láu; *raet. or.* lavri; *francog.* lèvre (*in omnibus dial. sept.*); *francoprov.* lāvra, lo(v)ra, laura, -e *etc.*; *prov. vet.* labra, *delph., prov. alp.* labra, -o, levro, *alvern.* ławro, leoura, lüzâ, lora, *langued.* lebro, *lemov.* laura, laouro; *hisp. vet.* la(m)bro. *cf. M.-L. 4813. Battisti-Alessio III 2143. Wagner II 17sq. Wartburg V 107sq. Corominas III 1sq. G.*] [*variat in codd. ferme recc. c.* labium PROP. 2, 15, 10 COLVM. 6, 1, 3. 6, 9, 1. 7, 5, 21 PLIN. nat. 34, 115. *al. confund. maxime c.* labor, liber, libra. *dub. vel falso trad.*: CATO agr. 26 (latera *coni. Hörle, item Delz* PETRON. 22, 1).]

fere i. q. labium (*gr.* χεῖλος): I *significatur extrema pars oris animantium*: A *hominum*: 1 *cum certo respectu*: a *osculandi* (*fellandi l. 79sq.; iuxta* labellum *v. p. 767, 33*): NAEV. com. 78 a -is alium invocat *meretrix osculum simulans* (*cf. p. 775, 36*). PLAVT. Bacch. 480 nisi ... -a a -is nusquam auferat (Mil. 1335 -a a labellis aufer). Cas. 452 vix reprimo -a ... quin te deosculer. 929 quasi saetis -a[m] mihi compungit barba *osculantis* (*cf. p. 811, 34*). Pseud. 1259 ad -a labella adiungit (DRAC. Romul. 9, 207 mellifluis adiungens oscula -is). LVCIL. 303 -a labellis ... compono. 1004 -a delingit, delenit amore (*cf. p. 811, 16*). MAT. carm. frg. 12 columbulatim -a conserens -is (*cf.* MAECEN. Sen. epist. 114, 5 si quis feminae ... -is columbatur). CATVLL. 80, 8 emulso -a notata sero (*1* labella. *de fellatore ut*: MART. 1, 96, 13 nec otiosis mentulas videt -is). LVCR. 4, 1194 assuctis umectans oscula -is. HOR. carm. 1, 13, 12 impressit ... dente -is notam. PROP. 1, 13, 17 cupere optatis animam deponere -is ([*Passeratius,* verbis *codd.*]. *cf.* CARM. Gell. 19, 11, 4 -a pueri mollia ... ut transiliret *anima* [*antea*: labeas]. CLAVD. 14, 23 -is animum conciliantibus. carm. min. 25, 132 -a ligent animos). 2, 15, 10 oscula sunt -is nostra morata tuis. PETRON. 26, 5 commovebat obiter -a et me ... osculis verberabat. 132, 1 osculis collisa -a crepitabant (*cf.* DRAC. Romul. 10, 265 puniceis resonabant oscula -is). MART. 2, 10, 1 basia dimidio ... das ... -o (2, 22, 4 utroque. DRAC. Romul. 2, 108 roseis ... d. oscula -is. *cf.* Orest. 230 lascivis defigens basia -is). IVV. 6, 463 *uxoris unguento* viscantur -a mariti. APVL. apol. 56 adorandi gratia manum -is admovere. ANTH. 430, 6 quae -is livida -a facit. PRVD. c. Symm. 1, 209. MAX. TAVR. *p. 775, 46.* VEN. FORT. carm. 7, 12, 92 MAXIM. eleg. 1, 97.

b *loquendi necnon tacendi* (*exempla magis ad vultum pertinentia v. sub 2*): PLAVT. Trin. 910 *nomen* modo vorsabatur mihi in -is primoribus (CIC. phil. frg. V 93 quod in p. habent, ut aiunt, -is. PANEG. 2, 18, 4 p. -is polliceris. *cf.* SEN. epist. 10, 3 non a summis -is ista venerunt, habent hae voces fundamentum. ORIENT. comm. 2, 411 primis ... iniungere -is). 925 inter -a atque dentes latuit vir (*i. nomen eius*). AFRAN. com. 266 verba iactare et -is inter se velitari. AEDIT. epigr. 1, 2 dicere cum conor ..., verba -is abeunt. CIC. Pis. 82 trementibus ... -is ... requirebas (SEN. dial. 5, 4, 2 t. -a interdumque conpressa et dirum quiddam exsibilantia. SIL. 8, 115 sic infit ... inter singultus -isque t. *cf. p. 811, 22 et* CALP. ecl. 5, 4 talia verba refert tremulis ... -is). de orat. 3, 138 cuius *Periclis* in -is veteres comici ... leporem habitasse dixerunt (*sim.* Brut. 59 VAL. MAX. 8, 9 ext. 2 QVINT. inst. 10, 1, 82). div. 2, 66 apes, quas dixisti in -is Platonis consedisse (*cf. p. 767, 81 et* PHOC. carm. de Verg. 54). NIGID. frg. Gell. 10, 4, 4 (*v. p. 763, 52*) proiectis -is (*cf.* MART. CAP. 3, 261 'V' ... -is ... prominulis exhibetur). LVCR. 4, 550 voces ... lingua formaturaque -orum ... figurat. HOR. sat. 1, 4, 138 haec ego mecum compressis agito -is (*cf. l. 18 et* LACT. opif. 10, 13 *lingua* adiuta ... conpressione -orum). epist. 1, 16, 60 -a movet metuens audiri (SEN. epist. 47, 3 servis movere -a ne in hoc quidem, ut loquantur, licet [*inde* MACR. Sat. 1, 11, 14]. PERS. 5, 184 tacitus. IVV. 13, 114 nec -a moves, cum mittere vocem debueris. PLIN. epist. 2, 20, 3. *al. cf.* QVINT. inst. 11, 3, 160 crebro digitorum -orumque [*P,* librorum *vel* laborum *vett.*] motu commentari). PROP. 4, 9, 64 ponit vix siccis ... iura -is. SEN. benef. 2, 24, 3 vix -a diduxit (PLIN. epist. 6, 17, 2. ARNOB. nat. 2, 21 ora et -a. *cf.* HIER. epist. 117, 1, 3 dividere). dial. 10, 14, 4 vix adlevatis -is insusurratum nomen. LVCAN. 6, 568 gelidis infudit murmura -is (*dat.*) *mortui.* PERS. 1, 105 summa ... saliva hoc *carmen* natat in -is. STAT. Theb. 4, 791 puer ... teneris meditans verba inluctantia -is. QVINT. inst. 1, 11, 9 recta sit facies dicentis, ne -a detorqueantur. 10, 3, 2 verba in -is nascentia. 11, 3, 81 ore ... magis quam -is loquendum est (*cf. p. 811, 20*). *al.* SCAVR. gramm. VII 14, 4 origo earum *litterarum* non sine -orum (*Bücheler, Kl. Schr. II 358,* labore *codd.*) coniunctione respondet. TERT. *p. 775, 68.* LACT. inst. 3, 16, 4 non in pectore, sed in -is (*var. l.* labiis) habere bonitatem. RVFIN. Clement. 10, 16, 1 -um mordicus stringens innuebat mihi, ut tacerem (*cf. p. 811, 9*). PRVD. perist. 10, 940 profarier nunc pressa parce -a, nunc hiantia. MART. CAP. 3, 261.

c *edendi, bibendi* (*hic illic in imag.*): MAT. carm. frg. 17 pressus ... -is unus acinus arebat. CIC. Cael. 28 non modo qui primoribus -is gustassent genus hoc vitae et extremis ut dicitur digitis attigissent (de orat. 1, 87 ne p. quidem -is attigissent *philosophiam.* FRONTO p. 150, 8 v. d. H. [p. 156 N.; *proprie*]. AVG. conf. 9, 8, 18 ENNOD. dict. 7, 4 p. 444, 8. 11, 6 p. 460, 12. *cf.* CIC. nat. deor. 1, 20 primis ut dicitur -is gustasse [QVINT. inst. 12, 2, 4 ut aiunt. HIER. adv. Rufin. 1, 30 CASSIOD. var. 2, 3, 3]. CLAVD. DON. Aen. 1, 735 p. 142, 11 summis [FAVST. Aug. c. Faust. 32, 7 ut aiunt]). LVCR. 1, 940 (= 4, 15) oras pocula circum contingunt mellis ... liquore, ut puerorum aetas ... ludificetur -orum tenus (*cf.* MART. 3, 42, 2 non mihi -a linis. *v. et p. 776, 14. 811, 77*). VERG. ecl. 3, 43 (= 47) necdum illis *poculis* -a admovi (AMM. 31, 16, 6. *cf. l. 78 et* VAL. MAX. 7, 2 ext. 1 admoto iam -is poculo [PLIN. epist. 7, 1, 4]. SEN. Thy. 987 admotus ipsis Bacchus a -is fugit). Aen. 11, 572 teneris inmulgens ubera -is (PLIN. nat. 11, 232 SER. SAMM. 1036. *cf.* DRAC. Orest. 567 dedit ubera ... -is). HOR. sat. 1, 1, 68 (*de Tantalo, item*: SEN. Thy. 69 CLAVD. rapt. Pros. 2, 336). PROP. 2, 27, 10 neu subeant -is pocula nigra tuis. 4, 8, 54 -a soluta mero. CELS. 4, 31, 4 iuxta -um ipsum ... infundere *aquam.* PERS. 3, 102 cadunt laxis ... pulmentaria -is *morientis.* PETRON. 46, 8 famem a -is non abigeret. MART. 8, 55, 15. 9, 22, 7 *ut* -is ... magna meis crystalla terantur (11, 11, 3 pocula ... trita patrum -is). 11, 26, 4 IVV. 10, 229. FRONTO p. 171, 23 v. d. H. (p. 182 N.) lingua lambere uvam aut -is saviari. NEMES. ecl. 3, 51 crepitantibus haurit musta -is. CLAVD. carm. min. 38, 5 relegens -is sitientibus orbem *crystalli.* AVG. pecc. mer. 1, 38, 69 p. 69, 26 inmotis -is papilla ... ingeratur. AVIAN. fab. 29, 17 -is contingere testam.

d *flandi, spirandi sim.*: LVCR. 4, 588 Pan ... unco saepe -o calamos percurrit (*sim.* 5, 1407). SEN. nat. 3 praef. 16 in primis -is animam habere *i. mortem exspectare* (epist. 30, 14 non dubitare ..., quin senilis anima in p. -is esset). COLVM. 9, 8, 2 -is foramini aditus *alvearii* admotis et inflato spiritu. CALP. ecl. 3, 58 inter calamos errantia -a (NEMES. ecl. 2, 39). SIL. 4, 174 sonus ... flexa pererravit mutis iam cornua -is. NEMES. ecl. 1, 58 calamos aptare -is. LACT. opif. 15, 2 cum in ... cicutam -o ... subiectam demittimus spiritum. CLAVD. carm. min. 25, 36 avenas ... -is ... relegens.

2 *in univ.*: a *strictius*: PLAVT. Amph. 444 tam consimilist atque ego; ... oculi, nasum vel -a, ...: totus. Merc. 310 seca digi-

[*Flury*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tum vel aurem vel tu nassum vel -um. Most. 1118 cum digitis, auribus, oculis, -is. Ter. Ad. 559 vide ut discidit -um *mihi*. CIL I^2 2520 (*tab. defix.*) Proserpina Salvia, do tibi nares, -a *eqs.* (-a *ter, semel* -as. *in execratione ut*: X 8249, 8 bucas la⟨bra, ve⟩rba *eqs.*). Moret. 33 *Afra* -o . . . tumens (*cf.* Mart. 6, 39, 8 turgidis -is . . . est imago . . . palaestritae). Ov. met. 8, 802 (*de Fame*) pallor in ore, -a incana situ. Pavl. Fest. p. 43 (*v. s.* chilo). Cels. 5, 26, 23^F aliquid ex eminentibus, quales aures vel -a sunt. 7, 12, 6 -a . . . saepe finduntur. *al.* Sen. dial. 3, 1, 4 -a quatiuntur *iratis*. 3, 19, 3 (*signum iracundiae*) -a mordere (*cf. p. 810, 45*). epist. 11, 2 quibusdam tremunt genua dicturis, quorundam . . . -a concurrunt. Mela 3, 91 sunt . . . alii *populi* -is . . . cohaerentibus. Petron. 52, 5 demisso -o ⟨ora⟩re (Amm. 25, 4, 22 inferiore. *cf.* Petron. 69, 4 succinente Habinna et inferius -um manu deprimente). 102, 15. Plin. nat. 6, 187 alias *gentes* superiore -o orbas. 24, 14 in gingivarum -orumque vitiis (Ps. Apvl. herb. 88 l. 16). 28, 188 (*v. p. 776, 56*). 30, 27 linguae ulcera et -orum (34, 115). *al.* Mart. 1, 83, 1 os et -a tibi lingit . . . catellus (*aliter* Don. Ter. Phorm. 315 haec -a lingens ut ebrius . . . pronuntiavit. *cf. p. 809, 76*). 4, 42, 10 rubeant aemula -a rosis (*cf.* Clavd. 10, 265). 10, 22, 2 alba . . . pictus sana -a cerussa (*cf.* 11, 98, 6 -a . . . delibuta cerato). Qvint. inst. 11, 3, 80 naribus -isque non fere quicquam decenter ostendimus, tametsi derisus iis, contemptus, fastidium significari solet (*cf. p. 810, 4*). Ps. Qvint. decl. 12, 13 nudos -is trementibus dentes *fame morientium* (*v. et p. 810, 17*). Ivv. 6, 623 longa manantia -a saliva. 10, 67. Lact. opif. 10, 18 dentes . . . -orum tegminibus honestavit *deus* . . .; (19) -a ipsa quae quasi antea cohaerebant quam decenter interscidit! quorum superius . . . lacuna quadam levi quasi valle signavit, inferius . . . foras molliter explicavit. *et saepius.* **b** *latius de partibus supra necnon infra os sitis, quae barba tectae sunt*: Caes. Gall. 5, 14, 3 *Britanni sunt* omni parte corporis rasa praeter caput et -um superius (Plin. nat. 6, 162 barba abraditur praeterquam in s. -o). Sen. epist. 114, 21 qui -a pressius tondent et adradunt. Petron. 75, 10 ut celerius rostrum barbatum haberem, -a de lucerna ungebam. Mart. 9, 27, 5 purgent . . . cana -a volsellae. 10, 42, 6 impressi quotiens tibi basia . . ., barbatus -is . . . fio tuis (*cf.* 11, 39, 4 queritur -is puncta puella meis. *v. et p. 809, 74*).

B *animalium* (*non legitur de rostris avium, cf.* Plin. *p. 809, 55 et v. p. 776, 82*): Lvcil. 1299 similem habent -a lactucam asino carduos comedente (*cf. Otto, Sprichw. p. 182 sq. et Marx ad l.*). Varro rust. 2, 2, 16 -a agni *ad mammam non accedentis* unguere buturo . . . et olfacere -a lacte (*cf.* Colvm. 7, 5, 19 in -o superiore *ovis* vena solvenda est. 7, 5, 21 os atque -a *agni vel haedi*. Ivv. 3, 294 elixi vervecis -a comedit). 2, 5, 7 ut sint . . . pecudes . . . apertis naribus, -is subnigris *eqs.* (*de bove ut* Colvm. 6, 1, 3 parandi sunt boves . . . -is nigris. 6, 9, 1). 2, 9, 3 *canes* debent esse . . . -is subnigris aut rubicundis neque resimis superioribus nec pendulis subtus (2, 9, 4 quos *dentes* habeant -o tectos). Plin. nat. 8, 39 -um ei *achli* superius praegrande. 9, 64 *mulli* barba gemina insigniuntur inferiori -o. 11, 84 -a utraque *lacertarum* morsu adprehendentes *araneae*. 11, 173 (*de rana*) inferiore -o demisso . . . ululatus eliditur. Itala *p. 776, 76*. Pelagon. 1 (*cf.* Veg. mulom. 3, 5, 4) ut annos *equi* in -is comprehendas (33 *v. p. 776, 79*. 267 [*cf.* Veg. mulom. 2, 111, 1] gravia. 409 prava et dissoluta. *cf.* Chiron 995 *de iumentis*). *dub. p. 776, 77.*

II *significatur quilibet margo* (*cf. p. 809, 56*): **A** *rerum inanimarum*: **1** *variorum vasorum* (*sing. vel plur.; transfertur ad sidus l. 70*): Cato agr. 22, 1 librator uti statuatur pariter ab -is *mortarii olearii* (135, 6 inter miliarium et -um p. II digitos II, -a crassa digit. V *eqs.* 135, 7). 107, 1 quo -a doliorum circumlinas (107, 2. Colvm. 12, 30, 2 -a vel fauces. *cf.* 12, 18, 6). Caes. Gall. 6, 28, 6 *uri cornua* ab -is argento circumcludunt atque . . . pro poculis utuntur. Vitr. 8, 3, 3 aeneum vas non in summis -is plenum (9 praef. 11 vas amplum ad s. -a implevit. Colvm. 12, 7, 3 usque in s. -um fideliae. 12, 45, 3 *ollae*. 12, 49, 4 amphorae [12, 49, 6]. Svlp. Sev. dial. 3, 3, 4). 9 praef. 11 ut . . . ad -a aequaretur *aqua*. 9, 8, 12 maioris . . . tympani -um (*ibid. iterum*). 10, 8, 2 taxilli . . . librant spatium imum ima (*Rose*, una *codd.*) inter -a pnigeos et arae fundum. Pavl. Fest. p. 113 infra -um paterae. Cels. 7, 15, 2 *fistula* recurvatis in exteriorem partem -is. Colvm. 12, 23, 2 aut -is vasorum aut lateribus. Plin. nat. 36, 184 apricantur aliae *columbae* . . . in canthari -o. Arnob. nat. 1, 21 sub ipsius poculi (*Reifferscheid*, potu *codd.*) -is (Cael. Avr. acut. 2, 32, 170). Hyg. astr. 3, 39 Crater . . . habet in -is stellas III. Pavl. Nol. epist. 23, 7. Macr. somn. 1, 20, 28 (*de solario*) primam curvi -i *vasis* eminentiam. Anon. med. ed. Piechotta 183. Clavd. Mam. anim. 1, 21 p. 73, 6 unda . . . in angustos tubulorum meatus vi compulsa -um (*var. ll.* -o, -orum) tenus supra summum putei expressa prolabitur. Cassiod. Ios. antiq. 12, 79 usque ad -um *crateris* (*gr.* χείλους. *cf.* 12, 80). Oribas. syn. 4, 40, 5 *v. p. 763, 81.* *in imag.*: Arnob. ad Greg. 15 p. 410, 11 cur mihi huius venenosi -a poculi divinae pietatis melle circumlinis? (*cf. p. 810, 57*). **2** *fluminis, fossae sim.*: Sisenna hist. 103 in -o summo fluminis (Caes. Gall. 7, 72, 1 ut eius *fossae* solum tantundem pateret, quantum summa [-mae *var. l.*] fossae -a distabant. Vitr. 8, 5, 2 [*de regula*] si aequaliter aqua canalis s. -a [*recc.*, libra *GH*] tanget, scietur esse libratum. 8, 5, 3). Liv. 37, 37, 11 extra . . . vallum fossae circumdedit, interiore -o murum . . . obiecit. Plin. nat. 17, 168 *loca* clivosa altiores scrobes poscunt, praeterea pulvinatis a devexitate -is. 31, 28 herba in -is fontis viret. Pallad. 9, 8, 5 supra fossae -a (*cf. Vitr. 8, 1, 4* summa fossura) crates facta. Amm. 20, 7, 2 prope -a ipsa fossarum venit audentius. **3** *alia*: Vitr. 6, 1, 5 ab -o *terrae* quod est in regione septentrionali, linea traiecta ad id quod est supra meridianum axem. Petron. 102, 8 ego vos in duas iam pelles coniciam . . ., apertis scilicet aliquatenus -is, quibus . . . spiritum recipere possitis. Plin. nat. 21, 23 *lilium* resupinis per ambitum -is (22, 92 *boletorum* noscuntur venena . . . pallido p. a. -o). Non. p. 449, 13 *labrusca* in saepibus et in -is agrorum et in terminis nascitur.

B *partium corporis*: **1** *vulnerum* (*cf.* labratura): Gratt. 358 pur⟨a⟩ . . . circum -a sequi tenuique includere filo (*cf. 355* per ulceris ora). Plin. nat. 26, 141 *plantago* crassa ulcerum -a purgat (30, 118 duriora). Chiron 645 (*v. p. 809, 28*). Oribas. syn. 7, 1, 2 Aa p. 130 si -us vulneris in alia parte fuerit resupinatus (La -um qui resupinatum fuerit in plaga). **2** *cunni*: Soran. p. 9, 4 cuius *cunni* foris -a (*var. l.* labia) graece pterigomata dicuntur, latine pinnacula dicta sunt.

epitheta notabiliora (*cf.* labea, 1. labium): prima *p. 810, 14. 53. 75*, primora *p. 810, 11. 49*, summa *p. 810, 13. 55. 811, 60. 78* (*cf. p. 810, 37*).
deriv.: 1. labellum, labrare, labratum, labratura, labratus, labrosus.
compos.: bilabrum.

2. lābrum, -ī *n.* [*contractum e* lavabrum. *L.*] *de orig.*: Mar. Victorin. gramm. VI 9, 20 nos . . . non ut antiqui, hacetenus et hocedie . . . et pro lavabro potius -um. Isid. orig. 20, 6, 8 -um vocatum eo, quod in eo labationem fieri solitum est infantium. *acc.* -as Itala *infra l. 68. cf.* 1. labrum. *de notione*: Char. gramm. p. 458, 3 B. -um λουτήρ (Exc. Bob. gramm. I 553, 38 Hesych. in iev. 8, 11 p. 878^D Gloss.). Gloss. λεκάνη. pila, urna in qua mortui ponuntur. *legitur inde a* Catone, Cic., Verg. [*confund. c.* labium *in codd. Vulg., v. l. 64. 66 sq. dub. trad.*: Amm. 17, 4, 6 (delubra *Cornelissen*).]

1 *proprie significatur vas*: **a** *aquarium*: **α** *generatim*: Cato agr. 10, 4 (*inter instrumenta oleti, cf. infra l. 5*) -um eluacrum I, solium I, -a aquaria II (11, 3). Verg. Aen. 8, 22 aquae tremulum -is . . . lumen aenis sole repercussum ([*ex Apoll. Rhod. 3, 757 sq.* ἠὲ λέβητι ἠέ . . . ἐν γαυλῷ]. Sol. 27, 37 [*Plin. nat. 37, 165* vas aquae. *inde* Prisc. periheg. 256 Isid. orig. 16, 7, 12]. *cf.* Mar. Victor aleth. 2, 265). 12, 417 fusum -is splendentibus amnem. Liv. 37, 3, 7 marmorea duo -a ante fornicem posuit *Scipio*. Vitr. 10, 4, 2 *tympanum aquam* reddit per columbaria . . . supposito -o ligneo habente una secum coniunctum canalem. Cypr. Gall. num. 55 vates undam de fonte capessat fictilibus -is (*Vulg. num. 5, 17* vase). Cael. Avr. chron. 4, 2, 12 aqua ex -is, quibus candens tingitur ab operantibus ferrum. *addiderimus* Pass. Montan. 8, 3 sedens super -um aquarum (*var. l.* aquarium; '*marginem*' *intellegit Diehl in schedis*). **β** *specialia*: *in balineis* (*v. Daremb.-S. III 881. Marquardt-Mau 287*): Cic. fam. 14, 20 -um si in balineo non est, ut sit. Vitr. 5, 10, 4 praeter scholam -i et alvei; -um utique sub lumine faciundum videtur *eqs.* Petron. 73, 4 convivae circa -um manibus nexis currebant. Stat. silv. 1, 5, 49 unda argento . . . cadit -isque nitentibus instat. Lex met. Vipasc. 22 aquam . . . in -um . . . profluentem recte praestare debeto. CIL IX 3677 -um aen⟨eum cum⟩ foculo. X 817 (*a. 3/4; inscriptio vasis in caldario thermarum reperti*) -um . . . f(aciundum) c(urarunt). XIV 2119 -um ⟨ae⟩neum cum salientibus, rostris navalibus tr⟨ibu⟩s posuerunt. *in fontibus*: Alf. dig. 8, 5, 17, 1 in qua *silva* -a et lenes ⟨et⟩ cucumellas positas haberet. Plin. epist. 5, 6, 20 marmoreo -o aqua exundat circumiectasque platanos . . . adspergine fovet. Vlp. dig. 19, 1, 15 lines et -a, salientes; fistulae quoque . . . aedium sunt. *fortasse huc pertinent* CIL VI 9112 item porticu(m) cum mensis, item -um efficax. VIII 23991, 10 (*a. 233*) fistula plumbea . . . ad -um lapideum aqua u(t) saliret. *in templis vel sepulcris* (*v. Daremb.-S. I 894. III 882; in* Itala *redditur gr.* λουτήρ): CIL VI 10237, 5 (*a. 16*) quaest(ores) . . . -um cum fulmentis marmor(eis) . . . posuerunt. XIII 919 (*s. I?*) tutela Aug(ustae), Vssubio (*i. genio loci*) -um Silvinus . . . dat. Inscr. Howald-Meyer, Die röm. Schweiz p. 209 n. 58 (*ante a. 185, ut vid.*) I(ovi) . . . Carantinus . . . -um vetustate co⟨nl⟩abs(um) de suo restituit. Itala exod. 30, 18 (Lugd.) facies -um aereum et bassem illius aeream ad lavandum (*Vulg.* labium [*var. l.* -um, *an recte? cf.* 2. labium]. *cf.* Ps. Philo antiq. 13, 1). 30, 28 (Lugd.; *Vulg. aliter*). 31, 9 (Lugd.; *Vulg. ut l. 64*). 38, 26 (Lugd. = Vvlg. 38, 8 [labium *unus e recc. ut etiam* 35, 16. *al.*]). 38, 27 (Lugd.; *Vulg. aliter*). II par. 4, 6 (cod. 91) -as X (*Complut. c. Vulg.* concas). Vvlg. exod. 35, 16. 39, 39. 40, 7 -um inter altare et tabernaculum *pones*, quod implebis aqua. 40, 11. 40, 28. lev. 8, 11 (*Itala Lugd.* lavacrum). Ps. Ascon. div. in Caec. p. 187, 28 alii delubra dicunt ea templa in quibus sunt -a corporum abluendorum (*infra*: lebetes). Rvfin. Orig. in exod. 13, 3 p. 273, 11 aes, de quo anuli et -um et . . . bases factae sunt.

b *ad res condendas, miscendas sim. destinatum*: **α** *vario usu*: Cato agr. 11, 3 (*de vineae institutione*) solium I, -um lupinarium I, serias X (*suppletur* 10, 4). 135, 1 Romae dolia, -a *emantur*. 154 -um culleare illae rei (*sc. vino admetiundo*) facito. Verg. georg. 2, 6 spumat plenis vindemia -is (*inde* Ennod. carm. 1, 9, 138). Pavl. Fest. p. 57 cum clavi et lapides in -um aeneum coicerentur. Colvm. 12, 15, 3 in -a fictilia vel lapidea congerant eas *ficos*. 12, 22, 1 *condimentum musti comparans* picis liquidae . . . metretam adde in -um aut in alveum. 12, 22, 2. 12, 44, 1 (*antea bis* labellum). Origo Rom. chron. I p. 147, 24 ebibit -um plenum. **β** *adhibetur in cella olearia ad oleum eliquandum* (*v. Blümner, Technol. I^2 354 sq.*): Cato agr. 10, 4 (*inter instru-*

[*Flury*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

menta oleti, cf. p. 812, 30 et 2. labellum) dolia olearia c, -a XII. 13, 2 in cellam oleariam haec opus sunt: dolia olearia, opercula, -a olearia XIIII *eqs.* 66, 2 (*inde* PLIN. nat. 15, 22) oleum in -um primum indito, inde in alterum dolium indito; de iis -is fraces amurcamque semper subtrahito (*post* alterum *lacunam statuit Hörle, BphW. 50, 1930, 1103 coll.* COLVM. 12, 52, 11; *an* dolium *glossa pro* -um *in textum irrepsit?*). COLVM. 12, 52, 10 quod ... primum defluxerit in rotundum -um (nam id melius est quam plumbeum quadratum vel structile gemellar), protinus capulator depleat et in fictilia -a ... defundat. 12, 52, 11 sint ... in cella olearia tres -orum ordines, ut unus primae notae ... oleum recipiat, alter secundae, tertius tertiae *eqs.* 12, 52, 12. 12, 54, 2 diligenter seorsum in nova -a transferat *oleum*, quousque eliquet.

c *i. q. sarcophagus* (*cf. p. 812, 26*): AMBR. epist. 53, 4 est hic porphyreticum -um pulcherrimum et in usus huiusmodi aptissimum; nam et Maximianus ... ita humatus est. PASS. Thom. p. 141, 15 in -o purpureo poni *fratrem regis.*

2 *metonymice i. q. lavatio*, *λουτρά*: Ov. epist. 20 (21), 178 (180) imprudens vultus ad tua -a tuli *sc. Dianae* (fast. 4, 761 Ib. 479).

3 *nomen floris* (*v. André, Lex. des termes de botan. 175*): **a** *i. q. dipsacos* (*cf. Diosc. 3, 11* dipsacos ... contracta folia habens, unde plubia ... in se folia ipsa retinent, unde et ipsum nomen accepit): PLIN. nat. 25, 171 (*cf.* 1, 25, 108) -um Venerium (venenarium *codd.*) vocant in flumine nascentem. 30, 24 in herba Veneris -o appellata (SER. SAMM. 999. PS. APVL. herb. 25 l. 17 profetae Afroditis lutron, ... Itali -um V. [PS. DIOSC. Vind. 3, 11 p. 18, 8 *οἱ δὲ Ἀφροδίτης λουτρόν, Ῥωμαῖοι λάβρουμ Βένερις*]). **b** *i. q. dictamnus*: PS. APVL. herb. 62 l. 20 nomina herbae *diptamni*: ... alii dipsacos, Romani -um Veneris.

deriv.: 2. labellum. *cf.* 2. labium. *Flury.*

[3. labrum *falso trad.* PLIN. nat. 32, 152 *pro* melanurum, *v. vol. VIII 613, 44.*]

labrusca, -ae *f.* *orig. inc.; derivatur ab* 1. labrum: NON. p. 449, 11 -am genus esse erraticae vitis volunt, quod in saepibus et in labris agrorum et in terminis nascatur (*affertur* VERG.). SERV. ecl. 5, 7 quia in terrae marginibus nascitur. auct. *addit*: vel quod sapore acerbo labra laedat (*cf.* HIER. in Os. 10, 9 p. 907^c amaro gustu vescentium ora torquentem. PHILARG. Verg. ecl. 5, 7 quod feratur [*an* infestatur?] -a labris in bibendo). *scrib.* lamb-: GLOSS. III 542, 20 IV 532, 1 *et in codd. rec.* VERG., COLVM., ZENON., VEN. FORT. -bruc-: GREG. TVR. *genus fem. testatur* NON. p. 211, 23 (*affertur* VERG.) labr- *producitur apud poetas dactyl. et in thesi et in arsi, cf. p. 814, 7.* [*1) a* lab-: *val.* lăurușcă, rourușcă, lărăușcă; *tusc.* abròsco, abròstolo, abròstano *etc.; sard. centr.* agrústu, argústu (?). *2) a* lamb-: *tusc., march.* lambrusca, *pedem.* lanbrosca, *langob.* lãmbrüska, *venet.* ambrusca, *rom.* ciambrusco; *francog.* lambruche, *dial. occ.* lambreuche, lambrunche, rambrunche, *centr.* lambrunche, lambreuche, rambreuche, embrinches, *burg.* lambroche, *comit.* lambruche; *francoprov.* lambrochi *etc.; prov. vet.* lambrusca, *delph.* lābrütso, *prov., langued.* lambrusco, *lemov.* lombrustso; *vasc.* lambrusque; *cat.* llambrusca. *cf. M.-L. 4814. Battisti-Alessio I 14. III 2155. Wagner I 62. Wartburg V 108 sq. G.*] [*falsa varia lectio p. 814, 8.*]

nomen vitis, maxime silvestris (*describitur* PLIN. nat. 23, 19, *v. l. 62. distinguuntur species* alba, nigra *l. 60. 61. iuxta ponitur* uva *l. 57,* vitis *l. 59. 60. in imag. pro re peiore l. 69. 72. 74. 81. 83. p. 814, 3.* GLOSS. ἀγριάμπελος. ἀναδενδράς. χαμαιδάφνη. uva silvatica. vitis silvestris, agrestis): VERG. ecl. 5, 7 antrum silvestris raris sparsit -a racemis (PLIN. nat. 16, 154 *smilax* fert racemos -ae modo). COLVM. 8, 5, 23 uva -a de vepribus immatura lecta, quae ... obicitur esurientibus *avibus.* PLIN. nat. 12, 48 amomi uva in usu est ⟨ex⟩ Indica vite -a. 12, 132 *oenanthe est* vitis -ae uva (*cf.* 12, 133 omnis *oenanthe* ex alba -a praestantior quam e nigra [PS. DIOSC. herb. fem. 26 ISID. orig. 17, 9, 91]. 23, 19 -a ... oenanthen fert ..., quae [*sc.* -a] a Graecis ampelos agria appellata ... fert uvas rubentes ...; hanc potius crediderim esse, quam vulgus uvam taminiam vocat *eqs.*). 14, 37 huius *vitis conseminiae* folia sicuti -ae, priusquam decidant, sanguineo colore mutantur. 14, 98 *vinum ficticium* fit e -a, hoc est vite silvestri. *ibid.* radix -ae, acini coria perficiunt. 16, 208 vitis e silvestribus, alia quam -a. 17, 213 *vitis* degenerat in -am. 23, 17 *astaphis agria est* foliis -ae. VVLG. Is. 5, 2 (*cf.* 4) exspectavit, ut faceret uvas et fecit -as ([*cf.* HIER. in Is. *l. c.*: pro -is ... in Hebraeo scriptum est busim, quod ... LXX et Theodotio spinas *interpretati sunt eqs.*]. *loco utuntur item allegorice* ZENO 2, 27, 1. 2, 28 HIER. in Am. 2, 5 p. 1046^D). 17, 11 in die plantationis tuae -a (*hebr. aliter. cf.* HIER. in Is. *l. c.*: quia germen alienum blasphemiae contra Iesum seminasti ..., ideo non vindemiabis uvam, sed -am). AVG. c. Iulian. 6, 7, 17 in quandam, si dici potest, similem dissimilitudinem, sicuti viti est -a dissimilis, quae tamen de semine vitis gignitur. MACR. Sat. 3, 20, 7 *inter uvarum genera.* ANTIDOT. Brux. 18 sucus -ae (*bis*). EVSTATH. Basil. hex. 5, 6, 9 *e sarmentis radicis vineae* primo germen oritur, quod fit -a, post hoc uva (*Migne gr. 92, 108^B ὁ βλαστός, οἱ ἕλικες, ὁ ὄμφαξ, οἱ βότρυες*). SEDVL. carm. pasch. 1, 45 (*ad paganos, qui sua legunt Christianis postpositis*) -am placidis quid adhuc praeponitis uvis? (op. pasch. 1, 1 p. 178, 5 -am bonae viti praeponitis. *ad imag. cf. Verg. ecl. 5, 16 sq.*). CHRYSOST. hom. III 874^A *apostoli sunt* vinitores, quoniam -as eradicaverunt et semina pietatis plantaverunt (*Migne gr. 52, 804 ἀκάνθας*). GREG. TVR. glor. conf. 18 p. 757, 26 mons ... rubis vitibusque repletus agrestibus et tanta densitate -ae contextus, ut vix aliquis intro possit inrumpere. VEN. FORT. carm. 5, 2, 39 *episcopus* ex agro domini -am excidit inertem, atque racemus adest, quo fuit ante frutex.

deriv.: labruscum.

labruscum, -ī *n.* *a* labrusca. *fructus labruscae*: CVLEX 53 densa ... virgultis avide -a petuntur *a capellis.* FVLG. myth. praef. p. 6, 13 nexili desmate meandrico gramini -a coibant (coibat *var. l.*).

labs- *v.* laps-.

laburnum, -ī *n.* *orig. inc., cf.* alburnus (-um) *et* viburnum. [*1) tusc.* avorno, -io, *langob.* avorniel, *calabr. sept.* livurnu, ligurnu. *2)* (*immixta voce q. e.* alburnum): *pedem.* alburn, amborn, lanburn, *ligur.* amburnu, *march.* aliforno, -io (?); *francog. vet.* auborc, *francog.* aubour, *comit.* abœû, obor; *francoprov.* abor, âbœur; *prov. vet.* alborn, *delph.* ouburk, *prov.* bur, alburn, arburn. *cf. M.-L. 4815. Battisti-Alessio I 380. Wartburg V 109. G.*]

nomen arboris: PLIN. nat. 16, 76 aquas odere cupressi, ... -um. 17, 174 pedamenta optuma ... pali e iunipero, cupresso, -o (*coni. Barbarus, edd.*; lauru *dubitanter Mayhoff in app. crit.*; alburno *trad.*).

Sζζ' **labus** unc. XI METROL. p. 127, 14. *obscurum vel corruptum, exspectatur vox q. e.* deunx. *cf. ceteras huius mensurae formas non minus miras* dabum (*q. v.*) *et* iabus *Victor. metrol. p. 87, 12.*

labyrinthēus, -a, -um. *a* labyrinthus, *quasi* *λαβυρίνθειος. *scrib. in codd. etiam* -ber-, -bor-. *i. q. ad labyrinthum pertinens*: CATVLL. 64, 114 -is e flexibus egredientem *Theseum.* MART. CAP. 6, 579 Daedalus. SEDVL. carm. pasch. 1, 43 (*ad paganos Christianae veritatis expertes*) -o, Thesidae, erratis in antro (*cf.* op. pasch. 1, 1 p. 178, 2 -os ... circumitis anfractus). ENNOD. carm. 1, 1, 31 p. 508 -os ... recessus *Daedali.*

labyrinthicus, -a, -um. *a* labyrinthus, *quasi* *λαβυρινθικός. *scrib. in multis codd.* -ber-. *i. q. ad labyrinthum pertinens*: SIDON. epist. 4, 11, 2 quaestionum insolubilitate -a. 9, 13, 5 vers. 91 opus ... bimetra quod arte texens iter asperum viasque -as cucurrit.

labyrinthius, -a, -um. *a* labyrinthus. *i. q. ad labyrinthum pertinens*: HIER. in Zach. lib. 2 praef. -os patimur errores *textum explicantes.*

[x]**labyrinthus,** -ī *m. et* -um, -ī *n.*, *λαβύρινθος. scrib. saepe in codd.* -bir-, -ber-, *hic illic* -bor- (*subaudita fortasse voce q. e.* 2. labor, *cf. Verg. Aen. 6, 27*) *necnon* -rynt(h)-, -rent-. *neutr.* -um: VARRO *et* GLOSS. IV 103 app. crit. ad l. 26 (*seq.* aedificium). *inde a* VARRONE, VERG. (*cf. Catull.* labyrintheus).

1 *proprie de aedificiis* (*enumerantur quattuor a* PLIN. nat. 36, 84 sqq., *inde* ISID. orig. 15, 2, 36. *in comparationibus l. 47. 51. 56. 64. 65*): VARRO frg. Plin. nat. 36, 91 in qua basi *sepulcri Porsennae regis* quadrata intus -um inextricabile, quo si quis introierit, sine glomere lini exitum invenire nequeat. VERG. Aen. 5, 588 *iuvenes* pugnae ... cient simulacra ..., ut ... Creta fertur -us in alta parietibus textum caecis iter ancipitemque mille viis habuisse dolum (*de Cretensi ut*: CIL IV 2331 -us [*c. effigie*], hic habitat Minotaurus. PAVL. FEST. p. 149 Minotauri effigies inter signa militaria est, quod non minus occulta esse debent consilia ducum quam fuit domicilium eius, -us [*sim.* VEG. mil. 3, 6 p. 76, 12]. PLIN. nat. 36, 85. IVV. 1, 53 mugitum -i. HYG. astr. 2, 5 p. 39, 6 AVG. civ. 18, 13 p. 272, 10 D. SIDON. carm. 11, 66. *et al. cf.* GLOSS.). SEN. epist. 44, 7 quo plus operae impenderunt *homines falsa ratione beatam vitam petentes*, hoc se magis impediunt et feruntur retro, quod evenit in -o properantibus: ipsa illos velocitas implicat. MELA 1, 56 (*sec. Herodot. 2, 148*) Psammetici opus -us, domos mille et regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus (*de Aegyptio ut*: PLIN. nat. 5, 61. 36, 76. 84. 88. 37, 75 SPART. Sept. Sev. 17, 4). PLIN. nat. 34, 83 Theodorus, qui -um fecit Sami, ipse se ex aere fudit (*si post* S. *interpungitur, de Heraeo dici intelligitur, si ante, de Lemnio, ni fallimur*). 36, 86 *post Aegyptium et Cretensem* tertius in Lemno (*describitur* 36, 90), quartus in Italia (*cf. l. 45*). NON. p. 140, 2 Maeander est picturae genus, adsimili opere -orum. VINDIC. epit. alt. 24 p. 477, 13 intestina flexuosa ... fiuntque velut quondam -us. 2 *translate de rebus difficilibus intellectu* (*cf. l. 43. excusatur audacia l. 70. textui appingitur l. 74, cf. l. 49*): AMBR. in psalm. 118 serm. 8, 31, 2 erroris -os ... incurrunt (PRVD. apoth. 203 anceps -us et error circumflexus). HIER. in Ezech. lib. 14 praef. scripturarum ingressus oceanum et mysteriorum dei, ut sic loquar, -um, de quo scriptum est (*psalm. 17, 12*) 'posuit tenebras *eqs.*'. c. Ioh. 14 post laciniosae disputationis -os. AVG. c. acad. 3, 4, 7 dum ad ... disciplinarum ... circulum revocare vos cupio, metuo, ne vobis -us fiat. MACR. Sat. 7, 5, 2 his loquendi -is impares. CONC.^S I 5 p. 81, 42 ad cuius *tractatus Nestoriani* loca pervidenda ... signa -orum apposita lector inveniet. PROSP. carm. de ingrat. 600 -o fallitur *voluntas* ambages dubiarum ingressa viarum. SIDON. epist. 2, 5, 1 inextricabilem -um negotii multiplicis incurrit (BOETH. cons. 3, 12, 30 W. i. -um rationibus texens. *cf. l. 45*). ENNOD. opusc. 2, 54 p. 304, 15 -i huius *orti ob convocationem synodi* ... sinuosos ... anfractus. CASSIOD. hist. 5, 37, 8 -um expositionum *fidei* (*Socr. 2, 41 τὸν λαβύρινθον τῶν ἐκθέσεων*).

deriv.: labyrintheus, labyrinthicus, labyrinthius. *B.*

[x]**lac** (lāc ?), lactis *n.* [*cognatum c. gr.* γάλα, γάλακτ-ος, γλάγος *sim. Sch.*] *de origine*: CASSIOD. in psalm. 118, 70 -c dictum est

[Heine]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

a liquore, quod de interna substantia naturali potius liquore decurrat; a enim in i convertitur *eqs.* ISID. orig. 11, 1, 77 -c vim nominis a colore trahit, quod sit albus liquor, λευκός enim graece album dicunt (*sim.* 20, 2, 34 a graeco sermone derivatum est pro candore *eqs.*). *de quantitate*: a *in nom., acc. sg. longam testatur* (*vel postulat*) SERV. gramm. IV 452, 5. *rem in medio relinquunt* MART. CAP. 3, 279 FIN. metr. gramm. VI 234, 4. *in arsi ante vocalem pro longa est* CARM. de resurr. 234, *ante consonantes* VERG. ecl. 2, 22 (-ct *var. l.*). OV. met. 13, 829 fast. 4, 780. VEN. FORT. carm. 11, 22a, 2 (*ante* h). lăc lāctis *testari vid.* PRISC. gramm. II 326, 24. *de formis*: *nom., acc.*-ct, -cte, -ctem, -ctis: *in doctrina gramm.*: POMP. gramm. V 199, 10sqq. (*cf.* COMMENT. in Don. gramm. V 326, 25sqq.) multi dicunt (inquirunt *Wilmanns*), utrum -c dicamus an -ct; et revera si quaeras, hoc rite facit nec aliud, nam si dixeris -c, erit genetivus lacis, quem ad modum allec allecis; lectum est hoc saepius, praecipue apud VARRONEM, ille dicit '-c non debemus dicere, sed -ct'. sed dixit CAESAR contra ipsum rem valentissimam, nullum nomen duabus mutis terminari . . .; superest, ut sequamur regulam PLAVTI, -cte ut dicamus (*affertur* Bacch. 6) . . .; scire autem debes, quod hodie illud sequimur, quod dixit Vergilius, -c, et remansit illa consuetudo (*cf.* DIOM. gramm. I 303, 6 *in* t *terminatur* caput *tantum*; sunt qui addunt c, ut lac, quod Varro . . . exterminat). DIFF. Suet. p. 310, 14 (*e Remmio Palaem.*) -c et -ct non recte dicimus, quia nullum nomen in c littera desinit . . . nec in t littera aliquod nomen finitur, ergo, quod superest, dicimus -cte. CAPER gramm. VII 95, 13sqq. *per* t *scribendum* monoptoton, ut -ct; licet quidam negent illud nomen muta posse finiri et ideo dicant -cte esse dicendum, non -c aut -ct (*hunc locum respicit* PRISC. gramm. II 212, 5 *afferens* PLAVT. Men. 1089). *sim.* SACERD. gramm. VI 471, 24sqq. (*cf.* PROB. cath. gramm. IV 7, 4sqq.). NON. p. 483, 1 (*in cap. q. e.* de mutata declinatione) -cte, nominativo casu, ab eo quod est -c (*afferuntur* ENN., HEMINA, CAECIL., VARRO Men. 26 [*v. l. 43*]). AVSON. 349, 13 p. 168 P. vox solita . . ., -c, cur condemnatur, ratio magis ut faciat -ct? CHAR. gramm. p. 25, 8 B. sale *dicendum est* . . . ut mare et -cte. p. 129, 17sqq. -is nominativum alii volunt -c, alii -ct, alii -cte ĕ postrema; . . . eruditiores adiunxerunt t . . ., sed his occurrit, quod nullum omnino nomen duabus mutis litteris finiatur; ergo -cte sine vitio dicemus, nam et CATO sic dixit (*l. 47*) . . ., sed et VALGIVS et VERRIVS et TROGVS de animalibus [heres] -cte dicunt; at consuetudo tamen aliud sequitur. MART. CAP. 3, 307 quidam, cum -c dicunt, adiciunt t propter quod facit -ctis, sed Vergilius (ecl. 2, 22, *quo exemplo item nititur* CLEDON. gramm. V 48, 25) '-c . . .'. *ibid.*: veteres -cte in nominativo dixerunt. *al.* *de usu*: -ct: PLAVT. Truc. 903 (*deficiente A, ante vocalem. idem coni. Lindsay* Amph. 601 Bacch. 1134 Truc. 903). VARRO Men. 26 (*ante vocalem*; -ct Non. *versum afferens bis, quamquam altero loco sub lemmate* -cte). ling. 5, 104. VERG. ecl. 2, 22 *P.* PLIN. nat. 11, 232 (-c *var. l.*). 236 *ter* (*item*). 237. 22, 116. -cte: PLAVT. Bacch. 6 Men. 1089 Mil. 240 ENN. ann. 352 CAECIL. com. 220 CATO agr. 86. 150, 1 inc. libr. frg. 7 HEMINA hist. 36. *?* VARRO Men. 26 (*v. l. 43*). rust. (*ubi -c exstat sexies*) 2, 1, 4. 2, 2, 19. 2, 8, 2. 2, 11, 1 (*restituitur*). PAVL. FEST. p. 36 FEST. p. 309. PETRON. 38, 1 (*in serm. liberti, cf. l. 71*). PLIN. nat. (*ubi -c sine var. 16ies*) 20, 67 *posteriore loco* (*priore -i var. l. probabilior*). 20, 183 (-em *var. l.*). 21, 165 (-i *codd., corr. Mayhoff*). 23, 126 (-c *var. l.*). 24, 100 (-em *var. l.*). 30, 123. GELL. 19, 8, 13 (*loq. Fronto*; -c *var. l.*). *?* APVL. met. 11, 10, 6 -e libabat (*potius abl., cf.* 3, 18, 1 [litat *var. l., sed v. quae notat Robertson ad loc.*]. *4, 22, 1. 8, 12, 4*; *c. acc. 11, 5, 5. 11, 16, 9. 11, 20, 4*). ITALA psalm. 118, 70 (Sangerm., *cf. p. 818, 43*). I Cor. 3, 2 (Ambr. patr. 4, 25, *ubi* -c *var. l., quam formam* AMBR. *ipse l. c. adhibet*). SER. SAMM. 524 (*si textus traditus probatur*). 1034. 1071. *?* ZENO 2, 43, 2 (-c *var. l. probabilior*). SCHOL. Germ. Bas. p. 104, 9. CLAVD. DON. Aen. 5, 75 p. 435, 10 (-c *var. l.*, -em *Georgii*). CHIRON 430. 957. HYG. astr. 2, 43 p. 80, 13 (-c *var. l.*). p. 80, 21 (-c, -ctem *var. ll.*). MACR. Sat. 3, 20, 5 (-i *codd., 'latet altior corruptela' Willis ad l.*). SORAN. p. 27, 4. 14 (-c *var. l.*). 34, 5. 38, 3. 42, 22 (-em *var. l.*). PLAC. med. 4, 9 rec. *β*. 14, 8 (-c *var. l. ut* 14, 9). *et saepius ibidem.* DIOSC. 2, 69 p. 209, 16. 2, 87 p. 213, 9. OROS. hist. 1, 4, 2 (-ẽ *R ante ras.*). ANTHIM. 76 (-c *var. l.*). ORIBAS. eup. 2, 1 A 46 Aa p. 434 syn. 5, 53, 5 Ab p. 91. GLOSS. III 15, 5 (*antea*: sale *ut* 87, 53). 175, 68. 184, 55. 364, 12. 470, 27 GLOSS.L III Abstr. GA 16. V Aa L 37. *acc.* -ctem (*formam a scribis errore pro* -cte *fictam esse contendit Ritschl, Opusc. phil. II 576 sqq.*; *falso trad.* PLAVT. Bacch. 1134 *deficiente A*, -c *edd.*): VITR. 7, 14, 2 (-e *abl. Rose*). PETRON. 71, 1 (*in sermone liberti*; *cf. supra l. 50*). *?* PLIN. nat. *l. 51. 52.* GELL. 12, 1, 17 APVL. met. 8, 19, 1. 8, 28, 4. 5 ITALA iud. 5, 25 (Lugd.). Is. 1, 18 (Ps. Cypr. adv. Iud. 8 p. 142, 12). Ioel 3, 18 *p. 814, 14.* CYPR. epist. 8, 1 p. 486, 10 (-c *duo dett.*). PROB. Verg. georg. 3, 1. *?* HYG. astr. *l. 61.* CHIRON 949 (*ibid.* -c). 971. 998 *p. 819, 6.* SCHOL. Germ. Bas. p. 104, 8. *et saepius (hic illic in var. lect.) ap. artium scriptores* (PS. APVL. herb., PLAC. med., DIOSC., CAEL. AVR. chron. 4, 3, 56, ORIBAS.) *et* CAES. AREL. *p. 818, 68.* CE 1280, 3 (*e schedis*). INSCR. christ. Diehl 4755, 5 GLOSS.L II Philox. LA 31. *cf.* -im ORIBAS. eup. 2, 1 A 46 Ab p. 434. *inde retrograde formatur nom. sg.* lactis: ORIBAS. eup. 1, 1, 7 p. 404. syn. 4, 5 Aa p. 8 (La -es). 4, 14, 1 Aa *et* La p. 13. 4, 22, 7 Aa *et* La p. 24. 4, 30, 5 La p. 31. 4, 40, 4 Ab p. 42. 4, 40, 5 Ab p. 43. 5, 4, 1 Aa *et* La p. 51. 5, 53, 9 Ab p. 91. *al. cf. p. 851, 42.* GLOSS. III 546, 36. 591, 27. 593, 44. 612, 42. 615, 8. 624, 67. 627, 31. *saepe scrib.* -es *ap.* ORIBAS.: eup. 2, 1 G1 La p. 472. syn. 1, 19, 8 La p. 66, 17 Mø. 3 add. Aa p. 917, 62 l, 1. 4, 2, 4 Aa p. 6. 4, 5 La p. 8. 4, 12, 5 La p. 12. 4, 17, 5 La p. 20. 4, 19, 5 Aa p. 22. 5, 3, 2 Aa *et* La p. 51. 5, 4, 8 Aa *et* La p. 51. *al.* *ceterae formae, sc. soloecae*: -us: ORIBAS. eup. 2, 1 G 4 La p. 472 GLOSS III 615, 29. -os: GLOSS. III 583, 28. -i: ORIBAS. syn. 4, 28, 9 La p. 30. *plur.* (*negant exstare* GELL. 19, 8, 13. SACERD. gramm. VI 472, 4 [*cf.* PROB. cath. gramm. IV 7, 9]. CHAR. gramm. p. 38, 25 B. *al.*): *nom., acc.* -es: VAL. CEM. hom. 5, 5 p. 708C ORIBAS. eup. 2, 1 G 3 Aa *et* La p. 472 (-is Ab). 4, 115 Aa p. 622 (-em La). syn. 1, 19 Aa p. 66, 16 Mø. 4, 2, 4 Aa (*cf.* La) p. 6. 4, 20, 3 Aa p. 23. *al.* -is: ORIBAS. syn. 4, 22, 7 Aa p. 24. 4, 41 tit. add. Ab p. 43 ANTHIM. praef. p. 3, 10 L. 70. 71. 75. 76. *abl.* -bus: ARNOB. in psalm. 47 p. 392A ORIBAS. syn. 4, 30, 5 Aa p. 33. 4, 40 tit. Ab p. 42 (*sing.* La). 7, 13, 6 Aa p. 146 (*sing.* La). *al.* ANTHIM. 76. *adhibetur plur. plerumque eodem sensu quo sing.*; *de generibus -is, quamquam, ut ubique, vertitur sing. graecus, maxime dicitur* ORIBAS. eup. 2, 1 G 3 La (*cf.* Aa) p. 472 mulierum . . . -es . . . aut equinus aut asininus . . .; omnes vero -es si sugantur *eqs.* *de generibus discrepantibus*: *masc.*: *sing.*: PLAC. med. 9, 14 rec. *α* -c. ORIBAS. eup. 4, 115 La p. 622 scrofinum -em potus in mulsa. syn. 4, 14, 1 Aa p. 13 bonus -is. 4, 24, 1 La p. 26 -es. 9, 9, 5 p. 283 -is. 9, 51, 5 La p. 376 -is. *al.* *plur.*: VAL. CEM. hom. 5, 5 p. 708C ANTHIM. 70. 71. 75. *al.* ORIBAS. syn. 4, 2, 4 La p. 6. *fem.*: *sing.*: CAEL. AVR. gyn. 1, 130 -e. ORIBAS. eup. 1, 1, 7 p. 405 -is. 4, 82, 2 p. 603 -c. syn. 2, 50 La p. 117, 9 Mø. 5, 53, 5 Ab p. 91 -e (*nom. ut ibid.* 6). *al.* *plur.*: ORIBAS. syn. 4, 2, 4 Aa p. 6. 7, 51 Aa p. 200. 9, 4, 12 Aa p. 276. 9, 40 add. Aa p. 348. *confusiones*: ORIBAS. syn. 4, 2, 4 La p. 6 -es, quod cocta. 4, 28, 9 Aa p. 30 -is aquosa . . . qui. 5, 53, 6 La p. 91 digesto -e, quae. 9, 13, 1 Aa p. 295 dandae sunt . . . -es caprunos. NOT. Tir. 109, 40 -c. GLOSS. γάλα. *v. et p. 818, 83.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CAECIL., CATONE. [*omnia vocabula Romanica pendent e* lact-: *val.* lapte; *it.* latte, *pedem.* lait, latš; *sard. centr.* látte, *mer.* latti; *raet. occ.* latš, lat, *or.* lait; *francog.* lait (*etiam in plerisque dial. francog. sept.*); *francoprov.* lę, lai; *prov. vet.* lait, lach, *delph.* latš, lats, *prov.* layt, lach, la *etc.*, *langued.* la, latš, layt, lat *etc.*, *lemov.* la; *vasc.* lęyt, lęt; *cat.* llet; *hisp.* leche; *port.* leite. [> *celt.*: *hibern.* lacht, *cambr.* llaeth, *breton.* laez.] *cf. M.-L. 4817. Battisti-Alessio III 2179. Wagner II 14. Wartburg V 110 sqq. Corominas III 61 sq. Machado II 1314 sq. G.*] [*falso trad.* -is *pro* tactis PLIN. nat. 30, 123.]

i. q. γάλα (*quae vox respondet, ubi nihil adnotatur. de plur. v. l. 6 sqq. ad rem cf. Herzog-Hauser, RE XV 1569 sqq.*): I *animantium*: A *varia exempla de natura, usu sim.*: 1 *generatim*: PLAVT. Truc. 903 opus nutrici, -ct ut habeat *infans* (*aliter, sc. de nutrientibus*: CAECIL. com. 220 quae non peperit, -e non habet. VARRO rust. 2, 1, 20 CELS. 2, 8, 41. *al.*). CATO agr. 87 facito, cum -e coquat *siligo* (*in cibis parandis ut*: CAES. civ. 3, 48, 1 *genus radicis* admixtum -e. VARRO rust. 2, 9, 10 ut . . . eum *panem* in -e des intritum. OV. fast. 4, 548 papavera . . . cum tepido -e bibenda. *al.*). inc. libr. frg. 7 atras capras -e album habere (*item de colore*: VARRO Men. 26 candidum [199]. VERG. ecl. 2, 20 nivei [OV. met. 13, 829 fast. 4, 780. *v. etiam p. 817, 28*]. PLIN. nat. 2, 230 nigro [PRVD. psych. 469 Avaritiae]. AVIEN. Arat. 993 cani, *gr. 511* πολιοῖο). VARRO Men. 2 tepido -e satur . . . porcus (*cf.* rust. 2, 2, 15 agni satulli . . . -e). 261 tam eum . . . -c *humanum* fellasse *sc. quam ipsos hospites* (*v. vol. VI 3, 3084, 42. cf.* PETRON. 71, 1 et servi homines sunt et aeque unum -em biberunt). 546 mammam -is (*ad gen. cf.* LVCR. 1, 887 ubere -is [2, 370 ubera -is *ut* TIB. 1, 3, 46. *ordine inverso* CE 1280, 3 uberis . . . -em]. *addas* VERG. ecl. 4, 21 -e . . . distenta ubera. PRIAP. 85 [Verg. 2], 11 adulta -e . . . ubera). 566 novo (VERG. ecl. 2, 22 TIB. 2, 3, 14b STAT. Theb. 2, 84 [*cf.* PLIN. nat. 18, 128 recens]). frg. NON. p. 494, 20 -c . . ., ut quidam dicunt physici, sanguinis spuma (*cf.* TERT. carn. 20 l. 44 *venis sanguinem* decoquentibus in materiam -is. MACR. Sat. 5, 11, 16 VINDIC. med. 1 GREG. M. moral. 32, 46 ISID. orig. 11, 1, 77). ling. 5, 108 -e coacto (*cf.* coagulare *vol. III 1378, 73 sqq.* coire *ibid. 1418, 72.* concrescere *vol. IV 94, 76.* gelatum *vol. VI 2, 1730, 80 sqq.* VERG. ecl. 1, 81 pressi. *sim. al.*). 9, 16 nutrix pueros ⌊a -e⌋ (*del. Spengel*) non subito avellit a consuetudine (*respicitur ablactatio ut*: VERG. ecl. 7, 15 depulsos a -e [*v. vol. V 1, 565, 3 sqq., cf. ibid. 619, 20*]. HIL. in Matth. 25, 6 decessisse de -e. VVLG. Is. 28, 9 ablactatos a -e. PRVD. perist. 10, 378 oblita -is . . . aetas). rust. 2, 4, 15 -c *suppeditare* (2, 4, 21. *cf.* 2, 4, 19 subferre. 2, 8, 2 ministerium -is . . . praebere [2, 9, 11 -is praebent facultatem]. OV. fast. 2, 422 dati . . . -is [3, 444. 5, 114. 121]. MANIL. 5, 134 pectus . . . implevit hiantis -e suo). 2, 11, 1 ovillum, caprinum, equinum, asininum bubulum (*cf.* SCRIB. LARG. 179 vaccinum. *sim. al.*). LVCR. 2, 398 mellis -isque *liquores* (MANIL. 1, 751 [*sing. ut* IVST. 23, 1, 9]. *cf.* STAT. Theb. 5, 619 imber. NEMES. cyn. 220 fluores. AVSON. 59, 2 p. 338 P. sucum [HEGES. 5, 24, 2 p. 357, 2 AVG. in psalm. 33 serm. 1, 6 l. 19. *al. cf. p. 819, 16*]). CAES. Gall. 4, 1, 8 -e atque pecore *vivunt* *Suebi* (5, 14, 2 [6, 22, 1 *victus* in -e consistit]. *cf.* CIC. Tusc. 5, 90 vescor [SALL. Iug. 89, 7 LIV. 29, 31, 9]. nat. deor. 2, 128 aluntur. COLVM. 6, 37, 8 educatus). CIC. Cato 56 villa . . . abundat . . . -e, caseo, melle. VERG. ecl. 3, 6 *mulgendo* sucus pecori et -c subducitur agnis. georg. 3, 397 salis occultum referunt in -e *saporem* (SEN. nat. 3, 21, 2 pabuli. *cf.* COLVM. 7, 8, 1 acorem concipit. 10, 124 -is gustus quae condiat herba. 12, 8, 3 dulci. *sim. al.*). *et saepe.* *cibus est modo baptizatorum*: TERT. coron. 3 l. 17

[*Heine*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-is et mellis (al. v. vol. VIII 608, 38sqq.). AMBR. obit. Valent. 75 l. 10. HIER. in Is. 55, 1/2 l. 58 vinum -cque (antea: -c, quod significat innocentiam parvulorum). in significatione officii: CIL VI 37753 monumentum fecit sibi et Eutycheti filio suo et ... Eutycheti a -e et Augendo lib(ertis). 2 in prodigiis: HEMINA hist. 36 ex Tiberi -e haurire (cf. LIV. 34, 45, 7 Nare amni -c fluxisse. IVV. 13, 70 amnis ... -is vertice torrens. aliter p. 818, 7sqq.). CIC. div. 1, 98 quondam etiam -is imber defluxit (cf. LIV. 27, 11, 5 -e pluvisse [PLIN. nat. 2, 147 -e et sanguine]). 3 in sacrificiis (incertum, an huc pertineat VALG. carm. frg. 5 tepidi mulgaria -is et sinum vini ... ponere Baccho [Bacchi trad., corr. Rutgers]. ad rem v. Usener, Kl. Schr. IV 398sqq. Wyss, Die Milch im Kultus der Griechen u. Römer, 1914. cf. p. 819, 10): CIC. carm. frg. 3 (de consul.), 14 laeto mactasti -e Latinas. VARRO rust. 2, 11, 5 sacrificari -e pro vino (opp. vinum ut: eiusdem frg. Non. p. 167, 25. PAVL. FEST. p. 296 Mercurio -e, non v. subplicabatur. PLIN. nat. 14, 88 -e, non v. libasse). VERG. ecl. 5, 67 pocula ... novo spumantia -e ... statuam Daphnidi. 7, 33 sinum -is Priapo (PRVD. c. Symm. 1, 113). georg. 1, 344 quoi Cereri tu -e favos et ... dilue Baccho (simul sacrificatur vinum ut: Aen. 5, 78 Baccho ... -e ... sanguine. LYGD. 2, 20. 5, 34 Ov. met. 7, 247. SEN. Oed. 566 sanguinem ... -is liquorem ... Bacchum. SIL. 13, 434 mella ... Bacchique et -is honorem. 16, 308. STAT. Theb. 4, 453 Bacchi latices et munera verni -is et Actaeos imbres suadumque cruorem. 6, 212 mella ... mero ... sanguinis ... -is). Aen. 3, 66 inferimus tepido spumantia cymbia -e sanguinis et sacri pateras (PRVD. apoth. 472. v. etiam l. 19. 20. 23). HOR. epist. 2, 1, 143 Silvanum -e piabant. TIB. 1, 1, 36 spargere -e Palen (STAT. Theb. 4, 545 -e ... sparsas animas. 8, 302 altaria). 2, 5, 27 -e madens ... Pan. Ov. fast. 4, 151 niveo cum -e papaver ... et ... mella (v. l. 18. 21. 22. 23. 35. vol. VIII 608, 33. APVL. met. 3, 18, 1). 4, 746 tepido -e precare Palen. PLIN. nat. praef. 11 dis -e rustici ... litant. STAT. Theb. 1, 508 -e ... perfusus ... ignis. APVL. met. 11, 10, 6 libabat (11, 16, 9). ACT. Arv. a. 240 (Dessau 9522, 19) offis coniunctis -is iocinoris facinoris ter ternis (cf. Alex. A [CIL VI 37164] 2. exemplum numeri sing. vocis q. e. lactes esse dubitanter coni. Pasoli coll. p. 851, 42). offertur a Christianis: IOH. epist. ad Sen. 12 cur in ... calicem -c mittatur et mel et Paschae sabbato cum sacrificiis offeratur. 4 in re medicinali (fusius PLIN. nat. 28, 72–75 de -e mulierum, 28, 123–130 animalium): CELS. 2, 12, 1C valetudinis genera, quibus ex -e purgatio convenit (cf. l. 42. 43). 2, 23 crassiorem ... pituitam faciunt ... ptisana, -c, bulbi. 2, 25, 1 aliena ... stomacho sunt ... defrutum, passum, -c. 3, 22, 10 in capitis doloribus ... pro veneno est. 4, 8, 2 -e ... venter solvendus (cf. 4, 27, 2 alvus ... -e purganda [4, 31, 9. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 56 helleborum mandentes caprae purgativae virtutis efficiunt -em ..., feniculum comedentes -c generant, quod visum praestet accipientibus]. SCRIB. LARG. 200 ventrem mollit). 5, 22, 9 levant -c, cremor eqs. 6, 10, 4 ad gargarizandum (SCRIB. LARG. 57 PLIN. nat. 28, 129. 30, 32). al. PLIN. nat. 28, 161 contra cantharidas remedio est. al. PLIN. epist. 5, 19, 7 curationibus accommodatissimum. FRONTO p. 92, 13 v. d. H. (= p. 99 N.) omnis medelae fovendi infantium faucibus in -e sunt sitae. PALLAD. vet. med. 32, 12 -e caprino ... medentur. PLAC. med. 9, 15 rec. α -c catuli eiciet mortuum. al. 5 in variis artibus: ad scripturam invisibilem conficiendam (cf. p. 819, 9): Ov. ars 3, 627 fallit ... oculos e -e recenti littera. AVSON. 416, 21 p. 283 P. -e incide notas eqs. ad colores parandos: VITR. 7, 14, 2 vaccinium temperantes et -em (-e Rose) miscentes purpuram faciunt elegantem. PLIN. nat. 35, 194 eadem terra Selinuntia -e diluta tectoriorum albaria interpolantur. 36, 177 tectorium ... -e et croco subactum. ad terebram perungendam: CELS. 8, 3, 3 instillare paulum rosae vel -is, quo magis lubrico circumagatur. ad maceranda semina: COLVM. 11, 3, 51. ad apes reconciliandas: PLIN. nat. 11, 58. ad lavandum corpus: PLIN. nat. 11, 238 totum corpus illo asinino -e macerabat Poppaea (IVV. 6, 468 illo -e fovetur. PLAC. med. 14, 9 rec. β). PASS. Petr. 16 p. 39, 1 S. lavit illud corpus Petri mortui -e ac vino.

B in proverbiis, argutiis, facetiis sim. (cf. Otto, Sprichw. p. 183): 1 indicat similitudinem: PLAVT. Amph. 601 neque -c -is (-i codd.) magis est simile quam ille ego similest mihi (Bacch. 6. Men. 1089 neque aqua aquae nec -cte est -is ... usquam similius. Mil. 240). 2 pro minimo cibo est: PLAVT. Bacch. 1134 quae vetulae neque -c nec lanam ullam habent. VVLG. Ezech. 25, 4 comedent hostes fruges tuas et ... bibent -c tuum. 3 indicat initium eruditionis (cf. p. 816, 52sq.): CIC. Tusc. 3, 2 in omni pravitate versamur nati, ut paene cum -e nutricis errorem suxisse videamur (PRVD. c. Symm. 1, 202 errorem c. -e. GREG. M. in euang. 19, 1 p. 1155A potum praedicationis ... c. -e carnis. moral. 29, 77 c. -e matris ... virus erroris. cf. AVG. civ. 22, 6 p. 562, 9 D. superstitione in -e quodam modo matris ebibita [conf. 3, 4, 8 nomen salvatoris ... in ipso ... -c matris. c. Iulian. 2, 10, 37 fidem in -e suxerunt]. v. et l. 79. 80). QVINT. inst. 1, 1, 21 ut corporum ... educatio a -e cunisque initium ducit, ita eqs. RVFIN. Orig. in psalm. p. 1354A inter pueros, id est in primo statim -e (in prima s. lucta coni. Bulhart in schedis nostris). PRVD. perist. 10, 685 ut ... -c parvus hausi, Christum et hausi credere. cf. p. 850, 48. ferini -is alimentum causa crudelitatis habetur: VERG. Aen. 11, 571 equae mammis et -e ferino nutribat pater Camillam (VAL. FL. 2, 157 -e f. ... durata). PROP. 2, 6, 20 tu criminis Sabinarum raptarum auctor, nutritus duro, Romule, -e lupae (4, 1, 56 PLIN. nat. 8, 61). Ov. met. 9, 615 nec ... solidum ... in pectore ferrum aut adamanta gerit nec -c bibit ille leaenae. Ib. 229 Eumenides guttura ... imbuerunt infantia -e canino ..., perbibit inde suae rabiem nutricis eqs. trist. 3, 11, 3 natus es e scopulis, eductus -e ferino, et dicam silices pectus habere tuum. 4 in fabulis sim. signum ubertatis est (cf. p. 817, 68sqq.): HOR. carm. 2, 19, 10 vini ... fontem -is et uberes ... rivos atque ... mella (sc. appropinquante Baccho ut SEN. Oed. 495). Ov. met. 1, 111 flumina iam -is, iam flumina nectaris ibant aurea aetate. ITALA exod. 3, 8 (Lugd. al., cf. VVLG.) terram Canaan fluentem -c et mel (de eadem 3, 17 [ibid. ut 13, 5. 33, 3]. rem allegorice interpretantur TERT. adv. Marc. 3, 16 p. 402, 29 ⟨in⟩ vitae aeternae possessionem. resurr. 26 p. 63, 18 Ps. ORIG. tract. 11 p. 127, 5. al.). Ioel 3, 18 (Ps.Aug. spec. 120 p. 660, 5, cf. VVLG.) colles fluent -em finita captivitate. VVLG. IV Esdr. 2, 19 fontes fluentes -c et mel erunt in regno promisso. CLAVD. 21, 85 mellis ... lacus et flumina -is erupisse solo Stilichone Serenam in matrimonium ducente. rapt. Pros. 2, 352 Acheronteos mutato gurgite fontes -e novo tumuisse Proserpina Orcum intrante. CARM. de resurr. 234 -c etiam plenis manat potabile rivis in paradiso. 5 in iunctura q. e. -c gallinaceum: v. vol. VI 2, 1684, 28sqq.

C in comparationibus et metaphoris: 1 praevalente vi corporali: a c. respectu coloris (cf. infra l. 48): ENN. ann. 352 erubuit ceu -e et purpura mixta. VARRO Men. 432 amiculam de -e et cera Tarentina ..., candidam, teneram eqs. PROP. 2, 3, 12 nec me tam facies, quamvis sit candida, cepit: ... ut ... rosae puro -e natant folia. Ov. am. 3, 5, 14 candida vacca ..., candidior, quod adhuc spumis stridentibus albet ..., -e. epist. 15 (16), 249 pectora vel puris nivibus vel -e ... candidiora (Pont. 2, 5, 37). ars 1, 292 una fuit labes tauro, cetera -is erant. GERM. 457 -is ei orbi color est ..., lacteus hic orbis ... notatur (Arat. 476 γάλα μιν καλέουσιν. AVIEN. Arat. 942 candentis speciem ... -is). PLIN. nat. 37, 162 galactitis ex uno colore -is est; eandem leucogaeam ... appellant ..., in attritu -is suco ac sapore notabilem eqs. (cf. PRISC. perieg. 452 albescit -e liquescens). PRVD. perist. 10, 700 tenerum ... tergum virginis secent, plus inde -is quam cruoris defluat. MAR. VICTOR aleth. 2, 124 candenti -e renidens ... argentum. al. b c. respectu aliarum qualitatum (cf. l. 33): LVCR. 5, 813 natura terram sucum venis cogebat fundere apertis consimilem -is, sicut nunc femina quaeque, cum peperit, dulci repletur -e (sec. Archel. frg. A 1 ἰλὺν παραπλησίαν γάλακτι. cf. Epicur. frg. 333). SCRIB. LARG. 191 dorycnion gustum ... habet -is. PLIN. nat. 15, 107 sapor pomorum quorundam peculiaris, ut in -c. 31, 37 ad viciniam -is accedens sapor aquae. ITALA psalm. 118, 70 (Veron. al. = VVLG.) coagulatum est ut -c cor eorum hominum superborum. MAXIM. eleg. 5, 37 dirigui ..., non -c sic durum permixta coagula reddunt eqs.

2 praevalente vi incorporali: a generatim: QVINT. inst. 2, 4, 5 ut teneras adhuc mentes ... mollius alant praeceptores et satiari velut quodam iucundioris disciplinae -e patiantur. ITALA Is. 1, 18 (Ps. Cypr. adv. Iud. 8 p. 142, 12) emundabit ... animas vestras super -em (gr. aliter, Vulg. peccata ... velut alba erunt). BOETH. cons. 1, 2, 2 W. nostro (i. philosophiae) quondam -e nutritus. ENNOD. epist. 7, 25, 2 p. 192, 21 de originario Symmachiani fontis -e (i. clementia) me pascere. opusc. 3, 133 p. 365, 11 (verba Theoderici regis) illos ... amplectitur -c gratiae, quos austeritas legis informat. b speciatim de doctrina Christiana (cf. RVFIN. Orig. in iud. 5, 6 p. 496, 20 [ad iud. 4, 19] -is cibus esse dicitur in scripturis sanctis prima haec moralis institutio, quae incipientibus velut parvulis datur. de Christo l. 70sqq.): TERT. scorp. 1 p. 146, 19 (ad psalm. 118, 103) si -e et melle promissio dei manat, hoc sapiunt quae illuc faciunt. ITALA I Cor. 3, 2 (cod. d al., cf. VVLG.) quasi parvolis in Christo -c vobis potum dedi et non escam solidam (cf. Hebr. 5, 12sq. inde e. g. HIER. epist. 96, 1, 2 -e infantiae derelicto eqs. RVFIN. hist. 4, 23, 8 ne ... cibo -is inhaerentes parvulorum vitam ... perducerent [gr. γαλακτώδεσιν ... λόγοις]. Orig. in num. 27, 1 p. 256, 5 cibus -is: apertior ... simpliciorque doctrina. ORIG. in Matth. 12, 31 p. 138, 10 expositionem sacrae scripturae ... -c appellari. al.). I Petr. 2, 2 (Aug. serm. 353, 1, cf. VVLG.) rationabile et innocens -c concupiscite (acced. adi. ut TERT. Scap. 4, 6 christiano. RVFIN. Orig. in Ios. 9, 9 p. 355, 12 euangelico. PRVD. perist. 10, 4 spiritali [CAES. AREL. serm. 4, 4 p. 26, 4 IVST. VRGELL. in cant. 6]. ENNOD. carm. 1, 9, 121 -e pio, quod ab ubere Paulus pressit. 2, 79, 10 apostolici [opusc. 3, 31 p. 338, 19]). IREN. 4, 38, 1 (= 4, 62 H.) ille Christus, qui erat panis perfectus patris, -c nobis semetipsum praestavit ..., ut quasi ... per talem lactationem assueti eqs. (AVG. in epist. Ioh. 3, 1 -c nostrum Christus. in psalm. 119, 2 dominus ... factus est -c). CYPR. unit. eccl. 5 p. 214, 15 illius ecclesiae fetu nascimur, ... -e nutrimur eqs. (in imag. ecclesiae quasi matris ut Ps. HIL. hymn. 2, 90 ZENO 2, 42 AMBR. virg. 1, 6, 31. al. cf. Plumpe, Mater Ecclesia 143). GAVDENT. serm. 16, 7 G. (affert exod. 3, 8 supra l. 10) cuius divinae gratiae purissimo doctrinae -e alimur (c. gen. explicativo ut: 17, 32 sapientiae caelestis. HIER. in psalm. 67 p. 56, 2 scientiae. RVFIN. Orig. in lev. 1, 4 p. 286, 12 verbi. PAVL. NOL. epist. 44, 1 p. 370, 2 pietatis. AVG. epist. 243, 8 fidei [in euang. Ioh. 18, 7]. sim. al.). AVG. serm. 32, 27, 27 anima ... regenerata per gratiam -is. al.

II per similitudinem de variis umoribus, sucis sim. (GLOSS. ὀπός): A herbarum: MAT. carm. frg. 15 -e diffluos grossos (PLIN. nat.

[Heine]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

13, 58. *cf.* Varro rust. 2, 11, 4 de fici ramo -c [Colvm. 5, 11, 9 arb. 26, 7 Plin. nat. 13, 57. 15, 68. 15, 82 sucus maturescentibus -is. 26, 64 Plin. med. 3, 29, 2. Macr. Sat. 3, 20, 5 -e proprie ficorum dicitur. Ps. Theod. Prisc. add. p. 299, 17 Plin. Val. 3, 42]. Colvm. 7, 8, 1 ficulneo [Plin. nat. 23, 118]. Scrib. Larg. 175 caprificus [Plin. nat. 15, 53. 23, 126. 23, 129 Chiron 998 Macr. Sat. 1, 11, 40]). Varro ling. 5, 104 lactuca a -e, quod olus id habet -ct ([*sim.* Plin. nat. 19, 126]. Cels. 2, 12, 1 A. 2, 32. 5, 7 Plin. nat. 20, 58. 20, 67 *meconidos* [*v. et l. 13*]. 26, 62 l. *caprinae* [*ad scripturam evanescentem idoneae, cf. p. 817, 52*]). Verg. Aen. 4, 514 *ad sacrificium* quaeruntur ... herbae nigri cum -e veneni ([Serv.: nigri -is, i. e. suci]. Prvd. apoth. praef. 2, 47). Ov. met. 11, 606 quarum *herbarum* de -e soporem nox legit (*cf.* Plin. nat. 19, 126 -is soporiferi *meconidos*). Nvx 95 lamina mollis adhuc tenet omne (*Wilamowitz,* os *trad.*) in -e, quod intra (*i. in nuce*) est. Scrib. Larg. 22 ex -e ipso silvatici papaveris capitum ..., non ex suco foliorum eius (*discernitur a suco ut* Plin. nat. 13, 124 incisa -e manat *herba thapsia,* et contusa s. *at cf.* 15, 81 sucum ... -is. 19, 45 sucum ceu -is. Ps. Apvl. herb. 124 l. 6 de s. eius *herbae,* i. e. -e. *cf. l. 11*). 166 peucedani. Plin. nat. 22, 82 *iasines.* 22, 88 fractus *sonchos* copioso -e manat; albus, cui e -e nitor, *eqs.* 23, 131 *erinei.* 24, 116 tithymalli (Ps. Apvl. herb. 109 l. 6 Plac. med. 9, 17 rec. *a* Cass. Fel. 20 p. 32, 12). 24, 168 plena -is *herba lactoris est.* 25, 178 *euphorbiae.* Sol. 27, 49 *laserpicium* dictum est primum -c sirpicum, quoniam manat in modum lacteum, deinde ... laser. Prvd. c. Symm. 2, 961 priusquam ... tenero solidaret *messis* -e medullas (*sim. de frumento*: Prosp. carm. de ingrat. 941 frumenta ... primo turgentia -e. Mar. Victor aleth. 3, 66 herba cibi ex calamis in frugem -e gelato reddit ... messem). Ps. Apvl. herb. 130 l. 15 *herba basilisca* -em habens aurosum. Gloss.^{L} III Abstr. ga 16 ferulae.
B *ostrearum*: Plin. nat. 32, 59 circa initia aestatis multo -e praegnatia *ostrea* (*cf.* 9, 160 umorem his fetificum -is modo effluere).
C *argillae*: Plin. nat. 37, 173 morocthos ... -e sudat. **D** *maris* (*ad rem v. vol. VIII 609, 14*): Gloss. III 436, 63 ἀφύη -c marinum.

cf. Onom. Lactantius, Lacturnus.

deriv.: lacellago, lactaneus, lactans, lactantina (-um), lactaris, lactarius, lactatus, lactens, lacteo, lacteris (-rida), lactes, lactesco, lacteus, lacticinus, lacticularius, lactilago, lactineus, lactinus, 1. lacto, lactoris, ?lactoronis, lactosus, lactuca. *cf.* lacticulosus.

compos.: collactaneus, collacteus, collacticius, collactis, delacto, delicus, elactesco, lacticolor, lactiger. *Heine.*

laca, -ae *f.* [*obscurum. Sch.*] *nomen muriae cuiusdam, ni fallimur* (*vix ad* 2. lacca *pertinet*): Ps. Theod. Prisc. add. p. 319, 8 -ae (-ę *b*) cyatos iii *inter medicamenta ad pthisicos et thoracis dolores apta.*

lacan (*var. l.* lucan) vel pulvinar templum Gloss. V 369, 28 ('lacunar?' *Goetz in Thes. gloss.*). *obscurum.*

lacana *pro* lachana (*gr.* λάχανα) Pap. Corp. 277, 15 (*iuxta* olera). *cf.* lachanizo, lachanodes.

? **lacatismus** laqueus, decipula Gloss. V 602, 58 (lactacismus *Janssonius, cf. Goetz in Thes. gloss.*). *obscurum.*

lactōrium *v.* laxatorius.

1. lacca, -ae *f.* [*orig. inc. Sch.*] [*it.* (*venet., aemil., tusc.*) lacca, *aemil.* (*Regium*) nakka. *cf. M.-L. 4818. Battisti-Alessio III 6. G.*]

nomen tumoris in cruribus iumentorum nascentis: Chiron 26 si -ae (latte *cod.*) in cambis fuerint ([*cf. indicem* 1, 9, *ubi* lauce *vel potius* lacce *trad.*]. *inde* Veg. mulom. 1, 27, 4). 692 quodcumque iumentum lacas [si] in gambis habuerit. Veg. mulom. 2, 83 -ae natae ... in gambis (*e Chirone, v. p. 820, 4*).

deriv.: ? laccosus. *cf.* laccanium.

2. lacca, -ae *f.* *gr.* λακχά, *cf.* laccar. *nomen herbae, quae alias audit anchusa: vol. II 26, 66. v. etiam* laca.

deriv.: ? laccatum.

?**laccanium,** -ī *n.* [*obscurum. Sch.*] *vox incerta ad redd. gr.* σφυρόν (*cf.* calcaneum, *quod forsitan restituendum sit*): Itala act. 3, 7 (cod. h) *vir claudus sanatus* stetit confirmatique sunt gressus eius et -a (crura *cod. d, gr.* σφυ(δ)ρά, *Vulg.* plantae).

laccar, (-is *n.?*). *cf.* 2. lacca *et ad formationem* baccar. *nomen herbae, fortasse eiusdem, quae est* 2. lacca: Plin. Val. 2, 17 *ad iecur sanandum datur* herba, quae dicitur -r, unde vermiculatae pelles tinguntur. *ibid.* -r reuponticum ad denarios ii. *dubitanter huc referamus* Anon. med. ed. Piechotta 184 -r (*pro* -ris?) scripula duo.

laccārius, -ī *m.* *a* laccus, *cf.* lacunarius. *i. qui cisternas facit*: Cod. Iust. 10, 66 (64), 1 (*a. 344*) architecti, medici ... ⌊lectarii seu⌋ ('*del.*' *Krüger*) -i *eqs.* (electarii seu lactarii *KI*). *Basil. vertunt* οἱ τὰ λακκία (*i.* λάκκους *parvos*) ποιοῦντες, *quam interpretationem probat Bücheler, Kl. Schr. III 56; Cod. Theod. loco gemino s. v.* 1. laquearius *citato artifices laquearium exhibentur.*

laccātum, (-ī) *n.* *fort. a* 2. lacca; *cf. Svennung, Compos. Lucenses 41 sqq.* *i. q. vinum lacca tinctum* (*in inscr. amphor., plerumque lectu difficillimis*): CIL IV 5640 -u(m) ... excelle(n)s. 5641 -u(m) tinctum (5642. 9373a). XV 4733 lacca(tum). 4734 laccat(um). Inscr. NSc. 1927 p. 83 (*Neapoli*) laccat(um). *forsitan huc*: CIL IV 5643 lacargve. 5646 lacarg. 5648 lac(catum?) ... vet(us) (9372).

Edict. imp. Diocl. III/IV 8, 5 pellis Tralliana, pellis Foenicea, pellis **lacchēna** (?, *trad.* laccitana *vel* lacceta, *emendatur sec. gr.* δέρματος λακχαίνου, *cf. Blümner ad l.; desideratur nomen geographicum*).

? **laccōsus,** -a, -um. *ab* 1. lacca, *si recte restituitur.* *i. q. ad laccam pertinens*: Chiron 46 si iumento natae fuerint -ae in cambis (*fort. subaudiendum* '*vesicae*'; lactosae *trad. ut* 1, 17, *correxit Oder in indice praeferens neutr. plur.* -a. *cf. p. 819, 55*).

?**lacculus** *v.* laecorus. *a* laccus *demin.*

laccus *v.* lacus.

lace *f.* (?) *indecl.* *orig. peregrin.* *nomen margaritae Persicae*: Plin. nat. 32, 21 (iace, iacae *var. ll.*).

lacebris *v.* lecebra. *B.*

lacellāgo *v.* lactilago.

***lacer** (-rus), -a, -um. [*cf.* lacinia, lancinare; *cognatum videtur c. gr.* λακίς, λακίζειν *etc. Sch.*] *de formis*: Char. gramm. p. 172, 10 B. (*ex Romano sec.* Caes. anal. *et* Valg.) '-r' an '-ris' (*coni.* -rus *Forcellini recte; forma falsa irrepsisse videtur ex antecedentibus* 'later' an 'lateris')? ut 'tener, puer'. Prisc. gramm. II 534, 7 *veteres* 'retus' pro 'retitus' dicebant, quomodo ... '-rus' pro 'laceratus'. III 479, 35 *nascitur* a 'laceratus' '-rus' vel '-r'. *nom.* -rus *exstat* Ven. Fort. Mart. 1, 116. 492, -ris *nusquam.* *compar. et superl. desunt.* *de notione*: Pavl. Fest. p. 118 -r, quod auribus curtatis est, et -um, quodcumque est in corpore imminutum (Gloss.^{L} V Abba la 43 = Aa l 38, *cf.* Gloss. V 505, 8; *respici videtur* Verg. *infra l. 67*). Ps. Ascon. Verr. p. 210, 24 -r dicitur amputatis corpore sensuum membris, hoc est auribus oculisve. Gloss. -um: πεπληγμένον. laniatum, debilem. conscissum (conciss- *var. l., an* concisum?), laceratum (*ex* Serv. Aen. 6, 495). *legitur in poesi inde a* Lvcr. (*semel*), Verg. (*ter*), Ov. (*19^{ies}*) *passim, rarius in prosa inde a* Sall., Liv., Sen. dial., Plin. nat., Ps. Qvint. (*singulis locis*), Tac. (*6^{ies}*). [*variat in codd. c.* laceratus Ivst. 21, 4, 7. 38, 8, 15.]

I *vi originaria i. q. laniatus, laceratus* (*per prolepsin q. d. l. 39. 55. p. 821, 34. al.; accedit acc. gr.* cornu *l. 45,* ora *sim l. 67,* membra *l. 77, abl. limit.* pede *l. 81*): **A** *proprie* (*in imag. l. 42. p. 821, 17 et sub 2*): **1** *strictius* (*peculiariter laceratio efficitur scabie l. 38. 64*):
a *vario usu*: **α** *de corpore eiusque partibus*: Lvcr. 3, 403 circum caesis -r undique membris truncus (Ivvenc. 3, 68 corporis *Iohannis decapitati*). Sall. hist. frg. 3, 98^{c} -um corpus semianimum omittentes (Ov. met. 6, 562 *lingua excisa.* 9, 195. 15, 532 *Hippolyti* [fast. 6, 744 Sen. Phaedr. 1256]. Liv. 1, 28, 10. Gratt. 408 deformi -um dulcedine c. *canis* persequitur scabies. Lvcan. 8, 737 *capite absciso.* Plin. nat. 2, 156. Sil. 1, 172 verbera ... -um scindentia c. [*cf.* Ivst. 21, 4, 7 verberibus]. Stat. Theb. 4, 569 Tac. hist. 2, 70, 1 Firm. err. 6, 8. Heges. 4, 14 [*gr. 4, 25* μέρη τοῦ σώματος]. *al. in imagine*: Avson. 408, 28 p. 244 P. *criticus* sacri -um collegit c. Homeri). Verg. Aen. 9, 491 artus avolsaque membra et funus -um *Euryali* tellus habet (*i. corpus, item* Stat. Theb. 7, 213 Avson. 240, 3 p. 80 P. *cf.* Stat. Theb. 5, 650 exequias). Ov. met. 9, 97 Achelous ... -um cornu ... caput abdidit (Sen. Oed. 978 *effossis oculis*). 9, 169 -os artus et grandia detegit ossa *vestis Herculis letifera* (Manil. 1, 911. 4, 185 *lanii* -os a. *pecudum* suspendant fronte tabernae. Sen. Oed. 442 Lvcan. 2, 165. 177 Sil. 3, 433 Stat. Theb. 5, 605. 12, 411 Mart. epigr. 7, 5 Tac. Agr. 37, 3. *al.*). Sen. Ag. 746 -a membra *Hectoris* (Sil. 3, 476. 12, 365. Sab. Gell. 4, 2, 15 -um laesumve. Ivst. 38, 8, 15). Herc. f. 977 Tityos ... -um gerens et inane pectus. Herc. O. 864 manus. Lvcan. 2, 122 -is pendentia canis ora *necati* (*cf.* Prvd. apoth. 621 sidus ... hirquinum -is marcescere villis *i. morbo hirsutis.* Clavd. carm. min. 53, 39 Phoebi -os divellere crines *in pugna*). 5, 669 cadaver (Salv. gub. 6, 84 Sidon. epist. 9, 16, 3 vers. 74 Drac. Romul. 9, 143). Sil. 2, 688 -os inter spatiatur acervos *pecudum leo.* 4, 613 -am *cuspidis ictu* ... frontem *elephanti.* 6, 49 nares (*seq.* morsu). 10, 276 ore (Stat. Theb. 1, 437 *ictibus*). Stat. Theb. 4, 417 visceribus (Apvl. flor. 3 p. 16 nudis et -is. Prvd. perist. 11, 136). 6, 35 reliquias *Archemori.* 12, 718 strage (*antea*: iacentum corpora). Mart. 3, 72, 5 inguen. Prvd. apoth. 980 palato. ham. 817 plumis (*sc. visco*). perist. 3, 46 pedibus. psych. 416 *Luxuria* sub axem labitur et -o tardat sufflamine (*i. impedimento sc. corpore*) currum. Clavd. 18, 136 *canis* scabie -as deiecit sordidus aures. **β** *de ipsis animantibus*: Verg. Aen. 5, 275 *serpentem* gravis ictu seminecem liquit saxo -umque viator. 6, 495 laniatum corpore toto Deiphobum ..., -um crudeliter ora, ora manusque ambas populataque tempora raptis auribus et truncas inhonesto volnere naris. Ov. epist. 1, 36 -r admissos (alacer missos *var. l.*) terruit Hector equos (*cf.* Stat. silv. 4, 4, 104). met. 3, 522 mille -r spargere locis (*de Pentheo, item* Ib. 533 Sen. Oed. 617). 11, 403 inhaerentem -ae cervice iuvencae *lupum.* Manil. 3, 10 *Absyrtum* (Sen. Med. 278). Sen. dial. 1, 4, 11 -os ac semianimes *liberos flagellatos.* Octavia 308. Val. Fl. 1, 49 umbra *Phrixi* (Sil. 12, 547. *cf.* Ps. Qvint. decl. 12, 28 -os video manes et truncas partibus suis umbras). Tac. hist. 2, 22, 2 pars *subeuntium molaribus* confixi et exangues aut -i. 3, 27, 3 exangues aut -os *lanceis contisque.* Heges. 5, 2, 1 p. 297, 17 *sacerdotes* deformi iacuerunt cadavere, ... membra -i. Mar. Victor aleth. 1, 507 *crebri nati* mortis -ae sint causa parenti (*i. partu violatae, scissae*). Boeth. cons. 3 carm. 2, 15 -r dente cruento *leonum* domitor. Ven. Fort. Mart. 1, 116 vir ... suppliciis -us (*cf. Sulp. Sev. Mart. 6, 4* publice virgis caesus). 1, 492 leprosus -us pede. Arator act. 1, 778 -um ... discrimine carnis *i. circumcisione.* **γ** *de navibus sim.*: Ov. epist. 2, 45 -as ... puppes ... refeci (Sen. Herc. O. 115 p. -ae fragmina. Octavia 324). ars 1, 412 -ae naufraga membra ratis (Ib. 277

[Montefusco]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ae ... fracta ... membra r. Pont. 3, 2, 6. SEN. Ag. 413 exiguas ... -asque. PERS. 6, 31 SIL. 2, 306). met. 11, 428 -as ... tabulas in litore. Pont. 2, 3, 28 -a nave (SEN. Ag. 503 FLOR. epit. 2, 2, 20). LVCAN. 5, 594 avolsit -os percussa puppe rudentis turbo (ARATOR act. 2, 1082). 8, 755 -ae fragmenta carinae (SIL. 1, 409). SIL. 6, 685 -ae ... fragmenta ... classis. 8, 67 velis (10, 324). δ *de variis rebus*: Ov. met. 2, 318 sparsa ... late -i vestigia currus. 11, 509 -as aries ballistave concutit arces. SIL. 1, 232 visceribus -ae telluris (*seq.* effosso ... auro). 5, 67 humo -a *signis revulsis*. 10, 564 fasces. STAT. Theb. 5, 254 ferro -as ... vestes. 9, 163 diademate. 10, 8 inhonora cohors -is insignibus aegras secernunt acies. 11, 9 -ae ... fragmina turris. TAC. ann. 15, 40, 2 pauca tectorum vestigia ... -a et semusta. PANEG. 3, 9, 2 -ae ... domus, sine tectis fora. ANTH. 941, 42 cantharus. NEM. cyn. 168 catulis ... vexare trabes -as aut mandere valvas mens erit. PRVD. cath. 5, 28 *lucem* nox cum -o victa fugit peplo. CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 136, 24 *male peritus* panniculos quosdam ex ... varia lectione concerpit eosdemque vilibus suis veluti quibusdam stuppeis adsuit -oque vestitu turpior nudis *eqs.* *peculiariter de flumine fisso*: SIL. 4, 644 (*ad Trebiam*) *te* -um per Gallica rivis dispergam rura.

b *de corpore vel veste maerentium*: EPIST. Sapph. 122 eram -o pectus aperta sinu (*de veste scissa, cf.* PETRON. 124 vers. 253 maerens -a Concordia palla. TAC. hist. 3, 10, 2 veste *supplicis*). SEN. Phaedr. 731 crinis tractus et -ae comae (LVCAN. 2, 31 -as ... fudere c. [VAL. FL. 3, 314]. FLOR. epit. 1, 1, 14). Phaedr. 1182 capitis exuvias ... -aeque frontis ... abscisam comam (*cf.* CLAVD. 15, 137 vertice). Phoen. 162 -ae ... fixis unguibus venae fluant. Tro. 99 solvimus ... -um multo funere crinem, coma demissa *eqs.* (STAT. Theb. 5, 235 CLAVD. 17, 169. SEDVL. carm. pasch. 2, 123 -os crines nudato vertice rupit [*cf. op. pasch. 2, 10 p. 210, 14* effusam ... comam dilacerans *eqs.*]. *cf. infra l. 59*). LVCAN. 1, 189 caesarie. 10, 84 Cleopatra ... veluti -os dispersa capillos (STAT. Theb. 3, 680 -is turpata c. MART. CAP. 7, 726 vers. 17). STAT. Theb. 11, 142 Argiae -am cum lampade maesta effigiem. 12, 109 manant -a ora cruentis unguibus. HIER. epist. 39, 5, 5 veste conscissa -um pectus invadere. BOETH. cons. 1 carm. 1, 3 -ae dictant scribenda Camenae et veris elegi fletibus ora rigant.

2 *latius* (*cf. imagines p. 820, 31*): a *de animantibus imminutis vel dissociatis*: SEN. Thy. 432 frater ... partem ... regni reddit et -ae (*sc. scelere et discordia*) domus *Atridarum* componit artus. LVCAN. 6, 315 agmine (*sc. multis necatis*). SIL. 15, 9 castris (*sc. Scipionibus caesis, cf. p. 826, 29*). *cautius*: PLIN. paneg. 39, 3 sparsas *iniquo hereditatis iure* atque, ut ita dicam, -as gentilitates colligere.
b *de regionibus turbatis, vastatis sim.*: CLAVD. 21, 282 utrimque procellae cum fremerent -umque alternis ictibus anceps imperium pulsaret hiems. 22, 202 fas est vexatum -i corpus iuvenescere regni. RVT. NAM. 1, 29 -is post ... incendia *belli* fundis. 1, 331 urbe.

B *translate*: SIL. 8, 25 -um curis et rerum extrema paventem *Hannibalem*.

II *vi deflexa*: A *fere i. q. lacerans*: Ov. met. 8, 877 Erysicthon suos artus -o divellere morsu coepit (*seq.* minuendo). CONSVLT. Zacch. 2, 16 p. 82, 12 doctrinae tuae ordo auctoris *Arriani* -am rabiem perditioni miscuit clientelae. CAEL. AVR. chron. 2, 7, 108 ex pulvere nitreo -a fricatio. ARNOB. in psalm. praef. p. 327^{C} ex sarculo oris nostri terram ... -o verberantes impulsu Davidicum laticem ... aperimus.
B *fere i. q. lacerando effectus* (*cf. p. 828, 9*): GRATT. 355 -i ... per ulceris ora (*antea*: qui *hostis* volnus fecerit). MAR. VICTOR aleth. 1, 241 quod ... Palaestinus -o flet vulnere ramus (*cf. Plin. nat. 12, 115* inciditur ..., sucus e plaga manat). C *fere i. q. lacerando demptus, abscisus* (*exempla certiora; ambigua v. sub I, ex. gr. l. 2. 10. p. 820, 47*): SEN. Tro. 800 -os ... crines excipe *sc. maerore evulsos* (LVCAN. 9, 57 -os exurere c. *cf.* STAT. silv. 3, 3, 133 pennis -is aut crinibus ignem spargere *Amores*). LVCAN. 8, 667 caput (*cf. p. 820, 38 et 674* cervice abscisa). SIL. 9, 154 -o ... ligare ... velamine vulnus. STAT. Theb. 9, 259 -i pronis volvuntur cursibus artus oraque et abscisae redeunt in pectora dextrae.
deriv.: lacero. *compos.*: semilacer. *cf. Onom.*

lacerābilis, -e. *a* lacerare. *cf.* illacerabilis. *i. qui lacerari potest*: AVSON. 362, 17 p. 88 P. senectus ... obicit innumeris corpus -e morbis.

lacerāmentum, -ī *n.* *a* lacerare. *i. q. particula rei laceratae*: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 198 foeni veteris -a victui habebantur (*gr.* σπαράγματα).

°**lacerātio**, -ōnis _f._ _a_ lacerare. _legitur inde a_ CIC., LIV., CELS., SEN. _philos.; in poesi non nisi_ PRVD. _p. 822, 24_.
i. q. actio lacerandi vel status lacerati (*c. gen. rei lacerantis p. 822, 8. 9. 28, potius per explicationem p. 822, 25sqq. 33. 58. 60*):
1 *proprie* (*in imag. p. 822, 28sqq. et sub b*): a *strictius* (*lacerantur corpora vel corporum partes praeter p. 822, 11*): α *vario usu*: CIC. Pis. 42 (*41* turpitudinis notas) si te et Gabinium cruci subfixos viderem, maiore afficerer laetitia ex corporis vestri -e quam afficior ex famae? ([*V*, fama *E et recc., quorum pars praebet* infamia]. LIV. 7, 4, 2 *seq.* virgis caesis. 8, 24, 14 foeda [*postea*: praeciso medio]. 32, 38, 8 sine contumelia et -e c. SEN. benef. 4, 20, 3 aves, quae -e corporum aluntur. MIN. FEL. 35, 3 inexesa corporum -e nutritur *poenale incendium*. FIRM. math. 1, 7, 21. *al.*). LIV. 8, 24, 16 (*antea*: corpore ... mulcato). 41, 18, 3 captivos cum foeda -e interficiunt. SEN. dial. 4, 5, 2 verbera -esque. 4, 8, 3 *gladiatores* mutua -e satiantur. 5, 3, 6 -es membrorum *sc. in puniendo* (epist. 85, 27 vel per morbum vel per iniuriam). epist. 24, 14 (*antea*: excarnificandi particulatim hominis). 92, 35 cadaveris (SCHOL. Cic. Bob. p. 134, 24 *vulturius* animal ... cadaverum -bus pastum). 108, 18 (*doctrina Sextii, qui animalibus abstinebat*) in voluptatem ... adducta -o. CYPR. unit. eccl. 9 *columba* animal ... non unguium -e violentum (*inde* PACIAN. epist. 3, 21 p. 88). FIRM. math. 4, 4, 3 corpus ferri -e conciditur. *al.* β *de actibus maerentium*: CIC. Tusc. 3, 62 muliebres -es genarum, pectoris ... percussiones. VVLG. Esth. 14, 2 crinium. GREG. M. moral. 1, 52 p. 551^{B} exterioris decoris (*antea*: vestes scindunt). γ *conviciose de sectionibus, quales medici faciunt*: CELS. prooem. 44 *empirici docent* ne mortuorum quidem -em necessariam esse, quae etsi non crudelis, tamen foeda sit. SEN. dial. 6, 22, 3 incendia, ruinas, naufragia -esque medicorum ossa vivis legentium *eqs.* δ *usu christiano maxime de tormentis martyrum*: ITALA II Cor. 6, 5 (Pelag. *al.*) in plagis, in carceribus, in -bus, in laboribus (*aliter gr.* ἀκαταστασίαις, *Vulg.* seditionibus,' *cf. Eugipp. exc. Aug. p. 1090, 24* iactationibus). CYPR. laps. 13 -e corporis et dolore (LACT. inst. 6, 17, 7 execrabiles. 7, 22, 12 nefanda. PASS. Macc. 9, 7 CONC.^{S} II 5 p. 61, 18 CASSIOD. var. 11, 12, 3). LACT. inst. 5, 2, 6 (*ex auctore ignoto, qui Christianos impugnavit*) saevas membrorum -es (POMER. 1, 25, 2 PASS. Mar. Iac. 5, 1). 5, 13, 12 (*11* dilacerari ... tormentorum generibus). PRVD. perist. 3, 147 -o vulnifica. CHRYSOST. hom. III 832^{D} cum tenentur alii -e supplicii (*gr.* πασχόντων κακῶς. *cf.* PASS. Montan. 20, 6 tormenti alicuius vel levi -e. PASS. Tarach. 10 p. 473 a -e poenarum). PASS. Saturn. Dat. (BHL 7492) 20, 1 latera ... ungularum -e disrupta. *al.* *in imag.*: CYPR. unit. eccl. 23 divulsis -e visceribus *corporis ecclesiae*. LACT. inst. 7, 3, 9 ne arari quidem sine -e divini corporis (*i. terrae quasi dei*) potest (*cf.* 7, 3, 10). EPIST. pontif. 292 Migne 20, 489^{A} -is iniurias (*antea*: corpus *fidei*). ENNOD. opusc. 5, 4 p. 394, 19 ad virtutem ... pia -e nos reparas (*seq.* suffragio vulneris. *cf.* GREG. M. moral. 35, 49 p. 781^{A} -em vulnerum). *al.*
b *latius* (*cf. imagines supra l. 28sqq.*): α *de locorum vel hominum expilatione*: PANEG. 4, 11, 2 urbis funestam ... -em. OROS. hist. 7, 33, 9 ecclesiarum -es. CASSIOD. in psalm. 67, 6 depraedator ... *pupillos et viduas* impia -e contrivit (*cf.* var. 12, 14, 6 *regio* tanta excurrentium -e deteritur [*1* exactorum ... praesumptione]). 108, 11 ut *diabolus* obnoxii sui substantiam diripiat et ... de humana sibi -e satisfaciat.
β *de rei familiaris profusione*: FIRM. math. 3, 2, 11 quicquid ante quaesitum fuerat, misera -e deperdere (5, 3, 56). 3, 14, 5 patrimonium miseris ... -bus dissipari (4, 2, 1. 4, 11, 6. 4, 15, 5 [dissipationibus lacerat *M*]. *al.*). 4, 9, 5 substantiam varia -e dilapidat (4, 10, 5. *al.*). *et saepius in eodem opere.* γ *de medicamentorum acrium effectu*: CAEL. AVR. chron. 3, 4, 61 quod quaedam *medicamina* ob acrimoniam propriae virtutis -e quadam ... medeantur.
2 *translate*: a *de laesione verbis facta*: CIC. Pis. 42 *v. p. 821, 79*. SEN. dial. 7, 5, 3 pura mens ..., quae non tantum -es, sed etiam vellicationes effugit. MAR. VICTORIN. gramm. VI 79, 30 carmen aptum -i et conviciis. MAXIMIN. c. Ambr. 99 ne ... -o inferretur (*antea*: blasphemia). RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 5 p. 587^{C} (*seq.* invectio). 2, 12 p. 594^{B}. 2, 13 p. 595^{C}. 2, 27 p. 605^{C} pro contumeliis et -bus bonorum. SACR. Leon. 438 (= SACR. Gelas. 3, 67 p. 279) -bus ... iniustis (*opp.* adulationibus). 458 inepta -o superborum, ... miseratio lacerantium. CONC.^{S} II 2, 1 p. 23, 36 preces ... tumore plenas et superbia et -bus (*gr. II 1, 1 p. 39, 24* προπηλακισμῶν). CASSIOD. in psalm. 14, 3 ('opprobrium') ut ... famam mordaci -e non carperet (*antea*: increpatione). PS. PRIMAS. in Rom. p. 461^{B} iniuriarum -es et contumeliarum aculeos. GREG. M. epist. 1, 35 opinionis. moral. 5, 31 pro -e vitiorum virtutum praeconia proferuntur. past. 3, 4 p. 56^{A} se ... de tenuissima verbi -e reprehendunt. PELAG. defens. 6 p. 69, 30 memoriae. b *de laesione qualibet*: SEN. epist. 74, 18 *commoda* sine ulla nostri -e discedant. CLAVD. DON. Aen. 1, 370 p. 82, 11 cum magna animi -e respondet ([*seq.* dolore]. AVG. soliloq. 2, 7, 14. *pro* a. luctatione CAEL. AVR. chron. 1, 4, 115 *coniecit Schmid, Contrib. 105, 38*). CASSIOD. var. 1, 10, 6 veritatis ... crudelis ac foeda -o (*antea*: certissima confundere). GREG. M. moral. 27, 49 p. 428^{C} quia ad -em mentis (*cf. p. 836, 7 bis*) pertingere non potuit in redemptore nostro, ad mortem carnis anhelavit *diabolus*. past. 4 p. 125^{B} ut timoris -e se mordeat.

lacerātor, -ōris *m.* *a* lacerare. *i. qui lacerat* (*iuxta subst. l. 77, cf. l. 80*): HIER. in Ezech. 29, 1/2 p. 277^{C} '*Pharao*' interpretatur διασκεδαστής, interfector videlicet et -r et gladio cuncta concidens et dividens. AVG. mor. eccl. 1, 1, 1 doctorem potius eorum *librorum veteris testamenti* pium quam impium -em. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 4, 3 quae contexuit -r naturalium (*sc. Aug. in op. de nupt. et concup.*). AVELL. p. 608, 1 -es rationabilis gregis Christi *haereticos*. CASSIOD. in psalm. 37, 21 ('qui retribuebant mala *eqs.*') ad amicos -es redit, qui ... detrahebant *eqs.*

f. **lacerātrix**, -īcis. EDICT. imp. Diocl. I 25 qui ... consectentur peculia et -es centensimas persequantur (*cf. Sen. benef. 7, 4, 10* sanguinulentae centesimae).

lacerātūra, -ae *f.* *a* lacerare. *i. q. vulnus lacerando effectum* (*t. t. med.*): CASS. FEL. 5 p. 12, 18 minutas vel densas scarifationis -t⟨ur⟩as dabis, quae Graeci amychas vocant (*v. app. crit.; emendatur*

[*Montefusco*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ex 18 p. 26, 17. 24 p. 41, 17). 75 p. 180, 16 crura per totum levioribus ac multis -is scarifare.

?**lacerdus** vadus GLOSS. I p. 84, 112. '*obscura*: sacerdos vates?' *Goetz, cf. eiusdem Thes. Gloss. ad V 629, 44* lacer dusclades inguinaria.

laceris *v. p. 820, 13.*

lacerna, -ae *f.* [*possis coniungere c.* lacer, lacinia. *Sch.*] -um, (-ī) *n.*: GLOSS. NOT. Tir. 97, 15. *de notione et origine addas* PAVL. FEST. *p. 824, 29.* DIFF. Suet. *p. 824, 33*): ISID. orig. 19, 24, 14 -a pallium fimbriatum, quod olim soli milites utebantur; unde et in distinguenda castrensi urbanaque turba hos togatos, illos lacernatos vocabant; inde autem -ae quasi amputatis capitibus fimbriarum neque ita laxis, ut sunt paenularum. GLOSS. ἐφεστρίς. ἐξαπτίς. φελώνη *vel* φελόνη (*i.* φαινόλη). filoninberin ('φελόνιν, βίρριν = birrus?' *Goetz*). stola vel vestis. genus cucullae (suptilis). cappa episcopi. *al.* *legitur inde a* CIC.; *omnia exempla dedimus praeter* GLOSS. [*variat in codd. c.* luc- HOR. sat. 2, 7, 55 PROP. *p. 824, 8. al.,* lat- PROP. *l. c.* LAMPR. Alex. 42, 1, -is *c.* lacertis IVV. 14, 287 (*item in nomine proprio* 7, 114). *dub.*: OV. carm. frg. 5 si contuleris e[ti]am *lanam fuco tinctam* -ae (Lacaenae *Housman, ClRev. 49, 1935, 167*), conspectu melioris obruatur. PASS. Cypr. 5, 2 se -a byrro exspoliavit (*cf. Ps. Aug. serm. ed. Mai 64, 2* expoliatur birrum, '*hinc etiam apparet nonnisi glossam esse in passione Cypriani* ... -a' *ed.*; -o birrum, -o byrro *var. ll., unde vocem compositam q. e.* lacernobirrus *intellegendam putat Heraeus, ALL 15, 1908, 564. opponitur* birrus *l. 82. p. 824, 4; aliter l. 40*).]

genus vestis: 1 *in corpore virili* (*significatur vestimentum quoddam fimbriatum sagi vel chlamydis simile, v. Lange, RE XIII 327 sqq.; plur. poet.* MART. *l. 41. al.* IVV. *l. 51. 70.* ENNOD. *p. 824, 2*): CIC. Phil. 2, 76 *redii* cum calceis et toga, nullis nec Gallicis nec -a; ... cum Gallicis et -a cucurristi (*cf.* GELL. 13, 22, 1 T. Castricius, rhetoricae disciplinae doctor, ... cum ... discipulos ... senatores vidisset die feriato tunicis et -is indutos et Gallicis calciatos: 'equidem' inquit 'maluissem vos togatos esse *eqs.*'). HOR. sat. 2, 7, 55 Romano ... habitu *proiecto* prodis ex iudice Dama, turpis odoratum caput obscurante -a. PROP. 3, 12, 7 iniecta tectus ... -a (*sc. militari ut*: 4, 3, 18 texitur haec castris quarta -a tuis. OV. fast. 2, 746. VELL. 2, 70, 2 *Cassius* -a caput circumdedit extentamque cervicem ... liberto praebuit [*Plut. Brut. 43, 8* χλαμύδας]. 2, 80, 3. OROS. hist. 6, 18, 31 *Caesar* collecta in laevum bracchium -a repellendo vitavit *tela. cf. supra l. 9*). SEN. epist. 114, 21 qui -as coloris improbi sumunt, qui perlucentem togam. PERS. 1, 54 comitem horridulum trita donare -a ([SCHOL. ed. Kurz: byrrum attritum]. MART. 9, 57, 1 nil est tritius Hedyli -is [-a *var. l.; sim. ibid.* 13]. *adde l. 54*). PLIN. nat. 18, 225 *negotiatores* augent -arum pretia (*sc. pluviosa hieme denuntiata, cf. l. 69 et* MART. 12, 29 [26], 11 decidit imber ... nec venit ablatis clamatus verna -is). STAT. silv. 2, 1, 130 brevibus constringere laenis pectora et angusta telas (*tunicam intellegit Vollmer*) artare -a. 4, 9, 24 caesis pillea suta de -is. MART. 1, 92, 7 cerea si pendet lumbis et scripta -a. 1, 96, 4 amator ... tristium -arum (*cf. 9* fuscos colores). 2, 29, 3 quae ... Tyron totiens epotavere -ae et toga *candida* (*cf.* 8, 10, 1 emit -as milibus decem ... Tyrias coloris optimi [9, 22, 13 ut lutulenta linat T. mihi mula -as. 14, 133, 2 *opp.* Baeticae. IVV. 1, 27 T. umero *vernae* revocante -as. *v. et Mart. 4, 28, 2* Hispanas Tyriasque coccinasque, *ubi Friedländer intellegit* '-as']. 2, 43, 7 Agenoreas. 10, 87, 10 Cadmi municipes). 2, 46, 3. 2, 57, 3. 3, 38, 9 gelidis (7, 92, 7 gelidasque ... tritasque). 4, 2, 2 spectabat ... nigris munus Horatius -is; ... nix cecidit ...: (6) albis spectat Horatius -is (14, 135 [137], 2 cum teget algentes a. -a togas. 14, 140 [139], 1 iungere nescisti nobis *cucullis Liburnicis* ... -as: indueras a., exue callaïnas). 4, 61, 5 milibus decem ... emptas (*cf. l. 49 et* 5, 23, 7 quadringentorum nullae sunt ... -ae *i. equitem non faciunt*). 5, 8, 5 Phasis purpureis ruber -is (5, 8, 12 p. et adrogantes iussit surgere Leitus -as. *cf.* 13, 87, 1 sanguine de nostro *i. muricum* tinctas). 6, 59, 5 -ae, tollere de scapulis quas levis aura potest (*opp.* gausapinas). 6, 82, 9. 12. 7, 86, 8 nec levis toga nec rudes -ae. 8, 28, 22 *opp.* Palatina ... toga. 8, 58, 1 crassae. 14, 131 tit. coccineae (*cf. l. 52 et* LAMPR. Alex. 42, 1 cocceam *sc. imperatoriam*). 14, 132, 1 totas cuperem misisse -as: nunc tantum *pilleum* ... mitto. IVV. 3, 148 si foeda et scissa -a, si toga sordidula est. 9, 28 pingues ... -as, munimenta togae, duri crassique coloris et male percussas textoris pectine Galli (SCHOL.: grossas ac per hoc pluviales). 10, 212 aurata. 14, 287 tunicis ... atque -is. 16, 45 ponente -as Caedicio (SVET. Aug. 40, 5 ne quem posthac paterentur *aediles* in foro ... nisi positis -is togatum consistere. CORIPP. Iust. 2, 294 posita de more -a. *cf.* SVET. Claud. 6, 1 assurgere et -as deponere solebat *ordo equester*). VOPISC. Car. 20, 4 matris tunicam dedit mimae, -am patris mimo. CAPITOL. Pert. 8, 2 (*de auctione rerum Commodi*) tunicas paenulasque, -as et ... chlamydes *eqs.* AMM. 14, 6, 9 *luxuriosi* sudant sub ponderibus -arum, quas in collis insertas iugulis ipsis adnectunt nimia subtegminum tenuitate perflabiles, †expectantes crebris agitationibus maximeque sinistra, ut longiores fimbriae tunicaeque ... luceant. AVG. serm. 161, 10, 10 si per hiemem illi *amanti* dicat *femina* 'in -a te amo', eligit tremere quam displicere (*antea*: nolo habeas ... byrrhum. *cf.* SVLP. SEV. dial. 1, 21, 4 vestem respuit grossiorem, indumentum molle desiderat ..., mandat ..., illa ut byrrum rigentem, haec ut fluentem texat -am). ENNOD. carm. 1, 1, 17 presserat aestivo corpus *viatoris* sub fasce -a (pressum erat ... -ae *temptat Vogel* *in exemplari manu adnotato*). 2, 57 tit. -a vestitus *Iovinianus* (*de eodem c. irrisione* 2, 59, 1 nobilibus tollis genium, male compte, -is). INSCR. Väänänen, Graffiti del Palatino n. 301 (*s. III ?*) -a divi (bivia *legerunt alii*), byrrus, -ae Canusini Mutines⟨es⟩. *vergit ad metonymiam* (*cf. p. 823, 60 sq.*): CASSIOD. var. 1, 26, 3 sufficiat possessori compendium pensionis: tributa sunt purpurae, non -ae (*i. debentur regi, non privatis*). ? **2** *in lecto*: PROP. 4, 8, 85 *Cynthia* imperat ... totas (*cf. p. 823, 65*) iterum mutare -as (luc- *N*, lat- *FP*[1]) ...; atque ita mutato per singula pallia lecto respondi (*v. Rothstein ad l.*).

deriv.: lacernatus, lacernula. *? compos.*: lacernobirrus. *cf. Onom.*

lacernātus, -a, (-um). *a* lacerna, *cf.* chlamydatus *et* PRISC. gramm. II 441, 24. *i. q. lacerna vestitus*: VELL. 2, 80, 3 cum inermis et -us esset *Caesar* (*seq.* lacerna). PETRON. 69, 5 *servus* -us cum flagello mulionum fata egit. IVV. 1, 62 *puer Automedon* lora tenebat ipse, -ae (*i. virili veste indutae*) cum se iactaret amicae. ISID. *p. 823, 10.*

?**lacernobirrus** *v. p. 823, 23.*

lacernula, -ae *f.* *a* lacerna *deminutive.* *i. q. lacerna vilis*: ARNOB. nat. 2, 19 nec existimarent *homines* quiddam magnificum se esse, quia ... fecerunt ... subuculas, suppara, laenas, -as, trabeas *eqs.*

lacernum *v.* lacerna.

lacero, -āvī, -ātum, -āre. *a* lacer. *de formis*: -bere AVSON. 362, 46 p. 89 P. -antum SACR. Leon. 458. *ex formis perf. breviores leguntur solae* -asti(s), -asse(n)t, -asse; *iuxta longiores* -arunt CIC. off. 1, 57 (-verunt *var. l.*). LIV. 43, 8, 3 (-verunt SEN. frg. 34. *al.*, -vere CVRT. 4, 15, 4 PLIN. nat. 34, 27), -arat OV. Pont. 3, 6, 19 (-verat, -verant SALL. Catil. 14, 2 RVFIN. hist. 3, 9, 4), -arit Q. CIC. pet. 10 (-verit SVET. gramm. 15, 2). NOT. Tir. 70, 50 -at. *de notione*: PAVL. FEST. p. 117 '-are' dividere, comminuere est; ex quo dictus est lanius, qui disci⟨n⟩dendo -at pecora; lacinia, quod pars vestimenti est; lacerna, quod minus capitio est *eqs.* DON. *p. 825, 81.* SYNON. Cic. p. 434, 36 mordet ... laniat ... -at *eqs.* (*cf.* p. 448, 31. 449, 2). DIFF. Suet. p. 277, 2 -at, qui partibus suis membra destituit (*opp.* laniat, lancinat. *cf.* p. 313, 17 Roth '-at' membra, unde etiam lacernae vestes, quod sunt extrema sui parte -tae. GRAMM. suppl. 282, 18 DIFF. ed. Beck p. 66, 4 ISID. diff. app. 76). GLOSS. σπαράσσω. saepius vulnero (*v. infra l. 69*). -at: laniat, laciniat (*vel* -nat, *pro* lancinat). -⟨ar⟩e: membra discerpere. -tum: quod vulgo laciniosum dicunt. con⟨s⟩cissum. *cf. p. 820, 24.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CATONE, TER. [*confunditur in codd. c.* laniare (OV. epist. 6, 129 met. 2, 362 CYPR. Demetr. 12), lacessere (VAL. MAX. 5, 1 ext. 2 PRISC. gramm. II 438, 27), macerare (SEN. Oed. 629). *dub. vel falso trad.*: CARM. ad senat. 30 (*audacius Thomas, Stud. z. lat. u. gr. Sprachgesch. 74*). BOETH. cons. 3, 12, 23 W. (latrantem *Vallinus*).]

I *vi originaria fere i. q. dilaniare* (*indicatur finis per* in *p. 825, 26. 826, 20. 24. 827, 45* [*adde* RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 42], huc atque illuc *p. 827, 20; forma* '-tus *aliquid*' *p. 825, 50*): **A** *proprie* (*in imag. p. 825, 9 et sub 2*): **1** *strictius*: **a** *usu vario*: *α* *-antur animantia* (*exempla selecta*): PLAVT. Bacch. 780 ut ... virgis latera -entur probe (LIV. 3, 58, 8. 8, 33, 21. *al.*). ENN. trag. 58 -to corpore *Hectoris.* TER. Ad. 315 quibus illum *Syrum* -rem modis (OV. Ib. 187 mille modis. *cf.* LIV. 32, 38, 3 in servilem modum -ti atque extorti). CIC. carm. frg. 19, 7 B. (div. 1, 106) *aquila anguem* lanians rostroque cruentans ... -tum adfligit in unda. 32, 11 (Tusc. 2, 23) *aquila Prometheum* -ans unguibus ... pastu dilaniat fero (SEN. Oed. 968 manus ... u. -at cavos ... recessus luminum. *cf. l. 71 et* PLIN. nat. 8, 43 -to unguium acie utero. PORPH. Hor. epist. 1, 19, 46 *luctans* unguem imprimit ad -andum adversarium. AMM. 18, 7, 5 *leones oculos* unguibus crebro -antes effodiunt). 33, 7 (Tusc. 2, 20) *vestis illa furialis* morsu -at viscera *Herculis* (*Soph. Trach. 1053* ἐκ μὲν ἐσχάτας βέβρωκε σάρκας. *cf.* OV. epist. 9, 147 -bitur *Hercules* [*144* tunicae tabe perire]). 33, 29 (Tusc. 2, 21) eviseratum corpus -tum patris (-ti *V in ras. et pars codd.; cf. Soph. Trach. 1079* ἄθλιον δέμας, ... τὸν δύστηνον). Mil. 86 mortem *i. cadaver* ... -ari. de orat. 2, 240 (*solvuntur litterae parietibus inscriptae*) '-at lacertum Largi mordax Memmius'. Q. CIC. pet. 10 omni cruciatu (LIV. 24, 5, 11 LACT. epit. 47, 5. *cf.* CVRT. 6, 11, 15 per ... cruciatus). LVCR. 3, 887 -ari urive. MANCIA or. frg. Val. Max. 6, 2, 8 ferro (HOR. carm. 3, 27, 46 VAL. MAX. 9, 2, 1. *al.*). VERG. ecl. 6, 77 (*inde* CIRIS 61) *Scyllam* nautas canibus -asse marinis (*cf.* GELL. 14, 6, 3). Aen. 3, 41 miserum *Polydorum* ... -as (SERV.: per membra disicis, nam '-are' est 'saepius vulnerare'). OV. met. 2, 362 (*359* ramos abrumpit) nostrum *i. Heliadum* -atur in arbore corpus. 3, 722 *manus* -ta est ... raptu. 8, 147 rostro (OBSEQ. 46 rostris unguibusque). fast. 2, 695 verbere (LIV. 8, 28, 5. 9, 31, 2. *al.*). LIV. 21, 2, 6 tormentis (FIRM. math. 8, 15, 3). 22, 51, 9 naso auribusque -tis (*seq.* laniando dentibus). 29, 9, 7 *legatum* hostiliter -ant et ... naso auribusque mutilatis relinquunt. 29, 9, 10 *tribunos* -tos ... suppliciis interfecit. VELL. 2, 119, 5 Vari corpus ... hostilis -verat feritas; caput eius abscisum *eqs.* VAL. MAX. 6, 9, 13 corpus ... carnificis manibus -tum (SEN. Oed. 629. *al.*). CELS. 2, 10, 6 *scalpellus* summam cutem -at neque venam incidit (*cf.* 8, 4, 8 *membranula* scalpro terebrisve -ta. CAEL. AVR. chron. 2, 4, 74 loca ... ferro -anda). PHAEDR. 1, 1, 13 iniusta nece. 1, 12, 11 morsibus (2, 3, 1 QVINT. inst. 8, 2, 20. *al. adde* CIC. *supra l. 57*). SEN. benef. 7, 20, 2 quos crudelitas eius *tyranni* -at (*cf.* QVINT. decl. 338 p. 333, 25 omni crudelitatis genere). clem. 1, 25, 1 dentibus (MART. epigr. 18, 3 PS. QVINT. decl. 6, 9 p. 119, 19. IVST. 28,

[*Montefusco*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 8 ferro, ... saxo, ... d. *al.*). dial. 2, 11, 2 crines matris turbavit -vitque infans. 5, 18, 1 per singulos artus (PRVD. perist. 9, 11. *cf.* APVL. met. 7, 26, 1 membratim [AMM. 31, 8, 8]. FIRM. err. 2, 2 artuatim. PROB. Verg. ecl. 6, 78 per membra. *sim. al.*). CVRT. 4, 3, 25 unci ... et falces ... aut propugnatores aut ipsa navigia -bant. LVCAN. 2, 124 truncos -vit Fimbria Crassos. SVET. Tib. 60 lucustā ... -ari os *piscatoris* imperavit (*antea*: perfricari *mullo*). TERT. adv. Marc. 2, 20 p. 363, 19 flagellorum contumeliosa atrocitate (*cf.* FIRM. math. 3, 5, 26 flagellis [VITA Fulg. p. 41 L.]). *et saepe.* *in imagine*: LVCR. 3, 993 Tityos nobis hic est, in amore iacentem quem volucres -ant *eqs.* CIC. nat. deor. 1, 27 distractione humanorum animorum discerpi et -ari deum. FIRM. math. 1, 7, 26 -tis patriae visceribus (INSCR. christ. Diehl 984, 5 p. -tum scismate corpus). *β* *-antur res*: ⓘ *variae*: VERG. Aen. 12, 98 loricam ... manu valida -are revulsam. LIV. 8, 32, 11 -antibus vestem lictoribus (CVRT. 5, 6, 5. *al. cf. l. 18*). 30, 9, 2 aurum in Capitolio corvi non -asse tantum rostris crediti, sed etiam edisse. CELS. 5, 26, 14 fascias. SEN. dial. 4, 26, 2 *librum* mendosum -vimus ut vestimenta, quae ... scidimus (*cf.* AVSON. 335 p. 197, 16 P. libellus ... vulgi lectione -tus *i. attritus*). nat. 1, 2, 9 *facies coronae solem cingentis* undique -ta et concerpta *sc. aëris impetu* (*antea*: intercisa). CVRT. 3, 13, 11 (*10* iacebant ... opes regiae) alia stirpibus -ta, alia in caenum demersa. 4, 3, 26 -tis omnibus, quis protegi poterant. COLVM. 4, 7, 1 *illud* -at matrem *i. vineam*, si revellere *palmites* coneris (*item plantas*: 4, 24, 21 plagae asperae *falcis* ... vites -ant. 10, 70 vomere ... -ate comas *i. herbas*. 12, 46, 2 ne ... corvis ... pomum -etur. PLIN. nat. 18, 364 porci alienos sibi manipulos faeni -antes. MART. 11, 31, 3 *cucurbitas* in partes -at secatque mille. PRVD. ham. 229 avibus discerpta ... -bitur uva). MELA 2, 49 Peloponnesi oram ... sinus et promunturia -ant. PETRON. 124 vers. 287 tecta. 136, 4 *anser* tunicam ... -at. PLIN. nat. 10, 23 *lupi* retia -ant. 10, 94 *insulam* ne -et amnis ..., muniunt opere. 34, 27 *statuas*. VAL. FL. 6, 401 ensibus uncis implicat et trepidos -at discordia currus. SIL. 12, 141 Mulciber immugit -taque viscera terrae mandit et exesos labefactat murmure montis (*cf.* 14, 15 pelagus -tae viscera terrae discidit *i. Siciliam ab Italia separavit*). STAT. Theb. 5, 366 obnixi -ant cava nubila venti. FRONTIN. aq. 106 ne aut rivi aut fistulae publicae ... -entur. TAC. hist. 2, 85, 1 -tis ... vexillis. SVET. Aug. 91, 1 lectica ... concursu hostium confossa atque -ta est. APVL. met. 3, 14, 2 lorus ... a me concisus atque -tus interibit. SYMPH. 184 *caliga* -ta, ligata, revulsa. AVSON. 325, 17 p. 110 P. Semele ... ambustas -ans per inania cunas. ENNOD. carm. 2, 150, 3 *ovum*. ⓘⓘ *naves sim.*: OV. Pont. 3, 6, 19 Neptunus navem -arat Vlixis (LIV. 29, 8, 10 naufragiis. OROS. hist. 6, 18, 26 *proelio navali*. *cf.* LIV. 30, 10, 19 -ti ... pontes *navium*). trist. 5, 7, 35 -ta est fluctibus *puppis*. LIV. 29, 18, 5 classis ... tempestate -ta (30, 39, 3 multae quassatae armamentisque spoliatae naves, quaedam fractae; ita vexata ac -ta c. *eqs.* SIL. 4, 246 FLOR. epit. 2, 8, 12. 3, 5, 19. *cf.* VELL. 2, 79, 3 partem classis ... vis Africi -vit ac distulit). 37, 24, 2 si qua *navis* ... proram -bat. CVRT. 4, 3, 18 navigia (9, 9, 24. *adde l. 5*). FLOR. epit. 2, 2, 36 -tae ... rates ... pelagus naufragio suo operuerunt.

b *de maerentibus* ('-tus *aliquid*' *l. 51. 55. al.*): PROP. 2, 13, 27 *Cynthia* nudum pectus -ta (SEN. dial. 6, 6, 2 ingerantur -to pectori manus. LVCAN. 7, 38 PETRON. 111, 9. CE 998, 3 sollicitum pectus -are dolore [*vix ad p. 826, 79*]. *al.*). OV. met. 11, 726 *Alcyone* ora, comas, vestem -at (APVL. met. 5, 11, 1. COMM. instr. 2, 32, 8 os -as, tundis pectus, vestimenta diducis). 13, 534 *Hecuba* -ta comas (SEN. Tro. 409 OCTAVIA 329. AVSON. 220, 3 p. 74 P. Virtus ... incomptas -ta comas [*Anth. Pal. 7, 145, 2* κειρομένα πλοκάμους]. *adde l. 53*). 14, 420 flere et -are capillos (IVV. 6, 490. IVVENC. 4, 306 scissos -ta capillos). trist. 3, 3, 51 parce ... -are genas nec scinde capillos (SIL. 2, 560 maestas -ta genas [AVIEN. Arat. 333 SIDON. carm. 5, 54]. ISID. orig. 11, 1, 123). SEN. Phaedr. 734 (*731* crinis tractus et lacerae comae) quid te ipsa -ans ... fugis? 826 crine -to (CVRT. 3, 11, 25. 10, 5, 19 PETRON. 133, 4. SIL. 4, 774 foedata genas -taque crinis. 6, 405 squalentem crinem et tristis -bat amictus. APVL. met. 4, 23, 3 cum veste. *al.*). CVRT. 4, 10, 25 gemens et veste -ta (5, 12, 12. *al. cf. l. 54. 64 et* SIL. 1, 673 -to tegmine vestis). SIL. 13, 389 pulsato -at violenter pectore amictus (*cf. l. 64*). PS. QVINT. decl. 10, 3 oculos (*cf.* APVL. met. 4, 34, 3 quid -atis in vestris oculis mea lumina?). FIRM. err. 2, 3 tundunt pectus, -ant lacertos. VVLG. Ezech. 23, 34 ubera. CE 2155, 5 quid mater ventrem -as? quid pectora plangis? *in ritibus sacris*: SEN. Ag. 687 tristis -et bracchia ... turba *lugens Attin* (MART. 11, 84, 3 cultris). VAL. FL. 7, 636 attonitos maestae Phrygas annua Matris ira vel exsectos -at Bellona comatos.

c *de scissoribus carnium, maxime altilium* (*cf. p. 824, 29*): PETRON. 36, 6 scissor ... -vit obsonium (*antea*: altilia et sumina leporemque). 40, 5 qui altilia -verat. 74, 5 *gallus* -tus ... ab ... coco. 137, 12 anserem -tum verubus confixit *Oenothea*.

2 *latius* (*passim per imaginem, cf. supra l. 9*): **a** *in univ. vexantur loca vel animantia expilando, imminuendo, turbando sim.*: PLAVT. Bacch. 1094 interii, Chrysalus med hodie -vit, ... spoliavit: ... auro usque attondit dolis (TER. Hec. 65 quin spolies, mutiles, -es quemque nacta sis *meretrix* [DON.: '-are' ... cum omnino non habeas, quod imminuas]. *cf.* CIC. Sull. 50 venis ad eum -andum, quem interemisti, ego ... spoliatum defendo *eqs.*). Curc. 508 vos faenore homines, hi *lenones* male suadendo et lustris -ant. PACVV. trag. 329 *patrem* indigem liberum -asti, orbasti, extinxti. CATO or. frg. 35 (187 M.) cum ... Hannibal terram Italiam -ret atque vexaret (VAL. MAX. 3, 7 ext. 6 PANEG. 2, 35, 4. *cf.* VAL. MAX. 7, 4, 4 Italiae latus). CIC. Verr. II 5, 67 provincia ... -ta (PANEG. 3, 27, 2 [liberatis *Baehrens*]. CAPITOL. Max. Balb. 17, 2 avaritiā tyrannorum). dom. 59 *uxorem meam* vexavistis, raptavistis, omni crudelitate -astis. p. red. in sen. 3 cum ... -are non posset rem publicam *tribunus* (rep. 1, 9. SALL. or. Phil. 6 largitionibus. LIV. 2, 57, 3 distractam -tamque. VELL. 2, 12, 6. VOPISC. Car. 3, 3 vaecordia et crudelitate. FIRM. math. 1, 7, 36 -tae r. p. artus). Pis. 96 Achaia exhausta, Thessalia vexata, -tae Athenae, ... Ambracia direpta *eqs.* off. 1, 57 -arunt omni scelere patriam et in ea ... delenda *eqs.* (SEN. benef. 5, 16, 6 proscriptionibus, incursionibus, bellis. SVLP. SEV. chron. 2, 18, 4 foede ... cives patriamque. *cf. p. 825, 12*). OV. epist. 3, 86 -at Danaas ... Hector opes. LIV. 2, 56, 8 non consulem, sed carnificem ad vexandam et -andam plebem (26, 35, 4 perdendam -andamque). 41, 25, 7 (*1* Aetolorum ... furor mutuis caedibus ad internecionem adducturus videbatur gentem) idem furor et Cretenses -bat. 42, 8, 5 *Statellates* crudelitatis exemplo -tos ac deletos (*cf. 3* oppidum diruit, ipsos bonaque eorum vendidit). 45, 9, 7 *regnum Macedonum* morte Alexandri distractum ⟨in⟩ multa regna ... -tis viribus ... stetit (*item c. respectu dividendi*: 45, 30, 2 -ta *Macedonia*. LVCAN. 10, 45 nullo ... herede relicto totius fati -andas praebuit urbes *Alexander*. AVSON. 417, 115 p. 281 P. -ta ... centum per dominos ... Paulini regna. VVLG. Dan. 11, 4 -bitur ... regnum *Alexandri* ... in externos). 45, 38, 6 populum Atheniensem -antem invidia principes suos (*i. exilio sim. afficientem*). VELL. 2, 21, 4 cum ... exercitum velut parum bello exhaustum -ret pestilentia. 2, 90, 1 quae ... longa armorum serie, -verat. VAL. MAX. 8, 15, 11 duo exercitus ... Scipionum interitu victos riaque Hannibalis -ti (*cf. p. 821, 39*). OCTAVIA 504 Roma ... -ta totien *bellis civilibus*. dial. 1, 4, 12 verberat nos et -at fortuna (*cf.* LVCAN. 7s 665 [*ad fortunam*] omnia quid -as, quid perdere cuncta laboras?). PETRON. 121 vers. 121 ad Stygios manes -tus *bello* ducitur orbis (IVV. 4, 37). FRONTIN. strat. 1, 10, 1 *cohortes* insuperabiles sunt universas adgredienti; -bit et carpet, qui per partes adtemptaverit (*sc. tamquam caudam equi per singulos pilos evellens*). IVV. 6, 625 (*interpol.?*) haec poscit ferrum atque ignes, haec potio torquet, haec -at mixtos equitum cum sanguine patres. TAC. hist. 3, 55, 2 imperium (*foedera largiundo sim.*). ann. 4, 24, 1 rem Romanam aliis ab nationibus -ari. FLOR. epit. 2, 19, 4 *populus Romanus* semet ipse -vit (*cf.* PANEG. 11, 16, 1 *ut* se ... barbarae nationes vicissim -ent et excidant). CYPR. epist. 46, 1 ecclesiam alteram institui, Christi membra discerpi, dominici gregis animum et corpus unum discissa aemulatione -ari. 55, 15 cum *pseudoprophetae* gregem Christi ... vastare ac -are non desinant (68, 3 *de haereticis, item* RVFIN. hist. 1, 1, 2 [*gr. 1, 1, 1* ἐπεντρίβοντες]). AVR. VICT. Caes. 3, 19 seditionibus civitas cunctique ordines -bantur. AVG. in psalm. 7, 17 fraudator pecuniae ... dum cupit alium damno -are. CE 971, 9 Pluton ..., parce precor nostram iam -are domum. *al.*

b *dissipantur, diripiuntur bona*: PLAVT. Merc. 48 -ari valide suam rem, illius *lenonis* augerier (SYNON. Cic. p. 418, 9). CIC. Quinct. 50 conveniunt ... bonorum emptores ut carnifices ad reliquias vitae -andas et distrahendas. Verr. II 3, 164 pecuniam tantam. 3, 198 fructus diripiebantur aratorum atque omni -bantur iniuria. SALL. Catil. 14, 2 quicumque impudicus adulter ganeo manu ventre pene bona patria -verat. FLOR. epit. 4, 4, 2 furtis hereditatem. CYPR. ad Donat. 11 -tae domus plagae (*seq.* rei familiaris exhaustae damna). EDICT. imp. Diocl. I 6 licentiam, qua ... -antur *fortunae communes* (I 9. *adde l. 58*). FIRM. math. 6, 17, 1 -to ac dissipato patrimonio (6, 22, 10. COD. Theod. 8, 5, 15 ne otiosis aedium cultibus ... patrimonia fortunaeque -entur). COD. Theod. 8, 1, 6 publicas rationes civitatum versutis fraudibus -are (10, 16, 1 fiscales). 12, 1, 36 (= COD. Iust. 10, 65 [63], 4 pr.) ne commoda publica cum umbratili suffragiorum pactione -entur. VAL. CEM. hom. 20, 6 p. 754^A^ facultas ... -atur *litibus, fraudibus*. p. 754^B^ bene acquisita -antur. **c** *vitiatur, deformatur corpus fame, acrimoniis quasi mordentibus, morbis, sordibus* (*strictius in fabula p. 824, 58*): PACVV. trag. 158 te ... -bo fame clausum et fatigans artus torto (*i. tormento*) distraham (OV. met. 8, 784 AMM. 25, 8, 1). LVCR. 4, 625 *corpora suci* pungunt sensum -antque coorta, quanto quaeque magis sunt asperitate repleta. PRVD. cath. 8, 22 ne quis *ieiunans* velit invenusto sordidus cultu -are frontem (*cf. Matth. 6, 16* exterminant ... facies), sed decus vultus capitisque pexum comat honorem. CAEL. AVR. chron. 2, 13, 163 acriores ... clysteres incongruis motibus -ant cicatrices. 2, 14, 196 tussicula sive catarrho thoracis ... altiora -antur et primo levius, tunc ulcerata (2, 14, 213 *Diocles censet* vomitum ex oxymelle adhibendum, quo corpus disiciendo ulceratas -at partes. 3, 8, 119 *medicamina* intestina -ando ulcerant). PALLAD. hist. mon. I 2 p. 257^A^ vultibus totis varia morbositate -tis (*gr. p. 24, 14 B.* λελωβημένας ὄψεις). II 15 p. 371^B^ ut nimietas febrium tabefaceret corpus eius et infirmitate longa -retur (*gr. p. 119, 17 B.* ταριχεύσας).

B *translate*: **I** *quolibet modo*: **a** *laeduntur inanima*: *α* *varia*: PLAVT. Asin. 291 *lingua* loquens -at diem (*i. perdit, conterit sim., item* Stich. 453 ego hunc -o d.). SEN. dial. 4, 35, 5 ad ... discordiam ... in populos dividendam pacemque -andam (*sc. turbando, item* ANON. de mach. bell. 6 quietem pacis -ant ... incursibus gentes. *cf. Sen. epist. 66, 40* pax ... lacessita). PS. QVINT. decl. 19, 9 videor

[Montefusco]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mihi illis verberibus -are famam, illis ignibus increpare rumorem (TAC. hist. 4, 79, 4 crebra damna f. victoriae . . . -bant. ANTH. 794, 23 *vitiis* [formam *trad.*]. *cf. infra l. 63*). *β dicta, scripta sim.*: PETRON. 73, 3 *Trimalchio* coepit Menecratis cantica -are *male cantando.* QVINT. inst. 10, 7, 32 *displicet* summas in commentarium et capita conferre; facit enim ediscendi neglegentiam haec ipsa fiducia et -at ac deformat orationem. HIER. epist. 53, 7, 1 *scripturarum artem* universi praesumunt, -ant, docent, antequam discant. in Is. 15, 3/9 l. 18 ne eam *prophetiam* per partes proponendo -rem, simul universam posui (lib. 10 praef. ut prophetias sibi copulem nec eas inter se -em atque discerpam *eqs.*). VVLG. Hab. 1, 4 -ta est lex et non pervenit ad finem iudicium (COD. Iust. 4, 35, 23, 3 astute). PELAG. in Phil. 3, 2 *pseudoapostolos* Christi euangelium -antes (adversus e. inlatrantes, contra e. latrantes *var. ll.*). AVG. bon. viduit. 15, 19 alienos labores non iudicando . . . discutere, sed -ando conscindere. MACR. Sat. 5, 15, 4 Vergilius nullum in commemorandis regionibus ordinem servat, sed locorum seriem saltibus -at. CASSIOD. inst. praef. 8 nec libros sacros temeraria praesumptione -rem *male interpungendo.* in psalm. 118, 115 insensatis contentionibus scripturas domini -are. COD. Iust. 6, 43, 2 pr. partibus . . . huiusmodi verbum huc atque illuc -antibus. *n. pl.* -ta *pro subst.*: AVSON. 350, 2 p. 206 P. sparsa colligere et integrare -ta *centone faciendo.*

b *affliguntur animantia* (*cf. p. 825, 9sqq. 52. 826, 65*): CIC. carm. frg. 39, 6B. (Tusc. 3, 29) ne me . . . cura -ret (*Eur. frg. 964, 6 N.² δάκοι. cf. l. 36 et* SEN. Ag. 666 magis exurunt, quos secretae -ant curae). Brut. 156 aequalitas vestra . . . et artium . . . vicinitas tantum abest ab obtrectatione ⟨et⟩ invidia, quae solet -are (mac- *Madvig*) plerosque, uti ea non modo non exulcerare vestram gratiam, sed etiam conciliare videatur (*cf.* SCHOL. Cic. Bob. p. 147, 35 summa invidia -vit Vatinium. SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 274 'uro': invidia -o [*Don.* dolere cogo]). ac. 2, 23 omnem cruciatum perferre, intolerabili dolore -ari. Tusc. 3, 27 aegritudo . . . -at, exest animum planeque conficit (VELL. 2, 130, 4 doloribus. SEN. benef. 2, 11, 1 -at a. et premit frequens meritorum commemoratio. QVINT. decl. 321 p. 261, 21 dissensione). 3, 35 *res malae* -ant, vexant *eqs.* Att. 3, 8, 2 me maeror cotidianus -at et conficit. SALL. or. Phil. 11 *Lepidus* agitur (ang- *Aldus*) . . . ac -atur animi cupidine et noxarum metu. CVLEX 61 *curae* -ant . . . mentes (IVVENC. 2, 46 CAEL. AVR. acut. 1, 9, 59. POMER. 3, 16, 2 *voluntas mentem divisam* vexat et -at. *cf.* QVINT. inst. 12, 1, 7 nihil . . . tam variis adfectibus concisum atque -tum quam mala mens). EPIST. Sapph. 212 quid -as pectora nostra mora? PETRON. 100, 4 indignatione mulier -ta. SIL. 11, 35 luxus (*eqs.*) . . . -bat hiantem desidia populum. PS. QVINT. decl. 7, 1 (*antea*: cruciatus . . . pati, . . . dolorem). 16, 2 illud adfectus meos torquet ac -at, quod *eqs.* TERT. ieiun. 1 p. 274, 4 ingluvie. CYPR. zel. 7 intestinis cruciatibus. HIER. hom. Orig. in Luc. 17 p. 107, 2 cogitationes tuae te in diversa -bunt (*gr.* γενήσεταί τις περὶ τὴν ψυχὴν σάλος καὶ ἅψεταί τις διάκρισις). BACHIAR. repar. laps. 11 conscientiae suae verme -etur. CHROMAT. beat. 8 surgant odia, aemulatio -et. SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 438 'ut male urat': ut perniciose -et (*cf. supra l. 29*). BOETH. cons. 1, 4, 42 W. nisi . . . tu mea potius offensione -eris. CASSIOD. var. 4, 49 -tos *i. timidos, afflictos* (*opp.* audaces). 5, 37, 2 praesumptione -tos (*seq.* iura rescindi). *al.*

2 *vituperando, detrectando*: CIC. Phil. 2, 86 haec te . . . -at, haec cruentat oratio (*cf.* LIV. 29, 19, 3 orationibus -ari. LACT. inst. 3, 29, 12 orationes, quibus iniquitatem fortunae -ant). 11, 5 cum verborum contumeliis optimum virum incesto ore -asset (DICT. 2, 29 RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 24 p. 563A). SALL. Iug. 85, 26 maledictis (VAL. MAX. 6, 3 ext. 1 obscenis m. AVG. c. Parm. 1, 7, 12. *al. cf.* RVFIN. hist. 4, 7, 14 maledicorum fuco). or. Macri 21. PAP. Corp. 247ª, 12 (*aevo Augusti*) te non mediocriter -at (*antea*: decriminatum). OV. Pont. 4, 16, 1 invide, quid -as Nasonis carmina . . .? LIV. 31, 6, 5 -tus . . . probris in senatu tribunus (TAC. ann. 4, 42, 2 AMM. 24, 5, 4 AVG. civ. 2, 12 p. 66, 30D.). 34, 41, 5 eam rem omnibus conciliis -are. 38, 54, 10 nisi . . . fama sepulti -etur (*antea*: accusaretur. *cf. supra l. 1*). 41, 6, 2 in contionibus (*cf.* 43, 4, 6 c. adsiduis). 42, 22, 5 iurgiis. *al.* VELL. 2, 64, 3 Tullius continuis actionibus . . . Antonii memoriae inussit notas, sed hic fulgentissimo . . . ore, at tribunus Cannutius continua rabie -bat Antonium. VAL. MAX. 4, 4, 11 modicam fortunam . . . conviciis -amus (4, 7, 3. *al.*). 5, 3, 1. 9, 11 ext. 4. TAC. ann. 15, 73, 1 crebro vulgi rumore -batur *Nero.* PLIN. epist. 1, 5, 3 SVET. gramm. 9, 3. 15, 2 Sallustium . . . acerbissima satura. Iul. 75, 5 carminibus maledicentissimis -tam existimationem (*cf.* APVL. met. 5, 28, 6). Tib. 66 regis -tus est litteris parricidia . . . obicientis. Dom. 23, 1 mortuum contumeliosissimo atque acerbissimo adclamationum genere. APVL. met. 10, 10, 3 fidem. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 155 -andum ac vituperandum. CYPR. epist. 55, 10 mendacio (*seq.* infamet). 73, 19 maledico ore (HIER. virg. Max. 22. *al. cf. l. 55 et* ARNOB. in psalm. 130 p. 532C os . . . in quantum vos -et). CAPITOL. Opil. 11, 1 reprehendendi et -andi. LACT. inst. 5, 2, 17 Paulum Petrumque -vit . . . tamquam fallaciae seminatores. IVVENC. 2, 625 vocibus insana . . . mente profusis (CLAVD. DON. Aen. 7, 575 p. 86, 25 invidiosis). MAR. VICTORIN. rhet. 1, 6 p. 175, 21 *Cicero* Hermagoran . . . confutat ac -at. HIL. in psalm. 120, 15 obtrectationibus (PS. AVG. serm. 143, 3 malignis). AVSON. 319, 27 p. 22 P. famam, quae posset vitam -are bonorum (*cf.* 362, 46 p. 89 P. avidi -bere famā). SCHOL. Cic. Bob. p. 148, 26 *Curio* vehementer et aspere -tus . . . in oratione, qua et . . . Clodium lacessivit. HIER. epist. 17, 2, 4 (*praecedit* criminantur). 45, 4, 2 (*seq.* detrahatur). quaest. hebr. in gen. p. 2, 17 neque . . . LXX interpretum, ut invidi -ant, errores arguimus. PAVLA Hier. epist. 46, 10, 4 ut genuino dente se -ent *malevoli* (AVG. c. Pelag. 1, 1, 3 d. maledico). RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 22 qualibus figuris -et, qualibus obtrectationibus secet. hist. 3, 9, 4 (*gr.* διαβάλλειν). *al.* *c. gen. criminis*: SCHOL. Cic. Bob. p. 168, 12 Gabinium -at quasi famosae impudicitiae. *v. etiam sub II B.*

II *vi deflexa*: **A** -tus *i. q. -ando effectus* (*cf. p. 821, 54*): SIL. 2, 562 cruentum . . ., -to vulnere (*alii coni. alia, vix iure*) nostras terrentem Murrum noctes. **B** *de aliquo i. q. invidiose dicere* (*cf. p. 827, 52sqq. et* detraho *vol. V 1, 831, 16sqq.*): SORT. Sangall. 2, 7 male -at amicus de te. **C** -ari *i. q. laceratione pati*: GREG. M. moral. 3, 35 ipse *Christus* . . . patitur omne, quod . . . eius electi -antur.

partic. compar. **lacerantior,** (-ius). *fere i. q. acrior* (*cf. p. 826, 63*): CAEL. AVR. chron. 3, 8, 113 -r atque corporis apertionibus efficax ob salsitatem maritimus aer.

deriv.: lacerabilis, laceramentum, laceratio, lacerator (-trix), laceratura.

compos.: col-, dilacero. *cf.* illacerabilis. *Montefusco.*

ˣlacerta, -ae *f. et* (-ōrum) *n. pl. et* **lacertus,** -ī *m.* [*orig. inc., fort. conferendum c.* lacrimusa. *Sch.*] *de orig.*: ISID. orig. 12, 4, 34 quod bracchia habeat. *cf. p. 829, 21.* *legitur inde ab* ACC. (*n., v. p. 329, 8*), CIC. (*f.*), VARRONE (*f.*), VERG. (*m.*). [*1*) *reptile*: -a: *pedem.* lazerta, zalerta, *neap.* lačertə; *francog.* laiserde, lasarde, lizarde, lesarde, lézarde *etc.* (*dial. wall., pic., norm., occ., pict., burg., camp., lothr., comit.*); *francoprov.* lizęrda *etc.*; *alvern.* lezerte; *hisp. vet.* lazarta. -us: *dalm.* lačar; *tusc.* agerto; *francog. med.* lesar, liser *etc.*, *francog.* lézard (*dial. pic., norm., occ., centr., burg., camp., lothr.*); *francoprov.* lizę, leizar *etc.*; *delph.* lazert, *langued.* lęzęr, lazer *etc.*, *alvern.* ləzar, *lemov.* lizert; *vasc.* lacert *etc.* *in Romania gallica atque it., raet., cat. etiam ita, ut immisceantur* lux, lucēre, lucerna, lanterna, langurium, lyncurium, serpens, viridis. *cf. M.-L. 4821. Battisti-Alessio III 2229. 2276. Wartburg V 116sq. sard. formae praefixis auctae exstant e. g. centr.* ϑilikèrta *etc., mer.* kalužèrta *etc. cf. Wagner II 545 et I 111sq. quae hisp. et port. servantur, redeunt ad* *lacartus, -a. *cf. Corominas III 11sqq. Machado II 1282.* *2*) *piscis* -us: *dalm.* latšas; *venet.* lanzardo, *tusc.* agerto, asèrto, *calabr. sept.* laciertu; *cat.* lluert. *cf. M.-L. 4821a. Battisti-Alessio III 2147. 2276. G.*]

1 *animal reptile, i. q.* σαύρα (*v. Gossen, RE XI 1957sqq.; adnumeratur vermibus* SOL. 27, 33). *nomina, differentiae, similitudines*: PLIN. nat. 8, 120 *chamaeleontis* figura et magnitudo erat -i, nisi *eqs.* (*cf.* 10, 43 chamaeleontes, -ae. *al.*). 9, 87 colotis et -is. 10, 188 salamandrae, animal -ae figura stellatum (*cf.* 29, 116 stelionis . . ., salamandrae . . ., -ae. ISID. orig. 12, 4, 34 genera -orum plura: ut bòtrax, salamandra, saura, stellio). 11, 90 stellionibus . . ., innocuis . . . iis, qui . . . carent sanguine, -arum figura (*cf. l. 44sqq. 65. p. 829, 4 et* DON. Ter. Eun. 689, 1 stellionem, quod animal -ae non dissimile est maculoso corio. MARCELL. med. 33, 8 -i . . . sive stelliones, qui . . . Graece scalabotae vocantur. SALON. in prov. p. 987D *stellio* genus -ae). 29, 102 -a, quam sepa, alii chalcidem vocant. MARCELL. med. 8, 90 -as pissinnas . . ., quas Graeci ˌsaurasˌ vocant (*em. Heraeus ex* aruras, *cf.* 29, 45 -um viridem, quem Graeci sauron vocant. ISID. orig. 12, 4, 37 saura -us. GLOSS. σαύρα. σαῦρος. *v. etiam l. 46. 74. al.*). THEOD. PRISC. eup. faen. 75 solaneam (*i.* ἀγρίαν). GLOSS. III 433, 13 κορκόδριλος -us. viridis *l. 63. 81 et passim; species maiores commemorantur l. 55. 67sqq.* *in adhibendis formis sexus animalium non distinguitur, cf.* PLIN. nat. 30, 137 marem hanc -am.

a *fem.* (*comprehensa forma ambigua* -is *praeter l. 83*): CIC. div. 2, 62 (*anguibus domi comprehensis haruspices convocati sunt*) qui magis anguibus quam -is, quam muribus? quia sunt haec cotidiana, angues non item. VARRO rust. 3, 7, 3 ne mus aut -a qua adrepere ad columbaria possit. COPA 28 in gelida sede -a latet. HOR. carm. 1, 23, 7 virides rubum dimovere -ae. OV. met. 5, 458 parvā . . . minor mensura -ā est *pueri in stellionem mutati.* VITR. 8, 3, 17 -arum reliquarumque serpentium. PHAEDR. app. 23, 1. SEN. epist. 108, 29 ciconia -am *quaerit* (*cf.* IVV. 14, 75). CVRT. 9, 8, 2 -arum . . . ingentium pelles *ab Indis donatae sunt.* PLIN. nat. 6, 204 Caprariam -is grandibus refertam. 8, 141 -ae, inimicissimum genus cocleis, negantur semenstrem vitam excedere; ˌ-i Arabiae cubitales, in Indiae vero Nyso monte XXIIII in longitudinem pedum, coloreˌ fulvi aut punicei aut caerulei (-ae . . . coloris *mavult Mayhoff*). 29, 76 -a in cibo sumpta (*inter medicamenta ut* 29, 91. 102. 108 *et saepe, item apud recentiores*). 34, 70 *Praxiteles fecit* Apollinem subrepenti -ae . . . sagitta insidiantem, quem sauroctonon vocant (*cf.* MART. 14, 172, 1). *al.* MART. 3, 40 (41), 2 inserta phialae Mentoris manu ducta -a. IVV. 3, 231 est aliquid . . . unius sese dominum fecisse -ae (*cf.* TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 502, 14 utrumne omnium animalium dominus an nec unius -ae deus?). *et saepius.* **b** *masc.* (*cf. gr.* σαῦρος. *promiscue cum fem.* PLIN. nat., MARCELL. med., GLOSS.; *var. l. pro* -a PLIN. nat. 29, 136. 30, 53. 86 SOL. 27, 33 THEOD. PRISC. eup. faen. 47. 75): VERG. ecl. 2, 9 virides . . . occultant spineta -os (-as *P corr.*). georg. 4, 13 absint et picti squalentia terga -i . . . a stabulis *apium* (*cf.* COLVM. 9, 7, 1 ne ascensus -is . . . praebeatur *ad apiarium.* 9, 7, 6 contra fallaciam -i, qui . . . apibus affert exitium). CELS. 5, 4, 1 -i stercus (5, 8). PLIN. nat.

[Heine]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

8, 97. 120. 141 (*v. p. 828, 69*). 17, 266. 30, 36 (*inde* MARCELL. med. 15, 52 -ae). VEG. mulom. 2, 58, 3 *bis* (*Hippiatr. I p. 345, 21. 23* σαύρας). AVG. in euang. Ioh. 1, 14 a locusta ad -um, a -o ad avem *Manichaeus quaestiones duxit.* gen. ad litt. 3, 11 p. 76, 9 -i, steliones. MARCELL. med. 8, 50 *bis.* 29, 45. 33, 8 ISID. orig. 12, 4, 34. 37 GLOSS.

2 *piscis* (GLOSS. -i: κολιοι [?]. genus piscium. *v. Gossen, RE XII 329sqq. Saint-Denis, Vocab. des animaux marins 52*): **a** *neutr.* (*testatur* NON. *l. 14*): ACC. trag. 222 tribuit veribus -a in foco[s] (*ordo verborum metro non convenit*). **b** *fem.*: CIC. Att. 2, 6, 1 ad -as captandas tempestates non sunt idoneae. VLP. dig. 33, 9, 3, 3 -as quoque cum muria sua contineri *legato* nec Labeo negavit. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 14 (*inter nomina natantium*) -a (-a *etiam inter quadrupedes* p. 543, 4). *cf. l. 22.* **c** *masc.* (*v.* NON. p. 210, 37 '-i' generis masculini; neutri Accius. GLOSS.): CELS. 2, 18, 7 ex quibus *piscibus* salsamenta quoque fieri possunt, qualis -us est. COLVM. 8, 17, 12 pelamis aut -us. PLIN. nat. 32, 146 -orum minimi. 32, 149 -orum genera. STAT. silv. 4, 9, 13 Byzantiacos. MART. 7, 78, 1 Saxetani ... cauda -i. 10, 48, 11 coronabunt rutatos ova -os (*cf.* 12, 19, 1 lactucas, ova, -um). 11, 27, 3 tenuem (11, 52, 7). IVV. 14, 131 conchem ... cum parte -i (SCHOL.: genus piscis salsi). VESPA 89 Leandre, -os *tollis* (*in lusu verborum c.* 1. lacertus, *item* PS. CYPR. cena 135 -um Golias *sustulit*). MARCELL. med. 6, 30 -um salsum martensem. 12, 6 muria ex piscibus -is (*vix fem.*) veteribus. APIC. 10, 467 (455 A.) ius in -os elixos. *fortasse huc pertinet* CIL IV 6716 III -i ... II panes, -i XIV.

cf. 1. lacertus *et Onom.*

? **lacertātus** *v. vol. I 373, 81.*

lacertōsus, -a, -um. *a* 1. lacertus. -tuos- CHAR. gramm. p. 406, 30 B. PHYSIOGN. 5 (*var. l.*). GLOSS. *de notione*: SYNON. Cic. p. 449, 11 validus. nervosus. -us. robustus *eqs.* GLOSS. musculosus.

i. q. lacertis praeditus, musculosus, torosus: CIC. Phil. 8, 26 centuriones pugnaces et -os. VARRO rust. 2, 7, 13 crescere *eculum* ac -um fieri. 3, 9, 5 si sunt -i *galli* (COLVM. 8, 2, 10 musculosa pectora -aeque similes bracchiis alae). OV. met. 11, 33 coloni. SEN. epist. 66, 24 magis ... virum ... robustum et -um quam gracilem et languidi corporis (COLVM. 1, 9, 4 latos et -os). COLVM. 6, 37, 6 pectore musculoso ..., feminibus -is *asinus admissarius.* PRIAP. 36, 2 Hercules. AMM. 30, 9, 6 corpus ... -um et validum. PHYSIOGN. 5 (*inter indicia corporis masculini*) -us, ossibus magnis *eqs.* MART. CAP. 1, 5 corpus *Mercurii* -is in iuvenalis roboris excellentiam toris virili quadam amplitudine renidebat. *latius et translate*: PS. HIER. epist. 5, 6 p. 69^B agricolis ... frequenti opere -ae sunt vires, tritae sunt manus, dum inter sentes ... quaeritur fructus. SIDON. epist. 8, 11, 6 in materia controversiali fortis et -us *orator.*

lacertulus, -ī *m.* *a* 1. lacertus *deminutive.* [*it.* lucertolo. *cf. M.-L. 4822. Battisti-Alessio III 2276. G.*] *i. q. opus pistorium lacerti simile*: APVL. met. 10, 13, 6 *pistor reportare solebat* hamos, -os et plura scitamenta mellita (laterculos *Colvius coll. Plaut. Poen. 325*).

(lacertum) *v.* lacerta. **lacertuōsus** *v.* lacertosus.

1. *lacertus, -ī *m.* [*notione musculi fort. idem quod nomen animalis* 2. lacertus, *cf.* μῦς, musculus. *Sch.*] *de orig.*: ISID. orig. 11, 1, 117 -i sive mures, quia ... in singulis membris cordis loco sunt ..., appellanturque a nomine similium animalium sub terra delitescentium; nam inde musculi a murium similitudine. *? neutr.* -um (*sec.* bracchium): GLOSS. NOT. Tir. 79, 38. *de notione*: SYNON. Cic. p. 425, 18 fortitudo ... -i. vires. nervi. GLOSS. βραχίων ὁ τῆς χειρός. (βραχίονος) μῦς. ἀγκών. bracchium. muscula bracchiorum. -i: murices in bracchiis. *al.* *legitur inde a* LVCIL., CIC. (*ex Crasso infra l. 82*), VARRONE, LVCR., VERG.; *adamatur a poetis, maxime* OV.; *hexametrorum finem tenet praeter* PRVD. psych. 592, *in pentametris* -us *ante iambum ultimum collocatur* OV. epist. 4, 82. 13, 106. [*neap.* lačiertə, *calabr., sic.* lacertu, lucertu. *cf. M.-L. 4822. Battisti-Alessio III 2147. 2276. G.*]

i. q. musculus priorem partem ossis illius contegens, quod Celsus umerum vocat, vel ipsum membrum cubito superius, liberius bracchio aut comprehenso aut vix distincto (*notio musculi difficillime separanda apparet maxime l. 75. p. 830, 61 et* CAEL. AVR. chron. 5, 2, 34 -os et ... nervos [*vix constat de* PRVD. *p. 830, 39 et* MARCELL. med. 18, 19 in -is bracchiorum et cubitis et digitis]; *distinguitur* torus *p. 830, 63, cf. l. 78; opp.* bracchium *'membrum cubito inferius' l. 80. p. 830, 4. 22. 27. al.; plur. poet. p. 830, 16*): **1** *proprie*: **a** *animantium*: **α** *hominum, deorum*: ① *strictius* (*post* HOR. *selecta tantum afferuntur*): LVCIL. 175 (*loco non satis perspicuo*) quod, si nulla potest mulier tam corpore duro esse, tamen tenero maneat, qui sucus -o *est* (TIB. 1, 2, 73 te ... t. retinere -is. 1, 5, 43 PROP. 3, 6, 13. 4, 3, 23. OV. am. 1, 13, 5 in t. dominae iacuisse -is. *al.*). 246 bulga ... devincta ⟨la⟩certo est. 547 magna ossa -ique apparent homini (VERG. Aen. 5, 422 magnos membrorum artus, magna o. -osque. STAT. Theb. 6, 844 gravia o. ... nodisque -i difficiles). CIC. carm. frg. 33, 34 B. (Tusc. 2, 22; *loq. Hercules*) o pectora, o terga, o -orum tori ([*Soph. Trach. 1080* βραχίονες]. PRVD. perist. 5, 124. *cf. p. 830, 2 et* SEN. Phaedr. 653 inerant -is mollibus fortes tori. LACT. opif. 10, 21 valida ... bracchia, insignibus toris extantium -orum vigens robur). or. frg. A XIV 24 cum vix manicatam tunicam in -os induceres. de orat. 2, 240 *Crassus in Memmium dixit* comedisse eum -um Largi *eqs.* Tusc. 2, 37 umeros, -os, manus. Cato 27 *Milo senex* aspexisse -os suos dicitur inlacrimansque dixisse: 'at hi quidem mortui iam sunt' (*seq.* nobilitatus ... ex lateribus et -is. *eodem spectat* OV. met. 15, 231 illos, qui fuerant solidorum mole tororum Herculeis similes, ... -os). VARRO frg. Non. p. 542, 26 pectore ac -is erant apertis *matres familias.* LVCR. 4, 829 bracchia ... validis ex apta -is (OV. epist. 3, 125 v. ... vibrata -o ... hasta. 4, 81 v. torques hastile -o. *et saepe. cf.* PLIN. nat. 32, 7 praevalidos. STAT. Theb. 5, 378 invalidis). 6, 397 an ... bracchia consuescunt firmantque -os *dei fulminibus*? VERG. Aen. 5, 141 adductis spumant freta versa -is (9, 402 torquens hastile. 11, 561 OV. met. 8, 28). 7, 164. 7, 503 palmis percussa -os *Silvia lugens.* 8, 387 niveis ... diva *Venus* -is cunctantem *Volcanum* amplexu ... fovet ([*i.* λευκώλενος]. OV. am. 2, 16, 29 n. umeris inpone -os. PETRON. 124 vers. 249. *al. cf.* TIB. 1, 8, 33 candentes umero suppone -os. AVSON. 393, 44 p. 246 P. niveus ... -os *Theon*). 10, 339 traiecto (*v. edd. ad l.*) missa -o ... hasta fugit 11, 693 laevo dependet parma -o (HOR. sat. 1, 6, 74 *pueri* l. suspensi loculos ... -o [epist. 1, 1, 56]. OV. epist. 9, 97. SEN. Herc. O. 1934 l. ... -os *Herculis.* SIL. 5, 319. *cf.* MORET. 21 geminos. OV. met. 11, 240 ambobus. PETRON. 32, 4 dextrum [PLIN. nat. 28, 107. *al.*]. *sim. saepius*). HOR. sat. 1, 8, 49 excidere ... herbas ... -is. carm. 1, 9, 23 pignus ... dereptum -is aut digito. 3, 5, 35 qui lora restrictis -is sensit (*22* retorta tergo bracchia. *cf.* OV. met. 6, 552 flexis post terga -is. 13, 667 parabantur captivis vincla -is: illae tollentes etiamnum libera ... bracchia *eqs.* trist. 3, 10, 61). PROP. 2, 22, 37 altera me cupidis teneat foveatque -is (OV. epist. 13, 115 te reducem c. amplexa -is). OV. am. 2, 5, 47 fortes cecidere -i (epist. 9, 59 f. auro cohibere -os et solidis gemmas opposuisse toris. IB. 393 Antaei. LVCAN. 1, 364 dum pila valent f. torquere -i. *al.*). met. 1, 501 digitosque manusque bracchiaque et ... -os. 14, 304 subiecta -is bracchia sunt. SEN. contr. 1, 2, 21 puellares (*opp.* virile robur). CELS. 8, 10, 2^D (*de umero fracto*) extrinsecus ..., a -o ..., sub ala. 8, 16, 3 a -i parte. *et passim.* ⓘⓘ *usu plus minus dilatato in significandis viribus* (*exempla significantiora; cf. p. 829, 55*): CIC. fam. 4, 7, 2 *non pugnabamus* consilio, auctoritate, causa, ... sed -is et viribus (IVV. 10, 11 viribus ille confisus periit admirandisque -is. PRVD. psych. 525 gloria vires deserit et cassos ludit fortuna -os). HOR. epist. 2, 2, 48 arma Caesaris Augusti non responsura -is. OV. epist. 1, 47 vestris disiecta -is Ilios (*cf.* ANTH. 431, 7 Achilleis infelix Troia -is quassata. CLAVD. 15, 460 aut ruet in vestris aut stabit Roma -is). STAT. Theb. 8, 683 telum ... quanto non ante -o inpulit. MART. 5, 12, 3 omnibus -is septem ... pueros levat. PRVD. perist. 10, 805 *corpusculum* vincens -os (*an 'musculos'?*) dexterarum inertium. CLAVD. 26, 438 creditur Herculeis lucem renovasse -is *Alcestis.* **β** *animalium*: VERG. georg. 4, 74 spicula ... exacuunt rostris aptantque -os *apes pugnantes.* OV. met. 2, 195 bracchia concavat ... Scorpius *sidus* et cauda flexisque utrimque -is porrigit ... membra. GRATT. 257 thoes ... leones ... parvis domuere -is. 277 siccis ego dura -is crura *canum* velim et solidos haec in certamina calces.

b *fluminis* (*cf.* bracchium *vol. II 2160, 44sqq.*): OV. met. 15, 741 scinditur in geminas partes circumfluus amnis ... laterumque a parte duorum porrigit aequales media tellure -os.

2 *tropice*: **a** *usu technico in arte rhet.*: CIC. de orat. 1, 242 cum amentatas hastas acceperit *orator*, ipse eas oratoris -is viribusque torquebit. Brut. 64 in Lysia sunt saepe etiam -i, sic ut [et] fieri nihil possit valentius (*antea*: habitus corporis opimos, valetudo ... bona). opt. gen. 8 non sunt contenti quasi bona valetudine, sed vires, -os, sanguinem quaerunt *ut palaestritae.* QVINT. inst. 10, 1, 77 carnis ... plus habet *Aeschines*, minus -orum. SVLP. SEV. epist. app. 6, 1 forensis elatio fori debet exercitatione fervere; convenit enim -is industriae cotidie depugnantis motus habere terribiles. *comparatione expressa*: QVINT. inst. 5, 12, 18 ut illi *puerorum negotiatores* robur ac -os barbamque ... et alia, quae natura proprie maribus dedit, parum existimant decora ..., ita nos *eqs.* 8 prooem. 19 *corpora* -is expressa (*cf.* 8, 3, 10 -os *athletae* exercitatio expressit. 12, 10, 44 -os exercitatione constringere). 10, 1, 33 non athletarum toris, sed militum -is in ⟨opus⟩ esse. **b** *usu vario*: VAL. MAX. 3, 2 praef. actum *virtutis* ..., cuius ponderosissima vis et efficacissimi -i in fortitudine consistunt. FLOR. epit. 1 praef. 8 sub Traiano principe movit -os *imperium* (*inde* RVF. FEST. 20, 2 Romanae rei publicae movit -os *Traianus*). AMBR. Abr. 1, 7, 64 epulis ... mandatorum caelestium mentis suae firmans -os *Isaac* (in psalm. 118 serm. 12, 28, 3 ungamus ... oleo lectionis nostrae m. -os *quasi athletae*). AVG. serm. 108, 7, 7 paremus iussioni eius *dei* vires nostras, latera, -os *tamquam operantes.* 216, 6, 6 ecce ubi est stadium vestrum, ecce ubi lucta certantium ...: sibi vultis perniciosissimum colluctatorem (*i. diabolum*) fidei -is elidere, prosternite mala *eqs.* *comparatione expressa*: SEN. dial. 9, 3, 1 ut ... athletis ... utilissimum est -os suos roburque ... nutrire, ita vobis *eqs.*

deriv.: lacertosus, lacertulus.

2. lacertus *v.* lacerta. *Heine.*

lacerus *v.* lacer.

lacesco *v.* lacesso. **lacessentēs** *v.* lacesso *p. 833, 60.*

lacessio, -īre *v.* lacesso *p. 831, 31sqq.*

chomor **lacessiones** (lacessitiones *var. l.*) HIER. nom. hebr. p. 57, 15. *obscurum; explicatur mensura Ezech. 45, 11* (*v. s.* gomor *vol. VI 2, 2126, 22sqq.*) *commemorata.*

1. lacessītio, -ōnis *f.* *a* lacessere (lacessitus). *i. q. provocatio*:

[Pecere]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AMM. 19, 3, 1 quo ... hostium aggrederentur excubias ... aut -bus crebris occuparent (25, 6, 11).

?**2. lacessitio** v. lacessiones. *obscurum.*

lacessītor per translationem dictus a canibus vel a feris, quae solent lacerando provocare ISID. orig. 10, 160. *a* lacessere (lacessitus).

***lacesso,** -īvī (-iī), -ītum, -ere (-īre). *a* lacio. *de origine*: *derivant a* lacio PAVL. FEST. p. 117 (*v. s. hac voce*), *a* lacero CHAR. gramm. p. 335, 17 B. *verba paragoga* idem significant *quod originaria*; interdum variant, velut -o ex eo quod est lacero; sed hoc variat, -ere enim concitare est (*item fere* DIOM. gramm. I 397, 7 PHOC. gramm. V 430, 25. *cf. p. 833, 48sqq.*). *de formatione*: PAVL. FEST. p. 206 'petissere' antiqui pro petere dicebant, ea quidem forma verbi, qua sunt '-ere' et 'incessere'; sed, ut mihi videtur, quom significabant 'saepius petere' (*quae seq. corrupta sunt*). POMP. gramm. V 240, 15 '-o', 'facesso' defectiva sunt per formas, id est sunt frequentativa et non habent principales formas ..., '-o' non facit 'laco'. *de scriptura*: -cesc- (*cf.* capesco) *exstat vel in vetustioribus codd., e. g. M* TAC. hist. 5, 17, 3, *A* TERT. nat. 1, 10, 10, *B* FLOR. epit. 1, 9, 6 (-cessc-), *BRM* CAES. Gall. 7, 59, 4, *A ibid.* 4, 11, 6, *et saepius*; *v. etiam infra l. 47.* -cers- (*an sec.* accerso?, *cf. var. lect. p. 833, 46*): GLOSS.[L] I Ansil. LA 141. *de coniugationibus*: *est inter verba tertiae* SERV. gramm. IV 413, 12 EXPLAN. in Don. gramm. IV 506, 17. *disertius*: POMP. gramm. V 220, 19 -o non facit -as, sed -is. PRISC. gramm. III 514, 11 -o, -is et arcesso, arcessis non primae, sed tertiae coniugationis inveniuntur. GLOSS.[L] IV Plac. L 22 coniugationis tertiae correptae. *exstant formae stirpis praes. passim, perf.* (-sserunt) *nonnisi* GLOSS. *p. 833, 49. est inter verba primae* CHAR. gramm. p. 473, 15 B., *sed tradita exempla admodum dubia sunt*: GLOSS.[L] II Philox. LA 24 -antes ἀκροβολίζοντες (-entes *var. l., cf. Pokrowsky, ALL 15, 1908, 378sq.; cf. ibid.* 25 -emus προκαλεσόμεθα, *ubi forsitan voluerit* -ώμεθα). GLOSS. IV 414, 32 -at: maledicit, detrahit. *de formis quartae*: *stirpis perf.* (*cf.* PRISC. gramm. II 534, 21 in so desinentia o in i convertentia assumunt vi et faciunt praeteritum perfectum -o -vi ...; sic Probus, et videtur mihi melius dicere, participium enim passivum -tus; Caper tamen -ssi dicit esse ut facessi et profert exemplum Lucili ... [*v. l. 84*]; sed potest -isse per syncopam esse prolatum vi syllabae, ut cupisse dicimus *eqs.*): -i(v)i: *formae longiores*: -ier-: CIC. inv. 1, 15 prov. 32 off. 1, 34 fam. 12, 22, 1. LIV. 7, 20, 1. 10, 27, 6 (-iere). 28, 12, 1. 40, 50, 3 VELL. 2, 69, 3 TAC. ann. 2, 88, 2 FLOR. epit. 2, 17, 5. *al.* -iver-: SALL. epist. Mithr. 10 LIV. 39, 21, 8. 30, 42, 8. *formae breviores* (-iviss- *non invenimus*): -isset: TER. Phorm. 13 CIC. Cluent. 141 dom. 66 Sest. 58 Att. 13, 18, 2 LIV. 40, 48, 2 PLIN. epist. 1, 5, 4 SVET. Tib. 61, 3. -isse: LVCIL. 478 LIV. 21, 16, 4. 30, 31, 5. 30, 42, 3. -isti: CIC. Phil. 2, 1. -issem: CVRT. 6, 10, 18. -issent: SVET. Nero 39, 1. *inde irrepserunt formae stirpis praes.*: -iens, -ientis *etc.*: LIV. 27, 12, 13 (*Put., F*). TERT. praescr. 4 l. 14 (*A*). HIER. nom. Hebr. p. 20, 16 CAEL. AVR. gyn. 2, 13. ENNOD. opusc. 2, 5 p. 289, 1 (-escentem *var. l., cui vestigium veri inesse videtur, cf. l. 17*). GREG. M. moral. 3, 54 (*sic in codd. 'constanter' scriptum esse adnotant Maurini, qui ipsi edunt l. c.*-ssens). -ieb-: LIV. 23, 46, 11 (*Put.*). -ib-: GREG. TVR. Franc. 9, 8. -ire, -iri: COLVM. 9, 8, 3 (*R ut* 9, 15, 4). AMBR. epist. 6, 1 RVFIN. hist. 2, 20, 2. PAP. Marini 73, 45 (*s. V*). ENNOD. opusc. 2, 8 p. 290, 1 (-scere *var. l.*; *plura collegit Dubois 283*). GREG. TVR. Franc. 5, 43 p. 249, 13. *al.* -iam, -ias *etc.*: SIC. FLACC. grom. p. 109, 18 Th. (-ant *var. l.*). CLAVD. MAM. anim. 3, 5 p. 161, 20. -iret: ENNOD. opusc. 3, 95 p. 355, 13 GREG. TVR. glor. mart. 33 p. 508, 29. -iunt: GREG. M. dial. 1, 5 p. 40, 13 M. (-scunt, -ssunt *var. ll.*). moral. 3, 52. *coniug. III^a et IV^a promiscue utuntur* COLVM., TERT., HIER., RVFIN., CLAVD. MAM., CAEL. AVR. *legitur inde a* PLAVTO, TER. [*variat in codd. c.* facessere (*cf. p. 833, 11*) RVT. LVP. 1, 16 (*Demosth. frg. 256 Sauppe*), *c.* capessere LVCAN. 3, 553, *c.* lacerare *v. p. 833, 48sqq. falso tradi vid.* ENNOD. opusc. 2, 5 p. 289, 1 fluxum et -entem hostem (lassescentem *coni. Mohr, ut testatur Vogel in exemplari suo*; lascivientem *Schott*).]

i. q. irritare, provocare (*iuxta ponitur sine copula* provocare RVT. LVP. 2, 7 [*e Lycone*]. FLOR. epit. 4, 2, 38), *elicere, instigare sim.* (GLOSS. προερεθίζω. προκαλοῦμαι. -it: provocat. *al.*; *mera vis efficiendi vix probatur exemplis p. 833, 67sqq. allatis, cf. coniecturam temerariam p. 833, 11 commemoratam.* ad *aliquid*: CIC. Tusc. 5, 121 Att. 1, 13, 1 LIV. 2, 45, 3. 21, 41, 5 DICT. 4, 9 AMM. 29, 2, 6. *al.* in *aliquid*: MANIL. 5, 192 AMM. 21, 13, 3 CYPR. GALL. iud. 186 DRAC. Romul. 8, 18. 295. 9, 73; *cf.* quo: SEN. benef. 5, 1, 1 FRONTIN. strat. 3, 9, 7. de *aliqua re* [*forsitan sec.* quaerere] GREG. TVR. Franc. 5, 43): **I** *usu originario*: **A** *sensu sollemni*: **1** *-untur homines, dei* (*p. 832, 34. 51, addas p. 832, 75; caput et sim. pro toto homine posita p. 832, 25sqq.*): PLAVT. Poen. 296 i in malam rem! :: ibi sum quidem. :: perdis. :: taceo. :: at perpetuo volo. :: enimvero, ere, meo me -is ludo et delicias facis. Stich. 76 utrum ego *Antipho* perplexim -am *filias* oratione (-nem *var. l.*) ad hunc modum ... an potius temptem leniter an minaciter. CATO or. frg. 1, 20 (32 M.) hostium copiae ... contra me sedebant; usquequaque -bamur. TER. Phorm. 13 (*11* laedere) vetus si poeta non -isset prior *eqs.* 19 hic respondere voluit, non -ere (CIC. har. resp. 17 de orat. 1, 17. 2, 236 QVINT. inst. 6, 3, 45. *adde p. 832, 21*). 1027 Phormionem qui volet -ito. Eun. 16 *adversarius* ne erret moneo et desinat -ere (*18* si perget laedere). LVCIL. 478 (*loco ceterum graviter corrupto*). RHET. Her. 2, 19, 29 virum ... iniuria -tum, ira exsuscitatum (CIC. inv. 1, 15 Manil. 14 Mur. 64 dom. 66 off. 1, 20. 3, 76 BRVT. et CASS. Cic. fam. 11, 3, 1 CAES. Gall. 1, 35, 3 VAL. MAX. 3, 8, 2. *al.*). CIC. Tull. 8 ut non modo armati damnum nemini redderent, verum etiam -ti ... se ... defenderent. Verr. II 3, 132 cum palam ... L. Rubrius Q. Apronium sponsione -vit *eqs.* (Pis. 55). Cluent. 141 hominem. Manil. 4 Mithradate et Tigrane, quorum alter relictus, alter -tus *eqs.* 23 nationibus, quas numquam populus Romanus neque -endas bello neque temptandas putavit (*al. v. vol. II 1841, 67sqq. cf.* CAES. Gall. 1, 15, 3 proelio [4, 11, 6. 5, 17, 1 civ. 1, 42, 2. 1, 81, 2 BELL. Afr. 35, 1 LIV. 9, 22, 2. *al.*]. LIV. 10, 10, 9 armis. *sim. al. cf. infra l. 72sqq.*). Catil. 3, 28 est ... in nobis is animus ..., ut ... improbos ultro semper -amus. leg. agr. 1, 23 -o vos, in contionem voco. 2, 63 Sull. 47 dom. 99. Sest. 88 vi -ere et terrere. Cael. 21 laesi dolent, irati efferuntur, pugnant -ti. prov. 32. 33 Planc. 35. Mil. 84 vi inritare ferroque -ere. Phil. 2, 1 maledictis. 2, 9 de orat. 1, 32. 2, 230. 236. 246. 255. 301. Tusc. 4, 54 -e, iam videbis furentem. 5, 121 non modo impulsi sumus ad philosophiae scriptiones, verum etiam -ti. off. 1, 34. Att. 1, 13, 1 epistulis sum ... abs te -tus ad rescribendum (*cf.* 13, 18, 2 eum *Varronem* desiderare a me *librum*, cum ipse ... numquam me -isset. fam. 12, 20 me ... scripto aliquo -es, ego enim respondere facilius possum quam provocare. 12, 30, 1 non ... te epistulis, sed voluminibus -rem, quibus ... me a te [a me te *trad.*] provocari oportebat). fam. 1, 9, 19. 1, 9, 20 cum me disputantem, non -entem laesisset. 7, 13, 2 te non esse procacem in -endo. 12, 22, 1. CATVLL. 15, 16 tantam ... culpam, ut nostrum insidiis caput -as. LVCR. 4, 759 simulacra -unt ... animos nostros (SEN. benef. 5, 1, 1). CAES. Gall. 1, 23, 3 nostros. 4, 34, 2 ad -endum hostem et ad committendum proelium. BELL. Afr. 69, 4 hostes ... finem -endi facturos. SALL. Catil. 31, 5 sicut iurgio -tus foret, in senatum venit (RVT. LVP. 2, 7 LIV. 38, 33, 6 TAC. ann. 14, 49, 1 SCHOL. Hor. sat. 1, 7, 1). NEP. Hann. 1, 2. VERG. ecl. 3, 51 voce (Aen. 10, 644 irritat ... virum telis et v. -it. *cf. l. 51 et* 10, 716 missilibus ... et ... clamore). PS. VERG. catal. 13, 33 nunc laede, nunc -e *me*. HOR. carm. 2, 18, 2 nihil supra (*i. ultra ingenium*) deos -o nec ... amicum largiora flagito. OV. met. 9, 38 *Hercules Acheloum* omni ... a parte -it. 12, 28 (*Theseus ad Eurytum*) qui ... -as Pirithoum violesque duos ... in uno. fast. 5, 557 seu quis ab Eoo nos *Romanos* impius orbe -et *eqs.* (cf. LVCAN. 1, 256 quotiens Romam Fortuna -it). LIV. 2, 32, 4 neque -ti neque -entes (21, 11, 5 nec -entes nec -ti). 21, 16, 4 Illyrios -isse magis quam exercuisse Romana arma. 21, 41, 5 *Scipio nolebat Hannibalem* -ere ac trahere ad decernendum. *al.* CELS. 8, 11, 6 quidquid loco suo motum est, ante inflammationem reponendum est; si illa occupavit, dum conquiescat, non -endum (*cf.* CAEL. AVR. acut. 2, 3, 17 *lethargici* manu -ti aut punctione aliqua adhortati). SEN. Herc. O. 396 pectus. dial. 2, 3, 3 nemo erit, qui -at, qui temptet *sapientem*? ... (4) numquid dubium est, quin certius robur sit, quod non vincitur, quam quod non -itur? 5, 24, 1 *Caligula* propinationibus senem, *cuius filium occiderat,* crebris ... -bat (*cf.* VAL. FL. 5, 571 magno cratere). 7, 11, 4 mollibus ... fomentis totum eorum *hominum voluptuosorum* -itur corpus. epist. 104, 14 *peregrinatio* inconstantia mentis ... -it (*locus varie temptatus, vix iure*). *al.* PETRON. 120 vers. 78 *Dis* tali ... Fortunam voce -it (SIL. 12, 61. *cf.* SIL. 15, 36 bellando fata). QVINT. inst. 6, 3, 34 *homo* -at hoc modo *eum,* quem laedere sit periculosum, ne ... inimicitiae graves insequantur. TAC. dial. 27, 1 antequam te Aper offenderet maiores tuos -endo (*sc. mortuos ut* HIL. c. Const. 27 patres nostros -is et in decreta eorum ... irrumpis). *al.* CE 1988, 32 *par filiorum* femina quod struxit, nunc puncta (*fort. i. q. verba sim. pungentia*) -unt (*locum varie tractatum post alios interpretatus est Armini, Eranos 25, 1927, 116*). *al.*

2 *-untur animalia*: VERG. Aen. 12, 85 *aurigae* manibus ... -unt pectora *equorum* plausa cavis (STAT. Theb. 6, 465 tardum ... Cydona. 6, 523 verberibus ... iubas et terga -it habenis. *sim.* 6, 861). HOR. carm. 3, 2, 10 leonem. OV. met. 10, 546 feras. COLVM. 2, 2, 26 *bubulcus* numquam stimulo -at iuvencum. 6, 17, 1 vipera ..., cum ... bos ... supercubuit, -ta onere morsum imprimit. 6, 36, 4 huius (*veneris*) sensum magistri -unt *in admissariis*. 7, 12, 7 *canis*. 9, 8, 3 *apes* (9, 15, 4). PLIN. nat. 8, 23 nec nisi -ti nocent *elephanti*.

3 *-untur res* (*quasi animatae*): **a** *humanae*: CIC. fam. 3, 8, 7 sermones *provincialium* ... -vi numquam, sed non valde repressi. LVCR. 4, 217 corpora, quae feriant oculos visumque -ant (4, 691. 729. 6, 923 STAT. Theb. 5, 437. *cf.* LVCR. 4, 731 sensum *videndi*. 4, 753 oculos [SER. SAMM. 660 AVSON. 151, 11 p. 5 P.]. SER. SAMM. 193 lumen). VERG. Aen. 5, 429 pugnam ([LIV. 33, 7, 6 -ta p. est, deinde ... aucta. LVCAN. 3, 553 STAT. Theb. 1, 413. *cf.* SIL. 4, 404 pugnae ... frontem]. *sim.* 10, ferrum. 11, 254 bella. LIV. 44, 4, 2 certamen. GRATT. 506 Martem). 12, 186 nec ferro ... haec regna -ent. LIV. 3, 11, 10 temeritatem. 40, 54, 8 nunc praebendo aures, nunc -endo etiam mentionem rei temere actae saepe querenti *Philippo* ... aderat *Antigonus*. VAL. MAX. 7, 4 ext. 1 alienas potius -it opes quam suas tuetur (LVCAN. 8, 360. 533). 9, 14 ext. 3 ioco ... -tam matris suae pudicitiam. SEN. benef. 4, 6, 3 ista palatum ... saporibus exquisitis ultra satietatem -entia. dial. 4, 14, 2 iram (PS. LACT. mort. pers. 6, 1). 7, 26, 5 virtutem (epist. 13, 3). 10, 4, 1 ut (*fere i. q. licet*) nihil extra -at aut quatiat *opes sim.*, in se ipsa fortuna ruit. epist. 66, 40 felicior pax ... numquam -ta quam multo reparata sanguine (TAC. ann. 4, 32, 2 immota ... aut

[*Pecere*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

modice -ta. 15, 2, 2). LVCAN. 2, 42 his se stimulis (*sc. dictis*) dolor ipse -it. PLIN. nat. praef. 6 *scriptor* subiturus ingeni tui (*imp. Titi*) iudicium, praesertim -tum. SIL. 2, 321 stant prima inter signa senes letumque -unt. 10, 137 nostra ... tegmina. STAT. silv. 2, 1, 197 *Glaucias mortuus* summos ... -it amictus *Blaesi, quem in Orco allocuturus est.* MART. 10, 90, 2 quid vellis vetulum ... cunnum, quid busti cineres tui -is? (*cf.* 11, 46, 5 cunnos culosque). QVINT. inst. 6, 3, 7 risus. SIC. FLACC. grom. p. 109, 18 Th. ut possessores suos fines teneant, ne alienos -ant. VLP. dig. 47, 10, 1, 4 si fama eius, cui heredes exstitimus, -atur, *fit iniuria* (*cf.* TERT. idol. 14 p. 45, 21 nomen). CYPR. idol. 7 p. 24, 13 *daemones* valetudinem frangunt, morbos -unt (facessunt *Vonck coll. Min. Fel. 27, 2* fingunt). RVFIN. Basil. reg. 7 cum iuvenilis fervor rudem -it aetatem. CLAVD. carm. min. 23, 11 Orpheos ... libros *notando*. PROSP. c. coll. 10, 3 ad renovationem -tae (miserae *edd. vet.*) vetustatis. *al.* **b** *naturales*: LVCR. 2, 137 ictibus illorum *minorum elementorum* ... inpulsa cientur *maiora*, ipsaque ⟨pro⟩porro paulo maiora -unt. 4, 1039 alias aliud res commovet atque -it, *sed* ex homine ... semen ciet una hominis vis. VERG. georg. 3, 233 (= Aen. 12, 105) *taurus iratus* ventos ... -it ictibus (*cf. infra l. 39. 40*). Aen. 7, 527 aera ... fulgent sole -ta (*cf.* CLAVD. 24, 66 septem ... montes *Romae*, qui solis radios auri fulgore -unt). HOR. carm. 1, 35, 7 quicumque Bithyna -it Carpathium pelagus carina (*cf.* MANIL. 5, 192 pontum. LVCAN. 3, 193 mare. STAT. Theb. 6, 20 seu Tyrrhenam hiemem seu stagna Aegaea). OV. trist. 5, 9, 30 ut ... fores ... carceris acer nunc pede, nunc ipsa (pressa *var. l.*) fronte -it equus, sic *eqs.* SEN. Phaedr. 581 ut ... cautes ... resistit undis et -entes aquas longe remittit, verba sic spernit mea. dial. 2, 3, 4 *v. p. 832, 46.* nat. 5, 8, 2 *sol* etiam antequam adpareat, ... nondum radiis aëra impellit, iam tamen -it et irritat luce praemissa. epist. 82, 5 inexpugnabilis murus, quem fortuna multis machinis -tum non transit (*cf.* STAT. Theb. 10, 529 ima muri. 12, 690 moenia). COLVM. 3, 21, 5 vindemia populationibus pluviisque aut ventis -ta dilabitur. 6, 8, 1 vulnera defricantur, donec -ta pituita decedit. 10, 122 se ... -enti fletum factura sinapi. 10, 321 gravibus densate cylindris *ocima sata*, ... ne ... pulex irrepens dente -at. LAVS Pis. 150 ver fugit aestates, aestatum terga -it ... autumnus *eqs.* (*imagine a re militari mutuata*). VAL. FL. 4, 207 (*Amycus ad Argonautas*) sponte -itis oras. SIL. 15, 297 Phaeacum ... arva -ens *Hannibal* (STAT. Theb. 4, 241 curribus. 12, 615 *arando, ni fallimur. cf. ibid.* 12, 604 campum -ens *taurus iratus sec. exemplar l. 19 allatum*). STAT. Theb. 16, 8 taurus ... sternit silvas rupesque -it irato rabidus cornu (*sec. l. 19*). PAVL. NOL. carm. 20, 57 -tis fidibus de (*vi instrumentali*) pectine verbi.

B *vergit in notionem q. e. experiri (cf. vol. V 2, 1679, 38 sqq.), temptare (cf. p. 832, 8. 45) sim. accedentibus enuntiatis secund., interrog. obliquae vice fungentibus*: DICT. 4, 9 *Achaei* processere ... -entes, si auderent, ad bellandum Troianos (4, 19). VITA Genov. (BHL 3335) 20 -vit (accersivit *var. l.*) ... eum *presbyterum*, quatenus basilicam ... construerent (-ret *var. l.*).

? **II** *usu secundario i. q. lacerare (cf. derivationem p. 831, 7 sqq.* GLOSS.^L I Ansil. LA 271 [*al.*] lancinaverunt: -erunt. GLOSS. V 421, 65 -it: provocat vel frequenter lacerat. ISID. *v. s. v.* lacessitor. *exempla, quae ad notionem laedendi sim. vergunt, velut p. 831, 81. 84. 832, 14. 24. al., arcenda sunt.* -ere *variat in codd. c.* lacerare: EPIST. Alex. l. 431 H. RVFIN. hist. 4, 15, 7. COD. Iust. *loco infra cit., sed distinguitur ab hac voce* SCHOL. Cic. Bob. p. 148, 27): PARIS 5, 1 ext. 2 convicio -tus (*Val. Max.* laceratus). COD. Iust. 9, 42, 3, 3 corpora ... -ta (lacerata *var. l.*, laesa *Cod. Theod. 9, 37, 4*) verberibus tormentisque vexata. *dub. hucne pertineat an interpres lapsus sit* RVFIN. hist. 5, 1, 56 cum fuisset innumeris ictibus *tauri* -ta *Blandina* et ... iactata (*gr.* ἱκανῶς ἀναβληθεῖσα πρὸς τοῦ ζῴου *tantum*).

part. praes. pl. **lacessentēs** *pro subst. i. q. provocatores* (*cf.* lacessitor): SEN. dial. 5, 25, 3 quisquis despexit -es. SYMM. epist. 1, 65 quid de -bus sentiamus.

in parechesi c. laedere: LIV. 5, 27, 7 nec laesi nec -ti (AMM. 15, 2, 4).

deriv.: 1. lacessitio, lacessitor.

compos.: adlacesso, illacessitus. *Pecere.*

lacethon, *v.* leucethron.

lachanizo, -āre, λαχανίζω. *cf.* lacana. *? i. q. more abscisarum herbarum languere* (*cf. Leumann, Kl. Schr. 166*): SVET. Aug. 87, 2 ponit assidue *Augustus* ... betizare pro languere, quod vulgo -are dicitur.

lachanōdēs *adi.*, λαχανώδης. *cf.* lacana. *i. q. herbarum similis*: CASS. FEL. 71 p. 171, 10 cibis ... triticeis et holerosis ..., nam Graeci sitodis ce (*i.* καί) -is dicunt.

lachrim- *v.* lacrim-.

*?***laciculus,** -ī *m.* *a* lacus *demin., cf.* lacusculus. *i. q. pelvis parva*: CIL II 2395^e sanguis -is iuxta superfu⟨ndi⟩tur (*restituit Vasconcellos, ALL 11, 1900, 144, coll.* aciculus, *ex* santus lac. Kvii spacto *eqs.; cf.* lacus *in eadem inscr.*).

lacina, (-ae *f.? an adi.?*). *vox germ., cf. theod. vet.* lâhan *'renuere sim'.* *scrib. etiam* lacinia, laicina, lazina *sim.* *fere i. q. interclusio (an interclusus?), t. t. iuris germ. in locutione* via -a: LEX Sal. Merov. 14, 5 si quis hominem migrantem adsallierit, mallobergo v. -a hoc est. 31 tit. de v. -a (*in textu*: si quis baronem ... de via sua ostaverit *i. depulerit*). *B.*

lacinaridium, (-ī) *n.*, λακιναρίδιον. HESYCH. λ 203 λ.· Ῥωμαῖοι, ὑπόδημα (*'lacerna? tum* περίδημα, *sed cf. gloss.* α *4473' Latte ad l.*).

lacinia, -ae *f.* (-um *n. l. 5*). [*v. s.* lacer. *Sch.*] *scribitur hic illic* -ne- (LIB. col. I p. 229, 20. 230, 5. *al.*), *in var. l. etiam* lag-, -cen-, -na; *litt. gr. p. 835, 14 bis.* NOT. Tir. 97, 10 -um. *de notione et origine*: PAVL. FEST. p. 73 'delaniare' est discindere et quasi lanam trahere, unde -a et lanius dicitur, qui pecus discindit. p. 117 (*v. p. 824, 29*). GLOSS. κράσπεδον. ἀπόσπασμα πλήθους. ora vel finis vestimenti. extrema vestimenti. *legitur inde a* PLAVTO (*postea non iam in poesi*), CIC. [*lucan., calabr. sept.* latšiñə; *sard. centr.* lakíndza, lagindza (> *gr.* λακινία). *cf. M.-L. 4832. Battisti-Alessio III 2148. Wagner II 3. G.*] [*contextu incerto*: VVLG. thren. 4, 14 tenuerunt -as suas. CIL IV suppl. 6716. *e coni.*: TERT. pudic. 13 p. 243, 29 *paenitentem* omnium -as invadentem (*Ursinus*, lacrimas suadentem *B*).]

1 *strictius i. q. particula*: **a** *extrema prominensque*: **α** *proprie*: ⓘ *textilium* (*vestimentorum praeter l. 39. 43*): PLAVT. Asin. 587 lacrumantem -a tenet lacrumans (*cf.* PETRON. 100, 5 -am duxi. SVET. Claud. 15, 3 -a togae retenta. APVL. met. 1, 23, 1 adrepta -a. 2, 13, 4 eum -a prehendit. 9, 17, 5 extremas manu prendens -as. VVLG. gen. 39, 12 adprehensa -a vestimenti. *huc fortasse pertinent l. 12. 14*): Merc. 126 (*interpol.?*) sume -am (*'pallii' Ussing*) atque absterge sudorem tibi. CIC. fil. Cic. fam. 16, 21, 7 te ... in -a servantem ex mensa secunda semina *sc. ut rusticum*. PAVL. FEST. p. 4 -a togae in humerum erat reiecta (*cf.* APVL. met. 11, 3, 5 deiecta parte -ae. SERV. Aen. 7, 612 una eius *togae* -a a tergo revocata). VELL. 2, 3, 1 circumdata laevo brachio togae -a ... hortatus est ..., se sequerentur (*cf.* APVL. met. 9, 37, 2 obvolutis ... -a laevis manibus). VAL. MAX. 2, 7, 9 (*inter ignominiae genera*) toga -is abscissis amictum (abscisis *var. l. et Kempf. cf.* ITALA I reg. 24, 12 [Lucif. Athan. 1, 14 p. 91, 13] accepi pinnam chlamidis tuae in manu mea et ... abscidi -am chlamidis tuae [*gr.* πτερύγιον *bis, Vulg.* oram ... summitatem]). PETRON. 12, 2 -am extremam (*cf. l. 19*) *pallii vendendi* concutere. 12, 6 detraxit ... umeris *rustici* -am *tuniculae* et diligentius temptavit (*cf.* APVL. met. 7, 4, 2 *aureos* insutu -ae contexerat). 14, 5. SVET. Cal. 35, 3 ita proripuit se spectaculis, ut calcata -a togae praeceps per gradus iret. Nero 19, 1 consurgenti ei ... -a obhaesit. APVL. apol. 19 *fortuna longa* nihil minus quam -a *tunicae* praependens impedit ac praecipitat. met. 2, 16, 4 paulisper inguinum fine -a remota. 4, 35, 4 vibratis hinc inde -is. 10, 3, 4 -a ... contegens faciem. PASS. Cypr. 5, 5 cum -as manuales ligare sibi non potuisset *i. capita manualis, quo oculi ligabantur* (*cf. Pass. Montan. 15, 2*). MACR. Sat. 2, 3, 9 *Caesar* ita toga praecingebatur, ut trahendo -am velut mollis incederet. PS. ORIG. tract. 12 p. 134, 13 vas lineum quattuor -is ligatum (*respicitur act. 10, 11* initiis). ⓘⓘ *variarum rerum* (*accedit* velut *l. 47. 50*): PETRON. 92, 9 habebat ... inguinum pondus tam grande, ut ipsum hominem -am fascini crederes. PLIN. nat. 5, 148 Craspedites sinus vocabatur, quoniam id oppidum *in promunturio situm* velut in -a erat. 8, 202 feminarum *caprarum* generositatis insigne -a ex corporibus e cervice binae dependentes (*cf. Varro rust. 2, 3, 2* mammulas. *Paul. Fest. p. 175* noneolae. *Colum. 7, 6, 2* verruculae). 15, 130 excrescente in medio folio *lauri Thasiae* parvola veluti -a folii. CHIRON 80 capillo claudes subtiliter eam verruculam, colligas, stringito et -as non longas e[t] capillo remittes. 92 (*constructione dubia*) -as ... -a *sc. papyri per fistulam in os iumenti iniectae* (*cf. Veg. mulom. 2, 13, 5* capita. *2, 61, 1* pars). APIC. 8, 402 *pulpam leporis* omento teges vel charta, colliges -as et surcula.

β *translate*: CIC. de orat. 3, 110 *rhetores de multa orationis civilis parte a philosophis quasi depulsi* illud alterum genus, quod est temporibus, locis, reis definitum, obtinent, atque id ipsum -a (*i. 'vixdum', cf. quae praecedunt et v. l. 17 sqq.*). FRONTO p. 202, 8 v. d. H. (p. 212 N.) si divisa generatim argumenta nectemus, ... ut praecedens sententia in sequentem -am aliquam porrigat et oram praetendat *eqs.*

b *quaelibet*: **α** *gregis, societatis* (*cf. supra l. 8*): COLVM. 7, 5, 3 *grex pecoris ovilli aeger* in -as colonis distribuatur, nam particulatim facilius quam universus convalescit. 7, 6, 5 (*de capris*) ut nec in pastione separatim -ae deducantur. CIL IX 5906, 4 pr(a)econi ex -a Cl(audi) Saturnini (*'-a videtur esse pars familiae gladiatoriae' Mommsen*). **β** *loci*: PLIN. nat. 36, 85 *portionem labyrinthi* non, ut in pavimentis puerorumve ludicris campestribus videmus, brevi -a milia passuum plura ambulationis continentem, sed crebris foribus inditis *eqs.* *t. t. grom.* in -is (*cf. Grom. ed. Lachmann II 296. 361*): LIB. col. I p. 209, 12 centuriae quadratae in iugera CC et cetera in -is sunt praecisa post demortuos milites. p. 229, 20 ager eius *Antii* in -is est adsignatus (230, 5 in -is et per strigas. 230, 22. 231, 2. 234, 5. 234, 13 pro parte in -is. 236, 8 in praecisuris, in -is et per strigas. 237, 13 pro parte limitibus intercisivis et in -is [*sim.* 239, 8]. *cf.* 236, 21 ager eius *Priverni* pro parte cultu in iugeribus e. a.: ceterum in -is vel in soluto remansit).

2 *latius per synecdochen significantur ipsa textilia sim., maxime exigua, vilia* (*subest usus supra l. 16 sqq. illustratus*): **a** *certa*: **α** *de variis pannis, taeniis sim.*: PLIN. nat. 19, 120 porrum ... serunt in -is colligatum (*cf. Colum. 11, 3, 33 semen* linteolo inliget *eqs.*). 28, 84 supposita ... calici -a tali (*i. panno menstruali*). APVL. met. 4, 11, 2 multis -is offulto vulnere. 6, 3, 4 -as auro litteratas ramis arborum postibusque suffixas *in luco Iunonis*. **β** *de vestimentis*:

[*Montefusco*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

APVL. met. 1, 7, 2 unam e duabus -is meis exuo eumque ... vestio (2, 8, 4 -as omnes exuunt, amicula dimovent. *cf.* 2, 17, 1 -is cunctis suis renudata. 3, 21, 4. 3, 24, 2 ZENO 1, 8, 3). 1, 7, 10 -as, quas ... latrones contegendo mihi concesserant (*cf.* 11, 14, 3 tegendo mihi linteam dari -am). 8, 5, 9 -as *Tlepolemi* ... laniavit *aper.* 10, 31, 2 *Venus* tenui pallio ... inumbrabat ... pubem; quam ... -am ... ventus ... reflabat. 11, 28, 4 -is tuis nequaquam parceres (*antea*: veste). AMM. 28, 4, 18 (*8* sericis indumentis) si ... -is sericis insiderint muscae. *teguntur mortui*: APVL. met. 3, 10, 2 (*3, 9, 7* abrepto pallio retexi corpora) ut ... illam -am prenderam. *γ de laqueis*: AMM. 20, 11, 15 *propugnatores* ferream frontem *arietis* ... inlaqueatam ... -is retinuere longissimis. 31, 2, 9 hostes ... contortis -is inligant (*seq.* laqueatis ... membris). *huc forsitan pertineant* TAB. devot. Audollent 252, 11 *ειvπλικατε λακινια* (*i.* -am) *Σαπαντούλο gladiatori.* 252, 36 *λακινια ιλλι ινπλικητουρ.* 253, 18 (*s. II?*) obligate, in⟨p⟩licate -a(m) Vincentζo.

b *incerta* (*collective*): APVL. met. 4, 23, 2 *latrones* remeant nullam ... sarcinam vel omnino licet vilem -am ferentes. 9, 24, 2 *viminea cavea* -as circumdatas ... inalbabat.

deriv.: laciniatim, laciniosus, *?* lacinius.

laciniātim *adv.* *a* lacinia *sec.* cuneatim *formatum, cf.* particulatim, membratim *sim.* *i. q. per lacinias* (*de ordine soluto, v. p. 834, 62*): APVL. met. 8, 15, 8 non -m disperso, sed cuneatim stipato commeatu.

lacin(i)o *v.* lancino.

laciniōsus, -a, -um. *a* lacinia. *scrib.* -cinos- PLIN. nat. 32, 60 (*var. l.*) *et* GLOSS., -cenos- GLOSS., *fort.* lanios- (*q. v.*) GLOSS. *superl.* -issimus HIER. *l. 52. 65*; *pro gradibus accedunt* magis, nimis, satis *l. 32. 55. 69.* GLOSS.^{L} III Abol. LA 16 -um: pannosum, laceratum (V Aa *P* 81 GLOSS. -um: p., l., unde corruptus sermo loquitur -um [*an* laniosum ?]). GLOSS. *πρoύνικος.* -um: longum. -a: vulnerata.

i. q. laciniis ornatus: **1** *proprie*: PLIN. nat. 5, 62 *Alexandriam* ad effigiem Macedoniae chlamydis orbe gyrato -am, dextra laevaque anguloso procursu. 25, 124 *folia alcimae* magis -a (*om. Dios gr. 3, 152, 1*). 32, 60 *ostrea praecipua habentur* nec fibris -a ac tota in alvo.

2 *in imagine et translate respicitur status multiplex, non expeditus*: **a** *de variis rebus*: APVL. apol. 21 animi ita ut corporis sanitas expedita, imbecillitas -a est. TERT. cult. fem. 2, 9 l. 6 faciem quidem frugi et expeditam ... exhibere, cetera vero corporis -is pomparum et deliciarum ineptiis occupare. adv. Marc. 4, 29 p. 521, 7 succingere debemus lumbos, id est expediti esse ab impedimentis -ae vitae et implicitae.

b *de dictis vel scriptis*: *α in malam partem fere i. q. copiosus, verbosus* (*de ipso oratore l. 53; minus valet quam* superfluus *l. 64*): TERT. adv. Marc. 4, 1 p. 424, 9 compendiatum est ... novum testamentum et a legis -is oneribus expeditum (*inde* HIER. in Philem. prol. p. 602^{C}. *cf.* in Abd. 1 p. 1100^{B} euangelicus ... sermo breviatus, -is legis operibus angustior est. in Gal. 5, 13 p. 408^{C} -ae legis [in Is. 10, 20–23 l. 50]. in Is. 30, 20 -is legis observationibus). virg. vel. 4, 6 naturaliter compendium sermonis et gratum et necessarium est, quoniam sermo -us et onerosus et vanus est (HIER. epist. 82, 9, 1 -us contra nos s. protractus est; ... breviter praeteriensque respondi. in Dan. 11, 21sqq. p. 566^{D} sermone -issimo [latissimo *var. l.*; *opp.* brevi compendio]). SCHOL. Cic. Bob. p. 120, 19 si -us sit *orator* (*antea*: cum mora protrahi *ficta*). p. 145, 18 haec ... oratorie perstringere maluit quam copiose iisdem detexendis immorari, sive quod nimis -um videbatur sive quod probare non poterat. HIER. in eccles. 12 p. 1105^{B} (*ibid.*^{A} quia longum est opinationes omnium recensere) quae, quia, ut supra diximus, -a (latiora *var. l.*) sunt et prolixa, strictim a nobis breviterque tangentur. c. Ioh. 8 p. 361^{C} longo sermone et -is periodis. 14 p. 366^{B} -ae disputationis labyrinthos ([*cf. p. 834, 68*]. adv. Rufin. 2, 15 p. 437^{B} -ae d. fastidia fugiens et in arctum verba compingens. ARNOB. in psalm. 126 p. 528^{B} [= Ps. ARNOB. confl. 1, 9 p. 251^{C}; *opp.* breviter strictimque]. POMER. 1, 25, 2 sermonem -ae [lacunosae *var. l.*] d. prolixitate produximus). in Is. 44, 6–20 l. 100 nec -am, immo superfluam expositionem. in Zach. 11, 12–13 p. 1506^{B} explanationem eorum -issimam taedet revolvere. praef. Vulg. Esth. verbum e verbo pressius transtuli; quem librum editio vulgata -is hinc inde verborum funibus (finibus *var. l.*, sinibus *edd. vet.*, *sed cf. l. 10sqq.*) trahit addens ea, quae *eqs.* ARNOB. in psalm. 104 p. 481^{A} -a satis narratio. VIGIL. THAPS. c. Arian. 2, 47 -am altercationis ... materiam. *β in neutram partem*: RVFIN. hist. 6, 13, 5 *Clemens* merito libros suos *Στρωματέας* appellavit, id est -a quadam et varia diversitate contextos (*inde* GLOSS., *in quibus* -a *variat c.* -e, lacunosum [*sc.* opus] *sim.*).

[*adv.* **laciniōsē** *l. 72 et e coni. vix recta Harduini Plin. nat. 16, 226 pro* lacunosa.]

lacinium *v.* lacinia. *?* **lacinius** *v. s.* limbunculus.

lacino *v.* lancino. *Montefusco.*

lacio, (-ere). [*vox prisca stirpis incertae videtur; a* 1. lax *derivat* PAVL. FEST. *cf. s. v.* laqueus. *Sch.*] PAVL. FEST. p. 27 adlicit ... dictum a verbo -it, id est decipit. 116 -it decipiendo inducit; lax etenim fraus est. 117 -it in fraudem inducit; inde est allicere et lacessere, inde lactat, illectat, delectat, oblectat. DON. Ter. Andr. 648, 2 lactare est inducere ..., a -iendo. GLOSS.^{L} V Abba LA 50 -it: captat, suadet, illicit, inducit (-dic- *trad. ut ibid.* Aa L 58).

deriv.: lacesso, 2. lacto. *compos.*: ad-, 2. de-, e-, in- perlicio.

lacos naves GLOSS. IV 533, 7. *obscurum; vix ad* lacus. *B.*

***lacrima**, -ae *f.* [*cognatum c. gr.* δάκρυ, *got.* tagr, *anglosax.* tēar *sim.*; *vix Latini ad significandam rem solitam mutuati sunt gr.* δάκρῦμα *'lamentatio sim.', cuius vocis mensura et usus fere poeticus repugnant. Sch.*] *de origine*: SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 67 -a dicta, quod mentis ⟨la⟩ceratione nascatur. ISID. orig. 11, 1, 41 -as quidam a laceratione mentis putant dictas (= diff. 1, 227); alii existimant ideo, quod Graeci δάκρυα vocant. *scripturae*: da-: PAVL. FEST. p. 68 dacrimas pro -as Livius saepe posuit, nimirum quod Graeci appellant δάκρυα (*inde restituitur* LIV. ANDR. carm. frg. 19). MAR. VICTORIN. gramm. VI 26, 3 communionem ... habuit l littera cum d apud antiquos, ut ... dacrimis et -is ...; est et communio cum Graecis, nos -ae, illi δάκρυα. GLOSS. dacrumis: -is ἀπὸ τοῦ δάκρυον. *coniecit Meursius* PLAVT. Pseud. 100 (drachmis *trad.*). -chr- (*cf.* CIC. orat. 160 sepulcra, coronas, -as dicimus *sine aspiratione contra communem loquendi usum*, quia per aurium iudicium licet. GELL. 2, 3, 3 *veteres* 'lachrumas' dixerunt): CIL I² 1222 (= CE 969, 2) lachrym- (*sed* lacrum- 1215 = CE 59, 13). VI 9792 (*ca. a. 200*) lachrim-. *et saepius in titulis promiscue cum* -cr-; *codices antiquiores* -cr- *tantum praebere videntur.* -crh-: CIL VI 30128 (= CE 601, 2). -gr-: CIL IX 648 (*iud.*) lagrem-. -im-, -um- (*cf.* CASSIOD. gramm. VII 150, 10 [*ex Cornuto*] lacrumae an lacrimae ... quomodo scribi debeant, quaesitum est; Terentius Varro tradidit Caesarem per i eius modi verba solitum esse enuntiare et scribere: inde propter auctoritatem tanti viri consuetudinem factam; sed ego in antiquiorum multo libris, quam Gaius Caesar est, per u pleraque scripta invenio): -im- CIL IV 4987 *et passim*, -um- *l. 18.* CIL IV 4966 (= CE 934, 3) *et saepius, imprimis in titulis antiquioribus. codices variant etiam vetustissimi.* -ym-: *l. 18.* CIL V 6183^{a} (= CE 1359, 9; *a. 475*). -em-: *l. 21.* CIL XII 481 (= CE 1447, 14; *aet. christ.*). XIII 2478 (*s. VII*).

de formis: *sg. usu strictiore raro legitur* (*cf.* GLOSS. II 266, 3 δάκρυα: hae -ae singularia non habet); *gen. et dat. non nisi apud medicos usu latiore invenimus; vulgariter nom. sg.* -as ORIBAS. eup. 2, 1 C 16 La. *usu latiore sub II B. C descripto formae decl. secundae in schedis occurrunt apud* MARCELL. med. 8, 20. 8, 199. 36, 54 (*fem. septies*), DIOSC. *passim* (*gr. plerumque* ὀπός; *usu strictiore p. 838, 19; fem. deesse videtur*), *?*CAEL. AVR. chron. *p. 839, 55*, ORIBAS. *saepius* (*fem. l. 33. p. 838, 21*). *adhibentur* -us, -um, -o *saepius*, -i DIOSC. 3, 92 p. 417, 21, -u (*abl.?*) DIOSC. 1, 115 p. 58, 21 M., -um (*gen. pl.*) DIOSC. 5 praef. *acc. pl.* -a: INSCR. Année épigr. 1957 n. 37, 6 (a)et(e)rnas -a(s). *notatur* lac CIL III 12032, 1. NOT. Tir. 74, 15 -ae. lacr- *producitur* HOR. carm. 4, 1, 34 epist. 1, 17, 60. *de notione*: HIER. epist. 106, 54, 3 sive ploratum sive planctum sive fletum sive -as dixerimus, unus est sensus. SYNON. Cic. p. 426, 6 fletus. conploratus. -ae *eqs.* GLOSS. δάκρυον. -am: electrum. -a arboris: gumen. *legitur inde a* LIV. ANDR., NAEV., PLAVTO, CATONE *per totam latinitatem.* [*val.* lacrămă; *it.* lagrima, lacrima, *it. sept. vet.* láirema, *pedem.* lerma, *venet.* ágrema, *tusc.* (*Pistoia*) grálima, *neap.* lacrema, larma; *sard. centr.* lákrima, lágrima *etc.*, *mer.* lámbriga; *raet. occ.* larma, *or.* lagrime; *francog. vet. et med.* lairme, lerme, *francog.* larme, *wall.* lâme, *pic.* laarm, *norm.* lerme, *pict.* esgreme *etc.*, *biturig.* grume, armes, *borbon.* égrume, *burg.* lairme, grûme, *camp.* lęrm, *lothr.* lārm, *comit.* laigre, laigrema *etc.*; *francoprov. vet.* grouma, *francoprov.* lāgœrm, lẹgrəma, larma *etc.*; *prov. vet.* lagrema, *prov.* lágremo, -a, lagríma, lagrémo, *langued.* grûmo, larmo, lagremo, lagrumo, (le)gremo, garlemo *etc.*, *alvern.* grimo, lármå *etc.*, *lemov.* grima *etc.*; *vasc.* legrémo, lagréme, lęrma, larme; *cat.* llagrema; *hisp. vet.* lágrema, *hisp.* lágrima, *astur.* llagrima, *arag.* glárima; *port. vet.* lágrema, *port.* lágrima. *cf. M.-L. 4824. Battisti-Alessio III 2152. Wagner II 3sq. Wartburg V 118sqq. Corominas III 14. Machado II 1288. G.*]

i. q. δάκρυον: **I** *strictius gutta aquae ex oculis animantium profluens* (*inter umores corporis* VITR. 8, 3, 26 SEN. nat. 3, 15, 2 LVCAN. 9, 811): **A** *usu sollemni*: **1** *-ae indicant affectum animi* (*cf. p. 837, 81 et* OV. trist. 1, 8, 28 CVRT. 5, 2, 19. 5, 10, 13): **a** *dolorem, timorem, pudorem, paenitentiam, miserationem, iram sim.*: *α exempla varia selecta*: ① *in vita humana* (*cf.* PLIN. nat. 7, 2 *natura hominem infantem* abicit ad ... ploratum, nullumque tot animalium aliud ad -as): LIV. ANDR. carm. frg. 19 -as de ore noegeo detersit *Vlixes.* NAEV. carm. frg. 4, 3 Troiad exibant ... flentes ambae, abeuntes -is cum multis. PLAVT. Cist. 58 noli ... -is tuis mi exercitum imperare. Merc. 591 ni ex oculis -ae defendant, iam ardeat ... caput *amantis.* ENN. scaen. 132 neque terram inicere ... mihi licuit neque miserae lavēre -ae salsum sanguinem (*cf.* ACC. trag. 578 salsis cruorem guttis -arum lavit. EPICED. Drusi 113 lavant gremium. APVL. met. 8, 8, 9 sanguinem ... -ae proluerunt). frg. var. 17 nemo me -is decoret nec funera fletu faxit. TER. Andr. 126 hinc illae -ae (CIC. Cael. 61 HOR. epist. 1, 19, 41. *cf.* IVV. 1, 168 inde ira et -ae). Phorm. 107 ipsa *virgo lugens* horrida, -ae, vestitus turpis. PACVV. trag. 355 -is lingua debiliter stupet (*cf.* AFRAN. com. 214 -ae linguam saepiunt. CIC. Sest. 123 ut vox ... -is impediretur. Planc. 104 plura ne dicam, ... -ae inpediunt [OV. met. 9, 328. 13, 745]. Mil. 105 neque ... prae -is iam loqui possum. LIV. 40, 16, 1 vocem intercluserunt. 44, 45, 10). RHET. Her. 2, 31, 50 nihil ... -ā citius arescit (*plura v. Otto, Sprichw. p. 184*). CIC. Font. 47 ne ille ignis *Vestae* ... sacerdotis vestrae -is extinctus esse dicatur (*cf.* PS. CIC. exil. 8 incendium perditorum hominum -is potius meis

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam vestro sanguine restingui. PROP. 4, 4, 46. AMM. 17, 12, 21 ut . . . belli Quadorum reliquias . . . -ae vel sanguis extingueret. AVG. in psalm. 94, 10). Att. 9, 12, 1 non . . . prae -is possum reliqua nec cogitare nec scribere (*cf.* 11, 2, 2 -is scribere prohibeor. fam. 14, 1, 5 ad Q. fr. 1, 3, 10). fam. 14, 3, 1 *epistolas* -is prope delevi (*cf.* PROP. 4, 3, 4 e -is facta litura meis. OV. epist. 3, 3 trist. 1, 1, 14. 3, 1, 16 Pont. 1, 9, 2). PVBLIL. A 19 ab amante -is redimas iracundiam. C 29 crudelis -is pascitur, non frangitur. 44 contubernia sunt -arum, ubi misericors miserum adspicit. I 58 inimico extincto exitium (*i. exitum*) -ae non habent. M 35 muliebris -a condimentum est malitiae. VERG. ecl. 10, 29 *non* -is crudelis Amor *saturatur.* OV. met. 2, 341 inania morti munera dant -as (Pont. 1, 7, 29 -as, supremum in funere m. VAL. FL. 5, 13. 5, 30). *et passim.*
ⓘ *fere pro miraculo transfertur ad: deos (exempla notabiliora):* TIB. 2, 5, 77 simulacra deum -as fudisse tepentes (*cf.* AVG. civ. 3, 11 p. 109, 1 D.). PROP. 4, 11, 60 -as vidimus ire deo. OV. am. 3, 9, 46 sunt . . ., qui -as continuisse negant *Venerem* (*sim.* ars 2, 582). met. 2, 622 neque . . . caelestia tingi ora licet -is. 10, 45 tunc primum -is . . . Eumenidum maduisse genas (*cf.* STAT. Theb. 8, 59). 13, 622 dat -as *Aurora* et toto rorat in orbe. fast. 4, 521 ut -ae (neque enim lacrimare deorum est) decidit in tepidos lucida gutta sinus *Cereris.* EPICED. Drusi 466 -as elicui . . . deo (*i. Caesari*). MANIL. 5, 328 *lyrā* addidit *Orpheus* . . . Diti -as. SEN. *p. 842, 37.* TERT. nat. 1, 10, 39 -as eius *Iovis* super Sarpedonem excutit *Homerus* (*Π* 459 αἱματοέσσας . . . ψιάδας. *cf.* AVSON. 233, 3 p. 78 P.). adv. Prax. 16 p. 257, 15 *filius* etiam passiones humanas . . . et -as . . . erat subiturus (*item de Christo sec. Vulg. Luc. 19, 41 Ioh. 11, 35* [*cf.* Hebr. 5, 7]: HIL. trin. 10, 55 HIER. hom. Orig. in Luc. 38 p. 216, 12 AVG. civ. 14, 9 p. 22, 26 D. NICET. fid. 6). adv. Val. 15 p. 194, 16 ex -is eius *Achamoth* universa aquarum natura manavit (*similiter* p. 194, 18. *al.* PS. TERT. haer. 4 p. 221, 3 IREN. 1, 4, 2 [1, 1, 7 H.] *et saepius apud eundem*). OPTAT. 1, 2 p. 4, 4 nec . . . inconsolabiles deo -as facerent (*sec. Is. 22, 4 ut* 2, 2 p. 70, 2 in cuius *baptismatis* aquae iniuria indicat deus -as suas *eqs.*). *al.* *animalia* (*cf. p. 839, 14 et de hominibus in animalia versis* OV. met. 1, 647. 732. 3, 202. *in fabulis* PHAEDR. app. 19, 6 ROMVL. fab. 23, 2): PLIN. nat. 8, 52 a moriente *leone* . . . -am . . . leto dari. 8, 157 -as interdum desiderio fundunt *equi.* CLAVD. 20, 303 -is torvi maduere leones *Cybeles.* *flumina:* OV. met. 11, 47 -is quoque flumina *lugentia* dicunt increvisse suis. *aliter in veriloquio Cocyti* STAT. Theb. 8, 29 -is atque igne tumentes Cocytos Phlegethonque. CLAVD. rapt. Pros. 1, 86. 5, 468 volvit -as.

β iuxtaposita notabiliora: conclamationes: TAC. ann. 3, 2, 2. cura: PLAVT. Capt. 928. VAL. FL. 2, 161 (*plur.*). dolor: CIC. Verr. II 2, 10 Att. 11, 2, 2. ad Q. fr. 1, 3, 2 (*plur.*). PROP. 1, 9, 7 OV. met. 9, 328. *al.* fletus: CATO or. frg. 9 CIC. Verr. II 1, 76 Flacc. 106 Planc. 76 OV. met. 4, 140. trist. 5, 1, 55 (*plur. ut* SEN. contr. 9, 6, 8. *al.*). *et saepius, v. etiam vol. VI 1, 904, 54.* funus: OV. Ib. 163. MANIL. 1, 889 (*plur. ut* SEN. Oed. 78 SIL. 13, 387 STAT. Theb. 11, 270). HIER. epist. 60, 6, 2. gemitus: *v. vol. VI 2, 1749, 84.* labores: SEN. epist. 115, 16. lamentatio: PLAVT. Merc. 870. CIC. Verr. II 4, 76 (*plur. ut* APVL. met. 9, 21, 3 RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 50, 24. MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 3 p. 381/2 neque -is . . ., sed l., magis autem luctu [*gr.* οὐδὲ δακρύων, ἀλλὰ θρήνων . . ., μᾶλλον δὲ . . . πένθους]). SEN. Phaedr. 851. lamenta: CIC. Tusc. 2, 48 LIV. 25, 38, 8 STAT. Theb. 12, 377. 794. *al.* luctus: CATO or. frg. 9. ACC. trag. 94 (*plur. ut* LVCAN. 7, 707 QVINT. decl. 321 p. 265, 21. *al.*). CIC. Verr. II 3, 207. *et saepe.* maeror: PLAVT. Merc. 848. CIC. Cluent. 13 *et saepius* (*oratt.*). BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 31, 23. maestitia: CIC. Phil. 13, 17 TAC. ann. 3, 12, 7. misericordia: CIC. Planc. 102 TAC. hist. 2, 70, 3. oscula: TIB. 1, 1, 62 OV. epist. 3, 15 met. 4, 117. *al.* EPIST. Sapph. 101 TAC. ann. 1, 22, 2. *al.* planctus: VAL. FL. 2, 299 (*plur.*). STAT. Ach. 1, 943. plangores: APVL. met. 5, 5, 4. preces: CIC. Sull. 19 *et saepius* (*oratt.*). BELL. Alex. 59, 1 OV. epist. 4, 175 LIV. 2, 40, 2. *al.* pudor: PLIN. paneg. 2, 8. querelae: LVCR. 3, 954 BELL. Afr. 26, 3 PROP. 4, 11, 57 LIV. 1, 10, 1. 1, 59, 4. *al.* querimoniae: CIC. Verr. II 3, 207 HIER. epist. 52, 1, 1. questus: SEN. Tro. 1042. OCTAVIA 915 (*plur. ut* SIL. 16, 437 STAT. silv. 1, 2, 196 TAC. ann. 1, 7, 1. 4, 68, 3. 11, 37, 4). STAT. Theb. 10, 66. sollicitudo: LIV. 22, 59, 16. SEN. epist. 99, 11 (*plur.*). QVINT. inst. 11, 3, 5. sordes: CIC. p. red. ad Quir. 7 fam. 14, 2, 2 TAC. dial. 12, 1. squalor: CIC. Verr. II 3, 6. *al.* (*oratt.*). SEN. contr. 1, 1, 17. 10, 1, 7 ASCON. Scaur. p. 23, 28 QVINT. decl. 292 p. 163, 11. sudor: SEN. dial. 1, 2, 5. terrores: AMM. 25, 4, 25. tristitia: LVCC. Cic. fam. 5, 14, 2. HIER. epist. 51, 3, 3 (*Epiphan.*).

b *gaudium* (*non constat de* VERG. Aen. 5, 343, *v.* SERV. *ad l.; fictam lamentationem gaudentis describunt* LVCAN. 9, 1038 APVL. met. 8, 7, 1): PLAVT. Capt. 419 ut -as excutiunt mihi. Stich. 466 ut prae laetitia -ae prosiliunt mihi. TER. Haut. 306 ubi dicimus redisse te . . ., -is opplet os . . . sibi. Ad. 536 homini ilico -ae cadunt quasi puero gaudio (BELL. Alex. 24, 5 profudisse. LIV. 5, 7, 11 manare [34, 50, 1 CVRT. 7, 8, 5]. 27, 19, 12. VELL. 2, 104, 4 elicitae g. -ae. APVL. met. 1, 12, 1 -ae saepicule de g. prodeunt. 5, 7, 5 redeunt prolectante g. PETR. CHRYS. serm. 46 p. 330^{A} sicut dolore . . . ita producuntur et g. *cf.* QVINT. inst. 11, 3, 75 -as iis *oculis* natura mentis indices dedit, quae aut erumpunt dolore aut laetitia manant). SEN. Thy. 968 an habet -as magna voluptas? PETRON. 57, 1 cum . . . usque ad -as rideret. 89 vers. 17 mentis . . . gaudium -as habet. 110, 3. STAT. Theb. 7, 493 *matrem* -is gaudentibus implet *Polynices.* 12, 794 gaudent lamenta novaeque exsultant -ae. TAC. ann. 1, 5, 1 multas illic (*in salutatione*) utrimque -as et signa caritatis. PLIN. paneg. 73, 4. 73, 5. CYPR. epist. 49, 11 p. 611, 6 gaudium pectoris -is exprimentes. QVEROL. p. 25, 1 R. (*interpretatio somnii*) -ae ad risum pertinent. PRVD. apoth. 600 gaudia concipiunt -as. CLAVD. 18, 385 gaudia paene moverunt -as. AVG. civ. 22, 8 p. 581, 21 D. SVLP. SEV. dial. 3, 2, 7 cum gaudio pariter et -is Martini genua complexus. OROS. *p. 842, 28.* ENNOD. carm. 1, 9, 114 -as quas promunt gaudia.

2 *-ae profluunt vi naturali* (*in re medicinali*): CIC. Att. 10, 14, 1 lippitudo sine ulla -a est. CELS. 1, 9, 5 si nec dolor nec -ae sunt *in lippitudine.* 6, 6, 1^{A} si simul et -a . . . et crassa pituita ⟨coeperint, si ea pituita⟩ -ae mixta est, si ea -a calida ⟨non⟩ est, . . . metus non est; at si -a multa et calida *eqs.* 6, 6, 1^{B}. 6, 6, 14 causa, quae -as excitet. *ibid. iterum.* COLVM. 6, 7, 4 *si* -ae . . . oculis *boum* et pituita nari profluent. 6, 9, 2 signa febricitantis *bovis* manantes -ae. 6, 30, 5 capitis dolorem indicant -ae *equi.* SCRIB. LARG. 24 cum tenuis abundansque fluit -a. 26. 27 epiphoras, quae cum tenui et acri -a consistunt. MARCELL. med. 8, 20 ad -as et tumores oculorum lippientium restringendos (*v. p. 840, 58*). DIOSC. 1, 79 p. 44, 9 M. -um extingit *resina* (*gr. 1, 71, 6* δακρύοντας ὀφθαλμούς). ORIBAS. syn. 1, 21, 1 La p. 50, 17 Mø. reumam oculorum quae cum calida -a . . . proveniunt.

B *locutiones ad metonymiam vergentes* (*usu maxime poetico, in prosa non obvio ante* SEN. *philos.*): 1 *ponitur pro verbis lacrimosis, lamentatione flebili:* CATVLL. 38, 8 paulum quid . . . allocutionis maestius -is Simonideis. VERG. Aen. 2, 145 (*antecedit oratio Sinonis*) his -is vitam damus (*cf. l. 51 sqq.*). QVINT. decl. 329 p. 296, 2 adiciamus et -as: '. . .' ITALA psalm. 38, 13 (cod. a *al.* = VVLG.) auribus percipe -as meas (*cf.* VITA Caes. Arel. 1, 39 si tales -as non audiret). HIER. epist. 52, 1, 1 epistulam plenam -is querimoniisque. CORIPP. Ioh. 4, 277 -as nullus per templa sacerdos pro populo iam ferre potest. MAXIM. eleg. 2, 73 (*in fine carminis*) his -is longos . . . flevimus annos.
2 *ponitur pro eis, quae lacrimas movent* (*exempla modo transeuntia, modo audaciora*): VERG. Aen. 11, 96 nos alias hinc ad -as . . . fata vocant (SERV.: ad aliam sepulturam). PROP. 4, 1, 120 incipe tu -is aequus adesse novis (*nisi pertinet ad 1*). OV. am. 2, 18, 22 scribimus . . . -as, Phylli relicta, tuas. fast. 3, 482 (*loquitur Ariadne*) in -as cognite Bacche meas (*cf.* CE 1161, 1 nata . . . in -as solum, dolor omnibus). VAL. FL. 1, 724 (*Pelias minatur vindictam Iasoni absenti*) sunt hic etiam tua vulnera, praedo, sunt -ae carusque parens. STAT. Theb. 3, 116 moenibus effusi . . . quisque suas . . . ad -as . . . currunt. CYPR. mortal. 5 p. 300, 8 amare pressuras et poenas et -as mundi. VOPISC. Aurelian. 7, 5 de praeda hostis, non de -is provincialium habeant *victum milites.* LVCIF. Athan. 1, 44 p. 145, 13 *eleemosynam* de -is das alienis (*i. de bonis, quae -is aliorum parta sunt. cf.* COMM. instr. 2, 24, 10 donas . . . de -is). CLAVD. 5, 91 quis nos . . . tantis solvet -is? rapt. Pros. 3, 420 (*per hypallagen*) cur . . . ascribimus illum his -is? COD. Iust. 3, 43, 1 pr. alearum lusus . . . prodiit in -as. 3 *in circumscriptione hominis lacrimantis:* PROP. 1, 3, 46 illa fuit -is ultima cura meis. 1, 6, 24 -is omnia nota meis. 1, 19, 18 cara . . . -is ossa futura meis. OV. Pont. 1, 2, 104 pro -is ora resolve meis. SEN. Phaedr. 1261 -is pars *corporis Hippolyti* adhuc nostris abest. Tro. 1168 quo meas -as feram? clem. 2, 6, 2 donabit -is maternis filium (*cf.* PLIN. epist. 1, 22, 9 dandum filiae -is, dandum etiam nobis amicis, ne *eqs.* TERT. adv. Marc. 2, 17 p. 358, 15 largiens spatium vitae Ezechiae -is. *v. etiam l. 26*). LVCAN. 5, 281 coniugis inlabi -is. STAT. Theb. 7, 521 liquistis . . . parvosque senesque et -as has quisque domi. Ach. 2, 23 -is comitata sororum. MART. 7, 47, 6 -is (*i. lugentibus, siquidem recte traditur*) iamque peractus eras. QVINT. inst. 6, 1, 25 in locum -arum eius *Milonis* ipse *Cicero* successit. PS. QVINT. decl. 10, 18 quid possunt videre libentius -ae? TAC. ann. 15, 62, 2 -as eorum . . . ad firmitudinem revocat. PLIN. paneg. 38, 2 -as parentum vectigales esse. CYPR. epist. 11, 2 p. 497, 6 pulsanti aperitur, si modo pulsent ostium preces . . . et -ae nostrae (*cf.* 68, 1 p. 744, 10). AVG. conf. 3, 12, 21 (*loq. episcopus quidam ad Monnicam flentem*) filius istarum -arum *non* pereat.

C *per prosopopoeiam:* CLAVD. 10, 80 -ae . . . rudes (*inter numina Veneris iuxta* Irae, Excubiae).

II *latius per similitudinem:* **A** *gutta variorum liquorum:* LVCIL. 307 laevā -as muttoni absterget (*cf.* MAR. VICTORIN. defin. p. 39, 4 *turpis translatio,* si quis patrationem definiens '-as' dicat 'Veneris fatigatae', quem 'sudorem' melius nominaret). VITR. 7, 8, 1 *minium* crebras emittit -as argenti vivi. PERVIG. Ven. 17 micant -ae *roris* trementes de caduco pondere. PRVD. cath. 5, 22 (*de lucerna*) nectar . . . guttatim -is stillat olentibus. MARCELL. med. 8, 199 (*de veneno viperae*) eam sic praecantabis, ne -us exeat, ne extillet, ne noceat (*infra:* sucus). *comparatione expressa:* VITR. 7, 13, 3 e . . . plagis *conchyliorum* purpurea sanies uti -a profluens. FRONTO p. 218, 3 v. d. H. (p. 229 N.) eius leti guttam . . . minimam, quanta dissimulantis -a esse solet. *ambigue* (*c. respectu originis; cf. deorum -as in rorem sim. versas p. 837, 18. al.*): SER. SAMM. 891 seminecis cervi -am (*cf. Scrib. Larg. 163* cervi . . . in oculi angulo . . . sordes. *significantur gramae, quas* -arum faeces *dixit* TERT. adv. Val. 24 p. 201, 7). VICTRIC. 26 gelatas -as beluarum *i. margaritas.*

B *gutta ex foliis, truncis, radicibus necnon fructibus plantarum stillans* (*ambigue in fabulis p. 839, 2. 5. 10; saepius iuxta* gutta *vel*

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sucus, *quo distincto fere singulae guttae -ae dicuntur l. 29. 38. 41. 47. 55; cf.* GLOSS. *p. 836, 45*): VERG. georg. 4, 160 Narcissi -am ... favis ponunt fundamina *apes* (SERV. umorem; quod autem ait ... '-am', allusit ad fabulam *eqs. cf. Richter ad l.*). OV. ars 1, 287 illius *Myrrhae* -is, quas arbore fundit odora, unguimur et dominae nomina gutta tenet (*sim. de murra*: met. 10, 501 flet ... et tepidae manant ex arbore guttae; est honor et -is *eqs.* 509. 514 COLVM. 10, 172 SOL. 33, 9. AVSON. 325, 73 p. 112 P. [*cum sucino confundi videtur ut* SYMPH. 159]. *cf.* PLIN. nat. 12, 33 spina -a pretiosa murrae simili). met. 2, 364 *e cortice* fluunt -ae *Heliadum* (*de sucino ut*: 10, 263 PLIN. nat. 37, 31. AMBR. hex. 3, 15, 63 p. 104, 11 -a virgulti [*gr.* ὀπὸν ... φυτῶν. *cf.* EVSTATH. Basil. hex. 5, 8, 8]. SIDON. epist. 1, 5, 3 arborei metalli -as. ISID. orig. 17, 7, 71. *cf. supra l. 8. p. 836, 45 et* PLIN. nat. 37, 40 *Sophocles electrum* fieri dixit e -is meleagridum avium *eqs.*). 15, 394 turis -is et suco vivit amomi *phoenix* (LACT. Phoen. 86 t. -ae guttaque pinguis. *item de ture*: PLIN. nat. 12, 61. TERT. apol. 30, 6 grana t. ..., Arabicae arboris -as). MANIL. 4, 780 -is radicis *silphii* (DIOSC. 3, 88 p. 415, 10sqq. [*gr. 3, 80, 2* ὀπός]). CELS. 3, 18, 12 sycamini -am (5, 18, 7[B]. *cf.* 3, 18, 13 mori nulla -a est; sic vero significatur -a arboris *sycomori*. MARCELL. med. 12, 18 mori -am [12, 19]). 5, 15 papaveris -a (6, 6, 3 conbustae. 6, 6, 5[A] frictae. *et saepe apud eundem.* CAEL. AVR. acut. 1, 17, 172 opium, hoc est p. -a. *cf.* DIOSC. 4, 60 p. 34, 1 -um *meconii* [*gr. 4, 64, 7* ὀποῦ]). 5, 18, 1 -ae aridae. 5, 18, 3 balsami -ae (*eiusdem*: PLIN. nat. 12, 118. 120. HEGES. 1, 15, 3 distillat humor -is [*Ios. antiq. 14, 54* ὀπός]. DRAC. laud. dei 1, 325. *cf.* DIOSC. 1, 18 p. 14, 8 M. opobalsamu ... -us est *eqs.*). COLVM. 10, 103 medicā panacem -ā (*cf.* DIOSC. 3, 50 p. 400, 10sqq. [*gr. 3, 48, 2* ὀπόν *vel* ἀποῤῥέον]). PLIN. nat. 11, 14 *apes faciunt* melliginem e -is arborum, quae glutinum pariunt. 12, 41 fructus *arborum* ... constat ... suco, -a *eqs.* 12, 77 in Arabia et olea dotatur -a (*eiusdem*: 23, 71. DIOSC. 1, 115 p. 58, 21sqq. M. [*gr. 1, 105, 6* δάκρυον]. *cf.* ISID. orig. 17, 7, 61 -a oleastri ... duplex *eqs.*). 12, 107 Africa hammoniaci -ā stillat ([-as *Mayhoff, sed cf. l. 24. 33*]. 20, 197. 24, 23. DIOSC. 3, 94 p. 419, 8 [*gr. 3, 84, 1* ὀπός]. *cf.* PLIN. nat. 12, 134). 15, 82 destillant cummium -ā *ficus* (*i. fructus. de suco arboris*: SER. SAMM. 527 THEOD. PRISC. eup. faen. 65. 66). 17, 72 e -a nasci aliquid (*cf.* 19, 162 e -a caulis sui nascitur *holusatrum*. 21, 24 lilia ... seruntur -a sua ut hipposelinum). 17, 191 exuri oculos *vitis* -a destillante (23, 3 -a v., quae veluti cummis est. 32, 70. 75). 20, 254 laudatissimus *feniculi sucus* in Hiberia e -is. 24, 79 -a hederae (SER. SAMM. 67 aut -is h. aut suco ... cedri. PLAC. med. 9, 17 rec. *a. al.*). 24, 128 qui et sarcocollam spinae -am putent. 27, 15 caulem *aloës* ... incidunt suci gratia ...; invenitur et per se -a adhaerens. *al.* EPIST. Alex. l. 345 H. *arbores Soli sacras* in eclipsi solis ... -is commoveri. AMBR. hex. 3, 15, 63 p. 104, 3 si ... discrepent ... inter se -ae arborum ...; aliam vim habet cerasi arboris -a, aliam lentisci, disparem ... balsami guttam *eqs.* (*gr.* δάκρυον τοῦ φυτοῦ καὶ ὀπὸς ... ἄλλο γὰρ τοῦ σχίνου τὸ δάκρυον καὶ ἄλλος ὁ ὀπὸς τοῦ βαλσάμου. *cf.* EVSTATH. Basil. hex. 5, 8, 7). 3, 16, 65 p. 105, 21 suci, -ae, surculi. AVG. quaest. hept. 6, 30 p. 448, 10 terebinthi ... lignum medicinalem -am exsudat. THEOD. PRISC. eup. faen. 58 lilii ... -a. 71 tithymali -am (CASS. FEL. 12. *cf.* DIOSC. 3, 92 p. 417, 16 plurimum -um habet *euphorbia eqs.* [*gr. 3, 82, 1* ὀποῦ]). DIOSC. 3, 84 p. 412, 20 sucu *spondylii* ... siccant sicut omne -um (*gr. 3, 76, 2* χυλίσματα). 3, 86 p. 413, 13 radicis -um plurimum virtutis habet a suco virgarum *eqs.* (*gr. 3, 78, 2* ἧττον ... ἐνεργεῖ τοῦ ὀποῦ ὁ χυλός). *al.* CAEL. AVR. chron. 2, 7, 104 persicae -ā (-o *var. l.*). 2, 13, 165 *herbarum* suci vel -ae. ORIBAS. eup. 4, 24, 12 Aa pupuli arboris -us (*gr.* ὀπῷ, *La* sucus). ISID. orig. 17, 7, 71 *resina* est ... -a sudore exhalata lignorum.

C *gutta ovi fere i. q.* albumen *(eo dici -am, quod medullae albuminisque separandorum causa ovum guttatim liquetur, censet Thomas, Mélanges Havet 516)*: MARCELL. med. 8, 20 pulverem ex ovi incocti albo, id est -o. 36, 51 -as ovorum (36, 54 -um, non medullam). PLIN. VAL. 3, 14 l. 143 -am ovi (ORIBAS. eup. 4, 36, 2 Aa [La albumen, quod est -um]. syn. 3, 137, 2 La [*Aa* albumen]. 7, 20, 8 Aa [*La* albumen]. *et saepius apud eundem, fere pro gr.* ᾠοῦ τὸ λευκόν *vel* ὑγρόν).

appendix syntactica et stilistica:

1 *iuncturae verbales potiores*: a *nom.*: *cadere, profluere sim.*: PLAVT. Stich. 466 prosiliunt (MART. 1, 33, 2). ENN. scaen. 206 guttatim cadunt (*v. vol. III 16, 27. cf.* EPICED. Drusi 276 decidere [STAT. silv. 2, 7, 106 PORPH. Hor. carm. 4, 1, 34]. VAL. MAX. 5, 7 ext. 2 exciderunt [*v. vol. V 2, 1235, 48*]. SEN. dial. 2, 17, 1 prociderunt [4, 3, 2]). LVCR. 2, 977 rorantibus (HEGES. 1, 15, 3. *cf.* OV. met. 9, 368 inrorant foliis). CIC. Att. 11, 7, 6 se subito profuderunt. VERG. Aen. 3, 492 -is adfabar obortis (*v. vol. IX 2, 144, 29. cf.* SEN. Phaedr. 886 coortas [SIL. 6, 415. 7, 547]. dial. 12 [11], 12, 3 suboriuntur oculis. SIL. 9, 65 ortae). 4, 449 volvontur (10, 790 per ora [HIER. epist. 1, 3, 3. 22, 35, 3. 60, 13, 3]). HOR. carm. 4, 1, 34 manat (*v. vol. VIII 320, 29. cf.* APVL. met. 8, 9, 1 emanantibus). PROP. 4, 11, 60 -as ... ire (*v. vol. V 2, 644, 69. cf.* APVL. met. 1, 12, 1 prodeunt. 5, 7, 5 redeunt. DIOSC. 3, 50 p. 400, 10 exiet). OV. am. 1, 7, 57 fluxere per ora (*v. vol. VI 1, 970, 18. cf.* CELS. 6, 6, 1[C] profluit [6, 6, 1[D] COLVM. 6, 7, 4. 6, 30, 5. *al.*]. HIL. trin. 10, 55 -as oculis effluere. *sim. al.*). epist. 7, 185 labuntur (met. 2, 656. 10, 263). 15, 239 venientibus (ars 1, 661). EPICED. Drusi 113 erumpunt (*v. vol. V 2, 838, 40. cf.* PLIN. epist. 3, 16, 5 prorumperent). CELS. 6, 6, 1[K] si quid -ae processit (APVL. met. 8, 6, 2). SEN. epist. 99, 18 vi sua latas. PLIN. nat. 17, 191 *vitis* -a destillante (23, 71). STAT. Theb. 11, 608 serpunt. 12, 794 exsultant. APVL. met. 3, 10, 3 promicantibus. *al.* *deficere, deesse sim.*: RHET. Her. 2, 31, 50 arescit (*v. vol. II 508, 73. adde* IVL. SEV. rhet. 24 p. 370, 4 HEGES. 5, 21, 3 p. 345, 1. *cf.* CIC. part. 57 exarescit [*v. vol. V 2, 1182, 25*]. CVRT. 5, 5, 11 inarescant [*v. vol. VII 1, 834, 31*]). CIC. Phil. 2, 64 consumptis. OV. ars 1, 661 deficient (VVLG. I reg. 30, 4). EPIST. Sapph. 111 deerant oculis (SEN. contr. 7, 4, 9 SEN. dial. 12 [11], 4, 2). SEN. Herc. O. 1686 haesere (STAT. Theb. 9, 36 paratae. CLAVD. rapt. Pros. 3, 151). Oed. 59 periere. dial. 12 (11), 5, 3 numquam desinentibus (12, 18, 6). epist. 99, 20 cessant. HOMER. 30 (= 849) quierunt. STAT. Theb. 12, 167 horruerant. QVINT. inst. 11, 1, 54 substiterint. *rigare sim.* (*v. etiam p. 836, 72*): TRAG. inc. 190 -ae peredēre ... genas. OV. trist. 4, 3, 42 sparsissent -ae corpora nostra. EPICED. Drusi 199 -is ... rigantibus ora (SEN. Med. 937 SIL. 17, 215). PETRON. 113, 9 inundavere pectus -ae. b *acc.* (*mediopassiva v. sub a*): *fundere sim.*: PLAVT. Pseud. 76 non queo *oculos* -am exorare ut expuant unam modo (*cf.* SEN. Herc. O. 1274 voltus ... -am expulit). CE 59, 13 fundere (*v. vol. VI 1, 1564, 44. cf.* CIC. Font. 48 profudisse [Planc. 104. BELL. Alex. 24, 5 *syn.* proiecerat. VERG. Aen. 12, 154. *et saepe*]. Planc. 101 effudisti [*v. vol. V 2, 216, 84*]. OV. epist. 2, 95 cum ... tuis -is -as confundere nostras. CLAVD. 15, 128 refusis). CIC. Planc. 101 reddere (Rab. Post. 47. VAL. MAX. 5, 1, 10 *mortuo* [*cf.* APVL. met. 8, 7, 1]. *cf.* dare: VERG. Aen. 4, 370. 9, 293. OV. epist. 3, 15 [*iuxta* oscula *ut* met. 4, 117]. rem. 129 *mortuo* [*cf.* met. 11, 669. 720. fast. 5, 472 manibus. *al.*]. *et saepius, extra poesin raro inde a* VAL. MAX. 6, 3, 6 PLIN. nat. 8, 52). VERG. Aen. 6, 455 demisit (*v. vol. V 1, 490, 59. cf.* OV. met. 11, 458 emisit [*v. vol. V 2, 507, 83*]. SEN. epist. 76, 20 mitteret [emitteret *dett.* DIOSC. 3, 50 p. 400, 13. *al. aliter l. 44*]). PROP. 1, 18, 16 deiectis (*cf. l. 19*). OV. epist. 5, 46 miscuimus (SEN. Ag. 664 -as -is. *al.*). met. 6, 312 -as ... marmora (*i. Niobe*) manant. Pont. 1, 9, 41 -as Celso libamus adempto. EPICED. Drusi 113 congelat ... -as duratque tenetque suspensasque oculus ... intus agit (SEN. contr. exc. 3, 5, 1 introrsus. TERT. paenit. 10, 6 super te). SEN. Tro. 1011 -ae ..., turba quas ... frequentat. LVCAN. 7, 617 inpendisse ... mortibus. PETRON. 111, 4 -as commodabat lugenti (DON. Ter. Andr. 109, 2 ENNOD. epist. 1, 4, 8 p. 6, 26. *cf.* CE 213, 7 accommoda). STAT. Ach. 1, 930 solvit (CLAVD. 5, 259). AVSON. 244, 8 p. 81 P. dolor ... perpetuas rigat ... -as. VVLG. Sirach 38, 16 in mortuum produc -as (PETR. CHRYS. serm. 46 p. 330[A]. *cf.* VVLG. Ier. 9, 18 deducant oculi ... -as [13, 17. *al. aliter l. 76*]). *al.* *tenere, pellere, compescere sim.* (*v. etiam l. 32*): PLAVT. Most. 822 vix ... continere -as (*v. vol. IV 708, 59. cf.* CIC. Verr. II 4, 39 vix tenere [5, 172. *al.* CAES. Gall. 1, 39, 4. *et saepe*]. OV. am. 2, 18, 7 vix ... retentis [met. 1, 647 SEN. Tro. 925 epist. 99, 15]). TER. Ad. 335 era, -as mitte (*aliter l. 28*). LVCR. 3, 954 aufer. VERG. Aen. 2, 784 pelle. PROP. 3, 10, 8 supprimat (EPICED. Drusi 427. SEN. contr. exc. 4, 1, 1 imperio. SEN. dial. 11 [12], 1, 1 *et* 18, 4. *cf.* Herc. f. 642 reprime [epist. 63, 1. STAT. Theb. 2, 355 *coniugis*. HIER. epist. 60, 14, 6]. dial. 12 [11], 15, 5 non potuisset ... -as alienas conpescere [*v. vol. III 2063, 38*], nisi ... pressisset suas. SIL. 15, 819 compressit [*aliter l. 65*]). OV. am. 1, 7, 57 suspensae (EPICED. Drusi 113 PRVD. cath. 10, 118). met. 13, 539 -as introrsus obortas devorat ipse dolor (fast. 4, 845). fast. 1, 367 siste (1, 480. 6, 154 SEN. epist. 116, 4 CE 541, 2). EPICED. Drusi 8 -as temperat ... tuas. SEN. Ag. 659 cohibete (*v. vol. III 1546, 15. cf.* Herc. O. 1945 meas inhibet -as fragor [CVRT. 10, 6, 3]). SIL. 9, 350 pone (TAC. Germ. 27, 1). STAT. Theb. 2, 315 -as incluserat ira (12, 318 dolor). TAC. hist. 2, 48, 1 suorum -as coercens. APVL. met. 5, 7, 5 sedatae. 8, 13, 4 abicite. PLAC. med. 29, 2 rec. β ad -as ... restringendas (MARCELL. med. 8, 20. *al. cf.* 8, 199 substringendas). *al.* *movere, elicere*: PLAVT. Capt. 419 -as excutiunt mihi (*v. vol. V 2, 1309, 84*). Cist. 112 mi excivisti -as (TAC. ann. 11, 2, 1. *cf.* VERG. Aen. 6, 468 ciebat [*v.* SERV. *et Norden ad l.*]). Trin. 291 eliciunt (*v. vol. V 2, 367, 19*). CIC. nat. deor. 2, 7 risus ... -as ... attulit (Att. 12, 13, 1 QVINT. inst. 11, 3, 5. *cf.* LIV. 6, 3, 4 Etruscis ... luctum -asque ferre). LVCR. 5, 1197 peperere (PETRON. 113, 9 dolore par[a]tae). BELL. Alex. 24, 4 compressis pueri -is Caesar ... commotus (*aliter l. 50. cf.* SEN. contr. 9, 6, 8 populi -as suis expressit [*v. vol. V 2, 1785, 8*]). TIB. 1, 10, 63 movisse (OV. epist. 10, 148. met. 11, 674 [*per zeugma*] -as m. atque lacertos. SEN. contr. exc. 8, 6, 4. *al. cf.* CVRT. 5, 5, 7 commovere [SVLP. SEV. dial. 18, 5]). OV. met. 11, 473 renovat ... locus ... Alcyonae -as. LIV. 1, 29, 5 conspectus aliorum ... integrabat -as. SEN. contr. exc. 4, 1, 1 inritantur (HIL. AREL. vita Honorat. 30 l. 6). 9, 6, 8 illi extorquebo -as. CELS. 6, 6, 14 quae *causa* -as excitet (*cf.* QVINT. inst. 11, 3, 8 concitasse). SEN. dial. 2, 5, 2 evocant (*cf.* MIN. FEL. 37, 12 provocat [DIOSC. 4, 105 p. 54, 11]). 5, 33, 4 quae nobis -as educunt (*cf.* VVLG. Sirach 22, 24 pungens oculum deducens -as [*aliter l. 40*]). epist. 115, 16 exigit *avaritia*. *simulare*: TER. Andr. 558 -ae confictae (*cf.* SEN. epist. 99, 20 finguntur [STAT. Theb. 7, 497. APVL. met. 10, 27, 1 fictas mentitasque. *al.*]). PVBLIL. P 39 paratae (*i. simulatae ut* PETRON. 17, 2 IVV. 6, 273 CYPR. GALL. iud. 683. *in neutram partem* STAT. Theb. 9, 36). VERG. Aen. 2, 196 coactis (*v. vol. III 1533, 20*). OV. am. 2, 2, 36 simulet (LIV. 38, 14, 14 simulatis -is [40, 12, 3 SEN. dial. 3, 2, 5]. *cf.* AVSON. 452, 3 p. 395 P. dissimulans). MART. 1, 33, 2 iussae. *detergere, siccare sim.*: LIV. ANDR. carm. frg. 19 -as ... detersit (*v. vol. V 1, 796, 55. cf.* LVCIL. 206 absterge [307.

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

v. vol. I 189, 41]. PETRON. 9, 2 extersit. CYPR. epist. 10, 4 p. 494, 3 tergeatis). PROP. 1, 19, 23 siccare (Ov. epist. 18, 25 met. 8, 469. 9, 395 fast. 3, 509. QVINT. inst. 11, 1, 6 iocis. *al. cf.* SEN. dial. 12 [11], 6, 5 adsiccandae sunt). STAT. silv. 2, 7, 106 *Calliope* decidentes abrasit -as ... plectro. *al.* c *dat.*: CIC. Tusc. 2, 48 si se lamentis ... -isque dedet (*cf.* LVCC. Cic. fam. 5, 14, 2 te tradidisti). Ov. met. 9, 142 indulsit (*v. vol. VII 1, 1252, 33*). LIV. 30, 20, 1 vix -is temperans (CVRT. 7, 2, 7 TAC. ann. 15, 16, 4 AVELL. p. 103, 21). SEN. Herc. O. 1507 parce (dial. 12 [11], 4, 1 OCTAVIA 646 SIL. 3, 133 STAT. silv. 5, 1, 179 CE 1358, 3). SIL. 2, 652 imperet. LVCIAN. Cypr. epist. 22, 1 p. 534, 2 non ... tantis -is incumberemus (*v. vol. VII 1, 1074, 9*). *al.* d *abl.: confici sim.*: PLAVT. Capt. 928 me ... -is maceravi. TER. Phorm. 975 -is si exstillaveris. CIC. Cluent. 13 consenescebat. Mur. 86 perditus. fam. 14, 3, 5 debilitor. 14, 4, 1 conficior. VERG. Aen. 2, 651 effusi. Ov. met. 5, 427 absumitur *Cyane* (*corporaliter ut* 9, 663 consumpta. *translate* VAL. FL. 4, 169 absumor). LVCAN. 9, 171 exhausta. PETRON. 110, 3 turbata. PS. QVINT. decl. 15, 12 resolutus. *implere sim.*: PLAVT. Pseud. 10 -is lavis *tabellas* (ENN. scaen. 311. ACC. trag. 420 vultum [Ov. met. 9, 680]. AFRAN. com. 322. Ov. ars 3, 744 vulnera ... lavat. CALP. decl. 24 *manum patris* puer lavi. TERT pudic. 11 p. 241, 4. *al. de usu disserit* FRONTO p. 58, 17 v. d. H. [p. 64 N.] -is ... genas 'lavere' dicam, non pelluere neque colluere. *cf.* Ov. Pont. 1, 9, 53 diluit. CYPR. epist. 43, 5 p. 594, 16 abluitis [59, 13 p. 680, 22. *al.*]). TER. Haut. 306 -is opplet os (RVT. LVP. 1, 21. *cf.* VERG. Aen. 4, 30 implevit [*v. vol. VII 1, 629, 39*]. Ov. met. 4, 140 supplevit. HIER. epist. 39, 1, 4 conplentur). CIC. Arat. 147 -is ... sparserunt *Heliades Eridanum* (LVCR. 2, 977 VERG. Aen. 11, 191 *et saepius in versibus. cf.* CIC. Planc. 99 conspersit. VAL. MAX. 5, 10 ext. 2 respersa). LVCR. 1, 920 umectent (CLAVD. 5, 259. *cf.* Ov. am. 1, 6, 18 uda sit ... facta. Pont. 1, 9, 2 umida facta. APVL. met. 8, 9, 1 cohumidat). 3, 469 rorantes ora (EPIST. Sapph. 97. *cf.* SIL. 2, 123 irrorat [*v. p. 442, 13*]). VERG. Aen. 1, 228 suffusa oculos (VAL. MAX. 2, 6, 8 PLIN. paneg. 2, 8. *cf.* VERG. Aen. 12, 64 perfusa genas [Ov. epist. 11, 115 te ... -is perfundere. *al.* CVRT. 5, 12, 8 PETRON. 91, 4 SIL. 3, 332. 3, 434. *al.*]). 9, 251 ora rigabat (Ov. Pont. 2, 11, 9 SEN. Ag. 922 LVCAN. 4, 180 VAL. FL. 4, 51 SIL. 6, 294 STAT. Theb. 3, 130 APVL. met. 10, 6, 1. *al.*). TIB. 2, 6, 32 madefacta ... serta. Ov. epist. 7, 186 pro -is sanguine tinctus erit (met. 2, 622. 9, 567 BOETH. cons. 2 carm. 6, 6). STAT. Theb. 9, 74 lubrica tabo ora ... tergit -is. TERT. coron. 12 l. 29 delibuitur. adv. Marc. 4, 18 p. 480, 15 inundaret (adv. Val. 15 p. 194, 18). *al.* *flere sim.*: PLAVT. Pseud. 100 nisi ... -is (drachmis *trad.*) fleveris argenteis (AVSON. 159, 2 p. 28 P. [*aliquem ut* 233, 3 p. 78 P. MAXIM. eleg. 2, 73]. VVLG. Tob. 10, 4 CE 969, 2. *cf.* SEN. Oed. 33 deflenda -is funera [RVFIN. hist. 5, 28, 12 CE 663, 1. 1183, 12]). Ov. met. 1, 732 queri. STAT. silv. 3 praef. cum lugeret veris ... -is ... patrem (CE 1375, 16). IVV. 13, 134 ploratur -is ... veris (VVLG. Mich. 1, 10). SVET. Claud. 36 -is ... miseratus est condicionem suam (HYG. astr. 2, 4 p. 36, 12). APVL. met. 8, 31, 2 lamentatus. ITALA Mich. 2, 6 (Weing.) lacrimari -is (*gr. rec. Luciani* δακρύετε δάκρυσι, *Vulg.* loquamini loquentes). CYPR. epist. 11, 1 p. 495, 15 et ieiuniis et -is ... ingemescamus. *madere sim.* (*v. etiam p. 839, 32*): PROP. 4, 7, 28 -is incaluisse togam. Ov. epist. 5, 56 umet harena (met. 10, 509. LIV. frg. 60 vix attollentes ⌊-is oculos humentes⌋ intueri ... poterant [*sic Müller,* -is o. homines *codd.,* prae -is o. homines *Gronovius*]). 10, 55 toro manante (BOETH. cons. 1, 4, 1 W.). met. 11, 418 genae maduere (*v. vol. VIII 33, 50. cf.* trist. 1, 9, 34 inmaduisse). STAT. Theb. 12, 488 altaria sudant. silv. 2, 1, 17 ora natant. *varia*: TIB. 2, 6, 43 -is oculos ... foedare (APVL. met. 4, 34, 3 ora. *cf.* Ov. am. 3, 6, 57 corrumpis ocellos [ars 1, 129]). Ov. epist. 8, 109 -is oculi funguntur. CVRT. 5, 4, 24 ut vix -is abstinerent. SIL. 6, 545 absiste. e *praepos.*: ab: VERG. Aen. 2, 8 temperet. ad: PLAVT. Bacch. 981 ad -as coegi hominem. CIC. Sull. 91 recciderunt. LIV. 44, 31, 13 effusus. SEN. epist. 63, 1 prolapsis. *al.* in *c. acc.* (*vi finali p. 838, 36*): VERG. Aen. 4, 413 ire ... in -as (*v. vol. V 2, 647, 39*). Ov. met. 15, 549 liquitur *Egeria*. fast. 2, 755 (*antecedit oratio*) desinit in -as (-is *var. l.*). Ib. 206 cogi. SEN. contr. 9, 6, 11 concitet. suas. 6, 19 solvit pectora omnium in -as (LVCAN. 8, 107 lumina. *cf.* HIL. trin. 10, 55 dissolvit). VAL. MAX. 4, 7, 4 profusus (9, 9, 2. *cf.* TAC. ann. 1, 11, 3 effundi [*v. vol. V 2, 226, 16*]. HIER. epist. 38, 1 fusus). SEN. dial. 9, 15, 5 excidentem. 11 (12), 14, 1 agat. VAL. FL. 3, 395 fatiscunt. *al.* *c. abl.* (*cf. etiam p. 842, 67*): CIC. fam. 14, 2, 2 iacere in -is et sordibus. *pro abl. instr. poni videtur*: GREG. M. dial. 3, 34 p. 212, 13 M. sese in -is afficit *anima* (*cf.* p. 213, 21 sese in -is ... adfligit). 4, 62 p. 325, 12 conflemus in -is duritiam mentis. BENED. reg. 52, 4 oret, non in clamosa voce, sed in -is et intentione cordis.

2 *iuncturae nominales selectae*: **a** -a *determinatur*: α *epitheta notabiliora*: ENN. scaen. 132 miserae (*cf.* IVST. 23, 2, 9 miserabiles [*v. vol. VIII 1111, 5*]). ACC. trag. 420 salsis (LVCR. 1, 125. 1, 920 CELS. 6, 6, 1C IREN. 1, 4, 4 [1, 1, 8 H.]). CIC. carm. frg. 28, 4 diurnis. Verr. II 1, 153 populares. p. red. ad Quir. 7 cotidianae (QVINT. decl. 267 p. 91, 21). fam. 4, 7, 6 assiduae (*v. vol. II 884, 28 et cf.* APVL. met. 3, 13, 1 -arum adsiduitas). VERG. Aen. 4, 449 inanes (*v. vol. VII 1, 824, 46. cf.* SEN. dial. 12 [11], 5, 4 inutilibus. APVL. met. 4, 34, 3 inefficacibus [*v. vol. VII 1, 1289, 5*]). 5, 343 decorae. HOR. carm. 4, 1, 34 rara. TIB. 1, 1, 62 tristibus (SIL. 13, 387 IVVENC. 2, 370. *cf.* BOETH. cons. 4 carm. 7, 12 maestis). 2, 5, 77 tepentes (*cf.* CELS. 6, 6, 1 [*quater*] calida [ORIBAS. syn. 1, 12, 1 La p. 50, 17 Mø.]) PROP. 1, 16, 4 supplicibus (CASSIOD. var. 4, 50, 1). 1, 16, 32 invitis. Ov. epist. 11, 115 iustis (LIV. 3, 58, 6). 14, 127 fidelibus. met. 6, 397 caducas. 6, 505 mites. 6, 535 piis (13, 622 trist. 4, 3, 42 AVG. in psalm. 83, 10. *al.*). LIV. 40, 12, 3 veras (STAT. silv. 3 praef. QVINT. decl. 342 p. 352, 17 IVV. 13, 134). SEN. contr. 2, 3, 4 intempestivae. 10, 1, 6 necessarias. SEN. dial. 11 (12), 14, 1 infinitas. epist. 63, 1 nimiae. SCRIB. LARG. 24 tenuis abundansque (27 tenui et acri. PLIN. nat. 12, 120 MARCELL. med. 8, 122). VAL. FL. 3, 371 dulcibus (*v. vol. V 1, 2191, 38*). SIL. 13, 312 turpi (STAT. Theb. 8, 59). STAT. Theb. 7, 497 molles. QVINT. decl. 247 p. 14, 14 uberes (IVV. 6, 273 APVL. met. 9, 21, 3. *al.*). APVL. met. 5, 7, 3 diutinis. 8, 13, 4 importunas (*cf.* CLAVD. 18, 268 ineptas). AVSON. 244, 8 p. 81 P. perpetuas (CE 1370, 12 *a. 525.* 1561, 3 *a. 474*). HIER. epist. 11, 4 amarae (*v. vol. I 1822, 63*). CLAVD. 14, 4 simplices. 20, 144 largis. CE 969, 2 parveis (1968, 7 minimae). *al.* β *indicatur obiectum: praepos.* (*post gen. subi.*): CIC. Verr. II 5, 109 patris -ae ... de fili periculo. SEN. contr. 10, 1, 6 miserrimi inter necessarias super occisum patrem -as ... inertiam (*cf. p. 837, 22*). *gen.*: VERG. Aen. 1, 462 sunt -ae rerum. 2, 784 -as dilectae pelle Creusae. CASSIOD. Ios. antiq. 4, 259 sufficiunt ... isti dies ... ad -as amatorum (*gr.* δακρύοις ... τῶν φιλτάτων). CE 1401, 5 (*vix ante s. VI*) -as tam mortis acervae. 1534A, 1 coniugis amissae -as ... me fudisse. γ *accedit gen. explic.* (*v. etiam sub II BC*): PLIN. nat. 11, 146 misericordiae -a. CYPR. laps. 36 p. 263, 14 paenitentiae (LEO M. serm. 49, 6 VAL. CEM. hom. 4, 2 p. 705A SERM. Caspari Anecd. p. 216, 9. *cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 7, 32, 1 poenae). HEGES. 5, 21, 3 p. 345, 1 supremorum munerum (*cf. p. 837, 11*). AVG. in euang. Ioh. 111, 3 desiderii. OROS. hist. 2, 17, 14 gaudiorum. HIL. AREL. vita Honorat. 26 l. 4 pietatis.

b -a *pendet*: α *ex adi.*: PLAVT. Asin. 533 largus -arum. CIC. Mur. 42 quaestio ... -arum ... plena (Sull. 90 LIV. 7, 30, 21. 7, 31, 4 [*de hominibus ut* 7, 40, 15. 30, 7, 9 CVRT. 10, 7, 4]. PLIN. nat. 12, 72. *c. abl.*: TIB. 1, 8, 54 -is omnia p. Ov. epist. 12, 64 HIER. epist. 52, 1, 1. *al.*). LVCR. 6, 1248 -is lassi. VERG. Aen. 12, 400 -is (*dat.*) immobilis (*cf.* PROP. 3, 15, 29 durum Zethum et -is Amphiona mollem). PROP. 1, 16, 4 -is umida. Ov. epist. 10, 138 tunicas -is ... graves. SEN. Herc. f. 578 -is difficiles dei (*cf.* PHYSIOGN. 81 p. 109, 4 oculos ... ad -as faciles [110]). Tro. 67 vulgus -is ... novum. dial. 6, 14, 2 digna res -is (9, 16, 4. *al.*). SIL. 13, 289 expers ... -ae. MART. 1, 88, 6 -is roscida prata. β *ex subst.* (*v. etiam p. 841, 81*): ACC. trag. 578 guttis -arum (*v. vol. VI 2, 2371, 69*). Ov. met. 9, 656 rivus (ITALA psalm. 118, 136 [Complut.; *gr. et Vulg. aliter*]. VITA Hil. Arel. 3 l. 9). 14, 708 rore. EPICED. Drusi 225 flumina (*v. vol. VI 1, 966, 49*). LVCAN. 9, 746 vena. SIL. 13, 577 amnis. PS. QVINT. decl. 6, 4 p. 114, 12 fontem (VVLG. Ier. 9, 1 [*inde passim apud ecclesiasticos*]. CLAVD. rapt. Pros. 1, 86). TERT. resurr. 58 p. 118, 15 imbrem (*v. vol. VII 1, 423, 25*). AMBR. in psalm. 37, 10, 2 aquam (HESYCH. in lev. 15, 5 p. 971B). HIER. epist. 38, 3, 2 stilla. AVG. civ. 22, 8 p. 569, 22 D. fluvio (VITA Hil. Arel. 30 l. 4). VINDIC. epist. ad Valent. 9 inundationem (*v. p. 247, 39*). OROS. hist. 7, 35, 15 lacunas. HIL. AREL. vita Honorat. 31 l. 1 tempestatem. ANIAN. Chrysost. hom. 6, 5 pluvias. MAXIM. eleg. 5, 89 gurgite. *gen. identitatis* (*nisi ex p. 841, 40 explicandum*): CHROMAT. in Matth. 3, 3, 1 peccata iugi -arum fletu expiare (3, 3, 2).

3 *locutiones adverbiales*: **a** *c. praepos.*: absque: HIER. epist. 60, 6, 2. ad: PETRON. *p. 837, 83.* cum: *addito adi.*: NAEV. carm. frg. 4, 3 (*v. p. 836, 68*) -is c. multis (CIC. Verr. II 2, 42 c. m. -is [PROP. 3, 6, 37. *al.*]. 4, 76 m. c. -is [Sull. 18. *al.* CAES. Gall. 1, 20, 1. *al.*]. LIV. 8, 33, 23 plurimis c. -is [SEN. epist. 42, 10. *al.*]). Ov. Pont. 4, 11, 10 lecta ... c. -is sunt tua damna meis. TAC. ann. 6, 46, 4 crebris c. -is. *nude*: CIC. Sest. 68 obviam civitas c. -is gemituque (*v. vol. VI 2, 1749, 84*) processerat. Ov. met. 6, 523 rogantem (ITALA II Macc. 11, 6 [rec. L = VVLG.] c. fletu et -is. *al.*). LIV. 5, 30, 4 orare (VVLG. Tob. 3, 1. *al.*). 26, 27, 10 obsecrantium. 45, 20, 10 c. precibus ac -is circumibant. ASCON. Scaur. p. 28, 26 locutus. VAL. FL. 2, 141 STAT. Theb. 3, 687. TAC. hist. 2, 49, 3 tulere corpus ... c. laudibus et -is. *al.* *accedit ad subst.*: VITA Caes. Arel. 1, 17 aeterna c. -is supplicia. in *c. abl.* (*cf. p. 841, 69*): SEN. Phaedr. 91 degere aetatem in malis -isque. STAT. Theb. 5, 83 aegrae in -is (*cf. sub b*). APVL. met. 2, 27, 3 maestus in -is ... canitiem revellens senex. ITALA psalm. 125, 5 (Tert. adv. Marc. 4, 15 p. 467, 23. *al.* = VVLG.) seminant in -is (*cf.* AVG. civ. 21, 24 p. 533, 19 D. deus voluit cum -is seminari). PEREGR. Aeth. 24, 10 moveri in -is (34). HIER. epist. 39, 2, 1 fracta in -is verba desudant. inter: LIV. 30, 10, 20 i. assiduas clades ac -as unum ... gaudium adfulserat. SEN. contr. 2, 2, 3 fortiora i. -as suspiria. 10, 1, 6 *v. supra l. 18.* PHAEDR. 4, 17, 4 SEN. epist. 99, 26. PETRON. 91, 8 haec cum i. gemitus -asque fudissem. VAL. FL. 2, 428. 5, 13. IVV. 10, 261 Priamus venisset ad umbras ... i. Iliadum -as. APVL. met. 10, 27, 1 i. ... -as uxoris ... fuerat extinctus. per: VERG. Aen. 4, 314 p. ego has -as ... oro (12, 56 Ov. epist. 10, 148. *cf.* Ov. fast. 5, 473 rogate. SEN. contr. 10, 1, 7 petimus). Ov. epist. 12, 58 actast p. -as nox mihi. VAL. FL. 1, 767 talia p. -as (*sc. dixit*). ITALA II Cor. 2, 4 (cod. d *al.* = VVLG.) scripsi vobis p. multas -as (*gr.* διὰ πολλῶν δακρύων). prae (*v. etiam p. 841, 53*): CIC. *p. 836, 80. 837, 3.* VVLG. thren. 2, 11 defecerunt p. -is oculi. sine: *nude*: CIC. Verr. II 2, 50 s. -is et gemitu. Phil. 2, 68 div. 2, 22

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quae s. -is non possumus dicere (Lael. 41). ad Q. fr. 1, 3, 3 SEN. contr. 10, 1, 4 SEN. epist. 99, 6 CVRT. 5, 2, 14 QVINT. decl. 306 p. 200, 24. 321 p. 261, 1. *al.* *addito adi.*: CIC. de orat. 2, 196 non fuit haec *miseratio* s. -is meis. Att. 10, 14, 1 s. ulla -a (LVCAN. 10, 83). fam. 14, 2, 1 non queo s. plurimis -is scribere (SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 1 neque s. -is multis [HOR. carm. 3, 7, 8 noctes non s. m. . . . -is agit]). *accedit ad subst.*: AVG. serm. 31, 5 peregrinatio s. -a. **b** *abl. modi* -is (-a *l. 13*) *fere i. q. cum -is* (*exempla audaciora poetica; omisimus eos locos, quibus praevalet vis instrumentalis*): VERG. Aen. 4, 649 paulum -is et mente morata (*pro abl. causae accipiunt alii; imitatur* VAL. FL. 2, 169 -is . . . visuque morantur). 10, 505 multo gemitu -isque . . . referunt Pallanta. VAL. FL. 3, 283 -is ac mentibus aegri (STAT. Ach. 1, 686. *cf. p. 842, 68*). SIL. 13, 312 foedantes in pulvere crinem . . . et turpi -a precibusque pudendis femineum . . . ululatum fundere. STAT. Theb. 7, 151 ut erat -is lapsoque inhonorus amictu ante Iovem . . . constitit. 8, 172 omnia laudes . . . tuas . . . commemorant -is.

deriv.: lacrimo, lacrimosus, lacrimula.

***lacrimābilis,** -e. *a* lacrimare. *de prosodia v.* PRISC. gramm. II 132, 7; *in hexametris ubique* lacrimābilis. *? -e pro -is l. 51.* *abl.* -e IORD. Get. 138 (-i *recc.*). *compar. l. 30. 65. cf.* magis -ia *l. 59.* NOT. Tir. 74, 16ª. *legitur inde a* VERG., OV., SIL., STAT., TERT.

1 *usu sollemni fere i. q. flebilis, miser, tristis sim.* (*cf.* lacrimosus): **a** *de eis, quae cum lacrimis eduntur vel aguntur*: VERG. Aen. 3, 99 gemitus -is imo auditur tumulo (SERV.: cum lacrimis an dignus lacrimis?). ARNOB. nat. 5, 16 heiulatu. AVSON. 176, 17 p. 41 P. querellae (LEO M. epist. 112, 1 Conc.S II 4 p. 64, 23). AMBR. exc. Sat. 1, 19 dolore. 1, 21 sine -i quadam meminisse gratia (*antea*: sine lacrimis). hex. 6, 4, 24 (= SVET. frg. p. 255, 2) canis questu -i domini deflebat aerumnam. in psalm. 118 serm. 17, 1, 1 -is series psalmi (17, 2, 1 in . . . Threnis -ior s.). HIER. in Is. 49, 14–21 l. 63 quin . . . voce -i conqueratur (adv. Pelag. 2, 23 testatur [in Soph. 2, 17–18 p. 1356D]. VVLG. Dan. 6, 20 APON. 1 p. 10). PS. AVG. serm. 160, 4 obsecratione. MIRAC. Steph. 2, 2, 6 dictis -bus deploratis. LEO M. epist. 14, 1 p. 670A -i actione conquestus est. BOETH. cons. 1, 1, 1 W. querimoniam. FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 9 postulatione. CASSIOD. in psalm. 25, 6 quisquis actus suos -i satisfactione diluerit. var. 1, 8, 2 suggestione. 3, 14 -i aditione conquestus est (4, 7, 2). 4, 40, 2 conquestione. GREG. M. epist. 5, 30 prece. **b** *de eis, quae deflentur, fletu digna sunt, lacrimas movent* (*accedit dat. l. 42. 46. 49*): VERG. Aen. 7, 604 Getis inferre . . . -e bellum (*Hom. Γ 132 πολύδακρυν Ἄρηα. plura v. vol. II 1848, 14; adde* AMM. 19, 2, 6 AMBR. hex. 5, 23, 81 HIER. chron. a. Abr. 2395 IOH. BICL. chron. II p. 215, 578, 3. IORD. Get. 44 Scythis -e sibi potius intulit bellum. 138). OV. met. 2, 796 vix . . . tenet lacrimas *Invidia*, quia nil -e cernit. trist. 5, 12, 1 ut oblectem studio -e tempus (HYD. praef. chron. II p. 14, 11 propriae vitae t.). SIL. 2, 133 fatum (SIDON. carm. 5, 305). 4, 729 Latio -e nomen Hannibal (STAT. Theb. 4, 725 [718] Archemorus. CLAVD. 22, 261 Maurorum). 6, 109 tellus -is Arni. 13, 307 nulli . . . hominum -e vulgus. 17, 483 hic . . . perfracta gemit -is ossa. STAT. Theb. 9, 882 ipsis . . . nefas -e Thebis. 10, 357 nec abruptis adeo -is annis *Tydeus* (*cf.* silv. 2, 1, 139 non te *movet* -is aetas? CE 750, 2 nono vixdum -is anno. 977, 1 [*s. I*] aetate hic parva iaceo, -e [*pro -is dictum suspicatur Leo, Plautin. Forsch.² 289, 4*] semper, quod subito . . . funera . . . dedi. *similia subesse videntur locis lacunosis* CE 2021, 1 INSCR. christ. Diehl 4337B). 10, 791 genitor. 11, 636 ensem . . . spolium -e Lai. silv. 3, 1, 142 Isthmos (*i. ludi funebres*). TERT. anim. 19, 8 de prospectu -is vitae (ARNOB. nat. 7, 11 IVLIAN. in Iob 10, 19–21). PANEG. 3, 9, 2 ruinas. IVVENC. 4, 69 deflendi semper scribae et -is aevis (*sic unus e recc., aevi cett. et edd.*) . . . Pharisaeae cunctis fallacia plebis. DON. Ter. Andr. 281, 6 *praeterita* in recordatione magis -ia et miserabilia sunt. PS. AVR. VICT. epit. 42, 18 felix bellis civilibus, externis -is. AMBR. in psalm. 37, 38, 2 pugna (*opp.* laeta . . . conscientia). 118 serm. 7, 32, 1 cum sit ipse -is, non habet . . . lacrimas. HEGES. 5, 18, 2 p. 334, 30 miserabilis erat cibus, esca -is (*gr. 5, 429 δακρύων ἄξιος ἡ θέα*). LEO M. epist. 10, 4 litterae -es et dolendae. SALV. gub. 6, 4 o miseriam -em, o miseriam luctuosam (6, 87 quid -ius hac stultitia, quid luctuosius hac amentia?). *al.*

2 *usu peculiari i. q. lacrimarum similis*: ARNOB. nat. 7, 27 *tus* viscum est ex corticibus profluens . . ., -i destillatione coalescens (*cf. p. 839, 14 sqq.*).

adv. ***lacrimābiliter.** 1 *iuxta verba dicendi sim. fere i. q. cum lacrimis*: HIER. epist. 78, 1, 3 -r ingemescit *propheta* (in psalm. 104 per paenitentiam). 98, 19, 1 prophetam -r commonentem. 140, 15, 3 propheta -r deprecatur. hom. Orig. in Luc. 17 p. 107, 7 -r conquerentem (CHRYSOST. hom. V 752B [*gr. p. 462 δακρύοντες*]. GREG. M. epist. 3, 7. *cf. ibid.* 4, 12 questus est). in Ier. 6, 7, 5 dicit. FVLG. Virg. cont. p. 99, 20 paenitendo. FVLG. RVSP. serm. 5, 2 dominum -r exorabat (VICTOR Fulg. Rusp. epist. 9, 3. *al.*). EPIST. pontif. 1055 Conc.S IV 2 p. 108, 38 cum propheta -r . . . exclamare. CONC. Carth. a. 525 Mansi 8, 649E obsecramus. IORD. Get. 104 Dionysio storico super hanc cladem -r exponente. VITA Abr. 10 RevBén. 50, 1938 p. 232, 6 lamentare (*antea*: cum lacrimis. *rec. altera p. 237, 65* propter lacrimas). *al.* 2 *fere i. q. modo lacrimis digno*: RVFIN. Orig. in num. 17, 6 p. 166, 21 qui maledicit Christo, etiam -r invenitur esse maledictus. ANTONIN. HONOR. epist. ad Arc. Migne 50, 567C Adam . . . -r cecidit. DIONYS. EXIG. Conc.S IV 2 p. 197, 31 fidei vestimentum . . . discissum -r (*gr. p. 187, 9 ἐλεεινῶς*). GREG. M. epist. 3, 15 dum . . . subdiaconus . . . ipsam ordinationem suam -r evitasset.

compos.: illacrimabilis.

lacrimābundus, (-a, -um). *a* lacrimare. *inter nomina a participiis figurata*: DOSITH. gramm. VII 397, 2. CHAR. gramm. p. 60, 7 B. (*inde* EXC. Bob. gramm. I 535, 37).

fere i. q. lacrimans: LIV. 3, 46, 8 *Icilius* -us . . . inquit (LACT. mort. pers. 18, 7 EVGIPP. Sev. 14, 2). ITALA Phil. 3, 18 (Mar. Victorin. *in l.*) -us dico *eos*, inimicos crucis Christi (*gr. κλαίων, al. c. Vulg.* flens). CELERIN. Cypr. epist. 21, 2 p. 530, 20 flens die ac nocte, in cilicio et cinere -us dies exegi.

lacrimandus, lacrimāns, lacrimanter *v.* lacrimo.

? **lacrimārius** *v.* lacrimatorius.

lacrimātio, -ōnis *f.* *a* lacrimare, *cf.* delacrimatio. 1 *strictius in sermone medicorum i. q. lacrimarum (morbosa) effusio*: PLIN. nat. 11, 147 *oculorum tunicas* subinde purificat *natura* -um salivis. 23, 9 *oenanthe* emendat oculorum . . . -es (CAEL. AVR. chron. 2, 7, 94 sternutatio iugis cum -e o. acrioris qualitatis vel mordentis). 23, 70 veteres -es sanat *sucus foliorum oleae* (36, 152). CAEL. AVR. acut. 1, 2, 31 oculorum rubor cum levi -e. 2, 10, 69 (*de apprehensione*) -o tamquam sententium atque dolentium. 2, 32, 169 involuntaria (3, 5, 50). 2 *latius fere i. q. fletus*: VVLG. Tob. 3, 22 post -em et fletum exultationem infundis. APRING. in apoc. 21, 27 sordidatus *peccato* . . . noluit . . . -um effusione (-e effusionum *cod.*) mundari.

? **lacrimātōrius,** -a, -um. *a* lacrimare, *cf.* delacrimatorius. *i. q. lacrimationem efficiens* (*ut vid.*): PLAC. med. 17, 1 rec. β (*loco corrupto*) *lotium* extenuat et leucomatum est et -um non insanabilem (lacrimarium *var. l.*; leucoma tumescens -um non insanabile *suspicantur Howald-Sigerist; subst.* -um *i. 'Tränensack' intellegitur ALL 3, 1886, 257*).

***lacrimo,** -āvī, -ātum, -āre *et* ***lacrimor,** -ātus sum, -ārī. *a* lacrima. *de scriptura*: *inter -cr- et -chr-, -i- et -u- variant tam* CE *quam codd. etiam antiquiores, cf. s.* lacrima. *de formis*: *creberrima omnino est forma partic. praes.* (*cf.* flens *vol. VI 1, 898, 72*); *gen.* -antum VERG. Aen. 11, 887 PRVD. perist. 3, 181. *ex formis perf. breviores tantum invenimus* -asse, -asset. *deponens v. sub II.* NOT. Tir. 74, 15ª -tus. *de notione et differentiis*: SERV. Aen. 11, 59 flere . . . est cum voce lacrimare. DIFF. ed. Beck p. 66, 3 -are levis strictura cordis est, flere gravioris affectus est, plorare violentioris. GLOSS. δακρύω. *legitur inde a* PLAVTO, ENN. *fere rarius quam* flere; *omnino deest e. g.* HOR., SEN. *rhet.*, LVCANO, PETRON., MART., QVINT., TAC.; *de ceteris v. tabulam adiectam* (*afferimus plerosque usque ad* LIV., *deinde selectos tantum; numeri uncis inclusi indicant, quoties in exemplis memoratis part. praes. ponatur. cf. Sodalitas Florhofiana, 1970, 40 sqq.*):

		lacrimo	fleo
PLAVT.	*in senariis*	1 (-ans *p. 845, 10*)	13 (5)
	alibi	10 (7)	11 (3)
ENN.		6 (5)	1 (flens *p. 845, 15*)
TER.	Andr.	—	2 (1)
	alibi	14 (5)	1 (flens *p. 845, 17*)
CIC.	*oratt.*	15 (14)	24 (20)
	rhet.	—	5 (3)
	phil.	2 (1)	4 (1)
	epist.	2 (1)	6 (6)
CATVLL.		1 (1)	5
LVCR.		2 (1)	2
CAES.		1 (1)	8 (8)
SALL.		4 (4)	—
NEP.		2 (2)	3 (1)
VERG.	ecl. georg.	1 (1)	7
	Aen.	13 (13)	14 (6)
TIB.		1	14 (1)
PROP.		3 (2)	32 (6)
OV.		15 (7)	129 (29)
LIV.		8 (4)	9 (6)
SEN.	*trag.*	5	41 (5)
	phil.	1 (*p. 845, 42*)	50 (9)
CVRT.		5 (3)	12 (5)
SIL.		6 (5)	6
AMM.		4 (2)	11 (7)
VVLG.		6 (ex ITALA, *ubi saepe invenitur*)	110 (25; ITALA *rarius*)

[*val.* lăcrăma; *it.* lagrimare, lacrimare; *sard. centr.* lakrimare, *mer.* lagrimai, lambrigai; *raet. occ.* larmer; *francog. vet. et med.* lermer, larmer (*dial. norm., pict., borbon., burg., lothr., comit.*); *francoprov.* legrəmå, grəmå, lĕgrįmá *etc.*; *prov. vet.* lagrimar, *delph.* lagrimá(r), *langued.* lagrémá, *alvern.* łyigrimá, *lemov.* gromená; *cat.* llagremar; *hisp.*, *[Flury]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

port. lagrimar. cf. M.-L. 4825. Battisti-Alessio III 2152. Wagner II 4. Wartburg V 119 sq. Corominas III 14. Machado II 1288. G.]

I *verbum activum*: A *intransitive*: 1 *strictius respiciuntur lacrimae animantium*: a *generatim fere i. q. lacrimas effundere, flere* (*minus valet quam* plorare *l. 42*): α *animo moto*: ① *absolute*: PLAVT. Asin. 587 -antem ... tenet -ans. Bacch. 983 -ans tacitus auscultabat. Mil. 1032 -antem se adflictare (*cf.* CIC. Tusc. 3, 77 cum se Alcibiades adflictaret -ansque Socrati supplex esset). Poen. 1192 ne -a (Stich. 20 TER. Haut. 84). Pseud. 44 (*sen.*) 'Phoenicium ... salutem abs te expetit -ans titubanti animo *eqs.*' Rud. 695 te *Venerem* obsecramus aram amplexantes ... -antes (SALL. Iug. 58, 5. *cf.* 62, 1 -ans obtestatur [71, 5 SVLP. SEV. chron. 2, 44, 1]. 107, 3 -ans orare [CVRT. 6, 7, 8]). ENN. ann. 36 talia tum memorat -ans (OV. met. 7, 863 flentibus haec -ans heros memorabat). 50. 103 maerentes flentes -antes (AFRAN. com. 212 quid fles? quid -as largitus? VERS. Rhet. Her. 4, 12, 18 flentes, plorantes, -antes, obtestantes. *per variationem*: TER. Phorm. 522 nihil ferentem, flentem; nunc contra omnia haec: repperi qui det neque -et. PVP. epigr. [Schol. Hor. epist. 1, 1, 67] 2 flebunt amici ... mortem meam; nam populus in me vivo -vit satis. OV. *l. 14. al.*). 171. scaen. 229 (*Eur. Iph. Aul. 447* δακρῦσαι). 375 mulier -ans ... ad genua accidit (TER. Hec. 379. *cf.* LIV. 42, 23, 10 -antes procubuerunt). TER. Hec. 377. 385 nequeo quin -em miser. Eun. 659. 820 Phorm. 92. Ad. 472 -ans orans obsecrans. CIC. Verr. II 1, 14 cum eum ... -antes ... defenderent (5, 155 -antes ac te implorantes). 3, 74 -antem testari ac dicere (NEP. Phoc. 4, 3 OV. am. 2, 10, 37 VAL. FL. 2, 408. *al.*). dom. 59 -antem confectumque. Sest. 144 oculis -antibus me intuentem (CATVLL. 63, 48 OV. am. 1, 8, 83. *cf.* met. 13, 132 lumina). Tusc. 1, 93. Att. 6, 3, 8 -ans mecum est questus. 15, 27, 2. *al.* (*oratt.*). LVCR. 4, 1177 -ans exclusus amator. CAES. Gall. 7, 38, 1 -ans ... inquit (VERG. Aen. 1, 459 AMM. 19, 10, 2). NEP. Alc. 6, 3. VERG. georg. 4, 356 tristis ... stat -ans (VAL. FL. 3, 606). Aen. 6, 1 sic fatur -ans (CLAVD. 20, 533). 8, 559 inexpletus -ans (lacrimis *M*). 11, 90 it -ans *equus*. 11, 150 -ansque gemensque. 11, 887 ante oculos -antumque ora parentum (*inde* SIL. 12, 590 -antia ... ora parentum). *al.* TIB. 1, 8, 67 desistas -are. PROP. 2, 20, 8 Niobe ... -ans (*recc.*, lacrimas *N*) defluit a Sipylo. 3, 20, 4. OV. met. 15, 792 mille locis -vit ebur *i. statuae eburneae* (*cf.* LIV. 40, 19, 2 simulacrum Iunonis ... -asse [OBSEQ. 6]. 43, 13, 4 Cumis in arce Apollo triduum ... -vit). fast. 4, 521 neque ... -are deorum est (*Eur. Hipp. 1396* βαλεῖν δάκρυ). *al.* LIV. 7, 42, 6 conplecti inter se -antes. 23, 9, 9. 44, 45, 11 multitudo ... ad ... regis fletum ... et ipsa ingemuerat -veratque. MANIL. 5, 546 VAL. MAX. 2, 8, 7. SEN. epist. 63, 1 -andum est, non plorandum. *al.* ⓘⓘ *indicatur causa vel modus*: *praepos.* (*v. etiam p. 846, 37. 42*): PLAVT. Amph. 529 ex abitu (*cf. p. 846, 52*). CIC. Sull. 20 pro ... periculis. VERG. Aen. 7, 358 multa super natae -ans ... hymenaeis (*cf. p. 846, 28. 31. al.*). LIV. 30, 44, 11 in malo (*cf. p. 846, 38. 11*). *abl.* (*v. etiam p. 846, 39*): TER. Ad. 409 -o gaudio ([-or DON. *cod. C*]. CIC. Sest. 117 LIV. 27, 17, 16). SEN. Ag. 654 istis -are malis (Herc. f. 1229 durus m. -are vultus nescit). VAL. FL. 3, 9 abscessu. *acc. int.*: TER. Hec. 355 quid ... -as? (Ad. 679 OV. rem. 471). Eun. 829 id. VERG. Aen. 9, 501 multum (ORIG. in Matth. ser. 77 p. 179, 23 plorat et m. -at. *adde l. 45*). STAT. Theb. 12, 128 torvum. *adv.*: OV. ars 3, 291 decenter. APVL. met. 8, 19, 3 ubertim. *enunt.* (*v. etiam p. 846, 43*): PLAVT. Mil. 1328 quando aspicio hunc, -o, quia diiungimur (MAR. VICTORIN. in Phil. 3, 19 doleo ... et -o). TER. Hec. 405 -o, quae posthac futurast vita quom in mentem venit.

β *ratione naturali* (*cf. p. 846, 47*): PLAVT. Asin. 620 num fumus est haec mulier ...? :: quidum? :: quia oculi sunt tibi -antes (PLIN. nat. 29, 131 -antibus sine fine o. cinis ... medetur [*Marcell. med. 8, 140* lacrimosos]. PELAGON. 294 erunt o. -antes [*Hippiatr. gr. I p. 191, 6* δακρυώδεις]. PHYSIOGN. 111). LVCR. 2, 420 *colores* compungunt aciem -areque cogunt. MORET. 107 manu ... *fumo* -antia lumina terget. CELS. 2, 4, 3 mali ... morbi testimonium est ..., sine voluntate -are. PLIN. nat. 29, 36 *oculorum* angulis scabiosis et -antibus. CHIRON 529 si -verit *iumentum*.

b -ans *fere i. q. lacrimosus, plenus lacrimarum*: PROP. 3, 24, 29 limina ... nostris ... -antia verbis. AVG. civ. 22, 8 p. 570, 11 D. *gratiarum actio* fusa est ore omnium -antibus gaudiis (EVGIPP. Sev. 46, 4. *cf. p. 847, 26*). SEDVL. carm. pasch. 3, 133 funereos ... modos cantu -ante gemebant tibicines (*cf. op. pasch. 3, 11* gemitu modulante).

2 *latius per similitudinem de variis guttis fere i. q. stillare*: CVLEX 314 classibus ambustis flammā -ante *resinā*. PLIN. nat. 17, 107 -antes calamos inseri non oportet, non ... magis quam aridos (*cf.* PALLAD. 4, 1, 1 vineas oportet inserere, cum vites non aquato, sed spisso umore -bunt). SOL. 20, 9 cuius *arboris* mediale autumni tempore sucino -at (*Plin. nat. 37, 42* defluente medulla).

B *transitive* (*cf.* PRISC. gramm. III 275, 18. 487, 25 sqq.): 1 *fere i. q. stillando effundere*: OV. fast. 1, 339 -tas cortice murras (*cf. met. 10, 501* stillata ... murra). RVT. LVP. 2, 7 (*e Lycone*) *ebriorum* oculi vinum -antes caligant (*antea*: oculis mero madidis). VEN. FORT. carm. 3, 9, 17 caudice desecto -at sua gaudia palmes.

2 *fere i. q. deflere*: a -andus: SEN. Phaedr. 881 mors optima est perire -andum suis. SIL. 3, 73 (*verba Hannibalis ad filium*) Roma tuos numerat -andos matribus annos. STAT. Theb. 9, 100 ne non maerentibus Argos exequiis -andus eat. silv. 5, 2, 93 satis haec -andaque nobis ultio. VOPISC. Tac. 6, 7 quae plus quam -anda tolerantibus extiterunt (*imitatur* HEGES. 5, 21, 3 p. 345, 3). RVFIN. Orig. in num. 24, 2 p. 229, 21 vota *Iephthae*. CE 219, 4 nomina. 1592, 7 ⟨sep⟩ulcrum. *n. pl. pro subst.*: VEN. FORT. carm. app. 1, 128 -anda loquor. b *aliae formae* (*falso trad.* NEP. Alc. 6, 4 *v. vol. VII 1, 335, 56*): SEN. Tro. 926 quantum est, Helena quod -at, malum. CAPITOL. Pert. 4, 10 cum ... casum ... Commodi -asset. AMM. 19, 5, 8 gentes ... disiectae, -antes complurium mortes. HYG. astr. 2, 4 p. 36, 7 ut videretur obitum domini -are *canis* (*var. l.* -ari). AMBR. exc. Sat. 1, 10 -vi ergo ..., sed -vit et dominus, ille alienum, ego fratrem, ille in uno -vit omnes, ego in omnibus -bo te. VEN. FORT. carm. 6, 5, 273 vehitur tristi -ta feretro (*cf. 275* fletur). FACVND. defens. 11, 4 p. 805A *non* iacentem *Lazarum* -at impassibilis potestas (*i. Iesus*) *eqs.*

II *deponens* (*sec.* lamentari, *ut vid.*; *de usu v.* DIOM. gramm. I 381, 28 [*ex Probo*] -o -vi: nec quisquam esse -or credat, quamvis Ovidius dixerit [*v. p. 845, 78*]; *testantur* GLOSS., *legitur inde ab* ITALA, TERT., CHIRONE, *promiscue cum formis sine dubio activis apud hunc et* VEG., HYG., AVG., SVLP. SEV., VEN. FORT., PS. VIGIL. THAPS., ISID.; *codd. variant etiam l. 10. p. 845, 47; ceterum cum in scripturis sacris deponens praevaleat, ex eis etiam participium praes. inseruimus*): A *intransitive i. q. lamentari, flere*: 1 *animo moto*: a *in scripturis sacris* (*gr. respondet* κλαίω, *ubi nihil aliud adnotavimus*): ITALA gen. 43, 30 (QVODV. [?] prom. 1, 31, 43) vidit Ioseph Beniamin ... et -tus est (*aliae verss.* flevit *c. Vulg. vel* ploravit). Tob. 2, 6 (Reg. *al.*; *om. Vulg.*). 5, 23 *et saepius* (*ibid.*; *discrepat Vulg. praeter* 7, 8. 19). Iob 30, 25 (Pelag. in Rom. 12, 15; *Vulg.* flebam). Ezech. 27, 35 (Tycon. reg. 4 p. 46, 6) -tus est vultus eorum super te (*gr.* ἐδάκρυσεν, *Vulg. aliter*). Mich. 2, 6 *v. p. 841, 48.* II Macc. 4, 37 (rec. L *al.*; *gr.* δακρύσας. *Vulg.* lacrimas fudit). Ioh. 11, 35 (cod. a *al.* = VVLG.) -tus est Iesus (*gr.* ἐδάκρυσεν. *inde* TERT. carn. 9 l. 39 -atur [-at *T in ras.*] super Lazarum. MVTIAN. Chrysost. hom. 15, 4 p. 339/40. *al. active e. g. supra l. 11*). act. 21, 13 (Tert. fug. 6, 9) quid facitis -antes ...? (*Vulg.* flentes). VVLG. Sirach 12, 16 (= 18) *et* 31, 15 (*gr. utroque loco* δακρύει). b *apud scriptores varios, maxime ecclesiasticos*: TERT. paenit. 9, 4 ingemiscere, -ari et mugire dies noctesque ad dominum. HYG. fab. 126, 5 -ari coepit prae gaudio (AVIT. BRAC. Lucian. epist. rec. B 6 [*sim.* rec. A]). HIER. in Is. 22, 4 p. 196B in (*i. super*) vastitate Babylonis -atur propheta lugentis affectu. tract. in psalm. I p. 212, 17 qui in praesenti non plorat, in futuro -bitur. 268, 4. 6. AVG. serm. 311, 14, 13 oras ... et aliquando etiam -aris. SVLP. SEV. epist. app. 2, 6 p. 231, 14. CONC.S II 3, 2 p. 55, 10 -or (*var. l.* -o) ... de his quae contigerunt *eqs.* VITAE patr. 3, 164 (*cf.* 5, 3, 14) cum vidisset ibi mulierem theatricam, -tus est; et requisierunt ..., cur plangeret (*gr. Cot. p. 639B* σύνδακρυς ἐγένετο ... ἐδάκρυσεν). 5, 15, 9. VEN. FORT. carm. app. 1, 121 qui spernis vitae fletus, -tus humares *me*. ISID. orig. 11, 1, 109.

2 *ratione naturali* (*cf. p. 845, 57*): CHIRON 84 statim invenies oculum -ari (*inde* VEG. mulom. 2, 21 -are). 126 oculi -antur. 378 oculi eius *letargici* -buntur (*inde* VEG. mulom. 2, 112, 3 -buntur quasi lippiant). CAEL. AVR. acut. 1, 3, 35 (*inter symptomata phrenitidis*) ut ... -etur. 2, 10, 71 si quicquam profecerint *catalepsi affecti*, ... inclamati respicientes -antur. VITAE patr. 5, 3, 16 ex fumi molestia -antur (*gr. Cot. p. 693A* δακρύουσι).

B *transitive i. q. deflere* (*cf. p. 845, 57*): CHRYSOST. hom. III 816C dominus noster illius *Iudae* delictum -tus est. MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 3 p. 381/2 Ierosolymam ... luxit et -tus est. CE 1586, 7 quam *sepultam* ne -ere, precor.

partic. praes. **lacrimāns,** -antis *pro adi. (subst.) p. 845, 6. 26. al., notione q. e. 'lacrimosus' p. 845, 66*; -antem esse *p. 845, 58. 60.*

adv. **lacrimanter.** *fere i. q. lacrimose, lacrimabiliter*: CASSIOD. Ios. antiq. 16, 126 pater eos *filios* -r (*sic Niese ad textum graecum sec. codd. vet.*, lachrymabiliter *ed. vet.*) et flebiliter est amplexus (*gr.* δακρύοντας ἠσπάζετο).

gerund. **lacrimandus,** -a, -um *pro adi. p. 845, 82.*

deriv.: lacrimabilis, lacrimabundus, lacrimatio, lacrimatorius (?).
compos.: ad-, con-, de-, in-, sub-, superlacrimo.

lacrimōsus, -a, -um. *a* lacrima. *compar.* -ior *p. 847, 11*, -ius *p. 847, 63*; *vice superl.* ubertim -us *p. 847, 31.* SYNON. Cic. p. 430, 8 flebile. triste. lugubre. maestum. funestum. -um *eqs.* *legitur in versibus inde a* LVCIL., CIC., VERG., *in sermone pedestri inde a* PLIN. nat., APVL. [*loco lacunoso*: CE 1756A, 6.]

I *usu sollemni fere i. q. cum multis lacrimis coniunctus,* δακρυόεις (*cum voce q. e.* lacrimabilis *maxime conferendus est usus sub B 2 descriptus*): A *ratione naturali*: 1 *vi causativa de eis, quae lacrimas movent*: LVCIL. 194 flebile cepe ... -aeque ... tallae (*cf.* COLVM. 10, 123 fletum factura sinapis ... -aque caepa ponitur. PLIN. nat. 19, 101 omnibus *cepis* ... odor -us. SER. SAMM. 583 potare ... -i trita sinapi. QVODV. [?] prom. 2, 8, 14 porros, cepas, allium, asperas -asque Aegyptias escas). HOR. sat. 1, 5, 80 nisi nos ... villa recepisset -o non sine fumo (OV. met. 10, 6 fax ... -o stridula fumo. *per enallagen* AVSON. 393, 7 p. 245 P. piceo -a colonica fumo). 2 *de oculis propter morbum sim. lacrimantibus* (*cf. p. 845, 58*): OV. am. 1, 8, 111 -a ... vino lumina. PLIN. nat. 28, 64 contra lippitudines ... aures fricare prodest et -is oculis frontem (29, 118. CHIRON 70 -um

[Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

o. faciet *platocoriasis* ⟨et⟩ nebulosum [*cf. Veg. mulom. 2, 16, 6* intelligitur ... lacrimis]. MARCELL. med. 8, 140 [*ex Plin. nat. 29, 131* lacrimantibus]. PS. MVSA herb. Vett. l. 53. ANON. med. ed. Piechotta 111 ad o. lippos vel -os. CASS. FEL. 29 p. 57, 1).

B *respicitur motus animi*: 1 *de hominibus flentibus* (*accedere videtur dat. comm. l. 11*): CIC. Arat. 442 gnatam -a requirens Cassiepia (*gr.* 654 δειλή). APVL. met. 3, 8, 1 mulier ... -a et flebilis. 4, 34, 1 -a Psyche comitatur ... exequias suas. 7, 27, 2 mater pueri mortem deplorans ... filii, fleta et -a. 11, 1, 4 deam ... -o vultu sic adprecabar. PS. AMBR. prec. 2, 14 -us imploro. AVG. virg. 36, 36 mulier ... peccatrix tanto -ior pedibus tuis, quanto fuerat alienior a vestigiis tuis (*cf. Vulg. Luc. 7, 37* lacrimis coepit rigare pedes eius). PS. AVG. serm. 96, 5 sorores *Lazari*. ALC. AVIT. hom. 7 p. 117, 26 consolatores *Mariae* (*cf. Vulg. Ioh. 11, 33* plorantes). VEN. FORT. vita Radeg. 34, 79 parentes.

2 *de rebus*: **a** *quae cum lacrimis eduntur vel aguntur*: VERG. Aen. 11, 274 aves ... scopulos -is vocibus implent (PACIAN. epist. 3, 8 p. 60 CONC.S I 2 p. 12, 26. DRAC. Romul. 8, 401 gemitus -ae vocis. CORIPP. Ioh. 8, 362 CE 1390, 9 *a. 585*). OV. trist. 5, 1, 35 carminis (*5* flebile). STAT. Theb. 6, 164 questus -osque ... risus *infantis*. APVL. met. 5, 13, 1 singultu (VITA Fulg. p. 137 L.). 6, 3, 1 precibus (PALLAD. hist. mon. I 56 p. 339A). CYPR. laps. 35 p. 262, 24 lamentationibus. SCHOL. Cic. Bob. p. 108, 12 ut ... -is adfectibus ... iudices impleantur. p. 169, 1 -is lemmatibus ... perorat. PS. RVFIN. in Os. 12, 3–6 p. 1022C supplicationibus. CLAVD. 26, 407 singultus varios -aque gaudia miscent (ENNOD. epist. 2, 10, 3 p. 50, 3 cum -o g. dixi. VITA Amator. [BHL 356] 14). OROS. hist. 5, 18, 9 ululatibus. GILD. Brit. 1 chron. III p. 25, 3 qui ... dispendium ... -is querellis defleam. 15 chron. III p. 33, 15 postulationibus. APON. 9 p. 172 sermonibus. FVLG. RVSP. rem. pecc. 1, 12 p. 536D gemitibus. VEREC. in cant. 2, 20 p. 22a 24 ubertim -is confessionibus poenitentiam gessit *Petrus* (7, 1 p. 92a 4). VITA Amator. (BHL 356) 14 clamoribus. CE 1813, 3 amore.

b *quae deflentur, fletu plena sunt, lacrimas merentur vel movent* (*n. pl. fere pro subst. l. 41*): HOR. carm. 1, 8, 14 sub -a Troiae funera (OV. epist. 13, 137 -a suorum f. conspicient *Troades*). 1, 21, 13 bellum. OV. fast. 2, 387 iussa *Amulii* recusantes peragunt -a ministri, flent tamen *eqs.* LVCAN. 9, 955 Heroas -o litore turres. SIL. 2, 552 -ae ianitor aulae *Cerberus*. 3, 207 fata. 8, 272 *Romanos* tertius exurit -is casibus annus. TERT. adv. Marc. 4, 30 p. 525, 17 iudicii fervor -a austeritate subsequitur. IVVENC. 4, 335 tecta *Lazari*. AMM. 14, 7, 6 interitum (*antea*: laniatu miserando). 26, 6, 9 haec -a ... sensibus ... haerebant. 27, 9, 2 -a dispendia ... Afrorum. 28, 6, 7 -as provinciae ruinas. 29, 1, 15 discriminibus. PS. RVFIN. in Os. 8, 7 frustratio. CONSVLT. Zacch. 3, 9 p. 115, 12 (*allegorice sec. Vulg. psalm. 125, 5*) qui nunc -is seminibus iustitiae vias implent, ... honore fulgebunt. COD. Iust. 3, 12, 9 (11), 2 (*a. 408*) ferarum -a spectacula. ARATOR act. 1, 362 ut ... *diabolus* perderet antiqui -a piacula belli. *de genere dicendi* (*cf. adv.*): HOR. epist. 1, 1, 67 -a poemata Pupi (*cf. p. 845, 18*). AMM. 28, 1, 4 stilus ... -us *Phrynichi*.

II *per comparationem*: A *de electro fere i. q. lacrimarum similis* (*propter originem*): CIRIS 434 dives curalio fragili aut electro -o. STAT. silv. 5, 3, 86 Heliadum ... -a ... germina. B *de plantis i. q. liquorem guttatim effundens*: PLIN. nat. 17, 261 vitium radicibus aquam salsam iubent adfundi, si sint -ae (*cf. p. 845, 74*). AVIEN. orb. terr. 1112 prorumpit -o stipite myrrha (*cf.* FVLG. myth. 3, 8 redolentibus -a guttulis fletus suaves ... iaculatur *murra*).

III *per identitatem* imber -us *pro 'imber lacrimarum'*: SEDVL. op. pasch. 2, 10 p. 210, 15 madidas -is i. genas. VEREC. satisfact. 1 quis mihi maesta dabit -is i. ora flendo cruentare ...? (*sec. Ier. 9, 1* fontem lacrimarum).

adv. **lacrimōsē.** *i. q. modo lacrimoso*: GELL. 10, 3, 4 ecquid est, quod aut ampliter ... aut -e atque miseranter ... dixerit *Gracchus*? SCHOL. Cic. Bob. p. 166, 22 ut pro reis multo -ius peroraret (*ad Cic. Planc. 83* miserabiliores epilogos). VEREC. in cant. 4, 14 p. 62b 2 -e propheta deposcit.

compos.: illacrimosus.

lacrimula, -ae *f.* *a* lacrima *deminutive.* -crum- CE 93, 4, -mol- AMBR. hex. 6, 4, 19 (-mul- *var. l.*). lacr- *producitur* CATVLL. 66, 16 CE 1518, 4.

i. q. parva lacrima: 1 *strictius de lacrimis hominum* (*saepius colore acerbo*): TER. Eun. 67 haec verba una ... falsa -a, quam oculos terendo ... vix vi expresserit, restinguet (CATVLL. 66, 16 parentum frustrantur f. gaudia -is, ubertim thalami quas intra limina fundunt *sponsae*). CIC. Planc. 76 mihi -am Cispiani iudici obiectas; sic enim dixisti: 'vidi ego tuam -am'; vide, quam me verbi tui paeniteat; non modo -am, sed multas lacrimas et fletum ... videre potuisti. AMBR. in psalm. 118 serm. 8, 26, 1 brevi -a atque ad tempus parata vel etiam uberioribus fletibus. CE 93, 4 (*si recte legitur*) meis referre -am ⟨parentibus⟩. 1518, 4 (*spurium?*) me ... -is tuis rigares. 2 *latius de resina*: AMBR. hex. 6, 4, 19 videas ... vulpem -ā pinus medentem sibi (*Basil. hex. 9, 3 p. 193A* δακρύῳ, *lat. 9, 3, 9* suco pineo).

lacrimusa (-ū-?), (-ae *f.*). [*orig. inc., v. s.* lacerta. *Sch.*] [*pedem. vet.* lagramüse, *neap.*, *lucan.* caramusa, laramusa; *burg.* larmüse, larmise; *francoprov.* larmo(u)ise, larmise, larmwiza, armüza *etc.*; *delph.* larmüzo, lagramuso, *prov.* lagramue, largamue *etc.*, *langued.* lagremuso *etc. cf. M.-L. 4826. Battisti-Alessio III 2152. Wartburg V 122sq. G.*] *genus lacertarum*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 4 (*inter spirantes et quadrupedes*) lacerta. -a. adis *eqs.*

[lacsir ISID. orig. 17, 9, 27 *corruptum ex* lac sirpicum, *cf. Sol. 27, 49.*] *Flury.*

lact *v.* lac. **[lactāgo** *v.* lactilago**]**.

lactāneus, -a, -um. *a* lac, *cf.* collactaneus *necnon* lactineus, lactinus. *i. q. ad lac pertinens*: CIL VI 1424 nutritores -i (1623. 21334). PS. THEODOT. hom. 6, 12 p. 1428C *Christum infantem* sempiternum, ubera sugentem, matre seniorem, -um. ALEX. TRALL. 2, 164 potio ... offerenda est calida (*debuit* tepida) aqua et haec non calida, sed tepida, et gelida vel -a (*gloss. marg.*: i. tepida ut lac; *gr. 5, 5 vol. II p. 193 P.* εὔκρατον ... μὴ θερμόν *tantum*).

***lactāns,** -antis *adi.* *a* lac, *cf. infra l. 78.* *scrib.* lanct- EDICT. imp. Diocl. CIL III p. 806 b 24, lant- ITALA deut. 32, 25 (Monac.). *de formis: abl. sg.* -i LVCIL. 149 (-e *saepius, in inscr. p. 849, 35*), *gen. pl.* -tum IVVENC. 3, 652 VEN. FORT. Mart. 1, 215. *de notione*: GLOSS. γαλαθηνός. γαλουχούμενος. θηλάζων. foetus, quod adhuc lac sugit. *v. etiam l. 34.* *distinguitur perperam a* lactens (*cf. l. 26sqq.*): SERV. georg. 1, 315 (*quae praecedunt v. p. 850, 59*) sciendum inter -em et lactentem hoc interesse, quod -s est, quae lac praebet, lactens, cui praebetur ([*cf. eundem ad* Aen. 5, 285 *Pholoe* erat ... -s, nam infantes lactentes dicimus]. *inde* ISID. diff. 1, 337). *legitur inde a* LIV. ANDR., ENN., LVCIL. [*confunditur in codd. et in versionibus sacr. script. saepissime c.* lactens, *variare videntur vel ipsi scriptores, e. g.* VARRO *l. 71. p. 850, 26.* OV. *l. 72. p. 850, 28. aevo cadente -s praevalet, nisi fallunt editiones, cf. Önnerfors, In Med. Plin. stud. philol. 218sqq.*]

i. q. ad lac pertinens, θηλάζων (*quae vox respondet, ubi nihil adnotatur; respicitur lac animantium passim, sucus herbarum p. 849, 9, sebum intestinorum p. 849, 35, imber p. 849, 36*): 1 *de animantibus* (*technice infra l. 71sqq.*): **a** *de hominibus*: α *lac accipientibus* (*cf.* ORIG. in Matth. 15, 6 p. 362, 17 puerorum ... quidam ... infantes, alii autem dicuntur -es quasi inferiores infantibus. *cautius additur* quasi *l. 40,* velut *l. 51*): LIV. ANDR. trag. 26 ego puerum interea ancillae subdam -em meae (RVFIN. hist. 1, 8, 1 pueros [*gr.* τοὺς ὑπομαζίους *tantum*]. *cf.* ITALA Ioel 2, 16 [Cypr. testim. 2, 19. *al.*] parvulos -es [*gr.* νήπια θηλάζοντα μαστούς, *Vulg.* parvulos et sugentes ubera]. PANEG. 4, 16, 6 Herculem ... tenerum atque -em [HIER. epist. 36, 10, 4 Ismahelem quasi -em et tenerum]. AVSON. 162, 9 p. 31 P. me -em, iuvenemque virumque. 173, 4 p. 38 P. nati. 362, 11 p. 87 P. parvis. *al.*). ITALA deut. 32, 25 (Monac.) iuvenis cum virgine, -s cum stabilito sene ([VVLG. -s, *var. l.* lactens; *cf. cod. 407* lactantes mamillam, *cod. 400* lactentes mamillam, *Lugd.* mammans]. *item quasi pro subst.*: I reg. 15, 3 [Rufin. Orig. in num. 19, 1 p. 179, 25] et parvulos et -es [VVLG. -em, *var. l.* lactentem]. psalm. 8, 3 [Veron. *al.*] ex ore infantium et -ium [lactentium *Vulg. codd. pars. al.*].PS. AVG. serm. ed. Mai 151, 1 -ium vagitus. THEOD. PRISC. eup. faen. 40 -i suo mater ... oculos permundavit. *al.*). AVSON. 319, 39 p. 23 P. prima *gnata* obiit -s. *in imag. vel interpr. allegor. sec.* psalm. 8, 3 (*v. l. 46*) *de hominibus rudis adhuc fidei*: RVFIN. hist. 3, 39, 12 quae illi in figuris velut -bus et parvulis loquebantur. Orig. in cant. 2 p. 133, 21 infantes adhuc et -es in Christo (*sim.* in gen. 4, 6 p. 56, 16, *ubi opp.* perfectis). in exod. 2, 4 p. 160, 21 -ium habens cibos *lex divina*. PAVL. NOL. epist. 2, 2 officio ... seniores, sensu ... parvuli et sermone -es. 4, 3 ut infantem ... verbo dei et spiritali aetate -em. AVG. fid. et symb. 1, 1 incipientibus atque -bus, eis qui ... renati sunt, nondum ... roboratis. *al.* β *lac praebentibus*: ITALA Matth. 24, 19 (codd. a d) praegnantibus et -bus (*Vulg.* nutrientibus. *cf. Marc. 13, 17 [cod. k] = Luc. 21, 23 [cod. d]* et quae lactant). HYG. fab. 147, 1 p. 21 se ... nutricem -em simulavit. PAVL. NOL. carm. 20, 391 -is ab ubere matris. AVG. serm. 188, 3, 4 virgo praegnans, virgo -s *Maria*. CAEL. AVR. gyn. 1, 126 maiores ... mammae gravant irruendo -es. *allegor.*: RVFIN. Orig. in iud. 6, 2 p. 500, 13 sub alis -ium *angelorum* latitare.

b *de deo*: SERV. georg. 1, 315 (*verba Vergilii v. p. 850, 58*) VARRO ... dicit deum esse -em, qui se infundit segetibus et eas facit lactescere (*cf. p. 849, 9 et* Lacturnus).

c *de animalibus*: α *lac accipientibus* (*in rebus sacris l. 79. 82, restituitur* S. C. Gell. 4, 6, 2 *a. 99 a. Chr.* hostiis ... -bus, *ubi plantantibus trad., cf. p. 850, 23sq.*): VARRO rust. 2, 4, 16 cum porci depulsi sunt a mamma, ... neque iam -es dicuntur ([*sim.* 2, 4, 17 amisso nomine -es dicuntur nefrendes]. OV. fast. 2, 656 -s [lactens *recc.*] ... porca. PAVL. FEST. p. 71. MARCELL. med. 22, 3 porcelli. *al. pro subst.*: LAMPR. Alex. 22, 8 suminatam ..., -em ..., vaccam ..., -es damalionem. HIER. adv. Iovin. 2, 7 PLIN. VAL. 5, 38. *al.*). 2, 5, 16 -es *vituli* cum matribus ne cubent (OV. met. 10, 227. ITALA Am. 6, 4 [Weing. *al.*] vitulos de medio armento -es [*gr.* γαλαθηνά, *om. Vulg.*]. *al.*). 2, 7, 12 usque quoad erunt -es *pulli*. 2, 11, 5 dicuntur ... agni -es a lacte (VVLG. I reg. 7, 9 tulit ... agnum -em [*var. l.* lactent-] unum, et obtulit illum holocaustum. GILD. Brit. 71 chron. III p. 66, 10. *al.*). OV. ars 2, 375 lea cum catulis -bus (*dett.* lactent-) ubera praebet (*canum*: COLVM. 10, 343 sanguine -is [lactent- *pauci recc., edd.*] catuli placatur *Rubigo*. SER. SAMM. 439 CHIRON 199. al. MARCELL. med. 21, 1. *al.*). PLIN. nat. 8, 200 incipiunt *capri generare* septimo mense et adhuc -es (lactent-

[Heine]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

det. unus). THEOD. PRISC. eup. faen. 95 cervum. *al.* *β lac praebentibus*: AVG. civ. 18, 21 p. 283, 27 D. per -em feram deus voluit subvenire *Romulo Remoque.*

d *de uberibus*: LVCIL. 176 -i in sumine. LVCR. 5, 885 ubera mammarum ... -ia (laet- *AB*) quaeret (Ov. met. 6, 342 u. ... ebiberant ... -ia. 7, 321 -ia ... u. quaerit). *metaphorice respicitur alimentum spirituale*: PRVD. perist. 2, 571 alumnos ... -e complexus sinu paterno amore nutrias.

2 *de herbis* (*cf. p. 848, 66*): ENN. ann. 264 fici dulciferae, -es ubere toto. HIER. in Os. 5, 6/7 p. 860B -ia in spicis frumenta (*cf.* VEN. FORT. carm. 3, 9, 15 -s seges exilit arvis). ENNOD. carm. 1, 4, 9 -s ... herba.

3 *de rebus*: **a** *de cibis* (*cf.* lactatus): CELS. 2, 28, 1 -ia (lactentia *VM*) atque omne pistorium opus (*neutr. plur. ut* 2, 29, 2 -ia [lactent- *Linden, Marx*] omnia. PHILAGR. med. 1 p. 152, 9 caseus recens et -ia. APIC. 7, 306 temperabis lac cum melle quasi ad -ia). MART. 1, 43, 7 -es nec misit Sassina metas (*cf.* PLIN. VAL. 5, 29 casei recentes et -es). **b** *de rebus ad infantes pertinentibus, primae infantiae propriis* (*technice l. 24, c. resp. teneritatis l. 31*): AVSON. 322, 67 p. 264 P. multos -bus annis ipse alui. SYMM. or. 3, 6 inter prima rudimenta -is infantiae (HIER. praef. Vulg. reg. p. 5, 7 tenera ... et -s viri i. [CASSIAN. inst. 3, 4, 1 t. et -em]. SIDON. epist. 3, 5, 3 FAVST. REI. grat. 1, 14 p. 47, 26 ENNOD. opusc. 3, 8 p. 333, 2). VEG. mulom. 3, 5, 2 pullis ... medii dentes superiores cadunt, quos -es vocant. RVFIN. Orig. in exod. 2, 4 p. 161, 7 quae parva eius *legis* sunt et -ia ..., quae perfecta et valida sunt. PRVD. apoth. 613 inluxisse diem *nativitatis Christi* -bus horis, qua ... penderet ab ubere *infans*. perist. 10, 667 -is oris indolem (PAVL. NOL. carm. 24, 514 parvulus ... ore -i canit. *cf.* VEN. FORT. Mart. 4, 44 reddit ... -es ore susurros *puella loqui incipiens*). c. Symm. 2, 327 (*interpol.?*) -ia viscera (*cf. p. 850, 73*). SIDON. carm. 7, 171 -ia membra (epist. 4, 21, 3 ALC. AVIT. carm. 6, 26). ALC. AVIT. carm. 4, 10 (*de mundo modo creato*) -em ... orbem. VEN. FORT. carm. app. p. 378, 1, 279 primitiae florum, Bethlemitica passio -s. **c** *de intestinis* (*cf. p. 850, 73 et* lactes): EDICT. praef. urb. de pecor. vend. (CIL VI 1770) 10 capite, pedibus et sevo -e et subgulari lanio cedentibus. **d** *de imbre*: PAVL. NOL. carm. 16, 210 velleris aetherii (*i. nubium*) suco -e.

deriv.: lactantina, 1. lacto, Lactantius.

1. lactantia, (-ium) *n. pl. v. s.* lactans *l. 13 sqq.*

2. lactantia *v. s.* lactantina.

lactantīna γαλαθηνόν GLOSS. III 363, 81 (398, 1). *a* lactans. *huc pertinere vid.* γαλαθηνός lactantia, lactans GLOSS. II 261, 10. lactantia beost (*anglosax.*; *theod.* biestmilch) GLOSS. II 585, 9. πηκτή lactancia GLOSS. III 315, 15. lactant⟨in⟩um galathinion GLOSS. III 187, 36.

lactāris, (-e). *a* lac, *cf.* lactarius. *i. q. lac praebens*: MARCELL. med. 23, 61 caprae -es ... mulguntur.

lactārium, -ī *n. pl.* -a, -ōrum *v. l. 57.*

lactārius, -a, -um. *a* lac. *scribitur* -tea- INSCR. *l. 59* GLOSS. III 307, 29. [*val.* lăptare; *calabr.* lattarə; *francog. med.* laictiere; *cat.* lletera; *port.* leiteira. *cf. M.-L. 4827. 4817. Battisti-Alessio III 2178. Wartburg V 123. Machado 1315. G.*]

i. q. ad lac pertinens: **1** *vario usu*: VARRO rust. 2, 1, 17 dandum bubus lupinum et -is medica et cytisum (*de animantibus lac praebentibus ut* PLIN. VAL. 3, 9 herbam titimallum caprae -ae solum manducare dabis [*Plin. med. 3, 19 non respondet*]. CIL VI 27262 nutrici -ae). LAMPR. Heliog. 27, 3 dulciarios et -os tales habuit, ut, quaecumque coqui de diversis edulibus exhibuissent ..., illi modo de dulciis, modo de -is (*n. pro subst.*) exhiberent (*priore loco de hominibus cibos e lacte conficientibus ut* INSCR. RevA. VI 8, 1936 p. 288 n. 120 Quintus -us [*cf.* GLOSS. II 261, 11. III 307, 29 -us: γαλακτοπώλης. II 585, 30 lactis venditor], *altero de ipsis cibis ut* LAMPR. Heliog. 32, 4 alia *die* de dulciis, alia de opere -o *cenam struebat*). SCHOL. Verg. Veron. ecl. 7, 33 Asper: sinum est vas vinarium ..., non, ut quidam, -um.

2 *in nominibus propriis*: PAVL. FEST. p. 118 -a columna in foro olitorio dicta, quod ibi infantes lacte alendos deferebant. PLIN. nat. 26, 62 tithymallum nostri herbam -am vocant, alii lactucam caprinam (GLOSS.L II Philox. HE 5 h. -a: τιθύμαλλον). CASSIOD. var. 11, 10, 1 remedia -i montis ... expetere.

1. lactātio, -ōnis *f.* *ab* 1. lactare. *i. q. actus lactandi, lactis praebendi vel accipiendi*: IREN. 4, 38, 1 (4, 62 H.) quasi infantibus ille *Christus*, qui erat panis ... patris, lac nobis semetipsum praestavit, quod erat secundum hominem eius adventus, ut quasi a mamilla carnis eius enutriti et per talem -em assueti manducare et bibere verbum dei ... possimus. Ps. RVFIN. in Os. 2, 14/17 p. 977D (*cf. p. 855, 57*) quia nativitatem synagogae tempus Aegyptiacae liberationis appellat *propheta*, -o quoque cibum mannae videtur ostendere. CONC.S I 2 p. 43, 10 *Christum infantem* -is consortem (*cf.* I 5 p. 49, 4 -is socium, *I 3 p. 25, 31* lactis nutrimenti socium, *gr. I 1, 1 p. 31, 32* γαλακτοτροφίας).

2. lactātio, -ōnis *f.* *ab* 2. lactare. *i. q. actus illiciendi sim.*: SYMM. epist. 1, 3, 2 (*ad patrem*) haud aequum facis, *quod a me, quem doctiorem quam te esse putas, correctionem epistulae tuae petis*, neque me iuvat falsa -o (iac- *var. l.*).

[lactātīva *falso traditum esse* ORIBAS. eup. 2, 1 C 1 La p. 447 *pro* iac- *coni. Svennung, Wortstud. Oribas. 87 coll. voce q. e.* iactatorius *apud eundem exstante.*]

lactātus, -a, -um. *a* lac. *i. q. lacte compositus*: FEST. p. 194 memoriam *rerum humanarum mutabilium* ... redintegrari ... per ... lactis ... alimentum, quia per eos dies feriarum ... -a potione utantur.

neutr. pro subst.: ISID. orig. 20, 3, 10 -um est potio e lacte.

lacte *v.* lac *p. 815, 11 sqq. 46 sqq.* **lacteārius** *v.* lactarius.

lactena malleum GLOSS. IV 533, 3 (= V 603, 36). *obscurum; cf. quae adnotat Goetz in Thes. gloss. s. v.*

lacteneus *v.* lactineus.

***lactēns,** -entis *adi.* *a* lac, *cf.* lactans. *abl. sg.* -i: PROP. 4, 2, 14 LIV. 27, 4, 11 ANTH. 941, 13. -e: Ov. met. 13, 547 SEN. epist. 124, 11.

de notione: CAPER gramm. VII 98, 1 (*inde* GLOSS.L I Ansil. LA 192) -s qui lacte alitur, et lactans qui decipit, -s (*falso tradi vid. pro* lacteus) lacte abundans (*affert* LVCIL., FRG. inc. auct.). GLOSS. III 432, 54 -es γαλαθην[ι]ά. V 620, 52 -s: hic -s infans, qui lacte nutritur, haec -s mulier, quae lac praebet. *cf. infra l. 60 et de distinctione inter* -s *et* lactans *facta p. 848, 20 sqq.* *legitur inde a* CATONE, LVCIL., CIC. [*confunditur in codd. et versionibus sacrae scripturae c.* lactans *passim, v. sub illa voce.*]

i. q. ad lac pertinens, θηλάζων (*quae vox respondet, nisi aliud adnotatur. cf.* -em esse): **1** *proprie*: **a** *de animantibus*: *α de animalibus* (*ad res sacras aptis l. 23. 32. 38. 40.*): CATO agr. 141, 3 sq. (*e vetustis precationibus, ter*) suovitaurilibus -bus. CIC. leg. 2, 29 quibus hostiis immolandum quoique deo, quoi maioribus, quoi -bus (LIV. 22, 1, 15 partim maioribus h., partim -bus [lactant- *var. l.*]. PETRON. 133, 3 v. 15 fetus suis, hostia -s [lactans *var. l.*]. *v. etiam l. 38 sq.*). VARRO rust. 2, 4, 21 porcis -bus si scrofa lac non potest suppeditare (COLVM. 7, 9, 4. 13. *cf. l. 25 et* ARNOB. nat. 7, 18 porculis. MARCELL. med. 12, 56 porcelli [APIC. exc. 124]). Ov. met. 2, 624 -is (*var. l.* lactant-) vituli. 6, 637 cervae -em (lactant- *recc.*) fetum. 13, 547 catulo -e (lactant- *recc.*) orbata leaena (*sim. de canum catulis*: PLIN. nat. 29, 58 [*var. l.* lactant-, *quam approb. Ernout*]. 30, 42. 88. PLIN. med. 2, 4, 2 [lactans *cod. vet.*]. *al.* MARCELL. med. 27, 132). Pont. 4, 8, 41 agna ... tam -s quam gramine pasta Falisco victima Tarpeios inficit icta focos (*cf.* VVLG. I reg. 7, 9 *p. 848, 79*). CELS. 2, 18, 8 animal, si -s est. COLVM. 7, 5, 21 *ovibus.* PLIN. nat. 37, 46 adipe suis -is (*inde* SOL. 20, 12). *pro subst.* (*transiit in gr.* λάκτεντον, *v. Wessely, WSt. 24, 1902, 136*): VARRO rust. 2, 11, 5 solent sacrificari *divae Ruminae* lacte pro vino et [pro] -bus; mamma[e] enim rumis ..., ut ante dicebant; a rumi etiam nunc dicuntur subrumi agni, lactantes a lacte (*de hostiis ut* LIV. 37, 3, 6 decemviri nocte -bus rem divinam fecerunt). *β de hominibus* (*deo l. 42*): CIC. Catil. 3, 19 *Romulum* parvum atque -em (lactant- *var. l.*) uberibus lupinis inhiantem (div. 2, 47. *cf.* 2, 85 *Iuppiter* -s ... mammam adpetens). *pro subst.*: ITALA psalm. 8, 3 *v. p. 848, 46* (*in interpr. allegorica* OP. imperf. in Matth. 38 p. 843 -es ... dicebantur, quoniam quasi lactis suavitate, ita mirabilium delectatione excitati clamabant [*affert psalm. 130, 2*] ...; lac enim dicitur opus miraculorum, panis autem doctrina perfectae iustitiae [*affert I Cor. 3, 2*] ...; omnis prima inductio fidei ... lac dicitur *eqs.*). Ps. PHILO antiq. 2, 10 (*cf. gen. 4, 23*) viros corrupi ... et -es de mamillis abstraxi. HIER. hom. Orig. in Luc. 10 p. 63, 7 parvulum atque -em (lactant- *dett.*). VVLG. I reg. 15, 3 *v. p. 848, 45.* VINCENT. LER. 23, 5 parva -ium membra, magna iuvenum. *al.* *γ de uberibus*: LIV. 27, 4, 11 (*inter prodigia*) agnum cum ubere -i natum (SER. SAMM. 345 ubera fecundo valde -ia [lactant- *var. l.*] suco). ANTH. 941, 13 *verno tempore* it Natura comes -i feta papilla.

b *de frugibus, herbis* (*cibis l. 69, suco l. 65*): LVCIL. 1198 -es ficos (Ov. fast. 2, 263 [*corr. aliquot* lactans]. *cf.* SER. SAMM. 834 -s caprifici sucus). VERG. georg. 1, 315 frumenta in viridi stipula -ia turgent ([lactantia SERV., *qui explicat*: adhuc tenuia et lactis plena. *cf.* GLOSS. V 215, 1 -ia: quasi suco lacteo plena, dictum de segetibus]. *inde* Ps. CYPR. laud. mart. 7 -bus [*corr. Hartel*, lat- *codd. plerique*] stipulis ... frumenta turgescunt). PROP. 4, 2, 14 coma -i spicea fruge tumet. Ov. fast. 1, 351 sata vere novo ... -ia (lactant- *var. l.*). SEN. epist. 124, 11 in herba *tritici* -e (NEMES. cyn. 291 aestas -es ... urens herbas). PLIN. nat. 13, 44 suco pingui -bus *caryotis*. 20, 67 lactuca et amara -sque (-iens *codd., corr. edd. vet.*) ... hoc lacte ... utilissimum esse praecipitur *eqs.* *addas var. lect. p. 852, 39.* *de cibis* (*cf. p. 849, 13*): FRG. inc. auct. Caper gramm. VII 98, 2 (*cf. Marx ad Lucil. 1198*) -ia coagula cum melle bibi.

2 *in imag. et translate*: **a** *de partibus corporis albis, teneris*: CATVLL. 64, 65 non ... strophio -is vincta papillas ([lactant- *Isid. orig. 13, 90*]. PETRON. 86, 5 implevi -bus papillis *pueri* manus). Ov. fast. 6, 137 carpere dicuntur *strigae* -ia *infantium* viscera rostris (*cf. p. 849, 30*). **b** *de rebus novellis, quasi infantibus*: Ov. met. 15, 201 *annus* tener ac -s puerique simillimus aevo vere novo. CHALC. comm. 208 (*sec. Aristot. frg. 54 Rose*) pueros etiamnum -is aetatis (HIER. in Ion. 4, 10 p. 1152B. *cf.* in Gal. 4, 19 p. 385C ut -em infantiam ... usque ad plenam Christi perducat aetatem *sermo*). Ps. ATHAN. ad mon. p. 71B haec *studia* ... sunt prima quasi -ium cunabulorum in dei agnitione crepundia. AVG. lib. arb. 3, 206 -s atque a terrenis in caelestia sese attollere incipiens ... intentio. in psalm. 104, 4 l. 2 infirmum amorem atque -em nutriens. APON. 1 p. 11 parvulae et -i ecclesiae.

deriv.: lacteo.

lacteo, -ēre. *a* lactens *retrograde formatum, cf.* 1. lacto *et* PRISC.

[*Heine*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gramm. II 398, 15 a lacta et lactor -o et lactesco. *in consuetudine vox fere vitabatur, cf.* lactentem esse *Cels. 2, 18, 8 Serm. RevBén. 72, 1962, p. 268, 29.* GLOSS. III 248, 28 θηλάζω lacto et aliquando -o. V 620, 50 lacto est lac praebeo vel decipio, -o est lac sugo. [*falsa var. lect.* -eat *pro* lactet (1. lacto *coniunctiv. praes.*) NICET. psalm. 5 p. 72, 7 B. *vix recte restituitur* PLIN. nat. 15, 53 (lactem, -en, -e *trad.*).]

1 *i. q. lac accipere, lacte nutriri*: ITALA deut. 32, 25 *p. 848, 43.* ?cant. 8, 1 *var. lect. p. 854, 76.* 2 *suco quasi lacte plenum esse*: PALLAD. 3, 26, 3 *porcis* praebenda sunt pabula glandis . . ., verno *tempore* magis, cum -ent (conlactent *cod. L, sc. antiquissimus*) novella virentia, quae porcis solent nocere. *inde audacius quam verius emendare sibi videntur edd. Colum. 7, 9, 9* utique vere *fabis sim. porci alendi sunt*, dum adhuc lantiunt viridia pabula *eqs.* (*SA et dett. aliquot*, lanciunt *codd. recc. plerique*, lactant *ed. princ.*, -ent *edd.; subesse vid. vox agriculturae propria, ita ut dubitanter conferamus p. 849, 9sqq. 850, 56sqq.*).

lacteolus, -a, -um. *a* lacteus *demin., cf.* aureolus, cereolus *sim.* [*vix recte suppl.* PS. DIOSC. herb. fem. 42 (41) l. 4, *potius* lactei.]

i. q. aliquantulum lacteus (*fere de colore; de teneritate infantiae l. 25*): CATVLL. 55, 17 num te -ae tenent puellae? AVSON. 396, 46 p. 252 P. *musculus piscis* testae duplicis conditur in specu, quae ferventis aquae fota vaporibus carnem -i visceris indicat. PRVD. perist. 3, 165 columba . . . martyris os nive candidior visa relinquere . . .; spiritus hic erat Eulaliae -us, celer, innocuus. 11, 245 cum -is caulas compleveris agnis (*cf.* psych. 792 ovem). tituli 115 fumant -o parvorum *in Bethlehem caesorum* sanguine cunae.

***lacteris,** -idis *et* lacterida, -ae *f.*, λαθυρίς, *voci q. e.* lac *adaptatum. cf.* lactoris, lathyris. *scrib. in* GLOSS. *etiam* -tar-.

nomen herbarum: 1 *euphorbiae L.*: PS. THEOD. PRISC. add. p. 306, 22 -darum purgatarum (307, 1 mundatarum). ALEX. TRALL. 2, 153 -des (2, 225. 250). GLOSS. III 592, 20 -da (596, 3). 2 *thymelaeae*: GLOSS. III 556, 44 -das (557, 26). 559, 69 -da. *al.* 3 *cicerculae*: ORIBAS. (*v.* lathyrus).

lactēs, -ibus *f.* (*m. l. 37. 44*). *a* lac (*derivaturne a* labi *l. 57? cf. l. 46*). *de formis*: SACERD. gramm. VI 472, 4sqq. (*sim.* PROB. cath. gramm. IV 7, 9sqq.) *lac* declinatur numero tantummodo singulari, nam quod Plautus -es posuit genere masculino, numero plurali, non a nominativo hoc lac vel hoc lacte, sed hi -es numero semper plurali; sunt autem -es partes corporis in intestinis pinguissimae. PRISC. gramm. II 213, 3 hae -es partes sunt intestinorum a Graeco γαλακτίδες dictae, et servaverunt apud nos quoque idem genus, cuius *nominis* singulare haec -is est (*affert* TITIN., POMPON.; *cf. p. 817, 34*). GLOSS. II 359, 34 singularia non habet (*sim.* 361, 56). *acc.* -is: TITIN. *de genere (masc. testantur* SACERD., PROB. *ll. c.*, CONSENT. gramm. V 348, 24; *fem.* DIOM. gramm. I 328, 2. PRISC. *l. c.*): *fem. tantum exstare videtur.* [*val.* lapți. *cf. M.-L. 4828. G.*]

i. q. intestinum tenuius (EXC. Bob. gramm. I 549, 16 λοβοὶ τῶν σπλάγχνων, λεπτὰ ἔντερα. *sim.* GLOSS. II 359, 34. 361, 56. *adiecto* τῶν ἐρίφων GLOSS.[L] II Philox. LA 30. *v. etiam l. 39. 40*): 1 *animantium terrestrium*: PLAVT. Curc. 319 cibi vacivitate venio lassis -bus. Pseud. 319 qua opera credam tibi, una opera alligem fugitivam canem agninis -bus (TITIN. com. 90 -is agninas. *cf. l. 49*). POMPON. Atell. 61 oro te . . . per -es tuas. PERS. 2, 30 qua tu mercede deorum emeris auriculas? pulmone et -bus unctis? (SCHOL.: loca in lateribus sub umbilico pube tenus . . ., vel . . . membranae, quibus cohaerent inter se intestina. *v. etiam p. 853, 56*). PLIN. nat. 11, 200 ab hoc ventriculo *deorsum sunt* -es in ove et homine, per quas labitur cibus, in ceteris *animantibus* hillae, a quibus capaciora intestina ad alvum (1, 11, 79).
2 *piscium*: SVET. Vit. 13, 2 murenarum -es (*inter cibos exquisitos ut*: LAMPR. Heliog. 23, 8 m. -bus et luporum). TERT. resurr. 4 p. 30, 17 -bus (iact- *var. l.*) piscium.

lactēsco, -ere. *a* lac; *cf.* PRISC. *supra l. 1.* [*var. l. minus probab. pro* glaciescere PLIN. nat. 20, 230.]

i. q. lac vel lactentem fieri (*vis incohativa augeri vid. verbo* coepisse *l. 67*): 1 *respicitur lac animantium*: CIC. nat. deor. 2, 128 in iis animantibus, quae lacte aluntur, omnis fere cibus matrum -ere incipit ([*inde* MIN. FEL. 18, 2 ut ubera partu maturescente -ant et ut tener fetus ubertate lactei roris adolescat]. AVG. in euang. Ioh. 98, 6 l. 6 [*ad I Cor. 3, 2, v. p. 818, 59*] usque adeo non est lacti contrarius solidus c., ut ipse -at, quo possit esse aptus infantibus; *quae seq. v. l. 76*). PLIN. nat. 11, 236 asinae praegnates continuo -unt. AVG. epist. 150 p. 381, 18 *filiabus Christianis* est uberior . . . felicitas . . . non -ere pectore, sed corde candescere. *allegorice* (*acced.* quodammodo, velut): AVG. conf. 7, 18, 24 verbum caro factum est (*Ioh. 1, 14*) ut infantiae nostrae -ret sapientia tua *sc. dei* (in euang. Ioh. 98, 6 l. 9 [*cf. l. 69*] sicut fecit etiam mater ipsa s., quae, cum sit . . . angelorum solidus cibus, dignata est quodammodo -ere parvulis. GREG. M. in cant. p. 174, 18 quasi fecit *dominus* eam *s.* in carnis ubera -ere). pecc. mer. 2, 32, 52 miracula . . ., unde ipsa fides velut quibusdam primordiis -entibus germinaret et . . . coalesceret. in psalm. 33 serm. 1, 6 l. 14 ut mensa illa (*i. corpus et sanguis Christi*) -ret et ad parvulos perveniret; unde autem fit cibus lac? *eqs.* (*sim.* PS. AVG. serm. 149, 2 = CAES. AREL. serm. 202). 2 *respicitur sucus herbarum*: PLIN. nat. 17, 15 -entibus satīs (18, 281 est . . . in caelo qui vocatur lacteus circulus, etiam visu facilis — huius defluvio velut ex ubere aliquo sata cuncta -unt — duorum siderum observatione *eqs.* [*parenthesin del. Mayhoff, def. Kroll, Philol. 93, 1938, 190*]). 17, 222 -entes germinum oculos. 26, 60 linguae tactu -ens *scamonium.* CARM. de resurr. 22 ut . . . -ant hordea culmis. SERV. georg. 1, 315 (*e Varrone; v. p. 848, 66*). AVG. civ. 4, 8 p. 156, 3 D. florentibus frumentis deam Floram, -entibus deum Lacturnum, maturescentibus deam Matutam *praefecerunt Romani.*

***lacteus,** -a, -um. *a* lac. *scrib. in codd. hic illic* -ius (*litt. graec.* -ια) *p. 853, 11. 12.* *inde a* LIV. ANDR., CIC., LVCR., VERG. [*it. vet.* lazzo, *tusc.* (*Lucca*) erba lazza, *cors.* làzzu(lu); *port.* laço. *cf. M.-L. 4829, Battisti-Alessio III 2188sq. Machado II 1314. G.*] [*falsa var. l. pro* cereus *l. 42.* *confunditur c.* luteus: PLIN. nat. 25, 172 (*v. l. 62*). GLOSS.[L] III Abol. LA 14. *cf. l. 58.*]

i. q. ad lac pertinens, lactis speciem gerens sim. (GLOSS. -um γαλακτίζοντα. γαλάκτινον. *cf.* CAPER *p. 850, 12*): 1 *fere i. q. lacte constans* (*pro gen. identitatis*): LIV. ANDR. trag. 38 quem ego nefrendem (*i. infantem*) alui -am inmulgens opem. LVCR. 1, 258 candens -us umor uberibus manat distentis (OV. met. 9, 358. 15, 79. *cf.* TIB. 2, 3, 14c liquor. MIN. FEL. 18, 2 roris [*v. p. 851, 68*]. LACT. opif. 12, 17 fontibus -is fecundum pectus exuberat [HIER. in Is. 11, 6/9 l. 31 *de terra promissionis sec. exod. 3, 8*: stillabunt mella . . . -isque f. omnia complebuntur. *cf. l. 37*]). SEDVL. op. pasch. 1, 4 -i potus ubera (FVLG. RVSP. serm. 1, 1 p. 721[A]).

2 *fere i. q. lacte plenus, nutritus sim.* (*c. colore teneritatis maxime l. 33*): VERG. georg. 2, 525 ubera vaccae -a demittunt (FVLG. aet. mund. p. 177, 20. HEGES. 4, 1, 2 [*in imag.*] nemus . . . fluvio . . . nutrimenta . . . -is [laetis *var. l.*] uberibus infundit. DRAC. Orest. 567. *cf.* PAVL. NOL. carm. 20, 315 sumina. MART. CAP. 2, 126 papillam). MORET. 103 (*97* caseus adicitur) nec totus viridis *color moreti*, quia -a frusta repugnant, nec de lacte nitens *eqs.* SEN. Oed. 470 -a Massagetes qui pocula sanguine miscet (STAT. Ach. 1, 307 VIGIL. THAPS. c. Arian. 1, 10. *aliter p. 853, 5*). MART. 3, 47, 12 -um . . . porcum. 3, 58, 22 cingunt . . . -i focum vernae (*de hominibus ut* APVL. met. 10, 32, 1 teretes et -os puellos. MEROB. carm. 4, 13 prolem. *cf.* PS. AVG. serm. ed. Mai 82, 1 suscipiunt dura praesepia -um corpus *Christi.* 150, 2 dum ille *carnifex Bethlemiticus* -os artus . . . elideret). PRVD. ham. 479 (*de terra promissionis, cf. l. 20*) cui *solo* melle . . . glaeba fluens niveos permiscet -a rivos. ENNOD. opusc. 1, 11 p. 264, 17 (*in imag.*) nec virtutum messem -us (lactens *M*): . . . culmus attulerat (opusc. 6, 9 p. 404, 24).

3 *respiciuntur variae qualitates*: a *maxime color albus, candidus* (CAPER gramm. VII 98, 3 -a: candida *afferens* HOR. carm. 1, 13, 2 -a [cerea *codd. Hor.*] . . . bracchia): α *de galaxia* (*fusius* MACR. somn. 1, 15, 1—7 ISID. orig. 3, 46. 13, 5, 7): CIC. Arat. 249 candentem . . . circum, -us hic nimio fulgens candore notatur (*gr. 476* γάλα. *cf.* PLIN. nat. 2, 91 circuli. *al.*). 286 orbis ([*gr. 511* πολιοῖο γάλακτος]. rep. 6, 16. MANIL. 1, 753 CE 1438, 17). OV. met. 1, 169 via . . .; -a nomen habet, candore notabilis ipso. SEN. nat. 7, 15, 2 plagam caeli, cui -a nomen est (STAT. silv. 1, 2, 51 PAVL. NOL. carm. 14, 48). AVSON. 153, 38 p. 9 P. caeli semita. HIER. epist. 23, 3, 2 in -o caeli palatio. MACR. somn. 1, 15, 4 compagem. MART. CAP. 2, 207 fluminis. DRAC. Romul. 5, 325 axis. -us *fere pro subst.*: MACR. somn. 1, 12, 5 quo se zodiacus -usque contingunt. *al.* GLOSS. III 292, 67 γαλακτίας -us (495, 24. 512, 5). β *alia exempla*: VERG. Aen. 8, 660 -a colla auro innectuntur (SIL. 4, 154. 16, 519 NEMES. ecl. 2, 80 PAVL. NOL. carm. 31, 36 SIDON. carm. 11, 110. *cf.* VERG. Aen. 10, 137 cervix [APVL. met. 5, 22, 5 HIL. AREL. vita Honorat. 8 l. 6 MAXIM. eleg. 1, 93]. APVL. met. 3, 14, 2 cutem [SIDON. epist. 1, 2, 3]. CHALC. comm. 197 virgo [*sec. Empedocl. B 117, ubi* κόρη *tantum*]. *cf. l. 33sqq.*). PRIAP. 86, 12 luteae violae . . . -umque papaver pallentesque cucurbitae (*cf.* COLVM. 10, 188 punicea depexa coma, sed -a crure est *lactuca.* PLIN. nat. 21, 164 *phrenion* aut . . . phoenicium florem habet . . . aut purpureum aut -um [25, 172, *ubi* lut- *trad., corr. e Diosc. 2, 175, 1* γαλακτίζον, *unde pendet etiam* PS. APVL. herb. 8 l. 26]. VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 105, 15 -a sanguineis lilia mixta rosis. CASSIOD. or. frg. p. 481, 11 margaritarum . . . -ae coronae). OV. Pont. 3, 3, 97 neque mutatur nigra pice -us umor nec, quod erat candens, fit terebinthus ebur (PLIN. nat. 15, 80 *fici* [16, 181]. CENS. 11, 3 quod ex semine conceptum est, sex . . . diebus u. est -us, deinde . . . sanguineus [*cf.* 11, 5 -um . . . conceptionis fundamentum. 11, 10 *semen* -um . . . vocaverunt ἔκρυσιν]. VINDIC. med. 8 cibi . . . materies . . . in -um humorem mutata. *cf. l. 18*). PLIN. nat. 5, 16 *euphorbeae* -um sucum (15, 109 in capite ficis [23, 117 fici. *cf. l. 66*]. 19, 168 *papaveris nigri.* 20, 239 *sinapi. al. defluit ex orbe -o*: 18, 282 si . . . aer genitalem illum -umque s. transmisit in terras, *eqs.* [*cf. l. 42sqq. p. 848, 66*]). 10, 188 quae *sanies* -a ore *salamandrae* vomitur. 12, 52 id solum *Saribae regionis* e rubro -um traditur (*cf.* 37, 21 rubescente -o *colore murrinorum*). 35, 184 limpidum -umque *alumen.* 35, 194 Selinusiae *terrae* -i coloris (LACT. Phoen. 102 CASSIOD. in psalm. 44, 3. *cf.* PRVD. cath. 2, 70 candore [DRAC. Romul. 2, 66]). 37, 91 (*e Satyro*) onychem . . . varias . . . cum -is habere venas. MART. 8, 45, 2 gemma. APVL. met. 1, 19, 8 latice fontis -o (*de aqua ut* ZENO 2, 38 -i fontis lavacro. 2, 46 = 2, 47 sacri oceani -o profundo. *cf. l. 27*). PRVD. ham. 804 columbarum nubis. perist. 5, 32 minister altaris dei septem ex columnis (*i. diaconis*) -is. PAVL. NOL. carm. 18, 24 (*de nive*) -a . . . labuntur vellera caelo. MART. CAP. 1, 67 calymmate. 5, 514 (*versus*

[Heine]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

labdacismum illustrans) sol et luna luce lucent alba, leni, -a (*cf.* 6, 585 Luna. ENNOD. carm. 2, 128, 4 Cynthia per croceas fulgebat -a bigas). 7, 729 -i luminis facem. SIDON. epist. 4, 13, 2 -a dentium compage. 4, 20, 1 flammeus cocco, rutilus auro, -us serico. CASSIOD. var. 12, 4, 6 -o poculo (*aliter p. 852, 31*). VEN. FORT. carm. 5, 5, 37 -a canities. *al.* γ *in nominibus herbarum*: SER. SAMM. 1097 *ad verrucas tollendas adhibetur* herbae sucus, quae -a nomine fertur (*A*, fertur nomine lecher [*vel* lether *sim.*] *cett.*, lecther, lichen *edd. vett.*; *cf. p. 849, 65*). Ps. DIOSC. Vind. 3, 8 p. 14, 13 λάκτεα κάρδους (*v. vol. III 448, 11. 14*). 4, 164 p. 312, 21 τιθύμαλλος ἡλιοσκόπιος· . . . Ῥωμαῖοι ἔρβα λάκτια. 4, 168 p. 316, 16 πέπλιον· . . . Ῥωμαῖοι πορτούλακα μίνορ, οἱ δὲ λάκτια. δ *in comparationibus de genere dicendi factis*: QVINT. inst. 10, 1, 32 neque illa Sallustiana brevitas . . . captanda nobis est neque illa Livi -a ubertas satis docebit eum *iudicem*, qui . . . fidem quaerit (*inde* HIER. epist. 53, 1, 3 Livium -o eloquentiae fonte manantem. *vix significantur dulcitas, ubertas, cf. Quint. inst. 2, 5, 19* candidissimum). AVSON. 419, 18 p. 358 P. o mentis aureae dictum *imp. Gratiani* bratteatum, o de pectore candidissimo -i sermonis alimoniam (AMBR. bon. mort. 5, 20 [*ad cant. 5, 1* bibi vinum . . . cum lacte] -us s., purus et candidus. CASSIOD. inst. 1, 20 Ambrosius, -i s. emanator. *cf.* VINCENT. LER. 17, 6 tam amoena, tam -a, tam dulcis oratio *Origenis*. ENNOD. carm. 1, 8, 47 verba [*cf. l. 36*]). CASSIOD. inst. 1, 17, 1 per vicissitudines rerum . . . -o quidem sed cautissimo nitore decurrunt *historici ecclesiastici*.

b *vis nutriens spiritus ap. Christianos* (*fere sec. I Cor. 3, 2 p. 818, 59*): PELAG. Ps. Hier. epist. 7, 1 p. 105^C domini verba . . ., quae . . . tibi . . . parvulo . . . -a . . . porriguntur. PHILIPP. in Iob 38 p. 749^D doctrina (39 p. 767^C APON. 6 p. 115). AVG. c. adv. leg. 2, 2, 6 dedit *Paulus* . . . -a, non noxia, nutritoria, non peremptoria. in euang. Ioh. 97, 2 l. 2 alimentis -is indigetis (103, 2 l. 11 vera relig. 28, 51). SEDVL. op. pasch. 2, 17 p. 226, 9 -a . . . bibere primordia. FVLG. RVSP. serm. 1, 1 potus. CASSIOD. in psalm. praef. 14 p. 18^D de titulorum inscriptione . . ., unde velut uberibus expressis -us sensus divinae praedicationis emanet. *inde de ipsis hominibus nutriendis*: AVG. c. Faust. 22, 46 p. 638, 17 *puerorum* -um sensum. FAVST. REI. epist. 8 p. 208, 14 fratrum -am sinceritatem.

deriv.: lacteolus. *compos.*: collacteus.

lacthron *v.* leucethron.

? **lacticīnus**, -a, -um. *a* lac. *i. q. ad lac pertinens*: DIOSC. *l. 69*.

lacticolor, (-ōris) *adi.* *a* lac *et* color, *cf. aeque Ausoniana* atricolor, iricolor. *i. q. lacteo colore praeditus*: AVSON. 396, 54 p. 252 P. versibus oblinat furvam -r sphongia sepiam. VEN. FORT. carm. app. 1, 16 flammivomum vincens rutilans in crinibus aurum strata solo recubat -r amati (ʻa. *corruptum*, mulier *Mommsenus*ʼ *Leo ad l.*).

λιπογάλακτος **lacticulārius**, lacticulosus GLOSS. II 361, 33. *a* lac (*lacticulum?), *cf.* lacticulosus.

lacticulōsus (*fort.* -ĭc-), -a, -um. *ad* lac: *aut a* *lacticulum, *cf.* lacticularius, *aut sec.* febrĭculosus, metŭculosus *formatum; cf. etiam Heraeus, Kl. Schr. 76.* GLOSS.^L II Philox. LA 29 -us (-tigul- *trad.*) λιπογάλακτος (*item* GLOSS. *l. 46 et* II 585, 28 -us: lac desinens habere). GLOSS. III 179, 40 μαμμόθρεπτος -us (251, 65).

i. q. lacte uberius nutritus: PETRON. 57, 8 (*libertus quidam ad Ascyltum*) tu -us (laet- *trad.*), nec mu nec ma argutas *eqs.*

lactidiātus, (-a, -um). *partic. perf. pass. a* *lactizare *gr.* λακτίζω, *cf.* apolactizo. SCHOL. Pers. 2, 30 ʻlactesʼ sunt loca . . . adeo delicata, ut plagam ferre non possint, inde est quod -um dicimus, qui male est calce percussus.

lactiger, -a, (-um). *a* lac *et* gerere. *i. q. lacte plenus*: APON. 9 p. 181 quae *Maria virgo* mammas -as porrigendo iure dicitur mater.

lactilāgo, -inis *f.* *a* lac. *nomen herbae chamaedaphnae*: Ps. APVL. herb. 27 l. 6 Itali mustelago, alii -o. *restituitur* Ps. DIOSC. Vind. 4, 147 p. 289, 20 λακτ⟨ιλ⟩άγω. *huc pertinet* lacellāgo i. laurum GLOSS. III 567, 47.

lactineus, -a, -um. *a* lac *sec.* sanguineus. *scrib. in codd. etiam* -ten-, -ni-.

i. q. ad lac pertinens: VINDIC. med. 9 p. 214, 4 cibo . . . in sanguineum colorem mutato vel -um (DIOSC. 3, 49 p. 399, 20 [c. lacticino *var. lect., an recta? gr. 3, 47* γαλακτόχροα]. *cf.* 2, 162 p. 242, 20 albos et -os aut purpureos . . . flores [*gr. 2, 176, 1* γαλακτίζοντα]. VEN. FORT. carm. 8, 1, 27 regia *sc. purpurea* -o commutans pallia cultu. VITA Fulg. p. 81 L. nigello vel -o pallio). ORIBAS. syn. 5, 53, 22 La (*cf.* Ab) p. 92 tepidi . . . cibi et -i (*gr.* γαλακτώδη. *item respicitur tepor lactis recens mulsi*: 6, 33, 1 La p. 119 posca -a [tepida *G, gr. ut supra.* 9, 42, 1 Aa p. 350, *ubi gr. non respondent*]. 8, 10, 4 Aa p. 216 balneum ex aqua fluviali conpositum -o calore praeparatum [*La* de dulce aqua. *neglegenter verti vid. gr. 8, 9, 4* λουτροῖς γλυκέσιν· εἶτ᾽ ὀρῷ γάλακτος χρησάμενος κτλ.]). *neutr. pro subst.* -um *i. q. lac*: ORIBAS. syn. 4, 20, 3 La p. 23 (*Aa* lactes, *gr.* γάλα).

lactinus (*vix* -ī-) -a, -um. *a* lac, *cf.* lactaneus, lactineus. *i. q. lacteo colore praeditus, de vestibus et de ornamentis, quae in eis acu picta sunt* (*p. 851, 1*): CAES. AREL. reg. virg. 44 (*cf.* 55) indumenta simplici tantum et honesto colore habeant, numquam nigra, numquam lucida, sed tantum laia vel -a (*ibid.* tinctura . . . l. et -a. AVRELIAN. reg. mon. 26 vestimenta [reg. virg. 22]). 45 cruces aut nigrae aut -ae.

1. *lacto, -āvī, -ātum, -āre (lactor, -ārī *p. 851, 1*). *a* lactans *retrograde, cf.* lacteo, delacto. *perf.* -asti FVLG. RVSP. serm. 12, 4. *imper. pass.* -are AVG. in psalm. 130, 12 l. 47. GLOSS. *v. s.* lacteo. *legitur inde ab* ITALA, *nisi praecedit* CARM. *nutricum, fortasse priscum infra l. 81.* [*falso trad. pro* iactare: LVCR. 5, 1068 (*trad. def. West, ClQu. N. S. 15, 1965, 278 sq.*). CARM. adv. Marc. 2, 224 MVTIAN. Chrysost. hom. 8, 3 p. 295/6.]

i. q. θηλάζειν (*quod ubi respondet, non adnotavimus. cf.* lactantem esse *p. 848, 78. Cels. 6, 11, 3 Gell. 12, 1, 17 Cael. Aur. gyn. 1, 169*): **1** *-ant aliquem* (*obi. subauditur infra l. 63*) *lac praebentes* (*matres, ubera sim.*): **a** *proprie*: ITALA gen. 21, 7 (Ambr. Abr. 1, 7, 63, *cf.* VVLG. *et l. 21*) -at infantem Sarra (I reg. 1, 23 [Ps. Philo antiq. 51, 1 = VVLG.]. *cf.* II Macc. 7, 27 [rec. B] te *filium* . . . -vi [*cett. recc. et Vulg.* lac . . . dedi]. AVG. serm. 184, 3, 3 panem nostrum *Christum* illa *Maria* -bat. 243, 7, 6 parvulos. GREG. M. epist. 11, 56a, 8 p. 339, 7 quos gignunt. *al.*). Luc. 11, 27 (cod. e) *beatae* mammae, qui te -verunt (*Vulg.* ubera, quae suxisti). 23, 29 (aur. = VVLG.) ubera, quae non -verunt (*gr.* οὐκ ἔθρεψαν). IVL. VAL. 3, 12 -turam feminam. AMBR. Abr. 1, 7, 63 (*ad locum l. 14 citatum*) quos *filios* ipsae matres -verint uberibus suis (VVLG. Iob 3, 12 HIER. hom. Orig. in Luc. 9 p. 53, 24 AVG. in psalm. 21, 1, 10 serm. 185, 1, 1. *al. cf.* AVG. civ. 7, 14 p. 291, 28 D. -andos mamma . . . pueros. *in imag.*: AMBR. epist. 45, 2 *terra* pignora sua *flumina*, quasi pia mater, plenis -at u.). hex. 6, 4, 21 quasi -tura fetus residet *tigris* (*de bestiis etiam* VVLG. I reg. 6, 10 *vaccae* -bant vitulos. thren. 4, 3 lamiae . . . -verunt catulos suos [*interpr. alleg.* GREG. M. moral. 19, 27 p. 116^A ad impietatem nutriendo confirmant *parvulorum animas haeretici*]. AVG. quaest. hept. 2, 90 p. 152, 15. 20 *de ove.* ENNOD. carm. 2, 125, 2 *de equa.* PALLAD. hist. mon. II 10 p. 364^D *de leaena. al.*). AVG. serm. 272 p. 1246 infans -tus est *Christus*, nutritus est. SORAN. p. 38, 18 quotiens infans -ari debet (*gr. p. 81, 10 Ilb.* αὐτῷ . . . γάλα δίδοσθαι. *in re medica ut* CAEL. AVR. gyn. 1, 149 tit. quomodo vel quando -andus sit infans. ORIBAS. syn. 5, 6, 2 p. 52 infans sic -etur, ne *eqs.*). CONC.^S I 3 Rustic. p. 70, 22 -tus *Christus* (*vers. Tur.* nutritur, *gr. I 1, 2 p. 42, 4* τιθηνούμενος). MAR. MERC. Conc.^S I 5 p. 60, 34 pro corporis natura -ari *Christum* (*cf.* RVSTIC. c. aceph. p. 1246^C -tum secundum suam naturam). SIDON. carm. 7, 483 altrix te . . . -andum tolleret. VICT. VIT. 1, 49 infantulam, quae tunc -batur. PALLAD. hist. mon. II 10 p. 361^B -tus resumpsit vires. *al.* *in imag. respicitur divitiarum affluentia*: VVLG. Is. 60, 16 mamilla regum -beris.

b *translate de alimento spiritali* (*cf.* Ps. AVG. dial. quaest. 23 divina scriptura . . . quodammodo eos -ans, ut . . . cibum spiritualem capiant. *accedit* quasi *l. 61*): α *in bonam partem*: ITALA Hebr. 5, 13 (Aug. in euang. Ioh. 98, 4) facti estis opus habentes lacte, non solido cibo (*sec. I Cor. 3, 2*); omnis enim, qui -atur, inexpertus est verbum iustitiae (*gr.* μετέχων γάλακτος, *Vulg.* lactis est particeps. *huc et ad I Petr. 2, 2 spectant e. g.* PAVL. NOL. epist. 23, 28 parvulos Christi . . . teneris -bat alimentis. AVG. agon. 33, 35 fidei simplicitate . . . -ti nutriamur in Christo. Ps. PRIMAS. in Eph. p. 622^D sicut Corinthios -bat *Paulus* incontinentes). ZENO 2, 55 sacram legem qui spiritaliter accipit, . . . iste est, qui eius fructu -atur (*item de sacra scriptura quasi matre*: Ps. HIER. epist. 5, 9 p. 73^C qua *voce beati Iob* defectae vires ingenti nutrimento -antur. BACHIAR. repar. laps. 22 p. 1061^A natos . . . euangelii mamilla -vit. *al.*). PRVD. cath. 8, 19 nos amico -at hortatu (SCHOL.: blanditur, *cf.* 2. lacto). PAVL. NOL. epist. 8, 1 te . . . spiritalibus -are et enutrire domino . . . uberibus. AVG. in psalm. 49, 27 l. 39 (*ad I Thess. 2, 7*) *Paulus quasi nutrix filios* fovebat . . . et -bat. serm. 216, 7, 7 quia -aris *ab ecclesia*, lauda. 255, 5, 5 spes -at nos, nutrit nos *eqs.* LEO M. serm. app. 11, 1 miraculis quasi -vit infantes *Christus*. APON. 5 p. 93 lex . . . -at ecclesiam. 7 p. 127 *ecclesia* quotidie concipit, quotidie -at, et virgo est. VEN. FORT. vita Hil. 3, 7 sapientiā . . . -batur infantia. Ps. PRIMAS. in Rom. p. 431^A humanam . . . infirmitatem. ORIG. in Matth. ser. 43 p. 87, 29 (*ad 24, 19* sugentibus) animae . . ., quae -antur adhuc. *al.* β *in malam partem sc. falsis nutrimentis* (*cf.* 2. lacto): HIER. in Ezech. 39, 1 p. 364^C palpabitur sive -bitur. VVLG. Sirach 30, 9 -a filium, et paventem te faciet (*gr.* τιθήνησον). AVG. c. adv. leg. 2, 2, 7 fallit infirmos . . ., parvulos vanitatibus -at et esurientibus . . . mendaciorum virus infundit, ut nutriat. MAR. MERC. Conc.^S I 5 p. 60, 13 eos . . . spe vanae promissionis fovendos et -andos. GREG. M. moral. 13, 39 istos . . . *habet diabolus* quasi filios, quos promissionibus -at, ut ad peiora proficiant.

2 *-ant lac* (*liquorem quemlibet p. 855, 4*) *accipientes*: **a** *infantes*: α *c. obi.*: ITALA deut. *p. 848, 43.* cant. 8, 1 (Ambr. in psalm. 118 serm. 19, 25. *al.*) -antem ubera matris ([lactentem *var. l.*, *gr.* θηλάζοντα μαστούς, *Vulg.* sugentem u.]. HIER. epist. 39, 2, 3 u. materna -antes [Ps. AVG. serm. ed. Caillau 2 app. 21, 4]). FVLG. aet. mund. p. 176, 13 *Cleopatram* -andas praebere mammas serpentibus persuasit. β *nude*: SCHOL. Pers. 3, 16 (*nutricum cantilena*) ʻlalla lallaʼ, id est aut dormi aut -a, quod quasi irati infantes nolunt (id est *om. Jahn cantilenam usque ad* -a *continuans*). IVL. VAL. 1, 7 exegit *Alexander* spatia -andi (*i. primam infantiam*). AVSON. 249, 3 p. 85 P. infans -vit, pubes et virgo adolevit (SCHOL. Stat. Theb. 5, 150 etiam

[*Heine*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

trimos infantes -are posse. SORAN. p. 45, 18 si adhuc -at [*gr. p. 92, 15 Ilb.* μαστὸν . . . λαμβάνοντος αὐτοῦ]).
b *lumbrici*: CAEL. AVR. acut. 2, 4, 21 non valent ventrem vel stomachum -are atque fellare.
deriv.: 1. lactatio.

2. lacto, -āvī, -ātum, -āre. *a* lacio, *cf.* 1. lacto *p. 854, 66sqq.* *de origine*: PAVL. FEST. p. 117 lacit . . .: inde est allicere et lacessere; inde -at, illectat, oblectat, delectat. *v. etiam infra l. 26.* *perf. forma brevior* -asses *infra l. 23* (*inde* GLOSS.[L] V Abba LA 18 -asis), -asset *infra l. 42.* *inter verba in* to *desinentia I[ae] declin. habet* EVTYCH. gramm. V 483, 27 (*affert* TER. *bis*). *de notione*: NON. p. 16, 14 inducere vel mulgere, vellere, decipere (*affert* ACC. *bis*, PACVV., CAECIL. *necnon Varronem* [delectet], *Cic. Tusc. 4, 16, ubi* laetans *trad.*, *sed* NON. *legit* -ans). GLOSS. *p. 850, 12. 851, 4.* GLOSS.[L] IV Ps. Plac. I 45 -tus (iact- *trad.*): inductus, captus. *v. etiam l. 24sqq. 31sqq. 48.* SCHOL. Prud. *p. 854, 57.* *legitur inde a* PLAVTO *ap. scaenicos et apud* VARRONEM (Men.), *postea inde ab* ITALA. [*variat cum* iact- *infra l. 23. 31. 65, quae lectio vix iure reicitur* AMBR. in Luc. 8, 70; *c.* laet- *infra 39. 51. falso trad. pro* labefactare GLOSS. IV 104, 36 (*cf.* GLOSS.[L] III Abol. LA 25).]

i. q. illicere, inducere, decipere (ad *aliquid l. 60*): **1** -ant *homines* (*deus l. 22*): PLAVT. Cist. 217 me Amor . . . ludificat, . . . -at (iact- *trad.*), largitur; . . . deludit *eqs.* TER. Andr. 648 nisi me -asses amantem et falsa spe produceres (DON.: produxisses, oblectasses, induxisses, quae significatio frustrationem ostendit; -are est inducere in aliquam voluntatem a laciendo [-ando *codd.*, *corr. edd.*]. SCHOL. Ter. p. 89, 5 oblectasses vel deciperes tuis verbis, induxisses suasibus. *cf.* GLOSS.[L] I Ansil. LA 188 circum⟨venire⟩, fraude vocare [*affert* TER.]. V Abba LA 18 metaphora ab infantibus). 912 homines . . . imperitos . . . in fraudem inlicis? sollicitando et pollicitando eorum animos -as? ([*P et Don.*, iact- *cett.*]. DON.: quasi teneros animos; -are est dulcedine aliqua tenere, ad persuasionem inducere. EVGRAPH.: ⌊eorum ingenia⌋ fallis ⌊ac decipis. hoc est enim -are: quasi consueto nutrimento decipere⌋ [⌊ ⌋ rec. *β*]. *cf.* GLOSS. V 535, 60 -as: fraudulenter decipis). ACC. trag. 66 tanta (tenta *Bergk*, *alii alia*) ut frustrando -ans vanans protrahas. 414 nisi ut astu ingenium lingua laudem (*an* eludem?) et dictis -em lenibus. VARRO Men. 350 quibus suam delectet ipse amusiam et aviditatem *speribus* -et suis (HIER. epist. 60, 9, 1 quod . . . me . . . redeundi spe -veris [laet- *var. l.*]). ITALA prov. 24, 28 (Aug. spec. 7 p. 66, 23 = VVLG.) nec -es quemquam labiis tuis (*aliter gr.* πλατύνου). SYMM. epist. 5, 10 timeo, ne aures tuas existimer -are blanditiis (*cf.* CYPR. GALL. iud. 587 nisi me *Samsonem* blando -asset femina suasu. VAL. CEM. hom. 18, 4 [*ad II Macc. 7, 24*] pueriles animos -andos blandae adhortationis alloquio . . . aggreditur *rex*). 8, 58 si se amor . . . -ari laude pateretur. HIER. epist. 82, 8, 1 cum . . . nos . . . ficta pacis ostensione -verit. c. Ioh. 36 imperitorum -as animas *nomine resurrectionis.* in Os. 7, 11 p. 878[C] (*ad 7, 11* quasi columba seducta) ab Aquila et Symmacho θελγομένη vel ἀπατωμένη dicitur, id est: -ta sive decepta, et a Septuaginta insipiens sive insensata. psalt. sec. Hebr. 78, 36 -verunt eum in ore suo et lingua sua mentiti sunt ei (*cod. unus in marg.* seduxerunt, *Vulg.* dilexerunt). VVLG. Iob 31, 27 -tum (laet- *trad.*, *cf. adn. ed. comm. pont.*) . . . cor meum. prov. 1, 10 si te -verint peccatores, ne adquiescas (*explicat* GREG. M. moral. 4, 51 p. 663[B] p. . . . -ant, cum vel perpetranda mala blandimentis inferunt vel perpetrata favoribus extollunt; an non -antur, de quo . . . dicitur: *psalm 9, 24*?). 16, 29 iniquus -at (oblactat, oblectat *var. ll.*) amicum suum et ducit eum per viam non bonam. Os. 2, 14 -bo eam *gentem impiam*, et ducam eam in solitudinem, et loquar ad cor eius (*de cibo mannae dici, sc. ad* 1. lactare *pertinere putat* PS. RVFIN. in Os. 2, 14/17 p. 977[D]. *cf.* 1. lactatio). CYPR. GALL. gen. 564 *Sara* ad secunda (fec- *L. Müller*) suum coepit -are maritum gaudia.

2 -ant *res* (*humanae*): CAECIL. com. 91 quod prolubium, quae voluptas, quae te -at largitas? (CYPR. GALL. gen. 234 sanctos *filios dei videntes filias hominum* -at terrena v.). PACVV. trag. 211 ne porro te error, qui nunc -at, maceret. 241 num me -ans calvitur aetas? AVG. in psalm. 93, 19 l. 47 nescioquid de carnis infirmitate -bat (iact- *omnes fere codd.*) mentem tuam. serm. 21, 1 tunc plenum gaudium *erit* (*sec. psalm. 63, 11*), ubi iam non spes -at, sed res nutrit. MART. CAP. 1, 34 Cyllenius Cypridis -tus illecebris.
in parechesi l. 37.
deriv.: 2. lactatio. (*plus minus*) *compos.*: al-, de-, il-, oblectare.

lactobriga est, qui urina humana dentes sibi fricare solet GLOSS. IV p. XVIII. *ad Lacobrigam oppidum coll. Catullo 37, 17sqq. 39, 17sqq. refert Goetz, RhM. 40, 1885, 325sq., cf. Gloss. I 129.*

lactoris, -idis *f.*, λαθυρίς, *voci q. e.* lac *adaptatum. cf.* lacteris, lathyris. *nomen herbae*: PLIN. nat. 24, 168 herba lanaria . . .; aeque nota -s vulgo est, plena lactis . . .; eandem hanc aliqui esse dicunt, alii similem illi, quam militarem vocant *eqs.* MISC. Tir. 57, 17 herba -idem quae appellatur.
? *deriv.*: lactoronis.

? **lactorōnis,** (-is?) *f.* *a* lac, *ni fallimur.* *nomen herbae*: VITAE patr. 3, 200 p. 704[D] unus . . . deferebat nuces, alius -es, alius dactylos . . ., tantummodo enim supra dictis herbis et pomis sustentabantur (lactopones *cod. unus*, *om. ceteri*, *correxit Rosweyde. cf. adnotationem in Mignii vol. 74, 457[B], ubi vox ad* lactoris *refertur*).

lactōsae *v.* laccosus.
γαλακτώδης **lactōsus** GLOSS. II 261, 12. *a* lac.

lactrinus (-ī-?) POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 19 *inter natantia.* [*orig. inc. Sch.*]

***lactūca,** -ae *f.* (lactūcus, -ī *m. l. 13*). [*a* lac, *cf.* albucus, eruca *sim. Sch.*] *de orig.*: VARRO ling. 5, 104 -a a lacte, quod olus id habet lact. *sim.* PLIN. nat. 19, 126 PALLAD. 2, 14, 4. ISID. orig. 17, 10, 11, *qui addit*: seu quia lacte nutrientes feminas inplet. *de scriptura*: lattu- EDICT. imp. Diocl. III/IV 6, 7. latu- *var. lect.* VVLG. exod. 12, 8 num. 9, 11. letu- PALLAD. vet. med. 3, 1. laptu- SORAN. p. 70, 18 *cod. h.* DIOSC. 2, 45 p. 195, 11. 4, 25 p. 20, 5. 4, 60 p. 33, 12 GLOSS. V 321, 12. 385, 36. *adde textus graecos* PS. DIOSC. Vind. 3, 64 p. 75, 2. 3, 101 p. 112, 15. *de formis: sg. nom.* -us GLOSS. III 578, 52. *gen.* -i ORIBAS. syn. 9, 38 Ab p. 341. -es *ibid.* 7, 1, 5 La p. 131: ?*pl. abl.* -ibus (*iuxta* agrestibus) VVLG. num. 9, 11 *var. lect.* *legitur inde a* LVCIL., VARRONE, MORETO, HOR. sat., *maxime apud artium scriptores.* [*val.* lăptucă; *it.* lattuga (> *sard. centr.* lattúkka, *centr. or.* láttua, *mer.* láttia), *pedem.* laitua, latšüva, *langob. alp.* latšüga; *anglonorm.* letuse, *francog.* laitue (*dial. wall., norm., occ., lothr., comit.*); *francoprov.* leitüva, laytüe; *delph.* lochuo, latsẅó, latśüa *etc.*, *prov.* latšügo, lachua, *langued.* lachugo, laitügo, letujo, lǫtsyo *etc.*, *lemov.* letüdźo, lẹ̄tüž *etc.*; *vasc.* laytüga, lẹytügo *etc.*; *cat.* lletuga; *hisp.* lechuga; *port.* leituga. [> *theod.* lattich]. *cf. M.-L. 4833. Battisti-Alessio III 2182. Wagner II 15. Wartburg V 124sq. Corominas III 62. Machado II 1315. G.*]

nomen herbae, q. e. θρῖδαξ (GLOSS.). *plur. indicat tam numerum singularum plantarum quam genera. praefigitur* herba PALLAD. vet. med. 3, 1. *genera congessit André, Lex. des term. de botan. s. v., ubi addas* CELS. 2, 20, 1 verna. 2, 32 aestiva (PLIN. nat. 20, 67). PLIN. nat. 8, 99 silvestris. MART. 10, 48, 9 sedens. GLOSS. III 568, 15 hortensis. *per ellipsin Mart. 5, 78, 4* viles Cappadocae. *de natura, usu sim. fusius* PLIN. nat. 19, 125sqq. 20, 58sqq.

exempla selecta: LVCIL. 1299 similem habent labra -am asino carduos comedente (*textu incerto, cf. Marx ad l. et Otto, Sprichw. p. 182sq.*). MORET. 74 grata . . . nobilium requies -a ciborum (*ferculum cenae est ut*: HOR. sat. 2, 4, 59 -a innatat acri post vinum stomacho. 2, 8, 8 acria circum rapula, -ae, radices. MART. 3, 50, 4. 11, 52, 5. 12, 19, 1. 13, 14 cludere quae cenas -a solebat avorum, . . . cur nostras inchoat illa dapes? 13, 53 cum . . . mihi turtur erit, -a, valebis. VVLG. exod. 12, 8 num. 9, 11. *al. pauperum cibus est*: APVL. met. 9, 32, 4 CAPITOL. Pert. 12, 2). PRIAP. 51, 19 cucurbitas . . . ocimum . . . cucumeres . . ., sessiles . . . -as, . . . caepas *eqs.* (*iuxta alias herbas hortenses ut*: CELS. 2, 18, 5 brassica . . . beta . . . porrum . . . -a . . . cucurbita . . . asparagus. 2, 22, 2 MART. 3, 47, 8). CELS. 2, 12, 1[A] -ae marinae lac (*5, 7. cf.* SCRIB. LARG. 138 suco [PLIN. nat. 8, 99 VEG. mulom. 1, 57, 2 MARCELL. med. 35, 10]. PLIN. nat. 20, 67 amara lactensque, quam meconidem vocavimus. *addas l. 61*). 2, 24, 2 *stomacho aptissima sunt* ex oleribus intubus, -a *eqs.* (*in re medica ut*: 2, 27 refrigerant . . . intubus et -a. 2, 29, 1 alvum movent . . . -a, anethum *eqs.* COLVM. 1 praef. 16 cruditatem -is excoquimus [laconicis *codd. det.*]. 6, 15, 2 admixto sale imponitur. PLIN. nat. 32, 101. MART. 3, 89, 1 utere -is . . ., nam faciem durum . . . cacantis habes. *et saepius*). 3, 21, 13 -ae marinae . . . *semen* (*5, 18, 14[A]* COLVM. 8, 14, 2. *al. cf. alias partes -ae*: COLVM. 8, 14, 8 foliis [11, 3, 25. *al.*]. 11, 3, 27 caules [*v. vol. III 652, 72sq.*]. PLIN. nat. 19, 127 radicis. 19, 129 thyrsos [APIC. 4, 123 CAEL. AVR. chron. 3, 2, 33]. SER. SAMM. 290 fronde. CASS. FEL. 61 p. 150, 7 [mur]turias *i. turiones, v. vol. V 2, 393, 79.* ISID. orig. 17, 10, 11 dorsum). 3, 22, 11 ex eodem *aceto* . . . -a (*sim. de ratione parandi*: 4, 16, 2 tinctae in aceto. PLIN. nat. 20, 66 in vino. *al.* SER. SAMM. 306 admixto . . . melle. APIC. 3, 104 cum oxyporio et aceto. CAEL. AVR. chron. 3, 4, 59 cocta vel incocta. *al.*). COLVM. 10, 179 salutari . . . -a *sapore* (SER. SAMM. 126. *cf.* PLIN. nat. 19, 126 pessimum . . . genus cum exprobratione amaritudinis appellavere πικρίδα. 19, 186 aquatiles *suci* . . . -ae. APVL. met. 9, 32, 4 in amaram . . . cariem exolescunt). 11, 3, 25sqq. *de serendi tempore et ratione* (*inde* PALLAD. 2, 14, 1sqq.). 12, 9, 1 -ae conditura (*cf.* PLIN. nat. 19, 128 servari etiam in alienos menses eas. PLIN. epist. 1, 15, 2 -ae singulae, cochleae ternae, ova bina (*cf.* LAMPR. Heliog. 22, 2 decem -as). TERT. spect. 30 p. 29, 18 ne -ae . . . frequentia commeantium adlaederentur. *al.*
v. Onom.
deriv.: lactucarius, lactucosus, lactucula. *cf.* Lactucinus.

lactūcārius, -ī *m.* *a* lactuca. DIOM. gramm. I 326, 13 *omnis vox in* arius *exiens* significat eum, qui eam rem aut praestat aut vendit aut emit, veluti . . . lactuca -us (*quae seq. v. s.* lactucosus).

lactūcōsus, -a, -um. *a* lactuca. DIOM. gramm. I 326, 17 (*quae praecedunt v. s.* lactucarius) *si vox in* osus *exit*, erit is locus, qui eas res multas habet, . . . lactuca -us θρῖδαξ πολύθριδαξ, θριδακώδης (*quae seq. v. s.* lactucula).

lactūcula, -ae *f.* *a* lactuca *demin.*; *cf.* DIOM. gramm. I 326, 20 (*quae praecedunt v. s.* lactucosus) eadem quoque diminutiva fiunt, si ante a u et l posueris, ut . . . lactuca -a (-tic- *M*). *i. q. lactuca parva, tenera*: COLVM. 10, 111 teneris frondens -a fibris (f. et lactula *SA et rec. unus*). SVET. Aug. 77 pro potione sumebat . . . -ae thyrsum (-tic- *var. l.*). PALLAD. 1, 30, 1 -as seremus alimento *anserum* (-tic- *et* lactucas *var. ll.*, *haec sec. Colum. 8, 14, 8*).

[*Heine*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lactūcus *v.* lactuca. **lactyris** *v.* lathyris. *Heine.*
lacua- *v.* laquea-. **lacūlāta** *v. s.* lacullata.

*?***lacŭlla,** -ae *f.* *a* 1. lacuna *demin., cf. Niedermann, MusHelv. 7, 1950, 155sq. necnon* lacus *et* lacullata *l. 14.*
i. q. lacuna modica menti: VARRO Men. 371 -a (sulla *trad., correxit Riese,* luculla *Bücheler coll. l. 19sqq.*) in mento impressa Amoris digitulo. APVL. flor. 15 p. 51 medio mento -a (lacullatur *F, corr. Müller, Rossbach,* lacullatus *Helm,* lacullatura *Heraeus, alii alia*).
deriv.: lacullata.

lacūlāta, -ae *f.* *a* lacŭlla; *a* lacus *derivari vid. l. 19.* 1 *nomen herbae*: Ps. DIOSC. Vind. 4, 184 p. 333, 12 πτερίς· . . . Ῥωμαῖοι φίλις ῥανάρια, οἱ δὲ λακουλάτα (λακουλλα *vel* λακουλα *trad., corr. Wellmann;* φιλίκουλα *André dubitanter*), οἱ δὲ φίλιχεμ *eqs.* 2 *nomen vestis*: ISID. orig. 19, 22, 11 -a est, quae lacus quadratos quosdam cum pictura habet intextos aut additos acu.

laculus CIL IV 2374 *contextu manco, obscuro.* *a* lacus? *B.*

1. lacūna, -ae *f.* [*sine dubio a* lacus *derivatum; qua ratione formatum sit, parum liquet. Sch.*] *de origine*: PRISC. gramm. II 78, 5 lacus -a. *scribitur in parte codd.* lu- *per assimilationem* (CIC. Arat. 428 LVCR. 3, 1031. 6, 538. 552 [*sed* 1, 115. 5, 794. 1261 lac- *omnes codd.*]. VERG. georg. 3, 365 CVRT. 4, 16, 14. PLIN. nat. 19, 84 [luca-]. *cf. p. 858, 84*), -gu- (LVCIL. 1162 OROS. hist. 4 praef. 7 ISID. nat. 41, 1). *de notione*: PAVL. FEST. p. 117 -a, id est aquae collectio, a lacu derivatur, quam alii lamam, alii lustram (*? cf. p. 858, 17*) dicunt. SERV. *p. 858, 7 et 9.* GLOSS. βόθρος. λάκκος. ὑδροστάσιον. collectio aquarum. fovea aquarum, quasi lacus in quo pisces latere possunt. -ae: fosse vel inluviae, stagna. GLOSS.^{L} I Ansil. LA 204 -ae [aquae]: lacus aquae; -a dicitur omnis aquarum congeries. *cf. p. 859, 19.* *legitur inde a* CATONE, *?* LVCIL. (*v. l. 35*), RHET. Her., VARRONE, CIC. [*venet.* (> *it.*) laguna; *langued.* laguo, *alvern.* lagúe, *vasc.* lagúe, lacúe, lacoue *etc., francog. med.* lagoue; *cat.* llaguna; *hisp.* laguna, *astur.* llagua; *suffixo mutato*: *legion.* lagona, *port.* (*dial.*) llagona, *port.* lagoa, alagoa. *cf. M.-L. 4835. Battisti-Alessio III 2152sq. Wartburg V 125. Corominas III 13. Machado II 1287. G.*] [*dub.*: LVCIL. 1162 suffocare -a (-as *var. l.; puteum dici putat Marx, lagoenas Müller; cf. Terzaghi, Lucilio 314, 1*). SALL. hist. frg. 4, 17 (*coni. Madvig*). INSCR. Année épigr. 1951 p. 30 n. 86 (*loco manco; cf. Guey, REL 29, 1951, 313sqq.*). Afr. Gsell. I 2102 (*v. p. 860, 17*).]

I *proprie i. q. locus cavus, cavitas sim.*: A *de quibuslibet cavernis*: 1 *variarum rerum* (*caeli* SEN.): CATO agr. 38, 1 si uno praefurnio coques, -am intus magnam facito, uti satis siet ubi cinerem concipiat. 38, 2 si duobus praefurnis coques, -a nihil opus erit. CIC. Arat. 428 *Diana* saxa *Oenopionis insulae* revellens perculit et caecas lustravit luce -as. LVCR. 1, 115 tenebras Orci . . . vastasque -as. 5, 1261 *homines* simili formata *metalla* videbant esse figura atque -arum fuerant vestigia cuique. VARRO rust. 1, 29, 3 qua aratrum vomere -am (*del. Ursinus, appositionem explicativam def. Keil*) striam fecit, sulcus vocatur. PROP. 3, 11, 61 Curtius expletis statuit monumenta -is. VITR. 7, 1, 4 testacea spicata Tiburtina sunt diligenter exigenda, ut ne habeant -as nec extantes tumulos. SEN. nat. 7, 20, 3 num aliquando -a secedentis retro aëris patuit et vastum in concavo lumen? APVL. met. 6, 14, 3 *fontes* foraminis -is editi. ITALA psalm. 118, 85 (cod. 136 Cas.) foderunt mihi superbi -as (*gr. et Vulg. aliter, Hier. psalt. sec. Hebr.* foveas). CHALC. transl. p. 44^{D} terrenarum -arum offensiones proclivitatis et item declivitatis (*gr.* γῆς ὕψη τε καὶ βάθη παντοδαπὰ ἐχούσης). PALLAD. 1, 17, 3 rimas et -as cisternarum . . . sarciemus. AVIEN. Arat. 1808 ne perruptis terrarum dorsa -is infodiant pecudes *eqs.* AMM. 15, 10, 4 per diruptas utrimque angustias et -as pruinarum congerie latebrosas descendentes. MARCELL. med. 17, 37 aqua, quae in arborum -is cavisque corticibus consistere consuevit (*cf.* ANTIDOT. Brux. 108 [107]). CAEL. AVR. chron. 1, 5, 150 (*de alienatione mentis*) ut nunc speluncas timeant, nunc -as, ne in easdem concidant. 2 *corporis animantium*: a *-ae naturales*: VARRO rust. 2, 7, 3 *equorum* supercilia cana et sub ea -ae (*inde* PLIN. nat. 11, 169). OV. ars 3, 283 *puellis* sint modici rictus parvaeque utrimque -ae *genarum.* LACT. opif. 10, 19 *labrum superius* sub ipsa medietate narium -a quadam levi quasi valle signavit *deus.* POTAM. subst. 29·Migne suppl. 1, 214 aurium . . . -as intremus: respice sinuatas . . . concas *eqs.* (CAEL. AVR. acut. 3, 3, 21). PRVD. cath. 9, 63 nescit esurire . . ., qui tuam (*sc. Christi*) sumit dapem, nec -am ventris inplet, sed fovet vitalia (*cf.* BOETH. cons. 3, 7, 4 W. *pecudum* omnis ad explendam corporalem -am festinat intentio). MAR. VICTOR aleth. 3, 312 nubila morborum . . . implicuere avida vitalis (*Petschenig,* victoris *codd.*) peste -as (*sc. internas; λαγόνας vix recte intellegit Schenkl*). b *-ae vulnere vel cicatrice factae*: PLIN. nat. 36, 145 *schistos* peculiaris explendis ulcerum -is (*Detlefsen,* oculorum -is *codd.; cf. Diosc. 5, 127, 2* κοιλώματα). MART. 8, 59, 2 aspicis hunc uno contentum lumine, cuius lippa sub attrita fronte -a patet? (*cf.* CYPR. GALL. iud. 698 ⟨orbibus⟩ effossis vacuas liquere -as). AVSON. 393, 34 p. 246 P. *venator* ostentat foedas prope turpia membra -as perfossasque nates . . . nudat. PRVD. apoth. 221 manuum . . . -as scrutati . . . cognovimus Hisum (*sec. Ioh. 20, 27*).

B *respicitur aqua collecta*: 1 *usu communi*: VARRO Men. 442 lympha . . . e -a fontium adlata. 531 in pavimento non audes facere -am, at in humu calceos (calces *Bücheler, v. vol. III 132, 27*) facis elixos. ling. 5, 26 lacus -a magna, ubi aqua contineri potest. rust. 1, 6, 6 *campester locus* fit propter -as aquosus. LVCR. 6, 538 terram . . . plenam speluncis multosque lacus multasque -as in gremio gerere (*cf.* APVL. mund. 5 flumina, fontes et maria, quae meatus et -as et origines habent in gremio terrarum [*gr. deest*]). 6, 552 in magnas aquae vastasque -as gleba . . . provolvitur. VERG. georg. 1, 117 cavae tepido sudant umore -ae (SERV.: fossae, in quibus aqua stare consuevit, ⌊id est quasi lacus minores⌋ [*add.* auct.]). 3, 365 totae solidam in glaciem vertere -ae (SERV.: fossae ad siccandos agros paratae). OV. met. 8, 335 concava vallis erat, quo se demittere rivi adsuerant pluvialis aquae; tenet ima -ae lenta salix *eqs.* VITR. 8, 1, 3 *iuncus, salix sim.* solent . . . in -is nata esse, quae sidentes praeter reliquum agrum excipiunt ex imbribus et agris per hiemem propterque capacitatem diutius conservant umorem; . . . quibus regionibus et terris, non -is, ea signa nascuntur . . ., ibi est quaerenda *aqua* (*inde* PALLAD. 1, 4, 1. 9, 8, 4). LEX colleg. aq. (CIL VI 10298) 14 ⟨ni quis⟩ . . . cretulentum exegisse velit, nisi in duabus -is p(opuli) R(omani) ius emet. PAVL. FEST. p. 120 lustra significa⟨n⟩t -as lutosas, quae sunt in silvis aprorum cubilia (*cf. p. 857, 24*). CVRT. 4, 16, 14 nec ulla adeo avia et sicca -a erat, ut vestigantium sitim falleret (MART. 4, 4, 1 quod siccae redolet palus -ae). 8, 14, 8 turbati equi non in voragines modo -asque, sed etiam in amnem praecipitavere curricula. PLIN. nat. 2, 232 Colophone in Apollinis Clarii specu -a est, cuius potu mira redduntur oracula (*cf. Tac. ann. 2, 54, 3* fontis arcani aqua). 19, 84 (*sec. Aristomachum*) *folia raphani* per hiemem . . ., ne -ae stagnent, accumulari (*cf. Theophr. caus. plant. 5, 6, 2* κατασάττοντες τὴν γῆν, ὥστε καὶ τὸ ὕδωρ ἀποστέγειν). STAT. silv. 4, 3, 54 siccant bibulas manu -as. SVET. Nero 48, 3 aquam ex subiecta -a poturus manu hausit. ITIN. Alex. 38 quicquid de fluviis vel rivis . . . in -is erat. FIRM. math. 4, 13, 6 aut . . . ex altis puteis . . . aquam levare . . . ⟨aut⟩ . . . -as cluacasque purgare. PALLAD. 1, 10, 3 *harenam maris* -a umoris dulcis inmergi. 1, 30, 1 si desit fluvius, -a formetur. 4, 11, 7 pluvialis aqua tepentes format -as. 5, 3, 2 *heleoselinon* nascitur in -is. AVR. VICT. Caes. 37, 4 ad siccandam -is ac fossa urbem *Sirmium* . . ., quae palustri solo . . . corrumpitur. ZENO 2, 59 (*affertur Itala Ier. 2, 13* lacus detritos, *cf. Vulg.* cisternas) ut *Iudaei* biberent detritis -is . . . coenulentum . . . laticem. AVIEN. orb. terr. 173 exesas inlabitur unda -as. AVSON. Mos. 122 lucius obscuras ulva caenoque -as obsidet. 392, 11 p. 255 P. quas vicinae suggessit praeda -ae, anites maritas. 398, 4 p. 226 *ostrea* muriceis scopulorum mersa -is. AMM. 16, 12, 59 -am palustribus aquis interfusam. 18, 8, 9 quidam . . . haeserunt, ubi vadosus est amnis, alii -ar[i]um hausti vertigine vorabantur. SERV. ecl. 2, 25 ('in litore') in aqua a fluctibus derelicta in -a litoris. Aen. 8, 696 *Isis* per situlam . . . ostendit fluentiam omnium -arum (i. e. fossarum in quas Nilus stagnans recipiebatur *add. D*). VVLG. Is. 19, 10 qui faciebant -as ad capiendos pisces (cf. *p. 857, 26 et* LVX. anth. 291, 1 verna clausas inter undas et -as regias . . . piscis). PRVD. tituli 49 (*ad exod. 15, 23*) aspera gustatu . . . -a tristificos latices stagnanti felle tenebat. CLAVD. carm. min. 26, 65 pigras (pingues *var. l.*) repetunt fessi sudore -as *Aponi fontis.* 37, 3 (*de aqua crystallo inclusa*) nonne vides, propriis ut spumet gemma -is et refluos ducant pocula viva sinus . . .? AVG. c. Cresc. 3, 48, 53 *Restitutus* in -a lutulenta volutatus (*cf. epist. 88, 6* in gurgite . . . caenoso. *105, 3* in aqua). in euang. Ioh. 15, 12 *aqua* colligitur de pluvia in -as aut cisternas (*cf.* EVAGR. vita Anton. 54 collectam pluviis -am). OROS. hist. 4 praef. 7 -arum dorsa obriguisse. CASSIOD. var. 8, 30, 2 *unda,* quae pulchre rivis exercitata ridet, quam deformis est in -is: palus enim nec visu grata nec iumentis accomoda. 2 *in stilo grandiore de mari*: RHET. Her. 4, 10, 15 (*specimen orationis sufflatae*) non satis subplicii dederit, si praeceps in Neptunias depultus erit -as. LVCR. 3, 1031 *Xerxes* pedibus salsas docuit super ire -as (5, 794). 3 *tropice*: PS. AVG. serm. ed. Mai 2, 1 (*ad Luc. 14, 2*) ut totum corpus in hydropis -am verteret et teneret *morbus.* OROS. hist. 7, 35, 15 lacrimarum -as.

II *translate i. q. detrimentum, iactura sim.* (*accedit* quasi *l. 66*): CIC. Verr. II 2, 138 ut illam -am rei familiaris explerent *censores* (VARRO rust. 2, 1, 28). Att. 12, 16, 1 vide . . ., ne quae -a sit in auro; . . . in collybo est detrimenti satis. GELL. 1, 3, 23 (*e Theophrasto*) minima . . . illa labes et quasi -a famae munimentis partarum amico utilitatium solidatur. SYMM. rel. 20, 3 sine -a imperialis aerarii. 25, 4 -am pecuniae publicae. COD. Theod. 13, 5, 32 si qui calculus modiationis dicatur . . . deperisse, . . . haec dispendii -a (iactura *Iust. 11, 6, 6*) in omne naviculariorum concilium . . . deferatur.
in parechesi c. lacus *l. 3.*
deriv.: *?*lacŭlla, 1. lacunar, 1. lacunatus, lacuneus, lacuno, lacunosus, lacunula. *cf.* lacunaris, lacunarius, lacunium.

2. lacūna *v.* 1. lacunar *p. 859, 12. 24.*

3. lacūna *v.* lagoena.

lacūnāmentum NOT. Tir. 100, 68^{a} (*post* lacunar, lacunaria). *a* lacunare.

1. lacūnar, -āris, *saepius* **lacūnāria,** -ium *et* -ōrum, *inde* (*in doctrina gramm.*) **lacūnārium,** (-ī) *n.* *a* 1. lacuna, *cf.* 1. laquear. *de orig.*: SERV. Aen. 1, 726 (*inde* ISID. orig. 15, 8, 6. 19, 12) principaliter 'lacus' dicitur . . .; diminutio '-r' facit . . .; inde fit alia diminutio '-um' et per antistoechon 'laquearium' facit (PRISC. gramm. II 118, 9. 127, 7 lacus lacūnar [*cf.* 222, 6 a lacu '-r -āris'. PS. PRISC. gramm. III 523, 22sq.]. GRAMM. suppl. 68, 12. 69, 27). *scribitur* lu- (*cf. p. 857, 19*):
[*Pecere*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CHAR. gramm. p. 44, 14 B. (*post* lucar). p. 60, 24. *in parte codd.* SEN. contr. 2, 1, 11 (*sequente* lucem *scrib.* lucan- *ut* SIDON. epist. 2, 13, 7. *cf. l. 80*). SVET. Nero 34, 2 SIDON. epist. 2, 2, 5. *de formis: sing. grammaticis exceptis* (-r *p. 858, 81. al.*, -um *l. 19. p. 858, 81 et fort. p. 860, 3, gen.* -is *p. 858, 83*) *notione sub 1 illustrata adhibetur a poetis* (*forma* -r) *pluralem metro vetante, in prosa raro inde a* CIC. (*abl.* -i, *cf. l. 57 et* laqueare *Culex 64*); *gen. et dat. desunt. plur.* (*prius* laquearia) -a *inde a* VITR., -bus *inde a* VAL. MAX., SEN. *philos. passim; gen.* -ium APVL. flor. 18 p. 83 (*cf. p. 858, 40 et* laquearium *Plin. nat. 12, 9*), -orum VITR. (*cf.* laqueariorum *CIL VIII 1183*); *abl.* -is VITR. (*cf.* laquearis *Amm. 29, 2, 4. al.*). *vulgariter l. 22. 24 et* GLOSS. III 313, 31 ὀροφαί: lacunas. V 505, 17 lacunarie: camere. NOT. Tir. 100, 67 sq. -r -ia. *genus neutr. affirmant* CHAR. gramm. p. 44, 14 B. DVB. NOM. gramm. V 583, 8 (*affertur* PRVD.); *soloece* GROM. *infra l. 71. 72. de notione*: ISID. orig. 15, 8, 6 laquearia sunt, quae cameram subtegunt et ornant, quae et -a dicuntur (19, 12 GLOSS.[L] IV Plac. L 25 GLOSS. V 80, 1. 112, 5). GLOSS. -r: ὀροφή. ὀρόφωμα. καλάθωσις. φάτνωμα. caelum templi. -a: φάτνωμα. aurata camera. tectum deauratum. camerae. GLOSS. II 387, 24 ὀρόφωσις: -um, laquearium. *confunditur c.* 1. lacuna (*cf. infra l. 70*): GLOSS.[L] II Abav. LA 23 -r (lacuna *Lindsay*): locus (*trad.* lacus) aquarum, quasi lacus (GLOSS. V 306, 6 -r: l. a., idem est et -ia. 306, 7 lacunasia: l. a. quales [?] aquaria). Philox. LA 33 -r: ὀρόφωμα. οὐροδόχ⟨ε⟩ιον (lacuna *ante* οὐρ. *inseruit c, Lindsay*). GLOSS. II 526, 57 -r: βόθρος. ?GLOSS. V 306, 30 lacunes (lacunareas *cod. Werth.*): aliquid de lacuna. *legitur inde a* CIC., HOR., VITR. [*de confusione c.* 1. laquear (lacuar) *facta v. sub hac voce.*]

1 *t. t. archit. i. q.* ὀροφή (*de numero v. supra l. 4 sqq.; ad rem cf. Ebert, RE XII 369 sqq.*): **a** *proprie* (*fere de ipso conclavi laqueato* ITALA): CIC. Tusc. 5, 62 *Dionysius* gladium e -i ... demitti iussit (*de eadem re* SIDON. epist. 2, 13, 7 -bus). HOR. carm. 2, 18, 2 non ebur neque aureum mea renidet in domo -r (ISID. orig. 6, 11, 2 = SVET. frg. p. 132, 14). VITR. 2, 9, 13 *ex cedro* -a ... sunt facta *in fanis.* 4, 3, 1 in opere triglyphorum et -orum. 4, 3, 5 vitia et metoparum et intercolumniorum et -orum. 4, 6, 1 quae altitudo aedis a pavimento ad -a fuerit. 5, 2, 1. 6, 3, 4. 6. 6, 3, 9 curva -a ad circinum delumbata. *ibid. iterum.* 6, 7, 3. 7, 2, 2. VAL. MAX. 9, 1, 5 demissas ... -bus ... coronas. SEN. nat. 1 praef. 8 ebore fulgentia. epist. 90, 9 auro gravia. 114, 9 in ... domos impenditur cura, ut ... -bus pavimentorum respondeat nitor. 115, 9 parietibus aut -bus. PETRON. 60, 1 -a sonare coeperunt. 60, 3 diductis -bus subito circulus ... demittitur. PLIN. nat. 1, 33, 18 inaurata (*sed 33, 57* laquearia). 35, 124 (*cf.* 1, 35, 40) *Pausias* -a primus pingere instituit. SVET. Nero 34, 2 -a, quae noctu super dormientem *matrem* laxata machina deciderent, paravit. APVL. flor. 18 p. 83 nec culminum eminentia nec -ium refulgentia nec sedilium circumferentia. 23 p. 103 auro oblita. met. 3, 2, 8 nonnulli per fenestras et -a semiconspicui. VLP. dig. 33, 7, 12, 22 scalae, quae ad -a admoveantur. ITALA II par. 3, 9 (Legion.) -a texit auro (*gr.* ὑπερῷον, *Complut.* superiores, *Vulg.* cenacula). Ezech. 41, 7 (Wirc.) ut ... de inferioribus ascendant in superiora et de mediis in tertia -a (*gr.* τριώροφα, *Hier. in l. p. 397C* tristega, *Vulg.* superiora; *cf. locum geminum III reg. 6, 8*). 41, 26 (*ibid.; gr.* ὀροφώματα, *Hier. in l. p. 404A* laquearia, *p. 406A* in humerulis, *quod habet Vulg.*). EPIST. Alex. l. 48 H. ebenina. HIER. epist. 52, 10, 1 auro splendent -a (laquearia *var. l.*). PRVD. perist. 12, 42 credas moveri fluctibus -r. PAVL. NOL. carm. 27, 388 insculptum camera crispante -r. SIDON. epist. 2, 2, 5 fabrefactum. 2, 10, 4 v. 9 bratteatum. INSCR. RevA. 30, 1929 p. 384 n. 91 (*s. IV ex.*) memoria Renati episcopi m⟨usivo⟩ lacu⟨nari nites⟩cit. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 126 marmoribu⟨s, la⟩cunarib(us), colu⟨mnis⟩. 521 (= CIL VIII 26524) ⟨co⟩lumnis et contign⟨ati⟩one et -bus. **b** *proverbialiter* (*cf. Otto, Sprichw. s. v.* tectum): SEN. contr. 2, 1, 11 (*verba Fabiani*) mensam et -a sua ⟨parricidae⟩ potius quam lucem innocentes intueri *malunt.* QVINT. inst. 11, 3, 160 vitiosa ... sunt illa, intueri -a *eqs.* (tectum *2, 11, 4. 10, 3, 15*). IVV. 1, 56 doctus spectare -r. TERT. apol. 24, 5 alius (*sc. christianus*), si hoc putatis, nubes numeret orans, alius (*sc. paganus*) -a (*cf. 40, 14* nubila de laquearibus exspectatis). **c** *tropice*: SEN. nat. 7, 14, 1 *Artemidorus* mundo tam firma -a imposuit (*cf. 7, 13, 2* in modum tecti).

2 *i. q. plinthium, genus horologii*: VITR. 9, 8, 1 plinthium (*Iocundus*, panthium *codd.*) sive -r (-as *HS*[1]), quod etiam in circo Flaminio est positum, Scopinas Syracusius *invenisse dicitur.*

3 *i. q. lacuna* (*cf. supra l. 19 sqq.; vix recte trad.* AMM. *p. 858, 40*): GROM. p. 337, 10 -r, qui est subter viam, et per -r limes excurrens *eqs.* p. 365, 22 (*de paludibus*) -r, quae interpretatur aqua viva, unde ipse stagnus exiet. QVODV. (?) prom. 1, 36, 50 qui in -r rebaptizatorum confectas sordes non abluunt, sed potius cumulant delicta.

deriv.: lacunular. *cf.* lacan, 2. lacunar, lacunarius, lacuno, 1. laquear.

2. (lacūnar,) lacūnāria, (-ium) *n.* *a* laqueus *et* lucere *sec.* 1. lacunar *ab interpretibus Vergilii fictum esse videtur, cf. supra l. 2 et* 2. laquear. ISID. orig. 20, 10, 4 -a pendentia [sunt] lumina, quasi 'lucanaria' (laccanaria *C*), id est in aere lucentia. GLOSS.[L] III Abstr. LA 20 -a: pendentia luminaria.

? **lacūnāris,** -e. *a* 1. lacuna, *nisi* lagoen- *intellegendum est.* VEN. FORT. carm. app. 9, 16 (*v. s.* lagoenaris).

lacūnārium *v.* 1. lacunar.

lacūnārius, -ī *m. et* **-us,** (-a), -um. *a* 1. lacuna *vel* 1. lacunar *notione p. 859, 70 illustrata, cf.* laccarius *p. 819, 70.* GLOSS. II 358, 14 λακκοποιός: -us. 361, 11 λιμνῶδες: -um (*vix subst., seq.* λιμνώδης: palustris).

lacūnātum *v. l. 22.*

1. lacūnātus, -a, -um. *a* 1. lacuna. *i. q. lacunis praeditus*: PLIN. nat. 15, 35 *nux pinea* intus exiles nucleos -is includit toris.

2. lacūnātus *v.* lacuno.

lacūneus, (-a), -um. *a* 1. lacuna. *i. q. iuxta lacum crescens* (*'dipped in a vat' dubitanter Souter, Glossary s. v.*): PS. AVG. serm. 170, 1 *Maria* vidit lacum fontis de monte surgentis et quasi herbas virides de illo lacu, quae nutrientibus aquis per -a vellera (*sc. herbarum, ut videtur*) contexuntur.

lacunia *v.* licinia.

*?***(lacūnium),** *abl. pl.* -īs *n.* *a* 1. lacuna. *i. q. locus lacunosus*: INSCR. Afr. Gsell I 2102 (*a. 366/7*) piscinalem istam ... et soliarem cellam -is (*an voluerit lapicida* -nis?) densis ita foed⟨atas, ut *eqs.*⟩.

lacūno, (-āvī), -ātum -āre. *a* 1. lacuna, *cf.* 1. lacunar, 1. laqueatus. *i. q. lacunaribus ornare*: OV. met. 8, 564 *in antro Acheloi* summa *atria* -bant alterno murice conchae. PAVL. NOL. epist. 32, 12 basilicae spatium alto et -to culmine ... porticibus dilatatur. *n. p. p. p. pro subst.*: GLOSS. II 585, 17 -tum: caelum aedificiorum.

deriv.: lacunamentum.

lacūnōsus, -a, -um. *a* 1. lacuna. *i. q. lacunis instructus*: CIC. nat. deor. 2, 47 *sphaera habet* nihil eminens, nihil -um (*item* Tim. 17 *de mundo; gr. non respondet*). VITR. 8, 5, 3 *si* intervalla *in cursu aquae* erunt -a, substructionibus erit succurrendum. PLIN. nat. 16, 226 *vena ligni* -a et (-ae, -e *var. ll.*, lacrimose *vel* laciniose *edd. vet.*) crispa in omni genere glutinum abdicat (*'interrompue' André, RevPhil. III 35, 1961, 56*). APVL. met. 1, 7, 6 in ... avia et -a convalli (4, 6, 3 convalles -ae cavaeque). 9, 9, 1 *viam* -is incilibus voraginosam, partim stagnanti palude fluidam *eqs.*

lacūnula, -ae *f.* *a* 1. lacuna *deminutive.* *i. q. parva lacuna* (*corporis, v. p. 857, 62*): PLAC. med. 9, 24 rec. β canino lacte oculis inunctis cicatrices extenuat et -as replet.

lacūnular, (-āris) *n.* *a* 1. lacunar *deminutive, vox a metricis ficta.* *i. q. parvum lacunar*: FORTVN. gramm. VI 302, 27 facit trimetrum plenum, 'mea renidet in domo -r' (lacunar *trad. ut Hor. carm. 2, 18, 2*) sicut 'trahuntque siccas machinae carinulas' (carinas *Hor. carm. 1, 4, 2*). *Pecere.*

***lacus,** -ūs *m.* (*f. l. 71*). [*cognatum c. anglosax., sax. vet.* lagu *m. 'mare, lacus, aqua', hibern. vet.* loch *n. 'lacus, stagnum', slavon.* loky, -ŭve *f. 'aqua collecta, cisterna', quae omnia fere stirpis in* -u- (-ū-) *cadentis sunt; fort. ex eodem fonte prodiit gr.* λάκκος (*pro* *λακϝος?) *'piscina, cisterna, apotheca subterranea sim.', quae vox certe postea a Latinis praecipue sub II immiscebatur. Sch.*] *derivatur a* lacuna (VARRO ling. 5, 26 l. magna, ubi aqua contineri potest. SERV. Aen. 8, 74 latentis adhuc aquae receptaculum, dictus quasi l., ex qua erumpens aqua facit fontem), *a* laqueatus (PRISC. gramm. II 262, 14 per syncopam. 263, 11. III 445, 3), *a* latēre (CASSIOD. in psalm. 7, 16 cuius fundus latet. *v. etiam l. 48*), *ab* aquae locus (ISID. orig. 13, 19, 2), *a* liquor (*idem* 15, 6, 8), liquatus (*quam vocem sibi ad hoc finxisse vid., idem* 20, 14, 12, *v. p. 863, 80*). *scribitur per* -c- *passim, teste* GLOSS. *p. 862, 68. per* **-cc-** (*cf.* λάκκος *et distinctionem p. 862, 70*): CIL III 6627 B 10 (*Aegypti, s. I in.*). VLP. dig. 9, 2, 27, 35 (-c- *corr. aet. rec.*). ITALA Zach. 9, 11 (Orig. in Matth. 16, 14 p. 521, 16 *sec. gr.* λάκκου; -c- *in var. l.*). GLOSS. *p. 862, 70. 863, 82. per* -qu- *var. lect.* ITALA Ier. 6, 7 (Hier. in Ier. 2, 13, 1 *cod. V*). VVLG. exod. 7, 19 (*cod. B*). *de formis: 1) formae quartae decl.: sing. dat.* -u (-ui VVLG. Dan. 6, 20 GREG. TVR. glor. conf. 2 p. 749, 18): STAT. silv. 1, 1, 83. 1, 5, 53. APVL. met. 4, 17, 2 locum ... -u aliquo conterminum (*abl. esse contenditur vol. III 681, 76, sed v. Birt, ALL 15, 1908, 81 sqq.*). *?*PRISC. *p. 865, 51.* VEN. FORT. *p. 864, 42.* *plur. gen.* -uum: FRONTIN. aq. 88. 93. *dat., abl.* -ubus (PRISC. gramm. II 365, 5 inveniuntur veteres ... u paenultimam pro i ponentes, ut ... -ubus, *affert* OV. fast. 4, 888): CIL VIII 51 (*s. III, iuxta* domibus). VARRO rust. 1, 7, 7. OV. met. 12, 278 (-ib- *var. l.*). fast. 4, 888 APVL. mund. 10. ITALA Is. 36, 16 (Lucif. Athan. 1, 40 p. 138, 18). PALLAD. 1, 18, 1. SERV. Aen. 4, 207 *cod. F* (loculis *plerique;* torculis *Thilo*). LEO M. epist. 90, 1 (Conc.[S] II 4 p. 48, 19). -ibus: COLVM. 1, 6, 13. 6, 32, 1 PLIN. nat. 23, 33 SIL. 7, 211 FRONTIN. aq. *omnibus locis. acc.* -uus: CIL IX 1644. XII 2606 (*dub.*). 2607. *2) formae secundae decl.* (*cf.* VIRG. gramm. epit. p. 31, 18 cum masculino genere sit, sic declinatur: -s, -i, -o ..., at feminino dicitur -us *eqs.*): *sing. gen.* -i: CIL I² 721. VI 975 (*a. 136*) col. 2, 56. 4, 37. 6, 36. SEN. nat. 3, 27, 10 (*var. l.* -us). STAT. silv. 5, 3, 44 (loci *var. l., contextu dubio, alii alia coniecerunt*). ITALA gen. 40, 15 (Euseb. Emes. serm. 18, 45). exod. 21, 34 (Lugd. *al.*). Dan. 6, 17 (cod. 176 *et* VVLG.). I Macc. 9, 33 (rec. L). VVLG. Is. 14, 15. 19. 51, 1 Ier. 37, 15. 41, 7 Ezech. 32, 23 Dan. 6, 24 MARCELL. auct. chron. II p. 104, 534. p. 106, 538, 7. CASSIOD. in psalm. 39, 3 (*quamquam attulit* VVLG. psalm. *l. c.* -u). var. 11, 14, 1. 3 GREG. TVR. Franc. 10, 3 p. 484, 13 glor. mart. 75 p. 538, 30 IORD. Get. 306. GREG. M. dial. 2, 6 p. 189, 7 M. (-us *C*). GLOSS. V 563, 62. 579, 3. *abl.* -o: CIL VI 9854 LEX Manc. (CIL VIII 25902) 1, 28 ITALA gen. 37, 28 (Ottob.). exod. 12, 29 (Rufin. Orig. in exod. 4, 3 p. 174, 20). num. 20, 17

[van Wees]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(Lugd.). psalm. 39, 3 (cod. 136 Cas., *iuxta* luto). Dan. 14, 31 (cod. 176 *cf.* CIL III 10190; *at* CIL VIII 20483 -u). II Macc. 10, 37 (rec. L). FVLG. myth. 2, 15 (*iuxta* inferno; -u *var. l.*). VVLG. apoc. 14, 20 (*var. l.*). RVFIN. Greg. Naz. orat. 4, 14, 3 (*var. l.*). hist. 10, 19 (*var. l.*). IORD. Get. 35 (-u, loco *var. ll.*). *plur. nom.* -i: ITALA Ioel 3, 13 (cod. 176). NIPS. grom. p. 296, 8 (*antea* -us). *gen.* -orum: ITALA lev. 11, 36 (Lugd.). *dat., abl.* -is: INSCR. NSc. 1936 p. 97 (*a. 325*). ITALA gen. 37, 20 (Euseb. Emes. serm. 18, 33). psalm. 8, 1 (Sangerm., cod. 325). CARM. de mens. 1, 10 HIER. in Is. 14, 15 p. 221^{D}. CASSIOD. Ios. antiq. 4, 284 (*iuxta* puteis). ORIBAS. syn. 1, 24, 1 La p. 76, 10 Mø. Ps. MATTH. euang. 27 (26, 3 -us). ISID. orig. 13, 19 tit. *et* 5. *cf.* -uis (*iuxta* suis) CIL II 3240 (*veram lectionem v.* Dessau 5764). *acc.* -os: MANIL. 4, 264 (*var. l.* -us). ITALA deut. 6, 11 (Lugd.). II par. 26, 10 (Compl.). Ier. 2, 13 (Cypr. testim. 1, 3 p. 41, 9 *BM*^{1}. Filastr. 20, 1; *iuxta* detritos). LIB. col. I p. 228, 24 Ps. BOETH. grom. p. 401, 21. PALLAD. 1, 18, 1 (*var. l.*). VVLG. exod. 7, 19 (*var. l.*). CVRIOS. (= REG.) urb. p. 74, 15. 76, 4. 77, 11 N. GLOSS. V 637, 6. NOT. Tir. 76, 82 -s (*seq.* rivus).

de genere: *masc. testatur* DVB. NOM. gramm. V 583, 3 (*affertur* VERG. Aen. 6, 393). *fem. p. 860, 73.* *de notione*: CHAR. gramm. p. 55, 4 B. λίμνη, κρήνη. SYNON. Cic. p. 425, 7 fontes. putei. -us. latices. stagna. paludes. scatebrae. cisternae. *v. etiam l. 41. p. 862, 67. al.* *legitur inde a* PLAVTO. [*1) pendent a* lacus: *val.* lac; *dalm.* lak; *it.* laco, lago; *sard. centr. vet.* láku, *sard. centr. et mer.* láγu; *raet. occ.* laik, lęy, *or.* lag, lad; *francog. vet.* lai, *francog.* lac, *comit.* lē̃, lęk, *pict.* lat, lac; *francoprov. vet.* lay(t), lau, lo, *francoprov.* lę, le, lâu, lo(c); *prov. vet.* lac, *prov.* la(c), *delph. vet.* lau(s), lo(s), *delph.* law, laus; *vasc.* lac; *cat.* llac, *Valentiae* llach *'torcular'*; *hisp., port.* lago. (> *basc.* lako, *breton.* lagen, *theod.* lache, *anglosax.* lake). *cf. M.-L. 4836. Battisti-Alessio III 2152. Wagner II 4. Wartburg V 125 sqq. Corominas III 13. Machado II 1286 sq.* *2) pendent a* laccus: *calabr., apul.* laccu; *sard. centr. et mer.* lák(k)u; *arag.* laco (*?*). *cf. M.-L. 4820. Battisti-Alessio III 2147. Wagner II 4. G.*] [*confunditur in codd. c.* locus: OV. met. 5, 634. 6, 343. 9, 334. 15, 332 fast. 6, 403 trist. 4, 2, 37 LIV. 27, 11, 2 MANIL. 4, 566 ITALA gen. 40, 15 (Ambr. Ioseph 6, 29). *v. etiam p. 865, 25. 39.* *falso traditum vel editum esse videtur* PRIMAS. in apoc. p. 883^{A} -us *pro* laqueos.]

i. q. locus cavus, cavitas, lacuna sim.: I *usu originario*: A *communi*: 1 *respicitur aqua*: a *proprie*: α *de -bus naturalibus i. q.* λίμνη (*discernitur* stagnum *infra l. 79 et* VLP. dig. 43, 14, 3 [*ad* EDICT. praet. perpet. *ibidem citatum* -um, fossam, stagnum] -s est, quod perpetuam habet aquam, stagnum est, quod temporalem contineat aquam ibidem stagnantem *eqs.*): ① *strictius*: Ⓐ *generatim* (*exempla selecta*): PLAVT. Poen. 293 curram ... aliquo ad piscinam aut ad -um, limum petam. VARRO Men. 50 ut levis tippula limphon (*i.* λυμφῶν) frigidos transit -us. ling. 9, 27 non ut Europa habet flumina, -us, montis, campos, sic habet Asia? rust. 1, 7, 7 sunt quae non possunt vivere nisi in loco aquoso ..., alia in -bus ..., alia in fluminibus. 3, 11, 1 naturalis aut -s aut stagnum aut manu facta piscina. 3, 14, 2 montibus, quorum adluant radices -us ac fluvii. frg. Non. p. 217, 2 de stativis aquis, ut sunt -us et stagna et putea et maria. CIC. Verr. II 4, 107 quam *planitiem* circa -us lucique sunt plurimi. *ibid.* -um ... in eo loco (*ubi Proserpina rapta est*) repente extitisse. 5, 188 deae, quae illos Hennenses -us lucosque incolitis (*cf.* LIV. 24, 38, 8 colitis). leg. agr. 3, 7 agri, aedificia, -us, stagna, loca, possessiones. Scaur. 27. nat. deor. 2, 152 nostri sunt amnes, nostri -us. CATVLL. 17, 10 totius ... -us putidaeque paludis ... vorago. 19, 24 hunc ad usque limpidum -um. LVCR. 2, 345 circum ripas fontisque -usque. 5, 75 fana -us lucos aras simulacraque divom. 6, 538 *terram* multosque -us multasque lucunas in gremio gerere. VARRO AT. carm. frg. 22, 4 -us circumvolitavit hirundo (*inde* VERG. georg. 1, 377). LEX VRSON. (CIL I^{2} 594) 79, 39 qui fluvi, rivi, fontes, -us, aquae, stagna, paludes sunt in agro. VERG. georg. 2, 469 vivi. 4, 364 *Aristaeus* domum mirans genetricis (*sc. Arethusae*) et umida regna speluncisque -us clausos, *unde flumina exibant* (*cf.* 8, 74 quo te *Tiberim* cumque -s ... fonte tenet, quocumque solo ... exis [SERV. *ad l. v. p. 860, 48*]. *aliter p. 862, 41*). Aen. 2, 135 limoso. 4, 526 liquidos (7, 760). 12, 456 ripaeque -usque responsant. HOR. epist. 1, 18, 63 *in imitanda pugna Actiaca* adversarius est frater, -s Hadria. PROP. 1, 20, 14 expertos ... adire -us. 3, 16, 4 patulos (Ov. met. 2, 379). OV. met. 1, 38 *deus* addidit et fontes et stagna immensa -usque fluminaque. 6, 343 -um mediocris aquae. fast. 3, 264 est -s, antiqua religione sacer. trist. 2, 330 non ideo debet pelago se credere, si qua audet in exiguo ludere cumba -u. SEN. nat. 1, 2, 7 in piscinam aut -um et adligatam aquam. 3, 27, 10 agros in formam unius -i redigit *torrens*. 5, 6 hoc ... interest inter aëra et ventum, quod inter -um et flumen. CVRT. 9, 10, 1 salso. COLVM. 8, 16, 2 non solum piscinas, quas ipsi construxerant, ... sed etiam quos rerum natura -us fecerat. TERT. bapt. 4 p. 204, 10 nulla distinctio est, mari quis an stagno, flumine an fonte, -u an alveo diluatur. CLAVD. carm. min. 26, 51 haerent stagna -u plenas aequantia ripas. *al.*

Ⓑ *accedunt nomina propria*: ① *eodem casu, fere per adi.* (*exempla vetustiora*): CIC. S. Rosc. 89 Trasumennum (div. 2, 21 LIV. 22, 4, 1. *al. cf. p. 862, 17. sine adi.*: MANIL. 4, 566 Trebiam Cannasque -umque. SIL. 4, 761. 5, 74. 5, 619. 6, 12). Verr. II 5, 188 Hennenses (*cf.* Ov. Pont. 2, 10, 25 Hennaeos). Mil. 74 Prilio. div. 1, 100 Albanus (*v. vol. I 1484, 79 sqq.*). Att. 4, 15, 5 Velinus (VARRO rust. 3, 2, 3 VERG. Aen. 7, 517 PLIN. nat. 2, 153. *al. cf. l. 23*). VARRO ling. 5, 71 Cutiliensem (*cf. l. 27*). CAES. Gall. 1, 2, 3 Lemanno (1, 8, 1. 3, 1, 1 MELA 2, 74. 79 PLIN. nat. 2, 153). LABER. mim. 55 tit. Avernus (*v. vol. II 1314, 54 sqq. cf. l. 21*). VERG. georg. 2, 159 anne *memorem* -us tantos? te, Lari maxime, teque, Benace (*de eodem* CATVLL. 31, 13 Lydiae -us undae). HOR. carm. 2, 15, 4 Lucrino (PAVL. FEST. p. 121 VELL. 2, 79, 2 VAL. MAX. 9, 1, 1 MELA 2, 70. *al.*). PROP. 3, 11, 18 Gygaeo *prope Sardes*. 3, 22, 25 Nemorensis. 4, 1, 124 Vmber. OV. fast. 6, 756 Aricino. LIV. 2, 19, 4 Regillum (*passim. cf. l. 28*). 4, 57, 7 Fucinum (PLIN. nat. 2, 224. 3, 106. *al.*). 42, 53, 5 Begorritim. 44, 31, 10 Labeatum. MANIL. 4, 678 Maeotis (PLIN. nat. 4, 78. *al. cf.* MELA 1, 14 ad -um Maeotici *sunt*. PLIN. nat. 4, 76 -us Maeotii). COLVM. 8, 16, 2 Cimin(i)us (*v. Onom. vol. II 442, 82. cf. l. 28*). VITR. 2, 7, 3 Vulsiniensem (MARCELL. auct. chron. II p. 104, 534. p. 106, 538). SEN. epist. 55, 6 Acherusio *Baiano* (*v. vol. I 391, 34 sqq. cf.* PLIN. nat. 4, 4 e -u Thesprotiae Acherusiā [*subst.*]). *et saepe.* *deficiente voce q. e.* -s: *Cic. Brut. 57* apud Trasumennum (*Sen. dial. 4, 5, 4 Plin. nat. 7, 106 Sil. 1, 49. al.*). *nat. deor. 2, 6* apud Regillum (*3, 11 bis*). *Att. 14, 16, 1* ad Lucrinum (*Plin. nat. 9, 169. 32, 16. 36, 125. Mart. 1, 62, 3* modo Lucrino ... modo Averno. *al.*). *Verg. Aen. 5, 813* portus accedet Averni (*6, 126. al.* CIL X *3792, 10*). *Lucan. 1, 396* Lemanno. ② *per gen.*: CIC. Tusc. 1, 37 Averni (*cf. l. 4*). VARRO ling. 5, 71 Velini (*cf. l. 1*). VERG. Aen. 7, 697 Cimini cum monte -um (SIL. 8, 491 VIB. SEQ. geogr. p. 153, 9. *cf. l. 13*). 7, 516 Triviae (DON.: id est Avernus). OV. met. 7, 371 Hyries. LIV. 9, 39, 5 Vadimonis (SEN. nat. 3, 25, 8 PLIN. epist. 8, 20, 3. *al.*). 41, 1, 2 Timavi. PAVL. FEST. p. 51 Cutiliae (PLIN. nat. 3, 109. *cf. l. 2*). PLIN. nat. 5, 61 Moeridis (36, 76). FLOR. epit. 1, 5, 2 Regilli (*cf. l. 10*).

Ⓒ *plur. poeticus dicitur de singulis -bus*: HOR. carm. 4, 1, 19 Albanos prope ... -us. PROP. 3, 12, 34 Sirenum ... adisse -us. OV. met. 7, 371 -us Hyries. MANIL. 4, 39 post ... tuos, Trasimene, -us (*de eodem* SIL. 1, 26 Aetolos [*i. Cannenses*] ... consterni milite campos Idaeoque -us flagrantis sanguine. 4, 761 optatos. 5, 330 *Appio occiso* intremuere -us corpusque refugit contractis Thrasymennus aquis. 5, 582. 12, 697. 17, 496 sacros, Thrasymenne, -us). VAL. FL. 6, 566 genetrix *Peuconis occisi* ... imis Maeotis ab antris implevit plangore -us. STAT. Theb. 9, 245 fugit ... in imos turba *piscium* -us. silv. 2, 3, 2 quae ... opacet arbor aquas, complexa -us. 2, 3, 60. 3, 5, 104 (*contextu obscuro*). MART. 4, 22, 2 merserat in nitidos se Cleopatra -us. 4, 25, 4 Euganeos.

② *latius de fluviis, fontibus*: Ⓐ *terrenis*: VERG. Aen. 8, 66 -u fluvius *Tiberis* se condidit alto ima petens (SERV. auct.: abutitur -us nomine ut mox [*affert* 8, 74]). LYGD. 1, 16 Pierios *i. Hippocrenes fontem* (*cf. de eodem* PROP. 3, 3, 32 Gorgoneo). OV. met. 5, 634 (*loq. Arethusa*) qua ... pedem movi, manat -s (locus *codd. optimi*) ... et ... in latices mutor. STAT. Theb. 3, 205 verso ... sanguine fluxit in subitos regina *sc. Dirce* -us. 8, 175 Castalii. 9, 507 *de Ismeno fluvio* (*plur.*). silv. 1, 5, 53 cui non ire -u ... suadeat *amnis*? MART. 10, 58, 4 (*de fossa a Roma Anxur deducta*) flumineos ... -us. 10, 85, 4 quae *rura* cum saepe vagus premeret torrentibus undis Thybris et hiberno rumperet arva -u *eqs.* (*cf.* OROS. hist. 1, 2, 30 *Nilum* vastissimo -u exundare). CORIPP. Iust. 3, 274 potis est exercitus Hebrum exhausto siccare -u fluviumque bibendo nudare. Ⓑ *infernis*: VERG. Aen. 3, 386 inferni (TIB. 2, 6, 40 PROP. 2, 28, 40 SEN. Herc. O. 1293 STAT. silv. 5, 3, 44 CLAVD. 5, 456). 6, 134 Stygios (8, 296 PROP. 4, 3, 15 SEN. Ag. 750 Herc. O. 1711 LVCAN. 6, 662 STAT. Theb. 4, 568 MART. 1, 78, 4. 5, 25, 6 AVSON. 250, 6 p. 335 P. CE 1549, 14. *cf.* Stygis SEN. Herc. O. 1067 SIL. 3, 601). 6, 393 (*Charon*:) nec ... Alciden me sum laetatus euntem accepisse -u *eqs.* CVLEX 333 pallentes ... -us et squalida Tartara. 373 Ditis opacos ... -us. TIB. 1, 10, 38 errat ad obscuros pallida turba -us. LYGD. 5, 24 Lethaeam ... ratem Cimmeriosque -us. ELEG. in Maecen. 1, 6 carina *Charonis* it redit in vastos ... -us. OV. ars 3, 322 Tartareos (SEN. Phaedr. 1179). SEN. Ag. 12 tristes. Oed. 560 Lethaei. 583 torpentes (Phaedr. 1202). Phaedr. 93 *Theseus* per altas invii retro -us vadit tenebras. SIL. 12, 659 -us Erebi. STAT. Theb. 4, 538 remeabile saxum fallentesque -us *Tantali* (*cf.* FVLG. myth. 2, 15 Tantalum dicunt in -o in inferno positum). CE 1061, 8 Elysios.

β *de -bus arte factis* (GLOSS.^{L} II Philox. LA 34 ὑδρίον, λάκκος. IV Plac. L 19 exceptoriae, in qua⟨s⟩ aqua decurrit, et scribitur una c. GLOSS. II 268, 14 δεξαμενή. 355, 16 κρήνη, ὅπου ῥέει ὕδωρ. 585, 34 laccus: piscina, lacus. *aliter p. 864, 72 sqq. discernuntur a cisternis l. 80*): ① *generatim*: PLAVT. Curc. 477 in foro infimo boni homines ... ambulant, in medio ..., confidentes garrulique et malevoli supra -um *sc. Curtium*. TER. Ad. 583 priusquam ad portam venias, apud ipsum -um est pistrilla ([DON.: credibiliter addidit '-um', nam VARRO docet semper -um portis additum scilicet ob usum iumentorum *eqs.*]. 715. INSCR. Betilieni [CIL I^{2} 1529] facienda curavit ... -um balinearium, -um ad p.). CIL I^{2} 683 mag(istri) -um Iovei ... ⟨faciu⟩nd(um) coeraver(unt). 977 donu(m) dant mag(istri) ... -us. 2281 viam -um ... refic(ienda) coer(averunt). VARRO rust. 1, 11, 2 si ... aqua non est viva, cisternae faciendae sub tectis et -us sub dio. 1, 13, 3 una *cohors* ut interdius conpluvium habeat -um, ubi aqua saliat ...; in cohorte exteriore -um esse oportet, ubi maceretur lupinum *eqs.* VERG. georg. 4, 173 (= Aen. 8, 451) *Cyclopes* stridentia tingunt aera -u (*in usu fabrorum ut*: OV. met. 9, 171 lammina candens tincta -u. 12, 273

[van Wees]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ferrum ..., quod ... cum faber eduxit *ex igni*, -bus demittit). HOR. sat. 1, 4, 37 *homines* a furno redeuntes ... -uque. LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) quicumque ... castella, -us aquarum publicarum, quae ad urbem ducuntur, ... foraverit, ruperit *eqs.* LIV. 39, 44, 5 -us sternendos lapide ... locaverunt *censores.* MANIL. 4, 264 varios fabricare -us et flumina ficta. VITR. 8, 6, 2 in medio *castello* ponentur fistulae in omnes -us et salientes (PLIN. nat. 36, 121 Agrippa ... -us DCC fecit, praeterea s. D. FRONTIN. aq. 87 omni parte urbis -us tam novi quam veteres plerique binos s. ... acceperunt. INSCR. NSc. 1936 p. 97 [*Amiterni, a. 325*] aquas ... additis -is castellisque s. restituit. *cf.* CIL VIII 2631 -um, quod annis IIII cessaverit, ut saleret [*i.* saliret] curaverunt). SEN. nat. 1, 3, 6 piscinam ... insertis parietibus divide: totidem illa habebit imagines solis, quot -s habuerit. epist. 119, 3 sitio; utrum haec aqua sit, quam ex -u proximo excepero, an ea, quam multa nive clusero ..., ad naturam nihil pertinet. CVRT. 5, 1, 28 cavernae *Babyloniae* ingentes ... ad excipiendum impetum fluminis *Euphratis*, quod ... urbis tecta corriperet, nisi essent specus -usque, qui exciperent. COLVM. 2, 21, 3 piscinas, -us, fossas veteres tergere et purgare. 6, 22, 2 -us manu factos. 8, 14, 2. 8, 15, 2 media ... parte nessotrophii ... -s defoditur in duos pedes altitudinis (SVET. Iul. 39, 4. *cf.* COLVM. 9, 1, 2 infossi. SVET. Dom. 4, 2 effosso et circumstructo). 8, 15, 3 ora -us ... opere Signino consternuntur (9, 1, 2 infossi -us Signino consternuntur, qui receptam pluviatilem contineant). PETRON. 70, 4 intraverunt duo servi, tanquam qui rixam ad -um fecissent; certe in collo adhuc amphoras habebant. MART. 11, 96, 2 *aqua* Marcia, non Rhenus, salit hic, Germane: quid obstas et puerum prohibes divitis imbre -us? FRONTIN. aq. 3 quot castella publica ... sint ... et ex is quantum *aquae* -bus ... detur (*passim ibid.*). IVV. 6, 603 transeo suppositos *infantes* et gaudia votaque saepe ad spurcos decepta -us, *ubi exponebantur infantes.* SVET. Claud. 20, 1 rivum Anienis novi ... in urbem perduxit divisitque in plurimos et ornatissimos -us (*cf.* CIL II 3240 aquam ... perduxsit factis ... fistulis et -us [*falso pro* -u *vel* -bus] cum suis ornamentis. PASS. coron. 2 concas et -us cum sigillis et cantharis). PAVL. dig. 47, 11, 1, 1 (= sent. 5, 4, 13) fit iniuria contra bonos mores, veluti si quis ... fistulas, -us (latus *F*, *δεξαμενάς Basil.*) ... contaminaverit. TERT. anim. 17, 3 in lavacris ... calidae *aquae* -us ferventissimus ... renuntiatur (*ibid.* 7 minus -s fervet). 50, 3 fuit et Iudaeae -us *Bethsaida* medicus (ITIN. Eucher. p. 127, 4 Bethsaida piscina gemino insignis -u. *cf. Vulg. Ioh. 5, 2* piscina). AVR. VICT. Caes. 28, 1 extructo ... trans Tiberim -u, quod eam partem aquae penuria fatigabat. AVSON. Mos. 342 defessos multo sudore lavacri fastidisse -us et frigora piscinarum, ut vivis fruerentur aquis. VVLG. Is. 22, 11 -um fecistis inter duos muros ad aquam piscinae veteris. PRVD. apoth. 682 largos -us accipit haustus *Siloae fontis* (*Vulg. Ioh. 9, 7* natatoria). LIB. pontif. p. 108, 15 -um purphyreticum. MEROB. carm. 2, 5 marmoreos. PASS. Thom. p. 140, 12 colymbum et aquarum -us influentes. CIL II 1071 -um et aeramenta (*cf.* 1478 cum aeramentis). 1968 -um fact(um). 3280 -us et fistulas et arculam aeneam. VIII 51 domibus -bus impertita *aqua.* IX 1643. 4786 X 4561 XII 2606. 2607. ⓘⓘ c. *determinationibus*: CIL I² 721 (*ca. a. 80 a. Chr.*) vicus -i Fund‹ani› (TAC. hist. 3, 69, 2 CIL VI 9854). CIC. S. Rosc. 89 Servilium (FEST. p. 290 appellabatur ab eo, qui eum faciendum curaverat. FIRM. math. 1, 7, 34. *cf.* SEN. dial. 1, 3, 7 Servilianum). VARRO ling. 5, 148 Curtium (*cf. p. 862, 73 et* Ov. fast. 6, 403 Curtius ... nunc solida est tellus, sed -s ante fuit. *v. Onom, vol. II p. 770, 32 sqq.*). Ov. fast. 1, 708 Iuturnae. CIL VI 975 (*a. 136*) col. 2, 56 vico -i miliari. 4, 37 vico -i tecti. 6, 36 vico -i restituti. INSCR. christ. Diehl 775 cunicli (*a. 375*). CVRIOS. (= REG.) urb. p. 73, 7 N. Promethei. 76, 14 pastorum (*cf.* PASS. mart. Graec. [BHL 3970] 12 Pastoris). p. 79, 16 Orfei. p. 82, 14 Ganymedis.

b *tropice* (*fere proverbialiter l. 69*): *α opp.* fons (*cf. l. 70*): HOR. epist. 1, 3, 11 Titius ..., Pindarici fontis qui non expalluit haustus, fastidire -us et rivos ausus apertos. MART. 9, 99, 10 multum ... refert, a fonte bibatur, quae fluit, an pigro quae stupet unda -u. LEO M. epist. 90, 1 Conc.[S] II 4 p. 48, 19 *haeretici* abominandi ... in persuasionibus suis, quas contra sincerum veri luminis fontem de coenosis -bus (lacubris *G*) diabolicae falsitatis hauserunt. serm. 55, 2 de quo erroris fonte, Iudaei, de quo invidiae -u talium blasphemiarum venena potastis? *β vario usu*: PROP. 2, 14, 12 dum demissis supplex cervicibus ibam, dicebar sicco vilior esse -u. 2, 23, 2 cui fuit indocti fugienda haec semita vulgi, ipsa petita -u nunc mihi dulcis aqua est. SEN. epist. 36, 2 non ... eum esse felicem, qui a multis obsidetur; sic ad illum quemadmodum ad -um concurritur, quem exhauriunt et turbant. Ps. AMBR. symb. p. 189 *Sabellius*, qui similitudine quidem erroris ab Ario separatur, sed propter qualitatem blasphemiae errore diverso in eundem mortis -um confluens.

2 *respiciuntur aliae materiae* (*fere liquidae*): **a** *vinum, mustum*: *α testimonia*: SERV. georg. 2, 4 Lenaeus ... ἀπὸ τῆς ληνοῦ dicitur, id est a -u (*cf. eundem ad* Aen. 4, 207, *v. p. 860, 68*). ISID. orig. 5, 6, 8 -s dictus, quia ibi decurrit frugum (uvarum *var. l.*) liquor. 20, 14, 12 -s, quo liquatus profluat, quo ab uvis vel olivis torquendo oleum vinumque exigitur. GLOSS.[L] II Abav. LA 25 calcatorium, torcular, palus vel silanus. GLOSS. II 466, 49 ὑπολήνιον: laccus vinarius, torcularium (585, 33 -us v.: vas subtorquum, *ubi* sub torculari *Loewe*). III 470, 29 ληνός (*quae vox infra respondet, ubi nihil adnotatur*). *β exempla*: ⓘ *proprie dicta*: CATO agr. 25 eos *vinaceos* conculcato in dolia picata vel in -um vinarium picatum (COLVM. 12, 18, 3 -us vinarii et torcularii. *v. p. 863, 82*). 113, 1 de -u quam primum vinum in dolia indito (TIB. 2, 5, 86 d. dum magni deficiantque -us. MANIL. 5, 679 ingentes ... -us et Bacchi d. complet *thynnus* captus. COLVM. 10, 431. AVG. quaest. hept. 4, 32 p. 340, 19 primitiae ... de -u, de dolio, de cupa, quae primitus sumebantur. *v. etiam infra l. 55*). VARRO rust. 1, 13, 6 cellam vinariam et oleariam ... pavimento proclivi in -um. 1, 54, 2 siquid reliqui habeant *folliculi uvae* musti, exprimatur in eundem -um. TIB. 1, 1, 10 praebeat *spes* ... pleno pinguia musta -u. 2, 3, 64 devotos, Bacche, relinque -us. Ov. fast. 3, 558 in ... cavos ierant tertia musta -us. 4, 888 de -bus ... musta tuis. trist. 3, 10, 72 nec cumulant altos fervida musta -us. PRIAP. 53, 2 cum capiant alti vix ... musta -us. COLVM. 12, 19, 3 mustum ... de -u in vasa defrutaria deferemus. 12, 21, 2 cum de -u mustum sublatum est. 12, 27 -um musti. 12, 40 fecem ex -u confundito. *al.* PLIN. nat. 14, 83 mergunt e -u protinus cados *musto plenos* aqua. 18, 317 culleos et -us. 23, 33 eo venere mores, ut nomina modo cellarum veneant, statim in -bus vindemiae adulterentur. MART. 4, 44, 2 presserat ... madidos nobilis uva -us. 7, 28, 4 immodici dent bona musta -us. SIL. 7, 211 Tmolus et ... Ariusia pocula ... ac Methymna ferox -bus cessere Falernis. TAC. ann. 11, 31, 2 urgeri prela, fluere -us. PLIN. epist. 9, 20, 2 degustare de -u musta. LEX Manc. (CIL VIII 25902) 1, 28 prestare debebunt ... vinu de -o partem tertiam. ITALA deut. 16, 13 (Lugd.) dum colliges ab area tua et a -u tuo (*Vulg.* torculari). psalm. 8, 1 (Sangerm., cod. 325) -is (torcularibus *cett. et Vulg.*). Ioel 3, 13 (cod. 176) plenum est torcular, habundant -i vino (*gr. 4, 13* ὑπολήνια, *Vulg.* torcularia). Matth. 21, 33 (codd. ff[1] h Ps. Aug. spec. 112 p. 645, 15) plantavit vineam ... et fodit in ea -um (*cett. codd. et Vulg.* torcular. *cf. Is. 5, 2 et locum geminum* ITALA Marc. 12, 1, *ubi* -um aur. *al. et* VVLG., torcular *cod. a al., gr.* ὑπολήνιον). apoc. 19, 15 (Iren. 4, 20 [10 H.], 11) calcat -um vini *gr.* (*Vulg.* torcular). VLP. dig. 9, 2, 27, 35 -um vino plenum (*Basil. schol. 60, 3, 27, 35 λάκκον κινστέρναν*). NEMES. ecl. 3, 50 -u bibit et crepitantibus haurit musta labris. PALLAD. 1, 18, 1 *cella vinaria habeat* -us, qui ad excipienda vina hinc inde depressi sint ...; ex his -bus *eqs.* CARM. de mens. 1, 10 fundit et October vina Falerna -is ('-u *vel* -us *Heinsius, fort. recte*' *Riese ad l.*). 2, 39 Bromios ... -us. SEDVL. carm. pasch. 3, 8 implevit sex ... -us hoc nectare Christus (*op. pasch. 3, 1 p. 232, 13* hydrias *sec. Vulg. Ioh. 2, 7*). PETR. CHRYS. serm. 66 p. 387[C] *dives* vini -us, ne guttam daret, inclusit (124 p. 542[B]). VEN. FORT. carm. 5, 2, 36 non perit una *uva* -u (*dat.*). ARATOR act. 1, 152 (*de apostolis spiritum sanctum accipientibus*) nova vasa liquorem suscipere novum nec corrumpuntur acerbo, quo veteres maduere -us de vite bibentes.

ⓘⓘ *tropice dicta*: CIC. Brut. 288 istis *Atticis nostris* censuerim et novam istam quasi de musto ac -u (de musti -u *Baehrens, alii alia*) fervidam orationem fugiendam. QVINT. inst. 2, 4, 9 *in educatione puerorum* ne maturitas ... festinet nec musta in -u statim austera sint.

b *oleum* (*cf. p. 863, 81*): CATO agr. 37, 2 partem de nucleis *olivarum* succernito et in -um coicito, eo aquam addito, permisceto rutro bene. 66, 1 cortinam plumbeam in -um ponito, quo oleum fluat. 67, 2 amurcam conmutet usque adeo, donec in -um, qui in cella est, postremum pervenerit. COLVM. 12, 52, 4 cum -us, quemadmodum diximus (*cf. p. 865, 68*), exstruxeris. 12, 52, 5 -us vel dolia praeparata sub tecto habere oportebit, quae ... recipiant ... amurcam *eqs.* CLAVD. 3, 384 aderit laeto promissus Honorius aevo: ... stagnantia passim vina fluent oleique -us.

c *varia*: VITR. 7, 2, 2 calx in -u macerata ascietur. COLVM. 1, 6, 13 -bus distinguuntur granaria, ut separatim quaeque legumina ponantur. STAT. Theb. 4, 554 sanguineo summittit inertia Cadmus ora -u (*cf. 559* fossae).

B *usu peculiari dicuntur*: **1** *partes cavae tecti laqueati* (*cf.* 1. lacunar *p. 859, 15 sqq.*): LVCIL. 1290 resulta‹ba›nt aedesque -usque. *fort. supplendum est ap. eundem* 1112. **2** *interiores corporis partes sanguine et aqua repletae*: VARRO Men. 405 fera qui manu corporis fervidos fontium aperis -us sanguinis (*i.* -us fontium s.) teque vita levas ferreo ensi? SEDVL. carm. pasch. 4, 188 (*de hydropico sanato Luc. 14, 2*) carnalem ... -um pestis lymphata reliquit (*cf.* op. pasch. 4, 15 p. 266, 6 -us ... vitreae iam carnis exhaustus lymphatae pestis ... vacuatur abscessu).

II *usu novato sec. gr.* λάκκος (*quae vox infra respondet, hebr.* bôr), *in describendis rebus orientis de foveis subterraneis, arte factis, quae praesente vel absente aqua usurpabantur*: **A** *pro cisternis* (*cf.* HIER. in Ier. 2, 12, 3 Latinus lector intelligat, ut semel dixisse sufficiat, -um non stagnum sonare iuxta Graecos, sed cisternam *eqs.* in Os. 1, 1 p. 820[C]. *Vulg. exhibet vocem q. e.* cisterna, *ubi non aliud adnotatur*): CIL III 6627 B 10 (*Aegypti, s. I in.*) per eosdem *milites* ... lacci aedificati et dedicati sunt (*infra*: hydreuma, castram). ITALA exod. 21, 33 (Lugd., *cf.* Aug. loc. hept. 2, 104 p. 560, 5) si quis ... aperuerit -um aut exciderit -um et non cooperuerit eum, ceciderit autem vitulus ..., dominus -i ... reddet ([*de eadem lege* CASSIOD. Ios. antiq. 4, 284 in puteis seu -is]. II par. 26, 10 [Complut.; fodit *Legion.*, effodit *Vulg.*]. *cf.* deut. 6, 11 [Lugd.] -os decisos, quos non struxistis). num. 20, 17 (Lugd.) non

[*van Wees*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

bibemus aquam de -o tuo ([*Vulg.* de puteis tuis]. Is. 36, 16 [Lucif. Athan. 1, 40 p. 138, 18]). Ier. 2, 13 (Ps. Tert. adv. Iud. 13, 14. *al.*) me *deum* dereliquerunt fontem aquae vitae et foderunt sibi -us contritos, qui non poterunt aquam continere (*explicatur ab ecclesiasticis saepe, e. g.* LACT. inst. 4, 30, 1 HIER. c. Lucif. 23). 6, 7 (Hier. in Ier. 2, 12, 1) frigidam facit -s aquam suam (*iuxta ponit Hier.* cisterna *ex alia versione*). eccles. 12, 6 (Hier. Orsies. doctr. 52) quoadusque ... impediatur rota super -um. VVLG. Is. 51, 1 attendite ad petram, unde excisi estis, et ad cavernam -i, de qua praecisi estis. *intellegitur allegorice*: HIER. in Ezech. 10, 32 p. 314^C (*ad* psalm. 27, 1, *v. l. 40*) -s, quia aquas refrigerant ..., peccatores cunctique haeretici fodiunt et quantum in mea memoria est nullum sanctorum -um, id est cisternam, fodisse.

B *pro carceribus, latibulis* (*cf.* HIER. in psalm. 27 [*ad versum l. 40 allatum*] p. 37, 8 -s significat infernum, locum videlicet eorum, qui sub custodia retinentur): **1** *hominum*: ITALA gen. 37, 20 (Lugd.) proiciamus eum *sc. Ioseph* in unum -um (*Vulg.* cisternam veterem). 37, 24 (Lugd.) -s autem vacuus erat sine aqua. 40, 15 (Wirc., *cf.* Euseb. Emes. serm. 18, 45) in domo -us huius ([Ambr. Ioseph 6, 29 -um carceris, VVLG. in -um *tantum*]. VVLG. Ier. 37, 15 [*14* in carcerem] in domum -i et in ergastulum). exod. 12, 29 (Rufin. Orig. in exod. 4, 3 p. 174, 20) unigenitum captivae, quae est in -o (*Vulg.* carcere). Zach. 9, 11 (Orig. in Matth. 16, 14 p. 521, 16, *cf.* VVLG.) dimisisti vincula tua de -u non habenti aquam (*cf.* RVFIN. hist. 10, 19 p. 985, 26 in -u cisternae non habentis aquam). II Macc. 10, 37 (recc. LP) occultatum in quodam -o (*rec. X* loco, *BM* puteo). VVLG. Is. 24, 22 *principes iudicandi* congregabuntur ... in -um et claudentur ibi in carcere. Ier. 38, 9 mittentes eum in -um, ut moriatur ibi fame. HEGES. 3, 15, 4 in -u quodam ... delitiscebat. *in imag.*: ITALA psalm. 39, 3 (Veron. *al.*, *cf.* VVLG.) *deus* eduxit me de -u miseriae et de luto faecis. **2** *bestiarum* (*cf.* HIER. in Dan. 6, 19 p. 526^B -um vocat depressam in altum foveam vel arentem cisternam, in qua leones nutriebantur; ... -s autem Latine aquarum dulcium congregatio nuncupatur, quam Graeci λίμνην, id est stagnum, vocant): ITALA Dan. 6, 7 (cod. 176 [*suppl. probabiliter*] = VVLG. *ut ceteris locis*) mittatur in -um leonum (6, 12 [cod. 176 = VVLG.]. *et passim ibid.*). PASS. Mar. Marth. (BHL 5543) 13 dum introissent omnes sancti in -um, subito dimissae sunt ferae *eqs.*

C *pro sepulcris* (*cf.* CASSIOD. in psalm. 87, 6 pro inferno ponitur et pro sepultura foveali. *dub. an recte trad.* INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 640 -um [*an falso pro* locum?] sepulcri f⟨ecit⟩): ITALA psalm. 27, 1 (Veron. *al.*, *cf.* VVLG.) ero similis descendentibus in -um ([*interpretationem discrepantem v. l. 14*]. 29, 4 [*ibid.*, *ut* 87, 5. 142, 7]. VVLG. prov. 1, 12 Is. 38, 18 Ezech. 26, 20. 31, 14. 16. 32, 18. 24 [*v. l. 47*]. 25. 29. 30. *cf.* VVLG. Is. 14, 19 ad fundamenta -i). VVLG. prov. 28, 17 si usque ad -um fugerit. Is. 14, 15 ad infernum detraheris, in profundum -i. thren. 3, 53 lapsa est in -um vita mea. 3, 55 invocavi nomen tuum, domine, de -u novissimo. Ezech. 32, 23 quorum *occisorum* data sunt sepulcra in novissimis -i. 24 cum his, qui descendunt in -um.

stilistica: *abl. loci* -u (*cf. Hofmann-Szantyr 146*): OV. fast. 6, 756 COLVM. 7, 10, 6 MART. 9, 99, 10. *dat. finalis* -u (*cf. ibidem 100 sq.*): STAT. silv. 1, 1, 83 ire -u (1, 5, 53). PRISC. periheg. 913 *Tigris* -u (-um, -us *var. ll.*) ... intrat et exit (*cf. p. 58, 58 sqq.*; *an abl., coll. ibid. 63, 13. 17?*). *in parechesi c.* lucus: CIC. Verr. II 4, 107. 5, 188 LVCR. 5, 75 VERG. georg. 4, 364 Aen. 7, 697 LIV. 24, 38, 8 MART. CAP. 2, 67. c. lavacrum: RVT. NAM. 1, 102. *de plur. poetico v. p. 862, 29 sqq.*

deriv.: laccarius, ?lacculus, ?laciculus, ?laculus, 1. lacuna, lacusculus. *cf.* lacos.

lacusculus, -ī *m.* (*? f. l. 75 fort. sec.* camera *Vitruvii*). *demin. a* lacus, *qua cum voce variat l. 68; cf. ?* laciculus, *?* laculus.

i. q. cavitas parva: **1** *ad vitem ablaqueandam*: COLVM. 4, 8, 2 (*1* vitis ablaqueanda est) hiemalis, ⌊quae consistit in -is⌋ (*om. AS et rec. unus*) ablaqueationis, aqua brumae congelationibus nova vulnera peruret *viti eqs.* 4, 8, 3 *hieme violentiore* praedicti -i coaequandi sunt. arb. 10, 4 *vites*, quaecumque in clivis erunt positae, ita ablaqueandae sunt, ut a superiore parte secundum codicem -i fiant, ab inferiore autem pulvilli altiores (*Lundström*, pullialidiores *fere trad.*) excitentur. **2** *ad olivas separandas*: COLVM. 12, 52, 3 tabulatum simile esse debet granario et habere -os tam multos, quam postulabit modus olivae, ut separetur et seorsum reponatur uniuscuiusque diei coactura (*infra*: lacus. *cf. p. 864, 54 et* 12, 52, 4 horum -orum solum lapide vel tegulis oportet consterni et ita declive fieri *eqs.* 12, 52, 5 iuxta omnes ... -os ... concavum pavimentum ... esse oportebit). **3** *ad atramentum conficiendum*: CET. FAV. 27 p. 307, 16 -us curva camera struatur; huic fornacula sic componitur, ut nares in -o habeat *eqs.* (*ibid. iterum. inde* ISID. orig. 19, 17, 17 -o aedificata [-to *C*], quae [quod *edd. vet.*] fumum retineat. *Vitr. 7, 10, 2* aedificatur locus uti laconicum. *ibid.* camerae curvaturam). *van Wees.*

lada (lā-?), lēda, -ae *f.*, *cf.* λῆδον, ladanum. *genus casiae*: PLIN. nat. 12, 75 *p. 866, 15*. 12, 97 probatur recens maxime et quae sit odoris longissimi ..., -am (-an *sequente rasura codd. dT*, -ant *DF*) vocant talem barbaro nomine.

ladanum, -ī *n. et* ladanus, -ī (lā- ?) *m. et* (*p. 866, 15*) lēdanum, -ī *n.* *cf.* λάδανον, λήδανον *et* lada. *scrib.* laud- (*fort. quia derivabatur a laudando*): PLIN. VAL. 1, 2. ORIBAS. syn. 8, 24, 7 La p. 242 (*ibid.* lad-), *ceterum in var. lect.* PLIN. nat. 26, 47 DIOSC. 4, 129 p. 60, 19 CASS. FEL. 44 p. 110, 18. lapa- GLOSS. III 584, 28. lă- *metro firmant* AVIEN., MARCELL. -us ORIBAS. *gen. sg.* -u *sec. graec.* SORAN.

1 *sucus e lada* (*e velleribus l. 20?*) *emanans* (GLOSS. III 547, 31 spuma elefanti. 584, 28 s. de elefanto): CELS. 3, 21, 7 *urinam movet*. 5, 12 evocat et educit *causas morborum*. 5, 19, 18 (*inter partes emplastri ut* 5, 26, 32). 6, 1 ad continendum *capillum* -um cum oleo mixtum (PLIN. nat. 28, 163 MARCELL. med. 4, 32. 6, 27. 33. 7, 15 PLAC. med. 13, 1 THEOD. PRISC. eup. faen. 7. 8 CASS. FEL. 4 p. 12, 3 ORIBAS. eup. 4, 8, 5 syn. 8, 24, 7 p. 242). 6, 2, 2 *ad capitis squamulas tollendas*. PLIN. nat. 12, 73 (*cf.* 1, 12, 37) Arabia ... -o gloriatur (*seq. descriptio, quomodo ab hircis abstergatur ita ut velleribus barbărum inhaereat, cf.* 37, 204). 12, 74 recentiores ex auctoribus storbon (*i.* στρόβον) hoc vocant ..., verum autem -um Cypri insulae esse (*cf.* 26, 74 Cyprium). 12, 75 sunt, qui herbam in Cypro, ex qua id fiat, ledam appellent, etenim illi ledanum vocant *eqs.* 13, 18 *inter partes unguenti*. 26, 47 quod toxicum vocant (*cf.* 1, 26, 30, *ubi* ledon *var. l.*). 26, 106 clavos pedum extrahit. 26, 115 -um, quod in segetibus nascitur, contusum. 26, 126 *ad fistulas*. 26, 150 cicatrices ... reducit. 26, 157 suffitu corrigit vulvas. AVIEN. orb. terr. 1113 hic *in Arabia et Syria* -i vim vellera desudant (*an loco l. 11 allato male intellecto? Prisc. periheg. 877 sqq. et Dionys. periheg. 936 sqq. aliter*). MARCELL. med. carm. 59 *inter aromata orientis*. PLIN. VAL. 1, 2 *ad capitis dolorem*. SORAN. p. 97, 16 medicaminibus, quae dicuntur ... dia -u (p. 102, 23). DIOSC. 1, 107 p. 92, 6 ex ea *hedera*, quam multi antion (*i.* λῆδον, *cf. Diosc. 1, 97, 3*) vocant, colligitur -um. p. 92, 13. 19. 24. 4, 129 p. 60, 19. CASS. FEL. 44 p. 110, 18 *in potione hepataria*.

2 mel in folio ulmi GLOSS. *v. vol. VIII 610, 50 sq.*

ladasca *v.* liscasda.

frigori **laecasīn** (-im *trad.*) dico PETRON. 42, 2. *gr.* λαικάζειν (*vix* λειχάζειν), *cf.* MART. 11, 58, 12 λαικάζειν ... dicet avaritiae *et v. Heraeus, Kl. Schr. 222, 1.*

laecorus λίμνη GLOSS. III 453, 63. 485, 25. *obscurum*; lacculus *coni. Heraeus in Thes. gloss. s. v.* *B.*

*laedo, -sī, -sum, -ere. [*orig. inc.*; *sunt qui coniungant c.* lassus *coll.* caedo: cado, cassus. *Sch.*] *de scriptura et formis*: le-: CE 836, 2 CIL IV 8368 *et saepius in codicibus*. ?li- (*fortasse retrograde e compositis*): ATIL. com. 4 (Lyde *edd.*). LVCR. 5, 1001 (le- *var. l.*, lae- *Ald.*, fligebant *Lachmann*; *v. p. 869, 69*). -sere: OV. trist. 3, 7, 27 *et saepius apud poetas.* ?*praes.* -ent: ORIBAS. syn. 4, 22, 5 Aa p. 24. *abbreviatur* l *p. 867, 52.* NOT. Tir. 50, 4 -it. 50, 8 -sit. *de notione*: SYNON. Cic. p. 434, 35 mordet ... carpit. -it. lacerat *eqs.* p. 435, 21 nocet. -it. obest *eqs.* p. 448, 31 vexat. -it. lacerat *eqs.* GLOSS. βλάπτω. ἀδικῶ. -it: remordit. -ere: nocere. -itur: qui contra voluntatem suam patitur aliquid, etiamsi iuste patiatur damnum (*cf. p. 868, 44*). -sus: βλαβείς. βλαβερός. offensus aut violatus. *v. et l. 58. p. 868, 76 sqq.* *legitur inde a* PLAVTO *et* CATONE; *adamant elegiaci* (*imprimis* OV.) *et script. art. med.* [-sus: *roman. vet.* lieso, *aemil.* lais, *sic.* lèsu (?); *raet. centr.* leis. *cf. M.-L. 4844. Battisti-Alessio III 2209. G.*] [*confunditur in codd. c.* legere RHET. Her. 2, 30, 49 VITR. 2, 2, 1, -sus *c.* laetus VAL. MAX. 2, 7, 7 (-sus *e coni. dub.* STAT. silv. 3, 2, 49 EPIGR. Bob. 45, 4). *restit. pro* ludere LYDIA 66.]

I *structura originaria c. acc.* (*obiecto hic illic subaudiendo*):
A *generatim fere i. q.* (*leviter*) *vulnerare, offendere sim.* (*minus valet quam* vulnerare *l. 58*, violare *p. 868, 76*, iniuriam facere [*syn. p. 868, 69*] *p. 868, 42, cf. p. 868, 77; per limitationem* -sus manum *infra l. 78*, lumine *p. 867, 71*): **1** *proprie et in imagine*: **a** *strictius respiciuntur vulnera fere levia ictu, pressu sim. inflicta* (QVINT. inst. 8, 4, 1 *oratio minuitur*, cum eum, qui ... vulneravit, '-isse' dicimus):
α *violantur corpora animantium* (*exempla selecta*): PLAVT. Truc. 783 lora -unt bracchia. LVCR. 2, 429 titillare magis sensus quam -ere. 2, 436 (*432* compungere sensus) cum -it quae in corpore natast aut iuvat ⟨e⟩grediens genitalis per Veneris res. 4, 1082 *amantes* dentes inlidunt ... labellis osculaque adfigunt, quia ... stimuli sunt, qui instigant -ere id ipsum *eqs.* (*cf.* HOR. carm. 1, 13, 15 barbare -entem oscula *i. labella*). 5, 544 quae ... imposta ... nobis pondera sunt, -unt (*cf.* FEST. p. 165 *Sinnius ait* 'nequam' esse 'aurum' [*Lucil. 1220*], quod auris -at vel pondere inaurium, cum mollissima pars auris inciditur). CIC. nat. deor. 2, 142 palpebrae ... mollissimae tactu ne -rent aciem (CELS. 8, 15, 4 PRVD. psych. 693. *cf. p. 868, 64 et* SEN. dial. 4, 34, 1 imbecillia *animalia* se -i putant, si tanguntur. *al.*). CIRIS 270 nec ullo vulnere -i (Ov. met. 4, 602. *al. cf. l. 79 et* CELS. 5, 26, 1^A cum quid extrinsecus -sit, ut in vulneribus. PETRON. 94, 14 suspicione vulneris -sus). MORET. 7 vestigat ... focum, -sus quem denique sensit. HOR. epist. 1, 2, 38 quae -unt oculum, ... demere. TIB. 2, 3, 10 quod ... -ret ... pussula rupta manus. PROP. 2, 5, 20 -sa repugnat ovis. 2, 5, 24 *crines* pollicibus. OV. am. 1, 7, 4 flet mea vesana -sa puella manu. epist. 4, 21 teneros -unt iuga prima iuvencos (SEN. dial. 5, 16, 1). rem. 159 Aetola Venus est a cuspide -sa (*cf.* fast. 4, 120 teneram cuspide -sa manum *Venus*. PRVD. psych. 507 paucos tenui de vulnere -it cuspis Avaritiae). met. 12, 172 corpore non -so (SIL. 9, 589). Pont. 4, 4, 28 populum -i deficiente loco (*cf.* VEG. mil. 3, 6 p. 78, 10 ne constipati -antur in proelio). NVX 113 rubus et sentes tantummodo -ere natae. LIV. 44, 9, 9 nec ipsos tela ... -serunt (STAT. Theb. 7, 697. *cf.* VAL. MAX. 3, 2, 1 telis. CELS. 7, 5, 4^C a telo). SEN. contr. 7, 5, 14 occidit ... maritum, novercam -sit, puero
[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pepercit. SAB. Gell. 4, 2, 15 membrum lacerum -sumve. CELS. 5, 26, 24^{B} nodus *fasciae* ulcus -it. PHAEDR. app. 14, 14 viae labores teneros ne -ant pedes (*cf. infra l. 67*). 29, 8 (*ad vespam*) quemcumque visum est, -is infixo aculeo (*cf.* PLIN. nat. 8, 229 in Latmo ... Aristoteles tradit a scorpionibus hospites non -i, indigenas interimi. 32, 148 scorpio -it, dum manu tollitur. TERT. adv. Marc. 1, 14 p. 308, 14 *apibus, muscis sim.* aut iuvaris aut -eris). PLIN. nat. 28, 31 serpentium canisve dente -si (MART. 3, 47, 11. *cf. infra l. 44 et* AVIAN. fab. 31, 2 *mus* ausus ab exiguo -ere dente bovem). *et passim.* *in imagine vel comparatione*: PLAVT. Bacch. 281 lembus ... mihi -it latus (*'se ipse cum navi comparat, in cuius latus praedatoria illa navis impetum faciat' Ussing*). TER. Ad. 864 nulli -ere os, adridere omnibus (SCHOL. Bemb.: ⟨-mu⟩s os alterius, cum ... alic⟨uiu⟩s fron⟨tem con⟩rugamus, id est ⟨molesti⟩ sumus. *inde* AMBR. exc. Sat. 1, 41 virg. 2, 2, 7). LVCIL. 721 ille ... omnia *facit* ... sensim et pedetemptim foris, ne quem -at (*Marx confert Petron. 44, 14* domi leones, foras vulpes). OV. am. 2, 9, 4 (*ad Cupidinem*) quid me ... -is et in castris vulneror ipse meis? (*item respicitur amor*: rem. 90 -suro subtrahe colla iugo. 293 -entia pectus vincula. *al.*). Pont. 3, 4, 73 -ere vivos livor et iniusto carpere dente solet. TERT. adv. Marc. 3, 18 p. 407, 25 -so cuique a spiritualibus colubris (PS. TERT. adv. Iud. 10, 10). *al.* β *violantur plantae* (*aliter p. 868, 2*): CATO agr. 161, 2 ne in sariendo radices *asparagi* -as (COLVM. 2, 11, 8. arb. 6, 2. 7, 4). VARRO rust. 1, 2, 19 quam *oleam* -serit *caprinum genus* (*item -unt animalia rodendo*: OV. met. 13, 926 morsu. COLVM. arb. 15 tit. volucra vitem [*seq.* praerodit]. PS. QVINT. decl. 13, 15 p. 261, 12 fruges [RVFIN. hist. mon. 16 p. 437^{D} OROS. hist. 5, 11, 6. *al.*]). VERG. georg. 2, 301 ferro ... semina. Aen. 7, 809 nec teneras cursu -sisset aristas. OV. fast. 5, 322 grandine -sa Ceres. NVX 48 -so vimine *saxis*. COLVM. 4, 20, 5 ne praetereuntium incursu -antur *palmites* (*cf.* MART. 6, 49, 9 si vel minimos ... de palmite [*i. palmitis*] -seris racemos). 4, 29, 3 *putatio* minus -it vitem (5, 6, 27. *al.* PLIN. nat. 17, 226). *al.* PLIN. nat. 12, 115 *eutheriston* ferro -i vitalia odit. *et saepius.* γ *violantur res variae* (*in imag. l. 41*): VERG. Aen. 2, 231 qui cuspide robur *equi lignei* -serit. HOR. epist. 2, 2, 134 signo -so ... lagoenae *a servo*. OV. epist. 9, 88 *ut aper* vasto pondere -at humum (*cf.* IVV. 3, 272 quanto percussum pondere signent et -ant silicem *vasa cadentia*). 15, 346 -sa neque est Colcha Thessala terra manu (SEN. nat. 3, 28, 3 non -i terrae debent, sed abscondi *imbribus* [*syn. 1* vexari]. OCTAVIA 415 *vomere*). 17, 187 cum mihi *Leandro* -serit aequor Plias *eqs.* (*i. excitaverit. cf.* GELL. 2, 30, 5 non desuper -sae, sed propulsae ... aquae). met. 12, 131 in duro -i ... corpore ferrum. trist. 1, 1, 86 mea cumba ... percussa procellā illum, quo -sa est, horret adire locum (*cf. p. 868, 68*). VITR. 6, 8, 2 non patiuntur insidere trabes neque eas *structuras* -ere (*antea*: frangunt). *al.* PHAEDR. 4, 8, 6 *limam* dente. SEN. dial. 2, 3, 3 invulnerabile est non, quod non feritur, sed quod non -itur. nat. 6, 1, 13 *terrae motus* Campaniam -sit. epist. 57, 8 aer verbere atque ictu non -itur *eqs.* COLVM. 8, 5, 14 *ova* unguibus -sa vel fracta. VAL. FL. 2, 434 *Samothraciam* non umquam -ere fluctu audet hiems. *al.* *in titulis maxime sepulcr.* (*cf. p. 869, 83sq.*): CIL IV 8368 (*in podio*) cus uc (*i.* quis hoc) le⟨se⟩rit (VI 29946^{b} quisquis h. sustulerit aut -serit [iusserit, *sc. tolli, titulus a*]. CE 233. 1988, 51 [*s. III/IV*] -ere qui h. poterit ausus quoque -ere divos). VI 24760 aram s(i) q(uis) l(aeserit). CE 836, 2 ⟨hun⟩c locum, dum v⟨adis, non⟩ -ere vellis. 1021, 3 (*s. I*) sacratam ... sedem ne -e viator. *inde* COD. Theod. 9, 17, 2, 2 (= Iust. 9, 13, 3) si aliquis ... sepulchrum -surus attigerit.

b *usu plus minusve dilatato respicitur quodlibet damnum*: α *corrumpitur valetudo* (*pulchritudo l. 68*): RHET. Her. 3, 12, 21 -itur arteria, si ... acri clamore completur (*cf. p. 869, 6*). LVCR. 3, 148 quasi cum caput aut oculus temptante dolore -itur in nobis, non omni concruciamur corpore, sic animus nonnumquam -itur ipse laetitiaque viget *eqs.* (OV. epist. 11, 30). 5, 1427 frigus ... excruciabat terrigenas; at nos nil -it veste carere purpurea *eqs.* (*cf.* CIC. nat. deor. 2, 129 ne frigore -antur [*v. vol. VI 1, 1337, 64sqq., adde p. 868, 75*]. VERG. georg. 3, 298 glacies ne frigida -at ... pecus. VITR. 1, 6, 1 *venti* si frigidi sunt, -unt; si calidi, vitiant; si umidi, nocent. PLIN. nat. 9, 96 SER. SAMM. 1041). VERG. ecl. 1, 50 nec mala vicini pecoris contagia -ent. 9, 64 minus via -it *cantantes* (*cf. supra l. 3 et* COD. Theod. 1, 6, 3 nulla itineris fatigatione -atur). LYGD. 5, 15 nondum cani nigros -sere capillos (*item de pulchritudine imminuta*: OV. ars 3, 207 praesidium -sae petitote figurae [*205* medicamina formae]. MART. 12, 54, 1 brevis pede, lumine -sus. *cf. p. 868, 63*). OV. am. 1, 14, 39 non te cantatae -serunt paelicis herbae. epist. 20, 154. rem. 615 dum spectant -sos *amore* oculi, -untur et ipsi multaque corporibus transitione nocent. fast. 6, 182 *edenti fabas et farra* -i viscera posse negant. MANIL. 2, 547 in Cancro genitos Capricorni semina -unt (*item de stellarum vi*: 3, 89 stellae ... -untve iuvantve. 4, 447 [*Scaliger coll.* 466; laudet, gaudet *codd.*]. PORPH. Hor. epist. 1, 10, 16). 4, 76 -untque cibi parcuntque venena (CELS. 4, 11, 2 -it potio aut cibus. *al. cf.* 4, 20, 4 ne intestina -antur *cibo inflante sim.*). VITR. 1, 4, 9 *iocinera* morbo an pabuli vitio -sa essent. CELS. 1, 4, 4 ieiuno (-io *J*) caput -itur. 2, 12, 1^{B} medicamenta stomachum ... -unt (5 praef. 2. *al.* PLIN. nat. 25, 129 malo medicamento -i [28, 105]). *et saepius apud eundem.* COLVM. 8, 3, 7 ne suo -atur stercore *gallina*, quod ... podagram creat. SCRIB. LARG. 138 nec -unt stomachum *globuli*. 181 opio -si. *al.* PLIN. nat. 22, 149 *ciceres* -unt ... vesicam et renes. 23, 38 vino modico nervi iuvantur, copiosiore -untur. *al.* β *corrumpuntur plantae, maxime viribus naturalibus* (*aliter p. 867, 21*): OV. am. 3, 7, 31 carmine -sa Ceres *i. seges* (*cf. l. 17*). ars 3, 704 pallescunt frondes, quas nova -sit hiems (fast. 6, 150 trist. 3, 8, 30. *cf.* PLIN. nat. 9, 96). met. 2, 408 -sas ... silvas *igni* (*cf.* PAVL. dig. 9, 2, 30, 3 *si* progressus ignis ... segetem vel vineam -serit [*sim.* EDICT. Theodor. 98]. PRVD. apoth. 66 [*v. exod. 3, 2*]). fast. 5, 267 flore ... -so *asperitate caeli*. NVX 22 uvaque -sa ... -saque baca *i. malae qualitatis*. 61 sata ne -am *eqs.* (*item de arbore vicina* PLIN. nat. 17, 239 quorundam natura non necat quidem, sed -it odorum aut suci mixtura, ut ... laurus vitem). COLVM. 11, 3, 44 ne umore nimio -antur *semina*. PLIN. nat. 14, 22 *uva* austro -itur, ceteris ventis alitur (*cf.* DRAC. laud. dei 1, 200 ne -ant frondes *aurae*. GREG. M. in Ezech. 1, 2, 3 nec ... impellentes -unt *venti arbusta*). 17, 17 imbribus aliqua -i ..., aliqua iuvari (18, 152. 21, 56). *al.* γ *corrumpuntur res variae*: VERG. georg. 2, 220 nec scabie et salsa -it robigine ferrum *terra* (*cf. p. 869, 54*). OV. am. 3, 7, 32 deficiunt -si carmine fontis aquae (*cf.* Pont. 4, 2, 18 limus venas excaecat ... -saque suppresso fonte resistit aqua). fast. 3, 821 maculas -sis de vestibus aufers. LIV. 44, 46, 6 qui *agger* ... umore circumfusae paludis nihil -atur. VITR. 2, 7, 5 *saxa* a tempestatibus tacta -sa (*seq.* vitiata. *cf.* SEN. benef. 6, 38, 3 nulla tempestate tecta, nullo igne -antur. PLIN. nat. 36, 170 quae ex eo *lapide* -sa fuerint *tempestatibus*). 2, 9, 16 ligna, quae ab igni non -rentur (CASSIOD. in psalm. 1, 3 l. 268 ut nec nimia inundatio lignum -ret). *al.* SEN. nat. 2, 40, 4 *fulmen* tribus modis urit: aut afflat et levi iniuria -it aut comburit aut accendit. LVCAN. 5, 456 -sum nube dies iubar extulit (STAT. Theb. 7, 45 Phoebi. *cf.* silv. 3, 1, 81 -si *nubibus* ... sereni). PERS. 5, 148 rubellum ... vapida -sum pice (*de vino olenti*). PLIN. nat. 13, 99 nec vinis -untur *mensae citreae*. 17, 48 *marga* solum -et. 37, 70 *smaragdi* senescunt, paulatim viriditate evanida, et sole quoque -untur. APVL. Plat. 1, 8 quod corrumpere posset ingenium eius *mundi* et ... non eum -ret (*cf.* CLAVD. 3, 87 -ere mundum si libet *Furiis*). *al.*

2 *translate* (*vi corporali per imaginem servata l. 75. p. 869, 55, cf. p. 867, 9. 41*): **a** *-untur animantia*: α *vario modo* (*exempla selecta*): PLAVT. Capt. 303 cum dicto haud audebat: facto nunc -at licet (OV. epist. 11, 108. APVL. apol. 66 non modo ullo f., sed ne tantulo quidem dicto). RHET. Her. 4, 19, 26 inimico proderas ... et amicum -bas (*idem opp.* CIC. inv. 1, 46 qui inprudentes -erunt ..., qui necessario profuerunt. PVBLIL. F 25 OV. trist. 2, 266 SEN. benef. 6, 4, 1. *al.*). CIC. inv. 1, 103 in eos, qui neque -ere alium nec se defendere potuerunt, ut in pueros, senes, mulieres. div. in Caec. 54 te ab illo esse -sum an provinciam Siciliam esse vexatam ac perditam. 58 si -sum te a Verre esse dicis, ... concedam; si iniuriam tibi factam quereris, ... negabo (PS. ASCON. p. 203, 6 *ad l.*: -i aliquis etiam iuste potest; nam et qui iure damnantur, -untur, sed non iniuria [*cf. p. 866, 43*]). Verr. II 3, 1 nulla ... -si iniuria (3, 109 iniuriae -erunt. Tusc. 4, 21 PHAEDR. app. 27, 2 QVINT. decl. 297 p. 174, 5. *aliter l. 25*). Caecin. 70 non homines -it, sed leges ac iura labefactat (*cf.* SEN. contr. 10, 5, 14 hominem, non rem publicam). fin. 3, 38 quis ... non ipsa turpitudine, etiamsi eum -sura non sit, offenditur? LEP. Cic. fam. 10, 34, 2 graviter ab iis -si eramus, quod ... ad Antonium ierant. HIRT. Gall. 8, 52, 4 si quem timor armorum Caesaris -ret. VERG. georg. 4, 236 *apes* -sae (*i. irritatae*). LYDIA 51 -ere, caelicolae, potuit vos nostra quid aetas? CIRIS 240 scelere ... -ere utrumque uno ... errore parentem. HOR. epist. 1, 17, 8 si te pulvis strepitusque rotarum, si -it caupona. TIB. 1, 1, 67 manes ne -e (*cf.* STAT. Theb. 9, 216 umbram). 1, 2, 33 non labor hic -it. 1, 6, 29 non ... te -si prudens. 3, 10, 15 deus non -it amantes. LYGD. 6, 26 -si ... ira dei (*item* OV. trist. 1, 5, 84 Pont. 1, 4, 44. *cf.* trist. 4, 10, 98 -si principis ira). PRIAP. 77, 4 -ere, dum iuvatis (*idem opp.* OV. ars 2, 515 fast. 6, 100. *al. cf.* TERT. anim. 46, 12 quo magis -ant iuvando). PROP. 2, 6, 9 me ... pictae facies, me nomina -unt ...; me -et, si ...; omnia me -ent. 2, 15, 48 -erunt nullos pocula nostra deos. OV. am. 1, 10, 14 (*11* munera poscis) mentis vitio -sa figura tuast *i. mihi minus placet*. 3, 2, 22 contactu lateris -itur ista *puella* tui (*vix corporaliter*). ars 1, 365 paelice -sa *domina* (3, 739 rem. 458 MART. 6, 21, 7). 1, 687 -si ... mariti (STAT. Theb. 3, 276 IVVENC. 3, 466). trist. 1, 2, 69 nullo ... crimine (LVCAN. 7, 848 superos. *cf. p. 869, 29*). LIV. 6, 33, 4 Romanos bello. PHAEDR. 1, 18, 1 nemo libenter recolit, qui -sit, locum (*cf. p. 867, 42*). SEN. dial. 2, 8, 2 (*syn.* iniuriam facere, *cf.* 3, 3, 1 epist. 95, 49). 3, 6, 5 'vir bonus' inquit *Plato* 'non -it' (*rep. 335^{D}* βλάπτειν); poena -it. epist. 87, 30 *divitiae* neminem -unt (*infra*: tibi nocent). 95, 52 miserius est nocere quam -i. *et saepius.* *-itur voluntas, animus sim.*: RHET. Her. 2, 27, 43 vitio *confirmationis* -itur auditoris voluntas (CIC. inv. 1, 92 S. Rosc. 145. *al.*). PVBLIL. B 10 bonus animus -sus gravius ... irascitur (OV. Pont. 3, 9, 25 curarum frigore. *al. cf. p. 867, 63*). VERG. Aen. 1, 8 numine -so ([SERV. auct.: ostendit ... levissimam culpam fuisse; non enim dixit 'violato' aut 'iniuriam passo'. *cf. supra l. 42, sed etiam* GLOSS. IV 450, 1 -so: offenso, violato]. 2, 183. HOR. epod. 15, 3 deorum. *al.*). CELS. 2, 8, 29 mens -sa *morbo comitiali* (CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 25, 28 [*gr. I 1, 1 p. 31, 30* φρενοβλαβοῦς, *aliae verss.* desipientis, mente capti]. DRAC. laud. dei 1, 33). TERT. anim. 58, 5 anima ... in carne ... -sa (VVLG. prov. 8, 36 *peccando*. Sirach 20, 8 CE 1186, 12. *al.*). *-untur oculi*: SEN. epist. 119, 15 hoc parum decens, illud parum laudatum, oculos hoc meos -it. β *dictis vel scriptis* (*strepitu molestantibus*

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l. 6, nocentibus Ov. *l. 27. 28 sq.; laesionem corporalem intellegit* Lvcr. 4, 534): Plavt. *p. 868, 35.* Ter. Phorm. 11 (*3* maledictis) minus multo audacter quam nunc -it, -ret. Eun. 2 (*opp.* placere). 6. 18. Lvcil. 1035 incilans nos -is. Afran. com. 374 contumeliis. Rhet. Her. 2, 13, 19 qui Lucilium poetam in scaena nominatim -erat. 3, 12, 22 acuta exclamatio vocem volnerat; eadem -it auditorem (*cf.* 4, 12, 18 longam verborum continuationem, quae et auditoris aures et oratoris spiritum -it). 4, 31, 42 et in laudando et in -endo (*idem lusus verb.* Cic. Q. Rosc. 19 Verr. II 2, 114 Font. 35. Phil. 3, 18 me isdem edictis nescit -at an laudet. *cf. l. 22. 43 et* Verr. II 4, 19 cum laudator ... -at). Cic. inv. 1, 24 aperte. S. Rosc. 142 qui et se et causam -i putet, cum Chrysogonus vituperetur. div. in Caec. 1 ut defenderim multos, -erim neminem *accusando* (*idem opp.* fam. 1, 7, 2. 19, 19. *al. cf. infra l. 15. aliter p. 868, 40*). Verr. II 3, 123 -endi esse cupidum *sc. testimonio ac litteris* (*cf.* Caecin. 3 *testes* me adiuvant ... me non -unt. Cluent. 170 testimonio [Sull. 7. 10 a me defendi Sullam, t. -sum esse Autronium. Flacc. 57 Plin. epist. 3, 9, 33]. Flacc. 6. *al.* Qvint. inst. 5, 7, 15. 30). Sull. 80 si -imur, si accusamur, si in invidiam vocamur. nat. deor. 3, 91 quem Hipponactis iambus -erat aut qui erat Archilochi versu volneratus. *al.* Met. Cel. Cic. fam. 5, 1, 1 ludibrio. Catvll. 69, 5 -it te ... mala fabula. Sall. Iug. 84, 1. 85, 27 me ... nulla oratio -ere potest. Sall. (?) in Tull. 7 Bibulum petulantissimis verbis -is, laudas Caesarem (Ps. Cato dist. app. 6 *opp.* prodesse. *al.*). Verg. (?) catal. 13, 33 nunc -e, nunc lacesse. Hor. sat. 2, 1, 21 tristi -ere versu (Mart. 10, 5, 2 impio). Lygd. 4, 16 nec -sit ... impia lingua deos (*cf.* Prop. 1, 16, 37 petulantia linguae). Prop. 2, 32, 23 me -it ... rumor (Ov. fast. 4, 308 iniquus. Pont. 3, 1, 82). Ov. ars 1, 443 quid ... promittere -it? Ib. 523 carmine (trist. 4, 1, 30 Mart. 3, 97, 2. 5, 15, 2. *cf. l. 44 et* Ov. trist. 5, 7, 31 *carmina mea* me -isse. Pont. 4, 14, 17 per carmina -i). *al.* Sil. 15, 596 falso -sus ... crimine vulgi (Pavl. Nol. carm. 5, 62. *cf. p. 868, 66*). Mart. 7, 12, 3 pagina -sit. Qvint. inst. 4, 1, 10. 7, 2, 28 -at ... infamia. 7, 4, 28 figurā *verborum.* Gell. 3, 3, 15 petulantias dictorum, quibus multos ... -erat *Naevius. al.*

b *-untur incorporea varia* (*pro hominibus l. 61*): Cic. S. Rosc. 37 voltu ... -itur pietas (Nep. Timol. 1, 5. *al.*). 111 *fidem* (Verr. II 1, 37 nec f. suam nec morem maiorum nec necessitudinem sortis. Caes. Gall. 6, 9, 6. *al.*). 113 commodum. 116 ius officii (Scaev. dig. 2, 15, 3 pr. [*verba rescripti imp.*] pactionibus. Firm. err. 12, 6 hospitii [*seq.* turbentur, violetur]. *al.*). 135 causam nobilitatis victoriamque (138 *opp.* ornabitur. *al.*). Verr. II 2, 173 eae litterae, quibus existimatio ... -retur (*v. l. 59 et vol. V 2, 1516, 65 sqq.*). Cluent. 14 suspicionibus obscuris -i famam (*v. vol. VI 1, 214, 8 sqq.*). 118 dignitas -sa aut amicitia violata (Pavl. coll. Mos. 2, 5, 4). Flacc. 6 ab inimicis eadem praetura laudatur; at a testibus -itur. 23 vita *testium* -i *solet* (Mart. 3, 99, 2 ars tua, non v. est carmine -sa meo). Sest. 78 *intercessione* rem publicam (har. resp. 55 monent ... 'ne occultis consiliis r. p. -atur'. Sen. *p. 868, 49. al.*). Balb. 16 virtus ... obtrectatorum voce -etur (Plin. paneg. 4, 5 nullo vitiorum confinio). Verg. Aen. 12, 496 -si ... foederis (Ov. met. 14, 380 nec Venere externa socialia f. -am. Sen. Phoen. 293). Tib. 1, 9, 1 amores (Ov. epist. 7, 59 [*57* violasse fidem]. trist. 2, 388. *al.*). Ov. epist. 5, 104 nulla reparabilis arte -sa pudicitia est (Sen. contr. 1, 2, 18 Drac. laud. dei 3, 327. *cf.* Svet. Iul. 49, 1 pudicitiae ... famam). 7, 97 -se pudor (met. 2, 450. 7, 751. *al.*). trist. 1, 5, 35 rebus succurrite -sis (lassis *var. l.* Sil. 11, 6 Anth. 415, 9). 5, 3, 54 nulla ... iudicio littera -sa meo est. 5, 12, 21 ingenium longa rubigine -sum (*cf. p. 868, 16*). Sen. contr. 9, 2 them. maiestatis -sae (*v. vol. VIII 156, 70 sqq.*). Val. Max. 2, 7, 3 *disciplinam* (Maximin. c. Ambr. 124 religiosam). 2, 7, 7 -sa gloria militaris. 4, 1, 11 salutem *testimonio* (Tac. hist. 4, 41, 1. Cod. Theod. 9, 16, 3 [= Iust. 9, 18, 4, 1] quibus *suffragiis* non ... s. aut existimatio -retur). Sen. Herc. f. 489 stupro -sere thalamos. clem. 2, 4, 2 *crudelitas saevientium non* ultionem sequitur; non enim -sa est. Petron. 119 vers. 13 -sae vulnera pacis. Stat. Theb. 1, 171 -isse veneno summa (*sc. infamantem summos*). silv. 3, 3, 107 -sa profundo cura mero (*i. saucia, minuta*). Qvint. inst. 4, 1, 30. Tac. ann. 3, 24, 2 -sarum religionum ac violatae maiestatis (Tert. apol. 24, 1. 25, 17. *al. cf. l. 57 et* Papin. dig. 50, 2, 3, 3 superstitionem). Svet. Tib. 58 dictum ... factumve eius *Augusti* existimatione. Ter. Mavr. 853 pedum turbare normam -ere aut metrum. *al.*

B *speciatim vergit in vim compositorum*: **1** *fere i. q. allidere* (*scribi vid.* lid-, *v. p. 866, 36*): Lvcr. 5, 1001 turbida ponti aequora -bant navis ad saxa virosque (*cf. Acc. trag. 33* ad saxa adlidere).

2 *fere i. q. elidere, strangulare*: Hor. carm. 3, 27, 60 ab orno pendulum zona ... -ere collum (e-: lidere *recc. et Lambinus, cf. vol. V 2, 372, 61*).

II *structura novata c. dat. i. q. nocere* (*iuxta acc. adv. l. 75. 83. 84*): Basil. ad fil. p. 53, 16 escae ... plurimae non solum animae, sed corpori plurimum -unt (animas s. etiam corpora nostra *P*, obsunt *L 1 corr.*). Ps. Avg. serm. ed. Mai 186, 1 nobis nocemus, quando peccamus, quia iniquitas hominis deum quidem offendit, sed sibimet ipsi etiam et aliis -it. Cassiod. hist. 6, 7, 1 ut nulli -rent Christiano (*Sozom. 5, 5, 1* μηδένα ἀδικεῖν ... μηδὲ ὑβρίζειν). Oribas. syn. 4, 24, 2 La p. 26 carecus epati[ci] et spleni inflammato -unt (*Aa* flegmonem faciunt, *gr.* ἰσχάδες ἤπατι ... βλαβεραί. *infra*: dulcia -it [-unt *Aa*] splen et epar). Caes. Arel. serm. 54, 4 eos *daemones* bonis Christianis ... aliquid posse -ere. CIL VI 14098 b 1 quisquis ei -sit aut nocuit Severae. 29951, 6 ut tu huic nihil -seris.

in lusibus verborum c. laudare *p. 869, 8 sqq.*, -sus *c.* lacer *p. 867, 1*, laetus Tert. scorp. 6 p. 157, 3 (*cf. etiam p. 867, 60*).

deriv.: laesibilis, laesio, laesura.

compos.: adlaedo? (*v. vol. I 1659, 82*); al-, col-, de-, di-, e-, il-, inter-, ob-, re-, sublido; illaedibilis, illaesibilis, illaesus. *Hübner.*

laena, -ae *f.* [*qui Iubam l. 28 et Festum l. 11 secuti vocem a* χλαῖνα *derivant, afferant vel unum exemplum abeuntis gr.* χλ- *in lat.* l-. *Sch.*]

de origine et notione: Varro ling. 5, 133 -a, quod de lana multa, duarum etiam togarum instar; ut antiquissimum mulierum ricinium, sic hoc duplex virorum. Pavl. Fest. p. 117 -a vestimenti genus habitu duplicis; quidam appellatam existimant Tusce, quidam Graece, quam χλανίδα dicunt (Gloss. II 477, 20). Non. p. 541, 4 vestimentum militare, quod supra omnia vestimenta sumitur (*affertur* Verg.). Serv. auct. Aen. 4, 262 quidam muliebrem vestem quasi amatori aptam volunt. Schol. Iuv. 3, 283, 1 quod (qua *Pithou*) divites olim utebantur. 2 antiqui amphimallum -am appellabant. Gloss. palla. toga duplex. vestis regia vel sagum Italice dictum. pallium. *scribitur* lena Pap. (*s. VI*) *et saepe in codd.* Not. Tir. 97, 80 -a. *inde a* Cic.

[*dalm. vet., venet. vet.* lèna, *it. vet.* liena. *cf. M.-L. 4841. Battisti-Alessio III 2227. G.*]

genus vestimenti (*ad rem v. Lange, RE XII 419 sq.*): **1** *sacerdotum*: Cic. Brut. 56 cum consul esset *M. Popilius* eodemque tempore sacrificium publicum cum -a faceret, quod erat flamen Carmentalis ..., ut erat -a amictus, ita venit in contionem (*cf.* Svet. frg. 167 toga duplex, qua infibulati [-flab- *trad.*] flamines sacrificant [*inde* Serv. Aen. 4, 262, *ubi adicit* auct.: a flaminica texi oportere]; huius vestis inventor Laenas appellatus est [*sim.* Gloss.[L] I Ansil. LA 211. LE 114]. Plvt. Num. 7, 11 ἃς ἐφόρουν οἱ ἱερεῖς λαίνας, ὁ Ἰόβας [*FGrHist. 275 F 88*] χλαίνας φησὶν εἶναι). Serv. Aen. 4, 262 amictus auguralis.

2 *aliorum virorum*: Verg. Aen. 4, 262 Tyrio ... ardebat murice -a demissa ex umeris ..., tenui telas discreverat auro *Dido* (Sil. 15, 421. *cf.* Prvd. cath. 7, 157 aestuantem murices -am revulsa dissipabat fibula). Pers. 1, 32 aliquis, cui circum umeros hyacinthina -a est (*cf.* Ivv. 3, 283 quem coccina -a vitari iubet). Sil. 2, 166 radiantis tegmina -ae. Stat. silv. 2, 1, 129 *erus studebat* brevibus constringere -is pectora *Glauciae pueri* et angusta telas artare lacerna. Mart. 8, 59, 10 tectus -is saepe duabus abit *fur a cena.* 12, 36, 2 *avarus donat* algentemque togam brevemque -am (*cf.* 13, 48, 1). 14, 126, 2 pauperis est munus, sed non est pauperis usus: hanc tibi pro -a (togula *var. l.*) mittimus endromida. 14, 136 tit. -a: tempore brumali non multum levia prosunt; calfaciunt villi pallia vestra mei. Ivv. 5, 130 plurima sunt, quae non audent homines pertusa dicere -a. 7, 73 cuius *poetae* et alveolos et -am pignerat Atreus *tragoedia.* Arnob. nat. 2, 19 (*inter vestes dicitur ut* 2, 23). Ennod. epist. 9, 17, 3 p. 241, 7 -am et racanas (*iuxta* r. *ut* Greg. M. epist. 11, 2). Bened. reg. 55, 15 stramenta ... lectorum sufficiant matta, sagum et -a et capitale. Pap. Tjäder 8 col. 2, 14 (*enumerantur res a liberto quodam relictae*) mappa ..., -a vetere una, sagello vetere uno. *B.*

laesibilis, (-e). *a* laedere, *cf.* illaesibilis. *i. q. laedens*: Epist. imp. Theod. Conc.[S] II 3, 1 p. 16, 12 (= Leo M. epist. 62) reus inventus est -is novitatis (*gr.* βλαβεροῦ, *praecedit* nocibili *pro gr.* ἐπιβλαβεῖ. *inde* Liberat. 12 Conc.[S] II 5 p. 119, 24). Oribas. eup. 1, 17, 6 La p. 422 -is ... est *cibus* (*gr.* βλαβερά).

*****laesio,** -ōnis *f.* *a* laedere. *scrib.* le- CIL XIII 1897, 12. 2000, 7. *al., per syncopen* laesone 2189, 12 (*cf. l. 60*). *de notione*: Pelag. in II Cor. 6, 4 omnis -o tribulatio est. Gloss. ἀδίκημα. βλάβη. *cf.* Don. Ter. Eun. 515, 1 ('dolo malo') δόλος dicitur graece -o. *legitur inde a* Cic. (*semel*), *sed raro ante* Avg., *in poesi non nisi* Coripp. *p. 871, 54; plur. primum* Arnob. nat. 2, 47 Vvlg. I Esdr. 4, 14. [*it. mer.* lesone; *hisp. vet.* lisión; *port.* aleijão. *cf. M.-L. 4843. Battisti-Alessio III 2209. Corominas III 107. Machado I 148. G.*] [*e suppl. dubio* Tert. nat. 2, 5, 17 (*opp.* utilitatem *ut p. 871, 46 et* Cassiod. in I Petr. 2, 7/8 p. 20, 32).]

1 *generatim i. q. actio laedendi sive status laesi* (*graece resp.* βλάβη *vel* βλάβος, *nisi quid aliud adnotatur; c. gen. obi. infra l. 74. al., subi. p. 871, 1. 13. 39*): **a** *incorporaliter*: **α** *laeduntur homines, animus, mens*: Cic. de orat. 3, 205 purgatio, conciliatio, -o *eqs.* (*inde* Qvint. inst. 9, 1, 32. *cf.* 9, 2, 2 contentio, purgatio, -o). Scaev. dig. 38, 1, 45 si nullam -em ex hoc sentiet patronus (Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 45, 22 [*cf.* IV 2 p. 71, 21]. *al.*). Papin. dig. 10, 3, 28 si quid ... ad -em eius *socii* fecit. Vlp. dig. 2, 14, 7, 14 quae non ad publicam -em, sed ad rem familiarem respiciunt. Iren. 4, 37, 4 (4, 60, 2 H.) -em ... et damnum ... infert *inoboedientia* (Cod. Iust. 1, 27, 2, 11. *al.*). Lact. ira 17, 14 inurit ... -o dolorem. Vvlg. I Esdr. 4, 14 -es regis videre nefas ducimus. Pelag. I Cor. 16, 11 animi ... -em (Cassiod. var. 11, 5, 3. CIL XIII 1838, 11 vix(it) ... sine ulla a. -e [2000, 7. 2009, 14. *saepius*]. *al. cf.* animae: Hesych. in lev. 13, 12/17 p. 939[A] [*dat.?*]. Pallad. hist. mon. I 42 p. 328[D] *plur.* [*gr. p. 149, 5 B.* βλαβερῶν *tantum*]. CIL XIII 1822, 10 vix(it) ... sine ula a. -e. *v. etiam p. 872, 2*). Hesych. in lev. 19, 1/4 p. 1019[D] insidias -emque. Cod. Theod. 7, 7, 3 (= Iust. 11, 61, 2) sine -e provincialium. 16, 8, 26 *Iudaeorum* -e persecutioneque. Cassian. inst. 8, 14 iniuriae seu -is (Cassiod. hist. 4, 32, 3. *al.*). Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 94, 6 obprobrium et ... intolerabilis -o. Mar. Merc. Conc.[S] I 5 p. 53, 29 (*gr. I 1, 1 p. 111, 3* λύπης). Evstath. *[Hübner]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Basil. hex. 7, 5, 4 in declinandam noxiorum -em (*gr.* βλαβερῶν *tantum*). 8, 1, 16 recordationem ... -is acceptae (*gr.* μνησικακίαν. *antea*: iniuriam, *gr.* κακόν). CASSIOD. Ios. antiq. 2, 101 (*gr.* ἀδικίαν). *al.* *de molestia*: CASSIOD. var. 11, 14, 1 frequentia -is (*antea*: ut equorum nimio cursu ... adterantur *homines*). β *laeduntur variae res incorporeae*: Ps. QVINT. decl. exc. Paris. 12 p. 411, 20 -em rei publicae (IORD. Rom. 342. *cf.* 271 nullam ... -em eius *Antonini imperatoris* r. p. sensit). SACERD. gramm. VI 506, 3 verba commutans sine sensus -e. COD. Iust. 3, 32, 5, 1 (*a. 239*) sine -e prioris status rei (*cf.* 5, 13, 1, 5^{f} prioris speciei). AVG. epist. 73, 9 cum ... -e amicitiae. FAVST. Aug. c. Faust. 31, 3 in -em nostrae fidei (EPIST. pontif. Thiel Hil. 1, 2. *cf.* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 68, 27 ne fidei -o ... contingat). NOVELL. Theod. 3, 8 hiemis ... ferocitas ubertatem terrarum ... sterilitatis -e damnavit. LEO M. epist. 103 Conc.^{S} II 4 p. 156, 14 quatenus ... occasio -is vel scandali cunctis generaretur ecclesiis (*cf.* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 8, 6 ad -em communis ecclesiae [CASSIOD. hist. 9, 14, 9 GREG. M. epist. 1, 59]. CONC.^{S} II 3, 2 p. 86, 16 divinarum regularum -e et ecclesiastici ordinis. PELAG. defens. 3 p. 17, 9 ecclesiasticae -i resistere. *similia saepius*). *al.*

b *corporaliter* (*hic illic in imagine*): α *usu vario*: ARNOB. nat. 2, 47 *animalia* noxia et ... importantia -es. TRACT. in Luc. 6, 2 Migne suppl. 1, 343 spicas evellitis, agris et messibus facitis -em (*item violantur plantae*: EVSTATH. Basil. hex. 5, 8, 2 nucibus ... -em facere potuisset densior opacitas foliorum [*gr.* προσβλαβής, *cf. Ambr. hex. 3, 14, 59* umbra pomo nocere ... posset]. APON. 4 p. 85 [*ad cant. 2, 15*] sciunt se aut ⟨in⟩ integritate ... vineae coronari aut in -e ... multari. 8 p. 170 [*ad cant. 6, 6*] *cortex* ab iniuriis -is ... fructus occultat). VVLG. Dan. 6, 23 nulla -o inventa est in eo *Daniele*. ANIAN. Chrysost. hom. 4, 12 p. 1021/2 *ignis* a -e tui ... absistet (*gr.* ἀποστήσεταί σου). AVG. civ. 21, 2 p. 488, 15 D. *vermes* sine ulla sui -e ibi (*in aqua fervente*) esse. conf. 11, 9, 11 quod ... percutit cor meum sine -e (*in imag. ut* in psalm. 28, 7 domini per ardorem ... persequentium se sine ulla sua -e transeuntis). CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 4, 28 inserere veluti quodam aculeo -em. MARCELL. chron. II p. 82 a. 447, 1 statuae ... sine ullius videlicet -e conlapsae sunt (*violantur res ut*: GREG. TVR. glor. mart. 64 p. 532, 14 altare ... mirantur inlaesum, in quo ... inpactae colomnae nihil -is intulerunt. VEN. FORT. virt. Hil. 12, 34 ut super mafortem, quo cecidit, *cereus* sine -e aliqua perarderet). *al.* β *corrumpitur valetudo corporis*: Ps. MAR. VICTORIN. phys. 10 propter -em mortis aut morbi. VITA Anton. 93 inlaesus membris permansit; etenim et oculos sanissimos habuit, nullam habentes -em (*gr.* ὁλοκλήρους. *cf.* VEN. FORT. vita Albin. 17, 48 sine -e oculi). AVG. epist. 220, 11 exerce ieiunia, quantum sine -e tui corporis potes. SORAN. p. 33, 3 sine -e ... digestionem perferre. DIOSC. 4, 145 p. 67, 5 sine -e stomaci (*gr. 4, 150, 2* δίχα τοῦ ... ἀδικεῖν). CASSIAN. conl. 8, 3, 4 magis ... ex eorum *ciborum* perceptione -o *interioris hominis* quam utilitas ... subsequetur (*sim. per imaginem*: LEO M. serm. 15, 1 p. 175^{A} curandis ... -bus ... remediorum est adhibenda medicina. EVSTATH. Basil. hex. 6, 5, 3 remedia conceptae -is). CAEL. AVR. chron. 3, 8, 108 sine nimia virium -e. CASSIOD. var. 3, 40, 1 aegrescentibus morbis -o debacchari permittitur, cum medicina differtur. 7, 47, 1 suavitas mellis, quae inferre dinoscitur -es (*opp.* iuvare). ORIBAS. syn. 4, 24, 2 Aa p. 26 haec ... nihil in iubamine neque in -e fiunt (*La* ad ledendum). *al.* γ *imminuitur multitudo*: CORIPP. Ioh. 6, 124 nostram -o gentem contigit, haut tamen omnino fortissima sensit (*cf. 122* damnum sentire).

2 *speciatim ad redd. gr.* τὸ βλαβερόν *'res laedens, vis laedendi'*: EVSTATH. Basil. hex. 5, 4, 5 ovibus et capris sensus suppetit naturalis cavendi contraria, solo intellectu discernentibus -em (*seq.* periculosa vitare. *cf. Ambr. hex. 3, 9, 40* quae sibi noxia sunt).

laesverpitus (-ī-?), -a, -um. *a* 2. laesus *et germ.* verp- (werfen). *scrib. etiam* -esp- *t. t. iur. germ., i. q. traditus ita, ut festuca quaedam in sinum alterius coniceretur* (*cf. vol. VI 1, 626, 37*): LEX Sal. Merov. 105, 1 cui nec demandata nec -a causa fuerit.

laesūra, -ae *f.* *a* laedere. *scrib.* le- TAB. devot. *l. 69.*

1 *notione originaria i. q. laesio* (*c. gen. obi. l. 69. al., subi. l. 71. 72*): **a** *usu communi*: α *de vulneratione, corruptela sim. corporis*: TERT. resurr. 40 p. 84, 7 (*ad II Cor. 4, 17*) pressuras ... et -as, quibus corrumpitur homo exterior. TAB. devot. Wünsch RhM. 55, 1900 p. 261, 36 (*s. III*) -am intraneorum. Ps. PHILO antiq. 6, 17 nec modica facta -a in concrematione ignis (*cf.* ISID. ord. creat. 14, 9 [*ad I Cor. 3, 15*] quos ignis futuri -a non tanget). VVLG. sap. 11, 20 quarum *bestiarum* ... -a poterat illos exterminare (*gr. 19* βλάβη). 18, 3 solem sine -a boni hospitii (*i. hospitalem*) praestitisti (*gr.* ἀβλαβῆ). Ps. DIOSC. herb. fem. 44 (43) luxationes, podagram ⌊vel -as ex ⟨s⟩udibus⌋ (*om. Diosc. gr. 2, 170, 1*). OP. imperf. in Matth. 38 p. 839 quia -am in radicibus haberet *arbor*. 39 p. 847 corpus ... debile ab intus tacitam habens -am. CAES. AREL. serm. 197, 2 si -a aliqua vel querella in prima corporis cute sentitur (*opp.* in ossibus vulnus absconditum). ISID. ord. creat. 10, 9 corpus ... invulnerabile et illaedibile, nihil quod ... vulnus et -am inferret. β *de detrimento rerum*: TERT. patient. 7 p. 11, 17 *deus* demonstrans per abiectionem divitiarum -as quoque earum computandas non esse (*seq.* detruncatum vel etiam ademptum). γ *de qualibet afflictione*: TERT. adv. Marc. 2, 24 p. 368, 19 (*respicitur Ion. 3, 10* κακίᾳ) apud Graecos interdum malitiae pro vexationibus et -is, non pro malignitatibus ponuntur. resurr. 58 p. 118, 20 si dolor ... ipsaque mors ex -is et animae et carnis obveniunt, quomodo auferentur ... -ae carnis atque animae? (*cf. p. 870, 75 et* CIL XII 2983, 7 vixit ... sine ulla animi -a [5295, 4 s. a. sui -a. XIII 1902, 8]. XIII 1897, 14 nec animi lesionem fecit, quae mecum vixit ... sine ulla -a nec animi mei offensione). ITALA III reg. 21, 29 (Tert. ieiun. 7 p. 282, 29) non superducam -am (*gr.* κακίαν, *Vulg.* malum).

b *poetice* uteri -a *i. q. uterus laesus*: VEN. FORT. carm. 8, 3, 329 (*de virginitate violata*) quando suis iaculis (*cf. 326* pignore ... suo) u. -a tumescit atque voluptatis morbida crescit hydrus.

2 *per graecismum i. q. malitia, delictum* (*in* ITALA, *ubi vice versa* malitia *pro* -a, *malo sim. ponitur, cf. l. 1 et vol. VIII 189, 18 sqq.*): ITALA lev. 16, 21 (Lugd.) omnes iniustitias filiorum Istrahel et omnes -as eorum et omnia delicta (*gr.* ἀνομίας ... ἀδικίας ... ἁμαρτίας, *Vulg.* iniquitates ... delicta ... peccata). Ezech. 28, 15 (Tert. adv. Marc. 2, 10 p. 349, 6, *cf.* 21) inventae sunt -ae tuae (*gr.* ἀδικήματα, *Vulg.* iniquitas). *Hübner.*

1. laesus *v.* laedo.

2. laesus, -ī *m.* *vox germ.; scrib. etiam* lais-, les- *al.* *i. q. sinus, in formula traditionis, q. e.* in -um iactare: LEX Sal. Merov. 46 *passim.* *compos.*: laesverpitus.

laetābilis, -e. *a* laetari. *compar.* -ius PANEG. *i. q. quo homines laetantur, gratus*: CIC. Tusc. 1, 49 quid habet ista res aut -e aut gloriosum? 4, 37 is est beatus, cui nihil humanarum rerum aut intolerabile ad demittendum animum aut nimis -e ad ecferendum videri potest. 4, 65 ea quae magna et -a ducuntur. 5, 43 omne bonum -e est; quod autem -e, id praedicandum *eqs.* Ov. met. 9, 255 cunctis ... meum -e factum dis fore confido. VAL. FL. 6, 606 iubae -e sidus Achivae. STAT. silv. 4, 8, 21 quod ... ius tibi tergeminae dederat *Caesar* -e prolis, omen erat. ANTH. 237, 5 imbriferum nullo ver est -e fetu. PANEG. 11, 18, 3 quanto hoc est -ius ac melius (*antea*: laetius). HIL. in psalm. 121, 3 p. 572, 9 haec domus desiderabilis, hic auditus -is. AMM. 22, 11, 8 perlato -i nuntio ... plebs omnis elata gaudio insperato. AVG. epist. 112, 2 gloriam ... non in ore vulgi esse -em (laud- *var. l.*), sed in rebus ipsis. Ps. AVG. serm. 208, 5 o felix puerperium, -e angelis, optabile sanctis. *compos.*: illaetabilis.

laetābundus, -a, -um. *a* laetari. GELL. 11, 15, 8 ut *sec. Apollinarem* -us is dicatur, qui abunde laetus sit. GLOSS. περιχαρής. *fere i. q. gaudio commotus, laetus*: ITALA II par. 7, 10 (Complut.) *populos* -os et bonos corde de bonis, que fecit dominus (*gr.* εὐφραινομένους ... ἐπί, *Vulg.* laetantes atque gaudentes super). HYG. fab. 119, 2 quos Aegisthus -us hospitio recepit. HIER. epist. 123, 10, 2 cur vidua ... non illud -a (gemeb- *B*) congeminet 'dominus dedit, dominus abstulit'. VVLG. Is. 35, 2 *deserta* exultabit -a et laudans (*1* laetabitur). Ps. AVG. serm. 188, 2 ut ... se -us extolleret. MART. CAP. 1, 23 his ... dictis -a Virtus, quod *eqs.* 2, 109. 171. 208. THEOD. MOPS. epit. in psalm. 56 praef. quasi iam emergentium aut emersorum (*sc. ex calamitatibus*) -a aptatur oratio (*gr.* εὐχαριστούντων).

1. *laetāmen, -inis *n.* *a* 1. laetare. SERV. georg. 1, 1 fimus, qui per agros iacitur, vulgo -n vocatur (*cf.* SCHOL. Bern.). ISID. orig. 17, 2, 3 stercoratio est -is adsparsio; ... stercus, quod vulgo -n vocatur, eo quod suo nutrimento laeta faciat germina reddatque arva pinguia et fecunda. GLOSS. -n est fimus, qui spargitur in campis. [*it. sept. vet.* ledame, *it.* letame, *langob.* ledam, *pedem.* (a)liame, *ligur.* liame, *abrut.* lətam; *sard. centr.* letámene, leđámene, leđámine; *raet. occ.* ladem; *francoprov.* (l)yam; *delph.* leam. *immiscetur* lutum: *dalm.* lotùm; *venet.* loame, *tusc.* (*Lucca*) lutame, *neap.* lutammə; *sard. mer.* lođámini, la-. *suffixo mutato*: *raet. occ.* aldüm. *-cf. M.-L. 4845. Battisti-Alessio III 2210. Wagner II 24. Wartburg V 129. G.*]

i. q. fimum, stercus: PLIN. nat. 18, 141 *secale* nascitur qualicumque solo ... ipsumque pro -e est. PALLAD. 1, 6, 18 (*v. p. 879, 41*). 1, 19, 1 situs horreorum ... longe ab omni umore et -e et stabulis ponendus est. 1, 23 stercus avium ... excepto anserum -e (id est fimo *L supra lineam*). 2, 14, 1 (*syn.* fimo). 3, 1 (*cf.* tit.) sparso -e saturentur *prata* (*Colum. 2, 17, 2* stercore). 3, 20, 2 (*Colum. 11, 2, 18* stercoris). 3, 24, 14. 3, 25, 4. 9, 2 *lupinum* optimum stercus praebet in vineis, quia -n ... non convenit inferre vinetis (*Colum. 2, 15, 5* stercus). 10, 1, 2 agri nunc stercorandi sunt, sed in colle spissius ... -a disponentur (*Colum. 2, 5* stercoris. *pluraliter etiam* 10, 1, 3 FVLG. myth. 2, 16). 10, 1, 4 si -is copia non abundat, hoc pro stercore optime cedit *eqs.* *al.* vet. med. 17, 2. CASSIOD. var. 8, 30, 2 ut ... nulla abiecti -is (lut-, luct- *varr. ll.*) obiectione tardetur *aqua urbi immissa*.

deriv.: laetamino (?).

2. laetāmen, (-inis) *n.* *a* laetari *fictum.* VIRG. *p. 875, 4. 6.*

?**laetāmino** *v. p. 879, 42.* **laetandus** *v. p. 882, 64.*

laetanīa *v.* lit-. **lactāns, -anter** *v. p. 883, 16. 20.*

laetātio, -ōnis *f.* *a* laetari. [*var. l.* CAES. Gall. 5, 52, 6 *pro* laetitia.] *fere i. q. laetitia*: ITALA Esth. 9, 21 p. 91, 4 Motzo (cod. Y) statuite dies hos in imnis et -bus (*gr.* στῆσαι ... ἀγαθὰς ἄγειν, *Vulg.* ut ... diem ... pro festis susciperent et ... celebrarent). BARNAB. 15, 9 agimus diem octavum in -em (legationem *cod.*; *gr.* ἄγομεν ... εἰς εὐφροσύνην).

laetē *v. p. 889, 55.* ? **laeter** *v.* laetrus.

laetēsco *v.* laetisco. [**laeticolor, laeticulōsus** *v.* lact-.]

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

laeticus, -a, -um. *a* 2. laetus. *i. q. ad laetos pertinens*: COD. Theod. 13, 11, 10 quibus terrae -ae administrandae sunt.

laetiēns hilaris aspectu GLOSS. II 586, 4. *a* 1. laetus, *cf.* gestiens.

laetifer *v.* let-. *v. Kamptz.*

?**laetificālis**, -e. *a* laetificare. *i. q. ubertatem efficiens* (*n. pro subst.*): CASSIOD. var. 3, 53, 3 (*de aqua in solitudine reperienda*) ubi supra terram volitare spissitudinem ... conspexerint *aquilegi* ... muscarum, tunc promittunt -e (laeti facile *var. l.*, '*fortasse recte*' *Mommsen*; '*fort.* laetificare' *Traube in indice*), quod quaeritur, inveniri.

laetificātio, -ōnis *f.* *a* laetificare. *i. q. actio laetificandi*: CONC.[S] I 5 p. 160, 2 deus ..., cuius commemoratio secundum prophetam (*Is. 25, 8*) -o est et levatio lacrimarum (*gr. I 1, 6 p. 136, 27* εὐφροσύνη, *cf. I. 5 p. 275, 22* exultatio. *postea affertur Itala psalm. 76, 4* laetatus sum).

laetifico, -āvi, -ātum, -āre. *a* laetificus; *cf.* laetantem facere *p. 879, 80*, laetum facere *p. 885, 63*. *inter verba 1ae coniug.* DIOM. gramm. I 364, 24. *formae perf. stirp. brev. occurrunt* -asti, -asse (*longiores* -verunt, -verit, -verat *saepius*). -tus fui *sim.*: RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 94, 12 MAX. TAVR. serm. 63, 1 M. NOT. Tir. 62, 6 GLOSS. εὐφραίνω, ἱλαροποιῶ. *legitur inde a* PLAVTO, CIC., LVCANO, PLIN. nat., *deinde saepissime ap. Eccl.* [*confunditur c.* aedificare *p. 874, 14.*]

I *transitive* (*acc. hic illic subaudiendo*): **A** *c. respectu hilaritatis* (*gr. respondet* εὐφραίνω, *nisi alia adnotantur*): **1** *subiective i. q. facere, ut aliquis (aliquid) laetetur*: **a** *-antur homines eorumque coetus*: PLAVT. Aul. 725 eo ('*auro*' *Leo*; ergo, adeo *coni. alii*) alii -antur meo malo et damno (*dat., cf. vol. V 1, 32, 45*). Persa 760 omnis hilaros, ludentis, -antis ('*qui etiam ceteris laetitiam impertiunt*' *Ussing; vix vi mediali*) faciam, ut fiant. LVCAN. 3, 49 non illum *Caesarem* gloria pulsi -at Magni. ITALA psalm. 45, 5 (Veron. *al.* = VVLG.) fluminis impetus -at civitatem dei. Os. 7, 3 (Hier. *in l.* = VVLG.) in malitia sua -erunt regem. II Cor. 2, 2 (cod. r = VVLG.) quis est, qui me -et, nisi qui contristatur ex me? CYPR. epist. 63, 11 p. 710, 18 *divinae indulgentiae laetitia* potest -are ... bibentem. EXPOS. mundi 39 regio Ciliciae, quae faciens multum vinum -at et alias provincias. HIER. hom. Orig. in cant. 1, 3 p. 32, 14 inebrient atque -ent istiusmodi cogitatus. psalt. sec. Hebr. 45, 9 (= epist. 65, 14, 1) quibus *domibus* -verunt te filiae regum (*Itala Lugd.* = *Vulg. et Hier. epist. 65, 14, 1* ex quibus delectaverunt, *cod. 136 Cas.* quibus delectaris. *cf. p. 874, 5*). VVLG. iud. 9, 13 vinum ... -at deum et homines. prov. 13, 9 lux iustorum -at (*sc. homines*, eos *add. C; hebr. intrans.* jiśmaḥ, *Itala Ambr. in psalm. 118 serm. 19, 21, 1* lux semper iustis), lucerna autem impiorum extinguetur. AVG. epist. 142, 1 -vit nos vester adventus. LEO M. epist. 126 CONC.[S] II 4 p. 81, 33 -tus alloquiis ... rescribo. SACR. Leon. 402 eam *ecclesiam* ... festivitate -es. CASSIOD. Ios. antiq. 18, 284 multitudinem -are (*gr.* εὐθυμεῖν). var. 8, 32, 5 (*de fonte salubri quodam*) ne ... vitetur tale miraculum, quod semper -are cognoscitur inquisitum. THEOD. MOPS. epit. in psalm. 45, 5[a] ad p. 303, 16 Hirusolimas -vit. VITA Fulg. p. 55 L. regis praesentia ... senatus et populi -ante conventus. INSCR. christ. Rossi II p. 279, 2 (*e cod.*) -et *domus* ... suos semper habitata colonos. *al.* *reflexive*: SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 195 ('me te oblectes') mei recordatione te -es. VEN. FORT. carm. 9, 3, 12 vos meliore animo -ate.

b *-antur res ad homines pertinentes*: ITALA Tob. 8, 23 (Reg., Sangerm. 4) animam ([*Sangerm. 15* conlaetabis, *Vulg. deest*]. psalm. 85, 4 [Sangerm. *al.* = VVLG.; *Veron.* iucunda]. 93, 19 [Veron. *al.* = VVLG.; *pars codd. Italae et Hier. psalt. sec. Hebr.* delectaverunt *sim.*]. VVLG. prov. 15, 30. *al. cf.* PAVL. NOL. carm. 31, 382 animos). psalm. 18, 9 (Veron. *al.* = VVLG.) corda (103, 15 [*ibid.*]. VVLG. prov. 27, 11. *al.*). 42, 4 (*ibid.*) -at iuventutem meam (*cod. 136 Cas.* iucundantem, *Hier. psalt. sec. Hebr.* deum laetitiae et exsultationis meae). PS. LACT. mort. pers. 1, 3 mentes. PALLAD. ins. 10 modicum crescens fiducia carmen obtulit arbitrio -anda tuo. EVAGR. vita Anton. 67 p. 939/40 -tos ... habebat oculos *David* (*gr.* χαροποιούς, *cf. p. 874, 56*. AVG. bapt. 4, 20, 27 p. 255, 4 quamvis eos ... vel -et vel excruciet *lumen solis*). PS. HIER. epist. 5, 3 p. 64[C] *medici* vulnera ... moestificando -ant, fatigando confortant, laedendo medentur. RVFIN. Orig. in cant. 4 p. 225, 12 vitis ... per odoris suavitatem ... -at odoratum. AVG. serm. 52, 20 ingenium. AVELL. p. 668, 28 invidia ... et catholicas contristat ecclesias et haereticorum prava vota -at. MAX. TAVR. serm. 52, 2 M. caelestis imber ... -at utilem castimoniae puritatem. FVLG. RVSP. serm. Migne suppl. 3, 1339 ut ex eis *prandiis* pauperum -etur inopia. NICET. vigil. 8 p. 64, 22 B. visitatio membra universa -at. **c** *-antur res naturales quasi animatae* (*cf. usum sub B illustratum*): CIC. nat. deor. 2, 102 tum quasi tristitia quadam *sol* contrahit terram, tum vicissim -at, ut cum caelo hilarata videatur. FIRM. math. 1, 10, 14 tu, Iuppiter *planeta* ..., qui mundum ac terras salutari semper ac benigna maiestate -as. HIL. in psalm. 54, 8 ab his *Iudaeis* fugatus haec deserta -at *Christus* (*sec. Is. 35, 1*). MART. CAP. 9, 899 *Harmonia* aethera cantibus numerisque -ans. MAX. TAVR. hom. 28 p. 287[C] mystica eius nativitas sempiterno gaudio et terram -vit et coelum. VEN. FORT. carm. 5, 2, 42 de satione dei zezania vulsit amara (*Matth. 13, 24sqq.*), surgit et aequalis -ta seges. carm. app. 2, 80 hoc Augusta colens, quod apostolus, instat aratro: tu ligno (*sc. crucis Christi repertae*), hic verbo -atis agrum. CORIPP. Iust. 4, 98 iubar ... -ans cunctas felici lumine terras; ... gaudente polo prodibat uterque, sol radians et consul ovans.

syntactica ad 1: **α** *indicatur causa*: *abl. passim.* de: ITALA II par. 20, 27 (Complut.; *gr.* ἀπό, *Vulg.* dedisset ... gaudium). HIER. epist. 65, 14, 5 de domibus (*aliter p. 873, 38*). PAVL. NOL. epist. 15, 1 LEO M. epist. 123, 1 CONC.[S] II 4 p. 77, 11. SACR. Leon. 1177 (= Greg. 26, 2. 103, 2. 107, 2). ENNOD. epist. 1, 12, 6 p. 23, 7. 9, 10, 2 p. 235, 12 CASSIOD. var. 10, 24, 2. *v. et l. 23.* cum: ITALA psalm. 20, 7 (cod. 304 *al.* = VVLG.) -bis eum in gaudio cum vultu tuo (*gr.* ἐν χαρᾷ μετὰ τοῦ προσώπου σου, (Veron. *al.* letabis e. cum g. cum v. t., *Hier. psalt. sec. Hebr.* hilarabis e. laetitia apud vultum t.). super *c. acc.*: ITALA thren. 2, 17 (Ambr. in psalm. 118 serm. 16, 9, 2 = VVLG.; *gr.* ἐπί). II Macc. 15, 11 (rec. L) s. quam *fidem* -vit universos (VVLG. per quod *somnium*, rec. P per quam, *rec. X* super quod edificabit, *rec. M* in quo ... exhilaravit). in *c. abl.*: ITALA Os. 7, 3 (Hier. *in l.* = VVLG.; *gr.* ἐν). I Macc. 3, 7 (rec. B *al.*). HIER. psalt. sec. Hebr. 92, 5. VVLG. II Esdr. 12, 45. RVFIN. Orig. in cant. 1 PAVL. NOL. carm. 31, 382. ex: HIER. epist. 65, 14, 5 RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 94, 12. 97, 21. FVLG. RVSP. *p. 873, 72.* VITA Maxent. (BHL 5804) 5. per: PELAG. in Phil. 4, 1 RVFIN. Orig. in cant. 4 p. 225, 12 CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 90, 23 SACR. Greg. 125, 6. *gen.* (*cf. p. 880, 32 et vol. VI 2, 1707, 41sqq.*): Pass. coron. 5 -tus (*var. l.* laetatus) est Dioclitianus peritiae (*Paris. 10861*, de peritia *cett.*). quod: HIER. in Matth. 17, 21 p. 126[C] LEO M. epist. 161, 1 CONC.[S] II 4 p. 108, 15. *acc. c. inf.*: VEN. FORT. carm. 5, 8, 6 gaudeo, quod rediit ..., -orque mihi te remeasse patrem. **β** *indicatur modus quasi per fig. etym.* (*sec. hebr., cf. l. 9sq.*): VVLG. II Esdr. 12, 42 deus ... -verat eos laetitia magna. **γ** *indicatur res adversa, a qua quis -ando liberatur*: VVLG. Ier. 31, 13 consolabor eos et -bo a dolore suo (*hebr.* min).

2 *obiective i. q. iucundum reddere*: CLAVD. DON. Aen. 10, 630 p. 374, 5 ut ... Turni fata -es, *Iuppiter*. CASSIOD. in psalm. praef. l. 80 *psalmi* diem ... exsultatione conciliant ..., sextam *horam* ... -ant.

B *c. respectu ubertatis* (*cf. usum sub A 1c illustratum*): CIC. nat. deor. 2, 130 Indus ... non aqua solum agros -at et mitigat, sed eos etiam conserit. PLIN. nat. 17, 47 qui *Ubii* fertilissimum agrum colentes ... terra ... iniecta -ent. 17, 50 (*de fimo*) apud Homerum regius senex agrum ita -ans suis manibus (*ω 227* λιστρεύοντα φυτόν. *cf. Cic. Cato 54* colentem agrum et eum stercorantem). 18, 120 *faba* solum, in quo sata est, -at stercoris vice. *in imag.*: SEDVL. carm. pasch. 1, 57 fonte superno -ta seges (*op. pasch. 1, 1 p. 178, 17* fecunditas nutrit segetem).

II *genere verbi ambiguo in elocutione abundanti q. e.* -are facere (*cf. Blomgren, Stud. Fort. I 61, 1*): VEN. FORT. carm. 3, 3, 22 tristis hinc nemo recedit, sed lacrimas removens -are facis.

deriv.: laetificalis (?), laetificatio. *compos.*: superlaetifico.

laetificus, -a, -um. *a* 1. laetus *et* facere. *i. q. hilarem reddens* ENN. scaen. 152 *non intermittunt* vites -ae (-are *varia lectio est metro invito RKH et frg. Osl. Cic. Tusc. 1, 69, v. Symb. Osl. 17, 1937, 66*) pampinis pubescere. LVCR. 1, 193 -os ... fetus. SEN. Tro. 596 -a ... refer (*n. pro subst. ut* APVL. met. 2, 31, 3 aliquid ... -um ... comminiscaris. *suppletur* -a AMM. 22, 1, 3). STAT. Theb. 8, 261 Adrastus -os tenui captabat corde tumultus *Thebanorum exultantium post decessum Amphiarai* (*cf. 5, 729* laeto ... tumultu). 12, 521 -i plausus ... et emeritis hilaris tuba ... armis (*cf. 6, 897* laetos ... plausus). APVL. met. 6, 2, 4 per -as messium caerimonias *te Cererem precor* (*cf. Socr. 14 p. 148* laetioribus vel tristioribus ... caerimoniis ... gaudeant). ITALA gen. 49, 12 (Iren. 4, 10, 2 = 4, 20, 2 H., *ubi var. l.* laetificabuntur) -i oculi eius *Iudae* a vino (*aliae versiones* hilares, gratifici, gratiosi; *gr.* χαροποιοὶ ... ἀπό. *cf. p. 873, 64*). PRISC. periheg. 491 -o tristis non miscet pocula Baccho (*Sol. 5, 16 aliter. cf.* CORIPP. Ioh. 7, 11 Lyaeum). AVSON. 349, 3 p. 167 P. (*vix* ENN. ann. 574, *cf. vol. VI 2, 1701, 34sqq. et Timpanaro, StIt. 22, 1947, 195sq.*) -um gau. PRVD. c. Symm. 2, 565 his ... auspicibus successus dextra dederunt omina -os et felix adfuit ales. CE 858, 3 (*a. 400*) *Felix senex mortuus* suo cont(ent)us habuit per saecula nomen -um renovans ... tempus (*sc. infantium sec. vs. 1, cf. Vulg. Marc. 10, 15*). CASSIOD. hist. 8, 1, 12 circa consulentes hilarior apparebat *Macarius* et vultu -o ad conversationem iuvenes educabat (*Socr. 4, 23 p. 516A* τῷ χαριεντίζεσθαι).

deriv.: laetifico. *Löschhorn.*

laetīsco (-ēsco NOT. Tir.), -ere. *a* 1. laetus. NON. *p. 879, 19* (*loco corrupto, affertur* SISENNA), *unde inepte* GLOSS. -ant: laetificant. -ere: laetificare. NOT. Tir. 62, 5[a] -it. *i. q. laetari*: SISENNA hist. 123 utrumne divi (viri *codd.*) cultu erga se mortalium -ant an superna agentes humana neglegant.

?**laetitās** INSCR. numm. Cohen III² 148 n. 149 (*exemplar unicum*). *vocabulum minimae fidei, incertum qua confusione ortum, a forma* laetit(ia) A(ug.) (*p. 878, 72*) *vix seiungendum.*

laetitia, -ae *f.* *a* 1. laetus. *de orig.*: PRISC. gramm. II 119, 11 laetus laeti -a. ISID. orig. 1, 27, 14 laetus per dipthonga scribitur, quia -a a latitudine vocata est, cuius e contrario est tristitia, quae angustiam facit (*cf. p. 879, 48*). *scribitur* let- CIL X 4494, 2 *et saepe a librariis, praeterea in nummis iuxta* lit- *necnon* la(h)t- (*v. Mattingly-Sydenham, indices voll. III–V, ubi etiam compendia* laet, laeti, laetit, laetiti *illustrantur*). NOT. Tir. 62, 5. *de formis: nom. pl.* -as POMPON. Atell. 141 (*p. 875, 32*), *v. Stolz-Leumann 276*; accusativus pro

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nominativo *est Nonio p. 500, 30, quod defendere conatur Löfstedt, Synt. II 329sqq.* *forma* -es (*sec. V^am decl.*): VIRG. gramm. epit. 5 p. 40, 1 -es, -a ...; -es subiti beneficii est, -a familiaris. epist. 1 p. 111, 28 -a, -es, laetamen; ... cum dicimus -am, iocunditatem animi significamus stabilem et quodammodo perennem, et -em si dicamus, subitam esse intellegimus, et laetamen gratiam cuiusdam additae gratulationis indicamus. *apud auctores* -es *non legitur; de* IVVENCO *v. p. 878, 55.*

de notione (*cf. l. 3sqq. 44sqq.*): AGROEC. gramm. VII 121, 15 gaudium animi, -a et exultatio etiam verborum atque membrorum (*cf.* ISID. diff. 1, 329). SYNON. Cic. p. 426, 20 gaudium. -a. hilaritas *eqs.* GLOSS. ἱλαρία. εὐφροσύνη. ἀγαλλίασις (*quae voces respondent, ubi nihil adnotatur*). gaudium, alacrimonia. *legitur inde a* PLAVTO, CAECIL., ATIL., CATONE. [*francog. vet. et med.* le(d)ece, *francog.* liesse; *port. vet.* lidiça, *port.* lediça. *cf. M.-L. 4847. Wartburg V 129sq. Machado II 1311. G.*] [*confunditur in codd. c.* laetatio (CAES. Gall. 5, 52, 6), licentia (LVCR. 3, 142. *al.*; *restit.* lic- FIRM. math. 5, 4, 10).]

I *fere i. q. hilaritas, gaudium* (*a* gaudium *distinguitur l. 9 et 61sqq.; in notionem q. e. iucunditas sim. vergit maxime p. 877, 38sqq. 878, 21sqq. 878, 77. 81, cf.* laetus *p. 887, 46sqq.*): **A** *respicitur animi affectio*: **1** *ipsa*: **a** *usu communi*: **α** *sing.* (*exempla vetustiora selecta*): PLAVT. Capt. 827 cesso hunc Hegionem onerare -a (*cf.* Stich. 276 onustum pectus porto -a lubentiaque [AFRAN. com. 16]). 829 quae illaec est -a, quam illic laetus largitur mihi? Stich. 466 prae -a lacrimae prosiliunt mihi. ATIL. com. 3 per -am liquitur animus. CATO orig. 95^a *mihi curae est, ne* haec -a nimis luxuriose eveniat (*cf.* LIV. 23, 12, 12 ne ... luxuriet nobis ac vana evadat). TER. Haut. 680 nulla mihi res posthac potest iam intervenire tanta, quae mihi aegritudinem adferat: tanta haec -a obortast. IVVENT. com. 4 gaudia sua si omnes homines conferant unum in locum, tamen mea exsuperet -a. *et passim.* **β** *plur.* (*cf. p. 878, 45. 46. 54*): PLAVT. Pseud. 705 quoi ... tria gaudia, artibus tribus tris demeritas dem -as, de tribus fraude partas *eqs.* CAECIL. com. 252. POMPON. Atell. 141 quot -as insperatas modo mi inrepsere in sinum. CIC. part. 32 (*inter affectus ut* leg. 1, 32). Tusc. 5, 16. Att. 1, 17, 6. CATVLL. 76, 22 subrepens imos ut torpor in artus expulit ex omni pectore -as. LVCR. 3, 142 haec loca circum (*sc. pectus*) -ae mulcent. ACT. lud. saec. Sept. Sev. 1, 21 inter -as et gaudia generis humani. PANEG. 3, 29, 2 FIRM. math. 5, 1, 22 HIER. psalt. sec. Hebr. 16, 10. 45, 16. AVG. conf. 1, 14, 23 blandimenta nutricum et ioca adridentium et -as adludentium. 3, 3, 6 pascendo malivolas -as suas (POMER. 2, 5, 2). 10, 28, 39 contendunt -ae meae flendae cum laetandis maeroribus. in psalm. 124, 10 l. 10 serm. coll. Morin p. 616, 31. COD. Theod. 8, 11, 2 pr. si quando victoriae, si ... -ae publicae nuntiantur. EVSEB. EMES. serm. 19, 2 p. 46, 7 sursum chori, in terra -ae.

b *in doctrinis philosophorum*: CIC. inv. 1, 36 affectio est animi aut corporis ... commutatio, ut -a, cupiditas, metus *eqs.* fin. 1, 57 ut aegritudo sequatur, si ea *praeterita* mala sint, -a, si bona. 2, 13 huic verbo *q. e. voluptas* omnes ... duas res subiciunt, -am in animo, commotionem suavem iucunditatis in corpore ...; sed hoc interest, quod voluptas dicitur etiam in animo ..., non dicitur -a nec gaudium in corpore. 3, 35 quam ... Stoici communi nomine corporis et animi ἡδονήν appellant, ego malo -am appellare, quasi gestientis animi elationem voluptariam (*cf. l. 64. 66. 72 et* Tusc. 3, 23 inmoderata -a, quae est voluptas animi elata et gestiens. 4, 66 ecfusio animi in -a. AVG. in euang. Ioh. 46, 8 l. 17 -a animi diffusio). Tusc. 4, 11 ex bonis *opinatis nasci* libidinem et -am, ut sit -a praesentium bonorum, libido futurorum (*cf.* 4, 12 in bonorum opinione versantur, cum ... -a ut adepta iam aliquid concupitum ecferatur et gestiat. 4, 14 -a opinio recens boni praesentis, in quo ecferri rectum esse videatur. 5, 43 quod ... in bonorum ... errore -a gestiens libidoque versetur). QVINT. inst. 5, 10, 73 non si -a bonum, et voluptas. AVG. civ. 14, 6 p. 13, 12. 17 D. *distinguitur* gaudium (*cf. supra l. 9*): CIC. Tusc. 4, 13 cum ratione animus movetur placide atque constanter, tum illud gaudium dicitur; cum autem inaniter et effuse animus exultat, tum illa -a gestiens vel nimia dici potest, quam ita definiunt: sine ratione animi elationem. 4, 66 gaudere decet, laetari non decet, quoniam docendi causa a gaudio -am distinguimus. GELL. 2, 27, 3 -a dicitur exsultatio quaedam animi gaudio efferventior eventu rerum expetitarum. LACT. inst. 6, 15, 15 -a nihil aliut est quam professum gaudium; (16) ... esse dicent ... -am ... insolenter se efferens gaudium. HIER. in Gal. 5, 22 p. 419^B *gaudium Stoici* aliud quid esse aestimant quam -am; gaudium quippe esse aiunt elationem animi super his, quae digna sunt exultantis; -am vero effrenatam animi elationem, quae modum nesciat et in his quoque, quae vitio sunt mixta, laetetur (*inde* ISID. diff. 1, 265). AVG. civ. 14, 8 p. 16, 17 D.

c *iuncturae notabiliores ad a et b*: **α** *verbales*: ① *nom.*: CAECIL. com. 192 -a (letiale *codd.*) me mobilitat (*cf.* CIC. Verr. I 21 commovebat). POMPON. Atell. 141 mi inrepsere in sinum (*cf.* GREG. M. dial. 4, 61 p. 423, 6 M. menti ... subrepat). CIC. Marcell. 4 ventura sit ... pervenerit (QVINT. decl. 247 p. 14, 24 PLIN. paneg. 62, 1. *cf.* ITALA Bar. 4, 36 [Iren. 5, 35, 1] adventat tibi [*Vulg.* iucunditatem ... venientem]. CYPR. mortal. 2 p. 298, 9 gaudium ... et ... -a ... veniunt). leg. 1, 32 mentes pervagantur. Tusc. 4, 8 *-a et libido* si non cadent in sapientem. 5, 16 liquefaciunt. SALL. Catil. 46, 2 cura atque -a occupavere. LIV. 5, 7, 8 superfundenti se. *al.* ② *acc.* (*nom. in struct. pass.*): -am *adferre, facere sim.* (*pro subi. sunt tam res quam animantes*): PLAVT. Capt. 829 largitur (FIRM. math. 5, 3, 48). 872 fero (*cf.* TER. Hec. 816 optuli. CIC. Mil. 77 attulit [fin. 1, 55 Tusc. 4, 49 fam. 10, 5, 1. 10, 12, 1 ad Q. fr. 1, 1, 3 LIV. 34, 41, 4. *al.*]. FIRM. math. 4, 19, 19 conferatur). Merc. 72 pariet (Pseud. 705^a partas). Pseud. 705 dem (CIC. Planc. 103 SEN. epist. 59, 14. *al. cf.* LIV. 33, 38, 12 addidit. ITALA psalm. 50, 14 [Sangerm. *al.* = VVLG.] redde [COD. Theod. 15, 6, 1 = Iust. 11, 46, 1. *al.*]). TER. Haut. 186 obicerem (*cf.* TAC. ann. 4, 31, 1 intericitur). CIC. fin. 1, 25 facere (LIV. 4, 40, 2. 28, 26, 7. ITALA I Macc. 4, 58 [rec. L = VVLG.]. PANEG. 4, 1, 1 CAPITOL. Maximin. 24, 6. *al. cf. p. 878, 39*). Tusc. 4, 61 moveant (*cf.* CIC. Att. 11, 16, 2 commotam. COD. Theod. 16, 10, 17 [= Iust. 1, 11, 4] submoveri). BELL. Alex. 56, 2 exprimebat. LIV. 33, 33, 4 effusa est (*cf.* PANEG. 4, 32, 4 diffuderat). 42, 49, 6 praebituri. FIRM. math. 6, 38, 3 accommodat. *al.* *capere, habere sim.*: PLAVT. Capt. 872 accipe (*cf.* CIC. de orat. 1, 197 percipietis ... illam ex cognitione iuris -am ..., quod *eqs.* [rep. 1, 7 SEN. contr. 1, 1, 11 SEN. dial. 6, 12, 1. *al.*]. fin. 2, 96 capiebam memoria [fam. 3, 9, 2 ex tuis litteris de spe. *al.*]. HIRT. Gall. 8, 51, 3 praecipi [LIV. 45, 1, 1]. OCTAVIA 754 recipe [EPIST. pontif. 620 Schwartz p. 54, 14]). CIC. fam. 5, 12, 5 habent (FIRM. math. 5, 4, 11 ex muliere [5, 4, 18. 20]. IVST. 18, 1, 7. HIL. in Matth. 18, 6 in ... conservatione. CASSIOD. var. 11, 40, 9 de multorum afflictione. *al.*). SALL. Catil. 48, 1 agitabat (61, 9). Ov. met. 10, 444 sentit (LIV. 21, 56, 7). ITALA Is. 65, 18 (Iren. 5, 35, 2) invenient (*Vulg.* gaudebitis). *al.* *varia*: CIC. leg. 2, 22 moderanto (CVRT. 7, 1, 24. *cf.* LIV. 2, 54, 10 moderate ferre). Att. 14, 13, 2 apertissime tulimus (*cf.* OCTAVIA 705 habitu atque ore -am gerens. TAC. hist. 2, 65, 1 voltu ferens. SVLP. SEV. Mart. 27, 1 vultu praeferens). LIV. 5, 7, 9 voce manibusque significare (30, 17, 5 clamoribus. 35, 43, 9 plausibus clamoribusque. *al.*). ③ *abl.*: -ā *afficere, implere* (*pro subi. sunt tam animantes quam res*): PLAVT. Capt. 827 onerare. Poen. 1275 adfecistis (CIC. Pis. 42 Mil. 77 Tusc. 4, 66 Att. 7, 4, 2. *al.*). CIC. fin. 5, 70 perfundi (IVVENC. 4, 764 animos perfuderat. *cf.* TERT. adv. Val. 12 p. 191, 6 diffundebatur [ARNOB. nat. 7, 4]). VELL. 2, 103, 1 repleverat (CONC.^S II 3, 1 p. 97, 24 corda. II 3, 3 p. 193, 26 domus [*gr. II 1, 1 p. 187, 18* ἡδονῆς]. *cf.* ITALA act. 14, 16 [cod. e = VVLG.] inplens cibo et -a corda. *al.*). APVL. met. 3, 10, 1 delibuti. *al.* *efferri, exsultare sim.* (*reflexive vel active l. 40*): PLAVT. Stich. 279 abundat pectus. Truc. 701 differor. COM. pall. inc. 37 auctus sum (BELL. Afr. 34, 6). SISENNA hist. 50 sublatus (*cf.* CIC. Deiot. 26 elatum [fin. 5, 42 *et* Tusc. 4, 68 efferunt se. fam. 2, 10, 1 quae me -a extulerunt. *al. v. vol. V 2, 148, 55sqq.*]). CIC. Cluent. 14 exsultare (*v. vol. V 2, 1949, 60sqq.*). Catil. 1, 26 perfruere (PLIN. epist. 4, 15, 12. *al. cf.* CIC. Phil. 14, 1 frui [Ov. Pont. 2, 1, 12 SEN. epist. 72, 8. *al.*]). Sest. 120 flens. Phil. 14, 15 inflati. fin. 2, 14 gestiat (DECL. in Catil. 120). div. 2, 56 excitantur ... moverentur. LVCR. 3, 150 animus ... viget. VERG. Aen. 1, 514 percussus. PROP. 3, 6, 3 tumefactum. LIV. 23, 13, 6 occupati animi. SEN. Herc. f. 621 membra -a stupent. QVINT. decl. 352 p. 383, 13 solutos (*cf. infra l. 78 et* CYPR. epist. 63, 11 p. 710, 18 ut ... pectus ... resolvatur). TAC. hist. 4, 14, 2 incaluisse. APVL. met. 3, 15, 1 recreata. 9, 19, 4 percitus. ARNOB. nat. 7, 4 trepidat. AMM. 15, 6, 1 effervens. *al.* *laetari sim.* (*per periphrasin, aliter* CIC. fin. 1, 67 laetamur amicorum -a aeque atque nostra): VAL. MAX. 3, 2, 21 ovans -a (9, 3, 4). ITALA I Macc. 14, 11 (recc. LXB = VVLG.) laetatus est Israhel -a magna (VVLG. Ion. 4, 6. COD. Iust. 1, 1, 8, 26 [*sec. psalm. 97, 8*]. *cf.* VVLG. II Esdr. 12, 42 deus ... laetificaverat eos -a magna). MAR. VICTORIN. ad Iust. 3 elata -a gaudeo (PELAG. in II Cor. 8, 2 publica). ④ *c. praepos.* (*aliter p. 877, 69sqq.*): per: ATIL. *p. 875, 24.* in *c. acc.*: TER. Haut. 292 ne me ... conicias. LIV. 26, 37, 4 terrorem ... vertit (*homines*: 27, 43, 7 TAC. hist. 2, 29, 3 AMM. 21, 13, 16. *cf.* LACT. inst. 1, 21, 20 luctus ... mutatur [CLAVD. DON. Aen. 2, 685 p. 241, 24 pater]. PRISCILL. tract. 6, 96 ut ... populus ... transferretur). SEN. dial. 4, 20, 4 ingenia ... evocanda sunt. ITALA psalm. 105, 5 (*l. 70*). Ioh. 16, 20 (Cypr. mortal. 5) tristitia vestra ... veniet (*Vulg.* vertetur in gaudium, *gr.* εἰς χαράν). CYPR. laps. 1 p. 237, 4 mentes redeunt. PANEG. 3, 29, 1 laxatus est. IVST. 12, 13, 7 effusus (24, 3, 3). *c. abl.*: LIV. 8, 33, 20 esse (VVLG. deut. 16, 15 ARNOB. in psalm. 83 p. 447^B). ITALA psalm. 67, 4 (Veron. *al.* = VVLG.) delectentur (*gr.* ἐν εὐφροσύνῃ, HIER. psalt. sec. Hebr. gaudeant in -a). 105, 5 (Sangall. *al.* = VVLG.) ad laetandum in -a gentis tuae (*gr.* ἐν τῇ εὐφροσύνῃ, *Veron.* in -am). Luc. 1, 44 (cod. e) exultavit (*gr.* ἐν ἀγαλλιάσει, *Vulg.* in gaudio). VVLG. Soph. 3, 17 gaudebit (*item l. 68 et* SACR. Greg. 139, 1). ad: CIC. de orat. 2, 72 *iudex* est contorquendus. CAES. Gall. 7, 79, 3 animi ... excitantur. PORPH. Hor. carm. 3, 8, 17 solve animum. CYPR. mortal. 5 p. 300, 2 venire (PETR. CHRYS. serm. 160 p. 622^C EVGRAPH. Ter. Ad. 783. *cf.* SACR. Greg. 31, 3 pervenire). 7 p. 301, 5 proficisci. epist. 31, 6 p. 562, 3 provocavit (*cf.* HIER. epist. 21, 2, 7 convocavit). PANEG. 5, 8, 3 caluit in nobis ... animus. PEREGR. Aeth. 49, 1 qui non se ... tendat. ab: Ov. epist. 13, 116 solvar (*cf. l. 48*). cum: FIRMIL. Cypr. epist. 75, 3 p. 811, 16 exultavimus.

β *nominales*: ① *epitheta potiora* (*praeter adi. etiam participia quaedam afferimus*): PLAVT. Poen. 1275 tanta (TER. Haut. 680. *al. cf.* Hec. 816 quantam. *al.*). Pseud. 705 demeritas. POMPON. Atell. 141 insperatas. SISENNA hist. 50 nimia (CIC. Tusc. 4, 13 PANEG. 3, 29, 2). RHET. Her. 1, 8, 13 subitam (CIC. inv. 1, 27 Verr. I 21). CIC.

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Verr. II 4, 74 summa (Sest. 131 Att. 4, 19, 2. *al.*). Catil. 3, 2 certa. Sest. 120 recenti. Pis. 42 maiore (Mil. 77 maxima Att. 7, 4, 2 magna. *al.*). Mil. 77 diuturnam (NEP. Alc. 7, 1). Marcell. 4 minor. top. 86 exultantem (Tusc. 4, 66. 5, 16). leg. 2, 22 popularem. Tusc. 3, 23 inmoderata (DON. Ter. Ad. 409. *al. cf.* LIV. 30, 17, 5 inmodicam. TAC. ann. 4, 31, 1 modica). 3, 24 praeter modum elata (MAR. VICTORIN. ad Iust. 3. *cf. p. 875, 57*). 3, 27 gestiens (4, 8. *al.* PANEG. 3, 27, 4. 4, 1, 1). 5, 16 inani (fam. 10, 20, 2 PROP. 3, 6, 3). 5, 16 futtiles. 5, 17 inpotenti. Att. 4, 3, 4 mirifica. 16, 4, 2 miram. fam. 10, 5, 1 incredibilem (15, 12, 1 BELL. Alex. 77, 1 VELL. 2, 103, 1). CAES. Gall. 5, 52, 6 diutina. SALL. Catil. 46, 2 ingens (VERG. Aen. 3, 100 LIV. 3, 54, 6. *al.*). 51, 31 stultae (SEN. dial. 10, 3, 3). HOR. carm. 2, 3, 4 insolenti (LIV. 42, 60, 2). PROP. 1, 15, 14 longae. 2, 6, 32 tacita. OV. met. 12, 60 vana (LIV. 23, 12, 12. *al.*). LIV. 2, 21, 6 luxuriosa. 5, 7, 9 publicam (ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 111 ACT. Arv. a. 89 l. 36 PLIN. paneg. 79, 3 SVET. Cal. 14, 1. 17, 2 ACT. lud. saec. Sept. Sev. 2, 19. *al. cf. p. 878, 37. 71*). 27, 2, 2 brevem (TAC. hist. 1, 64, 2 AVR. VICT. Caes. 36, 2). 35, 43, 9 effusa (CVRT. 7, 10, 5). 45, 1, 4 repentinae. SEN. dial. 4, 6, 1 clara magnificaque. 7, 4, 4 alta atque ex alto veniens. 7, 22, 3 perpetuam (epist. 72, 7. *al.*). 12, 5, 4 adumbrata (TAC. ann. 4, 31, 2). epist. 72, 8 continua. CVRT. 8, 10, 17 fortuitam. MART. 8, 11, 4 novae. TAC. hist. 2, 45, 3 misera. 3, 38, 4 intempestiva. *al.* (ii) -a *animi, frontis sim.*: CIC. leg. agr. 2, 5 animi (fin. 2, 96 fam. 5, 12, 7. VAL. MAX. 1, 8, 6 animorum. VITA Anton. 36 p. 49, 8. *cf.* CIC. Tusc. 3, 41 mentis). SIL. 11, 287 frontis (*cf.* PHYSIOGN. 37 p. 55, 4 vultus). HIER. adv. Iovin. 1, 13 p. 229[D] nuptias ... carnis habere -am (PELAG. in Rom. 3, 20). VVLG. deut. 28, 47 cordis (cant. 3, 11. *al.*). (iii) *locutiones abundantes: forma* '-ae gaudium': CIC. p. red. ad Quir. 2 -ae voluptate (-a et v. *post Marklandum coni. C. F. W. Müller*). TERT. paenit. 11, 5 exsules a libertatis et -ae felicitate (*cf. l. 35*). FIRM. math. 2, 20, 9 -ae ... gaudium (6, 10, 7. 6, 37, 6. SCHOL. Stat. Theb. 8, 288 [gaudia *tantum Stat.*]. PALLAD. hist. mon. I 51 p. 335[A] gaudio -ae spiritualis [*gr. p. 159, 5 B. χαρᾶς tantum*]). AVG. civ. 22, 8 p. 580, 27 D. iucunditate -ae. *forma* '-a gaudii': FIRM. math. 5, 3, 48 serenitatis -am. 6, 7, 2 gratiae venustatis, ... -ae felicitatis (*sed v. l. 30*). 6, 31, 45 gratiae coniugalis. 6, 32, 30 venustatis. 6, 38, 3 gaudiorum (GREG. M. moral. 15, 4 p. 1083[D] gaudii). EPIST. pontif. 391 CONC.[S] I 2 p. 107, 8 alacritatis. (iv) *c. gen. explic. vel inhaerentiae* (*cf. p. 878, 52 sqq.*): VELL. 2, 103, 4 -am illius diei ... vix ... persequi poterimus (CYPR. epist. 51, 2. *cf. p. 878, 32 et* PLIN. epist. 6, 30, 1 *natalium*). ACT. lud. saec. Sept. Sev. 1, 26 pro temporum -a et felicitate ... p⟨rincipu⟩m. TAC. ann. 13, 16, 4 repetita convivii -a. ITALA psalm. 50, 14 (Sangerm. *al.* = VVLG.) salutaris tui (*gr.* τοῦ σωτηρίου σου). CYPR. mortal. 7 p. 301, 5 salutis aeternae. epist. 63, 11 p. 710, 18 divinae indulgentiae (COD. Theod. 12, 13, 4). RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 185, 27 vini (Orig. princ. 2, 11, 2 p. 185, 13). COD. Theod. 6, 23, 4, 1[a] (= Iust. 12, 16, 3, 3) dignitatis. PETR. CHRYS. serm. 160 p. 622[C] ad mensam ... domini et calicis istius -am. GREG. M. moral. 2, 22 satietatis. NICET. fid. 7 p. 18, 4 dei. virg. laps. 44 psalmorum.

γ locutiones praedicativae: (i) -a (est): CIC. Att. 16, 4, 2 capto oppido miram -am commutationemque animorum concursumque undique. ad Q. fr. 1, 1, 9 esse quocumque veneris ... maximam -am, cum *eqs.* (VARRO AT. carm. frg. 14 quae m. divis -ast. CATVLL. 83, 2 illi fatuo. SALL. Iug. 102, 5 magna -a nobis est, cum *eqs.* LIV. 41, 5, 11 Romae magna ex necopinato -a fuit. SEN. nat. 4, 2, 11 maior ... est -a gentibus, quo minus *eqs.*). TERT. adv. Marc. 1, 16 p. 311, 15 proinde et in sensu nunc -a nunc anxietas *eqs.* (CYPR. zel. 15 p. 430, 6 si hominibus laetum est et gloriosum filios habere consimiles ..., quanto maior in deo patre -a est, cum *eqs.* CAPITOL. Max. Balb. 11, 4 tantum ... -ae fuit in Balbino ..., ut *eqs.*). ITALA Luc. 1, 14 (cod. e) erit tibi gaudium et -a (*gr.* ἀγαλλίασις, *Vulg.* exultatio). *al.* (ii) -ae (*dat.*) est: CIC. fam. 15, 2, 5 quod mihi maximae -ae fuit (VAL. MAX. 6, 4 ext. 5). SALL. Catil. 51, 34 quibus Damasippi mors -ae fuerat. NEP. Timoth. 2, 2 quae victoria tantae fuit Atticis -ae, ut *eqs.* OV. met. 8, 430 illi -ae est cum munere muneris auctor. LIV. 45, 13, 17 ita eam rem -ae patri suo esse, ut *eqs.* AMM. 31, 4, 4 negotium -ae potius fuit quam timori. (iii) -ae (*gen.*) est *c. inf.*: CIC. Tusc. 4, 66 cum invidere aegritudinis sit, malis autem alienis voluptatem capere -ae.

δ locutiones plus minusve adverbiales: (i) *c. praep.* (*aliter p. 876, 57 sqq.*): prae -a: PLAVT. *p. 875, 24*. in -a: TER. Ad. 522 diem ... in -a degere (MVTIAN. Chrysost. hom. 4, 4 p. 265/6 qui in -a degunt [*gr.* τῶν εὐθηνουμένων. *antea*: qui in deliciis constituti sunt]). CIC. Sest. 131 ut summa in -a illud dolerem. Mil. 21 in communi omnium -a si ... ipse gauderet. Phil. 2, 21 in tanta -a cunctae civitatis me unum tristem esse. fin. 2, 97 Tusc. 4, 66 Att. 4, 1, 2. *al., maxime in sacra scriptura pro gr.* ἐν εὐφροσύνῃ, *e. g.* ITALA II par. 20, 27 (Complut.) ut redirent ... in -a (VVLG. cum -a). 23, 18 (*ibid.*) ad offerenda olocausta in -a et canticis (*Vulg.* in gaudio). cum -a: CIC. Verr. II 3, 4 si onus est id appellandum, quod c. -a feras ac voluptate. 4, 74 summa c. gratulatione civium et -a reponitur *simulacrum*. leg. 2, 36 neque solum c. -a vivendi rationem accepimus, sed etiam c. spe meliore moriendi. ad Q. fr. 1, 1, 19 simultates c. magna mea -a susceptas. LIV. 22, 22, 2. 27, 46, 5 VAL. MAX. 1, 8, 6 TAC. ann. 12, 48, 2 PLIN. paneg. 69, 1. *et saepe in sacra scriptura pro gr.* μετ᾽ εὐφροσύνης, *e. g.* ITALA Bar. 5, 9 (Iren. 5, 35, 1; *Vulg.* c. iucunditate). I Macc. 3, 2 (recc. LB = VVLG.). *et ap. ecclesiasticos.* ex -a: LIV. 22, 50, 4 proelio, deinde ex -a epulis fatigatos ... hostes. TERT. adv. Marc. 4, 15 p. 467, 23 qui in risu seminant, scilicet ex -a. adv. Val. 17 p. 196, 20 laetantis ⟨et⟩ ex -a prurientis intentionis. (ii) *abl.* (*exempla certiora*): CATO orig. 95[a] secundae res -a transvorsum trudere solent a recte consulendo. CIC. Phil. 14, 12 quanto ... honore, -a, gratulatione ... ingredi debent. Att. 4, 3, 4 permansit ... mirifica hominum -a, summa cum gloria. CAES. civ. 3, 87, 7 magna spe et -a omnium discessum est. LIV. 3, 54, 6 abdicant ... se magistratu ingenti hominum -a. 10, 45, 1 litterae ... ingenti -a ... auditae. 28, 17, 2. 30, 17, 1. QVINT. inst. 11, 3, 75 -a manant lacrimae (*cf. p. 875, 24*). *al.*

2 *metonymice*: **a** *de auctoribus -ae*: VERG. Aen. 1, 636 sociis ad litora mittit *Dido* ... tauros, ... terga suum, ... agnos, munera -amque dii (*i.* diei). CHRYSOST. hom. I 914[B] puto te vineam eligere magis, quae -a est ad hominum usus, quam arborem (*quercum*) animalium escam. CE 1360, 2 (*a. 489*) Fabea ... -a sensus (senibus *de Rossi*) et medicina mestis. *fortasse huc spectat etiam*: ITALA Is. 65, 18 (Aug. civ. 20, 21 p. 458, 11 D.) faciam Hierusalem exultationem et populum meum -am (*Vulg.* gaudium, *Hier. ad l. explic.* in gaudium).

b *vergit in notionem q. e. festivitas, sollemnitas sim.*: *α exempla plus minusve ambigua* (*vix huc pertinet etiam* TAC. ann. 2, 65, 3 tracta ... in multam noctem -a *sc. convivii; cf. p. 877, 42*): TERT. nat. 1, 13, 1 die solis -am curare (*cf.* apol. 16, 11 diem solis -ae indulgemus. IVST. 9, 6, 4 diem ... -ae destinatum foedum luctu funeris facit. ORIG. in I reg. 8 p. 14, 14 illum diem festum agit et -ae deputat). ITALA num. 10, 10 (Lugd.) in diebus -ae vestrae (*Vulg.* si quando habebitis epulum). II par. 30, 23 (Complut.) facere septem dies alios in -a (*Vulg.* cum ingenti gaudio). Esth. 9, 22 p. 62 Motzo celebrare hos dies nuptiarum et -ae (epularum atque -ae VVLG. *ut* 9, 18). I Macc. 7, 48 (rec. L, *cf.* VVLG.) egerunt diem illam -ae magnae (*cf.* VVLG. Tob. 13, 10). PEREGR. Aeth. 25, 12 pro sollemnitate ... et -a ipsius diei (SACR. Greg. 11, 8 huius diei venerandam sanctamque -am). CONC.[S] II 3, 1, p. 193, 20 (*de die natali Christi*) quae omnibus Christianis est -a (in -a *vel* in -am *pars codd., gr. II 1, 1 p. 187, 10* εὐφροσύνην ὑπάρξασαν), eam nos in luctu peregimus. *al.* *β exempla certiora*: TERT. coron. 9 l. 16 quem *usum* populus dei nec publicae (*cf. p. 877, 14*) ... -ae nec ingenitae luxuriae nomine admisit. l. 20 -ae descriptio. ITALA II par. 30, 26 (Complut.) facta est -a magna in Iherusalem (*Vulg.* celebritas. VVLG. II Esdr. 8, 12 ut comederet et biberet ... et faceret -am magnam. 12, 27. CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 84, 33 multa -a et luminaria [*gr. I 1, 1 p. 118, 8* θυμηδία καὶ λυχναψία]). II Macc. 8, 33 (rec. P) ob victoriae gaudium celebrata -a in patria (*gr.* ἐπινίκια. PEREGR. Aeth. 25, 11. 12 VVLG. III Esdr. 9, 56). CYPR. epist. 6, 1 p. 480, 12 -ae interesse (HIER. epist. 21, 1, 2). ARNOB. nat. 5, 1 neque per cursus annuos -as exerceretis ut festas. 7, 49 Magna ... mater ... magnarum causa -arum fuit. PEREGR. Aeth. 49, 1 nullus est ..., qui non se eadem die in Ierusolima tendat ad tantam -am. AVG. epist. 29, 2 p. 114, 16 sollemnitas ..., quam -am nominantes vinulentiae nomen frustra conantur abscondere. SOMN. Neron. (JThSt. 16, 1915, 12 sqq.) 6 ut iam nec Iherusalem habeant *Iudaei*, ubi conveniant festorum sollempnia celebrare, nec templum habeant, ubi -am agant. *c. determinatione*: CYPR. epist. 21, 2 p. 530, 19 in die -ae paschae (*cf.* COD. Theod. 9, 38, 6 paschalis -ae dies. MAX. TAVR. serm. 14, 1 M. post -am beatae paschae). IVVENC. 3, 764 -ae (-is *pars codd.*; -e [s *eras.*] *C, unde* -es *Hartel vix recte*) thalami fuerat quae *vestis* dissona longe (lingua *R, Huemer*). MACR. Sat. 1, 10, 24 religionis (*i. Saturnalia*). COD. Theod. 15, 6, 1 (= Iust. 11, 46, 1) maiumae. SACR. Leon. 269 hodiernae festivitatis (841). CIL XI 5283 praecipuae -ae theatralis.

3 *pro persona*: **a** *ap. auctores*: PLAVT. Capt. 864 ut sacrufices. :: cui deorum? :: mi herole, nam ego nunc tibi sum ... Iuppiter, ... Salus, Fortuna, Lux, -a, Gaudium. OV. met. 12, 60 illic *domi Famae* Credulitas, ... Error vanaque -a est consternatique Timores *eqs.* *usu huc vergente saepius, cf. maxime* TERT. orat. 19 p. 192, 14 -a libentius, tristitia sollicitius administrabit disciplinam. adv. Val. 15 p. 195, 8 (*opp.* maestitia). ALC. AVIT. epist. 9 p. 43, 17 -a plaudente. **b** *in nummis* (*saepe iuxta imaginem feminae variis attributis ornatae, quam deam non esse docuit Froehner, Rev. numism. 11, 1907, 355 sqq.; leguntur nom.* -a *et rarius dat.* -ae; *de scriptura et abbreviatione v. p. 874, 81*): INSCR. numm. Mattingly-Sydenham III 49 n. 190 co(n)s(ulum) (*al.*). 94 n. 506 publicae (270 n. 703 pub. *al.*). 270 n. 699 (*absolute ut* 275 n. 773 IV 1, 168 n. 561. 178 n. 641. *al.*). 383 n. 154 Aug(usti) (IV 1, 131 n. 317 Augg. *al.*). IV 1, 125 n. 274 temporum (232 n. 133. *al.*). IV 3, 72 n. 35 fundata (72 n. 36. 37. *al.*).

B *c. respectu speciei externae transit in vim serenitatis, fulgoris*: STAT. Theb. 6, 572 effulsere artus *Parthenopaei* membrorumque omnis aperta est -a (SCHOL.: id est pulchritudo seu venustas). APVL. mund. 22 micant ignes, rimes rumpuntur et rursus placatis omnibus amoena -a mundi reseratur (*i. caeli. cf.* AMM. 20, 11, 30 *iris* ex concreto mutans in serenam -am caelum). TERT. coron. 7 l. 50 ut nullam gratiam floris, nullam -am frondis, nullum caespitem aut palmitem non alicuius *dei* capiti invenias consecratum.

II *fere i. q. ubertas, copia*: **A** *agri vel herbarum*: COLVM. 2, 10, 35 *cicera* seritur ..., ut postulat soli -a (*cf.* 4, 21, 2 loci. 4, 24, 4

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

humi atque ipsius stirpis). 4, 19, 2 vitium. 4, 24, 12 trunci. 6, 24, 4 pabuli (IVST. 44, 4, 14). AVG. c. Faust. 21, 12 p. 583, 19 saginae (*antea*: copia). **B** *orationis*: TAC. dial. 20, 3 -am et pulchritudinem orationis (*opp.* tristem et impexam antiquitatem). 21, 9 nolo Corvinum insequi, quia nec per ipsum stetit, quo minus -am nitoremque nostrorum temporum exprimeret. MACR. Sat. 5, 1, 15 dicendi genus . . ., in quo . . . nec ieiuna siccitas nec -a pinguis. CE 1307, 4 *Glypte mortua* et proba . . . et amica pudoris, nec sine -a sermo, faceta loqui.

in paronomasia c. lascivia SALL. Catil. 31, 1 TAC. ann. 14, 21, 3 ITIN. Alex. 43; libertas *p. 877, 30*; libido CIC. Tusc. 4, 24. 60; lubentia *p. 875, 22*; luctus LIV. 26, 37, 2; ludus PLAVT. Merc. 846 VERG. Aen. 8, 717. (in) -a laetari *p. 876, 52. 53. 69*, laetus -a *p. 886, 41*.

laetitiēs *v. p. 875, 2.*

laetitūdo, -inis *f.* *a* 1. laetus. NON. p. 132, 9 -e pro laetitia (*affertur* ACC.). *inde* GLOSS. -em: laetitiam. *i. q. laetitia*: ACC. trag. 61 *me* excitasti (hesitastis *codd.*) ex luctu in -em. 259 quanta in venando affectust (affectio est *codd.*) -e.

1. laeto, -āvī, -āre. *a* 1. laetus. NON. p. 132, 28 '-are' et 'laetiscere' laetificare (et laetificari *add. Quicherat; afferuntur* LIV. ANDR., ACC. *et ad* laetiscere SISENNA *p. 874, 71. inde* GLOSS. -rem: laetum facerem. -visti: laetos fecisti). DIOM. gramm. I 364, 21 -o, -vi. *cf. l. 58.* [*'stercorare': ligur. vet.* leare, *tusc.* letare, *sic.* litari; *raet. occ.* aldar, ladar. *cf. M.-L. 4846. Battisti-Alessio III 2210. G.*] [*falsa var. l. pro* lact- HIER. epist. 60, 9, 1. *vix huc pertinet l. 61.*]

1 *i. q. delectare, hilarare*: LIV. ANDR. trag. 7 iamne oculos specie -isti optabili? ACC. trag. 513 te ut triplici -rem bono. APVL. met. 3, 11, 4 *Risus* frontem tuam serena venustate -bit adsidue. 5, 14, 5 o nos beatas, quas infantis aurei nutrimenta -bunt! ITALA psalm. 20, 7 (cod. 136 Cas.) -bis eum cum gaudio cum vultu tuo (*gr.* εὐφρανεῖς . . . ἐν χαρᾷ, *Vulg.* laetificabis eum in g., *Hier. psalt. sec. Hebr.* hilarabis eum laetitia). 91, 5 (*ibid.*) quoniam -asti me . . . in factura tua (*gr.* εὔφρανάς με . . . ἐν τῷ ποιήματί σου, *Vulg.* delectasti, *Veron.* iucundasti, *Hier. psalt. sec. Hebr.* laetificasti). CIL X 4486, 8 (= INSCR. christ. Diehl 4720; *a. 366?*) *Onensimus parvulus* cum ingentib(us) luxuriis -ret, repente raptus est mihi (*nisi ad l. 58 notione q. e. 'vigeret, floreret' sim.*). MAX. TAVR. serm. 47 p. 628^C *Christus* descendens mirabili conversatione visibilis miraculis -vit infantes. **2** *i. q. stercorare*: PLIN. nat. 1, 17, 4 de terra⟨e⟩, qua[e] . . . Galliae -ant, generibus (lectant *vel* iactant *pars codd.; cf. 17, 42* ratio, quam . . . Galliae invenere, alendi eam *terram* ipsa). PALLAD. 1, 6, 18 in -andis arboribus crates faciemus terram . . . admoventes et mox laetamen (3, 20 tit.; -tamin- *utrobique SE*). 11, 8 tit. de olivetis . . . -andis. AVG. c. Faust. 20, 11 p. 549, 14 stercoribus -ari agros, quo fertilius fecundentur. *cf. p. 883, 3 sqq. et* laetifico.

deriv.: 1. laetamen. *compos.*: collaeto.

? **2. laeto** *v. l. 57.* **3. laeto** *v.* 2. laetus.

***laetor**, -ātus sum, -ārī. *a* 1. laetus. *de orig.*: VARRO ling. 6, 50 -ari ab eo, quod latius gaudium propter magni boni opinionem diffusum (*affertur* IVVENT. *p. 875, 28*). *scrib.* let- CIL V 6731, 8. 19 XII 338 INSCR. christ. Diehl 990, 15. 2410^C. *et saepe in codicibus.* *prima syllaba corripitur* COMM. apol. 386. 964. 990 (*sed longa est septies ap. eundem*). CYPR. GALL. (*Peiper in indice p. 344^b locis non allatis*). CE 299, 8 (*a. 589/90*). *de formis*: -ere CIC. Verr. II 2, 180 Att. 3, 15, 4 fam. 1, 9, 22 VERG. Aen. 6, 718. *al.* (*sed* -eris SEN. epist. 103, 3 PANEG. 3, 2, 2. *al.*). -bere RHET. Her. 2, 31, 50 CIC. off. 3, 121 VERG. Aen. 10, 740. *al.* (*sed* -beris APVL. met. 1, 1, 6. 7, 27, 9. 8, 12, 3. *al.*). -bare CE 1347 B, 11 (*sed* -baris PLIN. paneg. 24, 2. *al.*). laeto: PRISC. gramm. II 392, 15 apud vetustissimos . . . -o pro -or (*animo obversari videtur* 1. laeto). PS. ASPER gramm. suppl. 50, 6 -or; non enim dici potest . . . -o. *exempla desunt, nisi huc referuntur l. 35 et* PASS. coron. 1 *Diocletianus* coepit . . . sacrificiis . . . -are (-ari *var. l.*, praecepit . . . litari *Benndorf; vix ad* 1. laeto). *de notione*: CASSIOD. in psalm. 9, 3 (2) plus est . . . exsultare quam -ari. 30, 8 -ari est temperata mentis affectione mulceri (33, 11 [16] tacitae mentis suavitate). ISID. diff. 1, 334 -amur de nostris bonis, gratulamur de amicorum (DIFF. ed. Beck p. 66, 2). DIFF. ed. Beck p. 59, 1 gaudemus animo de una re, -amur persona, exultamus etiam verbis membrisque. GLOSS. χαίρω. εὐφραίνομαι (*quae voces respondent, ubi nihil adnotatur*). *legitur inde a* NAEV. (*l. 78*), ENN. (*p. 881, 53*), PLAVTO (*ter, ceterum dub.* Cist. 249), TER., ELOG. Scip. (*p. 880, 80*), RHET. Her., CIC. [*falso pro* lact-: LVCR. 5, 885 (*OQ*). VVLG. Iob 31, 27. *vix recte suppletur* CATVLL. 64, 119.]

I *c. resp. hilaritatis*: **A** *intransitive i. q. gaudio affici, alacrem esse* (*hic illic iuxta* gaudere, *quo plus valet p. 880, 13; passivum impersonale* -andum est CIC. Manil. 3 Balb. 43 ANTON. Cic. Phil. 13, 22. *et saepius*, -bitur EPIST. Migne suppl. 1, 1566 *iuxta* urgueatur [*cf. var. l.* -atur CAES. AREL. serm. 151, 2 *opp.* laboratur]): **1** *generatim*: **a** *-antur animantes* (animus *sim. l. 82. p. 880, 30. al.*): *α absolute*: ⓘ *partic. praes. act.* -ans: NAEV. trag. 41 ut ludere -antis inter se vidimus (LVCAN. 6, 795 -antes . . . Drusos). PLAVT. Pseud. 324 immo vin etiam te faciam ex laeto -antem magis? (Stich. 407 olim quos abiens adfeci aegrimonia, eos nunc -antis f. adventu meo). CIC. Cluent. 28 -anti iam animo (*cf.* Tusc. 3, 41 mentem. CATVLL. 64, 221 pectore). fin. 2, 16 multitudinem hominum . . . non vides nec -antium nec dolentium? nat. deor. 2, 145 iratum propitium, -antem dolentem *eqs.* Att. 14, 10, 1 -antibus omnibus bonis. CATVLL. 64, 33 oppletur -anti regia coetu. VALG. carm. frg. 4. CVRT. 7, 10, 4 -antium modo canere. VAL. FL. 1, 274 SIL. 3, 184 STAT. Theb. 10, 378. TAC. ann. 6, 48, 4 eaedem poenae in Laelium Balbum decernuntur, id quidem a -antibus, quia *eqs.* 11, 38, 3 -antes accusatores . . . filios maerentes. *al.* ⓘⓘ *exempla verbi finiti*: PLAVT. Rud. 30 *pietatem fidemque* retinete porro, post factum ut -emini. CIC. Verr. II 1, 70 id . . . ita illi merito accidisse existimatum est, ut -rentur omnes. 5, 121 -aris tu in omnium gemitu et triumphas. de orat. 2, 185 mentes iudicum permovet . . ., ut aut oderint aut diligant . . . aut -entur aut maereant. orat. 131 *faciendum est, ut iudex* -etur, doleat. fin. 2, 14 qui nec -etur nec angatur. Tusc. 3, 7 misereri, invidere, gestire, -ari, haec omnia morbos Graeci appellant. 4, 66 gaudere decet, -ari non decet *eqs.* (*v. p. 875, 65. cf.* AVG. civ. 14, 8 p. 16, 28 D.) *al.* CIC. fil. Cic. fam. 16, 21, 1 (*opp.* paenitebat). OV. trist. 4, 2, 15. LIV. 40, 11, 8 Romani -buntur, probabunt, defendent factum. SEN. Tro. 967 -are, gaude. dial. 4, 6, 2 gaudere -arique proprium et naturale virtutis est. *et passim.*

β indicatur causa: ⓘ *casu* (*de acc. v. sub B necnon p. 881, 5 sqq.*): Ⓐ *abl.* (*cf. p. 879, 81*): TER. Hec. 835 ut quisquam amator nuptiis -etur. RHET. Her. 2, 31, 50 perceptione. 4, 45, 58 rei publicae calamitate (*opp.* lugetis). CIC. Verr. II 2, 3 victoria populi Romani. *et passim.* *c. ptc. vel adi.*: CIC. fin. 5, 69 *honestatis* adumbrata opinione. Tusc. 1, 65 ambrosia deos aut nectare aut Iuventate pocula ministrante -ari. fam. 2, 9, 1 gratulor -orque cum praesenti tum etiam sperata tua dignitate. VERG. Aen. 6, 718 Italia . . . reperta. 10, 740 non me . . . inulto, victor, nec longum -bere. PROP. 2, 14, 3 nec sic errore exacto -tus Vlixes, cum tetigit . . . litora Dulichiae. OV. am. 2, 17, 26 non tibi crimen ero nec quo -ere remoto. met. 7, 425 sospite nato. LIV. 23, 29, 17 prohibito Hasdrubalis . . . transitu. 23, 33, 3. 28, 46, 12. GERM. 135 ferri . . . invento mens est -ta metallo. PHAEDR. 5, 7, 27 salvo principe. LVCAN. 6, 604 vulgato nomine famae. VAL. FL. 4, 737 auditis . . . Achivis (TAC. Agr. 43, 1 audita morte Agricolae). *al.* ?Ⓑ *gen.*: VERG. Aen. 11, 280 nec veterum memini -orve malorum (SERV.: figura Graeca est. *potius per attractionem*). *fortasse huc pertinet etiam* ITALA psalm. 112, 9 (Veron. *al.* = VVLG.) matrem filiorum -antem (*gr.* τέκνων, *sed* ἐπὶ τέκνοις *A*). *cf. p. 874, 22.*

ⓘⓘ *praepos.*: causa: TER. Hec. 687 non tam meapte c. -or quam illius. propter: CIC. Mil. 81 quid esset ingratius quam -ari ceteros, lugere eum solum, p. quem ceteri -rentur? ITALA psalm. 15, 9 (Veron. *al.* = VVLG.) p. hoc (HIER. psalt. sec. Hebr. propterea). VVLG. Sirach 32, 3. in *c. abl.*: CIC. Phil. 11, 9 (*p. 881, 26*). Tusc. 2, 18 (*per attractionem*). Att. 14, 16, 3 epistola Leonidae . . . quid habet . . ., in quo magno opere -emur? ITALA II par. 6, 41 (Complut. = VVLG.) sancti tui -entur in bonis. psalm. 105, 5 (*v. p. 876, 69*) in laetitia (*cf.* CYPR. epist. 60, 1 p. 691, 14 in [*om. R*] fratrum gaudio). *al.* CYPR. domin. orat. 20 p. 282, 7. *al.* PANEG. 3, 2, 2 LACT. inst. 6, 16, 6. *et saepius.* *c. acc.* (*cf. p. 876, 70*): PSALT. Rom. 65, 6 -bimur in idipsum (*gr.* ἐπ' αὐτῷ, VVLG. in ipso, HIER. psalt. sec. Hebr. in eo). de: CIC. Marcell. 34 de . . . salute. Att. 16, 7, 5 (*p. 881, 29*). ad Brut. 2 (9 Sj.), 4, 2 de Cassio -or et rei publicae gratulor. TERT. spect. 16 p. 18, 10 de aliena infelicitate contristantur, de aliena felicitate -antur. *al.* CELERIN. Cypr. epist. 21, 4 p. 532, 16 VVLG. eccles. 5, 18. AVG. epist. 22, 8 magnum est de honoribus . . . hominum non -ari. *al.* ex: CYPR. epist. 13, 1 p. 505, 3 quantum dolemus ex illis . . ., tantum -amur ex vobis. 28, 2 p. 546, 21. GAVDENT. serm. 21, 8 G. plantavit . . . vineam, cuius -retur ex fructu. AVG. civ. 1, 10 p. 18, 28 D. (*opp.* contristati). in psalm. 54, 3 l. 59. ad: TAC. ann. 2, 2, 1 accepere . . . *Vononem* -antes, ut ferme ad nova imperia. CYPR. epist. 51, 2 p. 615, 14 ad litteras. HIER. epist. 22, 24, 2 ad laudem suam intrinsecus anima -atur. 43, 2, 3 -amur ad nummum, obolo contristamur. 108, 14, 2 SIDON. epist. 8, 6, 9. MAXIMIN. serm. Migne suppl. 1, 735 ad . . . domini sacramenta. PASS. Saturn. Dat. (BHL 7492) 17, 2 ad secundam palmam restitutam sibi in domini martyrio -batur *virgo*. adversus: ITALA psalm. 34, 15 (Veron. *al.* = VVLG.) a. me -ti sunt (*gr.* κατ' ἐμοῦ). AVG. in psalm. 34 serm. 2, 8 fugatos esse christianos et . . . -tos homines a. illos. super *c. acc. vel abl.*: ITALA psalm. 118, 162 (Sangerm. *al.* = VVLG.) -bor ego s. eloquia tua (*gr.* ἀγαλλιάσομαι . . . ἐπί). Luc. 1, 47 (cod. e) -tus est spiritus meus s. deo salutare meo (*Vulg.* exultavit, *gr. ut supra*). *al.* HIER. psalt. sec. Hebr. 35, 19 s. me (*Vulg.* supergaudeant mihi). VVLG. exod. 18, 9 s. omnibus bonis. deut. 28, 63 s. vos. *al.* ob: AMM. 16, 5, 14 ob quae tamquam solem sibi . . . adfulsisse . . . -bantur. HIER. epist. 11, 4 ob unius morbidi pecudis salutem angeli -antur (*respicitur Luc. 15, 7* super uno peccatore). ab: VVLG. Zacch. 10, 7 -bitur cor eorum quasi a vino (*cf. p. 874, 57*). pro: AVG. in psalm. 78, 14 l. 35 si . . . in eum *malum* vindicatur, vel p. illo etiam -atur *iustus*, si corrigitur, vel certe p. aliis, ut eum timeant imitari (*antea*: non eius delectatur poena). VITA Amator. (BHL 356) 4 p. nuptiis unici filii.

ⓘⓘⓘ *inf.*: Ⓐ *acc. c. inf.*: TER. Haut. 683 istuc tibi . . . obtigisse -or. Hec. 833 gaudia illi contigisse -or. ELOG. Scip. (CIL I² 15) 4 ut sibei me esse creatum -entur. CIC. S. Rosc. 136 quae perfecta esse et suum cuique honorem . . . redditum gaudeo . . . vehementerque -or. fam. 7, 1, 1 utrumque -or, et sine dolore corporis te fuisse et animo valuisse. *et saepius ap. eundem.* PLANC. Cic. fam. 10, 9, 1 BELL. Alex.

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

24, 6. 32, 4 VERG. Aen. 6, 392 PROP. 2, 34, 26 OV. met. 8, 44. 15, 451 Pont. 2, 11, 16 LIV. 5, 3, 3. *al.*; *c. not. gloriandi* COMM. apol. 490 *iustus* sibi -atur dominum patrem esse caelorum (sibi gloriatur deum *Rönsch; cf. sap. 2, 16* gloriatur patrem deum se habere). *deest* 'esse': CIC. fin. 5, 96 -or ... eam philosophiam ... acutiorem repertam quam ceteras. SALL. Iug. 110, 3 LIV. 30, 30, 3. SEN. Ag. 579 utrumne doleam -er an reducem virum? (STAT. Theb. 3, 95 r. -ti). SIL. 7, 62. 13, 509 STAT. silv. 4, 2, 21 TAC. dial. 4, 2. *al.* *deest subi.*: EPIST. pontif. 212 Hil. coll. antiar. p. 93, 6 *ut Christus* -etur (*pars codd. add.* te) causam fidei ... rei publicae necessitatibus ... praeposuisse. Ⓑ *inf. solus* (*ap. poetas; cf. infra l. 74*): SIL. 12, 313 facto ... in saecula ituro -antur tribuisse locum. CLAVD. 26, 508 COMM. apol. 19. 964. SEDVL. carm. pasch. 3, 101 *paralyticus* vestigia linquens ... aliena suis -atur vadere plantis (*op. pasch. 3, 8* suis ... plantis incedens alienis se gaudet caruisse vestigiis). VEN. FORT. carm. 5, 15, 7. 6, 7, 2.

Ⓝ *partic.* (*cf. l. 83. p. 883, 14*): CIC. Cluent. 200 ne orbata filio -etur *mater.* Cato 48 adulescentia voluptates propter intuens magis fortasse -atur, sed delectatur etiam senectus procul eas spectans (*cf.* VAL. FL. 1, 500 tuens. STAT. Theb. 10, 230 cernens. AMM. 31, 15, 14 videntes [VVLG. exod. 4, 14]). SALL. Catil. 46, 2 -batur intellegens ... civitatem periculis ereptam esse. PROP. 1, 19, 25 inter nos -emur amantes. LIV. 24, 29, 3 sentinam ... rati exhaustam -bantur. *al.*

Ⓥ *enunt. secund.* (*accedit acc. pron. l. 24sqq. 37*): quod: CIC. Manil. 3 illud ... mihi -andum iure esse video, q. ... dicendi causa talis oblata est (*cf.* Planc. 91 q. te esse ... liberum es gloriatus, id ego et fateor et -or. Phil. 11, 9 in hoc ..., q. fam. 13, 28, 2 hoc vehementius -or, q. *eqs.* SEN. epist. 52, 11 quid -aris, q. ...?). Att. 16, 7, 5 se ... -ari, q. effugissem duas maximas vituperationes: unam, quam ...; alteram, de qua Brutus et qui una erant ... -bantur, q. ... effugissem. *al.* CASS. Cic. fam. 12, 13, 1. BELL. Hisp. 29, 5 nostri -ari, nonnulli etiam timere, q. *eqs.* HOR. sat. 1, 4, 98 PROP. 2, 19, 2 LIV. 28, 25, 7. *al.* cum (*v. et p. 880, 27*): CIC. Pis. 99 nec minus -bor, c. te semper sordidum, quam si te paulisper sordidatum viderem (de orat. 2, 15 SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 3). TAC. ann. 2, 51, 2 -batur Tiberius, c. inter filios eius et leges senatus disceptaret. *al.* si: CIC. Pis. 99 (*l. 33*). Mil. 83 si grata res publica esset, -retur. Tusc. 3, 19 Att. 16, 11, 2. LIV. 45, 13, 7 regibus Aegypti ... si quid per se boni ... evenisset, id magno opere senatum -ari. PHAEDR. 3 prol. 31 TERT. apol. 41, 5. ITALA *p. 882, 49.* PANEG. 2, 22, 4 (*cf.* 7, 8, 5). LACT. inst. 6, 16, 5. *al.* postquam: TAC. ann. 6, 8, 1. quoniam: ITALA psalm. 106, 30 (Sangerm.; *gr.* ὅτι, VVLG. quia). VVLG. thren. 1, 21 CASSIOD. Didym. in I Petr. 1, 6 p. 12, 6. quando: CYPR. epist. 54, 1 p. 621, 7 fueram ... -tus, q. ... comperi. CLAVD. DON. Aen. 5, 55 p. 432, 26. ubi: CAPITOL. Aur. 5, 3 u. ... comperit ..., magis est deterritus quam -tus. ut *causale*: VOPISC. Tac. 18, 5 ut estis liberi ..., -ari vos credimus. PASS. Montan. 7, 7 -andum est, ... ut patriarchis ... adaequari possimus. quotiens: AMM. 25, 3, 15. quia (*nexu laxiore* SALL. hist. frg. 1, 88. TAC. *p. 880, 5*): VVLG. *l. 41* CHROMAT. beat. 10, 2 magis gaudeamus ... et -emur, q. tales ... invenimus margaritas. HIST. Apoll. rec. A 7 p. 11, 11 -are et gaude, q. *eqs.* *al.*

Ⓜ unde: AVG. conf. 13, 27, 42 inde ... animus pascitur, u. -atur. c. Iulian. 1, 1, 1 u. partim -amur, partim contristamur.

γ *indicatur modus*: Ⓘ *corde sim.*: ENN. ann. 368 cordibus vivis -antes (VVLG. exod. 4, 14 Is. 24, 7. *cf.* VERG. Aen. 11, 854 -antem animis [*M m. pr.*, fulgentem armis *cett.*]. OV. Pont. 1, 8, 63 toto pectore). CVLEX 322 vultu. *v. etiam p. 883, 2.* ⒾⒾ *affectu, gaudio sim.*: *abl.* (*cf.* laetitia *p. 876, 53*): OV. met. 7, 147 adfectu tacito (*cf.* APVL. apol. 96 intimis affectionibus). PAVL. FEST. p. 369 'vitulans' -ans gaudio (APVL. met. 11, 18, 2 repentino. ITALA Is. 61, 10 [Hier. *in l.*; *gr.* εὐφροσύνῃ εὐφρανθήσονται, *Vulg.* gaudens gaudebo]. VVLG. III reg. 1, 40 magno [I par. 29, 9]). SACR. Leon. 176 iusta ... exultatione. 620 delectatione. *praepos.* (*cf.* laetitia *p. 876, 69*): CYPR. Demetr. 26 p. 370, 24 de perpetua voluptate. AMM. 16, 5, 14 cum alacritate et tripudiis. *partic.*: CVLEX 329 ovans (HOMER. 508). MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 4 p. 381/2 exsultat ... diabolus et gestiens -atur (*gr.* μέγα φρονεῖ ..., γαυροῦται καὶ χαίρει).

b *-antur res*: α *naturales vel arte factae* (*cf. p. 882, 14*): CIC. leg. agr. 2, 9 qua *pace* non modo ei, quibus natura sensum dedit, sed etiam tecta atque agri mihi -ari videntur (Pis. 52 moenia ipsa ... et t. urbis ac templa. PLIN. paneg. 50, 4 sentire ... et -ari videntur, quod niteant *eqs.*). Catil. 2, 2 *urbs* mihi -ari videtur, quod *eqs.* VERG. ecl. 4, 52 aspice, venturo -antur ut omnia saeclo (*cf.* PANEG. 3, 10, 1 *si quis ex alto* despiciat cuncta -antia [*opp.* maesta omnia]). PROP. 3, 12, 11 ne ... -entur caede sagittae. SIL. 9, 504 bellare maniplis iussă -atur rabie *ventus.* STAT. Ach. 1, 101 -antur montes. TERT. paenit. 8, 3 -antur caeli et ... angeli paenitentia hominis (ITALA psalm. 95, 11 [Sangerm. *al.* = VVLG.] -entur c. et exultet terra. apoc. 18, 20 [cod. g] -are super illam caelum et sancti apostoli [*Vulg.* exulta]. *al. talia saepius in script. sacr.*). PRISC. periheg. 501 *Halesinus fons* cantu saltare putatur musicus et ripis -ans excurrere plenis (*cf. Sol. 5, 20; vix ad copiam aquarum spectat*). β *humanae* (*animus sim. p. 879, 77; cf. p. 882, 51. 54. 78*): CIC. Phil. 5, 35 quamquam in memoria gratorum civium tamquam in luce posita -e[n]tur *virtus.* Tusc. 4, 16 malivolentia -ans malo alieno. SIL. 13, 792 perlustrans oculis -antibus. PLIN. epist. 8, 18, 12 aures hominum novitate -antur. TERT. cult. fem. 2, 13 l. 23 crus de periscelio -tum. adv. Val. 17 (*v. p. 878, 4*). ITALA I Cor. 12, 26 (Cypr. epist. 17, 1. *al.*) si -atur membrum unum, conlaetantur cetera membra (*opp.* patitur; *gr.* δοξάζεται, *Vulg.* gloriatur). PANEG. 4, 37, 5 felix dextera fructuosa subscriptione -atur. IVVENC. 1, 608 -antem ... vultum (HIER. epist. 24, 4, 2). RVST. HELP. benef. 147 quies.

2 *vi debilitata fere i. q. frui, praeditum esse*: a *vario usu* (*exempla certiora*): COLVM. 8, 16, 5 velut ante devictarum gentium Numantius et Isauricus, ita Sergius Orata et Licinius Muraena captorum piscium -bantur vocabulis. CYPR. Fort. 13 p. 346, 24 caelestis regni possessione -ari (*cf. l. 21*). HIER. epist. 22, 25, 2 quamvis fratres habeas patriarchas et Israhel parente -eris. AVG. civ. 17, 4 p. 203, 6D. Anna, quae prius fuit sterilis et posteriore fecunditate -ta est. *transfertur ad res*: MART. 3, 58, 5 rure vero ... -atur *villa.* MART. CAP. 3, 287 praepositiones, quae in a exeunt, solae productione -antur ut 'contra' et 'extra'. b *in sermone iuris*: COD. Theod. 6, 8, 1, 1 ut ... praestituto honore -entur (6, 23, 4, 1^a = Iust. 12, 16, 3, 3 ut ... h. curiae ... -entur immunitatisque gaudio plena dignitatis laetitia potiantur. 6, 35, 14 pr. NOVELL. Valent. 23 pr. sepulcri. *cf.* COD. Theod. 6, 9, 2, 2 honoris aequalitate). 7, 4, 32, 1 auri perceptione. 7, 8, 15 pr. propriae domus possessione. 8, 4, 16, 2 (= Iust. 12, 57, 7, 2) integro peculio. 10, 18, 3 eos, qui ... thesauros reppererint, repertis -ari rebus ... permittimus. 12, 1, 4 praesidatus praerogativa (16, 2, 45 = Iust. 1, 2, 6 *et* 11, 21, 1). 12, 1, 79 (= Iust. 12, 57, 5 pr.) maiore ... numero filiorum. 12, 1, 109 concessa ... dignitate (COD. Iust. 12, 2, 1). *al.*

3 *vi aucta fere i. q. deliciis operam dare, diem festum agere* (*cf. l. 60. 61*): ITALA iud. 19, 22 (Lugd.) manducaverunt et biberunt; et cum iam -rentur *eqs.* (*gr.* ἀγαθυνθέντων τῇ καρδίᾳ, *Vulg.* illis epulantibus et ... cibo ac potu reficientibus corpora). psalm. 117, 24 (Cypr. domin. orat. 35 p. 293, 12) -emur et epulemur (*gr.* ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν, VVLG. exultemus et -emur). Luc. 15, 23 (cod. r) manducemus et -emur (*gr.* φαγόντες εὐφρανθῶμεν, *cod. e* iucundemur, *Vulg.* epulemur). 16, 19 (Rufin. Adamant. 2, 10) in epulis cotidie -batur (*gr.* εὐφραινόμενος ... λαμπρῶς, *Vulg.* epulabatur ... splendide). VVLG. deut. 12, 18 coram domino ... comedes ea *sacrificia* ... et -beris et reficieris *eqs.* iud. 16, 25 -antes per convivia. III reg. 4, 20 comedentes et bibentes atque -antes. *al.* PELAG. in Rom. 11, 9 mensa, qua in passione Christi -ti sunt *Iudaei* pascha comedentes. CANON. Turner II 1 p. 6 rec. Gall. qui -antur cum gentes loco separato et sua cibaria tollunt et manducant (epit. Hisp. qui -antur et cum gentibus epulantur absconsae, *gr. Mansi 2,* 516^E περὶ τῶν συνεστιαθέντων ἐν ἑορτῇ ἐθνικῇ).

B *transitive i. q. cum alacritate vel gaudio excipere* (*sec.* dolere, flere *sim., hic illic per attractionem*): 1 *active*: a *c. neutr. pron.* (PRISC. gramm. III 307, 5 '-or his' et 'haec'; *potius pro obi. int. p. 880, 83. 881, 24. 37*): CIC. Verr. II 2, 179 nihil est quod metuas, ne quid in te confingam; etiam quod -ere habes: multa praetermittam. ANTON. Cic. Phil. 13, 23 age, hoc -aris: videamus, quid moleste feras. SALL. Catil. 51, 29 ea populus -ari et merito dicere fieri. OV. Pont. 1, 8, 63 quod toto pectore -or. ITALA Phil. 2, 18 (Mar. Victorin. *in l.*) si laboro ..., -or et gratulor ... vobis; hoc idem etiam vos -amini (*gr.* τὸ δὲ αὐτό, *Vulg.* gaudete). ENNOD. epist. 2, 9, 2 p. 48, 22 *mens humana* dum abundat ... quod -etur (q. laedetur *var. l.*, quo delectetur *P*, quo -etur *Schottus*), magis superest, quod requirat. opusc. 2, 108 p. 320, 15 de obsoleta superstitione usus vester accipit quod -etur. b *c. subst.* (*aliter p. 881, 5sqq.*): CVLEX 298 *apud inferos* Peleus ... et Telamonia virtus per secura patris *Aeacis* -antur numina ('*num* numine ?' *Baehrens*). 322 hos (*Haupt loco variis coniecturis temptato,* hoc *codd.*) erat Aeacides vultu -tus honores. APVL. met. 1, 20, 6 quod beneficium etiam illum vectorem meum credo -ari. MAX. TAVR. serm. 44, 1 l. 21 M. ut sicut eius passionem ... ieiuniis maerebamus, ita eius resurrectionem in ... feriis -remur. 61^c, 3 l. 37 -emur ... eius festivitatem. RVRIC. epist. 2, 58 p. 438, 20 *ut* et nos condoleamus lapso, subveniamus adtrito, amplectamur reversum, -emur inventum.

2 *gerund.* -andus *i. q. laetabilis*: SALL. Iug. 14, 22 -andum magis quam dolendum puto casum tuum. STAT. Theb. 12, 90 frontis ... vincula, quae patri minimum -anda (*P*, nimium gestanda *rell.*) dedisti. silv. 4, 8, 26 iuveni -anda et (laetam dat *codd.*) virgo parenti. Ps. RVFIN. in Os. 2, 14/17 p. 978^B tempora -anda (*antea*: laetum ... reditum). 3, 1/5 p. 982^A examen pium -andumque. CLAVD. 28, 397 quisnamne piae -anda (laudanda *A*) parenti natorum lamenta putet? AVG. conf. 10, 28, 39 contendunt laetitiae meae flendae cum -andis maeroribus. COMM. instr. 1, 15, 6 -andas aras in memoriam sibi fecerunt ('*per laetitiam colendas*' *Dombart in schedis nostris*, '*laetantes*' *intellegit Martin in indice*; lit- *Pitra*, lactentes *Rigaltius*).

II *c. respectu ubertatis fere i. q. florere, valere*: A *notione integra* (*partic.* -ans; *dubia v. p. 879, 35. 881, 80*): LVCR. 2, 344 volucres, -antia quae loca aquarum concelebrant circum ripas fontisque lacusque. EPIST. Migne suppl. 1, 1564 *vitam* beatam semper ac divitem atque omnium rerum ubertate -antem. CASSIOD. hist. 1, 9, 8 -ante ... eius imperio etiam religio valde florebat (*Sozom. 1, 8, 8* εὐημερούσης ... τῆς ἀρχῆς).

B *notione ambigua* (*vi gaudendi fere perspicua, hic illic iuxta alia verba affectus*): 1 *in describendo corpore*: LVCR. 3, 107 saepe ... in promptu corpus quod cernitur, aegret, cum tamen ex alia -amur

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

parte latenti; et retro fit, uti contra sit saepe vicissim, cum miser ex animo -atur corpore toto. 2 *in re rustica*: a *de herbis*: COLVM. 1, 6, 24 eiusmodi -atur alimentis et holus et arbor (2, 13, 4). 2, 2, 3 ex omnibus, quae terra progenerat, plura campo magis quam colle, plura pingui solo quam macro -ari (2, 9, 3 c. patente *eqs.* [*cf.* PALLAD. 1, 6, 15]. 2, 10, 23 campis et locis umidis [*cf.* PALLAD. 8, 2, 1]). 2, 9, 18 teporibus (3, 9, 8 tepore potius quam frigore. PLIN. epist. 5, 6, 4 adsiduo tepore). 3, 21, 8 (*ibid.* desiderent, contristentur). 4, 33, 1 (*ibid.* desiderat, respuit, reformidat). *al.* PALLAD. 3, 24, 14 *colocasei bulbi* amant umidum locum . . .; circa fontes -antur et rivos (*cf.* 11, 12, 4 cerasus amat caeli statum frigidum, . . . montana . . . regione -atur). 3, 25, 29 *morus* fossionibus -atur et stercore. b *de locis*: COLVM. 10, 14 *terra* palmitibus . . . feris -atur et . . . pruni . . . obruta pomis gaudet. 10, 168 *tellus* capitis porri longo resoluta capillo -etur. PALLAD. 1, 6, 13 *loca sterilia* beneficio -antur incendii.

partic. praes. act. **-āns**, -antis *pro adi. vel subst. dictum esse nusquam satis constat, quamvis cum usu vocis q. e.* laetus *consentiant maxime p. 879, 78sqq. 881, 84. 882, 5. 77. 79; compar. et superl. desunt, sed cf.* magis -s *p. 879, 80.*

adv. **laetanter.** *fere i. q. cum laetitia, laete*: LAMPR. Comm. 5, 3 quod Commodus -r accepit (Ps. AMBR. serm. 26, 3 p. 658^{A} fuit . . . -r acceptus). EVAGR. vita Anton. 92 -r per vestimentum recordatur imaginem sanctitatis (*gr.* μετὰ χαρᾶς, *Vita Anton. 92* cum gaudio). HIER. in Gal. 2, 14 p. 342^{C} ostendit causam. Ps. AVG. serm. 2, 53, 1 noctem . . . paschae -r ducamus (*antea*: libenter). CE 912 (= INSCR. christ. Diehl 974; *s. V. cf.* CIL VIII 10707), 2 regia -r vota dicare libet. CASSIOD. anim. 10 p. 1298^{D} agunt. hist. 4, 31, 8 orationes . . . deo -r offerte (*Socr. 2, 23* ἀναπέμπειν σπουδάζετε). 7, 34, 4 quod illi -r adimpleverunt (*Theodoret. 3, 18, 10* προθύμως ὑπήκουον). in psalm. 19, 10 l. 151 respexit.

laetandus, -a, -um *v. p. 882, 64sqq.*
in fig. etym. p. 876, 52. 53. 69.
deriv.: laetabilis, laetabundus, 2. laetamen, laetatio.
compos.: collaetor. *v. Kamptz.*

laetrōsum *adv.* a laetrus *formatum ut oppositum vocis* dextrorsum, *cf.* laevorsum, sinistro(r)sum (-us). PAVL. FEST. p. 117 (*v. s.* laetrus).

laetrus (*an* laeter?), (-a), -um. *a radice* laev- *sec.* dextr- *formatum* (*cf. Solmsen, Stud. z. lat. Lautgesch. 116*) *vel potius a vetere grammatico retrograde e* laetrorsum *elicitum.* PAVL. FEST. p. 117 a laeva -um sinistrum et laetrosum sinistrosum. GLOSS.^{L} II Philox. LA 16 -um ἀριστερόν. Abav. LA 69 (*sim.* GLOSS. V 544, 16) la⟨e⟩trus: laevus (*'immo* laeter, *cf. Philox.; ex Festo' Lindsay*).
cf. laetrosum. *B.*

1. ^{H}laetus, -a, -um. [-to- *participium indicat* (*cf.* maestus), *quod etiam notione 'gaudio affectus' p. 885, 35 commendatur; de radice quoniam parum constat, non exploratum est, quo iure vulgo notio ubertatis primaria habeatur. Sch.*] *a* lătus *derivatur p. 874, 78. 879, 48. de scriptura*: laet- *testatur* ISID. *p. 874, 78.* let- *in titulis* CIL III 11128. 14190 X 761 XII 1694. *al. et saepe in codicibus. abbreviatur passim* l *in iunctura* l(aetus) l(ibens), *e. g.* CIL III 4812 VI 533. NOT. Tir. 62, 4. 122, 174. *compar.* -ior, -ius *inde a* TER., CIC., *superl.* -issimus, -a, -um *inde a* CIC. *cf.* magis -us GERM. frg. 4, 1 MELA 1, 61 AMM. 16, 1, 1; maxime -us MELA 2, 19 HIL. trin. 1, 1; nimis -us CIC. Tusc. 4, 39 LIV. 6, 34, 5. *al.*; admodum -us CVRT. 3, 2, 10. 3, 3, 7 TAC. ann. 3, 29, 3; magno opere -us LIV. 44, 8, 1; plus . . . -us RVFIN. hist. 11, 13. *de notione*: NON. p. 340, 30 -um hilarum, sicuti consuetudine (*affert* VERG. *p. 885, 53*) . . . ferax (VERG. *p. 884, 44*) . . . pingue (VERG. *p. 884, 74*) . . . gratia plenum (VERG. *p. 889, 31*) . . . plenum, distentum (VERG. *p. 884, 42*). PROB. app. gramm. IV 199, 26 -um gaudentem significat (*cf.* ISID. diff. 1, 343). SERV. georg. 1, 74 (*p. 884, 82*) '-us' prout res fuerit accipe, ut '-us homo', id est hilaris; '-um pecus', id est pingue; '-um legumen' . . . fertile. DIFF. ed. Beck p. 66 -us animo est, hilaris vero vultu. SYNON. Cic. p. 417, 1 bonis ⟨rebus⟩. -is. secundis *eqs.* p. 445, 21 scitus . . . gratus. -us. elegans. GLOSS. ἱλαρός. φαιδρός. γαῦρος. χαρίεις. gaudens. -a: pinguis. -um: prosperum. -i: alacres (*cf.* SERV. Aen. 1, 35. *al.*). fortes. GLOSS.^{L} V Aa L 285 l⟨a⟩etus: compus (-pos). *ad singulos locos pertinentia v. infra. legitur inde a* NAEV., PLAVTO, ENN., CAECIL., CATONE, TER. [*it.* lieto; *raet. occ.* led; *francog. vet.* liet, *vet. et med.* lié, lie; *prov. vet.* let; *hisp. vet.* ledo; *port.* ledo. *cf. M.-L. 4848. Battisti-Alessio III 2227. Wartburg V 130. Corominas III 65. Machado II 1311. G.*] [*in codd. confunditur maxime c.* laevus (PACVV. trag. 218 *loco conclamato*), latus (PLAVT. Mil. 411 HOR. carm. 1, 12, 57. *al.*), lautus (MART. 12, 62, 5 HIL. AREL. vita Honorat. 35 l. 16), lectus (TIB. 2, 4, 41 PLIN. epist. 5, 6, 39. *al.*), lentus (VERG. ecl. 7, 48 OV. ars 3, 452. *al.*). *per errorem scribitur* lact- CATVLL. 64, 393 VAL. FL. 3, 474 APVL. met. 2, 16, 1; *cf.* PLIN. nat. 27, 121 (lactis *rest. edd. vett.*).]

I *praevalet notio* ubertatis (*c. gen. p. 884, l. 11, abl. passim*):
A *proprie in re rustica*: 1 *in agro colendo* (*fere technice, quamvis* '-as segetes' *translate dici censeat* CIC. de orat. 3, 155 orat. 81 *et inde* MART. CAP. 4, 359. 512): a *de ipso agro sim.*: ENN. ann. 495 agros -os (CATO agr. 6, 1 crassus et -us [*inde* VARRO rust. 1, 23, 7 PLIN. nat. 18, 163. *cf.* COLVM. 1, 4, 1 pinguis ac -i]. 61, 2 *opp.* sicco [COLVM. 5, 9, 6]. SALL. hist. frg. 2, 83 frugum pabulique -us. VERG. *l. 44.* COLVM. 3, 5, 2 *opp.* ieiuno solo. MELA 3, 104. PETRON. 120 vers. 72 caespite -us. *al.*). 516 prata (SEN. Herc. f. 698 non p. viridi -a facie germinant. COLVM. 10, 281 SIL. 8, 456). LVCR. 2, 1157 vineta (5, 1372). VERG. georg. 2, 112 litora myrtetis -issima. 2, 184 pinguis humus dulcique uligine -a (COLVM. 2, 4, 7 *opp.* partem ieiuniorem). 2, 252 *tellus* umida . . . iusto -ior (SEN. dial. 4, 15, 1. COLVM. 3, 21, 3 alma t. annua vice velut aeterno quedam puerperio -a. PRISC. periheg. 862 pingui t. est ubere -a [*gr. 921* λιπαρή τε καὶ εὔβοτος, *Avien. 1094* fertilis . . . caespes]. ORIENT. comm. 2, 58 male -a. *cf. p. 888, 58*). Aen. 1, 441 lucus . . . -issimus umbrae (GLOSS. IV 449, 10 am⟨o⟩enissimus frondibus). HOR. carm. 4, 4, 13 pascuis (OV. fast. 4, 476 LIV. 24, 3, 4 IVV. 12, 13 NEMES. ecl. 2, 52 IVVENC. 1, 159 ARATOR act. 2, 261 ad Parth. 71). MANIL. 4, 419 sterilis tellus (*Housman,* terris *codd.*) -is intervenit arvis (SEN. Phoen. 605 [*603* terris . . . frugiferis]. COLVM. 2, 9, 4. HOMER. 900 [armis *codd.*]). PHAEDR. 2, 5, 14 viridia (*cf.* APVL. met. 4, 2, 1 virecta. IVVENC. 1, 646 virentia). SEN. Oed. 845 -us Cithaeron pabulo semper novo. epist. 79, 3 -a . . . regio est et herbida (AMM. 24, 7, 2 regiones . . . armentis -as et frugibus). CVRT. 5, 4, 8 colles . . . frondibus -i (PRVD. psych. 209 gramine). COLVM. 2, 9, 1 solum (2, 9, 15 *opp.* gracili. 3, 1, 8 optimum est s. . . . nec exile nec -issimum, proximum tamen uberi [*inde* PALLAD. 2, 13, 1 -o proximum]. *al.* PLIN. nat. 14, 35. *al. cf. p. 885, 25*). 2, 10, 19 loco (2, 10, 20. 3, 5, 1 PALLAD. 2, 14, 1. HIL. trin. 1, 1 saltuosa loca ac maxime pabulis -a. AMBR. epist. 19, 14 pabuli herboso gramine). 2, 16, 3 -o pinguique campo (6, 27, 3 -is et herbidis. AVIEN. orb. terr. 998. 1279 CYPR. GALL. Ios. 265). 3, 12, 3 *terram* pinguissimam et -issimam luxuria, macram ac tenuem ieiunio laborare (5, 8, 6 PLIN. nat. 18, 79. *al.* PANEG. 8, 11, 1 tanto frugum ubere, tanto -a numero pastionum. AMBR. hex. 1, 8, 28 segetibus. MACR. Sat. 5, 1, 19 segetibus et pratis). MELA 1, 61 Arabia . . . illic magis -a et ditior ture atque odoribus abundat. *al.* *n. pl. pro subst.*: PLIN. nat. 19, 130 seruntur lactucae anno toto -is et riguis stercoratisque. b *de segetibus sim.*: CIC. Verr. II 4, 107 -issimi flores (CARM. de resurr. 203 flos . . . -us suo lumine). nat. deor. 2, 156 *vitium et olivetorum* uberrumi -issumique fructus (COLVM. 5, 10, 3 arb. 19, 1. *cf. p. 887, 53 et* VERG. georg. 1, 69 frugibus). LVCR. 1, 15 pabula (1, 257. *al.* VERG. georg. 3, 385 CVLEX 45 OV. am. 3, 5, 28 LIV. 1, 7, 4 MANIL. 3, 654. SEN. nat. 3, 27, 5 gramina aut p. MELA 2, 6. *al.*). 2, 594 arbusta (2, 699. *al.* PALLAD. 4, 10, 4 -a et fructuosa). VERG. georg. 1, 1 quid faciat -as segetes ([SERV.: terras pingues. auct.: fertiles, fecundas. *cf. Hes. op. 775* εὔφρονα καρπόν]. PAVL. FEST. p. 108 COLVM. 2, 15, 2. *al.* GELL. 9, 4, 8 IVVENC. 2, 426. *al. iuncturam primus testatur* CIC. *p. 883, 81*). 1, 74 -um siliqua quassante legumen (SERV.: fertile). 1, 101 hiberno -issima pulvere farra, -us ager (*inde* PLIN. nat. 17, 14 hiberno . . . pulvere -iores fieri messes). 1, 325 sata (Aen. 2, 306 SEN. Phaedr. 456 PLIN. nat. 18, 282 STAT. Theb. 7, 275 APVL. met. 9, 8, 2). 1, 339 herbis (3, 394 COLVM. 6, 23, 2 MELA 3, 53 STAT. Theb. 4, 98 TAC. dial. 40, 4). 2, 48. 2, 221 vitibus (COLVM. 5, 6, 26 PLIN. epist. 5, 6, 39 CYPR. GALL. num. 330. *cf.* VERG. georg. 2, 262 vitis genus). 2, 363 dum se -us ad auras palmes agit (SIL. 12, 159 CYPR. GALL. iud. 545). 2, 525 gramine (SEN. *l. 38.* COLVM. 10, 9. QVINT. inst. 8 prooem. 23 [*inde* EVAGR. vita Anton. praef.]. APVL. met. 10, 29, 3). SEN. dial. 6, 16, 7. 11 (12), 9, 1 frugiferarum aut -arum arborum (COLVM. 5, 9, 16 solent . . . quamvis -ae a. fructum non afferre. PLIN. nat. 17, 10 GELL. 12, 1, 16. PALLAD. 3, 25, 30 feracem -ioremque. 11, 8, 3). CVRT. 6, 5, 14. COLVM. 2, 2, 16 frumenta (PLIN. nat. 18, 69). 3, 10, 8 *semen* loco sterili -um robustumque sine fetu ⟨pro⟩cessit (APVL. met. 11, 2, 3). *al.* PLIN. nat. 17, 147 castanea . . . regerminatione . . . vel salice -ior. 20, 134 Pythagoras et in hac *ruta* marem . . . a femina discrevit, et eam -ioribus foliis et colore. *al.* *n. sg. pro subst. i. q. surculus*: PALLAD. ins. 18 -um duplici fruge saporis ali (*cf. Svennung, Unters. 606, 1*). c *usu vario*: CIC. rep. 1, 68 omnia nimia, cum vel in tempestate vel in agris vel in corporibus -iora fuerunt, in contraria fere convertuntur. VERG. ecl. 7, 60 Iuppiter . . . -o descendet plurimus imbri. Aen. 3, 95 quae vos . . . prima tulit tellus, eadem vos ubere -o accipiet reduces (PRISC. periheg. 920 u. . . . -o florent ibi semina cuncta herbarumque toris et gramine -a virescunt. ARATOR act. 1, 216. *cf. supra l. 9. 28*). PLIN. nat. 19, 138 umor fimumque . . . si abundavere, -ior fertilitas.

2 *de armentis* (*per convicium ad hominem transfert* RVFIN.; *cf. l. 63*): LVCR. 2, 343 -a armenta ([arbusta *codd.*]. VERG. georg. 2, 144. Aen. 3, 220 boum [SERV.: pinguia; nam in animalibus, in quibus cognosci non potest sensus, laetitiam pingue corpus ostendit, non mens ut in hominibus. *cf.* GLOSS.^{L} I Ansil. LE 262]). VERG. georg. 2, 520 glande sues -i redeunt (*cf. p. 883, 58*). HOR. epod. 2, 45 pecus (CLAVD. 28, 199). HOMER. 501 agmina . . . -a boum. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 9, 2 gregem vel armenti vel pecoris validum membris et -um carnibus facere (*sim. de imperatore Maximiano*: hist. 8, 16, 4 -is ac saginatis carnibus incedebat superbus. 8, 16, 5 carnes satis -ae et in omni luxuria nutritae). *aliter p. 885, 53.*

3 *de lacte*: CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 14 -o mactasti lacte Latinas *ferias*. VERG. georg. 3, 310 quam magis exhausto spumaverit ubere mulctra, -a magis pressis manabunt flumina (ubera *var. l.*) mammis. *v. etiam p. 889, 42.*

B *in imagine vel translate*: 1 *in arte rhetorica* (*fere tech-*
[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nice, opp. pressus): Cic. de orat. 1, 81 nitidum quoddam genus est verborum et -um, et palaestrae magis et olei quam huius civilis turbae ac fori (Fortvn. rhet. 3, 9 p. 126, 7 *genus μέσον* est aut severum aut -um [*antea de genere q. e. ἰσχνόν*: est aut severius aut floridius]). Sen. contr. 2 praef. 1 splendida oratio et magis lasciva quam -a (Tac. dial. 14, 2 Materni pro carminibus suis -a, utque poetas defendi decebat, audentior et poetarum quam oratorum similior o. Const. Sirmond. 8 l. 29). Qvint. inst. 2, 4, 14 pueris aliquid ausis licentius aut -ius. 4, 3, 1 in aliquem -um ac plausibilem locum ... excurrere (2 ne, si pressae illi ... narrationis gracilitati coniuncta argumentorum pugnacitas fuerit, ... oratio refrigescat. 11, 1, 49 -issimis l. sententiisque. Tac. dial. 22, 2 *Cicero primus* locos ... -iores attentavit). 8, 3, 87 alia copia locuples, alia floribus -a. 9, 4, 17 neque illud in Lysia dicendi textum tenue atque rasum -ioribus numeris corrumpendum erat. 10, 1, 46 *Homerus* -us ac pressus (*sim. de oratoribus*: 10, 2, 16 fiunt ... pro grandibus tumidi, pressis exiles, ... -is corrupti *eqs.* Tac. dial. 23, 4 parum est aegrum non esse: fortem et -um et alacrem volo [3 sanitatem non firmitate, sed ieiunio consequuntur]). 11, 1, 34 illa -iora, qualia a Cicerone dicuntur 'saxa *eqs.*' (*cf.* 12, 10, 80 erunt ... -a, non luxuriosa. Tac. dial. 23, 6 te, Messalla, video -issima quaeque antiquorum imitantem). Plin. epist. 3, 18, 10 stili (*seq.* ea potius, quae pressius et adstrictius, quam illa, quae hilarius et quasi exsultantius scripsi).

2 *usu vario*: Lvcr. 1, 255 -as urbes pueris florere videmus. Sen. epist. 102, 21 Ephesum aut Alexandriam aut si quod est etiamnunc frequentius accolis -iusve tectis (vectis *codd.*) solum. Plin. epist. 9, 33, 1 -issimo, altissimo planeque poetico ingenio (*cf.* Gell. 19, 9, 1 adulescens ... -ae indolis moribusque et fortuna bene ornatus). Nemes. cyn. 115 dum -o flore iuventas corporis ... abundat (Paneg. 4, 3, 4 non flos praecursor indolis bonae -ior quam uberior apparet, sed iam ... matura perceptio. Avson. 172, 5 p. 38 P. iuventae flore -o). Ivvenc. 2, 505 *animam* -a florentem fruge salutis. Vita Caes. Arel. 1, 4 -um vernantis spei germen.

II *praevalet notio hilaritatis* (*imag. ubertatis servata p. 886, 63. 887, 53. al., cf. p. 883, 81. 884, 72*): A *respicitur animi affectio*: 1 *vi subiectiva fere i. q. gaudio affectus, alacer sim.*: a *-i dicuntur ipsi animantes* (*animalia l. 53. p. 886, 26. al.*): α *absolute*: Ⓘ *praedicative vel (rarius, e. g. l. 50. 53) attributive*: Ⓐ *usu vario* (*exempla selecta*): Naev. praetext. 2 -us in patriam redux. Plavt. Amph. 676 Amphitruo uxorem salutat -us. Capt. 829 quae illaec est laetitia, quam illic -us largitur mihi? Mil. 411 ut Ephesiae Dianae -a laudes gratesque agam. Enn. sat. 14 sine cura -us lautus cum advenis. Ter. Hec. 368 -ae exclamant 'venit'. Haut. 888 gnatus ... se adsimulat -um. Ad. 366 omnem rem ... seni ... enarramus ordine: nil quicquam vidi -ius (Sen. benef. 2, 22 iusta ... causa laetitiae est -um amicum videre, iustior fecisse. Tert. scorp. 6 p. 157, 4 *opp.* laesum. *cf.* Cic. Mur. 49 animadvertebant ... Catilinam ... alacrem atque -um [Sall. Iug. 60, 4]. Verg. Aen. 7, 288 prospexit). Cic. Font. 33 vagantur -i atque ⟨e⟩recti (*opp.* animo demisso atque humili). Sest. 1 alacres -osque volitare (*opp.* maestos). fam. 9, 20, 3 salutamus ... et bonos viros multos, sed tristes, et hos -os victores. Catvll. 9, 11 quid me -ius est beatiusve? Sall. Iug. 55, 2 civitas, trepida antea et sollicita ..., -a agere (Tert. paenit. 10, 5 non potest corpus de unius membri vexatione -um a.). Verg. georg. 1, 423 avium concentus in agris et -ae pecudes et ovantes gutture corvi (Serv.: aëris serenitate gaudentes. *cf. p. 886, 26 et* Colvm. 8, 8, 6 quanto est cultior *locus*, tanto -ior avis *columba* conspicitur). *et passim.* Ⓑ *iunctura* -us libens: Plavt. Trin. 821 Neptuno -us l. laudes ago et grates gratiasque habeo ([*cf. l. 41*]. *sine copula ut*: CIL I² 2183 -us l. petito. III 11128 votum solvit -us l. merito. *al.*). Enn. frg. var. 129 -us ac l. (Liv. 23, 7, 11 Fronto p. 181, 20 v. d. H. = p. 192 N.). Sen. dial. 1, 3, 13 -us et l. Anth. 718, 22 quos numerare l. possim, quos cernere -us. Prvd. cath. 4, 67 sumas -us ... l.que carpas. *cf.* Catvll. 31, 4 quam te libenter quamque -us inviso. Ⓒ -um facere *i. laetificare*: Sen. *l. 45.* Cvrt. 3, 6, 11 -um regem ac plenum bonae spei fecit. Ivv. 7, 83 Cypr. laps. 36 p. 264, 8 Clavd. Don. Aen. 1, 275 p. 62, 25. 1, 385 p. 86, 7 Avg. civ. 11, 8 p. 471, 11sqq. D. *cf.* -um reddere *p. 886, 15 et* Cassiod. var. 3, 51, 2 (*opp.* fecerat tristes).

Ⓘ *masc. pro subst.*: Plavt. Pseud. 324 te faciam ex -o laetantem magis (Cic. Verr. I 17 ex alacri atque -o ... erat humilis atque demissus). Att. 12, 40, 2 isti -i, qui me reprehendunt. Tac. ann. 3, 46, 1 non diu haec nec apud -os. Svet. Nero 43, 2 -um inter -os cantaturum. Firm. math. 3, 3, 1 *Iuppiter* faciet ... bonos, ... -os, divites (*sim.* 3, 12, 3. 5, 2, 20. *cf.* Boeth. cons. 3, 9, 26 W. ea vera est ... felicitas, quae sufficientem, potentem ... -umque perficiat). Oros. apol. 18, 4 ut simplex scurrilitate careat, -us verbo, sollicitus iracundia. Boeth. cons. 2, 3, 10 W. si numerum ... -orum tristiumve consideres. Nicet. psalm. 5 p. 72, 12 psalmus tristem consolatur, -um temperat.

β *c. explicationibus*: Ⓘ *indicatur, qua de re*: Ⓐ *inf.: c. acc.*: Naev. trag. 15 -us sum laudari me abs te (Ter. Eun. 392 -ast? :: non tam ipso quidem dono quam abs te datum esse. Phorm. 820). Cvrt. 3, 8, 19 metari suos castra iusserat -us ... decernendum fore (*sim.* 8, 6, 16. 10, 1, 6). *solus* (*poetice*): Sen. Ag. 453 *Tyrrhenus piscis* anteire naves -us et ... sequi. Sil. 3, 575. 9, 223. 9, 453 -us uterque spectari superis. 16, 564. Stat. Theb. 11, 648 -a ducum spes elusisse duorum ... Fortuna. Ⓑ *enunt. secund.*: Plavt. Mil. 387 ego -a visa *mihi*, quia soror venisset (1222. Tac. ann. 2, 64, 1 -iore Tiberio, q. pacem sapientia firmaverat, quam si bellum per acies confecisset). Bell. Alex. 77, 1 *seq.* quod (Liv. 9, 23, 17 militem ... haudquaquam tam victoria -um quam q. *eqs.* Val. Max. 2, 10, 2 Sen. Ag. 648 Lvcan. 4, 716. Tac. *infra l. 46. al.*). Tib. 3, 10, 23 (*ad Phoebum*) -us eris, cum debita reddet ... -us uterque focis. Tac. ann. 14, 14, 2 ut est vulgus cupiens voluptatum et, si eodem princeps trahat, -um (*cf. l. 4*). Plin. paneg. 13, 1 *pugnabas* alacer virtute militum et -us, quotiens ... gravior ictus incideret. Ⓒ *acc. neutr. pron.*: Ter. Andr. 340 -us est nescioquid (Eun. 555 q. gestiam aut q. -us sim? 1034 q. hic -us est? *cf.* 559 quid est quod -us es?). Hor. epist. 1, 10, 50 cetera -us. Ⓓ *praepos.*: Ter. Ad. 252 de amica (Cypr. mortal. 3 p. 298, 25. Hier. epist. 6, 2, 2 *ut* me de communi in Christo gloria ... reddas ... -iorem [Sacr. Greg. 193, 4 de nostris temporibus]. Vita Caes. Arel. 2, 45). Cic. fin. 2, 55 dives ob eam rem -us *erat* (Verg. Aen. 5, 283 servatam ob navem -us sociosque reductos. *cf.* Sen. dial. 9, 15, 4 propter quae -i ... sumus). Liv. 23, 36, 2 ab re bene gesta insolenter -um exercitum. Sen. dial. 1, 5, 8 -i ad omnia et fortes (Lampr. Alex. 29, 5. *cf.* Tac. hist. 2, 36, 2 ad mutationem ducum. Pomer. 3, 10, 2 -i ad prospera, fragiles ad adversa). Stat. Theb. 5, 491 in funera. Ivst. 13, 8, 5 ex victoria (Clavd. Don. Aen. 1, 500 p. 100, 7 ex successu). Comm. instr. 2, 12, 13 pro victoria. Ⓔ *abl.* (*structura longe praevalens*): Ter. *p. 885, 81.* Pacvv. trag. 409 profectione. Sall. Iug. 6, 2 rebus. hist. frg. 4, 11 vino ciboque. Verg. georg. 1, 412 nescio qua ... dulcedine -i ... strepitant *corvi*. Aen. 2, 417 -us eois Eurus equis (*epitheton numinis ut*: 6, 786 -a deum partu *Cybele*. 8, 393 -a dolis *Venus* [*cf. Ξ 300 δολοφρονέουσα ... Ἥρη*]. Hor. carm. 1, 21, 5 Dianam ... -am fluviis et nemorum coma. 3, 29, 49 Ov. epist. 20, 173 fast. 5, 667). *et passim.* Ⓕ *gen.* (*cf. l. 63*): Verg. Aen. 11, 73 quas *vestes* illi -a laborum ... Dido fecerat (Serv.: figura est '-us illius rei', nam modo dicimus '-us labore', '-us ingenio'. Sil. 15, 569 laboris. Clavd. 8, 394). Val. Fl. 3, 659 -us opum pacisque (Sil. 13, 33). Sil. 7, 338 acris incepti. 8, 546 rectoris. 14, 279 facilem impelli -amque tumultus ... plebem. 17, 307 irae. Stat. Theb. 5, 118 dolorum. 11, 567 fati. Avson. 196, 22 p. 55 P. patriae. Mos. 163 -a operum plebes (Ambr. epist. 18, 20 felicium). Symm. epist. 1, 8 praesentium (1, 27) ?CIL III 14190 -us meriti memoria(m) posuit ('*id est opinor* meriti laete memor' *Mommsen*).

Ⓘ *indicatur, quo modo*: Ⓐ *laetitia sim.*: Plavt. Merc. 844 ecquisnam deus est, qui mea nunc -us laetitia fuat? (Pseud. 1062 ut mea l. -us promiscam siet. Caecil. com. 252 omnibus laetitiis -us incedo). Rvfin. hist. 11, 13 iuvenili exultatione plus fere -us quam sufficiebat. Ⓑ *animo sim.*: *gen.*: Vell. 2, 93, 1 *Marcellus decessit* -us ... animi et ingenii fortunaeque ... capax (Tac. ann. 2, 26, 1 miles -us a., quod *eqs.*). *abl.*: Tac. Agr. 39, 1 fronte -us, pectore anxius. Apvl. met. 5, 6, 7 -ior animo (Inscr. christ. Diehl 4307. *cf. p. 883, 63*). Ps. Avr. Vict. epit. 44, 3 fuit insignis corpore, -us ingenio (*cf. l. 33*). *acc. gr.*: Apvl. met. 7, 13, 1 procurrunt parentes ... -i faciem, gaudio delibuti.

b *-ae dicuntur res fere ad animantia pertinentes* (*praevalet usus attributivus*): α *in univ.*: Ⓘ *voltus sim.*: Cic. Tusc. 1, 100 voltu hilari atque -o (Att. 8, 9, 2. Ov. met. 10, 5 *Hymenaeus* nec -os v. nec felix attulit omen. *al.* Liv. 30, 32, 11 Sen. suas. 6, 20 Val. Max. 2, 6, 14. 4, 7, 7 -um et serenum [*opp.* horrido et tristi]. 6, 9, 11 -iore ... v. eius *Fortunae* adiutus. *al.*). Pvblil. G 10 fronte (*v. vol. VI 1, 1356, 63sqq.*). Ov. met. 9, 242 ore (Val. Fl. 7, 512 ora ... audaci -a iuventā [*Apoll. Rhod. 3, 1024 ἱμερόεν φαιδρῇσιν ὑπ' ὀφρύσι μειδιόωντες*]. Sil. 16, 258). Val. Max. 6, 9 ext. 5 liberis ac -is oculis (Sen. dial. 12 [11], 7, 4 non tantum siccos ..., sed etiam -os. Sil. 2, 404. 16, 189. *de* Epiced. Drusi 279 *parum constat*). Plin. paneg. 55, 11 facies (*v. vol. VI 1, 48, 7sq.*). Ⓘ *mens, animus sim.*: Catvll. 64, 236 mente (Verg. Aen. 5, 304 Ov. am. 2, 15, 3. ars 1, 359 -issima rerum ut seges in pingui luxuriabit humo. Sen. dial. 11 [12], 6, 6 novitate rerum. Plin. nat. 18, 206 Sil. 3, 674. *al.*). Lvcr. 4, 1200 natura. Sall. Iug. 88, 1 animis (Hor. carm. 2, 16, 25 Ov. met. 4, 761 Liv. 26, 17, 6. *al.*). Verg. Aen. 5, 816 pectora (Manil. 1, 84 Lvcan. 9, 1039 Ivvenc. 2, 781). Liv. 28, 22, 3 ingenia incolarum latrocinio -a (Avson. 183, 1 p. 44 P. Mos. 384 -um fronte serena i. *aliter p. 885, 26*). 30, 44, 6 cordis. Cypr. laps. 2 p. 238, 8 sinu. Ⓘ *corpus eiusque partes*: Catvll. 46, 8 iam -i studio pedes vigescunt (*cf.* Paneg. in Mess. 13 vestigia). Verg. Aen. 8, 681 geminas cui *Augusto* tempora flammas -a vomunt. Ov. am. 1, 6, 67 non -is (*i. tristibus*) detracta corona capillis. ars 1, 320 *Pasiphae* tenuit -a paelicis *vaccae* exta manu (Val. Max. 9, 2, 2. *cf.* Ov. met. 14, 688 dextra). Lvcan. 1, 603 Salius -o (lento *pars codd.*) portans ancilia collo (*cf. Val. Fl. 1, 109* umeris gaudentibus). 2, 273 -ae Caesaris aures accipient. Stat. silv. 4, 2, 8 si ... mihi vertice -o nectat ... lauros. Plin. paneg. 82, 6 -um opere corpus (Nemes. cyn. 296. Cassiod. in psalm. 118, 120 ut ... hic temporaliter maestum, illic esset sub perpetuitate -issimum). Apvl. apol. 8 linguam mundam et -am, vocem contra spurcam et tetram possidere. Avson. 3, 2 p. 321 P. (*loq. Danuvius*) -um profero fonte caput. Ⓘ *domus, instrumenta sim.*: Cic. Sest. 131 domus (*v. vol. V 1, 1983, 31sqq.*). Verg. Aen. 1, 707 limina (Ivvenc. 4, 223. Avson. 352, 18 p. 210 P. *e Verg.*). Hor. carm. 4, 6, 15 -am

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Priami choreis ... aulam. VAL. MAX. 4, 2 praef. stilo. SEN. Tro. 203 cum -a pelago vela rediturus dares (*cf.* VAL. FL. 1, 170 -a recurret cum ratis *sc. Argo.* STAT. silv. 3, 2, 49 donec tua turbine nullo -a ... adsignet carbasa ripis *Zephyrus*). BVC. Eins. 2, 19 tibia -a canit. VAL. FL. 4, 116 -os domini *Amyci* certamine campos. SIL. 7, 543 vanis fora -a viris. 10, 375 mensas (STAT. silv. 4, 6, 60). STAT. Theb. 1, 264 (*Iuno ad Iovem*) coniugis ara tuae ... cur ... -a calet? 4, 631 ense. 10, 346 armis. silv. 4, 1, 1 -a bis octonis accedit purpura fastis Caesaris.
β de qualitatibus vel affectibus, quibus hilaritas inest vel admiscetur: LVCR. 5, 1400 caput ... redimire coronis ... lascivia -a movebat. VERG. georg. 3, 63 superat gregibus dum -a iuventas. Aen. 5, 183 spes (TERT. test. anim. 4 p. 139, 26 PANEG. 4, 37, 3 AVSON. 196, 2 p. 54 P. AMM. 16, 4, 5). VELL. 2, 127, 4 virum severitatis -issimae, hilaritatis priscae. SEN. dial. 2, 6, 7 avaritia falso -a. 7, 10, 3 virtus ... temperantiā -a. epist. 2, 5 paupertas (2, 6). 66, 12 animi magnitudo ... remissa et -a (*opp.* pugnax et intenta). LAVS Pis. 103 *habitum* -a ... tetricitate decorum. SIL. 3, 215 pavore (16, 431). 8, 609 -a viro gravitas ... et sine tristitia virtus. 15, 30 *Virtus est* -i ... pudoris (STAT. silv. 5, 3, 218 vota piosque metus inter -umque p. PRVD. cath. 8, 29). STAT. Theb. 1, 493 horror. silv. 3, 3, 205 dulcedine. GELL. 15, 1, 4 venustate. NEMES. cyn. 286 vires. CYPR. mortal. 21 p. 310, 20 securitate. Demetr. 20 p. 365, 5 numquam non -a patientia. AVSON. 161, 6 p. 30 P. gravitas comis -aque serietas. *al.* *γ de vocibus, actionibus sim., quae hilaritate moventur vel hilariter (libenter l. 27) peraguntur*: VERG. georg. 2, 388 carmina (OV. Pont. 3, 4, 46 *opp.* querellas. *aliter p. 888, 80*). Aen. 3, 524 clamore (OV. met. 15, 731 SEN. Herc. f. 827 LVCAN. 5, 47 SIL. 13, 783 STAT. Theb. 3, 187). 5, 58 -um ... celebremus honorem *i. inferias* (*cf.* SIL. 12, 474 funere). 5, 107 coetu (LVCAN. 3, 80 STAT. Theb. 2, 214). 6, 657 paeana (10, 737). HOR. carm. 2, 17, 26 sonum. TIB. 2, 3, 47 convivia (SIL. 11, 368 IVVENC. 3, 52. *al.*). OV. met. 1, 560 vox (LVCAN. 7, 11 VAL. FL. 3, 464. PRVD. perist. 1, 119 coniugum salute -a v. maritarum strepat). 13, 252 triumphos (14, 719 LVCAN. 3, 20. 6, 261 HOMER. 541 PANEG. 4, 30, 5). Pont. 3, 4, 29 plausibus ex ipsis populi -oque favore (STAT. Theb. 10, 786). *al.* LIV. 4, 41, 1 oratio ... non crimine alieno -a (22, 40, 1 haud sane -a. *cf.* QVINT. inst. 11, 1, 3 si genus sublime dicendi parvis causis, ... -um tristibus ... adhibeamus. 11, 3, 153 in laudationibus, nisi funebres erunt, ... -a et magnifica et sublimis est actio *i. pronuntiatio*). MANIL. 1, 69 rudis ... vita ... tum velut amissis maerens, tum -a renatis sideribus (PORPH. HOR. carm. 1, 4 praef. -iorem indulgentioremque. 3, 29, 34/36 quieta ac -a. *al.* CAPITOL. Maximin. 28, 2 SPART. Ael. 5, 1 IVVENC. 4, 31 HIL. hymn. 2, 33. EPIGR. Bob. 45, 4 incestis -a cupidinibus [feta *vel* foeda *Peiper cf. p. 866, 50*]). *al.* *δ neutr. pro subst. i. q. laetitia*: PANEG. 2, 25, 4 serenos ... nubilis mentibus vultus induebamus et ... imitabamur -a maerentes.

2 *vi obiectiva fere i. q. gaudium praestans, iucundus, gratus sim.* (*accedit dat. commodi passim; minus valet quam* prosper *l. 77*):
a *generatim* (*de rebus praeter l. 84. cf. p. 888, 80*): *α usu vario*:
Ⓘ *absolute*: CIC. Vatin. 6 quibus ille dies acerbissimus fuit, qui idem tibi -issimus (*v. vol. V 1, 1056, 72 sqq.; explicatur* AVG. epist. 180, 3 d. -um dicimus, quod -os faciat. *cf.* CIC. carm. frg. 26 tertia te Pthiae tempestas -a locabit. CIRIS 349 lux [VAL. FL. 5, 1]). Planc. 92 *ut ex re publica* fructus ... non ... -os et uberes, sed magna acerbitate permixtos tulissem (CYPR. epist. 61, 4 p. 697, 10 adventus vestri -issimum f. *aliter p. 884, 35*). Phil. 1, 8 quo faciant id, quod nuntiant, -ius (*cf.* -us nuntius: LIV. 27, 51, 7. 28, 44, 6. 45, 1, 10. SEN. Ag. 417 *opp.* infaustum. CVRT. 3, 7, 4 TAC. hist. 1, 70, 1. *al.* FLOR. epit. 1, 3, 19 tam -um tamque felicem. *et saepius*). fin. 4, 73 illa *bona* -ioribus nominibus appellari ab eo *Zenone* quam a nobis, haec *mala* tristioribus (TAC. hist. 4, 68, 2 -um militibus). Att. 7, 26, 1 omnia erant facta hoc biduo -iora (SALL. [?] rep. 1, 3, 3 -a et candida o. visa. LIV. 26, 41, 14 o. secunda, prospera, in dies -iora ac meliora ... geruntur. 26, 41, 17. TAC. hist. 2, 80, 2 -a o. et adfluentia. *al.*). *al.* CATVLL. 64, 141 conubia -a, ... optatos hymenaeos. LVCR. 1, 23 *sine Venere non* fit -um neque amabile quicquam. SALL. Catil. 61, 7 -am aut incruentam victoriam (HOR. sat. 1, 1, 8. LIV. 5, 30, 8 patribus. *al. cf.* AETNA 473 tropaeo). VERG. Aen. 6, 638 locos -os et amoena virecta fortunatorum nemorum sedesque beatas (SEN. Herc. f. 744 nemoris Elysii. MART. 12, 52, 11 piorum. *cf.* VERG. Aen. 6, 744 HOR. carm. 1, 10, 17 CARM. de resurr. 94 CYPR. GALL. gen. 50). *al.* OV. Pont. 4, 3, 57 quae tibi -a videntur ..., fieri tristia posse puta. EPICED. Drusi 416. LIV. 1, 13, 6 ex bello tam tristi -a repente pax (VELL. 2, 126, 3 NEMES. auc. 9). 3, 33, 2 principia magistratus (STAT. Theb. 10, 835 malorum. TAC. hist. 2, 11, 1 -a ... Othoni p. belli). 5, 20, 8 gratius id fore -iusque, quod *eqs.* 8, 36, 1 civibus ... -um adventus (28, 26, 9 -um opportunumque. 29, 29, 4 TAC. ann. 11, 16, 2). 9, 38, 4 famam (TAC. ann. 11, 19, 3 *opp.* sinistra. RVT. NAM. 1, 415). 22, 23, 3 -o verius dixerim quam prospero eventu pugnatum fuerat (PLIN. epist. 10, 14 AMM. 18, 2, 4. *al.*). 28, 29, 8 vobis supplicii ... spectaculum non modo non acerbum, sed -um etiam ... debet esse (30, 12, 2 CVRT. 5, 5, 10 LVCAN. 4, 784. 7, 797). *al.* SEN. Phoen. 507 nec ... festas ... ornavit aedes nec ... -as faces vitta revinxit (STAT. silv. 5, 1, 254. *cf. p. 889, 44 sqq.*). *et saepe.* sibi -us: PANEG. 3, 12, 1 ut qui *imperatores* remotam a voluptatibus vitam sequantur, difficiles et morosi sint, s. parum -i, sed aliis tristiores.

Ⓘ *indicatur causa vel modus*: *abl.*: CIC. Cato 53 qua *uva* quid potest esse cum fructu -ius tum aspectu pulchrius? 54 nec ... segetibus solum et pratis ... res rusticae -ae sunt, sed hortis etiam et pomariis *eqs.* LIV. 10, 47, 6 multis rebus -us annus. 35, 32, 13 consilia calida ... prima specie -a, ... eventu tristia esse (CVRT. 9, 8, 20 non ut p. s. -a victoria, ita eventu). MELA 2, 16 regio nec caelo -a nec solo. TAC. Agr. 38, 1 nox ... gaudio praedāque -a victoribus (PLIN. paneg. 92, 4 diem). *al.* si: LIV. 3, 38, 12 -ius id decemviris accidit, quam si ... referrent. *praepos.*: TAC. ann. 3, 48, 2 ceteris haud -a memoria Quirini erat ob intenta ... Lepidae pericula (16, 7, 1 mortem Poppaeae ... -am ob impudicitiam eius. *adde l. 15*). CYPR. Demetr. 3 p. 353, 1 nec sic verna de temperie sua -a sunt. Ⓘ *indicatur finis*: TAC. ann. 11, 25, 2 -a ... haec in rem publicam munia (*cf.* 12, 8, 2 Agrippina ... veniam exilii pro Annaeo Seneca ... impetrat, -um in publicum rata ob claritudinem studiorum eius). TERT. bapt. 19 p. 217, 7 Pentecoste ordinandis lavacris -issimum spatium est.

β neutr. pro subst. (*cf. p. 889, 5*): Ⓘ *plur.*: CIC. part. 12 -a tristibus ... inteximus (*cf.* OV. fast. 6, 463 SEN. nat. 3 praef. 7 SIL. 13, 383). Att. 8, 1, 1 nec tamen ⟨tam⟩ -a erant in iis litteris (*cf.* PLIN. epist. 5, 21, 1 partim -a partim tristia continebant). PVBLIL. C 18 cito improborum -a ad perniciem cadunt. OV. met. 7, 454 sollicitum ... aliquid -is intervenit. fast. 6, 541 -a canam (Pont. 3, 9, 35 -a fere -us cecini, cano tristia tristis. *cf.* trist. 5, 1, 7 lusi). EPICED. Drusi 38 -a referre (TAC. hist. 1, 39, 1 haud -a. *cf.* SIL. 4, 764 nec -a ferebant. TAC. ann. 2, 84, 4 attulere). LIV. 22, 7, 12 ut cuique -a aut tristia nuntiabantur (TAC. ann. 2, 12, 3). 30, 32, 5. 40, 22, 8. SEN. Oed. 208 -a duris mixta. Thy. 936. benef. 6, 35, 1 te et in dubiis et in adversis et in -is sapienter geris, ut dubia prudenter tractes, adversa fortiter, -a moderate (*cf.* epist. 66, 49 -a moderari. STAT. Theb. 2, 406 pone modum -is). epist. 66, 19. 78, 29 adversis non succumbere, -is non credere (*cf.* SIL. 17, 141 fidere [STAT. Theb. 11, 551]). LVCAN. 2, 346 -orum sociam (*cf.* TAC. ann. 4, 15, 1). *al.* Ⓘ *sing.*: TAC. ann. 3, 34, 2 multa duritiae veterum ⟨in⟩ melius et -ius mutata. PLIN. epist. 4, 17, 5 nihil ille a me secretum, ... non triste, non -um.

γ -um est *sim. c. structuris pendentibus* (*hic illic praecedit pronomen*): Ⓘ *inf.*: LIV. 26, 4, 3 nequaquam tam -um vincere quam triste vinci. VELL. 2, 71, 1 nec ... Caesari quidquam ... fuit -ius quam servasse Corvinum. TAC. hist. 4, 51, 2 magnificum -umque. PLIN. paneg. 26, 3. EDICT. imp. Nerv. Plin. epist. 10, 58, 8 necessarium pariter credidi ac -um. CYPR. *p. 877, 58.* PS. CYPR. tract. 10 -um et optimum est. PS. CATO dist. 4, 30. HIL. AREL. vita Honorat. 35 l. 16 (*opp.* grave).
acc. c. inf. (*cf. p. 889, 11*): PLIN. epist. 5, 11, 2 *patriam* mihi a quocumque excoli iucundum, a te vero -issimum est. 6, 11, 3 quid ... -ius quam clarissimos iuvenes ... famam ex studiis petere? Ⓘ *enunt. secund.*: MELA 2, 19 moribus datur estque maxime -um, cum in hoc contenditur vincere. TAC. hist. 2, 95, 1 -um foedissimo cuique apud bonos invidiae fuit, quod ... inferias Neroni fecisset (PLIN. paneg. 22, 1 hoc ipsum, q. ingressus es, quam mirum -umque! 89, 1).

b *speciatim in rebus sacris et usu inde derivato*: *α de deis fere i. q. propitius*: PLAVT. Amph. 2 (*verba Mercurii*) ut vos ... voltis ... me -um lucris adficere *vos* atque adiuvare. CATVLL. 61, 8 (*ad Hymenaeum*) -us huc, huc veni (*cf. p. 886, 53*). VERG. Aen. 11, 42 (*Aeneas ad Pallantem mortuum*) tene ..., cum -a veniret, invidit Fortuna mihi ...? (OV. trist. 5, 8, 17 modo -a meat, vultus modo sumit acerbos. *cf. l. 70. p. 886, 56*). 12, 393 ipse suas artes, sua munera, -us Apollo ... dabat (*sc. Iapygi*). HOR. carm. 1, 2, 46 serus in caelum redeas diuque -us intersis populo Quirini. 3, 21, 21 (*ad testam*) te Liber et si -a aderit Venus ... producent (STAT. Theb. 2, 191). OCTAVIA 404 ipsa Tellus -a fecundos sinus pandebat ultro. PS. QVINT. decl. 10, 14 p. 201, 2 aderat ille *filius mortuus in somniis*, qualis humanis se offerunt oculis propitii dii, quale -issimum numen est, cum se patitur videri (FIRM. math. 3, 1, 13 -i ac salutaris). *inde* LAVS Pis. 216 (*ad Pisonem*) tu modo -us ades. *β de portentis sim. fere i. q. faustus, dexter*: CATVLL. 64, 325 accipe, quod -a tibi pandunt luce sorores *Parcae*, veridicum oraclum. MACER carm. frg. 4, 1 cygnus in auspiciis semper -issimus ales (auguriis nautis gratissimus *Serv. Aen. 1, 393. cf.* LVCAN. 5, 396 -ae iurantur aves bubone sinistro). OV. ars 2, 328 somnia (LIV. 9, 9, 14. CVRT. 3, 3, 4 -um id regi s. esse dicebant *vates. cf.* TAC. ann. 2, 14, 1 quietem). met. 15, 572 quidquid ... monstro portenditur isto, seu -um est, patriae -um ..., sive minax, mihi sit. trist. 1, 1, 122 *fortuna* flenda ... nunc aliquo tempore -a fuit (LIV. 34, 4, 3 melior -iorque in dies. AMM. 17, 12, 4. 19, 10, 3 ni f. adfulserit -ior). LIV. 27, 26, 14 quod secundum trunca et turpia exta nimis -a apparuissent (*v. vol. V 2, 1964, 38 sqq., ubi addas* SVET. Iul. 77). 36, 1, 3 sacrificia. 45, 1, 4 omen (OCTAVIA 704 LVCAN. 8, 585 PETRON. 122 vers. 178 PLIN. nat. 1, 11, 18 VAL. FL. 1, 309 SIL. 4, 131 STAT. Theb. 8, 708 MART. 12, 98, 5). MANIL. 3, 551 si mensis in astrum -ius inciderit. FEST. p. 351 sinistrum in auspicando significare ait Ateius Capito -um et prosperum auspicium (SVET. Vit. 9). GERM. 541 nautis -issima signa *Geminos*. LVCAN. 8, 89 infelix coniunx et nulli -a marito. CALP. ecl. 1, 35 carmina (*i. oracula, aliter p. 887, 25*). PLIN. nat. 8, 223 ostentum (SVET. Galba 4, 2 *opp.* obscenum). 11, 197 prodigio (SIL. 16, 127). 28, 22 cur ... primum anni incipientis diem -is precationibus invicem faustum ominamur? SIL. 4, 115 *aquila* -os signa ad Romana volatus convertit. 17, 55 au-
[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gurium clangor *aquilarum* -um dabat (TAC. hist. 1, 62, 3). TAC. hist. 1, 3, 2. 1, 27, 1. 4, 83, 1. SVET. Aug. 92, 1 auspicia et omina . . . observabat: si . . ., ut dirum; si . . ., ut -um maturique et prosperi reditus. Dom. 6, 2 aquila . . . pinnis clangores -issimos edidit. *al.* *neutr.* (*pro subst. l. 8. 9. 11*) *pendet e verbis portendendi*: LIV. 9, 2, 1 haec non -a magis quam vera vaticinatus. 26, 41, 18 di immortales . . . auguriis auspiciisque . . . omnia -a ac prospera portendunt (31, 7, 15. SVET. Aug. 95 -a per haec et magna portendi). FEST. p. 351 stellam significare ait Ateius Capito -um et prosperum . . ., quae ex lamella aerea adsimilis stellae locis inauguratis infigatur. SEN. nat. 7, 28, 1 quid stella nascentibus triste -umve constituat. -um est *c. acc. c. inf.*: PLIN. nat. 8, 185 alterum *delubrum* intrasse *Apin* -um est, in altero dira portendit. 32, 17 *pisces* veniunt ad augurium; diripere eos carnes abiectas -um est consultantibus, caudis abigere dirum.

B *c. respectu speciei externae plus minusve vergit in notionem q. e. nitidus, serenus (transeunt huc exempla p. 886, 52sqq. 886, 72. 887, 81. al.; n. pl. pro subst. l. 29; accedere videtur acc. gr. l. 48)*: 1 *de sideribus*: CIC. Arat. 98 -i vestigia Solis. 458 exoritur . . . Nixus . . . dextrae radios -o cum lumine iactans (GERM. frg. 4, 20 *e coni.*). GERM. 281 multa videbis stellarum vacua in Cycno, multa ignea rursus aut medii fulgoris erunt; penna (*i. ala*) utraque -a *eqs.* 704. frg. 4, 1 Iuppiter est illo *Saturno* -us (-o *codd.*) magis (*4, 2* proprio bene lucidus ore, *opp. 2, 5* tristi Saturnus lumine). PETRON. 122 vers. 181 ipse nitor Phoebi vulgato -ior orbe crevit. VEG. mil. 4, 41 -us orbis *lunae* ac lucidus. CLAVD. rapt. Pros. 1, 101 cum te -issimus ornet signifer et vario cingant splendore Triones. EVSTATH. Basil. hex. 2, 7, 11 -um alacremque fulgorem nostris impendit obtutibus *stella* (*gr.* ἄλυπόν τινα καὶ ἡδεῖαν . . . αὐγήν). 2 *de variis rebus*: CIC. orat. 36 in picturis alios horrida, inculta, . . . opaca, contra alios nitida, -a, conlustrata delectant. VERG. Aen. 1, 591 decoram caesariem nato genetrix lumenque iuventae purpureum et -os oculis adflarat honores (SERV.: non terribiles. *cf. p. 883, 59 et* PS. AVG. serm. ed. Mai 75, 5 *oculi* -a nigredinis gratia circumsepti). MORET. 90 -um (-us *recc.*) consedit ad ignem (PANEG. in Mess. 134 Iuppiter . . . capite adnuit: additus aris -ior [purior *var. l.*] eluxit . . . ignis). OV. fast. 6, 252 *dea veniente* -a . . . purpureā luce refulsit humus. PLIN. nat. 23, 26 -iore . . . colore (ARNOB. nat. 7, 19 -us . . . ac felix hilaritate candoris. *adde p. 884, 59*). SIL. 12, 665 -a serenati facies aperitur Olympi (*cf. p. 884, 62 et* STAT. silv. 4, 1, 45 dei -o . . . dederunt signa polo. AMM. 17, 7, 2 nubium globi . . . -am paulo ante caeli speciem confuderunt. PRVD. cath. 11, 9 caelum nitescat -ius). CARM. de resurr. 198 semper aer -us semperque in luce futurus. DAMIG. lapid. 34 p. 190, 11 -os et validos eos *dentes* constituit *lapis galactites (cf. p. 884, 80)*. *ambigue significatur apparatus festus, non lugubris (cf. p. 887, 81)*: CVLEX 140 ilicis et nigrae species nec (et *codd.*) -a cupressus (*cf.* SEN. Ag. 583 -a fronde [STAT. silv. 5, 1, 92 *syn.* laurus]. Thy. 55 lauro fores -ae virescant. 652 nulla qua -os solet praebere ramos arbor . . ., sed taxus et cupressus et nigra ilice obscura nutat silva. LVCAN. 9, 917 tamarix non -a comas [comis *var. l.*]). QVINT. decl. 315 p. 242, 20 habitus *i. vestes* (TERT. cult. fem. 1, 1 l. 7 SCHOL. Cic. Bob. p. 109, 7. *cf.* TAC. ann. 2, 75, 2 cultu [*opp. 13, 32, 3* lugubri]. EVSTATH. Basil. hex. 5, 2, 7 luctuoso amictu deposito sumptisque -ioribus indumentis [*gr.* φαιδροτέραν]).

acc. neutr. **-um** *pro adv.*: STAT. Theb. 3, 618 -um fremit. Ach. 1, 323 -um . . . rubet.

adv. **laetē**, *compar.* -ius, *superl.* -issimē. **1** *fere i. q. hilari mente*: CIC. Phil. 9, 7 auctorem . . . exstinctum -e atque insolenter tulit (fam. 6, 14, 3 si turbidissima sapienter ferebas, tranquilliora -e feras). HOR. sat. 2, 6, 70 seu quis capit acria fortis pocula seu modicis uvescit -ius. LIV. 33, 25, 1 ludi Romani . . . et magnificentius . . . facti et -ius propter res bello bene gestas spectati. VELL. 2, 45, 3 neque . . . quisquam aut expulsus invidiosius aut receptus est -ius. TAC. ann. 6, 10, 2 quo -ius acceptum *est* sua exempla in consultores recidisse. GELL. 3, 15, 2 cum . . . -issime gauderet. TERT. test. anim. 4 p. 139, 4 -ius vivis. CYPR. epist. 7, 1 p. 485, 8 ubi . . . mihi aut melius possit esse aut -ius quam illic. IVST. 12, 8, 17 nullum opus -ius milites fecere. AVG. ord. 1, 8, 22 Licentium succinentem . . . -e atque garrule. serm. 178, 6, 7 de lectione verbi dei -issime commoveris. **2** *fere i. q. fecunde, copiose*: LIV. 6, 1, 3 ab secunda origine velut ab stirpibus -ius feraciusque renatae urbis (PLIN. nat. 21, 47 *amarantum* gaudere decerpi et -ius renasci). COLVM. 4, 27, 1 quo -ius et hilarius pullulent *vineae*. 5, 9, 10 *truncus* -ius . . . frondet. PLIN. nat. 16, 130 *laurus* -ius fruticat. 17, 90 gramini . . . non sub alia *arbore* -ius operienti toros. 18, 19 omnia -ius proveniunt (19, 120. 153). 33, 89 segetis -e (-ae *var. l.*) virentis. *de copia orationis*: QVINT. inst. 8, 3, 40 *velimus dicere* -e an severe, abundanter an presse. 12, 9, 2 oratio gaudebit . . . occasione -ius decurrendi. TAC. ann. 4, 33, 4 Punicas Romanasve acies -ius extuleris. PLIN. epist. 2, 5, 6 descriptiones locorum . . . prope poetice prosequi fas est; quod . . . si quis extiterit, qui putet nos -ius (lat- *pars codd.*) fecisse quam ŏrationis severitas exigat, huius . . . tristitiam *eqs.*

in paronomasia c. laesus *p. 885, 45,* lascivus *p. 885, 5,* lautus *p. 885, 41,* lentus *(?)* EPICED. Drusi 279, libens *p. 885, 56,* liber *p. 886, 59.* -us laetitia *p. 886, 41.*

deriv.: laetiens, laetisco, laetitas (*?*), laetitia (-es), laetitudo, 1. laeto, laetor. *compos.*: laetificus. *cf. Onom.*

2. laetus (Laetus), -ī *et* l(a)eto, -ōnis (PAP.) *m.* *vox germ.* *scrib. etiam* let-, led-, lit-, lid-. GLOSS. V 620, 32 -us est libertus. *genus barbarorum statum inter servos et ingenuos obtinentium (cf. Schönfeld, RE XII 446sqq.; pro nomine gentis ap.* PANEG. *et* AMM.*)*: PANEG. 8, 21, 1 -us (velut *Langius*) postliminio restitutus et receptus in leges Francus. AMM. 16, 11, 4 -i barbari. 20, 8, 13 -os quosdam, cis Rhenum editam barbarorum progeniem. 21, 13, 16. NOT. dign. occ. 42, 33 praefectus -orum Teutonicianorum (42, 34–44). COD. Theod. **7, 20, 10 si quis praepositus fuerit aut fabricae aut classi aut -is. 7, 20, 12** pr. (-us *Gothofredus,* luctus *trad.*). NOVELL. Sev. 2 -i et ⟨. . .⟩ aliaque corpora publicis obsequiis deputata (*cf.* LEX Burg. Rom. 46). LEX Sal. Merov. 13, 7. 26, 1. 35, 5. 8. 42, 4. 50, 1. 77, 2. 83, 2 caus. 5, 4. PAP. Tjäder 24, 1 let(orum); *item* 24, 46. 47, *sed* 24, 21 leton(um).

f. laeta, -ae: LEX Sal. Merov. 13, 10. 100, 4. 104, 9.

deriv.: laeticus. *cf.* Liticiani. *v. Kamptz.*

laevig- *v.* levig-. **laeviis** SVET. Nero 20, 3 *corruptum est.* **laevir** *v.* levir. **laevis** *v.* 2. levis. **laevitās, laevitūdo, laevo** *v.* 2. levitas, 2. levitudo, 2. levo. **laevor** *v.* levor.

laevōrsum *et* **-us** *adv.* *ex* 1. laevus *et* vorsum (-us) *formatum.* [*restitutum olim* NIGID. Non. p. 211, 31 *pro* devexos.] *i. q. in laevam partem*: APVL. flor. 2 p. 8 aquila . . . -m vel dextrorsum . . . labitur. met. 1, 21, 1 -m abierunt. AMM. 14, 3, 2 -m flexo itinere (31, 10, 11 -s). 18, 6, 15 -s ire. MART. CAP. 6, 580 feminam . . . amictam -m peplo. 6, 626 hoc (*Gaditano*) . . . freto -m Europa distenditur. 6, 639 *tellus* -m . . . se flectit. 6, 665 si . . . -m . . . redeas. 6, 681 scissus Euphrates -m in Mesopotamiam vadit . . ., dextro autem meatu *eqs.* 6, 690 -m . . . transcurrit, dextrorsum *eqs.*

cf. laetrosum, sinistro(r)sum (-us).

1. *laevus, -a, -um. [*idem atque gr.* λαι(ϝ)ός, *slavon.* lěvŭ *'sinister'; nexu c.* 2. laevus *facto notio 'incurvatus' originaria haberi solet quamvis neque Servii verbis commendetur neque in vocibus cognatis supersit. Sch.*] *de orig.*: NON. p. 51, 7 -um significari veteres putant quasi a levando; Vergilium quoque sub hac ostentatione posuisse voluerunt (*afferuntur* VERG. *p. 892, 62,* ENN. *p. 892, 25. cf.* ISID. orig 11, 1, 90 -a *manus* nuncupata, quod aptior sit ad levandum aliquid et portandum). *scrib.* lev-: EPIST. prox. tabul. (CIL VI 10233, *e codd.*) 10. CE 299, 3 (*a. 589/90*). 1562, 8 (*e cod.*). *cf.* leb-: CIL VI 31852, 6 X 1692, 5. *per* -ae- *vocem scribi testatur* GRAMM. suppl. 294, 10. *formae erroneae tertiae decl.*: GLOSS. V 307, 22 levia, levis: sinistra, sinister (*seq.* lenus: mitis). *compar., superl. desunt.* NOT. Tir. 90, 11 -a. *corripitur* lae-: CE 1562, 8 (*e cod.*). CARM. c. pag. 105 (*textu fortasse turbato*). *de notione*: PAVL. FEST. p. 117 -a: sinistra, quam Graeci σκαιάν. GLOSS. -a: εὐώνυμος. ἀριστερά. λαιά. sinistra. prospera vel contraria, sinistra, stulta. -um: prosperum signum. sinistrum, contrarium. *legitur inde a* PLAVTO, ENN., TER., *in prosa non ante* CIC. *ratio, quae intercedit inter* -us *et* sinister, *illustretur nonnullis exemplis*:

	-us	sinister		-us	sinister
PLAVT.	17	3	VERG.	39	17
TER.	—	3	HOR.	13	2
CATO	—	6	PROP.	—	4
VARRO	—	24	LIV.	92	53
CIC. *carm.*	9	1	VITR.	9	65
orat.	—	6	CELS.	—	40
philos.	11	10	CVRT.	35	3
epist.	—	4			
LVCR.	9	—	PLIN. nat.	74	61
CAES.	—	18	APVL.	12	7

[*variat in codd. c.* saevus *saepe, c.* laetus *loco obscuro* PACVV. trag. 218 *p. 883, 73.* *restituitur pro* scaevus AETNA 62.]

i. q. sinister, ἀριστερός (*quae vox respondet, ubi nihil adnotatur*): **I** *vi locali*: **A** *generatim*: **1** *adi.*: **a** *usu sollemni (afferuntur exempla pauca selecta)*: PLAVT. Aul. 624 manu (650 Men. 555 Mil. 203 Persa 226. 631 Poen. 1073 AFRAN. com. 328 CIC. ac. 2, 145. MORET. 25 advocat . . . manus operi . . ., -a ministerio, dextra est intenta labori . . .; fessae succedit -a sorori. OV. am. 2, 15, 12 si cupiam dominae tetigisse papillas et -am tunicis inseruisse manum [*cf. Brandt ad locum et p. 891, 12*]. *et saepe. cf. p. 891, 10sqq. et* PLAVT. Poen. 418 hanc per dexteram perque hanc sororem -am). Mil. 203 femine (STAT. Theb. 9, 202). 1180 umero (CIC. Arat. 18. Arat. frg. 26, 3 [*gr. 162* σκαιῷ]. OV. epist. 9, 62. *al.*). 1307 oculum (LVCR. 4, 325. *al. cf.* LVCAN. 6, 216 oculi -um . . . orbem [VAL. FL. 6, 246 luminis]). PACVV. trag. 64 bracchio (LIV. 1, 11, 8. 25, 16, 21 VELL. 2, 3, 1. *al.*). CIC. Arat. frg. 26, 1 sub -a Geminorum . . . parte ([GERM. 163 -a G. AVIEN. Arat. 411 in G. -a. *gr. 160* ἐπὶ λαιά]. fin. 4, 36. *et saepe*). VERG. Aen. 3, 420 latus (9, 576 HOR. carm. 3, 26, 5. *al.*). *et passim.* *c. gen.*: OV. met. 11, 197 dextera Sigaei, Rhoetaei -a profundi (*sc. inter haec promonturia*) ara . . . est sacrata. **b** *partitive* (*usu poetico*): HOR. sat. 1, 5, 61 -i frontem . . . oris. OV. trist. 1, 2, 83 obligor, ut tangam -i (saevi

[*Montefusco*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

var. l.) fera litora Ponti (Pont. 4, 9, 119 *Graecinus*, quo -us [letus, levior *var. ll.*] fuerat sub praeside Pontus. *ad rem cf. infra l. 62 et* Ov. epist. 12, 28 Ponti . . . plaga -a. trist. 4, 1, 60 Euxini litora -a. *trist. 1, 8, 39* Ponti . . . sinistri [*Pont. 3, 8, 17*]. *2, 197* Euxini . . . sinistri [*4, 8, 42 Pont. 2, 2, 2*]. *subauditur excepto exemplo priore l. 3 color infra l. 82 sqq. illustratus*). Lvcan. 8, 200 *auriga* dexteriore rota -um cum circumit axem. Pers. 2, 53 sudes et pectore -o excutiat guttas . . . cor (*cf.* Ivv. 7, 158 -a in parte mamillae). Stat. Theb. 8, 747 tollit spirantem -aque super cervice reportat. *addas l. 84. p. 892, 29 priore loco.*

2 *pro subst.* (*accedunt gen. saepe, adi. l. 20*): **a** *fem.* -a, -ae: **α** *subaudienda est 'manus'* (*exempla certiora*; *ceterum cf. l. 23 sqq.*): Lvcil. 307 -ā lacrimas muttoni absterget amicā (*cf. Marx ad l. et p. 890, 72*). 1161 pedibus -ā Sicyonia *calceamenta* demit. Catvll. 64, 311 -a colum . . . retinebat. Lvcr. 3, 649 amissam -am. 4, 847. Verg. Aen. 1, 611 petit . . . -ā . . . Serestum. 2, 552. *al.* Hor. epist. 2, 1, 205 concurrit dextera -ae. Ov. met. 4, 782 clipei, quem -a gerebat. 8, 321. Liv. 38, 21, 13 translatis in -am hastis (At. Cap. Macr. Sat. 7, 13, 13 [*aliter ed. Willis*]. Stat. Theb. 10, 411 [-um *var. l.*]). Val. Max. 3, 2 ext. 8 Sen. Ag. 761 Phaedr. 396 Petron. 124 vers. 261 Stat. silv. 3, 3, 144. *et saepe.* *c. adi.*: Hor. sat. 2, 7, 9 inani (*i. sine anulo*). Manil. 1, 691 extremam . . . Sagittari -am. Sidon. carm. 5, 302 fortis . . . -a regebat stivam.

β *subauditur potius vox 'pars'*: ① *c. praepos.*: ab: Plavt. Cist. 641 utrum hac me feriam an ab -a latus? Men. 837 illa me ab -a . . . femina adservat canis. Mil. 607 aut hinc aut ab -a aut dextera venator adsit. Enn. scaen. 33 Diana facem iacit a -a. Lvtat. epigr. 2, 2 a -a Roscius exoritur. Verg. Aen. 8, 460 demissa ab -a pantherae terga (*cf.* Sen. Herc. f. 797 solvit a -a feros . . . rictus). Ov. ars 2, 79 Samos a -a . . ., dextra Lebynthos erat. met. 2, 25 a dextra -aque *erant* Dies et Mensis (7, 499 Plin. nat. 18, 331. *cf. ibid.* 8, 93 a d. ac -a). 11, 168 fidem . . . sustinet a -a, tenuit manus altera plectrum. Liv. 10, 42, 2. 27, 18, 15. *al.* ad: Plavt. Mil. 361 respice . . . ad -am. 1216 ubi est? :: ad -am. Enn. scaen. 288. Acc. trag. 630 ad -a⟨m⟩, qua[m] mons mollibat. Gall. epigr. Suet. gramm. 22, 3 caput ad -am! (*praeceptum pugilum erat, ni fallimur*). Cic. Tim. 48 (*gr. 43 b* εἰς . . . ἀριστερά). Sall. Catil. 55, 3. CE 74 hoc ad grumum ad -am aspice. Liv. 1, 14, 5 ad -am versi, quia dextra Tiberis arcebat. 1, 18, 7 ad -am eius . . . sedem cepit (*c. gen. ut* 1, 36, 5. 40, 6, 1 viae). Vell. 2, 109, 3. *al.* in: *c. acc.*: Manil. 4, 608 mare . . . in ⌊-am se⌋ (-as *trad.*) effundens. Plin. nat. 3, 43 (in -a *var. l.*). 11, 264. Stat. Theb. 10, 411 (in -um *var. l.*). Macr. Sat. 7, 9, 3. 7, 14, 14. *v. etiam infra l. 77.* *c. abl.*: Plin. nat. 4, 94 litus . . . in -a . . . legendum. Evtr. 9, 15, 1 *Dacia* est dextra Danuvio in mare fluenti, cum antea fuerit in -a. Amm. 23, 6, 27 Chron. Alex. chron. I p. 111, 198. contra: Plin. nat. 6, 202 Fortunatas *insulas* c. -am Mauretaniae *esse.* ⓘ *abl.* -ā: Q. Cic. carm. frg. 15 dextra -aque (Lvcr. 4, 276. *al., v. vol. V 1, 935, 30 sqq.; ordine inverso* Pavl. Nol. carm. 14, 57 -a et dextra). Verg. Aen. 5, 163 -a (-as *R*) stringat . . . palmula cautes. Ov. fast. 4, 285 Liv. 4, 32, 8. 6, 31, 5 dextrorsus ⟨in⟩ maritimam oram . . ., -a ad montes . . . pergunt. 10, 2, 4. 22, 3, 6. 22, 41, 7. 28, 1, 7 bina castra circa viam . . . esse: -a Celtiberos . . ., dextra Punica tenere castra. Manil. 1, 380 -a . . . cadentia signa. 2, 292. *al.* *accedit gen.*: Ivl. Val. 3, 52 p. 160, 10 -a . . . eius. ⓘⓘⓘ *alia exempla*: Verg. Aen. 3, 563 contorsit -as proram Palinurus ad undas, -am cuncta cohors . . . petivit (Ov. met. 3, 642 Prvd. perist. 12, 62). Prisc. perieg. 102 -am Ausoniae . . . continet Isthmos (*Dionys. 98* σκαιῇ). Hil. in Matth. 33, 5 cui *Christo* duo latrones, -ae ac dexterae, affiguntur (*Vulg. Matth. 27, 38* a dexteris et . . . a sinistris). Clavd. Don. Aen. 1, 170 p. 39, 32. 40, 3.

b *neutr.*: **α** *plur.*: Cic. Tim. 49 *in speculo* dextra videntur, quae -a sunt *eqs.* Lvcr. 2, 488 transmutans dextera -is. 4, 430. Sall. hist. frg. 2, 54 inter -a moenium et dexterum flumen (*c. gen. ut*: Ov. fast. 5, 257 Propontidos. trist. 4, 10, 97 maris [Tac. hist. 2, 2, 2]. Liv. *l. 65.* Manil. 4, 602 freti. Plin. nat. 6, 145 fluminis. Avien. Arat. 1282 corporis. *addas p. 892, 7*). Verg. Aen. 5, 825 -a tenet Thetis *in caterva Neptuni.* Dirae 99 Paneg. in Mess. 95. Liv. 32, 29, 6 in -a Italiae . . . flexit iter (Plin. nat. 3, 147. 6, 25. 28, 93 declinare ad dexteram . . .; at si in -a detorserit [-um *Mayhoff dubitanter coll. l. 76*]. *v. et supra l. 40*). Tac. hist. 5, 16, 1 Batavi . . . in dextro, -a . . . Transrhenani tenuere. Flor. epit. 3, 2, 2 a dextris atque -is et a medio septentrionis. Avien. orb. terr. 221 huic *sc. Ponto Euxino* Asia ab -is praecingitur. Clavd. carm. min. 18, 13 -a iubet *mulio*, -o deducunt limite gressum *mulae*; mutavit strepitum, dexteriora petunt. Alc. Avit. carm. 6, 629 agnis dextra levans, -is (-os *var. l.*) condemnet ut haedos (*ad rem v. p. 892, 11*). **β** *sing.* (*subauditur fere 'latus'*; *cf. etiam sub B2*): Ov. trist. 1, 10, 17 fleximus in -um cursus (Manil. 4, 613 Lvcan. 8, 194. Plin. nat. 8, 207 in -um detorta *cauda.* Val. Fl. 4, 212 Stat. Theb. 2, 218. 3, 261. 10, 307. Ivv. 4, 120 [in -am, in -o *var. ll.*; Schol. ad sinistram]. *v. etiam l. 18. p. 892, 35*). Tac. hist. 3, 21, 2 cui *legioni* iuncta a -o septima. Ivl. Val. 3, 12 ex -o dextrorsum. Avien. Arat. 245 per -um . . . lapsus *Anguis* (Germ. 84 per -am [-um *var. l.*]. *gr. 87* σκαιῇ).

B *speciatim*: **1** *-a pars est mala, iners, infausta sim.* (*cf. sub II*): **a** *de ominibus*: Plavt. Aul. 624 non temere est, quod corvus cantat mihi nunc ab -a manu (*cf.* Ov. Ib. 128 a -a maesta volavit avis. Sen. Thy. 698 e -o aethere atrum cucurrit limitem sidus trahens). Hor. carm. 3, 27, 15 te . . . nec -us vetet ire picus nec vaga cornix. Ov. Ib. 101 ominibusque malis pedibusque occurrite -is. Phaedr. 3, 18, 12 *datum est* augurium corvo, -a cornici omina (Val. Fl. 6, 69 Sil. 4, 708). **b** *de aliis rebus, maxime de via*: Verg. Aen. 6, 542 hac *via* iter Elysium nobis, at -a malorum exercet poenas et ad impia Tartara mittit (*inde fortasse scriptura, de qua agitur vol. II 992, 56 sqq., deceptus* Lvcif. moriend. 14 p. 315, 15 deduceris . . . viam . . . ad -a malorum et ad i. T. *cf.* Prosp. epigr. 101, 4 scandere . . . dextros . . . calles, despiciens -ae noxia plana viae). Sil. 8, 612 nec famam -o quaerebat limite vitae (Ivvenc. 1, 680, *cui subsunt et* Verg. Aen. 9, 372 *et Matth. 7, 13*). Ivvenc. 4, 267 lanigeris dextri permittens mollia prati, at -os hirtis dumos tondere capellis (*sec. Matth. 25, 33 ut* CE 1562, 8 ut . . ., cum tu, *Christe*, discusseris omnis, dextram optineam effugiamque -am. *v. etiam p. 891, 73*).

2 *-a pars est bona, fausta sim.*: **a** *in auguriis, superstitionibus* (*nonnulla exempla ambiguae interpretationis esse vix negaverimus, cf. Cic. div. 2, 82* nobis sinistra videntur, Grais et barbaris dextra meliora. Plin. nat. 2, 142 -a prospera existimantur *tonitrua*, quoniam -a parte mundi ortus est. *determinationem ab augure factam describit* Liv. 1, 18, 7): Plavt. Asin. 260 impetritum, inauguratumst: quovis admittunt aves, picus et cornix ab -a, corvus . . . ab dextera consuadent (Enn. ann. 613 rite probatum. Acc. praetext. 37 quod ad dexteram cepit cursum ab -a signum *eqs.* Cic. div. 1, 12. 2, 80 aliis a -a, aliis a dextra datum est avibus, ut ratum auspicium facere possint). Enn. ann. 92 pulcherruma praepes -a volavit avis. 146 de caelo -um dedit inclytus *Iuppiter* signum. 527 tonuit -um bene (*acc. fere pro adv. ut*: Verg. Aen. 2, 693 intonuit -um [9, 631]. Val. Fl. 1, 156 -um Iovis armiger . . . advenit). Ov. fast. 4, 833 sq. tonitru dedit omina -o Iuppiter et -o fulmina missa polo. Lvcan. 7, 437 vulturis . . . -o fundata volatu . . . moenia *Romae* (*sc. avis infausta ex fausta parte volaverat ut 5, 396* bubone sinistro). Stat. Theb. 3, 493 (*ad Iovem*) signa feras -usque tones. Arnob. nat. 1, 16 si, ut in bellis accipiatur vulnus, ego dicor adferre fortunam, cur, duelles cum pereant, -um augurium non sum? *eqs.* **b** *in variis rebus*: Plin. nat. 28, 25 in adorando dextram ad osculum referimus totumque corpus circumagimus, quod in -um fecisse Galliae religiosius credunt. 28, 33 serpentes aegre praeterquam -a manu extrahi. Ivl. Val. 3, 12 *gymnosophistae docent* in homine partes honoratiores . . . -as esse . . ., quod sol etiam oriens ex -o dextrorsum curriculum exsequatur *eqs.*

II *translate fere i. q. alienus, infelix, pravus sim.* (*affinis est usus sub IB1 illustratus; accedit dat. l. 68*): **A** *de rebus humanis et ipsis hominibus*: Verg. ecl. 1, 16 saepe malum hoc nobis, si mens non -a fuisset, de caelo tactas memini praedicere quercus ([Serv.: stulta, contraria. *huc spectat* Non. p. 331, 18 '-um' adversum]. Aen. 2, 54 si fata deum, si m. n. -a f. [Serv.: contraria, et sciendum -um, cum de humanis rebus est, esse contrarium, cum de caelestibus, prosperum, ut 'intonuit -um' (*supra l. 27*), quia sinistra numinum dextra sunt intuentibus]. *cf.* Heges. 5, 42, 5 -a m. populi). Lydia 77 sors o mea -a nascendi! (Stat. Theb. 11, 444). Hor. ars 301 o ego -us, qui purgor bilem sub verni temporis horam! Sil. 5, 660 -a ob discrimina Martis (*664* non fausto Marte). 8, 22 -us conatibus Hannon ductoris *erat.* Stat. Theb. 2, 16 cui -a voluntas semper et ad superos . . . insultare malis. Ivv. 14, 228 -o monitu pueros producit avaros (Schol.: subtili). Cypr. Gall. gen. 991 livore. Pavl. Pell. 255 fama. *al.* *n. pro subst.*: Hil. gen. 141 *homini datus est* iusti -ique . . . sensus. Alc. Avit. carm. 2, 416 (*loq. diabolus*) quodcumque malum sollers natura negabat, instituì dextrisque dedi coniungere -um. 5, 353 rectis et, quae contraria, prosunt et, quae -a malus voluit, mutata recurrunt in dextrum vertente deo. **B** *de deis* (*cf. l. 45 necnon* Arnob. nat. 4, 5 dii -i, deae -ae sinistrarum tantum regionum sunt praesides et inimici partium dextrarum; mundus ipse per se sibi neque dexteras neque -as . . . regiones . . . habet *eqs.*): Verg. georg. 4, 7 tenuis non gloria, si quem numina -a sinunt auditque vocatus Apollo ([Gell. 5, 12, 13 vim . . . huiuscemodi deorum in laedendo magis quam in iuvando potentem. Non. p. 331, 20 *et* Serv. *ad l.*: prospera]. Mart. 6, 85, 3 [lumine *var. l.*]. Arnob. nat. 3, 26. Amm. 14, 11, 12 numine -o ductante [31, 4, 9 deligente]). Sil. 3, 94 si promissum vertat Fortuna favorem -aque sit coeptis (CE 506 [*s. fere III*] si F. . . . fatis non -a fuisset. Serv. Aen. 2, 388 'F. dextra': . . . favens, propitia, ut '-a' contraria). 14, 494 dei (15, 512. Arnob. nat. 7, 23 malos . . . et -os). **C** *de rebus naturalibus*: Verg. Aen. 10, 275 Sirius ardor . . . sitim morbosque ferens . . . nascitur et -o contristat lumine caelum (Serv.: noxio. *cf.* Stat. Theb. 1, 634 *peste saeviente quaerunt*, quis ab aethere -us ignis et in totum regnaret Sirius annum. Clavd. carm. min. 26, 92 -o [saevo *var. l., edd.*] Sirius igne nocet). Hor. sat. 2, 4, 4 cum te sic tempore -o interpellarim. Sil. 7, 30 Cilnius . . . clarum nomen erat, sed -a adduxerat hora . . . iuvenem *mox captivum.*

abl. fem. **laevā** *fere pro adv. p. 891, 45 sqq.*

adv. **laevē.** *i. q. prave*: Hor. epist. 1, 7, 52 puer . . . non -e iussa . . . accipiebat.

deriv.: laevorsum. *cf. Onom.* *Montefusco.*

2. laevus, (-a, -um). [*orig. inc.; vocem c.* 1. laevus *coniungere liceret, si doctrina superstitiosa potius quam auctoritate Servii spectata ad inferos referri posset* (*cf. umbr.* nertru *'sinistro'*, *osc.* nertrak *'a sinistra'* *[B.]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

c. gr. νέρτερος). *Sch.*] *t. t. agriculturae* (*iuxta* camurus *et* licinus, *voces aeque obscurae originis*): SERV. auct. georg. 3, 55 camuri boves sunt, qui conversa introrsus cornua habent ..., -i, quorum cornua terram spectant, his contrarii licini, qui cornua sursum versum habent (*inde* GLOSS. V 506, 10. 553, 50).

laga spata (*i.* spatha) GLOSS. V 505, 20 (553, 47). *cf.* III 173, 38 benaulon (*i.* venabulum) -a. *obscurum; ad* lancea *referre vid. Goetz.*

lagacon i. lactuca leporina GLOSS. III 568, 18. *an* lagion (*i.* λάγιον *sc.* θριδάκιον)?

lagalōpēx, -pecis *m.*, *λαγαλώπηξ. *nomen animalis domestici*: MART. 7, 87, 1 si meus aurita gaudet -e Flaccus (lagaopece, lagagocepe *var. ll., cf. quae adnotavit Heraeus ad l. tam in praef. editionis quam RhM. 74, 1925, 325, 3*).

laganum, -ī *n.*, λάγανον. *a* lātus *inepte nimirum derivatur l. 20.* *formae I^ae decl.* -ā, -as, -am *l. 32. 33. 34. 40. 42. 51; II^ae decl.* -us, -os *l. 30. 50.* *de notione*: SCHOL. Hor. 1, 6, 115 -a sunt de siligine quaedam factae (*sc. placentulae*), quasi membranae compositae, quas cum piperi et liquamine cocunt et sic comedunt (PORPH. *ad l.* hanc escam vulgarem esse nemo est, qui nesciat). ISID. orig. 20, 2, 17 (*deest in codd. potioribus*) -um est latus et tenuis panis, qui primum in aqua, postea in oleo frigitur (*cf.* GLOSS. V 505, 21). GLOSS. III 314, 8 π[illegible]ανα -a. [*calabr.* lágane, -a, -u, *neap.* lágana, *abrut.* láganə, *apul.* láina, lágana, lávana, *roman.* lákana *etc. cf. Rohlfs, Etym. Wb. d. unterital. Gräzität 1205. Battisti-Alessio III 2150. ceterae formae pendent e* *laganea: *prov.* lagagno; *cat.* lleganya; *hisp. vet.* laganya, *hisp.* legaña, *cf. Wartburg V 130 sq. Corominas III 68 sqq. explicationes priores reiciens. G.*]

nomen operis pistorii cuiusdam (*cf. Ullman, ClPh. 7, 1912, 442 sqq.*): HOR. sat. 1, 6, 115 domum me ad porri et ciceris refero -ique catinum. CELS. 2, 22, 1 lenes ... sunt sorbitio, pulticula, -us (-um *J*), amylum *eqs.* 8, 7, 6 *maxilla fracta* umidus cibus diu adsumendus est; ... in -o (-a *J*) similibusque aliis perseverandum est. ITALA exod. 29, 2 (Lugd.) *ad consecrationem sacerdotum sumas* panes ... et -as azyma (*pro* -mas) consparsa ex oleo (VVLG. -a, *var. l. in uno cod.* -am azimam). 29, 23 (Lugd., *cf.* VVLG.) panem ... et -um unum e canistro azymorum. lev. 2, 4 (Lugd., *cf.* VVLG.) panes azymos ... et -a uncta oleo (*allegorice* HESYCH. in lev. *l. c.* p. 807^B verba ... apostolorum panes accipe, prophetarum vero -a; quantum enim panes a -is ad nutriendum sunt aptiores, tantum *eqs.*). 7, 12 (*ibid.*) panis ... azymos et -a azyma uncta oleo. 8, 26 (*ibid.*) panem unum azymum ... et -um (-am, -a *var. lect.* VVLG.). num. 6, 15 (*ibid.*) panes ... et -a uncta oleo. 6, 19 (Lugd.) panem ... et -am azimam (VVLG. -um, *var. l.* -am). VVLG. I par. 23, 29 -a. APIC. 4, 134 (*describitur* patina Apiciana) per singula coria substernas diploidem, ⟨de⟩in -um similiter; quotquot -a posueris, tot trullas imples, desuper adicies, unum vero -um fistula percuties et super impones (4, 135 *in* patina cotidiana *item*). CAEL. AVR. chron. 2, 13, 177 panis -um (*verti vid. gr.* ἀρτολάγανον) pultibus infusum, sed ex fermento confectum, quo panis habeat qualitatem *eqs.* CASSIOD. Ios. antiq. 7, 86 -um frixum (*cf. Vulg. II reg. 6, 19* similam, *LXX* λάγανον, *exemplum igitur fortasse ad l. 33 sqq. pertinet*). ORIBAS. syn. 3 add. p. 906 -os multum tenues. *ibid.* -as de pane factas. 4, 2, 1 Aa p. 6 -as (La -a). -um *restituendum esse dubitanter coniecit Goetz e* lagarium GLOSS. III 540, 52 (*v. s.* libanum).

lagarus, -a, -um, λαγαρός. GRAMM. VI 637, 4 -us, id est laxus, ille versus (*sc. hexam. dact.*), qui in medio iambum vel alium huic metro non convenientem pedem habet (*affertur Verg. Aen. 12, 13*). *graecis litt. scriptum* MAR. VICTORIN. gramm. VI 67, 20.

lagēa *v.* lageos. **lagēna** *v.* lagoena.

lagēos *et* lagēus, -ī *et* -a, (-ae) *f.*, λάγειος *sc.* οἶνος *vel* λαγεία *sc.* ἄμπελος. *de orig.*: SCHOL. Verg. Veron. georg. 2, 93 uva leporini coloris, unde et vocabulum s⟨umptum est⟩ vel quia lepores ultra alias adpetunt *eam*, sive quod langon est iuxta dialecticos pedibus infi⟨rmis stare⟩ *eqs.* ISID. orig. 17, 5, 16 (*de vitibus*) praecoquae vocatae, quod cito maturescant ...; has Graeci -os dicunt, quod currant ad maturitatem velociter ut lepus. *de formis*: PROB. cath. gramm. IV 19, 1 *vocabula* i genetivo singulari terminata secundae erunt declinationis, -os, -i (*affertur* VERG.). *occurrunt nom. sg.* -os, -a, *gen. sg.* -i, *acc. pl.* -os, -as.

nomen vitis, uvae, vini: VERG. georg. 2, 93 tenuis ... -os (SERV. quae Latine leporaria dicitur; 'tenuis' autem penetrabilis, quae cito descendit ad venas). PLIN. nat. 14, 39 dixit Vergilius (*l. c.*) -as *uvas* compluresque externas, quae non reperiuntur in Italia. VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 78, 1 (*exemplum versus Sotadei, Septimio Sereno vindicavit Wernsdorf*) rumpunt teneras uviferae comas -i. MACR. Sat. 3, 20, 7 -a *inter uvarum genera.*

lages ANTH. 21, 59 *corruptum, v. p. 894, 9.*

laggurius *v.* lyncurius.

laginē, *acc.* -ēn, *abl.* -ē *f.*, *λαγίνη. *vocem Celtis vindicat Holder, Altcelt. Sprachschatz s. v. coll. Ps. Diosc. Vind. 4, 148 p. 290, 17* Γάλλοι λάγινον (-γον- *var. l.*). *nomen clematidis herbae*: PLIN. nat. 24, 139 -en (laci-, largi- *var. ll., quae solae traditae sunt* 1, 24, 139 -e [*abl.*]. iasinen *Salmasius*).

lagīta, -ae *f.*, ?*λαγίτης. *nomen piscis* (*cf. Saint-Denis, RevPhil. 40, 1966, 239 sqq.*): APIC. 4, 141 patina ex -is (lagatis, legatis, ligatis *var. ll.*) et cerebellis: ... haec omnia divides praeter piscem ..., salsum coctum in medio pones *eqs.* 4, 146 patinam de -is: -as rades, lavas, ova confringis et cum -is commisces *eqs.* (lega-, liga- *var. ll. utroque loco*). *huc referunt André ad loc. priorem* COLVM. 8, 17, 12 (*ubi* lacte *vel* lapte *traditur*, elacatae *e codd. det. editur*) -ae *restituendum esse coniciens, Heraeus per litteras* AVSON. 393, 61 p. 247 P. ligati (*L*, ligari, ligatri [*quod editur*] *sim. cett.*) *vocales inter se mutatas esse opinatus (v. supra varias lect. Apicii) necnon conferens Anth. 21, 59, ubi* lages *trad., in* lagos *vel* lagis (*gr.* λαγώς, *f.* *λαγίς) *corrigendum.*

⌧**lagoena**, -ae *f.* *cf. gr.* ὁ (ἡ) λάγυνος, *unde* lagynus, *acc. pl.* -ōs *m.* (*v. infra l. 78*). *de scriptura* (*cf. Schuchardt, Vokal. d. Vulgärlat. II 278 sqq. III 259. Knoche, Herm. 63, 1928, 350, 1 et Handschriftl. Grundl. d. Iuvenaltextes 337*): *in inscr., pap., codd. antiquissimis*: -gon-: CIL III 10186, 21 VI 8866 XIII 10008, 4. 6 10018, 7. XV 4858 (*lect. dubia*). *cod. M* PLIN. nat. 14, 85. *cf.* -con- CIL XV 4536. -gun-: INSCR. *infra l. 64.* EphEp. IX (*ad CIL VII*) p. 673 n. 1348 (*saec I*). CIL VI 1884 (*a. 130*). -gyn-: *cod. F* SCAEV. dig. 32, 37, 2. -goen-: ITALAE codd. a d f ff². *in codd. posterioribus saepe* -goen-, -gon-, -gen- (*cf. l. 29. 38*), *rarius* -guen- (*hic illic* languen-). -gyn- (*cf. l. 17*): PLAVT. Curc. 78 *teste* Schol. Verg. Veron. ecl. 7, 33 (-goen- *codd. Plauti deficiente A*). PORPH. Hor. carm. 2, 3, 8. -cun-: LVCIL. 1162 *teste* Diom. gramm. I 365, 14 (-gun- *var. l. contextu frg. valde dubio, v. l. 33*). PLIN. nat. 11, 179 (*deficit M*). GLOSS. III 246, 24. 529, 33. -guin-: GROM. p. 308, 21 *et hic illic in var. lect.* lang-: *v. l. 19.* *c. abbrev.* lag CIL IV 5882 (*inscr.* -ae). NOT. Tir. 90, 55^a. *de notione*: SCHOL. Hor. carm. 3, 4, 18 'cadum' -am. PALLAD. hist. mon. I 7 p. 278^D -as, quas hydrias vocant (*gr. p. 61, 12 B.* ὑδρίας *tantum*). ISID. orig. 20, 6, 3 -a et Sicula Graeca nomina sunt, inflexa ex parte, ut fierent Latina; illi enim 'λάγηνος', nos '-oena'. GLOSS. λαγύνιον. vas vinarium. λάγυνος. II 563, 16 (= PAP. Corp. 277, 7) paucali (βαυκάλιον *Bücheler*). *v. etiam p. 895, 1.* *legitur inde a* PLAVTO, CATONE. [*falso trad. pro* lanugo ACC. frg. 246. *dub. an huc*: LVCIL. 1162 suffocare -a (-as *var. l.*) conatur. *cf. Marx ad l.*]

i. q. λάγυνος, *ampulla, cadus sim.* (*conficitur ex argilla p. 895, 4, argento p. 895, 6, filis infra l. 63*): 1 *usu communi* (*fere ad liquores recipiendos;* nivaria *infra l. 74*): PLAVT. Curc. 78 ianitrix, nomen Leaenae est, ... merobiba. :: quasi tu -am dicas, ubi vinum Chium solet esse (*lusum verb. c.* Leaena *subaudiri coni. Schuchardt l. c. et Sommer Handb.³ 75*). CATO agr. 122 in vaso ... defervefacito *vinum*; ubi refrixerit, in -a indito (*cf.* 123 confundito. COLVM. 12, 12, 3 diffundunt [PLIN. nat. 14, 85]. PALLAD. 11, 14, 17 refundes. 11, 14, 9 infundat). VARRO Men. 68 Volcanum aecum novae -ae ollarum figurator precatur. Q. CIC. Cic. fam. 16, 26, 2 sicut olim matrem nostram facere memini, quae -as etiam inanes obsignabat, ne dicerentur inanes aliquae fuisse, quae furtim essent exsiccatae, sic tu ... scribito tamen *eqs.* (*cf.* MART. 9, 87, 7 signat meus anulus -am). HOR. sat. 2, 8, 41 imi convivae lecti nihilum nocuere -is. 2, 8, 81 quaerit ..., num sit quoque fracta -a, quod sibi poscenti non dantur pocula. epist. 2, 2, 134 signo laeso non insanire -ae (PERS. 6, 17 in vapida ... -a). MAECEN. frg. Sen. epist. 114, 5 factio ... rimantur epulis -aque (*i. inter epulas et potiones*) temptant domos. PHAEDR. 1, 26, 8 *ciconia* intrito cibo plenam -am posuit *vulpi* ...; (10) quae *vulpis* cum -ae collum frustra lamberet *eqs.* (PLIN. nat. 28, 174. *cf.* COLVM. 12, 47, 2 patentissimi oris. APVL. met. 2, 15, 6 orificio. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 270^{B.C} angustias oris. II p. 359^D os). SEN. epist. 118, 15 utrum -am an dolium impleas vino, nihil refert; in utroque proprietas vini est. COLVM. 10, 387 *cucurbita dabit* capacem ... mellis Hymetti aut habilem lymphis hamulam Bacchove -am. 12, 11, 1 bene picatis -is (*cf.* 12, 12, 2 gypsatam. 12, 41 gypsabis). 12, 41 aperire. PERS. 3, 92 modice sitiente (*i. parva*) -a. PETRON. 22, 3 *fures* expilaturi [-am] (*del. Jahn*) ... intraverunt ..., diductam fregerunt -am. PLIN. nat. 14, 66 est ... Tauromenitanis *vinis* honos, -is pro Mamertino plerumque subditis. 16, 128 *arbores*, e quibus montani praetenuia fila decerpentes spectabiles -as et alia vasa nectunt. INSCR. Herculani (*teste D. Corte ap. Väänänen, Lat. vulg. des inscr. Pomp.³ 25*) -as. MART. 4, 43, 5 si dixi ... te cinaedum, iratam mihi Pontiae *veneficae* -am *volo mihi esse* (*cf.* 4, 69, 3 diceris hac factus caelebs quater esse -a. 12, 91, 4 times -am [*dub. an huc*]). 4, 46, 9 nigri Syra defruti -a. 6, 89, 4 Spoletina (13, 120, 1 de Spoletanis quae *vina* sunt cariosa -is [c. *transfertur a -is ad vina, nisi potius vice versa, cf. Colum. 3, 2, 17 Plin. nat. 14, 55. 15, 7. 23, 40*]). 6, 89, 7 (*antea*: oenophori). 7, 20, 19. 7, 53, 6 Laletanae nigra -a sapae. 7, 51, 6 nulla catenatis pila *tabernae* est praecincta -is. 9, 72, 4. 10, 48, 19 Nomentana. 12, 82, 11 fumosae (*cf. vol. VI 1, 1540, 34 sqq.*) feret ipse *parasitus* propin de faece -ae. 14, 116 tit. -a nivaria. QVINT. inst. 6, 3, 10 (*loq. iuvenes, qui tyranno maledixerant*) nisi -a defecisset, occidissemus te (*Val. Max. 5, 1 ext. 3* vinum). IVV. 5, 29 pugna Saguntina fervet commissa -a. 7, 121. 8, 162 cum venali Cyane *caupona* succincta -a. 12, 60 ventre -ae. 14, 271 municipes Iovis (*i. Cretenses*). SCAEV. dig. 32, 37, 2 -os vini. CIL VI 1884 (*a. 130*) Traiani ... a potione, item a -a et triclinarch(ae) (*item in indicando officio*: CIL III 10186, 21. VI 8866 adiutor a -a. XI 4657 l(iberti) a potio⟨ne, a⟩ -a. *cf.* a cyatho *vol. IV 1582, 29 sq.*). ITALA Marc. 14, 13 (cod. a *al.* = VVLG., *cf.* Ambr. in Luc. 10, 47) -am aquae (vas, amphoram *aliae versiones Italae*, a. *tantum loco gemino* Luc. 22, 10. *cf.* AVG. cons. euang. 2, 80, 157 p. 266, 13 quod ... Marcus -am dicit, [*B.*]

quam Lucas amphoram, ille vasis genus, ille modum significavit, uterque veritatem sententiae custodivit). PORPH. Hor. carm. 2, 3, 8 'interiore nota Falerni' hoc est vetustiore, quoniam interiores -ae solent esse, quae prius stipatae sunt. IVST. 32, 4, 6 fictiles. EVAGR. vita Anton. 59 p. 927 -am aquae (*Vita Anton.* vas cum aqua, *gr.* κεράμιον). QVEROL. p. 40, 10 R. SYMPH. 258 tit. AMBR. Hel. 15, 55 -as argenteas, auratos calices (*Basil. Migne gr. 31, 456*^{C} ψυκτῆρας καὶ κρατῆρας καὶ φιάλας). HIER. epist. 10, 3, 3 odorem -a servat (*Hor. epist. 1, 2, 70* testa). VVLG. I reg. 10, 3. 16, 20. Agg. 2, 17 (*Itala cod. 176* amphoras). AVG. serm. 11, 3 ut -a mea non deficiat. 273, 8, 8 oderunt martyres -as vestras (*seq.* ebrietates). APIC. 6. CIL XIII 10018, 7 (*inscr. -ae*) (h)ospita, reple -a(m) cervesa. *al.* *in comparationibus* (*cf. p. 894, 43 sqq.*): PLIN. nat. 11, 179 (*de stomacho*) carnosa inanitas ... ad latitudinem ac longitudinem -ae modo fusa. HERM. Pal. vis. 4, 1, 6 bestia caput habens quasi -am (*vulg.* tamquam urnalem, *gr.* ὡς κεράμου). ANTH. 137 (*de ramice*) inguine suspensam gestas ⟨sub ventre⟩ -am, quae tibi fit turgens amphora flante noto (*cf. 138* moles syringis). VVLG. Is. 30, 14 *populus a deo* comminuetur sicut conteritur -a.

2 *ad designandos terminos agrorum*: GROM. p. 308, 21 -as (*pro* -ae) tres quadrifinium faciunt (*appictae sunt in cod. G*). 344, 25 terminus laguenaris vel orcularis, id est -a vel orcula, distant a se *eqs.* (*item*). 346, 19 termini epetecticales ...: -as et orculas in finibus posuimus.

3 *in strategemate*: VVLG. iud. 7, 16 *Gedeon castra hostium petiturus militibus suis* dedit tubas ... -asque vacuas ac lampades in medio -arum. 7, 19 coeperunt ... complodere inter se -as (*cf. ibid. 20* hydrias *ut Itala Lugd. omnibus locis*). *intellegitur allegorice, allato II Cor. 4, 7* in vasis fictilibus, *de corporibus sanctorum, in quibus spiritus sanctus ardet*: GILD. Brit. 70 chron. III p. 65, 26. 28 PS. PRIMAS. in Hebr. p. 771^{A}. *de fragilitate corporis*: GREG. M. moral. 30, 75. *cf. ibid.* 30, 77 -as ... in sinistra tenuerunt, quia Christi martyres ... corporum ... utilitatem pro minimo *habent*.

deriv.: lagoenaris, lagoenarius, laguncula.

compos.: artolagynos (-goenus).

lagoenāris, -e. *a* lagoena, *cf. gr.* (*dub.*) λαγηνάριος *et* laguncularis. *i. q. ad lagoenas pertinens*: GROM. *supra l. 21.* VEN. FORT. carm. app. 9, 16 cervisio tristis, faece lagunari (*edd.*, lacu- *trad.*) turbida.

lagoenārius, -a, -um. *a* lagoena. *i. q. ad mercaturam lagoenarum pertinens*: CIL VI 9488 Leontia ... ad porta Trigemina lagunara ('-r(i)a *est quae vendit aut facit lagunas' edd.*). 37807 Successo negotianti porto (*sic*) vinario lagonari⟨o⟩.

lagōis, (-idis?, -is?) *f.*, *λαγωΐς. *nomen avis* (*cf.* fulica *vol. VI 1, 1522, 38 et* lagopus): HOR. sat. 2, 2, 22 *hominem delicatum* neque ostrea nec scarus aut poterit peregrina iuvare -is (PORPH.: avis leporini coloris. SCHOL.: avis est, quae leporis carnem habere perhibetur; aut est genus piscis, quod mari Italo non invenitur).

lagōn, (-ōnis ?) *f. vel m.*, λαγών. VINDIC. gyn. 12 p. 440^{II} quod greci -n dicunt, latini ilia (rec.^{I} lacon,^{II} longon,^{V} longionem [*fort. per confusionem c.* longa(n)on]).

lagōn- *v.* lagoen-.

lagōpthalmos, *acc. pl.* -us, λαγώφθαλμος. CELS. 7, 7, 9^{A} nonnumquam ... nimium ... excisa cute *palpebrae* evenit, ut oculus non contegatur ...: -ūs Graeci appellant.

lagōpūs, *abl.* -ū *m.* (*f.?*), λαγώπους. *cf. Steier, RE XII 461.*
1 *nomen avium* (*cf.* lagois): PLIN. nat. 10, 133 Alpium ... praecipua *avis* sapore -s; pedes leporino villo nomen hoc dedere cetero candidae columbarum magnitudine; (134) non extra terram eam vesci facile ...; est et alia nomine eodem, a coturnicibus magnitudine tantum differens, croceo unctu cibis gratissima (*cf.* 1, 10, 68). POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 20 -s. 2 *nomen herbae*: PLIN. nat. 26, 53 -s sistit alvum *eqs.* (*cf.* 1, 26, 34). PS. APVL. herb. 61 (*add. codd. Ha, V; inter nomina herbae q. e.* leporis pes) Graeci -s, a similitudine pedis leporum dicta. DIOSC. 4, 17 p. 16, 22 de -u: -u(s) *herba* bibita cum vino ventrem abstinet ..., nascitur locis cultis *eqs.* (*gr.* λαγώπουν).

lagor *v.* languor.

lagōtropheion, *pl.* -a *n.*, λαγωτροφεῖον (*vel* λαγο-). *i. q. leporarium* (*cf.* GLOSS. II 357, 64): COLVM. 8, 1, 4 -a (*litt. graecis, iuxta* μελισσῶνες *et* χηνοτροφεῖα) ..., quae nos similiter appellamus ... pecudum silvestrium, quae nemoribus clausis custodiuntur, vivaria.

laguēna, lagūna *sim. v.* lagoen-.

laguncula, -ae *f.* *a* lagoena *deminutive.* *i. q.* (*parva*) *lagoena* (GLOSS. vasa. vasa fictilia. *v. etiam p. 896, 22. vis deminuendi, iuxta vocem q. e.* lagoena *mera variatione usurpatam vix perspicua, augetur per* parvola *l. 76, cf.* angusta *l. 82*): COLVM. (*ubi saepius* lagona *in eadem re*) 12, 38, 6 *vinum* in -am diffusum. 12, 38, 7 -is bene picatis (*ibid.* 8). PLIN. epist. 1, 6, 3 cum venabere, licebit ... ut panarium et -am sic etiam pugillares feras. 2, 6, 2 vinum ... parvolis -is in tria genera discripserat *avarus.* ITALA Matth. 9, 17 (Greg. M. moral. 23, 20, *qui ibid. affert* utres) -as novas disrumpit *vinum novum* (*Vulg.* utres. *pergit* GREG. M. *l. c.*: quia sancti spiritus fervor non solum veteri, sed etiam nova vita vix capitur). HIER. in Ezech. 20, 1 p. 186^{B} -am mellis (*Vulg. III reg. 14, 3* vas m.). nom. Hebr. p. 47, 1 Nabuchodonosor: prophetia -ae angustae *eqs.* (*inde* GREG. ILIB. frg. Migne suppl. 1, 526 ISID. orig. 7, 6, 8). VVLG. Iob 32, 19 venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod -as novas disrumpit (*Hier. interpr. Iob* veluti follis aerarii disruptus). Is. 5, 10 -am unam (*cf.* HIER. in Is. *ad. l.* pro -a, quam LXX transtulerunt, omnes alii 'batum' interpretati sunt, quod Hebraice dicitur beth). 10, 33 *deus* confringet -am in terrore (*cf.* HIER. in Is. *ad l.* verbum hebraicum phura, quod Aquila κεραμίδιον interpretatus est). Ier. 13, 12 omnis -a implebitur vino (*ibid. iterum. 13, 13* implebo omnes habitatores ... ebrietate. *cf.* HIER. in Ier. 3, 14, 2 '-a sive uter': verbum Hebraicum nebel Aquilae prima editio -am, ... Symmachus craterem ... interpretati sunt). 19, 1 -am figuli testeam (*cf. eundem* 4, 11, 2 quae Hebraice dicitur bocboc, LXX dolium transtulerunt). 19, 10 conteres -am (*cf. eundem* 4, 18, 2 -am sive dolium). 48, 12 (*11 Moab* requievit in faecibus suis nec transfusus est de vase in vas) mittam ei ... stratores -arum, et sternent eum et vasa eius exhaurient et -as eorum collident. AVG. conf. 9, 8, 18 *famula* priusquam in -am funderet merum *eqs.* serm. 11, 2 non poterat Elias ... dare sibi, quod -ae dedit? (*Vulg. III reg. 17, 10* da mihi paululum aquae in vase). 239, 3, 3 (*item* Ps. AVG. serm. 39, 1) -a olei (*ibid. 17, 12* paululum olei in lecytho). MIRAC. Steph. 2, 3 ut unam -am ex quolibet vasorum suorum adimpleat (*infra*: lagenam). VITAE patr. 6, 3, 2 p. 1005^{C} (*gr. Cot. p. 543*^{C} βαυκάλιον). GREG. M. moral. 30, 73 (*ad iud. 7, 16. 19, v. p. 895, 24 sqq.*) accensas lampadas miserunt in -as ([*item* ISID. in iud. 5, 1]. *sed* lagenas *ceterum saepe in hoc contextu. huc spectare videtur* GLOSS. IV 253, 18 [*cf.* V 505, 19] -ae: laternae *eqs.*). 33, 20 (*ad Vulg. Marc. 3, 27* vasa) ut veritatis plenas cordium nostrorum -as reportemus.

deriv.: laguncularis.

lagunculāris, -e. *a* laguncula. *i. q. ad lagunculam pertinens*: MARCELL. med. 34, 69 picis -is ... uncias ternas.

lagȳna, -ae *f. et* **lagȳnus**, (-ī) *m. v.* lagoena.

lāicālis, -e. *a* laicus, *cf.* clericalis. [*port. vet.* leigal. *cf. Machado II 1289. G.*] *i. q. ad vitam profanam pertinens*: GREG. TVR. Franc. 9, 42 p. 470, 9 (*epist. Radegundis*) vinculis -bus absoluta. LEX Visig. 3, 4, 18 (*add. cod. E 1*) veste (3, 5, 3, *ubi var. lect.* religiosa, religionis, sanctimoniali. CONC. Barcin. a. 599 Mansi 10, 483^{B}). 3, 5, 3 conversationem. VEN. FORT. vita Hil. 3, 8 proposito (VITA Radegund. 1).
v. etiam var. lect. p. 897, 1. 7.

lāicus**, -a, -um, λαϊκός. *corripitur prima syllaba* VEN. FORT. carm. 2, 10, 22. *ceterum vox ap. poetas non occurrit.* NOT. Tir. 55, 38^{a} -us (*post* clericus). *legitur inde a* TERT. **[**(*it.* làico, làdico); *francog.* lai, *burg. vet.* laee; *prov. vet.* laic, lec, *prov.* laï; *vasc. vet.* lai, *vasc.* laic, layc; *cat.* llec; *hisp.* lego; *port. vet.* leigo. *cf. M.-L. 4853. Battisti-Alessio III 2153. Wartburg V 131 sq. Corominas III 70. Machado II 1289. G.]**

i. q. popularis, profanus (*gr. resp.* λαϊκός, *sed* κοσμικός VITAE patr. 3, 205 [*gr. Cot. p. 679*^{B}]. 5, 7, 48 [*gr. Nau 1913 p. 281 n. 211*]. 5, 10, 46 [*gr. Cot. p. 597*^{A}]. *cf.* EVCHER. instr. 2 p. 160, 14 -us: popularis, ἀπὸ τοῦ λαοῦ. *item* ISID. orig. 7, 14, 9 GLOSS.^{L} V Abba LA 97. GLOSS. IV 414, 28 popularis plebeiusque. *addas* HIER. in Ezech. 48, 13 sqq. p. 484^{A} 'profanum' ... est et -um, id est vulgare, quod omni populo habitare passim licet): I *usu communi, intra ecclesiam Christianam* (*opp. passim* episcopus, presbyter, diaconus, clerus [*vol. III 1340, 18 sqq.*] *sim.*; *syn.* plebs, saecularis, *v. variationem recensionum* VITAE patr. 3, 205. 5, 3, 15 *et cf. Hofmann IF 43, 1924, 88, 5*):
A *nude ponitur, fere pro subst.*: 1 *masc.* (*formae generis ambigui hic afferuntur*): a *vario usu*: TERT. bapt. 17 p. 214, 29 etiam -is ius est *lavacri dandi, non solum clero.* p. 215, 2 quanto magis -is disciplina verecundiae ... incumbit, cum ea maioribus competa⟨n⟩t *eqs.* castit. 7 l. 15 quod sacerdotibus non liceat, -is licere; nonne et -i sacerdotes sumus? *et saepe in hoc cap.* praescr. 41 l. 22 hodie presbyter, qui cras -us; nam et -is sacerdotalia munera iniungunt. CYPR. epist. 55, 11 p. 632, 6 admissus est Trofimus, ut -us communicet, non ... quasi locum sacerdotii usurpet (67, 6 p. 740, 17 si sibi vel -o communicare contingeret. 72, 2 p. 776, 22 ut communicarent -i *cleri lapsi.* OPTAT. 7, 6 p. 178, 20. *cf. p. 897, 2*). 81 p. 841, 19 Christianorum -orum et episcoporum. *al.* PEREGR. Aeth. 24, 1 monazontes parthenae ... et -i ..., viri aut mulieres (24, 15. 25, 12). HIL. ad Const. 2, 2 intra poenitentiam -i consenescam. EVAGR. vita Anton. 90 p. 89, 17 episcopos rogabat ... et -is et ipsis persuadebat ... et mulieres corripiebat. PELAG. in II Cor. 9, 2 ('sanctos') superius de -is sanctis ..., hic vero de sacerdotibus sanctis (AVG. in psalm. 8, 13). RVFIN. epist. Clement. 5, 4 opera ... exhibeant sibi invicem discentes, ⌊id est -i⌋ (*deest gr.*). AVG. epist. 139, 3 epistula ad ipsos -os Donatistas. praed. sanct. 14, 27 ab episcopis usque ad extremos -os fideles, poenitentes, catechumenos. AVELL. p. 561, 28 -os et alienos ab ecclesiastico corpore. *in serie contumeliarum*: HIER. virg. Mar. 1 p. 183^{A} *Helvidius* homo turbulentus et solus in universo mundo sibi et -us et sacerdos. b *per comparationes*: α *c. Iudaeis factas* (*cf. p. 897, 14*): RVFIN. Orig. in lev. 5, 3 p. 340, 15 filii Istrahel, hoc est -i (*antea*: pontifex, levitae. *cf.* in num. 10, 1 p. 68, 6 Istrahelita ..., id est -us). in Ios. 17, 3 p. 405, 4 -orum uti ministeriis debent *levitae.* β *c. tribuno quodam*: AVG. c. Gaud. 1, 3, 4 (*v. vol. VIII 956, 26*).

2 *fem.* (*cf. supra l. 64. 66*): VEN. FORT. vita Radeg. 11, 23 GREG. M. in euang. 38, 13 p. 1292^{A}.

B *pro adi.*: 1 *de rebus*: CLEM. ad Cor. 40 plebeius (plebs eius *trad.*) homo -is praeceptis datus est (*gr.* ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος λαϊκοῖς προστάγμασι δέδεται, *sed verti vid.* δέδοται). Ps. HIL. libell. 11 tam

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in catechismo . . . quam etiam in -a (laicali *var. l.*) vita. RVFIN. hist. 6, 43, 10 in communionem -am . . . susceptus est ([*gr.* ᾧ . . . ἐκοινωνήσαμεν (ὡς) λαϊκῷ]. EPIST. pontif. 303 Migne 20, 531^B AVELL. p. 329, 4). ENNOD. dict. 3, 4 p. 434, 16 conversatione. GREG. M. dial. 4, 42 p. 297, 18 M. habitu. CAES. AREL. reg. mon. p. 150, 1 vestimenta. epist. ad virg. 2, 5 p. 139, 2 domum (*opp.* ecclesia). *addas var. lect.* VITA Fulg. p. 19 L. professione -a (-i, laicali *pars codd.*). 2 *de hominibus* (*exempla minus certa v. sub A1*): AVG. anim. 2, 1, 1 homine quidem -o, sed pro sua fide . . . sollicito (3, 12, 18. CONC. Rom. a. 502 p. 446, 8 [*ibid.* -us *nude ponitur*]. CAES. AREL. epist. de hum. 7). in Iob p. 577, 20 famulos. NOVELL. Valent. 35 pr. petitor. AVELL. p. 104, 20 virum (*cf.* GREG. M. dial. 2, 13 p. 99, 18 M. vix erat -us, sed religiosus). CONC. Rom. a. 502 p. 447, 13 persona. ISID. reg. monach. 9, 7 ministri.

II *ad reddendum hebr.* ḥol (*cf. p. 896, 75sqq.*): VVLG. I reg. 21, 4 non habeo -os panes ad manum, sed tantum panem sanctum.

v. Onom. *deriv.*: laicalis.

laina, ae *f.* [*orig. peregr. Sch.*] *genus masticis arboris*: PLIN. nat. 12, 73 *murra Indica* transit in mastichen, quae et ex alia spina fit in India itemque in Arabia; -am vocant.

laius, -a, -um. [*orig. inc. Sch.*] *nomen coloris fere albi*: AVRELIAN., CAES. AREL. (*v. s.* lactinus).

?**lalela** (a *prior correcta ex* e) id est dracontea GLOSS. III 625, 52. *orig. inc., nisi conferri potest* adil(l)a *vol. V 1, 2065, 74.*

lalisio, -ōnis *m.* [*orig. peregr. Sch.*] *pullus onagri*: PLIN. nat. 8, 174 pullis eorum *onagrorum* ceu praestantibus sapore Africa gloriatur, quos -es appellat. MART. 13, 97 -o: dum tener est onager solaque -o matre pascitur, hoc infans, sed breve nomen habet.

loquaciter, quod Graeci **lalisti** (*i.* λαλιστί) dicunt, non poetice, sed quasi prosa oratione et communi sermone ac simplicibus verbis SCHOL. Hor. epist. 1, 16, 4.

lalla. *indecl. interiectio onomatopoet. infantes sopiens, cf.* lallo, lallus *et Heraeus, Kl. Schr. 177sq.* (*vix imper. vocis q. e.* lallo): CARM. *p. 854, 80sq.*

deriv.: lallo, lallus (-um?).

lallo, -āre. *a* lalla. [*in omnibus linguis Romanicis exstant voces e* lall-, lell-, loll- *formatae; quas sane a Latina derivare necesse non est. cf. M.-L. 4860. Battisti-Alessio III 2153. 2199. 2265. Wagner II 35. Wartburg V 133. Corominas III 72sq. G.*]

i. q. lalla cantare sopiendi causa (GLOSS. V 620, 42 -o est proprie, quod agit femina in crepundiis): PERS. 3, 18 (*ad hominem delicatum*) cur non . . . pappare minutum poscis et iratus mammae (*gen.*) -are recusas? (SCHOL.: cur non nutricis iussu dormire plorando recusas? SCHOL. ed. Kurz: -are pro noli dormire; *postea*: nutrices iubentes pueris dormire plorantibus saepe solent dicere *eqs.*; *in utroque scholio deinde affertur ipsum carmen nutricum, v. s.* lalla). *inde* HIER. epist. 14, 3, 3 *ut Heliodorum profecturum retineat,* forsitan et laxis uberum pellibus . . . antiquum referens mamma -are congeminet.

lallus, -ī *m.* (*vix* -um *n.*). *a* lalla (*sec.* cantus). *i. q. actus lalla cantandi*: AVSON. 406, 91 p. 242 P. nutricis inter lemmata -ique somniferos modos.

1. lāma, -ae *f.* [*idem esse vid. atque lituan.* lomà (*acc.* lõmą), *latv.* lãma, *fere eiusdem notionis. Sch.*] [*tusc., pedem., langob., march.* lama; *raet. occ.* lam(m)a, *or.* lama; *prov. vet.* lama, *prov.* lamo, *delph. et francoprov.* lam(m)a, -o; *cat.* llama; *hisp., port.* lama. *cf. M.-L. 4862. Battisti-Alessio III 2153. Wartburg V 133sq. Corominas III 19. Machado II 1290sq. G.*]

i. q. lacuna lutosa, palus sim. (*cf.* PAVL. FEST. p. 117 lacuna . . . a lacu derivatur, quam alii -am, alii lustram dicunt. GLOSS.^L II Philox. LA 35 -ae πηλώδεις τόποι. GLOSS. V 655, 45 -a lacuna): ENN. ann. 568 silvarum saltus latebras -asque lutosas. 606 salsas -as (*def. Vahlen, Ges. phil. Schr. II 469sqq.*). HOR. epist. 1, 13, 10 *Vinnius Asina Augustum petet* per clivos, flumina, -as (PORPH.: -a est vorago ἀπὸ τοῦ λεμοῦ [*i.* λαιμοῦ], nam lemos [*pro* laimos] est ingluvies, unde lamiae quoque dicuntur devoratrices puerorum. SCHOL.: -as maiores continentes aquam caelestem [*affertur* ENN. ann. 568]). *restituitur* SVLP. SEV. chron. 1, 33, 5 plures -as petiverant *fugientes* (lacrimas *trad., confertur Vulg. I reg. 13, 6* absconderunt se . . . in cisternis).

deriv.: Lamatis. *cf.* lamnatus.

2. lama, *hebr.* lam(m)ā. *scrib. in codd. etiam* lema, lima *sim., cf. Wordsworth ad Matth. 27, 46.* la- *in citationibus ecclesiasticorum praevalere vid.*

i. q. cur: ITALA Matth. 27, 46 (cod. a *al.* = VVLG.; *affertur psalm. 21, 2*) heli, heli, -a zapthani, hoc est: deus, deus meus, ut quid me dereliquisti? (Marc. 15, 34 [codd. d n = VVLG.]).

lamanasse (*hebr.* lămnăssēah, *psalm. 45, 1*) victori HIER. epist. 65, 3, 1.

lambd- *v.* labd-. *B.*

? **lambeo** *v.* lambo.

lambero, -āre. *a* lambere *derivatum videtur, fort. sec.* lacerare, laniare. PAVL. FEST. p. 118 '-at' scindit ac laniat. [*dub.*: LVCIL. 585 *v. p. 898, 21.* GLOSS.^L V Aa L 262^a -at (lem- *trad., cf. p. 898, 38*): cruci[ar]at.] *i. q. quasi lambendo lacerare* (?): PLAVT. Pseud. 743 meo me ludo -as (*cf. Poen. 296* m. me lacessis l.).

lambio *v.* lambo. ? **lambisso (-sco)** *v. p. 898, 14.*

lambito, -āre. *a* lambere. *fere i. q. lambere*: SOL. 15, 12 Aegyptii canes e Nilo numquam nisi currentes -ant (*Plin. nat. 8, 149* lambere).

?**lambitor** *v. l. 35.*

lambitus, *abl.* -ū *m.* *a* lambere. *i. q. actus lambendi*: PS. AVR. VICT. orig. 20, 3 *lupam* primo -u eos *pueros* detersisse, dein . . . mammas praebuisse (*aliter Plut. Rom. 4, 1* θηλασμόν *de mammis praebitis*).

***lambo** (*postea* -io, -eo), -ī *et* -msī *et* -uī *et* -iī (-īvī ?), -itum, -ere. [*cf. anglosax. vet.* lapian '*delingere*', *armen.* lapʻem, *gr.* λαφύσσω, λάπτω. *forsitan verba potius singula per* ὀνοματοποιίαν lab(h)-, lap(h)- *formata quam omnia ex stirpe communi orta sint. Sch.*] *de formis*: *stirp. praes.*: -io HYG. grom. p. 87, 17 (= PS. BOETH. grom. p. 399, 24) -iendo ([*G, Ps. Boeth.*; -issendo *B*, -iscendo *edd.*]. EPIST. Alex. l. 101 H. [-*endo var. l., pars edd.*]). SCHOL. Hor. carm. 1, 22, 8 -iat (CHIRON 840 VEN. FORT. carm. 6, 5, 70. 162. *e coni.* CHIRON 910 *et l. 19*). AVG. conf. 9, 4, 10 -iunt ([-unt *var. l.*]. MAX. TAVR. c. Iud. [JThSt. 20, 1919, 293sqq.] 7 l. 35). PASS. Theclae Bc 28 p. 76, 23 -iebat. *cf. l. 23.* -eo: ITALA *p. 899, 66.* SCHOL. Iuv. 9, 5 -eat (-iat *Jahn, Wessner*). *cf. l. 23.* *perf.*: PRISC. gramm. II 506, 24 'bibo, bibi' . . .; '-o' quoque '-i' (*affert* LVCIL. 585 -erat, *quod ne ad* lambero *trahatur, monet Marx*) . . .; similiter 'scabo, scabi' (*Lucil. 333*). MARTYR. gramm. VII 196, 1 (*cf.* CASSIOD. *ibid.* 195, 15) -o -ivi (*sic Keil*; -o [-eo, -io] *et* -ibi *vel* -i *vel* -ui *trad.*). -i: LVCIL. (?*l. 21*). ITALA iud. 7, 6sq. (Rufin. Orig. in iud. 9, 2 p. 520, 5. 8. *cf. l. 28*) -erunt. *falso olim coniciebatur* -isti FIRM. err. 18, 2. -msi: ITALA iud. 7, 5–7 (Lugd.) -mserit, -mserunt. -ui: ITALA iud. 7, 6 (Aug. quaest. hept. 7, 37 p. 470, 18. 471, 2; *cf.* VVLG., *etiam* 7, 5. 7) -uerunt, -uerant (-er-, -ier- *singuli codd.* VVLG.). ENNOD. carm. 1, 5, 38 -uit (NOT. Tir. *l. 31*). -ii: LIB. geneal. chron. I p. 188, 509 -ierunt (*ad* iud. 7, 5sqq., *cf. l. 27*). *supinum* -itum *testatur* PRISC. gramm. II 507, 12. NOT. Tir. 68, 61 -it. 68, 61^a -uit. GLOSS. λιχμῶμαι. λάπτω ἐπὶ κυνός. -it: depascit (*cf.* VERG. *p. 900, 33*) vel linguis quod sumit. lingua contegit (*i.* -tingit) aut lingit. -bant: delingebant (*cf.* VERG. *p. 899, 3*). -ent: λείξουσιν. -itur: lictis ('λείχεται? *nisi substantivum est*: lambitor λίκτης' *Goetz*). *v. etiam p. 899, 48. 900, 83.* *legitur inde a* LVCIL. (? *v. p. 899, 50*), CIC. (*p. 899, 16*), LVCR. *multo saepius quam* lingere, *quod aetate Augusti omnino respuitur.* [*it. vet.* lámbere (›*sard. centr.*), *it.* lambire, lembire; *sard. centr.* lambrire, limbrire; *hisp. vet.* lamber, *hisp.* lamer; *port.* lamber. *cf. M.-L. 4865. Battisti-Alessio III 2154. Wagner II 6. Corominas III 20. Machado II 1292. G.*] [*dub. trad.* OV. met. 13, 691. *e coni. incerta* CHIRON 612 la⟨m⟩bere (*cf. p. 900, 64*).]

fere i. q. lingere (*per variationem p. 899, 38. 67. al.*): I *strictius -unt animantia*: A *proprie, sc. lingua* (*accedit abl.* lingua *l. 50. p. 899, 5. al.*, linguis *p. 899, 1. 3*, ore *p. 899, 31. 76*, in os *p. 899, 57*; *subi.* lingua *p. 899, 6. 900, 12. al.*; *in comparatione vel imagine l. 66. 78sq. p. 899, 16. 33. 64. 900, 6*): 1 *c. mera vi attingendi*: a *de animalibus*: α *molliter tractantibus, adulantibus sim.* (*cf. etiam p. 900, 73*): ① *generatim*: LVCR. 5, 1067 *canes* catulos blande cum lingua -ere temptant. OV. met. 1, 646 *Io vacca* manus -it patruisque dat oscula palmis (MART. 4, 30, 4 *de piscibus*. 6, 64, 29 *ursus* -at digitosque manusque. SVLP. SEV. dial. 1, 14, 1 *de lupa. cf.* MART. epigr. 18, 1 -ere . . . dextram consueta magistri tigris). 4, 595 *Cadmus draco* suae -bat coniugis ora. LIV. 1, 4, 6 *lupam* lingua -entem pueros. PLIN. nat. 8, 56 *cum leo hominis* vestigia -ret adulanti similis (STAT. Theb. 10, 822 tigris fetibus abreptis . . . -it v. saxi. AVIEN. Arat. 1847 -ere si lingua prima hos *boves* v. . . . viderit [*gr. 1115* περιλιχμήσωνται]). 8, 204 olivam -endo . . . sterilem factam *a capris* (*sim.* 15, 34 *ex Varrone ut* 17, 237). 10, 137 Melampodi . . . aures -endo dedisse intellectum avium sermonis dracones. 10, 185 generatio eorum *murium* -endo constare, non coitu dicitur. 11, 172 *lingua leonis* attenuans . . . -endo cutem hominis. 18, 364 *boves* se . . . -entes contra pilum. 34, 38 canem ex aere volnus suum -entem (ITALA Luc. 16, 21 [cod. a, *cf.* Ambr. in Luc. 4, 38 Paul. Nol. epist. 25^a, 2 p. 231, 27] canes . . . -bant vulnera *Lazari* [*gr.* ἐπέλειχον, *Vulg.* lingebant. *inde* AVG. quaest. euang. 2, 38 p. 1352 *gentes quasi canes ulcera* passiones domini . . . suavitate -unt devotissima]. *aliter p. 899, 84*). MART. 14, 107, 2 tigris perfusos domini -ere docta pedes (PASS. Theclae Bc 28 p. 76, 23 [lingebat *cett. verss.*]. *cf.* PALLAD. hist. mon. I 11 p. 288^B *bestiae* a capite usque ad ipsos p. lingua me blandiente -entes [*gr. p. 76, 10 B.* περιλείξαντες). PRVD. cath. 4, 47 -unt . . . virum leones. *al.* ⓘⓘ *speciatim -untur catuli formandi, maxime ursarum*: OV. met. 15, 380 *carnem i. catulum informem natum* -endo mater *ursa* in artus fingit *eqs.* (PLIN. nat. 8, 126 -endo paulatim figurant *ursae*. SERV. georg. 3, 247 [= ISID. orig. 12, 2, 22] -endo in membra componit *ursa*). PLIN. nat. 10, 176 *leaenae, ursae al.* -endo calefaciunt fetus . . . et figurant. LVX. anth. 331, 1 -ere nascentis fertur primordia prolis ursa ferox . . ., expolit informes labris . . . artus. *in comparatione et imagine*: GELL. 17, 10, 3 *ut ursa fetum* -endo . . . conformaret et fingeret, *ita Vergilium dixisse se carmina tractare* (*cf.* DON. vita Verg. l. 82 Br. HIER. in Gal. lib. 3 praef. p. 400^B. in Zach. lib. 3 praef. p. 1497^D quod libros suos quasi ursorum fetus lingua composuerit et -endo fecerit esse meliores). PS. RVFIN. in Os. 13, 7/8 'quasi ursa': cum . . . populum . . . multa sedulitate formarem cordaque eorum quasi -endo componerem.

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Clavd. 3, 96 linguis ... mollia -entes finxerunt membra *Rufini* cerastae *Megaerae.* β *infestantibus* (*de anguibus praeter l. 8*): Verg. Aen. 2, 211 *angues* -bant linguis vibrantibus ora (Mart. Cap. 2, 176 *ibidis os* serpentis gemini -bat implexio). Ov. met. 3, 57 *anguem* sanguinea -entem corpora lingua. Sen. Herc. f. 786 caput -unt colubrae. Sil. 6, 223 *draconis* lingua micat motu atque assultans aethera -it (*hyperbolice, cf. p. 900, 53*). 6, 264 *serpens* -bat lingua ... terga quadrupedis. 10, 297 nec sufficientibus irae ictibus extrema -it venabula lingua *tigris saucia* (*cf. p. 900, 65*). Clavd. 17, 170 *ut* morientes ... hydri -ant invalido Furiarum vincla veneno. 26, 66 *Typhoeus* cum ... -ret attonitas erectis anguibus Arctos. Sidon. carm. 6, 26 *Gigantes* Arctoas sueti -ere calce (*i. pedibus in angues desinentibus, cf. carm. 9, 76 sqq.*) rotas. Drac. Romul. 10, 490 *Medea* -ere ... permisit serta cerastis (*seq.* repit ... venenum).

b *de hominibus, deis*: α *osculantibus*: ① *cum adulatione* (*more canum* Cic., Amm.): Cic. Verr. II 3, 28 horum canum *i. sectatorum,* quos tribunal meum vides -ere (Amm. 15, 3, 3 Cibyratae illi Verrini t. ... legati -entes [*cf. Cic. Verr. II 4, 47* Cibyratici canes]). Tert. pudic. 8, 13 p. 243, 29 omnium vestigia -entem *moechum in paenitentia* (Pavl. Nol. carm. 31, 543 Christi. Ennod. opusc. 3, 24 p. 336, 26). Pavla Hier. epist. 46, 13, 2 crucis ... lignum. Hier. vita Hilar. 17 pedes ... sedentis (Pavl. Nol. epist. 23, 38 p. -o divinos). Prvd. apoth. 456 soleas Iunonis. perist. 10, 385 urnas reorum morticinas. Sedvl. carm. pasch. 4, 70 nec tergere sacras nec cessat -ere plantas *mulier* (*op. pasch. 4, 7* osculans, *cf. Luc. 7, 38. 45*). ② *cum amore*: Stat. silv. 2, 1, 172 *mortui* dilectos ... premis visus et frigida -is oscula *i. ora* (libas *Bentley, alii alia, sc.* -is *humilius iudicantes; cf. Verg. Aen. 1, 256* oscula libavit natae. *562* summa delibans oscula). Mirac. Steph. 2, 2, 9 *Magetiam* osculis -ere et eam complexari (Mart. Cap. 1, 85). Ambr. obit. Valent. 38 manus vestras non tam regalibus ambiebat insignibus quam imperatorio ore -bat (Ven. Fort. carm. 6, 5, 70 caput. 6, 5, 162 quis ... -iat o. genas? quis ... ambiat ulnā? 8, 1, 1 avido qui -itis o. Camenas [*de studiosis carminum*]). Drac. Romul. 6, 48 morsibus alternis ut -ens lingua palatum tergat. 8, 112 oscula diffundunt et -ere membra ... insistunt. β *fellantibus* (*ritu obscaeno*): Verg. (?) catal. 13, 32 pantices ... -is saviis. Mart. 2, 61, 2 -bat medios improba lingua viros ([*8* fellaret]. 3, 81, 2 Min. Fel. 28, 10. *cf.* Avson. 120, 1 p. 341 P. mediorum membra virorum [*4* lingere]. 123, 2 p. 343 hanc mediam -ere, non molere). Ivv. 2, 49 Mevia non -it Cluviam. Avson. 124, 1 p. 343 P. diversa ... et -it et olfacit. 127, 1 p. 344 putria inguina. Clavd. carm. min. 43, 7 meretricis hiatus. 44, 8 cunnum. *al.* γ *singularia*: Qvint. inst. 11, 3, 81 -ere ... *labra sua* et mordere deforme est. Lact. inst. 5, 3, 20 quam *crucem* vos sicut canes -itis (*i. quasi -endo polluitis*). Cael. Avr. acut. 3, 9, 100 sartrix ... cum ... stamina componeret lingua et artuum iuncturas -ret assuendo (*cf. p. 898, 82. 84*).

2 *accedente vi sugendi* (*per distinctionem l. 69; explicat* Greg. M. moral. 20, 27 -itur ..., quando hoc, quod edi facile non potest, impressa linguae lenitate gustatur): **a** *obi. sunt ea, quae ore hauriuntur*: α *plus minus solida*: Lvcil. 585 puer, qui -erat ore placentas (*si huc pertinet, v. p. 898, 21. cf.* Ivv. 9, 5 -enti crustula servo, *ubi* Schol. si placentam linguat). Colvm. 8, 17, 11 *pisces dentibus carentes* aut -unt cibos aut integros hauriunt, mandere quidem non possunt. Plin. nat. 8, 101 ursi ... formicas -unt (*cf. Ambr. hex. 6, 4, 26* ursus aeger formicas vorat). Mart. 3, 82, 19 catellas anserum exta -entes. 14, 67, 1 -ere ... tua prandia muscas. Ennod. carm. 1, 5, 38 *turba piscium* -uit escam. *in arte med.*: Chiron 840 in os ... medicamentum *sc. axungiam* -iat (910 m. -iat [*Bücheler,* iam bibat *trad.*]). Cael. Avr. acut. 2, 18, 111 faenugraeci semen tritum cum melle. chron. 3, 8, 154 scillam. β *liquores*: Phaedr. 1, 25, 6 (*crocodilus ad canem, qui currens bibit*) -e otio (*cf.* Plin. nat. 8, 149 currentes -ere *canes.* Svet. frg. p. 257 canis Aegyptius -it et fugit [*Roth,* sugit *trad.*]). Sen. Herc. f. 97 suum ... -ens sanguinem Impietas (Plin. nat. 11, 197. 35, 98. Plin. paneg. 48, 3 propinquorum [*in imag. ut* Tert. nat. 1, 15, 8 apol. 9, 12]). Min. Fel. 9, 5. Itala Iob 39, 30 [Legion. = Vvlg.] pulli eius *aquilae* -ent s. [*gr.* φύρονται ἐν αἵματι, *cf. var. l.* Vvlg. -unt]. Heges. 5, 22, 1 p. 350, 2. 3. Vvlg. III reg. 21, 19 in quo *loco* linxerunt canes s. Naboth, -ent ... s. tuum). Calp. ecl. 4, 151 solent examina -ere nectar. Plin. nat. 10, 196 alia *animalia* sugunt, alia -unt, sorbent, mandunt, vorant. 10, 201 in potu ..., quibus serrati dentes, -unt. 11, 93 rorem -unt *cicadae* (*cf. Aristot. hist. an. 4, 7 p. 532 b 12* δρόσῳ τρέφεται). 23, 145 aquam -ere (Vvlg. iud. 7, 5 sqq., *quo spectant* Rvfin. Orig. in gen. 2, 5 p. 35, 19 Lib. geneal. chron. I p. 188, 509 Avg. epist. 149, 10; *cf.* Itala Lugd. lingua sua de aqua, *gr.* λάψῃ. Cypr. Gall. iud. 314 lymphas). Stat. Theb. 1, 91 undas. 5, 524 *serpens fontibus siccatis* liquidum nunc aera -it ore supinato, nunc ... adhaeret humo, si quid ... sudent gramina (*aliter supra l. 6*). Tac. ann. 12, 47, 2 *reges foedus firmantes* cruorem eliciunt atque invicem -unt (Prvd. perist. 5, 340). Itin. Alex. 38 quicquid ... in lacunis erat, eo ... lingua -entes hausto ... corrupti sunt. Firm. err. 18, 2 letale poculum *i. venenum.* *huc forsitan pertineat* Ven. Fort. carm. 6, 5, 155 de facie ... plorantia lumina (*pro guttis dictum, ni fallimur*) -am et ... lacrimas ... bibam.

b *obi. sunt ea, unde liquores eliciuntur*: Verg. Aen. 10, 560 pisces ... inpasti vulnera -ent (Lvcan. 9, 933 *Psyllus* v. -it ore venena trahens. Stat. Theb. 11, 31 *de lupis. aliter p. 898, 63*). Phaedr. 1, 26, 10 cum lagonae collum frustra -ret *vulpes.* Colvm. 7, 3, 20 *sal* oves -unt atque eo sapore *eqs.* (*cf.* Prvd. ham. 752 quantum ... armenta saporum attenuant saxum *salis liquescentis* [*v. gen. 19, 26*], tantum -entibus humor sufficit *eqs.* Greg. M. in euang. 17, 9 salis petram -ere). Lvcan. 1, 330 (*in imag.*) solito tibi -ere ferrum durat, Magne, sitis (*cf.* Epist. Alex. l. 101 H. ferramenta -iendo ... differre sitim ... conabuntur). 3, 346 undarum ... haustus quaerere et effossam sitientes -ere terram (Ambr. hex. 5, 1, 3 -unt t. pisces ... et ex ea sibi praedam requirunt). Stat. Theb. 4, 658 uda mero -unt retinacula tigres *Liberi.* Ivv. 8, 35 canibus ... siccae -entibus ora lucernae. Avson. 156, 7 p. 12 P. vibranti -at quos *digitos iure tinctos* umida lingua recursu. Drac. Romul. 5, 135 *Ericthus* lingua -ente palatum (*cf. 133* sorbeat). *peculiariter de infantibus, catulis* (*cf.* Non. p. 113, 11 fellare: exsugere, -ere): Verg. Aen. 8, 632 pueros ... -ere matrem *i. lupam* impavidos (*v. Mus. Helv. 26, 1969, 44 sqq.*). Plin. nat. 11, 235 *femina delphini* in cursu -itur (*Aristot. hist. an. 2, 13 p. 504 b 25* θηλάζεται). Nemes. cyn. 131 quisnam prior ubera -at (ecl. 2, 31 matrum. Avg. serm. 187, 1, 1 sidera regens, u. -ens *Christus* [*sim.* Ps. Avg. symb. 4, 4 p. 663]. 200, 1, 2 matris). Prvd. ham. 605 -unt natale cadaver ... catuli.

B *translate* (*cf. imagines p. 898, 46 sq.*): Potam. subst. 24 Migne suppl. 1, 212 *oculi* litteras -unt. Avg. beat. vit. 14 p. 100, 12 *conclusionem* mecum -et (*ibid.* admittam in viscera, adtingere). conf. 9, 4, 10 imagines eorum *temporalium* famelica cogitatione -iunt. c. Faust. 15, 6 p. 428, 17 vanitates pro veritate -is (*cf.* Ivlian. Aug. c. Iulian. 4, 15, 75 inter ... vanitates ... veritatis velut -ere partes). Ven. Fort. carm. 8, 3, 48 Radegundis ... Caesarii -it regula quidquid habet. Evgipp. epist. ad Prob. p. 2, 18 ex ... *Augustini* operibus perpauca ruminando quodam modo -endoque decerpsi.

II *latius -unt res*: **A** *flammae sive damnosae sive innoxiae* (*substituitur* Aetna *l. 53,* Vulcanus *l. 35. 37; cf.* Isid. *p. 908, 46*): Lvcr. 5, 396 ignis ... -ens multa perussit. Verg. Aen. 2, 684 tactu ... innoxia mollis -ere flamma comas et circum tempora pasci (*Iuli ut* Sidon. carm. 2, 116 -bant ... incendia blanda capillos). Hor. sat. 1, 5, 74 flamma ... properabat -ere tectum. Gratt. 458 *Vulcanus* molliter aram -it. Sen. Herc. O. 1754 cum ... -rent flammae caput. Sil. 14, 312 Vulcanus ... culmina -it (Cypr. Gall. gen. 663 muros atque ... c.). Tert. apol. 30, 7 nos ... ignes -ant. Fvlg. aet. mund. p. 148, 9 ignis ... crispatis anhelo vibramine ligulis ... rubi ramulos innocua cursilitate -bat (*respicitur exod. 3, 2 ut* Prvd. apoth. 67 conlucere deum nec spinea laedere texta, -ere ... fructus. Petron. Bonon. serm. 2 l. 47 [RevBén. 14, 1897, 5] -bat ..., non urebat. Sedvl. carm. pasch. 1, 131 blanditae -bant robora flammae). Ambr. Noe 14, 53 *lignum* simul ut -ere coeperit ignis exurit. Heges. 5, 31, 1 quo templum -entibus iam incendiis eriperetur (*gr. 6, 97* γενόμενον ... πῦρ, *Ps. Rufin.* ignem ... iam templo contiguum). Vvlg. III reg. 18, 38 ignis domini ... et ligna et lapides, pulverem quoque et aquam ... -ens. Pavl. Nol. epist. 28, 2 p. 244, 1 ignis ... nos ... non severo ardore ambiet puniendos, sed ... blando -et adtactu (Avg. civ. 21, 4 p. 492, 19 D. omnia, quae ambit et -it *ignis*). Mart. Cap. 9, 912 ignem superum -ere pabula. Evstath. Basil. hex. 3, 7, 4 *lumen lucernae* per ... stuppam -ens oleum mox peredit (*gr.* ἐπισπασάμενον). Drac. laud. dei 3, 175 aditum -bat flamma camini. *hyperbolice*: Verg. Aen. 3, 574 Aetna ... attollit ... globos flammarum et sidera -it. Epiced. Drusi 256 flamma aethera subiectis -it et astra comis. Drac. laud. dei 1, 660 fax aera -it. **B** *aquae alluentes*: Hor. carm. 1, 22, 8 quae loca ... -it Hydaspes. Plin. nat. 3, 5 oceanus ... avido meatu terras ... demergens resistentes quoque flexuoso litorum anfractu -it. Stat. Theb. 4, 52 *populos.* Hyg. grom. p. 87, 17 (= Ps. Boeth. grom. p. 399, 24) Cassius Longinus ... hoc statuit, ut, quidquid aqua -iendo (*v. p. 898, 14*) abstulerit, id possessor amittat. Avien. ora 634 quas iste *Rhodanus* gentis -at undā fluminis (*Pithou,* quis ... undas *trad.*). 707 latera gurges adluit, stagnum [l]ambit urbem et unda -it oppidum *Massiliam* laremque fusa (orb. terr. 94. 155 Itala tellus a[t] circumfusis ... -itur [*Vadianus,* lab- *trad.*] undis. Ven. Fort. carm. 6, 8, 30 ictibus [*cf. p. 899, 8*] ut crebris -ret unda pedes *naufragi* [*32* rigare]). 556. 575 sata -it pinguia Ladon (951). 694 Amm. 27, 4, 6. Prvd. perist. 12, 7 palus, quae flumine -itur. Clavd. rapt. Pros. 2, 104 fontes ... -bant gramina rivis (3, 253 vestigia). 3, 373 -it ... nemoris nutritor Orontes *cupressos.* Sedvl. carm. pasch. 3, 228 circumfusa sacras -bant marmora plantas (*cf.* op. pasch. 3, 19 Christi vestigia miti pelagus alluvione -bat). Ven. Fort. carm. 11, 25, 27 aequora -bant ... carinam *quassatam.* *huc fortasse* Clavd. 1, 190 insula notos -it amica pedes *Apollinis et Dianae* ridetque Aegaeus *pontus* alumnis lenior et blando testatur gaudia fluctu (*'velut canis blandiens -it' Burmannus, cf. carm. min. 25, 61* fluctibus insula latrat). **C** *varia quasi (ex)sugentia*: Vitr. 2, 9, 1 *corpus muliebre* edito fetu, quod prius ... detrahebatur, ... inanibus et patentibus venis in se recipiens (*Krohn,* -ent *vel* -et *trad.*) -endo sucum ... solidescit *eqs.* 2, 10, 2 sol non modo ex terra -endo, sed etiam ex arboribus educit umores (*cf. 8, 1, 7* exhauriendo. 8, 2, 5 *de ventis*). 7, 9, 4 nec lunae splendorem nec solis radios -endo eripere ex his politionibus colorem. **D** *hederae cingentes*: Pers. prol. 5 quorum imagines -unt hederae sequaces (Schol. ed. Kurz: tergunt, quasi lingua deducunt, serpendo tangunt). Macr. Sat. 1, 19, 2 *thyrsi* mucro hedera -ente protegitur.

[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in lusu verborum c. ambire *p. 899, 31. 32. 900, 48.*
deriv.: lambero, ? lambisso, lambito, lambitus.
compos.: al-, circum-, de-, e-, prae-, praeter-, relambo. *Hübner.*

lambrusca *v.* labrusca.

lamed *subst. indecl. littera alphabeti Hebraici*: HIER. epist. 28, 2, 2 sela, quod ex samech, -d, he scribitur. 30, 5 -d *interpretatur* 'disciplinae' sive 'cordis'. in Ier. 5, 27 p. 3 12, 3 -d litterae occurrit chaph. *B.*

lāmella, -ae *f.* *a* 1. lamina *deminutive. scribitur* -mm- ITALA *loco priore.* GLOSS. λάμνα -a. petalon -a. **[***1) i. q. pars acuta cultri sim.: it.* (*dial. sept.*) mela, *it. vet.* mella; *a) francog. vet. et med.* lemele, lamelle, lumelle, *dial. wall., pic., norm., occ.; francoprov.; prov. vet.* lamela, *prov.* lamello *etc.; b) francog.* alemelle, alemiele, alumelle *etc., burg. vet.* alemale, *dial. wall., pic., norm., occ., centr., biturig., burg., camp., loth., comit.; francoprov.; prov. vet.* alamela. *2) i. q. placenta ovis confecta: francog. med.* alumelle; *terminatione mutata: francog.* al(l)umette, *inde* amelette, *dial. wall., pic., norm., occ., pict., loth.; francoprov.; inde* omelette, *dial. pic., occ., borbon., camp., comit.; francoprov.; delph., prov., alvern.; comit.* mulęt, *prov.* meleto, *langued.* muléto; *vasc.* moulete. *3) i. q. solea: francog.* semelle, *dial. wall., pic., norm., occ., burg., loth.; francoprov.; prov.* sümęlo, *lemov.* simela. *cf. M.-L. 4866. Battisti-Alessio IV 2415. Wartburg V 134 sqq. G.***]**

i. q. (*parva*) *lamina* (*merae variationis causa ponitur iuxta* lamina *l. 36, cf. l. 10*): VITR. 7, 3, 9 speculum argenteum tenui -a ductum (*opp.* e solida temperatura . . . factum. *Cet. Fav. 22 p. 304* tenues lamminae). 7, 12, 1 eadem ratione *qua plumbeas massas* -as aereas conlocantes *in doliis* efficiunt aeruginem. FEST. p. 351 (*ex Ateio Cap.*) stellam, quae ex -a aerea adsimilis (-li *Lindsay dubitanter*) stellae locis inauguratis infigatur. PAVL. FEST. p. 307 subsilles dicebantur quaedam -ae sacrificiis necessariae. SEN. dial. 7, 21, 3 censorium crimen erat paucae argenti -ae (*cf. p. 906, 20 sqq.*). 10, 12, 2 qui Corinthia *vasa* . . . concinnat et maiorem dierum partem in aeruginosis -is consumit. BASS. gramm. VI 271, 27 loculus ille Archimedius, qui quattuordecim eboreas -as . . . habet (*Mar. Victorin. ibid. 100, 24* crustis). ITALA exod. 36, 23 (Lugd.) fecerunt duas -as aureas (*gr.* ἀσπιδίσκας *ut* 36, 25). PELAGON. 135 cassiterina -a aurem . . . pertundito. CHIRON 644 -am plumbeam . . . imponito et super cottidie fasciato, fasciolam et lamnam tollere nolito. *in arte magica* (*cf. p. 906, 77 sqq.*): PS. ORIG. in Iob 2 p. 505^C^ (*ad 2, 13*) tanquam religiosi dei cultores, non quaerentes neque . . . phylacteria neque -as *eqs.* (*infra*: aut in stanno aut plumbo scribunt). MARCELL. med. 8, 59 in -a aurea acu cuprea scribes . . . et dabis vel suspendes ex licio collo (21, 2 stagnea [21, 8]).
deriv.: lamellatus, lamellula.

lāmellātus, -a, -um. *a* lamella. *i. q. lamellis ornatus*: ITALA exod. 30, 4 (Lugd.) forfices -ae, uti tollatur *altare* in eis (*gr.* ψαλίδες *tantum. deest Vulg.*).

lāmellula, -ae *f.* *a* lamella *deminutive, cf.* nummuli, raudusculum, summula *sim. et Hofmann, Umgangsspr. 140. i. q.* (*parvus*) *nummus* (*cf. p. 906, 28 sq.*): PETRON. 57, 6 (*loq. libertus*) glebulas emi, -as paravi, viginti ventres pasco *eqs.*

lāmen, -inis *n.* *cf.* lamentum. *i. q. lamentatio*: PS. ASPER gramm. suppl. 42, 20 *inter nomina in* men *desinentia.*

***lāmentābilis,** -e. *a* lamentari. NOT. Tir. 106, 52. *inde a* CIC.

1 *i. q. lamenta continens*: CIC. leg. 2, 64 posteaquam, ut scribit Phalereus, sumptuosa fieri funera et -ia coepissent. Tusc. 2, 32 -i voce deplorans (CYPR. laps. 13 CLAVD. DON. Aen. 2, 300 p. 188, 25 HIER. in Is. 13, 18 sqq. *al.*). LIV. 3, 47, 6 comploratio. VAL. MAX. 9, 2, 1 quiritatus. SEN. Ag. 660 gemitu (HEGES. 1, 44, 8 [*gr. 1, 636* ὀλοφυρμοῦ]. PS. AVG. serm. ed. Mai 36, 2). STAT. silv. 5, 3, 1 carmen *funebre* (HIER. in Is. 5, 1. *al.*). APVL. met. 2, 27, 6 questus. HIL. in psalm. 125, 11 (*ad psalm. 125, 5* qui seminant in lacrimis) huius -is sationis. CLAVD. DON. Aen. 6, 425 p. 563, 7 sonus. *al.*

2 *i. q. lamentandus* (*c. supino l. 65*): VERG. Aen. 2, 4 regnum *Troianum* (SERV.: quasi dignum multa lamentatione. GLOSS. flebile, luctuosum, funestum). OV. met. 8, 262 tributum. SIL. 6, 78 -e visu. 6, 204 monstrum. STAT. Theb. 1, 68 conubium *Iocastae.* 11, 160 -e tantis urbibus . . . decus, *sc. insigne regium Polynicis.* ARNOB. nat. 5, 17 sorte (CASSIOD. in psalm. 1, 3). AMM. 30, 8, 8 post . . . -is rei publicae casus. DRAC. Orest. 3 -e votum coniugis Iliacae. ENNOD. opusc. 3, 122 p. 362, 22 iustitio. CE 614, 2 nomen. *al.*

adv. **lāmentābiliter.** *i. q. lamentabili modo*: CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 92 cum gemitu et lacrimis -r . . . narrasse. in psalm. 9, 29/30 l. 508 simplicium corda . . . nodo perversitatis -r alligantur. PS. ORIG. in Iob 3 p. 513^D^ conqueritur . . . miserabiliter atque -r.
compos.: e-, illamentabilis.

lāmentae, -ārum (*postea* lāmenta, -ae) *f. et* ***lāmenta,** -ōrum (*inde* lāmentum, -ī) *n.* [*vocem per -mento- derivatam putaveris; de* la- *parum constat, fort. cf. armen.* la-m *'fleo' sim. Sch.*] *corripitur (in carm. ab antiqua sane re metrica iam distantibus) prima syll.* ISID. (?) inscr. christ. Rossi II 292 adn. vers. 1. *de* CE 963, 12 *non constat. altera syll.* CE 513, 12, *ni fallimur. de formis: fem.*: PACVV. -as *et* ITALA -am *p. 902, 45. neutr.* (*cf. p. 904, 39*): *plur.* (*-a tantum*): CIRIS, SEN. *trag.*, LVCAN., PLIN. nat., SIL., STAT., TAC., GELL. *al. sing.*: ITALA, VVLG., PS. AVG. serm. 154, 7 BACHIAR. repar. laps. 10 p. 1046^B^ OP. imperf. in Matth. 3 p. 645 ALC. AVIT. carm. 4, 378. *al. forma ambigua* -is *inde a* CIC., LVCR. GLOSS. -um: θρῆνος. ὀδυρμός. planctum. *legitur inde a* PACVV., CIC., LVCR. [*falso tradi vid. pro* lomentum: SVLP. SEV. epist. 2, 13 -is spiritualibus emundetur *sponsa Christi. cf. p. 902, 51 sq.*]

i. q. lamentatio (*maxime funebris*), θρῆνος (*quae vox omnino respondet. plus valet quam* singultus *l. 28. distinguitur a* ploratus, fletus: OP. imperf. in Matth. 3 p. 645 quod ait 'ploratus', fletum parvulorum ostendit, quod autem dixit 'ululatus', matrum significat -um):
1 *lamentantur animantia* (*sc. homines; gallina l. 28*): PACVV. trag. 175 -as, fletus facere compendi licet. CIC. Pis. 89 in sordibus, -is luctuque iacuisti. Mil. 86 sine exsequiis, sine -is, sine laudationibus. leg. 2, 64 de -is *funebribus.* Tusc. 2, 48 si se -is muliebriter lacrimisque dedet ([dedecoret *var. l.*]. GREG. M. dial. 2, 8 p. 93, 6 M. sese in . . . -is dedit. 3, 33 p. 210, 17 in -um [-is *var. l.*]. 3, 38 p. 226, 12 in orationis -um [in orationem cum -is *var. l.*]). Cato 73 *Solon* (*frg. 21 B.* στοναχάς) se negat velle suam mortem dolore amicorum et -is vacare. LVCR. 5, 989 linquebant -is (*abl. miro*; labentis *Muret, alii alia*) lumina vitae. VERG. Aen. 4, 667 -is gemituque et femineo ululatu tecta fremunt *Didone mortua.* CIRIS 400 has . . . voces atque haec -a . . . questu volvebat inani. CE 963, 12 (*a. 12 a. Chr.; loq. mortua*) desiste -eis me exciere. LIV. 5, 39, 4 complorati . . . vivi mortuique . . . urbem -is impleverunt. 6, 3, 4 parcere -is (8, 7, 21). 25, 38, 8 vos . . . non -is lacrimisque tamquam exstinctos prosequi. SEN. Phaedr. 1276 Mopsopia claris tota -is sonet (*cf.* Tro. 1010 -is resonare. CVRT. 10, 5, 7 -is . . . personabat. LVCAN. 7, 706 prohibe -a sonare, flere veta populos. DRAC. Romul. 10, 524 -a sonant *chori*). Tro. 63. 862. PLIN. nat. 10, 155 anatum ovis subditis *gallinae* atque exclusis admiratio prima . . ., mox incerti singultus . . ., postremo -a *eqs.* SIL. 2, 252 -is vox mixta sonat. 2, 641 miserae -a senectae. 5, 422 tantis . . . umbris . . . digna quis -a ferat (STAT. silv. 5, 3, 264. *cf.* Theb. 9, 400 referunt -a sorores). STAT. Theb. 3, 122. 6, 50. 12, 793 *bello peracto* gaudent -a *viduarum* novaeque exsultant lacrimae (*cf. similem audaciam* ENNOD. epist. 3, 2, 2 nec quicquam delenificum -a sentire). silv. 2, 1, 6 fortia. 2, 6, 5 maesta. 3, 3, 135 -a dedisses . . . rogis. Ach. 1, 887 grandia. TAC. Agr. 29, 1 casum neque . . . ambitiose neque per -a . . . ac maerorem muliebriter tulit. 46, 1 muliebribus. Germ. 27, 1 hist. 4, 1, 3. 4, 45, 1 ann. 4, 51, 2. 15, 38, 4. 16, 3, 2. GELL. 6, 5, 7 luctu atque -is veris et spirantibus. 10, 18, 3 inter -a et manus uxoris . . . sepultus est. APVL. mund. 35 *civitatem* resonantem hymnis . . ., -is et ploratibus eiulantem (*Soph. Oed. 5* παιάνων τε καὶ στεναγμάτων). ITALA II par. 35, 25 (Complut.) lamentatus est Iheremias . . . et dixerunt . . . in lamentationibus (*sic etiam Vulg.*) et . . . scripta sunt in -is (*Vulg.* lamentationibus). Ezech. 19, 1 (cod. 176) accipe -um super principem ([*Vulg.* assume planctum]. 27, 32 [Tycon. reg. 4 p. 45, 29] accipient super te lamentationem . . ., -am Sor, *i. super Tyrum* [-um *var. l.; Vulg.* assument . . . carmen lugubre et plangent]. *al.*). I Macc. 1, 27 (recc. LB = VVLG. 1, 28) maritus sumpsit -um (*cf.* VVLG. Ier. 9, 10 assumam). CYPR. laps. 36 si veris poenitentiae -is et lacrimis ingemiscat (LEO M. epist. 164, 4 GREG. M. dial. 3, 37 p. 225, 5 M. in euang. 38, 14. *al. cf.* moral. 9, 57 supernae compunctionis). HIER. epist. 77, 4, 2 quae peccata fletus iste (*sc. Fabiolae*) non purget, quas . . . maculas haec -a non abluant? (*cf.* APON. 8 p. 169 *paenitentes* mundati . . . lachrymarum [*i. lacrimoso*] -o). *al.*

2 *lamentatur dies, quo cruci figebatur Christus*: PS. AVG. serm. 154, 7 dies refugo lumine, quo modo potest, sumit -um et fusco tristium tenebrarum habitu more lugentis induitur.

locutio in -um esse (*i. q. deplorari*): ITALA Ezech. 19, 14 (cod. 176; *Vulg.* erit in planctum).
deriv.: lamentarius, lamentor, 1. lamentus. *cf.* lamen.

lāmentārius, -a, -um. *a* lamentae *iocose fictum. i. q. lamenta commovens*: PLAVT. Capt. 96 est captus . . . Philopolemus, huius Hegionis filius senis, qui hic habitat, quae aedes -ae mihi sunt, quas quotienscumque conspicio, fleo.

***lāmentātio,** -ōnis *f.* *a* lamentari. *de notione*: CIC. *l. 80.* SYNON. Cic. p. 426, 6 fletus. comploratus. lacrimae. -o *eqs.* GLOSS. θρῆνος. ὀδυρμός. *legitur in poesi singulis locis ap.* PLAVT. *et* SEN. *trag., in prosa inde a* CIC.

i. q. lamentae (*maxime funebres*), θρῆνος (*quae vox fere respondet. minus valet quam* luctus: MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 3 p. 381/2 neque lacrimis dignus, sed -bus [*gr.* ὀδυρμοῖς], magis autem luctu. *simul condicio animi lamentantis intellegi vid. l. 80*): 1 *lamentantur homines, dei*: PLAVT. Merc. 870 non amittunt hi me comites . . . aegritudo, lacrumae, -o. CIC. inv. 2, 78 cum gemitu et -e. Verr. II 4, 47 fletus mulierum, . . . -es. 4, 76 Font. 47 Catil. 4, 12. Mur. 86 *ne* gratulationem nova -e obruatis. 89. p. red. in sen. 17 -o et gemitus urbis. de orat. 2, 327 (*de narratione Ter. Andr. 121 sqq., ubi* lamentari). orat. 131 (*de commiseratione oratoris*) plangore et -e compleremus forum (TAC. ann. 12, 47, 4 cuncta. *cf.* PETRON. 72, 1 implevit). leg. 2, 59 (*e Lege XII tab. 10*) funebris (2, 65 quo -o minueretur). Tusc. 1, 30 lugubris. 4, 16 subiciuntur . . . aegritudini . . . angor . . . -o *eqs.* (*cf.* 4, 18 -o: aegritudo cum eiulatu). nat. deor. 1, 42 querellas, -es *deorum a poetis fictas.* ad Q. fr. 1, 3, 4 congressus nostri (*concise pro 'in congressu nostro ortam'*) -em pertimui. LIV. 25, 37, 10 neque sedari -o poterat. 37, 7, 4 complorantes inutili -e fortunam (*adde p. 903, 13 et cf.* CYPR. epist. 56, 2 *[Hübner]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cum . . . paenitentiae -e planxerunt [HIER. hom. Orig. in Ezech. 13 p. 444, 27 SVLP. SEV. dial. 3, 12, 2 SALV. gub. 7, 76]). SEN. contr. 1, 5, 1 matris spes suas deplorantis. VAL. MAX. 2, 6, 7 sine -e, sine planctu. 4, 1, 12. 4, 7, 4. 6, 2, 6 miserabili. 7, 2 ext. 1. SEN. Phaedr. 852 maesta. *al.* TAC. ann. 3, 23, 1 flebili (IVST. 18, 6, 5). 15, 68, 1 -es suas etiam in testamentum contulit. APVL. met. 4, 25, 4 licentiosas. 5, 5, 3 si quas -es acceperis (*i. audiveris. aliter* ITALA *p. 902, 45. cf.* APVL. Plat. 2, 22 suscipi). ITALA *p. 902, 42sq.* HEGES. 5, 44, 2 patriae (*gen. obi. ut infra l. 19*). VVLG. threni (*tit.*) id est lamentationes Ieremiae. *al.* *in interpr. nom. hebr.* Cain (*sc.* qînā): HIER. nom. hebr. p. 4, 2. 26, 6 ISID. orig. 7, 6, 7.

2 *lamentantur animalia* (*excusatur usus adiecta voce q. e.* quidam): PLIN. nat. 8, 21 *elephanti* supplicavere quadam sese -e complorantes. SVLP. SEV. dial. 1, 15, 4 *leaena* cum fletu quodam ac -e procumbens indicabat gementis pariter et rogantis affectum.

-em lamentare *v. p. 904, 15.*

lāmentātor, -ōris *m.* *a* lamentari. *i. qui lamentatur* (GLOSS. ϑρηνητής): CHRYSOST. repar. laps. p. 391ᵃ si, cum -es corporum mortisque communis tam dure . . . hoc faciant, nos nihil tale pro animae lamentatione faciamus (*gr. Migne 47, 281* τοὺς . . . πενϑοῦντας). CE 526, 14 qui . . . tumulo locavit membra dilecti pignoris, -r aetatis adultae.

f. **lāmentātrix,** -īcis. *i. q. praefica*: VVLG. Ier. 9, 17 vocate -es . . ., assumant super nos . . . lamentum (*cf. ad l.* HIER. in Ier. 2, 79, 2 quae solent in luctu voce flebili et lacertos manibus verberantes ad lacrimas populum provocare). MVTIAN. Chrysost. hom. 4, 5 p. 267/8 si . . . aliqui -es istas conduxerint . . ., per multum tempus eum ab ecclesia vetabo (*gr.* τὰς ϑρηνούσας). GLOSS. V 324, 65 profica (*i.* praef-): mulier -x ante feretrum.

lāmentātus, -ūs *m.* *a* lamentari. *cf.* 1. lamentus. *i. q. lamentatio*: RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 148, 7 ut non ultra -us et mugitus pro votis offerantur ac psalmis (*ibid. p. 148, 2* Ieremiae lamentationibus).

***lāmentor,** -ātus sum, -ārī (-arier *l. 78*) *et* lāmento, -āvī, -āre. *a* lamentae. *corripitur prima syll.* VEREC. satisf. 102. *formae deponentiales vi passiva l. 73. 84. p. 904, 10. activae* (*cf.* CHAR. gramm. p. 473, 14 B. -o. DIOM. gramm. I 364, 21 -o, -avi. *formae depon. saepe sunt var. lect. in codd.; scriptorum variationes v. infra*): ITALA (*iuxta formas depon.*) iud. 11, 40 (Lugd.). Matth. 11, 17 (cod. d). 24, 30 *infra l. 80.* Luc. 7, 32 (cod. c *al.*). 23, 27 (cod. e). Rom. 12, 15 (Vict. Vit. 3, 64). ITIN. Burdig. p. 591, 7 RVFIN. Greg. Naz. orat. (*iuxta formas depon.*) 1, 88 HIL. AREL. vita Honorat. 8 PETR. CHRYS. serm. 111 p. 505ᴮ EVSEB. EMES. serm. 24, 35. 26, 8 CASSIOD. (*iuxta formas depon.*) Ios. antiq. 5, 265 IORD. Get. 172 GREG. TVR. Franc. 6, 35. *al.* VEN. FORT. vita Germ. 29, 84. 34, 99. ORIG. in Matth. ser. 48. *al.* *metro firmatur* VEN. FORT. carm. app. 1, 19. NOT. Tir. 106, 5 -at. *de notione*: ISID. diff. 1, 227 -ari est cum aliquibus dictis miserabilibus flere (*distinguuntur* flere, plorare, plangere, maerere, lugere). GLOSS. ϑρηνῶ. -atur: flet, lacrimat. *legitur inde a* PLAVTO, ENN., TER. (*deest ap. Verg., Ov.*). [*it.* lamentare, *langob. et venet. vet.* laimentar, *langob. alp.* lümentá, *pedem.* lumanté; *raet. occ. vet.* almanter, *raet. occ.* lamentar, z'almanter; *francog.* lamenter, *dial. wall., occ., comit.; francoprov.* lamentá; *cat.* llamentar; *hisp., port.* lamentar. *cf. M.-L. 4867. Battisti-Alessio III 2155. Wartburg V 139sq. Corominas III 20. Machado II 1293. G.*]

i. q. plorare, deplorare sim. (*plus valere vid. quam* conqueri *p. 904, 5*): 1 *absolute*: a *varia exempla*: PLAVT. Bacch. 932 libet -ari . . .: 'o Troia *eqs.*' Merc. 218 quid ego hic in -ando pereo? 502 quod rideas magis est quam ut -ere. Mil. 6 hanc machaeram mihi consolari volo *strenue agendo*, ne -etur (*in imag. -antur res ut* CIC. de orat. 1, 245 lapides . . . flere ac -ari coegisses, *Crasse*). 1031 -ari ait illam, miseram cruciari et lacrimantem se adflictare. ENN. ann. 204 quid ego hic ex animo -or? TER. Andr. 121 TVRPIL. com. 115. GRACCH. or. frg. Cic. de orat. 3, 214 matrem . . . -antem . . . et abiectam. VARRO At. carm. frg. 7. SER. CLOD. frg. Varro ling. 7, 70 *de praeficis.* RHET. Her. 4, 52, 65 CIC. Phil. 12, 2. Tusc. 2, 27 -antes inducunt *poetae* fortissimos viros. 2, 31 gemere, eiulare, -ari *eqs.* (GELL. 12, 5, 9 *in serm. Tauri*). 2, 49 flebiliter Vlixes -atur in vulnere. 2, 65 Cimbri . . . in proeliis exsultant, -antur in morbo (*sim.* VAL. MAX. 2, 6, 11). 3, 66. 3, 83 lugere, maerere . . ., -ari, dolere *eqs.* Att. 8, 11, 1. LIV. 22, 55, 3 clamor -antium mulierum. VAL. MAX. 5, 7 ext. 1 iacebat . . . moribundo similis, -bantur necessarii. 8, 11 ext. 6 SEN. dial. 2, 6, 7. 12 (11), 1, 2. STAT. Theb. 12, 224 -ta (*i. postquam ploraverunt*) resultant Dindyma (*utpote gallorum locus, cf. Val. Fl. 3, 20* D. . . . bacchata). TAC. ann. 1, 40, 4. 3, 3, 1. *al.* b *impers. pass.*: APVL. met. 4, 33, 3 maeretur, fletur, -atur. RVFIN. Orig. in num. 23, 2 p. 213, 20 certum est, quod, ubi pro bonis gaudia aguntur, ibi pro contrariis -etur.

2 *quis, quid deploretur, indicatur per*: a *acc.*: α *extern.* (*pass.: gerundiv. l. 84sqq., part. perf. p. 904, 10sqq.*): PLAVT. Persa 742 -arier minas *perditas* . . . (744) te faciam . . ., etiam ipsum ut -eris (*reflexive ut*: ITALA Matth. 24, 30 [cod. h *et* Cypr. Fort. 11 p. 336, 20] -bunt se omnes [Aug. in psalm. 55, 6 -buntur se, *gr.* κόψονται]. Ps. CYPR. mont. 8 ITIN. Burdig. p. 591, 6 IORD. Get. 172. *cf.* ORIG. in Matth. ser. 48 p. 100, 13 plangent se et -bunt). Pseud. 313 cum argentata accedito querimonia, nam istuc, quod nunc -are, non esse argentum tibi, apud novercam querere. Truc. 731 Thetis . . . -ando pausam fecit filio (*gerundiv. ut*: CIC. Catil. 4, 4 PAVL. FEST. p. 223 FRONTO p. 221, 21 v. d. H. [p. 233 N.]. CYPR. epist. 59, 18 p. 689, 8 laps. 4 Ps. Alex. c. Dind. coll. p. 184 HIL. in psalm. 59, 2 ORIG. in Matth. ser. 43 p. 88, 8). TER. Phorm. 268 mortuam. PACVV. trag. 268 conqueri fortunam adversam, non -ari decet. LVCR. 3, 952 obitum. CIC. Tusc. 1, 75 vita mors est, quam -ari possem, si liberet. :: satis tu quidem in Consolatione es -tus. 5, 112 caecitatem. CVLEX 132 perfidiam. VAL. MAX. 3, 1 ext. 1 viderint Athenae, utrum Alcibiadem -entur an glorientur. 5, 4, 1 exitium imminens. CVRT. 3, 12, 7 falso -ari eas *mulieres* vivum *Dareum.* SIL. 13, 712 quam sunt tua fata . . . -ta diu (*pass. ut*: ITALA psalm. 77, 63 [Veron. *al.* = VVLG.] virgines . . . non sunt -tae [*gr.* ἐπενϑήϑησαν, *Hier. psalt. sec. Hebr.* v. . . . nemo luxit]. *vim activam intellegunt* AVG. in psalm. *l. c.* CASSIOD. in psalm. *l. c.*). TAC. ann. 4, 62, 3. *al.* β *intern.* (*vix huc p. 903, 60*): HIER. hom. Orig. in Ezech. 13, 2 p. 443, 12 flens et -ans lamentationem istam super Ierusalem (*Vulg. praef. thren.* planxit lamentatione hac in I.). MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 3 p. 381/2 nihil dignum -buntur (*gr.* κατ' ἀξίαν).

b *acc. c. inf.* (*cf. p. 903, 83*): HOR. epist. 2, 1, 224 -amur non adparere labores nostros. SIL. 13, 869 TAC. ann. 1, 28, 2. 1, 65, 7 CYPR. unit. eccl. 19.

c quod *c. coni.*: VICT. VICT. 2, 18 ob hoc . . . q.

d *per praepos.*: ITALA II par. 35, 25 (Complut.) super Yosiam (*gr.* ἐπὶ Ἰωσίαν. GREG. TVR. Franc. 9, 27 CAES. AREL. serm. 66, 1). RVFIN. (*p. 903, 75*) pro. CONC.ˢ I 5 p. 316, 14 in illis . . . -tus sum (*gr. Migne 83, 1268ᴰ* ἐκείνους . . . ἐϑρήνησα. *aliter p. 903, 66sq.*).

in allitteratione c. lugere (*cf. p. 903, 67*): AVG. civ. 22, 8 p. 576, 28 D. *c.* lamentatio: *l. 15.*

deriv.: lamentabilis, lamentatio, lamentator (-trix), lamentatus.

compos.: delamentor, illamentatus.

lāmentum *v.* lamentae. [**lāmentuōsus** *cod. N* EVGIPP. Sev. 12, 5 *pro* luctuosus *ceterorum codd.*]

?**1. lāmentus,** -ūs *m.* *a* lamentae, *cf.* fletus *sim.* *i. q. lamentatio*: Ps. AVG. serm. ed. Caillau 2 app. 87, 2 vindica matrum labores . . ., fletus, -us et ululatus (*sic codd.*, lamenta *edd. et Migne suppl. 2, 1101, hic sine nota*). *Hübner.*

?**2. lamentus,** -ī *m.* *obscurum, nisi e voce quadam hebr.* (*cf.* lamăd '*pungere, instigare*' *sec. Gesenium*) *deformatum.* GLOSS.ᴸ IV Plac. L 1 lamenta dicimus genere neutro, numero semper plurali, -us ('= -tos' *Götz*) autem genere masculino dicunt Iudaei et eorum filii cimices, non lecti genialis, sed s[c]andapilae amphitheatralis (*vulgo vix recte interpungitur non post, sed ante* cimices). *B.*

lamia (Lamia), -ae *f.* *gr.* λάμια. *derivatur a* 1. lama: PORPH. (*v. ibi*), *item* MYTHOGR. 1, 168. *a* laniando: ISID. orig. 8, 11, 102 quas fabulae tradunt infantes corripere ac laniare solitas, a l. specialiter dictas. *scribitur* -ina: EVCHER., *cf. l. 72.* [*tusc.* (*Lucca*) lammia, *it. vet., cors.* lamia, *march.* lambia, *sic.* lamia (*inde sard. mer.*); *francog.* (l)amie; *prov.* (a)lami, lamea, *langued.* lamio, -e, -a; *port.* lâmia. (*inde basc.* lamina). *cf. M.-L. 4868. Battisti-Alessio III 2155. Wagner II 6. Wartburg V 140. Machado II 1293. G.*]

1 *nomen monstri* (GLOSS. genus monstri seu ales velox. simile pardo. *sim. al.*): a *strictius*: LVCIL. 484 terriculas, -as, Fauni quas Pompiliique instituere Numae, tremit has *eqs.* VARRO frg. Lact. inst. 1, 6, 8 *Sibyllam* Libyssam, cuius meminerit Euripides in -ae prologo (*i. quem -a locuta est in fabula ignoti nominis, v. frg. 922 N.²; fortasse huc spectat l. 68*). HOR. ars 340 ne quodcumque volet poscat sibi fabula credi neu pransae -ae vivum puerum extrahat alvo. TERT. adv. Val. 3 p. 180, 6 se . . . a nutricula audisse -ae turres et pectines Solis. PORPH. Hor. epist. 1, 13, 10 devoratrices puerorum. PROB. app. gramm. IV 202, 34 '-a' . . . animal esse demonstrat. VVLG. Is. 34, 14 ibi cubavit -a (*hebr.* lîlît. EVCHER. instr. 2 p. 155, 25 genus monstri. *allegorice* GREG. M. moral. 3, 53 p. 707ᶜ hypocritae . . . designantur, -a etenim humanam habere dicitur faciem, sed corpus bestiale). thren. 4, 3 -ae nudaverunt mammam, lactaverunt catulos suos (*aliter hebr.* tăn '*thoes*'. *sententiam explicat allegorice* GREG. M. moral. 19, 27 p. 116ᴬ haereticos appellat, humanam quidem faciem, sed belluina per impietatem corda gestantes). CONSENT. gramm. V 344, 4 (*e Varrone*) -am feminino genere, quia hoc maleficium feminarum proprie dicitur. CONC. S. Patric. ca. a. 450 Mansi 6, 517ᴬ christianus, qui crediderit esse -am in speculo, quae interpretatur striga, anathematizandus. MART. BRAC. corr. 8 in mari quidem Neptunum appellant *pagani*, in fluminibus -as (lanias, laminas *var. ll.*), in fontibus Nymphas, in silvis Dianas, quae omnia maligni daemones et spiritus nequam sunt. SCHOL. Hor. gloss. Γ carm. 4, 4, 64 est . . . iuxta Thebas (*sc. Echionias*) desertum omnibus monstris plenum, sunt enim ibi . . . -ae *eqs.* CIL VII 507 -is tribus *ara dedicata est.* b *latius de feminis malevolis* (*v. etiam l. 62. 66*): APVL. met. 1, 17, 5 odore . . . spurcissimi humoris percussus, quo me -ae illae infecerant. 5, 11, 5 (*de sororibus Psyches*) pessimae illae -ae noxiis animis armatae.

2 *nomen piscis* (*ad rem v. Saint-Denis, Vocab. des animaux marins 53; vix huc spectat* PROB. *l. 60*): PLIN. nat. 9, 78 planorum piscium . . . genus, quod pro spina cartilaginem habet, ut . . . torpedo et quos bovis, -ae, aquilae, ranae nominibus Graeci appellant (*Aristot. hist. anim. 5, 4 p. 540 b 18*).

[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

v. Onom. *cf.* lamium.

1. ˣlām(i)na *et* **lammina** *et* **lanna,** -ae *f.* [*orig. inc. Sch.*] *scribitur*: -min-: CIL XI 1184. *firmare vid.* PROB. app. gram. IV 202, 33 inter -am et lamiam hoc interest *eqs.; exstat saepe in codd., v. etiam derivata.* -mmin-: INSCR. christ. Diehl 1813 (*a. 533/34*). *in codd. vet.* VERG. (*AMPR*), LIV. (*V*), FRONTONIS, PRVD. (*A*), *hic illic in codd. rec.* -mn-: ITALA Monac., Wirc., Lugd., *ceterum saepe in codd. rec. var. l. iuxta* -min-; *metro firmatur ap.* HOR., SEN., VAL. FL., MART. *v. etiam l. 15.* -nn- (*vulgariter, ni fallimur*): *infra in cap. IIA* (PS. APVL. *primo loco*) *et IIB* (ARNOB., CHAR., SERV. auct., GLOSS.). *de notione*: DON. Ter. Eun. 427, 2 λεπίς, id est -a (GLOSS.). GLOSS. ἔλασμα χρυσοῦ ἢ ἄλλης ὕλης. πέταλον. *alia v. infra.* *legitur inde a* PLAVTO (*infra l. 75*), CATONE, CIC. *transit in gr.* λᾶμνα (*inde ab Edict. imp. Diocl. III/IV 30, 5*), *cf.* λαμνίον. [*1) a* lamina: *langob.* (*Comum*) lamna, *ligur.* lamma, *it. vet.* lama; *sard. centr. et mer.* lám(m)a; *francog.* lame, *notionibus variis, item in dialectis* (*inde prov.* lamo); *port. sept.* lamia. (*inde cambr.* llafn, *breton.* lavnenn). *2) a* lamna: *calabr.*, *sic.* lanna, landa (*?*); *hisp.* laña (*?*). *cf. M.-L. 4869. Battisti-Alessio III 2156. Wagner II 6 sq. 48. Wartburg V 140 sqq. Corominas III 30 sq. Machado II 1293. G.*] [*falsa var. l. pro* labina *in altera versione loci p. 774, 33 citati, sc. Migne 57, 925ᴮ.*]

i. q. *brattea, pars materiae tenuis*: **I** *e metallis* (*cf.* HIER. epist. 64, 15, 3 auri -ae, id est bratteae; *sing. collectivus l. 32*):

A *vario usu*: CATO agr. 21, 2 (*de trapeto faciendo*) foramina ubi feceris, -is circumplectito; replicato ... -as ...; utrimque secus -as sub -as pollulas minutas supponito *eqs.* CIC. leg. 2, 58 cum -a esset inventa et in ea scriptum -a 'honoris'. CAES. civ. 2, 10, 3 (*de musculo faciendo*) *tigna* -is clavisque religant (*cf.* VITR. 10, 6, 3 conligantur. 10, 10, 3 configantur. PROB. Verg. ecl. 6, 42 *Iuppiter Prometheum* -is patibulo adfixit). OV. met. 9, 170 cruor gelido ceu quondam -a candens tincta lacu stridit. 11, 124 -a fulva dapes *Midae* admoto dente premebat (*sc. inauratas, cf.* SEN. Ag. 855 *Ladon* audivit sonitum crepitante -a *pomorum ab Hercule raptorum*). LIV. 23, 19, 18 cum titulo -ae aeneae inscripto. 41, 20, 9 templum non laqueatum auro tantum, sed parietibus totis -a inauratum. VITR. 5, 3, 8 organa aeneis -is aut corneis ἠχείοις (*edd.*, haeaesic *trad.*) ... perficiuntur. 7, 9, 5 ferrea -a sumatur, eo minium imponatur, ad ignem conlocetur, donec -a candescat *eqs.* (*eadem probatio* PLIN. nat. 33, 121). 8, 6, 4 e latitudine ... -arum, quot digitos habuerint, antequam in rotunditatem flectantur, magnitudinum ita nomina concipiunt fistulae; namque quae -a fuerit digitorum L, cum fistula perficietur ex ea -a, vocabitur quinquagenaria (*eadem mensura* PLIN. nat. 31, 58 FRONTIN. aq. 25). 10, 4, 1 capitibus *axis* -a ferratis. 10, 14, 1 axes conclusi -is ferreis. 10, 15, 2 -is ... ferreis ex frigido ductis. 10, 15, 4. 6. CVRT. 8, 5, 4 scutis argenteas -as ... addidit. COLVM. 6, 11 -a candente sebum ... instillatur. PETRON. 32, 4 eboreo circulo -a splendente conexo. PLIN. nat. 14, 130 *vini noxii* experimentum est -ae plumbeae mutatus in eo colos. 21, 5 e -a tenui aerea inaurata aut inargentata dabantur *corollaria*. 33, 94 alumen -is *pro glutine* est. 33, 128 -as duci ⟨in⟩ speciem vitri (fieri *trad.*) non nisi ex optimo *argento* posse. 33, 152 cum ... baltea *militum* -is crepitent. 34, 94 *aes* tenuatur in -as (*inde* ISID. orig. 16, 20, 5). 34, 164 nigro plumbo ad fistulas -asque utimur. 34, 170 *plumbum* uritur ... in patinis per -as minutas. 37, 53 *lyncurium lapis attrahit* aeris etiam ac ferri -as (*Theophr. lap. 28* χαλκὸν καὶ σίδηρον, ἐὰν ᾖ λεπτός). 37, 200 *probatur lapidis fragmentum*, quod in -a ferrea uratur (teratur, moratur *var. ll.*). MART. 9, 22, 6 ut ... crepet in nostris aurea -a toris (*cf.* SVET. Cal. 32, 2 ob detractam lectis argenteam -am). FRONTO p. 150, 12 v. d. H. (p. 157 N.) -ae ... argentiolae cloacis inveniuntur. APVL. met. 11, 4, 2 (*de sistro*) aereum crepitaculum, cuius per angustam -am in modum baltei recurvatam traiectae ... virgulae ... reddebant ... sonorem. TERT. anim. 37, 6 in -am massa *auri vel argenti* laxatur. ITALA cant. 8, 9 (Epiphan. in cant. p. 92) si murus est *soror nostra*, aedificemus super illam -as argenteas (*gr.* ἐπάλξεις, *Vulg.* propugnacula. *cf. Epiphan. l. c.* ac si diceret: ... apostolos superaedificemus ei, quos propter splendorem eorum et munditiam sic vocavit). SCHOL. Cic. *v. vol. II 1599, 10.* CET. FAV. *v. s.* lamella. ANON. Vales. *v. s.* interrasilis. SIDON. carm. 2, 136 arta terebat -a cervicem (*sc. -a cassidis ut* epist. 3, 3, 5 flexilium -arum vincla). *al.* *in comparationibus et imag.*: QVINT. inst. 2, 4, 7 *indolis puerorum* aliquid velut usu ipso deteretur, sit modo, unde excidi possit ..., erit autem, si non ab initio tenuem nimium -am duxerimus et quam caelatura altior rumpat. GELL. 1, 3, 25 quod utile amico est, id prae illo, quod honestum nobis est, fit plenius, sicuti est magnum pondus aeris parva -a auri pretiosius. VVLG. Iob 40, 13 cartilago illius *Behemoth* quasi -ae ferreae (*Hier. interpr. Iob 40, 18* spina eius ferrum est fusile). *v. etiam l. 63.*

B *speciatim*: **1** *de tormento fervido* (GLOSS.ᴸ V Abba FI 17 fidicula: genus tormentorum sicut -ae): PLAVT. Asin. 548 stimulos, -as crucesque *eqs.* CIC. Verr. II 5, 163 ignes ardentesque -ae ceterique cruciatus. LVCR. 3, 1017 verbera, carnifices, robur, pix, -a, taedae. HOR. epist. 1, 15, 36 ventres -a candente ... urendos. PROP. 4, 7, 35 Lygdamus *veneficus* uratur, candescat -a vernae. SEN. contr. 2, 5, 6 verbera, -ae, eculeus. VAL. MAX. 3, 3 ext. 5. 6, 8, 1 SEN. epist. 78, 19 PS. QVINT. decl. 9, 6. 18, 11. 19, 15 PS. CYPR. laud. mort. 15 AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 30 HIER. vita Pauli 3 in Tit. 2, 15 p. 590ᴬ. RVFIN. hist. 5, 1, 21 (*gr.* λεπίδας). 5, 2, 2. 8, 3, 1. 8, 14, 3 (*gr.* σίδηρον). PRVD. perist. 5, 62. 207. 10, 486. 760. *al.*

2 *de squamis loricae* (*cf.* SERV. Aen. 11, 770 'quem pellis aenis in plumam squamis ... tegebat': ... 'aeneas squamas' aereas -as intellegimus [*affertur* SALL. *l. c.*]. auct.: ubi -a in -am se indit): SALL. hist. frg. 4, 65 equis *cataphractorum* paria operimenta erant *atque equitibus*, namque linteo ferreas -as in modum plumae adnexuerant (AMM. 24, 4, 15 hostem undique -is ferreis in m. tenuis p. contectum). CVRT. 3, 11, 15 equi pariter equitesque Persarum serie -arum graves (4, 9, 3 tegumenta erant ex ferreis -is s. inter se conexis). TAC. hist. 1, 79, 3 tegimen ferreis -is ... consertum. ann. 3, 46, 3 paulum morae attulere ferrati restantibus -is adversum pila et gladios. AMM. 16, 10, 8 -arum circuli tenues. 24, 2, 10 -ae singulis membrorum lineamentis ... aptatae. 24, 6, 8. 25, 1, 12 (*suppletur*). CLAVD. 5, 358 coniuncta per artem flexilis inductis animatur -a membris. ALC. AVIT. carm. 5, 510 hi loricarum *e catenis confectarum* vasto sub tegmine gaudent ..., ast aliis tenui concurrens -a ferro ... horrentes habitus ... fecerat. *in imag.*: VICTRIC. 27 non loricae squamis, sed temperantiae et pudicitiae -is (luminis *cod.*) pectora muniamus.

3 *de laterculis auri, argenti pecuniae vice usurpatis* (*cf.* VLP. dig. 34, 2, 27, 6 argentum factum *est* ..., quod neque in massa neque in -a neque in signato ... insit): HOR. carm. 2, 2, 2 nullus argento color est avaris abdito terris, inimice -ae Crispe ..., nisi temperato splendeat usu (PORPH.: -am pro rudi et infabricata materia [argenti *inseruit* SCHOL.] posuit). OV. fast. 1, 208 *aevo prisco* levis argenti -a crimen erat (*an ad IA ?*). SEN. benef. 7, 10, 1 volo tuas opes recognoscere, -as utriusque materiae, ad quam cupiditas nostra caligat. *inde vulgariter de ipsis nummis*: PETRON. 57, 4 numquid pater fetum emit -a? (*cf. 57, 6* lamellulas) 58, 8 ego et tu sponsiunculam; exi, defero -am.

4 *de partibus oblongis, acutis*: **a** *serrarum* (*cf.* ISID. orig. 19, 19, 9 *Daedali nepos* spinam piscis imitatus e ferro -am exasperans dentium mordacitate armavit, quam serram artifices nuncupant. GLOSS. V 306, 28 -a: fasciola cuiuslibet metalli, quomodo serrae): VERG. georg. 1, 143 argutae -a serrae. SEN. benef. 4, 6, 2 ingens tibi domicilium ... struxit *deus*, in quo vides non tenues crustas et ipsa, qua secantur, -a graciliores, sed integras lapidis pretiosissimi moles. VAL. FL. 1, 123 pinus gracili dissolvere -a. POTAM. tract. 2 p. 1415ᴮ si ... ipsa -a insontis viri *Isaiae* per iugerum (*dub., v. p. 627, 76*) sulcaret *barbaries Iudaeorum* (*de eiusdem martyrio* p. 1416ᴬ cum ... serra ... sulcos dentium duceret, labebatur, credo, -a, dum dentes infigit. *cf.* SVLP. SEV. epist. 2, 10 quodsi Esaianum illud supplicium persecutori forte placuisset, numquam ... serris et -is desecari membra timuisset *Martinus*). ISID. orig. 16, 4, 20 batrachites ... -is scissibilis (laminose s., laminosae aescis similis *var. ll.*; laminosus, s. *Arevalus*). **b** *gladiorum, cultrorum sim.*: OV. met. 5, 173 ensem fregit *Echemmon* et (in *var. l.*) extrema percussae parte columnae -a dissiluit (*i. desiluit, usu vol. V 1, 1471, 10 sqq. illustrato*) dominique in gutture fixa est (*aliter* 12, 488 fracta ... d. *i. dissipata est* ... -a). COLVM. 6, 17, 6 ignea -a conlectionem resecare ([*inde* PELAGON. 279. *cf. Hippiatr. gr. I 316, 13* σμιλίῳ]. 6, 34, 1 suppuratio melius i. -a quam frigido ferramento resecatur. *cf.* HIER. hom. Orig. in Ezech. 5 p. 371, 27 candentem sive novaculae -am sive quodcumque acutissimi ferri genus adhibent *medici*). SERV. auct. Aen. 9, 503 Lycaon Arcas gladium longiore -a produxisse narratur. PS. ORIG. tract. 4 p. 39, 10 circumcisionem cordis ... non ferri -a in aciem attrita ... praestabit ..., sed fides ... omni -ae tenuitate subtilior. CYPR. GALL. num. 161 acuti -a ferri caesariem *Levitarum* comit (*Vulg. 8, 7* radant *tantum*). iud. 688 nec -a capillos ⟨ferrato⟩ mucrone secat. SIDON. epist. 8, 9, 5 vers. 25 non contenta suos tenere morsus altat (artat *Mommsen*) -a marginem comarum. ENNOD. epist. 1, 15, 2 non aequa ad secandum virtus est politae -ae et eius, quam robigo possederit. *in imag.*: ENNOD. opusc. 2, 121 p. 324, 20 (*de errore corrigendo*) rescindenda ... -is secreta morborum. 3, 176 p. 377, 5 quantum acutior fuit verborum quam ferri -a ...: expugnavit sermo, cui se gladii subduxerunt (*de Epiphanio episcopo ut* carm. 1, 9, 133 armatum precibus superasti ... regem; sic pugnax gladios obtundit verbere lingua, sic ferrum expugnat verborum -a fortis).

5 *de instrumentis medicorum* (*v. etiam l. 48 sqq.*): CELS. 7, 5, 3ᴬ evellendum est *telum* ... genere quodam ferramenti, quod Diocleum cyathiscum Graeci vocant ...; -a vel ferrea vel etiam aenea *eqs.* 8, 3, 8 *in descriptione meningophylacis*: -a aenea est, firma, prima paulum resima, ab exteriore parte levis. PLIN. nat. 34, 166 in medicina per se plumbi usus cicatrices reprimere adalligatisque lumborum et renium parti -is frigidiore natura inhibere inpetus veneris ...; his -is Calvus orator cohibuisse se traditur *eqs.* (*cf.* CHIRON 644, *v. s.* lamella. SORAN. p. 72, 21 *inter constringentia* [*gr. p. 124, 22 Ilb.* ἔλασμα ... μολύβδου πλατὺ καὶ λεπτόν], THEOD. PRISC. log. 33 CASSIAN. inst. 6, 7, 2).

6 *de tesseris magicis* (*cf.* lamella): APVL. met. 3, 17, 3 *Pamphile* instruit feralem officinam ... ignorabiliter -is litteratis. ARNOB. nat. 2, 32 adversus ictus noxios ... protegimus nos -is. FILASTR. 21, 2 *Iudaei olim a serpentibus se protegentes* formulas diversas ... ponentes in -a baiulabant in colle. PS. ORIG. in Iob 3 p. 507ᴬ quomodo adiuvent ... -ae inanimatae? HIER. vita Hilar. 21 *amator* subter limen domus puellae portenta quaedam verborum et portentosas figuras sculptas in aeris Cyprii -a defodit (*infra*: licio et -a strictus *daemon*). MARCELL. med. 22,

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10 *ad iecoris dolores* in -a stagnea scribe . . ., -am vero licio ligatam collo eius suspendes *eqs.*

7 *de -a aurea in apparatu sacerdotis maximi Iudaeorum, cui nomen dei inscriptum erat* (*hebr.* ṣîs, *gr.* πέταλον. *cf.* RVFIN. Orig. in exod. 9, 4 p. 243, 4 quod petalon appellatur. EVCHER. instr. 2 p. 149, 11 *nova translatio exodi habet* petalis, *vetus* -is. GLOSS. πέταλον: bratteum, flaminum -ae): ITALA exod. 28, 32 (Lugd. = VVLG. 28, 36). lev. 8, 9 (Lugd., Wirc. = VVLG.). *al.* *in interpretatione christiana*: HIER. epist. 64, 21, 2 quod olim in -a monstrabatur, nunc in signo ostenditur crucis (EVCHER. form. 9 p. 53, 11 -a aurea . . . c. superfiguratio). VITA Hil. Arel. 25 l. 31 in quo immaculatae conscientiae lucebat auctoritas, merito -a auri . . . speculum verecundae frontis eius obtexerat . . .; (l. 35) principalis eius -a auctoritate fidei et ignea flamma rutilavit.

II *ex aliis materiis*: A *de -is naturalibus*: 1 *significatur putamen nuclei* (*cf. p. 905, 31sq.*): NVX 95 -a mollis adhuc. Ps. APVL. herb. 7 l. 13 *pedeleonis* nascitur . . . thyrsis . . ., in quibus veluti -ae (*Diosc. 3, 96 λοβοί tantum*) binae vel trinae semen continentes. 75 l. 31 semine in -is, quas Graeci lobos appellant (*Diosc. 4, 72, 1 καρπὸν ἐν λοβοῖς*). DIOSC. 2, 144 p. 232, 23 (*app. crit.*) florem . . . habens cum -is in longitudine porectis (*Diosc. 2, 158 λοβοὶ κερατοειδεῖς*). 2 *significatur auricula infima* (CHAR. gramm. p. 454, 27 B. -a λοβὸς ὠτίον [GLOSS.]. SERV. auct. Aen. 1, 30 in -a, id est in extima auris parte. GLOSS. II 585, 13 -a angulus auris, lappa [*anglosax.*]): ITALA lev. 14, 17 (Monac.) manu inponet sacerdos in -am auriculae dexterae (*gr.* λοβόν, *Lugd.* omentum auris, *Vulg.* extremum auriculae). ARNOB. nat. 2, 41 ut . . . -as pertunderent aurium. SERV. auct. (*supra; describitur Achillis statua*). CAEL. AVR. chron. 2, 1, 21 cucurbitae . . . infigendae . . . sub aurium -is. 2, 14, 198 aurium -ae frigescunt.

B *de -is quomodocumque factis* (*fortasse huc* VITR. *p. 905, 35, sc. voce* corneis *ad* -is *relata*): PLIN. nat. 8, 7 ossa *elephantorum* etiam in -as secari. 9, 39 testudinum putamina secare in -as lectosque et repositoria his vestire. 11, 126 *cornua* in -as secta tralucent. 13, 94 mensam . . . operimento -ae *citreae* vestitam fuisse. 16, 68 *molluscum* intra pugillares lectorumque . . . -as raro usu spectatur. 16, 226 (*cf.* 1, 16, 84) quae sectilibus -is *lignorum* operiuntur. 16, 229 fagus sectilibus -is in tenui flexilis capsisque ac scrineis sola utilis; secatur in -as praetenues et ilex. 16, 231 quae *ligna* in -as secentur quorumque operimento vestiatur alia materies *eqs.* GROM. *v. s.* lamnicus (*e lapide ut, ni fallimur*, CIL XI 1184 -is stravit *forum, quae vox dubitanter suppletur*). ANTH. 95, 2 Niliacam texit cerea -a budam (*cf. vol. III 861, 51*). ORIBAS. syn. 1, 18 Aa p. 63, 15 Mø. (*e Philumeno*) *rafani* inciduntur in subtiles -as (*La* peta[ta]lis). 9, 27 p. 330 Aa quando forforum -ae per urina reddunttur (La: q. pythirodis [*i.* πιτυρώδεις], id est forforibus similis scorticaturas -(a)e p. u. exeunt. *gr.* πιτυρώδη λέμματα. *cf.* laminosus). PHILVM. med. 2 p. 117, 4 *dysenterici* deponunt stercora . . . cum aliquibus -is putridarum carnium.

in allitteratione c. licium *p. 906, 84.*

deriv.: lamella, laminosus, lam(i)nula, lamnicus.

compos.: bilamna. *cf. ?* dilamino.

2. lamina *v.* lamia.

lāminōsus, -a, -um. *a* 1. lamina. *scribitur in codd. etiam* -mmin-, -mn-.

1 *i. q. laminarum plenus, de urina* (*cf. supra l. 42*): HIPPOCR. progn. 12 (*textu turbato, gr.* πεταλώδεες *sc. substantiae*). ORIBAS. syn. 6, 4, 6 Ab p. 98 (*cf.* La; *gr. ut supra*). 2 *i. q. laminae speciem praebens*: DIOSC. 5, 178 p. 241, 2 *unum e generibus terrae Samiae est* aster placodes (*gr. 5, 153* πλακώδης), ⌊quod est -um⌋ (*add. e*).

? adv. **lāminōsē.** *i. q. in modum laminae*: ISID. *p. 906, 43.*

? **lām(i)nula,** -ae *f.* *a* 1. lamina *deminutive, cf.* lamella. GLOSS. V 310, 46 metalla: -ae (*trad.* lammulae) auri vel argenti. *dub. trad.* TERT. coron. 12 l. 29 (*in app. crit., exstat in marg. editionis Mesnartii*) ambitur -mnulis.

lamirus, -os, (-ī) *m. fort. gr.* λάρινος (*prima syll. longa, var. l.* -μος), *cf. Birt, De hal. Ov. etc. 116. scribitur in codd. etiam* -myr-, -mur-. *nomen piscis*: Ov. hal. 120 fecundum . . . genus maenae -osque smarisque. PLIN. nat. 32, 149 -us.

lamium, -ī *n. cf.* lamia. *nomen herbae*: PLIN. nat. 21, 93 (*cf.* 1, 21, 55) quae *urtica* innoxia est, morsu carens, -um (aonymium *var. l.*) vocatur. 22, 37 (*cf.* 1, 22, 16) quam *urticam* -um (lim- *R*) . . . appellavimus, mitissima et foliis non mordentibus, medetur . . . contusis *eqs.* (22, 43).

[lammeum tinctura croci GLOSS. II 585, 20. *falso trad. pro* flammeum, *cf. vol. VI 1, 872, 1sqq.*]

lammina *et* **lāmna** *v.* 1. lamina.

GLOSS.[L] V Aa o 63 ob[i]litus: latatus (*corruptum*) **lamnātus** (linitus *Bücheler*, lamatus *Persson, Eranos 14, 1914, 111sq. vocem ad* 1. lama *referens*).

lamnicus, -a, -um. *a* 1. lam(i)na. *i. q. speciem laminae praebens*: LIB. col. I p. 243, 3 *lapides terminales* Neroniani, Vespasiani et Traiani, -i (laninae *P*) et quadrati (*Grom. p. 348, 11* lamminae).

lampābilis, (-e). *a* lampare, *cf.* durabilis, stabilis *sim.* *i. qui lampat, fulget sim.*: CASSIOD. in psalm. praef. l. 43 *psalterium est* vere coruscus liber, sermo -is (in psalm. 48 l. 6). praef. 17 l. 37 *ecclesia est* serenarum mentium -is coetus (*cf. l. 35* quasi lumen eximium).

lampada *v.* lampas.

lampadārius, -ī *m. a* lampas, *cf.* lanternarius. *abbreviatur* lampadar CIL VI 8867. 8869. *transit in gr. byz.* λαμπαδάριος. *officium apparitoris, qui magistratui lampada praefert, praelucet* (*cf.* lampadifer): CIL VIII 827, 3 (*s. fere III in.*) Racili Felicis -ri (12355, 2). NOVELL. Valent. 30 (29) tit. de -is. *ibid.* pr. inter primicerium -orum et sequentes eius (*ibid.* 1). NOT. dign. or. 11, 12 sub dispositione . . . magistri officiorum: . . . -i. COD. Iust. 12, 59 (60), 10, 5 scrinii sacrorum libellorum *officium est conscribere epistulas probatorias* . . . -orum eorum, qui sacris scriniis deputati sunt. IVLIAN. epit. novell. 38 (39), 1 (= NOVELL. Iust. 41) apparitionem quoque ei (*quaestori ad exemplum praefecti praetorio*) dedit . . ., id est . . . et -os. CIL VI 8867 Titi Caesaris. 8868 ex peculiaris -ris (8869).

lampadiās, (-ae) *m.*, λαμπαδίας. *genus cometarum*: PLIN. nat. 2, 90 -s (-das, -des *var. ll.*) ardentes imitatur faces. *cf. p. 910, 78.*

lampadifer, -a, -um. *a* lampas *et* ferre, *cf.* taedifer. NOT. Tir. 102, 1 -iforum (-iferum *var. l.*). *i. qui lampada fert* (*an subst.? cf.* lampadarius): CIL VIII 8993, 6 Domitiae Gelliolae consulari feminae -ae . . . Pancratius libertus (*de interpunctione non constat.* '-a *est* δᾳδοῦχος' *Wilmanns ad l., de sacris Eleusiniis cogitans coll. CIL VI 1780*).

lampadio, -ōnis *m.* (*?*). *orig. inc., fort. a* lampas, *nisi a* lapathum, *ut coni. Heraeus, cf. scripturas* lap(p)- *infra necnon* lampago, lappago. [*it.* lambagione, *abrut.* lampasciuni, *apul.* lampascione, *lucan.* lambacione; *sard.* lampayòni. *cf. Battisti-Alessio III 2154. Wagner II 8. G.*]

nomen cepae, βολβός (*quae vox respondet praeter l. 30*): ORIBAS. eup. 2, 1 B 6 Aa bulbos, id est -es (-ajonis Ab, -agionis La 46). syn. 4, 12, 12 Aa -es (pulli, *i.* bulbi, *La*) nutriviles sunt. GLOSS. III 553, 42 lappaio. 617, 58 lappa ione. V 519, 55 lapationes. GLOSS. III 544, 61 coromegen (*i.* κρόμμυον) lapatio *huc pertinere coniecit Niedermann, RevPhil. 59, 1933, 29* (*Recueil 180*).

cf. Onom.

lampaditās, -ātis *f. a* lampas. *i. q. qualitas lampadis propria*: VIRG. gramm. epit. 14 p. 86, 26 lapides dicuntur de sua -e, quia ex eis lampades ignis accenduntur; lapides pretiosi ex insito sibi splendore, velut ex quadam lampadum similitudine nominati sunt.

lampadium, -ī *n.*, λαμπάδιον. NOT. Tir. 101, 99 (*post* lampas). *cf. Onom.*

lampagio *v.* lampadio.

lampāgo, (-inis) *f.* [*orig. inc. Sch.*] *distinguit a* lappago *André, Lex. des term. de botan. s. v., eandam herbam significari censet Ernout, RevPhil. 15, 1941, 87 et 31, 1957, 195. nomen herbae*: Ps. APVL. herb. 98 l. 9 herba saxifraga: . . . Itali saxifraga . . ., alii -o. GLOSS. III 567, 43 lembago i. saxifrica.

***lampas,** -adis *f.* (*m. l. 48*) *et* lampada, -ae *f.*, λαμπάς. *de orig.*: ISID. orig. 20, 10, 6 -s flamma est in vertice lucens, dicta, quod lambentis motum ostendere videatur. *scrib.* lap- CE 1448, 6 (*e cod.; 'non ante saec. VI' Bücheler*), -ped- TER. Ad. 907 *A.* *masc.* (*an neutr.?*): PAVL. PETRIC. *p. 910, 49* (*sec.* lumen). SACR. Gelas. 1, 105 -e suo (1, 106). GILD. *p. 911, 68.* *de formis: 1) graecae decl.* (*et tertiae lat.*): *sing.*: *gen.* -os: LVCAN. 6, 354. AVIEN. Arat. 1752 (1632 -is). AVSON. 325, 50 p. 111 P. *cf.* -is: VARRO Men. 489 VERG. Aen. 3, 637 AVIEN. *l. 52.* HIER. epist. 49, 14, 5 RVFIN. Basil. reg. 2 p. 490[C] SIDON. carm. 2, 433 SEDVL. carm. pasch. 3, 33. *acc.* -a (*cf.* PRISC. gramm. II 330, 12 in Graecis . . . frequenter invenimus auctores . . . Graecos plerumque servantes accusativos, ut . . . -a pro . . . -em, quamvis Plautus 'hanc -em' dixit [*affertur* Cas. 840; -am *duo codd. Prisc.*]): *inde a* LVCR. 2, 79 (*unde pendere vid.* VARRO rust. 3, 16, 9). VERG. Aen. 6, 587. 9, 532 Ov. fast. 5, 160 *et saepe nimirum in poesi dactyl., ceterum* SEN. Ag. 363. *cf.* -em: PLAVT. *l. 57.* PLIN. nat. 2, 100. IREN. 2, 27, 2 (2, 40 H.). HYG. astr. 2, 15 HIER. in Zach. 4, 2sqq. p. 1442[A] MART. CAP. 1, 29 FAVST. REI. symb. 2. *plur.*: *nom.* -es: ACC. trag. 670 (*vix lat. tertiae*). Ov. epist. 12, 138. 14, 25 met. 4, 403 Pont. 3, 3, 60 *et saepe nimirum in poesi dactyl.; ceterum* (*potius lat. tertiae*): SEN. nat. 1, 15, 4. PLIN. nat. 1, 2, 25 (*at* 2, 96 *acc. pl.* -as). HIL. in Matth. 27, 4 GAVDENT. serm. 18, 26 G. PRISCILL. tract. 1, 29. VVLG. *quinquies.* *acc.* -as: TER. Ad. 907 (*nisi lat. I*[ae]; -es *A*). LVCR. 2, 25 TIB. 3, 8, 6 Ov. rem. 552 *et saepe nimirum in poesi dactyl., ceterum ?* TER. (*l. 67*) *et* PLIN. nat. 2, 96. 35, 78, *posterioribus exemplis I*[ae] *lat. attributis.* *cf.* -es: PLAVT. Condal. frg. 1. *?* TER. *l. 67.* ITALA iud. 15, 4 (Lugd.). Matth. 25, 1 (aur. *al.* = VVLG.; -as *var. l.* ITALA). 25, 7 (aur. *al.* = VVLG.). 25, 8 (*item*). AMBR. in psalm. 118 serm. 14, 7, 5. VVLG. *quinquies.* RVFIN. Orig. in lev. 13, 2 PS. ORIG. tract. 14 p. 160, 20. *ceterae formae III*[ae] *lat.*: -e: PLAVT. *al.* -bus: PLAVT. Men. 841 (*metro ut vid. invito*; -is *edd. plerique, sc. I*[ae] *decl.*). Ov. met. 12, 247 COLVM. 12, 18, 5 ITALA Matth. 25, 3 (aur. *al.* = VVLG.). *al.* -um: PLIN. nat. 34, 88. *2) primae decl.* (*ex acc. sg. graec., sec.* lanterna, lucerna; *dub. trad.* MANIL. 1, 352): *?*PLAVT. *l. 75.* *?*TER. *l. 67.* ITALA Matth. 25, 8 (codd. d f l) -ae (*nom.*, -es *cett. et* VVLG.). TREB. Gall. 8, 1 -is. IVL. VAL. 3, 52 -arum (*at* 2, 27 -s). FVLG. aet. mund. p. 140, 19 -ā. myth. 1, 11 -arum (*iuxta* -bus). HIER. interpr. Iob 41, 11 -ae (*nom.*, VVLG. 41, 10 -es). VVLG. (*ubi ceterae formae III*[ae] *decl.*) Ezech. 1, 13 -arum. COMM. apol. 12 -a. *al.* NOT. Tir. 101, 98 -s. *de notione*: ISID. *supra l. 46.* GLOSS. facula. -es: faces vel candelae. -am: κανδῆλαν. λαμπάδα.

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vox maxime poetica legitur inde a PLAVTO, TER., ACC., VARRONE Men., CIC. (*semel, in descriptione operis graeci*). [*tusc. vet., umbr.* lámpana, *cors.* lámpera, *apul.* lámpara, lampa, *neap., abrut.* lamba, *roman.* làmpena, *pedem.* lanpia, *aemil.* lamda; *sard.* lámpadas '*mensis Iunius*', *sard. mer.* lámpaḍa; *francog.* lampe, *dial. wall., camp., loth.; francoprov.* lampya *etc.; prov. vet.* lampeza, lampera, lampa, *prov.* lampi, *langued.* lampezo, *alvern.* lãpå, lãpəzå; *vasc.* lampáda, lampa; *hisp. vet.* lámpada, *hisp.* lámpara; *port.* alâmpada, lampa. *immixta voce q. e.* lanterna: *prov.* lanteza; *cat.* llantía. *cf. M.-L. 4870. Battisti-Alessio III 2157. Wagner II 7sq. Wartburg V 143sqq. Corominas III 21sq. Machado II 1293sq. G.*]

i. q. λαμπάς (*quae vox respondet, ubi nihil notatur*), *taeda, lucerna sim., sive ipsa sive receptaculum, sc. luce comprehensa* (*distinguitur fere a* fax *infra l. 42, a* cereus *l. 72; plus est quam* candela *infra l. 37, quam* lucerna HIER. epist. 49, 14, 5 l. -is comparatione pro nihilo est, -s stellae conlatione non lucet. *ad rem v. Mau, RE VI 1945, 37sqq.*): I *strictius*: A *generatim*: PLAVT. Men. 841 illi oculos exuram -bus ardentibus. Condal. frg. 1 -es accendite. VARRO Men. 489 pecudes ... nocte nigra ad lumina -is sequens. LVCR. 2, 25 igniferas. VERG. Aen. 6, 587 -a quassans *Salmoneus imitans fulmen Iovis* (VAL. FL. 1, 841. 3, 125 gravem nodis pinguique bitumine q. -a. *cf.* 8, 262 concutiens. STAT. Theb. 8, 467 quatiens [10, 283 Iuno lunarem q. ... -a *i. lunae more fulgentem*]. *sim. al.*). 9, 532 ardentem coniecit -a Turnus (*inde* SIL. 14, 305. *cf.* 1, 320 iactat [HYG. astr. 2, 15 p. 13, 16 ut currerent -em iactantes]. 4, 694 iacta -e). OV. met. 4, 403 pingues ... ardere videntur -es et rutilis conlucere ignibus aedes. 12, 247 *Amycus* -bus (iam pedibus *var. l.*) densum rapuit funale coruscis. COLVM. 12, 18, 5 *dolia* ferreis -bus ardentibus calefiunt, et cum pix imum in fundum destillavit, sublata -e *eqs.* LVCAN. 5, 134 barbarica cum -e Python (*i. Delphi a. 279*) arsit. 6, 135 piceos volvunt immissae -es (*P*, -is *cett.*) ignes. 9, 1006 orta dies nocturnam -a texit *Phariam*. 10, 492 piceo ... unguine tinctas -as immitti ... carinis (PETRON. 124 vers. 284 in medias immittite -as urbes. *cf.* STAT. Theb. 12, 279 occulto submittere -a furto). SIL. 4, 784 saevam ... coruscans -a. 14, 429 nondum ... intulerat vim Dardana -s (*cf. 427* taedas). STAT. Theb. 12, 365 *Antigone Argiam* astrorum radiis et utraque a -e (*i. Argiae et sua*) vidit. IVV. 3, 285 multum ... flammarum et aenea -s (*nobilibus nocte praelata; opp.* me, quem luna solet deducere vel breve lumen candelae). ITALA iud. 15, 4–5 (Lugd.) *Samson* comprachendet vulpes ... et sumpsit -es et ... posuit -es singulas inter duas caudas in medio et succendit igni -es (*Vulg. semel* faces). TREB. Gall. 8, 1 servis ... cum cereis facibus et -is praecedentibus (AMM. 18, 6, 15 *syn.* sebalem facem *ut* PRISC. periheg. 395). IVL. VAL. 2, 27 p. 94, 29 regi gradienti subpetiata est -s ex obvio (*Hist. Alex. M. I p. 84, 16 Kr.* πεύκην). *al.*
in interpretatione nominis apostoli q. e. Philippus (*cf. civitatis q. e.* Philippenses) *quasi vocis hebr. compositae ex* pî *et* lăppîd: HIER. nom. hebr. p. 64, 23 Ph. os -is vel os manuum (p. 69, 5 os -arum. 76, 29 [*cf. Onom. Vatic. ibid. p. 174, 84* στόμα λαμπάδος *et p. 200, 3* στόμα λαμπάδων]. *inde* EVCHER. instr. 2 p. 144, 1. ARATOR act. 1, 681 -is os [*codd. det.*, cor oris *cett.*], quod Hebraeus ait. ISID. orig. 7, 9, 16 GLOSS.L V Abba PI 41). p. 76, 28 Philippenses os -arum.

B *speciatim*: 1 *in ritibus et sacris*: a *nuptialibus*: PLAVT. Cas. 796 progreditur cum corona et -e. 840 tene hanc -em. TER. Ad. 907 hymenaeum ..., -as, tibicinas. OV. epist. 12, 138 hymen cantatus ..., accenso -es igne micant. 14, 25 conlucent praecinctae -es auro. PLIN. nat. 35, 78 *pictae sunt* anus -as praeferens et nova nupta. VAL. FL. 8, 278 (*loq. Absyrtus; 276* ignem) fero quatioque hanc -a vestro *Medeae et Iasonis* coniugio (*sensu ominoso ut* STAT. Theb. 4, 133 sontes Furiarum -e nigra quinquaginta ardent thalami *Danaidum*. 11, 491 -e nostra *i. Tisiphones* in thalamos Iocasta venit). STAT. Theb. 8, 235 multa deductam -e fratrum (*sc. Amorum*) Harmoniam. silv. 1, 2, 5 *Musae* quatiunt ... novena -e sollemnem thalamis coeuntibus ignem. 4, 8, 59 -e prima patricias intrare fores. ITALA Matth. 25, 1 (aur. *al.* = VVLG.) decem virginibus, quae acceperunt -es suas. b *funebribus*: ACC. trag. 670 in monte Oetaeo inlatae -es (*rogo Herculis ut* LVCAN. 6, 354 nefandae -os). LVCAN. 7, 800 Libyca succensae -e Cannae. SIL. 2, 667 ardentem -a quassans. 2, 677 flagrantem -a subdit *tumulo*. STAT. Theb. 11, 142 *Polynices* viderat ... coniugis ... laceram cum -e maesta (lacera ... maestam *var. l.*) effigiem ...; has latura viro taedas erat. VRAN. epist. 11 p. 866A illuminatis -bus ... sepulturam adeptus est. VITAE patr. 6, 1, 13 ducebat eum *mortuum* tota civitas ... cum -bus. 6, 3, 13 praeparationem ... cereorum et -arum. CE 1448, 6 -s funesta.
c *aliis*: OV. fast. 4, 493 accendit *Ceres* gemina pro -e pinus; hinc Cereris sacris nunc quoque taeda datur (STAT. Theb. 12, 270. *cf.* 8, 765 *turpi re aspecta* mystica -s ... purgavit lumina *Palladis*. silv. 4, 8, 51 *Cereri Actaeae Neapoli* votivam taciti quassamus -a mystae. MART. CAP. 2, 170 in eo *corpore lunae* sistra Niliaca Eleusinaque -s ... videbantur). SEN. Ag. 363 tibi *Iunoni* votivam matres Graiae -a iactabant. PLIN. nat. 34, 88 *Niceratus* repraesentavit ... -um accensu matrem eius *Alcibiadis* ... sacrificantem. ACT. Arv. a. 87 II 47 -b(us) incensis tuscanicas contigerunt (*item* a. 90, 62. a. 91 II 22. *al.*). a. 155, 56 -bus accensis. GREG. M. dial. 1, 5 p. 40, 3 *et* 6 M. (*in ecclesia; syn.* candelas).

2 *numinum*: a *Amoris (Amorum), Veneris*: VARRO Men. 204 ut parvulus Amor ardifeta -e arida agat amantis aestuantis. CIC. Verr. II 2, 115 argenteum Cupidinem cum -e. TIB. 3, 8, 6 illius *Sulpiciae* ex oculis ... accendit geminas -as acer Amor. OV. rem. 552 Lethaeus Amor, qui pectora sanat inque suas gelidam -as addit aquam. Pont. 3, 3, 60 numquam rapido -es igne vacent (*67* faces). STAT. silv. 1, 2, 80 (*loq. Amores*) illam summa leviter ... -e parcentes et inerti strinximus arcu. IVV. 6, 138 nec pharetris Veneris macer est aut -e fervet; inde (*sc. divitiis uxoris*) faces ardent, veniunt a dote sagittae. AVSON. 325, 50 p. 111 P. quamquam ... nubila ... rutilae fuscarent -os ignem. CLAVD. rapt. Pros. 1, 26 qua -e Ditem flexit Amor. ENNOD. carm. 1, 4, 93 (*Venus ad Amorem*) ad abstrusas veniat mea -a fibras *Maximi*. VEN. FORT. carm. 6, 1, 48 conspexit ... Cupido virginea mitem torreri -e regem. b *Furiarum sim.*: SEN. Herc. O. 671 sequitur dira -e Erinys. LVCAN. 3, 15 vidi ... tenentes Eumenidas, quaterent quas vestris -as armis. PETRON. 124 vers. 277 sanguineam ... quatiebat -a *Discordia*. SIL. 2, 610 Erinnys -a flammiferis tinctam Phlegethontis in undis quassat (*de eadem re* CLAVD. rapt. Pros. 3, 391 *Megaera* plenos excepit -e fluctus). STAT. silv. 2, 7, 119 pallidum visa matris -e ... Neronem (*cf. Suet. Nero 34, 4* confessus exagitari se materna specie verberibusque Furiarum ac taedis ardentibus). *v. etiam p. 909, 59.*

II *latius*: A *de ignibus caelestibus* (*cf. p. 911, 69*): 1 *fulminum, fulgurum* (*cf. p. 909, 20*): ACC. trag. 331 lucifera -e abietem (ari- *trad.*) exurat Iovis (*nom.*). LVCAN. 1, 532 nunc iaculum longo, nunc sparso lumine -s emicuit caelo. 10, 502 non alio motu ... quam solet aetherio -s decurrere sulco (SIL. 1, 359 caelo decurrens ignea -s). STAT. Theb. 10, 470 qui tremor inlicita (*vix sanum*, elicita *codd. rec., alii alia coni.*) caeli de -e tactis *hominibus est*, hic fixit iuvenem. *huc fortasse*: VEREC. satisfact. 173 -bus caeli facies rubicunda coruscat *in mundi interitu* (*cf. 171* fulgora). FRG. apoc. p. 153 arcus in caelo parebit et cornum et -a.

2 *solis*: a *varia exempla*: LVCR. 5, 402 Sol ... aeternam succepit -a mundi. 5, 610 rosea sol alte -e lucens (OV. fast. 5, 160 MART. 12, 60, 1). 6, 1198 octavo ... candenti lumine solis aut etiam nona ... -e (*cf.* SIL. 15, 214 Hyperionia lux septima -e surgens). VERG. Aen. 3, 637 lumen ... Phoebeae -is instar (4, 6 SEN. Phoen. 87 SIL. 10, 111). 7, 148 prima lustrabat -e terras orta dies. SIL. 1, 193 Phoebi (ENNOD. carm. 1, 1, 20). 6, 157 solis (7, 143 CYPR. GALL. gen. 15 exod. 248. 550. 602 GREG. TVR. Franc. 9, 6 p. 409, 23). 12, 575 prima ... rubescit -e Neptunus revocatque Aurora labores (*cf.* SIDON. carm. 2, 433 sceptri vice dextram *Aurorae* -is hasta replet). 12, 648 attollens rutilantem -a Titan. 12, 731 redditur ... flagrantior aethere -s. HOMER. 130 lucem terris dedit ignea -s (*B 48* ἠὼς ... φόως ἐρέουσα). STAT. Ach. 2, 4 nondum excusso rorantem -a ponto. AVIEN. Arat. 1579 ne liventi piceus color abdat amictu -a. CARM. de mens. 2, 23 *Iunius* Phoebum flectere monstrat iter; -s maturas ... designat aristas. RVFIN. Basil. reg. 2 p. 490C cotidianos solis ortus et unius -is fulgore illuminatum ... mundum. MART. CAP. 1, 29 laurus *Phoebi* ... in -em mundani splendoris accenditur. 1, 77 quem *Solem* iuxta luna ... ex fraterna fulgorem -e resumebat. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 168 prima novo (nova *ed. Jureti*) spargebat -e terras orta dies (*sec. Verg. Aen. 4, 584* prima novo spargebat lumine terras *Aurora; v. etiam l. 35*).

b *in significando solstitio* (*cf.* ISID. nat. 8, 2 [= SVET. frg. p. 177, 3; *inde* GLOSS.L I Ansil. LA 245] solstitium ... aestivum ... -s dicitur eo quod ex eo die -s solis claritatem maiorem accipiat [*utroque loco var. l.* -adas]): α 'dies -arum': FVLG. myth. 1, 11 *Proserpinam* etiam mater cum -bus raptam inquirere dicitur, unde et -arum d. Cereri dedicatus est, ... quod hoc tempore cum -bus, id est cum solis fervore, seges ... requiratur (*cf. l. 64sq.*). β *de ipso die solstitii*: PS. CHRYSOST. de solstit. l. 259sq. solstitium mundi, quando Ioannes natus est, quem diem -em appellant; -da enim erat luminis Christi, a quo lumen acceperat, cum esset adhuc in utero matris (*cf. p. 911, 30*). l. 415 octavo kalendas Iulias, quem -em appellant. PS. FVLG. RVSP. serm. 56 (*loq. Ioannes ad Christum*) misisti intus lucentem -em tuam, ut ego agnoscerem matrem tuam; o bona -a ...; si vultis recta lingua vocare diem (*natalem meum*) -arum, diligite spiritum sanctum, sed hoc dolemus, quia sunt multi, qui diem vocant -am et sunt in medio tenebrarum.

3 *stellarum*: a *variarum*: MANIL. 1, 352 deltoton ... dictum, quod -s tertia dispar conspicitur paribus (tertia -a *trad.; locus varie tractatus. de eodem sidere 5, 714* tribus facibus). STAT. silv. 5, 4, 9 Oeteae Paphiaeque ... -es (*sc. Hesperi et Luciferi, cf.* VEN. FORT. carm. 7, 6, 3 Lucifer ... terris -a mittit). AVIEN. Arat. 256 inocciduis attollens -a flammis Arctophylax (*gr. 94* ἀρίδηλος, *Germ. 94* flamma). ENNOD. opusc. 1, 82 p. 283, 24 *in descriptione caeli* iubaris -i non sufficeret humilium scintilla sermonum. *in imag.*: PS. FVLG. RVSP. serm. 4 p. 863A dedit eis *magis peregrinantibus* stellam, ut in nocturna deductione -em. b *crinitarum* (PLIN. nat. 2, 96 [*de facibus*] duo genera earum: -as vocant plane faces, alterum bolidas ...; distant quod faces vestigia longa faciunt priore ardente parte. SERV. auct. Aen. 10, 272 p. 422, 12 alter cometes est, qui -s [lampadias *Masvicius*] appellatur et quasi fax lucet. *cf.* lampadias): MANIL. 1, 846 ignis *cometae* ... -as (-a *var. l.*) ... fissas ramosos fundit in ignes. SEN. nat. 1, 15, 4 horum *cometarum* genera sunt pogoniae et cyparissiae et -es et alia omnia, quorum ignis in exitu sparsus est. CALP. ecl. 1, 81 polum ... igne cruento spargit et ardenti scintillat sanguine -s. PLIN. nat. 2, 100 scintillam *e stella ortam* ..., cum in caelum se reciperet, -em factam *esse*. PRISC.

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LYD. solut. 7 p. 85, 25 faces et -es (*Aristot. meteor. 341 b 28 οἱ καλούμενοι δαλοὶ καὶ αἶγες καὶ ἀστέρες*). *in imag.*: VVLG. Nah. 2, 4 aspectus eorum quasi -es, quasi fulgura.

4 *lunae* (*cf. p. 909, 23. 910, 48*): VAL. FL. 7, 366 -e Phoebes sub decima (*cf.* NEMES. cyn. 123 cum se bina formarit -e Phoebe). HOMER. 870 unde ... luna cava et nitida lustraret -e caelum (*in clipeo Achillis*). MART. 8, 51, 8 cum t o t a -e luna nitet (HIER. tract. p. 406, 5 quando t. eius -s, totus orbis impletur). AVIEN. Arat. 1522 rutilantis -e lunae. 1632 -is orbe arcet flammigerae radium facis *solis, i. efficit eclipsin.* 1752 rutilantis -os ignes. PRVD. cath. 5, 6 quamvis innumero sidere regiam lunarique polum -e pinxeris, *Christe* (*cf.* DRAC. laud. dei 1, 79 lunarem ... globum fuscata -e tectum). MART. CAP. 9, 912 -e menstrua. ENNOD. opusc. 3, 137 p. 366, 16 noctis -am (*opp.* solis iubar). VEN. FORT. carm. 4, 26, 131 quantum nocte dies distat, sol -e lunae. ARATOR act. 2, 1153 (*ad 27, 33* quarta decima die) hinc etiam ecclesiae gerit aurea luna figuram, quae quarto decimo de primo -is ortu conspicitur iam plena die (*cf. 1133* primi ... lumina mensis).

5 *arcus caelestis*: STAT. Theb. 10, 121 *Somnus* nec -e clara *Iridis* ... nec voce deae perculsus (*136* iubar).

B *de flammis variis*: ITALA gen. 15, 17 (Aug. civ. 16, 24 p. 161, 15 D.) flamma facta est et ... fornax fumabunda et -es ignis ([VVLG. -s]. I Macc. 6, 39 [recc. LBV]. VVLG. *l. 25. cf.* PAVL. PETRIC. Mart. 3, 312 tenebris taetrior ... ignis -e terribili mentita et [in *Barth*] luce micavit). exod. 20, 18 (Aug. quaest. hept. 2, 72 p. 140, 20 = VVLG.) populus videbat ... -as. VVLG. cant. 8, 6 sicut -es ignis atque f l a m m a r u m (CYPR. GALL. exod. 129 conspicua f. -e ... fulgere rub[r]um [*Vulg. 3, 2* in flamma ignis]. 1314 *Moysen* fulgentem -e flammae. *cf.* PRVD. perist. 3, 149 flamma ... -bus in latera stomachumque furit). *de fulgore lucernae*: MAX. TAVR. serm. 99, 4 M. lucerna ... vocatur Iohannes (*Ioh. 5, 35*) ...; lucernae obscuratur lumen, cum radius solis effulget; et defectionem quandam -ae suae patitur, cum clarioris lucis splendore superatur.

C *de oculorum fulgore*: PS. AVG. serm. 47, 1 (*ad Tob. 3, 17*) illuminatis oculorum tuorum -bus.

III *translate* (*hic illic in comparatione*): **A** *respiciuntur res incorporeae*: LVCR. 2, 79 quasi cursores vitai -a t r a d u n t *gentes caducae* ([*Plat. leg. 776*[b] *καθάπερ λαμπάδα τὸν βίον παραδιδόντας*]. VARRO rust. 3, 16, 9 quod de fructu nihil dixi, nunc cursu -a tibi trado, *ut pergas. cf.* PERS. 6, 61 qui prior es, cur me in decursu -a poscas?). GAVDENT. serm. 18, 26 G. ne ipsae in nobis fidei -es defectu operum exstinguantur (*ut -es virginum fatuarum, v. p. 909, 64. cf.* FAVST. REI. symb. 2 [Caspari Anecd. p. 328, 11] fidem velut magnam -am Christus ... exhibuit). FVLG. aet. mund. p. 140, 19 Sameramis totius libidinis ardore torretur et pueritia luxuriae -a inmoderatis augmentationibus vaporatur. RVFIN. Orig. in Ios. 16, 1 p. 395, 20 fulgore veritatis et -e sapientiae (*cf.* GREG. TVR. glor. conf. 104 veritatis -em). COMM. apol. 12 statim mihi -a fulsit ..., agnovi deum. RVSTIC. Conc.[S] 1 4 p. 183, 6 sanctitatem ... caliginem dissolventem perfectae circa deum notionis festa -e. GILD. Brit. 93 chron. III p. 77, 22 scientiae ... et bonorum operum. PETR. CHRYS. serm. 120 p. 529[B] iugi factorum -e. MAX. epist. p. 2 opinionis tuae -a praelucente (*cf.* GREG. M. in Ezech. 1, 5, 6 opinio longe lateque ut -s lucet). CORIPP. Ioh. 3, 110 furor omnis et ira horribili ... turbabunt -e mundum. *de febri*: SEDVL. carm. pasch. 3, 33 Petri validae torrebat -is aestu febris anhela socrum (op. pasch. 3, 4 validi ... -s ardoris).

B *respiciuntur homines* (*Christus l. 59, cf. l. 62*): GAVDENT. serm. 18, 26 G. exstinctis animarum suarum -bus (*de virginibus fatuis [v. p. 909, 64], ut* EVCHER. form. 7 p. 45, 5 -es: animae iustitia fulgentes). HIER. adv. Pelag. 2, 11 apostolicos igniculos clarissima C h r i s t i -e compleamus (PRVD. psych. 57. *cf.* EPIPHAN. in euang. 19 p. 23, 27 lux mundi est dominus, de cuius -a accensi apostoli nostris animabus offerunt lumen *eqs.*). VVLG. Is. 62, 1 salvator *civitatis Ierusalem* ... ut -s accendatur. RVFIN. hist. 11, 7 velut -am quandam divina luce fulgentem Didymum dominus accendit (*opp.* perfidiae caligo). HIL. AREL. vita Honorat. 11 l. 11 -as tuas (*i. homines fideles*) fidei igne fulgentes. VITA Hil. Arel. 30 l. 20 loca illuminare accensis fidei calore innumeris -bus (*sc. sacerdotibus*) et supra candelabrum ponere. GILD. Brit. 10 chron. III p. 31, 17 *deus* clarissimos (-as *var. l.*) -es sanctorum martyrum nobis accendit. VEN. FORT. vita Marcell. 2, 5 de illa caelesti -e (*opp.* meae scintillae).

deriv.: lampadarius, ?lampadio, lampaditas, ?2. lampena.
compos.: allampado, lampadifer.

lampēdo (*i. λαμπηδών*) splendor GLOSS. II p. XXXVII.

1. lampēna, -ae *f.*, *λαμπήνη*. *a* lampas *derivari vid. l. 81, cf.* 2. lampena. *i. q. c u r r u s tectus, l e c t i c a* (*l. 80*): ITALA iud. 5, 10 (cod. 91) ascendentes asinas et sedentes in -is (*gr. cod. Alex. ἐπὶ λαμπηνῶν, Vulg. aliter*). Is. 66, 20 (Hier. in Is. 66, 20 l. 7) in -is mulorum, cum umbraculis (*gr. ἐν λαμπήναις ἡμιόνων, Vulg.* in lecticis et in mulis. HIER. *l. c.* l. 23 Septuaginta et Theodotio dixerunt -as, pro quibus Symmachus lecticas interpretatus est, Aquila *σκεπαστά* posuit, quod et ipsum lecticas opertas pellibus significat. l. 82 -ae splendentia sanctorum intelligenda sunt corpora et animae fide domini illuminatae [*cf. supra l. 56 sqq.*]). *v. etiam* 2. lampena.

2. lampēna, -ae *f.* *a* lampas, *si recte trad., fortasse fictum.*

GLOSS.[L] IV Plac. L 17 -ae: stellae quaedam (quidam *trad.*) sic dictae (sellae *Rönsch, Coll. phil. 287 sq., obloquitur Götz, tacet Lindsay. cf.* GLOSS.[L] V Abba LA 31 -ae: stellae fulgentes. *inde* ANTH. 19 l. 11 *ad carmen componendum* de vobis, *viri optimi*, -am comtulam spero adiutandi [*vix ad* 1. lampena]).

[lamperbius splendidus, ex graeco partem habet PLACID. ed. Mai, class. auct. VI 565.**]**

lampificus, -a, -um. *a* lampare *et* facere, *cf.* contemnificus, terrificus. *i. q. fulgorem lampadis similem efficiens, fulgens*: VITA Amator. (BHL 356) 8 p. 54[A] -is ornamentis obsita processit; ita enim diverso splendore gemmarum ... perlucebat, ut nitorem solis obnubilaret.

lampium: pulpitum, analogium GLOSS. V 603, 43. *orig. inc.*

lampo, -āvī, -āre, *λάμπω*. [*tusc.* lampare, *it. mer.* lambá; *sard. centr.* lampare, *mer.* lampai; *prov.* lampá; *cat.* llampar; *hisp.* lampar. *cf. Battisti-Alessio III 2157. Wagner II 8. Wartburg V 145 sq. Corominas III 21. 1079 sqq. G.*]

1 *i. q. lucere, fulgere*: **a** *proprie*: CASSIOD. compl. in apoc. 18, 1 ('terra illuminata est a gloria eius') *angeli* claritas in toto orbe -vit. Ios. antiq. 2, 343 tonitrua ... coruscationesque -antes et fulmina (lambentes, labentes *var. ll., gr. βρονταὶ ... προσεξαπτομένης ἀστραπῆς καὶ κεραυνοὶ δὲ κατηνέχθησαν*). in psalm. 44, 3 forma eius *domini incarnati* decore lactei coloris eluxit aut flavo crine -vit. 118, 127 *topazion* maxime -at, cum solis splendore percutitur. **b** *in imag. et translate*: PS. FVLG. RVSP. serm. 52 p. 920[B] vigente in nobis potentiae eius (*spiritus sancti*) lumine primogenitorum ecclesiam -antibus faculis introire. CASSIOD. inst. 1, 21, 1 *Hieronymus in Bethleem habitavit*, ut ... ad instar solis eius quoque ab oriente nobis -ret eloquium. in psalm. 43 concl. nobis ecclesiasticus ordo ... -vit. 61 concl. -at fides, coruscat veritas, quam debeat ... populus intueri. 71, 6 Ambrosius ille, quaedam ecclesiae candela, mirabili fulgore -vit dicens: '*eqs.*' 131 concl. dicere celsiora, quae de domini adventu clarissimo lumine -verunt.

2 *i. q. illuminare*: CASSIOD. in psalm. 4, 7 de quo loco Iohannes *Chrysostomus* (*Migne gr. 50, 819*[A]) ... quasi multifarias definitionum stellas in crucis declamatione -vit dicens: '*eqs.*'

deriv.: lampabilis. *compos.*: lampificus. *cf.* allampado.

lampreda *v.* naupreda. **lampsanum** *v.* lapsanum.

lampyris, *pl. nom.* -ides, *acc.* -idas *f.*, *λαμπυρίς*. *i. q. cicindela*: PLIN. nat. 11, 98 (*cf.* 1, 11, 34) lucent ... noctu laterum et clunium colore -es. 18, 250 *v. vol. III 1050, 44. huc refert Niedermann, Idg. Forsch. 26, 1909, 56, 1* l a p a r i s POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 2 *inter* nomina insectorum sive reptancium. *Hübner.*

1. lamyrus *v.* lamirus.

2. lamyrus (*i. λαμυρός*) blandus GLOSS.[L] II Abav. LA 28 GLOSS V 602, 55. *v. Onom.* *B.*

***lāna,** -ae *f.* [*cognatum c. ind. vet.* úrṇā-, *avest.* varənā-, *got.* wulla, *slavon.* vlъna, *lituan.* vìlna; *omnia generis fem. in -ā- sunt. Sch.*]
de orig.: VARRO ling. 5, 113 -a graecum, ut Polybius (*frg. inc. 57 B.-W.*) et Callimachus (*frg. 722 Pf.*) scribunt. ISID. orig. 19, 27, 1 -a a laniando, id est a vellendo, vocata. NOT. Tir. 78, 91[a]. GLOSS. *ἔριον. ἐρέα. cf.* ORIBAS. eup. 2, 1 E 9 Aa p. 469 erias Graeci -am vocant.
inde a PLAVTO, CATONE. [*val.* lînă; *dalm.* luona; *it.* lana; *sard.* lana; *raet. occ.* lana, launa, *or.* lane; *francog.* laine; *francoprov.* lāna *etc.*; *prov.* lana, -o; *vasc.* la(a) *etc.*; *cat.*, *astur.* llana; *hisp.* lana; *port. vet.* lãa, *port.* lã, *dial.* laia (> *hisp.* laya). *cf. M.-L. 4875. Battisti-Alessio III 2159. Wagner II 9. Wartburg V 147 sqq. Corominas III 25. 58 sq. Machado II 1279. G.*]

i. q. ἔριον (*haec vox graece respondet, nisi alia adnotantur; opp.* p i l u s *p. 915, 12 et* PLIN. nat. 8, 191 INST. Iust. 2, 1, 37, s a e t a *p. 915, 14, cf. l. 79; plur. de generibus e. g. p. 913, 78* [*cf.* CHAR. gramm. p. 39, 2 B.], *de quantitate* HOR. *p. 913, 13. 22.* OV. *p. 913, 24. 58. al. et saepe tam in poesi quam inde a* COLVM. *in prosa; quae -a legata contineantur, inquirunt iurisconsulti, maxime* VLP. dig. 32, 70): **I** *o v i u m aut indicatarum aut potissimum intellegendarum* (*expresse* VARRO rust. 2, 2, 7 -am ... o v i u m [PAVL. FEST. p. 63 VLP. dig. 24, 3, 7, 9. *al. cf.* PLIN. nat. 20, 29. 28, 111]. PLIN. nat. 20, 6 a r i e t i s [28, 82]. PRISC. periheg. 430 vervecum. *ad rem v. Orth et Kroll, RE XII 594 sqq.*):

A *proprie*: **1** *strictius*: **a** *generatim*: **α** *exempla varia paucissima*: PLAVT. Men. 120 -am, aurum, vestem ... praebeo (*cf.* Truc. 947 oves et -am ... dabo). Mil. 687 eme, mi vir, -am, unde tibi pallium ... conficiatur tunicaeque. Stich. 376 -am purpuramque multam *advexit.* :: em qui ventrem vestiam. CATO agr. 2, 7 oves ..., -am, pelles. CIC. Verr. II 1, 86 quid a Milesiis -ae publice abstulerit. de orat. 2, 277 (*verba Q. Opimii*) cum tua c o l u et -a (CATVLL. 64, 311 colum molli -a ... amictum. OV. epist. 9, 116 gravem -a ... colum. 14, 66 -a colusque. PLIN. nat. 8, 194 -am in colu et fuso ... durasse. *al.*). OV. met. 13, 849 pluma tegit volucres, ovibus sua -a decori est, barba viros hirtaeque decent in corpore saetae. *et passim.*

β *iuncturae verbales*: ① *acc.*: PLAVT. Men. 797 inter ancillas sedere ..., -am carere (*cf.* VARRO ling. 7, 54 eam tum purgant ac deducunt ..., ex quo c a r m i n a r i dicitur ... -a [PLIN. nat. 9, 134. DIOSC. *p. 913, 64.* ISID. orig. 1, 39, 4]). CE 52, 8 (*aet. fere Gracch.*) domum servavit, -am f e c i t (LVCR. 5, 1354 facere ante viros -am natura

[Heine]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

coegit quam muliebre genus. Varro frg. Non. p. 322, 1 Ov. met. 6, 31. Vlp. dig. 7, 8, 12, 6 [*antea*: expediendam]. 32, 70, 1 sive ... facta est sive infecta. *al.*). Titin. com. 22 da pensam -am: qui non reddet tempori putatam recte *eqs.* (Varro rust. 2, 2, 18 ne -a inquinetur, quominus vel infici recte possit vel lavari ac putari). Varro Men. 190 manibus trahere -am (Pavl. Fest. p. 73 Plin. nat. 21, 82 Ivv. 2, 54. *cf.* detrahere *infra l. 41 et* Firm. math. 8, 19, 7 pertractent. Ivst. 1, 3, 3 tractanti [Drac. Romul. 2, 30]). ling. 5, 54 '*Veliae*', quod ibi pastores ... ex ovibus ante tonsuram inventam vellere -am sint soliti (5, 130 vellus -a tonsa universa ovis; id dictum, quod vellebant. rust. 2, 11, 9. Marcell. med. 1, 88 deinter femora. 1, 89 de fronte. Isid. orig. 19, 27, 1. *cf.* Plin. nat. 29, 34 detonsam ... evolsam [29, 38]). rust. 2, 11, 6 tonsa (Hor. carm. 3, 15, 13 te -ae ... tonsae ... decent. *al. cf. l. 10. 12 et* Colvm. 7, 4, 7 si -am detraxeris ..., si nondum detonderis). 2, 11, 9 demptam ac conglobatam (Calp. ecl. 5, 66 maturas). Cic. phil. frg. V 23 qui conbibi purpuram volunt, sufficiunt prius -am medicamentis (*cf.* inficere *l. 5 et vol. VII 1, 1411, 51sqq.*). Menol. Colot. Mai. 11 (CIL I^2 p. 280) -a lavatur (Plin. nat. 19, 48. 25, 52. Mart. 11, 58, 11 [*v. p. 914, 45*] lota [Vlp. dig. 32, 70, 4 Pavl. sent. 3, 6, 82. *al. cf.* Ser. Samm. 93 inlotis]. *et saepius. cf. l. 5. 27*). Verg. georg. 2, 465 alba neque Assyrio fucatur -a veneno. Hor. epod. 12, 21 muricibus ... iteratae. carm. 2, 16, 37 te bis ... murice tinctae vestiunt -ae (Lygd. 3, 17 Ov. ars 1, 251 met. 6, 9. *al.*). 3, 5, 28 medicata fuco. Ov. epist. 3, 70 quae -as molliat, apta manus (met. 2, 411 trahendo. fast. 3, 817. *cf.* Plin. nat. 31, 66 -as ... emolliunt *aquae marinae*). ars 2, 220 excoluisse. met. 4, 34 ducunt (*cf.* Colvm. 7, 4, 5 -a deducenda vinoque ... insucanda, ... tota est eluenda [7, 5, 6. Ivv. 7, 224 ferro. Serv. ecl. 6, 5 in tenuitatem. *adde p. 912, 82*]). 6, 19 rudem ... -am glomerabat in orbes (Manil. 4, 130 nunc glomerare rudes, nunc rursus solvere -as, nunc tenuare levi filo). Cels. 6, 6, 1^{K} bene carp[i]ta (*v. vol. III 492, 78sq. cf.* Plin. nat. 29, 35 concerpta. Marcell. med. 10, 45 decerpta). Sen. Herc. O. 664 aeno repetita. epist. 71, 31 saepius macerata et recocta (*cf.* Tert. cult. fem. 2, 10 l. 2 sucis ... incoquere -as). Colvm. 8, 13, 3 demetere. 12, 3, 6 pectitae (*cf.* Pavl. sent. 3, 6, 79 pectinata [Gloss. *p. 915, 62*]). Plin. nat. 8, 192 -ae et per se coactae vestem faciunt. 18, 236 scabendo purgare (Macr. Sat. 1, 16, 12. *adde p. 912, 81*). 33, 62 *aurum* netur ac texitur -ae modo vel sine -a (Mart. 14, 158, 1 tonsis neta [apta *var. l.*, nata *Heraeus*] ministris. Vlp. dig. 32, 70, 2 neta). 35, 175 suffiendas. Sil. 16, 568 albentes invertere -as murice. Stat. Ach. 1, 581 tenuare rudes attrito pollice -as (*cf. l. 30*). Ps. Qvint. decl. 13, 8 pecori -ae detrahuntur (Fronto p. 13, 12 v. d. H. Apvl. apol. 56. *adde l. 14*). *al.* (II) *nom.*: Ov. ars 3, 187 -a ... sucos bibit (Sen. Herc. O. 664 rubores. Plin. nat. 8, 193 colorem [35, 44]. *cf.* Sen. epist. 71, 31 quosdam colores semel ducit, quosdam ... non perbibit. Plin. nat. 9, 134 potat). met. 7, 541 sponte sua -ae ... cadunt (*cf.* Plin. nat. 11, 231 rarescunt. Evstath. Basil. hex. 6, 6, 1 depositam -am facile resumit *aries*).

γ iuncturae nominales: (I) *epitheta* (*cf. l. 2sq. 19. al.*): Cato agr. 96, 2 meliorem (*cf.* Petron. 38, 2 parum ... bona [78, 1]). Titin. com. 3 ab -a soloci ad purpuram data ([Fest. p. 301 *ad l.*: crassa]. Fronto p. 138, 20 v. d. H. [p. 144 N.]. Serv. auct. georg. 3, 385 hoc est minutam, duram atque hirsutam). Catvll. 64, 311 molli (*v. vol. VIII 1374, 24sq.*). Varro ling. 9, 39 firmior (Ps. Avg. serm. Migne suppl. 1, 295 firma, non floccida). rust. 2, 11, 6 a ... sudore recens -a tonsa sucida appellata est (Pavl. Fest. p. 118. 288 Cels. 2, 33, 2. *et saepe.* Gloss. οἰσυπηρόν. πιναρόν. ἄπλυτον. καρφώδης). 3, 16, 28 puram (Marcell. med. 14, 37). Ov. epist. 1, 78 quae *coniunx* ... -as non sinat esse rudes (ars 2, 220 met. 6, 19 Manil. 4, 130 Stat. Ach. 1, 581). ars 3, 222 quas geritis vestes, sordida -a fuit. met. 6, 9 bibulas tingebat murice -as (*cf.* Mart. 14, 154, 2 ebria ... cum sim de sanguine conchae, non video, quare sobria -a vocer [Avien. Arat. 347 veneno]). Cels. 4, 12, 4 sulpurata (4, 13, 3 Scrib. Larg. 43 Marcell. med. 15, 93). Sen. apocol. 4, 1 vers. 8 vilis. Colvm. 9, 14, 15 mundam (Itala *p. 914, 75.* Diosc. 2, 50 p. 197, 30 -as m. et carminatas [*gr. 2, 73, 1* καθαρὰ διαξανθέντα]. *al.*). Gell. 12, 1, 15 duriorem (*inde* Macr. Sat. 5, 11, 18. *cf. l. 52*). Edict. imp. Diocl. JRSt. 45, 1955, 111 grossa (*ibidem* grossioribus). Prob. Verg. georg. 3, 391 crassioris (*cf. l. 51*). Marcell. med. 9, 68 delicata. Cael. Avr. acut. 2, 18, 103 limpidis (chron. 1, 1, 9 lenes ac tenues et 1. 5, 1, 8). *al.* *ad colorem pertinentia*: Catvll. 64, 318 candentis (*cf.* Plin. nat. 33, 109 candida [*al.*]). Varro rust. 2, 2, 14 variam. Verg. georg. 2, 465 alba (Liv. 24, 16, 18 Sen. nat. 3, 25, 3. *al. cf.* Sil. 16, 568 albentes). Prop. 3, 11, 12 iret ut Aesonias aurea -a domos (Ov. epist. 12, 128 fast. 3, 876. *cf. p. 915, 21 et* Drac. Romul. 10, 35 ut rutilas subduceret ... -as *Iason*). Liv. 42, 2, 4 pulla (Sen. nat. 3, 25, 4). Lvcan. 2, 367 funerea (*cf.* Mart. 14, 158, 1 tristis). Petron. 54, 4 conchyliata (Plin. med. 1, 6, 3 Marcell. med. 9, 37). Plin. nat. 8, 191 nativas. 8, 193 -arum nigrae (20, 225. *saepius*). Sil. 15, 706 niveae (Clavd. 18, 276). Mart. 9, 49, 5 nitida. Pavl. sent. 3, 6, 79 versicoloria (*cf.* Prvd. perist. 10, 302 discolora). Itala Hebr. 9, 19 (cod. d *al.* = Vvlg.) coccinea (Barnab. 7, 8. *al.*). Vopisc. quatt. tyr. 13, 2 purpurea (Marcell. med. 9, 17. *al.*). *al.* *ad regionem pertinentia* (*fusius* Plin. nat. 8, 190sqq.): Varro ling. 9, 39 -a Gallicana et Apula (Plin. nat. 8, 190 laudatissima A. et ... Italica). Plin. nat. 29, 33 laudatissima ... Galatica, Tarentina, Attica, Milesia (Edict. imp. Diocl. JRSt. 45, 1955, 111 Mutinensi ... Terentina vel Ladicena vel Altinata [109 *bis*]. Char. gramm. p. 39, 2 B. Milesia, Hispana). Mart. 11, 56, 9 Leuconicis. 12, 65, 5 Baeticarum. 14, 156 tit. Tyriae. 14, 157 *et* 158 tit. Pollentinae. (II) *gen.* -ae *pendet a subst.*: Catvll. 64, 318 -ae vellera (Hor. epod. 12, 21 Vitr. 8, 1, 5 Plin. nat. 31, 46. *al. cf. etiam p. 915, 1*). Lvcr. 1, 360 glomere (*v. vol. VI 2, 2061, 36sqq.*). 6, 1075 corpore (*cf. p. 920, 50*). Cels. 4, 13, 3 abso (7, 26, 5^{C}). Marcell. med. 20, 145 globum. (III) *gen. qual.*: Plin. nat. 20, 29 -a coloris, quem nativum vocant. 28, 114 -a nigra primae tonsurae.

b *speciatim*: *α in rebus sacris*: Varro ling. 7, 24 velamenta his *hostiis* e -a quae adduntur, infulae (*affert* Trag. *l. 49*). Ov. am. 3, 7, 79 te traiectis ... venefica -is devovet. fast. 2, 21 pontifices ab rege petunt et flamine -as, quis ... februa nomen erat (*res ceterum ignota*). Pavl. Fest. p. 239 effigies ... ex -a Conpitalibus suspendebantur. Plin. nat. 29, 30 -is auctoritatem veteres Romani etiam religiosam habuere, postes a nubentibus attingi iubentes. Arnob. nat. 5, 16 -arum vellera, quibus arboris (*sc. pinus*) conligatis ... stipitem. *β in prodigiis*: Liv. 42, 2, 4 -a pulla terra enata. Plin. nat. 2, 147 (*cf.* 1, 2, 57) -a pluit (*cf.* Hier. chron. a. Abr. 2383^{d} -a caelo pluviae mixta defluxit [*inde* Oros. hist. 7, 32, 8]). Obseq. 12 -a ex arboribus nata (*conferendum videtur* Prvd. perist. 10, 302 *fatuos* -a terret discolora in stipite). *γ in re medicinali* (*exempla paucissima, fusius* Plin. nat. 29, 30sqq.; *cf.* Plavt. *infra l. 48 et in iure* Vlp. dig. 32, 70, 7 ne ea quidem, quae fomentationis gratia parata sunt vel medicinae, -arum appellatione continentur): Cels. 4, 2, 6 *rosa et aceto* tinctam -am sucidam imponere aliave refrigerantia cataplasmata (4, 11, 6. 4, 12, 9 supra stomachum. *al.* Plin. nat. 29, 39 fronti. 29, 42 oculis. *et saepius. cf.* Scrib. Larg. 209 superponere [Plin. nat. 30, 119]). 4, 5, 8 in gravedine ... fauces -a circumdare (4, 25, 2 alumen. Pelagon. 246 cervicem. *cf.* Cels. 5, 26, 23^{H} -am *vulneri*). 6, 6, 1^{H} linteolo an -a excipiatur *medicamentum* (7, 7, 11 album ovi [7, 7, 14^{F}]. Plin. nat. 20, 199 sucus). 6, 7, 9^{A} specillum -a involutum (8, 10, 7^{N} regulam. Colvm. 6, 15, 1 picem *eqs.* 7, 5, 18 *bis.* Scrib. Larg. 56 auriscalpium [230]. Petron. 54, 4 brachium. *al. cf.* Svet. Dom. 17, 1 brachio ... -is fasciisque ... obvoluto. Gell. 11, 9, 1 Demosthenen -a multa collum cervicesque circumvolutum). *al.* Scrib. Larg. 41 foramen summum -a sucida tegitur (Ser. Samm. 522 alumen. 653. Cael. Avr. acut. 1, 10, 75 caput. 2, 6, 27 collum). *al.* Plin. nat. 20, 61 *sucus lactucae* inponitur etiam oculis in -a (23, 70 *sucus* in -a admotus. 23, 127 sucus adpositus in -a. *sim. saepius*). 31, 127 -ae emolliunt, spongeae coercent. *al.* Mart. 6, 41, 1 qui recitat -a fauces et colla revinctus. 12, 89, 1 quod -a caput alligas, ... non aures tibi, sed dolent capilli. Tert. nat. 2, 5, 10 non -is nec antidotis ... ⟨gra⟩tiam meministis, sed medicis. *al.* *abluitur illuvies* (Mart. 11, 58, 11 *huc trahit Housman, Herm. 66, 1931, 411*): Pallad. vet. med. 44 vulnus ... -a tergendum.

2 *per adumbrationem respicitur*: **a** *res lanea*: Plavt. Mil. 1430 -am ob oculum habebat (*1178* scutulam ob oculos laneam). Trag. inc. 221 (*v. supra l. 12*) -a[s] ... velatas *hostias* (Liv. 24, 16, 18 pilleatis aut -a alba velatis capitibus [*cf.* 1, 32, 6 capite velato filo; -ae velamen est]. Tert. virg. vel. 17, 2 -is ... non velant caput, sed conligant). Hor. carm. 2, 16, 37 (*v. p. 913, 22*) vestiunt (Itala Ezech. 34, 3 [Tert. pudic. 7 p. 233, 9, *cf.* Vvlg.] lac devoratis et -is vestimini). Lvcan. 2, 367 obsita funerea celatur purpura -a. Arnob. nat. 5, 16 -arum ..., quibus Ia deficientem *Attin* contexit. *adde l. 79; cf. etiam sub 1b et de ipso vellere e. g. p. 913, 73.* **b** *lanificium*: Ter. Andr. 75 -a ac tela victum quaeritans (Schol. p. 80, 27 lanificio et filatura). Haut. 278 anus ... ad -am redit. Ov. ars 1, 691 non sunt tua munera -ae. Pont. 3, 8, 11 femina pro -a Cerealia munera frangit. Liv. 1, 57, 9 *Lucretiam* deditam -ae (Phaedr. 4, 5, 43). Manil. 4, 380 nec tantum -as Aries nec Taurus aratra ... amabit. Cvrt. 5, 2, 19 admovere -ae manus (*cf.* Ivv. 6, 497 *serva* admota ... -is). Tert. cult. fem. 2, 13 l. 42 manus -is occupate. *al.*

B *tropice in facete dictis, comparationibus, proverbiis sim.*: 1 *usu vario*: Plavt. Bacch. 1134 *vetulae* nec lac nec -am ullam habent; ... omnis fructus iam illis decidit. Lvcil. 995 -a, opus omne perit: pallor, tiniae omnia caedunt (*per comparationem* Itala Is. 51, 8 [Aug. epist. 78, 5, *cf.* Vvlg.] sicut -a a tinea comedentur). Lvcr. 4, 376 dispereunt, quasi in ignem -a trahatur. Ov. ars 2, 686 *puella in amore* sicca ... de -a cogitat ipsa sua. Plin. nat. 19, 5 in mollitiem -ae coactum *linum* (*cf.* 19, 13 nullum *linum* est candidius -aeve similius. *sim. al.*). Itala psalm. 147, 16 (Veron. *al.* = Vvlg.) *deus* dat nivem sicut -am. Is. 1, 18 (Tert. adv. Marc. 4, 10 p. 445, 2, *cf.* Vvlg.) etsi fuerint delicta vestra ... tamquam coccinum, velut -am exalbabo. Dan. 7, 9 (Lucif. non parc. 30, *cf.* Vvlg.) capillus capitis eius *senis* ut -a munda (*inde* apoc. 1, 14 [Cypr. hab. virg. 16. *al., cf.* Vvlg.] capilli ... albi velut -a aut nix). Cypr. Fort. praef. 3 (*de tractatu non expolito*) de agno ... -am ipsam et purpuram misi, quam cum acceperis, tunicam tibi ... conficies (*agni Christi ut* Hier. in Is. 53, 8/10 l. 34 nos ... -is operuit, ut algentes infidelitate sua veste calefaceret). Clavd. 20, 398 leviorem pondere -ae. Carm. Marcell. med. 8, 191 nec mula parit nec lapis -am fert. *in interpretatione allegorica*: Avg. serm. 37, 5, 6 (*ad* prov. 31, 13) -am carnale aliquid puto, linum spirituale. Greg. M. moral. 8, 87 (*ad* deut. 22, 11) per -am ... simplicitas, per linum vero subtilitas

[*Heine*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

designatur. 2 vellera -ae *de nubibus* (*per comparationem praeter* VERG.): LVCR. 6, 504 *nubes* concipiunt ... umorem veluti pendentia v. -ae. VARRO At. carm. frg. 21 nubes [sic]ut v. -ae constabunt (*Arat. 938 sq.* νέφεα ... πόκοισιν ἐοικότα. *cf.* VERG. georg. 1, 397 tenuia nec -ae per caelum v. ferri. PLIN. nat. 18, 356 si nubes ut v. -ae spargentur. APVL. Socr. 10 p. 143 ITIN. Anton. Plac. rec. A 31 p. 179, 19).

II *variorum animalium*: **A** *quadrupedum*: HOR. epist. 1, 18, 15 alter rixatur de -a saepe caprina ([PORPH.: de nihilo aut ... caprorum pilos non saetam dicens esse, sed -am]. VLP. *l. 10*). VLP. dig. 32, 70, 9 -a legata etiam leporinam -am et anserinam et caprinam credo contineri et de ligno, quam ἐριόξυλον appellant (MARCELL. med. 6, 20. *cf.* 28, 49 pili vel -a eius *leporis* de subventrili). OP. imperf. in Matth. 3 p. 648 (*ad 3, 4* vestimenta de pilis cameli) non de -a cameli ..., sed de asperioribus setis cameli (*postea*: non de -a camelina).
B *avium*: MART. 14, 161, 2 pluma, interior cygni quam tibi -a dedit. VLP. *l. 10*. **C** *conchae q. d. pina* (*v. Mus. Helv. 26, 1969, 48 sqq.*): EDICT. imp. Diocl. JRSt. 45, 1955, 111 lanario in -a Mutinensi vel marina pasto (MARCELL. med. 9, 73 PLAC. med. 3, 23 rec. *β*. CASS. FEL. 28 p. 47, 13 [*v. Junel, Stud. 70 sq.*]. GLOSS. masacula. βρύον). AMBR. hex. 5, 11, 33 aureum ... vellus aqua nutrit et -am in memorati speciem metalli gignunt litora (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 7, 6, 5 aurosam -am maritimae nutriunt pinnae). PLIN. VAL. 3, 1 aquaticae. ORIBAS. eup. 4, 37 Aa *et* Ab p. 554 maritimam (*om. gr. et* La).

III *arborum* (-am ἐριόξυλον *dicit* VLP. *l. 11. cf. comparationem* PLIN. nat. 13, 90 propior ... huic *arbori liniferae* natura -ae. *nihili est* -a silvestris PALLAD. vet. med. 3, 4. 32, 8 *male intellecto* COLVM. 7, 5, 18): VARRO frg. Serv. auct. Aen. 1, 649 Onesicritos (*134 F 23 Jac.*) ait in India esse arbores, quae -am ferant, item Epicadus in Sicilia, quarum floribus cum dempti sint nuclei, ex his inplicitis mulieres multiplicem conficere vestem. VERG. georg. 2, 120 quid *referam* nemora Aethiopum molli canentia -a velleraque ut foliis depectant tenuia Seres (SERV.: apud Aethiopiam, Indos et Seras sunt quidam in arboribus vermes et bombyces appellantur, qui ... fila deducunt, unde est sericum; nam -am arboream non possumus accipere, quae ubique procreatur. *similiter* SCHOL. Bern.). MELA 3, 62. 63. PLIN. nat. 16, 88 superior pars omnium *arborum* lanuginem ... habet, quae in aliis gentium -a est. MART. CAP. 2, 114 illa herbarum felicium -a, qua indusiari perhibent Indicae prudentiae vates *eqs.* 6, 667 arbores ..., quae -am obducunt instar serici pretiosam (*Plin. nat. 5, 14 et Sol. 24, 8* lanugine). GLOSS. bambacis.

IV *fructuum sim.*: CALP. ecl. 2, 91 sic flore iuventae induimur vultus, ut in arbore saepe notavi cerea sub tenui lucere cydonia -a (MART. 10, 42, 3 dubia est lanugo tibi ...; celantur simili ventura c. -a). MART. 13, 57, 1 Niliacum ridebis holus (*i. colocasiam*) -asque sequaces, improba cum ... fila ... trahes (*cf. 8, 33, 13 et Plin. nat. 21, 87* caule ... araneoso). GREG. TVR. glor. mart. 17 prope ... Hiericho habentur arbores, quae -as gignunt; exhibent enim poma in modum cucurbitarum, ... intrinsecus ... plena sunt -ae *eqs.* ORIBAS. syn. 1, 17, 12 Aa p. 56, 19 Mø. evacuas coloquintidas et ... carnes aut -as eius intra coloquintidas remittes (*v. p. 937, 62*).

in paronomasia c. lac *p. 914, 53. 65. al.*, linum PLIN. nat. 33, 87 GAIVS epit. 2, 1, 5 PAVL. sent. 3, 6, 79. *al.*

deriv.: lanaris, lanarius, lanatus, lanerum, lanester (-stris), laneus, lanitia, lanities, lanitium, lanosus, lanugo, lanula, lanutus.

compos.: lanicus, lanifer, lanifex, lanifica, lanificium, lanifico, lanifricarius, laniger, lanilavius, lanilotor, lanipendens, lanipend(i)a *et* -(i)us, lanipens (?), lanoculus. *cf.* altilaneus.

lānāgo *v.* lanugo.

lānāris, -e. *a* lana. *i. q. lanatus*: VARRO rust. 2, 9, 1 pecus pascimus -e. *pro* -rius *p. 916, 3.*

lānārius, -ī *m. et* -a, -um. *a* lana. -ρις, -ρος *p. 916, 3. 25.* GLOSS. ἐριοπώλης. ἐριουργός. lanam pectinans. [*1*) '*textor lanarum*': *val.* lînar; *abrut.* lanarə; *francog.* lanier, *dial. pic., wall., loth.*; *prov. vet.* lanier, *delph.* lanié, *prov.* lanië; *vasc.* laè; *hisp.* lanero. *2*) '*ignavus, piger*': *francog. vet.* lanier (>*sic. vet.* lanieri), *norm.* lanier, *pict.* lâgner. *3*) '*falco -us*': *francog.* lanier (>*it. vet.* laniere, *cat.* llaner); *francoprov. vet., vasc. vet., prov.* lanier, *comit.* ligni. *cf. M.-L. 4876. Battisti-Alessio III 2159. Wartburg V 150 sq. Corominas III 25. sed 2) et 3) huc pertinere negat D. Evans, Lanier (1967), notionem* '*ignavus, piger*' *ad* *lenarius < lenis *revocat Gamillscheg, Etym. Wb. d. franz. Spr.² (1969) 558. G.*] [*pro* lin-: GLOSS.ᴸ I Ansil. LA 256. *loco corrupto*: PS. DIOSC. herb. fem. 21 l. 10.]

1 *pertinet ad lanam tractandam*: **a** *de operariis* (*masc.*): *α nude*: PLAVT. Aul. 508 stat fullo, phyrgio, aurifex, -us (lin- *B¹*); caupones *eqs.* (ARNOB. nat. 2, 38 fullones, -os, phrygiones, cocos *eqs.* EDICT. imp. Diocl. JRSt. 45, 1955, 111 [*cf.* III/IV 21, 1 περὶ λαναρίων] *seq.* de fullonibus. FIRM. math. 3, 8, 7. 3, 10, 8. HIER. epist. 53, 6, 2 -i quoque et fullones et ceteri, qui ... vilia opuscula fabricantur). ARNOB. nat. 3, 20 deos ... alios fabros, alios medicos, alios -os, nautas *eqs.* FIRM. math. 8, 19, 12 erit -us (lanatarius *G*), siricarius, textor. DON. Ter. Eun. 455 nomen offensum, ut miles, -us. SCHOL. Iuv. 7, 224 ('qui docet ... lanam deducere ferro'). GREG. TVR. Franc. 7, 14 p. 336, 9 -um ... molinariumque (*antea*: pectinibus insedit lanasque conposuit). CIL VI 9491. 9492. 9493 (= 2364*). 31898 IX 826 XI 6367 XII 4480. 4481. *in serm. graeco*: INSCR. Herm. 7, 1873, 31 συνεργασία τῶν λαναρίων. Wiener Denkschr. 54, 2 (1911) p. 112 (*a. 145/6*) ὁμότεχνον τῶν λαναρίων. RevA. VI 2 (1933) p. 402 Βασσιανὸς λανάρις. SCHOL. Apoll. Rhod. 4, 177 λανάριοι. *β cum explicatione*: CIL V 4501 -ri pectinar(ii) sodales (INSCR. NSc. 65, 1940 p. 267 -ri pect. et carminatores). 4504 -ri coa(c)tores (4505. *cf.* VI 9494 [*spur.?*] -us coactiliarius). VI 9669 ⟨negoti⟩atori -o (*cf.* XI 862, 7 negotianti -o). XI 1031 -orum carminator(um) sodalici (*de* GLOSS. carenatoribus: -is [*vol. III 474, 27*] *non constat, v. Lindsay ad* GLOSS.ᴸ IV PS. Plac. C 41). *γ in titulis mutilis*: CIL VI 33869 lanar. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 396 lanari. NSc. 1925 p. 341 lana⟨r(io) carmi⟩natori (?).

b *de negotio*: CAPITOL. Pert. 1, 1 ex continuatione -ae negotiationis (*trad.* lign-, *corr. Mommsen coll. 3, 3* tabernam coactiliariam). *f.* -a (*sc. ars*) *pro subst.*: GREG. TVR. Franc. 4, 26 p. 157, 7 erant ... artificis -ae filiae (*vix recte intellegitur mulier, sc. lanifica, vol. II 701, 82. antea*: pauperis cuiusdam).

c *de locis* (*cf.* lanatarius): PASS. Euseb. soc. (BHL 2742) 2 in vico, qui appellatur -us (Lann- *vel* Can- *fere codd., cf. edd. ad l.*).
f. -a (*sc. taberna vel domus, officina*) *pro subst.*: CIL IX 2226 -as et quae in iis sunt, ... fec(erunt).

2 *pertinet ad genus herbae, sc. struthion*: COLVM. 11, 2, 35 oves Tarentinae radice -a lavari debent, ut tonsurae praeparentur (SCRIB. LARG. 10 *struthion* est r. -a [*inde* MARCELL. med. 1, 10]. CHIRON 252 [Dianaria *Veg. mulom. 2, 6, 7*]. MARCELL. med. 9, 56. PS. DIOSC. Vind. 2, 163 p. 227, 19 στρούθιον ... Ῥωμαῖοι ῥάδιξ λανάρα [*R*, σανάρια *cett.*], οἱ δὲ ἕρβα λανάρια). PLIN. nat. 24, 168 (*cf.* 1, 24, 104) herba -a ovibus ieiunis data lactis abundantiam facit (PS. DIOSC. herb. fem. 56 [55] *struthion* quidam h. -am vocant ex eo, quod plerique lanam ex ea lavant [*cf.* ISID. orig. 17, 9, 56]).

3 -us *animal quoddam*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 3 (*inter* nomina insectorum sive reptancium).

cf. lanatarius *et Onom.*

lānātārius, (-a, -um). *e* lanarius *et* lanatus *conflatum.* [*var. lect. p. 915, 80.*] campus -us *i. ad lanarios pertinens*: REG. (= CVRIOS.) urb. p. 93, 1 N. c. -um (lanarium *Huelsen, cf. l. 17*). p. 99, 12 POL. SILV. not. urb. chron. I p. 545.

***lānātus,** -a, -um. *a* lana. *compar.* -ior *l. 69. inde a* LIV., VITR.; *afferuntur omnia exempla praeter l. 59.* [*francog. vet.* lané, *med.* lainé. *cf. Wartburg V 148. G.*] [*e coni. dub.*: CAEL. AVR. diaet. pass. 51 *ut scotomatici* ante oculos tractus ... ⌞-os aranearum texti similitudine⌟ transire putent (*Rose pro* inlanatas araneorum testis similitudinem, *sed cf. chron. 1, 2, 52* marmorum maculis similes tractus). *corruptum*: GLOSS. III 592, 3 lanalota i. -a.]

I *proprie i. q. lana praeditus, laniger*: **A** *de ornatu naturali*: **1** *animalium, fere ovium*: **a** *ipsorum*: LIV. 22, 1, 13 (*inter prodigia*) capras -as quibusdam factas. COLVM. 7, 3, 2 nisi -as oves emi non oportet (7 intonsas). 11, 2, 33 pecus -um (PLIN. nat. 17, 188. AVIEN. Arat. 535 in astro -i ... p. [*gr. 238* Κριοῦ, *Cic. 10* Aries, *Germ. 240* lanigeri]. orb. terr. 1183 [*Dionys. perihег. 996* μήλοις]). PLIN. nat. 8, 199 stultissima animalium -a (IVV. 15, 11). *subst.* -ae *i. q. oves*: IVV. 8, 155 -as robumque iuvencum ... caedit. PALLAD. 12, 13, 3 silvestria damnosa -is. **b** *part. corp.*: pellis (GLOSS. μηλωτή, ἀρνακίς. προβάτιον δέρμα. βαίτη *vel* -ης. νάκη): VITR. 10, 8, 1 p. ... -is involutis *fundulis*. PAVL. FEST. p. 114 in p. -a nova nupta considere solet. COLVM. 6, 2, 4 laquei, quibus capulantur *cornua iuvencorum*, -is p. involuti sint. SCRIB. LARG. 80 super ... eas *strumas* p. -a non nimium tonsa tegendi gratia inponenda est (*item in re medicinali*: PELAGON. 50 [*cf.* CHIRON 263 VEG. mulom. 2, 7, 1; *Hippiatr. gr. I p. 359, 2* δέρματι ἔχοντι ἐρέαν]. *al.* CHIRON 463. *et saepius*). VLP. dig. 32, 70, 8 ISID. reg. monach. 13, 1. *alia*: COLVM. 7, 3, 3 ventre *arietis* promisso atque -o. ARNOB. nat. 5, 21 *Iuppiter testiculos arietis* -o exuit ex folliculi tegmine.

2 *fructuum, foliorum*: COLVM. 3, 2, 12 (*inde* ISID. orig. 17, 5, 18) -am ... Aminneam *vitem* ..., quae hoc vocabulum non ideo usurpat, quod sola ex omnibus Aminneis, verum quod praecipue canescit lanugine (PLIN. nat. 14, 22). 3, 2, 17 duae -ae *sc. vites apianae.* PLIN. nat. 15, 48 *mala* in uno Italiae agro Veroniensi nascentia, quae -a appellantur; lanugo ea obducit *eqs.* 21, 147 folia eius *polii* thymo similia tradunt, nisi quod molliora sunt et -iore (-iora *d*) canitie.
subst. -a *i. q. phlomis herba*: PS. DIOSC. Vind. 4, 103 p. 258, 19 φλόμος ἕτερος ... οἱ δὲ λανάτα (-αμ *H*).

B *de apparatu*: FEST. p. 355 'tutulum': ... quidam pilleum -um ..., quo flamines ac pontifices utantur, eodem nomine vocari *aiunt* (*item* SVET. frg. p. 268, 3. *vix* '*ex lana confectum, laneum*', *cf. p. 930, 76 et* SERV. Aen. 2, 683 'apex' ... dicitur in summo flaminis pilleo virga -a, hoc est, in cuius extremitate modica lana est). MART. 14, 65 tit. soleae -ae (EDICT. imp. Diocl. III/IV 9, 25 Taurinae -ae ['*wahrscheinlich mit Wolle gefüttert*' *Blümner, gr.* μαλλωτῶν]). *subst.* -um (*sc. vestimentum*): PAP. Cairo catal. I 67006 B, 87 σίνδιον καὶ λανᾶτα δύο. *cf. II 67143 B, 10* περὶ λανατίου καὶ στρωμ(άτων).

II *proverbialiter* pedes -i *i. q. lana impediti, ut vid., incertum qua ratione* (*v. Otto, Sprichw. p. 110 sq. et edd. ad* PETRON.; *sunt, qui afferant Hor. carm. 3, 2, 32* pede poena claudo. *Tib. 1, 9, 4* sera ... tacitis poena venit pedibus): PETRON. 44, 18 dii p. -os habent, quia

[*Heine*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nos religiosi non sumus. PORPH. Hor. carm. 3, 2, 31/2 quod dicitur, deos iratos p. -os habere, quia nonnumquam tarde veniunt nocentibus. *cf. Macr. Sat. 1, 8, 5* Saturnum Apollodorus (*244 F 118 Jac.*) alligari ait ... laneo vinculo ... atque inde proverbium ductum, deos laneos p. habere.

III *tropice i. q. lanae similis*: PLIN. nat. 9, 61 luporum *piscium* laudatissimi, qui appellantur -i a candore mollitiaque carnis (*cf. p. 920, 69*).

deriv.: λανάτιον? (*v. p. 916, 80*). *cf. Onom. et* lanutus. *Heine.*

focu(s) **lanbron** (*i.* λαμπρόν) PAP. Corp. 277, 6.

°lancea, -ae *f.* [*cf.* λόγχα *et fort. hibern.* lāigen 'lancea' (ex *lāgīnā?). *Sch.*] *de origine: vocem hispanicam esse dicit* VARRO (Gell. 15, 30, 7), *graecam* λόγχην PAVL. FEST. p. 118, *Aetolicam* PLIN. nat. 7, 201. ISID. orig. 18, 7, 5 dicta ... -a, quia aequa lance, id est aequali amento ponderata, vibratur (*cf. l. 29*). *scribitur* -cia *saepe in codd., cf. gr.* λαγκία *et* PROB. app. gramm. IV 198, 8 -cea, non -cia. NOT. Tir. 77, 63. *de notione*: SERV. *l. 22*. SYNON. Cic. p. 425, 13 ferrum ... telum ... -a. sparus *eqs.* 449, 30 veru ... hasta. -a. vacilla. NON. p. 554, 9 -ae tela sunt non bellica (*affertur* SALL. *l. 34*). ISID. orig. 18, 7, 5 -a est hasta amentum habens in medio. GLOSS. λόγχη. III 208, 55 ξίφος. *cf.* laga. *de usu*: SERV. auct. Aen. 12, 375 '-a' raro lectum, et est telum missile. *legitur inde a* SISENNA, HIRT., VERG. *transit in serm. gr.* λαγκία. [*it. vet.* lanza, *it.* lancia (> *sard. mer.* lánča); *raet. occ.* la(u)ntscha, lontscha; *francog.* lance; *francoprov.* lanϑi; *prov. vet.* lansa, *delph.* lāso, *langued.* lanço; *vasc.* lance; *cat.* llansa; *hisp.* lanza (> *sard. centr. et mer.* lántsa); *port.* lança. *cf. M.-L. 4878. Battisti-Alessio III 2160. 2165. Wagner II 11. Wartburg V 151sq. Corominas III 29sq. Machado II 1295. G.*] [*falsa var. l. pro* lance *in elocutione q. e.* aequa lance GREG. TVR. Franc. 3, 1 p. 97, 16. 3, 18 p. 120, 1. *cf. l. 14.*]

genus teli missilis, λόγχη (*ad rem v. Grosse, RE XII 618sq.*):
1 *strictius*: a *vario usu*: SISENNA hist. 21 sparis ac -is eminus peterent hostem (SALL. Catil. 56, 3 pars quarta erat militaribus armis instructa, ceteri, ut quemque casus armaverat, sparos aut -as ... portabant. GELL. 10, 25, 2 in historiis veteribus). 29 Galli materibus aut -is configunt (71). HIRT. Gall. 8, 48, 5 -a ... infesta ... femur ... traiecit. VERG. Aen. 12, 375 -a ... rumpit ... loricam. OV. met. 3, 53 *telum Cadmo erat* splendenti -a ferro et iaculum (STAT. Theb. 7, 552 *illud fiet*, ante haec excusso frondescet -a f. APVL. met. 1, 4, 4 -ae f., qua baccillum [*cf. l. 65*] inversi teli ... subit. *cf.* SIL. 1, 539 cuspide [BACHIAR. repar. laps. 8]). 11, 330 -a ... costis immissa. LIV. 10, 26, 11 capita ... -is infixa. 22, 6, 4. 25, 34, 11. 27, 27, 7. 31, 34, 4. SEN. suas. 1, 5 (*verba Cestii*) *Alexander* se ab hac *praeceptoris* urbanitate -a vindicavit (*cf.* LACT. mort. pers. 22 domestici *Christiani* ... -a emendabantur). VELL. 2, 80, 3 cum lacerna eius perforata esset -a. VAL. MAX. 1, 7 ext. 4 -am ... missam. SEN. Thy. 363 militis. benef. 6, 7, 4. dial. 5, 23, 1 -am in convivas torquebat (LVCAN. 1, 210 torta [7, 472]. SIL. 1, 318 impulsa levi torquetur -a nodo [*cf.* 4, 102]. 11, 417 MART. epigr. 11, 4 ANTH. 409, 12. 412, 12. *cf.* SIL. 15, 631 turbine nigro. PRVD. psych. 324 stridula -a torto emicat amento). nat. 1, 1, 14. *al.* CVRT. 6, 1, 15. 6, 5, 26. *al.* LVCAN. 3, 465 nec ... solis excussa lacertis -a, sed tenso ballistae turbine rapta. 4, 201 quā -a dextrā exierit. 7, 140 -a saxo erigitur (*totum pro parte dicitur*). 7, 288 caelum ... tremens cum -a transit, dicere non fallar, quo sit vibrata (librata *var. l.*) lacerto. PETRON. 62, 11 -ā collum eius traiecit. PLIN. nat. 9, 15. 15, 133 *laurus* additur ... militum -is pilisque. VAL. FL. 3, 588 improba Mauri -a. 6, 124 inceptus iam -a temnit eriles *sc. Iazygum senum.* 6, 302. SIL. 4, 618 stat multa in tergo *elephanti* ... -a. *al.* STAT. Theb. 8, 471. 685. 12, 664 silv. 2, 6, 33. 5, 1, 93 FRONTIN. strat. 2, 1, 3. TAC. Germ. 6, 1 maioribus -is utuntur. hist. 1, 79, 4 missili pilo aut -is. 2, 29, 1. 2, 36, 1. 3, 27, 3 PLIN. epist. 1, 6, 1. SVET. Claud. 35, 1 ut speculatores cum -is circumstarent (Galba 18, 1). Dom. 10, 3 *Sallustium Lucullum interemit*, quod -as novae formae appellari Luculleas passus esset. TEST. Galli (CIL XIII 5708) II 23 *inter instrumenta venatoria* (*cf.* APVL. met. 1, 4, 3 venatoriam *ut* AMM. 24, 5, 2). APVL. met. 10, 1, 2 longissimo hastili conspicuam (*cf. l. 39*). TREB. Claud. 14, 6 (*epist. Valeriani*) Herculianas. AVG. loc. hept. 6, 10 p. 616, 15 (*ad Ios. 8, 18*) Gallicanam. SIDON. epist. 4, 20, 3 -is uncatis *Francorum*. THEOD. MOPS. in psalm. 34, 3^{a} p. 176, 20 -a, cum de theca sua educitur, nudatur. CIL XIII 3592 Vihansae ... scutum et -am d(onum) d(edit). *al.* b *in imag.* (*acced.* quasi *l. 82*): APVL. met. 1, 11, 2 non parvam incussisti sollicitudinem, immo vero formidinem, iniecto non scrupulo, sed -a. TERT. pudic. 7 p. 233, 23 moechiae ... non drachma *est exemplum*, sed talentum, quibus exquirendis non lucernae spiculo [lumine], sed totius ⟨solis⟩ -a opus est. HIER. in Ioel 3, 7sq. p. 983^{A} *filii ecclesiae* habent scutum et -am veteris et novi testamenti. adv. Rufin. 2, 7 p. 428^{C} grandi diabolus -a percutitur *inepto Rufini impetu* (*ironice dictum*). 2, 10 p. 431^{B} o infelices animas, quae tantis vitiorum -is vulnerantur. psalt. sec. Hebr. 55, 22 molliores sermones eius *amici perfidi* oleo, cum sint -ae (*gr.* βολίδες, *Itala et Vulg.* iacula), 57, 5 dentes eorum *hominum* -a (*gr.* ὅπλον, *Itala et Vulg.* arma) et sagittae, et lingua eorum gladius. VVLG. num. 33, 55 *hostes* qui remanserint, erunt vobis quasi -ae in lateribus (*Lugd.* bolides). sap. 5, 21 *homo iustus* acuet ... iram in -am (*gr. aliter*). PETR. CHRYS. serm. 83 p. 434^{B} ad discipulos *timidos post Christi obitum congregatos* poena dominicae transierat passionis, et non solum lateribus eorum, sed et cordibus doloris lancea tota figebatur.

2 *latius de aculeo insecti*: TERT. anim. 10, 5 personant culices ...; tubam pariter et -am (hiantiam *var. l. vix recta*) oris illius ostende (adv. Marc. 1, 14 p. 308, 12 muscae spicula, culicis et t. et -am).

de -a *pro abl. instrum.*: COMM. apol. 558 percussus de -a (ITIN. Anton. Plac. rec. A 22 p. 174, 12 = rec. B p. 206, 7. *cf.* BREV. de Hier. p. 153, 11 -a, unde p. est).

in parechesi c. lingua: AVG. serm. 161, 5, 5 ab illo *in corpus tantum saeviente* occidi non potest *homo*, a te *animam interempturo* potest, non -a, sed l.

deriv.: lancearius, lanceator, 2. lanceatus, lanceo, lanceola.

lancearius, -ī *m. et* -a, (-um). *a* lancea. *scrib.* -cia- *in omnibus inscr.* (*cf.* CIL VI 32964 laciear-), *saepe in codd.; v. etiam l. 16.* -arorum CIL VI 32965. *gen. pl.* -rium *l. 34.* *inde ab* AMM. *transit in serm. gr.* λαγκιάριος. [*francog.* lancier (> *it.* lanziere, lanciere, -o); *prov. vet.* lancier; *cat.* llancer; *hisp.* lancero; *port.* lanceiro. *cf. M.-L. 4880. Battisti-Alessio III 2160. Wartburg V 152. Corominas III 29sq. Machado II 1295. G.*]

nomen generis militum (*cf.* GLOSS. II 362, 24 λογχοφόρος -us. LYD. mag. 1, 46 λαγκιάριοι· ἀκοντοβόλοι. *ad rem v. Grosse, RE XII 621sq.*): 1 *subst.* (*iuxta vocem* miles *l. 33*): AMM. 21, 13, 16 cum -is et mattiariis (*v. vol. VIII 491, 31sqq.*). VVLG. act. 23, 23 parate milites ... et equites ... et -os (*gr.* δεξιολάβους [-βόλους *var. l.*], *Itala cod. h* pedites). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 120 pedites equitesque necnon et -os (*gr.* λογχοφόρους). NOT. dign. or. 5, 2 (42) -i seniores (CIL XII 673). 6, 7 (47) -i iuniores (9, 16 [38]. *cf. l. 34*). 8, 12 (44) Stobenses. 9, 14 (36) Augustenses. *al.* (*locos congessit Seeck in ed. sua p. 324*). AVELL. p. 34, 17 *virum sanctum quendam* raptum per -os. CASSIOD. hist. 6, 35, 1 millenarius erat circa palatia constitutus dux -orum (*Theodoret. 3, 16, 1* χιλίαρχος ... λογχοφόρων ἡγούμενος). CIL III 6194 lectus in sacro comit(atu) -us. VI 2759 militavit legione Moesiaca ..., inter -os, in praetorio *eqs.* 2787 mil(es) -us (INSCR. Arch. Anz. 30, 1915 p. 241 n. 16 pedatura militum -um iuniorum). 32964. 32965 aeq(uiti) ex numero -orum; mil(itavit) ... i(n) scola aequitum (*cf. l. 38*). 2 *adi. i. q. lanceariis exercendis sim. destinatus*: CIL VI 32943 in prima *legione* ... mil(itavit) ..., in und(ecima) ..., in -a (*sc. schola, cf. l. 35*) *potius per appositionem l. 33.*

lanceator, -ōris *m.* *a* lancea. *scrib.* -cia-. *i. q. vir lancea armatus*: LIB. geneal. chron. I p. 169, 183^{a} Tharsis *filius Lotham filii Iapheth*, id est gladiator (-r *var. l.*). 169, 183^{b} *de eodem* -r. 169, 195 Thyras *ultimus filius illius Iapheth*, id est -r (sagittarius *var. l.; Hier. nom. hebr. p. 11, 18* timens sive rediens ad superfluum).

1. lanceatus *v.* lanceo.

2. lanceatus, -a, -um. *a* lancea. *i. q. cuspide lanceae praeditus* (*ad vertendum hebr.* ḥ^{a}nît): VVLG. II reg. 23, 7 armabitur ferro et ligno -o.

lancella, -ae *f.* *a* lanx *deminutive, cf.* lancicula, lancula. [*neap., abrut.* lanǧellə, ranǧellə, runǧiellə, *apul.* ranǧeḍḍə, *sic., calabr.* lančeḍḍa; *suffixo mutato: abrut.* (la)ngòlə. *cf. M.-L. 4881. Battisti-Alessio III 2160. G.*]

i. q. lanx parva: AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 197, 1 'da mihi aliquid vini ...' et ille 'do, veni ...'; ille urnam adtulit et dixit: 'ut iusseras', et ille 'ego putabam te allaturum unam -am ..., revoca vas maius ... et affer aliquid breve'.

lanceo, -āre. *a* lancea. [*it.* lanciare, *sic.* lantsari; *sard. centr.* lanϑare, laϑϑare, lantare, *mer.* lantsai; *francog. vet.* lancier, *francog.* lancer *variis notionibus, dial. wall., pic., norm., loth.; francoprov.; prov. vet.* lansar, *prov., alvern., vasc.* lansá; *cat.* llansar; *hisp.* lanzar; *port.* lançar. *cf. M.-L. 4879. Battisti-Alessio III 2160. Wagner II 11. Wartburg V 153sqq. Corominas III 29sq. Machado II 1295. G.*] [*falso trad.* DIFF. gramm. suppl. 282, 18sq. -at *pro* lancinat.]

i. q. lancea percutere (DIFF. ed. Beck p. 66 lancinat, qui ...; lanciat, qui veru versat [lancinat qui levius vexat *trad., corr. Bährens*]): TERT. *p. 919, 75 loco non satis perspicuo.* FIRM. math. 8, 20, 6 -ti morientur (8, 27, 5 -tus morietur. 8, 29, 7 *item*). AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 617, 24 *Christus voluit* crucifigi, -ari (lancea percuti *corrector codicis*) et mori. PS. AVG. serm. 217, 3 (*loq. Iudaei*) si non dubitamus magistrum (*Christum*) -are, non debemus dubitare Stephanum lapidare.

lanceola, -ae *f.* *a* lancea *deminutive.* *scrib. in codd. etiam* -cio-. *transit in serm. gr.* λαγκιολα *p. 919, 1.* [*port.* lançó. *cf. M.-L. 4883. Machado II 1295sq. G.*]

i. q. lancea parva (GLOSS. Loewe, Prodr. 415 modica lancea):
1 *strictius*: GROM. p. 326, 1 *casa quaedam* in scamnum iacet per iugum in -am (*i. ita, ut -ae similis sit*). APVL. met. 8, 27, 2 tunicas albas in modum -arum quoquo versum fluente purpura depictas. CAPITOL. Maximin. 30, 2 -a *pueri* sic fissa est fulmine, ut tota etiam per ferrum finderetur. TREB. Claud. 8, 5 (*epist. Claudii*) spatis et -is *Gothorum devictorum* omnia litora operiuntur. ANON. Vales. 13, 78 ut ei *sectam Eunomianam secuturo* in ecclesia clamaretur 'in trinitatem -am non (*B, om. P*) mittis'. VVLG. III reg. 18, 28 incidebant se ... cultris et -is (*hebr.* r^{e}maḥîm). *v. etiam s. v.* laureolum.

2 *latius significatur herba*: PS. DIOSC. Vind. 3, 144 p. 153, 16
[*B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

λογχῖτις· ... Ῥωμαῖοι βενέρικαμ, οἱ δὲ λαγκίολα (λανκ-, λακ-, λαμ- *var. ll.*).

deriv.: lanceolatus.

lanceolātus, -a, -um. *a* lanceola. [*a fem.: francog.* lancelée, *norm.* ancerée, anselée, *pict.* mainsolée, naincelée. *cf. Wartburg V 158. G.*] *i. q. lanceolis ornatus* (*cf. p. 918, 77*): Lyd. mag. 2, 4 (*de vestibus principis*) χλαμύσι ... λαγκιολάταις ἀντὶ τοῦ ... λογχωταῖς.

lancia, lanciārius, lanciātor *v.* lancea, lancea-.

lancicula, -ae *f.* *a* lanx *deminutive, cf.* lancella, lancula. *i. q. lanx parva*: Arnob. nat. 2, 23 -a *inter res usus cotidiani.* *B.*

lancinātio, -ōnis *f.* *a* lancinare. *i. q. actus lancinandi*: Sen. clem. 2, 4, 2 nullum *genus insaniae* certius quam quod in caedes hominum et -es (laniationes, lamentationes *var. ll.*) pervenit.

lancinātor, -ōris *m.* *a* lancinare. *i. qui lancinat*: Prvd. perist. 10, 1057 quid maximorum -es gregum eviscerata carne crudos criminor?

lancino, -āvī, -ātum, -āre. [*cf.* lacer (*q. v.*). *Sch.*] *de origine, notione, differentiis*: Gloss.L I Ansil. LA 271 (*al.*) -verunt: lacesserunt. IV Plac. LA 31 -o est lanio frequenter (*item* Gloss. V 80, 5. 112, 7), per lances dividere (*cf. infra l. 72*). Gloss. -at: κατακνίζει. multum laniat. vellicat vel trucidat (V 505, 15 v., t., aperit [*obscurum*]). *al. addas p. 824, 32. discernitur a* laniare *et* lacerare *p. 931, 13 sqq.* *scrib. in codd. saepe* lacin-. lacinio: Gloss. *p. 824, 36.* Not. Tir. 70, 53 -at. *legitur inde a* Catvllo, Sen. *rhet.*, Celso, Sen. *trag.*, *philos.* [*confunditur in codd. saepe c.* lacerare, laniare, *v. infra.* -tas *deterior var. l. pro* dilancinatas: Sol. 27, 22. *restituendum esse vid.* -at *pro* lanceat: Diff. gramm. suppl. p. 282, 18 sq.]

i. q. lacerare, discerpere sim.: 1 *corporaliter*: **a** *-antur res* (*cf. infra l. 68. 71*): Catvll. 29, 17 paterna prima -ta sunt bona *a Mamurra*, secunda praeda Pontica *eqs.* Plin. nat. 4, 19 tot sinus Peloponnesi oram -ant, tot maria adlatrant. Tert. nat. 2, 7, 5 decreta eorum *regum* ⟨et titu⟩los -atis, imagines detrahitis *eqs.* Symm. epist. 1, 64, 1 quot auri ... fuit direptione hostium -tum. Gloss.L III Abstr. LA 19 (*al.*) '-ta cute': osculis mordacibus laceratum (*terminationibus non congruis. 'Apuleium te audire putaveris' Loewe, Gloss. nom. 155*).

b *-antur animantia vel partes corporum* (*anima l. 65*): Sen. contr. 2, 5, 6 (*verba Iuni Gallionis*) seca, verbera, oculos (*vix sanum, coni. alii alia*) -a, fac iam *eqs.* (-a faciem *T*). Cels. 1 prooem. 42 mortui ... viscus omne in conspectum -antis (*Guilandini cod. teste Targa, coniecerat Hey, ALL 11, 1900, 36;* latrocinantis *ceteri codd.*) medici dari. Sen. Thy. 778 -at natos pater artusque mandit. dial. 3, 2, 2 ira ... alium intra leges ... -vit *eqs.* (5, 19, 5 gentes totas -at). 5, 40, 4 (*loq. Augustus ad Vedium*) e convivio rapi homines imperas et novi generis poenis (*sc. a murenis*) -ari. 10, 13, 6 (*loq. Pompeius de novo genere spectaculi*) depugnant? parum est; -antur? parum est; ingenti mole animalium *sc. elephantorum* exterantur. nat. 1, 16, 3 (*de Hostio Quadra*) portentum illud ore suo -andum (lacerandum, lenocinandum *var. ll.*). Plin. nat. 8, 33 *dracones* mollissimas -ant (laniant *var. l.*) partes *elephantorum.* 9, 13 *orcae* gravidas *ballaenas* -ant morsu (Sol. 45, 11 ab equo ... calcibus m.que est -tus [laceratus, laniatus *var. ll.; Plin. nat. 8, 156* confectum]). 10, 181 feminas *sues* in tantum efferari, ut hominem -ent (lacerent *var. l.*). 11, 116 est volucre canibus peculiare suum malum, aures maxime -ans (lanians *var. l.*). Flor. epit. 2, 9, 26 Baebium sine ferro ritu ferarum inter manus -tum (laniatum *var. l., Aug. civ. 3, 27 p. 141, 4 D.* laniantium manus). Tert. coron. 14 l. 22 quae (*sc. contumelia, dedecoratio, saevitia*) ... domini tempora foedaverunt et -verunt. resurr. 8 p. 37, 15 *caro captivi* cubilibus vincta ipsisque stramentis -ta, cum ... omni tormentorum machinatione laniatur. Sol. 15, 13 Essedonum mos parentum ... corpora ... dentibus -are (laniare *var. l.; Mela 2, 9* laniata). 40, 25 ciconiae ... eam, quae ultima advenerit, -ant (laniant *var. l., Plin. nat. 10, 62* lacerant). Arnob. nat. 1, 36 membratim. 2, 77 quibus *cruciatibus* corpora -atis et divexatis. Prvd. perist. 10, 460 hoc omne, quidquid -amur (laniamur *var. l.*), non dolet. Cypr. Gall. exod. 914 si ... pecus ... rabies ... luporum -at *eqs.* (lacerat *var. l., cf. Vulg. 22, 13* comestum). Apon. 4 p. 82 ne ... accipitrum daemonum ungulis -etur (lanietur *edd.*) *anima*, ostenditur ei via. Mart. Brac. ira 9 insanire videtur, si quis canem, a quo morsus est, -et (*Sen. dial. 5, 27, 1 aliter*).

2 *incorporaliter*: Sen. epist. 32, 2 diducimus illam *vitam* in particulas ac -amus. Tert. adv. Marc. 1, 1 p. 291, 22 verus Prometheus deus omnipotens blasphemiis -atur *a Marcione.* Arnob. nat. 2, 8 credulitatem *Christianorum* facetiis iocularibus -are.

in lusu verborum obscuro (*derivationem verbi a* lanx [*cf. supra l. 19*] *subesse coni. Hoppe, Synt. u. Stil d. Tert. 118*): Tert. adv. Marc. 3, 13 p. 396, 12 (= Ps. Tert. adv. Iud. 9, 6) barbaricae gentis infantes in proelium erumpunt ..., qui ante norint lanceare quam -are (*ibid.*: ante militare quam vivere).

deriv.: lancinatio, lancinator.

compos.: dilancino. *van Wees.*

1. lancio *v.* lanceo. **[2. lancio** *v. p. 851, 13.***]** **lanciola, lanciolātus** *v.* lanceo-. **lancis,** ? **lancium** *v.* lanx. **lancla** *v.* lancula. **lancterna** *v.* lanterna.

lancula, -ae *f.* *a* lanx *deminutive* (*aliter* Varro), *cf.* lancella, lanciola. lancla Gloss. (*v. infra*), *cf. gr.* λάγκλα. langula Varro, Gloss. (*v. infra*).

i. q. lanx parva (Gloss. II 408, 48 πλάστιγξ lanx, planx, -a. III 453, 70 lancla λεκάνη [485, 29 l. λ. i. parva lanx]. IV 316, 56 catinus: lanx, -a): Varro ling. 5, 120 (*inter vasa*) -am ... latitudine finxerunt. Vitr. 10, 3, 4 *trutinae* caput, unde -a pendet.

landica, -ae *f.* [*orig. inc. Sch.*] *scrib.* len- Gloss. *semel.* *mensuram firmat Cic. fam. 9, 22, 2, ubi* -am *subauditur in vocibus* illam dicam. [*val.* lindic (*?*); *francog.* landie, *anglonorm.* laindie. *cf. M.-L. 4886. Wartburg V 159. G.*]

pars corporis muliebris, νύμφη, κλειτορίς (Gloss. ἐσχαράδιν): CIL XI 6721, 5 (*s. I med. a. Chr., glandi plumbeae inscriptum*) peto ⟨la⟩ndicam Fulviae. Cic. *v. supra.* Priap. 78, 5 *puella* misella -ae (-es *codd.*) vix posse iurat ambulare prae fossis (*i. rugis ligurriendo factis, ita ut -a nimis crassa facta sit*). Soran. p. 9, 6 a superiore parte *labrorum* descendens in mediis dicta est -a ([*p. 12, 19 Ilb.* νύμφην]. Cael. Avr. gyn. 1, 13). p. 106, 1 de inmoderata -a, quam Graeci yos nymfin appellant (*cf.* Cael. Avr. gyn. 2, 112 de immodica -a: quibusdam -is horrida comitatur magnitudo).

deriv.: landicosus.

landīcōsus, -a, (-um). *a* landica. *i. q. magna landica praeditus*: Inscr. Pomp. Della Corte, Case ed abitanti ...[2] 723b Eupl(i)a laxa, -a. *B.*

lānerum (lav- *codd. potiores*) vestimenti genus ex lana sucida confectum Pavl. Fest. p. 118. *a* lana.

[lānēsco *falso traditum vid. pro* can- Isid. orig. 17, 5, 18 (*emendatur ex Colum. 3, 2, 12*).**]**

lanesta *v.* lanista.

(lānester *vel* **-stris),** -e. *a* lana. *i. q. ex lana confectus*: Vopisc. Aurelian. 29, 1 fuisse in templo Iovis ... Capitolini pallium breve purpureum -e.

***lāneus,** -a, -um. *a* lana. Gloss. III 193, 26 ereum (*i.* ἐρεοῦν): -um. *inde a* Plavto, Varrone, Catvllo, Cic. [*pedem.* laŋña, lani, *cors.* lanniu; *francog.* lange, *dial. wall., occ.; francoprov.; delph.* landzo, *prov.* langi, lani; *port. vet.* lanio. *cf. M.-L. 4888. Wartburg V 159 sq. Machado II 1279. G.*] [*restituitur* lancea Fronto p. 122, 19 v. d. H. (p. 128 N.).]

1 *proprie*: **a** *i. q. ex lana confectus vel constans*: Plavt. Mil. 1178 habeas ... scutulam ob oculos -am (*1430* lanam). Varro Men. 325 -a tracta. ling. 5, 130 vestis a vellis ...; -⟨e⟩a (*vix pro subst.*) ex lana facta (Hier. vir. ill. 2 *Iacobus* v. -is non utebatur, sed lineis [*vertitur Hegesippi* ἐρεοῦν, *idem* Rvfin. hist. 2, 23, 6 -o ... indumento]. *cf.* vestimentum *l. 60 et* Vlp. dig. 34, 2, 23, 1. *al.*). Catvll. 64, 316 -a ... haerebant morsa labellis *Parcarum.* Cic. nat. deor. 3, 83 *Dionysius Iovi* -um pallium iniecit (*inde* Val. Max. 1, 1 ext. 3). Verg. georg. 3, 487 infula (*cf.* Pavl. Fest. p. 113 'infulae' sunt filamenta -a). Hor. sat. 1, 8, 30 -a et effigies erat, altera cerea *eqs.* (Pavl. Fest. p. 121). Prop. 3, 6, 30 cincta ... funesto -a vitta toro (Ov. fast. 3, 30). 4, 6, 6 orbis. Pavl. Fest. p. 115 coronarum. Fest. p. 360 'taenias' ... sic interpretatur Verrius, ut dicat ornamentum esse -um capitis honorati. Svet. Aug. 82, 1 thorace. Pavl. dig. 41, 1, 26 pr. nec lana vestimento facto *maneret*, sed ... -um corpus fieret (Rvfin. Adamant. 5, 16 p. 207, 15 in -⟨o⟩ c., quod coactile dicitur [*gr.* ἐρίων]. *cf. p. 914, 8*). *et saepius.* *n. pro subst. i. q. vestimentum -um* (*usu non satis confirmato, ubi* vestimentum *praecedit*): Tert. scorp. 12 p. 174, 8 Eseias ex russeo et coccino niveum et -um repromittit (*Is. 1, 18* velut lana alba erunt *peccata. antea affertur Itala apoc. 7, 14* laverunt vestimentum suum *eqs.*). Itala lev. 13, 48 (Aug. quaest. hept. 3, 49) aut in lana aut in lineis aut in -is (*gr.* ἐν τοῖς ἐρεοῖς, *om. Lugd. et Vulg.; cf.* Avg. *ad l.* quodlibet -um ... generaliter de omnibus rebus -is ... dicere voluit. Hesych. *ad l.* p. 948D -um: eremi philosophia. *ibidem* 47 in vestimento -o). deut. 22, 11 (Lugd.) non indueris monstruosa, -a et lino in ipso (*gr.* ἔρια, *Vulg.* vestimento, quod ex lana ... contextum est). Vvlg. *p. 930, 23.* **b** *i. q. lanugine ornatus, lanatus*: Plin. nat. 19, 32 Theophrastus auctor est esse bulbi genus ..., cuius ... esse -am naturam, ex qua ... vestes ... conficiantur (*hist. plant. 7, 15, 8* ἔριον). Physiogn. 85 p. 114, 15 qui virilia habent magna -aque. Isid. orig. 15, 1, 57 vocatum ... Mediolanum ab eo, quod ibi sus medio -a perhibetur inventa (*cf. p. 930, 65*). **c** *i. q. ad lanam pertinens*: Schol. Verg. Bern. ecl. 8, 77 'ternos colores': id est -os colores (lanae c. *Philarg.*).

2 *tropice de mollitia i. q. lanae similis*: Catvll. 25, 10 -um latusculum manusque mollicellas *cinaedi.* Mart. 13, 89, 1 -us ... lupus *piscis* (*cf. p. 917, 6*). Cassiod. in psalm. 147, 17 l. 106 ('nivem sicut lanam') in -am mollitiem.

3 *proverbialiter*: Macr. *p. 917, 4.*

cf. altilaneus. *Heine.*

langa, -ae *f.* *orig. inc., cf.* langurus (*?*). *nomen bestiae*: Plin. nat. 37, 34 *electrum* Demostratus lyncurium vocat et fieri ex urina lyncum bestiarum ...; alios id dicere langurium et esse in Italia bestias languros (-rios, -rias, longoros *var. ll.*); Zenothemis -as vocat easdem et circa Padum iis vitam adsignat. *B.*

langē- *v.* langue-.

langōn, *acc. sg.* -ona, *pl.* -onas *m.*, λαγγών, -όνος. Schol. Verg. Veron. georg. 2, 93 ('lageos') -on (*desideratur inf. velut* λαγγάζειν) est iuxta dialecticos pedibus infi⟨rmis stare⟩ ac per ebrietatem ruere, unde et pigros vel otio deditos -onas vocarunt. *cf. Onom.*

[Pecere]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

langor *v.* languor.

languēdo aegritudo GLOSS. II 585, 42. effeta: . . . languedine enervata GLOSS. V 288, 39. *a* languere. *falso scrib.* -uid- *utroque loco.*

languēfacio, -ere. *a* languere *et* facere. *i. q. languidum reddere*: CIC. leg. 2, 38 *vis variorum sonorum* et incitat languentes et -it excitatos.

languēns *v. p. 922, 71.*

***langueo** (-u̯-), -guī, -ēre. [*cf.* laxus *et ad* n *infixam gr.* λαγγάζω (ἀντὶ τοῦ ἐνδίδωσιν *Bekkeri Anecd. gr. 106*) *sim. Sch.*] *scribitur* -gue- *in titulis et saepe in codd.*, -ge- *hic illic in codd.* *perf.*: -ui (*cf.* PROB. cath. gramm. IV 34, 2 [= SACERD. gramm. VI 485, 10] -ueo, -ui. PRISC. gramm. II 477, 15 'liqueo, licui' et -ueo, -ui pares habent in praeterito et in praesenti syllabas, corripiunt enim paenultimas praeteriti idque usus comprobat [*affertur Ov. met. 6, 291* relanguit *quadrisyllabum*]. *cf. de huiusmodi verbis Leumann, Studi ling. in onore V. Pisani 637 sqq.*): MIRAC. Theclae 5 multis annis -uit; *cetera exempla, sc. in quibus vis inchoativa excludi nequit, v. s.* languesco. lanxit: CIL III 13382 (*post* vixit; *inepte refert ad* languesco *et interpretatur* '*mortuus est*' *Banta, Abweich. Perfektbild. 43*). *part. praes. abl. sg.* -enti (-ente *saepe*): CATVLL. 64, 99 CAEL. Cic. fam. 8, 13, 2 Ov. met. 12, 318 GERM. 344 SEN. Herc. O. 975 Med. 727. *gen. pl.* -entum PRVD. apoth. 683 (-entium *saepe*). *tertiae coniug.*: COMM. instr. 1, 26, 16 -is *et hic illic var. ll. in codd.* GLOSS. -uo, -it. *quartae coniug.* -uire PS. SORAN. epit. 35. NOT. Tir. 112, 21 -et. GLOSS. νωθρεύομαι. -it: deficit, torpet. *alias explicationes v. sub 1b.* *legitur inde a* LVCIL., ACC., CIC. [*val.* lîñji; *it.* languire, *pedem.* laŋgi; *francog.* languir, *dial. wall., pic., norm., occ., loth., francoprov.: prov. vet.* languir, *prov., langued., alvern.* langui; *port.* languir. *cf. M.-L. 4889. Battisti-Alessio III 2163. Wartburg V 161 sq. Machado II 1297. G.*]

i. q. viribus destitutum esse, marcere sim.: **1** *-ent animantia*: **a** *in univ.*: **α** *partes corporum*: ACC. trag. 612 Thessala somno pectora -entque senentque (STAT. Theb. 10, 132 *Iuno* increpitans -entia p. *Iovis* dextra). CATVLL. 64, 99 quantos illa tulit -enti corde timores (VAL. FL. 1, 315 fortia -ent corda patrum). LVCR. 3, 947 corpus iam marcet et artus confecti -ent (*cf.* 5, 1008 membra [6, 797 LYGD. 5, 28 SIL. 1, 503. 10, 274. 11, 418 STAT. Theb. 6, 589. *v. et infra l. 82*]). CAEL. Cic. fam. 8, 13, 2 stomacho est . . . nunc ita -enti, ut vix id, quod sibi placeat, reperiat (CELS. 3, 6, 10 *opp.* firmus. 3, 19, 1). CIC. div. 1, 60 cum dormientibus ea pars animi, quae . . . rationis sit particeps, sopita -eat (*cf.* SEN. suas. 5, 1 animus [VAL. MAX. 6, 4, 1 HOMER. 664 IVV. 6, 365[18]. *al.*]). VERG. Aen. 11, 874 laxos referunt umeris -entibus arcus. HOR. epod. 8, 18 fascinum (*cf.* MART. 12, 97, 6 mentula). Ov. epist. 18 (17), 161 bracchia. met. 12, 318 -enti . . . manu (SEN. Herc. O. 975. *cf.* LVCAN. 3, 326 dextra [VAL. FL. 4, 40]. SIL. 6, 38 palmis). SEN. contr. 9, 2, 7 oculos (*cf.* LVCAN. 4, 169 lumina [VAL. FL. 4, 388 SIL. 12, 250. 13, 641]. PAVL. NOL. carm. 18, 461 acie). LVCAN. 3, 737 caput labens et iam -entia colla (8, 678). STAT. Theb. 1, 546 ora *Gorgonis occisae* (5, 502). **β** *ipsa animantia*: LVCIL. 400 qui in latrina -et. CIC. Pis. 82 -et iuventus nec perinde atque debebat . . . versatur. Phil. 1, 12 cum . . . e via -rem et mihimet displicerem. de orat. 1, 202 -entem labentemque populum (2, 35 -entis populi incitatio et effrenati moderatio). 2, 186 facilius est . . . currentem, ut aiunt, incitare quam commovere -entem. ac. 2, 6 in eo *otio* . . . hebescere et -ere nolumus (*cf.* nat. deor. 1, 67 otio). Tusc. 2, 5 ut . . . laudem iam -enti Graeciae eripiant. 4, 51 consulem. Att. 4, 15, 7 *ante comitia habenda* Messalla -et, non quo aut animus desit aut amici, sed coitio consulum ⟨et⟩ Pompeius obsunt (*cf. ad Q. fr. 1, 15 [14], 4* M. flaccet). 10, 8, 6 ipse *Caesar* per se etiam -entibus nobis concidat. fam. 10, 28, 2 senatum . . . iam -entem et defessum ad pristinam virtutem . . . revocavi. LVCR. 4, 36 sopore. 5, 1146 genus humanum defessum . . . ex inimicitiis -bat. 6, 1221 -bant pleraque morbo (VERG. georg. 4, 252). *al.* CAES. civ. 2, 14, 1 nostris -entibus atque animo remissis. SALL. Catil. 43, 3. 52, 18. CVLEX 93 -entia corpora somno. HOR. epod. 12, 14 Inachia -es minus ac me . . ., mihi semper ad unum mollis opus. epist. 1, 20, 8 (*ad librum*) in breve te cogi, cum plenus -et amator. TIB. 2, 6, 49 saepe, ubi nox promissa mihi est, -ere puellam nuntiat *lena*. 3, 10, 13 (*1* morbos) quod -eat illa, dixit in aeternos aspera verba deos. LYGD. 4, 22. PROP. 2, 22, 27 *Iuppiter Alcmenae concubuit* nec tamen idcirco -ens ad fulmina venit. 2, 34, 59. Ov. am. 3, 7, 27 num mea Thessalio -ent devota veneno corpora? ars 2, 692 *puella voluptatibus fatigata* -eat. PAVL. FEST. p. 75 halonem, id est hesterno vino -entem. PHAEDR. 5, 10, 3 canis . . . -ere coepit annis ingravantibus. *al.*

b *c. respectu morbi levioris, fere i. q. infirmum esse* (*cf.* AVG. civ. 13, 11 p. 570, 13 D. qui in languore sunt, -entes *dicimus. praevalet part. praes. fere pro subst., saepe numero plurali. nonnulla exempla sub a allata huc vergere videntur, velut l. 61. 66; congessimus hic exempla certiora*): **α** *proprie*: Ov. am. 2, 2, 21 *puella* ibit ad adfectam, quae non -bit, amicam: visat et indiciis aegra sit illa tuis *sc. custodis* (PETRON. 101, 10 visere -entem. *cf.* HIER. epist. 52, 3, 2 visitatio -entium. 52, 15, 1 visitare *ut* 60, 10, 5). AVG. imp. epist. Suet. Tib. 21, 7 attenuatum te esse . . .; si te -ere audierimus *eqs.* SEN. clem. 1, 5, 1 parcendum . . . inprobandis civibus non aliter quam membris -entibus. COLVM. 9, 5, 3 quae -entibus adhibentur. 9, 5, 6 sunt . . . remedio -entibus cytisi. 12, 3, 8 ut . . . salubria -entibus praebeantur *valetudinaria*. 12, 11, 2 SCRIB. LARG. praef. p. 3, 12. CE 1035, 4 (*s. I, ut vid.*) septima -enti summaque visa dies. MART. 5, 9, 1. PS. QVINT. decl. 8 *saepe.* CE 1551 D, 1 (*s. II*) -entem . . . dum flet Pomptilla maritum. POMPON. dig. 38, 1, 34 dum -et libertus, patrono operae . . . pereunt. TERT. anim. 24, 5 si -enti *leoni* theriacam composuerit. coron. 8 l. 13 meminit . . . Esaias (*38, 21*) Ezechiae -enti aliquid medicinale mandasse. adv. Marc. 4, 11 p. 449, 21 medicum, ad quem pertinent qui -ent. patient. 1 p. 1, 17 -entium, qui cum vacent a sanitate *eqs.* pudic. 9 p. 237, 16 medicus -entibus magis quam sanis necessarius. GARG. MART. 92. 145 VOPISC. Aurelian. 19, 3. HIER. epist. 39, 2, 8 (*opp.* sanus sum). PAVLA Hier. epist. 46, 2, 2 holera, -entium cibos (*cf. Rom. 14, 2* infirmus, *ubi gr.* ἀσθενῶν). *al.* **β** *in imag. et translate, maxime de haereticis*: ITALA I Tim. 6, 4 (Tert. adv. Marc. 1, 8 p. 292, 20. *al., cf.* VVLG.) si quis . . . non acquiescit sanis sermonibus . . ., superbus est, nihil sciens, sed -ens circa quaestionem (Ambr. in psalm. 118 serm. 7, 9, 2 *al.* languescens, *gr.* νοσῶν περί *c. acc.*). HERM. Pal. (= vulg.) sim. 9, 23, 2 in fide -ent. HIL. in Matth. 7, 6 quod in eo *Petro* ante -bat, dei verbo invalescens ministerio tamquam publico salutis operatum est. FILASTR. 138, 4 -enti saeculo in fine plus contulit medicinae *deus*. PELAG. in Tit. 2, 8 ('verbum sanum') nullius adulationis accessione -ente[m] (*pro* -ens). RVFIN. apol. Orig. 1 p. 554C philarchiae morbo -entes. SVLP. SEV. chron. 2, 40, 6 morbo quodam (*sc. haeresibus*) ecclesiis -entibus. *al.* *dubitanter huc referamus*: EVSEB. EMES. serm. 19, 11 salvati sunt tunc et David . . . et tres pueri . . . propter infirmitatem illorum, qui adoraverunt imaginem . . .; mirabilia facta sunt in -entibus locis (*fort. significantur amphitheatra sim., quae pagani fide christ. carentes frequentant*): quidam a feris salvati sunt, quia -bant loca (*pro ipsis spectatoribus, ni fallimur*), a quibus et passio martyrum agitabatur.

2 *-ent res*: **a** *actiones, affectus sim.*: **α** *varia exempla*: LVCR. 4, 765 meminisse (*pro subst.*) iacet -etque sopore. 4, 1124 officia *amantium*. CIC. off. 1, 133 sine contentione vox *Catulorum* nec -ens nec canora. 3, 3 nec eam solitudinem -ere patior, quam mihi adfert necessitas. AETNA 164 conceptae -ent vires animosque remittunt. Ov. ars 2, 436 amor (SIL. 14, 182). Pont. 1, 4, 3 iam vigor et quasso -ent in corpore vires. GERM. 77 illis *extremis Ophiuchi stellis* -et honos, umeris manet integer ardor. VAL. MAX. 3, 8, 3 fax tribunicia, quae temeritatem eius ruentem comitaretur et -entem . . . inflammaret. 4, 3, 14 Epiroticis armis -entibus (HOMER. 507 spes exacuit -entia militis arma). PHAEDR. 3 epil. 15 -entis aevi dum sunt aliquae reliquiae. SEN. Herc. O. 308 dolor. benef. 5, 22, 4 -entem amici fidem erexit (5, 23, 1 fides non cessat, sed -et). dial. 3, 7, 1 id . . . retinere, sine quo -bit actio et vis . . . animi resolvetur. LVCAN. 3, 692 *naufragi* incertas . . . manus ictu -ente . . . exercent. SIL. 17, 360 (*Iuno ad Iovem*) mihi gratia -et et cecidit iam primus amor. MART. 1, 46, 1 -et protinus et cessat debilitata Venus *ad opus immodice incitata* (IVV. 11, 167). TAC. hist. 1, 39, 2 -entibus omnium studiis, qui primo alacres fidem . . . ostentaverant. SER. SAMM. 603 irrita coniugii sterilis si munera -ent. ARNOB. nat. 1, 28 ab eo *Christo* deposcimus rebus fessis -entibusque tutamina. PRVD. cath. 4, 86 ira. *al.* **β** *audacius in poesi de rebus languore per se insignibus* (*cf. p. 925, 45 sqq.*): HIL. Macc. 91 -entem pone timorem. CLAVD. rapt. Pros. praef. 10 corda . . . -entem dedidicere metum.

b *naturales, corporeae*: LVCR. 5, 832 aliut putrescit et aevo debile -et, porro aliut ⟨suc⟩crescit *eqs.* (*simul in universum dicta*). VERG. Aen. 10, 288 -entis pelagi (MANIL. 3, 631 pelagus iactatum -et in undas. *cf.* 5, 211 -et . . . suis Neptunus in undis). 11, 69 -entis hyacinthi (*cf.* CALP. ecl. 2, 76 herbas). MANIL. 4, 845 signa suo pariter cum sidere (*cf.* GERM. 344 astro. LVCAN. 2, 723 plaustra Bootae. STAT. Theb. 1, 693 portitor Vrsae. *addas p. 925, 64*). SEN. Herc. O. 735 -et omne vellus *sanguine Nessi tinctum* et perdit comas. Med. 727 vado. LVCAN. 5, 454 caelo -ente fretoque. 5, 544 *sol* orbe . . . exhaustus medio -ensque (*cf.* 8, 471 nec Phoebus adhuc nec carbasa -ent). VAL. FL. 7, 24 aristas. SIL. 4, 490 stagni -entia quaerit. 7, 259 fluctus. STAT. Theb. 12, 305 iubar *lunae*. MART. 10, 30, 12 nec -et aequor, viva sed quies ponti *eqs.* SVET. Aug. 92, 2 demissos . . . -entesque ramos convaluisse. PRVD. ham. 964 aestu. perist. 2, 345 vapor.

structurae notabiles: *c. abl. rei causam indicantis saepe, c. abl. personae p. 921, 63.* *c. praepos.*: circa: SEN. suas. 5, 1 *et supra l. 15.* de: GELL. 16, 6, 2. ex: *supra p. 921, 50.* sub *aliqua re*: ENNOD. dict. 14, 6 p. 468, 24. unde: AVG. serm. 182, 3, 3. in *aliquid*: *l. 54.* *acc. intern.*: NICET. psalm. 44 aliud.

part. praes. **languēns,** -entis *v. supra, formas p. 921, 20 sqq.; nota l. 50 sq. p. 921, 75 sqq.* *distinguitur a* languidus *p. 924, 21.* *fort. huc pertinet* GLOSS. II 585, 52 languis (-uens *De Vit*) lentus.

in parechesi c. labi *p. 921, 46. 50.*

deriv.: languedo, languesco. *cf.* languidus, languitas, languor.

compos.: collangueo, elangueo; languefacio; languificus.

***languēsco,** -guī, -ere. *a* languere, *cf.* longisco. *scrib.* -gue- *in titulo p. 923, 37 et saepe in codd.*, -ge- *hic illic in codd.* *perf. exempla omnia huc relata sunt, excepto uno p. 921, 16, ubi vis inchoativa excluditur. v. etiam p. 921, 18.* NOT. Tir. 112, 34 -it. GLOSS. (ἐξ)ασθενῶ. ἀρρωστῶ. *inde a* CIC., CATVLLO, LVCR., VERG. [*port.* langue(s)cer. *cf. Machado II 1297. G.*] [*vix recte tradi vid.* AETNA 429 genus hoc lapidis . . . quod nullas adiunxit opes, et (*aegre intellegitur pro* '*etiam*') -uit ignis (et languet in ignes *var. l.*, elanguit *Jacob, cui*

[*Pecere*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adstipulantur edd. plurimi). TAC. hist. 1, 33, 2 indignatione -at *falso pro* indignatio elanguescat (*vel* rel-).]

i. q. vires amittere, marcescere *sim.* (*notio inchoativa augetur adiecto verbo* coepi *l. 21. 37; accedit* abl. limitationis *l. 10. 80,* in *c. abl. rei effectae l. 39. 51, c. acc. l. 51. p. 924, 2 [cf. etiam l. 39], acc. nudus sec. exemplar graecum l. 52,* ex *l. 47; vis passiva indicatur per* ab *l. 77*): **1** *-unt animantia*: **a** *in univ.*: α *-unt ipsa animantia*: CIC. de orat. 3, 197 numeri atque voces, quibus et excitamur ... et lenimur et -imus. fin. 4, 65 hebes acies est cuipiam oculorum, corpore alius -it. Cato 28 orator metuo ne -at senectute (*cf.* 37 nec -ens succumbebat senectuti). Phil. 8, 4 consensus ..., si nos -imus, debilitetur necesse est. 12, 8 legio hoc nuntio -et et mollietur ..., excident gladii *eqs.* Att. 13, 39, 1 *filius patri irascitur,* hic autem iam -uit et ait sibi illum iure iratum. LVCR. 4, 930 unde perturbari anima et corpus -ere possit (OV. trist. 3, 3, 39 nec mea consueto -ent corpora lecto. PLIN. paneg. 18, 3 nec animus modo, sed et corpora ipsa. *cf.* AVG. nat. et grat. 20, 22 substantia corporis). CVLEX 201 vidit caesum *serpentem* -ere. PROP. 1, 13, 15 te toto vinctum *a puella* -ere collo ... et cupere ... animam deponere. OV. am. 2, 10, 35 mihi contingat Veneris -ere motu, cum moriar, medium solvar et inter opus. CVRT. 6, 1, 11 Laconum acies -ere ... coepit. COLVM. 6, 34, 1 fastidio ciborum -it pecus. LVCAN. 4, 281 *Caesar* deflagrare minaces *hostes* incassum et vetito passus -ere bello. COD. Theod. 12, 1, 32 rei publicae incommodum est curias hominum paucitate -ere. *al.* β *-unt partes corporum*: CATVLL. 64, 188 -ent lumina morte (*cf.* ITALA psalm. 87, 10 [Sangerm. = VVLG.] oculi mei -uerunt prae inopia [*gr.* ἠσθένησαν, *Veron. al.* infirmati sunt]. HIER. in Matth. 26, 43 p. 199^{B} -bant ... et opprimebantur apostolorum oculi negatione vicina [*Itala et Vulg.* gravati, *gr.* βεβαρημένοι]). LVCR. 3, 595 videtur ... supremo -ere tempore voltus molliaque ... cadere ... membra. 4, 951 debile fit corpus -untque omnia membra (CORIPP. Ioh. 2, 467 fessa sopore). PORPH. Hor. epod. 12, 8/9 ('pene soluto') penis ... -uit. FIRM. math. 4, 1, 5 medullae ... tenuati corporis fatigative -unt.

b *c. respectu morbi levioris, fere i. q. infirmum fieri* (*exempla certiora*): α *proprie*: SVET. Nero 51 ter ... per quattuordecim annos -uit, atque ita, ut neque vino neque consuetudine reliqua abstineret. CE 422, 5 (*a. 127*) sextus *annus* ut excessit, coepi -ere in annum *septimum.* PAVL. dig. 29, 5, 22 cum -ret, questus est se veneno occidi. TERT. pall. 3, 2 *cervus* serpente pastus -it in iuventute (-tem *var. l., cf. vol. VII 1, 791, 51sqq.*). resurr. 47 p. 97, 23 quod percussum est, sanans, quod -uit, medicans. ITALA Is. 38, 9 (Hier. *ad l.*) quando -uit et surrexit de infirmitate sua (*gr.* ἐμαλακίσθη, *Vulg.* cum aegrotasset). Os. 14, 10 (Priscill. tract. 9, 122) inpii ... -ent in eis *viis dei* (*gr.* ἀσθενήσουσιν, *Vulg.* corruent). HIER. epist. 54, 15, 4 si privignus -uerit et condoluerit caput. adv. Pelag. 3, 11 corpus, quod numquam -uerit. reg. Pachom. 41. PALLAD. hist. mon. II 9 p. 354^{C} exemplum Giesi (*IV reg. 5, 27*) veniet super te, cuius ex passione -es (*gr. p. 44, 16 B.* οὐ καὶ τὸ πάθος νοσεῖς). β *translate*: ITALA *p. 922, 15* (*cf. Theod. Mops. ad l.* languorem dicit cogitationem eorum, eo quod relinquentes pietatem *eqs.*). CONC.^{S} I 2 p. 105, 28 in hoc estis sensu lapsi et in hanc tantam stultitiam -uistis (I 3 vers. Tur. p. 189, 18 in ... stultitia, II 3, 1 p. 88, 21 stultitiam *tantum, I 5 p. 336, 6* tanta stultitia aegrotastis, *gr. I 1, 4 p. 18, 3* τοσαύτην νενοσήκατε τὴν μωρίαν).

2 *-unt res*: **a** *actiones, affectus, facultates sim.*: CIC. orat. 6 non est, cur eorum, qui se studio eloquentiae dediderunt, ... -at industria (TAC. ann. 2, 38, 3). Tusc. 2, 31 cedet ... virtuti dolor et animi inductione -et (OV. met. 8, 523 crescunt ignisque d.que -untque iterum). LVCR. 3, 1040 *senectute* memores motus -ere mentis (*cf.* SEN. Oed. 817 prima -it senum memoria longo lassa sublabens situ). LIV. 7, 12, 11 *Galli erant* iis corporibus animisque, quorum omnis impetu vis esset, parvā eadem -ret morā (HOMER. 971 QVINT. inst. 4, 1, 67). 28, 25, 11 tranquillam seditionem iam per se -entem repentina quies ... Hispanorum fecit. SEN. nat. 6, 18, 6 *spiritus* cum senectute -it et ... marcet. epist. 23, 8 cursu *fluminis* -ente (VAL. FL. 3, 236). OCTAVIA 190 iuvenilis ardor ... furit, -it idem facile *eqs.* LVCAN. 7, 246 rabies ... paulum -uit. SIL. 13, 325 irae -unt ... et vis mollita senescit (TAC. ann. 11, 37, 2 PS. QVINT. decl. 17, 7). STAT. Theb. 12, 727 minae. QVINT. inst. 11, 3, 2 adfectus omnes. TAC. Agr. 39, 3 impetus famae et favor exercitus (ann. 4, 21, 1. 12, 12, 2). hist. 3, 31, 1 Vitellianorum animi (*cf. supra l. 14. 16*). 3, 58, 4 coepta initiis valida spatio -ere. PLIN. epist. 1, 16, 8 eiusdem *Saturnini* nunc honor ... et gratia quasi satietate -it. 3, 9, 19 ne ... satietate ... iustitia cognoscentium severitasque -ret. 4, 9, 11 dicentis calor et audientis intentio. 7, 3, 3 voluptates. 8, 20, 1 cupido. *al.* **b** *naturales, corporeae*: LVCR. 5, 769 suo si fulget luna nitore, cur nequeat certa mundi -ere parte? (TAC. ann. 1, 28, 1. *item de sideribus*: MANIL. 4, 853 [*855* lassata]. DRAC. laud. dei 1, 675 ab immensis ... flammis *solis*). VERG. Aen. 9, 434 volvitur Euryalus leto ..., purpureus veluti cum flos succisus aratro -it moriens *eqs.* (de *plantis ut*: SEN. Phaedr. 768 *forma cito perit,* -unt folio ut lilia pallido. COLVM. 4, 15, 4. 11, 3, 50 PLIN. nat. 18, 138 VAL. FL. 7, 361). HOR. carm. 3, 16, 35 Bacchus in amphora -it (PORPH.: quasi senescit et per hoc veterascit. *cf. p. 925, 75 et* BVC. Eins. 2, 26 -it senio B.). OV. met. 8, 523 (*l. 57*) ignis (*cf. p. 922, 84 et* CAEL. AVR. acut. 1, 15, 118 flamma. SALV. eccl. 2, 35 lumen). fast. 2, 775 fluctus (*cf.* CVRT. 4, 7, 22 fons. SIDON. epist. 2, 2, 1 aqua). PLIN. nat. 27, 133 colore in luteum -ente. PS. APVL. Ascl. 25 nec fecunda tellus erit et aer ipse maesto torpore -et.

in parechesi c. labi: SIDON. epist. 2, 2, 1.

compos.: e-, ob-, relanguesco.

languidē *v. p. 926, 3.* **languīdo** *v.* languedo.

languidulus, -a, -um. *a* languidus *deminutive. scrib.* -dol- *in parte codd.* PRVD., PAVL. PETRIC.

i. q. languidus (*vi deminutiva vix perspicua*): CIC. or. frg. A VI 1 humus erat ... coronis -is ... cooperta. CATVLL. 64, 331 coniunx, quae tibi ... -os ... paret tecum coniungere somnos. ANTH. 33, 2 *Phoebe* -os pueri *Endymionis* respiciens oculos. PRVD. cath. 5, 143 de -is fota natatibus (*sc. olei*) lucem ... flamma iacit. AVG. catech. rud. 10, 15 *gallinae* -is plumis teneros fetus operit. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 660 consumptis iam tabida membris ... -os stratis reiecerat artus filia. 5, 682 donec ... ora ... -o tremulus *esox* reseraret hiatu.

***languidus**, -a, -um. *cf.* languere, languor. -gi- LVCR. 1, 651 (*OQ*). *compar.* -ior *inde a* CIC.; *superl. non occurrit.* SYNON. Cic. p. 443, 16 segnis. remissus. -us. aeger. aegrotus *eqs.* GLOSS. νωθρός. νοσερός. ἀδρανής. inbecillis. enervatus. -a: lenta. -i: ἐξησθενηκότες. *distinguitur a* languens: ISID. diff. 1, 554 timidus est, qui semper timet, timens vero, qui ad tempus formidat ex causa; tali intellectu distinguuntur ... -us et l. NOT. Tir. 112, 33 -um. *inde ab* ACC., VARRONE, CIC. [*val.* lînced; *sard. centr.* lámbiđu. *cf. M.-L. 4890. Wagner II 6. G.*] [*sensu obscuro, si recte traditur*: MART. 5, 24, 13 Hermes *gladiator* casside -a timendus (*cf. quae adnotavit Heraeus*).]

i. q. viribus destitutus, marcidus *sim.* (*in fig. litotes q. d.* non -us *l. 42. p. 925, 34*): **I** *languent animantia*: **A** *in univ.*: **1** *de partibus corporum*: ACC. praetext. 18 sopore placans artus -os. CATVLL. 25, 3 cinaede Thalle, mollior ... pene -o senis (SER. SAMM. 675. *cf.* CATVLL. 67, 21 -ior tenera ... pendens sicula beta. OV. am. 3, 7, 66 iacuere velut praemortua membra turpiter hesterna -iora rosa. MART. 11, 29, 1 virilia). 64, 219 lumina (LAVREA epigr. 6 OV. met. 1, 716 MART. 14, 5, 1. *cf.* QVINT. inst. 11, 3, 76 *oculi* [PORPH. Hor. carm. 1, 36, 17/18 'putres oculos', videmus enim ex vino o. quasi -os fieri. FIRM. math. 2, 10, 2]). LVCR. 5, 887 membra ... deficiunt fugienti -a vita (6, 1268 CVLEX 207 OV. epist. 20 [21], 156. 228 LVCAN. 3, 8. *aliter l. 32*). HOR. epod. 2, 64 fessos vomerem ... boves collo trahentes -o (STAT. Theb. 6, 749. *cf.* 8, 639 cervix [10, 306]). PROP. 2, 18, 6 faceret scissas -a ruga genas. OV. epist. 9, 136 iacet in gremio -a facta manus (fast. 3, 20 SEN. contr. 9, 4, 4 SEN. Phoen. 659 CVRT. 8, 14, 32 SIL. 14, 537. CIL VIII 18042 frg. Ca 1 manibus non -is). PAVL. FEST. p. 231 'plauti' appellantur canes, quorum aures -ae sunt ac flaccidae (CELS. 2, 6, 1). SEN. Ag. 238 vultu (Herc. O. 1555 QVINT. inst. 11, 3, 159. *cf.* LVCAN. 9, 1034 effigies. SIL. 10, 457 ora). nat. 4, 13, 7 stomachus ... solutus et aestu suo -us. SIL. 3, 504 corda. APVL. met. 9, 13, 2 *muli* nares -as adsiduo pulsu tussedinis hiulci. SER. SAMM. 431 praecordia. PRVD. perist. 1, 26 venis. AVG. serm. coll. Morin p. 60, 21 pennae ipsae *gallinae pullos alentis* non collectae et alacres, sed hispidae et -ae.

2 *de ipsis animantibus*: VARRO Men. 139 corpori (CELS. 2, 1, 11 hebes, umidum, -um. SEN. epist. 66, 24 LVCAN. 4, 307). rust. 2, 11, 9 qui ... vellunt *oves*, ... habent ieiunas, quod -ae minus aegre radices lanae retinent. CIC. Verr. II 3, 31 Catil. 2, 10. Phil. 8, 21 -iores postea facti sumus, quam M. Antonii ... audaciam ... perspeximus. de orat. 1, 226 philosophus tam mollis, tam -us, tam ... enervatus. ad Q. fr. 1, 2, 16 qui antea ... fuerant ... -iores, nunc ... se cum bonis coniungunt. LVCR. 4, 864 multa per os exhalantur, cum -a anhelant *animantia.* CAES. Gall. 3, 5, 1 BELL. Alex. 25, 1. SVLP. RVF. or. frg. Quint. inst. 4, 2, 106 somnone te -um an gravi lethargo putem pressum? SALL. Iug. 51, 3 omnibus labore et aestu -is. or. Macri 8 -os socordesque. HOR. epod. 5, 56 ferae ... sopore -ae. sat. 2, 4, 39 carm. 3, 19, 21. TIB. 1, 9, 56 cum ... iuvenem lassaverit ..., *uxor* ... tecum ... -a ... cubet. PROP. 1, 3, 2. 38. RVT. LVP. 2, 7 (*e Lycone*) -us, qui cubando sit defatigatus. OV. am. 3, 7, 3 *puellam* in nullos tenui male -us usus. met. 2, 454 *Diana* venatu fraternis -a flammis. *al.* PRIAP. 47, 4 amica rivalem lasciviendo -um ... reddat. SEN. Herc. O. 834. dial. 5, 7, 2 generoso repulsa iram exprimet, -o inertique tristitiam. epist. 41, 6 *leo* impetu acer ... praefertur illi -o et bratteato. 122, 4 qui se tenebris dicaverunt ..., -i et evanidi albent. LVCAN. 1, 504 -us aevo ... parens. PETRON. 132, 8 vers. 2 -ior coliculi ... thyrso. *al.*

B *c. respectu morbi levioris, infirmitatis* (*exempla certiora; m. pro subst. maxime l. 77. p. 925, 10*): COLVM. 11, 1, 18 *si sauciatus* noxam ceperit, adhibeat fomenta, sive aliter ˪-ior est, in˩ (-iorem ut *trad.*) valetudinarium ... deducat. MART. 9, 85, 1 -ior ... si quando est Paulus ..., non se, convivas abstinet ille suos (*quae seq., v. p. 927, 18*). IVV. 1, 122 sequitur ... maritum -a vel praegnas ... uxor. ITALA Matth. 14, 14 (cod. a *al.* = VVLG.) curavit -os eorum (infirmos *cett., gr.* ἀρρώστους). Marc. 16, 18 (cod. n) supra -os imponunt manus suas (languentes, aegros [*item Vulg.*], aegrotos *cett., gr. ut supra*). act. 14, 7 (cod. h) infirmus ... -us ⟨pedibus⟩ (*gr.* ἀδύνατος ... τοῖς ποσίν, *Vulg.* infirmus p. *tantum*). GARG. MART. med. 11 fastidio -os ad cibum provocant *lactucae.* FIRM. math. 3, 2, 24 insanos, lunaticos, melancholicos, -os. *et saepe.* AMM. 27, 7, 4 iracundiores sunt incolumibus -i. CHIRON 343 -us toto corpore erit (*Hippiatr. gr. I p. 102, 5* ἀτροφεῖ). HIER. reg. Pachom.

[Pecere]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

43 nec poterit -us ingredi cellam vescentium. 46 (si ... aegrotaverit) ne in ullo frater -us contristetur. VVLG. II Esdr. 2, 1 eram quasi -us ... (2) dixitque mihi rex: quare vultus tuus tristis est, cum te aegrotum non videam? Is. 1, 5 super quo percutiam vos ultra ...? omne caput -um ..., non est in eo sanitas. act. 19, 12 ut ... super -os (*gr.* ἀσθενοῦντας) deferrentur ... eius sudaria ..., et recedebant ab eis languores. RVFIN. Orig. in gen. 14, 4 olera, -orum ... cibus (*cf. p. 922, 11*). AVG. in euang. Ioh. 114, 3 -i sanati, leprosi mundati. serm. 30, 4, 5 de natura sana laudas creatorem, excludis a -a salvatorem. serm. RevBén. 41, 1929, 12 l. 99 surrexit vetustissimus -us, continuo sanatus est. HIPPOCR. aer. 3 mulieres -as et reumaticas (*gr.* νοσεράς). *al.*

II *languent res*: **A** *actiones, condiciones sim.*: **1** *varia exempla*: CIC. Lig. 28 -iore ... studio in causa fuistis. Brut. 220 *orationes Curionis* (*cf.* SEN. contr. 3 praef. 7 *Cassii Severi* genus dicendi non remissum aut -um, sed ardens et concitatum. SEN. dial. 2, 18, 3 *Chaereae sermo* -us sono. QVINT. inst. 4, 1, 67 *or. Cic. pro Lig. habita* erat multo futura -ior, si esset aliter figurata). Tusc. 2, 47 est in animis ... naturae molle quiddam, demissum, humile, enervatum, quodam modo et -um. 2, 51 cave turpe quicquam, -um, non virile. 5, 16 quos nullae ... laetitiae ... -is liquefaciunt voluptatibus (SEN. dial. 7, 12, 2 modestae ac paene -ae). 5, 25 (*tractatur Theophrasti sententia de fortuna vitae rectrice*) negant ab ullo philosopho quicquam dictum esse -ius. Att. 3, 17, 2 quae ... scribis de nostra spe, intellego esse -iora. 10, 11, 3 consilia. 11, 9, 1 in dies iam Balbi ... litterae -iores. CAES. civ. 1, 21, 5 remisso ac -o animo (SEN. contr. 9 praef. 5 SEN. dial. 4, 17, 2 epist. 92, 8. 114, 23 -o fluidoque. *al.*). SALL. Iug. 53, 6 dolus ... nihil -i neque remissi patiebatur. CIRIS 461 -a fessae virginis in cursu moritur querimonia longo. OV. am. 3, 4, 10 ipsa potestas *peccandi* semina nequitiae -iora facit. Pont. 2, 4, 4 cura. LIV. 3, 65, 8 vis potestatis ... -ior (*cf.* vires: PHAEDR. 3, 2, 9 app. 10, 8). VAL. MAX. 8, 10, 3 remisso vultu et -a voce et soluto genere orationis. 9, 3, 6 quod ... causam suam -o patrocinio protexisset. PHAEDR. 5, 1, 13 gressu delicato et -o. SEN. Phaedr. 832 pallore. Phoen. 46 poenae -as longae moras (poenas ... morae *trad.*). benef. 7, 29, 2 fidem (SOL. 9, 9 durant vestigia non -ae fidei. CONC.[S] I 5 p. 352, 28 prava fides ... profane -a [*gr. I 1, 4 p. 60, 19* κακοπιστία ... νοσοῦσα τὸ βέβηλον]). dial. 1, 5, 9 -a ingenia et in somnum itura. PLIN. nat. 15, 121 -a auctoritas patrum facta est ac ... emarcuit maiestas. TAC. ann. 1, 50, 4 ne pax quidem nisi -a et soluta inter temulentos *erat*. 15, 49, 4 dissoluta ... mens et ... vita somno -a. PLIN. epist. 2, 17, 13 turbati maris ... fragorem et sonum ... -um ac desinentem. 9, 13, 4 ira. APVL. met. 9, 16, 1 amoris -i desidia. 9, 39, 7 anhelitu. SOL. 1, 63 *concepta femina* crura *matris* ... praepedit -a tarditate (*Plin. nat. 7, 41* crurum ... levis tumor). 27, 11 *Carthago restituta* ignobilis humili et -o statu. *al.* **2** *audacius in poesi de rebus languore per se insignibus* (*cf. p. 922, 50 sqq.*): VERG. Aen. 12, 908 in somnis oculos ubi -a pressit nocte quies (*Hom. X 199* ἐν ὀνείρῳ *tantum.* STAT. Theb. 11, 548 -a somno, ... regnis effeta q.). PANEG. in Mess. 181 otia (CLAVD. rapt. Pros. 1, 277). SEN. Herc. f. 1069 frater durae -e mortis. LVCAN. 5, 504 solverat armorum fessas nox -a curas. IVVENC. 2, 370 (*fort. interpol.*) ieiunia.

B *res corporales quasi animatae* (*accedit* quasi *l. 66*): **1** *lucidae* (*cf. p. 924, 33 sqq.*): LVCR. 1, 651 acrior ardor ... conductis partibus *ignis* esset, -ior porro disiectis. 5, 652 sol ... suos efflavit -us ignes (5, 758. *cf.* CENS. 8, 13 quia -o radio *solis* infirmum lumen ... mittatur). SEN. Herc. f. 126 iam rara micant sidera prono -a mundo (*cf.* nat. 1, 11, 2 *parhelia* nihil habent ardoris, hebetes et -i. AVIEN. Arat. 482 cervix *Equi* ... -a marcenti vix est spectabilis igne. 822 -a *sidera* [*gr. 385* ἠερόεντα]. CLAVD. 8, 186 stella ... dubitanda nihil nec crine retuso -a). nat. 2, 18 *fulguratio est* aëris ... iactatio -um ignem ... aperiens (PLIN. nat. 34, 79 STAT. silv. 1, 5, 58). 7, 5, 5 flammam aequalem ... nec ullo loco intermissam aut -am. PLIN. nat. 9, 141 grano *hysgini* -us sucus. 12, 43 colore -o in candidum vergente. 37, 34 lyncurium ... e maribus fulvum et igneum, e feminis -ius atque candidum. 37, 182 syrtitides ... stellas continent -as (*Sol. 2, 43* languentes). STAT. Theb. 10, 117 *in domo Vulcani* -a succiduis exspirant lumina flammis. PLIN. epist. 6, 20, 6 iam hora diei prima, et adhuc dubius et quasi -us dies. **2** *liquidae*: HOR. carm. 2, 14, 17 flumine -o Cocytos errans (CLAVD. carm. min. 28, 28 *Nili. cf.* SEN. Herc. O. 141 Ismenos tenui flumine -us. 1951 Acheron. nat. 3, 27, 9 Rhenus ne spatio quidem -us, sed latissime ... aquas impellit). LIV. 1, 4, 4 posse quamvis -a mergi aqua infantes (*antea*: lenibus stagnis. SEN. nat. 6, 7, 3 aliae *aquae* -iores ... leniter ac quiete fluunt). SEN. Herc. f. 554 stat nigro pelagus gurgite -um (*cf.* mare: SEN. epist. 53, 1 nat. 2, 6, 4. fretum: STAT. Theb. 10, 143 MART. 8, 51, 16). AVIEN. ora 478 stagno. orb. terr. 159 -a ... aequore iam fesso sese trahit unda. *respicitur gustus*: HOR. carm. 3, 21, 8 -iora vina (PORPH.: vetustate lenita. *cf. p. 923, 81*). **3** *variae*: OV. fast. 5, 318 violas arere ... filaque ... -a facta croci (*de herbis ut*: GERM. 338 radix. SEN. Thy. 164 foliis. CALP. ecl. 2, 51 plantaria. PLIN. nat. 17, 12 arbores. 20, 219. 21, 23. 22, 50). Pont. 2, 1, 2 *Tomis*, -a quo fessi vix venit aura noti (*de ventis ut*: 4, 10, 44 SEN. Herc. O. 711 OCTAVIA 880 ANTH. 475, 4). SEN. Herc. O. 1069 *cantu Orphei* haesit ... rota *Ixionis* victo -a turbine. LVCAN. 5, 421 ne Pompeiani ... -a iactatis comprendant carbasa remis. 7, 502 quis -a tela, quis contenta ferat (*cf.* HIER. epist. 1, 7, 3 -us ... in feminam mucro delabitur et ... torpet). PETRON. 134, 12 vers. 2 tellus ... siccatis arescit -a sucis. AMM. 23, 4, 13 -iori murorum parti ... admovet *helepolim.*

adv. **languidē**, *compar.* -ius. *i. q. marcide, aegre sim.*: **1** *c. verbis*: CIC. Att. 7, 3, 11 putasne ... verendum esse, ne aut obiciat id nobis aliquis, si -ius *agemus*, aut repetat *Caesar aes alienum*, si fortius? CAES. Gall. 7, 27, 1 -ius in opere versari. BELL. Afr. 18, 5 cum ... hostes -e tela neglegenterque mitterent. SALL. hist. frg. 2, 42 Octavius -e et incuriose fuit, Cotta promptius. SEN. benef. 2, 17, 4 si cum tirone ..., non tam rigide nec tam excusse, sed -ius *pilam mittemus.* dial. 6, 9, 2 quae multo ante provisa sunt, -ius incurrunt. CVRT. 4, 16, 4 *Mazaeus* quamquam validior erat, ... perculsis -ius instabat. 9, 9, 13 moliebantur. COLVM. 11, 1, 17 ne ... familia cunctanter et -e procedat, sed cum vigore et alacritate animi. PETRON. 98, 1 non servus publicus tam -e agit *quam Ascyltos.* PLIN. nat. 18, 53 cacumine *herbae* -e nutante. 37, 92 *carbunculi* masculi appellantur acriores et feminae -ius refulgentes (37, 94 qui -ius lucet. *cf.* SOL. 52, 62 chrysoberylli ... -ius micantes [*Plin. nat. 37, 76* paulo pallidiores]). PS. QVINT. decl. 13, 6 *apis* defecta nisu volandi adhuc per terram -e repit (AVIEN. ora 128 navigia lenta et -e repentia). PLIN. paneg. 30, 2 Nilus cunctanter alveo sese ac -e extulerat. RVFIN. hist. 9, 1, 9 qui ... -ius et ignavius egerant, ... medicinam poscere (*opp.* fideliter et viriliter, *gr.* τὰ τῆς πίστεως νενοσηκότες). AVG. op. monach. 21, 25 -ius educati laborem operum corporalium sustinere non posse. 47, 16, 30 *sermo* ad aures corporaliter sonans, in propinquo clarius, in longinquo -ius. SORAN. p. 15, 6 femina *in utero* ... tardius et -ius movere incipit (*opp.* velocius et exercitius, *gr. p. 32, 7 Ilb.* βραδυτέρας καὶ νωθροτέρας *sc.* κινήσεις). ARNOB. ad Greg. 20 p. 430, 4 ut ... delectationi corporis -ius reluctemur. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14 *animus* -ius et obscurius operabitur (*gr. Migne 44, 169*[D] ἀτόνως). **2** *c. adi.*: PLIN. nat. 13, 34 in Arabia -e dulces traduntur esse palmae.

deriv.: languidulus.

languificus, -a, -um. *a* languere *et* facere, *cf.* horrificus *sim.* *i. q. languidum faciens*: Q. CIC. carm. frg. 6 -os ... Leo proflat ... calores.

languis *v. p. 922, 73.*

languitās, -ātis *f.* *cf.* languor. GLOSS. II 245, 58 ἀρρωστία ... morbus, languitudo, infirmitas, -s, egritudo. 247, 29 ἀσθένεια ... inbecillitas, languitudo, -s, langor. 585, 45 -s: languor.

languitūdo, -inis *f.* *cf.* languitas, *ubi testimonia.*

langula *v.* lancula.

*****languor**, -ōris *m.* *cf.* languere. *scrib.* -guo- CE 1241 INSCR. Afr. Gsell I 2438 PAP. Corp. 279 col. 5, 28 *et saepe in codd. inde ab A* PLAVTI, *A* TER., *S* EVCHER.; -go- INSCR. christ. Rossi II p. 267 n. 19, 6 (*e cod.; citatur* MAXIM. eleg. 1, 6) *et saepe in codd.* *plur.* (*sub IA2 tantum*) COLVM. 7, 7, 2 PS. QVINT. decl. 2, 18 *et saepius inde ab* ITALA. *producitur* -or *in thesi* LVCIL. 391. *de notione*: NON. p. 338, 23 torpor et inertia (*affertur* CIC. off. 1, 123). p. 338, 25 defectio et dissolutio (*affertur* VERG. Aen. 9, 436). GLOSS. νωχέλεια. ἀσθένεια. νόσος. νωθρότης. *v. etiam ad IA2 praemonita.* NOT. Tir. 112, 32. *legitur inde a* PLAVTO, TER., LVCIL., CIC. [*val.* lîngoare; *it. vet.* langore, *ligur. vet.* langor; *francog.* langueur, *norm.* langueu; *prov. vet.* langor; *vasc.* langou; *port.* langor. *cf. M.-L. 4891. Battisti-Alessio III 2163. Wartburg V 163. Machado II 1297. G.*] [*confunditur in codd. c.* angor *p. 927, 65.* *falso tradi vid.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 97 lavacrum -um (longioribus *Bendz, Caeliana 94*) intervallis adhibendum.]

i. q. defectus virium, marcor sim.: **I** *languent animantia* (*bestiae l. 68. 74, semen p. 927, 52*): **A** *praevalente vi corporali*: **1** *generatim*: PLAVT. Asin. 574 ad -em tua duritia dederis octo validos lictores (TER. Haut. 807 me haec deambulatio, quam non laboriosa, ad -em dedit). Pseud. 216 tibi ... lectus dabitur, ... ubi usque ad -em *sc. male tractaberis.* LVCIL. 391 -r, obrepsitque pigror torporque quietis. CATVLL. 58[b], 9 defessus ... omnibus medullis et multis -bus peresus. 63, 37 piger his *gallis* labante -e oculos sopor operit. LVCR. 3, 172 *telum in corpore fixum* insequitur -r terraeque petitus. CIC. div. 2, 128 *animus* cum -e corporis nec membris uti nec sensibus potest (2, 139 CELS. 1, 1, 4. *cf. p. 927, 31*). fam. 7, 26, 1 *post ieiunium bidui* confectus -e et fame. CAES. Gall. 5, 31, 5 quare ... -e militum et vigiliis periculum augeatur. BELL. Afr. 18, 4 iumenta ... siti, -e ... defatigata. 34, 6 legiones ... ex -e nauseaque reficere. RVT. LVP. 1, 21 (*e Lysia*) *uxor* detrahet -em et ... seniles ... recuperabit vires. CVLEX 198 omni -e remoto (somni *Ald.*, *locus varie temptatus*). CIRIS 223 fessam -e puellam. OV. met. 11, 612 cubat *Somnus* ... membris -e solutis (11, 648 molli -e solutus). EPIST. Sapph. 50 in lasso corpore -r erat. LIV. 44, 33, 10 tot horarum aestu et -e ipsos equosque fessos. SEN. Oed. 182 piger ignavos alligat artus -r. clem. 2, 2, 1 omnia vegeta sunt ... aut -e demissa, prout animus eorum vivit aut marcet. LVCAN. 1, 194 gressum ... coercens -r ... tenuit vestigia. PETRON. 129, 4 (*Circe ad Encolpium*) -i tuo gratias ago. PLIN. nat. 7, 42 plurimum -is *est feminae gravidae* capillum germinante partu. IVVENC. 4, 507 fesso nexos *discipulos* -e quietis. RVFIN. hist. mon. 1 p. 395[A] barba ... quasi ex -e nimis rara ..., utpote quam nullus sufficiens cibus enutriret. AVG. serm. 242, 10 validus currit, macer -e vix ambulat. DRAC. Orest. 525 tremulas -e manus *morientis.* *al.*

2 *speciatim c. respectu morbi levioris, infirmitatis. cf.* OP.

[*Pecere*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

imperf. in Matth. 8 p. 678 (*ad* 4, 23) quod dixit '-em', ad passiones pertinere voluit corporales, quod autem dicit 'et omnem infirmitatem', ad passiones animae spirituales ...; et si ... dixisset '... -es et infirmitates', poteramus utrumque ad passiones intellegere corporales, ut -es quidem intellegerentur graviores passiones, infirmitates autem taedia leviora; nunc autem *eqs.* Synon. Cic. p. 448, 23 valetudo. vitium. morbus. aegritudo corporis. -r. infirmitas *eqs.* Diff. ed. Beck p. 66, 6 -r gravis infirmitas, inbecillitas levior, aegritudo etiam animi dicitur. *accedunt* gravis *l. 32sq.*, fortissimus Vvlg. III reg. 17, 17. *sim. al.* *distinctionem a cap. praecedente, maxime in exemplis vetustioribus, difficilem esse praemonemus.*

a *varia exempla*: Hor. carm. 2, 2, 16 hydrops nec sitim pellit, nisi causa morbi fugerit venis et aquosus albo corpore -r (Ser. Samm. 512. Pallad. hist. mon. I 2 p. 262^{D}, *ubi gr. p. 35, 6 B.* ὑδρωπίασε). Ov. epist. 19 (20), 3 discedat ... corpore -r ab isto. 20 (21), 13 -r ... causis non apparentibus haeret, adiuvor et nulla fessa medentis ope. ars 2, 318 aëre non certo corpora -r habet (met. 7, 547 trist. 3, 8, 24). met. 9, 767 ficto -e moram trahit (Mart. 9, 85, 3. *cf.* Colvm. 12, 3, 7 *hominem* simulantem -em ... in valetudinarium deducat. Petron. 132, 7 contingere *me* -em simulavi. Apvl. met. 10, 2, 5 -e simulato vulnus animi mentitur in corporis valetudine). *al.* Cels. 3, 2, 6 se ... sublaturos -em aut exercitatione aut balneo. Sen. epist. 74, 33 quemadmodum in corporibus ... -is (-em *V*) signa praecurrunt, ... sic infirmus animus ... quatitur. Colvm. 6, 4, 2 *boum* -r ac nausea discutitur, si *eqs.* 6, 6, 3 omnis causa -is (*inde* Pallad. vet. med. 6, 3 omnis -r). 6, 13, 2 ex -e aliquo ad maciem perductus. 7, 7, 1 genera pecorum, cum pestilentia vexantur, prius morbo et -bus macescunt (Ps. Qvint. decl. 8, 2 morborum -isque violentiam medicinae concessit. Rvfin. hist. 7, 18, 2 morbos -esque [*gr.* παντοίων νοσημάτων]). Lvcan. 6, 100 nec medii dirimunt morbi vitamque necemque, sed -r cum morte venit. Plin. nat. 7, 30 vitam sine ullo corporis -e traduci (Apvl. met. 4, 27, 7 Filastr. 13, 1. *al.*). Mart. 6, 70, 9 aut -r gravis aut mali dolores (Ivvenc. 2, 384 Firm. math. 5, 3, 5. Epist. pontif. Thiel Gelas. 14, 10 gravissimi). 9, 85, 3 subito (CE 1241). Ps. Qvint. decl. 2, 18 quos senectus -esque dissolvunt. Ivv. 3, 233 -em peperit cibus imperfectus. Plin. epist. 7, 26, 1 me ... amici -r admonuit optimos esse nos, dum infirmi sumus. Svet. Tib. 72, 2 in -em incidit ... (3) in graviorem recidit morbum (*vol. VII 1, 898, 42*). Itala II par. 21, 15 (Complut., *cf.* Vvlg.) in -bus ventris tui eris (*gr.* ἐν νόσῳ κοιλίας. *cf.* Ps. Apvl. herb. 59 l. 8 stomachi). psalm. 102, 3 (Veron. *al.*) sanat omnes -es tuos (*gr.* νόσους, *Vulg.* infirmitates). Is. 53, 4 (Tert. adv. Marc. 3, 17 p. 405, 23 *et saepe ap. eccl.*) imbecillitates nostras abstulit et -es portavit (*gr.* τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, Vvlg. -es ... dolores. *locum affert* Matth. 8, 17, *ubi* -es *codd. a k tantum*, aegrotationes *Vulg.*). Cypr. epist. 69, 12 p. 760, 15 in infirmitate et -e (*cf.* Hil. in Matth. 9, 10 infirmitatem veterni -is). Ser. Samm. 62 tali -e peresus (*sc. pthiriasi*). 696 diro. 1008 atro (*de morbo comitiali ut* 1023). Spart. Ael. 6, 10 gravatus -e ac diverso genere morborum. Hier. reg. Pachom. 92 corpus nemo unguet nisi causa infirmitatis, nec lavabitur ..., nisi -r perspicuus sit. Nepotian. 1, 22 -e periit (*Val. Max. 1, 1, 21* taeterrimo genere morbi). Evstath. Basil. hex. 5, 5, 3 infirmitatem quandam et -em seminis (*gr.* νόσος τις καὶ ἀρρωστία, *Ambr. hex. 3, 10, 43* aegritudinem q. et inaequalitatem). Inscr. Afr. Gsell I 2438 sine -e subito decessit. *al., v. et p. 925, 6.* **b** *c. gen. explicativo* (*cf. p. 926, 71. 79. 928, 3sqq.*): Firm. math. 6, 39, 5 febrium. Pacian. (?) sim. carn. p. 112, 4 morborum (Rvfin. Greg. Naz. orat. 5, 3, 4. Cassiod. Ios. antiq. 10, 116, *ubi gr.* φθορὰ λοιμική). Cael. Avr. chron. 2, 1, 32 passionis. Lex Visig. 9, 2, 9 aegritudinis.

B *praevalente vi incorporali* (*languent animi, mentes hominum, tempora l. 77; ap. Christianos significatur defectus fidei [cf. p. 923, 49], languet ipsa fides infra l. 81; nonnulla e cap. I A huc referri posse vix negaverimus*): **1** *generatim*: **a** *varia exempla*: Cic. leg. 1, 6 Clodius, Asellio *scriptores*: nihil ad Coelium, sed potius ad antiquorum -em et inscitiam. off. 1, 123 nihil ... magis cavendum est senectuti, quam ne -i se desidiaeque dedat. 3, 1 duae res, quae -em (angorem *var. l.*) afferunt ceteris, illum *Catonem* acuebant, otium et solitudo. Tusc. 5, 78 deliciis, otio, -e, desidia animum infecimus. Phil. 7, 1 exspectatio ... quantum adferat -is animis, quis non videt? Att. 14, 6, 2 vides -em bonorum *Caesare occiso.* Q. Cic. Cic. fam. 16, 27, 1 *consules* libidinum et -is effeminatissimi animi (*deest in parte codd.*) plenos. Hor. epod. 11, 9 amantem -r et silentium arguit (*cf.* Val. Fl. 7, 194 virginis ecce novus mentem perstringere -r incipit). Ov. rem. 145 -r et ... somni ... eripiunt omnes animo ... nervos. Liv. 3, 19, 4 ordinis *senatorii* -e perpetui iam tribuni ... regnarent. Sen. contr. 1 praef. 8 -r ... invasit animos. Val. Max. 2, 6, 3 inertia ... -e marcens. Sen. dial. 9, 17, 5 animorum hebetatio quaedam et -r. 10, 12, 6 nimio delicati animi -e solvuntur. epist. 3, 5 dissolutio et -r. 24, 11 tempora, de quorum -e ac deliciis querimur. Lvcan. 1, 393 ne quo -e moretur fortunam, ... cohortes evocat *Caesar.* Qvint. inst. 11, 3, 69 in latus inclinato *capite* -r et praeduro ... barbaria quaedam mentis ostenditur. Tac. hist. 2, 42, 1 mentes falsum gaudium in -em vertit. Tert. praescr. 2 l. 4 haereses ad -em et interitum fidei productas. Hier. c. Ioh. 38 ut quasi spiritualis Hippocrates -em animarum nostrarum ... potuerit ... mitigare. Rvfin. Orig. in exod. 7, 2 p. 207, 17 diligere ... mundum ... Aegyptius -r est. Avg. civ. 15, 6 p. 65, 29 D. -r est ... iste, id est ... inoboedientia, ... primae inoboedientiae supplicium. Cassiod. hist. 9, 3, 15 *de haeresi Ariana* (*cf.* 9, 14, 13 Sabellii -r). *al.* **b** *c. gen. explicativo* (*cf. p. 927, 54*): Pelag. in I Cor. 7, 3 p. 159, 13 in -e incontinentiae ... non denegetur remedium nuptiarum. Rvfin. Greg. Naz. orat. 1, 7, 2 invidiae. 1, 21, 2 vitiorum. Avg. conf. 2, 7, 15 peccatorum (pecc. mer. 1, 26, 39). c. Pelag. 1, 11, 23 concupiscentiae. Cassian. inst. 6, 3 irae, tristitiae, impatientiae. Conc.[S] II 3, 1 p. 9, 21 malae sectae (*gr. II 1, 1 p. 38, 21* νόσον κακοδοξίας, *II 2, 1 p. 23, 10* aegritudinem malevolentiae). Greg. M. moral. 14, 61 detractionis suae.

2 *speciatim de furore, insania*: Qvint. decl. 291 (*thema; inde* Calp. decl. 48) altero *fratre* aegrotante et dicentibus medicis animi esse -em (Papin. dig. 41, 3, 44, 6, *ubi antea* furorem). Ivvenc. 2, 4 (*sec. Matth. 8, 16*) homines mentis -e ruentes devinctosque animam furibunda daemonis arte. Firm. err. 16, 5 capta mens -is vitio morborum semper augmenta desiderat.

II *languent res naturales*: **A** *mare*: Sen. Ag. 161 *Iphigenia sacrificata* maria pigro fixa -e impulit. Lvcan. 5, 449 (*antea*: inertia ... aequora) -e profundi obsessis *nautis* ventura fames.
B *res lucidae*: Plin. nat. 37, 130 vitia earum *gemmarum* -r aut alienis turbari coloribus (*antea*: Pontica, quae mollius radiat). Avg. serm. 362, 11 *oleo consumpto* -r flammulae ... quasi fames lucernae admonet nos *eqs.*
cf. languidus, languitas. *Pecere.*

langūrium *v.* lyncurium.

?**langūrus,** -ī *m.* *orig. inc., cf.* langa, langurium. *bestia quaedam*: Plin. nat. 37, 34 (*v. s.* langa). *B.*

laniāmentum, -ī *n.* *a* laniare. *i. q. actio laniandi*: Pass. Is. et Max. Migne 8, 769^{C} (*quae praecedunt, v. s.* laniatio) plagae ..., quae sic totum corpus fecerant laniatum, ut unum vulnus fecissent tota -a membrorum. Pass. Saturn. Dat. (BHL 7492) 6 veniam martyr inter (in *var. l.*) ipsa corporis sui -a poscebat.

laniārium, -ī *n.* *a* 1. lanius, *fort. formatum sec.* carnarium. *i. q. laniena*: Varro rust. 2, 4, 3 patres nostros dicere ignavum et sumptuosum esse, qui succidiam in carnario suspenderit potius ab (e *var. l.*) -o quam e domestico fundo.

Lebnus **lanias** claudie Inscr. NSc. 1929 p. 450 n. 113 (*Pompeis*). *obscurum.*

laniātio, -ōnis *f.* *a* laniare. *i. q. actio laniandi*: Pass. Is. et Max. Migne 8, 769^{C} virgarum ... -e disrumpi (*quae seq., v. s.* laniamentum). *var. lect. deterior pro* lancinatio, *v. ibi.*

laniātor, -ōris *m.* *a* laniare. *i. qui laniat*: Alc. Avit. hom. 7 p. 115, 17 (*ad I Petr. 5, 8 et Am. 3, 12*) *diabolus* vorax -r. Gloss. II 364, 5 μακελλάριος: -r, lanio.

laniātōrium, -ī *n.* *a* laniare, *cf.* laniena. Gloss. II 364, 6 μακελλεῖον: -um. 355, 10 κρεοπώλιον: -um, macellus (m. *deest* III 306, 25). 585, 18 -um: locus ca⟨r⟩nis vendendae.

laniātūra, -ae *f.* *a* laniare. *i. q. actio laniandi, ut vid.*: Gloss. *p. 929, 7.*

laniātus, -ūs *m.* *a* laniare. *dat. sing.* -u Amm. 24, 2, 8 (-ui Val. Max. 9, 2 ext. 11. *cf. l. 68*).

i. q. actus laniandi: **1** *corporaliter*: **a** *c. gen. subi., pron. possess.*: Cic. Tusc. 1, 104 ferarum -us (Val. Max. 1, 6, 11 avium [Ivst. *l. 57.* Amm. 24, 2, 8] f.que -bus. Arnob. nat. 2, 45 Lact. inst. 6, 10, 18 Leo M. serm. 74, 3. *cf.* Arnob. nat. 1, 26 beluarum. 2, 41 bestiarum). Tac. ann. 15, 44, 4 ut ferarum tergis contecti *Christiani* -u canum interirent (Ivst. 41, 3, 5 sepultura vulgo *Parthorum* aut avium aut c. -s est). Apvl. met. 8, 28, 5 suo -u satiati. Amm. 29, 3, 9 post multas ... eius *ursae* -u ... sepulturas. **b** *c. gen. obi.*: Val. Max. 5, 4 ext. 6 *Scythae* in modum ferarum -u pecudum viventes. Arnob. nat. 4, 17 ad deorum nos cultum membrorum -bus invitatis (Avg. serm. 62, 10, 15). Avg. serm. 51, 1, 2 angeli ... non attendentes corporum -us. virg. 47, 47 -u viscerum. **c** *cetera exempla*: Val. Max. 9, 2 ext. 11 *ut homines* -ui sint animalibus. Sen. Phaedr. 1246 dispersa foede membra -u effero. Plin. nat. 8, 142 -uque et latratu (*sc. canis*). 11, 159 ora apertiora -u viventibus *animalibus.* Ps. Qvint. decl. 12, 27 *homines* mutuo ... -u abstinent. Gell. 20, 1, 19 artus ... acerbissimo (brevissimo *trad.*) -u distrahebantur. Apvl. flor. 2 p. 9 quodcumque esui animatum vel -ui (*Dousa*, -ū *cod.*) fors obtulit. Ivvenc. 3, 352 saevior altera caedes en hominis nato trucibus -bus instat (*cf. Vulg. Matth. 17, 12* filius hominis passurus est). Amm. 14, 7, 6 seminecem -u miserando discerpsit. Avg. in in euang. Ioh. 6, 4 (*ad 1, 32*) osculantur corvi, sed laniant; a -u innocens est natura columbarum; ubi ergo -s, non est vera in osculis pax.

2 *incorporaliter*: Tac. ann. 6, 6, 2 si recludantur tyrannorum mentes, posse aspici -us et ictus, quando ut corpora verberibus, ita saevitia libidine malis consultis animus dilaceretur (*sec. Plat. Gorg.* 524^{e} διαμεμαστιγωμένην. *rep.* 579^{e} σφαδασμῶν τε καὶ ὀδυνῶν πλήρης). Hil. in psalm. 52, 13 ('comedunt populum') eum obtrectationis morsu et -u invidiae dilacerant. *van Wees.*

lāniciēs *v.* lanit-. **lānicio** (*vox ficta*) *v. p. 934, 57.*

lānicium *v.* lanit-.

(lānicus), -utis *adi.* *a* lana *et* cutis *sec.* intercus *iocose fictum.* *i. q. cute lanata praeditus*: Laber. mim. 154 arietem reciprocicornem et -em et testitrahum. *Heine.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

laniēna, -ae *f.* [*cf.* 1. lanius. *Sch.*] *derivatur a voce* laniatura *l. 6.* [*dub. trad., fort. adi.* lanienus: VARRO frg. Non. p. 532, 17 forensis dignitas crevit atque ex tabernis -is (L^1, lanignis *rell.*; ligneis *edd. vet.*, lineis, larignis *coni. viri docti*) argentariae factae.]

1 *vi locali i. q. taberna lanii* (*cf.* VARRO ling. 8, 55 ubi caro venit. GLOSS.^{L} IV Plac. L 23 locus, ubi animalia mactantur, dictus a laniatura): PLAVT. Epid. 199 per omnem urbem ... quaerere: ... per myropolia et -as *eqs.* VARRO Men. 456 Romae in foro ante -as pueros pila ... ludere. LIV. 44, 16, 10 Ti. Sempronius ... aedes P. Africani ... -asque (*Turnebus*, laneasque *trad.*) et tabernas coniunctas in publicum emit. TERT. anim. 33, 3 quid putas futuram animam homicidae? aliquod, credo, pecus -ae et macello destinatum, ut ... iuguletur. 2 *vi actionis i. q. laniatio*: APVL. met. 2, 30, 5 prosectis naso prius ac mox auribus vicariam pro me -am sustentavit. 3, 3, 3 tot caedium -am. 4, 24, 5 sub incerto salutis et carnificinae -a (lanigena *F*) ... vivere potero? (*locus varie temptatus*). 7, 25, 2 relinquens atrocissimam virilitatis -am. 8, 31, 5 destinatae iam -ae cultros acuebat. 9, 1, 1 -am imminentem fuga vitare. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 5 fiscus non sibi, set qui -ae aliorum praetexeretur *eqs.* CYPR. epist. 10, 2 p. 491, 8 -a gravior. IVL. VAL. 1, 7 p. 14, 12 huiuscemodi ... obiectabitur -ae *sc. ab equo laniabitur* (laniae *T. cf. Hist. Alex. M. I p. 15, 3 Kr. αὐτῷ παραβάλωμεν*). PASS. Is. et Max. Migne 8, 770^B plagas ... virgarum, quae ... -am vicerant ungularum. AMM. 29, 1, 44 *reo* omni -a excruciato. PRVD. perist. 10, 498 horretis ... carnificum manus; num mitiores sunt manus medentium, -a quando saevit Hippocratica? PASS. Saturn. Dat. (BHL 7492) 10, 5 spectabat ... -am corporis sui potius quam dolebat. *van Wees.*

lānifer, (-a, -um). *a* lana *et* ferre, *cf.* laniger. [*var. l. p. 930, 49.*] *fere i. q. laniger*: CORIPP. Ioh. 3, 164 aries ..., -i spes una gregis (*cf. Iust. 4, 199* lanigeros ... greges).

lānifex, -icis *c.* *a* lana *et* facere, *cf.* artifex *sim. et* lanifica. GLOSS. III 271, 57 ἐριουργός -x. *i. q. lanam faciens*: FRONTO p. 221, 12 v. d. H. (p. 233 N.) poetae ... colus et fila Fatis adsignant: nulla profecto tam sit inportuna et insciens lanifica, quae erili togae solidum ... subtemen neverit; bonos viros luctu adfici ... neque mensum neque pensum Fatorum -um duco (lanificium *Ehrenthal*, *potius pro* 'Parcarum lanificarum' *dictum, v. l. 53*). *pro subst. fere i. q. lanarius*: PS. AVG. serm. Migne suppl. 1, 295 *lanam nostrae vestis* nec sordibus (*an* -dus?) -x duxit nec tortor pollex carpsit nec femineus artifex ... commiscuit.

lānifica, -ae *f. et* (**lānificus**), -a, (-um). *a* lana *et* facere. *formae adiectivi non adhibentur nisi ab* -a (*f. sg., n. pl.*) *declinatae.* GLOSS. II 314, 24 ἐριουργὸς γυνή -a (III 369, 37 -a: ἐ.). [*vix huc pertinet l. 36.* lin- *legendum videtur* CASSIOD. hist. 1, 9, 3 aut publicis operibus aut muliebribus aut -is (-iis C^2 *et Jacob-Hanslik*, λινυφίοις *Sozom. 1, 8, 3*).]

i. q. lanam faciens (*transfertur ad ipsam artem sim. l. 69. 72*): 1 *de mulieribus*: a *praedicative vel attributive*: LVCIL. 239 sororem -am dici, siccam ... ubi audit (*cf.* PHAEDR. 4, 5, 5 tres reliquit filias: unam formosam ..., at alteram -am et frugi rusticam, devotam vino tertiam. *repetitur ibidem* 23. 35). ALF. dig. 33, 7, 16, 2 mulieribus. PAVL. FEST. p. 96 *Gaiam Caeciliam* summam asseverant -am fuisse (*inde* LIB. de praen. 7). MART. 4, 54, 5 -as ... tres exorare puellas *i. Parcas* (6, 58, 7 sorores. IVV. 12, 66 Parcae ... staminis albi -ae). CE 237, 2 (*aet. Hadriani; cf.* CIL VI 34045) Amymone ... -a pia pudica frugi *eqs.* 1996, 7 (*s. II/III*) Arachne (*si loco mutilo verba recte coniunguntur*). AVG. serm. 37, 6 (= CAES. AREL. serm. 139, 2) -am et linificam matronam (*ad prov. 31, 13* lanam et linum). b *absolute*: ELEG. in Maecen. 1, 78 *Omphale Herculem* tunicas iussit ... inter -as ducere saepe suas. VITR. 6, 7, 2 oeci ..., in quibus matres familiarum cum -is (-iis *G*) habent sessionem. FRONTO p. 221, 9 v. d. H. (*v. supra l. 34*). VLP. dig. 33, 7, 12, 5 *Trebatius putat instrumento legato contineri* -as, quae familiam rusticam vestiunt. 33, 7, 12, 6 (*interpol.?*). ITALA Is. 38, 12 (Verec. in cant. 5, 5) spiritus meus ... factus est sicut -a proximans demere telam (*gr.* ὡς ἱστὸς ἐρίθου, *Vulg.* velut a texente). VEN. FORT. vita Pat. 3, 11.

2 *de rebus* (*f., n. pl.* -is): TIB. 2, 1, 10 -am pensis inposuisse manum (OV. am. 1, 13, 24 AVSON. 161, 4 p. 30 P. 175, 4 p. 39). OV. met. 6, 6 *Minerva Arachnen* sibi -ae non cedere laudibus artis audierat (CLAVD. 20, 382. ANTH. 198, 4 -as ... artes *Achilles temptavit*). PS. CYPR. singul. cler. 10 p. 185, 3 *femina* in domesticis negotiis nunc lacertos ac femora -is operibus nudat, nunc aestuans detegit membra (*cf. l. 45 et* opus lanificium *p. 930, 24*).

deriv.: lanifico. *cf.* lanifex, lanificium.

***lānificium,** -ī *n. et* (**lānificius**), (-a), -um. *a* lana *et* facere, *cf.* artificium *sim.* *scrib. hic illic* -nef-. *gen. sg.* -ci *p. 930, 2 et, si recte explicatur,* CE 1123, 3 (*ex schedis*). GLOSS. ἐριουργία. ἐριούργιον. *inde a* PLAVTO, CIC. [*sard. centr.* lanivittu; *francog. med.* lanfeïz, *norm. vet.* laffet, lamphès, *norm.* lanfais, -ois, *dial. occ.* lanfers *etc.*, *pict.* lanfet, lonfet; *prov. vet.* larfes, *langued.*, *vasc.* larfes, lorbés. *cf. M.-L. 4893. Wagner II 10. Wartburg V 165. G.*] [*dub. vel falso l. 45. 61.*]

1 *subst.*: a *i. q.* ταλασιουργία: PLAVT. Merc. 520 de -o neminem metuo. CIC. phil. frg. I 10 (Colum. 12, 3, 1. 3) quibus *instrumentis* ⟨ad⟩ -a utuntur (*seq.* quae ad -a ... pertinent. *Xen. oec. 9, 7* ταλασιουργικῶν ὀργάνων, *item 9, 9*). VARRO ling. 5, 105 mulieres in -o. frg. Fest. p. 351 'talassionem' ... Varro ait ⟨signum esse lani⟩fici (-ii *Paul.*). CE 63, 4 (*e cod.*) gravitatem officio et -o praestitei. LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 1, 30 domestica bona pudici⟨t⟩iae ..., -is tuis ⟨adsiduitatis⟩ (*cf.* LAVD. Murdiae [CIL VI 10230] 28). PAVL. FEST. p. 114 -i officium. COLVM. 12 praef. 9 -i ... curam. 12, 3, 6 ut ad -um reducatur *vilica* praeparataeque sint ... lanae, quo facilius iusta -o persequi atque exigere possit. PLIN. nat. 7, 196 fusos in -o Closter *invenit*. 35, 138 *Antiphilus laudatur* -o, in quo properant omnium mulierum pensa. SVET. Aug. 64, 2 ut etiam -o assuefaceret *filiam et neptes*. APVL. met. 9, 5, 5 -o nervos meos contorqueo. 9, 17, 5 dominam ... -o domestico districtam. VLP. dig. 7, 8, 12, 6 (*ex Sabino*) ad -um eam *ancillam* non mitti ..., sed sibi *domino* lanam facere. TERT. castit. 12 l. 4 -um dispensandum (*ed. Rhenan. 1539*, -ficandis pens- *codd. deficiente A*). *al.* *in fig. etym.* -um facere: ORIBAS. eup. 1, 1, 2 *nutrici* -um faciendum (*gr.* ὑφαίνουσα). CAES. AREL. serm. 13, 5 p. 66, 24 ut ... nec viri opera faciant nec mulieres -um. b *i. q. tegimentum laneum*: PLIN. nat. 11, 78 (*77* in vellera hanc *lanuginem foliorum* ab iis *bombycibus* cogi ..., postea adprehensam corpori involvi nido volubili) quae ... capta sint -a, umore lentescere, mox in fila tenuari (*sic vel* -facia *codd. praeter M, cuius lectionem* -fica *temere receperunt Mayhoff et Ernout*; lanicia *Jan*). ITALA Ezech. 44, 17 (Hier. *in l.*) non induentur -is (*gr.* ἐρεᾶ, *Vulg.* nec ascendet super eos quidquam laneum).

2 opus -um *i.* ταλασιουργία (*cf. p. 929, 72*): PROB. Verg. georg. 4, 246 *Arachne* subtilitate operis (*om.* SERV. auct.) -i negavit se cedere Minervae. VITA Maxent. (BHL 5804) 9 mulier quaedam opus -um baiulans ... fila torquebat.

GLOSS. II 314, 27 ἐριουργῶ: **lānifico.** *a* lanifica.

(**lānificus**) *v.* lanifica.

lānifricārius, -ī *m.* *a* lana *et* fricare *iocose fictum videtur, cf.* dentifricium. *i. qui lanam fricat*: CIL IV 1190 -ri, dormis.

***lāniger** (-rus), -a, -um. *a* lana *et* gerere. *scrib.* -gen- *infra l. 40. 77 et var. l.* LVCR. 2, 661 (*Non. altero loco*). -rus GLOSS. II 314, 6; *gen. pl.* -um SIL. 13, 433. GLOSS. ἐριοφόρος. -ae: oves velleratae. -as: oves. *inde ab* ENN., ACC., *in prosa ap.* COLVM. (*bis*), PLIN. nat. (*ter*) *et raro ap. recentiores; afferuntur omnia exempla praeter* MANIL. *l. 62.* [*falsa var. l. pro* lin- LVCAN. 10, 175.]

I *usu stricto i. q. lanam gerens, lanatus*: A *de ornatu naturali*: 1 *animalium* (*velleris sim. l. 52*): a *ovium*: α *adi.*: ENN. sat. 66 -um (-gen- *codd. fere omnes*) genus (COLVM. 7, 4, 1, *ubi* pecus *codd. rec. aliquot*). ACC. praetext. 20 pecus -um (OV. fast. 1, 384. 2, 681. 4, 715 MART. 9, 71, 2). LVCR. 2, 318 -ae ... pecudes (2, 661. 5, 866. 6, 1245 VERG. Aen. 3, 642 OV. met. 13, 781. AVIEN. Arat. 1804 [*gr. 1082* μῆλα]. CYPR. GALL. exod. 1288 frg. 11). VERG. georg. 3, 287 -os ... greges hirtasque capellas (OV. met. 3, 585. 6, 395. 7, 540 MANIL. 2, 228 CALP. ecl. 2, 2. STAT. silv. 4, 5, 17 non mille balant -i greges. AVSON. 76, 2 p. 313 P. PETRON. BONON. serm. Migne suppl. 3, 142 AVIAN. fab. 42, 4 SALON. in prov. p. 986^A. CORIPP. Iust. 4, 199 [*cf. Ioh. 3, 164* laniferi]. ARATOR act. 2, 196 [-fero *cod. det. unus*]). Aen. 3, 660 oves (OV. fast. 1, 334. COD. Theod. 9, 30, 2 -arum o. pecudumque custodibus. DRAC. laud. dei 2, 455). 7, 93 bidentes (SIL. 13, 433 CYPR. GALL. exod. 126). OV. epist. 17, 144 vellere (MAX. TAVR. serm. 40 p. 617^A. *cf.* SIL. 3, 686 capitis). AVIEN. Arat. 773 qua se -r alto caelo aries tollit (*gr. 357* Κριῷ, *Cic. 143 et Germ. 361* Aries. *cf. l. 60*). β -ae *i. q. oves* (*cf. l. 34*): VARRO Men. 242 -as detonderi. LVCR. 1, 887 -ae quali sunt ubere lactis. COLVM. 7, 6, 5 cum -ae mille pariter commode stabulentur (*cf. l. 46 et* SIL. 15, 703 cui mille sub altis -ae balant stabulis). IVVENC. 4, 266 *pastor* -is dextri permittens mollia prati, at laevos hirtis dumos tondere capellis (*Matth. 25, 33* oves ... haedos). γ -r *i. q. aries*: OV. met. 7, 312 effetus -r annis (*311* dux gregis ..., agnus). PHAEDR. 1, 1, 6 (*1* agnus). SEN. Oed. 134. *de sidere* (*cf. l. 53*): MANIL. 1, 615 -i ... fines (3, 435). 1, 674 -i ... signo (2, 220. *al. cf.* 3, 278 -i sidus. AVSON. 371, 15 p. 101 P. -i ... astrum). *et saepius ap. eundem.* GERM. 240. 565 (*interpol.*). 706 frg. 4, 23 AVIEN. Arat. 515. 545 ANTH. 618, 1. b *suis* (*in veriloquio Mediolani, cf. p. 920, 66*): CLAVD. 10, 183 *moenia* -i suis ostentantia pellem. SIDON. epist. 7, 17, 2 vers. 20 quae *rura* -o de sue nomen habent.

2 *arborum*: PLIN. nat. 12, 17 (*v. p. 934, 73*). 12, 38 *Tyli* insulae excelsiore suggestu -ae arbores, alio modo, quam Serum ...; ferunt ... cucurbitas, quae maturitate ruptae ostendunt lanuginis pilas, ex quibus vestes pretioso linteo faciunt (*Theophr. hist. plant. 4, 7, 7* δένδρα ... ἐριοφόρα). SIL. 6, 4 Seres -is repetebant vellera lucis (17, 596). CLAVD. 1, 180 Seres ... -ae carpentes vellera silvae.

3 *ipsius fertilitatis*: PLIN. nat. 11, 80 est quaedam intus -a fertilitas *in araneis*.

B *de apparatu*: VERG. Aen. 8, 664 -os ... apices *flaminum* (*inepte* GLOSS. lanigenos a.: capita arietum. *cf. p. 916, 73*).

II *usu dilatato*: A *i. q. ex lana confectus, laneus*: SIL. 14, 251 telā ... superba -ā Melite. B -a *i. q. lanificii studiosa, lanifica*: DRAC. Romul. 7, 62 pronuba Iuno venit fecunda sorte maritans -a comitante dea ... Minerva (*v. ex. gr. p. 934, 59*). 9, 57 *Paris* inter -as (-ficas *Bährens*) gaudet latuisse puellas.

GLOSS.^{L} II Abav. LA 29 lanilotor: **lānilavius.** *a* lana *et* lavare.

lānilōtor (-lūt-), (-ōris) *m.* *a* lana *et* lavare. -lut- GLOSS. [*Heine*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

III, *per haplologiam* lanitor GLOSS. II. GLOSS. II 314, 22 ἐριοπλύτης (III 453, 72. 485, 34). 585, 47 lanam lavans. *adde p. 930, 83. Heine.*

1. *lanio, -āvī, -ātum, -āre. [*a* 1. lanius *recte derivat* EVTYCH. gramm. V 451, 1. *Sch.*] *formae notabiliores: stirp. perf. brev.*: -asse Ov. ars 2, 171. -arunt Ov. rem. 367 (-verunt HIER. c. Lucif. 23 AVG. in euang. Ioh. 6, 4 ROMVL. fab. 63, 10 rec. vet.). -arat Ov. met. 5, 398 HIER. epist. 1, 6, 2 (-verat, -verant Ov. met. 12, 563 LIV. 27, 37, 3. 32, 29, 2). -asti(s) ITALA Luc. 15, 30 (cod. e). OPTAT. 6, 1 p. 144, 10 AVG. in euang. Ioh. 6, 26. *aliae*: -vere TAC. hist. 1, 41, 3. -bere PRVD. perist. 3, 117. NOT. Tir. 70, 51. *de notione et differentiis*: DIFF. Suet. p. 313, 19 Roth lacerat membra . . .; -at, qui membra in proprias dividit partes, inde lanius dicitur, etiam -at capillos. p. 277, 1 Reiff. -at, lancinat, lacerat hoc differt, quod -at lanius, cum membratim discerpit; lacerat qui partibus suis membra destituit; lancinat qui ˌinutiliterˌ (*deest* GRAMM. suppl. 282, 18; *coni. alii alia*) membra discerpit (*sim.* DIFF. ed. Beck p. 66, 4 ISID. diff. app. 76). SYNON. Cic. p. 434, 35 mordet. vellit. laniat *eqs.* p. 448, 31 vexat. laedit. lacerat. -at . . . dilaniat. p. 449, 1 vellit . . . -at. lacerat. GLOSS. κρεοκοπῶ. μαγειρεύω. σπαράσσω. διασπαράσσω. κατακνίζω. διακόπτω. -at: lacerat. -vit: minutavit, frustatim disru[m]pit sive dilaceravit. *legitur inde a* CIC., SALL., VERG. [*1) lacerare: hisp.* lañar, *astur.* lañear; *port.* (a)lanhar. *2) fatigare: francoprov.* laṅi *etc.* *3) queri: it.* lagnare, lagnarsi (> *sard. mer.* laniai); *prov. vet.* lanhar, *prov.* lagniá, *langued.* (se) lagná *etc.*; *francoprov.* (se) lagni; *hisp. vet.* lañarse. *cf. M.-L. 4892. Battisti-Alessio III 2151. Wagner II 10. Wartburg V 164sq. Corominas III 30sq. Machado II 1298. G.*] [*variat in codd. c.* lacerare, lancinare (*q. v.*).]

i. q. lacerare, discerpere sim. (*accedente praepos.* ab *fere i. q. -ando abstrahere p. 932, 5*): I *proprie*: A *-antur animantia vel eorum partes* (*c. abl. limit. l. 41, acc. l. 76*): 1 *generatim*: CIC. carm. frg. 7, 5 *anguem* -ans rostroque cruentans *aquila*. 22, 16 (*sec. Hom. B 316*) cui *avi* . . . immani -vit viscera morsu *draco* (Ov. epist. 10, 84 met. 4, 457 LIV. 9, 1, 9). Phil. 11, 5 caput abscidit . . ., reliquum corpus . . . -tum abiecit in mare. rep. 2, 68 ut auriga indoctus e curru trahitur, opteritur, -atur, eliditur (*cf. p. 932, 17*). Tusc. 1, 108 magorum mos est, non humare corpora suorum, nisi a feris sint ante -ta; in Hyrcania . . . pro sua quisque facultate parat *canes*, a quibus -etur (Ov. fast. 4, 237 *Attis* saxo corpus -vit acuto. CELS. 7, 5, 1C SEN. Thy. 748. MELA 2, 9 [*cf. p. 919, 59*]. HOMER. 418. 1057). fam. 7, 1, 3 homo imbecillus a . . . bestia -atur. VERG. georg. 3, 514 *animalia aegra* discissos nudis -bant dentibus artus (SIL. 13, 873). Aen. 6, 494 -tum corpore toto Deiphobum . . . et lacerum crudeliter ora (*cf.* SVLP. SEV. dial. 2, 3, 5 universa corporis parte -tum). PROP. 2, 22, 15 aliquis sacris -at sua bracchia cultris et . . . caeditur. Ov. am. 1, 7, 11 ego digestos potui -are capillos? nec dominam motae dedecuere comae (2, 5, 45 ars 2, 451 met. 5, 472. 9, 354 SEN. contr. 2, 4, 1. *cf.* Ov. am. 2, 6, 5 *psittaco mortuo maerebunt aves*, horrida [*i. ita, ut h. sit*] pro maestis -etur pluma capillis. ars 1, 122 crines [met. 2, 350. 4, 558]. LVCAN. 2, 39 comas). ars 3, 678 *femina* -et digitis illius ora suis (met. 12, 563 CVRT. 8, 2, 5). met. 6, 248 pectora (13, 493 HOMER. 1053). 7, 349 *Medea Peliam* -tum mersit in undis. 14, 195 membra (SEN. contr. 2, 5, 5 [*verba Hisponis Romani*]. contr. exc. 3, 7, 1 APVL. met. 6, 32, 1). ALBINOV. carm. frg. 11 *nautae* se . . . feris credunt . . . marinis . . . non felici -andos sorte relinqui. LIV. 21, 46, 2 lupus . . . -tis obviis ipse intactus evaserat (*inter prodigia ut* 27, 37, 3. 32, 29, 2). 22, 51, 9 dentibus hostem. 26, 27, 12 -are et trucidare, quodcumque obvium detur. SEN. contr. 7, 2, 13 ne . . . Clodii cliens mitteretur, qui . . . vivum *Ciceronem* -ret. VAL. MAX. 9, 12 ext. 4 Euripides . . . canum morsibus -tus obiit. CELS. 7, 5, 2A *sagitta* spiculis cingitur, quae magis -ant, si retrorsus quam si contra eximatur. SEN. Herc. O. 1679 ubera atque uterum (Tro. 121 SER. SAMM. 361). 1737 semiustus ac -tus *Hercules rogo impositus*. Med. 966 fige luminibus faces, -a, perure *eqs.* dial. 7, 14, 2 -ant dominos *bestiae*. TAC. hist. 1, 41, 3 crura bracchiaque . . . foede -vere. 2, 61 feris obiectus quia non -batur *eqs.* ann. 1, 32, 1 convulsos -tosque. SVET. Cal. 27, 1 ex noxiis *captivis* -andos adnotavit. Nero 37, 2 vivos homines -andos absumendosque. Dom. 17, 2 -tis digitis. CALP. decl. 7 ita -tos miseros, ita confusis lineamentis proici iussit *eqs.* AMPEL. 2, 4 carcinus . . . Herculis crura et pedes -ans. PAVL. dig. 33, 7, 18 pr. cum de lanionis instrumento quaeritur, . . . mensas, pondera, ferramentaque -andae carnis causa praeparata . . . relinquimus. GELL. 10, 12, 2 (*sec. Ps. Democr. B 300, 7*) accipitrem . . . ceteris . . . avibus -andum (*Plin. nat. 28, 113* lacerandum) . . . obicere sese. APVL. met. 3, 18, 6 -vit armenta *Aiax*. 4, 3, 6. 4, 20, 5. 8, 5, 9. 8, 18, 6. 9, 37, 3. TERT. resurr. 8 p. 37, 16 (*v. p. 919, 57*). pudic. 22 p. 273, 8 quae paenitentia miserabilior titillatam prosternens carnem an vero -tam? *al.* *passivo accedit acc. rei -tae* (*cf. p. 932, 39sqq.*): PRVD. perist. 3, 117 -bere membra feris.

2 *speciatim*: a *in rebus sacris vergit ad notionem q. e. mactare, immolare*: ITALA lev. 4, 24 (Monac., *cf.* Wirc.) -bit olocaustum (*gr.* σφάξουσι, *Vulg.* mactari). 14, 25 (Monac.) -bit vitulum ([*gr.* σφάξει, *Vulg.* immolato . . . agno]. Luc. 15, 23 [cod. e]. 15, 27 *et* 30 [*ibid., gr.* θύσατε *sim., Vulg.* occidite *sim.*]. ZENO 2, 12, 1 [*subest Vulg. gen. 18, 7* tulit]). PRVD. c. Symm. 1, 453 pinguis . . . -etur . . . victima visceribus . . . vorandis. Ps. AVG. serm. ed. Mai 6, 2 mugitus -ti pectoris funestarum servitio victimarum. b *in re amatoria i. q. violare, deflorare*: EVGRAPH. Ter. Eun. 643 *eunuchus* virginem . . . -vit (*Ter. 654* vitiavit). *cf. l. 24.*

B *-antur res* (*plantae l. 9*): SALL. hist. frg. 4, 28 -ta naufragia (navigia *var. l. det.*; *cf.* Ov. epist. 7, 175 -ta classis). Ov. ars 2, 171 tunicam (*cf.* met. 4, 104 amictus. 5, 398 vestem [11, 681 -at . . . a pectore vestes pectoraque ipsa ferit. QVINT. inst. 11, 3, 174 TAC. hist. 3, 84, 5]). met. 1, 60 vix . . . obsistitur illis, cum sua quisque regant diverso flamina tractu, quin -ent mundum. COLVM. 4, 24, 22 (*21* plagae . . . vites lacerant) vitis -ta scabrataque.

II *in imag. et translate*: A *-antur homines, sc. corda, animae sim.*: CIC. Tusc. 5, 77 pueri Spartiatae non ingemiscunt verberum dolore -ti. SEN. contr. 10 praef. 5 libertas tanta *erat Labieni oratoris*, ut . . ., quia passim ordines hominesque -bat, Rabie⟨nu⟩s vocaretur. SEN. epist. 51, 13 proice quaecumque cor tuum -ant. CYPR. zel. 7 p. 423, 28 pectus *hominum invidorum* obsessum *ab invidia* sine intermissione -atur (*cf.* POMER. 3, 9, 1 quo *supplicio* suos animos invidi -ando conficiunt). AMBR. virg. 3, 2, 5 (*sec.* CIC. *p. 931, 35*) qui moderari nescit cupiditatibus, sicut equis raptatus . . . -atur (*cf.* AVG. in psalm. 72, 32 cupiditatum diversitate). HIER. praef. Vulg. Esdr. p. 5, 14 quid interpretem -ant *critici*? MACR. somn. 1, 10, 12 tormenta conscientiae . . . ipsa vitalia . . . sceleris admonitione -antis. MAXIM. eleg. 5, 85 *femina, a viro decepta*, -ta ('*sc. genas seu sinus, cf. 133' Petschenig ad l.*, flammata *Baehrens*). 5, 133 *femina percussa a mentula* fert tacitum ridetque suum -ta dolorem (*subaudiri vid. notio corporalis supra l. 1 illustrata*).

B *-antur res*: Ov. rem. 367 tua (*Vergilii*) sacrilegae -runt carmina linguae. SEN. suas. 6, 4 (*verba Pompei Silonis*) proscribente Antonio et rem publicam -ante. APVL. apol. 85 silentium tuum (*matris*) -atur *a filio impudico*, pudor tuus carpitur *eqs.* HIER. in Ioel 2, 23 p. 973A haereticis, qui vetus -ant testamentum (c. Lucif. 23 evangelia. OP. imperf. in Matth. 30 p. 791 Christi . . . veritatem). RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 3, 3 video . . . canes (*i. adversarios*) adfectare ad officium pastorale, quod et mirum videtur, . . . cum . . . -are tantum et discerpere didicerint et dissipare alienos labores (*gr. Migne 35, 1232B* σπαράξαι). PROSP. c. coll. 1, 2 quasi . . . non illa his morsibus doctrina -etur, quae . . . haereticorum commenta disiecit. COD. Iust. 1, 40, 4 (*a. 335*) officiales praefectorum cursum publicum -antes. GREG. M. moral. 10, 8 ne ambitio cogitationem -et. 27, 49 antiquus hostis . . . integritatem vitae illius *Adam* male suadendo -vit.

p. p. p. -tus *c. acc. rei -tae* (*in poesi; cf. p. 931, 76 et abl. p. 931, 41*): VERG. Aen. 12, 606 manu . . . Lavinia crines et . . . -ta genas (STAT. Ach. 1, 77 DRAC. Romul. 9, 41). Ov. epist. 12, 157 capillos (14, 51 purpureos -ta sinus [met. 2, 335], -ta c. 6, 531 fast. 6, 493). met. 4, 139 comas (EPICED. Drusi 317. SEN. Phoen. 440 -ta canas mater ostendit c. [*ponitur* ἀπὸ κοινοῦ]. LVCAN. 2, 335). SIDON. carm. 5, 141 lacertos.

in parechesi: APVL. met. 4, 21, 3 morsibus laceratus ferroque -tus. FIRM. math. 3, 4, 23 laceratione -ari (6, 31, 75 lacerationibus).

deriv.: laniamentum, laniatio, laniator, laniatorium, laniatura, laniatus. *cf.* 2. lanio, laniosus.

compos.: dilanio.

2. lanio, -ōnis *m.* [*a* 1. lanius *vel* 1. lanio. *Sch.*] CHAR. gramm. p. 96, 3 B. quasi deminutio est lanii. *abbreviatur* lan, lani CIL V 3307 VI 4693 (*nisi* lanius). PROB. app. gramm. IV 197, 29 lanius, non laneo (*cf. var. lect. l. 62*). CAPER gramm. VII 104, 4 lanius . . ., dixerunt tamen veteres -o. *inde a* PETRON., *prius* lanius; *vox stili inferioris esse vid.* (*subest* lanius *l. 60. 65 bis*).

i. qui laniat: 1 *strictius de macellario* (*cf.* GLOSS. κρεοπώλης. μακελλάριος. GLOSS. V 368, 10 qui vervices incidunt vel porcos): PETRON. 39, 10 (*loq. Trimalchio*) nascuntur . . . in Libra -es *eqs.* POMPON. dig. 1, 2, 2, 24 arrepto cultro de taberna -is (*Liv. 3, 48, 5* ab lanio). PAVL. dig. 33, 7, 18 pr. de -is instrumento. SCHOL. Iuv. 11, 141 -um (*var. l.* laneonum) codices. RVFIN. hist. 10, 8, 17 non tortoribus . . . tradi *martyres* iubebat, sed -bus dari, ut eos porcorum more . . . per frusta caederent (*gr. aliter*). ROMVL. fab. 32, 10 rec. gall. -i (*Phaedr. 3, 15, 14* lanium). 76, 8 rec. gall. -i (*rec. vet.* lanio, *cf. p. 935, 32*). GILD. Brit. 19 chron. III p. 35, 22 agni a -bus . . . discerpuntur. *in inscr.*: CIL VIII 9332. X 6493 ('*aet. imp. inc.' edd.*). XIII 941 -es (*collegium*). 8351 negot(iator) -o (*an* lanio(nius)?). *v. etiam l. 53.*

2 *latius de quibuslibet interfectoribus, detrectatoribus sim.* (*cf.* GLOSS. II 585, 41 -o: carnifex): PS. CYPR. ad Novat. 14 p. 65, 1 (*affert Zach. 11, 16*) similiter et per Ezechielem (*34, 3sqq.*) huiusmodi increpat pastores, scilicet praedones et -es (dicam, ut aestimaverat) *eqs.* POTAM. epist. ad Athan. RevBén. 30, 1913, 280 l. 29 -o truculentus . . . milvinis . . . unguibus vel dentibus malesanis . . . temptavit scindere *divinam trinitatem*. GILD. Brit. 32 chron. III p. 44, 5 dei contemptor . . . Cuneglase, Romana lingua: -o fulve. SEDVL. carm. pasch. 2, 127 (*de Herode rege ut* op. pasch. 2, 10 p. 211, 1 non iam tyranne, sed -o).

v. Onom. *deriv.*: lanionius. *cf.* laniosus.

laniolum, -ī *n.* *ex* *laniēniolum (*cf.* lanionia mensa) *breviatum esse videtur.* *i. q. laniena*: FVLG. myth. 1 praef. p. 9, 14 Alexandriae . . . angiportis, quo cirurgicae carnificinae -a pluriora habitaculis numerentur.

laniōnius, -a, -um. *a* 2. lanio. *i. q. ad laniones pertinens*: SVET. Claud. 15, 2 proclamante quodam praecidendas falsario manus

[van Wees]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

carnificem ... acciri cum machaera mensaque -a flagitavit. *v. etiam p. 932, 68.*

laniōsus, -a, -um. *ad* 1.2. lanio, *nisi falso traditum est pro* laciniosus (*q. v.*). Gloss. V 505, 27 -um: pannosum, laceratum. Gloss.^{L} II Abav. la 36 -um: pannosum. pi 15 pinnosum: -um (*illud pro* pann-; *traditum def. et* lanosum *scribit Heine, Mus. Helv. 26, 1969, 52*).
cf. 2. lanius. *van Wees.*

lānipenda *v.* lanipendia.

lānipendēns, (-entis) *f.* *a* lana *et* pendere, *cf.* lanipend(i)a, *?* lanipens. Gloss. II 436, 33 σταθμοῦχος ἡ γυνὴ ἡ τὸν σταθμὸν παρέχουσα ταῖς ἄλλαις -s.

lānipend(i)a, -ae *f. et* **lānipend(i)us,** -ī *m.* *a* lana *et* pendere. *i. quae vel qui lanam pendit:* **1** *fem.:* Pompon. dig. 24, 1, 31 pr. quod ... uxor tamquam -dia fuerit. Schol. Iuv. 6, 497 ('admota ... lanis') -dia. Caes. Arel. reg. virg. 27 omnis lanificii cura ... ad sollicitudinem praepositae vel -diae pertinebit (44 per ... s. -diae fiant *indumenta*). CIL VI 9496 -da (*eadem forma perscribitur* 9497. 9498. 34273. 37721 IX 4350). IX 3157 -n⟨d...⟩ (*item* XIII 447). **2** *masc.:* CIL VI 3976 Auctus lanip. Augustae l. (37755 lánip.). 3977 -d⟨...⟩. 6300 -d. (*item* 9495). 8870 Zosimus -dus Caesaris n(ostri). Gloss.^{L} II Philox. la 46 -dius: σταθμοῦχος ἐριδίων.
deriv. (*?*): lanipendium. *cf.* lanipendens, *?* lanipens.

lānipendium, -ī *n.* *a* lanipendia *derivatum videtur.* *fere i. q. officina lanipendiae:* Caes. Arel. reg. virg. 30 ad cellarium et ad posticium vel -um tales ... eligantur, ... quae *eqs.* (32 quae cellario ... aut posticio vel -o [-naep- *M*] praeponuntur. *bis in eodem opere* lanipendia *f.*).

lānipend(i)us *v.* lanipendia.

? **lānipēns,** -endis *f.* *a* lana *et* pendere, *cf.* lanipend(i)a, lanipendens *et* libripens. *i. q. lanipenda:* CIL IX 321 Philo ... conservae -i m. fecit (*de compendio* m. *non constat; 'fort.* -iae f.' *Mommsen, cuius formae exempla certa in titulis non invenimus*).

[lānipēs (Cassius Quint. inst. 5, 11, 24) *v.* planipes.**]** *Heine.*

lanista, -ae *m.* [*originis etruscae esse tradit Isidorus. Sch.*] *de orig.:* Isid. orig. 10, 159 -a, gladiator, id est carnifex, Tusca lingua appellatus, a laniando scilicet corpora (*cf. l. 44. p. 934, 16 sqq. et* Don. Ter. Eun. 257, 1 '-ae 'dicti, qui laniandis praesunt gladiatoribus). *scrib.* -nest- Schol. Iuv. 6, 81 (*var. l.*), -stra Gloss.^{L} II Philox. la 49 (*sed* 47 -sta). Gloss. V 111, 14. lanis(tae) *v. p. 934, 14.* Not. Tir. 91, 35. -i- *positione longam esse dicit* Frg. Bob. gramm. VII 540, 8. Gloss. λουδοτρόφος. μονομαχοτρόφος. ἐπιστάτης μονομάχων. doctor (*vel* magister) gladiatorum. -ae: ῥαβδοῦχοι. gladiatores vel carnifices. Gloss.^{L} III Abol. la 37 -a: macellarius, qui carnes ferro laniat (Gloss. V 505, 26 magister gladiatorum vel m.). *inde a* Cic., Anton., Bell. Afr. **[***vix recte trad.* Bell. Hisp. 6, 2 carra complura multosque -as retraxit *Pompeius* (-stos *pars codd.*, mulosque onustos *Nipperdey et Klotz, alii aliter; traditum def. Pascucci ad l. collato 1, 4* latronum *conviciose dicto*). *inscriptiones p. 934, 14 allatas in dubium vocat Huelsen, Röm. Mitt. 10, 1895, 293 sqq.***]**

1 *usu originario i. q. magister gladiatorum* (*ad rem v. Schneider, RE XII 690 sq.*): **a** *in comparationibus, imaginibus sim. plus minus expressis:* Cic. S. Rosc. 17 alter ... gladiator (*i. sicarius*) habetur, hic autem ... se ad eum -am contulit, qui ... facile ipsum magistrum scelere ... superavit. 118 ille -a. Pis. 27 uter eorum perisset, tamquam -a in eiusmodi pari lucrum fieri putabat *populus.* Att. 1, 16, 3 cum ... reus *Clodius* tamquam clemens -a frugalissimum quemque secerneret. Anton. Cic. Phil. 13, 40 spectaculum adhuc ... Fortuna vitavit, ne videret unius corporis duas acies -a Cicerone dimicantes (*pergit* Cic.: ego -a? et quidem non insipiens, deteriores enim iugulari cupio, meliores vincere. *cf.* Liv. 35, 33, 6 populum Romanum cum Antiocho -is Aetolis ... dimicare). Bell. Afr. 71, 1 Caesar contra eiusmodi hostium (*sc. ignavorum*) genera copias suas non ut imperator exercitum veteranum ..., sed ut -a tirones gladiatores condocefacere. Sen. benef. 6, 12, 1 qui totus ad se spectat et nobis prodest ..., eo loco est, ... quo -a, qui familiam summa cura exercet atque ornat. Colvm. 8, 2, 5 instituere vectigal industrii patris familiae, non rixosarum avium (*sc. gallorum*) -ae. Mart. 6, 82, 2 quidam me ... inspectum velut emptor aut -a, cum ... subnotasset *eqs.* 11, 66, 3 et fraudator es et negotiator, et fellator es et -a. Pass. Perp. 10, 8 ferens virgam quasi -a (*gr.* ὡς βραβευτὴς ἢ προστάτης μονομάχων). 10, 2 ad -am (*gr.* τῷ βραβευτῇ). Paneg. 2, 45, 5 tribus *Mauris* furiosi gladiatoris (*i. Maximi*) -is in belli piaculum caesis. Ps. Cypr. singul. cler. 19 p. 195, 11 *diabolus virum et feminam congregat,* velut -a ... duos gladiatores adversus invicem compellit armari. Amm. 19, 12, 1 Paulus, qui ... ut -a ex commerciis Libitinae vel ludi ipse quoque ex eculeo ... quaestum ... captabat. Ambrosiast. in Gal. 1, 4 error est, post gratiam reverti sub lege ..., ut ereptus gladio ... denuo se vendat -ae. Hier. in Ezech. lib. 13 praef. 405^{C} ubi vulnus infigi debuerit, imperiti -ae more disserere. Oros. hist. 5, 24, 3 (*sec. Liv. 95*) *captivi seditiosi* munus gladiatorium ..., utpote -ae gladiatorum potius quam militum principes, ediderunt. **b** *cetera exempla:* Liv. 28, 21, 2 gladiatorium spectaculum *a Scipione editum* fuit non ex eo genere hominum, ex quo -is comparare mos est, servorum *eqs.* Sen. contr. 10, 4, 11 facit et -a *crudelem rem,* ⌊qui iuvenes cogit ad gladium⌋ (*suppl. ex exc.*), nec damnatur rei publicae laesae, et leno, qui cogit ... nec laedit rem publicam (Sen. epist. 87, 15 contemptissimo cuique ... ac turpissimo ..., l. et -ae. Qvint. decl. 278 p. 134, 18 Ivv. 3, 158. 6, 216 Tert. pall. 4, 8 Spart. Hadr. 18, 8). CIL IV 4865 -a. Ivv. 6, 365^{7}. 11, 8 leges et regia verba -ae. Svet. Iul. 26, 3 tirones neque in ludo neque per -as ... erudiebat. Aug. 42, 3 -arum familias. Vit. 12 *iuvenem quendam* circumforano -ae vendidit. Calp. decl. 52 tit. Apvl. apol. 98 honestus puer ab -a docetur (Cod. Theod. 9, 40, 11 pr.). S. C. de sumpt. lud. glad. (cil ii 6278) 9. 14. 35. 37. 41. 57. 59. 61 (*de debitis -arum remittendis ut* Inscr. Dessau 9340). Tert. nat. 1, 18, 8 non vitae amore gladio vos ad -as auctoratis. idol. 11 p. 42, 9 homicidii interdictio ostendit mihi -am quoque ab ecclesia arceri. Capitol. Aur. 19, 6 tam sancti principis filius his moribus fuit, quibus nullus -a ..., nullus arenarius *eqs.* Prvd. c. Symm. 2, 1095 sedet illa *Vestalis* ... fruiturque -is. CIL VI 10171 lanis(tae) Aug(ustali) (X 1733). 10200. *cf. p. 933, 48.*

2 *usu novato, e veriloquio p. 933, 36 sq. allato, i. qui laniat* (*translate l. 20*): Ennod. opusc. 9, 7 p. 417, 20 -a Iudaicus (*de sacerdote infantes circumcidente ut* 10, 7 p. 421, 7). dict. 2, 5 p. 432, 3 mactata per -as hostiarum multitudo. 9, 3 p. 451, 9 *homo,* cuius membra prudentiae -a animarum cura discerpit.
deriv.: lanistatura, lanisticius.

lanistātūra, -ae *f.* *a* lanista, *cf.* gladiatura. *i. q. ars lanistae:* Lex Iul. munic. (cil i^{2} 593) **123** quei ... -am artemve ludic⟨r⟩am fecit, fecerit.

lanisticius, -a, -um. *a* lanista *sec.* gladiatoricius. *i. q. ad lanistam pertinens:* Petron. 45, 4 habituri sumus munus excellente: ... familia non -a, sed plurimi liberti.

lanistra *v.* lanista. *van Wees.*

lānitia, -ae *f.* *a* lana *sec.* mollitia; *cf.* lanities, lanitium. Non. p. 212, 17 lanitium genere neutro (*affert Verg. l. 51*) ... feminino Laberius. *fere i. q. lana:* Laber. mim. 67 nihil refert, mollem e -a Attica an pecore ex hirto ⟨du⟩rum vestitum (hircorum vestium *trad.*) geras?

lānitiēs, -ēī *f.* *a* lana, *cf.* lanitia. *scrib. etiam* -ici-. [*var. lect. l. 62.*] *fere i. q. lana:* **1** *ovium:* Ps. Orig. tract. 9 p. 97, 18 *Christus* propter -em, eo quod humani generis corpora ... veste immortalitatis indueret, agnus est dictus (Carm. adv. Marc. 2, 123 -e[s] renovata haec corpora vestit. Max. Tavr. serm. 97, 3 l. 74 M. matris -em hoc est carnem gestans molli vellere cunctorum operit vulnera populorum). **2** *herbarum:* Diosc. 3, 120 p. 427, 16 in quo (*sc. polii*) semine quasi -es exiet alba et longa velut capilli (*gr. 3, 110* ὡς πολιὰν τρίχα). 4, 128 p. 60, 8 *cemi* semen non facile videri p[r]otest pro ipsa -[a]e (*gr. 4, 133* χνοῦν. *antea:* folia habet ... lanosa, *gr.* ἐριωδέστερα).

lānitium, -ī *n.* *a* lana, *cf.* lanitia. *scrib.* -iti- *aut* -ici-; *illud in vetustis Vergilii codicibus exstat, hoc postulatur l. 57.* *de genere v.* Non. *l. 30.* Serv. georg. 3, 384 et 'haec lana' dicimus et 'hoc -um' (Aen. 2, 140). Gloss. II 530, 60 -um (lanificium *temptat Goetz vix recte*): ἐρέας συναγωγή. [*e coni. dub. p. 930, 22.*]
fere i. q. lana: **1** *ovium, camelorum* (*l. 65*): Verg. georg. 3, 384 si tibi -um curae, ... aspera silva lappaeque ... absint *eqs.* (Gloss.^{L} I Ansil. la 296 '-um cura⟨e⟩': ovium diligentia, ut lanas habeant). Plin. nat. 8, 189 (*sec. Verg. l. c. 387 sqq.*) cuius coloris sub lingua habuere *arietes* venas, eius et -um in fetu est. 8, 198 plurimum ... in ea parte (*sc. cauda*) -i. 11, 115 *pediculi* gignuntur ... vestis genere, praecipue -o interemptarum a lupis ovium. Diff. Suet. p. 313, 21 (ed. Roth) quidam putaverunt 'lanciat' vestem, quasi laniciat, quod ab -is dicatur; alii laniciat quoad lanuginem, quod ex lana sit confectum. Tert. pall. 3, 5 omnem -i dispensationem structuramque telarum Minervae *esse* maluistis, cum penes Arachnen diligentior officina. Arnob. nat. 7, 16 putor ... ex agnorum -is *ardentibus.* Hier. adv. Iovin. 2, 5 p. 395, 13 B. oves ad -a conditae sint (lanitiem *var. l., item verbis repetitis* 2, 6 p. 397, 4. *cf.* Avg. civ. 5, 7 p. 200, 17 D. quale pecus, utrum aptum -o *eqs.* gen. ad litt. 3, 11 p. 75, 19 *in usu hominum sunt* ad -um ... oves). Pavl. Nol. epist. 29, 2 (*1* pallia camelorum pilis texta misistis) muneris vestri -o. 49, 14 agnum ..., quem ... de rudi matris ecclesiae fetu inmaculatum candente -o pastor ... transmisi. Mart. Cap. 2, 157 Hammon ... vestimentum -o ... exhibuit. -a *fere i. q. oves:* Arnob. nat. 1, 11 ovilibus insidiatur lupus: numquid in culpa natura est, quod -is extulit (*i. procreavit*) inportunissimam beluam? 1, 21 *dei* -a curent (*cf.* Verg. *l. c.*) vestra numerosis fetibus multiplicari. **2** *arborum:* Plin. nat. 6, 54 Seres -o (R^{2}, latini *cett.*) silvarum nobiles (*huc spectat 12, 17* lanigeras *arbores* Serum ... narravimus. *cf. p. 937, 55 sqq.*).
deriv.: lanicio (*?*), lanitius (*?*).

? **lānitius,** -a, -um. *a* lanitium *retrograde formatum videtur.* grex -us *i. q. oves* (*cf.* lanifer, laniger *p. 930, 45*): Arnob. nat. 5, 25 capellarum Dysaules custos, Eubuleus porcorum, gregis -i Eumolpus (*Clem. Alex. protr. 2 p. 16, 8 S.* ποιμήν *tantum; vix intellegi potest subst.* -um).

lānitor *v.* lanilotor. *Heine.*

1. lanius, -ī *m.* [*orig. inc., v.* lanista. *Sch.*] *derivatur a* dilaniare (del- *trad.*) Pavl. Fest. p. 73 (*a* laniare Diff. *p. 931, 12.* Don. Ter. Eun. 257, 1 Schol. Ter. p. 99, 19), *a* lacerare *ibid.* p. 117 (*v. p. 935, 8*). *fort. huc* lan, lani *p. 932, 52 sq.* *de formis:* *nom. pl.:* -nii *sae-*
[van Wees]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pius in codd. -ni: CIL I² 978 (*'lineola post extr.* i . . . *non videtur significare* i' *edd.*). 1449 -nI. TER. Eun. 257 (*test.* CHAR. gramm. p. 96, 2 B. EVTYCH. gramm. V 451, 2; -ii *cet. testes et codd. Ter.*). TARR. PAT. dig. 50, 6, 7. -ies: CIL I² 979. *gen. pl.* -ium: CIL III 4085 (-iorum LVCIL. 1083). *inde a* PLAVTO, TER. [*in versu fortasse spurio:* PLAVT. Curc. 483.]

i. qui laniat: 1 *strictius de macellario* (*cf. l. 19 et* PAVL. FEST. p. 73 qui pecus discindit. p. 117 qui discidendo lacerat pecora. DIFF. Suet. *v. p. 931, 12.* GLOSS. κρεοπώλης. κρεοποιός. *victimas mactat l. 15; pressius distinguitur a macellario l. 20, ab institore l. 23*): PLAVT. Capt. 818 -i . . ., qui concinnant liberis orbas oves, qui locant caedundos agnos *eqs.* 905 quanta *erit* -is lassitudo! (*in serie parechesium*). Pseud. 197 lenonum aemulos, -os, qui item ut nos (*sc. lenones*) iurando iure malo male quaerunt rem (SALL. hist. frg. 1, 63 lenones et vinarii -ique). Pseud. 327 accerse hostias, victumas, -os, ut . . . sacruficem (332). Trin. 407. TER. Eun. 257 cuppedinarii omnes, cetarii, -i, coqui *eqs.* LVCIL. 1083 -orum immanes canes (VARRO rust. 2, 9, 5 ne a venatoribus aut -is c. emas). VARRO rust. 2, 4, 8 it retro *verres*, quoad pervenit ad -um; hic enim conciliator suillae carnis datus populo (3, 2, 11 num pluris tu . . . illic natos v. -o vendis quam hinc apros macellario Seius?). 2, 5, 11 -i, qui ad cultrum bovem emunt; *sed* qui ad altaria *eqs.* LIV. 3, 48, 5 (*v. p. 932, 60*). 22, 25, 19 *C. Terenti Varronis* patrem -um fuisse ferunt, ipsum institorem mercis (*cf. Val. Max. 3, 4, 4* macellaria patris taberna). COLVM. 7, 3, 13 agnos . . . -o tradit. PHAEDR. 3, 4, 1 pendere ad -um quidam vidit simium (*cf. ibid.* 3). 3, 15, 14. MART. 2, 48, 1 coponem -umque . . . praesta mihi (7, 61, 9). 6, 64, 21 multo sapit altius illud, quod . . . crudelis -us per compita portat. SVET. Claud. 40 cum de -is . . . ageretur *in curia*. TARR. PAT. dig. 50, 6, 7 *inter immunes*. APVL. apol. 41 'piscem . . . proscidisti'; hoc quis ferat philosopho crimen esse, quod -o vel coquo non fuisset? met. 4, 21, 5. 9, 1, 4. AMBR. Tob. 14, 50 ad -um *mittit*, ut vulvam procuret. ROMVL. fab. 76, 2 *et* 4 (rec. gall., vet.). 76, 8 *v. p. 932, 65.* *in inscr.*: CIL I² 978 conlegiu -i Piscinenses (III 4085 coll. -um). 979. 1221ª ⟨la⟩nius de colle Viminale. 1411 ab luco Lubent(inae). 1449 VI 9500 VIII 9429 IX 4227 XII 4482 XIII 7521. 7553. *cf. p. 932, 68.*

2 *latius de quibuslibet occisoribus* (*cf.* GLOSS. II 585, 36 -o: carnifex): PETRON. 62, 11 (*loq. Niceros libertus*) lupus . . . pecora ⟨perculit⟩, tanquam -us sanguinem illis misit. TERT. anim. 10, 4 Herophilus ille medicus aut -us, qui sexcentos exsecuit. CYPR. epist. 15, 2 p. 514, 20 ne, qui ovium pastores esse debent, -i fiant. ROMVL. fab. 52, 12 (rec. gall., W; *loq. leo*) semper -us veniebam atque nunc quasi familiaris.

v. Onom. *deriv.*: laniarium, 1. lanio. *cf.* laniena, 2. lanio.

2. lanius: pannus sutus GLOSS. V 505, 28. *obscurum; cf.* laniosus.

lanna *v.* lamina. *van Wees.*

lānoculus qui lana tegit oculi vitium PAVL. FEST. p. 118. *a* lana *et* oculus; *cf. p. 914, 48.*

lānōsitās, -ātis *f.* *a* lanosus. *fere i. q. abundantia lanae*: TERT. pall. 3, 6 de mari vellera, quae muscosae -is [p]lautiores conchae comant (*sc. pinae, v. p. 915, 16*).

lānōsus, -a, -um. *a* lana. [*val.* lînos; *it.* lanoso; *francog.* la(i)neux, *dial. wall., pict., loth.; prov. vet.* lanos, *delph., prov., vasc.* lanous; *hisp., port.* lanoso. *cf. M.-L. 4895. Battisti-Alessio III 2164. Wartburg V 148. Corominas III 25. Machado II 1279. G.*] [*e coni. p. 933, 6.*]

i. q. lana vel lanugine abundans: 1 *de ovibus*: COLVM. 7, 3, 7 eliges bimam *ovem* . . . -i et ampli uteri (*inde* PALLAD. 8, 4, 3). APVL. met. 6, 12, 5 -um aurum (*fere i. q. lana aurea*). 8, 28, 2 *flagrum* contortis taenis -i velleris . . . fimbriatum et . . . talis ovium tesseratum. 2 *de barba*: APVL. met. 5, 8, 4 iuvenem . . . -o barbitio genas inumbrantem. 3 *de herbis*: MARCELL. med. 36, 74 *phlomos* -a folia habet et thyrsum longum -um facit (DIOSC. *p. 934, 43. 936, 62.* PS. DIOSC. herb fem. 10. 21 [*var. l.* -i *sc.* utrique *i. phlomos masculus et femina*]).

deriv.: lanositas. *Heine.*

lanterna, -ae *f.* *a* λαμπτήρ, *cf.* lucerna. *de origine: a* latēre: PRISC. gramm. II 120, 20 longam habent paenultimam vel natura vel positione . . . 'luceo lucerna' . . ., 'lateo laterna' (*cf.* EVTYCH. gramm. V 454, 21). ISID. orig. 20, 10, 7 -a inde vocatur, quod lucem interius habeat clausam; fit enim ex vitro, recluso intus lumine, ut venti flatus adire non possit et ad praebendum lumen facile ubique circumferatur (GLOSS.ᴸ I Ansil. LA 299 -ae arculae sunt vitro clusae, intra quas ponuntur lucernae, quas circumferunt ad praebendum lumen, quod venti flatus adire non potest [*sim.* 300 III Abstr. LA 23. *al.*]. *v. et p. 936, 43sqq.*). *?quasi a* lātē (*Goetz, Thes. gloss. s. v.*): GLOSS.ᴸ II Philox. LA 55 -a: φανός, ἑστία (*cf. l. 82*) πλατέως κειμένη. *de scriptura*: lant- *passim, v. et derivatum.* *?*lanct- ITALA Ioh. 18, 3 (cod. a *difficilis lectu*). lat- (*cf. l. 66sqq.*): *in omnibus codd.* PLAVT. Amph. 406 *deficiente A*, SCHOL. Iuv., *in parte codd.* SYMPH., AMBR. in psalm. 37, 41, 2. 3, VVLG. Ioh. 18, 3 (*inde* AVG.), ISID. *al.* *forma* lanternum GLOSS. V 370, 16. NOT. Tir. 102, 2. *de notione* (*v. etiam supra*): CHAR. gramm. p. 454, 25 B. -a φανός (GLOSS.). GLOSS. III 194, 7 ipnos (*i.* ἰπνός) -a. V 306, 27 ubi ponitur lucerna intra c[h]orium (*corr. Svennung, StIt. 27/28, 1956, 550sq., cf.* GLOSS.ᴸ IV Ps. Plac. L 19 '-a Punica' [*p. 936, 15*] a pellibus, quas[i] ab unculis [ung- *var. l.* '*pro angulis?' Lindsay*] regularum adfixas extendunt). 369, 9 vas lucernae (416, 28 -is vasa lampadis perlucentia). *inde a* PLAVTO. *deest stilo grandiori.* [*it.* lanterna (*inde sard.*), *march., calabr., sic.* linterna, *abrut., neap., apul.* ləndernə; *raet. occ.* linterna, *centr.* linčerna, lunkérna, *or.* linδęrna; *francog.* lanterne, *dial. wall., occ., centr., camp., loth.; francoprov.* lẽtę̄rna, lintęrna *etc.; prov.* lanterno, *langued.* δantęrnu; *cat.* llanterna; *hisp.* linterna; *port.* (a)lanterna, *dial.* linterna. *cf. M.-L. 4896. Battisti-Alessio III 2164. Wagner II 10. Wartburg V 166sq. Corominas III 104. Machado II 1298. G.*] [*vix huc pertinet* GLOSS. *l. 48 allata.*]

i. q. lucerna portabilis (*distinguitur hic illic a* lucerna; *ad rem v. Loeschcke, Bonn. Jahrb. 118, 1909, 370sqq.*): PLAVT. Amph. 149 a portu . . . cum -a advenit *Sosia*. 406 mi est -a in manu (*cf. 341* qui Volcanum in cornu conclusum geris). Aul. 566 *agnus macer* pellucet quasi -a Punica (*p. 935, 84*). CIC. Att. 4, 3, 5 Clodi vestibulum vacuum sane mihi nuntiabatur; pauci (paucis *var. l.*) pannosi sine [a] -a (-am *var. l.*). PRIAP. 32, 14 *cum puella macerrima coiens* ductor ferreus insularis aeque ⟨et⟩ -ae videor fricare cornu (insulariusque *edd.; traditum def.*, et *suppl. Buchheit, Stud. z. Corpus Priap. 139sqq., qui de cunno per imag. dici conicit*). SEN. contr. 7 praef. 3 *Albucius* res dicebat omnium sordidissimas, acetum et . . . -as et spongias *eqs.* VAL. MAX. 6, 8, 1 -am praelatam. PLIN. nat. 11, 49 alvis *apium* cornu -ae tralucido factis (*cf.* MART. 14, 61 -a cornea: dux -a viae clusis feror aurea flammis, et tuta est gremio parva lucerna meo. 62 tit. -a de vesica: cornea si non sum, numquid sum fuscior? SYMPH. 216 tit. -a: cornibus apta cavis, tereti perlucida gyro, lumen habens intus *eqs.* (*v. etiam l. 14*). 37, 132 pessimam *astrion gemmam* . . . -arum lumini similem (*opp.* lucet fulgore pleno lunae). IVV. 5, 88 caulis olebit -am (*quia -ae oleo unctus est*). ITALA Ioh. 18, 3 (cod. b *al., cf.* VVLG.) venit *Iudas* illo cum -is, faculis et armis (*aur.* lampadibus, *gr.* φανῶν. *cf.* AVG. in euang. Ioh. 112, 3 deus . . . latebat in carne; et sempiternus dies ita membris occultabatur humanis, ut -is et facibus quaereretur occidendus a tenebris). act. 20, 8 (codd. e g, *cf.* NICET. vigil. 7 p. 63, 18) erant . . . -ae copiosae in cenaculo (*d* faculae, *gr.* λαμπάδες, *Vulg.* lampades). SCHOL. Iuv. 1, 51 (*Vallae*) 'Venusina digna lucerna' a Venusia, ubi -ae leves fuerunt, ut Probus inquit, quae vilissimi veniebant. VEG. mil. 4, 18 *ad incendendas machinas* in -is portant lucernas. AMBR. Iac. 1, 8, 36 tamquam in -a lumen etiam inter asperas procellas et gravissimos flatus suam lucere nec extingui posse animi virtutem. in psalm. 37, 41, 2 (*ad 37, 11* lumen oculorum meorum; *affert 118, 105* lucerna pedibus meis verbum tuum) lucernam illam etiam propheta quaerebat, non -am, sed lucernam; lucernam Iohannes (*5, 35?*) invenit et demonstravit, cum -a persecutor advenit (*v. l. 29*) et demonstravit; -a enim clausum habet, non liberum lumen; (3) . . . potest videri, sed non videtur . . .; venit ergo persecutorum turba cum -is et ideo inclusam lucem videre eorum oculi nequiverunt *eqs.*

deriv.: lanternarius.

lanternārius, -ī *m.* *a* lanterna, *cf.* lampadarius. *i. qui lanternam fert* (*vix fabricatur. forsitan huc* GLOSS. V 505, 45 laternus luminis portitor): CIC. Pis. 20 *certamen* cum altero barbaro Epicuro (*Pisone*), cum altero Catilinae -o (*Gabinio*) consule. CIL IV 7621 -I, tene scalam. X 3970, 3 M. Hordionius Philargurus . . . -us (*in fine tituli incisa est lanterna rotunda ansata*). *Hübner.*

[**lantida** ORIBAS. syn. 4, 40, 5 p. 42 Aa. *lege* cum fer[r]ola n⟨i⟩tida (*cf.* La *et gr.* νάρθηκι λείῳ).] [**lantio** *v. p. 851, 13.*]

lānūgināns, -antis *adi.* *a* lanugo, *cf.* aeruginare, auruginare. *i. q. lanugine praeditus*: AVG. in Iob p. 613, 23 (*ad 38, 36* texturae) infirmos fratres tamquam -em tramam firmorum . . . spiritalium quasi staminum contextione constringere.

lānūgineus, -a, -um. *a* lanugo. *i. q. ex lanugine constans*: PS. APVL. herb. 62 l. 24 *dictamnum* foliis . . . floccosis vel -is adnationibus (*i.* agn-; *Diosc. 3, 32, 1* γναφαλοειδῆ τὰ φύλλα ἔχει καὶ ἐριώδη τινὰ ἐπίφυσιν, *lat. 3, 33 p. 392, 5* folia . . . lanosa et super omne frutice velut lana).

lānūginōsitās, -ātis *f.* *a* lanuginosus. *i. q. abundantia floccorum*: CASS. FEL. 29 p. 53, 13 -em, quam in se detinet *cerussa* (*cf. p. 937, 70*).

lānūginōsus, -a, -um. *a* lanugo. *compar. infra l. 69.* GLOSS. ἀρχιγένειος. λαχνήεις. pubescens. *i. q. lanugine coopertus*: 1 *de herbis sim.*: PLIN. nat. 22, 50 pseudoanchusa . . . -ior. 24, 59 minor *vitex* ramosa, foliis candidioribus, -is (25, 63. 83. PS. DIOSC. herb. fem. 68 [67] lichnis . . . folia habet . . . -a, subalbida, caulem cum ramis -is). 24, 98 *apocynon* semine . . . -o. 25, 36 *hyoscyami* genus molle, -um. PS. DIOSC. herb. fem. 28 l. 4 flos *conyzae* . . . -us (*cf. Diosc. 3, 121, 1* ἐκπαππούμενον, *lat. 3, 131 p. 431, 1* cum floruerit, velut capillos facit). ORIBAS. syn. 7, 20, 15 La p. 154 (*de pilis platani*) illa, quae -a sunt (*gr.* τὰ ἐριώδη, *Aa* lanugine). 2 *de animalibus*: PLIN. nat. 29, 85 phalangi nomine araneus -us. 30, 101 vermiculos . . . -os (30, 139 asperi, -i).

deriv.: lanuginositas.

ˢlānūgo, -inis *f.* *a* lana, *cf.* aerugo. -nag- ORIBAS. syn. 1, 17, 12 La p. 56, 19 Mø. -o *pro longa* CLAVD. 8, 643 (*penthem.*). NOT. Tir. 78, 92. *de notione*: DIFF. Suet. *p. 934, 58.* CHAR. gramm. p. 454, 26 B. -o χνοῦς (EXC. Bob. gramm. I 553, 5 GLOSS.). GLOSS. ἴουλος. χνοῦς τῶν γενείων. λάχνος (-μος *trad.*). βρύον. prima barba

[Heine]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in similitudine lanae (*sim. al.*). similis filo lanae quae fertur per aerem. -e: supra poma lana (*v. infra l. 44*). *legitur inde a* PACVV., ACC. (laguna *codd.*), LVCR., *in prosa vix ante* CELS., SEN., COLVM. (*dub.* CAES. *l. 9*). [*port.* lanugem. *cf. Machado II 1279. G.*]

i. q. χνοῦς (*plur. infra l. 35. 52. 54*): **1** *certus*: **a** *animantium*: **α** *hominum* (*significantur quilibet pili molliores* [totius corporis TERT. cult. fem. 2, 8 l. 8, *alarum l. 28sq.*], *maxime barba pubescentium, accedente* oris *l. 26*, barbae SERV. Aen. 1, 267 ['sicut I. Caesar scribit' auct.]. AMBR. epist. 31, 13 l. 152): PACVV. trag. 362 nunc primum opacat flore -o genas (*cf.* ACC. trag. 246 -o flora nunc demum inrigat *genas*). LVCR. 5, 889 *iuventas* molli vestit -e malas (MART. 10, 42, 1 dubia est -o tibi, ... m. *cf. infra l. 37. 74*). VERG. Aen. 10, 323 flaventem prima -e malas ([*eodem versus exitu* OV. met. 12, 291 tectus. SIL. 7, 691 sparsus. 16, 468 aspersus]. PROP. 3, 7, 59 p. -is annos. EPIST. Sapph. 85 p. -is aetas. SEN. epist. 95, 24 STAT. silv. 3, 4, 65. 5, 5, 20. MART. 9, 36, 5 p. latet longis -o capillis. IVV. 13, 59 *opp.* senectae. SVET. Otho 12, 1. *al.*). OV. am. 1, 14, 23 cum graciles essent ... et -is instar *comae*. met. 9, 398 dubia ... tegens -e malas (13, 754 [molli M^2]. MART. 2, 61, 1. *cf. l. 12 et* CLAVD. carm. min. 25, 42 dubiam -is umbram caesaries intonsa tegit. CE 1355, 3 [*a. 442*] ora puer dubiae signans -e vestis). fast. 5, 173 dum nova -o est (STAT. Ach. 1, 163 necdum prima n. -e vertitur aetas). CELS. 5, 28, 19B *in leuce* albi pili sunt et -i similes (*inde emendatur* ORIBAS. syn. 7, 48 Aa p. 189). LVCAN. 10, 135 vix ulla fuscante ... -e malas (*cf.* MART. 1, 31, 5 dum nulla teneri sordent -e vultus [NEMES. ecl. 2, 77 n. tegimur -e malas]). CALP. ecl. 2, 87 gracili. PLIN. nat. 11, 230 -e oris (*in feminis*). 30, 41 pubescentium. 30, 132 *vespertilionum sanguine alis puerorum inlito* aut in totum tolluntur pili aut non excedunt -em (*cf.* 35, 188 *alumen* evulsis pilis ... inlinitur renascentesque mollit in -em). SIL. 2, 319 nondum signatae flava -e malae. STAT. Theb. 6, 586 deserpit ... genis nec se -o fatetur intonsae sub nube comae (*cf.* APVL. apol. 63 malis deserpat. met. 7, 5, 2 malis inserpebat. AMM. 31, 10, 18 genis inserperet). 7, 655 crescunt -e malae. 9, 703 nondum mutatae rosea -e malae. SVET. Nero 34, 5. APVL. met. 5, 16, 2 adolescens modo florenti -e barbam instruens. TERT. carn. 9 l. 15 -es ut muscos et comam ut caespitem (*plur. ut* ARNOB. nat. 3, 15 *nemo est*, qui pilos et -es credat in deorum corporibus nasci). *al.*

β *animalium*: PLIN. nat. 8, 117 molli plumata -e *cornua cervi* (PRVD. ham. 292 ferae. PS. AVG. serm. ed. Mai 71, 3 *in equis etc.*). 8, 133 *parte inferiore* raram et innocuam habent -em *irenacei*. 11, 20 guttas ... -e totius corporis *adgerunt apes*. 11, 65 alarum *papilionis*. 29, 86 *araneus* caeruleus, -e nigra. PRVD. cath. 7, 63 amictus hirtis bestiarum pellibus saetisve tectus hispida et -e *Iohannes baptista*.

b *herbarum, arborum sim.* (*accedit* veluti, quasi *l. 48. 49*): VERG. ecl. 2, 51 cana ... tenera -e mala (*cf. supra l. 2 et* COLVM. 12, 47, 2 PLIN. nat. 15, 48. 23, 101). COLVM. 3, 2, 12 (*v. p. 916, 66. item de vitibus* PLIN. nat. 12, 131. 14, 22. 24). 4, 29, 16 -e, quam excitabat ... terebra (*sc. materia sub cortice posita, quae insitum putrefacit. cf.* PLIN. nat. 17, 110 *cerasi* dempto libro habent veluti -em. PALLAD. 11, 12, 5.) SCRIB. LARG. 163 quasi -em quandam super se habent *folia trifolii* (PLIN. nat. 11, 77. 16, 86. *al.*). PLIN. nat. 2, 163 frondium (7, 25. *cf.* 5, 14 tenui eas *frondes* obduci -e [*inde* SOL. 24, 8]). 12, 39 circa fruticem *gossypini* -es esse. 13, 121 *coccygia* proprietatem habet fructum amittendi -e; pappum vocant (*cf.* 18, 360 populi aut spinae. 19, 119 semen est ... lactucis in -e. 27, 61 capitula ..., quae solvuntur in -es. *sim. al.*). *et saepe*. SOL. 50, 2 *Seres* vellera arborum ... depectunt ... et -is teneram subtilitatem umore domant (*cf.* EPIST. Alex. l. 66 H. AMM. 23, 6, 67 MART. CAP. 6, 693). SERV. ecl. 7, 45 'muscosi fontes' -e viridiore cooperti (*cf.* SCHOL. Bern. *ad l. et* 6, 62. *v. etiam supra l. 35*). Aen. 6, 462 situs ... proprie est -o quaedam ex umore procreata et fit in locis sole carentibus. MARCELL. med. 34, 101 -em de papyro (*seq.* illam -em, quae viridi papyro in summitate est quasi paniculae eminentis). ORIBAS. syn. 1, 17, 12 La p. 56, 19 Mø. *colocynthida* cum -e sua (*gr.* φλοιόν, *Aa* lanas. *redditur* ἐντεριώνη 3, 207 p. 890. 8, 3, 9 La p. 207 -em interiones, *ubi* i. *tantum Aa*). 7, 20, 14 La p. 154 -em sive tumentum *pilarum platani* (*gr.* κνάφαλα. *cf. p. 936, 75*).

c *rerum variarum*: PLIN. nat. 19, 9 *linteis* Retovinis ... -o nulla (*cf.* 19, 21 linteorum [36, 153]. 32, 126 linea). 26, 47 (*de ladano*) nervos ... circumdatos lanis trahunt adhaerescente roscida -e (*cf. 12, 74sq.*). 32, 86 *alcyoneum fit* e limo vel quadam maris -e. 34, 108 squamae *aeris* est alterum genus suptilius, ex summa scilicet -e decussum. PHILIPP. in Iob 24 p. 687A ut pulvis tenuissimus sive ut favillae -o erunt ante faciem dei (*cf. l. 78*).

2 *in universum*: LVCR. 5, 817 herba cubile praebebat multa et molli -e abundans. PLIN. nat. 34, 117 chalcitis ... mollis natura, ut videatur -o concreta. ITALA Is. 41, 15 (Cypr. testim. 2, 4) *colles* ut -em pones et ventilabis (*gr.* χνοῦν, *Cypr. cod.*: *A et Vulg.* pulverem. *tropice de re caduca ut* VVLG. sap. 5, 15 spes impii tanquam -o est [*gr.* χνοῦς]. LAVRENT. eleem. p. 115D peccatorum sarcina ... quasi -o combusta deperit. *cf. l. 71*). ARNOB. nat. 6, 16 *aves conducunt* pannos, -em, chartulas nidulorum in mollitiem.

deriv.: lanuginans, lanugineus, lanuginosus.

lānula, -ae *f.* *a* lana *deminutive.* *i. q. (modica) lana a medicis adhibita*: CELS. 6, 9, 6 *alumen* involutum in -a demitti *in dentem* (MARCELL. med. 34, 34 -a. *cf.* 12, 61 fimus corvi -a obvolutus). 7, 27, 1 carunculae -is similes. CHIRON 105 -am madidam in eas plagas subicies ...; tertio die ... -a eximes (*Veg. mulom. 2, 48, 8* lanam *bis*). MARCELL. med. 9, 14 aures ... conchyliata -a claudes (*Plin. med. 1, 6, 3* lana). 9, 91 -am madefactam inseras (9, 112 m. -a aurem claudes). 34, 50 lacertae ... sanguis in -a (PLAC. med. 30, 2 rec. *β*). PLIN. VAL. 2, 37 in picem liquidam -am intinges. DIOSC. 1, 139 p. 69, 20 M. -a molli colligitur *sucus* (*gr. 1, 127, 2* ἐρίῳ. 4, 166 p. 82, 18; *gr. 4, 170, 4 item*). 1, 141 p. 71, 6 si ... cum -a adponatur *alfus* (*gr. 1, 128, 4* ἐρίῳ).

lānūtus, -a, -um. *a* lana, *cf.* lanatus *et Heraeus, Kl. Schr. 36*. *i. q. lana praeditus*: GLOSS.L I Ansil. ME 205 melotam: -am. GLOSS. III 323, 44 ἀρνακίς: pellis -a (45 βαίτης p. -a). *Heine.*

***lanx,** -ncis *f.* [*orig. inc., fort. conferendum c. gr.* λέκος, λεκίς, λεκάνη. *Sch.*] *de scriptura*: lancx: NOT. Tir. 97, 2. *cod. C* CLAVD. MAM. anim. 3, 18 p. 189, 13. *fortasse huc* lans cias GLOSS. V 306, 14 ('-x vas?' *Götz*). *de formis*: *nom. sg.*: PROB. inst. gramm. IV 128, 27 quaeritur, ab eo, quod dixit Vergilius (*affertur* Aen. 8, 284 = 12, 215), nominativo casu numeri singularis -es an -ies dicatur; utique -es et non -ies *eqs.* -is: ISID. orig. 20, 4, 11 (*interpretamentum periit*). GLOSS. V 369, 42 (*si sana*) -is: mensuratio. *gen. pl.* -ium (*formam hanc postulat* PLIN. dub. serm. Char. gramm. p. 178, 29 B. [*ex Romano*]): SVET. frg. 3 p. 20, 13. *abl. pl.* -is *falso pro* -bus, *quod est var. lect. in codd. det.*, METROL. Isid. orig. 16, 25, 4 (-iis *Hultsch, quasi nomen* lancium *supponens*). *genus masc.*: PASS. Thom. p. 115, 13. 16 (*sed ibid.* 2. 5 *fem.*). *dub.* METROL. *l. c.* NOT. Tir. 97, 2. *legitur inde a* LEGE XII tab., PLAVTO. *transit in serm. gr.* λάγκιον (CHAR. gramm. p. 49, 24 B.), λαγκλίον (GLOSS.). [*falso tradi vid. pro* lux: TRACT. Pelag. 6 p. 132 novum *testamentum*, ubi plena -e (luna *ed. pr.*, luce *Caspari dubitanter*) et integro lumine ... castitas ... radios sui fulgoris emittit. *cf. p. 940, 8.*]

fere i. q. patella (GLOSS. δίσκος): **I** *vario usu*: **A** *in formula iuris prisca, obscura*: LEX XII tab. 8, 15a (Gell. 16, 10, 8) -e et licio *furtum quaeri debet*. *cf. explicationes*: PAVL. FEST. p. 117 quia, qui furtum ibat quaerere in domo aliena, licio cinctus intrabat -emque ante oculos tenebat propter matrum familiae aut virginum praesentiam. GAIVS inst. 3, 192 praecipit *lex*, ut ... nudus quaerat, l. cinctus, -em habens; qui si quid invenerit, iubet id lex furtum manifestum esse. (193) quid sit autem licium, quaesitum est; sed verius est (veriusseam *cod.*) consuti genus esse, quo necessariae parte tegerentur. (193a) quae res [lex tota] ridicula est; nam qui vestitum quaerere prohibet (perhibet *cod.*), is et nudum quaerere prohibitu⟨ru⟩s est, eo magis, quod ita quaesita re[s] ⟨et⟩ inventa maiori poenae subic atur. deinde quod -em sive ideo haberi iubeat, ut manibus occupa[n]tis nihil subiciat, sive ideo, ut, quod invenerit, ibi imponat, neutrum eorum procedit, si id, quod quaeratur, eius magnitudinis aut naturae sit, ut neque subici neque ibi inponi possit. certe non dubitatur, cuiuscumque materiae sit ea -x, satis legi fieri. GELL. 11, 18, 9 furta, quae per -em liciumque concepta essent, proinde ac si manifesta forent, vindicaverunt.

B *alia exempla* (*maxime est instrumentum mensae*, *cf.* GLOSS. μαζονόμος): PLAVT. Curc. 324 pernam, abdomen ... :: in carnario fortasse dicis. :: immo in -bus quae tibi sunt parata. LVCIL. 1175 illum sumina ducebant atque altilium -x. HOR. sat. 2, 1, 4 inter -es mensasque nitentes. 2, 4, 41 curvat aper -es. epist. 1, 5, 23 ne non et cantharus et -x ostendat tibi te. OV. Pont. 3, 5, 20 *pomum* de caelata sumere -e iuvat. PHAEDR. 5, 5, 20 *spectatores scurram victorem* honorant -bus (laudibus *var. l.*; *item* -es *donantur* MART. epigr. 29, 6. 10, 29, 1 IVV. 6, 204 ACT. lud. saec. Sept. Sev. [RhM. 81, 1932, 383sqq.] 76 CIL VIII 1858, 9). SEN. epist. 119, 5 inani me, inquis, -e muneras. COLVM. 6, 32, 1 quod in -bus salitus thynnus remittit. PETRON. 28, 8 *ianitor* in -e argentea pisum purgabat. 31, 10 -es, in quarum marginibus nomen Trimalchionis inscriptum erat. 50, 1 Corinthia. 59, 6 du⟨ce⟩naria. 70, 6. 97, 3 in -e argentea *nummi praeferuntur*. 135, 8 vers. 7 de caudice lento vimineae -es. PLIN. nat. 33, 145 quingenariam (1, 33, 52 immodicae). 33, 146 (*e Fenestella*) quas antiqui magides vocaverant. 36, 62 in Paro repertos *lapides* amplitudine, qua -es craterasque non excedant. MART. 2, 43, 12 immodici tibi flava tegunt chrysendeta mulli: concolor in nostra, cammare, -e rubes. 4, 15, 4 -em paucaque vasa rogas. 7, 48, 3 volant ... -es *a ministris cito et adlatae et sublatae*. 7, 72, 4 -es ... et scyphos avorum. 11, 31, 19 cavas. 14, 97 tit. -es chrysendetae (*in textu* chrysendeta *tantum*). IVV. 5, 80 (*opp.* exigua ... patella). 11, 18 -bus oppositis *sc. pignoribus*. 12, 43. PAVL. sent. 3, 6, 86 vasis argenteis legatis ... ministeria omnia debebuntur, veluti urceolae, -es, patinae *eqs.* VLP. dig. 34, 2, 19, 4 quadratas (PAVL. dig. 6, 1, 6 quadrata vel rutunda ..., pura an caelata). 34, 2, 19, 13 gemmae fialis vel -bus inclusae. TERT. anim. 33, 4 splendidissimis Sullanis. ITALA Marc. 6, 28 (cod. ff²) attulit caput eius *Iohannis* in -e (*gr.* ἐπὶ πίνακι, *Vulg.* in disco *ut cod. cit. ibid. 6, 25. 27*). SYMM. 1, 23, 2 scitamenta exiguae -is. *al.*

C *in sacris* (*cf.* SVET. frg. 3 p. 20, 10 satura *dicitur* a -e, quae referta variis multisque primitiis in sacro apud priscos dis inferebatur ..., cuius generis -ium et Vergilius [*affertur* georg. *uterque versus*] ... meminit): VERG. georg. 2, 194 -bus ... pandis (patulis *var. l.*) fumantia reddimus exta. 2, 394 -esque et liba feremus. Aen. 8, 284 (= 12, 215) cumulant ... oneratis -bus aras. PROB. 2, 13, 23 desit odoriferis ordo mihi -bus *in funere*. OV. fast. 1, 454 nec defensa iuvant Capitolia, [*B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quominus anser det iecur in -es, Inachi lauta, tuas. Pont. 4, 8, 40 nec, quae de parva pauper dis libat acerra, tura minus grandi quam data -e valent (4, 9, 33). LIV. 40, 59, 8 -x (lana *trad.*) cum legumentis (integu- *trad.*), quae Iovi adposita fuit. LVCAN. 6, 710 (*loq. Erictho ad inferos*) quisquis vestris caput extaque -bus infans inposuit. PERS. 2, 71 damus id superis, de magna quod dare -e non possit *Messalae propago*. APVL. flor. 51 (*de fano Iunonis*) auri et argenti ratio in -bus, speculis, poculis et cuiuscemodi utensilibus. AVSON. 347, 5 p. 165 P. turibula et paterae, quae tertia vasa deum? -x.

II *pertinet ad libram* (GLOSS. πλάστιγξ. pondera, mensurae): A *de parte librae, in qua res pendenda ponitur*: 1 *proprie*: CIC. ac. 2, 38 ut ... necesse est -em in libra ponderibus impositis deprimi, sic animum perspicuis cedere. VERG. Aen. 12, 725 Iuppiter ... duas aequato examine -es sustinet et fata inponit diversa duorum (*Hom. X 209* ἐτίταινε τάλαντα. HOMER. 656 sustinet auratas aequato pondere -es fataque ... expendit [*Hom. Θ 69 ut supra*]). SVET. Vesp. 25 *in somniis vidit* stateram ... positam examine aequo, cum in altera -e Claudius et Nero starent, in altera ipsi ac filii. ITALA Is. 40, 12 (Pallad. hist. mon. I 2 p. 260[C]) *deus*, qui montes -e pensavit (*gr.* ἔστησεν ... σταθμῷ, *Vulg.* libravit in pondere). SER. SAMM. 267 omnia *unguenta*, quae geminis aequabis -bus. COD. Theod. 12, 7, 1 (= Iust. 10, 73, 1) aurum ... aequa -e et libramentis paribus suscipiatur.

2 *in imag. et translate* (*saepissime in elocutione q. e.* aequa [aequali, pari *sim.*] -e, *inde a* PLIN. *l. 33*; GLOSS. ἴσῳ ζυγῷ. aequali divisione. *al.; accedit* quasi *l. 43. 45*): a *in univ.*: α *actione pendendi valida*: CIC. fin. 5, 51 libra illa Critolai (*frg. 21 sq. Wehrli*), qui, cum in alteram -em animi bona imponat, in alteram corporis et externa, tantum propendere illam ... -em putet, ut terram et maria deprimat (*laxius pro 'elevet'. inde* 5, 91 sq.). MANIL. 4, 775 Libra ..., qua condita Roma ... retinet discrimina rerum -bus et positis gentes tollitque premitque (CYPR. GALL. lev. 153 posita rectum discernere -e. SIDON. epist. 2, 9, 3 ex aequo ... -em ponere). PERS. 4, 10 scis ... iustum gemina suspendere -e ancipitis librae. PLIN. nat. 7, 44 vitam aequa -e pensitabit, qui ... fragilitatis humanae memor fuerit. PS. QVINT. decl. 12, 24 in hac -e publica causa ... pendet: aut iste tarde fecit aut nos cito (CLAVD. MAM. anim. 1, 8 p. 48, 5 hac tantum -e). PS. APVL. Ascl. 22 *cum deus* homines efficeret ex parte corruptiore mundi et ex divina pari -e conponderans. ARNOB. nat. 6, 2 pari pendĕre cunctos -e (RVFIN. Greg. Naz. orat. 8, 9, 1 mala ac bona ... diversa -e [*gr. Migne 35, 945B* κρίσιν ... ἀντισηκοῦσαν τοῖς πονηροῖς τὰ βελτίονα]. GILD. Brit. 21 chron. III p. 37, 9). SYMM. epist. 40, 1 causam ... cum perspicerem pari -e libratam, maiestatis vestrae arbitrio reservavi. AMM. 23, 4, 8 (*describitur aries bellicus*) quasi ex -e vinculis trabis alterius continetur. AMBR. epist. 41, 22 *ecclesia* aequa omnes -e examinat. hex. 1, 6, 22 non ... quod in medio sit terra, quasi aequa -e suspenditur, sed quia maiestas dei ... eam ... constringit. in psalm. 118 serm. 7, 23, 3 non ... maledictum et ... parricidium aequa esset -e pensandum (HIER. adv. Iovin. 1, 15 aequali. EPIST. pontif. 609 Thiel p. 262 eadem. CONC.[S] I 2 p. 109, 3 iusta). AVG. c. Iulian. 6, 9, 26 utrumque aequa -e perpendis. CYPR. GALL. exod. 562 iusta deus librato examine -is iura dedit (*Vulg. 15, 25* constituit ... iudicia). CLAVD. MAM. anim. 3, 18 p. 189, 13 adhibeto iustitiae libram; si -x nostra pronior et vero gravior *eqs.* ENNOD. opusc. 8, 1 p. 414, 14 deus ... illa res humanas -e dispensat, ut *eqs.* CE 24, 5 dea Syria -e vitam et iura pensitans.

β *imag. plus minus plena*: MOD. dig. 42, 1, 20 (*interpol.?*) quod *constitutum* et in persona mulieris aequa -e servari aequitatis suggerit ratio. IREN. 5, 19, 1 aequa -e disposita ... inobedientia per ... obedientiam. SYMM. epist. 1, 1, 1 parentibus non ad -em neque ad demensum verba tribuenda sunt. 1, 92 curabo ..., ut obsequii mei trutina et libra praeponderet, ne videatur inertiae quoddam esse conludium semper esse aequa -e censeri. 2, 56, 1 quorum *officiorum* adsiduitas cultum circa te meum pari -e conpensat. 8, 74 quod *munus amicitiae* si pari -e reddideris. CLAVD. DON. Aen. 7, 360 p. 60, 6 aequa -e ... contendunt. HEGES. 1, 36, 2 p. 72, 4 aequa -e odium mulieris et amor viri adversum se certabant (*gr. 1, 436* τοσοῦτον ... μῖσος ..., ὅσος ... ἔρως, *Ps. Rufin.* tantum ... quantum). TRACT. Pelag. 3 p. 44 ut omnes aequali -e et pari iure possiderent *bona*. CLAVD. 18, 209 *ancipiti ducum Marte* in geminas nutat provincia -es. AVG. epist. 147, 16, 39 si ambobus nobis aequa -e putas esse credendum (*antea*: testium pondera ... perpende). CYPR. GALL. exod. 1060 ut iurgia noscant *Aaron et Hur* aequa -e. COD. Theod. 10, 19, 15 pr. aequa ... -e dividatur. 11, 28, 9 sub aequa -e ... concessimus. NOVELL. Maior. 6, 8 filios aequa iubemus -e succedere (7, 5). AVELL. p. 413, 13 merita -e dimisit. 576, 2 inter virtutem -em retinet et labores (*cf.* ENNOD. dict. 7, 9 p. 445, 18 ponderibus ornetur dictio castigantis, -em in exhortatione teneat, qui gestit audiri). SIDON. epist. 2, 4, 1 *facultas et alacritas* pari -e conquadrent. ENNOD. opusc. 2, 34 p. 298, 5 statuta nostra non una apud vos voluimus -e constare. CORIPP. Ioh. 2, 306 omnia -e probans. MART. BRAC. form. vit. 6, 3 quicumque in illa mediocri -e (*i. in prudentia extremis eius vitatis*) persistit. CE 927, 4 *rebus diversis aeque intende*, sic habeas -es semper ubique pares. INSCR. Ephem. epigr. VIII 696 iudicem sine ulla gratia, -is aequae. *al.*

b *c. determinationibus* (*gen. rei praeter p. 940, 12. 16*): RVFIN. Orig. in iud. 2, 3 in dilectionis -e praeponderat. CLAVD. carm. min. 26, 75 pari flammas undarum -e rependens. IVLIAN. in Iob 34, 18 quare ... inter dispares ... homines aequas iudiciorum -es admoveat (ENNOD. epist. 1, 16, 5 p. 28, 8 si vera sunt et a iudicii -e descendunt. GREG. M. moral. 24, 44 VIGIL. THAPS. c. Arian. 2, 8). BACHIAR. fid. l. 243 vetus et novum testamentum aequa (aequali *var. l.*) fidei -e suscipimus (*ibid.* libra). VITA Hil. Arel. 4 l. 23 aequitatis -e cuncta pensanda. LEO M. serm. 9, 2 p. 162[B] charitatis -e. 49, 4 p. 304[A] omnem consuetudinem suam in divinorum praeceptorum -e (luce *var. l., cf. p. 938, 26*) constituat. SIDON. epist. 6, 3, 1 aequali officiorum -e certandum. FAVST. REI. spir. 1, 8 p. 114, 2 (*ad Is. 40, 2*) in 'tribus digitis potentiae' unius aequalitatem sub quadam mysterii -e libravit. SEDVL. op. pasch. 5, 18 p. 288, 15 amborum merita divini cordis -e perpendens. ENNOD. epist. 1, 9, 5 p. 19, 18 per examinis -em caritatis incrementa pensamus (GREG. M. moral. 5, 21). 2, 7, 3 p. 46, 18 quos libra peritiae in eloquii -e pensavit. 4, 4, 1 p. 100, 5 quid in amoris -e promoveas. 9, 23 p. 245, 3 veritatis. opusc. 2, 104 p. 319, 11 in ... cognitoris -e ... aut poena debetur aut praemium. GREG. M. moral. 9, 38 iustitiae. 21, 1 utriusque partis.

B *de tota libra*: SIDON. carm. 2, 66 valeat divisio regni, concordant -is partes; dum pondera nostra suscipis, aequasti. CHRYSOST. ed. Froben V 724[D] inter nostrum ... et diaboli certamen Christus non media -e consistit, sed totus noster fautor exspectat.

III *de disco solis*: AMM. 20, 3, 1 cum lux caelestis operiretur, e mundi conspectu penitus -e abrepta, defecisse ... solem ... aestimabant. 20, 3, 8 *luna* nonnumquam ferienti se subserit -i (lamci *trad.*, luci *edd. vet.*).

deriv.: lancella, lancicula, lancula. *compos.*: bilanx.

lāotomiae *v.* latomiae. **lapa** *v.* lapathus. **lapacissum** *v.* lapathium. **lapācium** *v.* 1. lappacium. **laparis** *v.* lampyris. **laparum** *v.* lipara. **lapathia** *et* **-io** *v.* lapathium. **lapatio** *v.* lampadio.

lapathium, -ī *n.* *deminutivum gr.* *λαπάθιον *a voce* λάπαθος. *scrib.* -pp- CELS. 2, 25, 2 (*var. l.*). ISID. (*item*). GLOSS. III 558, 68; *ceterum* -thi-, -ti-, -ci-, -z- (DIOSC. 3, 117 p. 426, 12. 3, 138 p. 433, 19). *formae discrepantes*: -us ORIBAS., GLOSS. -a: ISID., GLOSS., *e quibus notandum* III 540, 30 lapathos id est -a. -o: GLOSS. *cf.* GLOSS. III 570, 42 oxilapatium id est lapacissum. [*calabr.*, *sic.* lapazzu, *tosc.* lapaccio, *cors.* lapazzu, lampazzu, *pedem.* lavassa, *langob. alp.* lavats, lavaza; *raet. occ.* lavatsa, *or.* lavats; *francoprov.* laváse, lavaϑi, lavę *etc.*; *prov.* laváso; *vasc.* alabasso; *port.* labaça. *a scriptura* lappacium: *langob.* lapass, *pedem.* lapása, *abrut.* lambazze, *roman.* lampattsə; *sard. centr.* lapáϑu, (a)lapattu, alaβattu, *mer.* lampattsu, *sept.* arabatu; *francog. med.* lapas; *francoprov.* la(m)pé; *delph. vet.* lapais, *delph.* lapá, *prov. vet.* lapaci, *prov.* lapas, *langued.* lāmpas *etc.* *cf. M.-L. 4897. Battisti-Alessio III 2166. Wagner II 11. Wartburg V 168 sq. Machado II 1279. G.*]

nomen plantae, quae latine rumex appellatur: 1 *sing.*: POMPON. Atell. 169 -um nullum utebatur, lardum lurchabat lubens. VARRO Men. 318 hanc eandem voluptatem ... consequi -o et ptisana possum. ling. 5, 103 quae in hortis nascuntur ... -um *eqs.* CELS. 2, 21 *inter plantas mali suci*. 2, 25, 2 *inter res stomacho alienas*. 2, 29, 1 *alvum movet ut* 3, 6, 14. GARG. MART. med. 8 -um (-thus *Rose*) *sc. herba* ... in cibo sumpta. CHIRON 972. MARCELL. med. 25, 32 herbam ... -um. 26, 33 -i seminis *quantum*. 27, 26 vinis ... ex -o *eqs.* PS. APVL. herb. 13. 33 -um acutum (*sc.* ὀξυλάπαθον. *cf.* MISC. Tir. 60, 24). 41 l. 6 *herba*, quae folia -i fert minuta. PLIN. VAL. 1, 38 agrestis -i, quod alii rumicem dicunt, radix. DIOSC. *locis citatis*. PS. DIOSC. herb. fem. 49 (48) -um (*caput totum e Plin. nat. sumptum, v. s.* lapathus). CAEL. AVR. chron. 4, 7, 105 ORIBAS. syn. 2, 29 (Aa = La) p. 107, 10 Mo. 4, 15, 13 p. 17 (*item*). 4, 23, 3 p. 25 (*item*). ISID. orig. 17, 10, 20 -a, haec ... confortat. 2 *plur.*: GLOSS. V 519, 55 vulbos (*i.* bulbos): -iones (*cf.* porrio *iuxta* porrum).

compos.: oxylapathium.

lapathius *v.* lapathium.

?**lapatho, -ōnis** *m.* *a* lapathus *auctum esse coni. Bulhart, WSt. 67, 1954, 155 coll. vocibus* Fronto, Capito *sim.* *i. q. lapathus maior, silvestris*: DIOSC. 2, 98 p. 218, 9 lapatune(m) (*gr. 2, 114, 1* λάπαθον ἄγριον, *ubi opp.* μικρῷ).

lapathos, lapathum *v.* lapathus.

***lapathus, -ī** *m., f. et* **lapathum, -ī** *n.*, λάπαθος (-ον). *scrib.* -pp- *et* -t- (*sine* h) *hic illic in codd.*, lafathym PS. APVL. rem. sal. p. 282, 10. *formae*: -us: LVCIL. (*voc.*), CAEL. AVR. (*acc. pl.*). -ŏs: COLVM. (*in versibus*). -um: PLIN., THEOD. PRISC., CAEL. AVR. *vulgariter* lapa *teste* SCHOL. Hor. epod. *l. c.* quam *herbam* vulgo -am dicimus. *cf. supra l. 42.* [*dub. an recte restituatur* -i *pro* lapti TERT. anim. 32, 2.]

nomen plantae, quae latine rumex appellatur: 1 *sing.*: LVCIL. 1235 o -e, ut iactare nec es satis cognitu(s), qui sis! in quo Laelius clamores ... solebat edere. CIC. fin. 25 (*citato frg. Lucili*) nec -i suavitatem acupenseri ... anteponebat. HOR. epod. 2, 57 *inter cibos rusticos* herba -i prata amantis. sat. 2, 4, 29 *alvum movet* -i brevis herba. COLVM. 10, 373 lubrica. SCRIB. LARG. 57 -i radices. 99 holera lenia ex ... -o (*inde* MARCELL. med. 20, 3). PLIN. nat. 19, 96 *est bulbus quidam* foliis -i. 19, 98 *radix* amplissima ... -o. 19, 123 singula genera sunt ... -o (*enumerantur* 20, 231–235 silvestre [*cf.* silvaticum ORIBAS. syn. 8, 13, *gr. 8, 12, 3* ἄγριον], cantherium, sativum, oxylapathum, hydrola-

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pathum, hippolapathum, bulapathum. *addas* agreste MARCELL. med. 19, 27). *al.* SER. SAMM. 365 -i ... legumen. 1088 facilis -i coma latior (cumulatior *trad.*) ulcera purgat. MARCELL. med. 12, 9 radix -i (12, 52. 19, 8). 36, 72 suci -i *quantum.* DIOSC. 2, 98 p. 218, 4sqq. *fusius de usu medic., gr. 2, 114*). CAEL. AVR. chron. 2, 7, 101. *al.* 2 *plur.*: CAEL. AVR. chron. 1, 1, 22 dabimus ... holerum betas ... aut -os.

deriv.: lapathium, ? lapatho.

compos.: bu-, hippo-, hydro-, oxylapathum.

lapatis (*an* -tes, lapas?), *acc. pl.* -ēs *f.?* *hebr.* liftā *vel* (*ut syr.*) laftā. *genus rapae*: VVLG. Iudith 10, 5 inposuit ... abrae suae ... pulenta et -es et panes *eqs.* (*lectionem codd. potiorum def. Stummer per litteras coll. vocibus peregrinis supra allatis*; palatas *vel* -tes *codd. det. et edd., cf. gr.* πήραν ἐπλήρωσαν ... παλάϑης).

lapes *v.* lapis. **lapicaedīnae** *v.* lapicidinae. *B.*

lapicīda, -ae *m.* *a* lapis *et* caedere; *cf.* lapidicida, lapidicaesor. *i. qui lapides caedit vel scalpit* (*cf.* VARRO ling. 8, 62 qui lapides caedunt. GLOSS. II 585, 8 lapicina: sector, caesor lapidum [*fortasse confunduntur* -a *et* lapicidina]): LIV. 1, 59, 9 Romanos homines ... opifices ac -as pro bellatoribus factos.

ˣ**lapicīdīnae,** -ārum *f.* *a* lapis *et* caedere. *de scriptura*: CONSENT. gramm. p. 10, 14 N. *et* 'honor' *et* 'honos' *recte dicta sunt*; simile est, cum dicit aliquis 'lapidicinas' et '-as'; in neutro enim metaplasmus est per transmutationem, quoniam utrumque certa etymologia recte et latine dicitur. -cid-: CIL VI 8486 (*e codd.*; -dic- *descripsit Gruter*) *et saepe in codd.* -caed-: LEX met. Vipasc. (CIL II 5181) 48. 54. CIL III 75 (*ca. a. 203*). INSCR. Dessau 8719 (*a. 172*). *cf.* CATO agr. 135, 6 -p[r]iced- (*littera* r *per lapsum inserta ut* PLAVT. Capt. 1000). GLOSS. IV 532, 20 lapigiae dina (lapicedina *c*). -dic- *ex. gr.* CIC. div. 1, 23 (-cid- V^2 *tantum*). VARRO ling. 5, 151 VITR. 2, 7, 3. SCRIB. LARG. 151 (= MARCELL. med. 26, 9). IAVOL. dig. 23, 5, 18 pr. *et saepe in var. ll.* -diciniae NOT. Tir. 56, 71. *sing. non nisi* GLOSS. NOT. Tir. *v. supra.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 118 ubi exciduntur lapides. PS. ASCON. Verr. p. 228, 7 loca caesis lapidibus exsecta. GLOSS.^{L} III Abstr. LA 24 -cidina (-ced- *codd.*): locus ubi lapides caedunt. GLOSS. -dicina: λατομία. λιϑοτομεῖον. λιτομεῖον. λιϑοξοεῖον. -dicinae: lapideta.

i. q. locus, ubi lapides exciduntur (*audacius vel neglegentius fere de ipsis lapidibus l. 44sq.; exempla attulimus omnia, selecta e* DIG. *tantum*): PLAVT. Capt. 736 (*loq. Hegio*) extra portam ad meum libertum Cordalum in -as facite deductus siet *Tyndarus.* 944 in -as compeditum condidi. 1000. CATO agr. 135, 6 ex -is cum eximet *orbes.* CIC. div. 1, 23 fingebat Carneades in Chiorum -is saxo diffisso caput extitisse Panisci (2, 49 PLIN. nat. 36, 46). VARRO ling. 5, 151 Syracusis. rust. 1, 2, 23 neque -ae neque harenariae ad agri culturam pertinent. VITR. 2, 7 *passim.* 2, 7, 4 quae *monumenta* sunt circa municipium Ferenti ex his facta -is (*cf.* PLIN. nat. 36, 78 pyramis amplissima ex Arabicis -is constat). 8, 3, 9 crebrae sunt ibi *in Syria* -ae bituminis duri. 10, 2, 11. 12. 13. 15 de his -is, quemadmodum sint inventae, exponam (PLIN. nat. 7, 195). SCRIB. LARG. 151 (= MARCELL. med. 26, 9) nasci in -is bestiolas adhaerentes saxis. PLIN. nat. 3, 30 *in Hispania* sunt et marmorum -ae (*cf.* IAVOL. dig. 23, 5, 18 pr. vir ... -as marmoreas aperuerat [VLP. dig. 24, 3, 7, 13]). 31, 77 montes nativi salis ut ⟨in⟩ Indis Oromenus, in quo -arum modo caeditur. 36, 14 in Lunensium -is *lychnites repertus est.* 36, 55 non omnia *genera marmorum* ... in -is gignuntur (*cf.* 36, 125 marmora in -is crescere auctor est Papirius Fabianus [IAVOL. dig. 23, 5, 18 pr.]). 36, 57. 132. 168 Anicianis. 37, 105 cum -ae ... aperiantur. LEX met. Vipasc. (CIL II 5181) 48 qui in finibus met⟨alli⟩ ... -is opus *faciendum suscipiet* (VLP. dig. 7, 1, 9, 2 -as ... vel cretifodinas ...; si haec metalla *eqs.* 7, 1, 13, 5 venas ... -arum et huiusmodi metallorum. 27, 9, 3, 6 -as vel quae alia m.). 54. POMPON. dig. 23, 3, 32 si ex -is dotalis fundi lapidem ... vendiderit *maritus.* *al.* INSCR. Dessau 8719 (*a. 172*) Aurelianis. CIL III 75 (*ca. a. 203*) iuxta Philas novae -ae adinventae ... sunt. ADNOT. Lucan. 6, 34 ('avulsa ... saxa metallis') hic fuisse -as debemus accipere. VVLG. IV reg. 22, 6 ut emantur ... lapides de -is (*hebr. aliter ut* II par. 34, 11). COD. Theod. 10, 19, 8 potestatem ... exsecandi de privatis -is. CIL III 7146 ⟨Chr⟩esimus ⟨Aug. l. proc(urator) lapicidin⟩arum (*gr.* ἐπίτροπος λατομείων). VI 8486 Hymenaeus Caesaris ser(vus) ... a -is Carystiis.

deriv.: lapicidinarius.

lapicīdīnārius, -ī *m.* *a* lapicidinae. *scrib.* -cid- GLOSS. III 528, 54, -dic- *ceteris locis.* *i. q. lapicida*: GLOSS. II 358, 42 λαξευτής -us. 360, 59 λιϑοξόος -us. III 308, 33 λατόμος -us (498, 63. 528, 54). *falsa est* CIL XIV 31*.

lapicīna *v.* lapicida.

lapīcula, -ae *f.* *a* lapis *deminutive.* *i. q. parvus lapis*: VIRG. gramm. epit. 5 p. 28, 18 'lapis' est, ex quo habes '-am' (lapiculum *N*).

lithea (*i.* λιϑεία) **lapidāmen** GLOSS. III 202, 40. *a* lapis.

lapidantēs *v.* lapido. **lapidāria** *v.* lapidarius.

lapidāris, -e. *a* lapis. *i. q. lapidibus factus*: CIL XI 4638 (*e codd.*) terminos -es.

ˣ**lapidārius,** -a, -um. *a* lapis. *scrib.* -ped- INSCR. christ. Diehl 654. *abbrev.* lapi, lapid, lapidar *in inscr. saepe.* GLOSS. -us: λατόμος. λιϑαστής. λιϑουργός. λιϑοξόος. λιϑοπρίστης. cimentarius. *inde a* PLAVTO, PETRON.

1 *i. q. ad lapicidinas et artem quadratariorum sim. pertinens*: **a** *adi.*: PLAVT. Capt. 723 inde ibis porro in latomias -as. PETRON. 58, 7 -as litteras scio (*i. quae in lapidibus quadratae et grandiores inscribi solent*). 117, 12 me putatis esse ... -am navem? (*i. qua vehuntur lapides*). CIL XII 3070 exactor oper(is) basilicae marmorari et -ri. ars -a: ITALA exod. 28, 11 (Lugd.) opus -ri arti (*pro* -riae artis, *ut videtur*): scultura signaculi sculpes duos lapides (*gr.* ἔργον λιϑουργικῆς τέχνης, *Vulg.* opere sculptoris). 31, 5 (Lugd.) operari ... a. -am in opere (*gr.* ἐργάζεσϑαι ... τὰ λιϑουργικὰ εἰς τὰ ἔργα, *Vulg.* fabre quicquid fieri potest ex ... marmore et gemmis). CIL XIII 8352 neg(otiator) a. -ae.

b *masc. fere pro subst. i. q. lapicida* (*de sculptore lapidum pretiosorum l. 22; ad rem v. Hug, RE XII 774sq.*): *α nude*: FAST. min. dom. Aug. a. 49 (INSCR. Ital. XIII 1 p. 327) Herm⟨es l⟩apid(arius). PETRON. 65, 5 Habinnas ... est ... -us, ⌊qui videretur monumenta optime facere⌋ (*seclusit K. Müller*). TARR. PAT. dig. 50, 6, 7 -i *vacant a muneribus* (*cf.* COD. Theod. 13, 4, 2 app. -i, [clavicarii *Cod. Iust. 10, 66, 1*] quadratarii, sculptores). VLP. dig. 13, 6, 5, 7 (*e Mela*) si servus -o commodatus sub machina perierit, teneri fabrum. HERM. Pal. sim. 9, 9, 2 (*cf.* vulg.) artem hanc ... non habeo nec -us sum (*gr.* λατόμος). FIRM. math. 3, 5, 23 -os ... aut pollinctores. 4, 14, 14. VVLG. Sirach 45, 13 gemmis pretiosis ... opere -i sculptis (*gr. 11* λιϑουργοῦ). III Esdr. 5, 54 dederunt pecuniam -is et fabris (*gr. I Esdr. 5, 53* λατόμοις). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 26 -is cum ferramentis eorum necessitati congruis (*gr.* λιϑοτόμους). CIL II 2404. III 1601. 8840 ⟨co⟩llegium -orum (*cf.* INSCR. Schober, Die röm. Grabsteine von Noricum p. 19 n. 10 Valirio Martiali ex subaedianis collegae -ri posuerunt). 14409 Zoilus Corci -us. XII 732 Valentini -ri *monumentum.* XIII 5475 patron⟨o⟩ optimo ... -ri clientes eius. *al.* *huc fortasse abbreviatura* lapi: CIL III 1365. VI 33908 (*de eodem homine 33909* scalptor). *in nomine oppidi*: NOT. dign. or. 31, 66 in Castris -orum (*cf. Kees, RE XII 774, 54*). *β nominibus appositis*: EDICT. imp. Diocl. 7, 2 -o stru⟨ctori⟩ (*gr.* ⟨λιϑον⟩ϱγῷ τεχνείτῃ. CIL XIII 1034). CIL XI 6838 faber -us (INSCR. Gall. Narb. Espér. 580). XII 1384 opifices -ri.

2 *i. q. lapidum plenus, lapidosus, in nomine geogr.*: SOL. 2, 6 in Liguria ... -os Campos *dictos ab Hercule,* quod ibi eo dimicante creduntur pluvisse saxa (*inde* MART. CAP. 6, 642. *cf.* lapideus *sub 2a*). TAB. Peut. 4, 1 -a (*sc. taberna vel casa*; *cf. Keune, RE XII 774*).

3 *fem. fere pro subst. ratione non perspicua nomen herbae* (*fortasse lithospermonis, cf.* lapillus *sub IIB et André, Lex. des term. de botan. s. v.*): CHIRON 428 -ae semen.

v. Onom. s. v. Lapidarias.

lapidātio, -ōnis *f.* *a* lapidare. *i. q. actio lapidandi, iactus lapidum* (*ad rem v. Pfaff, RE XII 775sq.*): **1** *generatim*: CIC. Verr. II 4, 95 Agrigentini concurrunt; fit magna -o; dant sese in fugam ... milites (dom. 12 facta -o est. 67 quas iste tum caedes, quas -es, quas fugas fecerit. Sest. 34. SPART. Did. 4, 3 ⌊-em ... fecere⌋ [*del. Mommsen, Hohl propter verba insequentia q. s.* lapides ... in eum iecerunt]. VIR. ill. 73, 1). Sull. 15 *Autronius* iudicium tollere ac disturbare ... voluit ... -e atque concursu. dom. 14. Sest. 77 -es persaepe vidimus, non ita saepe ... gladios. de orat. 2, 197 vim, fugam *optimatium,* -em ... in iudicium vocabas. ad Q. fr. 2, 1, 2 is *Marcellinus* cum ... de Clodianis incendiis, trucidationibus, -bus questus esset. FLOR. epit. 3, 8, 5 non diu -e Romanos terruere *Baleares* (CYPR. epist. 59, 17 p. 687, 6). TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 553, 19 nemo in praedicatione bellorum legitimis armis debellandorum -em enumerat popularibus coetibus magis et inermi tumultui familiarem. SPART. Pesc. 2, 2 ut inter -es exsecrationesque omnium illi feliciter optaretur. AVG. epist. 91, 8 p. 433, 3 ecclesia lapidata est (*bis*) ..., grando -bus reddita est, ... tertiam -em ... intulerunt.

2 *specialia*: **a** *genus supplicii hebraici* (lapidare -e *v. p. 945, 13*): TERT. resurr. 55 p. 115, 1 Stephanus angelicum iam fastigium induerat, sed non alia genua -i (*PF,* -e *M,* ⟨in⟩ -e *Mesnart*) succiderant (PRVD. tituli 179. AVG. cons. euang. 1, 10, 16 Stephani [serm. 278, 1, 1]. in psalm. 70 serm. 1, 14 l. 76. serm. coll. Morin p. 326, 28 iniecerunt super eum duram -em). HIL. in Matth. 21, 2 p. 1035^C qui ... mortibus se et -bus offerendo ipsis se ... corporibus exuerunt. HIER. in Ezech. 16, 27 p. 145^B nec adulterarum -o ceterorumque criminum lege concessa exerceri potest. AVG. in euang. Ioh. 2, 9 l. 12 timentes -em. in psalm. 138, 20 l. 28 flagellis, plagis, -bus, carceribus, catenis. quaest. hept. 6, 9 p. 426, 7 (*ad Ios. 7, 15. 25*) cur -em ignem appellaverit dominus. CONSVLT. Zacch. 1, 32 p. 40, 24 quis hominum -bus saxa, quis ligna crucibus deputavit? SERM. RevBén. 72, 1962 p. 267, 18 iustorum. OROS. apol. 8, 5 Nabuthae. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 22 *Moyses Hebraeos* ab impetu ... -is abstinuit (*gr.* τοῦ βάλλειν). **b** *transfertur ad grandinem* (*cf. l. 58*): SCHOL. Iuv. 4, 60 ut -o de caelo caderet supra memorati ponderis; propter quod prodigium *eqs.* COD. Theod. 9, 16, 3 (= Iust. 9, 18, 4, 1) ne ... ruentis grandinis -e quaterentur *vindemiae.*

lapidātor, -ōris *m.* *a* lapidare. GLOSS. λιϑοβόλος. λιϑαστής. *i. qui lapidat*: **1** *generatim*: CIC. dom. 13 *Sergius est* percussor, -r (latitator *vel* latrator *codd. Aquilae*), fori depopulator (*12. 14* lapidatio). MARCELL. chron. II p. 102, 523 plerique -um, percussorum urbisque depopulatorum ... expensi sunt. **2** *speciatim in supplicio hebraico*: AVG. in psalm. 70 serm. 1, 4 l. 27 erat Saulus Stephani -r (147, 25 l. 42 serm. 298, 4, 4. 317, 1, 1). serm. 49, 11 (= PS. AVG.

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

serm. 211, 3) ventum est, ut oraret *Stephanus* . . . pro -bus suis (315, 5, 8. 318, 1. 319, 4, 4 Ps. AVG. serm. 215, 3 FAVST. REI. serm. 4 p. 238, 6 [= CAES. AREL. serm. 220, 2 p. 827, 23; *sim.* Ps. AVG. serm. ed. Mai 191, 1]). 315, 6, 9. 316, 1, 1 serm. dub. 382, 3, 3 de serm. dom. 1, 22, 76. Ps. AVG. serm. 215, 5 coepimus habere praedicatorem, quem sanctus Stephanus habuit -em. PRAEDEST. 2 p. 623B Saulus . . . -r Christianorum. GREG. M. in euang. 27, 8 p. 1209B.

f. **lapidātrīx,** -īcis. *i. quae lapidat*: ORIG. in Matth. ser. 28 p. 53, 6 dicit . . . dominus ad Hierusalem interfectricem et -em prophetarum.

?**lapideo** *v. s.* lapido.

lapidēsco, -ere. *a* lapis. *i. q. in lapidem converti*: 1 *proprie*: PLIN. nat. 2, 226 in flumine Silero . . . non virgulta modo inmersa, verum et folia -unt. 16, 21 probatur et ea *quercus*, cuius in balano utrimque ex longitudine extrema -it duritia. 24, 120 *radicis rubi* tanta vis (*sc. styptica*) est, ut spongeae ipsae -ant. 31, 27 hanc *aquam ad Nonacrim Arcadiae* putant nimio frigore esse noxiam, utpote cum profluens ipsa -at. 31, 111 *nitrum* -it ibi *circa Memphin* in acervis. 32, 22 aiunt *curalium* tactu protinus -ere, si vivat. 35, 167 in fonte Cnidio dulci intra octo menses terram -ere. 37, 52 *lyncurium* fieri . . . ex urina quidem lyncis, sed et genere terrae, protinus eo animali urinam operiente, quoniam invideat homini, ibique -ere. 2 *translate*: Ps. VAL. CEM. hom. 5 Migne suppl. 3, 187 quomodo . . . corda iam coelestis veris temperie mollita, inferna bruma rursus indurata -ant.

lapidēta, -ōrum *n. pl.* *a* lapis, *cf.* saxetum. *i. q. lapicidinae*: Ps. APVL. herb. 84 l. 10 *filicina* fere in -is (lapidibus *var. l.*) nascitur vel in parietinis. GLOSS.L II Abav. LA 40 lapidicinae: -a.

***lapideus,** -a, -um. *a* lapis; *cf.* lapidosus. *mensuratur* lā- CE 1977, 3 (*a. 299; quantitas syllabarum omnino neglegitur*). *scribitur* -dius SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 36 (*Γ*). *abbrev.* lapid CIL X 205. *desunt compar. et superl.* *de notione*: PORPH. Hor. carm. 1, 35, 11sq. ('purpurei . . . tyranni') purpurei pro purpurati . . ., nam sic dicitur purpureum, ut -um, ligneum, hoc est, quod purpura tantum constat. *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CIC. [*1)* '*vas -um*': *langob. vet.* laueço, *langob. alp.* lavéyš, löytš. *Ravennae a. 1231*: lavezum de petra. *2)* '*olla*': *it.* laveggio, veggio, *tusc.* naveggio, lampezzo, *cors.* lavezzu, *abrut.* lapìjə, *march.* rapegghie *etc.*, *sic.* lavizzu, *ligur.* lavézu, *langob.* lavegg, lavönž, livenž *etc.*, *venet.* lavezo, lupisu; *sard. centr.* lapía, laβía; *raet. occ.* lavetsch, *centr.* labieč, lavyęč, laüč (> *basc.* lapitz '*lapis sectilis*'). *cf. M.-L. 4899. Battisti-Alessio III 2187. Wagner II 11sq. Wartburg V 169. G.*]

1 *i. q. e lapide constans*, λίθινος (GLOSS.; *quod ubi respondet, non adnotatur. distinguitur a voce* marmoreus *l. 74. audacius de duritia, soliditate p. 944, 7. 33*): **a** *in comparationibus* (*cf. p. 944, 9. 30. 952, 50sqq.; accedit* vere *l. 60*): PLAVT. Truc. 818 -us sum, commovere me miser non audeo (*sc. prae stupore et metu*). ENN. scaen. 139 -o sunt corde multi, quos non miseret neminis (VVLG. Ezech. 11, 19 [*sim.* 36, 26] auferam cor -um de carne eorum et dabo eis cor carneum [*cf.* HIER. *ad l.* p. 100B id est cor durum. AVG. grat. 14, 29 non significat nisi durissimam voluntatem et adversus deum . . . inflexibilem. *sim. al.*]). APVL. met. 4, 5, 3 (*hyperbolice de aegro*) tam diu mortuo, immo vero -o asino. HIER. hom. Orig. in Luc. 22 p. 139, 13 gentes -ae (*in* lapides *corr. M*1) esse cessabunt et pro duro corde recipient humanam in Christo . . . naturam. AVG. grat. 14, 30 quis ita sit caecus, ut non videat, quis ita -us, ut non sentiat istam gratiam . . . dari? (ACT. Archel. 24, 4 ita -us . . . et stolidus, ut *eqs. cf.* OP. imperf. in Matth. 25 p. 766 tam [ORIG. in Matth. ser. 134 p. 276, 25]). CONC.S I 3 vers. Tur. p. 64, 32 paene -us factus sum pro aestuatione, ut non possim vocem emittere. VEREC. in cant. 1, 17 (*ad exod. 15, 16* fiant immobiles quasi lapis) ut *homines obdurati* vere -i facti sensum non capiant sanitatis.

b *usu vario*: CIC. leg. 2, 45 ligneum . . . quodque voluerit uno e ligno dicato, itemque -um (*Plat. leg. 956a* ξύλον δὲ μονόξυλον ὅ τι ἂν ἐθέλῃ τις ἀνατιθέτω, καὶ λίθον ὡσαύτως). Tusc. 3, 63 Nioba fingitur -a propter aeternum . . . in luctu silentium. nat. deor. 2, 14 imbribus (div. 2, 60 LIV. 30, 38, 8). div. 2, 65 *draco* -us dicitur factus. VARRO ling. 5, 125 altera vasaria mensa erat -a quadrata oblonga (CIL X 205, 6. CE 1977 [*a. 299*]. *al.*). rust. 3, 5, 9 flumen . . . marginibus -is. 3, 5, 11 columnis (3, 5, 13 VITR. 5, 9, 1. PLIN. nat. 35, 172 -as c. et epistylia. *addas l. 73*). SALL. Catil. 55, 4 camera -is fornicibus iuncta. NEP. Alc. 4, 5 *devotionis* exemplum in pila -a incisum (VITR. 2, 8, 17). LIV. 1, 36, 1 muro (1, 38, 6 SEN. epist. 86, 8 VIR. ill. 6, 8. *al.*). 40, 29, 3 arcae (VAL. MAX. 1, 1, 12 GAIVS dig. 11, 7, 7, 1. *al.*). VITR. 2, 8, 9 -a . . . epistylia . . . et columnae (3, 3, 5. 5, 1, 1. *addas l. 69*). 3, 3, 2 theatrum (CIL XIII 1642 [*saec. I*]. OROS. hist. 4, 21, 4). 4, 2, 2 in -is et marmoreis aedium sacrarum aedificationibus. 4, 2, 3 operibus (SVET. Claud. 20, 1). 7, 8, 3 *vas* -um centenarium pondus inponatur (*ad rem v. Oxé, RhM. 89, 1940, 128sq.*). 8, 3, 9 in quem lacum pars . . . harundinis . . . si demissa fuerit et postero die exempta, ea pars . . . invenietur -a (*cf.* SEN. nat. 3, 20, 4 res abiectae in . . . lacum -ae . . . extrahuntur . . .; lapidem extrahis. PLIN. nat. 2, 226 in Ciconum flumine . . . lignum deiectum -o cortice obducitur. *sim. al.*). 8, 3, 10 *aqua* efficitur post annum crusta -a (*cf.* PLIN. nat. 1, 31, 20 quae *aquae* -ae fiant aut lapidem faciant). *al.* VELL. 2, 7, 2 postem (pontem *trad.*) -um ianuae. SEN. epist. 90, 25 -as moles. CVRT. 5, 1, 29 pons (CIL II 2478 XIV 126. *al.*). COLVM. 12, 15, 3 labra fictilia vel -a (CIL VIII 23991 [*a. 233*]). *al.* PETRON. 55, 6 vers. 13 Carchedonios optas ignes -os (*i. lapides pretiosos*). 62, 8 illa *vestimenta circumminctа* . . . -a facta sunt (62, 12. *cf.* PLIN. nat. 36, 131 specula . . . et strigiles et vestes et calciamenta inlata *sarcophago lapidi* mortuis -a fieri). PLIN. nat. 6, 150 stelae (6, 174). 13, 140 iuncos . . . -os perquam similes veris per litora *Indiae esse*. 27, 98 *lithospermon* gerit . . . lapillos . . . magnitudine ciceris, duritia vero -a (29, 112). 31, 29 fons . . . -am (lapidem *V*) faciens terram (35, 167. AVG. in psalm. 103 serm. 3, 12 l. 29 praestet deus, ut t. irrigata sitis, non -a, sicut Iudaeorum, unde tabulas -as accipere meruerunt). 32, 22 probatissimum *curalium* quam maxime rubens . . . nec scabiosum aut -um. *al.* HYG. grom. p. 89, 18 *termini* solent plerique -i (lapides *B*) esse (SIC. FLACC. grom. p. 106, 19. *al.*). lim. grom. p. 162, 3 aras (Ps. AGENN. grom. p. 55, 6). VLP. dig. 43, 21, 1, 10 si quis terrenum rivum signinum, id est -um (*sic Mommsen sec. Basil. et Tipuc.* λίθινον, lapidem *F; verba* id est -um *fort. interpol.*) facere velit. *al.* APVL. met. 7, 8, 3 domum (*opp.* auream). MIN. FEL. 22, 4 -us *deus* caeditur, scalpitur *eqs.* (ITALA deut. 28, 36 [Lugd.] d. alienis, ligneis et -is [*gr.* θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις καὶ λίθοις, *Vulg.* diis alienis, ligno et lapidi]. FIRM. err. 3, 5. *al.*). TERT. idol. 4 p. 33, 25 imagines . . . ligneas et -as (*cf.* IVST. 20, 2, 7 simulacra [VVLG. apoc. 9, 20 SEDVL. op. pasch. 1, 1 p. 178, 6]. AVG. quaest. hept. 6, 30 p. 447, 10 idola). adv. Iud. 2, 7 legem Moysei scriptam in tabulis -is (adv. Marc. 5, 11 p. 611, 10. ITALA exod. 31, 18 [Lugd., *cf.* VVLG.]. II Cor. 3, 3 [cod. d, *cf.* VVLG.; *opp.* tabulis cordis carnalibus]. *al. addas l. 10*). ITALA gen. 31, 13 (Cypr. testim. 2, 5 p. 67, 14) titulum ([*gr.* στήλην, *Vulg.* lapidem]. 35, 14 [Aug. quaest. hept. 1, 116 p. 58, 1, *cf.* VVLG.]. EPIST. procos. ad Amphiss. [CIL III 568] 18). Ioh. 2, 6 (cod. a *al.*, *cf.* VVLG.) hydriae -ae sex (*cf.* GAVDENT. serm. 9, 28 G. *ad l.*: in unoquoque hominum sex quaedam inesse numerantur: visus *eqs.* . . . haec omnia, cum essemus gentes, -a erant in nobis et mortua. 9, 30 sensus sex . . . emortui atque -i). PEREGR. Aeth. 4, 2 altarium (VVLG. exod. 20, 25 altare). VVLG. Ios. 5, 2 cultros. VINDIC. med. 9 *vascula fictilia* in -am soliditatem veniunt. GREG. TVR. vit. patr. 14, 1 p. 718, 16 *Martius* montem -um caedere coepit, in quo cellulas sculpens habitacula sibi parvula fecit. *al.*

2 *i. q. multos lapides habens*: **a** *in nomine geogr.* (*hodie Plaine de la Crau; ad rem v. Ihm, RE III 1445sq. Keune, RE XII 776sqq.; cf.* lapidarius *s. 2*): MELA 2, 78 alioqui litus ignobile est, -um ut vocant, in quo Herculem . . . dimicantem cum tela defecissent ab invocato Iove adiutum imbre lapidum ferunt. PLIN. nat. 3, 34 campi (21, 57. VITA Hil. Arel. 32 l. 12 c. -i spatia [*sic sing.*: GREG. TVR. Franc. 4, 44 p. 179, 5 CAES. AREL. testam. p. 288, 3]). **b** *in describenda herba*: ORIBAS. syn. 2, 56, 3 La p. 119, 23 Mø. aloes elegenda est pinguis et non -a (*gr.* ἀλόης . . . τὴν . . . ἄλιθον, *Aa* pinguis et perlucida).

lapidicaesor, -ōris *m.* *a* lapis *et* caedere. *i. q. lapicida*, λατόμος (GLOSS.; *vox graeca etiam infra respondet*): ITALA II par. 2, 2 (Complut., *cf.* AMBR. in Luc. 2, 89, *ubi* lapidis caesores *et* lapidum caesores *var. ll.*) congregabit Salomon *ad templum aedificandum* . . . LXXX milia virorum -um in montibus (*Vulg.* qui caederent lapides in montibus; *explicatur allegorice* AMBR. *l. c.* veniant angeli illi, veniant -es, caedantur superflua lapidum nostrorum *in ecclesia exstruenda*). 24, 12 (Complut.) -es et fabros (*Vulg.* caesores lapidum). *cf. vol. III 110, 27.*

lapidicīda, -ae *m.* *a* lapis *et* caedere; *cf.* lapicida, lapidicaesor. *i. q. quadratarius*: SIDON. epist. 3, 12, 5 (*de epitaphio inscribendo*) vide, ut vitium non faciat in marmore -a (*infra*: quadratario).

lapidicīn- *v.* lapicidin-.

lapidifer, -a, (-um). *a* lapis *et* ferre. manus -ae *i. quae lapides ferunt, iaciunt sc. in Stephanum*: Ps. AVG. serm. 114, 3 serm. ed. Caillau 2, 85, 1 p. 141 MAX. TAVR. serm. app. 29 p. 907B.

[lapiditus *falso trad. pro* lapidibus VARRO Men. 524.**]**

***lapido,** -āvī, -ātum, -āre. *a* lapis. -erent: ITALA Ioh. 10, 31 (cod. e). *de notione*: QVINT. inst. 8, 2, 5 ut -are quid sit manifestum est, ita glaebarum testarumque iactus non habet nomen. GLOSS. λιθοβολῶ. λιθάζω. *inde a* BELL. Hisp., LIV., PETRON., *saepissime ap. eccl.* [*in falsa versione verbi gr. q. e.* συμβάλλειν VVLG. Sirach 22, 1. 2.]

i. q. lapides iacere, λιθοβολεῖν (*quod ubi respondet, non adnotatur*): I *usu personali*: A *proprie*: 1 -*antur animantia* (*fere homines; animalia p. 945, 11. 19*): **a** *generatim*: BELL. Hisp. 22, 4 eum, qui legatos iugulasset, -are et ei manus intentare. PETRON. 93, 3 saltem nobis parce, qui te *Eumolpum* numquam -vimus (*cf. 90, 1* lapides . . . miserunt). 114, 11 nos *naufragos mortuos fortasse ad litus eiectos* praeteriens aliquis tralaticia humanitate -bit (*iocose de sepultura*). FLOR. epit. 1, 22, 2 exercitus Postumium imperatorem . . . facta in castris seditione -vit (*cf. Liv. 4, 50, 5* ut tribunus . . . lapidibus cooperirietur. *6* tribunis . . . de morte conlegae . . . quaestiones decernentibus). AVSON. 362, 34 p. 88 P. Timon . . . -tus Athenis. RVFIN. hist. 5, 1, 7 verberari se . . . ac -ari . . . patienter accipiebant (*gr.* λίθων βολάς). MACR. Sat. 2, 6, 1 -tus a populo Vatinius cum gladiatorium munus ederet, obtinuerat, ut aediles edicerent, nequis in harenam nisi pomum misisse vellet. *al.*

b *de supplicio Hebraeorum proprio, inde ap. eccl.* (*rem p. 945, 1*): TERT. patient. 14 p. 21, 13 -atur Stephanus (ITALA act. 7, 58 [cod. d *al.*]). adv. Prax. 22 p. 270, 14 *Christus* addit etiam multa se opera a

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

patre ostendisse, quorum nihil -ari mereretur; et ne putarent ideo se illum -are debere, quasi se ... patrem voluisset intellegi ..., inquit: *seq. Ioh. 10, 34sqq.* (*ex* ITALA Ioh. 10, 32sq. [cod. b, *cf.* VVLG.] 'propter quod ... opus me -atis?' responderunt ei Iudaei: 'de bono opere non -amus te' [*gr.* λιθάζετε ... λιθάζομεν]). resurr. 26 p. 63, 26 quae *Hierusalem* occidit prophetas et -vit missos ad se (*ex* ITALA Luc. 13, 34 [cod. b, *cf.* VVLG., *etiam* Matth. 23, 37] Hierusalem, quae occidis prophetas et -as eos *eqs.*). scorp. 8 p. 161, 2 Hieremias -atur. ITALA exod. 8, 26 (Aug. quaest. hept. 2, 28 p. 107, 11) -bimur (*Vulg.* lapidibus nos obruent). 21, 28 (Lugd.) si cornu percusserit taurus virum ..., lapidibus -bitur taurus (*Vulg.* l. obruetur. AVG. loc. hept. 2, 102 p. 559, 23sqq. *ad l.*: quasi possit -ari nisi l.; differt aliquid ista locutio ab illa, qua diceret more scripturarum 'lapidatione -bitur', sed tamen similis est). act. 14, 19 (cod. h, *cf.* VVLG.) ut -rent Paulum, quem ... putaberunt eum esse mortuum (*gr.* λιθάσαντες. *inde* II Cor. 11, 25 [cod. d = VVLG.] semel -tus sum [*gr.* ἐλιθάσθην]. RVFIN. Orig. in gen. 13, 3 p. 117, 16 quotiens -tus est?). *al.* HIL. in psalm. 13, 5 p. 83, 6 qui *Israhel* in prophetis (*i. cum prophetae exsisterent*) -vit, cecidit *eqs.* VVLG. Hebr. 12, 20 et si bestia tetigerit montem, -bitur (*Vulg. exod. 19, 13* non vivet). RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 18, 3 si -andum tibi fuerit, sustine et patere (*pro 'si -andus fueris', etsi Engelbrecht haeret; Migne gr. 36, 332C* λιθάσθητι, ἂν τοῦτο δέῃ παθεῖν). *al.* *accedit* (in, cum) lapidibus *sim.*: *abl. solus*: ITALA *l. 10.* in l. (*sec. gr.* ἐν λίθοις): ITALA num. 14, 10 (Aug. loc. hept. 4, 41 p. 587, 10). deut. 13, 10 (Lugd.). 17, 5 (Aug. loc. hept. 5, 47 p. 608, 19). cum l.: ITIN. Anton. Plac. recc. AB 22 (*cf.* BREV. de Hier. p. 154, 23 lapis, unde -tus est).

2 *-antur res*: SVET. Cal. 5 quo defunctus est die, -ta sunt templa. AVG. epist. 91, 8 p. 432, 23 quam rem (*i. cultum paganum*) ... clericis prohibere temptantibus ecclesia -ta est. serm. 9, 15 tabulam ... pictam. VITAE patr. 3, 199 (= 5, 15, 11) faciem statuae (7, 42, 4 eam in facie). VEN. FORT. Mart. 4, 180 cum ... -ta (*sc. grandine, cf. l. 44*) cibum populis seges aegra negaret. *addas l. 1.*

B *in imagine et translate sc. actionibus, verbis*: PS. AMBR. serm. 30, 5 p. 666D videte ..., ne per opera vel cogitationes malas -etis Iesum, -etis salvatorem cum Iudaeis (*infra*: qui pro falsitate relinquit veritatem ..., nihil aliud facere videtur quam -are ... Christum). HIER. epist. 52, 17, 1 -to iam virginitatis libello (*sc. epist. 22*). hom. Orig. in Is. 3, 2 p. 255, 1 nec vero quasi blasphemantem me -etis. AVG. in psalm. 80, 14 l. 50 si dixeris: corruptibilis *substantia dei est*, non a populo, sed a teipso -beris. MACR. Sat. 2, 7, 5 impotentiam eius *Caesaris* hac dicacitate -tam. ORIG. in Matth. ser. 28 p. 53, 1 (*ad* Matth. 23, 37, *cf. supra l. 7*) occidunt et -ant verbis sine iudicio prolatis viros ... provectos.

II *usu impersonali* -at, -tum (est) *i. q. lapidibus pluit*: A *formae activae*: LIV. 27, 37, 1 de caelo -verat. 43, 13, 4 imbri -vit. B *forma pass.* -tum est: LIV. 29, 14, 4 quod de caelo -tum esset. 42, 2, 4 -tum *esse dicebatur*. 44, 18, 6 bis ... -tum esse. *p. p. p.* -tum *pro subst. i. q. lapideus imber*: LIV. 29, 10, 4 in libris Sibyllinis propter crebrius eo anno de caelo -tum inspectis.

part. praes. **lapidantēs**, -ium *pro subst. i. q. lapidatores*: AVG. civ. 14, 20 p. 44, 11 D. ut non dicam ictibus -ium, certe conspuentium salivis obruerentur *Cynici*. serm. 168, 4, 4 vestimenta ... -ium (*sc. Stephanum ut* 279, 1, 1 SACR. Leon. 680. 686). GREG. M. in euang. 18, 4 p. 1152C quid ... contra furorem -ium dominus fecerit.

deriv.: lapidatio, lapidator. *cf.* de-, di-, e-, illapido.

lapidōsitās, -ātis *f.* *a* lapidosus. *i. q. substantia lapidosa, res dura*: TERT. cult. fem. 1, 6 l. 17 aiunt ... de frontibus draconum gemmas erui, sicut et in piscium cerebris -s (capidositas *A*) quaedam est (*cf. Plin. nat. 37, 153* cinaediae *gemmae* inveniuntur in cerebro piscis eiusdem nominis). PS. VAL. CEM. hom. 5 Migne suppl. 3, 187 animorum asperitatem vel cordium -em habuimus.

***lapidōsus**, -a, -um. *a* lapis. *scrib. in codd.* -ped- ORIBAS. syn. 9, 56, 4 Aa p. 389. lepedonus *p. 946, 25.* *compar.* -ior *v. p. 946, 15.* NOT. Tir. 96, 71 -um (*seq.* saxosum). *legitur inde a* VARRONE, VERG.

i. q. λιθώδης (GLOSS.; *quod ubi respondet, non adnotatur.* GLOSS. V 306, 37 asper): I *proprie*: A *de rebus*: 1 *de locis, agris sim.*: VARRO Men. 75 rivus ... offensus aliquo a scopulo -o albicatur. rust. 1, 9, 2 terra, quae est mixta, in qua seri potest quid et nasci, ut argillosa aut -a (1, 9, 3 alia t. est valde -a, alia mediocriter, alia prope pura). OV. met. 1, 44 *deus* iussit ... -os surgere montes. 8, 799 agro (NVX 124. SERV. auct. ecl. 9, 7 alii agrum suum volunt descripsisse Vergilium, ut ostenderet ex utraque parte esse clivosum ..., et quidam tales a. -os dicunt, sicut ipse de suo ait [*affertur ecl. 1, 47*]. PS. AVG. serm. cod. Guelf. app. 3, 2 p. 179, 31). 15, 22 -as Aesaris undas (*de alveo fluvii ut* fast. 3, 273 rivus. 3, 581 Crathidis. CE 273 ⟨fon⟩te). SEN. Tro. 818 -a Trachin. COLVM. 6, 22, 2 siccis ac -is locis durantur ungulae (PLIN. nat. 19, 163 PALLAD. 2, 15, 14. DIOSC. 3, 17 p. 383, 16 [*gr. 3, 17, 1* πετρώδεσι]. *al.*). SIL. 14, 249 arvi. VEG. mulom. 2, 55, 1 in aspero vel -o itinere. MARCELL. med. 8, 128 sepibus. *in imag.*: ENNOD. carm. 2, 104, 7 oratoris opus -aque culmina Tulli non tetigit *Deuterius grammaticus*.

2 *de fructibus*: VERG. georg. 2, 34 corna ([SERV.: dura]. Aen. 3, 649 [SERV. auct.: dura; an quod in saxis nascantur? GLOSS.L I Ansil. LA 318 quia inter saxa magis crescit genus istud arboris vel quia bacae ipsius ossa in se durissima habent]. PRVD. c. Symm. 2, 947). COLVM. 10, 15 *terra* achradis aut pruni -is obruta pomis. PALLAD. 3, 25, 2 -i generis pira vitium mutare creduntur, si terris mollibus conserantur (*cf.* 3, 25, 6 si -a pirus est ..., terram priorem levabis et secernes omnes lapillos). ins. 91 -a ... viscera *mespili*. CYPR. GALL. num. 329 quae *mala* -a vocantur seu granata magis. DIOSC. 3, 153 p. 439, 25 semen *lithospermi* ... -um.

3 *de variis rebus* (*poetice de morbo artus duros reddente* PERS.): HOR. sat. 1, 5, 91 *in oppido quodam est* panis longe pulcherrimus, ultra callidus ut soleat ... portare viator, nam Canusi -us (*an i. q. lapidum plenus? cf.* SEN. benef. 2, 7, 1 Verrucosus beneficium ab homine duro aspere datum p. -um vocabat). PERS. 5, 58 cum -a cheragra fecerit articulos veteris ramalia fagi. PLIN. nat. 31, 109 *nitrum in Aegypto* fuscum -umque est. 34, 118 *chalcitis* friabilis nec -a. 34, 120 *sori* contritum splendescit ut misy et est -ius. 34, 173 probantur *molybdaenae* minime terrenae minimeque -ae (lapidiose *V*). 37, 145 aromatitis ... ubique -a. APVL. mund. 9 grandinare ... tum dicitur, cum aqua nubem -o pondere et festinante perrumpit (*gr.* βρῖθος *tantum. cf.* CLAVD. 26, 240 -os grandinis ictus). PALLAD. 1, 5, 1 ne aurosi pulveris *sit in agro* -a macies. VEG. mulom. 1, 56, 8 *hordeum* ne aut pulverulentum sit aut -um *eqs.* DIOSC. 3, 94 p. 419, 13 *ammoniacum* -um firama (*i.* phyr-) appellatur. 5, 95 p. 200, 19 metallis (*gr. 5, 74, 4* λιθίνοις. VEN. FORT. carm. 9, 15, 1 paries -o structe m. ... quidquid saxa, sablo, calces, argila tuentur). ORIBAS. syn. 2, 13 Aa p. 100, 19 Mø. omnia, que sunt metallica et -a et terrena (La omnia metallica et lepedonus [*St B*, -a *Li*] et terrestria. *cf.* eup. 2, 1 L 7 Aa omnia metallica terrestres et -a). 2, 56, 66 La p. 128, 9 sulfor optimus est, qui non est -us (*gr.* ἄλιθον).

B *de hominibus*: 1 *in comparatione c. testa ostreae*: TRACT. in Luc. 5, 12 (Migne suppl. 1, 340) *leprosus* ut ostria -us manebat et intrinsecus margaritam intellegentiae ... tenebat. 2 *de aegris* (*cf. supra l. 12*): ALEX. TRALL. 2, 265 ad magnas passiones, id est ad tuberosos et calcitrosos et ad -os porros generatos (*cf.* ORIBAS. syn. 9, 56, 4 Aa p. 389 tubi -i exinde per nodos nascuntur, quos Greci poros vocant).

II *translate c. respectu duritiae cordis, mentis*: OP. imperf. in Matth. 31 p. 795 homo, qui secus viam est, ... -us est et spinosus; ille autem, qui spinosus est, non omnino -us est; et ille, qui -us est, non omnino secus viam est; ... qui -us est et spinosus, id est, qui ex corde non credit, et est infidelis et vacuus *eqs.*

deriv.: lapidositas.

lapillātus, -a, -um. *a* lapillus. *i. q. lapillis distinctus, gemmis exornatus*: PS. AVG. serm. 49, 1 manibus -os circulos splendentes induxit *Iudith* (*Vulg. 10, 3* anulos *tantum*).

lapillīsco, -ere. *a* lapillus. *i. q. in modum lapilli durescere*: TERT. nat. 2, 12, 7 coepit et Caelo vox (*i. tonitrus*) insolescere et ubera Terrae (*i. montes*) lapillis⟨cere⟩ (*suppl. Gothofredus*); faciunt nuptias inter se.

lapillōsus, -a, -um. *a* lapillus. *i. q. plenus lapillorum, harenosus*: SERV. (auct.) Aen. 6, 238 'scrupea' -a: nam scrupus proprie est lapillus brevis, qui ⌊incedentibus inpedimento est et⌋ (*add. auct.*) pressus sollicitudinem creat (SCHOL. Stat. Theb. 9, 411 -a loca circa mare vel flumina s. dicuntur). SCHOL. Verg. Bern. georg. 2, 212 'glarea', -a terra (COMMENT. Lucan. 4, 301 'glarea' -a vel arenosa t.).

lapillulus, -ī *m.* *a* lapillus *deminutive.* *i. q. parvus lapillus*: SOL. 10, 12 *v. p. 947, 3.* AVIAN. fab. apol. 27 -is ipsam *urnam* implens *cornix* (*cf. fab. 27, 7* lapillis).

***lapillus**, -ī *m.* *a* lapis *deminutive.* NOT. Tir. 56, 70. GLOSS. λιθάριον. λιθαρίδιον. *legitur inde a* CATVLLO, BELL. Afr., VARRONE, VERG. [*roman.* rapello, rapel'u, *neap.* rapellə, *apul.* rapillu, *calabr.* rapiḍḍu, parriḍḍa, *sic.* ripiḍḍu. *cf. M.-L. 4900. Battisti-Alessio III 2167. G.*]

i. q. parvus lapis (*cf.* AVG. serm. 362, 17, 20 partes *lapidis* ... divide in -os, -os quidem in grana. *vis diminutiva interdum plus minus debilitatur, ut p. 947, 29. 948, 10, cf.* PRISC. gramm. II 106, 10 quae [*sc.* -us, anguilla, ungula], tametsi formam videantur habere diminutivi, significatione tamen non sunt diminutiva. *augetur deminutio per adi. l. 50. 69. 79. p. 947, 4. 29. 948, 10. 14*): I *strictius*: A *generatim*: CATVLL. 23, 21 (*ad Furium*) nec toto decies cacas in anno, atque id durius est faba et -is. BELL. Afr. 27, 1 quae *acies funditorum* ... -os minutos mitteret. VARRO rust. 1, 14, 4 huius *maceriae* fere species quattuor, quod fiunt e lapide ..., quod e lateribus coctilibus ..., quod e lateribus crudis ..., quod ex terra et -is compositis in formis, ut in Hispania et agro Tarentino. 3, 16, 27 in qua aqua iaceant testae aut -i, ita ut extent paulum, ubi adsidere et bibere possint *apes*. VERG. georg. 4, 194 *apes* saepe -os, ut cumbae instabiles ... saburram, tollunt, his sese ... librant (*cf.* PLIN. nat. 11, 24 *gerulae apes* adprehensi pondusculo -i se librant). PROP. 1, 2, 13 litora nativis ... picta -is (*cf. p. 947, 64*). OV. am. 2, 11, 13 nec ... tenues conchas pictosque -os pontus habet: bibuli litoris illa morast. met. 8, 18 petere exiguo resonantia saxa -o (CLAVD. MAM. anim. 2, 4 p. 114, 10). 10, 260 teretes. 11, 604 invitat somnos crepitantibus unda -is. SEN. nat. 1, 2, 7 -us in piscinam ... missus circulos facit. COLVM. 1, 6, 23 eadem *frumenta* eventilata mundiora sunt -isque carent et glaebulis. PETRON. 131 vers. 5 *amnis* querulo vexabat rore -os. PLIN. nat. 9, 90. 100. 10, 59 *grues* excubias habent

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nocturnis temporibus -um pede sustinentes, qui laxatus somno et decidens indiligentiam coarguat. 10, 60 certum est . . . saburra stabiliri *grues*; cum medium *Pontum* transierint, abici -os e pedibus (*Sol. 10, 12* lapillulis. CASSIOD. var. 4, 47, 5 parvos -os). 11, 203 in ventre hirundinum pullis -i candido aut rubenti colore, qui chelidonii vocantur, magicis narrati artibus, reperiuntur (*cf.* 30, 91 -i e ventre hirundinum pullorum . . .; dicuntur enim excluso pullo -um dare [MARCELL. med. 1, 68 ex quibus qui albi maxime fuerint, . . . capitis mulcent dolores. *cf. 8, 45 s. v.* lapisculus]). 28, 107 e ventre *crocodili* exemptos -os (29, 69). 28, 128 marinis. 28, 246 tradunt cervas . . . -um devorare. 30, 91 e nido earum *hirundinum* -us inpositus recreare dicitur confestim, adalligatus in perpetuum tueri. 36, 150 aëtites habet in alvo harenam iucundam et -os. *al.* MART. 8, 64, 6 tritis litoris aridi -is (*cf.* 9, 57, 6 qui litoribus nitent -i). QVINT. inst. 11, 3, 21 finditur etiam spiritus obiectu aliquo, sicut -o tenues aquae (*item in imag.* 12, 2, 11 aquae . . . obiectu -orum resultantis). APVL. flor. 9 p. 36 gemmam et aurum iuxta plumbum et -os nulli aestimare. VVLG. Is. 48, 19 fuisset . . . stirps uteri tui ut -i eius *arenae* (*de multitudine*). Am. 9, 9 sicut concutitur triticum in cribro, et non cadet -us super terram (*hebr.* sᵉrōr, *quod vertitur II reg. 17, 13* calculus. *cf.* HIER. *ad l.* p. 1093ᴬ -isque et calculis super terram non cadentibus. Ps. RVFIN. *ad l.* p. 1102ᴬ quod . . . -os ait inter frumenta residere, ad consuetudinem videtur respexisse purgantium, qui plerumque ad hoc in cribrum mittunt -os, ut vim concussui addant marginibus illisi, et nihil de quisquiliis remanere patiantur; secundum subtiliorem . . . sensum . . . nomine -orum eorum indicat firmitatem, qui malis haud facile corrumpantur exemplis). CONC.ˢ IV 2 p. 67, 39 lupos . . . effugare ac -is coercitionis obruere (*in imagine*). CASSIOD. var. 12, 14, 1 montanis. VEN. FORT. carm. 10, 9, 29 (*de Mosella*) scopulos . . . cacumina tendunt . . ., crescit ad astra lapis; nec vacat huc rigidis sine fructibus esse -is . . . saxaque vina fluunt. *al.*

B *specialia*: **1** *de lapidibus plus minus pretiosis* (GLOSS.ᴸ II ABAV. LA 45 -i: gemmae, gemmulae. *cf.* ocellatus): **a** *in univ.*: HOR. sat. 1, 2, 80 inter niveos viridisque -os (*i. inter margaritas et smaragdos.* BOETH. cons. 3 carm. 10, 10 Indus . . . candidis, *i. margaritis,* miscens v. -os). MAECEN. carm. frg. 2, 5 iaspios. PROP. 1, 15, 7 Eois pectus variare -is. 3, 3, 27. NVX 141 peregrinos. CVRT. 8, 9, 21 -i ex auribus *Indorum* pendent (9, 1, 30 insignes candore ac magnitudine). PLIN. nat. 33, 23. TERT. cult. fem. 1, 2 l. 11 lumina -orum. 1, 6 l. 1 terrae minutalia. 2, 10 l. 6 complectendis et distinguendis -is scrupulosa *opera auri* (CYPR. hab. virg. 14 p. 197, 19 distinctis auro -is. AMM. 23, 3, 6. 27, 10, 11. *cf.* 19, 13, aureum . . . figmentum interstinctum -is). LACT. inst. 2, 6, 6 insignes -is et coloribus vestes. PRVD. ham. 263 radiantes (*cf.* VEN. FORT. Mart. 1, 138 *Hilarius* gemmifer eloquiis, radiantior ore -is). RVRIC. epist. 1, 3 p. 356, 8 formatorem -orum nobilium. ALC. AVIT. epist. 87 p. 96, 30 vernantis -i. DRAC. satisf. 71 pretiosos. VEN. FORT. Mart. 2, 82 perspicuis. *al.* *distinguitur a voce q. e. gemma* (*cf. vol. VI 2, 1754, 34sqq.*): FLORENT. dig. 1, 8, 3 -i, gemmae ceteraque, quae in litore invenimus (*inde* INST. Iust. 2, 1, 18). VLP. dig. 34, 2, 25, 10 ornamenta muliebria sunt . . . aurum, gemmae, -i. 34, 2, 25, 11 si adhuc sint rudes -i vel margaritae vel gemmae. ARNOB. nat. 2, 41 gemmas, -os, margaritas. PRVD. cath. 7, 158 gemmas virentes et -os sutiles. **b** *de margaritis* (*non comprehenduntur -is l. 50. 51, cf. Sabinum ap.* VLP. dig. 34, 2, 19, 18): OV. ars 3, 129 vos quoque non caris aures onerate -is, quos legit in viridi decolor Indus aqua (MART. 10, 38, 5 o nox omnis et hora, quae notata est c. litoris Indici -is! *addas l. 80*). MANIL. 5, 531 perlucentes *sc. per aquam.* SEN. contr. 2, 5, 7 ex alieno litore petitos -os. STAT. silv. 4, 6, 18 nox et Erythraeis Thetidis signanda -is (MART. 5, 37, 4. *al.*). MART. 1, 109, 4 Issa *catella* est carior Indicis -is. AMM. 23, 6, 86 (*85* margaritae) guttae matutini roris . . . claros efficiunt -os et teretes, vespertini vero flexuosos . . . et rutilos et maculosos (*e Sol. 53, 24, ubi tres codd. ad verba* candicant orbiculi *addunt* -orum). SIDON. carm. 2, 419 bacarum . . . lēves . . . -os. DRAC. laud. dei 1, 319 niveos (BOETH. cons. 3 carm. 4, 2. *cf. l. 33*). **c** *de tessellis musivorum* (*cf. p. 946, 77*): HOR. epist. 1, 10, 19 deterius Libycis olet aut nitet herba -is *pavimento insertis*? AVG. ord. 1, 1, 2 p. 122, 21 si quis tam minutum cerneret, ut in vermiculato pavimento nihil ultra unius tessellae modulum acies eius valeret ambire, vituperaret artificem . . . eo, quod varietatem -orum perturbatam putaret. SIDON. carm. 23, 58 non . . . aureas . . . portas exornas asaroticis -is. epist. 2, 10, 4 vers. 15 sub versicoloribus figuris vernans herbida crusta sapphiratos flectit per prasinum vitrum -os.

2 *de calculis fere arithmeticis*: **a** *in tabula lusoria*: OV. ars 3, 365 (*cf.* ocellatus) parva tabella capit ternos utrimque -os, in qua vicissest continuasse suos (trist. 2, 481). **b** *in iudicio*: OV. met. 15, 41 mos erat antiquus niveis atrisque -is, his damnare reos, illis absolvere culpa (15, 45). **c** *in fastis, ephemeridibus*: PERS. 2, 1 hunc, Macrine, diem numera meliore -o, qui tibi labentes apponet candidus annos ([SCHOL.: Cretenses . . . dies laetos albo -o, tristes nigro indicabant]. MART. 9, 52, 5 felix utraque lux diesque nobis signandi m. -is). SIDON. carm. 14, 3 albus quem *diem* picei -us Indi . . . signet (*de margarita*). **d** *in usu astrologorum*: AVG. epist. 246, 3 p. 585, 10 *homo recte agens ita fato resistit,* ut prope manibus suis omnes mathematicorum -os supra capita eorum frangere videatur. **e** *in numerandis orationibus monachorum*: PALLAD. hist. mon. I 8 p. 279ᴰ trecentas numero orationes habebat, ita ut totidem collectos intra suum sinum gestaret -os, ex quibus singulos, ubi fecisset singulas orationes, de sinu proprio iactare consueverat (*gr. p. 63, 2 B.* ψηφία).

3 *in arte magica* (*cf. p. 947, 6. 11*): PETRON. 131, 5 ter . . . -os conicere in sinum, quos ipsa *anicula* praecantatos purpura involverat. APVL. apol. 31 vim herbarum et radicum et surculorum et -orum (*cf.* met. 2, 5, 4 maga . . ., quae surculis et -is . . . inhalatis omnem . . . lucem mundi . . . submergere novit).

4 *apud gromaticos de terminis*: GROM. p. 338, 20 L. usque ad -um, hoc est terminum (338, 25 decisum). 362, 19 -i facti tornatiles, sive alia factura breviores, hoc est minores, et in fine positi.

5 *in sermone iuris de lapidibus prohibendi causa iactis*: VLP. dig. 8, 5, 6, 1 si -i iactu impedierit (43, 24, 1, 6 [*e Pedio et Pomponio*] i. vel minimi -i prohibitus. *cf.* 39, 1, 5, 10 per manum, id est -i ictum, prohibere [iactum *var. l.; interpretamentum spurium esse vid.*]). PAVL. dig. 43, 24, 20, 1 prohibitus . . . intellegitur quolibet prohibentis actu, id est vel dicentis se prohibere vel manum opponentis -umve (suapuillumve *F¹*) iactantis prohibendi gratia.

6 *de monumentis sepulcralibus*: CE 321, 7 sc⟨rip⟩tor scripsit sculpsitque -o. 497 *Caecilia* tute tecta Tiburtino, Lunense, Lesbio -o. 1157 (*'cippus parvus' edd.*) parva sub hoc titulo Festi sunt ossa, -o quae . . . condidit ipse pater (*cf. p. 950, 48sqq.*). CIL IX 3229.

II *latius*: **A** *de calculis, qui in corporibus animantium nascuntur* (*cf.* lapis *p. 952, 9sqq.*): CELS. 7, 6, 2 maxime . . . in is *tuberculis*, quae renituntur, aut -is quaedam similia . . . reperiuntur. PLIN. nat. 11, 206 aliquando in iis *renibus animalium* inveniuntur -i. 11, 208 in vesica lupi *est* -us, qui syrites vocatur. 28, 42 eiectus -us calculoso alligatusque supra pubem levare ceteros dicitur (*inde* MARCELL. med. 22, 21 calculus sive -us) . . .; adicit Granius efficaciorem ad hoc esse ferro exemptum. 29, 129 viridem *lacertam* includunt . . . fictili et -os, qui vocantur cinaedia . . ., novem signis signant . . .; -os servant ad oculorum dolores. 30, 139 bovae capiti -um inesse. *ibid.* limacis -um sive ossiculum. 32, 113 ex asello pisce -i. **B** *de nucleis vel granis fructuum*: PLIN. nat. 27, 98 *lithospermon* (*cf. p. 944, 6*) gerit . . . in earum *barbularum* cacuminibus -os candore et rotunditate margaritarum, magnitudine ciceris, duritia vero lapidea. PLIN. med. 2, 10, 3 acinorum -i (*cf. Plin. nat. 23, 13* nuclei a.). AVG. doctr. christ. 3, 27 G. haec siliqua (*Luc. 15, 16*) intra dulce tectorium sonantes -os quatit. MARCELL. med. 8, 27 de tribus cerasiis -os pertundes. 12, 11 rosae -os vel grana, quae in folliculis eius . . . inveniuntur.

deriv.: lapillatus, lapillisco, lapillosus, lapillulus.

(lap(i)o), lapit. [*obscurum; a* lapid- *vel* lapi- (*v. infra l. 79sqq.*) *verbum denominativum* *lapere *inauditum esset neque inter denominativa coniugationis quartae exstant, quae 'in illam materiam converti' vel 'convertere' significent. Sch.*] PACVV. trag. 276 -it cor cura, aerumna corpus conficit (NON. p. 23, 7 *ad l.*: '-it' significat 'obdurefacit' et 'lapidem facit'. PAVL. FEST. p. 118 -it: dolore afficit. GLOSS.ᴸ V Abba LA 39 -it: cruciat, sollicitat, dolet). *cf. Mus. Helv. 28, 1971, 110sq.*

ᵘ**lapis**, -idis *m.* [*orig. inc.; vocem cohaerere c. gr.* τὸ λέπας *'cautes', cuius casus obliqui desunt, neque sensu neque forma probatur. Sch.*]

de orig.: ISID. orig. 16, 3, 1 -s . . . dictus, quod laedat pedem. VIRG. gramm. epit. 14 p. 86, 25 -es dicuntur de sua lampaditate, quia ex eis lampades ignis accenduntur; -es pretiosi ex insito sibi splendore, velut ex quadam lampadum similitudine nominati sunt. *scrib.*: lab- CIL XIII 5252. 5253 (*e codd. utraque*) *et hic illic in codd.* *nom. sg.* -es VIRG. gramm. epit. 5 p. 32, 2 (*item* p. 28, 17 *P*). *cf.* -pede LEX Sal. Merov. 77, 1 (*A 1*). -peide CIL IX 2961. lapix GLOSS. II 360, 64 (*sec.* silex, *quod sequitur*). *abbrev.* lap CIL VI 2107, 14. INSCR. Bull. corr. hell. 47, 1923 p. 95 n. 34 lapdd *i.* lap(idem) d(edit) d(edicavit)? *pro longa est* la- COMM. instr. 1, 43 (2, 2), 12. *de genere* (*tam masc. quam fem. dici posse testantur* FEST. p. 241 dicimus tam hic -s q⟨uam haec -s⟩. NON. *l. 66.* VIRG. gramm. epit. 5 p. 32, 2 -pes pulves . . . masculina sunt, -pis pulvis . . . feminina sunt, sed declinatio eadem est): *masc.* (*testantur* MART. CAP. 3, 302 PRISC. gramm. II 250, 8 DVB. NOM. gramm. V 582, 25 GRAMM. suppl. 117, 17): *saepissime inde a* PLAVTO. *fem.* (*sec. gr., cf.* NON. p. 211, 10 -es et feminino genere dici possunt, ut aput Ennium [*affertur* ann. 553] ad Homeri similitudinem, qui genere feminino -es posuit [*M 287. τ 494*]): ENN. ann. 553 VARRO rust. 3, 5, 14 (*ceterum masc.*). GROM. p. 306, 20 L. 306, 22. 336, 8. 337, 9. 361, 4. 9. 362, 2. 13sqq. (*masc.* p. 306, 20. 307, 11. 320, 5. *al.*). IVL. VAL. 2, 29 p. 100, 22 -e . . . quadrata (*sic ex* quadrato *correxit cod. Taur., v. B. A. Müller, ALL 14, 1906, 368*). ITIN. Anton. Plac. rec. A 22 (*ceterum masc., ut* rec. B *omnibus huius capitis locis*). A 31 (*item* rec. B, *ubi ceterum masc. in hoc cap.*). SERM. Arian. frg. II 2 p. 631ᶜ Migne (= p. 240 Mai, *ubi recte fem.*). ANTHIM. 81 *bis.* CIL XIII 5252. 5253. *confusiones*: ITALA gen. 28, 18 (Lugd., *v. p. 651, 14*). 28, 22 (Lugd.) -s hic, quam statui. *de formis*: *abl.* -idi: LVCR. 1, 884 (*si recte traditur*). CE 489, 1. *pl. gen.* -piderum GELL. hist. 31. *cf.* -pidarum *var. lect.* BELL. Afr. 83, 2. *stirpis* lapi- (*cf.* PRISC. gramm. II 250, 9 -dis: vetustissimi tamen etiam 'huius -pis' protulerunt [*affertur* ENN.]): ENN. ann. 398 -pi (*abl.*). VVLG. exod. 24, 10 (*B al.*) -pis (*gen.; in var. l. iuxta formam sollemnem ut* Sirach 6, 22 BOETH. c. Eut. 2, 29). ORIBAS. syn. 4, 24, 6 La p. 27 -pes (*acc. pl.*). NOT. Tir. 56, 69. *de notione*: AVG. serm. 4, 23 l. 530 in proprietate -s terra obdurata est, in figura

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

firmitas. Gloss. -es: silices. *de ratione q. e. inter* -em *et* saxum: *distinguuntur* (*cf.* Char. gramm. p. 403, 24 B. s. naturale est, -s qui ex saxo caesus est. Isid. orig. 16, 3, 1 -s mollis est et sparsus; saxa haerent et a montibus exciduntur. diff. 1, 537 saxa tantum durissima, nam -s et dura et mollis est petra [*item* Gloss.]) *ex. gr.* Plin. nat. 36, 136 nusquam hic *-s molaris* utilior quam in Italia gignitur -sque, non saxum est. 36, 169 *silex viridis* -s, non saxum est. Hyg. lim. grom. p. 157, 14 -es defigemus ex saxo. *v. etiam p. 952, 62. ceterum saepe variant ap. scriptores, ex. gr.* Verg. *infra l. 44.* Plin. nat. 2, 149 saxum casurum esset e sole ..., qui -s ... ostenditur. *legitur inde a* Naev., Plauto. *[1)* -em: *neap.* lápətə, *apul.* lápite, *calabr.* lápidi; *prov.* lābi, *delph.* lẹbi *etc.; hisp.* laude. *2)* -a: *it. vet.* làpida, *tusc.* lápita, *roman.* lápida; *francog. vet. et med.* laive *etc., burg.* lave, *loth., comit.* lẹv, lave; *francoprov.* lavo, làbie *etc. cf. M.-L. 4901. Battisti-Alessio III 2166. Wagner II 12. Wartburg V 169sqq. Corominas III 35. Machado II 1299. G.*]

i. q. λίθος: **I** *proprie*: **A** *strictius*: **1** *generatim*: **a** *vario usu* (*exempla selecta*): Naev. com. 57 saxa, silvas, -es, montes dissicis, dispulveras. Plaut. Asin. 31 ubi -s -em terit (*de -bus molaribus ut* Cato agr. 21, 4 Varro rust. 1, 55, 5 Verg. georg. 1, 274. *al. cf.* -s molaris *vol. VIII 1337, 5sqq.*). Bacch. 815 in eopse astas -e, ut praeco praedicat (*in imag. de catasta ut* Cic. Pis. 35 de -e emptos tribunos. Colvm. 3, 3, 8 parvi aeris vel de -e comparari). Capt. 593 hic nos insectabit -bus (Poen. 528. *al.*). 724 *in latomiis* -es ecfodiunt (Plin. nat. 36, 174). 730 sub terra -es eximet (Pavl. dig. 8, 3, 6, 1). Stich. 613 te ... -e percussum velim (Cic. de orat. 2, 197 Cels. 8, 4, 2. *al.*). Cato agr. 14, 1 pilas ex -e angulari (*v. vol. II 56, 10. 17sqq.*). 14, 3 rei materiam ... dominus praebebit ...: -em, calcem, harenam *eqs.* (*collective ut* 16. 38, 4 Colvm. 1, 2, 4). 14, 4 villa -e calce fundamenta ..., ceteros parietes ex latere (*cf. Hörle, Catos Hausbücher 227sq. et* Varro Men. 524 in domibus latericiis ... -bus [lapiditus *trad.*] suffundatis). Hemina hist. 37 -em fuisse quadratum circiter ...; in eo -e insuper libros *Numae* insitos fuisse (Varro frg. Plin. nat. 36, 91 Vitr. 2, 8, 3. *al.*). Sisenna hist. 23 manuales. Qvadrig. hist. 85 sagittam atque -em deorsum an sursum mittas (Bell. Afr. 27, 1 Ov. met. 1, 399. *al.*). Cic. dom. 53 -es iacti *non sunt* (Mil. 41 Caes. Gall. 2, 6, 2 Verg. ecl. 6, 41. *al.*). div. 1, 98 cum saepe -um ... imber defluxit (Mela 2, 78 Apvl. met. 8, 18, 3. *al.*). Caes. civ. 3, 22, 2 -e ictus ex muro perit (Nep. reg. 2, 2 Vell. 2, 68, 3 Plin. nat. 7, 90. *al.*). 3, 63, 7 multum ... ab ictu -um ... viminea tegimenta ... defendebant (Liv. 10, 1, 5 Val. Max. 1, 8 ext. 2. *al.*). Varro frg. Non. p. 547, 8 manalis (*v. vol. VIII 250, 62sqq.*). Catvll. 68, 148 si nobis is datur unis quem -e illa *Lesbia* diem candidiore notat (*cf. p. 947, 76sqq.*). Verg. georg. 2, 348 bibulum (*v. vol. II 1968, 80sq.*). Aen. 12, 906 -s ipse viri ... nec spatium evasit totum neque pertulit ictum (*897* saxum antiquom ingens, campo qui forte iacebat limes agro positus). Ciris 108 -s (*de muris Megarae*). Hor. sat. 2, 4, 83 varios (*de tesseris operis musivi ut* CIL X 6104. *cf.* Manil. 5, 509 -um vivos miscere colores. Plin. nat. 22, 4 parietes ... pingi -e [35, 3]. Apvl. met. 5, 1, 5 -e pretioso caesim deminuto). Ov. met. 13, 566 -um ... iactu (Apvl. met. 9, 37, 2. flor. 2 p. 7 -is. *al.*). Liv. 1, 31, 1 -bus pluvisse ([-es *duo codd. rec. ut codd. omnes* 28, 27, 16]. 7, 28, 7. 21, 62, 5. 22, 36, 7. *al.* Val. Max. 1, 6, 5 Plin. nat. 2, 104. *cf.* Liv. 1, 31, 2 cecidere caelo [22, 1, 9 Plin. nat. 1, 2, 59. *al.*]). Gratt. 404 vivom -em (Diosc. 5, 162 p. 239, 18 Isid. orig. 16, 4, 5. *cf. Plin. nat. 36, 138* quos *pyritas* vivos appellamus, ponderosissimi sunt). Cels. 4, 31, 7 -s ..., quem σαρκοφάγον Graeci vocant, excisus sic, ut pedes capiat, demissos eos, cum dolent, ... levare consuevit (Plin. nat. 2, 211 quo consumuntur omnia corpora. *cf. p. 950, 48sqq.*). 5, 5, 2 haematites (*v. vol. VI 3, 2491, 9sqq.*). 5, 11 pyrites (Plin. nat. 34, 135. *al.*). 6, 6, 30 scissilis (Cels. 5, 7 -s haematites et Phrygius et Assius et s. *cf.* Plin. nat. 29, 124 schisto [33, 84 Diosc. 5, 153 p. 238, 3]. Cael. Avr. chron. 4, 2, 17 scisso). Sen. Phaedr. 1095 durus (Plin. nat. 36, 149 Cens. 4, 6. *al.*). nat. 3, 20, 4 *v. p. 943, 79.* Colvm. 2, 2, 10 minutos (5, 9, 9). 3, 11, 7 mobilem. Scrib. Larg. 225 gagatis (*v. vol. VI 2, 1668, 63sqq.*). Petron. 68, 1 ex -e speculari pulverem tritum (Plin. nat. 1, 36, 45. 3, 30. *al.* Ser. Samm. 372 Lact. opif. 8, 11. *al.*). 88, 3 ne -um virgultorumque vis lateret, *Democritus diu laborabat.* Plin. nat. 2, 233 Syrium (*cf.* 36, 130 e Syro insula). 10, 12 aetites (*v. vol. I 1160, 9sqq.*). 27, 100 vulgaris (Isid. orig. 16, 3 tit. *opp.* insignioribus). 32, 73 marinis (36, 143 spongitae -es inveniuntur in spongeis et sunt m.). 33, 94 Thracius (Diosc. 5, 155 p. 238, 19). 34, 2 *aes* fit ... e -e aeroso, quem vocant cadmean (*cf.* 34, 116 aerario [34, 130 liquescentibus cadmea et a. -e. *cf. 34, 117* chalcitim vocant, de quo et ipso aes coquitur]). 36, 63 Thebaicus -s interstinctus aureis guttis (36, 157 Etesium -em in iis *-bus ad usum mortariorum medicinalium aptis* praetulere ceteris, mox Th. ... tertium ex chalazio chrysiten, medicis autem ex basanite). 36, 99 -s fugitivus. 36, 132 tralucidi (36, 163). 36, 134 -es osseos. 36, 140 melitinus (*v. vol. VIII 619, 58sqq.; cf.* Diosc. 5, 159 de -e melititen). 36, 147 basanite (*v. vol. II 1759, 58sqq.*). Lact. inst. 7, 26, 2 grandines -um ([*cf.* Vvlg. Ezech. 28, 22 imbre ... et -bus]. Oros. hist. 5, 18, 5 [*e Liv. 70, cf.* Obseq. 54 -bus ... pluit]). Hier. tract. in psalm. I p. 143, 6 ignario (*v. vol. VII 1, 271, 69sqq.*). CIL III 12924 hic -e lusit ponderibus his: *eqs. de magnete v. vol. VIII 104, 18sqq.* (*inde a* Lvcr.). *cf.* Marcell. med. 36, 54 Magnesio. *de marmore* (*v. etiam p. 950, 72. cf.* Plin. nat. 36, 45 fuit ... inter -em atque marmor differentia ... apud Homerum; dicit enim marmoreo saxo percussum [*Π 734* πέτρον μάρμαρον]): Verg. georg. 3, 34 stabunt et Parii -es, spirantia signa (Aen. 1, 593 Plin. nat. 36, 158 Val. Fl. 2, 467 Apvl. met. 2, 4, 3. *al.*). Hor. carm. 3, 1, 41 Phrygius. Tib. 2, 3, 43 externus. Prop. 3, 9, 16 Praxitelen propria vindicat urbe -s. Sen. Tro. 836 ferax varii (rari *var. l.*) -is Carystos (epist. 8, 5). epist. 86, 6 Thasius (Plin. nat. 36, 44 Svet. Nero 50). Plin. nat. 36, 3 inter maculas -um (*i. maculosa marmora*). 36, 14 marmore ... e Paro insula, quem -em coepere lychniten appellare (Damig. lapid. 28). 36, 60 hunc aliqui -em (*i. onycha*) alabastriten vocant (*v. vol. I 1472, 19sqq.*). 36, 158 Taenarium. *al.* Test. Galli (CIL XIII 5708) 1, 2 statua ... ponatur marmorea ex -e ... transmarino (1, 5). 1, 8 Lunensi (1, 9). Svet. Iul. 85 Numidici (*cf.* Sidon. carm. 5, 37 Nomadum). Gran. Lic. p. 6, 7 -e m⟨armoreo⟩ (*v. vol. VIII 413, 36sqq.*). Iavol. dig. 23, 5, 18 pr. lapicidinae *marmoreae*, in quibus -s crescere possit (*cf.* Vlp. dig. 24, 3, 7, 13 ut -s ibi renascatur). Scaev. dig. 20, 4, 21, 1 negotiatori marmorum creditur sub pignore -um *eqs.* Apvl. met. 2, 4, 4 canes ... ipsi -s erant. *al. cum acumine dicta* (*cf. p. 952, 21sqq.*): Cic. de orat. 1, 245 -es me hercule omnis flere ac lamentari coegisses (*cf. p. 952, 58*). Val. Max. 8, 11 ext. 4 muti -is (Avg. in psalm. 144, 13 l. 30). Sen. benef. 5, 19, 6 prodest ... et animal et -s et herba, nec tamen beneficium dant. dial. 4, 26, 4 *animalia muta* nocere ... nobis possunt ut ferrum aut -s, iniuriam quidem facere non possunt. Itala II par. 1, 15 (Complut.) posuit rex *Salomon* argentum et aurum in Iherusalem sicut -es (Vvlg. quasi -es. *de multitudine ut*: 9, 27 [Complut.]. Vvlg. III reg. 10, 27 tanta ... abundantia argenti ... quanta -um). Matth. 7, 9 (cod. a, *cf.* Vvlg.) quis ex vobis ... est, a quo petit filius eius panem, numquid -em porriget ei? (*cf.* Op. imperf. in Matth. 18 p. 733 *ad l.*: -s est omne mendacium *eqs.*). Luc. 19, 40 (cod. c = Vvlg.) si hi *discipuli* tacuerint, -es clamabunt (*cf.* Qvodv. [?] prom. 1, 18, 25 *ad l.*: -es ... appellat lapideos deos colentes. Vvlg. Hab. 2, 11 -s de pariete clamabit [*cf. Hier. ad l. p. 1296B* simile quid et Tullius ... pro Marcello (*10*): 'parietes ... huius curiae tibi gratias agere gestiunt *eqs.*']). Lact. inst. 1, 11, 28 *Iovem* ipsi -es hominem fatebuntur. Hier. hom. Orig. in Luc. 22 p. 138, 3 (*ad 3, 8*) non utique -es irrationabiles corporeosque monstrabat, sed homines insensibiles. Avg. civ. 5, 11 p. 210, 19 D. *deus hominibus* essentiam ... cum -bus, vitam seminalem ... cum arboribus, vitam sensualem ... cum pecoribus, vitam intellectualem cum ... angelis dedit. pecc. mer. 2, 5, 6 p. 77, 3 in -bus insensatis (Orig. in Matth. 16, 20 p. 544, 30). *al. per hebraismum* -bus lapidare: *p. 945, 22sqq.*

b *de instrumentis e -bus confectis*: **α** *significantur vasa*: Moret. 95 bulbum ... -is (*i. mortarii*) ... cavom demittit in orbem. Ivvenc. 2, 143 praeceptis *Christi* parent iuvenes undasque coronant conpletis labiis -um (*Ioh. 2, 7* hydrias). **β** *significatur mensa*: Hor. sat. 1, 6, 116 -s albus (*i. marmoreus*) pocula cum cyatho duo sustinet. **γ** *significantur sarcophagi* (*cf. p. 949, 56sq. necnon p. 948, 21*): Sen. rem. fort. 5, 3 *iacebis* traditus -i, qui te paulatim edat et exsiccet (*cf. Lucan. 6, 538* saxis). CE 1523, 2 (*s. II*) -e hoc inclusa quiesco (*cf.* 489, 1 clausa iacet -i coniunx). Cod. Iust. 3, 44, 2 (*a. 216*) ab alio illatum corpus in puram possessionem tuam vel -em (*fort. de toto sepulcro*) locum religiosum facere non potest. CIL IX 3073 (*a. 343*) in hoc -e ... quiescit.

2 *specialia notabiliora*: **a** *de monumentis* (*fere sepulcralibus, cf. p. 949, 56; fortasse huc pertinent p. 951, 33. 952, 31*): Cic. leg. 2, 68 *Plato* extrui ... vetat sepulchrum altius ... nec e -e excitari plus nec inponi quam quod capiat laudem mortui (*leg. 958e* λίθινα ... ἐπιστήματα). Copa 36 quid cineri ingrato servas bene olentia serta? anne coronato vis -e ista tegi? Cvlex 397 quem *tumulum* circum -em levi de marmore formans. Tib. 1, 3, 54 -s inscriptis stet super ossa notis. 1, 4, 60 infelix. Prop. 1, 17, 20 ultimus. 2, 13, 40 memores. 3, 1, 37 ne mea contempto -s indicet ossa sepulcro (CIL III 12437). *al.* Ov. am. 2, 6, 60 ossa tegit tumulus ..., quo -s exiguus par sibi carmen habet. CE 965, 2 (*a. 10*) duro. Liv. 39, 37, 16 monumentis litterarum in -e insculptis (*Polyb. 5, 93, 10* στήλην). Lvcan. 8, 802 Magni -s. Plin. nat. 20, 264 compositionem ... incisam in -e versibus (Ps. Apvl. Ascl. 24 verba -bus incisa). Mart. 10, 61, 6 flebilis. *al.* Svet. Vit. 10, 3 -em memoriae Othonis inscriptum. Pavl. sent. 1, 21, 8. Vvlg. Ios. 4, 7 positi sunt -es isti in monumentum. CIL V 7546 -em posuerunt (7958. *al.*). VI 35386 te, -s, optestor, le⟨viter super⟩ ossa residas (CE 1474, 1. *al.*). XII 5807 vanus. XIII 5252 (*fere s. VI*) sub ista -em marmorea (5253). CE 53, 1 tacitus. *al.*

b *de -bus sacris*: **α** *in iure iurando vel foedere faciendo* (*ad rem v. Wissowa, RE XII 779, 66sqq. Latte, Röm. Religionsgesch. 122sq.*): Cic. fam. 7, 12, 2 quo modo ... tibi (*sc. Epicureo*) placebit Iovem -em iurare, cum scias Iovem iratum esse nemini posse? (Gell. 1, 21, 4 'I. -em [lapideum *var. l.*]', inquit *Favorinus*, 'quod sanctissimum iusiurandum habitum est, paratus ego iurare sum'. Apvl. Socr. 5 p. 132 iurabo per I. -em Romano vetustissimo ritu? atque ... facilius me audierit -s quam Iuppiter. *cf.* Pavl. Fest. p. 115 -em tenebant iuraturi per Iovem, haec verba dicentes: 'si sciens fallo, tum me Dispiter ... bonis eiciat, ut ego hunc -em.' Avson. 153, 44 p. 9 P. si -es non iuro deos. Avg. serm. 180, 11, 12 tantum mali habet iuratio, ut, qui -es

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

colunt, timeant falsum iurare per -es). LIV. 30, 43, 9 fetiales cum in Africam ad foedus feriundum ire iuberentur, . . . senatus consultum in haec verba factum est, ut privos -es silices . . . secum ferrent (PAVL. FEST. p. 92 ex cuius *Iovis Feretrii* templo sumebant . . . -em s., quo foedus ferirent).

β in cultu deorum (*cf. quae l. 28 adnotabimus; in sermone Christiano saepius de monumentis religionis paganae*): LVCR. 5, 1199 nec pietas ullast . . . vertier ad -em atque omnis accedere ad aras. LIV. 29, 11, 7 sacrum . . . -em, quam matrem deum esse incolae *Pessinuntis* dicebant (*cf.* ARNOB. nat. 7, 49. 50 PRVD. perist. 10, 156). MIN. FEL. 3, 1 *p. 952, 36.* TERT. idol. 4 p. 33, 24 servitis -bus (VVLG. deut. 4, 28 -i. *al.*). adv. Marc. 4, 21 p. 491, 19 -em et lignum adorans (HIER. hom. Orig. in Luc. 22 p. 138, 6. AVG. in psalm. 25, 2, 2 l. 9 -es. *al.*). *al.* ITALA gen. 28, 18 (Lugd., *cf.* VVLG.) *Iacob* accepit -em, quam posuerat sibi ad capud suum, et statuit eum stantem, et infudit oleum super cacumine eius (*cf.* AVG. civ. 16, 38 p. 187, 4sqq. D. *ad l.*: nec more idolatriae -em perfudit oleo Iacob *eqs.*). lev. 26, 1 (Lugd. *al.*) neque -e sculptile ponetis in terra vestra (Ps. Aug. spec. 44 p. 483, 11 -em sculptum perspicuum, VVLG. insignem -em). *al.* IREN. 1, 18, 4 (1, 11, 3 H.) qui a Moyse positi sunt sub monte duodecim -es (*cf. Vulg. exod. 24, 4* aedificavit . . . d. titulos). CYPR. Demetr. 12 p. 360, 6 coluntur (VVLG. Ezech. 20, 32 AVG. in psalm. 64, 6 l. 10. *al.*). LAMPR. Heliog. 7, 5 -es, qui divi[di] (vivi *Salmasius*) dicuntur, ex proprio templo . . . adferre voluit. FIRM. err. 20, 5 idolatrorum. SCHOL. Pers. 2, 26 ut . . . fulmina transfigurata in -es infra terram absconderent *haruspices*. VVLG. Ier. 3, 9. *al.* AVG. civ. 2, 29 p. 96, 5 D. -s Capitolinus *Iovis* (*cf.* 4, 15 p. 165, 17 si non -s in Capitolio . . . coleretur). OROS. hist. 3, 22, 5 Aesculapi. *al.*

γ in finibus statuendis (*interdum cum respectu religionis, ex. gr. l. 30. 37*): TIB. 1, 3, 44 *aetate aurea* non *erat* fixus in agris, qui regeret certis finibus arva, -s (AVG. civ. 21, 4 p. 493, 3 D.). PROP. 1, 4, 24 sacer (SEN. Phaedr. 529). OV. fast. 2, 641 Termine, sive -s sive es defossus in agro stipes. CVRT. 7, 9, 15 transierant iam Liberi Patris terminos, quorum monumenta -es erant crebris intervallis dispositi (*fort. sepulcra*). TAC. ann. 12, 24, 1 *ad signandos fines pomerii.* GROM. *saepissime* (*epitheta collegit Bursian in indice editionis I 499*). CALL. dig. 47, 21, 2 (*verba imp. Hadriani*). APVL. apol. 56 negant vidisse se qui fuere unum saltem in finibus eius *Aemiliani* . . . -em unctum (*cf.* flor. 1 p. 5 -s unguine delibutus). VVLG. Ios. 15, 6 ad -em Boen filii Ruben (18, 18. *cf.* HIER. sit. et nom. p. 135, 30 terminus tribus Iudae). *al.*

c *de -bus pretiosis*: *α in univ.*: CATVLL. 69, 4 perluciduli deliciis -is. CVLEX 65 -um . . . fulgor (AMM. 21, 1, 4 AMBR. Nab. 5, 26). HOR. carm. 4, 13, 14 cari (clari *pars codd.*) -es. OV. medic. 21 induitis collo -es oriente petitos (met. 7, 266). ars 1, 432 elapsus . . . cava fingitur aure -s. MANIL. 5, 518 per . . . caput ducti -es, per colla manusque. SEN. benef. 4, 6, 2 pretiosissimi (dial. 11 [12], 9, 1 pretiosus. TERT. cult. fem. 2, 12 l. 14. *al.*). dial. 11 (12), 11, 3 desiderat . . . nationum omnium -es. nat. 3, 25, 12 perlucidum (*suppletur* perlucidos ⟨-es⟩ epist. 90, 45). PLIN. nat. 37, 147 -s amphidanes. *ibidem saepe.* TAC. ann. 3, 53, 4. AMPEL. 8, 21 tegulas ex -e prasino. VLP. dig. 34, 2, 25, 11 exemptiles. MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 -s universus, margarita, sardonyx *eqs.* APVL. met. 2, 19, 2 -es, ut bibas (*3* gemmas formatas in pocula). ITALA exod. 28, 17 (Lugd. = VVLG.) sardius (DAMIG. lapid. 50. *cf.* sardinus ITALA exod. 35, 8 [Lugd.; VVLG. onychinos]. 36, 17 [Lugd.]). Ezech. 28, 14 (Tert. adv. Marc. 2, 10 p. 349, 4) fuisti in medio -um igneorum (VVLG. ignitorum). *al.*

β de margaritis: HOR. carm. 3, 24, 48 in mare . . . gemmas et -es . . . mittamus. TIB. 1, 8, 39 non -s hanc gemmaeque iuvant. MANIL. 4, 399 nec -um pretio pelagus cepisse pigebit. 5, 405 censibus aequantur conchae -umque nitori (rapidumque notori *fere trad.*). SEN. Herc. O. 662 nec gemmiferas detrahit aures -s Eoa lectus in unda. Phaedr. 391 nec niveus -s deducat aures, Indici donum maris. dial. 6, 18, 6 -um gemmarumque fulgor. PLIN. nat. 37, 90 hoc *nomen onychis* aliubi -is, hic gemmae vocabulum est. 37, 192 -es esse, non gemmas. SIL. 12, 231 lucet in aure -s, rubris advectus ab undis. MART. 11, 49 (50), 4 gemma vel a digito vel cadit aure -s. SOL. 53, 23 in quibus *conchis* hoc genus -um requiritur. AMM. 23, 6, 85 (*84* margaritis) super ortu -is huius. RVFIN. Greg. Naz. orat. 6, 7, 2 -s ille margarita (*Migne gr. 35, 973C μαργαρίτης tantum, Vulg. Matth. 13, 46* pretiosa margarita). CLAVD. 8, 599 quis iunxit -es ostro? MACR. Sat. 3, 17, 17 (*infra*: margarita).

d *de miliariis* (-s miliarius FRONTIN. aq. 124): *c. praepos.*: ad: VARRO rust. 3, 2, 14 NEP. Att. 22, 4 LIV. 2, 11, 7. 3, 6, 7. 7, 9, 6. 26, 17, 4. 34, 5, 6. *al.* SEN. apocol. 6, 1. *et saepissime.* intra: LIV. 5, 4, 12. 27, 37, 9. 31, 13, 6 VAL. MAX. 4, 1, 10 PLIN. nat. 6, 122. *al.* ultra: LIV. 25, 5, 6. 40, 37, 5 TAC. ann. 2, 50, 3. *al.* iuxta: PLIN. nat. 6, 122. 15, 137. citra: PLIN. nat. 10, 77. ab: PLIN. nat. 33, 74. 36, 122 FRONTIN. aq. 124. *al.* apud: TAC. ann. 1, 45, 1. 3, 45, 2. 15, 60, 4 ACT. Arv. a. 224. in *c. abl.*: IVST. 22, 6, 9 (OROS. hist. 4, 6, 27 ad). PROSP. chron. I p. 462, 1191. PALLAD. hist. mon. I 18 p. 295D in tertio . . . vici -e (*gr. p. 87, 12 B.* ἀπὸ τριῶν μιλίων). *deficiente voce q. e.* -s: SYMM. epist. 6, 8 MART. CAP. 6, 644. ex: COD. Theod. 7, 4, 9 (= Iust. 12, 37, 2) e (et *Iust. I*, a *O*, *om. K*) vicensimo . . . -e . . . paleas convectare. *usu vario*: OV. fast. 2, 682 sacra videt fieri sextus ab urbe -s. PLIN. nat. 14, 49 decimi -is ab urbe deverticulo (31, 42). MART. 1, 12, 4 rura . . . signat vicina quartus ab urbe -s. *al.* QVINT. inst. 4, 5, 22 notata inscriptis -bus spatia (RVT. NAM. 2, 8). ITIN. Eucher. p. 128, 8 Chebron . . . -e ferme vicesimo . . . ab Hierusalem . . . distat (AMM. 19, 9, 7. EPIST. Orcist. [CIL III 7000] 2, 31). *al.* AMM. 14, 9, 8 quae *villa* ab Antiochia vicensimo . . . disiungitur -e (21, 15, 2. *al.*). 15, 11, 18 ab Arelate octavo decimo ferme -e disparatum *sinum* (18, 7, 9. *al.*). *al.* PALLAD. hist. mon. I 15 p. 292B octavo decimo -e puteus . . . remotus (*gr. p. 82, 22 B.* ἀπὸ δεκαοκτὼ σημείων εἶναι τὸ φρέαρ). CIL III 3705, 20 (*a. 354*) quinarios. *al.*

B *latius*: 1 *de corporum partibus obduratis* (*cf. etiam p. 949, 70*): SCRIB. LARG. 145 si cui . . . -s in renibus innatus fuerit (PLIN. nat. 22, 72 -es renium. AVG. civ. 22, 8 p. 578, 13 D. ANTHIM. 79. 81). 151 per urinam extrahere -es *vesicae* (SER. SAMM. 593 CHIRON 504 HIER. in Nah. 3, 1–4 p. 1255B MACR. Sat. 7, 15, 21). PLIN. nat. 9, 57 qui *pisces* -em in capite habere existimantur. 32, 102 -s, qui invenitur in scorpionis marini cauda. APVL. met. 5, 10, 2 detortos et duratos in -em digitos. ORIBAS. syn. 3, 139 La p. 877 -es et calagia *palpebrarum* (*Aa* saxosas et grandinosas palpebras, *gr.* λιθιάσεις καὶ χαλάζια). 2 *de grandinis globulis*: *v. vol. VI 2, 2190, 10. 39sqq.* (*ubi addas* VVLG. Ezech. 13, 11. 39, 22). VITA Nicet. 10 grandinis rigor in aquam resolvitur et duritia -um in liquorem laticis commutatur.

II *in imag. et translate* (*cf. p. 950, 18sqq.*): A *in locutionibus plus minusve proverbialibus* (*cf.* Otto, *Sprichw. s. v.* -s, silex, saxum): PLAVT. Aul. 152 mi misero cerebrum excutiunt tua dicta . . .: -es loqueris (*i. verba dura*). 195 altera manu fert -em, panem ostentat altera (*cf.* HIER. epist. 49, 13, 1 aliud loqui, aliud agere, panem, ut dicitur, ostendere, -em tenere [81, 1, 4]). Curc. 197 noli . . . verberare -em, ne perdas manum. PACVV. trag. 38 canis, quando est percussa -e, non tam illum adpetit, qui sese icit, quam illum eumpse -em, qui (*instr.*) ipsa icta est, petit (*cf.* PLIN. nat. 29, 102 -em a cane morsum usque in proverbium discordiae venisse). CIC. Planc. 95 dixisti, dum Planci in me meritum verbis extollerem, me arcum facere e cloaca -emque e sepulchro venerari pro deo. LVCR. 1, 313 stilicidi casus -em cavat (OV. Pont. 4, 10, 5 gutta. *cf.* LVCR. 5, 306 -es quoque vinci . . . ab aevo. OV. Pont. 4, 8, 49 consumit ferrum -emque vetustas). MIN. FEL. 3, 1 (*Octavius ad Marcum, qui Caecilium per incuriam non impediverat, ne imaginem Serapidis salutaret*) ut tam luculento die in -es eum patiaris inpingere, effigiatos sane et unctos et coronatos (*v. vol. VII 1, 618, 58sq.; cf.* AVSON. 400, 4 p. 231, 24 P. ut . . . ad eundem -em bis offenderes. CARM. ad senat. 80 qui pedis offensi -em vitare secundo nescit). OPTAT. 2, 4 p. 38, 17 ut Victor Garbensis hinc prior mitteretur, non dico '-s in fontem', quia nec valuit puritatem catholicae multitudinis perturbare ('*de industria*' *Ziwsa*). HIER. in Is. 18, 2 p. 179B ubicumque . . . eum *Eusebium* historia defecerit, transit ad allegoriam, et ita separata consociat, ut mirer eum nova sermonis fabrica in unum corpus -em ferrumque coniungere. *addas hebraismos*: VVLG. iud. 9, 5 *Abimelech* occidit fratres suos . . . septuaginta viros super -em unum (*i. simul; item* 9, 18). Sirach 21, 9 (8) qui aedificat domum inpendiis alienis, quasi qui colligat -es suos in hieme (-mem *var. l.*) *sc. ligno neglecto* (*locus obscurus*).

B *de hominibus*: 1 *inutilibus, stultis* (*cf.* MART. CAP. 4, 360 per differentiam aliena verba sunt, cum sine ulla ratione ex aliis assumuntur, ut si hominem neque corpore durum neque ingenio stolidum '-em' dicamus; sed his uti non convenit. *Otto, Sprichw. loc. cit.*): PLAVT. Merc. 632 egomet credidi homini docto rem mandare, is -i mando maximo. Mil. 236 erus meus elephanti corio circumtentust . . . neque habet plus sapientiai quam -s. Most. 1073 verba illi (*homini doctissimo*) non magis dare hodie quisquam quam -i potest (*iocose pro 'Thaleti' sim.*). Poen. 290sq. illa mulier -em silicem subigere, ut se amet, potest (*cf. p. 950, 19*).:: pol id quidem hau mentire, nam tu es -e silice stultior. TER. Hec. 214 me omnino -em, non hominem putas; an . . . nescire *me* arbitramini *eqs.*? (DON.: -s numquam utilis nisi ad telum, quem magis ad iniuriam delegit, nam saxum melius quam -s [*affertur Verg. Aen. 11, 131*]). Haut. 831 quid stas, -s? quin accipis *argentum*? 917 quot res dedere ubi possem persentiscere, ni essem -s. HIER. hom. Orig. in Luc. 22 p. 138, 13 (*ad 3, 8*) qui faciunt idola . . ., similes diis suis sunt: absque sensu, sine ulla ratione in -es lignaque conversi sunt. 2 *crudelibus*: TIB. 1, 10, 59 -s est ferrumque, suam quicumque puellam verberat. *in reddenda formula prisca*: OV. epist. 7, 37 (*Dido Aeneae*) te -s et montes . . . progenuere. SEN. Herc. O. 143 quis genuit -s *Herculem*? 3 *timore sim. attonitis*: OV. epist. 10, 50 (*Ariadne Theseo*) in saxo frigida sedi, quamque -s sedes, tam -s ipsa fui. APVL. met. 3, 10, 2 fixus in -e⟨m⟩ steti gelidus, nihil secus quam una de . . . statuis vel columnis. 6, 14, 6 mutata in -e⟨m⟩ Psyche, quamvis praesenti corpore, sensibus tamen aberat. VVLG. I reg. 25, 37 *terrore* factus est quasi -s. VITAE patr. 5, 5, 37 p. 884B *mulier* a timore velut -s facta est (*gr. Nau 1908 p. 274 n. 189* ἀπελιθώθη). 4 *de mortuo*: CE 1065, 4 (*s. I*) qui modo iucundus gremio superesse solebat, hic -s in tumulo nunc iacet ecce miser.

C *de verbis sim.*: HIL. trin. 7, 23 p. 219A verborum -es iniciunt. FAVSTIN. trin. 2, 1 p. 50A frons illa, quae est sine signo domini, crebris testimoniorum -bus elidenda est. 2, 11 p. 59D quantos adversum te sermonum -es et saxa congessit sub uno hoc testimonio. HIER. c. Lucif. 3 p. 157C blasphemiarum -es in Christum iaciebas. c. Rufin. 3, 38 p. 484B an ideo panem tibi non damus, quia haereticorum cerebro -em

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

illidimus? hom. Orig. in Luc. 26 p. 156, 8 aedificemus domum nostram variis firmisque -bus praeceptorum dei. Avg. anim. 4, 9, 13 p. 392, 10 noli in me huius convicii -em iacere.

D *in allegoria hebraica, christiana*: Itala Zach. 9, 16 (Tert. adv. Marc. 4, 39 p. 553, 16, *cf.* Vvlg.) quia -es sancti volutant (*gr.* λίθοι ἅγιοι, *hebr.* 'ab^{e}nê-nezær. *cf.* Tert. *ad l.*: -es ... sunt et fundamenta, super quae nos aedificamur, exstructi ... super fundamenta apostolorum, qui -es sancti oppositi omnium offensui volutant). I Petr. 2, 5 (cod. s, *cf.* Vvlg.) vos tamquam -es vivi superaedificamini in domum spirituale. Zeno 1, 14, 3 diversis gemmis, -bus margaritis *ecclesia ornatur*. Hier. epist. 14, 10, 2 o solitudo, in qua illi nascuntur -es, de quibus in apocalypsi (*21, 19*) civitas ... extruitur! psalt. sec. Hebr. 31, 3 esto mihi in -em fortissimum et in domum munitam, ut salves me. Vvlg. gen. 49, 24 inde pastor *Ioseph* egressus est -s (*i. saxum, praesidium, auxilium; textu hebr. vix sano*) Israhel. Sirach 6, 22 quam aspera est ... sapientia ...; quasi -is virtus probatio erit in illis. Zach. 12, 3 in die illa ponam Ierusalem -em oneris cunctis populis (*cf.* Hier. *ad l.* p. 1509^{C} mos est in urbibus Palaestinae ..., ut in viculis ... rotundi ponantur -es gravissimi ponderis, ad quos iuvenes exercere se soleant *eqs.*). Avg. gen. ad litt. 11, 25 p. 358, 13 (*ad Ezech. 28, 14*) '-um flammeorum', id est sanctorum spiritu ferventium, -um vivorum. serm. 24, 1 (*ad I Cor. 3, 17*) iam videte quantum ille vivat, vel quomodo vivat, quando -es templi eius sic vivunt *eqs.* 24, 2 -es mortui utinam sentiant in se misericordiam -um vivorum! ... homines dico -es mortuos, quibus dii similes sunt. Evcher. form. 3 p. 14, 11 -es interdum Christus aut sancti (*afferuntur psalm. 117, 22 et Matth. 3, 9*). 7 p. 48, 3 (*ad apoc. 21, 19*) -es pretiosi apostoli vel sancti sive ipsa opera virtutum. Prosp. in psalm. 101, 15 in Sion multi sunt -es ..., de Sion sancti patriarchae *eqs.*
de Christo (*complures locos congessit* Cypr. testim. 2, 16 quod idem *Christus* et -s dictus sit): Avg. gen. ad litt. 8, 4 p. 236, 23 (*ad gen. 28, 18*) Christus est et -s unctus a Iacob. Nicet. appell. 1 p. 3, 9 B. -s dicitur *Christus*, quia nec serpens in eo fecit vestigium, et nobis ipse praestitit munimentum.

homoeoprophora: Lvcr. 6, 103 -es ac ligna (Hier. *p. 952, 66*. Avg. serm. 362, 18, 21 ligna et -es). Pallad. 1, 34, 4 luto et -e.

deriv.: lapicula, lapidamen, lapidaris, lapidarius, lapidesco, lapideta, lapideus, lapido, lapidosus, lapillus, lapisculus. *cf.* lap(i)o.

compos.: de-, elapido; lapicida, lapicidinae; lapidicaesor, lapidicida, lapidifer.

lapisculus, -ī *m.* *a* lapis *deminutive.* *i. q. parvus lapis*: Marcell. med. 8, 45 hirundinis ventriculo scisso albi ac nigri -i inveniuntur (*cf. p. 947, 6*). Alc. Avit. epist. 77 p. 97, 7 (*de parva gemma; p. 96, 26* vernantis lapilli) -us ... indetur *anulo.*

lāpistrus (-um) *v.* rapistrum. *Lumpe.*

lapitearum CIL II 2395^{b}. *obscurum.*

lappa, -ae *f.* [*orig. inc. Sch.*] *a* 1. latus *derivare vid.* Isid. orig. 7, 9, 66 -a dicta, quod habeat caulem ingentem per terram dispositam. *scripturam* -pp- *testatur* Mar. Victorin. gramm. VI 10, 1.
[*it.* lappa; *francog. vet. et med.* lappe, *dial. centr., pict., borbon., comit.; francoprov.* lapa, -o; *alvern.* lapa, *langued.* napo; *hisp.* lapa, *dial.* lampa; *port.* lapa. (*inde basc.* lapa). *cf. M.-L. 4903. Battisti-Alessio III 2167sq. Wartburg V 172sq. Corominas III 23. 30sq. Machado II 1298. G.*] [*falso trad.* Ps. Diosc. herb. fem. 71, *v. vol. II 206, 67.*]

nomen plantae (Gloss. II 285, 6 εἶδος ἀκάνθης ἱματίῳ κολλώμενον. III 540, 32 menta. *cf. André, Lex. des term. de botan. s. v.; respicitur maxime inutilitas; in imag. l. 60. p. 954, 1*): 1 *de tota planta* (*saepissime iuxta* tribulus): Verg. georg. 1, 153 *carduo orto* subit aspera silva -aeque tribulique (3, 385 si tibi lanitium curae, primum a. s. -aeque t. absint). Ov. Pont. 2, 1, 14 *post pluvias* mixta tenax segeti crescere -a solet; nos quoque frugiferum sentimus, inutilis herba, numen et invita saepe iuvamur ope. Plin. nat. 18, 153 -as ... non magis quam rubos inter frugum morbos potius quam inter ipsius terrae pestes numeraverim. 21, 104 (*cf.* 1, 21, 64) notabile et in -a, quae adhaerescit, quod in ipsa flos nascitur non evidens, sed intus occultus, et intra se germinat. 24, 176 philanthropon herbam Graeci appellant nasute, quoniam vestibus adhaerescat; ex hac corona imposita capitis dolores sedat; nam quae canaria (carania *var. l.; an* coronaria? *cf. l. 81 necnon* Theod. Prisc. *infra*) appellatur -a, ... trita ex vino carcinomata sanat ...; haec est herba argemon (*cf.* Oribas. eup. 2, 1 A 34 p. 439 argimonia, quam rustici -a inversa vocant [*item* Gloss.]). 26, 105 -ae boariae. Zeno 2, 44, 1 *deus* -as ... in laeta frumenta mutavit. Vvlg. Os. 9, 6 *erit* -a in tabernaculis eorum (*hebr.* ḥôḥā, *Itala Weing.* spinae. *cf.* Hier. *ad l. c.* p. 983^{B} longam significat vastitatem *eqs.*). 10, 8 -a et tribulus ascendet super aras eorum (*hebr.* qôṣ). Prvd. cath. 8, 42 campo, vibrat impexis ubi nulla -is spina. ham. 216 *post primum peccatum produxit terra* lolium -asque leves (*Vulg. gen. 3, 18* spinas et tribulos). Marcell. med. 17, 35 radicis -ae maioris, id est herbae personaceae, *quantum* (Gloss. III 564, 4 gogiles [*v. vol. VI 2, 2125, 64*] -a m.). 26, 15 -ae radicem. Theod. Prisc. add. p. 276, 27 -a capiti circumdata mirum est. Ps. Diosc. Vind. 3, 139 p. 148, 17 βούφθαλμον ... Ῥωμαῖοι λάππα (κάππα *trad.*) κορωνάρια. 3, 143 p. 152, 15 ἐρυθρόδανον ... Ῥωμαῖοι ῥούβια σατίβα, Θοῦσκοι λάππα μίνορ. 4, 106 p. 261, 14 ἄκριον ἢ προσωπίδα ... Ῥωμαῖοι περσωνάκιαμ, οἱ δὲ λάππαμ. 4, 136 p. 281, 15 ξάνθιον ..., Ῥωμαῖοι λάππαμ. Cassian. c. Nest. 1, 2, 1 (*de haeresibus*) semper has dominici agri seges -as sentesque toleravit. Isid. orig. 17, 9, 84 -a [genus herbae]. lappago. lapella. Gloss. III 535, 37 apridem i. -a, quae in frumentis crescit. 543, 66 bunglusa (*i.* buglossa): -a draconis (dracon *trad.*, *cf.* 626, 7 -a id est dravoca). 540, 8 (= 568, 17. *cf.* 544, 42) -a Herculina: kappares (*i.* καππάρεως).

2 *de globulis -ae*: Plin. nat. 25, 81 *est herba quaedam*, quae fert -as minutas. 25, 104 echion personatam ... grandes -as ferentem.
cf. Onom.

deriv.: lappaceus, ?1. lappacium, ?lappago, lappella, lappula.

lappāceus, -a, -um. *a* lappa. [*vocibus romanicis subesse vid. neutr. pro subst.* -um *vel* -ium, *immixto vocabulo q. e.* lapathium: *1) i. q. lappa: delph.* lapā, *prov.* lapas, *langued.* (a)lapas *etc.; francog. med., pict.* lapace; *vasc.* lapasse; *hisp.* lampazo (*inde neap., it. vet.* lampazzo). *2) i. q. ricinus: pict.* lapace; *vasc.* lapás. *3) planta verbascum q. d.: prov.* lapás, *langued.* (a)lapas *etc. cf. M.-L. 4904. Wartburg V 172. Corominas III 23. G.*]
i. q. lappae similis: Plin. nat. 22, 41 *helxine habet* semina in capitibus -is adhaerentia vestibus.

?**1. lappācium,** (-ī) *n.* *a* lappa? *scrib.* lapac- *praeter* Gloss. III 626, 9, *ubi* lappat-. Gloss. III 592, 31 -um parada (613, 63. 629, 9. *cf.* 594, 5 p. id est -um [615, 63. 627, 56]. *vocem medii aevi q. e.* bardana '*lappa maior*' *subesse coni. Götz, Thes. gloss.*).

2. lappacium *v.* lapathium.

lappāgo, (-inis) *f.* *a* lappa? *cf.* Isid. *l. 2 et* lampago. *nomen herbae*: Plin. nat. 26, 102 (*cf.* 1, 26, 65) medetur *podagrae* et verbenaca ... et -o, similis anagallidi, nisi esset ramosior ac pluribus foliis, gravis odoris; quae talis est, mollugo vocatur; similis, sed asperioribus foliis, asperugo. Ps. Diosc. Vind. 4, 159 p. 305, 13 ἱππόφαες· ... Ῥωμαῖοι λαππάγω, οἱ δὲ λάππο⟨υ⟩λα μέρα. *Hübner.*

lappāta Plin. Val. 5, 31 *v.* lavo.

1. lappatium *v.* lapathium. **2. lappātium** *v.* 1. lappacium.

lappella, -ae *f.* *a* lappa *deminutive.* [*hisp.* lapilla. *cf. Corominas III 23. G.*] *nomen plantae*: Isid. *v. supra l. 2* (*scrib. una* p). Gloss. III 537, 29 (= 542, 22) cinaglosa (*i.* cynoglossa) ... id est -a.

lappula, -ae *f.* *a* lappa *deminutive.* *trad.* -pol-, *var. l.* -ll-. [*it.* (*tusc.*) láppola, *langob., aemil.* náppol, nápul; *langued.* nápoul; *francog. med., borbon.* rapoule. *cf. Battisti-Alessio III 2167sq. Wartburg V 127. G.*] Ps. Diosc. (*v.* lappago).

lāpsābundus, (-a, -um). *a* lapsare; *cf.* labebundus. *scrib.* -bs-.
i. q. ad lapsum pronus: Ivlian. in Iob 18, 14 (Migne suppl. 1, 1620) in qua *spe* vel -us possit inniti. Pomer. 2, 4, 3 illis, qui undante -i (lassa- *var. l.*) corporis motu ... incedunt. *B.*

lapsana, -ae *f. et* **lapsanum,** -ī *n.*, λαψάνη. *scribitur in codd. etiam* -amps-, -ams-, -abs-. Gloss. -ena, -ina. *de formis*: -a: ?Carm. pop. *l. 62*, Colvm., Plin., Pallad., Oribas., Dionys. Exig., Isid., Gloss. -um: Varro, Cels., Vitae patr. -us *vel* -is: Gloss. *inde a* ?Carm. pop. *l. 62*, Varrone. [*march., neap., calabr., sic.* lássana, -u, *neap.* lássinə, *aemil.* lássan; *sard.* lássana, lánsana, lántsana *etc.; prov.* lásseno, lassino. *cf. M.-L. 4905a. Battisti-Alessio III 2168. Wagner II 13sq. Wartburg V 177. G.*] [*latere vid.* Marcell. med. 20, 115 hoclamsani (*q. v.*). *falso tradi vid.* Plin. Val. 5, 25 uvae, quae dicuntur -ae (*cf. Alex. Trall. II p. 405* σταφίδας ... Λαρισσηνάς).]

genus holeris vile: Varro rust. 3, 16, 25 e -o cibum, mel, ceram *colligunt apes* (*cf.* Colvm. 9, 4, 5 notae vilioris ... herbae ..., quae favorum ceras exuberant, ut vulgares -ae nec his pretiosior armoracia). Cels. 2, 25, 2 *aliena stomacho sunt* thymum ..., -um. 2, 31 *inter extrahentia.* Colvm. 12, 7, 1 *inter ea, quae in usum colligantur, flos* -ae. 12, 7, 2 -a et pastinaca ... in alveos componuntur et sale conspersa ... reponuntur. Plin. nat. 19, 144 (*e carm. pop., p. 92 Morel*) nec non olus quoque silvestre est, triumpho divi Iuli carminibus praecipue iocisque militaribus celebratum; alternis quippe versibus exprobravere -a se vixisse apud Dyrrhachium, praemiorum parsimoniam cavillantes; est autem id cyma silvestris. 20, 96 (*cf.* 1, 20, 37) inter silvestres brassicas et -a est, pedalis altitudine, hirsutis foliis, sinapi similis, nisi candidior esset flore; coquitur in cibo. Diosc. 2, 96 p. 217, 25 *nomen armoracii* (Isid. orig. 17, 10, 20 Gloss.; *cf. l. 56*). 2, 100 p. 219, 1sqq. de -a. Oribas. syn. 2, 34 Aa p. 109, 23 Mø. -a cataplasomena (La p. 110, 1 -i cataplasmati, *gr.* λ. καταπλασσομένη). Vitae patr. 3, 200 p. 804^{D} herbas usibiles, id est -um, pastinacas ...; iste quippe erat praecipuus eorum victus. Pallad. hist. mon. I 19 p. 298^{B} herbulas quasdam suo more conditas, quas -as vocant. Dionys. Exig. vita Pachom. 8 -as ..., id est agrestia olera ..., consuerant edere.

deriv.: lapsanium.

lapsanis *v.* lapsana.

lapsanium (-ion), (-ī) *n.* *deminutivum gr.* *λαψάνιον *a voce* λάψανον. *scrib.* -bs- Cassian. *i. q. lapsanum* (*deminuitur fort. ad vilitatem significandam*): Hier. reg. Pachom. 52 -a, quod genus herbarum est viliorum. Cassian. inst. 4, 11 in qua summae reputantur disciplinae, si herba sale condita, quam -on vocant, aqua diluta ... adponatur. 4, 22 secta singulis mensibus porrorum folia, -a *eqs.* *addas formas erroneas* Gloss. III 547, 25 lapsidium: lapsina. 584, 21 lencola i. lapsinia. *Hübner.*

lāpsāns *v.* lapso. **lapsidium** *v.* lapsanium.

[*B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

γλίσχρον **lāpsile** GLOSS. II 263, 28. *a* labi.

lāpsīna: lapsus GLOSS.L II Abav. LA 37 GLOSS. II 585, 14. V 629, 43 (-bs- *trad.*). *a* lapsus; *cf.* labina.

lapsinia *v.* lapsanium.

lāpsīnōsus, -a, -um. *a* lapsus; *cf.* lapsosus. *i. q. plenus locorum, ubi labi possis*: ITALA Ier. 23, 12 (Cassiod. in psalm. 34, 6) facta est via eorum -a in tenebris (*Cassiod. cod. Germ. l. c. manus altera add. in marg.* ruinosa. *gr.* εἰς ὀλίσθημα, *Vulg.* quasi lubricum). GLOSS. II 382, 16 ὀλισθηρός: -us, lubricus.

lāpsio, -ōnis *f.* *a* labi. *vox ad reddendum gr.* ευεμπτωσία (*Chrysippi frg. 421 sq.*) *facta*: CIC. Tusc. 4, 28 haec (*proclivitas*) in bonis rebus ... facilitas nominetur, in malis proclivitas, ut significet -em, in neutris habeat superius nomen (*sc. aegrotationis*). *var. lect. pro* prolapsio HEGES. 4, 30, 1 p. 289, 15.

lāpso, -āre *et* lāpsor, -ārī. *a* labi; *cf.* DIOM. gramm. I 344, 21 -or iterativum, inchoativum labiscor, principale eorum est labor. *in codd. scrib. hic illic* -bs-, *variat c.* lasso. *depon. exempla non exstant, testimoniis firmantur* -or DIOM. (*v. supra*) *et* -ari: saepius labi GLOSS. *activum* (STAT.) *dependet a participio Vergiliano* lapsantem; *a dep.* labi *formatum est iter. dep.* lapsari, *cuius est partic.* lapsant-; *inde* STAT. *elicuit act.* lapsare.

i. q. (frequenter) labi, labare (*cf.* GLOSS. *l. c.; incorporaliter l. 30. 33. 37. 39. 40. 41. 48*): **1** *partic. praes.* lāpsāns, -antis (GLOSS. -es: labentes. lubricantes, cadentes): VERG. Aen. 2, 551 *Priamum* in multo -em sanguine nati (SIL. 10, 145. *addas infra l. 43*). SIL. 3, 632 gressum (6, 79 PRVD. psych. 319 GREG. TVR. Mart. 3, 15. *cf.* PRVD. c. Symm. 2 praef. 35 gradu). 7, 610 *Idmonem* super tepido -em sanguine. 17, 468 -es sanguine fratris nisus. TAC. hist. 1, 79, 3 equis (ann. 1, 65, 5 sanguine suo et lubrico paludum). GELL. 1, 15, 1 inportuni locutores ... verbis uvidis (humidis *fere trad.*) et -bus diffluunt. AMM. 14, 2, 6 plantis (*i. pedibus*). RVFIN. hist. 6, 41, 22 (*epistula Dionysii*) cum quidam Christianus ... torqueretur et ... ad negandum declinaret, ... *ceteri* sublevare -is animos gestiebant. 8, 1, 7 refrenare -es. Orig. in gen. 10, 1 p. 94, 7 *allegorias indoctis prodere nequeo*; asperior fortasse vobis videor, sed non possum linire parietem -em (*Vulg. Ezech. 13, 14* cadet). PRVD. cath. 2, 78 -e claudus poplite. AVG. c. acad. 1, 1, 1 p. 4, 5 infirmo rationis atque -e vestigio (ENNOD. opusc. 1, 48 p. 274, 12 -bus tremebunda *Roma* vestigiis). conf. 4, 2, 2 *quo tempore rhetoricam docebam*, deus, vidisti ... -em in lubrico ... fidem. RVRIC. epist. 2, 23 p. 408, 3 *hominem* errabundum et per saeculi praecipitia -em. ENNOD. carm. 2, 67, 7 ebria -is ... verba Thaliae. APON. 2 p. 35 -ia dialecticae arte composita doctrinae itinera. **2** *ceterae formae*: STAT. Theb. 5, 223 Gyan vidi -are ... vulnere. 9, 162 qualem *Adrastum* -are in sanguine vidi! FLOR. epit. 2, 10, 3 equo inpositus cum subinde crapula et capitis errore -ret, captum sese ..., postquam expergefactus est, didicit (*Liv. 41, 4, 7* temulentus ... in equum impositus fugit). AVG. pat. 24, 21 *voluntas* potest et sine alterius spiritus instinctu se ipsa seducere et defectu a superioribus in inferiora -ando. CYPR. GALL. iud. 27 quo ... celeri -rent moenia casu. VEN. FORT. carm. app. 1, 193 ne sarcina -et. *addas l. 18.*

deriv.: lapsabundus.

lāpsōsus: saepe cadens GLOSS. II 585, 21. *a* lapsus.

lāpsūra: ὄλισθος GLOSS. II 493, 33 (*scrib.* -bs-). *a* labi. *B.*

***lāpsus** (-bsus), -ūs *m.* *a* labi. *de scriptura* -bs- *v.* PROB. *p. 779, 78. legitur in lapidibus* CE 690, 4. 1966 A, 6 INSCR. Ital. X 2, 81, 2 *et in cod. A* PRVD. (*s. VI*) *ubique*. *de formis*: *acc. pl.* -os ITALA IV Esdr. 8, 17 (-us *var. l.*). *abl. sing.* -o ITALA psalm. 114, 8 (cod. 306). *quasi neutr.*: -um, quod GREG. TVR. Franc. 8, 10 p. 377, 6. NOT. Tir. 47, 45. *de notione*: SYNON. Cic. p. 424, 5 erravit ... -us fecit. peccavit. GLOSS. ὄλισθος. ὀλίσθησις. cecidit vel casus. -u: decessu. *legitur inde a* LIV. ANDR. [ex + lapsus: *lemov. vet.* eslaus, *lemov.* eilau, orlaou, *langued.* ọrlaw. *cf. M.-L. 4906. Wartburg V 177. G.*] [*loci dubii*: AFRAN. com. 188 ludum -umque petulcum (lussumque *Bücheler*). AMM. 24, 4, 15 *cataphracti loricis suis confidebant*, quod tela rigentis ferri -bus impacta resiliebant (cratibus, cassibus *coni. viri docti*).]

I *de actione labendi*: **A** *de motu deorsum facto* (ab *aliqua re p. 957, 32*): **1** *proprie*: **a** *praevalente notione delabendi*: **α** *rerum*: (I) *aquae, nivis*: LIV. ANDR. trag. 37 quo Castalia per struices saxeas -u accidit. SEN. nat. 4, 3, 5 nec longus (longius *var. l.*) illi *nivi* per aëra, sed ex proximo -s est (AVSON. 346, 4 p. 165 P. non denso ad terram -u ... fluit nix). 5, 13, 4 stillicidia, quamvis iam inclinent se et labantur, nondum tamen efficere -um. PS. MAR. VICTORIN. phys. 18 quae *aurae* pluvias decurrentes in stillicidiis ita constringunt, ut in ipsis -bus glacientur. (II) *stellarum, i. q. occasus*: CIC. Arat. 464 inferiora cadunt Aurigae lumina -u (-um *codd.*, *graeca non respondent*). AVIEN. Arat. 1870 astrorum -us, astrorum ... ortus. ISID. nat. 25 tit. de -u stellarum: falsa ... opinio est nocte stellas cadere *eqs.* (*afferuntur Verg. georg. 1, 366 Lucan. 5, 561*). (III) *terrae, saxorum sim.*: LIV. 21, 36, 2 locus ... recenti -u terrae ... abruptus erat (*dubitanter contulerimus* SIDON. epist. 3, 2, 3 valles -uum assiduitate derasas [taediosas *Wilamowitz, alii alia*]). 22, 5, 8 *motus terrae* montes -u ingenti proruit. SEN. epist. 71, 15 hos fertiles campos ... in subitam cavernam considentis soli -s abducet (COLVM. 2, 2, 9 *fossae* superioris s. -bus replentur). nat. 6, 2, 6 subitos montium -us. AVSON. 368, 17 p. 95 P. si quis vellat de fornice saxum ..., simul devexa sequentur cetera communemque trahent a vertice -um. CLAVD. 5, 508 dubio tibi pendula rupes immineat -u (*sec. Verg. Aen. 6, 602* silex iam iam lapsura ... imminet). (IV) *variarum rerum*: LVCR. 6, 324 celeri ... percurrunt fulmina -u. SEN. nat. 1, 14, 6 ventum significant eiusmodi -us (*sc. ignium caelestium*). PLIN. nat. 9, 116 *conchae* nullo -u franguntur. 14, 119 *vina* superne ⟨de⟩ciduo immundiore -u ... polluta. VAL. FL. 1, 686 molli zephyros descendere -u aspiciunt. SIL. 4, 384 implerunt clipeum miserando viscera -u. CHALC. comm. 240 radius ... delabitur ...; ob similem -um fracti radii per acclivia. CLAVD. carm. min. 25, 40 ad terram tacito defluxit fistula -u (*var. l.* flatu). AVG. civ. 22, 6 p. 564, 19 D. -u ortuque foliorum.

β *animantium*: (I) *deorum sim.*: OV. met. 6, 216 *Phoebus et Phoebe* celeri ... per aëra -u contigerant ... arcem. VAL. FL. 1, 91 deae celeri ... per aethera -u diversas petiere vias. SIL. 3, 169 per humentem noctis Cyllenius umbram aligero -u portabat iussa parentis. AVSON. 1, 2 p. 320 P. ab aerio praeceps Victoria -u. PRVD. perist. 8, 11 spiritus aeterno solitus descendere -u. (II) *hominum*: SEN. Phoen. 147 noxias -u vias cludes? FIRM. math. 8, 12, 4 in tecto insidiantes somno maritorum praecipiti -u moriuntur. CAEL. AVR. acut. 2, 3, 16 -us ... a superioribus lecti partibus ad inferiora. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 201 praestraverat angelus oras, mollis ut ascensus ... pateret, nec traherent pronos praerupta et concava -us.

b *praevalente notione collabendi*: **α** *vario usu, labuntur*: (I) *animantia*: VERG. Aen. 10, 750 illum infrenis equi -u tellure iacentem [(SERV.: casu]. TAC. hist. 2, 33, 1. 4, 34, 5 AMM. 31, 13, 13). LIV. 21, 35, 12 sustinere se a -u. VAL. MAX. 1, 5, 2 subito -u decidit. SEN. dial. 5, 6, 6 levia ... in hanc aut illam partem transferre sine -u. LVCAN. 4, 786 membrorum ... videt -um et ferientia terram corpora. PLIN. nat. 22, 43 contra ... -us ... et praecipitia, velut vehiculorum eversiones, singularis *est herba*. SIL. 3, 552 nec pestis -us simplex: abscissa relinquunt membra gelu *eqs.* 5, 300 -u resupino in terga cadentem. PLIN. epist. 9, 26, 2 frequentior currentibus quam reptantibus -s; sed his non labentibus nulla, illis non nulla laus, etiamsi labantur. CHALC. comm. 231 -s epilepticus. PETR. CHRYS. serm. 3 p. 191C (*ad Luc. 15, 20* cecidit super collum eius *filii reversi*) non -u viscerum, sed compassionis. *al.* (II) *aedificia sim.*: SEN. dial. 6, 26, 5 magnarum urbium -us. nat. 2, 59, 3 ruinarum subito -u procidentium pondera. LVCAN. 6, 136 nutant turres -umque minantur. PLIN. nat. 7, 124 -u scalarum exanimatus. IVV. 3, 7 -us tectorum adsiduos. CYPR. ad Donat. 15 p. 15, 26 *domus a deo facta* numquam procumbet in -um. IVL. VAL. 1, 35 p. 46, 7 fortuna ... -um oppido minaretur (*Hist. Alex. M. I p. 39, 11 Kr.* ἐπὶ ἐδάφους ... ἔρχεται). MARCELL. chron. II p. 87, 459 ruinam ... Antiochiae ..., Nicomediae -um. CE 690, 4 post -um *basilicae*. INSCR. Ital. X 2, 81, 2 hoc fuit ... templum quassante ruina terribilis -u.

β *pressius fere i. q. mors*: IVLIAN. in Iob 30, 24 ('si corruerint, ipse salvabis') non ad perpetuum ducetur interitum, nam post -um corporis restituetur in vitam.

2 *translate et in imag.*: **a** *de labe damnosa, perniciosa*: **α** *per infirmationem, deminutionem facta*: CIC. carm. frg. 11 (de consul.), 30 ea, quae -u tandem cecidere vetusto. VAL. MAX. 3, 2 ext. 5 excellentissimos Spartanae virtutis proventus mi⟨se⟩rabilis -s sequitur. SEN. nat. 4 praef. 22 velox ad imum -s e summo. LVCAN. 1, 71 negatum stare diu nimioque graves sub pondere -us nec se Roma ferens (LACT. inst. 7, 15, 13 *Romani* maiore decident -u, quia plus habent ponderis ad ruinam, quae sunt ceteris altiora. PS. AVR. VICT. epit. 16, 2 quasi uno -u ruissent omnia status Romani). PANEG. 4, 25, 5 quam faciles -us infirmitas habeat. IVL. VAL. 1, 33 p. 44, 16 cum ... praescivisset fortunae suae -us (*gr. aliter*). HEGES. 4, 2 p. 241, 21 prudentis est, in adversis -um corrigere ..., infirmi autem, -u aliquo summae rei diffidere (*gr. 4, 42* ἐν τοῖς πταίσμασιν, *Ps. Rufin.* in offensionibus). 5, 7, 2 p. 308, 17 proeliares -us futuris virtutibus causas dedisse (*gr. 5, 127* τὸ παρὸν πταῖσμα, *Ps. Rufin.* peccatum praesens). 5, 37, 2 p. 378, 24 si quis -u aliquo communem victoriam turparet (*gr. non respondet*). AMBR. Nab. 13, 57 p. 502, 11 numquam gratulatus est -u inimicorum suorum (*Vulg. Iob 31, 29* ad ruinam eius). VVLG. Sirach 20, 20 -s falsae linguae, quasi qui pavimento cadens, nam et sic casus malorum ... venient (*gr. 18* ὀλίσθημα). RVFIN. Basil. hom. 4, 2 p. 1754B si ... infaustum aliquid accidat, si aliquis -s occurrat. CLAVD. 3, 23 iniusti tolluntur in altum, ut -u graviore (maiore *var. l.*) ruant. FORT. vita Marcell. 8, 31 qui alteri -um parat, iam cecidit. *al.* **β** *per abolitionem facta*: SYMM. rel. 39, 3 *v. p. 784, 27.* CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 219B -um causa incurrit, non potest rursus audiri.

b *de labe per errorem, vitium facta*: **α** *respiciuntur errores intellectus*: CIC. de orat. 2, 339 cum sint populares (*i. apud populum*) multi variique -us, vitanda est acclamatio adversa populi. ac. 1, 45 ab omni -u continere temeritatem. VAL. MAX. 9, 9 pr. (*cap. de errore*) paucos ... eius -us referemus. SEN. dial. 3, 19, 6 scelera -u, non crudelitate commissa. PLIN. nat. 5, 12 dignitates ... mentiri non piget, haut alio fidei proniore -u, quam ubi falsae rei gravis auctor existit. STAT. silv. 1, 2, 100 *poeta quidam* iuvenum -us suaque aut externa revolvit vulnera. PS. QVINT. decl. 15, 8 (*amor potione exstinctus est*) felix ... mortalitas,

[Steinmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

si reliquos -us incommodosque mentis errores fas esset . . . compescere. HIL. trin. 6, 1 p. 158B periculosus est error in plurimis; et multorum -s . . . auctoritatem sibi praesumit. HEGES. 5, 15 p. 319, 1 habent hunc -um improvidae mentes hominum (*ut spem vanam alant*). RVFIN. Orig. princ. 2, 10, 7 per liberi arbitrii -um. COD. Theod. 4, 13 (12), 3, 3 error . . . vel . . . ignorantia vel aetatis infirmae -s. NOVELL. Valent. 19, 2 his . . . tantum volumus ignosci, in quorum -bus sola potest fortuna accusari. PETR. CHRYS. serm. 82 p. 431A nec -um patitur sermonis humani *euangelista*, sed rei gestae . . . aperit veritatem. CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 122, 22 praecipiti -u stultitiae. ENNOD. dict. 2, 8 p. 432, 22 *deus Christianorum*, cui nullus versutiam vestram (*sc. idolorum*) -s abscondit. COD. Iust. 1, 17, 1, 9 *veteres constitutiones raro receptae sunt*, ne ex continuatione huiusmodi -us oriatur aliquid . . . spinosum. FACVND. defens. 8, 4 p. 723A -s invenitur in verbo. *al.*

β vigente vi morali: (I) *absolute*: SEN. epist. 75, 9 in illa, quae fugerunt, decidere non possunt; iam ibi sunt, unde non est retro -s. ITALA IV Esdr. 8, 17 video -os nostros. psalm. 55, 13 (Veron. *al.*, *cf.* VVLG.; *item loco gemino* 114, 8) eruisti . . . pedes meos de -u (*gr.* ἐξ ὀλισθήματος. *loco gemino Hier. psalt. sec. Hebr. 116, 8* ab offensa). Ier. 22, 21 (Wirc.) locutus sum ad te in -u tuo (*gr.* ἐν τῇ παραπτώσει σου, *Vulg.* in abundantia). Dan. 11, 21 (Wirc.) confirmavit res in -bus (*gr. Theodot.* ἐν ὀλισθήμασιν, *Vulg.* in fraudulentia). CYPR. laps. 7 p. 241, 19 voluntario -u se ipse prostravit (*item de fide negata*: epist. 56, 1 p. 648, 15. 57, 1 p. 651, 14. PS. AVG. quaest. test. 102, 7 p. 205, 7 qui post -um convertuntur ad eum, ut post apostasiam regressis remittat peccata). PS. CYPR. pudic. 13 caro, quae semper in -u est (*infra*: ruinae conlapsi generis. *cf.* RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 63, 21 in -us carnis et in impudicitiae praecipitia corruerunt). LACT. ira 2, 3 ex quibus . . . gradibus (*ad veritatem*) . . . pronus est -s et facilis ad ruinam. AMBR. in Luc. 4, 8 nisus ad virtutem difficilis, -s facilis ad errorem. AVG. civ. 13, 1 p. 556, 26 D. de -u primi hominis. PS. TIT. epist. l. 468 (*ex actis Ioh.*) *copula carnalis est* -s a sensu[s]. *al.* (II) *c. gen. explic., inhaerentiae sim.*: CYPR. epist. 65, 1 p. 721, 17 post gravem -um ruinae suae (RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 11, 3 -um r. excelsioris. ALC. AVIT. carm. 2, 227 *serpens in paradiso* iuvat in -um pendentis prona r.). AMBR. obit. Valent. 14 ante correxit errorem, quam disceret esse -um alicuius erroris. PHILIPP. in Iob 16 p. 657C ne in -um blasphemiae caderent. 25 p. 687B ne per aliquem -um peccati inimicitias . . . incurrant (RVFIN. Orig. in cant. 4 p. 229, 32. SVLP. SEV. epist. app. 2, 12 peccatorum et malorum). RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 197, 8 nihil de peccatorum miseriis, nihil de fragilitatis -u (*var. l.* fragilitate -uum). CASSIOD. inst. 1, 21, 1 pravitatis. CONC. Aurel. a. 541 p. 89, 4 qui . . . ad heresis -um . . . discendunt. GREG. M. dial. 3, 7 p. 149, 24 M. perditionis.

B *mera notione fluendi, praetereundi*: 1 *proprie*: a *de motu per aerem facto*: *α stellarum, caeli*: CIC. Arat. 215 sese . . . erigit Hydra, praecipiti -u . . . serpens (*gr. 445* ἠνεκὲς εἰλεῖται). 470 emergunt alite -u e terris Volucres (*gr. 690* ἀνέρχεται). carm. frg. 11 (de consul.), 9 *stellae*, quae verbo et falsis Graiorum vocibus errant, re vera certo -u spatioque feruntur. VERG. Aen. 4, 524 cum medio volvuntur sidera -u (SERV.: medium cursum tenent). GERM. 52 *Serpens* tendit ⟨. . .⟩ ad Cynosuran squamigero -u (*cf.* SIL. 3, 193 geminum -u sidus circumligat Anguis). LVCAN. 2, 268 otia . . . ages; sicut . . . inconcussa suo volvuntur sidera -u. STAT. Theb. 1, 499 multivago transmittis sidera -u. 8, 177 sidereos -us (*cf.* CONSVLT. Zacch. 1, 25 p. 31, 17 siderum. CASSIOD. inst. concl. 2 stellarum). 10, 210 caeli secreta vagosque edocui -us. APVL. mund. 1 intermino -u. FIRM. math. 6, 30, 26 -um caeli et omnium siderum cursus. AVIEN. Arat. 135 tardo . . . -u. 510 Aries . . . numquam Cynosuridos ursae segnior ab -u convertitur (*gr. 227* τροχάει). 1028 similis nascentibus ortus . . ., par . . . -s . . . et simili conduntur sidera casu. 1061 quanto nox atra sibi trahat otia -u. 1355 alterno . . . -u (*gr. 750* τοτὲ μέν τ' ἀνιὼν τοτὲ δ' αὐτίκα δύνων). *al.* *β avium*: CIC. carm. frg. 7, 9 *aquilam* praepetibus pinnis -uque volantem. nat. deor. 2, 99 volucrium -us atque cantus. VERG. Aen. 3, 225 horrifico -u de montibus adsunt harpyiae. STAT. Theb. 2, 349 avium -us. CONSVLT. Zacch. 1, 30 p. 38, 8 volantum -us.

b *de motu per terram facto*: *α herbarum*: CIC. Cato 52 *vitem* serpentem multiplici -u et erratico (APVL. mund. 36 faciles vitium -us [*gr.* ἄμπελοι *tantum*]). CYPR. ad Donat. 1 p. 3, 13 erratici palmitum -us . . . per harundines baiulas repunt (ENNOD. dict. 8, 10 p. 448, 21 adstringe . . . erratici palmitis -us). *β serpentium* (*cf. l. 51*): VERG. Aen. 2, 225 gemini -u delubra ad summa dracones effugiunt (SERV.: labi proprie serpentum est). SEN. dial. 4, 31, 6 repentes . . . innoxio -u dracones. AMBR. epist. 28, 5 venenato -u corporis sese trahunt. CLAVD. 22, 430 tacito relegens exordia -u. carm. min. 53, 8 *gigantes* stridula volventes gemino vestigia -u. rapt. Pros. 1, 13 -u . . . sereno . . . tendunt ad carmina cristas. *de diabolo*: EPIST. pontif. 386 Conc.S I 2 p. 89, 26 ne . . . lupus . . . serpentino -u ad mortem perveniat animarum (VEN. FORT. vita Hil. 8, 26). *γ variarum rerum vel animantium*: VERG. Aen. 2, 236 pedibus . . . rotarum subiciunt -us (IVL. VAL. 3, 37 p. 145, 11 [*Hist. Alex. M. I p. 120, 22 Kr.* ἐπὶ τροχῶν συρομένη]. VEG. mil. 4, 17 volubili. RVFIN. Basil. hom. 2, 6. *cf.* SORAN. p. 42, 13 *infans est* in sellam, quae in pedibus rotas habet, exponendus, ut -u eius assuescat gressum facere). SOL. 31, 6 himantopodes . . . serpunt potius quam incedunt et pergendi usum -u magis destinant quam ingressu (*Plin. nat. 5, 46* serpendo ingredi). CLAVD. 1, 103 *equi* -u protinus uno, quem poscunt, tetigere locum (*cf.* ENNOD. carm. 1, 9, 103 -u gradiens celer ignis Olympi, . . . cursus imitatus equorum).

c *de cursu aquae*: CIC. div. 1, 100 si lacus emissus -u et cursu suo ad mare profluxisset. VARRO ling. 5, 71 ab aquae -u lubrico lympha. HOR. carm. 1, 12, 10 Orphea . . . rapidos morantem fluminum -us (APVL. mund. 4 frigidos. PS. QVINT. decl. 298 p. 179, 14 perennes. PRVD. cath. 9, 112 et undas). OV. met. 8, 163 Maeandrus in undis ludit et ambiguo -u refluitque fluitque. 9, 95 dum flumina *Acheloi* pacem et placidos habeant -us. PAVL. FEST. p. 118 latex a -u, profluens aqua dicitur. CVRT. 8, 9, 18 flumina . . ., quae leni modicoque -u segnes aquas ducunt. COLVM. 1, 5, 3 palustris *aqua*, quae pigro -u repit. LVCAN. 10, 315 *Nilum* mollis -s agit (*de eodem* 10, 317 cum -us abrupta viarum excepere tuos. CLAVD. carm. min. 28, 15 vago -u). SIL. 15, 238 fluctus rapido fugiebat in aequora -u. 15, 622 refluo . . . per aspera -u in sese redit *Metaurus*. STAT. Theb. 9, 414 -u . . . sonoro. PLIN. paneg. 30, 4 placido . . . mollique -u. MIN. FEL. 17, 9 *flumina* eunt semper exercitis -bus. LACT. inst. 2, 5, 1 flumina sempiterno -u fluere praecepit *deus*. AVSON. Mos. 61 -s aquarum. *al.*

d *de natantibus, navigantibus*: OV. fast. 6, 500 *Panope sororesque* placido -u per sua regna ferunt *Inonem et Melicertem*. CVRT. 4, 3, 10 *natantes* subibant aquam occultoque -u ad molem usque penetrabant. RVT. NAM. 2, 63 *navibus* advehimur celeri . . . moenia -u.

2 *translate*: a *varia exempla*: CIC. phil. frg. IX 12 leni quodam et facili -u ad deos . . . pervolare. AVIEN. Arat. 51 -u continuo ruiturae in corpora nostra prorumpunt animae. SERV. georg. 4, 399 ('doli . . . frangentur') cum religata in eo (*sacerdote*) fuerit . . . cupiditas . . ., -s animi, aquarum mobilitati similis. HIER. in Soph. 1, 1 p. 1339B (*in disputatione*) hucusque quasi prono -u et per plana currentes. RVFIN. Basil. hom. 2, 1 mentis motus et cogitationum -us (GREG. M. dial. 2, 3 p. 82, 18 M. cogitationis). PRVD. ham. 849 (*845* facili . . . volatu) *anima* celeri relegens secat aera -u. VITA Hil. Arel. 13 l. 4 *cum praefectus impius* consuetudinario -u ferretur . . . in praeceps. GREG. M. moral. 4, 23 ad . . . incommutabilitatis statum mente recurrit et mortalitatis -um per prospera et adversa variantem . . . maledicendo declaravit. 11, 68 nostrum vivere quotidie a vita transire est; quem . . . -um homo ante culpam habere non potuit.

b *labitur tempus*: *α indicatur tempus per gen.*: CLAVD. DON. Aen. 4, 35 p. 360, 9 temporis (COD. Theod. 2, 6, 2. 11, 31, 2 CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 34A). AVG. civ. 20, 3 p. 409, 12 D. temporum (COD. Theod. 11, 31, 8 EDICT. append. Visig. 2, 14). COD. Iust. 7, 39, 7, 4 (*a. 525*) institutae diei. *β nude*: COD. Theod. 11, 31, 9 ut, si . . . -um . . . provocator incurrerit, tempora . . . observentur. 11, 32, 1 si . . . gemino -u causa fuerit evoluta.

C *de actione elabendi*: SEN. benef. 4, 6, 6 puerilium dentium -s. STAT. Theb. 6, 700 molis praevalidae castigat pulvere -us (*i. e. discum p. aspergit, ne elabatur*). SORAN. p. 18, 9 propter -um infantis (*gr. p. 40, 22 Ilb.* πρὸς τὴν τῆς ἀποτέξεως χρείαν. *item de partu*: 82, 2 ut . . . praeparato -u facillime exire possit [*gr. p. 136, 20* εἰς ὄλισθον]. 89, 14). CAEL. AVR. acut. 3, 1, 5 omnis . . . humoris fluor, quem rheumatismum vocant, multi liquoris est -s sive egestio. 3, 18, 178 gonorrhoea, quam nos seminis -um vocamus, siquidem . . . sit seminis involuntaria . . . elapsio (*de eodem morbo*: chron. 1, 3, 54. 1, 4, 63. 2, 1, 13 ORIBAS. syn. 9, 37, 1). chron. 4, 6, 91 laxamenti . . . causa atque -us faciendi. CASS. FEL. 46 p. 117, 4 per somnum involuntario -u urinam emittunt. *cum gen. explic.*: GREG. TVR. Franc. 5, 48 p. 257, 24 cum . . . reductus a fugae -u (fuga elapsu(s) *var. l.*) teneri non possit.

II *metonymice de rebus, in quas vel per quas quid labitur*: A *usu minus pleno, accedente gen.*: TERT. resurr. 60 quo . . . spelunca haec oris et dentium statio et gulae -s et competum stomachi . . ., cum esui et potui locus non erit? POTAM. tract. 2 p. 1416A laxatis venarum -bus . . . croceus se . . . imber infudit. B *usu pleno de rete piscatorum*: GREG. TVR. Franc. 8, 10 p. 377, 6 intra -um, quod opere meo ad capiendorum piscium necessitatem praeparaveram. glor. conf. 5 p. 752, 17 invenit *piscator* . . . esocem in -um suum (*var. l.* -u suo). vit. patr. 17, 4 p. 731, 25 -s . . . noster, in quo pisces decidere soliti sunt (*v. etiam ibid.* p. 732, 4).

in lusu verborum c. illapsus: *vol. VII 1, 337, 67.*

deriv.: lapsina, lapsinosus, lapsosus. *Steinmann.*

[lapti TERT. anim. 32, 2 *corruptum; v. p. 940, 74.*]

[laptiles PLAVT. Truc. 54 *corruptum.*]

laptūca *v.* lactuca. *B.*

1. laquear, -āris, *saepius* **laqueāria** (lacuāria), -ium *et* -ōrum, *inde* (*in doctrina gramm.*) **laqueārium**, (-ī) *n.* [*eiusdem sensus atque* 1. lacunar, *quod a* lacuna *derivandum esse constat; unde* laquear *simili formatione ortum sit, non liquet; ad formam* lacuar (*prius* lacuatus *Enn.*, ablacuare *Varro*) *cf.* lacus. *Sch.*] *de orig.*: SERV. Aen. 1, 726 (*inde* ISID. orig. 15, 8, 6. 19, 12) principaliter 'lacus' dicitur . . .; diminutio 'lacunar' facit . . .; inde fit alia diminutio 'lacunarium' et per antistoechon '-um' facit (*cf. p. 959, 4. 18*). PRISC. gramm. II 127, 7 'lacus lacūnar' . . ., 'laqueus' autem '-ĕar' (222, 6 a lacu 'lacunar lacunāris', a laqueo '-r -āris'. GRAMM. suppl. 69, 27. *cf. p. 959, 5 et de mensura* PS. PRISC. gramm. III 523, 22sq.). *scrib.* lacuaria (*cf.* lacuatus, abla-

[*Pecere*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cuo): VERG. Aen. 1, 726 (SERV. auct.: legitur et 'lacuaribus' [*confert* ENN. *p. 960, 11*]. *inde* GLOSS.[L] I Ansil. LA 345 lacu[n]aribus [*affert* laqueata *Lucr. 2, 28, ubi auctor glossae* lacuata *legisse videtur*]). 8, 25 (SERV.: multi 'lacuaria' [*F*, lacunaria *cett.*] legunt, nam 'lacus' dicuntur [*affert* lacunar *Hor. carm. 2, 18, 2*]. auct.: non enim a laqueis dicitur, sed ab eo, quod sunt lacus. SCHOL. Veron.: lacuar⟨. . .⟩. *cf.* CAPER gramm. VII 105, 15 -a, non lacuaria [*C[1]*, lacunaria *cett. et Keil*]). *codices Vergilii praebent* laqu(e)ar-, *cf.* SCHOL. Hor. carm. 2, 16, 10/11. laquiar-: CIL VIII 16530 (laquear- 1183. *al.*). *de formis: sg. grammaticis exceptis* (-r *l. 22. p. 958, 82*, -um *l. 22. 23. p. 958, 81*, *gen.* -is *l. 958, 83; adde* PHOC. gramm. V 430, 2 hoc -r ab hoc -i) *non exstat nisi abl.* -e CVLEX 64 (*cf.* lacunari *p. 859, 6*). *plur.* -a *et* -bus *passim*, *gen.* -ium (*cf.* lacunarium *p. 859, 8*) PLIN. nat. 12, 9, -orum (*cf.* lacunariorum *p. 859, 9*) CIL VIII 1183, *abl.* -is (*cf.* lacunariis *p. 859, 10*) AMM. 29, 2, 4 *et in parte codd.* VVLG. III reg. 6, 9. AVG. serm. 15, 1, 1 (*cf.* MAX. TAVR. hom. 11 p. 246[C]). GLOSS.[L] III Abol. LA 51 (*cf. infra l. 75*). *de notione*: SCHOL. Hor. carm. 2, 16, 10/11 -a . . . dicuntur opera camerae in lacus conlectae (*affert exempla* VERG.). ISID. orig. 15, 8, 6 -a sunt, quae cameram subtegunt et ornant, quae et lacunaria dicuntur (19, 12 GLOSS.). GLOSS. -a: camera (laqueata). ornamenta tectorum. caelum in domo. domorum tignaria. tabulae sub trabibus. GLOSS. II 337, 13 καλάθωσις: -r, lacunar. 387, 23 ὀροφή: lacunar, -um *eqs.* 387, 24 ὀρόφωσις: lacunarium, -um. *cf. l. 30*. *legitur in poesi praecipue dactylica inde a* VERG. (*cf.* lacunar *p. 859, 5*), *in prosa primum ap.* SEN. *philos.* (*bis*, lacunar *quinquies*), PLIN. nat. (*iuxta* lacunar, *v. l. 40*), PS. QVINT., TAC., APVL. (*semel*, lacunar *ter*). [*confunditur in codd. c.* lacunar *l. 2 sqq. et* PS. CYPR. spect. 9 HIER. epist. 52, 10, 1.]

i. q. lacunar (*fere de conclavi* ITALA, *de porticu* RVT. NAM.):
1 *proprie*: VERG. Aen. 1, 726 dependent lychni -bus aureis ([GLOSS. IV 449, 18 tignis vel domibus auratis. *cf.* 2. laquear]. ANTH. 443, 3 ARNOB. nat. 6, 3 AVG. serm. 15, 1. CORIPP. Iust. 3, 21 tecti. CIL VIII 16530. INSCR. christ. Diehl 1786 B b, 2 *e suppl.*). 8, 25 *lumen* summi . . . ferit -a tecti (VAL. FL. 5, 243 currere per summi fulgor -a t. PRVD. perist. 11, 219. *adde l. 31*). CVLEX 64 nitor auri sub -e domus (AMM. 29, 2, 4 ex summis domorum -is). MANIL. 5, 288 sculpentem . . . -a templis. SEN. epist. 90, 15 versatilia cenationum -a (*cf. p. 960, 17*). 90, 42 non inpendebant caelata -a. PERS. 3, 40 auratis pendens -bus ensis (PS. QVINT. decl. 9, 17 AMBR. Nab. 13, 54 PAVLA Hier. epist. 46, 11, 1 PRAEDEST. 1, 24 MAX. TAVR. hom. 11 p. 246[C]). PLIN. nat. 12, 9 -ium auro. 33, 57 -a, quae . . . auro teguntur ([*sed 1, 33, 18* lacunaria *ut 35, 124*]. PS. CYPR. spect. 9 auro licet tecta -a reluceant. PANEG. 3, 11, 4). SIL. 7, 145 *splendor solis* tremula -a verberat umbra. STAT. Theb. 1, 144 nondum crasso -a fulva metallo . . . nitebant (PRVD. perist. 12, 51 c. Symm. 2, 838). silv. 3, 3, 103 quod domini celsis niteat -bus aurum. TAC. ann. 4, 69, 1 tectum inter et -a tres senatores . . . sese abstrudunt. APVL. met. 5, 1, 3 summa -a citro et ebore curiose cavata. TERT. apol. 40, 14 nubila de -bus exspectatis (*cf. p. 859, 64*). ITALA *p. 859, 51*. CYPR. ad Donat. 15 auro distincta -a et . . . marmoris crustis vestita domicilia (PS. AVG. quaest. test. I 106, 12). ANTH. 21, 4 antiquus cepit -a fulgor. VVLG. III reg. 6, 9 texit . . . domum -bus cedrinis (Ier. 22, 14). 6, 15. cant. 1, 16 cypressina. PRVD. cath. 5, 142 pendent mobilibus lumina funibus, quae subfixa micant per -a. perist. 3, 197 aureolis. CLAVD. 22, 277 summae tangunt -a cristae. 26, 223 fulta . . . auro. CYPR. GALL. exod. 1115 pendeat ut lychnus . . . -bus altis (*respicitur* VERG. *l. 29, item* lev. 223). SVLP. SEV. dial. 1, 21, 4 celsa. RVT. NAM. 1, 111 quid loquar inclusas inter -a (*i. columnas porticus laqueatae, cf. Hor. epist. 1, 10, 22*) silvas . . .? SIDON. epist. 9, 13, 5 v. 48 coruscis. CIL VIII 1183 (*s. III ex.*) addito cultu meliori -orum. 23888 porticum marmoribus et -bus et columnis exornavit. 2 *in imagine de caelo* (*cf. l. 21*): STAT. silv. 4, 2, 31 fessis vix culmina prendas visibus auratique putes -a caeli (MART. CAP. 8, 808 v. 4 video splendescere pulsu icta . . . -a c.).

deriv.: laquearis, 1. laquearius. *cf.* 1. laqueatus.

2. (laquear), laqueāria, (-ium) *n.* *a* laqueus *sec.* 1. laquear *ab interpretibus Vergilii (supra l. 29) fictum esse videtur, cf.* 2. lacunar. GLOSS.[L] I Ansil. LA 338 -a: catenae aureae (III Abol. LA 13 VAbba LA 64. GLOSS. IV 532, 15 aut corona. V 305, 51. 306, 42 catenae, candelabrum. 369, 14 funes, lucernae, id est aureae catenae. 505, 35). 340 funiculi, de quibus candelae de camera suspenduntur.

laqueāris, -e. *a* 1. laquear, *cf.* 1. laquearius. opus -e *fere i. q. laquearia*: CET. FAV. 21 -is operis . . . aut arcuatilis camerae exemplis uteris.

laqueārium *v.* 1. laquear.

1. laqueārius, -ī *m. et* -us, (-a), -um. *a* 1. laquear, *cf.* laquearis. [*vix huc pertinet* GLOSS.[L] III Abol. LA 24 -is: deauratis. *forsitan legendum sit* domibus auratis *aut* tectis d., *v. l. 30*.]

a *m. pro subst. i. q. laquearium artifex* (GLOSS.[L] II Abav. LA 41 -i: domorum tignarii): COD. Theod. 13, 4, 2 architecti, -i, albarii, tignarii *eqs.* (*cf.* laccarius). b opus -um *fere i. q. laquearia*: CASSIOD. Ios. antiq. 8, 68 cameras . . . de lignis . . . fecit, caelatis opere -o auroque vestitis (*gr.* ἐξεσμένην εἰς φατνώματα).

2. laqueārius, -ī *m.* *a* laqueus, *cf.* retiarius. [*fem.*: *tusc.* lacciaia; *francog.* lassière; *suffixo mutato*: *francog. vet. et med.* laceure *etc. cf. Battisti-Alessio III 2146. Wartburg V 179 sq. G.*] *i. qui laqueum inicit*: ISID. orig. 18, 56 de -is: -orum (laqueatorum *Otto ex codd. det.*) pugna erat fugientes in ludo homines iniecto laqueo inpeditos consecutosque prostrare amictos umbone pellicio. CIL XIV 2032 Splendor l(aquearius) t(iro) (*sic solvit Vollmer in schedis*, laqueator tiro *Lanciani*).

?**laqueātor** *v.* 2. laquearius.

1. laqueātus (lacuātus), -a, -um *et inde* **laqueo,** -āre. [*ex eodem fonte fluxisse videtur atque* 1. laquear (*q. v.*). *Sch.*] -cua- (*cf.* arcuatus *sim.*) ENN. *teste* SERV. auct. Aen. 1, 726 (*ex* CIC. Tusc. 1, 85. 3, 44, *ubi* -quea- *codd.*). *cf. p. 959, 4*. PRISC. gramm. III 445, 3 (*de syncopa*) -us lacus.

1 -tus *i. q. laquearibus ornatus*: a *proprie*: ENN. scaen. 95 tectis caelatis -is (CIC. Verr. II 1, 133 pulcherrime. leg. 2, 2 pavimenta marmorea et -a t. LVCR. 2, 28 -a aurataque t. [*Macr. Sat. 6, 4, 21 Gloss.*[L] *I Ansil.* LA *345*, templa *codd. Lucr.*]. HOR. carm. 2, 16, 11 LVCAN. 10, 112). OV. fast. 2, 315 antra . . . tofis -a et pumice vivo. LIV. 41, 20, 9 templum non -um auro tantum, sed parietibus totis lamina inauratum. SVET. Nero 31, 2 cenationes -ae tabulis eburneis versatilibus (*cf. p. 959, 36*). AVSON. Mos. 49 Phrygiis sola levia consere crustis tendens marmoreum -a per atria campum. VVLG. Agg. 1, 4 domibus ([*gr.* κοιλοστάθμοις. *cf.* HIER. *in l.*: id est ornatis atque compositis et quae non tam ad usum sunt quam ad delicias]. AVG. in epist. Ioh. 2, 12 marmorata et pulchre -a [serm. 170, 4, 4 serm. coll. Morin p. 318, 19]). GLOSS. *p. 959, 20*. b *in imagine de caelo* (*cf. l. 27*): MART. CAP. 2, 198 caelestis sphaerae globum ac -um stellis ambitum. 6, 582 camerae exterioris ornatum et -a sideribus palatia.

2 -are *i. q. tamquam laquearibus ornare* (lacunare *dixit Ov.*): MANIL. 1, 533 sidera . . . ignibus in varias caelum -antia formas.

compos.: sublaqueo. *cf.* ablaqueo (-lacuo), 1. oblaqueo.

2. laqueātus *v.* 1. laqueo.

1. laqueo, -āvī, -ātum, -āre. *a* laqueus. *inter verba act. coniug. primae afferunt* CHAR. gramm. p. 473, 11 B. PRISC. gramm. III 469, 28. *inf. perf.* -asse VEN. FORT. GLOSS. βροχίζω. παγιδεύω. -are: vincire, alligare. -ari[a]: collum ligari. *legitur inde a* GRATT., MANIL., COLVM. [*it. vet.* lacciare, *it.* allacciare; *francog. vet.* lacier, *francog.* lacer, *dial. wall., pic., norm., occ., pict., burg., loth.; francoprov.; prov. vet.* lasar, *prov.* laçá; *cat.* llasar; *port.* laçar. *cf. M.-L. 4907. Battisti-Alessio III 2146. Wartburg V 177 sqq. Machado II 1283. G.*] [*dub.*: SEN. epist. 48, 8. PS. AVG. serm. WSt. 50, 1932 p. 136, 32 (*v.* liquo).]

i. q. laqueo vincire: 1 *proprie*: a *generatim*: GRATT. 29 (43) ipsum medio cassem quo nascitur ore per senos circum usque sinus -bis (-as bis *pars codd. et edd.*). MANIL. 5, 659 extentis -are profundum retibus et pontum vinclis artare. COLVM. 6, 19, 3 corpus -tum et distentum temonibus obligatur. SOL. 25, 10 *serpentes* pedes *elephantorum* nodis ligant, ut -tis cruribus inpediant gradiendi facultatem (*cf. Plin. nat. 8, 33*). AMM. 31, 2, 9 *Huni* hostes . . . contortis laciniis inligant, ut -tis resistentium membris equitandi vel gradiendi adimant facultatem. ORIENT. comm. 1, 146 agmina . . . ferarum . . . -ta plagis. CASSIOD. hist. 9, 47, 3 ut eum iactu -ret (*antea*: alligaret. *cf. Sozom. 7, 26, 8* βρόχον, σχοινίον). b *c. respectu suspendendi*: ITALA Matth. 27, 5 (cod. δ) *Iudas* -vit se (*Vulg.* laqueo se suspendit, *gr.* ἀπήγξατο. *cf.* ITIN. Anton. Plac. rec. A 27 catenam . . ., cum qua se -vit infelix Iudas. PS. AVG. serm. Cas. 1 p. 166 b 1 tu *Iudas* pendes gutture -to). SCHOL. Stat. Theb. 11, 644 Erigone . . . se . . . -vit (*cf. Hyg. fab. 130, 3* suspendio se necavit). CASSIAN. conl. 16, 18, 2 qui manu sua quempiam -verit. VEN. FORT. carm. 10, 6, 41 viduae genito -to, deinde reducto.

2 *in imag. et translate*: a *vario usu*: IVVENC. 1, 523 si te forte oculi dextri -verit error (*Matth. 5, 29* si oculus . . . scandalizat te). FVLG. aet. mund. p. 156, 9 Saul . . . adipatae gregis -tum adfectu et taurorum pinguium muscipulatum adpetitu. ASTER. ad Renat. (RevBén. 47, 1935) p. 106 ubi quibusdam decipulis errantem ceperit virum vel . . . si -verit monachum. CASSIAN. inst. 7, 7, 3 cum huiuscemodi cogitationibus -averit mentem. ORIENT. comm. 1, 369 *Salomon* ducitur in facinus vetito -tus amore. PETR. CHRYS. serm. 11 p. 222[A] istis . . . hominis filium tu, *diabole*, -are non posses (*cf.* EPIPHAN. in euang. 14). 18 p. 249[A] non -emur auguriis, non divinatione fallamur, non capiamur sortibus *eqs.* 105 p. 493[A] *diabolus* mendacio decepit Evam, . . . cupiditate -vit Iudam *eqs.* CASSIOD. hist. 10, 5, 1 populum Celticorum Arianis retibus -tum (*Theodoret. 5, 30, 1* ὑπὸ τῆς Ἀρειανικῆς θηρευθέντα σαγήνης). in psalm. 19, 9 -ti pravis desideriis (*seq.* se . . . nexuosis erroribus inligare). VEN. FORT. carm. 4, 26, 90 infelix quisquis maculosis actibus usus ante redemptorem se -asse videt. GREG. M. dial. 4, 50 p. 310, 20 M. ut . . . valeat *spiritus deceptor* animam ex una aliqua falsitate -are (illaqueare *var. l.*). THEOD. MOPS. epit. in psalm. 34, 7[a] ad p. 177 tectis me captionibus, ut interficerent, -are voluerunt [me]. PS. VIGIL. THAPS. c. Arian. 1, 1 Evam serpens in paradiso dolosis persuasionibus -vit. b *proverbialiter*: PAVL. NOL. carm. 23, 79 fit laqueus -tus (*sc. a diabolo*) homo et sua praeda latronem decipit. EVAGR. sent. mon. 33 (Leclerq, Scriptorium V 2, 1951, 206) qui ponit laqueum, conprehendetur ab ipso, et qui abscondit eum, -bitur ab illo (*altera versio Migne 20, 1182*[C] disperiet, *gr.* ἁλώσεται). *huc respicere videtur* PS. CYPR. or. 1, 1 contra diaboli minas . . . munitum pectus concedas, ne . . . hostis letalibus laqueis implicemur . . .; -etur (loquetur *T*), concidat *eqs.*

[*Pecere*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. p. p. **laqueātus,** (-a), -um *fere pro adi.*: 1 *i. q. in modum laquei conexus*: CE 1037, 3 illa licet collo *amantis* -os inliget artus *eqs.* 2 *i. q. implicatus, flexuosus*: POTAM. tract. 2 p. 1416^B (*de martyrio Isaiae*) patuerunt ... internorum viscerum ... -a commercia.

compos.: e-, il-, 2. oblaqueo.

2. laqueo *v.* 1. laqueatus.

?**laqueolus,** -ī *m.* *a* laqueus *deminutive.* [*it.* lacci(u)olo, *venet.* tsolo; *raet. centr.* čol; *francog. iud.* laçol; *prov. vet.* lasol; *vasc.* lassoü; *cat.* llassol. *cf. M.-L. 4908. Battisti-Alessio III 2147. Wartburg V 180. G.*] *i. q. laqueus, quo hostes capiantur* (*cf. p. 962, 15*): HEGES. 5, 50 p. 406, 2 *Tiridates* -o (iaculo *var. l.*; laquei iaculo *coni. Hofmann, vol. VII 1, 74, 76, cf. p. 960, 48*) insertus in potestatem hostium vivus concesserat, ni ... gladio nodum informem (*cf. vol. VII 1, 1476, 75 sqq.*) ... intercidisset (*seq.* laqueos iacere atque hostem innectere. *gr. 7, 250* βρόχον, *deinde* τὸν τόνον κόψας. *Ps. Rufin.* laqueo, *deinde* rupisset laqueum).

^x**laqueus,** -ī *m.* [*vox procul dubio denominativa; radix* *lac- (lacio, *cf.* illicio *sim.*) *sensu decipiendi tantum obvia parum convenit. Sch.*] *scrib.* lac-: TAB. devot. Audollent 250 B, 10 (*s. III*) lac⟨ueos⟩. *genus masc. affirmant* CAPER gramm. VII 101, 12 DVB. NOM. gramm. V 583, 4; *neutr.* ITALA *p. 963, 56. 964, 12.* GLOSS.; *fem.* (*sec.* muscipula) ITALA *p. 963, 54.* NOT. Tir. 91, 90. SYNON. Cic. p. 427, 34 insidiae ... decipula, -i *eqs.* GLOSS. βρόχος, παγίς. ποδάγρα, ἀρπεδόνη. βροχίον. ἀγχόνη. *legitur inde a* PLAVTO, LVCIL., CIC., CAES. [*val.* laṭ; *it.* laccio, *pedem.* las, *abrut. vet.* lazzo; *sard. centr.* láttu, lánϑu, *mer.* láttsu; *raet. occ.* latsch, *or.* lats; *francog.* laz, lacs, *dial. wall., pic., norm., occ., centr.; francoprov.; prov. vet.* latz, *delph. vet.* las, *prov.* las; *cat.* llas; *hisp.* lazo; *port.* laço. (> *basc.* lakio, *alb.* lak). *cf. M.-L. 4909. Battisti-Alessio III 2147. Wagner II 15 sq. Wartburg V 180 sqq. Corominas III 59. Machado II 1283. G.*]

I *usu stricto i. q. restis ad vinciendum apta,* παγίς (*gr. respondet, nisi alia adnotantur*; funium -i *p. 964, 24 et* HIL. in psalm. 118 heth 14 p. 431, 9 nun 2 p. 475, 5): A *instrumentum suspendendi vel strangulandi*: 1 *proprie*: PLAVT. Aul. 78 ⟨meum⟩ -o collum quando obstrinxero. Cas. 113 proin tu te in -um induas (*cf.* CALP. decl. 42 cum -um induisset [APVL. met. 1, 16, 4. 6, 30, 6]). 392 paratum oportet esse iam -um tibi. CIC. fin. 5, 28 qui aut -os aut alia exitia quaerant. CIL I² 2123 quei sibei ⟨la⟩queo manu(m) attulissent. SALL. Catil. 55, 5 -o gulam fregere (MARCELL. chron. II p. 93, 490. *cf.* LVCAN. 2, 154 -o fauces elisaque guttura fregit. TAC. ann. 6, 40, 1 fauces ... iam exanimis -o vexatae. PS. AVR. VICT. epit. 40, 5 fractis -o cervicibus). HOR. sat. 2, 2, 99 cum deerit egenti as, -i pretium. 2, 3, 131 -o uxorem interimis matremque veneno. epist. 1, 16, 37 contendat -o collum pressisse paternum. 1, 19, 31 nec sponsae -um famoso carmine nectit *Alcaeus* (CALP. ecl. 3, 87 ab ... ilice. QVINT. inst. 8, 5, 23. AVSON. 23, 1 p. 316 P. collo [4 aptavit c.... -um]. *cf.* Ov. met. 10, 378 -o ... innectere fauces. ARNOB. nat. 3, 27 innectuntur cervicibus -i). Ov. ars 1, 284. epist. 2, 142 colla ... -is inplicuisse. rem. 17 -o collum nodatus amator a trabe ... pependit. met. 6, 134 *Arachne* -o ... ligavit guttura (Pont. 1, 6, 39 colla). 7, 604 animam -o claudunt (*cf.* Ib. 550 animae -o sit via clausa). 14, 735 cum foribus -i religaret vincula summis (Ib. 614 vincula per -i fac tibi guttur eat). CARM. de bell. Aeg. 49 -is ... artis ... animam ... effundere. LIV. 42, 28, 12 -o dependentem (*cf.* SEN. epist. 4, 4 pependit [PLIN. nat. 14, 119 OROS. hist. 5, 16, 18]). SEN. contr. 7, 1, 21 non est imperatum, ut manu occiderem, non ut -o, non ut mari. *al.* VAL. MAX. 6, 1 ext. 3 -is sibi ... spiritum eripuerunt. 7, 3 ext. 5 de -o et suspendio cogitabat. 9, 12 ext. 1 *miseri* ferrum acuant, venena temperent, -os adprehendant. SEN. Phaedr. 259 -one vitam finiam an ferro incubem? (FRONTIN. [?] strat. 4, 7, 5 VOPISC. quatt. tyr. 5, 2. *al. cf.* TAC. Germ. 6, 4 infamiam -o finierunt). Phoen. 148 artis colla -is inseri. epist. 70, 12 sive ferrum appetit sive -um sive aliquam potionem venas occupantem. LVCAN. 6, 543 *Erictho* -um nodosque nocentis ore suo rumpit, pendentia corpora carpsit. 8, 655 -um collo tortosque aptare rudentis. 9, 107 enses aut -os aut praecipites ... iactus. PLIN. nat. 2, 156. 14, 119. 28, 49 -um suspendiosi circumdatum temporibus. STAT. silv. 5, 3, 77 -o ... illa supremo inclusit gemitus. QVINT. decl. 270 p. 108, 23 vultus ... -o tumentes. TAC. ann. 3, 50, 1 neque carcer neque -us, ne serviles quidem cruciatus. 4, 70, 3 vincla et -us. 5, 9, 2. 6, 25, 3 *Agrippina* -o strangulata (SVET. Tib. 53, 2). 14, 48, 4 carnificem et -um. 15, 57, 2 vinclo fasciae ... in modum -i ad arcum sellae restricto indidit cervicem. SVET. Tib. 54, 2 -os et uncos. Vitell. 17, 1 iniecto cervicibus -o. CALP. decl. 10 contentus -us adulescentis colla tenuabat. AMPEL. 2, 6 *Erigone* se suspendit -o (APVL. met. 5, 16, 4 -o nexili. MIN. FEL. 23, 7 de -o. VVLG. *p. 960, 50. al.*). *et passim.* *in quibusdam locutionibus vergit ad notionem q. e. suspendium*: Ov. met. 10, 388 -i ... requirere causam. 10, 417 indicium -i coeptaeque minatur mortis. PLIN. nat. 36, 12 ad -um eos conpulisse (PORPH. Hor. epist. 1, 19, 30. *cf.* PS. QVINT. decl. 15, 9 *dolor* saepe egit in -os, in praecipitia compulit). QVINT. decl. 260 p. 67, 12 si ... mollior frons ad -um, ad praecipitia, ad qualemcumque vitae festinasset exitum (CALP. decl. 29 *seq.* properavit ad mortem. *cf.* VAL. CEM. hom. 20, 9 proditus quidem ductus ad supplicium, sed proditor currit ad -um). IVV. 10, 53 cum Fortunae ipse *Democritus* minaci mandaret -um (*cf. Apul. met. 9, 36, 4* suspendium ... mandare). SEN. contr. exc. 8, 1 tit. orbata post -um sacrilega. 2 *translate*: CIC. Verr. II 4, 37 homini iam perdito et collum in -um inserenti subvenisti. HOR. carm. 3, 24, 8 non mortis -is (*cf. l. 79. p. 963, 53. 67. 964, 20*) expedies caput. AMBR. Tob. 14, 46 strangulat ... animam -us creditoris. AVG. nupt. et concup. 2, 13, 27 quibus -is peccati naturalis suffocetur adsertio. PS. AVG. serm. ed. Mai 36, 2 *Thomas* paene perfidiae -o suffocatus. GREG. M. moral. 2, 38 quos volentes in peccati -o strangulant *spiritus maligni* (6, 44 p. se -o strangulant).

B *instrumentum capiendi, impediendi, retinendi sim.*: 1 *proprie*: a *in re militari*: α *avertuntur tormenta*: CAES. Gall. 7, 22, 2 *Galli* -is falces (*sc. murales*) avertebant. LIV. 36, 23, 2 Aetoli ... non -is, ut solet, exceptos declinabant ictus *arietis.* VITR. 10, 16, 12 *Massilitani* permiserunt -um et eo ariete constricto ... suspenso capite eius non sunt passi tangi murum. VEG. mil. 4, 23 alii -is captos arietes ... in obliquum trahunt. β *capiuntur hostes*: MELA 1, 114 nec ferro dimicant *Ixamatarum feminae*, sed quos -is intercepere trahendo conficiunt. VAL. FL. 6, 133 doctus ... Auchates patulo vaga vincula gyro spargere et extremas -is adducere turmas. VEG. mil. 3, 23 catafracti equites ... capi faciles et -is frequentur obnoxii. HEGES. *et* PS. RVFIN. *p. 961, 15. 16.*

b *in re venatoria*: VERG. georg. 1, 139 -is captare feras et fallere visco (HOR. epod. 2, 35 leporem et ... gruem. TIB. 2, 6, 23 volucres [ANTH. 415, 53]). HOR. epist. 1, 16, 51 metuit foveam lupus accipiterque suspectos -os. Ov. epist. 18 (19), 13 volucrem -o ... ducitis. met. 11, 73 suum -is, quos callidus abdidit auceps, crus ubi commisit volucris *eqs.* 15, 473. GRATT. 89 fuit et -is aliquis curracibus usus. MANIL. 5, 186 mendaces ... parant foveas -osque tenaces. PHAEDR. 4, 2, 17 *mus* -os et muscipula effugerat. SEN. Phaedr. 45^b alius ... portare plagas, alius teretes properet -os. 75. dial. 5, 16, 1 -os fera, dum iactat, adstringit; sic aves *eqs.* nat. 4^a, 2, 15 *Tentyritae crocodilos* fugientes ... iniecto trahunt -o. epist. 89, 22 insatiabilis gula ... alia hamis, alia -is, alia retium variis generibus ... persequitur. OCTAVIA 413 (?). PROC. dig. 41, 1, 55 in -um, quem venandi causa posueras, aper incidit (VLP. dig. 9, 2, 29 pr.). PLIN. nat. 8, 215. 9, 36 -um inici supinae *testudini.* TEST. Galli (CIL XIII 5708) 2, 24 volo ... omne instrumentum meum, quod ad venandum et aucupandum paravi, mecum cremari cum ... retibus, plagis, -is *eqs.* PLIN. paneg. 43, 5 opertos praeda -os. ITALA psalm. 123, 7 (Sangerm. *al.* = VVLG.) anima nostra sicut passer erepta est de -o venatorum (*Veron.* muscipula). NEMES. auc. 5 adductos -i cum senseris orbes. IVVENC. 2, 492 *passeres* -os incurrere. VVLG. eccles. 9, 12 aves -o comprehenduntur. Am. 3, 5 numquid cadet avis in -um terrae absque aucupe? *al.* *i. q. rete sim.* (*captantur pisces*): EVSEB. EMES. serm. 28, 11 nec pisces a -is cum vi trahuntur quamdiu et capiuntur. BOETH. cons. 3 carm. 8, 5 non altis -os montibus abditis, ut pisce ditetis dapes.

c *vario usu*: PROP. 2, 34, 48 non ante ... taurus succumbit aratro, cornua quam validis haeserit in -is (*cf.* SEN. Phaedr. 1086 implicuit cadens *Hippolytus* -o tenaci corpus et ... nodos ligat. COLVM. 6, 2, 4 -i, quibus capulantur *cornua iuvencorum.* CLAVD. carm. min. 18, 16 *mulae* exutae -is). Ov. ars 2, 578 Mulciber obscuros lectum circaque superque disponit -os *eqs.* (*cf.* met. 4, 177 catenas retiaque et -os. IVV. 10, 314 nec erit *adulter* felicior astro Martis, ut in -os numquam incidat). met. 11, 252 ignaram *Thetin* -is vincloque innecte tenaci. fast. 3, 323 *Faunus et Picus* emissi -is (*syn.* vincula. *huc spectat* ARNOB. nat. 5, 2 manus, quae constringi -is et nodorum possent inligationibus coerceri). LIV. 1, 26, 8 'i, lictor, colliga manus'; accesserat lictor iniciebatque -um. SCRIB. LARG. 84 utrem si quis medium -o constrinxerit. *ibid.* si quis super -um percusserit venam in brachio. FRONTIN. strat. 1, 5, 26 bubulos -is ad arbores alligaverunt. APVL. met. 8, 22, 4 *mulier* -um sibi nectit infantulumque ... eodem funiculo nectit seque per altissimum puteum ... praecipitat. ARNOB. nat. 5, 11 Liberum ... innectentem -os mobiles (*seq.* circumpositi -orum morsus). SYMPH. 252 -o conexa tenaci *scopa.* *al.*

2 *in comparatione, imagine, metaphora*: a *usu profano et communi*: α *exempla varia*: PLAVT. Truc. 395 ut esset aliquis -us et redimiculum, reversionem ut ad me faceret denuo *miles.* LVCIL. 990 -is, manicis pedicis, mens inretita est (*de amore ut* TIB. 1, 9, 46 poteram ad -os cautior esse tuos. Ov. ars 3, 591 cadit in -os ... amator). CIC. Verr. II 1, 13 artioribus apud populum Romanum -is tenebitur. 2, 102 videte, in quot se -os induerit, quorum ex nullo se ... expediet. Ov. ars 2, 595 nec vos rivali -os disponite. VAL. MAX. 3, 2, 12 *Crassus* iniectos ab ea (*sc. fortuna*) libertati suae ... -os ... rupit. 7, 4 ext. 2 aciem ... astutiae copulatam -is. SEN. Thy. 287 quibus captus dolis nostros dabit perductus in -os pedem? benef. 7, 4, 1 teneo te; volo videre, quomodo ex his -is, in quos tua sponte decidisti, expliceris. IVV. 7, 50 -o tenet ambitiosum ... scribendi cacoethes. 13, 244 dabit in -um vestigia noster perfidus et ... patietur carceris uncum *eqs.* DECL. in Catil. 55 quos ... tetenderit ibi coniurationis -os aut quas catenas scelerum conflaverit nobis. APVL. met. 6, 5, 3 quo ... tantis -is inclusa vestigium porrigam ...? 10, 24, 2 *uxor* coepit puellam ... crudelissimis -is mortis insidiari. 10, 24, 5 fraudis extremae lapsa decipulo -os insidiarum accessit. 10, 27, 3 -is fraudium pessimarum uxor inducta. CYPR. domin. orat. 20 expeditus et succinctus nullis -is rei familiaris involvitur. GALLICAN. Avid. 2, 2 sponte ... fatales -os inciderit (SORT. Sangall. 4, 7 in -o. QVEROL. p. 48, 23 R.). FRG. Vat. 248 (*a. 330*) necessitatis

[Pecere]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-is adstricti (Cod. Theod. 11, 34, 2). Firm. math. 1, 4, 1 animus terrenis sordium -is impeditus. *al.* Amm. 29, 1, 43 impiae falsitatis. Clavd. 26, 475 se ... velut clausum -is *Alaricus conspicit*. Cod. Theod. 6, 4, 2 cuius (*sc. necessitudinis praefecturae*) -is vinciantur. 8, 4, 28, 1 condicionum. Novell. Theod. 22, 1, 1 alios curialibus oneribus, alios discussionum -is implicavit. Valent. 27, 1 colonatus. Cod. Iust. 10, 32, 64 pr. curialium munerum. *al.* *verborum (fere i. q. sophisma)*: Cic. Caecin. 83 aequitatem rei verbi -o capi. de orat. 1, 43 Stoici ... disputationum suarum atque interrogationum -is te inretitum tenerent (*cf.* Tusc. 5, 76 ut iam a -is Stoicorum ... recedamus). fat. 7 Chrysippi. Plin. epist. 1, 5, 7 nec me -is tam insidiosae interrogationis involveram. Gell. 1, 2, 4 *adulescens philosophiae sectator* syllogismorum captionumque dialecticarum -is strepebat. Lact. inst. 2, 8, 56 sic adsentiar, ut aliis illum (*sc. Cottam*) -is teneam. Avg. ord. 2, 4, 11 videte, rogatio quos -os habeat. Boeth. herm. pr. 1, 9 p. 114, 2 argumentationis. Vigil. Thaps. c. Eutych. 5, 5 gloriantur syllogismo ...; sed videte ..., quomodo, dum -os innectunt, inextricabiles ipsi quaestionum nodos incurrunt. *legum, iuris sim.*: Cic. Cluent. 150 putant ... minus multos sibi -os legum et condicionum ac iudiciorum propositos esse oportere (Sest. 88 Cael. 71 Cod. Theod. 7, 1, 8. 7, 22, 9. 14, 10, 4. *et saepe. cf.* Prvd. perist. 10, 203 Iuliae *sc. legis*). Mil. 40 cum M. Antonius ... illam beluam (*sc. Clodium*) iudici -os declinantem, iam inretitam teneret. Qvint. inst. 5, 7, 11 *testes* a patronis diversae partis inducuntur in -os. 5, 10, 101 plurimi, cum in hos inexplicabiles -os inciderunt, omnem ... conatum velut adstricti certis legum vinculis perdiderunt. Gell. 13, 10, 1 scientia ad enodandos plerosque iuris -os utebatur *Labeo* (Cod. Theod. 3, 6, 1 pr.). Paneg. 4, 38, 4 veterum *legum* calumniosae ambages recisae captandae simplicitatis -os perdiderunt. Cod. Iust. 11, 9, 4, 4 (*a. 424*) ne quis ... in -os novae constitutionis incurrat. *β locutiones proverbiales*: Cic. Verr. II 5, 151 si ... ex his te -is exueris ac te ... explicaris, in illas tibi maiores plagas incidendum est (*cf.* or. frg A VII 8 mihi duos -os in causa esse propositos, ut, si me altero expedissem, tenerer altero [*sim.* Nicet. spir. 2]. Apvl. met. 8, 16, 6 peiores inhaesimus -os. Vvlg. Is. 24, 18 qui se explicaverit de fovea, tenebitur -o [*sim.* Ier. 48, 44]). Ov. ars 1, 646 *puellae* in -os, quos posuere, cadant (*cf.* rem. 502 in -os auceps deciderat ... suos [Ambr. Ioseph 5, 22 *domina* retia sua misit et indagine sua capta est, -os suos sparsit et suis haesit vinculis. Ven. Fort. carm. 2, 16, 39]. Val. Max. 8, 6, 4 domesticis -is constrictum. Itala psalm. 9, 16 [Sangerm. *al.* = Vvlg.]. Hier. adv. Pelag. 1, 11 proprio captus es -o. Vvlg. Sirach 27, 29 qui -um alii ponit, peribit in illo. *cf. l. 17. p. 960, 80*). Sen. dial. 9, 10, 1 tibi ignoranti ... fortuna ... -um impegit, quem nec solvere possis nec rumpere (*cf.* Plin. epist. 2, 8, 2 numquam hos artissimos -os, si solvere negatur, abrumpam?). Lact. inst. 2, 3, 3 prudens et sciens pedem -o inserit (6, 12, 13 prudens ac sciens in hos se -os induit).

b *usu christiano* (*cf.* Hil. in psalm. 140, 15 -us ... est adhortatio voluptatum et incentivum adpetitionis inhonestae, quod modo -i fallens capit. Evcher. form. 7 p. 46, 14 -us: dolus [*affert* Vvlg. psalm. 56, 7]. Cassiod. in psalm. 140, 11 [9] -i sunt diversa carnis desideria, quibus mentes humanae blandis nexibus illigantur. *in locis* Italae *legitur etiam* muscipula *vel* rete): *α generatim*: ① *in script. sacris*: Itala psalm. 17, 6 (Veron. *al.* = Vvlg.) praevenerunt me -i mortis (Vvlg. II reg. 22, 6 prov. 21, 6). 30, 5 (*ibid.*) educes me de -o isto, quam (*Veron.*, quem *cett.*) occultaverunt mihi. 90, 3 (Sangerm. *al.* = Vvlg.) liberavit me de -o venantium (*cf. p. 962, 38*). 140, 9 (*ibid.*) custodi me a -o, quod (*Sangerm.*, *Hil. in psalm. 140, 15*; quem *cett. et Vulg.*) statuerunt mihi. prov. 20, 25 (Rufin. Orig. in lev. 11, 1 p. 448, 22) -us est viro forti cito aliquid de suis sanctificare (*Vulg.* ruina). Luc. 21, 34 (cod. a *al.*, *cf.* Vvlg.) ne ... instet super vos repentaneus dies ille tamquam -us. I Tim. 3, 7 (cod. d *al.* = Vvlg.) ut non ... incidat ... in -um diaboli (6, 9 II Tim. 2, 26 [*ibid.*]). *al.* Vvlg. Iudith 9, 13 capiatur -o oculorum suorum in me. Sirach 9, 3 ne respicias mulierem multivolam, ne forte incidas in -os illius. 51, 3 liberasti corpus meum a perditione, a -o linguae iniquae. Is. 24, 17 formido et fovea et -us super te, qui habitator es terrae. *al.* ② *apud eccl.* (*exempla selecta*): Tert. uxor. 1, 3 l. 39 (*de* I Cor. 7, 35) *apostolus nobis* -um non imponit (Hier. adv. Iovin. 1, 13 p. 231^C = epist. 49, 7, 3). Cypr. Demetr. 16 mortis aeternae -is vinctos (unit. eccl. 2 zel. 10 Lact. epit. 58, 9 inst. 4, 26, 15 Firm. err. 24, 2 Avg. serm. 32, 20. *al. cf.* Firm. err. 23, 1 mortalibus [Compvt. Carth. 1, 1]. 25, 2 mortalitatis [25, 3 Avg. in epist. Ioh. 8, 7]). ad Donat. 14 implicantis mundi -is solvi (epist. 76, 7). epist. 1, 1 (*ad II Tim. 2, 4*) molestiis et -is saecularibus obligari non debent (mortal. 26 Avg. c. Pelag. 4, 10, 28 Pallad. hist. mon. I 42. *cf.* Cypr. Fort. 7 tit. saeculi [mortal. 7]). 4, 2 servus dei ..., qui se diaboli -is implicavit (Novatian. Cypr. epist. 30, 3 Rvfin. hist. mon. 1 p. 403^A Avg. civ. 14, 11 p. 30, 27 D. pecc. orig. 17, 18. *al. cf.* Cypr. zel. 3 inimici [Fvlg. Rvsp. epist. 4, 8 Bachiar. repar. laps. 8 Vitae patr. 3, 129]. Lact. inst. 4, 30, 2 adversarii. *sim. saepius*). 43, 3 letales (52, 4 zel. 14 Ps. Cypr. or. 1, 1). 59, 14 delictorum (Sacr. Leon. 1040). 65, 4 erroris (Ivvenc. 3, 12. 402. 4, 731 Rvfin. hist. 4, 16, 3 Avg. serm. 12, 2, 2. *cf.* Ivvenc. 4, 98 errantum). unit. eccl. 23 fallaciae. Lact. inst. 6, 22, 5 cavenda sunt ... oblectamenta ista tamquam -i et plagae. Hil. in psalm. 140, 15 habemus ... -os in hominibus malae adhortationis. Ambr. Abr. 1, 9, 91 infirmitatis (Ps. Avg. serm. ed. Mai 186, 2). Hel. 1, 1 *diabolus* cibum velut escam -i praetendit, ut sic inlaquearet adpetentiam corporalem *eqs.* Nab. 6, 28 *peccator* semper in -is, semper in vinculis, numquam liber a compedibus. Noe 10, 34 labiorum. Hier. epist. 51, 6, 10 (*Epiphan.*) Origenis. Pavl. Nol. carm. 5, 36 vitemus -os, quos letifer implicat anguis (*i. diabolus*). Avg. c. acad. 2, 8, 21 superbiae (virg. 43, 33). conf. 10, 31, 44 concupiscentiae. *et saepe.* *β speciatim de hominibus vel rebus insidiosis*: Itala psalm. 68, 23 (Sangerm. *al.* = Vvlg.) fiat mensa eorum in -um ([-o Veron., cod. 136 Cas.]. I Macc. 1, 35 [rec. L = Vvlg.] facti sunt in -um magnum. 5, 4 [*ibid.*] erant populo in -um et in scandalum. Vvlg. Is. 8, 14 *dominus erit* in -um et in ruinam habitantibus Ierusalem). Os. 5, 1 (Lucif. Athan. 1, 35, *cf.* Rufin. Greg. Naz. orat. 1, 57, 2 Vvlg.) ut -um (-us *Vulg.*) facti estis ad insidiam et sicut retia extensa ad aviarium venantis. Vvlg. eccles. 7, 27 *mulier* -us venatorum est. thren. 3, 47 formido et -us facta est nobis vaticinatio et contritio. Os. 9, 8 propheta -us ruinae factus est. *inde apud eccl.*: Ambr. in psalm. 118 serm. 8, 36, 1 oculus ... meretricis -us amatoris est (*cf.* Evseb. Emes. serm. 7, 23 *oculus virginis* non videatur, ne fiat -us videntibus, ne muscipulum occurrentibus). Avg. conf. 5, 3, 3 Manichaeorum episcopus, Faustus nomine, magnus -us diaboli (5, 7, 13 Faustus, qui multis -us mortis extitit).

C *instrumentum, quo corpora leventur*: Sall. Iug. 94, 2 Ligus saxa ... -is vinciebat, quibus adlevati milites facilius escenderent (*cf.* Cvrt. 7, 11, 15 alii manibus eminentia saxa complexi levavere semet, alii adiectis funium -is evasere). Hil. c. Const. 8 (*inter miracula martyrum*) elevari sine -is corpora et suspensis pede feminis vestes non defluere in faciem (*cf. Sulp. Sev. dial. 3, 6, 4* hos sublatis in sublime pedibus quasi de nube pendere).

D *instrumentum ad detrahendum aptum* (*cf. p. 962, 31*): Octavia 798 membra *statuae Poppaeae* per partes trahunt deducta -is. Lvcan. 6, 638 corpus ... inserto -is feralibus unco per scopulos ... trahitur. *huc pertinere videtur* Plin. nat. 35, 4 honorem *imaginum* non nisi in pretio ducentes, ut frangat heres furisque detrahat -us (-ū *var. l.*, -is *Urlichs*, -o *Detlefsen et pro dat. accipiens Mayhoff*).

II *usu dilatato*: A *in compar. de ramis conexis*: Cvrt. 6, 5, 15 occulti ramorum velut -i perpetua saepe iter cludunt (*16* nodi, in se implicati arborum rami). B *de torque*: Tert. cult. fem. 2, 13 l. 25 *cervix* margaritarum et smaragdorum -is occupata. C *de spira serpentis*: Prvd. c. Symm. 1 praef. 24 vipera sarmentis -os corporis implicans. *ambigue dictum l. 4.*

deriv.: 2. laquearius, 1. laqueo, ?laqueolus. *cf.* lacatismus, 2. lacunar, 2. laquear. *Pecere.*

ᵃ**lăr** (Lăr), laris *m.* [*vox fortasse etrusca. Sch.*] *de origine: a gr.* λαύρα *derivat* Arnob. (*v. infra*). *obscurum* Gloss. Prisc. gramm. suppl. p. CLXXVIII -r ignis a graeco †κατolieo, id est uro. *de scriptura*: las- (*antiquos in cas. obliquis sic dixisse testantur* Varro ling. 6, 2 ab -sibus -res. Pavl. Fest. p. 264 -sibus, fesiis pro ... -ribus, feriis. Qvint. inst. 1, 4, 13 Scavr. gramm. VII 13, 14 Gloss.): Carm. Arv. (CE 1) *ter.* las (*cf.* Exc. Bob. gramm. I 548, 29 legimus et -s et -r. Gramm. suppl. 115, 22 -s, quod et -r dicitur. Gloss. V 369, 54 -s -ris): *non legitur.* *abbreviatur, notatur*: larib: CIL I² 2193. lar (*cas. obliq.*): CIL I² 1762. 1825 *et saepe.* la: CIL III 3460. l: CIL X 8067[12] (*iuxta* fam *i.* familiar-, *cf.* 8068[3.4] Inscr. NSc. 1908 p. 369; *vix* CIL IX 3424). *de prosodia*: Prisc. gramm. II 223, 13 producitur in nominativo ... -r (*de quantitate non constat, quamvis* -r *pro longa sit ante caesuram* Ov. fast. 5, 141, *corripiatur* Epigr. Bob. 8, 9). 326, 7 corripiunt paenultimam genetivi ... -r -is. *de numero* (*cf.* Char. gramm. p. 34, 14 B. -es ...; sed legimus et -r, -is. *sim.* Diom. gramm. I 327, 28. Gloss. II 325, 48 pluraliter tantum declinabitur, dicitur et hic -r): *plur. occurrit inde a* Carm. Arv., *sing. inde a* Plavto. *de formis*: *gen. pl.* -um R. Gest. div. Aug. *et passim in inscr. et codd.*; -ium Liv. 40, 52, 4 (*dub. an recte*). Non. p. 531, 11 (*ante* familiarium *in explicanda vetere lege; error fortasse ex analogia ortus*). *in parte codd.* Plin. nat. 2, 16. 28, 267. *dat. pl.* -rub- Fast. ann. Num. Antiat. (NSc. 1921 p. 83 sqq.) Iun. 27. *de notione*: Cic. Tim. 38 quos Graeci δαίμονας (*gr. 40^d*) appellant, nostri opinor -es (Plvt. quaest. Rom. 51 p. 277^A. Apvl. Plat. 1, 12 daemonas ..., quos genios et -es possumus nuncupare). Apvl. Socr. 15 p. 152 hunc *animum humanum a corpore solutum* vetere Latina lingua ... lemurem dictitatum; ex hisce ergo lemuribus (*cf. p. 965, 69*) qui posterorum suorum curam sortitus placato et quieto numine domum possidet, -r dicitur familiaris; (p. 153) qui vero ob adversa vitae merita nullis [bonis] sedibus incerta vagatione ceu ... exilio punitur, inane terriculamentum bonis hominibus, ceterum malis noxium, id genus plerique larvas perhibent; cum vero incertum est, quae cuique eorum sortitio evenerit, utrum -r sit an larva, nomine Manem deum nuncupant *eqs.* (Arnob. nat. 3, 41 Varro ... l. esse dicit -es, quasi quosdam genios et functorum animas mortuorum. Avg. civ. 9, 11 p. 382, 16 D. Mart. Cap. 2, 162. *cf.* Serv. Aen. 6, 152 apud maiores ... omnes in suis domibus sepeliebantur, unde ortum est, ut -es colerentur in domibus; unde etiam umbras larvas vocamus [a -bus *add. auct.*], nam dii penates alii sunt). Tert. apol. 13, 4 domesticos deos, quos -es dicitis (Porph. Hor. sat. 2, 3, 281 Gloss.). Cens. 3, 2 eundem esse genium et -em multi veteres memoriae prodiderunt. Arnob. nat. 3, 41 *-es*, quos arbitratur vulgus vicorum atque itinerum deos esse ex eo, quod Graecia vicos cognominat

[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

λαύρας (*sic Ursinus,* laude *trad.*). *ibid.* Nigidius ... modo tectorum domumque custodes, modo Curetas ⟨ait⟩ illos ..., modo digitos Samothracios *eqs.* (DIOM. gramm. I 478, 25 SCHOL. Stat. Theb. 4, 787 HYG. fab. 139, 4). *ibid.* Varro similiter haesitans nunc esse illos manes et ideo Maniam matrem esse cognominatam -um, nunc aerios ... deos et heroas pronuntiat appellari *eqs.* (AVG. civ. 7, 6 p. 282, 17 D. *aerias animas* vocari h. et -es et genios. *cf. etiam l. 45. 62*). *alia v. infra.*

legitur inde a CARM. ARV., NAEV., PLAVTO. [*it.* alare, -i, arali, *tusc.* (*Lucca*) làrie, *aemil.* laro, *venet.* lari; *raet. or.* laris; *francoprov.* la; *prov. vet., langued.* lar; *vasc. vet.* laa, *vasc.* la *etc.*; *cat.* llar; *hisp.* llares; *port. dial.* lar, laria. *cf. M.-L. 4910. Battisti-Alessio I 105. Wartburg V 182. Corominas III 36. Machado II 1300. G.*] [*confunditur* -es *c.* parens: SEN. Herc. O. 318. 353 LVCAN. 9, 992.]

nomen dei Romani: **I** *de deo ipso vel eius imagine*: **A** *strictius*: **1** *usu communi* (*exempla selecta*): CARM. ARV. (CE 1) enos -ses iuvate (*ter*). INSCR. arae Consi (Tert. spect. 5) -es compito (*sic Heinsius,* coillo *trad.*) potentes (*cf.* VARRO ling. 6, 25 Compitalia dies attributus -bus. OV. fast. 2, 616 *Lara* geminos ..., parit qui compita servant ..., -es. PLIN. nat. 3, 66 compita -um). NAEV. com. 102 -es ludentes peni pinxit bubulo. PLAVT. Aul. 386 haec (*sc. tusculum et coronae*) imponentur in foco nostro -i, ut fortunatas faciat gnatae nuptias. Merc. 834 di penates meum parentum, familiai -r pater. 836 alios deos penates persequar, alium -em, aliam urbem, aliam civitatem. Trin. 39 -em corona ... decorari. ENN. ann. 620 -es, tectum nostrum qui ... curant. AFRAN. com. 277 a -bus missa sum. VARRO Men. 463 suspendit -bus ... pilas, reticula ac strophia. ling. 5, 74 vovit ... Quirino, Vortumno, -bus. 9, 61 Maniam matrem -um (ACT. Arv. a. 183 II 11. *al. v. vol. VIII 443, 39sq. cf. supra l. 18*). CIC. leg. 2, 19 lucos in agris habento et -um sedes. 2, 27 posita in fundi ... conspectu religio -um. 2, 55 quod genus sacrificii -i vervecibus fiat. nat. deor. 3, 63 aedem -um (CIL I² 1825. R. GEST. div. Aug. 19 [*vertitur in gr.* ναὸν ... ἡρώων *ut* app. 2]. *al. cf.* TAC. ann. 12, 24, 1 sacellum -um). VERG. Aen. 8, 543 *Aeneas* hesternum (*i. quem heri adierat; var. l.* externum *sc. Euandri*) ... -em parvosque penates ... adit. HOR. epod. 2, 66 renidentes. sat. 1, 5, 66 donasset iamne catenam ex voto -bus *post manumissionem.* 2, 3, 165 aequis. 2, 5, 14 ante -em gustet *poma* venerabilior -e dives. 2, 6, 66 ante -em proprium (SCHOL.: aut ante deos domesticos aut in -e proprio). TIB. 1, 1, 20 agri custodes. 1, 3, 34 antiquo (2, 1, 60 OV. trist. 4, 8, 22. *cf.* TIB. 1, 10, 15 patrii. *sim. al.*). PROP. 3, 3, 11 Hannibalem ... -es Romana sede fugantes. OV. fast. 1, 136 haec *frons ianuae* populum spectat, at illa -em. 2, 634 incinctos (*cf.* PERS. 5, 31 subcinctis). Ib. 81 plebs superum, fauni satyrique -esque. LIV. 8, 9, 6 Mars pater, Quirine, Bellona, -es *eqs. al.*

2 *indicantur*: **a** *varia genera* (*saepe per adi.*): familiaris (GLOSS. *θεοὶ vel ἥρωες κατοικίδιοι. anteponitur* f. *nonnisi l. 49*): PLAVT. Aul. 2 ego -r sum f. (*i. ἥρως fabulae Menandreae*). Mil. 1339 saluto te, ⟨-r⟩ f., priusquam eo. Rud. 1207 CATO agr. 2, 1. 143, 2 POMPON. Atell. tit. VARRO frg. Char. gramm. p. 166, 1 B. (*ex Romano*). CIC. Quinct. 85. dom. 108 deos penates et f. meos -es expulit. Phil. 14, 10 rep. 5, 7 leg. 2, 42 CIL I² 1762. *al. v. etiam p. 964, 70.* *alia exempla*: PLAVT. Merc. 865 viales ([diales *Non. p. 476, 8*]. ACT. Arv. a. 214 b 8 ⟨-i v⟩iali [*sing. ut* CIL III 1422]. CIL II 2417. XI 3079 conpitalibus, v., semitalibus. INSCR. Dessau 9251 semitales, curiales, v. *al.* SERV. Aen. 3, 302 manes piorum, qui -es v. sunt). TAB. triumph. Aemil. 11 aedem -bus permarinis vovit (LIV. 40, 52, 4. *dies eorum erat dec. 22*: FAST. ann. Num. Antiat. [NSc. 1921 p. 83sqq.]. Iul. Praen. [CIL I² p. 238]. Ost. [CIL XIV 4547]). OV. fast. 5, 129 praestitibus (PLVT. quaest. Rom. 51 p. 276F *πραιστίτεις*). PLIN. nat. 21, 11 publicorum privatorumque (CIL II 816 V 2795 VI 456 XI 697). SVET. Aug. 31, 4 compitales (CIL XIII 11816 -bus c. sive quadriviis. *al. v. supra l. 16. 52 et vol. III 2074, 57sqq.*; *sing.* INSCR. Dessau 9252 -i c. *cf.* SERV. auct. georg. 2, 383 compitalicii. *Dionys. ant. 3, 70, 2* ἡρώων. *4, 14, 3* ἥρωσι *προνωπίοις*). CIL VI 975 (*a. 136*) reg. XIII vico -um alitum. reg. XIV vico -um ruralium (*an* putealium*? v.* INSCR. Dessau 6073). 455 (*a. 168*) ⟨-b⟩us Augg. colleg⟨iu⟩m -um praedio⟨rum⟩. 646 Silvano, -i agresti (*cf. l. 63*). ACT. Arv. a. 213 l. 27 militaribus (MART. CAP. 1, 48 -r caelestis nec non etiam m. CIL III 3460. 3463). HIER. in Is. 57, 7/8 post fores domorum idola ..., quos domesticos appellant -es (CIL III 4160. *cf. p. 964, 81*). MART. CAP. 2, 162 manes ... appellati lemures ... in -es domorum urbiumque vertuntur. CIL VI 459 -bus salutaribus. VIII 12918 custos lar(um) min(orum) (*dubitanter solvit Schmidt*). IX 725 lar(ibus) cas(anicis) (*suppletum sec. 2100* Silvano casanico. *cf.* III 3491 ⟨Silva⟩no domest⟨i⟩co et lar⟨ibus⟩). XI 2096 -i victori. CE 20, 8 aram dicavit ... Concordiae, Granno, Camenis, Martis (*i. belli?*) et pacis -i. **b** *certi homines vel coetus, quorum -es sunt*: VARRO ling. 5, 49 -um Querquetulanum sacellum. VERG. Aen. 5, 744 Pergameum. 9, 259 Assaraci ... -em (SIL. 3, 566). CIL VI 448 (*a. 2 a. Chr.*) -bus Augustis (*al. v. vol. II 1396, 83sqq.*; A. *postponitur nonnisi* CIL V 4865. *cf.* CIL II 5929 Augustales. V 3259 -bus A(u)gustorum). PAVL. FEST. p. 102 Hostiliis -bus immolabant, quod ab his hostes arceri putabant. SEN. Herc. f. 917 Tyrium (STAT. Theb. 4, 374). LVCAN. 9, 992 Aeneae. VAL. FL. 2, 246 Iliaci. SIL. 1, 659 Laurentem. STAT. Theb. 10, 585 Cadmeos. silv. 4, 5, 2 Teucros (Ach. 1, 933). MART. 11, 4, 1 sacra -esque Phrygum. IVV. 12, 113 cadat ante -es Gallittae victima. APVL. apol. 53 apud -es Pontiani. CARM. c. pag. 3 qui colitis ... Palladium Priamique -es. CIL III 4038 colleg(io) magno -um et imaginum domini (VI 671 Antonini Pii. *cf.* 692 Silvano sancto sacro -um Caesaris ... et collegi magni. IX 2481 c. -um Marcellini. *v. etiam p. 965, 64 et vol. III 1594, 3sqq.*). VI 10266 iussu decur(ionis) -um Volusianorum (10267). XII 2677 cultor(es) -um Sex. Antoni Mansueti et L. Valeri Rufini. *al.*

B *latius, sc. inclusa notione domus* (*cf. II A*): CIC. Verr. II 3, 27 relinquent arationes, relinquent -em familiarem suum? (LIV. 1, 29, 4 -em ac penates tectaque. PS. QVINT. decl. 13, 4 avitos -es. APVL. met. 1, 19, 12. AMM. 20, 4, 4 relictis -bus transrhenanis. *cf. p. 967, 41 et* HOR. epod. 16, 19 profugit ... agros atque -es patrios. OV. fast. 1, 478 deserit Arcadiam Parrhasiumque -em). 3, 125 qui ... in agros atque ad suum -em familiarem redirent (AMM. 16, 11, 7. *al. cf.* CIC. Sest. 30 reditus in suas civitates, ad suos -es familiares. Att. 16, 4, 2 nisi ad -em suum liceret *sc. reverti* [VAL. MAX. 2, 10, 2(?). SEN. Ag. 782. *al. similiter l. 48. 84*]). Phil. 14, 10. fam. 1, 9, 20 a meis -bus in provinciam est profectus. CATVLL. 31, 9 peregrino labore fessi venimus -em ad nostrum *eqs.* VARRO ling. 5, 92 pauper a paulo -e. SALL. Catil. 20, 11 illos *divites* binas ... domos continuare, nobis -em familiarem nusquam ullum esse. VERG. georg. 3, 344 omnia secum armentarius Afer agit, tectumque -emque (SERV. auct.: -em deos dicit penates, id est ignem, unde focum faciat). HOR. sat. 1, 2, 56 patrium mimae donat fundumque -emque. carm. saec. 39 mutare -es et urbem (SIDON. carm. 9, 292). epist. 1, 7, 58 gaudentem parvisque sodalibus et -e certo (curto *codd. rec., sed cf.* SEN. Med. 21 incerti -is. 478 certum. AVIEN. orb. terr. 282 certi -is inscia gens *Maurorum*). 2, 2, 51 inopem ... paterni et -is et fundi paupertas impulit audax, ut *eqs.* TIB. 1, 7, 58 *quem* candida ... antiquo detinet Alba -e. 2, 4, 54 ite sub imperium sub titulumque, -es (*de venditione, item* OV. rem. 302 sub titulum nostros misit avara *puella* -es). OV. am. 1, 8, 113 di tibi dent nullos ... -es *eqs.* fast. 5, 652 *comites Herculis* montibus ... ponunt spemque -emque suum (COD. Theod. 7, 21, 4 -em adque domicilium. *cf.* OV. trist. 1, 10, 40 constituisse -em [CASSIOD. var. 3, 21. *al.*]. VLP. dig. 25, 3, 1, 2 collocarent [AVIEN. ora 198]. APVL. met. 8, 23, 2 statuere [*al.*]. VOPISC. Prob. 24, 1 locaverunt [*al.*]. AMM. 17, 13, 3 fixere). *al.* SEN. contr. 7, 1, 18 patria, populo, -e (*Madvig,* patri populari *sim. trad.*) carere (*cf.* CVRT. 5, 12, 2 sine pignore, sine -e, ... exulem). GERM. 124 nulliusque -em, nullos adit illa penates (*cf.* MART. 12, 57, 2 cur ... parva rura ... -emque villae sordidum petam). *et saepius.* *in imagine*: HOR. epist. 1, 1, 13 ne ... roges, quo me duce, quo -e tuter (*i. quam sectam sequar, cf. p. 967, 24 et vol. V 1, 1981, 1sqq.*).

II *metonymice* (*exempla certiora; ceterum cf. I B*): **A** *de domicilio, sede sim.*: **1** *strictius* (*cf.* SYNON. Cic. p. 422, 8 domi. in urbe ... apud sedes. apud -es. 422, 18 domus. sedes. penates. aedes. sacra. arae. penetralia. foci. -es *eqs.* ISID. orig. 20, 2, 24 antiqui domos -es dicebant. GLOSS. domus. domus honesta. foculare intra domum. *οἰκίαι. al.*): **a** *hominum*: TRAG. inc. 199 extulisti saucios patrio -e. LABER. mim. 110 eques ... ⟨e⟩ -e egressus meo domum revertar mimus (SIDON. epist. 1, 9, 3 -bus egrediebantur. CASSIOD. var. 6, 1, 6 -es proprios ... egredere. *cf.* OV. rem. 237 a -bus patriis exire). HOR. carm. 1, 12, 44 avitus apto cum -e fundus. 3, 29, 14 parvo sub -e pauperum cenae (SIL. 7, 173 parvosque -es humilisque subire limina ... tecti. *al. cf.* APVL. met. 1, 23, 6 contentus -e parvulo). PROP. 4, 1, 128 in tenues cogeris ipse -es. 4, 8, 50 ad primos ... -es (*i. portam*). 4, 10, 18 qui tulit a parco (*Jacob,* aporco *trad.*) frigida castra -e. OV. fast. 6, 95 -e communi soceros ... receptos (LIV. 26, 25, 12 urbe, tecto, mensa, -e. *cf.* SIDON. epist. 1, 9, 1 Pauli ... venerandis -bus excepti). 6, 362 -e pulsa suo est *Roma* (LVCAN. 1, 278 pellimur e patriis -bus. SIL. 7, 558 pulsus -e. *al.*). Pont. 1, 1, 10 latere sub -e privato. 1, 7, 58 (*57* domus) vestro sub -e semper eram. VAL. MAX. 7, 7, 3 in proprio -e (*sic Madvig;* iure *codd., tuetur Halm*) procreato filio (*cf.* IVV. 8, 14 natus in Herculeo Fabius -e. CAPITOL. Alb. 4, 3 natus -e modico, patrimonio pertenui. AVIEN. carm. ad Nort. 3 -e cretus Vulsiniensi, Romam habitans. CE 1238, 3 pau⟨p⟩ere progenitus -e sum parvoq(ue) parente). SEN. Herc. f. 197 me mea tellus -e secreto tutoque tegat (*cf. 200* parvae ... domus). Phoen. 594 parva me abscondat casa ..., liceat exiguo -e pensare regnum? (APVL. met. 1, 21, 6 *avarus* e. -e inclusus). LVCAN. 5, 528 o vitae tuta facultas pauperis angustique -es (PLIN. paneg. 47, 6 -em a., *opp.* domo principis. AVIEN. ora 614 a. -is tenuique censu civitas. *al.*). 6, 511 summittere tecto aut -bus ferale caput (*cf.* APVL. met. 5, 7, 6 tectum et -em nostrum ... succedite). PERS. 5, 109 modicus voti, presso -e. STAT. Theb. 2, 439 anne feret luxu consueta ... hunc regina -em *pauperem*? silv. 3, 1, 83 *tenuis casa* magnum Alciden humili -e parva premebat. 3, 3, 197 tu *pater defunctus* custos dominusque -is (MART. 11, 48, 3. *cf.* IVV. 3, 110 matrona -is). 4, 8, 23 Lucina pium ... intravit ... -em (5, 1, 146 VEN. FORT. carm. 1, 1, 14). MART. 9, 43, 12 privatos ... habitare -es. 10, 61, 5 -e perpetuo, ... turba sospite (*cf.* APVL. met. 11, 19, 1 -em temporarium mihi constituo). APVL. apol. 21 vivo gracili -e. met. 9, 24, 1 femina ... -em mariti pudice gubernabat. 9, 31, 3 unum -em varie dispergit venditionis ... fortuna. AVIEN. orb. terr. 495 *Tybris* Romanos ... -es ... praelambit (*Dionys. perieheg. 355 οἶκον. cf.* ora 708 unda lambit oppidum -emque fusa). SYMM. epist. 1, 1, 5 (vers.) armenta ... eruta Geryonae de -e. AMM. 16, 7, 1 abire ... in -em (*cf.* 31, 10, 3 reversus in -em. RVFIN.

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hist. 8, 17, 10 agere in propriis -bus [*gr.* ἐν τῇ ἑαυτῶν ἑστίᾳ]. COD. Theod. 7, 13, 6 pr. in priore -e derelictam *uxorem*. CASSIOD. var. 1, 17, 4 in -bus propriis esse. *sim. al.*). COD. Theod. 8, 12, 3, 1 extra patriam et provinciam ... extra provinciam -emque suum. IORD. Get. 153 provincias ... sibi tamquam -es proprias vindicaret. *al.* *audaciora*: STAT. Theb. 1, 587 (*582 Lino exposito* cunabula ... gramineos dedit herba toros et vimine ... texta domus) fata nec illum concessere -em. PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 183, 8 non sumus incolae huius mundi, sed advenae ...; properamus enim ad -em patrium (*i. ad superos*). CARM. laud. dom. 29 *sepulcro aperto* reserata est ianua leti horrendumque -em iam lux ingrata retexit (*cf. l. 22*). PRVD. perist. 10, 782 (*de matre Maccabaeorum*) per huius alvi fida conceptacula, per hospitalem mense bis quino -em. **b** *deorum, nympharum* (*cf. infra l. 54*): PROP. 4, 3, 54 raris ... adsueta kalendis vix aperit clausos una puella -es. STAT. Theb. 10, 88 qua ... atria Somni securumque -em segnis natura locavit. MART. 9, 61, 15 sub hac latuit rustica fronde Dryas atque oluere -es ... Lyaeo. PRVD. perist. 2, 511 mors ... martyris mors vera templorum fuit, tunc Vesta Palladios -es impune sensit deseri (*cf.* c. Symm. 2, 967 ante ... quam Palladium, quam Vesta penates sub -e Pergameo servarent igne reposto). CLAVD. rapt. Pros. 1, 136 Phoebus largitur Amyclas et Delon Clariosque -es. carm. min. 53, 86 Mimas *gigas* Lemnum ... cum -e Vulcani ... eruit undis. CE 442, 4 in -e Ditis (*cf. l. 11*). **c** *rerum*: AMM. 16, 10, 13 Romam ..., imperii virtutumque omnium -em. BOETH. cons. 1, 3, 2 W. cuius ab adulescentia -bus obversatus fueram, Philosophiam (*cf. p. 966, 40*).

2 *latius de aliis sedibus, latebris sim.*: **a** *animalium*: **α** *variorum*: VERG. georg. 4, 43 *apes* effossis ... latebris sub terra fovere (fodere *var. l.*) -em penitusque repertae pumicibusque cavis exessaeque arboris antro (*inde* CORIPP. Iust. 4, 33 dulces ... -es in pumice figunt). HIL. gen. 96 (*ad deum*) donas ... regna hominum pecudumque -em requiemque volucrum (*cf.* EVSTATH. Basil. hex. 7, 4, 4 singula genera *beluarum maritimarum* in stationibus a natura sibi datis velut in regionibus terrarum -em proprium incolere coguntur [*gr. p. 156C* ὥσπερ ... πατρίσιν ... ἐναυλίζεται]). AVIEN. Arat. 1855 lupus ... affectans ... locos hominum lectumque -emque sponte petens (*gr. 1127* ἵνα οἱ λέχος ... εἴη). AVIAN. fab. 34, 10 in propriis -bus ... grana legit *formica hieme*. **β** *avium* (*in imag. ap.* CLAVD.): OV. fast. 3, 242 nunc avis in ramo tecta -emque parat. VAL. FL. 4, 45 *fluctus* rapit halcyonis ... fetumque -emque (*48* domus. *Stat. Theb. 9, 360* domum madidosque penates). STAT. Theb. 8, 617 *hirundines* repetunt ... hospitia atque -em ... relictum stantque super nidos. CLAVD. carm. min. 19, 8 *carmina* nidum pennis confisa relinquunt et -e contempto non reditura volant (*cf. Hier. epist. 47, 3, 1 opuscula* evolaverunt de nidulo suo). AVIAN. fab. 21, 6 *vox rustici* turbavit ... nidos *cassitae*, suaserat et (suasit et e *Ellis*) -bus continuare fugam. **b** *rerum*: PALLAD. ins. 116 castaneae prunus *insita* iussa tenere -em (*cf. 130* cubilia). CARM. de aegr. Perd. 149 (*antea*: splenis ... cubilia, fellis ... domus) sunt omnia sana, per proprium digesta -em.

B *de foco, igni* (*cf. p. 966, 45 et* GRAMM. suppl. 113, 29 -r id est ignis [GLOSS. V 369, 54]. *exempla afferimus certiora*): COLVM. 10, 354 innata ... -is (-i *Gesner*) ... favilla (*cf. vol. VII 1, 1690, 79*). SEDVL. carm. pasch. 1, 260 hic *superstitiosus* laticem colit, ille -em (*op. pasch. 1, 25* cultor ... flammarum).

III *transfertur ad alios deos, ad hominem*: CE 1527 A, 2 (*a. 166/180*) nostri publice -r populi, sancte Medaure (*i. Aesculapi*) ..., parva magnus in effigia. 492, 13 -r mihi haec *uxor* quondam, haec spes, haec unica vita. *dub. an huc* MART. CAP. 1, 54 Neptune ..., -r omnium cunctalis.

in parechesi: APVL. met. 1, 8, 1 -i et liberis. AVIEN. Arat. 1855 lectumque -emque.

deriv.: laralia, lararium. *v. etiam Onom.* (Lara, Larentia, Larunda). *compos.*: larifuga, larophorum.

laragātum *v.* laricatum.

larālia, (-um) *n.* *a* lar. FEST. p. 253 popularia sacra sunt, ut ait Labeo, quae omnes cives faciunt nec certis familiis adtributa sunt: Fornacalia, Parilia, -a *eqs.*

larārium, -ī *n.* *a* lar. [*vasc.* larę, laréy, łarę; *port.* lareira, -o. *cf. M.-L. 4910. Wartburg V 182. Machado II 1300. G.*]

i. q. aedes, ubi lares colebantur (*cf.* GLOSS. Verg. Aen. 12, 199 ed. Hagen p. 524, 9 -a, ubi lares penates habitant): CIL IX 2125 (*a. 236*) signum scultum lara⟨rio⟩. CAPITOL. Aur. 3, 5 tantum ... honoris magistris suis detulit, ut imagines eorum aureas in -o haberet. LAMPR. Alex. 29, 2 in -o suo, in quo et divos principes ... *et* Christum, Abraham et Orfeum ... habebat ac maiorum effigies. 31, 4 *Vergili* imaginem cum Ciceronis simulacro in secundo -o habuit ...; (5) Alexandrum vero Magnum inter optimos et divos in -o maiore consecravit. VOPISC. Tac. 17, 4 in -o dii omnes ... conciderunt. *Hübner.*

larbasis, -im, -ī *f. et* -on *n.*, λάρβασον. *nomen lapidis*: PLIN. nat. 33, 101 (*cf.* 1, 33, 34 de ... -i) in ... argenti metallis invenitur ... spumae lapis candidae ...; stimi appellant, alii stibi, alii alabastrum, aliqui -im (turbasin *var. l.*). DIOSC. 5, 109 p. 211, 4 de lapide stibio: ... larvoson.

larbus, -ī *m.* *orig. inc.* [*fem.*: *prov.* larba. *cf. Wartburg V 182. G.*] *nomen piscis*: POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 17 -us.

lārdārius, lārdiolus *v.* larid-.

?**lardo** GLOSS. *vol. III 502, 6.* *obscurum.*

lārdum, lāredum (-dus) *v.* laridum. **larex** *v.* larix. **largātus** *v.* laricatum. **largē** *v.* largus. **largiēns, largienter** *v.* largior. *B.*

largifico, -āre. *a* largificus. *i. q. largiri* (*ni fallimur textu manco*): CE 934, 2 (*Pompeis, v. etiam* CIL I² 2540) *vol. VI 2, 1766, 7.*

largificus, -a, -um. *a* largus *et* facere. *i. q. largus*: PACVV. trag. 414 grando mixta imbri -o. LVCR. 2, 627 argento sternunt iter *Magnae Matris* ... -a stipe ditantes.

deriv.: largifico.

largifluus, -a, -um. *a* largus *et* fluere. *i. q. large fluens*: LVCR. 5, 598 *e sole* mundi patefactum totius unum -um fontem scatere. ANTH. 893, 3 manant lacrimis -is genae. IVVENC. 1, 102 -is humiles opibus ditavit egentes (*Luc. 1, 53* esurientes implevit bonis). ZENO 2, 2 communis ... undae ... magnitudo ... -a.

largiloquus, -a, -um. *a* largus *et* loqui. *i. q. large loquax*: PLAVT. Cist. 122 ubi saburratae sumus *meretrices*, -ae extemplo sumus, plus loquimur quam sat est. Mil. 318 non tu tibi istam praetruncari linguam -am iubes?

largīmentum, -ī *n.* *a* largiri. *fere i. q. largum donum*: FVLG. myth. 2 praef. p. 35, 18 haec non nostra sunt, sed eius (*dei*) donum, et quae ampliora eveniunt, non hominis, sed divinum est -um.

***largior,** -ītus sum, -īrī *et* largio, -ī(v)ī, -īre. *a* largus. *de formis*: *fut.* -ib-: PLAVT. (*alias* -iar) Bacch. 828. IVVENC. 2, 560 (-itur *var. l., quam redarguit Hanssen, Textkrit. zu Iuvenc. 44sq.*). CASSIOD. Ios. antiq. 4, 116. *imperf.* -ib- PROP. 1, 3, 25. *imper. fut. depon. antiquus* -ito: TER. Ad. 940 (*teste* Gloss. V 536, 59; -itor *codd. Ter.*). LEX VRSON. (CIL I² 594) 132, 30 (*antea*: dato, donato). -go(r) GLOSS. *activis* (*cf.* NON. p. 470, 29 -i pro -re [*afferuntur* LVCIL., ACC.; *Cato* illargibo]. PRISC. gramm. II 392, 21 -o pro -or dicebant *vetustissimi contra consuetudinem* [*affertur Sall. p. 969, 56*]. 393, 9 eorum *verborum item utrasque formas exhibentium* ... usus tam apud Caprum quam Plinium et Probum invenies): LVCIL., ACC. -i. ?CALP. decl. 17 -veris *var. lect. deterior* (-iebaris *cod. potior*). ?HIER. epist. 38, 4, 3 -emus *cod. N* (-emur *cod. B*). IORD. Rom. 354 -ierat (*antea*: adiecerat). GREG. TVR. Thom. p. 105, 22 -res (-reris *WR*, praestares *ed. Nauseae*). vit. patr. 4, 4 p. 676, 29 -ire (*ibid.* p. 677, 2 -itum *passive*). GLOSS. -go. *de notione*: SYNON. Cic. p. 422, 9 dat ... concedit. -itur *eqs.* 446, 27 tribuit. dat. -itur. *eqs.* GLOSS. φιλοτιμοῦμαι. (ἐν)δαψιλεύομαι. -itur: gratificatur. *legitur inde a* PLAVTO *aliisque scaenicis*, RHET. Her., CIC.

[*it.* largire; *francog. med., francoprov. vet.* largir. *fortasse a viris doctis restituta. cf. M.-L. 4912. Battisti-Alessio III 2169. Wartburg V 183. G.*] [*variat cum.* elargior PERS. 3, 71 SCHOL. Cic. Bob. p. 155, 11. *falso tradi vid.* -imur *pro* largiter QVADRIG. hist. 88. *ad* largus *traximus* PLAVT. Asin. 290 -ior.]

i. q. large, liberaliter dare, donare sim. (*accipientes indicantur per dat. saepe, per* in *c. acc. l. 55*): **I** *usu activo*: **A** *-untur homines, dei*: **1** *strictius*: **a** *obi. indicatur*: **α** *per acc.* (*exempla selecta*): PLAVT. Amph. 311 cenam -re ... esurientibus. Asin. 277 ducentas plagas ... dabo. :: -itur peculium. 610 vitam meam tibi -ar et de mea ad tuam addam. 932 mores liberis -irier. Bacch. 828 libertatem Chrysalo. Capt. 829 laetitia, quam ... laetus -itur mihi. Mil. 1243 tu te vilem feceris, si te ultro -ere (*reflexive ut* VICTRIC. 24 se iusti omnibus credentibus -untur). Persa 265 homini boves. COM. pall. inc. 83 beneficia in volgus (TAC. ann. 16, 11, 1). LVCIL. 475 (*loco obscuro*) viscera -i. RHET. Her. 1, 17, 27 munus hoc accumulatissime tuae -amur voluntati. 4, 6, 9 Triptolemus, cum hominibus semen -retur (*def. Kroll, Philol. 89, 1934, 68*; se h. s. gigneretur *var. l.*, ⟨a⟩ se *edd.*, *fabula invita*). 4, 13, 19 ut leges ... tuae libidini -antur. CIC. inv. 2, 3 quod -atur. Arch. 10 civitatem ... impertiebant ..., quod scaenicis artificibus -iri solebant. Phil. 5, 5 hosti arma. BELL. Hisp. 42, 1 beneficia. SALL. Catil. 52, 11 bona aliena -iri liberalitas ... vocatur. HOR. epist. 2, 1, 15 tibi maturos -imur honores. PROP. 1, 3, 25 ingrato -bar munera somno. SEN. dial. 3, 6, 4 illi *medici*, quibus vitam non potuerunt -iri, facilem exitum praestant. PERS. 6, 51 oleum artocreasque popello -or. *al.* **β** *per enuntiata*: ut *c. coni.*: CIC. Cato 83 si qui deus mihi -atur, ut ... repuerascam. SACR. Leon. 108. 282. 864. 881 Greg. 76, 4. *relativ.*: VERG. Aen. 10, 493 quisquis honos tumuli, quidquid solamen humandi est, -or. TAC. ann. 16, 11, 1 *Vetus* -itur in servos, quantum aderat pecuniae. *acc. c. inf.*: SACR. Gelas. 3, 16 p. 698 quos tantis, domine, -ris uti mysteriis. Leon. 951 ecclesiam ... crescere ... -ris. 1099 magis nos ... provocari quam ... conpelli. GREG. M. in Ezech. 2, 1, 11 redemptor ... verba quae dixit ... scribi -tus est. *inf.*: SACR. Leon. 1046 ut exercere ... placita et velle nobis -aris et posse.

b *obi. non indicatur* (*e contextu subaudiendum*): PLAVT. Cist. 217 me Amor ... raptat, retinet, lactat, -itur (lagitur *B deficiente A; desideratur verbum aeque obi.* me *regens*): quod dat non dat; deludit. Pseud. 396 quid nunc acturu's, postquam erili filio -tu's dictis dapsilis? ('λόγοις δαψιλής' *Leo.* dapsiles ⟨lubentias⟩ *Ritschl delens verba sequentia*). ubi sunt ea? ('*quae -tus es*' *Leo*). Trin. 742 ex ea *dote* -iri te illi. TER. Ad. 940 de te -ito, puer (DON. *ad l.* 2 acutius 'de te' dictum est quam 'de tuo'). 988 quod te isti facilem ... putant, id non fieri ... ex aequo et bono, sed ex ... indulgendo et -endo. ACC. trag. 282 benigne ei (et *trad.*) pro beneficio -i atque ampliter. CIC. Q. Rosc. 27 -tus est ... Fannius

[Montefusco-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Roscio. Mur. 57. har. resp. 56 quos apertissime -entes ... rustici reppulerunt. Planc. 47 *eum* sequestrem fuisse, -tum esse *eqs.* 49. rep. 2, 35 -endi ... benignitas. off. 1, 44 ut ad -endum suppetant copiae. 2, 54 patrimonia effuderunt inconsulte -endo. CAES. Gall. 1, 18, 4 facultates ad -endum ... comparasse. BELL. Afr. 87, 8 de sua pecunia -tus est. SALL. Catil. 38, 1 -undo atque pollicitando. Iug. 8, 2 neu quibus -iri insuesceret. LIV. 1, 47, 12 unde ... egentissimis -retur. 3, 1, 3 -endo de alieno popularem fieri. SEN. benef. 1, 14, 2 ita -iri, ut unusquisque ... in populo se esse non putet. SOL. 11, 4 *Creta* non stipata c urbibus, sicut perhibent qui prodige lingua (-am *var. l.*) -ti sunt. *al.*

2 *c. colore indulgendi, condonandi, remittendi sim.* (*exempla certiora*): CIC. Verr. II 3, 194 hoc, quod ferri nego posse, Verri ... concedo et -or. Caecin. 35 ages iniuriarum; plus tibi ego -ar: non solum egeris, verum etiam condemnaris licet. Cluent. 3 plus vos ... reo -iri oportere quam quantum defensor ... probare potuerit. Mil. 46 Milo de Clodi reditu unde quaesivit? quaesierit ...; videte, quid vobis -ar. de orat. 1, 68 illa relinquamus idque (atque *var. l.*) -amur inertiae nostrae. fam. 5, 12, 3 amori ... nostro plusculum etiam, quam concedet veritas, -are. SIL. 15, 724 *vehitur* totas -tus habenas *equo.* TAC. ann. 3, 70, 2 *monebatur Tiberius* rei publicae iniurias ne -retur. TERT. idol. 12 p. 43, 29 ut non usque ad idololatriae affinitates necessitatibus -amur. ARNOB. nat. 2, 29 non ... omnia suis cupiditatibus -atur. DRAC. laud. dei 2, 615 *Christus* -tur peccata reis. Orest. 89 *Diana* mitior exsistens sacrum -ta cruorem, ... donans lamenta parentum. PHOC. gramm. V 427, 22 multa *verba* veteres auctoritate licentiae -entes (licentia largienter *var. l.*) pluraliter extulerunt.

B *-untur res*: **1** *obi. indicatur* (*per acc.*): ENN. scaen. 154 segetes -iri fruges. CIC. Quinct. 8 copiam ... n a t u r a (Verr. II 4, 80 aut f o r t u n a ... aut n. [har. resp. 54 fam. 1, 5a, 4 VAL. MAX. 3, 4, 4 APVL. Socr. 23 p. 174]. leg. 1, 25 Q. CIC. pet. 12 APVL. mund. 28). Phil. 2, 43 facultatem mihi multitudo istius vitiorum ... -itur. leg. 3, 30 tempus ... -itur longitudo diei. Tusc. 5, 6 (*ad philosophiam*) tranquillitatem -ta nobis es. nat. deor. 3, 70 mens voluntasque divina ... est -ta rationem. LVCR. 1, 1048 *plagae coguntur* principiis rerum spatium tempusque fugai -iri. 5, 166 quid ... gratia nostra queat -irier emolumenti ...? CAES. Gall. 6, 24, 5 propinquitas et ... notitia. GRATT. 428 experientia vulgo materiem -ta boni. FEST. p. 329 aditus angustatus ... occasionem -itur iuvenibus. VAL. MAX. 2, 8 pr. disciplina militaris ... regimen -ta est. PLIN. nat. 16, 60 fructum quaedam *arbores* ... -untur. 17, 80 si id condicio -ta non sit. MART. 10, 27, 3 -itur sportula nummos. QVINT. inst. 1, 2, 14 sol universis idem lucis calorisque -itur. PLIN. epist. 1, 20, 11 leges, quae longissima tempora -untur ... dicentibus. SCAEV. dig. 35, 2, 25, 1 cum reditus -atur annuam praestationem. CYPR. eleem. 2 p. 374, 12 operatio baptismi ... indulgentiam -atur. *al.* **2** *obi. non indicatur, suppleri potest e contextu* (*in sententiis condicionalibus, cf. l. 40 et praemonita II C; accedit dat. ap.* IVL. VICT.): COLVM. 5, 9, 7 scrobes ... praeparantur anno ante vel, si t e m p u s non -itur, ... incendantur scrobes (PAPIN. dig. 4, 4, 30 VLP. dig. 38, 6, 1, 3. 38, 9, 1, 6. PS. TIT. epist. l. 132 dum adhuc s p a t i u m datur et t. -itur [EPIPHAN. in euang. 51 p. 128, 11 d. d. s. et t. -itur]. EPIPHAN. in euang. 36 p. 78, 1 dum t., dum dies, dum hora -itur. *cf.* VLP. dig. 4, 2, 14, 2 annus). PLIN. nat. 17, 211 si -atur crassitudo (*antea*: si brevitas non patiatur). IVL. VICT. rhet. 4, 4 p. 389, 20 dividuntur negotiales *qualitates*, ... primo quidem ab obscuritate, si nobis materia -itur (*an ad II C?*).

II *passive* (*cf.* GELL. 15, 13, 8 Sallustius ... 'dilargitis ... bonis' dicit [*hist. frg. 1, 49*], tamquam verbum -or sit ex verbis communibus *sc. et active et passive dictis*): **A** *gerund.*: CIC. Balb. 50 nimium parcus in -enda civitate. off. 2, 54 est -endum (*inde* LACT. inst. 6, 11, 9. 13. *cf.* TERT. uxor. 2, 4 l. 18 -endum erit). TAC. ann. 1, 52, 1 -endis pecuniis. HIL. in Matth. 19, 3 myst. 1, 4, 2 COD. Theod. 3, 4, 1. 6, 4, 5. 8, 11, 1, 1. 16, 5, 2. *al.* **B** *part. perf.*: PANEG. in Mess. 129 -ta tuis sunt multa silentia votis. EXVP. 6 muneribus publice privatimque -tis. RVFIN. Clement. 2, 50, 3 CASSIAN. conl. 3, 16, 1 PROSP. carm. de ingrat. 984 GREG. TVR. Franc. 2, 36 Mart. 1, 31 vit. patr. 4, 4 GREG. M. epist. 1, 53. 72. 9, 106. **C** *ceterae formae* (*exempla supra l. 48 sqq. congesta vix huc referenda sunt, quamvis verbum affine passive dictum ut supra l. 50 iuxta positum sit; tamen inde a saec. III vi passiva increbrescente genera verbi quasi misceri non est quin concedamus*): COD. Iust. 2, 21 (22), 2 (*a. 238*) si nunc per aetatem b e n e f i c i u m restitutionis -itur (2, 26 [27], 1 *a. 231*). PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 189, 3 fructus nobis seminum ministratur e terra, copiae piscium conferuntur e mari, avium catervae -untur ex aëre. CLAVD. DON. Aen. 5, 785 p. 517, 5 *Troiani ad paucos reducti,* quibus, si in Iunone esset humanitas, debuit -iri miseratio (*vox ceterum ab eodem active dici vid.; ibid.*: datur ... venia reliquis). PS. AMBR. serm. 21, 6 ut nobis ... favus a domino -atur. HIER. (*alias active*) Didym. spir. 4 p. 106^{C} in his bonis, quae a domino -untur (*infra*: quae divinitus administrantur). epist. 38, 4, 3 pretium ... egentibus -etur. ROMVL. fab. 21, 1 (rec. gall.) asinus ... videbat catellum blandiri dominum et ... saturari ⌊et a familia illi -iri plura⌋ (familiam illi plura -iri *var. l. et rec. vet.; deest in rec. W*). CONC.S II 2, 2 p. 20, 9 (= II 3, 3 p. 6, 19) ut sumptus ei ... -atur. GREG. TVR. glor. mart. 9 p. 494, 32 devotio populi ... plurima confert, verum etiam ab imperatoris iussu non minima -untur (*sed ibid.* p. 495, 3 *imperativus* -re). VEN. FORT. vita Leob. 10, 29 remedium sibi ... -iri poposcerunt. GREG. M. epist. 9, 216 privilegia -rentur. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 31 p. 402^{D} cibum ... a natura -iri (*gr.* τροφὴν ... συμπαρεῖναι). LVCVLENT. 12 p. 839^{C} (*ad Iac. 1, 17* omne datum optimum) bona -untur (18 p. 857^{C} bonum -iri).

part. praes. **largiēns,** -entis *v. supra.* *superl.* **largientissimus,** -a, -um. *i. q. largissime praebens*: MART. BRAC. iact. 5 l. 105 benignus ... aut -us videatur (-gent- *cod. E, ut testatur Barlow per litteras*).

?adv. **largienter.** *i. q. modo largientis*: CASSIOD. in psalm. 36, 21 l. 385 -r in omnibus gratias agens *homo iustus* (*sic cod. Germ.*, largitor *corr. alt. man.*, largienti *Garet*).

deriv.: largimentum, largitio, largitor.

compos.: col-, di-, elargior, illargio.

***largitās,** -ātis *f.* *a* largus. *cf.* CHAR. gramm. p. 128, 9 B. large esse qualitatis, largiter quantitatis; unde nascitur -s vel largitio. *legitur inde a* CAECIL., TER., *omnino raro ante* CYPR. [*variat c.* largitio COD. Theod. 8, 18, 7, *c.* largitor GREG. M. moral. 4, 72.]

1 *usu communi i. q. habitus largientis vel studium largiendi, tam de abundantia large effusa quam de liberalitate, munificentia* (*cf.* NON. *l. 24. 27 et* AGROEC. gramm. VII 123, 30 -s humanitatis est, largitio ambitionis. GLOSS. δαψίλεια. largitudo, -s. *pluralis occurrit inde a saec. IV; gen. rei datae accedit saepe*): **a** *varia exempla*: CAECIL. com. 91 quod p r o l u b i u m, quae voluptas, quae te lactat -s? (TER. Ad. 985 quod p., quae istaec subitast -s? [NON. p. 493, 14 *ad l.*: -s pro 'largitio']). TER. Haut. 441 vehemens ... es nimis aut -e nimia aut parsimonia. TVRPIL. com. 172 an oblita ... es ... sumpti -em? (NON. p. 132, 14 *ad l.*: -s pro largitione). TARQVIT. PRISC. frg. Macr. Sat. 3, 7, 2 *ovis aurei coloris* principi ... summa cum felicitate -em auget. CIC. Brut. 16 ut impendiis etiam augere possimus -em tui muneris. rep. 3, 40 Pyrrhi ... -s Fabricio aut Samnitium copia⟨e⟩ Curio defuerunt. nat. deor. 2, 156 terra ... feta ... vario leguminum genere, quae c u m m a x i m a -e fundit (PALLAD. hist. mon. I 36 p. 322^{A} [*gr. p. 138, 24 B.* ἐν ... ἀφειδίᾳ]). COLVM. 3, 11, 1 eam *qualitatem soli* ... plurimum et b o n i t a t i et -i frugum conferre (CYPR. eleem. 25 p. 393, 26 bonitate ac -e divina). CYPR. unit. eccl. 5 p. 214, 6 numerositas *rivorum* licet diffusa videatur exundantis copiae -e *eqs.* SPART. Carac. 1, 4 non tenax in -e. EPIST. impp. de Asia (Bruns fontes⁷ p. 271) I 17 eo redituum modo, quem unicuique civitatum propria -e concen⟨simus⟩ (*'leg.* concessimus' *edd.*). AVSON. 413, 46 p. 272 P. aliquid reportans ... munusculi de -e musici promptarii. 419, 83 p. 376 *me* liberali -e ditaveras. VVLG. deut. 30, 9 in ubertate terrae tuae et in rerum omnium -e. PRVD. cath. 7, 210 blanda. AVG. civ. 21, 27 p. 550, 15 D. e l e e m o s y n a r u m (nupt. et concup. 1, 33, 38 et beneficentia. PS. AVG. serm. ed. Mai 115 *opp.* avaritia). CONSVLT. Zacch. 2, 14 p. 79, 30 *spiritus sanctus* in -bus liber, in maiestate simplex. CASSIOD. hist. 6, 40, 1 volens magnitudinem suae -is ostendere (*Soz. 5, 19, 1* ὑπὸ φιλοτιμίας). IOS. antiq. 2, 196 multa -e (*gr.* πολυτελῶς). var. 12, 28, 8 vendit ... -s publica ... modios *tot* (*cf. infra l. 69*). COD. Iust. 7, 51, 6 cum quidam per leges ..., alii per speciales -es sibi praestituta privilegia praetendunt *eqs.* GREG. M. moral. 1, 5 p. 530^{D} promptus ... -bus. *al.* *accipientes indicantur per gen.*: HIER. epist. 75, 4, 1 patriae. MAX. TAVR. serm. 96 l. 33 M. pauperum (PS. ORIG. in Iob 1 p. 405^{B} hom. in Matth. 2, 4 p. 249, 22).

b *metonymice*: *α de rebus donatis* (*afferuntur exempla certiora; saepe plur.*): CIL XII 5697, 5 (*inscr. clipei argentei*) -s d(omini) n(ostri) Valentiniani Augusti (*cf. p. 971, 76 et Deonna, Anz. f. Schweiz. Altertumsk. N. F. 22, 1920, 22 sq.*). RVFIN. hist. mon. 18 p. 440^{C} misericordiae eorum fructus et -es absumere. COD. Theod. 3, 5, 8 quotiens sp⟨onsae⟩ ... aliqua ... donantur, -s perpeti firmitate s⟨ubsistat⟩ (*cf.* COD. Iust. 5, 9, 4, 1 [*a. 422*] sponsaliciam -em, quam vir ... contulerit ..., filii ... possideant). 3, 16, 2 pr. *mulier* dotis suae compos sponsalem quoque obtineat -em. *ibid.* 1 et dote potiatur et suam recipiat -em. 7, 9, 4 militibus nostrae sufficient -es. 11, 20, 4 pr. -es ... nostrae clementiae ... tenere perpetem firmitatem praecipimus. CONC. Aurel. a. 538 p. 79, 13 de munificentiis ... sacerdotum ...; qui decessorum -bus gaudent. CHRYSOST. ad neoph. 6 W. quot sunt baptismatis -es? CASSIOD. var. 2, 1, 3 dignus ... -bus nostris (*infra*: munera). COD. Iust. 1, 27, 1, 1 -es et ... beneficia. 3, 28, 37, 1ᵃ qui ... a nostra consequuntur manu vel ex publicis salariis quasdam -es. *β de ipso largitore* (*cf. supra l. 47*): FVLG. myth. 1 praef. p. 12, 13 quaeso ..., munifica -s, ne tu ... credas.

2 *usu peculiari de spatio largo*: PALLAD. 12, 7, 11 plantam (*sc. pinum*) cum ipsis caliculis transferunt, quibus fractis in scrobe indulgent radicibus -em.

largiter *v.* largus.

***largitio,** -ōnis *f.* *a* largiri. *cf.* CHAR. *supra l. 15.* *scrib.* -gIt- CIL IX 5897. *abbreviatur* l, larg, largit *in officio q. e.* comes (sacrarum) -um. *corripitur syll.* -gi- *in cas. obliquis*: PAVL. PETRIC. Mart. 1, 143. 4, 72. 6, 188 PAVL. PELL. 295. *vox prosaica legitur inde a* RHET. Her., CIC.; *in poesi iamb. ap.* LABER., *dactyl. ap.* IVVENC., MAR. VICTOREM, PAVL. PETRIC., PAVL. PELL. *transit in serm. gr.* λαργιτίων. [*hisp.* largición; *port.* largição. *cf. Corominas III 37. Machado II 1301. G.*]

I *i. q. larga donatio* (*cf.* SYNON. Cic. p. 433, 27 munera. dona ... -es. 434, 28 mercede. pretio ... -e. munere *eqs.* GLOSS. διανομή. distributio, dimensio): **A** *de actione* (*in proverbio p. 971, 45; largitur*

[*Montefusco-B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

natura infra l. 50; gen. obi. accedit saepe): 1 *potius in malam partem sc. praevalente respectu corrumpendi* (*opp.* largitas *p. 970, 21, cf. l. 11sqq.; afferimus exempla selecta*): RHET. Her. 1, 12, 21 *lege frumentaria rogata* aerarium pati non posse -em tantam. CIC. Q. Rosc. 12 infinitam (Verr. II 1, 19). Verr. II 2, 138 qui per -em magistratus adepti sunt. 3, 83 ex horum *iudicum* severitate te ulla vis eripiet aut ulla -o? leg. agr. 1, 4 quod nos -is causa venderemus. 1, 21 qui ager . . . Gracchorum -i restitisset (2, 76 Mur. 24. Sulla 65 improbis -bus). Catil. 4, 13 -is voluntas tum in re publica versata est. Mur. 77 nec candidatis ista benignitas adimenda est, quae liberalitatem magis significat quam -em (de orat. 2, 105 l. atque benignitatem ab ambitu atque -e seiungere. Att. 6, 2, 2 non . . . ista -o fuit in cives, sed in hospites liberalitas). 80 perniciosa. Flacc. 13 quae iactura, qui sumptus, quanta -o! 17 omni -e saturati Pergameni. dom. 93 mihi furta, -es, libidines obiciuntur. Sest. 77 commodo . . . ⟨proposito⟩ . . . aut -e. 104 nulla iam -e populum Romanum concitare possunt. 139 qui -e caecarunt mentes imperitorum. Cael. 13 quis in rapacitate avarior, quis in -e effusior? Pis. 4 senatum et bonos . . . maximarum . . . -um metu liberavi. Planc. 14 qua re victus sis, non debere iudicem quaerere, modo ne -e sis victus. 37 *v. p. 972, 29.* 39 *tribūs* -e corruptas (leg. 3, 39 BRVT. Cic. ad Brut. 1, 4 [9, 11], 3 NEP. Milt. 6, 4). Phil. 2, 50 te cum et illius -bus et tuis rapinis explevisses. off. 2, 63 consuetudinem benignitatis -i munerum longe antepono. 2, 72 C. Gracchi frumentaria magna -o. Att. 2, 16, 1 agrariae. fam. 3, 11, 2 ambitus . . . apertam vim habet . . .; -o ignorari potest? Q. CIC. pet. 52 competitoribus . . . exsistat aut sceleris aut libidinis aut -is . . . infamia. 56 comitia tam inquinata -e. LABER. mim. 101 quem nulla ambitio, nulla umquam -o . . . movere potuit. SALL. Catil. 3, 3 pro pudore, pro abstinentia, pro virtute audacia, -o, avaritia vigebant. Iug. 103, 6 Sullam ob munificentiam in sese amicum rati; nam etiam tum -o multis ignota erat; munificus nemo putabatur nisi pariter volens. LIV. 2, 41, 2 -e consulem periculosas libertati opes struere. 4, 48, 12 -e pessimi exempli. SEN. benef. 1, 2, 1 nullius rei, minime beneficiorum, honesta -o est. dial. 10, 11, 2 nihil neglegentia interit, nihil -e detrahitur. epist. 87, 41 ambitum et -es et tumultus . . . inrupisse. 114, 24 nocitura. TAC. hist. 1, 17, 2 quorum *militum* favorem ut -e et ambitu male adquiri, ita per bonas artes haud spernendum. ann. 4, 1, 3 *Seiano erat* summa apiscendi libido eiusque causa modo -o et luxus, saepius industria ac vigilantia. *al.*

2 *potius in bonam vel neutram partem*: CIC. Mur. 41 in qua *re iudiciaria* gloriam conciliat[am] magnitudo negotii, gratiam aequitatis -o. Balb. 31 numquam est intermissa a maioribus nostris -o et communicatio civitatis. rep. 4, 2 qui novam -em quaerunt aliquo plebiscito reddendorum equorum. off. 2, 52 -o . . ., quae fit ex re familiari, fontem ipsum benignitatis exhaurit. 2, 55 saepissime usurpatum iam in proverbii consuetudinem venit, -em fundum non habere. 2, 59 causa . . . -is est, si aut necesse est aut utile. CAES. Gall. 1, 9, 3 gratia et -e . . . plurimum poterat. civ. 1, 39, 4 -e militum voluntates redemit. 2, 28, 3 pauca ad spem -is addidit, quae ab sua liberalitate . . . exspectare deberent. BELL. Alex. 49, 1 *p. 972, 36.* VAL. MAX. 9, 12 ext. 10 abnuente natura utriusque boni -em (*sc. et roboris et prudentiae*). COLVM. 11, 1, 19 frugalissimum *servum* -bus prosequatur *vilicus.* PLIN. nat. 33, 138 honoris id (*quod populus congessit in funus Agrippae Meneni*) . . ., non -is esse duxerim. TAC. ann. 1, 11, 4 opes publicae continebantur *libello Augusti*, . . . et necessitates ac -es. 12, 58, 2 Bononiensi coloniae . . . subventum centies sestertii -e. TERT. paenit. 2, 4 *Christus* multis bonitatis suae -bus fovit *populum.* LACT. inst. 6, 13, 3 temperandum . . . ab opere -is. FIRM. err. 2, 8 dei. EVAGR. vita Anton. 38 expulsio . . . Satanae -o salvatoris est (*Vita Anton.* salvatoris est, qui dedit gratiam; *Migne gr. 26, 900A* χάρις). RVFIN. symb. 40 p. 377A divina. *al.*

3 *usu technico* -es *significant aerarium principum, e quo congiaria sim. distribuebantur* (*cf. l. 54*): VOPISC. Prob. 23, 2 *si milites nulli fuissent*, stipendia de -bus nulla erogarentur. AVSON. 419, 51 p. 366 P. -um tuarum ministerium (*cf. ibid. 53* ministri). AMM. 14, 7, 9 ex comite -um (*v. vol. III 1778, 12sqq. cf.* AMM. 26, 8, 6 -um apparitor. COD. Theod. 6, 2, 26 palatinis sacrarum et privatarum -um [6, 30 tit.]. 6, 30, 19 pr. primiceriis sacrarum -um. 6, 35, 3 pr. officio -um comitatensium). 21, 8, 1 commisit . . . Mamertino -es curandas. 21, 16, 3 -es . . . esset recturus. COD. Theod. 1, 10, 7, 3 aurum . . . ad sacras -es . . . mittatur. 1, 33 (32), 3 pr. in -bus nostris. 4, 14 (13), 7 duae partes totius pensionis ad -es nostras ⟨deve⟩niant. *al.*

B *de ipsa re donata* (*cf.* GLOSS. IV 414, 33 -e: pecunia. *afferimus exempla certiora, ceterum v. supra; ad rem cf. Ensslin, RE XII 836, 12sqq.*): DIONYS. EXIG. vita Thaisis 3 p. 662B vidit . . . lectum . . .; 'non est -o haec alterius nisi patris mei'. EVGIPP. Sev. 17, 4 (2 cuius -em . . . in pauperes plurimi contemplantes *eqs.*) -em iam in unum collatam, quam mittere . . . distulerant, hostibus obtulerunt. *huc referamus* -o *inscr. nummorum impp. Constantii II et Magnentii, c. imag. mulieris, sc. urbis Constantinopolis, donum aliquod ab imp. accipientis (cf. p. 970, 54): v. Bernhart, Handb. z. Münzkunde d. Kaiserzeit 120 et cf.* congiarium *vol. IV 281, 71 necnon* liberalitas.

II *i. q. condonatio, remissio*: RVT. LVP. 1, 16 (*Demosth. frg. 256 Sauppe*) qui tantam caedem perfecerit, huius modi inceptum dumtaxat arguere paene maleficii -em est facere.

stilistica: 1 *iuncturae verbales*: facere: CIC. leg. agr. 2, 10 Mur. 5 Tusc. 3, 48 off. 2, 52 CAES. civ. 3, 31, 4 BELL. Hisp. 1, 4 RVT. LVP. 1, 16 LIV. 4, 13, 2. 10. 4, 44, 9 PLIN. epist. 10, 111 SVET. Iul. 19, 1. exercere: TAC. ann. 15, 48, 3. habere: PS. AVR. VICT. epit. 13, 3. exhibere: CIL X 5968. 2 *accipientes indicantur per*: in *c. acc.*: CIC. Att. 6, 2, 2. RVT. LVP. 2, 9 (*Lysiae frg.*). BELL. Alex. 4, 2 EVGIPP. Sev. 17, 2. *gen.*: BELL. Hisp. 1, 4 TAC. hist. 1, 46, 4 CYPR. mortal. 26 p. 314, 5 HIER. in eccles. 3 p. 1039A. *adi.*: CIC. off. 2, 58 populari. TAC. hist. 2, 82, 2 militarem.

deriv.: largitionalis.

ᴮ**largītiōnālis,** -e. *a* largitio. *transit in gr.* λαργιτιοναλικός.

i. q. ad largitiones imperatorum pertinens, fiscalis: 1 *m. pro subst. de comite sim. largitionum* (*cf. p. 971, 63sqq.*): VOPISC. Car. 20, 2 quidam -is suus. COD. Theod. 6, 27, 1 cancellarios et -es *eqs.* 6, 35, 3 pr. -es urbium singularum (*cf.* 8, 3, 1 civitatum [12, 6, 6]). 8, 7, 6 pr. de -bus comitatensibus. 12, 6, 12. 13 pr. 2 *usu adi.*: NOT. dign. occ. 11, 8 comes titulorum -ium per Africam (COD. Theod. 1, 5, 12. 1, 10, 6. 1, 15, 9. 8, 1, 12. *al.* NOVELL. Valent. 7, 3, 2 COD. Iust. 4, 61, 12 PAP. Tjäder 2, 13). COD. Theod. 1, 15, 10 vestes (*cf.* 8, 5, 13 specierum [8, 5, 47 pr.]. 12, 6, 30 aurum). 6, 30, 24 privilegia -is officii. 11, 12, 4 commodis.

ᴮ**largītor,** -ōris *m.* *a* largiri. *inde a* CIC.

i. q. donator (GLOSS. δαψιλής: largus, -r. *accedit gen. obi. saepe, accipientis* VEN. FORT. carm. 4, 10, 13. *penus, unde donatur, indicatur per* de AVG. civ. 10, 18 p. 431, 19 D.): 1 *potius in malam partem, sc. praevalente respectu corrumpendi*: CIC. Catil. 4, 10 *Lentulum* -em et prodigum. Cael. 78 non potest, qui ambitu ne absolutum quidem patiatur esse absolutum, ipse impune umquam esse -r. Planc. 37 (*e sen. cons.*) cuiuscumque tribus -r esset . . ., quam quisque tribum turpi largitione corrumperet. off. 1, 64 exsistunt . . . in re publica plerumque -es et factiosi. TAC. hist. 2, 86, 2 *Antonius Primus* seditionibus potens, raptor, -r *eqs.* ann. 3, 27, 2 Gracchi . . . turbatores plebis, nec minor -r nomine senatus Drusus. AVSON. 362, 47 p. 89 P. vitam parcus agas, avidi lacerabere fama; et -em gravius censura notabit. AVG. civ. 2, 20 p. 78, 10 D. populi plaudant . . . -bus voluptatum. 2 *in bonam vel neutram partem*: BELL. Alex. 49, 1 aes alienum . . . constituit exsolvere; et ut largitionis postulat consuetudo, per causam liberalitatis speciosam plura -i quaerebantur. SALL. Iug. 95, 3 multarum rerum ac maxime pecuniae -r. LIV. 6, 2, 12 minime -e duce. 6, 16, 6 *ut seditio leniretur*, postulante nullo -r voluntarius repente senatus factus . . . coloniam . . . deduci iussit. 9, 42, 5 praedae erat -r et benignitatem . . . comitate adiuvabat. PERS. prol. 10 magister artis ingenique -r venter. PLIN. nat. 3, 117 *Padus* nihil . . . ex rapto sibi vindicans atque, ubi linquit *raptum*, ubertate -r. SIL. 7, 164 *Bacchus* sacri -r laticis. STAT. Theb. 4, 832 *fons* aeternae -r corniger undae (CLAVD. carm. min. 26, 67. *cf.* STAT. Theb. 7, 730 *Asopus* Aonidum dives -r aquarum). silv. 3, 1, 91 -r opum (CLAVD. 8, 118 -r o., -r honorum [CORIPP. Iust. 4, 134]). TERT. adv. Prax. 28 p. 285, 2 deus . . . charismatum spiritalium -r (HIL. in psalm. 63, 12 aeternitatis. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 79, 5 salutis. *cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 6, 5 *Christus* -r resurrectionis. *sim. saepe. nude* CONC.S II 5 p. 90, 11). ITALA Luc. 22, 25 (cod. a *al.*) *reges* beneficiorum -es dicuntur (*gr.* εὐεργέται, *Vulg.* benefici). AVSON. Mos. 431 dives aquis, dives nymphis, -r utrique alveus. CLAVD. MAM. epist. 2 p. 199, 17 iuxta formam euangelici -is (*Luc. 11, 5sqq.*). *al.*

f. **largītrīx,** -īcis. PS. EVSEB. GALLIC. hom. p. 627G -is *Tabithae, quae pauperibus vestes faciebat.*

largitūdo, -inis *f.* *a* largus. *i. q. largitas* (*cf.* GLOSS. *p. 970, 21*): NEP. frg. 59 Halm (*teste* CHAR. gramm. p. 128, 9 B. -o nusquam invenitur nisi apud Nepotem).

largitus *v.* largus.

largiusculus, -a, -um. *a* largus. *i. q. modice largus*: SOL. 7, 4 *galactites* subnexus parvulis -os haustus facit salivarum (largiores *var. l.; Plin. nat. 37, 162* salivam facere traditur).

adv. **largiusculē** largius. largius quantulumcumque GLOSS.

1. largo, -āvī, -ātum, -āre. *a* largus. [*it. vet.* largare, *pedem.* largá, *langob. alp.* largę; *sard. vet.* largare; *raet. occ.* largiér, largiar; *francoprov.* laržyę, lardžyá; *prov. vet.* largar, *prov.* largá(r), larjar *etc.; hisp.* largar, *astur.* llargar; *port.* (a)largar. *cf. M.-L. 4912. Battisti-Alessio 2169. Wagner II 13. Wartburg V 182sqq. Corominas III 36sq. Machado II 1301. G.*]

i. q. largum reddere, ampliare: CASSIOD. var. 2, 39, 8 *aegri vaporibus haustis* umores noxia infusione -tos . . . constringunt (ORIBAS. syn. 1, 16, 4 Aa p. 54, 6. 8 Mø. quando urguit humoris habundantia, id est ipsa se natura humorum -verit, possibile est . . . purgari moto iam humore constituto cum -tus est et fluit [*La* motus humores existentes et largos vel fluentes, *gr.* ἐν κινήσει τε τῶν χυμῶν ὄντων καὶ φορᾷ καὶ ῥύσει]. ALEX. TRALL. 2, 204 per partes -ando evagantur [*gr. 2 p. 335* εὐχερῶς διαφορεῖσθαι]). 5, 42, 11 -ate (largitate *var. l.*) manus, fundite praemia. 12, 22, 3 ubi quasi tribus uberibus (*sc. oleo frumento vino*) egregia ubertate -tis (largitis, largitatis *var. ll.*) omnis fructus . . . profluxit. ORIBAS. syn. 1, 13, 2 Aa p. 51, 15 Mø. spongeas ex calida aqua expressas ventosis *locis* superponere, per hoc -antur facile (*La* largiori possunt [laxari, largiore *var. ll.*; *largiari *subesse coni. editor*]. *gr.* ἀνίενται). 1, 25, 1 La p. 76, 21 -are consueverunt omnes . . . fumentationes (*Aa* relaxare, *gr.* ἀραιοῦν). 6, 47, 1 Aa p. 126 si amplius

[*Montefusco-B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

effluit *sanguis*, sufficit -are venam (*La* laxare, *gr.* χαλάσαι). eup. 1, 9, 10 Li p. 414 salem (*pro abl.*) admixtum potum dabis, ut plus purget aut -et ventrem (*gr. non respondet*). 4, 58 Aa p. 574 humectatio (*pro abl.*) multa -antur nervi (*La* h. m. laxavit nerbus [*i.* nervos]. *gr.* *4, 57, 2* χαλᾶσθαι).

2. largo(r) *v.* largior. *Montefusco-B.*

***largus,** -a, -um. [*orig. inc. Sch.*] *compar.* -ior (*abl.* -ori FVLG. myth. 1 praef. p. 14, 3 *et var. l.* COLVM. 2, 3, 2; -gor ORIBAS. syn. 9, 26, 1 La p. 329) *inde a* PLAVTO, *superl.* -issimus *inde a* RHET. Her., CIC.; *cf.* bene -us CELS. 1, 4, 3 DRAC. laud. dei 2, 737. NOT. Tir. 41, 23. *de notione*: CIC. off. 2, 55 duo sunt genera -orum, quorum alteri prodigi, alteri liberales (SYNON. Cic. p. 432, 25. 438, 6. DIFF. ed. Beck p. 42, 6 l., qui ex suis rebus iuste tribuit; -us, qui quod dat copiose et plene largitur). GLOSS. δαψιλής. ἀφειδὴς ἐπὶ δαψιλείας. gratus, gratiosus. munificus (magni- *var. l.*) vel humanus. qui copiose dat, cumul⟨at⟩us, beneficus. *cf. p. 974, 8. 38.* *inde a* PLAVTO. [*val.* larg; *dalm.* luarg; *it.* largo; *sard.* lárgu; *raet. occ.* larg *etc.*; *francog. vet.* larc, -ge, -gue, *francog.* large; *prov. vet.* larc, -ga; *superest in omnibus dialectis francog., francoprov., prov.*; *cat.* llarg, llarch; *hisp. vet.* larc, *hisp.* largo, *astur.* llargu; *port.* largo. — (> *cymr.* llary, *breton.* lark). — *cf. M.-L. 4912. Battisti-Alessio III 2169sq. Wagner II 13. Wartburg V 182sqq. Corominas III 36sq. Machado II 1301. G.*] [*confunditur c.* long- *saepe* (*restituitur* PETRON. 22, 1 FIRM. math. 3, 4, 1. *al.*), lax- LVCAN. 1, 614. *e coni. pro* rar- PLIN. nat. 17, 225.]

fere i. q. δαψιλής: **I** *de animantibus* (*manu, animo sim.*): **A** *vi quodammodo activa respicitur munificentia, liberalitas* (*subtilius distinguitur* liberalis *l. 12, cf. l. 81*): **1** *in univ.*: **a** *usu vario*: PLAVT. Bacch. 401 sisne necne ... iustus iniustus, malignus -us, comis incommodus. CIC. Verr. II 3, 118 si -issimus esse vellet. Deiot. 26 magni animi, -um, beneficum, liberalem: hae sunt regiae laudes. VERG. Aen. 10, 618 manu (*v. vol. VIII 365, 40sqq. cf.* dextera PRVD. perist. 5, 300 CE 1414, 6). HOR. carm. 4, 1, 18 potentior -i (-is *var. l.*) muneribus ... aemuli. SEN. clem. 1, 19, 9 beneficus ac -us. STAT. silv. 3, 3, 149 -i nitor ... Etrusci. TAC. hist. 2, 84, 2 privatim. CYPR. laps. 35 p. 263, 10 prompti erant, -i erant *Christiani veteres*. TREB. trig. tyr. 30, 16 prudenter. IVVENC. 2, 180 -a dei ... voluntas (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 5, 75 p. 435, 13 animum. SALV. eccl. 3, 13 mens). DARES 12 Polyxenam animo simplici, -am, dapsilem (13 DRAC. laud. dei 2, 817). CLAVD. DON. Aen. 1, 605 p. 120, 2 benivolam, humanam et -am. AVG. in Iob p. 554, 2 commemorans -um unum et alium avarum, quia homines abundantes et -i putantur et boni (CAES. AREL. serm. 10, 3 p. 52, 24. *al.*). CASSIOD. Didym. in I Ioh. 5, 14/15 p. 77, 8 munificentissimus atque -issimus deus est. CIL IX 1685 -issimo adque honorificentissimo viro. *al.* **b** *locutiones praedicativae notabiliores*: CALP. ecl. 1, 26 tibi longa satis pater internodia -us procerumque dedit mater non invida corpus. SIL. 7, 696 ferrata calce atque effusa -us habena ... impellebat equum (*cf. l. 65. p. 974, 59*). STAT. silv. 2, 6, 68 beato -a redit Fortuna sinu. 3, 3, 33 -us Eoa germina ... merge rogis. MART. 12, 65, 2 Phyllis nocte cum mihi tota se praestitisset omnibus modis -am. IVV. 10, 302 castum ingenium ... tribuat natura benignā -a manu. IVVENC. 2, 293 peccantis -us miserator Iesus (*cf.* AMBR. obit. Theod. 39 l. 5 bonus uterque *imperator* et pietatis interpres -us). CLAVD. 1, 43 -ior imbre sueverat innumeras hominum ditare catervas (*cf.* DRAC. laud. dei 2, 737 ditas opibus bene -us egentes). PAVL. NOL. carm. 22, 82 -us dabit ubera Christus.

2 *cum additamentis indicantibus*: **a** *qua re*: **α** *abl. instr.*: PLAVT. Asin. 290 concesso pedibus, lingua -ior (*'promptior' Ussing adversatus eis, qui verbum* largiri *intellegunt*). 598 audin hunc opera ut -us est nocturna (*sc. promissa*)? TAC. hist. 3, 58, 3 -us promissis et ... inmodicus. MART. CAP. 1, 23 in ... Sophian supellectilis multae remuneratione -issimam *Philologiam*. ALC. AVIT. hom. 6 p. 110, 28 pastor sapientiae salibus -us. ISID. vir. ill. 39 eleemosynis. **β** *gen.*: PLAVT. Asin. 533 nisi mi huc argenti adfert viginti minas, ... trudetur -us lacrumarum foras (*'qui nihil largitur praeter lacrumas' Ussing*). LVCAN. 7, 225 -us habenae ... ibat eques (*cf. l. 47. p. 974, 59*). SIL. 15, 495 *Hasdrubal* mercandi dextras -us belloque parata prodigere in bellum facilis (*gerund. ut*: ALC. AVIT. carm. 3, 262 *Lazarum* vix quisquam -us humandi ... nuda tellure locavit. *cf. p. 974, 20*). STAT. Theb. 3, 603 animae (*cf. Hor. carm. 1, 12, 38* prodigum). SYMM. epist. 1, 20, 2 eruditissimus imperator et opum (*cf. p. 974, 8*) -us et honorum (HEGES. 2, 13, 5 -us ... honoris *Pompeius*). AMBR. Noe 18, 65 bonitas ... et liberalis et -a utilitatis (*cf. 64* largiendae familiarior utilitati *virtus*). AVG. c. Pelag. 3, 5, 14 p. 502, 10 eleemosynarum (*cf.* CASSIOD. var. 8, 17, 1 beneficiorum [*falso* b. -iores *pro* b. largitores ITALA Luc. 22, 25 cod. b]). *?* CE 1347 A, 14 (*s. IV ex.*) parcus opum nulli, -us et ipse sui (*sic cod. opt.*, fuit *cett.*). **γ** in, ad: CAPITOL. Opil. 13, 2 in annonis tribuendis -issimus fuit, in auro parcissimus (*cf.* ISID. orig. 16, 26, 7 in donis). HIER. tract. in psalm. I 97 p. 147, 5 in elemosynam. CARM. vita Hil. Arel. 23 ad munera.

b *in quem*: **α** in (*cf. supra l. 60*), erga: RHET. Her. 4, 38, 50 -issimus fuit in amicos; quod signum liberalitatis est. DYNAM. vita Max. 2 p. 33D -us erga hostes. **β** *dat.*: STAT. silv. 2, 2, 136 pariter ... his -us et illis (*i. Neapolitanis et Puteolanis*). AMBROSIAST. in I Tim. 4, 7 fratribus. CASSIOD. hist. 6, 1, 31 aliis ... -us erat (*Socr. 3, 1* τινὰς ... εὐηργέτει). in psalm. 118, 125 l. 2296 subiectis. ARATOR act. 1, 835 pauperibus quae *manus* -a fuit (INSCR. christ. Diehl 986, 5 *s. VI*. 1678 *a. 509*). CE 698, 15 (*a. 515*) parcus sibi, -us amicis.

c *qua ratione* (*abl. limit.*): TAC. hist. 2, 59, 2 Blaesus ... -us animo et par opibus.

B *vi obiectiva*: **1** *i. q. locuples, dives*: **a** *c. gen.* (*cf.* ARVS. gramm. VII 490, 19 *et* ADNOT. Lucan. 9, 608 [*v. infra l. 56*] *afferentes* VERG.): VERG. Aen. 11, 338 *Drances* -us opum ([SERV.: abundans opibus, dives, non qui multa donaret. GLOSS. IV 449, 20 abundans, copiosus. *cf. 1, 14* dives o.]. ENNOD. carm. 2, 45, 15 epist. 9, 3, 1 p. 230, 8. MAXIM. eleg. 1, 182 *opp.* egenus). SIL. 7, 601 -um ... comae ... Adherben. 8, 248 hinc (*i. lingua procaci*) auctus opes -usque rapinae *Varro* (*vix ad A, quoniam animo poetae Drances ille obversari videtur*). GREG. TVR. Thom. p. 125, 9 dives munerum, -us gratiarum (*gr.* πλούσιος ... ἐν ... χαρίσμασιν). **b** *in univ.* (*cf. Engelbrecht, WSt. 39, 1917, 156, qui var. l.* BOETH. cons. 2 carm. 2, 17 *vix recte defendit*): FIRM. err. 18, 6 quem despicis pauperem *tamquam Lazarum*, -us (lautus *Wower*) et dives est.

2 *i. q. numerosus*: SIL. 1, 292 -o ... dives alumno ... Ardea.

3 -us bibendi *i. qui multum bibit* (*ad gerund. cf. p. 973, 66sqq.*): GELL. 3, 12 tit. -um atque avidum b. ... 'bibosum' dictum.

II *de rebus fere i. q. copiosus, amplus sim.* (*in rebus animatis colorem liberalitatis servari maxime apparet l. 50. 53, cf. comparationem p. 973, 53 et iuxtapos.* liberalis *l. 28, opp.* malignus *l. 32*): **A** *vi plena respicitur abundantia*: **1** *generatim* (*praedicative l. 41. al.*): **a** *in univ.*: CIC. Arat. 394 existet ... -a cum luce Bootes (nat. deor. 2, 49 *solis*. LVCR. 2, 806. *al. cf.* LVCR. 5, 432 lumine. CLAVD. 10, 248 die). Flacc. 14 -o et liberali viatico (ACT. Archel. 3, 4). CATVLL. 66, 92 muneribus (CIRIS 526 [*sing. collect.*; longo *var. l.*]. APVL. met. 11, 16, 9. *al. cf. p. 973, 33*). LVCR. 1, 282 imbribus (TIRO Gell. 13, 9, 4 VERG. georg. 1, 23 HOR. epod. 16, 53 OV. met. 4, 282. *al.*). 1, 412 haustus (VAL. MAX. 3, 3 ext. 7 *opp.* malignum. STAT. silv. 1, 4, 27. *al.*). 5, 155 sermone (*cf.* SEN. epist. 100, 2 *oratio* [PLIN. epist. 1, 20, 22 crebram et adsiduam et -am]. ANTH. 941, 51 -o narratur fabula motu. PRVD. apoth. 711 dogmate). *al.* VARRO rust. 1, 17, 7 vestitu. 2, 4, 15 cibatu. VERG. georg. 2, 390 -o pubescit vinea fetu (RVT. NAM. 1, 235, *ubi* longo *var. l.*). 3, 308 lactis (PLIN. nat. 8, 151. 31, 88). Aen. 1, 465 flumine (GLOSS. IV 449, 19 abundantibus lacrimis. *v. vol. VI 1, 959, 63*). 2, 271 fletus (*v. vol. VI 1, 904, 23*). 11, 378 copia fandi (GELL. 11, 15, 8 PANEG. 4, 3, 2. *al.*). *al.* HOR. sat. 1, 8, 44 ut ... imagine cerea -ior arserit ignis (SEN. epist. 79, 2 ignis evanuit et minus vehemens ac -us effertur. STAT. Ach. 1, 120. *al.*). carm. 3, 18, 6 vina (OV. fast. 2, 636 LIV. 40, 14, 1. *al.*). *al.* LYGD. 1, 21 meritam -a donate salute (SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 145, 12). OV. epist. 15, 191 -is sine fine paratibus uti. ars 3, 408 opes (MART. 4, 73, 7. 5, 25, 4. *al.*). *al.* LIV. 24, 46, 5 procellae. *et passim.* *n. pl. pro subst.*: HOR. carm. 2, 18, 13 nec potentem amicum -iora flagito. ROMVL. fab. 65 rec. W cetera -a quae narras.

b *cum additamentis*: **α** *inf.* (*sec.* facilis *sim., cf. p. 973, 67; inducuntur res quasi munificae*): HOR. carm. 4, 12, 19 spes donare novas -us *cadus* amaraque curarum eluere efficax. PAVL. NOL. carm. 24, 711 terra tribulos parere nobis -ior eget bonorum frugibus. **β** in, ad: SEN. epist. 90, 40 terra ... in usus populorum ... -a. MELA 2, 125 frumentis tantum non fecunda *regio*, ad alia -ior. PLIN. nat. 33, 2 *terra* -a facilisque in omnibus, quaecumque prosunt. **γ** *gen.*: LVCAN. 9, 608 fons ... -us aquae. **δ** *abl.*: PLIN. nat. 14, 29 *coccolobis* rarior uvā ..., copiā -a. 25, 161 folia ... carnosa, pinguia, -a suco. SOL. 27, 5 *regio* aquario -a (*opp.* fontium inops).

2 *speciatim*: **a** *fere i. q. laxus*: SIL. 17, 541 -as Poenus quatit ... habenas (*per enallagen quandam, cf. p. 973, 47. 65*). *in re medicinali*: ORIBAS. eup. 1, 8, 3 Ab p. 411 venter -us est praeparandus (*gr.* εὔκολος, *rec. Li* facilior). 4, 6, 2 p. 532 constringere -am pellem (*gr.* κεχαυνωμένον). **b** *fere i. q. prolixus* (*de significatione verbi*): GELL. 2, 6, 5 (*inde* MACR. Sat. 6, 7, 8) 'iactare' multo fusius -iusque est quam 'iacere'.

B *vi plus minusve attenuata respicitur spatium*: COLVM. 3, 15, 1 spatia danda sunt, quo -iora vacent intervalla. MART. 8, 70, 3 siccare sacram -o Permessida ... ore (*an i. q. 'haustu'?*). PORPH. Hor. epist. 1, 7, 42 ('neque planis porrectus spatiis') nec -us *locus*. PALLAD. 3, 25, 27 scrobem. VVLG. Ios. 9, 13 ob longitudinem -ioris (long- *var. l.*) viae (ACT. Archel. 48, 3 -issimae v. spatia). RVFIN. hist. mon. 17 p. 439C habitacula (GREG. M. dial. 2, 35 p. 128, 20 M.). 27 p. 449B receptacula. PHYSIOGN. 57 p. 78, 10 *iuguli* -um ac latum sinum faciunt. MART. CAP. 2, 219 (vers.) circulum. 9, 946 interdum -iora, interdum minora spatia. OROS. hist. 5, 2, 3 insularum -issimae tutissimaeque sedes. ORIBAS. syn. 9, 26, 1 La p. 329 -⟨i⟩ores ... effecti pori urinales (*gr.* εὐρύτεροι, *rec. Aa* latiores). GREG. M. dial. 3, 4 p. 143, 3 M. domum.

acc. neutr. **-um** (-issimum) *pro adv.*: SIDON. carm. 9, 24 -um fluvio patens (*Euphrati Babylon*). epist. 1, 5, 5 (*ad Verg. ecl. 9, 28*) cuius *Cremonae* est olim Tityro Mantuano -um suspirata proximitas. RVRIC. epist. 1, 12 p. 365, 19 salve -issimum dico (2, 1 p. 372, 20. *cf.* plurimum *1, 18 p. 370, 23. al.*). ANTH. 388a, 11 (*cod. s. VIII/IX*) gemat -um *prora*.

adv. ***largē,** *compar.* -ius, *superl.* -issime. SYNON. Cic. p. 432, [*Heine*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

27 -e. largiter. copiose. cumulate. valde *eqs.* GLOSS. δαψιλῶς. benefice, benigne. *de ratione inter -e et* largiter (*infra* l.) *intercedente*: DOSITH. gramm. VII 411, 27 illud ... est vitiosum, quod multi dicunt, 'l. duriter', ignorantes rationem et nitentes auctoritate, cum et illi auctores, qui semel 'l.' ac 'duriter' dixerunt, saepius '-e' et 'dure' dixerint. CHAR. gramm. p. 128, 6 B. Iulius Modestus utrumque recte dici ait, sed '-e' esse qualitatis, 'l.' quantitatis (*item* p. 265, 18 [*ex Romano; affertur* LABER. *p. 976, 1*]. DIFF. ed. Beck p. 66, 5 *cum exemplo* 'frumentum -e praebitum est, l. consumptum est.' *cf.* CHAR. gramm. p. 237, 27 '-e' ... significat effuse et abundanter, ut dicimus '-e et liberaliter patrimonio usus est', et 'l.' multum, ut 'l. pecuniae habuit'). p. 145, 10 'naviter, humaniter, l., duriter': quae quamvis antiquitati adsignent grammatici, tamen dicunt etiam secundum suam rectam analogiam proferri posse, ut 'nave ..., humane, -e, dure' (*inde* EXC. Bob. gramm. I 556, 16). DIOM. gramm. I 406, 36 'l.', quod nos '-e'. PROB. nom. gramm. IV 211, 2 (*sine differentia, item* PRISC. gramm. III 70, 4). *utrumque adhibent* PLAVT. (-e *semel,* l. *5ies*), LVCR. (*binis locis*), HOR. (-e carm. 1, 9, 6; l. *pro obi.* sat. 1, 4, 132), SVET., LACT., AVG. *al.*; -e *tantum* CIC., VARRO *al.*; l. *tantum* CATO, CAES. *al.* (*adamat* CYPR.). *compar. inde a* TER., VARRONE, *superl. inde a* CIC., COLVM.

i. q. abunde, copiose sim.: **1** *generatim* (*c. respectu spatii l. 35 sq. 40 sq. al.*): PLAVT. Aul. 196 qui -e blandust dives pauperi (*cf.* PRVD. psych. praef. 56 nos esse -e vernularum divites. *c. adi. solo*: PLIN. nat. 36, 108 vehem faeni -e onustam). TER. Eun. 1078 habet, quod det, et dat nemo -ius (CIC. Mur. 10. nat. deor. 3, 69 tam munifice et tam -e. VARRO rust. 3, 5, 4 SEN. dial. 10, 1, 3. *al.*). CIC. S. Rosc. 23 non pauca ... -e effuseque donabat (LACT. inst. 5, 5, 8 -e copioseque. *al.*). Verr. II 1, 158 copiam quam -issime (-issimam *Ps. Ascon.*) factam (VARRO rust. 2, 8, 4 id. PLIN. nat. 11, 75 ceras. *al.*). 4, 62 mittit ... munera satis -e. Sest. 103 victus ... suppeditabatur -e. rep. 1, 66 nisi ... -e sibi libertatem ministrent (*Plat. rep. 8, 562d* πολλήν. SEN. epist. 21, 10 LVCAN. 6, 669 SIL. 13, 295. *al.*). nat. deor. 2, 121 pastum ... -e et copiose natura ... comparavit. Att. 8, 11 d, 7 responderi. Q. CIC. pet. 44 promitti. VARRO Men. 461 ipsum avide vino invitari poclis -e atque benigne (SVET. Aug. 77). ling. 10, 70 Accius haec ... -ius a prisca consuetudine movere coepit (*cf.* APVL. flor. 3 p. 11 paulo -ius in arte promovisse [longius *Scioppius, sed v. Gell. 5, 10, 7* cum ... abunde promovisset]). rust. 3, 10, 7 -e ut bibant (COLVM. 7, 5, 14. 8, 14, 11 PLIN. nat. 10, 105. *al.*). 3, 11, 3 aquam -e influere oportet. *al.* CATVLL. 64, 304 -e multiplici constructae sunt dape mensae. LVCR. 3, 22 -e diffuso lumine (AVG. c. acad. 3, 10, 23 ut orationem tuam -e lateque diffundas). 5, 233 omnibus omnia -e tellus ipsa parit. BELL. Alex. 1, 5 *aquam pabulumque* -e palus praebere poterat (CVRT. 8, 10, 17 COLVM. 6, 30, 1. *al.*). SALL. Catil. 16, 4 Sullani milites -ius suo usi (MACR. Sat. 6, 4, 22 *opp.* parcius). HOR. carm. 1, 9, 6 ligna super foco -e reponens. epist. 2, 2, 215 potum -ius aequo. PROP. 2, 33, 39 -ius effuso ... Falerno. OV. fast. 1, 404 -e rivus agebat aquas. LIV. 5, 26, 9 cum frumentum copiaeque aliae ... -ius ... suppeterent (PLIN. epist. 9, 2, 2 copiosissimum ingenium *Ciceroni*). *et passim.* *de sono*: GELL. 4, 17, 12 *Sulpicius Apollinaris* i litteram, quae in hoc vocabulo (*sc.* 'obicibus') quoque gemina esse debet, paulo uberius -iusque pronuntiabat. **2** *speciatim in re pecuniaria i. q. pretio sim. liberaliter minuto, vili* ('*quod multi possunt solvere*' *Traube in indice* CASSIOD.): CIC. Verr. II 3, 204 qua in re senatus optime ac benignissime cum aratoribus egisset, -e liberaliterque aestimasset (*i. vectigalibus modicis impositis*). CASSIOD. var. 4, 5, 1 ut empta angustiore (*i. cariore, v. vol. II 63, 29*) pretio -ius distrahantur. 4, 19, 2 ad vendendum ... -ius (12, 28, 10 cunctis -e vendidit).

adv. ×**largiter.** *compar. et superl. sub* large *afferre maluimus.* *scrib.* -gui- ORIBAS. syn. 4, 33, 4 La p. 36. GLOSS. δαψιλῶς. *cf. supra l. 1.* *inde a* PLAVTO, CATONE, *v. s.* large (*ibid. de differentia quae docuerunt grammatici*). [*e coni. dub.*: QVADRIG. hist. 88 (*trad.* largimur).]

1 *i. q. abunde, copiose sim.*: **a** *in univ.*: PLAVT. Epid. 485 stulte datum reor, peccatum -r (Most. 438 peccavisti -r). CATO or. inc. frg. 13 (246 M.) repente -r habere, repente nihil (*fere pro obi., item*: LVCR. 6, 622 *sol* -r ... auferet undis. BELL. Afr. 72, 5 -r erat consecutus. HOR. sat. 1, 4, 132 fortassis et istinc -r abstulerit longa aetas). SVLP. RVF. Varro ling. 5, 40 (*contextu incerto*). LVCR. 6, 1113 distare (*cf.* VITR. 6, 1, 8 discrepabit). CAES. Gall. 1, 18, 6 apud finitimas civitates -r posse *Dumnorigem*. BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 17 (9, 25 Sj.), 6 de voluntate ... nihil esse remissum, de iudicio -r. PS. CIC. exil. 19 memoriam ... -r relinquam. SCRIB. LARG. 9 *medicamentum* detrahit ... -r pituitam (136 aquam [*cf.* 133 ducit]. MARCELL. med. 30, 4). SVET. Aug. 89, 1 *in disciplinis Graecis* praestabat -r. vita Lucani p. 52, 2 epulatus. APVL. met. 4, 7, 5 mensas dapibus -r instructas (9, 22, 3). 8, 16, 4 semita -r subministrabat *saxa* (EVSTATH. Basil. hex. 8, 6, 6 escam [*gr.* μέχρι πλείστου]. *cf.* GREG. M. in Ezech. 2, 9, 2 ministrat). 8, 26, 6 libenter adpositis -r cibariis. 8, 28, 4 -r profusum cruorem. 11, 18, 3 quo ad cultum sumptumque -r succederet. PAPIN. dig. 17, 2, 81 -r interesse videbatur (*cf.* COD. Iust. 6, 44, 5 [*a. 294*] refert -r). *et saepius.* **b** *c. gen.* (*usu a forma* large *alieno; cf. supra l. 11 et* affatim): PLAVT. Rud. 1188 credo ... illic inesse argenti et auri -r. 1315 magna ... praedast, -r mercedis indipiscar. Truc. 903 vini -r ut ... potet. LABER. mim. 8/9 -r lucri (*trad.* luti) feci. ASCON. Mil. p. 39, 7 ut, cum pusillum edissent dulcedinis, -r acerbitatis devorarent. PETRON. 71, 1 (*verba Trimalchionis*) poma ... et vinearum -r. APVL. apol. 28 -r aquae superest. TERT. apol. 37, 3 quando vel una nox ... -r ultionis posset operari. SYMM. epist. 8, 23, 3 amicorum ... mihi adfluentium -r est. **2** *i. q. per largitionem*: FAVST. REI. grat. 2, 9 p. 79, 14 non naturaliter habet ista *bona homo*, sed -r.

adv. **largitus.** *i. q. abunde*: AFRAN. com. 212 quid fles? quid lacrimas -s? proloquere (*post* lacrimas *dist. Forcellini*). APVL. met. 11, 30, 1 instructum teletae comparo -s.

deriv.: largio(r), largitas, largitudo, largiusculus, 1. 2. largo.
compos.: largificus, -fluus, -loquus; praelargus.
cf. Onom. Heine.

laricātus, -a, -um *et* -ī *m.* (?). *a* larix. *scrib.* laraga- ORIBAS., larga- GLOSS. *i. q. ex resina laricis confectus vel eius similis* (*cf. Svennung, Wortstud. Oribas. 91. André, ALMA 26, 1956, 192*): ORIBAS. *p. 977, 54.* ? *m. pro subst.* (*sc. liquor sim., ni fallimur*): GLOSS. (*v. vol. V 1, 998, 40*) dicamen: -us. *huc rettulit* lauricada (*pro* -a), *interpretamentum vocis q. e.* pituina GLOSS. II 585, 27, *André l. c. 205.*

[larice *falso tradi vid. pro* tamarice GLOSS. III 26, 33.**]**

? **lariceus**, -a, -um. *a* larix, *fort. sec.* piceus. *i. q. e ligno laricis constans*: CET. FAV. 12 -a (laricis *var. l.*, larigna *Vitr. 2, 9, 16*) ... materia.

? **(lāridariolus),** lārdariolus (laudariulus *trad.*) freemase (*anglosax.*) GLOSS.L Corp. L 91. *a* lar(i)darius *deminutive.*

(lāridārius), lārdārius, -ī *m.* *a* lar(i)dum. [*francog.* lardier; *cat.* llarder; *hisp.* lardero (*inde sard. mer.* lardéri); *hisp.* jueves lardero '*dies, qui theod. vocatur Faschingsdonnerstag*'. *cf. M.-L. 4915. Wartburg V 189. Wagner II 12. Corominas III 36. G.*]

i. qui larida condit vel vendit: CIL XII 4483 ('*litteris saec. I incipientis*' *edd.*) -us. XIII 8390 -o. INSCR. Gall. Narb. Espér. 588 -us.

f. lārdāria (*sc. taberna, via?*): NOT. Tir. 103, 70 (*post* laredum. *cf. Heraeus, ALL 12, 1902, 69*).

? *deriv.*: lardariolus.

lāridum, lārdum, -ī *n. et* lārdus, -ī *m.* [*orig. inc. Sch.*] *de orig.*: MACR. Sat. 7, 12, 2 salita carne, quam -um vocamus, ut opinor, quasi large aridum. ISID. orig. 20, 2, 24 eo quod in domo repositum conservatur, nam antiqui domos lares dicebant. *de scriptura*: -rid-: EDICT. imp. Diocl. *et saepe in codd.; metro firmatur ap.* PLAVT., *veriloquio ap.* MACR. (*v. supra*). -red-: ANTHIM. (*var. l.* -rid-, -rd-). NOT. Tir. 103, 69 (*seq.* lardaria). -rd-: CIL IV 8561 *et saepe in codd.; metro firmatur* POMPON., HOR., OV., STAT., MART., IVV. *masc.* -us: ISID. orig. 20, 2, 24 (*quae praecedunt, v. supra*) taxea -us est Gallice dictum (*affertur Afran. com. 284*; -um *var. l., v. quae Ribbeck adnotavit ad l. c.*). *cf. var. lect.* -um pinguem PLIN. nat. 28, 174. NOT. Tir. *v. supra.* *legitur inde a* PLAVTO. *transit in serm. gr.* λάρδος, λαρδίον. [*val.* lard; *it.* lardo, *pedem.* lard; *sard.* lârdu, *sard. mer.* lâdru; *raet.* lard, -t; *francog. vet.* lart, *francog.* lard, *dial. wall., norm., occ. burg., loth., comit.; francoprov.; prov., vasc.* lar(t); *cat.* llart; *hisp., port.* lardo. *cf. M.-L. 4915. Battisti-Alessio III 2169. Wagner II 12. Wartburg V 189 sqq. Corominas III 36. Machado II 1301. G.*]

1 *i. q. succidia porcina* (NON. p. 171, 1 succidia, quod est -um [*cf. l. 79*]. SVET. frg. 170 arvina: pingue durum ...; alii arvinae nomine -um dicunt [*inde* SERV. auct. Aen. 7, 627]. *plur. non nisi* OV. *l. 61. in proverbio l. 64*): PLAVT. Capt. 847 iubes ... -um atque epulas foveri (lar..dum *B, deficit A*; -um ac pernas *Schöll, loco vix sano. 850* pernam). 903 quanta pernis pestis veniet, quanta labes -o! 907 ibo, ut ... ius dicam -o. Men. 210 glandionidam suillam, -um pernonidam (*cf. vol. VI 2, 2029, 32*). LVCIL. 79 ut lurcharetur -um et carnaria (POMPON. Atell. 169). CATO agr. 83 -i l(ibras) IIII (*in sacris faciendis ut* OV. fast. 6, 169 pinguia cur illis *Iuniis* gustentur -a Kalendis *Carnae deae* [*in eadem re* MACR. Sat. 1, 12, 33 -o]). HOR. sat. 2, 6, 64 uncta satis pingui ponentur holuscula -o (*cf.* PETRON. 39, 11 strabones, qui holera spectant, -um tollunt). 2, 6, 85 -i frusta. PETRON. 70, 2 de -o palumbum *faciet cocus.* 76, 6 *navi imposui* vinum, -um, fabam *eqs.* PLIN. nat. 28, 155 -um iusque decocti potum (*in re medicinali ut* 28, 158. 174. 227 elixum. 230. 29, 42 [*inde* PLIN. med. 2, 1, 4. 2, 10, 6. 3, 25, 2]. PELAGON. 462 CHIRON 835 VEG. mulom. 2, 80, 2 MARCELL. med. 9, 68. 15, 46. 27, 76. 34, 47. ANTHIM. 14 *Francorum remedium unicum*). CIL IV 8561 lard(i). STAT. silv. 4, 9, 34 grave (*i. quod male digeritur*). MART. 5, 78, 10 pallens faba cum rubente -o. IVV. 11, 84 natalicium cognatis ponere -um. EDICT. imp. Diocl. III/IV 4, 7 -i optimi. SPART. Hadr. 10, 2 *inter cibos castrenses.* CAPITOL. Gord. 28, 2 (*inter cibos maxime necessarios ut* GALLICAN. Avid. 5, 3 *et in epistulis Valeriani* [TREB. trig. tyr. 18, 9 Claud. 14, 3 VOPISC. Prob. 4, 6]. VEG. mil. 4, 7). DON. Ter. Ad. 380, 2 'salsamenta' aut salsi pisces sunt aut -um. PALLAD. 1, 17, 1 pavimentum ... -o pingui decocto adsidue perfricandum. 13, 6 pernas ... et -um conficimus non solum mense hoc (*sc. Iunio*), *sed tota hieme* (*confectio describitur Colum. 12, 55, ubi* succidia). CHAR. gramm. p. 130, 8 B. 'latera -i' vitiose quis dicit, satis est enim -um dicere, nihil enim aliud intellegi potest; nam latera non sunt nisi capita (*vix sanum, desideratur* latera) -i. SCHOL. Iuv. 11, 82 ('terga suis ... pendentia crate') in crate pendens -um. APIC. 7, 296 (7, 9, 4 M.) -i coctura. EXPOS. mundi 54 Lucania ... -um multum foras emittit (*cf.* 59 Spania). COD. Theod. 7, 4, 2
[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cum militibus . . . -um vel recens forsitan caro . . . erogabitur, ungulas orisque tantummodo summitatem praecidi . . . praecipimus, ne porcina . . . separetur *eqs.* 7, 4, 6 (= Iust. 12, 37, 1) -um, . . . carnem vervecinam. 12, 6, 21, 1 (= Iust. 10, 72, 9, 1). CASSIOD. var. 2, 12, 1 speciem -i nullatenus iubemus ad peregrina transmitti (12, 14, 6). ANTHIM. 14 de -o . . ., qualiter melius comedatur: . . . de cute vero ipsa nihil praesumatur. *ibid.* de crudo . . . -o, quod solent . . . Franci comedere. 52 napi . . . cum carnibus vel -o cocti.

2 *t. t. carnificum, nomen tormenti ceterum ignoti*: PASS. Pont. Cim. (BHL 6891) 12 eculeum, ungulam, faculas, -um (laminam *Delz in plagulis*), nervum.

deriv.: lar(i)darius, 2. laridus. *cf. Onom.*

1. lār(i)dus *v.* laridum.

2. lāridus, -a, -um. *a* laridum. *i. q. e larido constans*: COD. Theod. 8, 4, 17 pro octogenis libris -ae carnis . . . singuli solidi perferantur (*sic R; textus lacunosus in T, sed* dae *exstat*). *B.*

larifuga, -ae *m.* *a* lar *et* fugere. *i. qui lares deserit, domo fugit*: PETRON. 57, 3 (*libertus quidam de Ascylto*) -a nescio quis, nocturnus, qui non valet lotium suum. *Hübner.*

larignus, -a, -um. *a* larix, *cf.* lariceus. *i. q. e ligno laricis constans*: VITR. *l. 40.* *cf. Onom.*

larion hedera GLOSS. III 568, 10. *obscurum.*

lariōnes *v. s.* turio.

larix, -icis *f.* (*m.*). [*orig. inc.; videtur peregrinum. Sch.*] *derivatur a nomine castelli q. e.* Larignum VITR. 2, 9, 15*sq.* ISID. orig. 17, 7, 44. *masc.* VITR. (*sed* CET. FAV. 12 *fem.*), *fem.* PLIN. nat. 16, 219. 222. PALLAD. (*sec.* CET. FAV.). *scrib.* -rex PALLAD. (*sed* CET. FAV. -rix). ISID. *l. c.* GLOSS.ᴸ I Ansil. LA 351. *legitur inde a* VITR., *transit in gr.* λάριξ, -κος. [(*it.* làrice), *venet.* larsa, larzo, lares, *langob.* lâres, larza *etc.*, *aemil.* lars, lâriz, laris, *abrut.* large, arğe; *raet. occ.* larš, läriš, *centr.* lérəš, *or.* lâriš; *francoprov.* arzə, larzə, lãže, lârži *etc.* (*inde francog. med.* large, larege, larèze), *comit.* ɫardze, -a *etc.* (*inde theod.* lärche). *cf. M.-L. 4916. Battisti-Alessio III 2170. Wartburg V 193sq. G.*]

nomen arboris (*ad rem v. Stadler, RE XII 422sq., qui vocabulum gr. q. e.* πεύκη *a* PLIN. *saepe voce q. e. -x verti monet*): 1 *de ipsa arbore*: VITR. 2, 9, 14 -x . . ., qui non est notus nisi is municipalibus, qui sunt circa ripam fluminis Padi et litora maris Hadriani *eqs.* (15) *ea materia reperta est a Caesare, cum oppugnaret* castellum munitum, quod vocaretur Larignum *defensum turri larigna, quae incendi non potuit.* (16) ideo id castellum Larignum, item materies larigna est appellata. LVCAN. 9, 920 *Psylli ad angues pellendos* -es . . . urunt. PLIN. nat. 13, 100 *Homerus tradit* cedrum . . . -emque . . . uri (ε *60* κέδρου τε . . . θύου τε . . . δαιομένων. *non* κέδρου *verti, sed aliam versus formam subesse coniecit Morel, Phil. Woch. 45, 1925, 429*). 16, 30 *gignuntur gallae in ea.* 16, 43sqq. *passim de materie, resina* (*sexu tam masc. quam fem., v.* 16, 47. 59. 187; *fusius* 24, 32sq., *v. etiam* 28, 194. *cf. infra sub* 2), *foliis non decidentibus* (16, 80). 24, 28 -is folia *medentur.* 24, 136 chamaepeuce -i folio similis. PALLAD. 12, 15, 1. VEG. mil. 4, 34 (*v. app. crit.; trad. def. Andersson, Stud. 175sq.*). 2 *de resina -is* (*cf. l. 45 et* GLOSS. III 602, 45 -e(m) medicamen. 625, 65 -e idest rasina pinia): MARCELL. med. 16, 14 ad . . . tussim . . . -is *tot.* 36, 23 ad podagram . . . -is *tot.* ORIBAS. syn. 1, 17, 21 Aa p. 58, 18 Mə. -em cocliarem unum (*gr. deest*). 9 add. p. 398 -em calicem unum. *ibid.* p. 401 -e coclear. *ibid.* -em calicem bibat . . .; quod si laragatum (*i.* laricatum) bibere non potuerit *eqs.* (*cf. Svennung, Unters. zu Pallad. 526*). RVF. podagr. 4.

v. Onom. (Larice).

deriv.: laricatus, *?* lariceus, larignus.

larna rasorium GLOSS. V 603, 16. *obscurum. an* lamna, lima, ralla *?*

laron *v.* larus. *B.*

larophorum, -ī *n.* *a* lar *et* -phorum (-φόρος), *cf.* aristophorum *sim.* *fere i. q. lararium*: CIL III 1952 Curia Prisca Matri magnae fanum rifecit, signa posuit, -um, cymbala, tynpana *eqs.* (*'tripus est sigillis candelabrisque sustinendis aptus' Mommsen coll. VI 30972* delficam cum laribus et ceriolaris).

larsus v. larvus. *Hübner.*

lārua (lārva), -ae *f.* [*vox fort. etrusca, apud ipsos Etruscos a* lar *derivata. Sch.*] *derivant a* lar VARRO *p. 964, 76.* SERV. Aen. 6, 152. *scribitur etiam* -rb- (*cf.* MARTYR. gramm. VII 186, 9 b mutam decenter in scriptura tenebit. *sim.* CASSIOD. *ibid.* 186, 7) *hic illic in codd.* -rv-, -ru- *in inscr. et plerumque in codd.* *trium syllabarum est ap.* PLAVT., *duarum ap.* HOR., ANTH., CE, *al.* NOT. Tir. 58, 73. *masc. in serm. vulgari p. 978, 50.* *neutr.* -um (*sec.* ἄγαλμα, simulacrum, *si recte trad.*) GLOSS. II 215, 37. *de notione*: SYNON. Cic. p. 419, 6 cineres. ossa. reliquiae. manes. inferi. animae. umbrae. -ae. simulacra. GLOSS. δαιμόνιον, εἴδωλον. φάντασμα. portentum, diabulus. simulacrum. daemon vel umbra errans. umbra aut maleficus vel incantator. HESYCH. λάρεις· λάραβες (λάρβες *Niedermann*). τοὺς Κυρῖτας (Κούρητας *idem*), Ῥωμαῖοι οὕτως. *cetera v. s.* lar, *specialia infra.* *legitur inde a* PLAVTO, STILONE, PLANCO. [*vix recte tradita var. lectio teste Salvagnio* OV. Ib. 144 ossea -a (o. forma *codd. servati omnes*). *falsa var. l.* -as *pro* umbras VEG. mulom. 3,1 2, 4.]

nomen geniorum malorum, tam de animis mortuorum quam de numinibus quibusdam (*distinguuntur* mortui *p. 978, 14; ad rem v. Kock, RE XII 878sqq. Latte, Röm. Relig. 99, 1*): 1 *strictius*: PLAVT. Amph. 777 quin tu istanc *Alcumenam* iubes pro cerrita circumferri? :: edepol qui facto est opus, nam haec . . . -arum plenast. Aul. 642 -ae hunc atque intemperiae insaniaeque agitant senem. Capt. 598 deliramenta loquitur, -ae stimulant virum. PAVL. FEST. p. 87 *faba* lemuralibus iacitur -is. p. 119 larvati: furiosi et mente moti, quasi -is exterriti. FEST. p. 129 (*Stilo*) manias . . ., quas nutrices minitentur parvulis pueris, esse -as, id est manes deos deasque (MART. CAP. 2, 163). SEN. apocol. 9, 3 qui contra hoc senatus consultum deus factus . . . erit, eum dedi -is et proximo munere inter novos auctoratos ferulis vapulare placet (*sensu ambiguo de servis ornatu larvali vestitis dici coniecit Heinze, Hermes 61, 1926, 66*). PLIN. nat. praef. 31 nec Plancus inlepide, cum diceretur Asinius Pollio orationes in eum parare, quae ab ipso aut libertis post mortem Planci ederentur, ne respondere posset: 'cum mortuis non nisi -as luctari'. APVL. apol. 64 (*quae praecedunt v. infra l. 60sqq.*) pro isto mendacio . . . deus iste (*Mercurius*) . . . obvias species mortuorum, quidquid umbrarum est usquam, quidquid lemurum, quidquid manium, quidquid -arum, oculis tuis oggerat. met. 6, 30, 1 nec noctis intempestae manes -asque formidatis? 9, 29, 3 *postulat uxor* -a vel aliquo diro numine immisso violenter eius *mariti* expugnari spiritum. NON. p. 44, 20 (*v. s.* larvatus). p. 135, 13 lemures: -ae nocturnae et terrificationes imaginum et bestiarum. AMM. 14, 11, 17 sauciabantur eius sensus circumstridentium terrore -arum. 28, 1, 7 praesagia sollicitare -arum. SERV. Aen. 6, 152 umbras -as vocamus. HIER. epist. 40, 2, 2 placet mihi de -is . . ., de Niliacis ridere portentis. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 389 veluti -is exagitati (*gr.* δαιμονῶντες). PRVD. c. Symm. 1, 497 cave . . . prodigia ⌊et -as⌋ (*var. l.* esse deos) solito tibi fingere cultu. 1, 631 quascumque solent Capitolia claudere -as. 2, 840 -as sanguine placant. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 613 semet cum sociis istaec mendacia -is sevisse. 5, 408 ut . . . torqueret trepidas captivo in corpore -as. 5, 732 expulsas captivo a pectore -as. GREG. TVR. Franc. 9, 21 -as inergia famulante nomen eius *regis* invocantes audieram. vit. patr. 4, 4 eiciebat . . . daemonia . . .; sed cum eorum exorcizatione -a non fuisset expulsa *eqs.* 19, 4 p. 741, 2 (*de energumenis sanatis*) nec moratur -a egredi e corpore. VEN. FORT. Mart. 1, 440 imposita . . . manu puero fera -a recedit (*Sulp. Sev. Mart. 17, 4* inmundum . . . spiritum). 2, 136 quamvis varia tegeretur -a figura. 2, 277 territa Martini . . . nomine -a refugit. 3, 285 tibia . . . -am iaculata sagittat. 4, 160 agmina -arum trepidabant ore, rotatu. 4, 523 -as . . . tegmine pullatas, tristi terrore sonoras *eqs.* (*Sulp. Sev. dial. 3, 15, 1* daemones). VITAE patr. Iurens. 1, 4 p. 134, 5 vexatos daemoniis ceterisque diaboli -is. 3, 13 p. 159, 25 dabat . . . contra (*var. l.* contraria) -is ac miseris (*var. l.* miseriis) scripta mandata. CIL XIII 7555ᴵᴵᴵ data nomina ad inferas -as (*Hirschfeld*; ad infer(orum) fanu(m) *Zangemeister*). TAB. devot. Rev. Archéol. V 30 (1929) p. 424 n. 228 (*v. vol. VI 3, 3055, 42*). CE 1448, 7 (*e cod.; 'non ante saec. VI' Bücheler*) mancipatur -is (mancipatura arvis *trad., corr. idem*) umbrisque truditur imis.

2 *in imag. et latius*: a *de hominibus*: α *malis* (*contumeliose dictum*): PLAVT. Cas. 592 amator . . ., qui me atque uxorem ludificatust, -a. Merc. 981 etiam loquere, -a? (983). PETRON. 44, 5 (*loq. libertus*) -as sic istos (istas *Scheffer*) *aediles* percolopabant. ANTH. 794, 32 (*fort. medii aevi*) tam terribilis -a pudorque patris. β *evisceratis, infirmis sim.*: PETRON. 62, 10 in -am intravi, paene animam ebullivi (ut -a *Bücheler*; *cf. vol. VII 1, 768, 37sqq.*). ANTH. 931, 130 (*fort. medii aevi*) sordibus et multo similis squalore sepultis vix inter vivos -a videnda vagor.

b *de rebus*: α *i. q.* προσωπεῖον (GLOSS.): HOR. sat. 1, 5, 64 nil illi -a aut tragicis opus esse cothurnis. β *de figuris quibusdam* (*cf.* GLOSS. σκελετός): PETRON. 34, 8 -am argenteam attulit servus sic aptatam, ut articuli eius vertebraeque laxatae in omnem partem flecterentur. APVL. apol. 63 mendacium vestrum fuit macilentam vel omnino evisceratam formam diri cadaveris fabricatam, prorsus horribilem et larvalem (*var. l.* larvilem); quodsi compertum habebatis tam evidens signum magiae *eqs. ibid.* hiccine est sceletus, haeccine est -a, hoccine est quod appellitabatis daemonium? *ibid.* hunc qui sceletum audet dicere, profecto ille simulacra deorum nulla videt aut omnia neglegit; hunc denique qui -am putat, ipse est larvatus (*sic codd. det.*, larvans *cett. et edd. nonnulli, qui 'larvis terrens' intellegere volunt*).

deriv.: larvalis, larvaticus, 1. 2. larvatus, larveus, larvula. *cf.* larvearum.

lāruālis, -e. *a* larua. *quattuor syllabarum est* PRIAP. *scribitur in codd. et* -ru- *et* -rb-. GLOSS. εἰδωλοφανής. daemoniosus. daemoniacus. GLOSS.ᴸ I Ansil. LA 374 maleficus aut incantator. 376 daemonita (-i⟨s⟩ta *Lindsay*, -icta *Heraeus*) vel incantator. GLOSS. II 585, 54 statua sculpta (*'male ex graeco versa' Götz*). V 523, 22 daemones vel umbra seu discum (*?*) daemoniorum vel mortuorum.

i. q. ad larvas pertinens: PRIAP. 32, 12 uvis aridior puella passis . . . affert pallorem maciemque -em. SEN. epist. 24, 18 nemo tam puer est, ut Cerberum timeat et . . . -em habitum nudis ossibus cohaerentium (PAVL. sent. 3, 4b, 2 *in testamento* condiciones contra leges . . . vel bonos mores adscriptae nullius sunt momenti: veluti . . . si -i habitu processeris. DOSITH. gramm. VII 428, 4 -i habitu). APVL. apol. 63 (*v. supra l. 62*). met. 1, 6, 3 tu hic -e simulacrum cum summo dedecore nostro viseris (AMM. 31, 1, 3 -e s. Armeniae regis et miserabiles umbrae). 11, 2, 2 Proserpina triformi facie -es impetus compri-

[*Steinmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mens. Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 5, 93 tamquam -i terrore circumdati (*gr.* πανικῷ δείματι, *item* 5, 295). 6, 296 -is quaedam imago visa est: . . . visi sunt per inane ferri currus . . . et armatorum acies (*gr.* φάσμα τι δαιμόνιον). VOLVS. Aug. epist. 135, 2 -is illa (*sc. a Christo peracta*) purgatio (GLOSS. V 462, 49 -is p.: daemonum illa p.). SIDON. epist. 3, 13, 7 tota . . . est misero facies ita pallida veluti per horas umbris maestificata -bus. DRAC. Romul. 8, 632 solet umbra sequax hominem, -is imago, muta sequi. ARATOR act. 1, 479 hostes (*i. daemonas, qui morbos efficiunt*) a sensibus atros proicit ac nebulis -bus exuit artus (*Vulg. 5, 15* ut . . . liberarentur ab infirmitatibus suis).

[lārvāns *p. 978, 67.*]

lārvāticus, -a, -um. *a* larua; *cf.* lymphaticus, lunaticus. *i. q. morbo comitiali affectus*: ISID. orig. 4, 7, 6 hos etiam vulgus lunaticos vocant, quod per lunae cursum comitetur eos insidia daemonum; item et -i (*var. l.* barbatici, larvatio, barbatio).

[larvatio *l. 15.*]

1. lāruātus, -a, -um. *a* larua; *cf.* cerritus, lymphatus *sim. quattuor syllabarum est* PLAVTO. *in codd. scrib. et* -ru- *et* -rb-. *de notione*: PAVL. FEST. *p. 978, 5.* NON. p. 44, 20 cerriti et -i male sani, et aut Cereris ira aut larvarum incursatione animo vexati (*afferuntur exempla e* PLAVT. Amph.). GLOSS. daemoniacus. insanus, quem larva contigerat.

i. q. larvis occupatus, male sanus: PLAVT. Amph. frg. 6 -u' s; edepol hominem miserum; medicum quaerita. 8 morbo medicari iube: tu certe aut -us aut cerritus es. Men. 890 quid esse illi morbi, . . . num -ust aut cerritus? frg. inc. 48 pro -o te circumferam (*cf. p. 978, 1*). APVL. *p. 978, 66.* met. 9, 31, 1 quem ad modum *pistor* -us ad inferos demeasset (*describitur larva in mulierem mutata 9, 30, 3*).

2. lārvātus, -ūs *m. a* larua; *cf.* 2. lymphatus. GLOSS. II 266, 1 δαιμονισμός -s (*prior* u *pro* d *corr. in cod.*).

Laverna: **larvcarum** dea, quae furibus praeest PORPH. Hor. epist. 1, 16, 60. *obscurum, vix cum* larva *coniungendum. an* lavernionum *scribendum* (*cf.* lavernio)?

lārveus, -a, -um. *a* larva, *fictum ad angustias carminis figurati superandas. i. q. larvalis, larvae similis*: VEN. FORT. carm. 5, 6 p. 117, 13 *diabolus* serpens . . ., zelator, -us hostis. *Steinmann.*

larvoson *v.* larbasis.

larus, *acc.* -on, -um *m.* (?), λάρος. *nomen gaviae avis* (EVCHER. instr. p. 157, 14 GLOSS.): ITALA deut. 14, 15 (Lugd.) -on (-um VVLG.). VVLG. lev. 11, 16 -um (*Lugd.* mergum. *cf.* HESYCH. *ad l.* p. 910B) -us animal est in utroque vivens, id est aqua et terra . . .; cui non male comparantur hi, qui simul circumcisionem venerantur et baptisma).

lārvula (-rbu- *trad.*) egisgrima (*anglosax.*) GLOSS.L Corp. L 11. *a* larva.

χαρωπός caesius, **larvus** GLOSS. II 476, 1. *vix sanum nec a* larva *derivandum. cf.* GLOSS. III 454, 1 (485, 24) larsus χαροπός (ravus, torvus *coni. viri docti*).

laryngotomia, -ae *f.*, λαρυγγοτομία. CAEL. AVR. acut. 3, 4, 39 *Asclepiades* approbat arteriae divisuram ob respirationem faciendam, quam -am vocant. *cf.* pharyngotomia.

1. lās *v.* lar.

[2. Lobon id est **las** CHRON. min. I p. 186, 478. *falso trad. pro* lac, *v. Lagarde, Abh. Götting. 38, 1892 p. 19, 507. Wutz, Onom. sacra p. 757 et comm. p. 660.*]

lasanum (-us), -ī *n.* (*m.*), λάσανον. *masc.* -us ANTH. (*sec.* vir *sim.*), *restituitur ap.* PETRON. *in serm. vulgari.* la- *pro longa est* ANTH. [*vix recte trad.* Ps. THEOD. PRISC. add. p. 283, 29 *si os telumve in corpore latet*, incantas '-a, piscator, exi foras et fac, quod tibi iussit Iupiter' (*sana coniecit Heraeus in exemplari suo*).]

i. q. vas alvo exonerandae aptum: HOR. sat. 1, 6, 109 praetorem quinque sequuntur te *Tillium* pueri, -um portantes oenophorumque (SCHOL.: vas, in quo exoneratur venter *eqs.*). PETRON. 41, 9 Trimalchio ad -um (lasammum *trad.*) surrexit. 47, 5 (*loq. Trimalchio*) si quid plus *quam crepitus ventris* venit, omnia foras parata sunt: aqua, -i (*Bücheler*, lassant *trad.*, -um *Scheffer*) et cetera minutalia. *inde de homine foetido*: ANTH. 205, 13 -us es plenus.

lasar *v.* lasser. **lascīveo** *v.* lascivio. *B.*

***lascīvia,** -ae *f. a* lascivus. SYNON. Cic. p. 426, 21 gaudium. laetitia . . . lusus . . . -a. exultatio. GLOSS. -a: ἀσωτία. voluptas animi. luxuria. -ae: iocus, lusus, cachinnus. *legitur inde a* PLAVTO, TER.

i. q. habitus lascivus (*hic illic significantur potius actus lascivientium, lascive facta sim., maxime per plur.; vis corporalis, qua magis mobilitas, saltandi facultas sim. illustrentur, imprimis p. 980, 76. 981, 22 apparet; opp.* data opera *p. 980, 37*; in, ad *c. acc. p. 980, 55. 981, 42; quasi persona est p. 981, 30*): **I** *in quibuslibet actionibus vel condicionibus*: **A** *generatim* (*respiciuntur exsultantia, petulantia vel intemperantia, improbitas sim.*): **1** *hominum nec non rerum ad homines pertinentium* (*naturae quasi deae p. 980, 23; per iocum dicitur de ipso homine l. 80*): **a** *sing.*: PLAVT. Asin. 298 (*de servo verberibus adsueto*) gymnasium flagri, salveto . . . :: o virgarum -a (*item c. gen. rerum* TAC. ann. 4, 48, 1 omittere stationes -a epularum. GELL. 6, 16, 6 *matteas* repertas esse . . . per luxum animi . . ., per improbam satietatis -am. ARNOB. nat. 1, 53 cachinnorum. *al. gerund.*: HIER. in Ezech. 25, 1—7 p. 234A insultandi). Trin. 751 adulescenti . . . indomito, pleno amoris ac -ae. TER. Haut. 945 *animus* luxuria et -a diffluit. PORC. LIC. carm. frg. 3, 1 dum -am nobilium . . . petit *Terentius.* CIC. fin. 2, 65 non . . . hilaritate nec -a nec risu aut ioco . . . sunt beati. PVBLIL. L 7 -a et laus numquam habent concordiam. LVCR. 5, 1400 caput . . . redimire coronis . . . -a laeta monebat. SALL. Catil. 31, 1 ex summa laetitia atque -a. Iug. 39, 5 quos . . . licentia atque -a corruperat. 41, 3 -a atque superbia (LIV. 8, 29, 3). 66, 2 *dies festus* ludum et -am magis quam formidinem ostentabat. RVT. LVP. 1, 18 (*vertitur Lycurgi frg.*) cuius omnes corporis partes ad nequitiam sunt appositissimae: oculi ad petulantem -am *eqs.* (*cf. p. 981, 22*). OV. fast. 5, 331 quare -a maior his foret in ludis (*Floralibus ut* LACT. inst. 1, 20, 10 celebrantur . . . cum omni -a). LIV. 1, 5, 2 ut nudi iuvenes . . . per lusum atque -am currerent *Lupercalibus.* 2, 18, 2. 23, 11, 3 (*responsum Apollinis*) -am a vobis prohibetote. 24, 16, 14 per -am ac iocum . . . ludibundi. 37, 20, 5 in iuvenales lusus -amque versi *milites.* 39, 15, 7 *Bacchanalia* concessum ludum et -am . . . esse. 39, 42, 9 ⟨per⟩ -am (-a *var. l.*) cum cavillaretur. CELS. 3, 24, 5 *utendum* lusu, ioco, ludis, -a, per quae mens exhilaretur. SEN. dial. 11 (12), 18, 5 quem non in iocos evocabit illa (*nepotis*) -a. CVRT. 6, 6, 1 continentiam . . . et moderationem . . . in superbiam ac -am vertit. 8, 10, 15 non divino instinctu, sed -a esse provectos *milites bacchantes.* PLIN. nat. 5, 7 Aegipanum Satyrorumque -a impleri *Atlantem montem* (*cf. Mart. Cap. 6, 667* Satyris Aegipanisque bacchantibus). 11, 123 nec alibi maior naturae -a: lusit animalium armis (14, 15 est et illa n. -a, ut praegrandibus *uvis* adhaereant parvi comites. *cf. 14, 42* naturae lusu. *v. et p. 982, 81*). 36, 12 imaginem eius *Hipponactis* -a iocosam (*Jahn*, iocorum *trad.*) hi *i. Bupalus et Athenis* proposuere ridentium circulis. STAT. silv. 3, 5, 14 -a corde nulla. TAC. Agr. 5, 1 more iuvenum, qui militiam in -am vertunt. Germ. 24, 1 *iuvenes* inter gladios se . . . saltu iaciunt; . . . audacis -ae pretium est voluptas spectantium. dial. 29, 2 parentes non probitati neque modestiae parvulos assuefaciunt, sed -ae et dicacitati. hist. 4, 2, 3 adversum plausum ac -am insultantis volgi immobiles. ann. 1, 31, 4 -ae sueta, laborum intolerans *multitudo militum.* 13, 15, 2 dissimulationem nox et -a exemerat. 14, 17, 1 oppidana. 14, 20, 4 patrios mores funditus everti per accitam -am *sc. per ludos et certamina. al.* FRONTO p. 122, 9 v. d. H. (p. 128 N.) *exercitus* luxuria et -a et otio . . . corruptus. GAIVS inst. 3, 202 si quid per -am et non data opera . . . factum sit (*similiter significantur in sermone iuris delicta, quae non dolo malo committuntur*: MEN. dig. 49, 16, 6, 7 per vinum aut -am lapsis. VLP. coll. Mos. 12, 5, 2 nisi in lata et incauta neglegentia vel -a fuit [*interpolatori tribuit Kunkel, ZSavSt. 45, 1925, 331sq.*]. dig. 48, 8, 4, 1 cum quidam per -am causam mortis praebuisset). APVL. Plat. 2, 4 *opp.* avaritia. TERT. nat. 1, 10, 44 (= apol. 15, 1) -ae ingenia. apol. 35, 1 solemnia eorum *sc. imperatorum* conscientia potius quam -a celebrant. pudic. 6 p. 230, 7 quae *caro* non -ae frondibus, sed sanctimoniae floribus praecingeretur. AVR. VICT. Caes. 14, 6 omnia . . . prospicere, quae luxus -aeque essent. EVTR. 9, 8, 1 *Gallienus* diu placidus et quietus, mox in omnem -am dissolutus. AMM. 14, 6, 25 quae *vela* Campanam imitatus -am Catulus . . . suspendit *in theatro* (*Val. Max. 2, 4, 6* luxuriam). HIER. epist. 24, 5, 2 in urbe pompae, -ae, deliciarum. VICTRIC. 27 intemperantiae, -ae . . . colla fregerunt *apostoli.* CE 1166, 3 cuius . . . -a surgere . . . coeperat et dulces fingere nequitias. *al.*

nomen tabulae, ut videtur: PLIN. nat. 35, 110 *Philoxenus Eretrius* pinxit . . . -am, in qua tres Sileni comissantur. **b** *plur.* (*cf. p. 981, 31. 43*): VAL. MAX. 6, 9 ext. 1 *ut* praecepta *Xenocratis* temulentiae -is elevaret *Polemo.* TAC. ann. 11, 36, 3 *Messalina* paribus -is ad cupidinem et fastidia. TERT. apol. 39, 19 inceptiones -arum. idol. 1 p. 31, 5 in illa (*idololatria*) -ae et ebrietates. adv. Val. 12 p. 191, 9 nauticorum -as gaudiorum. ARNOB. nat. 6, 12 ut in deorum corporibus -ae artificum luderent darentque his formas, quae . . . possent esse derisui. HIL. in Matth. 11, 5 quod luxu ac -is mollescat. EVAGR. vita Anton. 1 p. 841 nec infantum -as nec puerorum negligentiam sectabatur (*Migne gr. 26, 841A* ὡς παῖς ἐρραθύμει, *Vita Anton.* vagabatur). AMBR. in Luc. 4, 2 -arum . . . inlecebris. in psalm. 37, 5, 4 luxui et voluptatibus et -is et carnis cupiditatibus vivit (*cf. seriem similem* 37, 6, 3). AVG. in euang. Ioh. 49, 14 -is et flagitiis inquinati. serm. 307, 1, 1 inter delicias et -as convivantium. EVSTATH. Basil. hex. 9, 5, 17 -as et protervitates illorum *infantum* (*gr. non nisi* τὸ ἀκόλαστον. *cf. Ambr. hex. 6, 6, 38* libertatem lasciviendi). ENNOD. epist. 1, 6, 5 p. 14, 20 antiquorum -as parca nituntur frugalitate reparare et profligantia patrimonium fulcire culmina.

2 *animalium* (*cf. infra p. 981, 7*): PACVV. trag. 409 piscium -am (*cf.* PLIN. nat. 9, 34 *delphinorum* [*opp.* tristitia *thursionum.* PLIN epist. 9, 33, 9]). COLVM. 6, 29, 1 -a et alacritate (*eculei ut* AMBR. virg. 2, 6, 41 prius adsuescitur verbo -ae quam verbere disciplinae). 7, 6, 7 haedorum -a compescenda. 7, 12, 12 *canum catulos emitti* lusus ac -ae causa. PLIN. nat. 8, 52 simiarum. 11, 115 posteriorum -a crurum petauristae *nominantur animalia pulicum similia.* 18, 364 pecora exultantia et indecora -a ludentia. LACT. inst. 3, 10, 2 *ridere videntur bestiae* cum . . . oculis in -am resolutis . . . homini adludunt (*fere eadem* ira 7, 9. *cf.* epit. 28, 6 in gaudium et -am resolvuntur *animalia*). *al.*

B *speciatim in re amatoria* (*respicitur impudicitia sim.; argute per metonymiam fere de ipsis partibus genitalibus p. 981, 12; per oxymoron usurpatur in bonam partem p. 981, 29*): **1** *sing.*: OV. am. 1, 4, 21 cum tibi succurret Veneris -a nostrae. 3, 14, 19 stet procul inde (*i. a*

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cubiculo) pudor; hinc simul exieris, -a protinus omnis absit, et in lecto crimina pone tuo. EPIST. Sapph. 47 placebam ... tunc praecipue, cum fit Amoris opus; tunc te plus solito -a nostra iuvabat. SEN. contr. 2, 7, 3 adversus sollicitatoris -am *tuta matrona*. SVET. Cal. 25, 3 *Caesonia* luxuriae ac -ae perditae. 36, 2 *post concubitum* recentibus adhuc -ae notis reversus. APVL. met. 2, 17, 1 crinibus ... dissolutis ad hilarem -am in speciem Veneris. 7, 23, 1 propter luxuriem -amque amatoriam *asini*. 9, 5, 1 uxorcula ... postrema -a famigerabilis. TERT. nat. 2, 14, 9 *Hercules* ob -am venenis circumventus. coron. 14 l. 11 quid ... est in capite feminae corona quam formae lena, quam summae -ae nota. ieiun. 1 p. 274, 10 pro dispositione membrorum ordo vitiorum; prior venter, et statim cetera saginae substructa -a est; per edacitatem salacitas transit. 6 p. 280, 10 (*de homine epulis saginato*) ad -am sapere (*postea*: lusum ... impudicum). 17 p. 296, 26 appendices ... gulae *sunt* -a atque luxuriae. pudic. 17 p. 256, 5 in luxuriae et -ae et libidinis negotia. ITALA Gal. 5, 19 (Tert. pudic. 17 p. 256, 13) fornicationem, immunditiam, -am (*gr.* ἀσέλγεια, *codd. d g* impudicitia, *Cypr. testim. 3, 64* spurcitiae, *Ambrosiast.* obscenitas, *Vulg.* luxuria). PORPH. Hor. carm. 3, 18, 1 *Nympharum* per -am ... fugientium *sc. Faunos, ut magis illiciantur*. CYPR. hab. virg. 19 -ae et petulantiae crimen (*adeundi promiscuas balneas*). SER. SAMM. 656 mobilis (*sc. cinaedorum*) hirsutas horret -a saetas. IVST. 1, 3, 2 cum mollitia corporis et oculorum -a omnes feminas anteiret *Sardanapalus* (*cf. Ctesias 688 F 1 Jac. p. 444 apud Athenaeum* τὰ λευκὰ ἐπαναβαλὼν τῶν ὀφθαλμῶν *et sim. apud alios; an mero respectu impudicitiae? cf. p. 980, 9*). AMBR. in psalm. 47, 8, 2 edomare carnis -am (HIER. vita Malchi 3). RVFIN. Orig. in gen. 3, 6 p. 47, 4 qui ... in omnem -am proruit et per diversos ... pendet amplexus. Orig. in Ios. 13, 4 p. 374, 11 *deus* eradicat -am, pudicitiam plantat. TRACT. Pelag. 3 p. 37 *evangeliorum* fecunditatis casta -a (*per allegoriam a quattuor coniugibus Iacob sumptam*). *al.* -a *quasi dea*: DRAC. Romul. 10, 263 *inter comites Amoris* mollis -a saltat. 2 *plur.*: ARNOB. nat. 5, 32 -as eum (*Iovem*) exercuisse cum filia (*cf.* 6, 22 amatorias ... miscuisse -as cum ... signo *Veneris*). AVG. bon. coniug. 21, 26 p. 220, 22 amatores feminarum et -arum (*var. l.* -orum). nupt. et concup. 1, 12, 13 non est ... libido nuptiarum bonum, sed obscenitas peccantium, necessitas generantium, -arum ardor, nuptiarum pudor.

II *in dicendo, scribendo* (*plur. l. 43; acced. gen. gerund. l. 56*): A *in carminibus* (*respicitur sive poetae habitus sive operis stilus eiusve argumentum maxime res amatorias tractans*): OV. rem. 385 Thais in arte mea est: -a libera nostra est; nil mihi cum vitta. trist. 2, 313 in nostra nimia est -a Musa. 2, 345 haec tibi me invisum -a fecit ob artes. LIV. 4, 53, 13 sollemnis militum -a in consulem. TAC. dial. 10, 4 elegorum -as et iamborum amaritudinem ⟨et⟩ epigrammatum lusus. PLIN. epist. 4, 14, 4 *poetas* non modo -a rerum, sed ne verbis quidem nudis abstinuisse. ARNOB. nat. 5, 1 illa, quae historiae continent ..., poetarum sunt excogitata -a? AVSON. 360 p. 218, 9 P. Plinio in poematiis -am, in moribus constitisse censuram. B *in oratione soluta*: 1 *respicitur nimius ornatus*: SEN. epist. 114, 2 argumentum est luxuriae publicae orationis -a. QVINT. inst. 2, 5, 22 ne recentis huius -ae flosculis capti voluptate prava deleniantur *discipuli* (10, 1, 43 -a deliciaeque). TAC. dial. 26, 2 quo *cultu* ... actores ita utuntur, ut -a verborum et levitate sententiarum et licentia compositionis histrionales modos exprimant. 2 *respicitur dicacitas, maledicendi cupiditas sim.*: PLIN. nat. 26, 2 lichenas appellavere ... ioculari ... -a, ut est procax multorum natura in alienis miseriis ..., mentagram. QVINT. inst. 9, 2, 76 maledicendi. TAC. ann. 11, 13, 1 theatralem populi -am severis edictis increpuit, quod in P. Pomponium ... probra iecerat. GREG. M. moral. 10, 8 p. 923^{C} obtrectationis.

in locut. adverbialibus: per -am: LIV. 1, 5, 2. 2, 18, 2. 24, 16, 14. 39, 42, 9 (*suppl.* per; *var. l.* -a). TAC. hist. 2, 68, 2. 3, 33, 2. 3, 62, 2. ann. 12, 7, 3. 14, 20, 4. *et saepius*. *abl.*: PLIN. nat. 18, 364. 26, 2 TERT. apol. 35, 1. *cf. l. 60*. cum -a: LACT. inst. 1, 20, 10.

homoeoprophora: luxuria, -ries (TER. Haut. 945 SEN. epist. 114, 2 SVET. Cal. 25, 3. FRONTO p. 122, 9 v. d. H. [p. 128 N.]. APVL. met. 7, 23, 1 TERT. ieiun. 17 p. 296, 26 pudic. 17 p. 256, 5. *cf.* luxus: AVR. VICT. Caes. 14, 6. 31, 2 HIL. in Matth. 11, 5 AMM. 21, 16, 5), laetitia (SALL. Catil. 31, 1 TAC. ann. 14, 21, 3 ITIN. Alex. 43. *cf.* laeta LVCR. 5, 1400), licentia (SALL. Iug. 39, 5 TAC. dial. 26, 2 COD. Iust. 5, 9, 10, 2), ludus, -sus (SALL. Iug. 66, 2 LIV. 1, 5, 2. 37, 20, 5. 39, 15, 7 CELS. 3, 24, 5 COLVM. 7, 12, 12 TAC. dial 10, 4. *cf.* -a ludere PLIN. nat. 18, 364), levitas (TAC. dial. 26, 2 RVFIN. Orig. in Ios. 15, 3 p. 385, 1 AVG. civ. 2, 14 p. 69, 19 D.), libido (TERT. pudic. 17 p. 256, 5 RVFIN. Orig. in Ios. 15, 3 p. 385, 1).

deriv.: lasciviosus.

lascīvibundus, -a, -um. *a* lascivire. *fere i. q. habitu lascivo insignis, lasciviens*: PLAVT. Stich. 288^{3} quidnam dicam Pinacium -um tam lubentem currere (*A*, lubenter *cett.*; *cf. 285* age ut placet, curre ut lubet *eqs.*). *Beikircher.*

^{2}**lascīvio, -v(i)ī, -īre.** *a* lascivus. *formas perf. non invenimus nisi* GELL. 4, 20, 6 -visset. HIER. hom. Orig. in Luc. 9 p. 53, 18 -visse. in Ioel 1, 17 -vierunt. PS. HIER. epist. 18, 2 -visti. ? PS. AVG. serm. WSt. 50, 1932 p. 134, 9 -verunt (-verent, -virent *var. ll.*). *abl.* -enti PLIN. nat. 8, 5 FVLG. myth. 2, 2; -ente MACR Sat. 2, 2, 5. *coniug. primae vel secundae*: ANTH. 176, 13 Cecropii -ans bucula fabri. CHAR. gramm. p. 469, 12 -eo. GLOSS. -ens: ludens (?, *scrib.* luciens). -entes: ferventes. *inde ab* ENN., LVCIL., CIC. (lascivibundus PLAVT.). [*in sent. corrupta* SEN. contr. 2, 6, 4.]

i. q. lascivum esse (*minus valet quam* saevire *l. 12. al., sed cf. l. 29; c.* in *fin. l. 46. 62, acc. int. l. 51*): I *quidlibet agendo*: A *de animantibus eorumque affectibus, gestis sim.* (*-unt res animatae l. 34. 66*): 1 *generatim*: a *praevalente vi incorporali*: ENN. scaen. 50 quid -i⟨s⟩, stolide ? CIC. rep. 1, 63 in pace et otio; licet enim -ire, dum nihil metuas. LIV. 2, 28, 5 otio -ire plebem (SEN. dial. 2, 10, 3 TAC. Agr. 16, 3. *al. cf.* LIV. 2, 52, 2 ex copia ... otioque -ire ... animi. PS. QVINT. decl. 3, 12 -it otium. TAC. Germ. 44, 3 otiosae ... manus facile -unt). 2, 29, 9 -ire magis plebem quam saevire. 23, 4, 5 civitas ... ita ... -ire, ut nec libidini nec sumptibus modus esset. SEN. contr. 9, 5, 7 nepotem ... inter pueriles iocos petulantius -entem. SEN. benef. 7, 20, 3 ludibria regum in mari -entium. dial. 1, 1, 6 -ire et voluptatibus fluere (*opp.* laborare, sudare *eqs.*). epist. 56, 9 numquam vacat -ire districtis. STAT. silv. 3, 2, 111 cur ... Therapnaei -at ora Canopi. MART. 4, 3, 7 quis siccis -it aquis (*i. nive*) et ab aethere ludit? (ARNOB. nat. 6, 13. 7, 33 l., -ire, saltare. PS. HIER. epist. 18, 2 lusisti puer, adulescentulus -isti). QVINT. decl. 291 p. 160, 16 non est istud (*i. in amorem incidere*) nisi -entis animi. PS. QVINT. decl. 15, 10 *amor* -entis adhuc aetatis instinctu tumultuosus ac petulans (HIER. epist. 52, 1, 1). TAC. hist. 3, 83, 2 et furere ... et -ire. ann. 1, 16, 2 -ire ..., denique luxum et otium cupere. 2, 44, 1 urbano luxu. *al.* GELL. 1, 11, 7 -entium delicias conviviorum (*cf.* MACR. Sat. 1, 5, 11 cenam ... non -entem ferculis, sed quaestionibus doctis pudicam). TERT. adv. Marc. 1, 27 p. 329, 5 voluptates circi furentis et caveae saevientis et scaenae -entis. CYPR. epist. 13, 4 temulentus et -ens. LEX conviv. (Querol. p. 60, 22) *quasi hominum* -ens turba desaeviat. SYMM. epist. 8, 23, 3 me -ire in tanta locorum amoenitate et rerum copia. AMBR. hex. 6, 6, 38 (*v. p. 980, 67*). in psalm. 118 serm. 15, 37, 1 ne cupiditates ... indomito fervore -ant. PS. RVFIN. in Os. 2, 11 cum tota regio choreis, canticis epulisque -ret (*cf.* PRVD. apoth. 353 choris). CLAVD. rapt. Pros. 2, 146 galeam mitescere sertis; ferratus -it apex horrorque recessit Martius *eqs.* LEO M. serm. 48, 2 quo ... aut ira saevit aut luxuria -it. *al.* b *praevalente vi corporali* (*respicitur motus*): LVCIL. 212 -ire pecus nasi (?) rostrique repandum (*de delphinis ut* SEN. Ag. 454 PLIN. nat. 18, 361 SOL. 12, 12. *cf. p. 983, 79*). CIRIS 142 *Scylla* sacris operata deae -it et extra procedit ... matrum ... catervam. OV. met. 7, 321 exilit agnus -itque fuga (COLVM. 7, 3, 18 *seq.* luxuriantem, exultatione. VVLG. prov. 7, 22). LIV. 27, 4, 13 angues ... -entium piscium modo exsultasse. PLIN. nat. 8, 5 *elephantos* -enti pyrriche conludere. 10, 59 mansuefactae -unt *grues*. SIL. 13, 329 dextera *Panis* -it caesa ... capra verbera laeta movens (*cf.* CE 1237, 3 [*s. II/III*] non manus Idalia -at improba virga. FVLG. myth. 2, 2 -enti pollice fusi ... rotare vertiginem). PS. QVINT. decl. 13, 9 -entem ⟨in⟩ luxuriam fugam *apium*. TAC. ann. 2, 55, 5 vagum ac -entem per agros militem. SVET. Iul. 67, 1 (*nisi ad a pertinet*) licentiam ... passim -endi permittebat *militibus*. FLOR. Verg. 2, 9 M. *Iuppiter taurus Europam* portans ... per tota maria -it. APVL. met. 5, 22, 6 alis *Cupidinis* quiescentibus extimae plumulae ... tremule resultantes inquieta -unt. 5, 25, 3 vago pastu -unt ... capellae. 6, 6, 3 gannitu constrepenti -unt passeres. PORPH. Hor. carm. 3, 18, 9 ('ludit ... pecus'). PROB. Verg. georg. 4, 10 ('haedi ... petulci'). HIER. hom. Orig. in Luc. 9 p. 53, 18 (*ad 1, 41. 44*) 'exsultasse' infantem et quodammodo gaudio -isse. in Ioel 1, 17 iumenta ... -ierunt (*antea*: subsaltaverunt, *gr.* ἐσκίρτησαν). adv. Pelag. 1, 38 p. 532^{D} (*ad II reg. 6, 6, ubi Vulg.* calcitrabant) -entes boves (VVLG. I par. 13, 9). VVLG. Os. 4, 16 vacca -ens. RVFIN. Clement. 7, 37, 5 -entibus equis. PALLAD. hist. mon. I 5 p. 267^{B} sues agrestes discursibus ac strepitu -entes (*gr. p. 43, 2 B.* σκιρτῶντας).

2 *in re amatoria c. colore pruriendi*: PRIAP. 47, 4 uxor aut amica rivalem -endo languidum ... reddat. MANIL. 5, 321 -it amores in varios (COLVM. 6, 24, 2 pecudes ... -unt in venerem. APVL. met. 7, 14, 5 ut ... in greges equinos -ens discurrerem. MACR. Sat. 2, 2, 5 tam in matrem quam in puellam). APVL. met. 10, 31, 2 laciniam ... ventus satis amanter nunc -ens reflabat ..., nunc luxurians aspirabat. TERT. uxor. 1, 5 l. 28 per -endi voluptatem. SOL. 23, 7 equae -unt mira fecunditate. 30, 3 luxuria incesti (*i. impudicitiae*) -entis. ARNOB. nat. 1, 64 qui cum pueris cubitant formonsis, -entibus, nudis. EVANTH. de com. 1, 3 amatorie. HIL. in psalm. 118 heth 11 p. 429, 16 occursus -entium feminarum esse continentium oculis captiosos (AVG. c. Iulian. 3, 15, 29). HIER. adv. Iovin. 1, 13 carnem -ire et ebullire in libidinem (PALLAD. hist. mon. I 11 p. 287^{D} [*gr. p. 75, 15 B.* ἡμῖν ἐπιτίθεται]. *cf.* CASSIOD. in psalm. 118, 121). 1, 38 subant ad coitum et pecudum more -unt (2, 7). VVLG. Am. 6, 4 -itis in stratis vestris (HIER. *ad l.*: ut somno libidinem copuletis). AVG. c. adv. leg. 2, 9, 32 nulla ... -endi, sed sola ... causa generandi (civ. 14, 16 p. 39, 4 D. non solum g. voluntati, verum etiam -endi libidini. *cf.* pecc. orig. 38, 43 non propagandi voluntate ..., sed -endi voluptate). in psalm. 97, 1 l. 34 accepta sanitate -unt; qui aegroti casti erant, sanati adulteri fiunt. *al.*

B *de rebus naturalibus*: PLIN. nat. 21, 1 rerum naturae ... -enti ... et in magno gaudio fertilitatis ... ludenti. OP. imperf. in Matth. 40 p. 853 arbores -entes, dum ... ramos suos exporrigunt.

II *loquendo, scribendo* (*significatur genus ludicrum, impudicum,*

[*Heine*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tumidum, loquax): **A** *de carminibus sim.*: SEN. nat. 3, 27, 14 (*de ineptiis Ovidii*) non est res satis sobria -ire devorato orbe terrarum (QVINT. inst. 4, 1, 77 Ovidius -ire in Metamorphosesin solet. *cf. p. 986, 17*). epist. 49, 5 *lyrici* ex professo -unt. STAT. silv. 1, 5, 9 arma nocentia, Thebae, ponite: dilecto volo -ire sodali (*14* Clio mea ludit Etrusco). MART. 11, 16, 3 mea Lampsacio -it pagina versu (APVL. apol. 87 versibus amatoriis). QVINT. inst. 9, 4, 6 Sotadeorum et Galliamborum et quorundam in oratione simili paene licentia -entium *pedum*. SIDON. epist. 9, 13, 2 vers. 19 *epistulas* cantu ac modulis luxuriantibus -ire vetat mascula dictio. **B** *de quolibet sermone*: QVINT. inst. 2, 4, 3 ut sit ea *ratio narrandi* neque arida ... neque rursus sinuosa [et] arcessitis descriptionibus ... -at (-va *ed. vet.*). 4, 2, 39 toto ... et rerum et verborum et compositionis genere -unt *oratores*. 9, 4, 28 ut exultent atque -ant *transgressiones verborum* (*postea*: in re tristi ludit compositio). 11, 1, 56 *in miseriis narrandis* cantare ... aut -ire. 12, 10, 73 dicendi genus, quod aut verborum licentia exultat aut puerilibus sententiolis -it aut ... turgescit aut ... bacchatur. GELL. 4, 20, 6 intempestive (*postea*: ioci scurrilis). APVL. met. 8, 24, 3. TERT. apol. 48, 3 multis ... locis ex otio opus erit, si velimus ad hanc partem -ire, quis *eqs.* CYPR. hab. virg. 18 (*de iocis Fescenninis*) in illa -entium libertate sermonum conloquia incesta miscere *eqs.* (AMBR. off. 1, 3, 12 alliga sermonem tuum, ne luxuriet, ne -at et multiloquio peccata sibi colligat). SOL. 52, 16 -enti famae *de origine Dionysi prolatae* (*Mela 3, 66* praecipuam). PANEG. 4, 30, 4 in exprimendo ... gaudio ingrata, nisi et ipsa -it, oratio. ARNOB. nat. 3, 24 ludimus et -imus tanta in re. 4, 3 (*opp.* serio ... faciatis). PS. IVL. RVF. schem. dian. 1 p. 60, 11 (*loco corrupto; 'in promptu esse, abunde suppetere' Halm vix recte*). SCHOL. Cic. Gron. A p. 346, 6 compositiones non -ire, sed ad rigorem vetustatis inferri. MACR. Sat. 5, 1, 5 pingui et luculenta et florida oratione. somn. 1, 20, 1 non frustra nec ad laudis pompam -it oratio, sed res verae vocabulis exprimuntur.

deriv.: lascivibundus. *Heine.*

lascīviōsus, -a, -um. *a* lascivia. *fere i. q.* ***lascivus***: ISID. orig. 6, 8, 7 panegyricum est licentiosum et -um genus dicendi ..., quod malum a Graecis exortum est, quorum levitas instructa dicendi facultate et copia incredibili multas mendaciorum nebulas suscitavit.

lascīvitās, -ātis *f.* *a* lascivus. GLOSS. -s: iactura (*an* luxuria?). *fere i. q.* ***lascivia***: FIRM. math. 1, 2, 4 nec Asiana -s sobria Iovis moderatione corrigitur. SCHOL. Iuv. 6, 292 ('luxuria incubuit') -s, quae nos invasit. AMBROSIAST. in Rom. 13, 13 ('cubilibus et impudicitiis') concubitus impudicus; hic enim huius -is est fructus. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 118 convivia, quae ciborum parcitate, animi tamen -e frequentent *hydropici*.

lascīvius *v.* lascivus *l. 55.* **lascivo** *v.* lascivio.

lascīvolus, -a, -um. *a* lascivus *deminutive.* *fere i. q.* ***aliquantum lascivus***: LAEV. carm. frg. 4 per ludum manu -a ac tenellula ... insolita plexit munera (insolito plexi munere *trad.*).

lascīvus, -a, -um. [*radix* las-, *quae subest vocibus ind.* lasati *'exultat, ludit sim.', gr.* λιλαίομαι *'cupio',* λάστη· πόρνη *Hesych., slavon.* laska *'amor, blanditiae', et sensu et forma satis convenit; at formatio vocis Latinae parum perspicua. Sch.*] *derivatur a* laxus ISID. orig. 10, 160. laxi-: CALP. ecl. 5, 23 *G.* CLAVD. 1, 153 *B* (*ut* 10, 83). lassi-: NEMES. ecl. 3, 46 *G.* -ibus: CIL XIII 10001, 20 LACT. inst. 1, 21, 49 *B. cf.* MARTYR. gramm. VII 191, 11 -us per v digammon scribitur, quoniam longam naturaliter paenultimam tenuit. -vius *var. lect. e. g.* Ov. trist. 5, 1, 15 LACT. inst. 1, 21, 49. NICET. *p. 985, 71.* *abl. sing. compar.* -iori CVRT. 7, 10, 4. NOT. Tir. 66, 45. *paenultimam longam testatur* MARTYR. *l. c.* *de notione*: PROB. app. gramm. IV 200, 1 inter -um et petulantem et temulentum hoc interest, quod '-um' satullum gestientem significat, 'petulantem' autem libidinosum ostentat (satullum libidinosum *M*), 'temulentum' vero satullum vinolentum esse demonstrat (ISID. diff. 1, 327 inter -um et p.: -us luxu, petulans temeritate [*eadem* DIFF. ed. Beck p. 67, 9, *sed pro* luxu *exhibet* lapsu]). SYNON. Cic. p. 433, 7 -us. procax. hilaris. petulans. GLOSS. -us: ὡραῖος. luxuriosus. mollissimi actus homo. -a: libidinosa. -i: προπετεῖς. GLOSS.[L] V Aa L 132 -us: ioculator. *in interpretationibus verborum graecorum* ἀκόλαστος ὁ ἐξώλης: ganearius, -us, lividinosus. ἄσωτος: ganearius, -us, luxuriosus *eqs.* ἄτακτος: -us. ἁπαλός, τρυφερός: tener, -us. κωμαστής: -us, procax. ἡδυπαθής: -us. *ad singulos locos vide infra.* *legitur inde a* LIV. ANDR., CIC., LVCR.

i. ***modum excedens****, imprimis gravitatem, moderationem, continentiam sim. vel pudicitiam (fere i. q. ludibundus, petulans, effrenatus sim. vel libidinosus, impudicus sim.; respici solet habitus animi, hic illic etiam motus corporis, e. g. l. 82. 84. p. 984, 61. 78; -um est c. enunt. sec. p. 985, 72; usurpatur pro subst. e. g. p. 984, 35. 60. 985, 62*): **I** ***quidvis agendo***: **A** *de animalibus* (*eorumque motibus et partibus corporum; v. et p. 985, 59*): **1** ***variis***: LIV. ANDR. trag. 5 -um Nerei simum pecus ludens ad cantum (*item de piscibus*: RVT. NAM. 1, 379 ludere -os ... pisces. *cf.* Ov. met. 3, 685 *delphini* in ... chori ludunt speciem -aque iactant corpora. PAVL. NOL. carm. 17, 119 laeta -o ... admeabunt monstra natatu). LVCR. 1, 260 proles ... -a per herbas ludit. MART. 1, 44, 1 -os leporum cursus lususque leonum (*cf. de eodem spectaculo 1, 6, 4 lepus* ludit in ore *leonis. 1, 48, 7* lepus improbe). NEMES. cyn. 266 colla *equi.* LACT. opif. 14, 6 *si homines de officio iecoris vel splenis recte iudicarent, animalia* salaciora plus iecoris, -iora plus splenis habuissent (*postea*: nos ... splene gaudere). FORTVN. in Matth. (Corp. Christ. 9, 367 sqq.) 2 l. 36 *pullus asinae* qui pervia -us currebat (*cf.* HIER. c. Lucif. 22 p. 177[A] onager. in Zach. 14, 20 p. 1539[C] mulos steriles atque -os ... ire per praeceps). EVSTATH. Basil. hex. 8, 3, 10 gallus (*gr.* γαῦρον). **2** *de capris sim.* (*cf. homines sub haedorum signo natos l. 27 et comparationem l. 26*): VARRO rust. 2, 3, 9 *sunt* caprae -ae et quae dispargant se. VERG. ecl. 2, 64 florentem cytisum sequitur -a capella (PRVD. ham. 235). HOR. carm. 3, 13, 8 -i suboles gregis. 3, 15, 12 -ae similem ludere capreae. CALP. ecl. 5, 6 -o concidere germina morsu (*cf.* DRAC. Romul. 8, 410 tondent -is dentibus herbas). 5, 23 -um ... pecus salientes accipit hircos (MART. 13, 39, 1 -um p. et viridi non utile Baccho). FVLG. Theb. p. 182, 21 *haedus*, quod animal valde -um est.

B *de hominibus vel deis rebusque ad eos pertinentibus* (*per prosopopoeiam de libro l. 31*): **1** ***generatim***: **a** ***de ipsis*** (*pectus l. 27, oculum l. 33, ingenium l. 40*): **α** ***adultis***: CIC. Att. 2, 3, 1 *Pompeium* -um fuisse *propter nuntium laetum*; etenim mihi caligae eius et fasciae cretatae non placebant (*cf.* MART. 6, 24, 1 nil -ius est Charisiano: Saturnalibus ambulat togatus). VARRO rust. 1, 14, 1 *saepes viva* praetereuntis -i non metuet facem. HOR. epist. 2, 2, 216 ne potum *senem* rideat ... -a decentius aetas (CLAVD. 1, 153 nec desidiis ... indulgere iuvat *eos* nec tanta licentia vitae arripit aut mores a. -a relaxat. *cf. l. 49*). TIB. 1, 9, 59 nec -a soror dicatur plura bibisse pocula vel plures emeruisse viros. PROP. 4, 5, 8 Antinoo (*cf. Hom.* π *418* ὕβριν ἔχων). Ov. met. 13, 791 *Galatea* tenero -ior haedo (*cf. Theocr. 11, 21* μόσχω γαυροτέρα). MANIL. 5, 109 *haedi* levibus gaudent -aque signant pectora (*cf.* FIRM. math. 8, 6, 4 *haedo oriente nati homines* sunt ... petulantes, -i). SEN. Oed. 431 -i deducunt orgia mystae. COLVM. 10, 427 *ebrii* inter -os Satyros ... brachia iactantes (SIL. 3, 103. *cf.* NEMES. ecl. 3, 46 Satyri, -a cohors). MART. 1, 3, 11 (*de libro*) aetherias, -e, cupis volitare per auras. 14, 79, 1 ludite -i ..., servi, *Saturnalibus*. QVINT. inst. 11, 3, 76 *oculi* -i et mobiles et natantes et quadam voluptate suffusi. TERT. apol. 3, 3 quae mulier, quam -a, quam festiva! ITALA psalm. 114, 6 (cod. 136 Cas.) custodiens -os dominus (*gr.* τὰ νήπια, *Psalt. Rom. aliaeque verss.* parvulos). SPART. Hadr. 14, 11 severus laetus, comis gravis, -us cunctator, tenax liberalis. LACT. inst. 1, 21, 49 homines ... ea serio facere, quae si quis faciat in lusum nimis -us et ineptus esse videatur. AVR. VICT. Caes. 4, 4 -um adolescentem (*Suet. Claud. 16, 1* probri plenum). PS. AVR. VICT. epit. 14, 6 ingenium. HIL. in psalm. 118 beth 2 p. 371, 7 -os adulescentiae coetus. AVSON. 258, 7 p. 185 P. Otho. HIER. epist. 45, 3, 1 domum alicuius -ioris. in Matth. 6, 21 luxuriosi thesaurus epulae sunt, -i ludicra, amatoris libido. *al.* **β** ***pueris, puellis***: HOR. sat. 1, 3, 134 vellunt tibi barbam -i pueri. Ov. fast. 4, 701 filius ... erat primo -us in aevo. STAT. Theb. 5, 612 *Archemorum* reliqui -um et prono vexantem gramina cursu. MART. 3, 58, 30 -i parere gaudent vilico capillati. 5, 34, 7 *puella in Orco* inter ... ludat -a patronos. IVV. 11, 98 -i ludebant ruris alumni. HIER. epist. 58, 1, 2 inpudicos senes aetas -a *i. Daniel puer* condemnat (in Zach. 8, 4 p. 1465[B] ut gaudium civitatum lusibus et choreis a. -a concelebret. *cf. l. 22*). hom. Orig. in Ezech. 1, 2 p. 321, 14 *deus* quasi ... magister ... -um discipulum castigat. CE 1995, 3. *de Amore et Cupidinibus*: PROP. 2, 29, 7 quorum *Cupidinum* -ior unus ... inquit. TIB. 1, 10, 57 -us Amor rixae mala verba ministrat (Ov. am. 3, 1, 43. AVSON. Mos. 212 ludere). Ov. met. 1, 456 -e puer (SEN. Phaedr. 277 -us p. et renidens. DRAC. Romul. 2, 46. 10, 94. 587). Pont. 3, 3, 47 dum te, -e, docemus. SIL. 11, 410 -us ... mittit se caelo niveis exercitus alis. DRAC. Romul. 6, 59 impubes, -us (7, 12).

b *de rebus*: **α** ***actionibus, affectibus sim.***: COPA 3 copa ..., docta movere latus, ebria fumosa saltat -a taberna (*similiter de motu saltantium*: TIB. 2, 1, 88 currum ... sequuntur matris *Noctis* -o sidera fulva choro. CVRT. 7, 10, 4 tripudiis ... et -iori corporis motu gaudium ... ostentare. SOL. 11, 5 -as vertigines implicare [*sc. pyrrichen saltando; cf. p. 982, 42*]. DON. Ter. Ad. 752, 2 conexus manum -us ac petulans *saltantium*). PLIN. nat. 8, 144 uxore eius *regis* ... lacerata *a cane* propter -iorem cum marito iocum (*cf. Arrian. 156 F 29 Jac.* συμπαίζουσαν). TERT. nat. 1, 10, 34 derisus. CYPR. hab. virg. 21 nuptiarum festa improba et convivia -a (PS. HIL. libell. 10 p. 82, 11). FIRM. math. 1, 2, 4 nec Syrorum avarities -is Veneris *stellae* radiationibus temperatur (*cf. p. 985, 18*). 5, 2, 8 -a ... cum ebrietate saltantes (HIER. epist. 21, 13, 2 ebrietas, luxuria, fornicatio et universa vitia; haec blanda sunt et -a et sensus voluptate demulcent). 8, 7, 1 luxuriosis ... et -is voluptatibus (HIER. hom. Orig. in Ezech. 3, 5 p. 353, 23 et delectans sensum). 8, 12, 3 -is moribus et ... amoris cupiditatibus. MAXIMIN. c. Ambr. 112 audacem ac -am nimisque impiam insolentiam. CLAVD. 20, 100 *Ancyram petunt* pelagi ne taedia ... subirent, sed vaga -is flueret discursibus aetas. rapt. Pros. 2, 74 *Zephyre*, qui mea -o regnas per prata meatu. *al.* **β** ***variis***: MART. 4, 57, 1 blanda ... -i stagna Lucrini (*cf. 6, 43, 5* mollis). TERT. virg. vel. 12, 3 acu -iore comam (*'pro* acum comae' *Bulhart, praef. p. XLVI*) sibi inserunt (inferunt *trad.*) *mulieres luxuriosae* (*aliter p. 985, 44*). MAXIMIN. c. Ambr. 115 -os sordidosque ... annos *episcopatus tui*. PRVD. ham. 239 -as ... tunicas. CLAVD. 17, 331 *in edenda naumachia* -i ... confligant ... lembi (*dubium, utrum lascivia nautarum respiciatur an de navibus lusoriis sit*

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dictum). carm. min. app. 7, 12 tibi *Marti* -ae celebrentur . . . kalendae. GREG. TVR. glor. mart. 86 pocula -a . . . hauriebat.

2 *in re amatoria* (*v. et l. 52. 75. p. 984, 24*): **a** *de ipsis amantibus eorumque corporis partibus*: VERG. ecl. 3, 64 malo me Galatea petit, -a puella (HOR. carm. 4, 11, 23. OV. epist. 9, 65 -ae more p. incingi zona. ars 1, 523 MART. 7, 91, 3. 9, 67, 1 -am tota possedi nocte p. IVV. 6, 365³² -ae furta p.). HOR. sat. 2, 7, 50 *meretrix* agitavit equum -a supinum. carm. 1, 19, 3 -a Licentia. ELEG. in Maecen. 1, 77 Lydia *Omphale*. OV. am. 1, 8, 98 -is livida colla notis. 3, 7, 10 -um femori supposuit . . . femur. epist. 16, 77 (*ad Paridem*) cum . . . me spectas oculis, -e, protervis. ars 2, 715 *de Briseide*. SEN. contr. 4 praef. 11 -a manu obscena iussisti. VAL. MAX. 9, 2 pr. -i vultus et novae cupiditati inhaerentium oculorum (CE 2054, 3 [*Pompeis*] -os v. et blandos . . . ocellos. *cf.* SIL. 15, 26 lumina *Voluptatis*. RVFIN. Orig. in gen. 3, 6 p. 47, 28 cui . . . erga feminarum formas -us et curiosus oberrat aspectus). SEN. Phaedr. 783 (*versu suspecto*) -ae nemorum deae *insidiabuntur Hippolyto*. MART. 2, 14, 17 *Europae* vector -e (*de Iove ut* 11, 43, 3 -o . . . Tonanti). 5, 7, 7 -a catenis ignoscat coniunx *Vulcani* (*de Venere ut* DRAC. Romul. 10, 52. 122). 5, 78, 28 *Gaditanae* vibrabunt . . . prurientes -os . . . lumbos. 6, 21, 5 Martem (PRVD. c. Symm. 1, 174). 6, 45, 1 lusistis, satis est: -i nubite cunni. 6, 68, 7 nympha. 10, 68, 8 viro. 14, 193, 1 ussit amatorem Nemesis -a Tibullum. PS. AVR. VICT. epit. 48, 10 ministeria -a psaltriasque comissationibus adhiberi. AVSON. Mos. 177 *nympha* fugit -os . . . Faunos (CLAVD. carm. min. 25, 20). DRAC. Orest. 230 -is defigens basia labris. ARATOR act. 2, 293 corporis ille locus (*i. penis*) . . . luxuriam -us habet. *al.*

b *de rebus ad amantes pertinentibus*: *α affectibus, actionibus sim.*: HOR. carm. 2, 11, 7 pellente -os amores canitie (OV. ars 2, 497. 3, 27. MART. 14, 187, 1 -os lusit a. APVL. apol. 12 a. eius *sc. Veneris Uraniae* non amoenum et -um sed contra incomptum et serium [*Plat. conv. 181 c* ὕβρεως ἀμοίρου]. PRVD. c. Symm. 2, 225. AVG. serm. 34, 7 a. -os perniciososque). OV. am. 3, 14, 26 sponda . . . -a mobilitate tremat. VAL. MAX. 9, 1 ext. 1 veneris usu -iore. SIL. 5, 23 Hymenaeo. MART. 6, 71, 1 edere -os . . . gestus et Gaditanis ludere . . . modis. 7, 74, 3 -i non desit copia furti (ANTH. 429, 1 lusus -aque f.). 11, 23, 9 basia (*cf.* TAC. ann. 14, 2, 1 oscula). FIRM. math. 6, 31, 71 -is cupiditatibus. CLAVD. carm. min. 29, 33 pectora -o flatu Mavortia nectit (*de Veneris effigie, quae more magnetis Martem attrahit*). *al.*

β variis: PROP. 4, 8, 76 -um . . . forum *i. amoribus opportunum* (*sic de locis*: AVSON. 385, 25 p. 105 P. -i Floralia laeta theatri. ARATOR act. 2, 14 *Paulo operante* fructus . . . pudicos multiplicat -us ager *i. Paphus* [*16* turpi . loco]. *cf. p. 984, 79*). OV. rem. 728 mihi -ā gaudia nocte dedit *puella*. MART. 8, 78, 9 -a numismata *sc. meretricibus danda*. 11, 45, 6 puncta . . . -ā quae terebrantur acu *sc. ut coitus spectetur* (*aliter p. 984, 79*). SVET. Tib. 43,2 cubicula . . . tabellis ac sigillis -issimarum picturarum et figurarum adornavit. CLAVD. rapt. Pros. 1, 228 Ditis . . . ferrea -is mollescant corda sagittis *sc. Amoris*.

c *de arboribus sim.*: HOR. carm. 1, 36, 20 hederis (PORPH.: quia quasi ludentes vage serpunt). PLIN. nat. 17, 5 lotoe patula ramorum opacitate -ae. ENNOD. carm. 1, 4, 8 turgida -is silva viret spoliis.

II *dicendo, scribendo sim. nec non canendo*: **A** *vario usu* (*respicitur dicacitas, petulantia vel impudicitia*): CAEL. or. frg. Quint. inst. 6, 3, 41 Siculi . . ., ut sunt -i et dicaces, aiebant *eqs.* (*item de hominibus*: OV. epist. 15 [16], 227 *ad Helenam* te, -a, notavi . . . risum non tenuisse. STAT. silv. 2, 1, 75 compositos . . . sales meditataque verba locutus quaesisti -us erum [*cf. Sen. dial. 2, 11, 3* pueros . . . mercantur procaces . . ., qui probra meditate effundant]). OV. ars 2, 567 -a pedes risisse mariti dicitur *Venus*. PLIN. nat. 10, 117 (*de psittaco*) quae accipit verba pronuntiat, in vino praecipue -a *avis* (*Aristot. hist. anim. 597 b 28* ἀκολαστότερον . . . γίνεται). QVINT. inst. 6, 3, 27 *ridiculum* aut est -um et hilare . . . aut contumeliosum . . .; refert, his ubi quis utatur, nam in convictibus et cotidiano sermone -a humilibus, hilaria omnibus convenient (*item de dictis*: IVV. 6, 194 quotiens -um intervenit illud ζωὴ καὶ ψυχή . . .; quod enim non excitet inguen vox blanda et nequam? MACR. Sat. 2, 6, 1 *ut* a -is iocis ad honestos revertar [*cf. p. 986, 3*]. POMP. gramm. V 239, 21 *in triumpho milites* dicunt aliqua -a ad imitationem Satyrorum. ISID. orig. 2, 16, 1 ne levia gravibus, ne -a seriis, ne ridicula tristibus misceantur). AVSON. 18, 1 p. 327 P. Laidas et Glyceras, -ae nomina famae. RVFIN. Orig. in Rom. 3, 3 p. 935ᴬ hominem -o ore impudica verba iactantem, aut tumido et furibundo contumelias. NICET. psalm. 2 p. 68, 16 B. -um (*A*; lascivium *RV*; lasciviam *Souter*) esse, si hoc (*i. psalmus*) lingua (*var. l.* oris sono) proferatur.

B *in arte*: **1** *poetica, sc. de genere ludicro vel impudico, maxime de comoedia, elegia, epigrammate* (*c. respectu sive stili sive argumenti imprimis de rebus amatoriis agentis*): **a** *de carminibus sim.*: HOR. ars 107 tristia maestum voltum *actoris* verba decent . . ., ludentem -a. OV. trist. 5, 1, 15 carmina (PAVL. FEST. p. 101 hilarodos: -i et delicati carminis cantator. MART. 7, 51, 2. QVINT. inst. 9, 4, 108 illud 'ore excipere liceret' . . . -i c. est *sc. propter metrum*). SEN. suas. 1, 7 Dellius, cuius epistulae ad Cleopatram -ae feruntur. ASCON. Pis. p. 20, 30 *Philodemi* poemata sunt -a (*Cic. Pis. 70* ut omnes hominis libidines . . . delicatissimis versibus expresserit). MART. 1 praef. -am verborum veritatem, id est epigrammaton linguam. 1, 4, 8 -a est nobis pagina, vita proba (AVSON. 360 p. 218, 2 P. *de centone nuptiali*). 3, 86, 1 ne legeres partem -i, casta. libelli, . . . (4) non sunt haec mimis improbiora, lege! (5, 2, 5 tu, quem nequitiae procaciores delectant . . . salesque nudi, -os lege . . . l. 7, 68, 3 *opp.* seria). 4, 14, 12 -is madidos iocis libellos (*cf. p. 984, 66. 985, 65*). 9, 26, 10 -um . . . lusit opus (*de nugis Nervae et Neronis*). 10, 64, 5 *Lucanus* non . . . erubuit -o dicere versu: si nec paedicor *eqs.* (11, 20, 1 Augusti -os . . . v. APVL. apol. 9 *Solonis* ille -issimus v.). PLIN. epist. 7, 4, 6 -um . . . lusum Ciceronis . . .; queritur, quod frustratus amantem . . . savia Tiro . . . subtraxerit. TERT. spect. 17 p. 19, 23 tragoediae et comoediae scelerum et libidinum auctrices (actrices *Ursinus*) cruentae et -ae. PS. CATO Mus. 3 comica -o gaudet sermone Thalia. MART. CAP. 3, 221 *Camena* -a dans lepori. SIDON. epist. 4, 1, 2 si quid heroicus arduum . . ., epigramm⟨at⟩ista -um . . . condiderunt.

b *de ipso poeta* (*pron. neutr. l. 15*): PROP. 2, 34, 87 haec (*i. res amatorias*) quoque -i cantarunt scripta Catulli (OV. trist. 2, 427). OV. ars 3, 331 quid . . . -ius illa *Sappho*? MART. 3, 20, 6 dic . . ., quid agat Canius; . . . -us elegis an severus herois? 8, 73, 5 Cynthia te vatem fecit, -e Properti. QVINT. inst. 10, 1, 88 -us . . . in herois quoque Ovidius (10, 1, 93 utroque *i. Tibullo et Propertio* -ior, sicut durior Gallus. *cf. p. 983, 2*). HADR. carm. frg. 2 *Voconi*, -us versu, mente pudicus eras (*cf. p. 985, 83*). APVL. apol. 86 aliquem poetam -iorem. **c** -a Thalia (*cf. l. 11*): STAT. silv. 2, 1, 116 *si* decurreret orsa Menandri, laudaret . . . sonum . . . -a Th. 5, 3, 98 MART. 7, 17, 4.

2 *rhetorica, sc. de genere dicendi, quod nimio ornatu vel copia vitiose tumet, luxuriat sim.*: SEN. contr. 2 praef. 1 *Arelli Fusci* splendida oratio et magis -a quam laeta (SEN. frg. 113 ad effugiendam infamiam nimis -ae o. et nitidae). QVINT. inst. 2, 5, 10 quam multa impropria . . . tumida . . . -a, effeminata sint *in oratione vitiosa*. FRONTO frg. (Bischoff, SBMünch. 1958, 2 p. 20) 1, 19 flux⟨ibus⟩ -is. SYMM. epist. 1, 89, 1 neque tristem soliditatem neque -um leporem . . . celebrarunt; haec sunt enim condimenta tui oris . . ., quod nec gravitate horres nec venustate luxurias, sed . . . germanos colores rebus obducis. HIER. hom. Orig. in Ezech. 3, 3 p. 351, 20 cum . . . in luxuriosam orationem dicentis se sermo fuderit et in -um persultaverit eloquium.

3 *canendi sim., sc. de modis mollioribus, dulcioribus sim.*: QVINT. inst. 9, 4, 142 *compositionem* effeminatam et enervem, qualis apud multos . . . -issimis syntonorum modis saltat (BOETH. mus. 1, 1 p. 180, 12 -us . . . animus . . . -ioribus delectatur m. vel . . . emollitur ac frangitur; rursus asperior mens vel incitatioribus gaudet. p. 180, 28 *si* per -iores m. inverecundum aliquid, vel per asperiores ferox . . . mentibus illabatur [*cf. Plat. rep. 411a* μαλακὰς . . . ἁρμονίας]). CLAVD. 9, 9 Terpsichore . . . -o pollice movit barbiton (*cf. 18* Phoebus . . . pectine temptavit nobiliore lyram). 22, 142 nullo citharae convivia cantu, non pueri -a sonant. AVG. epist. 199, 11, 37 p. 276, 11 perstrepunt -i cantus, organa, tibiae *eqs.* EVSTATH. Basil. hex. 4, 1, 1 cantus . . . blandos modulationesque -as, luxum nimium generantes (*gr.* μελῶν τινων κεκλασμένων καὶ διεφθαρμένων).

homoeoprophora: licentia (HOR. carm. 1, 19, 3 PAVL. PELL. 159), ludere *sim.* (HOR. ars 107 MART. 1, 44, 1. 5, 34, 7. 14, 79, 1. 14, 187, 1 IVV. 11, 98 AVSON. Mos. 212 RVT. NAM. 1, 379. *al.*), laetus (SEN. contr. praef. 1 AVSON. 385, 25 p. 105 P. PAVL. NOL. carm. 17, 119), lepos (SYMM. epist. 1, 89, 1 MART. CAP. 3, 221), luxuria (HIL. AREL. vita Honorat. 27 l. 4 ARATOR act. 2, 293).

homoeoteleuton festivus *p. 984, 34.*

adv. **lascīviter** *et* **lascīvē**. GLOSS. -e: fervide. GLOSS. V 305, 49 -e: provide (*pro* fervide?). *i. q. modo lascivo*: **1** *posit.* lasciviter: LAEV. carm. frg. 5 -r . . . ludunt. **2** *posit.* lascive: OV. am. 2, 10, 27 -e consumpsi tempora noctis. MART. 8 praef. illis *i. epigrammatis* non permisi tam -e loqui quam solent (*antea*: mimicam verborum licentiam. PS. RVFIN. in Am. 5, 18—20 inter cetera quae -e improbeque loquebantur ista quoque cum irrisione dicebant). SVET. Nero 42, 2 iocularia . . . carmina -eque modulata. APVL. apol. 9 -e *fecit versus Sappho* (*postea*: insolentiam linguae). PS. CYPR. tract. 31 -e vivendo. RVFIN. Greg. Naz. orat. 9, 5, 1 auriga . . . -e et petulanter excusso. AVG. gen. c. Manich. 2, 26, 40 quidquid -e faciunt. **3** *compar.* lascivius: SEN. contr. 2, 6, 8 rem -ius dixerat (*opp.* ... genere). AVIEN. Arat. 1840 si persultans aries -ius herbas adpetat (*gr. 1105* μᾶλλον ἐπειγόμενοι). SVLP. SEV. dial. 2, 8, 3 viduam . . . -ius victitantem.

cf. Onom.

deriv.: lascivia, lascivio, lascivitas, lascivolus. *Beikircher.*

laser, laserpīcium *c. derivatis v.* lass-.

[lasernacum NOT. Tir. 104, 59 (*post* laserpicium; *varias codd. scripturas congessit Schmitz, comm. ad l.*) *falso trad.*, *fortasse pro* laser Cyrenaicum (*Kopp*).**]**

[(lasero), laseras APIC. 6, 242 (6, 8, 4 M.) *falso trad. pro* laser(e) ac.**]**

Tyria **lasfē**, Τυρία λάσφη CIL IV 2319¹ (Pomp. Wandinschr. 665 Diehl). *obscurum.* '*vocis cuiusdam principium esse videtur, cf.* λάσταυρος' *ed. pr.*; '*cf.* λάστη, *-σθη*' *Diehl*; '*λάσπη gr. rec. i. q. sordes*' *Heraeus in exemplari suo.*

lasimsaph (-safh, -saf *var. ll.*) PS. APVL. herb. 141 l. 13 adn. *nomen peregrinum herbae q. e.* bovis lingua (*cf.* GLOSS. III 567, 38 laxinsata i. lingua bubula). *B.*

lassābundus, -a, -um. *a* lassare. *i. q. lassus*: RVFIN. hist. mon.

[Ravenna]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7 p. 399A *mulier* -am simulans ac fatigatam. VITA Roman. rec. (BHL 1306) 6 *mater* -a ex maestitudine ... moerorem vertit in gaudium. 10 baculos, quos -i ad sustentandum in manus gestabant *senes*.

lassāmen *v.* lax-. *Ravenna.*

[**lassātim** *falsa var. l. pro* -anti *vel* -ato MAX. TAVR. hom. 68 p. 394A.]

***las(s)er,** -ris *n.* [*truncatum e* las(s)erpicium (*q. v.*). *Sch.*]

de orig.: SOL. 27, 49 *pingue e culmo sirpis exsudans* dictum est primum lac sirpicum, quoniam manat in modum lacteum; deinde usu derivante -r nominatum. ISID. orig. 17, 9, 27 -r herba ...; cuius sucus dictus primum lacsir, quoniam ...; hoc et a quibusdam opium Cyrenaicum appellatur. *de scriptura, mensura, formis*: lass- (*cf.* lasserpicium): GARG. MART. med. 17 (*var. l.*). CHIRON 539. AVG. gramm. V 499, 35 (lass- *cod. m. pr.*, lasa- *m. sec.*). *al. syllaba longa conicitur* ANTH. 390, 23 nectareum vitient nunc -a (laus- *trad.*) tetra rosatum. *mensuratur* lāser MARCELL. med. carm. 54 (*iuxta* piper). laz-: CHIRON 421. -ar (*cf.* GLOSS. III 454, 2 -er sive -ar): AVGVSTVS *infra*. COLVM. 12, 59, 5 *et hic illic ap. posteriores* (*e. g.* PELAGON., VEG. mulom., CHIRONEM, APIC., ORIBAS., NOT. Tir.). *enumeratur iuxta* nectar AVG. *l. c.*, *iuxta* far FRG. Bob. gramm. V 558, 35, *at* -er *iuxta* papaver *sim.* GRAMM. suppl. 114, 6. *formas insolitas vel vulgares invenimus* COLVM. 12, 59, 4 -idis *gen.* (*S*). PLIN. nat. 1, 22, 49 -i *abl.* (*item* 5, 33. 23, 57 *cod. d.* EPIST. Alex. l. 414 H. *cod. Montepess.; ceterum passim* -e). CHIRON 329 -i *gen.* (*antea*: aceti, vini). *plur. non exstat nisi e coni.* ANTH. *l. c.* *genus neutr. testatur* GRAMM. suppl. *l. c.*, *fem. exstat* GLOSS. III 541, 20 -r treta (trita *Bücheler*). NOT. Tir. 104, 56. *de notione*: PLIN. nat. 19, 38 laserpicium ..., cuius sucus -r vocatur ([*cf.* GLOSS. sucus herbae ferulae]. CAPER gramm. VII 100, 18 l. florem dicimus, at caulem -r aiunt). GLOSS. ὀπός. holus. genus pigmenti. opium Cyrenaicum. *al.* *legitur inde ab* AVGVSTO, VITR.; *transit in gr.* λάσαρ(ον), λασάριον.

nomen silphii (*per distinctionem l. 45; ad rem v. Steier, RE III A 103sqq. et Suppl. V 972sqq.; respicitur tam sucus quam ipsa herba*): AVGVSTVS epist. Macr. Sat. 2, 4, 12 (*ad Maecenatem*) mi ... ebur ex Etruria, -r Arretinum, adamas Supernas *eqs.* VITR. 8, 3, 13 quodsi terra generibus umorum non esset dissimilis ... nec Cyrenis in ferulis -r nasceretur (*saepe laudatur* -r Cyrenaicum, *v. Onom. II 803, 34sqq.*). CELS. 3, 16, 2 castoreum, -r, murram. 4, 4 -e linguam ... linere. 4, 6, 3. 4, 10, 3 -is quam optimi paulum devorare (4, 19, 4 PS. APVL. herb. 11 l. 16. *cf.* PELAGON. 91 summi). 5, 27, 12B ex vino dandum. 5, 27, 12C cum aceto. 6, 14, 2 terere. COLVM. 5, 10, 15 exiguum ... -is vino diluimus (*inde* PLIN. nat. 17, 259). 12, 7, 4 radiculas -is, quod Graeci σίλφιον vocant (PLIN. nat. 20, 80 [*Cato agr. 157, 7* silpium ... sirpicium]. *cf.* COLVM. 12, 59, 4 radicis [SCRIB. LARG. 192. 196. 197 PLIN. nat. 19, 153 GARG. MART. med. 17. CHIRON 539 -is spicati. *al.*]). 12, 59, 5 si ... Syriacum -r habueris, pro silphio ... adicies (SCRIB. LARG. 67 -r Cyrenaicum, si poterit inveniri; sin minus, S. [175. 177]). arb. 23, 1. SCRIB. LARG. 70 (*inde* MARCELL. med. 15, 5). 165. 174. 199. PLIN. nat. 19, 38sqq. (*describitur fusius; 19, 43 suci distinguuntur* rhizias atque caulias). 19, 167 sacopenium, quo -r adulteratur. 22, 101 -r e silphio profluens. *al.* MARCIAN. dig. 39, 4, 16, 7 *inter* species pertinentes ad vectigal. PAVL. dig. 33, 9, 5, 1 *inter medicamenta.* APVL. met. 10, 16, 5 quid potissimum abhorreret asino excogitantes ... offerebant mihi, carnes -e infectas. CHIRON 767 Siculum (Siriacum *Oder*). SVLP. SEV. epist. app. 3 *coquum* piperis nescium, -is ignarum. MARCELL. med. carm. 54 mordax piper et -r algens. APIC. 1, 13 *et saepe.* 3, 94 (3, 13, 1 M.) Parthicum (5, 199 [5, 3, 7]. *al.*). ORIBAS. syn. 3 add. p. 900 -r vivu(m). *al.*

deriv.: las(s)eratus.

las(s)erātus, -a, -um. *a* las(s)er, *cf.* las(s)erpiciatus. *scribi solet* laser-; -sar- CHIRON, APIC. exc. NOT. Tir. 104, 57 -um. *transit in gr.* λασαρᾶτος (*Hippiatr. gr. I p. 311, 7 et 426, 21 cod. M*).

i. q. lassere confectus, conditus sim.: PELAGON. 193 spongia ... ex aceto -o et marino imponitur ([*Veg. mulom. 2, 48, 8* lanam madidam cum aceto et lasere ... spongiam cum posca acri et lasere. *Hippiatr. gr. I p. 233, 1* ὄξει καὶ λασάρῳ βρέξας]. PLIN. VAL. 1, 21). CHIRON 980 spongias ... ex posca -a impones. APIC. 1, 31 (1, 30 M.) -um (*sc. ius, ferculum sim.*): laser ... dissolvis *eqs.* (*pro subst. ut* NOT. Tir. *l. c.* GLOSS. III 315, 4 ὀπατόν -on). 6, 243 (6, 8, 5 M.) pullum. exc. 137 (25) porcellum. 149 (28) haedum.

las(s)erpīciārius, -ī *m.* *a* las(s)erpicium. *scrib.* laser-. *i. q. negotiator sim. lasserpicii* (*ni fallimur*): MIM. inc. tit. Petron. 35, 6 *Trimalchio* de '-o' mimo canticum extorsit.

las(s)erpīciātus, -a, -um. *a* las(s)erpicium. *scrib.* laser-. *i. q. lasserpicio confectus, conditus sim.*: CATO agr. 116 laserpicium aceto diluito, permisceto lentim aceto -o ([*inde* PLIN. nat. 18, 308]. PLIN. nat. 20, 34).

las(s)erpīcifer, -a, -um. *a* las(s)erpicium *et* ferre, *cf. gr.* σιλφιοφόρος. *scrib.* lasar-. *i. q. lasserpicii fertilis*: CATVLL. 7, 4 quam magnus numerus Libyssae arenae -is iacet Cyrenis.

las(s)erpīcium, -ī *n.* [lasserpicium *coalitum videtur e* *lac serpicium *pro* sirp- *a* sirpe 'σίλφιον' (*cf.* SOL. *supra l. 8*). *Sch.*] *scrib.* lass- *metro confirmatum* PLAVT. Pseud. 816 *A* (lasar- *P*). Rud. 630 *B* (laser- *cett. deficiente A*). *ceterum* NOT. Tir. 104, 58 (*var. l.*). GLOSS. ὀπός.

nomen silphii (*distinguitur* lasser *l. 10. p. 987, 26*, sirpe PLAVT.): PLAVT. Pseud. 816 eo (*sc. ad legumina*) -ci libram pondo diluont *coqui viles* (CATO agr. 116 aceto diluito). Rud. 630 hoc anno multum futurum sirpe et -um (*633* magudarim). CATO orig. 74 -um pro pulmentario habet *homo luxuriosus* (*ut vid.*). COLVM. 6, 17, 7 radix, quam Graeci σίλφιον vocant, vulgus autem nostra consuetudine -um (*Veg. mulom. 4, 22, 1* lasaris radicem) appellat (*inde* PALLAD. vet. med. 19, 3). PLIN. nat. 16, 143 Cyrenaicae regioni, cum primum ibi -um natum est. 19, 38 (*v. p. 987, 48*) *et passim usque ad* 19, 46 (*cf.* 1, 19, 15sq. de -o et lasere). 20, 56 -ci obolo. 20, 141 nonnulli -um ... illini iubent. PALLAD. vet. med. 3, 3 *inter herbas medicas.* MARCELL. med. 18, 24 -um vetustissimum tunde. CAEL. AVR. acut. 2, 38, 218 terunt ... -um.

deriv.: las(s)erpiciarius, las(s)erpiciatus. *cf.* las(s)er.

compos.: las(s)erpicifer. *B.*

***lassēsco,** -ere. *a* lassus. *scrib. in codd. hic illic* lasc-, -isc-. NOT. Tir. 71, 53 -it. GLOSS. lassare. GLOSS.L I Ansil. LA 391 -ere: fatigari, lassari. *inde a* PLIN. nat.

i. q. lassum fieri: **1** -*unt animantia*: **a** *ipsa vel partes corporum*: PLIN. nat. 30, 149 non -ere in ullo labore, qui nervos ex alis et cruribus gruis habeant. CHIRON 160 farnax de lassitudine: si extra modum -it, signa erunt haec (*Veg. mulom. 1, 38, 10* f. ... de lassis haec signa monstravit). HIER. epist. 22, 39, 4 -ere sub lorica. adv. Pelag. 1, 23 quare te talem condiderit *deus*, qui deficias atque -as. 2, 20 -ere sanctos ad perpetuitatem iustitiae. in Eph. 3, 13 ('ne deficiatis') ne ... -ant atque deficiant. *ibid.* ne deficerent atque -rent. hom. Orig. in Ezech. 3, 3 p. 352, 11 ut manus ... non in opere -ant. VVLG. Is. 44, 12 deficiet ... et -et. RVFIN. hist. 5, 1, 6 -entibus iam paene tortoribus. PS. APVL. Ascl. 21 mares femineo torpore -unt. PS. AVG. serm. ed. Mai 163, 2 ut in via ... non possimus -ere. DIONYS. EXIG. Conc.S I 5 p. 298, 17 ex itineris labore -ere (*gr. I 1, 6 p. 155, 21* καμεῖν ἐξ ὁδοιπορίας, *I 4 p. 235, 18* laborare ex itinere). GREG. M. epist. 5, 53a, 5 fracta stomachi virtute -o (*cf.* in euang. 21, 1 -ente stomacho). *al.* **b** *res ad animantia pertinentes*: PLIN. nat. 7, 130 ne -at fortuna, metus est. PS. QVINT. decl. 17, 3 ut -ret ... miseratio. APVL. met. 8, 8, 1 priusquam ... in sese nimietatis senio -ret luctus. PRVD. c. Symm. 2, 101 *de natura hominis.* HESYCH. in lev. 8, 31/36 p. 887A mente ... -ente sive deficiente. LEO M. serm. 15, 1 humana fragilitas ... -it. PETR. CHRYS. serm. 28 p. 279B labor nescit -ere meditatus. 103 p. 488C virtus divina -it. CHRYSOST. hom. I 923C castitas ... -it. BENED. reg. 7, 36 si ... conscientia patientiam amplectatur et sustinens non -at vel discedat. *al.*

2 -*it herba*: PLIN. nat. 14, 33 si non praepinguis soli ubertas -entem *vitem* sustineat.

stilistica: coepi -ere: ROMVL. fab. 66, 5 rec. vet. membra ... coeperunt -ere (*rec. gall.* lassaverunt, *rec. W* lassa interierunt). GREG. M. dial. 1, 4 p. 35, 2 M. coepit timere, -ere. -ere ab *aliqua re i. q. desistere lassum*: CHRYSOST. repar. laps. p. 390 a 32 a perseverantia deposcendi (*gr. aliter*). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 23 p. 385C cogitationes ..., quibus a spe resurrectionis anima debilitata -at (*Migne gr. 44, 209A* δι' ὧν σαθρώσει τις τὴν ψυχὴν περὶ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως). GREG. M. moral. 22, 7 ab inchoatis bonis (*cf. sententiam audaciorem* 8, 12 cum opus crescit, praemii fiducia proficit; cum vero opus torpuerit, spes a remuneratione -it).

lassitās, -ātis *f.* *a* lassus. *i. q. lassitudo*: ORIBAS. eup. 1, 4, 1 Ab p. 407 si ... eveniat egritudo vel -s (-tus *tradi vid.; Li* copodis [*i.* κοπώδης] ... passio, *gr.* εἰ ... συστῆναι συμβαίη κόπον *tantum*). p. 408 copon, id est plenitudinem aut -em (*gr.* κόπον *tantum*).

***lassitūdo,** -inis *f.* *a* lassus. *plur. inde a* CELSO, PLIN. nat. NOT. Tir. 71, 52 -o. *de notione*: CHIRON 131 a -e, hoc est a labore (GLOSS.). GLOSS. μόχθος. κόπος. κόπωσις. καταπόνησις. *legitur inde a* PLAVTO, PACVV., TITIN., ACC., CIC.

i. q. fatigatio, defectio sim. (*minus valet quam* fatigatio *p. 989, 2*): **1** *animantium*: **a** *varia exempla*: **α** *sing.*: PLAVT. Bacch. 108 sequere ... me intro in lectum, ut sedes -em (NEP. Eum. 9, 6 ad -em sedandam). Capt. 905 quanta laniis -o, quanta porcinariis *in cena praeparanda.* 1001 (*de lapicidinis*) locus, ubi labore -o est [omnis] exigunda ex corpore. Curc. 310 tenebrae oboriuntur, genua inedia succidunt. :: -e hercle credo. Epid. 670 -e invaserunt misero in genua flemina. Men. 975 molae, [magna] -o, fames ..., haec pretia sunt ignaviae *servorum.* Merc. 113 abige abs te -em, cave pigritiae praeverteris. 127 numquam ... omnes balineae mi hanc -em eximent. 157 -em ... verba tua mihi addunt, enicas. Stich. 336 omnia membra -o mihi tenet :: linguam quidem sat scio tibi non tenere. :: ita celeri curriculo fui *eqs.* 340 perii, quoi medullam -o perbibit. Truc. 328 *v. p. 990, 82.* PACVV. trag. 246 (*Euryclia ad Vlixem*) ut ... -em ... minuam manuum mollitudine. TITIN. com. 131 -o conservum, rediviae flagri. ACC. trag. 456 poplitum. CIC. inv. 2, 14 ex -e dormire. fam. 12, 25a, 1 admodum sumus iam defetigati; sed nulla -o impedire officium ... debet. CAES. Gall. 2, 23, 1 cursu ac -e exanimatos. 4, 15, 2 civ. 2, 41, 7. 3, 92, 3. 3, 95, 4. 3, 99, 5. SALL. Catil. 13, 3 non famem ... neque -em opperiri. Iug. 50, 1. 69, 2 NEP. Dat. 11, 3 LIV. 4, 33, 11. 7, 33, 14. 9, 44, 12. 10, 29, 10. *al.* PAVL. FEST. p. 11 Terentius (*v. vol. I 1172, 23*) 'affatim' dixit pro eo, quod est ad -em. FEST. p. 359 vaccillare pedibus -e. SEN. contr. 1 praef. 15 ingenii -em, quae non minor est quam corporis, sed occultior.

[Ravenna]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CELS. praef. 41 metu, dolore, . . . -e, mille aliis mediocribus adfectibus. 1, 2, 7 -o, quae citra fatigationem sit. *al.* SEN. dial. 1, 4, 15 nulla illis *barbaris* domicilia nullaeque sedes sunt nisi quas -o in diem posuit. 5, 9, 3 corporis (epist. 120, 10. *adde p. 988, 84*). epist. 63, 12 turpissimum . . . est . . . remedium maeroris -o maerendi. 74, 33 (*de metu*) in corporibus . . . languoris signa praecurrunt, quaedam enim segnitia . . . est et sine labore ullo -o *eqs.* 123, 1 in lectulo -em pono. *al.* CVRT. 3, 7, 9. 7, 3, 12. 7, 11, 8 COLVM. 6, 30, 3. SCRIB. LARG. 268 acopum . . . ad -em (270). PETRON. 21, 5 -e abiecta. PLIN. nat. 20, 192 (*v. sub β*). 22, 111 (*v. p. 991, 34*). 23, 44. *al.* FRONTIN. strat. 2, 1, 15 APVL. met. 1, 2, 3. 1, 11, 3. *al.* ITALA I Thess. 2, 9 (Theod. Mops. *ad l.; gr.* μόχθον, *Vulg.* fatigationis). *al.* *β plur.* (*v. etiam l. 26*): CELS. 3, 23, 3 fugere oportet . . . vomitum, -es (-em *J*), sollicitudines *eqs.* PLIN. nat. 20, 154 -es (salsi- *trad.*) corporis. 20, 192 contra omnes duritias . . . et contra -es (*sed mox*: -is auxilium). 20, 240 mulierum. 22, 32. 23, 80. 24, 60. 27, 130 -um dolores et convolsiones. 31, 119. CHIRON 306 ad defectiones . . . et ad -es. AVG. in psalm. 84, 10 l. 43. serm. coll. Morin p. 483, 10 (*iuxta*: aegritudines). HIL. AREL. vita Honorat. 29 l. 3. PRISC. LYD. solut. 2 p. 57, 2 sive a -bus sive etiam infirmitatibus. *metonymice fere de partibus corporis lassis*: PLIN. nat. 24, 23 -es perungui *hammoniaco* . . . utile *est.*

b *indicatur causa efficiens per gen.*: SEN. dial. 9, 17, 7 totius diei -em duabus illis horis ponebat. PETRON. 132, 10 (*ad mentulam lassam*) ut . . . senectae . . . ultimae mihi -em imponeres (EVSTATH. Basil. hex. 8, 5, 8). PLIN. nat. 23, 52 armorum equitandive. 28, 137 itinerum . . . -es et fatigationes (AMM. 16, 12, 11 SVLP. SEV. epist. 1, 11. *cf.* APVL. met. 5, 15, 1 viae). PS. QVINT. decl. 2, 16 curarum. 2, 22 calamitatium. PLIN. epist. 6, 17, 2 *auditores* non . . . adsurrexerunt, saltem -e sedendi. SERM. Corp. Vind. 21 p. 271, 3 ieiunii. COD. Iust. 1, 3, 27 (*a. 466*) laboris. VITA Hil. Arel. 26 l. 10 abstinentiae rigore ac vigiliarum -e . . . vitiorum certamina . . . superavimus.

2 *rerum naturalium*: COLVM. 2, 1, 4 ne -o quidem soli minuit agricolae fructum. PS. QVINT. decl. 4, 14 origo tempestatum, -o ventorum.

ᵃ**lasso**, -āvī, -ātum, -āre. *a* lassus. *de ratione q. e. inter* -tus *et* lassus *v. ibi.* *formas perf. invenimus longiores* -verit (TIB.), -verat (CVRT., PRVD.), *breviores* -arit (OV.), -arunt (SEN. epist. 52, 5 [-bunt *trad.*], STAT., VEN. FORT. carm.), -asset (OV., PETRON.), -asse (CAPITOL.), -asti (CAES. AREL.). *vox maxime poetica legitur inde a* TRAG. inc. (*nisi est versus metri causa fictus*), TIB., PROP., OV., *in prosa a* SEN. *rhet.* [*it.* lassare; *francog.* lasser, *dial. wall., loth.; francoprov.; prov., alvern.* lasà(r); *cat.* llassarse; *hisp.* lasarse; *port.* lassar(se). *cf. M.-L. 4920. Battisti-Alessio III 2173. Wartburg V 195sq. Corominas III 39. Machado II 1304. G.*] [*confunditur in codd. c.* iactare (OV. met. 13, 614), laxare (SEN. clem. 1, 19, 4 CALP. ecl. 1, 61 [70]. SIL. 17, 422 STAT. Theb. 7, 353 Ach. 1, 429. *falsa varia lectio pro* l.: LVCAN. 6, 567).]

1 *transitive i. q. fatigare* (GLOSS. -o κοπῶ. -tus καταπεπονημένος. *distinguitur* -tus *a* lassus *p. 990, 61. adhibetur reflexive l. 65. p. 990, 6, mediopassive saepius, cf. p. 990, 30. 39. pendet inf. infra l. 64*):
a *-antur animantia*: *α ipsa, partes corporis*: TRAG. (?) inc. 241 divi potentes, ferte -tis opem. TIB. 1, 9, 55 cum furtivo iuvenem -verit usu *adultera*, tecum . . . languida . . . cubet. PROP. 4, 8, 67 ubi iam nostris -vit bracchia plagis (OV. fast. 4, 297 SEN. Oed. 169 IVV. 6, 421. *al.*). OV. am. 1, 11, 23 digitos . . . graphio -are tenendo. epist. 1, 10 -asset viduas pendula tela manus (SEN. Herc. O. 564. *al. cf.* CVRT. 9, 5, 1 laevam). 19 (20), 241 longior infirmum ne -et epistula corpus (SEN. epist. 15, 4 CORIPP. Ioh. 8, 259. *al.*). 20 (21), 245 invalidos calamo -vimus artus (MAXIM. eleg. 1, 251). met. 1, 308 -tis volucris vaga decidit alis. 2, 577 (*loq. cornix*) fugio . . . et in molli nequiquam -or harena. 6, 353 -ta . . . membra. 9, 649 -ta sequendo concidis. fast. 2, 516 -bant agiles . . . bella viros. CELS. 1, 3, 9 fatigato cotidianum cubile tutissimum est; -at enim quod contra consuetudinem . . . est. PHAEDR. 2, 6, 10 *praeda* nequiquam te (*aquilam*) -bit pondere. SEN. Tro. 959 (*loq. Hecuba*) -bar, in . . . tantum gregem *filiorum filiarumque* dividere matrem. benef. 7, 14, 6 hic se diebus noctibusque -vit. LVCAN. 3, 19 -ant rumpentes stamina Parcas. 5, 313 (*ad Caesarem*) -are et disce sine armis posse pati *eqs.* 5, 695 quid numina -as? (STAT. silv. 1, 5, 2). 6, 705 (*Ericitho ad Char onem*) iam -te senex ad me redeuntibus umbris. PETRON. 138, 8 nec me contumeliae -ant. PLIN. nat. 9, 36 avide . . . saturatas -ari *testudines*. VAL. FL. 1, 419 assidua Tiphys vultum -tus ab Arcto. SIL. 6, 182 Lernae -vit in undis Amphitryoniaden serpens. STAT. Theb. 6, 799 longa vagos -arunt aequora nautas. *al.* *β actiones, habitus sim.*: MANIL. 2, 853 -tis viribus (*cf.* SEN. benef. 4, 8, 1 vis *dei tamquam Herculis* . . . -ta . . . operibus editis. dial. 2, 9, 5 robur perpetiendi -andique omnem inimicam vim consecuti sunt *Stoici*). SEN. contr. 7, 7, 6 -tae preces tuae sunt. SEN. clem. 1, 19, 4 -retur furor. dial. 11 (12), 18, 6 in me . . . fatorum crudelitas -ta consistat (PS. RVFIN. in Am. 9, 2/4 -ta vel satiata). nat. 4ᵇ praef. 2 animum . . . alias voluptate -amus, alias sollicitudine exurimus (epist. 118, 17 PLIN. paneg. 61, 10). epist. 68, 13 vitia primo fervore adulescentiae indomita -vit *haec aetas*, non multum superest, ut exstinguat. LVCAN. 2, 727 -ta triumphis descivit fortuna tuis (9, 890 tanto -ta periclo. PLIN. paneg. 61, 10 PS. QVINT. decl. 17, 12). 10, 172 epulis Bacchoque modum -ta voluptas imposuit. PLIN. epist. 3, 9, 9 ne iudicum intentio multis nominibus . . . non -retur modo, verum etiam confunderetur. PS. RVFIN. praef. in proph. p. 959ᶜ clementia nec donis -ta nec saeculis. MAR. MERC. Conc.ˢ I 5 p. 63, 20 dormientis sensum dormitatione -tum.

b *-antur res naturales*: OV. am. 2, 10, 33 quae -arit arando (*sc. navigando*), aequora . . . naufragus . . . bibat *avarus* (LVCAN. 5, 703 -tum fluctibus a. *cf.* 5, 466 neuter *fluvius* longo se gurgite -at. 6, 265 mare -atur, cum . . . frangentem fluctus scopulum ferit. STAT. Theb. 5, 413 fluctus [ANTH. 477, 11 = PS. PETRON. frg. 51, 15]). MANIL. 4, 855 nunc brevius -ta manent, nunc longius astra (*cf.* MART. 4, 3, 5 sidus . . . solitus -are Bootae *Domitianus frigoris neglegens*). SEN. Herc. O. 47 natura cessit, terra defecit gradum: -ta prior est. epist. 52, 5 alterum *aedificium* fundamenta -arunt in mollem . . . humum missa. LVCAN. 5, 621 rector Olympi cuspide fraterna -tum in saecula fulmen adiuvit. 9, 453 annosa . . . robora torquens -atur *Auster*. PLIN. nat. 6, 34 -ta cum siderum vi Ripaeorum montium deficiunt iuga (*cf.* CLAVD. carm. min. 22, 37 Alpes ille *Boreas* quatit, Rhodopeia culmina -at). VAL. FL. 6, 174 quam *aegida* nec dea -at habendo nec pater. CLAVD. DON. Aen. 9, 435 p. 247, 19 maturitate -atur *papaveris caulis*. *al.*

2 *intransitive i. q. fatigari, sec.* deficere *sim.* (GLOSS. ἀτονῶ -o, deficio. ὀκλάζω deficio, -o. lassescere: -are): **a** *formae certae*: ITALA psalm. 68, 4 (cod. 136 Cas.) -vi invocando (*gr.* ἐκοπίασα κράζων, *cet. versiones Italae et Vulg.* laboravi clamans). Is. 40, 31 (Paul. Nol. epist. 5, 18) curres et non -bis (-beris *var. l.*), ambulabis et non deficies (*gr.* οὐ κοπιάσουσιν, *Vulg.* non laborabunt). VERS. metr. Serv. gramm. IV 459, 1 aura -at. AMBR. Abr. 1, 8, 67 ut . . . infringeretur impetus, -ret (-retur *var. l.*) dextera, deficeret intentio. PAVL. NOL. carm. 31, 120 *Christus* -at eundo viam. AVG. serm. 216, 4, 4 nulla fame . . . -bitis. serm. dub. 385, 6, 7 (= CAES. AREL. serm. 21, 7) -asti ambulando, sedere vis; sede perpetuo, vide si non -bis (*sed loco affini* serm. 277, 4, 4 stando -ari, sedendo refici, rursus sedendo -ari). MACAR. ad fil. dei p. 408ᴬ si . . . ad has impugnationes non -verit *anima*. SORAN. praef. p. 3 posse muliebres animos . . . cito prae magnitudine *libri* -are (-ari *Rose, sed v. Medert, Quaest. crit. . . . 20*). p. 38, 20 -at . . . diutius lactando *infans* (-as, laxat *var. ll.*, lassus *Rose vix recte; gr. non respondet*). ROMVL. fab. 66, 5 *v. p. 988, 45.* CONC.ˢ II 4 p. 147, 34 -vit (*inde* p. 148, 32). PETR. CHRYS. serm. 102 p. 487ᴮ virtutes -ant et nihil proficiunt. ENNOD. epist. 2, 19, 9 p. 62, 2 -bo (*var. l.* -bor). CHRYSOST. hom. I 923ᶜ si -veris. VEN. FORT. carm. 7, 14, 25 *amicus liberalis* -vit dando, sed non ego -or edendo. 11, 9, 8 -arunt totiens, qui rediere, pedes. LVCVLENT. in Gal. 6, 2 p. 214, 21 si . . . -are coeperit. VITA Caes. Arel. 2, 33 -astis . . .; iam . . . reficite. **b** *formae ambiguae* (*fort. a mediopass.* -ari *derivandae*): GENNAD. vir. ill. 25 -ando, plorando (*gerund. ut* OP. imperf. in Matth. 4 p. 658 PS. FVLG. RVSP. pro fid. 9 l. 389). CAEL. AVR. acut. 2, 32, 170 deficientis spiritus est signum tamquam -antis nec valentis oris partes attollere (*partic. praes. ut* MAX. TAVR. hom. 68 p. 394ᴬ mundo perfidiae ariditate -anti [-atim, -ato *var. ll.*]. serm. app. 23 p. 892ᴰ ne -antia in requiem genua relaxaret. ENNOD. carm. 1, 17, 12. VITAE patr. 5, 7, 35 [*gr. Nau 1908 p. 279 n. 203* κατανοήσαντες]).

deriv.: lassabundus. *compos.*: ad-, de-, dilasso; illassabilis.

lassulus, -a, -um. *a* lassus *deminutive.* *i. q. aliquantulum lassus*: CATVLL. 63, 35 domum Cybeles tetigere -ae *Gallae*. HIER. adv. Rufin. 2, 2 supinus et -us . . . per mollissimum Flaminiae iter essedo venire non potest.

ᵃ**lassus**, -a, -um. [*fort. coniungendum c. got.* lats 'ὀκνηρός', lētan = *theod.* lassen. *Sch.*] *a* lassatus *per syncopam ortum esse coniciunt* CAPER gramm. VII 94, 17 coactus, non coctus dicendum . . . et l., non -us. PRISC. gramm. II 263, 22. 534, 7. *compar.* -ior CHIRON 129 THEOD. PRISC. log. 21; *superl. deest*, -us oppido TER. Hec. 238 VVLG. gen. 25, 30. NOT. Tir. 71, 51. *de notione et differentiis*: VERR. FLACC. *vol. VI 1, 348, 34* (*distinguitur a* fessus, fatigatus, lassatus. *cf.* NON. p. 341, 4 -um dicitur fatigatum [*affertur* LVCIL.] . . . -um marcens, gravatum [*affertur* VERG. Aen. 9, 436. *inde* GLOSS.]. GLOSS. V 549, 25 animo -us, corpore fatigatus). GLOSS. κεκοπωμένος, ἄτονος. κεκμηκώς. ἔκλυτος. -a: ἀποκαμοῦσα. *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CATONE, TER.; *deest ap.* CIC., CAES., LIV. *transit in serm. gr.* λάσσος *Hippiatr. gr. I 348, 29 adn.* [*it. vet.* lasso; *francog.* las, *dial. pic., camp., loth., comit.; francoprov.; prov., langued.* las; *cat.* las; *hisp. vet.* laso; *port.* lasso. *cf. M.-L. 4921. Battisti-Alessio III 2173. Wartburg V 195sq. Corominas III 39. Machado II 1304. G.*] [*confunditur in codd. c.* lapsus (CATO agr. 5, 4 VERG. georg. 4, 449 Aen. 2, 739. *al. cf. p. 992, 2*), laxus (TIB. 1, 6, 18 LVCAN. 2, 618), laesus (OV. trist. 1, 5, 35 STAT. Theb. 9, 682), fessus (VERG. ecl. 5, 46).]

i. q. languidus, fessus sim. (*minus valet quam* fractus *p. 991, 49,* lapsus *p. 992, 2*): **1** *in univ.*: **a** *de animantibus*: *α ipsis, part. corp.*: PLAVT. Amph. 329 -us sum . . ., [e] navi ut vectus huc sum; etiam nunc nauseo (e *del. Leo antea interpungens*). Asin. 873 (*872* labore delassatum) opere . . . -us. Capt. 503 me . . . restitando retinendoque -um reddiderunt. Cas. 130 -us . . . et famelicus. Curc. 319 cibi vacivitate venio -is lactibus. Stich. 597 qui . . . tibi -o libet foris cenare? Truc. 327 non quīs . . . durare opperirier? :: quin hercle -us iam sum durando miser. (*328*) mihi quoque prae lassitudine opus est ⟨ut⟩ lave⟨m⟩. ENN. ann. 236 cum -us . . . fuisset . . . consilio . . . lato. CATO agr. 5, 4 id *opus rusticum* faciat saepe *vilicus*, dum ne -us

[Ravenna]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fiat. TER. Andr. 304 ut animus in spe . . . attentus fuit, ita, postquam adempta spes est, -us cura confectus stupet. Hec. 238 *Philumenam* -am oppido tum esse aibant . . . :: tuos esse ego illi mores morbum . . . arbitror. Eun. 221 opus faciam, ut defetiger usque, ingratiis ut dormiam. :: vigilabis -us. LVCIL. 981 leonem aegrotum ac -um. LVCR. 4, 957 quem *soporem* satur aut -us capias. 6, 1244 -orum vox. 6, 1248 *qui propinquos suos sepeliverant,* lacrimis -i luctuque redibant. SCAEV. carm. frg. 2 -as clunes. BELL. Alex. 30, 2 -os itinere . . . milites. VERG. Aen. 2, 739 *Creusa* -a resedit. COPA 25 -us iam sudat asellus. HOR. epod. 2, 44 -i sub adventum viri. sat. 1, 5, 37 in Mamurrarum -i . . . urbe manemus. 1, 10, 10 verbis -as onerantibus aures. 2, 2, 10 equo . . . -us ab indomito. 2, 7, 94 *libido* subiectat -o stimulos. 2, 8, 8 qualia -um pervellunt stomachum. carm. 2, 6, 7 Tibur . . . sit meae sedes utinam senectae, sit ⌊modus⌋ -o maris *eqs.* (domus *edd. nonnulli*). epist. 2, 2, 27. PROP. 2, 13, 28 nec fueris nomen -a vocare meum. 2, 15, 46 nec . . . -a foret crines solvere Roma suos. 2, 26, 2 vidi te . . . Ionio -as ducere rore m a n u s (2, 33, 26 OV. epist. 10, 145. 14, 131 LVCAN. 4, 355). 2, 34, 75 quamvis ille *Corydon* sua -us requiescat avena, laudatur. 3, 7, 69 -o supponere bracchia m e n t o (OV. Pont. 2, 3, 39). OV. am. 1, 2, 4 -a . . . versati corporis ossa dolent. 1, 5, 25 -i requievimus ambo. 1, 13, 13 viator (MART. 2, 6, 14 CE 77, 1. 119, 1. 1125, 10). 3, 5, 1 somnus -os submisit ocellos. 3, 11, 8 saepe tulit -is sucus amarus opem. epist. 13, 148 corpora (rem. 414 -a . . . cum tota corpora mente iacent. EPIST. Sapph. 50 in -o corpore languor erat). 16 (17), 266 littera iam -o pollice sistat opus. 17 (18), 87 -is vires rediere lacertis. 18 (19), 190 bracchiis. met. 7, 579 -a . . . versantes supremo lumina motu. 10, 663 aridus e -o veniebat anhelitus ore. SEN. Ag. 460 colla (*cf. infra l. 58*). Herc. f. 1085 caput (Oed. 593 VVLG. Esth. 15, 10). Herc. O. 1430 -am deserit mentem quies. epist. 8, 3 -us errando. COLVM. 6, 38, 4 -ae et aestuanti mulae. PETRON. 7, 4 occurrit mihi aeque -us ac moriens Ascyltos. CIL IV 485 Marcellum aed(ilem) lignari, plostrari rog(ant) -i cum Fabio . . . ubiq(ue) (*ratione obscura; appellativis inseruerunt edd. in indice*). 2332 cinaedus -us (*lectione dubia*). *al.* *in proverbiis sim.*: SEN. dial. 5, 9, 5 vetus dictum est, a -o rixam quaeri (*cf. Plin. nat. 22, 111 homines* et in lassitudine proniores esse ad iracundiam et in siti). PETRON. 134, 2 -us tamquam caballus in clivo. HIER. epist. 102, 2, 2 memento . . . vulgaris proverbii, quod bos -us fortius figat pedem (*versu prisco perlucente. respondet* AVG. epist. 73, 2, 4 etsi bos, ut tibi videris, -us senectute forte corporis, non vigore animi, tamen in area dominica fructuoso labore desudans — ecce sum: si quid perperam dixi —, fortius fige pedem).

β de condicionibus, actionibus sim.: VERG. georg. 4, 449 venimus hinc -is quaesitum oracula r e b u s (OV. trist. 5, 2, 41 Pont. 2, 2, 49. 2, 3, 93. SEN. benef. 6, 25, 4 -is profligatisque. dial. 12 [11], 16, 6 [lapsis *var. l., Hermes; cf. p. 783, 66*]). OV. met. 14, 120 ferens -os adverso tramite passus. trist. 5, 4, 2 epistula . . . -aque facta mari -aque facta via. Pont. 4, 8, 8 ne . . . malis pietas sit tua -a meis. SEN. Oed. 818 languescit senum memoria longo -a sublabens situ. clem. 1, 11, 2 clementiam non voco -am c r u d e l i t a t e m (epist. 94, 62). benef. 4, 6, 3 irritamenta iam -ae voluptatis. epist. 26, 1 senectus -ae a e t a t i s, non fractae, nomen est (PS. QVINT. decl. 13, 3 CHIRON 467). 101, 4 -am et plenam senectutem in otium referam. LVCAN. 1, 695 -o iacuit deserta furore *matrona* (COMMENT.: μετωνυμικῶς ut 'maestum timorem'. ADNOT.: qui -os faciat; metonimia). PLIN. nat. 24, 162 leones resupinari cum h i a t u -o (SIL. 6, 278 *serpentis*). STAT. Theb. 6, 451 -a . . . ratione magister in fluctus . . . ruit. PANEG. 4, 25, 7 spe iam -a. *al.*

b *de rebus naturalibus*: VERG. Aen. 9, 434 *viri vulnerati* cervix conlapsa recumbit: . . . veluti cum . . . -o . . . papavera collo demisere caput, pluvia cum forte gravantur. OV. epist. 9, 56 *Maeander* -as in se saepe retorquet aquas (*cf.* SEN. Herc. O. 732 -us tumor in litore ipso spumat. LVCAN. 2, 618 undas. STAT. silv. 2, 2, 26 aequora. PRISC. periheg. 376 gurgite). met. 15, 188 -a quiete cuncta iacent mediā. Pont. 1, 4, 14 fructibus assiduis -a senescit humus (*cf.* PLIN. nat. 17, 40 Italiae terram existimavere -am). MANIL. 1, 889 -us defecerat ignis (*cf.* STAT. Theb. 6, 234 Mulciber (*metonymice dictus*). MART. 8, 30, 8 focos). SEN. Herc. O. 489 ferens Titan diem ⟨. . .⟩ -um rubenti mergit Oceano d i e m ([*lacunam statuendam esse coni. Leo*; rotam *var. l.*; iugum *edd. aliquot coll.* 781 dum -a Titan mergat Oceano iuga]. VAL. FL. 7, 561 iam -a dies) LVCAN. 9, 968 silvae . . . templa . . . iam -a radice tenent. PLIN. nat. 17, 210 *vites* -as etiamnum fructu edito. STAT. Theb. 9, 682 *Artemis* -o (*sc. tot liberis interfectis*) Nioben consumpserat arcu. *al.*

2 *t. t. rei coquinariae*: PORPH. Hor. sat. 2, 8, 6 ('leni . . . austro captus *aper*') hoc ideo, quia affirmant -am carnem apri, id est requietam, meliorem esse.

stilistica: *causa lassitudinis indicatur: abl. saepe.* *gen. supra l. 14 (dub. an probandum, sed v.* fessus *vol. VI 1, 611, 6 sqq.).*

praepos.: de: PLAVT. Pseud. 661 de via (PS. MVSA herb. Vett. l. 142). MART. 11, 1, 15. ab: HOR. sat. 2, 2, 10 OV. ars 2, 712 CHIRON 131. per: STAT. silv. 1, 3, 14. ex (*vix huc* PLAVT. *p. 990, 76*): DRAC. Romul. 5, 163. ORIG. in Matth. 16, 14 p. 520, 15 (*Vulg. Ioh. 4, 6* fatigatus). *res affecta indicatur per gen.*: PLAVT. Cist. 215 -um animi. *acced. inf.*: PROP. 2, 13, 28. 2, 15, 46. 2, 33, 26. *in lusu verb.*: c. quassus: AVG. c. Gaud. 1, 39, 54 p. 255, 13 ut inopia respondendi -um illud et quassum, quod dicere consuestis, adhuc tibi existimes esse dicendum: *eqs.* c. lapsus (*cf. p. 990, 71*): OROS. hist. 2, 9, 10 *miles* inter impedimenta cadaverum . . . -us l. et mortuus est.

deriv.: lassesco, lassulus, lassitas, lassitudo, lasso. *Ravenna.*

lastaurus, -ī *m.*, λάσταυρος. *i. q. impudicus, dissolutus*: LENAEVS frg. Suet. gramm. 15, 2 -um et lurconem et nebulonem popinonemque *Sallustium.*

lastura, -ae *f.* [*orig. inc. Sch.*] *nomen conchae*: ORIBAS. syn. 2, 46 Aa p. 114, 15 Mø. -ae *vulneribus cicatrices inducunt* (lasturi, storias *var. ll.; La* cocleae, *gr.* κήρυκες). *i. q. testa: ibid.* 2, 48 Aa p. 115, 8 *inter urentia habes* -as ostrearum ustas (*recensionis La cod. Li habet* ciricus, *St et B habent* cyricus testas ustas, *ceteri nihil; gr.* κήρυκος ὄστρακον κεκαυμένον).

latacē, *acc.* -ēn *f.*, *λατακη. *nomen herbae*: PLIN. nat. 26, 18 -en dari solitam a Persarum rege legatis, ut, quocumque venissent, omnium rerum copia abundarent.

latātus. *corruptum, v. vol. IX 2, 96, 69.* lātē *v.* 1. latus. *B.*

ᵃ**latebra,** -ae *f.* *a* latere. *de ictu, mensura*: SERV. Aen. 11, 463 tertia a fine sortitur accentum, ut '-ae'. PS. PRISC. gramm. III 521, 21 si . . . *paenultima* ex muta et liquida longa in versu esse constat, in oratione quoque accentum mutat, ut latébrae, tenébrae. *paenultima in poesi vel producitur vel corripitur.* *de numero: inter fem. semper plur. enumeratur* CHAR. gramm. p. 36, 4 B. -ae μυχοί. PHOC. gramm. V 428, 10 EXC. Bob. gramm. I 549, 18 GLOSS. II 374, 36. *sing. deest priscis et* LVCR., VERG. (*vix recta var. l.* Aen. 12, 389), HOR.; *occurrit inde a* CIC. (*sg. decies, pl. sexies*), *sed omnino multo rarius quam plur. (e. g.* OV. *1 [et fortasse* met. 5, 460, *ubi plur. var. l.]: 11,* LIV. *1:18,* VAL. MAX. *1:8,* SEN. *phil. 8 [et fortasse* Herc. f. 1012, *ubi plur. var. l.]: 21,* LVCAN. *1:15); aetate Flaviana et postea numeri promiscue usurpantur.* NOT. Tir. 57, 9 -(a)e. *de notione*: SYNON. Cic. p. 425, 11 fornix . . . speleum . . . -a. p. 444, 26 solacium . . . speculum. -ae. cubile. conclave. antrum. secretum. solitudo. abditus locus. GLOSS. -a: φωλεός. χειά, ἡ τοῦ ὄφεως κατάδυσις. μυχός, κατάκλισις. fovea, refugium. locus absconsus. -as: loca occulta. occultationes. -ae: latibula, loca obscura. *legitur inde a* PLAVTO. [*confund. c.* tenebrae *p. 993, 37. 69 et* LVCAN. 5, 500 ARATOR act. 1, 543. *cf. p. 994, 43.*]

1 *usu communi de loco latendi*: **a** *proprie*: *α varia exempla* (*selecta*): PLAVT. Aul. 608 non metuo ne quisquam inveniat *aurum*, ita probe in -is situmst. Poen. 835 omnia genera *hominum* recipiuntur, itaque in totis aedibus tenebrae, -ae. Rud. 223 omnia . . . circumcursavi atque omnibus -is perreptavi (o. in -is *P*). ENN. ann. 568 silvarum saltus -as lamasque lutosas. PACVV. trag. 394 omnes -as subii, tofos, moles, abstrusos sinus. TRAG. inc. 83 ibo ut -as ruspans ⌊rimer maritimas⌋ (*Scaliger,* rimeram aptimas *trad.*). CIC. Manil. 7 ut se non Ponto (Ponti *var. l.*) neque Cappadociae -is occultare velit *Mithridates.* Rab. perd. 22 cum ignaviae ratio te in fugam atque in -as impelleret. Sest. 9 cum illa coniuratio ex -is atque ex tenebris erupisset. fam. 2, 16, 2 quamvis parvis Italiae -is contentus essem. LVCR. 5, 968 *homines* vitabant pauca *animalia* -is. CAES. Gall. 6, 43, 6 ut . . . -is ⌊aut silvis⌋ (*om. pars codd.*) aut saltibus se eriperet. VERG. georg. 4, 423 iuvenem *Aristaeum* in -is aversum a lumine. Aen. 3, 232 caecis (3, 424 SIL. 1, 366. 15, 369. *cf. p. 993, 44*). 10, 656 huc sese trepida Aeneae fugientis imago conicit in -as. AETNA 97 omnis hiatu secta est intus humus penitusque cavata -is. 141 cernis et in silvis spatiosa cubilia . . . antraque demersas . . . fodisse -as. HOR. epist. 1, 16, 15 hae -ae dulces et . . . amoenae incolumem tibi me praestent (*cf.* angulus *1, 14, 23 carm. 2, 6, 14*). OV. ars 2, 393 ne te capiat -is sibi femina notis. met. 3, 443 (*Narcissus ad silvas*) multis -a opportuna fuistis. fast. 6, 124. LIV. 9, 31, 15 -as, quibus se paulo ante texerant. 10, 14, 7 hostium. 10, 32, 7 hac *nebula densa* velut -a insidiarum freti Samnites. 27, 12, 8 aperta erat regio sine ullis ad insidias -is. 27, 27, 3 ut pariter ab suis quisque -is (lateribus *var. l.*) exorerentur. 39, 20, 6 -ae receptaculaque. VAL. MAX. 2, 6, 3 inertia e -is suis . . . in forum . . . protrahitur (*in imagine ut* 9, 6 pr.). 5, 4 ext. 6 silvarum (AMM. 27, 10, 15). 6, 8, 2 cuniculi. 9, 11, 5 proscripti patris (*cf.* SEN. dial. 4, 9, 3 proscriptorum). SEN. Herc. f. 996 ceteram prolem eruam omnesque -as. 1012 quam fugam aut -as (-am *var. l.*) petis? (*cf.* Herc. O. 1408 cur . . . -as aut fugam . . . petam?). 1335 -am quaere longinquam abditam. Med. 250 angulum ac sedem rogo -asque viles. Oed. 608 nemoris umbrosi. benef. 4, 13, 1 intra hortorum -am. nat. 5, 15, 3 qui pecuniam in altissimis usque -is sequerentur et . . . in illas se demitterent specus. epist. 56, 9 in illa -a, in quam nos timor . . . coniecit. 82, 4. CVRT. 4, 14, 4 ex -is suis. 7, 4, 4 montium. 7, 11, 19 hostium. 9, 3, 8. LVCAN. 2, 494 muris -as quaesisse pavori. 5, 743 quorum *bellorum* tibi (*Corneliae*) tuta -aLesbos erit. 5, 786 Mytilenaeas (*cf.* 8, 587 Lesbi). PETRON. 126, 13 producit e -is laterique meo applicat mulierem. PLIN. nat. 13, 25 in Salurnitana -a. SIL. 6, 337 saxosis. 15, 472 frondosi collis. 17, 617 tutas (*cf.* TAC. ann. 1, 38, 2 intutae). STAT. Theb. 2, 550 innumeris . . . excursare -is. TAC. Agr. 33, 4 e -is suis extrusi *hostes.* hist. 1, 81, 2 incertas (ann. 3, 42, 3). 3, 84, 4 pudenda -a semet occultans. ann. 2, 45, 3 Hercyniae -is defensum. 4, 69, 1 turpi. 11, 32, 1 in publico aut per -as. AMM. 17, 13, 29 -arum palustrium. *al.* sub -a: COMM. instr. 2, 5 (9), 10 s. -a ⟨te⟩ conde.

β speciatim: ① *de -is partium corporis* (*cf. p. 993, 80. 83*): PLAVT. Cist. 63 in -as apscondas *stultitiam* pectore penitissumo. Bacar. frg. 1, 5 mihi . . . acipenser latuit antehac, quoius ego latus in

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-as reddam meis dentibus. LVCR. 3, 503 ubi ... morbi reflexit causa reditque in -as acer corrupti corporis umor. VERG. Aen. 2, 38 terebrare cavas uteri et temptare -as (*de equo Troiano, cf. Hom. ϑ 515 κοῖλον λόχον*). 10, 601 -as animae, pectus, mucrone recludit (STAT. Theb. 1, 615). 12, 389 ense secent lato volnus telique -am (-as *var. l.*) rescindant. SEN. Herc. O. 1264 (*verba Herculis*) direpta cute viscera manus detexit; ulterior tamen inventa -a est. Oed. 362 (*in haruspicina*) -am rebus occultis negans ... insurgit latus (*cf.* LVCAN. 1, 625 produnt ... suas omenta -as). STAT. Theb. 8, 585 -as ... inguinis alte missile ... hausit. SER. SAMM. 125 nasi ... -as. PRVD. cath. 7, 123 *Ionas* errabat illic (*in ceto*) per -as viscerum (perist. 5, 90 [corporum *var. l.*]). ham. 595 semine adulto incipiunt calidis corpuscula parva -is serpere. perist. 5, 115 per -as (lacunas *var. l.*) vulnerum. 9, 88 *martyris morientis* retinacula vitae relaxat artas et -as expedit. 10, 982 faucium. c. Symm. 1, 16 vulneris. CLAVD. 5, 415 anhelas pulmonis -as. carm. min. app. 2, 25 (*de utero Alcmenae gravidae*) mortales ... -as. SIDON. epist. 4, 13, 1 rugarum. Ⓘ *de -is animalium:* LVCR. 6, 766 naribus ... cervi saepe putantur ducere de -is serpentia saecla ferarum. VARRO rust. 3, 12, 3 ibi (*in leporario*) ... esse -as, ubi lepores interdius delitiscant in virgultis. VERG. georg. 2, 216 serpentibus ... curvas praebere -as (3, 544). 4, 42 effossis ... -is sub terra *apes* fovere larem. TIB. 3, 9, 9 furtim -as intrare ferarum (OV. met. 1, 216. 1, 593 LIV. 38, 46, 8 LVCAN. 2, 153 FIRM. math. 8, 9, 3). OV. am. 2, 14, 35 hoc neque in Armeniis tigres fecere -is. met. 4, 601 *dracones* in adpositi nemoris subiere -as. 10, 710 suem -is ... excivere canes. fast. 5, 177 *Hyas* petit -as fetae catulosque leaenae. GRATT. 222. 280 frustra longus properat labor, abdita si non altas in -as unique inclusa marito femina. VAL. MAX. 1, 6, 8 angues duae ex occulto prolapsae ... in easdem se -as retulerunt. SEN. Herc. O. 1055 ad cantus veniunt tuos (*Orphei*) ipsis cum -is ferae. 1059 serpens -as fugit. Med. 685 squamifera -is turba desertis adest. CVRT. 3, 8, 10 quae *ferae* ... silvarum -is se occulerent. COLVM. 1, 6, 13 cava praebent et -as subterraneis animalibus. 9, 8, 10 donec ad -am perducatur examinis *custos apium* (*cf.* CLAVD. 28, 263 solitae ... oblita -ae ... examina). LVCAN. 7, 828 ursae -as ... deseruere. 9, 837. PLIN. nat. 8, 108 *hyaenae* -as petunt. 10, 44 *pavo* quaerit -am. SIL. 4, 332 tutas petit omne -as ... pecus. STAT. Theb. 2, 413 *serpens est* subter inanes ... -as (tenebras *C*). IVVENC. 2, 15 vulpibus in saltu rupes excisa -as praebet (*Matth. 8, 20* foveas). *al.* Ⓘⓘ *de -is cadaverum, tumulis mortuorum sim.*: CE 307, 10 -a insontis *martyris* quae membra teneret. 1362, 3 (*a. 501*) acta ... caeruleis ... insultat vita -is, nigra superfusi nec timet antra soli. 1829, 10 condidimus cineres -is. INSCR. christ. Diehl 1770, 2 demovit dominus tenebras ut luce creata, his ... -is sic ... fulgor inest.

b *translate:* LVCR. 1, 408 caecas ... -as insinuare omnes et verum protrahere inde (OV. met. 1, 388 c. obscura -is verba datae sortis. APVL. met. 2, 20, 1 magicae disciplinae. RVFIN. hist. 4, 11, 3 *errorem Valentini* serpentis in modum c. se ... -is obtegentem [*gr.* ἀπόκρυφον ... καὶ λεληθυῖαν ... κακίαν]. *cf. p. 992, 50*). CIC. Tull. 11 illam -am tollere: 'damnum iniuria'. Font. frg. 8 -a mendacii. Cael. 53 omnes -as suspicionum peragrare dicendo. Marcell. 22 cum in animis hominum tantae -ae sint et tanti recessus. leg. 3, 34 non -a danda *fuit* populo, in qua ... tabella vitiosum occultaret suffragium (*cf.* fam. 3, 12, 1 nullam ne in tabellae quidem -a fuisse absconditam malevolentiam). fin. 2, 107 si 'tuam' *villam* dicerem, -am haberes; ad corpus diceres pertinere. div. 2, 46 te mirificam in -am coniecisti; quod enim intellegeres fore ut premerere, ... multa verba fecisti *eqs.* 2, 111 *Sibylla* adhibuit ... -am obscuritatis, ut iidem versus alias in aliam rem posse accommodari viderentur (AVG. grat. Christ. 47, 52 p. 163, 9). off. 3, 106 ne quaeratur -a periurio. VARRO ling. 10, 13 si de his reticuero, ut mihi relinquam -as. OV. am. 1, 5, 8 illa verecundis lux est praebenda puellis, qua timidus -as speret habere pudor. ars 3, 754 -as vitiis nox dabit ipsa tuis. SEN. contr. 1 praef. 21 actio multas -as habet. SEN. benef. 5, 12, 1 simul te ad has -as perduxero, ex quibus cum evaseris, nihil amplius eris adsecutus, quam ut eas difficultates effugeris, in quas licuit non descendere. nat. 6, 5, 2 rerum naturae -as dimovere nec contentum exteriore eius aspectu introspicere et in deorum secreta descendere (COLVM. 9, 2, 5). epist. 19, 2 -am tibi aliquam parari oblivione. LVCAN. 4, 192 *concordia instituta* periere -ae tot scelerum. 8, 13 non patitur tutis fatum celare -is (tenebris *var. l.*) clara viri facies. STAT. silv. 5, 3, 157 tu pandere doctus ... -as ... Lycophronis atri. QVINT. inst. 12, 9, 3 eruendae veritatis -as adire (LACT. ira 2, 10. *cf.* PRVD. c. Symm. 2, 75 veri). TAC. hist. 3, 73, 3 qui ... audaciam pro -a haberent. PLIN. epist. 3, 3, 6 vita hominum altos recessus magnasque -as habet. SVET. Nero 27, 1 iocularia et -as omisit nullaque dissimulandi cura ad maiora palam erupit. DECL. in Catil. 92 fati ... rationem in ipsa -a Sibyllinae divinationis ... delitescentem. GELL. 17, 9, 4 (*de notis litterarum, quae in C. Caesaris epistulis reperiuntur*) qui hanc scribendi -am parabant. APVL. met. 2, 22, 4 quantas -as nequissimae mulieres pro libidine sua comminiscuntur. TERT. paenit. 3, 9 voluntatis. CYPR. laps. 27 p. 257, 19 voluntates ... in ipsis adhuc clausi pectoris -is intuetur *deus* (domin. orat. 5 p. 269, 13. PANEG. 4, 1, 3 pectorum). Demetr. 10 p. 357, 24 conscientiae tuae -as zel. 9 p. 425, 1 PS. HIL. libell. 19 p. 91, 12). LACT. inst. 5, 19, 32 qui *deus* -as cordis videt (AVG. in euang. Ioh. 90, 2 l. 18). AMM. 14, 11, 19 reseratae sunt insidiarum -ae. 26, 9, 11 morum tristium -as. SERV. Aen. 6, 568 'furto laetus inani': -a non valde profutura, quippe quae fuerat publicanda post mortem. PS. ASCON. div. in Caec. p. 197, 11 facinoris. RVFIN. hist. 2, 1, 12 noxias eorum *Simonianorum* -as. AVG. catech. rud. 9, 3 aenigmatum. civ. 20, 11 p. 434, 11 D. odiorum. conf. 8, 9, 21 p. 171, 5 poenarum. c. Pelag. 2, 7, 16 p. 478, 5 caliginis. *al.*

2 *usu secundario:* **a** *de statu latendi* (*exempla certiora; usus exstat maxime iuxta nomina actiones, status sim. significantia et apud scriptores stili audacioris necnon aetatis vergentis*): LVCR. 5, 751 solis ... defectus lunaeque -as pluribus e causis fieri ... posse (*cf. Verg. georg. 2, 478* labores). PLIN. nat. 7, 148 fuga et triduo in palude aegroti *Augusti* ... -a, naufragia Sicula et alia ibi quoque in spelunca occultatio (TAC. Agr. 16, 4 f. ac -is. PETR. CHYS. serm. 79 p. 424B cunctationes ..., fugas, -as). 8, 99 hiberna -a visu *anguis* obscurato. 10, 87 oenanthe (*avis*) ... statos -ae dies habet; exoriente Sirio occultata ab occasu eiusdem prodit. 22, 95 ab emersu earum *serpentium* ad -am (*antea:* priusquam se condant). SIL. 12, 301 sese furata (*sc. Marti*) iuventus dat poenas -ae. 13, 890 servitia ... patietur ... et -am. 15, 648 et poena ⟨et⟩ -is (e pene lateribus *sim. var. ll.*) infracto Livius aevo. TAC. hist. 1, 43, 2 *Piso in templo abditus* non religione nec caerimoniis, sed -a imminens exitium differebat. 4, 67, 2 quibus artibus -isque vitam ... traduxerit. GELL. 12, 11, 4 cum latere posse id peccatum putarent inpunitatemque ex ea -a sperarent. TERT. apol. 45, 7 nos ... innocentiae occurrimus et pro sapientiae plenitudine et pro -arum difficultate. CYPR. epist. 11, 8 p. 501, 18 cito -is nostris et periculis subveniri. 14, 1 p. 510, 5 -am et quietem tenere. AMM. 20, 8, 9 (*exprimitur epistula Iuliani*) salutem occultatione (salutemus latione *trad.*) quaeritabam et -is. AMBR. Hel. 4, 7 p. 416, 13 culpa per cibum, -a (inlecebra *var. l.*) post cibum (*ad gen. 3, 8 ut* parad. 14, 70 p. 328, 13 MAR. VICTOR aleth. 1, 447. 452). COD. Theod. 2, 1, 11 -is reus ... protrahatur. 7, 18, 9 pr. qui occultatus fuerit eruatur, et -ae auctor *eqs.* RVT. NAM. 1, 522 *monachus* turpem -am credulus exul agit (adit *Burman*). HIL. AREL. vita Honorat. 12 l. 11 quaeritur ... peregrinationis -a, fugitur fama virtutis. MAR. AVENT. chron. II p. 234, 500, 1 Avinione -am dedit (p. 236, 555, 2 ad ipsum *Childebertum* -am d. *i. latuit, cf. vol. V 1, 1686, 33 sqq.*). MAX. TAVR. serm. 99, 3 l. 56 M. Elisabeth mater absconditur significans ... -as synagogae. COD. Iust. 11, 48, 8 pr. profugi in alieno loco -as collocantes. **b** *de ipsa re latenti:* AVG. serm. 2, 4 l. 123 -a sacramenti, id est quid lateat in hoc mysterio.

stilistica: gen. et eius, qui (quod) latet, et rei, ubi -ae sunt, saepe accedit, sed rei, a qua quis se abdat, nonnisi VAL. MAX. 9, 12 ext. 10 imbris petitam -am (imbribus *vel* imbris causa *edd. vet.*). LVCAN. 5, 743 bellis, quorum tibi tuta -a Lesbos erit. *in lusu verborum c.* tenebrae *p. 992, 39. 46* (*cf. p. 992, 34*), lama *p. 992, 41*, latrina APVL. Plat. 1, 13, lateo FIRM. math. 8, 9, 3 CORIPP. Ioh. 3, 46, 1. latro AVG. civ. 19, 12 p. 373, 16 D., 3. latus *p. 992, 74. 84.*

deriv.: latebrans, latebratim, latebrosus.

compos.: illatebro, latebricola.

latebrans, -antis. *a* latebra; *cf.* latebrare, -ando *Du Cange, Glossarium med. et inf. Lat. V 34.* *i. q. latens:* GREG. TVR. Mart. 1, 14 p. 597, 21 hostes -es (celebrantes *var. l.*) lapidibus exturbabant *custodes.*

latebrātim occultatim GLOSS.L I Ansil. LA 412. *a* latebra.

latebricola, -ae *c.* *a* latebra *et* colere. *i. qui latebras incolit, sordida loca frequentat:* PLAVT. Trin. 240 -arum hominum corruptor *Amor.*

latebrōsus, -a, -um. *a* latebra. -e- *corripitur praeter* CARM. de resurr. 349 PRVD. perist. 11, 154. GLOSS. μυχώδης. κρυφιμαῖος. locus refugii et homo latitans (*'male ex graeco versa' ed.*). -um: ἐνδόμυχον. *inde a* PLAVTO, CIC., VERG. [*confunditur in codd. c.* tenebrosus *saepe.*]

1 *i. q. latebrarum plenus:* **a** *proprie:* PLAVT. Bacch. 56 (*verba Pistocleri ad Bacchidem*) magis illectum tuum quam lectum metuo ..., nam huic aetati non conducit ... -us locus (430 ibi *sc. in gymnasiis* suam aetatem extendebant, non in -is l. *scortorum.* LIV. 21, 54, 1 equites ... tegendo satis -um l. SEN. nat. 3, 19, 3 anguillae -is l. nascuntur. AMM. 17, 1, 6). CIC. Sest. 126 illa via -ior (-a *var. l.*), qua spectatum ille (*Clodius*) veniebat, Appia iam vocabatur. VERG. Aen. 5, 214 -o in pumice nidi *columbarum* (12, 587). 8, 713 -a ... flumina *Nili in multa ora discurrentis.* OV. epist. 4, 103 nec me *Phaedram* -a (salebrosa *var. l.*) movebunt saxa (AMM. 27, 9, 7). EPICED. Drusi 15 eripuit -as hostibus Alpes. SEN. Tro. 823 *Trachin* sub Oetaeis -a silvis. LVCAN. 6, 120 obscura ... -ae tempora noctis. SIL. 5, 192 -is collibus Astur et Libys ... erumpunt. 12, 352 -a (tenebrosa *var. l.*, salebrosa *Heinsius*) per avia saltus (AMM. 14, 2, 2 ⟨a⟩viis -is sese convallibusque occultantes. *cf.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 168 -a [tenebrosa *var. l.*] ... devia). STAT. silv. 2, 3, 44 durae -a cubilia nymphae *Pholoes.* GELL. 5, 14, 18 (*Apion 616 F 5 Jac.*) specum. SOL. 9, 9 in -is rupium cavaminibus. AMM. 17, 12, 5 inter -as convalles montium occultati. PRVD. apoth. 750 amnis *Phlegethon.* perist. 11, 154 mersa -is crypta patet foveis. CLAVD. 24, 313 *ursos* tegit -is frondibus ilex. ISID. sent. 3, 52, 8 latrones inaccessis faucibus ac -is latentes.

b *translate:* *α fere i. q. fallax, insidiosus* (*de re naturali* AMM.): CYPR. unit. eccl. 1 p. 210, 2 circumveniendi hominis caeca et -a fallacia *diaboli* (*cf.* LEO M. serm. 88, 2 licet ... -as undique prae-

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tendat insidias *diabolus*). CARM. adv. Marc. 3, 299 *Marcion* nondum secretum facinus suo corde reclusit passim vulgo loquens -a perfidus arte. EPIST. pontif. 223 Hil. coll. antiar. p. 157, 12 virus ... pestiferum Ariani dogmatis subdolum ac -um (tenebrosum *var. l.*). AMM. 15, 10, 4 per ... lacunas pruinarum congerie -as descendentes cunctantibus plantis homines. PRVD. psych. 891 corporei -a pericula operti. PS. AVG. serm. WSt. 50 (1932) p. 133, 5 Manichaeorum -a (tene- *var. l.*) voluptuosae turpitudinis foeditas (*cf.* serm. ed. Caillau 1 app. 6, 2 merito sacra tua turpi, -issime Manichaee, impudicitiae tradidisti). CARM. de resurr. 349 si quis ... -ā miscebat morte (*abl. vi finali*) venena.

β fere i. q. obscurus: PHILIPP. in Iob 39 p. 766^{D} sunt in scripturis magis obscura ...; aut unde tam -um est humanae notitiae, ut possit tempus ... ignorare? AVG. civ. 17, 14 p. 236, 16 D. varietatis huius *psalmorum* dispositionem, quamvis -am, non tamen inanem. enchir. 6, 18 difficillima et -issima ... quaestio (retract. 1, 18, 6 p. 93, 5 quaest. Simpl. 1, 2, 1. serm. 133, 3 -a est, multos sinus habet. *cf.* in euang. Ioh. 53, 4 l. 2 eius *quaestionis* -issimi sinus). epist. 95, 3 p. 508, 14 quid ... sit vindicandi modus ..., quam profundum et -um est! 164, 10 p. 530, 6 cur ... Petrus ... voluerit ..., vides, quam -um (tenebrosum *C ante corr.*) sit. in euang. Ioh. 94, 6 l. 9 quod ... sequitur ..., valde -um est, nec isto sermone coartandum, ne fiat obscurius brevitate. gest. Pelag. 6, 20 p. 72, 17 illud ... adhuc -um est; sed puto, quod ... elucebit. de mend. 1, 1 p. 413, 10 *tractatio* -a est ... nimis et quibusdam quasi cavernosis anfractibus saepe intentionem quaerentis eludit. serm. 153, 1, 1 lectio de ... epistola quam difficilis, quam -a. MARCELL. Aug. epist. 137, 5 p. 103, 7 quam sit hoc -um in sensu tam conspicuo. CASSIOD. inst. 1, 3, 1 prophetarum abstrusos et -os sermones.

2 *i. q. latebrarum amans*: SEN. Oed. 152 perdidit pestem -a serpens. MIN. FEL. 8, 4 (*de Christianis*) -a et lucifuga natio.

adv. **latebrōsē.** *i. q. occulte, clam*: PLAVT. Trin. 278 neque tibi (*patri*) ero in mora neque -e me aps tuo conspectu occultabo.

latena, -ae *f.* (*mensurae incertae, vix adi.*). [*Burgundionibus vindicat testis; vix c.* stlatta (1. latus) *conferendum. Sch.*] *nomen navis onerariae*: VITA Caes. Arel. 2, 9 p. 328, 7 reges Burgundionum ... tres naves quas -as vocant maiores plenas cum tritico direxerunt.

latēns, latenter *v.* lateo.

***lateo,** -uī, -ēre. [*quomodo c. gr.* ἔ-λαθ-ον, λήθω *etc. cohaereat, vix perspicuum. Sch.*] *inf. fut. non exsistere affirmat* PRISC. gramm. II 421, 5. CHAR. gramm. p. 411, 32 B. non est mihi occultum. non -et me. satis cognitum mihi est. GLOSS. λανθάνω. -et: κρύπτεται. -uit: fefellit. *inepte, sc. quantitate primae syllabae neglecta, explicatur* 'late patere' *infra l. 68.* *de perf. vi inchoativa nusquam constat; potius statum subito effectum significare videtur* STAT. Ach. 1, 763 (*Vlixes Achillem inter filias Lycomedis quaerit*) sed nox inlataque fallunt lumina et extemplo -uit mensura iacentum. *inde a* PLAVTO. [*confunditur c.* latito (HIER. hom. Orig. in Luc. 31 p. 175, 5 VVLG. iud. 21, 20 I reg. 24, 4), iaceo (*vol. VII 1, 5, 29sq.*), pateo (*saepe*).]

I *usu originario i. q. absconditum esse,* λανθάνειν (*quae vox ubi gr. respondet, non adnotatur; accedunt* clam, furtim, occulte, in abdito, in occulto *sim. saepe*): **A** *usu personali*: **1** *proprie*: **a** *varia exempla* (*selecta*): *α -ent animantia eorumque partes*: PLAVT. Amph. 432 -uit *alter Sosia* intus illic in illac hirnea. Capt. 80 quasi, quom caletur, cocleae in occulto -ent ..., item parasiti ... -ent in occulto miseri. 165 saepe summa ingenia in occulto -ent (HOR. sat. 1, 3, 34 sub corpore [pectore *var. l.*]. OV. trist. 1, 9, 54. 1, 9, 55 tenebris ... in imis. SEN. epist. 66, 1). Cas. 664 omnes sub arcis, sub lectis -entes metu mussitant. Trin. 663 tute pone te -bis (*i. tu tibi impedimento eris*) facile, ne inveniat te Honor, in occulto iacebis, quom te maxume clarum voles (*cf. Otto, Sprichw. s. v.* obstare). 925 satin inter labra atque dentes -uit vir minimi preti? TVRPIL. com. 149 quibus rem rebus despoliasti, foe⟨de⟩ dum in lustris -es (-et *trad.*). CIC. Quinct. 74 fraudationis causa -uisse *ad evitandum iudicium* (*cf.* 1. latito *p. 1008, 1sqq. et* VLP. dig. 21, 1, 17, 4 ut ... se subtraheret). Rab. perd. 21 inclusum atque abditum -ere in occulto. Cael. 62 si *homines* essent in vestibulo balnearum, non -rent. fin. 2, 59 aspidem occulte -ere uspiam. nat. deor. 2, 143 -ent ... utiliter *oculi* et excelsis undique partibus saepiuntur (VERG. Aen. 3, 636 *Polyphemi* lumen ..., quod ... sub fronte -bat [SERV.: dormienti scilicet; nam male sentit Donatus dicens 'late patebat' (*item* AGROEC. gramm. VII 120, 20sqq.) contra metrum; item dicit 'capillis tegebatur' aut '-bat corporis comparatione'. SERV. auct.: pro 'in fronte -bat']. SEN. dial. 2, 18, 1 sub fronte anili). Att. 6, 1, 21 in tenebris. CATVLL. 62, 34 nocte -ent fures. CAES. Gall. 2, 19, 6 qui in silvis abditi -bant. VARRO ling. 7, 52 *latrones* -ent ad insidias faciendas. NEP. Att. 10, 2 timens proscriptionem -bat ... apud P. Volumnium. VERG. ecl. 3, 20 post carecta -bas. Aen. 8, 323 his quoniam -uisset tutus in oris *Saturnus*. 10, 805 tuta -et arce (arte *codd. plerique*) viator. COPA 28 in gelida sede lacerta -et. HOR. epod. 5, 55 -ent silvis ferae. 12, 6 ubi -at sus. carm. 1, 9, 21 -entis ... puellae. 4, 6, 19 *Achilles* pueros Achivis ureret flammis, etiam -entem matris in alvo (*de fetu ut* OV. am. 2, 13, 20 SEN. Med. 1012 epist. 124, 8). epist. 1, 1, 5 *gladiator emeritus* -et abditus agro. ars 437 animi sub vulpe -entes (LIV. 1, 56, 8 IVV. 9, 18. *al.*). PRIAP. 12, 10 iube -ere *ōs* ... sub tunica (STAT. Theb. 11, 603 PRVD. apoth. 80). OV. am. 3, 5, 4 in ramis multa -bat avis. trist. 3, 4, 25 bene qui -uit, bene vixit (*Epicur. frg. 551* λάθε βιώσας). SEN. Oed. 356 cor ... mersum -et (epist. 95, 64 manus ... aperte iuvant; c. ... -et. AVG. serm. 49, 4 l. 101. 105 GREG. M. in Ezech. 1, 1, 1 p. 787^{B}). LVCAN. 1, 623 pulmonis ... fibra -et. *et saepe.* *β -ent res*: ① *variae* ENN. scaen. 303 res obnoxiosae nocte in obscura -ent. CIC. Verr. II 2, 181 ne forte ea, quae remota de medio ... sunt, omnia ... ita abdita (abdite *var. l.*) -uisse videantur, ut haec diligentia ... nihil eorum investigare ... potuerit. Manil. 31 quis ... toto mari locus ... tam fuit abditus, ut -ret? leg. agr. 2, 41 Aegyptus ut occulte -et, ut recondita est! LVCR. 1, 895 semina multimodis inmixta -ere multarum rerum in rebus communia debent. VERG. Aen. 3, 535 portus ... ipse -et. AETNA 135 clausis ... libera ventis spiramenta -ent (*cf.* SEN. nat. 6, 16, 4 multum spiritus). CVLEX 390 rivom ... aquae viridi sub fronde -entem (labentem *F*). HOR. epod. 9, 19 navium portu -ent puppes. carm. 1, 37, 23 -entes ... oras. OV. am. 1, 8, 104 sub ... melle venena -ent (*proverbialiter ut* HIER. epist. 15, 4, 5; *v. Otto, Sprichw. p. 218 s. v.* mel *5. cf.* OV. met. 14, 275 qui ... sub hac -ant furtim dulcedine, sucos. APVL. met. 10, 5, 1 in quo *poculo* venenum -bat. 10, 26, 2. *al.*). epist. 7, 147 -et *terra* vitatque tuas abstrusa carinas. ars 3, 414 Ilias aeternum si -uisset opus. met. 13, 582 -uit ... in nubibus aether. MANIL. 3, 322 bene diviso mundus -et orbe patetque. VITR. 2, 5, 3 residuum calorem -entem (2, 6, 4. *cf.* SEN. nat. 6, 13, 4 quicquid ... calidi). 7, 2, 1 -entes crudos calculos. 8, 2, 8 -entes penitus ... umores. GERM. 582 nube cavā solis via ... -bit. *et saepe.* ② *sidera*: CIC. Arat. 437 Neptunia Pistrix tota -et. HOR. sat. 1, 8, 36 Lunam (OV. epist. 2, 5. VITR. 9, 2, 3 -ens obscuratur. PLIN. nat. 2, 42. *al. cf.* STAT. silv. 5, 3, 22 Phoeben). OV. epist. 13, 103 Phoebus (*cf.* trist. 1, 9, 12 *sol* pressus nubibus). fast. 2, 244 sidera (VITR. 9, 5, 4 PLIN. nat. 2, 179. *al.*). 4, 718 pars prior apparet, posteriora -ent. MANIL. 1, 443 Arctos. GERM. 618 cervix *Equi* (*gr. 601* δύνει). 682 Orion. SEN. Ag. 470 stellae (nat. 1, 1, 11. *al.* LVCAN. 2, 724 FIRM. math. 1, 4, 8. *al.*). *al.*

b *plus minusve per hyperbolen fere poeticam de rebus aliqua multitudine obtectis*: VERG. Aen. 4, 582 -et sub classibus aequor (MANIL. 3, 20 s. classe. SEN. Ag. 434 classe. *cf.* CORIPP. Ioh. 1, 166 s. puppibus). OV. medic. 8 nigra sub inposito marmore terra -et. fast. 2, 72 sub nive terra -et ([iacet *var. l.*]. Pont. 4, 5, 4). met. 1, 290 pressae ... -ent sub gurgite turres (SEN. nat. 4, 2, 11 *Nilo tumente* -ent campi opertaeque sunt valles. LVCAN. 6, 344 -uere paludibus agri). LVCAN. 7, 795 campos sub clade -entes (PS. QVINT. decl. 3, 13 p. 52, 12 strage nostrorum). STAT. Theb. 9, 231 -uerunt (patuerunt *var. l.*) pulvere ripae. CLAVD. 21, 172 campi montesque -bant *sub militibus* (24, 63 plebe vias et tecta -ere matribus. PAVL. NOL. carm. 14, 70 -et Appia turbis).

2 *translate*: **a** *subi. indicatur per subst. vel pron.* (*exempla selecta*): *α in univ.*: CIC. S. Rosc. 118 ubi multa avare ... facta videbitis, ibi scelus quoque -ere inter ... tot flagitia putatote; tametsi hoc quidem minime -et, quod ita promptum et propositum est, ut ... hoc intellegatur (Sest. 25 *iuxta ponitur* dissimulari. LIV. 5, 6, 15 PLIN. nat. 33, 42. *al.*). 124 sub quo nomine (*scil. Chrysogoni*) tota societas -uit. Verr. II 1, 39 nullae sunt occultiores insidiae quam eae, quae -ent in simulatione officii (SEN. contr. 1 praef. 21. FRONTIN. strat. 1, 2, 7 aliquid ... insidiarum. *al.*). 3, 151 in qua *defensione* tu semper omnia tua furta atque flagitia -ere posse arbitratus es (leg. agr. 3, 12 non mediocris res neque parvum sub hoc verbo furtum ... -et. STAT. Ach. 1, 561. *al.*). Caecin. 38 ut tantum facinus ... in una littera -uisse videatur (Sull. 78). Cluent. 66 quae in diuturna obscuritate -uerunt, sic aperiam, ut *eqs.* Mur. 22 urbanae res ... -ent in tutela ... bellicae virtutis. p. red. in sen. 13 ubi nobis haec auctoritas tam diu tanta -uit? 15 ut omnes suas libidines, omnia flagitia -ere posse arbitraretur (prov. 8). Vatin. 11 tenebricosissimum tempus ineuntis aetatis tuae patiar -ere (LVCR. 4, 796 tempore in uno ... tempora multa -ent. QVINT. inst. 9, 4, 98). Planc. 34 communis ... sensus in aliis fortasse -uit (PORPH. Hor. carm. 2, 9, 1 -ens s. in hac elocutione. SERV. Aen. 1, 39 s. -ens. HIER. epist. 53, 8, 5 in litteris sensum -entem). Phil. 2, 26 meum nomen (OV. trist. 5, 7, 38). de orat. 2, 132 naturam causae videat, quae numquam -et (LVCR. 3, 273 penitus ... -et haec natura subestque. MANIL. 4, 883. *al.*). 3, 191 (*de clausulis*) medii *pedes* possunt -ere (QVINT. inst. 9, 4, 91). orat. 36 in omnibus rebus esse aliquid optimum, etiam si -ret. 237 cum ... verum ... in occulto -ret. part. 5 in quibus *locis* -ent argumenta (QVINT. inst. 5, 10, 20 DON. Ter. Andr. 62, 1). top. 63 *causae* aliae sunt perspicuae, aliae -ent; ... -ent, quae subiectae sunt fortunae (div. 1, 35 -et fortasse obscuritate involuta naturae. AETNA 374. CE 1035, 5 *s. I. al.*). leg. 1, 17 iura civilia (MANIL. 4, 921). ac. 1, 45 omnia -ere censebat *Arcesilas* in occulto. nat. deor. 2, 162 in intumis eius *terrae* tenebris plurimarum rerum -et utilitas (OV. rem. 515 met. 6, 438). div. 1, 124 potest aliquod *signum* -uisse (FLOR. epit. 4, 7, 6). phil. frg. V 32 ubi ... apud antiquiores -uit amor iste investigandae veritatis? (OV. epist. 15, 5. *al.* STAT. Ach. 1, 304. *al.*). ad Q. fr. 1, 1, 9 virtutem ... non -ere in tenebris neque esse abditam (OV. trist. 4, 3, 79 SEN. suas. 2, 4. *al.*). PVBLIL. G 5 malum ... sub aspectu -et. LVCR. 3, 277 -ens animi vis ... animaeque potestas (3, 280 nominis. OV. ars 1, 463 MANIL. 4, 311. *al.*). CAES. Gall. 3, 14, 8 ut nullum paulo fortius factum -ere posset (OV. Pont. 4, 7, 32 SEN. contr. 1, 2, 18. CVRT. 7, 2, 38 fortia facta in paucis -uere non poterant. *al.*). VARRO ling. 7, 45 sunt in quibus flaminum cognominibus -ent origines (STAT. silv. 1, 4, 69 SER. SAMM. 883). VERG. Aen. 2, 48 aliquis -et error, equo

[*Lumpe*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ne credite Teucri (sic distinguit Servius). 7, 505 pestis (i. Allecto) ... -et aspera silvis (SEN. Herc. O. 1249. al.). 10, 626 sin altior istis sub precibus venia ulla -et. fere i. q. non curari: COD. Theod. 1, 6, 5 (= Iust. 1, 28, 1) praefecturae sollicitudinis ... necessitatem mandamus, sed non ita, ut -at officium annonariae praefecturae, sed ut ambae potestates ... tueantur annonam.

β c. determinationibus: ① partic.: TERT. paenit. 10, 8 an melius est damnatum -ere quam palam absolvi? ITALA Hebr. 13, 2 (Mutian. Chrysost. hom. 33, 1 p. 443/4) -uerunt quidam angelos ... recipientes (gr. ἔλαθον ... ξενίσαντες, VVLG. -uerunt q. angelis ... receptis. cf. MVTIAN. ad l.: quid est '-uerunt'? hoc est nescientes ... receperunt [gr. τί ἐστιν ἔλαθον; οὐκ εἰδότες ... ἐξένισαν]). IREN. 2, 33, 2 (2, 51 H.) -uit semetipsum ... incidens (5, 4, 1 [5, 1]). AMM. 27, 12, 7 ut -ant id temptantes. VEG. mil. 4, 37 p. 154, 8 ut ... facilius -ant explorantes. CAEL. AVR. acut. 1, 9, 58 sese praecipitantes -uerunt. CASSIOD. Ios. antiq. 5, 304 ut egrediens non -ret. ② enunt. secund. (cf. sub b): VLP. dig. 50, 16, 60, 2 fundus ... suos habet fines, locus vero -ere potest, quatenus determinetur. ③ subst.: AVG. in euang. Ioh. 119, 4 Christus homo ... apparebat, qui deus -bat.

b pro subi. ponuntur enuntiata secundaria hic illic pronomine praeparata: α interrog. indir.: VARRO ling. 7, 73 temo unde et cur dicatur, -et. NEP. Lys. 1, 2 id qua ratione consecutus sit, -et. VERG. Aen. 5, 5 quae tantum accenderit ignem causa, -et. VELL. 2, 125, 1 quid non impetrando passuri fuissemus. CVRT. 5, 9, 9 quantum nefas ⟨sub⟩-esset. PLIN. nat. 10, 186 illud ... -et, quonam modo ... occidat. HYG. lim. grom. p. 138, 12 quomodocumque inscripta sit inscriptio. AMM. 16, 11, 12 utrum ... an. β acc. c. inf.: OV. Pont. 1, 7, 4 haec me Nasonem scribere verba -et? 4, 13, 6 VITR. 9, 2, 3 PLIN. nat. 2, 82. 17, 85 TERT. idol. 15 p. 48, 6. al. γ quod (cf. l. 33): TERT. mart. 4, 8 VVLG. iud. 20, 3. RVFIN. Adamant. 5, 17 p. 209, 16 -et te hoc, q. eqs. apol. Orig. praef. p. 544B. al. δ quoniam: ITALA II Petr. 3, 5 (Hier. in Is. 65, 17/18 l. 41; gr. ὅτι, aliae versiones quia, quod). ε quia: VVLG. II Petr. 3, 8 hoc ..., q. eqs. (gr. τοῦτο ..., ὅτι. cf. l. 29). AVG. serm. 4, 34, l. 757 DRAC. Romul. 10, 353. ζ si: DRAC. laud. dei 1, 511 si ... urgeat imber, non -et agricolas.

B usu impersonali (cf. constat vol. IV 534, 24sqq., liquet sim.; arcendus est usus sub A 2 b illustratus): TERT. test. anim. 2 p. 136, 14 de natura ... dei ... nec te -et.

II usu novato: A i. q. abscondere: EPIPHAN. Avell. p. 749, 26 qui eum lapidem carbunculum portat, eum -ere non potest (gr. βασταζόμενον ... ἀδύνατον διαλαθεῖν); nam quibuslibet vestimentis occulat, splendor ... conlucet. VITA Adae 31 (cod. Paris. 5327) quid est hoc ..., noli -ere (abscondere reliqui codd.). VITA Roman. rec. (BHL 7306) 5 vir beatus hic diu se -ere non potuit ..., divulgabatur enim ... opinio eqs. B i. q. ignorare: MAX. TAVR. serm. app. 22 p. 890D nec illud in electione eius antistitis obesse potuit, quod videbatur ignotus; quoniam, quem iudicia -bant humana, ... dei -ere praescientia non potuit.

stilistica: 1 indicatur, cui quid absconditum sit: a casu: α dat. (quem ab ethico q. d. hic vix segregaverimus): PLAVT. Bacar. frg. 1, 3 CIC. p. red. in sen. 13 LVCR. 3, 280 VARRO ling. 9, 92. OV. Pont. 4, 9, 126 (acc. var. l.). MANIL. 2, 373. 3, 582. SEN. Oed. 295 (acc. Itali). LVCAN. 1, 419 SIL. 12, 615 HYG. lim. grom. p. 138, 12. TERT. adv. Hermog. 8, 3 (acc. Iunius, Kroymann). adv. Marc. 1, 1 p. 292, 11 spect. 17 p. 19, 4 CLEM. ad Cor. 21, 3 (gr. acc.). TRACT. in Luc. 1, 1 Migne suppl. 1, 329 AVG. epist. 137, 7 p. 105, 10. al. β acc. (cf. fugere aliquem, λανθάνειν τινά): VARRO rust. 1, 40, 1 VERG. Aen. 1, 130. OV. fast. 4, 211 (A, recc.). 5, 361 (mihi G). PLIN. nat. 2, 82 VAL. FL. 6, 609. 703 SIL. 15, 601 STAT. Theb. 7, 154. 11, 127. GELL. 9, 16 tit. quod Plinium ... fugerit -ueritque vitium (13, 29, 6). APVL. met. 4, 9, 5. 5, 31, 2. 6, 15, 1. 8, 31, 3. 9, 18, 1. 10, 24, 1 TERT. idol. 15 p. 48, 6 adv. Marc. 2, 25 p. 370, 11 praescr. 22 l. 20. 22 CLEM. ad Cor. 27, 6. IREN. supra l. 13. CYPR. saepe. al. γ gen.: VITA Fulg. p. 9 L. cuncta ... senilis tuae paternitatis (senili tuae paternitati var. l.) minime -ent.

b praepos.: ab (cf. p. 999, 12): ITALA lev. 4, 13 (Lugd.; gr. ἐξ). psalm. 18, 7 (FIRM. err. 19, 4; gr. ἀποκρυβήσεται c. acc., Vulg. se abscondat a). Iob 28, 21 (Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 3, 44, cf. HIER. interpr. Iob) sapientia -et ... a conspectu omnium et volucribus ... absconsa est (gr. λέληθεν πάντα ἄνθρωπον καὶ ἀπὸ πετεινῶν ... ἐκρύβη, VVLG. abscondita est ab oculis ..., volucres quoque -et). TRACT. de indur. cord. Phar. 34 Migne suppl. 1, 1524. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 20, 1 (gr. acc.). 3, 20, 2 (gr. aliter). 6, 1, 1 (gr. κρύπτεσθαι tantum). 8, 16, 1 (ibid. acc.; gr. aliter). Orig. in gen. 3, 4 p. 44, 5 in Rom. 2, 11 p. 898A princ. 4, 1, 7 p. 303, 21 PS. AVG. serm. ed. Caillau 2, 74, 2. apud (aliter p. 995, 74): OPTAT. 5, 8 p. 138, 19 ne fructus fidei a. ignorantes -ere videretur. SCHOL. Cic. Bob. p. 163, 14 illa, quae foris gesserit, a. conscientiam populi Romani -ere potuisse.

2 in lusu verborum c. latebra p. 994, 45. c. patere: MANIL. 3, 322 AVG. civ. 2, 26 p. 92, 12 D. epist. 137, 7 p. 105, 10 serm. 120, 2 LAVRENT. eleem. p. 109D. al.

part. praes. **latēns**, -entis (compar. -ior) pro adi., subst. abl. sg. -i: LVCR., VITR., LVCAN., STAT., POMPON. dig., TERT., AMM., MARCELL. -e: SEN. philos. (?), SCRIB. LARG., ceterum vi verbali passim. gen. pl. -ium passim, -um MANIL. 3, 47 (-em var. l.).

i. q. occultus, obscurus sim. (cf. CHAR. gramm. p. 416, 9 B. abditum. obscurum. occultum. -s. reconditum eqs. GLOSS. κρυπτός. absconsum, remotum): 1 adi.: a posit. (exempla certiora; vi verbali passim): CIC. Brut. 152 rem ... -em explicare definiendo, obscuram explanare interpretando. LVCR. 3, 107 ex alia laetamur parte -i. VERG. Aen. 1, 108 saxa. 3, 32 causas ... temptare -es. OV. fast. 2, 705 mandata. VITR. 2, 6, 4 -i calore. SEN. benef. 4, 21, 2 ex adfectu -e (-i V). dial. 10, 18, 6 tantum inter viscera -is mali. nat. 5, 18, 7 scopulos. CVRT. 3, 1, 18 nequaquam diu luctatus cum -bus nodis. 10, 1, 29 -is periculi ignarus. SCRIB. LARG. 101 ex qualibet causa ... sive -e (-i MARCELL. med. 20, 5) et occulta sive manifesta (LVCAN. 3, 458 turres causa repsere -i). LVCAN. 1, 257 gemitu sic quisque -i non ausus timuisse palam. PLIN. nat. 33, 13 laevis manibus -busque induit olim eques anulum. STAT. Theb. 2, 496 calle -i praecelerant. 6, 364 tellus ... mundo succincta -i. APVL. met. 10, 34, 2 per quandam -em fistulam. AMM. 14, 7, 3 indicium nec obscurum nec -s. 16, 12, 59 ne fraude -i ... exciperetur. 24, 3, 14 impetu -i temptatus. 31, 5, 6 -i nuntio doctus. al. litotes non -s i. q. spectatus: VAL. MAX. 3, 8 ext. 4 efficacis operae forensis, fidei n. -is. b compar.: AVG. civ. 5, 19 p. 230, 13 D. potest ... et alia causa esse -ior. epist. 93, 25 p. 470, 23 Donatistae tanto sibi videntur ... iustiores, quanto fuerint pauciores, et utique tanto sunt -iores. gen. ad litt. 12, 18 p. 406, 21 -ioris originis. COD. Theod. 16, 5, 20 nulla eorum haereticorum perversitati vel publica conventicula vel -iora (latiora sim. var. l.) erroribus secreta tribuantur. 16, 5, 95 alio -iore vocabulo. VEREC. in cant. 7, 20 mysteria -iora.

2 n. pl. pro subst. (GLOSS. -ia: occulta): FIRM. math. 1, 6, 3 Socrates -ia facili confessione detexit. err. 17, 4 ex assiduis tractatibus -ium ratione collecta. VAL. CEM. hom. 20, 1 p. 752A ut doceant medici tumentia ... ferro debere compesci ..., -ia melius esse poculis indagari, frigida corporum ferventibus pasci eqs. ARATOR act. 2, 34 vigili pulsare -ia sensu.

pro adv. **in latentī** i. q. clam, privatim: POMPON. dig. 1, 2, 2, 35 ante Tiberium Coruncanium publice professum iuris prudentiam neminem traditur; ceteri autem ad hunc vel in -i ius civile retinere cogitabant. TERT. virg. vel. 11, 7 alia in occulto mater, natura, et alius in -i pater, tempus, filiam suam legibus suis maritarunt.

adv. **latenter**. compar. -ius RVFIN. Orig. princ. 2, 9, 1 p. 165, 12 VITAE patr. Iurens. 3, 8 p. 157, 10 GLOSS. GLOSS. λανθανόντως. GLOSS.L II ABAV. LA 62 -r: clam, absconse. 63 -ius: secretius. inde a CIC., OV., PAVL. FEST., APVL.

i. q. clam, occulte (gr. respondere solet λάθρα, quod non adnotatur): 1 nude: a generatim: CIC. top. 63 cum ... nihil sine causa fiat, hoc ipsum est fortunae eventus; obscura est causa et -r hoc ipsum efficitur. OV. Pont. 3, 6, 60 quem poteras vel aperte tutus amare, si res est anceps ista, -r ama (INSCR. christ. Diehl 2138 B, 5). PAVL. FEST. p. 118 insidiantur latrones. APVL. met. 5, 20, 2 absconde (6, 12, 4. 8, 5, 1. 8, 16, 2 FIRM. err. 6, 5. FVLG. RVSP. rem. pecc. 1, 21 p. 544D [cf. serm. 6, 2 p. 741A in occulto absconditus]). 8, 31, 1 quod femus cervi ... canis ... -r invaserat. 9, 5, 2 inrepit. al. TERT. pudic. 19 p. 262, 15 introducebat. PS. TERT. haer. 2 p. 218, 16 occulte et -r. 8 p. 225, 2. ITALA deut. 13, 6 (Cypr. Fort. 5. al.) dicens (Vulg. clam). Matth. 1, 19 (cod. k) dimittere (Vulg. occulte). 2, 7 (cod. k) vocavit (Vulg. clam). Ioh. 7, 10 (cod. e) ascendit ... non in palam, sed -r (gr. ἐν κρυπτῷ, Vulg. in occulto). IREN. 1, 5, 1 (1, 1, 9 H.) motum (gr. λεληθότως). 3, 4, 3 (3, 4, 2) docens (gr. λαθροδιδασκαλῶν). al. OPT. PORF. carm. 21, 12 FIRM. math. 1, 10, 11. 6, 11, 7 exercent (7, 25, 3. 7, 25, 7. al.). PELAGON. 211 odores diversi -r pulmonibus prosunt (Hippiatr. gr. I p. 203, 3 ἀνεπαισθήτως). HIER. epist. 59, 5, 1. RVFIN. Clement. 1, 3 (Ps. Clem. hom. 1, 3, 5 λανθανόντως). Orig. princ. 2, 9, 1 p. 165, 12 -ius. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 345 (gr. ἀοράτως). AVG. civ. 22, 29 p. 625, 11 D. quod servus nequam domino suo non vidente -r se fecisse putaverat. epist. 82, 18 p. 370, 12 opp. evidenter. al. c. esse: CHRYSOST. ed. Froben III 830D ille ... fuit -r adventus (Migne gr. 49, 404 λανθάνουσα γέγονεν). b maxime in commentariis i. q. implicite, non expressis verbis: CHALC. comm. 126 id ipsum -r exequitur Homerus in Iliadis exordio, cum dicit eqs. DON. Ter. Andr. 846, 4 'noster' dicendo -r significat Glycerium filiam Chremetis esse inventam (Ps. ASCON. div. in Caec. p. 204, 12 HIER. hom. Orig. in Ezech. 2, 2 p. 342, 2. al.). 980 mire dixit -r se laudans (SCHOL. Cic. Gron. B p. 330, 20). Hec. 715 vide, quemadmodum -r poeta festinet ad rerum cognitionem. Phorm. 361 B 1 hic subtiliter ac -r purgatur ... Antipho (SERV. auct. Aen. 2, 602). Ad. 670, 2 'quis despondit': -r obiurgat Aeschinum rem sine patre gessisse; et dicitur figura ἐπιτροχασμός. 820, 4 correptio ... continens in se -r blandimentum (BOETH. herm. sec. 5, 11 p. 369, 16 quaecumque vel -r vel in prolatione in aliquo terminorum continentur). 831, 3 designat. SERV. ecl. 1, 2 dicendo ... 'tenui avena', stili genus humilis -r ostendit (Aen. 1, 33. al. SCHOL. Cic. Gron. D p. 288, 11 figuris. HIER. in Ier. 5, 29, 2. al.). 1, 12 invidiose tempora Augusti carpit -r (1, 27). 6, 26 nymphae minatur stuprum -r (auct. Aen. 1, 549). Aen. 1, 488 -r proditionem tangit (1, 526. al. cf. attingit SERV. auct. Aen. 1, 179. 3, 133). 2, 638 aperte ... hoc agit ..., -r vero aliud (3, 57). 8, 381 -r dicere (9, 146. al. AVG. in psalm. 104, 9 l. 12 quae verba licet ... non legantur, tamen intellegenda sunt vel -r dicta. al.). auct. Aen. 4, 210 -r secundum Epicureos locutus est. HIER. in Ier. 5,

[Lumpe]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

69, 2 Sophonias . . . prophetam -r accusat (in Matth. 17, 14sq. p. 125A). MACR. Sat. 1, 11, 45 ex quibus *versibus* illud -r intellegas. *al.*
c *in doctrina philosophorum*: AVG. civ. 21, 4 p. 493, 10 D. iam gleba tangentibus frigida tam -r servat *calx ignem*, ut nulli nostro sensui prorsus appareat. 22, 14 p. 591, 17 membra omnia iam sunt -r in semine. gen. ad litt. 6, 1 p. 170, 8 an vero tunc quidem, cum *deus* fecit omnia simul, in his etiam hominem -r fecit, sicut fenum terrae, antequam esset exortum. 7, 22 p. 220, 25 in . . . homine iam propriam ducente vitam -r otioseque inest ratio generandi. 8, 3 p. 234, 21 *terra* tunc ea *ligna* producendi virtutem -r acceperat.

2 *indicatur, cui quid lateat*: IREN. 3, 3, 1 seorsim et -r (latentes *var. l.*) ab reliquis. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 209 -r . . . cautelā (*gr.* λαθὼν . . . τὴν . . . φυλακήν).

v. Onom.

deriv.: latebra, 1. latesco, latibulum, latito.

compos.: col-, inter-, per- sublateo. *Lumpe.*

1. ²later, -eris *m.* [*orig. inc. Sch.*] *de orig.*: ISID. orig. 15, 8, 16 -es et laterculi, quod lati formentur circumactis undique quattuor tabulis. 19, 10, 16 tegulae . . .; laterculi vero vocati, quod lati formentur circumactis undique quattuor tabulis; -es autem crudi sunt, qui et ipsi inde nominati, quod lati ligneis formis efficiuntur. *de scriptura et formis*: latece (*dub. an pro* -es) INSCR. RevArch. 18, 1911 p. 506 n. 165. -r(es) CIL III 11383. *nom. sg.*: CHAR. gramm. p. 172, 6 B. (*e Romano*) -r an -ris? et huic nominativum singularem ablativus restituet singularis, si e litteram ⟨de⟩ponat (*affertur* VARRO *l. 65; occurrit* -r *apud eundem bis,* VITR. *semel, ceterum nonnisi ap. grammaticos; nom. sg.* -ris *non legitur*). las *l. 33,* latera *l. 41.* *casum omnino deesse vel in usu non esse dicunt* DON. gramm. IV 377, 30 sunt nomina, quorum nominativus in usu non est, ut siquis dicat 'hunc -em' (DIOM. gramm. I 324, 24. CLEDON. gramm. V 45, 18, *qui addit*: Probus . . . 'hic -r' posuit. *al.*). POMP. gramm. V 187, 3 *nominativus et vocativus* inveniuntur quidem, sed in auctoritate; in usu non inveniuntur; . . . plerique dicunt 'hic las' (lar, later *var. ll.*), sed falsum est; ita enim facit, '-r'; ita legimus in Probo et in antiquis. *acc. sg. solum testantur grammatici allati.* *abl. sg.* -e *passim,* -i ITALA *p. 1000, 10.* *de genere*: NON. p. 520, 13 -es apud quosdam . . ., cuius generis habeantur, incertum est: sunt autem generis masculini (*affertur* VARRO *p. 1000, 38. 39*). *idem genus testantur grammatici allati et* EXC. Bob. gramm. I 552, 11 GRAMM. suppl. 114, 4. *fem.* (*sec. vocem gr.* ἡ πλίνθος): ITALA gen. 11, 3 (Chron. Alex. chron. I p. 94, 22) faciamus nobis -es et coquamus eas (VVLG. eos) igne; et facta est eis ipsa -ra quasi lapis (VVLG. habuerunt . . . -es pro saxis). *primae decl.* -ra *l. 41.* *vix recte Kroymann abl. pl.* -is *probat* TERT. adv. Marc. 2, 20 p. 363, 4 mercedes restitui *Hebraeis* . . . pro -is deductis (*M,* laternis *F, unde* laterinis *edd. vet.; scribendum videtur* -bus, *cf. p. 1000, 9 et ad rem p. 1000, 10sqq.*). *mensuratur* lāteribus CYPR. GALL. exod. 248. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, TER. [*sard. mer.* lâdiri. *cf. M.-L. 4924. Wagner II 5. G.*] [*dub. an huc* PLAVT. Poen. 828 *v. p. 1024, 82.*]

1 *usu sollemni i. q.* πλίνθος (GLOSS. II 585, 49 -r genus lapidis lutei. III 19, 37 χάλιξ -es): **a** *strictius fiunt e luto, creta sim. ad aedificandum* (*de re v.* VITR. 2, 3 PALLAD. 6, 12 *et Blümner, Technol. II 14sqq. van Aken, Mnemos. IV 5, 1952, 139sqq.; sing. vi collect. i. q. 'opus latericium' passim; saepe* caementum, lutum, lapides, saxa, *sim. opponuntur; de ratione inter* -em *et* laterculum *intercedente v. p. 1001, 65*): PLAVT. Truc. 304 quid maceria illa ait . . ., quae in noctes singulas -e fit minor . . .? :: nil mirum . . ., -es si veteres ruont. :: ain tu vero veteres -es ruere? CATO agr. 14, 4 villa lapide calce; . . . parietes ex -e. 38, 3 si parum altam fornacem habebis ubi facias, -e[s] summam statuito. LVCIL. 324 -e⟨m⟩ qui ducit, habet nihil amplius na⟨tu⟩m quam commune lutum a paleis cenoque aceratum ([cenumque aceroso *codd.*]. *v. vol. V 1, 2147, 10, ubi addas* VITR. 2, 3, 4; *cf.* coquere *infra l. 76.* CYPR. GALL. gen. 391, fingere PLIN. nat. 35, 170. deducere TERT. *l. 44,* facere ITALA *l. 40.* PALLAD. 6, 12. 7, 8. 10, 15 GAVDENT. serm. 1, 18 G. *al.*, conficere VVLG. exod. 5—7, parare GAVDENT. serm. 9, 26, radere CIL V 8110, 176). VARRO Men. 248 hic ut quadrato -e stipatae strues. frg. Char. gramm. p. 172, 8 B. (*e Romano*) -r, lutum, iugmenta. rust. 1, 14, 4 huius *maceriae* fere species quattuor, quod fiunt e lapide . . ., quod e -bus coctilibus (*v. vol. III 1401, 56sqq., ubi addas* SCHOL. Iuv. 10, 171 c. -e . . ., quem hodie dicimus ordinarium lapidem) . . ., quod e -bus crudis . . ., quod ex terra et lapillis *eqs.* (*v. vol. IV 1234, 79sqq. et* ISID. orig. 19, 10, 16 sent. 2, 13, 7). CIC. div. 2, 99 in -e aut in caemento, ex quibus urbs effecta est. CAES. civ. 2, 8, 1 si . . . turrim ex -e . . . fecissent. 2, 9, 4 contabulationem summam -bus lutoque constraverunt (*quae ibidem vocatur* latericium). 2, 9, 7. 8. 2, 10, 4. 5. 6. 2, 11, 2. SALL. hist. frg. 4, 79 clausi -bus altis pedem. LIV. 36, 22, 11 *deserta tecta* -em . . . et caementa et saxa . . . praebebant. VITR. 1, 5, 8 coctus (*v. vol. IV 928, 81sqq.*). 2, 3, 3. 2, 3, 4 fiunt . . . cum his -bus semilateria; quae cum struuntur, una parte -bus ordines, altera semilateres ponuntur; . . . et medii -es supra coagmenta conlocati et firmitatem et speciem faciunt . . .; est autem in Hispania . . . civitas . . ., ubi -es, cum sunt ducti et arefacti, proiecti natant in aqua (SEN. nat. 3, 25, 5. *cf.* PLIN. nat. 35, 171 non merguntur in aqua). 2, 8, 9 *bis.* 2, 8, 10 Mausoli domus . . . parietes habet -e structos. 2, 8, 18. 8, 3, 8 bitumine et -e testaceo structum murum Samiramis circumdedit Babyloni. CVRT. 7, 3, 8 tuguria -e ⌊ab imo⌋ struunt (primo *trad., alii aliter. postea*: eodem laterculo). COLVM. 9, 6, 2 reliqua sunt alvorum genera duo, ut ex fimo fingantur vel -bus exstruantur (*e Celso ut* 9, 7, 2). 11, 3, 2 (*Democrit. 68 B 28*) -e fabricata maceries. PLIN. nat. 2, 197 terreno (VEREC. in cant. 2, 9). 17, 98 -e tuso mire ali *herbam.* 31, 29 flumen est, quo -es coniecti lapidei extrahuntur. 35, 170. CELS. dig. 19, 1, 38, 2 si . . . fissulae . . . aquam ducerent in aenum -bus circumstructum. TERT. resurr. 35 p. 76, 14 parietis corpus non aliud admittam quam caementa, quam saxa, quam -es. ITALA exod. 1, 14 (Lugd.) in operibus duris, luto ac -i (*gr.* πλινθείᾳ, VVLG. luti et -is. *de opere Iudaeorum in Aegypto servientium ut* TERT. *p. 999, 44.* GAVDENT. serm. 1, 18 G. FVLG. aet. mund. 147, 6 -um ergastulo. *al.; in comparatione* RVFIN. Orig. in exod. 1, 5 p. 151, 12 ipse *deus* te facit -em sibi operari et lutum. AVG. serm. dub. 363, 2. HESYCH. in lev. 23, 39/44 p. 1099B *liberati sumus* ab intelligibilis Pharaonis servitute, quae est secundum corruptionem -um praesentis saeculi, qua si quis plene carere vult, in tabernaculis habitet. *cf. l. 27*). HEGES. 4, 27 p. 285, 14 *portus* a dextra parte -e artatur, a laeva rupibus (*Ios. bell. Iud. 4, 613* χειροκμήτοις σκέλεσιν). CAEL. AVR. chron. 1, 5, 152 *insanus existimavit se esse* -em. *al.* *proverbialiter sec. gr.* πλίνθον πλύνεις (*vel* πλυνεῖς) -em *sc. crudum* lavare *de actione non modo inutili, sed etiam damnosa*: TER. Phorm. 186 purgem me? -em lavem (SCHOL.: proverbium illorum, qui, dum se volunt expurgare, in culpam incidunt, sicut -r, quo amplius lavatur et fricatur, eo amplius sordes emittit). SEN. contr. 10 praef. 11 tu potes controversiam intellegere, qui non intellegis te -em l.? GAVDENT. serm. 9, 26 G. *Iudaei* lavant polluta corpora, abluta statim polluunt; semper lavant, semper impuri sunt; ut dici solet '-em lavant', illum -em, quem paraverunt in Aegypto *eqs.* AMBR. virg. 3, 4, 19 ille sicut is, qui -em lavat, saecularia saecularibus frustra cupiebat abolere; magis enim se oblinebat luto, qui remedium a voluptate quaerebat. HIER. adv. Pelag. 1, 24 in eodem caeno *erroris* volutaris, immo -em lavas. PAVL. NOL. epist. 32, 23 *super petram Christi* non stipulam . . ., sicut in Aegypto servientes . . ., manus congerant, ne luteis aedificiis operum sordidorum -em, ut aiunt, lavemus. ISID. sent. 2, 13, 7 qui plangit peccatum et iterum admittit peccatum, quasi si quis lavet -em crudum, quem quanto magis eluerit, tanto amplius lutum fecit.

b *latius fiunt ex auro, argento*: **α** *ad metallum servandum* (*opp.* pecunia TAC.): VARRO Men. 96 *Pactolus* tulit aurum, -r quod conquadravit regius. 474 ubi dicuntur barbari innumerabiles -es aureos habuisse. frg. Non. p. 520, 14 -es argentei atque aurei primum conflati adque in aerarium conditi. PLIN. nat. 33, 56 -um aureorum . . ., argenteorum . . . et in numerato. TAC. ann. 16, 1, 2 (*1* magna vis auri . . ., non in formam pecuniae, sed rudi et antiquo pondere) -es quippe praegraves iacere *in specu.* **β** *ad aedificandum*: AVSON. 302, 21 p. 174 P. -bus aureis templa qui divis dabat *Croesus* (*Herod. 1, 50, 2* ἡμιπλίνθια *inter alia Delphos missa*).

2 *usu peculiari dicitur per similitudinem materiae*: **a** *de lapillis, qui in opere lanificii stamina derigebant* (ἀγνῦθες *confert Bücheler, Kl. Schr. III 149; ipsum contextum i. e.* τὸ ὕφος *significari censet Marx*): LVCIL. 681 cribrum, incerniculum, lucernam, in (*del. Bücheler, non post* -em, *sed post* telam *interpungens*) -em in telam licium. TIB. 2, 1, 66 textrix . . . cantat, et applauso tela sonat -e (*vix ad* 3. latus, *ita ut diceretur de latere telae vel corporis textricis*). **b** *de saxo*: GREG. TVR. stell. 7 theatrum, quod in Eraclea habetur ex uno monte factum, ita ut omne ex uno -e sit expletum, tam . . . parietes quam . . . arcus . . .; et omne opus eius ex lapide uno completum est.

deriv.: 2. lateralis, *?* lateramen, 2. laterarius, lateratum, 1. laterculus (-um), latericius. *cf.* Lateranus.

compos.: semilater.

2. later. *orig. inc.; cf.* 2. laterculus. *nomen herbae hyssopi* (*nisi vox est plane diversa*): PS. DIOSC. *v. vol. VI 3, 3162, 75.*

latera *v.* 1. later.

1. laterālis, -e. *a* 3. latus. *de scriptura*: CHAR. gramm. p. 152, 10 B. (*e Romano*) Plinius Secundus . . . putat, ut -e laterarium . . ., proin aqualis aquarium dici (*cf. l. 74*). p. 172, 1 B. (*e Romano*) -e an laterare? ubi Plinius . . . 'si r praecesserit . . ., sequi debet l.' NOT. Tir. 79, 2 -e. *legitur inde a* LVCIL., CALP. [*hisp. sept.* ladral, -es, lladrales, yadrales, *astur.* lladrales, tsadrales, *hisp.* adral; *port.* ladral, *dial.* ladraes, ladrás. *cf. M.-L. 4925. Corominas I 41. Machado II 1285. G.*] *i. q. ad latus pertinens*: LVCIL. 1314 -is dolor, certissimus nuntius mortis (*sc. pleuritis*). CALP. ecl. 6, 41 -is cingula.

n. **laterāle,** *plur.* -ia, -bus, *pro subst.* **1** *nomen receptaculi pendentis e latere corporis*: SCAEV. dig. 32, 102 pr. (*verba testamenti*) '*lego* uxori meae -a (-aria *var. ll.*) mea viatoria et quidquid in his conditum erit'. *in explicatione quinquies.* **2** *i. q. partes in utrumque latus eminentes*: PASS. Petr. 14 p. 37, 10 S. verbum . . . significat istud rectum lignum, in quo crucifigor . . ., -a crucis humanam praetendere noscuntur naturam ('*lignum transversum*' *Lipsius*). **3** *i. q. imagunculae sim. in marginibus librorum exstantes*: IVST. VRGELL. epist. p. 962C ut membranis desistentibus minutioribus litteris eamdem scripturam in paribus quaternionibus susciperent nec studiose fabrefactis -bus ambiretur.

2. laterālis, -e. *a* 1. later. *i. q. e lateribus factus*: CASSIOD. Ios. antiq. 1, 71 *columnam* -em (*supra* ex lateribus; *opp.* ex lapidibus, lapidea. *gr.* πλινθίνην).

[Collassero]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ὑπομάσχαλον **laterālium** GLOSS. II 466, 55. *a* 3. latus. *cf.* 1. laterarius.

laterāmen, -inis *n.* [*a* 1. later *formatum videtur sec.* fundus: fundamen, glomus: glomeramen *sim. Sch.*] [*hinc forsitan pendeant langued.* lairan, leydan, *quae ad* 3. latus *revocat Wartburg V 205. G.*] *i. q. materia lutea, quali lateres fiunt* (*?*): LVCR. 6, 233 *fulmen* omnia ... conlaxat rareque facit -a (latera minua *vel* latera omnia *codd.*) vasis adveniens calor eius.

lateranensem fusorum GLOSS. V 306, 55 ('*v.* laterense' *Götz*). *obscurum.*

1. laterārius, -a, -um. *a* 3. latus. *ad scripturam v. p. 1000, 64.* *i. q. ad latus positus, transversarius*: VITR. 10, 14, 3 (2 conlocentur ... tigna *in testudine facienda*) ipsi *capreoli* ... -is circa fixis contineantur. 10, 15, 3 supra capreolos tignum conlocatum ..., item fixa habuerant -a.

2. laterārius, -a, -um. *a* 1. later. [*tusc.* (*Lucca*) lateraia; *francog. vet. et med.* larrier, *burg.* larré *etc.*; *francoprov.* laré(i); *prov. vet.* ladrier, lairier, ladrias, *delph.* larié, *lemov.* ladrier. *cf. Battisti-Alessio III 2175. Wartburg V 204. G.*] *i. q. ad lateres pertinens*: PLIN. nat. 19, 156 *ruta locis* apricis gaudet et siccis terraque quam maxime -a.

f. **laterāria**, -ae *pro subst.*, *sc.* '*officina*'. *i. q. locus, ubi lateres ducuntur*: PLIN. nat. 7, 194 -as ac (*deest in parte codd.*) domus constituerunt primi Euryalus et Hyperbius fratres Athenis.

m. **laterārius**, -ī *pro subst.* **a** *i. qui lateres ducit*: NON. p. 445, 20 aceratum est lutum paleis mixtum, ut -is usus est (*affertur Lucil. p. 999, 59*). GLOSS. πλινθουργός -us. πλινθοποιός -us. *huc etiam* GLOSS. II 585, 31 laterius: tegularum opifex. *?* **b** *i. q. curator laterum ex auro et argento factorum*: GLOSS. III 271, 29 τραπεζίτης -us, mensarius.

πλινθίον **laterātum** GLOSS. II 410, 12. *a* 1. later.

laterclus *v.* 1. laterculus.

laterculēnsis, -is *m.* *a* 1. laterculus (-um). *transit in gr.* λατερκουλήσιος. *nomen officii q. e. curator laterculi* (*cf. infra l. 83 sqq.*): COD. IVST. 12, 19, 13, 1 (*a. 527*) ad -is gradum in scrinio sacrae memoriae provecti (*eiusdem anni sunt* 12, 19, 15, 1. 4). 12, 33, 5, 4 viris devotis -bus et pragmaticariis vel a secretis. NOVELL. Iust. 24, 6, 1 primicerio clarissimorum tribunorum notariorum et -bus (26, 5, 1). 35, 1 in scrinio ... memoriae tertium locum optinenti et -is nomen ineunti. 35, 5. 6. 7. INSCR. Année épigr. 1949 p. 38 n. 108 -i, ostiario, scriniario, praeff. pr.

1. laterculus, -ī *m. et* **-um**, -ī *n.* *a* 1. later *deminutive.* *de orig. v. p. 999, 18.* *scrib.* -cl- CIL III 8277, 3 INSCR. Rhen. Bramb. 114. 1397, -ric- CAES. civ. 2, 9, 2 (*codd. omnes*). *formae masc. inde a* PLAVTO, *acc. pl.* -us CIL III 8277, 3; *neutr. nom. sg.* -um NOT. dign. *bis et* GLOSS., *-ον infra l. 84*, *pl.* -a GLOSS. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, CAES. *transit in gr.* λατέρκουλον. [*suppletur* VITR. 7, 4, 2. *restituitur* -os *pro* lacertulos *dub. an recte* APVL. met. 10, 13, 6.]

fere i. q. later (GLOSS. V 306, 53 -is: tegulis tenui⟨bu⟩s. *vis deminutiva vix perspicua est; accedit* grandissimus *l. 67; distinguitur* later *l. 65*): **I** *de lateribus e luto sim. factis, aureis l. 66* (GLOSS. τετραπάλαιστον. -i: βήσαλα): CATO agr. 39, 2 cretae crudae partes duas, calcis tertiam conmisceto: inde -os facito, coquito in fornace. CAES. civ. 2, 9, 2 hanc insuper contignationem, quantum tectum ... passum est, -o adstruxerunt. VITR. 5, 10, 2 -is bessalibus pilae struantur. CVRT. 5, 1, 25 murus instructus -o coctili, bitumine interlitus (5, 1, 29. PLIN. nat. 7, 193 observationes siderum coctilibus [coctis *var. l.*] -is inscriptas. 35, 159 AMM. 24, 2, 12). 7, 3, 8 *v. p. 1000, 2.* COLVM. 8, 14, 1. PLIN. nat. 30, 63 facto crudis -is ad formam camini ... sacello (ARNOB. nat. 4, 6 *in veriloquio dei q. e.* Lateranus). 36, 68. SIC. FLACC. grom. p. 100, 11 Th. (*sim.* LIB. col. II p. 253, 18 L. GROM. p. 349, 19) eum *agrum* limitibus actis diviserunt et denis [quibusdam] quibusque actibus -is (-i *var. l.*) quinquagena iugera incluserunt (*de terminis agrorum ut* LIB. col. I p. 250, 23 L. terminus in -um constitutus. GROM. p. 362, 1 -os quadrangulos pro terminis invenies. PS. BOETH. grom. p. 405, 20 terminus in -is). EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 15 *operario* lateris crudi ad -os *tot*, in lateribus quattuor pedum *tot debetur* (*7, 16* lateris ex luto; *gr. utroque loco differentia neglecta* πλίνθους). IVL. VAL. 3, 29 -os auri grandissimos (*Hist. Alex. M. I p. 116, 9 Kr.* πλίνθους ὁλοσφυρήτους). PALLAD. 1, 19, 1 solum ... omne bipedis sternatur vel minoribus -is. VITAE patr. 3, 117 lapides et fragmenta -orum (*5, 10, 15* testas vasorum, *gr. Cot. p. 395[C]* ὄστρακα). 5, 17, 22 -um (*postea* testam, *gr. Nau 1913 p. 299 n. 52* πληνθάριν. *3, 96* laterem). CIL III 8277, 3. INSCR. Rhen. Bramb. 1397 -i capitlares.

II *de rebus in formam laterum redactis*: **A** *vario usu*: PLAVT. Poen. 325 ut mulsa loquitur. :: nil nisi -os, sesumam *eqs.* (*de placentis ut* CATO agr. 109 de ervo farinam facito ..., postea facito -os. *cf. gr.* ὀστρακίτης). PLIN. nat. 31, 84 *sal* e Cappadocia qui in -is adfertur ('*en briquettes*' *Serbat;* '*tubulis e laterculo coctili*' *Harduin vix recte*). HYG. grom. p. 85, 19 *in agris Cyrenensium* sunt plinthides, ⟨id est⟩ -i quadrati ..., habentes singuli -i iugera *tot.* BOETH. arithm. 2, 4 p. 86, 17 de ... pyramidis, -is vel ... tignulis et cuneis (*sc. figura geometrica ut* 2, 25 p. 111, 14 asses vel -i vel cunei. 2, 29 p. 120, 19 -i sunt, qui fiunt ex aequalibus aequaliter in minus).

B *speciatim de albis, catalogis sim.*: **1** *dignitatum, officiorum* (*cf.* LYD. mens. 1, 28 ἡ ... ὀπτὴ πλίνθος λατέρκουλον παρὰ Ῥωμαίοις λέγεται. ἦν δὲ πλίνθος δημοσία, ἐφ' οὗ τά τε τῶν βουλευτῶν καὶ τὰ τῶν στρατευμάτων ὀνόματα ἀπεγράφετο. GLOSS.[L] II Philox. LA 76 βήσαλον καὶ στρατιά. Corp. L 9 codex membrana[ti]cius; illic sunt nomina promotorum): **a** *tropice*: TERT. adv. Val. 29 p. 205, 16 ex earum *animarum* ... -o et in reges et in sacerdotes allegare *eas* consueverat *demiurgus.* **b** *proprie*: NOT. dign. or. 18, 2 -um maius (*imagini adscriptum ut occ.* 16, 3). 28, 23 quae *alae* de minore -o emittuntur (*cetera eiusdem locutionis exempla congessit Seeck, ed. p. 330. ceterum* minor: COD. Theod. 1, 8, 1. 1, 8, 2 -i [COD. Iust. 1, 30, 1 totius minoris -i] curam totius ... ad tuae sublimitatis sollicitudinem pertinere, ita ut tuo arbitratu ex scrinio memoriae totius minoris -i dignitates ... emittantur. 1, 8, 3 [COD. Iust. 1, 30, 2]). COD. Iust. 1, 27, 1, 18 vel in nostro -o vel in scriniis praefecti praetoriorum. 1, 27, 1, 19. 1, 27, 2, 35 notitia consuetudinum, quas in sacro -o ... dux praebere oportet: ... in sacro -o solidi *tot* (NOVELL. Iust. 8, 1 pr. cum quattuor scriniis sacri -i. 17 pr. eadem mandata et in libris legum transcribere et in s. -o deponi praecipiat. 24, 6 pr. *cf.* COD. Iust. 1, 31, 5, 2 sacro scrinio -i). **2** *dierum, horarum* (*cf.* ISID. orig. 6, 17, 4 cyclum *paschalem* ..., quod ... quasi in circulo dispositum ordinem complectat annorum; ... hinc et -um dictum, quod ordinem habeat stratum annorum): TERT. bapt. 1, 13, 3 in -um septem dierum solem recepistis. HIER. in Ezech. 4, 1—2 p. 43[A] pro latere, qui graece dicitur ... ἡ πλίνθος, Symmachus manifestius interpretatus est πλινθίον, quem nos '-um' et 'abacum' appellare possumus; in cuius pulvere solent geometrae γραμμὰς ... describere. HYD. chron. II p. 14, 5 -um per centum annos digestum de paschae observatione conscribit (COMPVT. cod. Col. prol. 14 p. 235, 9 in veteri -o. CONC. Aurel. a. 541 p. 87, 16 ut sanctum pascha secundum -um Victori ... celebretur. *cf.* ISID. *supra*). POL. SILV. chron. I p. 518, 4 -um, quem priores fecerunt, ... difficilibus supputatoribus indiciis notatum. EVSTATH. Basil. hex. 6, 5, 8 oportet visitari -um, ut ... calculari possit cursus horarum (*gr.* ὡροσκοπεῖα). COMPVT. Carth. 1, 4 sunt triginta et unus embolismi, quos -us omnis habere cognoscitur ...; sex ... asses in -i membris certis numeris inmisisset. 2, 3. 2, 8 PROVINC. laterc. Veron. tit.

deriv.: laterculensis.

2. laterculus, -ī *m.* *ex* alterculus (-um) *deformatum; cf.* 2. later. *nomen herbae hyoscyami, v. vol. VI 3, 3145, 80 sq.*

laterēnse per omnem mundum GLOSS. V 505, 42. *obscurum*; late regem *dubitanter Götz.*

laterēnsis, -is *m.* *a* 3. latus. GLOSS. II 585, 53 ('*ex graeco versa*' *ed.*) qui secus latus recumbit cuilibet. *i. q. comes honorarius*: TERT. adv. Marc. 4, 43 p. 566, 7 duo ... angeli apparuerunt (*Luc. 24, 2 Ioh. 20, 12*); tot fere -bus uti solebat in duobus testibus consistens dei sermo.

cf. Onom.

laterētum, *abl. pl.* -īs *n.* *a* 1. later (*cf.* latericium) *vel a* 3. latus. *fortasse nomen canalis e lateribus facti ad agros irrigandos, nisi significatur latus declive quoddam* (*dubitare videntur edd. p. 203*): TAB. Albertini 3, 9 locus ..., in quos sunt olibe (*i.* olivae) ... cum -is, aquaris vergenti(bu)sque suis. *sim. in isdem descriptionibus terdecies, hic illic tam et post -is accedente quam praepos.* cum *deficiente, cf. l. c. p. 83 n. 9. per errorem scriptum* 10, 6 lateris.

laterīcius, -a, -um. *a* 1. later. *scribitur in codd.* -riti- *saepe.* GLOSS.[L] Corp. L 20 -a ex latere facta (79). [*francog. vet.* larriz, *francog.* larris, *dial. pic., norm., occ., centr., burg., loth.*; *fem.*: *camp. vet.* laresse, layresse, *camp.* lairesse, *loth.* lârasse, -esse. *suffixo mutato*: *raet. occ.* ladritsch, -a. *cf. M.-L. 4925 a. Wartburg V 204 sq. G.*]

i. q. e lateribus constans (lapis *sim. saepe opp.*): **a** *adi.*: VARRO Men. 524 antiqui nostri in domibus -is paululum modo lapidibus suffundatis, ut umorem effugerent, habitabant. CAES. civ. 2, 10, 1 turri (2, 11, 3. 2, 14, 4). 2, 15, 1 aggerem ... ex -is duobus muris ... facere instituerunt (PLIN. nat. 35, 173 VVLG. Ier. 43, 9). VITR. 2, 1, 7 domos fundatas et -is parietibus aut e lapide structas (2, 8, 16. 17. 18 PLIN. nat. 18, 301. 35, 172. 173. 36, 47. 171. PALLAD. 1, 11, 1 CIL IX 4225). 2, 8, 9 de -is ..., dummodo ad perpendiculum sint stantes, nihil deducitur. *ibid.* licet videre ... Patris in aede Iovis et Herculis -as cellas, cum circa lapidea in aede epistylia sint et columnae. 2, 8, 16 e -a structura facta aedificia. COLVM. 6, 14, 7 pulvere (*coni. Richter, Herm. 80, 1952, 201 sq. coll.* VEG. mulom. 4, 15, 5, *cf. Pelagon. 398* pulverem lateris; *trad.* veteri *ut* PALLAD. vet. med. 14) -o trito ... colla *bovis* conspergi oportet. SVET. Aug. 28, 3 urbem *Romam* ... marmoream se relinquere, quam -am accepisset (*inde* PS. AVR. VICT. epist. 1, 19. *cf.* HIER. in Ezech. 29, 8 p. 284[A] ut ... in Aegypto ... -as exstruxerint civitates *Iudaei*). AMM. 23, 4, 5 aggeres. **b** *neutr. pro subst.* (*subauditur* opus): CAES. civ. 2, 9, 4 *v. p. 999, 74.* VITR. 2, 8, 5 -a struentes. 6, 8, 9 in domini est potestate utrum -o an caementicio an saxo quadrato velit aedificare. COLVM. 9, 6, 4 -o (opere -o *codd. rec.*) circumstructis alvis. PLIN. nat. 1, 35, 49 de -is et aterum ratione (*sed in ipso libro est adi.*).

? **laterīna** *v. p. 999, 44.* **laterītius** *v.* latericius.

laterius *v.* laterarius. **latern-** *v.* lantern-.

1. latero, -āre. *a* 3. latus; *cf.* collatero. *i. q. lateribus ornare, ut vid.*: PRISC. gramm. II 247, 14 *nomina*, quibus verba adiacent e

[Collassero]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

habentia in paenultima syllaba: . . . ‘latus lateris -o’ (*item* 274, 23 III 493, 21).

2. latero *v.* 2. latro *p. 1015, 1.*

lateruli est torsatoria GLOSS. V 620, 34 (‘tornat-?’ *Götz, qui adnotat* ‘*obscura*’). *Collassero.*

1. latēsco, -ere. *a* latere, *cf.* litesco. NOT. Tir. 57, 11 -it (*antea*: latet *eqs.*) GLOSS.[L] Corp. L 77 -ere: latere. [*val.* lăţi. *G.*] *i. q. se abdere*: CIC. Arat. 385 hic Ecus a capite et longa cervice -it (*gr. 601* δύνει). PETR. CHRYS. serm. 150 p. 600[B] si rerum refugium (*sc. Christus parvulus in Aegyptum profectus*) fugit, auxilium -it omnium. *compos.*: col-, de-, oblitesco.

2. lātēsco, -ere. *a* 1. latus. [*loco fortasse spurio*: MANIL. 1, 682 *zodiacus* ter vicenas partes patet atque trecentas in longum; bis sex -it fascia partes (‘-it *prave pro* lata est’ *Housman*).] *i. q. latum fieri*: CELS. 8, 1, 14 *costae primae ad imum pectus perveniunt;* inde -unt (*ed. Constantini in marg.*, patescunt *FJV*[2], partescunt *V*[1]) et . . . paulatim in cartilaginem degenerant. 8, 1, 16 *ossa* paulatim . . . -entia. COLVM. 2, 10, 24 *napi* non in ventrem -it, sed tenuem radicem . . . agit. *Lumpe.*

1. *latex, -icis *m.* (*f.* ACC.). [*si subest gr.* λάταξ (*cf. sic.* λατάσσω *e* λατακ-jω ?), *primitus cum lusu cottabi coniunctum et ex Sicilia vel Italia inferiore receptum, postea notione latiore adhibitum videtur. Sch.*] *de orig.*: PAVL. FEST. p. 118 -x a lapsu profluens aqua dicitur; utimur tamen hoc vocabulo et in vino. SERV. Aen. 1, 686 -x proprie aqua est (fontium *add.* auct.) ab eo, quod intra terrae venas lateat; sed et vinum latet intra uvam (*inde* ISID. diff. 1, 65. 597 orig. 13, 20, 4 GLOSS. *cf.* PRISC. gramm. II 140, 11 in ‘ex’ correptam . . .: ‘lateo lates -x’. EVTYCH. gramm. V 454, 5 GRAMM. suppl. 74, 25). -ix: GREG. TVR. stell. 14 p. 862, 9 GLOSS. -bus *nonnisi* CYPR. GALL. deut. 222 MACR. Sat. 7, 12, 8 PETR. CHRYS. serm. 61 p. 369[B]. NOT. Tir. 57, 13[1]. *de genere*: PRISC. gramm. II 169, 13 vetustissimi . . . inveniuntur confudisse genera . . ., ut ‘hic’ et ‘haec’ . . . -x (*generis fem. exemplum affert* ACC.). DVB. NOM. gramm. V 583, 6 generis masculini. *errasse videtur Lindsay* ISID. orig. *l. c. scribens* dicta -x (*debuit* dictus *ut* diff. *l. c.*). *mensuratur* lăt- CYPR. GALL. *l. c.* SYNON. Cic. p. 425, 7 fontes. putei. lacus. -es. stagna *eqs.* GLOSS. νᾶμα. βότρυς. σπονδή. οἶνος (?). rivus. aqua, liquor vel palans racemus. -es: πίδακες ὑδάτων. botriones, caprioli. *al.* *legitur inde ab* ACC., CIC. carm., LVCR., VERG., *in prosa non ante* LIV. (*semel*), APVL. (*sexies*), SOL.

fere i. q. liquor: I *de certa specie*: A *aqua*: 1 *in univ.*: ACC. trag. 666 non calida -e lautus (VERG. Aen. 6, 218 calidos -es, *ubi* GLOSS. aquas calidas). CIC. carm. frg. 22, 8 circum -es gelidos ([*Hom. B 305* κρήνην]. SEN. Ag. 788). LVCR. 1, 886 *decebat* -es dulcīs guttas (*sc. lactis similes*) . . . mittere. 5, 262 umore novo mare flumina fontes . . . abundare et -es manare perennīs. *al.* VERG. Aen. 6, 715 Lethaei ad fluminis undam securos -es . . . potant. 7, 464 exultant . . . aestu -es *in aeno.* PROP. 2, 26, 47 Amymone, -es dum ferret. Ov. met. 5, 263 *Uranie* ad -es deduxit Pallada sacros (*antea*: fontis). 5, 636 (*loq. Arethusa*) in -es mutor. Pont. 4, 10, 59 copia tot -um *Danubii. al.* LIV. 44, 33, 2 occultos contineri *montibus* -es, quorum venae in mare permanantes undae miscerentur (LVCAN. 4, 293 tellure refossa o. -es . . . quaerunt). GERM. 285 manus, -es qua fundit aquarius (*cf.* 391 fundentis -es [486]. frg. 3, 18 qui fundit -es). SEN. Herc. f. 711 a fonte discors manat . . . -x. *al.* (*trag.*). LVCAN. 9, 592 SIL. 4, 686. 6, 144. STAT. Theb. 1, 290 horrendos . . . -es, Stygia aequora. silv. 2, 3, 48. APVL. met. 5, 1, 2 fontem vitreo -e perlucidum. 9, 3, 4. SOL. 27, 54 *Lethon amnis* apud pristinos vates -e memoratus (*cf. Lucan. 9, 355 et de Lethe* VERG. *l. c.*). 30, 11 -is tenuitate (*om. Mela 3, 88*). *al.* *in imag.*: MANIL. 2, 9 *Homeri* ex ore profusos omnis posteritas -es in carmina duxit amnemque in tenues ausa est deducere rivos.

2 *cum determinatione*: a *gen.*: α *forma* ‘-x aquae’: VERG. Aen. 4, 512 -es simulatos fontis Averni (APVL. met. 1, 19, 8 -e f. lacteo [ZENO 2, 36 = 2, 37 *de aqua baptismatis*: lacteum genitalis f. ad -em convolate]. AVIEN. Arat. 502 f. alumni *sc. Musarum.* CASSIOD. in psalm. 74, 9 -es fontium). SER. SAMM. 336 pelagi (704). SOL. 5, 16 aquae (*opp.* vineus). PS. AVG. serm. Migne suppl. 1, 296 paradisi amnis -x perpetuus. RVT. NAM. 1, 266 Musarum -es. PETR. CHRYS. serm. 61 p. 369[B] fons ore angusto manans magnis fluviorum -bus ampliatur. SIDON. carm. 2, 73 Hebri. β *forma* ‘aqua -is’: RVFIN. Orig. in num. 12, 1 p. 96, 16 puri -is unda (RVRIC. epist. 1, 3 p. 356, 16 -is u. non fluet [*inde* p. 356, 9 aquae -is *Mommsen coniecit, ubi* lantis *in* lentis *corr. cod.*, latentis *vulg.*]). VITA Nicet. 10 grandinis rigor in aquam resolvitur et duritia lapidum in liquorem -is commutatur. b *adi.*: CVLEX 18 Pierii -is. Ov. Pont. 3, 1, 17 nec tibi sunt fontes -is nisi paene marini. SEN. Med. 80 Aonius (OPT. PORF. 17, 18). LVCAN. 5, 125 Castalios (CLAVD. 4, 7 carm. min. app. 2, 4 ENNOD. carm. 1, 9, 13). SIL. 13, 555 Lethaeos. APVL. met. 2, 1, 4 fontanos (CARM. de mens. 2, 29.) AVIEN. Arat. 497 (*de Hippocrene*) equino. AVSON. Mos. 191 fluminei -es. CLAVD. rapt. Pros. 2, 60 Arethusaei -es. PALLAD. hist. mon. I 36 p. 323[A] *fontes* serpentes ˪inter -es suos˩ (*om. gr.*) nutriunt.

B *vino*: LVCR. 2, 657 siquis . . . Bacchi nomine abuti mavolt quam -is proprium proferre vocamen. 5, 15 liquoris vitigeni -em (*cf.* 6, 1072 vitigeni -es). VERG. georg. 2, 192 hic *campus* fertilis uvae, hic -is, qualem pateris libamus (*cf.* Aen. 1, 736 in mensam -um libavit honorem. VAL. FL. 1, 666 hac *patera* pelago libat -es). 3, 509 Lenaeos. Aen. 1, 686 -em . . . Lyaeum (*cf.* SIL. 6, 139 Lyaei . . . -es). 4, 454 -es . . . sacros fusaque . . . vina. SEN. Oed. 492 Nyctelius. VAL. FL. 4, 533 Bacchi (STAT. Theb. 4, 452 SER. SAMM. 197. *cf. l. 17 et* CORIPP. Ioh. 3, 33 Iacchi). SIL. 7, 164 Bacche . . ., sacri largitor -is (*cf.* 186 tuos -es). STAT. Theb. 10, 312 sanguine permixti -es. APVL. met. 2, 15, 6 calices . . . infuso -e semipleni, solam temperiem sustinentes. SOL. 5, 16 vineus (*opp.* aquae). *al.*

C *aliis*: LVCR. 1, 941 amarum absinthi -em (4, 16). 3, 192 mellis constantior est natura et pigri -es magis (CYPR. GALL. exod. 1195 m. . . . -es et flumina lactis. deut. 217). Ov. met. 8, 275 sua vina Lyaeo, Palladios flavae -es (*i. oleum*) libasse Minervae. 14, 56 pressos (*aliter M*) -es radice nocenti. SEN. Med. 811 sacrum -em (*i. cruorem*) percussa dedi. COLVM. 10, 355 plantis -es infundere amaros marruvii multoque sedi contingere suco. VERS. metr. Fortun. gramm. VI 289, 27 uber tumet albo -e *i. lacte* (PRVD. cath. 3, 67 niveos ubere de gemino -es). SER. SAMM. 144 acidum (231. NEMES. cyn. 199 Bacchi). 421 horum (*i. piperis sim.*) decoctos -es. 726 dulcacidum (*i. acetum mulsum*). PACIAN. paraen. p. 122 salutarium virulento -e sucorum *dictamni.* PRVD. ditt. 165 traiectus per utrumque latus -em atque cruorem Christus agit: sanguis victoria, lymfa lavacrum est (*cf.* perist. 8, 16 VIGIL. THAPS. c. Eutych. 1, 3. GREG. TVR. Franc. 1, 1 *syn.* aquam, limphis).

II *summatim vel promiscue*: LVCR. 3, 435 quassatis undique vasis diffluere umorem et -em discedere. 4, 1093 (*1091* cibus atque umor) -um frugumque cupido (*de potu ut* Ov. Pont. 1, 10, 11 nectar et ambrosiam, -es epulasque deorum). Ov. met. 13, 653 -em . . . meri canaeque Minervae (*i. olei; var. l.* bacamque M. *cf.* NON. p. 47, 17 -em vitis vel oleae). APVL. met. 3, 18, 1 libat vario -e, nunc rore fontano, nunc lacte vaccino, nunc melle montano, libat et mulsa. MACR. Sat. 7, 12, 8 faecis materia . . . ceteris -bus pondere praestat, melle vincitur.

2. latex, -icis *m.*, *nisi f.* [*artificiose notio vocis* 1. latex *sec.* latere, latebra(e) *novatur, cf. p. 1003, 25. Sch.*] -es *i. q. latebrae*: COMM. apol. 174 inrepserat . . . rudibus temerarius ille *diabolus* per -es animae (*simili contextu Carm. adv. Marc. 1, 26* p. latebras a., *cf. Verg. Aen. 10, 601*). *Heine.*

lathyris, -idis *et* latirida, -ae *f.*, λαθυρίς. *cf.* lacteris, lactoris. *scrib. in codd. scriptorum posteriorum etiam* lactyris, latiris, lateris (*alia v. infra*). [*sic.* làtiri; *langued.* lantrèzo; *vasc.* lantese, leytrése; *cat.* llitreza. *cf. Battisti-Alessio III 2176 sq. Wartburg V 197. G.*] 1 *nomen euphorbiae*: PLIN. nat. 27, 95 -is folia habet multa lactucae similia *eqs.* MARCELL. med. 30, 26 -dis herbae (-tor- *L*). PS. APVL. herb. 112 tit. herba latirida (l. 3 herbae -dae. 7 -dam. 10 [*e* DIOSC.] lactyris). THEOD. PRISC. log. 99 -des . . . admiscebis (*var. ll.* lactides, lacterida(s) *al.*). DIOSC. 4, 161 p. 79, 12 de lateris: lateris, multi etiam et ista ut lateridam conputant (*gr. 4, 166, 1* λαθυρίς· . . . ἐν τοῖς τιθυμάλλοις). *v. etiam* inturis. 2 *nomen cucumeris silvestris*: GLOSS. III 540, 25 litridos. 540, 34 latridos. 567, 15 latridus.

lathyrus, -ī *m.*, λάθυρος. *nomen cicerculae*: ORIBAS. syn. 4, 21, 6 Aa p. 23 lateri, araces (*sic distinguendum, cf. gr.* λάθυροι, ἄρακοι. Ab lacterida).

latibulo(r), -āre (-ārī). *a* latibulum. NON. p. 133, 6 -et et -etur pro lateat (*afferuntur* LAEV., PVBLIL.). GLOSS. V 643, 49 -boletur: lateat (laterum *trad.*). *i. q. latere*: LAEV. carm. frg. 24 nocte ut opertus amictu -etur (*desideratur forma activa*, -et vir *Morel*). PVBLIL. mim. 2 progredere et, nequis -etur, perspice.

*latibulum, -ī *n.* *a* latere. *scrib.* na- GLOSS. *primae decl.* -(a)e NOT. Tir. 57, 10 (*antea*: latebre). *inde a* CIC. *i. q. latebra* (GLOSS. φωλεός. κρυπτήριον *sim.* defensaculum. GLOSS.[L] II Abav. LA 64 -a: lustra, latebra⟨e⟩. V Aa L 166 res latens [pat- *trad.*]): 1 *corporaliter*: a *de speluncis sim. animalium*: CIC. Vatin. 4 te tamquam serpens e -is . . . intulisti. Rab. Post. 42 cum etiam ferae -is se tegant. off. 1, 11 *animantia parant sibi* ad vivendum necessaria . . . ut pastum, ut -a (*inde* AMBR. off. 1, 27, 128). CATVLL. 63, 54 ferarum . . . stabula . . . et earum . . . -a (AMBR. Hel. 5, 12 locus [*sc. spelunca, gen. 19, 30*] f. magis -is quam humanis aptior domiciliis). PHAEDR. 1, 30, 9 *taurus a grege expulsus* paludis in secreta veniet -a. 2, 8, 1 cervus nemorosis excitatus -is (*cf.* SYMM. or. 2, 10 silvestribus). SEN. dial. 7, 20, 6 nocturna animalia, quae . . . -a sua . . . petunt. LACT. inst. 3, 10, 3 -a . . . in plures exitus dispatentia (*cf.* ira 7, 10). 6, 10, 17 cubilia . . . et -a. opif. 2, 3. AMBR. hex. 5, 13, 42 illa *alcyon* teneros fetus non -is aliquibus abscondit. VVLG. Iob 37, 8 ingredietur bestia -um et in antro suo morabitur (*Hier. interpr. Iob* sub protectione . . . in cubili). SALV. gub. 4, 43 formicae in subterraneis -is . . . frugum genera condentes. GREG. M. moral. 17, 51 -a serpentis (*affertur Is. 11, 8*). b *de variis latebris*: CIC. Flacc. 31 *piratis* defendendi facilis est cautio . . . -is occultorum locorum. Att. 12, 13, 2 aliquod emere -um et perfugium doloris mei. CVRT. 6, 5, 17 venantium modo -a *incolarum rudium* scrutatus. PLIN. paneg. 12, 4 illi *trans Danubium habitantes* . . . -is suis clausi tenebantur. APVL. flor. 19 p. 96 animam in corporis -is delitiscentem. met. 8, 6, 1 exciti -o suo quisque familia . . . concurrimus. 8, 29, 6 praedam absconditam -is aedium. ITALA I Macc. 2, 41 (rec. B) mortui sunt fratres nostri in -is (*gr.* ἐν τοῖς κρύφοις, *rec. L et Vulg.* in occultis). psalm. 17, 12 (Veron. *al.* = VVLG.) *deus* posuit tenebras -um suum (*gr.* ἀποκρυφὴν. VVLG. II reg. 22, 12. *cf.* Iob 22, 14 nubes -um

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

eius). ZENO 1, 4, 4 *homines libidinosi* turpibus iam non contenti -is (*cf.* AVG. civ. 14, 18 p. 41, 15 *D. lupanaria* -a illius foeditatis). AMM. 17, 13, 17 occuparunt -a Sarmatarum. 18, 6, 14 planities . . . camporum, nulla . . . -a praebere sufficiens. 24, 4, 12 terrarum -a concava oblongis tramitibus . . . struebantur (HEGES. 1, 30, 9 saxorum). 26, 6, 4 cum . . . indagari -a sua sentiret et ferinae vitae iam fuisset pertaesum. 29, 5, 19 e -is, quibus sese commiserant, egressi. VVLG. Is. 16, 4 Moab esto -um eorum a facie vastatoris. *al.* AVG. enchir. 19, 72 qui dat . . . fugienti -um. MART. CAP. 3, 223 *Grammaticam* diu . . . obtectam -is ab ipso repertam . . . Cyllenio. 9, 899 *Harmonia* post longae occultationis oblivia de fugae revocatur . . . -is (GREG. TVR. Franc. 10, 1 p. 481, 14). COD. Theod. 7, 19, 1 pr. ad diversa semet -a contulerunt *Saturiani* (*seq.* latebram). *al.*

2 *incorporaliter*: APVL. apol. 1 quaerere . . . ex diffidentia -um aliquod temeritati. met. 5, 19, 5 mulieres omissis tectae machinae -is destrictis gladiis fraudium simplicis puellae . . . cogitationes invadunt. 7, 25, 3 (*asinus fugiens puerum crudelem a viro quodam abducitur*) Fortuna . . . tam opportunum -um . . . praeversa novas instruxit insidias. CHALC. comm. 253 discussis penitus -is quaestionis vidit *eqs.* AMBR. hex. 3, 1, 4 palus est incontinentia, in qua . . . -a passionum *sunt.* MAXIMIN. c. Ambr. 95 dissensio idcirco optabilis, quod haec -um sit vestri erroris (*cf.* AVG. c. mend. 6, 12 eorum *haereticorum* -a penetramus. FVLG. RVSP. ad Monim. 2, 5 quod . . . tenebrosae obstinationis -um haeretica potest infidelitas reperire . . .?). AVG. c. acad. 3, 10, 22 p. 63, 1 *definitio quaedam* est . . . -um tuum (*sc. Carneadis*), unde in incautos . . . erumpis. in euang. Ioh. 28, 8 (*ad 7, 10* quasi latenter) ego quod dixi, in -o est. 119, 4 *homines* cor habentes velut spongiam, cavernosis quodammodo atque tortuosis -is fraudulentum (*cf.* Ps. AVG. serm. 12 [= CAES. AREL. serm. 88], 4 perscrutemur -a cordis nostri). pecc. orig. 21, 23 ut possint *verba* . . . dogmati praebere -a. spir. et litt. 15, 27 gratia in testamento vetere velata latitabat . . . et fortasse ad illud ipsum eius -um pertinet, quod in eo decalogo . . . hoc solum praecepto figurato occultatum est, quod *eqs.* GREG. M. moral. 2, 12 *diabolum* contra bonos intra cogitationum suarum -a conqueri. 20, 35 sese in conscientiae suae -is quasi in terrae cavernis occultant.

deriv.: latibulo(r).

*lāticlāvius, -a, -um. *a* 1. latus *et* clavus, *cf.* angusticlavius, 1. laticlavus. *abbrev. in titulis* (*iuxta vocem q. e.* tribunus): l, lat, latic, laticl, lc.

i. q. lato clavo, proprio senatorum signo, praeditus: **1.** *strictius*: **a** *de vestibus sim.*: VAL. MAX. 5, 1, 7 tunica -a (*nomine deficiente* LAMPR. Alex. 21, 4 [*e Mario Maximo*]. *cf.* LYD. mag. 1, 17 λατικλαβίας αὐτὰς ὠνόμαζον *sc.* χλαμύδας). PETRON. 32, 2 *Trimalchio* circa . . . cervices -am immiserat mappam. **b** *de hominibus*: SVET. Dom. 10, 5 tribunum (COD. Iust. 6, 21, 4 pr. *a. 222.* CIL II 1262. 3272 III 995. 1178 *a. 211/222.* 2732 V 1874. *et saepe in titulis*). CIL VI 1538 Egriliano -o. XII 516 ⟨p⟩uero -o (‘*clarissimo*’ *Mommsen*). *nomine deficiente*: SVET. Aug. 38, 2 liberis senatorum . . . protinus ⟨a⟩ virili toga latum clavum induere . . . permisit . . .; . . . binos plerumque -os praeposuit singulis alis. Nero 26, 2 a quodam -o . . . caesus. CIL V 7366 benef(iciarius) -i leg(ionis) XIII. **2** *laxius*: PETRON. 76, 2 (*loq. Trimalchio*) accepi patrimonium -um. CASSIOD. var. 6, 14, 3 dignitatem.

n. pro subst. **lāticlāvium, -ī.** *i. q. tunica lato clavo praedita* (*dub. an huc* GAIVS dig. 24, 1, 42 si uxor viro -i petenti gratia donet [lati clavi g. p. *sc.* ‘*candidato*’ *Mommsen dubitanter in app., in textu ponens* lati clavii]): SCHOL. Iuv. 1, 106 ‘purpura (maior)’: -um. OROS. hist. 5, 18, 17 -a et cetera dignitatis insignia (*cf. Liv. perioch. 74* praetextae et alia magistratuum insignia). GLOSS. πλατυπόρφυρον -us (*sic*). πλατύσημον -um.

1. lāticlāvus, a, -um. *a* 1. latus *et* clavus, *cf.* laticlavius. *i. q. lato clavo praeditus*: NOT. Tir. 36, 34 (*inter* clavus *et* angusticlavus). *huc fortasse* GLOSS. II 586, 25 -um: latum circumseptum.

n. pro subst. **lāticlāvum, -ī.** *i. q. tunica lato clavo praedita* (*cf.* laticlavium *et* angusticlavum *vol. II 61, 37*): COD. Theod. 6, 4, 17, 1 dedecus videtur mulieres ad -um atque insignia procedere.

[2. lāticlāvus *notione q. e.* latus clavus *vix recte vulgo accipitur* TERT. idol. 18 p. 52, 1 idolis induantur praetextae et trabeae et -i (*sic edd., sed* lati clavi *scribendum est, cf.* clavum induere *vol. III 1330, 17 sq.*). COD. Theod. 6, 4, 17, 1 *v. s.* 1. laticlavus *l. 64.***]** *B.*

lātifico, -āre. *a* 1. latus *et* facere. *i. q. dilatare*: ITALA gen. 9, 27 (Ambr. epist. 55, 3, *ubi* laeti- *trad., et* Aug. civ. 16, 1 p. 121, 19 D. c. Faust. 12, 24, *ubi* laeti- *var. l.*) -et deus Iaphet (*gr.* πλατύναι ὁ θεὸς τῷ Ιαφεθ, *aliae versiones et Vulg.* dilatet, *cf. vol. V 1, 1165, 39 sqq.*). GLOSS. II 409, 4 πλατύνω dilato, -o, prolato.

lātifolius, -a, -um. *a* 1. latus *et* folium. *i. q.* πλατύφυλλος (*quae vox, sc. Theophrasti, vertitur*): PLIN. nat. 15, 26 *laurus.* 15, 27 *myrtus* (15, 122). 16, 20 *quercus* (16, 23. 26). 26, 24 sideritis.

lātifundium, -ī *n.* *a* 1. latus *et* fundus. **1** *strictius de praediis immensis*: **a** *solum ponitur*: VAL. MAX. 4, 4, 7 magna -a . . . Cincinnati fuerunt; VII enim iugera agri possedit. SEN. epist. 88, 10 metiri me geometres docet -a potius quam doceat, quomodo metiar, quantum homini satis sit. 89, 20 -is vestris maria cinxistis. PETRON. 77, 1 -a possides. PLIN. nat. 13, 92 *mensa* HS |XIIII| permutata, -i taxatione, si quis praedia tanti mercari malit. 17, 192 operarum ista computatio est in -dis. 18, 17 nec e -is singulorum contingebat *vilitas* arcentium vicinos, quippe etiam lege Stolonis Licini incluso modo quingentorum iugerum. 18, 35 -a perdidere Italiam, iam vero et provincias *eqs.* 18, 261 Galliarum -a (18, 296). FLOR. epit. 3, 19, 3 quodam modo suburbana provincia -dis civium Romanorum tenebatur. **b** praedia -a: SERV. georg. 2, 412 (‘laudato ingentia rura’) et Cato (*ad fil. frg. 9*) . . . et Cicero in oeconomicis (*phil. frg. I 4*) . . . laudat p. -a.

2 *latius de vastis regionibus*: SOL. 27, 55 omne . . . -um, quod inter Aegyptum, Aethiopiam Libyamque diffunditur. 48, 2 (*de Margiane*) in toto illo -o (*Plin. nat. 6, 46* tractu).

lātifundius late possidens GLOSS.[L] I Ansil. LA 454. *a* 1. latus *et* fundus, *cf.* latifundium.

πλατυλόγος **lātiloquēns** GLOSS. II 409, 3. *a* 1. latus *et* loqui. *cf. p. 1024, 27.* *van Wees.*

***latīnitās, -ātis** *f.* *a* Latinus. *plur. legitur l. 34. 68.* *transit in gr.* λατινότης.

1 *i. q. sermo Latinus purus* (*cf.* ἑλληνισμός): **a** *in doctrina rhet., gramm.*: RHET. Her. 4, 12, 17 haec (*elegantia*) tribuitur in -em, explanationem; -s est, quae sermonem purum conservat ab omni vitio remotum. SVLP. VICT. rhet. 15 p. 320, 32 in elocutione haec observanda sunt: -s, perspicuitas . . .; ex quibus nimirum -s primo loco rectissime posita est; quid enim prius est, quam ut Latine, hoc est ut emendate loquamur? DIOM. gramm. I 439, 15 -s est incorrupte loquendi observatio secundum Romanam linguam; constat autem, ut adserit Varro, his quattuor: natura, analogia, consuetudine, auctoritate *eqs.* (*inde* AVG. gramm. V 494, 3, *sed in fine*: modis tribus, id est ratione, auctoritate, consuetudine [*item* MAR. VICTORIN. gramm. VI 189, 2 AVDAX gramm. VII 322, 21]. *quattuor illos modos probat Char. gramm. p. 62, 14 B.*). POMER. 3, 34, 2 ea est . . . iudicata -s, quae breviter et aperte, observata dumtaxat usitatorum verborum proprietate, res intelligendas enuntiat; non, quae vernantis eloquii venustate . . . luxuriat *eqs.* CASSIOD. gramm. VII 203, 10 (*ex Caesellio*) nobis iam decor et levitas obtinenda est, qui maximus fructus est -is. VIRG. gramm. epit. 1 p. 5, 17 -is . . . genera sunt XII. 15 p. 88, 22 *Virgilius Assianus* scripsit librum nobilem de duodecim -bus (*enumerantur* usitata, assena, semedia, numerosa, metrofia *eqs.*). *libros* de -e *scripserunt* (*siquidem inscriptionum genuina forma affertur*) FL. CAPER *teste* Char. gramm. p. 253, 11 *et* 269, 16 B. (*ex Romano*), DIDYMVS *teste* Prisc. gramm. II 548, 10. **b** *exempla usum illustrantia*: CIC. Att. 7, 3, 10 secutus . . . sum, non dico Caecilium (*affertur com. 258*) . . ., malus enim auctor -is est, sed Terentium, cuius fabellae propter elegantiam sermonis *eqs.* TER. MAVR. 1303 quinque contenta est figuris (*vocalium*) Romuli -s. IREN. 2, 35, 3 (2, 58, 1 H.) secundum -em (HIL. trin. 11, 17). HIL. in psalm. 54, 11 proprietatem verbi sive hebraici sive graeci -s, uti in multis, non elocuta est (65, 12. *cf.* 65, 18 reddidit). 118 daleth 12 p. 398, 9 verbi utriusque huius -s nostra . . . obscuritatem nobis adfert *eqs.* 118 lamed 14 p. 465, 8 satisfactionem intellegentiae ex -is translatione (*i. versione Latina*) praestari. 136, 10 obscurum est per condicionem -is. 143, 2 ratio -is, quae nominibus pronomina non est solita praeponere. VITA Anton. epil. p. 93, 18 graecus sermo translatus in -em (*antea*: in Latinam linguam). DARES prol. p. 1, 8 in -em transvertere. SERV. ecl. praef. p. 4, 3 ut in ultima sit *accentus*, -s vetat. 3, 38 quod est in -e vitiosum. georg. 1, 206 -s non habet *participia praes. pass.* (1, 207 SCHOL. Stat. Theb. 1, 355). Aen. 1, 67 cum -s exigat, ut *eqs.* 2, 471 in hoc -s deficit (AVG. in psalm. 123, 8 deficiente -e). 3, 104 quod -s non recipit. 12, 486 interiectionem, quam sola -s possidet. SCHOL. Hor. carm. 4, 14, 7 ‘(legis expertes) Latinae’: -is nescii vel civilitatis. HIER. in Gal. lib. 2 praef. p. 357[A] cum . . . -s et regionibus quotidie mutetur et tempore. MACR. Sat. 1, 17, 7 -s eum (*Apollinem*) . . . ‘solem’ vocavit. 5, 17, 20 regula -is (EVCHER. instr. 1 p. 89, 18). CASSIOD. inst. 1, 23, 2 -is et graecitatis peritia. *al.*

2 *i. q. ius Latii*: CIC. Att. 14, 12, 1 multa illis *Siculis* Caesar (*sc. praestitit*), neque me invito, etsi -s erat non ferenda. SVET. Aug. 47 quasdam . . . merita erga populum Romanum allegantes -e vel civitate donavit (COD. Theod. 9, 24, 1, 4). VLP. reg. 3, 4 post -em quam acceperat. 22, 8 COD. Iust. 7, 6, 1, 3. 6. 8. 11. 12. 12[a]. INST. Iust. 3, 7, 4 vias, quae in -em ducebant, ad civitatem Romanam capiendam transposuimus. NOVELL. Iust. 78 pr. dediticiorum iniuria liberavimus libertates et -es velut imperfectas exclusimus. LEX Burg. Rom. 44, 5 Latini aliter intellegi non possunt . . ., quam si . . . pronunciante domino ad convivium evocantur, ita ut . . . dominus testetur, eum causa conlatae -is ad suum convivium adhiberi (*seq.* non c. -is, sed paupertatis propter solatium).

latinizo, -āre. *a* Latinus, *cf.* latino *et* graecizo. *i. q. in sermonem Latinum convertere*: CAEL. AVR. acut. 2, 1, 8 *Sorani* haec sunt, quae -anda suscepimus (2, 10, 65 quae nostra mediocritas -anda existimavit).

latīno, -āvī, -āre. *a* Latinus, *cf.* latinizo. *i. q. in sermonem Latinum convertere*: VINDIC. epist. ad Pentad. p. 485, 6 ex libris . . . Hippocratis intima (syntomata *var. l., fortasse recte*) -vi. CAEL. AVR. chron. 5, 4, 77 cataclysmo . . ., cuius nominis vim praescriptis libris saepius -vimus (latinizavimus *ed. Rovilliana in marg.*). GLOSS. II 429, 10 ῥωμαΐζω -o. *B.*

***lātio, -ōnis** *f.* *a* ferre (2. latus). [*falso tradi vid.* PORPH. Hor. sat. 1, 9, 35.]

[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1 *in vita publica fere i. q. oblatio, propositio, rogatio sim.*: **a** *legum* (*vox q. e.* legis *saepe anteponitur, saepissime in versionibus e graeco factis, sc. sec.* νομοθεσία, *cf.* lator): CIC. Mur. 5 quid est, quod meam defensionem -o legis impediat? dom. 53 si per vim tulisti, tamenne lex est . . . ? an si in ipsa -e tua *eqs.* Att. 3, 26 legum -em exspectare. ITALA Rom. 9, 4 (cod. d *al.* = VVLG.) Israhelitae, quorum adoptio est filiorum et . . . testamenta et legis -o *eqs. et saepe ap. ecclesiasticos.* **b** *aliarum rerum*: LIV. 2, 33, 1 magistratus . . ., quibus auxilii -o adversus consules esset. 9, 23, 24 suffragii (38, 36, 7. 45, 15, 3 PLIN. nat. 35, 162 LEX Malac. [CIL II 1964] 1, 50 SERV. Aen. 7, 709). GAIVS dig. 39, 6, 31, 4 accepti (*v. vol. I 282, 18sqq.*). GELL. 14, 2, 7 expensi (*v. vol. V 2, 1647, 63*). SCHOL. Cic. Bob. p. 117, 22 rogationis (*Cic. Mil. 15* rogatione *tantum*). COD. Iust. 4, 32, 27 pr. eius *sanctionis. huc fortasse* GLOSS.[L] II Philox. TR 65 transmarina -o: διαπόντιος διωρία.
2 *in doctrina philos. vertitur gr.* φορά *'motus'*: BOETH. top. Arist. 4, 2 p. 944[A]. 945[A]. 6, 3 p. 974[C] solis -o super terram (*bis*). *Hübner.*

lātiōsum, -ī *n.* *a* latius (1. latus), *cf.* 2. latio. *i. q. spatium latum*: ITALA Os. 4, 16 (Wirc.) pascet eos dominus tamquam agnos in -o (*gr.* ἐν εὐρυχώρῳ, *Vulg.* in latitudine).

lātipēs, *acc.* -pedem. *a* 1. latus *et* pes. *i. q. latis pedibus praeditus*: AVIEN. Arat. 1684 -em . . . anatem (*aliter gr. 917* ἀγριάδες νῆσσαι).

latirida *v.* lathyris.

latitābundus, -a, -um. *a* 1. latitare. *i. q. ad latendum promptus*: SIDON. epist. 1, 6, 4 non nequiter te . . . post sedentes censentesque iuvenes inglorium rusticum, senem stantem -um pauperis honorati sententia premat . . . ? 4, 23, 1 filius tuus . . ., qui te relicto deliquisse se maeret . . .; corripui -um. ALC. AVIT. epist. 77 p. 96, 29 sigilli duplicis forma . . . inseratur *anulo*, quae . . . vicissim seu -a seu publica obtutibus intuentium . . . mutetur.

latitātio, -ōnis *f.* *a* 1. latitare. **1** *i. q. status latendi*: **a** *iudicii vitandi causa*: QVINT. inst. 7, 2, 46 quaestio 'an fecerit' incipit a secundo tempore *et huic adhaerente* . . ., quorum sunt sonus, clamor, gemitus; insequentis *temporis sunt* -o, metus, similia. VLP. dig. 42, 4, 7, 2sqq. (*v.* 1. latito *sub 1b*). **b** *in univ.*: PS. TERT. execr. 3 a cuius (*Saturni*) -e lingua Hesperia Latina nominata est . . ., sicut etiam . . . Vergilius meminit (*Aen. 8, 322sq., ubi veriloquium terrae, non linguae exstat*). 5 de -e *Saturni*. GLOSS. II 238, 10 ἀπόκρυψις -o.
2 -o: cripta GLOSS. II 585, 39 (*'male ex graeco versa' ed.*).

latitātor (laci- *cod.*) qui se promissam inplere posse excussat GLOSS. II 585, 48. *a* 1. latitare. *ad rem cf. ibi sub 1b.*

lātitia, -ae *et* **lātitiēs,** (-ēī) *f.* *a* 1. latus, *cf.* longitia. -es DIOSC. [*it. vet.* latezza; *francog. vet.* laece; *prov. vet.* ladeza. *cf. Battisti-Alessio III 2175. Wartburg V 203. G.*] *i. q. latitudo*: GROM. p. 308, 17 in XII pedes -am constituimus. 312, 28 casa . . . fines quam maxime in longum habens, in -a breviores (322, 4. 9. 313, 28. 333, 16). 319, 24 -a finium pedes CL. 322, 24 in -a . . . et in longitudinem *eqs.* (*antea*: in longitudinem et in latitudinem). CIL VI 26259 habet . . . agellus conclusus -ae p(edes) LXXV, longitiae p(edes) CXXXVII. DIOSC. 3, 5 p. 378, 17 in quo semine est -es sicut lenticulae, sed oblongu(m) est (*cf. gr. 3, 5, 1* καρπὸς . . . πλατάνου σφαιρίων μέγεθος).

1. *latito, -āvī, -āre. *a* latere. *abbreviatur* f(raudationis) c(ausa) l(atitat) PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 66 (*cf. infra sub 1b*). *formae perf.*: -arit (*codd. rec.*, -at *cett.*, -bit VLP. dig. 42, 4, 7, 1) EDICT. praet. Cic. Quinct. 60, -asset CIC. Quinct. 86, -verunt ITALA deut. 7, 20 (Lugd.). *legitur inde a* PLAVTO, *adamatur a dactylicis.* [*falso trad.* PLAVT. Trin. 295 (*pro* lutit-). CAES. civ. 2, 4, 4 invisis -tis *pro* invisitatis *vel sim.*]
i. q. latere, λανθάνειν (GLOSS.; VLP. dig. 42, 4, 7, 8 -are . . . est cum tractu aliquo latere, quemadmodum factitare frequenter facere. *tamen vis iterandi vel augendi vix est perspicua; accedunt* diu, saepe *hic illic, cf.* solet . . . -are CARM. de Sod. 33. *adhibetur nude vel c. additamentis ut* in, inter, sub *al. saepe,* 'alicui' *l. 65,* 'abante *aliquem*' *p. 1008, 17,* '*aliquem*' POMPON. dig. 35, 1, 8): **1** *proprie*: **a** *in univ.*: PLAVT. Trin. 927 (*925* latuit) quid ergo ille . . . mihi -bat? CIC. Cluent. 39 extrahitur domo -ans Oppianicus. dom. 83 -at omnino *Clodius* (*ibid.* occultantem se). LVCR. 1, 877 (*v. sub 2*). 1, 890 fruges frondesque videri dispertita in⟨ter⟩ terram -are minute. HIRT. Gall. 8, 31, 5 suis finibus expulsus, errans -ansque. BELL. Afr. 91, 1 in villis -ando. HOR. carm. 3, 12, 1 arto -antem fruticeto . . . aprum. OV. met. 4, 405 iam dudum -ant per tecta. 9, 211 -antem rupe (12, 786). 10, 449 tegunt . . . -antia sidera nubes. 14, 214 per . . . dies multos. trist. 1, 1, 111 hos (*libros, sc. artem amandi*) procul obscura -antes parte videbis. 3, 4, 71 nec meus indicio -antes versus amicos protrahit; occulte si quis amabat, amet. VAL. MAX. 9, 7, 4 in . . . tabernula. SEN. Ag. 968 quo -et loco? Herc. f. 1107 imo -ans Cerberus antro. Med. 96 -ant Pleiadum greges. Tro. 629 hostem . . ., ubicumque -at, . . . in medium date. 1049 *mari crescente* longe -bit Ide. benef. 4, 13, 1 sub densa umbra. clem. 1, 3, 5 in qua sede -et *animus.* dial. 7, 7, 3 voluptatem -antem saepius ac tenebras captantem circa balinea *eqs. al.* LVCAN. 6, 712 in Tartareo . . . antro. PETRON. 116, 8 inter ignominiosos. CALP. ecl. 3, 95 vel . . . carice tectus vel . . . -ans vicina saepe sub horti. AMPEL. 2, 5 leo diu spelunca -vit. HADR. carm. frg. 3 ambulare per tabernas, -are per popinas. TERT. anim. 28, 2 subterraneo -at *Pythagoras.* HIER. epist. 36, 2, 3 abscondar, ut -em (*explanatur gen. 4, 14*). *al.* **b** *iudicii vitandi causa* (CIC. or. frg. B 24 -are est . . . turpis occultatio sui. *quam definitionem reicit, qui eam affert,* VLP. 42, 4, 7, 4 potest enim quis -are non turpi de causa, veluti qui tyranni crudelitatem timet *eqs.* [*fusius agitur de significatione vocis apud iurisconsultos tractatae*]. adversus *aliquem* VLP. dig. 42, 4, 7, 7. 13. *cf.* lateo *p. 995, 62,* latitatio, latitator): AFRAN. com. 49 rus ire, dotem ne repromittas vafer, honeste ut -es et nos ludas diutius (*cf.* CIC. Quinct. 54 -are ac diutius ludificare). EDICT. praet. (Cic. Quinct. 60 Vlp. dig. 42, 4, 7, 1) qui fraudationis causa -rit (*adde p. 1007, 53. et v. vol. VI 1, 1261, 22sqq. cf.* CIC. *l. c.* non est is Quinctius, nisi si -ant, qui ad negotium suum relicto procuratore proficiscuntur. 75. 84 fraudandi causa [86]. 85. VLP. *l. c.* 2 non sufficit -are, sed et necesse est f. c. id fieri: neque quod f. c. sine latitatione fit, satis est *eqs.* [*ibid.* 6. 7. *cf. 9* latitatio animum et affectum occultantis se desiderat]). POMPON. dig. 40, 5, 20 (*ex Iuliano*) si -bit vel si iusta ex causa aberit (*eadem oppositione* PAPIN. dig. 40, 5, 22, 1. 2 VLP. dig. 40, 5, 1). ITALA deut. 7 20 qui -verunt abante te *deum* (*gr.* κεκρυμμένοι ἀπὸ σοῦ, *Vulg.* qui te . . . latere potuerint). PACIAN. epist. 3, 6 cum . . . dies cognitionisipsius immineret, [et] hīc -vit.
2 *translate*: LVCR. 1, 642 stolidi . . . admirantur . . ., inversis quae sub verbis -antia cernunt. 1, 875 linquitur *homoeomeriam probantibus* . . . quaedam -andi copia tenvis, id quod Anaxagoras sibi sumit, ut omnibus omnes res putet immixtas rebus -are. MANIL. 4, 363 haec ratio retegit -antis robora mundi. SEN. Med. 156 levis est dolor, qui capere consilium potest et clepere sese; magna non -ant mala. Thy. 897 tenebras, miseriae sub quibus -ant tuae. dial. 5, 13, 3 -antis irae. MAR. VICTORIN. ad Arium 4, 20 -ans et occultus λόγος. HIER. epist. 15, 4, 5 quid (qui *var. l.*) sub ambiguo sermone -ant *haeretici*? AVG. in euang. Ioh. 69, 1 nondum capimus . . . sententiam -antem. quaest. hept. 4, 45 ad intellectum, qui in aenigmate -ret. SIDON. epist. 9, 2, 3 ne . . . nimis exigas verecundiam meam qualitercumque -antem. *al.*
part. praes. **latitāns,** -antis *pro adi.*: PRVD. c. Symm. 1, 538 -i ex hoste . . . tropaea refert. *ceterum v. supra.*
deriv.: latitabundus, latitatio, latitator.

2. lātito, -āvī, -āre. *a* ferre (2. latus). CATO inc. libr. frg. 28 -verunt (Paul. Fest. *ad l.*: pro 'saepe tulerunt'). *cf.* lato.

3. lātito, -āre. *a* 1. latus. *i. q. latum facere, divulgare* (*vertitur* πλατύνω): SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 119, 14 ut impietatem spargant et -ent (*sic cod. W*; ut impiam doctrinam dilatare ac disseminare possent *alia versio,* seminare et dilatare *versio Cassiodori hist. 4, 24, 31; gr.* διασπεῖραι καὶ πλατῦναι). *B.*

***lātitūdo,** -inis *f.* *a* 1. latus. *plur. apud* CIC., VITR., COLVM., PLIN. nat. *al.* *legitur inde a* CATONE, SISENNA, CIC., *non apud poetas.* [*confunditur c.* altitudo (CAES. Gall. 2, 29, 3. 5, 42, 5; *restituitur* alt- CAES. civ. 2, 15, 1), amplitudo (PLIN. nat. 13, 79). *vix recte trad.* TERT. idol. 8 p. 37, 9 scit et pictor . . . et quicumque caelator -es (*'opera . . . quam latissime diffusa' Oehler,* alitudines *Hartel*) suas et utique multo faciliores; nam qui signum describit, quanto facilius abacum linit.]
i. q. πλάτος (GLOSS.): **1** *proprie*: **a** *usu strictiore*: **α** *generatim* (*exempla selecta; opp.* longitudo, altitudo *saepe*): CATO agr. 18, 3 summa torculario . . . -e p(edes) LXVI, longitudine p(edes) LII (*cf.* VARRO rust. 1, 10, 2 decem pedes et longitudine et -e. 3, 9, 6 [*antea*: in longitudinem]. VITR. 4, 4, 1 PLIN. nat. 5, 33. 6, 165 [*seq.* altitudine, in longitudinem]. PALLAD. 9, 8, 5. *al.*). 22, 2 -em *trapeti* orbiculis . . . temperato. SISENNA hist. 57 armati dextera ducti ⟨magis⟩ magisque in -em discedunt. CIC. ac. 2, 116 liniamentum *esse* ⟨longitudinem⟩ sine ulla -e. nat. deor. 1, 54 in hac . . . immensitate -um, longitudinum, altitudinum . . . vis . . . volitat atomorum. 2, 159 vires umerorum (*sc. boum*) et -es ad aratra [ex] trahenda *natae.* CAES. Gall. 1, 2, 5 qui *fines* in longitudinem milia passuum CCXL, in -em CLXXX patebant (2, 7, 4. 2, 8, 3 civ. 1, 45, 4. 3, 63, 1 VARRO rust. 3, 5, 10 LIV. 26, 42, 7. 34, 20, 4. 38, 59, 6 VITR. 4, 3, 6 MELA 2, 55 PLIN. nat. 3, 3. 132. 4, 22 QVINT. inst. 1, 10, 42. *al. cf. formam* '-o patet': CAES. Gall. 6, 25, 1 [*loco suspecto*]. LIV. 37, 31, 9 AMM. 23, 6, 11). 2, 17, 4 in -em ramis enatis. 2, 29, 3 aditus in -em non amplius CC pedum relinquebatur (*cf.* civ. 1, 61, 1 fossas pedum XXX in -em. VARRO ling. 5, 34 eius *actus* finis minimus constitutus in -em pedes quattuor . . ., in longitudinem centum viginti. *al.*). civ. 3, 46, 1 mediocri -e fossam. BELL. Afr. 14, 1 equitatus sese extendere et in -em promovere. 50, 1 convallis satis magna -e, altitudine praerupta. LEX Iul. munic. (CIL I[2] 593) 39 quamtum quoiusque ante aedificium viae in longitudine et in -e erit (FEST. p. 371 privatae *viae* VIII pedes in -e. VVLG. Ezech. 40, 6 limen unum calamo uno in -e [*7* in latum]). VARRO rust. 1, 8, 2 *iugationis vinearum species* in longitudinem et -em iugata. LIV. 5, 54, 5 Etruria . . . inter duo maria -em obtinens Italiae. 35, 29, 4 quantum -o vallis patiebatur. VITR. 1, 5, 6 fossae sunt faciendae -bus et altitudinibus quam amplissimis. 2, 8, 11 platea ampla -e facta. 5, 9, 3 modulorum duorum *eqs.* (*c. gen. mensurae ut* FRONTIN. aq. 25 HIER. epist. 64, 12, 2 VVLG. exod. 26, 2 Zach. 5, 2. *al. cf. adi.*: VITR. 10, 15, 2 sesquipedali. 10, 15, 5 COLVM. 5, 5, 2. 11, 2, 28 PLIN. nat. 15, 95. *al.*). FEST. p. 363 lignum . . . pedem et besem -is habens (*cf.* COLVM. 3, 13, 4 senum pedum -is sulcos. 5, 1, 5, *ubi refertur* VARRO, *quem v. l. 68.* PLIN. nat. 4, 4. *al.*). COLVM. 5, 2, 4 sin . . . cuneatus ager fuerit, . . . latus ex una parte pedes XX,
[*van Wees*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ex altera pedes decem, duas -es conponemus: fiet utraque summa pedes xxx. 5, 3, 7 per -em *ordinis* semina xxv *consitio habebit* (PLIN. nat. 18, 337 linia, quam p. -em umbrae duximus. CIL VI 10250. 31567 [*a. 109*] emptis locis p. -em p(edum) xxx. 36507 XI 3093). PLIN. nat. 3, 43 *Italia* proceritate amplior quam -e. *al.* *? ad -em i. q. late, ordine explicato*: DARES 19 p. 24, 7 tota classis ad -em (in -em, in -e *var. ll.*) accedit ad Troiae litora.

β in astronomia: ① *zodiaci*: CIC. nat. deor. 2, 53 *Venus* -em lustrans signiferi orbis et longitudinem. PLIN. nat. 2, 66 luna quoque per totam -em eius vagatur. *ibid.* duodenis partibus, tot enim sunt -is (-es, -e *var. ll. cf.* HYG. astr. 4, 13 p. 113, 9 MART. CAP. 8, 867. 879). MART. CAP. 8, 834 circuli. 8, 849 zodiaci. ⑪ *ipsarum stellarum sc. errantium in zodiaco, i. distantia earum ab ecliptica linea*: PLIN. nat. 2, 66 huic (*rationi sublimitatum*) conexa -um signiferi (*i. -um, quae stellis sunt intra signiferum*) obliquitatisque causa est. 2, 67 -um ratio ad austrum descendentium aut ad aquilonem subeuntium *stellarum*. 2, 68 stellas . . . proximas esse terrae et altitudine et -e, exortusque matutinos in initio cuiusque fieri, stationes in mediis -um articulis, quae vocant ecliptica. 2, 69 ab exortu matutino -es scandi (2, 75). 2, 71 ab exortu vespertino -o descenditur . . ., cum et altitudo descenditur. 2, 72 spatia longitudinis -um evagatione pensant *stellae*. 2, 75 *stellam* degredi . . . -e.

b *latius, sc. comprehensa longitudine, i. q. amplitudo, vastitas*: CIC. leg. agr. 2, 68 qui -em possessionum tueri . . . non possint. CAES. Gall. 3, 20, 1 (*loco suspecto*) *Aquitania* regionum -e et multitudine hominum ex tertia parte Galliae est aestimanda. ITALA prov. 14, 28 (Aug. c. Parm. 2, 19, 38) in -e gentis gloria regis, in deminutione autem populi contritio principis (*gr.* ἐν πολλῷ ἔθνει, *Vulg.* in multitudine populi. AVG. civ. 16, 2 p. 122, 5 D. in cuius *sc. Christi* domibus . . . habitat gentium -o; nam Iapheth -o interpretatur). OPTAT. 2, 1 p. 33, 21 regnorum (AVG. civ. 4, 15 p. 164, 19 D. regni [OROS. hist. 6, 17, 4]). FILASTR. 121, 3 diocesin . . . ingentem -em prope fines tendentem oceani. AMM. 22, 8, 29 ultra Tanain panduntur in -em Sauromatae. 23, 6, 28 incolae . . . ad -em nimiam extenduntur. 31, 8, 6 per -es Thraciae. CLAVD. DON. Aen. 1, 170 p. 40, 8 pelagi (1, 175 p. 41, 32. 1, 190 p. 42, 19). 7, 1 p. 5, 24 ('Hesperia in magna') in magna Italiae -e. HIER. epist. 24, 3, 1 unius cellulae clausa angustiis -e paradisi fruebatur. *al.*

c *de ipsis locis latis*: SALL. Iug. 17, 4 *Africa* fines habet *mare et* . . . declivem -em, quem locum Catabathmon incolae appellant. VITR. 1, 5, 7 uti cohortes possint . . . supra -em aggeris consistere. PLIN. nat. 4, 9 (*de Isthmo*) irrumpentia e diverso . . . maria . . . omnem ibi -em vorant. 4, 87 (*de Bosporo*) haec ibi -o Asiam ab Europa separat eaque ipsa . . . pervia glaciato freto. 18, 173 -o vomeris caespites versat. ITALA gen. 32, 25 (Lugd. *al.*) tetigit -em faemoris (*gr.* πλάτους, *Vulg.* nervum. *item ibidem* 32, 32). psalm. 17, 20 (Veron. *al.* = VVLG.) eduxit me in -em (*gr.* πλατυσμόν). 117, 5 (*ibid.*) exaudivit me in -e (-em VVLG. *var. l.*; *gr. ut supra*). *al.* HIL. in psalm. 118 daleth 12 p. 398, 14 'plateas' -es esse graecus sermo designat et nos putamus has esse urbium vias . . .; in -bus . . . agit *sapientia eqs.* MART. CAP. 1, 38 extramundanas petere -es. 2, 149 aeria -o. CAEL. AVR. chron. 4, 3, 67 mellis . . . durati -e cingenda *sunt membra infirma*. GREG. TVR. glor. mart. 42 *discipuli martyrem* secantes -bus stilorum (*Prud. perist. 9, 14* parvis . . . stilis). ISID. eccl. off. 2, 4, 4 corona . . . -o aurei est circuli, quae regum capita cingit. *huc vergunt l. 76. 78.*

2 *translate*: **a** *pronuntiationis* (*verti videtur* πλατειασμός): CIC. de orat. 2, 91 oris pravitatem et verborum -em *Fimbriae* imitatur *Fufius* (*cf. 3, 46* lata [*n. pl.*]. *Brut. 259* dilatandis litteris). GREG. TVR. Franc. 9, 6 p. 418, 17 sermo rusticus et ipsius linguae -o turpis atque obscoena. **b** *copiae argumenti* (*fere de ipso opere l. 67*): PLIN. epist. 1, 10, 5 Platonicam illam sublimitatem et -em effingit. CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 3, 17 ut in eodem *themate carminis*, hoc est in eius brevitate, -em magnam futuri operis demonstraret. 1, 340 p. 71, 16 hac angustia verborum quantam -em tenuit! 1, 495 p. 98, 28 magna . . . in poeta -o non multis, sed paucis expressa. p. 99, 1 -em materiae stricto sermone colligere. HIER. in Is. 52, 7/8 l. 72 potest ὤρα secundum graecae linguae -em 'cura' dici et 'sollicitudo'. lib. 18 praef. l. 78 si cui . . . displicet longitudo, audiat . . . posse unumquemque de nostra -e breves sibi commentariolos facere. RVFIN. symb. 34 p. 369B scripturarum (AVG. in epist. Ioh. 2, 2 LEO M. epist. 28, 2 Conc.S II 2, 1 p. 25, 9. *al.*). Orig. in gen. 7, 5 p. 75, 29 spiritalis interpretationis. CASSIOD. inst. 2, 2, 15 epichirema est . . . latior exsecutio rhetorici syllogismi, -e distans et productione sermonis a dialecticis syllogismis. *al.* **c** *variarum rerum*: TERT. idol. 2 p. 31, 21 quot modis nobis praecavenda sit idololatriae -o, quoniam multifariam servos dei . . . subvertit. ITALA prov. 7, 3 (Hil. in psalm. 118 phe 5 p. 509, 24. *al.*, *cf.* Clem. ad Cor. 2, 8) describe haec in -em cordis tui (*gr.* πλάτος, *Vulg.* tabulis. VVLG. III reg. 4, 29 dedit . . . deus sapientiam Salomoni . . . et -em c. quasi harenam. Ier. 17, 1 peccatum . . . exaratum super -em c. eorum. *al.*). RVFIN. Orig. in gen. 3, 5 p. 44, 18 per arctum hoc quaestionis iter ad -em veritatis exire. AVG. in euang. Ioh. 118, 5 (*ad Eph.* 3, 18 quae sit -o *eqs.*) significat opera bona in -e caritatis. in psalm. 17, 22 bonorum operum. *al.* *c. respectu temporis*: CAEL. AVR. chron. 3, 8, 153 erat regulae medicinali conveniens, ad lenimentorum -em sive spatium vomituum designare quantitatem. *van Wees.*

τίθημι lato pono GLOSS. II 455, 28 (loco *ed. Stephani. si recte traditum, conferas* 2. latito).

lātomiae, λατομίαι, *et* **lautumiae** (*āv ex āo, v. Schwyzer I 248*), -ārum *f.* VARRO ling. 5, 151 quod Syracusis, ubi de causa (*corrupt.*) custodiuntur, vocantur latomiae, inde (et de *trad.*) lautumia translatum, quod hic (*i. Romae*) quoque in eo loco lapidicinae fuerunt. PAVL. FEST. p. 117 -as ex Graeco et maxime a Syracusanis, qui λατομίας (*litt. gr. M*) et appellant et habent ad instar carceris; ex quibus locis excisi sunt lapides ad exstruendam urbem. PS. ASCON. Verr. p. 228, 6 -ae carcer Syracusis; lingua Siculorum autem -ae lapidicinae dicuntur, loca caesis lapidibus exsecta. GLOSS. *scribitur*: lautu- *passim*, *scriptura* lau- *confirmata l. 44 et confusione c.* lautitiae *facta* GLOSS. IV 414, 36 lautitiae: carceres et ambitiones (V 656, 1 l.: carceres). laoto- OBSEQ. 40. lato- PLAVT. Capt. 723. VARRO *l. 5.* GLOSS. latu- HIER. chron. a. Abr. 1470 (*cod. O*). GLOSS. lautumn- ORIGO Rom. chron. I p. 145, 1 GLOSS. *cf. l. 21.* *de formis*: *inter* feminina semper pluralia EXC. Bob. gramm. I 549, 17 hae -ae, λατόμια (*deest Char. gramm.*). *cf.* GLOSS. II 358, 53 λατομίαι: hae -ae, singularia non habet. *sing.* -a VARRO *l. 5.* ISID. *l. 61.* GLOSS. (*vix* SEN. contr. *l. 44*). *neutr. sing.* lautumnum (lat-, lautumium) *exhibent codd. optimi* ISID. orig. 5, 27, 23 (*item* GLOSS. V 656, 12).

I *i. q.* λατομίαι, *lapidicinae*: **A** *strictius de loco, ubi lapides exciduntur*: PLAVT. Capt. 723 ibis . . . in -as lapidarias (*cf. 736* in lapidicinas . . . deductus siet). Poen. 827 vel in -is vel in pistrino . . . agere aetatem.

B *laxius de lapidicinis, quibus pro carcere utebantur veteres* (*custodia carcere paulo lenior significari videtur l. 42. cf.* GLOSS. -a: custodia carceris. custodia vel catena. *v. et supra l. 13*): **1** *in singulis civitatibus*: **a** *Syracusis* (*cf. praefationem et* GLOSS. -ae: carceres apud Syracusas): CIC. Verr. II 1, 14 multos cives Romanos in -is . . . mortе esse multatos. 5, 68 -as Syracusanas. *ibid.* in has -as, si qui publice custodiendi sunt, etiam ex ceteris oppidis Siciliae deduci imperantur (*cf.* 5, 146 abduci). 5, 69. 5, 143 carcer ille, qui est a . . . Dionysio factus Syracusis, quae -ae vocantur. *ibid.* in -as . . . coniciebatur (5, 145. 148. 164 *bis. cf. l. 40*). 5, 160 *bis.* **b** *Romae* (*cf. l. 6*): LIV. 32, 26, 17 triumviri carceris -arum (*c. et -arum intellegit Mommsen, Strafr. 302, 3; an pro carcere, qui est in -is, accipiendum?*) intentiorem custodiam habere iussi. 37, 3, 8 principes Aetolorum . . ., inter quos Damocritus et frater eius erant, . . . Romam deducti et in -as coniecti sunt (*cf. 37, 46, 5* Damocritus . . . cum e carcere . . . effugisset). SEN. contr. 9, 4, 21 (*facete dictum Iulii Sabini*) rogavit, ut ⟨in⟩ (*add. exc.*) -as transferretur (*sc. e carcere*): non est, inquit, quod quemquam vestrum decipiat nomen ipsum -ae; illa enim (*exc.*, ille *vel* illae *codd. contr.*) minime lauta res est. OBSEQ. 40 in -is homo ab homine adesus. *per synecdochen de regione, quae circa -as est*: LIV. 26, 27, 3 *incendio* comprehensa . . . privata aedificia . . ., comprehensae -ae forumque piscatorium et atrium regium. 39, 44, 7 Cato atria duo, Maenium et Titium, in -is et quattuor tabernas in publicum emit basilicamque ibi fecit. **c** *Spartae*: PLIN. nat. 11, 185 *Aristomenes* captus . . . per cavernam -arum evasit angustias.

2 *locis incertis*: CALL. dig. 4, 6, 9 etiam inclusos veluti -is vinctorum numero haberi placet, quia nihil intersit, parietibus an compedibus teneatur. VLP. dig. 11, 5, 1, 4 aut in -as vel in vincula publica ducatur. ORIGO Rom. chron. I p. 145, 1 *Tarquinius Superbus* invenit -as, tormenta, fustes *eqs.* (*inde* HIER. chron. a. Abr. 1470 *et* ISID. *l. 61*). SIDON. epist. 1, 7, 11 -is aut ergastulo inferri.

II *per interpretationem pravam fontis l. 56 allati de supplicio quodam verberationis simili* (*cf.* GLOSS. V 369, 12 -ae: verbera. 656, 3 -a: vincula, verbera, catenae, carcer, nervi, custodia): ISID. orig. 5, 27, 23 est et -a (-um *codd. optimi*) supplicii genus ad verberandum aptum, inventum a Tarquinio Superbo . . .; iste enim prior -as, tormenta, fustes . . . adinvenit (*inde* GLOSS. IV 105, 21 *et* V 656, 12 -ae [-um V 656, 12]: supplicii genus ad verberandum aptum).

cf. latomus.

lātomus, -ī *m.*, λατόμος. *in codd.* VVLG. *etiam* lath-, latu-. *i. q. lapicida*: ITALA III reg. 5, 15 (Hier. tract. in psalm. I p. 111, 17) -orum septuaginta milia et eorum qui portabant octoginta milia (*eadem inversione enumerationis* Hier. epist. 129, 5, 3; *gr.* ὀγδοήκοντα χιλιάδες λατόμων, VVLG. octoginta milia -orum, Ambr. in Luc. 2, 89 lapidicaesores [*var. ll.* lapides c., lapidum c.]. *interpretantur* HIER. tract. in psalm. I p. 111, 18 -i, qui lapides caedunt, qui quasi fundamenta aedificiorum praeparant, qui lapides ad aedificandum in templum dei de terra tollunt. EVCHER. instr. 2 p. 147, 12 lapidum caesores [GLOSS.]). VVLG. I par. 22, 2 constituit ex eis -os ad caedendos lapides et poliendos. 22, 15 plurimos artifices -os et cementarios artificesque lignorum (I Esdr. 3, 7 -is et c.).

cf. latomiae. *Beikircher.*

¹**lātor**, -ōris *m.* *a* ferre (2. latus). GLOSS. εἰσαγωγεύς. εἰσηγητής. dator. (de)portator. auctor sententiae. *inde a* CIC., *in poesi ap.* PAVL. NOL. *et* DRAC. Romul. 5, 46. [*francog. vet.* laur, leeur, lawour, laieur, *med.* layeur, leeur. *cf. Wartburg V 202. G.*]

1 *usu primario, maxime in vita publica, i. q. rogator, auctor, dator sim.*: **a** *legum* (*vox q. e.* legis *saepe praecedit, ap.* QVINT. decl. [*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ubique, saepissime in versionibus e gr. factis sec. νομοθέτης, *ita ut voce* legis *collective usurpata in vocem* legislator *coaluisse videatur; cf.* latio): *α strictius*: CIC. inv. 2, 134 tempus legum corrigendarum; . . . scire, qui -r sit, qui sint accepturi. Catil. 4, 10 -em Semproniae l. Mur. 3 l. ambitus -em. Sest. 77. 112. Mil. 23 -r ipse l. Phil. 13, 32. part. 134 a quoquam potius -is sensum quam a lege explicari. rep. 3, 33 *deus* l. . . . inventor, disceptator, -r. nat. deor. 3, 90 -em istius modi l. Att. 2, 7, 2 et -bus et auspicibus l. curiatae. CAES. civ. 1, 5, 3 (*si recte traditur*). LIV. 3, 31, 7 l. -es. 3, 31, 8 cum de legibus conveniret, de -e tantum discreparet. 4, 46, 4. *al.* VAL. MAX. 6, 5 ext. 3 QVINT. inst. 2, 4, 33. 3, 2, 4. *al.* PLIN. epist. 3, 20, 1 IVLIAN. dig. 1, 3, 32, 1 GAIVS inst. 3, 56. 75. 76 (legatorem *V*). 218 TERT. adv. Iud. 6, 2 adv. Marc. 2, 7 p. 344, 13. *et saepe ap. ecclesiasticos.* *β latius de iuris consultis* (*cf. l. 29*): COD. Iust. 1, 17, 2, 20 ex quibus legis -bus quibusque libris eorum . . . hoc iustitiae Romanae templum aedificatum est; (20a) legis -es autem vel commentatores *eqs.* (4, 18, 2, 1a quae de recepticia in diversis libris legis -um posita sunt). 4, 5, 11 pr. certamen legis -bus incidit, utrumne *eqs.* 5, 11, 7, 1 in tali dubitatione multa pars legis -um sese divisit. NOVELL. Iust. 112 pr. multa . . . de litigiosis tam antiqua legis -um prudentia quam imperialis dispositio promulgavit.

b *similium rerum*: CIC. dom. 48 suffragii -em (p. red. in sen. 18 isdem . . . suffragium ferentibus, eodem gladiatore *Clodio* -e). leg. 3, 34 r⟨og⟩ationi neque -r quisquam est inventus nec auctor umquam bonus (Att. 1, 14, 5 -r rogationis, idem erat dissuasor. LIV. 3, 9, 6 qui . . . in rogationem -emque ipsum est invectus. 4, 48, 16. 5, 24, 11. 6, 39, 10). LIV. 9, 30, 4 plebi sciti. AMM. 29, 1, 38 sententiae (PETR. CHRYS. serm. 65 p. 385[B]). PAVL. NOL. epist. 32, 5 vers. p. 280, 2 -em duo testamenta per unum *Christum* pacta. AVELL. p. 72, 6 praeceptorum. SEDVL. epist. 2 p. 172, 11 Hermogenianum, doctissimum iuris -em (ENNOD. opusc. 2, 92 p. 316, 2 LEX Visig. 1, 1, 4).

2 *usu deflexo i. q. portator*: **a** *varii generis*: PAVL. FEST. p. 184 opitulus Iuppiter et opitulator dictus est, quasi opis -r. PS. FVLG. RVSP. serm. 38 p. 901[C] angeli *ad sepulcrum Christi sedentes* erant baiuli et delectabiles -es, qui dominum ad gehennam descendentem potentissime deducebant et redeuntem laetissime praecedebant. **b** *epistularum* (*vulgo* perlator, *qua cum voce confundi videtur* LEO M. epist. 48 Conc.[S] II 4 p. 23, 26. *pro* lector *restituitur* HIER. epist. 51, 9, 3 EPIST. pontif. 608 Schwartz p. 77, 23): AVG. epist. 45, 2 per -em huius epistulae (per perlatorem *Goldbacher hic et* 202 A, 3 *coll. 186, 1. al.*). AVELL. p. 680, 26 reperta -is occasione. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 177, 3 quas *litteras* et in -is faciem ieci. CANON. Dionys. Exig. p. 89, 11 per harum -em. CASSIOD. var. 1, 1, 6 per praesentium -es. GREG. M. epist. (*exempla congesserunt Ewald et Hartmann in indice editionis. cf.* latrix).

in lusu verborum c. gladiator *l. 22*, largitor AVG. serm. 2, 2, delator PS. AVG. serm. 217, 4.

cf. ab-, col-, de-, di-, il-, ob-, per-, prae-, re-, translator.

f. **lātrīx,** -īcis. *i. q. perlatrix epistularum*: GREG. M. epist. (*v. Ewald et Hartmann l. c. sub* lator). [ipsa -x PS. AVG. serm. ed. Mai 188, 1 *falso trad. pro* astipulatrix, *v. vol. II 952, 1.*]

cf. il-, re-, perlatrix. *Hübner*

lātrābilis, -e. *a* latrare. *i. q. latrans*: CAEL. AVR. acut. 3, 11, 103 vox obtusa et velut -is. BOETH. diff. top. 2 p. 1193[D] canis vel -is animalis vel marinae belluae vel caelestis sideris nomen est (*eadem distinctione*: divis. p. 877[D] quadrupedem -emque [in Porph. comm. sec. 1, 8 p. 154, 18]. herm. pr. 1, 2 p. 48, 25. 1, 5 p. 75, 14. 2, 11 p. 152, 29 herm. sec. 5, 11 p. 353, 17. p. 356, 12 terreno -i).

lātrātio, -ōnis *f. a* latrare. GLOSS. II 462, 38 ὑλαγμός haec -o, latratus (495, 7. 585, 40).

[latratiuncula AFRAN. com. 191 *v.* ratiuncula.**]**

lātrātor, -ōris *m. a* latrare. [*it.* latratore; *vasc.* layradoú, layrayre; *hisp., port.* ladrador. *cf. Battisti-Alessio III 2177sq. Wartburg V 200. Corominas III 10. Machado II 1286. G.*] [*dub.*: ISID. *l. 79.*]

i. qui latrat: **1** *strictius*: VERG. Aen. 8, 698 omnigenum . . . deum monstra et -r Anubis (OV. met. 9, 690 CARM. c. pag. 95 PRVD. c. Symm. 2, 532). SIL. 2, 444 omnia Poenum armenti vigilem . . . secuntur: gaesaque -rque Cydon *eqs.* MART. 12, 1, 1 -es . . . Molossi. ARNOB. nat. 7, 17 -um et canum ritu offis saevitias ponere. **2** *latius*: QVINT. inst. 12, 9, 12 si *orator* a viro bono in rabulam -emque convertitur. HIER. adv. Rufin. 2, 2 p. 425[B] *Rufinus dicit se* contra -es suos misisse baculum litterarum (*infra*: saevientes . . . canes. *cf.* p. 426[A] ut . . . contra se habeat -es. 2, 3 p. 426[C]). AVG. c. adv. leg. 1, 20, 42 non iste, qui secundum verbum dei non loquendo . . . factus est mutus -r, caecus lector, surdus auditor. conf. 9, 4, 11 pestis, -r amarus et caecus adversus litteras.

lātrātōrius, -a, -um. *a* latrare. *i. qui latrare solet*: DON. Ter. Phorm. 341, 5 'ringi' est stomachari tacitum; est enim translatio a canibus -is. *?* ISID. orig. 19, 23, 6 horrent et male tecti cum -is (*Lindemann ex cod. Guelf., quod probant Otto et Quicherat, Addenda lex. lat. s. v.*; latratoribus *cett., Lindsay*) linguis Scotti (*cf. p. 1013, 5. 1014, 53*).

[*]**lātrātus,** -ūs *m. a* latrare. *de orig.*: VARRO ling. 7, 32 quod . . . indicant *canes* noctu quae latent, -s appellatus. *abl. sg.* -o VARRO rust. 2, 9, 4; *deest dat. sg. praeter* CASS. FEL. 67, *gen. pl. praeter* SIDON. epist. 1, 1, 4 (*vix recte* -um [-uum *S*] auditus *probat Fontaine* ISID. nat. 47, 3; -s *Becker ex* IVST. 4, 1, 13). *corripitur* la- (*cf. sub* 1. latro): IVVENC. 4. 14 CYPR. GALL. exod. 345. GLOSS. ὑλαγμός. ὑλακή. *legitur inde ab* ACC. (*? l. 47*), VARRONE, SALL., VERG. [*val.* lătrat; *it.* latrato; *hisp., port.* ladrado. *cf. M.-L. 4929. Battisti-Alessio III 2177sq. Corominas III 10. Machado II 1286. G.*] [*dub.*: OV. met. 3, 242 (hortatibus *var. l.*). fast. 2, 231 aper longe silvis -bus actus (s. Laurentibus *var. l., Bömer*; saevis -bus *Klotz fort. recte, v. l. 8sqq.*).]

i. q. ὑλαγμός: **I** *usu originario de voce animalium*: **A** *canum*: **1** *naturalium*: VARRO Men. 422 coactus cervus -u canum (PLIN. nat. 8, 142. *cf.* VERG. georg. 3, 412 apros -u turbabis agens. OV. met. 2, 491 *Callisto* per saxa canum -bus acta est. 13, 806 cervo claris -bus acto. SIL. 1, 421 Spartanis -bus actus *aper*. 16, 574 agitare canes -bus aprum. *v. etiam l. 6*). ling. 7, 32 canes -u[s] signum dant (OV. met. 3, 207). rust. 2, 9, 4 -o gravi, hiatu magno. VERG. Aen. 5, 257 saevit . . . canum -s in auras (*cf.* SIL. 2, 418 it clamor ad auras -sque canum). 12, 751 venator cursu canis et -bus instat. OV. met. 3, 231 resonat -bus aether (*cf.* SEN. Phaedr. 38 cum -u . . . saxa sonent). VAL. MAX. 8, 11 ext. 4 canum -s aspectu picti canis incitatus. 9, 13 ext. 2 canino. SEN. dial. 4, 32, 3 (*de iniuriis despiciendis*) ille magnus . . ., qui more magnae ferae -us minutorum canum securus exaudit (*cf.* 5, 25, 3). 5, 35, 3 hominum voces et fremitus animalium -usque. CVRT. 8, 10, 9 canum -s, deinde etiam hominum fremitus. 9, 1, 31 canes . . . -u abstinere dicuntur, cum viderunt feram (*cf.* ARNOB. nat. 2, 25 *discit* canis, cum invenerit praedam, cohibere et continere -um). COLVM. 7, 12, 1 quis hominum clarius . . . bestiam vel furem praedicat quam iste *canis* -u . . . ? 7, 12, 3 vasti -us canorique. 7, 12, 7. PETRON. 64, 9 Scylax . . . taeterrimo -u triclinium implevit. PLIN. nat. 6, 2. 8, 114. 150 VAL. FL. 6, 112. SIL. 3, 294 vagis -bus implet venator dumeta Lacon. 14, 21. IVV. 6, 415 -bus alti rumpuntur somni. APVL. met. 2, 4, 4. 8, 4, 3 fervidis dissonisque. 9, 36, 5 *canes* -bus . . . absonis horribiles. SOL. 15, 7 *canes* terrificis -bus ultra rugitus insonantes. *al.* **2** *fabulosorum vel monstruosorum*: VERG. Aen. 6, 417 Cerberus haec ingens -u regna trifauci personat (CVLEX 220 diris. OV. met. 4, 451 tres. 7, 414 ternis. SEN. Herc. f. 793 gravi. Thy. 675 trino. SIL. 3, 35 saevis. STAT. silv. 5, 1, 250 Cerbereos. APVL. met. 6, 20, 4 caninis. CLAVD. 5, 457. rapt. Pros. 1, 85 triplicem). CIRIS 82 ipsa *Scylla* suos . . . pertimuit -us (IVST. 4, 1, 13 CORIPP. Ioh. 1, 214. *cf. l. 48. al.*). OV. met. 7, 362 quos Maera novo -u terruit agros. 13, 406 *Hecuba* novo -u terruit auras. SEN. Med. 840 ter -us audax Hecate dedit. PLIN. nat. 7, 23 (*inde* SOL. 52, 27) genus hominum capitibus caninis . . . pro voce -um edere (*item de cynocefalis*: QVEROL. p. 33, 8 R. multisono . . . -u fremunt. AVG. civ. 16, 8 p. 135, 27 D.). STAT. silv. 4, 4, 13 Icariis caelum -bus (*i. Canicula*) urit.

B *aliorum*: CORIPP. Ioh. 4, 355 *lupi* ululatibus aera . . . pulsant perque cavas resonant -bus umbras (*cf. p. 1013, 7*). *cum strepitu ranarum luditur l. 58.*

II *per comparationem vel imaginem* (*cf. l. 19*): **A** *de strepitu maris*: ACC. trag. 569 curvo litore -u (latrans *Scaliger metri causa*) unda sub undis labunda sonit. SALL. hist. frg. 4, 27 (*de Scylla*) collisi ibi fluctus -us videntur exprimere.

B *de clamore hominum* (*linguae, vocis*): **1** *infestorum*: VAL. MAX. 8, 3, 2 *Afrania* inusitatis foro -bus adsidue tribunalia exercendo muliebris calumniae notissimum exemplum evasit. CYPR. epist. 45, 2 nec ullis maledictorum et conviciorum -bus perstrepebant *scripta* (*c. gen. explic. ut*: PS. AMBR. serm. 46, 11 Montani antra -u falsi carminis resonant, qui duabus feminis . . . tamquam alicuius Scyllae rabidis succinctus est canibus. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 21 calumniarum. AVG. c. adv. leg. 1, 20, 42 blasphemiarum. PRIMAS. in apoc. p. 896[C] pseudoprophetis ranarum more . . . erroris -u convenit perstrepere). PS. CYPR. ad Novat. 1 rabiem suam non cessat -bus excitare. IVVENC. 4, 14 Sadducaei hinc inde -bus urgent. AMM. 30, 4, 13 *advocati* per prostitutas frontes vilesque -us, quo velint, aditus sibi patefaciunt. HIER. in Mich. lib. 2 praef. obsecro vos . . ., ut ad huiuscemodi -us *invidorum* claudatis aures. psalt. sec. Hebr. praef. obtrectatorum (Victorin. Poetov. in apoc. prol. p. 14, 7). adv. Rufin. 2, 4 cum multorum -us ad te usque pervenerint (*cf. p. 1011, 70*). RVFIN. Clement. 1, 9, 15 solo -u vestro obturbatis . . . eorum aures, qui salvi esse volunt. CONC.[S] I 4 p. 22, 26 Iudaei suo -u tantam perpetraverunt tragoediam (*gr.* ἐπιλυττήσαντες ἐδραματούργησαν). p. 220, 1 o insania, . . . o amarum venenosi -um. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 7, 15 quid possunt extra dei ecclesiam alligati rabidi canis -us? SIDON. epist. 1, 1, 4 in portu iudicii publici post lividorum -uum Scyllas enavigatas sufficientis gloriae ancora sedet. 7, 9, 8 nosse vos par est, in quas me obloquiorum Scyllas et in quos linguarum, sed humanarum, -us quorundam vos infamare conantum turbo coniecerit. ENNOD. opusc. 2, 3 p. 288, 11 coactam vocem pravorum -u religiosis mentibus commendo. 2, 29 p. 296, 12 Esau mentionem operi vestro nescio verbis an -bus indidistis. FVLG. RVSP. rem. pecc. 1, 17 qui foris positi -bus perfidis ac perversis ecclesiae . . . dogmatibus obnituntur. GREG. M. epist. 7, 37 p. 486, 4 haereticorum. *c. respectu defendendi, vigilandi* (*cautius* GREG. M.; *cf. p. 1011, 70*): CASSIOD. in psalm. 67, 27 (24) prius inimici fuerunt, qui postea clamosis -bus ecclesiam . . . vindicarunt. GREG. M. in euang. 40, 2 p. 1303[A] (*ad psalm. 67, 24*) *sancti praedicatores* magnos pro domino, ut ita dicam, -us dederunt (*cf.* moral. 20, 15 p. 145[C] [*ad Iob 30, 1*] magnos, ut ita dixerim, -us praedicationis). **2** *raucorum*: SCRIB.

[Pecere]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

LARG. 171 *hydrophobici* -us edunt (CASS. FEL. 67 p. 166, 15 vocem -ui canum similem emittunt). LVCAN. 6, 688 -us habet illa (*sc. vox magae*) canum gemitusque luporum. FIRM. math. 8, 10, 2 (*de hominibus Canicula oriente natis*) vox eorum arescentibus faucibus canum -us imitatur. 3 *barbarorum* (*cf. p. 1011, 77. 1014, 53*): CORIPP. Ioh. 4, 351 *Mauri* inter sese fracto sermone furentes -us varios, stridentibus horrida linguis verba ferunt *velut lupi* (*v. p. 1012, 44*). *Pecere.*

ᵚ**latria,** ae *f.*, *λατρεία.* *i. q. cultus* (GLOSS. cultus dei solius. servitium): AVG. civ. 10, 16 p. 426, 18 D. cum ... ad hunc unum *deum* quidam angeli, quidam vero ad se ipsos -a colendos ... excitent (*sed 5, 15 et saepius scrib. λατρεία in omnibus vel aliquot codd., sc. accedente* graece *sim.*). epist. 173 A p. 649, 10 illa *servitus*, quae deo tantum exhibenda est, quae -a dicitur, unde et idolatria iure damnatur, cum idolis exhibetur *eqs.* c. Faust. 20, 22 p. 565, 10 illum cultum, quae -a dicitur. *al.* ISID. diff. 1, 264 '*grates*' optime deo convenit, quod relationem significat ad -am.

cf. ido(lo)latria.

lātrīna *v.* lavatrina. **lātrīx** *v.* lator. *B.*

1. ᵚ**lātro,** -āvī, -ātum, -āre. [*a radice, quae subest verbis slavon.* lają, *lituan.* lóju, *alban.* leh (*ind.* rấyati *?*) '*latrare*'; *apud Latinos nomen in* -tro- *vel* -trā- *cadens verbo prius habendum est, cf.* lamentari *a* lamentae. *Sch.*] *corripitur* la- (*dub. l. 38*): AVIEN. Arat. 283 VEN. FORT. carm. app. 29, 4. *ex formis stirpis perf. longior occurrit* -verit (HOR. sat. 2, 1, 85), *brevior* -asse (OV. met. 13, 620. *al.*). *ceterum nota imperat.* -atote CIC. S. Rosc. 57; *part. praes. abl. pro adi.* -anti PLAVT. Cas. 34 FVLG. Virg. cont. p. 85, 16, *gen. pl.* -antum HOMER. 4; *perf.* -vere LVCAN. 1, 549. GLOSS. ὑλακτῶ. ὑλάσσω. GLOSS.ᴸ II Abav. LA 67 -at: inridit, gannit. 20 -at (lactat *codd.*): baubatur. *legitur inde a* PLAVTO, ENN., VARRONE, CIC. [*val.* lătra; *it.* latrare, *venet. vet.* lara(r), *ligur. vet.* lairar, *pedem.* layrę, lará, larè; *raet. centr.* ladrè; *prov. vet.* lairar, *delph.* leyrar, *prov.* lairá, leirá, *aquitan.* layrá; *vasc.* layrá; *cat.* lladrar; *hisp.* ladrar, *astur.* lladrar, *arag.* ñadrá; *port.* ladrar. *cf. M.-L. 4928. Battisti-Alessio III 2177 sq. Wartburg V 200. Corominas III 10. Machado II 1286. G.*] [*confund. c.* iact- *p. 1014, 52*, lact- *l. 28*, luct- Ov. trist. 5, 9, 28; *restit. pro* lacero *p. 1014, 50*, lustr- VARIVS carm. frg. 4, 3, -antes *pro* latrones AVG. serm. coll. Morin p. 324, 1; *falso trad. pro* lucr- COMM. instr. 2, 19 (23), 3. *dub.*: Ov. met. 8, 412. PHAEDR. 5, 10, 7 cui senex contra -ans (*mensura suspicionem movet*; Lacon *Bentley, ordinem verborum cum aliis mutat Krischan, WSt. 67, 1954, 82 sq.*).]

i. q. *ὑλακτεῖν*: I *intransitive* (*alicui l. 50, cf. etiam l. 38 et praepos. p. 1014, 9; pass. impers. l. 50*): A *in univ.*: 1 *usu originario -ant animalia*: a *canes* (*verbum proprium canum esse docent* SVET. frg. p. 250, 1 ANTH. 762, 59 ISID. diff. 1, 607): α *naturales*: ENN. ann. 528 tantidem quasi feta canes sine dentibus -at (-et *L. Müller*). CIC. S. Rosc. 56. 57 et -are et mordere possunt. LVCR. 5, 1066 -ant et vocibus omnia complent. VARRO AT. carm. frg. 8 desierant -are canes urbesque silebant. VERG. ecl. 3, 18 multum -ante Lycisca (SEN. dial. 5, 37, 2). 8, 107 Hylas in limine -at. HOR. sat. 1, 2, 128. OV. trist. 2, 459 scit, cui -etur, cum solus obambulet *Tibullus. al.* PHAEDR. 1, 23, 6 linguam vis meam praecludere, ne -em pro re domini? (CASSIOD. in psalm. 67, 27 [24] pro domino). SEN. Oed. 569 -vit Hecates turba. CVRT. 7, 4, 13 canem timidum vehementius -are quam mordere. LVCAN. 4, 443 praeda nescit -are reperta. PETRON. 72, 9 Giton ... se ... redemerat a cane; quicquid enim a nobis acceperat de cena, -anti sparserat. PLIN. nat. 32, 140 Salpe negat canes -are, quibus in offa rana viva data sit. *al.* *part. praes. pro subst. i. q. canis* (*plur.; de sing.* Ov. met. 8, 412 *parum constat*): HOMER. 4 -antum ... rostris (*Hom. A 4 κύνεσσιν*). GREG. TVR. vit. patr. 12, 2 dum suem ... cum hac -antium turba prosequeretur (*syn.* Molosorum, canum). β *fabulosi vel monstruosi*: CATVLL. 60, 2 Scylla -ans infima inguinum parte (VERG. ecl. 6, 75 succinctam -antibus inguina monstris [CIRIS 59 Ov. met. 14, 60]. Ov. met. 7, 65. *al. cf. p. 1014, 48. 71 et* Ov. am. 2, 16, 23 quae virgineo portenta sub inguine -ant. LVCAN. 6, 66 qui ... rabidum nescit -are Pelorum). VERG. Aen. 6, 401 *Cerberus* aeternum -ans (PROP. 3, 18, 23 exoranda canis tria sunt -antia colla. SEN. Ag. 861 nec ullo -vit ore. SIL. 13, 594. *cf. p. 1014, 70*). PROP. 3, 11, 41 -antem ... Anubim (AVIEN. Arat. 283 QVEROL. p. 33, 5 R. PRVD. apoth. 196). Ov. met. 13, 569 *Hecuba* rictu ... in verba parato -vit conata loqui (SEN. Ag. 708. IVV. 10, 272 torva canino -vit rictu. DRAC. Romul. 8, 145. *cf. p. 1014, 47*). GELL. 9, 4, 9 (*ex miraculorum scriptoribus Graecis*) esse in montibus terrae Indiae homines caninis capitibus et -antibus. b *alia*: PLIN. nat. 8, 153 canem locutum in prodigiis ... accepimus et serpentem -asse. 18, 362 (*de animalibus praesagientibus*) corvi ... singultu quodam -antes (*cf. Gossen, RE I A 21, 48 sqq.*). STAT. Theb. 7, 414 Arcades insanas -are Lycaonis (*sc. in lupum conversi*) umbras ... ferunt.

2 *per comparationem vel imaginem* (*cf. supra l. 45*): a *de strepitu rerum*: α *variarum*: PLAVT. Cas. 34 Plautus cum -anti nomine. ENN. ann. 584 animus cum pectore -at (*Hom. υ 13 κραδίη ... ὑλάκτει. cf. p. 1014, 52 et* STAT. silv. 2, 1, 13 admoto -ant praecordia tactu). HOR. sat. 2, 2, 18 cum sale panis -antem stomachum bene leniet. PETRON. 119 vers. 55 tabes ... intra membra furens curis -antibus errat. CLAVD. 20, 486 -antibus undique bellis. SIDON. carm. 22, 130 scrupeus asprata -are crepidine pumex incipit. β *aquae* (*cf. l. 68. p. 1012, 47*): VERG. Aen. 7, 588 multis circum -antibus undis (SIL. 3, 471. 5, 397 IVST. 4, 1, 13 DRAC. laud. dei 2, 798 Romul. 8, 405 VEN. FORT. carm. app. 29, 4). CLAVD. carm. min. 25, 61 rubris quae fluctibus insula -at. rapt. Pros. 1, 150 -at Gaetula Thetis. Ps. AVG. serm. ed. Mai 53, 1 mare -at (53, 3 coepit maiore undarum lingua -are. CORIPP. Ioh. 1, 357 confractis scopulis -at m.).

b *de clamore hominum* (*per circumscriptionem l. 26. 27. 28. al.; accedit* ad, adversum, contra, in *c. acc. saepius*, cum *l. 37; apud christianos maxime de haereticis*): CIC. S. Rosc. 57 etiam tum cum veri simile erit aliquem commisisse, in suspicione -atote (*infra*: sine suspicione -bitis. *cf. p. 1013, 46*). de orat. 3, 138 *Periclem* non declamator ... ad clepsydram -are docuerat (*cf.* Brut. 58 -ant ... quidam oratores, non loquuntur [*huc spectat* QVINT. inst. 11, 3, 31 -are, non agere]). HOR. sat. 1, 3, 136 urgeris turba ... miserque rumperis et -as (*item de philosophis cynicis*: TERT. apol. 46, 4 plerique etiam in principes -ant. pall. 4, 7 quodsi ... Diogenes de dolio -ret. PRVD. ham. 401 canina foro -at facundia toto [*cf. infra l. 51*]. *v. etiam infra l. 77*). MANIL. 5, 224 lingua rabit -atque loquendo. SEN. dial. 7, 19, 2 ad nomen magnorum ... virorum, sicut ad occursum ignotorum hominum minuti canes, -atis. TERT. adv. Marc. 2, 5 p. 339, 11 canes, quos foras apostolus expellit (*apoc. 22, 15*), -antes in deum veritatis. ITALA psalm. 58, 8 (cod. 136 Cas.) esurient ut canes ...; ecce -bunt in ore suo *eqs.* (*gr. ἀποφθέγξονται, Vulg.* loquentur). LACT. inst. 7, 1, 16 qui contra veritatem ... -ant. Ps. HIL. hymn. 2, 86 -antem Sabellium (*infra*: grunnienti Simoni). OPTAT. 3, 6 p. 86, 20 contra unitatem ... rabida -at invidia. FVLG. Virg. cont. p. 85, 16 *vates* arcanum quiddam -anti intrinsecus tractatu submurmurant. HIER. epist. 54, 5, 4 consonat chorus et -ant universa subsellia. 57, 2, 3 dedit ... adversariis -andi contra me occasionem. *al.* PRVD. apoth. 981 -anti *Manicheo* obsistit Mattheus rabiemque refellit (*979* canis inprobe). AVG. conf. 6, 3, 4 erubui non me ... adversus catholicam fidem, sed contra carnalium cogitationum figmenta -asse (*seq.* accusando dixeram). epist. 140, 42 'canem' (*psalm. 21, 21*) mundum appellavit ... contra insolitam veritatem -antem. serm. 238, 3 non -et rabies haereticorum de angulo. serm. coll. Morin p. 489, 28 nullus haereticus -bit. COMM. instr. 1, 37, 20 *fanatici* modo -ant nobiscum re⟨ge⟩ deserti. CONC.ˢ I 4 p. 17, 25 -antem ... ipsorum vesaniam (*gr. λυττῶσαν*). PROSP. c. coll. 1, 1 foris -ans haeretica loquacitas (*opp.* intus interstrepens domestica malignitas). *al.* *part. praes. pro subst.*: PELAG. in II Tim. 4, 15 monet caveri -antes (perversos *Ps. Primas.*). CONC.ˢ I 4 p. 219, 20 quae est -antium tanta vesania?

B *indicatur, quid -ando edatur*: 1 *acc.* (*obi. int., cf. etiam p. 1013, 48. 65*): a *pron., neutr. adi.*: VARRO Men. 217 quid -as? quid rabis? quid vis tibi? (CIC. de orat. 2, 220 [*inde* QVINT. inst. 6, 3, 81] *Catulus* a Philippo interrogatus, q. -ret, 'furem se videre' respondit. Ov. am. 2, 19, 40 quaerere, q. -ent nocte silente canes). Ov. met. 13, 620 aliis -asse Dymantida flebile visum est (LVCAN. 1, 549 f. saevi -vere canes *Scyllae*). VINCENT. LER. 13, 1 *haeretici* haec ... adversus catholicam fidem rabidi canes -ant. BOETH. cons. 3, 12, 23 W. stultitiam magna -antem (*Vallinus*, lacerantem *codd.*). b *subst.*: Ov. Ib. 232 -at ... in toto verba canina foro. MANIL. 5, 207 -at ... Canicula flammas. STAT. Theb. 2, 338 magnas -antia (iact- *var. l.*) pectora curas. CORIPP. Ioh. 2, 27 fera barbaricae -ant sua nomina linguae (*cf. p. 1011, 77. 1013, 5*). 2 *acc. c. inf.*: HIER. c. Vigil. 13 statim -bis meam me causam agere. Ps. HIER. epist. 18, 1 alius, si paululum se loquentis cothurnus extulerit, non presbyterum -bit esse, sed rhetorem. 3 *interrog. indir.*: HIER. in Ezech. 33, 23 p. 323ᴬ Grunnianae factionis heredes adversus nos -ant, cur iuxta Hebraicum disseramus.

II *transitive* (*aliter l. 42*): A *fere i. q. -ando invadere, adlatrare*: PLAVT. Poen. 1234 etiam me meae -ant canes? HOR. epod. 5, 58 senem ... adulterum -ent Suburanae canes. sat. 2, 1, 85 siquis opprobriis dignum -verit, integer ipse. epist. 1, 2, 66 cervinam pellem -vit in aula ... catulus. PETRON. frg. 30, 15 canis in somnis leporis vestigia -at (*versum del. Bücheler*). PLIN. nat. 25, 126 (*inde* Ps. APVL. herb. 66 l. 11) hanc *peristereon herbam* habentes negant -ari a canibus (*cf.* 28, 100. 30, 147 PLAC. med. 9,3 rec. β ORIBAS. syn. 2, 22 add. Aa p. 105, 16 Mø.). STAT. Theb. 1, 551 canes umbram ... petunt et nubila -ant. Ach. 1, 451 Caphereus -tum pelago tollens caput (*cf. supra l. 1 sqq.*). silv. 1, 3, 5 illum *Manilium* nec calido -vit Sirius astro. 2, 1, 184 illum *puerum* nec terno -bit Cerberus ore. Ps. QVINT. decl. 12, 26 inguinibus virginis -tum Siciliae latus. GELL. 6, 1, 6 (*ex Oppio aliisque, qui de Africano maiore scripserunt*) quod ... canes semper in alios saevientes neque -rent eum neque incurrerent (*cf.* VIR. ill. 49, 2). VIRG. gramm. epist. 3 p. 131, 27 qui nos profano et canino ore -ant ac lacerant dicentes *eqs.*

B *fere i. q. -ando exposcere*: ENN. frg. Paul. Fest. p. 121 '-are' Ennius pro poscere posuit (*ad p. 1013, 80 refert Vahlen*). LVCR. 2, 17 nil aliud sibi naturam -are, nisi ut *eqs.* MART. 4, 53, 6 *Cynico* dat -tos obvia turba cibos. PETR. CHRYS. serm. 124 p. 542ᶜ *lingua divitis* pietatem -at, misericordiam carpit (*Vulg. Luc. 16, 24* clamans dixit).

deriv.: latrabilis, latratio, latrator, latratorius, latratus (-ūs).

compos.: ad-, circum-, col-, de-, e-, il-, inter-, oblatro. *Pecere.*

2. ᵚ**latro,** -ōnis *m.* [*aut a gr.* **λάτρων m.* '*mercennarius*' *aut* (*simili formatione ac* praedo *a* praeda) *a subst.* *latrum '*stipendium*' (*e gr. λάτρον n.*). *Sch.*] *de orig. et notione:* 1) *a* lateo: STILO Isid. orig. 10,

[van Wees-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

159 -o est latero ob (ab var. l.) latere, insidiator viae. v. etiam l. 8. 10. 25. p. 1019, 31. 2) a 3. latus: VARRO ling. 7, 52 (attulit Plaut. p. 1018, 41) -es dicti ab latere, qui circum latera erant regi atque ad latera habebant ferrum, quos postea a stipatione stipatores (cf. PAVL. FEST. p. 315) appellarunt et qui conducebantur; ea enim merces graece dicitur λάτρον. ab eo veteres poetae nonnumquam milites appellant -es (cf. GLOSS. V 643, 64). ⟨at nunc viarum obsessores dicuntur -es⟩ (suppl. Kent), quod item ut milites ⟨sunt⟩ cum ferro aut quod latent ad insidias faciendas. PAVL. FEST. l. 25. SERV. Aen. 12, 7 '-is' ⌊insidiatoris, a latendo; sed⌋ modo venatoris (cf. GLOSS.^{L} III Abol. LA 48). et est graecum: nam λατρεύειν dicunt obsequi et servire mercede, unde -es vocantur conducti milites (cf. GLOSS. V 553, 41). moris autem erat, ut hos imperator et circa se haberet et ⌊eos⌋ primos mitteret ad omne discrimen: unde nunc dicit -is telo fixum leonem, quia etiam venatores operas suas locare consuerunt. ⌊sic etiam dicti, qui circa vias sunt, quod ut milites sunt cum ferro aut quod latent ad insidias faciendas . . .⌋ Varro tamen dicit hoc nomen posse habere etiam Latinam etymologiam, ut -es dicti sint quasi laterones, quod circa latera regum sunt, quos nunc satellites vocant (cf. GLOSS.^{L} IV Ps. Plac. LA 17. al.): una tamen est significatio, licet in diversa etymologia (⌊ ⌋ add. auct.; afferuntur PLAVT. Mil. 76 Bacch. 8). PRISC. gramm. II 121, 17 EVTYCH. gramm. V 454, 23 GRAMM. suppl. 74, 2 GLOSS. 3) a λάτρον, λατρεία: VARRO l. 6. PAVL. FEST. p. 118 -es antiqui eos dicebant, qui conducti militabant, ἀπὸ τῆς λατρείας. at nunc viarum obsessores dicuntur, quod a latere adoriuntur vel quod latenter insidiantur. SERV. l. 11. GLOSS. ληστής. GLOSS.^{L} II Abav. LA 70 -o: praedator, grassator. 71 -o marinus: pirata (cf. p. 1017, 68). genus commune testantur CHAR. gramm. p. 45, 7 B. SERV. georg. 3, 245 Aen. 12, 519 AVG. gramm. V 502, 1. PRISC. gramm. II 146, 8, qui addit ὁ ληστής καὶ ἡ ληστής. GRAMM. suppl. 110, 8. de mensura: prima syllaba tam corripitur quam producitur variantibus ipsis poetis. NOT. Tir. 48, 43. legitur inde a PLAVTO, ENN., CIC. [a nom. sg.: it. ladro, pedem. lader, ladre, ligur. vet. lairo, langob. ládar, lucan. latre; raet. occ. ládər, lédər, centr. lere, or. lari; francog. vet. et med. lere, dial. wall., loth., comit.; francoprov. vet. larre, francoprov. larə etc.; delph. vet. lare, delph. layre, prov., langued., lemov. lair(e); cat. lladre; port. sept. ladro. ab acc. sg.: it. ladrone; francog. larron, dial. wall., pic., occ., comit.; francoprov.; (> it. vet. larrone, prov. vet. lairon, larron, prov. larroun, langued., lemov., aquitan., vasc. layrou); cat. lladró; hisp. ladrón (> sard. ladrone, -i), astur. lladrón; port. ladrão. (> cymr. lleidr, lladron, corn. med. lader, laddron, breton. laer, laeroun). cf. M.-L. 4931. Battisti-Alessio III 2150. Wagner II 5. Wartburg V 201 sq. Corominas III 11. Machado II 1285. G.] [loco spurio trad. PLAVT. Stich. 135, sc. notione non prisca, sed posteriore, quae sub II illustratur. falso trad. -es pro latrinas QVINT. decl. 350 p. 377, 29, pro latrantes AVG. serm. coll. Morin p. 324, 1.]

I usu prisco de militibus conducticiis, qui in bellis diadochorum Alexandri Magni stipendia merebantur (v. supra l. 3 sqq.; aliter sub II p. 1016, 63 sqq.): PLAVT. Bacch. 8 suam qui auro vitam venditat. Mil. 74 ut eamus ad forum, ut in tabellis, quos consignavi . . . -es, ibus denumerem stipendium; nam rex Seleucus me . . . oravit . . ., ut sibi -es cogerem et conscriberem. 949 ut -es, quos conduxi, hinc ad Seleucum duceret, qui eius regnum tutarentur. Poen. 663 hic -o in Sparta fuit . . . apud regem Attalum . . . :: (666) nimis lepide de -e, de Sparta optume. ENN. ann. 59 haec ecfatus rex, ibique -es dicta facessunt. 538 fortunas . . . suas coepere -es inter se memorare.

II usu sollemni de praedonibus, insidiatoribus sim. (iuxta ponuntur fur vol. VI 1, 1608, 81 sqq., hostis vol. VI 3, 3061, 18 sqq., praedo CIC. Tull. 55 [50]. CAES. civ. 3, 110, 3 MAECIAN. dig. 35, 2, 30 pr. al., sicarius CIC. Catil. 2, 7 Sest. 39 Mil. 47 Phil. 5, 18. al., insidiator CIC. Mil. 10 LIV. 40, 9, 1, parricida CIC. Catil. 2, 7. PETRON. 107, 11 qui ignotos laedit, -o appellatur, qui amicos, paulo minus quam p.): **A** de animantibus: **1** de hominibus (de bestiis quasi hominibus p. 1016, 4 sqq.): **a** strictius: CIC. S. Rosc. 27 expulsum ex suis bonis, fugientem -um tela et minas. Catil. 2, 7 quis tota Italia veneficus, quis gladiator, quis -o . . . inveniri potest, qui se cum Catilina non familiarissime vixisse fateatur? Rab. Post. 6 non . . . -i, sed regi credidit. Mil. 55 non semper viator a -e, nonnumquam etiam -o a viatore occiditur. Phil. 2, 62 erat vivendum -um ritu, ut tantum haberet, quantum rapere potuisset (cf. LIV. 23, 42, 10 -um modo. SEN. epist. 51, 13 -um more [IVST. 27, 2, 7 AVR. VICT. Caes. 41, 12]. APVL. met. 8, 15, 6 in modum -um). leg. 2, 13 quid quod . . . multa pestifere sciscuntur in populis? quae non magis legis nomen attingunt, quam si -es (latores trad.) aliquas . . . sanxerint (cf. off. 2, 40 leges -um esse dicuntur, quibus pareant eqs.). parad. 27 fugitivorum ac -um . . . multitudo (opp. civitas). fam. 15, 17, 2 P. Sullam patrem mortuum habebamus; alii a -bus, alii cruditate dicebant. NIGID. frg. Serv. auct. Aen. 11, 715 Ligures . . . -es, insidiosi, fallaces, mendaces (de isdem LIV. 40, 27, 10 -bus verius quam hostibus iustis). CAES. Gall. 3, 17, 4 multitudo undique ex Gallia perditorum hominum -umque convenerat. 7, 38, 8 hos -es interficiamus. SALL. Catil. 28, 4 -es cuiusque generis. Iug. 103, 4 a Gaetulis -bus circumventi spoliatique. HOR. sat. 2, 1, 42 tutus ab infestis -bus. epist. 1, 2, 32 ut iugulent hominem, surgunt de nocte -es. OV. epist. 12, 111 virginitas facta est peregrini praeda -is. LIV. 1, 5, 3 insidiatos ob iram praedae amissae -es. 29, 31, 12 vix regium videbatur, -em vagum in montibus consectari. perioch. 52 Viriathus . . . ex venatore -o, mox iusti quoque exercitus dux factus. CELS. 1 prooem. 43 viatorem a -bus exceptum. PHAEDR. 1, 1, 4 fauce improba -o incitatus iurgii causam intulit agno lupus (de animalibus quasi hominibus ut: PLIN. nat. 9, 145 grassatur aries piscis ut -o. 10, 108 accipiter speculatur occultus fronde -o et gaudentem columbam . . . rapit. OPTAT. 2, 19 p. 54, 2 canes dominos suos quasi -es . . . laniaverunt). PETRON. 14, 5 magna . . . vociferatione '-es' [tenere] clamavit (cf. APVL. met. 3, 27, 7 trepido . . . rumore viciniae conclamatis '-bus'). et saepe. audacius de venatore (cf. p. 1015, 10 sqq.): VERG. Aen. 12, 7 leo fixum . . . -is impavidus frangit telum. in locut. proverbialibus: CIC. Phil. 2, 5 quod est aliud . . . beneficium -um, nisi ut commemorare possint iis se dedisse vitam, quibus non ademerint? (cf. SALV. gub. 8, 24 -es . . . hoc proverbio uti solent, ut, quibus non auferunt vitam, dedisse se dicant). SEN. epist. 14, 9 nudum -o transmittit (cf. IVV. 10, 22 cantabit vacuus coram -e viator [inde BOETH. cons. 2, 5, 34 W.]. APVL. met. 1, 15, 3 quid viatori de summa pauperie -es auferre possunt?).

b latius: **α** in vita publica de adversariis, rei publicae hostibus sim. (cf. p. 1019, 56 sqq. et Opelt, Schimpfwörter 132 sq.; usus aevi cadentis confirmatur testimoniis l. 36. 47): CIC. Verr. II 3, 55 recuperatores de cohorte -um sibi parari videbat (de Verris satellitibus ut 5, 114 de -um, hoc est de comitum suorum sententia condemnat omnes). Catil. 1, 33 hostes patriae, -es Italiae (de Catilina ipso: 2, 24). dom. 53 si non omnia per servos -esque gessisses (sc. Clodianos. de P. Clodio ipso: p. red. in sen. 13 non a tribuno plebis . . ., sed a -e archipirata. Sest. 26. 39. 81 Pis. 11 Mil. 10. al. de Sex. Cloelio: Cael. 78). p. red. in sen. 10 non consules, sed -es. Vatin. 15 Vatini -is ac sacrilegi. Pis. 57 si . . . rem publicam nefariis -bus tradidisses. Phil. 2, 5 de Caesarianis (Att. 14, 10, 1. cf. 7, 18, 2 o perditum -em Caesarem!). 2, 6 de M. Antonio (2, 9 sceleratum et -em. 3, 29 impuri -is. 4, 15 cum percussore, cum -e, cum Spartaco. de asseclis eius: 2, 87. 4, 9. 5, 6. 18. 6, 3. 4. al.). al. SALL. or. Phil. 7 tunc erat Lepidus -o cum calonibus et paucis sicariis . . .; nunc est pro consule. ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 14 ut dirum nomen -is (Valerii Asiatici) taceam. TAC. ann. 4, 34, 3 (or. Cremuti) Scipionem, Afranium, . . . Cassium, . . . Brutum nusquam -es et parricidas, quae nunc vocabula imponuntur, saepe ut insignes viros nominat Livius. CAPITOL. Max. Balb. 2, 5 alter princeps, qui obviam cum exercitu -bus pergat. 2, 10 vos senatum a -bus vindicate, vobis bellum contra -es mandamus. VOPISC. quatt. tyr. 2, 1 cum ille M. Fonteius diceret Firmum . . . latrunculum fuisse, non principem, contra ego aliique . . . contenderent dicentes illum . . . Augustum esse vocitatum . . .; (2) et illi quidem adversum nos contendenti haec sola ratio fuit, quod dicebat Aurelianum in edicto suo non scripsisse, quod tyrannum occidisset, sed quod latrunculum quendam a re publica removisset; proinde quasi digne tanti princeps nominis debuerit tyrannum appellare hominem tenebrarium aut non semper -es vocitaverint magni principes eos, quos invadentes purpuras necaverunt; (3) ipse ego in Aureliani vita . . . Firmum non inter purpuratos habui, sed quasi quendam -em (Aurelian. 32, 2 Firmus quidam tantum). 13, 5 posteri eius (Proculi) . . ., qui ioco solent dicere sibi non placere esse vel principes vel -es.
β in aliis condicionibus: SALL. epist. Mithr. 22 Romanos -es gentium. SEN. benef. 1, 13, 3 a pueritia -o gentiumque vastator Alexander M. (cf. CVRT. 7, 8, 19 tu, qui te gloriaris ad -es persequendos venire, omnium gentium, quas adisti, -o es. 8, 2, 9 [loq. A.] ego, servatorum meorum -o). CVRT. 8, 8, 2 -i huic Hermolao (cf. 8, 8, 19 -o es). PETRON. 91, 2 eripe me -i cruento (sc. Ascylto). 98, 6 'quid est', inquit, '-o ?' (allocutio ut 107, 15 SEDVL. carm. pasch. 5, 61 et op. pasch. 5, 3 p. 276, 13). CYPR. epist. 73, 21 p. 795, 5 in latebra et in -um spelunca (de haereticis ut OPTAT. 1, 19 p. 21, 8. FILASTR. 61, 4 ut -es . . . animas . . . non desinunt captivare. RVFIN. hist. 7, 27, 2 PRVD. apoth. praef. 15. AVG. serm. 265, 5, 6 velut adversus -em . . . Christi gregibus insidiantem [gr. λυμεῶνα]. al.). aetate vergente de militibus dici videtur (aliter sub I): ARNOB. nat. 1, 63 lenitas Christi . . . manus in se porrigi ab immanibus passa est durissimisque -bus. VVLG. Iob 19, 12 venerunt -es eius (dei mittentis aerumnas in Iob velut in hostem; hebr. g^{e}dûdâw. cf. IVLIAN. ad l.: ac si diceret 'milites eius'; quia consuetudo scripturae est excursores hostium -es vocare [animo obversantur fortasse VVLG. VI reg. 6, 23 II par. 22, 1]. Hier. interpr. Iob temptationes, gr. πειρατήρια).

2 de diabolo, daemonibus: IREN. 5, 25, 1 antichristus iniquus et homicida quasi -o diabolicam apostasiam in se recapitulans. ARNOB. nat. 2, 4 Christum ab -bus pessimis miserorum hominum imprudentiam vindicasse (an de falsis prophetis, Matth. 7, 15 al.?). PRVD. ham. 508 creaturam . . . periuro . . . servire -i. 946 truculentum aliquem de gente -um . . ., qui me . . . in praeceps ut praedo trahat eqs. perist. 1, 106 spurcum -em martyrum virtus quatit . . ., praedo vexatus relictis se medullis exuit. 5, 544 post mortem . . . proteris solo -em corpore (an iudicem paganum?). Ps. AVG. serm. ed. Mai 1, 2 (affertur gen. 3, 5 eritis sicut dii) errat in lingua -is simplicitas aliena (ad eundem locum 72, 2 in corde -is). COMM. apol. 183 grassatio tanta -is (181 veteris . . . hostis). 317 veteri -i. 692 conscientes ante -i. BACHIAR. repar. laps. 9 p. 1045^C (ad Luc. 10, 30) collige fratrem, quem diabolus -o . . . percussit. Ps. TIT. epist. l. 152 abdita -is opera. SEDVL. carm. pasch. 4, 61 obsessa pepulit

[van Wees-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Christus de fauce *hominis muti* -em (*cf.* op. pasch. 4, 6). PAVL. PETRIC. Mart. 2, 594 adversi saevissima iura -is. *al.*

B *de calculis in lusu q. d. latrunculorum adhibitis* (*cf.* latrunculus *sub 2*): Ov. ars 3, 357 *puella* non stulte -um proelia ludat, unus cum gemino calculus hoste perit. MART. 7, 72, 8 vincas *illos* ... mandris et vitreo -e clusos. 14, 18 ('calculi') insidiosorum si ludis bella -um, gemmeus iste tibi miles et hostis erit.

indicatur, quem (quid) -o infestet: gen.: CIC. Catil. 1, 33 SALL. epist. Mithr. 22 CVRT. 7, 8, 19. 8, 2, 9. ITALA act. 7, 52 (cod. h; *gr.* φονεῖς, *Vulg.* homicidae). PRVD. perist. 10, 1002 LEX Sal. Merov. 47, 2. 83, 1. *in aliquem*: PETR. CHRYS. serm. 127 p. 550^{A} Herodes sicarius in cives, in nobiles -o. *adi.*: DRAC. laud. dei 3, 329 adulter, -o maritalis, genialis praedo pudoris.

v. Onom.

deriv.: latrocinium, latrocinor, latrunculus. *cf.* Scytholatronia.

latrōcinālis, -e. *a* latrocinari. *i. q. ad latrones pertinens*: APVL. met. 2, 14, 3 quodcumque ... contraximus, id omne -is invasit manus, quorum audaciae repugnans etiam Arignotus ... iugulatus est. 4, 18, 4 capto noctis -i momento. AMM. 27, 2, 3 -ia castra *Germanorum.* 31, 5, 17 -es globi vicina ... incursabant. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 65 -i bello (*gr.* ληστρικοῦ, *quod adi. respondet etiam* 3, 177 doli. 3, 450 agminis [*Heges. 3, 22, 1* praedatoriae manus]. 6, 277 multitudo). 4, 135 collegiorum -ium principes (*gr.* τῶν ... συνταγμάτων ἀρχιλησταί). AVELL. p. 382, 15 pravam perversamque conspirationis illius (*cf.* latrocinium *sub IIB3*) et -em ... actionem.

adv. **latrōcināliter.** *i. q. latronis modo* (*cf.* latrocinanter): MART. CAP. 6, 642 Ionem, Autocli (*probatur* Aulochi *Sol. 2, 6*) filiam, obsidentem vias -r (procaciter insidentem v. *Sol.*) interemit *Hercules.* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 157, 35 Nestorium crudeliter et -r interemit.

latrōcinanter *v.* latrocinor.

latrōcinātio, -ōnis *f. a* latrocinari. *i. q. actio latrocinandi*: PLIN. nat. 19, 59 praefigi prospectus omnes coegit multitudinis innumerae saeva -o. AVG. c. Iulian. 3, 1, 5 violentis aggressionibus, -bus (latrocinantibus *var. l.*), itinerum obsidionibus, rapinis ... multa vastantes.

***latrōcinium**, -ī *n. a* 2. latro, *cf.* latrocinor. *legitur inde a* TRAG. inc. (*?*), RHET. Her., CIC. [*francog.* larrecin, larcin, *pic. vet.* larenchin; *francoprov. vet.* larucin; *delph.* larocin; *vasc. vet.* layroci. *consonantibus inter se mutatis: it.* ladroneccio, -eggio, *langob. vet.* laroneçço; *francog. vet.* larnese; *delph. vet.* laronicio, *prov. vet.* laironiçi, *prov.* larrounici, *langued.*, *vasc.* layrounici, *vasc. vet.* laironiz, lairois; *cat.* lladronici; *hisp.* ladronicio; *port. vet.* ladroíce. *cf. M.-L. 4932. Battisti-Alessio III 2150. Wartburg V 202sq. Corominas III 11. Machado II 1285. G.*]

I *usu prisco i. q. militia conducticia*: FRG. inc. Non. p. 134, 31 qui aput regem in -o fuisti, stipendium acceptitasti (*antea ap. Nonium* Cato in Tiberium *restituit Luc. Müller, ut auctor huius frg. exsisteret*).

II *usu sollemni i. q. praedatio, grassatio, incursio sim.* (GLOSS. *λῃστεία, λῃστήριον. distinguitur* furtum *l. 57 et* HOR. sat. 1, 3, 122. *saepe ponitur iuxta* bellum, *v. vol. II 1823, 74sqq.*): A *strictius*:

1 *vario usu* (*exempla selecta*): TRAG. inc. 197 sive ... virtus seu -um (*ita* patrocinium *trad.*). CIC. inv. 2, 111 qui ... excursionibus et -is infestam provinciam redderent (LIV. 29, 31, 10 nocturnis primo ac furtivis incursionibus, deinde aperto -o. 40, 18, 4 SEN. benef. 7, 15, 1. *al. cf.* SEN. benef. 4, 35, 2 iter infestari -is). Quinct. 82 quid haec immaturitas tanta significat? non vim, non scelus, non -um ...? Verr. II 1, 129 de istius impudentissimo furto seu potius novo ac singulari -o (*v. vol. VI 1, 1648, 10sqq.*). 4, 1 istius, quemadmodum ipse appellat, studium, ut amici eius, morbum et insaniam, ut Siculi, -um. 5, 185 divinum ... domicilium nocturno -o atque impetu compilavit. off. 2, 40 *v. p. 1018, 55.* CAES. Gall. 6, 23, 6 -a nullam habent infamiam, quae extra fines cuiusque civitatis fiunt. SALL. hist. frg. 2, 88 genus militum suetum a pueritia -is. LIV. 2, 48, 5 neque pax neque bellum cum Veientibus fuit; res proxime [in] formam -i venerat. 3, 61, 13 -i modo procursantes pauci recurrentesque (8, 34, 10. *cf.* 6, 31, 6 -i more. TAC. ann. 12, 39, 2 in modum -i. ARNOB. nat. 7, 43 -i ritu). 5, 28, 3 velut publico -o partam praedam dividere (AVR. VICT. Caes. 20, 4. RVFIN. hist. 4, 26, 6 *pro gr.* δημώδει λεηλασίᾳ). 10, 2, 4 gentes ... -is maritimis infames (40, 42, 1. *cf.* 40, 18, 4 transmarinarum navium. IVST. 43, 3, 5 maris). 26, 40, 17 per -a ac rapinam (*cf.* TAC. Germ. 35, 2 raptibus aut -is [hist. 1, 46, 2. 2, 58, 1 AMM. 29, 6, 8]. IVST. 41, 4, 7 -is et rapto vivere. *sim. al.*). 28, 12, 8 mos ... per -a militiam exercendi. 33, 29, 6 legatos ad quaerendum de -is ... mittit (*cf.* latrunculator). VITR. 2, 8, 12 -a facientes. PETRON. 12, 2 raptum -o pallium. QVINT. inst. 12, 7, 3 accusatoriam vitam vivere et ad deferendos reos praemio duci proximum -o est. *al.* *-o comparatur lusus calculorum* (*cf.* 2. latro *sub IIB*, latrunculus *sub 2*): Ov. ars 2, 307 sive -i sub imagine calculus ibit, fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.

2 *metonymice*: a *de ipsis latronibus* (*cf. p. 1018, 26 et* SYNON. Cic. p. 417, 32 caterva ... -um): *?* RHET. Her. 4, 15, 22 (*inter exclamationes*) bonorum insidiatores, -a (-o *P²CE*), vitam (*P²CE*, vitae *cett.*) innocentissimi cuiusque petistis. AVG. civ. 4, 4 p. 150, 20 D. remota ... iustitia quid sunt regna nisi magna -a? quia et -a quid sunt nisi parva regna? manus et ipsa hominum est, imperio principis regitur *eqs.* b *de loco ad rapiendos detinendosque homines apto*: CASSIOD. hist. 9, 24, 2 mancipes ... pistrina publica (*sc. subterranea, ubi laborare cogebantur, qui arte mechanica de taberna in molam ceciderant*) -a esse fecerunt (*Socr. 5, 18* λῃστήρια. *ibidem 5* laqueo, *gr.* παγίδι).

B *latius*: 1 *in vita publica* (*cf.* 2. latro *p. 1016, 19*): CIC. S. Rosc. 61 confitere huc ea spe venisse, quod putares hic -um, non iudicium futurum. Catil. 1, 27 tantum profeci ..., ut ... id, quod esset a te scelerate susceptum, -um potius quam bellum nominaretur (*cf.* 2, 1 illum ex occultis insidiis in apertum -um coniecimus. *al.*). dom. 122 cum tu ... oppressam taeterrimo -o cum duobus sceleratissimis consulibus rem publicam teneres. 126 *Gabinii* -um consulatus vidimus. Sest. 1 domestico (144). 130 Clodianis (*cf.* ad Q. fr. 2, 1, 3 P. Clodi). Vatin. 19 in illo tuo intolerabili non regno ..., sed -o. Pis. 30 lex ... imposita per -um. Phil. 4, 15 Antoni nefarium -um (12, 17. 27. 14, 31. *cf.* fam. 12, 25, 6 Antoniano). *al.* SALL. Iug. 4, 7 homines novi ... furtim et per -a potius quam bonis artibus ad imperia ... nituntur. SEN. dial. 2, 9, 2 accusatore submisso ... quaeque alia inter togatos -a sunt. *al.*

2 *de diaboli -is*: LVCIF. reg. apost. 12 p. 64, 15 contra interni tui hostis -um sume paenitentiae arma. AVG. serm. 9, 21 -a diaboli. serm. coll. Morin p. 287, 14 -a temptamentorum: diabolus ... insidiatur, ubique temptat intrare *eqs.* 3 *de haereticorum -is*: LEO M. epist. 95 Conc.^{S} II 4 p. 51, 4 in illo Epheseno non iudicio, sed -o (EPIST. pontif. 701 Schwartz p. 11, 22 AVELL. p. 379, 18. 390, 22. *al. cf.* latrocinalis). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 27, 12 multis talibus et -is et additamentis ... utente Cyrillo seductionibus eius ... Caelestinus abreptus est. CONC.^{S} IV 2 p. 102, 36 quae istius -i atrocitas extitit, quae ... abnegat ...? (*Gelas. p. 195, 12 L.-H.* λῃστηρίου *i. latronum?*).

deriv.: latrocinius.

latrōcinius, -a, -um. *a* latrocinium. *i. q. latrocinio deditus*: PS. TIT. epist. l. 214 o homo, qui non metuis faciem -ae huius personae (*sc. diaboli, ni fallimur, cf. l. 152* latronis), in qua multi gradientes perdiderunt vitam.

***latrōcinor**, -ātus sum, -ārī. *a* 2. latro, *cf.* latrocinium. *inf. act.* -are VOPISC. Prob. 16, 6. *legitur inde a* PLAVTO, CIC. [*falso tradi vid.* -antis *pro* lancinantis *p. 919, 39.*]

I *usu prisco i. q. militare mercede* (*sic* NON. p. 134, 29 *afferens* PLAVT. Cornic., *cf.* GLOSS. V 643, 62sq. -ari: militare. -tus: militans): PLAVT. Mil. 499 (*ad servum militis*) an, quia -amini, arbitramini quidvis licere facere vobis, verbero? Trin. 599 ibit istac, aliquo, in maximam malam crucem, -tum, aut in Asiam aut in Ciliciam. Cornic. frg. 2 qui regi -tu's decem annos Demetrio (*sic* Varro ling. 7, 52, *corrupte* Non.; *cf. p. 1017, 46*). *iocose de rebus*: PLAVT. Poen. 704 haec (*mulier, vinum al.*) -antur ... omnia. :: quid ita? :: quia aurum poscunt praesentarium.

II *usu sollemni i. q. praedari, insidiari sim.* (GLOSS. II 360, 29 λῃστεύω -or, praedor. *plus valere videtur quam* rapere *l. 66*):

A *intransitive*: 1 *absolute*: a *strictius* (*-antur homines; animal l. 56*): CIC. Catil. 2, 16 -antem se interfici mallet quam exsulem vivere. Mil. 17 quasi Appius ... viam munierit non qua populus uteretur, sed ubi impune sui posteri -rentur. rep. 2, 9 e barbaris ... nulli erant antea maritumi praeter Etruscos et Poenos, alteri mercandi causa, -andi alteri. 3, 15 ut Cretes et Aetoli -ari honestum putent. leg. 1, 43 ius esset -ari. nat. deor. 1, 86 tot milia -antur morte proposita. off. 1, 128 -ari, fraudare, adulterare re turpe est, sed dicitur non obscene. 2, 40 qui eorum cuipiam, qui una -antur, furatur aliquid aut eripit, is sibi ne in latrocinio quidem relinquit locum; ille autem, qui archipirata dicitur *eqs.* PLIN. nat. 9, 144 pastinaca -atur ex occulto transeuntes *pisces* radio ... figens. FLOR. epit. 3, 6, 3 Cretam inter atque Cyrenas ... -bantur. APVL. met. 8, 18, 4 non vestrorum spoliorum cupidine -amur. LAMPR. Alex. 59, 6 -antium modo. VOPISC. Prob. 16, 6. quatt. tyr. 12, 1 domi nobilis, sed maioribus -antibus. 13, 3 Alamannos ... contrivit, numquam aliter quam -andi pugnans modo. FIRM. math. 6, 31, 6 grassator ... -antem manum profusione sanguinis cruentabit. *al.*

b *latius et in imagine*: CIC. or. frg. A XVI 1 ut rapiat, ut -etur (SCHOL. Bob. p. 91, 32 *ad l.*: vehementibus et invidiosis verbis utitur; non enim dixit 'ut exposcat hereditatem, ut sibi vindicet' *eqs.*). FIRM. math. 4 prooem. 3 rapiendi, immo potius -andi potestate permissa. HIL. in psalm. 128, 4 quod sint *homines* vasa diaboli, satanae ministerium et -antium (*daemonum sim.*) tela et alienae militiae ac nequitiae paritores. RVFIN. hist. 4, 9, 1 ne ... calumniatoribus -andi tribuatur occasio (*gr.* κακουργίας). Orig. in Rom. 5, 1 p. 1019^{C} quia ipse inimicus et tyrannus ... in fine saeculi destruendus est, idcirco etiam nunc videmus eum non tam regnare quam -ari. AVG. vera relig. 49, 95 *phantasmata* nullis viribus, sed magnis insidiis -antia. PETR. CHRYS. serm. 17 p. 244^{A} -ante diabolo homo vexabatur innocuus. VAL. CEM. hom. 12, 7 p. 731^{B} vindictae locum animo -anti exspectant. PRAEDEST. 3 p. 627^{C} haereticorum ... silvae, in quibus -ante perfidia divitiae fidei pervasae sunt, praedam passa ecclesia *eqs.* *al.*

2 *indicatur, in quem vel quid*: EVTR. 3, 7, 1 *Histri* -ti navibus Romanorum fuerant. HIER. c. Vigil. 4 qui de latronum et convenarum (*v. Onom. II 583, 67*) natus est semine ..., hucusque -etur contra ecclesiam dei et ... incurset Galliarum ecclesias. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 42, 27 ovibus praevidere pastores, ne ... fur -etur in eis (*gr. I 1, 5 p. 128, 26* ταῦτα λῃστεύῃ).

B *transitive* (*fere i. q. latrocinio infestare*): SEN. contr. 1, 2, 8

[*van Wees-B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*verba Cesti Pii*) piratas . . . simul terras et maria -antes. TERT. patient. 7 p. 12, 25 (*de eis, qui lucrum anteponunt vitae*) pervia immemores (per viam more *editio tertia Rhenani*) bestiarum -antur. ITALA *infra l. 47.* Ps. AVG. serm. ed. Mai 33, 2 *latro cum Christo crucifixus* -atur caeleste imperium, vim facit regno caelorum.

part. praes. **latrōcinans** *fere pro subst. v. p. 1018, 59. 60. al.*

adv. **latrōcinanter.** *i. q. latronis modo* (*cf.* latrocinaliter): AVG. epist. 35, 3 violenter . . . vel -r si quid audendum putaverint. c. Iulian. op. imperf. 5, 64 p. 1504 ut tamquam in solitudine defendente nullo -r invaderes. CONC.[S] II 5 p. 62, 23 occulte . . . , -r et non regulariter per ianuas sanctarum regularum ad ovium aulas ingressus est.

deriv.: latrocinalis, latrocinatio.

latrunclo *v.* latrunculor.

latrunculārius, -a, -um. *a* latrunculus. *i. q. ad lusum latrunculorum pertinens*: SEN. epist. 117, 30 nemo, qui ad incendium domus suae currit, tabulam -am prospicit, ut sciat, quomodo alligatus exeat calculus. *m. pl. de ipsis lusoribus* (*ni fallimur*): CIL IV 7851 *illum* aed(ilem) Montanus cliens rogat cum -ris.

latrunculātor, -ōris *m.* *a* latrunculari *vel* -are (*notione sane non congrua*). *i. qui latrones persequitur* (GLOSS. ληστοδιώκτης *cf. Tert. apol. 2, 8* latronibus vestigandis . . . militaris statio. *Novell. Iust. 8, 12, 1* latronum insecutores. *8, 13* latronum insectatores. *134, 1* latronum expulsores): VLP. dig. 5, 1, 61, 1 -r de re pecuniaria iudicare non potest. IVLIAN. epit. novell. 15, 10 (60) de -bus et biocolytis et aphoplistis: . . . neque . . . magistratibus licebit -es . . . in provincias mittere.

latrunc(u)lor, -ātus sum, -ārī *et* -o, -āre. *a* latrunculus. *i. q. latrocinari*: PEREGR. Aeth. 23, 4 satis mali sunt et frequenter -antur *Isauri*. GLOSS.[L] II Abav. LA 72 (*item* GLOSS. V 544, 15. 602, 56) latrunclat (-ciat *trad.*): per naves pugnat.

[s]**latrunculus,** -ī *m.* *a* 2. latro *deminutive.* *de orig.*: PRIMAS. in apoc. p. 845[D] eo quod lateat oculos. *scrib.* -col- GREG. TVR. Franc. 2, 40 p. 90, 20 *in parte codd.* *inde a* CIC.; *sing. collectivus l. 44.*

1 *de animantibus* (*sc. hominibus; de daemonibus l. 54 sq.* GLOSS. II 491, 37 λῃστήριον. 585, 37 latro et locus est eorum sic dictus [*hoc interpretamentum ex illa voce gr. male intellecta ortum esse contendit Götz,* iocus *coni. Stowasser cum respectu lusus sub 2 illustrati*]):

a *vario usu*: CIC. prov. 15 res in Sardinia cum mastrucatis -is a propraetore una cohorte . . . gesta. LIV. 38, 46, 6 cum . . . in -os Thracas incidissemus. CVRT. 4, 13, 8 -orum . . . et furum ista sollertia est . . .; quippe illorum votum unicum est fallere. CIL III 3385 (*a. 185*) clandestinos -orum transitus (*inde suppletur* 10312). VLP. dig. 32, 1 pr. si incertus quis sit, captivus sit an a -is obsessus (*ibid.* a latronibus). PAVL. sent. 5, 11, 6 qui aliquem a -is vel hostibus eripuit (*inde* dig. 39, 5, 34, 1). CIL XI 6107, 13 (*a. 246*) agens at -um cum militibus n(umero) XX (*officium cognovit Braccesi, Stud. Oliveriana 18, 1970, 7 sqq.*). ITALA gen. 49, 19 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 69, 32) Gad, -us latrocinabitur eum et ipse latrocinabitur plantam (*gr.* πειρατήριον πειρατεύσει αὐτόν, αὐτὸς δὲ πειρατεύσει αὐτῶν κατὰ πόδας, *Vulg.* accinctus proeliabitur ante eum et ipse accingetur retrorsum. *cf.* HIER. *l. c.*: ubi nos -um posuimus, ibi scriptum est 'gedud', ut ad Gad nomen alluderet *eqs.* PRIMAS. in apoc. p. 843[A] Gad, tentatio sive accinctus aut -us). HIER. in Mich. 1, 14 p. 1160[D] mittet . . . Assyrius -os suos, quos vocat 'emissarios' (*cf. vol. V 2, 498, 29 sq.*). VVLG. Os. 7, 1 fur ingressus est spolians, -us foris (*diabolum intellegit* Ps. RVFIN. *ad l.; cf.* GREG. M. in euang. 11, 1 maligni . . . spiritus iter nostrum quasi quidam -i obsident). *al.* **b** *in vita publica de adversariis, rei publicae hostibus* (*cf.* VLP. dig. 49, 15, 24 hostes sunt, quibus bellum publice populus Romanus decrevit vel ipsi populo Romano; ceteri -i vel praedones appellantur. *in eadem definitione Pompon. dig. 50, 16, 118* latrones): *v.* 2. latro *p. 1016, 19 sqq.* IVL. VAL. 2, 21 quem *Alexandum* saepe -um nominasset *Darius* (*Hist. Alex. M. I p. 72, 14 Kr.* ληστρικὰ φρονεῖν).

2 *de calculis in lusu q. d. -orum adhibitis* (*cf.* 2. latro *sub IIB,* bellator *vol. II 1807, 25,* hostis *vol. VI 3, 3065, 27 sqq.,* miles *vol. VIII 944, 59 sqq. necnon* latrocinium, latruncularius. *ad rem v. Schneider, RE XII 980 sqq.*): VARRO ling. 10, 22 ordines diriguntur bini, uni transversi, alteri derecti, ut in tabula solet, in qua -is (-us *trad.*) ludunt. SEN. dial. 9, 14, 7 *Canus ante supplicium* ludebat -is . . .; tum annuens centurioni 'testis' inquit 'eris uno me antecedere'. 10, 13, 1 singulos . . ., quorum aut -i aut pila . . . consumpsere vitam. PLIN. nat. 8, 215 Mucianus *tradit* et -is lusisse *simias.* VOPISC. quatt. tyr. 13, 2 cum . . . ad -os luderetur atque ipse decies imperator exisset. MACR. Sat. 1, 5, 11 *diem* plerique omnes abaco et -is (laterculis *RF*) conterunt. CIL XIII 444 doctori, librario, lusori -orum. *in elocutione tropica*: SEN. epist. 106, 11 *quaestionem subtiliorem tractantes* -is ludimus; in supervacuis subtilitas teritur.

deriv.: latrunculor (latrunclo), latruncularius. *van Wees-B.*

latumiae *v.* latomiae.

lātūra, -ae *f.* *a* ferre (2. latus). *cf.* PROB. inst. gramm. IV 190, 31 nomen lator, appellatio -a (*sim.* 192, 15). [*francog. vet.* leure, laure, laeure. *cf. Wartburg V 203. G.*]

i. q. opus baiuli (GLOSS. ἐργάτου φορά. φόρετρον. onus, sarcina): SEN. apocol. 14, 3 Si⟨syph⟩um ⟨satis⟩ diu -am fecisse[nt]. PAP. Corp. 315 (*s. II/III*) -am (*antea*: cocturam). SCHOL. Iuv. 9, 143 ('qui me cervice locata securum iubeant . . . insistere circo') quorum -as (-us *trad.*) locem et securus circenses [ex]spectem. AVG. serm. coll. Morin 1930 p. 204, 29 (*ad divitem, cf. l. 18 sqq.*) times fraudatorem, ne perdas *divitias*? quaeris, qui portet, quo migras? Christus tibi in utroque adest: non facit imposturam, sed facit -am. Ps. AVG. serm. 294 (= CAES. AREL. serm. 46), 3 foedissima -a aliorum manibus portantur *ebrii* ad lectos.

deriv.: laturarius.

lātūrārius, -ī *m.* *a* latura. *scrib. in codd. hic illic* -ter-. *i. q. baiulus*: **1** *proprie*: FIRM. math. 4, 14, 2 -os (laturanos *trad.*) humeris ac dorso subsidia quaerentes (*antea*: operarios). 8, 21, 4 erunt operarii, -i perpetuo infelicitatis onere praegravati. AVG. c. Faust. 15 p. 424, 6 Atlantem -um; . . . istum . . . scapulis validis subbaiulare tantam molem *dicis.* Ps. FVLG. RVSP. serm. 63 p. 934[D] (*loq. aegrotus, cf. Ioh. 5, 7*) cupio *sanus fieri* iacendi taedio, latus, perlatus, et non habeo -os . . .; non habeo baiulos ad piscinam. GLOSS. V 653, 52 Corbulo (*Iuv. 3, 251*) . . . nomen est validissimi cuiusdam -i. **2** *tropice de pauperibus divitum dona quasi in caelum portantibus* (*sec. Matth. 19, 21 al.* da pauperibus et habebis thesaurum in caelo): AVG. serm. 18, 4 (*loq. Christus*) egentes quando vobis in terra posui, -os vobis institui, qui opera vestra in thesaurum meum portarent. 25 A, 4. 38, 9. 60, 8 coll. Morin 1930 p. 235, 3. 4. 630, 14. 15 RevBén. 49, 1937 p. 273, 86 Ps. AVG. serm. cod. Guelf. app. 4, 7 p. 185, 136 ARNOB. ad Greg. 12 p. 403, 25 Ps. FVLG. RVSP. serm. 60 p. 931[A].

laturcium, -ī *n.* [*orig. inc. Sch.*] *nomen herbae q. e. inula campana*: Ps. APVL. herb. 96 l. 12 (*additamentum in codd. Ha et V*). *B.*

1. [s]**lātus,** -a, -um. [*si recte confertur* stlatta '*genus navigii latum . . . et a latitudine sic appellatum*' (*Paul. Fest. p. 312*), *revocandum ad p. p. p.* stlātus; *cf. slavon.* stьla-tj '*sternere*' *iuxta praes.* stel -jǫ *sicut lat.* ster-n-o *iuxta* strā-tum. *Sch.*] stlat- ENN. ann. 440 *coni. Timpanaro, StIt. n. s. 22, 1947, 65 sqq.* *abbrev.* l: CIL I[2] 1420. 2210 INSCR. Eph. epigr. IX n. 248. *c. apice* lá- ORAT. imp. Vesp. frg. (CIL XIV 3608) 34. *legitur inde a* PLAVTO (*infra l. 68. 73*), ENN. [*val.* lat; *it.* lato; *sard.* látu, ládu; *raet. occ.* let, lat; *francog. vet.* let *etc., francog.* lé; *prov. vet.* lat; *port.* lado. *cf. M.-L. 4935. Battisti-Alessio III 2177. Wagner II 16. Wartburg V 203. Machado II 1285. G.*] [*variat in codd. c.* elatus (QVINT. inst. 5, 14, 33; *falso tradi videtur pro* elatus AMM. 24, 4, 4; *cf. l. 68. 73*), laetus (PLAVT. Mil. 411 HOR. carm. 1, 12, 57 SEN. Herc. f. 594 Tro. 156 IVVENC. 4, 170. *al.*), altus (CAES. Gall. 5, 1, 2 IVVENC. *l. c.*), laxus (COLVM. 9, 1, 4). *potius ad* ferre *pertinere videtur* ENN. ann. 238 consilio indu foro lato, *cf.* sententiam ferre *vol. VI 1, 547, 37 sqq.*]

i. q. πλατύς (GLOSS.): **I** *proprie*: **A** *strictius*: **1** *exempla varia*: ENN. ann. 507 sicilibus. CATO agr. 21, 2 *facito* tabulam . . ., ⟨quam⟩ -a cupa media erit. 157, 1 foliis (*v. vol. VI 1, 1014, 22 sqq.*). LVCIL. 568 mensas. CIC. Arat. 368 Orion umeris et -o pectore fulgens (VARRO rust. 1, 20, 1. 2, 2, 4. 2, 7, 5 OV. fast. 1, 578 CELS. 2, 8, 6. *al.*). 477 umeros (VARRO rust. 2, 5, 8. 2, 7, 5 VERG. Aen. 2, 721. 5, 376. 9, 722 [725]. 11, 679 SIL. 2, 154. *al.*). Verr. II 3, 219 viam (4, 119 rep. 3, 43 PROP. 3, 1, 14 OV. am. 3, 13, 24 LIV. 25, 11, 16. *al.*). Tusc. 5, 59 fossam (*v. vol. VI 1, 1213, 8 sq.*). Att. 2, 3, 2 luminibus (VITR. 6, 3, 6). CATVLL. 68, 67 limite (VERG. Aen. 9, 321 [323]. 10, 512 [513]. LIV. 34, 28, 2 SIL. 1, 267. 4, 461). LVCR. 1, 384 corpora *atomorum.* 6, 188 quam sint -a magis quam sursum exstructa quid exstant *sc. ea, quae videmus.* CAES. Gall. 2, 27, 5 flumen (*v. vol. VI 1, 960, 19 sqq.*). VARRO rust. 1, 20, 1 *boves* amplis cornibus . . ., -a fronte (2, 5, 7 SEN. Phaedr. 281 COLVM. 6, 1, 3. *al.*). 3, 7, 3 fenestris (CIL IV 4713 PLIN. epist. 5, 6, 29 APVL. met. 4, 12, 2). VERG. georg. 1, 141 amnem (*v. vol. I 1947, 20*). 4, 94 alvom (PLIN. nat. 11, 57). Aen. 1, 313 -o . . . hastilia ferro (*v. vol. VI 1, 584, 3 sq.*). 2, 482 ore (MANIL. 4, 653 COLVM. 9, 15, 5. *al.*). *et passim.* *accedente colore gloriandi* (*exempla certiora; cf. p. 1023, 68 sqq.*): HOR. sat. 2, 3, 183 in cicere atque faba bona tu perdasque lupinis, -us ut in circo spatiere et aeneus ut stes. SEN. epist. 76, 31 cum praesente populo -i incesserunt *histriones* et coturnati (80, 7 ille, qui in scaena -us incedit). BOETH. cons. 3, 5, 8 W. an tu . . . potentem censes, qui satellite -us ambit . . .?

2 *in elocutione minimum spatium significante* (*cf. p. 1023, 67*): PLAVT. Aul. 57 si . . . digitum transvorsum aut unguem -um excesseris. Most. 433 *e navigio salvus rediens* habeo, Neptune, gratiam . . . tibi . . .; verum si posthac me pedem -um scies imposisse in undam *eqs.* ('p. -um *acc. mensurae est;* me *obiectum; subiectum omittitur. cf. 412' Ussing*).

3 *accedunt determinationes*: **a** *mensurae*: **α** *acc.*: PLAVT. Bacch. 580 panem tris pedes -um. CATO agr. 18, 3 forum . . . -um p(edes) II S (18, 5 *et saepius, plene* pedes 38, 1. 43. 48, 2. 151, 3). 20, 2 cunicas . . . -as digitum pollicem. 21, 4. 42. 135, 4. 161 LEX repetund. (CIL I[2] 583) 51 longam digitos IIII, la⟨tam digitos *eqs.*⟩. CAES. Gall. 7, 24, 1. 7, 72, 3 (*gen. var. l.*). civ. 2, 9, 5 VARRO rust. 1, 10, 2. 3, 5, 9. 13, 3, 16, 15 LIV. 33, 17, 7. 36, 15, 10. 37, 37, 10. VITR. 5, 1, 6 *ter.* 5, 1, 9 (*abl. var. l.*). 8, 1, 4. 8, 5, 2. 9 praef. 4. 10, 2, 8. 13 COLVM. 1, 6, 6. 5, 3, 1 PLIN. nat. 5, 41. 6, 121. 17, 81 (*e Catone*). 17, 205. 35, 171. *al.* **β** *abl.* (*cf. l. 79*): VITR. 2, 3, 3 *laterum genus* longum sesquipede, -um pede. 10, 15, 3 AMPEL. 8, 20 EPIST. Alex. l. 427 H. (-ior *var. l., Boer*). PALLAD. 1, 39, 3. 2, 10, 3. 3, 6. 5, 1, 1. VEG. mil. 3, 8 p. 83, 19 (*antea acc. bis*). 4, 15. CET. FAV. 4 p. 292 (*Pallad. 9, 9, 2* latitudine octo pe-

[*van Wees*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dum). MART. CAP. 6, 640 (*aliter Dick*). 6, 644. 666. DIOSC. 3, 74 p. 408, 22 folia . . . duobus digitis -a (*gr. 3, 69* διδάκτυλα τὸ πλάτος). CLAVD. MAM. anim. 1, 20 p. 70, 2. *γ gen.* (*cf. l. 1020, 77*): VARRO frg. Plin. nat. 36, 92 pyramides . . . -ae pedum quinum septuagenum. VITR. 3, 5, 1. 4, 3, 4. 5, 1, 6 parastaticae pedum XVIII, -ae binum, crassae pedem. 10, 9, 1. 10, 13, 5 PAVL. FEST. p. 17 COLVM. 2, 10, 26. 27. 3, 13, 5 dupondio . . . altum sulcum, -um pedum quinque. 5, 16, 18. 11, 2, 75. CET. FAV. 19 p. 303 tesseram duorum . . . digitorum -am (*Vitr. 7, 1, 6* binum digitum *tantum*). EPIT. Alex. 68. *δ praepos.*: VARRO rust. 3, 5, 14 falere ad duo pedes altum . . ., -um ad quinque. COLVM. arb. 16, 3 sulcum . . . in dupondium semissem -um. COMM. instr. 2, 3 (1, 44), 16 per duodecim milia stadia -a *civitas*. *ε adi.*: VARRO rust. 3, 9, 6 fenestra -a tripedali⟨s⟩. **b** *rei mensuratae*: MORET. 34 pectore -a *Scybale* (MART. 12, 38, 4). SVET. Tib. 68, 1 -us ab umeris et pectore.

4 *neutr. pro subst.*: **a** *sine praepos.*: VARRO ling. 10, 29 -iorum atque altiorum . . . similitudines. PANEG. *l. 50*. MAR. VICTORIN. in Eph. 3, 18/19 p. 1270A mensura corporis habet tria, longum, -um, altum . . .; -um, quod iuxta nos per utraque latera tenditur. *audacius* (*si recte trad.*): ALC. AVIT. carm. 4, 242 *arca Noe* tercentum cubitos per longum ducta tenebit, bis quinis -o (-e *Sirmond.*) claudatur bisque vicenis. **b** *c. praepos.*: *α* in: *c. acc.* (-um, -ius): OV. met. 1, 336 in -um quae *bucina* turbine crescit ab imo. MELA 1, 89 extendit in -ius. CHALC. comm. 70 evagatio . . . in -um. VEG. mil. 3, 14 p. 97, 19 in -um sex pedes distare. 3, 15 p. 100, 3 senos pedes . . . in -um interpatere debere. p. 100, 5 quadraginta duo pedes in -um . . . tenebit exercitus. VVLG. Ezech. 40, 7. RVT. NAM. 2, 23 intrat . . . patet (*21* per longum). PALLAD. hist. mon. I 27 puteum . . . viginti in -um habentem pedes et centum in profundum (*gr. p. 124, 16 B.* εἴκοσι ποδῶν πλάτος). IORD. Get. 192 (in -o *A*). *c. abl.* (-o): DIMENS. provinc. 19 quae pars panditur . . . in -o milia passuum *tot* (*opp.* in longo. *ceterum* in latitudine *saepe*). LAMPR. Alex. 26, 7 PEREGR. Aeth. 2, 1. FILASTR. 155, 7 quod videre in excelso, profundo, -o atque longo non poterant. HEGES. 3, 5, 2 p. 192, 15 *urbs* porrecta in inmensum longitudine, in -o angustior. OROS. hist. 1, 2, 77. 96. 97. 102. 103. IORD. Get. 6 *insulam* sui spatio in longo -oque (in *om. B*, in longum -umque *XY*) extensam. *β aliis*: FIRM. math. 1, 4, 11 modo per altum, modo per -um, modo per demersum feruntur *cursus siderum* (VVLG. Ezech. 46, 22 quadraginta cubitorum per longum et triginta per -um. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 109 tabulas . . . viginti per longum, per -um vero decem [per latitudinem *C*; *gr.* δέκα δὲ τῶν ἐν πλάτει κειμένων]). AVG. civ. 18, 23 p. 287, 1 D. ut ex -o in altum figura consurgat.

5 *nude ponitur usu technico (v. etiam l. 62. p. 1022, 20. 33), sc. subauditis vocibus q. s.* purpura, clavus: VARRO rust. 3, 17, 10 cum -a candidatus noster designatus aedilis *intravit* (*plene* TERT. pall. 4, 10 -ioris purpurae ambitio). ACT. Arv. a. 219 l. 10 -um sumsit et [i]ricinium (*plene* -us clavus *saepe*, *v. vol. III 1330, 50 sqq.*).

B *laxius, sc. comprehensa longitudine*: **1** *de locis, spatiis*: ENN. ann. 389 litora -a sonunt (SIL. 16, 683 secura pericli l. -a patent). sat. 11 campi (*v. vol. III 218, 29 sqq. cf.* -a camporum PANEG. 3, 10, 1). INSCR. Plin. nat. 35, 115 Plautius Marcus cluet Asia -a esse oriundus. CIC. Arat. 47 Avis -o (-e *Bouhier*, *cf. 419*) sub tegmine caeli quae volat. carm. frg. 29, 9 omnia . . . e -is rerum vestigia terris (*Hom. μ 191* ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ). rep. 6, 21 terra . . . angustata verticibus, lateribus -ior. PANEG. in Mess. 138 OV. met. 2, 307 fast. 5, 243. *al.*). Verr. II 3, 120 ut permulti . . . agros -os . . . desererent totasque arationes derelinquerent (rep. 5, 3 VERG. georg. 4, 522 Aen. 8, 8 AETNA 383 TIB. 2, 3, 3. *al.*). Sest. 66 quae regio orave terrarum erat -ior, in qua non regnum aliquod statueretur? (CAES. civ. 3, 44, 2 VARRO rust. 1, 6, 2 SEN. dial. 9, 4, 4. PRISC. perieg. 444 [*gr. 430* ἀπείριτος]. *al.*). VARRO Men. 305 mare (*alia exempla v. vol. VIII 380, 19 sq.*). rust. 1, 16, 4 fundi (*v. vol. VI 1, 1578, 49 sqq. et* latifundium). 1, 29, 2 segetes. CATVLL. 64, 178 gurgite (AVIEN. orb. terr. 214). CAES. Gall. 2, 4, 6 fines -issimos feracissimosque agros (HIRT. Gall. 8, 2, 2 SEN. dial. 3, 21, 2). civ. 1, 58, 1 -iore uti spatio (OV. met. 2, 802. VITR. 9, 8, 10 *opp.* angustiora. SEN. Phoen. 603 MELA 3, 69. *al.*). BELL. Alex. 19, 5 loco. VERG. Aen. 2, 312 freta (*v. vol. VI 1, 1316, 5 sq.*). 4, 199 regnis (OV. epist. 2, 111 SEN. Phaedr. 149 Tro. 878 LVCAN. 6, 57. *al.*). 6, 549 moenia -a . . ., triplici circumdata muro (*cf. Ov. fast. 3, 182* moenia . . . ampla *et* HOR. ars 209 -ior . . . murus). 8, 605 arvis (OV. am. 1, 7, 8. *al.* VAL. FL. 6, 508). HOR. carm. 1, 22, 14 aesculetis. epist. 1, 2, 20 -um . . . per aequor . . . aspera multa pertulit *Vlixes* (OV. epist. 17 [18], 173 met. 4, 690. *al.* LVCAN. 2, 662). OV. am. 3, 6, 85 undis. epist. 1, 72 patet in curas area -a meas. 7, 56 pontus. 9, 14 -am Nereus caerulus ambit humum (fast. 5, 280). met. 5, 481 fertilitas terrae -um vulgata per orbem (9, 795). 11, 356 -arum . . . campos . . . aquarum (SEN. nat. 3, 27, 9 VVLG. Iob 37, 10). trist. 3, 4, 10 -a . . . plus parvis vela timoris habent. CELS. 4, 7, 4 ex angustiore sede vitium transit in -iorem (8, 3, 6 MELA 3, 7). SEN. Herc. f. 1109 -i (-e *ed. Commelini*) . . . patens unda profundi (VAL. FL. 1, 585 SIL. 7, 282 [= 8, 165]. STAT. Theb. 5, 283). Herc. O. 619 clarus[que] -as (c. totas *E*, c. que datas *recc.*) ire per urbes. Tro. 156 -is (laetis *A*) Mycenis. nat. 6, 16, 4 non est dubium, quin caeca sub terra spatia aer -us obtineat. LVCAN. 1, 680 Philippos. STAT. Theb. 5, 242 domus. TAC. Germ. 1, 1 sinus. ann. 13, 39, 6 vadis (TERT. nat. 1, 16, 9). APVL. met. 4, 9, 2 licet numerosa familia -is deversetur aedibus (CLAVD. 3, 213). *al.*
2, 299 sq. quamquam secreta . . . domus arboribusque obtecta recessit).

2 *de coetibus*: ENN. ann. 3 populos (VERG. Aen. 1, 225). SIL. 1, 499 -o Murrus caligat in hoste. PLIN. epist. 6, 33, 3 densa circumstantium corona -issimum iudicium multiplici circulo ambibat (*antea*: centum et octoginta iudices).

II *translate et in imagine*: **A** *de variis actionibus, condicionibus sim.* (*usus excusatur l. 16. 23*): RHET. Her. 2, 21, 33 -iorem locum defendendi (CIC. ac. 2, 37 pauca dicemus, non quo non -us l. sit *eqs.* AVG. civ. 3, 4 p. 101, 13 D. sententia . . . quam -um l. aperiat falsitati). CIC. ac. 1, 42 -iores quaedam ad rationem inveniendam viae. 2, 66 rationes . . . -iore specie non ad tenue limatas. OV. fast. 2, 223 Fabii vallem -is discursibus inplent. LIV. 9, 26, 9 -ior . . . et re et personis quaestio fieri. SEN. Herc. O. 1629 cadens *quercus* -am sui duxit ruinam (LVCAN. 6, 122 SIL. 4, 293 STAT. Theb. 6, 715). nat. 2, 28, 3 -o, ut ita dicam, ictu et totum globum semel dissipante. 3, 10, 2 spiritus . . . per vastum caeli spatium -o impetu vadit. COLVM. 11, 3, 31 incrementi. ORAT. imp. Vesp. frg. (CIL XIV 3608) 34 -ior ei *exlegato Moesiae* contigit . . . titulus praefecto urbis. STAT. Ach. 2, 150 -ae caligo fugae (*de genere quodam exilii*: MARCIAN. dig. 48, 22, 5 -a f., ut omnium locorum interdicatur praeter certum locum. AMM. 19, 12, 9 -a f. damnatus est). QVINT. inst. 11, 3, 82 adfixum pectori mentum minus claram et quasi -iorem *vocem* presso gutture facit. TAC. hist. 4, 33, 3 -iorem . . . quam pro numero terrorem faciunt (*cf.* ann. 4, 62, 3 metus). ann. 1, 51, 1 legiones, quo -ior populatio foret, quattuor in cuneos dispertit. 14, 53, 5 *animus meus* tantis agrorum spatiis, tam -o faenore exuberat? (*cf.* APVL. flor. 15 p. 57 pecuniis [HIST. Apoll. rec. A 35 -iores, *rec. B* ampliores]). PLIN. epist. 4, 12, 7 necesse est laudis suae spatio . . . laetetur; etenim . . . vel magis homines iuvat gloria -a quam magna. APVL. met. 10, 16, 1 risu. TERT. patient. 11 p. 17, 1 -a atque diffusa est operatio mali (*i. diaboli*). POMPON. dig. 50, 16, 120 -issima potestas. VLP. dig. 2, 1, 1 ius dicentis officium -issimum est. 11, 6, 1, 1 culpa (*v. vol. IV 1301, 66 sqq.*). 26, 10, 7, 1 si fraus non sit admissa, sed -a neglegentia, quia ista prope fraudem accedit, *eqs.* (50, 8, 8. coll. Mos. 12, 5, 2 [*interpol.?*] nisi in -a et incauta [in causa -a *Mommsen*] n. vel lascivia fu⟨er⟩i⟨n⟩t). CHAR. gramm. p. 360, 1 B. est . . . metonymia -ior tropus. *al.*
c. determinatione: AVG. in psalm. 100, 4 l. 38 angustias . . . patitur omnis malitia: sola innocentia -a est, ubi deambuletur.

B *de verbis, sermone sim.* (*inde de ipso oratore l. 80*): 1 *respicitur amplitudo argumenti*: CIC. Brut. 120 ut Stoicorum astrictior est oratio aliquantoque contractior . . ., sic illorum *Peripateticorum Academicorumque* liberior et -ior (PLIN. epist. 1, 20, 19 non . . . amputata o. et abscisa, sed -a et magnifica et excelsa). orat. 95 -ae eruditaeque disputationes (HIER. adv. Rufin. 1, 22 *opp.* brevi sermone [epist. 42, 3]. RVFIN. hist. 4, 18, 3 BOETH. herm. sec. 4, 9 p. 251, 19). 114 quod haec ratio dicendi (*sc. rhetorica*) -ior sit, illa loquendi (*sc. dialectica*) contractior. part. 69 *exornatio* -um genus esse potest saneque varium. 79 quae *eloquentia* ex eodem hausta genere, quo illa *virtus* quae in disputando, est uberior atque -ior *eqs.* 104 haec, quae primam contentionem habent ex arguendo et resistendo, -a . . . et fusa sunt. STAT. silv. 5, 3, 101 qua fandi vis -a patet. QVINT. inst. 7, 3, 16 -iore varioque tractatu, ut omnes oratores plerumque fecerunt (CLAVD. DON. Aen. 1, 485 p. 97, 17 intellegendi. PS. AVG. serm. ed. Mai 31, 3 *opp.* festina discussio). 11, 3, 50 sequens -um etiam atque fusum est: 'non enim corona *eqs.*' (*Cic. Mil. 1*). TAC. hist. 1, 90, 2 genus ipsum orandi . . . ad implendas populi aures -um et sonans. PLIN. epist. 6, 8, 2 ille amicitiam meam -issima praedicatione circumfert. 8, 4, 1 tam copiosa, tam -a . . . materia. ITALA psalm. 118, 96 (Veron. *al.*, *cf.* VVLG.) omnis consummationis vidi finem, -um mandatum tuum valde. CYPR. Fort. praef. 3 ne in longum sermonem meum extenderem . . . et audientem vel legentem stili -ioris copia fatigarem, conpendium feci. PS. CYPR. pudic. 2 p. 15, 1 -issimas satis . . . et locupletes pudicitiae laudes. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 35 p. 244, 19 -ior et expolitior elocutio. 1, 40 p. 247, 14 quotiens -iores fuerint adprobationes, tunc longae erunt argumentationes. IVL. VICT. rhet. 4, 3 p. 389, 5 locus (*i.* τόπος). HIER. epist. 49, 14, 12 quae nos . . . -o sermone diffudimus, ille brevi artavit conpendio (in Is. 23, 3 p. 201C. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 25 sicut quidam ait, quod Graecorum et s. -ior et lingua felicior sit. *potius legendum* elatus *Quint. inst. 5, 14, 33*). in Is. 8, 19/22 l. 71 explanationem. in psalm. praef. p. 2, 6 in psalterii opere -issimo (adv. Rufin. 1, 8 -issimum et elaboratum. 3, 39). adv. Rufin. 1, 26 -issimam Origenis expositionem . . . brevi sermone constrinximus (RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 163, 6). RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 35 -issima et frequenti assertione. Orig. in cant. prol. p. 77, 26 -iore doctrina . . . explanare. 1 p. 105, 32 haec . . . paulo -iori excessu prosecuti sumus. AVG. quaest. euang. 2, 38 p. 1350 canes, qui ea *ulcera* lingebant, *sunt* nequissimi homines amantes peccata, qui -a lingua etiam laudare non cessant opera mala. *al.* *de ipso oratore*: QVINT. inst. 12, 10, 23 nonne his *oratoribus* -ior (laetior, altior, elatior *coni. viri docti*) et audentior et excelsior *Aeschines*? **2** *respicitur sensus, intellectus*: CIC. Tusc. 3, 16 haud scio an recte ea virtus (*i.* σωφροσύνη) frugalitas appellari possit, quod angustius apud Graecos valet . . .; at illud est -ius. QVINT. inst. 2, 5, 14 -iore quadam comprehensione per omnes . . . species rerum cotidie

[*van Wees*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

paene nascentium ire. CLAVD. DON. Aen. 1, 350 p. 75, 7 -issimum … intellectum rhetoricorum praeceptorum. 2, 145 p. 167, 33 plena propositio et in ipsa brevitate verborum satis intellectu -issima. 2, 655 p. 235, 5 in ipsa brevitate retinens -issimam causae rationem. HIER. epist. 36, 16, 1 occasionem praebere lectori ad intellegentiam -iorem. LEO M. serm. 51, 6 (*ad Matth. 17, 5* hic est filius meus dilectus *eqs.*) -um … illud et multiplex testimonium fuit et plus in verborum virtute quam in sono vocis auditum est. PETR. CHRYS. serm. 5 p. 201C angusto sermone res -issimas non ut voluimus aperire potuimus; sed scientiae vestrae, intellectui vestro -a sunt, quae in sermone nostro videntur angusta. CASSIOD. in psalm. 49, 14 angusta quidem in verbis sententia, sed sensu multum probatur esse -issima. **3** *respicitur pronuntiatio*: CIC. de orat. 3, 46 Cotta noster, cuius tu illa -a, Sulpici, non numquam imitaris, ut iota litteram tollas et e plenissimum dicas, non mihi oratores antiquos, sed messores videtur imitari. *huc pertinere vid., si recte traditum est*, VEL. gramm. VII 76, 2 Ti. Claudius novam … litteram excogitavit …, per quam scriberentur eae voces, quae neque … neque rursus secundum -um litterae sonum enuntiarentur, ut in eo quod est 'legere, scribere' (*cf. Keil ad l.; aliter p. 1024, 27*).

in lusu verborum c. liber *p. 1022, 43, c.* lautus: AVG. serm. 34, 5 -issima et lautissima praedia.

adv. ᵃlātē, *compar.* -ius, *superl.* -issimē. *inde a* NAEV. (*p. 1024, 42*), PLAVTO. [*falso tradi videtur pro* elate CAES. civ. 2, 17, 4. 3, 79, 4, *etsi conferas l. 68sqq. p. 1020, 63. 1024, 42sqq.*]

i. q. modo lato: **1** *c. verbis*: **a** *proprie* (*exempla selecta*): PLAVT. Most. 842 haec, quae possum *obtueri*, ea mihi … placent. :: -ius demum est operae pretium ivisse; … istum, puere, circumduce hasce aedes et conclavia. ENN. ann. 350 passis -e palmis. 440 -e specus intus patebat (CIC. leg. agr. 2, 35 imperium, quod -issime patet. Mur. 78 contagio. Mil. 21 familiaritates. *al. cf. l. 72. p. 1024, 20*). frg. var. 100 contemplatus est -e terras. CATO agr. 21, 2 inter cupam … pertundito -e digitos *tot* …, alte digitos *tot*. POMPON. trag. 10 quibus *numeris* adsonet omne virens -e nemus (*cf.* VERG. Aen. 12, 607 resonant -e [-ae *MR, v. p. 1021, 49*] plangoribus aedes). CIC. Arat. frg. 7, 3 -e … videtur *Helice* (*gr. 41* πολλὴ φαινομένη. *cf.* 105 quem *Orionem* qui … -e dispersum non viderit). 95 cetera pars *Delphini* -e tenui cum lumine serpit. 175 e multis … duo -e lumina fulgent (*gr. 395* μᾶλλον ἐειδόμενοι). Manil. 54 *civitas Atheniensium* satis -e quondam mare tenuisse dicitur (VERG. georg. 1, 116 amnis abundans … obducto -e tenet omnia limo. 2, 11 campos … et flumina -e … tenent *arbores*. Aen. 7, 737 [premebat *R*]. *al.*). Cluent. 173 *venenum* -ius (latentius *Naugerius*) potuit abditum aliqua in parte panis quam si totum colliquefactum in potione esset, … in omnes partes corporis permanare …? leg. agr. 2, 70 Sullanus ager a certis hominibus -issime continuatus. Sest. 97 numerus … huius generis *hominum* -e et varie diffusus est, sed genus universum … brevi circumscribi … potest. rep. 2, 10 amnis … in mare -e influentis. 5, 1 fuse (iuste *trad.*) -eque imperantem rem publicam (SEN. contr. exc. 5, 5, 2. AVG. civ. 18, 3 p. 260, 29 D. -e iusteque. *cf.* SALL. Iug. 5, 4 magnum atque -e imperium valuit). CATVLL. 64, 109 *quercus* -e … obvia frangens. 64, 292 haec (*i. arbores*) circum sedes -e contexta locavit. LVCR. 5, 203 mare, quod -e terrarum distinet oras. 5, 469 aether … -e diffusus in omnes undique partes. 6, 599 neu distracta *terra* suum -e dispandat hiatum. CAES. Gall. 6, 23, 1 civitatibus maxima laus est quam -issime (-mis *var. l.*, -mas *recc.*) circum se vastatis finibus solitudines habere. VARRO rust. 1, 37, 5 aliae *arbores* … radices angustius diffundunt …, aliae -ius. SALL. Iug. 68, 4 equites in primo -e, pedites quam artissume ire … iubet. VERG. georg. 4, 359 alta iubet discedere -e flumina. 4, 515 -e loca questibus implet. Aen. 2, 466 Danaum super agmina -e incidit *turris* (*cf.* HOR. carm. 4, 6, 11 procidit. LIV. 21, 11, 9 *murus* -ius quam qua caederetur ruebat). 7, 681 *Caeculum* -e legio comitatur agrestis. 8, 14 -e Latio increbrescere nomen. 9, 190 silent -e loca (*cf.* NEMES. ecl. 1, 33 -e … tacet nemus omne). HOR. carm. 2, 15, 2 undique -ius extenta visentur Lucrino stagna lacu. OV. epist. 10, 40 iactatae -e signa dedere manus. LIV. 5, 42, 2 aut passim aut -e vagatus est ignis. CELS. 6, 18, 2G ulcus -ius atque altius serpit. STAT. Theb. 4, 432 -e iaculis circum undique fixis. APVL. met. 2, 18, 2 quod … ungue -ius digrederer (10, 26, 5. 11, 17, 5. *cf. p. 1020, 67sqq.*). *al.* *accedente colore gloriandi* (*exempla certiora; cf. p. 1024, 8. 9. 1020, 61sqq.*): OV. am. 3, 1, 13 manus sceptrum -e regale movebat. epist. 9, 127 ingreditur -e lato spectabilis auro.

b *translate*: **α** *vario usu* (*exempla selecta*): CIC. inv. 1, 86 omnis argumentatio … maiorem quandam vim continet et -ius patet quam hic exponitur (Planc. 55 gratia. Mil. 21 Marcell. 13. *al. cf. et l. 29. p. 1024, 20*). Cael. 6 meus hic forensis labor … dimanavit ad existimationem hominum paulo -ius. rep. 1, 30 *studia* liberiora et transfusa -ius. off. 1, 98 decorum quam -e fusum sit. LVCR. 6, 647 hisce tibi in rebus -est alteque videndum et longe cunctas in partes dispiciendum. HOR. sat. 2, 2, 113 Ofellum integris opibus … non -ius usum quam nunc accisis. IVV. 14, 234 indulgent sibi -ius. PLIN. epist. 3, 10, 3 cuius *memoriae* famae -ius consuletur, si dispensata et digesta fuerit. FLOR. epit. 3, 9, 5 quae res -ius aerarium populi Romani quam ullus triumphus implevit. GELL. 20, 1, 17 (*ad Legem XII tab. 8, 2* si membrum rupit) et si prudens ruperit, nequaquam patietur aut altius se laedi aut -ius. *al.* **β** *respicitur amplitudo argumenti*: CIC. de orat. 1, 205 ea si paulo -ius dixeris, expleris omnem expectationem (orat. 14 -ius atque copiosius. 113 fuse -eque [Tusc. 4, 57. *cf.* 3, 22 -ius … et diffusius]. rep. 5, 6 -ius uberiusque. SEN. epist. 100, 5. QVINT. inst. 2, 6, 1 materias -ius dicendo prosequebantur. *al.*). orat. 45 -ius … de genere quam de parte disceptare. part. 139 vel anguste disserere, ut dialectici …, vel, ut oratorem decet, -e expromere. fin. 2, 17 quod -ius loquerentur rhetores, dialectici autem compressius (LABER. mim. tit. -e loquentes. QVINT. inst. 1, 5, 5). OV. epist. 17, 57 Phrygiae -e primordia gentis … refer. ars 3, 535 nos facimus placitae -e praeconia formae. CELS. 2, 14, 2 quin -ius … et dilucidius … Asclepiades praeceperit. SEN. epist. 76, 26 haec quamvis -ius exsecutus essem priore epistula, constrinxi et breviter percucurri (FORTVN. rhet. 2, 19 p. 112, 14 HIER. in psalm. 7 p. 19, 6. *cf.* HIER. epist. 29, 7, 1 persecuti. 49, 14, 13 prosecutus [per- *K, sed cf. l. 4*]). QVINT. inst. 5, 7, 2 -e locus uterque tractatur (11, 1, 5 BOETH. mus. 2, 15 p. 246, 13. *cf.* TERT. patient. 4 p. 6, 5 retractet). VEL. gramm. VII 60, 20 disputavimus (TERT. anim. 2, 6 -e quaeruntur incerta, -ius disputantur praesumpta. HIER. epist. 36, 1, 3 in psalm. prol. p. 1, 8. *al.*). *al.* **γ** *resp. sensus, intellectus*: CIC. Cluent. 157 qua in lege est 'qui coierit', quod quam -e pateat, videtis. CELS. dig. 45, 1, 99 pr. id nisi palam verbis exprimitur, omissum intellegendum est …; stipatori liberum fuit, verba -e concipere. CALL. dig. 4, 6, 9 vinculorum … appellatio -ius accipitur. TERT. spect. 3 p. 5, 7 -e … semper scriptura divina dividitur, ubicumque secundum praesentis rei sensum etiam disciplina munitur. PORPH. Hor. carm. 1, 2, 47 -ius … intellegetur (2, 1, 28 nunc -ius intellege. AVG. quaest. hept. 3, 2 p. 235, 21 κτήνη … tam -e intelleguntur, ut omnia … pecora … concludantur). **δ** *respicitur pronuntiatio*: VEL. gramm. VII 55, 7 ipsa natura i litterae est, ut interiecta vocalibus -ius enuntietur. GELL. 4, 17, 8 syllaba productius -iusque paulo pronuntiata.

2 *c. nominibus* (*subst., adi.*): **a** *posit., superl.*: VERG. Aen. 1, 21 populum -e regem. 5, 761 lucus -e sacer (8, 598). HOR. carm. 3, 16, 19 -e conspicuum … verticem. 3, 17, 9 *Lamus* -e tyrannus. 4, 4, 23 diu -eque victrices catervae (*cf.* PLIN. epist. 3, 5, 4 *Drusus* Germaniae -issime victor). SEN. nat. 1 praef. 8 terrarum orbem … -e squalidum. PLIN. nat. 9, 2 in mari …, tam -e supino mollique … nutrimento. STAT. Theb. 5, 336 intacti -e ponti. CLAVD. rapt. Pros. 3, 349 altior … cunctis abies umbrosaque -e. **b** *compar.*: LVCIF. Athan. 1, 1 p. 66, 6 (*ad Constantium*) impellis auctoritate -ius (*sc. quam decet*) regali … sacerdotes ad effundendum cruorem.

stilistica: **1** *accedit* longe (longius, longissime): l. *sequitur*: NAEV. trag. 49 -e l.que (CIC. Balb. 13. BELL. Hisp. 8, 3 [l. -eque *T*]. SEN. dial. 5, 16, 4 epist. 51, 11 ALC. AVIT. carm. 6, 198 NOT. Tir. 23, 9). AMPEL. 7, 2 -issime simul et longissime. l. *praecedit*: CIC. Manil. 35 l. -eque (Tusc. 5, 76 VERG. georg. 3, 477 Aen. 6, 378 CIRIS 16 LIV. 10, 34, 10 SEN. benef. 5, 13, 1 nat. 7, 26, 2 MELA 1, 6. 113 PLIN. nat. 5, 70 PLIN. epist. 5, 6, 9 paneg. 4, 7 NOT. Tir. 23, 8. *cf.* AVG. civ. 19, 8 p. 367, 25 D. longius -iusque). Marcell. 29 l. atque -e. top. 69 l. et -e (VARRO rust. 2, 2, 9). LIV. 5, 37, 5 l. ac -e (21, 35, 8 SEN. Phoen. 628 MELA 3, 24. AVG. civ. 8, 4 p. 325, 4 D. [*C*, l. -eque *cett.*]. PS. ORIG. in Iob 3 p. 498C). PETRON. 58, 8 l. …, -e. **2** *accedit* longo: PAP. Tjäder 20 l. 6 l. -eque (*cf. p. 1021, 35sq.*).

v. Onom.

deriv.: latiosum, latitia (-ies), 3. latito, latitudo.

compos.: aequilatatio; de-, di-, e-, prolato; laticlavius, 1. laticlavus, -fico, -folius, -fundium, -loquens, -pes.

2. lātus *v.* fero. *van Wees.*

3. ᵃlatus, -eris *n.* [*cf. hibern.* leth *'latus', et ipsum stirpis in -escadentis. Sch.*] *de orig.*: CASSIOD. in psalm. 90, 7 eo quod sub brachio lateat (ISID. orig. 11, 1, 90 quia iacentibus nobis latet).

scrib. -tir- CE 1381, 11 (*a. 552; ibid. 9* munire *pro* munere). *notatur* l *p. 1026, 26.* -s *pro masc.*: GROM. p. 322, 7 L. de -s se … casa finem … habens, qui -s orientalis interpretatur (p. 328, 15 [p. 6 L 3 Josephson]). GROM. Cantor 13 -s minor … -s maior … -s minorem … -s maiorem (*item* 16; *in codd. Monac., quos ed. Mortet, exstat genus usitatum*). EPIPHAN. in euang. 59 p. 160, 18 -s … percussus (G^1, -ssum *cett.*). *acc.* latum *cod. C* GROM. p. 329, 25. 330, 16 L. (p. 12 R 7. 14 X 5 Jos.). ITIN. Burdig. p. 596 (*ibid.* -s *saepe*). *abl.* lato GROM. p. 329, 22 L. (p. 12 R 4 Jos.; -s *C*). NOT. Tir. 78, 100. *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CATONE. [*val.* laturâ; *it.* lato, *it. vet. plur.* lati, làtora, *ligur. vet.* lao, *ligur.* low; *sard.* ládus, *mer.* láus; *raet. or.* lai; *francog. vet.* laz, lez, *med.* lé, *dial. pic.; francoprov.; delph. vet.* las, *delph.* la, *prov. vet.* latz, *prov.* lat, las, *alvern.* la(s), last (*subst.*); *francog.* lez; *prov. vet., lemov.* latz (*praepos.*), *idem*: de + latus (*v. vol. V 1, 417, 43*): *francog. vet. et med.* delez, *dial. wall., pic., burg., loth., camp.; prov. vet.* delatz; *cat. vet.* lat; *hisp. vet.* al lados de > *hisp.* lado, *legion.* llado, *astur.* llau; *port.* lado, *port. sept. plur.* ládrias. *cf. M.-L. 4934. Battisti-Alessio III 2177. Wagner II 5sq. Wartburg V 204sqq. Corominas III 10. Machado II 1284sq. G.*] [*confund. in codd. c.* alter- LIV. 22, 28, 14 SEN. nat. 6, 21, 2 COLVM. 3, 13, 12 MELA 1, 96. *al. cf. p. 1032, 4. falso trad.* -is *pro* litoris: MELA 2,16 Pontici -is fronte. *dub. interpr.* (*si recte trad.*): PLAVT. Poen. 828 vel in lautumiis vel in pistrino … praepeditus -e forti ferr⟨e⟩o. *forsitan subsit* 1. later.]

fere i. q. πλευρόν, πλευρά (GLOSS.; *quae voces ubi respondent,*

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

non adnotantur): I *proprie*: A *animantium* (*sc. partes corporis ab ala ad femur et a ventre ad dorsum porrectae; ipsum corpus significari posse ne p. 1027, 80 sqq. quidem probatur*): 1 *c. certo respectu*: a *-a infestantur*: α *strictius*: Ⓘ *nocent animantia, fere homines, vel eorum arma, instrumenta sim.*: Ⓐ *verberando*: PLAVT. Asin. 419 qui -a conteram tua, quae occalluere plagis. Bacch. 779/780 ut tua iam virgis -a lacerentur probe. Men. 993. Mil. 157 vostra faciam -a lorea (*cf.* Pseud. 145 vestra -a loris faciam ut valide varia sint). CIC. Verr. II 5, 142 cum illi ... iacenti -a tunderent. MAECEN. carm. frg. 6 (5) -s horreat flagello (OV. Ib. 183 [181] scindet -s ... f.). HOR. epod. 4, 3 peruste funibus -s. PHAEDR. app. 15, 9 non cessabunt -a ... tua (*cf. 16* flagris sum caesus). APVL. met. 2, 26, 7 palmis infestis hic -a suffodere. 9, 40, 2 -a converberat. *al.* Ⓑ *vulnerando* (*fere occidendi causa*): PLAVT. Aul. 418 non -s fodi *cultro*. Bacch. 281 lembum *piratarum* conspicor ... :: perii hercle, lembus ille mihi laedit -s. Cist. 641 utrum hac me feriam an ab laeva -s? (VERG. Aen. 12, 304 ense). Persa 28 vide ..., catapultae tuom ne transfigant -s (CVRT. 8, 1, 52 hasta). ENN. ann. 414 dextrum -s pertudit hasta. 552 me ... impetus Orci percutit in -s (VERG. Aen. 12, 507 excipit in -s et ... transadigit costas et crates pectoris ensem. OV. met. 12, 485 in -s ensem obliquat. *al.*). RHET. Her. 4, 52, 65 gladium in -e defixit (TIB. 1, 10, 14 haesura in nostro tela ... -e. *al.*). CIC. Catil. 2, 1 non ... inter -a nostra sica illa versabitur (VERG. Aen. 10, 777 [778] Antoren -s i. et ilia figit *hasta* [*inde* VAL. FL. 6, 243]). Mur. 52 Catilinam non -s aut ventrem, sed caput et collum solere petere (Lig. 9 -s ... mucro petebat. SEN. clem. 1, 9, 1. *al.*). Marcell. 32 non modo excubias et custodias, sed etiam -um nostrorum oppositus et corporum pollicemur. LVCR. 5, 1324 tauri ... -a ac ventres hauribant supter equorum cornibus (VERG. Aen. 10, 314 [313] gladio ... -s haurit apertum. OV. met. 5, 126. 9, 412. *al.*). VERG. Aen. 2, 553 -i capulo tenus abdidit ensem (*cf.* OV. met. 12, 482 -i ... recondere ... gladium). 4, 73 haeret -i letalis harundo. *et saepe.* per -s meum *i. 'occiso me' sim.*: CIC. Vatin. 13 omnia ... mea tela sic in te coicientur, ut nemo p. tuum -s — quod soles dicere — saucietur; in tuis pulmonibus ac visceribus haerebunt. LIV. 40, 9, 5 *ne* p. meum -s tu petaris (*9* p. m. sanguinem). LVCAN. 3, 124 nonnisi p. nostrum vobis percussa patebunt templa -s. Ⓒ *tormentis*: LACT. inst. 5, 13, 9 -um ... cicatrices *tormentis effectas*. HIL. c. Const. 5 non -a vexat, sed cor occupat *Constantius*. AMM. 14, 9, 5 sulcatis -bus (26, 10, 5. 28, 1, 10. COD. Theod. 9, 16, 6 [= Iust. 9, 18, 7, 1] ungulis ... sulcantibus -a). 26, 10, 13 -bus fodicatis (29, 1, 28). 29, 2, 27 laniatis -bus (lacer *trad.*) trucidatus est. PRVD. perist. 2, 398 vapor ... decoxit exustum -s (*cf.* 3, 150 flamma ... in -a stomachumque furit). 3, 133 carnifices ... pectora dilacerant et -s ungula virgineum pulsat. 4, 121 tortor -s omne carpsit. *al.* Ⓘⓘ *nocent morbi*: CATO agr. 125 *vinum murtetum* est ad alvum crudam et ad -is dolorem (*v. vol. V 1, 1839, 60 sqq.; graece respondent* [GLOSS. *al.*] περιπλευμονία, πλευρῖτις, *sed distinguit* PLIN. nat. 24, 98 pleuriticos et omnes -is d. 27, 118 ad -is d. aut peripleumonicis). CIC. de orat. 3, 6 -s ei dicenti condoluisse (SEN. dial. 4, 25, 1. *cf.* CIC. Tusc. 2, 44 *dolere* [CELS. 3, 6, 15 al.]). HOR. sat. 2, 3, 163 (= epist. 1, 6, 28) -s aut renes morbo temptantur acuto (*inde* SER. SAMM. 383). OV. trist. 5, 13, 5 -is cruciatibus uror. CELS. 2, 4, 4 -bus frigentibus. 4, 11, 2 ut aut ex pulmonibus aut ex pectore aut ex -e ... feratur *sanguis*. SEN dial. 5, 17, 4 -bus ... exulceratis. *al.* β *latius* (*proverbialiter dictum ap.* CIC., *ceterum c. respectu adversariorum quasi comitum minacium*): CIC. Att. 14, 5, 2 vides ... tyranni satellites ⟨in⟩ imperiis, vides eiusdem exercitus, vides in -e *nostro* veteranos. HOR. sat. 2, 6, 34 aliena negotia centum per caput et circa saliunt -s. LIV. 6, 10, 8 pestem adhaerentem -i (34, 41, 4 -i *Lacedaemonis* adhaerens tyrannus *Nabis*. 39, 25, 11 -i adhaerere gravem dominum. *cf. p. 1026, 5 et* STAT. Ach. 1, 570 *Deidamiam* sequiturque premitque improbus *Achilles* ...; nunc nimius -i non evitantis inhaeret). SEN. epist. 101, 6 ad -s mors est.

b *-a proteguntur vel praesidio privantur* (*hic illic mera vi assistendi, adiungendi*): α *in univ.*: TER. Haut. 672 triumpho, si licet me -e tecto abscedere (*proverbialiter ut* SALL. [?] rep. 1, 3, 2 neque adversus neque ab tergo aut -bus tutus *tyrannus*. HOR. sat. 1, 3, 59 nulli ... malo -s obdit apertum. TIB. 1, 4, 52 saepe dabis nudum, vincat ut ille *puer amatus*, -s. SEN. nat. 4[a] praef. 3 ne adulatoribus -s praebeas. HIER. epist. 49, 2, 4 dum unum -s protego, in altero vulneratus sum). VITR. 1, 5, 2 dextrum -s ..., quod scuto non erit tectum (*cf.* SEN. Phaedr. 402 -s protecta peltā. STAT. silv. 5, 1, 131 -s intercludere peltā). CVRT. 6, 8, 9 -s a domesticis hostibus muni. VAL. FL. 5, 135 peltā -s ... nudata *Amazon* (AMM. 16, 12, 49 -a, quae nudabat ira. 19, 11, 15 -a ... nudantes intecta. VEG. mil. 1, 12 *seq.* tecto corpore). SIL. 3, 272 lino munire -s (*i. thorace ut* 4, 16 tegimen ... -um impenetrabile ... thorax. 9, 588 tegmine thorax multiplicis lini claudit -s). *al.* β *c. respectu comitum*: Ⓘ *generalia quaedam* (*exempla notabiliora; sing. collect. p. 1026, 3. 4. 9. 10. 12. 13. 14. al.*): CIC. Verr. II 5, 107 *Cleomenem* vident sedere ad -s praetoris et ad aurem familiariter, ut solitus erat, insusurrare (CATVLL. 21, 6 haerens. TIB. 2, 6, 4 ire. PROP. 3, 14, 22 esse. SEN. dial. 6, 15, 3 stanti. *al.*). Sest. 90 ut aliquo praesidio ... -a tutetur. Phil. 13, 4 -a tegentes ... amicos (BELL. Alex. 52, 2. HOR. sat. 2, 5, 18 'ne ... illi *diviti* tu comes exterior ... ire recuses'; 'utne tegam spurco Damae -s?' LIV. 40, 13, 3. *al.*). Lael. 1 ut ... a senis -e numquam discederem. VARRO ling. 7, 52 circum -a erant regi *latrones*. VERG. Aen. 10, 161 adfixus -i (*cf.* TIB. 1, 5, 62 pauper ... in tenero fixus erit -e, pauper ... fidus comes. *v. etiam l. 5*). PRIAP. 52, 6 duo, qui -s tuentur (CYPR. ad Donat. 13 licet ... protectum -s numeroso stipatore tueatur). OV. am. 3, 11 (10), 17 quando ego non fixus -i patienter adhaesi, ipse tuus custos, ... ipse comes? ([ἀπὸ κοινοῦ *iungitur etiam c.* fixus]. SEN. Herc. f. 357 APVL. met. 2, 2, 5. *al. cf. p. 1025, 60 et* OCTAVIA 703 -i iunctus atque haerens tuo [VAL. FL. 3, 486 haeret. *al.*]). Pont. 4, 9, 17 -s ... cingit ... turba (LIV. 32, 39, 8 praetor ... et unus ex purpuratis -s cingebant. 40, 6, 4 -a. *al.*). 4, 9, 110 aviae -i proximus (VAL. MAX. 5, 1, 8 CVRT. 7, 2, 11. *al.*). LIV. 6, 15, 9 circumfusa turba -i meo. 30, 19, 8 hinc patre, hinc Catulo -i circumdatis (LAVS Pis. 122 -i ... comitem circumdare). SEN. contr. 2, 1, 7 neque turba -i circumerrat. VAL. MAX. 3, 3 ext. 5 -i eius custodem eripuit (*cf.* MART. 6, 76, 1 sacri -is custos. PRVD. apoth. 496 purpurei custos -is). 6, 8, 7 -i ... comes adrepsit. 9, 13 ext. 4 quibus -a sua committeret (*cf.* PLIN. paneg. 23, 2 -s tuum crederes omnibus). STAT. Theb. 1, 612 -s omne virum stipante corona (*cf.* silv. 5, 1, 80 inspectis ambit -s omne ministris *Domitianus*). silv. 3, 3, 65 Caesareum coluisse -s (*cf.* 5, 1, 187 sacrum ... -s geniumque potentem ... ama). QVINT. decl. 258 p. 53, 18 inhumane non cederes honorem -is. IVV. 3, 131 servo cludit -s ingenuorum filius (SCHOL.: aut in medium servum mittit aut in sinistra ambulat). MIN. FEL. 4, 6 adsedimus ita, ut me ex tribus medium -is ambitione protegerent: nec hoc obsequii fuit aut ordinis aut honoris ..., sed ut ... disceptantes duos medius segregarem. CIL III 1805 (*a. 280*) protectorib(us) -i⟨s⟩ divini (VI 32940 pt. l. d. *al.*). CE 686, 9 (*a. 427*) -i⟨s⟩ socio. *al.* *c. verbis mittendi* (*nonnisi sing.*): EPIST. pontif. 207 Hil. coll. antiar. p. 155, 10 presbyteros ... e -e meo ... ad ... Athanasium direxi (593 Schwartz p. 75, 24 a -e nostro. GREG. TVR. Franc. 5, 28 de -e suo). RVFIN. hist. 10, 17 misso ex -e suo uno ex comitibus (EPIST. pontif. 365 Migne 20, 783[A] missis e -e suo aulicis. LEO M. epist. 34, 2 Conc.[S] II 4 p. 16, 34 CANON. Turner I 2, 3 p. 498 rec. I. *cf.* LEO M. epist. 32 Conc.[S] II 4 p. 12, 1 de -e [GREG. TVR. Franc. 4, 13]. CASSIOD. in psalm. 90, 7 a -e [GREG. M. epist. 5, 31 transmiserimus]). EPIST. pontif. 365 Migne 20, 783[B] Severum ... e nostro -e destinatum (CANON. Turner I 2, 3 p. 499 rec. III). GREG. M. epist. 9, 11 ut personam a nostro -e deputemus. Ⓘⓘ 'a -e' *vice subst.* (*v. Weissenborn-Müller ad locum lacunosum* LIV. 24, 5, 13): CVRT. 3, 5, 15 cum ad perniciem eius *Alexandri* etiam a -e ipsius pecuniā sollicitaret hostis *Darius*. Ⓘⓘⓘ *-a metonymice pro -um custodibus*: VAL. MAX. 2, 9, 6 Claudius Nero Liviusque Salinator, secundi Punici belli temporibus firmissima rei publicae -a, quam destrictam simul egerunt censuram! STAT. silv. 5 praef. -s omne divinae domus semper demereri ... conitor. MART. 2, 46, 8 (*ad divitem avarum*) tu spectas hiemem succincti lentus amici ... et -is frigora trita times (tui *vel* mei *edd. quidam, loco vixdum sanato*). 6, 68, 4 Eutychus ille, tuum ... dulce -s. CASSIOD. in psalm. 90, 7 ('cadent a -e tuo mille') -s ... est domini salvatoris corona iustorum (*allegorice*). *testimonia huius usus*: AMBR. in psalm. 47, 5, 2 ('montes Sion, -a aquilonis') erant -a *dei*, hoc est adspirabant cum eo; sicut principis -a dicimus stipatores eius et comites, sicut mulier -s est viri *eqs.* (*ad eundem locum* AVG. in psalm. 47, 3 l. 44 quicumque ... alicui cohaerent, -a ipsius dicuntur). HIER. in Dan. 6, 4 p. 523[C] ('quaerebant occasionem, ut invenirent Danieli ex -e regni [regis *var. l.*]') in hoc loco Hebraei tale nescio quid suspicantur: -s regis regina est vel concubinae eius ceteraeque uxores, quae ex -e dormiunt (*cf.* GLOSS. V 358, 22 ex -e regni: de adulterio reginae). AVG. in psalm. 127, 11 ('in -bus domus tuae') -a dicimus domus eos, qui inhaerent Christo; non enim sine causa et in sermone quotidiano dicimus de aliquo, qui forte male agit ex malorum consiliis amicorum, ... 'mala -a habet' ..., ergo et de alio 'bona -a habet'. GREG. M. moral. 12, 51 (*ad* Iob 15, 27 de -bus eius arvina dependet) -a dicere divitum solemus hos quos eis coniunctos cernimus.

c *-a ornantur*: α *variis rebus*: ACC. trag. 256 silvestres exuvias (*i. pelles*) laevo pictas -i accommodant *Bacchae* (OV. met. 12, 415 aut umero aut -i praetendat vellera l. *Hylonome*. SEN. Herc. f. 1150 cur -s l. vacat spolio leonis? *cf.* sinistrum OV. met. 6, 592 SIL. 13, 335 PRVD. psych. 461). VERG. Aen. 12, 432 habilis -i clipeus loricaque tergo est. OV. epist. 9, 112 leonis aspera texerunt vellera molle -s *Omphales*. GERM. 192 balteus ambit qua -s. SEN. Herc. f. 467 fulsit ... pictum veste Sidonia -s? Oed. 438 maenas ... nebride sacra praecincta -s. *al.* β *gladio sim.*: VARRO ling. 7, 52 ad -a habebant ferrum *latrones*. VERG. Aen. 2, 393 -i ... accommodat ensem (SIL. 5, 146). 8, 459 -i atque umeris ... subligat ensem. 11, 489 -i ... accinxerat ensem (STAT. Theb. 1, 428. *cf.* OV. am. 3, 8 [7], 14 ense -s cinctum [fast. 2, 784 cinxit. SEN. Phaedr. 547. *al.*]. LIV. 23, 8, 10 -s succinctum gladio). PROP. 3, 14, 11 -s ense revincit. OV. trist. 4, 1, 73 nunc senior gladioque -s scutoque sinistram, canitiem galeae subicio ... meam. 5, 7, 20 *cultrum* iunctum -i barbarus omnis habet. SEN. Ag. 423 ense fessum miles exonerat -s (*cf.* Phaedr. 714 ensis deserat ... -s. LAVS Pis. 144 -s ense resolvit. TAC. hist. 3, 68, 2 exsolutum a -e pugionem. *sim. al.*). Thy. 449 ferrum ... -is. *al.*

d *-a sedem virium significant*: α *respicitur spiritus, vox* (*cf. p. 1027, 72*): CIC. Verr. II 2, 52 me dies, vox, -a deficiant, si hoc ... vociferari velim (*inde pendere videtur* PLIN. epist. 3, 9, 9). 4, 67 quae

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vox, quae -a, quae vires huius unius criminis querimoniam possunt sustinere? Phil. 13, 26 corycus -um et vocis meae, Bestia. de orat. 1, 114 quae ... cum ipso homine nascuntur: linguae solutio, vocis sonus, -a, vires *eqs.* (*cf.* QVINT. inst. 1 praef. 27 sunt ... ingenita ... adiumenta: vox, -s patiens laboris *eqs.* 12, 5, 5 naturalia ... instrumenta: vox, -s, decor). 1, 255 qui *Scipio et Laelius* ... numquam ... -bus aut clamore contenderent (*cf.* Brut. 221 Cn. Pompeius -bus pugnans). 3, 181 id ... auribus nostris gratum est ..., quod hominum -bus non tolerabile solum, sed etiam facile esse posset. Brut. 202 ad infirmitatem -um ... contentionem ... remiserat (*cf.* VAL. MAX. 8, 7, 1 firmitatem -is [8, 7 ext. 1. QVINT. inst. 11, 3, 16 pectorisve. 11, 3, 40]). 313 labor et -um magna contentio (PLIN. nat. 26, 137 vocis aut -is. AMM. 27, 3, 14. *cf.* CIC. Tusc. 2, 56 -a, fauces, linguam intendere). 316 -bus ... vires *accesserant* (*cf.* Tusc. 1, 37 nec sine faucium, -um, pulmonum vi). orat. 85 valentiorum (maiorum *Quint. inst. 9, 2, 29*) haec -um sunt (*cf.* Cato 14 magna voce et bonis -bus. PLIN. epist. 4, 7, 4 inbecillum -s). Cato 28 est ... munus eius *oratoris* non ingenii solum, sed -um etiam et virium (*cf.* QVINT. inst. 1, 11, 8 ut, quotiens exclamandum erit, -is conatus sit ille, non capitis. 12, 11, 2 neque ... scientia modo constat orator ..., sed voce, -e, firmitate). SEN. contr. 1 praef. 16 *vox* beneficio ... -um extollebatur. *ibid.* non -s ambulatione reparare. QVINT. inst. 10, 7, 2 dum ... vox ac -s praeparetur. 11, 3, 13 rasas fauces ac -s fatigatum ... reficere. 11, 3, 29 vox ... confirmatur et -s. *tropice*: AVG. c. Gaud. 2, 4, 4 p. 259, 28 tantis disceptationum -bus pugnaverunt. *β respiciuntur genitalia virorum*: CATVLL. 6, 13 non tam -a ecfututa pandas. PRIAP. 26, 11 (7 ecfututus) defecit -s (APVL. met. 8, 26, 6 defectis ... -bus). 68, 34 nemo meo melius nervum tendebat Vlixe, sive illi -um sive erat artis opus. 83, 45 usque dum mihi Venus ... molle ruperit -s (MART. 11, 104, 6. 12, 97, 4). OV. am. 2, 10, 25 -i dabit ... alimenta voluptas. 3, 7, 36 impatiens. 3, 11, 14 invalidum ... emeritumque. ars 2, 413 -i ne parce tuo (IVV. 6, 37). 2, 673 -s et vires operamque adferte puellis. PETRON. 130, 8 ne -s meum frater convelleret. MART. 7, 58, 3 experta -s madidoque simillima loro inguina *eqs.* SVET. Cal. 36, 1 stupratum *Caligulam* a se ac -a sibi contubernio eius defessa ... vociferatus est *Valerius Catullus.* APVL. met. 8, 29, 3 rusticanum industria -um atque imis ventris bene praeparatum. TERT. monog. 16, 1 iterum nubere virium res est; resurgere in opera carnis ... substantia est -um. PS. PHILO antiq. 60, 3 (*cantat David malos spiritus Saul regis increpans*) nascetur ... de -bus meis qui vos domabit. *al.* *γ exempla varia*: CIC. Phil. 2, 63 istis faucibus, istis -bus, ista gladiatoria totius corporis firmitate tantum vini ... exhauseras *eqs.* (QVINT. instr. 8, 4, 16 *ad l.*: quid fauces et -a ad ebrietatem? minime sunt otiosa, nam respicientes ad haec possumus aestimare, quantum ille vini exhauserit *eqs.*). Cato 27 (*ad Milonem athletam*) neque ... ex te umquam es nobilitatus, sed ex -bus et lacertis tuis. SEN. epist. 15, 2 stulta est ... occupatio exercendi lacertos et dilatandi cervicem ac -a firmandi. MART. 3, 46, 6 invalidum est nobis ingenuumque -s (*cf. 10, 47, 6* vires ingenuae). HIER. epist. 50, 4, 3 (*verba Ioviniani*) saepe de nocte usque ad vesperam contra nos ... clamavimus; habet -a et athletarum robur et belle corpulentus est. AVG. serm. 108, 7, 7 paremus iussioni eius vires nostras, -a, lacertos; quasi iussurus est onera grandia nos portare *eqs.*

ε -a arte flectuntur: CIC. de orat. 3, 220 -um inflexione (inclinatione *Quint. inst. 1, 11, 18*) hac forti ac virili, non ab scaena et histrionibus, sed ab armis aut etiam a palaestra (*cf.* orat. 59 virili -um flexione. QVINT. inst. 11, 3, 90 motus -um [11, 3, 161 lenis in utramque partem. 11, 3, 165]. IVVENC. 3, 56 alternos -um celerans sinuamine motus *Salome.* POMER. 2, 4, 3 vagis -um flexibus quodammodo fluctuantes). Brut. 141 manus, humeri, -a ... omnisque motus cum verbis ... consentiens. COPA 2 crispum sub crotalo ... movere -s (OV. ars 3, 301 arte). OV. am. 2, 4, 30 tenerum molli torquet ab arte -s. ars 3, 351 artifices -is, scaenae spectacula. SEN. nat. 7, 32, 3 ut det *pantomimus* -s mollius (illius *codd.*). QVINT. inst. 11, 3, 69 ut cum gestu concordet et manibus ac -bus obsequatur *capitis motus.* 11, 3, 122 -a cum gestu consentiant. 11, 3, 179 dextro -e facere gestus. IVV. 6, 365[19] (*loco suspecto*) clunem atque -s ... vibrare. *al.*

2 *in univ.* (*exempla notabiliora*): PLAVT. Bacar. frg. 4 -s *acipenseris* in latebras reddam meis dentibus. ENN. scaen. 363 (*inde* LVCIL. 872) saxis fixus ..., -e (*sc. suo, vix saxorum*) pendens, saxa spargens tabo *Atreus.* VERG. georg. 3, 54 longo nullus -i modus *in bove* (OV. ars 3, 780 femina per l. conspicienda -s. GRATT. 272. *al. cf.* GERM. 214 -i ... magno *Equi.* LVCAN. 1, 665 nimium *Orionis.* NEMES. cyn. 244 immodicum *equorum*). 3, 523 ima ... -a *bovis* (HOR. epod. 11, 10 -e petitus i. spiritus. OV. am. 1, 14, 4 contigerant *capilli* i. ... -s *puellae.* SEN. Tro. 105. *cf.* OV. met. 12, 572 summum. SIL. 15, 795 extremo. CLAVD. 7, 103 altum). Aen. 3, 581 fessum quotiens mutet -s *Enceladus* (SEN. dial. 9, 2, 12 versare se et mutare nondum fessum -s. STAT. Theb. 3, 595. PS. QVINT. decl. 6, 22 fatigatum. *cf.* APVL. met. 1, 15, 4 in alterum -s evolutus. 10, 2, 7 utrimquesecus iactatae crebriter -um mutuae vicissitudines). 5, 434 cavo -i (*cf.* COLVM. 6, 1, 3 porrectis *boum.* 6, 29, 2 inflexis *pulli equini*). HOR. carm. 2, 7, 18 fessum ... -s depone sub lauru mea (*cf.* 3, 27, 26 Europe niveum doloso credidit tauro -s. OV. rem. 508 nec -s in duro limine pone tuum [met. 14, 710 VAL. FL. 4, 378 STAT. silv. 1, 2, 243]. CELS. 2, 3, 1 si in -s aut dextrum aut sinistrum ... cubat. CALP. ecl. 1, 5 [14] -s explicuere. *sim. al.*). sat. 1, 2, 93 brevi -e ac pede longo est (VLP. dig. 21, 1, 12, 1. *cf.* IVV. 6, 505 breve parvi sortita est -is spatium). epist. 1, 6, 51 laevum qui fodicet -s (*cf.* OV. ars 1, 606 velle -s digitis). OV. am. 1, 5, 22 quantum et quale -s *feminae*! *et passim.*

B *rerum*: 1 *variarum*: CATO agr. 152 -a doliis intrinsecus ... perfricato, ne faex in -bus adhaerescat (*inde* 26 -a doliorum *pro* labra d. *coniecit Hörle. cf.* COLVM. 12, 23, 2 si quid faecis aut labris vasorum aut -bus inhaesit. *sim. al.*). ACC. trag. 484 -um texta *navis* (*ad Hom. II 123 νηΐ refert Ribbeck, Röm. Trag. 367.* CIC. de orat. 3, 180 quid tam in navigio necessarium quam -a, quam cavernae, quam prora *eqs.*? VERG. Aen. 1, 105 prora avertit et undis dat -s. 1, 122 laxis -um compagibus. HOR. epod. 10, 3 ut ... utrumque verberes -s, auster, ... fluctibus. carm. 1, 14, 4 nudum remigio -s. *et passim*). CIC. ad Q. fr. 3, 1, 2 ambulationis uno -e. VARRO ling. 7, 17 Delphis in aede ad -s est quiddam ut thesauri specie (*cf.* HOR. carm. 3, 26, 5 Veneris *i. aedis V.* LIV. 7, 3, 5 aedis. 45, 6, 6 templi. *sim. al.*). rust. 1, 13, 4 *sterculini.* 3, 16, 24 cum singula cava *favi* sena -a habeant. CAES. Gall. 2, 5, 5 castrorum (civ. 1, 42, 1. *al. cf.* SALL. Iug. 93, 2 castelli). 7, 72, 1 fossam ... derectis -bus duxit (HIRT. Gall. 8, 9, 3. *cf.* SALL. Iug. 18, 8 incurvis. FEST. p. 302 rectis [COLVM. 2, 2, 9. *al.*]). VERG. Aen. 6, 216 *pyrae.* PROP. 3, 11, 24 stringere ... -s (*sc. currus ut* CVRT. 3, 3, 16). VITR. 3, 2, 5 peripteros ... erit, quae habebit in fronte et postico senas columnas, in -bus ... undenas (*sim.* 3, 2, 6. 3, 4, 3). CELS. 5, 26, 31C specillum ... descendit aut in -s aut deorsum. COLVM. 4, 29, 11 quae *soboles* e -bus radicibusque *vitis* prorepunt. *et passim.*

2 *exercituum*: **a** *generalia quaedam*: SISENNA hist. 15 adoriuntur aversos ut (vi *Mercier*, 'an et?' *Peter*) apertis -bus (CAES. Gall. 1, 25, 6. *al. v. vol. II 221, 46 sqq. cf.* BELL. Afr. 15, 1 nudato [LIV. 1, 27, 7. *al.*]. LIV. 27, 18, 19 nuda [36, 18, 3]). CIC. Phil. 3, 32 a tergo, fronte, -bus tenebitur *Antonius.* CAES. Gall. 2, 25, 1 hostes neque a fronte ... subeuntes intermittere et ab utroque -e instare ... vidit. 4, 25, 1 hostium (7, 49, 1 LIV. 9, 40, 12. 27, 18, 19. *al.*). 7, 67, 1 duae se acies ab duobus -bus ostendunt. 7, 67, 5 Germani ab dextro -e ... hostes loco depellunt. civ. 1, 45, 4 ut neque subsidia a -bus submitti ... possent. 1, 83, 2 sagittarii ... media continebantur acie, equitatus -a cingebat. *et passim.* **b** *de ratione c. voce q. e.* cornu *intercedente: variat cum c.*: FRONTIN. strat. 2, 3, 1 reducto sinistro -e suorum dextro cornu ... cum hoste conflixit (*antea*: in dextro cornu ..., in sinistro). 2, 3, 2 ut animadvertit frontem hostium stipatam electis ... viris, -a autem infirmiora, fortissimis suorum in dextro cornu conlocatis sinistrum -s hostium invasit. 2, 3, 22 dextro -e DC equites ..., reliquum equitatum in sinistro cornu ... locavit (*antea*: in cornibus et in medio). *ibid.* sinistrum -s ... admovit paludibus, in dextro cornu *eqs.* AMM. 16, 12, 21 a dextro -e ..., in laevo cornu. 16, 12, 23/25 -s ... cornu ... -s. *distinguitur*: TAC. hist. 3, 21, 2 cohortes auxiliorum in cornibus, -a ac terga equite circumdata. VEG. mil. 3, 16 a fortioribus ... equitibus peditum protegenda sunt -a et a velocioribus ... hostium cornua superfundenda (*antea*: constructa acie peditum equites ponuntur in cornibus).

3 *terrae sim.*: **a** *in univ.*: CIC. rep. 6, 21 terra ... angustata verticibus, -bus latior (*cf.* -s terrae OV. epist. 10, 61 MELA 1, 96. 2, 69. *al.*). leg. 2, 6 divisus ... in duas partes -a ... adluit *Fibrenus* (*sc. insulae ut* CAES. Gall. 5, 13, 1 *ter.* 2. 5. 6 *bis.* VERG. Aen. 1, 160 OV. met. 15, 740. *al.*). CAES. Gall. 2, 8, 3 collis ... ex utraque parte -is deiectus habebat (*cf.* 2, 8, 4 ab ... -e ... collis. VERG. georg. 4, 419 montis [SEN. Herc. O. 865. 1158 clem. 1, 19, 6 nat. 2, 27, 9. *al.*]. MELA 3, 8 promunturii [PLIN. nat. 3, 22]. TAC. hist. 3, 71, 1 clivi). BELL. Afr. 78, 2 oppidi (AMM. 20, 11, 8. *cf.* LIV. 44, 31, 3 urbis [STAT. Theb. 2, 493. *al.*]). VERG. Aen. 3, 420 dextrum Scylla -s *freti,* laevum ... Charybdis obsidet. 6, 42 Euboicae -s ... rupis (AVIEN. ora 644). 7, 566 nemoris. HOR. carm. 1, 22, 19 mundi (SEN. nat. 5, 17, 5 PERS. 6, 76). 3, 24, 38 Boreae finitimum -s (*cf.* LIV. 29, 35, 14 ad septentrionem versum. MELA 1, 22 quod meridiem spectat. PLIN. nat. 3, 6 septentrionali [4, 61. 110. *al.*]. 31, 43 meridiano. *sim. al.*). OV. met. 10, 674 campi (*cf.* fast. 3, 520 quem *Campum Martium* Tiberis ... in -s urget). fast. 1, 501 fluminis (*cf.* SIL. 9, 231 flumineum. FRONTIN. aq. 36 praetereuntis aquae. 122 rivorum). SEN. dial. 5, 16, 4 viae (FRONTIN. strat. 1, 5, 24. 2, 12, 4). nat. 5, 13, 1 ripae. *sim. saepe.* *in distinguendis dimidiis partibus*: MELA 1, 4 *terra* eodem *mari* ... in duo -a, quae hemisphaeria nominant, ab oriente divisa ad oceanum. 2, 74 Gallia Lemanno lacu et Cebennicis montibus in duo -a divisa. *de margine tamquam corporis infestato*: LVCAN. 8, 425 arctoum Dacis Rhenique catervis imperii nudare -s (FLOR. epit. 3, 5, 4 nudum ... -s i. ostendebant ... Marius *eqs.* AMM. 27, 6, 12 penetrare ... Histrum et Rhenum [*i. fines imperii*] ..., nihil alienum putare, quod ad Romani i. pertinet -s [statum *Heraeo duce Clark, alii aliter*]). AMM. 23, 5, 18 honorata (roborata *Müller, Clark*) huius -is securitate re publica. 30, 5, 3 perfidia vel secessione Pannoniarum nudatum est -s. *concise c.* cunctus *vel* omnis *iunctum de directionum, regionum summa* (*nonnisi ap.* AMM.): AMM. 14, 6, 16 quidam per ampla spatia urbis ... properantes ...; quos imitatae matronae ... per -a civitatis cuncta discurrunt (16, 10, 13 p. ... omne -s *fori.* 28, 2, 11 procul ... p. omne -s Maratocupreni grassatores acerrimi vagabantur [*cf. 10* per Gallias latrociniorum rabies ... scatebat]. 31, 6, 5 p. Thraciarum -s omne [*cf. 31, 7, 1* ex Thraciis]). 14,

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7, 1 orientis -a cuncta vexabat. **b** *indicatur nomen terrae sim.*: *α ad quam -s pertinet*: *adi.*: VERG. Aen. 3, 418 pontus ... Hesperium Siculo -s abscidit (SEN. Herc. O. 80 SIL. 3, 703). 8, 416 Sicanium. SEN. Herc. f. 376 Siculum (VAL. FL. 2, 619 STAT. Theb. 12, 272. *adde l. 3*). *ibid.* Ausonio (SIL. 4, 46 STAT. Theb. 12, 272). MELA 1, 10 Ponticum (1, 18. 2, 16). 2, 121 Italico. VAL. FL. 2, 619 Libycum. IVV. 8, 117 Illyricum. *al.* *gen.*: AETNA 451 circa -a ... Aetnae ... efflant lapides. OV. fast. 1, 242 Thybridis. LIV. 21, 30, 5 *Alpium.* 43, 18, 3 Macedoniae. MANIL. 4, 779 Aegypti. VAL. MAX. 7, 4, 4 Italiae (TAC. hist. 2, 17, 1. *al.*). SEN. Herc. f. 1209 Caucasi (Herc. O. 1451). *al.* *β vicinae* (*nonnisi ap.* PLIN. nat.): PLIN. nat. 3, 118 *Padus* XXX flumina in mare Hadriaticum defert, celeberrima ex iis Appennini -e Iactum (*eqs.*) ..., Alpium vero Sturam (*eqs.*). 5, 41 *Meninx insula* oppida habet duo, Meningen ab Africae -e et altero Thoar (6, 180 ex A. -e tradita sunt ... Tacompsos *et alia oppida Aethiopiae*). 5, 59 paeninsula *Nili* ..., in qua castra sunt -e Arabiae et ex adverso insula e⟨st⟩ ... Philae (6, 178 A. -e gens Catadupi, deinde Syenitae *eqs.*). 5, 74 iungitur ei *Iudaeae* -e Syriae Decapolitana regio (5, 86 -e S. Marsyas amnis influit *in Euphraten*). 6, 191 (*190* in Africae parte ... ex Africae parte) Aristocreon Libyae -e a Meroe oppidum Tollen dierum V itinere tradit; ... contra in Arabico -e Diaron oppidum esse eorum *Aethiopum.* 24, 160 in marmoribus Arabiae nascentem *herbam* Persico -e.

4 *figurarum geometr.*: **a** *quadrati vel cubi*: MANIL. 2, 288 quae divisa quaternis partibus aequali -um sunt condita ductu ..., haec quadrata ferunt. VITR. 4, 3, 9 paribus -bus quadratum (6, 3, 3. 9 praef. 4 *bis.* 5. *al. cf.* HIER. in Is. 65, 20 aequalia). 5 praef. 4 cybus ... est corpus ex -bus aequali latitudine planitiarum perquadratum (*sim. definit* GELL. 1, 20, 4. *de cubi -e item*: GELL. 1, 20, 5 in numeris ... κύβος dicitur, cum omne -s eiusdem numeri aequabiliter in sese solvitur, sicuti fit, cum ter terna ducuntur *eqs.* MART. CAP. 7, 800 BOETH. arithm. 2, 25 p. 112, 14. *al.*). 5, 7, 1 quadrati -s (9 praef. 4 FIRM. math. 6, 31, 31 BOETH. mus. 2, 6 p. 231, 18. *al. cf.* arithm. 2, 46 p. 150, 15 tetragonorum). 9 praef. 6 quod erit trium *pedum* -s *trigoni*, areae habebit pedes VIIII *eqs.* 9 praef. 7. COLVM. 5, 2, 1 multiplicantur in se duo -a et quae summa ex multiplicatione effecta est, eam dicemus esse quadratorum pedum. GROM. Cantor 1 CXLIIII; huius -s fit XII. *ibid.* fit CLXVIIII; huius -s fit XIII. 12 fit X̄ (*i. decem milia*); huius sumemus -s; fit C. *al.*
b *variarum*: MANIL. 2, 309 tertia pars eius numeri (*CCCLX*) -s efficit unum in tres perducti partes ... trigoni (VITR. 5, 6, 1 trigona paribus -bus [5, 8, 2. *al. cf.* aequis QVINT. inst. 1, 10, 3. 41 HYG. astr. 3, 18]. COLVM. 5, 2, 5 si -bus triquetrum metiri debueris. 5, 2, 6 disparibus ... -bus. PLIN. nat. 13, 71 triangulis -bus. *sim. al.*). VITR. 1, 6, 4 in singulis -bus octagoni. COLVM. 5, 2, 10 -s unum in se multiplico; ... sex -a sunt (*hexagoni ut* PLIN. nat. 37, 26 sexangulis -bus. 37, 56 -um sexangulo levore *adamantis.* FIRM. math. 2, 23, 3 exagonum -s). GROM. p. 338, 24 L. rectagoni. CENS. 8, 10 polygoni. *al.*

II *translate*: **A** *-a familiae*: **1** *usu sollemni*: STAT. silv. 3, 3, 120 quicquid patrio cessatum a sanguine, mater reddidit, obscurumque -s (*sc. liberti*) clarescere vidit conubio gavisa domus. PLIN. epist. 8, 10, 3 neque ... ardentius tu pronepotes quam ego liberos cupio, quibus videor a meo tuoque -e pronum ad honores iter ... relicturus. ITIN. Alex. 40 qui utroque de -e Heraclidas sibi Aeacidasve censeret. HEGES. 1, 38, 4 se inferiorem materno -e cernebat. COD. Theod. 10, 19, 15 pr. quicumque ... ex quocumque fuerint -e procreati. COD. Iust. 6, 58, 14, 6 (*sim.* INST. Iust. 3, 2, 4) ab utroque -e succedatur.
2 *technice de parentela, quae est 'ex transverso'* (*i. nec ascendens nec descendens*): ab: GAIVS dig. 38, 10, 1 pr. gradus cognationis alii superioris ordinis sunt ..., alii ex transverso sive a -e; ... ex transverso sive a -e fratres et sorores liberique eorum *sunt.* FRG. de grad. cogn. 2 *bis.* LEX Burg. Rom. 10, 8 de successionibus ... a -e venientibus. LEX Visig. 4, 2, 3. ex: PAVL. dig. 23, 2, 68 incestum committit, qui ex gradu ascendentium vel descendentium uxorem duxerit; qui vero ex -e eam duxerit *eqs.* 38, 10, 10, 8 sent. 4, 11, 8. COD. Theod. 16, 5, 40, 2 (= Iust. 1, 5, 4, 1). COD. Iust. 2, 7, 13 pr. (*a. 468*). 5, 4, 17 (*a. 295*). *al.* de: COD. Iust. 5, 5, 6, 3 (*a. 396*) de -e frater, soror, patruus, amita.

B *-a varia*: GELL. 5, 11, 4 *dictum quoddam* ex altero -e conversum frigidius est (MIN. FEL. 14, 7 *opp.* ex altera parte. *al.*). PAPIN. dig. 45, 1, 118 pr. liber homo ... quod stipulanti mihi promittit, prope est, ut omnimodo sit utile ...; hoc itaque -e fructuario servo ... comparabitur; servus autem *eqs.* (46, 1, 49, 2 *opp.* e contrario. *al.*). VLP. dig. 39, 2, 11 species est in contrario -e apud Marcellum agitata (PS. CYPR. rebapt. 6 p. 75, 32 e c. -e tractatus huius). TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 535, 11 habes ... nuptiarum, quoquo velis -e, prospectorem *Christum.* MAR. VICTORIN. rhet. 1, 29 p. 233, 12 complexio duplici -e constat ...; in complexione itaque duo genera sunt proponendi *eqs.* AVIEN. Arat. 19 *Iuppiter* permixtus utrimque et fultus sese geminum -s (*sc. et spiritu et materia*). AMM. 16, 7, 8 ex omni -e ... peritum (RVFIN. Clement. 1, 20, 6 COD. Iust. 4, 27, 2, 1. *al.*). 21, 7, 2 ne ... omisisse belli videretur aliud -s. SERV. Aen. 5, 111 'palmae pretium victoribus' zeugma utriusque -is; nam 'v. p.' et ad supra dicta et ad dicenda pertinet (AVG. civ. 1, 19 p. 33, 4 D. causa ex u. -e coartatur. 12, 21 p. 548, 9. *al.*). CLAVD. DON. Aen. 10, 850 p. 396, 28 duo -a tetigit. AVG. in psalm. 85, 4 l. 35 ex alio -e incipio iniuriam facere *eqs.* CLEDON. gramm. V 15, 26 pronominum *possessivorum* quattuor -a sunt: aut utraque pluralia ..., aut utraque singularia ..., aut intrinsecus plurale et extrinsecus singulare ..., aut intrinsecus singulare et extrinsecus plurale (*sim.* 52, 6). NOVELL. Maior. 6, 8 illud ... -s ... constitutionis abolemus, quo videbatur ... fuisse permissum, ut *eqs.* EPIST. pontif. 305 Migne 20, 540ᴰ actionum. BOETH. cons. 5, 1, 7 W. omne disputationis ... -s. FACVND. defens. 2, 3 p. 565ᶜ defensionis. *al.* *in causa agenda, negotio contrahendo* (*vi locali perlucente* ASCON. Scaur. p. 28, 28 ad genua iudicum ... bifariam se diviserunt qui pro eo rogabant: ab uno -e ..., ex altera parte *eqs.*): VLP. dig. 3, 3, 39, 5 ut ex utroque -e quasi actor habeatur (3, 5, 5, 6 nulla ex utroque -e nascitur actio. 19, 1, 13, 29 ex uno -e constat contractus. COD. Iust. 5, 13, 1, 1ᵇ ex utroque -e ..., sive ex parte ... sive ex parte. 6, 33, 3, 4 vel ex una parte vel ex utroque -e). MAR. VICTORIN. rhet. 1, 8 p. 181, 20 si ... constitutio nulla est, unum -s recedat oportet; id enim constat, quod utrimque -e concurrente fulcitur.

C *usu recentiore in iuncturis praepositionalibus notionis q. e. obiter* (*subesse videtur usus adnotationes in margine paginae adscribendi, cf.* CIL XIII 3162ᴵ, 22 [*a. 238*] epistula, quae ad -s scripta es⟨t⟩ [NOVELL. Valent. 1, 3, 7 l. 64. 9 l. 18. 16, 2]. HIER. epist. 57, 2, 2 dictavi *versionem Latinam* ex -e in pagina breviter adnotans *summaria.* 106, 46, 3 e -e adnotationem nostram ... scribendam in corpore. *ibid.* 5. *accedit* quasi *l. 30. 34*): ex: HIER. Didym. spir. 45 p. 141ᶜ haec ... e -e contra haereticos ... dicta sunt; tempus autem est, ut propositum prophetae ordinem prosequamur (epist. 22, 33, 1. tract. p. 385, 5 neque enim obliti sumus propositi). in Ezech. 23, 36/37 p. 222ᴰ parva, in quibus Septuaginta editio discrepat ab Hebraico, ex -e copulavi (*in eadem re* 26, 6 p. 241ᴰ. 27, 1 p. 247ᴬ. 47, 15 p. 477ᴮ). GREG. M. past. 3, 7 p. 57ᴰ si hoc, quod reprehenditur, quasi ex -e tangatur (*opp.* qui invehendo reprehendit). *al.* de: PELAG. in I Cor. 6, 1 quod ... apostolus in media causa, quam agit, quosdam sensus inserat et de -e iactet, quibus explicitis rursum revertatur ad causam. ab: AVG. doctr. christ. 2, 26 G. non consequentibus, sed quasi a -e adiunctis *libris Paralipomenon.* GREG. M. epist. 6, 28 illud a -e respiciendum est, ad hoc autem tota mentis intentione laborandum.

stilistica: **1** *locutiones locum vel directionem indicantes*: **a** *c. praepos.*: *α vi movendi vigente*: ① *quaeritur 'quo'*: in *c. acc.*: ENN. ann. 552 me ... impetus Orci percutit in -s (*cf.* VERG. Aen. 1, 82 *Aeolus* cuspide montem impulit in -s [STAT. Theb. 1, 120]). SALL. Iug. 46, 7 dispertiverat. VERG. Aen. 2, 51 hastam in -s ... contorsit (*cf.* STAT. Theb. 9, 804 retorsit. APVL. met. 1, 2, 4 detorto). 12, 507 excipit. OV. epist. 6, 69 patens. 21, 198 versor. ars 3, 788 iacet (fast. 4, 564. *cf.* CELS. 2, 3, 1 cubat). met. 3, 187 adstitit. 6, 229 defluit (*cf.* MELA 3, 8 effluens). 9, 239 diffusa. 9, 518 erigitur. 10, 674 iecit (*cf.* PLIN. nat. 10, 174 proiectae). 12, 485 obliquat. fast. 3, 520 urget. LIV. 9, 40, 12 incurrunt (27, 48, 14. 28, 14, 20 *opp.* a fronte. QVINT. inst. 9, 1, 20. *cf.* LIV. 22, 28, 14 incursantes [*opp.* ab tergo *ut* 25, 35, 8]). *al.* per: CIC. Vatin. 13 (*v. p. 1025, 32 et locos ibi allatos*). OV. epist. 10, 88 gladios p. -s ire meum. met. 12, 572 exacta (SEN. Ag. 200). LIV. 2, 20, 9 transfixum (5, 36, 7). MANIL. 2, 806 (805). VITR. 10, 9, 5 traicitur. SEN. Herc. O. 1165 transmissus. OCTAVIA 122 rapit. COLVM. 9, 1, 3 efforatur. LVCAN. 3, 628 accipit ictus. PLIN. nat. 33, 68 vagantur. *al.* tenus: VERG. Aen. 10, 210 -um t. ... frons hominem praefert. CLAVD. MAM. anim. 3, 11 p. 176, 1 si quid ... -e t. adstrepuerit aut obvium sese dederit. ad: LIV. 10, 29, 9 circumducere (*cf.* CELS. 8, 15, 7 adductus). 27, 6, 14 circumacta. VITR. 4, 8, 4 translata. 10, 14, 1 progredi (*opp.* ante et post ... sive oblique). CELS. 8, 1, 18 tendit. 8, 8, 1ᴰ fasciari. 8, 10, 2ᶜ deligandus. 8, 15, 2 impellere. SEN. dial. 10, 2, 5 recepit. PETRON. 103, 3 processimus. *al.* iuxta: STAT. Theb. 9, 154 i. ... -s Hippomedontis ... venit *Tisiphone.* VVLG. Ios. 18, 12 terminus ... pergens i. -s Hiericho septentrionalis plagae. contra: AMM. 21, 15, 2 cadaver ... c. occiduum -s extensum. ⓘⓘ *quaeritur 'unde'*: ab: CIC. Phil. 3, 32 a tergo, fronte, -bus tenebitur. nat. deor. 2, 125 levatur. Tim. 25 a -e in dexteram partem (*gr.* κατὰ πλευράν). Lael. 1 discederem. CAES. Gall. 2, 8, 4 obduxit. 2, 25, 1 instare (*opp.* a fronte). 3, 29, 1 impetus fieri (*cf.* 7, 24, 3 eruptio fiebat). 4, 26, 3 coniciebant (*cf.* 7, 25, 2 traiectus. BELL. Alex. 36, 3 obiectis [LIV. 37, 41, 7 CELS. 7, 26, 2ᴱ]). 5, 35, 2 recipere. 7, 50, 1 visi. 7, 67, 1 se ... ostendunt (CVRT. 7, 7, 33 *opp.* a fronte et a tergo). 7, 82, 2 circumvenirentur (HIRT. Gall. 8, 19, 1. SALL. Iug. 50, 6 *opp.* ab tergo. *al. cf. p. 1031, 65. 84 et* CAES. civ. 1, 44, 3 circumiri [3, 93, 4]). civ. 1, 25, 9 protegebat (*opp.* a fronte. *cf.* HIRT. Gall. 8, 14, 4 muniebatur). 1, 45, 4 submitti. 1, 46, 3 conititur. 2, 11, 2 delapsae. 3, 86, 3 adgrederentur (LIV. 27, 48, 8 *opp.* a fronte. FRONTIN. strat. 2, 5, 4). BELL. Afr. 58, 4 adorti (LIV. 35, 28, 3 *opp.* a fronte ... ab tergo. *al.*). 78, 2 derecto. SALL. Iug. 93, 2 haud procul ab -e castelli. 101, 8 incurrit (LIV. 1, 37, 3. *al. cf.* 28, 16, 4 occurrendo [*opp.* ab tergo. PLIN. nat. 6, 44]. PLIN. nat. 3, 6 decurrens. 17, 212 excurrant). SALL. (?) rep. 1, 3, 2 neque adversus neque ab tergo aut -bus tutus. *al.* de: LVCR. 6, 117 ire. TERT. bapt. 9 p. 208, 28 prorumpit. PS. CYPR. mont. 9 p. 115, 11 profusus. FIRM. math. 2, 29, 14 respexit (6, 31, 60. *cf.* SVLP. SEV. dial. 2, 3, 2 viderunt). *ibid.* exceperit. PEREGR. Aeth. 16, 4. *al.* ex: SALL. Catil. 60, 5 utrimque ex -bus ... adgreditur. OV. am. 3, 1, 4 -e ex omni ... queruntur aves. CELS. 4, 11, 2

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

feratur. SEN. nat. 6, 22, 2 abrupta (*cf.* PLIN. nat. 15, 52 erumpit). COLVM. 4, 21, 3 summittere. PLIN. nat. 31, 39 exiliat. 34, 124 destillantes. FRONTIN. strat. 1, 5, 21 GELL. 5, 11, 4. 15, 1, 6 PS. QVINT. decl. 16, 5. *al.*

β usu vario (*quaeritur fere 'ubi', vi movendi hic illic perlucente*): in *c. abl.*: CATO agr. 152 adhaerescat (*cf.* TIB. 1, 10, 14 haesura [OV. met. 6, 143 COLVM. 12, 18, 5]). RHET. Her. 4, 52, 65 defixit (*cf.* TIB. 1, 5, 62 fixus [VITR. 10, 9, 3]. VITR. 10, 10, 3 configantur). CIC. Mil. 65 punctum. off. 3, 38 essent (VARRO rust. 3, 5, 11 VERG. georg. 4, 419. VITR. 3, 2, 6 *opp.* in fronte et postico. *al.*). Att. 14, 5, 2. SALL. Iug. 49, 6. instruxit. *al.* ab: CIC. Verr. II 5, 98 relinqueret (*opp.* a tergo. CELS. 7, 7, 14^A). CAES. Gall. 7, 49, 1 constitueret. BELL. Alex. 20, 3 ab -e eorum aperto ausi sunt egredi ex navibus Alexandrini. 38, 4 conlocabat. SALL. Iug. 14, 10 *erant* (LIV. 33, 21, 1 SEN. nat. 1, 3, 11. 5, 16, 6. PLIN. nat. 3, 109 *opp.* infra ... a tergo. *al.*). LIV. 32, 18, 5 habebat (*opp.* ab tergo. CELS. 8, 1, 23. 8, 10, 5^A *opp.* inferiore parte ... a planta. COLVM. 8, 11, 3. *al.*). 44, 31, 3 praefluens. CELS. 8, 1, 15 *os* ab utroque -e lunatum (*cf.* PLIN. nat. 24, 152 herbam ... a -bus ... foliosam). SEN. dial. 5, 16, 4 posuit (CVRT. 4, 13, 30 *opp.* recta fronte. PLIN. epist. 5, 6, 29 *opp.* a fronte. *al. cf.* CVRT. 8, 14, 3 dispositos). COLVM. 4, 24, 18 coniunctam gerit ab -e gemmam. 4, 33, 2 panguntur. 6, 2, 6 stare. *al.* ad: CIC. Verr. II 5, 107 sedere (VVLG. Ruth 2, 14). CATVLL. 21, 6 haerens. CAES. Gall. 4, 25, 1 constitui. 6, 8, 5 disponit (*cf.* BELL. Afr. 58, 4 oppositum [LIV. 37, 40, 5]. FRONTIN. strat. 2, 5, 37 posuit [TEST. Dasum. (CIL VI 10229) 115. *al.*]). VARRO ling. 7, 17 est (PROP. 3, 14, 22 SEN. clem. 1, 8, 2 epist. 101, 6 PLIN. epist. 3, 5, 15). 7, 52 habebant (CELS. 6, 18, 8^B PETRON. 46, 3 ITIN. Burdig. p. 594. *al.*). TIB. 2, 6, 4 ire. VITR. 1, 6, 10 ad -a cauri circius *flat* (*opp.* circa favonium *eqs.*). *al.* SEN. dial. 6, 9, 3 ceciderit (*opp.* pone tergum). 6, 15, 3 stanti (epist. 94, 72). *al.* inter: CIC. Catil. 2, 1 i. -a (MELA 2, 122). CE 253, 4 (*a. 246*) ⟨i.⟩ utrumque lat⟨us⟩ (AMM. 24, 1, 4). RVT. NAM. 1, 516 i. Pisanum Cyrnaicumque -s. ex: LVCR. 2, 1049 est (*opp.* ⟨supra⟩ sup⟨t⟩erque. PLIN. epist. 2, 17, 10. *al.*). SALL. hist. frg. 4, 16 infirmarentur. LIV. 44, 9, 9 habebant (*opp.* in fronte). COLVM. 12, 15, 1 disponuntur (*cf.* VVLG. IV reg. 16, 14 posuit). PLIN. nat. 6, 180 APVL. mund. 11. *al.* circum: VARRO ling. 7, 52 erant. VITR. 10, 4, 3 figentur. STAT. Theb. 9, 695 pendentes. TAC. ann. 2, 64, 1 structi. apud: SALL. hist. frg. 2, 58 locaverat. TAC. ann. 3, 46, 3 cunctatum. iuxta: VERG. Aen. 8, 416 erigitur. COLVM. 3, 13, 2 consternunt. 3, 15, 3 dispositis. QVINT. decl. 299 p. 181, 3 iacuissent. PEREGR. Aeth. 7, 4 est. VVLG. Ios. 18, 16. circa: AETNA 451 c. -a atque imis radicibus Aetnae. SEN. Oed. 312 serpit. PLIN. nat. 19, 94 natis. 33, 40 discurrant. FRONTIN. strat. 1, 5, 24 disposito. PAPIN. dig. 27, 1, 30 pr. agerent. EVSEB. EMES. serm. 28, 11 illiciunt. COD. Iust. 5, 62, 25 (*a. 499*) militantes. per (*aliter* OV. ars 3, 780 *v. p. 1027, 70*): SEN. nat. 3, 18, 5 agat. COLVM. 3, 13, 4 disponunt. 12, 38, 2 demittuntur. PLIN. nat. 36, 65 undenis p. -a cubitis. STAT. Theb. 5, 338 cānet. QVINT. inst. 1, 10, 43 sint (*opp.* per oram, intra ... in fronte. VVLG. Ezech. 40, 41 GROM. Cantor 15). FRONTIN. strat. 1, 6, 1 explicato. ITALA II par. 26, 9 (Complut.) stabilibit (VVLG. in ... -e). PS. CYPR. mont. 14. AVIEN. orb. terr. 567 p. utrumque -s (*gr. 408* ἔνϑα καὶ ἔνϑα). AVSON. 296, 3 p. 150 P. praelabitur. AMM. 16, 10, 13. *al.* praeter: OV. met. 5, 159 volant. secundum: VITR. 4, 1, 9 QVINT. decl. 315 p. 239, 4 VVLG. Ezech. 41, 26. sub: GERM. 373 s. ... -s (APVL. met. 11, 3, 5). GROM. Mortet 18 s. -e. subter: STAT. Theb. 4, 87 PEREGR. Aeth. 2, 1 PRVD. perist. 5, 263. super: ITALA exod. 26, 13 (Aug. quaest. hept. 2, 4. 15. 17) erit contegens s. -a (*gr.* ἐπὶ τὰ πλάγια, Lugd. cooperiens in -bus, VVLG. -s ... protegens). propter: AVIEN. ora 375 (*trad.* latet). intra: CONST. abb. p. 128, 25 M. de (*cf.* delatus *vol. V 1, 417, 43sqq.*): GROM. p. 311, 23 L. de uno -e. p. 314, 14. 318, 7. 322, 15.

b *abl. loci*: *α c. gen., adi., pron.* (*dub.* SISENNA *p. 1028, 27*): CIC. ad Q. fr. 3, 1, 2 *cubiculum et hibernum* erant ... loco posita ambulationis uno -e. CAES. Gall. 1, 25, 6 -e (ab -e *Meusel*) aperto adgressi (BELL. Alex. 40, 2 [ab a. -e *Kübler*]). 2, 23, 5 aperto -e (ab a. -e *Meusel*) ... circumvenire. BELL. Alex. 28, 3 tribus ... -bus ... munitionibus tegebatur. OV. met. 7, 471 -e ... sinistro Oenopiam Minos petit. SEN. contr. 7, 1, 10 utroque patens -e *navis*. VAL. MAX. 1, 8 ext. 11 altero -e *navis* repercussum *remigem*. SEN. Herc. O. 776 Euboica tellus vertice immenso tumens pulsatur omni -e. CVRT. 5, 1, 20 altaribus utroque -e dispositis. COLVM. 5, 6, 15 tribus -bus singuli ramuli summittendi. MELA 2, 1 sinistro -e innavigantium adposita *Europa*. PLIN. nat. 2, 73 incidēre margines alterutro -e. 2, 168 alio -e Gadium ab eodem occidente. 3, 6 Baeticae -e septentrionali praetenditur Lusitania (4, 3 laevo [*opp.* a fronte]). 3, 10 fluvius Singilis, eodem Baetis -e incidens. 3, 118 Appennini -e ..., Alpium. 4, 40 Strymonem accolunt dextro -e Denseletae. 5, 59 -e Arabiae. 5, 72 eodem -e (*antea*: a meridie). 5, 74 iungitur ei *Iudaeae* -e Syriae Decapolitana regio. *et saepius.* *β nude*: *plur.*: CIC. rep. 6, 21 terra ... angustata verticibus, -bus latior (*iuxta adi. vel p. p. p. item*: CELS. 7, 5, 3^B *lammina* duplicata -bus. PLIN. nat. 13, 30 folia cultrato mucrone -bus in sese bifida. 16, 19 folia ... sinuosa -bus. 27, 79 folia ... -bus pinnata. *cf. supra l. 18*). BELL. Hisp. 30, 1 -bus equitatu tegebatur *acies*. PLIN. nat. 17, 211 traduces ... bini utrimque -bus (e -bus *Mayhoff*) ... inter se obvii miscentur. TAC. ann. 15, 38, 5 dum in tergum respectant, -bus aut fronte circumveniebantur (*cf. l. 65. p. 1030, 70*). *sing.* (*pro 'in -s'* VITR.): VITR. 10, 15, 7 machina (*sc. aries*) sex modis movebatur: progressu, ⟨regressu⟩, item -e dextra et sinistra (*Athen. 26* τὰς [*sc.* κινήσεις] εἰς τὰ πλάγια *tantum*) ...; erigebatur autem machina in altitudinem ..., item -e (altera *trad. errore vulgato, v. p. 1024, 79*; a -e *edd.*; *gr. ut supra*) dextra ac sinistra procurrendo praestringebat non minus pedes c. CVRT. 4, 15, 2 ut ... equites in laevum Alexandri cornu -e (a -e *Modius*) invehi iuberet. AMM. 16, 9, 3 pacem ... firmare, ut hoc facto -e (a -e *Clark et Novák*, -a *Mommsen*) damni securus perduelles aboleret. CHRON. Alex. chron. I p. 98, 61 (*contextu parum perspicuo*; -ae *trad.*). PS. VIGIL. THAPS. trin. 3, 43 rec. II lancea -e (-s *vel* -bus *vel* -e rec. I) perforatus.

2 *polyptoton*: LVCIL. 305 tu[u]m -u[m] conponit -i et cum pectore pectus (OV. epist. 18, 138 [conseruisse *var. l.*]. *cf.* 2, 58 -i conseruisse -s. ars 1, 140 iunge tuum -i, qua potes usque, -s. 1, 496 -i continuasse -s. LIV. 24, 34, 6 ut -s -i applicaretur *navium*). SEN. Ag. 498 prora prorae nocuit et -i -s. AMBR. exc. Sat. 1, 8 -s meum tuo -e saepiebas. VVLG. Ezech. 4, 8 non te convertes a -e tuo in -s aliud. 41, 6 mensus est ... -a ..., -s ad -s, bis triginta tria. AVG. civ. 15, 26 p. 115, 3 D. latitudo, quae est ab uno -e ad alterum -s. MART. CAP. 7, 798 in -e ... eius -is alterius mensura est *eqs.* (*cf.* 799. 800).

3 -um *pendet ex adv. vel pron.*: APVL. met. 8, 17, 2 undique -um circumfusi passim insiliunt *canes*. TERT. ieiun. 11 p. 290, 1 quo itaque (utique *trad.*) putas -um confirmatum apud nos spiritum, cum imperat an cum probat, quae deus ... et imperavit ... et probavit? pall. 1, 1 pallium ... habitus ... ab utroque -um regestus.

4 *acc.* -s *pro praepos. i. q. iuxta* (*cf.* delatus *vol. V 1, 417, 43sqq.*; *aliter* AMM. 20, 8, 14 eos ⟨ad⟩ -s imperatoris adsciscі [*frustratur Pighi, Stud. Amm. 107sqq.*]): GROM. p. 313, 6 L. casa si in monte fuerit, -s se fontem proximum geret (p. 313, 19. 318, 10 *iuxta* delatus se. *cf. post alios Josephson, Casae litterarum 199, 4*).

cf. Onom.

deriv.: 1. lateralis, lateralium, 1. laterarius, laterensis, lateretum (?), 1. latero, latusculum.

compos.: aequilateralis, aequilaterus, aequilatus, collateranea, collatero, delatus.

latusculum, -ī *n.* *a* 3. latus *deminutive.* NOT. Tir. 79, 1. *i. q. tenerum vel parvum latus*: CATVLL. 25, 10 (*ad cinaedum*) remitte *pallium*, ne laneum -um manusque mollicellas ... flagella conscribillent. LVCR. 4, 335 quaecumque -a sunt speculorum adsimili lateris flexura praedita nostri, dextera ea ... nobis simulacra remittunt (*cf. Ps. Ptolem. specul. 11, ubi talia specula describuntur*). *Kuhlmann.*

lavābrum, -ī *n.* *a* lavare (*cf.* 2. labrum *et ibi* MAR. VICTORIN. *p. 812, 22*). *i. q. vas balnearium*: LVCR. 6, 799 si calidis ... cunctere -is.

***lavācrum, -ī** *n.* *a* lavare. *scribitur*: lab- CE 718, 7 EPIST. imp. Const. (CIL III 7000) 1, 25 CIL VI 8501 b, 2 INSCR. christ. Diehl 1901 b, 23 *et hic illic in codd.* -chr- *var. l.* IVVENC. 1, 311 AVSON. Mos. 341. *al.* *corripitur secunda syllaba*: PROSP. epigr. 62, 11 (*mensura solita* carm. de ingrat. 169. 447. 471). ALC. AVIT. carm. 4, 620. 651. 5, 714. 6, 191 (*mensura solita* 1, 166. 5, 707. 6, 33). VEN. FORT. carm. 5, 5, 96 Mart. 2, 186. *de genere et formis*: *neutr. testantur* DVB. NOM. gramm. V 582, 9 PS. ASPER gramm. suppl. 41, 28. *coniungitur cum adi. formae masc.* CANON. Turner I 1, 2 p. 115, 8 rec. IV ad spiritalem -um (p. 182, 8 rec. V); *cf.* lavacrus *var. l.* SORAN. p. 36, 2. ?lavacra, -ae *f.* DIOSC. *p. 1033, 43.* *legitur inde ab* INSCR. *aet. imp. Hadriani* (*si genuina*), GELL., APVL., TERT. [*e* *lavaculum: *tusc.* lavacchio. *cf. Battisti-Alessio III 2185. G.*]

i. q. locus ad lavandum aptus sive actio lavandi (GLOSS. λουτρόν, *quae vox respondet, ubi nihil adnotavimus; hic illic potius aqua lavationi adhibita significari videtur, cf. e. g. p. 1033, 34. 51. 72*): **I** *in rebus profanis*: **A** *usu communi*: **1** *spectat magis ad locum* (*maxime de cella balnei, thermis sim., plur. de opere unico l. 78; de labro maxime l. 67. p. 1033, 4*): CIL XV 7247 -o Agrippinae (*inscr. suspecta*; *var. lect. l. 77*). GELL. 1, 2, 2 -is nitidis et abundis et collucentibus. APVL. met. 2, 19, 5 templis et -is et ceteris operibus. 3, 12, 5 *me* produxit ad -um proximum. CIL VI 8501 (*aet. Caracallae?*) dicavit ... -u(m). TERT. orat. 25 p. 198, 3 -um ... adire. ITALA II par. 4, 14 (Complut.) -a fecit decem (*gr.* λουτῆρας, *Vulg.* concas. *cf. de eadem re 4, 6 Complut.* concas, *Legion.* labras). cant. 4, 2 (RevBén. 38, 1926, 101 Aug. in psalm. 3, 7 l. 23. *al.* = VVLG.) dentes tui sicut grex (greges *Vulg.*) detonsarum, quae ascenderunt (ascendens *Aug.*) de -o (*eadem fere* 6, 5). CIL III 324 (*aet. Diocletiani*) -um thermarum Antoninianarum funditus eversum (*cf. p. 1033, 39*). PANEG. 5, 4, 4 extruendis. EPIST. imp. Const. (CIL III 7000) 1, 25 -a ... publica privataque ... istatuis ... ornata (LAMPR. Heliog. 8, 6 CASSIOD. chron. II p. 147, 955). CAPITOL. Pius 8, 3 -um Ostiense. LAMPR. Heliog. 17, 8 -um in vico Sulpicio. SPART. Hadr. 19, 10 -um Agrippae ([*var. l.* Agrippinae]. AMM. 29, 6, 19). PS. AVR. VICT. epit. 13, 6 ob honorem Surae ... -a condidit (*cf. Reg. urb. p. 94, 5 N.* thermas Suranas). EVTR. 8, 20, 1 opus ... -i, quae Antoninianae appellantur (*Spart. Carac. 9, 4* opera Romae reliquit thermas. *cf.* CASSIOD. hist. 7, 20, 3 Anastasianae ... -a ... nuncupantur). GAVDENT. serm. 17, 27 G. ut ... -um ... reseraret. AVSON. 289, 7 p. 146 P. Herculei ... -i. AMM. 16, 10, 14 -a in modum provinciarum exstructa. 27, 3, 8 Constantinianum. 28, 4, 19 cum a Silvani -o vel Mammeae aquis ventitant sospi-

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

talibus. 31, 1, 2 Valentini -i. HIER. chron. a. Abr. 1550 -um Byzantiorum. COD. Theod. 15, 2, 3 si -is lautioribus praesententur *domus* (*postea* huiuscemodi balneas). ORIENT. comm. 1, 163 *corpus* pulvereum balnea suscipient; atque cavo . . . -o . . . membra fovebis aquis. HIST. Apoll. rec. A 13 gymnasium patet; . . . ingreditur -um (*eadem recc. cett.*).

2 *spectat magis ad actionem lavandi*: **a** *lavantur animantia eorumque partes*: APVL. apol. 59 secundo -o . . . vinolentum sudorem in balneo desudare. met. 2, 11, 4 diem . . . -o ac dein cenae dedimus. 3, 23, 8 anethi modicum cum lauri foliis immissum rore fontano datur -um et poculum (*cf.* LACT. ira 13, 2 utitur fontibus ad potus et ad -a. CASSIOD. inst. 1, 29, 1 *aqua* potui gratissima . . . et -is). 4, 5, 7 lassitudinem vice -i pulveris volutatibus digerebam. 4, 7, 4 calida tumultuario -o . . . praeparata. 5, 3, 1 prius somno et mox -o fatigationem sui diluit. 5, 5, 6 nec -o nec cibo . . . recreata (*cf.* 8, 7, 6 *ut* membra -o, cibo denique confoveret. OROS. hist. 5, 16, 14 *cum* poculis, cibis ac -is emolliretur). 9, 17, 5 vespertini -i progressu. 9, 30, 7 *dominum mortuum* ultimo -o procurant (*item lavantur mortui* TERT. apol. 42, 4 rigere et pallere post -um mortuus possum). 11, 23, 1 *me* prius sueto -o traditum . . . purissime circumrorans abluit *sacerdos*. MIN. FEL. 2, 3 siccandis umoribus de marinis -is blanda et adposita curatio. TERT. anim. 46, 8 cum Polycrati Samio filia crucem prospicit de solis unguine et -o Iovis *per somnium viso* (*Herodot. 3, 124, 1 λοῦσθαι . . . ὑπὸ τοῦ Διός*). coron. 3 l. 18 ex . . . ea (*i. baptismatis*) die -o quotidiano . . . abstinemus. ieiun. 1 p. 275, 6 -i . . . abstinentiam. orat. 13 p. 188, 24 cum a -o totius corporis veniunt. CYPR. epist. 69, 12 *peccata in baptismo non sic* ut in -o carnali et saeculari sordes cutis . . . abluuntur. hab. virg. 21 celebrentur -a cum feminis, quarum in vos pudica lavatio est. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 13 p. 819, 7 quo *baptismo* sic illi *Iudaei* utuntur, ut eo tamquam communi et vulgari -o tantum sordes abluantur. SER. SAMM. 83 hinc (*i. lupinorum farina*) in calido percurres membra -o ([*cf. Plin. nat. 22, 155* farina . . . in balneis inlita]. ANTH. 175, 1 AVSON. 108, 11 p. 351 P. MACR. Sat. 7, 6, 10. ORIBAS. syn. 1, 27, 4 La p. 81, 11 Mo. *opp.* frigidas lavationes [*Aa* balnea]). CAPITOL. Aur. 23, 8 -a mixta summovit. ARNOB. nat. 7, 34 quia illis *hominibus* se volup est -orum refovere caldoribus, et superis ducunt lavationum esse munditias gratas. AMM. 18, 9, 2 sospitalium aquarum -is calentibus notus *vicus* (IORD. Get. 109 a. calidarum delectati -is). HIER. psalt. sec. Hebr. 60, 10 Moab olla -i mei (*var. l.* pelvis *sec. locum geminum 108, 10*). PS. HIER. epist. 18, 4 si te aquae potus vexat . . .; si balnearum te -a, *quibus careas*, sollicitant (CIL X 3678 ad -um b. publicar(um) ligni duri vehes . . . obtulit. *cf. p. 1032, 72*). CLAVD. 20, 410 avidus splendere -is *exercitus effeminatus*. AVG. epist. 54, 7, 9 ieiunia simul et -a tolerare. SORAN. p. 36, 2 frequens. DIOSC. 5, 33 p. 180, 1 *aqua marina* -is utiliter additur; (2) quae -a ydropicis opitulatur. RVT. NAM. 1, 256 flagrantia. COD. Theod. 7, 11 (= Iust. 1, 47) rubr. ne comitibus . . . -a praestentur (*cf.* 7, 11, 2 pr. licentiam exigendi ab provincialibus -a . . . denegavit). CAEL. AVR. acut. 2, 9, 51 naturale -um (*opp.* fomento frigidae). 3, 18, 185 *distinguitur ab embasi*. chron. 1, 1, 17 (*de sudatione?*) vapores vehementes atque ignea -a (1, 4, 66. 2, 1, 36 medentur . . . in -o i. usus flabrorum). 1, 1, 47 utuntur etiam frigido -o, quod Graeci *ψυχρολουσίαν* appellant (5, 8, 85. 5, 11, 134). FELIX anth. 211, 6 fessos artus viva -a fovent. INSCR. ann. épigr. 1938, 8 teporatis . . . -is. *al.* **b** *lavantur res*: TERT. adv. Marc. 1, 13 p. 307, 22 superstitio . . . ad interpretationem naturalium refugit . . . figurans . . . Magnam Matrem in terram . . . -is rigatam (*de imbre dictum videtur, quem lavatione deae significatum esse volunt; cf. l. 70*). pall. 3, 6 lini herbida post virorem -o nivescunt. HEGES. 3, 10 quod abundaret *aqua* ad -um vestimentorum.

B *per similitudinem adhibetur pulvis*: VEN. FORT. *p. 1050, 66*

II *in rebus sacris* (*spectat imprimis ad actionem lavandi, sc. ritum purgandi vel initiandi*): **A** *paganorum*: APVL. met. 11, 1, 4 me . . . purificandi studio marino -o trado septiesque summerso fluctibus capite . . . deam . . . adprecabar. TERT. bapt. 5 p. 204, 31 sacris quibusdam per -um initiantur, Isidis alicuius aut Mithrae. praescr. 40 l. 6 expositionem (expiationem *var. l.*) delictorum de -o repromittit *diabolus in mysteriis*. AMBR. (?) sacr. 2, 1, 2 sunt baptismata gentium, sed non sunt baptismata; -a sunt, baptismata esse non possunt; caro lavatur, non culpa diluitur, immo in illo -o culpa contrahitur. HIER. in Ezech. 16, 4/5 p. 127B -a, quae ethnici in mysteriis suis et haeretici pollicentur: qui omnes lavant, sed non lavant in salutem. PRVD. perist. 10, 158 quem *lapidem nigrum Magnae Matris* dum ad -um . . . ducitis (*cf. l. 53*).

B *Iudaeorum vel Christianorum*: **1** *strictius de baptismo* (*necnon de baptisterio, e. g. p. 1034, 45, de aqua ad baptizandum adhibita e. g. p. 1034, 36. 41 notione q. e. 'baptizari' occurrunt locutiones* -um inire TERT. bapt. 15 p. 214, 7 LEO M. epist. 159, 7; capere IVVENC. 1, 311; intrare PRISCILL. tract. 1, 2; accipere AVG. c. Iulian. 1, 3, 10 nat. et grat. 4, 4 CHROMAT. in Matth. 1, 1, 5. *al.*; subire LEO M. epist. 166, 1 [*cf.* PRVD. cath. 6, 126 -i rorem]): **a** *Iohannis sive Christianorum*: **α** *usu communi* (*cf.* CYPR. epist. 74, 6 p. 804, 5 in -o, id est in baptismo): TERT. bapt. 2 p. 202, 5 nonne mirandum et -o dilui mortem? 7 p. 206, 28 egressi de -o perungimur. 12 p. 212, 9 dictum domini de uno -o (15 p. 214, 10 adv. Marc. 4, 9 p. 442, 4 LACT. inst. 3, 26, 9. 5, 19, 34 u. virtutis ac fidei -o . . . vitia depellere. DAMAS. [?] epigr. 5, 5 verumque). 16 p. 214, 22 hic (*i. martyrium*) est baptismus, qui -um et non acceptum repraesentat et perditum reddit. 20 p. 218, 10 cum de illo sanctissimo -o novi natalis ascenditis. coron. 11 l. 30 quos Iohannes admittebat ad -um. pudic. 10 p. 240, 21 paenitentiae -o. virg. vel. 2, 3 -i sacramenta. ITALA Eph. 5, 26 (cod. d *al.* = VVLG.) *ecclesiam* mundans -o aquae in verbo (CYPR. ad Donat. 3 salutaris [eleem. 2 Ps. ORIG. tract. 7 p. 82, 8 CONSVLT. Zacch. 2, 8 p. 64, 21]. HIL. in Matth. 2, 6. *al. cf. l. 59*). Tit. 3, 5 (*ibid.*) salvos nos fecit per -um regenerationis et renovationis (*inde* CYPR. epist. 74, 5 patient. 6 p. 401, 16 AMBR. myst. 7, 30. HIER. hom. Orig. in Ezech. 6, 7 p. 385, 15 -o secundae r. AVG. adult. coniug. 1, 28, 35. *et saepissime. cf.* IREN. 5, 15, 3 eam quae est per -um regenerationem restituens ei. HIER. hom. Orig. in Ezech. 6, 7 p. 385, 13 post regenerationem -i). CYPR. epist. 69, 12 asparsionem quoque aquae instar salutaris -i optinere (hab. virg. 23 gratia -i s. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 15 aquam vivam -i s. OPTAT. 4, 6 p. 110, 11 AMBR. Iob 4, 4, 14. *al.*). 73, 3 -i vitalis et salutaris baptismi gratiam (hab. virg. 2. laps. 24 ut ad balneum statim pergeret, quae -i v. gratiam perdidisset. PS. CYPR. tract. 2 FIRMIL. Cypr. epist. 75, 22 PS. ORIG. tract. 7 p. 82, 15. *al.*). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 17 divini -i sanctificatione (PS. ORIG. tract. 12 p. 131, 9 SVLP. SEV. epist. app. 2, 16 p. 246, 14). PS. ORIG. tract. 15 p. 164, 14 ad hoc dominum nostrum baptizari se a Ioanne voluisse . . ., ut aquam ipsam suo -o sanctificaret. LACT. inst. 4, 15, 2 ut -o spiritali peccata non sua . . ., sed carnis quam gerebat aboleret (AMBR. myst. 3, 14 spir. 3, 14, 96 SVLP. SEV. epist. app. 2, 11 p. 241, 9 CONSVLT. Zacch. 2, 7 p. 62, 15. *al.*). 7, 5, 22 caelesti -o purificatus (GAVDENT. serm. 18, 36 G. COD. Theod. 15, 5, 5 ALC. AVIT. carm. 6, 191). IVVENC. 1, 311 fluminis . . . miranda -a (*cf.* 1, 347 Iordanis veneranda -a. SEDVL. carm. pasch. 2, 166 flumineum . . . -um egrediens [*op. pasch. 2, 13 p. 213, 10* de aqua baptizatus ascendit]. hymn. 2, 41 puri gurgitis). PEREGR. Aeth. 45, 4 emendet se et . . . tunc accedet ad -um (*postea*: accedet ad baptismum). HIL. in Matth. 10, 24 cum . . . innovamur baptismi -o (20, 4 AVG. doctr. christ. 2, 11. *al. cf.* baptismatis: FVLG. aet. mund. p. 174, 24 GENNAD. dogm. 22 EPIST. pontif. 321 [Aug. epist. 181], 7 AVG. pecc. orig. 30, 44 LEO M. epist. 16, 4. *al.*). PACIAN. epist. 1, 6 p. 21 -i et chrismatis potestas. PRISCILL. tract. 2, 41 vivi -i regeneratione (ALC. AVIT. carm. 1, 166). AVSON. 317, 21 p. 18 P. immortali. HYMN. Ambros. II 61 b, 19 gregem aqua lavas baptismatis, haec est -um mentium. CANON. Hippol. 79, 22 infusio -i . . . sanctificat *credentem*. RVFIN. hist. 2, 1, 12 ecclesiam fraude qualibet ingressi -um furantur. 4, 26, 2 Melitonis de pascha libri duo, . . . sed et . . . de -o. PRVD. perist. 6, 29 mysticum. PAVL. NOL. carm. 28, 188 castifico. AVG. in psalm. 41, 1 l. 21 gratiam sancti -i (PS. AVG. symb. 4, 1, 1 PAVL. PETRIC. Mart. 1, 122. FERREOL. reg. 15 de -o s. filios cuiuslibet excipere. CE 2280). AVG. serm. 223, 1 *catechumini* mundati sunt -o indulgentiae. LEO M. serm. 63, 6 *ut* non idem sit post -um, qui ante baptismum fuit. GREG. TVR. Franc. 2, 2 cum . . . in illud caenosum -um *Arianorum* vi cogeretur immergi. glor. conf. 68 hic . . . fecisse dicitur -um ad baptizandum, in qua . . . aqua dicitur divinitus exoriri; de quo etiam ad aliud -um . . . aqua defertur. *al.* *distinguitur -um haereticorum sive Iohannis a baptismo* (*cf. p. 1033, 66. 1035, 19*): CYPR. epist. 69, 1 an . . . eos quoque, qui a Novatiano veniunt, post profanum eius -um baptizari . . . legitimo et vero et unico ecclesiae baptismo oporteat. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 13 p. 819, 9 -um est illis *haereticis* carnale tantum, non baptismi sacramentum. PETIL. Aug. c. Petil. 2, 2, 4 bis baptisma nobis obiciunt hi, qui sub nomine baptismi animas suas reo -o polluerunt (*similiter* 1, 1, 2). SACR. Leon. 239 pro -i ministerio, quod gerebat, detulit famulatum *Iohannes* perfecti baptismatis mysterium consecranti. **β** *metonymice de statu baptizati* (*culpa carentis*): CONC. Ilib. a. 305 Mansi 2, 12B qui -um suum integrum habet nec sit bigamus. HIER. hom. Orig. in Luc. 24 p. 148, 24 ut, cum ad igneum fluvium venerit, ostendat se et aquae et spiritus -a servasse et tunc mereatur etiam ignis accipere baptismum. **γ** *per imag. a baptismo sumptam de diluvio*: OPTAT. 5, 1 p. 120, 13 *diluvium* erat . . . imago baptismatis, ut inquinatus totus orbis demersis peccatoribus -o interveniente . . . mundaretur.

b *proselytorum Iudaeorum*: COMM. apol. 686 quid illi *Iudaei* decipiunt gentes puros esse -is? (*cf. Thraede, Jahrb. f. Antike u. Christentum 2, 1959, 108*).

2 *laxius de variis purificationibus*: **a** *Christianorum*: TERT. bapt. 16 p. 214, 14 est quidem nobis etiam secundum -um, unum et ipsum, sanguinis scilicet, de quo dominus 'habeo' inquit 'baptismo tingui' (*Luc. 12, 50*), cum iam tinctus fuisset *a Iohanne* (*similiter spectant ad martyrium*: pudic. 22 p. 272, 27 ex vulnere lateris dominici aqua et sanguis, utriusque -i paratura manavit; debeo ergo et primo -o alium liberare, si possum secundo. scorp. 6 p. 158, 10 -um sanguinis. p. 158, 14 quibus in -o ipsa vita deponitur. PRVD. perist. 5, 362 mentem piatam sanguine, mortis -is elutam). OPTAT. 5, 3 p. 124, 14 cum caelestis regni mentio fieret . . ., totum corpus obtulit ad -um *Petrus* (*spectat ad pedum lavationem ut* PS. ORIG. tract. 2 p. 17, 14 ut formosos pedes *apostolorum* . . . -i sui purificatione efficeret). GAVDENT. serm. 19, 11 G. Samaritanae mulieris occulta . . . non solum reserat, sed etiam -o aquae in aeternam vitam salientis emundat (*sec. Ioh. 4, 14*). HIER. hom. Orig. in Luc. 24 p. 148, 22 (*respicitur Luc. 3, 16* ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni) eum . . ., qui non habet signum priorum baptismatum, -o igneo non baptizat *post exitum vitae* (*similiter spectat ad purgationem die iudicii subeundam*: ORIG. in Matth. 15, 23

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 417, 32). AVG. serm. 388, 2 quotidiana et levia peccata habent etiam sua -a quotidiana *sc. opera misericordiae*. APRING. in apoc. 21, 27 sordidatus post purificationem *baptismi* noluit humilitatis -o et lacrimationum effusione (lacrimatione effusionum *trad.*) mundari (*item spectant ad paenitentiam*: CASSIOD. in psalm. 6 concl. inde [*i. paenitentia*] ... animarum saluberrima -a suscipimus. 41, 4 [3] l. 74 fletus ille cibus est animarum ..., refectio mentium, -a culparum. GREG. M. in euang. 17, 10 lex dei -um compunctionis peccatorum nostrorum maculis exhibet). GREG. M. epist. 11, 56a p. 340, 28 post admixtionem propriae coniugis et -i purificationem quaerere et ab ingressu ecclesiae paululum reverenter abstinere. **b** *Iudaeorum*: ITALA Sirach 34, 30 (Aug. gen. c. Manich, 2, 21, 31) *qui* iterum tangit illum *mortuum*, quid proficit in -o suo (Aug. epist. 173, 8 quid ei prodest -um eius, *Cypr. epist. 71, 1. al.* proficit lavatione eius, *Vulg.* p. lavatio illius). HIER. in Gal. praef. p. 310^A scrupulositatem ciborum et per dies singulos -a iterum sordidanda. PETR. CHRYS. serm. 171 p. 647^B (*ad psalm. 50, 4* lava me ab iniustitia mea) lava me per gratiam semel, quem -a legis innumera non laverunt. ALC. AVIT. c. Arr. 19 p. 8, 24 crebro se -o a peccatis ablui Iudaeus credit (*opp.* unum baptisma). CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 282 purificationes ex -is fontium ... facientes sacram ingrediantur urbem *leprosi sanati*.

in lusu verborum: RVRIC. epist. 2, 15 p. 396, 17 faciem nostram debemus magis lacrimis rigare quam -is.

cf. eluacrum, lautro.

?**lavāmen**, -inis *n.* *a* lavare. *i. q. lavacrum*: HIER. hom. Orig. in Luc. 24 p. 148, 21 (*ad 3, 16* baptizo vos aqua) ut ... hoc (*sc. spiritus sancti et ignis*) cum -e (*var. l. et edd.* amne) baptizet (*postea*: lavacro igneo).

lavāmentum, -ī *n.* *a* lavare. [*francog.* lavement, *dial. wall.; francoprov.; prov. vet.* lavamen, *dial. prov., alvern.; hisp.* lavamiento; *port.* lavamento. *cf. Wartburg V 215. Corominas III 57. Machado II 1307. G.*] *vix recte restituitur* PS. HIER. epist. 13, 11 p. 172^B (= SVLP. SEV. epist. app. 2, 13 p. 243, 20, *ubi conicitur* lomentis *pro trad.* lumentis *vel* lamentis). *cf.* lomentum.

1. lavandāria, (-ōrum) *n.* *a* lavare (lavandus). NOT. Tir. 114, 20 -a (*antea* lavat. *an fem.?*). *i. q. textilia lavanda*: LABER. mim. 151 -a (*cf.* GELL. 16, 7, 5 *ad l.*: obsoleta quoque et maculantia ex sordidiore vulgi usu ponit *Laberius* ... et 'elutriare lintea' et '-a' [lab-, labandria *var. ll.*] dicit, quae ad lavandum sint data).

2. lavandaria (-dā-?), -ae *f.* *orig. inc. fort. idem voc. quod* 1. lavandaria. *nomen herbae* (*cf. André, Lex. des term. de botan. s. v.*): CHIRON 993 ad ventris dolorem herbae -ae sucum ... dabis.

lavaris. *orig. inc., cf.* laver. *nomen herbae: v.* granistum.

***lavātio** (lōtio), -ōnis *f.* *a* lavare. *aliter* PROB. inst. gramm. IV 181, 32 *ut* 'scriptum' 'scriptura' sic utique et 'lotum' 'lotura' facere debeat; et ideo -o suae positionis est nomen, non a verbo veniens appellatio.
lab-: *cod. F digestorum* 19, 2, 30, 1. 34, 2, 25, 10. ORIBAS. syn. 1, 27, 3 Aa p. 81, 10 Mø. *al.* *forma* lōtio *traditur non nisi* VITR. 7, 9, 1 PLIN. med. 1, 2, 3 SERM. RevBén. 72, 1962 p. 272, 101 OP. imperf. in Matth. 3 p. 651; *restituitur* PASS. Theclae *p. 1036, 32. 33* *legitur inde a* PLAVTO, CIC.; *in poesi ap.* PLAVT. *et* PHAEDR. [*port.* lavação. *cf. Machado II 1307. G.*]

i. q. actio lavandi (GLOSS. λουτρόν. ἀπόλουσις. balneum. *metonymias v. s. I B*): **I** *usu sollemni i. q. purgatio*: **A** *vario usu*: **1** *in rebus profanis*: **a** *lavantur animantia*: *α adhibita aqua*: PLAVT. Most. 160 iam pridem ... frigida non lavi magis lubenter ... :: eventus rebus omnibus, velut horno messis magna fuit. :: quid ea messis attinet ad meam -em? :: 161 nihilo plus quam -o tua ad messim. CIC. phil. frg. I 10 quae ad -em ... pertinent *vasa* (*Xen. oec. 9, 7* τῶν ἀμφὶ λουτρόν). fam. 9, 5, 3 ut -o parata sit. VARRO ling. 5, 119 pelvis pede⟨l⟩uis a pedum lavatione (HIER. hom. Orig. in Is. 6, 3 p. 272, 8. *cf. p. 1036, 25*). rust. 2, 4, 8 ut volutentur in luto *sues*, quae enim illorum requies, ut -o hominis. CIL I² 1903a (*eadem* b) municipibus ... -em in perpetuom de sua pecunia dant. ALF. dig. 19, 2, 30, 1 quo *tempore* -em non praestitisset *balneator*. VITR. 6, 6, 2 balnearia *villae* ... coniuncta sint culinae, ita enim -i rusticae ministratio non erit longe. 8, 3, 6 salientes, e quibus bibit nemo ..., sed -bus et reliquis rebus utuntur. PAVL. FEST. p. 117 a -e dictam *lautitiam*. CELS. 1, 3, 32 calida. 36 frigida (ORIBAS. syn. 1, 27, 3 La p. 81, 10 Mø. utatur aquarum frigidas -es [*gr. antea exhibet* ψυχρολουσίαν, *sed hic omittit.* Aa aquae frigidae -o]). CIL XI 720 (*s. I*) in huius balinei lavation(em) *tot nummos* ... legavit. XIV 2979 (*eadem* 2978; *uterque tit. est s. I*) -em ... gratuitam in perpetuom dedit (V 6522, 5 balineum solo privato et -em g. in perpetuum dedit. XI 6167, 7). PLIN. nat. 8, 178 -e calidae aquae traduntur pinguescere *boves* (PLIN. med. 1, 2, 3 capitis tetra animalia, quae nocent, -e a. marinae necantur. *cf. l. 69. 71*). PORPH. Hor. epist. 1, 15, 3. 4 ('gelida cum perluor unda') consuetudo -is meae, quod ... ψυχρολουσία⟨ι⟩ utor. CYPR. *p. 1033, 27*. ARNOB. nat. 7, 34 -um ... munditias. CHIRON 57 curabis cataplasmati[ci]s oleaticis, magis humore, rarenter -e. MARCELL. med. 4, 16 nasturcii semen ... furfures capitis adsidua -e depellit (*cf. Ps. Apul. herb. 20 l. 7* ablutione). OP. imperf. in Matth. 3 p. 651 pone Ioannem medicum esse ...; confessionem puta esse digestionem impuritatis ..., quae intus erat inclusa, baptismum esse -em sordium egressarum. 15 p. 717 -o faciei. ORIBAS. syn. 5, 15, 5 Ab -o calidi balnei (*gr.* λουτροῖς, *La* lavit balneis temperatis). *al.*
β per similitudinem adhibitis siccis caloribus: CASS. FEL. 76 p. 187, 6 hydropica et sicca -o, quae a Graecis xerolusia appellatur (*cf. Cels. 3, 21, 6* evocandus est sudor ... in harena calida vel Laconico vel clibano ...; balineum atque omnis umor alienus est).

b *lavantur res*: VITR. 7, 9, 1 (*de conficiendo minio*) -bus et cocturis crebris relictis stercoribus efficiuntur, ut adveniant, colores. PAVL. FEST. p. 24 aequilavium ... dictum a -e lanae, quae dicitur aequilavio redire, cum dimidium decidit sordibus.

2 *in rebus sacris*: **a** *paganorum*: *α in univ.*: TERT. bapt. 5 p. 205, 1 ipsos etiam deos suos -bus efferunt. CAES. AREL. serm. 33, 4 p. 140, 6 nullus in festivitate sancti Iohannis ... in fluminibus ... se lavare praesumat: quia ista infelix consuetudo adhuc de paganorum observatione remansit; cum enim ... animae ... in illa sacrilega -e moriantur *eqs.* *β in cultu Magnae Matris*: MENOL. Colot. Mart. (CIL I² p. 280) -o (*item in fastis*: MENOL. Vall. Mart. [*ibid.* p. 280]. PHILOCAL. fast. Mart. 27 [*ibid.* p. 260]. POL. SILV. fast. Mart. 27 [*ibid.* p. 261]). ARNOB. nat. 7, 32 -o ... deum matris est hodie; sordescunt enim divi et ad sordes eluendas laventibus aquis opus. AVG. civ. 2, 4 p. 57, 12 D. die sollemni -is eius. p. 57, 26 quae sunt sacrilegia, si illa sunt sacra? aut quae inquinatio, si illa -o?

b *Iudaeorum et Christianorum*: TERT. resurr. 48 p. 100, 11 anima ... non -e, sed responsione *fidei* sancitur. ITALA *p. 1035, 14*. CYPR. sent. episc. 22 sacra et divina -e lotos *haereticos* ... in ecclesiam recipi. SERM. RevBén. 72, 1962 p. 270, 35 *Abraham* in -e illa pedum omnes peccatorum sordes deposuit, quia -o pedum domini nostri absolutio peccatorum est (p. 272, 93 *Petrus* cognovit in -e p. magnum esse mysterium. *cf. l. 30. p. 1035, 61*). p. 272, 100 (*Ioh. 13, 9*) *Petrus* totum se baptismo offerebat ..., ut -e capitis cor mundum possideret; in -e manuum, opera iustitiae faceret; in -e vero pedum, per viam veritatis mundis gressibus ambularet. PASS. Theclae Ca 25 p. 69, 3 donec accipias dei -em (dei lationem *sive* dilationem *trad.*; *cf.* solutionem *Cb. gr.* τὸ ὕδωρ). Cb 40 p. 115, 13 accepi -em (lutionem *sive* solutionem *trad.*; *cf.* locutionem *Ca. gr.* τὸ λουτρόν, *A* ablutionem, *recc. cett.* lavacrum).

B *metonymice*: **1** *de cella balnei*: VITR. 5, 11, 2 in ... porticu conlocentur haec membra: ephebeum, ... coryceum, ... conisterium, ... frigida -o, quam Graeci λουτρόν vocitant; ... introrsus ... conlocetur concamerata sudatio ..., quae habeat ... ex una parte laconicum ..., ex adverso laconici caldam -em. **2** *de labro variisque vasis*: PHAEDR. 4, 5, 22 vestem, mundum muliebrem, -em argenteam. VLP. dig. 34, 2, 25, 10 *ad mundum muliebrem pertinent* specula, matulae, unguenta, vasa unguentaria et si qua similia dici possunt, veluti -o, riscus.

II *vi dilatata et deflexa i. q. conspersio, madefactio*: ORIBAS. syn. 4, 37, 3 Ab p. 40 panem ... infundis in aqua ..., mensura autem -o panes (*pro* -is panis) ... fit, ut ... quod infermentatum in se habet amittit (*gr.* διαβροχῆς, *La* infusionis).

in paronomasia: -e lotos CYPR. sent. episc. 22.

lavātor (lōtor), -ōris *m.* *a* lavare. *notatur* lot INSCR. Dessau 9421. *scribitur*: -ava- (-aba-): SCHOL. Hor., GLOSS.; *dub. suppl.* EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 54 ⟨lav⟩atori (*Mommsen*; coronatori, coloratori *alii*). -au-: ANTH. *et var. l.* GLOSS. II 410, 32. -o-: *passim.* -u-: *var. l.* PAVL. NOL., GLOSS., *falso trad.* GRATT. 131, *in titulo spurio* CIL XIV 104*.

i. qui lavat (*sc. aliquid vel aliquem; se ipsum l. 73*): **1** *technice de eis, qui vestimenta sim. lavant* (GLOSS. [-r *tum lemma, tum interpretamentum*] πλυτήρ. πλύτης. ἠλιαστής): CIL V 801 gentilibus Artorianis -bus (*item occurrunt collegia -orum*: XIV 2156 INSCR. Dessau 9421). OPTAT. 3, 9 p. 93, 15 apud -em pariter mundati *panni* (*allegorice de Donatistis et catholicis accipiendi*). DIOSC. 2, 149 p. 235, 6 unum *genus struthii* -es lan⟨a⟩e utuntur (*gr. 2, 163* ἐριοπλύται *cf. Plin. nat. 24, 96* tinguentibus ... lanas praeparat). **2** *in univ.*: PROB. app. gramm. IV 199, 23 inter labat et lavat hoc interest, quod labat nutat significat, lavat vero -em esse demonstrat (*fere eadem* ISID. diff. 1, 342). SCHOL. Hor. epist. 1, 16, 60 Laverna ... est autem dea furum ...; fortasse dicta sit a lavando, nam fures -es dicuntur (*obscurum; fortasse per translationem iocosam, quia divites copiis suis quasi sordibus privant, dictum est, aut quodam modo pendet e Paul. Fest. p. 117* laverniones fures antiqui dicebant, quod sub tutela deae Lavernae essent, in cuius luco ... solitos furta praedamque inter se luere). PAVL. NOL. epist. 23, 4 manus famulas et membris meis unctor et pedibus -r adhibebat. ANTH. 377, 8 fornacibus *balnei* aestuat ardor ...; stat tutus -r multo circumdatus igne.

lavātōrium, -ī *n.* *a* lavare. [*it.* lavatoio; *sard. mer.* lavađoya; *francog.* lavoir, *dial. norm., pict., centr., burg., comit., camp.; francoprov.; prov. vet.* lavador, *vasc. vet.* lavaduy, *dial. prov., delph., langued., vasc.; hisp.* lavadero, *astur.* llavadera; *port.* lavadouro, -oiro. *cf. M.-L. 4952. Battisti-Alessio III 2187. Wagner II 17. Wartburg V 216 sq. Corominas III 57. Machado II 1307. G.*] GLOSS. II 410, 29 πλύσιμον labatorium. III 77, 48 νιπτήρ labaturium. *huc fortasse referas* CASSIOD. hist. 10, 20, 3 (*v. p. 762, 48*) *collatis l. 40 sqq.*

lavātrīna (lātrīna), -ae *f.* *a* lavare; *cf.* pistrina. *scribitur* lavat- VARRO ling. 5, 118 (laviat- *F*). 9, 68 NON. p. 212, 7; *metri causa*

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

restituitur POMPON. Atell. 53. lat- *passim.* *de genere*: NON. p. 212, 7 latrina genere feminino; et est lavatrina, quod nunc balneum dicitur (*affert* LVCIL. 400) . . .; neutro Laberius (*affert* LABER. mim. 36) . . .; hic latrinum ventri finem locum dixit (*textus corruptus; dubium, utrum interpretatio versus Laberiani sit an aliud poetae fragmentum; deest in edit. Ribb.*); *deinde affert* LVCIL. 253. *legitur inde a* PLAVTO, LVCIL. [*cors.* (a)vedrina. *cf. M.-L. 4952. Battisti-Alessio III 2178. G.*]

1 *proprie*: **a** *notione prisca i. q. balneum* (*cf.* VARRO ling. 9, 68 domi suae quisque ubi lavatur, balneum dixerunt . . ., cum hoc antiqui non balneum, sed -am appellare consuessent. NON. *l. 2* [*affert* LVCIL., LABER.]. GLOSS. λουτρών. GLOSS.ᴸ IV Ps. Plac. L 9 -is: locis, quibus lavari solebant sordida): LVCIL. 253 hic tu apte credis (hoc . . . credit *trad.*) quemquam -a petisse (*'carpebat convivarum sordidorum hoc versu imbalnitiem' Marx*). 400 qui in -a langue⟨t⟩. LABER. mim. 36 sequere ⟨me⟩ in -um, ut aliquid gustes (-us *trad.*) ex Cynica haeresi (*an potius ad b? contra dubitare licet, ne l. 23. 24 potius huc spectent*).

b *notione communi*: *α strictius i. q. locus, ubi ventrem exonerare licet* (GLOSS. secessus. secessus publicus. ἀφεδρών. κοπρών. *sim.*): PLAVT. Curc. 580 istas tuas magnas minas non pluris facio quam ancillam meam, quae -am lavat (*cf.* POMPON. Atell. 53 volo -am lavi *i. lavari. an dictum est de balneo?*). VARRO ling. 5, 118 trua, qua e (truę que *trad.*) culina in -am aquam fundunt (*an de balneo?*). COLVM. 9, 5, 1 quae *pars aedificii* tetris -ae sterquiliniique et a balinei libera est odoribus. 10, 85 nec pudeat fisso praebere novali, immundis quaecumque vomit -a cloacis. SVET. Tib. 58 ut haec quoque capitalia essent: . . . nummo vel anulo effigiem *imperatoris* impressam -ae aut lupanari intulisse. vita Lucani p. 51, 7 in -is publicis (CVRIOS. [= REG.] urb. p. 105, 11 N.). APVL. met. 1, 17, 6 apage te . . ., fetorem extremae -ae. TERT. coron. 13 l. 54 a saeculo coronantur et lupanaria et -ae et pistrinae *eqs.* ieiun. 6 p. 280, 9 domicilium interioris hominis . . . decoquendis iam stercoribus exaestuans praemeditatorium efficitur -arum (*cf.* HIER. adv. Iovin. 2, 12 guttur nostrum meditatorium efficitur -arum). ITALA Matth. 15, 17 (Aug. c. Faust. 16, 31 p. 480, 27. *cf.* 6, 6 p. 293, 10) omne, quod in os intrat, in ventrem vadit et in -am emittitur (*gr.* εἰς ἀφεδρῶνα, *cod. aur. al. et Vulg.* in secessum). LAMPR. Heliog. 17, 1 in -a, ad quam confugerat, occisus. FIRM. math. 8, 19, 12 -as semper cloacasque mundabit (*cf.* 8, 20, 1 -as cloacasque purgabunt). VVLG. IV reg. 10, 27 fecerunt pro ea *aede Baal* -as. VICT. VIT. 2, 15 quem . . . in loco -arum obsceno conclusit. *per appellationem contumeliosam de homine immundo* (*cf. l. 30*): ANTH. 205, 4 nariputens (-putrens *Burm.*) oris -a, Filippe (*cf. 9* secessum naribus efflas).
β laxius i. q. cloaca vel fovea excrementorum receptaculum (*exempla certiora*): QVINT. decl. 350 p. 377, 29 si inciderit in -as (latrones *trad.*), si in aquas praecipitatus . . . fuerit. SVET. Nero 24, 1 abici . . . in -as omnium statuas . . . imperavit. APVL. met. 9, 14, 3 omnia prorsus ut in quandam caenosam -am in eius animum flagitia confluxerant. VLP. dig. 7, 1, 15, 1 *si* de palaestra *servum* stercorandis ('destercorandis [*Brencm.*]?' *Mommsen*) -is praeponat.

2 *transfertur ad locum turpem, lupanar sim.* (*iuxta* lupanar *l. 28. 31*): APVL. Plat. 1, 13 postremam mentis portionem infernas abdominis sedes tenere ut popinas quasdam et -arum latebras, deversoria nequitiae atque luxuriae. TERT. pall. 4, 10 cum -arum antistes (*lenam dici putat Geffcken, Kynika 120 sq.*) sericum ventilat . . . et armillas . . . omnium pudendorum conscias manus inserit.

lavātūra (lōtūra), -ae *f.* *a* lavare. lavat- VITAE patr. ORIBAS. eup. 2, 1 A 8 Aa syn. 4, 14, 3 Aa ALEX. TRALL. lot- *passim* (lotora DIOSC. 5, 33 p. 179, 11). [*val.* lătură; *it.* lavatura; *francog. vet.* laveüre, *francog.* lavure, *dial. wall., norm., centr., burg., comit.; francoprov. vet.* lavire, *francoprov.* lavirę, lawirə *etc.; prov.* lavadura, -o; *hisp., port.* lavadura. *cf. M.-L. 4953. Battisti-Alessio III 2187. Wartburg V 214. Corominas III 57. Machado II 1307. G.*]

1 *praevalente notione actionis lavandi* (*gr. resp.* πλύσις, *ubi nihil adnotavimus. cf.* GLOSS. II 410, 30 πλύσις: lutus, -a): PLIN. nat. 33, 114 lavari farinam et quod subsidat iterum lavari; differentiam artis esse, quod alii minium faciant prima -a, apud alios id esse dilutius, sequentis autem -ae optimum (*sed Theophr. lap. 58* πλύσματι). 34, 128 pompholyx -a separatur, spodos inlota est (*cf.* DIOSC. 5, 96 p. 202, 20 melior . . . -a suprascripta [*p. 202, 13* lavatur . . . ponfolis sic]). 34, 131 quodcumque genus *spodi* lavando fit utilius; purgatur ante pinna, dein crassiore (crebriore *Mayhoff dubitanter*) -a digitis scabritiae excernuntur. 34, 168 fit et -ā plumbi usus in medicina (*cf.* DIOSC. 5, 106 p. 209, 6 de -a plumbi [*sed gr. 5, 81* ὁ πεπλυμένος μόλυβδος]. 5, 110 p. 211, 19 -a et combustura *molybdaenae. cf. l. 84*). EXPOS. mundi 5 *Camarini* per ignis gladium (*corruptum;* radium *Riese, alii aliter*) -am expetunt *vestium* (*cf.* rec. interpol. per ignem solis -am exspectant). THEOD. PRISC. eup. faen. 9 post capitis -am. DIOSC. 5, 33 p. 179, 11 *aqua marina* tepida ad -a(m) tortionibus accepta praestolatur (*gr. 5, 11, 1* πρὸς στρόφους θερμόν *tantum*). 5, 178 p. 241, 3 *terrae Samiae* (*iuxta* combustione). ORIBAS. eup. 2, 1 A 8 Aa Acacia . . . labata . . . acredinem in -a deponit (*om. La*). 2 *praevalente notione aquae ad lavandum adhibitae, lavando inquinatae* (*gr. resp.* ἀπόπλυμα, *ubi nihil adnotavimus*): PLIN. nat. 34, 170 ad haec (*haemorrhoidas sim.*) . . . -a plumbi facit (*cf. p. 1037, 73*). CAEL. AVR. acut. 2, 32, 167 *sudor* male redolens tamquam -a carnis (*nonnisi in comparationibus.* 2, 36, 190 *item de sudore* [*sed loco gemino diaet. pass. 40* sudor . . . reolens aquatus carnium similis]. 3, 20, 195 aquati . . . liquoris fit egestio [*sc. vomitu, ut videtur*] et . . . similis -ae c. gyn. 2, 51 *de mulierum menstruis* [*gr. p. 122, 14 Ilb.* σαρκὶ πεπλυμέναις ὅμοιος]. ORIBAS. syn. 9, 40 [73] add. Aa p. 345 aquatus humor *mulieris parturientis* . . . veluti -ae c. ALEX. TRALL. 2, 68 *de excrementis*). 3, 17, 161 vel cantabri -a . . . vel bromi sucus. VITAE patr. 5, 17, 25 *frater* lavit vulnus senis illius et recolligit aquam in vase et quoties sitiebat ex ea bibebat; coepit autem iterum cogitatio sua sollicitare eum dicens . . . non bibas fetorem hunc; frater autem . . . toleranter ferebat bibens -am vulneris illius; et cum ita ministraret seni, . . . illam -am vulneris in aquam mundissimam vertit *deus.* ORIBAS. syn. 4, 14, 3 Aa p. 14 aqua, quae purgat secessus et coquinas bel (*i.* vel) balnea aut fullonum -as (*gr.* τὰ τῶν πλυνούντων τὴν ἐσθῆτα ῥύμματα, *La* quae . . . ex balneis vel fullonum lavantibus decurrunt. *vix de loco lavationis*). *Beikircher.*

laucelarchizo, -āre, *λαυκελαρχίζω. *i. q. sacerdotio quodam Neapolitano ceterum ignoto fungi* (*cf. Kaibel, IG XIV p. 191 sq.; ibid. nr. 716* λαυκελαρχήσας): INSCR. Dessau 6455 (*Neapoli*) ⟨lau⟩celarch⟨isanti in⟩imitabili demarcho.

laucōma *v.* leucoma. **lauda** *v.* lambda. *B.*

***laudābilis,** -e. *a* laudare. *scrib.* l(a)uda(b)elis CIL XIII 2477 (*a. 630/31*), -vilis INSCR. christ. Diehl 254 (*ca. s. V*). *de compendiis v. infra l. 81.* *compar. inde a* CIC.; *superl.* CIL XI 2547 (*s. III*), *cf.* CIC. orat. 136 maxime . . . -em (parad. 15 COLVM. 8, 16, 6 PLIN. nat. 11, 38 QVINT. inst. 9, 1, 4. *al.*). part. 79 summe . . . -is (fin. 5, 95. *al.*). VELL. 2, 31, 1 perquam -r. PLIN. nat. 34, 79 ante cuncta -em. QVINT. inst. 2, 13, 10 praecipue -is. *al.* *de notione*: ISID. diff. 1, 325 -is est, qui laudari potest (*distinguitur* laudandus. DIFF. ed. Beck p. 67, 8). GLOSS. ἐπαινετός. αἰνετός. ἄξιος ἐπαίνου. *inde a* RHET. Her., CIC. [*it.* lodevole; *francog.* louable; *wall.* louwåve; *prov. vet.* lauzevol, *vasc.* laudable; *hisp.* loable; *port. vet.* loável, *port.* louvável. *cf. Battisti-Alessio III 2260. Wartburg V 207. Corominas III 115. Machado II 1361. G.*] [*perperam traditur*: VARRO rust. 1, 55, 1. 1, 59, 2 (*adv.*).]

1 *vi passiva i. q. laude dignus, laudandus* (*c. dat. l. 48*): **a** *de rebus*: *α c. nominibus, pronominibus*: RHET. Her. 3, 4, 7 -e est, quod conficit honestam . . . commemorationem. CIC. dom. 97 factum. de orat. 2, 343 virtus . . ., quae est per se ipsa -is (fin. 1, 42. Tusc. 4, 34 utilitate. SEN. epist. 66, 22). 3, 34 formae figuraeque dicendi specie dispares, genere -es. Brut. 325 orationes. orat. 125 pars orationis. 136 eloquentiam. part. 79 res . . . honesta . . . summeque -is (fin. 1, 42. 5, 95 SEN. epist. 76, 10). rep. 3, 6 vitae ratio (*cf.* Tusc. 5, 47 vita [Lael. 23 TREB. Val. 5, 1. *al.*]). leg. 2, 11 legem. off. 2, 49 etsi -ior est defensio, tamen etiam accusatio probata persaepe est. 3, 110 hoc exemplo aut -ius aut praestantius (PHAEDR. 2, 1, 11). *al.* HOR. ars 408 natura fieret -e carmen an arte (LIV. 27, 37, 13 forsitan -e rudibus ingeniis, nunc abhorrens et inconditum). OV. am. 1, 5, 23 nil non -e vidi. trist. 5, 14, 35 Penelopea fides (VAL. MAX. 6, 8 praef.). LIV. 6, 23, 11 consilium (7, 5, 2 pietate. 26, 16, 11 ab omni parte). 7, 5, 7. 36, 21, 3 multo modestia post victoriam quam ipsa victoria -ior. VAL. MAX. 1, 1, 3 obsequium . . . oboedientia. *al.* SEN. benef. 3, 38, 2 quantum opus sit, quam -e . . . posse hoc dicere. COLVM. 1 praef. 24 nigra terra (PLIN. nat. 17, 27). 1, 2, 2 *agrum.* 3, 2, 26 *vitis* (*cf.* 3, 10, 5). 7, 12, 3 varius *color* in neutro *cane* est -is. 8, 16, 6. PLIN. nat. 11, 38 *mel. et saepius.* *β neutr. pro subst.*: RHET. Her. 3, 2, 3 honesta res dividitur in rectum et -e. 3, 4, 7 ex recto -e nascitur. CIC. fin. 3, 11 multa -a fecerunt (LIV. 34, 16, 1 tria). Att. 13, 21a, 4 (7) audio -ia de Scrofa. APVL. Plat. 2, 13 primum bonum atque -e est virtus. *γ* -e est *c. structuris pendentibus*: Ⓘ *inf.*: SEN. contr. 1, 6, 3 quod nemo dederat (*sc. nobilitatem*), fecisse -e ⟨e⟩s⟨t⟩ (*opp.* dedecus). VAL. MAX. 5, 1, 8 si egregium est hostem abicere, non minus tamen -e infelicis scire misereri. SEN. benef. 4, 16, 3 PLIN. epist. 5, 3, 4. paneg. 83, 3 quanto . . . magis arduum est alios praestare quam se, tanto -ius. HIL. in psalm. 146, 5. *al.* Ⓘ *acc. c. inf.*: HIL. in psalm. 68, 10 zelum . . . dei . . . placuisse -e est. AVSON. 419, 71 p. 371, 473 P. -e est imperatorem faciles interpellantibus praebere aditus. Ⓘ ut: CASSIOD. var. 6, 24, 2 utrumque -e est, ut bonus populus iudicem benignum faciat et mansuetus iudex gravissimum populum aequabili ratione componat. VEN. FORT. vita Albin. 5, 13.

b *de animantibus*: *α in univ.*: CIC. Brut. 333 oratores. orat. 67 *poeta* est eo -ior, quod virtutes oratoris persequitur, cum versu sit astrictior. parad. 15 ut . . . est quisque maxime boni particeps, ita est -is maxime . . .; melioremne efficit aut -iorem virum *voluptas*? (CYPR. mortal. 6 gravis et -is. CAPITOL. Pius 2, 2 in cunctis. TREB. trig. tyr. 32, 2 erga rem publicam domi forisque. *al.*). Tusc. 4, 34. OV. Pont. 2, 11, 13 sponte . . . per seque mea est -is uxor (3, 1, 77). VELL. 2, 33, 1 per omnia. VAL. MAX. 8, 7 ext. 11 discipulusne an praeceptor esses -ior. COLVM. 1, 1, 8 -is habetur agricola. APVL. met. 3, 6, 3 -em publice. *al.* *β titulus honorificus* (*notatur* l *saepe*, lˢ CIL IX 2074. *afferuntur exempla selecta*): Ⓘ *de magistratibus*: AVX. Hil. c. Aux. 13 viros -es quaestorem et magistrum. SYMM. epist. 2, 10 virum -em Carissimum ex comitibus (INSCR. christ. Diehl 254 ex comete). 4, 48

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vir -is Africae comes (AVG. epist. 227 p. 482, 10. 244, 2. CONC.S II 2, 1 p. 23, 38 [*gr. II 1, 1 p. 39, 27 θαυμασιωτάτου, cf. II 3, 1 p. 10, 25* admirabilem]. CIL III 14406). 10, 23, 3 v(ir) c(larissimus) et -is vicarius (10, 23, 4. 7. 10, 26, 3 COD. Iust. 10, 23, 3, 3 *a. 468*). CONC.S II 3, 1 p. 121, 15 vir -is Magnus silentiarius (*gr. II 1, 1 p. 139, 1 θαυμασιώτατος*). CASSIOD. hist. 7, 11, 10 praesul Antiochenus (*Theodoret. 4, 11, 5 πολυθρύλητος*). CIL X 1354 v(ir) l(audabilis) decurio. ⓘⓘ *de clericis*: SYMM. epist. 7, 51 Severum episcopum omnium sectarum adtestatione -em (10, 21, 6 -i viro episcopo). PAVL. NOL. epist. 51 vir -is ... conpresbyter meus (*cf.* CIL XIII 2477 *presbyter*). AVG. epist. 42 dominis -bus in Christo (45. 100 domino eximio meritoque honorabili insigniterque -i filio Donato). CONC.S I 5 p. 337, 7 beati et per omnia -is patris nostri Athanasii (*gr. I 1, 4 p. 19, 16 πανευφήμου, cf. I 2 p. 106, 23* opinabilis. *item ibid.* p. 337, 28). CIL VIII 27 (= 11025) vir -is sacerdotalis. ⓘⓘⓘ *de feminis*: SYMM. epist. 4, 68, 1 clarissimae et -is feminae (AVG. epist. 35, 4 CIL III 4389 X 1346. 1350. 1355). AVG. epist. 99 in Christi membris merito sancteque -i famulae dei (264). 267 dominae religiosissimae ... et in Christi caritate -i filiae Fabiolae. CIL XI 2547 coniugi -issim(a)e. XIII 7118 matron(a)e.

2 *vi activa fere i. q. laude afferenda insignis, honorificus*: CIC. fam. 15, 6, 1 nihil potest esse -ius quam ea tua oratio. VAL. MAX. 4, 8, 1 *occasio* Fabio Maximo ... parvam pecuniae summam erogatam ad hoc usque tempus -em fecit (*c. dat. ut* PLIN. paneg. 84, 8 quid ... -ius feminis, quam si verum honorem ... in iudiciis hominum reponant ...?). IVV. 11, 22 *cena eximia* in Rutilo ... luxuria est, in Ventidio -e nomen sumit. ITALA psalm. 17, 4 (cod. 136 Cas.) -is invocabo dominum (*cett. et Vulg.* laudans, *gr.* αἰνῶν). CYPR. epist. 13, 3 nomen domini -i testimonio praedicatur (AVG. in euang. Ioh. 36, 3 l. 14). 37, 4 vox ... iugi honoris sui tenore -is (CASSIOD. Ios. antiq. 15, 52; *gr.* εὐφήμους). 44, 2 collegae ... -i multorum sententia conprobati. 55, 8 Cornelium ... -i praedicatione commendat. *ibid.* litteras honorificas et -es. COD. Theod. 7, 21, 3, 2 vulnerum -is excusatio. THEOPHIL. ALEX. epist. 3 -i or⟨e⟩ decantare. VRAN. epist. 11 p. 866A gloriosam et -em sepulturam adeptus est. VITA Roman. rec. (BHL 7306) p. 187, 16 praecedebat ... virum fama -is.

adv. ˣ**laudābiliter,** *compar.* -ius. 1 *passive fere i. q. modo laudando*: CIC. Tusc. 5, 12 ad recte, honeste, -r ... vivendum (*ibid. iterum.* AVG. contin. 4, 11 p. 153, 15 *opp.* culpabiliter. *al. cf.* VITA Fulg. p. 55 L. vitam monachi -r gerens). VELL. 2, 31, 1 cum ... perquam -r iurasset *eqs.* VAL. MAX. 5, 1 ext. 2 in hunc modum filiae iniuriam tulit, suam multo -ius. 5, 4, 3 Manlius quo horridiorem patrem habuit, hoc periculo eius -ius subvenit. TAC. ann. 15, 59, 3 periturum. PELAG. in I Cor. 11, 22 laudavi, ubi -r egistis (AVG. in euang. Ioh. 100, 2 l. 16. *al.*). AVG. civ. 1, 26 p. 41, 28 D. hoc Abraham etiam -r fecit (fid. et op. 7, 10 p. 46, 8). epist. 155, 5 *dei* dono sum, si quid -r sum. *al.* *c. adi.*: AVG. serm. 50, 6, 9 (*ad Matth. 13, 44*) a quodam mirabiliter -rque avaro. 2 *active fere i. q. honorifice*: SCHOL. Verg. Bern. ecl. 5, 7 *labrusca vitis silvestris* in comparatione vineae vituperabiliter dicitur, quando vero sola profertur, -r dicitur. RVFIN. Orig. in num. 26, 5 p. 252 in multis scripturae locis invenimus terram -r nominari (AVG. in psalm. 67, 1 l. 23). Orig. in Rom. 4, 9 p. 993C sermo ... gloriationis interdum -r in scripturis, interdum culpabiliter ponitur (Orig. princ. 2, 8, 3 p. 158, 9). AVG. civ. 1, 13 p. 24, 4 D. commemorantur (3, 16 p. 120, 2). 15, 3 p. 82, 10 septuaginta interpretes -r celebratos. c. Faust. 12, 48 p. 376, 28 praedicarunt (20, 18 p. 558, 19 VITA Fulg. p. 21 L.). VICT. VIT. prol. 2 gloriam ... -r diffamari.

deriv.: laudabilitas. *compos.*: illaudabilis.

laudābilitās, -ātis *f.* *a* laudabilis. *fere i. q. qualitas laude digna*: 1 tua *vel* vestra -s *titulus honorificus* (*notatur* l, la, lau *in* PAP.): SYMM. epist. 9, 27 SVLP. SEV. epist. app. 5 p. 254, 6. COD. Theod. 1, 15, 9 (*ad comitem ut* 10, 19, 3 [= Iust. 11, 7, 1, 1]. CONC.S II 2, 1 p. 46, 6; *gr. II 1, 1 p. 72, 12 θαυμασιότητα, cf. II 3, 1 p. 47, 10* claritatem). 8, 5, 57, 1 (*ad ducem Armeniae*). 12, 1, 166 (*ad proconsulem Africae*). PAP. Tjäder 4—5 B IV 9 (*ad curiam ut saepius ibid., v. indicem*). 2 *in univ.*: IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 6, 14 p. 1526 quid -is in eo suspicabimur animante, qui ...? EPIST. pontif. 806 Avell. p. 595, 22 ita vos hominum -e formatos suscipiunt imperia, ut iudicia sint divina.

laudābundus, -a, -um. *a* laudare. CHAR. gramm. p. 60, 7 B. sunt et alia nomina, quae figurata appellaverunt, velut ... -us (DOSITH. gramm. VII 397, 2 a participiis f. EXC. Bob. gramm. I 535, 37). p. 197, 22 B. alia *descendunt* a participiis ut ludibundus, -us (DIOM. gramm. I 322, 21).

laudandus *v.* laudo.

?**laudāticiae** NOT. Tir. 28, 24 (*post* laudabilis). *a* laudare (laudatus), *nisi latet* lautitiae (*C*), *quae vox similiter notatur 34, 4.*

ˣ**laudātio,** -ōnis *f.* *a* laudare. *acc. sg. abbreviatur in titulis*: CIL II 1065 laudation (1089. 5409). 1342 laud (2344). *de notione*: CHAR. gramm. p. 403, 14 B. laus facti instrumentum est, -o vero est rerum gestarum relatio (*cf.* ISID. diff. 1, 332 laus est eius qui laudatur, -o vero eius qui laudat; item laus est in qua virtus enitet, -o ipsa laudantis oratio; laus et laetitia sine celebratione vocis in animi admiratione consistit, -o vero rei cuiusque praedicatio est, adminiculo orationis ornata. DIFF. ed. Beck p. 66, 7. *v. et p. 1040, 15*). GLOSS. ἔπαινος. ἐγκώμιον. ἐπιτάφιος. *inde a* CIC.; *deest poetis praeter* IVVENC. 1, 576. [*val.* lăudăciune; *prov. vet.* lauzacion. *cf. Wartburg V 207. G.*]

1 *usu strictiore et fere technico i. q. oratio honorifica*: **a** *in univ.* (*sc. de genere dicendi demonstrativo*): CIC. de orat. 1, 141 certos ... esse locos, quibus in iudiciis uteremur, ... alios in deliberationibus, ... alios item in -bus, in quibus ad personarum dignitatem omnia referrentur (3, 109 lite aut deliberatione aut -e. part. 70. top. 91 *seq.* -is finis honestas. TAC. dial. 31, 2 in iudiciis fere de aequitate, in deliberationibus ⟨de utilitate, in -bus⟩ de honestate disserimus). 2, 43 quidnam, ... an -es? id enim video poni genus tertium (2, 341 nec ... t. -um g. est difficile ...; ipsi ... Graeci magis legendi et delectationis aut hominis alicuius ornandi quam utilitatis huius forensis causa -es scriptitaverunt; ... nostrae -es, quibus in foro utimur, aut testimoni brevitatem habent nudam atque inornatam aut scribuntur ad funebrem contionem *eqs.*). *al.* SEN. epist. 102, 15 aliud est laus, aliud -o, haec et vocem exigit; itaque nemo dicit laudem funebrem, sed -em, cuius officium oratione constat *eqs.* QVINT. inst. 11, 3, 153 in -bus, nisi si funebres erunt, ... laeta ... est actio. *al.*

b *colores speciales*: *α -o iudicialis* (*sc. ad tuendum reum habita vel missa*): CIC. Verr. II 2, 13 praeclara -o. 2, 45 paucos Syracusanos — eos, qui nunc se publice -is causa venisse dicunt — ... non ad istius -em, sed ad communem litium aestimationem venisse. 2, 64 a civitatibus -es petere, testes (*sc. criminum*) ... vi retinere coepit (*cf.* 4, 147). 4, 17 princeps -is tuae (5, 58 -is legati et principes. *cf.* 5, 47 princeps istius legationis, quae ad tuam -em missa est). 4, 19. Font. 45 sceleratorum hominum periuria testimoniis ac -bus ... refutare. Cluent. 196 -o recitatur. 197 non illi in libellis -um decreta miserunt, sed ... hunc praesentes laudare voluerunt. Cael. 5 lectissimos viros ... cum gravissuma atque ornatissuma -e miserunt. *et saepius ap. eundem; praeterea rarius, e. g.* VAL. MAX. 6, 2, 5 ASCON. Scaur. p. 28, 26. SVET. Aug. 56, 3 -e iudiciali. *al.* *β -o funebris*: CIC. Mil. 33 *Clodium* spoliatum imaginibus, exsequiis, pompa, -e. 86 sine imaginibus, ... sine exsequiis, ... sine -bus, sine funere. Phil. 2, 91. Brut. 61 mortuorum. Cato 12 *Fabii Maximi in filium.* Att. 13, 37, 3 -em Porciae gaudeo me ... dedisse Leptae tabellario (13, 48, 2 tibi misi correctam ... et velim M. Varronis et Ollii mittas -em). LAVD. Murdiae (CIL VI 10230) 21 bonarum feminarum simplex similisque ... -o. LIV. 2, 61, 9. 5, 50, 7 matronis gratiae actae honosque additus, ut earum sicut virorum post mortem sollemnis -o esset. 27, 27, 13. SEN. suas. 6, 21 consummatio totius vitae et quasi funebris -o (SEN. epist. 102, 15 QVINT. inst. 3, 7, 2. 11, 3, 153 PLIN. epist. 8, 12, 5 GELL. 13, 20, 17 CAPITOL. Pert. 15, 1. *cf.* SERV. auct. Aen. 1, 712 in -e funeris). TAC. ann. 3, 5, 2. 3, 76, 2 quo minus -e pro rostris ceterisque sollemnibus funus cohonestaretur. 13, 3, 1. 13, 17, 3 SVET. Iul. 6, 1. 84, 2. *al.* *γ -o dei* (*usu christiano; graece respondere solet* αἴνεσις): ITALA lev. 7, 12 (Rufin. Orig. in lev. 5, 7 p. 345, 16) si quidem pro -e offeret illud, et adferet ad sacrificium panes -is (*Lugd.* pro laude ... laudis, *Vulg.* pro gratiarum actione ... offerent panes). 7, 13 (*ibid.* p. 345, 19) sacrificium -is salutaris eius est ([*Lugd.* laudis, *Vulg.* cum hostia gratiarum]. 7, 15 [*ibid.* p. 345, 21] carnes sacrificii -is salutaris [*Lugd.* laudis, *om. Vulg.*]. VITA Hil. Arel. 27 l. 2 s. vespertinae -is). II par. 33, 16 (Complut.) victimas ... -is (*Vulg.* v. ... et laudem). psalm. 103, 34 (Sangerm. *al.; gr.* διαλογή, *Vulg.* eloquium). *al., etiam apud ecclesiasticos.* *vergit ad notionem q. e. exsultatio*: VVLG. prov. 11, 10 in bonis iustorum exultavit civitas et in perditione impiorum erit -o. Is. 44, 23 laudate caeli ..., iubilate extrema terrae, resonate montes -em. 60, 18 occupabit salus muros tuos et portas tuas -o.

2 *latius fere i. q. laus*: **a** *in univ.*: CIC. inv. 2, 150 scripti ... -em et confirmationem (*cf.* QVINT. inst. 7, 1, 47 legis). Att. 12, 44, 1 ut ex istorum vituperatione sit illius *Catonis* maior -o. NEP. Ages. 6, 3 adulescentes simulata -e recuperavit. SEN. contr. 7, 6, 10. 9 praef. 2 -bus crebris sustinentur *declamantes* (*de plausu audientium ut* SEN. epist. 52, 14 PETRON. 35, 1. 48, 7 effusissimis. QVINT. inst. 11, 3, 126. 131 PLIN. epist. 2, 14, 13 SVET. Nero 20, 3. *cf.* IVVENC. 1, 576 adplaudet ... sterilis -o vulgi). VAL. MAX. 3, 2, 3 publica religione consecrata virtus nulla privata -e indiget. 6, 8, 6 brevis huius facti narratio, sed non parva materia -is. SEN. dial. 7, 12, 5 voluptatis -o. epist. 59, 11 modica -e contenti. 88, 38 -o haec ...: 'o hominem litteratum'. *al.* *in ritu magico*: PLIN. nat. 7, 16 (*ex Isigono et Nymphodoro 572 F 13 Jac.*) effascinantium ..., quorum -e intereant probata (auditione *vel* incantatione *Birt, Philol. 83, 1928, 164, quamvis -e legerit etiam Gell. 9, 4, 8*). **b** *metonymice*: ITALA psalm. 117, 14 (Sangerm. *al.* = VVLG.) fortitudo mea et -o mea dominus (*i. decus, v. sub* laus). PANEG. 4, 34, 2 cum sub abstinentissimo[s] imperatore[s] species luculenta non incitatrix licentiae esset ...; quae ... magna seu potius divina -o saepe in ipsis etiam philosophis non tam re exhibita quam disputatione iactata. VVLG. Iob 37, 22 ab aquilone aurum venit et ad deum formidolosa -o (*hebr.* hôd '*maiestas*', *Hier. interpr. Iob* magna gloria et honor). -is est: CIC. de orat. 2, 347 etiam felicitatem ipsam deorum ... iudicio tribui -is est.

in lusu verborum c. laurea *p. 1058, 81.*

ˣ**laudātīvus,** -a, -um. *a* laudare. *fere i. q. ad laudationem pertinens* (*t. t. artis rhetoricae; respicitur genus demonstrativum vel* ἐπιδεικτικόν): QVINT. inst. 2, 15, 20 illam ... -am ..., quae est

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rhetorices pars tertia (3, 3, 14 -am, deliberativam, iudicialem. 3, 6, 56). 3, 4, 12 est . . . unum genus, quo laus ac vituperatio continentur, sed est appellatum a parte meliore -um (3, 4, 13 ἐπιδεικτικόν . . . continet -um in se g. 3, 7, 28 MART. CAP. 5, 448). AMM. 16, 1, 3 materiam (CLAVD. DON. Aen. 8, 75 p. 124, 23. *al.* EMPOR. rhet. p. 567, 4 demonstrativa m., quae vulgo -a dicitur). SCHOL. Cic. Bob. p. 96, 1 sententia. p. 96, 24 γνώμη. CLAVD. DON. Aen. 8, 35 p. 119, 11 textu. 11, 295 p. 456, 1 carmen. MAR. VICTORIN. rhet. 2, 52 p. 301, 18 causam (*cf.* EMPOR. rhet. p. 570, 26). PRISC. gramm. III 272, 19 *verba.* CASSIOD. in psalm. 40, 14 l. 259 conclusio. 51 concl. l. 226 qualitatis. 143, 3 l. 94 responsio.

adv. **laudātīvē.** *fere i. q. cum laudatione*: DON. Ter. Eun. 1035, 2 -e dicere (SCHOL. Verg. Bern. ecl. 7, 4). SERV. auct. Aen. 1, 1 -e 'primus' (SCHOL. Verg. Bern. ecl. 6, 1).

ᵃ**laudātor,** -ōris *m.* *a* laudare. GLOSS. ἐπαινέτης. ἐγκωμιαστής. -em: fautorem. [*val.* lăudător; *it. vet.* lodatore; *francog.* loueur; *prov. vet.* lauzador, *prov.* lauzaire; *hisp.* loador; *port.* louvador. *cf. M.-L. 4939. Battisti-Alessio III 2260. Wartburg V 207. Corominas III 115. Machado II 1362. G.*] [*confund. c.* lautior CIC. Cluent. 110.]

i. q. qui laudat: **1** *strictius pertinet ad orationem honorificam* (*cf.* laudatio): **a** *in univ.*: RHET. Her. 3, 6, 11 -um eloquentiam. CIC. Att. 1, 16, 5 *Calvum* illum -em meum, de cuius oratione erga me honorifica ad te scripseram. LIV. frg. 61 vir magnus . . ., in cuius laudes exsequendas Cicerone -e opus fuerit. HIER. epist. 65, 11, 2 more . . . panegyrici, quo -es loquuntur ad eos, quos praeconiis efferunt. *al.*

b *colores speciales*: *α respicitur laudatio iudicialis sim.*: CIC. Verr. II 2, 13 Mamertinorum legatus, istius -r (*cf.* Flacc. 61 legatorum -umque [100]). 4, 19 isti -es tui nonne testes mei sunt? (*cf.* Font. 16 eo . . . -e et teste utemur. Flacc. 64 hisce utitur -bus Flaccus, his innocentiae testibus. PLIN. epist. 3, 20, 5 testes et -es dabat *candidatus. al.*). 4, 143 nemo erat voluntarius -r praeturae tuae, defensor periculorum (*cf.* Cluent. 56 iis neque defensoribus uti . . . neque -bus potuit). 5, 57. Balb. 41 sq. (*iuxta* deprecatores). *al.* SEN. contr. 2, 1, 7 (*opp.* accusatorem *ut* QVINT. decl. 377 p. 419, 4). QVINT. inst. 3, 7, 2 ipsis etiam reis dare -es licet. *al.* *β respicitur laudatio funebris*: LIV. 2, 47, 11 funera . . . duo deinceps collegae fratrisque ducit, idem in utroque -r. SIL. 10, 569 PLIN. epist. 2, 1, 6 CLAVD. MAM. anim. 2, 8 p. 129, 19. *γ respicitur laudatio dei*: AVG. civ. 19, 23 p. 396, 2 D. Christi (*ibid.* p. 396, 22 in euang. Ioh. 100, 3 l. 16). serm. 313, 1, 1 sanctus -r *dei* (virg. 56, 57 NICET. psalm. 7).

2 *latius pertinet ad quamlibet laudem*: **a** *c. gen. rei laudatae* (*cf. l. 31*): CIC. Sest. 23 voluptatis. prov. 25 sententiae vestrae. Phil. 7, 8 pacis. Att. 6, 2, 8 integritatis et elegantiae nostrae. 7, 1, 4 et factorum et scriptorum meorum. HOR. ars 173 temporis acti. OV. epist. 20 (21), 33 formae . . . superbae. SEN. contr. 2 praef. 4 SEN. dial. 5, 14, 3 epist. 94, 72 QVINT. decl. 296 p. 169, 18 VLP. dig. 11, 3, 1, 4. *al.*
b *usu vario*: CIC. Brut. 64 habet . . . suos -es *Lysias*, qui hac ipsa eius subtilitate admodum gaudeant. div. 1, 90 Divitiacum . . . hospitem tuum -emque. Att. 1, 14, 6 Messalla . . . nostri -r, amator, imitator. HOR. ars 433 derisor vero plus -e movetur. SEN. benef. 5, 7, 4 adsentator et aliena subsequens verba, paratus ad falsa -r. dial. 8, 1, 3 id optimum nobis videtur, quod petitores -esque multos habet. TAC. Germ. 7, 2 hi cuique sanctissimi testes, hi maximi -es (*cf.* PLIN. paneg. 15, 5 quibus statim et -r et testis contigisti). HIER. epist. 125, 18, 1 ne credas -bus tuis. CLAVD. carm. min. 30, 141 non talem Triviae confert -r Homerus (*ζ 102 sqq. 151*) Alcinoo genitam. AVG. civ. 5, 19 p. 229, 19 D. in -bus . . . suis, quamvis parvipendat, quod eum laudant, non tamen parvipendit, quod eum amant. *al.*

f. **laudātrīx,** -īcis. **1** *de rebus*: CIC. Tusc. 3, 4 illa . . . temeraria atque inconsiderata et plerumque peccatorum vitiorumque -x, fama popularis (MAR. VICTORIN. defin. p. 26, 15). HIER. adv. Rufin. 1, 6 cum praefatiuncula -e mea. 3, 4 epistulam -em tuam (FACVND. defens. 2, 1 p. 559ᴰ haeretici [PELAG. defens. 5 p. 53, 2]. 4, 2 p. 623ᴬ. 11, 2 p. 802ᴮ). AVG. c. Gaud. 1, 31, 39 non habet mors *voluntaria* eius -em sapientiam. serm. 29, 1, 1 creatura -x, homo. **2** *de animantibus*: OV. epist. 16 (17), 128 (*verba Helenae*) -x Venus est invidiosa mihi. TRACT. in Luc. 1, 24 Migne suppl. 1, 330 usquequo . . . matrem suam matris domini faceret -em (*cf.* 1, 44 *ibid.* 333). ROMVL. fab. 70, 9 rec. vet. leo . . . erubuit laedere -em *sc. simiam* (*rec. gall. et W* laudatorem).

laudātōrius, -a, -um. *a* laudator (laudare). *fere i. q. ad laudem pertinens*: FVLG. myth. 1 praef. p. 10, 9 -o palmulae tactu meam mulsit caesariem *Musa.* PS. RVFIN. in Am. 4, 4/6 p. 1071ᴰ fermentatos . . . panes . . ., qui ut ita dicamus -i vel voluntariae oblationis appellabantur. THEOD. MOPS. epit. in psalm. 46, 2ᵃ ad p. 307, 21/22 consuetudo est in -is clamationibus etiam manu plaudere (*gr.* ἐν ταῖς εὐφημίαις). *n. pro subst.*: PS. HIER. epist. 23, 8 psalterium . . . Latine . . . -um dicitur.

laudātrīx *v.* laudator. **laudātus** *v.* laudo.

laudicēnī, (-ōrum) *m.* *a* laudare *et* cena *sec.* Laodiceni *iocose formatum.* *i. qui cenae gratia laudant*: PLIN. epist. 2, 14, 5 non inurbane Σοφοκλεῖς vocantur ἀπὸ τοῦ σοφῶς καὶ καλεῖσθαι, isdem Latinum nomen impositum est -i (*cf. Mart. 6, 48 et Barwick, Philol. 91, 1936, 442 sq.*).

? GLOSS. II 305, 12 ἐπαινονάξιος **laudidignus.** *a* laus *et* dignus, *nisi scribendum est* ἐπαίνου ἄξιος laude dignus.

GLOSS. II 462, 63 ὑμνῶ **laudifico** cano. *a* laus *et* facere.

ᵃ**laudo,** -āvī, -ātum, -āre *et* **laudor,** -ātus sum, -ārī. *a* laus.
formae perf. stirp. brevioris solae leguntur -asse(n)t, *ceterum* -asti(s), -arunt (CIC. Sull. 81 Phil. 2, 18. 11, 23 ANTON. Cic. Phil. 13, 33. *al.*; -vistis, -verunt CIC. Rab. Post. 31 Phil. 5, 4), -aram *sim.* (CIC. har. resp. 45 OV. Pont. 2, 4, 15 PHAEDR. 1, 12, 15; -veram *sim.* HOR. epod. 11, 19 TAC. dial. 11, 1. *al.*), -aro (CIC. Att. 2, 25, 1; -vero APVL. apol. 88), -arim *sim.* (CIC. Tusc. 5, 25 fam. 1, 9, 4. 19. *al.*; -verim *sim.* CIC. leg. 3, 1 *et saepius*), -asse (PLAVT. Most. 175 SEN. suas. 6, 25. *al.*; -visse PLAVT. Most. 760, *ubi* -asse *P contra metrum.* CIC. rep. 2, 64). *inf. praes. pass.* -arier ENN. ann. 560. TER. Ad. 535 (*sunt qui* -ari *restituendum esse putent*). HOR. sat. 1, 2, 35. *gen. pl. part. praes.* -antum CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 136, 21. *fort. coniugationis secundae*: ORIBAS. syn. 4, 17, 4 La -ent (*indic.*). *de notione*: PAVL. FEST. p. 118 -are apud antiquos ponebatur pro nominare. GELL. 2, 6, 16 -are significat prisca lingua nominare appellareque; sic in actionibus civilibus auctor -ari dicitur, quod est nominatus (nominari MACR. Sat. 6, 7, 16 *qui verba Gellii repetit*). NON. p. 335, 10 -are est verbis ecferre (*affertur* VERG. georg. 2, 412) . . ., -are etiam significat nominare (*affertur* PLAVT. Capt. 426). GLOSS. V 29, 41 -are nominare vel referre (111, 39). SCHOL. Iuv. 3, 42 -are: adulari. GLOSS. ἐπαινῶ. ἐγκωμιάζω. *legitur inde a* LIV. ANDR. (*? v. p. 1046, 23*), NAEV., PLAVTO, ENN., CAECIL., CATONE, TER. [*val.* lăuda; *it.* lodare, *venet. vet.* loldar; *raet. occ.* ludar, loder, -ar, *or.* laudá; *francog. vet. et med.* loer, *francog.* louer; *delph. vet.* loar, *delph.* louvá, *prov. vet.* lauzar, laudar, lauvar, *prov.* laousá, laudá, lauzar, *langued.* lauzá, *lemov.* lauvar; *vasc. vet.* lausar, *vasc.* laudá; *cat. vet.* loar (> *hisp.*), *cat.* lloar; *port. vet.* loar, *port.* louvar. (> *cymr.* llawdu). *cf. M.-L. 4938. Battisti-Alessio III 2260. Wartburg V 206 sqq. Corominas III 114 sq. Machado II 1361. G.*] [*in codd. confunditur c.* audire (CIC. de orat. 2, 343 Att. 5, 2, 2), lavare (SEN. contr. 1, 5, 9 COLVM. 12, 24, 2; -tus *c.* lautus PLIN. nat. 8, 183. *al.*, *restit.* laut- TAC. dial. 22, 4), luctari (SEN. nat. 3, 18, 4; luct- *vel* lud- *restit.* CAECIL. com. 194), ludere (PLIN. nat. 14, 66. 18, 249; *restit.* lud- MART. CAP. 5, 525), plaudere (CIC. Att. 16, 2, 3), violare (*ibid.* 14, 16, 2).]

I *verbum activum* (*reflexive* CAECIN. Cic fam. 6, 7, 3 se ipsum -are. PVBLIL. Q 45 se ipse -at. SEN. contr. 1, 2, 5 te viro -a [*cf.* ZENO 1, 7, 5 deo se -at]. *al.*): **A** *notione communi fere i. q. laudibus efferre, probare, commendare* (*accedit dat.* PLAVT. Most. 760 TER. Eun. 565. 1053. *al.*, apud RHET. Her. 3, 6, 12 CIC. inv. 1, 92 de orat. 2, 344. *al.*, ad CIC. ad Brut. 1, 15 [9, 23 Sj.], 2, coram SEN. nat. 4 praef. 18 ANON. Vales. 10, 48, contra GREG. M. moral. 2, 65 [*cf.* 2, 66 *et Vulg. Iob 1, 5*]): **1** *generatim*: **a** *c. acc.*: *α usu vario* (*exempla selecta*): Ⓘ *-antur homines*: NAEV. trag. 15 laetus sum -ari me abs te, pater, a -to viro. PLAVT. Bacch. 397 illum -bunt boni, hunc etiam ipsi culpabunt mali (Most. 178 falso . . . -ari multo malo quam vero culpari. *al.*). ENN. ann. 560 omnes mortales sese -arier optant. CAECIL. com. 127 si linguas decem habeam, vix habeam satis te qui -em. TER. Haut. 381 te . . . -o et fortunatum iudico (*cf.* CIC. Tusc. 3, 57 qui -at senem et fortunatum esse dicit. SEN. epist. 93, 5). Ad. 269 vereor coram in os te -are amplius. *et passim.* *in vita publica*: CATO or. frg. 1, 13 (35 M.) in contione (CIC. Phil. 1, 6 SALL. Iug. 54, 1. *al. cf. p. 1044, 3 et* pro contione SALL. Iug. 8, 2 LIV. 38, 23, 11. 39, 31, 17. 42, 60, 10 CVRT. 9, 1, 1 TAC. hist. 2, 59, 3 ann. 2, 22, 1. *al.*). CIC. Phil. 4, 6 senatus merito (*cf.* 4, 9 a senatu. 7, 10 auctoritate vestra. 7, 23 ex huius ordinis sententia). leg. 3, 43 legis voce. VAL. MAX. 7, 3, 7 pro tribunali. Ⓘⓘ *-antur res*: PLAVT. Epid. 190 -o consilium tuom (259 Persa 548. 598. *al.*). Mil. 1000 meam -at speciem. Rud. 51 -are infit formam virginis (TER. Eun. 443 CIC. part. 74 OV. epist. 15 [16], 133 ars 1, 683. *al.*). 523 -o fortunas tuas (TER. Andr. 97 CIC. inv. 2, 178 Tusc. 1, 93. 5, 115 fam. 4, 9, 3. *al. cf. p. 1044, 15*). Trin. 295 mores maiorum -ant, eosdem lutitant, quos conlaudant (CIC. parad. 19 virtus m.que. *al.*). TER. Eun. 565 quid . . . eius . . . faciem praedicem aut -em . . . ? (OV. am. 2, 1, 33. ars 621 nec f. nec te pigeat -are capillos et teretes digitos exiguumque pedem. *al.*). LVCIL. 1282 et scruta . . ., ut vendat, scrutarius -at (*cf.* HOR. epist. 2, 2, 11 venales . . . merces). *et passim.*

β c. colore technico: Ⓘ *in artibus*: Ⓐ *rhetorica sim.*: RHET. Her. 4, 3, 4 aliquem . . . oratorem aut poetam -ant aut scripturam (CIC. Verr. II 2, 191 Brut. 163. 248. 293 TAC. dial. 11, 1. 26, 7. *al.*). 4, 10, 15 gravi figurae, quae -anda est, propinqua est ea, quae fugienda. CIC. de orat. 3, 221 personatum ne Roscium quidem magnopere -bant (*cf.* TERT. spect. 25 p. 25, 17 histrionem). Brut. 15 illud Hesiodium -atur (Tusc. 2, 62 *Xenophontis.* 3, 28 illa. 4, 78 Archytae. SEN. contr. 1, 7, 13. *cf.* CIC. Att. 8, 7, 2 meum -as et memorandum dicis). 124 haec . . . de incestu -ta oratio puerilis est locis multis (287. 294 BRVT. Cic. ad Brut. 2, 5 [9, 3 Sj.], 4. *al.*). orat. 40 Isocrates, qui praeter ceteros eiusdem generis -atur. Tusc. 3, 59 carmen (4, 4 VERG. ecl. 5, 55 HOR. epist. 2, 1, 86 OV. ars 2, 275. *al.*). 5, 25 sententiam (SEN. contr. 1, 8, 12. 2, 4, 7. *al.*). Att. 4, 16, 3 *libros* (7, 2, 4 SEN. epist. 93, 11 MART. 3, 1, 3. *al. cf.* OV. Pont. 1, 2, 135 libellos [MART. 4, 27, 1. 6, 60, 1]). fam. 13, 15, 2 versum (STAT. silv. 5, 3, 113). SALL. Catil. 3, 1

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

HOR. sat. 1, 10, 4. epist. 2, 1, 64 veteres ... miratur -atque poetas (*v. supra et* PETRON. 10, 2. *al.*). ars 271 Plautinos et numeros et ... sales. *al.* Ⓑ *aliis*: CIC. Verr. II 4, 32 *scyphos* ostendo ...; -ant (*cf.* 4, 63 unumquodque vas in manus sumere, -are, mirari. VERG. ecl. 3, 48 pocula). Brut. 70 formas et liniamenta *pictorum.* Ov. met. 12, 398 artificum -tis ... signis (PLIN. nat. 34, 60). LIV. 34, 4, 4 Corinthi et Athenarum ornamenta -antes mirantesque (*opp.* ridentes). PLIN. nat. 34, 6 ex illa ... antiqua gloria Corinthium *aes* maxime -atur (FLOR. epit. 2, 16, 6). 34, 66 filios et discipulos reliquit -tos artifices (36, 19). 34, 68 -ant eius *Telephanis* Larisam *eqs.* (*cf.* 34, 78. 88. *al.*). 34, 76 Daedalus ... inter fictores -tus (*cf.* 36, 42 inter statuarios). *al.* Ⓘ *in re coquinaria, medicinali sim.*: VARRO Men. 374 dominum convivi, vinum ... mi -ato (PLIN. nat. 14, 66. 76). HOR. sat. 2, 2, 34 trilibrem mullum. 2, 2, 89 rancidum aprum. 2, 7, 30 holus. SEN. epist. 41, 7 vitem. SCRIB. LARG. 122 *medicamentum.* PLIN. nat. 5, 71 aquas (MART. 4, 60, 4). 11, 38 *mel*, quod concrescit ..., minime -atur. 12, 45 proxime -atur Syriacum *nardum*, mox Gallicum, tertio loco Creticum. *al.* *indicatur usus*: PLIN. nat. 20, 90 aquam decoctae *brassicae* ad tot usus -tam (26, 53 ad deploratas dysintericos. 29, 54. 125. 31, 86 ad medicinae usus. *cf.* ORIBAS. syn. 9, 54 add. p. 384 -tus medicamen ad hanc passionem est). 22, 74 olus maritimum ... -tum in cibis (22, 77 in c. ..., in medicina. 22, 79 PLIN. med. 1, 22, 3. *cf.* PLIN. nat. 22, 86 in pauperis cena). 22, 136 Hippocrates ... sorbitionis gratia -vit *tisanam.* 24, 13 cinis *suberis* ... sanguinem excreantibus magnopere -atur (*cf. p. 1047, 5 et* 24, 145 pleuriticis *eqs.* 24, 187 vulvis interaneisque. 28, 227 costis ... fractis. 30, 53 lateris doloribus). 28, 152 contra eas *serpentes* (29, 83 c. serpentium ictus. 29, 124 c. pusulas in pupillis. 36, 56 c. serpentes).

b *absolute*: *α in univ.* (*specimina paucissima; dub.* CIRIS 197, *ubi* gaudete *Schwabe*): PLAVT. Trin. 210 falson an vero -ent ..., non flocci faciunt. RHET. Her. 1, 5, 8 si nostram causam -ando extollemus (CIC. inv. 1, 22 SALL. Iug. 4, 2. *cf.* CIC. Brut. 47 augere [VLP. dig. 11, 3, 1, 4]. PVBLIL. Q 56 commendat. *al.*). 4, 31, 42 in -ando et in laedendo (CIC. inv. 2, 178 Brut. 65 de orat. 2, 344. *al.*). Ov. Pont. 1, 2, 143 -antibus istis (*abl. abs. ut* SEN. epist. 94, 55 LVCAN. 6, 160. *al.*). LIV. 7, 10, 12 gratulantes -antesque. SEN. dial. 9, 1, 16 inter -antium ... greges (*cf.* epist. 52, 11 clamor [QVINT. inst. 10, 1, 17]. QVINT. inst. 6, 4, 6 turba. *al.*). epist. 102, 10 utrum -antis an -ti bonum sit. TAC. Agr. 41, 1 pessimum inimicorum genus, -antes. Germ. 11, 2 honoratissimum assensus genus est armis -are. *al.* *β in sermone cotidiano* (*fere forma* -o, *quae vergit ad vim interiectionis*): PLAVT. Asin. 704 abi, -o, nec te equo magis est equos ullus sapiens (Trin. 830 [*ad Neptunum*] a., -o, scis ordine ... tractare homines. TER. Ad. 564 -o, Ctesipho, patrissas: a., virum te iudico. :: -as? *cf. Hofmann, Lat. Umgangsspr. 39*). Curc. 364 ostium ubi conspexi, exinde me ilico protinam dedi. :: -o. :: -ato, quando illud quod cupis effecero. 670 nunc eamus ad lenonem. :: -o. Persa 157 eu, probe ... -o (TER. Eun. 154 eu, noster, -o: ... vir es). 195 -bis faxo (*cf.* TER. Haut. 374 -bis ... mirabere). TER. Andr. 443. 455 tu ... perparce nimium: non -o. Haut. 1065 Eun. 279. 476 tacent: satis -ant. Phorm. 140 placet ... -o. CIC. Brut. 68 Hyperidae volunt esse et Lysiae; -o. Att. 2, 1, 10 si ita placuit, -emus. 2, 2, 2 de lolio, sanus non es; de vino, -o (*sim.* 10, 15, 4. 12, 30, 7).

2 *speciatim*: **a** *de qualibet laudatione ab oratoribus vel poetis exornata* (*exempla notabiliora*): CIC. inv. 1, 97 augendi et -andi et vituperandi praecepta (*cf.* part. 70 rationes). prov. 21 M. ille Lepidus ... non solum memoriae testimonio, sed etiam annalium litteris et summi poetae voce -tus est, quod *eqs.* de orat. 1, 141 genus tertium *orationis*, quod in -andis aut vituperandis hominibus poneretur. 2, 35 quis vituperare improbos asperius, quis -are bonos ornatius ... potest *quam orator*? 2, 341 *Graecorum* sunt libri, quibus Themistocles, Aristides ... aliique -antur *eqs.* (*cf.* Att. 13, 32, 3 *prooemiis librorum.* MART. 5, 36, 1 libello). rep. 4, 12 veteribus displicuisse Romanis vel -ari quemquam in scaena vivum hominem vel vituperari. PROP. 2, 34, 93 Cynthia ... versu -ta Properti (PLIN. nat. 34, 57 *statuam* [35, 91]. MART. 9, 19, 1 balnea. 11, 80, 3 Baias). Ov. ars 2, 283 per carmina (*cf.* carmine Pont. 3, 1, 61 PLIN. nat. 21, 180 APVL. apol. 9. 22 [*ibid.* 10 bucolico ludicro]). VAL. MAX. 4, 3, 4 accurata oratione apud milites -tus (TAC. ann. 1, 52, 3 paucioribus Drusum ... -vit, sed intentior et fida o. 12, 52, 3 principis). **b** *de laudatione ad tuendum reum habita, missa* (*-ant fere civitates provinciarum; non nisi ap.* CIC. *et inde ap.* ASCON.): CIC. Verr. II 2, 12 minari Siculis, si decrevissent legationes, quae contra istum *Verrem* dicerent, ... aliis, si -rent, benignissime promittere. 2, 15 istum a Syracusanis publice -ari (2, 114 *opp.* laedant. 2, 155 *opp.* ut in eum p. testimonium dicerent. 4, 15 p. communi consilio [*cf.* 2, 13 publico consilio]. 4, 16. 17. 142. Font. 32 privatim et p. Cluent. 196). 2, 113 -tus defensusque ab omnibus Siculis (Sull. 49 har. resp. 38 fam. 1, 9, 4. 19. *cf.* Sull. 81 adfuerunt ... Catilinae illumque -arunt [83]). 5, 57 arguunt ceterae *civitates*, paucae ... silent, una -at. Cluent. 197 non illi in libellis laudationum decreta miserunt, sed ... hunc praesentes -are voluerunt (*cf.* ASCON. Scaur. p. 28, 23 per tabellas). Sest. 90 quomodo ... accusas Sestium, cum idem -es Milonem? har. resp. 45 qui illum reum non -arat. fam. 1, 9, 7 cum *Pompeius*, ut -ret P. Sestium, introisset in urbem. *al.* **c** *de laudatione funebri*: CIC. Mur. 75 *Scipionem* cum supremo eius die Maximus -ret. de orat. 2, 44 cum a te est Popilia mater vestra -ta, cui primum mulieri hunc honorem in nostra civitate tributum puto. 2, 341. orat. 151 in populari oratione, qua mos est Athenis -ari in contione eos, qui sint in proeliis interfecti (*cf.* pro contione SVET. Aug. 8, 1 Cal. 15, 1 Claud. 1, 5). Att. 14, 10, 1 *Caesar* in foro combustus -tusque miserabiliter. ad Q. fr. 3, 6, 5 *Serranum* -vit pater scripto meo. VARRO frg. Non. p. 145, 28 a muliere, quae optuma voce esset, perquam -ari; dein neniam cantari solitam (*cf.* PAVL. FEST. p. 160 nenia est carmen, quod in funere -andi gratia cantatur). PROP. 4, 11, 57 maternis -or lacrimis urbisque querellis (EPICED. Drusi 209 et voce et l.). EPICED. Drusi 216. 465. LIV. 38, 54, 9 non -ari pro rostris P. Africanum post mortem (SEN. dial. 6, 15, 3 QVINT. inst. 12, 6, 1 TAC. ann. 3, 5, 1. 4, 12, 1. 5, 1, 4 SVET. Iul. 6, 1 Aug. 100, 3 Tib. 6, 4 Cal. 10, 1 CAPITOL. Aur. 7, 11. *cf.* TAC. ann. 16, 6, 2 apud rostra). *al.* **d** *de laudatione deorum*: *α usu gentili*: PLAVT. Asin. 718 licet -em Fortunam, tamen ut ne Salutem culpem (HOR. carm. 3, 29, 53 -o manentem. PLIN. nat. 2, 22 sola -atur, sola arguitur. *cf. p. 1042, 62*). CIC. de orat. 2, 352 a ... Tyndaridis, quos aeque -asset *Simonides.* LVCR. 5, 158 adlaudabile opus divom. HOR. carm. 4, 1, 27 numen *Veneris* (*cf.* TIB. 2, 3, 35 Venerem). LYGD. 5, 8 -andae sacra deae *Persephones.* Ov. met. 6, 3. fast. 6, 807/8 nec quod -amus formam, tu turpe putaris: -amus magnas hac quoque parte deas. SEN. frg. 122 deum. *al.* *β usu christiano* (*exempla selecta; graece respondere solet* αἰνέω): ITALA psalm. 21, 24 (Veron. *al.* = VVLG.) qui timetis dominum, -ate eum. 34, 18 (*ibid.*) confitebor tibi, ... -bo te (108, 30 [*ibid.*]. VVLG. I par. 25, 3. 29, 13. *al. cf. l. 40*). 68, 31 (*ibid.*) -bo nomen dei (cum cantico *add. Vulg.*), magnificabo eum in laude (Luc. 2, 20 [cod. a *al.*; cod. d honorificantes et -antes, VVLG. glorificantes et -antes]. Rom. 15, 11 [cod. d *al.* = VVLG.; *cf.* psalm. 116, 1]. *al. cf.* VVLG. I par. 16, 4 glorificarent atque -rent [Dan. 4, 31. *al.*]). 134, 3 (*ibid.*) -ate dominum ..., psallite nomini eius (*al.*). 144, 2 (*ibid.*) benedicam te (*Vulg.* tibi) et -bo nomen tuum (VVLG. Ier. 4, 2 Dan. 3, 24. *al.*). HIL. in psalm. 65, 18 deus ... constanti et publica praedicatione -andus est (AVG. civ. 17, 4 p. 204, 22 D. exultanti). VVLG. II par. 7, 3 adoraverunt et -verunt dominum (29, 30. act. 16, 25 [*gr.* ὕμνουν]). Sirach 47, 10 de omni corde suo -vit dominum (*gr.* ὕμνησεν). 51, 30 dedit ... mihi dominus linguam ... et in ipsa -bo eum. *absolute*: ITALA II par. 18, 4 (Complut., *cf.* VVLG.) statuit ... levitas ... ad -andum et deservientes ante sacerdotes. psalm. 17, 4 (Veron. *al.* = VVLG.) -ans invocabo dominum. VVLG. I par. 16, 33 -bunt ligna saltus coram domino. II Esdr. 11, 17 ad -andum et confitendum in oratione (*cf.* 12, 24). Is. 12, 6 exulta et -a, habitatio Sion (35, 2 *deserta* exultabit laetabunda et -ans. 49, 13 -ate caeli et exulta terra, iubilate montes laudem. Soph. 3, 14 -a ..., iubilate ..., laetare et exulta. *cf.* Is. 44, 3 -ate ... iubilate. 65, 14 laetabuntur ... -bunt. *al.*). 24, 14 levabunt vocem suam et -bunt (*cf.* 52, 8). Dan. 3, 51 -bant et glorificabant et benedicebant deo.

3 *grammatica et stilistica ad 1 et 2*: **a** *structurae causales*: *α enunt. secund.*: Ⓘ *in explicatione*: PLAVT. Most. 103 aedes quom extemplo sunt paratae, expolitae, ... -ant fabrum (TER. Haut. 381 RHET. Her. 4, 2, 3 CIC. Mil. 99 VARRO ling. 9, 13 NEP. Milt. 3, 6. *al.*). CATO or. frg. 1, 13 (35 M.) si quis strenue fecerat, donabam honeste ... atque in contione verbis multis -bam (CIC. dom. 27 prov. 1 Phil. 5, 4 BRVT. [?] Cic. ad Brut. 1, 16 [9, 24 Sj.], 7 Ov. epist. 14, 6 SEN. epist. 41, 7. *al.*). TITIN. com. 155 -or, quod osculavi privignae caput (CIC. Verr. II 2, 191. 3, 2 Font. 2 Catil. 3, 14. *et saepe*). CIC. orat. 31 *Thucydides* -tus est ab omnibus ..., sed ita ut rerum explicator prudens ..., non ut in iudiciis versaret causas, sed ut in historiis bella narraret. 170 quae valde -antur apud illos, ea fere, quia sunt conclusa, -antur (HOR. sat. 2, 2, 89 SEN. epist. 95, 31. *al.*). Ⓘ *ipsum enuntiatum pro obi. ponitur* (*hic illic praecedente neutr. pron.*): PLAVT. Capt. 151 -o, malum quom amici tuom ducis malum (LIV. 39, 12, 7 iam id ipsum consul -are, cum [quod *M*] initiatam se non infitiaretur). CIC. S. Rosc. 137 quod animadversum est in eos ..., non debeo reprehendere; quod viris fortibus ... honos habitus est, -o (leg. agr. 2, 58 Phil. 2, 34 part. 136 Att. 8, 9a, 1 BRVT. Cic. ad Brut. 1, 4 [9, 11 Sj.], 1 Ov. epist. 15 [16], 153 LIV. 24, 22, 3 SEN. benef. 2, 11, 3. *al.*). 138 -bunt omnes, si recte et ordine iudicaris (Phil. 2, 115 Att. 9, 6, 2 fam. 3, 8, 3 SEN. contr. 7, 6, 7. TAC. dial. 19, 2 prior ille populus ... id ipsum -bat, si dicendo quis diem eximeret). Mur. 8 (*per zeugma*) hoc non modo non -ari, sed ne concedi quidem potest, ut amicis nostris accusantibus non etiam alienissimos defendamus. Att. 9, 9, 1 -as, quia oblivisci me scripsi *eqs.*

β praepos.: ob: TER. Ad. 592 quam ob rem. PLAVTIVS Plin. nat. 35, 115 ob artem hanc. CIC. off. 3, 15 ob eam ... causam, quod *eqs.* BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 16 (9, 24 Sj.), 7 ob ea, quae ... fecit. LIV. 5, 47, 7 ob virtutem. *al.* pro: CIC. S. Rosc. 33 p. dignitate. Verr. II 4, 142 p. ... meritis (LIV. 10, 44, 3. *al.*). Cluent. 132 p. testimonio. VVLG. Dan. 13, 63 p. filia ..., quia *eqs.* AVG. in psalm. 72, 3 l. 28. CASSIOD. Ios. antiq. 4, 118 p. maledictione hostium (*gr.* ἐπὶ κατάρᾳ ... ὑμνεῖν). in *c. abl.*: CIC. Font. 2 qua in re (Sull. 63). de orat. 1, 170 in hoc ..., quod *eqs.* 2, 307 in quo. 3, 26 in dispari ... genere (3, 53 laudis). nat. deor. 2, 44 in eo, quod *eqs.* (Att. 5, 2, 2). off. 3, 113 in conservando iure iurando (*c. gerund. ut* PLIN. nat. 1, 36, 4 in marmore scalpendo [*36, 9* m. s. ... inclaruerunt]). PROP. 4, 2, 27 in illis *armis.* SEN. contr. 7, 1, 26 in descriptione tempestatis. PLIN. nat. 36, 32 in

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aere. *al.* *c. acc.*: SEN. epist. 59, 11 ut -ari velimus in id, cui contraria ... facimus. per: CIC. fin. 2, 45 p. se ipsum (3, 21. 5, 73 QVINT. inst. 2, 20, 1 PLIN. paneg. 82, 6). AVG. in psalm. 72, 3 l. 22 defecturum erat illud regnum, p. quod regnum acceptum -batur ... deus. 72, 4 l. 34 deficientibus rebus ..., p. quas solebat ... -ari deus. CASSIOD. Didym. in Iac. 4, 2/3 p. 7, 27 p. ea (*gr.* δι' αὐτά). propter: CIC. fin. 2, 50 p. se. nat. deor. 3, 87 p. virtutem. PETRON. 34, 5 p. elegantias. QVINT. inst. 2, 5, 10 p. hoc ipsum, quod *eqs.* *al.* *cf.* CIC. Phil. 10, 15 propterea, quod *eqs.* ex: TAC. dial. 21, 4 ut Caelium ex ea parte -et, qua antiquus est. APVL. Plat. 2, 3. SERV. Aen. 11, 432 quoniam a sexu non potest, -at ex gente. AVG. conf. 4, 12, 18 si placent corpora, deum ex illis -a. ab (*cf.* SERV. *l. c.*): CLAVD. DON. Aen. 1, 10 p. 13, 7 *Carthago* -atur a loco ac situ. causa: HIER. prol. Sirach p. 145, 2 doctrinae et sapientiae c. super: VVLG. Is. 25, 3 s. hoc. Ier. 51, 48 s. Babylonem. de: AVG. conf. 1, 6, 9 *an* te ... de hoc, quod novi, -ari a me iubes? 4, 14, 23. 10, 34, 52. doctr. christ. 4, 19, 38 sive de se ipso sive de operibus suis. *al.* DRAC. laud. dei 2, 801 CASSIOD. var. 5, 16, 1. 11, 22.

γ casus: ① *abl.* (*specimina selecta*): CIC. Phil. 2, 69 neque rebus externis magis -andus quam institutis domesticis. orat. 107 non tam re ... quam spe. fin. 1, 42 gubernatoris ars ... utilitate, non arte -atur (APVL. apol. 61). 1, 49 suo nomine (VELL. 1, 17, 1 inventi. SVET. Nero 30, 1 nullo magis n., quam quod *eqs.* VIR. ill. 53, 1 virtutis). VERG. Aen. 10, 449 aut spoliis ... raptis ... aut leto insigni. HOR. carm. 4, 5, 23 -antur simili (*sc. parentum*) prole puerperae. OV. fast. 6, 808 hac ... parte (*i. forma*). VELL. 2, 57, 1 -andum experientia consilium. PLIN. nat. 3, 152 capris -ta Brattia (*sim. de locis*: 25, 49 herbis. 31, 94 garo ... muria. AVSON. Mos. 23 agris ... colonis). 7, 125 -tus est ... Chersiphron ... aede Ephesi Dianae ... fabricata (*sim. de artificibus*: 24, 72. 35, 138). SIL. 8, 461 armis vel rastris. STAT. silv. 5, 1, 51 proavis seu pulchrae munere formae. MART. epigr. 1, 3 nec Triviae templo ... -entur Iones. TAC. Agr. 3, 3 liber ... professione pietatis aut -tus erit aut excusatus. ann. 15, 50, 3 vita famaque -tum. *al.* ② *gen.* (*adde p. 1046, 70; var. l.* LVCAN. 5, 52): SIL. 1, 395 dives agri, dives pecoris famaeque negatus ... Hiberus, felix ... nemorum et vitae -andus opacae. 4, 259 -bat leti iuvenem. 5, 561 -ande laborum. ITIN. Alex. 36 Abii Scythae Homero iustitiae -ti (*N 6* Ἀβίων ... δικαιοτάτων ἀνθρώπων). IVL. VAL. 1, 10 -tum ... studii filium (studium filii *P*). INST. Iust. 3, 2, 3 b -amus ... praetores suae humanitatis.

δ inf. (*hic illic fere pro mero verbo dicendi*): ① *solus*: CIC. Mur. 12 in Asia continenter vixisse -andum est (*inde* HIER. epist. 58, 2, 3 Hierosolymis bene v. -andum est). SEN. benef. 3, 22, 2 *ubi servus domino* id praestitit, quod nolle licuit, voluisse -andum est (*nisi acc. suppl.*, *cf.* HIL. in psalm. 144, 15 hoc in deo praecipuum, hoc in potente -andum: ... misericordem esse). ORIBAS. syn. 1, 6, 13 Aa p. 42, 14 Mø. in venerios ... actus inportune inaerere non -o (*gr.* τὰς σφοδρὰς ἐπιθυμίας). ② *acc. c. inf.* (*dub.* CATO or. frg. 1, 6 [28 M.]; *cf. infra l. 71 sqq.*): CIC. nat. deor. 1, 83 -amus esse (*om. dett.*) Athenis Volcanum eum, quem fecit Alcamenes. PROP. 1, 7, 11 me -ent doctae solum placuisse puellae *eqs.* CLAVD. DON. Aen. 3, 485 p. 328, 31. AVG. civ. 2, 12 p. 67, 2 D. -as hanc poetis Romanis negatam esse licentiam. 22, 25 p. 618, 13 *mundum* crediturum esse -vit *deus.* CAEL. AVR. chron. 3, 5, 78 *aureis* operimentis utendum -verunt. ORIBAS. syn. 8, 13, 7 Aa p. 222 (*gr. 8, 12, 7* φησί, *La* dixit). CASSIOD. in psalm. 18, 5/6 l. 76 RVF. podagr. 5 CORIPP. Ioh. 3, 233. ③ *nom. c. inf.* (*passive; cf. infra l. 73*): VERG. Aen. 2, 586 extinxisse nefas ... -bor. PERS. 1, 87 doctas posuisse figuras -atur. PORPH. Hor. sat. 1, 10, 9 Cato ⌊a Sallustio⌋ -atur paucis absolvisse (⌊ ⌋ *trad.* Sallustius. *cf.* SCHOL.: C. a S. -atur, quod multa p. absolverit). HIL. in Matth. 16, 7 qui ultra humanos oculos et intendisse et vidisse -tus est. in psalm. 68, 32 Iudaeae ... civitates ... aedificandae esse -antur. 146, 9 ut ad escam iumentorum produci faena -entur. FILASTR. 142, 1 dissonantia puta[re]ntur dictasse et veluti plus ... intellegisse -antur (AVG. civ. 8, 4 p. 326, 18 D. 9, 10 p. 381, 23). AVG. civ. 1, 6 p. 11, 13 D. Fabius ... a simulacrorum depraedatione se abstinuisse -atur. 8, 4 p. 325, 23. 10, 17 p. 430, 16. 13, 19 p. 582, 8. 16, 32 p. 176, 10 Abraham ... credidisse -andus est.

ε peculiariter causa laudis pro subi. ponitur: MART. 14, 155, 2 velleribus primis Apulia, Parma secundis nobilis, Altinum tertia -at ovis.

b *determinationes*: *α praedicativae*: ① *acc. dupl.*: PLAVT. Most. 760 sibi -visse hasce *aedes* ait architectonem ... exaedificatas [esse] insanum bene (*p. p. p. ut*: CIC. inv. 2, 75 quod factum ... -atur aut faciendum fuisse demonstratur. ANTON. Cic. Phil. 13, 33 securi percussos *illos.* CATO Cic. fam. 15, 5, 1 defensam provinciam *eqs. al.*). CATO agr. praef. 2 virum bonum quom -bant, ita -bant: bonum agricolam bonumque colonum (*inde* PLIN. nat. 18, 11 cum virum ⟨bonum⟩ -antes bonum a. bonumque c. dixissent *eqs.*). HOR. epist. 1, 7, 37 (*ad Maecenatem*) saepe verecundum *me* -asti. PROP. 4, 11, 72 -at ... emeritum libera fama rogum. AVG. civ. 5, 12 p. 215, 31 D. quales -antur Romani veteres. COMM. apol. 611 quisque quasi vigilat saeculo, -atur acutus. ② ut, velut *sim.*: CIC. Verr. II 5, 18 qui *praetor* ... -etur ut optimus imperator (de orat. 2, 253 ambigua ... ut belle ... dicta. Brut. 295 orat. 31 opt. gen. 21 HOR. epist. 1, 11, 13 SEN. clem. 2, 4, 4 dial. 6, 20, 1. *al.*). de orat. 2, 188 quasi praeclare acta (ORIG. in Matth. ser. 77 p. 183, 13 unguentum ... q. pretiosum). SEN. epist. 115, 12 divitiae velut unicum vitae decus ... -antur (AVG. civ. 14, 5 p. 11, 29 D.). IVV. 14, 111 cum ... tamquam frugi -etur avarus, tamquam parcus homo *eqs.* (TAC. dial. 32, 7 iuris ... scientiam t. oratori necessariam. AVG. civ. 7, 26 p. 308, 27 D.). ③ pro: SEN. frg. 110 p. optimis ridicula -asse. PLIN. nat. 24, 145 p. antidoto. TAC. ann. 16, 6, 2 fortunae munera p. virtutibus. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 71 illum p. ⟨per⟩fecto et emendato auctore. CAPITOL. Alb. 12, 12 p. litterato.

β indicantes, ubi laus fiat: ① in *aliquo sim.*: CIC. Verr. II 1, 98 defensorem in mea persona, non accusatorem maxime -ari volo (Planc. 32 in eo *patre* ... -ta sunt omnia. de orat. 2, 45 in homine [2, 342 fin. 4, 37 SEN. epist. 41, 6. 7. 8]. 2, 297 SEN. contr. exc. 5, 7, 1 SEN. dial. 4, 23, 3. *al.*). orat. 170 quae valde -antur apud illos *antiquos oratores.* APVL. flor. 6 p. 22 nec quicquam aeque penes illos -o, quam quod *eqs.* ② in *aliqua re*: CIC. leg. agr. 2, 6 ut in omnibus meis factis ... vestrum de me factum ... -etur. part. 32 brevitas ... in narratione. fin. 4, 37 in homine perfectio ista ... in virtute -atur. SEN. contr. 1, 7, 13. PLIN. nat. 34, 77 Euphranoris ... Paris est, in quo -atur, quod *eqs.* 37, 22. QVINT. inst. 1, 8, 17 quid in sensibus -andum, quid in verbis. 8 prooem. 31 iacere sensus in oratione, in qua verba -antur. PLIN. paneg. 27, 3 SVET. Cal. 29, 1. *al.*

c *paronomasiae* (*parum constat de* LIV. ANDR. trag. 9 -et lubens): NAEV. trag. 15 laetus sum -ari (*cf.* LIV. 9, 14, 16 -are ea milites laetarique). PLAVT. Asin. 718 licet -em. Poen. 1154 leniter -bitis. Trin. 295 -ant ... lutitant (lat- *AP*). RHET. Her. 4, 31, 42 in -ando et in laedendo (*v. p. 869, 8 sqq.*). CIC. Phil. 14, 34 quos -are quam lugere praestabit. PROP. 2, 24, 21 -bas ... legebas (MART. 3, 1, 3. 4, 49, 10. 5, 25, 12). PLIN. epist. 9, 22, 2 -at ... ludit.

d *figura etymologica*: *c. abl.*: PLAVT. Capt. 422 (*cf. antecedentia*) ut -etur laudibus (CATO or. frg. 1, 6 = 28 M. maximis. CIC. leg. 3, 2 -emus ... legem ... propriis generis sui l.). HIER. psalt. sec. Hebr. 132, 16 sancti eius laude -bunt (*Veron. al.* = *Vulg.* exultatione exultabunt). *cf.* CIC. de orat. 3, 53 ii sunt in eo genere -andi laudis. *c. acc.*: FRONTO p. 156, 28 v. d. H. (p. 164 N.) ne insolenter laudes meas -em. ITALA psalm. 105, 12 (Sangerm. *al.* = VVLG.) -verunt laudem (*gr.* ᾖσαν τὴν αἴνεσιν, *Veron. al.* cantaverunt laudes, *Hier. psalt. sec. Hebr.* cecinerunt). EVANG. Thomae 4, 2 clamando ac -ando laudem dei (c. -are deum *cod. Vatic.*).

B *fere i. q. nominare, appellare* (*cf. p. 1045, 40 et testimonia grammaticorum supra allata; aliter p. 1042, 76 et* CIC. Font. 2 OV. am. 3, 10, 23 QVINT. inst. 3, 7, 2): **1** testem: PLAVT. Capt. 426 Iovem supremum t. -o (*testatur Non.*, do *codd. Plauti*), Hegio, me infidelem non futurum Philocrati. **2** auctorem: CIC. Flacc. 93 illo absente auctore -to tantum te crimen probaturum putasti. de orat. 3, 68 auctores certissimos -are possum. 3, 187 quod eo saepius testificor, ut auctoribus -andis ineptiarum crimen effugiam. Brut. 44 te audiente, quem rerum Romanarum a. -are possum religiosissimum. rep. 1, 16 quem ... a. de illo *Socrate* locupletiorem Platone -are possumus? GELL. 3, 16, 6 sententiae ... Aristotelem a. -at. POMPON. dig. 19, 1, 6, 5 MOD. dig. 21, 22, 63, 1 COD. Iust. 5, 44, 2, 1 *a. 224.* 8, 44, 7 *a. 222.* 8, 44, 14 *a. 239.*

C *fere i. q. fortunatum dicere* (*cf. p. 1042, 51. 62*): HOR. sat. 1, 1, 3 qui fit, ... ut nemo, quam sibi sortem ... fors obiecerit, illa contentus vivat, -et diversa sequentes? 'o fortunati mercatores!' ... miles ait (1, 1, 109 qui nemo ... se probet ac potius -et d. s.). 1, 1, 9 agricolam -at iuris legumque peritus; ... ille ... solos felices viventes clamat in urbe. VVLG. Sirach 11, 30 ante mortem ne -es hominem quemquam (*gr. 28* μὴ μακάριζε).

II *verbum deponens fere i. q. exsultare, gloriari* (*in script. sacr.*, *cf.* -are *p. 1044, 37 sqq. et* magnificari; *graece respondere solet* ἐπαινέομαι): ITALA psalm. 9, 24 (Veron. *al.* = VVLG.) -atur peccator in desideriis animae suae (HIER. psalt. sec. Hebr. 10, 3 -vit impius desiderium). 19, 6 (cod. 136 Cas.) -bimur in salutari tuo et in nomine dei nostri magnificabimur (*gr.* ἀγαλλιασόμεθα, *Vulg.* laetabimur, *Veron. al.* exultabimus, HIER. -bimus). 33, 3 (Veron. *al.* = VVLG.) in domino -bitur anima mea (*Hier.* laetabitur). 43, 9 (*ibid.*) in deo -bimur (*Hier.* gaudebimus). 62, 12 (*ibid.* = HIER.) rex ... laetabitur in domino, -bitur omnis, qui *eqs.* 105, 5 (*ibid.*) ad laetandum in laetitiam (-a *Vulg.*) gentis tuae, ut -eris cum hereditate tua (*Hier.* ut ... exultem). *al.* VVLG. eccles. 8, 10 *impii* -bantur in civitate quasi iustorum operum. Sirach 30, 2 qui docet filium suum, -bitur in illo et ... in illo gloriabitur (*gr.* ὀνήσεται ... καυχήσεται).

p. p. p. **laudātus**, -a, -um *pro adi. vel subst.*: **1** *posit. pro adi. v. sub verbo* (*e. g.* NAEV. trag. 15 CIC. Brut. 124 OV. epist. 16 [17], 205 [207]. met. 12, 398 SEN. dial. 9, 2, 13; *in partem peiorem* STAT. Ach. 1, 946 Tyndaris incestā nimium -a rapinā). *n. vel m. pro subst.*: PHAEDR. 1, 12, 1 -is utiliora, quae contempseris, saepe inveniri. HIER. nom. Hebr. 65, 11 -us dei (*cf. p. 1043, 38*). **2** *compar.*: CIC. har. resp. 46 nec ... ita, ut se quisquam, si ab isto laudatus sit, -iorem putet. PLIN. nat. 12, 32 saccaron et Arabia fert, sed -ius India (*sim.* 12, 129. 14, 113. 15, 41. 94. 17, 199. 33, 86 *seq.* proximam). 17, 26 quid -ius Germaniae pabulis? GELL. 4, 9, 14 ingenium ... et officium (*eqs.*) ... quanto maiora auctioraque sunt, multa etiam tanto -iora sunt (*cf. 13* laudabilia). IVL. VAL. 3, 44 nomina. **3** *superl.* (*cf.* maxime -us

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLIN. nat. 13, 95. 33, 154. *al.*): Ov. epist. 18 (19), 131 (*voc.*) -issima forma, . . . Tyro (*cf.* met. 9, 716 -issima formae dote . . . virgo). PLIN. nat. 8, 140 omnium *coclearum* . . . -issimae in Astypalaea insula (*cf.* 16, 85 *populus* fungis . . . enascentibus -issima. 20, 256 semen *feniculi* . . . pulmonibus et iocineribus -issimum. 21, 24 *rubens lilium* -issimum in Antiochia . . ., mox in Phaselide [28, 145 *seq.* mox . . ., dein]. 25, 84 *herba* ante cunctas -issima. *talia persaepe ap. eundem.* GARG. MART. med. 34 p. 172, 13 -issimi seminis et contra venena fortissimi). 18, 13 rusticae tribus. 34, 53 *artifices* (*cf.* 35, 154 plastae). 35, 64 quod in quaque *virgine* -issimum (-um *B*) esset. AVG. civ. 2, 23 p. 86, 11 D. Metellus . . . Romanorum -issimus. CONC.[S] I 5 p. 362, 21 -issimum vestrum imperium (*gr. I 1, 7 p. 69, 10* πανύμνητον, *Rustic. ibid. I 4 p. 55, 21* laudandissimum regnum v.). INSCR. christ. Diehl 4667 (*a. 330*) coiugi -issime. Afr. Gsell I 2576 -issimae mem⟨oriae femina⟩.

gerund. **laudandus,** -a, -um *pro adi. vel subst.* PRISC. gramm. II 138, 1 '-us' laude dignus. ISID. diff. 1, 325 '-us' qui -ari debet (*distinguitur* laudabilis). **1** *posit. pro adi. v. sub verbo* (*e. g.* CIC. de orat. 1, 9 [laudatarum *pars codd.*]. Brut. 110 off. 2, 56 LYGD. 5, 8); *titulus honorificus* AVELL. p. 55, 10 (*ad Aquilinum vicarium*) -a et spectata sinceritas tua. *n. pro subst.*: VELL. 1, 12, 3 qui nihil . . . nisi -um aut fecit aut dixit ac sensit (*cf.* SEN. epist. 66, 10 inseparabile est -um petendumque). 1, 17, 1 nisi aspera ac rudia repetas et inventi -a nomine (*plur. ut* SEN. Herc. f. 1268 -a feci [PLIN. epist. 3, 21, 3]. epist. 95, 66. 120, 5 LVCAN. 9, 570 STAT. Theb. 3, 713 silv. 5, 3, 278. *al.*). **2** *superl.* (*cf.* CIC. de orat. 2, 297 summe . . . -a. Brut. 250 maxime . . . -us. *al.*): RVSTIC. *l. 13.* ORIBAS. syn. 6, 13, 3 Aa p. 105 ex quibus *antidotis* est -issimus, qui *eqs.* (*gr.* δοκιμώτατον).

deriv.: laudabilis, laudabundus, laudaticiae (*?*), laudatio, laudativus, laudator (-trix). *cf.* laudatorius.

compos.: ad-, con-, di-, e-, illaudo; illaudandus, illaudatus; laudiceni, laudidignus (*?*), laudifico.

laudus *v.* laurus. *v. Kamptz.*

laveo *v.* lavo.

laver, *acc.* -em *f.*, *n.* (*?*). [*orig. inc. Sch.*] *scrib.* laber *hic illic in codd.* *herba vulgo sion appellata* (GLOSS. *etiam* acrione, id est scaria [*i.* escaria], berida [*i.* berula]): PLIN. nat. 26, 50 *dysenterias levat* verbenaca . . ., -r quoque, nascens in rivis, condita; cocta et torminibus medetur (et cocta *trad., correxit et sententiam cum antecedente copulavit Mayhoff coll.* 1, 26, 32 -r sive sion II). 26, 87 -r crudum (*contextu fort. turbato; mira generis mutatio*). PS. DIOSC. herb. fem. 69 sion, quae a Latinis -r appellatur. Vind. 2, 127 p. 200, 18 σίον . . . Ῥωμαῖοι λάουερεμ (λαουβιοδε *fere trad.*).

? **laverna** (-nia *Lindsay dubitanter*) ferramenta latronum ('dea furum aut l. *Goetz*' *Lindsay*) GLOSS.[L] III Abstr. LA 42 GLOSS. *a* Laverna.

lavernio, -ōnis *m.* *a* Laverna. PAVL. FEST. p. 117 -es fures antiqui dicebant, quod sub tutela deae Lavernae essent, in cuius luco obscuro abditoque solitos furta praedamque inter se luere; hinc et Lavernalis porta vocata est. *v. etiam s. v.* larvearum.

[lavimento *falso trad. pro* pav- GARG. MART. pom. 4, 4.**]** *B.*

*lavo, lāvī (lavāvī), lautum (lōtum, lavātum), -āre *et* -ere. [*cf. gr.* λούω < λοϝέω, *etc. Sch.*] lab- EDICT. imp. Diocl. III/IV 7, 75 (*sed* lav- 76). CIL X 6656 (*a. 379/82*). XI 7565 INSCR. RevA. V 28 (1928) p. 358 n. 25 Tun. ed. Merlin 147 PAP. Corp. 277, 25 (*s. IV*). *et saepe in codd.* *?*lapp-: PLIN. VAL. 5, 31. *legitur inde a* NAEV., PLAVTO, ENN., CATONE, TER. [-are: *val.* la; *it.* lavare; *sard.* laβare; *raet. occ.* laver, *or.* lavá; *francog.* laver, *dial. pic., norm., loth., comit.; francoprov.; prov. et delph. vet.* lavar, *prov.* lavá, *langued.* labá. *vasc.* lawá, labá; *cat.* llavar; *hisp., port.* lavar. *cf. M.-L. 4951. Battisti-Alessio III 2186. Wagner II 1. Wartburg V 213 sqq. Corominas III 57. Machado II 1307.* -ere: *sard. centr.* láere. *cf. Wagner II 6. G.*] [*in codd. saepe confunditur c.* levare. *dub. interpr.*: VARRO Men. 226. PAVL. sent. 5, 25, 1 qui . . . nummos . . . -erit ('*extenuare*' *Dirksen vix recte*). PAP. Florent. II 278 lat. 17, 2 ⟨. . .⟩ae et lotae et ⟨. . .⟩ (*Comparetti editor contulit francog.* lotte, *quod piscis nomen latinitatis mediae proprium tractavit Wessner, ALL 13, 1904, 279 sq.; sed antea* ⟨sals⟩ae *sim. suppleri posse, postea legi* sues coctae *monemus*).]

CAPVT PRIVS: ***de formis:***

I -are *et* -ere: **A** *doctrinae*: FRONTO p. 58, 17 v. d. H. (p. 64 N.) lacrimis . . . genas '-ere' dicam (*v. p. 1051, 81*) . . ., vestimenta autem '-are', non '-ere'; sudorem porro et pulverem 'abluere', non '-are' . . .; haud sciam, an quis roget: nam quis me prohibet vestimenta '-ere' potius quam '-are', sudorem '-are' potius quam 'abluere' dicere? tibi vero nemo in ea re intercedere . . . poterit . . .; nos vero, qui doctorum auribus servituti serviendae nosmet dedimus, necesse est tenuia quoque ista . . . persequamur (-ere *ipse de balneo adhibet*). DIOM. gramm. I 381, 12 '-o -as' nos dicimus, illi *vetusti* '-is' . . .; sed quidam per i '-it' pro 'umectat' et 'coinquinat' intellegi volunt, sed frustra; id enim significat quod '-as' per a (SERV. auct. Aen. 10, 727 PRISC. gramm. II 403, 3). GLOSS.[L] II Abav. AB 34 abluit: -it, detersit vel -at (DE 154 LA 76).
B *exempla coniug. tertiae* (*intransitive nonnisi* LVCIL. 245 -it *Nonii cod. L*, -at *cett. fortasse rectius*): **1** *in poesi* (*notionibus variis*): NAEV. trag. 6. PLAVT. Amph. 1102 (*Non.*, -are *codd. Plauti metro invito*). Pseud. 10 Truc. 902. ENN. scaen. *saepius et apud alios scaenicos* (*deest* TER.). VARRO Men. 39. 94. 226 CATVLL. 39, 13. LVCR. 5, 950 (*vix* 2, 376, *ubi Non. pro* pavit *praebet* lavit). LABER. mim. 145 (*?*). VERG. *et* HOR. *saepius.* CARM. inc. Mar. Victorin. gramm. VI 125, 13 (p. 177 Morel; *ex* lab- *vel* dab- *restituit Baehrens versibus tempori Augusteo dubitanter assignatis*). Aug. mus. 3, 2, 3 (p. 184 M.; *aet. inc.*). GRATT. 462 VAL. FL. 4, 229 SIL. 4, 166 SER. SAMM. 103. PRVD. perist. 3, 190 (-at *var. l.*). 5, 230. VEN. FORT. carm. app. 2, 60 ('*non perfect.*' *Leo*).
2 *in prosa* (*vi generali*): CATO agr. *quater* (-ito, *sed* -ato *bis*, *v. Keil ad* 74). FRONTO p. 208, 21 v. d. H. (p. 220 N.) ITALA Ioh. 13, 6 (cod. q). ARNOB. nat. 7, 32. ORIBAS. syn. 5, 17, 1 La p. 59 (-andus est Ab). 6, 6, 8 *et* 10 Aa p. 101.

II *perf. act.*: **A** lavi: ā *passim metro probatum testantur* CHAR. gramm. p. 316, 17 B. PRISC. gramm. II 460, 10. *corripitur* IVVENC. 4, 648. PRISC. gramm. II 508, 13 '-isti'; non possumus dicere 'lasti' nec pro '-istis' 'lastis' nec pro '-erunt' 'larunt'. -vĕre ENN. scaen. 132 (*sed v. p. 1051, 83*). VERG. Aen. 6, 227 *et apud alios poetas.* **B** lavavi: **1** *doctrinae*: SACERD. gramm. VI 488, 28 si primae . . . coniugationis . . ., '-o -as lavavi' . . .; si tertiae . . ., '-o -is lavi' (PROB. cath. gramm. IV 36, 35). MART. CAP. 3, 325 cum 'canta' et '-a' similia sint, cur 'cantavi' faciat et 'lavavi' non faciat? PRISC. gramm. II 459, 10 *Terentius* 'lavatum' dixit, quod est a 'lavavi'. III 526, 33 'sto do -o iuvo', quae cum componuntur, sicut in simplicitate, neque in avi neque in -ui exeunt formam. **2** *exempla*: ITALA gen. 43, 24 (Ps. Aug. spec. 141 p. 695, 14 *et duo codd.* VVLG.) -averunt (laverunt *var. l.*). psalm. 72, 13 (cod. 136 Cas.) -avi. Luc. 7, 44 (Ps. Cypr. ad Novat. 11) -asti (*forma brevior ut* HIST. Apoll. rec. B p. 26, 1 -asse [-isse rec. A]. VITA Caes. Arel. 2, 42 -assemus). Ioh. 13, 8 (Ps. Aug. spec. 141 p. 694, 12) -avero (lavero *var. l.*). I Tim. 5, 10 (Pelag. *cod. G*) -avit (SERM. Corp. Vind. 21 p. 248, 1 SEDVL. op. pasch. 2, 12 p. 212, 16). ITIN. Anton. Plac. rec. A 4 -avimus (lavimus *R*).

III laut-, lot-, lavat- *sim.*: **A** *doctrinae*: VARRO ling. 9, 107 '-as, lautus sum' (*adhibet* lotus *infra l. 66. cf.* PRISC. gramm. II 16, 18. 39, 7 *seq.* 'lōtus' pro 'lautus'. 452, 12 'lavans lauturus'. 480, 18). PAVL. FEST. p. 248 'pure lautum', aqua pura lavatum (*cf.* DON. Ter. Ad. 425, 2 'lautum': lav⟨a⟩tum. ISID. orig. 10, 163 lotus, lav⟨a⟩tus, id est mundus [*supplevimus ex* GLOSS.]). QVINT. inst. 1, 4, 13 fit a lavando 'lotus' et inde rursus 'inlutus' (*sic Wackernagel pro* -lot- *antea* laut- *recte conici negans*). NON. p. 337, 11 'lautum' significat lotum. PROB. inst. gramm. IV 118, 38 nomina, quae o litteram et in au litteras convertant, ut puta 'lotus' et 'lautus'. SERV. georg. 3, 443 ('inlotus') 'lotus' vel 'lautus' dicimus; inde est et 'lautum eo': nam illud ab Horatio satis licenter dictum est (*affert* sat. 1, 6, 125 ire lavatum. *cf.* PRISC. gramm. II 459, 6 *Terentius* 'lavatum' dixit . . . pro 'lautum' vel 'lotum'. 475, 2 [*affertur etiam Ovidii illud* lavaturas *ut* 558, 28 'lautum' et 'lauturus' pro 'lavatus' et 'lavaturus']). MACR. exc. gramm. V 653, 18 ἀπὸ τοῦ -or 'lavatus sum' et ex hoc 'lautus sum' et au in o converso 'lotus sum'.
B *exempla*: **1** *supinum*: lavatum: PLAVT. Aul. 579 eo (Rud. 382 TER. Haut. 655 HOR. sat. 1, 3, 137. 1, 6, 125 AVG. conf. 9, 12, 32). TER. Eun. 592 accersitur (GLOSS. V 536, 66 ut lavet). 600 abeunt. lautum: PLAVT. Stich. 568 ibo (lavatum *metro invito codices, item* Ps. AVG. quaest. test. I 107, 6 *M²*). 595 venias (TER. Phorm. 973). **2** *partic. perf. pass.*: lautus (*nonnulla transeunt ad usum p. 1053, 27 illustratum; contextu incerto* LVCIL. 662, *ubi Nonius* 'mundum' *explicat*): PLAVT. *saepius.* ENN. (?) sat. 14 CATO agr. 112, 3. 157, 5. 6 TER. Phorm. 339 Ad. 425 ACC. trag. 607. 666 CIC. de orat. 1, 27 Deiot. 20. HOR. sat. 2, 3, 282 manibus (FEST. p. 161 ACT. Arv. a. 90 l. 30. *al.* AVSON. 419, 63 p. 369 P.). LIV. 5, 22, 4 pure (39, 9, 4 PLIN. nat. 24, 103. *cf. l. 34*) lautis corporibus (TAC. ann. 11, 3, 2). PAVL. FEST. p. 143 'mundus' . . . lautus et purus (PLIN. nat. 11, 44 [*sed* lotus COLVM. 9, 14, 3]. ARNOB. nat. 7, 16). TAC. Germ. 22, 1 APVL. met. *quater.* SER. SAMM. 630 (lota *dett.*). 679. *?* AVR. VICT. Caes. 10, 5 (*cf. Plut. mor. p. 123 D; aliter Klebs, ALL 7, 1892, 438 sqq.*). SALV. eccl. 3, 16. lotus (*falso vel dub.* CIC. de orat. 2, 224 *recc. pro* locutum. TIB. 3, 12, 3 *dett. pro* tota; *si* TAC. ann. 14, 22, 4 *recte conicitur* corpore loto [*antea*: nando] *pro* toto, *auctor forma distinxit actionem a statu*): VARRO rust. 1, 54, 3 lora, quod lota acina. CVLEX 58 (lauta *var. l.*). PROP. 4, 1, 86 VITR. 1, 2, 8 SEN. contr. 3 praef. 16. CELS. *quater.* SEN. Phaedr. 750. *et passim tam in prosa quam in poesi per totam latinitatem.* lavatus: LEX met. Vipasc. (CIL II 5181) 54 ITALA Hebr. 10, 22 (Mutian. Chrysost. hom. 19, 1 p. 357/8). HIER. hom. Orig. in Ezech. 6, 7 p. 385, 15 DAMIG. lapid. 34 p. 189, 11 PLIN. VAL. 5, 24. 31 ANTHIM. 67 ORIBAS. syn. 2, 8 La p. 98, 2 Mø. (lota Aa). *al.* VITA Caes. Arel. 2, 41 (lot- 39 *et* 40). lutus (*cf.* illutus): PLIN. nat. 29, 32 (*ceterum* lotus *necnon* lautus). GLOSS. II 362, 49. 401, 44 III 287, 29. *varia lectione* IVV. 6, 429. *dub.* SERV. auct. Aen. 10, 727 'lavitum' et '-it'. **3** *partic. fut.*: lavaturus: Ov. fast. 3, 12. loturus: PERS. 3, 93 MART. 2, 52, 1 APVL. met. 2, 4, 10 OPTAT. 5, 4 p. 128, 18 ZENO 2, 35 (1, 23 L.). lauturus *extra* PRISC. gramm. *non invenimus.*

CAPVT ALTERVM: ***de notione:***

I *vi sollemni pertinet ad purgationem balneo effectam, cf.* NON. p. 466, 18 '-are' . . . eluere et emaculare et aquis sordida quaeque purgare. PROB. app. gramm. IV 199, 22 lotorem esse demonstrat (*opp.* labat. *cf.* ISID. diff. 1, 342). SYNON. Cic. p. 477, 21 λούω. GLOSS. λούω. πλύνω. νίπτω. *instrumentum passim indicatur per abl. vel* in

[*Pecere-Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

c. abl. (*c. acc.* ITALA psalm. 58, 11 [Sangerm. *al.*]. ITIN. Anton. Plac. rec. A 10 p. 166, 8), *apud artium scriptores etiam per* ab, de, ex. *succedit acc.* DIDASC. apost. 62, 31 omne pelagum vel omnibus fluminibus lotus (*gr.* τὸ πέλαγος . . . καὶ τοὺς ποταμοὺς . . . ἀπολούσηται). ORIBAS. syn. 1, 27, 1 Aa p. 80, 18 Mø. frigidas aquas -are (*gr.* ψυχρολουσίαν, La in aquis frigidis). *hic illic pro subi. est aqua sim., usu verbi sub A1 illustrato* OV. fast. 3, 12. 4, 768 MART. 3, 47, 2. 8, 28, 6 *et apud poetas saepius, in prosa p. 1050, 21 sqq.* *effectum exprimunt adv.* pure PLAVT. Rud. 301 TIB. 1, 3, 25 LIV. 5, 22, 4. 39, 9, 4 PAVL. FEST. p. 248 PLIN. nat. 24, 103, puriter CATVLL. 39, 14. *cf.* in *finale p. 1051, 74, acc. praedic. p. 1051, 81.* *mediopass.* lotus *aliquid*: PERS. 5, 86 aurem. STAT. Theb. 2, 723 repexas lota comas *Pallas*.

A *usu gentili et communi* (*in rebus sacris* PLAVT. Aul. 612 Rud. 699. 701. TITIN. com. 86 manus [HOR. sat. 2, 3, 282. *al.*]. TIB. 1, 3, 25. 3, 12, 3 [?]. OV. fast. 3, 12 sacra [4, 340 *iuxta deae simulacrum, cf.* 4, 136 LVCAN. 1, 600]. LIV. 5, 22, 4. 39, 9, 4. *al.*): 1 *generatim*: a *purgantur animantia, partes corporis*: α *doctrinae de generibus verbi habitae*: VARRO ling. 9, 105 '-at' et '-atur' . . . (106) apud Plautum (Truc. 322 sq.) . . . ad '-ant' '-ari' non convenit . . .; ad '-antur' analogia '-ari' reddit: quod Plauti aut librarii mendum si est, . . . qui scripsit est reprehendendus. omnino et '-a[n]t' et '-atur' dicitur separatim recte in rebus certis, quod puerum nutrix '-a⟨t⟩', puer a nutrice '-atur', nos in balneis et '-amus' et '-amur'. (107) sed consuetudo . . . in toto corpore potius utitur '-amur', in partibus '-amus', quod dicimus '-o manus', sic pedes et cetera. quare e balneis non recte dicunt '-vi', '-vi manus' recte *eqs.* CAPER gramm. VII 104, 14 'balneae' dic '-ant', non '-antur'; ad homines utroque modo potest dici (*cf.* CHAR. gramm. p. 352, 6 B. *Cominianus dixit soloecismum fieri* per genera verborum, ut 'balneum -atur' pro '-at'. SERV. gramm. IV 437, 28 POMP. gramm. V 233, 26. *exempla v. p. 1050, 21. 1052, 68*). DON. gramm. IV 383, 19 sunt verba incertae significationis, ut 'tondeo -o' . . .: haec enim omnia et in o et in r littera finiuntur (*cf.* MACR. exc. gramm. V 653, 16. *al.*).

β *exempla*: Ⓘ *intrans.* -are (? -ere LVCIL.): PLAVT. Amph. 802 -isti. :: quid postquam -vi? :: accubuisti. Aul. 308 aquam plorat . . ., cum -at, profundere. 612 -bo, ut rem divinam faciam. Mil. 251 dormit, ornatur, -at, prandet, potat. *al.* TER. Andr. 483. *al.* CATO agr. 156, 3. 157, 13. LVCIL. 245 cum bulga cenat, dormit, -it (-at *codd. plerique, v. supra*). PROP. 2, 10, 26. VITR. 8, 3, 15 qui biberint, qui -erint. PAVL. FEST. p. 117. SVET. Cal. 24, 2 risisse, -isse, cenasse. *al.* APVL. met. 3, 12, 6 qui -erim, qui terserim, qui . . . reverterim. TERT. nat. 1, 17, 4. apol. 42, 4 (*Φ*, -or *Ω*). bapt. 15 p. 214, 9 Iudaeus quotidie -at, quia quotidie inquinatur (*cf.* orat. 14). VLP. dig. 43, 8, 2, 9 ludere . . . -are . . . spectare. *et saepius, cf. etiam p. 1051, 15.* *iuxta mediopass.*: PLAVT. Stich. 667 -are propera. :: lautus sum. Truc. 322 pisces ego credo, qui usque dum vivont -ant, minus diu -ari (*legit Varro,* -are *codd. Plauti*) quam haec -at Phronesium. TER. Eun. 595 ventulum facito . . ., dum -amur (*sic etiam Don.*, -amus *var. l.*); ubi nos -erimus, . . . -ato. GRACCH. or. frg. (48 M.) Gell. 10, 3, 3 -ari . . . -bantur . . . -isse. PETRON. 42, 1 sq. (*verba liberti; ceterum* -ari). *adde p. 1051, 17. 21.* Ⓘⓘ *mediopass.* -ari (-i *p. 1050, 77 et* VAL. FL. 4, 229; *usum cum intransitivo mixtum supra tractavimus, huc rettulimus formas gerundii et participia, cf. exempla supini in capite priore congesta*): PLAVT. Poen. 220 numquam concessamus -ari aut fricari *eqs.* (*cf.* 229 semper ornantur, -antur *eqs.* 231 numquam -ando et fricando scimus facere finem. *colorem passivum non abesse docet* 223). CIC. Att. 10, 13, 1. off. 1, 129 (*cf.* VAL. MAX. 2, 1, 7). CAES. Gall. 4, 1, 10. VARRO ling. 5, 156 Lautolae ab -ando. 9, 68 balneum . . ., ubi bina essent coniuncta aedificia -andi causa (LIV. 25, 17, 1), unum ubi viri, alterum ubi mulieres -rentur; ab eadem ratione domi suae quisque ubi -atur, balneum dixerunt. rust. 3, 7, 5 columbis aquam esse oportet quae influat, unde et bibere et ubi -ari possint (*de avibus ut* VARRO AT. carm. frg. 22, 1 pelagi volucres . . . studio certare -andi [*Arat. 943* κλύζονται. *inde* VERG. georg. 1, 387]. COLVM. 8, 8, 5. *al.*). SALL. hist. frg. 3, 94. HOR. sat. 1, 4, 75 qui . . . -antes *scripta recitent.* epist. 1, 6, 61 -emur. TIB. 1, 3, 25 PROP. 3, 14, 14 OV. epist. 21, 179 fast. 2, 167. 4, 139. LIV. 44, 6, 1 -anti regi. VITR. 8, 3, 8 natantes aut -antes (*ibid.* 15 -erint, *sed cf.* SEN. dial. 10, 12, 6 -ari . . . natare . . . cenare. *al.*). *et passim.* *p. p. p.* lautus *fere pro adi.* (*cf. p. 1050, 29. al. et p. 1053, 27; notionibus mixtis* SYNON. Cic. p. 438, 8 politus . . . mundatus. elegans. lautus. lotus): PLAVT. Cas. 768 *Olympio* cum corona, candide vestitus, -tus exornatusque ambulat. Mil. 787 *mulierem* -tam vis an quae nondum sit -ta? :: sic consucidam *eqs.* (*tamquam lanam, nisi fallimur in verbis versute dictis*). Persa 90. 232 (*seq.* perculta). Rud. 301 (*loq. piscatores*) *tamquam pisces* salsi -tique pure domum redimus . . ., dormimus incenati (*cf.* CIC. Deiot. 20 -tum . . . cenatum [LIV. 39, 9, 4]. SALV. eccl. 3, 16 -tus et pransus). 699 -tae ambae sumus opera Neptuni (*sc. naufragio*). Stich. 745 *mulier* bene cum -ta est, tersa ornata ficta est. *al.* ENN. (?) sat. 14 laetus -tus quom advenis (*cf.* TER. Phorm. 339 venire unctum atque -tum e balineis). ACC. trag. 666 (*contextu incerto*). CIC. de orat. 1, 27 cum -ti accubuissent. *al.; postea fere* lotus, *in formula balneatoris* salvum -tum (*gr.* καλῶς ἐλούσω) CIL V 4500 GLOSS. III 287, 29. 658, 16 *et deriso martyre* PASS. Perp. 21, 2 (*cf. Haupt, Opusc. II 448*). Ⓘⓘⓘ *trans.* -ere, -are (*pass.* -ari *saepius quam* -i): NAEV. trag. 6 -ere . . . manum (CATO agr. 74 TITIN. com. 86 AFRAN. com. 187 POMPON. Atell. 11 CIC. de orat. 2, 246. *al. cf.* OV. met. 11, 116 palmas). PLAVT. Amph. 1102 postquam peperit, pueros -ere (*Non.*, -are *codd. Plauti*) iussit nos . . .; sed puer ille, quem ego -vi *eqs.* (Truc. 902 ENN. scaen. 83 CATO agr. 157, 10. *al.*). Poen. 223 nos -ando eluendo operam dederunt *ancillae*. ENN. ann. 155 Tarquinium bona femina -vit et unxit. CATO agr. 96, 2 *oves* -ito in mari *eqs.* 157, 10 si caput aut cervices dolent, eo lotio caldo -ito (MART. 2, 70, 5 ante hic mentula quam c. -etur. 6, 81, 4 *seq.* inguina [2 subluis]. *al.*). CATVLL. 39, 14 qui puriter -it dentes (PLIN. epist. 8, 18, 9 -andos fricandosque). VERG. ecl. 3, 97 *capellas* in fonte -bo (*cf.* Aen. 7, 489 *cervum*). Aen. 6, 219 corpus . . . -ant frigentis et ungunt (LIV. 5, 22, 4 iuvenes pure lautis c. . . . templum iniere *eqs.* PLIN. nat. 23, 65 TAC. ann. 11, 3, 2. *al.*). 9, 485 (487) nec . . . volnera -vi (PROP. 2, 34, 92 OV. met. 15, 283 STAT. Theb. 8, 167. 10, 715. *al.*). *et passim.* *iocose* (*in lusu verborum c.* cremare): SEN. epist. 86, 10 *temperatura balnei* similis incendio, adeo quidem, ut convictum in aliquo scelere servum vivum -ari oporteat. Ⓘⓥ *refl.* se -are: PLIN. nat. 36, 35 Venerem -antem sese. PS. AVR. VICT. orig. 12, 4 cum se (*om. cod. Oxon.*) -isset. VVLG. II reg. 11, 2 mulierem se -antem (se *om.* ITALA Ambr. apol. Dav. I 1, 2). Ier. 2, 22 Ezech. 23, 40 PS. AVG. serm. 277, 4. PS. APVL. herb. 7 l. 4 -ato eum *aegrotum* et te ipsum, qui facis. *al.* ⓥ *absolute*: -are *de balneo* (*cf. p. 1049, 26*): FRONTIN. aq. 107 balineis, quae publice -rent. CIL XI 721 ⟨b⟩alineum more urbico -at (XIV 4015 balineus -at m. u., *ubi Dessau solvit* -atur). -ere *de aqua*: ARNOB. nat. 7, 32 ad sordes eluendas -entibus aquis opus *est*.

b *purgantur quaelibet res* (*apud artium scriptores hic illic transit in notionem aqua molliendi, madefaciendi, cf. sub II A*): α *usu vario*: PLAVT. Curc. 580 ancillam meam, quae latrinam -at (-it *Seyffert. cf.* POMPON. Atell. 53 volo lavatrinam -i). Pseud. 164 tersa strata, lautaque unctaque omnia ut sint (*cf.* Rud. 701 minus quod bene esse lautum tu arbitrare. TER. Ad. 425 hoc salsumst, hoc adustumst, hoc lautumst parum). Stich. 595 venias . . . vasa lautum (CATO agr. 23, 1 COLVM. 12, 52, 15. *al.*). CATO agr. 2, 3 dolia -ari (112, 3 lauta et pura. COLVM. 11, 2, 70). 65 *olea* si inquinata erit, -ito, a foliis et stercore purgato. *al.* TITIN. com. 29 ('Fullonia') vestimenta qui -es ([levas *trad.*]. PETRON. 30, 11. VLP. dig. 12, 7, 2 si fullo v. -anda conduxerit. *al. cf.* PLIN. nat. 23, 65 vestibus [28, 80. *al.*]). VARRO rust. 2, 2, 18 *oves* pellibus integuntur, ne lana inquinetur, quo minus vel infici recte possit vel -ari ac putari (CELS. 5, 26, 30A *opp.* sucidae [SCRIB. LARG. 161 VLP. dig. 32, 10, 4 PAVL. sent. 3, 6, 82]. PLIN. nat. 19, 48. *al.*). HOR. epod. 17, 51 obstetrix pannos -it. OV. fast. 3, 12 sacra -turas . . . aquas (4, 340 dominam s.que. *cf.* STAT. Theb. 9, 436 MART. 3, 47, 2). VITR. 1, 2, 8 *harena* marina lota. VAL. MAX. 4, 3 ext. 4 holera. CELS. 4, 11, 1 in qua *aqua* caro recens lota est (*al.*). COLVM. 6, 10, 2 radices diligenter lotae (SCRIB. LARG. 83. 136 PLIN. nat. 25, 166. *al.*). 12, 7, 3 (2 ablui). SCRIB. LARG. 26 pompholygis (PLIN. nat. 34, 129). 220 molybdaenae (PLIN. nat. 34, 173 coquuntur -anturque scoriae modo). 271 *adipem*. PLIN. nat. 13, 108 incolae capita *papaveris* in acervis putrefaciunt, mox separant -ando *eqs.* (*Theophr. hist. plant. 4, 8, 11* ἐν τῷ ποταμῷ κλύζοντες). 34, 176 *plumbum* -atur . . . aqua, donec nubeculae . . . eluantur. *al.*
β *in metallis sim. quaerendis, tractandis*: VARRO ling. 8, 62 ubi -etur aes, aerarias . . . nominari. PLIN. nat. 33, 67 (*de auro*) harenae, quae -atur (34, 157. *cf.* 33, 114 *harenam* teri, dein -ari farinam et quod subsidat iterum -ari). 33, 69 quod effossum est, . . . -atur. 33, 74 flumina ad -andam hanc ruinam . . . duxere *eqs.* 33, 77 ulex (*i. frutex, qui aurum retinuit*) siccatur, uritur et cinis eius -atur. 33, 118 *vena minii* Romae . . . -atur. LEX met. Vipasc. (CIL II 5181) 48 ⟨scau⟩rias argentarias aerarias pulveremve ex scaureis rutramina⟨ve⟩ . . . frangere, cernere, -are (*cf.* 54).

2 *per similitudinem* (*v. etiam de piscibus natantibus p. 1049, 45*): a *purgatur alvus*: CATO ad fil. frg. 4 ex alvo -ando (*var. l.* levando. *in imagine*: VARRO Men. 39 hymenaeus, qui primo -ere alvum marsuppio solet). IVV. 6, 429 *vinum* redit et loto terram ferit intestino. b *lavacrum fit pulvere sim.*: COLVM. 8, 4, 4 *Heraclitus* (*22 B 37*) ait sues caeno, chortales aves pulvere -ari (*Colum. antea*: quo aves se perfundant). VEN. FORT. virt. Hil. 4, 11 de pulvere, qui ab eius sepulchro abstergebatur, sua -antes capita et membra reliqua perunguentes; . . . per fidelissimum lavacrum *eqs.*

3 *poetice in circumscribendis locis*: a *Oceano* (*de ortu et occasu siderum, cf.* AVG. gen. ad litt. 1, 10 p. 16, 3 nisi forte poeticis figmentis cor inclinandum est, ut credamus solem mari se immergere atque inde lotum ex alia parte mane surgere): VERG. georg. 3, 359 *Sol* praecipitem Oceani rubro -it (-at M^2) aequore currum (SIL. 17, 638 Baetis . . . -are solis equos dulci consuetus fluminis unda. STAT. Theb. 3, 408 -bat Oceani sub fonte comam. CLAVD. carm. min. 30, 51 primo -at aequore solem India). LYGD. 4, 18 iam Nox aetherium . . . emensa . . . mundum caeruleo -erat amne rotas. PROP. 4, 1, 86 lotus . . . Hesperia . . . Capricornus aqua (CARM. inc. Mar. Victorin. gramm. VI 125, 13 [p. 177 Morel; *v. p. 1048, 3*] iam ferus H. -itur C. in unda). OV. fast. 2, 192 tactis ne -et Arcton aquis *Tethys* (*cf.* BOETH. cons. 4 carm. 6, 10 *Ursa* numquam occiduo lota profundo). SEN. Phaedr. 750 nuntius noctis modo lotus undis Hesperus. b *aliis*: VERG. Aen. 7, 663 *Hercules* Tyrrheno . . . boves in flumine -vit Hiberas (*cf.* MART. 9, 101, 10; *ibid.* 18 *Domitianus* sudantem Getica ter nive -vit equum). HOR. carm. 3, 4, 61 qui rore puro Castaliae -it crines solutos, qui Lyciae tenet dumeta . . ., Delius et Patareus Apollo (*cf.* 4, 6, 26 Phoebe, qui Xantho

[Pecere-Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-is amne crines. CARM. inc. Aug. mus. 3, 2, 3 [p. 184 Morel] Camenae ..., quae -itis capillum ... Hippocrenae fonte). 3, 12, 7 simul unctos Tiberinis umeros -vit in undis *adulescens Liparaeus*. PROP. 2, 10, 26 nondum ... Ascraeos norunt mea carmina fontes, sed modo Permessi flumine -vit (*intrans.*) Amor. SEN. Med. 81 Cecropias nurus ... et quas Aonius latex Alpheusque ... -at. Oed. 714 -vit ... Dirce Tyrios colonos (STAT. silv. 2, 7, 18 victimae ..., quas D. -at aut alit Cithaeron). CLAVD. 15, 119 (*ad Cybelen*) si ... praelato ... -as Phrygios Almone leones. 26, 184 Sperchius ... et ... Enipeus barbaricas -vēre comas.

4 *in proverbiis vel facete dictis*: TER. Phorm. 186 laterem -em (*v. s.* 1. later). SEN. apocol. 9, 6 manus manum -at (PETRON. 45, 13). PERS. 5, 86 Stoicus ... aurem mordaci lotus aceto. *v. etiam sub B.*

B *usu christiano*: 1 *in univ.*: a *vi corporali plus minusve servata*: α *de baptismo* (-are *plus valet quam* perfundere *ap.* CYPR.): ① *intrans.*: TERT. anim. 50, 4 *Menandri balneo* paucissimi -ant. bapt. 16 quatenus, qui in sanguinem eius *Christi* crederent, aqua -rentur, qui aqua -issent, etiam sanguinem portarent (pot- *Gelen.*). ITALA Ioh. 13, 10 (codd. a d, Tert. bapt. 12) qui (semel *add. Tert.*) -vit, non habet necesse rursum (*gr.* ὁ λελουμένος, *cett. et* VVLG. qui lotus est. *cf.* HIER. epist. 14, 10, 3 qui in Christo semel lotus est, non illi necesse est iterum -are). HIER. epist. 4, 2, 2 *Rufinus* modo -vit, mundus est et ... dealbatus (*cf. l. 41*); ego cunctis peccatorum sordibus inquinatus *eqs.* ⓘⓘ *trans., (medio-) pass.*: TERT. bapt. 16 (*v. supra*). adv. Marc. 1, 28 p. 330, 10 *deus haereticorum* -at hominem numquam apud se coinquinatum. ITALA Ioh. 13, 10 (*v. supra*). Hebr. 10, 22 (Mutian. Chrysost. hom. 19, 1 p. 357/8) lavatum corpus aqua munda (*infra cum Vulg.* abluti c., *gr.* λελουσμένοι τὸ σῶμα). CYPR. epist. 69, 12 aqua salutari non loti ..., sed perfusi (69, 16). sent. episc. 22 divina lavatione lotos. *al.* IVVENC. 3, 263 Iohannes, populos qui flumine -vit (*Matth. 16, 14* baptistam). 4, 796 ablutos homines purgantibus undis ... -ate (*Matth. 28, 19* baptizantes). OPTAT. 4, 4 p. 106, 13 rebaptizando iterum -as. *al.* β *alia*: ITALA gen. 49, 11 (Lugd. *al.* = VVLG.) -bit in vino stolam suam *eqs.* (*gr.* πλυνεῖ. *cf. Tert. adv. Marc. 4, 40 p. 561, 5* stolam ... carnem demonstrans et vinum sanguinem. *Aug. civ. 16, 41 p. 192, 12 D.* mundat a peccatis in sanguine suo *stolam*). deut. 21, 6 (Lugd., *cf.* VVLG.) -bunt manus super capud vitulae ... et ... dicent: 'manus nostrae non effuderunt hunc sanguinem' (*gr.* νίψονται. *cf.* psalm. 25, 6 [Tert. pudic. 18 p. 259, 19. *al., cf.* VVLG.; *sim.* 72, 13 Matth. 27, 24] -bo cum innocentibus manus meas [*gr. ut supra*]). psalm. 50, 9 (Veron. *al.* = VVLG.) -bis me et super nivem dealbabor (*gr.* πλυνεῖς). 57, 11 (*ibid.*) iustus manus suas -bit in sanguine peccatoris (*gr.* νίψεται). Is. 1, 16 (Hil. in psalm. 2, 20; *cf.* VVLG.) manus vestrae sanguine plenae sunt; -amini, mundi estote, auferte nequitias ab animis vestris (*gr.* λούσασθε). apoc. 7, 14 (Tert. scorp. 12 p. 174, 4; *cf.* VVLG.) -erunt vestimentum suum et candidaverunt ipsum in sanguine agni (*gr.* ἔπλυναν). VVLG. Iob 29, 6 -bam pedes meos butyro. CIL XI 7565 (= INSCR. christ. Diehl 1557) -a manus et ora, ut remittant⟨ur tibi peccata⟩. *al.*

b *tropice*: TERT. paenit. 6, 17 non ideo abluimur, ut delinquere desinamus, sed quia desiimus, quoniam iam corde loti sumus. CYPR. eleem. 2 non manus -andas esse, sed pectus *eqs.* OPTAT. 5, 4 p. 128, 14 mens, quae per corpus -atur. PRVD. perist. 1, 30 lota mens in fonte rubro sede cordis exilit (*item de martyrio*: 5, 12 [*ad* apoc. 7, 14] stola, quam ... rivis cruoris -eras. CE 307 [= DAMAS. epigr. 27], 7 sanctus -at omnia sanguis vulnera. *cf. p. 1052, 23*). PAVL. NOL. carm. 22, 117 inpenso -vit sua crimina fletu *Ninive* (*cf.* BACHIAR. repar. laps. 23 [*ad* gen. 49, 11] -a stolam tuam in fonte lacrimarum. SEDVL. carm. pasch. 4, 81 *mulier* purgata ... per gemitum propriique -ans in gurgite fletus [*i. quae -atur, cf. op. pasch. 4, 7* abluitur]. *sim. saepius*). AVG. in euang. Ioh. 44, 15 -at faciem cordis *eqs.* serm. 59, 4, 7 in oratione accipimus, unde quotidie -emur, ut nobis peccata quotidie dimittantur. VEN. FORT. carm. app. 2, 60 *Christus* cruore suo vulnera nostra -it. *al.*

2 ab *aliqua re*: ITALA psalm. 50, 4 (Veron. *al., cf.* VVLG.) -a me ab iniustitia mea (*gr.* πλῦνόν με ἀπό). act. 16, 33 (cod. e *al.*) a plagis (*gr.* ἔλουσεν ἀπό, VVLG. plagas). apoc. 1, 5 (cod. g = VVLG.) -vit nos a peccatis nostris in sanguine suo (*gr.* λούσαντι ἀπό. RVFIN. Orig. in exod. 2, 4 p. 160, 5 CHROMAT. in Matth. 1, 1). ARNOB. nat. 7, 16 ab omni ... labe puros, lautos castissimosque. VVLG. prov. 30, 12 (*v. p. 1053, 2*). Ier. 4, 14 -a a malitia cor tuum. RVFIN. Orig. in num. 25, 6 p. 242, 18 -bitur ... ab hoc sanguine et purificabitur. PS. AVG. serm. Migne suppl. 2, 933 a pollutione. GREG. M. in Ezech. 2, 8, 20 a perverso opere (*seq.* diluat ab).

3 in *aliquid*: HIER. hom. Orig. in cant. 1, 6 p. 36, 4 *sponsa* quia ... necdum omni peccatorum sorde purgata necdum lota est in salutem, 'nigra' dicitur.

II *vi dilatata et deflexa*: A *fere i. q. conspergere, madefacere*: 1 *generatim*: a *usu primitus poetico, hic illic c. respectu polluendi* (*cf. doctrinas de forma* -ere *capite priore enarratas et* NON. p. 337, 17 'lautum' ... inquinatum vel maculatum. p. 466, 18 '-are' ... vetustatis auctoritas posuit etiam polluere. *proleptice* -are salsum *l. 82*, umidum *p. 1052, 27*): α *lacrimis*: PLAVT. Pseud. 10 *tabellas* lacrumis -is. ENN. scaen. 132 neque miserae -vēre lacrimae salsum sanguinem (-ere *inf. sc.* '*licuit*', lacrimae *dat. intellegit Leo in schedis. cf.* ACC. trag. 578 salsis cruorem guttis lacrimarum -it). 311 -ere lacrumis vestem ... sordidam. ACC. trag. 420 -ere salsis vultum lacrumis (OV. met. 9, 680 -vēre). AFRAN. com. 322 -ere lacrimis me tuum collum. OV. ars 3, 744 lacrimis vulnera saeva -at. EPICED. Drusi 115 *lacrimae* erumpunt iterumque -ant gremiumque (gravant gemitumque *trad.*) sinusque. CALP. decl. 24 *manum* saepe lacrimis puer -vi. ITALA psalm. 6, 7 (Veron. *al.* = VVLG.) -bo ... lectum meum, in lacrimis stratum meum rigabo (*gr.* λούσω ... βρέξω). Luc. 7, 38 (codd. c e, *cf.* 7, 44 *et* TERT. pudic. 11) *mulier* lacrimis suis -vit (-bat *e*) pedes eius (*gr.* βρέχειν, *Vulg.* rigare). AMBR. obit. Valent. 26 reflexi iter et fletibus meis -vi. ARATOR act. 1, 805 (*ad 9, 36 sqq.*) *Tabitha* ponitur in medio, lacrimis plus (*sc. quam lavatione funebri*) lota, feretro. *cf. p. 1051, 56 et sub B.* β *sanguine*: ENN. scaen. 202 pergunt -ere sanguen sanguine (ACC. praetext. 4, *ubi pro* vae *vel* ve *potius* -e *quam* lue *restituendum videtur*). ACC. trag. 607 suo sibi lautum sanguine tepido (SIL. 4, 166 *ungula* miseris ... s. -it arma cruore. INSCR. christ. Rossi II p. 136, 13a, 6 sanguine lota s. membra *martyris*). VARRO Men. 94 pater ut cruore -eret ararum aggeres. VERG. georg. 3, 221 -it ater corpora *taurorum* sanguis (*cf.* Aen. 12, 722 *tauri* sanguine largo colla armosque -ant). Aen. 10, 727 -it improba taeter ora *leonis* cruor. PROP. 4, 10, 38 desecta Tolumni cervix Romanos sanguine -vit equos. SIL. 2, 304 -vimus ... sanguine valles. STAT. Theb. 10, 479 exterit artus ungula, sanguineus -at imber et inpedit axes. CELERIN. Cypr. epist. 21, 1 peto ..., ut ... cruore illo sancto -eris (*de martyrio ut* PRVD. perist. 3, 145 membra ... picta cruore ... fonte cutem recalente -ant. *cf.* INSCR. *l. c. et p. 1049, 81. 1051, 53*). HEGES. 5, 2, 1 p. 297, 24 PRVD. perist. 10, 1050 psych. 61. *v. etiam infra l. 76 et sub IB.* γ *liquoribus variis*: LVCR. 5, 950 umore fluenta lubrica proluvie larga -ere umida saxa. VERG. Aen. 6, 227 reliquias vino et bibulam -vere favillam. CVLEX 62 Assyrio ... bis lota colore ... vellera. ELEG. in Maecen. 1, 124 rore -ante torum *Aurorae* (*loco ceterum corrupto*). VAL. FL. 4, 153 ut misero -et arma cerebro *Amycus*. IVVENC. 4, 648 faciem *Christi* ... -vere salivis *milites* (*Matth. 27, 30* expuentes). PRVD. perist. 5, 230 arvina *martyris* ... igneum inpressa cauterem -it.

b *in praeceptis technicis* (*exempla certiora, cf. p. 1050, 25*): CATO agr. 25 *vinaceos* -ito paulatim: erit lor[e]a familiae quod bibat (*cf.* VARRO rust. 1, 54, 3 expressi acinorum folliculi in dolia coiciuntur eoque aqua additur: ea vocatur lora, quod lota acina, ac pro vino operariis datur hieme). 86 selibram tritici puri ... -et bene corticemque deterat bene eluatque bene. 157, 3 prius quam id medicamentum (*sc. brassicam contritam*) imponas, aqua calida multa -ato (*cf.* 157, 5. 6). COLVM. 12, 24, 2 ex reliqua parte aquae decoctae tamdiu -bimus et subigemus eam *picem*, donec rutila fiat. 12, 57, 1 semen sinapis ... aqua frigida eluito et cum fuerit bene lotum *eqs.* (PLIN. nat. 20, 233 oxylapathi s. lotum in aqua caelesti ... prodest). SCRIB. LARG. 60 utuntur ... huiusmodi dentifricio: herbam urceolarem ... lotam uno die siccant *eqs.* PLIN. nat. 22, 98 *fungi suilli* -antur ..., ut plumbum, in oculorum medicamenta (*34, 168* fit et lotura plumbi usus ...; cum se ipso teritur ... addita aqua caelesti, donec crassescat). *al.* PLIN. med. 3, 4, 20 calx non lota ([*Plin. nat. 36, 180* recens nec aspersa aquis]. THEOD. PRISC. eup. faen. 68 ORIBAS. syn. 2, 12 p. 99, 15 Mø. [*gr.* πλυθεῖσα]. *al.*). CHIRON 139 dare herbam aut molle gramen lotum. PLIN. VAL. 5, 24 *epatici* micas panis aut lavatas aut coctas accipiant (*cf.* CAEL. AVR. acut. 3, 18, 182 *damus* panem lotum ex aqua [ORIBAS. syn. 4, 13, 6 p. 12. 4, 32, 13 p. 36. *gr. utroque loco* πλυτοί]).

2 *cum colore adluendi, irrigandi, inundandi*: a *ripam sim.* (LVCR. 2, 376 *vix recte Nonius legit* -it): HOR. epod. 16, 28 quando Padus Matina -erit cacumina. carm. 2, 3, 18 villa ..., flavos quam Tiberis -it (-at *var. l.*). OV. met. 7, 267 quas Oceani refluum mare -vit, harenas (*cf.* SEN. Tro. 384 caeruleis Oceanus fretis quicquid bis veniens et fugiens -at). MANIL. 4, 611 *mare* Epirum ... -at claramque Corinthum. SIL. 5, 621 lacus ater ... -vit Tyrrhenas ignota aspergine silvas. 8, 448 *Umbros* Aesis Sapisque -ant ... et -at ... Clitumnus *eqs.* MART. 9, 75, 9 quod *marmor* virenti fonte -vit Eurotas. PRVD. perist. 3, 190 amnis Ana ... moenia pulchra *Vettoniae* -it (-at *var. l.*). c. Symm. 2, 607 *quos* -ant septem ostia Nili (*cf. 605* inundat). b *herbas*: PLIN. nat. 31, 52 tales sunt aquae, qualis terra, per quam fluunt, qualesve herbarum, quas -ant, suci. PLIN. epist. 5, 6, 40 *rivis* viridia ... -antur (iuv- *var. l.*, laet- *ed. pr.*). c *balnea sim., i. aqua subornare* (*v. p. 1049, 26*): PLIN. nat. 36, 122 (*de aquaeductu Claudii*) a XXXX lapide ad eam excelsitatem, ut omnes urbis montes -rentur, influxere Curtius atque Caeruleus fontes *eqs.* ITIN. Burdig. p. 588 (20, 11 G.) balneus, qui de eo puteo -atur. Anton. Plac. rec. A 7 in civitate Tiberiade, in qua sunt termas ex se -antes salsas (*i. quae -antur, infra syn.* inundantur. *cf.* 10).

B *i. q. abluendo tollere* (*tam proprie quam translate*): TER. Phorm. 973 venias ... precibus lautum peccatum tuom (ARNOB. in psalm. 21 p. 353B. DRAC. laud. dei 2, 611 amne cruoris). VERG. Aen. 3, 663 *Polyphemus* luminis effossi fluidum -it inde cruorem (CLAVD. DON.: abluit. *cf.* PORPH. Hor. carm. 2, 1, 4/5 de quibus *armis* nondum 'expiati', id est loti cruores sint [*item* SCHOL.]. CLAVD. DON. Aen. 4, 685 p. 420, 9 vulnus siccatur et sanguis, si -etur. VVLG. Is. 4, 4). HOR. carm. 3, 12, 2 dulci mala vino -ere. TERT. pudic. 6 p. 230, 2 libidinis virus ..., quod nec ipsae adhuc aquae (*i. baptismus*) -erant. ITALA prov. 30, 12 (Hier. adv. Pelag. 1, 39) filius malus iustum se facit et non -at exitum suum (*gr.* ἔξοδον αὐτοῦ οὐκ ἀπένιψεν [*legisse videtur* môs'atô *pro*

[*Pecere-Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

miṣo'atô *'a caeno suo'*], *Aug. epist. 93, 27* abluit, VVLG. generatio ... non est lota a sordibus suis). Is. 4, 4 (Aug. civ. 20, 25 p. 472, 18 D.) -bit dominus sordes filiorum ... Sion et sanguinem emundabit de medio eorum ([*gr.* ἐκπλυνεῖ ... ἐκκαθαριεῖ, VVLG. abluerit ... -erit]. FIRM. err. 28, 1. OPTAT. 5, 4 p. 128, 11 s. ... et maculas mentis -are non potest nisi deus. HIER. epist. 64, 19, 2 COMM. apol. 679. *cf.* SERM. Caspari Anecd. p. 216 quicquid ... in anima sordidum invenitur, poenitentiae lacrimis -etur). IVVENC. 3, 680 Iohannes, puro qui gurgite -vit sordentis populi maculas (OPTAT. *v. supra*. ARATOR act. 2, 666 m. ... vetustas fonte -are novo. GREG. M. in Ezech. 1, 7, 14 Petrus negationis m. lacrimis -vit). AMBR. exc. Sat. 1, 5 pauperes ... lacrimis suis eius delicta -erunt (in psalm. 118 serm. 18, 1 PROSP. epigr. 90, 11). in psalm. 118 serm. 17, 37, 2 *David* ora lacrimis diluebat, non tam filii mortem quam peccati poenam in illo -are desiderans. HEGES. 5, 27, 1 p. 363, 7 -emus superioris imperii notam, ne nostro adhaereat ([*var. l.* levemus. *antea*: ut ... maculatae militiae probrum dilueretis]. PRVD. cath. 7, 73 *Iohannes* sacrato in flumine veterum piatas -vit errorum notas). PRVD. apoth. 687 hoc limum iubet inpositum de fonte -ari Christus (*684* maculas ... abluitura. *cf. Ioh. 9, 6 sq.*). 924 -atur naturae inluvies *baptismate* (SEDVL. op. pasch. 2, 12 p. 212, 16). PAVL. NOL. carm. 22, 117 inpenso -vit sua crimina fletu. NICET. symb. frg. p. 53, 14 nec aurilegus ante aurum mittit in sacculum, nisi prius terram vel limum -erit.

C *i. q. infundere*: PS. APVL. herb. app. 20 l. 10 *medicamentum* in dentes tuos -as et fricas cottidie.

homoeopr.: laetus lautus ENN. (?) sat. 14. *Pecere-Ehlers.*

p. p. p. ***lautus,** -a, -um *pro adi. vel pro subst. (sub verbo digerere maluimus eos locos, quibus vi participii plus minusve sublucente de iis usurpatur, qui vel quae lavando emundati sunt; cf. p. 1049, 67).* *forma q. e.* lotus *nusquam hac adiectivi notione usurpatur, ut recte Hey, Semas. Stud. p. 143 aliique viderunt, nisi restituitur* -am *pro* totam *sermoni Trimalchionis* PETRON. 40, 7. *compar.* -ior *et superl.* -issimus *inde a* CIC. *cf.* satis -um CIC. Flacc. 90; inprimis -us NEP. Att. 13, 6; valde -a PETRON. 31, 8. *de natione*: NON. p. 337, 11 -um significat lotum (*affert* TER. Phorm. 339); -um, mundum (*affert* LVCIL. 662); -um, abundans, conpetens (*affert* VARRONEM Men. 194); -um etiam inquinatum vel maculatum (*affert exempla* ACC. *et* VERG. *p. 1052, 14. 17 citata*); -um, elegans, suave (*affert* TER. Eun. 427 AFRAN. com. 368 CIC. Verr. II 1, 17 phil. frg. V 43). DON. Ter. Eun. 427 facetus est, qui facit verbis quod vult; ... lepidus, qui politus est ut λεπίς id est lamina; ... -us, qui mundus et splendidus. SYNON. Cic. p. 418, 4 comis ... -us. p. 423, 10 delicatum ... -um. molle (*sim.* p. 433, 29). GLOSS. -us: λαμπρόβιος, ἐπαινετός, μέγας (*an excidit lemma* laudatus *ante secundum interpretamentum? cf.* GLOSS.[L] II Philox. LA 102). lotus. electus, inluster. largus, munificus. -a: abundantia (*pro neutr. pl. accipit Goetz; an* laut⟨iti⟩a *?*). -is: πολυτελέσιν. *legitur inde a* PLAVTO. [*confunditur in codd. cum* lātus *e. g.* CIC. Flacc. 90 VERG. Aen. 8, 361 (*restituitur* PETRON. 117, 2. AVG. serm. 45, 2 l. 65, *ubi vix recte Lambot coniecturam reiecit*), laudatus *e. g.* PLIN. nat. 8, 195. 13, 3 *ubi videas Jan-Mayhoff in app.* (*restituitur* TAC. dial. 22, 4), *al.*; *restituitur pro* laetus ARNOB. nat. 7, 41 (*non restituendum* TIB. 3, 10, 23 ARNOB. nat. 2, 22. 7, 6), totus PETRON. 40, 7; -ior *falsa var. lect. pro* laudator CIC. Cluent. 110.]

fere i. q. splendidus, magnificus, elegans sim. (*vox stili plus minusve familiaris propria fuisse videtur; plus valet quam* sine sordibus *p. 1054, 20*): I *de hominibus* (*dea p. 1054., 26 ingenio p. 1054, 41, municipio l. 71, negotio pro homine l. 74; c. abl. limit. p. 1054, 8*): A *usu communi spectat imprimis ad victum, cultum, ornatum sim., sc. elegantem, sed etiam ad dignitatem, honestatem* (*e. g. l. 62. 69. 72*): 1 *generatim*: a *adi.*: PLAVT. Curc. 9 -us luces cereum *sc. pro vili candela* (*cf. 2* cum istoc ornatu cumque hac pompa). Poen. 1198 est lepida et -a; ut sapit! Paras. pig. frg. 3 ambo magna laude -i, postremo ambo sumus non nauci. AFRAN. com. 368 te numquam mihi parasitum, verum amicum aequalem ... et -um convivam domi (*cf. l. 38*). CIC. Verr. II 1, 17 iste *Verres* atque istius amici, homines -i et urbani (*cf. l. 38*). Flacc. 70 quod unis vestimentis *purpureis* tam diu -us es. Cael. 67 -os iuvenes mulieris (*Clodiae*) beatae ac nobilis familiares. Pis. frg. 16 socerum. Phil. 3, 16 Aricinum ... splendore municipum honestissimum; ... hinc equites Romani -issimi et plurimi. 13, 18 *Suessa* -issimum oppidum ... municipum honestissimorum (*cf.* fam. 13, 32, 1 in Halaesina civitate tam -a tamque nobili). parad. 37 (*loco varie temptato*) -iores ut sibi videntur servi, sed tamen servi, atrienses ac topiarii. Att. 6, 1, 13 *comites* valde se honeste gerunt; ... iam Scrofa vellem habeet ubi posset; est enim -um negotium. 13, 52, 2 accepti *hospites* ... valde copiose; libertis minus -is servisque nihil defuit: nam -iores eleganter accepi. SEN. epist. 87, 4 comitatum -iorem. 94, 70 quis ... luxuriae suae pompam solus (*i. sine teste*) explicuit? nemo oculis suis -us est. PETRON. 26, 9 Trimalchio, -issimus homo. MART. 1, 99, 3 tam prodigus atque liberalis et tam -us eras. 4, 54, 8 divitior Crispo ..., -ior ... nitido sis Meliore licet. 9, 75, 6 beatas -us extruit thermas de marmore. 14, 98, 2 -us erat Tuscis Porsena fictilibus. IVV. 1, 67 qui se -um atque beatum exiguis tabulis *sc. falsis* ... fecerit. 3, 221 Persicus orborum -issimus. 14, 257 praetoris pulpita -i. TAC. dial. 22, 4 locupletem ac -um (laudatum *trad.*) patrem familiae (*postea*: sit in apparatu eius et aurum et gemmae). PAVL. sent. 3, 6, 83 per quae mundior mulier -iorque efficitur, velut speculum *eqs.* TERT. uxor. 2, 8 l. 15 quod ... in -ioribus *mulieribus* deprehensum est; nam quanto dives aliqua est et matronae nomine inflata, tanto capaciorem domum honoribus suis requirit. PACIAN. paraen. 10 p. 119 -iores ... inceditis, convivio farti, balneis expoliti, veste compositi. AMBR. hex. 3, 7, 30 p. 78, 25 adulescentem validum ..., grata specie suavique colore ..., qui ... -issimus decorae formae visus est. CASSIAN. inst. 11, 13 corpore -iores (GLOSS. V 417, 48 pulcriores. *cf.* PALLAD. hist. mon. I 1 p. 251[B] tam -i corpusculi fuit ..., ut omnes ... epulationibus illud ac voluptatibus imputarent [*gr. p. 15, 16 B.* συγκροτούμενον. *cf. II 1 p. 343*[A] ita refertum]). INSCR. christ. Diehl 4668 per omnia -us inter amicos. *in malam partem i. q. nimis elegans, arrogans, fastidiosus* (*cf. ironiam p. 1053, 65. 66*): CIC. fam. 7, 14, 1 valde iam -us es, qui gravere litteras ad me dare. b *masc. plur. pro subst.*: CIC. Planc. 65 cum plurimi et -issimi in his locis (*i. Puteolis*) solent esse. Att. 8, 1, 3 etsi propediem video bonorum, id est -orum et locupletium, urbem refertam fore. IVV. 7, 177 -orum pueros.

2 *speciatim respiciuntur epulae, cibi*: a *adi.*: VARRO Men. 339 dominum ... convivii esse oportet non tam -um quam sine sordibus. CIC. fam. 7, 26, 2 dum volunt isti -i terra nata, quae lege *sc. sumptuaria* excepta sunt, in honorem adducere, fungos ... ita condiunt, ut nihil possit esse suavius. NEP. Att. 13, 6 cum inprimis -us esset eques Romanus et non parum liberaliter domum suam omnium ordinum homines invitaret. OV. fast. 1, 454 nec defensa iuvant Capitolia, quo minus anser det iecur in lances, Inachi -a, tuas (*iocose de Iside tamquam cibi delicati cupida; vix respicitur cultus deae purus castusque*). IVV. 11, 1 Atticus eximie si cenat, -us habetur; si Rutilus, demens. PLIN. epist. 2, 6, 1 ut ... cenarem apud quendam, ut sibi videbatur, -um et diligentem, ut mihi, sordidum simul et sumptuosum. PANEG. 2, 14, 1 delicati illi ac fluentes ... parum se -os putabant, nisi luxuria vertisset annum, nisi hibernae poculis rosae innatassent *eqs.* *pendet inf.*: PERS. 6, 23 *bonis meis* utar, nec rhombos ideo libertis ponere -us, nec tenues sollers turdarum nosse salivas. b *masc. plur. pro subst.* (*cf. l. 21*): SEN. epist. 64, 1 qui *fumus* erumpere ex -orum culinis ... solet. 95, 26 quicquid apud -os solet diem ducere. PLIN. nat. 18, 108 certum ... fit Atei Capitonis sententia cocos tum panem -ioribus coquere solitos. MART. 7, 48, 4 has vobis epulas habete -i. 13, 7, 2 -orum cenis. 13, 54, 2 *perna* Cerretana mihi fiat ...; -i de petasone vorent.

B *usu Arnobii proprio spectat ad cultum mentis*: ARNOB. nat. 4, 20 ortus ... eos adscribitis *deis*, quos ingeniis -ioribus homines et execrationi habeant et horrori. 7, 41 ineptias ..., quas homo quivis -us (laetus *trad.*) nec ad studium plenae gravitatis ac ponderis eruditus puerilia duceret (7, 44 ab homine quovis -o nec ad summos apices gravitatis ac ponderis instituto).

II *de rebus* (*cf. p. 1053, 57; n. pro subst. l. 77*): A *usu communi*: 1 *respicitur luxus, elegantia sim.*: a *variarum rerum*: TER. Haut. 798 omnes te in -a et bene acta parte putant (*loco nondum sanato*). GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 3 balneas *Sidicinas* ... parum -as fuisse (*cf.* COD. Theod. 15, 2, 3 summas ... domus, si lavacris -ioribus praesententur). VARRO Men. 194 vilici (-o *trad.*) quod nunc (hanc *codd.*) satis si⟨bi⟩ vix putant, -um ⟨habebant⟩ (*sic Vahlen; emendaverunt alii aliter. cf. p. 1053, 36*). CIC. Phil. 2, 66 pretiosa vestis, multa et -a supellex et magnifica ..., non illa quidem luxuriosi hominis, sed tamen abundantis (*in imag. de iis, quae oratori sunt cognoscenda*: de orat. 1, 165 in oratoris ... instrumento tam -am s. numquam videram). phil. frg. V 43 -um victum et elegantem (-um ac v. el. *trad. contextu corrupto. cf. p. 1053, 39*). VERG. Aen. 8, 361 armenta videbant Romanoque foro et -is (latis *M*) mugire Carinis (SERV.: aut propter elegantiam aedificiorum aut propter Augustum, qui ... nutritus *est* in -is carinis. SERV. auct. *inter alias explicationes*: -a loca legatorum, quae in ea regione instructa accipere consuerant [*cf. p. 1067, 77*]. *cf.* SCHOL. Hor. epist. 1, 7, 48 locus in urbe dicitur -ae Carinae ... [*affert* VERG.] propter nobiles, licet legatur et 'latis'). VITR. 6, 7, 3 domus ampliores habentes -iora peristylia. SEN. contr. 9, 4, 21 (*facete dictum Sabini*) non est ... quod quemquam vestrum decipiat nomen ipsum lautumiae; illa ⟨enim⟩ (*addunt exc.*) minime -a res est. contr. exc. 5, 5, 1 nihil -ius occurrit oculis tuis quam ruinae meae (*i. domus meae incensae, quia prospectui obstabat*). SEN. dial. 11 (12), 9, 3 in eam te regionem casus eiecit, in qua -issimum receptaculum casa est (*opp.* humile tugurium *Romuli*). PETRON. 117, 2 vestis humanior, instrumentum -ius (latius *trad.*). PLIN. nat. 8, 31 deorum simulacris -a ex his *dentibus elephantorum* materia. 8, 183 (*de tauris*) hinc victimae opimae et -issima deorum placatio. 8, 195 undulata vestis prima e -issimis fuit (HIER. hom. Orig. in Luc. 25 p. 150, 5 vestes quaerimus -iores et cibos et habitacula). 13, 3 voluptas eius *sc. unguenti* ... inter -issima atque etiam honestissima vitae bona admissa est. 13, 39 *palmis* sterilibus ad ... operum ... -iora utitur Assyria (*cf.* 16, 67 ad -iora opera). 21, 11 -issimum ... habetur e nardi folio eas *coronas* dari. 34, 157 *fictiles* tum effigies deorum erant -issimae. GELL. 1, 14, 1 (*ex Hygino*) multa ad splendorem domus atque victus defieri neque pro amplitudine dignitateque *consulis* -um paratum esse. *al.* b *epularum, ciborum sim.*: VARRO frg. Plin. nat. 14, 96 L. Lucullus puer ... numquam -um convivium vidit, in quo plus semel Graecum vinum daretur (CATVLL. 47, 5 c. -a sumptuose de die

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

facitis. COLVM. 12, 46, 1 urbanas mensas et -a convivia. MART. 13, 88, 1 SVET. Cal. 32, 3. AMM. 16, 8, 8 -um ... et mundum. *al.*). CIC. Pis. 67 nihil apud hunc -um, nihil elegans, nihil exquisitum (*describitur postea conviviorum sorditas*). Att. 9, 13, 6 quam -as, quam tempestivas cenas (FAV. or. frg. Gell. 15, 8, 2 negant c. -am esse, nisi cum lubentissime edis, tum auferatur et alia esca melior atque amplior succenturietur. MART. 3, 45, 3 dapibusque instructa superbis. 12, 48, 5. IVV. 11, 140 *in taberna, ubi ars scindendi disci potest* lepus atque aper ... et Gaetulus oryx hebeti -issima ferro caeditur et totā sonat ulmea c. Suburā. *al.*). fam. 9, 16, 8 *non* eas cenas quaero, ut magnae reliquiae fiant; quod erit, magnificum sit et -um (*ibid.* lautitia). PAVL. FEST. p. 48 cuppes et cuppedia antiqui -iores cibos nominabant (PLIN. nat. 28, 133 butyrum, barbararum gentium -issimus c. et qui divites a plebe discernat. HIER. epist. 22, 30, 1. *al. huc fortasse spectat p. 1048, 53*). COLVM. 8, 7, 5 maximam quamque avem -ioribus epulis destinare (PETRON. 137, 12. PLIN. nat. 10, 56 quibus -iores e. non novit Britannia, chenerotes. STAT. silv. 1, 6, 32. PORPH. Hor. sat. 2, 2, 108 *opp.* simplici victu. CAES. AREL. serm. 68, 1 p. 276, 16). 12, 49, 5 ad eas condituras, quae -ioribus mensis adhibentur, idonea *oliva* (LVCAN. 4, 376 quaesitorum terra pelagoque ciborum ambitiosa fames et -ae gloria mensae. HIER. epist. 22, 9, 2 SIDON. epist. 9, 13, 3). PETRON. 31, 8 gustatio valde -a. 40, 7 videte, quam porcus ... -am (totam *trad.*) comederit glandem (*de caryotis et thebaicis*). 65, 10 novendiale. PLIN. nat. 14, 92 -issima apud priscos vina erant murrae odore condita. 15, 5 ex eo *suco olivarum* prima unda preli -issima (*var. l.* laudat-). 18, 86 e siligine -issimus panis pistrinarumque opera laudatissima. 19, 145 omnium in hortis rerum -issima cura asparagis. MART. 11, 31, 20 hoc -um vocat, hoc putat venustum, unum ponere ferculis tot assem. 14, 90, 2 dapes (ARNOB. nat. 7, 29 -is pinguibusque se d. atque opimis inferciunt escis. SCHOL. Verg. Veron. georg. 3, 7). *al.* c *verborum, sermonis*: CIC. opt. gen. 4 ut pure et emendate loquentes ... verborum praeterea et propriorum et translatorum elegantiam persequamur: in propriis ut -issima eligamus *eqs.* HIER. tract. in psalm. I p. 283, 29 *haeretici* habent ... verba composita, -um sermonem (RVFIN. Orig. in Rom. 3, 1 p. 926[D] -o satis ornatoque s. 9, 2 p. 1209[B] quamvis -us sit et arte compositus). AVG. c. Faust. 16, 15 p. 455, 19 -a et lepida antitheta, quibus luteum sermonem quasi colorare ... voluisti. util. cred. 1, 3 p. 5, 21 istae -ae ac lepidae similitudines ... effundi urbanissime ac dicacissime possunt.

2 *respicitur potius honestas, dignitas sim.*: CIC. Phil. 1, 20 'quicumque ordinem duxit, iudicet'; at si ferretis, quicumque equo meruisset, quod est -ius, nemini probaretis. fin. 5, 90 quid enim interest, expetas an eligas *bonum*? mihi quidem etiam -ius videtur quod eligitur. off. 2, 52 aut opera benigne fit indigentibus aut pecunia; facilior est haec ..., sed illa -ior ac splendidior et viro forti claroque dignior. fam 15, 14, 4 propera *Romam*: nihil tibi erit -ius, nihil gloriosius. CASSIOD. var. 11, 7, 1 quam -um est, intrepidum foro assistere ...; (2) inhonorum est enim omne, quod cogitur nec offerentis habet gratiam.

B *c. coloribus ab usu communi magis remotis*: 1 *mera fere vi augendi de rebus magnis, amplis sim.*: CIC. Flacc. 90 patrimonium satis -um ... Graecorum conviviis ... dissipare (Rab. Post. 38 -a et copiosa p.). IVV. 7, 175 summula ne pereat, qua vilis tessera venit frumenti; quippe haec merces -issima *rhetoris* (*cf. 186 sq.* sestertia Quintiliano, ut multum, duo sufficient). ENNOD. carm. 2, 45, 1 conlaudet spatiis hortorum commoda -is, plurima cui satiant iugera culta famem; ditior extentos *hortos* superat dos larga minorum. 2 *in sermone familiari de eventu prospero, felici*: CAEL. Cic. fam. 8, 13, 2 voles ... Curionem nostrum -um intercessionis de provinciis exitum habuisse; nam cum ⟨de⟩ intercessione referretur ..., frequens senatus in alia omnia iit.

in lusu verborum: PLAVT. Curc. 9 luces. Poen. 1198 lepidus (AVG. c. Faust. 16, 15 p. 455, 19 util. cred. 1, 3 p. 5, 21). Paras. pig. frg. 3 magna laude -i. CIC. Att. 8, 1, 3 locuples (TAC. dial. 22, 4). SEN. contr. 9, 4, 21 lautumiae. MART. 1, 99, 3 liberalis. AVG. in psalm. 36 serm. 1, 12 l. 8 luxuriosus. serm. 34, 5 latus.

adv. **lautē**, -ius, -issimē. CHAR. gramm. p. 409, 25 B. prodigus non est ... -e se agere crimen putat. frugi homo est. SYNON. Cic. p. 416, 29 bene. ... benigne. -e. belle. GLOSS. μεγαλοφυῶς. πολυτελῶς. *cf. l. 79.* *inde a* PLAVTO.

i. q. modo lauto, munde sim.: I *vigente vi originaria lavandi fere i. q. nitide*: PLAVT. Mil. 1001 huius sermo haud cinerem quaeritat :: quo argumento? :: quia enim loquitur -e et minime sordide.

II *vi lavandi evanescente*: A *vario usu*: 1 *mera fere vi augendi fere i. q. magnopere, vehementer sim.* (*cf. Hofmann, Umgangsspr. 71*): PLAVT. Mil. 1161 militem lepide et facete ⟨et⟩ -e ludificarier (*cf.* CAECIL. com. 244 ut me hodie ante omnes comicos stultos senes versaris atque ut lusseris -issime). 2 *vi potius comprobandi, extollendi fere i. q. bene, honeste sim.*: TER. Eun. 427 (*respondetur ad facete dictum*) facete, lepide, -e, nihil supra (*cf. p. 1056, 11*). Ad. 764 -e ... munus administrasti tuom *potandi* (SCHOL. Ter. p. 159, 22 pulchre). CIC. Tusc. 1, 2 mores et instituta vitae resque domesticas ac familiaris nos ... et melius tuemur et -ius *quam Graeci*. Att. 2, 18, 2 Laterensis existimatur -e (*var. l.* recte) fecisse, quod tribunatum pl. petere destitit. Ps. CIC. exil. 6 honestissime -issimeque (*var. l.* laudat-) acta vita. DECRET. centon. Sentin. (CIL XI 5749) 22 quo -ius adque pulchrius digne honorem sibi oblatum suscipere dignentur. AVG. c. acad. 3, 10, 22 p. 62, 24 -e ..., o Graeca industria, succincta et parata procedis (*per prosopopoeiam de argumentatione academicorum*). CIL XIII 10018, 110 (*in vasis potoriis*) -e.

B *respicitur elegantia, luxus sim.*: 1 *vivendi*: VARRO Men. 303 funus exequiati -e (laude *trad.*). CIC. Verr. II 1, 64 Rubrium ... parum -e deversari dicit, ad Philodamum deduci iubet. leg. 2, 3 villam, ut nunc quidem est, -ius aedificatam (*postea: cum* antiquo more parva esset). NEP. Chabr. 3, 2 et vivebat -e et indulgebat sibi liberalius. HOR. sat. 2, 8, 67 ut ego accipiar -e (*item de hospitio*: SVET. Cal. 55, 3. *transfertur ad responsionem gratam sim.* [*cf. p. 1055, 78*]: QVEROL. p. 15, 25 R. -e ... nos accipis doctor). VELL. 2, 105, 2 *Saturninum* liberaliter -eque eo *sc. otio* abutentem, ita tamen, ut eum splendidum aut hilarem potius quam luxuriosum aut desidem diceres. VAL. MAX. 4, 4, 3 uterque ... patellam deorum *argenteam* ... habuit, sed eo -ius Fabricius, quod patellam suam corneo pediculo sustineri voluit. SEN. dial. 7, 27, 4 quare hic philosophus laxius habitat, quare hic -ius cenat? PLIN. nat. 36, 46 *Homerus* regias quoque domus, cum -issime, praeter aes ... ebore tantum adornans. VLP. dig. 5, 3, 25, 12 (*e Marcello*) si quis re sua -ius (*var. l.* latius) usus sit contemplatione delatae sibi hereditatis (*cf.* 5, 3, 25, 16 si quid -ius [*var. l.* latius, locuplecius] contemplatione hereditatis impendit). COMM. apol. 305 divitiae ... -e fruendae. instr. 2, 20, 19 -e cibatum *esse*. SALV. eccl. 3, 11 volutat *moriens*, quam -e heres suus res comedat. 2 *dicendi, scribendi* (*aliter l. 11. p. 1055, 71. 78*): VINCENT. LER. 1, 7 scribant ... -e et accurate (*antea: non* ornato et exacto, sed facili communique sermone). ACT. Archel. 60, 3 multo facilius et -ius ista narrare.

homoeoprophora: liberaliter, laxius, lepide (*l. 12. 17. p. 1055, 78*).

deriv.: la(va)brum, lavacrum, ? lavamen, 1. lavandaria, lavatio (lotio), lavator (lotor), lavatorium, la(va)trina, lavatura (lotura); lauticus, lautitas, lautitia, lautiusculus, ? Lautulae (Lauto-); lomentum, lotium.

compos.: ad-, circum-, de-, e-, per-, prae-, re-, sublavo; ab-, ad-, circum-, col-, de-, di-, e-, il-, inter-, per-, praeter-, pro-, sub-, subterluo; aequilavium; malluviae (-um), pelluviae (-um); illutus. *cf.* elutrio *nec non* delubrum, polubrum. *Beikircher.*

laura, -ae *f.*, λαύρα. *scrib.* labr- LIBERAT. *i. q. vicus*: ARNOB. nat. 3, 41 laribus ..., quos arbitratur vulgus vicorum atque itinerum deos esse ex eo, quod Graecia vicos cognominat λαύρας (laude *trad.*, *corr. Ursinus*). LIBERAT. 19 Conc.[S] II 5 p. 134, 9 *monachi quidam* sedebant ad -a Noni (*i.* -am N., *Leont. Byz. sect. 5, 3* ἐκαθέζοντο εἰς τὸ Ἔνατον).

laurea *v.* laureus.

laureātus, -a, -um. *a* laurea. *cf.* PRISC. gramm. III 498, 5 a lauro etiam -us, -a, -um (*affertur* CIC. Pis. 97). *abbreviatur* laur, laureat: ACT. ARV. *inde a* CIC., LIV.; *vocem aegre probare videtur* QVINT. *l. 68.*

1 *i. q. laurea ornatus, maxime ob victorias partas* (GLOSS. coronatus): a *vario usu*: α *c. subst.*: CIC. Mur. 88 ut eam imaginem clarissimi viri ..., quam ... -am in sua gratulatione conspexit, eandem deformatam ignominia ... videat (LACT. mort. pers. 25, 1 *Constantini. p. 1057, 2*). Pis. 53 lictoribus (Phil. 2, 58 Att. 7, 10). 97 fasces (Lig. 7 div. 1, 59. 2, 136 Att. 8, 3, 5. 10, 4, 9 PLIN. nat. 35, 201 FRONTIN. [?] strat. 4, 5, 1 OBSEQ. 61[a] CAPITOL. Maximin. 14, 4 Gord. 9, 6 CASSIOD. var. 9, 23, 5). LIV. 5, 28, 13 litterae (45, 1, 6 FLOR. epit. 3, 3, 20 CAPITOL. Maximin. 24, 6 AMM. 16, 12, 69. SCHOL. Hor. carm. 3, 14, 2 ['laurum'] -ae ... de victoria l. mittebantur. *cf. l. 83 et* LIV. 45, 1, 7 tabellas [LAMPR. Alex. 58, 1]). 45, 38, 12 militum ..., qui et ipsi -i ... triumphum nomine cientes ... incedunt (PAVL. FEST. p. 117 -i m. sequebantur currum triumphantis, ut quasi purgati a caede humana intrarent urbem; itaque eandem laurum omnibus suffitionibus adhiberi solitum erat, vel quod medicamento siccissima sit vel quod omni tempore viret, ut similiter res publica floreat. VAL. MAX. 1, 8, 6 TERT. coron. 1 l. 2. *cf.* LIV. 45, 39, 4 legiones. CALP. decl. 26). VITR. 2, 8, 15 naves *Rhodiorum*. PAVL. FEST. p. 23 Apollinares ludos ... populus -us spectabat (*cf.* SVET. Aug. 58, 1 plebs). SEN. dial. 12 (11), 16, 5 atram -is foribus induet vestem *Fortuna* (*cf.* QVINT. inst. 8, 6, 32 vix illa, quae πεποιημένα vocant, ... nobis permittimus ..., atque '-i postes' pro illo 'lauru coronati' ex eadem fictione sunt, sed hoc feliciter evaluit. TERT. uxor. 2, 6 l. 4 ianua -a et lucernata). PLIN. nat. 18, 19 ipsorum tunc (*aevo prisco*) manibus imperatorum colebantur agri ... gaudente terra vomere -o et triumphali aratore. TAC. ann. 4, 23, 1 statuae. SVET. Aug. 94, 6 currum. VOPISC. Aurelian. 19, 6 pontifices *libros Sibyllinos evoluturi*, ... subsellia -a const⟨r⟩uite. ARNOB. nat. 4, 35 quindecimviri. SIDON. carm. 9, 295 castris *Aetii victoris*. ENNOD. dict. 22, 6 p. 495, 8 genius -i *Caesaris*. CASSIOD. in psalm. 19, 8 *triumphorum genus* maius in curribus, quod -um dicebatur. *v. etiam p. 1057, 12.* *tropice*: PRVD. perist. 12, 6 *Petrum et Paulum* utrumque ... superba morte -um (*item de martyribus*: PASS. Rogat. [BHL 2275] 6. Secundi [BHL 7558] 4. *conicitur pro* coronatus FVLG. RVSP. serm. 3, 11). NECTAR. Aug. epist. 103, 1 qui *Cicero* forensis campi signa victricia ... Graeciae scholis -us inferret. Ps. AVG. serm. ed. Mai 43, 2 (*ad Christum*) ascendis ... -us.

β *fere pro subst.*: *de epistulis*: TAC. Agr. 18, 6 ne -is quidem gesta prosecutus est, sed ipsa dissimulatione famae famam auxit. [*van Wees-B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

FAST. mag. Ost. a. 116 (Inscr. Ital. XIII 1 p. 203) -ae missae ad sen⟨atum⟩. *de imaginibus imperatoris* (*cf. p. 1056, 51*): CONC.[S] II 3, 2 Rustic. p. 39, 28 sacra -a (-a *om. versio antiqua, gr. II 1, 2 p. 24, 8* θείων λαυράτων).

b *usu technico in appellatione praeturae cuiusdam Constantinopolitanae (ad rem cf. Wesenberg, RE XXII 1603, 10 sqq.)*: COD. Theod. 6, 4, 25 pr. veteres triumphalem praetorem ... repperer unt; nos iniunximus Augustalem; his omnibus honorum insignibus Romani nominis praetura sociatur; huic sociavimus -um (6, 4, 29 praetores Romanus et -us). 6, 4, 25, 1 Romana ... et -a *praetura*.

2 *i. q. lauro condītus*: ACT. Arv. a. 218 a 7 frug(es) ... contiger(unt) et panes -os (*ibid.* 30 partiti sunt [a. 219, 2]. a. 241, 12. *an ad 1?*). APIC. 8, 369 (8, 6, 11) haedum -um (laurum *trad.*, laureum *Schuch*) ex lacte: ... adicies in mortarium ... bacas lauri duas *eqs.* 8, 379 (8, 7, 9) porcellum -um: ... laurum viridem in medio franges satis ... et mittes in mortarium ... bacas lauri; ... porcellum lauro eximes *eqs.*

in lusu verborum c. lucernatus *p. 1056, 70.*

inde **laureo**, -āvī, -āre. *i. q. corona laurea ornare* (*tropice*): PETR. CHRYS. serm. 66 p. 389[B] iacuit Lazarus ad illam ianuam, ... ubi postes tuos (*divitis*) suis ulceribus -vit.

laurentum *v.* lauretum. **laureo** *v.* laureatus.

laureola, -ae *f.* a laurea *deminutive. cf.* PRISC. gramm. II 113, 1. *scribitur etiam* lor- (CIC. Att. *l. c. codd. plerique, quam formam ut vulgarem defendit Bücheler, Kl. Schr. I 55; cf.* lauretum), -rio- (-ριω-); -us *l. 36.*

1 *i. q. parva laurea vel ramus lauri sc. triumphalis*: CIC. fam. 2, 10, 2 (*ad Caelium*) velles ..., ais, tantum modo ut haberem negotii *bellum contra incolas Amani montis gerens,* quod esset ad -am satis (*cf. Cael. Cic. fam. 8, 5, 1* quantum gloriae [loreae *Mendelssohn*] triumphoque opus esset). Att. 5, 20, 4 voluit *Bibulus* appellatione hac inani nobis esse par: in eodem Amano coepit -am in mustaceo quaerere; at ille cohortem primam totam perdidit *eqs.* (*cf. p. 1061, 15 et Otto, Sprichw. p. 236; ratio proverbii vix perspicua*). 2 *significantur aliae plantae*: *chamaedaphne*: PS. DIOSC. Vind. 4, 147 p. 289, 19 Ῥωμαῖοι λαυρίωλαμ (-ιόλαμ *var. l.*). GLOSS. III 588, 44 lauriolus. 609, 25 lauriola. *chamelaea: vol. III 989, 80.* *thymelaea*: GLOSS. III 595, 60 turbisci semen: herbae loriolae (629, 57 lauriola). *cinicius: vol. III 1069, 57.*

? **laureolum**, -ī *n.* [*orig. inc. Sch.*] *inter deminutiva neutra habent* PRISC. gramm. II 102, 19 GRAMM. suppl. 70, 32. *nomen scalpelli medicorum*: CAEL. AVR. chron. 5, 2, 33 cyathisco (*cf. Cels. 7, 5, 3*; cyathis, quo *Sichardus*) ferramento tollantur *lapides e corpore,* quod nos -um dicere poterimus (*similitudo cum lauro ex Celso non apparet*; lanceolam *coni. Amman in indice editionis suae p. 683*).

v. Onom. (*cf. p. 1058, 15*).

laurētum (Laur-), -ī *n.* a laurus. *cf.* VARRO ling. 5, 152 [in eo *Capitolio*] -um ab eo, quod ibi sepultus est Tatius rex, qui ab Laurentibus interfectus est, ⟨aut⟩ ab silva laurea, quod ea ibi excisa et aedificatus vicus *eqs.* PRISC. gramm. III 498, 7 ex eo (*lauro*) ... comprehensivum ... -um. lor- *in titulis et ap.* PLIN. (laur- *D*²), -rent- (*cf.* VARRO *l. c.*) MACR. GLOSS. II 266, 48. 526, 50 III 214, 6. 649, 6. [*it.* loreto, *apul.* luritə; *legion.* lloredo. *cf. Battisti-Alessio III 2270. Corominas III 55. G.*]

i. q. locus lauris consitus (GLOSS. δαφν(ε)ών [*cf. etiam* daphnon]. ubi lauri fiunt plurimi), *postea nom. propr. vicorum sim.*: 1 *Romae*: VARRO *v. supra.* frg. Serv. auct. Aen. 8, 276 (*cf.* MACR. Sat. 3, 12, 3; *verba ipsius Varronis servari videntur*) in Aventino institutum -um (laurentum *Macr.*), de quo proximo monte decerpta laurus sumebatur ad sacra (*cf.* FEST. p. 360 in Aventiniensi -o. PLIN. nat. 15, 138 -um in Aventino vocatur, ubi silva laurūs fuit. *Dion. Hal. antiq. 3, 43, 1* λαυρῆτον). FAST. ann. Iul. Vall. Aug. 13 (CIL I² p. 240) in -o maiore CIL VI 975 [*a. 136*] reg. XIII vico -i maioris. *ibid.* minoris). SVLPICIA sat. 67 (*loq. Musa ad poetriam*) -a Numae fontisque habitamus eosdem (*cf. Liv. 1, 21, 3* lucus). 2 *variis locis*: SVET. Galba 1 *circa fundum Veientanum Liviae ex uno ramulo lauri exstitit* tale ... -um, ut triumphaturi Caesares inde laureas decerperent. ANON. Vales. 11, 55 in -um *Ravennae* (MAR. AVENT. chron. II p. 233, 493). EVSTATH. Basil. hex. 5, 6, 2 quae coronaria vocitantur, roseta dico et myrteta et -a (*gr.* δάφναι).

²**laureus**, -a, -um. *a* laurus. lor- CATO agr. 8, 2 (*ceterum* laur-). *inde a* PLAVTO (*v. sub 2*), CATONE. [*falso trad.* VAL. MAX. 5, 1 ext. 6 (aur- *Paris, cf. Plut. Marcell. 30, 2*).]

1 *adi. i. q. ad laurum pertinens, e lauro factus sim.*: CATO agr. 31, 1 vectes iligneos ..., -os, ulmeos. 70, 1 folia (76, 3. VARRO rust. 3, 14, 3 [-ae foliae *trad.*; -ae folia *Politianus, cf. p. 1058, 27*]. PLIN. nat. 12, 33 [*ibid.* folio lauri]. 13, 141. 16, 63 PELAGON. 205). VARRO Men. 413 corona (CIC. Pis. 58. 63. LIV. 10, 7, 9 triumphali -aque. 23, 11, 5. PAVL. FEST. p. 367 triumphales c. sunt, quae imperatori victori aureae praeferuntur, quae temporibus antiquis propter paupertatem -ae fuerunt. VAL. MAX. 3, 6, 5 *seq.* myrtea [PLIN. nat. 15, 126]. SVET. Iul. 45, 2. 79, 1 Tib. 69 DIFF. Suet. p. 283, 4 PANEG. 6, 21, 4). ling. 5, 152 silva. OV. trist. 2, 172 serta (LVCAN. 7, 42 DRAC. Romul. 6, 12. 7, 8 Orest. 5 MEROB. carm. 4, 7). CELS. 5, 18, 35 olei (6, 7, 7[B. C.] 8[B–D] [*fere ubique var. l.* laurinus, *q. v.*]. PLIN. nat. 1, 23, 43 [*23, 86* laurinum]. 20, 137. 24, 148). COLVM. 6, 3, 5 -a ilignea que frondes (*ibid.* 6). PLIN. nat. 15, 136 ramum (DON. vita Verg. l. 8 Br. *cf.* SVET. Iul. 81, 3 ramulo. MART. CAP. 1, 7 ramale). MART. 10, 92, 11 nemus. AMM. 29, 1, 29 virgulis. CHIRON 319 surculos. SIDON. carm. 22, 67 lupata. CORIPP. Ioh. praef. 20 nutat in angustum discors fortuna poetae (*sc. parum ingeniosi*): -us inde favor, pallidus inde timor. *c. nominibus fructuum, plantarum*: COLVM. 12, 10, 4 pira (PLIN. nat. 15, 55 ab odore. 15, 58 CLOAT. frg. Macr. Sat. 3, 19, 6). PLIN. nat. 15, 104 *cerasa,* quae vocant -a, non ingratae amaritudinis, insitae in lauru. APVL. met. 4, 2, 8 arbores in lauri faciem prolixe foliatae pariunt ... caliculos ..., quos ... rurestri vocabulo vulgus indoctum rosas -as appellant.

2 *f.* -a *pro subst.*: **a** *subaudita voce q. e.* corona, *concise de ramis ad coronam pertinentibus vel variis* (*cf.* PLIN. nat. 15, 138 unius arborum Latina lingua nomen inponitur viris, unius folia distinguuntur appellatione; -am enim vocamus. *distinguitur* laurus *p. 1061, 11*): *α victorum, triumphatorum*: PLAVT. Cist. 201 perdite perduelles, parite laude[a]m et -am. CIC. carm. frg. 16 cedant arma togae, concedat -a laudi (linguae *var. l.; versum explicat ipse poeta* Pis. 74. *cf. l. 42*). prov. 29 an ... -a illa magnis periculis parta amittit ... viriditatem? Pis. 39 tabellas Romam cum -a mittere (*sc. litteras laureatas ut* MART. 7, 5, 4 *Domitianum peregre morari querimur,* veniat -a multa licet. TAC. hist. 3, 77, 3 -am gestae prospere rei ad fratrem *imperatorem* misit. PLIN. paneg. 8, 2 PANEG. 7, 14, 1 AVSON. Mos. 425). 61 Macedonicam (*cf.* LVCAN. 1, 122 piratica [CLAVD. 18, 503 *seq.* servilis]. CLAVD. 15, 344 Maurusia). 74 detractam e cruentis fascibus -am. 97 arida folia -ae (*recc.*, -a *E; cf. p. 1057, 76*). rep. 6, 8 divina virtus non statuas ... nec triumphos arescentibus -is ... desiderat. fam. 15, 6, 1 quem ego currum aut quam -am cum tua (*Catonis*) laudatione conferrem? CAES. Anticat. frg. *l. 43.* civ. 3, 71, 3 neque in fascibus insignia -ae praetulit (*cf.* LIV. 7, 13, 10 -am insignem. VITA Fulg. 23 p. 111 L. athletam Christi ... insignibus -is adornatum). OV. trist. 4, 2, 56 (*51* lauro) dabitur ... -a ... Iovi. Pont. 2, 1, 67 dabitur tua (*Germanici*) -a templis. 2, 2, 92 honoratis -a digna comis. 2, 7, 67 praestat et exulibus pacem tua -a, Caesar. LIV. 2, 47, 10 publico privatoque deformem luctu -am. 38, 50, 3 sine curru et -a. VAL. MAX. 2, 8, 1 cupiditate -ae. 2, 8, 5 qui ... laudis inopes -ae ramulos festinabunda manu decerpserunt. *ibid.* etsi coronatos intueri senatus cupiebat, iustiori tamen reservandos -ae putavit (*sc. Scipionem et Marcellum*). SEN. Ag. 410 signa laetitiae ferens; namque hasta summo -am ferro gerit. dial. 11 (12), 10, 8 -am ... in Capitolini Iovis gremio reposuerat. PLIN. nat. 7, 117 (*ad Ciceronem*) primus in toga triumphum linguaeque -am merite et facundiae ... parens aeque, ut dictator Caesar ... de te scripsit, omnium triumphorum -a maiorem. 15, 125 -a coronatus (SVET. Tib. 17, 2). MART. 2, 2, 6. TAC. ann. 2, 26, 4 assequi nomen imperatorium et deportare -am. *al.* *tropice*: MART. 8, 15, 6 (*ad Domitianum*) secretos memoravit Roma triumphos, nec minor ista tuae -a pacis erat. POTAM. epist. ad Athan. l. 89 cum -is suis virgo puerpera deo ... caput coronatum attollat. PRVD. perist. 5, 540 (*ad martyrem*) tu ... solus bravii duplicis palmam tulisti, tu duas simul parasti -as. EDICT. impp. Valent. Marcian. Leo M. epist. 100, 1 (Conc.[S] II 4 p. 167, 12) laetetur ... sanctimonia tua victoria fidei; huius -a ... Christo referenda est, qui de perfidis egit triumphum. CASSIOD. var. 7, 8, 2 sumis de nocturno fure victorias; tuis -is mane civitas defensa laetatur. PASS. Thom. p. 124, 13 coronatus es spinis, ut virenti semper in te credentes caritatis tuae -a coronares. *al.* *β poetarum, Apollinis, vatum*: HOR. carm. 4, 2, 9 -a donandus Apollinari. PROP. 4, 6, 10 pura novum vati -a mollit iter. OV. rem. 75 adsit tua (*Phoebi*) -a nobis. met. 2, 600 -a delapsa est *Apollini.* Pont. 2, 5, 67 thyrsus abest a te (*Salano*) gustata et -a nobis (*locus varie tractatus*). CVRT. 4, 15, 27 vates ... dextra praeferens -am. VAL. FL. 1, 6 Phoebe, mone ..., si -a digna fronte viret. *γ in rebus sacris*: VARRO frg. Prob. Verg. ecl. praef. p. 326, 8 -am decerpere solitos *Rheginos proficiscentes Delphos.* TIB. 2, 5, 81 succensa sacris crepitet bene -a flammis, omine quo felix et sacer annus erit; laurus ubi bona signa dedit, gaudete coloni. OV. fast. 4, 728 *Parilibus* uda ... roratas -a misit aquas. LIV. 27, 37, 13 decemviri coronati -a praetextatique. 40, 37, 3 maiores duodecim annis omnes coronati et -am in manu tenentes supplicaverunt. PAVL. FEST. p. 110 *Aesculapius* -a coronatur, quod ea arbor plurimorum sit remediorum.

b *potius subaudita voce q. e.* arbor (*v. etiam p. 1057, 76*): CATO agr. 8, 2 -am Delphicam et Cypriam et silvaticam ...: haec facito uti serantur. VERG. ecl. 7, 62 gratissima ... sua -a Phoebo. HOR. carm. 2, 15, 9 spissa ramis -a. OV. met. 1, 566 factis modo -a ramis adnuit. fast. 3, 137 -a, flaminibus toto quae perstitit anno, tollitur et frondes sunt in honore novae (*cf.* 3, 142 Vesta quoque ut folio niteat velata recenti, cedit ab Iliacis -a cana focis. TERT. apol. 35, 4 cur ... non -is postes obumbramus nec lucernis diem infringimus? 35, 11 quam recentissimis et ramosissimis -is postes praestruebant). LIV. 32, 1, 12 -am in puppi navis longae enatam. PHAEDR. 3, 17, 3 myrtus Veneri placuit, Phoebo -a, pinus Cybebae *eqs.*

in lusu verborum c. laus *vel* laudatio *supra l. 18. 19. 29. 37* lucerna *l. 77.*

deriv.: laureatus, laureola.

laurex (-ix?), -icis (-īc- ?) *m.* [*vox iberica videtur. Sch.*] [*sub-*

[van Wees-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

est *laurica: *1) 'cuniculus': cat. dial.* llòrca; *arag.* (l)orca, lórica *etc.; derivantur cat.* llodrigó; *prov.* ourigado. *2) herbae: langued.* (l)aurigo, laurijo, olárgue *'sonchus'; prov.* laurijo, lawridžo, lawdžo *'taraxacum'. cf. M.-L. 4941. Wartburg V 208. Corominas IV 1041. G.*]

i. q. fetus leporis (GLOSS. III 431, 43 δαφνιγε -es [*latere videtur* δαφνῖται *vell* δαφνίδες, *sed lemma exstat inter nomina animalium; cf. Heraeus, Kl. Schr. 4*]): PLIN. nat. 8, 217 fetus ventri *leporum* exsectos vel uberibus ablatos non repurgatis interaneis gratissimo in cibatu habent *Baliarici*; -es (saurices *Detlefsen coll. 8, 223*) vocant.

lauriandrum *v.* rhododendron.

pituina i. **lauricada** GLOSS. III 585, 27 ('lauri cauda?' *Götz, Thes. gloss. s. v.* pituina). *obscurum.*

lauricomus, -a, -um. *a* laurus *et* coma; *cf. Norden ad Verg. Aen. 6, 141. i. q. frondibus lauri ornatus*: LVCR. 6, 152 -os ut si per montes flamma vagetur.

lauriculus, -ī *m. a* laurus *deminutive. i. q. surculus lauri*: MARCELL. med. 30, 72 -i teneri, id est cymae lauri, ... contriti.

ANTHIM. 69[a] de **lauricus** (*verba exstant in cod. g, sequentia etiam in P*) nisi pro desiderio non manducetur, quia satis indigestissimi sunt, et si cum aceto comeduntur (*antea tractatur* fasiolum, *postea* oriza). *obscurum.*

laurifer, -a, -um. *a* laurus *et* ferre. *cf.* lauriger. **1** *i. q. laurum triumphalem ferens*: LVCAN. 5, 332 nobis victoria turbam non dabit, ... quae ... -os (*cf.* PRISC. *l. 29*) nullo comitetur volnere currus? 8, 25 *Pompeius fugiens* acta ... -ae damnat Sullana iuventae. **2** *i. q. lauros producens*: PLIN. nat. 15, 134 -am tellurem (*i. Delphos. cf. Liv. 1, 56, 10 sqq. Val. Max. 7, 3, 2*).

lauriger, -a, -um. *a* laurus *et* gerere. *cf.* laurifer. PRISC. gramm. III 498, 4 compositum ab eo, quod est 'laurus', '-r', unde '-os currus' (*e poeta ignoto, nisi var. lectio loci l. 24 allati*).

1 *vi verbi vigente i. q. laurum gerens, lauro ornatus* (GLOSS. -i: laurum portantes): **a** *c. respectu Apollinis*: PROP. 3, 13, 53 mons -o (aurigero *var. l.*) concussus vertice ... Parnasus. 4, 6, 54 (*loq. Apollo ante pugnam Actiacam*) ducam -a Iulia rostra manu. OV. ars 3, 389 -o sacrata Palatia Phoebo (MART. 9, 28, 9). STAT. Theb. 1, 42 -i subitos ... vatis *Amphiarai* hiatus (8, 174 heu ubi -i currus ...?). Ach. 1, 509 (*ad Calchantem*) -os ... ignes ... hauri (*i. indulge furori vatum proprio*). **b** *c. respectu triumphatoris*: SIL. 5, 412 -is ... avis. STAT. Theb. 12, 520 domos patrias Scythicae post ... gentis proelia -o subeuntem Thesea curru (CLAVD. 24, 21 currum ... secutus -um ... miles). MART. 3, 66, 3 -os ageres cum laeta triumphos (AVIEN. orb. terr. 1382 CLAVD. 7, 12. *cf.* PS. AVG. serm. Migne suppl. 2, 917 ut per gradus -os triumphorum ... ad paradisi tetenderit commeatum). 7, 6, 6 Martia -a cuspide pila virent. 7, 8, 8 equos. 8, 1, 1 penates *Domitiani* (12, 2 [3], 11 *Stellae*). 10, 10, 1 -is annum qui *consul* fascibus intras. CARM. saec. act. lud. saec. Sept. Sev. 61 (p. 165 Pighi) -i procer(is?). CLAVD. 8, 14 nec te -as pudeat, Gradive, secures pacata gestare manu *Honorio consulatum ineunte*. PS. AVG. serm. ed. Mai 56, 1 -os confessores, quos ad caelum provexit perennis gloria triumphorum (*infra*: martyrialem ... coronam). **c** *c. respectu quorumlibet sacrorum*: PRVD. c. Symm. 1, 217 -os ... deum templis *Romanis* adstare ministros.

2 *vi verbi fere evanida i. q. laureus*: MART. CAP. 1, 19 serta -a. CORIPP. Iust. 3, 203 Victoria ... -am gestans ... coronam.

***laurinus,** -a, -um. *a* laurus. lor- CHIRON 859 (*v. infra*), lar- ORIBAS. *priore loco.* [*it.* allorino (*adi.*), *sic. vet.* láurino, *venet.* lávrano, làvarno *'laurus'. cf. M.-L. 4942. Battisti-Alessio I 135. G.*]

i. q. e lauro confectus, δάφνινος (*quae vox respondet*): **1** oleum: SCRIB. LARG. 153 (*inde* MARCELL. med. 25, 2). PLIN. nat. 23, 86 (*1, 23, 43* laureo). PELAGON. 59. 208. 273. 297 (*cf. p. 377, 42*). *al.* VEG. mulom. 1, 15, 4. 1, 42, 3 (*cf.* CHIRON 216). *al.* CHIRON *saepius* (*restituit Oder* 859 lorini ex lorice). MARCELL. med. 1, 99. 9, 57. *al.* PS. APVL. herb. 71 l. 6 THEOD. PRISC. eup. faen. 18. 19. 21. log. 19 (*per ellipsin*). 29. 41. *al.* DIOSC. 1, 44 p. 26, 5 M. (*describitur confectio*). CAEL. AVR. chron. 2, 7, 103. 4, 7, 100 ORIBAS. syn. 2, 13 p. 100, 7 Mø. (lar- *Aa*, -en- *La*). 2 add. p. 843. **2** *alia*: MARCELL. med. 36, 23 suci -i, id est de foliis vel de bacis teneris lauri expressum. DIOSC. 5, 58 p. 190, 11 vinum.

PLIN. VAL. 1, 33 serpillum ... herbam, quae gallice dicitur **laurio.** [*vox peregrina. Sch.*]

lauriola *et* **-us** *v.* laureola.

lauripotens, -entis *adi. a* laurus *et* potens. *i. qui lauro viget* (*de Apolline*): MART. CAP. 1, 24 (vers.) -s decusque divum.

? **laurix** *v.* laurex.

χαμαιδάφνη **laurocina** (-rōc-?) GLOSS. III 185, 46. 266, 10. *a* laurus. *cf. Funck, ALL 8, 1893, 379.*

laurorosa, -ae *f. a* laurus *et* rosa; *cf.* rosas laureas *p. 1058, 12.* PS. DIOSC. Vind. 4, 81 p. 243, 18 ῥοδοδάφνη· ... Ῥωμαῖοι ῥοδόδενδρον, οἱ δὲ λαυρορόσα.

1. laurum *v.* laurus. **2. laurum** *v.* lorum.

***laurus,** -ī *vel* -ūs *f.* [*vox sine dubio peregrina. Sch.*] *derivatur a* laus: SERV. auct. ecl. 8, 12 cur ... triumphantes -o coronentur, haec ratio est, quoniam apud veteres a laude habebant nomen, nam laudum dicebant. ISID. orig. 17, 7, 2 -us a verbo laudis dicta; ... apud antiquos autem laudea (*v. p. 1058, 18, ubi forsitan* laudem et laudeam *legerit*) nominabatur; postea d littera sublata et subrogata r dicta est -us. *cf.* CASSIOD. in psalm. 33, 2 laus ... a -o dicta est. *scribitur* lar-: *?* PALLAD. vet. med. 7, 4 (ear- *cod.*). CHIRON 43 (*def. Niedermann, RhM. 60, 1905, 459, 1, cf. infra, l. 84*; CHIRON *ceteris locis habet* laur-).

de genere: CHAR. gramm. p. 451, 52 B. ('apud Latinos masculina, apud Graecos feminina') -us δάφνη (*cf.* IDIOM. gramm. IV 574, 70 hic -us ἡ δ. et haec -us). PRISC. gramm. II 169, 10 (*e Capro et Probo*) vetustissimi ... inveniuntur confudisse genera, nulla significationis differentia coacti, sed sola auctoritate, ut hic et ... haec '-us'. *masc. exstat* PALLAD. 12, 22, 4 substrato -o. MARCELL. med. 8, 36 -us ... decoctus. PS. APVL. herb. 58 l. 10 -us Alexandrinus (GLOSS. III 567, 37). *de fem.* -a (*?*) *et neutr.* -um *v. infra.*

de formis: *1) doctrinae gramm.*: SACERD. gramm. VI 479, 2 huius -i vel -ūs (*item* PROB. cath. gramm. IV 28, 9. *cf.* DIOM. gramm. I 308, 5 quaedam nomina vel auctoritate veterum vel euphonia modo secundo, modo quarto ordine declinari ut ... '-us'. PRISC. gramm. II 267, 3 tam secundae quam quartae [III 445, 19 tam quartae quam secundae]). SERV. ecl. 2, 54 ('o -i') licet Horatius dixerit 'depone sub -u mea', melius tamen iuxta secundam formam inflectere; nam melius sonat (*cf.* CHAR. gramm. p. 19, 25 B. [*allato* VERG. *l. c.*] contendunt tamen non nulli dicentes '-um' ... esse quartae declinationis et tantum auctoritate mutari in vocativo casu; item Vergilius dixit 'qui ... -ūs ... sentis' [Aen. 3, 360]). CHAR. gramm. p. 172, 17 B. (*ex Romano*) '-ūs' Maro ...; sed et '-i' Maro ...; '-o' Maro ...; sed ablativum singularem dativo non habet *haec vox* similem; ait enim Plinius (dub. serm. p. 16, 31 Beck) 'huic -o' et tamen 'ab hac -u' et '-uum' facere. SERV. Aen. 10, 689 a quarta declinatione nec singulari dativo utimur nec plurali; nam unum nomen est de his, quae licet duplicem habeant declinationem, tamen aliquibus eorum casibus propter asperitatem non utimur, ut '-ui, -ibus', cum et 'huius -ūs' et 'ab hac -u' dicamus. FRG. Bob. gramm. VII 543, 2 'ab hac -u' non dicimus, sed 'ab hac -o'. *al.* *2) formae sollemnes (apud priscos II[ae] tantum decl., IV[ae] primum ap.* CATVLL., *deinde promiscue; extra gramm. omnino deest gen. pl., ceterum IV[ae] decl. dat. sg., dat. et abl. pl.)*: *sing.*: *gen.* -i PLAVT. Merc. 677 CATO agr. 121 *bis.* VERG. georg. 1, 306 -i bacas. *et passim.* -ūs SCRIB. LARG. 5 -us bacarum ([-i MARCELL. med. 1, 5]. 263 *bis* [*priore loco* -i MARCELL. med. 32, 1]. *at* -i b. *ibidem* 3. 262). PLIN. nat. 12, 98. *al.* (-i *saepius*). STAT. Theb. 12, 492. MART. 7, 6, 10 Sarmaticae -ūs (*at* 5, 4, 2 folia ... -i). *dat.* -o VERG. georg. 2, 131 PLIN. nat. 15, 109. 16, 79. 126. 127. 128. 137. *abl.* -o SISENNA hist. 60 CAES. STRAB. trag. 1 LVCR. 1, 739 VERG. Aen. 3, 81. 5, 246. 539. 12, 522. *et passim.* -u HOR. carm. 2, 7, 19 (*at* -o 3, 4, 19 *iuxta* myrto. 3, 30, 16). *?* OV. met. 14, 720 (*var. l.* -o, *quod ap. eundem passim exstat*). VAL. MAX. 2, 2, 3. SEN. Ag. 779 (-o *A*, *quod exstat* apoc. 4, 1 vers. 4 Thy. 54). COLVM. 4, 26, 1 -u et cupressu. 11, 2, 99 (*at* 12, 25, 4 vel -o vel myrto). PLIN. nat. 10, 157. *al.* (-o *rarius*). STAT. Theb. 3, 105. 8, 127 (*utroque loco var. l.* -o, *quod exstat* 4, 598. 6, 366. 12, 65 silv. 1, 2, 227). MART. 8, 65, 5 (-o *var. l.*). QVINT. inst. 8, 6, 32 (-o *var. l.*). *?* IVV. 8, 253 (*var. l.* -o, *quod exstat* 6, 79). TAC. hist. 2, 55, 1. 2, 70, 2 ann. 15, 71, 1. GELL. 5, 6, 7 (*at* 18, 2, 3 -o). SYMM. epist. 1, 53, 2. DIOSC. 1, 88 p. 47, 24 M. (-o *var. l.*). *voc.* -e OV. met. 1, 559. *plur.*: *nom. et voc.* -i VERG. ecl. 2, 54. 3, 63. 10, 13 OV. ars 3, 690 PHAEDR. app. 6, 5. STAT. Theb. 4, 279 quercus -ique. DRAC. Romul. 5, 319 -i, quercus. -ūs (*hic illic nom. sg. intellegi potest*) VERG. Aen. 3, 91. OV. am. 2, 12, 1 (-i *var. l.*). met. 15, 634 fast. 4, 953 SEN. Oed. 16 nat. 2, 22, 1 LVCAN. 5, 155. 6, 409 PLIN. nat. 15, 113. 16, 241 STAT. Theb. 8, 203 silv. 4, 3, 110. 4, 4, 47. 5, 5, 28 Ach. 1, 16. TERT. idol. 2, 15 p. 48, 2 (*acc.* -os p. 49, 11). CLAVD. 24, 16. *dat. et abl.* -(e)is *?* VERG. *p. 1061, 33.* R. GEST. div. Aug. 34 -eis. PLIN. nat. 1, 23, 80. 15, 101. 17, 60. 65. 88 CIL IV 6048 APVL. met. 4, 26, 5. *acc.* -os TIB. 1, 7, 7 (-ūs *G*[2]). PLIN. nat. 17, 88 STAT. silv. 1, 2, 181. 4, 2, 9. 4, 8, 19 (γ, -o *MA*). TERT. *l. 58.* NEMES. ecl. 1, 65. 4, 65. CLAVD. DON. Aen. 3, 360 p. 315, 32 (*ad* VERG. -ūs *ut* p. 316, 10). CLAVD. 21, 384 (-ūs *var. l.*). MART. CAP. 1, 10 RVT. NAM. 1, 115 SIDON. epist. 8, 3, 3 MEROB. poet. 45 CORIPP. Ioh. praef. 1 MART. BRAC. corr. 16. -ūs CATVLL. 64, 289. VERG. ecl. 6, 83 (*M*, -os *cett. et Serv. auct.*). 8, 13 (*Char. gramm. p. 172, 18 B. Quint. inst. 10, 1, 92 [var]. Isid. orig. 17, 9, 22*, -os *codd. Verg.*). 8, 82 (-os *P*). Aen. 3, 360 (-os *M*). TIB. 2, 5, 63 (-os *codd. aliquot recc.*). 2, 5, 117 (-os *var. l., sequitur* -o *abl.*). OV. am. 2, 13, 18 SEN. Ag. 356. 588. LVCAN. 1, 287 (-os *var. l.*). *?* PLIN. nat. 17, 96 (-os *dT*, -um *edd. vett. ut* CATO agr. 133, 2). VAL. FL. 1, 209. STAT. Theb. 7, 351 (-os *var. l., item* 7, 707. 784). silv. 4, 3, 118. 4, 6, 98. 5, 1, 105. ACT. ARV. a. 105 I 38 (*nisi gen. sg.*). MART. 1, 108, 3. 3, 58, 46. 8, 49 (50), 5. IVV. 10, 65 (-os *var. l.*). FRONTO p. 4, 21 v. d. H. (p. 8 N.) myrtos -ūsque. TERT. apol. 35, 9 TIBERIAN. carm. 1, 3 OPT. PORF. carm. 18, 1 PRVD. apoth. 483. CLAVD. 8, 25 (-os *var. l., item* 24, 59. 28, 38. 120 carm. min. 30, 44 carm. min. app. 2, 7). CORIPP. Ioh. 3, 85 CIL XI 804. *3) neutr.* -um: GLOSS. III 358, 56 (*post* iuniperum). 428, 23. 513, 68. 560, 13 dapnites (*i.* δαφνίτης *vel* δαφνῖτις) -um terraneum. *de fem.* -a *vix constat* DON. Ter. Ad. 181, 1 'lora' apud veteres 'laura' dicebantur a -a (-o *Stephanus, Wessner*) triumphorum.

legitur inde a PLAVTO, CATONE. [*1) herba: val.* laur; *it.* allòro, *pedem.* laur, *tusc. vet.* lavoro, *tusc.* làvero, *march.* lovərə, làvoro, *aemil.* laver, *langob.* lávor; *sard. centr. et mer.* lávru, *centr.* láru, *mer.* láu; *fran-*

[van Wees-B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cog. vet. lor, *loth. vet.* loir; *prov. vet., langued.* laur; *cat.* llor; *hisp.* (*dial.*) alloru; *port.* louro. *2) color: venet.* lauru, lor, lora; *prov. vet.* laura; *cat.* llor; *hisp.* loro; *port.* louro. *cf. M.-L. 4943. Battisti-Alessio I 135. Wagner II 18. Wartburg V 208sq. Corominas III 55. 134. Machado II 1360sq. G.*]

i. q. δάφνη (GLOSS.; *fusius describitur* PLIN. nat. 15, 127sqq. *cf. Steier, RE XIII 1431sqq.*): **1** *potius de arbore vel per breviloquentiam de foliis* (*expresse* ACT. Arv. a. 105 I 38 arbores -ūs. CLAVD. DON. Aen. 7, 60 [ʻ-usʼ] p. 15, 7 arbor -i. THEOD. PRISC. eup. faen. 80 arboribus -i [arbore -o *var. l.*]. ORIBAS. eup. 2, 1 D 2 p. 464 -us arbor [*gr. 3* δάφνης τοῦ δένδρου. *item* GLOSS. III 610, 51]. *distinguitur* laurea: DIFF. gramm. suppl. 282, 21 -us ipsa arbor, l. corona vel virga): PLAVT. Merc. 677 aliquid cedo, qui hanc ... aram auge[r]am; da sane hanc virgam -i ...; Apollo, quaeso te *eqs.* CATO agr. 51 -um *aliasque* ... a capite propagari eximique serique eodem modo oportet. 121 mustaceos sic facito: ... de virga -i deradito, eodem addito et ... -i folia subtus addito (*cf.* COLVM. 12, 25, 4 vasa *musto apta* rore marino vel -o vel myrto subfumigato). 133, 2 -um Cypriam, Delphicam (*varia genera enumerat* PLIN. nat. 15, 127–132. *adde p. 1060, 79*). SISENNA hist. 60 -o ... abundant *Marsi.* CATVLL. 64, 289 recto proceras stipite -ūs (RVT. NAM. 1, 459). LVCR. 6, 154 nec res ulla magis quam Phoebi Delphica -us terribili sonitu flamma crepitante crematur (*cf.* VERG. Aen. 12, 522 immissi ... ignes arentem in silvam et virgulta sonantia -o. OV. fast. 1, 344 non exiguo -us adusta sono. 4, 742 crepet in mediis -us adusta focis). VERG. ecl. 6, 83 omnia, quae Phoebo quondam meditante ... audiit Eurotas iussitque ediscere -ūs, ille *Silenus* canit (SERV. auct.: ʻ-osʼ multi pro vatibus accipiunt). 10, 13 illum (*Gallum*) etiam -i, etiam flevere myricae. georg. 1, 306 -i bacas (*v. vol. II 1657, 75sqq. cf.* SEN. Oed. 538 amara bacas -us). 2, 18 Parnasia -us parva sub ingenti matris se subicit umbra. 2, 131 *malus* faciem ... simillima -o, et, si non alium late iactaret odorem, -us erat. Aen. 2, 513 *in aedibus Priami* ara fuit iuxtaque veterrima -us. 6, 658 (*638* amoena virecta fortunatorum nemorum) odoratum -i (-is *G, Mynors*) nemus (AVR. VICT. Caes. 5, 17. -i *forsitan legerit etiam Flor. epit. 3, 5, 29* per nemora ... odorata, per turis et balsami silvas). 7, 59 sacra comam multosque metu servata per annos. CVLEX 402 *inter arbores sepulcrum cingentes* (*cf.* PROP. 2, 13, 33 sit in exiguo -us super addita busto). HOR. carm. 2, 7, 19 fessum militia latus depone sub -u mea. R. GEST. div. Aug. 34 -eis postes aedium mearum v⟨estiti⟩ (*cf.* OV. *l. 46 et* fast. 4, 953 state Palatinae -ūs praetextaque quercu stet domus. trist. 3, 1, 39 opposita velatur ianua *Augusti* -o *eqs.*). OV. am. 2, 13, 18 (*ad Isidem*) tingit -ūs Gallica turma tuas. ars 3, 690 ros maris et -i nigraque myrtus olent. met. 1, 450 nondum -us erat, ... tempora cingebat de qualibet arbore Phoebus; primus amor Phoebi Daphne. 1, 559 (*loq. Apollo*) semper habebunt te coma, te citharae, te nostrae, -e, pharetrae; tu ducibus Latiis aderis *triumphantibus* ...; postibus Augustis eadem fidissima custos *eqs.* 10, 92 innuba (*propter Daphnes sortem sic dicta*). CELS. 2, 33, 4 verbenarum ... folia, cuius generis sunt olea ..., -us *eqs.* (*in re medicinali ut* 3, 20, 4 decocta [4, 2, 7 COLVM. 6, 13, 3 PALLAD. vet. med. 13, 8. *cf.* SCRIB. LARG. 10 incoctam]. SCRIB. LARG. 3 -i bacarum [*al.*]. PLIN. nat. 20, 138. 20, 141 ramis -i. 20, 193 folia -i. 23, 152 -us excalfactoriam naturam habet et foliis et cortice et bacis. *et passim, cf. Steier l. c. 1438, 44sqq.*). SEN. Oed. 453 viret ... Phoebo -us carum nemus. Tro. 1082 hunc pinus, illum -us, hunc fagus gerit. nat. 2, 22, 1 *materia* idonea eliciendis ignibus sicut -us *eqs.* (*cf.* PLIN. nat. 16, 208). CVRT. 8, 10, 14 -i ... agrestis est silva. COLVM. 4, 26, 1 id *pedamen* ... maxime probatur ... ex -u. 8, 5, 12 infra cubilium *gallinarum* stramenta graminis aliquid et ramulos -i ... subiciunt ...; quae cuncta remedio creduntur esse adversus tonitrua. 11, 2, 99 viridem frondem ex ... -u. 12, 50, 5 -i turiones. PLIN. nat. 2, 146 -i fruticem non icit *fulmen.* 15, 26 optima -us ad id (*oleum amygdalinum*) latifolia, silvestris, nigris bacis. *al.* *in re coquinaria usurpantur et folia et bacae*: APIC. *passim.* *in comparatione*: FRONTO p. 4, 21 v. d. H. (p. 8 N.) tuus ... amor incultus ... cum cedris porro adolescit et aesculis; qui si officiorum ratione coleretur, non ultra myrtos -ūsque procresceret, quibus satis odoris, parum roboris.

2 *potius de ramis, coronis* (*cf.* laurea): **a** *in rebus sacris* (*cf. l. 14. 24*): CAES. STRAB. trag. 1 capita viridi -o velare imperant prophetae, ... qui purant sacra. VARRO *p. 1057, 59.* LVCR. 1, 739 (= 5, 112) Pythia, quae tripodi a Phoebi -oque profatur. VERG. ecl. 2, 54 vos, o -i, carpam et te, proxuma myrte. 3, 63 Phoebo sua semper aput me munera sunt, -i et ... hyacinthus. 8, 82 fragiles incende bitumine -ūs; Daphnis me ... urit, ego hanc in Daphnide -um (*in re magica ut* TIB. 2, 5, 83 *p. 1058, 64.* PROP. 2, 28, 36 tacet [iacet *trad.*] exstincto -us adusta foco). Aen. 3, 81 Phoebi ... sacerdos vittis et sacra redimitus tempora -o. 3, 91 tremere ... liminaque -ūsque dei (PHAEDR. app. 6, 5 SEN. Oed. 228. *cf.* OV. met. 15, 634 intremuere). 3, 360 Clarii -ūs. LYDIA 43 Phoebe, recens (gerens *trad.*) in te -us celebravit amorem. HOR. carm. 3, 4, 19 ut premerer sacra -oque collataque myrto, non sine dis animosus infans. TIB. 2, 5, 63 (*loq. Sibylla*) sacras innoxia -ūs vescar. OV. ars 2, 401 -umque manu vittasque ferentem *sacerdotem.* 2, 496 in manibus *Apollinis* -us, sacris induta capillis -us erat; vates ille videndus adit. fast. 5, 677 *in ritu quodam mercatorum* uda fit hinc (*sc. aqua*) -us, -o sparguntur ab unda omnia, quae dominos sunt habitura novos; spargit et ipse suos -o rorante capillos. SEN. apocol. 4, 1 vers. 4 Lachesis ... Pieria crinem -o frontemque coronans. Ag. 313 tibi *Phoebo* virgineas, -um quatiens, ... comas ... fudit stirps Inachia (588). *al.* LVCAN. 5, 144 crines *Pythiae* ... candida Phocaica complectitur infula -o. 5, 155 nullo ... horrore comarum excussae -ūs. 6, 409 Thessalicae veniunt ad Pythia -ūs. VAL. FL. 1, 209 *vates* vittamque comamque ... -ūsque rotat. *al.* **b** *in republica, sc. insigne imperatorum, triumphatorum* (*cf.* GELL. 5, 6, 7 *triumphales coronae* antiquitus e -u erant, post fieri ex auro coeptae. *hic illic, maxime l. 26. 28sqq., in notionem victoriae, triumphi vergere videtur*): CIC. fam. 2, 16, 2 molesta haec pompa lictorum meorum nomenque imperii, quo appellor; ... sed incurrit haec nostra -us non solum in oculos, sed iam etiam in voculas malevolorum (*affixa fascibus ut* R. GEST. div. Aug. 4 TAC. ann. 13, 9, 3. *cf. l. 37*). VERG. ecl. 8, 13 (*ad Pollionem*) hanc sine tempora circum inter victrices hederam tibi serpere -ūs (TIB. 1, 7, 7 EPICED. Drusi 206 SEN. Ag. 779. *al.*). Aen. 5, 246 victorem ... Cloanthum declarat viridique advelat tempora -o (5, 539. CIRIS 121 *Nisi regis.* TIB. 2, 5, 5 triumphali [OV. am. 2, 12, 1]. EPICED. Drusi 459 victricia t. *iunctura ceterum legitur p. 1061, 76.* VAL. FL. 4, 334 CLAVD. carm. min. app. 2, 19). HOR. carm. 2, 1, 15 *Pollioni* -us aeternos honores Delmatico peperit triumpho. 2, 2, 22 Virtus ... regnum et diadema tutum deferens uni propriamque -um. 3, 14, 2 Herculis ritu ... dictus ... morte venalem petiisse -um Caesar Hispana repetit penates victor ab ora. TIB. 2, 5, 117 ipse *Messalinus* gerens -ūs; -o devinctus agresti miles ʻ-io ... triumpheʼ canet. OV. am. 1, 7, 36 molire triumphos, cinge comam -o. VAL. MAX. 2, 2, 3 gemina -u coronatam senectutem *Marii.* SEN. Ag. 356 (*ad Iunonem*) -ūs Agamemnonias accipe victrix. LVCAN. 1, 287 *non* sacras poscunt Capitolia -ūs. SIL. 6, 661. 9, 546 Libycam feret in Capitolia -um (*cf.* STAT. silv. 4, 1, 41 Indica. MART. 7, 6, 10 Sarmaticae -ūs nuntius. PLIN. paneg. 14, 1 Parthica. FLOR. epit. 4, 2, 88 *Caesar* primum de Gallia triumphum trahens ...; altera -us Aegyptia ...; tertius de Pharnace currus. CLAVD. 8, 25 Massylas). 11, 484 -o redimita ... puppis. 15, 100 me (*Virtutem*) cinctus -o producit ad astra Triumphus. *al.* -us *affigitur epistulae, qua imperator victoriam senatui nuntiat* (*cf. p. 1056, 83. 1058, 21 et* PLIN. nat. 15, 133 Romanis praecipue laetitiae victoriarumque nuntia additur litteris et militum lanceis pilisque, fasces imperatorum decorat. SCHOL. Iuv. 4, 149 si victoriae nuntiabantur, -us in epistola fi⟨g⟩ebatur): OV. am. 1, 11, 25 (*tropice*) non ego victrices -o redimire tabellas nec Veneris media ponere in aede morer. PERS. 6, 43 missa est a Caesare -us insignem ob cladem Germanae pubis. STAT. silv. 4, 3, 110 eoae citius venite -ūs. 5, 1, 88 quae -us ab Arcto, ... quid Rheni vexilla ferant. MART. 9, 35, 6 victricem -um quam venit ante vides. **c** *poetarum*: HOR. carm. 3, 30, 16 mihi Delphica -o cinge volens, Melpomene, comam (COLVM. 10, 217 quem D. -us impulit ad rerum causas. CLAVD. carm. min. 53, 34 te D. -us stringet ... Cirrhaeaque templa tenebis). CALP. ecl. 4, 57 modo te Baccheis musa corymbis munerat et -o modo pulcher obumbrat Apollo. STAT. silv. 1, 2, 99 (*Amor ad Venerem*) mitis ... incedere vates maluit (*Stella amore Violentillae captus*) et nostra -um subtexere myrto. 4, 2, 9 si pariter mihi vertice laeto nectat odoratas et Smyrna et Mantua -os. 4, 4, 47 cui non Heliconia cordi serta nec imbelles Parnasi e vertice -ūs. 4, 6, 98 chelyn et vittas et amantes carmina -ūs. 4, 8, 19 patrius -os promisit Apollo. 5, 3, 9 *patre defuncto* hederis irrepere taxum extimui trepidamque ... arescere -um. 5, 5, 28 nec solitae mihi vertice -ūs *sunt.* Ach. 1, 16 *Domitiano* geminae florent vatumque ducumque certatim -ūs. NEMES. ecl. 1, 65 tibi frondis odorae munera dat -os carpens ruralis Apollo. SYMM. epist. 1, 53, 2 Hesiodus, quem poetica -u Camenalis familia coronavit. PRVD. c. Symm. 2, 524 -um citharoedi vatis. CLAVD. carm. min. app. 2, 7 -ūs ... gerens et florea sertis tempora vincta tuis (*Apollinis*), doctorum munera (-re *Heinsius*) vatum. SIDON. epist. 8, 3, 3 Pythicas. DRAC. laud. dei 1, 170 linguae -us honos solvit donanda poetis. Romul. 10, 28 -o succincta poetae *Calliope.*

-o *consonat c.* auro: FIRM. err. 18, 6 caput aut a. premitur aut -o. *cf. Onom. et supra p. 1058, 15.*

deriv.: lauretum, laureus, lauriculus, laurinus, laurocina.

compos.: lauricomus, -fer, -ger, -potens; laurorosa. *cf.* lauriandrum, lorandrum *sim.* (rhododendron). *van Wees-B.*

²laus, -dis *f.* [*originis parum certae. Sch.*] *de orig.*: CASSIOD. in psalm. 33, 2 l. 54 a lauro. lau|udes CIL VIII 10694. *gen. pl.* -ium ITIN. Alex. 54. PANEG. 2, 7, 1 (-um *var. l., item* HIL. in psalm. 91, 10. 146, 9 CONC.^{S} II 3, 3 p. 36, 18). SIDON. carm. 23, 31 *in hendecasyllabis. falso* CIC. Phil. 2, 28 *V.* *de notione*: SEN. epist. 102, 15 aliud est -s, aliud laudatio, haec et vocem exigit; itaque nemo dicit -em funebrem, sed laudationem, cuius officium oratione constat; ... -s etiam taciti est ... bonum virum apud se laudantis; (16) deinde ... ad animum refertur -s, non ad verba, quae conceptam -em egerunt *eqs.* (CHAR. gramm. p. 403, 14 B. -s facti instrumentum est, l. vero est rerum gestarum relatio. ISID. diff. 1, 332 -s est eius, qui laudatur; l. vero eius, qui laudat *eqs.* [*sim.* DIFF. ed. Beck p. 66, 7]). HIER. epist. 106, 45, 5 licet et -s et praedicatio unum utrumque significet. PS. VARRO sent. 71 -s infinita probatio. CHAR. gramm. p. 400, 27 B. -s secunda existimatio recte factorum (*opp.* honor). PRISC. gramm. III 435, 31 -s est expositio bonorum, quae alicui accidunt personae vel communiter vel privatim. SYNON. Cic. p. 422, 5 dignitas ... claritas. gloria. decus. -s. honestas [*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

eqs. (*cf.* p. 432, 30). p. 436, 29 officia . . . virtutes. praemia. -es. tituli *eqs.* GLOSS. αἴνεσις. ἔπαινος. αἶνος. ἐγκώμιον (*quae voces respondent, ubi nihil aliud adnotatur*). -em: canticum. *legitur inde a* LIV. ANDR., NAEV., PLAVTO, TER. *aliisque scaenicis*, CATONE. [*it.* lode, *tusc. vet.* loda, -o, *ligur.* loso, *langob. vet.* loxo, *venet. vet.* laudo, laldo, loldo, *cors* losa, *lucan.* lọsə, *apul. vet.* lauso, *apul.* losa, lǫ́wəsə, *sic.* laudi, làusu; *francog.* los, lods; *francoprov.* lod, lu; *prov. vet.* lau(s), *prov.* lau(d), *langued.* laus, laouz; *vasc. vet.* lau(d). *cf. M.-L. 4944. Battisti-Alessio III 2185. 2260. Wartburg V 209 sqq. G.*] [*confunditur c.* fraus (VERG. Aen. 11, 708), lanx (PHAEDR. 5, 5, 20), -i dare *c.* laudare (CIC. Cluent. 51 TAC. dial. 19, 2); *falso trad.* CAES. Gall. 5, 44, 3 pro -e (probandae *Aldus*).]

I *usu sollemni de actione laudandi vel de statu laudati fere i. q. approbatio honorifica, praeconium* (*de ratione inter* -s *et* laudatio *intercedente v. supra; per abundantiam* -s gloriae *vel* -is gloria *vol. VI 2, 2075, 70 sqq.*, praeconium -is PANEG. in Mess. 177 OV. Pont. 4, 8, 45 NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 2. *al.*, honor -is VAL. MAX. 6, 6 ext. 2 LAVS Pis. 33 SIL. 13, 58 RVT. NAM. 1, 326; *c. gen. inhaerentiae* -s verborum CIC. ad Brut. 1, 15 [9, 23 Sj.], 7 MIN. FEL. 40, 3 SALON. in prov. p. 985C, *cf. p. 1064, 21 sqq.; minus valet quam* admiratio CIC. Brut. 159): A *generatim* (*specimina paucissima*): LIV. ANDR. trag. 16 praestatur virtuti -s (*cf.* CIC. de orat. 2, 342 quae fortuna det . . ., non habent in se veram -em, quae deberi virtuti uni putatur. QVINT. inst. 5, 10, 83 virtus facit -em). PLAVT. Amph. 642 perduelles vicit et domum -is compos revenit. TER. Hec. 461 sibi . . . hanc -em relinquont 'vixit, dum vixit, bene'. Ad. 18 quod illi maledictum . . . esse existumant, eam -em hic ducit maxumam. CARM. inc. Sen. epist. 102, 16 -s alit artes (*est 'poetae antiqui'; cf. Cic. Tusc. 1, 4* honos a. a. *et v. Otto, Sprichw. p. 38*). LVCIL. 620 hunc laborem sumas, -em qui tibi ac fructum ferat. RHET. Her. 3, 4, 7 neque . . . solum -is causa rectum sequi convenit, sed si -s consequitur, duplicatur recti adpetendi voluntas. CIC. Rab. Post. 43 haec vera -s est, quae non poetarum carminibus, non annalium monumentis celebratur, sed prudentium iudicio expenditur. parad. 18 mors terribilis iis, quorum cum vita omnia extinguntur, non iis, quorum -s emori non potest. PVBLIL. L 2 -s nova nisi oritur, etiam vetus amittitur. S 34 solet sequi -s, cum viam fecit labor. VERG. ecl. 5, 78 (= Aen. 1, 609) semper honos nomenque tuum -esque manebunt. SEN. Thy. 211 -s vera et humili saepe contingit viro. STAT. silv. 5, 1, 53 laudantur proavis seu pulchrae munere formae, quae morum caruere bonis falsaeque potentes -is egent verae (*cf.* SYMM. frg. 5 ut vera -s ornat, ita falsa castigat). ITALA Rom. 13, 3 (cod. d *al.* = VVLG.) bonum fac et habebis -em ex illa *potestate*. *et passim.*

B *speciatim* (*cf.* laudatio): 1 *apud rhetores vel poetas*: a *exempla doctrinae selecta*: RHET. Her. 3, 6, 10 *demonstrativum genus causae* dividitur in -em et vituperationem (3, 8, 15 in iudicialibus et in deliberativis causis saepe magnae partes versantur -is aut v. [*cf.* QVINT. inst. 2, 1, 11]. CIC. inv. 2, 12 -s, . . . v., . . . sententiae dictio, . . . accusatio aut recusatio. Brut. 47 cum singularum rerum -es v.que conscripsisset *Gorgias*. QVINT. inst. 3, 4, 12 est . . . unum genus, quo -s ac v. continentur, sed est appellatum . . . laudativum). QVINT. inst. 2, 4, 21 de ordine -is contraque, quoniam tertia haec rhetorices pars est, *eqs.* 2, 21, 18 an huius modi res neque in -em neque in deliberationem neque in iudicium veniunt? 3, 7, 5 ut . . . -s, quae negotiis adhibetur, . . . sic etiam illa, quae ostentationi componitur. 3, 7, 6 proprium -is est res amplificare et ornare. 10, 1, 47 de -bus, exhortationibus, consolationibus (*sc. quae apud Homerum leguntur*). *et saepius.* b *de certis -bus fere scriptis*: VERG. ecl. 4, 26 heroum -es . . . legere (OV. Pont. 3, 1, 62). 5, 11 incipe . . ., si . . . Alconis habes -es aut iurgia Codri (*cf.* NEMES. ecl. 1, 27 nostrae -em deposcis avenae). PROP. 4, 7, 78 -es desine habere meas. PLIN. nat. 20, 68 invenio -es *lactucae* (SCHOL. Verg. Veron. ecl. 3, 37). 21, 44 polium herbam inclutam Musaei et Hesiodi -bus. 22, 136 tisanae . . . -es uno volumine condidit Hippocrates. QVINT. inst. 3, 8, 9 ut in Helenae -e Isocrates fecerit. SVET. vita Lucani p. 50, 4 prima ingenii experimenta in Neronis -bus dedit. SERV. georg. 2, 136 incipit -s Italiae, quam exsequitur secundum praecepta rhetorica. *tituli librorum exstant* 'De -e Pisonis' (*nobis* LAVS Pis.) *et* SVET. Iul. 56, 7 feruntur . . . quaedam scripta *Caesaris*, ut '-es Herculis'. GELL. 13, 20, 3 liber . . . M. Ciceronis, qui inscribitur '-s Catonis'. ANTH. 419 tit. -s Caesaris. HIER. vir. ill. 117 (*opera a Greg. Naz. conscripta*) -es Machabaeorum, -es Cypriani *eqs.* 134 Sophronius . . . -es Bethlehem . . . conposuit. *al.*

2 *-s praestatur mortuis*: CIC. carm. frg. 40 (Tusc. 1, 115), 5 B. *defunctum* omni amicos -e et laetitia exsequi (*Eurip. frg. 449, 4 N.*[2] εὐφημοῦντας). leg. 2, 62 ut . . . honoratorum virorum -es in contione memorentur (*cf.* LVCAN. 9, 216 si Romana sonarent rostra ducis -es. QVINT. decl. 329 p. 296, 7 an aliquis etiam rostra conscendet et . . . advocata populi contione -es eius, quem . . . sepulturi sumus, concinet? HIER. epist. 60, 1, 3 in contione pro rostris). 2, 63 apud quos *propinquos epulantes* de mortui -e quom siquid veri erat praedicatum (2, 65 nec de m. -e nisi in publicis sepulturis . . . dici licebat. 2, 68 -em m. incisam *in lapide*). Tusc. 1, 109 propriis bonis -is et gloriae . . . mortui non carent. VARRO ling. 7, 70 (*ex Aurelio Opillo*) '*praefica*' mulier . . ., quae ante domum mortui -es eius caneret. LIV. 8, 40, 4 vitiatam memoriam funebribus -bus reor falsisque imaginum titulis (-es *in laudationibus funebribus dictas intellexerunt Weißenborn-Müller, cf. p. 1062, 73*). 10, 29, 20 Fabius collegae funus omni honore -busque meritis celebrat (*cf.* TAC. ann. 2, 73, 1 funus . . . per -es ac memoriam virtutum eius celebre fuit). LVCAN. 1, 448 (*de bardis*). PLIN. nat. 7, 139 Q. Metellus in ea oratione, quam habuit supremis -bus patris sui. STAT. Theb. 10, 791 repetunt . . . bella peractis -bus. QVINT. decl. 246 p. 8, 27 *civitas* celebrasset -es. TAC. hist. 2, 49, 3 tulere corpus praetoriae cohortes cum -bus et lacrimis. SVET. Otho 12, 2 magna pars hominum . . . mortuum -bus tulit. Tit. 11 *senatus* mortuo gratias egit -esque congessit. RVT. NAM. 1, 577 -bus amissi cogor lacrimare parentis (*sc. titulo honorifico in statua lecto*). *al.*

3 *-s praestatur deo Iudaeorum vel Christianorum*: a *in univ.*: ITALA II par. 29, 31 (Complut.) sacrificia -is ([VVLG. victimas et -es]. psalm. 49, 14 [Veron. *al.* = VVLG.; HIER. psalt. sec. Hebr. -em]. 49, 23 [*ibid.*, *Hier. l. c.* confessionem]. *al.*). 33, 16 (*ibid.*) victimas . . . -is. psalm. 115, 17 (Sangerm. *al.* = VVLG.) hostiam -is (Hebr. 13, 15 [cod. d *al.* = VVLG.]. PAVL. NOL. carm. 18, 447. 24, 15. *al.*). TERT. adv. Marc. 3, 22 p. 416, 18 'offertur . . . sacrificium mundum', gloriae scilicet relatio et benedictio et -s et hymni. CYPR. Fort. 13 -em devotionis. VVLG. Am. 4, 5 sacrificate . . . -em. *et saepe.* b *de psalmis* (*cf. p. 1063, 3*): ITALA psalm. 90 tit. (Veron. *al.* = VVLG.) -s cantici (*ibid. saepius*). HIL. in psalm. 91, 10 -ium . . . hymnus. FILASTR. 129, 6 psalmorum . . . gaudia et -es. RVFIN. hist. 5, 28, 5 hymnorum . . . -e. BENED. reg. capit. 10 nocturna -s (*cf.* EVGIPP. Sev. capit. 13 vespertinae -is officio [*Sev. 13, 1* v. sollemnitatis]). reg. 12, 4 inde benedictiones et -es (*cf.* 13, 11 sequantur -es. *pertinent ad psalm. 148–150*). *al.* c *formula* deo -es: AVG. civ. 22, 8 p. 580, 22 D. procedimus ad populum, plena erat ecclesia, personabat vocibus gaudiorum: 'deo gratias, d. -es'. in psalm. 132, 6 l. 13 milites diaboli, a quibus plus timetur 'deo -es' (*vox circumcellionum*) quam fremitus leonis; hi etiam insultare nobis audent, quia fratres . . . 'deo gratias' dicunt; . . . vos 'deo gratias' nostrum ridetis, 'd. -es' vestrum plorant homines.

II *metonymice de causa et materia laudandi*: A *praevalet notio q. e. virtus vel factum laudabile* (*exempla selecta*): CIC. S. Rosc. 48 te intelleges inopia criminum summam -em Sex. Roscio vitio et culpae dedisse. de orat. 1, 118 fingendus est nobis . . . detractis omnibus vitiis orator atque omni -e cumulatus. 2, 366 ornamenta orationis non attigit neque eam -em, ex qua eloquentia nomen suum invenit. 3, 170 verborum virtus atque -s. Brut. 28 *Themistoclem constat* eloquentia praestitisse; post Pericles, qui cum floreret omni genere virtutis, hac tamen fuit -e clarissumus. 51 magna dicendi studia fuerunt maxumique huic -i habiti honores illustre oratorum nomen reddiderunt. 81 Fabius Pictor et iuris et litterarum et antiquitatis bene peritus; . . . Fabius Labeo fuit ornatus isdem fere -bus. orat. 231 de -bus *orationis* multa diximus, quibus sunt talia . . . vitia contraria (*cf.* QVINT. inst. 8, 3, 41 quibus ornetur oratio, . . . quae sunt huic -i contraria). leg. 2, 19 colunto . . . Mentem, Virtutem, Pietatem, Fidem earumque -um delubra sunto, nec ulla vitiorum. fin. 2, 47 ex his tribus -bus, quas ante dixi (*antea*: tribus generibus honestorum). *al.* BELL. Hisp. 17, 2 funestae -es *Pompei*. VERG. Aen. 1, 461 sunt . . . sua praemia -i (SERV.: virtuti). 5, 355 primam merui qui -e coronam (Serv.: virtute. SEN. Herc. O. 97 astra). 8, 273 tantarum in munere -um cingite fronde comas *eqs.* 9, 252 pro -bus istis praemia (SERV.: virtutibus. *cf.* 10, 825 *et* SERV. auct. *ad l.*). 10, 282 magna referte facta, patrum -es. OV. epist. 14, 120 rea -is. met. 8, 263 Athenae pendere desierant Thesea -e tributum. 10, 563 -e pedum formaene bono praestantior esset *Atalanta* (SIL. 4, 342 -em . . . p. cum sanguine ademit *ensis*). hal. 113 -e insignis caudae melanurus. Pont. 4, 8, 45 carmina vestrarum peragunt praeconia -um (*cf. ibid.* 87 tuas . . . -es celebrare recentes magnaque . . . facta referre). EPICED. Drusi 44 ultima sit -es inter ut illa *pudicitia* tuas. VITR. 3, 1, 4 operum et -es et culpae. VAL. MAX. 3, 8 ext. 4 victoriam nescio -e an tormento maiore partam. 4, 6 ext. 3 praecipuum uxoriae fidei specimen . . . maximis patriae suae -bus admiratione facti conparandum. PHAEDR. app. 13, 31 turpitudo -is obsedit locum. OCTAVIA 551 omnes in unam contulit -es deus. VAL. FL. 6, 546 in medio . . . discrimine belli -bus inque ipsis ('*i. e. in rebus laudabilibus gerendis' Langen*). SIL. 1, 245 quaecumque ad -em stimulant (*cf.* STAT. Ach. 1, 202 -um . . . stimulos). 8, 384 Scaevola, cui dirae caelatur -is honora effigie clipeus. 17, 637 -bus olim terminus Herculeis Calpe. STAT. silv. 4, 6, 69 magno . . . ex agmine -um fertur Thebanos tantum excusasse triumphos *Alexander*. PLIN. epist. 3, 6, 2 *signum* est . . . nudum nec aut vitia . . . celat aut -es parum ostentat. *al.*

B *praevalet notio q. e. decus* (*adde p. 1066, 83*): 1 *de rebus* (*exempla poetica vix recte addubitantur*): AETNA 569 magnificas -es operosaque visere templa. STAT. Theb. 2, 295 (*de monili*) te . . . perhibent, Iocasta, decorum possedisse nefas; vultus hac -e colebas. *c. gen.*: PRISCILL. tract. 3, 56 vinculorum pressa vestigia et divinae crucis -es et vidit et tetigit *Iudas* (*antea*: passionis insignia). 2 *de hominibus*: ELEG. in Maecen. 18 Pallade cum docta Phoebus donaverat artes: tu decus et -es huius et huius eras. VAL. FL. 2, 243 decus et patriae -s una . . ., Hypsipyle. SIL. 13, 824 non datur . . . tibi, Roma, . . . hanc -em *Lucretiam* retinere diu (*821* pudicitiae Latium decus). MART. 1, 49, 2 vir Celtiberis non tacende gentibus nostraeque -s Hispaniae. HIER. epist. 77, 2, 1 Fabiolam, -em Christianorum. RVT. NAM. 1,

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

13 religiosa patet peregrinae curia -i (*'peregrinis -e dignis' Helm*). CASSIOD. var. 11 praef. 8 tanta -s facundiae *Cicero*. **3** *de deo, Christo*: ITALA psalm. 21, 4 (Veron. *al.* = VVLG.) -s Israhel. 117, 14 (*ibid.*) fortitudo mea et -s mea dominus (*gr.* ὕμνησις, *Vulg.* laudatio. *item* VVLG. exod. 15, 2 Is. 12, 2. *cf.* deut. 10, 21 *dominus* est -s tua. Ier. 17, 14 -s mea tu es). IVVENC. 1, 194 caeli -em terraeque salutem ... Christum.

III *per prosopopoeiam*: SIL. 15, 98 mecum Honor ac -es et ... Gloria ... et Decus ac ... Victoria. ANTH. 941, 71 ab excelsa -s intemerabilis arce monstrat iter. *cf. Onom.*

IV *appendix grammatica et stilistica* (*praecipue ad I et II A*): A *iuncturae verbales*: **1** *acc.* -em (-es): *agere, offerre sim.*: LIV. ANDR. trag. 16 praestatur. NAEV. com. 33 ago (PLAVT. Mil. 411 Trin. 821 CATO orig. 83. *al. cf.* LIV. 7, 37, 1 peragit [STAT. Theb. 10, 791]). PLAVT. Asin. 545 habemus (CIC. Att. 13, 38, 1 *-es* ab eo de nobis haberi. TAC. ann. 1, 69, 2. *al. cf.* AMM. 24, 6, 15 perhibebat). Capt. 770 offers (*cf.* LVCIL. 620 ferat [VERG. Aen. 11, 791 SIL. 16, 654. *al.*]. CIC. Flacc. 1 rettulisset. Phil. 2, 20 adferrent [Tusc. 1, 6 Q. CIC. pet. 38 VERG. Aen. 12, 321. *al.*]. *sim. al.*). RHET. Her. 2, 28, 45 adtribuas (*cf.* CIC. Q. Rosc. 19 tribuebas [Manil. 8 Mur. 20 de orat. 3, 27. *al.* TIB. 3, 10, 19 PROP. 3, 24, 3 *et saepe*]). 4, 3, 5 libare. CIC. Manil. 20 tantum impertire -is (Catil. 3, 14 Mur. 20), quantum ... debeatur (leg. agr. 2, 9 Phil. 4, 4. *al.*). Rab. Post. 43 expenditur. de orat. 1, 23 concessa est (off. 1, 71 VERG. Aen. 9, 655 PROP. 3, 9, 59 LIV. 2, 47, 11. *al.*). HOR. carm. 1, 20, 7 redderet (LIV. 38, 56, 11 VAL. MAX. 4, 8, 5 SEN. benef. 7, 14, 3 epist. 102, 9. *al. cf.* OV. epist. 16, 117 daret [SIL. 4, 507. 10, 90. 14, 139 QVINT. inst. 1, 8, 14 PLIN. epist. 3, 21, 6. *al.*]). *al.* *parere, obtinere sim.*: PLAVT. Amph. 644 -e parta (Cist. 201 CIC. Planc. 66 off. 2, 47 CAES. Gall. 6, 40, 7 LIV. 7, 32, 12. *al.*). Stich. 281 adipiscendi (CIC. Verr. II 5, 42 Sest. 48 prov. 18. *al. cf.* SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 6 apisci). Trin. 1129 meruisse (CIC. div. in Caec. 60 CAES. Gall. 1, 40, 5 HOR. ars 268. *al.*). TER. Andr. 66 invenias (AFRAN. com. 334). Haut. 315 quaesitum (CIC. Flacc. 28 Sest. 93. 102 Planc. 66. *al. cf.* LAVD. Murdiae [CIL VI 10230] 24 adquirere [TAC. dial. 18, 1]). Eun. 925 capiet (CATO or. frg. 36, 2 [186 M.]. LVCIL. 97 CIC. off. 2, 26. *cf.* rep. 6, 23 acceptas [off. 1, 116 VAL. MAX. 3, 7 ext. 2]. Att. 1, 14, 3 excepisse. VAL. MAX. 8, 14 ext. 3 capessenda. APVL. Socr. prol. p. 108 capto [PANEG. 2, 28, 1 AMM. 25, 4, 7]. *sim. al.*). ELOG. Scip. CIL I² 15, 7 (= CE 958, 3) optenui. PORC. LIC. carm. frg. 3, 1 petit (CIC. fin. 2, 50 Tusc. 5, 85 VAL. MAX. 7, 3 praef. CVRT. 9, 4, 21. *al. cf.* CIC. Verr. II 4, 80 adpeto [5, 5]. Arch. 14 nihil esse ... expetendum nisi -em [de orat. 3, 116. *al.*]. Tusc. 2, 62 petessunt). RHET. Her. 4, 3, 5 venentur. 4, 38, 50 conparandam (CIC. fam. 2, 4, 2). CIC. Q. Rosc. 44 desiderat (Phil. 7, 14). dom. 96 adsciscendae (TAC. ann. 14, 52, 3). Balb. 18 consecuta *virtus* (Marcell. 4 Phil. 5, 2. *al. cf.* Catil. 4, 20 adsecutus [Flacc. 89 de orat. 2, 301. *al.*]. Rab. Post. 2 persequantur. SEN. Tro. 236 sequi). Planc. 66 siquam habeo -em (Deiot. 26 frugi hominem dici non multum habet -is in rege. de orat. 2, 342 in se. Brut. 50 brevitas ... -s est interdum in aliqua parte dicendi, in universa eloquentia -em non habet. *al.* NEP. reg. 1, 4. VERG. Aen. 2, 584 nullum memorabile nomen feminea in poena est nec habet victoria -em. PROP. 2, 21, 10. *et saepius*). rep. 5, 11 ferat (*opp.* poena dignus sit. CAES. Gall. 6, 21, 4. 6, 28, 3. OV. Pont. 1, 4, 24 a sera posteritate. LIV. 4, 57, 6 apud omnes. *al. cf.* VERG. Aen. 4, 93 refertis [VAL. MAX. 3, 1, 1. *al.*]). *al.* *celebrare, canere sim.* (laudare *v. p. 1046, 35*): CIC. Arch. 19 ad ... gloriam -emque celebrandam (Planc. 93. Rab. Post. 43 poetarum carminibus ... annalium monumentis. Marcell. 9 litteris atque linguis. OV. Pont. 4, 8, 87. *al.*). dom. 76 inlustras (leg. 1, 8). Phil. 5, 35 verbis ... consequi (*cf.* LIV. frg. 61 ⟨ex⟩sequendas [SEN. dial. 11 (12), 19, 7 PLIN. nat. 20, 78. *al.*]). de orat. 2, 208 ecferre (SVET. frg. 2 et verbis inlustrioribus et iocundioribus numeris. *cf.* CIC. Att. 2, 25, 1 in astra sustulit. VERG. Aen. 8, 287 carmine -es Herculeas et facta ferunt [SIL. 8, 421 ore. NEMES. ecl. 1, 18 sublime]. AMM. 31, 10, 5 extollendo). Brut. 47 conscripsisset (*cf.* PHAEDR. 4, 25, 5 scriberet [PLIN. nat. 22, 128 QVINT. inst. 2, 15, 29. 3, 4, 5. 3, 7, 28 PLIN. epist. 3, 21, 3. *al.*]). rep. 6, 23 posteris prodere (*cf.* SVET. Dom. 10, 3 edidisset). leg. 2, 62 memorentur (*cf.* STAT. Theb. 8, 170 commemorant). Tusc. 4, 3 (*e Catone, orig. 118*) canerent (VARRO ling. 7, 70 *ex Aurelio Opillo*. TIB. 1, 9, 47. OV. ars. 3, 50 *opp.* probra ... dixerat. trist. 2, 74. 5, 11, 23. *al. cf.* TIB. 2, 5, 10 concinuisse [QVINT. decl. 329 p. 296, 7. *al.*]. OV. fast. 2, 658 cantant [ITALA *p. 1046, 37.* PANEG. 11, 10, 5]. FIRM. math. 3, 5, 33 decantent). fam. 2, 5, 1 perfertur (SEN. Herc. O. 1515. *cf.* VERG. Aen. 10, 282 referte [VAL. MAX. 2, 2, 5. 3, 7 ext. 2. *al.*]. *sim. saepius*). NEP. Timol. 4, 3 praedicari (APVL. flor. 18 p. 86. *al.*). VERG. ecl. 6, 6 dicere (HOR. carm. 1, 12, 14 carm. saec. 76 TIB. 1, 3, 31. *al.*). *al.* **2** *abl.* -e (-bus): *ornare, efferre sim.* (laudare *v. p. 1046, 31*): CIC. Cluent. 140 ornat (Catil. 4, 21 Arch. 22 Phil. 2, 25. *al.*). Catil. 4, 20 honestastis. Mur. 16 celebratus (Att. 5, 10, 2 LIV. 9, 17, 6. 10, 29, 20. 30, 14, 3. *al.*). Arch. 15 effers (Flacc. 103 in caelum [Marcell. 29 ad c. *al.*]. *et saepe. cf.* fam. 10, 26, 2 in caelum ... ferunt [CAES. civ. 1, 69, 2 VERG. Aen. 1, 625. LIV. 2, 49, 1 ad caelum. *al.*]. PROP. 1, 4, 6 referas. MART. CAP. 6, 637 conferenda). har. resp. 47 in caelum ... extolleret (SALL. Iug. 15, 2 TAC. ann. 4, 41, 3. 12, 11, 3. 14, 14, 2. *cf.* CIC. Att. 4, 16, 8 tollere [fam. 15, 9, 1 ad caelum. HOR. carm. 1, 21, 9]. TAC. hist. 2, 90, 1 adtollens [3, 9, 4]). Lig. 6 decorandam *clementiam* (TAC. Agr. 46, 2 PANEG. 9, 15, 5). Phil. 2, 25 oneraret (LIV. 4, 13, 13. 10, 14, 12 PLIN. epist. 1, 14, 10). 7, 11 adfecistis (off. 2, 47 fam. 13, 65, 1 ad Brut. 2, 7 [9, 5 Sj.], 2). de orat. 1, 20 cumulatus (1, 118 VAL. MAX. 5, 6 ext. 2 inclytum ... opus -e cumulavit *i. effecit, ut magis laudaretur.* TAC. hist. 2, 57, 2. 3, 36, 2. 4, 39, 4 ann. 12, 53, 3 PLIN. epist. 3, 11, 8. *al.*). *al.* *florere, excellere sim.*: CIC. Mur. 24 militari -e antecellunt (*cf.* de orat. 3, 228 excellentem [MACER carm. frg. 2]). Flacc. 64 *Graecia* bellica -e floruit (de orat. 3, 7 ingenii. Att. 14, 17A [= fam. 9, 14], 2. LABER. mim. 114 litterarum. LVCR. 5, 1280. TAC. hist. 1, 49, 4 militari -e apud Germanias. *al. cf.* CIC. Cael. 76 ecflorescit). Planc. 6 qua -e ... superarit *se* (89 gloriae. fam. 2, 2). de orat. 3, 9 virum omni -e praestantem (OV. met. 10, 563 pedum. GELL. 3, 9, 3 equorum). Brut. 137 dicendi non ita multum -e processerat. off. 1, 78 abundans bellicis -bus. LVCR. 6, 12 affluere. NEP. Cato 2, 4 virtutum -e crevit (HOR. carm. 3, 30, 8). VERG. georg. 2, 138 neque Medorum ... terra nec ... Ganges ... -bus Italiae certent (SEN. Herc. O. 1807 Iovi. SIL. 5, 422 cadendi). CVLEX 372 vigeant. OV. met. 6, 6 *Arachnen* sibi lanificae non cedere -bus artis audierat *Minerva* (MART. 8, 18, 7 Romani -e cothurni. *cf.* SIL. 17, 652 non concessure). *al.* **3** in (ad) -em (-es): *adipiscendam* (*c. praepos.* in *l. 27. 29, ceterum* ad; *elliptice* CIC. Verr. II 5, 7 illum ... ad praetorem quasi ad -em atque ad praemium accucurrisse): CIC. Arch. 18 ut ad veterum scriptorum -em perveniret (Brut. 259 PANEG. 5, 5, 3). Vatin. 24 spectaras. Phil. 10, 4 natus (fin. 5, 63 ad -em et ad decus nati, suscepti, instituti. *cf.* SIL. 15, 88 ad -es genitum ..., felix ad -es hominum genus. CIL III 6587, 5 [*a. 384/9*] progenito). 14, 32 contenderet. orat. 140 aspirare. fam. 10, 10, 2 incumbe. SEN. Phaedr. 459 ingenia ... se in -es ferunt. SIL. 4, 604 nititur ad -em virtus (APVL. flor. 17 p. 81). CYPR. ad Donat. 8 p. 10, 12 *vir effeminatus* in -em crescit ex crimine (mortal. 10 p. 302, 28 *Tobias caecus* per ipsam corporis sui cladem crevit ad -em). *tribuendam* (*c. praepos.* in): TAC. ann. 14, 61, 1 itur ... in principis -es. CYPR. zel. 5 p. 422, 14 populus ... in -es David praedicationis suffragio prosiliit. AMM. 17, 13, 33 adsurgens (*cf.* 27, 6, 15 consurrectum est ... ⟨in⟩ -es. AVG. catech. rud. 12, 3 exsurgere in admirationem -emque). 22, 9, 1 populi ... in -es eius ... accendebantur. HIER. hom. Orig. in Luc. 13 p. 78, 9 in -es erumpant archiatri et praedicent deum. CLAVD. carm. min. app. 2, 99 emicat ... in -es ... turba tuas. AVG. civ. 22, 8 p. 581, 26 D. exultabant. **4** in -e (-bus): CIC. Planc. 26 Minturnenses coloni quod ..., aeterna in -e versantur (Att. 2, 21, 3). Brut. 84 egregium ... fuisse. fin. 5, 36 est excellens (*cf.* off. 1, 116). Att. 10, 4, 1 vixerim (fam. 15, 6, 1). PLIN. paneg. 88, 6 qui est optimis omnibus in sua cuiusque -e praestantior. ITALA II par. 21, 20 (Legion.) ambulavit non in -e (*gr.* ἐν οὐκ ἐπαίνῳ, *Complut. et Vulg.* non recte).

B *locutiones praedicativae*: **1** *per casum*: **a** *nom.* -s est: (*acc. c.*) *inf.*: PLAVT. Mil. 703 illa -s est ... liberos hominem educare. CIC. Verr. I 46 quod laudent, non habent; nulla est enim -s ibi esse integrum, ubi *eqs.* Mur. 19 magna -s et grata hominibus unum hominem elaborare *eqs.* Deiot. 26 frugi hominem dici non multum habet -is in rege; fortem, iustum ... hae sunt regiae -es, illa privata est. *al.* CATVLL. 111, 2 PVBLIL. N 21 CAES. Gall. 4, 3, 1. 6, 23, 1 NEP. Alc. 11, 5 HOR. epist. 1, 17, 35. PROP. 2, 1, 47 (*seq.* si). *al.* *enunt.*: CIC. Verr. II 3, 41 magna est -s, si superiores consilio vicisti (PROP. *l. c.* SEN. epist. 95, 51 QVINT. decl. 289 p. 157, 19 PLIN. epist. 7, 9, 11. *al.*). Cael. 8 culpa est ...; -s pudoris tui, quod ..., ingenii, quod *eqs.* (Marcell. 20 *opp.* culpa est, si *eqs.* Cato 44 *opp.* vituperatio. fam. 12, 4, 2 NEP. Ages. 4, 6 PLIN. nat. 22, 81. PRVD. cath. 3, 95 q. calet halitus ..., -s superi patris esto mihi). de orat. 3, 150 in propriis ... est verbis illa -s oratoris, ut ... obsoleta fugiat *eqs.* (3, 163 PLIN. nat. 35, 191 QVINT. inst. 10, 2, 28). in: CIC. Marcell. 3 quanta in dato beneficio sit -s, cum in accepto sit tanta gloria. OV. fast. 2, 517 SEN. benef. 2, 32, 2 epist. 95, 40 LAVS Pis. 11. HIER. epist. 22, 35, 3 dicentis -s in fletu est audientium. *subst. sim.*: CIC. Lig. 10 quorum ... impunitas ... tuae clementiae -s est. de orat. 2, 53 unam dicendi -em ... esse brevitatem (*cf.* Brut. 50 leg. 3, 40). 3, 105 PROP. 2, 10, 6. OV. am. 1, 2, 22 nec tibi -s armis victus inermis ero. PLIN. paneg. 54, 5 TERT. castit. 1 l. 25. HIER. epist. 52, 8, 1 lacrimae auditorum -es tuae sint. **b** *dat.* -i: esse: TER. Ad. 382 an -i putat fore, si *eqs.*? 418 hoc -ist ... hoc vitio datur. RHET. Her. 3, 7, 14 (*opp.* detrimento atque dedecori). CIC. Phil. 6, 6 magnae -i magnoque honori. fam. 2, 7, 1. 5, 8, 3. 13, 48. 13, 73, 2 (*opp.* vituperationi). NEP. Epam. 2, 3 HOR. sat. 2, 3, 99 OV. fast. 5, 290. *al.* *alia*: TER. Ad. 5 -in an vitio duci [id] factum (105. NEP. praef. 4 *var. l.* datur). ACC. trag. 7 addis quod vitio est, demis quod -i datur (CIC. Cluent. 51 Planc. 89 Tusc. 1, 4. off. 1, 71 *opp.* vitio. GELL. 11, 2, 4. CAPITOL. Aur. 23, 2 *opp.* reprehensioni. CLAVD. carm. min. 17, 43). SVLP. SEV. chron. 2, 41, 4 attribuo. SIDON. epist. 9, 14, 9 feretur. **c** *gen.* -is: esse: CIC. Tusc. 3, 14 'confidens' ... in vitio ponitur, ductum verbum a 'confidendo', quod -is est (*sim. de verbis* 4, 17. GELL. 11, 2, 1 *opp.* vitii). SEN. Herc. O. 1561 -is est purum tenuisse ferrum (*c. inf. ut* QVINT. decl. 255 p. 45, 3. CYPR. epist. 39, 3 praedicationis et -is ... -is et honoris. AMM. 30, 8, 9. *al.*). PAVLA Hier. epist. 46, 3, 4. 46, 10, 3 (*opp.* detractionis). habere: DRAC. Romul. 8, 25 reliquias praedae vulpes sperare leonum -is habent. 9, 58 quod -is habetur. **d** *acc. dupl.*: VVLG. Is. 62, 7 donec ponat Hierusalem (*hebr.* 't J.) -em in terra *dominus*.

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *c. praepos.*: **a** in -e (-bus): esse: CIC. Verr. I 51 *ut senatus* cum populo Romano et in -e et in gratia esse possit (*iteratur* II 1, 21). Tusc. 4, 17 ut et in -e et in vitio nomen hoc (*sc.* aemulatio) sit. NEP. praef. 5 magnis in -bus . . . fuit . . . victorem Olympiae citari. Iph. 2, 4 ut . . . Iphicratenses apud Graecos in summa -e fuerint. LIV. 30, 30, 4 tibi . . . non in ultimis -um hoc fuerit, Hannibalem . . . tibi cessisse. PLIN. nat. 9, 141 coccum Galatiae . . in maxima -e est (*cf.* 20, 222 malva). TAC. dial. 18, 3 vetera semper in -e, praesentia in fastidio esse. *alia*: CIC. Verr. II 3, 212 neque ego hoc in tua -e pono (Mur. 21 *dignitatem*. Sest. 139 eos. Phil. 11, 37 *illos* in magna gloria et -e. de orat. 3, 185 genus hoc numerorum . . . in orationis -e. Brut. 140 top. 71. PLIN. epist. 7, 4, 4 *iuxta* in oblectationibus habuisse. *al. cf. l. 23. p. 1066, 83*). orat. 174 hoc in eius *Isocratis* summis -bus ferunt, quod verbis solutis numeros primus adiunxerit. PLIN. nat. 22, 78 buprestim . . . Graeci in -bus ciborum . . . habuere (VVLG. Sirach. 44, 7 isti in generationibus gentis suae gloriam adepti sunt et in diebus suis habentur in -bus [*gr.* ἐδοξάσθησαν καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν καύχημα]). *v. etiam p. 1066, 38 sqq.* **b** in -em (*in script. sacr.*): esse: ITALA Eph. 1, 12 (Tert. adv. Marc. 5, 17 = VVLG.) ut simus in -em gloriae ⟨eius⟩ (*gr.* εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ). VVLG. Ier. 13, 11 ut esset *domus Iuda* mihi in populum et in nomen et in -em et in gloriam. 33, 9 *urbs* erit mihi in nomen et in gaudium et in -em et in exultationem cunctis gentibus terrae. *alia*: VVLG. Soph. 3, 19 ponam eos in -em et in nomen in omni terra. 3, 20 dabo . . . vos in nomen et in -em omnibus populis terrae.

3 -um loco est: SIL. 15, 151 -um . . . l. est isdem esse sub armis *ac Scipionem*.

C *locutiones plus minusve finales* in (ad) -em (-es): RHET. Her. 1, 2, 2 *genus causarum* demonstrativum est, quod tribuitur in alicuius certae personae -em vel vituperationem (*cf.* CIC. inv. 1, 7). CIC. leg. 1, 51 quod item ad contrariam -em in virtutem (virtute *var. l.*, de virtute *Ziegler*) dici potest (GELL. 4, 9, 12 ista *verba* . . . numquam in culpam, sed in -em dicuntur. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 241 ad Caesaris -em. SERV. ecl. 9, 39 ad . . . terrarum -em. SCHOL. Hor. carm. 3, 30, 6 in litterarum -em. *al.*). fat. 10 neque haec scribunt vituperantes, sed potius ad -em (SCHOL. Hor. carm. 4, 4, 1 in -em Drusi). Ov. am. 3, 4, 36 in -em servi casta sit illa tui? Pont. 3, 2, 34 in -es vivit uterque suas. LIV. 26, 29, 10 ut, ex quo primus . . . gloriam ceperat, in eius -em postremus . . . caderet. SEN. Herc. O. 1505 mater . . . me concepit in -es Iovis. TAC. ann. 16, 2, 2 materia in -em principis adsumpta (*cf.* SVET. Cal. 8, 2 ut ad -es . . . principis aliquid etiam ex urbe Herculi sacra sumeret). *al.*

in fig. etym. p. 1046, 30 sqq.

in paronomasia: PLAVT. Capt. 770 -em lucrum, ludum iocum (CIC. Phil. 2, 115). Cist. 201 -em et lauream (CIC. carm. frg. 16 [linguae *pars testium*]. VAL. MAX. 2, 8, 5). Mil. 411 ut . . . laeta -es . . . agam (Trin. 821 l. lubens. Ov. trist. 2, 72 VAL. FL. 4, 342. INSCR. RevA. V 34, 1931, 342 n. 38, 25 l. -e et laudatione. *cf.* CIC. carm. frg. 40 [Tusc. 1, 115], 5 B. -e et laetitia). Paras. pig. 3 -e lauti. ACC. trag. 492 -em . . . levas. AFRAN. com. 334 maiorem -em quam laborem (CIC. Planc. 59). VARRO frg. Non. p. 75, 17 litterisque ac -bus. PVBLIL. L 7 lascivia et -s. PLIN. paneg. 54, 1 cum -es . . . ludis . . . celebrarentur. COMM. instr. 2, 33 (29), 9 -em cum luctu.

deriv.: laudo. *compos.*: laudidignus (*?*), laudifico.

cf. Onom. *v. Kamptz.*

lausiae, -arum *f.* [*vox sine dubio peregrina. Sch.*] [*astur.* llouxa, *astur. occ.* tsouxa, chouxia, *legion.* llouja; *port. sept.* louxa. *cf. Corominas III 135 sq. G.*] *genus lapidum minutorum*: LEX met. Vipasc. (CIL II 5181) 54 conductori . . . pignus capere liceto et quod eius scauriae pu⟨rgatum . . .⟩ . . . erit quive lapides, -ae expeditae in lapicaedi⟨nis erunt, commissa ei sunto⟩. **lautē** *v.* lavo. *B.*

lautia, (-ōrum). *n.* [*in re non satis circumscripta veriloquium vocis* lautia (*immo* dautia *?*) *frustra quaesiveris; recentioribus consonabat c.* lautus. *Sch.*] PAVL. FEST. p. 68 dacrimas pro lacrimas Livius saepe posuit . . .; item dautia, quae -a dicimus, et dantur legatis hospitii gratia. *litteris graecis exstat l. 83. non usurpatur nisi nom. (acc.) plur.; fem. sing.* -am *trad.* LIV. 44, 16, 7. 45, 20, 6. CHAR. gramm. p. 37, 5 B. (*inde* EXC. Bob. gramm. I 550, 8) neutralia semper pluralia: . . . -a, ἐνδομενεία, ⌊supellex⌋ (*om.* EXC.). *cf.* GLOSS II 298, 12 ἐνδομενίαι: haec -a, singulare non habet. *de veriloquio, notione, usu v. Timpanaro, RivFil. 95, 1967, 432 sqq.* [*hinc potius quam ab ipsa voce* lautus (*minime a* luteus) *pendere videntur hisp.* loza, *port.* louça *'vasa eleganter ficta, supellex domestica luxuriosa'. cf. M.-L. 4949. Corominas III 137 sqq.; aliter Machado II 1360. G.*] [*confunditur in codd. c.* lautitia LIV. 28, 39, 19. 30, 17, 14 (*falsa var. l.* PAVL. FEST. p. 117). *restituitur e* lauta: APVL. met. 3, 26, 5, *sed vix recte* SEN. contr. 2, 1, 11 (*vox nusquam exceptis nimirum grammaticis sine* locus *posita est*). SERV. auct. Aen. 8, 361 (*v. p. 1054, 61*).]

vox non nisi antecedente subst. q. e. locus *usurpata (per asyndeton;* -que, et *p. 1068, 2. 4. cf. l. 76) significare videtur apparatum quendam ad vivendum necessarium, qui praebetur*: **1** *hospitibus rei publicae Romanae* (*usu technico; cf. l. 64 et Plut. quaest. Rom. 43* τὸ γὰρ παλαιόν . . . οἱ ταμίαι ξένια τοῖς πρεσβεύουσιν ἔπεμπον — ἐκαλεῖτο δὲ λαύτ[ε]ια τὰ πεμπόμενα — . . . νῦν δὲ . . . ἐκλέλειπται τὸ τῆς δαπάνης. *cf. Marquardt-Mau 198, 6. Zucker, RE XVIII 2, 1673. 1677 sqq.*): S. C. de Asclep. (CIL I² 588) 8 munus . . . eis ex formula locum -aque (*in versione gr. 26* τόπον παροχήν τε) q(uaestorem) urb(anum) eis locare mittereq⟨ue i⟩uberent (LIV. 28, 39, 19 l. inde -aque legatis praeberi. 33, 24, 5 l. et -a praebita. 35, 23, 11 aedes liberae, l., -a decreta et munera data. 44, 16, 7 l., -a[m] praeberi. 45, 20, 6 an l., -a[m] senatumque darent). LIV. 30, 17, 14 aedes liberae, loca, -a legatis decreta (42, 26, 5 ut ex instituto l., -a acciperent).

2 *quibuslibet hospitibus* (*usu laxiore, sc. argute vel iocose; accedit color lautitiae, luxus maxime l. 12*): APVL. met. 3, 26, 5 equum illum meum hospitium ac loca -⟨i⟩a mihi praebiturum (9, 11, 2 l. -a prolixe praebuit. SYMM. epist. 10, 2, 5 Musis in palatio l. -a [lautiora *F*] tu dedisti. SIDON. epist. 8, 12, 8 cuius si convivio tectoque succedas, dapes Cleopatricas et l. -a putas [latia, lacia *var. ll.*]).

lautīcius, -a, -um. *a* lavare, lautus. *i. quod aqua lautum, conspersum est* (*fere technice significat genus quoddam pollinis*): PAVL. FEST. p. 118 -a (*scribitur in codd. etiam* -titia, -citia) farina appellabatur ex tritico aqua consperso (*inde depravatum* GLOSS. V 603, 22 lautitia aqua farina conspersa. *ad rem cf. Plin. nat. 18, 87* quae sicca moluntur, plus farinae reddunt, quae salsa aqua sparsa, candidiorem medullam, verum plus retinent in furfure. *cave igitur, ne etiam apud Paulum ut in glossis* conspersa *legere malis neve de massa ex aqua subacta agi putes ut Blümner, Technol. I² 60, 2*).

GLOSS. II 413, 6 πολυτέλεια **lautitas.** *a* lautus.

lautitia, -ae *f.* *a* lautus (*a* lavatio *derivat* PAVL. FEST. *infra*). -ies (*acc. plur.*) COMM. *l. 70* NOT. Tir. 34, 4 lauticiae; *cf.* laudaticiae. *inde a* CIC., *in poesi* COMM. [*confunditur in codd. cum* laetitia VAL. MAX. 2, 4, 6. 2, 6, 1. *interpolatum esse* PETRON. 47, 8 *vidit Fraenkel. per confusionem verborum c.* lautumiae *p. 1010, 13.*]

i. q. status lautus, munditia (PAVL. FEST. p. 117 -a: epularum magnificentia; alii a lavatione dictam putant, quia apud antiquos hae elegantiae, quae nunc sunt, non erant, et raro aliquis lavabat. SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 764 ['laute . . . munus administrasti tuom'] -as dicunt mundum victum, quod neque abundet sordibus nec squaleat egestate. GLOSS. -ae: munditiae. *metonymice etiam de ipsis rebus lautis, luxuriosis, maxime numero plurali*): **1** *usu communi cum respectu luxus, elegantiae sim.* (*praecipue in conviviis instruendis*): **a** *sing.* (*significatur imprimis habitus hominum, sc. in malam vel in neutram partem praeter l. 42*): CIC. fam. 9, 16, 8 (*quae praecedunt v. p. 1055, 10*) ante meum adventum (*sc. ad cenam*) fama ad te de mea nova -a veniet. 9, 20, 1 (*ad eundem Paetum*) in Epicuri nos . . . castra coiecimus, nec tamen ad hanc (*sc. Caesarianorum locupletium*) insolentiam, sed ad illam tuam -am, veterem dico, cum in sumptum habebas. FENESTELLA Plin. nat. 35, 162 tripatinium . . . appellabatur summa cenarum -a (*cf.* SEN. epist. 74, 14 epularum -a [-ae *var. l.*]). VAL. MAX. 2, 4, 6 religionem ludorum crescentibus opibus secuta -a est. 2, 6, 1 -am (laet- *codd. optt.*) et inmodicos sumptus et omnia . . . voluptatis genera. 4, 3, 12 multum a prisca continentia . . . Cato *Vticensis* discedit, utpote in civitate iam divite et -a gaudente natus. 9, 1, 4 *opp.* continentiam. SEN. dial. 10, 12, 5 ex his *conviviis sim. optime instructis* elegantiae -aeque fama captatur. epist. 114, 9 cultus primum corporum esse diligentior incipit; . . . deinde ad cenas -a transfertur. PLIN. nat. 9, 119 -am eius *Antonii* omnem apparatumque obtrectans *Cleopatra*. 36, 45 columnis . . . utebantur in templis, nec -ae causa . . ., sed *eqs.* HERM. vulg. mand. 8 ab esca nimia, a -a et inhonestate *oportet abstineri* (*gr. 8, 3* πολυτελείας πλούτου, *Pal.* praeabundantia census). **b** *plur.* (*cf.* divitiae. *praevalente usu meton.; sed de statu e. g.* COLVM.; *huc fortasse spectat et l. 44*): COLVM. 8, 16, 3 -ae locupletum maria ipsa . . . clauserunt. 9, 1, 1 ferae pecudes . . . -is ac voluptatibus dominorum serviunt. PETRON. 21, 5 tres lecti strati erant et reliquus -arum apparatus splendidissime expositus. 32, 1 in his eramus -iis (*31, 8* allata est . . . gustatio valde lauta). 34, 8 potantibus . . . nobis *vinum annorum centum* et . . . -as mirantibus. 73, 5 disposuerat -as . . ., lucernas aeneolosque piscatores notavimus *eqs.* QVINT. decl. 301 p. 188, 7 alienis ministeriis -as vestras (*i. divitum*) imitemur? SVET. Iul. 46 munditiarum -arumque studiosissimum. Aug. 71, 1 infamiam impudicitiae facillime refutavit . . ., item -arum invidiam. APVL. met. 5, 8, 1 mensae -is eas opipare refecit, ut illarum . . . divitiarum copiis affluentibus satiatae *eqs.* HERM. vulg. mand. 12, 2 -as divitiarum (*gr. 12, 2, 1* πολυτελείας πλούτου, *Pal.* abundantia census). sim. 1 quid . . . apparatis -as et aedificia (*gr. 1, 1* παρατάξεις πολυτελεῖς, *om. Pal.*). COMM. instr. 1, 26, 22 -es (-as *Dombart*) . . . perfrui. SCHOL. Hor. sat. 2, 8, 1 Nasidienus . . . in aliis elegans, in enumeratione autem -arum suarum putidus.

2 *mera fere vi extollendi de quibuslibet lepide factis vel excogitatis*: PETRON. 27, 3 cum has . . . miraremur -as *i. Trimalchionem novo quodam modo pilis ludentem*. 57, 2 an tibi non placent -ae domini mei (*i. apophoreta risum moventia*). 70, 7 has -as *sc. servorum rixam simulantium* aequavit ingeniosus cocus; . . . cochleas attulit et tremula taeterrimaque voce cantavit.

lautitiēs *v.* lautitia.

lautiusculus, -a, -um. *a* lautus *deminutive.* *i. q. paulo lautior*: APVL. met. 7, 9, 1 ducatum latrones . . . ei deferunt vestemque -am proferunt, sumeret abiecto centunculo divite.

lautro: balneo NOM. Gall. chron. min. I p. 613, 7. *cf. Holder, Altcelt. Sprachschatz s. v. Wartburg V 213 necnon* lavacrum.

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lautum- *v.* latom-.

1. lautus *v.* lavo.

[**2. lautus**, -ūs *m.* *a* lavare, lavere. *i. q. actio lavandi: falsa var. l.* AMBR. paenit. 2, 8, 67 (*genuinam esse contendit Faller in editione, sed bene defendit variam lectionem* lutum *Pellegrino RivFil. 35, 1957, 312 sq.*). *metonymice de thermis usurpatum esse* AVR. VICT. Caes. 10, 5 *censuit Klebs, ALL 7, 1892, 438 sqq.* (*cf. supra p. 1048, 61*).]

1. lax *v. s.* lacio. *Beikircher.*

2. lax. [*orig. peregrinae. Sch.*] *nomen herbae portulacae apud Dacos usitatum*: Ps. APVL. herb. 104 l. 8 Daci -x, Itali portulaca (*Ps. Diosc. Vind. 2, 124 p. 196, 14* Δάκοι λάξ).

? **laxa,** (-ae) *f.* *obscurum.* GLOSS. II 457, 23 τόπος, ἐν ᾧ ὀλίγον ὕδωρ συνίσταται -a (*an* lama ?), stagnum. III 602, 30 -a i. nitta (*'vitta?' Heraeus in exemplari suo*).

laxāmen, -inis *n.* *a* laxare. GLOSS. V 603, 44 -a: habenae. *huc pertinere videtur* NOT. Tir. 71, 54 (*post* lassus, lassitudo, lassescit) lassamen (*'idem ac* laxamen *Koppius recte' Schmitz; Heraeus, ALL 12, 1902, 76 contulit francog.* laisse *'habena' a* laisser [*p. 1071, 38*] *derivatum*).

ᵃ**laxāmentum,** -ī *n.* *a* laxare. *inde a* CATONE, CIC.; *transit in gr. byz.* λαξαμέντον.

i. q. laxatio (SYNON. Cic. p. 432, 23 -um. requies. respiramentum. spatium. intervallum. intermissio. intercapedo. GLOSS. ἄνεσις. χάλασμα. ἀνοχή. ἀραίωσις. διάστημα χρόνου. divisio. *c. gen. respectus l. 55. 76. 84,* ab *l. 65*): **1** *praevalente sensu corporali*: CATO agr. 19, 2 lingulam cum facies, de medio prelo conlibrato, ut inter arbores bene conveniat: digitum pollicem -i facito. VITR. 2, 8, 20 celeritate (*construendi*) et loci -o prosunt *craticii*. 3, 3, 8 *Hermogenes columnis aliquot sublatis* ambulationi -um ... circa cellam fecit. 3, 3, 9 ut habeat *hominum multitudo* in aede circaque cellam cum -o liberam moram (5, 11, 4 ut possint hominum copiae c. -o athletas certantes spectare. 5, 12, 7 uti, etsi maiores naves subductae fuerint, habeant c. -o ibi collocationem *sc. in navalibus*). 4, 3, 8 quo latius ... intercolumnium accedentibus ad aedem habeat -um. 4, 8, 6 efficiunt amplum -um cellae. 5, 9, 1 porticus sunt constituendae, uti ... choragia ... -um habeant ad comparandum. 7 praef. 16 *Ictinos cellam Eleusiniam* sine exterioribus columnis ad -um usus sacrificiorum pertexit. SEN. nat. 5, 3, 3 tunc surgit aura, cum datum est -um corporibus (*i. atomis*) et stipatio illorum ... resoluta est. 6, 18, 3 *spiritus terra inclusus* -um ⌞sibi parat⌟ (*trad.* superat). COLVM. 6, 2, 4 ut exiguum -i habeant *buculi in stabulo* distentque inter se aliquanto spatio. CLAVD. DON. Aen. 5, 660 p. 500, 13 ('furit immissis Volcanus habenis') aurigae ... relaxant ... frenos et habenas remittunt: ignis autem, tamquam habenarum -a sumpsisset *eqs.* VEG. mil. 3, 6 propugnatores ab impedimentis -o aliquo dividuntur, ne constipati laedantur. MACR. Sat. 7, 11, 9 -um ventris comitatur timorem, quia musculi ... laxant vincula *eqs.* SORAN. p. 17, 2 neque pectoralibus fasciis didas constringere; -o enim indigent, ut et lacte impleri possint *eqs.* p. 83, 5 si ... lassa ad partum venerit, occurrente -o simplici cibo resumimus (*p. 137, 12 Ilb.* βραχέος κουφισμοῦ παρεμπεσόντος). APIC. 4, 181 (4, 5, 1) praemixta holera componis sic, ut laxa⟨mentum habeant⟩ (*suppletur sec.* 6, 248 [6, 8, 10]. *al.*). CAEL. AVR. acut. 2, 5, 24 si ... somnus nunc densitate, nunc -o corporum fiat. 2, 6, 27 blandioris -i causa locorum capiti vicinantium. 2, 11, 81 nervorum. chron. 1, 1, 47 Themison ... phlebotomat atque constrictivis fomentis utitur ad -um phlebotomiae. *al.* **2** *praevalente sensu incorporali*: CIC. Cluent. 89 non modo causae, sed ne legi quidem quicquam ... -i datum est. TREBON. Cic. fam. 12, 16, 3 nactus in navigatione nostra pusillum -i concinnavi tibi munusculum. LIV. 2, 3, 4 leges rem surdam, inexorabilem esse ...; nihil -i nec veniae habere, si modum excesseris. 2, 24, 5 nec ..., cum prope ad portas essent *hostes*, ... nec, si sit -i aliquid. 5, 5, 10 si differtur bellum, ... si -um dederis. 6, 31, 5 (*4* condiciones impositae patribus, ne quis ... ius de pecunia credita diceret) eo -o plebi sumpta mora dilectui non est facta. 7, 38, 10 (*9* rumorem dissipat *consul* ... praesidia hibernatura) eo -o cogitationibus dato quievit ... seditio. 9, 41, 12 si quid -i a bello ... esset (43, 18, 8). 10, 39, 9 ne quid -i sit Samnitibus ad subsidia ... mittenda. 22, 37, 9 ut ... minus ... -i daretur ad *eqs.* 35, 21, 10 nihil ... -i hostibus dedit: ... castella vicosque eorum ... pervastavit. VAL. MAX. 3, 2, 8 ut ... Volscorum conversus impetus legionibus nostris ad confirmandos animos salutare -um daret. SEN. dial. 4, 21, 6 *pueris* dabimus aliquod -um, in desidiam vero otiumque non resolvemus. epist. 7, 3 in ... spectaculum incidi lusus exspectans et sales et aliquid -i, quo hominum oculi ab humano cruore adquiescant. PLIN. paneg. 82, 9 cum seriarum -a curarum vitiorum contentione supplerent *plerique principes peiores*. NERAT. dig. 50, 5, 4 tempus vacationis ... non ex eo die numerandum est, quo quis abesse desiit, sed cum quodam -o itineris (*ibid.* iter ex commod[at]o peragere). VLP. dig. 26, 7, 7, 11 usurae ... non statim exiguntur, sed interiecto tempore ...; quod spatium seu -um temporis tribui non oportet *eqs.* (PAVL. NOL. epist. 43, 6 p. 368, 12 indulgentiam ... et -um t. *cf.* COD. Iust. 7, 54, 3, 3 duorum mensum). GELL. 5, 1, 2 (*verba Musonii*) animus audientis philosophum (*sc. bonum*) ... -um atque otium prolixe ... laudandi non habet. TERT. adv. Marc. 4, 37 p. 548, 7 *Zachaeus publicanus* (*Luc. 19, 8*) dimittens conflictatos in -um. ITALA Sirach 15, 21 (Aug. enchir. 19, 70. *al.*) nemini dedit -um peccandi (*gr.* ἄνεσιν, *Vulg.* spatium). IREN. 2, 25, 2 (2, 37, 2 H.) *sonorum musicorum* (*v. vol. V 2, 1980, 84*). LVCIVS Cypr. epist. 78, 1 quibus *litteris* lectis recepimus in vinculis -um, in pressura solacium *eqs.* IVST. 41, 5, 1 revocato ... Seleuco novis motibus ... dato -o regnum Parthicum format *Arsaces*. AMM. 16, 5, 15 pauperes inter ipsa ⟨in⟩dictorum *tributorum* exordia solvere universa sine -o compelli. 31, 10, 12 cum ... neque agendi aliquid aut moliendi -um possent invenire vel breve. COD. Theod. 11, 2, 2, 1 ut ... pretio -a tribuantur. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 118 adhibito animi -o ..., quam Graeci diachysin vocant (gyn. 1, 37 a. -o ilaritate quesita. *cf. l. 29 sqq. al.*

consonat c. respiramentum: AVG. conf. 7, 7, 11 nusquam erat -um (rel- *S*) et r.

laxātio, -ōnis *f.* *a* laxare. [*falso trad. pro* lux- (*q. v.*) GLOSS.] *i. q. actio laxandi, laxamentum* (GLOSS. ἀραίωσις. χαύνωσις): **1** *sensu corporali*: VITR. 4, 7, 4 ita sint compactae *trabes* ..., ut compactura duorum digitorum habeant -em; cum enim inter se tangunt et non spiramentum ... venti recipiunt *eqs.* 9, 8, 6 -o earum *metarum* aut coartatio. CHIRON 27 omnis -o passionis ustione constringitur. 31 sanguinis detractio, per quam -em *eqs.* (*Veg. mulom. 2, 79, 3* sanguinem ... detrahes, et sic accipiet laxamentum). 176 articuli laborant ab ustione propter -em posteriorum partium. 640 -em stricturae. PHILVM. med. 1 p. 114, 13 apertis poris a nimia -e. THEOD. PRISC. gyn. 6 sub duabus praecipue principalibus passionibus constrictionis vel -is (*sc. matricis*). PLIN. VAL. 1, 36 trociscus ad dolorem dentium et ad -em eorum (ORIBAS. eup. 4, 59 Aa p. 576 *quater*). CAEL. AVR. chron. 1, 1, 48 corporis. 1, 4, 78 nervorum. 1, 4, 137 *Serapion* constringens ea, quae -e indigeant. 2, 1, 13 si -e fuerit paralysis effecta. 3, 5, 78 carnis. 4, 1, 9 extremae cutis. **2** *sensu incorporali*: CASSIAN. conl. 24, 21, 3 nec nostri ... animi te offendat ... tam parva haec brevisque -o (CAEL. AVR. chron. 1, 1, 21 a. -o, quam diachysin vocant [*cf. supra l. 9 et* 1, 5, 153 a. -em dixerunt sive diffusionem. 3, 7, 94]. 1, 1, 44. 1, 4, 95. 3, 5, 79 -o sive serenitas. *cf.* 1, 5, 170 animi avocamentis, quibus mentis -o fiat). ARNOB. ad Greg. 8 p. 398, 8 parvi temporis concessa eis *peccatoribus* vitae -o.

ᵃ**laxātīvus,** -a, -um. *a* laxare. [*var. l. pro* malacticus PHILAGR. med. 4 p. 178, 18.] *t. t. med. i. q. laxans*: PS. APVL. herb. 60 l. 14 *herba* est -ae virtutis (DIOSC. 5, 161 p. 239, 16 CAEL. AVR. acut. 3, 3, 15 chron. 4, 1, 2. *cf.* 5, 2, 43 contrarias virtute materias, -as simul atque constrictivas et recorporativas). PLIN. VAL. 2, 23 usui. CAEL. AVR. acut. 1, 5, 45 *passiones* -a atque mitigativa indigent curatione (*cf.* 3, 17, 171 mitigationis -ae). 1, 10, 73 cibum (chron. 3, 2, 38 *opp.* constrictivum). 1, 15, 137 cataplasma (2, 18, 104. 106. 2, 38, 224. 2, 39, 228 *opp.* constrictiva. chron. 2, 3, 67. *al.*). 2, 5, 25 adiutoriis. 2, 18, 105 peruntione. 3, 3, 11 aer. 3, 3, 12 gargarismate. chron. 2, 7, 100 simplici ventris -o utendum *medicamine* (2, 7, 101. ORIBAS. syn. 1, 25, 4 Aa p. 78, 1. 5 Mø. *opp.* stipticis [*gr. non respondet*]). *al.* ORIBAS. eup. 1, 9, 10 Ab p. 413 serus ... sale myxtus, plus enim -us est (*gr.* ποριμώτερον γὰρ αὐτὸν οἱ ἅλες παρασκευάζουσι). 1, 9, 15 Ab p. 414 flegma (*gr.* εὔρουν). syn. 6, 29, 12 Ab p. 116 unguentis (*gr. aliter*). *al.*

laxātōrius, -a, -um. *a* laxare. *t. t. med. i. q. laxans*: DIOSC. 2, 58 p. 203, 5 virtus est omnibus medullis ... malaptica et -a (*gr.* 2, 77, 1 ἀραιωτικοί *sc.* μυελοί). GLOSS. III 206, 44 calasticon (*i.* χαλαστικόν): -um (laca- *trad.*).

laxātus *v.* laxo. **laxē** *v.* laxus. **laxeco** *v.* laxico.

laxico, -āvī, -āre. *a* laxus. [*it.* lascare (> *ligur.* lascâ, *venet.* lascar, *it. mer.* lascari); *francog. vet. et med.* laschier, *francog.* lâcher, *dial. pic., wall., norm., centr., burg., loth., camp., comit.; francoprov.* latsi, laϑi *etc.; prov. vet.* lascar, *prov.* lacha(r), *alvern.* latsá, *delph.* latsá, laschá. *cf. M.-L. 4918. Battisti-Alessio III 2172. Wartburg V 228 sqq. G.*]

i. q. laxum fieri, de dentibus dictum: PS. APVL. herb. app. 88 ad dentes confirmandos, cui -ant. ORIBAS. eup. 4, 58, 1 La p. 574 quando ... dentes laxecant (*Aa* quassantur, *gr.* 4, 57, 1 σείωνται). *fortasse supplendum* PS. APVL. herb. 29 l. 8 (*cod. Cass.*) si laxica⟨verint⟩ *dentes* (nutaverint, nataverint, laxi fuerint *var. ll.*).

laxinsata *v. s.* lasimsaph.

laxitās, -ātis *f.* *a* laxus. *i. q. status laxati* (GLOSS. ἀραιότης. laxitudo. NON. p. 132, 21 *sine explicatione citat* SALL. *et* CIC. off.; *cf. p. 1075, 37*): **1** *praevalente sensu corporali* (*hic illic ad notionem ipsius spatii vergit, maxime* PLIN. *p. 1071, 1 sqq.*): CIC. dom. 116 ut omnium domos et -e et dignitate superaret (*cf.* off. 1, 139 in domo clari hominis ... adhibenda cura est -is. SEN. benef. 7, 10, 5 aedificia privata -em urbium magnarum vincentia. epist. 114, 9 ut in -em ruris excurrant *domus*. SVET. Aug. 72, 1. Cal. 37, 2 magna thermarum et porticuum et tricliniorum -e. Nero 31, 1). SALL. hist. frg. 4, 76 inclinatos -e loci (SEN. nat. 5, 8, 1). SEN. nat. 5, 2 (*Democrit. A 93 a*) cum exiguum locum multa corpora impleverint ...; at ubi in magna -e corpora pauca versantur *eqs.* 5, 15, 1 (*ex Asclepiodoto*) conceptus aquarum ... vastos, pares nostris nec compressos quidem terra supereminente, sed liberae -is, ... visos *sub terra*. 6, 28, 3 nec prius pestilentia desinit, quam spiritum illum gravem exercuit -s caeli. epist. 41, 3 specus ... in tantam -em excavatus. COLVM. 4, 18, 2 *semitae vindemiatoribus* opportunam -em praebent. 8, 17, 6. 9, 1, 4 spatiorum. PLIN. nat. 2, 218 interiora ... maria terris clauduntur ...; quibusdam tamen in locis spatiosior -s dicioni *lunae* paret (8, 169. 11, 199). 4, 76 inde (*ab Hellesponto*) exspa-

[*van Wees*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tiatur aequor rursusque in artum coit; -s Propontis appellatur, angustiae Thracius Bosporus. 5, 62 XV p. -e (6, 138 II p. -e). 5, 77 Palaestines tota -s. 14, 5 -s mundi et rerum amplitudo. 17, 94. PROC. dig. 41, 1, 55 sin . . . aprum . . . in suam naturalem -em dimisisses (VLP. dig. 41, 1, 44). Ps. QVINT. decl. 8, 18 spiritus per tacitos meatus non solita -e discurrens. PALLAD. 1, 5, 5 aëris. AMM. 17, 4, 4 -e praepeditus indumentorum. 23, 6, 80 dissoluti sunt et artuum -e vagoque incessu se iactitantes. CAEL. AVR. acut. 1, 14, 107 corporis fluxam (*'fort.* fluxum' *Drabkin*) et irregibilem -em. chron. 2, 8, 116 indulta -e. CASSIOD. var. 2, 40, 13 *vox* illa acuta nimia tensione *chordae*, ista gravis aliqua -e. 2 *praevalente sensu incorporali*: SEN. epist. 66, 14 in altero . . . naturalis est animi remissio ac -s, in altero contra naturam dolor. ARNOB. nat. 6, 12 Liber membris cum mollibus et liquoris feminei dissolutissimus -e. Ps. HIER. epist. 5, 7 p. 70C (*de peccando*) dum . . . ab infirmitatibus vacant, morbida -e (*sc. animae*) fluat necesse est corpus (5, 8 p. 71B). COD. Theod. 11, 7, 4 ne qua his, qui praestationes fiscales differunt, reliquorum -s proveniret.

laxitūdo, -inis *f.* *a* laxus. *fere i. q. laxitas*: CHIRON 763 equa⟨e⟩ loca si exierint, . . . manum siccam in verginali obicies; nam si quid unctis tetigeris, propter -em loco manere non potest. HIER. nom. hebr. p. 25, 2 Alal -o, quam Graeci χαύνωσιν vocant. DIOSC. 1, 22 p. 16, 16 M. *herba* pota stomachi -em reparat (*gr.* πλάδον καὶ ἀτονίαν. 3, 2 p. 376, 5 -es [*gr.* 2 ἀτονίαν]. 5, 38 p. 182, 12 [*gr.* 5, 16 ἐπὶ τῶν ἀσθενῆ τὸν στόμαχον ἐχόντων]). 3, 143 p. 435, 16 *herba* -em plurimum facit, tumores testium tollit (*gr.* 3, 132, 2 ἀτονίαν . . . αἰδοίου *tantum*). GLOSS. *p. 1070, 67.*

ⁿlaxo, -āvī, -ātum, -āre *et* **-or,** -ārī. *a* laxus. *perfecti formas breviores tantum legimus* -asse, -asset, -asti(s), *longiores tantum* -avera(n)t *praeter l. 30; ceterum adhibentur* -arunt (ELEG. in Maecen. 1, 49 [-arant *B*]. SIL. 11, 286. AMM. 19, 7, 4 [-averant *maluit Clark cursus causa*]. CYPR. GALL. gen. 287) *iuxta* -avere (CVRT. 4, 3, 6 LVCAN. 5, 427) *necnon* -averunt (Ps. AVG. serm. ed. Mai 37, 2), -aris *sim. in poesi* (PHAEDR. 3, 14, 11 *et ex emendatione* CYPR. GALL. lev. 45. 112 [*at* num. 85 -averit]) *iuxta* -averint *sim.* (SEN. epist. 71, 35 *et passim*). *legitur inde a* CIC., LVCR., CAES. [*val.* lăsa; *it.* lasciare, *tusc.* lassare, *venet. vet.* lassar, *venet.* assar, *langob. vet.* lassar, *pedem.* lassè, *it. mer.* lassá, *calabr.* lassare, *sic.* (l)assari; *sard. centr.* lassare, *mer.* lassai (?); *raet. occ.* laschar, schar, lašer, *or.* lasá; *francog. vet.* lessier, *francog.* laisser, *dial. wall. pic., occ., pict., burg., camp., comit., loth.; francoprov.; delph. vet.* laiser, *delph.* leysá, lissá *etc.; prov. vet.* laisar, *prov., langued., alvern., lemov., aquitan.* laissa(r) *etc.; vasc.* lichá, laxá, leychá, yessá; *hisp. vet.* laiscare, lexar(e); *port. vet.* leixar. *cf. M.-L. 4955. Battisti-Alessio III 2172. 2173. Wagner II 610. Wartburg V 220 sqq. Corominas II 118 sq. Machado I 745 sq. G.*] [*variat in codd. c.* lassare, luxare (*q. v.*).]

CAPVT PRIVS: *i. q. laxum facere* (GLOSS. χαυνῶ. χαλῶ. ἀραιῶ. *obi. significat res, quae laxatione efficiuntur, maxime p. 1072, 34. 57*): I *verbum activum*: A *usu originario*: 1 *corporaliter* (*hic illic in imagine; tam augetur spatium exterius [accedit* spatio, spatiis *p. 1072, 42. 1073, 27] quam minuitur densitas materiae, maxime p. 1072, 12 sqq. necnon dimittuntur ea, quae vinculis sim. inclusa erant*): a *res*: α *locum, sedem, territorium*: CIC. Att. 4, 16, 8 ut forum -remus et usque ad atrium Libertatis explicaremus. VERG. Aen. 6, 412 *Charon* alias animas, quae per iuga longa sedebant, deturbat -atque foros (SERV. tabulata vacuat . . .; multitudine enim remota quasi -antur spatia. *cf.* SIL. 9, 251 -bat sedem venturis portitor umbris). SEN. Herc. f. 673 ampla vacuis spatia -antur locis. Herc. O. 949 (*loq. Deianira moritura*) vacat (vacet *trad.*) una Danais, has ego explebo vices; -ate manes (*i. Orcum, ut ego admittar. cf.* LVCAN. 3, 17 in multas -antur Tartara poenas). Oed. 583 dehiscit terra et immenso sinu -ta patuit. CVRT. 3, 9, 12 paulatim . . . -are se [et] sinus montium et maius spatium aperire coeperant. MELA 1, 6 *mare* se . . . modice admodum -at rursusque . . . exit in spatium. PLIN. nat. 21, 23 *lilii* ab angustiis in latitudinem paulatim sese -antis effigie calathi. VAL. FL. 4, 720 quantos . . . sinus Maeotia -ent aequora. SIL. 6, 319 Regulus . . . -bat ferro campum (9, 557 patuit liber superum certamine . . . -tusque deo c.). 13, 28 *lapis in aquam coniectus orbes efficit,* donec . . . -tis circulus oris contingat geminas patulo curvamine ripas. *al.* β *compagem, vincula, habenas sim.*: LVCR. 6, 1071 glutine materies taurino iungitur una, ut vitio venae tabularum saepius hiscant quam -are queant compages taurea vincla (CVRT. 4, 4, 12 crebris arietibus saxorum compage -ta [*cf. p. 1075, 4*]. SEN. dial. 4, 10, 8 navigium multam undique -tis c. aquam trahit. SVET. Aug. 43, 5 ut -tis sellae . . . c. caderet supinus. *cf. p. 1072, 11 et* SEN. benef. 7, 21, 2 qua se commissura -verat). NEP. Paus. 4, 1 vincla epistulae -vit (SEN. Med. 377 venient . . . saecula . . ., quibus Oceanus v. rerum -et et ingens pateat tellus. LVCAN. 2, 516 astrictis -ari v. palmis. CALP. decl. 4 p. 4, 19. *al.*). VERG. Aen. 3, 267 litore funem deripere excussosque iubet -are rudentes (LVCAN. 9, 1004 zephyro numquam -ante r.). CVRT. 4, 3, 24 -tis funibus. 4, 9, 24 -tis habenis (*v. vol. VI 3, 2394, 53 sqq. cf.* SIL. 9, 657 sonipes . . . -tus habenas. VEN. FORT. Mart. 1, 282 viribus ardor agens totis -tus habenis). LVCAN. 4, 632 Herculeos . . . novo -vit corpore nodos *Antaeus* (RVT. NAM. 1, 628 aper . . ., qui -et n. Amphitryoniadae). 7, 125 frenos . . . furentibus irā -at *Pompeius.* 10, 57 catenas (SIL. 14, 330). *al.* γ *manipulos, aciem sim.*: CAES. Gall. 2, 25, 2 manipulos (FRONTIN. strat. 2, 6, 2). LIV. 27, 18, 17 -ta prima acies (AMM. 19, 7, 4. 24, 6, 12). CVRT. 4, 13, 33 -tis ordinibus (4, 15, 20. 31 TAC. hist. 3, 18, 1. 3, 25, 1 ann. 13, 40, 3 AMM. 15, 4, 11. *al.*). LVCAN. 3, 548 diductis extendunt cornua proris diversaeque rates -ta classe receptae. 6, 72 *Pompeius* agmina . . . diversis spargit tumulis, ut Caesaris arma -et. 6, 270 arma . . . late spargit et effuso -at tentoria campo. SIL. 9, 364 -ti cunei (AMM. 24, 1, 3). 15, 717 *milites* impulsu cuneoque feroci -at vis subita. STAT. Theb. 2, 577 agmina turbatam vidit -are catervam (turbata . . . caterva *var. l.*). Ach. 1, 554 -antur coetus resolutaque . . . agmina discedunt. FRONTIN. (?) strat. 4, 7, 42 agmen (VEG. mil. 1, 26 *opp.* conglobent. *cf.* AMM. 16, 12, 50 agminis . . . compagem). PANEG. 2, 36, 1 frons *exercitus* . . . -ta. *al.*
δ *humum sim.* (*tepore, umore*): VERG. georg. 2, 331 Zephyri . . . tepentibus auris -ant arva sinus (*cf. 1, 44* Zephyro putris se glaeba resolvit). AETNA 109 terra . . . in tenues -ta vias non omnis in artum nec stipata coit (SEN. nat. 3, 29, 6 incipiet . . . putrescere, dehinc -ta ire in umorem *eqs.* 6, 4, 1 cur . . . -ta subsidat. STAT. silv. 4, 4, 13 terras volucremque polum fuga veris aquosi -at. PALLAD. 9, 9, 3 umore -bitur). OV. epist. 2, 123 sive die -atur humus seu frigida lucent sidera (COLVM. 4, 1, 7 pastinati h., dum est recens soluta -taque, . . . intumescit). PLIN. nat. 2, 223 *quod luna* cuncta . . . umifico spiritu -et. STAT. Theb. 3, 469 madidos ubi lucidus agros ortus et algentes -vit sole pruinas.
ε *claustra, portam sim.*: VERG. Aen. 2, 259 inclusos utero *equi lignei* Danaos et pinea furtim -at claustra Sinon (SEN. Oed. 401 Stygis [Tro. 431 Stygis . . . c. et . . . specus]. IVV. 8, 261 portarum. PANEG. 2, 30, 2 Iulia. *cf.* MANIL. 5, 76 *equi* -to fugerunt cardine claustra. PETRON. 97, 8 claustrorum [in]firmitatem). SEN. Herc. f. 962 vocat *Herculem* omnis deorum coetus et -at fores (Herc. O. 1141 carceris. PLIN. nat. 32, 11 caudae ictibus). LVCAN. 1, 295 quamvis iam carcere clauso immineat *equus* foribus pronusque repagula -et. HOMER. 761 saxo . . . Hector perfringit portas ferrataque robora -at (*fusius M 459 sqq.*). TERT. scorp. 1 p. 145, 13 aditus animae formido -vit. CLAVD. 22, 193 clausa . . . oppida -tis . . . pandere portis. 22, 444 sponte reclusus (-sos *var. l.*)-vit postes adamas, penetrale . . . panditur *eqs.* *al.*
ζ *varia*: VERG. Aen. 11, 151 via vix tandem voci -ta dolore est (*cf.* Ps. QVINT. decl. 9, 7 -tum . . . est iter voci). PROP. 3, 17, 29 -tis onerato *Baccho* colla corymbis. OV. hal. 28 -ta . . . foramina retis (PETRON. 96, 1 foramen valvae, quod . . . ansa ostioli rupta -verat). 42 vulnere . . . -to cadat hamus (SEN. epist. 67, 13). GRATT. 56 *retia* -anda reponite fumo. MANIL. 1, 720 admittant *rimae hemisphaerarum* . . . novum -to tegmine lumen. VAL. MAX. 3, 3 ext. 3 -to . . . eculeo (*ibid.* 5 fidiculas -vit, solvit eculeum). CELS. 7, 5, 4B *telum* in osse usque eo movendum est, donec -etur is locus *eqs.* 7, 7, 8G -anda sutura. 8, 10, 1K cum spatio -entur, . . . habenis suis coartari *ferulas oportet.* PHAEDR. 3, 14, 11 cito rumpes arcum, semper si tensum habueris; at si -aris, cum voles erit utilis (SEN. Oed. 469 victos arcus Geticasque sagittas. *cf.* LAVS Pis. 143 nec semper Gnosius arcu destinat, exempto sed -at cornua nervo). SEN. Herc. O. 734 tepidis tura -antur focis. 1051 -ta nive (1286. *cf.* FLOR. epit. 2, 4, 2 corpora *Gallorum* . . . habent quiddam simile nivibus suis: quam mox caluere pugna, . . . motu quasi sole -antur. PANEG. 6, 6, 4 repente -to flumine *antea congelato*). Tro. 1179 vela puppis -at. epist. 119, 1 sinum *vestis.* COLVM. 11, 3, 53 ligneo stilo -tis . . . ferulae medullis. LVCAN. 2, 456 tellus pulsu -ta tridentis. 10, 143 filo, quod Nilotis acus . . . solvit et extenso -vit stamina velo. PLIN. nat. 10, 59 lapillum pede sustinentes *grues,* qui -tus somno et decidens *eqs.* VAL. FL. 8, 334 crebra ruina poli caelestia limina -at. SIL. 1, 529 genua labant fessique humeri gestamina -ant. 5, 487 *quercus* diffusas patulo -bat stipite frondes. 14, 239 specus ingentem -ans telluris hiatum (STAT. Theb. 9, 530 cruor . . . solvitur et tenues venarum -at hiatus). 15, 377 tremuere manus -taque luctu fluxerunt rigidis arma . . . palmis. 17, 123 ripas . . . gurgite -at *amnis.* STAT. Theb. 2, 475 *aper* obnixo ferrum -vit in armo (silv. 5, 1, 199 f. -are cupit *sc. e vagina*). 10, 743 turres saxis et turbine crebro -at. QVINT. inst. 5, 9, 16 densatus et -tus aër (*Verg. georg. 1, 419* quae densa *erant,* relaxat *Iuppiter*). FRONTIN. aq. 36 rigor aeris difficilior ad flexum non temere potest -ari vel coartari. TERT. anim. 37, 6 in laminam massa *auri* -atur. SER. SAMM. 65 nitro ac sale permixtis acidoque liquore -tis (*cf.* CET. FAV. 6 favilla per eos *tubulos* cum parvo liquore -etur [*Vitr. aliter*]). *al.* *diem, noctem sim.* (*usu transeunte ad 2*): SEN. Herc. f. 8 recenti vere -atur dies (Herc. O. 723 -bat ardens fervidum Titan diem). SIL. 13, 550 *in Orco* -ta lucida nocte claustra nitent, quae . . . Elysios ducunt campos. STAT. Theb. 12, 254 sola . . . -bant astra tenebras (silv. 5, 1, 256 lumine purpureo tristes -are t.).

b *animantia*: α *ipsa*: CIC. rep. 6, 16 qui iam vixerunt et corpore -ti illum incolunt locum. VERG. *supra l. 23* OV. ars 3, 73 -antur corpora rugis (PETRON. 128, 2 toto . . . c. velut -to [lux- *Jungermann, probavit Heraeus*] FLOR. *supra l. 49*). PRIAP. 31, 3 haec mei te *furem* ventris arma -bunt, exire ut ipse (ipsa *trad.*) de tuo queas culo (*cf.* laxus *sub 1b*). APVL. met. 9, 36, 4 canes . . . -ari atque in eorum exitium inhortatos immitti praecipit. OPTAT. app. 2 p. 201, 32 molestus es mihi . . ., -a te hinc a me. AMBR. epist. 2, 30 delectet eum *vicinum* per finitima spatia -ari liberum pecus. obit. Valent. 4 *hostis* -vit sponte, quos ceperat. HIER. in Dan. 10, 20 p. 556D *deus* non vult populum tuum de captivitate -ari (*cf.* in Ier. 3, 64, 2 Cyro . . . -ante captivos. in psalm. 105 p. 78, 9 *Iudaei* dimissi a Cyro de Babylone -ti sunt). ANIAN. Chrysost.

[van Wees]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

laud. Paul. 5 p. 499 medicum ... aliquando quidem aegrotum a cibo potuque cohibentem, aliquando vero eum in ista -antem (*gr.* ἐπιτρέποντα τούτων ἄρδην ἐμφορεῖσθαι). MART. CAP. 8, 804 -tus in somnos (*cf.* CASSIAN. inst. 5, 29 somni torpore. 6, 10 in soporem). COD. Theod. 9, 40, 22 omnes ... solutos poena vinculisque -tos custodia liberari praecipimus. PETR. CHRYS. serm. 10 p. 217A grex dominicus fidei -atur in pastum. VAL. CEM. hom. 1, 5 sub unius habenae retinaculo ita -ari se consentiunt *equi*, ut et currendi et standi modus ... servetur. EVSTATH. Basil. hex. 9, 4, 7 de mandra -tus agnus (*gr.* τῶν σηκῶν ἐξαλλόμενος). CASSIOD. var. 9, 6, 1 ut, algentis corporis necessitate constrictus, Baiani lavacri siccitate -eris. GREG. TVR. Franc. 6, 8 p. 278, 21 hominem, pro cuius vita rogaveram, non -asti. glor. conf. 61 p. 784, 10 *violator sepulcri* non -batur a sancto; ... -atur et sic incolomis redditur. Mart. 4, 41 per iudicem immunes a damno -ti sunt. vit. patr. 3, 1 p. 672, 26 angelo solvente -atur *monachus vinctus*. VEN. FORT. vita Radeg. 18, 43 quos *hospites* ... sine munere non -ret (rel- *unus cod.*). GREG. M. epist. 9, 147 p. 148, 19 harum *litterarum* portitor, ut -ari debuisset, importunus extitit. 9, 234 p. 229, 14 Stephanum ... cum summa volui celeritate -ari (*infra*: transmittere). *al.* *β partes corporum*: VERG. Aen. 5, 836 placida -bant membra quiete ... nautae (Ps. QVINT. decl. 2, 19 p. 36, 15. 7, 13 p. 145, 12 cum m. fiduculae, flagella -verint. 19, 12 p. 348, 7. AVIAN. fab. 29, 16 optulit ... cratera ..., -et ut infusus frigida m. tepor). 5, 857 quies -verat artus (CYPR. GALL. num. 85 si ... aliquis ... -verit a. morte obita [*Vulg. 6, 9* sin ... mortuus fuerit]). 9, 223 (225) corda (*v. infra l. 53*). CELS. 7, 7, 11 sive ruptis intus membranis *oculi* ... sive -tis. 7, 19, 2 sinum *scroti*. 7, 33, 2 cutis, quae ... -anda est (PLIN. nat. 17, 251. 24, 35 spatiis. IVV. 6, 144 si ... se c. arida -et. CLAVD. 18, 110 aevo -ta c.). SEN. Herc. O. 788 posuit ... clavae pondus et pharetra graves -vit umeros. LVCAN. 6, 567 compressa ... dentibus ora -vit (HIER. epist. 4, 1, 2 Heliodori ... necessitas mutorum etiam potest o. -are. ARATOR act. 1, 906. NICET. psalm. 2 p. 69, 6 B. ora ... -vit et linguas solvit et labia ... aperuit). PLIN. nat. 8, 129 herbam ... -andis intestinis, alioqui concretis, devorant *ursi* (*cf.* ITIN. Alex. 38 qualitas *aquae* alvo -andae efficacissima. MACR. Sat. 7, 6, 7 -to ventre defessis vinum ingerunt, ut ... constringat meatūs). 23, 157 oleum ... ad ... nervos -andos ... utile est. MART. 2, 41, 18 quidquid lepida procacitate -at perspicuo labella risu. AMBR. Iac. 2, 11, 48 aperui os meum, -vi linguam meam (HIER. epist. 39, 1, 4. in Matth. 9, 32 ad loquendum). GREG. TVR. Franc. 2, 41 p. 91, 18 quod ... minarentur sibi caesariem *tonsam* ad crescendum -are (-ari *unus cod.*). *al.* *de partu*: Ps. QVINT. decl. 8, 13 p. 157, 9 quantum putas interfuisse temporis, dum primum uteri pondus (*sc. geminorum*) egeritur, dum parumper exonerata vitalia altero rursus homine -antur. CYPR. GALL. lev. 45 quodsi *mulier* concepta -rit membra puellae (*'an* conceptae *?' Peiper*, puella *Mayor; Vulg. 12, 5* sin ... feminam pepererit).

2 *incorporaliter translate* (*cf. p. 1072, 67 sqq.*): **a** *res*: CIC. de orat. 1, 254 non -are modos *musicos*, sed totos mutare. orat. 220 nec ... haec (*numerose cadentia*) ita sunt arta et astricta, ut ea, cum velimus, -are nequeamus. Att. 6, 2, 1 me ... vincla tecum summae coniunctionis optare ...; tantum abest, ut ego ex eo, quo astricti sumus, -ari aliquid velim. VERG. Aen. 9, 223 (225) animalia somno -bant curas (*cf. infra l. 83*) et corda oblita laborum. ELEG. in Maecen. 1, 49 pax erat: haec illos (*militares*) -runt otia cultus. LIV. 2, 34, 12 condicionibus -andi annonam (SEN. benef. 3, 8, 3. CE 417, 2 [*si recte suppletur*]. PANEG. 2, 32, 5 *opp.* artarat. 8, 9, 3). 6, 9, 9 ut ... fessis -retur labor (*cf.* 9, 16, 15 aliquid laboris). 21, 32, 12 degressos tumulis montanos -tasque sensit custodias (PETRON. 112, 5. *cf.* SIL. 7, 318 -bit iniquas custos excubias). 21, 59, 6 -tam ... pugnam (*aliter p. 1074, 57*). GRATT. 419 ira coercita morbi -tusque rigor. SEN. Med. 420 -are ... tempus ... fugae (*cf.* epist. 49, 10 angustias temporis). Thy. 681 orantibus responsa dantur certa, cum ... -antur adyto fata (*quasi antea clausa*) et inmugit specus vocem deo solvente. epist. 83, 20 crescit ... malignitas livido; omne vitium -atur (tax- *trad.*) et prodit. 95, 22 aegrotationem balneo sudoribusque -are (*cf.* CVRT. 3, 5, 9 -ta ... vis morbi). LVCAN. 5, 533 exspecta votis maiora modestis spesque tuas -a ...! PERS. 5, 44 requiem ... disponimus ambo atque verecunda -amus seria mensa. PETRON. 82, 4 temeritate -ta. 108, 9 ira -atur (STAT. Theb. 6, 831). PLIN. nat. 18, 184 sarculatio induratam hiberno rigore soli tristitiam -at temporibus vernis. SIL. 1, 582 milite maesto -ta obsidio ac pugnandi substitit ardor (SVLP. SEV. chron. 2, 23, 2). QVINT. inst. 10, 5, 22 longiore ... dierum spatio -bit *magister* dicendi necessitatem. 10, 6, 2 memoriae ... inhaerent fidelius, quae nulla scribendi securitate -antur. PLIN. epist. 4, 13, 2 si hanc intentionem iam in fine -vero (intermisero *var. l.*), aegre resumam. SVET. Nero 25, 3 afuit a remittendo -andoque studio (ALC. AVIT. carm. 6, 132 *iustus homo* studium sancti -et si forte laboris). GELL. 1, 3, 27 -to paulum remissoque subtili iustitiae examine. TERT. castit. 6 l. 18 semper initia -antur, fines contrahuntur. TER. MAVR. 1133 pes in dactylon ire videtur inque breves geminas longam -are secundam. CLAVD. 20, 254 in Phrygiam ... -vit murmura vocem. AVG. serm. 210, 9, 11 si cupiditas nostra ad inusitatas -etur illecebras. *al.*

b *homines*: *α animum, mentem sim.*: CIC. de orat. 3, 230 ab hac contentione disputationis animos nostros curamque -emus (Brut. 322 qui ... -ret iudicum a. atque a severitate ... ad hilaritatem ... traduceret. LIV. 32, 5, 2 quantum ab ... laboribus ... -verat animum [animus *codd. fere omnes*]. SEN. dial. 4, 20, 3. 9, 17, 4 nat. 1 praef. 6 epist. 108, 2 CVRT. 3, 6, 11. 6, 2, 1 STAT. silv. 1, 4, 75 PLIN. epist. 7, 24, 5 SVET. Aug. 83. GELL. 14, 5, 1 -andi levandique. *al.*). VERG. Aen. 9, 223 (225) corda (*v. p. 1073, 53*). SIL. 11, 286 Bacchi munera duram -arunt mentem (VITA Hil. Arel. 25 l. 6 in sopore. ALC. AVIT. epist. 37 p. 66, 31 fallaci securitate). STAT. Theb. 7, 30 effreni -entur in otia mores. PANEG. 2, 25, 5 pectus -asse suspiriis. *β ipsos*: CIC. Tusc. 1, 44 cum -ti curis sumus. Cato 7 libidinum vinculis -tos. LVCC. Cic. fam. 5, 14, 3 ut istis te molestiis -es. MART. 4, 8, 9 -atur nectare Caesar. PANEG. 3, 29, 1 in quantam -tus est populus ... laetitiam. COD. Theod. 8, 4, 16 pr. apparitores ... nullo annorum numero, nulla stipendiorum contemplatione -entur (*1* non ... otio condonetur). SIDON. epist. 2, 7, 1 me discussionis, illos simultatis onere -ari. ENNOD. epist. 1, 21, 1 p. 33, 11 me divina misericordia ab ... anxietate -vit. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 282 debitores a creditore -antur et servi liberi dimittuntur (*gr.* τῶν δανείων ἀπολύονται, *Ps. Rufin.* a credito rel- *fortasse melius*). CONC. Aurel. a. 549 p. 103, 2 quaecumque mancipia ab ... dominis servitute -antur. Tur. a. 567 p. 133, 3 ut ... filii ... severitate potius corrigantur quam ignava tepiditate ad perpetranda graviora -entur. GREG. M. moral. 2, 2 *populus Israel* ascendere ad summa non valuit, sed semetipsum in infimis neglecte vivendo -vit.

3 *syntactica ad 1 et 2*: **a** *mediopass.* -ari *saepe, refl.* se -are LVCC. Cic. fam. 5, 14, 3 SEN. benef. 7, 21, 2 epist. 108, 2 CVRT. 3, 9, 12 MELA 1, 6 CALP. ecl. 1, 23 (32). PLIN. nat. 21, 23 IVV. 6, 144 OPTAT. app. 2 p. 201, 32 PLIN. VAL. 1, 37 CASSIOD. var. 12, 23, 2 GREG. M. moral. 2, 2. **b** -tus habenas, habenis *p. 1071, 79. 80.* **c** *indicatur 'unde': abl.*: CIC. rep. 6, 16 Cato 7 Tusc. 1, 44 LVCC. Cic. fam. 5, 14, 3 SEN. Herc. O. 788 Thy. 681 CVRT. 6, 2, 1 SIL. 9, 557 STAT. Theb. 3, 412. *al.* ab: CIC. de orat. 3, 230 LIV. 24, 7, 5 OPTAT. app. 2 p. 201, 32 HIER. epist. 21, 2, 3 RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 8, 1 SVLP. SEV. Mart. 26, 3. *al.* de: CHIRON 734 HIER. in Dan. 10, 20 p. 556D in psalm. 105 p. 78, 9 Ps. AVG. serm. ed. Mai 37, 2 CASSIAN. conl. 11, 2, 1 EVSTATH. Basil. hex. 9, 4, 7 ARATOR act. 2, 127 GREG. TVR. Franc. 5, 46. **d** *indicatur 'quo'*: in *c. acc.*: AETNA 109 LVCAN. 3, 17 STAT. Theb. 7, 30 silv. 1, 4, 74 TERT. anim. 37, 6 ITALA Luc. 5, 4 (cod. b *al.* = VVLG.). act. 27, 30 (cod. s; *Vulg.* misissent). TER. MAVR. 1133. *al.* ad: HIER. in Matth. 9, 32 (*c. gerund. ut* AVG. serm. 20, 4 l. 121 GREG. TVR. Franc. 2, 41 p. 91, 18). AVG. serm. 210, 9, 11 ENNOD. epist. 4, 30, 1 p. 118, 23 CONC. Tur. a. 567 p. 133, 3. *al.* **e** *pro obi. est res -ando effecta*: VERG. Aen. 11, 151 SIL. 14, 239 Ps. QVINT. decl. 9, 7.

B *usu recentiore* **1** *i. q. concedere*: **a** *c. acc.* (*subauditur obi. l. 52*): CYPR. epist. 55, 3 his, qui ... nefanda sacrificia commiserint, -andam pacem. 55, 19 *quidam sunt* faciles ad communicationem temere -andam. 55, 20 quod lapsis -ta sit paenitentia (*ibid.* adultero paenitentia et venia -atur [AMBR. in Luc. 7, 122 p. 333, 25]). EVAGR. vita Anton. 51 ut olivas ... dignaretur accipere et senili modicum -ret aetati. AMM. 16, 12, 19 cum nullae -rentur indutiae (20, 11, 9 -tis ... ad diem unum indutiis. 31, 7, 8 nihil ... inter partes praeter indutias -tum est). 22, 15, 22 *hippopotamus* -ta ... copia ad segetes depascendas egreditur (27, 9, 7 cum eis nec quiescendi nec inveniendi ... c. -retur). 31, 10, 18 *Gratianus ad peiora se convertit* -antibus proximis. COD. Theod. 1, 33 (32), 5 nulli ... licentia -etur ... expetere dignitates (OROS. hist. 6, 8, 9 ne ceteris exemplo eiusmodi audendi l. -retur [*Caes. Gall. 3, 10, 2* ne ... reliquae nationes sibi idem licere arbitrarentur]). ARNOB. in psalm. 90 p. 458B ('cadent a latere tuo mille') latus hoc ... liberum arbitrium est, contra quod minor pugna -atur (*aliter p. 1073, 59*). **b** *c. inf.*: Ps. HIER. ad mon. p. 316A Timotheo dolenti stomachum modicum vini sorbere -tum est. VEN. FORT. Mart. 1, 388 vix gemitu -ante loqui. CE 2100, 12 (*a. 551*) quas *animas* hinc corporibus -at abire deus.

2 *i. q. remittere, sc. peccata debita sim.*: ITALA Is. 2, 9 (Cypr. Fort. 3. *al.*) adoraverunt eos, quos fecerunt digiti eorum, ... et non -bo illis *adorationem* (*gr.* οὐ μὴ ἀνήσω αὐτοῖς [*var. l.* αὐτούς], *Vulg.* ne ... dimittas eis). HIL. in Matth. 8, 6 remissum est ab eo (*Christo*), quod lex -are non poterat. RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 18, 2 paenitenti ... peccata -ari (CHRYSOST. hom. III 817B CASSIOD. in psalm. 23, 5 GREG. M. dial. 4, 25 p. 263, 4 M. moral. 9, 54). AVG. serm. 47, 8 hodie dimittitur, hodie -atur (*pass. impers.*); non est, ut dicas: 'differt deus veniam'. CYPR. GALL. exod. 1234 dimitte reatum, quem solus -are potes ([*Vulg. 32, 31* dimitte eis hanc noxam]. GREG. M. moral. 9, 76). SEDVL. carm. pasch. 2, 269 debita -ari qui nobis cuncta rogamus, nos quoque -emus ([*op. pasch. 2, 17 p. 227, 1 ut Vulg. Matth. 6, 12* dimittimus]. CASSIOD. inst. 1, 32, 6 *syn.* remittere ... peccata. ARATOR act. 2, 680). EPIST. pontif. 638 Avell. p. 467, 7 Acacio ... crimen fuisse -tum. GREG. M. moral. 9, 83 nequitias. ISID. reg. monach. 16, 1 invicem sibi ... -ando ignoscunt. *al.*

II *verbum deponens*: CHIRON 36 ustio incipit ... dissolvere nodos et -ari duritias. IORD. Get. 1 volentem me ... oram tranquilli litoris stringere ... in altum ... -ari vela compellis (-are *var. l., sicut scripsit exemplar plagiatoris, sc.* RVFIN. Orig. in Rom. praef. Rufin.). ORIBAS. syn. 9, 26, 1 La p. 329 larg(i)ores ... effecti pori urinales -antur aliquid sanguinis ex venis (-ant *Aa, gr.* χαλῶσί τι).

CAPVT ALTERVM: *i. q. laxum fieri* (*suppleri potest* se *p. 1075, 11,*

[*van Wees*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cf. p. 1074, 23 sqq.): I *exempla vetustiora fere incerta* (*cf. varias lectiones* Liv. *p. 1074, 1.* Stat. *p. 1072, 8*): Liv. 26, 20, 11 annona haud multum -verat (-ta est *Luchs, cf. p. 1073, 55*). Cvrt. 4, 3, 6 fluctibus compages operis verberatae -vere (se *add. Aldus, cf.* 3, 9, 12 *et p. 1071, 70*). II *apud recentiores* (sibi -are *l. 7*): Chiron 28 quando -ant valitudine, pati videntur *eqs.* (laxam valitudinem p. v. *Heraeus in exemplari suo coll. 29* valitudo laxa). 58 *ossa* si iam sibi -verint, tunc ea educito ([Veg. mulom. 2, 13, 3 -antur]. 628 si qua cartilago aut os -et. 632 donec -at *os*). 345 nervi graciles -antes ([gracilia -ant *trad.; sed Hippiatr. gr. I p. 14, 10* νευρίον ἐκλελυμένον]. 640 ita se n., qui -verint, constringunt). 495 assa diligenter *scillam,* adubi coria -verint. 766 equa si virginale mundum habuerit et concipere non potuerit, semel . . . admittito, sed rigor⟨os⟩issima tempestate, ut concipiat neve -et (*subi.* virginale *intellegit Oder*). Evgraph. Ter. Phorm. 589 'neque defetiscar': neque -bo (lassabo *G, fortasse recte*) neque fatig⟨ab⟩or.

p. p. p. **laxātus,** -a, -um *pro adi. posit. v. supra passim. compar.* -ior: Sen. contr. 9, 5, 15 in orationibus, quia -ior est materia, minus earundem rerum adnotatur iteratio. Plin. nat. 19, 17 maceratas *esse virgas lini* indicio est membrana -ior.

consonat c. levare: Gell. 14, 5, 1.

deriv.: laxamen, laxamentum, laxatio, laxativus, laxatorius.

compos.: col-, relaxo.

[laxui Plin. Val. 2, 49 *v. s.* luxo.**]**

¤**laxus,** -a, -um. [*fortasse eiusdem radicis ac* langueo; *radix subesse videtur vocabulis gr.* λήγω (< *slēg-) *'desinere' et adi.* λαγαρός, *hibern.* lacc, *island. vet.* slakr, *quae omnia fere notionis 'mollis, languidus' sunt; formatio neque vocis* laxus *neque vocis* langueo *plane perspicua. Sch.*] *compar.* -ior Sall. *al., superl.* -issimus Cic. Lael. 45 Tert. ieiun. 17 p. 296, 21. *legitur inde a* Plavto (*adv.*), Catone. [*a compar.* -ius: *hisp.* lejos. *cf. M.-L. 4956. Corominas III 72. G.*] **[***confunditur c.* lassus (*q. v.*), 1. latus (Ov. am. 2, 10, 18 ars 3, 145 Manil. 1, 481 Colvm. 9, 1, 4. *al.*), largus (Lvcan. 1, 614).**]**

i. q. compage minus stricta *dissolutus, effusus, vastus sim., tam de finibus latius propagatis quam de qualitate materiae* (*cf.* Non. p. 340, 6 -um: liberum et remissum [*afferuntur* Verg. Aen. 1, 63 georg. 2, 364] . . . non angustum, sed spatii maioris [*afferuntur* Verg. georg. 3, 166. *Cic. off. 1, 139* laxitas]. Gloss. ἀνειμένος. λαγαρός. χαῦνος. -as: solutas. *al.*): **1** *corporaliter*: **a** *de rebus* (*inde a* Celso *exempla selecta tantum afferuntur*): Cato agr. 20, 2 caveto, ne -i sient *modioli trapeti.* Catvll. 95, 8 *chartae Volusi* -as scombris saepe dabunt tunicas (Ov. epist. 15 [16], 249). Sall. hist. frg. 3, 25 socordius ire miles occipere, non aptis armis . . ., -iore agmine (Liv. 22, 50, 9 -um atque solutum. Amm. 25, 3, 2). 3, 98 in -iores agros magisque pecuarios ut egrediantur. Varro rust. 1, 12, 1 villam ponat, ubi pastiones sint -ae. 1, 13, 6 praesepes. 1, 41, 4 ea *grana,* quae -iora, et fecundiora, ut femina quam mas. 3, 15, 1 facere iis *gliribus* c[l]avos oportet -iores. Verg. georg. 3, 166 primum -os tenui de vimine circlos cervici *vitulorum* subnecte. 4, 247 -os . . . suspendit aranea casses (Ov. ars 1, 392 non bene de -is c. exit aper). Aen. 1, 122 *naves* -is laterum compagibus . . . accipiunt . . . imbrem. 8, 708 vela dare et -os iam iamque immittere funes (Hor. sat. 2, 7, 20 iam contento, iam laxo fune. Vitr. 10, 2, 3). 11, 874 -os referunt umeris languentibus arcus (Hor. carm. 3, 8, 23 Ov. rem. 702 Sil. 3, 612 Stat. Theb. 4, 163 Nemes. cyn. 75 Amm. 23, 6, 37). Hor. sat. 1, 3, 31 male -us in pede calceus haeret (*cf.* Prop. 2, 29, 40 solea. Ov. ars 1, 516 nec vagus in -a pes tibi pelle natet). 2, 3, 172 nuces . . . ferre sinu -o (Tib. 1, 6, 18 Ov. rem. 630 fast. 4, 436 Germ. 408 Sen. Ag. 889 Herc. f. 154 Oed. 423 epist. 53, 12 Lvcan. 9, 769 Qvint. inst. 11, 3, 146. *al.*). Tib. 1, 6, 40 fluit effuso cui toga -a sinu (2, 3, 78. Sen. contr. 2, 6, 2 -ior usque in pedes demittitur t.). Prop. 4, 11, 26 catena (Sen. dial. 7, 16, 3. 9, 10, 3 *opp.* arta. *de* Lvcan. 4, 451 *v. p. 1077, 20*). Ov. am. 1, 8, 77 surda sit oranti tua ianua, -a ferenti (3, 1, 46 [*loq. Elegia*] quam tu non poteris duro reserare cothurno, haec est blanditiis i. -a meis). 2, 15, 14 (*loq. anulus*) in . . . sinum mira -us (*var. l.* lapsus) ab arte cadam. 3, 4, 16 frena. trist. 5, 7, 49 -is arcent *barbari* mala frigora bracis (Lvcan. 1, 430. *addas p. 1076, 24*). Liv. 10, 5, 6 reliquerat intervalla inter ordines peditum, qua satis -o spatio equi permitti possent (Cels. 7, 5, 4c Sen. nat. 3, 16, 4 epist. 88, 35 Colvm. 4, 30, 5. 5, 5, 3 [*antea*: -iora interordinia, *syn.* spatiosiora]. 6, 23, 1. 9, 7, 5). S. C. Frontin. aq. 106 fistulam. Manil. 1, 335 -a volumina *Serpentis.* 3, 372 *sol* dabit in pronum -as effusus habenas (Sen. Phaedr. 31. *cf. p. 1076, 27*). 4, 607 *porta, quae est inter Scyllam Charybdinque, superata mare* -as . . . vagatur in undas (Rvt. Nam. 1, 380 gurgitis inclusi -ior unda. *cf.* Manil. 5, 661 aequore). 4, 750 -o Persis amictu, vestibus ipsa suis haerens (Sil. 2, 389 -os effundit a.). 5, 599 aethera. Vitr. 6, 5, 2 silvae ambulationesque. Vell. 2, 81, 3 *Caesar complures domos vicinas contraxit,* quo -ior fieret ipsius *domus* (Sen. epist. 56, 7 Qvint. decl. 269 p. 100, 21 Plin. paneg. 50, 6). Cels. 7, 5, 1c vulnus (Lvcan. 1, 614 *var. l.* largo). *al.* Sen. dial. 6, 17, 4 *Syracusarum* ingentem civitatem et -ius territorium quam multarum urbium fines sunt. nat. 1, 2, 2 primum angustissimum orbem, deinde -iorem ac deinde alios maiores. 6, 25, 3 in -os specus — quid enim aliud appellem loca vacua? — sub terras spiritum convenire. 7, 9, 3 *turbo* quo excelsior, eo solutior -iorque est et ob hoc ⟨citius⟩ diffunditur. epist. 55, 6 speluncae . . . cuivis -o atrio pares. Colvm. 4, 6, 2 molli et -o vinculo (Qvint. inst. 9, 4, 20). 7, 12, 10 si tam -a rura sunt, ut sustineant pecorum greges. Lvcan. 2, 71 paludes. 4, 686 vestibus (8, 367 -as v. et fluxa . . . velamenta). 6, 702 sedis (*i. Orci*). Pers. 1, 98 quidnam . . . tenerum et -a cervice legendum? (Stat. Theb. 4, 70. Act. Archel. 2, 3 c. degravatis ac -is, demisso capite). 3, 58 -um . . . caput compage soluta oscitat . . . dissutis undique malis. 3, 102 cadunt -is . . . pulmentaria labris (Pelagon. 33). Petron. 119 vers. 26 crines. Plin. nat. 2, 174 mutuis . . . caedibus -iorem facimus terram (Pallad. 1, 8, 2 si solida et constricta invenietur argilla . . .; quod si terra -ior fuerit *eqs. cf. infra l. 51*). Sil. 5, 443 campo. Stat. Theb. 6, 841 non ille rigor patriumque in corpore robur; luxuriant artus effusaque sanguine -o membra natant. Mart. 2, 30, 4 *dives,* cuius -as arca flagellat opes. 5, 79, 4 cutem (Ps. Qvint. decl. 12, 13). Qvint. inst. 9, 4, 127 perihodos maioribus intervallis et velut -ioribus nodis resolvemus. Plin. epist. 10, 39, 4 gymnasium . . . longe numerosius -iusque quam fuerat. Pallad. 11, 14, 1 *vinum* stypticum prodesse stomacho -iori. Avson. Mos. 94 liberior -os exerces, barbe, natatus. *al. technice in nomine intestini*: Cels. 1, 7 -ius intestinum . . ., quod colum nominant. *n. pl. pro subst. i. q. partes latiores*: Serv. georg. 2, 112 ('apertos . . . colles') montium -iora. Coripp. Ioh. 6, 42 silvarum -a (saxa *Petschenig*). **b** *de hominibus c. respectu earum partium, quae coitu frequenti dilatatae sunt* (*cf. p. 1072, 77*): Priap. 17, 3 accedat *fur,* sine; -ior redibit. 18, 2 commoditas haec est in nostro maxima pene, -a quod esse mihi femina nulla potest. 46, 5 puella . . . Medis -ior Indicisve bracis (*cf. p. 1075, 64*). Inscr. *p. 920, 21.* Mart. 11, 21, 1 Lydia tam -a est equitis quam culus aeni.

2 *incorporaliter*: **a** *de rebus*: Cic. Lael. 45 commodissimum esse quam -issimas habenas habere amicitiae (*in imag. ut* Verg. georg. 2, 364 se . . . palmes agit -is . . . immissus h. *verno tempore.* Aen. 1, 63 Hil. gen. 181. Avson. Mos. 389 -is nimium spatiatus h. *cf. p. 1075, 70*). Att. 6, 1, 16 diem statuo *publicanis* satis -am (Liv. 39, 17, 2. *cf.* Orat. imp. Claud. [Pap. Corp. 236] 3, 14 tempus [Plin. epist. 4, 9, 14]. Cypr. Gall. exod. 1020 terminus aevi). Sall. Iug. 64, 5 *Marius* milites . . . -iore imperio quam antea habere. Liv. 2, 52, 1 urbi . . . -ior . . . annona rediit . . . advecto . . . frūmento. 24, 8, 1 in quo *hoste* neglegentiae -ior locus esset (Sen. clem. 1, 5, 3 magnanimitas in bona fortuna -iorem l. habet). Sen. benef. 1, 15, 2 illi *benignitati* minus -um limitem aperire. dial. 6, 19, 4 in illa libertate tam -a. 11 (12), 6, 2 industria -am ostendendae virtuti nancta materiam. Colvm. 1, 6, 6 mensura *stabuli* et ad procumbendum pecori et iugario ad circumeundum -a ministeria praebeat. Sil. 8, 320 belli fervore retuso -a fides socium est. Gell. 13, 21, 12 si ita dicas: 'quam das finem' (*pro* quem d. f. *Verg. Aen. 1, 241*), iniucundum nescio quo pacto et -iorem vocis sonum feceris. 16, 1, 3 *sententia Catonis* (*or. frg. 5, 1 = 17 M.*) -ioribus paulo longioribusque verbis comprehensa est praequam illud Graecum *Musonii* (Ivl. Val. 1, 9 p. 17, 6 aliis gratiam dignitatesque . . . v. -ioribus pollicentibus). Papin. dig. 31, 76, 8 ut -ior eis agendi facultas sit. Tert. ieiun. 17 p. 296, 21 (*ad psychicum*) *ut Esau a venatione,* ita de campo -issimae disciplinae tuae venis. Ivl. Val. 2, 29 p. 101, 20 vitam ab indigentia -iorem. Lact. mort. pers. 18, 6 (*loquitur Maximianus de se*) *iam multum tempus praeterisse, quo* cum gentibus barbaris *Illyricis* luctaretur, cum alii intra -iores et quietiores terras delicate imperarent (*respiciuntur mentes incolarum*). Prvd. ham. 245 -a licentia rerum. 676 -ae . . . soluto iure voluntatis. psych. 343 -a ganearum lege teneri. c. Symm. 1, 335 libertas -ior . . . concessa est homini. *al.* *de re naturali quasi animata*: Ven. Fort. carm. 11, 25, 20 flatibus horrificis -a fremebat hiems.

b *de homine*: Alc. Avit. carm. 4, 572 (*ad Iudaeum, qui Christum repudiavit*) mente vaga sic -us abis (*sc. ut corvus a Noe emissus, cf. 567* carnibus incumbens et mox oblita *ales* reverti rectorem . . . reliquit).

stilistica: ab *aliqua re* (*sec.* liber *sim.*): Ivl. Val. *l. 48. c. dat.* (*sec.* patens *sim.*): Arator act. 1, 786 *Christo adiuvante* dudum -a neci stringuntur membra saluti. *consonant* -us ac liber Prvd. cath. 8, 65. *cf. l. 54. n. pl.* -a, -iora *pro subst. l. 19. 20.*

n. sg. **-um** *pro adv. i. q. non stricte*: Mart. 3, 22, 2 dederas . . . bis trecenties ventri et adhuc supererat centies tibi -um (luxum *var. l.,* luxu *Itali, sed cf. 1, 99, 1* plenum . . . vicies [*5, 70, 2*]. *4, 37, 4* tricies soldum).

adv. **laxē.** *compar.* -ius *saepe inde a* Cic., *superl.* -issime Plin. nat. 2, 66.

i. q. modo laxo, solute sim.: **1** *incorporaliter*: Plavt. Stich. 521 si res firma, ⟨item⟩ firmi amici sunt; sin res -e labat, itidem amici conlabascunt. Cic. Att. 13, 14, 1 si -ius volent proferre diem, poterunt vel biduum vel triduum *eqs.* 15, 20, 4 quae *praedia* si fideliter Ciceroni curabuntur, quamquam volo -ius, tamen ei propemodum nihil deerit. Sall. Iug. 87, 4 Romanos . . . remoto metu -ius licentiusque futuros. Varro rust. 2, 10, 10 de numero pastorum alii angustius, alii -ius constituere solent. Liv. 28, 24, 6 *militibus* in hostico -ius rapto suetis vivere artiores in pace res erant. Sen. dial. 9, 3, 2 habet, ubi se etiam in privato -e explicet magnus animus. 10, 8, 2 utuntur illo *tempore* -ius quasi gratuito. Sacerd. gramm. VI 493, 8 (= Prob. cath. gramm. IV 40, 27) *antiqui oratores* magis fortiter et gravi compositione quam molliter vel -e dicere maluerunt. Novell. Theod. 25, 2 liberalitate . . . -ius quam oporteat propagata. **2** *corporaliter*: Cic. dom. 115 habitare -e et magnifice (Sen. dial. 7, 27, 4). Ov. am. 2, 10, 18 medio -e (late *var. l.*) ponere membra toro (Colvm. arb. 4, 3 -ius vites p.).

[*van Wees*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ars 3, 145 huic decet inflatos -e (late *var. l.*) iacuisse capillos, illa sit adstrictis impedienda comis (AVIEN. ora 97 insulae ... -e iacentes). LIV. 9, 10, 7 cum apparitor verecundia maiestatis Postumi -e vinciret. MANIL. 1, 481 (*contextu incerto*) nihil ullis partibus errans -ius et levius (aut brevius *Bentley*) mutatove ordine fertur. CELS. 7, 4, 4^{A} ut -e cutem ... teneat. 8, 10, 1^{L} -ius ... id deligandum est. 8, 10, 7^{D} deliganda ... fascis sunt aliquanto quam vulnus latioribus, ⌊-ius scilicet⌋ quam si ea plaga non esset (⌊ ⌋ *del. Targa,* laxioribus *pro* lat- *scribens*). CVRT. 3, 7, 9 Persas recentes ... successuros, si -ius stare potuissent *in planitie.* 3, 8, 18 cum ... multitudo maxime propter iumenta -ius tenderet (HYG. mun. castr. 7 *opp.* propensius. EXPLAN. in Don. gramm. IV 532, 6 [*e Varrone*] -ius tenduntur *chordae*). COLVM. 5, 4, 3 sulco facto consequitur *vitium cultor,* ut -ius subacto solo deponat semina. 5, 6, 11 longius promittunt *ramos,* ut vites -ius diffundantur. 5, 10, 4 (= arb. 19, 2) ut -ius radices vagentur (PLIN. nat. 2, 66 ab his Mercurii stella -issime *vagatur*). 12, 44, 7 quae *vasa* singulas uvas -e recipiant. 12, 47, 2 *cydonea in lagoena* componantur leviter et -e, ne collidi possint. MELA 2, 33 Pallene soli tam patentis, ut ..., tota in altum abit, angusta satis, unde incipit; ibi est Potidaea, at ubi -ius patet, Mende Scioneque referendae. LVCAN. 4, 451 *Cilix* suspendit vincula ponto et -e (-as *var. l.*) fluitare sinit religatque catenas *eqs.* PLIN. nat. 2, 217 sideris ... -e grassantis. 12, 10 -e ... scamna patula. 13, 33 distans. 17, 108 ne hiscat nimium rima -eque capiat. 33, 61 nec aliud *metallum* -ius dilatatur aut numerosius dividitur *quam aurum.* SVET. Iul. 39, 3 quo -ius dimicaretur, sublatae metae *erant. al.* *fortasse huc pertinent* CIL XI 6721, 10 lax(e) *in glande Perusina inscriptum, ab altera parte* Octav(i) *iuxta imaginem phalli. ibid.* 11 -e Octavi, *ab altera parte* sede *iuxta imag. phalli.*

iuncturae consonae l. 4. 17. p. 1076, 70. 74.

deriv.: laxico, laxitas, laxitudo, laxo(r).

lea, -ae *f.* *a* leo. *de derivatione et usu*: VARRO ling. 3, frg. 4 panthera et -a (*affertur a* PHILARG. Verg. ecl. 2, 63 rec. I [*cf.* II] hoc nomen licet veteres Latinum negent, auctoritate tamen valet; dicebant enim leonem masculum et feminam [*afferuntur Plaut. Vid. frg. 18* feminam leonem *et Cic. phil. frg. VIII 12* Leaenae, *postremo* VARRO, *v. supra*). NON. p. 134, 7 -ae pro leaenae (*affertur* LVCR. *cf.* CHAR. gramm. p. 131, 28 B. leaena dicitur, non -a, sed Ovidius [*affertur* ars 2, 375]). PROB. inst. gramm. IV 82, 27 quaeritur, qua de causa Vergilius 'haec leaena' et non '-a' pronuntiarit. 82, 37 ab 'hoc leone' Vergilius secundum sonorum rationem 'leaenam' anomale, non '-am' proprio sono invenitur pronuntiasse. CHAR. gramm. p. 45, 8 B. leo, -a. SERV. georg. 3, 245 leaena ... graecum est ..., nam nos 'hic' et 'haec leo' dicimus; '-a' namque usurpatum est, quia in 'o' exeuntia ⟨masculina⟩ feminina ex se non faciunt, ut ... 'leo'. Aen. 12, 519 'hic' et 'haec leo' ...; sciendum tamen 'hospita', 'paupera', 'leaena', '-a' usurpata a poetis ⟨esse⟩ (*item* ISID. orig. 12, 2, 3). gramm. IV 432, 12 nomen nec in totum fixum nec in totum mobile dixit (*sc. Donatus ibid. 376, 6*) ⟨leo⟩ leaena secundum Vergilium (*affertur ecl. 2, 63*); secundum Ovidium mobile est (*affertur* met. 4, 102. *item fere etiam* CLEDON. gramm. V 41, 10). PRISC. gramm. II 146, 13 ad imitationem Graecorum: leo leaena vel -a (209, 7. *sed 120, 18* leaena *tantum*). [*var. l.* -ae *pro* leaenae PLAC. med. 10, 7 rec. *β*. *loco obscuro, scriptura incerta* CIL VIII 22688.]

nomen leonis feminae: **1** *varia exempla*: LVCR. 5, 1318 inritata -ae iaciebant corpora saltu. OV. met. 4, 102 -a saeva (*97* leaena). 9, 648 Chimaera ... pectus et ora -ae ... habebat (trist. 4, 7, 14 a truce quae flammis separet angue -am). 14, 255 lupi mixtaeque lupis ursaeque -aeque. fast. 2, 88 stetit in saxo proxima cerva -ae. 5, 178 dum ... petit latebras fetae catulosque leaenae, ipse fuit Libycae praeda cruenta -ae. ACT. lud. saec. Sept. Sev. (RhM. 81, 1932, 390) 43 leones, -a⟨e⟩, leopardi. ITALA psalm. 90, 13 (cod. 136 Cas.) super -am et basiliscum calcabis leonem et draconem (*gr.* ἐπ' ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ, καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα, *Vulg.* super aspidem ... ambulabis et conculcabis leonem *eqs.*). ANTH. 180, 1 *Sphinx* ales virgo -a crevit de sanguine Lai (*sic cod. Salmas., def. Timpanaro, St. class. e orient. 10, 1961, 158;* leo *cett.*). SERV. auct. ecl. 6, 22 *Thisbe* vidit -am. HYG. fab. 185, 6 Iuppiter ... in leonem et -am convertit *Hippomenem et Atalantam.* PASS. Theclae A 28 p. 76, 3. 33 p. 90, 1. 92, 1. 2 (*aliae recc.* leaena). **2** *in comparationibus, imaginibus*: OV. ars 2, 375 neque ... aper ... media tam saevus in ira est ... nec -a, cum catulis ... ubera praebet ..., femina quam socii deprensa paelice lecti ardet. SEN. Ag. 740 iacet ... Marmaricus leo morsus cruentos passus audacis -ae (*sc. Clytaemestrae*). VAL. FL. 3, 737 *Herculem* urit amor *Hylae amissi*; ... non aliter gemitu⟨m⟩ quondam -a prolis ademptae aegra (*sic Heinsius, alii aliter;* terga *trad.*) dedit. STAT. Theb. 5, 204 *Lemniae maritis suis insidias faciunt;* non aliter Scythicos armenta per agros Hyrcanae clausere -ae. 10, 414 *Dymas hostes petivit* ut -a, quam saevo fetam pressere cubili venantes Numidae. 12, 357 *Antigona* erumpit muris fremitu, quo territat agros virginis ira -ae, rabies cui libera tandem et primus sine matre furor. ITALA Dan. 7, 4 (cod. 176 Lucif. non parc. 30 p. 273, 24 Priscill. tract. 1 p. 9, 6. *cf.* Euseb. Emes. serm. 25, 15 p. 165, 26) prima *bestia* ut -a, et pinnae eius ut aquilae (*Vulg.* leaena). EVSEB. EMES. serm. 18, 39 p. 35, 10 (*de Potiphar*) illa -a aut alia quaedam bestia dira tunicam pudici accipiens et manibus et ungulis comprehendens. *significatur gradus initiationis Mithriacae* (*cf.* leo): CIL VIII 22688 Aelia Arisuth ... ⌊quae -a iacet⌋ (*est inscr. arcae, in cuius operculo leaena sculpta est, in ipso animali scriptum*⌊ ⌋).

cf. Onom.

leaena (Leaena), -ae *f.*, λέαινα. *de derivatione et usu*: DON. *et* SERV. *p. 1077, 47.* DIOM. gramm. I 328, 28 leo -a. *cetera v. p. 1077, 32 sqq.* *scribitur* liena ASSVMPT. Moys. 3,4. *legitur inde a* PLAVTO (*nom. propr.*), CATVLLO, VARRONE (*nom. propr.*), CIC. (*nom. propr.?*), VERG.

I *nomen animalium*: **A** *leonis feminae* (*vertitur gr.* ὕαινα *l. 45. 47*): **1** *vario usu*: CATVLL. 60, 1 num te -a montibus Libystinis aut Scylla ... tam mente dura procreavit ac taetra, ut *eqs.* (*cf.* 64, 154 quaenam te *Theseum,* genuit sola sub rupe -a ...? LYGD. 4, 90 *non te Scylla genuit* nec te conceptam saeva -a tulit. OV. met. 9, 615 neque ... de tigride natus *est* ... nec lac bibit ille -ae). VERG. ecl. 2, 63 torva -a. georg. 3, 245 catulorum oblita -a. 4, 408 *Proteus fit inter alia* fulva cervice -a. LYGD. 6, 15 tigres et fulvas ille (*Amor*) -as vicit. OV. am. 2, 14, 36 perdere nec fetus ausa -a suos. met. 4, 97 venit ... recenti caede -a boum spumantes oblita rictus (*102* lea). 4, 514 cum gemina visa est mihi prole -a. fast. 5, 177 feta *v. p. 1077, 58* (SIL. 1, 406 STAT. Ach. 1, 168. 2, 125 TIBERIAN. carm. 2, 14. *v. etiam infra l. 54*). 5, 371 cur tibi (*Florae*) pro Libycis clauduntur rete -is imbelles capreae sollicitusque lepus? Ib. 502 sit ... Phalaeceae causa -a necis. PLIN. nat. 8, 45 tradit (*Aristot. generat. animal. 750 a 32*) -am primo fetu parere quinque catulos *eqs.* (*inde* SOL. 27, 17). 8, 107 huius generis (*sc. hyaenae*) coitu -a Aethiopica parit corocottam (*inde* SOL. 27, 26). 10, 176 *animalia pedibus fissis praedita* inchoata *edunt,* in quo sunt genere -ae, ursae. 11, 233 alia *animalia habent mammas* binas, ut -ae. 36, 41 Arcesilaum ... magnificat Varro, cuius se marmoream habuisse -am. VAL. FL. 6, 148 saevae. SIL. 2, 440 assuetas mulcet patrio sermone -as. GELL. 13, 7, 1 (*Herodot. 3, 108, 4*) -as ... semel parere *eqs.* NEMES. ecl. 4, 27 Venerem sensere lupae, sensere -ae, ... tu tamen una fugis. SOL. 17, 11 *pardorum* adulteris coitibus degenerantur partus -arum et leones quidem procreantur, sed ignobiles (*cf.* CLAVD. 17, 304 -ae nobiliorem uterum viridis corrupit adulter). VOPISC. Prob. 19, 7 *in spectaculis erant* -ae et ursi. VVLG. Iob 4, 10 rugitus leonis et vox -ae (*cf. ad l.* GREG. M. moral. 5, 41 -ae ... nomine aliquando sancta ecclesia, aliquando Babylonia designatur; pro eo enim, quod contra adversa audax est, -a ecclesia dicitur ...; *Babylonia,* quae contra vitam innocentium ... efferatur, quae antiquo hosti quasi saevissimo leoni sociata ... quasi crudeles catulos gignit). 28, 8. 38, 39. prov. 26, 13 dicit piger: leo est in via, et -a in itineribus. Is. 30, 6 Nah. 2, 12. Ps. AVG. serm. ed. Mai 188, 3 -am vel tigrem. SVLP. SEV. dial. 1, 15, 4. 7. SORAN. app. 44 *ad pessarium conficiendum aptae sunt* adipes -ae. PLAC. med. 10, 7 rec. *β* -ae vulvae particulam *tenens non concipiet mulier* (*var. l.* leae). EVSTATH. Basil. hex. 9, 5, 2 leoni vix -a sit mater *vulva lacerata.* VITAE patr. 3, 27 mala bestia, -a (*loco gemino* 5, 14, 4 -a pessima. *gr. Cot. p. 506* ὕαινα). PALLAD. hist. mon. II 2 p. 346^{D} -ae speluncam. 8 p. 353^{C} bestiis et -is (*gr. p. 42, 13 B.* ὑπὸ ὑαινῶν *tantum. item* 353^{D}. 10 p. 364^{D}, *ubi respondet gr. p. 57, 5 B.*).

2 *in comparationibus, imaginibus* (*cf. l. 30. 39*): HOR. carm. 3, 11, 41 quae *Danaides,* velut nactae vitulos -ae, singulos ... lacerant. 3, 20, 2 non vides, quanto moveas periclo, Pyrrhe, Gaetulae catulos -ae (*cf.* PORPH. Hor. carm. 3, 20, 10 ['dentes acuit'] belle hoc dicitur de ea, quam iam dudum sub nomine -ae intellegi voluit). OV. met. 13, 547 ut ... furit catulo lactente orbata -a ..., sic Hecuba ... vadit. SIL. 10, 124 *Hannibal spiculis premitur;* haud secus ac Libyca fetam tellure -am venator premit. HOMER. 396 boum veluti viso grege saeva -a ... ruit agmina contra, ... sic ruit *heros* (*M 136* λέοντα). VVLG. gen. 49, 9 (*de Iuda*) accubuisti ut leo et quasi -a. num. 23, 24 populus ut -a consurget (*de gentibus ut* 24, 9 *Israel* quasi -a, quam suscitare nullus audebit. GILD. Brit. 6 chron. III p. 30, 7 rectores *Romanos* sibi relictos ... -a trucidavit dolosa *sc. Britannia* [*ibidem seditiosi a senatu Romano vocantur* vulpeculae subdolae]). Iob 10, 16 propter superbiam quasi -am capies me (*Hier. interpr. Iob* leo). Ezech. 19, 2 mater tua -a inter leones cubavit (*cf.* HIER. in Ezech. 6, 19 p. 183^{B} mater principum Ierusalem -a appellatur). Dan. 7, 4 *p. 1077, 81* (*cf.* Hier. in Dan. *l. c.* -as esse ferociores *quam leones*). Os. 5, 14 ego (*deus*) quasi -a Ephraim et quasi catulus leonis domui Iuda *sum* (*cf.* Ps. RVFIN. *ad l.*: vehementiam, quam specie non fecerat, servavit in sexu). 13, 7 ego (*deus*) ero eis *hostibus* quasi -a, sicut pardus in via. CLAVD. 3, 226 *furor crescebat;* quae sic Gaetuli iaculo percussa -a ... furit? ASSVMPT. Moys. 3,4.

3 *nomen proprium*: **a** *mulierum*: PLAVT. Curc. 77 anus hic solet cubitare custos ianitrix, nomen -ae est (114 -a; lena *trad.*). VARRO *l. 82.* CIC. phil. frg. VIII 12 statuerunt simulacrum (gloria *var. l. in rec. I Philargyrii Verg. ecl. 2, 63*) -ae *meretricis* (PLIN. nat. 7, 87. 34, 72 LACT. inst. 1, 20, 3. *cf. Geyer, RE XII 1045 sq.*). **b** *canum*: CALP. ecl. 6, 4 Nyctilus haedos ... dedit, catulum dedit ille (*aeque pastor*) -ae iuravitque genus (Lacaenae *Heinsius, alii aliter*). HYG. fab. 181, 6 (*intercanes Actaeonis*) -a (-e *trad.*), Lacaena.

B *phocae*: CLAVD. 10, 163 haec *Nereis* caeruleae suspensa -ae innatat.

II *metonymice significatur rete*: VARRO ling. 5, 100 panthera, leo, utraque Graeca *vocabula,* a quo etiam et rete quoddam panther et -a et muliercula Pantheris et -a. *van Wees.*

lebadion *v.* libadion.

lebēs, -ētis *m. et* **lebēta,** -ae *f.*, λέβης. *scribitur in codd. etiam*

[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lae-, lev-, libis. *de prosodia*: PROB. app. gramm. IV 197, 8 *inter nomina cum accentu producto*: -a. *de formis*: *tertiae decl.*: *acc. pl.* -as (*sec. gr.*): VERG., OV., VVLG. (*vix primae decl., cf. nom. et acc. sg.*), SIDON. -es: HIER. *nom. sg.* -s: HIER., VVLG., RVFIN. *al. acc. sg.* -em: ITALA, VVLG., HESYCH. *al. nom. pl.* -es: SIDON. *abl. pl.* -ibus: ? VVLG. II par. 35, 13 (*v. infra de prima decl.*). CASSIAN. conl. 22, 9 p. 627, 18 (-is *var. l.*). *primae decl.*: *nom. sg.* -a: PROB. *v. supra*. GLOSS.[L] IV Plac. L 21. *abl. pl.* -is: VVLG. II par. 35, 13 (-ibus *edd. vett.*). *nom. pl.* -ae: EVCHER. *infra l. 37*. *acc. pl.* -as: GLOSS. V 571, 40 (levetas ol⟨l⟩a⟨s⟩ *scribendum*). *de genere*: *masc.* (*testantur* PROB. app. gramm. IV 194, 7 -a [*mire inter nomina propria virorum in -a desinentia*]. GLOSS. V 112, 35 -a): *inde a* VERG., *sc. formae tertiae decl.* *fem.* (*testantur* GLOSS.[L] IV Plac. L 21. GLOSS. V 112, 8 -as: ollas feminini ⌊sive neutri⌋ [?]. 571, 40): *exempla v. supra in cap. de formis.* [*apul.* nnepətə; *prov.* leveit. *cf. M.-L. 4960*; *Wartburg V 234 formam provincialem ex ipso sermone Massiliensi provenisse opinatur. G.*]

nomen vasis (GLOSS. λέβης. olla aenea. *sim.*): **1** *proprie*: VERG. Aen. 3, 466 (*inter dona*) ingens argentum Dodonaeosque -as (Dodonaeas *P ante correcturam*. SERV.: ollas aereas; Graece dixit, zemas enim vulgare est, non Latinum. CLAVD. DON.: poculorum genus ferunt esse -as. *cf.* PS. ASCON. div. in Caec. p. 188, 1 Dodonaei Iovis aut Apollinis Delphici, in quorum delubris -es tripodesque visuntur). 5, 266 dona facit *Anchises* geminos ex aere -as. OV. epist. 3, 31 grandia dona ..., viginti fulvos operoso ex aere -as et tripodas (*Hom. I 265 λέβητας*). met. 12, 243 (*236* crater) *in epulis Lapitharum Centaurorumque* pocula ... missa volant fragilesque cadi curvique -es, res epulis quondam, tum bello et caedibus aptae (*de poculis ut* SIDON. carm. 5, 227 coronatos redolentia serta -as. epist. 9, 13, 5 vers. 58 paterae, scyphi, -es socient Falerna nardo). ITALA Ier. 1, 13 (Rufin. Orig. in psalm. 38 hom. 2, 8 p. 1408[B]) vidi -em ardentem (vel 'ollam' *addit Rufin.; Vulg.* ollam succensam). PASS. Macc. 8, 13 *inter instrumenta tormenti* -es ([*gr. IV Macc. 8, 13*]. 12, 1 in aeneum vas, quod -em vocant, coniectus [*gr. λέβητα tantum*]). VVLG. exod. 27, 3 in usus eius (*altaris*) *facies* -as ad suscipiendos cineres. 38, 3 paravit ex aere vasa diversa, -as *eqs.* I reg. 2, 14 in -em vel in caldariam aut in ollam sive in cacabum. III reg. 7, 40 45. (= II par. 4, 11. 16). II par. 35, 13 hostias coxerunt in -is et cacabis et ollis (*cf.* EVCHER. instr. 2 p. 148, 2 *ad l.*: -ae aenei minores in usum coquendi parati. *sim.* ISID. orig. 20, 8, 4). Ier. 52, 18 -as et creagras et psalteria et phialas et mortariola et omnia vasa aerea, quae in ministerio fuerant. Mich. 3, 3 *principes* conciderunt *ossa hominum* sicut in -e et quasi carnem in medio ollae. Zach. 14, 20sq. erunt -es in domo domini quasi phialae coram altari, et erit omnis -s in Ierusalem ... sanctificatus domino (*cf.* HIER. in Zach. 3, 14 p. 1540[B] ament aeneos -es, qui amaverunt ollas Aegyptias ...; nos Iudaicos -es, in quibus coquebantur carnes victimarum, vertamus in phialas aromatum *eqs.*). GREG. TVR. glor. conf. 96 ponit -em ligneam super ignem (*ibid.* caldaria, vasculo). PRISC. LYD. solut. 6 p. 72, 20 aqua in -e calefacta.
2 *translate*: ITALA psalm. 107, 10 (cod. 189, *item* VVLG.) Moab -s spei meae (HIER. psalt. sec. Hebr. -s pelvis meae. *ceterae versiones Italae* olla *sicut ipse cod. 189 loco gemino psalm. 59, 10*). VVLG. Ezech. 11, 3 (*textu hebr. vix sano*) haec *urbs Ierusalem* est -s, nos autem carnes (*in eadem re* 11, 7. 11).

1. lebēta *v.* lebes. **2. lebeta** (-es) *v.* lebito(n).

lebito(n) (-bet-, -vit-), -ōnis *m.*, *f. et* lebetes (-vit-), *acc.* -am, -en *et ?*levitio, -ōnis *f.* [*idem ac gr.* λεβιτών (λευιτ-, λεβητ-), *quod sine dubio peregrinum. Sch.*] *genus vestimenti monachorum, colobium, saccus*: RVFIN. hist. mon. 7 p. 411[B] indumentum eius stupeum collobium erat, quod apud illos (*Aegyptios*) -betes appellatur. 9 p. 423[C] habitum monachorum, hoc est -betam et cucullam ac melotem. VITAE patr. 6, 3, 10 proiecit -vitionem (*an* -to- ?), qua erat indutus. 7, 12, 8 *abbas* vestitus ... -betone suo (*gr. Cot. p. 683[C]* κεντόνιον, *loco gemino 5, 8, 18* sacco). PALLAD. hist. mon. I 19 p. 296[B] utantur ... noctibus lineis vestibus, quas -vitonas vocant. DIONYS. EXIG. vita Pachom. 14 p. 237[D] ut numquam -bitone alio uterentur ...; -biton autem linea vestis erat instar colobii, qua monachi utuntur hodieque per Thebaidam et Aegyptum; sed ... Pachomius ad humiliandum corpus proprium induebat se plerumque cilicio. 22 p. 242[C] (= reg. Pachom. p. 88, 17) -bitones lineos (lineas *reg.*). VITA Melan. (BHL 5885) 69 pallium et -viten (*gr.* λεβήτονος).

lebitonārium (lev-, lib-), -ī *n.*, λεβητονάριον. *fere i. q. lebito(n)*: HIER. reg. Pachom. praef. 4 nihil habent in cellulis praeter ... duo -a, quod genus absque manicis Aegyptii vestimenti est et uno iam adtrito ad dormiendum vel operandum. reg. Pachom. 2 p. 13, 15. 67 p. 33, 14. 70 p. 34, 6. 81 p. 37, 7 Orsies. doctr. 22 p. 123, 18. 26 p. 127, 3. ISID. orig. 19, 22, 24 -um est colobium lineum sine manicis, quale Aegyptii monachi utuntur (GLOSS.[L] I Ansil. LE 398). GLOSS. V 614, 40 -um colobarium lineum sine manicis.

lebo *v.* 1. levo. **lebr-** *v.* lepr-.

lenocinium **lecācitās** GLOSS. V 602, 68. *cf.* lecator.

lecāmen *v.* ligamen. **lecaro** CIL VI 31850. *obscurum.*

lecātor, (-ōris) *m.* [-r '*gulosus*' *coniungendum videtur c. it.* leccone '*helluo*', leccare '*ligurrire*' (*e germ.* *likkōn ?); *immixta voce q. e.* (al)lectare *forsitan in notionem parasiti, deinde lenonis sim. abierit (v. Svennung, Kl. Beitr. z. lat. Lautlehre 60). cf.* lecacitas. *Sch.*] GLOSS. V 602, 51 -r: gulosus. 602, 66 leno: -r, mediator. 602, 67 lenulus: parvus -r.

lecebra, -ae *f.* *ad explicandam vocem q. e.* illecebrae *fictum esse vidit Heraeus, ALL 12, 1902, 65.* GLOSS. II 267, 49 δελέασμα[τα] -a. IV 106, 11 -a: seductio vel occulta blanditio (*sim.* 307, 4. 360, 6 [*var. l.* lac-]. 532, 44 [*trad.* lacebris *ut* NOT. Tir. 57, 12 *ante* inlacebris]). *huc refert Goetz* GLOSS. IV 493, 33 caelebra voluptas. V 275, 42 celebra voluntas.

leces CIL I[2] 565 (*in cista Praenestina inter nomina heroum graecorum*). *obscurum.* *Hübner.*

lectārius *v.* lectuarius. **lēctē** *v.* 2. lego.

[s]**lectīca,** -ae *f.* [*a* 3. lectus, *cf.* lōrīca *a* lōrum. *Sch.*] *de origine*: VARRO ling. 5, 166 super lectulis origines quas adverti, hae: -a, quod legebant, unde eam (iam *trad.*) facerent, stramenta atque herbam, ut etiam nunc fit in castris; -as, ne essent in terra[s], ⌊sublimis in his⌋ (*corruptum*) ponebant; nisi ab eo quod Graeci antiqui dicebant λέκτρον lectum potius (*quae sequuntur, v. l. 33*). ISID. orig. 20, 11, 1 -ae a lectis herbis vocatae. *scribitur* legt- TEST. Galli (CIL XIII 5708, *e cod.*) 1, 4 (*sed* 2, 25 lect-). NOT. Tir. 97, 67. *de notione*: HIER. in Is. 66, 20 l. 24 ubi ... Septuaginta et Theodotio dixerunt lampenas, pro quibus Symmachus -as interpretatus est, Aquila σκεπαστά posuit, quod et ipsum -as opertas pellibus significat. ISID. orig. 20, 11, 4 -ae, sive lecti plutei, de quo Rutilius Rufus (*v. l. 31*). SCHOL. Hor. gloss. Γ sat. 1, 2, 98 -a genus vehiculi est matronarum, ubi totum corpus continetur, ita ut operari inibi possit, habens hinc inde fenestras. GLOSS. φορεῖον. lectum vel ferculum. qua consules portantur. lectum infirmorum. *legitur inde a* RVT. RVF., GRACCH., CIC. *transit in gr.* λεκτίκιον. [*it.* lettiga; *sard. centr.* lettiγa, *mer.* léttịa; *hisp. vet.* lechiga. (> *kymr.* lleithig). *cf. M.-L. 4962. Battisti-Alessio III 2212. Wagner II 24. Wartburg V 234. Corominas III 63. G.*]

fere i. q. lectus (*ad rem v. Lamer, RE XIII 1055sqq.*): **1** *usu prisco in sermone castrensi* (*cf. l. 13. 60. 73*) *fere i. q. culcita straminea*: RVT. RVF. hist. 13 primum ... contra consuetudinem imperatorum ipse (*Scipio minor?*) pro lectis -is utebatur. VARRO ling. 5, 166 *v. l. 11, ubi seq.*: qui (quom *codd.*) -am involvebant, quod fere stramenta erant e segete, segestria appellarunt ..; ubi lectus mortui fitur, dicebant feretrum nostri, Graeci φέρετρον (frg. Non. p. 11, 13 qui fronde -as [quod frontem -ae *trad.*, *correxit Madvig*] struebant, ex ea herba torta torum appellatum; hoc, quod inicitur, etiamnunc toral dicitur; -am qui [*instrum.*] i., s. appellabant). PAVL. FEST. p. 64 cumbam Sabini vocant eam, quam militares -am.

2 *usu sollemni i. q. lectus, qui gestari potest* (*iuxta ponitur* sella *saepe*, sandapila MART. 2, 81, 1. 9, 2, 11): **a** *hominum, animalium* (*l. 65. 76*): GRACCH. or. frg. Gell. 10, 3, 5 (49 M.) homo adulescens pro legato; is in -a ferebatur; ... *cum bubulcus quidam quaereret, num mortuum ferrent*, -am iussit deponi, struppis, quibus -a deligata erat, ... verberari iussit *eqs.* CIC. Verr. II 4, 51 in -a cubans. 4, 53 -a paulisper deposita. 5, 27 ut mos fuit Bithyniae regibus, -a octophoro ferebatur; ... cum ad aliquod oppidum venerat, eadem -a usque in cubiculum deferebatur (ad Q. fr. 2, 8 [9], 2. *cf. l. 58 et* MART. 9, 2, 11 octo Syris suffulta. 2, 81, 1 hexaphoris [6, 77, 9]). 5, 34 -a in urbem introferri solitus est. Phil. 2, 58 aperta -a mima portabatur ([*de eadem re* Att. 10, 16, 5]. Att. 10, 10, 5 PROP. 4, 8, 78. *cf.* CIC. Att. 9, 11, 1 cum is paulum -am aperuisset [ad Q. fr. 2, 8 (9), 2]). 2, 82 caput in aversam -am inserens. 2, 106 operta -a latus per oppidum est (div. 2, 77 *M. Marcellus* dicebat ..., ne impediretur auspiciis, -a o. facere iter se solere. *v. etiam l. 20*). 2, 108 scutorum (*sc. plenas*; scutati milites *var. l.*) -as portari *a militibus* videmus (*de eadem re* 5, 18). Att. 6, 1, 25 ad Q. fr. 2, 5 (6), 3. SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 12, 3. CATVLL. 10, 16 comparasti ad -am homines *Bithynos* (*20* octo). BELL. Hisp. 32, 7. 32, 8 de -a Pompeius in eorum fidem confugit. 38, 3 ita -a a turre cum esset ablatus, in ea ferebatur ... more militari. NEP. Hann. 4, 3 qua valetudine cum etiamnum premeretur -aque ferretur (*feruntur aegroti ut* LIV. 2, 36, 6 [*cf. p. 1082, 6sq.*]. VAL. MAX. 1, 7, 1 CELS. 2, 15, 3. 3, 22, 9 SEN. epist. 70, 10. *al.*) HOR. sat. 1, 2, 98 *ne corpus mulieris diligentius inspicias*, multae tibi tum officient res: custodes, -a, ciniflones *eqs.* 2, 3, 214 siquis -a nitidam gestare amet agnam. OV. ars 1, 488 si ... illa toro resupina feretur, -am dominae ... adi. rem. 663 dominam -a tenebat. 665. LIV. 27, 29, 2 vix -ae agitationem prae gravitate vulnerum patiens. 43, 7, 5 frg. 60. VELL. 2, 114, 2 erat desiderantibus paratum iunctum vehiculum, -a eius (*Tiberii*) publicata. SEN. dial. 9, 12, 4. 10, 12, 6 ne illos quidem inter otiosos numeraverim, qui sella se et -a huc et illuc ferunt. epist. 22, 9 incomitata -a. 31, 10 turba servorum -am ... portantium. 80, 8 *mimi*, quos supra capita hominum supraque turbam delicatos -a suspendit. 110, 17 -a formonsis inposita calonibus. CVRT. 7, 6, 8 -a militari ferebatur. 8, 9, 24 *rex Indorum* aurea -a margaritis circumpendentibus recubat (8, 9, 29). PETRON. 28, 4 -ae impositus (SVET. Iul. 82, 3 Claud. 10, 2 AMM. 30, 10, 5. *cf. l. 81*). PLIN. nat. 8, 5 *elephanti* -is ... ferentes quaterni singulos puerperas imitantes. MART. 3, 46, 4. 10, 10, 7. 11, 98, 11. IVV. 1, 121 densissima centum quadrantes -a petit (*i. multae -ae*). 3, 242 facit somnum clausa -a fenestra. INSCR. RevArch. V 26, 1927 p. 389 n. 158 locum -ae in amph⟨itheatro⟩. *al.* **b** *deorum*: FIRM. err. 22, 1 nocte quadam simulacrum in -a supinum ponitur (SERV. Aen. 6, 68 ['numina Troiae'] simulacra brevia, quae portabantur in -is). AVG. civ. 2, 4 p. 57, 12 D. ante cuius (*Berecynthiae matris*) -am die sollemni lavationis eius talia ... cantitabantur *eqs.* INSCR.

[*Collassero*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Dessau 3804 Bellonae -am cum suis ornamentis et basem ... consecravit.

3 *audacius de angulo e trunco et ramis arborum formato*: PLIN. nat. 17, 99 semine ... inserere natura docuit ... abiecto in mollibus arborum -is et ventis saepe translato in ... corticum rimas (*'fortasse* e mollibus. *an potius* in mollitias arborum vel ventis *?' Mayhoff*).

4 *de cubili*: TEST. Galli (CIL XIII 5708) 1, 4 -a fiat sub exedra et II subsellia ad duo latera ex lapide transmarino (*usu incerto*). EPIT. Alex. 69 -arum ... vestigia ampliora, quam hominis status postulabat, fieri ... iussit (*cf. Diodor. 17, 95, 2* κατασκηνώσεις ... δύο στιβάδας πενταπήχεις ⟨ἐχούσας⟩ οἰκοδομῆσαι. *Curt. 9, 3, 19* cubilia amplioris formae ... relinqui).

deriv.: lectical (?), lecticalis, lecticarius (-um), lecticula.
compos.: lecticocisium.

? **lectīcal,** -is *n.* *a* lectica; *cf.* toral *sim.* GLOSS. III 321, 11 φορεῖον -l (*praecedit* ὑπαυχένιον cervical).

lectīcālis, -is *m.* *a* lectica. [*hisp. vet.* lechigal. *cf. Corominas III 63. G.*] GLOSS.^{L} I Ansil. LE 28 qui lectulos facit (GLOSS. IV 533, 11. V 603, 4. 656, 13). III Abstr. LE 2 qui lecticulos ('lecticas ?' *Lindsay*), facit. V Abba LE 14 qui lectulum facit.

lectīcāriola, -ae *f.* *a* lecticarius *sec.* ancillariolus (*q.v.*). *i. q. mulier, quae lecticarios amat*: MART. 12, 58, 2 ancillariolum tua te vocat uxor, et ipsa -a est: estis, Alauda, pares.

ˣ**lectīcārius,** -ī *m.* *a* lectica. *scribitur etiam* lectraris (CIL III 4497), -ika- (CIL VI 6306. 8874), -tca- (CIL VI 33369), -rus (CIL VI 33370), *c. apice* lé- (CIL VI 5198). *abbreviatur* lecticar (CIL III 1438 VI 6305. *et saepe*), lectic *vel* lectik (CIL VI 6302. 6306. 9510), lect (CIL VI 4447. 6307. *et saepe*). *de terminationibus*: *nom. sg.* -ris CIL III 4497 (*v. supra; cf. abl. pl.* -ribus *var. l.* SVET. Otho 6, 3). INSCR. Année épigr. 1957 p. 33 n. 105. -rus CIL VI 33370. *nom. pl.* -ri CIL VI 406 (30758), 15 INSCR. Epigraphica 1, 1939 p. 133 n. 8 *et hic illic in codd.* *de notione*: SCHOL. Cic. Gron. D p. 315, 9 -i dicuntur, qui maiores nobiles portant, ut in Verrinis legimus (*v.* lectica). GLOSS. φοριοφόρος. ferculum portans. NOT. Tir. 97, 67 -us. *legitur inde a* CIC.; *e scriptoribus afferuntur omnia exempla, e titulis selecta.* *transit in gr.* λεκτικάριος. [*falso trad vid. pro* lectuarius: GLOSS. III 271, 26 κλινοποιός -us. *pro* suppellecticarius: PETRON. 34, 3 -us argentum ... inter reliqua purgamenta scopis coepit everrere.]

i. q. portator lecticae (*sellae l. 51, ferculi l. 34; iuxtaponitur* servus *l. 55*): **1** *generatim*: CIC. S. Rosc. 134 mitto hasce artes volgares: coquos, pistores, -os. SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 12, 3 coactus sum in ... lectica *mea* ... meisque -is in urbem eum *mortuum* referre. SEN. contr. 10, 5, 22 *Timagenes* nimis liber erat: puto, quia diu non fuerat; ex captivo cocus, ex coco -us, ex -o usque in amicitiam Caesaris felix (enixus *Thomas*). PHAEDR. app. 16, 1 feles habebat gallus -os (-us *codd.*). SEN. dial. 2, 14, 1 quid refert, quam *mulierem* habeant, quot -os habentem, ... quam laxam sellam? COLVM. 1 praef. 12 turba pedisequorum -orumque (PAPIN. dig. 31, 65, 1 [*inter servorum officia*] -is aut pedisequis). PETRON. 96, 4 a duobus -is ... perfertur. SVET. Cal. 58, 3 ad primum tumultum -i cum asseribus in auxilium accucurrerunt. Otho 6, 3 abditus propere muliebri sella in castra contendit, ac deficientibus -is cum descendisset *eqs.* SCAEV. dig. 34, 2, 13 ancillis vel -is ... uxoris. VLP. dig. 32, 49 pr. mancipia, puta -i, qui solam matrem familias portabant. 45, 1, 29 pr. -orum stipulatio una est. PAVL. dig. 32, 99, 4 servis -is legatis si idem -us sit et cocus, accedet legato (CIL VI 9506 servo -o. *dub.* 33369). sent. 3, 6, 72 inter urbana ministeria ... -i. MARCIAN. dig. 32, 65, 2 -us cocus postea factus est (*ibid 3 loco spurio*). CVRIOS. urb. (= REG. urb.) p. 106, 4 N. castrae ... -orum. CIL III 1438 defens(or) lecticar(iorum). 4497 T. Flavius Celsus imp(eratoris) -ris decuria Eutacti. VI 4348 Faustus Ti. Claudi German(ici) -us. 4349 Olympus Liviae Drusi Caesar(is) -us. 5198 Antiochus Iuliae Drusi Caesaris supra -os (6301). 6218 Antiochus -us de conlegio. 8872 ex corpore -orum Caesaris. 8873 dec(urio) lecticar(iorum) Britannici (8875, 2 ex n(umero) decurionis -orum [*confusionem illustravit Mommsen ad l.*]. 37756 INSCR. NSc. 1908 p. 176 *Romae*). 8874, 5 praeposito lectika(riorum). 8875, 6 Ianuarius et Saturio, scrib(a)e -orum. *al.* **2** *in cultu deorum*: CIL VI 406 (30758), 15 Gemi(us) Felix et Vibius Eutychianus -ri dei *Iovis Dolicheni* (INSCR. Epigraphica 1, 1939 p. 133 n. 8). INSCR. Afr. Gsell I 2136 -orum princeps (*huc pertinere opinatur editor, item* CIL VIII 20574 Veneri ... Gemellinus -us votum solvit. 24531). **3** *i. q. vespillo, libitinarius*: NOVELL. Iust. 43 pr. (*de officinis, quae magnae ecclesiae Constantinopolitanae conceduntur*) eorum, qui vocantur -i seu decani, numerum mensurae determinaverunt *imperatores priores*, mille centum esse decanos sive ergasteria tanta constituentes (*cf.* 43, 1 pr. decanorum sive -orum). *ibid.* ex unoquoque collegio ... competentium -orum.

deriv.: lecticariola.

inde n. **lectīcārium,** -ī. *i. q. gestatorium*: ITALA II Macc. 9, 8 (rec. L) *Antiochus aegrotus* -o portabatur (*gr.* ἐν φορείῳ, *rec. X et Vulg.* in gestatorio, *recc. BMP* in lectica).

lectīcocisium, -i *n.* *a* lectica *et* cisium. NOT. Tir. 97, 70 (-ces-, -cens, -cess- *trad.*). *i. q. vehiculum in modum lecticae constructum; vocem vindicavit Schmitz, Beitr. 296; Heraeus, ALL 11, 1900, 70 huc rettulit* SERV. auct. Aen. 8, 666 quidam pilenta laeta occisia (tecta cisia *coniecerat Scheffer*), sed vulgo dicta, tradunt.

lectīcula, -ae *f.* *a* lectica *deminutive*.

i. q. parva, vilis lectica (*vi deminutiva perspicua l. 8. 10. 11. 20*): **1** *usu sollemni*: **a** *strictius, sc. in qua feruntur homines* (*mortui l. 8. 11*): CIC. fam. 7, 1, 5 istam imbecillitatem valetudinis tuae ... tuere, ut facis, ut nostras villas obire et mecum simul -a (lectula *var. l.*) concursare possis. div. 1, 55 -a in curiam esse delatum *rusticum* (*in eadem re* VAL. MAX. 1, 7, 4, *sed* lectica *Liv. 2, 36, 6*). NEP. Att. 22, 4 *Atticus* elatus est in -a, ut ipse praescripserat, sine ulla pompa funeris. LIV. 24, 42, 5 Scipio *vulneratus* -a in aciem inlatus. TAC. hist. 3, 67, 2 ferebatur -a parvulus filius velut in funebrem pompam. GRAN. LIC. p. 23, 5 in -a[m] vulgari[ter] eum *Pompeium* elatum sepulturae datum. PS. AVR. VICT. epit. 38, 4 cum ... in -a veheretur *Numerianus* (*de eodem* EVTR. 9, 18, 2 *seq.* diductis -ae palliis. PROSP. chron. I p. 445, 933 IORD. Rom. 295. *Vopisc. Car. 12, 1* lectica). **b** *latius de lecto studiis apto*: SVET. Aug. 78, 1 a cena in -am se lucubratoriam recipiebat; ibi, donec residua diurni actus ... conficeret, ad multam noctem permanebat.

2 *usu tropico et iocoso de calatho, in quo gallinae parere solent*: APVL. met. 9, 33, 6 (*5* calathum fetui gallinaceo destinatum) gallina consuetae -ae spreto cubili ante ipsos pedes domini praematurum ... prodidit partum.

lecticulus, -ī *m. et* **-um,** -ī *n.* *a* 3. lectus *deminutive*. NOT. Tir. 95, 64 -um. [*falsa var. l.* VVLG. exod. 8, 3 -i *pro* lectuli.] *i. q. parvus lectus*: CATVLL. 57, 7 *Caesar et Mamurra* uno in -o (*O*, lectulo *cett. hiatu dissuadente,* alveolo *Bickel, RhM. 93, 1950, 21*) erudituli ambo. CELS. 2, 12, 2^{E} continere se in -o (lectulo *J sec. usum scriptoris*) debet aeger. GLOSS.^{L} II Abstr. LE 2 -os (*v.* lecticalis). *Collassero.*

lectilucta, -ae *f.* *a* 3. lectus *et* lucta *sec. gr.* κλινοπάλη. SCHOL. Hor. gloss. Γ epist. 1, 14, 21 'fornix' idest coitus labor, -a, clinopale (-pola *cod., cf. vol. III 1350, 32*).

lectīna, -ae *f.* *a* 3. lectus. *fere i. q. cubiculum*: ACT. Petr. 5 p. 51, 3 ascenderunt *navem* Petrus et Theon et introierunt in -a.

ˣ**lēctio,** -ōnis *f.* *a* legere (VARRO ling. 6, 36 SERV. Aen. 12, 95). *legitur inde a* RHET. Her., VARRONE, CIC., NEP., LIV.; *in poesi habent* IVVENC., AVSON., SEDVL., PAVL. PETRIC., ARATOR. [*haud indocte francog.* leçon (*necnon in dialectis francog. et francoprov.*); *prov. vet.* leison, *prov.* lissou(n) *etc.*, *vasc.* lessoú. *docte it.* lezione, *hisp.* lección, *port.* leição. *cf. M.-L. 4963. Wartburg V 234 sq. G.*] [*falso trad.*: EVSEB. EMES. serm. 26, 3 -es daemoniorum (*v. s.* legio).]

I *respicitur* ἀνάγνωσις (*cf.* MACR. somn. 1, 12, 10 quae apud Latinos -o, apud Graecos vocatur repetita cognitio. GLOSS. ἀνάγνωσις, *quae vox gr. respondet, ubi nihil adnotavimus. usurpatur pluralis a* VARRONE *p. 1084, 43.* CELS. 4, 12, 7 SEN. dial. 4, 2, 3 epist. 84, 1 QVINT. inst. 10, 1, 45 *et saepius a scriptoribus posterioribus, imprimis metonymice*): **A** *i. q. actio legendi* (*vix huc spectat -o senatus p. 1088, 27*): **1** *fere technice respicitur ars, qua ea, quae scripta sunt, recte pronuntiare atque intellegere discimus*: **a** *definitiones et partitiones grammaticorum*: VARRO frg. Diom. gramm. I 426, 22 (*frg. 236 Funaioli*) grammatica officia, ut adserit Varro, constant in partibus quattuor, -e, enarratione, emendatione, iudicio; -o est ⌊artificialis interpretatio vel⌋ (*del. Fun.*) varia cuiusque scripti enuntiatio serviens dignitati personarum exprimensque animi habitum cuiusque (*eadem fere* DOSITH. gramm. VII 376, 6. 7. *Varro frg. 234 F.* [*Mar. Victorin. gramm. VI 4, 7*] *grammaticae* officia sunt quattuor ..., scribere, legere, intellegere, probare). MAR. VICTORIN. gramm. VI 188, 8 (*enumeratis antea iisdem grammaticae officiis*) -o quid est? secundum accentus et sensuum necessitatem propria pronuntiatio (*eadem fere* AVDAX gramm. VII 322, 4). 188, 13 de lectione: ... partes -is quot sunt? quattuor. quae sunt? accentus, discretio, pronuntiatio, modulatio (*similiter* CHAR. gramm. p. 3, 30 B. AVDAX gramm. VII 322, 10. 11).

b *exempla*: **α** *vario usu* (*respicitur facultas vel modus legendi*): RHET. Her. 3, 17, 30 *in mnemonicis* loci cerae aut cartae simillimi sunt, ... pronuntiatio -i. QVINT. inst. 1, 1, 31 in -e ... non properare ad continuandam eam vel accelerandam, nisi cum inoffensa atque indubitata litterarum inter se coniunctio suppeditare ... poterit. 1, 1, 32 incredibile est, quantum morae -i festinatione adiciatur; hinc enim accidit dubitatio, intermissio *eqs.* 1, 1, 33 certa sit ergo in primis -o, deinde coniuncta, et diu lentior, donec exercitatione contingat emendata velocitas. 1, 4, 3 enarrationem praecedit emendata -o. 1, 7, 17 qui ad -em instituentur. 1, 8, 1 superest -o: in qua puer ut sciat, ubi suspendere spiritum debeat, quo loco versum distinguere, ubi claudatur sensus, unde incipiat, quando adtollenda vel submittenda sit vox, quo quidque (quid quoque *trad.*) flexu, quid lentius celerius, concitatius lenius dicendum, demonstrari nisi in opere ipso non potest. 1, 8, 2 sit ... in primis -o virilis et cum suavitate quadam gravis, et non quidem prosae similis ..., non tamen in canticum dissoluta nec plasmate ... effeminata. 1, 11, 14. 2, 5, 5. 10, 7, 11. 11, 2, 34. APVL. met. 11, 22, 8 libros litteris ignorabilibus praenotatos, ... nodosis ... apicibus a curiositate profanorum -e munitā. IREN. 3, 7, 2 si ... non adtendat aliquis -i et intervalla adspirationis manifestet in quo dicitur. *ibid.* oportet per -em hyperbaton ostendi et consequentem apostoli servari sensum. TRACT. in Luc. 6, 2 Migne suppl. 1, 343 si ex piscatoribus sine -bus rustici estis, vel non audistis in synagoga *eqs.* SCHOL. Verg. Veron. Aen. 7, 341 haec sine ulla -is intercapedine pronuntianda sunt. *al.* **β** *prae-*

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

valente respectu interpretandi, *recte intellegendi sim.*: SERV. Aen. 4, 9 ambiguitatem -is haec res fecit (*sc. quod vox 'insomnia' et pro fem. sing. et pro neutr. plur. intellegi potest*). SERV. auct. georg. 3, 165 ('dum faciles animi iuvenum, dum mobilis aetas') est duplex -o: potest enim et sic legi 'iuvenum dum mobilis aetas' (BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 37, 30 hic d. -o est; Alexander enim hoc modo legi putat oportere *eqs.* p. 39, 30 *Herminus* magis hanc -em veram putat, ut ita sit *eqs.* [*sc.* ταυτα *Aristot. herm. 16 a 6 et pro* ταῦτα *et pro* ταὐτά *accipi potest. cf. p. 1088, 18*]). RVFIN. Orig. in exod. 5, 1 p. 184, 9 (*respicitur Vulg. I Cor. 10, 2* omnes in Moyse baptizati sunt in nube et in mari) videtis quantum differat ab historica -e Pauli traditio: quod Iudaei transitum maris putant, Paulus baptismum vocat *eqs.* (VEREC. in cant. 2, 14 tritico scripturae significantur divinae ..., cuius tamen exterius corium, id est h. -o, relinquetur. 9, 7 relinquentes h. -em, altiora nobis sunt ... contuenda. CASSIOD. in psalm. praef. 14 l. 8 arcanum psalmi partim secundum spiritalem intellegentiam, partim secundum h. -em, partim secundum mysticum sensum ... conabor aperire).

2 *usu communi respicitur potius finis, propositum artis legendi*: **a** *ad erudiendam, delectandamque mentem*: **α** *legentis ipsius*: ① *generatim*: Ⓐ *sine determinationibus*: CIC. de orat. 2, 131 subacto mihi ingenio opus est; ... subactio autem est usus, auditio, -o, litterae. Brut. 69 scriptum ... dignum ... -e (QVINT. inst. 10, 2, 1 -e dignis auctoribus. GELL. 12, 2, 12 dignus ... Seneca ... -e ac studio. *cf.* QVINT. inst. 1, 8, 19 indignas -e scidas). Tusc. 2, 7 -em sine ulla delectatione neglego. fam. 5, 12, 5 -is voluptate. 5, 20, 2 ad quas *rationes* ego nihil adhibui praeter -em. SEN. dial. 10, 9, 5 quemadmodum aut sermo aut -o aut ... cogitatio iter facientis decipit. epist. 45, 1 non refert, quam multos sed quam bonos *libros* habeas: -o certa prodest, varia delectat (GELL. praef. 3 *adnotationes* ⟨ex⟩ auditionibus [eruditionibus *trad., corr. Gronovius*] -busque variis feceramus. 14, 6, 1 elaboratum esse *librum* ... ex multis et variis et remotis -bus. *al.*). 65, 1 -e primum temptavi animum; deinde ... aliquid scripsi. 83, 3 *dies* inter stratum -emque divisus est. 84, 1 a -bus ⟨nihil⟩ recessi. *ibid.* alit -o ingenium. 84, 2 ut quicquid -e collectum est, stilus redigat in corpus; apes ... debemus imitari (*cf. ibid.* 5 has apes debemus imitari et quaecumque ex diversa -e congessimus, separare *eqs.*). COLVM. 1, 1, 6 deterrere ... a -e. ASCON. Corn. p. 49, 28 -o ipsa declarabit. PETRON. 4, 3 ut studiosi iuvenes -e severa irrigarentur. QVINT. inst. 1, 8, 5 ut ab Homero atque Vergilio -o inciperet. 8 prooem. 28 qui ... -e multa et idonea copiosam sibi verborum supellectilem compararit (FRONTIN.[?] strat. 4 praef. m. -e conquisitis strategematibus. PLIN. epist. 2, 3, 2 m. -o in subitis *Isaei declamationibus*, m. scriptio elucet. GELL. 1, 7, 4 -e m. exercitus, *al. cf.* MACR. Sat. 3, 6, 7 Epaphus ... vir plurimae -is [*Serv. auct. Aen. 3, 84* E., vir peritissimus]). 10, 5, 8 non ... scripta -e secura transcurrimus, sed tractamus singula. 10, 7, 4 multus stilus et adsidua -o et longa studiorum aetas (BARNAB. 10, 11 *male resp. gr.* FIRM. math. 5, 2, 1 HIER. epist. 60, 10, 9. *al. cf.* SEDVL. epist. 1 p. 5, 3 -is adsiduitate). *al.* PLIN. epist. 7, 21, 1 non stilo modo, verum etiam -bus ... abstineo solisque auribus studeo. 9, 36, 5. SVET. Tib. 56 ex -e cotidiana quaestiones ... proponere (AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 33). GELL. 2, 23, 3 *si singulos versus Menandri et Caecilii* iunctis et alternis -bus committas. 11, 7, 7 a -bus ... paucis apirocalus. TERT. ieiun. 11 p. 288, 30 ista credo ignota eis, ... aut sola forsitan -e, non etiam intentione comperta (*cf.* CAPITOL. Gord. 1, 2 vel ipse videram vel -e conceperam). ITALA Sirach prol. (cod. 172) attentiorem -em facere (VVLG. p. 146, 6 adtentiore studio -em f.). VLP. dig. 10, 2, 4, 1 in libris improbatae -is. IREN. 4, 33, 8 (4, 53, 2 H.) -o sine falsatione et secundum scripturas expositio legitima. CYPR. ad Donat. 15 p. 15, 17 sit tibi vel oratio adsidua vel -o *sc. scripturarum ut passim apud Christianos* (*cf.* HIER. epist. 31, 3, 3. 39, 5, 1 orationi, ieiuniis, -i vacare. *al.*). FIRM. math. 2, 30, 15 *ut* non tantum -bus, sed propriis mentis iudiciis instruaris. AVSON. 340 p. 158 P. benigna. AMBR. in psalm. 118 serm. 10, 39, 3 quod ... intentae meditationis est, non perfunctoriae -is. HIER. praef. Vulg. Esdr. p. 4, 4 ut privata -e contenti libros non efferatis in publicum. PAVL. NOL. epist. 4, 1 p. 19, 7 hos ... libros -i habeo. *et saepe.* *in titulis*: CIL V 7956 ut nomen eius aeterna -e celebraretur, hoc monimentum instituit. INSCR. christ. Diehl 1828 que primitie nostre virtutis sunt, ex -e et aspectu probantur; nam novum edificium ... nostro labore ... perfectum est. Ⓑ *indicatur id, quod legitur*: *gen. obi.*: CIC. de orat. 3, 48 veterum oratorum et poetarum (QVINT. inst. 10, 1, 27). ac. 2, 4 librorum (VAL. MAX. 6, 3 ext. 1 quod eorum *sc. l. Archilochi* parum verecundam ac pudicam -em arbitrabantur *Lacedaemonii.* QVINT. inst. 12, 11, 17 FIRM. math. 8, 33, 3 AMM. 15, 8, 16. *al.*). SEN. dial. 4, 2, 3 rerum vetustarum. 5, 9, 1 -o illum *animum* carminum obleniat. epist. 2, 2 auctorum multorum et omnis generis voluminum (PLIN. nat. praef. 17 HIER. epist. 18 A, 6, 6). 108, 35 auditionem philosophorum -emque (QVINT. inst. 10, 1, 35). QVINT. inst. 2, 5, 1 historiae atque ... orationum. 2, 5, 21 Gracchorum Catonisque et aliorum similium. 2, 5, 26 novorum *oratorum*. 10, 1, 59 multa magis quam multorum -e formanda mens. APVL. apol. 41 ex -e et aemulatione Aristoteli. VLP. dig. 29, 3, 2, 5 'inspectio' tabularum etiam -em earum indicat. *al.* *adi. vel pron.* (*exempla certiora*): SEN. epist. 108, 30 cum ad hanc eandem -em philologus accessit. QVINT. inst. 10, 1, 44 summatim, quid et a qua -e petere possint *studiosi* ..., attingam. GELL. 18, 4, 1 iactatorem quempiam et venditatorem Sallustianae -is. PORPH. Hor. carm. saec. 37 nisi forte ex -e Vergiliana hoc concepit. epist. 2, 1, 126 ('os tenerum pueri balbumque poeta figurat') poeticis ... -bus os infantis ... corrigitur. CYPR. epist. 27, 1 p. 541, 2 fide quidem calidus ..., sed bene minus dominica -e fundatus. testim. 3 praef. p. 101, 9 petisti, ut ... excerperem de scripturis sanctis quaedam capitula ..., -is divinae succinctam diligentiam quaerens, ut animus ... non longis ... voluminibus fatigetur (AMBR. in psalm. 61, 23, 2 alienus non solum ab imitatione, sed etiam a -e d. HIER. epist. 52, 3, 8. *al.*). LAMPR. Alex. 30, 1 -i Graecae operam maiorem dabat ... libros Platonis legens. HIER. epist. 63, 1 fructum ... evangelicae -is. *al.* de: AVG. util. cred. 5, 11 p. 16, 9 cum de rebus obscurissimis -o est.
Ⓒ *indicatur is, qui legit*: *gen. subi.* (*cf. l. 59*): CIC. Tusc. 2, 8 id commendari omnium eruditorum -i. AVSON. 335 p. 197, 16 P. libellus iam diu secreta quidem sed vulgi -e laceratus. HIER. in Dan. 12, 4 p. 577^A multorum. epist. 58, 10, 2 Hilarius ... a -e simpliciorum fratrum procul est. CASSIOD. hist. 5, 42, 16 ut neque ad -em cuiuspiam veniant ... epistulae, sed abiciantur (*Theodoret. 2, 28, 2* εἰς ἀνάγνωσιν ἔρχεσθαι). in psalm. 64, 9 l. 215 quando talia signa cernebat *universitas* quae nec -o eorum prodiderat nec visio ulla monstraverat. *pron. poss.*: CAPITOL. Gord. 1, 4 tres Gordianos *uno* hoc libro conexui consulens et meo labori et -i tuae (VICT. pasch. chron. I p. 678, 6 si dignum aliquid tua -e [*var.* electione] confecero).

(II) *usu dilatato ponitur fere pro ipsis studiis, quae maxime legendo exercentur* (*exempla certiora*): HIER. epist. 29, 7, 2 Hebraici sermonis -e detenti in Latina lingua rubiginem obduximus. ENNOD. dict. 7, 5 p. 444, 19 (*ad discipulos*) reddite vos studendo origini, reddite natalibus -e. epist. 7, 31, 5 p. 198, 13 audivi te ... circa studia iam remissum et ... nullatenus esse de -is instructione sollicitum. 6 p. 198, 19 ut profectus tui messem cotidianae catenis -is adstringas. CASSIOD. var. 9, 21, 1 vos inde *i. de studiis Romanis* ... minus esse sollicitos, unde et generi vestro crescit ornatus et coetui provenit assidua -e consilium. hist. 6, 1, 7 rhetoricam ... legebat *Iulianus* apud Ecibolam sophistam; ... cumque -e proficeret *eqs.* (*Socr. 3, 1* περὶ τοὺς λόγους). 10, 3, 13 fiunt discipuli in -e divina Diodori *praepositi monasterii* (*per interpretationem pravam Socr. 3, 6* εἰς τὰ ἀσκητικά. *cf. e. g.* 6, 1, 9 *ubi* -bus utebatur *ponitur pro Socr. 3, 1* ἠσκεῖτο). inst. 2 praef. 1 superior liber ... institutionem videlicet divinarum continet -um; ... nunc tempus est, ut aliis septem titulis saecularium -um praesentis libri textum percurrere debeamus (*cf. 1 praef. 6* in secundo ... libro de ... disciplinis liberalium litterarum pauca libanda sunt). *cf. l. 69.*

β *auditoris* (*fere i. q. recitatio; manifestiora exempla*): ① *generatim*: VARRONIS *libros* de -bus III *memorat* Hier. epist. 33, 2 (*quos de recitationibus egisse putat Ritschl, opusc. III 461*). NEP. Att. 14, 1 neque umquam sine aliqua -e apud eum cenatum est (*cf.* HIER. epist. 43, 1 numquam se cibos Origene praesente sine -e sumpsisse. VITA Hil. Arel. 15 l. 15 cibum sine -e non sumpsit. BENED. reg. 38, 1 mensis fratrum -o deesse non debet). CAPITOL. Opil. 4, 3 ut infamiam *relegationis* ... tegeret, *Macrinum* -i operam dedisse, egisse causulas, declamasse *eqs.* (*huc refert Tandoi, StIt. 43, 1971, 108*). QVEROL. p. 5, 7 R. materia vosmet reficiet, si fatigat -o (*p. 3, 13* fabellis atque mensis hunc librum scripsimus. *cf. l. 45*). SCHOL. Cic. Bob. p. 137, 11 'poetae, quorum ego semper ingenia dilexi' non tantum -bus eorum frequentandis, sed etiam versibus conscribendis. HIER. epist. 39, 2, 6 si caecus fuero, amici me -o consolabitur. 45, 2, 2 divinos libros ... nonnullis *virginibus* saepe disserui; -o adsiduitatem, adsiduitas familiaritatem ... fecerat. AVG. epist. 20, 3 ut timorem dei ... vel inseras infirmiori vasi tuo *i. filio* vel nutrias divina -e gravique conloquio. COD. Theod. 15, 14, 9 ut his *consulibus* reverentia in -e recitantium tribuatur. GREG. M. in euang. 21, 1 multis vobis -bus ... per dictatum loqui consuevi; ... nunc ... volo, ut ... *evangelium* colloquendo edisseram; sicque excipiatur ut loquimur, quia collocutionis vox corda torpentia plus quam sermo -is excitat. (II) *in scholis gramm. vel philos.*: GELL. 1, 26, 2 dabat ... saepe post cotidianas -es quaerendi quod quis vellet potestatem *Taurus philosophus*. SCHOL. Iuv. 7, 225 veniunt ad grammaticos, ut -es accipiant (POMP. gramm. V 237, 4). CASSIOD. hist. 6, 37, 2 Christianos prohibuit *Iulianus* Graecorum doctrinis imbui et eorum -bus erudiri (*Soz. 5, 18, 3* ἐν τοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀσκεῖσθαι μαθήμασιν). 11, 17, 2 filia Leonti, sophistae Atheniensis, a patre omnibus -bus erudita (*Socr. 7, 21* διὰ λόγων ἐληλύθει παντοίων). (III) *in caerimoniis sacris Iudaeorum vel Christianorum*: TERT. apol. 22, 9 *daemones* dispositiones ... dei et tunc prophetis contionantibus excerpunt et nunc -bus resonantibus carpunt. ITALA act. 13, 15 (cod. e = VVLG.) post ... -em legis et prophetarum *in synagoga.* I Tim. 4, 13 (cod. d *al.* = VVLG.) adtende -i, exhortationi, doctrinae (PELAG. *ad l.*: fac legi. *sed de actione hominis se ipsum instruentis intellegitur* HIER. epist. 53, 3, 3 THEOD. MOPS. in I Tim. 4, 13 p. 148, 22). CYPR. epist. 29 p. 548, 6 quando ... Saturo die Paschae ... -em dedimus. 38, 2 p. 580, 22 ut ab officio -is incipiat (AVG. epist. 209, 3 praeter -is officium nullis clericatus gradibus ... notum *adulescentem*). p. 580, 24 celebrandis divinis -bus. p. 581, 9 dum dedicat -em. 39, 4 p. 584, 6 iungendus in -e Aurelio fuerat. LACT. inst. 4, 16, 11 damnationem suam prophetarum voce praedictam cottidianis -bus personant *Iudaei.* PEREGR. Aeth. 10, 7 post -e facta est oratio. 36, 5 ut -bus et orationibus usque ad noctem operam demus. 37, 7. HIL. in

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

psalm. 135, 1 cum in -is tempore rationes supputamus. VITA Anton. 2 p. 18, 5 ingressus ⟨est⟩ dominicum, et contigit invenire eum -em evangelicam (*Migne gr. 26, 841C* συνέβη ... τὸ εὐαγγέλιον ἀναγιγνώσκεσθαι, *Euagr. vita Anton. 2* ut tunc evangelium legeretur). AMBR. in psalm. 36, 2, 3 *psalmus*, qui nobis hodierna -e propositus est. HIER. hom. Orig. in Is. 5, 1 p. 263, 11 in quo *capitulo* nunc -o conquievit. *al.* *c. colore instructionis legendo effectae huc fortasse spectat*: AVELL. p. 523, 25 etsi ... inexercitatus ordini deputor -um *sc. qui nuper episcopus factus sum.*

b *ad exercitandum corpus convalescentis* (*sc. apud medicos*): CELS. 1, 2, 6 prima ... eius (*sc. quem civilia officia tenuerunt*) curatio exercitatio est ...; commode vero exercent clara -o, arma, pila, cursus, ambulatio. 1, 7 si laxius intestinum dolere consuevit ..., id agendum est ..., ut -e aliisque generibus exerceatur. 1, 8, 1 si quis ... stomacho laborat, legere clare debet et post -em ambulare. 4, 10, 1 -e uti vehementi, quae primo impedita tussi, post eam vincit (*cf.* 4, 13, 3 si levata tussis est, leni -e uti). 4, 12, 7 -es exercitationesque superioris partis necessariae. SORAN. p. 16, 19 gestari ... iubeantur et ... voce et -e utantur (*vertit eundem locum Sorani* CAEL. AVR. gyn. 1, 70 exercitium vocis sive -is). CAEL. AVR. chron. 1, 1, 19 etiam -o ante deambulationem erit adhibenda ..., sed levi exercenda voce. ORIBAS. syn. 1, 5, 1 Aa p. 38, 20 Mø. legentibus in clamore superflui de thorace umores purgantur et educuntur foras; qui ergo vociferant in -bus sic clament, ut usque ad sudorem beniant (*gr.* τοῖς μὲν συντονώτερον ἀναγινώσκουσι). *al.*

B *metonymice significatur id ipsum quod legitur, res legenda* (*exempla certiora*; -em legere *v. sub verbo*): **1** *usu communi c. respectu magis argumenti*: **a** *generatim* (*de libris vel quibuslibet scriptis; de textu eorum ut e. g. l. 51. 83. p. 1086, 9. 16*): SEN. dial. 9, 1, 12 ubi -o fortior erexit animum et aculeos subdiderunt exempla nobilia, prosilire libet in forum *eqs.* QVINT. inst. 10, 1, 19 ut cibos mansos ... demittimus, quo facilius digerantur, ita -o non cruda, sed multa iteratione mollita et velut confecta memoriae ... tradatur. 10, 1, 45 genera ... -um ... persequor; igitur ... rite coepturi ab Homero videmur. FRONTO p. 18, 19 v. d. H. (p. 23 N.) qua aetate (*sc.* XXII *annorum*) ego vixdum quicquam veterum -um adegeram. p. 50, 1 (p. 54) meministi ... plurimas -es, quibus usque adhuc versatus es, comoedias, Atellan⟨a⟩s *eqs.* TERT. adv. Iud. 1, 1 inspectis -bus. PS. TERT. haer. 6 p. 224, 4 *Apelles* habet ... privatas, sed extraordinarias -es, quas appellant phanerosis, Philumenes cuiusdam puellae. ITALA III Esdr. 9, 49 (cod. Colbert. 630 Sabatier) docebant legem domini inspirantes singuli intelligentibus -em (VVLG. qui intellegebant -em. *cf. Vulg. II Esdr. 8,8* intellexerunt, cum legeretur). CYPR. domin. orat. 7 (*affertur Luc. 18, 10 sqq.*) quae ... de divina -e discentes (Fort. praef. 1 fidem ... d. -e firmemus. 3 *ut* id quod proposueram d. -is aucotritate solidarem. zel. 16 sit in manibus d. -o. VITA Cypr. 9, 6 d. -is exemplis [AMBR. bon. mort. 1, 2]. PS. CYPR. tract. 3 *Christus* qui instruxit per d. -em dicens. *al.*). epist. 27, 3 circa intelligentiam dominicae -is ... minus peritus (mortal. 1 sermone de d. -e concepto. VITA Cypr. 7, 4 quis virgines ... velut frenis quibusdam -is d. coerceret?). PS. CYPR. Iud. incred. 8 p. 129, 9 conlata utriusque *i. graeci et latini* operis -e audaciam *interpretis* ... emendes. COD. Iust. 8, 42 (43), 21 (*a. 294*) interest ..., utrumne ... suscepisse te quod instrumento continetur scripsisti, an accepta minore quantitate tantum, quantum -o probat, in scriptura conferri placuit. ARNOB. nat. 3, 7 intercipere scripta et publicatam velle submergere -em. 5, 33 rectas accipere -es pudet (*spectat ad deorum fabulas allegorice interpretandas ut* 5, 36 nothas atque adulteras -es interiori esse superpositas veritati). FIRM. math. 6, 30, 1 talem Oedipodem habuisse genituram antiquae ferunt memoriae -um (*cf.* ORIG. in Matth. ser. 33 p. 59, 21 sicut ... manifestat historia -um). err. 8, 4 sacrarum -um institutione formatus (19, 3. 23, 1. PRISCILL. tract. 8, 119 s. -is providentiam. HIER. epist. 58, 6, 2 semper in manu tua s. sit -o. *al.*). HIL. trin. 7, 4 dum quod legitur sensui potius coaptatur, quam -i sensus obtemperat (*cf.* PS. AVG. quaest. test. I 109, 14 ut non sensum capiat ex -e, sed sensum tribuat -i). OPTAT. 6, 3 p. 147, 21 quia furtivas (*i. falsas*) vobiscum non legimus -es, pollutos *nos* vocatis; aut negate vos alienas -es legere. ZENO 2, 6, 3 (2, 5, 7 L.) iudicaturus ... (*II Tim. 4, 1*), sicut -o universa testatur, quae (qua *var. l.*) praedicat *eqs.* CONC. Rom. a. 381 Migne 13, 584A sancta (AVG. serm. coll. Morin p. 288, 3 s. -o si ... terreat). DIOM. gramm. I 439, 8 in -e plena sententia periodos dicitur (*similiter* SERG. gramm. IV 484, 31). SERV. auct. Aen. 4, 216 multa ... -o mitras proprie meretricum esse docet (5, 47 m. ... antiqua -o Anchisen futurorum scientem concelebrat. *cf.* 8, 638 omnis -o docet). AMBR. hex. 3, 5, 20 multa ... a septuaginta viris Hebraicae -i addita (HIER. in Ier. 4, 38, 9 p. 263, 1 quae ita ... sunt ... confusa, ut absque veritate H. -is nullam intelligentiam habeant. *cf.* praef. Vulg. euang. p. 3, 2 quae *euangelia a me retractata* ne multum a -is Latinae consuetudine discreparent). HIER. hom. Orig. in Luc. 32 p. 182, 21 (*Luc. 4, 17* invenit locum, ubi scriptum erat) caput de se vaticinans reperit -is. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 34 p. 612C quomodo ... isti *apostoli*, qui praecipiebant discipulis, ut attenderent -i, emendatas eis et veras non dabant -es. PAVL. NOL. epist. 43, 2 p. 364, 21 epistolas ... diverso tempore ... fecimus, sicut ipsarum varia -e monstrabitur. AVG. anim. 3, 9, 12 quamquam ipsa -o non sit in eo canone scripturarum (*cf.* FAVST. REI. spir. 1, 5 p. 108, 2 verba, quae in canonica -e non invenis). SORAN. p. 61, 20 ne verbis vanis ... onerare potius -em visus essem, quam aliquid scribere. DIOSC. 5, 96 p. 202, 20 *inter varios modos lavandi* melior -e et usu lotura suprascripta (*deest gr.*). CAEL. AVR. chron. 1, 5, 162 literalis ... -o adhibenda est et quae sit aliqua falsitate culpata, quo ... mentem exerceant aegrotantes (*cf.* ISID. orig. 1, 21, 3 obelus ... adponitur ..., ubi -o aliqua falsitate notata est). SALV. gub. 3, 8 primum ... legem, deinde prophetas, tertio evangelium, quarto apostolicas -es. CONSVLT. 2, 5 sicut lex infra scripta evidenti -e declarat. GROM. p. 306, 11 L. qui nesciunt, quid est in -bus. ENNOD. opusc. 2, 7 p. 289, 13 cum ... mereatur titulus *libelli haeretici* sine -is discussione ... damnari. CASSIOD. hist. 6, 37, 4 omnes encyclias -es ... composuit (*Soz. 5, 18, 4* τῶν ἐγκυκλίων ... μαθημάτων). inst. 1, 12, 3 hunc ... pandectem propter copiam -is minutiore manu ... aestimavimus conscribendum, ut quod -o copiosa tetendit, scripturae densitas adunata contraheret. VICTOR CAP. harm. euang. praef. p. 2, 27 ad plenariam recurrens ... euangelii -em. *al.* *tituli librorum* (*cf. p. 1084, 43. 1088, 5*): POMPON. ad Quintum Mucium ⌊-um⌋ *libri* (dig. tit. libr. 11, 1. ⌊ ⌋ *omittunt inscriptiones fragmentorum dig. 7, 4, 31 al. significari videtur genus quoddam commentarii*). ⌊variarum⌋ -um *libri* (dig. tit. libr. 11, 4. *al.* ⌊ ⌋ *omittunt* VLP. dig. 2, 14, 7, 6. *al.* *similiter inscribuntur excerptorum collectiones*: GELL. praef. 6 [5 quia variam et miscellam ... doctrinam conquisiverant, eo titulos quoque ad eam sententiam exquisitissimos indiderunt;] namque ... quidam '-is suae' ['*malim* uãe, *id est* variae' *Scioppius*], alius 'antiquarum -um' *eqs.* PAVL. de variis -bus [dig. 14, 3, 18. *al.*]).

b *speciatim respiciuntur magis partes, capita vel loci singuli* (*exempla certiora*): **α** *quorumlibet librorum* (*de operis capite, quod discendum traditur, e. g.* RVFIN., AVG.): FRONTO p. 154, 2 v. d. H. (p. 161 N.) tutissimum est -bus eius modi abstinere (*de versibus perperam insertis*). MIN. FEL. 39 quod ea ... et argumentis et exemplis et -um auctoritatibus adornasset. HILARIAN. pasch. 14 quod in -e sequenti *mei operis* ... monstratur (HIER. hom. Orig. in Ezech. 11, 2 p. 427, 8 ante interpositionem s. -is. THEOD. PRISC. log. 66 in gynaeceon libello ... s. -e disposui. *cf.* VITA Marcell. Ebred. [BHL 5227] 2 -o succedens demonstrabit *huius libelli*). AMM. 30, 4, 12 multas tibi suffragari absolutionem -es reconditas pollicentur *iurisconsulti*. 30, 4, 18 ut ... pervulgati iuris proferatur -o (COD. Iust. 6, 61, 5 pr. [*a. 473*] diversis i. -bus ... probare). GRILL. rhet. p. 62, 1 M. pro intellectu praesentis -is diximus syllogismos per ordinem (*spectat ad locum Cic. inv. explicandum ut* p. 78, 28 redeamus ... ad propositum -is). RVFIN. hist. 10, 9 p. 972, 14 pueruli ... meditantes et -es suas parantes. AVG. cur. mort. 11, 13 p. 642, 17 *rhetor quidam*, cum rhetoricos Ciceronis libros discipulis suis traderet, recensens -em, quam postridie fuerat traditurus, quendam locum offendit obscurum. COD. Theod. 1, 1, 5, 1 varietas -um *ex constitutionibus excerptarum*. 1, 4, 3 pr. *ut* -es ... ex omni eius *Gai* corpore recitentur. CLEDON. gramm. V 21, 2 adverbia ..., quae extra exempla -is istius reperiuntur (*eadem fere* 64, 19). CAEL. AVR. chron. 2, 12, 148 eas *coenotetes* ... praescripta -e tradidimus; nunc curationem ... ordinamus. CONSVLT. 4, 2 quid agere ... debeas, -bus subter adnexis poteris evidentius informari (*citantur Pauli sententiae duae. cf.* 4, 5 ad ... pactionem excludendam harum Pauli sententiarum proferes -em [*citantur sententiae sex*]). PASS. Euseb. soc. (BHL 2742) *singulis capitibus narrationis praefigitur* -o I, -o II *et sic deinceps.* *al.*

β *sacrae scripturae*: ① *de capitibus, quae recitantur in caerimoniis sacris* (*cf.* ISID. orig. 6, 19, 9 -o dicitur, quia non cantatur ut psalmus ..., sed legitur tantum; illic enim modulatio, hic sola pronuntiatio quaeritur): CYPR. epist. 39, 4 p. 584, 5 dum euangelica -o de ore eius *lectoris* auditur (GAVDENT. serm. 12, 1 G. textus huius, quae modo decursa est, ... e. -is. HIER. hom. Orig. in Luc. 31 p. 175, 5 scrutemur principium e. -is, quod hodie audivimus. *al.*). PEREGR. Aeth. 10, 7 ut ... primum ... fieret oratio, deinde legeretur -o ipsa de codice, diceretur etiam psalmus unus (*in serie simili* 11, 3 -o ipsa de libris Moysi lecta). 27, 8 vicibus dicuntur psalmi responsorii, vicibus antiphonae, vicibus -es diversae. 47, 4 -es ..., quaecumque in ecclesia leguntur, quia necesse est graece legi. *al.* ZENO 1, 13, 1 (1, 3, 1 L.) in praesenti -e (PRISCILL. tract. 6, 96 -o p. docet. 6, 109 intellegentes p. -em. AMBR. c. Aux. 19 euangelii. HIER. hom. Orig. in Ezech. 9, 1 p. 406, 20 *opp.* praeterita. PS. ORIG. tract. 12 p. 128, 12 de p. ... -e tractandum est. *al.*). GAVDENT. serm. 8, 1 G. aliquid de euangelii -e, quae paulo ante decursa est, ... disseramus (AMBR. *l. 68.* in psalm. 118 serm. 3, 29, 1 -o e., quae decursa est, in qua sanatus est leprosus ille. AVG. in euang. Ioh. 43, 1 quae hodie recitata est. *al.*). PRISCILL. tract. 5, 85 sensum lectae -is dicentis *eqs.* AMBR. Hel. 20, 75 audistis hodie in -e decursa. in psalm. 1, 9, 4 quantum laboratur in ecclesia, ut fiat silentium, cum -es leguntur. 35, 20 -o hodierna nos docuit (virginit. 3, 14 h. quae decursa est -o. HIER. hom. Orig. in Ezech. 7, 1 p. 391, 16 principium h. -is. *al.*). PS. ORIG. tract. 16 p. 169, 14 de -e facere sermonem. 17 p. 180, 10 simplex est ... -o haec ..., quae non per allegoriam scripta est. RVFIN. Orig. in num. 12, 1 p. 93, 13 -o nobis putei et cantici ... ex numerorum libro recitata est (*indicatur -is argumentum per gen. ut* LVP. EVPHRON. epist. p. 66A nativitatis). AVG. in epist. Ioh. prol. euangelium secundum Ioannem ex ordine -um nos solere tractare; sed quia nunc interposita est solemnitas sanctorum dierum, quibus

[Beikircher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

certas ex euangelio -es oportet in ecclesia recitari, quae ita sunt annuae, ut aliae esse non possint, ordo ille, quem susceperamus, ... intermissus est. *al.* *in appellando sabbato quattuor temporum, quo duodecim -es recitabantur*: SACR. Gelas. 1, 20 p. 512 mensis primi, quarti septimi et decimi sabbatorum die in XII -es (2, 60 tit. p. 670. 2, 85 tit. p. 686 SACR. Greg. 44 tit.). SACR. Greg. 117 tit. sabbato XII -es (166 tit. 191 tit. [in *addunt codd. aliquot*]). *omissa sabbati indicatione*: SACR. Gelas. 1, 19 tit. p. 511 preces in XII -es mense primo. (ii) *vario usu*: NOVATIAN. trin. 20 (15) p. 926B ex eadem -is (*psalm. 81, 1*) auctoritate. Ps. CYPR. pasch. 1 p. 249, 6 incipiamus ... ab exodi -e; in qua -e recognoscimus ipsum deum ... dixisse (TRACT. de indur. cord. Phar. 23 l. 1 quod e. -o contestatur. 45 l. 11 attestante e. -e). IVVENC. 2, 534 hunc ... memorat venerandae -o vocis (*Vulg. Matth. 11, 10* hic est ..., de quo scriptum est). HIL. in Matth. 12, 21 continens -o est et ... ex sensu superiore proficisci indicatur. OPTAT. 3, 2 p. 69, 2 qui *piscis* in -e patriarcharum legitur in Tigride ... prehensus (*Tob. 6, 2*). 4, 5 p. 108, 2 non intellectas proferunt -es. 4, 6 p. 110, 1 in hac -e ... furta increpat deus. AMBR. Abr. 2, 7, 41 p. 596, 3 docet sequentium series -um (hex. 1, 6, 20 -is serie ... astruere, quod *eqs.* virginit. 18, 111 [112] propheticae series -is ostendit, quae in hunc modum ... scripta est). exc. Sat. 2, 132 l. 4 prophetica -e (*i. apocalypsi*) comperimus (HIER. hom. Orig. in Luc. 39 p. 218, 12 error eorum de p., quam non intellegunt, -e subrepsit [*gr.* ἀναγινώσκοντές τινες τὰ προφητικὰ πλανῶνται]. AVG. in psalm. 78, 6 l. 8 in ea ... -e p., ubi scriptum est. *al.*). fid. 2, 4, 35 accipe ... eam, de qua dubitare nequeas, -em. inst. virg. 11, 71 illi, qui secundum *esse Christum* aiunt, doceant -e. Maximin. c. Ambr. 25 aut condemna illum *Arrium*, aut adstrue quibusvis -bus. myst. 6, 31 memento euangelicae -is (HIER. in Ion. 2, 5 p. 1134C in qua scriptum est. AVG. pecc. mer. 1, 30, 58 p. 57, 19 utrum ... in hac ipsa e. -e non significaverit *Christus*. *al.*). 8, 45 docet -o de genesi. parad. 2, 11 interpretationem istius -is. AMBROSIAST. in I Cor. 12, 28, 2 illos dicit doctores, qui in ecclesia litteris et -bus retinendis pueros inbuebant more synagogae (*similiter* in Eph. 4, 11, 2). HIER. hom. Orig. in Luc. 32 p. 182, 24 quod Isaiae ... liber inventus est et -o ..., quae Christi mysterium loquebatur. in psalm. 72 p. 59, 16 ordo -is et sensus hic est. RVFIN. Adamant. 5, 23 ut ipsam -em apostoli recitemus ([*gr.* τὸ ἐδάφιον τοῦ ἀποστόλου ἀναγνωσθῆναι]. Ps. AVG. c. Felician. 13 una tantum a. -e subiecta ... inquiramus). AVG. conf. 9, 5, 13 primam huius *Isaiae* -em non intellegens totumque talem arbitrans. c. Cresc. 4, 16, 18 p. 518, 12 ex ... circumstantia -is ... intellegis (epist. 140, 23 persev. 18, 47. *al.* EPIPHAN. Avell. p. 758, 7). FAVST. Aug. c. Faust. 17, 1 p. 483, 16 -is ... Matthei obliqua narratio (*cf.* SEDVL. op. pasch. 2, 9 -is ... sermo prosequitur). MAXIMIN. Aug. coll. c. Max. 26 p. 740 si affirmaveris de divinis scripturis, si alicubi scriptam -em protuleris. AVELL. p. 431, 27 in eiusdem continentia -is ... causa reseratur, cur *eqs.* (ORIG. in I reg. 2 p. 4, 20 abbreviamus ... continentiam -is). *et saepe.* *indicatur argumentum per* de: GREG. M. in Ezech. 2, 1, 9 (*ad Vulg. apoc. 19, 16* habet ... in femore suo scriptum: 'rex regum *eqs.*') unde ... in mundo innotuit *Christus*, ibi *i. in femore* de se -is scientiam (*var. l.* sententiam) infixit.

2 *fere technice in sermone grammaticorum*: **a** *c. respectu generis dicendi, dictionis sim. de veterum scriptorum lingua nec non (maxime per num. plur.) de singulis eorum locutionibus* (*cf. gr.* λέξις. *opp.* usus HADR., normae lex MACR., ratio SCHOL. Ter. Bemb.): HADR. Char. gramm. p. 271, 20 B. (*e Romano*) tametsi ... Augustus non pereruditus homo fuerit, ut id adverbium (*sc.* obiter) ex (non *var. l.*) usu potius quam -e (ratione *Putschen*) protulerit. AQVILA rhet. 17 p. 27, 3 quibus *figuris sententiarum* si ... utebaris actus ... ex imitatione (existimatione *vel* aestimatione *trad.*) -is Tullianae (existimatione dictionis T. *Haupt, Opusc. I 210*). DON. gramm. IV 388, 26 adverbia de participiis fieri nonnulli negant, sed hos plurimae -is revincit auctoritas (MAR. VICTORIN. gramm. VI 189, 5 *latinitas constat* ratione, auctoritate, consuetudine; ... quid auctoritate? veterum scilicet -um [*eadem* AVDAX gramm. VII 323, 2]. MACR. exc. gramm. V 634, 22 *formae quaedam* solius auctoritate -is nec ullius normae lege firmantur. CONSENT. gramm. p. 3, 7 N. barbarismus citra auctoritatem -is ... praesumitur [*seq.* metaplasmus ... ob similitudinem -is aut veteris consuetudinis a doctis fit scienter]. 10, 19 Ps. PALAEM. gramm. V 540, 29. *cf. l. 75*). Ter. Ad. 60, 3 'quid agis Micio?' reminiscere -em et invenies huiusmodi interrogationem ... invectionis principio convenire. SERV. Aen. 8, 423 antea 'hoc' adverbium loci fuit, quod nunc abolevit: nam crebro in antiquis -bus invenitur (POMP. gramm. V 222, 4 redeamus ad a. -em et inveniemus esse inchoativa *haec verba v. p. 1088, 6*). gramm. IV 447, 28 diutius -em debemus considerare, ut ... dicamus esse metaplasmum. DIOM. gramm. I 439, 28 *auctoritas* non ... quicquam aut rationis aut naturae aut consuetudinis habet, cum tantum opinione secundum veterum -em recepta sit (*subsunt verba Varronis [frg. 268 Funaioli], sed vocem q. e. -o vix ei tribuas inspecto loco gemino Char. gramm. p. 63, 7 B.* tantum opinione oratorum recepta est *auctoritas*). POMP. gramm. V 222, 9 legimus ... 'anet ille' ...; ergo invenimus istam fuisse -em, ut dicerent 'aneo'. CONSENT. gramm. p. 10, 23 N. isdem -is utuntur exemplis. 26, 7 habet ... illum *metaplasmum* -is ipsius scriptura, quae a poeta sic relicta est. 29, 21 discussas ex -bus veterum ... differentias. PHOC. gramm. V 428, 18 'laterem' ... accusativum tantum -o usurpavit. SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 482 nos ... dicimus '⟨abdu⟩c' n⟨on⟩ ratione, sed -e ⟨con⟩tenti; quia ipse Terentius ⟨alibi⟩ 'abduc' *eqs.* VIRG. gramm. epist. 4 p. 164, 22 multi arbitrantur participium non posse omnino comparari, quos autenticae -is renuit amplitudo. *tituli librorum*: GELL. 2, 16, 5 Caesellius ... in commentario -um antiquarum (*simili modo affertur* 6, 2, 1. *al., sed* 3, 16, 11 Caesellius ... in -bus suis antiquis. *cf.* 18, 9, 4 in commentario, quod fecisset *Velius* de usu antiquae -is. *v. etiam 1086, 25. p. 1087, 72*).

b *c. respectu textus recensendi de verbis singulis, quae loco corrupto leguntur* (*quaedam exempla etiam de actione legendi accipi possunt; cf. p. 1083, 1*): DON. Ter. Andr. 1, 7 'appulit' in secunda -e 'attulit' (*coniec. Stephanus*; ap(p)ulit *codd.*) fuit, sed 'appulit' magis, nam postea sic (*446*) '... appulit'. 205, 1 vera ... -o est '... haud dicas', quod plurimi non intellegunt ⟨cum⟩ 'hoc dicas' legunt (SERV. ecl. 1, 12 v. -o est 'turbatur' ...; si enim 'turbamur' legeris *eqs.* georg. 2, 372 'fronds' est v. -o [et antiqua *add.* auct.]. Aen. 7, 307 haec est v. -o, sic et sensus procedit. *et saepius*). SERV. georg. 1, 218 'averso ... astro' duplex -o est; nam alii 'adverso' legunt ...; si autem 'averso' legerimus *eqs.* (SCHOL. Hor. epod. 10, 18 d. -o: si 'adversum', contrarium ..., si vero 'aversum', iratum. *aliter p. 1083, 4*). Aen. 2, 348 falsa. 4, 106 absolutior quidem est haec -o (locutio *var. l.*; *cf.* elocutio *auct.*), sed verior et figuratior illa est. 6, 37 'poscit' -em esse meliorem (9, 378). 11, 708 vera et antiqua (12, 605 a. -o 'floros' habuit. 12, 709 v. et a.). *al. apud eundem.*

II *fere i. q. electio, collectio*: **A** *in vita publica leguntur*: **1** *iudices*: CIC. Phil. 5, 16 hos iudices legere ...; quorum -e *eqs.* **2** *senatus eiusque princeps*: LIV. 9, 29, 7 ob infamem atque invidiosam senatus -em (9, 30, 1 sq. consules ... questi ... deformatum ordinem prava -e s., qua potiores aliquot lectis praeteriti essent, negaverunt eam -em se, quae ... facta esset, observaturos. 27, 11, 9 s. -em contentio inter censores de principe legendo tenuit; Sempronі -o erat. SVET. Aug. 54 s. -e, cum vir virum legeret, M. Lepidum ... legit). 9, 46, 11 eam -em nemo ratam habuit. SVET. Aug. 35, 1 senatorum affluentem numerum ... ad modum pristinum et splendorem redegit duabus -bus, prima ipsorum arbitratu, quo vir virum legit, secunda suo et Agrippae. *?* **3** *milites* (*fere pro dilectu*): GLOSS. III 353, 3 (*in capite 'de militia'*) -o: ἐκλογή. **B** *leguntur varia*: COLVM. 2, 2, 12 *solum* saxosum facile est expedire -e lapidum. ARNOB. nat. 5, 24 cum ... legeret ... flores *Proserpina* cumque illam ... -is cupiditas avocaret (*de eadem* 5, 37 florum in -bus [*antea*: flores ... lectitabat]). CHIRON 153 curationes scire oportet; ad unamquamque rem ... quaestione vel -e veniendum est; non enim similiter ... femina sive masculus vel muli curantur (*dubitanter huc rettulit Heraeus in exemplari suo*). Ps. AVG. quaest. test. II nov. 15 p. 436, 1 si ... lex a -e dicta est, ut de multis quid eligas scias. EVSEB. EMES. serm. 28, 10 p. 215, 16 si essent in medio ... alimoniae diversae ..., adunarentur autem et omnia animalia et proponeretur -o: statim porci ad stercus currerent *eqs.* *in lusu cum notione sub A illustrata* (*cf. p. 1083, 36*): CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 136, 23 panniculos quosdam ex diversorum varia -e concerpit eosdemque vilibus suis veluti quibusdam stuppeis adsuit *scriptor quidam.*

in lusu verborum: HIL. AREL. vita Honorat. 9 l. 8 quem minus detineret lectulus, quem magis -o. ALC. AVIT. hom. 29 p. 150, 16 cum vas electionis (*i. Paulus*) -e fidelium sensus instrueret.

deriv.: lectionarius, lectiuncula.

lēctiōnārius, -ī *m.* *a* lectio. [*haud indocte francog. vet.* leçonier '*liber, qui continet lectiones in ecclesia recitandas*', *wall. vet.* lachenier, lesnier, *wall.* lès'nî, leciné. *cf. Wartburg V 234. G.*] *i. q. lector*: ALEX. TRALL. 1, 69 quendam -um incurrisse hanc passionem (*gr. p. 551 P.* τινὰ τῶν ἀναγινωσκόντων).

lectisphagiten *obscurum.* PLIN. nat. 14, 111 (*de generibus vini*) vocarunt et scyzinum et itaeomelin et -n (*var. ll.* leti-, -pag-, -tem; elelisphaciten *Jan coll.* elelisphaco *ibid.*), quorum iam oblitterata ratio est.

lectisterniātor, -ōris *m.* *a* lectisternium. *is qui lectos sternit*: PLAVT. Pseud. 162 (*instruitur convivium*) tibi hoc praecipio, ut niteant aedes; ... tu esto -r; tu argentum eluito, idem exstruito.

lectisternium, -ī *n.* *a* 3. lectus *et* sternere (*cf.* sellisternium *et* AVG. civ. 3, 17 p. 123, 22 D. -a ... exhibenda arbitratus est; lecti autem sternebantur in honorem deorum, unde hoc sacrum ... nomen accepit. *v. l. 80. p. 1089, 11. 33*). lectist CIL V 5272, 23 (*ibid.* 14 *perscribitur*). NOT. Tir. *97, 69*. *vox legitur inde a* LIV., *sed iam ab antiquioribus scriptoribus usurpata esse videtur* (*v. l. 84. p. 1089, 24. 30. 31*).

1 *fere technice in rebus sacris de caerimonia lecti sternendi ad epulas* (*cf. Dionys. ant. 12, 9, 1* ἑορτὰς ἦγον οἱ Ῥωμαῖοι τὰς καλουμένας τῇ ἐπιχωρίῳ γλώττῃ στρωμνάς): **a** *deis*: **α** *occasionibus extraordinariis* (*maxime prodigia sim. procurandi causa*): LIV. 5, 13, 6 duumviri sacris faciundis -o tunc (*a. 399 a. Chr.*) primum in urbe Romana facto per dies octo Apollinem Latonamque, Herculem et Dianam (et D. H. *trad.*), Mercurium atque Neptunum tribus, quam amplissume tum apparari poterant, stratis lectis placavere (22, 1, 18 fieret. VAL. MAX. 2, 4, 5 p. 71, 8 ut ad Ditis patris et Proserpinae aram ... -a [sellisternia *Paris ut etiam insequenti loco*] ... ac ludi nocturni fierent. *ibid.* p. 71, 18 continuis tribus noctibus. p. 71, 24 trinoctio. MACR. Sat. 1, 6, 13 [*e M. Laelio augure*] supplicandum *esse* -umque ex collata sti-

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pite faciendum. *cf. l. 18. 31*). 7, 2, 2 *pestilentia exorta* pacis deum exposcendae causa tertio tum post conditam urbem -um fuit (7, 27, 1 eorum *decemvirum* ... monitu -um fuit. 29, 14, 14 *in condendo cultu Magnae Matris* -um ... et ludi fuere. *cf. l. 19. 23. 29*). 8, 25, 1 -um ... isdem quibus ante (*cf. p. 1088, 78*) placandis habitum est deis (22, 9, 10 supplicationem -umque. 22, 10, 9 -um per triduum habitum decemviris sacrorum curantibus; sex pulvinaria in conspectu fuerunt: Iovi ac Iunoni unum, alterum Neptuno ac Minervae, tertium Marti ac Veneri, quartum Apollini ac Dianae, quintum Volcano ac Vestae, sextum Mercurio et Cereri. *cf. supra*). 21, 62, 8 -um Caere, ubi sortes adtenuatae erant, imperatum (22, 1, 19 -um ... i. — et eum lectum senatores straverunt — et convivium publicum). 21, 62, 9 -um Iuventati et supplicatio ad aedem Herculis nominatim, deinde universo populo circa omnia pulvinaria indicta. CAPITOL. Aur. 13, 2 tantus ... timor belli Marcomannici fuit, ut ... peregrinos ritus impleverit ...; celebravit et Romano ritu -a per septem dies. AVG. civ. 3, 17 p. 123, 22 D. exhibenda.

β causis non indicatis, sc. maxime in cultu sollemni: LIV. 36, 1, 2 in quibus *fanis* -um maiorem partem anni fieri solet (*eadem fere* 42, 30, 8). 40, 59, 7 in fanis (foris *trad.*) publicis, ubi -um erat, deorum capita, quae in lectis erant, averterunt se (*huc respicit, cum suo ut videtur additamento, loco varie temptato* OBSEQ. 7 in -o Iovis). FAST. ann. Iul. Praen. Dec. 13 (CIL I^2 p. 238) *contextu manco respicitur -um Cereris* (*cf.* ARNOB. nat. 7, 32 -um Cereris erit Idibus proximis; habent enim dii lectos *eqs.*). FEST. p. 351 Antistius Labeo ait ... fana sistere esse -a certis locis et dis habere (*cf. ad rem Latte, Röm. Religionsgesch. 244*). APVL. mund. 35 publicarum epularum apparatus et -a deorum (*gr.* θεῶν τε θυσίαι καὶ ἡρώων θεραπεῖαι). TERT. nat. 1, 10, 29 regibus quidem etiam sacerdotia adscripta sunt ceterique apparatus ut ... solisternia et -a *eqs.* SERV. Aen. 8, 176 in templo Herculis -um esse non licebat (*cf.* MACR. Sat. 3, 6, 16 [*e Cornelio Balbo*] apud aram Maximam observatum, ne -um fiat). AVG. civ. 2, 11 p. 63, 6 D. (*e Labeone*) propitiari ... bonos *deos* ... obsequiis laetis ..., qualia sunt, ut ipse ait, ludi, convivia, -a. *significatur potius ipse lectus stratus* (*cf. 2a*): SERV. Aen. 12, 199 (*inde* ISID. orig. 15, 5, 1) -a dicuntur, ubi homines in templo sedere consueverant.

𝔟 *in honorem mortuorum*: CIL V 5272, 14 -um tempore parentalior(um) ... memoriis ... Valerianae et Appi ... per offic(ium) tesserarior(um) quodannis ponatur et parentetur. *ibid.* 23 quodannis die ... natalis eius ante statuam lectist(ernium) ... ponant.

2 *usu profano*: 𝔞 *de ipso lecto, cubili* (*sc. ad dormiendum apto; cf. l. 33 et 55*): SIDON. epist. 2, 2, 10 membrum *domus* bene frigidum, ubi publico -o extructo clientularum ... chorus receptui canit, cum ego meique dormitorium cubiculum petierimus. 4, 15, 1 epulum multiplex et capacissima -a para: plurimis viis, pluribus turbis ... ad te venitur *ad celebrandam baptisterii consecrationem.* 𝔟 *de stragulis sive operimentis, quae lecto imponuntur* (GLOSS. V 571, 38 -a: panni[s], stramenta[s] lectorum): GREG. M. epist. 7, 23 p. 468, 6 ancillis dei ... -a (-sterrena *cod. unus prima manu*) emere disposui, quia in lectis suis gravi nuditate in huius urbis vehementissimo frigore laborant. 11, 2 p. 261, 20 cognovimus lectos vel -a in hierochomio ... deesse; propterea transmisimus lenas XV, racanas XXX, lectos XV. BENED. reg. 22, 2 singuli per singula lecta dormiant; -a (*var. l.* lectis stramina) pro modo conversationis secundum dispensationem abbae sui accipiant (*huc spectat* GLOSS. V 413, 60 -a: vestimenta lecti vel ordo lectorum. *de ipso lecto accipiunt Linderbauer ad l. [sed cf. eiusdem versionem* 'Bettgerät'*] nec non Hanslik in indice grammatico. cf. 55, 15* stramenta ... lectorum sufficiant matta, sagum *eqs.*).

deriv.: lectisterniator. *cf.* lectistitium.

? **lectistitium**: statio lecti GLOSS. V 602, 50 (*fortasse depravatum e* lectisternium; *Osberni* lectisternium stratio *affert Goetz in indice*).

lēctito, -āvī, -ātum, -āre. *a* legere (lectus). *inter frequentativa afferunt* GELL. 9, 6, 3 CHAR. gramm. p. 214, 25 B. PS. ASPER gramm. suppl. 48, 24 GRAMM. suppl. 152, 16. *cf.* VARRO ling. 10, 33 *species generis verborum* ab semel et saepius ut scribo, lego, scriptitavi, -vi. QVINT. inst. 9, 1, 12 eadem figura dicitur 'cursitare', qua '-are', id est eadem ratione declinari. *e productam testatur* GELL. 9, 6, 3. *formae perf. stirpis brevioris*: -asse CIC. fam. 9, 25, 1 VAL. MAX. 8, 8, 1 SYMM. epist. 7, 18, 3 (*sed* -visse CIC. Brut. 121), -ari(n)t CIC. de orat. 1, 95 HIER. epist. 48, 2, 1 (-verint IORD. Rom. 7), -arunt GELL. 3, 3, 1 (-verunt PLIN. epist. 7, 17, 4. *cf.* -verant LACT. inst. 5, 3, 17). *legitur inde a* CIC., VARRONE, SANTRA. [*variat in codd. c.* lecto (*v. ibi*). -anti *falsa var. l. pro* Lactantii DAMAS. Hier. epist. 35, 2, 1.]

fere i. q. saepius legere (*evanescente haud raro notione frequentativa, quae augeri videtur adv. adpositis* frequentius *p. 1090, 7*, adsidue *p. 1090, 22*, cotidie *p. 1090, 23*, saepius *p. 1090, 30* ter et quater *p. 1090, 31; variandi gratia ponitur iuxta* legere *p. 1090, l. 17. 25. sed distinguitur* PLIN. *p. 1090, 7* [*cf. p. 1090, 59. 66.* ISID. diff. 1, 335 legere ad tempus refertur, -are ad frequentiam. GLOSS. -at: saepius legit. legit crebrius. -ant: legent. -ans: frequenter legens]): 1 *usu sollemni, leguntur scripta*: 𝔞 *lectori ipsi*: CIC. de orat. 1, 95 si quis ... plura ... et audierit et -arit et scripserit. Brut. 121 -visse Platonem studiose, audivisse etiam Demosthenes dicitur (*-antur ipsi scriptores ut* Att. 12, 18, 1 auctores [SYMM. epist. 7, 18, 3 in multo otio]. VOPISC. Aurelian. 1, 4 Graecorum aliquos. 1, 10 Graecos. LACT. inst. 5, 3, 17 cum Iudaei, qui a principio prophetas -verant ..., tamen quid legerent ignoraverint. *al.*). orat. 105 neque eum *Demosthenem* dimittis e manibus et tamen nostra etiam -as. rep. 5, 5 se responsitando et -ando et scriptitando ne impediat *rector rei publicae.* fam. 9, 25, 1 Pyrrhi te libros ... -asse (VAL. MAX. 8, 7, 2. TAC. ann. 14, 50, 2 l. exuri iussit, conquisitos -tosque, donec cum periculo parabantur. PLIN. epist. 2, 17, 8 armarium, quod non legendos l. sed -andos capit. 5, 5, 3 frequentius. *al.*). SANTRA frg. Non. p. 170, 18 volumen. PLIN. epist. 4, 19, 2 meos libellos habet, -at, ediscit etiam. 4, 23, 1 multum. 5, 16, 3 quam studiose, quam intelligenter -bat *puella,* ut parce ... ludebat. 6, 7, 2 epistulas tuas -o atque identidem in manus quasi novas sumo. SVET. Cal. 16, 1 scripta senatus consultis abolita ... esse in manibus -arique permisit. Dom. 20 praeter commentarios ... nihil. GELL. 1, 4, 8 Iulianus *rhetor* enodabat ... scriptorum sententias, quas apud eum adulescentes -bant (*sic VPR,* delect- *A*). 1, 7, 16 ita scriptum esse a Cicerone dicebat atque ipse ita -bat: '... in ... potestate', *sc. non* '*potestate*'. 2, 23, 1 comoedias -amus ...; neque, cum legimus eas, ... displicent. 5, 15, 9 hos ... argutae ... desidiae aculeos cum audiremus vel -remus (*similiter indicatur certum quoddam argumentum per acc.*: HIER. epist. 18 A, 10, 1 ne ipsa quidem seraphim alibi -ari. hom. Orig. in Ezech. 4, 5 p. 366, 11 quia ... non de his [*Noe, Daniel, Iob*] dixerit, quos in scripturis -amus). 12, 15, 1 cum -remus historiam Sisennae adsidue, ... adverbia *in 'im' desinentia* ... animadvertimus. 20, 4, 3 uti ea *Aristotelis verba* cotidie -ret. *al.* TERT. pall. 2, 5 divinas *historias.* HIER. epist. 18 A, 7, 4 quod in evangelio fuerit -tum (*antea*: quidquid ... in veteri legimus testamento). AVG. civ. 3, 5 p. 101, 28 D. quae apud illos *auctores* de matre Aeneae ... -antur. CE 246, 2 -a ... h⟨o⟩c memoriae conditum ... Antonio. *al.* 𝔟 *aliis audientibus* (*sc. recitando*): PLIN. epist. 7, 17, 4 orationes ... et nostri quidam et Graeci -verunt (*cf. 2* quod orationes omnino recitarem). GELL. 11, 13, 5 cum eadem ipsa verba saepius ... -rentur. APVL. apol. 94 litteras ter et quater aveo ... -are (*antea*: ipse legam; mea voce pronuntiabo). TERT. apol. 18, 9 Iudaei palam -ant *sabbatis sacras scripturas* (*similiter in caerimoniis sacris Christianorum*: HIER. epist. 147, 6, 4 euangelium ... quasi diaconus -bas. PS. AVG. serm. Migne suppl. 2, 923 quod praeterita die dominica -tum est). HIER. epist. 48, 2, 1 cum ... mihi eadem -rint, quae se Romae excepisse referebant. EPIPHAN. in euang. 4 p. 5, 12 *a magis redemptorem quaerentibus* forum ... legis turbatur, ubi et Iudaei -bant *sc. docendo, ut videtur,* sed et Sadducaei, qui sunt haeretici Iudaeorum.

2 *respicitur actio colligendi, eligendi*: VAL. MAX. 8, 8, 1 *Scipionem et Laelium* vagos litoribus conchulas et umbilicos -asse. ARNOB. nat. 5, 37 in nemore ... flores Proserpina -bat (*ibid.* florum in lectionibus).

lēctiuncula, -ae *f.* *a* lectio *deminutive.* *fere i. q.* lectio (*sc. minoris momenti sim.*): CIC. fam. 7, 1, 1 neque ... dubito, quin tu ... matutina tempora -is consumpseris. PAVL. NOL. epist. 50, 1 qui forte de nostris in hora -ae huius (*epistolae sim.*) circa te steterint.

lēcto, -āre. *a* legere (lectus). *extra gramm. non legitur nisi falsa var. lectione* GELL. 20, 1, 54 HIER. epist. 18 A, 10, 1. *fere i. q. (saepe) legere*: PORPH. Hor. sat. 1, 6, 122 -o producta priore syllaba enuntiare debemus, quia frequentativum est ab eo quod est lego (*per interpretationem pravam versuum* 'post hanc vagor aut ego lecto aut scripto quod me tacitum iuvet unguor olivo'. *item* SCHOL. Hor. *ad l.*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 28, 23 *inter verba frequentativa* (*item* MACR. exc. gramm. V 650, 6 -o lectito. VIRG. gramm. epist. 3 p. 139, 6 -o, legito, lectito; et has tres primae coniugationis esse docebat *Regulus*). CHAR. gramm. p. 214, 25 B. (*inde* EXC. Bob. gramm. I 563, 5) quaedam verba semel quid factum significant ut lego, quaedam saepe, ut -o, quaedam saepius (semper *Exc.*), ut lectito. MACR. exc. gramm. V 636, 13 ἀπὸ τοῦ lego *derivantur* lecturio, -o, lectito. VIRG. gramm. epist. 3 p. 140, 3 -o, quod quidem ex simplici forma (*i.* lego) paulo obscurius cernitur discrepare; unde et a multis non tam recipitur. p. 140, 8 nos sic dicimus, quod hic legat, quod est minimum saltim literas dicere, -et autem qui quod legit intellegere incipit; legitet vero, qui quod legit intellegit ⟨et⟩ alios legere fecit tradendo in arte scribendi, quae legendi asuetudine didicerit; porro lectitet, qui omnino legere non desinet.

lēctor, -ōris *m.* *a* legere. *cf.* VARRO ling. 6, 36. 8, 57 GELL. 12, 3, 4. GRAMM. suppl. 73, 25 quae *nomina* (*sc.* doctor, -r) ideo verbialia dicuntur, quia a verbis ... oriuntur, hoc est a gerendi modo. *al. cf. l. 76 sqq.* *e productam testantur* GELL. 12, 3, 4 *et apices inscriptionum* CE 1012, 1. 1163, 5. 2027. *scribitur*: lictor INSCR. christ. Diehl. 1272. 1273. 1275 (ictor *lapis*). 1283 (iictor *lapis*). 3869. PAP. Marini 117, 6; *hic illic in codd., ut p. 1091, 3.* lectur INSCR. christ. Diehl 1280. 1885 (*lectione alterius syllabae incerta*). lictur *ibid.* 1278 (*a. 537*). lecor *ibid.* 1284. *notatur* lect CIL V 1611 INSCR. christ. Diehl 1286. 1870. 1884. *de notione*: ISID. orig. 10, 154 -r dicitur a legendo, id est percurrendo; unde et navis dicitur legere quicquid transit (*affert Verg. Aen. 3, 127*); item -r a colligendo animo quae legit, quasi collector (*affert Verg. ecl. 3, 92*). *cetera v. infra.* *legitur inde a* LVCIL., SISENNA, CIC. [*francog. vet.* litur, litre, *norm. vet.* letour (*hapax*), *francog. med.* listre, leiteur; *francoprov. vet.* leytour; *prov. vet.* leitre, *prov.* lęytur. *docte: it.* lettore, *hisp.* le(c)tor, *port.* leitor. *cf. Battisti-Alessio III 2213. Wartburg V 235. Corominas III 66. Machado^2 II 1395. G.*] [*falso trad.* COD. Theod. 9, 34, 10 -em (rectorem *var. l.*) *pro* auctorem.]

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I *i. qui legit libros, scripta sim.*, ἀναγνώστης (*quae vox gr. respondet, ubi nihil adnotavimus*): **A** *sibi ipsi*: LVCIL. 356 fervere, ne longum; vero, hoc -bus (lict- *codd. Nonii, def. Süss, Hermes 67, 1932, 342sq.*) tradam. SISENNA hist. 127 ne ... saltuatim scribendo -um animos impediremus. CIC. opt. gen. 14 non ... ea *verba* me annumerare -i putavi oportere, sed tamquam appendere. fin. 1, 8 quem timeam -em, cum ad te ... audeam scribere? Tusc. 1, 6 delectatione aliqua allicere -em (*cf.* fam. 5, 12, 4 ad delectationem -is. HOR. ars 344 -em delectando pariterque monendo). CATVLL. 14, 25 si qui forte mearum ineptiarum -es eritis (*accedit gen. obi. ut* GELL. 3, 3, 4 non infrequens Plauti -r. 18, 4, 2 se unum et unicum -em esse enarratoremque Sallustii. AMM. 16, 7, 9 scrupulosus quidam -r antiquitatum. CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 6, 16 Vergiliani carminis. HIER. hom. Orig. in Luc. 13 p. 79, 1 diligens scripturae -r. AVG. spec. 6 p. 49, 2 -es dilectoresque spiritalium litterarum. PALLAD. hist. mon. I 42 p. 328C amator et -r studiosissimus litterarum [*gr. p. 148, 18 B.* φιλόλογος *tantum*]. CE 112, 10 meis [*sic*] carminis). NEP. Lys. 2, 1 ne ... defatigemus -es (*cf.* COLVM. 8, 17, 16 ne immodico volumine -r fatigetur). *al.* VERG. ecl. 3, 85 Pollio amat nostram ... musam; Pierides, vitulam -i pascite vestro (*pron. poss. pro gen. obi. ut* MART. 9, 49, 2 meus [AVSON. 318, 2 p. 21, 5 P.]. HIER. epist. 21, 13, 4 suis). HOR. sat. 1, 10, 74 contentus paucis -bus. epist. 1, 19, 35 ingratus. 2, 1, 214 *poetae* se -i credere malunt quam spectatoris fastidia ferre (*cf.* PLIN. epist. 5, 4, 4 si ... veneris Romam spectatorque malueris esse quam -r). OV. trist. 1, 11, 35 candide (4, 10, 132 MART. 7, 99, 5). 3, 1, 2 amice (MART. 5, 16, 2). 5, 9, 9 doctus (ARATOR act. 1, 404). Pont. 3, 4, 9 non opus est magnis placido -e poetis. *al.* VITR. 5 praef. 1 historiae per se tenent -es. VAL. MAX. 4, 6 pr. imagines ... contemplandas -is oculis subiciam. 8, 2 pr. PHAEDR. 2 prol. 11 bonas in partes, -r, accipias. 4, 7, 21 quid ... possum facere tibi, -r Cato, si nec fabellae te iuvant nec fabulae. SEN. dial. 4, 2, 5 timor, qui ... -is percurrit animos (*plur. def. Baehrens, Glotta 4, 1913, 272; vel* -um *vel* animum *coniecerant viri docti*). nat. 7, 16, 1 -em ... miraculo excitant *auctores quidam*. PERS. 1, 126. MART. 1, 1, 4 studiose (APVL. met. 11, 23, 5 HIER. epist. 126, 2, 1. PRAEDEST. 1, 90 o -r sancte et s. CE 2027. *adde l. 15*). 4, 55, 27 rustica, delicate -r, rides nomina? 5, 10, 2 sua quod rarus tempora -r amat. 7, 12, 12 *me innocuum ludere iuro* per ... tuas aures, magni mihi numinis instar, -r, inhumana liber ab invidia. 7, 17, 2 ruris bibliotheca ..., vicinam videt unde -r urbem. 9, 81, 1 -r et auditor nostros probat ... libellos (SVET. Aug. 86, 1 *ne* -em vel a. obturbaret. CLAVD. DON. Aen. 1, 10 p. 12, 5. *cf.* QVINT. inst. 4, 2, 45 *vitandum* abruptum sermonis genus: quod otiosum ... -em minus fallat, audientem transvolat ..., cum praesertim -r non fere sit nisi eruditus, iudicem rura plerumque in decurias mittant. 4, 2, 59 quo modo iudicem fefellerit quod vix a -e deprenditur). 11, 2, 7 tetrici. *et saepius apud eundem.* QVINT. inst. praef. 2 *ut libros meos* tamquam -r perpenderem. 1, 12, 17 FRONTIN. strat. 3 praef. PLIN. epist. 2, 5, 6 ut quamlibet diversa genera -um per plures dicendi species teneremus. 3, 13, 2 in ceteris *materiis* ... -em novitas ipsa intentum habet, in hac nota vulgata dicta sunt omnia; quo fit ut quasi otiosus securusque -r tantum elocutioni vacet. 4, 14, 7 sapiens subtilisque (RVFIN. Orig. in cant. 4 p. 238, 10). 4, 26, 3. APVL. met. 1, 1, 6 -r, intende: laetaberis. 9, 30, 1 -r scrupulosus reprehendens narratum meum (*cf. l. 12*). 10, 2, 4 optime. TER. MAVR. 1286 pro captu -is habent sua fata libelli. *et passim.*

B *aliis audientibus* (*fere i. q. recitator*): **1** *leguntur quaelibet scripta*: **a** *fere technice de iis, qui artem recitandi exercent* (*sunt maxime servi sive liberti*): CIC. de orat. 1, 136 ut, quid Crassus ageret ..., non modo videre mihi, sed ex eius scriptore et -e Diphilo suspicari liceret (*cf.* PLIN. epist. 9, 20, 2 notariis et -bus). 2, 223 cum ... Brutus *apud iudices* duo -es excitasset ..., tres ... libellos tribus legendos dedit *Crassus* (*cf. de eadem re Cluent. 51* duobus recitatoribus constitutis. *quibus ex locis hausit* QVINT. inst. 6, 3, 44). CIL VI 3978 Panaenus Liviae lector dec(urio *?*). IV 5011 -r an mathematicus an rhetoricos (*cf.* CE 1012, 1 grammaticus -rque fui, set -r eorum, more incorrupto qui placuere sono). IVV. 1, 13 adsiduo ruptae -e columnae. PLIN. epist. 1, 15, 2 audisses comoedos vel -em vel lyristen (*eadem series* 9, 17, 3. *cf.* SVET. Aug. 78, 2 -bus aut fabulatoribus. SPART. Hadr. 26, 4 in convivio tragoedias, comoedias, Atellanas, sambucas, -es, poetas ... exhibuit). 3, 5, 12 cum -r quaedam perperam pronuntiasset. 7, 17, 3 *lyrica* non -em, sed chorum et lyram poscunt. 8, 1, 2 Encolpius ... -r, ille seria nostra, ille deliciae, ... sanguinem reiecit; ... quis deinde libellos meos sic leget ...? quem aures meae sic sequentur? 9, 34, 1 est ... tam novus -r, quam ego poeta. SVET. Claud. 41, 2 scripsit plurimum et assidue recitavit per -em. FLOR. Verg. p. 184, 5 versus tui a -bus concinuntur.

b *vario usu*: OV. ars 2, 283 carmina *quae amator fecit amicae* -r commendet dulci qualiacumque sono. VAL. MAX. 8, 10 ext. 1 ut se scriptorum eius (*Demosthenis*) parum idoneum -em esse praedicaret *Aeschines.* MART. 7, 51, 6 non -r meus hic ..., sed liber est; sic tenet absentes nostros cantatque libellos. QVINT. inst. 2, 5, 6 unum aliquem *e discipulis* ... constituere -em. AVG. doctr. christ. 4, 69 nihil interest, utrum is, qui dicit *sc. ad populum*, dictor vel -r est.

2 *leguntur sacrae scripturae*: **a** *apud Iudaeos* (*de Esdra*): ITALA III Esdr. 8, 10 (cod. Colbert. 630 Sabatier = VVLG.) Esdrae sacerdoti et -i legis domini (*cf. Vulg. I Esdr. 7, 12* sacerdoti, scribae legis). *al. in eodem libro.* OPTAT. 7, 1 p. 167, 25 qui -r ... dicebatur.

b *apud Christianos*: **α** *usu technico respicitur ordo ecclesiasticus* (*qui vulgo est secundus clericorum minorum. cf.* ISID. eccl. off. 2, 11 de -bus: -um ordo formam et initium a prophetis accepit; sunt igitur -es, qui verbum dei praedicant *eqs.* orig. 7, 12, 24 -es a legendo, psalmistae a psalmis canendis vocati; illi enim praedicant populis, quid sequantur ..., licet et quidam -es ita miseranter pronuntiant, ut quosdam ad luctum ... conpellant; [25] idem etiam et pronuntiatores vocantur): ① *varia exempla*: TERT. praescr. 41 l. 22 hodie diaconus, qui cras -r. CYPR. epist. 23 p. 536, 6 praesente de clero et exorcista et -e. 29 p. 548, 3 fecisse me ... sciatis -em Saturum. p. 548, 7 Optatum inter -es doctorum (-rem *vulg.*) audientium constituimus. 32 p. 565, 14. 35 p. 571, 13 litteras ..., quas misi per Saturum -em. 38, 2 p. 581, 13. 39, 4 p. 584, 5. 39, 5 p. 584, 21 hos ... -es ... constitutos sciatis. PASS. Mar. Iac. 5, 3 quod se -em ... fatebatur. PASS. Fel. 1, 2 Aprum presbyterum ... et Cyrillum et Vitalem -es. OPTAT. app. 10 p. 215, 26 (*Constantinus*) -es ... ecclesiae catholicae et hypodiacones ... ad nullum munus statui evocandos ([*cf.* COD. Theod. 16, 2, 7 -es divinorum apicum et hypodiaconi *eqs.*]. INSCR. christ. Diehl 1268 [*a. 362*]. 1276 [*a. 494*] aeclesiae Aeclanensis. DIONYS. EXIG. Avell. p. 468, 22 Alexandrinae ... e. GREG. M. epist. 14, 13 p. 432, 17 e. Euriae. *al.*). INSCR. christ. Diehl 1266 (*a. 338*) -r r⟨egionis⟩ sec⟨undae⟩ (1286 INSCR. Tun. Merlin 1122). 1267 b (*post 348*) -r de Pallacine (1270 [*a. 384*] de Pudentiana. 1269 adn. [*ca. a. 400*] de Fasc⟨iola⟩. 1271 [*a. 482 vel 461*] de Belabru *i.* '*Velabro*'. *al.*). 1269 (*a. 377*) -r tituli Fasciole (1272 *a. 528*. 1273 GREG. M. epist. app. p. 438, 42). AMBR. exc. Sat. 1, 61 per vocem -is parvuli (*item funguntur pueri officio -is*: AVG. cons. euang. 1, 10, 15 qui ... pueriliter in gradu -um christianas litteras norunt. VICT. VIT. 3, 34 -es infantuli. INSCR. christ. Diehl 1277 A qui vixit annos v [1285 *totidem*]. INSCR. Tun. Merlin 1122 vixit ann⟨os⟩ XI. *v. etiam l. 45. 66. p. 1093, 1. senes 56 et 73 annorum*: INSCR. christ. Diehl 1268. 1284). AMBROSIAST. in Eph. 4, 11/12, 1 ('ipse dedit quosdam ... pastores') pastores possunt esse -es, qui lectionibus saginent populum audientem. HIER. epist. 52, 5, 6 si -r, si acolythus, si psaltes te *sc. presbyterum* sequitur. CANON. Migne 56, 420B ut -es populum non salutent (CANON. Dionys. Exig. p. 79, 20). AVG. conf. 10, 33, 50 modico flexu vocis faciebat sonare -em psalmi. epist. 63, 4 utrum homo, qui in ecclesia ... iam legere coeperat ..., non fuisse -r possit aut debeat iudicari. 64, 3 utrum iam potest -r deputari, qui non nisi semel scripturas etiam non canonicas legit; si enim propterea iam ille -r ecclesiasticus *eqs.* in euang. Ioh. 22, 5 l. 14 *versus* qui praebeatur a -e et respondeatur a populo. in psalm. 84, 3 l. 11 legente -e psalmum (COMM. instr. 2, 35, 5 NICET. psalm. 13 p. 81, 18 B.). COD. Theod. 12, 1, 163 -es, subdiaconi ... patriae muneribus praesententur (*sed cf. l. 17*). CANON. Dionys. Exig. p. 55, 22 quod non oporteat -es aut cantores orariis uti. p. 79, 16 ut -es, cum ad annum pubertatis venerint, cogantur aut uxores ducere aut continentiam profiteri (*eadem* FERRAND. canon. 129). CONC. Vas. a. 529 p. 56, 10 ut omnes presbyteri ... iuniores -es ... secum ... recipiant et eos ... in lege domini erudire contendant. INSCR. christ. Diehl 1287 (*a. 551/2*) Stefanus primicirius scolae -um. GREG. TVR. Mart. 1, 5 p. 591, 8 iubeat domnus -i lectionem legere. *al.* *distinguuntur a clericis* (*sed cf. p. 1093, 17 et* CANON. Migne 56, 425C clericorum ... nomen etiam -es retineant): CONC.S II 3, 3 p. 95, 29 peregrinos clericos et -es in alia civitate ... nusquam penitus ministrare debere (*gr. II 1, 2 p. 160, 32* κληρικοὺς καὶ ἀναγνώστας). CONC. Aurel. a. 549 p. 102, 5 ut nullus clericum seu -em alienum ... promovere ... audeat. Turon. a. 567 p. 127, 22 unus -um canonicorum suorum aut certe aliquis de numero clericorum cum illo *archipresbytero* ambulet. ⓘⓘ *notabilia quaedam ad cursum honorum*: Ⓐ *munus -is est primus gradus*: CANON. Turner I p. 514 non prius ordinetur *episcopus*, nisi ante et -is munere et officio diaconii et ministerio presbyterii fuerit perfunctus (*item gradum -is sequitur diaconatus*: CE 787, 9 [*post 366?*] parvulus utque loqui coepisti dulcia verba mox scripturarum -r ... factus. PS. DAMAS. epigr. 93, 1 -r mox et levita. MARCELL. chron. II p. 65, 398, 3 Iohannes ... -r ecclesiae ordinatus per singulos officii gradus ascendit. *eqs.* SIDON. epist. 4, 25, 4 -r hic primum, sic minister altaris idque ab infantia. PALLAD. hist. mon. I 25 p. 309C primum factus est -r [II 15 p. 370A ordinatus est]). OPTAT. 1, 19 p. 21, 14 Maiorinus, qui -r ... fuerat, ... episcopus ordinatus est (*-r fit episcopus ut* AVX. Maximin. c. Ambr. 56. HIER. vir. ill. 96 ex -e urbis Romae Vercellensis episcopus). EPIST. pontif. 255 Migne 13, 1142A quicumque ... se ecclesiae vovit obsequiis a sua infantia, ... -rum debet ministerio sociari (*sequitur gradus acolythi ut* 1143A *qui iam adultus petit clericatum* eo quo baptizatur tempore statim -rum aut exorcistarum numero societur [*sim.* 339 Migne 20, 673A]. 314 Migne 20, 604C nec cito quilibet -r, cito acolythus ... fiat. EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 2 continuo -r vel notarius aut certe defensor effectus, post tres menses exsistat acolythus). PAVL. NOL. carm. 15, 108 *Felix* primis -r servivit in annis; inde gradum cepit, cui munus ... adiurare malos et sacris pellere verbis (*i. officium exorcistae quod -r adipiscitur etiam* EPIST. pontif. 339 Migne 20, 671A assuescat ... in -um primitus gradu divini rudimenta servitii. LIB. pontif. p. 51, 6 ut esset -r annos XXX, exorcista dies XXX *eqs.* CANON. Migne 8, 837B nisi prius fuisset -r annis triginta, deinde una die exorcista. ISID. quaest. test. 41 primus gradus -r ...; secundus gradus exorcista). ENNOD. opusc. 3, 7 p. 332, 25 anno-

[*Beikircher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rum ferme octo -is ecclesiastici suscipit officium (*3, 9 p. 333, 8 sequitur munus exceptoris*). VITAE patr. 6, 4, 8 *Christus* factus est -r, accipiens librum legit in synagoga . . .; factus est subdiaconus *eqs.* (*item -r ordinatur subdiaconus*: GREG. TVR. Franc. 4, 6 -r decem annis fui, subdiaconatus officium quinque annis ministravi *eqs.* VEN. FORT. vita Marcell. 4, 15). Ⓑ *-is gradum praecedunt alia munera*: DAMAS. epigr. 57, 1 exceptor, -r, levita, sacerdos. RVFIN. hist. 6, 43, 12 (*vertit fragmentum Epist. pontif. 106*) nesciebat in ecclesia catholica unum episcopum esse debere, ubi videbat esse presbyteros . . ., diaconos . . ., subdiaconos . . ., acoluthos . . ., exorcistas et -es cum ostiariis (*eandem seriem exhibent* COD. Theod. 16, 2, 24 [= Iust. 1, 3, 6] *omissis acolythis.* LIB. pontif. p. 39, 12 SACR. Gelas. 1, 41 p. 560 [= Greg. 79, 5]. 1, 95 p. 620. 1, 96 p. 621). NOVELL. Iust. 3, 1, 1 sancimus . . . presbyteros in . . . maiore ecclesia *Constantinopolitana* esse, diaconos . . ., subdiaconos . . ., -es . . ., cantores . . . et insuper centum existentibus his, qui vocantur ostiarii (*sim.* IVLIAN. epit. novell. 5, 1). 123, 19 presbyteros . . . et diaconos et subdiaconos et -es et cantores, quos omnes clericos appellamus. ISID. epist. 1, 6 *affert -em quinto loco post ostiarium, acolythum, exorcistam, psalmistam.* orig. 7, 12, 3 *clericorum* gradus et nomina haec sunt: ostiarius, psalmista, -r, exorcista *eqs.*

β *in univ.*: AVG. pecc. mer. 1, 4, 4 non expositore, sed tantum -e opus habet tam . . . aperta sententia (in psalm. 79, 9 l. 10 hoc desiderat officium expositoris, non sufficit -is et laudatoris). in psalm. 102, 16 l. 7 *deus* vocat undique ad paenitentiam, . . . vocat per -em, vocat per tractatorem *eqs.* (103 serm. 3, 3 l. 17). 106, 8 l. 15 ut iam officium a me non exspectatis disputatoris *sc. huius loci*, sed paene -is, si tenetis quae dixi (serm. 362, 22, 25 non tantum d., sed etiam -is fungor officio). BENED. reg. 38 tit. de ebdomadario -e, *qui legit fratribus cenantibus* (38, 10 frater . . . -r e.).

c *apud paganos*: CASSIOD. hist. 6, 29, 2 paganorum . . . dogmatibus atque monitionibus -es suae superstitionis instituit ad instar clericorum *Iulianus*, ut horas certas et dies et orationes sollemniter observarent.

II *i. qui eligit*: ENNOD. opusc. 1, 16 p. 266, 2 (*de Theoderico*) quando talis *consul* contigit sorte -is (*var. l.* lict- *sim.*), qualem dedit . . . regum examinata claritudo?

in lusu verborum: AVG. doctr. christ. 4, 69 dictor an -r. in psalm. 79, 9 l. 10 -r et laudator. 103 serm. 3, 3, l. 17 per -em, non per tractatorem. spec. 6 p. 49, 2 -es dilectoresque . . . litterarum.

f. **lēctrīx**, -īcis. *a grammaticis affertur inter exempla subst. mobilium*: SERV. Aen. 12, 159 CLEDON. gramm. V 37, 8 PRISC. gramm. III 456, 29. 494, 29. *inter subst. verbalia, quae genetivo iunguntur, exhibet* PRISC. gramm. III 215, 25. *i. quae legit libros sim.*: CIL VI 8786 (*s. I*) Cnide -x. 33473 Derceto Aureliae virginis (*Vestalis?*) -x. INSCR. RevA. V 28, 1928 p. 371 n. 73, 1 (*versus elegiaci*) Sulpiciae *libertinae* cineres -is.

deriv.: lectoratus, 1. lectorium. *compos.*: 2. collector.

lēctōrātus, -ūs *et* -ī *m.* *a* lector. *i. q. officium lectoris ecclesiastici*: MART. BRAC. canon. 43 lector, si viduam alterius uxorem acceperit, in -u (-o *var. l.*) permaneat, aut . . . subdiaconus fiat (*cf. Conc. Tolet. a. 400 Mansi 3, 999B* semper lector habeatur). CONC. Brac. a. 561, 7, 20 *ne quis sacerdos fiat*, nisi prius . . . in officio -i (lectorum *var. l.*) vel subdiaconati disciplinam ecclesiasticam discat.

1. lēctōrium, -ī *n.* *a* lector. *i. q. mensula quaedam, in qua lector librum ponere potest*: GLOSS. III 327, 22 ἀναλογ(ε)ῖον: manuale, -um (*vix pro adi.*, *item* 508, 9). V 309, 60 manuelem (*i.* -ale) analogium g(raece) -um (lectorum *trad.*). *cf.* lectrum.

2. lectōrium, -ī *n.* *a* 3. lectus. *fere i. q. opertorium lecti*: GLOSS. V 516, 5 stra[ta]toria: -a. *Beikircher.*

lēctrīx *v.* lector.

lēctrum: analogium, super quo legitur GLOSS. V 602, 52. *mutuati sunt Romani gr.* λέκτρον *'lectus', notione ad vocem lat.* legere *adaptata; cf.* 1. lectorium.

lectuālis, -e. *a* 3. lectus; *cf.* lect(u)arius. **1** *adi. i. q. lecto affigens*: SPART. Hadr. 23, 1 in morbum incidit -em (*var. l.* letalem).
2 *n. pl. pro subst. i. q. stramenta lectorum*: POSSID. vita Aug. 22 vestes eius et calceamenta vel -ia ex moderato et competenti habitu erant. PAVL. STEPH. reg. 28 vestimenta vel -ia nullus sibi lavare audeat absque oratione et permissu prioris.

[**lectuārī** DIOSC. 4, 118 p. 57, 22 *falso trad. pro* electuari(i).]

lect(u)ārius, -a, -um. *a* 3. lectus; *cf.* lectualis. *tituli exhibent* -tar- *tantum, codd. variant.* *abl. pl.* -taribus DYNAM. *p. 1094, 15.*
[*in formulis Agedico ortis (s. VIII) f.* lectaria *'toral et lodix' exstat. lomb.* litšḗra, letḗra, *pedem.* letḗra; *raet. occ.* litšiára, litšera, litéra; *francog.* litière (> *it.* lettiera), *burg. vet.* letiere; *francoprov.* iteiri; *prov. vet.* lichiera, *prov.* lichièra, -o, *vasc.* lhetèras (*plur.*), lyetę̄ro, leytère, lheytère; *cat.* llitera; *hisp.* lechera; *port.* liteira. *cf. M.-L. 4964a. Battisti-Alessio III 2212. Wartburg V 237. Corominas III 63. Machado^2 II 1423. G.*]
[*vix recte trad.* COD. Iust. 10, 66, 1, *v.* laccarius. *v. etiam p. 1081, 36.*]

i. q. ad lectos pertinens: **1** *de hominibus*: **a** *de fabris lectorum*: faber -us: *v. vol. VI 1, 10, 69sq.* -us *nude ponitur pro subst.* (GLOSS. κλινοποιός): ITALA act. 18, 3 (cod. h) erant . . . arteficio -tari (*gr.* σκηνοποιοί, *Vulg.* scenofactoriae artis). CIL VI 7988 Rhesus Canini -tarius. 9503 locus Romani -tari. **b** *de aegris, qui in lectis cubant* (*cf.* grabatarius): GLOSS. II 586, 15 -tarius: infirmitate in lecto manens (*'ex graeco male versa'* Götz).

2 *de stramentis, quibus lecti operiuntur*: NON. p. 537, 20 plagae: grande linteum tegmen, quod nunc torale vel -tuariam sindonem dicimus. *n. pl. pro subst.* (*fort. f. sg. l. 7, vix l. 11; cf.* lectualis): GREG. TVR. vit. patr. 6, 6 p. 684, 5 Iulianus . . . lectulum sancti sacerdotis expetiit; in quo decubans, a -tuaria ipsa coopertus . . . sanctus est. AVRELIAN. reg. mon. 27 -tuaria saecularia de coloribus facta in usu non habeatis. LEX Sal. Merov. 100, 2 si mulier . . . cum dote sua ad alias nuptias ambulare voluerit, . . . achasium donet; et sic postea scamno cooperiat et lecto cum -taria (*acc.*) ornet; et . . . dicat: 'omnes mihi testes scitis, quia . . . lectum stratum et -taria condigna . . . hic demitto'. 101, 2 parentes . . . dua -taria demittant. VEN. FORT. vita Pat. 9, 28 lectulum numquam habens, -taria nesciens. DYNAM. vita Max. 10 l. 247 G. *mortuum* in lectulo prostratum eiusdem *sancti* -taribus operire. CAES. AREL. reg. virg. 44 p. 16, 23 -taria (-tuaria -tualia *var. ll.*) . . . simplicia sint. VITA Caes. Arel. 1, 20 lectos, -tuaria, sumptos cum persona quae obsequi et mederi possit, instituit. VITAE patr. Iurens. 2, 2 p. 144, 3 -tuaria . . . aut lectum numquam habuisse.

***lectulus**, -ī *m.* *a* 3. lectus *deminutive, id quod testatur* VARRO ling. 9, 74. *neutr.* -um: GREG. TVR. glor. conf. 84 p. 802, 18 (-us *var. l.*). Mart. 3, 22 p. 638, 6. 8 PASS. Matth. 24 p. 250, 18. *legitur inde a* PLAVTO; TER., RHET. Her., CIC. [*vix recte trad.* VARRO ling. 5, 166 super -is (supellectilis *Groth*) origines quas adverti, hae. *falsa var. l.* CATVLL. 57, 7 (*v. s.* lecticulus). *falso trad.* RVT. LVP. 2, 7 p. 16, 12 prae -o (praeligato *edd.*) palliolo. *de confusione c.* lectus *v. p. 1096, 74.*]

i. q. lectus minoris, vilioris generis (GLOSS. κλινάριον. *apud recentiores velut* CELS., VAL. MAX., APVL., VVLG. *etc. vis deminutiva non perspicua est; de fulcro nudo l. 42. p. 1095, 34*): **I** *vivorum*: **A** *proprie*: **1** *epulantium*: **a** *hominum*: PLAVT. Persa 759 hic volo ante ostium et ianuam meos participes bene accipere; statuite hic -os (*765* lectis). TER. Ad. 285 -os iube sterni nobis. 585 -os in sole ilignis pedibus faciundos dedit. :: ubi potetis vos. RHET. Her. 4, 50, 63 domi -i sternantur. CIC. Mur. 75 *Tubero* stravit pelliculis haedinis -os Punicanos (*cf. Isid. orig. 20, 11, 3* Punicani lecti parvi et humiles primum a Cartagine advecti. *de eodem epulo publico*: VAL. MAX. 7, 5, 1 [lectos *Paris*] *et Sen. epist. 95, 72* Tuberonis ligneos lectos). Pis. 67 Graeci stipati quini in -is (lectis *var. l.*), saepe plures. PROP. 4, 8, 35 unus erat tribus (*sc. poetae et duabus puellis*) in secreta -us herba. SVET. vita Ter. 3 ⟨in⟩ subsellio iuxta -um residens. TERT. coron. 8 l. 20 (*ad Ioh. 13, 5*) recumbentem in -o Christum. LAMPR. Heliog. 25, 3 invenit simma in terra sternere, non in -is. VVLG. Esth. 1, 6 aurei et argentei. 7, 8 super -um . . ., in quo iacebat Hester. **b** *deorum*: VAL. MAX. 2, 1, 2 Iovis epulo ipse in -um (lectum *Paris*), Iuno et Minerva in sellas ad cenam invitabantur.

2 *coniugum, amantium* (*plur. ad notandam usus frequentiam usurpatur l. 64*): CIC. Att. 14, 13, 5 a ducenda . . . uxore sic abhorret, ut libero -o neget esse quicquam iucundius. CATVLL. 64, 88 virgo regia, quam . . . castus . . . -us in molli complexu matris alebat. TICID. carm. frg. 1 felix -e talibus sole amoribus (*compellatur ut* PROP. 2, 15, 2 -e deliciis facte beate meis. OV. epist. 10, 58 perfide. *cf. l. 73*). CIRIS 440 pronuba nec castos accendet pinus honores nec Libys Assyrio sternetur -us ostro. SEN. contr. 1, 2, 1 quid in cellulam me et obscenum -um vocas? ASCON. Mil. p. 38, 11 -um adversum uxoris . . . Corneliae. MART. 10, 38, 7 quas . . . pugnas felix -us et lucerna vidit. 10, 68, 7 -us has voces nec -us audiat omnis. QVINT. decl. 319 p. 253, 19 mihi . . . vacat hoc tempore curam agere -i mei? PS. QVINT. decl. 1, 13 secretum nuptiarum et matrimonialis -i solitudinem. 18, 5 coniugales deos et -i iura revereris. IVV. 9, 77 testis mihi -us et tu, ad quem pervenit lecti sonus. APVL. met. 10, 35, 1 -o . . . coaptando (*10, 34, 4* torus genialis). ITALA gen. 49, 4 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 66, 27) ascendisti . . . super -um patris tui (*gr.* κοίτην, *Vulg.* cubile). ARNOB. nat. 4, 20 genialis -i sacramenta (*v. vol. VI 2, 1807, 1sqq., ubi addas* COD. Theod. 9, 38, 6 g. tori ac -i). 5, 29 *Iovem* concubitus, -os non esse aspernatum sororis. VVLG. cant. 1, 15 -us noster floridus. COD. Theod. 4, 8 (9), 7 etsi herilem -um ancilla ascenderit. GREG. TVR. glor. conf. 77 p. 794, 14 cum ad honorem sacerdotii accessisset, -um iuxta ordinem institutionis catholicae sequestravit. *al.*

3 *meditantium vel litteris studentium*: CIC. de orat. 3, 17 exhedram . . ., in qua Crassus posito -o recubuisset. HOR. sat. 1, 4, 133 neque . . ., cum -us aut me porticus excepit, desum mihi. OV. trist. 1, 11, 38 non haec in nostris, ut quondam, scribimus hortis, nec, consuete, meum, -e, corpus habes. VAL. MAX. 8, 7, 3 in eodem . . . -o et spiritus eius et egregiorum operum cursus extinctus est. PLIN. epist. 3, 7, 4 *Silius* multum . . . in -o iacens . . . doctissimis sermonibus dies transigebat. 5, 5, 5 visus est sibi per nocturnam quietem iacere in -o suo compositus in habitu studentis, habere ante se scrinium. AVELL. p. 107, 13 otiosi et delicati . . . in cubilibus ac -is suis litteris abutuntur. CLAVD. MAM. anim. 2, 8 p. 129, 18 *philosophi* cubiculariis disputationibus . . . aliquid soporiferum in -is oscitantes (susc- *trad.*).

4 *infirmorum*: VAL. MAX. 5, 2 ext. 4 cum . . . aetate deficiente . . . in -o laberetur. CELS. 3, 14, 2 *et septies ap. eundem* (*cf.* lecticulus). SCRIB. LARG. 188 capitis . . . dolorem habent *aegri* . . ., cum se e -o levare conantur. PLIN. nat. 26, 14 alia quoque blandimenta excogitabat

[*Steinmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Asclepiades, iam suspendendo -os, quorum iactatu aut morbos extenuaret aut somnos adliceret (*cf.* CAEL. AVR. chron. 1, 5, 161 adhibenda gestatio, primo ex -o pendenti, tunc etiam fertoria sella. 2, 14, 209 convenit interea motus latens pensili primo -o ⟨vel⟩ cathedra longiore). 28, 54 somno sibi mederi aut -o. MART. 6, 70, 3 *hominem* taedia -i calentis expertum (*cf. Ov. met. 7, 572* t. lecti). ITALA act. 5, 15 (cod. d = VVLG.) ut in plateas eicerent infirmos et ponerent in -is et grabattis (*gr.* ἐπὶ κλιναρίων καὶ κραβάττων). LACT. inst. 4, 15, 6 *Christus* aegros ... reddebat incolumes, ... ut ... roborati ipsi -os suos reportarent, in quibus fuerant ... delati (*ad Matth. 9, 2 Luc. 5, 18 ut* HIL. in Matth. 8, 3. 7. PRVD. cath. 1, 5 'auferte', clamat *Christus*, '-os aegros, soporos, desides' [*i. aegrorum etc.*]. 9, 69). AMBR. exc. Sat. 1, 36 dolebam, quod non ipse adsideres -o. VVLG. exod. 21, 18 si ... mortuus non fuerit, sed iacuerit in -o (lecto *var. l. ut Itala Lugd.*). *al.*

5 *vario usu*: a *generalia selecta*: CIC. Catil. 4, 17 nulli sunt inventi tam aut fortuna miseri aut voluntate perditi ..., qui non cubile ac -um suum ... salvum esse velint. Sull. 52 ut, cum prima luce consulem salutatum veniret ..., me in meo -o trucidaret (lecto *var. l., cf. de ea re locum geminum Catil. 1, 9*). Cato 38 venio in senatum frequens ...; quae si exequi nequirem, tamen me -us meus oblectaret ea ipsa cogitantem, quae iam agere non possem. off. 3, 112 surrexit e -o. Tusc. 2, 18 *Epicurus* dixerit sane idem in Phalaridis tauro, quod, si esset in -o. CATVLL. 50, 15 defessa labore membra postquam semimortua -o iacebant (*ibid. 11* lecto). VAL. MAX. 2, 6, 8 -o ... cotidiana consuetudine cultius strato recubans. 5, 7, 1 propter ultimam senectutem -i otio quam labori proeliorum habilior. SEN. epist. 123, 1 in -o lassitudinem pono. PETRON. 132, 7 conditus ... -o. 137, 5 in -o sedet. RVT. LVP. 2, 7 p. 16, 14 (*frg. Lyconis*) ex cubiculari -o excitatus in triclinium trahitur. APVL. met. 2, 1, 1 somno simul emersus et -o. 3, 13, 1 abiectus in -o meo. TERT. adv. Marc. 1, 14 p. 308, 11 illas ipsas -i et tegetis tuae bestias. CAPITOL. Aur. 2, 6 cum ... humi cubaret, vix autem matre agente instrato pellibus -o accubaret. AMM. 22, 4, 6 non saxum erat, ut antehac, armato cubile, sed pluma et flexiles -i. 30, 1, 9 *ad fluminis transitum* -os in villis repertos binis utribus suffulserunt. AMBR. Iac. 2, 9, 38 p. 55, 14 quis tam velox in curriculo quam iste in -o? HIER. epist. 22, 17, 3 te in -o compositam. PRVD. perist. 5, 353 postquam -i martyr quietem contigit. GREG. TVR. Mart. 3, 22 -um beati antistitis ...; -um autem non aliter dicitur, nisi quod in pavimentum illud, substrato cinere, adpositum capiti lapidem ... recubuit. glor. conf. 84 p. 802, 16 *Silvester* habuit ... -um funibus subtilibus innexum. *al.* b *in locutione q. e.* in -o suo mori (*sim.*): CIC. fin. 2, 97 praeclarae mortes sunt imperatoriae; philosophi autem in suis -is plerumque moriuntur (*cf.* Tusc. 2, 60 quid in pace, quid domi, quid in -o? ad philosophos me revocas, qui in aciem non saepe prodeunt). nat. deor. 3, 84 *Dionysius* in suo -o mortuus. Att. 10, 8, 7 feram *regnum Caesaris* ..., nisi forte me Sardanapali vicem in suo -o mori malle censueris quam exilio Themistocleo. 10, 14, 3 multo se in suo -o malle (*sc. mori*). fam. 9, 18, 2 munio me ad haec tempora ..., nisi forte mori melius fuit; in -o, fateor, sed non accidit; in acie non fui. SEN. contr. 2, 4, 3 magni modo successor patrimonii natus in -o precario moriebatur. VAL. MAX. 3, 2 ext. 6 Theramenes perinde atque in domestico -o moriens vita excessit. SEN. nat. 5, 18, 9 quid quaeritis? mortem, quae ubique superest? petet illa vos et ex -o. APVL. flor. 16 p. 66 eum in suo sibi -o mortuum offendunt. TERT. anim. 55, 5 si pro deo occumbas ..., non in mollibus febribus et in -is, sed in martyriis (*cf. locum geminum* fug. 9, 4). CLAVD. DON. Aen. 9, 220 p. 216, 25 vir fortissimus ..., cui pulchrum est in campo potius quam in -o mori. HEGES. 5, 27 p. 364, 11 quando hostis morbo consenescat atque in suo moriatur -o. AVG. serm. 264, 3 multi ... dicunt: non timeo mori, sed vellem in -o meo mori *eqs.*

B *in imagine* (*cf.* GREG. M. moral. 8, 41 p. 825D [*ad* Iob 7, 13 consolabitur me -us meus] in sacro ... eloquio -us, cubile vel stratum secretum solet cordis intellegi [*affertur* cant. 3, 1]): AVG. bapt. 2, 8, 13 p. 189, 7 in fine epistulae (*71, 4*) ... ostendit *Cyprianus*, in quo tamquam -o auctoritatis quasi fessus adquieverit. GREG. M. *l. c.* p. 826B *sancti viri* externis laboribus fessi, quasi stratum vel -um, cubilia mentis petunt. *de rogo martyris*: PRVD. perist. 2, 354 conscende constratum rogum, decumbe digno -o.

II *mortuorum*: PS. QVINT. decl. 18, 17 supra -um effusa feralem laceros artus et perustum complexa corpus exclamo. 19, 4 non iniecit uxor -o *filii* manum. TAC. ann. 16, 11, 1 tris modo -os ad suprema retineri iubet. APVL. met. 2, 29, 1 pone ipsum -um. 2, 29, 5 suscipit ille *mortuus* de -o. 3, 8, 2 *feminae* circumfusae -um, quo peremptorum cadavera contecta (coniecta *Brant*) fuerant. 3, 9, 5 corpora, quae -o fuerant posita. AMM. 19, 1, 10 -i decem sternuntur, figmenta vehentes hominum mortuorum. SERV. Aen. 5, 4 funebres -os proferre. SCHOL. Hor. carm. 3, 30, 7 Libitina dicebatur -us, in quo mortui efferebantur. HEGES. 3, 2 p. 185, 4 separetur ... a -o *mortui* Simon (*antea*: lectum). VVLG. II par. 16, 14 sepelierunt eum in sepulchro suo ... posueruntque eum super -um (lectum *var. l.*) suum plenum aromatibus. COD. Iust. 7, 6, 1, 5 qui ... in ipso -o stantes cadaver ventilare videntur.

stilistica: 1 *structurae verbales*: -um sternere: TER. Ad. 285 RHET. Her. 4, 50, 63 CIC. Mur. 75 CIRIS 440 VAL. MAX. 2, 6, 8. 7, 5, 1 AMM. 19, 1, 10 VVLG. Iob 17, 13. *eodem sensu* -um facere: CAES. AREL. serm. 25, 2 p. 108, 11. 2 *quaeritur 'ubi'*: *abl. nudus* -o: CATVLL. 50, 15 VAL. MAX. 2, 6, 8 SCHOL. Hor. sat. 1, 4, 133 PRVD. perist. 2, 354 BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 1 p. 4, 4 GREG. TVR. Franc. 4, 20 p. 152, 9. in -o: VAL. MAX. 1, 7, 7. 5, 6 ext. 5 PLIN. epist. 3, 7, 4. 5, 5, 5 VVLG. exod. 21, 18. *et saepius.* super -um: VVLG. II reg. 13, 5 PASS. Matth. 23 p. 250, 12. 3 *iuncturae nominales*: CIC. Catil. 4, 17 cubile ac -um (MART. 10, 30, 17 [cubiculo *var. l.*]. AVELL. p. 107, 13). VAL. MAX. 6, 8, 6 in cubiculum ac -um (TAC. hist. 4, 24, 2. 4, 77, 1. PLIN. epist. 9, 7, 4 de c. ac paene etiam de -o. AVSON. 358 p. 215 P. *cf.* VVLG. exod. 8, 3 cubiculum -i. II par. 22, 11 in cubiculo -orum). 4 *in lusu verborum*: c. tectulum: HIER. epist. 117, 9, 1 ne maledici homines sub uno tectulo vos manentes -um quoque criminentur habere communem. c. lectio: HIL. AREL. *p. 1088, 53.*

lectuōsus, -a, -um. *ad* lecator *sim. refert Svennung, Kl. Beitr. z. lat. Lautl. 60.* *i. q. gulosus, edax*: VIRG. gramm. epit. 5 p. 28, 2 Samminius ..., quia goela erat matri suae, hoc est -us, Goelanus usque hodie vocitatur.

*lēcturio, -īre. *a* legere, *cf.* MACR. exc. gramm. V 636, 13 CONSENT. gramm. V 376, 14 PRISC. gramm. II 429, 12. *al.* *vocem stirpis praes. tantum esse testatur* PRISC. gramm. II 418, 26. 421, 10. 560, 2. *i. q. legere velle* (*sic* GLOSS.L I Ansil. LE 42. *inter verba meditativa habent* DON. gramm. IV 359,10 DOSITH. gramm. VII 406, 3 *al.*): SIDON. epist. 2, 10, 5 *ut versus bonos facias*, opus est, ut sine dissimulatione lectites, sine fine -as. 7, 18, 4 ante legere cessabis quam -ire desistas. 9, 7, 1 curae mihi ... fuit ..., cum merito -remus, plurima tenere, cuncta transscribere. *Steinmann.*

1. **lēctus** *v.* 2. lego.

2. **lēctus**, -ūs *m.* *a* legere. SERV. Aen. 12, 95 ab eo quod est 'lego' aut lectio aut -s facit; sed hoc nos dicimus, quod εὐφωνότερον ⟨fuerit⟩, sicut nunc ab eo quod est 'voco' 'vocatūs' fecit, non vocationes. PRISC. gramm. III 463, 26 -s ἡ ἀνάγνωσις, huius -us. *i. q. lectio* (ἀνάγνωσις): MACR. Sat. 3, 14, 1 profer ... in medium, quae de hac quoque parte -u comperisti. *B.*

3. **lectus**, -ī *et* -ūs *m.* [*ratione non plane perspicua e radice* *legh- (*gr.* λέχος *etc.*) *formatum. Sch.*] *de orig.*: VARRO ling. 5, 166 ⟨-us et⟩ (*Goetz-Schoell proposuerunt dubitanter*) lectica, quod legebant unde ea[m] facerent stramenta atque herbam ..., nisi ab eo, quod Graeci antiqui dicebant λέκτρον -um potius (*cf.* PAVL. FEST. p. 115 -us dictus vel a collectis foliis ad cubitandum vel quod fatigatos ad se alliciat vel a graeco λέκτρον. CASSIOD. in psalm. 6, 7 l. 229 ab electis et mollibus herbis [GLOSS. V 370, 1]). *de formis*: -u *pro* -us (*nom. sg.*): CIL I² 1990 *bis.* *neutr.* (*cf.* stratum): CIL II 4514, 20 (*s. II ex.*) ⟨l⟩ecta. VLP. dig. 32, 52, 9 -um. 34, 2, 19, 8 -um. ITIN. Anton. Plac. 2 -um. 23 -a. ANON. Vales. 13, 74 -a. GREG. TVR. Mart. 2, 45 p. 625, 21 -um. GREG. M. epist. 8, 5 p. 8, 22 -a strata (*cf.* 11, 2 p. 261, 22 -os. *v. etiam* lectustratum). FERREOL. reg. 33 tit. -a. BENED. reg. 22, 1 -a. 48, 5 -a (-is *vel* lectulis *var. ll.*). 55, 16 -a (-i *var. l.*; *cf.* 22, 7 -os, *var. l.* -a). EXPOS. fid. Caspari Anecd. p. 289, 1 -a. GLOSS. -um. *quartae decl.*: *gramm. doctrina*: SACERD. gramm. VI 480, 32 (= PROB. cath. gramm. IV 29, 31) 'hic -us', 'huius -i'; non, ut quidam imperiti dicunt, 'huius -us' (*afferuntur* CIC. Catil. 1, 9 -o. TER. Ad. 285 -os [lectulos *codd. Ter.*]). PRISC. gramm. II 257, 4 'huius -i', quod tamen etiam 'huius -us' antiquissimi protulerunt (*afferuntur* CORNIF. *et vix recte* PLAVT.). III 444, 36. *de usu* (*vix huc* PLAVT. *p. 1097, 45, qui ceterum formas IIae decl. habet. dubites de* ACT. Petr. 28 p. 75, 10 ut ... ante -u irent [*ibid.* ante -um]): CORNIF. frg. 1 F. -ūs (*nom. pl.*). VARRO frg. Serv. auct. Aen. 3, 631 -u (-o *cod. Ambros.*). *?* SEN. epist. 95, 72 Tuberonis ligneos -us (*sic QB primitus, correctum in* -os, *sed fortasse forma vetusta convenit rei priscae*). CLAVD. carm. min. app. 21, 18 -ūs *gen. sg.* (*ex editione vetere, codd. perierunt*). MARCELL. med. 1, 66 -u. 33, 69 -u (*L*; -o *P*, *ut traditur sine varia lect.* 20, 30. 78. 96. *al.*). EVSEB. EMES. serm. 5, 15 p. 137, 22 neque domūs ... neque -ūs (-os *corrector codicis*). ITIN. Anton. Plac. rec. A 46 -u (rec. B -o). VICT. VIT. 1, 26 per singulos -ūs. CE 2167, 3 uno -ui (lectulo *coni. dubitanter Hofmann, vol. III 2116, 39*) compositi. GLOSS. κλίνη. σκίμπους ἢ κράβαττος. IV 449, 35 -um: spondam.

legitur inde a PLAVTO *per totam latinitatem, rarissime in poesi heroica* (VERG. Aen. 4, 496. STAT. Theb. *ter.* CLAVD. *ter*). [*dalm.* l'at; *it.* letto; *sard.* léttu; *raet. occ.* let, *or.* yet; *francog.* lit (*in omnibus dial. francog. et francoprov.*); *prov.* liech, łęit *etc.*, *vasc.* łęit *etc.*; *cat.* llit; *hisp.* lecho; *port.* leito. *cf. M.-L. 4965. Battisti-Alessio III 2212. Wagner II 24. Wartburg V 238 sqq. Corominas III 63. Machado² II 1395. G.*]

[*dub.*: PLAVT. Truc. 54 -us (*CD*, electus *B*, *deficit A*) laptiles (electus lapis *Bücheler*, -us sculptilis *Kiessling*, *alii alia*). *falso trad.* tecto, tectis *pro* -o, -is ACC. trag. 549 (Cic. Tusc. 2, 33). VITR. 6, 3, 10 IVV. 6, 365²⁵. *confunditur c.* lectica (PLAVT. Stich. 704), lectulus (TER. Eun. 593 *et passim, praesertim in codd.* CIC. *et* VVLG.), letum (PROP. 4, 7, 30 LVCAN. 6, 532). *alia v. infra.*]

i. q. λέχος, *cubile hominum necnon deorum, fulcrum tam nudum quam stratis opertum* (*gr. respondent* κλίνη *vel* κοίτη, *ubi nihil adnotatur; maioris pretii est quam* grabatus *p. 1093, 49; ad rem cf. Mau, RE III 370 sqq. Rodenwaldt-Ziebarth, ibid. XI 846 sqq. Lamer, ibid. XII 1101 sqq.*): I *vivorum*: A *proprie*: 1 *epulantium* (-us tricliniaris VARRO ling. 8, 32 PLIN. nat. 37, 14 LAMPR. Heliog. 20, 4): a *hominum*: PLAVT. Amph. 805 cena adposita est; cenavisti mecum, ego accubui simul. :: in eodem -o? (Bacch. 938 Stich. 488 LIV. 28

[Steinmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

18, 5. Plin. nat. 8, 5 *elephanti* accubitum iere per -os). Asin. 776 neque illaec ulli pede pedem homini premat, cum surgat, neque ⟨cum⟩ in -um inscendat proximum. Bacch. 72 ut mihi pro equo (preco *codd.*) -us detur, scortum pro scuto accubet. 836 qui sunt in -o illo altero? Curc. 361 deduco pedes de -o clam. Men. 103 ita mensas exstruit . . .: standumst in -o, si quid de summo petas. 353 sternite -os (Ter. Haut. 125 Cic. Verr. II 3, 105 Petron. 21, 5 Mart. 8, 67, 6. *al. cf.* Itala Ezech. 23, 41 [cod. 176, *cf.* Vvlg.] sedebas super -um stratum et mensa ornata *est*). Persa 765 quin -is (inlectis *codd.*) nos actutum commendamus? Stich. 704 potius [quam] in subsellio cynice hic accipimur quam in -is (lecticis *codd.*). Varro frg. Serv. auct. Aen. 3, 631 (*si quidem verba ipsius servata sunt*) 'iacuitque per antrum' hoc verbum de Varrone mutuatus est, qui ait in -o (-u *var. l.*) temulentos iacere, sobrios cubare consuescere. ling. 9, 9 ut, qui triclinium constrarunt, si quem -um de tribus unum imparem posuerunt aut de paribus nimium aut parum produxerunt, una corrigimus . . ., sic *eqs.* Cic. Verr. II 2, 183 tricliniorum -os. Hor. sat. 1, 3, 90 comminxit -um potus. 1, 4, 86 saepe tribus -is videas cenare quaternos. 2, 8, 41 imi convivae -i nihilum nocuere lagoenis (epist. 1, 18, 11 i. derisor -i. Sen. dial. 2, 10, 2 non in medio me -o, sed in imo conlocavit [Mart. 6, 74, 1 m. recumbit imus ille qui -o]. Svet. Aug. 64, 3). epist. 1, 5, 1 *v. p. 1098, 72.* Liv. 39, 6, 7 luxuriae . . . peregrinae origo ab exercitu Asiatico (*a. 187*) invecta in urbem est; ii primum -os aeratos . . . Romam advexerunt. Vitr. 6, 3, 10 ut de -is (tectis *var. l.*) per spatia fenestrarum viridia prospiciantur. Sen. contr. 9, 2, 24 in ipso triclinio inter -os et iocos et mensas (intellectos et loco et mense *trad.*). Sen. dial. 5, 37, 4 quid interest, quam -i premas partem? Cvrt. 8, 1, 43 ex -o repente prosiluit. Petron. 70, 11 paene de -is deiecti sumus. *?* CIL IV 9172 ('*lectio fere tota incerta*' *ed.*). Mart. 3, 82, 5 iacet occupato galbinatus in -o cubitisque trudit hinc et inde convivas. Frontin. (?) strat. 4, 3, 7 neque amplius quam duobus -is discumbebatur apud eum (*Hannibalem*). Ivv. 5, 17 tertia ne vacuo cessaret culcita -o. 8, 177 aequa ibi libertas, communia pocula, -us non alius cuiquam nec mensa remotior ulli. Tac. ann. 14, 9, 1 *Agrippina* cremata est . . . convivali -o et exequiis vilibus. Plin. epist. 8, 21, 2 positis ante -os cathedris amicos collocavi. Svet. Claud. 32 pueris puellisque nobilibus, qui more veteri ad fulcra -orum sedentes vescerentur. *al.* **b** *deorum*: Varro frg. Non. p. 528, 15 dis coniugalibus Pilumno et Picumno in aedibus -us sternebatur. Cornif. frg. 1 F. ipsis *deis* . . . ad Cereris memoriae novandae gratia (gratiam, gratiae *var. ll.*) -ūs sternuntur. Liv. 5, 13, 6. 22, 1, 19. 40, 59, 7. Avg. civ. 3, 17 p. 123, 24 D. (*v. p. 1088, 68 sqq.*).

2 *amantium, coniugum* (*vergit apud poetas hic illic ad notionem q. e. uxor* [Prop. 2, 6, 23 *l. 66*], *matrimonium, concubitus* [Tib. 3, 19, 1 *l. 63.* Prop. 2, 18, 35 *l. 67.* Ov. epist. 6, 153 *et* met. 6, 429 *l. 75.* Stat. *l. 81.* Ivv. 6, 21 *l. 82*]): Plavt. Amph. 513 prius abis, quam -us (*nom., v. Lindsay ad Capt. 826 et Hofmann, IF 42, 1924, 85*; -i *Itali*), ubi cubuisti, concaluit locus. 808 in eodem -o tecum una *cubui* in cubiculo. Asin. 221 esca est meretrix, -us inlex est, amatores aves. Poen. 697 in lepido loco, in -o lepide strato lepidam mulierem complexum contrectare. Pseud. 215 tibi . . . -us dabitur, ubi tu hau somnum capias, sed ubi usque ad languorem — : tenes, quo se haec tendant, quae loquor. Pompon. Atell. 1 cum datatim in -o tecum lusi. Cic. Cluent. 14 -um . . . genialem, quem . . . filiae suae nubenti straverat (*v. vol. VI 2, 1806, 81 sqq.*). Laber. mim. 30 mater familias tua in -o adverso sedet (Prop. 4, 11, 85 seu tamen adversum mutarit ianua -um). Catvll. 68, 6 in -o caelibe (Ov. epist. 13, 107). Verg. Aen. 4, 496 -um . . . iugalem, quo perii (*v. p. 624, 24 sqq.*). Tib. 1, 2, 19 illa *Venus* docet molli furtim derepere -o. 1, 5, 7 furtivi foedera -i (*v. vol. VI 1, 1005, 7 sqq. cf.* Prop. 3, 20, 21 ubi non certo vincitur foedere -us. Mart. Cap. 9, 902 virgo deusque sacro sociabunt foedera -o). 1, 9, 57 semper sint externa tuo vestigia -o (Prop. 2, 9, 45 nec domina ulla meo ponet v. -o. *cf.* Liv. 1, 58, 7 v. viri alieni . . . in -o sunt tuo). 3, 19, 1 nulla tuum nobis subducet femina -um. Prop. 2, 1, 45 angusto versantes proelia -o. 2, 2, 1 liber eram et vacuo meditabar vivere -o (3, 6, 23. 33. Ov. met. 10, 437 legitima vacuus . . . coniuge -us. 11, 471 Stat. silv. 1, 2, 162). 2, 6, 23 felix Admeti coniunx et -us Vlixis. 2, 18, 35 ipse tuus semper tibi sit custodia -us. 2, 20, 24 non numquam -i copia facta tui. 2, 32, 55 quis potuit -um servare pudicum? 2, 34, 17 -o te solum, -o te deprecor uno: rivalem possum non ego ferre Iovem. 4, 8, 27 cum fieret nostro totiens iniuria -o. Ov. am. 3, 11, 45 per . . . -i socialia iura (epist. 9, 159 per i. sacerrima -i. Sen. Tro. 877 ad sancta -i i. legitimi). ars 1, 743 non Actorides -um temeravit Achillis. 2, 377 socii deprensa paelice -i. epist. 1, 7 non ego deserto iacuissem frigida -o. 1, 81 viduo discedere -o (Lvcan. 5, 806). 4, 127 meriti -um reverere parentis. 6, 153 *Medea* -i . . . subnuba nostri. met. 6, 429 non pronuba Iuno, non Hymenaeus adest, non illi Gratia -o. 10, 465 accipit obsceno genitor (*Cinyras*) sua viscera -o. Sen. contr. 7, 5, 5 si patrem occidi, totus mihi -us purgandus est (*i. etiam noverca necanda est*). Val. Max. 9, 5, 3 maritalis -i blanditiis (Schol. Iuv. 6, 131). Lvcan. 8, 411 *Cornelia* stabit barbarico coniunx millesima -o. Stat. silv. 1, 2, 60 ubi quondam conscia culpae Lemnia deprenso repserunt vincula -o. Mart. 8, 46, 5 tu Ganymedeo poteras succedere -o. Ivv. 6, 21 anticum et vetus est alienum . . . -um concutere. 6, 365[25] *cinaedus* erit in -o (tecto *cod.*) fortissimus. *al.*

3 *infirmorum*: **a** *nude*: Plavt. Cas. 38 in morbo cubat, immo hercle vero in -o, ne quid mentiar. Rhet. Her. 3, 20, 33 aegrotum in -o cubantem. Varro Men. 447 cum in eborato -o . . . cubare videas aegrotum. Cic. fam. 9, 23 dixit te in -o esse, quod ex pedibus laborares. Lvcr. 6, 1249 in -um (iniectum *codd.*) maerore dabantur. Hor. sat. 1, 1, 81 si condoluit temptatum frigore corpus aut alius casus -o te adflixit. Prop. 2, 4, 11 non eget hic medicis, non -is mollibus aeger. 2, 9, 27 cum capite hoc Stygiae iam poterentur aquae et -um flentes circumstaremus amici. Ov. met. 7, 572 tanta . . . sunt miseris invisi taedia -i (*cf. Mart. 6, 70, 3* t. lectuli). Cels. 2, 15, 4 suspendi -us debet et moveri (3, 18, 15. Cael. Avr. gyn. 2, 10 -o suspenso [*Soran. 3, 14, 1* διὰ κλινιδίου κρεμαστοῦ]. *cf.* 2, 29 in pensili -o [*Soran. 3, 28, 3 ut supra*]). 4, 8, 3 caput *aegroti* . . . etiam in -o sublime habendum est. 7, 29, 1 resupinam mulierem transverso -o . . . collocare. 8, 20, 8 in -o detineatur *aegrotus*. Sen. epist. 17, 12 nihil refert, utrum aegrum in ligneo -o an in aureo colloces. Ivv. 6, 594 iacet aurato vix ulla puerpera -o (*cf.* Clavd. 22, 343 resident fulgente puerpera -o). *al.* **b** *c. gen. explic.*: Itala psalm. 40, 4 (Veron. *al.* = Vvlg.) super -um doloris (*gr.* ὀδύνης, Hier. psalt. sec. Hebr. infirmitatis [*hunc locum respiciunt* Avg. serm. 88, 8, 7 Salv. eccl. 3, 87]). Sacr. Greg. 208, 1 aegritudinis. Petr. Chrys. serm. 30 p. 285[B] malae valetudinis.

4 *scribentium*: Sen. epist. 72, 2 quaedam . . . sunt, quae possis et in cisio scribere, quaedam -um et otium et secretum desiderant. Pers. 1, 52 quidquid . . . -is scribitur in citreis.

5 *vario usu*: Plavt. Bacch. 108 sequere . . . me intro in -um, ut sedes lassitudinem. Truc. 963 meum quidem te -um certe occupare non sinam. Caecil. com. 277 qui nobis in mundo futurum -um *esse dicam, nescio.* Cato agr. 10, 5 -um in cubiculo i, -os loris subtentos iiii et -os iii (25 vinaceos cotidie recentis succernito -o restibus subtento vel cribrum illi rei parato. *cf.* Varro Men. 523 uvas . . . extendit in -i sponda (in -is quondam *trad.*]). 11, 3. 13, 1 -um stratum, ubi duo custodes *torcularii* cubent. Ter. Eun. 593 eam in -o (lectulo *var. l.*) illae collocarunt. Ad. 520 ita se defetigarit velim, ut . . . e -o nequeat surgere. Titin. com. 75 -um hodie stratum vidi . . . mulieris. Lvcil. 16 'clinopodas . . .', ut diximus semnos ante, 'pedes -i'. Acc. trag. 53 Aegisthus si me [esse] eodem -o comitasset patri. Afran. com. 247 neptis . . . de -o frigit. 413 (*lectione incerta*). Rvt. Rvf. hist. 13 *Scipio in castris primum contra consuetudinem imperatorum ipse pro -is lecticis utebatur.* Varro frg. Non. p. 540, 32 in -o togas ante habebant. Men. 227 singulos -os stratos ubi habuimus. 434 eburneis -is et plagis sigillatis. 448 in testudineo -o culcita plumea in die dormire. ling. 5, 168 qua simplici scansione scandebant in -um non altum, scabellum, in altiorem, scamnum. 8, 32 -os non omnis paris magnitudine ac figura faciunt; quod ⟨si⟩ esse[n]t analogia petenda supellectili, omnis -os haberemus domi ad unam formam et aut cum fulcro aut sine eo, nec cum ad tricliniarem gradum, non item ad cubicularem (*cf.* 9, 47 alios ex ebore, alios ex testudine *eqs.*). rust. 1, 2, 25 *ad interficiendos cimices* unguito -um (Anon. med. ed. Piechotta 139. *cf.* Mart. 11, 32, 1 tritus cimice -us). Cic. inv. 2, 14 se in suum -um recepit. div. 2, 129 deos . . . concursare omnium mortalium . . . non modo -os, verum etiam grabatos. 2, 134 ovum pendere ex fascea -i . . . cubicularis (*Chrysipp. frg. 1201 Arnim*). Catvll. 31, 10 desiderato . . . acquiescimus -o. 50, 11 ut . . . toto . . . -o versarer (*15* lectulo). Lvcr. 4, 849 fessum corpus mandare quieti multo antiquius est quam -i mollia strata (*cf.* Ivvenc. 4, 174 *duo* uno . . . recubantes stramine -i). Sall. Iug. 71, 1 fessus in -o quiescebat. Nep. Dion 9, 4 in -o cubantem. Ov. ars 3, 542 contempto colitur -us et umbra foro (am. 1, 9, 42. Ivv. 7, 105 genus ignavum, quod -o gaudet et umbra). fast. 2, 337 *Faunus* venerat ad strati captata cubilia -i. met. 11, 657 -o incumbens. Pavl. Fest. p. 66 cubans auspicatur, qui in -o quaerit augurium. Val. Max. 1, 7 ext. 10 -um ac somnum repetiit. 3, 1, 2 in -o . . . considere. Petron. 26, 6 abiecti in -is . . . reliquam exegimus noctem. 63, 7 baro . . . se proiecit in -um. Plin. nat. 9, 39 testudinum putamina secare in laminas -osque et repositoria his vestire Carvilius Pollio instituit. 33, 144 (*cf.* 1, 33, 51) -os . . . iam pridem mulierum totos operiri argento, quaedam et triclinia. Prvd. perist. 5, 217 (*de instrumento martyrii*) serrata -um regula dente infrequenti exasperat, cui multa carbonum strues vivum vaporat halitum. CE 1988, 12 prima toro delapsa fuit, eadem ultima -o se tulit ad quietem. *al.* **c** *c. gen. explic.*: Itala psalm. 131, 3 (Veron. *al.*, *cf.* Vvlg.) si adscendero in -um stratus mei (*gr.* ἐπὶ κλίνης στρωμνῆς μου).

B *in comparationibus fere proverbialibus*: Varro Men. 586 (Non. p. 206, 26 fulmentum neutro, ut est in proverbio veteri, quo Varro utitur saepius) fulmenta -um scandunt. Hor. epist. 1, 5, 1 si potes Archiacis conviva recumbere -is nec modica cenare times holus omne patella (Porph.: Archias breves -os fecit). Sen. frg. 114 qui huius[ce]modi . . . versus amant, liqueat tibi eosdem admirari et Soterichi -os. Vvlg. prov. 25, 11 mala aurea in -is argenteis qui loquitur verbum in tempore suo.

II *mortuorum*: **A** *in quo mortuus ante sepulturam ponitur*: Cic. leg. 2, 60 quod erat factitatum, ut uni plura ⟨funera⟩ fierent -ique plures sternerentur, id quoque ne fieret, lege sanctum est. Varro ling. 5, 166 ubi -us mortui fitur (fertur *var. l.*), dicebant feretrum nostri, Graeci φέρετρον. Tib. 1, 1, 61 flebis et arsuro positum me, Delia, -o. Prop. 2, 11, 3 omnia . . . tecum uno munera -o auferet extremi funeris atra dies. 2, 13, 21 nec mihi . . . fulcro sternatur -us eburno. 3, 13, 17 ubi

[Steinmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mortifero iacta est fax ultima -o (*cf.* 4, 11, 10 subdita . . . -o fax). 4, 7, 30 illuc iussisses -um (letum *var. l.*) lentius ire meum. OV. met. 8, 538 *mulieres* oscula dant ipsi *corpori*, posito dant oscula -o. 14, 753 impositum -o . . . Iphin. EPICED. Drusi 207 certat onus -i (luctu *trad.*) generosa subire iuventus. LIV. 38, 55, 2 *Terentium Culleonem* pilleatum, sicut in triumpho *P. Scipionis* ierat, in funere quoque ante -um isse. perioch. 48 p. 55, 13 praecepit filiis, -o se strato [sine] linteis, sine purpura efferrent. SEN. contr. exc. 6, 6, 1 versae sunt in exsequias nuptiae mutatusque genialis -us in funebrem (*v. vol. VI 1, 1581, 16 sq.*). VELL. 1, 11, 7 mortui eius -um pro rostris sustulerunt quattuor filii. VAL. MAX. 2, 10, 3 -i . . . frontem Macedonicis triumphis . . . adornatam. SEN. dial. 10, 20, 3 componi se in -o et velut exanimem a . . . familia plangi iussit (PERS. 3, 104 alto compositus -o). PETRON. 42, 6 bene elatus est, vitali -o, stragulis bonis. PLIN. nat. 10, 122 constratum -um super Aethiopum duorum umeros. MART. 3, 93, 24 *anui nupturienti* sternatur Acori de triclinio -us, talassionem qui tuum decet solus. 11, 54, 3 quae de Stygio rapuisti cinnama -o. ANTH. 415, 30 spem, quamvis -o iam referatur, habet. *al.* *de* LVCAN. 6, 532 *v. s.* letum. **B** *peculiariter de loco, ubi cadaver conditur*: CIL I^2 1990 L. Vecilio Vo. f. . . . -u(s) I datus; Vecilio L. f. . . . -u(s) I.

stilistica: 1 -um sternere: PLAVT. Bacch. 756 Men. 353 Most. 327 Poen. 697 Stich. 357. 678 TER. Haut. 125. 903. *et passim.* -us stratus: CATO agr. 13, 1 TITIN. com. 75 VARRO Men. 227. 262 CIC. Phil. 2, 67 PROP. 3, 6, 11 PETRON. 71, 2. *al. cf.* constratus APVL. met. 9, 2, 6. *eodem sensu* -um exstruere: SVLP. SEV. epist. 1, 10. 2 *quaeritur 'ubi'*: in -o: PLAVT. Amph. 805 Bacch. 836 TER. Eun. 593. *et passim.* super -um: PETRON. 9, 2 TERT. orat. 16 p. 190, 6 ITALA gen. 48, 2 (Lugd.). VVLG. I reg. 28, 23. *al. abl. nudus* -o: CATVLL. 31, 10. 50, 11 HOR. sat. 1, 4, 86 epist. 1, 5, 1 TIB. 1, 1, 43. 61 PROP. 1, 8, 33 CVRT. 8, 8, 9 PLIN. epist. 7, 27, 12. *al.* 3 *in lusu verborum*: *c.* illectus: PLAVT. Bacch. 55 (*v. vol. VII 1, 366, 76*). *c.* illex: PLAVT. Asin. 221 -us inlex est. *c.* tectum: CIC. Verr. II 5, 26 non modo extra tectum, sed ne extra -um quidem. Att. 5, 16, 3 quattuor -os et tectum. PS. HIL. libell. 19 p. 90, 28 sub uno cubant tecto aut in uno dormiunt -o. AVG. serm. 179, 6, 6 *alicui* -um sternere, *aliquem* tecto suscipere. *c.* locus, lar (AVIEN.): OV. ars 2, 329 -umque locumque (3, 663 met. 11, 472 trist. 4, 3, 23). AVIEN. Arat. 1855 *lupus* affectans . . . locos hominum -umque laremque (*gr. 1127* λέχος *tantum*).

deriv.: lectica, lecticulus (-um), lectina, 2. lectorium, lectualis, lect(u)arius, lectulus.

compos.: lectilucta, lectisternium, ? lectustratum.

? **lectustrātum**, -ī *n.* *ex* 3. lectus *et* sternere *conflatum, nisi* lecta strata *legendum est, cf. p. 1096, 44.* *i. q. lectus stratus*: GREG. M. epist. 13, 18 p. 385, 16 -a, *ubi* lectu(s)stratu, lectistrata *var. ll.*

Steinmann.

lēcythion *n.*, ληκύθιον. *nomen versus*: FRG. Bob. gramm. VI 621, 12 dimetrum catalecticum, quod -n (lecton *cod.*) et euripidion vocatur.

lēcythus, -ī *m.*, *pl.* -oe *f.*, λήκυθος *f.* *scribitur in codd. etiam* legi-, lec(h)it-, -ith-, -inth- *necnon* lic-. *neutr.* -um EVCHER. *i. q. ampulla olei*: VARRO Men. 573 (Non. p. 550, 9) oleum in lucubrationem servabimus quam in asparagos totum (totam *edd.*) -um evertamus. PAP. Corp. 208, 13 (*ca. a. 100*) -oe duae. VVLG. III reg. 17, 12 habeo . . . paululum olei in -o. 17, 14 nec -us olei minuetur (17, 16 -us o. non est imminutus. *huc spectant* EVCHER. instr. 2 p. 148, 6 -um in regnorum: ampulla olearia [GLOSS. V 505, 49 -us: ampulla o. vel vas similis flasconis]. MAX. TAVR. serm. 61 p. 657^A). *vox ipsa graeca textibus latinis inseritur Cic. Att. 1, 14, 3 Plin. epist. 1, 2, 4 notione ad stilum translata, cf. vol. I 2019, 3 sqq.*

lēda, lēdanum *v.* lada, ladanum.

ledavi CIL III 11884 (= INSCR. Baiuar. Vollmer 77; *lapis periit*). *obscurum, fort. nom. propr.*

ledo, -ōnis *m. vel f.* [*peregrinum videtur. Sch.*] *i. q. accessus maris* (GLOSS. V 571, 37 -es: maiores aestus. 602, 47 -o: maris aestuatio): ISID. ord. creat. 9, 4 -is et malinae . . . vicissitudines. 9, 5 -is assisa . . .; malinae autem assisa *eqs.* 9, 6 malinae . . ., -es.

lēdon *n.*, λῆδον. *cf.* lada. *nomen herbae*: PLIN. nat. 26, 47 -n appellatur herba, ex qua fit *ladanum* in Cypro barbis caprarum adhaerescens. *B.*

***lēgālis**, -e. *a* lex (GLOSS.), *cf.* regularis *sim.* *abl.* -e CONC. Turon. a. 567 p. 129, 23 (-i *var. l.*). *compar.* NOVELL. Iust. 24, 4 ad -iorem mutatum figuram (*gr.* πρὸς τὸ νομιμώτερον). GLOSS. -e: legitimum. *legitur rarius quam* legitimus *in prosa inde a* QVINT., APVL., TERT., *apud iurisconsultos non ante* COLL. Mos. (*de lege Mosaica*), CONSVLT.; *in poesi* PRVD. perist. 10, 530 PAVL. NOL. carm. 22, 154 PROSP. carm. de ingrat. 853. [*francog. vet.* leal (> *it.* leale), leial, *francog.* loyal (*item in nonnullis dial. francog. et francoprov.*); *prov.* leial *etc.*; *cat.* lleyal; *hisp.*, *port.* leal. *cf. M.-L. 4968. Battisti-Alessio III 2189. Wartburg V 239 sqq. Corominas III 83. Machado^2 II 1390. G.*] [*confunditur c.* regalis TERT. coron. 6 l. 6 monog. 7, 1 SPART. Sept. Sev. 21, 8. *al.*]

1 *i. q. quolibet modo ad leges pertinens*: **a** *adi.*: *α t. t. rhet.* (*gr.* νομικός, *opp. fere* rationalis; *distinguitur* legitimus *p. 1100, 8; de doctrina statuum v. Barwick, Philol. 108, 1964, 80 sqq.*): QVINT. inst. 3, 5, 4 in scripto sunt *quaestiones* de iure, in non scripto de re: illud rationale, hoc -e genus Hermagoras atque eum secuti vocant, id est νομικόν et λογικόν (3, 6, 86 FORTVN. rhet. 1, 8 p. 87, 1. *et passim*). 3, 6, 38 scripto quattuor partes -es . . . subiecit *Celsus Cornelius* (3, 6, 82). 3, 6, 45 coniecturalem, -em, iuridicalem *statum* (3, 6, 46. *al.* FORTVN. rhet. 1, 11 p. 89, 26. 1, 22 p. 97, 26 GRILL. rhet. p. 79, 27 M. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 8 p. 179, 16 quattuor -es non constitutiones, sed st. vocat *Cicero.* SVLP. VICT. rhet. 46 p. 342, 7 dividitur negotialis -is legitimo, iusto *eqs. al.* MART. CAP. 5, 466 *opp.* principales. *et saepius*). 3, 6, 46 a plerisque status appellantur, cum quibusdam -es potius quaestiones eas dici placuerit (3, 6, 50. *al.* AVG. rhet. 11 p. 143, 19 q. quattuor, quas inventores νομικάς, nos -es appellamus. MART. CAP. 5, 460 q. -es, quas tamquam status causis incidere memoravi. SIDON. epist. 8, 16, 4 veternosus -um q. aenigmatista). 3, 8, 4 aliquando etiam -es possunt incidere tractatus. 3, 8, 58 -is materia (*i. controversiarum*). GRILL. rhet. p. 74, 10 M. *constitutiones.* MAR. VICTORIN. rhet. 1, 12 p. 193, 25 definitio -is (CASSIOD. inst. 2, 2, 4 ISID. orig. 2, 5, 9). IVL. VICT. rhet. 3, 9 tit. de metalepsi, id est rationali et -i. 3, 10 tit. de translatione -i. ENNOD. epist. 1, 5, 10 p. 12, 5 illas dicendi -es angustias. *al.*

β usu vario (*maxime respiciuntur leges test. vet.*): TERT. adv. Marc. 4, 38 p. 550, 5 (*ad deut. 25, 5*) secundum praeceptum -e (GAVDENT. serm. 15, 19 G. RVFIN. Orig. in Ios. 9, 9 p. 356, 1, *ubi opp.* euangelicis [TRACT. Pelag. p. 85 -ia et prophetalia et e. atque apostolica. *al.*]. *et saepius*). monog. 7, 1 vetera . . . instrumenta -ium scripturarum. SPART. Sept. Sev. 21, 8 Papinianum, iuris asylum et doctrinae -is thesaurum (HIL. in Matth. 14, 10. PELAG. in I Cor. 9, 21 *opp.* rationabilibus argumentis. *al.*). GAVDENT. serm. 9, 44 G. litterae. FVLG. aet. mund. p. 149, 27 petra -bus titulis mancipata (*cf.* PAVL. NOL. carm. 22, 154 quae docuit tabulis -bus indita Moyses aut euangelici quae lex nova testamenti signat. PRIMAS. in apoc. p. 879^B decalogum). HIER. epist. 121, 8, 7 scita. PELAG. in Rom. 8, 34 mandatorum (LEO M. serm. 92, 1. *al.*). AVG. serm. coll. Morin p. 351, 21 -is et prophetica praenuntiatio. VINCENT. Aug. epist. 93, 51 disputationibus (FVLG. RVSP. ad Monim. 3, 1 p. 196^B haec est eorum ratiocinatio . . ., haec -is d.). HESYCH. in lev. 1, 14/17 p. 801^B -ium verborum subtilitas (ISID. orig. 5, 24, 14 difficultatem). LEO M. serm. 36, 2 scientiae. SALV. gub. 4, 70 scripta. MAX. TAVR. serm. app. 25 p. 900^C in . . . -bus et in aliis canonicis et divinis libris (DIONYS. EXIG. Proter. epist. 1). *al.*

b *n. pl. pro subst.*: CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 221^A (*verba Emeriti*) si forensis regulae ordinem tenent . . .; si autem -bus magis cupiunt in iudicio conluctari, divinis scripturis non eis necesse est respondere. 222^B (*verba Petiliani*) si modo se ad -ia convertant ipsiusque legis quaerant responsa atque iudicia.

2 *i. q. lege constitutus, legi conveniens*: TERT. coron. 6 l. 6 legem naturalem . . . et naturam -em (*respicitur Rom. 2, 14* naturaliter ea, quae legis sunt, faciunt). ieiun. 14 p. 292, 27 Iudaicarum caeremoniarum, . . . -ium sollemnitatum (*cf.* PS. RVFIN. in Am. 5, 25/27 p. 1083^A caeremonias -es). adv. Marc. 4, 25 p. 507, 18 vitam. 5, 4 p. 581, 27 Christianismi generositatem in filio Abrahae ex libera nato allegoriae habere sacramentum, sicut et Iudaismi servitutem -em in filio ancillae. OPTAT. 1, 10 p. 11, 19 nullis -bus sacramentis et sine iure honesti matrimonii. GAVDENT. serm. 2, 9 G. paschae (4, 7). 5, 5 calciamentorum (*cf. exod. 12, 11*). 15, 21 observationum (*cf.* SIDON. epist. 8, 13, 4 observantiae [ALC. AVIT. hom. 7 p. 113, 31]). HIER. in Ezech. 4, 16/17 p. 50^D panes *paschales.* PRVD. perist. 10, 530 -e damnum deputemus praemiis (*cf. 479* membra . . . casura . . . lege naturae suae). CONSVLT. 2, 5 personas (legitimam *5, 2. 6, 2*). 7, 7 dignus ac -is numerus iudicum. 7, 8 si . . . putant iustum vel -e. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 88, 22 iustam -emque . . . sententiam protulit *synodus* (*gr. I 1, 2 p. 67, 26* ἔννομον). BOETH. cons. 4, 5, 3 W. poenarum (GREG. TVR. glor. conf. 61). APON. 3 p. 55 coniunctio (*cf. 6 p. 107* legitimum coniugium). CASSIOD. hist. 9, 14, 18 ordinationem tamquam -em suscepit . . . concilium (*Theodoret. 5, 9, 16* ἔνθεσμον. *antea*: regulariter ordinarunt, *gr.* κανονικῶς). var. 1, 8, 3 sponsione (positione *var. l.*). LEX Visig. 3, 2, 2 successione. GREG. M. past. 4 p. 126^B -is tori connubium. *al.* *pro subst.*: ITALA Ezech. 5, 7 (PS. CYPR. singul. cler. 30) in -bus meis non ambulastis (*gr.* νομίμοις, *Vulg.* praeceptis. 20, 18 [*ibid.* 35] in -bus patrum vestrorum [*gr. et Vulg. ut antea*]. *cf.* legitimus).

3 *peculiaria*: **a** *fere i. q. legifer* (*redditur Plat. Gorg. 464^b* νομοθετική): QVINT. inst. 2, 15, 25 quod *Plato* duas partes civilitatis corpori adsignet . . ., duas animo, -em atque iustitiam, adulationem autem . . . -is cavillatricem *vocet.* APVL. Plat. 2, 9 altera . . . -is est, iuridicialis altera. **b** *poetice* -is origo *i. q. legum o.*: DRAC. Orest. 892 proceres, -is origo (*'i. qui leges fertis' Vollmer. potius cf. 936* duces legum).

adv. ***lēgāliter.** *i. q. modo legali, secundum legem*: COLL. Mos. 1, 5 pr. Moses -r dicit: '. . .' (*affertur num. 35, 22 sqq.*). CONSVLT. 2, 5 respondendum est -r. 3, 1 quod mandatum neque gestis -r fuerit allegatum. 3, 2 quod et consuetudinis est et re vera -r observatur (*antea*: sicut est legitimum). IREN. 4, 25, 3 (4, 39 H.) quaedam . . . praenuntiari paternaliter a patribus, quaedam . . . praefigurari -r a prophetis. 5, 21, 2 (*v.* legitime). EXPOS. mundi 10 gens . . . vivens sine imperio transigit -r (*cf.* GREG. M. moral. praef. 4 qui sine lege -r vixit). HILARIAN. curs. temp. p. 156, 20 qui sit mensis primus, -r demonstrabimus

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*cf. pasch. 3* ex legis traditione). PETIL. Aug. c. Petil. 2, 49, 113 -r loquitur *diabolus*, qui nititur contra legem. 2, 56, 127 de ipsa lege sanctissima -r disputemus (*affert I Tim. 1, 8* bona est lex, si quis ea legitime utatur). CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 212C -r agere (219C -r agit an more forensi? *cf. p. 220A* f. m. a. an ecclesiastico?). HESYCH. in lev. 13, 18 p. 941ff *Christus* prius -r circumcisus . . ., euangelice postea conservatus. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 117, 10 neque -r neque canonice *eqs.* (II 3, 3 p. 88, 29 *seq.* regulariter atque -r. *al., gr. ubique* ἐνθέσμως). CASSIOD. hist. 5, 21, 9 -r immutabiliterque (*Theodoret. 2, 19, 9* ἐννόμα). *al.*

compos.: illegalis. *cf.* extralegalis.

lēgāmen *v.* ligamen.

legaricum (-gā- ?), -ī *n.* [*qua ratione cum* legumen *coniungendum, non liquet. Sch.*] *fere i. q. legumen*: VARRO rust. 1, 32, 2 serendum viciam, lentem, ciceculam, erviliam ceteraque, quae alii legumina, alii, ut Gallicani quidam, -a (-cia *Politianus*) appellant, utraque dicta a legendo, quod ea non secantur, sed vellendo leguntur.

[lēgātārium *v. l. 48*]

***lēgātārius**, -a, -um. *a* legare (legatum, legatus), *cf.* hereditarius *al.* *scribitur* li- *hic illic in codd.*, -tor- EPIST. Austras. 34 (*at* 27 -tar-). GLOSS. dispensator, distributor. testationis est. *legitur inde ab* ALF. dig.; *deest in poesi.* *transit in sermonem gr.* λεγατάριος (MOD. dig. 26, 6, 2, 3 GLOSS. III 454, 21), ληγατάριος (COD. Iust. 1, 3, 45, 5. 6, 4, 4, 18a THEOPHIL. 2, 10, 11. *al.*). *cf.* COD. Iust. 1, 3, 45, 6 legataρίων. [*var. l. minus probanda* CIC. *p. 1104, 80.* *vix recte trad.* VEN. FORT. expos. symb. 28 'sub Pontio Pilato' . . . ligatus (leg- *var. l.*) dominus, magis -us (lig-, legitarius *var. ll.*, '*fort.* ligaturus' *Leo*).]

1 *pertinet ad legatum testatoris*: **a** *pro subst. i. qui legatum a testatore accipit*: *α masc.*: ALF. dig. 32, 60, 2 ut *penum* . . . heredes -o darent. LABEO dig. 18, 4, 24. IAVOL. dig. 35, 2, 61 neglegentia eius *heredis* nocere -is non debet. SVET. Galba 5, 2 *ex testamento Liviae Augustae* sestertium . . . quingenties praecipuum inter -os habuit. GAIVS inst. 2, 108 qui in potestate heredis aut [in] -i est cuiusve heres ipse aut -us in potestate est *eqs.* 2, 194 *legatum* post aditam hereditatem . . . res -i fit. 2, 251 sq. qui recipit hereditatem, aliquando heredis loco est, aliquando -i; olim autem nec heredis loco erat nec -i, sed potius emptoris. 2, 254 -i partiarii . . ., id est eius -i, cui pars bonorum legatur, quae species legati partitio vocatur, quia cum herede -us partitur hereditatem *eqs.* (2, 257 VLP. reg. 25, 15 INST. Iust. 2, 23, 5). 2, 260 quamvis a -o legari non possit *res* (*sim.* 2, 271 VLP. reg. 24, 20). *al.* SCAEV. dig. 2, 15, 3 pr. (*rescriptum Antonini et Veri*) transactione . . . neque testamentum rescissum videri posse neque manumissis vel -is actiones suae ademptae. VLP. dig. 29, 4, 1, 11 -i ceterique, qui quid in testamento acceperunt. reg. 1, 21 non valere constat, quod loco non adeuntis -i patres heredes fiunt. PAVL. dig. 41, 3, 14, 1 in re legata . . . -us quodammodo quasi heres est. *et saepius ap. iurisconsultos.* SORT. Sangall. 9, 11 ut am⟨ic⟩os tuos -os dimittas. SCHOL. Iuv. 9, 62 'legatum fiet' id est -o donabitur (*vix abl. neutr. pro subst.*). SALV. eccl. 3, 81 oblitus salutis tuae de -is novis cogitas, de locupletando herede suspiras. *minus technice*: EVAGR. vita Anton. 92 -us . . . Antonii *Athanasius* . . ., qui tritum pallium cum melote imperio eius meruerat accipere (*Migne gr. 26, 972C* τῶν λαβόντων δὲ ἕκαστος τὴν μηλωτὴν . . . καὶ τὸ . . . ἱμάτιον, *Vita Anton.* acceperunt *tantum*). *β fem.*: SCAEV. dig. 32, 4, 10 post mortem -ae. 33, 2, 32, 2. PAPIN. dig. 7, 9, 11 cum uxore -a. VLP. dig. 33, 4, 2 pr. esse . . . mulierem -am nemo est, qui dubitet. *al.*

b *pro adi. i. q. legato institutus*: TERT. spect. 6 p. 8, 10 (*fort. e Suet., frg. p. 334, 16*) inter quos *ludos* etiam privatorum memoriis -ae editiones parentant.

2 *pertinet ad legationem, vertitur* πρέσβυς *sim.* (*accedit gen. rei mandatae l. 69*): RVSTIC. Conc.S I 4 p. 63, 2 mandator⟨i⟩um synodi Orientalis ⟨Iohannis⟩ episcopi . . . ad -os suos (*gr. 1 1, 3 p. 36, 37* τοῖς ἀποσταλεῖσι, *I 3 p. 176, 9* qui missi sunt, *I 5 p. 368, 1* legatis). CASSIOD. hist. 7, 24, 9 hoc . . . libellos -os obligans (*Socr. 4, 12 p. 489A* πρέσβεις). 10, 33, 1 supervenit -us Romanorum *eqs.* (*Theodoret. 5, 39, 18* πρεσβευτής). 11, 15, 18 misit pro pace petenda -um quendam Maxim⟨in⟩um (*Socr. 7, 20 p. 780B* πρεσβευτήν). EPIST. Austras. 19 cum -i vestri ad nos pervenerint (*antea*: legatio). 27 -is . . . aliqua verbo intimanda mandasse. 34 praesentium -os (37). 42 *ter.* ANTHIM. tit. Anthimi viri illustris comitis et -i. GLOSS. V 550, 8 caduceum: virga -i, a quo caduceatores dicuntur (*cf. Serv. Aen. 4. 242* legati pacis).

compos.: collegatarius.

1. *lēgātio, -ōnis *f.* *a* legare. *legitur inde a* GRACCHO *p. 1102, 58,* VARRONE, CIC., CAES.; *in poesi nom. sg. tantum ap.* DRAC. (*quater*) *et* CORIPP. (*semel*). *transit in serm. gr. byz.* λεγατιώνη (-τιών). [*vix recte trad.*: CAPITOL. Pert. 1, 6 praefectus cohortis in Syriam profectus . . . pedibus ab Antiochia ad -em suam iter facere coactus est (legionem *Casaubonus, quod probat dubitanter Mommsen, Ges. Schr. VII 308, 1*; legio *in codd. saepe var. lectio est pro* -o). SERM. Arian. frg. II 10 p. 636C quomodo deus . . . pro tua -e vel redemptione in terram venerit (*seq.* pro tua redemptione et salute). *in falsa interpretatione textus graeci*: ITALA Dan. 13, 50 (cod. 176) dedit ⟨d(eu)s le⟩gationem (*gr. Theodot.* πρεσβεῖον, *cuius vocis loco verti* πρεσβείαν *coniecit Dold; Vulg.* honorem senectutis).]

i. q. actio legandi vel munus legati: **I** *legantur nuntii* (*fere proverbialiter l. 21*): **A** *proprie*: **1** *in vita publica*: **a** *usu profano et sollemni*: *α in univ.*: ① *exempla varia*: VARRO tit. libr. (Hier. epist. 33, 2) -um III *libri.* CIC. inv. 2, 87 Rhodii quosdam legarunt Athenas; legatis quaestores sumptum . . . non dederunt . . .; oportuitne eos conficere nihilo minus -em? 2, 124 quibus diebus in -em proficisceretur. Quinct. 3 abest nova -e impeditus. S. Rosc. 109 venit . . . legatus in castra *Sullae* Capito; totam vitam . . . hominis ex ipsa -e cognoscite. 117 homines honestissimos, eiusdem muneris, -is, officii mandatorumque socios. Verr. II 2, 109 cum ei -o iam Romam a suis civibus esset data. Flacc. 45 Hermippus, qui hanc ipsam -em, quam habet, non accepit a suis civibus, sed usque Tmolo petivit. Cael. 5 lectissimos viros . . . cum -e . . . et cum . . . laudatione miserunt (Planc. 22 adsunt equites Romani publice c. -e [*loco ceterum turbato*]). Planc. 33 -es *Iugurthae.* Phil. 5, 25 ista -o moram . . . adferet bello. 6, 4 non est illa -o, sed denuntiatio belli (7, 14). 9, 2. 12, 3 pacificatoria -e (*cf.* 12, 7 -e pacis). orat. 111 orationes *Demosthenis et Aeschinis* . . . falsae -is (*sc.* περὶ τῆς παραπρεσβείας. *cf.* opt. gen. 21 quod -em ementitus esset). ac. 2, 5 in -e illa nobili, quam ante censuram obiit *P. Scipio.* Att. 15, 10 frumentum imponere (*sc. res Bruto commissa, ut ex urbe removeretur*): quae est alia Dionis -o (*a Dionysio similiter relegati. cf.* legatorius). SALL. Iug. 40, 1 qui . . . ab eo in -bus aut imperiis pecunias accepissent. NEP. Pel. 5, 1 cum . . . -is . . . iure satis tectum se arbitraretur *eqs.* Them. 6, 5 legatos ad eos missuros dixerunt; hanc -em suscepit. LIV. 3, 33, 5 his proximi habiti legati tres, qui Athenas ierant, . . . ut pro -e tam longinqua praemio esset honos. 5, 36, 3 quoniam -e . . . maluerint quam armis tueri socios. 9, 1, 3 nihil actum . . . hac -e. 21, 10, 1 vana atque irrita -o fuit. 37, 54, 2 interposita Smyrnaeorum brevis -o est. 42, 26, 7 (*6* mittendos . . . legatos censuerunt) in hanc -em missi *viri duo* (45, 25, 7). SEN. epist. 118, 11 sunt quaedam neque bona neque mala tamquam militia, -o, iurisdictio. PLIN. nat. 22, 5 in sacris -busque verbenae *adhibeantur.* TAC. hist. 4, 32, 3 ille ut irritus -is redit. ann. 1, 19, 4 decernerent legatos . . .; acclamavere, ut . . . tribunus ea -e fungeretur. *al.* *laxius*: HIL. in Matth. 8, 3 ne urbem dominus adiret, -o (*ad 8, 34* tota civitas exiit obviam Iesu et . . . rogabant, ut transiret a finibus eorum). ⓘⓘ -es liberae *q. d. et sim.* (*cf.* VLP. dig. 50, 7, 15 [14] qui libera -e abest, non videtur rei publicae causa abesse; hic enim non publici commodi causa, sed sui abest): CIC. Verr. II 1, 60 in Achaiam . . . sumptu publico et -is nomine mercator signorum . . . missus est. leg. agr. 1, 8 hereditatum obeundarum causa quibus vos -es dedistis, qui et privati et privatum ad negotium exierunt non maximis opibus neque summa auctoritate praediti *eqs.* 2, 45 legatos nostros, homines auctoritate tenui, qui rerum privatarum causa -es liberas obeunt (Flacc. 86 -es sumere l. exigendi causa . . ., rectum [ratum *var. l.*] est, quod ego non reprehendo, socios video queri. Att. 2, 4, 2. 2, 18, 3 voti causa. 15, 11, 4 habent, opinor, l. -es definitum tempus lege Iulia. fam. 12, 21 legatus est in Africam -e l. ad Q. fr. 2, 8 [7], 2 BRVT. Cic. fam. 11, 1, 2 VAL. MAX. 5, 3, 2f SVET. Tib. 31, 1. VLP. *v. supra. cf.* CIC. Phil. 1, 6 ius -is liberum. leg. 1, 10 -em aliquam . . . ista oratio postulat aut eiusmodi quampiam cessationem liberam atque otiosam). leg. 3, 18 nihil esse turpius quam [est] quemquam legari nisi rei publicae causa . . .; qui -e hereditates aut syngraphas suas persequuntur. *ibid.* quod quidem genus -is ego consul . . . sustulissem. Att. 4, 2, 6 votivam -em sumpsisse prope omnium fanorum, lucorum ([loc- *trad.*; *genetivos def. ante alios Madvig, Advers. III 162*]. 14, 22, 2). VAL. MAX. 5, 3, 2e *Scipio Nasica* sub titulo -is Pergamum secessit.

β metonymice: ① *de ipsis legatis*: GRACCH. or. frg. Gell. 11, 10, 6 (44 M.) -es . . . a regibus *missae* . . . pecunias maximas praebent *eis, qui non obloquuntur.* CIC. div. in Caec. 14 omnium civitatum totius Siciliae -es adsunt (FLOR. epit. 1, 18, 5 aderat . . . querellam ferens -o). Verr. I 7 tot tam graves ab . . . civitatibus -es . . . convenisse (fam. 3, 8, 4 CAES. civ. 3, 36, 1 LIV. 1, 10, 1. *cf.* CIC. Att. 12, 23, 2 quibus consulibus Carneades et ea -o Romam venerit [BELL. Afr. 6, 7 PLIN. epist. 10, 63. 10, 67, 2]). II 2, 10 ab L. Metello -es universae petiverunt ut *eqs.* 2, 12 minari Siculis, si decrevissent -es, quae contra istum dicerent. 2, 13 -is principem (3, 105. 4, 15. 150. 5, 47 Flacc. 43 CAES. Gall. 1, 13, 2 SALL. Iug. 16, 2 LIV. 37, 54, 3. *al. cf.* CAES. Gall. 1, 7, 3 legatos . . . mittunt . . ., cuius -is . . . principem locum *eqs.* FLOR. epit. 2, 6, 7 dux -is). 2, 114 te . . . una Mamertina civitas . . . laudat, ita tamen novo more, ut legati laedant, -o laudet. 2, 146 -es omnium civitatum . . . hoc ediderunt: '*eqs.*' 3, 22 gravissimarum -um querimonias audistis. 4, 15 missa est (5, 47 Phil. 5, 26. *al. v. vol. VIII 1182, 46*). Lig. 5 cum ipsa -o plena desideri . . . fuisset . . ., hic aequo animo esse potuit. Att. 5, 13, 1 de concursu -um . . . audisse. CAES. Gall. 1, 34, 2 (*1* placuit ei, ut ad Ariovistum legatos mitteret, qui ab eo postularent, ut *eqs.*) ei -i Ariovistus respondit. 2, 35, 2 -es . . . ad se reverti iussit. 5, 55, 4 ut . . . -es concurrerent. 7, 43, 3 civitates . . . reliquas -bus sollicitant *Haedui* (7, 64, 7). civ. 1, 51, 3 erant -es civitatum, erant legati Caesaris. 2, 21, 4 provinciae -es Caesaris adventum exspectabant. BELL. Hisp. 42, 2 multis -bus ab se in senatum inductis. LIV. 1, 9, 5 Romulus legatos . . . misit, qui . . . peterent . . .; nusquam benigne -o audita est (SEN. dial. 5, 23, 2 CVRT. 8, 1, 10. TAC. hist. 2, 69, 1 -e, quam ibi opperiri iusserat, audita. ann. 1, 79, 1. *al.*). 4, 52, 7 in -es . . . binos equites adicere. 4, 58, 1 -o Veientium obvia fuit. 5, 5, 10 cum . . . maior

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

frequentiorque -o itura sit. 10, 45, 4 -es sociorum ... in senatum introductae querebantur *eqs. al.* PLIN. nat. 2, 238 *insulae* arsere ..., donec -o senatus piavit. TAC. dial. 39, 4 municipiorum ... -es. Germ. 39, 1 omnes ... populi -bus coeunt. hist. 1, 9, 3 quamquam ... legiones ... Verginium -bus adissent. *al.* *praedicative*: ANON. Vales. 11, 53 mittens -em Theodoricum Faustum. DRAC. laud. dei 3, 419 -o Punica missus ... Regulus. Romul. 8, 586 Aeneas rediens -o Troiam venerat.

(II) *de eis, quae nuntiantur* (*exempla certiora*): CIC. Phil. 9, 1 si ille vir -em renuntiare potuisset (QVINT. decl. 366 p. 401, 6). LIV. 5, 36, 1 (*35, 5* Gallos pace potius cognosci quam armis) mitis -o, ni praeferoces legatos ... habuisset. 7, 32, 1 hac -e Romam relata (24, 48, 5. 45, 24, 11 funestam. VAL. MAX. 4, 3, 9. *al.*). 21, 18, 4 -o verbis adhuc lenior est, re asperior. CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 33^{A} ut mandatum sibi et -o publicetur. AVELL. p. 131, 22 -em hanc ... clementiae ipsius ... insinua.

b *usu christiano de -bus ad ecclesiam vel ab ecclesia missis*: EPIST. pontif. 111 Cypr. epist. 49, 1 p. 609, 14 ex ipsorum ore ... ista, quae per -em mandaverant, placuit audiri. 299 Migne 20, 520^{A} *certior factus sum a clericis*, multorum talium quasi -e suscepta. 306 *ibid.* 543^{A} -o a tua sanctitate ... ad nos directa. 353 *ibid.* 767^{A} ecclesia hac pietatem vestram (*imp. Honorium*) -e, quam suis sacerdotibus commisit, appellat. LEO M. epist. 45, 3 (Conc.^{S} II 4 p. 25, 1; *ad Pulcheriam Augustam*) pietas tua ... supplicationem nostram apud principem, sibi specialiter a ... Petro apostolo -e commissa, dignetur asserere *eqs.* (*gr. II 1, 1 p. 48, 22 τῆς πρεσβείας ἐπιτραπείσης*). IOH. MAXENT. Conc.^{S} IV 2 p. 3, 6 Blando presbytero et universae -i apostolicae sedis. ALC. AVIT. epist. 39 p. 68, 9 de effectu directae a se (*Hormisda papa*) ad Orientem -is.

2 *in vita privata*: APVL. met. 6, 20, 3 *Psyche* Veneriam pertulit -em *ad Proserpinam*. PS. CYPR. Iud. incred. 8 p. 129, 14 (*orat Vigilium, ut opus a se confectum examinet*) sit ... ad te de ista lectione ab humilitate nostra mandata -o et insinuanda tibi in nos prima dilectionis petitio, ut *eqs.* RVFIN. hist. mon. 1 p. 394^{A} *mulier excaecata oravit monachum per maritum suum, ut ille pro se oraret*; cumque -em pertulisset ad eum vir eius *eqs.* CAES. AREL. serm. 228, 6 -em pauperum apud vos agimus ...; inter vos et pauperes quasi mediatorem me posuit deus.

B *tropice de munere interpretis inter deum et homines* (*angelos* IREN.) *intercedentis* (*cf. Souter, The earliest Latin commentaries on the epistles of St. Paul 68; accedit* quodammodo VITA Cypr.): TERT. paenit. 9, 4 omnibus fratribus -em (-es *var. l.*) deprecationis suae iniungere. ITALA II Cor. 5, 20 (cod. d *al.*, *cf.* VVLG.) pro Christo -em fungimur (*gr.* πρεσβεύομεν. *cf.* Eph. 6, 20 [*ibid.*]). IREN. 4, 16, 2 (4, 27, 2 H.) Enoch ... dei -e ad angelos fungebatur. VITA Cypr. 18, 6 *non omnes una cum martyre mori potuerunt, sed* quicumque ... ex animo pati voluit, per idoneum voti sui testem -is quodammodo litteras ad deum misit. LACT. inst. 4, 16, 4 dei -e perfunctus *Christus*. PACIAN. (?) sim. carn. p. 141, 27 *Christus orans patrem, ut calix passionis se praeteriret*, humanae -is assertor fuit. PS. PHILO antiq. 32, 14 *testes quidam* -e fungentur ad altissimum. AMBROSIAST. in II Tim. 1, 9 ('qui *deus* nos ... vocavit') -em eius *Christi* fideliter ... agamus. CONC.^{S} I 5 p. 381, 7 hanc et pro nobis ⟨et pro vobis⟩ -em afferimus deo (*I 1, 4 p. 79, 6* deprecationem). ALC. AVIT. c. Eutych. 1 p. 17, 34 Gabriel (*Luc. 1, 26 sqq.*) primus -em caelorum terris adtulit.

C *translate de munere rerum*: HIL. in psalm. 51, 21 *divitiis suis liberaliter* uti, haec sunt plane ambitiosae apud deum humani thensauri -es, haec potentia deprecandorum criminum et vera suffragia. 55, 8 (*ad 55, 9* posuisti lacrimas meas in conspectu tuo) dignus promissione dei est ...; lacrimae enim suae, quas vel pro se propheta vel pro nobis dominus profudit, in dei sunt conspectu, -e earum ad obtinenda, quae deus promisit, usurus (*ad eundem locum* AMBR. in psalm. 37, 38, 2 lacrimae funduntur, quae solent -em suscipere pro delictis. *cf.* ENNOD. epist. 4, 24, 2 p. 115, 26 *deus* admittat lacrimas meas, cui clausa ora fabulantur, cui ad plenam -em ['allegationem *fort.*' *Hartel*] sufficit imber oculorum). RVFIN. Orig. in Ios. 10, 3 p. 360, 20 deprecamur vos, fratres, verbi dei -e fungentes, ut ... festinemus abicientes antiquas sordes. hist. 1, 2, 21 ille ipse, qui in principio erat apud deum ..., nunc angelorum ac ministrorum virtutum -bus utitur, nunc ... ipse adest (*gr.* τοτὲ μὲν δι' ὀπτασίας ἀγγέλων ..., τοτὲ δὲ καὶ δι' ἑαυτοῦ ... ὑπεφαίνετο). PS. AVG. serm. 214, 6 (= PS. FVLG. RVSP. serm. 3 p. 862^{B}; *precatio Stephani lapidati ad Christum*) vocis tuae -em audio; ... cognosco pro me apud patrem postulantem *eqs.* MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 51, 18 *Christus incarnatus divinam naturam non amisit*; super hoc -e fungitur ubique sanae ... fidei ratio (*gr. I 1, 1 p. 28, 17 = II 1, 1 p. 106, 21* τοῦτο πρεσβεύει ... τῆς πίστεως ὁ λόγος, *I 2 p. 39, 6* hoc adnuntiat, *I 3 p. 22, 24* hoc allegat, *I 5 p. 339, 35* hoc ... protestatur). PASS. Petr. 11 p. 33, 22 S. o crux, quae ... mediatoris mortem ... patri ... reparas et -e felicissima (fidelissima *var. l.*) renovas! *fere* **i. q.** *allegatio* (*cf. l. 63 et vol. I 1662, 57 sqq.*): ENNOD. opusc. 2, 75 p. 310, 23 -e (lectione *var. l.*) valida utitur qui aequitati res congruentes insinuat: quae gravis est plerumque principibus impugnatio, minus fidelium blanditiis non legatur.

II *legantur adiutores magistratuum, principis*: **A** *varii*: CIC. div. in Caec. 38 quae ... in quaestura, quae in -e, quae in praetura ... peccarit. Verr. I 11 cuius -o exitium fuit Asiae. II 1, 34 in quaestura et -e Asiatica (*cf.* Font. 6 Hispaniensis). 1, 44 quibus adlegationibus illam sibi -em expugnavit! 1, 54 sociorum ... urbes adisti -is iure et nomine. 1, 62 in illa taetra ... -e. 1, 69 *cives Romani* orant Lampsacenos, ut gravius apud eos nomen -is quam iniuria legati putaretur. 1, 98 audistis ... rationem ... -is. 1, 99 ex ea faece -is. 2, 18 cum in -e oppidorum ... spoliationes cogitaret. 3, 223 qui in provinciis cum potestate aut cum -e se futuros aliquando arbitrarentur (4, 9). 4, 30 in -is praedis atque furtis. Sest. 66 quis provinciam ..., quis -em a senatu petebat? prov. 41 mihi -em, quam vellem, quanto cum honore vellem, detulit *Caesar*. Lig. 2 legatus in Africam C. Considio profectus est; qua in -e *eqs.* TAC. Agr. 9, 5 (*1* Vespasianus ... provinciae Aquitaniae praeposuit) triennium in ea -e detentus ... est. hist. 1, 13, 3 suspectum *Othonem* ... in provinciam Lusitaniam specie -is seposuit. PLIN. epist. 2, 12, 4 *virum* summotum a proconsulatu, quia se in -e turpiter gesserat. SPART. Sept. Sev. 2, 5 -em proconsulis Africae accepit *seq. al.* **B** *in re militari*: CIC. Mur. 20 summo imperatori legatus ... fuit; qua in -e duxit exercitum *eqs.* 21 agitat rem militarem, insectatur totam hanc -em. Balb. 47 dicat *C. Marius* ... se -bus bellicis eruditum. Pis. 54 L. Flaccus, vir tua (*i. apud te obita*) -e dignissimus. CAES. civ. 2, 17, 2 praeoccupatum sese *Varronem* -e ab Cn. Pompeio, teneri obstrictum fide. HIRT. Gall. 8, 50, 4 quod sibi *Caesari* coniunctus ... necessitudine (consuetudine *var. l.*) -is esset *Galba*. LIV. 38, 53, 10 Asiatica -o *P. Scipionis* ... inutilis et filii casu deformata. VELL. 2, 17, 3 *Sulla* illustratus ... in Gallia -e sub Mario, qua ... duces hostium fuderat. PLIN. nat. 7, 113 *Cato Uticensis philosophum* ex Cypria -e deportavit. TAC. Agr. 9, 1 revertentem ab -e legionis (l. *del. Koestermann*). FLOR. epit. 2, 8, 14 consule Scipione, cui frater ... aderat voluntaria -e. CAPITOL. Pert. 3, 10 veniam -is petit *a Commodo*. 9, 6 vacationes et -es militares dicitur vendidisse (LAMPR. Heliog. 6, 2 militaribus ... praeposituris et tribunatibus et -bus et ducatibus venditis). SPART. Sept. Sev. 2, 5 -em proconsulis (*i. apud proconsulem*) Africae accepit. 4, 7 in Germaniam profectus ita se in ea -e egit, ut *eqs.* (*cf. 5, 1* et hactenus rem militarem egit).

III *stilistica*: **A** *iuncturae verbales notabiliores*: **1** *-em dare sim.*: dare: CIC. Verr. II 2, 109 leg. agr. 1, 8 Att. 2, 7, 3. 2, 18, 3. *al.* deferre: CIC. prov. 41 fam. 13, 55, 1. mandare: LIV. 33, 41, 2 PS. CYPR. Iud. incred. 8 p. 129, 14. iniungere: *v. vol. VII 1, 1666, 66.* imponere: SEN. dial. 11 (12), 6, 2. *aliquem* in -e dirigere (*i. legatum mittere*): HYD. chron. II p. 35, 251 MARCELL. *ibid.* p. 104, 535, 2 ALC. AVIT. epist. 38 p. 67, 14. **2** *-em obire sim.*: obire: *v. vol. IX 2, 47, 21 sqq., ubi addatur* LEX VRSON. (CIL I^{2} 594) 92, 12. *cf.* CIC. Phil. 9, 3 -is munus. accipere: CIC. Flacc. 45 SPART. Sept. Sev. 2, 5. sumere: CIC. Flacc. 86 Att. 4, 2, 6 fam. 13, 12, 2. suscipere: CIC. Phil. 12, 5 BRVT. Cic. ad Brut. 1, 11 (9, 19 Sj.), 2 CAES. Gall. 1, 3, 3 NEP. Them. 6, 5 LIV. *quater. al.* **3** *-em conficere sim.*: conficere: CIC. inv. 2, 87 Planc. 28 Phil. 12, 28. renuntiare: CIC. Phil. 9, 1 QVINT. decl. 366 p. 401, 6 PLIN. epist. 4, 9, 20 IVST. 24, 5, 4. *al.* agere: LIV. 27, 30, 12 AMBROSIAST. in II Tim. 1, 9. gerere: *v. vol. VI 2, 1939, 78 sq.* fungi -e: *v. vol. VI 1, 1587, 82 sq. cf.* VAL. MAX. 3, 3, 2 -is officio.

B *accedunt determinationes*: **1** *indicatur 'quo': adi.*: CIC. Verr. II 1, 34 Asiatica (LIV. 38, 53, 10 ASCON. Scaur. p. 24, 16). PLIN. nat. 7, 103 Cypria. TREB. trig. tyr. 33, 1 Persica ... Sarmatica. *al.* *acc.*: CIC. Verr. II 2, 109 Romam (LIV. 39, 35, 7). ad Q. fr. 2, 8 (7), 2 aut Byzantium aut ⟨ad⟩ Brogitarum. *ad*: CIC. *l. c.* CAES. Gall. 1, 3, 3 LIV. 33, 20, 8. 33, 41, 2 IREN. 4, 16, 2 (4, 27, 2 H.). PAVL. MED. vita Ambr. 19. **2** *indicatur 'a quo'*: GRACCH. *p. 1102, 58.* PLIN. nat. 7, 112 ab Athenis. **3** *indicatur causa: gen.*: CIC. Att. 4, 2, 6 *p. 1102, 53.* TAC. Agr. 9, 1 *supra l. 26. cf. supra l. 31.* *enunt. secund.*: HIL. *p. 1102, 35.*

in lusu verb. c. allegatio *l. 2.*

2. lēgatio *v.* ligatio.

lēgātīvus, -a, -um. *a* legare, *cf.* dativus *sim.* **1** *pertinet ad legatum testatoris, i. q. legato destinatus*: CIL X 6090, 11 (*aetatis Hadriani; e codd.*) bigae, quam populus ex collatione -i (et donativi *add. Gruter, incertum unde*) epuli offerebat. SORT. Sangall. 30, 12 accipies -am (*sc. pecuniam sim.*), non totam (*cf. 29, 9* in fatis habes accipere, sed non tota legata). **2** *pertinet ad legationem, fere n. pro subst. i. q. viaticum legati* (*cf.* donativum): VLP. dig. 50, 7, 3 his, qui non gratuitam legationem susceperunt, -um ex forma restituatur. CHAR. dig. 50, 4, 18, 12 legati quoque, qui ad sacrarium principis mittuntur, quia viaticum, quod -um dicitur, interdum solent accipere, ... personale munus ineunt.

lēgātor, -ōris *m.* *a* legare *sec.* testator. *i. qui legat* (GLOSS. III 454, 21 -r λεγατάριος): SVET. Tib. 31, 1 censente *eo*, ut Trebianis legatam in opus novi theatri pecuniam ad munitionem viae transferre concederetur, obtinere non potuit, quin rata voluntas -is esset.

lēgātōrius, -a, -um. *a* legare (legatus). [*vix recte trad.* CIC. Att. 15, 9, 1 fore ... senatum, ut Brutus in Asia, Cassius in Sicilia frumentum emendum ... curarent; o rem miseram! primum ullam ab istis, dein, si aliquam, hanc -am provinciam *accipere*! (legatariam *codd. deteriores*; locatoriam, negotiatoriam, nugatoriam *al. coni. editores plerique. cf. p. 1102, 21*).] *i. q. ad legatum, sc. virum legationis munere fungentem, pertinens*: LAMPR. Alex. 24, 1 provincia⟨s⟩ -as praesidiales plurimas fecit, proconsulares ex senatus voluntate ordinavit

[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(provincia legetorias *P ante corr.*, provinciales pretorias *post corr.; emendavit Salmasius. cf. Herzog, Röm. Staatsverf. II 493, 1*).

lēgātum, -ī *n. et* **lēgātus**, -ī *m. v. s.* 1. lego.

legego, -gī, (-gere). *a* legere *quasi frequentativum.* (*intellege*: leg-eg-o *perf.* lēg-ēg-ī *ut* dīc-īc-o *perf.* dīx-īx-ī). Virg. gramm. epist. 3 p. 137, 1 dicico et dixixi, -o et -i.

legero, -gessī, -gestum, (-gerere). *a* legere, *ad exemplum verbi* ēgero ē-gessī *constructum a grammatico, qui per artificiosam interpretationem formam 1. vel 3. sing. fut. ex.* lēgero lēgerit *auctoris cuiusdam in enuntiato relativo* (*velut* qui hoc legerit) *pro indic. praes. acceperat.* Virg. gramm. epit. 7 p. 66, 1 sqq. sunt ... verba, quae contra ussitatam latinitatem vel adiciuntur syllabis vel deminuuntur; adiciuntur ut -o (*seq. coniugationis tabula plena, ultimo loco* legestus sum). [*vix recte trad.* -stum *pro* neglectum Virg. gramm. epit. 2 p. 7, 13 figura *litterarum* ... pauculis latet (*cf. Stangl, Virgiliana 29*); de potestate autem, quia magna ex parte -stum est, bigerro sermone clefabo.]

lēgerupa *sim. v.* legir-.

legibilis, -e. *a* legere. Prisc. gramm. III 219, 14 omnia verbalia in lis ... desinentia ... dativum asciscunt, ut 'mirabilis, -is ... mihi est'. *qui legi potest* (Gloss.[L] II Philox. LE 7 -e εὐανάγνωστον. Gloss. II 316, 14 εὐανάγνωστον -e): Vlp. dig. 28, 4, 1 pr. sufficit ..., si -ia sint inconsulto deleta *verba in testamento.*

lēgicrepa, -ae *c.* *a* lex *et* crepare. *i. qui leges crepat, dictitat* (Gloss.[L] II Philox. LE 9 legi[s]crepa νομοδίφας ['*Fest.?*' *Lindsay, qui adnotat 'noli credere Sisebutum e Philoxeno sumpsisse vocem'*]. *cf. Plaut. frg. inc. 41* neque ... publicas res clamo neque leges crepo): Sisebvt. Anth. 483, 6 -ae tundunt (-i t., legiferaeque crepunt *var. ll.*), latrant fora, classica turbant.

¤**lēgifer**, -a, -um. *a* lex *et* ferre. *vocem adamant poetae.* *i. qui leges fert, legislator* (Gloss. θεσμοφόρος [*fort. ad* Verg.]. qui legem portat): Verg. Aen. 4, 58 -ae (frugiferae *RF*[1], *cf. vol. VI 1, 1404, 29 sqq.*) Cereri. Ov. am. 3, 10, 41 Minos. Apvl. met. 10, 33, 2 apud -os Athenienses catos illos. Tert. apol. 19, 4 primoribus vestris sapientibus et -is et historicis. Lact. inst. 4, 17, 7 denuntiavit ... deus per ipsum -um *Moysen* (Hier. adv. Iovin. 1, 20 de amico et propheta et -o dei. sit. et nom. p. 83, 23 Iudaeorum [*Ios. antiq. 1, 95* νομοθέτης, *Cassiod.* legislator]. Prvd. perist. 2, 363 Pavl. Nol. carm. 22, 39. 26, 35 -r ... pascha ... Moyses prima sub lege dicavit. Cassian. conl. 21, 5, 4 -i violenta compulsio [*3* legis latoris]. Sidon. epist. 8, 14, 3 quem *Aaron* licet ... oleo -i fratris dextra perfuderit *eqs. al.*). Tract. in Luc. 5, 2 Migne suppl. 1, 337 ('duas naves') non duas synagogas, -am et profeticam. Avson. 301, 21 p. 173 P. Solon. Hier. psalt. sec. Hebr. 60 (59), 9 Iudas -r meus (*Itala et Vulg.* rex). in Soph. 3 p. 1380[B] vero *sc. deo* (Vvlg. Is. 33, 22 dominus ... iudex noster, d. -r n., d. rex n. *huc spectat etiam* Ps. Avg. haer. 6, 8 p. 1109 non mihi armiger, sed -r necessarius est). Cypr. Gall. Ios. 19 libro (*Vulg. 1, 8* volumen legis huius). Rvt. Nam. 1, 77 -is mundum complexa triumphis *Roma.* Petr. Chrys. serm. 157 p. 615[B] stellam (*Matth. 2, 2*) non -am, sed signiferam. Sidon. carm. 2, 166 Lycurgo (23, 110). Ven. Fort. carm. 9, 1, 102 (*ad Chilpericum regem*) belliger hinc radias, -r inde micas.

Hübner.

¤**legio**, -ōnis *f.* [*a legere 'eligere' (v. grammaticos infra allatos et 2. lego IB), idem ac osc.* leginum *'legionem'; ad formationem cf.* religio *a* relegere. *Sch.*] *derivatur a* legere, eligere: Varro ling. 5, 87 -o, quod leguntur milites in delectu. 6, 66 ab legendo. frg. Non. p. 57, 4 ab electione. Veg. mil. 2, 1 ab eligendo. Isid. orig. 9, 3, 46 ab electo (a delectu *Arevalus*) vocata, quasi lecti, id est armis electi. diff. app. 230 Diff. ed. Beck p. 67, 13 Gloss.[L] III Abstr. LE 6. *scribitur*: lec-: Inscr. column. rostr. (CIL I^2 25) 2 CIL I^2 791, 5. 6. 868 XIII 7077. Inscr. Année épigr. 1961 p. 4 n. 15 (*Pisidia*) leci(o)nis. *?* lae(gionis) CIL III 7533. lig-: CIL III 11642, 9 XIII 4624. *notatur*: l: Lex repetund. (CIL I^2 583) 2. 16. 22 CIL I^2 865 (*?*). 866. *al.* leg: CIL I^2 792. 868. 869. 873. 874 XIII 7696. *al.* lg: CIL III 5997, 10 Inscr. 17. Ber. d. Röm.-Germ. Komm. 1929 p. 213 n. 372 a 6. b 4. le: CIL III 7533 (lae *?*). XIII 7695 Inscr. Afr. Cagnat-M.-Ch. 154. *plur.* legg: CIL VI 332. 1645. *gen.* -i(s): CIL XIII 6690 (*male exarata*). *legitur inde a* CIL I^2 5 *p. 1106, 37* (*s. III ineunte, ni fallimur*), Inscr. column. rostr. (CIL I^2 25), Naev., Plavto, Enn. *abiit in sermonem graecum* λεγιών (λεγεών). [*loco corrupto*: Plavt. Men. 188. *restituitur pro* lectio *p. 1109, 13, pro* regio Sen. dial. 5, 2, 6 Tac. ann. 12, 43, 2 (*cf. variationes codicum* Clavd. carm. min. 25, 90).]

I *in re militari* (Gloss. φάλαγξ. τάγμα. παράταξις. τάξις στρατιωτική. θέμα. *rem illustrant Kubitschek-Ritterling, RE XII 1186 sqq.*): **A** *usu prisco et plus minusve poetico, rhetorico*: **1** *de toto exercitu* (*sing. collect.*): **a** *peregrinorum* (*comprehensis exemplis ad aetatem heroicam pertinentibus*): Plavt. Amph. 133 quae illi ad -em facta sunt, memorat pater meus Alcumenae (Capt. 451. Epid. 46 ad -em abiit domo. Most. 129 Truc. 508). 523 clanculum abii a -e (Epid. 58 ab -e epistulas mittebat. 91[a]. 206 a -e omnes remissi sunt domum). 527 ne -o persentiscat, clam illuc redeundum est mihi. 947 quae apud -em vota vovi, si domum redissem salvos. Truc. 615 si tu in -e (sit vellegionem *trad.*, ad -em *Camerarius*) bellator clues, at ego in culina clueo. Verg. Aen. 7, 631 *Caeculum* late -o comitatur agrestis. 8, 605 -o *Tarchonis.* 9, 368 praemissi equites ex urbe Latina, cetera dum -o campis instructa moratur. 10, 120 -o Aeneadum vallis obsessa tenetur (Serv. auct.: -o prolepsis; nam -is nomen Troiani temporis non fuit). 12, 121 -o Ausonidum. 12, 563 quo cetera Teucrum concurrit -o. Liv. 1, 27, 5 Tullus ... Albanos contra -em Fidenatium conlocat. 2, 26, 3 Sabina. 3, 18, 7 Tusculana. Val. Fl. 6, 48 Bisaltae -o. 6, 508 Drangia ... densa strage cadit -o. 7, 573 Argoae -o ratis. Sil. 8, 575 parebat -o *Italicorum populorum* ... permissa Cethego. Stat. Theb. 4, 647 dumeta vaga -e tenebant Inachidae. 10, 195 Aonidum. Itala I Macc. 10, 82 (rec. L = Vvlg.) eiecit Simon exercitum suum et commisit contra -em, equites enim fatigati erant (*gr.* φάλαγγα, *rec. B* cum exercitu pedaneorum). Vvlg. II reg. 8, 18 -es Cerethi et Pheleti (*hebr. non respondet, item* 15, 18 IV reg. 11, 19). Cypr. Gall. exod. 12 *populus Israelitarum* longa (*abl.*) cohortes iam -e ciet et solis non tumet armis (186. 703 num. 421 Ios. 146. *de populo Dabirae* Ios. 367). Ios. 389 hic peditum incedit -o ... quadriiugique ruunt ferrato milite currus. Bachiar. repar. laps. 3 p. 1039[B] captum ab hostili -e filium fratris assumpta vernaculorum turba surripuit (*gen. 14, 14* numeravit expeditos vernaculos trecentos decem et octo). Cassiod. Ios. antiq. 9, 7 Arabum maximam -em (*gr.* μεγάλην μοῖραν). **b** *populi Romani*: Enn. ann. 343 *imperator* aspectabat virtutem -is suai. Tab. triumph. Gracch. 1 (Liv. 41, 28, 8) imperio auspicioque -o exercitusque populi Romani Sardiniam subegit. Liv. 1, 11, 1 Antemnatium exercitus ... in fines Romanos incursionem facit; ... ad hos Romana -o ducta palatos in agris oppressit (1, 28, 3 [*2* utrumque exercitum] armata circumdatur R. -o [*at* 1, 29 1 -es]. 8, 10, 11 licere consuli dictatorique et praetori, cum -es hostium devoveat, non utique se, sed quem velit ex -e R. scripta civem devovere. Val. Max. 7, 4 ext. 2 *partem hostium* cum a reliquo exercitu abruptam [abrupta *Gertz*] -o R. sequeretur). Sil. 9, 249 Varro exacta vallo -e movebat cladum principia. 13, 348 -o Ausonidum. Ivv. 2, 155 Cremerae -o (*Fabiorum*). Clavd. 5, 257 ut sese -o (*sc. exercitus Orientis*) vidit disiuncta relinqui. 8, 7 more Gabino discolor incedit -o (*opp. proceres armorum*). 18, 256 (*de exercitu Eutropii mollis*) turmae similes eunuchorumque manipli, Hellespontiacis -o dignissima signis.

2 *de parte exercituum variorum populorum* (*cf. infra l. 80*): CIL I^2 5, 8 pro l⟨ecio⟩nibus Martses. Inscr. column. rostr. (CIL I^2 25) 2 ⟨Cartacinienses⟩. Plavt. Amph. 136 -es hostium ut fugaverit. 218 Teloboae ex oppido -es educunt suas. 363 Amphitruo, qui nunc praefectust Thebanis -bus. 414 -es Teloboarum. 427 -es cum pugnabant maxume. 691 qui non abiisti ad -es? Aul. 560 pol vel -i (leoni *var. l.*) sat est. Mil. 17 cuius (*Bumbomachidis*) tu -es difflavisti spiritu. 224 ad te et -es tuas. Enn. ann. 127 -es caedimus ferro (*Romanorum et Albanorum?*). 297 ob Romam noctu -es ducere coepit *Hannibal.* Tab. triumph. Acil. Glabr. 3 fundit fugat prosternit maximas -es (Lvcr. 2, 323 magnae [Sall. Catil. 53, 3 *Romam* parva manu cum m. -bus hostium contendisse. Hor. sat. 1, 6, 4 olim qui m. -bus *Etruscorum* imperitarent]). Cato orig. 99 peditatu, equitibus atque alis cum hostium -bus pugnavimus. Lvcr. 2, 40. 3, 1030 *Xerxes* iter ... dedit -bus ire per altum. 5, 1228 cum validis ... -bus atque elephantis. Sall. Iug. 79, 4 -es *Carthaginiensium et Cyrenensium.* Liv. 1, 37, 3 Sabinas (3, 16, 2). 2, 6, 3 totiens caesas -es *Veientum.* 2, 6, 6 rex ipse *Tarquinius* cum -bus sequebatur (*opp. equites*). 2, 33, 6 Volscae. 2, 46, 1 Etruscae (3, 16, 2. 4, 18, 8. 4, 22, 2). 3, 3, 3 exercitus et -es adesse hostium. 3, 22, 2 Volscorum (6, 31, 3. 7, 40, 12. 34, 5, 9). 4, 17, 11 Faliscorum. 4, 19, 6 dictator -bus fugatis instat. 4, 32, 11 -es impetu ingenti confligunt. 5, 35, 4 Etruscorum (10, 5, 4). 6, 7, 4 Gallorum (22, 14, 11). 6, 32, 7 Latinae (Vell. 1, 8, 5). 7, 32, 3 Samnitium (7, 40, 6. *al.*). 8, 6, 6 Latinorum. 8, 24, 4 Bruttias Lucanasque. 9, 12, 9 Caudinas -es (*sc. Samnitium; aliter p. 1107, 61*). 10, 38, 12 -o *Samnitium* linteata ab integumento consaepti, ⟨in⟩ quo sacrata nobilitas erat, appellata est (*cf.* 10, 38, 13 Pavl. Fest. p. 115). 24, 49, 4 Carthaginiensibus. 30, 33, 5 Macedonum. 42, 10, 5 Celtiberorum. 42, 51, 4 *ex armatis* delecta ... duo ⟨milia⟩ erant: agema hanc ipsi *Macedones* -em vocabant. *et saepe ap. eundem.* Cvrt. 9, 2, 24 sero hostium (*Persarum*) -es numerare coepistis. Qvint. decl. 315 p. 242, 2 in illa confusione permixtarum utrimque -um. Frontin. strat. 1, 11, 2 unam -em hostium (*Samnitium*). Ivv. 14, 241 in quorum (*sc. Thebanorum*) sulcis -es dentibus anguis cum clipeis nascuntur (*cf.* Hos. Geta Med. 227 seminibus ... satis immanis dentibus hydri exiluit -o et campo stetit agmen aperto [*exemplar v. p. 1108, 47*]). Itala I Macc. 6, 35 (rec. L = Vvlg.) diviserunt bestias in -es (*gr.* φάλαγγας, *rec. B* per ordines). 6, 38 (rec. L *codd. XG* = Vvlg.) constipati in -bus (*gr. ut supra, cod. L* vallibus [*gr.* φάραγξιν], *rec. B* ordine). Chalc. transl. p. 24[E] *manum Persarum* a vestris (*sc. Atheniensium*) -bus esse deletam (*gr.* ὅσην ἡ πόλις ὑμῶν ἔπαυσε ... δύναμιν). Cypr. Gall. num. 188 crepitus litui -bus illis dat signum. Val. Cem. hom. 1, 5 p. 695[A] ut, cum opus fuerit, armatis -bus occurrat *homo.*

B *usu sollemni de parte exercitus Romani* (*afferimus exempla selecta maxime libris tradita; titulos congessit Ruggiero, Diz. epigr. s. v.; -es copiarum auxiliarium vel sociorum v. p. 1107, 54 sq. 60. 1108, 37 40. al.*): **1** *de institutione sim. notabiliora*: **a** *de numero militum*: Varro ling. 5, 89 trium milium primo -o fiebat ac singulae tribus Titiensium, Ramnium, Lucerum milia militum mittebant. Liv. 7, 25, 8 (*ad a. 349*) decem -es ... quaternum milium et ducenorum peditum

[*Steinmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

equitumque trecenorum. 8, 8, 14 (*ad a. 340*) scribebantur . . . quattuor fere -es quinis milibus peditum, equitibus in singulas -es trecenis. 40, 36, 8 (*ad a. 180*) novam -em . . . quinque milium et ducentorum peditum cum equitibus quadringentis. 43, 12, 4 (*ad a. 170*) ut in singulas Romanas -es ne plus sena milia peditum, treceni equites essent (*hunc numerum afferunt e. g.* VEG. mil. 2, 2 ISID. orig. 9, 3, 46 GLOSS. II 586, 20). PAVL. FEST. p. 336 sex milium et ducentorum hominum -em primus Gaius Marius conscripsit, cum antea quattuor milium fuisset. ISID. orig. 19, 33, 2 -is militaris summam, id est sex milium sescentorum.

b *iuxta ponuntur voces affines*: ENN. ann. 136 tuas omnes -es ac populares. CARM. devot. Macr. Sat. 3, 9, 10 qui . . . adversum -es exercitumque nostrum arma telaque ferent (*cf. formulam vetustiorem p. 1106, 22 et vol. V 2, 1392, 58 sqq.*). 3, 9, 11 pro populo Romano exercitibus -busque nostris do devoveo (LIV. 9, 4, 10. 10, 7, 3). CIC. Phil. 10, 14 nostrae sunt -es, nostra levis armatura, noster equitatus. parad. 45 sex -es et magna equitum et peditum auxilia. CAES. Gall. 5, 8, 2 cum quinque -bus et pari numero equitum (civ. 1, 51, 4 cum omni equitatu tribusque -bus. LIV. 3, 27, 6 -es ipse dictator, magister equitum suos equites ducit. 8, 38, 16 mihi -es peditumque pugna curae erunt, penes te equestre sit decus. SEN. benef. 7, 3, 2 non opus est -e nec equestribus turmis). civ. 2, 18, 1 -bus completis duabus cohortes circiter XXX alarias addidit. SALL. Iug. 99, 1 cohortium turmarum -um tubicines. LIV. 21, 50, 10 -bus consulis sociisque navalibus (22, 40, 6 -i Romanae et socium peditum equitumque duobus milibus. 25, 14, 8 cohors sociorum et civium -o. 35, 41, 7 duas -es civium Romanorum novas . . . et socium ac Latini nominis viginti peditum et octingentos equites). VELL. 2, 117, 1 -um trium totidemque alarum et sex cohortium (TAC. hist. 4, 61, 3 cohortium alarum -um hiberna. 5, 20, 1). TAC. hist. 1, 89, 2 -es classesque et . . . praetorianus urbanusque miles. COD. Theod. 5, 4 (6), 1 tam -bus quam vexillationibus comitatensibus seu cuneis. 8, 7, 12, 1 in -bus vel in numeris. *al.*

c *-es appellantur*: *α numeris*: LEX repetund. (CIL I² 583) 2 -bus IIII primis. *et passim in titulis. exempla libris tradita exstant inde a* CATONE or. inc. frg. 12 (245 M.). *β a loco castrorum stativorum*: ① *adi.*: Gallicana: CIC. Catil. 2, 5 VOPISC. Aurelian. 7, 1. Alexandrina: CIC. Att. 15, 13, 4. Macedonica: *ibid.* 16, 8, 2 fam. 12, 23, 2 LIV. 43, 14, 7. 45, 39, 4. Africana: CIC. fam. 10, 24, 8. Syriaca: BRVT. Cic. ad Brut. 2, 5, 3 CAES. civ. 3, 88, 3 STAT. silv. 3 praef. 14. Ciliciensis: CAES. civ. 3, 88, 3. Italica: TAC. hist. 1, 59, 2. 1, 64, 3. 1, 74, 2. 3, 14. Pannonica: *ibid.* 1, 67, 2. 3, 2, 3 ann. 1, 16, 1. Moesica: *ibid.* 2, 44, 3. 2, 85, 1 (*cf.* Moesiacis: TREB. trig. tyr. 9, 1). Britannica: *ibid.* 2, 100, 1. 3, 22, 2. Germanica: *ibid.* 3, 1, 2. 3, 38, 3 ann. 1, 31, 1. 1, 46, 1 (*cf.* Germanicianis: AVR. VICT. Caes. 8, 3). Agaunensis: VEN. FORT. carm. 8, 3, 172. *al.* ② *gen.*: Germaniae: PLIN. nat. 4, 122. inferioris Germaniae: TAC. hist. 1, 9, 1. 1, 55, 1. superioris Germaniae: *ibid.* 1, 12, 1 ann. 6, 30, 2. Dalmatiae ac Pannoniae et Moesiae: *ibid.* 1, 76, 1. Syriae: *ibid.* 1, 76, 2 ann. 13, 35, 1. Illyrici: *ibid.* 2, 74, 1. Cappadociae: *ibid.* 2, 81, 2. Orientis: TAC. ann. 13, 7, 1. *γ a duce*: ① *adi.*: Appiana (Att- *codd.*): CIC. Att. 7, 15, 3. 7, 20, 1. Fabiana: CAES. civ. 1, 40, 4. Pompeiana: *ibid.* 3, 69, 2 BELL. Hisp. 13, 3. Iuliana: BELL. Afr. 41, 2. Valeriana: SALL. hist. frg. 5, 13. Varroniana: LIV. perioch. 111 p. 107, 7. Vitelliana: TAC. hist. 2, 41, 2. 3, 21, 1. Galbiana: *ibid.* 2, 86, 1. 3, 7, 1. 3, 10, 1. Constantiaca: AMM. 21, 11, 2. *al.* ② *gen.*: Vatini: CIC. Phil. 10, 11. Caesaris: *ibid.* 11, 39. Deiotari: BELL. Alex. 40, 2. Iubae: BELL. Afr. 59, 2. dictatoris: LIV. 3, 28, 6. *δ ab origine militum*: populi Romani: CIC. Phil. 10, 12 LIV. 22, 25, 7. Romana: HOR. sat. 1, 6, 48 LIV. 1, 25, 6. *et passim.* Pontica: BELL. Alex. 40, 2. Campana: LIV. perioch. 12 p. 18, 24. 15 p. 20, 19. Hispana: TAC. hist. 1, 6, 2. Thebaea: AMM. 14, 11, 15 (*cf.* EVCHER. pass. Acaun. 2 -o militum, qui Thebaei appellabantur). Ziannorum: AMM. 25, 1, 19. *ε a loco pugnandi*: Caudinae: LIV. 25, 6, 12 (*aliter p. 1106, 59*). Cannenses: LIV. 27, 11, 14. 28, 10, 13. 29, 24, 13. Actiacae: TAC. ann. 1, 42, 3. *ζ variis cognominibus* (*cf. Ritterling l. c. 1367 sqq.*): Martia: CIC. Phil. 3, 6. 4, 5. 5, 4. 23. Alauda(e): *v. vol. I 716, 33 sqq.* vernacula: CAES. civ. 2, 20, 4 BELL. Alex. 54, 3 Hisp. 12, 1.

d *appellantur genera*: *α a modo militiae*: classica: LIV. 22, 57, 8 (*v. vol. III 1280, 38 sqq. cf.* TAC. hist. 1, 36, 3 classicorum [*v. ibid. 65 sq.*]). urbana: LIV. 23, 25, 10. 23, 31, 5. *al.* praetoria: AVR. VICT. Caes. 40, 25 (*cf.* HEGES. 4, 26, 1 p. 281, 5 praetorianas Romae -es [*gr. 4, 592 οἱ . . . ἐπὶ τῆς Ῥώμης στρατιῶται, Ps. Rufin.* Romae constitutos milites]). comitatenses: NOT. dign. or. 7, 38 (*v. vol. III 1793, 32. cf.* pseudocomitatenses *ibid.* 7, 48). riparienses: *ibid.* 39, 28. palatinae: *ibid.* occ. 5, 14. *β a tempore militiae*: veteranae: POMP. Cic. Att. 8, 12d, 2 CAES. Gall. 1, 24, 2 civ. 3, 28, 3 BELL. Afr. 10, 1. *al.* novae: CIC. Phil. 11, 27 CAES. Gall. 2, 2, 1 BELL. Alex. 50, 3 LIV. 40, 35, 12. *al.* veteres: CIC. Phil. 11, 27 CAES. civ. 3, 101, 5 LIV. 40, 35, 12. *al.* tironum: CIC. Phil. 14, 36 GALBA Cic. fam. 10, 30, 3 CAES. civ. 3, 28, 3. *al.* *γ a modo dilectus*: volonum: LIV. 24, 14, 3. subitaria: *ibid.* 31, 2, 6. tumultuaria: *ibid.* 40, 26, 7. voluntariorum: GRAN. LIC. p. 17, 3.

2 *exempla selecta*: NAEV. carm. frg. 45 superbiter contemtim conterit -es *P. Claudius Pulcher.* PLAVT. Men. 183 extra numerum es mihi. :: idem istuc aliis, adscriptiviis fieri ad -em solet. ENN. ann. 279 metuo -bus labem. 565 cum -bus quom proficiscitur induperator. CATO or. inc. frg. 12 (245 M.) militibus -is III. LVCIL. 10 mercedimerae -es. RHET. Her. 4, 44, 57 Decius . . ., qui se devovisse dicitur et pro -bus in hostis inmisisse. VARRO frg. Non. p. 67, 2 ut semper plenae essent -es (CAES. Gall. 3, 2, 3. *cf.* VELL. 2, 112, 2 semiplena). CIC. Manil. 21 patefactum . . . nostris -bus esse Pontum, qui antea populo Romano . . . clausus fuisset. Flacc. 77 in illius -e miles fuisti. Sest. 43 signa -um (CAES. civ. 1, 40, 7. 1, 43, 5. 1, 51, 5. 1, 79, 4 HIRT. Gall. 8, 36, 4 LIV. 10, 5, 6. 10, 28, 11 VELL. 2, 112, 5. PLIN. nat. 1, 10, 5 quando -um s. esse coeperint. *al.*). Pis. 20 consuli et eius invictis -bus (LIV. 4, 39, 3 consul -esque Romanae. 9, 8, 10. 36, 32, 2. 37, 1, 10). Phil. 3, 6 ea -o consedit Albae. 3, 14 fustuarium meruerunt -es, quae consulem reliquerunt. 3, 31 *quid Antonius non audebit, qui* ad -es Brundisium cucurrerit . . . ? 5, 4 -es decreverunt senatum defendere contra Antonium. 5, 22 -es fortissimae (7, 10. 13, 44). 5, 28 illas caelestis divinasque -es, Martiam et quartam. 7, 3 ex qua (*sc. Gallia ulteriore*) *Antonius* non -es solum, sed etiam nationes ad urbem conetur adducere. 12, 12 centurionum -is Martiae . . . sanguis (*v. vol. III 840, 60 sqq.*). 14, 27 aquilam quartae -is (*v. vol. II 371, 74 sqq.*). 14, 28 castra (BELL. Afr. 65, 3 LIV. 29, 35, 14. *al. v. vol. III 552, 6 sqq.*). Tusc. 2, 37 exercitatio -um. off. 3, 109 -bus nostris sub iugum missis. Att. 4, 19, 2 hibernam -em eligendi optio (*i. hiberna -um ut* SVET. Cal. 8, 1 apud hibernas -es. *cf.* CAES. Gall. 4, 38, 4 -um hiberna [*al. v. vol. VI 3, 2690, 53 sq. 58 sq.*]). 5, 15, 1 cum exercitum noster amicus habeat tantum, me nomen habere duarum -um exilium. 9, 15, 1 -es singulas posuit Brundisii. PLANC. Cic. fam. 10, 15, 3 expeditis (*v. vol. V 2, 1622, 45 sq.*). POLLIO Cic. fam. 10, 32, 4 firmas (HIRT. Gall. 8, 24, 2. *cf.* 8, 26, 2 infirmas). 10, 33, 4 -es sub signis armatas tris. CAES. Gall. 1, 24, 2 *Caesar* triplicem aciem instruxit -um quattuor veteranarum (civ. 1, 43, 3 LIV. 5, 38, 3 TAC. ann. 3, 46, 1). 2, 26, 5 et castra et -es et imperator. 3, 6, 5 incolumem -em. 5, 19, 3 ab agmine -um (HIRT. Gall. 8, 27, 4 LIV. 28, 14, 8 TAC. hist. 1, 70, 3. *al.* AMM. 17, 13, 28). 6, 32, 3 impedimenta omnium -um. 6, 40, 7 centuriones . . . in superiores erant ordines huius -is traducti. 7, 45, 7 legatis . . ., quos singulis -bus praefecerat. 7, 62, 6 -is tribunis (BELL. Afr. 28, 2 SALL. Iug. 46, 7 LIV. 41, 3, 9. 41, 4, 3). civ. 1, 46, 4 ex primo hastato -is (*v. vol. VI 3, 2556, 9 sqq.*). 1, 60, 5 de auxiliis -um. 2, 26, 4 priusquam plane -es explicari et consistere possent. 2, 43, 2 ut alii adesse copias Iubae dicerent, alii cum -bus instare Varum. or. frg. (42 M.) Suet. Iul. 66 regem *Iubam* adfuturum cum decem -bus. HIRT. Gall. 8, 14, 1 cum propius accessisse -es et C. Trebonium legatum cognovissent. 8, 29, 1 confertae -es. BELL. Alex. 62, 1 rex Bogus cum copiis venit adiungitque ei -i (-em *codd.*), quam secum adduxerat, complures cohortes auxiliarias Hispanorum. 68, 2 -em . . . eam, quam ex genere civium suorum Deiotarus armatura disciplinaque nostra constitutam habebat. Afr. 1, 4 -es regiae (*Iubae*) IV, levis armaturae magna vis, Scipionis -es X *eqs.* 51, 1 Caesar -bus opera distribuit. Hisp. 13, 3 speculator de -e II Pompeiana. 31, 4 -o adversariorum. VERG. georg. 2, 280 nec setius omnis in unguem arboribus positis secto via limite quadret, ut saepe ingenti bello cum longa cohortes explicuit -o et campo stetit agmen aperto. LIV. 7, 33, 9 ad antesignanos -um. 7, 34, 5 unius -is principes hastatosque (10, 29, 13. 25, 14, 13). 9, 44, 11 integris -bus defessam iam aciem hostium improviso invadit (30, 18, 9 TAC. hist. 2, 76, 5). 23, 16, 8 robora -um et Romanos equites (28, 22, 13 TAC. ann. 12, 31, 4). 25, 6, 21 servorum -bus Ti. Sempronius consul totiens iam cum hoste . . . pugnavit. 26, 5, 8 cum equitibus sex -um (27, 41, 9 TAC. hist. 1, 57, 1 ann. 4, 73, 2). 42, 61, 6 equitatum Romanum . . . fudistis . . . nec minorem de -bus peditum victoriam habetis. *et passim.*

II *extra rem militarem de variis catervis* (*plus minusve subauditur usus sub IB illustratus*): **A** *animantium*: **1** *hominum* (*hyperbolice de singulis hominibus l. 60*): PLAVT. Asin. 554 eae (*i. lorariorum*) nunc -es, copiae exercitusque eorum vi pugnando periuriis nostris fugae potiti. Cas. 50 sibi uterque contra -es parat . . ., pater adlegavit vilicum . . ., filius is autem armigerum adlegavit suom, qui . . . poscat. Most. 1047 eduxi omnem -em, et maris et feminas. Poen. 477 viscum -i dedi fundasque. Pseud. 586 meas -es adducam (*cf. 579* in meo pectore prius . . . paravi copias, . . . dolos, perfidias. *an ad B?*). 761 omnis ordine sub signis ducam -es meas. Friv. frg. 3 -es omnes Lavernae. frg. inc. 1 Epeum fumificum, qui -i nostrae habet coctum cibum. PLIN. nat. 33, 26 mancipiorum -es, in domo turba externa. PORPH. Hor. epist. 1, 19, 3 ('male sanos adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas') '⟨ad⟩scripsit' bene, tam⟨quam⟩ in -em suam. IVLIAN. Aug. c. Iulian. 3, 26, 65 cui *vitio* nec apostolorum -o repugnaverit. PS. AVG. serm. ed. Mai 149, 1 -es infantium *ab Heroda necatorum.* SVLP. SEV. dial. 2, 8, 3 utraeque -es *et feminarum et monachorum.* SEDVL. carm. pasch. 3, 215 numero nec clauditur ullo maxima parvorum -o vel maxima matrum (*cf. op. pasch. 3, 18* modus turbae . . . multitudine numerum non habente). ENNOD. opusc. 4, 40 p. 393, 2 totam illam dominici gregis -em distinctam actu, variatam gentibus quasi unam animam . . . collegit.
2 *angelorum*: ITALA Matth. 26, 53 (cod. a *al.* = VVLG.) *pater* exhibebit mihi plus quam duodecim -es angelorum ([*gr. δ. λεγεώνων, aliae versiones* d. milia -es]. TERT. adv. Prax. 3 p. 231, 11 tot -es et exercitus a. [*affertur Dan. 7, 10*]. HEGES. 1, 32, 6 p. 63, 24. PS. AVG. serm. ed. Mai 168, 2 cohortes astantium et -es officialium . . . a. *al.*). ARNOB. nat. 2, 1 numquid . . . terrarum orbem cunctum -bus infestissimis occupavit *Christus*? CHALC. comm. 178 *deum sequuntur* -es caelestium ⟨et⟩ angelicarum potestatum (*Plat. Phaedr. 246e στρατιὰ θεῶν τε καὶ*

[*Steinmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

δαιμόνων). PRVD. c. Symm. 2, 233 angelicas -es. CYPR. GALL. Ios. 132 veni, totis cui militat astris insignis -o (*Vulg. 5, 14* sum princeps exercitus domini et nunc venio). *al.* 3 *daemonum*: ITALA Marc. 5, 9 (cod. a *al.* = VVLG.; *item fere* Luc. 8, 30 [cod. aur. *al.*]. *loquitur spiritus immundus*) -o nomen est mihi, quia multi sumus (*gr. λεγιών. adicitur* Luc. *l. c.*: quia intraverant daemonia multa in eum). Luc. 8, 36 (cod. aur. *al.*, *cf.* VVLG.) salvus factus est a -e (*gr. ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς, codd. a b* a daemoniis). TERT. fug. 2, 6 diaboli -o. GENNAD. dogm. 62 Satan cum sequentibus -bus cecidit *e luce beatitudinis.* RVFIN. Orig. in num. 7, 6 p. 48, 11 si homo ... superet gigantes (*cf. num. 14, 34*), daemonum -es (in Ios. 15, 6 p. 391, 8 SALV. gub. 6, 14. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 269^C -o d., quae flammea nominatur [*H p. 356^C* turma, *gr. p. 47, 6 B. τάγμα*]. *cf.* EVSEB. EMES. serm. 26, 3 -es daemoniorum [*sic scribendum esse vid.*, lectiones d. *traditur. antea*: in quam illuserunt daemones]). PRVD. apoth. 414 Gerasenos -o ruit effera porcos. PALLAD. hist. mon. I 10 p. 286^B principem diabolicae -is (*gr. p. 73, 13 B. τάγματος*).

B *rerum* (*cf. p. 1108, 64*): PACIAN. (?) sim. carn. p. 135, 5 -o ... in nos morborum et infirmitatum incubuit. PRVD. psych. 172 globos -um *vitiorum.* 406 luxuries ... cum -e sua. 706 circumstat ... strictis mucronibus omnis virtutum -o. VAL. CEM. hom. 15, 5 p. 741^A respice ..., quam multa sit acies instructa vitiorum ...; adversus istas ... -es nobis est armis spiritalibus dimicandum. 20, 10 p. 756^C instruamus ... virtutum acies adversus paratas scelerum -es.

appendix: 1 *structurae verbales selectae*: **a** *-em instruere sim.*: collocare: *v. vol. III 1636, 27 sqq.* constituere: *v. vol. IV 513, 46 sqq.* distribuere: CAES. Gall. 5, 24, 1 *et* 6 HIRT. Gall. 8, 36, 3 SVET. Aug. 49, 1. instruere: *v. vol. VII 1, 2016, 46 sqq.* **b** *-em conscribere, dimittere sim.*: accipere: CASS. Cic. fam. 12, 12, 1 CAES. civ. 1, 14, 3. 2, 23, 1 LIV. 21, 63, 15 VAL. MAX. 9, 7 mil. Rom. 1. dare: CIC. Att. 10, 1, 2 LIV. 26, 1, 11. 37, 2, 6 (*cf.* tradere: CIC. Phil. 6, 8 POLLIO Cic. fam. 10, 31, 5 CASS. *ibid.* 12, 12, 3 CAES. Gall. 5, 25, 5 civ. 1, 3, 2. 2, 20, 7. 8. 3, 88, 2 LIV. 29, 13, 5. 37, 2, 7. *al.*). complere: *v. vol. III 2094, 77 sqq.* (*cf.* explere: *v. vol. V 2, 1718, 81 sq.* supplere: CIC. Phil. 8, 27 PAVL. FEST. p. 14 TAC. hist. 4, 19, 2). conficere: *v. vol. IV 201, 24 sqq.* (*cf.* efficere: *v. vol. V 2, 169, 4 sq.*). conscribere: *v. vol. IV 374, 12 sqq.* (*cf.* scribere: BELL. Alex. 53, 5 LIV. 9, 39, 1. 34, 43, 9. 41, 9, 2. *al.*). constituere: *v. vol. IV 514, 67 sqq.* (*cf.* instituere: SALL. Catil. 56, 1. restituere: LIV. 9, 11, 3). dimittere: CIC. off. 1, 36 LIV. 28, 4, 4. 40, 28, 9. 40, 41, 8 (*cf.* mittere: CIC. Phil. 5, 53). **c** *-em ducere sim.*: ducere: *v. vol. V 1, 2140, 80 sqq.* (*cf.* deducere: *v. ibid. 275, 20 sqq.* educere: *v. vol. V 2, 118, 28 sqq.* traducere: CIC. Phil. 10, 6 Att. 11, 20, 2 CAES. Gall. 7, 35, 5 civ. 1, 61, 6 SALL. hist. frg. 2, 99 LIV. 9, 23, 1. *al.*). mittere: *v. vol. VIII 1183, 6 sqq.* movere: *v. ibid. 1539, 81 sqq.* **d** *-i praeficere sim.*: PLAVT. Amph. 100. 363 CAES. Gall. 1, 52, 1. 5, 5, 1. 5, 53, 7. 6, 32, 6 TAC. ann. 14, 28, 1. *al.* praeesse: CIC. fam. 16, 12, 5 CAES. civ. 1, 40, 5. 3, 46, 4 LIV. 3, 29, 2. 23, 24, 2. 28, 46, 3. *al.*

2 *abl. instr.*: ENN. ann. 510 spiras -bus nexit. CIC. fam. 15, 4, 4 his ... subsidiis ea sum consecutus, quae nullis -bus consequi potuissem. CAES. Gall. 1, 8, 1 ea -e ... militibusque ... fossam ... perducit. 5, 11, 4 iis -bus ... naves instituat. civ. 1, 38, 1 Hispaniam citeriorem ... duabus -bus ... optinebat. LIV. 9, 44, 11 integris -bus ... aciem hostium ... invadit. 25, 6, 21 servorum -bus Ti. Sempronius ... cum hoste ... pugnavit. PLIN. nat. 26, 19 cum Lucullus tot reges ... paucis -bus sterneret. TAC. hist. 1, 10, 3 bellum ... tribus -bus administrabat. *al.*

3 *constructio ad sensum facta*: BELL. Afr. 53, 1 -es ... conspicati naves *eqs.*

cf. Onom.

deriv.: legionarius, legiuncula.

ˣlegiōnārius, -a, -um. *a* legio. *gen. pl.* -ium *var. l.* CAES. civ. 3, 2, 2 *iuxta* militum (*sed* Gall. 1, 51, 1 m. -orum *sine var. l.*). *legitur inde a* CAES. *abiit in sermonem graecum λεγιωνάριος (ληγιω-, λεγεω-, λεγιο-).*

i. q. ad legiones pertinens (GLOSS. *ταγματικός. τάγματος στρατιωτικοῦ ἡγούμενος*): 1 miles -us: CAES. Gall. 1, 42, 5 omnibus equis Gallis equitibus detractis eo -os m. legionis decimae ... imponere (2, 27, 2 ut ... equites ... studio se -is m. praeferrent. 5, 19, 3 civ. 3, 2, 2. BELL. Afr. 72, 1 equitatu suo sine -o m. INSCR. RevArch. VI 10, 1937 p. 403 n. 232, 32 tam -i m. quam etiam equites). 1, 51, 1 alarios omnes ... constituit, quod minus multitudine m. -orum ... valebat (*cf.* POLLIO Cic. fam. 10, 32, 5 *opp.* auxiliarium. TAC. hist. 4, 18, 3 *opp.* auxilia). 7, 20, 10 *servi* m. se esse -os dicunt. BELL. Alex. 21, 4 desiderati sunt ex numero -orum m. circiter CCCC et paulo ⟨ultra⟩ eum numerum classiarii et remiges. Afr. 35, 6. LIV. 26, 48, 12 hinc -os m., hinc classicos. TAC. hist. 1, 42. *al.* *subaudita voce q. e.* mil es *fere pro subst.*: CAES. civ. 1, 78, 1 -i ..., caetrati auxiliaresque (TAC. ann. 12, 35, 2. *cf.* BELL. Hisp. 24, 6 ex levi armatura ..., ex -is. LIV. 26, 48, 7 sociis ..., -is. TAC. hist. 2, 94, 1 inter -os aut alares). 2, 8, 1. 3, 63, 6. BELL. Alex. 60, 4 novissimos (Afr. 18, 2). 19, 2 tirones -i. Hisp. 10, 3 a vernaculis -is. LIV. 28, 3, 14. TAC. hist. 1, 38, 3 ut praetorianus (ann. 1, 8, 2 CAPITOL. Opil. 5, 7) aut -us insignibus suis distingueretur (*sing. coll. ut* 2, 22, 2 ann. 14, 34, 2). 4, 70, 3. SVET. Iul. 84, 4 veteranorum militum -i. AMM. 19, 11, 8 expeditos. *al.* 2 *c. variis subst.*: CAES. Gall. 3, 11, 3 cohortibus (*v. vol. III 1552, 51 sqq.*). BELL. Afr. 14, 2 pedites Numidae levis armaturae cum equitibus procurrunt et inter -os pedites (*del. Oudendorp*) iacula coiciunt. LIV. 35, 5, 8 equites (*v. vol. V 2, 712, 51 sq.*). TAC. hist. 3, 50, 3 e classicis Ravennatibus -am militiam poscentibus (PS. ASCON. Verr. p. 241, 21. COD. Theod. 7, 22, 2, 4 si qui minus apti sunt equestri militiae ... et -ae congrui esse noscuntur. CIL VIII 4333). ann. 3, 43, 2 *multi* -is armis, ceteri cum venabulis et cultris. PLIN. epist. 10, 77, 1 centurionem (*v. vol. III 840, 73 sqq.*). CIL VI 1377, 15 (*servavit Ligorius*) leg(atus) ... exercitus -i et auxilior(um). -us numerus *i. q. multitudo, qualem legio habet*: TERT. anim. 25, 8 alia multa cum anima conserta, daemonis scilicet ⟨substantiam⟩, nec unius ..., verum et septenarii spiritus ... et -i n., ut in Geraseno (*cf. p. 1109, 5 sqq.; voces* spiritus *et* numeri *gen. qual. esse videntur, nisi altior quaedam corruptela latet*). *Steinmann.*

lēgirupa (-ger-), -ae *c.* *a* lex *et* rumpere. *i. qui legem rumpit*: PLAVT. Persa 68 si -am (legerumpam *codd. deficiente A*) qui damnet. Pseud. 364 sacrilege. :: fateor. :: periure. :: vetera vaticinamini. :: -a (leger- *A*). :: valide. 975 -am (legirupum *A*, legerupam *B*), impurum, peiurum *eqs.* Rud. 652 -a, impudens, impurus *eqs.* *cf.* legirupus.

lēgirupio (-ger-), -ōnis *f.* *a* lex *et* rumpere, *cf.* legirupa. *actio eius, qui legem rumpit*: PLAVT. Rud. 709 tun -em (-ger- *codd. deficiente A*) hic nobis cum dis (*'fort.* nobisque et dis' *Leo*) facere postulas?

lēgirupus, -a, -um. *fort. subest nomen* legirupa *pro fem. habitum.* *i. qui legem rumpit* (-us GLOSS.): PRVD. ham. 238 elementa ... -is (-ger- *cod. Urbin.*) quassantia viribus orbem.

lēgislātio, lēgislātor *v.* latio, lator.

lēgislātus, -a, -um. *a* lex *et* ferre (2. latus) *sec. iuncturas sollemnes* legislatio, legislator. *i. q. lege sanctus*: NOVELL. Iust. 21, 2 quae a nobis sunt -a (*gr. τὰ παρ' ἡμῶν νομοθετηθέντα*).

lēgisperītus *v.* peritus.

? **lēgitimārius,** (-a, -um). *si probatur, a* legitimus. CHIRON 773 purgationem iumenti ad eos, qui sunt in grege legit[t]imari (*'admissarii?' Oder coll. p. 1113, 55; Hippiatr. gr. I p. 371, 26 τοὺς ἐν ταῖς ἀγέλαις tantum, cf. II p. 252, 3; nomen viri proprium latere putat Bücheler*).

ˣlēgitimus, -a, -um. *a* lex; *cf.* VARRO ling. 6, 66. *scribitur* -tum- LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 1, 21 DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (CIL XI 1421) 41 *et saepius in codd.* *litteris vel formis graecis* NOVELL. Iust. *et* THEOPHIL. inst. Iust. *saepius.* *abbreviatur* leg CIL VIII 2341. 4193. *al.*, legit *ibid.* 7990 *bis* (*sed* 7991 *iuxta* legitim, *quod etiam* 8300 *et saepius legitur*). *compar. et superl. desunt* (-us maxime *p. 1113, 77*). GLOSS. *νόμιμος.* -a: iudicia, praecepta. GLOSS.^L III Abol. LE 26² -a: legalia. *legitur inde a* RHET. Her., CIC., CAES.; *in poesi inde ab* HOR., OV. [*langob. vet.* leemo, *apul.* lešitəmə; *sard. centr. vet.* leítimu; *francoprov. vet.* leiesmo, *francoprov.* leimo, làimo, lème, lwẽmo; *prov. vet.* legisme, *prov.* lèime, -o, *aquitan.* leime; *cat.* lledesme; *hisp.* lindo; *port. vet.* leedimo, leidemo, lijdemo, *port.* lídimo. *cf. M.-L. 4971. Battisti-Alessio III 2196. Wagner II 20. Wartburg V 245 sq. Corominas III 101 sqq. Machado² II 1413. G.*]

I *i. q. quolibet modo ad leges pertinens*: **A** *de rebus variis*: **1** *t. t. rhet.*: RHET. Her. 1, 11, 18 constitutiones ... tres sunt: coniecturalis, -a, iuridicialis (1, 11, 19 -a est c., cum ⟨in⟩ scripto aut e scripto aliquid controversiae nascitur *eqs. et saepius in opere eodem*). CIC. Caecin. 47 de iure et -is hominum controversiis (orat. 120 -arum et civilium c. patrocinia suscipere, cum sis legum et civilis iuris ignarus). Cluent. 2 -ae veneficii quaestionis (QVINT. inst. 3, 6, 71 [legalis *ibid. 67 et saepius*] 7, 3, 13). top. 95 *si leges in controversia disceptanda adhibentur*, alii quasi status existunt novi, sed appellentur -ae disceptationes (rep. 4, 12). QVINT. inst. 3, 6, 103 duo -i status (*antea*: liberi ... non -i). SVLP. VICT. rhet. 11 p. 319, 9 in illo -o *loco* (46 p. 342, 16).

2 *varia*: CIC. inv. 2, 125 si -um scriptum proferetur, id est aut lex ipsa aut aliquid ex lege. OPTAT. 7, 1 p. 166, 23 libri, quibus scriptura -a continetur (AVG. spec. praef. p. 3, 3 in s. sacris, id est -is, propheticis et euangelicis et apostolicis [*sim.* epist. 177, 8 litteris. perf. iust. 10, 22 testimoniis]). DIG. de conc. dig. 2 pr. professores -ae scientiae (2, 2. 5 COD. Iust. 1, 17, 2, 9 INST. Iust. praef. 4). *ibid.* eruditionis. 2, 2 thensauros. 2, 5 opus (COD. Iust. de emend. cod. 2. INST. Iust. praef. 7 toto -o o. perfecto). 2, 6 arcanis. 2, 9 studia. COD. Iust. 1, 17, 2, 1 *digesta sive pandectae* omnes disputationes et decisiones in se habent -as.

B *de stirpe*: COD. Iust. 1, 17, 2, 9 *Anatolius* vir ab antiqua stirpe -a procedens, cum et pater eius ... et avus ... optimam sui memoriam in legibus reliquerunt.

II *i. q. lege constitutus, legi conveniens* (*cf. Mommsen, Ges. Schr. III 356 sqq. Mitteis, Röm. Privatrecht 35 sqq.*; -us lege *p. 1112, 29; opp.* ex lege *p. 1111, 1* legalis *p. 1111, 6. 1112, 4 at syn. p. 1111, 55. 1112, 48; c. gen. sec.* degener *p. 1112, 72*): **A** *strictius*: **1** *de rebus* (*inde de equo* OV. *p. 1111, 29*): **a** *adi.*: **α** *usu vario* (*selecta*): RHET. Her. 2, 13, 19 consuetudine ius est id, quod sine lege aeque, ac si -um sit, usitatum est (CIC. inv. 2, 68 iura -a ex legibus cognosci oportebit. dom. 35 iure Quiritium -o tutelarum et hereditatium. 36 -o et pontificio. off. 1, 64 publico ac -o. GAIVS inst. 4, 34 praetorio ..., non -o. INST. Iust. 2, 23, 10 *opp.* honorario. 3, 1, 14 tam naturali quam -o. *al.*). CIC. Q. Rosc. 10 in qua *pecunia* -ae partis sponsio facta est (VLP. dig. 38, 2, 19 pr. *al.*). 15 omnia iudicia -a, omnia arbitria honoraria (*v. p. 612, 53 sq. 69; addantur e. g.* R. GEST. div. Aug. 2 [*gr. ἐνδίκοις*]. GAIVS inst. 4, 104 -a sunt i., quae in urbe Roma ... inter omnes cives Romanos sub

[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

uno iudice accipiuntur. 4, 109 potest ex lege quidem esse i., sed -um non esse *eqs.*). div. in Caec. 24 ceratam . . . tabellam dari cera -a, non illa infami ac nefaria. Verr. I 32 si utar ad dicendum meo -o tempore (II 1, 81. *al.*). II 1, 25 horis. 2, 128 mense (*opp.* alio m. ac fas erat). 2, 129 dies (SALL. Catil. 18, 3. TERT. ieiun. 2 p. 275, 19 -os *d.* ieiuniorum Christianorum abolitis legalibus et propheticis vetustatibus. ITALA exod. 12, 14 [Aug. quaest. hept. 2, 43] facietis d. hunc . . . -um aeternum [*gr.* νόμιμον, *Vulg.* sollemnem]. CAPITOL. Gord. 11, 2 *opp.* indicto. *al. cf.* SERV. Aen. 1, 632 feriae aut -ae sunt aut indictae [*sim.* ISID. orig. 6, 19, 82]). Arch. 3 in -a quaestione et in iudicio publico (FIRM. math. 8, 15, 3 torti). Flacc. 84 tutela (Att. 1, 5, 6. *et saepius* [*opp.* testamentaria COD. Theod. 3, 18, 1. *al.*, dativa COD. Iust. 1, 3, 51 pr.]. *definit* GAIVS inst. 1, 165 *libertarum et impuberum libertorum* t. -a vocatur, . . . quia proinde accepta est per interpretationem atque si verbis legis introducta [*edd. sec.* INST. Iust. 1, 17; accepta *cod.*] esset). dom. 129 si minus re, at verbis -is (VARRO ling. 6, 53 *diebus fastis* verba certa -a . . . licet fari. OV. fast. 2, 527 LIV. 9, 9, 5. SEN. contr. 9, 2, 10 [*cf. Sen. dial. 3, 16, 5* sollemnia]. *al.*; *opp.* graecis NOVELL. Theod. 16, 8 [*inde* COD. Iust. 5, 28, 8. 7, 2, 14]). Phil. 11, 26 imperium (SALL. Catil. 6, 6 LIV. 8, 35, 7. *cf.* 1, 48, 8 iusta ac -a regna. CLAVD. 21, 273 -am regni . . . umbram [*per enallagen*]). 11, 28 ut omnia, quae rei publicae salutaria essent, -a et iusta haberentur. top. 90 institutio . . . aequitatis tripertita est; una pars -a est, altera conveniens, tertia moris vetustate firmata. Att. 13, 32, 3 annis (*cf.* LIV. 25, 2, 6 nondum ad petendum -a aetas [*v. vol. I 1131, 25sqq.; adde e. g.* COD. Theod. 2, 17, 1, 3 ut prima ae. pueritiae sit, sequens adulescentiae, firmata . . . tertia, quarta -a, quinta senectus habeatur]). *al.* VARRO ling. 5, 180 certo . . . -o numero assum (PLIN. epist. 10, 112, 1. GAIVS inst. 2, 109 testium. *al.*). OV. fast. 3, 130 -o qui . . . merebat equo (*v. Bömer ad l.*). LIV. 9, 34, 25 suffragia. *al.* FEST. p. 233 actionibus (POMPON. dig. 1, 2, 2, 6 legis a., id est -ae a. 39, 3, 22, 2. VLP. dig. 9, 3, 5, 12 [*ex responso Servii*] *opp.* honorariae. *al. cf.* PAPIN. dig. 50, 17, 77 actus -i, qui non recipiunt diem vel condicionem [*al.*]). *et passim.* *β de matrimonio, amore*: CIC. inv. 1, 2 nuptias (QVINT. decl. 347 p. 367, 12. LEX Salpens. [CIL II 1963] 1, 1. GAIVS epit. 1, 4 pr. -ae sunt n., si Romanus Romanam nuptiis intervenientibus vel consensu ducat uxorem. *al. cf.* FILASTR. 48, 2 ius nuptiarum -um [120, 1]). OV. epist. 13, 30 amor (LIV. 26, 50, 5 recto et -o. VAL. MAX. 4, 6 praef. [*tit.* coniugali, *ext. 1* iusti]. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 73, 7 iustum a. -umque [*in imagine; respicitur Matth. 22, 34sqq.*]. *cf.* OV. trist. 2, 536 non -o foedere iunctus amor). 16, 286 -i fallere iura tori (fast. 5, 24 Pont. 3, 3, 50 MART. 6, 21, 6. *al.*). 17, 6 -am nuptae . . . fidem. VAL. MAX. 2, 1, 3 multorum matrimoniorum experientiam quasi -ae cuiusdam intemperantiae signum esse. SEN. Med. 67 facibus (*v. vol. VI 1, 405, 74. cf.* RVT. NAM. 1, 359 taedas [DRAC. Romul. 6, 62]). Tro. 877 (*864* toros . . . falsos) sancta lecti iura -i. QVINT. decl. 286 p. 153, 9 ignes (*opp.* adulterio). 347 p. 367, 12 matrimonium (GAIVS epit. 1, 3, 2. 1, 4, 9. SERV. Aen. 1, 73 conubium est ius -i m. *al.*). IVV. 6, 200 tabellis. GAIVS epit. 1, 4, 9 coniunctione (PS. CYPR. pudic. 13. COD. Iust. 5, 4, 7 [*a. 240*] minus -a c. est cessante patris voluntate. *al.*). MIN. FEL. 31, 3 conubia (AVG. pecc. mer. 1, 24, 34 *opp.* fornicatione). PANEG. 3, 13, 3 lectulus sine concessis et -is voluptatibus. AVSON. 71, 1 p. 341 P. -i genialia foedera coetus (*opp.* obscenas veneres). COD. Theod. 16, 2, 44, 1 (= Iust. 1, 3, 19, 1) coniugium (APON. 6 p. 107 ex multorum complexuum illuvie ad unum -um c. castum [*cf. 3 p. 55* legalis coniunctio]). *al.* *γ de cognatione*: GAIVS inst. 3, 10 (*suppl. ex* COLL. Mos. 16, 2, 10) vocantur . . . adgnati, qui -a cognatione iuncti sunt; -a autem cognatio est ea, quae per virilis sexus personas coniungitur *eqs.* VLP. dig. 23, 2, 12, 4 quae *cognationes* -ae essent, id est quae adgnatorum ius haberent. MOD. dig. 38, 10, 4, 2 civilis . . . per se, quae etiam -a dicitur, sine iure naturali cognatio consistit per adoptionem (*opp.* naturalis c.).

b *subst.*: *α neutr.*: Ⓘ *plur.*: NEP. Phoc. 4, 2 iudicio -is quibusdam confectis damnatus (*cf.* SEN. contr. exc. 6, 5, 2 omnia . . . -a peracta sunt: accusator suo loco dixit *eqs.*). QVINT. inst. 2, 4, 35 quod -is obstet. CASSIOD. var. 6, 13, 3 (*comparantur officia iudicis et militis iniuncta exsequentis*) aliud est . . . tantum dicere -a, aliud ad terminum deduxisse iustitiam. INSCR. Afr. Gsell I 2092 (a)mplius ad leg⟨i⟩tima statuam de suo posuit (*forsitan intellegendum* -am, *cf. p. 1112, 10*). *apud ecclesiasticos* (*in* ITALA *fere respondet gr.* νόμιμα, *Vulg.* leges *vel* lex): ITALA gen. 26, 5 (Aug. civ. 16, 36 p. 182, 12 D. *al.*) *Abraham* custodivit (servavit *alii testes*) praecepta mea et mandata mea et iustificationes meas et -a mea (Ezech. 44, 24 [Weing.]. VVLG. lev. 18, 26. *al. cf.* HERM. Pal. *et* vulg. vis. 1, 3, 4 servaverint. DIDASC. apost. 15, 12 conservavit). lev. 10, 11 (Lugd. *al.*, *cf.* VVLG.) instituere filios Istrahel ad omnia -a. deut. 27, 26 (Filastr. 156, 9) qui in -is non permanserit libri huius (*gr.* ἐν . . . λόγοις τοῦ νόμου, *Lugd.* in . . . verbis legis, *sim. Vulg.*). Ier. 10, 3 (Cypr. testim. 3, 59) -a gentium vacua sunt. I Macc. 3, 21 (recc. LB) pugnamus . . . pro -is nostris (*cf.* AMBR. off. 1, 40, 196). *al.* CLEM. ad Cor. 1, 3 in -is dei ambulabatis (VVLG. lev. 18, 3. *al. cf.* legalis). CYPR. epist. 73, 3 vera et -a insinuare. HIL. in psalm. 118 nun 14 p. 483, 13 ultra legem instituit et ultra praeceptum adhortatur voluntaria -is anteponens *Paulus* (*I Cor. 7, 25*). PS. HIL. libell. 12 p. 86, 15 -a complere. VVLG. *saepius* (*test. vet.*). AVG. conf. 2, 2, 4 excessi omnia -a tua. SALV. gub. 5, 12 legem legimus et -a calcamus. *al.*

Ⓘ *sing.*: OV. trist. 2, 249 nil nisi -um concessaque furta canemus (*cf. ars 1, 33* nos Venerem tutam c. f. c.). SEN. epist. 66, 9 decorum et iustum et -um (*opp.* honestum. *cf.* SVLP. VICT. rhet. 46 p. 342, 7 dividitur negotialis legalis *status* -o, iusto, utili *eqs.* PRISC. rhet. 12, 34 p. 560, 2 *ex Hermog. progymn. 12 p. 27, 1 R.* νομίμῳ). ITALA exod. 27, 21 (Lugd. *al.*) -um sempiternum (*Vulg.* perpetuus . . . cultus. *item* -um s., aeternale, aeternum *de praecepto aut munere praestando passim in scripturis sacris; plur. non invenimus nisi* VVLG. num. 18, 8 [*sed sing.* ITALA Lugd.]). *β fem. sg.*: CIL VIII 2344 statuam, quam ob honorem aed(ilitatis) suae praeter -am pollicitus est *eqs.* (*i. 'summam' ut* 4194. 4243. *cf. p. 1111, 67*).

2 *de hominibus* (*transfertur ad aquilas l. 80*): **a** *proprie*: CIC. p. red. ad Quir. 11 orba res publica consulis fidem tamquam -i tutoris imploravit (GAIVS inst. 1, 155 quibus testamento quidem tutor datus non sit, iis ex lege XII ⟨tabularum⟩ agnati sunt t., qui vocantur -i. epit. 1, 7, 1 qui pupillo per virilem sexum propinquitate iunguntur *eqs.* [*opp.* testamentarii]. VLP. reg. 11, 3 qui ex lege aliqua descendunt *eqs.*). rep. 5, 7 iustis nuptiis, -is liberis (PAVL. dig. 23, 2, 65, 1 liberos natos ⌊ex iusto matrimonio⌋ [*del. Mommsen*] -os esse. NOVELL. Theod. 22, 1, 4 *opp.* naturalium. *al.*). off. 3, 108 cum iusto . . . et -o hoste. VARRO rust. 2, 10, 4 in emptionibus dominum -um sex fere res perficiunt: si hereditatem iustam adi⟨i⟩t *eqs.* (TERT. adv. Marc. 1, 27 p. 328, 24). ALF. dig. 48, 22, 3 heredes (*v. vol. VI 3, 2647, 63sqq. 2649, 30sqq.; adde e. g.* APVL. apol. 98 -um magis quam iustum. INST. Iust. 3, 5 pr. post suos h. . . . et post -os, quo numero sunt adgnati *eqs.*). OV. epist. 5, 78 viros. ars 2, 545 uxore (FEST. p. 174. MART. 5, 75, 2 quae legis causa nupsit tibi . . ., uxorem potes hanc dicere -am. *al.*). met. 10, 437 coniuge. LIV. 3, 33, 10 iudex (*v. p. 598, 26*). 3, 64, 10 (*verba rogationis*) -i eadem lege tribuni. 34, 32, 1 rege . . . iusto ac -o (34, 41, 6. *al.*). 39, 15, 11 rectorem (AMM. 28, 3, 7). SEN. contr. exc. 6, 3 (thema) filium (*v. vol. VI 1, 756, 50sqq.*). TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) pr. 2 pueri puellaeque alimenta accipiant -i . . . -ae (*opp.* spurius, spuria. 7, 34. 35). ACT. Arv. a. 120, 46 calatoris. POMPON. dig. 1, 2, 2, 19 magistratus. 28, 6, 16, 1 testibus (LEX Visig. app. 9. *al.*). GAIVS epit. 2, 8, 5 feminae (COD. Iust. 6, 58, 14 pr.). VLP. dig. 36, 1, 6, 1 sive -i sive honorarii sint successores (PANEG. 6, 4, 1. *al.*). VLP. reg. 12, 1 curatores aut -i sunt, id est qui ex lege duodecim tabularum dantur, aut honorarii, id est qui a praetore constituuntur (COD. Iust. 5, 30, 5, 2 vel dativi vel -i fiant tutores vel c. *al. cf.* PAP. soc. Ital. I 55, 11 ⟨legi⟩timoi κηδαμόνες). MARCIAN. dig. 49, 14, 32 -is civibus Romanis. PS. CYPR. rebapt. 14 p. 87, 12 qui -i sunt fideles effecti *sc. aqua baptizati.* AMM. 15, 8, 21 principe (19, 12, 17. *al.*). 26, 4, 3 participem . . . -um potestatis. CLAVD. DON. Aen. 1, 70 p. 28, 9 subolem (COD. Theod. 4, 6, 2. 3 pr. = Iust. 5, 27, 1 pr. *al.*). 1, 75 p. 29, 2 patrem. VEG. mil. 2, 19 milites (*opp.* accensi, supernumerarios). COD. Iust. 5, 32, 1 (*a. 215*) defensores (COD. Theod. 3, 17, 3, 3 [= Iust. 5, 33, 1, 3] *opp.* testamentarii). 9, 9, 18, 1 (*a. 258*) accusatore (CASSIOD. var. 1, 37, 4). COD. Theod. 2, 4, 4 pr. inter iustas . . . -asque personas (CONSVLT. 5, 2. 6, 2 [legales *2, 5*]. INST. Iust. 3, 2, 3[b] -as p., id est per virilem sexum descendentes. *al.*). 4, 6, 6 pr. prole (NOVELL. Theod. 22, 1, 3 *opp.* naturali ac degeneri suboli. *al.*). COD. Iust. 6, 56, 7 pr. fratre vel -o vel sola cognationis iura habente (6, 58, 15, 2 fratribus et sororibus. *al.* GLOSS. III 254, 20 ἀδελφὸς γνήσιος frater carissimus vel -us). *al.* *per ellipsin vocum q. s.* filius, heres, tutor *sim.*: QVINT. inst. 3, 6, 97 (96 -us filius, *sed* -us *tantum loco gemino* 7, 7, 10) qui ex duobus -is alterum in adoptionem dederat . . .; nothum, qui non sit -us, Graeci vocant, Latinum rei nomen . . . non habemus. *et saepius.* GAIVS dig. 27, 10, 13 ad alium e lege duodecim tabularum curatio . . . pertinet, alii praetor administrationem dat, scilicet cum ille -us inhabilis ad eam rem videatur (*cf. l. 37*). epit. 2, 8 pr. adoptivorum . . . comparatione -i naturales appellantur. VLP. dig. 29, 4, 1, 13 ut ad -um perveniat *hereditas.* 29, 4, 4 pr. ei, qui substitutus est (*sc. heres*), vel -o. 38, 6, 11 gradus varios *successionis*: primum liberorum, secundum -orum, tertium cognatorum *eqs.* (*sim.* MOD. dig. 38, 15, 1 pr.). 38, 8, 1, 9 *partus ex utero exsectus* post senatus consultum Orphitianum et 'unde -i' petere poterit (*cf.* DIG. 38, 7 tit. INST. Iust. 3, 9, 4 u. liberi et u. -i). reg. 11, 17 -us in iure cedere *tutelam potest.* coll. Mos. 16, 6, 1 post suos ab intestato -i admittuntur. HEGES. 1, 41, 3 (*opp.* spurium). COD. Theod. 3, 7, 3 natis liberis iura posse -orum auferri. *al.* **b** *in imagine*: TERT. apol. 39, 10 (*9* quanto dignius fratres . . . habentur, qui unum patrem deum agnoverint *eqs.*) eo fortasse minus -i existimamur, quia nulla de nostra fraternitate tragoedia exclamat *eqs.* adv. Val. 30 p. 206, 14 *putant* degenerem nec -um veritatis, qui deversatus in mundo non amaverit feminam (*cf. Iren. 1, 6, 4 = 1, 1, 12 H.* non est de veritate et non transiet in veritatem. *subest fortasse Hebr. 12, 8* adulteri et non filii). HIL. trin. 11, 23 *Timotheus* -us Paulo secundum fidem filius (*respicitur I Tim. 1, 2*). HIER. in Tit. 1, 4 p. 560[C] γνήσιος . . . hoc potius sonat, cum quis fidelis et proprius et, ut ita dicam, -us sive germanus absque comparatione alterius appellatur. VINCENT. LER. 33, 6 ecclesiae matris -os filios. OP. imperf. in Matth. 49 p. 918 *comparantur filii dei cum filiis aquilarum* (*opp.* adulterini).

B *latius c. respectu quarumlibet normarum vel regularum fere i. q.* *sollemnis*, *ordinarius sim. necnon* *probus*, *rectus*, *verus sim.* (*cautius additur* quasi *saepe*, quidam, veluti, tamquam *p. 1113, 12. 17.*

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

50): 1 *de rebus*: **a** *incorporeis*: *α usu vario*: ⓘ *adi.*: CIC. Arat. 224 signa -o . . . cael⟨um⟩ il⟨l⟩ustrantia cursu (PLIN. nat. 8, 160 peracto -o c. ad cretam stetere *equi. cf.* APVL. Plat. 1, 10 stellarum . . . certos ambitus -is curriculis perpetuo servatos. TERT. nat. 2, 5, 16 *caelestia* certis curriculis, -is ⟨decur⟩sibus . . . sub legis instar constituta. NOVATIAN. trin. 1 p. 886^B meatibus [AVSON. 333, 16 p. 27 P. Phoebi. Mos. 44 *Mosellae*]). Verr. 5, 57 illum quasi -um numerum consuetudinis *sc. decem laudatorum* (CYPR. Fort. 11 p. 338, 11 -i et certi *sc. septenarii* [*seq.* consummatio -a]. AVG. civ. 15, 20 p. 103, 23 D. denarius. doctr. christ. 3, 120 G. -os . . . n. dicit *Tichonius*, quos eminentius divina scriptura commendat, sicut septenarium *eqs.*). fat. 2 quae erant cotidiana et quasi -a nobis. fam. 7, 6, 1 in . . . epistolis . . . -a quaedam est accessio commendationis tuae. 10, 25, 2 usitati et quasi -i temporis ad petendum (CYPR. epist. 64, 1 ante -um et plenum t. satisfactionis [*opp.* inmaturo]. *al.*). OV. ars 1, 282 nec tam furiosa libido *in viris*; -um finem flamma virilis habet. 3, 293 -a fraudatur littera voce blaesaque fit . . .; in vitio decor est. VITR. 4, 6, 6 *rationes aedificandi* veluti -is moribus exposui (CE 1066 ossa . . . -o m. sepulta. *al.*). 7 praef. 17 -is artis institutis. VAL. MAX. 3, 8 ext. 3 -a grassari via. PLIN. nat. 8, 168 partus *asinae* a tricesimo mense ocissimus, sed a trimatu -us (VINDIC. gyn. p. 452^g. *al.* CAES. AREL. serm. 200, 5 p. 768, 13 *in imagine. cf.* TERT. anim. 37, 3 -a nativitas *animae*. AVSON. 369, 31 p. 96 P. -os Lucina labores praevenit. FAV. EVL. 14, 2 W. [p. 9, 26 H.] -am partus dinumerationem. MAR. MERC. Conc.^S I 5 p. 38, 5 mensibus). 17, 192 -a naturae festinatio. 21, 178 insaniam. QVINT. inst. 1, 10, 30 disciplinam (*i. institutionem cf.* FILASTR. 124, 3 studiis . . . -is et salutaribus). APVL. met. 11, 24, 5 teletae -a consummatio (*cf. l. 9*). TERT. fug. 2, 5 in -a oratione *sc. dominica* (orat. 10 -a et ordinaria. *al.*). adv. Hermog. 20, 3 in -a operis enarratione (*cf.* IREN. 4, 33, 8 [4, 53, 2 H.] secundum scripturas expositio -a et diligens). CENS. 15, 1 in quo *anno octogesimo primo* Plato finem vitae et -um esse existimavit et habuit -um (*item de vitae fine* ZENO 1, 16, 7 [1, 2, 15 L.] -a die. GREG. TVR. glor. conf. 47 post -am aetatem). CYPR. epist. 63, 9 nec sacrificium dominicum -a sanctificatione celebrari, nisi *eqs.* 69, 13 fide (*infra*: lege et iure fidei. NOVATIAN. trin. 25 p. 935^A). *al.* SOL. 27, 37 *gemma* praecantationibus -is consecrata (*Plin. nat. 37, 165* quibusdam). LACT. inst. 6, 17, 9 *timor* -us ac verus. ira 24, 9 -a et digna merces. PALLAD. 12, 1, 1 hoc mense triticum seremus . . . satione -a ac semente sollemni. SERV. Aen. 6, 325 sepulturam (*opp.* imaginariam *i. cenotaphium*). auct. Aen. 1, 422 ubi fuerant magalia, illic esse -am civitatem. VEG. mil. 1, 26 aequali -oque spatio miles distet a milite. mulom. 1, 56, 10 *animalia cibum* -a digestione conficiunt. *al.* ⓘⓘ -um (est) *sim.*: *c. inf.*: PLIN. nat. 19, 130 -um . . . a bruma semen iacere *eqs.* 31, 58 fistulas denum pedum longitudinis esse -um est. 33, 64 aes inaurari . . . -um erat. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 103 ('fuit . . . sollemne . . . vigilare') -um ac debitum. CONC.^S II 2, 1 p. 74, 4 (*gr. II 1, 1 p. 188, 43* ἀκόλουθον). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 338 neque -um iudicans *Iacob* alienigenae filiam copulare (*gr.* νόμιμον. *pellucet usus strictior*). *c.* ut: VINCENT. LER. 24, 12 hoc apud omnes fere haereses quasi sollemne esse ac -um, ut semper profanis novitatibus gaudeant *eqs.* CAEL. AVR. acut. 1, 15, 135 tamquam -um putans, ut haec aliis adhibentibus noceant, ipso medeantur. CAES. AREL. serm. 229, 6 bonum . . . et -um est, ut, qui sani sunt, . . . secundum ecclesiasticam regulam . . . ieiunent *eqs.* ⓘⓘⓘ *n. pl. pro subst.*: PEREGR. Aeth. 43, 2 aguntur omnia -a, id est offertur iuxta consuetudinem. CHIRON 15 ne in -a mittantur equi admissarii ('*coitum?*' *Oder, cf.* legitimarius).

β t. t. rhet., gramm.: CIC. Brut. 82 illa oratorum propria et quasi -a opera (SCHOL. Cic. Bob. p. 112, 12 *Cicero Milonianam* postea -o opere et maiore cura . . . conscripsit). HOR. epist. 2, 2, 109 poema. QVINT. inst. 4, 1, 2 certamen *citharoedorum* (*opp.* prooemium). 9, 2, 57 praecisa velut ante -um finem oratio. IVL. VICT. rhet. 4, 2 p. 388, 29 ordo . . . -us erit, ut prior sit nostra purgatio. PS. IVL. RVF. schem. lex. p. 51, 1 παρένθεσις est, cum ordinata ac -a sententia interrumpitur *eqs.* DON. Ter. Hec. praef. 1, 4* *fabula* divisa est . . . quinque actibus -is. CHAR. gramm. p. 204, 21 B. nec . . . significatio earum (*i. vocum q. s.* 'te, met') -a magis quam symbolica est. SERV. gramm. IV 411, 28 ex his *octo modis verbi* quinque volunt esse -os. ISID. orig. 1, 4, 10 -ae nominantur *litterae XVII veteris scripturae latinae.* *in re metrica*: HOR. ars 274 -um . . . sonum digitis callemus et aure (MART. CAP. 9, 974 pes . . . est numeri prima progressio per -os et necessarios s. iuncta). BASS. gramm. VI 261, 5 genera hendecasyllabi (*opp.* vitiosa). TER. MAVR. 2553 spondeon . . . tamquam -um solere poni (*subaudiendum* '*pedem*' *ut* SERV. gramm. IV 425, 15 pro spondeo, qui -us est versus heroici. *locutione plena*: FORTVN. gramm. VI 282, 8 metron est conceptio certis et -is pedibus expedita. DON. gramm. IV 370, 35 *opp.* nothi [SERV. *ibid.* 425, 36 SERG. *ibid.* 481, 29 CLEDON. gramm. V 31, 22. *al.*]). PS. CENS. frg. 14, 1 (*cf.* tit.) -us maxime numerus hexameter heroicus. DIOM. gramm. I 432, 14 trochaeum. 432, 26 bacchius -us sicut 'Athenae' . . ., positione ut 'tabellae'. 485, 29 -is et integris versibus (494, 15. 502, 1). *al.* AVSON. 340 A p. 158 P. hi versiculi monosyllabis terminantur, exordio tamen libero, quamquam fine -o. SERG. gramm. IV 483, 29 ex illis -is duobus (accentibus *add. F*) iure dictionis positus . . . accentus. MART. CAP. 9, 930 quantitate. *al.*

b *corporeis*: OV. am. 3, 6, 89 si -um flueres, si nobile flumen (*cf. p. 1113, 7*). PETRON. 21, 4 oleo *palaestritarum.* PLIN. nat. 22, 80 olus (*opp.* scandicem *sec. Aristoph. Ach. 478*). IVV. 9, 44 (*34* longi mensura . . . nervi) penem. VEG. mil. 1, 24 fossa (*opp.* tumultuaria). *in imagine*: CAES. AREL. serm. 6 p. 36, 11 fructus -os non exhibuit *vitis* . . .; quomodo in vite tua . . . duos aut tres *oculos*, qui sunt -i, derelinquis *eqs.* (22, 3 p. 96, 30). 182, 5 p. 702, 30 quasi uva -a.

2 *de hominibus, deis*: **a** *in univ.*: PRIAP. 37, 5 dis . . . -is nimisque magnis, ut Phoebo puta filioque Phoebi (*opp. Priapus*). PETRON. 117, 5 tamquam -i gladiatores. SVET. Aug. 45, 2 pugiles . . . non -os atque ordinarios modo . . ., sed et catervarios oppidanos inter angustias vicorum pugnantes temere ac sine arte. TERT. nat. 1, 7, 24 christianus (apol. 8, 8 CYPR. epist. 69, 12. *al.*). adv. Marc. 5, 9 p. 604, 3 Christus, proprius et -us dei antistes. PS. CYPR. pudic. 14 quasi -us ac perfectus auriga. VINDIC. gyn. p. 453^D vitales non erunt quia non impleverunt -um partum . . .; et ideo non sunt -i. p. 455^D decimo die mensis decimi -us nascitur homo (*p. 454^g* perfectum . . . infantem. *cf. p. 1113, 20*). **b** *colore morali* (*sec.* iustus, *quae vox distinguitur p. 1112, 24*): MAXIMIN. c. Ambr. 114 ab . . . pravo litigatore -os actores iustumque habentes negotium iudicari non posse. COMM. instr. 2, 21 (17), 12 sentit iniquus, -us autem non sentit poenas. CARM. adv. Marc. 4, 40 *deus* nostram custodit lege salutem; -os monet esse. AVELL. p. 466, 6 -orum domini sacerdotum. IOH. MED. (?) Ps. Chrysost. hom. I 970^D qui -i sunt eius *dei* cultores. CAES. AREL. serm. 151, 5 bonum et malum, . . . regem -um et crudelem tyrannum (*sim.* 229, 5. *al.*).

adv. ***lēgitimē.** *i. q. modo legitimo, secundum legem*: 1 *de eis, quae lege concessa sunt vel legi conveniunt*: **a** *strictius*: CIC. Caecin. 57 qui -e procurator dicitur (*cf.* AMM. 30, 10, 5 imperator -e declaratus. *sim. al.*). dom. 77 in illa adoptatione -e factum est nihil (SEN. contr. 7, 8, 8. *al.* VAL. MAX. 7, 7 pr. *et saepius*). off. 1, 13 iuste et -e imperanti. LIV. 39, 16, 4 *contioni* -e ab consule vocatae. DECRET. decur. Pis. de C. Caesare (CIL XI 1421) 41 -e id caveatur. PAVL. FEST. p. 65 'captus' locus dicitur ad sacrificandum -e constitutus (CONC.^S II 3, 3 p. 86, 7 regulariter et -e [*gr. II 1, 3 p. 78, 20* ἐνθέσμως καὶ κανονικῶς]). SEN. contr. 2, 5, 17 non quaeritur, an -e, sed an ingrate dimissa sit *mulier*. SCRIB. LARG. praef. p. 2, 21 sacramento medicinae -e est obligatus (GAIVS epit. 2, 9, 3). IVV. 10, 338 non nisi -e vult nubere (TERT. castit. 13 l. 6 monog. 9, 5. *al. cf.* AVG. nupt. et concup. 2, 45 licite atque -e . . . coniugati. 2, 54 coniungitur [COD. Iust. 5, 4, 23, 4. *al.*]). PLIN. epist. 10, 4, 2. 10, 6, 3 beneficio tuo -e frui. GAIVS inst. 1, 89 qui -e concipiuntur (epit. 1, 4, 9 *opp.* vulgo. *al.*). VLP. dig. 38, 17, 2, 9 filia quam in adoptionem -e dederat (PAVL. dig. 45, 1, 132 pr. [*ibid.* -e adoptavit]). FRG. Vat. 279 (*a. 286*) possidenti (CYPR. epist. 73, 24 iuste et -e. *al.*). *et saepius apud iurisconsultos.* CYPR. sent. episc. 36 haeretici vere et -e baptizant. LACT. inst. 6, 9, 4 per fetiales bella indicendo et -e iniurias faciendo. SCHOL. Cic. Bob. p. 132, 34 damnati -e (*syn.* iure. GREG. M. epist. 3, 7 p. 167, 21. *cf.* p. 166, 9 non -e neque canonice condemnatum). *al.* **b** *latius*: CIL I² 2520, 40 (*tab. defix.*) quomodo quicquid -e scripsit (FORTVN. gramm. VI 294, 29 in cantionibus . . . lyricis -e scriptis). PLIN. nat. 23, 24 -e coctae *faecis* (LACT. mort. pers. 13, 3 *martyr* non modo extortus, sed etiam -e coctus). IVV. 12, 100 -e fixis vestitur tota libellis *votorum* porticus. TAC. dial. 32, 2 studuisse (*cf.* PS. SEN. epist. Paul. 7 imbutus). TERT. anim. 43, 7 cui *somno* -e fruendo dies cedit, nox legem facit. SOL. 1, 69 (*inde* ISID. orig. 9, 5, 21) e geminis si . . . alter abortivo fluxu exciderit, alter, qui -e natus est, Vopiscus nominatur (PS. AVG. serm. ed. Mai 49, 2 *i. tempore legitimo*). VEG. mulom. 1, 10, 3 animal -e fuisse purgatum. AMBR. in psalm. 118 serm. 4, 23, 2 bonus medicus . . . aegrum -e dicit esse curandum. *c. colore morali* (*apud christianos; hic illic ita, ut verbis expressis usus strictior deflectatur*): ITALA I Tim. 1, 8 (cod. d *al.* = VVLG.) bona est lex, si quis eam -e utatur (*gr.* νομίμως). II Tim. 2, 5 (*ibid.*) nisi -e certaverit (*gr. ut supra*). IREN. 4, 11 (21 H.), 4 qui -e et prono animo et toto corde deserviunt *Christo*. OPTAT. 7, 1 p. 162, 31 *patriarchas* -e sine lege vixisse ([*cf. Rom. 2, 15* opus legis scriptum in cordibus]. CONC.^S II 5 p. 5, 31 [*gr. II 1, 3 p. 125, 38* εὐνομουμένων]). ZENO 1, 13, 6 (1, 3, 13 L.) nisi -e corde circumcidantur (*cf. Ier. 4, 4*). VITA Anton. 4 -e se illis subiaciebat (*gr.* γνησίως, *Euagr.* obediens). 94 qui -e illum *Christum* colent (*gr. ut supra, Euagr.* sollicite). AVG. epist. 108, 12 (*ad prov. 30, 12*) si non se ipsum iustum diceret, sed vere ac -e iustus esset. *al.*

2 *de eis, quae lege allata fiunt* (*respicitur test. vet.; syn.* legaliter, *q. v.*): IREN. 5, 21, 2 (*ad Matth. 4, 1 sqq., ubi afferuntur deut. 8, 3 psalm. 90, 11*) *diabolus* legaliter explosus tentabat et ipse . . . rursus -e facere congressionem *eqs.* ('*allegato legis et scripturae sacrae dicto*' *Grabius*).

cf. Onom.

deriv.: legitimarius (*?*). *compos.*: illegitime. *Hübner.*

legito, -āre. *a* legere. *inter verba frequentativa in* ito *desinentia affert* PRISC. gramm. III 466, 20. 514, 10. *i. q. assidue, iterum legere*: CARM. de alphab. 57 (*loq. T littera*) te precor, haec -ans proprio me nomine signa.

legiuncula, -ae *f.* *a* legio *deminutive.* *i. q. legio minuta*: LIV. 35, 49, 10 (*or. Flaminini*) videretis vix duarum male plenarum -arum instar in castris regis *Antiochi* (*cf. Plut. Tit. 17, 8* ὁπλαρίοις, *qua voce et ipsa ad hoc formata Flamininus eundem exercitum deridet*). *B.*

1. *lēgo, -āvī, -ātum, -āre. [*a* lex, *cf.* iurare *a* ius. *Sch.*] *de*

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

origine: EVTYCH. gramm. V 474, 31. 486, 14. *cf. etiam p. 1116, 11. 1122, 8.* *scribitur* ⟨le⟩c- CIL VIII 14613. *notatur* leg CIL II 4514, 13 III 3893, 7 V 4059, 7. 5289 (?). 6970. *formae perf. breviores leguntur solae* -asti, -asse, -asset, *ceterum* -arunt CIC. inv. 2, 87 Verr. II 3, 114 (*sed* -verunt CIL V 4488), -arat CIC. Att. 4, 15, 9 CATVLL. 66, 57 PERS. 6, 66 (*sed* -verat CIC. Lig. 20 LABEO dig. 33, 2, 31. *al.* QVINT. inst. 7, 6, 11 TAC. ann. 2, 41, 1 CIL VIII 17831. *al.*), -arit CIC. Verr. II 1, 110 (*sed* -verit RHET. Her. 1, 13, 23 QVINT. inst. 5, 14, 26 GAIVS inst. 2, 197 CIL X 6102. *al.*). *forma stirp. aor.* -assit LEX XII tab. 5, 3 (Pompon. dig. 50, 16, 120. *al.*). *inf. praes. pass.* -arei LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 150 *iuxta* mittei. *de notione*: AGROEC. gramm. VII 124, 17 ligat quis vinculo, -at testamento (*sim.* ISID. diff. 1, 347 diff. app. 141 DIFF. ed. Beck p. 68, 16 b). EXPLAN. in Don. gramm. IV 552, 26 aliud est lego librum, aliud est -o, id est custodiendum commendo; hinc venit delego, relego *eqs. cf. p. 1116, 35. 1118, 25.* *legitur inde a* LEGE XII tab., PLAVTO, CATONE, TITIN., LVCIL. [*confunditur c.* legere CIC. Att. 4, 15, 9. 10, 1, 4 (*restituitur* VARRO ling. 7, 41 FRG. Vat. 43). *falsa var. lect.* -tus *pro* necatus *vel* ablegatus CIC. leg. 3, 19, -are *pro* delegare *vel* relegare LIV. 28, 41, 15. *dub. vel falso trad.* VAL. MAX. 4, 3, 9 DRAC. laud. dei 2, 494.]

I *usu prisco intransitive fere i. q. legem dicere sim.* (*cf. locutionem* legem suae rei dicere *sim.* [*v. sub* lex]): LEX XII tab. 5, 3 (Pompon. dig. 50, 16, 120 Gaius inst. 2, 224 Inst. Iust. 2, 22 pr.) uti -assit suae rei (-asset s. res *cod. Gai*), ita ius esto. *hanc legis formam XII tabulis iure vindicavit Wlassak, SBWien 215, 1933, 2 p. 4. 18sqq.; aliam afferunt* Rhet. Her. 1, 13, 23 (*cf.* Cic. inv. 2, 148) paterfamilias uti super familia pecuniaque (-ve *Rhet. Her.*) -assit (-verit *Rhet. Her. et var. l. Cic.*), ita ius esto. Vlp. reg. 11, 14 uti -assit super pecunia tutelave suae rei, i. i. e. Novell. Iust. 22, 2 pr. ut -assit quisque de sua re, i. i. e. *interpretantur* POMPON. *l. c.* verbis legis . . . potestas tributa videtur et heredis instituendi et legata et libertates dandi, tutelas quoque instituendi. GAIVS *l. c.* qua *lege* cavetur, ut quod quisque de re sua testatus esset, id ratum haberetur. *al.* *usum quodammodo apud recentiores sublucere coniecimus p. 1117, 25, cf. p. 1118, 34.*

II *usu communi*: A *technice in sermone iuris fere i. q. lege, praecepto legitimo sim. afficere*: 1 *respicitur mandatum publicum* (*accedit* publice PLAVT. Mil. 102 Stich. 491 TITIN. com. 133, *cf. l. 59. 77*): a *-antur nuntii* (*per asyndeton iuxta* mittere *l. 49; obi. res pro homine l. 77*): α *nude* (*sine obi. l. 47*): PLAVT. Amph. 205 Amphitruo delegit viros primorum principes; eos -at, Telebois iubet sententiam ut dicant suam (*cf. 216* legati). TITIN. com. 133 ut hi⟨n⟩c -tus abiit peregre publice. CIC. inv. 2, 87 cum iis, qui -ti erant, sumptus, qui debebatur de publico, non daretur. Phil. 13, 36 scribitis . . . -tos esse consularis quinque. Att. 10, 1, 4 si acciderit, ut -er[er] (*ibid. iterum contextu corrupto*). fam. 3, 8, 4 neque . . . eram tam desipiens, ut privatae rei causa -ari putarem, qui et tibi non privato et pro re non privata sua mittebantur . . .; (5) nisi forte postea coeperunt -are quam ego Taurum transgressus sum. LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 150 per legatos, quos maior pars decurionum . . . ad eam rem -rei mittei censuerint (*cf. p. 1116, 19. 1118, 14*). CVRT. 10, 8, 15 a rege. 10, 8, 22 eosdem . . . -at petituros (-rus *codd. opt.*), ut Meleagrum . . . ducem acciperent. SPART. Did. 5, 6 inter ceteros -tus est Vespronius Candidus. DICT. 5, 10 missos a Graecis . . . decem -tos (*var. l.* lectos) viros. SIDON. carm. 7, 389 -as qui veniam poscant, Alamanne. epist. 5, 20, 2 ut . . . videantur in negotii communis assertione⟨m⟩ -ari. β *indicatur, in quem locum*: PLAVT. Mil. 102 (*inde* ARGVM. 1, 3. 2, 3) is publice -tus Naupactum fuit. Stich. 491 ei oratores sunt populi . . .; Ambracia veniunt huc -ti publice. Truc. 92 Lemno advenio Athenas . . ., -tus hinc quo[d] (quo hinc *Bothe metri causa*) cum publico imperio fui. CIC. inv. 2, 87 Rhodii quosdam -arunt Athenas. SALL. Iug. 21, 4 tres adulescentes in Africam -antur, qui ambos reges adeant (25, 4). LIV. 40, 54, 9 qui Romam -ti fuerant (GELL. 6, 14, 8. 6, 18 tit. de decem captivis, quos R. Hannibal . . . -vit. *cf. 6, 18, 2* decem *captivos* R. misit mandavitque eis pactusque est, ut *eqs.*). γ *indicatur, ad quem*: LVCIL. 464 ad regem -tus . . . Babylonem ibo (CVRT. 4, 5, 11). CIC. Verr. II 3, 114 Andronem Centuripinum -arunt ad Apronium, eundem quem . . . ad hoc iudicium legatum et testem Centuripina civitas misit. Balb. 42 ad vestrum iudicium civis amplissimos. Att. 10, 3 ecqui essent ad Pompeium et ad consules ex senatus consulto de pace -ti. VARRO ling. 7, 41 (*Enn. ann. 207* orator sine pace redit) qui . . . verba orationum haberet publice adversus eum quo -batur (legeb- *trad.*) . . . orator dictus. DECRET. decur. Tergest. (CIL V 532) 2, 34 uti patiatur se in hanc rem ad fili⟨u⟩m suum -ari mandarique sibi, uti gratias publice . . . agat. GELL. 6, 14 tit. de tribus philosophis, qui ab Atheniensibus ad senatum Romae -ti sunt (6, 14, 8 [*inde* MACR. Sat. 1, 5, 14] quos . . . Romam ad s. . . . -verant impetratum, ut *eqs.* 17, 21, 48 *philosophi* ad s. . . . negotii publici gratia -ti sunt). 15, 31 tit. quae verba -verint Rhodii ad hostium ducem Demetrium (*15, 31, 4* mittunt . . . legatos cum his verbis). IVL. VAL. 2, 25 p. 91, 24 quem -are institueras ad Darium (*Hist. Alex. M. 1 p. 81, 2 Kr.* ἐὰν πέμψῃς ἄγγελον πρὸς Δαρεῖον). CONC.^{S} I 5 p. 358, 35 Adelphium ab exercitu iussimus ob hoc ad illos -ari (*gr. I 1, 7 p. 120, 31* ἐκ τῆς τάξεως ἰδικῶς ἀποσταλῆναι, *in textu originario I 1, 7 p. 120, 9* ex officio specialiter destinari).

b *-antur adiutores magistratus cuiusdam* (*imperatoris p. 1116, 25*) *vel munere extraordinario fungentes*: α *indicatur, cui*: CATO or. frg. 11, 3 (130 M.) M. Fulvio consuli -tus sum in Aetoliam. CIC. Manil. 57 ne -retur A. Gabinius Cn. Pompeio expetenti ac postulanti (Att. 4, 19, 2 ad Q. fr. 3, 1, 18). Sest. 33 quos legatos non modo nullo senatus consulto, sed etiam repugnante senatu tibi tute -asti (*cf.* Att. 15, 11, 4 Dolabella me sibi -vit [fam. 6, 6, 10 SALL. Iug. 28, 4]). Att. 4, 15, 9 eum *Messium* Caesari -arat Appius (*antea*: legatione). TAC. ann. 4, 56, 3 ut Lepido . . . super numerum -retur, qui templi curam susciperet. β *vario usu*: CIC. Manil. 58 de quo -ando consules spero ad senatum relaturos. Vatin. 35 volo audire de te quo . . . senatus consulto -tus sis; de gestu intellego quid respondeas; tua lege, dicis; . . . ne hoc quidem senatui relinquebas . . ., ut legati ex eius ordinis auctoritate -rentur. Lig. 20 Ligarium senatus . . . -verat. Att. 4, 2, 6 ego me a Pompeio -ari ita sum passus, ut nulla re impedirer; quod nisi vellem . . ., votivam legationem sumpsissem. 13, 6, 4 non dubito, quin fratri fuerit legatus *Mummius*, non in decem; atque . . . accepi, non solitos maiores nostros -are in decem, qui essent imperatorum necessarii, ut nos . . . M. Lucullum . . . ad L. Lucullum misimus. LIV. 36, 1, 8 L. Quinctium superioris anni consulem -ari ad id bellum placuit (*cf. p. 1115, 49*). 44, 18, 5 (*2 Paulus* a senatu petit, ut legatos in Macedoniam mitterent ad exercitus visendos *eqs.*) senatus . . . consuli negotium dedit, ut tris in Macedoniam, quos L. Aemilio *consuli designato* videretur, -ret. SCHOL. Cic. Bob. p. 133, 19 *M. Cato* -tus Cyprum fuerat (*cf. Vell. 2, 45, 4* ut is quaestor cum iure praetorio . . . mitteretur in insulam C.). CIL XIV 3608, 26 (*a. 74*) *Ti. Plautium* -tum in [in] Hispaniam ad praefectur(am) urbis remissum senatus . . . triumphalibus ornamentis honoravit.

c *-antur privata negotia gerentes* (*in legatione libera*): CIC. leg. 3, 18 nihil esse turpius quam [est] quemquam -ari nisi rei publicae causa; . . . quaero, quid reapse sit turpius quam sine procuratione senator -tus, sine mandatis, sine ullo rei publicae munere. Att. 14, 5, 2 qui -ari noluerim ante res prolatas. 14, 13, 4 cum consilium cepi -ari a Caesare. fam. 12, 21 negotiorum suorum causa -tus est in Africam legatione libera.

2 *respicitur praeceptum testatoris, quo cui quid dari vult* (GLOSS. -at: testamento donat. testamento dat. *accedit dat. passim*; testamento RHET. Her. 1, 12, 20 CIC. Caecin. 11 Cluent. 33 top. 29 LABEO dig. 33, 8, 22 pr. 1. *et saepius* [*cf.* PLAVT. *p. 1117, 69*]; in testamento ALF. dig. 34, 2, 28 CELS. dig. 22, 3, 12 VAL. dig. 4, 4, 33 VLP. dig. 30, 34, 1. *al.*; per testamentum CAES. AREL. testam. p. 283, 20; codicillis IVLIAN. dig. 30, 86, 1. 30, 96 pr. SCAEV. dig. 29, 7, 14 pr. *al.*; in codicillis PAVL. dig. 32, 27 pr. COD. Iust. 8, 36, 3 pr. [*a. 380*]): a *exempla varia*: α *c. obi. rerum, servorum sim.*: LVCIL. 519 -vit . . . uxori mundum omne penumque (1350 ALF. dig. 32, 60, 2. LABEO dig. 33, 10, 12 p. et supellex. *al.*). RHET. Her. 1, 12, 20 testamento vasa argentea uxori -vit (CIC. inv. 2, 116 vasorum argenteorum centum pondo. IAVOL. dig. 32, 100, 3 Corinthia v. POMPON. dig. 34, 2, 10 [*e Q. Mucio*] vas aut vestimentum. *al.*). CIC. Verr. II 1, 110 si plus -arit quam ad heredem . . . perveniat. Caecin. 11 testamento facit heredem filium, usum et (*om. pars codd.*) fructum omnium bonorum suorum Caesenniae -at (top. 15. 17. 21 ALF. dig. 33, 2, 12 LABEO dig. 33, 2, 31 IAVOL. dig. 7, 1, 53. *et saepe*). 12 grande pondus argenti (*cf.* top. 13 argentum [16. 53. ALF. dig. 34, 2, 28. *al.*]). Cluent. 22 filio *sestertia* (*cf. p. 1117, 4*). 45. Phil. 2, 109 signa, tabulas, quas populo Caesar una cum hortis -vit (SVET. Tib. 44, 2 Parrasi . . . t. . . . -tam sibi sub condicione, ut *eqs.*). top. 29 *pecuniam* (53. LABEO dig. 33, 4, 6, 1 pro dote. LAVD. Murdiae [CIL VI 10230] 6 viro certam p. PROC. dig. 31, 46. *et saepe. cf. l. 83 et* CIC. leg. 2, 49 maior pars pecuniae). leg. 2, 51 cui plus -tum sit quam sine religione capere liceat. VARRO ling. 9, 83 mille aeris -asse. ALF. dig. 32, 60, 1 servis et ancillis urbanis -tis (40, 1, 7. LABEO dig. 32, 29, 3 generaliter. PROC. dig. 33, 6, 6. *et saepe*). 33, 2, 40 habitationem (SCAEV. dig. 8, 2, 41 pr. h. et horreum. VLP. dig. 2, 15, 8, 1 sive h. sive vestiarium sive . . . alimentum. *al.*). 33, 7, 16, 2 uxori fundum, uti instructus esset, . . . -vit (LABEO dig. 32, 30, 4. 33, 7, 5 f. et instrumentum eius. PETRON. 71, 2 Philargyro . . . f. -o et contubernalem suam. IAVOL. dig. 31, 10 nominatim. *et saepe*). 33, 8, 14 peculium (33, 8, 15. 40, 1, 6 LABEO dig. 33, 8, 22 pr. *al.*). *al.* HOR. sat. 2, 5, 69 nil sibi -tum praeter plorare. LABEO dig. 33, 4, 13 dotem (IVLIAN. dig. 10, 2, 51 pr. per praeceptionem MARCELL. dig. 35, 2, 57. *al.*). *al.* LIV. 1, 3, 10 Numitori . . . regnum . . . -at *Proca* (IVST. 5, 11, 2 r. Artaxerxi, Cyro civitates *quasdam* . . . testamento -vit *Darius*). perioch. 59 p. 71, 7 testamento Attali regis -ta *Asia* populo Romano (*de eadem re* VAL. MAX. 5, 2 ext. 3). MANIL. 4, 538 *sub Leone natus* quas ceperit ipse, non -bit opes. VAL. MAX. 4, 3, 10 tantum . . . ponderis se testamento adulescenti -turum. 7, 8, 2 ex . . . amplo patrimonio *nummos tot*. CIL XI 720 (*aet. Caligulae*) in huius balinei lavation(em) *sestertia tot* . . . testament(o) -vit, ut ex reditu eius summ(ae) . . . gratis laventur *municipales*. VI 8938 diis Manibus Ti. Claud(ii) Aug(usti) lib(erti) Thaletis; . . . loco -to ab Iulio Alcide (LEX colleg. Aesc. et Hyg. [CIL VI 10234] 6 si quis l. suum -are volet filio *eqs.*). X 5056 (*aet. Neronis?*) qui Atinatibus *sestertia tot* -vit, ut liberis eorum ex reditu . . . frumentum et postea sestertia singula milia darentur. *et saepe, maxime apud iurisconsultos et in titulis.* *indicatur, a quo res -ta praestetur* (*cf. p. 1117, 9. al.*): CIC. Cluent. 33 testamento -at grandem pecuniam a filio (34 top. 21. IVLIAN. dig. 30, 81, 7 ab impubere f. [30, 81, 10]. 35, 2, 87, 4 a f. totum semissem -verat). *ibid.* ab

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

secundo herede nihil -at (top. 21. QVINT. inst. 7, 9, 5 si quis . . . circa . . . monumentum multum agri ab heredibus in tutelam cinerum . . . -et. IAVOL. dig. 7, 1, 54. 38, 2, 35 NERAT. dig. 47, 2, 65 [64]. *al.*). Att. 13, 46, 3 Cluvium . . . a T. Hordeonio -are et Terentiae *sestertia tot* . . . et sepulcro multisque rebus, nihil a nobis. IAVOL. dig. 29, 4, 11 si ab instituto et substituto eadem res mihi -ta sit (IVLIAN. dig. 30, 81, 7 POMPON. dig. 30, 45 pr.). *al.* *β absolute* (*maxime pass. impers.; afferuntur exempla selecta*): CIC. top. 14 -tum ei non videtur. LABEO dig. 18, 4, 24 cui a te herede Cornelius -verat. 33, 1, 17 pr. -tum ita est: Attiae . . . quinquaginta damnas esto heres meus dare. PROC. dig. 31, 46 si scripsisset qui -bat: quidquid *eqs.* IAVOL. dig. 33, 5, 15 servo sine libertate -vi. IVLIAN. dig. 30, 91, 1 data libertate servo -ari vel pure vel sub condicione poterit: cum vero libertas sub condicione data fuerit, alias utiliter, alias inutiliter pure -bitur. POMPON. dig. 31, 45, 1 si sub condicione vel ex die certa nobis -tum sit. GAIVS inst. 2, 192 legatorum . . . genera sunt quattuor; aut enim per vindicationem -amus aut per damnationem aut sinendi modo aut per praeceptionem (*sim.* VLP. reg. 24, 2). 2, 110 permissum est iis . . . Latinos instituere heredes vel iis -are (*cf.* 2, 287 quamvis neque heres institui neque -ari ei posset). 2, 271 a legatario -ari non potest, sed fideicommissum relinqui potest. COD. Iust. 7, 72, 1 (*imp. Caracalla*) potiorem esse causam legatariorum, qui eum utpote heredem convenire potuerunt, quam eorum, quibus ipse -vit. VLP. dig. 30, 34, 11 si duobus sit -ta *eadem res*, quorum alter heres institutus sit, a semet ipso ei -tum inutiliter videtur. *al.*

b *iuxta* dare (*hic illic dubites, an notio prisca subluceat, e. g. l. 52. 62*): *α formula* do -o: ① *nude posita*: IAVOL. dig. 32, 100, 2 (*e Trebat.*) uxori meae vestem *eqs.* . . . do -o. 33, 2, 41 (*e Labeone*) cum ita -tum esset 'fructus annuos fundi . . . Maevio do -o' (*eodem modo afferunt formulam* IVLIAN. dig. 30, 84, 12 GAIVS inst. 2, 199 SCAEV. dig. 34, 3, 28, 2. *al.*). CELS. dig. 32, 79, 1 his verbis 'quae ibi mobilia mea erunt do -o' nummos . . . non esse -tos Proculus ait (IVLIAN. dig. 30, 81, 8 h. v. 'Lucio . . . fundum do -o' utiliter -atur. VLP. reg. 24, 3 per vindicationem h. v. -amus 'do -o, capito, sumito, sibi habeto'). POMPON. dig. 7, 1, 19 pr. Proculus putat insulam posse . . . -ari . . . hoc modo 'ei eorum aedificiorum usum fructum do -o' vel sic *eqs.* (GAIVS inst. 2, 193 per vindicationem h. m. -amus 'Titio . . . Stichum do -o'. 2, 232). *et saepius apud iurisconsultos; in titulis* INSCR. RevArch. VI 33, 1949 p. 85 n. 168 (*a. 142*). CIL VI 9405, 10. 10245. *fere adverbialiter dictum* do -o -are *pro 'per vindicationem -are'* (*cf. l. 33. 36*): VLP. frg. Vat. 75 in do -o -tis (*contextu manco*). 83 si duobus do -o usus fructus -etur (86 [*deest formula locis similibus* VLP. dig. 7, 2, 3, 2. 7, 2, 8]. 87 proposuit . . . Iulianus vel do -o -tum u. f. vel per damnationem; et . . . sensit . . . in do -o -to non esse ius adcrescendi. PAVL. frg. Vat. 47 per mancipationem deduci u. f. potest, non etiam transferri; per do -o -tum et per in iure cessionem et deduci et dari potest. 57 sent. 3, 6, 26). PAVL. sent. 3, 6, 69 servis do -o -tis. ⑪ *c. additamentis*: TEST. Dasum. (CIL VI 10229) 125 do -o damnasq⟨ue esto dare⟩ *nummos tot.* SCAEV. dig. 34, 4, 30 pr. hoc amplius do -o darique volo viginti aurei libras (34, 4, 30, 4 darique eis volo. CIL II 4514, 13 [*s. II ex.*]. *cf.* VLP. dig. 33, 7, 12, 33 do -o darique iubeo [*sim. l. 64*]). MARCELL. dig. 35, 1, 36 pr. do -o fideique eorum committo uti dent Gaio . . . quadraginta. TEST. porcelli p. 269 (347), 1sqq. patri meo . . . ⌊do -o⌋ (delego *trad.*) dari glandis modios XXX *eqs.*

β aliae formae: LEX Falcid. (dig. 35, 2, 1 pr.) ut eam pecuniam easque res quibusque dare -are volet, ius potestasque esto (*item per asyndeton ibid. iterum.* TEST. Dasum. [CIL VI 10229] 117 ⟨quae cui hoc testamento dedi l⟩egavi. INSCR. NSc. 1928 p. 392 n. 4, 20 dare -are debeat familiae *sestertia tot*). *ibid.* quibus quid ita datum -tumve erit. POMPON. dig. 30, 12, 3 quod Titio infra -vero, id neque do neque -o (34, 4, 2 pr. fundum illi praeter usum fructum n. do n. -o). GAIVS inst. 2, 104 testator . . . dicit: haec ita ut in his tabulis cerisque scripta sunt, ita do, ita -o, ita test[at]or itaque vos Quirites testimonium mihi perhibetote (*eadem fere* VLP. reg. 20, 9). CAES. AREL. testam. p. 283, 20 quod cuique . . . per hoc testamentum meum dedero -vero darive iussero (*cf. l. 50*). CIL V 4015, 6 collegio dedit -vitque *nummos tot* (*cf. l. 82*).

B *laxius, sc. respectu legis vel praecepti sim. plus minusve neglecto, fere i. q. dare, dedicare necnon mittere, committere*: **1** *-antur res* (gentes *pro 'terra gentium'* ITALA; *sublucet hic illic imago testamenti*): **a** *variae*: PLAVT. Asin. 306 vae tibi! :: hoc testamento Servitus -at tibi. Merc. 38 eodem quo amorem Venus mi hoc *multiloquium* (hac *codd.*) -vit die. APVL. flor. 22 p. 102 ubi intellegit *Crates* nullum sibi in re familiari praesidium -tum, quo fretus aetatem agat. ITALA psalm. 77, 54 (cod. 136 Cas.) eiecit a faci[a]e eorum gentes et -vit illis in hora hereditatis (*gr. 77, 55* ἐκληροδότησεν, *Psalt. Rom. al.* sorte divisit eis terram in funiculo distributionis, *Hier. psalt. sec. Hebr.* possidere eos fecit in funiculo hereditatem). CYPR. eleem. 6 p. 378, 9 *Petrus* cum . . . orasset et viduarum . . . idoneus advocatus -tas sibi preces ad dominum pertulisset, . . . 'Tabitha', inquit, 'exurge'. CHALC. comm. 256 somnium . . ., quod ex reliquiis commotionum animae diximus oboriri; visum vero, quod ex divina virtute -atur. MACR. Sat. 1, 24, 6 *Vergilius* moriens poema suum -vit igni. CIL V 2915, 7 hunc locum monimentumque diis Manibus do -oque (*cf. III 191* dedicavit monumentum dis Manibus. *IX 3107* dis Manibus consacravit). *huc spectat, si recte solvitur*: CIL V 5289, 9 parentibus suis Horatia P. f. Maxima leg(avit).

b *negotia, munera*: PLAVT. Cas. 100 quin potius quod -tum est tibi negotium, id curas atque urbanis rebus te apstines? ITIN. Alex. 48 aliis persecutione[m] -ta. CYPR. GALL. gen. 1209 *custos carceris Iosephum* innocuum . . . videns commissa ergastula -at (*Vulg. 39, 22* tradidit in manu eius universos vinctos). MACR. somn. 1, 17, 6 hoc . . . loco (*rep. 6, 17*) Cicero rerum quaerendarum iactis seminibus multa nobis excolenda -vit.

2 *-antur animantes* (*secundum usum sub II A 1 illustratum; cf.* CIC. fam. 3, 8, 4 *p. 1115, 45*): CIC. Att. 14, 19, 4 huc . . . Caerellia missa ab istis est -ta ad me. CATVLL. 66, 57 ipsa suum Zephyritis *i. Arsinoe tamquam Venus* eo (*sc. in Pantheon vel ut crinem tolleret*) famulum *i. struthionem* -arat. OV. epist. 3, 127 mittite me *Briseida*, Danai, dominum -ta rogabo. APVL. met. 7, 10, 5 decem mihi . . . -ate comites, quis contentus proximum castellum petam. 9, 11, 5 rebar . . . me ad alium quempiam utique leviorem laborem -tu⟨m⟩ iri vel otiosum certe cibatu⟨m⟩ iri. TERT. nat. 1, 16, 15 adulescentem dominus in agrum et vincula -at (*cf.* relegare *necnon p. 1115, 14*). anim. 50, 2 *Menandrum magum* a superna et arcana potestate -tum. PS. CYPR. or. 2, 1 p. 146, 7 ad te -vi animam meam (*si recte trad.; an potius* levavi?). ITIN. Alex. 38 suis -at propere suppetias. LACT. inst. 4, 14, 17 deus . . . filium suum . . . -vit ad homines (*cf.* 4, 26, 25 deus . . . magistrum virtutis -vit in terram [*epit. 45, 4* cum doctor v. ad homines mitteretur]. ira 2, 2 *Christum* -vit in terram).

III *usu novato*: **A** *c. acc. rei dicendo prolatae fere i. q. allegare, apud iudicem profiteri* (GLOSS. IV 414, 43 -at: allegat): TERT. monog. 17, 1 *homines parum pudici* habebunt plane, Christo quod -ent speciosum privilegium, carnis usquequaque imbecillitatem (allegent *Rhenanus, quod probatur vol. I 1668, 20; sed simplex pro composito dictum iure defendit Bulhart, praef. n. 106*). ENNOD. opusc. 2, 75 p. 311, 1 legatione valida utitur, qui aequitati res congruentes insinuat; quae gravis est plerumque principibus inpugnatio (*i. criminatio*), minus fidelium blanditiis non -atur. *huc trahere possis p. 1117, 77.* **B** *c. enunt. fin. fere i. q. imperare, mandare* (*cf. gerund. l. 6, inf. p. 1117, 52; vix c. usu sub I illustrato coniungendum*): PS. CYPR. tract. 13 *paterfamilias servis* decem minas singillatim tribuens ut superadderent merci -vit (*Vulg. Luc. 19, 13* dedit illis decem minas et ait ad illos: negotiamini, dum venio). *Hübner.*

p. p. p. **lēgātus**, -ī *m. plus minusve pro subst. adhibitum* (*vim verbalem servatam imprimis indicant determinationes q. s.* ab, ad, de, *dat., adv.* publice CIC. *l. 79*). *de orig. v. l. 48sqq.* *de script. et formis*: laeg- EDICT. Caes. Oct. (Bruns, fontes p. 239sq. = PAP. Corp. 103) B 15 INSCR. Tun. Merlin 622. *in var. l.* TREB. trig. tyr. 33, 1 SPART. Did. 6, 3. lig- (*per confusionem verborum*) AMM. 30, 5, 8 *et hic illic in var. l.* *nom. pl.* -ei LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 153 CIL I² 727. *abl. pl.* -eis LEX Iul. munic. (*l. c.*) 154. *notatur* leg *et* legat *passim*, l CIL III 3424 *in formula* a(gens) v(ices) l(egati) (*item* 4289. 5776). 7753. 13644). le CIL III 12197 (*de eodem* 12203. 12204). NOT. Tir. 36, 38. *de notione*: VARRO ling. 5, 87 -i *dicti sunt*, qui lecti publice, quorum opera consilioque uteretur peregre magistratus quive nuntii senatus aut populi essent. 6, 66 -i *dicti sunt*, quod, ⟨ut⟩ publice mittantur, leguntur. PAVL. FEST. p. 19 adorare apud antiquos significabat agere, unde et -i oratores dicuntur, quia mandata populi agunt. DIFF. Suet. p. 277, 7 -us legitur ad officium a civitate (*pro* legitur *ponunt* electus est GRAMM. suppl. 281, 5 ISID. diff. app. 45 DIFF. ed. Beck p. 67, 12). GLOSS. πρεσβευτής. internuntius. *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CATONE. *recipitur a Graecis.*

i. q. πρεσβευτής (*ad rem cf. Premerstein, RE XII 1133sqq.*):

I *legatur nuntius*: **A** *proprie*: **1** *in vita publica*: **a** *usu profano et communi*: *α in univ.* (*exempla notabiliora*): PLAVT. Amph. 216 (*205* eos legat) haec ubi -i pertulere *eqs.* CATO or. frg. 1, 21 (34 M.) ad socios nostros . . . dispertieram alio frumentum, alio -os, alio litteras, alio praesidium. LEX repetund. (CIL I² 583) 63 quoius regis popul⟨ei⟩ve nomine lis aestumata erit, -i adessint. SENT. Minuc. (CIL I² 584) 46. COEL. hist. 9 -i quo missi (*v. vol. VIII 1182, 29sqq.*) sunt, veniunt, dedicant mandata. SISENNA hist. 93. 94 -os Iguvium redeuntes. CIC. inv. 2, 87 Rhodii quosdam legarunt Athenas; -is *eqs.* S. Rosc. 110 ad Sullam -i non adierunt *eqs.* (Verr. II 4, 113 Phil. 7, 26 BELL. Hisp. 3, 2 LIV. 2, 25, 6. 2, 26, 4 senatum [7, 20, 3. 8, 2, 9]. *al.*). Verr. II 1, 90 sunt Romae -i Milesii, homines nobilissimi ac principes civitatis (3, 73. 108 Arch. 8. *al. cf.* Verr. II 4, 17 vir amplissimus eius civitatis. 4, 84. Manil. 11 consularem [Phil. 13, 20 -i . . . tres c. LIV. 3, 50, 15 tres -i c. 39, 51, 11. *cf.* 9, 38, 11 ex consularium numero]. Phil. 2, 95 viros bonos). 2, 14 ut . . . aut levissimi quidam . . . invenirentur, qui iniussu populi ac senatus proficiscerentur, aut ii qui contra istum -i decreti erant (Phil. 5, 4 -os ad Antonium. 5, 25. 8, 21. SALL. or. Phil. 5 -os, pacem, concordiam et alia huiuscemodi. LIV. 30, 7, 6 de pace -os ad Scipionem. *al.*). 2, 156 cum propter virtutem et fidem . . ., tum etiam propter eloquentiam -us a suis civibus electus est. 4, 92 praefuisse huic negotio publice -um Poleam. Cael. 51 magnum crimen . . . in -is insidiandis *eqs.* (*cf.* har. resp. 34 ius -orum cum hominum praesidio munitum sit, tum etiam divino iure esse vallatum. Phil. 13, 47 sanctiore erunt . . . iure -i quam duo consules. CAES. Gall. 3, 9, 3 -os, quod nomen apud omnes nationes sanctum inviolatumque semper fuisset). *al.* CAES. Gall. 1, 27, 2 qui -i cum . . . flentes pacem petissent (4, 18, 3 p. at-

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

que amicitiam. LIV. 9, 4, 2 p. aequam. 9, 37, 12 p. foedusque). *et passim; de -is fetialibus v. vol. VI 1, 633, 78 sqq., de -o perpetuo* CIL II 2132, 3 M. Valerio . . . leg(ato) perpetuo munic(ipii) Pontif(iciensis).

β c. determinationibus: ① *indicatur, unde -i veniant*: *adi.*: ENN. ann. 623 -i Minturnenses (*cf.* CIC. Verr. II 1, 90 Milesii. *al.*). CIC. Deiot. 41 regii (LIV. 37, 56, 9. *al.*). BELL. Hisp. 19, 5 oppidani. NEP. Hann. 2, 2 Romani (LIV. 5, 36, 7. *al.*). *et saepe.* *gen.*: CIC. S. Rosc. 127 Amerinorum (*cf.* Verr. II 1, 52 Samiorum. 2, 13 Mamertinorum. *al.*). Verr. II 4, 17 civitatis (HIRT. Gall. 8, 23, 1 LIV. 26, 49, 10. 39, 33, 2). Manil. 11 populi Romani (32. *al.*). fam. 1, 1, 1 regis (15, 1, 2 LIV. 24, 48, 13. *al.*). *al.* BRVT. Cic. fam. 11, 1, 1 totius Galliae (CAES. Gall. 1, 30, 1). LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 153 eius municipi (*cf. l. 3*), coloniae, praefecturae. VARRO ling. 5, 155 nationum (FEST. p. 347. *al.*). NEP. Epam. 6, 4 sociorum (LIV. 23, 43, 6. *al.*). *al.* ab: LIV. 2, 13, 1 Mucium . . . -i a Porsinna Romam secuti sunt. 7, 27, 5 -os ab Antio circumire populos Latinorum. 9, 20, 1 ab . . . Samnitium populis de foedere renovando -i. 9, 37, 12 a Perusia . . . -i . . . indutias . . . impetraverunt. 10, 14, 3 ab Sutrio . . . -i . . . belli molem in Samnium averterunt. *al.* TAC. ann. 1, 39, 1 -i ab senatu. *cf. l. 31.* ② *indicatur, quade causa mittantur*: *gen.* (*cf. l. 24*): CIC. Verr. II 5, 58 laudationis -i et principes. leg. 3, 9 rei suae (*nisi dat.*) . . . ne quis -us esto (*cf. p. 1116, 27 sqq. et de legatione libera Premerstein l. c. 1135, 53 sqq.*). DICT. 4, 22 -us pacis (SERV. Aen. 4, 242 = *Liv. frg. 72*). de: LIV. *l. 16. p. 1118, 76.* SEN. contr. 7, 4, 5 puta -um de summa rei publicae, puta foederis (de foedere *Schulting*). ③ *indicatur, quo mittantur*: LIV. 2, 33, 11 *Menenio Agrippae* -o patrum ad plebem, reductori plebis Romanae in urbem.

b *usu christiano de nuntio ecclesiae, papae sim.*: CYPR. epist. 44, 1 *collegas nostros* ad te nuper et coepiscopos nostros . . . -os miseramus. 48, 2 -is ad vos episcopis nostris . . . missis. 59, 9 presbyterum. 59, 16 -i a . . . pseudepiscopo missi. 68, 2 FIRMIL. Cypr. epist. 75, 5. 75, 25 vobiscum . . ., a quibus -os (*an vi verbali? sed cf. supra l. 14*) episcopos . . . leniter suscepit. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 174, 7 Ariminensis synodi -is . . . salutem (CONC.^{S} I 5 p. 368, 2 cum -is universae s. orthodoxis episcopis [*gr. I 1, 3 p. 36, 38* μετὰ τῶν ἀποσταλέντων, *cf. I 3 p. 176, 10* qui missi sunt]. *de synodi -is item* CONC. Rom. a. 501 p. 428, 5). MAXIMIN. c. Ambr. 23 presbyter et -us. 29 sancti viri -i Gallorum (*ibid.* episcopus et -us G. [30. 31]. *cf.* 31 Afrorum. *ibid.* totius provinciae Africane). LEO M. epist. 78 Conc.^{S} II 4 p. 38, 22 per -os nostros (EPIST. pontif. 1055 Greg. M. epist. app. p. 443, 31 Leo p. -os suos vicariosque). AVELL. p. 311, 5 -is atque vicariis sedis apostolicae (p. 389, 11 EPIST. pontif. 1056 Greg. M. epist. app. p. 463, 28. *cf.* CONC.^{S} I 3 Rustic. p. 99, 9 episcopo et -o Romanorum sedis *eqs.* [*gr. I 1, 3 p. 15, 19* ληγάτου]). CONC.^{S} I 2 p. 79, 34 (= I 3 vers. Tur. p. 104, 33) praesentibus . . . -is, qui a magna Roma transmissi sunt, sive vicem agentibus . . . episcopi Caelestini (*gr. I 1, 3 p. 21, 12* ληγάτων). *al.*

2 *in vita privata*: Ov. epist. 6, 125 (*122* pignora Lucina bina favente dedi *Hypsipyle*) -os quos paene dedi pro matre ferendos. PETRON. 107, 1 me *Eumolpum* . . . elegerunt ad hoc officium -um (*om. cod. r, ed. Pith.; sed cf. p. 1118, 78*) petieruntque, ut se reconciliarem aliquando amicissimis. 107, 9 gratiam te (a *trad.*) -o (*an partic.?*) moliebantur. VVLG. prov. 13, 17 nuntius impii cadet in malum, -us fidelis sanitas. *iocose de canibus*: PHAEDR. 4, 18, 1 canes -os olim misere ad Iovem. *et saepius in eadem fabula.*

B *tropice de interprete inter deum et homines intercedente* (*legatur a deo, Christo sim. praeter* PETR. CHRYS. *et fort.* HIL.): TERT. adv. Marc. 2, 14 p. 354, 26 negaverat deum *Pharao*, quia iam -os eius totiens superbus excusserat. ITALA Is. 63, 9 (Tert. carn. 14 l. 45. *al.*) non angelus neque -us, sed ipse dominus salvos eos fecit (*gr.* πρέσβυς, *Vulg.* angelus *tantum*). LACT. inst. 4, 25, 1 cum -um ac nuntium suum mitteret ad erudiendam . . . mortalitatem (*mittitur Christus ut* 4, 29, 15 -us et nuntius et saderdos summi patris est filius. ira 2, 6. AMBROSIAST. in II Cor. 5, 21, 1 [*ad 5, 19* deus erat in Christo] quomodo? quasi in vicario aut -o? 2 filius . . . naturaliter -us est patris dei). 4, 30, 2 *Christi* (AMBROSIAST. in I Cor. 12, 28, 1 -i Christi sunt *apostoli*. 14, 34, 1 p. 163, 9 in ecclesia debent esse subiectae *feminae viro* . . ., qui illius *Christi* -us est). HIL. coll. antiar. p. 142, 7 o pios ecclesiae patres! o ambitiosos inter deum plebemque -os! AMBROSIAST. in Eph. 6, 20, 3 -is dei. VVLG. Ier. 49, 14 -us *domini* ad gentes missus est (Abd. 1). EVOD. fid. 17 beatus pater, . . . quem tertium -um appellatis (*sc. vos Manichaei*). PETR. CHRYS. serm. 88 p. 447^B ut sibi soli -us omnium tunc adesset *Zacharias*, ut advocatus omnium pro se singulariter oraret *eqs.*

C *transfertur ad lacrimas* (*cf. p. 1103, 57 sqq.*): NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 6 p. 555, 1 multum illis proficiet petitio modesta . . .; mittant -os pro suis doloribus lacrimas, advocatione fungantur . . . gemitus.

II *legatur adiutor magistratus* (*inde ab a. 67 a. Chr. -i praeter -os legionis ipsi magistratuum imperio funguntur, v. Premerstein l. c. 1143, 38 sqq.; cf.* PS. AMBR. symb. p. 195 provinciae -o, id est Romanis fascibus imperante): **A** *apud Romanos* (-us Romanus LIV. 23, 45, 7. *al.*): **1** *in univ.* (*specimina selecta*): **a** *usu vario*: CATO or. frg. 56 (132 M.) cum essem in provincia -us (CIC. Planc. 27 LIV. 38, 51, 3. *al. cf.* CIC. Verr. II 5, 114 -us isto praetore in Sicilia fuit. *sim. al.*). CIL I^2 771 (*fort. aetate Catonis*) M. Favonio M. f. leg(ato) popul(us) Agrigent(inorum). *al.* CIC. Verr. II 1, 36 (*Verris rationes*) dedi . . . -is, pro quaestore, cohorti praetoriae . . . nummos. 1, 83 ubi defendis ius nomenque -i? (1, 85 n. -i eius modi esse debet, quod non modo inter sociorum iura, sed etiam inter hostium tela incolume versetur). 2, 32 de decem -orum sententia (2, 39. 40 [*antea*: -orum decem, summorum hominum, dignitas]. 90 LIV. 30, 44, 13. *al. idem collegium* CIC. prov. 29 Balb. 61 Att. 4, 15, 5. *al.*). 5, 83 -i . . . potestatem, honorem, auctoritatem (TAC. ann. 2, 77, 1. *cf.* dignitas *l. 4 et* CIC. ad Q. fr. 1, 1, 10 PLIN. paneg. 19, 1). Manil. 57 cum . . . quos voluerunt -os eduxerint *magistratus* (*antea*: ne legaretur A. Gabinius Cn. Pompeio expetenti. *cf.* Att. 4, 1, 7 *Pompeius* -os quindecim cum postularet, me principem nominavit). 58 cum tribuni plebi fuissent, anno proximo -i esse potuerunt (*cf.* Vatin. 12 post quaesturam exierisne -us. Att. 13, 32, 3 annis XIIII ante quam praetor factus est, -us esse ⟨qui⟩ potuisset?). Sest. 33 quos -os non modo nullo senatus consulto, sed etiam repugnante senatu tibi tute legasti (Vatin. 35 ne hoc quidem senatui relinquebas, quod nemo umquam ademit, ut -i ex eius ordinis auctoritate legarentur?). Att. 5, 21, 3 nec . . . tantis provinciis singulos -os praeesse (SALL. Catil. 42, 3). *al.* LIV. 32, 28, 12 Macedoniae -os P. Sulpicium et P. Villium, qui consules in ea provincia fuerant, adiecerunt *patres*. 37, 1, 9 P. Scipio Africanus dixit, si L. Scipioni fratri suo provinciam Graeciam decrevissent *patres*, se -um iturum. CAPITOL. Ver. 4, 2 obsecutus ut -us proconsuli. *et passim.* **b** *c. respectu muneris militaris* (*cf.* LYD. mag. 1, 38 λῃγᾶτοι οἱονεὶ ὑποστράτηγοι [*sim.* 2, 6]): LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) 2, 6 neiquis magistratus prove magistratu -us . . . meilites in oppidum . . . introducito. CIC. Verr. II 5, 82 naves, quibus -us praefuerat, Cleomeni tradit (FLACC. 63 Boetia, Thessalia, quibus locis . . . -us Flaccus imperatore Metello praefuit. fam. 15, 4, 8 *cohortibus et auxiliis.* CAES. Gall. 2, 9, 4 *castello.* 5, 24, 5 militibus. civ. 3, 15, 6 oppidi muris, . . . praesidiis terrestribus. 3, 39, 1 [*de Orico tuendo*] huic officio oppidoque. LIV. 3, 29, 2 legionibus [23, 24, 2]. *al.*). 5, 136 navis cum esset ab quaestore et ab -o capta. Cluent. 99 -i et praefecti et tribuni militares (*inter gradus militiae item* Pis. 96 -i . . ., tribuni militares . . ., centuriones, . . . milites. 98 Brut. 304 Cato 18 Att. 5, 17, 2 fam. 3, 8, 7. *al. ordine honorum definito*: LIV. 8, 34, 7 cum . . . non miles centurionis, non centurio tribuni, non tribunus -i, non -us consulis . . . pareat imperio). Pis. 54 quorum tu -orum opera in proeliis imperator appellatus eras. fam. 15, 4, 2 M. Annio -o imperavi, ut . . . cohortes ad reliquum exercitum duceret. CAES. Gall. 1, 10, 3 munitioni . . . T. Labienum -um praefecit (1, 52, 1 singulis legionibus [7, 45, 7. *cf.* 5, 1, 1. 5, 24, 3. 5, 53, 6. *al.*] singulos -os. 2, 11, 3 *equitatui.* civ. 1, 87, 4 negotio. BELL. Hisp. 2, 2 exercitui. *al.*). SALL. Catil. 59, 4 M. Petreio -o exercitum permittit. LIV. 4, 27, 9 -o adsignat equites. VELL. 2, 120, 3 *Asprenas* -us sub avunculo suo Varo militans. *et passim.*

2 *determinationes*: **a** *indicatur magistratus, cuius gradum -us tenet*: **α** pro: CIL I^2 app. numm. 369 (*ca. a. 92/88*) Suura leg(atus) p. q(uaestore). I^2 743 (*a. 73? sed imperium ipsum non ante a. 67 institutum est*) C. Sallvio C. f. Nasoni leg(ato) p. pr(aetore) (*gr.* πρεσβευτῇ καὶ ἀντιστρατήγῳ. 780 *bis.* INSCR. numm. Sydenham 1047. 1049. 1050 Grueber II p. 364 n. 72 CIC. fam. 13, 4 tit. *al.* CAES. Gall. 1, 21, 2. *et passim. cf.* CIL III 6934 [*Gordiani aetate*] leg(atum) et p. pretorem [14176^8]). LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) 2, 6 magistratus prove magistratu -us (2, 14). **β** *adi.*: CIC. Verr. II 1, 56 -us quaestorius (fam. 2, 18, 3). TAC. Agr. 7, 3 -is . . . consularibus (*v. vol. IV 572, 46 sqq., adde* SVET. Aug. 88 *et p. 1121, 68. praedicative* LIV. 35, 5, 1 praeerant duo c. -i *eqs.* 36, 17, 1). *ibid.* -us praetorius (TREB. trig. tyr. 33, 1 -us p. secundo. SPART. Hadr. 3, 9. *cf.* PLIN. nat. 26, 4 Cornutum e praetoriis -um Aquitanicae provinciae). CIL II 2415 Triari Ma⟨gni ?⟩ leg(ati) iur(idici) (*v. p. 670, 34 sqq.*). **γ** vice: CIL XIV 3902 (*s. III*) L. Caesonius -us prov(inciae) Africae eodem tempore v. proconsulis. INSCR. Dessau 1196 (*item?*) leg(ato) Aug(usti) v. quin⟨q⟩ue fascium prov(inciae) Belgi⟨ae⟩.

b *indicatur is, cui -us adest, obtemperat sim.* (*c. pron. poss. inde a* CIC. Verr. II 2, 49 *passim*): **α** *dat.*: esse: CIC. Verr. I 11 cui *Dolabellae* et -us et pro quaestore fuisset *Verres* (*cf.* II 1, 41). Cluent. 99 *Aemilio* . . . -i et praefecti et tribuni militares fuerunt. Mur. 20 imperatori -us L. Lucullo fuit. prov. 42 *Caesari* (Att. 2, 18, 3. 2, 19, 5). Planc. 100 rep. 2, 67. *al.* *alia*: CIC. Mur. 32 ut -us fratri proficisceretur (Lig. 2 -us in Africam C. Considio [cum C. Cons. *β*, cum consule *γ*] profectus. VAL. MAX. 3, 2, 21 consuli. *al.*). LIV. 24, 44, 10 pater filio -us . . . in castra venit. 38, 58, 8 cui *fratri* . . . -us in Asiam iret (perioch. 11 p. 17, 15 VAL. MAX. 5, 5, 1. 5, 7, 1). SVET. Tib. 12, 1 ut ad velandam ignominiam quasi -us Augusto (ab A., Augusti *var. ll.*) abesset *Tiberius*. Nero 3, 2 Antonio -us *Cn. Domitius*. Vit. 5 cum succedenti fratri -us substitisset. VIR. ill. 58, 2. 67, 1. **β** *gen.*: populi Romani: CIC. Verr. II 1, 44 *Verres* eiusmodi fuit, non ut -us p. R., sed ut quaedam calamitas pervadere videretur. 1, 82 non -um p. R., sed tyrannum. *saepius ibidem.* SVET. Galba 10, 1. *al.* *magistratus*: CIC. Verr. II 3, 68 -us praetoris. Phil. 10, 13 -us Antoni (LIV. perioch. 127. 128. *al.*). 11, 32 Dolabellae (LENT. Cic. fam. 12, 15, 5). Att. 8, 15, 3 *consulum* (LIV. 41, 8, 5 perioch. 67. *cf.* 70 pro cos. [PLIN. nat. 19, 4 PLIN. epist. 9, 33, 9 POMPON. dig. 1, 16, 13. *al.*]). fam. 1, 9, 21 Caesaris (CAES. civ. 1, 8, 2. 2, 34, 4 BELL. Alex. 24, 6 CIL II 2581. PAPIN. dig. 1, 18, 20 -us C., id est praeses vel corrector provinciae. *et saepius*). *al.* LIV. 4, 41, 11 -us dictatoris. *al.* IVS IVR. Arit. (CIL II 172) 2 leg(ato) C. Caesaris Germanici

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

imp(eratoris) pro praet(ore) (CIL II 1283 imp. Caes. ⟨T.⟩ Aelii Hadriani. III 550 [*a. 112*]. 1458. *al.*). CIL III 1741 Dolabell⟨ae⟩ ... ⟨l⟩eg⟨ato⟩ pro pr(aetore) divi Au⟨gusti⟩ (2882 C. Caesari⟨s A⟩ugusti. 9973. *et passim*). senatus: SVET. Galba 10, 1 -um se s. ac populi R. professus est. CIL VI 1767 (*s. V*) -o amplissimi s. secundo.

c *indicatur provincia*: *adi.*: CIC. Vatin. 12 -um Hispaniensem (*antea*: exieris ... -us in ... Hispaniam). Phil. 10, 13 a -o Syriaco. ENNOD. epist. 9, 11, 6 p. 237, 8 -i provincialis. *gen.*: CIL III 6687 (*a. 15 a. Chr.*) le⟨gato⟩ C⟨a⟩esaris Syriae (TAC. hist. 5, 10, 1 ann. 11, 10, 1. *al. cf.* INSCR. NSc. 1924 p. 346 n. 1 [*a. 69 ?*] ⟨provi⟩nciae As⟨ia⟩e [CIL III 335 *Vespasiani aetate*. LAMPR. Diad. 8, 4 Asiae atque Arabiae. *al.*]. CIL III 4118 [*ca. a. 70*] provinc(iae) Africae. PLIN. nat. 9, 9 Galliae. 12, 9 provinciae eius *Lyciae*. *sim. passim*). II 1262 leg(atus) provinciae Africae dioecesis Carthaginensium (4510. 4511 XIV 3599. *cf.* VI 1406 d. Numid(iae). IX 1592 d. Hipponensis. XII 3170). VI 1682 -o Karthaginis (VIII 928. 1277. 23831. 23849). X 5178 ⟨legato prov(inciae) Af⟩ricae region⟨i⟩s Hipponensis (6658 Transpadanae). *alia*: CIL V 4910 (*a. Chr. n., ut vid.*) ⟨s⟩ub C. Vibio Pansa -o pro ⟨pr. in⟩ (*suppl. Ritterling, RE XII 1226, 50*) Vindol(icis) (VI 1678 in provincia Achaia. VIII 7059 [*a. 138*] Athenis, Thespiis, Plataeis, item in Thessalia *eqs. al.*). IX 2455 (*a. 98, ut vid.*) leg(atus) Aug(usti) pr(o) pr(aetore) P⟨annonia⟩ inferiore et Pannonia ⟨superiore⟩. III 6072 (*aetate Hadriani?*) leg(ato) pro(vinciae) Cypro pr(o) pr(aetore) et Ponto et Bithyniae et pro(vinciae) Asiae. II 2634 per Asturiam et Gallaeciam.

d *indicatur opus, officium*: CIL XIV 3602 (*aetate Tiberii, ut vid.*) Torquati Novelli ... ⟨leg(ati) a⟩d cens(um) accip(iendum) et dilect(um) (XIII 5089 *aetate Traiani*. *cf.* III 6819 [*eadem aetate*] provinc(iae) ... Paphlag(oniae), item ad census Paphlag(oniae). X 6658 [*eadem aetate*] ad census provinciae *eqs.* XIV 2925 [*ca. a. 100*] c⟨e⟩nsu⟨um⟩ accipiendorum. VI 332 [*s. II*] cens(ibus) acc(ipiendis). INSCR. NSc. 1928 p. 343 ad ⟨cens⟩us accepta⟨ndos⟩). VIII 6706 -o imp(eratoris) Hadriani in expedition(e) Iudaica. INSCR. Dessau 8977 (*s. II ex.*) at prae⟨t⟩enturam Italiae et Alpium expeditione Germanica. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 281 rationibus putandis.

e *indicantur copiae*: *α gen.*: -us legionis: CIL III 6741 (*a. 64; eundem inter -os legionum nominat* TAC. hist. 1, 79, 5) T. Aurelio Fulv⟨o⟩ leg(ato) Aug(usti) l. III Gal(licae) (*saepe in titulis recentioribus vel incertae aetatis*). XIV 3608 (*a. 74*) T. Plautio ... Silvano ... legat(o) l. V in Germania. III 2864 (*aetate Traiani*) l⟨e⟩g(ato) l. IV Fla⟨v(iae)⟩ leg(ato) l. III Aug(ustae). TAC. hist. 1, 7, 1 Cornelius Aquinus et Fabius Valens -i legionum. 1, 52, 3. 1, 60 Roscius Caelius -us vicensimae l. *saepe ap. eundem*. SVET. Tib. 19 Vesp. 4, 1. *et passim, imprimis in titulis.* -us exercitus: CIL XII 113 (*a. 74; de eodem* XI 5271) Cn. Pinarius ... leg(atus) eius *Vespasiani* pro pr(aetore) e. Germanici superioris (*cf.* 1354 [*ante Hadr.*] e. Germ(aniae) infer(ioris). XIV 3610 [*ca. a. 160*] Germaniae super(ioris) et e. in ea tendentis). V 531 (*a. 80*) ⟨Va⟩lerio ... F⟨esto⟩ ... leg(ato) pro praet(ore) e. ⟨Afri⟩cae (INSCR. RevArch. 1918 p. 463 n. 237, 10. *cf.* CIL VIII 17891 provinciae Afric(ae). XI 3718 leg(ionis) ... et e. Africani). TAC. hist. 3, 11, 1 Saturninum Moesici e. -um. ann. 13, 56, 2 Manciam superioris e. -um. *al.* *cum additamentis*: CIL VI 1377 (*s. II*) leg(ato) ... exercitus legionarii et auxilioru(m) per orientem ... ductorum. IX 2213 legat(o) leg(ionis) II Italicae et alae Antoninianae. *β dat.*: CIL VI 1377 (*s. II*) leg(ato) Augg. legioni primae Minerviae in exspeditionem Parthicam deducendae. *γ super*: CIL VIII 7050 (*s. II*) leg(ato) Augg. su⟨per⟩ vexillationes in Cappa⟨do⟩cia.

3 *homines -orum gradum tenentes*: **a** pro -o (GLOSS. ἀντιπρεσβευτής): GRACCH. or. frg. (49 M.) Gell. 10, 3, 5 ex Asia missus est, qui per id tempus magistratum non ceperat, homo adulescens p. -o. CIL III 605 (*ca. a. 30 a. Chr.*) tri(buno) mil(itum) p. -o. INSCR. Ephem. epigr. VIII 742 (*a. 13*) *provinciam* obtinente T. Pompeio ⟨P⟩roculo p. leg(ato). CIL V 3936 (*ca. a. 60?*) procuratori ... et p. leg(ato) provinciai Raitiai *eqs.* (*cf.* XII 1856 procurator(i) p. -o provinc(iae) Mauretaniae *eqs.* INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 614, 7 proc(uratore) p. -o). TAC. ann. 15, 28, 3 Annius ... nondum senatoria aetate et p. -o quintae legioni impositus. CIL V 3334 praef(ecto) eq(uitum) p. leg(ato). IX 4678 proc(onsuli) p. -o pro⟨vinciae⟩. INSCR. RevArch. 1908 p. 463 n. 237 p. -o consulare. **b** vice -i: CIL VI 1336 iurid(ico) Brit(anniae) v. leg(ati). VIII 20996 praefecto legionis ... v. -i.

B *apud exteras gentes*: ITALA gen. 36, 15sqq. (Wirc.) hi sunt -i fili Esau, fili Elifas primitivi Esau: -us Theman *eqs.* (*gr.* ἡγεμόνες, *Vulg.* duces, *item vel* principes *cett.*). Is. 13, 8 (Tycon. reg. 4 p. 50, 26) turbabuntur -i (*gr.* πρέσβεις. *Vulg. aliter, sed cf. 13, 11* adrogantiam fortium humiliabo). EPIST. Alex. l. 461 -o meo ..., quem Persidi praeposueram. DARES 26 quos *Thesiadas* -os (-us *G*) Agamemnon praefecerat, ut commeatus compararent *eqs.*

homoeoprophora: litterae CIC. Manil. 9 Deiot. 11 LIV. 23, 38, 5. 24, 35, 4. 27, 50, 11. 31, 7, 4. 37, 25, 4. *al.* legio *per lusum verborum* CIC. Phil. 6. 9 (*ceterum l. 35 sqq.*).

fig. etym. -um legare *p. 1116, 4 et* LEX munic. (CIL I² 593) 149.
Kuhlmann.

p. p. p. ²**lēgātum,** -ī *n. pro subst.* *notatur* leg CIL X 5917, 12; legat CIL VI 8434. *legitur inde a* CIC., LEGE Falcid. (?), ALF., LABEONE, VAL. MAX., *in poesi non nisi apud* IVV. *et* COMM. *abiit in sermonem graecum* ληγᾶτον (*inde* ληγατεύω).

fere i. q. mandatum, praeceptum vel ipsa res mandato danda (*data*): **1** *testatoris* (*technice in sermone iuris; c. gen. legatarii l. 17. 33. 57, testatoris l. 17. 47, rei testamento relictae l. 55. 63*; -um ex testamento *l. 15. 62*, inter libertos *l. 41*): **a** *definitiones* (*cf.* -orum genera *p. 1117, 16*): FLORENT. dig. 30, 116 pr. -um est delibatio hereditatis, qua testator ex eo, quod universum heredis foret, alicui quid collatum velit. VLP. reg. 24, 1 -um est, quod legis modo, id est imperative, testamento relinquitur; nam ea, quae precativo modo relinquuntur, fideicommissa vocantur. PAVL. dig. 32, 87 et fideicommissum et mortis causa donatio appellatione -i continetur. MOD. dig. 31, 36 -um est donatio testamento relicta (*cf.* INST. Iust. 2, 20, 1 donatio quaedam a defuncto relicta. GLOSS. -um: donatio defuncti. -a: testamento [-a *trad.*] donata). GLOSS. πρεσβεῖον. κατάλειψις. **b** *exempla varia*: CIC. Cluent. 34 solutio -orum. 41 cum tabulas prehendisset Oppianicus ..., digito -a delevit. 162 Floro -um ex testamento infitiatum esse (GAIVS inst. 2, 282 si -um ... heres infitietur). rep. 3, 17 de mulierum -is et hereditatibus. Att. 7, 3, 9 Hortensi -a cognovi. LEX Falcid. (dig. 35, 2, 1 pr.) quantam cuique ... pecuniam iure publico dare legare volet, ius ... esto, dum ⌊ita detur -um,⌋ ne minus quam partem quartam hereditatis ... heredes capiant (⌊ ⌋ *del. Gradenwitz*, detur legetur *Cuiacius*. IAVOL. dig. 35, 1, 40, 2. 35, 1, 54 pr. -a ... annua. SVET. Aug. 101, 3 Tib. 76 CELS. dig. 31, 16. *et saepissime*). ALF. dig. 30, 106 deberi -um constat (LABEO dig. 32, 30, 2. *al.* PROC. dig. 31, 47. IAVOL. dig. 35, 1, 40, 2 heredibus. 35, 1, 67 PLIN. epist. 4, 10, 2. *et saepe*). 32, 60, 1 servis ... urbanis legatis agasonem mulionem -o non contineri (32, 61 IAVOL. dig. 33, 7, 25, 2. 34, 1, 6 CELS. dig. 32, 79, 1. *al.*). LABEO dig. 32, 29, 4 Tubero eum ... -um habiturum putat (PETRON. 141, 2 omnes, qui in testamento meo -a habent. IVLIAN. dig. 7, 1, 34 pr. 28, 5, 38, 4. *al.*). 36, 4, 14 quae *mulier* -orum servandorum causa in bonis est (*eadem locutio* NERAT. dig. 36, 3, 13 IVLIAN. dig. 41, 5, 2 pr. POMPON. dig. 42, 4, 12. *al.*). VAL. MAX. 8, 2, 2 quam *summam* -i genus esse voluit. SEN. benef. 4, 20, 3 de -o ... cogitare. SCRIB. LARG. 120 ut ab eius *Cassii medici* servo Atimeto accepi, -o Tiberii Caesaris (ex -o *Bücheler*; Tiberio Caesari *Lipsius*, *sed gen. exstat etiam* MARCELL. med. 29, 5). PROC. dig. 31, 48, 1 quod -orum nomine datum sit (IAVOL. dig. 34, 3, 6 pr. 35, 2, 60. 41, 8, 5 res, quae -i n. tradita est ..., -orum tamen n. usucapietur. *et saepe*). QVINT. inst. 4, 2, 6 -um peto ex testamento (decl. 318 p. 251, 19 ex voluntate defuncti. IAVOL. dig. 29, 4, 11 ab uno -um consecutus ab altero petere non potero. 35, 2, 60. *al.*). 7, 6, 11 -i modus et inauditus erat et incredibilis. decl. 318 tit. p. 249, 15 -um inter libertos. 318 p. 250, 13 -um non solventibus (IAVOL. dig. 12, 6, 46 heredis nomine -a non debita. IVLIAN. dig. 35, 2, 84. 46, 8, 22, 6 sine iudice. *et saepe*). p. 250, 19 ut acciperet -um incertum (IAVOL. dig. 35, 1, 67 PLIN. epist. 2, 20, 11. 7, 20, 6. 7, 24, 7 exiguissima. IVLIAN. dig. 30, 84, 4 plenum. 36, 1, 16 solida. *et saepius*). p. 251, 5 vexare vos voluit et -um sperare semper et alternis desperare (PAPIN. dig. 46, 5, 8, 1 ex voluntate defuncti). p. 251, 28 -o patroni vestri. IAVOL. dig. 35, 1, 40, 2 (*e Labeone*) utrubique ... sub condicione vel datum vel ademptum esse -um (IVLIAN. dig. 34, 4, 10 pr. si -um pure datum Titio adimatur sub condicione. 48, 10, 5. *al.*). 35, 1, 56 singuli pro sua parte ... -um capere possunt (IVV. 9, 88 omne. SVET. Dom. 8, 3 probrosis feminis ... ademit ius ... capiendi -a hereditatesque [*cf.* INSCR. Dessau 9399 *a. 168* pagus Thugg(ensis) ... auctus iure capiendorum -orum]. CELS. dig. 31, 29, 2 non praestabit -um, quod iure antiquo capit. *al.*). 35, 1, 67 -um fundi ad Maevium translatum esset (IVLIAN. dig. 34, 4. 8. 34, 4, 10, 1 POMPON. dig. 34, 4, 20. *al.*). *al.* IVV. 9, 62 rusticus infans cum matre et casulis ... -um fiet amici (MOD. dig. 31, 34, 6 -a quae supra feci praestaturum *heredem*. *aliter* PAPIN. dig. 35, 1, 72, 8 falsam -i demonstrationem non facere -um. 35, 2, 5 si dies aut condicio -um fecerit. *al.*). TAC. ann. 1, 8, 2 -a non ultra civilem modum *erant*. 1, 36, 3 -a, quae petiverant, exsolvi duplicarique (SVET. Tib. 48, 2 post duplicata ex Augusti testamento -a. CELS. dig. 22, 3, 12. SCAEV. dig. 31, 88, 7 de dotis -o duplicando. *al.*). PLIN. epist. 2, 20, 5 -um Regulo scribit (IVLIAN. dig. 34, 8, 1. POMPON. dig. 30, 54 pr. turpia -a, quae denotandi magis legatarii gratia scribuntur, ... pro non scriptis habentur. *al.*). 5, 1, 11 -um mihi reliquit (SVET. Aug. 66, 4 -a vel partes hereditatium. Tib. 57, 2 nondum reddi -a quae plebei reliquisset. CELS. dig. 24, 1, 48 ampla. 28, 5, 26. *al.*). *et saepius, maxime apud iurisconsultos.* -*orum administratores* (*cf. Hirschfeld, Verwaltungsbeamte 113*): CIL VI 8434 genio Rhodonis Domitiae Aug(ustae) ser(vi) exactor(is) hered(itatium) legat(orum) peculior(um). 8434a Euphemo Lucillae [ae] Aug(ustae) a -is.

2 *cuiuslibet hominis, dei* (*ubique sublucente imagine testamenti*): TERT. uxor. 1, 1 l. 10 cur non ... de divinis atque caelestibus posteritati nostrae prospicere debeamus et -um quodammodo praelegare: admonitionem ... eorum, quae ex ... hereditate caelorum deputantur? (*seq.* hoc meae admonitionis ... fideicommissum). PANEG. 7, 5, 1 iustitiam ... patris atque pietatem sic imitaris et sequeris, ut omnibus ... opem ... postulantibus quasi -a patris videaris exsolvere. HEGES. 1, 45, 10 -um sanguinis mandavit *Herodes moriturus* ...; deposcere *se* a suis, ut, cum ultimum exhalasset spiritum, statim eos omnes, qui clausi tenebantur, necari iuberent. COMM. apol. 740 scelere commisso cruenti *Iudaei* qui poterant utique participes esse bonorum *sc. quae deus velut testamento reliquerat*? ... quid nos aemulantur heredes?
[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fecissentque bonum, et erant in parte -i (*'participes -i' Dombart; perperam* -are *'heredem scribere' interpretantur Katwijk, Martin*). SIDON. epist. 7, 2, 9 vos ... Eustachium pontificem tunc ex asse digno herede decessisse monstrabitis, si ut propinquis testamenti sic clientibus patrocinii -a solvatis.

deriv.: 1. legatio, legativus, legator; legatarius, legatorius.

compos.: ab-, al-, col-, de-, e-, ob-, **prae-, re-, translego; praelegatum, prolegatus.** *Hübner.*

2. *lego, lēgī, lēctum, -ere. [*sensus orig. 'colligere' ut graec.* συλλέγειν *ne a simplici quidem* λέγειν *alienus; accedit vox similis notionis alban.* mb-leth (*aor.* mb-lodha). *Sch.*]

de scriptura: apices (*cf.* SCAVR. gramm. VII 33, 6 [*ex Varrone*] 'légit' et 'legit'): ELOG. CIL I² p. 189 n. 5, 15 léctus. R. GEST. div. Aug. 8 légi. CIL V 7430 legistí. XII 5811 legés. lec-: LEX repetund. (CIL I² 583) 12. 66 CIL III 12396 IV 8230 VI 35979. lig-: GREG. TVR. Franc. 1 praef. p. 3, 14 ligirit (legerit *pars codd.*). -ise: LEX repetund. *l. c.* 18. -eisti: CIL VIII 21179. *abbreviatur* l *p. 1130, 31. cf. l. 29 et* CIL III 12396 lec(e) ... le(ge). NOT. Tir. 38, 47. 60, 58. *de formis: inf. pass.* -ei: LEX repetund. (CIL I² 583) 13 (*sed* 66 -i). LEX Corn. de XX quaest. (*ibid.* 587) 2, 18. *gerund.* -und-: LEX repetund. *l. c.* 12. 19 (*abl.* -undeis *ut* LEX Corn. *l. c.* 2, 15). CATO agr. 144, 4. 5 (*iuxta* -end-). *al. nom. pl.* -ctei: LEX repetund. *et* Corn. *saepius.* -ēre (*pro* -ērunt): VERG. georg. 3, 125. 282. LIV. 2, 18, 5. *al.* (*iuxta* -ērunt). LVCAN. 3, 44 SIL. 8, 538 STAT. Ach. 1, 829 TAC. hist. 1, 46, 1. *al.* -ēre (*pro* -ēris): Ov. Pont. 3, 6, 54 STAT. Theb. 12, 810 silv. 4, 3, 84. *cf.* -rēre Ov. Pont. 4, 1, 10. *gen. pl.* -entum: ENNOD. epist. 2, 1, 3 p. 39, 2 opusc. 3, 108 p. 359, 1 VIRG. gramm. epit. 7 p. 60, 26. *imperativi formas multas per analogiam finxisse videtur* DIOM. gramm. I 356, 23 sqq. -ites (*pro* -ite): AVDAX gramm. VII 361, 25 (*inter exempla barbarismi, sed in codd. non occurrere vid.*). *formae heterocliticae*: *praes.* -es, -et, -ent: CIL IV 2360 (*cf. suppl. p. 704*). 8617. IX 6408 -e(s) (CE 2064, 1). XII 5811. *ap. auctores*: PEREGR. Aeth. 25, 10. 33, 2 DIDASC. apost. 31, 15. 39, 35. EPIPHAN. in euang. 34 p. 69, 26 (-unt *var. l.*). *perf.*: CIL III 12484 lexerit (*cf.* VIRG. gramm. epit. 7 p. 54, 8 -xisti). VIII 20394 legueris. *fut.* legebo *refutat* ISID. orig. 1, 9, 6. *de prosodia*: lēct- *confirmant apex l. 11 et* IG III 1447 ληκτός, *praeterea* GELL. 9, 6, 3 PORPH. Hor. sat. 1, 6, 122. *at* MAR. VICTORIN. gramm. VI 227, 7 *affert inter ea, quae* non ... natura, sed positione producta fiant (*cf. Heraeus, ALL 14, 1906, 461 sq.*). -ĕrunt: DIOM. gramm. I 350, 11 plerumque veteres ... e mediam vocalem corripiunt, quasi -ĕrunt emĕrunt dicentes. *de notione et differentiis*: PAVL. FEST. p. 115 -imus aut scriptum aut oleam glandemve et alia quaedam. NON. p. 331, 32 '-ere', sicut est in consuetudine, significat oculis scripta percurrere (*affertur* VERG. ecl. 4, 27) ... accedere (VERG. georg. 2, 44 Aen. 11, 632) ... collegere (TITIN. com. 154 VERG. Aen. 10, 815 georg. 1, 373 CAECIL. com. 50 VARRO Men. 567) ... praeterire Vergilio auctore dicimus (Aen. 3, 292. 5, 209. *cf. l. 54 sqq. et* SERV. Aen. 2, 208 'transit'. 3, 127. 5, 209 melius ... 'colligunt'. ISID. orig. 10, 154) ... navigare, praestringere (VERG. Aen. 2, 208) ... etiam eligere dicitur (VERG. ecl. 2, 51 TVRPIL. com. 56 CIC. off. 3, 13) ... subripere significat, unde et sacrilegium dicitur, id est 'de sacro furtum' (LVCIL. 796; *cetera ad* sublegere *pertinent. cf.* SERV. Aen. 10, 79 '-ere' [*p. 1127, 13*] furari. ISID. orig. 10, 252 GLOSS.^L IV Plac. s 35) ... videre (VERG. Aen. 6, 755 *et* perlegere *Aen. 6, 34*). p. 444, 21 '-ere' et 'eligere' non sub eadem significatione intellegi vult Varro (rust. 1, 54, 2): '...', ut sit '-itur' colligitur, ut plerumque, 'eligitur' melior quaeque de plurimis. SERV. georg. 2, 44 '-e' nauticus sermo, qui nunc et ad navigium et ad lectionem potest referri (*cf.* Aen. 3, 127 tractus ... sermo a nautis, quod funem -endo, id est colligendo, aspera loca praetereunt. SCHOL. Stat. Theb. 3, 325 CLAVD. DON. Aen. 3, 125 p. 283, 6 ISID. diff. 1, 335 GLOSS.^L I Ansil. LE 95). DIFF. ed Beck p. 80 R 3 recitamus nostra, -imus aliena. GLOSS. καταλέγω. -it: ἀναγινώσκει, λέγει. colligit. transit. -imus: navigamus. praeterimus. *ad singulos locos v. infra. legitur inde a* LEGE XII tab., PLAVTO. [*1*) *i. q.* ἀναγιγνώσκειν: *it.* leggere (> *sard. centr.* lèggere), *pedem.*, *ligur.* léze; *sard. centr.* (*Bitti, Nuoro*) lègere; *raet. occ.* ler, *centr.* lyéže, *or.* lei; *francog.* lire (*in omnibus dial.*); *francoprov.* łérə *etc.*; *prov.* legi(r) *etc.*; *vasc.* lége *etc.*; *cat.* llegir (> *sard. mer.* liggere, -iri); *hisp.* leer; *port.* ler. [> *basc.* leatu, leitu]. *gerund. n. pl.*-enda: *it.* leggenda, *notionibus deflexis it. vet.* lienda *'narratio molesta'* (> *sard. centr.* lènda *'nuntius, rumor, fabulae'*), *langob.* (*Mediolanum*) liénda *'narratio molesta, fabulae'*, *pedem.* landra *'rixa'*, *calabr.* lejenna *'exprobratio'*, *etc.*; *cat. vet.* legena; *hisp.* leyenda; *port.* lenda. *2*) *i. q. eligere*: *dial. it. sept.* lezer, liéde; *raet. occ.* legger ora (*cf. germ.* aus-wählen); *francog. med.* leire, *comit. vet.* lire, *comit.* lére, *wall.* lére, *burg.* lire; *prov. vet.* legir; *vasc.* léje, leji, lide *etc. a part. perf. pass.* -cta (*pro subst.*) *notione q. e. 'electio' langob. vet., pedem.* lechia, *ligur.* neccia; *raet. occ.* lètga, letta; *francog. med.* leite, *comit. vet.* lite; *francoprov.* łitə, łetə *etc.*; *prov. vet.* lecha *etc. cf. M.-L. 4970. 4969. Battisti-Alessio III 2194. 2227. Wagner II 19 sq. Wartburg V 242 sqq. Corominas III 65 sq. Machado² II 1397. 1401. G.*] [*confunditur passim c. compositis* (*restituitur* -ere *pro* el- CIC. Verr. II 2, 49 Catil. 4, 13 LIV. 23, 22, 3. *al.*, coll- *pro* -ctis CIC. Phil. 12, 24), *praeterea maxime c.* gerere (PLAVT. Pseud. 102. *al.*), laedere (RHET. Her. 2, 30, 49), legare (LIV. 26, 15, 10; *rest.* legab- VARRO ling. 7, 41), levare (PROP. 4, 11, 14), licere (*rest.* lic- AETNA 138, -et MANIL. 5, 89), ligare (Ov. met. 1, 92 STAT. Theb. 11, 647. GLOSS. V 368, 50 -erat: coniuncxerat), lugere (Ov. trist. 3, 8, 36 SEN. epist. 58, 37; *rest.* -unt SEN. contr. 10, 1, 14, lug- suas. 3, 1), regere (Ov. fast. 3, 462. *al.*; *rest.* -cto FIRM. math. 6, 30, 16 *Bickel, Gnomon 14, 1938, 57*), tegere (CIC. Att. 16, 13, 1. *al.*; *rest.* -ere Ov. am. 3, 6, 73 sq. fast. 2, 665 SEN. contr. 2, 1, 39. *al.*); -isse *c.* eg- (PLAVT. Men. 116 SEN. contr. 2, 1, 17; *rest.* -it TERT. adv. Marc. 5, 6 p. 588, 10).]

I *c. notione comprehendendi, cogendi sim.*: **A** *fere i. q. colligere*: **1** *in univ.* (*sc. condendi, utendi causa; c. acc. obi. effecti p. 1125, 1 et 12*): **a** *proprie*: **α** *usu communi*: ① *res varias*: *mortuorum reliquias*: LEX XII tab. 10, 5 (Cic. leg. 2, 60) ossa (*item sepeliendi causa* [*aliter l. 43. p. 1125, 31*]: VERG. Aen. 6, 228 TIB. 1, 3, 6 LYGD. 2, 18 PROP. 2, 24, 50. 4, 1, 127. Ov. am. 3, 6, 73 sq. -cta [tecta *codd.*] ... patrioque sepulcro condita. EPIST. Sapph. 61 LIV. 36, 8, 3 SEN. dial. 4, 33, 6. *al. inde iocose* CAECIL. com. 50 ossiculatim Parmenonem de via liceat -ant). VERG. Aen. 4, 685 extremus si quis super halitus errat, ore -am ([GLOSS.^L V Aa o 569 osculando colligam]. SEN. Herc. O. 1342 spiritus fugiens meo -atur o. HEGES. 5, 23 p. 355, 1 ultimos ... anhelitus). PROP. 4, 11, 14 sum, quod digitis quinque -atur (levatur *dett.*) onus. Ov. trist. 3, 9, 32 artus ... extinctos (SEN. Tro. 1109 quis tuos a. -et [teget *codd.*] tumuloque tradet?). STAT. Theb. 12, 321 cruorem. SVET. Aug. 100, 4 reliquias. DRAC. Romul. 9, 153 membra. *spolia sim.*: TITIN. com. 154 hodie hostis fugavit, spolia placide posterius -et (LIV. 2, 7, 3. 5, 36, 7. 5, 39, 1 caesorum s. -ere armorumque cumulos ... coacervare. 39, 21, 7 ex hostibus. 40, 32, 8 de hostibus. *al.*). VERG. Aen. 10, 541 arma ... -cta (LIV. 41, 12, 6 a. -cta conici in acervum). Ov. trist. 5, 10, 22 per medias -imus ... tela vias (LVCAN. 3, 691 deiecta mari). ANTH. 462, 17 -it exuvias hostiliaque arma revellit. *conchas sim.*: CIC. de orat. 2, 22 conchas ... et umbilicos (LYGD. 3, 17 Ov. ars 3, 124 SVET. Cal. 46. *al.*). SALL. Iug. 93, 2 *cocleas* (FRONTIN. strat. 3, 9, 3). VITR. 7, 13, 2 *ostrum.* 7, 13, 3 conchylia (COD. Theod. 10, 20, 12 = Iust. 11, 8, 9). PLIN. nat. 9, 130 bucinum. *al. lapides, metalla sim.*: CINNA carm. frg. 4 lucens -itur crystallus. AETNA 433 sulphur in mercem -itur. TIB. 2, 4, 27 smaragdos (PLIN. nat. 37, 73). PROP. 1, 14, 12 gemma (*cf.* AMM. 23, 6, 88 genus gemmae). Ov. ars 3, 130 *caros lapillos* (*cf.* SEN. Herc. O. 662 lapis). MANIL. 5, 530 Pactoli ... census spumantis in aurum. SEN. amic. p. 31 aurum (LVCAN. 7, 756). TAC. Agr. 12, 6 *margarita.* Germ. 45, 4 sucinum. hist. 5, 6, 3 *bitumen.* 5, 7, 2 -ctae harenae. PRISC. periheg. 282 electra (*gr. 293* ἀμέλγονται). 311 adamanta. 1020 -itur ... iaspis curallique decus *eqs.* (*1018* scrutantur, *gr. 1118* ἰχνεύουσιν). *al. venena sim.*: VERG. ecl. 8, 95 venena. georg. 3, 282 hippomanes, quod saepe malae -ēre novercae (PROP. 4, 5, 18). HOR. sat. 1, 8, 22 ossa ... herbasque nocentes (*ad usum magicum ut* PROP. 3, 6, 28 exsectis anguibus. *aliter l. 12. p. 1125, 31*). Ov. met. 11, 607 ante fores *Somni* ... papavera florent innumeraeque herbae, quarum de lacte soporem Nox -it et spargit per opacas ... terras. STAT. Theb. 11, 312 serpens ... virus in ora -it. *alia*: VARRO ling. 6, 66 *ligna* caduca. VERG. Aen. 5, 209 fractos ... -unt in gurgite remos. 12, 475 pabula ... -ens nidisque ... escas *hirundo* (Ov. hal. 39). *et passim.* ⑪ *fruges, herbas sim.* (*fere in re agraria*): CATO agr. 3, 2 olea ubi -cta siet (64, 1 [*antea*: cogi. *cf.* 65, 1]. 144, 1 *seq.* delegerit. *al.* VARRO ling. 6, 66. rust. 1, 55, 1 de oliveto oleam ... -ere oportet potius quam quatere. *et saepe*). 5, 7 frondem iligneam. 17, 1 semen de cupresso, de pino (151, 1 cupressi [151, 2]. Ov. met. 5, 485 volucres s. iacta -unt. *al.*). 17, 2 *nuces* (CIC. de orat. 2, 265 NVX 72). 23, 2 uvas (24, 1 *seq.* delegeris. VARRO frg. Non. p. 551, 23 ling. 6, 66. rust. 1, 54, 2 in vindemia diligenti uva non solum -itur, ⟨sed etiam eligitur: -itur⟩ ad bibendum, eligitur ad edendum. *al.* PRIAP. 51, 6 Ov. ars 3, 646 fast. 3, 413. COLVM. 2, 21, 4 conditu. *al.*). 25 vinum (26. 114, 2 seorsum. 152 VARRO ling. 5, 94. 6, 16. *cf.* HOR. carm. 3, 21, 5 quocumque -ctum nomine Massicum). 31, 1 vimina matura, salix per tempus -atur (Ov. met. 6, 344 v. cum iuncis gratamque paludibus ulvam). 54, 1 glandem (Ov. met. 1, 104. EDICT. praet. VLP. dig. 43, 28, 1 pr. -ere, auferre). 70, 1 haec omnia sublimiter -i teri darique oportet. VARRO Men. 567 pancarpineo cibo coacto libamenta -ens caduca victus. ling. 5, 104 asparagi, quod ex asperis virgultis -untur (IVV. 11, 69). 5, 166 lectica, quod -bant, unde eam facerent, stramenta atque herbam (VERG. ecl. 8, 95 HOR. sat. 1, 8, 22 PROP. 1, 12, 10 Ov. met. 14, 347. 350 fast. 5, 401. *al.*). rust. 1, 23, 2 ut cetera, quae velluntur e terra, non subsecantur, quae quod ita -untur, legumina dicta (1, 32, 2 non secantur, sed vellendo -untur. PLIN. nat. 13, 165). *al.* CATVLL. 94, 2 ipsa olera olla -it (COLVM. 12, 7, 4 holus atrum. *cf.* IVV. 11, 78 holuscula). VERG. ecl. 2, 51 mala (3, 70 ex arbore. 8, 38 COLVM. 12, 47, 3. *al.*). 3, 92 flores (Ov. met. 4, 315. 5, 554 Pont. 3, 4, 63 COLVM. 10, 268. *al.*) et ... fraga (Ov. met. 1, 104. 13, 816. *al.*). DIRAE 73 metat hic iuncos, spicas ubi -imus olim (COLVM. 2, 9, 11. 2, 20, 3 multi mergis, alii pectinibus spicam ... -unt. *al.*). HOR. epod. 2, 55 -cta de pinguissimis oliva ramis arborum (COLVM. 2, 21, 4. *al.*). sat. 2, 4, 23 quae *mora* -erit arbore (Ov. met. 1, 104). TIB. 1, 7, 32 poma ... non notis -it ab arboribus (PRIAP. 68, 2 PROP. 2, 32, 39 Ov. met. 14, 650. Pont. 1, 8, 48 manu. *al.*). *al. obi. est res, de qua colligitur*: VARRO rust. 1, 53 messi facta spicilegium venire oportet aut domi -ere stipulam *eqs.* Ov. fast. 2, 254 stabat adhuc duris ficus densissima pomis: ... non erat apta -i. COLVM. 3, 2, 18 *vites apianae* nisi mature -ctae, pluviis ... adferunt praedam. SACR. [*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Gelas. 1, 42 p. 565 *apes* -unt pedibus flores. *obi. est res effecta*: VERG. ecl. 10, 41 serta (CARM. de mens. 1, 4). PROP. 4, 10, 4 e facili -cta corona iugo.

β usu plus minusve technico: ① *in re nautica*: VERG. georg. 1, 373 navita ponto umida vela -it (3, 532 v. -unt ... et proras ad litora torquent. EPIST. Sapph. 216 *opp.* dabit. VAL. FL. 2, 13 CLAUD. 15, 481). SEN. Tro. 759 ancoras classis -it (*cf.* VAL. FL. 2, 428 -itur ... uncus harenis: iam remi rapuere ratem *eqs.*). LVCAN. 3, 44 -ēre rudentes et posito remis petierunt litora malo (COMMENT.: verbum est nauticum). VAL. FL. 1, 314 prora funem -it Argus ab alta (SERV. Aen. 3, 127). ⓘⓘ *in lanificio*: VERG. Aen. 10, 815 extrema ... Lauso Parcae fila (lina *P*) -unt (*i. lanam de colu colligentes nendo conficiunt ut* ENNOD. carm. 2, 2, 6. *aliter* OV. fast. 3, 462 *Ariadne* dedit ingrato f. -enda viro [*cf.* PROP. 4, 4, 42 cum patuit -cto stamine torta via *labyrinthi*]). SEN. Herc. O. 219 dominae captiva colus fusosque -am.

b *translate*: PLAVT. Pseud. 414 huc concedam, unde horum sermonem -am. CIC. fin. 4, 72 illa (*sc. valetudinem, divitias eqs.*) non dico me expetere, sed -ere, nec optare, sed sumere, contraria autem non fugere, sed quasi secernere. MANIL. 3, 640 *Capricornus* nunc damna -it, nunc tempora supplet. VINCENT. LER. 23, 10 incongruum est, ut ... pro ... veritate frumenti ... zizaniae -amus errorem (*syn.* demetamus).

2 *demendi, tollendi causa*: LVCIL. 883 caput scabit, pēdes -it. OV. ars 2, 666 si ... albentes iam -it illa comas (*cf.* EPICED. Drusi 224 crinem ... ab ore. PHAEDR. 2, 2, 7 ambae *mulieres* ... capillos homini -ere coepere ..., canos puella, nigros anus evellerat [MACR. Sat. 2, 5, 7]). CELS. 7, 7, 15^H ubi tenues conditaeque venae sunt ideoque -i non possunt (7, 7, 15^I in temporibus et in superiore capitis parte. 7, 7, 15^K [*antea*: delegendae]. SEN. dial. 1, 3, 2 remedii causa quibusdam et radi ossa et -i et extrahi venas et quaedam amputari membra). SEN. benef. 5, 24, 3 ad Mundam in acie oculus mihi effossus est et in capite -cta ossa (QVINT. inst. 8, 5, 21 [*de verborum ambiguitate*] cum -cta in c. cuiusdam o. ... matri dedisset: '... nondum extulisti filium et iam o. -isti'. *cf.* SEN. dial. 6, 22, 3 lacerationes ... medicorum o. vivis -entium *eqs.* QVINT. inst. 6, 1, 30 -cta e funeribus [vulneribus *trad.*] o. *aliter p. 1124, 12. 43*). COLVM. 12, 49, 9 *olivis* si qui adhaerent pediculi foliaque aut surculi, -untur.

3 *subripiendo* (*cf. p. 1123, 48 sqq.*): LVCIL. 796 omnia viscatis manibus -et (*seq.* sumet, auferet. *huc traxit* NON. *contextu deficiente incertum an recte*). RHET. Her. 2, 30, 49 maius esse maleficium stuprare ingenuum quam sacrum -ere (laedere *M*), quod alterum propter egestatem, alterum propter intemperantem (imp- *M*) superbiam fiat (HOR. sat. 1, 3, 117 qui ... caules alieni fregerit horti et qui nocturnus sacra divum -erit).

B *fere i. q. eligere* (*cf. p. 1123, 47*): **1** *in vita publica* (*usu fere technico*): **a** *de magistratibus sim. creandis*: *α indicatur munus vel collegium* (*hic illic structuris promiscuis*): ① *acc. obi. effecti*: FAST. cos. Capitol. a. u. c. 538 (CIL I^2 p. 23) M. Fabius ... Buteo dict(ator) ... senat(us) leg(endi) caussa (CIC. Cluent. 129 VERG. *l. 65*. R. GEST. div. Aug. 8 [*gr.* ἐπέλεξα]. OV. ars 1, 461. LIV. 23, 22, 3 [electus *codd.*]. 23, 22, 10 dictatorem ... creari placuit, qui senatum -ret. *al.*). LEX repetund. (CIL I^2 583) 12 ⟨de CDL viris in hunc an⟩num -undis: pr(aetor) ... facito utei CDL viros -at (*ibid. saepius*). 19 de ... iudicibus ... -undeis (25 ex h(ac) l(ege). 27 quam in rem. *al.* CIC. Cluent. 120. *al.* SALL. [?] rep. 2, 7, 11 ex pecunia. LIV. 33, 46, 7. 34, 51, 6 a censu ... et senatum et iudices. SEN. contr. 2, 1, 17 census iudices ... -it. *al.*). LEX Corn. de XX quaest. (CIL I^2 587) 1, 8 viatorem (*ibid. saepius, item* praeconem). CIC. Cluent. 126 scribam (LIV. 40, 29, 10). Phil. 13, 28 Asinius quidam senator voluntarius -ctus ipse a se (LIV. 45, 32, 2 senatores, quos synedros vocant, -endos esse *Macedonibus*. PLIN. nat. 14, 5 censu. SVET. Claud. 24, 1). rep. 2, 50 patribus -ctis (VAL. FL. 5, 464). ELOG. CIL I^2 p. 189 n. 5, 15 princeps in senatum ... -ctus est (p. 193 n. 13, 20 LIV. 27, 11, 12. 38, 28, 2. *cf.* 27, 11, 9 senatus lectionem contentio ... de p. -endo tenuit. 34, 44, 4 principem senatus [39, 52, 1]. *al. imperatorem*: VOPISC. Tac. 2, 5. 6. 12, 1 AVR. VICT. Caes. 36, 1). VERG. Aen. 1, 426 iura magistratusque -unt sanctumque senatum (CAPITOL. Alb. 3, 6). 8, 119 -ctos ... duces (LIV. 1, 54, 2 ad ultimum belli [SIL. 17, 5 ad Africa bella. IVST. 5, 3, 3 belli. HEGES. 3, 1, 1 p. 182, 12 demendae ignominiae belloque conficiendo]. 28, 42, 5 militari suffragio ad tempus. *al.*). PROP. 4, 4, 44 virgineo -cta ministra foco (*cf.* LIV. 1, 3, 11 Vestalem [VIR. ill. 3, 11 virgines V. HIER. chron. a. Abr. 1221]. 1, 20, 2 virgines ... Vestae). OV. met. 13, 640 o Phoebi -cte sacerdos (SEN. contr. 1, 2, 1. 10. CIL XII 942, 4 caelesti lege). LIV. 1, 20, 4 Salios ... Marti Gradivo. 2, 18, 7 dictatorem (SIL. 7, 20). 2, 39, 1 imperatores ad id bellum (26, 2, 2. *principem*: TAC. hist. 2, 37, 1. CAPITOL. Max Balb. 12, 7 *syn.* delegerant. VOPISC. Aurelian. 40, 1. *al.*). 4, 41, 2 consulem. *al.* ⓘⓘ *praepos.*: in *c. acc.* (*iuxta* in *c. abl. l. 81. 84. p. 1126, 7*): LEX Bant. (CIL I^2 582) 20 neive eum censor in senatum -ito (LEX repetund. [CIL I^2 583] 13 CIC. Cluent. 132 dom. 82 fam. 6, 18, 1. 13, 5, 2. LEX Iul. munic. [CIL I^2 593] 86 neiquis eorum que⟨m⟩ ... ⟨in⟩ s. decuriones conscriptosve -ito neve sublegito neve co[a]ptato. 106 neve in s. neve in decurionum conscriptorum⟨ve⟩ numero. CAES. civ. 3, 59, 2 extra ordinem. BELL. Afr. 28, 2. *al. adde l. 61*). LEX Corn. de XX quaest. (CIL I^2 587) 1, 34 in decuriam (1, 36. 1, 41 in eam d. in tribus viatoribus. 2, 1. 2, 4 in tribus praeconibus. 2, 6. 39 LIV. 40, 29, 10). 2, 16 in eius viatoris, praeconis locum (LEX Iul. munic. [CIL I^2 593] 86 demortuei [LIV. 23, 22, 5. 23, 23, 5] damnateive *senatoris*. LIV. 3, 32, 3 *auguris* [33, 44, 3. 45, 44, 3]. 39, 52, 2. 42, 28, 13 *pontificis* [43, 11, 13]. TAC. ann. 4, 16, 1 *flaminis Dialis*. *al.*). VARRO Men. 453 in curiam (TRAIAN. Plin. epist. 10, 80 VIR. ill. 6, 6). LEX VRSON. (CIL I^2 594) 67, 13 in conlegium pontific(um) augurumq(ue) in demortui damnative loco h(ac) l(ege) -ctus cooptatusve. LIV. 1, 28, 7 in patres (1, 30, 2. 1, 35, 6. 1, 49, 6. 23, 22, 4. 42, 61, 5). PLIN. epist. 10, 112, 1 in bulen. GELL. 14, 2, 1 in iudices. *al.* inter: LIV. 2, 16, 5 i. patres. VELL. 2, 76, 1 honoratissimo i. illos CCCLX iudices loco. SPART. Did. 1, 4 i. viginti viros. CIL XIV 3607, 10 i. patricios. ad: LABEO Gell. 1, 12, 6 ad id sacerdotium (*sc. Vestae*). EVTR. 10, 17, 1 ad obtinendum imperium. CYPR. GALL. num. 191 levitae divina ad munia -cti. COD. Theod. 12, 1, 74 pr. ad consortium senatus. *β non indicato munere* (*exempla selecta*): CIC. Verr. II 2, 122 de quaestu, quem qui fecisset ne -retur. Mil. 21 cum optimos viros -ret ..., non potuit -ere non studiosos mei (*ibid.* in bonis viris -endis. SVET. Aug. 35, 1 *senatum* redegit duabus lectionibus: prima ipsorum arbitratu, quo vir virum [54. *cf. l. 30 sqq. p. 1127, 8*] -it). VARRO ling. 5, 87 legati, qui -cti publice. 6, 66 collegae, qui una -cti. VERG. Aen. 1, 518 cunctis ... -cti navibus ibant (*cf.* SIL. 1, 691 -cti ... senatu[s], qui ductorem adeant). LIV. 2, 1, 10 patrum numerum primoribus equestris gradus -ctis ... explevit. 2, 18, 5 consulares (*acc.*) -ēre: ita lex iubebat de dictatore creando lata. 4, 4, 7 *nobilitatem* per cooptationem in patres habetis aut ab regibus -cti aut ... iussu populi. 9, 30, 1. 9, 46, 10 senatum primus libertinorum filiis -ctis inquinaverat. 10, 7, 5 rite. 24, 8, 7 *syn.* creatus. 27, 11, 11 sortem -endi. FEST. p. 246 VELL. 2, 103, 2. VAL. MAX. 8, 13, 4 quos censor ... -erat (*inde* PLIN. nat. 7, 156). LEX Malac. (CIL II 1964) 5, 58 per tabellam. *al.*

b *de militibus conscribendis sim.*: CIC. Mil. 55 virum a viro -ctum esse (LIV. 9, 39, 5 lege sacrata coacto exercitu, cum vir v. -isset. 10, 38, 12. TAC. hist. 1, 18, 2 adoptari a se Pisonem ... more militari, quo vir v. -ret. *aliter l. 18. p. 1127, 8. cf.* VERG. Aen. 11, 60 toto -ctos ex agmine ... mille viros. OV. met. 7, 669 viros ad bella. *iocose* SEN. nat. 1, 16, 3 in ... balneis agebat ille dilectum et aperta mensura -bat viros). POMP. Cic. Att. 8, 12A, 3 cum iis militibus, quos Faustus -it (VARRO ling. 5, 87 legio, quod -untur milites in delectu. LIV. 26, 1, 8. 27, 9, 3. 5. 13. 32, 9, 1 ita habito dilectu, ut eos ... -ret ... milites. 35, 2, 7 *syn.* scribi. 37, 51, 7 FEST. p. 355 VAL. MAX. 2, 3, 1. SEN. dial. 10, 20, 4 [tegit *trad.*]. CVRT. 5, 1, 44 in supplementum. *al. cf.* GELL. 16, 10, 13 in militiam [IVST. 12, 11, 5. *cf.* SPART. Carac. 6, 2 ad m.]). NEP. Paus. 1, 2 cum ducentis milibus peditum, quos viritim -erat (*cf.* LIV. 1, 30, 3 equitum decem turmas ex Albanis -it. 29, 24, 14 pedites equitesque de exercitu Cannensi. 34, 31, 17 a censu equitem, a censu peditem. 39, 49, 2 [electos *M*]. *al.*). VERG. Aen. 8, 548 *sociorum* de numero, qui sese in bella sequantur, praestantes virtute -it. 8, 606 bello -cta iuventus (LIV. 6, 7, 1 ex nova subole. 28, 46, 7 CIL VI 1377, 14). OV. met. 13, 241. LIV. 1, 59, 12 iunioribus ... -ctis armatisque (CVRT. 8, 5, 1 ex omnibus provinciis. CIL VI 31747, 9). 24, 44, 7 duabus urbanis legionibus scriptis supplementoque in alias -cto (42, 31, 7 ex libertinis. *cf.* 43, 12, 5 in supplementum). 31, 8, 8. 10. 36, 2, 15 in eam classem socios navales libertinos. SEN. epist. 44, 2. SIL. 4, 219 undique -ctum ... Ausoniae iuvenem (STAT. Theb. 6, 129 numero ... omni. IVST. 3, 4, 5 ex eo genere militum. 12, 12, 4 in numerum satellitum. *al.*). 8, 538. 11, 155 -ctam sorte ... pubem (14, 409). STAT. Theb. 3, 12. 10, 223. TAC. hist. 4, 33, 3 cohortes. ann. 12, 29, 2 auxilia. TRAIAN. Plin. epist. 30, 1 refert ..., voluntarii se obtulerint an -cti sint (*cf.* MEN. dig. 49, 16, 4, 1 qui -i se passus est). CIL XIII 6763, 15 (*a. 242*) tir(onibus) -end(is) (EVTR. 2, 6, 1 [*λέγερε γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸ ἐπιλέξασθαι λέγεται addit sua sponte metaphr. Paeanii*]. VEG. mil. 1, 2 p. 6, 10. 7, 1. *al.*). *al.*

2 *de quolibet modo eligendi*: **a** *res*: PLAVT. Mil. 603 si minus cum cura ... locus loquendi -ctus est (VERG. Aen. 5, 132 sorte. SEN. Tro. 482 frg. 14 TAC. hist. 1, 74, 1. *al.*). RHET. Her. 3, 8, 15 partes (SEN. contr. exc. 6, 3, 1 *patrimonii*). VARRO Men. 335 convivium ... absolutum est, si belli homunculi conlecti sunt, si electus locus, si tempus -ctum, si apparatus non neglectus (OV. ars 1, 357. met. 9, 611 idonea. CELS. 3, 6, 4 *syn.* deligantur. TAC. hist. 2, 16, 3 aptum t. insidiis). CIC. Phil. 2, 62 sibi ... M. Pisonis domum, ubi habitaret, -erat (OV. met. 12, 43 [locum *pars codd.*]). de orat. 2, 36 verborum aut faciendorum aut -endorum (del- *pars codd.*) scientiam (orat. 163). leg. 2, 11 iusti et veri -endi. fin. 4, 40. off. 3, 13 (eligere *codd. dett.*). 3, 117. VERG. georg. 1, 197 semina -cta diu et multo spectata labore degenerare tamen, ni vis humana quotannis maxima quaeque manu -ret (COLVM. 3, 10, 5 *et saepius ap. eundem. cf. arb. 3, 1* eligito). VERG. Aen. 8, 79 geminas ... -it de classe biremes. HOR. epist. 1, 9, 4 honesta. ars 40 cui -cta potenter erit res. OV. am. 1, 1, 22 spicula. epist. 8, 52 (*ad Orestem*) non -cta est operi, sed data causa tuo (fast. 6, 2 *nominis*). fast. 4, 819 apta dies -itur. Pont. 1, 3, 68 *Diogenes* -it ... sedes, Attica terra, tuas (LVCAN. 1, 53 STAT. Theb. 2, 498. 4, 833 [825]. silv. 1, 1, 40. TAC. hist. 2, 19, 1 coloniam ... validam robur ac sedem bello [3, 8, 1]. 4, 69, 2). LIV. 6, 40, 10 liceat ex his rogationibus -ere, quas salubres nobis censemus esse. 9, 45, 8 -endi, quid mallent, copia. 34, 59, 2 alteram ex duabus condicionibus. VELL. 2, 16, 4. 2, 83, 1 recta. VAL. MAX. 7, 6, 1 tutiora consilia. *al.*

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *animantia* (*-untur fere homines; iuxta res l. 6*): α *sine determinatione*: Tvrpil. com. 56 quam -ere te optimum esse⟨t⟩ atque aequissimum. Cic. S. Rosc. 120 puerulos ex tot elegantissimis familiis -ctos. Cael. 36 hinc licet condiciones (*i. amatores*) cotidie -as. Varro ling. 7, 41 rust. 1, 16, 5. *al.* Verg. georg. 3, 51 corpora praecipue matrum -at ([tegat *M*]. Sil. 11, 374 praeda et captiva -untur c. dereptaeque viris ... exuviae). 3, 386 greges villis -e (tege *P*) mollibus albos. Aen. 11, 632 implicuere inter se acies -itque virum vir (*cf. Hom. O 328* ἀνὴρ ἕλεν ἄνδρα). Hor. sat. 1, 6, 95 alios -ere ... parentes. Ov. trist. 1, 3, 9 non mihi servorum, comites non cura -endi. Liv. 2, 13, 9. *al.* β *indicatur finis*: (I) *acc. solo*: Varro Men. 336 nec loquaces ... convivas nec mutos -ere oportet. Verg. georg. 3, 125 ducem. Aen. 10, 79 soceros (Vell. 2, 54, 2). Ov. epist. 21, 146 vir mihi non isto more -endus eras. Liv. 24, 28, 6 in sociis -endis (31, 29, 8 socium hostemque). Sen. contr. exc. 8, 3, 1 uxorem. Val. Max. 7, 2 ext. 9 generum (Sen. Med. 255 g. exulem. Avson. 173, 2 p. 38 P.). Sen. Thy. 308 alios ministros consili tristis -e (Stat. silv. 5, 1, 39). Tro. 57 dominum ... Priami nuribus et natis -ens sortitur urna (Heges. 2, 1, 1 p. 129, 8 [elig- *var. l.*]. Clavd. 8, 554 Boeth. cons. 2, 1, 17 W.). *al.* (II) *enunt. secund.*: Varro rust. 2, 7, 4 equos, ⟨ad⟩ admissura⟨m⟩ quos velis habere, -e⟨re⟩ oportet amplo corpore *eqs.* Liv. 1, 6, 4 ut di ... auguriis -rent, qui nomen novae urbi daret. 1, 13, 7 aetate an dignitatibus ... an sorte -ctae sint *mulieres*, quae nomina curiis darent. 29, 20, 9 aut compararent inter se aut sorte -rent, qui ... irent. Gratt. 331 quoicumque haec regna dicantur. Vitr. 7 praef. 5 iudices litterati, qui eos probarent, erant -endi. Cvrt. 8, 6, 9. Mela 3, 86 cui potissimum pareant. Stat. Theb. 4, 627. *al.* (III) *inf.*: Ov. met. 14, 251 tecta ignota subire sorte sumus -cti. Stat. Theb. 1, 531 natarum haec *Acaste* altrix ... et ... custos -cta ... iustae veneri occultare pudorem. silv. 5, 3, 119 te divite ritu ponere purpureos Infantia -it amictus *eqs.* Pavl. Nol. carm. 22, 114 propheta deo -ctus terrere minaci peccantes monitu populos. (IV) *praepos.*: Liv. 2, 59, 11 cetera multitudo sorte decimus quisque ad supplicium -cti (Plin. nat. 8, 171 ad tales partus equas neque quadrimis minores *eqs.* Tac. hist. 2, 91, 3 ad exemplar verae gloriae. Lampr. Heliog. 8, 1 Cod. Theod. 14, 9, 2). Ps. Qvint. decl. 3, 11 p. 51, 4 in concubinatum iuniores -untur (Capitol. Aur. 5, 1 in adoptationem. Serv. Aen. 11, 486 in advocationem).

c *c. inf. fere i. q. constituere*: Pavl. Nol. carm. 10, 162 neque de feritate -entes desertis habitare locis. 15, 325 deus te mihi mittere -it (eleg- *pars codd.*), per quem *eqs.* 21, 359 ex his quid potius memorare -am. 24, 76 quos ... servare -isset deus. Avg. c. Petil. 2, 83, 184 p. 113, 1 bene facere nemo potest, nisi -erit (egerit *pars codd.*), nisi amaverit. Prosp. carm. de ingrat. 869 animus ... arbitrium involvit tenebris et luce relicta consilio -it ... nigrescere noctis. Pavl. Pell. 395 turba Gothorum ... abire sponte sua -it. 520 Massiliae ... pauper consistere -i. Ennod. carm. 1, 5, 26 *germanam* ut solarer, vel vitam prodere -i. Virg. gramm. epit. 7 p. 54, 8 -xisti assiduum bellare.

3 *p. p. p.* -ctus, -a, -um *pro adi. vel subst. v. p. 1133, 24.*

C *fere i. q. eundo vel vehendo stringere, perlustrare, sequi sim.* (*usum e sermone nautico derivant grammatici, v. p. 1123, 54sqq.; non satis constat de* Plavt. Amph. 316 alia forma ⟨os⟩ esse oportet, quem tu pugno -eris [tetigeris *Ussing*]): 1 *proprie vel in imagine*: a *mare, litora sim.*: Verg. ecl. 8, 7 seu ... superas iam saxa Timavi sive oram Illyrici -is aequoris (georg. 2, 44 [*in imag. ad Maecenatem*] ades et primi -e litoris o. [Min. Fel. 3, 4]. Liv. 21, 51, 7 o. Italiae -ens Ariminum pervenit [*sim.* 33, 41, 5. 37, 17, 8. 44, 10, 8]. Frontin. strat. 1, 4, 7 *pedites* o. maris -rent, abruptiora tranarent. Svet. Tib. 11, 1. *al.*). Aen. 2, 208 *angues*, pectora quorum ... superant undas, pars cetera pontum pone -it *eqs.* (Sil. 6, 522 *seq.* aequor). 3, 127 linquimus Ortygiae portus pelagoque volamus, ... Naxum ... Donusam ... sparsasque ... Cycladas et crebris -imus freta concita terris. 3, 292 litora ... Epiri -imus portuque subimus Chaonio *eqs.* (Liv. 35, 27, 6. 36, 21, 5 a Patris Corcyram usque Aetoliae atque Acarnaniae l. Mela 1, 24 [*describendo. antea*: stringere, peragratis]. 2, 44. 89. Lvcan. 5, 513 [*ambulando ut* Val. Fl. 2, 452]. 9, 38 Plin. nat. 4, 94. Ps. Qvint. decl. 6, 7 p. 116, 21 l. et ... fretum et ... scopulos. *al. cf. l. 56 et* Clavd. 7, 119 Illyrici -itur plaga litoris). 3, 706 vada ... Lilybeia. Eleg. in Maecen. 1, 107 Argo saxa ... postquam Scylleia -it Cyaneosque metus (*cf.* Val. Fl. 3, 36 te ..., Rhyndace, ... spumosumque ... Scylaceon). Prop. 1, 20, 7 sive -es ... flumina silvae sive ... spatiabere ... litoris ora *eqs.* Ov. met. 14, 89. 15, 705. 709. fast. 4, 289 mare Trinacrium ... aequoraque Afra (4, 566 *per ellipsin*). Sen. Ag. 107 felix ... quisquis ... aurā stringit litora tutā timidusque ... remo terras propiore -it (*in imag. ut* epist. 19, 9 nisi iam contrahes vela, nisi ... terram -es. *proprie*: Cvrt. 10, 1, 16. Svet. Aug. 16, 3 biremibus ... terram -entibus. Ps. Qvint. decl. 12, 18 p. 234, 20 per omnes ... litorum ambitus). Phaedr. 505 ripam ... Alphei. Mela 2, 27 eius *promonturii* tractum. Lvcan. 9, 954 *Pompei* vestigia ... -ens ... Threicias ... -it fauces *Caesar*. Sil. 15, 173 anfractus pelagi. Itala act. 27, 4 (cod. h) inde ... navigantes -imus Cyprum (*gr.* ὑπεπλεύσαμεν, *Vulg.* subnavigavimus. 27, 8 [*ibid.*] -entes Creten [*gr.* παραλεγόμενοι, *Vulg.* iuxta navigantes]). Rvt. Nam. 1, 454. *al.* b *usu vario*: Verg. Aen. 9, 391 vestigia retro observata -it (Ov. met. 3, 17 subsequitur pressoque -it v. passu. Lvcan. 8, 210 *et p. 1127, 79.* Val. Fl. 1, 711 Stat. Theb. 9, 171. 12, 273 v. ... vastosque -ens in pulvere sulcos. silv. 2, 3, 22 cervae. Pavl. Nol. carm. 19, 494 Arator act. 2, 1140. *cf.* Gratt. 224 *metagon* signa vapore ferino intemerata -ens. Sil. 10, 79 errores ... ferae ... nare -it *canis*). 12, 481 Iuturna ... obit omnia curru ...; haud minus Aeneas tortos -it obvius orbes vestigatque virum *Turnum* (*cf.* Stat. Ach. 1, 829 *saltantes* varios ... quater -ēre recursus). Prop. 3, 22, 12 Peliacae ... trabis totum iter ipse -as (Symm. epist. 7, 74 [*antea*: reditus]. Ambr. epist. 1, 1 p. 877[A] tuum quotidianum i. -bam *sc. animo comitans*. Pavl. Nol. carm. 24, 22 pedestre. Boeth. cons. 5 carm. 4, 21 quae *vis* divisa recolligit alternumque -ens i. *eqs.* ?). Ov. met. 5, 579 saltus. Germ. 359 *Andromeda* sub axe diverso posita et boreae vicina -ente (*Arat. 355sq.* Θρήϊκος ὑπὸ πνοιῇ βορέαο κεκλιμένη φέρεται). Sen. Med. 792 *Luna* Thessalicis vexata minis caelum freno propiore -it. Sil. 7, 132 Apula tardo arva Libys passu -it (12, 524. Stat. Theb. 3, 325 fesso ... gradu. Ach. 1, 747 Sedvl. carm. pasch. 4, 100). Stat. Theb. 1, 376 opaca -ens nemorum. 2, 497 compendia silvae. Mart. 9, 64, 4 octavum ... marmor ab urbe. Ps. Qvint. decl. 12, 22 p. 239, 6 forum. *al.*

2 *translate*: a *spectando*: Verg. Aen. 6, 755 *Anchises cum filio* tumulum capit, unde omnes longo ordine posset adversos -ere et venientum discere voltus. Sil. 12, 569 *Hannibal* celsis astans in collibus intrat urbem oculis discitque locos ...; ac -ret visu cuncta et penetraret in omnes spectando partes, ni *eqs.* *immixta notione sub II illustrata*: Serv. Aen. 6, 34 ('quin ... omnia perlegerent oculis') nec incongrue -i picturam dixit, cum graece γράψαι et pingere dicatur et scribere. b *cogitando*: Val. Fl. 4, 440 (*verba Phinei*) vestri †rebar sic† (sectabar *Reuss, vix* rebar *i.* '*computabam*') tempora cursus proxima quaeque -ens *eqs.* ('*animo considerans*' *Langen*). c *narrando*: Pavl. Petric. Mart. 2, 251 haec raptim contacta -ens, quia copia suadet virtutum brevibus laudanda attingere signis *eqs.*

II *fere i. q.* ἀναγιγνώσκειν (*quae vox respondet, ubi nihil aliud indicatur; de ratione inter I et II intercedente cf.* Varro ling. 6, 66 -ere dictum, quod -untur ab oculis litterae. Serv. *l. 24*): A *in univ.* (*fere secum, sive* ore [Ov. met. 15, 878 Mart. 3, 95, 7. *cf.* 8, 3, 7 *et p. 1130, 10. 12*], clare [*v. vol. III 1277, 8*] *sim. sive tacite* [Hor. sat. 2, 5, 68 tacitus -et. Avg. conf. 6, 3, 3 cum -bat, oculi ducebantur per paginas et cor intellectum rimabatur, vox autem et lingua quiescebant]): 1 *indicatur, quid*: a *scripta vel auctores*: α *acc.* (*specimina paucissima*): Plavt. Pseud. 25 has *tabellas* ... nisi Sibulla -erit, interpretari alium posse neminem (Cic. Catil. 3, 10. *al. cf.* Verr. II 1, 60 *tabulas* [*al.*]). Pacvv. epigr. Gell. 1, 24, 4 hoc te saxulum rogat, ut ... quod scriptum est -as (*sim.* CE 848, 2. *cf.* Cic. orat. 146 scripta [*al.*]). Rhet. Her. 4, 2, 3 orationes (Cic. Planc. 66. *al.*) ... aut poemata (Cic. fin. 2, 107 ad Q. fr. 2, 9 [8], 1. *cf.* Verg. ecl. 10, 2 carmina [*al.*]). Cic. Font. 18 *litteras* (Catil. 3, 11. *al. cf.* Phil. 2, 77 *epistulam* [*al.*]). leg. agr. 2, 14 ad -endam legem cognoscendamque (Mil. 10. *al.*). Scaur. 4 librum (de orat. 2, 59. *al. cf.* top. 62 libellum [*al.*]). 5 Pythagoram aut Platonem (*cf.* Brut. 65 Catonem. *al.*). de orat. 1, 47 *Platonis* Gorgian (*cf.* fin. 1, 4 Synephebos ... potius Caecilii aut Andriam Terentii quam utramque Menandri. *al.*). 1, 158 -endi ... poetae ... omnium bonarum artium doctores atque scriptores et -endi (elig- *H*). et pervolutandi *eqs.* (3, 39 -endis oratoribus et p. ac. 1, 10 cur p. ... -ant, philosophos non -ant. *al.*). Brut. 71 Livianae fabulae non satis dignae, quae iterum -antur (fin. 5, 52 fictas. Apvl. met. 10, 2, 4 tragoediam, non fabulam. *cf.* Cic. fin. 1, 4 fabellas). *et passim.* *adumbrantur tituli librorum*: Cic. Brut. 112 Cyri vitam et disciplinam. fin. 1, 5 an 'utinam ne in nemore ...' (*Enn. scaen. 246*) nihilo minus -imus quam hoc idem Graecum ...? Catvll. 16, 13 milia multa basiorum. 35, 13 incohatam (*a Caecilio*) Dindymi dominam. Prop. 2, 24a, 2 cum ... tua sit toto Cynthia -cta foro. Ov. am. 1, 15, 25 Tityrus et segetes Aeneiaque arma -entur (*cf.* Mart. 14, 185, 2 'arma virumque'). trist. 2, 535 nec -itur pars ulla *Aeneidos* magis ... quam non legitimo foedere iunctus amor. β in *c. abl.*: Iren. 4, 29, 1 (4, 45, 1 H.) qui ... haec imputant, non -unt in euangelio, ubi ... respondit dominus *eqs.* (*an ad b?*).

b *argumenta*: α *enunt. secund.*: (i) *interrog. indir.* (*cf. p. 1130, 54*): Cic. Verr. II 4, 115 nemo ... vestrum est, quin quemadmodum captae sint ... Syracusae saepe audierit, nonnumquam etiam in annalibus -erit (fat. 10. *al.*). Ov. trist. 2, 260 facta sit unde parens Ilia. Tac. dial. 3, 3 quid Maternus sibi debuerit (Itala Matth. 12, 3sq. [cod. a *al.* = Vvlg.; *cf.* Marc. 2, 25sq.] q. fecit [fecerit *Vulg.*] David, ... quomodo intravit in domum dei). Plin. epist. 3, 20, 1 quantas contentiones excitarit lex tabellaria quantumque ipsi latori ... gloriae ... attulerit. Tert. fug. 1, 5 adv. Hermog. 22, 3 adv. Iud. 9, 23. *al.* (ii) *cum coniunctione* (*hic illic accedunt* hoc, illud *necnon* ita): quod: Tert. adv. Iud. 5, 5 q. non terrenis sacrificiis ... deo litandum sit, ita -imus ut scriptum est: '*eqs.*' 13, 9. Itala Marc. 12, 26 (cod. aur. *al.* = Vvlg.) de mortuis ..., q. (quia *cod. a*) resurgant (*gr.* περὶ ... ὅτι). Priscill. tract. 2, 42 Ambr. epist. 41, 2. 42, 7. fid. 1, 14, 88 -ctum est, q. '*eqs.*' *al.* quia: Itala Matth. 12, 5 (cod. aur. *al.* = Vvlg.) non -istis in lege, q. sabbatis sacerdotes ... sabbatum violant ...? (*gr.* ὅτι). 19, 4 *et* 21, 16 (*ibid.; gr. ut supra, secundo loco* quoniam *cod. q*). Ambr. epist. 15, 3 de apostolo -imus, q. remorari eum ... erat ... necessarium. fid. 2, 4, 34 diximus -ctum, q. '*eqs.*' (3, 4, 32. spir. 1, 14, 143 cum -ctum sit de filio eius, q. '*eqs.*' 2, 9, 100. Hier. tract. in Marc.

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 359, 25 ubi hoc -ctum est, q. omnis Israhel salvabitur? *al.*). *et saepius.* ut: AMBR. epist. 60, 9 illud ... licet in veteri testamento -imus, ut aliquis uxorem suam sororem diceret; istud inauditum, ut quisquam nepotem suam in uxorem accipiat.

β acc.: ① *simpl.*: CIC. Manil. 28 *Pompeius* plura bella gessit quam ceteri -erunt (LIV. 6, 12, 2 LVCAN. 7, 210). Marcell. 28 obstupescunt posteri certe imperia (*eqs.*), ... triumphos audientes et -entes tuos (LIV. *l. 25*). leg. 1, 1 lucus ... saepe a me *Attico* -ctus in Mario *Ciceronis*. fin. 5, 52 res gestas audire et -ere (ac. 2, 2. *cf.* FLOR. epit. 1 praef. 2 res *populi Romani*). VARRO frg. Aug. civ. 7, 34 p. 317, 12 D. causas. SALL. Iug. 85, 12 acta maiorum (MART. 3, 20, 3). 85, 13 (*verba Marii*) quae illi audire aut -ere solent, eorum partem vidi, alia egomet gessi. NEP. Dat. 6, 8 neque acutius ullius imperatoris cogitatum neque celerius factum usquam -imus (Eum. 8, 3. VERG. ecl. 4, 27 heroum laudes et facta parentis. *al.*). PROP. 3, 4, 16 titulis oppida capta -am (OV. trist. 4, 2, 20. *cf.* EPICED. Drusi 462 cuncta ... per titulos oppida -cta suos). OV. epist. 2, 69 *in statua Thesei* Sciron -ctus *eqs.* 5, 22 -or 'Oenone' falce notata tua (*cf.* fast. 1, 10 saepe tibi pater est, saepe -endus avus *in annalibus*. 2, 665. 5, 568. trist. 4, 4, 14 ipse pater patriae ... sustinet in nostro carmine ... -i. Pont. 3, 6, 54. 4, 1, 10 EPICED. Drusi 267. SEN. epist. 104, 9 aliquem in fastis [CLAVD. 22, 244]. CALP. ecl. 5, 85 -ctus possessor in armo *ovis*. MART. 4, 31, 1. *al.*). 19, 136 nomina (rem. 1 titulum n.que libelli. met. 2, 338 in marmore. 11, 429 in tumulis. *al.*). 21, 112 insidias. trist. 2, 240 crimen (2, 396). *al.* LIV. 10, 7, 11 cuius ⟨in⟩ imaginis titulo consulatus censuraque et triumphus aequo animo -etur (VAL. MAX. 6, 9, 14). VAL. MAX. 5, 8, 3 virtutes. SEN. epist. 58, 37 quod libentius quam mortes meras -cturus es. *et saepe.* ② *dupl.* (*hic illic suppleri potest inf., cf. l. 55. 65*): CAEL. Cic. fam. 8, 15, 1 ecquem ... Caesare nostro acriorem in rebus gerendis, eodem in victoria temperatiorem aut -isti aut audisti? OV. ars 1, 572 ut dominam ... se -at illa tuam. EPICED. Drusi 458 consul (CLAVD. 17, 335 c. ... idemque ... auctor) et ignoti victor Germanicus orbis ... -or (STAT. silv. 4, 3, 84). TERT. anim. 15, 4 'scrutatorem ... cordis' deum. 16, 7 *diabolum* avenarum superseminatorem *eqs.* 35, 3. 50, 3 idol. 15 p. 48, 15. adv. Marc. 2, 13 p. 352, 28 mali viam latam et multo frequentiorem. monog. 13, 3 ascribentem Romanos *apostolum* (*c. part. praes. ut* adv. Val. 7 p. 183, 17 Iovem ... epulantem. HIER. epist. 57, 7, 1 dicentem dominum. 57, 7, 5 dominum praedicantem. *al.*). adv. Prax. 17 p. 259, 4 deum omnipotentem *eqs.* uxor. 1, 4 NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 2. AMM. 23, 6, 26 *Mediam* Asiae reginam. AMBR. apol. Dav. I 4, 16 validissimus omnium Sampson -itur. HIER. in Ier. 1, 85, 2 serpens ... prudentior cunctis bestiis -itur. *al.*

γ inf. (*cf. l. 28*): ① *acc. c. inf.*: CIC. dom. 64 audieram et -eram clarissimos ... viros se in medios hostes ... iniecisse. Brut. 56 eos oratores habitos esse aut omnino tum ullum eloquentiae praemium fuisse nihil sane mihi -isse videor. ac. 2, 137 -i apud Clitomachum ... A. Albinum ... dixisse (GELL. 11, 7, 5 TERT. adv. Marc. 4, 10 p. 445, 14. OPTAT. 2, 23 p. 60, 14 -itur d. dominum). EPIST. imp. Aug. Suet. Tib. 21, 7 attenuatum te esse ... cum audio et -o. AT. CAP. Gell. 13, 12, 2 quod iussum (iustum *codd.*) sanctumque esse in Romanis antiquitatibus -isset. CIRIS 58 PRIAP. 68, 23 OV. Ib. 378 trist. 4, 3, 64 SEN. epist. 108, 31. COLVM. 2, 21, 5 apud pontifices -imus ... mulos iungere non licere *eqs.* (*c. verbo impers. ut* QVINT. inst. 3, 6, 29 placuisse. TERT. praescr. 39 l. 19 oportere). *al.* *deest* esse: CIC. Marcell. 9 cum aliquid clementer ... factum ... audimus aut -imus (QVINT. inst. 6, 1, 32 quod f. et -o et ... vidi. OPTAT. 7, 3 p. 172, 4 quod f. constat et -itur). OV. trist. 2, 510 empta tibi magno talia multa -es. SEN. nat. 1, 15, 5 frequenter in historiis -imus caelum ardere visum (TERT. adv. Prax. 14 p. 252, 4 v. cum illo Moysen colloquentem). *al.* ② *nom. c. inf.*: PROP. 4, 11, 36 in lapide hōc uni nupta fuisse -ar. OPTAT. 1, 10 p. 12, 7 anulum, quo -itur fons esse signatus. 3, 3 p. 80, 1 Daniel ... dixisse -itur. 5, 5 p. 131, 16. 7, 1 p. 160, 16. 7, 3 p. 172, 19. HIER. tract. in psalm. I p. 24, 8 diabolus ... -ctus est in genesi ipse esse coluber. PRVD. c. Symm. 1, 605 AVG. c. Cresc. 1, 8, 10 p. 333, 6. *al.* *deest* esse: GAIVS epit. 1, 2, 2 qui ... manumissi -untur (*sc. in testamento*). TERT. ieiun. 10 p. 286, 17 Petrus et qui cum eo ... templum ingressi -untur (aguntur *codd.*). ARNOB. nat. 7, 45 *serpens* -itur usus cibis, quibus *eqs.* *al.*

δ praepos.: de: CIC. Cato 83 de quibus audivi et -i et ipse conscripsi. ASCON. Mil. p. 41, 27 de oppugnata domo. SVET. gramm. 14, 2 APVL. apol. 43 met. 7, 16, 5 TERT. apol. 9, 9 carn. 23 l. 33 adv. Marc. 3, 14 p. 399, 1 pall. 3, 5. *al.* super: GELL. 2, 2, 12 quid ... s. huiuscemodi patris atque filii officio apud Claudium -erimus.

ε orat. recta (*non satis constat de* VARRONE Men. 41): OV. epist. 17, 89 orbe ... in mensae -i sub nomine nostro ... 'amo'. SEN. nat. 5, 1, 1 si -eris: 'cum *eqs.*' (*Verg. ecl. 2, 26*). MART. 9, 44, 6 *in basi statuae 'Λυσίππου'* -o. 11, 90, 5 attonitus ... -is 'terrai frugiferai' Accius et quidquid Pacuviusque vomunt. QVINT. inst. 2, 4, 8 qui apud Ciceronem -erit: 'volo *eqs.*' (*de orat. 2, 88*). APVL. apol. 33. *praeterea passim ap. ecclesiasticos scripturam sacram afferentes, quorum in usu praeter alias invenitur etiam forma* -ctum est, *e. g.* OPTAT. 4, 3 p. 104, 21. p. 105, 9. 5, 5 p. 129, 22. *al.* AMBR. fid. 3, 11, 83. 5, 16, 202 spir. 1, 7, 87. 3, 2, 9. 10. *al. cf.* paenit. 1, 3, 13 sicut habes -ctum dicente David: '*eqs.*'

2 *sine determinatione*: **a** *verbum absolute ponitur* (*exempla certiora selecta; arcentur ea, quibus obi. facile suppleatur*): CATO or. frg. 10, 1 (177 M.) quae *scelera* neque fando neque -endo audivimus. VARRO Men. 551 -endo ... et scribendo vitam procudito (CIC. de orat. 1, 95 ad audiendum, -endum scribendumque. Brut. 305 et scribens et -ens et commentans. fam. 9, 20, 3 aut scribo aut -o. 16, 22, 1 nihil scribo, -o autem. *al.*). CIC. de orat. 3, 42 consuetudo et -endi et loquendi (fam. 9, 16, 4). orat. 150 ut in -endo oculus sic animus in dicendo prospiciet *eqs.* (*cf.* SEN. clem. 1, 16, 3 si ... in -endo oculus haeserit). fin. 3, 7 qui *Cato* ... in ipsa curia soleret -ere ..., dum senatus cogeretur. HOR. sat. 1, 3, 64 ut forte -entem aut tacitum impellat quovis sermone. 1, 7, 12 ad mare descendet vates tuus et sibi parcet contractusque -et. PRIAP. 68, 3 dominum ... audire -entem. SEN. epist. 71, 11 *Cato* quo die repulsus est, lusit, qua nocte periturus fuit, -it. *al.* **b** -ens *pro subst.* (*variat c. voce q. e.* lector *ap.* OV., VITR., SEN., COLVM. *al.*): PROP. 2, 34, 81 non ... haec ulli venient ingrata -enti. 3, 2, 13 carmina cara -enti. OV. trist. 1, 7, 25 *ut* non ignava -entem otia delectent (SEN. epist. 86, 15). 2, 367. LIV. praef. 4 -entium plerisque ... minus praebitura voluptatis (*cf.* QVINT. inst. 3, 1, 2 minimae -entibus futurum voluptati). 9, 17, 1. MANIL. 3, 158 ne ... -entem confundant (FRONTIN. strat. 1 praef. p. 2, 2). VITR. 2, 1, 9 ne obscura, sed perspicua -entibus sint. 5 praef. 1 sensus -entium (5). 2 -entium cogitationes. SEN. epist. 45, 13. COLVM. 5, 11, 13 ne ... -entem fatigemus (*respondet* arb. 27, 2 -entes). PLIN. nat. praef. 12. 2, 241. *al.* **c** -cta (-ctum) *pro subst.*: SER. SAMM. 785 non audita ..., sed -cta referre (AVSON. 191, 23 p. 49 P. 321, 2 p. 260, 6). LAMPR. Alex. 65, 3. AMM. 22, 8, 1 visa vel -cta. *sing. non invenimus nisi* MACR. Sat. 1, 5, 11 mutuis ex -cto relationibus.

3 *locutiones notabiliores*: **a** *indicatur modus*: *α* de plano (*cf.* NOT. Tir. 38, 47): LEX repetund. (CIL I² 583) 66 apud forum palam, ubei de p. recte -i possitur, proscri⟨bito ...⟩. LEX Iul. munic. (*ibid.* 593) 16 u(nde) d(e) p(lano) r(ecte) l(egi) p(ossit) (*isdem litteris notatur* LEX Malac. [CIL II 1964] 1, 8. 21. 4, 16 PROB. litt. sing. gramm. IV 273, 1). SEN. nat. 1, 4, 1 probationes, quae de p. -i possint. DECRET. decur. Gab. (CIL XIV 2795) 15 VLP. dig. 14, 3, 11, 3. AVSON. 419, 50 p. 366 P. unde de p. -i possint. *β* ab oculo: PETRON. 75, 4 *puer* librum ab o. -it. GLOSS. III 381, 63 -i lectionem meam ...; deinde ab o. citatim (*gr.* ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ ταχέως) ignotum *eqs.* *γ* cursim *sim.* (*vix recte* CIC. fam. 7, 33, 2 pluribus *huc trahit Stroux, Philol. 93, 1938, 410sq.; de* VARRONE rust. 2, 5, 18 aliquid *v. Laughton, ClQu. 54, 1960, 22*): PLIN. epist. 5, 14, 8 rationes -bam invitus et cursim. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 4 *scripta* nec in transcursu -imus, sed saepe repetita memoriae mandavimus. GLOSS. *l. 37.* **b** *confirmatur fides*: CIC. Planc. 94 haec didici, haec vidi, haec scripta -i (Deiot. 19 ut s. -imus [off. 2, 25. *al.*]. nat. deor. 2, 124 [*seq. acc. c. inf. ut* GELL. 13, 12, 1. 17, 15, 7. *al.*]. LIV. 4, 20, 7 GELL. 10, 15, 1. *et saepius*). NEP. praef. 1 relatum. GELL. 3, 12, 2 dictum (CYPR. epist. 55, 16. AMBR. Nab. 15, 64 -ctum est ... d.: '*eqs.*'). PEREGR. Aeth. 19, 1 positum (CLAVD. DON. Aen. 2, 290 p. 187, 7). AMM. 15, 9, 6 incisum.

B *recitando* (-ens *pro subst. l. 66. p. 1131, 28*): 1 *usu communi*: PLAVT. Bacch. 433 *ubi* apud magistrum adsideres: cum librum (cum libro: cum *Leo hiatus vitandi gratia*) -res, si unam peccavisses syllabam, *eqs.* Pseud. 63 -e: dulce amarumque una ... misces mihi. CATO or. frg. 2 (173 M.) tabulae prolatae; maiorum benefacta perlecta, deinde quae ego ... fecissem -untur. VARRO Men. 340 in convivio (CIC. Att. 16, 2, 6. *cf.* 16, 3, 1 arcano convivis). CIC. de orat. 2, 223 cum ... Brutus duo lectores excitasset et alteri ... Crassi orationem -endam dedisset, ... *Crassus* tres patris Bruti ... libellos tribus -endos dedit. 3, 213 (*cf.* PLIN. nat. 7, 110 PLIN. epist. 2, 3, 10. 4, 5, 1) *Aeschines* rogatus a Rhodiis -isse fertur orationem illam ...; qua perlecta petitum ab eo est ..., ut -ret illam etiam, quae *eqs.*; quam cum suavissima et maxima voce -isset (PROP. 2, 33, 38 deducta. PETRON. 59, 3 canora v. Latine. *al.*). Brut. 191 convocatis auditoribus. Att. 1, 16, 8 *epistulam* nolo aliis -i. fam. 7, 18, 4 in contione (*cf.* QVINT. inst. 4, 4, 8 pro c. [TAC. hist. 4, 32, 1]. LAMPR. Diad. 9, 3 contioni). *al.* CAES. Quint. inst. 1, 8, 2 si cantas, male cantas, si -is, cantas. HOR. epist. 2, 2, 105 obturem patulas ... -entibus aures. ars 475 *vesanus poeta* quem ... arripuit, tenet occiditque -endo (OV. ars 2, 508 neque declament ... diserti nec sua non sanus scripta p. -at). PROP. 2, 13, 11. OV. epist. 20, 213 praesente Diana. 21, 145 non ego iuravi, -i iurantia verba. trist. 4, 10, 43 (*45* recitare). 4, 10, 57 carmina cum primum populo ... -i (PERS. 1, 17. PLIN. epist. 4, 7, 2 [*antea*: recitavit]. *cf.* GELL. 18, 5, 2 ad populum [TREB. Claud. 7, 1] in theatro. LAMPR. Alex. 58, 1 in senatu et apud populum). *al.* SEN. contr. 2, 1, 39 acta in aurem -ere ([tegere *codd.*]. ITALA deut. 31, 11 [Lugd.; *gr.* εἰς τὰ ὦτα, VVLG. audientibus eis]. I Macc. 10, 7 [rec. L; *gr. ut supra*, rec. B audiente ... populo, VVLG. in auditu]. PRISCILL. tract. 1, 28. *cf.* in auribus: ITALA II par. 34, 30 [Complut.; *gr.* ἐν ὠσὶν, VVLG. quibus audientibus]. PS. PHILO antiq. 21, 7 [aures *ed. pr.*]. VVLG. Ier. 29, 29. 36, 13. 15. ad aures: VVLG. Bar. 1, 3). MART. 5, 2, 8 coram Cecropia ... puella (TAC. ann. 3, 49, 1. *al. cf.* VVLG. Ier. 36, 18 ad me). *al.* QVINT. inst. 2, 5, 10 palam. *al.* IVV. 7, 104 acta. TAC. hist. 4, 25, 2 ante militi quam ducibus (*antea*: recitavit). ann. 2, 88, 1 in senatu (CAPITOL. Gord. 27, 9 Opil. 7, 1 LAMPR. Heliog. 3, 3. *al. cf.* SPART. Sept. Sev. 6, 8 in curia). *et passim.*

2 *usu plus minusve technico*: **a** *in sermone iuris*: APVL.

[. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

apol. 57 testimonium ex libello -i audisti (59). flor. 9 p. 30 proconsul ... de tabella -it: ... (p. 31) tabella sententia est, quae semel -cta neque augeri littera una neque ... minui potest (CHAR. dig. 1, 11, 1, 1 publice s. principali -cta. ROMVL. fab. 48, 7 rec. gall. iudex iudicavit ... et de libello sententiam -it. COD. Iust. 7, 44, 2 pr. [*a. 371*] ex libello). PAVL. dig. 12, 1, 40 -cta est in auditorio ... praefecti praetorio cautio huiusmodi: '*eqs.*' 19, 1, 43 -ctum est responsum Domitii Ulpiani. MOD. dig. 47, 2, 73 libellos (*sc. accusationis*) ... pro tribunali -ere (*antea*: recitavit). COD. Theod. 12, 6, 26 (= Iust. 10, 72, 11) securitates semel publicatas et gestis -ctas. -cta *in subscr. legum* (*cf. p. 1128, 46 et* VARRO ling. 6, 66 leges, quae -ctae et ad populum latae): COD. Theod. 2, 2, 1 (*cf.* Iust. 3, 5, 1. 4, 20, 10) -cta (electae dat. *NG*, dat. *codd. Iust.*) kal. Decemb. *eqs.* 2, 12, 1 (= Iust. 2, 12, 23) -cta (data *add. NG*) apud acta *eqs.* (2, 26, 2 [= Iust. 3, 39, 4]. 11, 16, 2. 16, 2, 14 [= Iust. 1, 3, 2]. *cf.* 13, 9, 2 acc(epta) Aquil(eiae), -cta actis). 6, 4, 8 dat(a) III id. April. Med(iolano), -cta ab Araxio proconsule *eqs.* (6, 4, 9). 10, 19, 8 -cta in senatu *eqs.* (15, 1, 19). 14, 3, 10 dat(a) non. Iul., -cta in Pantheo *eqs.* 16, 2, 20 -cta in ecclesiis Rom(ae) *eqs. al.* **b** *apud Christianos vel Iudaeos*: CYPR. epist. 38, 2 celebrandis divinis lectionibus personare, ... euangelium Christi -ere (PEREGR. Aeth. 24, 11. *al.*). PEREGR. Aeth. 3, 6 -cto ... ipso loco ... de libro Moysi et facta oblatione *eqs.* (4, 3 de libro regnorum. *al.*). 10, 7 ut ... primum ... fieret oratio, deinde -retur lectio ipsa de codice, diceretur etiam psalmus (11, 3 de libris Moysi. *al.* OPTAT. 6, 3 p. 147, 21 furtivas ... alienas. PRISCILL. tract. 5, 85. 89 AMBR. in psalm. 1, 9, 4 RVFIN. Orig. in num. 7, 2 p. 40, 17 AVG. c. Fort. 17 p. 93, 25. *al.*). 37, 5 -itur ... de psalmis *eqs. al.* AVG. epist. 29, 11 -batur alternatim et psallebatur; nobisque egressis duo psalmi -cti sunt (MAX. TAVR. serm. 29, 1 *et* 53, 1 M.). in psalm. 40, 1 l. 15 -enti respondentes cantavimus (*cf.* BENED. reg. 47, 3 cantare ... et -ere). *et passim.* *libri publice lecti habentur canonici*: FILASTR. 89, 2 *epistula ad Laodicenses* non -itur in ecclesia, et si -itur a quibusdam, non tamen in ecclesia -itur populo (*de eadem* HIER. vir. ill. 5 p. 11, 4 -unt quidam ..., sed ab omnibus exploditur). HIER. epist. 20, 4, 1 *centesimus septimus decimus psalmus* in synagogis Iudaeorum celeberrime (creberrime *WD*) -batur (ORIG. in Matth. ser. 28 p. 49, 23). praef. Vulg. Ier. *liber Baruch* apud Hebraeos nec -itur nec habetur. vir. ill. 10 *Pastor Hermae* apud quasdam Graeciae ecclesias etiam publice -itur (*de eodem opere* RVFIN. hist. 3, 3, 6 a plurimis non est receptus, ab aliis autem necessarius iudicatus est ...; unde in nonnullis ecclesiis -itur *eqs.* [*gr.* δεδημοσιευμένον]). 12 epistulae, quae -untur a plurimis Pauli ad Senecam et Senecae ad Paulum. 15 *epistula Clementis* nonnullis locis etiam publice -itur (*cf.* RVFIN. hist. 3, 16). 17 *epistula Polycarpi* usque hodie in Asiae conventu -itur. ORIG. in Matth. 17, 35 p. 696, 25 *Sadducaei* scripturas alias extra libros Mosaicos non -bant *eqs.* (*gr.* μὴ προσιεμένοις, *quod verbum respondet etiam* 17, 36 p. 700, 21). in Matth. ser. 117 p. 249, 19 non invenitur hoc Hieremias alicubi prophetasse in libris suis, qui vel in ecclesiis -untur vel apud Iudaeos referuntur.

C *recensendo, explicando, probando sim.*: **1** *in univ.*: **a** *de officio grammaticorum* (*recitantium l. 57. 60. 62; cf.* lectio *p. 1082, 49sqq. et* SEN. epist. 108, 28 qui grammati⟨ci⟩ oculis carmen istud -it): VARRO frg. Mar. Victorin. gramm. VI 4, 7 (1, 7 M.) *grammaticae* praecipua officia sunt quattuor ..., scribere, -ere, intellegere, probare (MART. CAP. 3, 230. *cf.* PS. ASPER gramm. V 547, 7 ars est comprehensio praeceptorum ..., medendi ut medici, declamandi ut rhetoris, -endi ut grammatici). BIBAC. carm. frg. 17 Cato grammaticus ..., qui solus -it ac facit poetas. SVET. gramm. 2, 3 ut carmina parum adhuc divulgata ... diligentius retractarent ac -endo commentandoque etiam ceteris nota facerent (*2, 4* pronuntiabat). GELL. 9, 9, 12 Valerii Probi ... docti hominis et in -endis pensitandisque veteribus scriptis bene callidi. 16, 6, 3 *linguae Latinae litterator* -bat barbare insciteque Vergilii septimum. CASSIOD. inst. 1 praef. 8 codices ... sub collatione priscorum codicum amicis ante me -entibus sedula lectione transivi. **b** *in subscriptionibus*: FELIX Cypr. epist. 79 Iader subscripsi; Polianus -i. PAP. Corp. 218 (*a. 258, sub petitione*) ex edicto: -i (*plura ex papyris congessit Preisigke, Wörterb. III 16*). SVBSCR. Caes. Gall. (codd. *α*) Iulius Celsus Constantinus v. c. -i. Verg. ecl. (cod. M) Turcius Rufius Apronianus ... -i et distincxi codicem fratris Macharii. Ps. Quint. decl. (cod. P) -i et emendavi ego Dracontius *eqs.* (Iuv. [cod. K] -i ego Niceus ... et emendavi. Fronto p. 52, 28 v. d. H. [p. 57 N.] Caecilius ... -i, emendavi [*ibid. saepius*]. Apul. met. [cod. F]. *al.*). INST. Iust. de inst. promulg. 6 *institutiones* et -imus et cognovimus (*cf. Wenger, Quellen d. röm. Rechts 655sq.*). *et passim.*

2 *in doctrinis grammaticorum vel ecclesiasticorum* (*exempla selecta*): **a** *generatim* (*quaeritur, utrum aliquid probetur necne*): *α usu primario*: ① *variae formae*: BASS. gramm. VI 258, 16 *versus hendecasyllabi* in quinto libro *Sapphus* complures ... -untur. QVINT. inst. 1, 4, 16 si ⟨in⟩ vetustis operibus ... -antur 'Alexanter' et 'Cassantra'. 1, 5, 61 apud Coelium -imus 'Pelia ...' et apud Messalam '... Euthia' *eqs.* 1, 6, 11 cum -remus in XII tabulis '... pagunt'. 1, 7, 29 'columnam' et 'consules' exempta n littera -imus. TERT. nat. 2, 12, 10 -imus Caelum genere masculino. adv. Marc. 2, 16 p. 356, 28 et dexteram et oculos et pedes dei -imus. LAMPR. Heliog. 19, 5 haec genera poculorum ante Heliogabalum non -untur. OPTAT. 7, 1 p. 165, 18 scriptum est et -itur: '...' HIER. in Os. 3, 1 p. 842[A] 're' ... verbum Hebraicum vel 'malum' -itur vel 'amicus' (*i. hoc sensu usurpatum invenitur, cf.* 4, 14 p. 852[B]. SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 785 'turbas' pluraliter 'turbationes' -imus, 'turbam' singulariter 'multitudinem' -imus. ISID. orig. 14, 9, 8 ταρταρίζειν ... 'horrere' et 'tremere' apud Graecos -itur). POMP. gramm. V 161, 19 prout -erimus, ita dicimus (*seq.* quem ad modum in auctoritate -erimus). *al.* ⓘ -ctum (esse): DON. Ter. Eun. 998, 1 'necessus' et 'necessis' ... -ctum est. CHAR. gramm. p. 259, 4 B. (*ex Romano*) 'ferme' ... apud Terentium -ctum ferunt (*cf.* POMP. gramm. V 152, 35 invenimus -ctum [CONSENT. gramm. V 345, 26 EVTYCH. gramm. V 482, 17]). AMBR. paenit. 1, 4, 17 ita scriptum non solum in eo libro, qui ..., sed etiam in eo -ctum, qui *eqs.* SERV. gramm. IV 418, 1 quibus *participiis* nos ideo utimur, quoniam auctoritate firmantur; non tamen possumus ... quae non -cta sunt usurpare, sed debemus ea tantum, quae -cta sunt, dicere (Aen. 7, 231. MACR. exc. gramm. V 654, 10 vel quia non -cta ⟨sunt⟩ vel usu respuente vetantur. 654, 22 POMP. gramm. V 176, 15. *cf.* SERV. ecl. 10, 18 nusquam [georg. 1, 111]). ecl. 1, 22 hoc ... genus argumentationis et apud Aristotelem -ctum est et apud Ciceronem. CLAVD. DON. Aen. 3, 55 p. 271, 24 sicuti ... -ctum constat et exempla veterum docuerunt. *al.* *β usu deflexo*: ① *per confusionem verborum fere i. q. dicere vel scribere* (*cf. l. 10sq. p. 1131, 83*): SCHOL. Cic. Gron. D p. 290, 19 modo dicimus: '...', apud antiquos sic -batur: '...' PROB. inst. gramm. IV 144, 18 sunt qui figurate -erint 'sine' et putent coniunctionem esse rationalem. VIRG. gramm. epist. 5 p. 164, 11 (*de participiis verborum loco positis*) hoc scribendi studium ..., ut aliud pro verbis -ere aut scribere soleamus (*plura contulit Stangl, Virgiliana 133 adn. 41*). ⓘ *fere i. q. lectione docere, probatum ostendere*: AVG. c. Arian. 26, 22 nec genitum, sed factum *spiritum sanctum* ab illo *patre* esse dixerunt; quod de scripturis sanctis omnino non -unt (intellegunt *edd. vet.*). civ. 1, 2 p. 5, 27 D. -ant et proferant sic ... aliquam captam esse civitatem, ut *eqs.* 1, 6 p. 10, 23 -atur nobis, quae templa excipere solebant *Romani*, ut *eqs.* (*seq.* nec uspiam -itur. *cf.* 2, 22 p. 84, 3 proferatur, ostendatur, -atur, quas deorum leges ... contempserint Gracchi. PS. AVG. quaest. test. I 109, 18 ostendatur aut -atur locus habitationis eius *Melchisedech*). cons. euang. 1, 20, 28 -ant ista, si possunt, ex aliquibus libris vatum suorum.

b *speciatim respicitur*: *α constitutio textus*: FEST. p. 302 Plautus (*Truc. 271*): 'quia tibi suaso infecisti ... pallulam'; quidam autem -unt 'insuaso'. SCAVR. gramm. VII 26, 8 apud Vergilium (*Aen. 6, 34*) -endum 'pelligerent ...' non 'perlegerent'. GELL. 1, 15, 18 Valerium Probum ... Sallustianum illud (*Catil. 5, 4*) ... sic -ere coepisse et sic a Sallustio relictum affirmavisse: '...'. 1, 21, 1 versus istos ... plerique omnes sic -unt: '...'; Hyginus autem *eqs.* 1, 15 utrumque... sois -i solitum. *al.* TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 638, 10 rapuit haereticus 'in' praepositionem et ita -i facit: '...'. ITALA Luc. 10, 26 (cod. a *al.* = VVLG.) in lege quid scriptum est? quomodo -is? PORPH. Hor. sat. 2, 1, 79 'diffingere': -itur et 'diffidere'. *et saepius.* *β pronuntiatio*: QVINT. inst. 1, 5, 28 'volucres' media acuta -am (*cf.* GELL. 6, 2, 11 accentu acuto. DIOM. gramm. I 455, 21 graviter [*antea*: acute pronuntiet. SCHOL. Ter. p. 147, 11]). GELL. 4, 17, 1 'obiciebat' o littera producta multos -ere audio (4, 17, 14 [*13* l. brevi dici]. *cf.* 4, 17, 3 'subicit' u l. longa -unt. DON. Ter. Andr. 81, 3 et producte -itur 'esset' ... et correpte). TERT. adv. Marc. 2, 25 p. 370, 3 nec ... simplici modo, id est interrogatorio sono ..., sed impresso et incusso et imperativo (*cf.* SERV. auct. Aen. 3, 367 per interrogationem). IREN. 3, 7, 1 *si quis* simul et in unum reliqua -erit (*cf.* PORPH. Hor. sat. 2, 3, 69 ὑφ' ἕν [DIOM. gramm. I 435, 10]. DON. Ter. Eun. 551, 2 coniuncte [*opp.* separatim. Phorm. 175. 849]). PORPH. Hor. sat. 1, 2, 120/1 haec distinguenda sunt, ut singula -antur (SERV. auct. Aen. 4, 358). DON. Ter. Andr. 28, 5 concitatius. Phorm. 169, 1 ἐμφατικώτερον. Hec. 500, 2 magno pondere. *al.* *γ interpretatio*: TERT. pudic. 14 p. 250, 5 nonne melius suspicareris ... alium ... in eadem causa fuisse, ut ... veniam ... ceperit, quam ut eam incesto fornicatori interpretareris? hoc enim -isse debueras, etsi non ⟨in⟩ epistola, sed in ipsa apostoli secta, a pudore clarius quam stilo eius impressum. resurr. 43 p. 89, 19 (*ad II Cor. 5, 10*) hoc ... quomodo -as quaero (quasi turbate enim per hyperbaton struxit): utrumne ... an ...? HIER. epist. 20, 5, 3 ubi nos -imus in Latino: '...', iuxta Hebraeum sensum -ere possumus: '...' (57, 9, 6 i. Hebraicum. *cf.* in Os. 13, 9 p. 539[C] potest ... in Hebraeo et hoc sensu -i: '...'). CASSIOD. in psalm. 70, 21 l. 414 'abyssos' ... -imus altitudines divini sensus.

D *discendo, studiis incumbendo*: **1** *exempla ambigua* (*leguntur libri sim. apud aliquem*): SVET. gramm. 2, 4 *Lucilii saturas* -isse se apud Archelaum Pompeius Lenaeus, apud Philocomum Valerius Cato praedicant. 24, 2 *Valerius Probus* -erat in provincia quosdam veteres libellos apud grammatistam. GELL. 18, 5, 7 cum ... aliquot eorum, qui aderant, 'quadrupes equus' apud suum quisque grammaticum -isse se dicerent. IREN. 4, 32, 1 (4, 49, 2 H.) si ... scripturas diligenter -erit apud eos, qui in ecclesia sunt presbyteri, apud quos est apostolica doctrina. **2** *usu pleno*: CASSIOD. hist. 6, 1, 5 *Iulianus doctorem* habebat ... grammaticum Nicoclem Laconensem, rhetoricam vero -bat apud Ecibolum sophistam tunc Christianum; (6) ... apud paganum sophistam -ens ...; (9) prohibebatur ... apud Libanium -ere ...; verumtamen librorum eius lectionibus utebatur (*Socr. 3, 1* κατώρθου ... ἀκροώμενος ... φοιτᾶν παρ' αὐτῷ. 9, 27, 4 Helladius Ammonius-

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

que grammatici, a. quos ego valde puer Constantinopoli -i [*Socr. 5, 16 παρ' οἷς ... ἐφοίτησα*]). 6, 17, 1 poetarum et rhetorum atque philosophorum -ere disciplinas (*Theodoret. 3, 8, 1 μεταλαγχάνειν λόγων*). 8, 8, 9 venit in Beryto ibique iura -bat (*Socr. 4, 27 νόμους ἐμάνθανε*).

appendix stilistica ad I et II: 1 *in lusu verborum*: **a** *c. compositis*: VARRO *p. 1126, 64*. HIL. ad Const. 2, 9 scripturae... non in -endo sunt, sed in intelligendo (syn. 85 p. 537A.B OPTAT. 4, 9 p. 114, 20 FILASTR. 50, 3 AVSON. 335, 8 p. 199, 61 P.). OPTAT. 5, 6 p. 132, 19 vox est de vico conlecta, non de libro -cta. AVSON. 320, 20 p. 17 P. 'γνῶθι σεαυτόν' quam propere -imus, tam cito neclegimus (SEDVL. carm. pasch. 2, 84 legem ... -endo neglegis [op. pasch. 2, 7 -is ac n.]). ALC. AVIT. epist. 75 p. 91, 24 electis liceat -ere, quod videtur. **b** *exempla varia*: PRIAP. 68, 2 libros non -o, poma -o. SEN. epist. 24, 21 malo te -as quam epistulam meam. QVINT. *p. 1125, 31*. APVL. flor. 16 p. 67 -enda eius esse nunc ossa, mox carmina. p. 68 ante letum abire quam -ctum. GREG. M. in Ezech. 1, 5, 1 viridissimas sententiarum herbas -endo carpimus. 2 *allitterationes*: CIC. de orat. 3, 42 et -endi et loquendi. PROP. 2, 24b, 21 laudabas ... -bas (MART. 3, 1, 3. 4, 49, 10. 5, 25, 12). SEN. epist. 71, 11 lusit ... -it (STAT. silv. 1, 2, 267). MART. 12, 61, 7 -i laboras. *cf. sub 1 et* lectionem -ere *p. 1130, 36. 1131, 22*. 3 *paronomasiae*: CIC. Att. 15, 1, 2 -i et egi. VERG. ecl. 10, 2 -at ... neget. AVSON. 34, 16 p. 311 P. -at ... tegat (299, 3 p. 169).

part. praes. act. legēns, -entis *pro subst. p. 1130, 13. 49*.

p. p. p. **lēctus**, -a, -um *pro adi. vel subst.* SYNON Cic. p. 442, 34 summus vir ... elegans. -ctus. nitidus *eqs.* GLOSS. ἐπίλεκτος. electus. -iores: molliores ('mel- ?' *Götz*).

fere i. q. egregius, illustris, sublimis sim.: 1 *posit.*: **a** *de rebus*: PLAVT. Bacch. 974 quadringentos filios (*i. nummos*) habet ... omnes -os sine probro (*cf.* Pseud. 1149 quinque argenti -ae numeratae minae. TER. Phorm. 53 accipe ...: -umst *eqs.* [DON.: bonum vel splendidum]. LVCIL. 1199). CIC. carm. frg. 2 -o sermone (AVSON. 322, 58 p. 264 P.). Catil. 2, 20 praediis -is (lecticis *pars codd.*). de orat. 1, 154 verbis ... quam maxime possem -is (3, 150 ut abiecta atque obsoleta fugiat, -is atque inlustribus utatur. Brut. 250 orat. 170). Tusc. 2, 26 poemata. LVCR. 5, 965 glandes atque arbita vel pira -a. SEN. dial. 5, 8, 6 -ae patientiae cliens. LVCAN. 7, 142 sagittis. GELL. 11, 2, 3 nimis -o amoenoque cultu victuque. APVL. met. 7, 14, 4 hordeo. *al.* **b** *de animantibus*: CIC. Verr. II 2, 49 gener, -us (electus *codd.*) adulescens. CATVLL. 64, 4 -i iuvenes, Argivae robora pubis (VERG. Aen. 5, 729. 8, 179. 10, 837 APVL. met. 3, 16, 5 AMM. 27, 10, 12. *al.*). SALL. Catil. 50, 2 libertos suos, -os et exercitatos. hist. frg. 3, 98 B vir(is) (VERG. Aen. 6, 73 [GLOSS. V 217, 6 significat quindecimviros, quos Augustus libris Sibyllinis praefecit]. LIV. 37, 40, 6 VAL. FL. 4, 735 SIL. 1, 565. 8, 472 TAC. ann. 2, 52, 2. *al.*). VERG. Aen. 2, 762 custodes. 4, 57 -as de more bidentes (6, 39. 8, 544. VAL. FL. 3, 431 aurata fronte. *cf. l. 53 et* DON. Ter. Hec. 66, 3 *boves ad sacrificium electi* egregii dicuntur et oves -ae). 8, 519 Arcadas ... equites ..., robora pubis -a (LIV. 7, 7, 4 VAL. FL. 4, 591). 10, 213 proceres (OV. met. 10, 315). 10, 294 manus (OV. met. 8, 300 iuvenum. LIV. 33, 18, 10 peditum. SIL. 7, 298 STAT. Theb. 9, 87. *al.*). 11, 655 comites. HOR. carm. saec. 6 virgines -as puerosque castos. OV. met 6, 322 -os (lentos *H*) ... boves. LVCAN. 9, 478 iuventus (TAC. ann. 12, 40, 3 valida et -a armis). VAL. FL. 3, 5 pecus. 6, 559 -a boum ... corpora (SIL. 13, 433 bidentum. TAC. hist. 2, 11, 3 speculatorum. AMM. 24, 5, 2 bestiarum. MAXIM. eleg. 5, 71 nudatus corpore -o). *al.* *pro subst.*: VERG. Aen. 9, 47 viginti -is equitum (*c. gen. ut* LVCAN. 10, 274 Aethiopum. STAT. Theb. 1, 606 iuvenum. IVVENC. 3, 624 discipulorum. *cf.* VAL. MAX. 2, 3, 3 e peditibus -os expediti corporis. VAL. FL. 6, 405 ex omnibus agris. TAC. hist. 2, 14, 1. 3, 50, 1. 4, 24, 1. *al.*). 9, 146 vos, o -i. 12, 899 vix illud *saxum* -i bis sex cervice subirent. LIV. 31, 33, 9 SIL. 11, 204. STAT. silv. 1, 4, 92 tanti -us rectoris. SVET. Aug. 35, 3 -i probatique. *al.*

2 *compar.* -ior, -ius: CIC. inv. 1, 52 ut neque vir melior neque femina -r in terris sit. SVLP. VICT. rhet. 6 p. 316, 21 *in ethicis causis* diligentius aliquid et cultius et -s (elect- *var. l.*) ... proferendum est. AVG. civ. 20, 29 p. 479, 26 D. alius sensus idemque -r (elect- *var. l.*).

3 *superl.* -issimus, -a, -um: **a** *de rebus*: RHET. Her. 4, 26, 36 ad optimum et -um verbum devenire (*seq.* electius. CIC. de orat. 3, 39. orat. 227 optimis sententiis verbisque -is [-e *codd.*] dicere). TAC. Germ. 6, 1 -is (laet- *C*) coloribus. SVET. Vit. 13, 2 piscium. CLAVD. carm. min. 25, 60 sanguis. AVG. conf. 3, 7, 13 ex lege -a (rect- *vel* iust- *pars codd.*). EPIPHAN. Avell. p. 752, 19 venam. *pro subst.* (*c. gen.*): TAC. hist. 3, 47, 3 -as Liburnicarum. **b** *de hominibus*: CIC. inv. 1, 52 optimum virum ..., uxorem ... -am (*cf.* CIL VI 1398, 8 coniugi). Quinct. 5 viris -is (elect- *codd.*) civitatis (Verr. II 1, 15 -i v. atque ornatissimi. 5, 147. Flacc. 2 sapientissimorum et -orum. Arch. 3 Cael. 5 VOPISC. Car. 7, 1 IVST. 43, 5, 5. *al.*). div. in Caec. 29 -um atque ornatissimum adulescentem (Verr. II 1, 65. 3, 63. 4, 37. 4, 79 -um ornatissimumque. VOPISC. Car. 7, 1). Verr. II 1, 94 pudentissimas -asque feminas (Font. 46 Catil. 4, 13 [elect- *codd. plerique*]. ANTON. Cic. Att. 10, 8A, 1). 3, 138 senatores (5, 150). Flacc. 46 hominis. 97 -orum civium et amplissimorum. VERG. Aen. 9, 272 -a matrum corpora (STAT. Theb. 2, 483 iuvenum fidos, -a bello c.). FRONTIN. strat. 1, 6, 3 -os quosque (VEG. mil. 3, 11 p. 94, 17 SIDON. epist. 9, 13, 1). 3, 16, 3 -am manum (IVST. 12, 10, 1). APVL. met 11, 9, 5 -ae iuventutis. TERT. test. anim. 1 p. 134, 17 magistris alias probatissimis atque -is. IVVENC. 1, 69 virgo. *al.* *pro subst.*: SEN. dial. 1, 4, 8 dux -os mittit. STAT. silv. 5, 1, 247 iuvenum -e (*c. gen. ut* TAC. Agr. 18, 4 auxiliarium. AMM. 27, 6, 15 veterum *imperatorum*. *cf.* VEG. mil. 3, 17 p. 101, 22 -os de peditibus *eqs.* p. 102, 18 ex peditibus). PS. AVR. VICT. epit. 41, 23 CARM. adv. Marc. 3, 244.

adv. **lēctē**. VARRO ling. 6, 36 ab 'lego' -e ac -issime. [*falso p. 1133, 68.*] *fere i. q. egregie*: SIDON. epist. 9, 9, 10 scripseras ... cuncta moraliter -e, potenter eloquentissime.

deriv.: lectio, lector (-trix), lectrum, lectus (-ūs), legibilis, legio, legulus; lectito, lecto, lecturio, legito; legego, legero. *cf.* legumen, legumentum.

compos.: al-, circum-, contra-, intel-, neg-, per-, prae-, re-, retro-, sub-, translego; col-, de-, di-, e-, seligo; elegans, illectus, interlegendus; aqui- (-lex), auri-, denti-, fati-, flori-, frugi-, sacri-, sorti-, turilegus; ossi-, spicilegium. *v. Kamptz.*

legonatus, -ī *m.* [*obscurum. Sch.*] *nomen limitis cuiusdam naturalis*: PS. BOETH. grom. p. 401, 21 lacos et -os (-us *v*, ligonatos *corr. b.* '*? fort.* lagenatos' *Lachmann in indice*) et fabricis constructos calaviones.

legula *v.* ligula.

lēgulēius, -ī *m.* [*a* lex *quasi nomen gentilicium in* -uleius *cadens; cf. Schulze, Eigenn. 284. Sch.*] *i. qui leges scrutatur* (*c. contemptu dictum*): CIC. de orat. 1, 236 est tibi iuris consultus ipse per se nihil nisi -us quidam cautus et acutus, praeco actionum, cantor formularum *eqs.* (*cf.* QVINT. inst. 12, 3, 11 formularii vel, ut Cicero ait, -i quidam esse maluerunt).

legulus, -ī *m.* *a* legere. *cf.* VARRO ling. 5, 94 in hoc genere (*sc. vocum ab artibus derivatarum*) quae sunt vocabula, pleraque aperta, ut -us, alter ab oleis, alter ab uvis. 6, 66 ab legendo -i, qui oleam aut qui uvas legunt. CONSENT. gramm. V 340, 19 (*loco interpolato*) *a verbo derivatur.* [*corruptum* -o ROMVL. fab. 40 rec. W.]

i. qui legit, tollit, colligit: 1 *fructus*: CATO agr. 64, 1 -i volunt, uti olea caducea quam plurima sit, quo plus legatur (144, 3 -os ... praebeto *redemptor* et strictores [*ibid. bis* qui oleam legeri(n)t]. 146, 3 -is. VARRO *l. c.*). VARRO (*v. supra*) *uvas* (CALP. ecl. 3, 49 extremas -us cum sustulit uvas). VLP. dig. 7, 1, 13, 6 si ..., quae instituit usufructuarius, aut caelum corrumpant agri aut magnum apparatum sint desideratura opificum ... vel -orum (*infra*: ad fructum percipiendum). 2 *purpuras*: VERS. metr. Ter. Maur. 2635 (*exemplum versus trochaici*) purpurae -i senes. 3 *aurum*: CIL III 1260 M. Aurelius Maximus ⟨l⟩egulus votum ... solvit. 1307 (*a. 161/167*) *quidam* lib(ertus) et familia et -i aurariar(um). PAVL. NOL. carm. 17, 269 (*ad Nicetam episcopum*) callidos auri -os (regulos, regulus *var. ll.*) in aurum vertis inque ipsis imitaris ipsos, e quibus vivum fodiente verbo eruis aurum. *B.*

***legūmen**, -inis *n.* [*qui Varrone auctore vocem a* legere *derivandam esse confidunt, si notionem coartatam defendere possunt, saltem in -ū- explicando haerent. Sch.*] *derivatur a* 2. lego: VARRO ling. 6, 66 (*v. l. 70*). rust. 1, 23, 3 (*v. l. 74. inde* PLIN. nat. 18, 165). 1, 32, 2 (*v. l. 76*). SERV. georg. 1, 74. 199 ISID. orig. 17, 4, 1. *scribitur* -men- *p. 1135, 7, in codd. etiam* lig-. *neutr. testatur* DVB. NOM. gramm. V 582, 19. *vix primae decl.* -a, (-ae): DIOSC. 2, 128 p. 227, 23 -a addita haec celerius coci possit (*pro* posse) facit *orobanche* (*gr. 2, 142 ὀσπρίοις ... συμβληθὲν τάχιον αὐτὰ δοκεῖ ἑψεῖν*). *legitur inde a* VARRONE, CIC. [*val.* legumă; *it.* legume (> *francog.* légume), *venet.* (*Verona*) liomi, *aemil. vet.* legome, *sic.* liume; *raet. occ.* liema, *or.* liums; *francog. vet.* leun, *med.* lyens; *francoprov.* ǐõ; *prov. vet.* leum *etc.*, *delph.* lyü, liéume, *prov.* lioume, liéume *etc.*, *langued.* lium, legun, *aquitan.*, *vasc.* legun; *cat.* llegum; *hisp.* legumbre; *port. vet.* legume, -a, -ia, *port.* legule. *suffixo mutato* (*forma* legimine): *ligur.*, *langob.*, *aemil.* leme, -i, *pedem.* lemu, -e. *cf. M.-L. 4972. Battisti-Alessio III 2198. 2199. Wartburg V 246sq. Corominas III 71. Machado² II 1393. G.*]

[*falso trad.* -n *pro* liquamen ORIBAS. syn. 4, 19, 3 La p. 22 (*Aa* lequamen, *gr. μετὰ ... γάρου*).]

nomen plantarum: 1 *strictius, siliquis praeditarum, ὄσπριον* (GLOSS.; *fusius de -bus agit* PLIN. nat. 18, 48sqq.; *dicitur maxime c. respectu siliquarum* PLIN. *p. 1135, 25, fructuum in siliquis nascentium* PRVD. *p. 1135, 64*): **a** *significantur vel comprehenduntur singulae species*: VARRO Men. 244 uti serat haec -a arte parva pauca, cicer, arviliam *eqs.* ling. 6, 66 *vocantur* ab legendo leguli ..., hinc -a in frugibus (*e* frumentis *corr. F*) variis. rust. 1, 23, 2 quae non multo indigent suco, ut cytisum et -a praeter cicer; hoc enim quoque -n, ut cetera, quae velluntur e terra, non subsecantur; quae, quod ita leguntur, -a dicta. 1, 31, 5 (*cf.* capit. p. 4, 30) hordeum et vicia et -a. 1, 32, 2 serendum viciam, lentem, cicerculam, ervilam ceteraque, quae alii -a, alii, ut Gallicani quidam, legarica appellant, utraque dicta a legendo. 1, 45, 1 *e terra exeunt* -a fere quadriduo ... praeterquam faba. 1, 58 (*cf.* capit. p. 6, 13) faba ⟨et⟩ -a in oleariis vasis ... servantur. CIC. nat. deor. 2, 156 terra ... feta frugibus et vario -um genere (*an ad 2?*). CAES. civ. 3, 47, 6 non illi[s], hordeum cum daretur, non -a recusabant *milites inopia pressi*. VERG. georg. 1, 74 seres ... farra *ibi*, unde prius laetum siliqua quassante -n (*i. fabam, ut vid.*) aut tenues fetus viciae tristisque lupini sustuleris ... calamos (*cf.* CALP. ecl. 4, 114 [119] -a plenis ... resonant siliquis). VITR. 5, 9, 8 frumenta ... congeruntur et,

[*Ravenna*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

si defit, holeribus, carne seu -bus defenditur *urbs oppugnata*. 8, 4, 2 si -a in vas ... coniecta ... percocta fuerint (CELS. 2, 18, 12. *cf. infra l. 47 et* LAMPR. Comm. 11, 4 -um coctorum). CELS. 1, 6, 1 non uti ... -bus oleribusque iisque, quae celeriter descendunt. 1, 7 vitet ... -a. 2, 18, 2 omnia -a quaeque ex frumentis panificia sunt. 2, 18, 5 ex -bus ... valentior faba vel lenticula quam pisum; ex oleribus *eqs.* 2, 21. 2, 25, 1. 2, 26, 1. TAB. cer. Pomp. (Ann. épigr. 1969/70 100b *et c, a. 37*) saccos legumenum. COLVM. 1, 6, 13 lacubus distinguuntur granaria, ut separatim quaeque -a ponantur. 2, 7, 1 -um genera cum sint complura, maxime grata ... videntur faba, lenticula, pisum, phaselus, cicer, cannabis, sesama, lupinum (*cf.* 2, 9, 17 inter frumenta etiam panicum ac milium ponenda sunt, quamvis iam -bus ea contribuerim). 2, 10, 19 nec ullum -n minus agro nocet *quam cicercula*. 2, 10, 22 ab his -bus ratio est habenda napi raparumque, nam utraque rusticos implent. 2, 10, 34 huic -i (*i. ervo*). 2, 11, 4 faba et cetera -a. 2, 11, 6 dotes eius -is (*i. fabae*). 2, 20, 6 -um quoque non alia cura est quam reliquorum frumentorum (*cf. l. 21*). 7, 9, 3 *porci* stipula pascantur ceterisque -um caducis frugibus. 8, 8, 6 commodissima cibaria *columbarum* putantur vicia vel ervum, tum etiam lenticula, milium, lolium (nec minus excreta tritici) et si qua sunt alia -a, quibus etiam gallinae aluntur. 11, 2, 47 *ut possint* tritici obseri modii CL, ceterorumque -um modii centum (VLP. dig. 34, 1, 14, 3 ad frumenta ceteraque -a exprimenda. *cf. l. 16*). *al. ap. eundem.* PETRON. 135, 5 *Oenothea attulit pannum*, in quo faba erat ...; ut solvit ... pannum, partem -is super mensam effudit iussitque me diligenter purgare. PLIN. nat. 16, 112 in eis (*frugibus*) spica in cacumine nascitur, -a in lateribus. 18, 48 (*cf.* 1, 18, 30) sunt ... duo prima earum (*frugum*) genera: frumenta ... et -a, ut faba, cicer. 27, 58 caules *calycis* in -bus decocti[s] sanant tenesmon. *al. ap. eundem.* QVINT. inst. 2, 20, 3 eiusdem -is (*i. ciceris*) modio *donavit Alexander quendam.* IVV. 15, 174 *Pythagoras* ventri indulsit non omne -n (PORPH. Hor. epist. 2, 1, 123 'siliquis' ⟨pro⟩ omni -e. SCHOL. Hor. sat. 2, 6, 63. *plur.* CELS. *supra*). PLIN. epist. 1, 20, 16 fabam ceteraque -a. SVET. Nero 16, 2 interdictum, ne quid in popinis cocti praeter -a aut holera veniret. PAVL. dig. 50, 16, 77 'frugem' pro reditu appellari, non solum frumentis ac -bus. sent. 3, 6, 78 frugibus legatis tam -a quam hordeum et triticum continentur. VLP. dig. 33, 9, 3, 11 -um thecae, arculae forte vel sportae. TERT. ieiun. *v. l. 55.* SER. SAMM. 365 lapathi ... -n. 433 lini tunsum siliquaeque -n (*cf. Plin. nat. 20, 251* cum faeno graeco. *aliter infra l. 65*). SPART. Did. 3, 9 holeribus -busque. ZENO *l. 55.* VVLG. *l. 54.* HIER. *l. 56.* LEONIAN. Alc. Avit. epist. 86 p. 96, 7 impleor oleribus ..., abundo -bus, sed quae tellus, non pontus emisit; inter haec qualia fuerint ... ostrea, non recordor. ISID. eccl. off. 2, 12, 3 psallentes ... -e causa vocis assidue utebantur, unde et cantores apud gentiles fabarii dicti sunt. reg. monach. 9, 4 pallentia ... -a.

b *per sing. significantur complures species* (*cf. supra l. 24. 30; vix huc l. 43*): COLVM. 8, 15, 6 gratissima *anatibus* est esca terrestris -is panicum et milium, aquatilis autem cibi *eqs.* CALP. ecl. 3, 83 cocto pensare -e panem. PLIN. nat. 18, 51 erumpit ... hordeum die septimo, -n quarto ..., faba a quintodecimo ad vigesimum (*et antea et postea*: -a). 18, 304 tenuior hordeo palea, exilis et -i. SVET. Galba 12, 3 dispensatori ... paropsidem -is pro sedulitate ... porrexisse. VLP. dig. 14, 1, 1, 12 ut certis mercibus eam (*navem*) locet ..., puta -i, cannabae. 33, 9, 3, 8 sive ... frumentum sive quid -is. TERT. anim. 48, 3 trina illa cum Daniele fraternitas -e solo contenti (VVLG. Dan. 1, 12 -a *ut* 1, 16. *ad eundem locum spectant* ieiun. 9 p. 284, 18 -um pabulum ZENO 2, 38 [1, 24, 2 L.] -a. HIER. epist. 54, 10, 3 -bus. *al. addas l. 61*). SPART. Sept. Sev. 19, 8 cibi parcissimus, -is patrii (porri *Petschenig*) avidus. SERV. georg. 1, 229 et vernum *tempus*, quo -n seritur, et autumnale, quo frumentum. PROB. Verg. georg. 1, 227 vicia est ... -is genus. HIER. epist. Morin (Bull. d'anc. litt. et d'arch. chrét. 3, 1913, p. 57, 129) quanti nobiliores (*sc. tres pueri, cf.* VVLG. *l. 54*) ... infuso tantum -e sustentantur? (PALLAD. hist. mon. II 10 p. 359^D olera cruda et ... -n infusum [I 6 p. 270^B -is aliquid, *gr. p. 48, 6 B.* ὀσπρίων βρεκτῶν]). vita Hilar. 11 aut pomorum aut -is. PRVD. cath. 3, 64 nos holeris coma, nos siliqua feta -e multimodo ... paverit (*cf. supra l. 38*). CASS. FEL. 33 p. 71, 11 -n (-a *Rose*). EXPOS. mundi 34 hordeum, -n et vinum *fert Aegyptus.* EVSTATH. Basil. hex. 5, 3, 5 -n (*gr.* τι ... τῶν χεδρόπων). ENNOD. opusc. 3, 48 p. 343, 6 holerum et -is ... epulis. 4, 20 p. 387, 24 parum -is. PALLAD. hist. mon. II 15 p. 372^B olera ... et ptisanas ac -n (*gr. p. 122, 14 B.* ὀσπριδίων).

2 *latius comprehenduntur etiam frumenta* (*cf.* leguminalis; *dub. an huc p. 1134, 71*): GLOSS. III 266, 47 περὶ ὀσπρίων· de -bus: ... frumentum ... triticum ... ordeum ... cicer ... lenticula *eqs.*

deriv.: leguminalis, leguminarius. *cf.* legumentum.

lēgumenārius *v.* leguminarius.

legūmentum, -ī *n.* *cf.* legumen. [*restituitur* -is *pro* integumentis LIV. 40, 59, 8 (= OBSEQ. 7), *v. vol. VII 1, 2088, 53.*] *i. q. legumen*: GELL. 4, 11, 4 nullo saepius -o Pythagoram dicit *Aristoxenus* (*frg. 25 W.* ὀσπρίων) usum quam fabis. 4, 11, 10 opinati ... sunt plerique κυάμους (*Empedocl. frg. B 141 D.*) -um dici, ut a vulgo dicitur, *sed re vera significantur testiculi.*

legūminālis, -e. *a* legumen. *i. q. ad legumina (voce latissimo sensu usurpanda, cf. l. 71) distinguenda factus*: EDICT. imp. Diocl. frg. Myl. 5 (CIL III p. 2328^60) ⟨c⟩ribrum -e t⟨extile⟩ (*gr. respondere vid. frg. Megal.* κόσκινον ... σιμιδαλια [*vix sanum, desideratur* -λιαῖον *vel* -λιακόν]).

legūminārius, -ī *m. et* -a, -ae *f.* *a* legumen. *scribitur* -men- CIL VI 9683. *i. qui (quae) legumina vendit* (GLOSS. II 586, 30 -us: legumina vendens. *vertitur* ὀσπριοπώλης GLOSS. II 388, 20. III 308, 61): CIL VI 9683 negotiatrici frumentariae et -a(e) ab scala Mediana. XIII 5221 lec⟨uminarii⟩. *Ravenna.*

leienteria *v.* lienteria. **leimito** *v.* limito.

leipothȳmia *v.* lipothymia.

⟨l⟩elepris *restituitur* PLIN. nat. 32, 149 *ex Hesychio λ 607* λελεπρίς· ἰχθύς ποιός, ἡ καλουμένη φυκίς.

lēmae, -ārum *f.*, ἡ λήμη. *i. q. gramae*: PLIN. nat. 23, 49 si -ae in oculis erunt. CAEL. AVR. acut. 2, 6, 30 oculos -is obsitos. CASS. FEL. 29 p. 50, 8 egestiones vel pituitas oculorum, quas Graeci -as vocant. *B.*

lembāgo *v.* lampago.

lembulus, -ī *m.* *a* 1. lembus *deminutive.* *scribitur in codd. etiam* lim-, -bol-. *i. q. parvus lembus*: PRVD. perist. 5, 455 (*450* cumbam) *corpus martyris* levi ... vectum -o amplum per aequor auferas? PAVL. NOL. epist. 49, 1 p. 391, 6 illos *e navi in scapham egressos* statim cum fragili perfugio -i sui abripuisse in scopulos procella dicitur. 49, 8 p. 397, 15 (*397, 4* naviculis) famulantibus -is suis ... navem ad portum suum ... duxerunt *piscatores.*

lembunculus, -ī *m.* *ex* 1. lembus *et* 2. lenunculus *conflatum videtur; cf.* lembusculus, lemniculus (-um) *necnon* lembulus. GLOSS.^L I Ansil. LI 300 limbunculus navicula non grandis (III Abstr. LI 33). II Philox. LE 16 lem⟨b⟩unculus πῖτυλος, σκαφίδιον. lemnunc- (*an ad* 2. lenunculus?): GLOSS.^L I Ansil. LE 107 lembum. 108 navicula, ipse est et lembus. *addas var. lect. p. 1166, 48.*

1. *lembus, -ī *m.* (*f. l. 32*), lemba, -ae *f. l. 31*, λέμβος. *scribitur* lim-: PLAVT. Men. 442 (*defic. A*) *et hic illic var. lect.* lym-: ACC. trag. 129 GLOSS. lemv-: AMM. 25, 8, 3 GLOSS. lemba (*sec.* cumba ?): GLOSS.^L III Abol. LE 16 GLOSS. IV 106, 31. *fem.* (*testatur* PRISC. gramm. II 169, 15 [*fort. e Capro et Probo, quos laudat 171, 14*] hic et haec ... -us): TVRPIL. com. 98 -i ... duae. *cf. var. lect. l. 42.* *de notione* (*explicatur fere* VERG. georg. 1, 201): NON. p. 534, 1 -us: navicula brevis piscatoria (*affert* ACC., TVRPIL. *utrumque locum*, VERG., SISENNAM). PROB. Verg. georg. 1, 201 genus navigii. SERV. (*ad eundem locum*) -um: naviculam admodum brevem. BREV. EXPOS. (*ad eundem locum*) navis piratica brevis (*cf.* GLOSS.^L I Ansil. LE 101 navicula piratarum). FVLG. serm. ant. 30 genus navicellae velocissimae, quos dromones dicimus (*affertur* VERG. georg. 1, 201). ISID. orig. 19, 1, 25 navicula brevis, qui (quae *var. l.*) alia appellatione dicitur et cumba et caupulus sicut et lintris, id est carabus. GLOSS. II 432, 51 σκάφος τὸ πλοιάριον: -us. GLOSS. navis brevis. navicella (*vel* navicula) non grandis. *al.*

nomen naviculae (*interdum distinguitur a navi; evanescit vis deminutiva fere ap.* AVIEN. *infra l. 71sq.*): **1** *proprie*: PLAVT. Bacch. 279 (*277* in navem conscendimus) -um conspicor longum (*de eodem* 281. 286 is nostrae navi -us insidias dabat. 305. 958). Merc. 193 -o advehitur *ad navem* tuos pater pauxillulo (*de eodem* 259). TVRPIL. com. 98 -i ... duae ad nostram adcelerarunt ratem. 124 hortari nostros coepi ilico, ut celerent (cederent, celarent *codd. Nonii*) -um. ACC. trag. 129 aliquanto solito (-tus *trad.*) -o sum progressus longius. SISENNA hist. 38 cum scaphis ac -is (AMM. 29, 6, 18). VERG. georg. 1, 201 omnia ... retro sublapsa referri, non aliter quam qui adverso vix flumine -um remigiis subigit (*inde item in comparatione* HIER. adv. Pelag. 3, 4 p. 573^B). LIV. 24, 40, 2 *Philippum* -is biremibus centum flumine adverso subvectum. 28, 8, 8 quinqueremibus ... et -is (44, 29, 1). 32, 21, 27 tectae naves et ... -i (33, 39, 10 cum classe tectarum navium, ad hoc levioribus navigiis cercurisque ac -is). 34, 26, 11 (*seq.* mixtisque aliis minoris formae navigiis). 32, 32, 9 cum quinque -is et una nave rostrata. 34, 35, 5 neve ipse *Nabis* navem ullam praeter duos -os, qui non plus quam sedecim remis agerentur, haberet. 35, 26, 1 -os pristesque (44, 28, 1). 37, 27, 4 piraticos celoces et -os (CVRT. 4, 5, 18. 4, 5, 21 [*cf. Arrian. anab. 3, 2, 4* ἡμιολίαις λῃστρικαῖς]). 40, 4, 11 -um armatum ad retrahendam (pertra- *trad.*) eam navem. 44, 28, 5 *opp.* onerarias *naves* (44, 29, 4). 44, 30, 13 fama -orum vastantium maritimam oram. 45, 10, 1 cum classe -orum. *et vicies ap. eundem.* PLIN. nat. 7, 208 -um Cyrenenses *invenerunt.* FRONTIN. strat. 2, 7, 14. GELL. 10, 25, 5 *inter nomina navium.* SOL. 52, 48 *ut harundo* -i vice vectitet navigantes (*cf. Plin. nat. 16, 162* navigiorum ... vicem). PANEG. 3, 8, 3 de Iuliani -is liburnisque. AVIEN. ora 130 (*120* ratem, *128* navigia) si quis ... ab insulis Oestrymnicis -um audeat urgere in undas. orb. terr. 384 in ... procellosos -um convertere fluctus. 646 in Hadriacam -um cogentibus undam (*Dionys. perieg. 482* νηός). 660 (*ibid. 492* νηί). 788 (*792* carinas, *ubi respondet ap. illum 603* νῆα). AVSON. Mos. 197 caudiceo ... -o. 201 remipedes ... -i. AMM. 17, 13, 17 *syn.* luntribus. 25, 8, 3 brevibus -is (*de eisdem 24, 7, 4* minores *naves*). 30, 3, 5 amnicis -is. *al.* PAVL. NOL. carm. app. 1, 22 ille decem celsis sulcans maria ante carinis nunc -um exiguum scandit et ipse regit. CARM. de Sod. 153 adclinantque leves laterum libramine -os (adclinant leves laterum *var. l.*). SIDON. carm. 7, 371 (*de pirata*) assuto ... mare findere -o. epist. 2, 2, 18. 2, 12, 1 -um mobilem, solidum, lecti capacem.

2 *transfertur ad homines*: PLAVT. Men. 442 est hic praeda nobis (*sc. meretrix*). :: perii, iamne abis? periit probe, ducit -um dierectum navis praedatoria. FRONTO p. 91, 1 v. d. H. (p. 97 N.) vides ..., quam-

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quam non semper ex summis opibus ad eloquentiam velificaris, tamen sipharis et remis te tenuisse iter, atque ut primum vela pandere necessitas impulit, omnis eloquentiae studiosos ut -os et celocas facile praetervehi.

deriv.: lembulus. *cf.* lembunculus, lembusculus, lemniculus (-um).

2. lembus *v.* limbus.

lembusculus, -ī *m.* *cf.* lembunculus (*q. v.*), lemniculus (-um). GLOSS. IV 534, 54 linbusculus (*sine interpretamento; antea*: linbus navicula non grandis).

lēmma, -tis *n.*, λῆμμα. *scribitur* legm- SCHOL. Cic. Bob. p. 169, 1. [*var. l. det.* GELL. 9, 16, 7. *restituitur* -ta *pro* prolismata HIER. epist. 53, 8, 3 (*cod. H, fortasse leg.* problemata, *ut coni. B. Löfstedt, per litteras*). *dub. an legendum sit* -ta *pro* elementa CHALC. comm. 302, *cf. vol. I 282, 75. V 1, 348, 60.*]

fere i. q. argumentum (*operi inscriptum tituli specie l. 24. 29*): 1 *generatim*: **a** *dialecticorum*: CIC. div. 2, 108 demus tibi istas duas sumptiones, ea, quae -ta appellant dialectici, sed nos Latine loqui malumus. DON. Ter. Andr. 546 hic syllogismus negativus dicitur, nam in secundo -te negat, quod prius dixit. 569 alter est syllogismus per contraria -ta et ipse negativus. **b** *poetarum, nutricis* (*l. 34*), *oratoris* (*de ipso carmine l. 22. 27. 34*): MART. 10, 59, 1 consumpta est uno si -te pagina, transis, et breviora tibi, non meliora placent. 11, 42, 2 vivida cum poscas epigrammata, mortua ponis -ta. 14, 2, 3 -ta, si quaeris, cur sint adscripta *apophoretis*, docebo: ut, si malueris, -ta sola legas. PLIN. epist. 4, 27, 3sq. -a sibi sumpsit *poeta quidam*, quod ego interdum versibus ludo; atque adeo iudicii mei te iudicem faciam, si mihi ex hoc ipso -te secundus versus occurrerit *eqs.* (*affertur totum poemation*). AVSON. 158 p. 28 P. quosdam *versiculos meos* solet commendare materia et aliquotiens fortasse lectorem solum -a sollicitat, tituli ut festivitate persuasus et ineptiam ferre contentus sit (*sic interpunxit Brandes in schedis nostris, post* titulum *vix recte interpungunt edd.*); hoc opusculum nec materia amoenum est nec appellatione iucundum. 324 p. 109 imaginem *Cupidinis cruciati* specie et argumento miratus sum ...; mihi praeter -a nihil placet. 406, 90 p. 242 nutricis inter -ta lallique somniferos modos (*cf. Thraede, Hermes 96, 1968, 626*). SCHOL. Cic. Bob. p. 169, 1 (*ad Cic. Planc. 101* lacrimas *eqs.*) lacrimosis -bus iam perorat, adfectus animi sui cum varia miseratione proluens *eqs.* SIDON. epist. 8, 9, 3 videris, quam tibi sit epigrammatis flagitati -a placiturum (*affertur ipsum poema*).

2 *speciatim, sc. in malam partem*: MAR. VICTORIN. rhet. 1, 13 p. 193, 39 *firmamentum* si quando adhibetur, necesse est aut in themate sit aut in historia, alias -a dicitur, id est falsum argumentum.

cf. analemma, dialemma, dilemma, dilemmatus.

lemmonēs *v.* lemures *p. 1138, 58.*

lemniculus, -ī *m. et* -um, -ī *n.* *cf.* lembunculus (*q. v.*), lembusculus. GLOSS. IV 107, 12 lemniculum (-a *var. l.*) navicula. V 635, 51 lymniculus navicula.

lēmnis (lemois *trad.*) est dies, qui apud antiquos magni honoris erat, unde et sollemnis dies festa dicitur, quae magno anniversario celebratur, ex quo et lamnisc(a)e (*an* lemniscatae *scribendum?*) dicuntur coron(a)e, quae de fasciis fiebant GLOSS. V 621, 5. *cf.* lemniscus.

lēmniscātus, -a, -um. *a* lemniscus. *scribitur* -min- GLOSS. II 339, 10. *i. q. lemniscis ornatus*: 1 *de palmis, coronis*: CIC. S. Rosc. 100 (*in imag. de Capitone, de quo 17* plurimarum palmarum ... gladiator; lanistam) multas esse infames eius palmas, hanc primam esse tamen -am, quae Roma ei deferatur (Romae d. *trad.*; *cf.* GLOSS.[L] IV Plac. L 33 -a maior palma gladiatorum; est nomen productivum generis feminini [*vix subst., cf. p. 1138, 8*]). SERV. Aen. 5, 269 ('puniceis ... taenis') significat -as coronas, quae sunt de frondibus et discoloribus fasciis et, sicut VARRO dicit, magni honoris sunt (6, 772 ['civili ... quercu'] aliae c. ... erant murales, aliae agonales, id est -ae. GLOSS. V 553, 56 -ae c.: agonales. *cf. l. 74*). 2 *in arte medicorum i. q. circa bracchia fasciatus* (*cf.* lemniscus *sub 2b*): GLOSS. II 339, 10 καρποδέσμοις περιειλημμένος -us. 586, 18 -us: in bracchiis fasciatus a medicis.

lēmniscus, ī *m.*, λημνίσκος. *scribitur in codd.* len(t)-, lenn-, li(m)n-. -min- GLOSS. II 339, 9. 581, 23 (*cf. infra p. 1138, 41*). gemin- GLOSS. *p. 1138, 41.* *acc. graecus* -on CHIRON 87 (-os VEG.). *fem.* -ae *v.* GLOSS. *infra sub 1c.* [*dub. interpr.* TRACT. in Luc. 5, 1 Migne suppl. 1, 337 ab hac *Gennesareth* -i palus habet inductum *i. ductum aquae* ('*si* -i *lectio vera est, iam hinc habere videmur novam etymologiam palaestini vocabuli Gennesareth*' *Mai ad l.*). *confusiones c.* linio *v. sub 2a.*]

1 *i. q. taenia, fascia, honoris signum* (PAVL. FEST. p. 115 -i, id est fasciolae coloriae dependentes ex coronis, propterea dicuntur, quod antiquissimum fuit genus coronarum lanearum. *de re v. Schuppe, RE Suppl. V 548sq. Ruggiero, Diz. epigr. s. v.; sing.* AVSON. *tantum*): **a** *proprie*: PLAVT. Pseud. 1265 unguenta atque odores, -os, corollas dari dapsiles (*in convivio*). LIV. 33, 33, 2 ruente turba ... coronas -osque (lemnis quosque *trad.*) iacientium *in imperatorem*. PLIN. nat. 16, 65 e quibus *tiliarum tunicis* vincula tiliae vocantur tenuissimumqu⟨e⟩ eorum philyrae, coronarum -is celebres antiquorum honore. 21, 6 Crassus Dives primus (*a. 212 a. Chr.*) argento auroque folia imitatus ludis suis coronas dedit accesseruntque et -i, quos adici ipsarum coronarum honor erat *eqs.* (*cf.* 1, 21, 4 quis primus [primum *trad.*] coronas foliis argenteis et aureis dederit. quare corollaria dicta. de -is. CAPITOL. Ver. 5, 3 coronas ... datas -is aureis interpositis et alieni[s] tempori[bu]s floribus *in convivio*). SVET. Nero 25, 2 incedenti *Palatium post iter Graecum* ingestae ... aves ac -i et bellaria; sacras coronas in cubiculis ... posuit. TERT. coron. 12 l. 28 triumphi laurea *corona* foliis struitur an cadaveribus? -is (lemnis *A*, lamnis *Rigaltius*) ornatur an bustis? **b** *in comparationibus* (quasi *l. 10*): AVSON. 410, 6 p. 269 P. quae iamdudum tibi *Paulino* palma poetica pollet, -o ornata est, quo mea palma caret. SERV. auct. ecl. 9, 46 (*47* 'Caesaris astrum') Baebius Macer circa horam octavam stellam amplissimam, quasi -is, radiis (lemnicas cactis *trad.* lemniscatis *Daniel, alii alia*) coronatam, ortam dicit, quam quidem ad inlustrandam gloriam Caesaris iuvenis pertinere existamabant. *?* **c** *de ipsa corona*: GLOSS. *v. s.* lemnis.

2 *in arte medicorum*: **a** *i. q. linamentum, tiltum, licinium sim.*: CELS. 7, 28, 2 lin[i]amentum (-os Graeci vocant) in aceto tinctum demittere *in vaginam*. CHIRON 44 pannos ex (et *trad.*, VEG. mulom. 2, 82, 3 p. vel -os ex) aceto et oleo per cutem traicies (*seq.* linitos pannos); ... curabis, ut ... -os subicies; ... -os educere (*sim.* VEG. *l. c.*). 61 -um (lemnas cum *cod.*) linis aceto *eqs.* ex aceto et oleo subigito *auriculae* (*Veg. mulom. 2, 14, 1* linis aceto ... et oleo). 62 curato mero et oleo et sale mixto, -um saciatum subigito *auriculae* (VEG. mulom. 2, 14, 3 vino, oleo et sale mixto infusos -os inducis [infusus linis eos *G*]). 87 curato aceto, sale et oleo; -on subicito *gutturi* (VEG. mulom. 2, 23, 2 aceto et sale et oleo infusos -os subicere). 107 licinium (lu- *cod.*) tortum in crinicula cum axungia, aceto et oleo saciato, per ea foramina (*in cute genuum*) ustionis traicere -um *eqs.* (108 eximes -um. *sim.* VEG. mulom. 2, 48, 6. 7 [linies cum *P*]). 112 (*sim.* VEG. mulom. 2, 48, 11). 668. THEOD. PRISC. log. 104 iniciendi sunt aliquando oleo roseo vel murteo et incontinenti -us supponendus est in basilicon infusus (*de tenismo curando ut* PHILVM. med. 4 p. 147, 10 -um [licinium *var. l.*] litum de tetrafarmaco ... modica cera addita cum -o). CASS. FEL. 18 p. 27, 15 *post strongylotomian* siccis et tenuissimis -is et tiltario locum calcabis. 20 p. 31, 17 illitum scisso linteolo (scissum linteolum *trad.*) -um inicies et eum calcabis. PS. SORAN. quaest. med. 242 quae differentiae sunt de emmotis, id est linteolis? quinque; ... sunt etiam qui -i vocantur, qui etiam sunt longi et superpositi emmotorum custodes vocantur. ORIBAS. syn. 9, 49 add. Aa p. 371 vulneri *matricis* imponendum est de linteis (lentiis *trad.*) mollibus -us cum oleo roseo ...; iterum inponis -os miti tactu. *?* **b** *i. q. fascia brachii* (*v. s.* lemniscatus *sub 2 et* geminiscus): GLOSS. II 339, 9 καρπόδεσμος -us (geminiscus *trad.*) articularius; fasciola. 581, 23 -us (geminiscus *trad.*) ligatura brachiorum febrientibus.

3 *signum criticum*: ISID. orig. 1, 21, 5 ÷ -us, id est virgula inter geminos punctos iacens, apponitur (op- *Lindsay, fort. per errorem*) in his locis, quae sacrae scripturae interpretes eodem sensu, sed diversis sermonibus transtulerunt.

deriv.: lemniscatus.

lemnunculus *v.* lembunculus. **lemois** *v.* lemnis. *Hübner.*

lemorēs *v.* lemures. **lēmōsinātor** *v.* lenocinator.

? **lemunculus** *v.* lembunculus.

lemurālis, -e. *a* lemures. *i. q. ad lemures pertinens*: PAVL. FEST. p. 87 *faba* -bus iacitur larvis (SCHOL. Ter. p. 76, 8).

lemurēs, -um *m.* [*originis obscurae. Sch.*] *derivatur a* Remus *l. 64. 67.* *scrib.* -mor-: CE, CHAR., PORPH. *tam in lemmate quam in interpretamento,* PRISC. *cod. B,* GLOSS. *?sing.* -r APVL. *l. 77; inter pluralia tantum* CHAR. gramm. p. 34, 17 B. DIOM. gramm. I 327, 31.

nomen larvarum sim. (GLOSS. νυκτερινοὶ δαίμονες. daemones. larvae (nocturnae). umbrae sugillatorum. *huc fortasse* GLOSS.[L] I Ansil. LE 108 lemmones: animas mortuorum): VARRO frg. Non. p. 135, 16 in sacris fabam iactant noctu ac dicunt se -es (-ios *trad.*) domo extra ianuam eicere (elicere *Luc. Müller.* NON. *ad l.*: larvae nocturnae et terrificationes imaginum et bestiarum). HOR. epist. 2, 2, 209 somnia, terrores magicos, miracula, sagas, nocturnos -es portentaque Thessala rides? (PORPH.: umbras vagantes hominum ante diem mortuorum et ideo metuendas; et putant -es esse dictos quasi remulos a Remo, cuius occisi umbras frater Romulus cum placare vellet, Lemuria instituit, id est Parentalia. *sim.* SCHOL.). OV. fast. 5, 483 (*421* Lemuria) *Romulus* lucem ... Remuria dicit illam, qua positis iusta feruntur avis; aspera mutata est in lenem tempore longo littera, quae toto nomine prima fuit; mox etiam -es animas dixere silentum. PERS. 5, 185 nigri -es ... incussere deos inflantes corpora (SCHOL.: -es ... deos manes dicit, quos Graeci daemonas vocant quasi umbras quandam habentes divinitatem; Lemuria autem dicuntur dies, quando manes placantur). APVL. apol. 64 semper ... obvias species mortuorum, quidquid umbrarum est usquam, quidquid -um, quidquid manium, quidquid larvarum. SOCR. 15 p. 152 est et secundo significatu species daemonum animus humanus emeritis stipendiis vitae corpori (-re *trad.*) suo abiurans; hunc vetere Latina lingua reperio -em (*edd.*, -um *codd.*; -um ⟨nomine⟩ *Lütjohann*) dictitatum; ex hisce ergo -bus *proveniunt et lar familiaris et larvae* (*locum indiligenter affert* AVG. civ. 9, 11 p. 382, 16 D.). met. 4, 22, 5 latrones ... castra commovent instructi ... varie, partim gladiis armati, ⟨partim⟩ in -es reformati. MART. CAP. 2, 162 manes ... cum his (*corporibus defunctis*) manentes appellati -es *postea et in lares et in larvas ac manias conversi.* PRISC. perieg. 691 *regio quaedam generat* malos -es quod pellit munus, iaspim, nocturni manes fugitant quam membra tuentem

[*B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*Dionys. 724sq.* ἴασπιν, ἐχθρὴν ἐμπούσῃσι καὶ ἄλλοις εἰδώλοισιν). CE 920, 4 *signum crucis faciens* nec -u(m) insidies expectaraque (*i.* spectraque) vana time (*'litterae sunt saec., ni fallor, octavi' Hübner, 'antiquioris carmen originis videtur ... ac priscae religionis vocabula adfert' Bücheler*).

deriv.: lemuralis, lemuria. *cf.* lemnis.

lemūria *n. pl.* *a* lemures. *veriloquium apud Ov. fast. 5, 479 v. s.* lemures. *i. q. dies festi 9., 11., 13. mensis Mai, ad placandos lemures instituti* (PORPH. Hor. *p. 1138, 65.* LYD. mens. 4, 82 ἑορτὴ ἡ λεγομένη Λεμούρια οἷον τιμαὶ εἰδώλων ἢ φασμάτων ἢ δαιμόνων ἐμπαθῶν. GLOSS. V 370, 25 -a[m] dies festus laetitiae [Larentiae *Bährens*]. *huc pertinere vid.* GLOSS. II 120, 44 lamuriliae ἑορταὶ τῆς αστιας [*Ἀττίας var. l.*; *Ἑστίας, Ἑκάτης, ἀγχισταίας coni. viri docti*]. *v. etiam p. 1138, 65. 72. cf.* limulla, limuriae): FAST. ann. Num. Ant. (NSc. 1921 p. 73sqq.) Mai. 9 Lemur(ia) n(efastus). 11 Lemur(ia) n(efastus) ma⟨niae⟩ (*an* ma⟨nibus⟩ *?*). 13 Le⟨mur(ia)⟩. ann. Iul. Venus. (CIL I² p. 220) 9. 11. 13: lem(uria) n(efasti). ann. Iul. Maff. (*ibid.* p. 224) *item.* Ov. fast. 5, 421 *diebus trinis Mai* ritus erit veteris, nocturna -a, sacri (*describuntur ibid. 429sqq.; cf. sub* lemures). *B.*

1. lēna, -ae *f.* [*orig. inc., cf.* leno. *Sch.*] *derivatur a* lenio EVTYCH. gramm. V 454, 18 (*cf. lusum verborum l. 41*). *de notione*: VLP. dig. 23, 2, 43, 7 -as ... eas dicimus, quae mulieres quaestuarias prostituunt; -am accipimus et eam, quae alterius nomine hoc vitae genus exercet *eqs.* ISID. orig. 10, 63 conciliatrix ob societatem flagitiosae consensionis dicta ...; hanc etiam et -am (lenonem, leonem *trad.*) vocant. GLOSS. II 586, 10 -a nutritor meretricum (*'ex graeco male versa' Goetz*). *v. et l. 71.* *legitur inde a* PLAVTO, TRABEA, CIC.

i. quae amatores allicit, meretrices alit, prostituit:

1 *proprie*: PLAVT. Asin. 175 neque fictum usquamst neque pictum neque scriptum in poematis, ubi -a bene agat cum quiquam amante, quae frugi esse volt. 178 quasi piscis, itidemst amator -ae: nequam est nisi recens. 746 quem conscripsti syngraphum inter me et amicam et -am. 749. 752. 799 (*verba syngraphi*) nec mater -a ad vinum accedat interim. 815. 915. Cist. *persona* -a (*quae vox in ipso textu non occurrit*). Mil. 110 sublinit os illi -ae, matri mulieris. Most. 270 non videor vidisse -am callidiorem ullam alteras (TIB. 1, 5, 48 venit in exitium callida -a meum). Persa 243 omnes sunt -ae levifidae, neque tippulae (Paul. Fest. p. 366, stipulae *codd. Plauti*) levius pondust quam fides lenonia. Truc. 224 bonis esse oportet dentibus -am probam, adridere ut quisquis (-que *A*) veniat blandeque alloqui, male corde consultare, bene lingua loqui. TRABEA com. 1 -a delenita argento nutum observabit meum. TIB. 2, 6, 44 -a nocet nobis, ipsa puella bona est; (45) -a vetat miserum recipi *eqs.* 2, 6, 53 tibi, -a, precor diras. PROP. 4, 5, 1 terra tuum spinis obducat, -a, sepulcrum. 4, 5, 75 sit tumulus -ae curto vetus amphora collo. Ov. am. 1, 8, 1 est quaedam (quicumque volet cognoscere -am, audiat), est quaedam nomine Dipsas anus *eqs.* (3, 5, 40 pectora quod nostro cornix fodiebat acuto *sc. in somnio*, ingenium dominae -a movebat a. [laeva movebit *Heinsius; de avi cf. 1, 8, 13sq.*]. CE 1178c, 29 [*s. II in.*] cum tibi noctis opem -a ferebat a. CLAVD. 18, 95 longaeva). 1, 15, 17 dum fallax servus, durus pater, improba -a, vivent et meretrix blanda, Menandros erit. MART. 9, 29, 10 quae sciet hos illos vendere -a toros. IVV. 6, 489 expectatur *moecha* in hortis aut apud Isiacae potius sacraria -ae. APVL. met. 5, 28, 9 (*loq. Venus de filio suo*) nimirum illud incrementum -am me putavit, cuius monstratu puellam illam cognosceret. VLP. reg. 13, 2 ingenui prohibentur ducere corpore quaestum facientem ⟨et⟩ -am et a lenone -a[m]ve manumissam *eqs.* LAMPR. Heliog. 31, 6 causa vehiculorum erat lenonum, -arum, meretricum ... multitudo. EVGRAPH. Ter. Hec. 63 quam meretrix temperata est, -a vero asperior! eius etenim truces mores esse plurimum debent, at meretrici blanditiae. 2 *in imag. et translate i. q. conciliatrix* (*c. gen. rei l. 62. 66. 70sq.*): CIC. nat. deor. 1, 77 quam blanda conciliatrix et quasi (quam *var. l.*) sui sit natura (lenis *var. l.*) -a. Ov. am. 3, 1, 44 (*loq. Elegia*) huic ego proveni -a comesque deae *Veneri.* ars 3, 316 discant cantare puellae; pro facie multis vox sua -a fuit. 3, 752 grata mora venies (est Veneri *sim. var. ll.*), maxima -a mora est. TERT. coron. 14 l. 11 quid ... est in capite feminae corona quam formae -a, quam summae lasciviae nota *eqs.*? AVSON. 90, 8 p. 347 P. incipient operas conducti vendere moechi *senescentibus*, quos modo munificos -a iuventa tenet. AMBR. in Luc. 7, 141 ut animae caro fiat adpendix, non iam -a vitiorum, sed aemula quaedam et quasi pedissequa virtutis (GLOSS. -a v.: seductrix). CLAVD. 10, 25 (*Honorius nuptias desiderat*) non ego ... quaesivi vultum, thalamis (tabulis *dett.*) ut nuntia formae -a (laeva, plena, plene *var. ll.*) per innumeros iret pictura penates.

in lusu verb. c. delenio *l. 41.*

2. lēna *v.* laena. *Hübner.*

[lenamentum *falso tradi vel edi vid.* SYNON. Cic. p. 413, 30 *pro* levamentum.**]**

lencola i. lapsinia GLOSS. III 584, 21. *obscurum.*

lendenis, lendina, lendis, -ix *v.* 1. lens.

lēnefio, -ieri. *a* 2. lenis *et* fieri. *i. q. lenem, lēvem fieri* (*cf. p. 1146, 1sqq.*): CHIRON 798 haec ... teres, donec -ant ([leve fiant *ed.*]. *cf.* 807 haec ... conteres, d. -at [leve fiat *trad., ed.*]. *ibid.*: conteres, d. -at [leve fiat *ed.*]). *cf.* lenifico. *B.*

lēnianimus, -a, -um. *a* 2. lenis *et* animus. *i. q. leni animo praeditus*: SCHOL. Ter. p. 143, 27 (*ad Hec. 311sq.* qui eos *pueros iratos* gubernat animus, eum infirmum gerunt; itidem illae mulieres sunt ferme ut pueri levi sententia) saepe evenit inter -os, ut ... irascatur unus, alius non irascatur *eqs.*

lēnifico, -āre. *a* 2. lenis *et* facere, *cf.* lenificus. GLOSS. V 553, 57 -at: blande loquitur. [*falsa var. l.* -ant *pro* levificant HIER. psalt. sec. Hebr. 5, 11. *restituendum* -ans *pro* letificans ITALA psalm. 64, 8 (cod. 136 Cas.).] *i. q. lenire* (*in re medica*): CASS. FEL. 29 p. 50, 2 humorem asperum -at *faenum graecum.* 48 p. 124, 7 intestinorum ac ventris asperitatem -at *panis.* 73 p. 177, 9 ob -andam intestinorum rasuram. GLOSS. III 127, 30 ἁπαλύνω -o. *cf.* lenefio.

lēnificus, -a, -um. *a* 2. lenis *et* facere, *cf.* lenificare *et* delenificus (PLAVT., TVRPIL. *et vocum priscarum amatores*). GLOSS. Loewe Prodr. 161 -us: dulcis, lenis. *i. q. leniens*: CASS. FEL. 34 p. 73, 12 est ... -ae virtutis *faeni graeci sucus.*

lēnigo, -āre. *a* 2. lenis, *cf.* levigare (*Bulhart, WSt. 67, 1954, 155*). *i. q. lenire*: ORIBAS. eup. 4, 13, 5 La p. 538 gluttinationes purga(n)tur et -antur (*Aa* purgat et consolit loca, *gr.* διακαθαίρει τε καὶ ἀνίησι).

lēnīmen, -inis *n.* *a* lenire (PRISC. gramm. II 126, 12). GLOSS.L II Philox. LE 19 προσηγορία. *i. q. lenimentum*: HOR. carm. 1, 32, 15 testudo ... laborum dulce -n ([SCHOL.: levamen]. ANTH. 887, 1 -n d. l.). Ov. met. 6, 500 mihi sollicito (-tae *var. l.*) -n dulce senectae ... remittas, *sc. Philomelam.* 11, 450 multa ... respondit *Ceyx Alcyonae* timidum solantia pectus ...; addidit illis hoc quoque -n, quo solo flectit amantem: *'mox redeam'.*

1. lēnīmentum, -ī *n.* *a* lenire, *cf.* delenimentum (*inde ab* AFRAN.), lenimen. *scribitur* li- CAEL. AVR. gyn. 2, 11. GLOSS. πραότης.

i. q. res leniens vel status lenitus: 1 *pertinet ad animum*: VAL. MAX. 4, 6 ext. 2 fides *uxoris* asperarum ... rerum Mithradati maximum solacium et iucundissimum -um fuit. TAC. hist. 2, 67, 1 addito honestae missionis (*gen. subi.*) -o. FIRM. err. 18, 6 nec tibi ... Lazarus -um doloris tui aut dare poterit aut impetrare. VINDIC. gyn. p. 431b -a corporis. OROS. hist. 4, 12, 8 umbra pacis (*inter Romam et Carthaginem factae*) -um miseriarum an incentivum malorum fuit?

2 *pertinet ad corporea*: **a** *vario usu*: PLIN. nat. 25, 59 *medicamentum* -o (*dat. fin.*) dare. 36, 181 glaeba *calcis* ... tunditur cum adipe suillo et fico, duplici -o. RVFIN. hist. mon. 1 p. 394C ut ... corpora nitro vel aliis huius modi -is abluuntur a sordibus, ita animae ... castigationibus purificantur. **b** *t. t. medic. de leniore statu morbi* (*vertitur gr.* διάλειμμα. *cf. p. 1148, 71*): PS. SORAN. quaest. med. 89 quot sunt tempora chronicae aegritudinis? duo, superpositio et -um, quae Graeci tasin et dialimma appellant (189 *d.* -um vel demissio aut declinatio dicitur. 195 quid est d.? -um vel allevatio; fit autem, quando post accessionem levior causa invenitur. CAEL. AVR. gyn. 2, 11). CAEL. AVR. chron. 1 praef. 1 superpositionis tempore ...; in -o vero *eqs.* (2, 4, 82. 2, 6, 93. 2, 7, 106. 3, 1, 8 ALEX. TRALL. 2, 251). 2, 4, 71 initio ... superpositionis alia adhibeatur curatio, alia -i. 2, 4, 76 passio ... nunc superpositionibus asperata, nunc -is emollita. 2, 4, 80 -i tempore (3, 1, 11). ORIBAS. syn. 3, 182, 1 La p. 884 non solum in accessionem ..., sed et -um (*Aa* in declinatione, *gr.* ἐν τοῖς διαλείμμασιν).

2. lenimentum *v.* linimentum.

***lēnio,** -īvī (-iī), -ītum, -īre. *a* 2. lenis. *scrib. saepe* li- *in codd., cf. l. 66.* *de formis (attulimus formas fere metro firmatas)*: *perf.* -ii (*testantur* CHAR. gramm. p. 321, 4 B. SERV. Aen. 1, 451): VERG. Aen. 1, 451 -iit (-It *R ut* 8, 87). AVSON. 422, 4 p. 379 P. -iit (-vi- TVRPIL. com. 158. *al.*); -ierat SIL. 17, 111; -isti ELEG. in Maecen. 1, 74. *imperf.* -ib- (*testantur* SCAVR. app. gramm. VII 35, 3 [*ex Aufustio*] rectius dici ... -iebam ... quam ... -ibam. PROB. inst. gramm. IV 178, 6. SERV. Aen. 6, 468 -ibat pro -iebat, et antique dixit): VERG. Aen. 4, 528 (*vers. interpol.*). 6, 468 HOMER. 18. 586 CLAVD. 18, 84. -ieb-: SALL. Iug. 27, 1 TAC. Agr. 42, 3. *fut.* -ib- PROP. 3, 21, 32. *restituitur* -ibis *pro* -bus CHIRON 833. -iam, -ies *etc.*: RHET. Her. 4, 37, 49. *et saepe, in titulis* CIL V 6414. 6415. *de notione*: SYNON. Cic. p. 434, 30 mulcet. -it. placat. mitigat. temperat. exorat. GLOSS. (κατα)πραΰνω. -it: mitigat. placat, blandit. *legitur inde a* PLAVTO, TER. [*confusionem c.* linere *v. ibi, cf. hic sub II.*]

I *usu originario respicitur mitigatio*: A *transitive i. q. lenem reddere*: 1 *praevalente respectu animi, mentis sim. -untur animantia* (*dei* Ov. *l. 83sqq.*; *bestiae* HOR. *l. 82*): **a** *ipsa*: PLAVT. Bacch. 1150 senem illum tibi dedo ..., lepide ut -tum reddas. CIC. inv. 1, 24 cum -ieris eum, qui audiet. Mur. 65 te ... concitatum et ... flagrantem iam usus flectet, dies -et, aetas mitigabit. Phil. 13, 4 contumelias fore ... minasque verborum, nisi forte eos pax ipsa -et. de orat. 3, 23 *oratio* sive ut incendat *homines* sive ut -at. 3, 197 quibus *numeris ac vocibus* et excitamur et incendimur et -imur. Att. 12, 16 me scriptio et litterae non -iunt, sed obturbant. ad Q. fr. 1, 2, 4 Dionysopolitas, qui erant inimicissimi [mei], -vi. 1, 2, 6 etiam is *Catienus* -etur. 3, 5, 4 ut ego me non multa consolatione cottidie -am. SALL. Iug. 111, 3 saepius fatigatus -tur *rex.* NEP. Eum. 10, 4 Antigonus adeo erat incensus, ut nisi magna spe ... -iri non posset. VERG. Aen. 4, 393 -ire dolentem *Didonem* solando cupit. HOR. epod. 5, 84 mollibus -ire verbis inpias. ars 393 Orpheus dictus ... -ire tigres rabidosque leones. Ov. met. 1, 738 ut -ta dea est, vultus capit illa priores. 8, 476 consanguineas ut sanguine -at umbras. 12, 35 -ta est caede Diana. Pont. 1, 2, 151

[Ravenna]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

precibus -to Caesare. 4, 8, 3 pia si possit superos -ire rogando gratia. 4, 15, 23 numina. *al.* *forma '-tus aliquid'*: CIL VIII 20780 (INSCR. christ. Diehl 1571; *a. 318*) Rogata -ta dolorem. *c. dat. i. q. conciliare* (*cf. vol. VIII 1149, 10sqq.*): CIC. Phil. 7, 25 ipse Antonius se placabit et -et provinciae Galliae, a qua ... repudiatus est? CATVLL. 116, 3 qui te -rem nobis neu conarere *nos violare*.

b *res, quae ad homines pertinent*: *α mala, incommoda*: TER. Haut. 127 faciebant, quo illam mihi -rent miseriam (SEN. Med. 559 dial. 11 [12], 5, 2). CIC. inv. 1, 30 offensionem, quam argumentando ... -iri oportebit (Att. 11, 7, 3). 2, 37 nullo modo vitae turpitudo aut infamia -iri poterit oratione. 2, 170 necessitudinem ..., quae neque mutari neque -iri potest. Tusc. 3, 29 praemeditatio futurorum malorum -it eorum adventum, quae venientia longe ante videris. nat. deor. 1, 23 ita multa sunt incommoda ..., ut ea sapientes commodorum compensatione -ant. Att. 10, 11, 5 cum eo *Vettinio* ... θυμικώτερον eram iocatus; id tu, si ille aliter acceperit ac debuit, -es. fam. 6, 5, 3 quod ipsum (*Caesarem se violatum esse putare*) -itur cotidie. MET. NEP. Cic. fam. 5, 3, 1 contumeliae ... tuis erga me officiis -untur. SALL. Catil. 48, 5 tanta vis hominis magis -unda quam exagitanda videbatur. Iug. 27, 1 trahundo tempus atrocitatem facti -bant. 91, 1 inopiam frumenti. PROP. 4, 8, 33 his *puellis* ego constitui noctem -ire rogatis (TAC. ann. 1, 28, 1 n. minacem et in scelus erupturam fors -vit, nam luna ... visa languescere). OV. epist. 19, 210 -at invisas littera missa moras. LIV. 2, 61, 5 ut ex .. asperitate orationis ... aliquid -ret atque submitteret (*cf.* SEN. dial. 6, 12, 5 aspera placide ferendo [AVG. epist. 130, 4 illa aspera -untur, relevantur gravia, superantur adversa]). 5, 24, 4 seditio erat, cuius -endae causa coloniam ... deducendam censuerant (6, 16, 6. 28, 26, 5 SEN. contr. 2, 6, 4). 27, 34, 14 ut parentium saevitiam, sic patriae patiendo ac ferendo -endam esse. 38, 24, 4 ad -endam indignitatem iniuriae. SEN. Phaedr. 360 malum. COMM. instr. 2, 8, 7 in poenis poteris tua damna -ire. CIL V 6414 obscura fati quaerella deum praesidio -etur. 6415 obscura iniuria usu mea⟨e⟩ medicina⟨e⟩ -etur. *al.*

β affectus: TVRPIL. com. 158 amorem intercapedine ipse -vit dies (HOMER. 586). CIC. Catil. 4, 12 dolorem cruciatumque (fam. 6, 13, 1 neque -ire videbar oratione neque levare posse d. tuum. *al. v. vol. V 1, 1847, 49sqq., ubi addas* CE 2141, 8). Marcell. 31 qui non fortuna inflammaret odium suum, sed bonitate -ret (OV. Ib. 134 PLIN. paneg. 28, 3). Phil. 1, 36 desiderium ... perpetuo plausu (9, 13. *et saepe, v. vol. V 1, 700, 30sqq.*). 14, 31 maerorem et luctum (Tusc. 3, 58 aliorum exemplis). Tusc. 3, 53 ut ... non modo -atur aegritudo, sed in plerisque tollatur (3, 79. 4, 60. 5, 110 motus animi, sollicitudines aegritudinesque oblivione -untur. div. 2, 2 Att. 13, 12, 1). SALL. Catil. 22, 3 invidiam (NEP. Dion 6, 5 LIV. 5, 21, 15 TAC. hist. 4, 44, 3). hist. frg. 4, 58 -ta iam ira ... liberalibus verbis permulcti sunt (OV. trist. 2, 21 LIV. 2, 45, 2. 28, 20, 12. 33, 16, 7. 39, 13, 3 SEN. dial. 3, 1, 1. 5, 39, 1 TAC. dial. 31, 3 ann. 1, 12, 4. 13, 18, 2 SVET. Dom. 11, 3. *al.*). VERG. Aen. 1, 451 timorem (PLIN. epist. 6, 16, 12 sua securitate. AVG. epist. 99, 3). PROP. 3, 21, 32 aut spatia annorum aut longa intervalla profundi -bunt tacito vulnera nostra sinu (OV. met. 13, 599 materna *sc. Auroraē Memnona deflentis*. SIL. 17, 111. *cf. p. 1142, 15*). VAL. MAX. 2, 5, 6 ad humanae mentis aestus -endos. SEN. dial. 4, 33, 6 ut cura -retur. epist. 40, 5 -enda sunt, quae me exterrent. SIL. 3, 131 -ire metūs ... aegramque levare ... mentem (TAC. ann. 13, 21, 1). 8, 77 pavorem hospitii -vit honos. 10, 160 precibus saevum -ire furorem. HOMER. 18 fletus. STAT. Theb. 11, 307 gemitus. QVINT. inst. 1, 10, 31 ad movendos -endosque adfectus (PS. QVINT. decl. 17, 7 vocabulo molliore). VITA Roman. rec. (BHL 7306) 1 p. 178, 21 spiritus sanctus mentem regit, corda purificat, spem -it et ab omni labefactione peccati custodit. *al.*

γ animi, mentes: CIC. orat. 132 animus audientis aut incitari aut -iri potest (fin. 1, 47 *temperantia* eos *animos* quasi concordia quadam placet ac -at. Att. 12, 20, 1 -endi et sanandi animi causa. SALL. Iug. 11, 9 ferox. VERG. Aen. 6, 468 dictis HOR. carm. 3, 14, 25 -it albescens animos capillus. LIV. 28, 25, 4. *al.*). PETRON. 107, 3 mentes satisfactione -tas (QVINT. inst. 9, 4, 12 animos ad lyram excitare..., et cum somnum peterent, ad eandem prius -ire m. VIR. ill. 7, 15 morum diversitate). *δ varia*: RHET. Her. 2, 30, 48 rei aut -endae aut corrigendae nullam rem adiumento futuram. 4, 37, 49 licentia, si nimium videbitur acrimoniae habere, multis mitigationibus -etur. CIC. inv. 2, 143 quod ... omnem eius *argumenti* illam vim et acrimoniam -ierit ac diluerit. HOR. carm. 1, 27, 7 impium -ite clamorem. PVBLIL. N 46 nihil non aut -it aut domat diuturnitas. OV. ars 2, 648 multa vetustas -it. CELS. *p. 1143, 73.* QVINT. inst. 2, 4, 12 ut remedia, quae alioqui natura sunt aspera, molli manu -antur. 4, 2, 77 neglegentia simplicitatis nomine -etur. SVET. Iul. 14, 1 sententiam suam, quia mutare turpe erat, interpretatione -ire. Aug. 34, 1 adempta ... -tave parte poenarum (*cf.* MARCIAN. dig. 48, 8, 13 poenam. COD. Theod. 1, 2, 3 rigorem iuris placare aut -ire). PANEG. 4, 9, 2 experiris remedia molliora ut, quod -iri quam resecari malles, mitior medicina sanaret.

2 *praevalente respectu materiae -untur res naturales*: **a** *varia exempla*: VARRO rust. 2, 4, 6 post meridiem ... -to fervore pascunt. VERG. Aen. 8, 87 Thybris ... fluvium ... tumentem -iit ..., mitis ut in morem stagni ... sterneret aequor aquis. AETNA 459 -itur opus (*i. eruptio*). HOR. sat. 2, 2, 18 panis latrantem stomachum bene -et. carm. 1, 27, 7 inpium -ite clamorem (*item -untur soni*: LVCAN. 9, 643 Cerberos Orpheo -vit sibila cantu. QVINT. inst. 11, 3, 23 cum ... altissimos sonos -ant cantu oris). epist. 1, 10, 16 ubi gratior aura -at et rabiem Canis et momenta Leonis. LIV. 36, 43, 13 -ta paululum vis venti est. VAL. MAX. 5, 4, 7 famem (7, 6, 3 CLAVD. 21, 309). SEN. nat. 6, 28, 1 antequam caelo meliore -atur *vapor*. PLIN. nat. 18, 289 diem festum tempestatibus -endis (lin-, fin- *trad.*) institutum. 23, 147 *nuces iuglandes* adversantur cepis -untque earum saporem. SVET. Vit. 10, 3 ad -endam gravitatem odoris. APVL. met. 4, 23, 1 sitim (*cf.* ARNOB. nat. 5, 6 ardorem ... et sitiendi -ire flagrantiam). 6, 2, 6 quoad meae vires ... fessae quietis intervallo -antur (*cf. vol. VIII 1149, 76*). 11, 5, 5 -tis maris procellosis fluctibus. PORPH. Hor. carm. 3, 21, 8 'languidiora' vina dicit vetustate -ta. HIL. trin. 1, 20 arduum hoc intellegentiae iter clivo quasi molliore -vimus (*cf. p. 1145, 72*). AMM. 26, 7, 2 vaporatis aestibus Ciliciae iam -tis *autumno*. **b** *in re medica*: OV. Pont. 1, 3, 6 -to ... vulnere (*cf. p. 1141, 49 et* PLIN. nat. 22, 74 vulnerum recentium impetus -ire et ... vesicae dolores). CELS. 2, 8, 10 *articulorum vitia* torminibus -untur (2, 8, 28 ut aliquando -iri possunt, sic numquam ex toto finiuntur). 2, 17, 5 aut ex toto recessit accessio *febris* aut ... certe -ta est. 4, 2, 7 refrigerantia magis an calfacientia *caput* -ant. 5, 18, 23 phymata. 6, 6, 8^{B} quo gravior ... inflammatio est, eo magis -iri medicamentum debet adiecto albo ovi vel muliebri lacte. *ibid.* malum. 6, 6, 8^{C} latentia acria (6, 6, 10 PLIN. nat. 21, 174). *al.* SEN. epist. 98, 15 -itur illa vis ulceris (*in imagine. cf.* PLIN. nat. 34, 174 ad -enda ac refrigeranda ulcera). PETRON. 17, 7 impetum morbi (*cf.* PLIN. nat. 20, 195 morbos). PLIN. nat. 20, 30 *semen staphylini* tumentem alvum et suffocationes mulierum doloresque -it in tantum, ut vulvas corrigat (20, 96 *lapsana* a. -it et mollit [leniter mollit *pars codd.; cf. p. 1147, 20*]). 20, 66 convulsa et luxata -unt lactucae. 20, 135 epiphoras (20, 209. *al.*). 22, 84 ramices. 22, 105 podagras (27, 63. *al. cf.* 32, 111 impetus podagrae). 22, 111 animi asperitas ... dulciore suco *mellis* mitigatur -to transitu spiritus et molliore facto meatu. 22, 122 collectiones. 27, 42 interanea. 29, 40 ignes sacros. 30, 32 asperitatem faucium et destillationes. 30, 46 destillationes pectoris et umidam tussim (35, 181 et anhelitus. CHIRON 833). 30, 75 tumorem. MART. 11, 86, 1 -at ut fauces medicus, quas aspera vexat adsidue tussis ..., mella dari iubet. APVL. met. 10, 25, 3 praecordiis -endis. CASS. FEL. 46 p. 119, 16 aliquid, quod humorem acrem et tenuem et asperum valeat obdulcare et crassificare et -ire. *al.*

B *intransitive*: **1** *i. q. lenem fieri* (*cf. usum reflexivum p. 1140, 78. 1141, 5*): PLAVT. Mil. 583 consilescunt turbae atque irae -unt. SALL. hist. frg. 1, 115 repente visus -ire Tagus (lanire *trad., corr. Thilo*, saevire *edd. olim*). **2** *c. dat. i. q. blandiri sim.*: EPIST. Austras. 22 p. 135, 4 Theodosium universorum auribus serenis cantibus -entem.

II *usu recentiore respicitur levigatio* (*cf.* lino; *vix huc p. 1141, 26*): **A** *poliendo, radendo*: ? ELEG. in Maecen. 1, 74 (*ad Herculem Omphalae servum*) -isti morsu levia fila parum (levisti *var. l.*, laevasti *Heinsius*). APVL. met. 5, 20, 2 novaculam praeacutam adpulsu etiam palmulae -entis exasperatam. PAVL. NOL. carm. 6, 313 (*ad Is. 40, 4*) -et aspera, dura molliet et totum coget planescere mundum.
B *illinendo*: ITALA lev. 14, 48 (Hesych. in lev. p. 965^{B}) postquam denuo -ta est domus (*gr.* μετὰ τὸ ἐξαλειφθῆναι, *Vulg.* p. d. lita est).
in parechesi c. levare: CIC. fam. 6, 13, 1.
deriv.: lenimen, 1. lenimentum, ? lenito.
compos.: de-, dis-, oblenio.

1. lēnis, -is *f.* (*si recte restituitur ap.* VARRONEM). [*e gr.* ληνός *f. vel potius* ληνίς, -ίδος *f.*; *cf.* 2. lenunculus. *Sch.*] *scribitur* lin- *ap.* VLP., NON. (*var. l.*), GLOSS. *genus vasis, quod in hortis colendis adhibebatur* (NON. p. 544, 27 line[a]s: vasi genus, *afferuntur* AFRAN., LABER. *cf. Heraeus, Kl. Schr. 65, 1*): AFRAN. com. 187^{a} labella, -īs ([lenis, linis *var. ll.*]. LABER. mim. 38). VARRO ling. 10, 62 hac lance ..., hac -i (*coni. Heraeus l. c.*, levi *trad.*). ALF. dig. 8, 5, 17, 1 silvam ..., in qua labra et -es (tenes *trad.*) [cucumellas] positas haberet ([c. *del. Fraenkel, Kl. Beitr. II 427*]. VLP. dig. 19, 1, 15 -es et l. ... aedium sunt [P^{a} *in marg.*: lines dicuntur funes, quibus aqua de puteo abstrahitur]). GLOSS. II 268, 14 δεξαμενή cisterna, lacus, -is.

2. *lēnis, -e. [*de origine parum constat. Sch.*] *scribitur*: laen- INSCR. RevA. V 34, 1931 p. 342 n. 38, 12 (*a. 144*). lin- ORIBAS. eup. 4, 71 Ab p. 590. *abbreviatur* len *vel* le *in signaculis ocularioorum* CIL XIII 10021. *de formis*: *compar.* -ior *inde a* PLAVTO, *abl. sg.* -iori PRISCILL. tract. 10, 137 AMM. 29, 5, 20. INST. Iust. 1, 1, 2 *var. lect.* *superl.* -issimus *inde a* CIC.; *cf.* valde -es CIC. rep. 1, 66, admodum -es CIC. ad Brut. 2, 7 (9, 5 Sj.), 3. *de notione*: SYNON. Cic. p. 432, 20, -is. placidus. mansuetus. mitis. quietus *eqs.* GLOSS. πρᾶος. tranquillus limpidus vel quod grave non est. *al.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN. TER. [*hic illic subest forma* *lenus. *val.* lin; *it. vet.* leno, *pedem.* len, *cors.* lenu; *sard. centr. et mer.* lénu; *francoprov.* lẽ; *prov. vet.* len, *alvern.* lə, -nȃ, *lemov.* lene, -o, *aquitan.* len, -o; *pro subst. alvern.* leno *'nodus'*; *hisp. vet.* lene, *hisp.* len. *cf. M.-L. 4977. Battisti-Alessio III 2201. Wagner II 21. Wartburg V 249sq. Corominas II 120. G.*] [*confunditur in codd.* c. 1. 2. levis, lentus *saepe. falso trad., fort. pro* laetus, PLIN. nat. 18, 165. *dub.*: PLIN. nat. 16, 70 -is ... quies materiae *buxi* (*locus varie temptatus*). CLAVD. 22, 168 cum tanta potestas civem -is agat (plebis *Birt dubitanter*).]

I *usu originario i. q. placidus, mitis, non asper, non vehemens*

[Ravenna]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sim.: **A** *praevalente respectu animi, mentis sim. -es sunt*: **1** *homines, dei*: **a** *ipsi*: Plavt. Cas. 223 hominem ex tristi lepidum et -em *faciet amor*. Mil. 664 opusne erit tibi advocato tristi, iracundo? ecce me; opusne -i? -iorem dices quam mutumst mare liquidusculusque ero *eqs.* Ter. Phorm. 262 sua culpa ut sciat -em patrem illum me esse acerrimum. Cic. S. Rosc. 154 populum Romanum, qui quondam in hostes -issimus existimabatur, ... crudelitate laborare. Verr. II 1, 81 hominibus et natura et consuetudine et disciplina -issimis. Catil. 4, 10 mitissimus atque -issimus. Rab. perd. 13 -is ac popularis. Brut. 317 alter (*Cotta*) remissus et -is ..., alter (*Hortensius*) ornatus, acer. rep. 1, 66 nisi valde -es et remissi sint *magistratus et principes* (*Plat. 562 d* πάνυ πρᾶοι *tantum*). Att. 5, 1, 4 (*3* placatum) nihil meo fratre -ius, nihil asperius tua sorore. fam. 5, 2, 9 -is a te et facilis existimari debeo, qui nihil ... expostulem. Caes. Cic. Att. 9, 7c, 1 ut quam -issimum me praeberem et Pompeium darem operam ut reconciliarem. ad Q. fr. 1, 1, 33 non esse ... -iores in exigendis vectigalibus Graecos quam nostros publicanos. Hor. sat. 2, 7, 93 urget dominus (*sc. Amor*) mentem non -is. carm. 1, 19, 16 mactata veniet -ior hostia *Venus*. 3, 18, 3 (*ad Faunum*) per meos fines ... -is incedas abeasque parvis aequus alumnis. epist. 2, 2, 211 -ior et melior fis accedente senecta. Prop. 2, 8, 4 nullae sunt inimicitiae nisi amoris acerbae; ipsum me iugula, -ior (segnior *var. l.*) hostis ero. Ov. am. 2, 13, 21 -is ades precibusque meis fave, Ilithyia. ars 2, 310 ut fuerit torva violentior illa Medusā, fiet amatori -is et aequa suo. Pont. 4, 6, 27 -em te miseris genuit natura nec ulli mitius ingenium ... dedit. 4, 14, 50 gens mea Paeligni regioque domestica Sulmo non potuit nostris -ior esse malis. Liv. 45, 25, 2 Cato, qui asper ingenio tam -em mitemque senatorem egit. Vell. 2, 25, 3 Sulla dissimilis fuit bellator ac victor, ut, dum vincit, aequissimo -ior, post victoriam audito fuerit crudelior. *et saepe.* **b** *eorum animi sim.*: Plavt. Epid. 562 habe animum -em et tranquillum (Ter. Andr. 262. Hec. 270 ego sum animo -i natus: non possum advorsari meis. Haut. 438 -i et victo esse a. 912. Cic. de orat. 2, 193 Pacuvium putatis in scribendo -i animo ac remisso fuisse? ad Q. fr. 3, 3, 3. *al.*). Ter. Haut. 151 ingenio te esse in liberos -i puto (Cic. Brut. 204 Amm. 19, 12, 6). Cic. off. 1, 46 virtutibus his -ioribus erit ornatus, modestia, temperantia *eqs.* 1, 112 -ior ... vita et mores fuerant faciliores. Ov. trist. 2, 126 cuius *Caesaris* in eventu poenae clementia tanta est, venerit ut nostro -ior illa metu. Sen. contr. 2 praef. 2 vultus dicentis -is et pro tranquillitate morum remissus. Val. Max. 3, 8 ext. 2 constantia, quae natura rigidior videtur, -is e mansueto pectore fluxit. Sen. benef. 2, 13, 2 iucunda sunt, quae humana fronte, certe -i placidaque tribuuntur. *al.*

2 *res*: **a** *mala, incommoda, quae ad homines pertinent*: Plavt. Capt. 199 eam *servitutem* ... ingeniis vostris -em reddere. Rud. 203 labor. Hor. carm. 3, 21, 13 (*ad lagoenam*) tu -e tormentum ingenio admoves plerumque duro. epist. 1, 16, 56 damnum. Liv. 3, 61, 12 eos *milites* excursionibus proeliisque -bus (levibus *var. l.*) experiendo adsuefecerat *eqs.* 26, 13, 4 effugere morte, praeterquam honesta, etiam -i possum (Sen. dial. 1, 4, 10 Avson. 259, 10 p. 186 P. *cf.* Val. Max. 7, 1, 1 -i ... genere mortis). Sen. dial. 4, 15, 3 non mitioribus animis vitia -iora coniuncta sunt, ut misericordia et amor et verecundia? (epist. 56, 10 v. in aperto -iora sunt). Tac. ann. 11, 3, 2 exitum vitae (Tert. anim. 52, 3 etsi varii exitus mortis ..., nullum ita dicimus -em, ut non vi agatur). Stat. Theb. 1, 653 an illud -e? magis cordi, quod desolata domorum tecta vides? Itala Matth. 11, 30 (Aug. doctr. christ. 2, 148) iugum meum -e est et sarcina mea levis est (*gr.* χρηστός, *Italae codd. et Vulg.* suave). Amm. 29, 5, 20 contentum ... supplicio -iori. *al.*

b *motus, actiones*: Enn. ann. 173 -i fluit agmine flumen (Verg. Aen. 2, 782). Cic. de orat. 2, 54 tractu orationis -i et aequabili perpolivit ... opus (Val. Max. 1, 8, 2 *anguis*. Cvrt. 3, 4, 8 *fluminis*). 2, 184 actione -i. phil. frg. IX 12 *homines* puros ... -i quodam et facili lapsu ad deos pervolare (Cass. Fel. 48 p. 124, 22 per -em intestinorum lapsum). Hor. carm. 2, 19, 15 tecta ... Penthei disiecta non -i ruina. Ov. met. 12, 527 volatu. Pont. 4, 10, 54 labitur ... tacite peragens -e Melanthus iter. Liv. 30, 19, 5 sperans -iorem ... iactationem vulneris fore. 35, 21, 6 motu terrae -iore, quam ut alioqui sentiretur (Sen. nat. 6, 31, 2). 38, 21, 3 signa peditum, ut per arduum, -i gradu ducuntur (Apvl. met. 1, 2, 3 in gradum -em sensim proveho *equum*. Amm. 24, 6, 12 -i ante, dein concito g. 31, 12, 3. Rvfin. Orig. in cant. 1 p. 102, 18 non -i g. nec tardis passibus, sed rapido cursu). Vitr. 9, 8, 6 aut vehementem aut -em in ea vasa aquae influentem cursum. Cels. 1, 6, 2 ambulatione quamvis -i dimoveri. 2, 14, 2 frictio. 2, 15, 3 genera ... gestationis plura sunt ...: -issima est navi ..., vehementior ..., acrior; atque haec ipsa et intendi et leniri possunt (*v. vol. VI 2, 1956, 65sq.*). 4, 9, 3 gargarizationes. 4, 12, 2 exercitatio. 4, 31, 8 unctionibus. Sen. dial. 5, 1, 5 alia *vitia* accessus -es habent et incrementa fallentia. 6, 18, 5 rivorum -is ... discursus. epist. 49, 2 praecipitis fugae *temporis* transitus -is est. *al.*

c *dicta, scripta sim.*: Ter. Haut. 45 si quae *fabula* laboriosast, ad me curritur; sin -is est, ad alium defertur gregem. Acc. trag. 414 nisi ut astu ingenium lingua laudem et dictis lactem -bus (Dares 37 p. 45, 19). Rhet. Her. 1, 7, 11 sermo (Cic. off. 1, 134 -is minimeque pertinax, insit in eo lepos. *al.*). Cic. Catil. 4, 11 *sententiam* (Att. 12, 21, 1 Caes. civ. 1, 2, 2 Liv. 6, 19, 3. 28, 26, 3). Cael. 27 obiurgatio (de orat. 2, 339 admonitio quasi -ior o. Svlp. Sev. chron. 1, 30, 3. *cf.* Svet. Aug. 39 -issimum genus admonitionis). de orat. 2, 183 non semper fortis oratio quaeritur, sed saepe placida, summissa, -is, quae maxime commendat reos (Liv. 42, 9, 6 Sen. epist. 40, 2 Qvint. inst. 11, 1, 64. *al.*). fam. 5, 15, 1 me -issimis et amantissimis verbis utens re graviter accusas (Tib. 1, 8, 2 Ov. Pont. 1, 2, 72. *al.*). ad Brut. 2, 7 (9, 5 Sj.), **3** *litterae* in Antonium admodum -es. Caes. carm. in Ter. 3 -bus ... utinam scriptis adiuncta foret vis comica. civ. 1, 5, 5 exspectabat suis -issimis (levissimis *trad.*) postulatis responsa. Hor. carm. 3, 4, 41 consilium. epist. 1, 18, 45 cede potentis amici -bus imperiis. Prop. 1, 9, 12 plus in amore valet Mimnermi versus Homero, carmina mansuetus -ia (levia *codd. det.*) quaerit amor (Amm. 17, 4, 5. 29, 2, 26. Vlt. Syll. gramm. IV 255, 32 in comico carmine ..., -i scilicet et humili vel iucundo. *cf. p. 1145, 66*). Ov. trist. 2, 136 edictum, quamvis immite minaxque, attamen in poenae nomine -e fuit. Liv. 25, 24, 15 ut alloquio -i pellicerent hostes ad dedendam urbem (Stat. Theb. 11, 196). Sen. contr. 7, 4, 8 nihil in illa *compositione* placidum, nihil -e est, omnia excitata et fluctuantia. Val. Max. 5, 3, 3 mens ... concitata -i querella prosequenda est. Qvint. inst. 6, 1, 50 epilogi. 6, 2, 15 derisus. 6, 3, 28 in ... pugna forensi[um] malim mihi -bus ridiculis uti licere (6, 3, 93 -ia et, ut sic dixerim, boni stomachi). 9, 4, 127 -is et fluens contextus. 11, 3, 164 egressiones. Svet. Cal. 53, 2 -ius comptiusque scribendi genus adeo contempsit, ut Senecam ... harenam esse sine calce diceret. Mar. Victorin. gramm. VI 103, 6 -em ac liquidam *conexionem metrorum* (*opp.* confragose atque aspere).

d *voces, soni sim.*: *α generatim* (*de instrumento musico l. 42*): Rhet. Her. 3, 12, 21 laeditur arteria, si, antequam voce -i permulsa est, acri clamore completur (Sen. dial. 3, 16, 5 -i magis gravique quam rabida v. dial. 5, 13, 2. *al. cf.* Cic. de orat. 3, 219 aliud *vocis genus sibi sumat* voluptas: effusum, -e, tenerum, hilaratum atque remissum). 3, 14, 25 in amplificationibus cum hortatione utemur voce atten⟨ua⟩tissima, clamore -i. Cic. de orat. 2, 58 *Xenophon* -iore quodam sono est usus et qui illum impetum oratoris non habeat, vehemens fortasse minus, sed aliquando ... dulcior (Plin. nat. 16, 155 ut admota auribus -em sonum reddat smilax). Brut. 259 suavitas vocis et -is appellatio litterarum bene loquendi famam confecerat. Hor. carm. 1, 9, 19 -es ... sub noctem susurri (Avson. 406, 58 p. 241 P. Amm. 26, 6, 18). Tib. 1, 8, 57 nota Venus furtiva mihi est, ut -is agatur spiritus *eqs.* Ov. fast. 5, 481 aspera *r* mutata est in -em *l* tempore longo littera. Vel. gramm. VII 66, 15 praepositio 'trans' ... ab aliis plene ponitur, ab aliis lenitatem intuentibus minuitur, ut in eo quod est 'transmisit' et 'tramisit'; ... in ὀρθοεπείᾳ enim, quid decentius sit et quid -ius, quaeritur. Val. Fl. 4, 386 -i modulatur carmen avena. Qvint. inst. 11, 3, 161 pronuntiatio. Gell. 1, 25, 8 Graeci ... ἐκεχειρίαν dixerunt exempta littera una (*scil.* χ) sonitus vastioris et subdita -ioris ([levioris *codd. rec.*; *cf. l. 49sq.*]. Amm. 19, 7, 3). Don. gramm. IV 396, 24 synaliphe est ... lubrica quaedam -isque collisio (*opp.* difficilis et dura). Avg. dialect. 6 p. 1412 -e est auribus, cum dicimus 'voluptas', asperum est, cum dicimus 'crux' (*cf. p. 1147, 38*). *al.* *β t. t. gramm. de spiritu* (*vertitur gr.* ψιλός, *opp.* asper): Mar. Victorin. gramm. VI 158, 2 Prisc. gramm. II 51, 24.

e *variae res*: Enn. ann. 5 somno -i placidoque revinctus (Lvcr. 4, 1009 Hor. carm. 3, 1, 22 Ov. met. 8, 823 fast. 4, 653 trist. 4, 3, 22 Sen. Herc. f. 1077. *cf.* Homer. 122 sopore [695]. Apvl. met. 5, 26, 4 quiete [Amm. 29, 1, 16]). Cic. Verr. II 2, 36 primo illo suo -iore artificio Heraclium adgredi conatur. Caecin. 8 potuisti ... -iore actione confligere (9. *var. lect.* leviore *utroque loco*). Catil. 1, 12 faciam id, quod est ad severitatem -ius. de orat. 2, 317 omnia, quae fiunt ... acerrime, -ioribus principiis natura ipsa praetexuit. Tusc. 3, 67 defetigatio ... miseriarum aegritudines cum faciat -iores. Cato 13 placida ac -is senectus (*cf.* Sil. 15, 57 aevi). Att. 5, 20, 1 nihil ea iuris dictione (*in Asia*) aequabilius, nihil -ius, nihil gravius. ad Q. fr. 1, 1, 40 secundus *annus* multo -ior fuit, quod et consuetudo et ratio et ... meae quoque litterae te patientiorem -ioremque fecerunt. Ov. rem. 207 studium venandi (Val. Max. 8, 8 ext. 2 ut ... militare robur -i pacis studio relaxaret). trist. 4, 4, 48 ira (5, 1, 41. 5, 2, 60 Pont. 2, 3, 62. Sen. dial. 3, 17, 5 fracta -isque). Epiced. Drusi 395 dolor menti -issimus influit aegrae. Liv. 2, 23, 15 -ibus remediis aptior concitatos animos flecti quam frangi putabat ... facilius esse (Sen. epist. 13, 14 Boeth. cons. 1, 5, 12 W.). 5, 23, 10 eo, quod -issimum videbatur, decursum est. 21, 18, 4 praeceps ... prior legatio fuit ..., ceterum haec legatio verbis adhuc -ior est, re asperior. Val. Max. 4, 6 praef. placido et -i affectu (Sen. dial. 9, 15, 3 Qvint. inst. 6, 2, 10). Sen. Thy. 395 otio (epist. 94, 74). dial. 5, 22, 1 exempla. Avson. 322, 70 p. 264 P. pueros molli monitu et formidine -i pellexi. *al.* *n. pl. pro subst. c. gen.*: Pavl. Nol. carm. 15, 93 -ia pacis.

B *praevalente respectu materiae -es sunt res corporales*: **1** *variae*: Cato agr. 69 -bus lignis facito calescat. 95 igni (Varro rust. 1, 64 Cels. 6, 10, 2. *al.*). 113 prunam (Laber. mim. 27 Cels. 3, 27, 2 Plin. nat. 32, 78). Varro rust. 3, 16, 31 fumo. Ov. epist. 20, 122 niveo -is in ore rubor. met. 2, 811 -i ... tepore cremantur *herbae* (Paneg. 6, 22, 1). 15, 398 nardi -is aristas. fast. 4, 532 soporiferum ... -e papaver. Germ. frg. 3, 11 -ius est Librae signum, vix rorat in illo (*cf.* Clavd. 22, 466 autumni maturet germina Virgo -ior). Cels. 3, 6, 5 *venae* -iores celerioresve (lentioresve *Constantinus*, *cf. p. 1143, 57 sqq.*).

[*Ravenna*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 28, 2^F squama aeris, quae -issima ex adurentibus est. 6, 11, 1 umor (Clavd. carm. min. app. 12, 10 tangit odore levi et grato spiramine nares -is). Sen. dial. 6, 18, 2 *lunam* a fraternis occursibus -e remissumque lumen mutuantem (nat. 1, 3, 13 alius est ... color ex igneo lumine, alius ex abtunso et -iore). nat. 1, 2, 11 cum sidera ... aēra luce -i non pugnaciter ... feriunt. Plin. nat. 9, 140 ut color alius operiretur alio, suavior ita fieri -iorque dictus (Physiogn. 79 p. 106, 5 c. niger -is [-is *deest in A et ed. Moliniana, 'recte, ut videtur' Förster. an* leniter *scribendum? cf. ibidem* vehementer albus]). 12, 27 *bregma.* 12, 120 vix ... maleficium adulterati balsami deprehenditur gustu amariore, esse enim debet -is, non subacidus, odore tantum austerus. 17, 90 ulmorum *umbra* (Apvl. met. 2, 9, 2 in -e⟨m⟩ mellis umbram). 19, 185 saporem. 21, 31 crocum. 21, 111 *sagittam* -i sole siccari. 23, 136 vapore. 23, 161 -ius suco oleum *myrti* (Cassiod. in psalm. 54, 23 in mundo ... quid -ius oleo?). 32, 86 alterum *genus* alcyonei molle, -ius odore. 37, 190 candore. Apvl. flor. 16 p. 68 apud Persianas aquas -i temperie ... gressum reciperavi. *al.* *addas* Frg. Ps. Apul. herb. l. 26 contunduntur ... ad pulverem -issimum (*Marcell. med. 20, 115* tunsa et cribrata in pulverem tenuissimum rediges).

2 *venti, flatus sim.*: Cato or. frg. 1, 8 omnem classem ventus auster -is fert (Varro rust. 1, 52, 2 Caes. Gall. 4, 28, 1 civ. 3, 25, 2 Verg. Aen. 6, 210 Hor. carm. 3, 20, 13 Liv. 28, 17, 12. 29, 27, 6. *al.* auster: Cic. fam. 16, 9, 2. Verg. Aen. 3, 70 -is crepitans vocat a. in altum. Hor. sat. 2, 8, 6 Ov. met. 11, 192 Sen. Herc. O. 840 Oed. 37. 887 Octavia 973). Varro Men. 224 detis habenas animae -i, dum nos ventus flumine sudo ... perducit *eqs.* Cic. Att. 7, 2, 1 Onchesmites. Catvll. 64, 84 *Theseus* nave levi nitens ac -bus auris (*v. vol. II 1478, 21 sqq.*). Lvcr. 6, 140 flatus (Plin. nat. 19, 3 Amm. 21, 16, 11. *cf.* Colvm. 3, 1, 10 perflatu modico -ique. Plin. nat. 36, 98 afflatu). Caes. Gall. 5, 8, 2 Africo. Verg. georg. 3, 199 segetes altae ... -bus horrescunt flabris (Val. Fl. 6, 665. Evstath. Basil. hex. 4, 6, 2 [*gr.* πραείαις]). Ov. am. 1, 7, 55 zephyro (14, 39 ars 3, 693 Sen. Herc. f. 699). Vitr. 1, 6, 3 aer agitatus ..., contra vero -is et crassus aer (Germ. frg. 4, 91 Carm. de resurr. 199). Sen. benef. 7, 13, 4 *dei* hiemes aestatesque interventu -ioris spiritus molliunt. Plin. nat. 18, 346 si ... candidus circulus *solis* erit, noctis -em tempestatem significabit, si nebula, vehementiorem. Stat. silv. 3, 3, 159 tonitru tantum -ique procella contentus.

3 *cibi, medicamenta*: Cato agr. 109 vinum asperum, quod erit -e et suave (157, 13 Ter. Haut. 459. Hor. epist. 1, 15, 18 generosum et -e requiro, quod curas abigat. sat. 2, 4, 26 mulso. carm. 3, 29, 2 merum. Cels. 2, 20, 2. 4, 12, 5. 4, 13, 6. *al.* Pers. 3, 93 Surrentina. Plin. nat. 23, 161 quo numquam inebriebantur. Porph. Hor. carm. 1, 17, 21 ['innocentis'] -is et minime caput onerantis. Chiron 306. Ps. Apvl. herb. 79 l. 8 v. -issimo, id est inertitio. *cf. p. 1146, 33*). 157, 2 prima *brassica* est lēvis, quae nominatur ..., altera est crispa ..., et item est tertia, quae -is vocatur, minutis caulibus, tenera, et acerrima omnium est istarum, tenui suco vehementissima (*inde* Plin. nat. 19, 136 minutis caulibus, -em, teneram. *20, 79 vox* -is *non usurpatur*). Cic. Att. 2, 21, 1 (*in imag.*) ita -bus uti videbantur venenis, ut posse videremur sine dolore interire. Cels. 2, 12, 2^D si levi medicina contenti sumus, pura aqua *danda est*; si paulo valentiore, mulsa; si -i, ea, in qua *eqs.* (Sen. dial. 6, 1, 8. *cf.* Cels. 5, 26, 35^A medicamentum [*v. vol. VIII 533, 79 sq.*]). 2, 19, 1 *res sunt* aliae -es, aliae acres (*opp. ut* 2, 22, 1. *al.*). 3, 16, 2 cibis (3, 22, 11. 7, 20, 3). 4, 21, 1 fomenta ... primo -ia (lenta *trad.*), deinde validiora (Sen. dial 7, 11, 4 Boeth. cons. 1, 6, 21 W.). 5, 19, 23 *emplastra* (5, 19, 25). 6, 6, 20 *collyrio* (6, 6, 27. *al.*). Scrib. Larg. 99 holera -ia ex urtica, [et] lapatho, malva facta ([*Marcell. med. 20, 3* holere levi]. 135 [*Marcell. med. 30, 2* levibus holeribus]). Plin. nat. 22, 123 suppuratis tritica farina multo -ior *quam hordei.* Ser. Samm. 888 apii sucus -i sociatur olivo. Cael. Avr. acut. 2, 29, 151 cataplasmate. Oribas. syn. 1, 19, 1 Aa p. 64, 13 Mø. clysteres (*opp.* acres. La molles vel -es. *gr.* ἁπαλοί). CIL XIII 10021, 28 authemer(um) len(e) ex o(vo), acr(e) ex aq(ua) (*signaculum ocalariorum ut ibid. saepe*). *de carmine magico* (*cf. p. 1144, 10 sq.*): Amm. 29, 2, 26 anum ... febribus mederi -i carmine consuetam.

4 *loci parum alti, modice proclives*: Caes. civ. 1, 45, 5 -i (tenui *trad.*) fastigio (2, 24, 3 Liv. 25, 36, 6. Sen. dial. 2, 1, 2 [*de praeceptis Stoicis*] quae praecipitia ex intervallo apparebant, redit -e fastigium *propius adeuntibus.* Cvrt. 6, 6, 23 Plin. nat. 16, 158). Ov. fast. 4, 912 cacumen. Liv. 6, 24, 2 clivus (29, 33, 3. Priscill. tract. 10, 137 intelligentiae iter velut clivo molliens -iori [*ex Hil. trin. 1, 20, v. p. 1142, 12*]). Sen. nat. 4, 2, 5 *Nilus* excitatis primum aquis, quas sine tumultu -i alveo duxerat, violentus et torrens ... prosilit. Lvcan. 4, 11 *Ilerda* colle tumet modico, -ique excrevit in altum pingue solum tumulo (CE 1155, 6 [*ex schedis*] et comprecor, ut -i terra tegat t. *filiam sepultam, sc. re quasi animata* [utque levi *Burmann*]). Mart. 1, 49, 9 tepidi natabis -e Congedi vadum. *in imag. de via* (*cf. sub II*): Sen. epist. 22, 3 aut ex ista vita tibi aut e vita exeundum, sed ... -i eundum via, ut, quod male implicuisti, solvas potius quam abrumpas. 26, 4 (*opp.* repentissimus excessus). Apvl. met. 8, 7, 4 cunctas ... pertemptat vias, certe illam -em otiosamque nec talis ullis indigentem, sed placidae quieti consimilem. Inst. Iust. 1, 1, 2 -iore (leviore *var. l.*) via *ductus iuvenis ad iuris prudentiam.*

II *usu recentiore i. q.* *lēvis* (*hucine p. 1145, 19?*): Itala gen. 27, 11 (Lugd. *al.* = Vvlg.; *loq. Iacob ad matrem*) nosti, quod Esau ... homo pilosus sit et ego -is (*gr.* λεῖος). I reg. 17, 40 (Aug. serm. RevBén. 59, 1949 p. 71, 1 Conc.^{S} I 3 vers. Tur. p. 146, 22) lapides -es ([*gr.* λείους, *Vulg.* limpidissimos. *cf.* Avg. *l. c.* ideo autem dicti sunt -es, quia ille, qui utebatur, -is erat *eqs., affertur* Matth. 11, 30 *p. 1143, 54.* Conc. *l. c.* lapidum ... lenitas (*gr. I 1, 2 p. 99, 34* λειότης) significat hoc, quod capi non possit; semper enim quod -e est, ⌊quodam modo⌋ (*add. Rustic.*) non tenetur]. Damig. lapid. 16 p. 176, 22 ex uno latere -is, ex altero velut acutus). Is. 40, 4 (Tert. adv. Marc. 5, 4 p. 580, 3 *app. crit.*) *mutabuntur* aspera in vias -es (*gr.* ἔσται ... ἡ τραχεῖα εἰς πεδία, *Vulg.* in v. planas. *cf. p. 1145, 78 et* Prvd. cath. 7, 53 confragosa ut -bus converterentur). Prvd. perist. 10, 1075 deorum mater imberbes sibi parat ministros -bus novaculis. Avg. serm. 224, 2, 2 *diabolus hominibus* facit leve quod grave est, -e quod asperum. 277, 5, 5 quid est tangere? ... aspera vel -ia, gravia vel levia sentire. 286, 3, 2 strata est via prius spinosa, et pedibus apostolorum contrita facta -ior secuturis. Ps. Apvl. herb. interpol. 1 l. 83 herba (*cf. Diosc. 2, 126, 1* φύλλα λειότερα). 47 l. 8 virgultis (*Diosc. 4, 134, 1* λεπτά, *var. lect.* λεῖα). 68 l. 12. 73 l. 18. 98 l. 12. Physiogn. 49 p. 68, 12 -es malae et prolixae. *praeterea ibid. trad.* 36 p. 53, 6. 11. 90 p. 120, 2. 96 p. 122, 11. 104 p. 127, 5. 105 p. 129, 5. 131 p. 143, 4. Gloss. accuratus. glaber. impubes. levis. lubricus. nitidus. *cf. E. Löfstedt, Coniectanea I 79 sqq.*

structurae ad I: in *aliquem*: Ter. Haut. 151 Cic. S. Rosc. 154. Verr. II 3, 34 (*bis*). Att. 11, 12, 3 ad Brut. 1, 15 (9, 23 Sj.), 11. 2, 7 (9, 5 Sj.), 3 Hor. carm. saec. 52. in *aliquo*: Ov. trist. 5, 2, 36 victor -is in hoste fuit. ad *aliquid*: Cic. ad Q. fr. 3, 3, 3 Vvlg. sap. 16, 24. circa *aliquid*: Amm. 21, 6, 2. *alicui* (*rei*): Ov. Pont. 4, 6, 27. 4, 14, 50 Plin. nat. 16, 155 Sil. 15, 57 Stat. Theb. 11, 190. *alicuius rei*: Stat. Theb. 7, 26. *c. inf.*: Hor. carm. 1, 24, 17 carm. saec. 14.

n. sg. **lēne** *fere pro adv.*: 1 *in poesi*: Tib. 1, 9, 25 deus *Amor* tacito permisit -e ministro, ederet ut multo libera verba mero (*an de vino dictum? cf. p. 1145, 39 sqq.; var. ll.* leve *sim., locus variis coniecturis vexatus*). Ov. am. 3, 5, 6 guttis -e sonantis aquae (fast. 2, 704. 6, 340). met. 9, 661 spirantis -e favoni (Avien. orb. terr. 847). Sen. Phaedr. 509 orni .. ventis -e percussae tremunt (rami ... percussi *trad.*). Lvcan. 10, 315 -e fluentem *Nilum* (*de eodem* Clavd. 17, 232. *v. et l. 39*). Calp. ecl. 7, 25 clivos -e iacentes (Prvd. ham. 796 viam). Stat. Theb. 4, 824 (816) -e virens ... alveus (Nemes. ecl. 4, 47 hic tibi -e v. [fluens *var. l.*] fons murmurat [*an* -e *pertinet ad* m. *?*]). Avson. Mos. 61 vada -e meant. 369, 22 p. 96 P. *fulgor* clarum et -e micans. Prvd. apoth. 846 -e susurrat. Clavd. rapt. Pros. 2, 345 Eumenides ... -e canentes (*nisi subaudiendum 'carmen'*). 2 *in prosa*: Sen. dial. 1, 3, 10 symphoniarum ... ex longinquo -e resonantium. Vib. Seq. geogr. 2 G. *Arar* ita -e decurrit, ut vix intellegi possit decursus eius (*cf. p. 1148, 53*). Ivl. Val. 1, 6 p. 11, 20 mundum vim suam ... -e librasse (leve *et* liberasse *var. ll.*; bene *vel* plene *coni. viri docti*). Anthim. 29 *columbi* cum assant, de salemoria -e tangantur.

adv. ×**lēniter**, lēnius, lēnissimē. *inde a* Plavto, Catone. [*confunditur c.* leviter *saepe in codd.*]

1 *c. verbis*: **a** *de actionibus, condicionibus animantium*: *α variis*: Plavt. Bacch. 408 -r qui saeviunt, sapiunt magis. Stich. 78 an potius temptem -r (saeviter *Leo deleto 79*) an minaciter? Cato agr. 75 coquito (Cels. 6, 18, 2^G ne superfluant. 6, 19, 2). 110 testam demittito in dolium -r. 112, 2 transfundito *vinum* puriter et -r. 151, 4 irrigato. *ibid.* gerito inditoque. Cic. Verr. II 4, 86 -r hominem clementerque accepit. Cluent. 202 ut quisque crudelissime opponitur, eum -issime sublevatis. Cael. 7 tecum ... agam -ius (Phil. 5, 34 si ... -ius agetis, tamen eadem, sed fortasse serius decernetis. Caes. civ. 1, 1, 4 si cunctetur atque agat -ius *senatus.* Sall. Iug. 60, 5 Liv. 3, 31, 7. *al. cf. infra l. 82*). 54 quod in agris factum ... reprehenderet, id in urbe ... coeptum esse -r ferret? (rep. 3, 47 fam. 5, 18, 2. ad Q. fr. 3, 9, 1 [*var. l.* levissime]. Ov. epist. 5, 7. *al.*). rep. frg. 9 -r atque placide fides, non vi et impetu, concuti debere *videtur.* fin. 2, 119 tu ... ista -ius *tractas,* hic *Triarius* Stoicorum more nos vexat; tum Triarius: posthac quidem, inquit, audacius. off. 1, 83 leviter aegrotantes -r curant. Att. 16, 15, 2 administraturus. fam. 5, 2, 9 -issime sentire. Caes. Gall. 5, 17, 1 proelio lacessere. Bell. Afr. 6, 5 iter .. -r facere coepit. 12, 2 consequi. Varro rust. 2, 6, 4 vinctos. 3, 16, 17 inspicere debet -r fumigans eas *alvos.* Hor. sat. 2, 5, 47 -r in spem *hereditatis* adrepe. carm. 2, 19, 30 Cerberus ... -r atterens caudam. epist. 1, 7, 51 proprios purgantem -r ungues. 1, 18, 97 traducere -r aevum. Ov. ars 1, 718 -ius instando taedia tolle tui. Liv. 3, 41, 6 si -r ducta res sine populari strepitu ad consules redisset. 3, 50, 12 -r agentibus responsum non redditur. 30, 15, 10 castigat (33, 38, 5). 33, 35, 10 questi sunt. 39, 25, 14 cum ... -r permulsissent iram. 44, 5, 6 prolabi ... -r cogebat *elephantum.* Vitr. 10, 2, 7 -r levant onera sine periculo. Val. Max. 5, 1, 4 (*ad Syracusas*) -r sub tam mansueto victore *Marcello* cecidisti. *al.* *β de dicendo, scribendo*: Plavt. Amph. 25 hoc petere me precario ... iussit -r dictis bonis. Rhet. Her. 3, 14, 25 -r ... ab sermone serio torquere ⟨verba⟩ ad ... iocum. Cic. Cael. 33 utrum ... severe et graviter et prisce agere ... an remisse et -r et urbane (de orat. 2, 216. Brut. 277 tam solute, tam -r, tam oscitanter. *al. cf. supra l. 58 sqq.*). de orat. 1, 255 dicis (Brut. 164 orat. 56. *al.* Qvint. inst. 1, 8, 1 *puer discat,* quid lentius

[*Ravenna*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

celerius, concitatius -ius dicendum. 8, 3, 40 aspere an -r). 2, 316 *in exordio orationis* hastas ita iactare -r, ut et venustati vel maxime serviant et reliquis viribus suis consulant. Tusc. 4, 49 collocuti . . . -r et quiete nihil . . . iracunde rabioseve fecerunt. Att. 6, 3, 6 respondi (LIV. 36, 31, 3 CYPR. patient. 6 p. 402, 4). LIV. 33, 38, 5 -r alloquendo. SEN. epist. 100, 1 orationis -r lapsae. QVINT. inst. 9, 4, 18 in Herodoto . . . omnia -r fluunt. *al.*

b *de vi et statu rerum*: α *variarum*: SISENNA hist. 104 mare . . . fluctus in se -r provolvere occepit. CATVLL. 68, 64 -ius adspirans aura secunda venit. TIB. 1, 7, 13 (*ad Cydnum*) tacitis qui -r undis . . . placidis per vada serpis aquis (SIL. 12, 539 APVL. met. 4, 4, 3). 2, 1, 80 felix, cui placidus -r adflat amor (CVLEX 155. *cf.* BELL. Alex. 11, 6 vento -r flante). Ov. met. 3, 373 levi scutum versatum -r aurā decidit. 3, 569 torrentem, qua nil obstabat eunti, -ius et modico strepitu decurrere vidi. MANIL. 4, 656 -r adfundit . . . litora pontus. 4, 727 -ius . . . infuscat corpora. VITR. 5, 8, 1 locus, in quo -r adplicet se vox neque repulsa resiliens incertas auribus referat significationes. 8, 6, 5 -r tumescit *aqua*. 9, 8, 11 tympanum . . . arte -rque versetur. CELS. 2, 33, 2 -r . . . et reprimunt et molliunt (5, 26, 23^{H}. 8, 5, 5). 4, 22, 4 *cibi* -r ventrem adstringant (PLIN. nat. 29, 34). 7, 26, 5^{C} nervos -r molliat (PLIN. nat. 20, 108. *cf.* PLIN. nat. 24, 27 emollit [32, 64]). *al.* PLIN. nat. 21, 32 *crocum* -r faciem oculosque mordeat (27, 109. 33, 164). *al.* MART. 4, 64, 9 -r admoventur astris celsae culmina delicata villae. AMM. 15, 10, 9 gradiens (18, 6, 15. 24, 8, 4). 17, 4, 14 tractus. 18, 2, 10 incedebant (19, 2, 3. *cf.* 24, 6, 10 procedebant). 22, 15, 10 means *Nilus* (*antea*: ruit potius quam fluit). *al.* β *sonorum, vocum*: CATVLL. 84, 8 *Arrius* chommoda *et* hinsidiae *dixerat, sed postquam Roma exiit*, requierant omnibus aures; audibant eadem haec -r et leviter (*fort. ad* ψίλωσιν *referendum, cf. p. 1144, 49 et* DON. Ter. Eun. 307 [*Chaerea*: amo. *Parmeno*: hem] si cum aspiratione, Parmeno *loquitur*, si -r, Chaerea). GELL. 18, 9, 7 veteres . . . non 'inseque', sed 'insece' dixerunt; credo, quia -ius leviusque. POMP. gramm. V 119, 16 'solus hic inflexit sensus' (*Verg. Aen. 4, 22*) [sed] sic lubrice et -r currit (*sc. quia* c *syllabam non producit*). SVLP. VICT. rhet. 15 p. 321, 8 *compositio ita sit*, ut ordo verborum ea compage iungatur, ne confragosum et asperum sonum faciat, sed apte et -r defluat; in quo sane adhibendus est modus, ne quid . . . nimium molliatur. DON. Ter. Phorm. 2, 2 'transdere' veteres sonantius, quod nos -ius 'tradere'. AVG. dialect. 6 p. 1412 ipsum 'lene' cum dicimus, -r sonat.

2 *c. adi. vel partic. plus minusve adi. vice fungentibus*: CAES. Gall. 2, 8, 3 collis . . . -r fastigatus (*cf.* 2, 29, 3 acclivis. Ov. fast. 5, 154 acclini. TAC. hist. 4, 23, 1 exsurgens). CELS. 8, 1, 4 costae -r quasi capitulatae (*cf. ibid.* flexae). 8, 1, 18 gibbus. 8, 1, 19 cavo (8, 15, 3). PLIN. nat. 4, 31 -r convexis iugis. 12, 70 *murra* gustu -r amara (20, 6). PHYSIOGN. 62 p. 84, 9 si rotundum -r fuerit *metaphrenum* (*gr. p. 363, 7* πράως στρογγύλον).

in figura q. d. litotes non (nec) -is (-r): HOR. sat. 2, 7, 93 carm. 1, 24, 17. 2, 19, 15 Ov. met. 2, 809. 8, 355. 9, 764 SEN. dial. 1, 1, 5 TERT. apol. 38, 1.

in parechesi c. lepidus PLAVT. Cas. 223; liberalis CIC. fam. 6, 10, 5; levis CATVLL. 64, 84 CIC. off. 1, 83 OCTAVIA 973 GELL. 18, 9, 7. ITALA *p. 1143, 55.* CHIRON 357; lentus CELS. 2, 17, 4; lubricus POMP. gramm. V 119, 16.

deriv.: lenigo, lenio, lenisco, lenitas, lenitia, lenitudo.

compos.: lenefio, lenianimus, lenifico, lenificus.

lēnisco, -ere. *a* lenis. *i. q. lenem fieri*: PHILVM. med. 2 p. 119, 5 humores corrupti mediocriter purgantur vel -unt.

***lēnitās,** -ātis *f.* *a* 2. lenis. [*confunditur in codd. c.* 1. 2. levitas *saepe, v. ibi; falso trad.* TAC. ann. 15, 48, 3 CASSIOD. in psalm. 118, 25 l. 495. *cf. infra sub II.*]

I *usu originario i. q. status mitis, placidus sim.* (GLOSS. πραότης. patientia. indulgentia. *cf. Honig, Humanitas und Rhetorik . . . 109 sq.*): A *incorporaliter*: 1 *hominum eorumque morum, actionum* (adversus, in *aliquem p. 1148, 13. 16*): a *generatim*: TER. Andr. 175 eri semper -s verebar quorsum evaderet (DON.: -s clementia et facilitas, cui contraria asperitas et difficultas). Ad. 390 inepta -s patris et facilitas prava (DON.: -s ad permittendum, facilitas ad ignoscendum). RHET. Her. 1, 8, 13 gravitatem, -em, spem, metum *eqs.* ([levitatem *Gronov., id quod exstat in aliquot codd. loci gemini* CIC. inv. 1, 27]. CIC. ad Q. fr. 3, 9, 1 summa cum g. . . . et summa cum -e). CIC. Rab. perd. 10 libertatem non acerbitate suppliciorum infestam, sed -e legum munitam (SVET. Claud. 14 *opp.* duritiam). Catil. 2, 6 errant, si illam meam pristinam -em perpetuam sperant futuram; . . . non est iam -i (-is *var. l.*) locus, severitatem res ipsa flagitat. 2, 28 animi. 3, 14, ea -e senatus est usus, ut . . . mentes sanari posse arbitraretur. Mur. 6 -is et misericordiae (*coniunguntur ut* Sull. 1. 8. 92 de orat. 1, 53 BELL. Afr. 86, 2. 92, 4). 41. 64. Marcell. 12 iustitia et -s. Lig. 15 si in tanta tua fortuna -s (bonitas *Quint. inst. 8, 3, 85*) tanta non esset. Phil. 8, 1 voluntas . . . ad -em propensior. part. 78 iustitia . . . in moderatione animadvertendi -s . . . nominatur. 81 imitatur . . . -em mollitia animi. de orat. 2, 182 haec adiuvant in oratore: -s vocis *eqs.* (3, 43 [levi- *var. l.*]. GELL. 15, 3, 8). Tusc. 4, 43 eam . . ., quam -em nos dicimus, vitioso lentitudinis nomine appellant *Peripatetici* (*sc.* πραότητα). leg. 1, 11 *ut* cotidie relaxes aliquid, ut iam oratio tua non multum a philosophorum -e absit. Att. 5, 11, 5 fiet aliquid a nobis severius, nam adhuc -e dulces sumus. 10, 4, 6. 14, 19, 2 meam -em et clementiam (*cf. l. 17 et* CONSVLT. Zacch. 1, 17 p. 20, 15 clementiae -em). fam. 13, 1, 4 velim . . . des te ad -em. ad Q. fr. 1, 1, 11 cum hi mores . . . iam ad nimiam -em (levi- *var. l.*) et ad ambitionem incubuerint. 1, 1, 13 sit lictor non suae ⟨saevitiae⟩, sed tuae -is apparitor. 1, 1, 21. 22. ad Brut. 2, 7 (9, 5 Sj.), 5. CAES. civ. 1, 74, 7 fructum suae pristinae -is. 3, 98, 2 HIRT. Gall. 8, 44, 1. BELL. Afr. 54, 2 meae . . . -is, modestiae patientiaeque. LIV. 4, 51, 3 summa moderatione ac -e. 24, 20, 15. 26, 16, 12. 39, 55, 1. 43, 4, 5. 45, 10, 15. SEN. contr. 7, 8, 6 -s optionis. 9, 2, 20. VELL. 2, 98, 3 mores eius vigore ac -e mixtissimos. VAL. MAX. 5, 8 (*in fine capitis, quod est* de parentum amore et indulgentia in liberos) comicae -is hi patres, tragicae asperitatis illi. SEN. clem. 2, 3, 1 clementia est . . . -s superioris adversus inferiorem in constituendis poenis . . .; dici potest et inclinatio animi ad -em in poena exigenda. epist. 105, 4 ingenii. TAC. hist. 1, 37, 2 (*or. Othonis*) cuius -is est Galba. ann. 13, 11, 2 secuta *est* . . . -s *Neronis* in Plautium, quem . . . reddidit senatui, clementiam suam obstringens crebris orationibus (*c. eadem variatione* PLIN. epist. 8, 22, 1). 14, 12, 3. 15, 24, 2 satis approbatam vim Parthorum; datum et -is experimentum *ab eis.* 16, 28, 1 contumaci inferiorum -em imperitantis deminui. SVET. Claud. 14 duritiam -emve multarum . . . moderatus est. Dom. 11, 2. *al.* *accedentibus adi. vim fere eandem habentibus*: Ps. QVINT. decl. 4, 16 placida conceptum *aliquem* stella signavit, erit modesta -e conspicuus. GELL. 11, 18, 6 remissa. CYPR. epist. 11, 8 p. 501, 21 placidam. zel. 5 p. 422, 11 miti. PRVD. perist. 2, 328 mollis. AVG. c. Pelag. 2, 4, 7 benignissima. *cf.* CHROMAT. in Matth. 3, 4, 4 -em mansuetudinis.

est appellatio honorifica imperatorum: HIL. ad Const. 1, 2 permittat -s tua populis, ut *eqs.* *huc vergere vid.*: COD. Theod. 1, 22, 2 (Iust. 3, 14, 1 pr.) -is nostrae iudicium. 10, 8, 3 beneficio -is nostrae extrinsecus debeat subveniri. COD. Iust. 9, 8, 5, 1 quibus vitam imperatoria specialiter -e concedimus.

b *rationis dicendi* (*cf. p. 1148, 84*): CIC. de orat. 1, 255 neque minus . . . tua gravissima sermonis -s quam illa summa vis et contentio probatur. 2, 64. 2, 129 una *ratio est* conciliandorum hominum, altera docendorum, tertia concitandorum; harum . . . prima -em orationis, secunda acumen, tertia vim desiderat. 2, 200 admiscere . . . generi orationis vehementi atque atroci genus illud alterum . . . -is et mansuetudinis (*cf. l. 26*). 2, 212 remissio . . . -is (*i. -e effecta*) . . . gravitate et contentione firmatur. 3, 28 gravitatem *habuit* Africanus, -em Laelius, asperitatem Galba. Brut. 177 orat. 53 leg. 1, 11. off. 1, 37 -e verbi rei tristitiam mitigabam. QVINT. inst. 9, 4, 136 frequentiorem quasi pulsum habent *iambi*, quae res -i contraria est. 11, 3, 170 *epilogus*, si placandos *iudices spectat*, inclinatam quandam -em desiderat. 12, 10, 59 AVSON. 340^{A} p. 158, 8 P. SIDON. epist. 4, 18, 6.

c *t. t. gramm. de spiritu, vertitur gr.* ψίλωσις: GRAMM. VI 274, 26 omnis syllaba . . . ingenitam sibi habet . . . aut -em aut adspirationem.

2 *bestiarum*: CYPR. unit. eccl. 9 p. 217, 26 ut mansuetudo et -s *hominum* (*cf. l. 37*) agnis et ovibus aequetur. FILASTR. 154, 2 mansuetudo et -s *corvorum Heliae* (*ibid. bis*). PETR. CHRYS. serm. 6 p. 202^{B} ut nationes feras . . . ad ovium totam duceret et redderet -em.

B *corporaliter* (*fere de ipsis rebus lenibus l. 56 sq.*): CAES. Gall. 1, 12, 1 Arar . . . in Rhodanum influit incredibili -e, ita ut oculis, in utram partem fluat, iudicari non possit. PLIN. nat. 13, 82 *si glutinum ad chartas conficiendas aptum pane adhibito paratur*, etiam Nili (*i. glutini, quod aqua Nili efficitur*) -s superatur (*sim. de mollitia*: ARNOB. nat. 7, 18 bubulam duritiem vitat et lactentium -em, quo digerat expeditius, sumit. SORAN. p. 109, 7 *haemorroides*, quae simplices et breves cum -e inveniuntur, facillime curantur [*antea*: molles . . . et lenes]. GREG. M. moral. 20, 27 impressa linguae -e). 14, 120 Graecia argilla aut marmore . . . -em excitat *vini* (14, 124. *sim. de sapore*: 15, 107 optinente -e *lactis*, quae ipsa succedit in saporis vicem. 19, 133 ut -s *betarum* excitetur acrimonia sinapis. 27, 62 differentia intellegitur -e gustūs). 37, 47 summa laus Falernis *sucinis* . . . molli fulgore perspicuis et in quibus decocti mellis -s placeat (*cf.* 37, 63 *smaragdi* viridi -e lassitudinem *oculorum* mulcent. VEG. mulom. 1, 44, 3 virtus medicamentorum et -s olei animalia ipsa intus occidit et foras eicit ([*Chiron 227* lenitia]. RVFIN. patr. 1, 5^{a} p. 306^{C} *opp.* vini austeritate. SALV. gub. 6, 91 *opp.* duram ferri prosectionem). CASSIOD. in psalm. 139, 6 nec amplexus eius *laquei* aliqua -e dilabitur. CAEL. AVR. chron. 2, 4, 75 -is tempore adhibendum *remedium* (*cf. p. 1140, 35 sqq. et* ORIBAS. syn. 6, 6, 4 p. 100 infirmantes [*i.* -tis] -s [*gr.* ἡ τοῦ κάμνοντος εὐφορία]). CAES. AREL. serm. 221, 2 tamquam aegrotantem animam medicinae -e pertracta.

locutio adverbialis sub -e *i. q. leniter*: CASSIOD. var. 3, 5, 3 paulatim provehi mediocris probatur esse virtutis; morosius agnoscitur, quod sub -e praeparatur ('-s *i. q. tarditas*' *Traube in indice, sed cf. l. 53*).

II *usu recentiore i. q. lēvitas* (*cf. p. 1147, 58. et* GLOSS. -s λειότης): AVG. serm. 4, 14, 14 (*de Esau et Iacob, cf. p. 1146, 2*) pili peccata significant, -s autem mansuetudinem. SORAN. p. 92, 24 post praecisuram -s (lev- *ed.*) ossorum remanet. CONC. *p. 1146, 3.* CASS. FEL. 29 p. 57, 5 teres *materiam* usque ad ultimam -em (*cf.* ORIBAS. syn. 3, 6 add. p. 894 ad species siccas terendas, donec ad omnem -em perveniant). CASSIOD. in psalm. 118, 25 l. 495 pavimentum est soli alicuius in -em maximam constructa soliditas (*infra*: simili nitore levigatur *corpus*).

[*Ravenna*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lēnitia, -ae *f.* *a* 2. lenis. [*prov. vet.* leneza. *cf. Wartburg V 249. G.*] *i. q. lenitas*: CHIRON 227 *p. 1148, 67.* 321 nunquam . . . sine oleo propter leniendam (lin- *trad.*) austeritatem potionis et faucium -am (lentitiam *coni. Bücheler, sed cf. Veg. mulom. 2, 88, 13* propter . . . canalem faucium mitigandum).

? πραΰνω leno (*pro* lenio), **lēnito,** mitigo GLOSS. II 415, 17. *a* lenire, *si recte traditur.*

lēnitūdo, -inis *f.* *a* 2. lenis. NON. p. 132, 2 -e pro lenitate (*afferuntur* TVRPIL., PACVV., CIC.). [*falsa var. l. pro* altitudo CIC. off. 1, 88, *pro* lentitudo CIC. ad Q. fr. 1, 1, 38. *vix recte trad.*: COD. Theod. 14, 18, 1 (= Iust. 11, 26 [25], 1) de mendicantibus non invalidis: . . . quisquis huiusmodi -em ('*fortasse* levitudinem' *Mommsen*) prodiderit.]

1 *usu originario i. q. lenitas* (*cf. Honig, Humanitas und Rhetorik . . . 108 sq.*): **a** *pertinet ad animum, mores, actiones sim.* (in *aliquem l. 17*): PACVV. trag. 247 -o orationis *Vlixis*, mollitudo corporis. TVRPIL. com. 189 mira -e ac suavitate abundat. CIC. Verr. II 4, 136 nimia in istum non modo -e sed etiam liberalitate. ARNOB. nat. 3, 28 quis naturas attribuat diis tales, quas in agrestibus beluis -o saepe permulsit atque extenuavit humana? LACT. inst. 7, 10, 6 vitia commotiones et perturbationes animi sunt, virtus . . . -o et tranquillitas animi est. AVR. VICT. Caes. 16, 9 tantum . . . Marco sapientiae, -is, innocentiae . . . fuisse. AMM. 15, 2, 6 consilio in -em flexo. 16, 5, 13 delictorum vindictas genuina -e mitigabat. 18, 10, 4. 22, 9, 16 patientiae . . . et -is. 24, 1, 8 Romana. 25, 4, 9 ut poenarum asperitatem genuina -e castigaret 29, 2, 22. 30, 8, 6. HEGES. 1, 25, 4 ingenii. AVG. anim. 2, 17, 23 deceptoria -o blandientis. COD. Theod. 9, 1, 7 si . . . causam segnius iudicantis -o (lentitudo *Herold*) distulerit. 14, 18, 1 (= Iust. 11, 26, 1). *est appellatio honorifica imperatoris*: COD. Theod. 8, 12, 6 -is nostrae cura (15, 1, 5 [= Iust. 8, 11, 1] ut . . . indulgentias -o nostra cognoscat).
b *pertinet ad materiam*: MARCELL. med. 35, 19 medulla de spina hyaenae admixto felle eius et oleo vetere ad temperiem et -em acopi decocta.

2 *usu recentiore i. q. lēvitas*: LACT. ira 10, 7 si lēvia sunt et rotunda *atoma*, utique non possunt invicem se adprehendere . . ., ut, si quis milium velit in unam coagmentationem constringere, -o ipsa granorum in massam coire non sinat. *Ravenna.*

1. *lēno, -ōnis *m.* [*cf.* lena. *Sch.*] *de origine*: PAVL. FEST. p. 115 -es ab alliciendo adulescentulos appellati (a ⟨leniendo, id est lenibus verbis⟩ alliciendo *Mercklin*). PRISC. gramm. II 121, 17 a leniendo (EVTYCH. gramm. V 454, 23. *cf.* ISID. *l. 43*). NOT. Tir. 35, 80.
de notione: SEN. *p. 1150, 16.* SCHOL. Hor. epist. 2, 1, 172 conciliatoris stupri (SCHOL. Ter. p. 148, 28. ISID. orig. 10, 160 c. s., eo quod mentes miserorum blandiat et deleniendo [delinendo, liniendo *var. ll.*; *cf. p. 1150, 72 sqq.*] seducat. GLOSS. conciliatores (meretricum)). PS. ASCON. Verr. p. 233, 5 '-es' sunt scortorum, 'perductores' etiam invitarum personarum. GLOSS. πορνοβοσκός (*inde*: meretricum nutritor). μαστροπός. μαυλιστής. qui puellas comparat in prostibulo. seductor et praepositus meretricum. consciarius meretricis. lecator, mediator. venenosi vel suasores. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, TER. (*dub., an recte trad.*: TERT. orat. 20 (*ad I Petr. 3, 3*) crinium -em operositatem (morositatem *var. l.*; lenam, lenonum, lenoniam *coni. viri docti*). IVST. 2, 3, 8 bellum indixit . . . missis primo -bus (legationibus, legatis [*hoc etiam Oros. hist. 1, 14, 1*] *var. ll.*].)

i. qui amatores allicit, meretrices (viros, pueros l. 79 p. 1150, 24) alit, prostituit (*acced. gen. rei praebitae p. 1150, 15. 30. 51. 59 bis. 62. 67,* lupanaris *p. 1150, 31; iuxta subst. fem. p. 1150, 71*): **1** *proprie*: PLAVT. Asin. 70 abduxit ab -e mulierem (Curc. 348. 614 Pseud. 754. 1155). Bacch. 1210 ut apud -es rivales filiis fierent patres. Capt. 57 hic neque periurus (Poen. 575 Pseud. 1082 TER. Ad. 188. CIC. Q. Rosc. 20 Ballionem illum *Plauti* improbissimum et periurissimum -em. APVL. flor. 15 p. 64) -o est nec meretrix mala (*v. vol. VIII 829, 12 sqq.*; *cf.* PLAVT. Truc. 62ª -um et scortorum [64. 67]). 475 de foro . . . aperto capite ad -es eunt. Curc. 33 -o hic habitat. 39 -is hae sunt aedes (Pseud. 951. *cf.* Pseud. 129 ostium). 66 iniuriu's, qui, quod -i nulli est (*sc. aequum et bonum*), id ab eo petas. Epid. 47 ab -e ut fidicina . . . emeretur sibi. 495 mercatus te hodie est de -e Apoecides? Merc. 44 -o importunus, dominus eius mulieris (Poen. 158 illius. Pseud. 1140 aedium. *cf.* Rud. 451 meum erum -em). Persa 82 ut sua sibi pecunia hodie illam faciat -o libertam suam. 213 (*loq. ancilla meretricis*) fateor . . . me esse, ut decet, -is familiae (Poen. 168 -em cum tota familia. 809). 594 ego ille doctus -o paene in foveam decidi (*cf.* Poen. 187 decipiemus fovea -em Lycum). 845 -o, qui hic liberas virgines mercatur (Rud. 81). Poen. 89 vendit eas . . . homini, si -o est homo, . . . sacerrumo. 179 auri cupidus. 200 scelestus (798 Pseud. 1082 Rud. 325. 456). 1092 amat ab -e (*i. aliquam e familia -is ut* Pseud. 203 DON. Ter. Ad. 328. *cf. p. 1150, 29*). Pseud. 51 -o me peregre militi . . . vendidit. 196 quae amicos tibi habes -um aemulos lanios, qui item ut nos (*sc. Ballio -o*) iurando iure male quaerunt rem (SALL. hist. frg. 1, 63. *cf. p. 1150, 17*). 366 (*contumeliis obruitur -o*) fraudulente. : : impure. : : -o. : : caenum (*sic A*, impure -o *P*). 675 ut -i (-is *A*) surruperem mulierculam. Rud. 653 fraudis, sceleris, parricidi, periuri plenis⟨simus⟩, legirupa impudens impurus inverecundissimus, uno verbo absolvam: -o est). *tit.* Gemini -es. *al.* CATO or. frg. 57, 1 (212 M.) nisi qui . . . se -i locavisset. TER. Phorm. 83 impurissimo (*al. v. vol. VII 1, 726, 18 sq., cf. l. 79*). 508 (*ad -em*) ne parum -o sies. Ad. 161 -o ego sum. : : scio. : : at ita, ut usquam fuit fide quisquam optuma. *al.* LVCIL. 982 ad -em venio. TITIN. com. 45 parasitos amovi, -em (-um *edd. aliquot*) aedibus absterrui. TVRPIL. com. 135 abhinc triennium sacerrimum domicilium hoc quidam contulit -o. POMPON. Atell. tit. -o. COM. pall. inc. 31 ain tandem, -o? CIC. Verr. II 1, 33 -um, aleatorum, perductorum nulla mentio fiat (Phil. 8, 26). Phil. 2, 58 sequebatur *essedum tribuni plebis* raeda cum -bus, comites nequissimi (leonibus *var. l., id quod coni. Victorius coll. Plin. nat. 8, 55*; sequebantur raedam *var. l.*) 6, 4 semper eum *Antonium* duo dissimilia genera ⟨ten⟩uerunt, -um et latronum; ita domesticis stupris . . . delectatur *eqs.* HOR. sat. 2, 3, 231 venere frequentes *prodigi*, verba facit -o: *eqs.* epist. 2, 1, 172 adspice, Plautus quo pacto partes tutetur amantis ephebi, ut patris attenti, -is ut insidiosi. OV. am. 1, 10, 23 devovet imperium . . . haec (*meretrix*) -is avari. SEN. contr. 1, 2 *passim.* 10, 1, 13. 10, 4, 11 VAL. MAX. 7, 7, 7. SEN. benef. 5, 7, 4 tam alieni corporis -o male audit quam sui. 5, 4, 7. 7, 4, 7 is . . ., cuius prostitutae sunt, -o est *eqs.* dial. 1, 5, 2 non sunt divitiae bonum, itaque habeat illas et Elius -o *eqs.* epist. 87, 15 -i et lanistae (QVINT. decl. 278 p. 134, 18 IVV. 6, 216 TERT. pall. 4, 8 SPART. Hadr. 18, 8). PETRON. 84, 5 veteranus et latro et ipsis -bus doctior. MART. 4, 5, 3 qui nec -o potes nec comissator haberi. 9, 5 (6), 6 quam superbus computet stipem -o. 9, 7 (8), 3. QVINT. inst. 2, 4, 23 et -o interdum parasitusque defenditur. *al.* IVV. 3, 156 -um pueri. 6, 127 -e suas iam dimittente puellas (14, 46 p. -um). 6, 320 -um ancillas. GELL. 2, 18, 3 Phaedon . . ., ut quidam scripserunt, a -e domino puer ad merendum coactus. APVL. met. 7, 9, 6. 7, 10, 3. TERT. cult. fem. 2, 9 l. 16 ut -es et prostitutores vestitus et cultus ⟨pompas⟩ ne in vos admiseritis. spect. 23 p. 23, 15 auriga (*IV reg. 2, 11*) . . . ut sacerdos coronatus vel coloratus ut -o. DON. Ter. Phorm. praef. 2, 15 Phaedria citharistriam sub -e (*sc. ancillam -is, cf. p. 1149, 74*) coepit ardere. PALLAD. hist. mon. I 53 p. 336ᴮ -i . . . ipsarum turpitudinem (*gr. p. 161, 11 B.* τῷ νέμοντι ταύτας *sc.* τὰς πόρνας). 336ᶜ -em lupanaris (*gr. p. 161, 24* τὸν τρέφοντα ταύτας). *in proverbiis* (*huc fortasse infra l. 74*): PLAVT. Rud. 346 si deos decepit et homines, -um more fecit. HIST. Apoll. rec. A 33 quia apud -em et tortorem nec preces nec lacrimae valent (rec. B apud tortorem ⟨et⟩ -em).

2 *in imag. et translate i. q. conciliator, perductor*: **a** *de hominibus* (*de diabolo l. 62 sq.*): CIC. Verr. II 4, 7 non requirebat ille Cupido *Praxitelis* -is domum ac meretriciam (*sc. Chelidonis*) disciplinam (*item de Verre*: 4, 71 in istius -is turpissimi domo. 4, 83 domus . . ., in qua semper meretricum -umque [*plur. augendi causa*] flagitia versantur). Catil. 4, 17 -em quendam Lentuli concursare circum tabernas, pretio sperare sollicitari posse animos egentium atque imperitorum. p. red. in sen. 12 -is impudicissimi (*de Gabinio ut* Sest. 26). parad. 23 a philosophis ista *argumenta* sumis. : : metuebam, ne 'a -bus' diceres; Socrates disputabat isto modo. CATVLL. 103, 4 si te nummi delectant (*sc. si eos mihi non reddis*), desine quaeso -o esse atque idem saevus et indomitus (*ratione non perspicua*). OV. am. 2, 19, 57 quid mihi cum facili, quid cum -e marito (*sc. qui uxorem non satis custodit ut* IVV. 1, 55 cum -o accipiat moechi bona). 3, 12, 11 fallimur, an nostris innotuit illa libellis? . . . me -e placet, duce me perductus (productus *var. l.*) amator. SEN. contr. 1, 4, 2 (*de filio, qui adulterum matris non occiderat*) matris -o. 9, 1, 12 *de patre, qui adultero filiae favit.* SEN. epist. 97, 6 *Clodius* ante iudicium adulter, in iudicio -o. APVL. apol. 98 puellae meretricis blandimentis et -is patris illectamentis captus. PS. CYPR. singul. cler. 11 p. 186, 9 (*cavendum est, ne mulier, quam clericus in domo sua habet, amore alterius viri moveatur*) crimine alieni reatus absorbebimur, cui nos ipsi subornamus immunditiae lenocinium . . .; *talis coniunctio* etsi adulteros non potest facere, facit tamen -es adulteris et incestis. ANTH. 127 tit. *v. s.* 3. leno. LVCIF. Athan. 2, 7 p. 161, 24 quia tu -o haeresis Arrianae cunctos nos cuperes . . . fieri consacrilegos tuos. FVLG. aet. mund. p 133, 17 sq. *Adam* lenocinio dulcoris in comestionem pomi . . . impellitur . . .; *diabolus*, qui primum penes genitores -o pomorum esse promeruit, ipse in filiis (*Cain et Abel*) invidi(a)e -o esse didicit (PETR. CHRYS. serm. 105 p. 493ᴬ minister scelerum, criminum -o). CLAVD. 20, 84 tumidus -o (*de Eutropio*). **b** *de animalibus*: TERT. apol. 7, 1 quod *in conviviis Christianorum* eversores luminum canes, -es scilicet tenebrarum, libidinum impiarum verecundiam procurent (*cf. 8, 3* tenebrae . . . caninae). PRVD. perist. 10, 235 velox armiger -o, exoletum *Ganymedem* qui tyranno *Iovi* pertulit. **c** *de rebus* (*cf. supra l. 26, si nihil supplere malis*): ANTH. 219, 1 se Narcissus amat captus -bus undis. PRVD. ham. 260 ornatus, solvendi -o pudoris.

in lusu verborum: *c.* lenis, lenio (*cf. p. 1149, 39*): PLAVT. Poen. 639 bene volumus leniter -bus. CLAVD. 18, 78 -is opus . . .; (84) lenibat.
c. leo: RHET. Her. 4, 21, 29 si -es vitasset tamquam leones. TERT. apol. 50, 12 ad -em damnando christianam *mulierem* potius quam ad leonem. *cf.* HIST. Apoll. rec. B *et* C 33 -o Leonius nomine. *c.* aleo: TERT. fug. 13, 5 aleones et -es.

cf. Onom.
deriv.: 3. leno, lenocinor, lenonius, lenullus, 1. lenunculus.

[**2. lēno,** -āre *a* lenis. *var. l. falsa* PLIN. nat. 28, 189. *cf. ALMA 5, 1929/30, 137.*]

3. lēno, (-āvī), -ātum, -āre. *a* 1. leno. *i. q. feminas conciliare*: ANTH. 127, 1 ('de lenone uxoris suae') consueta -andi callidus arte coepisti adductor coniugis esse tuae. 128, 9 si formonsas redeas -are

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

puellas (LVX. anth. 302, 9 -tis ... puellis). SCHOL. Iuv. 6, 233 haec filiam suam -at.

lēnōcināmentum, -ī *n.* *a* lenocinari. *fere i. q. allectatio*: SIDON. epist. 7, 9, 12 tamquam diu potius quam bene vivere debeat accipi ad summum sacerdotium adipiscendum pro omnium gratiarum privilegio, decoramento, -o.

lēnōcinanter *v.* lenocinor.

lēnōcinātio, -ōnis *f.* *a* lenocinari. 1 *strictius i. q. lenocinium*: CASSIOD. in psalm. 15 concl. (*de psalmo*) disciplina ... singularis, quae discipulos occupat sensibus fructuosis, non inanium -e verborum. 2 *latius*: GLOSS.[L] I Ansil. ME 458 meretricatio: -o, fornicatio (lenecin- *trad.*).

lēnōcinātor, -ōris *m.* *a* lenocinari. *i. q. leno*: TERT. adv. Marc. 1, 22 p. 320, 15 deum Marcionis ... mali permissorem, iniuriae fautorem, gratiae -em. GLOSS. (-r *fungitur interpretamento tantum*) πορνοβοσκός. πορνοκόπος. προαγωγός. καλλωπιστής. agagula. V 560, 14 adulator: -r (lemosinator *trad.*), fautor.

lēnōcinium, -ī *n.* *a* lenocinari. *gen. sg.* -ni EPIST. imp. Comm. (CIL III 13750) 36. NOT. Tir. 35, 82. GLOSS. -um πορνοβοσκία (*inde male* nutrimentum meretricum), καλλωπισμός. pornia (*i.* πορνεία) πορνοβοσκ⟨ε⟩ῖον. uxoris meretricatio (*sive* uxoriae meretricationes) mariti consensu. lecacitas. -o meo beneficio meo. -a seductiones, persuasiones. V 430, 47 lenones, unde -a, id est carnalia blandimenta.

legitur in poesi apud PLAVT. *ter*, MANIL. *bis*, *in prosa inde a* CIC., SEN. contr., VAL. MAX.

I *i. q. actio vel status lenonis*: A *proprie* (*cf. definitiones criminis*: VLP. dig. 3, 2, 4, 2 -um facit, qui quaestuaria mancipia habuerit, sed et qui in liberis hunc quaestum exercet, in eadem causa est. 23, 2, 43, 6 -um facere non minus est quam corpore quaestum exercere *eqs.* PAVL. sent. 2, 26, 8 eum, qui in adulterio deprehensam uxorem non statim dimiserit, reum -i postulari placuit. COD. Iust. 9, 9, 2 [*a. 199*] crimen -i contrahunt, qui deprehensam in adulterio uxorem in matrimonio detinuerunt, non qui suspectam adulteram habuerunt):

1 *varia exempla*: PLAVT. Bacch. 28 sin -um forte collibitum est tibi, videas mercedis quid tibi est aequom dari. Epid. 581 ego -um facio, qui habeam alienos (alienas *Dousa*) domi ... ? CIC. Verr. II 3, 6 istius cotidiana adulteria, meretriciam disciplinam, domesticum -um videre (p. red. in sen. 11). Sest. 20 *Gabinium* vino, ganeis, -is adulteriisque confectum. LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 123 queive lanistaturam artemve ludic⟨r⟩am fecit fecerit queive -um faciet. SVET. Tib. 35, 2 feminae famosae ... -um profiteri coeperant. Cal. 40 quae meretricium (-cum *var. l.*) quive -um fecissent. IVLIAN. dig. 3, 2, 1 (*verba praetoris*) qui -um fecerit. EPIST. imp. Comm. (CIL III 13750) 36 d⟨e⟩ capitulo -ni (45 len⟨ocini⟩. *cf. 40* vectigal. *15* τοῦ τέλους τοῦ πορνικοῦ). MIN. FEL. 14, 4 a sacerdotibus ... tractantur -a. TERT. idol. 11 p. 42, 7 neque -um neque id genus lucrum (locorum *AB*) alterius causa exercere. pall. 4, 9 *v. p. 1154, 20.* PS. CYPR. *p. 1150, 57.* AVG. serm. coll. Morin p. 581, 2. NOVELL. Iust. 14, 1 omnino ... -um et fieri prohibemus et factum punimus. PETR. CHRYS. serm. 41 p. 314[C] inter enervata -a corruisse.

in imagine: CIC. Mur. 74 tu gubernacula rei publicae petas fovendis hominum sensibus et deleniendis animis et adhibendis voluptatibus? utrum -um, inquit *Cato ad eum, qui ad cenam petitionis causa vocat*, a grege delicatae iuventutis an orbis terrarum imperium a populo Romano petebas? 2 *-um parentis, mariti, tutoris* (*v. etiam supra* GLOSS. *et definitiones*): PLAVT. Merc. 411 uxori meae mihique obiectent -um facere *in filia*. SEN. contr. exc. 6, 7, 2 (*pater filium amore novercae tabescentem servavit uxore cedens*) alter -o curavit, alter parricidio convaluit. QVINT. inst. 5, 10, 47 (*locus obscurus, cf. quae Spalding adnotavit*) obicitur reo -i, speciosae marito, quod adulterii damnatam ... emerit (decl. 325 them. 355 them. -i tutor reus est. PAVL. sent. 2, 26, 8). decl. 325 p. 282, 11 a te *marito* -um committi dixit accusator, non ab hac adulterium. SCAEV. dig. 24, 3, 47 cum mulier viri -o adulterata fuerit (*seq.* qui -um uxori praebuerit. *cf.* -o mariti VLP. dig. 48, 5, 2, 4. 48, 5, 2, 5). VLP. dig. 48, 5, 30 (29), 3 nec enim mediocriter deliquit, qui -um in uxore exercuit. TERT. patient. 16 p. 23, 24 quae *patientia* maritos dote venales aut -iis negotiantes uxorum potestatibus subicit. IVST. 11, 12, 12 (*Alexander ad Darium offerentem ei filiam uxorem*) nec a se quicquam factum in hostis adulationem nec quod ... in leges pacis sibi -a quaereret (*vix ad B*). COD. Iust. 4, 7, 5 (*a. 294*) promercalem te habuisse uxorem proponis, unde intellegis ... confessionem -i preces tuas continere. 9, 9, 27 (28; *a. 295*) -i, quod marito obicitur. AVG. fid. et op. 16, 28 non ero uxor tua, nisi ... solita -a, quibus nostram domum transigebas, etiam Christianus exerceas. OROS. hist. 1, 12, 5 (*e Phanocle*) raptum puerum ad libidinem Iovis familiari -o praeparasse *Tantalum*.

B *translate fere i. q. illecebrae, blandimentum, gratia sive oblata sive attrahens* (-um mutuum *p. 1152, 60*), *venustas sim.* (*saepius in malam partem quam in bonam; additur* aliquo *l. 82 p. 1152, 1; accedit gen. fere obi. p. 1152, 2. 15. 34*): 1 *generatim*: CIC. Sest. 138 siqui ... se vitiorum inlecebris et cupiditatum -is dediderunt. VAL. MAX. 3, 7 ext. 2 perfecta ars fortunae -o defecta. SEN. benef. 1, 11, 3 (*praecedit*: maiorem inibimus gratiam) -um est muneris *sc. salutaris* antecedens metus. dial. 10, 10, 3 aliquo praesentis voluptatis -o (ARNOB. nat. 4, 35). epist. 26, 5 fallacia pignora animi multisque involuta -is (*de factis et verbis; seq.* remotis strophis ac fucis). 80, 9 mangones quicquid est, quod displiceat, aliquo -o abscondunt. PLIN. nat. 35, 145 (*de opere artis imperfecto*) in -o commendationis dolor est manus ... exstinctae (SYMM. epist. 2, 38 Parthenii adventus nullis c. -is postulat adiuvari). QVINT. decl. 337 p. 327, 9 *mori vult pauper*, qui tot -a haec constituta vitae contempserit, qui non detineatur his voluptatibus (APVL. mund. 26 horum *regum Persicorum* praepotentia⟨m⟩ ... -um v. effecerat celsiorem [*gr.* μεγαλοπρεπῶς διεκεκόσμητο]. *v. etiam infra l. 43*). 357 p. 389, 9 adulescentem -is adulterae illius usque eo captum esse, ut revocari a cupiditate non posset. SVET. Cal. 39, 2 instrumento distrahendo (*i. vendendo*) nihil non fraudis ac -i adhibuit. Claud. 7 Gaio *Caligula* ... secundam existimationem ... omnibus -is colligente. DECL. in Catil. 99 Cethegus ac Lentulus, et ipsi -is suis insignes ad omne genus benevolentiae subeundum (latrociniis *var. l., sed cf. quae praecedunt et Cic. Catil. 4, 17 p. 1150, 41*). TERT. anim. 48, 4 daemonia expostulant eam *sobrietatem* a suis somniatoribus ad -um scilicet divinitatis (*seq.* ut deum inliceret). praescr. 41 l. 9 simplicitatem volunt esse prostrationem disciplinae, cuius penes nos curam -um vocant. pudic. 6 p. 229, 6 (*loco varie temptato*) pleniore (*i. Christiana*) disciplina coercetur *moechia*, nisi ut maiore forsitan -o tuo indulgeatur? adv. Val. 1 p. 178, 4. Eleusinia[na] Valentiniana fecerunt, ⌊-o sancta, silentio magna⌋, sola taciturnitate caelestia (-a s. s. magno *trad.; seq.* quo prius persuadeant quam edoceant). HIL. in Matth. 6, 3 (*ad 7, 13*) cupiditates et animi vincere et corporis frangere et exposita ... illecebrarum omnium -a praeterire. ZENO 1, 7, 5 (2, 9, 9 L.) pharisaeus (*Luc. 18, 11*) ... oculos impudenter extollit, quorum -o mundus in flore est (infelix est *Ballerini*). 2, 38 (1, 24, 1 L.) diversis epulis intrimentorum (nutri- *var. l.*) -o saporis de summa certantibus (*cf.* FVLG. *p. 1150, 61*). SCHOL. Cic. Bob. p. 103, 8 ambitio est ... favoris alicuius supplex et cum -o humilitatis adfectatio gratiosa. p. 164, 3 sibi ... adiudicavit non -a generis, sed praestantiam virtutis *Cicero*. AMBR. Iac. 1, 5, 17 *caro* cupiditatibus dedita et -is carnalibus implicata. AVG. c. Cresc. 3, 19, 22 (*verba episcoporum*) qui *clerici Carthaginienses*, dum facinori (*sc. haeresi Donatistarum*) intersunt, inlicito incestui -um praebuerunt. in psalm. 118 serm. 15, 33, 1 incentiva et -a delictorum (in Luc. 5, 69 *opp.* incentiva virtutum). PETR. CHRYS. serm. 127 p. 552[B] saltatricum pestis, -a cantorum, voluptatum fomenta. ENNOD. epist. 9, 10, 1 p. 234, 27 -um est, non gratiae sacramentum quod tantum praesentibus exhibetur: amicitiae sinceritas et longe positos non relinquet.

2 *de aspectu* (*hic illic de actione ornandi vel de ipso ornamento, quod illicit*): a *corporis*: CIC. nat. deor. 2, 146 ad ... sensus capiendos et perfruendos plures etiam quam vellem artes repertae sunt; perspicuum est enim, quo ciborum conditiones, quo corporum -a processerint. MANIL. 5, 268 artes ... decorae et -um vitae praesensque voluptas (*item ad Coronam cum Virgine orientem*: FIRM. math. 8, 11, 1 corpus suum -o pulchritudinis excolens). 5, 516 hinc *a Cassiopeia cum Aquario oriente* -um formae cultusque repertus corporis (TERT. cult. fem. 2, 12 l. 9 CYPR. hab. virg. 12 p. 195, 25). SEN. contr. 2, 7, 4 prodite *matronae* ... fronte in omne -um composita. exc. 5, 6, 1 *adolescens* oculos puellari -o circumdedit, coloravit genas. SEN. dial. 11 (12), 16, 4 non faciem coloribus ac -is polluisti. SVET. Aug. 79, 1 formā fuit eximiā et ... venustissimā, quamquam et omnis -i negligens *eqs.* APVL. apol. 4 (*antea*: gratiam corporis) capillus ..., quem isti ... ad -um decoris promissum dixere. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 83 'mercem sine fucis gestat' quod nullo -o tecta ac fucata corpora in usu habent. EVOD. fid. 38 p. 968, 29 cum ... illa subposuerit marito suo ancillam suam ... exornans eam ... adversariis -is et fucationibus. PETR. CHRYS. serm. 27 p. 277[A] (*ad num. 31, 16*) cum puellis toto -o fucatis. *huc fortasse* DIFF. ed. Beck p. 74, 12 ostendere est semel ⟨et⟩ sine -o, ostentare aliquoties et cum -o (*sed cf. l. 67*). b *operum artis*: TERT. cult. fem. 1, 6 l. 8 ut ... auro -um mutuum praestent *lapilli pretiosi*. SOL. 30, 16 *lapis dracontia* quamquam nullum -um artis admittat soliditate (*Plin. nat. 37, 158* artem *tantum*). ARNOB. nat. 6, 16 quos *deos sculptos* exterior lēvitas -o fulgoris augustat.

3 *de oratione, verbis* (*cf. l. 35 p. 1151 83*): SEN. contr. 1, 1, 22 (*de Alfio Flavo eloquentissimo*) in puero -um erat ingenii aetas, in iuvene desidia (*sic exc.*, ingenium *codices*. 2, 1, 25 -um i. furorem putat). 9 praef. 1 ostentationis declamavit causa ...; scribit, non ut vincat, sed ut placeat; omnia itaque -a ... conquirit. QVINT. inst. 4, 2, 118 caret ... ceteris -is expositio et, nisi commendetur hac venustate (*i. variatione sim.*), iaceat necesse est. 8 prooem. 26 (*loquuntur amatores orationis fucatae*) non ornamenta quaerimus, sed -a. 12, 1, 30 quae *inventio viri honesti* etiam si -is destituta sit, satis tamen natura sua ornatur. TAC. hist. 1, 18, 2 nec ullum orationi aut -um addit *Galba apud milites in castris* aut pretium (*3* grata auditu). DON. vita Verg. l. 96 Br. (= GLOSS. V 603, 5) pronuntiabat ... cum suavitate, cum -is miris. Ter. Eun. 471, 6 ab inferiore *munere* coepit, ut αὔξησιν doni faceret ..., et turpi praecedente -um comparat secuturo pulchro. MIN. FEL. 14, 4 dum verborum -o a rerum intentionibus avocantur (LACT. inst. 3, 1, 2 orationis ornatu -oque. HIER. epist. 52, 4, 1. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 29, 13 absque -o fucoque v. et scholaribus nugis). TERT. adv. Hermog. 27, 2 sine ullo -o pronuntiationis simpliciter respondebo. resurr. 21 p. 54, 19 (*de prophetia*) puto deo nec livorem nec dolum nec inconstantiam nec -um adscribi posse, per quae promulgatio maiorum *sc. rerum* cavillatur. ARNOB. nat. 1, 58 (*de scriptis Christianorum*) vide, ne magis

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

haec fortior causa sit, cur illa sint nullis coinquinata mendaciis, mente simplici prodita et ignarā -is ampliare. SYMM. epist. 4, 30, 3 itane epistularum nostrarum (tuarum *var. l.*) simplex usus interiit, ut paginis tuis -a aevi praesentis anteferas? redeamus quin ergo ad infucatos nominum titulos *eqs.* DIOM. gramm. I 456, 22 culta et sana oratio, quam Graeci dicunt cyriologian, sine -o debet ornari *eqs.* SCHOL. Cic. Bob. p. 165, 23 ne haec -a *affectuum movendorum* potius adhibere fallendis iudicibus quam vere secundum animi sui motum facere existimetur. EVAGR. alterc. p. 2, 3 non -o sermonum nec argumentis verborum, sed legis praesentia. SALV. gub. praef. 3 *nos, qui non* id quaerimus, ut in nobis inania saeculorum ornamenta, sed ut salubria rerum emolumenta laudentur, in scriptiunculis nostris non -a esse volumus, sed remedia. CLAVD. MAM. anim. 1, 2 p. 25, 25 non -o nominis operis meritum pensat *ecclesia*, sed auctorem sibi stili veritate conciliat. VIGIL. THAPS. c. Arian. 2, 1 omni -o luxuriosae orationis exploso . . ., omnem, ut dixi, verborum ambitum et . . . locutionum phaleras leporemque sermonum . . . evitantes.

II -um: habitatio meretricum GLOSS. V 307, 27 (= 370, 27).

iuncturae verbales (ad I): facere: PLAVT. Epid. 581 Merc. 411 LEX Iul. munic. (CIL I^{2} 593) 123 SVET. Cal. 40. IVLIAN. dig. 3, 2, 1 (*verba praetoris ut* VLP. dig. 3, 2, 4, 2). *al.* committere: QVINT. decl. 325 p. 282, 11. praebere: SCAEV. dig. 24, 3, 47 uxori. AVG. c. Cresc. 3, 19, 12 incestui. exercere: VLP. dig. 48, 5, 30 (29), 3 in uxore. TERT. idol. 11 p. 42, 7 IVST. 1, 7, 12 SCHOL. Iuv. 3, 45 AVG. serm. coll. Morin p. 581, 2. tractare: MIN. FEL. 25, 11 (*de eadem re* TERT. apol. 15, 7).

-a *in lusu verb.*: c. Eleusinia, *si lectio tradita vera est*, TERT. *p. 1152, 20.* c. latrocinia: AVG. serm. coll. Morin p. 581, 2.

lēnōcinor, -ātus sum, -ārī *et* lēnōcino, -āre (*l. 30*). *a* leno. *inter deponentia* CHAR. gramm. p. 465, 10 B. *forma activa* GLOSS. IV 533, 34 -at: conciliat. *passiva p. 1154, 31.* GLOSS. -antem: suadentem. -antes: conciliantes vel seducentes. -antibus: male blandientibus vel adsentientibus. -antur: turpi adulatione famulantur. *huc etiam pertinere vid.* GLOSS.^{L} I Ansil. LV 82 lucinantes: suadentes. *legitur inde a* CIC., *non invenitur in poesi.*

1 *intransitive i. q. (fere modo lenonis, sc. demisse) servire, blandiri, obsequi, opem ferre sim.* (*accedit* ad *aliquid infra l. 79,* quasi *infra l. 78*): a *alicui*: α *-antur homines*: CIC. div. in Caec. 48 *Alienus subscriptor* tibi serviet, tibi -bitur (*antea*: consulet laudi et existimationi tuae). SEN. contr. 1, 1, 18 (*verba Argentarii*) *pater* -atur . . . gloriae meae, ut videar patrem etiam prohibitus aluisse (SIDON. epist. 8, 1, 1). SEN. benef. 7, 1, 2 si voluissem -ari mihi, debuit paulatim opus crescere (*sibi ipsi ut*: TERT. pudic. 2 p. 222, 18 et deo adulantur). PLIN. nat. 20, 160 *cuminum* pallorem gignit bibentibus; . . . Iulium Vindicem . . . captationi (-ne *trad.*) testamenti[s] sic -tum. 35, 119 Arellius *pictor* . . . semper ei -ans feminae, cuius (cuius feminae *trad.*) amore flagraret (flagrans *trad.*), et ob id deas pingens. QVINT. inst. 5, 12, 17 mancipiorum negotiatores formae puerorum virilitate excisa -antur. TAC. Germ. 43, 4 Harii . . . insitae feritati arte ac tempore -antur: nigra scuta, tincta corpora; atras ad proelia noctes legunt. ITIN. Alex. 6 membris exsucior, sed quae nullas ferventi remoras adferre⟨n⟩t, quod plus usui quam contemp⟨la⟩tui -retur. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 464 apud ipsos etiam, quibus -bantur (*gr.* παρὰ τῷ θεραπευομένῳ). IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 9 Manichaeorum scorta (scoria *edd. vet.*) dogmatum impurissimorum -antur auribus (*cf. l. 73*). ENNOD. opusc. 3, 23 p. 336, 18 Burco, qui malitiae suae sordido -retur adsensu, summum facinus sine aliquo timore commisit. β *-antur res*: TAC. dial. 6, 5 sollicitudo *oratoris* commendat eventum et -atur voluptati. PLIN. epist. 1, 8, 6 (*de munificentia*) lubricus locus est, etiam cum illi necessitas -atur. 2, 19, 7 quamquam . . . libro isti novitas -etur. PS. QVINT. decl. 12, 19 ita infelicitas mea co[n]cionanti (negotianti *var. l.*) tibi -ta est: 'quod fame perire cives meos patior *eqs.*' GARG. MART. med. 48 zizypha modicum cibum corpori praestant, licet illis saporis nonnulla gratia -etur (*cf. p. 1154, 4*). PANEG. 4, 2, 1 fruimur nos quidem praesentium maxima voluptate, sed -atur his iam futuri ratio. RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 5, 1 nec -antes oculis provideamus aspectus . . . nec gustum inlecebrosis saporibus inritemus (*Migne gr. 36, 316^{B}* μὴ ὀφθαλμὸν ἑστιάσωμεν). 4, 1, 3 quae . . . ad praesens tantummodo fallunt oculos et -antur aspectui et . . . ad perniciem atque interitum blandiuntur (*ibid. 429^{B}* σαινόντων τὴν αἴσθησιν). ENNOD. opusc. 4, 19 p. 387, 23). PETR. CHRYS. serm. 74 p. 410^{B} vitiis semper serviunt blandimenta, -antur dulcia delictis. SIDON. epist. 2, 2, 14 modulamina . . . sopori tuo -buntur. ENNOD. dict. 5, 4 p. 438, 18 nemo quod auribus -atur credat eximium (*opp.* animae medetur. *cf. l. 54*). GREG. M. moral. 21, 13 (*antea*: illecebratus animus) sancti viri . . . lumina *sua* restringunt, ne pravae cogitationi visio -ta famuletur.

b *absolute*: α *-antur res*: ① *abl. fere absoluto, forma* 're -ante': *sing.* (*v. etiam p. 1154, 22*): CIC. ac. frg. 20 (*si verba genuina sunt, non Augustini c. acad. 3, 7, 15*) *honestatem* suo splendore ad se animos ducere . . . quasi -ante mercede. CYPR. ad Donat. 8 p. 10, 4 -ante ad vitia publicae auctoritatis malo (*sc. theatro*). ZENO 1, 4, 3 (1, 1, 10 L.) fuco (*cf. p. 1154, 6*). PS. AMBR. paenit. 12 p. 986^{A} peccato. TRACT. Pelag. 3 p. 28 fallacia, dialectico -ante sermone, pro veritate subicitur. AVG. conf. 1, 16, 25 legi et tonantem Iovem et adulterantem; . . . actum est, ut haberet auctoritatem ad (*deest in parte codd.*) imitandum verum adulterium -ante falso tonitru. serm. coll. Morin p. 690, 22 *ut adulteri* ad eorum *maritorum* coniuges -ante nocte perveniant. soliloq. 2, 6, 12 apparet nos . . . similitudine -ante falli. ENNOD. dict. 3, 6 p. 435, 1 alios *sacerdotes* vulgi aura gratia -ante commendat (*cf. p. 1153, 63*). GREG. M. moral. 26, 44 p. 375^{C} ipso potentiae fastigio. *plur.*: CYPR. hab. virg. 15 p. 198, 21 ut impudica . . . fucis -antibus non sis (*cf. p. 1153, 81*). CLAVD. MAM. anim. 1, 1 p. 23, 8 blandimentis -antibus (CAES. AREL. serm. 184, 3 = PS. AVG. serm. 279, 3). POMER. 3, 6, 4 deliciis. APON. 12 p. 224 impudica . . . anima, per multas *formas* -antibus oculis tracta. ⓘ *ceterae formae* (*partic. praes. praeter* FAVST. REI.): SYMM. epist. 9, 87 (82) parce verbis -antibus et fuco oblitis et ad gratiam comparatis. VAL. CEM. hom. 6, 6 obturandae aures sunt . . ., quo facilius omnis -antis vocis excludatur auditus. SIDON. epist. 2, 13, 5 Fortunae diu -antis perfidus finis. FAVST. REI. epist. 6 p. 199, 5 quidquid . . . pulchrescit visu, quidquid -atur odoratu *eqs.* 9 p. 214, 1 quidquid blanditur odoratu, quidquid -atur adtactu. ENNOD. opusc. 4, 3 p. 384, 5 -antem huius lucis non sensit errorem.

β *-antur homines, diabolus* (*l. 22*): TERT. pall. 4, 9 indices custodesque dignitatis habitūs ut lenocinii factitandi (iact- *trad.*) impedimenta sedulo quaedam *matronae* desuefecerant; at nunc in semetipsas -ando, quo planius adeantur, . . . stolam . . . eieravere. GAVDENT. serm. 8, 34 G. -ante diabolo fides est adulterata mandati. AMBR. Ioseph 5, 23 -antis *mulieris Potiphar* vincula non sensit. MARCELL. chron. II p. 99, 514, 3 Cyrillum -antem (loquacem *var. l.*) magis quam strenuum militiae ductorem inter duas paelices Vitalinus repperit dormientem.

2 *transitive i. q. lenocinio adhibere*: AMBR. Cain et Ab. 1, 4, 14 p. 349, 6 *meretrix* adulterinis fucis adfectatae pulchritudinis -atur speciem, non veritatem. exc. Sat. 2, 12 l. 6 ut . . . deloricata veste secreti pudoris nuda prostituant *feminae lugentes*, quasi ipsum -entur pudorem, quia pudoris sui praemia perdiderunt.

p. p. **lēnōcinātus,** -a, -um *vi passiva. i. q. lenocinio instructus*: PS. CYPR. pudic. 12 p. 23, 10 ne quid *sit* arte fucatum, ne quid ad inritandos aut detinendos oculos -um.

adv. **lēnōcinanter.** *i. q. blande*: HEGES. 1, 37, 3 p. 74, 26 *Sossius Antonio imagines quasdam descripsit*, -r (-te *var. l.*) ut excitaret viri . . . cupiditates.

deriv.: lenocinamentum, lenocinatio, lenocinator, lenocinium.

[lēnōnicus, -e *v.* lenonius *l. 58. 61.*]

lēnōnius, -a, -um. *a* leno. *scribitur* lln- FAST. [*e coni. dub.* PLAVT. Truc. 50^{a}. TERT. *v. p. 1149, 51.*] *i. q. ad lenonem pertinens*: 1 *varia exempla*: PLAVT. Asin. 241 portitorum simillumae sunt ianuae -ae: si adfers, tum patent; si non est quod des, aedes non patent. Men. 553 abire ab his locis -is (-nieis *A*, -nis *P metro invito*). Persa 244 (*v. p. 1139, 38*) fides -a (Rud. 1386). Pseud. 289 non periclumst, ne quid recte monstres. : : (*leno*:) non -umst. 767 cui servitutem di danunt -am puero (*cf.* FAST. Praen. Apr. 25 [CIL I^{2} p. 236] festus est puerorum -orum, quia proximus superior meritricum est). frg. inc. 14 (29) neque muneralem legem neque -am. APVL. apol. 75 domus eius *Herennii Rufini* tota -a, tota familia contaminata. TERT. nat. 2, 10, 6 *Larentia* de -o ludo (*quem aedituus secum lusit*) iactitat se somniis Herculi[s] functam. DON. Ter. Ad. 217, 2 'de tuo (*lenonis*) iure': de -a duritia. 277, 4 cum barba -a et maesto vultu. CLAVD. 19, 61 non bene Gradivo -a dextera servit (*Eutropii, de quo 18, 78* aggreditur lenonis opus). *n. pro subst.*: GLOSS. V 430, 48 -um: meretricatio. 2 *designantur ipsi lenones*: PLAVT. Curc. 499 item genus est -um . . . ut muscae, culices *eqs.* (Persa 582). Persa 406 (*ad lenonem*:) lutum -um. Pseud. 335 Iuppiter -us. 766 oppidum expugnatum faxo erit -um. DON. Ter. Ad. 234 non convenit personae -ae (-cae *var. l.*) damna contemnere.

adv. **lēnōniē.** *i. q. lenonis ritu*: LAMPR. Comm. 15, 4 habuit . . . morem, ut omnia, quae turpiter, quae inpure, quae crudeliter, quae gladiatori[a]e, quae lenoni[a]e (-ce *pars codd.*) faceret, actis urbis indi iuberet. *Hübner.*

1. lēns, lendis (lendinis) *m. vel f.* [*in plurimis linguis affinibus eadem res significatur formis similibus, haud tamen eisdem velut lituan.* glinda, *lett.* gnida, *island.* gnit, *theod. vet.* (h)niz, *gr.* κονίδ- *aliisque haud paucis. Sch.*] *scribitur in codd. saepe* lin-. *de genere et numero*: CHAR. gramm. p. 34, 13 B. *inter* masculina semper pluralia (*item* DIOM. gramm. I 327, 28). *masc. ceterum non probatur. fem.* (*testantur* SACERD. *et* PROB. *l. 75*) SER. SAMM. *sing. in ioco* ANTH., *fortasse* EXPOS. mundi *l. 76,* NOT. Tir. *l. 77, ceterum ap. gramm. et in* GLOSS. *de formis: sing.: formam sollemnem testantur* SACERD. *et* PROB. *l. c.* SERV. georg. 2, 372 PRISC. gramm. II 281, 14 III 478, 1. 503, 18. 515, 10. *nom.* -ndis (*cf.* SACERD. gramm. VI 478, 3 'frons frondis' et 'frons frontis', 'lens' '-dis' et 'lentis'; quidam putant 'haec lentis' debere dici et 'haec -dis', sed errant. *item* PROB. cath. gramm. IV 27, 11): ? EXPOS. mundi 5 (-des *trad.*; *iuxta posita* pulex, pediculus, cimex). ? NOT. Tir. 108, 80 (lentris *trad., corr. Schmitz in comm.; cf. Heraeus, ALL 12, 1902, 87*). GLOSS. III 431, 61. 454, 29. 485, 20. *cf.* -ndix GLOSS. II 586, 23 (*addas* I 248, *ubi trad.* lindex. *cod. G* PLIN. med. 1, 2, 3 lindites [*pro* -ces]. *var. lectio* ISID. *v. infra*). lendenis: GLOSS. III 606, 30. lendina: GLOSS. V 369, 22 GLOSS.^{L} Corp. L 127. *gen.* -dis *praeter gramm. etiam* ANTH. *abl.* -de: SERV. *l. c. plur. nom. (acc.)* -des *passim.* -dines: MARCELL. med. 4, 19. 21. 23. 69 PS. THEOD. PRISC. add. p. 269, 3. 9 ALEX. TRALL. 1, 16 tit. ORIBAS. eup.

[*Collassero*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 1 C 11 p. 451. 4, 11, 2 p. 536. *dat.* -dibus PLIN. nat. 24, 72. -dinibus MARCELL. med. 4 tit. NOT. Tir. 108, 80 (*cf. supra*). *de notione*: SERV. *l. c.* capitis breviore peduculo. PRISC. gramm. III 478, 1 τὸ κονίδιον (503, 18). 515, 10 pullos pediculorum. ISID. orig. 12, 5, 12 vermes carnium: . . . -es (-ex, -ix *var. ll.* 12, 5, 15 *interpretamentum periit*). GLOSS. κονίς. cimis (*i.* cimex). [*1) wall. vet.* lenz, *wall.* lẽ, *pic. vet.* lent, *pic.* lẽ. *camp., loth., comit.* lã, lõ *etc.*; *francoprov.* lẽ, lẹ. *2a*) lĕndĭne: *val.* lindină; *it., sard. centr.* lèndine; *raet. occ.* lendel, lendi; *prov. vet.* lende, *prov., langued., lemov.* lẽnde, *alvern.* lẽdyi, lẽzə *etc.*; *vasc.* lẽne, lendrəs; *hisp.* liendre. *2b*) lĕndĭna: *pedem., aemil.* lendna, *tusc.* léndina; *francoprov.* lẽdəna *etc.*; *prov. vet.* lendena; *vasc.* lendas, légnio, lindyo *etc.*; *cat.* llemena; *port.* lêndea. *3*) lĕndone: *raet. or.* glendón. *4*) lĕndĭte: *raet. occ.* lent; *francog.* lente (*dial. wall., occ. pict., centr., borbon., loth.*). *5*) lĕndĭne + pulice: *raet. centr.* lienč. *6*) lĕndĭne, -a + glans: *venet., aemil.* ğendena, ğandine *etc.*, *abrut.* yènələ; *raet. centr.* dlane. *cf. M.-L. 4978. Battisti-Alessio III 2200sq. Wagner II 20. Wartburg V 250. Corominas III 88. Machado*[2] *II 1397. G.*]

significatur ovum pediculi: 1 *necantur -es variis modis*: PLIN. nat. 22, 108 *mel* -es et foeda capitis animalia necat (31, 117 MARCELL. med. 4, 19. *cf.* MARCELL. med. 4, 21 enecat. DIOSC. 1, 86 p. 47, 9 M. pernecat [1, 97 p. 50, 25]. 2, 138 p. 230, 11 occidet [ORIBAS. eup. 2, 1 C 11 Aa p. 451]). 24, 72 nec non . . . phthiriasi, -bus decoctum *myrices* infusum prodest. 28, 164 tolluntur (28, 166. 29, 111. 35, 177). 31, 65 -es . . . et taetra capitis animalia hac *aqua marina* curantur (*inde* SER. SAMM. 69 unda maris -es capiti deducet iniquas. PLIN. med. 1, 2, 3). 35, 189 -es et alia capillorum animalia *alumen compescit*. MARCELL. med. 4, 22 *species quaedam eas* discruciat. 4, 23 exterminat. 4, 69 peduculus in capite -inesque. PS. THEOD. PRISC. add. p. 269, 3 *et* 9 pediculos -esque. DIOSC. 2, 65 p. 207, 11 peduculos et -es emendat *mel*. 2, 107 p. 220, 30 mundat. 5, 33 p. 179, 12 purgat. 2 *desunt genti cuidam*: EXPOS. mundi 5 neque . . . pulex neque pediculus nec cimex aut -es (*cf. p. 1154, 76*) apud eos (*Camarinos*). 3 *comparatur -s ob pusillitatem c. nano*: ANTH. 209, 9 -is forma tibi.

2. *lēns, lentis *f.* (*m.*). [*eadem vox exstat apud Germanos, Slavones, Lituanos; singula quaeque (cf. theod. vet.* liusi, *russ. vet.* lęča, *serb.* léća, *al., lituan.* lęšis *m. stirpis in -io- cadentis) qua vicissitudine cohaereant, non liquet. Sch.*] *de origine*: ISID. orig. 17, 4, 5 -tis vocata, quod humida et lenta est vel quod adhaeret humi. *de genere*: NON. p. 210, 2 -em consuetudo feminino genere dici vult ([*affertur* VERG.]. SACERD. *et* PROB. *v. p. 1154, 75 sq.* CHAR. gramm. p. 38, 18 B. *al.*); masculino Titinius (*affertur*). GLOSS. II 469, 45 hic -s. *de numero*: *sing. tantum in usu esse testantur* CHAR. gramm. p. 38, 18 B. GRAMM. suppl. 85, 3 GLOSS. II 469, 45. *de plur. v. infra*. *de formis*: *sing. nom.* -s (*testantur* SACERD. *et* PROB. *l. c.* SERV. georg. 2, 372. *al.*): VARRO rust. 3, 16, 13 *et saepe*. -tis (*testantur* SACERD. *et* PROB. *l. c.* PRISC. gramm. II 341, 22): ? VARRO *infra l. 73* (*vix plur.*). ITALA *p. 1156, 49.* ORIBAS. *p. 1156, 34* (*etsi in constructione ad sensum facta c. verbo plurali coniunctum et semel -tes scriptum est*). ISID. orig. 17, 4, 5. *acc.* -em *saepe*. -im (*testatur* CHAR. gramm. p. 160, 11 B. [*ex Romano*], *qui affert* VARRONEM [frg. 63 F.] *addens*: quod ablativus singularis in i exit): CATO *ubique*. COLVM. 2, 10, 15. 2, 10, 16 (-em *var. l.*). PLIN. nat. 18, 228 (*quamquam refertur* VARRO rust. 1, 32, 2 -em, *quam formam habet* PLIN. *quinquies*). GELL. 4, 1, 7 (-em, -am *var. ll.*). *abl.* -e (*cf.* SERV. georg. 2, 372 'lens' et a '-e' et a 'lende'): COLVM. 6, 31, 1 PLIN. nat. 20, 75. 22, 61. 146. 25, 59. 26, 32. 28, 203 APVL. met. 6, 10, 1 PALLAD. vet. med. 23, 1. -i (*testatur* CHAR., *v. supra*): TITIN. com. 163. COLVM. 2, 13, 1 (-e *codd. det.*). PLIN. nat. 18, 155. 19, 133 -i[s]. *plur. nom.* -es: OV. fast. 5, 268. SCRIB. LARG. 114 (*sing. quater*). *de* VARRONE *et* ORIBAS. *v. supra*. GLOSS. φακῆ. φακός. lenticula. *legitur inde a* CATONE, TITIN., VARRONE. [*1) val.* linte; *it. vet.* lenta, *it.* lente; *raet. or.* lint. *2*) lĕntĭne: *francoprov.* lenta, *delph.* lẽtə, *prov.* lente. *cf. M.-L. 4976. Battisti-Alessio III 2201. Wartburg V 251. G.*] [*variat in codd. c.* lenticula: PHILVM. med. 1 p. 110, 9 PS. APVL. herb. 1 l. 12 THEOD. PRISC. log. 59 p. 161, 20.]

i. q. φακός, *nomen leguminis*: I *de planta eiusque fructibus* (*sing. vi collectiva saepe; numerantur* XXX grana -is PLIN. nat. 22, 144): A *-s culinaris*: 1 *generatim*: CATO agr. 35, 1 -im in rudecto et rubricoso loco . . . serito (132, 8 VARRO rust. 1, 32, 2. 3, 16, 13 COLVM. 2, 10, 15 sq. PLIN. nat. 18, 123. 198. 202. 228). 116 -im quo modo servari oporteat *eqs.* (*de eadem re* COLVM. 2, 10, 16 PLIN. nat. 18, 308). 158, 1 *ad alvum deiciendam sumas inter alia* -is pugillum. TITIN. com. 163 -i calido. VARRO ling. 9, 34 (*exemplum analogiae naturale*) quod . . . nascuntur -is sic et lupinum (nascatur *A. Spengel*, -es *Kent*; *ceterum in contextu mutilo rectius* -i *quam* -bus *suppletur*). frg. Char. gramm. p. 160, 11 B. -im. COLVM. 2, 12, 4 -is sesquimodius totidem (*sc. sex*) operas desiderat. 2, 13, 1 *Saserna docet* stercorari *agrum* . . . -i. 6, 10, 1 -is . . . valvulis exemptae et minute molitae miscentur aquae calidae sextarii duo ad tussim pellendam (6, 31, 1). 6, 31, 1 pinsita (PELAGON. 108). 11, 2, 75 iugerum agri recipit . . . -is modium. SCRIB. LARG. 114 in quo (*vino*) rosa et -es . . . incoquuntur (*Marcell. med. 27, 4* lenticula. *cf.* 130 cootae [*Marcell. med. 23, 4* lenticula. *234, unde* MARCELL. med. 33, 1]. 230 decoctae [PLIN. nat. 22, 142]). PLIN. nat. 13, 54 *fructus terebinthi* -is magnitudine (13, 55 *eiusdem semen* -i simile). 16, 201 $\overline{CXX}$ modium -is pro saburra ei *navi* fuere. 18, 50 -em *inter verna frumenta*. 18, 57 legumina surculosa sunt, ex his . . . -s. 18, 98 -em torreri. 18, 155 -i *nocet circumligando* herba securiclata. 19, 133 usus his *betis* . . . cum -i ac faba. 20, 75 *cichorium* dysentericis prodest, magis cum -e. 20, 233 adiecta acacia -is magnitudine. 22, 61 decoctum . . . cum beta et -e (28, 209 c. -e b.que). 22, 142—145 *de vi medicinali fusius*. 24, 134 chamaesyce -is folia habet (24, 155). 25, 59 album *hellebori* . . . datur . . . in -e aut pulte. 26, 32 *stomachum corroborat* plantago . . . sumpta . . . cum -e. 26, 84 anthyllion est -i simillima. 27, 38 natura *est aphacae* ad spissandum efficacior quam -i (*antea bis*: lenticula). MART. 11, 31, 12 *e cucurbitis* exit varium coco minutal, ut -em positam fabamque credas. GELL. 4, 1, 7 (*ad penum pertinet*). APVL. met. 6, 10, 1 accepto frumento . . . et cicere et -e et faba commixtisque *Venus Psychen iubet omnia disponere*. ITALA gen. 25, 34 (cod. 91 *al.*) cocturam -is *ab Esau petitam* (*gr.* ἕψημα φακοῦ, VVLG. -is edulio). LAMPR. Heliog. 21, 3 -em cum ceraunis . . . exhibens. PLAC. med. 29, 5 rec. β ova mixta cum . . . -is polline. CARM. de pond. 11 scriplo -is. VVLG. II reg. 23, 11 ager -is plenus. *al.*

2 *indicantur species*: a *Aegyptia*: VERG. georg. 1, 228 nec Pelusiacae curam aspernabere -is. OV. fast. 5, 268 flore semel laeso . . . pereunt -es, advena Nile, tuae. PLIN. nat. 12, 129 *malobathrum* in paludibus ibi (*in India*) gigni -is modo. 18, 123 duo genera eius Aegypto, alterum rotundius nigriusque, alterum sua figura, unde vario usu tralatum est in lenticulas nomen (*cf. l. 44*). MART. 13, 9 -s: accipe Niliacam, Pelusia munera, -em; vilior est alica, carior illa faba (CYPR. GALL. gen. 810). GELL. 17, 8, 2 aula una -is Aegyptiae. AVSON. 344, 9 p. 162 P. Pelusiaco de semine plana, teres -s. VEG. mulom. 2, 134, 4 -is Alexandrinae. b *aliae*: PLIN. nat. 22, 146 est silvestris -s elelisphacos dicta Graecis, aliis sphacos dicta (*e similitudine c. voce gr.* φακός *ortus esse videtur error auctoris*), sativa -e levior *eqs.* MARCELL. med. 29, 37 -is Syriacae uncias singulas. ANTIDOT. Brux. 187 -em nostratem.

B *-s palustris*: PLIN. nat. 22, 145 est et palustris -s in aqua non profluenti (*inde* PLIN. med. 2, 26). CHIRON 46 -em, quae supra aqua nascitur (VEG. mulom. 2, 83 quae supra aquam natat). ORIBAS. 7, 32, 4 Aa p. 174 -es (-is *Ab*), quae in aqua vel super aqua in stagnis aut cisternis nascuntur ([La -is . . . invenitur, *gr.* ὁ . . . ἀπὸ τῶν τελμάτων φακός]. 7, 33, 4 La p. 176 -is, quae in stagnis aquis nascuntur [*gr.* φακὸν τὸν ἐπὶ τῶν τελμάτων]).

C *in comparationibus notabilioribus*: PLIN. nat. 36, 81 harena late pura circa *pyramidas Aegyptias*, -is similitudine. HIER. praef. Vulg. Dan. *ut lusus verborum 13, 58 sq. a Graecis institutus a Latinis quoque lectoribus intellegatur, gr.* ὑπὸ πρῖνον *vertatur verbis* sub lentisco, *responsum Danielis verbis* in -em te comminuat angelus, vel: non lente pereas, aut: lentus (id est flexibilis) ducaris ad mortem. PHYSIOGN. 85 p. 114, 1 idem (*Aristoteles*) dicit eos, qui colorem varium habent tamquam -e aspersum, quos φακώδεις Graeci appellant, vitam turpem . . . exercere (*cf. l. 22*).

II *per similitudinem*: A *de vase quodam* (*cf.* lenticula): ITALA I reg. 26, 11. 12. 16 (Lucif. Athan. 1, 15 p. 92, 31. 32. 93, 11) -em aquae (*bis*) *et* -tis aquae (*gr.* τὸν φακόν *et* ὁ φακὸς τοῦ ὕδατος, *Vulg.* scyphum *et* scyphus aquae). B -tis navis pusilla GLOSS.[L] III Abol. LE 11[a] ('linter ?' *ed.*).

in lusu verb. c. lentiscus: *l. 42*.

deriv.: lentiaria, lenticula, lentigo.

[lentāculum *v. vol. VII 1, 247, 9 sq.*]

lentē *v.* lentus. **lentec-** *v.* lentic-.

lenteo, -ēre. [*a* lentus, *cf.* lentesco. *Sch.*] *verbum aliis formis ac -et inusitatum esse testatur* MACR. exc. gramm. V 650, 32 *et fortasse* PRISC. gramm. II 397, 24 (*affertur* LVCIL. *ab utroque*). GLOSS. V 621, 2 -o est tardus efficio⟨r⟩. *i. q. lentum esse*: LVCIL. 299 -et opus.

deriv.: lentor.

lentēsco, -ere. [*a* lentere *vel* lentus. *Sch.*] PRISC. gramm. II 397, 24 a 'lenteo' '-o' derivatur. *a* lentare *derivat* DIOM. gramm. I 343, 23 (*affertur* VERG.). *scrib.* -tis- *in codd. saepe*. GLOSS. tardus efficio. adhaereo vel flecto. -ere: molliscere. GLOSS.[L] I Ansil. LE 157 -entes: sensim se flectentes, de virgultis dictum (*respici vid. Verg. ecl. 3, 38* lentae vites *aut georg. 4, 558* lentis . . . ramis). 158 -it: aut diminuitur. 159 mollitur, co⟨ha⟩erescit. *inde a* VERG., OV., COLVM. [*hisp. vet.* lentecerse. *cf. M.-L. 4979a. Corominas III 76. G.*]

i. q. lentum fieri: 1 *-unt materiae*: a *generatim* (*praevalente respectu duritiae, rigiditatis*; in *aliquid l. 84. p. 1157, 4*): VERG. georg. 2, 250 *pinguis tellus* haud umquam manibus iactata fatiscit, sed picis in morem ad digitos -it habendo (SERV.: id est cohaeret. MACR. exc. gramm. V 650, 24 significat passionem. *affertur a Colum. 2, 2, 18, qui praemittit*: si glutinosa est, quamvis levissimo tactu pressa inhaerescit. *cf.* PLIN. nat. 17, 41 nec potest arari post imbres aliqua *terra* ubertatis vitio -ens). COLVM. 11, 2, 92 quae *salix* si natura minus lenta est, . . . praecidenda et purgata in stercore obruenda est, ut -at (*rebus liquidis adiectis ut*: PLIN. nat. 11, 78 *bombyces* umore -ere. 16, 248 *acini visci*. 37, 185 *zathenen gemmam* cerae modo -ere. *addas* 16, 54 [*v. infra*]). PLIN. nat. 12, 71 cummis *deprehenditur* dente -ens (*cf.* 14, 127 si fragmenta *picis* . . . sub dente -ant). 16, 54 resina si cum aqua lenius (levius *codd.*) decoquatur coleturque, rufo colore -it (*calore adhibito ut*: 34, 95 *aes*. 122 *misy*. TAC. Germ. 45, 5 *sucinum* ut in picem resinamve -it. PLIN. med. 1, 17, 4 milipedae . . . decoquuntur, donec -at totum,

[Collassero]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quod coquitur. Clavd. carm. min. 9, 37 cornua *caprarum. cf. l. 27*). Nemes. cyn. 217 *virosa castorea* attritu silicis (*sc. pistilli*) -ere cogens. Ps. Cypr. laud. mart. 17 licet . . . -entibus filis aurum erret ad speciem (*cf.* Hier. epist. 24, 3, 2 metallo in virgulas -ente. 66, 5, 1 aurum in fila -ens [107, 10, 1]). Serv. Aen. 6, 211 ('refringit *ramum aureum* cunctantem') alii 'cunctantem' ad auri naturam referunt, id est mollem, quia paulatim frangitur et -it. Cael. Avr. acut. 1, 17, 180 eius (*corporis*) solida quadam dimissione -ere et in liquida migrando deperire. 3, 8, 79 vaporatio -entis liquoris nervis laxandis accipitur. chron. 1, 1, 37 relaxatis atque -entibus capitis partibus. Ven. Fort. carm. 2, 2, 26 (*ad crucem Christi*) rigor -at ille, quem dedit nativitas, ut superni membra regis mite tendas stipite. **b** *c. respectu motus*: Schol. Stat. Theb. 6, 661 (683) '*discus in altum iactatus* tardior ad terram redit': necesse est, ut omnes ascendentes res altitudinis nimietate -ant.

2 *-unt homines, bestiae* (Ven. Fort.) *necnon condiciones, actiones, mores*: Ov. ars 2, 357 -unt tempore curae vanescitque absens . . . amor. Symm. epist. 4, 72 nec vereor, ne diligentia tua tali laude -at. 9, 25, 2 ne mutato iudice beneficii -at auctoritas. Ambr. in Luc. 8, 1 omnis . . ., qui vim facit, vehementi studio properat, non torpenti -it affectu. Ps. Avg. serm. ed. Caillau 1, 37, 2 quod tarditas pigra -ere posset *eqs.* Cassian. conl. 2, 2, 4 deflectere ad vitia . . ., hoc est . . . contrario spiritus tepore -ere. 24, 21, 3 inremisso vigore -ens . . . spiritus. inst. 5, 19, 1 pacis otio miles Christi -ens. 11, 8 vitia . . . occasione subtracta -ere solent et minui. Cassiod. in psalm. 9, 12 ne . . . aliquo torpore -ant *populi devoti* (118, 167 nec animi t. -at *dilectio*). 47, 14 ne animae fidelium . . . aliqua remissione -rent. var. 5, 9, 1 ne regia iussa tepefacta -ant. Ven. Fort. carm. 5, 6 praef. 4 quem non humanitas flecteret . . .? cum -at blanditiis cursus pardi, virtus apri, dens leonis et moles elephanti.

compos.: e-, illentesco.

lenteus, lentiāmen, lentiāminārius *v.* linteus, linteamen, linteaminarius.

lentiāria *v.* lenticularia. **lentiārius** *v.* lintearius.

lenticl- *v.* lenticul-.

***lenticula,** -ae *f.* *a* 2. lens. *de origine* Isid. *v. s. II A 2.* *scrib.*: -tec- Plin. nat. 37, 147. 196. -ticl- Edict. imp. Diocl. III/IV 1, 11 *et saepe in codd.* -tigl- Plin. Val. 3, 14. *sing. tantum exstare testantur* Exc. Bob. gramm. I 550, 28 (*deest ap. Char.*). Gloss. II 469, 45. *plur.*: Pelagon. 113 (*sing.* 356). Soran. p. 44, 10 (*gr. p. 89, 14 Ilb.* διὰ φακοῦ). Theod. Prisc. eup. faen. 60 (*sing. saepe*). Oribas. eup. 2, 1 F 2 La p. 471 (Aa *sing. ut gr; ibid.* F 1 *sing., plur.*). *? neutr.* -um *p. 1158, 30. plur.* -a (*an* -a(m)*?*): Chiron 367 vel -a vel triticum dabis (*fem. bis apud eundem*). Soran. p. 45, 20 (*gr. deest*). Gloss. φακῆ. φακός. *inde a* Celso; *deest in poesi.* [*1)* lentīcula: *it.* lenticchia, *pedem.* lentía, *ligur.* lentiġa (>*sard. sept.* lentigă, *centr.* lentidza, *mer.* ġentilla, gin-); *raet. occ.* lantiglia; *francog.* lentille; *francoprov. vet.* lentili. *in dial. huius temporis francog. vel francoprov. formae incipiunt vel ab* l- *vel ab* n-; *prov. vet.* lentilha, *prov., langued.. alvern., lemov.* lēntiyo *etc.; vasc.* dentiľa; *cat.* llentía; *port.* lentilha. *2)* lentīcula: *venet., aemil.* lenteča, *langob. alp.* lenteġa, antel'a, *abrut.* lintekkyə; *raet. occ.* lentelgia; *vasc.* dendelhe; *hisp.* lenteja. *notio sollemnis ubique est 'lens esculenta'; in regionibus galloroman. q. d. praeterea exsistit notio q. e. 'lentigo'. cf. M.-L. 4980. Battisti-Alessio III 2201 sq. Wagner II 20 sq. Wartburg V 251 sq. Corominas III 75. Machado² II 1398. G.*]

nomen leguminis, φακός (-a *et* 2. lens *usurpari videntur sine ulla notionis differentia. variant ipsi scriptores* Colvm., Scrib. Larg., Plin. nat.; Marcell. -am *ponit nonnullis locis, quibus Scrib. Larg.* lentem *habet.* Vvlg. *dicit* -am *de vasculo,* lentem *de legumine*):

I *de planta eiusque fructibus* (*sing. fere collective usurpatur; numerantur grana* triginta Diosc. 2, 90 p. 215, 7 [*gr. 2, 107, 2* τριάκοντα φακοί]. Cassian. conl. 4, 20 tria -ae grana): **A** *-a culinaris*: **1** *generatim*: Cels. 2, 18, 5 ex leguminibus . . . valentior faba vel -a quam pisum. 2, 30, 1 (*inter res alvum adstringentes*) magisque si illa ante fricta est (Chiron 251 Veg. mulom. 2, 6, 6. Rvf. podagr. 36 in frixoria f.). 2, 33, 3 *inter res* tam reprimentes quam refrigerantes (5, 26, 33^A). 2, 33, 5 ex qualibet farina cataplasma, sive tritici . . . vel -ae (5, 27, 13). 4, 9, 3 *inter cibos nec acres nec asperos.* 4, 26, 8 cocta (7, 3, 3 Plin. nat. 26, 44. *sim. al.*). 5, 5, 2 *inter res purgantes* (5, 16). 5, 7 *inter res corpus exedentes* (5, 22, 2). 5, 26, 33^A imponere (5, 27, 13^B. 5, 28, 11^E. *et saepe*). 6, 6, 26 gargarizare ex -ae . . . cremore (6, 13, 3. 6, 15, 2. 6, 18, 2^F Marcell. med. 28, 5). 7, 19, 10 cataplasma ex -a et melle. 8, 4, 19 trita (Pelagon. 113 tostae et tritae et cribratae). Colvm. 2, 7, 1 *inter leguminum genera.* 2, 11, 10 duplice semine *est.* 8, 8, 6 *inter cibos gallinarum.* Scrib. Larg. 234 tritum -ae. Plin. nat. 20, 71 *beta* coquitur . . . cum -a. 21, 175 anthyllium . . . foliis et ramis -ae similis (25, 135. 27, 82. 121. 138). 24, 109 semen omnium *spinarum* -ae simile. Tert. ieiun. 17 p. 296, 22 si tibi (*quasi Esau, cf. p. 1156, 13*) -am defruto inrufatam obtulero (*quasi Iacob, cf.* Avg. serm. 208, 1 propter -am defricatam). Bachiar. repar. laps. 13 p. 1050^A partem agri plenam -a rubicunda, quae est verecundiae nostrae . . . forma (*cf. p. 1156, 16*). *al.* **2** *indicantur species*: Alexandrina: Avg. in psalm. 46, 6 l. 23 Cass. Fel. 20 p. 32, 6. agrestis: Antidot. Brux. 100.

B *-a palustris* (*gr.* ἐπὶ τῶν τελμάτων): Marcell. med. 36, 14 -ae supra aquam natae *quantum* (Diosc. 4, 86 p. 48, 1. Oribas. eup. 2, 1 F 2 Aa [*sim.* La] p. 471 -a, qu(a)e in stagna super aqua est. *cf.* syn. 2, 9 p. 98, 7 Mø. -a desuper aqua). 36, 63 -a, quae in aqua nascitur (Plin. Val. 3, 14 herbae -ae, qua in a. n., suci).

C *in comparationibus notabilioribus*: **1** *c. resp. coloris*: Cels. 5, 28, 2^B *color carcinomatis* ruber est aut -ae similis. 5, 28, 17^C squamulas . . . -ae similes. Avg. mor. Manich. 2, 16, 41 colore solo -am fimus vincit infantis. **2** *c. resp. formae* (*pressius de ipsa forma l. 13*): Cels. 6, 6, 1^H papaveris lacrimae ad -ae magnitudinem (7, 7, 11 *partem cutis* ad -ae m. excidere). Plin. nat. 27, 124 *phalangitidi est* semen nigrum, latum, ad -ae dimidiae figuram (37, 147 *Democritus tradit atizoen nasci* magnitudine trium digitorum, ad -ae f.). 27, 139 *thlaspi* peltarum specie semine incluso, -ae effigie. 37, 196 gemmarum figura oblonga maxime probatur, deinde quae vocatur -a, postea epipedos et rotunda. Hyd. chron. II 35, 253 in specie -ae viridissimorum . . . forma granorum . . . defluxit e caelo.

II *de rebus ad formam -ae factis* (*cf. p. 1156, 23*): **A** *de vasculis*: **1** *aqua calida repletis ad fovenda membra*: Cels. 2, 17, 9 in vasa fictilia, similitudine (*del. Marx*; ad similitudinem *J*, a similitudine *Constantinus*) quas -as vocant, aqua coicitur. Soran. p. 50, 18 illa *loca*, quae dolorem . . . ⟨habent⟩, . . . -is calidam habentibus . . . vaporentur (*gr. p. 99, 30 Ilb.* πυριατῆρες). Ps. Theod. Prisc. ves. vit. 2 vesicam porcinam . . . pro -a adhiberi. Cass. Fel. 51 p. 132, 18 -am aeream vel testeam calida repletam (*eadem fere* 66 p. 161, 14). **2** *vario usu*: Ambr. off. 3, 5, 34 -am *regis Saul* (*I reg. 26, 11 sq. v. p. 1156, 48. item* Isid. in I reg. 18, 1). -a olei: *adhibetur in unctione principum* Vvlg. I reg. 10, 1 IV reg. 9, 1. 3 (*cf.* Hier. in Hab. 2, 3 p. 1325^A [*ad* Vvlg. I reg. 9, 1] vas . . . fictile sic vocatur, id est φακός. Evcher. instr. 2 p. 148, 6 vasculum ex aere. Isid. orig. 20, 7, 4 -a vasculum olearium, ex aere aut argento factum, a liniendo dictum; his enim reges et sacerdotes liniebantur. Gloss.ᴸ Corp. L 124 -um ['*pro* -am' *ed.*] dicitur vasculum aereum olei modicum, quadrangulum, in latere apertum [*sim.* Gloss. V 369, 3]). *in usu profano*: Cassian. inst. 4, 25 sumens -am o., quae sola in heremo suis vel advenientum usibus liquorem pinguedinis tenuissimum ministrabat.

B *de maculis in cute, i. q. lentigo*: Cels. 6, 5, 1 paene ineptiae sunt curare varos et -as et ephelidas: . . . vari -aeque vulgo notae sunt; quamvis rarior ea species est, quam semion Graeci vocant; cum sit ea -ā rubicundior et inaequalior. 6, 5, 2 cetera nonnisi in facie, -a etiam in alia parte nonnumquam nasci solet; . . . -am tollunt galbanum et nitrum *eqs.* Plin. nat. 26, 7 elephantiasim . . . a facie saepius incipientem, in nare prima veluti -a *eqs.* (*inde* Plin. med. 1, 19, 1 Veg. mulom. 4, 3, 4. *cf.* Marcell. med. 19, 18 oritur quasi -is variis et inaequalibus *eqs.*).

cf. Onom.

deriv.: lenticularia, lenticularis, lenticulatus, lenticulosus.

lenticulāria, -ae *f.* *a* lenticula. *i. q. seges lenticularum*: Lex Sal. 27, 12 si quis in napina, in fabaria, in pissaria vel in -a (lentiaria, lenticlaria *var. ll.*) in furtum ingressus fuerit *eqs.*

lenticulāris, -e. *a* lenticula. *i. q. ad formam lenticulae seminis factus*: Apvl. flor. 9 p. 13 ampullam oleariam, . . . -i forma, tereti ambitu, pressula rotunditate.

lenticulātus, -a, -um. *a* lenticula. [*nomen piscium: prov.* lentillat (> *francog.*), lentihat, *langued.* lentillac. *fem.* -a: *prov.* lentihado (> *francog.* lentiilade). *cf. Wartburg V 252. G.*] *i. q. ad formam lenticulae factus*: Ps. Apvl. herb. 92 l. 26 *ebulum* foliis -is (*cf. Ps. Diosc. Vind. 4, 169* φύλλα φακοειδῆ. *Diosc. 4, 164 p. 81, 1* folia lenticule similia). Cass. Fel. 24 p. 41, 2 -am (lenticulam *var. l.*) herbam de stagnis virentibus colliges (52 p. 137, 8. *cf. Ps. Diosc. Vind. 4, 87* ὁ φακός. *Diosc. 4, 86 p. 48, 1* lenticula).

lenticulōsus, -a, -um. *a* lenticula. *? i. q. lentiginosus* (*in interpretatione vocis q. e.* caesius): *v. vol. III 110, 5. 6. 9.*

lenticulum *v.* lenticula.

lentiginōsus, -a, -um. *a* lentigo. Gloss. φάκοψις. sparso ore. φακώδης. *cf.* V 275, 65 censius (*i.* caesius): glaucis oculis vel lentiginosus. *i. q. lentigines habens, de ore hominum*: Val. Max. 1, 7 ext. 6 virum flavi coloris, -i oris. Don. Ter. Eun. 689, 1 ('colore mustellino') *eunuchi* plerique -i sunt. 2 *grammaticus quidam* recte intellexit Terentium scientem 'mustellino colore' dixisse eunuchum velut sublivido, quia vere eunuchi aut ex candidissimis -i (semicanosi *var. l.*) fiunt . . . aut ex fuscis sublividi (*cf.* Schol. Bemb.: -a facie). Ps. Apvl. herb. 21 l. 7 *herba hieribulbum,* mulier si faciem laverit, -am (lentigines *var. l.*) statim purgat.

***lentīgo,** -inis *f.* *a* 2. lens. Isid. orig. 4, 8, 3 -o est vestigia macularum parvula in rotunditate formata, ab specie lenticulae dicta. *scrib.* lint- Oribas. syn. 7, 20, 9 Aa p. 153. *inde a* Plin. nat., Tert.; *in poesi* Ser. Samm. 142. [*it.* lentiggine, *calabr.* lentijine; *raet. occ.* lantiña, lentigna; *vasc.* lentije. *cf. M.-L. 4981. Battisti-Alessio III 2202. Wartburg V 252. G.*] [*falsa var. l.* -em *pro* lichenas Ps. Apvl. herb. 109 l. 11. *falso traditur* -es *pro* tentigines Ps. Diosc. herb. fem. 7.]

i. q. macula in speciem lenticulae facta (*gr. respondet* φακός [Gloss.]; *sing.* [*collectivus*] *et plur. promiscue usurpantur*): **1** *generatim*: Plin. nat. 13, 81 *in charta si nimius umor additus est,* deprehenditur . . . -o oculis. 29, 90 *mus araneus* plenus -e (-is *Mayhoff dubitanter*).

2 *speciatim in cute hominum i. q.* ἐφηλίς (nigra *p. 1159, 14*):

[Collassero]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

a *exempla varia*: PLIN. nat. 20, 219 *atriplecem* -es et papulas gignere. 28, 188 invenio apud auctores iis, qui -es habeant, negari magices sacrificiorum usus (30, 16 -em habentibus non obsequi numina aut cerni). 29, 73 *venenum stelionum* faciem eorum, qui biberint, -e obducit. PAP. Corp. 210, 2 corpore fusco, ... naso recto, -o malo (*nom. prp abl. et* malo *pro* in mala ? *cf. Fink, Transactions ... Amer. Phil. Assoc. 72, 1941, 113*). **b** *quo modo curetur*: PLIN. nat. 20, 9 -es et maculas e facie tollit *cucumis* (28, 109. 187. 32, 87. 140 MARCELL. med. 19, 63 DIOSC. 2, 91 p. 215, 27. 112 p. 223, 17. 3, 93 p. 418, 15. 5, 144 p. 233, 10 ORIBAS. eup. 2, 1 K 82 p. 516). 20, 55 lepras, lichenas, -es exulcerat sanatque *alium* (24, 63. 32, 97). 20, 103 *bulbi rubentes* emendant -em cum vino aut cum aceto (23, 23. 154. 24, 44 DIOSC. 2, 68 p. 208, 31. 2, 138 p. 230, 17. 2, 156 p. 239, 16). 20, 125 *erucae semen* -es ex aceto ... reducit ad candorem. 20, 162 *cuminum* inlinitur ... -i nigrae ex aceto (22, 49. 52, 84 -i et mulierum vitiis in facie. 22, 124. 27, 137. 30, 29. *cf.* 24, 145 -es ex melle inlinens). 20, 183 *git discutit* lepras et -es ex aceto. 21, 183 *corchorum herba* utilis alopeciisque et -i. 22, 98 *boleti* minuunt ... et tempore absumunt ... -em et mulierum in facie vitia. 24, 186 lepras, -es ... curavit *Diocles* (DIOSC. 3, 87 p. 414, 17 ORIBAS. eup. 4, 53 [52], 4 Aa p. 571 brassica ... curat efiles, -es ...; ostrea usta ad efilas et -es facit). 22, 156 ex iisdem *lupinis* decocta -es ... corrigunt. 23, 89 balaninum oleum repurgat varos, forunculos, -es (*cf.* 23, 126 expurgat. 163 purgant [24, 100 PLAC. med. 3, 24 rec. *β*. 4, 10 rec. *α*. 11, 6 rec. *α* MISC. Tir. p. 58, 23 DIOSC. 2, 96 p. 217, 18. *cf.* PLIN. nat. 23, 164 purgationes -um]). 31, 122 adversus ... -es. 32, 85 medetur ... -i (in -es *var. l.*; 'an in -e [*sc.* medetur faciei] ?' *Mayhoff*) ceterisque vitiis ex ossibus saepiarum cinis. 32, 98 mituli ... causticam vim habent et ad ... -es. SER. SAMM. 142 invida si maculat faciem -o decoram. *al.* **c** *in comparationibus*: TERT. nat. 1, 5, 2 necesse est in corpore, et quantum velis integro aut puro, aut naevus aliqui effruticet aut verrucula exsurgat aut -o sordescat (*sc. in comparatione cum malis Christianis; cum vitiis animae*: HIER. in Eph. 5, 25 solent ... in mulierum corporibus vel sordere naevi vel ruga contrahi vel -o variari).

deriv.: lentiginosus.

lentigradus, -a, -um. *a* lentus *et* gradi. *i. q. lente gradiens*: CYPR. GALL. gen. 1064 -o serpebant agmine fetae (*Vulg. 33, 13*).

lentimen *v.* linteamen. **lentiolum** *v.* linteolum.

lentipēs, -edis. *a* lentus *et* pes, *cf.* βραδύπους. *i. qui lento pede procedit*: AVSON. 413, 40 p. 270 P. spondeus illi *dactylo* -s comes, paribus moratur qui locis cursum meum (*sc. iambi; cf. ibid. 14* volucripes).

lentis *v.* 2. lens.

lentiscifer, -a, -um. *a* lentiscus *et* ferre. *scrib. in codd. etiam* -tesc-. *i. q. lentiscum ferens*: Ov. met. 15, 713 -um ... Liternum.

***lentiscinus,** -a, -um. *a* lentiscus. *abl. sg.* -u DIOSC. 1, 18 p. 14, 15 M. *legitur nonnisi ap. artis medic. scriptores. gr. respondet* σχίνινος (*cf.* ORIBAS. 5, 6, 1 oleo ... scinino, id est -o. *sim. saepius ap. eundem*).

i. q. e lentisco factus: **a** oleum: PLIN. nat. 1, 23, 45 caryino, Cnidio, -o, balanino (*23, 89* e lentisco factum). 23, 67. PALLAD. 2, 20 (*describitur confectio*). vet. med. 34 (*inter pigmenta*). PELAGON. 384. 386 VEG. mulom. 3, 23, 2. 3, 28, 11. 12 CHIRON 850. 859. 861. 862. 864. 865. 903. 927 PHILAGR. med. 3 p. 164, 3 SORAN. p. 69, 19 app. 1 PLAC. med. 10, 5 rec. *β* THEOD. PRISC. eup. faen. 92 log. 65. 85 CAEL. AVR. acut. 1, 17, 168. 2, 37, 197. 200. 207 chron. 2, 13, 178. 4, 3, 22. 37 CASS. FEL. 42 p. 103, 9 ORIBAS. syn. 8, 24, 1 Aa p. 242. *et saepius ap. eundem.* **b** resina: PLIN. nat. 24, 36 (*antea*: e lentisco).

lentisco *v.* lentesco.

***lentiscus,** -ī *f. et* **lentiscum,** -ī *n.* [*vox peregrina videtur* (*cf.* hibiscum, mariscus); *ipsis Romanis cum* lentus *consonabat. Sch.*] *de orig.*: ISID. orig. 17, 7, 51 -us, quod cuspis eius lentus sit et mollis, nam lentum dicimus quidquid flexibile est ...; huius fructus oleum desudat, cortex resinam, quae mastix appellatur. *scrib. in codd. etiam* -tes-. *fem. probatur inde a* CIC. *neutr.* (-um) *ap.* MART. (*v. infra sub 4*), AMBR., MARCELL., CAEL. AVR. (*v. infra sub 3*), GLOSS. (*iuxta* -us). *addas cod. Z* PLIN. med. 3, 4, 16. *legitur inde a* CATONE. [*it. vet.* lentisco, dentisco, *apul.* lestingə, stiṅgə, stiño, *sic.* stinku, *neap.* stiṅgə, *cors.* lustinku, rustinku; *sard. sept.* listinku, *centr. et mer.* lestinku, listinku, lostinku; *prov. vet.* lentisc (> *francog. vet.*); *cat.* llentisc; *hisp., port.* lentisco. *cf. M.-L. 4982. Battisti-Alessio III 2202. Wagner II 24. Wartburg V 252. Corominas III 75. Machado² II 1398. G.*] [*falso trad.* -i *pro* lentis PELAGON. 208 (*Hippiatr. gr. I p. 141, 12* φακῆς). *falsa var. l.* -us *pro* lemniscus PHILVM. med. 4 p. 147, 13.]

nomen arboris, σχῖνος (GLOSS.; *vox infra respondet praeter p. 1160, 23, cf. p. 1160, 1*): **1** *de bacis* (*sing. collect.*): CATO agr. 7, 4 *olivae* conduntur ... in -o contusae (*inde* VARRO rust. 1, 60, 1 PLIN. nat. 15, 21. *vix de oleo, nam de eodem usu* COLVM. 12, 49, 1 seminibus ... -i ... permixtam olivam [*in hoc et in sequenti capite saepius*]). 117 feniculum et -um seorsum condat *is qui oleas condire vult.* PLIN. nat. 15, 28 *oleum* fit et e ... -o (23, 89. 32, 57). 15, 105 quae (*condendi*) cura ... etiam -o adhibetur, ne quid non hominis ventri natum esse videatur.

2 *de ipsa arbore*: CIC. progn. frg. 8 semper viridis semperque gravata -us triplici solita grandescere fetu ter fruges fundens tria tempora monstrat arandi (*cf.* PLIN. nat. 18, 244 -i primum fructum ostendentis. AVIEN. Arat. 1784 -us amara). CELS. 2, 33, 4 verbenarum ... folia, cuius generis sunt olea ..., -us *eqs.* (6, 18, 2^F^ SCRIB. LARG. 61 PLIN. nat. 12, 56. 25, 175. 34, 133 MARCELL. med. 11, 22. 26. 20, 26. *cf.* SER. SAMM. 47 frons -i). 5, 18, 24 resinae aridae et ex -o liquidae (PLIN. nat. 14, 122 optimam *resinam* ... terebinthi fundunt, dein -i, quam et mastichen vocant [*cf. l. 18sq.*]. 16, 55 e -o. 24, 32. 36. *cf.* MARCELL. med. 8, 8 -i suci *quantum* [9, 43. 10, 14. 11, 3. 14, 38. 27, 10]). COLVM. 5, 10, 9 ne tinea molesta sit seminibus ficulneis, in imum scrobem -i taleam inverso cacumine demittito (arb. 20, 3 PLIN. nat. 17, 256). 6, 6, 2 *remedium cruditatis boum est* -i oleastrique cacuminum pondo IIII *eqs.* (6, 7, 8. 6, 9, 1. 7, 6, 7). 6, 7, 3 bacae -i (PLIN. nat. 14, 112. 15, 101 APIC. 3, 101 [16]). 6, 17, 8 oleo -i (6, 32, 1 PLIN. nat. 12, 121). 8, 10, 4 -i semina (12, 49, 1. 2. 4. 6. 10. 12, 50, 3. 4. PLIN. nat. 24, 42 semen et cortex et lacrima [*ibi fusius de vi medicinali*]. PALLAD. 1, 26, 2). 9, 4, 3 terebinthus, nec dissimilis huic -us. PLIN. nat. 12, 72 *mastiche* Chia e -o traditur gigni cummium modo; adulteratur ... resinā (24, 43 m. -i [SER. SAMM. 154. CAEL. AVR. acut. 3, 3, 17 -i mastichis]). 17, 261 poena emendantur aut morsu excitantur ... -i. 28, 151 -i ligno. MART. 3, 82, 9 *ad purgandos dentes usurpantur* cuspides ... -i (*cf. infra sub 4*). ITALA gen. 35, 4 (Ambr. Iac. 2, 7, 32. 33) sub -o (*gr.* ὑπὸ τὴν τερέβινθον, *Vulg.* sub terebinthum). Dan. 13, 54 (cod. 176 Lucif. Athan. 2, 10 p. 166, 4. *al.*) sub -o (*Vulg.* sub schino). CHIRON 370 -i radicem. CAEL. AVR. chron. 2, 13, 168 decoctio ... -i conficitur hoc modo: eius virgultorum sumentes ... modum ... detrahimus -i comas (GLOSS. III 575, 45 σχίνου καρδία -i coma [?]). *al.*

3 *de resina, quae ex inciso cortice -i arboris manat* (-um *l. 31. 37. 41*): CELS. 4, 27, 1^E^ decocta -us (4, 31, 7 SORAN. p. 44, 21. *cf.* MARCELL. med. 11, 3 aqua, in qua coctum sit -um ... vel myrtum [27, 51 herba plantago et -us ... coquuntur]). 5, 6, 2 -us *inter rodentia*. 5, 18, 22 *malagma* constat ... ex -o *eqs.* 6, 7, 2^B^ -i pondera. PLIN. nat. 12, 71 *murra* adulteratur -i glaebis. 13, 9 *pars unguenti vetusti est.* 24, 43 lacte caprarum, quas -o pascebat *medicus.* SER. SAMM. 233 -us myrtusque emendant oris odorem (*nisi de foliis, cf.* MARCELL. med. 11, 12 folia myrti et -i). AMBR. hex. 3, 15, 62 si ei *aquae* -um (*sponte additum textui Basilii*), terebinthi quoque fructus ... misceatur, in olei naturam ... transfunditur. MARCELL. med. 20, 28 *vinis* aut ex bacis myrtae factis ... vel ex -o *eqs.* 27, 23 aquae cum myrtis decoctae vel -o. 27, 29 imponenda haec: ... millefolium, intibum, -um (*sed* 27, 30 suci ... -i). CAEL. AVR. chron. 3, 2, 38 mala Cydonia, ... murta, -um *eqs.*

4 -um *de dentiscalpio* (*cf. supra l. 22*): MART. 6, 74, 3 fodit ... tonsis ora laxa -is. 14, 22 dentiscalpium: -um melius, sed si tibi frondea cuspis defuerit, dentes pinna levare potest.

in lusu verb. c. 2. lens *et* lentus *p. 1156, 41.*

deriv.: lentiscinus. *compos.*: lentiscifer.

lentitia, -ae *f.* *a* lentus. [*vix recte restituitur* -am CHIRON 321 *pro* lenitiam.] *i. q. lentitudo*: PLIN. nat. 16, 174 aliae *salices* virgas sequacis ad vincturas -ae (laet- *trad.*) *pariunt.* 16, 210 est -a (laet- *trad.*) platano, sed madida, sicut alno; siccior eadem ulmo *eqs.* 20, 65 *lactucae* -am pituitae digerunt.

lentitiēs, -ēī *f.* *a* lentus. *i. q. lentitudo*: AETNA 543 non animos aeris flammis succumbere cernis? -em (lenitiem *var. l.*) plumbi non exuit?

lentitūdo, -inis *f.* *a* lentus. NON. p. 134, 4 -em (lenit- *var. l.*) pro lenitate (*affertur* CIC. Tusc. 4, 43). [*confunditur in codd. c.* lenitudo: CIC. ad Q. fr. 1, 1, 38 PLIN. nat. 32, 85. NON. *l. c.* DON. Ter. Andr. 804, 3 (lenitatis *C*). AMBR. fug. saec. 6, 32 off. 1, 21, 96. HEGES. 1, 25, 4 (lenitate *B*).]

i. q. status lentus: **1** *hominum, affectuum, actionum*: **a** *in univ.*: CIC. Tusc. 4, 43 *Peripatetici* virum ... videri negant, qui irasci nesciet, eamque, quam lenitatem nos dicimus, vitioso -is nomine appellant (*cf.* ad Q. fr. 1, 1, 38 *non irasci* est non solum gravitatis, sed non numquam etiam -is. AMBR. off. 1, 21, 96 irascimini ubi culpa est, cui irasci debeatis; ... alioquin non virtus, sed -o et remissio iudicatur). PRIAP. 83 (Tib. 2), 38 quid est, iners *penis*? pigetne -is? (*33* angue lentior). VELL. 2, 11, 2 *C. Marius* criminatus Metelli -em, trahentis iam in tertium annum bellum. TAC. ann. 15, 51, 1 *Epicharis* -is eorum *coniuratorum* pertaesa. 15, 64, 3 durante tractu et -e mortis (*cf.* 16, 35, 2 exitūs). DON. Ter. Andr. 804, 3 τὸ 'sic' nudum est; et est significatio languoris cuiusdam et -is. HIL. syn. 2 -em ac raritatem *epistularum.* VIGIL. TRID. ad Ioh. 1 p. 552^D^ *hanc germanitatem* distuli, ut iterum -o mea aperte proderetur. SYMM. epist. 7, 27 pascor quiete; instruo itaque te adversum -em meam. AMM. 18, 5, 6 ut quondam Maharbal -is increpans Hannibalem, posse eum (*Saporem*) vincere, sed victoria uti nescire ... praedicabat (*Liv. 22, 51, 4*). AMBR. fug. saec. 6, 32 fuga haec (*Matth. 24, 20*) nescit ... torporem -is, sed vitae caelestis requirit inpigrum viatorem. HEGES. 1, 25, 4 p. 41, 15 -e ingenii tardiorem Hyrcanum (*gr. 1, 203* νωθῆ). OROS. hist. 3, 6, 1 nisi otio et -e torpuisset *civitas.* **b** *de genere orationis*: TAC. dial. 21, 6 nisi forte quisquam aut Caesaris pro Deci⟨di⟩o Samnite aut Bruti pro Deiotaro rege ceterosque eiusdem -is et te[m]poris libros legit.

2 *rerum naturalium*: VITR. 2, 9, 11 *ulmus et fraxinus* sunt in

[Collassero]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

operibus, cum fabricantur, lentae . . .; simul autem vetustate . . . fiunt duriores et in commissuris et coagmentationibus ab -e firmas recipiunt catenationes (*Cet. Fav. 12* lentoris causa). PLIN. nat. 32, 85 *rana in aqua marina* excoqui debet, donec sit -o (crassitudo *var. l.*) mellis. MARCELL. med. 12, 41 ad cerae -em.

lentium *v.* linteum.

lento, -āvī, -ātum, -āre. *a* lentus. *vocem testantur* DIOM. gramm. I 343, 20 (*affertur* VERG.). PRISC. gramm. II 397, 22. *negat* SERV. auct. Aen. 2, 145. GLOSS. -andam: tardandam. -etur: otiose fiat. [*falso trad.* -ti *pro* ientati SERV. auct. Aen. 3, 384 (*v. vol. VII 1, 247, 48*).]

i. q. lentum reddere: 1 *-antur res naturales*: VERG. Aen. 3, 384 Trinacria -andus remus in unda et salis Ausonii lustrandum navibus aequor ([SERV.: aut lente tibi navigandum est . . . aut . . . *remus* flectendus. *cf.* GLOSS. lente ducendus. flectendus]. SEN. Ag. 438 properat iuventus omnis, adductos simul -are remos. *cf. p. 1162, 24sq. et* CLAVD. 17, 42 -andis . . . tonsis). STAT. Theb. 1, 703 tela tibi *Phoebo* longeque feros -andus in hostes arcus (Ach. 1, 436. *cf.* Theb. 3, 587 alii Cortynia -ant cornua). ORIENT. comm. 1, 555 -to per lubrica fila metallo *ad texendum.* SIDON. carm. 22, 191 *ignis* fracto . . . flagello (*sc. aestus*) spargit -tum per culmina tota vaporem. epist. 1, 5, 6 *in portu Ravennae* -ti languidus lapsus umoris. ALC. AVIT. epist. 87 p. 97, 15 intra quod spatium . . . coctilis caeni glutinum -ari possit. 2 *-antur actiones, affectus sim.*: SIL. 8, 11 -ando fervida bella dictator . . . multa . . . arte sedendi egerat. TREB. Claud. 6, 2 ut videantur fata Romana boni principis occupatione -ta. AMBR. in Luc. 10, 149 -andum iter quam praecipitandum arbitror, quo minus rimosa nobis fatiscat oratio. NOVELL. Valent. 7, 3, 2 quisquis . . . praecepta -verit. 23, 6 ne severitas iusta -etur (laetetur, lenitetur *var. ll.*). CASSIAN. conl. 21, 8, 2 conversionem melioris vitae nequaquam esse -andam. HIL. AREL. epist. ad Eucher. p. 197, 27 instantiam et exactionem pueri . . . -are nullatenus potui. VAL. CEM. hom. 4, 4 p. 704[A] non -anda redhibitio (*ad deut. 23, 21* ne moram feceris, reddere illud). ALC. AVIT. carm. 6, 448 aliis *virginibus* stolidum -vit inertia sensum. ENNOD. opusc. 5, 27 p. 400, 19 nec requies nec mora procuranda negotia -vit: petitionem meam suscepit, replicavit, obtinuit *Victor.* CASSIOD. hist. 3, 9, 6 cum . . . studium fuisset -tum (*Socr. 1, 36 διελύθη*). var. 8, 3, 1 cum successor amplius laudari nititur, praecedentis fama -atur (letitatur, laetatur *var. ll.*). 9, 24, 11 fidem aliqua oblatione -are. GREG. M. epist. 3, 36 si haec nostra . . . fuerit -ta praeceptio. 3, 42 si quid . . . -tum fuerit. 3 *-antur ipsi homines*: CLAVD. MAM. anim. 3, 12 p. 176, 7 nugis etsi non sistimur ab itinere, -amur tamen. CASSIOD. in psalm. 106, 1 l. 47 ne . . . aliqua neglegentia -retur (tentaretur *var. l.*), commonet eum (*populum*) eqs.

cf. allento.

lentor, -ōris *m.* *a* lentere. [*restituitur* -es *pro* leniores CASS. FEL. 21 p. 33, 3 *dubitante ipso editore, plur. nusquam tradito.*]

i. q. status lentus: 1 *varia exempla*: COLVM. 5, 6, 6 sameram . . ., quae iam rubicundi coloris erit et compluribus diebus insolata iacuerit, ut aliquem tamen sucum et -em habeat, iniciemus areis. 6, 17, 5 cuminum conteritur eique adicitur exiguum picis liquidae et axungiae, ut -em malagmatis habeat (*inde* PELAGON. 279 [*Hippiatr. gr. I p. 316, 10 σύμπηξιν*]). 12, 23, 1 *pix* omni -e misso facilius in pulverem resolvitur. PLIN. nat. 16, 43 plusculum huic *larici* erumpit liquoris melleo colore et -e (lentiore *vel* recentiore *trad.*), numquam durescentis. 16, 53 *pix Bruttia* -e ab alia pice differens. 16, 70 *buxus* -e (silentio *sim. trad.*) quodam et duritie . . . commendabilis. 16, 229 ad quos *axes* -e fraxinus sicut duritia ilex et utroque legitur ulmus. 17, 111 *v. p. 1162, 23.* GARG. MART. med. 42 *mala* conteruntur, donec in cerati -em mollescant. CET. FAV. *v. supra l. 3.* 2 *metonymice fere de ipsa materia*: PLIN. nat. 9, 125 *purpurae* congregantur . . . mutuoque attritu -em cuiusdam cerae salivant. 9, 160 quae durioris testae sunt, ut murices, purpurae, salivario -e *proveniunt.* 13, 54 *terebinthus* fert . . . folliculos emittentes . . . -em . . . resinosum, qui et ex cortice erumpit. PS. CYPR. tract. 9 *semen* non habebat -em salutis (*Luc. 8, 6* humorem, *gr.* ἰκμάδα).

elocutio adverbialis ex -e *i. q. lente*: CHIRON 854 *compositio quaedam* fervescat ex -e (*cf. 875* ex lento igne coquatur).

lentrix *v.* linter.

lentulitās (Lent-), -ātis *f.* *a* Lentulus. *i. q. nobilitas Lentuli*: CIC. fam. 3, 7, 5 ullam Appietatem aut -em valere apud me plus quam ornamenta virtutis existimas?

lentulizo, -āre. *a* Lentulus. CONSENT. gramm. V 376, 33 -at (*post* graecizat *sim. cf. Tolkiehn, Berl. phil. Woch. 1916, 576*).

lentulus, -a, -um. *a* lentus *deminutive.* *i. q. aliquantulum lentus*: CIC. Att. 10, 11, 2 an existimas illum in isto genere (*sc. in solvendo*) -um (lentum *unus cod.*) aut restrictum? nemo est minus.

***lentus,** -a, -um. [*cognatum c. theod. vet.* lindi *'mollis, tener', angl.* lithe *'flexibilis, agilis'. Sch.*] *scribitur* lint- MISC. Tir. p. 67, 12.

de notione: NON. p. 337, 33 -um significat tardum (*affertur* CIC. rep. 5, 10. phil. frg. V 22 *adv.*) . . . securum, otiosum (VERG. ecl. 1, 4) . . . flexuosum (VERG. ecl. 5, 16 georg. 1, 265) . . . patiens, placidum (CIC. phil. frg. V 86 *adv.*) . . . facile (LVCIL. 415) . . . tenax (PLAVT. Men. 94 VERG. georg. 4, 41) . . . frigidum (VERG. georg. 1, 290. CIC. de orat. 2, 190 *adv.*). SYNON. Cic. p. 431, 22 ignavus . . . piger. segnis. -us *eqs.* GLOSS. εὔτονος, λεπτός, ἀργός. μαλθακὸς ὁ βραδύς. ἤρεμος. ἡσυχος. νωθής. πάρολκος. tardus. lenis. *al.* *legitur inde a* PLAVTO.

[*it.* lento, *langob.* lènt, *calabr.* lientu; *sard. centr.* léntu; *raet. occ.* laint; *francog.* lent (*et in nonnullis dial.*); *francoprov.* lẽ; *prov., langued.* len(t) *etc.*; *vasc.* lante, lente, *hisp. vet.* liento, *hisp., port.* lento. *notio q. e. 'flexibilis, mollis, imbecillus' exstat in dial. nonnullis it., sard., francog., hisp.; notio q. e. 'umidus' in dial. nonnullis gallorom. et sard., imprimis in paeninsula iberica; notio q. e. 'tarde procedens' exstat in Italia, Raeto- et Galloromania necnon in paeninsula iberica. cf. M.-L. 4983. Battisti-Alessio III 2202. Wagner II 21. Wartburg V 252sqq. Corominas III 75sq. Machado[2] II 1398. G.*] [*confunditur in codd. c.* lenis: CIC. de orat. 2, 279 PRIAP. 83 (Tib. 2), 33 OV. met. 7, 82 SEN. dial. 5, 13, 2 CELS. 4, 21, 1 QVINT. inst. 6, 3, 93. *et saepe.* c. laetus: *v. p. 883, 75.* *vix recte trad.* SISENNA hist. 7 saxa certatim -a (amento aut *Bergk, alii alia*) manibus coniciunt.]

i. q. aegre mobilis vel qui aegre movetur: I *rigore minuto, sc. flexibilitate modica* (*accedunt* pinguiter *p. 1163, 5* materie *infra l. 68*): A *de variis rebus* (*cf. p. 1163, 14*): PLAVT. Men. 94 nimis -a vincla sunt escaria: quam magis extendas, tanto adstringunt artius (COLVM. 4, 31, 1 eius *genistae* cum sit satis firmum, tum etiam -issimum est vinculum. AVIEN. Arat. 553). Truc. 266 quid tibi ego male dico? : : quia enim me truncum -um (*A*, truculentum *P*) nominas. CATO agr. 40, 2 haec (*argillam, fimum al.*) una bene condepsito, quam maxime uti -um fiat (*cf. Plin. nat. 17, 111* ad lentorem). CATVLL. 64, 183 fugit -os incurvans gurgite remos (OV. trist. 4, 1, 9 SEN. Phaedr. 306 MART. 3, 67, 4. *cf. p. 1161, 13sqq. et* MANIL. 4, 284 -as flectere tonsas). LVCR. 2, 860 (*contextu vix sano*) ut mortalia constant, molli[a] -a, fragosa putri, cava corpora raro. 6, 439 turbo descendit et illam deducit pariter -o cum corpore nubem. VERG. georg. 3, 208 *equi* negabunt verbera -a pati et duris parere lupatis (AVSON. 299, 10 p. 169 P.). Aen. 7, 164 spicula. 7, 731 haec *tela* -o mos est aptare flagello (PHAEDR. 3, 6, 6). 11, 650 hastilia (12, 489 OV. epist. 4, 81 met. 8, 28 MANIL. 5, 203). VARIVS carm. frg. 3 habenae (OV. ars 1, 5 met. 15, 520 trist. 4, 6, 3). PANEG. in Mess. 90 quis . . . -o perfregerit obvia pilo. PROP. 4, 3, 39 quae tellus sit -a gelu, quae putris ab aestu. 4, 10, 22 praebebant caesi baltea -a boves. OV. epist. 15, 228 crescit et invito -us in ore cibus. ars 1, 472 frena. met. 2, 419 -os . . . retendit arcus (GERM. 551). VITR. 2, 5, 2 quae *saxa* aquae *plus habent*, -a sunt (*opp.* tenera, dura). CELS. 2, 15, 1 quibus -ae morborum reliquiae remanent. 2, 17, 4 febres (3, 9, 1. *cf.* 3, 9, 5 febriculis). SEN. Herc. O. 152 chalybs (*v. p. 1163, 51*). dial. 6, 23, 4 *ignis* cum -a ac difficili materia commissus (*cf. p. 1163, 14 et* PLIN. nat. 13, 54 materies). PLIN. nat. 10, 145 ova . . . serpentium ex frigore -a. *al.*

B *de plantis earumque partibus* (*cf. infra l. 73; aliter p. 1164, 39*): PLAVT. Asin. 575 lictores ulmeis adfectos -is virgis (NEMES. cyn. 267 AVSON. Mos. 248). CATVLL. 61, 106 -a . . . velut adsitas vitis implicat arbores, implicabitur in tuum (*novae nuptae*) complexum *vir* (VERG. ecl. 3, 38. 9, 42. 10, 40 georg. 1, 265 PANEG. in Mess. 171 CALP. ecl. 3, 72 CLAVD. 22, 262. *cf. p. 1163, 49*). 64, 290 nutanti platano -aque sorore (*sc. populo*). VARRO AT. carm. frg. 20 e -is premitur radicibus umor (VERG. Aen. 12, 773 OV. met. 11, 78 PLIN. nat. 21, 88. 25, 71). VARRO rust. 1, 68 sorbum maturum mite conditum citius promi oportet; acerbum enim suspensum -ius est. VERG. ecl. 1, 25 viburna. 3, 83 salix (5, 16 [*affertur* PETRON. 132, 11, *ubi cum mentula comparatur*]. CVLEX 55 OV. met. 8, 336 COLVM. 11, 2, 92. *cf. p. 1163, 49*). 5, 31 foliis -as intexere mollibus hastas (*sc. thyrsos*). 7, 48 -o turgent in palmite gemmae (*var. l.* laeto, *fortasse recta.* SERV.: bene tarde frondere vites commemorat in Venetia). georg. 2, 12 molle siler -aeque genistae. 4, 34 vimine (Aen. 3, 31. 6, 137 OV. met. 15, 563 fast. 4, 435. 6, 262 CVRT. 6, 5, 16 COLVM. 4, 30, 3 NEMES. ecl. 2, 33). 4, 558 -is uvam demittere ramis (CORN. SEV. carm. frg. 9. *cf.* PLIN. nat. 27, 111 ramulos [27, 122]). Aen. 12, 781 *gladium ex arbore evulsurus* diu luctans -oque in stirpe moratus. CVLEX 143 hederae. COPA 21 -is uva racemis. AETNA 13 *aurea aetas*, cum mella . . . -is penderent foliis. OV. met. 9, 353 cortex (10, 736 fast. 4, 608 Pont. 4, 15, 8 PLIN. nat. 15, 92). 10, 102 palmae. hal. 86 calamos. VITR. 2, 9, 4 *ulmus et fraxinus* sunt in operibus, cum fabricantur, -ae (PLIN. nat. 16, 219). PETRON. 135, 8 vers. 6 de caudice -o vimineae lances. CALP. ecl. 4, 128 gramina. PLIN. nat. 15, 68 *ficum* materie validam, -am. MART. 8, 33, 13 colocasia. *al.*

in nomine plantae q. e. μίλαξ τραχεῖα: PS. DIOSC. Vind. 4, 142 p. 285, 19 βούλουκρουμ λέντουμ (*i.* volucrum -um).

C *de aquis, umoribus, materiis liquefactis* (*cf. supra l. 27*): VERG. georg. 1, 290 nocte leves melius stipulae . . . tondentur, noctes (noctis *var. l.*) -us non deficit umor ([*per enallagen quandam simul de stipulis*]. PLIN. nat. 16, 180 sambuci acinos habent . . . umoris -i. 16, 181 umor . . . ulmis salivosus, -us ac pinguis. PRVD. apoth. 696 *de saliva*). 3, 281 -um destillat ab inguine *equarum* virus. 4, 41 gluten . . . pice -ius (4, 160 SOL. 3, 4). 4, 170 -is Cyclopes fulmina massis cum properant (*de metallis ut*: Aen. 7, 634 ocreas . . . -o ducunt argento. OV. ars 3, 123 aurum [met. 6, 68 -um filis immittitur a.]. VITR. 8, 3, 18 plumbum, quod est -issimum et gravissimum. *aliter supra l. 39*). AETNA 514 bitumine (CALP. ecl. 5, 83. *cf.* PLIN. nat. 7, 65 bituminum sequax . . . ac -a natura). HOR. sat 2, 2, 76 pituita. PROP. 4, 11, 15 vos, vada -a, paludes *Orci* (*cf.* SIL. 8, 601 -a paludosae . . . stagna Ravennae. STAT. silv. 3, 2, 67 paludes). OV. met. 2, 807 -a . . . tabe liquitur *Aglauros* (LIV. 7, 22, 5

[*Collassero*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ae velut tabis senio. MANIL. 1, 180 PLIN. nat. 2, 156. *cf.* SIL. 2, 463 tabo). SEN. Oed. 346 cruor. LVCAN. 3, 639 *miles* scinditur avulsus nec sicut vulnere sanguis emicuit -us: ruptis cadit undique venis. PLIN. nat. 11, 239 spuma . . . -ior . . . quam quod serum vocatur (22, 94). 12, 125 styrax . . . pinguiter -us. SIL. 4, 577 limo. SER. SAMM. 25 olivo. 886 melle (974). AVIEN. orb. terr. 60 *mare mortuum appellatur*, quod -o stupeat plaga salsa profundo. 297 -o prorepit gurgite Nereus. PRVD. ham. 807 visco.

II *agilitate, vehementia sim. minuta* (*vergit in notiones q. s. tarde procedens saepe, remissus, quietus sim. maxime l. 25. 28. 39. 42sqq.; praedicative forma* '-us ambulo' *in poesi saepe ponitur inde ab* AFRAN., VERG., *in prosa* LIV. 22, 14, 7. 24, 46, 5 SEN. dial. 3, 11, 6. 10, 9, 3 epist. 100, 7 COLVM. 11, 1, 14 *al.*): **A** *de hominibus, deis*: 1 *variis*: PLAVT. Mil. 1203 ut multa verba feci, ut -a materies (*sc. puella, v. vol. VIII 451, 42 et cf. infra p. 1164, 42*) fuit; verum postremo impetravi, ut volui. LVCIL. 415 magnus fuit trico nummarius, solvere nulli -us (*i. q. tardus in eo, quod non solvebat*). AFRAN. com. 38 non sum apud me. : : em -us lente quae rogabo (*sc. dicam vel sim. quid*). CIC. Catil. 2, 21 non tam milites acres quam infitiatores -os. de orat. 2, 305 quia causam non libenter relinquo, nimium patiens et -us existimor. rep. 5, 10 Marcellus ut acer et pugnax, Maximus ut consideratus et -us (*cf.* SIL. 7, 92 arte bellandi -o similis). Att. 1, 18, 4 nihil est illo homine -ius. CATVLL. 28, 10 Memmi, bene me ac diu . . . -us (tentus *Vossius*) irrumasti. LABER. mim. 29 nunc tu -u's [es], nunc tu susque deque fers. VERG. ecl. 1, 4 nos patriam fugimus, tu, Tityre, -us in umbra *cantas* (OV. ars 1, 67 -us spatiare sub u.). Aen. 12, 237 dominis parere superbis cogemur, qui nunc -i consedimus arvis. CVLEX 159 anxius insidiis nullis, sed -us . . . somno mandaverat artus. 213. HOR. epist. 2, 1, 178 *poetam scaenicum* exanimat -us spectator, sedulus inflat. carm. 4, 13, 6 cantu . . . Cupidinem -um sollicitas (*cf.* TIB. 1, 10, 58 Amor rixae mala verba ministrat, inter et iratum -us utrumque sedet). 2, 6, 36 sis mihi -a, veto. LYGD. 6, 57 cessas, o -e minister? PROP. 1, 6, 12 pereat, si quis -us amare potest. 1, 15, 4 in nostro -a timore venis. 2, 3, 38 *Paris et Menelae, sapientes fuistis*, tu, quia poscebas, tu, quia -us eras (OV. epist. 16, 251 rem. 774). 2, 14, 22 habuit positum -a puella caput (3, 8, 20 non est certa fides, quam non in iurgia vertas; hostibus eveniat -a p. meis). 2, 15, 8 sicine, -e, iaces? (*allocutio indignantis ut* 3, 23, 12 EPIST. Sapph. 210 OV. am. 1, 6, 72. epist. 18, 70 -e morator. *cf. l. 32*). 2, 33, 25 (*23* non audis et verba sinis mea ludere) -a bibis. 4, 10, 29 pastoris bucina -i (CALP. ecl. 2, 12. 7, 1. 11). OV. am. 2, 19, 51 -us es et pateris nulli patienda marito. 3, 6, 60 ille habet . . . in pectore ferrum, qui tenero lacrimas -us (laetus *codd. rec.*) in ore videt (ars 3, 452 trist. 2, 514 SEN. Phaedr. 678. *cf.* LIV. 22, 14, 7 *Saguntum oppugnatum* -i [laeti *var. l.*] spectamus [MART. 2, 47, 6]. SEN. Tro. 897 prospiceres. SIL. 2, 489 cernere . . . -a potes?). epist. 1, 1 hanc tua Penelope -o tibi mittit, Ulixe. 6, 17 officium -i cessasse mariti. ars 1, 494 et modo festines et modo -us eas. 1, 732 pallidus in -a naïde Daphnis erat. rem. 116 admoveo tardam nunc tibi -us opem. met. 13, 800 Galatea durior annosa quercu . . ., -ior et salicis virgis et vitibus albis. SEN. Herc. O. 1281 *Hercules* durior Haemo nec Parrhasio -ior axe (lenior *Heinsius, edd.; sed cf.* 152 ferrum sentit hebes *Hercules*, -ior est chalybs). benef. 5, 22, 1 -a nomina (*i. debitores*), non mala. epist. 108, 24 inter praecipitia -i sumus. COLVM. 11, 1, 14 colonos . . . -os per otium pigre procedere. *al.* 2 *de oratoribus, scriptoribus* (*cf. p. 1165, 4sqq.*): CIC. Brut. 178 Iuventius, nimis ille quidem -us in dicendo et paene frigidus, sed et callidus *eqs.* QVINT. inst. 2, 8, 11 aut in illo -iore (*Ephoro*) tarditatem aut in illo paene praecipiti (*Theopompo*) concitationem adiuvandam existimavit *Isocrates*. 12, 10, 19 -i . . . quidam *asseclae Rhodii generis dicendi* ac remissi (*ibid.* lenibus stagnis similes habentur). TAC. dial. 22, 3 *Cicero* -us est in principiis, longus in narrationibus, otiosus circa excessus; tarde commovetur, raro incalescit. 3 *in imagine de rebus quasi animatis*: OV. am. 3, 11, 30 iam mea votiva puppis redimita corona -a tumescentes . . . audit aquas. SEN. Med. 623 Aulis . . . portibus -is retinet carinas. 4 *in proverbio de deis tarde ulciscentibus* (*cf. Otto, Sprichw. p. 111 et* VAL. MAX. 1, 1 ext. 3 -o . . . gradu ad vindictam sui divina procedit ira. IVV. 13, 100 -a ira deorum est): SEN. contr. 10 praef. 6 sunt di . . . -i quidem, sed certi vindices.

B *de partibus corporis*: 1 *proprie*: VERG. Aen. 11, 829 *Camilla moritura* -a . . . colla et captum leto posuit caput. HOR. sat. 1, 9, 64 pressare manu -issima bracchia (epod. 15, 6 OV. epist. 17, 58. 18, 48 CIRIS 504 OCTAVIA 355 RVT. NAM. 1, 248). LYGD. 5, 30 facilis -a pellitur unda manu (SEN. contr. 3 praef. 10 OCTAVIA 820). PRIAP. 83 (Tib. 2), 33 (*ad penem*) licebit aeger angue -ior cubes, terĕris. OV. met. 3, 66 spinae. 5, 56 cornua. GERM. frg. 2, 8 *sidera* mundum subeunt -o pede (SIL. 6, 140). AVGVSTVS Suet. Tib. 21, 2 miserum populum Romanum, qui sub tam -is maxillis *Tiberii* erit. MELA 3, 103 Himantopodes inflexi -is cruribus, quos serpere potius quam ingredi referunt. SIL. 4, 208 nervi. 2 *tropice*: SVLPICIA Tib. 3, 17, 6 nostra potes -o pectore ferre mala? (EPIST. Sapph. 169 amor tetigit -issima [laet- *var. l.*] pectora Pyrrhae). TAC. ann. 1, 65, 4 sibi quisque *miles* properus et -ae adversum imperia aures.

C *de bestiis* (*cf.* PLIN. nat. 8, 100 vivacitatis *pantherae*. SYMPH. 75 *testudo* tarda, gradu -o): TIB. 2, 3, 45 claudit . . . moles mare, -us ut intra neglegat hibernas piscis adesse minas. OV. am. 2, 7, 16 aspice, ut . . . asellus assiduo domitus verbere -us eat (PHAEDR. 1, 15, 7. *cf.* OV. medic. 58 asella). SEN. dial. 5, 25, 3 immanis fera ad latratum canum -a respexit. COLVM. 6, 2, 14 *boves* in eo *cibo* conficiendo -i (RVFIN. patr. 1 praef. 1). PLIN. nat. 29, 87 *tetragnathius* cinereus posteriore parte candicans -ior (*sc. ad nocendum. antea* peior, *postea* minime noxius). VAL. FL. 3, 211 neque . . . cedunt astra loco, -is haeret Nox . . . bigis. 7, 597 *Medea taurum* exarmat -umque offert timideque minantem. STAT. Theb. 6, 266 tauros -a mole trahunt *ad sacrificium*. AVIEN. Arat. 1794 sues (*cf. gr. 1068 θήλειαι . . . σύες*). MAXIM. eleg. 1, 272 -a . . . per senium Caspia tigris erit.

D *de rebus naturalibus*: 1 *de vapore, igni, carbonibus, luce*: VERG. Aen. 5, 682 udo sub robore vivit stuppa, vomens tardum fumum, -usque carinas est vapor (SEN. Herc. O. 1223 PLIN. nat. 15, 29. 24, 129 MART. 5, 78, 15). HOR. carm. 1, 13, 8 quam -is penitus macerer ignibus (*in imag. ut* OV. ars 3, 573. *proprie*: OV. trist. 3, 11, 40 GERM. frg. 4, 31 SEN. Thy. 1061 COLVM. 7, 5, 10. 12, 42, 2 LVCAN. 3, 503. 8, 777 PLIN. nat. 13, 39. 16, 55. *al.*). OV. trist. 3, 11, 47 inclusum *hominem* -is carbonibus ure (PELAGON. 335 ad -os carbones [384. 386]). EPICED. Drusi 254 flamma. SEN. Thy. 765 -is data stillant caminis *viscera*. AVIEN. Arat. 231 *Ophiuchus* tantos umeris . . . ignes evomit, ut . . . nequaquam -is obscurior ex umeris lux marceat. 570 -ae facis (*de Pleiadibus. ibidem*: aegra sororum lumina). PRVD. ham. 963 saltem mitificos incendia -a vapores exhalent. DIOSC. 2, 51 p. 198, 13 foco (*cf. vol. VI 1, 991, 23sq.*). 2 *significatur status maris tranquillus ventis deficientibus*: VERG. Aen. 7, 28 in -o luctantur marmore tonsae. SEN. dial. 1, 4, 6 quos velut in mari -o tranquillitas iners detinet. LVCAN. 5, 434 aequora -a iacent. 3 *de variis*: PROP. 3, 13, 37 pinus . . . incumbens *amantibus* -as (laetas, latas *var. ll.*; -is *Bährens, alii alia, cf. p. 1163, 25*) circumdabat umbras. 4, 1, 100 cum . . . facerent uteri pondera -a moram *mulieri parturienti*. LIV. 24, 46, 5 imber . . . custodes . . . subfugere in tecta coegit . . ., -ior deinde aequaliorque accidens auribus *eqs.* (*cf.* SEN. nat. 4, 4, 3 bruma -as pluvias habet et tenues). SEN. contr. 2, 5, 7 rerum natura . . . modo properat . . ., modo -a est. SEN. Thy. 499 *canis* procul -o suem odore sentit (*sc. diu adhaerente*). LVCAN. 4, 588 qua se Bagrada *fluvius* -us agit (SIL. 6, 677). PLIN. nat. 12, 97 *casia* gustu . . . minime fervens potiusque -o tepore leniter mordens (17, 229 nascitur hoc malum t. umido et -o [*Theophr. hist. plant. 4, 14, 9 ἐὰν ᾖ νότια καὶ εὐδιεινά*]). 17, 95 quaedam . . . natura tarde crescunt . . .; at quae cito occidunt, velocia sunt . . .; ex his -issima est pirus, ocissima . . . cypirus.

E *de actionibus, affectibus, condicionibus sim.*: 1 *variis*: CIC. Att. 1, 12, 1 (*sim.* 1, 13, 6) Teucris illa -um sane negotium ([1, 12, 1 nihil ego illa impudentius, astutius, -ius vidi. *cf. p. 1163, 14*]. 5, 18, 4 exhibeo pupillum neque defendo; sunt enim negotia et -a et inania). MORET. 110 non iam salebrosus . . ., sed gravior -os (-us *var. l.*) ibat pistillus in orbes. HOR. carm. 2, 16, 26 amara -o temperet risu (*simul animum ridentis respici monet Latte, Kl. Schr. 880*). 3, 19, 28 me -us Glycerae torret amor meae (TIB. 1, 4, 81 OV. am. 1, 6, 15. met. 7, 82 -us [lenis *var. l.*] a., iam quem languere putares, . . . inarsit. *cf. p. 1163, 30*). epist. 1, 2, 7 Graecia barbariae -o collisa duello (2, 2, 98. LIV. 1, 53, 4 -ius spe bellum. 7, 12, 10). TIB. 1, 3, 82 *malevolus quidam* optavit -as . . . mihi militias. OV. epist. 2, 3 spes . . . -a fuit; tarde, quae credita laedunt, credimus (16, 110 LIV. 5, 5, 7. 6, 8, 10. 30, 28, 8). 3, 22 cessas, iraque -a tuast (SIL. 1, 451. 6, 699. 11, 378 IVV. 13, 100). 3, 138 nec miseram *Briseida* -a ferreus ure mora (ars 2, 456 NVX 4 CELS. 1, 3, 12 MART. 7, 93, 4 epigr. 23, 6. 30, 2). met. 2, 572 cum . . . -is passibus . . . spatiarer (trist. 5, 10, 6). 14, 761 -os (duros *var. l.*) pone . . . fastus et amanti iungere, nymphe! 15, 236 (*tempus, vetustas*) paulatim -a consumitis omnia morte (SEN. Herc. f. 420 LVCAN. 3, 578 PLIN. nat. 11, 86 STAT. silv. 2, 1, 154). trist. 4, 1, 86 nimium fati tempora -a mei. Pont. 3, 9, 25 *labor corrigendi* animum -o curarum frigore laedit. LIV. 10, 41, 13 oppugnationem (27, 39, 14. *cf.* 30, 18, 3 pugna). MANIL. 5, 423 alterna ferens in -os bracchia tractus. SEN. contr. exc. 3, 6, 2 tyrannicidium . . . dubium, -um, periculosum. VAL. MAX. 1, 1 ext. 3 gradu (*v. vol. VI 2, 2148, 17sqq.*). CELS. 4, 8, 4 ambulatio -a paene usque ad lassitudinem. SEN. Herc. f. 66 nec in astra -a veniat ut Bacchus via (*cf.* TAC. Agr. 38, 3 -o itinere [hist. 2, 83, 1. 2, 93, 2 SVET. Aug. 82, 1 AMM. 20, 8, 21. 20, 9, 1. 31, 16, 1]). 298 reditus. 644 Lycus Creonti debitas poenas dabit; -um est 'dabit': 'dat'; hoc quoque est -um: 'dedit' (*cf.* ALC. AVIT. carm. 4, 376 iamque venit finis; -um est hoc dicere 'venit'). Med. 1016 perfruere -o scelere, ne propera, dolor! benef. 2, 2, 2 -i et diu cogitati muneris. 2, 5, 1 iniuriae illorum praecipites, -a beneficia sunt. dial. 5, 1, 2 mora, -um praecipitis mali remedium (CVRT. 3, 5, 13). 6, 12, 4 non durat . . . nisi -a felicitas. epist. 30, 8 mors . . . admota etiam imperitis animum dedit . . .; at illa, quae in propinquo est . . ., desiderat -am animi firmitatem. 70, 3 venti segnes . . . tranquillitatis -issimae taedio lassant. 74, 1 *memoria* iam mihi segnis ac -a est. LVCAN. 1, 361 patientia (SIL. 11, 100). 7, 241 *Caesar* coeperat exiguo tractu civilia bella ut -um damnare nefas. VAL. FL. 7, 213 velut -i fallatur imagine somni (AVIEN. Arat. 181 aurea mala, inscia quae -i semper custodia s. servabat). SIL. 7, 15 *Fabius* -o Poenum moderamine lusit. 12, 111 labor. 13, 487 *cadavera Scytharum* -a dies sepelit. STAT. Theb. 5, 60 -o . . . inrepunt agmine (TAC. hist. 1, 66, 3. 2, 99, 1 AVIEN. ora 211). MART. 1, 78, 6 fame. 11, 79, 2 arguimur -ae crimine pigritiae. TAC.

[Collassero]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ann. 2, 70, 1 -a videri veneficia; festinare et urgere Pisonem *eqs.* (*cf.* 6, 32, 2 venena [Svet. Tib. 73, 2]). Nemes. ecl. 4, 50 qui tulerit Meroes fastidia -a superbae. Avien. ora 128 navigia -a et languide repentia. *al.*

2 *de dicendo* (*cf. p. 1163, 54sqq.*): Cic. de orat. 2, 279 *submorosorum ridiculorum* generi quasi contrarium est ridiculi genus patientis ac -i *eqs.* Sen. contr. 3 praef. 7 *Severus Cassius* genus dicendi non remissum aut languidum ..., non -as nec vacuas explicationes *habebat.* Sen. epist. 100, 7 compositio eius *Ciceronis* ... pedem curvat -a (114, 16).

3 *de modo pronuntiandi*: **a** *notione sollemni*: *α -us est modus dicendi* (*aliter p. 1164, 69*): Prop. 4, 4, 10 tubicen vicina Curetis cum quateret -o murmure saxa Iovis *Romani* (*sc. non acuto sono.* Firm. err. 22, 1 sacerdos hoc -o m. susurrat: θαρρεῖτε μύσται *eqs.*). Petron. 36, 7 ingerebat ... Trimalchio -issima voce: Carpe, Carpe! Qvint. inst. 1, 1, 33 certa sit ... in primis lectio, deinde coniuncta et diu -ior, donec ... contingat ... velocitas. *β -a sunt ipsa verba, syllabae*: Qvint. inst. 9, 4, 69 hae particulae *orationis* ... sunt graves, acres, -ae, celeres *eqs.* 9, 4, 137 submissa *argumenta* ... -as *syllabas* ... exigunt (*135* brevibus longisque). 11, 3, 111 plus ... adfectus habent -iora *verba.* 11, 3, 167 plenius adhuc et -ius ideoque dulcius: 'in coetu vero ...' (*Cic. Phil. 2, 63*).

b *notione deflexa de voce summissa, non clara* (*cf. p. 1166, 3sqq. et Löfstedt, Coniectanea I 81sq.*): Fortvn. rhet. 3, 16 p. 130, 27 versus paucos pronuntiemus -a et gravi voce, deinde ... extollamus ...; tunc ... eam ... revolvamus, donec ... ad murmur usque perveniat (*sim.* Mart. Cap. 5, 542). Vran. epist. 4 p. 862^{A} *coram Paulino moribundo* -a licet voce ... domino decantavi. Nicet. psalm. 13 p. 80, 24 qui *in choro cantans* ... aequare se non potest ceteris, melius est ei tacere aut -a voce psallere quam clamosa voce omnibus perstrepere. Vita Caes. Arel. 2, 6 per somnum -a voce clamabat: *eqs.* (*postea ipse de se*: cum grandi intentione clamabam).

structurae: *c. inf.*: Lvcil. 415 Sil. 5, 19. in *aliqua re*: Cic. Brut. 178 (*gerund. ut* Colvm. 6, 2, 14 Plin. nat. 12, 10. 24, 143. 29, 11 Tac. ann. 4, 71, 3). Prop. 1, 15, 4 Ov. epist. 16, 251 Sen. contr. exc. 3, 5, 2 Tac. ann. 3, 70, 2 Spart. Carac. 1, 4 Heges. 2, 8, 2 p. 144, 11. *?* in *aliquid*: Germ. frg. 3, 13 *Scorpios* -ior in pluvias magis invenit arva quieta (in p. veniet; magis arva q. *Grotius*). adversum: Tac. ann. 1, 65, 4. *c. dat.*: Tib. 2, 6, 36 Prop. 2, 14, 14. *c. gen.*: *alicuius rei* (*cf.* tenax): Ov. am. 3, 1, 16 Sil. 3, 176. *alicuius hominis* (*cf.* neglegens) Mart. 2, 46, 7. *c. abl.* (*qual.*): Plin. nat. 36, 190.

litotes nec -us *i. q. et strenuus*: Sil. 11, 491.

elocutio adverbialis **ex -o** *i. q. tarde*: Sen. dial. 3, 11, 8 illa certissima est virtus, quae se ... ex -o ac destinato provexit. Cet. Fav. 10 p. 296 ducendi ... sunt lateres verno tempore, ut ex -o siccescant (*cf. Vitr. 2, 3, 2* uno tenore).

adv. ***lentē**, -ius, -issimē. Synon. Cic. p. 437, 26 otiose. tarde ... -e *eqs.* Gloss.^{L} II Abav. le 16 -e: leniter (*cf. l. 65. 83*).

i. q. lento modo (*iuxta subst., quod infinitivi vicem gerit, p. 1166, 12*): 1 *varia exempla*: Afran. com. 38 *v. p. 1163, 18.* 86 quam -e tractat me atque inludit! Cic. S. Rosc. 26 rem differre ... coeperunt, deinde aliquando -ius (*ironice dictum*) nihil agere atque deludere. de orat. 2, 190 -e ferre. Att. 2, 1, 1 quem tibi ego non essem ausus mittere, nisi eum -e ac fastidiose probavissem. Brvt. Cic. fam. 11, 20, 3 -e ac ratione habita pecuniae senatum de ea re constituturum. Caes. civ. 1, 80, 1 -e atque paulatim proceditur crebroque ... subsistunt (Liv. 10, 5, 6 Frontin. strat. 2, 3, 6). 2, 40, 1 -ius subsequitur. Bell. Alex. 71, 1 -ius agere (Liv. 1, 10, 2). Varro rust. 1, 41, 2 unde stillet -e aqua. Prop. 4, 7, 30 iussisses lectum *funebrem* -ius ire meum (Ov. met. 3, 15 Sen. epist. 34, 2). Ov. am. 1, 13, 40 -e currite, noctis equi! 3, 5, 17 *taurus* -e ... ruminat herbas. rem. 650 meliore fide paulatim exstinguitur ignis quam subito; -e desine, tutus eris. met. 11, 179 -e gradientis aselli. fast. 3, 208 (*uxor Romuli ad ceteras mulieres raptas*) non ultra -e possumus esse piae. Liv. 38, 16, 5 res cum -ius spe ipsorum traheretur. Sen. contr. 9, 4, 8 -e parebant satellites (Petron. 140, 8). Cels. 1, 3, 3 -e paulum ambulare (1, 3, 12 nihil currendum, sed -e ambulandum est). 8, 10, 7^{C} membra -ius intendenda et lenius in iis ossa ... reponenda sunt. Sen. Herc. O. 106 -e cum trahitur vita gementibus. epist. 15, 8 modo vehementius fac ... convicium, modo -ius. 91, 6 incrementa -e exeunt, festinatur in damnum. Cvrt. 4, 7, 15 cum -ius agmen incederet. Colvm. 2, 14, 4 *asinus* -issime mandit (Plin. nat. 17, 54). 7, 6, 9 ne procurrat *pecus*, sed placide ac -e pabuletur. CIL IV 794 -e impelle (*'su un gruppo di due figure di sesso differente in azione molto scandalosa' edd.*). *al.* -e et -e: Peregr. Aeth. 3, 1 non eos (*montes*) subis -e et -e per girum ..., sed totum ad directum subis. 31, 4 -e et -e, ne lassetur populus, ... pervenitur. 36, 2 venitur (43, 6). 43, 7 itur.

2 *de genere dicendi*: **a** *notione sollemni*: Cic. de orat. 2, 287 salsum est etiam quaerentibus ... -e respondere quod nolint. parad. 10 haec videri possunt odiosiora, cum -ius disputantur. phil. frg. V 22 -ius ... dicere solebat *Crassus* (Qvint. inst. 1, 8, 1 quid -ius celerius, concitatius lenius dicendum. Plin. epist. 2, 14, 10 graviter et -e. Avg. catech. rud. 14, 10 ut non solum pigriores non simus, sed eo ipso dicamus accensius atque vehementius, quod securiores frigidius et -ius diceremus). Sen. contr. 1 praef. 17 *Latro* non -e et anxie, sed eodem paene quo dicebat impetu scribebat. Gell. 1, 26, 8 Plutarchus -e et leniter ... inquit. Avg. c. Petil. 3, 18, 21 p. 178, 16 ego inter strepitum et post strepitum eius ... -e, ut dicitur, et bene hoc ipsum repeto *eqs.* Vincent. Ler. 23, 18 ut ..., quod antea -ius praedicabatur, hoc ... postea instantius praedicaretur. **b** *notione deflexa i. q. summissa voce* (*cf. p. 1165, 21sqq.*): Don. Ter. Andr. 754, 1 apparet ... 'male dicis' -ius (lenius *var. l.*) dictum esse, cum dixerit 'dic clare'. 764 hoc -ius et summisse. Hec. 112, 2 hoc -ius apud sese, illud clare. Eun. 282, 2 hoc quasi ad Gnathonem, sed -e ac sub lingua murmurat. 283, 2 et hoc -ius; nam si aliter pronuntiaveris, secreta produntur. 715, 1 hoc -ius, ut sit causa non saeviendi. 807, 2 Ad. 401, 2. 574, 2 'te praecipitato' hoc -ius; quidam clarius legunt, ut sit '⟨te⟩ pr.' cito descende. Avg. serm. 42, 1, 1 et quod -e dicimus, valde auditis, si oboedieritis. Regvla mag. 9, 43 -e et humiliter, non clamosa voce loquantur, quia omnis -e (-a *var. l.*) locutio ab humilitate descendit (*et saepe in eodem opere*). Vita Caes. Arel. 2, 12 quae *vox* illi in aure -e loquens dixerit: *eqs.*

in lusu verborum c. lentiscus *p. 1156, 42sq.*

deriv.: lenteo, lentitia, lentities, lentitudo, lento, lentulus. *cf.* lentesco, lentor.

compos.: lentigradus, lentipes. *cf.* allento, delentinatio.

Collassero.

lēnullus, -ī *m.* *a* 1. leno *deminutive sec.* homullus (*Niedermann, Mus. Helv. 7, 1950, 155*). *cf.* Prisc. gramm. II 109, 6 leno lenunculus vel -us (*affertur* Plavt. *l. 24. 42*). *scribitur una* l *in parte codd.* Prisc. *et in* Gloss. *i. q. leno* (Gloss. V 602, 67 -us: parvus lecator [*antea* leno: lecator, mediator]): Plavt. Poen. 471 -e (*Prisc.*, -o *A*, len(n)uite *P*).

lēnulus *v.* lenullus.

***lēnunculārius,** -ī *m.* *a* 2. lenunculus. *scribitur* -cl- Inscr. NSc. 6, 1930 p. 190 CIL XIV 5320. *abbreviatur hic illic* -or(um). *legitur in titulis tantum.* *i. qui lenunculo utitur* (*nonnisi Ostiae exstat; ad rem v. Waltzing, Corporations II 73sqq. Bottigelli, Epigraphica 4, 1942, 81sq. Ruggiero, Diz. epigr. s. v.*): CIL XIV 250, 2 (*a. 152*) ordo corporatorum -or(um) tabulariorum auxiliare(n)s(ium) Ostiens(ium) (*in principio albi ut*: 251, 2 [*a. 192*]. 252, 2 [*a. 200; v. supplementum p. 614*] o. c. -orum pleromariorum auxiliarior(um) O.). 254 -or(um) treiectus *cuiusdam* (409, 13 *patrono* corpori(is) scaphario(um) et -ór(um) t. Luculli [5320, *aet. Traiani*]). 341, 7 patrono corporis -orum ⟨tabulariorum⟩ auxiliariorum Ostiensium (352 a 8 [*a. 251 ut vid.*] quattervi(ro) naviculario v corpor(um) -orum O. 4144 [*a. 147*] defensori v corporum -or(um) O. *addas l. 32*). 453 ⟨len⟩uncularius. *al.*

1. lēnunculus, -ī *m.* *a* 1. leno *deminutive, cf.* Prisc. *s. v.* lenullus. Not. Tir. 35, 81 (*inter* leno *et* lenocinium). *i. q. leno*: Plavt. Poen. 1286 (*loq. miles*) aere militari tetigero -um.

2. lēnunculus, -ī *m.* [*a* *lēnus *e gr.* ληνός, *cf.* 1. lenis. *Sch.*] *scribitur* re- Gell. Non. p. 534, 28 -us navigium piscatorium (*affert* Sall.). *cf.* lembunculus.

i. q. navicula, scapha maxime ad piscandum apta: Caes. civ. 2, 43, 3 horum *qui in classe erant* fuga navium onerariarum magistros incitabat; pauci -i ad officium imperiumque conveniebant (lembunculi *e cod. Ciacconii affert Meusel*). Sall. hist. frg. 1, 25 incidit (indicit *codd.*) forte per noctem in -um (-o *codd.*) piscantis (-ndi(s) *codd.; de Mario fugiente dictum esse coni. Maurenbrecher coll. Appian. bell. civ. 1, 62* ἐς σκάφος ἁλιέως. Amm. 16, 10, 3). Tac. ann. 14, 5, 3 *Agrippina* occursu -orum Lucrinum in lacum vecta. Gell. 10, 25, 5 (*inter navium nomina*) lembi, oriae, -i *eqs.* (renunc- *codd.*). Amm. 14, 2, 10 dum piscatorios (-tores *trad.*) quaerunt -os.

deriv.: lenuncularius. *cf.* lembunculus, lembusculus, lemniculus (-um). *Hübner.*

***leo,** -ōnis *et* leōn, -ontos (*p. 1167, 34*), -onta (*p. 1169, 55*) *m.*, λέων. *originem graecam testantur* Varro ling. 5, 100 Char. gramm. p. 81, 22 B. Mart. Cap. 3, 292 Isid. orig. 12, 2, 3. *scribitur* li- CIL IV 8017 (*dub.*), lae- CIL VIII 21567 B 12 (*a. 174*). *genus commune redarguunt* Don. gramm. IV 376, 6 -o leaena (Diom. gramm. I 328, 28 Serv. gramm. IV 432, 11. *al.*). Char. gramm. p. 45, 8 B. -o lea (Prisc. gramm. II 146, 13. 209, 1); *affirmant* Serv. georg. 3, 245 'hic' et 'haec -o' dicimus. Philarg. Verg. ecl. 2, 63 rec. I. Prisc. gramm. II 169, 15 (*ex Capro et Probo*). *addas infra l. 83.* *commune exstat* Pass. Theclae 33 A p. 33, 3 (*antea*: lea, *id quod hic quoque restituit Gebhardt*). *accedit* femina *l. 82sq.* o (*in nom. sing.*) *tam producitur* (*inde a* Lvcil., Lvcr., Verg.) *quam corripitur* (*inde ab* Ov., Manil., Phaedr.; *testis est* Mart. Cap. 9, 978). *variant* Ov., Manil., Germ., Val. Fl. *legitur inde a* Naevio (*p. 1168, 6*), Plavto. [*in linguis romanicis eiusmodi tantum exstant formae, quae formas Latinas perpetuo viguisse prodant: val.* leu; *it. vet.* lione, *it., sard. centr.* leone; *raet. occ.* liun; *francog. vet., prov. vet.* leon, *francog.* lion, *prov.* leó; *cat. vet.* laon, *cat.* lleó; *hisp.* león; *port.* leão. *cf. M.-L. 4984. Battisti-Alessio III 2203. 2243. Wartburg V 255sq. Corominas III 76. Machado^{2} II 1391. G.*] [*e falsa interpretatione vocis hebr. male intellectae* Vvlg. I par. 28, 17 (*v. s.* leunculus).]

1 *nomen bestiae* (*cf.* Plin. nat. 8, 42–58. *Steier, RE XIII 968sqq.*): **a** *proprie*: *α in univ.*: Plavt. Persa 3 *amans* superavit ... aerumnas Herculi, nam cum -e ... deluctari mavelim quam cum *Amore* (*cf.* Pompon. Atell. 176 qui luctantur cum -bus). Vid. frg. 18 audivi feminam ego -em semel parire (Plin. nat. 8, 42. *cf.* Gell. 13, 7, 3 Homerus ... -es, sic enim feminas quoque virili genere appellat ..., pluris gignere atque educare catulos dicit). Varro frg.

[*van Wees–B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Aug. civ. 7, 24 p. 304, 23 D. -em ... adiungunt solutum ac mansuetum *currui Magnae Matris* (*cf.* CATVLL. 63, 76 iuncta iuga resolvens Cybele -bus. LVCR. 2, 601 biiugos agitare -es. VERG. Aen. 3, 113. 10, 253 Ov. met. 10, 704. 14, 538 GRATT. 19 VAL. FL. 3, 24 CLAVD. 17, 300 carm. min. 42, 3. *addas infra l. 75. 82*). CIC. carm. frg. 33, 35 B. (Tusc. 2, 22; *cf.* 4, 50) Nemeaeus (SEN. Ag. 830. *al. cf.* LVCR. 5, 25 Nemeaeus ... magnus hiatus ille -is. VERG. Aen. 8, 295 vastum Nemeae sub rupe -em. *sim. al.*). de orat. 3, 222 equo aut -i saetas, caudam, aures ad motus animorum declarandos dedit *natura.* nat. deor. 2, 127 *se defendunt* cursu -es (cursu ⟨canes, morsu⟩ -es *Plasberg*). Att. 10, 13, 1 Antonii -es pertimescas cave (*fort. currui eius iunctos; ratio ioci non perspicitur*). CATVLL. 45, 7 solus in Libya Indiaque ... caesio veniam obvius -i. 63, 83 iubam (*al. v. p. 570, 62sqq., cf.* iubatus *p. 574, 21*). LVCR. 5, 901 corpora fulva -um (*v. vol. VI 1, 1535, 22sqq.*). 5, 905 prima -o, postrema draco, media ipsa Chimaera (*Hom. Z 108*). 5, 1036 scymni ... -um. VERG. ecl. 5, 27 Poenos (CIRIS 135 Ov. trist. 4, 6, 5 SEN. Phaedr. 348 CLAVD. rapt. Pros. 3, 166. *cf.* VERG. Aen. 5, 351 Gaetuli [SEN. Phaedr. 60. *al.*]. Ov. ars 2, 183 Numidas. met. 10, 207 Libyca de gente [fast. 2, 209]. SEN. Herc. O. 1057 Marmaricus. *sim. al.*). Aen. 2, 722 fulvi ... insternor pelle -is (8, 177 villosi. 552. 9, 304 Ov. met. 3, 52 SEN. Herc. O. 1932 SIL. 7, 288. *cf.* VERG. Aen. 7, 666 tegimen [Ov. met. 3, 52 SIL. 2, 156]. Ov. epist. 9, 111 vellera [met. 12, 429 fast. 2, 339]. 9, 113 spolia [fast. 2, 325. 5, 393 MANIL. 2, 32 SEN. Herc. f. 1151 Herc. O. 786 Phaedr. 318]. met. 6, 123 terga [SEN. Oed. 4, 23 Phaedr. 327. *addas p. 1169, 13*]. VAL. FL. 3, 720 exuviae [SIL. 2, 156 STAT. Theb. 4, 154. 9, 589]. *sim. al.; metonymiam v. p. 1169, 41sqq.*). HOR. epod. 16, 33 nec ravos (flavos, saevos *var. ll.*) timeant armenta -es. carm. 3, 27, 52 (*Europa:*) utinam inter errem nuda -es. TIB. 1, 4, 17 longa dies homini docuit parere -es. Ov. epist. 9, 111 hirsuti ... -is (*v. vol. VI 3, 2825, 36sq.*). LIV. 39, 22, 2 tum (*a. 186*) primo venatio data -um *Romae* (*cf.* SEN. dial. 10, 13, 6 primus L. Sulla in circo -es solutos dedit. PLIN. nat. 8, 53). *al.* *aequiperatur homini*: VVLG. III reg. capit. app. 13, 21 incidit in manus -i. *in nomine plantae q. e. vulgo* leontopodium: PS. APVL. herb. 7 add. -ntos spermon. *β sing. pro plur.* (*exempla congessit Löfstedt, Synt.* I^2 *18sq.*): SALL. Iug. 6, 1 -em atque alias feras primus aut in primis ferire (SPART. Carac. 5, 5 -em aliasque feras). TERT. apol. 40, 2 Christianos ad -em; tantos (*i. tot*) ad unum? (50, 12 ad lenonem damnando Christianam potius quam ad -em. resurr. 22 p. 56, 12. CYPR. epist. 59, 6 p. 673, 13 ad -em petitus. *ibid.* 17 postulatus. LAMPR. Comm. 18, 10 TREB. Gall. 12, 5). castit. 12 l. 29 ne non sint qui acclament: Christianis -em. SPART. Carac. 5, 9 excepit apros frequenter, contra -em etiam stetit. *γ vox -is describitur per*: fremere: *vol. VI 1, 1282, 2sqq.; cf.* fremitus *ibid. 1278, 79sqq.*, fremor *ibid. 1285, 81*, infreme(sce)re *vol. VII 1, 1487, 42.* frendere: CIC. carm. frg. 33, 36 SIL. 10, 22. *cf.* infrendere SIL. 2, 688. rudere: VERG. Aen. 7, 15 CLAVD. 17, 300. immugire: SEN. Herc. O. 1643. rugire: SVET. frg. 161 fremere vel r. (*in catalogo vocum ut* ANTH. 762, 49). ITALA psalm. 21, 14 (Veron. *al.* = VVLG.). I Petr. 5, 8 (Aug. doctr. christ. 3, 25, 36. *al.* = VVLG.). SPART. Geta 5, 5. VVLG. *saepe. addas* raucisonus PRVD. cath. 4, 38. *δ de indole, moribus*: saevus: LVCR. 3, 306. 4, 1016 VERG. Aen. 9, 789 MANIL. 4, 666 OCTAVIA 86 LVCAN. 9, 947. *addas p. 1169, 6. cf.* VERG. georg. 2, 151 saeva -um semina. AVG. gen. ad litt. 7, 10 p. 209, 11 *transferri post mortem homines* saevos ac superbos in -es. ira: LVCR. 3, 298 VERG. Aen. 7, 15 HOR. carm. 3, 2, 11 Ov. met. 10, 551 trist. 4, 6, 5. LVCAN. 6, 487 nobilis i. VAL. FL. 3, 237 SIL. 3, 289 STAT. Theb. 12, 740. *cf.* iracundus LVCR. 3, 295. iratus: SEN. Oed. 150 LVCAN. 4, 686. iracundia: SEN. dial. 4, 16, 1 PLIN. nat. 8, 49. vis: LVCR. 3, 296 CIC. off. 1, 41 HOR. carm. 1, 16, 15. *addas p. 1169, 1. cf.* acris violentia LVCR. 3, 741. rabidus: LVCR. 4, 712 (rapi- *falso trad.*). HOR. ars 393 (*falsa var. l.* rapi- *ut* STAT. Theb. 7, 530). PRISC. periheg. 709. *addas p. 1169, 12. cf.* rabies: MANIL. 4, 235 STAT. Theb. 7, 670. virtus: LVCR. 5, 862. CIC. fin. 5, 38 aliquid simile virtutis. Ov. hal. 4. ingenuus: CIC. off. 1, 41. fortitudo: CIC. off. 1, 50. ferus: HOR. epod. 7, 11 Ov. met. 7, 373. 11, 511 SEN. Phaedr. 327 SIL. 16, 451 MART. epigr. 18, 3 ANTH. 440, 7. *addas p. 1169, 5. cf.* feritas SEN. epist. 85, 8. avidus: Ov. epist. 9, 37 MANIL. 4, 536 SEN. Thy. 78 MART. 1, 14, 5. magnanimus: Ov. trist. 3, 5, 33. insanit: SEN. Oed. 919. generositas: PLIN. nat. 8, 42 praecipua g. tunc, cum colla armosque vestiunt iubae. 8, 50. clementia: PLIN. nat. 8, 48 -i tantum ex feris c. in supplices. 8, 56. indignativum (*i.* τὸ θυμικόν): TERT. anim. 16, 3 commune ... nobis cum -bus. *ε simulacra* -um: RHET. Her. 3, 16, 29 simulacra eius rei, quam meminisse volumus, quod genus equi, -es (-is *var. l.*), aquilae. VARRO Men. 364 simulacrum -is ad Idam *a gallis* mansuefacti. CIC. de orat. 2, 69 qui -em aut taurum pingat egregie. LVCR. 4, 752. 755. VERG. Aen. 10, 157 Aeneia puppis ... rostro Phrygios subiuncta -es (*cf. supra l. 2sqq.*). PLIN. nat. 35, 27 Nemeam sedentem supra -em. 35, 109 deum ... matrem in -e sedentem. 36, 40 cum ... -em caelaret *Pasiteles.* 37, 14 (*inter signa aurea*) montem ... cum cervis et -bus. 37, 66 marmoreo -i fuisse inditos oculos e smaragdis. TERT. anim. 46, 5 *in anulo.* PASS. coron. 5 -es (*sc. -um capita, cf.* leontochasma) fundentes aquam. CIL VIII 21567 B 12 (*a. 174*) -es ... f⟨eci⟩. AVG. civ. 7, 24 p. 305, 21 D. confictio -um *in cultu Magnae Matris.* *ζ in apologis*: LVCIL. 980 -em aegrotum ac lassum (HOR. epist. 1, 1, 73 olim quod volpes aegroto cauta -i respondit). 985 deducta tunc voce -o *ad vulpem: eqs.* HOR. sat. 2, 3, 186 astuta ingenuum volpes imitata -em. PHAEDR. 1, 5 *-o omnes partes praedae sibi vindicat.* 1, 11 *-o et asinus una venantes.* 1, 21 *-o moriens ab asino insultatur.* 2, 1 *-o et praedator.* 4, 13 *-o et simius blandiens* (*?*). AVIAN. fab. 18 *-o et coniuncti boves.* 37 *-o et canis domesticus.* *η in proverbiis* (*cf. Otto, Sprichw. p. 189sq.*): NAEV. com. 20 deprandi ... -i ⟨si⟩ obdas oreas (*cf.* LVCIL. 286 esuriente -i ex ore exculpere praedam). HOR. sat. 2, 3, 186 astuta ingenuum volpes imitata -em (*cf.* MART. 10, 100, 3 quid congregare cum -bus v. quaeris? *addas* CIC. off. 1, 41 fraus quasi volpeculae, vis -is videtur). SEN. epist. 82, 24 subula -em excipis? PETRON. 44, 14 nunc populus est domi -es, fori vulpes (*cf.* TERT. coron. 1 l. 33 in pace -es et in proelio cervos. SIDON. epist. 5, 7, 5 in praetoriis -es, in castris lepores). MART. 10, 90, 10 noli barbam vellere mortuo -i (*cf.* VVLG. eccles. 9, 4 melior est canis vivus -e m.). 12, 61, 5 in tauros Libyci ruunt -es, non sunt papilionibus molesti.

b *in comparationibus, imaginibus de hominibus* (*cf. supra l. 5sqq. et* QVINT. inst. 8, 6, 9 comparatio est, cum dico fecisse quid hominem ut -em, translatio, cum dico de homine: -o est): *α concisis*: PLAVT. Men. 864 in currum inscendere, ut ego hunc proteram -em (lenonem *Gratwick, RhM. 111, 1968, 290*) vetulum, olentem, edentulum. HOR. carm. 3, 2, 11 ne ... sponsus lacessat ... asperum tactu -em (*sc. hostem*), quem cruenta per medias rapit ira caedes. VAL. MAX. 7, 2 ext. 7 Aristophanis (*ran. 1431*) ... altioris est praeceptum sapientiae ... non oportere in urbe nutriri -em (*sc. tyrannum*), sin autem sit altus, obsequi ei convenire. SEN. Ag. 739 victor ferarum colla sublimis iacet ignobili sub dente Marmaricus -o morsus ... passus ... leae. PETRON. 44, 4 o si haberemus illos -es, quos ego hic inveni, cum primum ex Asia veni. VAL. FL. 3, 706 aspera nunc pavidos contra ruit agna -es? SIL. 7, 401 Libycum huic vallo assultare -em (*sc. Hannibalem*). ITALA apoc. 5, 5 (Cypr. testim. 2, 11. *al. et* VVLG.) vicit -o de tribu Iuda (*de Christo ut*: AVG. civ. 16, 41 p. 191, 30 D. [*affertur Ioh. 10, 17sq.*] sic -o fremuit, sic quod dixit implevit. *al. cf. infra l. 71*). LACT. inst. 3, 17, 29 poeta insanissimus (*Lucr. Epicurum laudans 3, 1043sq.*) -is laudibus murem non ornavit, sed obruit et obtrivit. HIL. in psalm. 120, 15 ne eam (*animam*) diaboli tinea corrumpat ..., ne -o vastet (*subest* I Petr. 5, 8, *v. infra l. 70. de diabolo ut*: PRVD. ham. 559 AVG. conf. 7, 21, 27. *al.*). SALON. in eccles. p. 1012^{A} si est crudelis *homo* ..., -o est, non homo. ANIAN. Chrysost. hom. 4, 9 quam ... habes apologiam ..., qui ... hominem ... facias de -e, tu tamen negligens -o efficiaris ex homine? *β fusius expressis* (*accedunt* tamquam, sicut, similis, qualis, more, ritu): RHET. Her. 4, 21, 29 (*exemplum adnominationis*) si lenones vitasset tamquam -es. 4, 39, 51 quodsi istum ... liberaveritis, sicut e cavea -o emissus ... vagabitur in foro. 4, 49, 62 inibat in proelium ... impetu -is acerrimi similis. NEP. Eum. 11, 1 ut acerrimum ... -em aut ferocissimum elephantum *servari Eumenem.* VERG. Aen. 9, 337 inpastus ceu plena -o per ovilia turbans ...: nec minor Euryali caedes (10, 722 i. stabula alta -o ceu saepe peragrans ...: sic ruit in densos alacer Mezentius hostis). 9, 789 ceu saevum turba -em cum telis premit infensis, ... retro redit et neque terga ira dare aut virtus patitur ...: haud aliter retro dubius vestigia Turnus inproperata refert. 10, 453 utque -o ... advolat, haud alia est Turni venientis imago. 12, 6 Poenorum qualis in arvis saucius ille gravi venantum vulnere pectus tum demum movet arma -o ...: haud secus accenso gliscit violentia Turno. HOR. epod. 7, 11 *Romani civilia bella gerunt*; neque hic lupis mos nec fuit -bus numquam nisi in dispar feris. 12, 26 o ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres agna lupos capreaeque -es. carm. 1, 23, 10 non ego te tigris ut aspera Gaetulusve -o frangere persequor. 4, 4, 15 (*de Druso*) qualem ... fulvae matris ab ubere iam lacte depulsum -em. Ov. met. 14, 207 *Polyphemus* iacens hirsuti more -is. fast. 2, 209 per agmen eunt, non aliter, quam cum Libyca de gente -es invadunt ... greges. SEN. Herc. O. 1643 ut ingens nemore sub Nasamonio aegro reclinis pectore inmugit -o, fertur *Hercules.* Oed. 97 cum ... saevi -is more conciperet *sphinx* minas. 919 invisa propero texta penetravit *Oedipus* gradu, qualis per arva Libycus insanit -o *eqs.* Thy. 732 silva iubatus qualis Armenia -o in caede multa victor armento incubat ...: non aliter Atreus saevit atque ira tumet. Tro. 794 fremitu -is qualis audito tener timidum iuvencus applicat matri latus, at ille saevus ... -o praedam ... frangit vehitque, talis e nostro sinu te rapiet hostis. dial. 4, 15, 4 omnes istae feritate liberae gentes -um luporumque ritu. ITALA I Petr. 5, 8 (Aug. doctr. christ. 3, 25, 36. *al. et* VVLG.) diabolus tamquam -o rugiens. RVFIN. Orig. in num. 17, 6 p. 166, 11 quod *Christus* ... '-i' simul et 'catulo -is' (*cf.* num. 24, 9) comparatur *eqs.* (PS. AVG. serm. ed. Mai 93, 2 natum -is catulum tribus dormire diebus tandemque die tertia ... exsurgere [*affertur gen. 49, 9*]; ... quasi -o robustus ... in sepulcro iacuit). *de euangelistis*: IVVENC. praef. pr. 7 Iohannes fremit ore -o, similis rugienti intonat aeternae pandens mysteria vitae. AVG. in euang. Ioh. 36, 5 (*ad* Ezech. 1, 10) -em pro rege positum ...; haec persona tributa est Matthaeo. SEDVL. carm. pasch. 1, 356 Marcus ut alta fremit vox per deserta -is (*cf.* op. pasch. 1, 30 p. 196, 1 mirabilis. GREG. M. in Ezech. 1, 41, 1 quia per clamorem in deserto *coepit*, recte designatur per -em Marcus).

c *terminis technicis significantur*: *α sidus* (*ad rem v. Gundel, RE XII 1973sqq.*): CIC. Arat. 217 convexo ... sinu subiens *hydra* inferna -is. 263 totum spatium convestiet orbis magnus -o (frg. 23, 3).

[van Wees—B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

321 fulgens . . . vis torva -is (370 de terris v. est patefacta -is). nat. deor. 3, 40 singulas . . . stellas numeras deos eosque . . . beluarum nomine appellas, . . . ut -em. div. 1, 121 si luna . . . defecisset in signo -is (PROP. 4, 1, 85 MANIL. 2, 211. 279 GERM. frg. 4, 94. *al.*). Q. CIC. carm. frg. 6 languificos . . . -o proflat ferus ore calores. CATVLL. 66, 65 virginis et saevi . . . -is lumina. VARRO rust. 1, 28, 1 dies primus . . . autumni in -e (PETRON. 39, 3 in -e cataphagae nascuntur. *cf.* PHILOCAL. fast. Iul. 17 [CIL I^2 p. 268] sol -e). frg. Serv. auct. georg. 1, 34 alteram *viam* per limitem, qui est inter -em et cancrum. HOR. carm. 3, 29, 19 stella vesani -is (*cf.* GERM. frg. 4, 26 acre -is sidus [LVCAN. 10, 210 mixta -is sidera sunt Cancro]). epist. 1, 10, 16 rabiem canis et momenta -is (*cf.* MANIL. 2, 550 rabidi *ut* LVCAN. 6, 337). OV. ars 1, 68 cum sol Herculei terga -is adit (MANIL. 2, 32. 531. *cf.* GERM. 547 Nemeaeus [SEN. Oed. 40 LVCAN. 1, 655]. MART. 5, 71, 3 Cleonaeo. *al.*). met. 2, 81 Haemonios arcus violentique ora -is. fast. 1, 655 ignis . . . -is, qui micat in medio pectore. 2, 77 medii . . . terga -is. MANIL. 1, 266 cancrum -o *sequitur*, virgo -em. 2, 238 sterilis virgo est simili coniuncta -i. VITR. 9, 5, 1. 2. 9, 7, 1. 2. 9, 9, 14. *al.* *simulacrum sideris*: PETRON. 35, 3 *posuit* super -em ficum Africanam. β *quartus gradus initiationis Mithriacae* (*cf.* PS. AVG. quaest. test. I 114, 11 -um more fremunt): TERT. adv. Marc. 1, 13 p. 307, 26 -es Mithrae. HIER. epist. 107, 2, 2 *v. s.* heliodromus. CIL II 2705 ('*infimae aetatis et summae rusticitatis*' *ed.*) *aram ponit* presedente patrem patratum -em (*cf.* XI 5737 *in catalogo cultorum Mithrae* pater -um. *ceteris nominibus nihil apponitur*). III 3415. 4801. 11148 -o, miles leg(ionis) XIIII. V 5465 -es leg(itimi) (*supplet* Dessau 4259 *dubitanter coll. CIL V 764* pater nomimus). VI 80. 737 Placidus Marcellinus -o antistites et Guntha -o. 31042. VIII 22687 qui -o iacet (*inscriptum item ut in titulo gemino, quem v. s.* lea). XI 5735. 13276 (*cf. ibid.* p. 2328[172]). XIV 286. INSCR. Vermaseren, Corp. inscr. . . . Mithr. I 480, 4 nama (*fort.* νᾶμα, *cruor sanguinis taurini*) -bus, tutela Iovis (481. 482. 484). 485 accipe thuricremos, pater, accipe, sancte, -es, pir (*i.* per) quos tauradamus, pir quos consumimur ipsi. II 1745. 1913. 2269 -o Melichrisus. γ *milites, qui sunt inter auxilia Palatina*: CLAVD. 15, 423 clipeo . . animosi teste -es (-is *P primitus, coni. Heinsius, 'fortasse recte' Birt. forma bestiae non exhibetur in Not. dign.*). NOT. dign. occ. 5, 26 -es seniores (5, 171. 7, 65 CIL V 8755 INSCR. christ. Diehl 501. *cf.* INSCR. RevA. VI 10, 1937 p. 409 n. 254 λεονων σινιο⟨ρ⟩ *i.* seniorum). 5, 27 -es iuniores (5, 172. 7, 19. *cf.* INSCR. Dessau 9216). *addas* PAP. Rainer AN 353 ἀριθμοῦ τῶν γενναιοτάτων ληόνων (NN 88 [*s. V/VI*] λεόνων).

d *metonymice*: α *de pelle* (*cf. p. 1167, 20 sqq.*): OV. hal. 71 caeso decorantur terga *equi* -e. SEN. Herc. f. 46. 465. VAL. FL. 1, 263 *Achilles infans* Herculeo fert comminus ora -i. 8, 126 STAT. Theb. 1, 484. 4, 85 silv. 4, 2, 51 MART. 9, 43, 1. β ? *de faucibus*: SEN. epist. 85, 41 -bus magister manum insertat, osculatur tigrim suus custos, elephantum . . . Aethiops iubet subsidere (*trad. def. Axelson, Neue Sen.-Stud. 6. cf. Stat. silv. 2, 5, 6 -o doctus est* insertas . . . manus . . . dimittere. *at* leoni⟨s fauci⟩bus *Fraenkel, Kl. Beitr. II 231 sq. propter concinnitatem numeri*). γ *de capite*: *v. p. 1167, 80.*

2 *nomen plantarum, arboris*: COLVM. 10, 260 oscitat et -o (*cf.* 10, 98 hiantis saeva -is ora). PLIN. nat. 13, 119 Alexander Cornelius arborem -em (eon *var. l.*, eonem *edd. vet.*) appellavit, ex qua facta esset Argo (*cf.* 1, 13, 39 leon [eon, con *var. ll.*] arbor). DIOSC. 2, 128 p. 227, 18 orovaccae (*i.* orobanche, ὀροβάγχη), quem multi cinomirion (*i.* cynomorion) dicunt aut -tà (*gr. 2, 142 p. 211, 15* λέοντα). pes -is *v. sub* pes.

3 *nomen animalium marinorum* (*cf.* ISID. orig. 12, 6, 5 ex similitudine terrestrium *appellantur piscium genera*: . . . -es): PLIN. nat. 9, 97 *inter nomina cancrorum* (32, 149 -es, quorum bracchia cancris similia sunt, reliqua pars locustae). AMBR. hex. 5, 2, 5 cete immania, delphinas, phocas, -es.

in lusu verborum c. nom. propr. CIC. Sest. 135, *c.* leno *p. 1167, 38. 1168, 41* (*cf. Hist. Apoll. recc. BC 33* leno Leoninus nomine).

cf. Onom.

deriv.: lea, leoninus, leunculus. *cf.* leaena, leonteus, leontica, leontice.

compos.: leopardalis, leopardus, leopiper. *cf.* pedeleonis.

[leo, (lēre). *vox ficta ad veriloquium verborum q. s.* deleo *et* letum PRISC. gramm. II 178, 13. 529, 19.**]**

leod- *v. s.* leud-. **leōn**, -ontos *v.* leo, -onis.

leōnīnus, -a, -um. *a* leo; *sic* CHAR. gramm. p. 119, 16 B. PRISC. gramm. II 80, 4. *scribitur* laeo- EDICT. imp. Diocl. 8, 41 L. (*sed* 19, 44 leo-). [*vix recte trad.* PALLAD. 3, 17, 2 *insitionis causa adhibeas* quasi cuneum tenuem, ferreum vel osseum, maxime -um (f. v. o. *tantum Colum. 5, 11, 4 arb. 26, 3. Plin. nat. 17, 109* optime osseo. *Geopon. 10, 75, 3* πασσαλίσκον ἐξ ἰσχυροῦ ξύλου. *an* oleaginum*?*).]

1 *ad bestiam pertinens*: a *vario usu*: PLAVT. Men. 259 etiam concede audacter ab -o cavo (*i. domo, in qua uxor commoratur*). VARRO rust. 2, 9, 4 *canes* specie -a. VITR. 2 praef. 1 *Dinocrates* umerum pelle -a texit (PLIN. nat. 37, 142 LAMPR. Comm. 9, 6. EDICT. imp. Diocl. 8, 41 L. [*gr.* λέοντος]. *cf.* TERT. coron. 7 l. 32 corio). 3, 5, 15 capita -a sunt scalpenda (7, 5, 5. TERT. apol. 16, 13 canino et -o capite commixtos . . . deos [*item fere* nat. 1, 14, 4]. CIL X 1598 c. -a argent⟨ea⟩). VAL. MAX. 9, 3 ext. 2 catulos -os *sc. filios Hamilcaris* (GILD. Brit. 30 chron. III p. 43, 3 quid tu . . ., ut propheta ait [*gen. 49, 9* catulus leonis], catule -e, Aureli Canine, agis?). CELS. 5, 21, 7 adeps (PLIN. nat. 24, 165 PLIN. med. 3, 12, 1 VEG. mulom. 3, 22, 2. 3, 23, 1. 3, 28, 12 MARCELL. med. 15, 16. 36, 5 DIOSC. 2, 57 p. 202, 10). PLIN. nat. 37, 142 iubis. TERT. paenit. 12, 7 unguium -um in modum efferatione (*Dan. 4, 33b* οἱ ὄνυχές μου ὡσεὶ λέοντος). pall. 4, 3 credo et iubas *leonis Nemeaei* pectinem passas, ne cervicem enervem (*sc. Omphalae*) inureret sciria (stiria *var. l.*) -a. ITALA num. 23, 24 (Cypr. testim. 1, 21) populus quasi populus -us exurget (*gr.* ὡς σκύμνος ἀναστήσεται καὶ ὡς λέων γαυριωθήσεται, *Vulg.* ut leaena consurget et quasi leo erigetur). SOL. 30, 23 formicae . . . harenas pedibus eruunt, quos -os habent (*cf. Isid. orig. 12, 3, 9* formicoleon). 52, 37 mantichora . . . corpore -o (*cf. Plin. nat. 8, 75* c. leonis). EDICT. imp. Diocl. 19, 44 L. byrrus Nerbicus leonin⟨us⟩ (*c. respectu coloris dictum esse videtur ut* MARCELL. med. 8, 128 cutiones sunt colore pseudoflavo quasi -o [EPIPHAN. Avell. p. 754, 22 achates c. -o; *ibid.* achatem, qui leonis speciem praefert]). IVL. VAL. 1, 7 p. 12, 17 comae. LVCIF. Athan. 1, 27 p. 113, 19 licet . . . Salomon dicat (*prov. 19, 12*) 'regis minae similes sunt gemitibus leonis', tamen gemitus tui -i *invalidi erant*. SIDON. epist. 7, 14, 5 in -ae cervicis toris regnat *fortitudo*. *inter alimenta*: GLOSS. III 316, 57 λεοντεία *sc. caro*: -a. b *usu quasi proverbiali de societate iniqua*: VLP. dig. 17, 2, 29, 2 (*e Cassio*) societatem talem coiri non posse, ut alter lucrum tantum (totum *legisse videntur Graeci interpretes*), alter damnum sentiret, et hanc societatem -am solitum appellare.

2 *in nomine plantae*: PS. APVL. herb. 7 l. 9 Graeci dicunt leontopodium . . . alii pedeleonis, ⌞eteron semen -um⌟ ([⌞ ⌟ *addidit pars codd.*]. PS. DIOSC. Vind. 3, 96 p. 109, 14 σήμεν λεωνίνουμ).

v. Onom.

leontēus, -a, -um, λεόντειος. *i. q. ad leonem pertinens*: PS. EPICHARM. frg. 301 K. (Fulg. myth. 3, 1 p. 61, 4) δαμαστὴς Ἔρως λεοντείᾳ δυνάμει θαλερός, id est: domitor Cupido -a virtute praesumptior. *cf.* leontios.

v. Onom.

leontica *n. pl.*, λεοντικά. *i. q. res, fort. vestes, ad cultum Mithrae pertinentes, in formula* -a tradiderunt: CIL VI 749 (*a. 357*). 752 *bis* (*a. 358/9*). 753 (*a. 362*).

leonticē *f.*, λεοντική. *nomen plantae cacaliae*: *v. vol. III 4, 68 sqq.*

leontīos *f.* (*sc. gemma*), λεόντειος. *nomen gemmae*: PLIN. nat. 37, 190 sunt *gemmae* et a leonis pelle et a pantherae nominatae, ⌞-os, pardalios⌟ (*var. l.* panthalios. ⌞ ⌟ *in codd. L d tantum. cf.* 1, 37, 73 -os, pardalios). *cf.* leonteus.

leontipodion *v.* leontopodion.

leontocarōn *f.* (*sc. planta, cf. Ps. Diosc. Vind. 3, 110 p. 121, 14* λεοντοχάρων). *nomen plantae q. e. polion*: PS. APVL. herb. 57 l. 7 add. Ha.

leontochasma *n.*, λεοντόχασμα. *i. q. caput leonis* (*cf. p. 1167, 80*): CIL X 1554 -a (ch *per* χ *scriptum*) deae . . . posuer(unt).

leontoclibanārii *m.*, λεοντοκλιβανάριοι. *nomen militum* (*cf.* clibanarius): PAP. Amherst 148 (*a. 487*) ἀριθμοῦ . . . λε⟨οντοκ⟩λιβαναρίων.

leontofanio *v.* leontophonos.

leontomachia, *acc.* -am *f.*, *λεοντομαχία. PLIN. nat. 1, 8, 20 quis primus -am Romae . . . donaverit (*sed 8, 53* leonum . . . pugnam).

leontopetalon *n.*, λεοντοπέταλον. *genus plantae*: PLIN. nat. 27, 96 -on alii rapodion vocant (*cf.* 1, 27, 72). DIOSC. 3, 106 p. 422, 27 de leptopetalon (*falso pro* leontopetalon): -on aut leontopodion aut pardalion dicunt (PS. APVL. herb. 7 l. 10 Graeci *dicunt* l., idem -on [*addidit cod. interpol.*]).

leontophonos *m.*, λεοντοφόνος. *i. q. animal parvum, cuius urina leonibus exitialis esse dicitur*: PLIN. nat. 8, 136 -on accipimus vocari parvum nec aliubi nascens quam ubi leo gignitur (1, 8, 57 de -o. SOL. 27, 21 ISID. orig. 12, 2, 34). *huc pertinere vid.* POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 5 leontofanio.

leontopodion (-um PS. APVL.) *n.*, λεοντοπόδιον. leontip- GLOSS. III 547, 37. 584, 15. *genus plantae*: PLIN. nat. 26, 52 (*cf.* 1, 26, 34) -on alii leuceoron, alii doripteron . . . vocant (*ibid. de semine ut* 26, 128. 145). PS. APVL. herb. 7 l. 9. DIOSC. *v. s.* leontopetalon.

? **leontoprieta**, -ae *m.* *i. q. genus leprosi*: ORIBAS. syn. 3 add. 71 p. 923 elefantiosos, -as, leprosos (*cf. gr. 45, 27, 2* λεοντίασιν *genus leprae*).

leopardalis *f.* (*m.?*). *a* leo *et* πάρδαλις. *i. q. leopardus*: PAVL. FEST. p. 33 bigenera dicuntur animalia ex diverso genere nata, ut -is ex leone et panthera.

leopardīnus, -a, -um. *a* leopardus. *i. q. ad leopardum pertinens*: EDICT. imp. Diocl. 8, 39 L. pellis -a infecta (*gr.* λεοπάρδου). MARCELL. med. 36, 5 adipis -ae.

leopardus, -ī *m.* *a* leo *et* pardus. *scrib.* -oba- GLOSS. III 320, 60. *de deriv.*: SCHOL. Hor. epist. 1, 1, 195 -us ex parda et leone. ISID. orig. 12, 2, 11 -us ex adulterio leaenae et pardi nascitur. GLOSS. III 320, 60 λεόπαρδος -us. 361, 30 -us πάρδαλις (501, 70).

nomen bestiae: ACT. saec. Sept. Sev. (RhM. 81, 1932, 390) 43 leones, lea⟨e⟩, -i. ITALA cant. 4, 8 (Hier. adv. Iovin. 1, 30 p. 253[A] Epiphan. in cant. p. 55) a montibus -orum (*gr.* παρδάλεων, *Vulg.* pardorum). Dan. 7, 6 (cod. 176, Lucif. non parc. 30 p. 273, 29) bestia ut -us (*gr.* πάρδαλις, *Vulg.* pardus). CAPITOL. Gord. 33, 1 -i mansueti tri-

[van Wees—B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ginta. LAMPR. Heliog. 21, 1 habuit leones et -os exarmatos in deliciis. SPART. Geta 5, 5 -i rictant. VOPISC. Prob. 19, 7 centum -i Libyci. AMBR. hex. 6, 4, 26 -us capreae agrestis sanguinem bibit et vim languoris evitat ([*gr. Neptunalios, AbhBerl. 1928 nr. 7, 18* πάρδαλις]. HEGES. 5, 15 p. 322, 26 ut unusquisque cedat potentiori, taurus leoni..., -o caprea). PAVL. MED. vita Ambr. 34 -i saltu celeri . . . ascendentes. PLIN. VAL. 2, 45 leonis et -i adipes. POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 543, 6. CAEL. AVR. acut. 3, 9, 99 *rabies* -orum. GREG. TVR. Andr. 18 p. 836, 34 -um ferocissimum. CIL II 6328^b possessor -oru(m). INSCR. Année épigr. 1967 p. 182 n. 549 c ut Telegenii pro -o meritum habeant vestri favoris, donate eis denarios quingentos. *ibid. nomina -orum* Victor, Crispinus, Romanus, Luxurius. *in imagine*: IGNAT. Rom. 5 (Hier. vir. ill. 16. *al.*) ligatus cum duobus -is, hoc est militibus qui me custodiunt (*gr.* λεοπάρδοις, ὅ ἐστιν στρατιωτικὸν τάγμα).

git: melantium, quae est **leōpīper** GLOSS. med. ed. Heiberg p. 37, 17. *a* leo *et* piper.

lepara *v.* lipara. **lepesta** *v.* lepista. **lepas** *v.* lopas.
lepida *v.* lepis. **lepidē** *v.* lepidus. *van Wees — B.*

lepidium, -ī *n.*, λεπίδιον. *scribitur in codd.* -dum: COLVM. 11, 3, 16 (*SAR, cf.* -di 2, 8, 3 *R*). PLIN. nat. 19, 166. MARCELL. med. 53 (*metro confirmari vid.*). -de *pro* -di(i) ISID. orig. 4, 8, 11 (*v. s.* lepra). [*vix recte restituitur* CHIRON 620 -um (lepidam *trad.; an* nepidam *vel* nepitam, nepetam *scribendum coll. ibid. 217. 818?*).]

nomen herbae q. e. lepidium latifolium L.: COLVM. 11, 3, 16 post kalendas Ianuarias confestim recte ponetur -um. 11, 3, 41 -um cum ante kalendas Martias habueris dispositum, . . . demetere poteris; . . . post kalendas Novembres secandum non erit, quoniam frigoribus violatum emoritur; biennio tamen sufficiet, si diligenter sartum et stercoratum fuerit; multis etiam locis vivacitatem suam usque in annos decem prorogat. 12, 8, 3 sunt qui sativi vel etiam silvestris -i herbam cum collegerunt, in umbra siccent, deinde folia eius abiecto caule . . . muria macerata *eqs. ibid.* folia -i. SCRIB. LARG. 174 sunt imponenda, quae etiam sana corpora exulcerant ut alium, -um *eqs.* PLIN. nat. 19, 166 peregrinum fuit et -um; seritur *eqs.* 20, 181 -um inter urentia intellegitur; . . . emendat exulcerando (1, 20, 70 *medicina ex* -o). MARCELL. med. carm. 53 adde . . . aromaticas species . . . resinam, -um, euforbium *eqs.* DIOSC. 2, 143 p. 232, 16 *brio habet folia* sicut -u. 2, 160 p. 241, 25 de -u: -um, quem multi gingion adpellant, herba est omnibus nota . . .; cuius folia . . .; sciadicis medetur, . . . inposita vulnera facit, spleneticis opitulatur, lepras mundat; radix eius *eqs.* ALEX. TRALL. 1, 69 (*per errorem interpretis exstat* alipiados, *quae herba, sc.* ἀλυπιάς, *1, 70 tractatur*). ISID. orig. 4, 8, 11 (*v. s.* lepra).

lepidoīdēs, λεπιδοειδής. *nomen ossis circa tempora capitis*: PS. SORAN. quaest. med. p. 366, 2 dicuntur crotafiae vel leppidoides. VINDIC. epit. alt. 34 lepiotes (lipidioses *G*) duo.

lepidōtis, (-idos) *f.*, *λεπιδωτίς. *nomen gemmae*: PLIN. nat. 37, 171 -s (-tes *BLh*, -idos *a*, lepedotis *d*, lepedotes *F*) squamas piscium variis coloribus imitatur (1, 37, 62 -ote *vel* -ole *codd.*). *cf.* λεπιδωτός.

lepidulus, -a, -um. *a* lepidus *deminutive.* GLOSS. V 82, 8 lupa -a festiva (*an* FRG. poet. *?*). *fere i. q. lepidus*: MART. CAP. 6, 576 hic, ut -a est . . ., Satura iocabunda . . . inquit *eqs.* (8, 807 tam tristibus asperisque Saturae alioquin -ae verberibus demulcatus *eqs.*). 7, 726 his Atlantiades auditis, licet risum inhibere vix posset, ne infacetus tamen et impar -is haberetur, hilaro susurramine sic respondit: *eqs.*

lepidum *v.* lepidium.

***lepidus**, -a, -um. [*iuxta* lepos, *cf.* nitidus : nitor *sim.; an eiusdem radicis ac gr.* λέπω, *cf.* λεπτός? *Sch.*] *de orig.*: DON. (*p. 1173, 32*) *a* λεπίς. GLOSS.^{L} IV Plac. L 2 -us mollis, dicitur a lepore, quod animal mollissimum est. *compar.* -ior, *superl.* -issimus *inde a* PLAVTO. *notatur* lepid CIL VI 27376, 9. SYNON. Cic. p. 418, 6 humanus. iucundus. gratus. -us. affabilis. p. 433, 28 molle. delicatum. tenerum. -um. p. 445, 20 scitus. venustus. urbanus. facetus. dicax. -us. GLOSS. -us: πιθανός, χαρίεις. ὡραῖος, ἀστεῖος. στωμύλος. speciosus. callidus. bonus. facundus. blandus. iocundus vel pulcher. tener, mollis, delicatus. urbanus. -um: honestum. gratissimum. voluntarium (voluptarium *Goetz*, libitum *Nettelship*). -i: sapientes. *legitur maxime ap.* PLAVTVM *et* TER. (*denuo saepius ap.* GELL. *et* APVL.), *rarius inde a* RHET. Her., CIC., CATVLLO, LVCR., HOR. *transit in serm. gr.* λέπιδος IG XIV 40 (*nisi est nom. propr.*). [*falso trad.* -as *pro* lepadas *vel* lopadas PLAVT. Cas. 493. *locis corruptis vel lacunosis*: CIC. Att. 4, 17, 1 *litterae* tantum habent mysteriorum, ut eas ne librariis quidem . . . committamus, -um quo excidat. 8, 14, 3 modo esse in Tiburti † aut -i quo cum -us accessisse † ad urbem. 16, 5, 4.]

i. q. elegans, iucundus, facetus sim. (*c. vi reprehendendi ex. gr.* RHET. Her. 4, 23, 32 CIC. Catil. 2, 23 LVCR. 1, 644; *opp.* anxius MACR. Sat. 7, 5, 32): **I** *usu communi* (*accedit dat.* PLAVT. Asin. 580 Bacch. 62 GELL. 16, 18 tit., ad PLAVT. Mil. 660. 804): **A** *de hominibus* (*et eorum specie; de deis* PLAVT. Curc. 114 [116]. Poen. 849. 850 Rud. 358. 489, *de manu p. 1172, 42*): **1** *variis*: PLAVT. Asin. 580 senem . . . -um fuisse nobis (Mil. 136. 155. 649 Pseud. 435). Bacch. 81 ubi . . . accumbam? : : apud me . . ., ut -us cum -a accubet. 93 tibi dedo operam. : : -u's. 1169 non homo . . . es, qui . . . tam -am inlepide appelles. 1178 -um te! (TER. Phorm. 559 o -um *te*!). Cas. 223 hominem ex tristi -um et lenem *amor facit* (Men. 147 sq. dic h. -issimum esse me. : :

. . . dico: h. -issime! Mil. 998 h. nimium -um et nimia pulchritudine. Persa 791 Pseud. 323. *al.*). 1008 -iorem uxorem nemo . . . habet. Cist. 315 non modo -ast, commode quoque fabulatur. Curc. 114 (116) vinipollens -us Liber. 120^b (122) em tibi, anus -a! : : salve, oculissime homo! 167 *Planesium* est -a. : : nimis -a. Epid. 43 forma -a et liberali (*de femina ut*: Mil. 967 Persa 130. forma -a *tantum*: Mil. 782 mulierem. 871 mulierem nimis -a f. *cf.* Rud. 415 specie -a mulierem). Mil. 660 non invenies alterum -iorem ad omnis res (804 reperire). 788 o -um caput! (TER. Ad. 966. *cf.* Eun. 531 o capitulum -issimum!). 788 lautam vis *mulierem eqs.*? : : sic consucidam, quam -issimam potis . . . maxume. 1003 est nimium -a nimisque nitida femina. 1382 vir -issime. Most. 206 mulierem -am et pudico ingenio (Poen. 697 Pseud. 948). 323. Persa 474 sumne probus, sum -us civis *eqs.*? Poen. 849 sq. -am Venerem! . . . o -am Venerem denuo! 914. 1198 est -a et lauta. Rud. 358 Neptune -e, salve! 420 (419) quid ais, mea -a, hilara? 489 Libertas, -a es. Stich. 660. Trin. 390 -us vivis. Truc. 247 nimis . . . mortalis -us nimisque probus dator (949). 505 puerum nimium -um (CIC. Catil. 2, 23 in his gregibus . . . omnes impuri impudicique versantur; hi p. tam -i ac delicati [*cf.* GLOSS. *p. 1171, 63*]). TER. Andr. 948. Haut. 1060 filiam (SCHOL.: honestae formae. *cf.* CATVLL. 78, 2 filius). Hec. 753 (*Laches ad Bacchidem*:) -a es (DON.: ut si⟨gnifice⟩t senex cum meretrice s⟨e⟩ loqui, eo nomine eam laudavit, quo meretrices solent laudari. *cf. infra l. 38*). *al.* **2** *de poetis*: PETRON. frg. 25 -i (tepidi *codd.*) . . . poetae. MART. 12, 44, 5 Lesbia cum -o (tenero *var. l.*) te posset amare Catullo. SVET. vita Hor. p. 46, 1 homuncionem -issimum appellat *Augustus Horatium.*

B *de rebus ad homines pertinentibus*: **1** *variis*: PLAVT. Aul. 704 o -um diem! Bacch. 84 ego ubi bene sit tibi locum -um dabo (Poen. 661. 696 Rud. 256). 205 ut istuc est -um: proximae viciniae habitat *Bacchis.* Cas. 226 ubicumque est -um unguentum, unguor. Cist. 313 -umst amare semper. Curc. 94 num muttit cardo? est -us (*per prosopopoeiam*). Mil. 682 sq. procreare liberos -umst opus (-um est opus *A*, -us sonus *B^{1}CD*, -issimumst *B^2*) : : . . . liberum esse tete, id multo -iust (Most. 262). 739 volo opsonare . . . lepide et -is victibus (Pseud. 947 -o v., vino, unguentis *eqs.*). Most. 168 quin te exornas, moribus -is quom -a . . . es? 912 mercimoni -i. Poen. 209 tam -um spectaculum (*cf. 206* ludos iocundissimos. DRAC. Romul. 10, 17 in -o . . . theatro). 308 vin tu facinus facere -um et festivom? (901 nimium). 1176 -issima munera meretricum. *al.* **2** *de dictis, scriptis sim.* (*cf. l. 22 et p. 1173, 25 sqq.*): PLAVT. Bacch. 62 istaec *dicta* -a sunt memoratui (HOR. ars 273 si . . . scimus inurbanum -o seponere dicto [PORPH.: venustum et suave. SCHOL.: ioculariter dicto vel acrimonia *eqs.*]). Pseud. 27 sq. cur inclementer dicis -is litteris, -is tabellis -a conscriptis manu? Stich. 275 numquam aeque . . . nuntium -um attulit. 760 -am et suavem cantionem . . . cinaedicam. Trin. 379 -am famam. 809 -a illast causa . . . dicere *eqs.* TER. Eun. 1018 itan -um tibi visumst . . . nos inridere? : : nimium. CE 52, 7 (*aetate fere Gracchorum*) sermone -o *Claudia fuit* (APVL. met. 2, 20, 7. 3, 19, 1). RHET. Her. 4, 23, 32 est in his *exornationibus orationis* lepos . . ., non dignitas neque pulcritudo; quare, quae sunt ampla atque pulcra, diu placere possunt, quae -a et concinna, cito satietate adficiunt aurium sensum. CATVLL. 1, 1 libellum (MART. 8, 3, 19. 11, 20, 9. *cf.* GELL. 13, 11, 1 liber [19, 4, 1]). 6, 17 volo te ac tuos amores ad caelum -o vocare versu (*cf.* GELL. 19, 11, 1 versiculi). LVCR. 1, 644 omnia . . . stolidi magis admirantur . . ., -o quae sunt fucata sonore (*cf.* APVL. met. 1, 1, 1 aures . . . -o susurro *fabularum* permulceam). GELL. praef. 9. 1, 8, 6 -iora sunt *Graeca quam Latina.* 1, 25, 3 -ae . . . atque iucundae brevitatis . . . definitio. 7, 9 tit. 7, 13, 4 quaerebantur . . . non gravia nec reverenda, sed ἐνθυμήματα quaedam -a et minuta. *al. n. pl. pro subst.* (*sc. opera?*): PS. RVFIN. praef. in proph. p. 962^A Origines . . . allegoriarum magis -a quam historicarum explanationum solida . . . componit.

II *iocose vel ironice dictum* (*de vi reprehendendi v. quae praemonuimus p. 1171, 74*): **A** *de hominibus*: PLAVT. Capt. 954 procede, vir bone, -um mancupium meum. : : quid me oportet facere, ubi . . . falsum autumas? 956 fui ego bellus, -us, bonus vir numquam *eqs.* Curc. 462 nugatorem -um lepide hunc nactust Phaedromus; halophantam an sycophantam ⌊hunc magis hoc⌋ (*corrupta videntur*) esse dicam, nescio. Most. 170 -a⟨st⟩ Scapha, sapit scelesta multum. CIC. ad Q. fr. 3, 4, 3 -um amicum Sallustium, qui mihi aut inimicitias putet periculosas subeundas fuisse aut infamiam sempiternam! **B** *de rebus*: PLAVT. Cist. 367 -ast materies, ludam ego hunc. Men. 132 hoc facinus pulchrumst, hoc probumst, hoc -umst, . . . a mala *uxore* abstuli *pallam.* Mil. 767 inveni -am sycophantiam. 977 occasionem -am, ut mulierem excludam foras! Persa 266 id . . . -umst triparcos homines . . . bene admordere. TER. Eun. 652 in' hinc, quo dignu's, cum donis tuis tam -is (inlep- *var. l.*)? (*653* eunuchus, quem dedisti nobis, quas turbas dedit!). GELL. 1, 23, 8 -i atque festivi mendacii consilium capit *puer.*

adv. **lepidē**, -ius, -issimē. GLOSS. urbane. *maxime ap.* PLAVTVM (*denuo saepius ap.* GELL.), *singulis locis* ENN., TER., LVCIL., CATVLL., *ter* CIC. (*nonnisi sub IB*), *postea raro.*

i. q. eleganter, iucunde, facete sim.: **I** *c. verbis*: **A** *usu communi*: **1** *varia exempla*: PLAVT. Aul. 827 -e hercle animum tuom temptavi (Stich. 126 vos -e t. vostrumque ingenium). Bacch. 83 ubi tu -e voles esse tibi (1181 ubi tibi sit -e victibus, vino atque unguentis). 1150 senem . . . tibi dedo . . ., -e ut lenitum reddas (*cf.* Mil. 941

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

datne ab se mulier operam? : : -issume et comissume). 1152 meum pensum ego -e accurabo (Persa 393. *cf.* Cas. 726 -e excuratus *homo*). Cas. 480 repperi (GELL. 13, 10, 3 multa ... pariter -e atque argute reperta). 491 obsona ..., sed -e volo, molliculas escas. 748 (747) facite cenam mihi ..., sed -e nitideque volo (Curc. 675 -e facis [*in responso ut*: Mil. 1091. 1159 Truc. 668. *aliter l. 41*]. 978 vin tu -e facere? GELL. 9, 3, 2. *cf.* PLAVT. Mil. 926 -ius ... fieri). 935 satin -e ad[d]ita est vobis manus? Cist. 10 ita in prandio nos -e ac nitide accepisti apud te ([VARRO ling. 7, 99 *ad l.*: bene]. Mil. 739 benigne, -e et lepidis victibus. Most. 318 hilari ingenio et -e. Pseud. 946. 949. Rud. 408 -e ... liberaliter ... honeste atque haud gravate. Stich. 685). 312 nimis -e ⟨ex⟩concinnavit hasce aedis (*cf.* Men. 467 probe -eque concinnatam *pallam*). Curc. 385. 505. Epid. 222 vestita, aurata, ornata ut -e, ut concinne, ut nove *fidicina*! (Mil. 897 Persa 158. Poen. 297 satis). Men. 169 olfacta ... : : -e ut fastidis! Mil. 873 -e hoc succedit sub manus negotium (*cf.* 947 si id procedit -e at⟨que ex⟩ sententia). 907 -e et sapienter, commode et facete res parata est. Most. 171. 271 (*an ad 2?*) ut -e atque astute in mentem venit de speculo malae (Stich. 703 nimium). 387 istum -e medicabo metum. Persa 466 adiuvas (Rud. 305). Poen. 428 ecfexis (Truc. 711 efficiam). 648. 697. 1223 ut astu sum adgressus ad eas : : -e hercle atque commode. Pseud. 574 -e omnia prospereque eveniunt (Rud. 912). Stich. 712 Truc. 681. 964. GELL. 13, 5, 10 quin -e simul et verecunde successorem ... delegisset. APVL. apol. 63 vide, ... quam -e super tempora ... pinnulae emineant. Ps. AVR. VICT. epit. 9, 3 insolentem -e flectebat (*i. conciliabat*). 2 *c. verbis dicendi sim.*: PLAVT. Aul. 497 hunc ausculto lubens; nimis -e fecit verba ad parsimoniam (GELL. 6, 16, 1 -e admodum et scite factis versibus). Bacch. 68 memoras. Mil. 615 loquere -e et commode (Poen. 861 [*A*, -u(m) eloquere *cett.*]). Mil. 241 apud ⟨te⟩ eos hic devortier dicam hospitio : : euge, euge, -e, laudo commentum tuom (*verbum dicendi supplendum est ut*: Poen. 666. TER. Eun. 427 lepus tute es, pulpamentum quaeris? : : hahahae : : quid est? : : facete, -e, laute, nihil supra! [DON. *ad l.* 2 -us, qui politus est ut λεπίς, id est lamina]). 925 nimis -e fabulare (Stich. 748 nimium). Most. 252 tam -e dixeris (260 Persa 154 DECL. in Catil. 102 GELL. 2, 5 tit. 9, 16, 4. 13, 8 tit. PORPH. Hor. ars 273). Truc. 679 nuntias. LVCIL. 84 quam -e lexis compostae (GELL. 1, 17, 5 verba Varronis). GELL. 2, 23, 2 -e ... et venuste scriptae *comoediae*. 2, 29, 2 fabula ... -e atque iucunde promonet. 5, 7, 1 -e ... et scite ... interpretatur. 20, 9, 3 quod iucunde -eque fictum dictitabat. APVL. flor. 16 p. 63 argumenta -e inflexa. Ps. AVR. VICT. epit. 4, 8 vulgatum. MACR. Sat. 1, 1, 2 docte aliquid vel -e proferendi. *in responso affirmatione fungitur* (*sed aliter supra l. 5*): PLAVT. Bacch. 35 quid si hoc potis est ut tu taceas, ego loquar? : : -e, licet (CHAR. gramm. p. 265, 16 B. [*ex Romano*] *ad l.*: pro 'recte').

B *iocose vel ironice dictum*: PLAVT. Bacch. 642 erum ... ut ego hodie lusi -e, ut ludificatust! (Persa 635. CIC. de orat. 3, 171 [-e *ex* LVCIL. 84 *postea allato*]). 988 adest exitium Ilio, turbat equos -e ligneus. 1206 -e ipsi hi sunt capti, suis qui filiis fecere insidias (Cas. 476). Cas. 558 hic est -e ludificatus (Mil. 927. 1161 -e et facete ⟨et⟩ laute). 771 nimium -e dissimulant, quasi nil sciant *eqs.* (*cf.* Poen. 1106 adsimulas). 773 nimis -e ei rei dant operam, ne cenet senex *eqs.* Curc. 462 nugatorem lepidum -e hunc nactust Phaedromus. Mil. 1142 nimis facete nimisque facunde malast; ut -e deruncinavit militem. Pseud. 529 circumducam -e lenonem. 585 Ballionem exballistabo -e. 743 -e ... meo me ludo lamberas. Rud. 360 (*ad Neptunum*) nimis -e iecisti bolum, periurum perdidisti. Trin. 560 -e ... de agro ... senem deterrui. Truc. 107/110 -e referimus gratiam furibus nostris. ENN. sat. 59 alterum frustrari. CIC. Verr. II 3, 35 quam -e se furari putat! Att. 2, 3, 2 si κατ' εἰδώλων ἐμπτώσεις videremus, valde laborarent εἴδωλα in angustiis *fenestrarum*; nunc fit -e illa ἔκχυσις radiorum. CATVLL. 36, 10 hoc pessima se puella vidit iocose, -e vovere divis (*cf. 17* si non illepidum neque invenustum est).

II *c. adi.*: PLAVT. Mil. 731 qui -e ingeniatus esset, vitam ei longinquam darent *dei*; qui improbi essent et scelesti *eqs.* GELL. 18, 2, 6 sententia poetae veteris -e obscura, non anxie.

stilistica: **1** *homoeoprophora*: lenis PLAVT. Cas. 223 (*cf.* Bacch. 1150 lenitum). liberalis PLAVT. Epid. 43 Mil. 967 Persa 130. Rud. 408 (liberaliter). lautus PLAVT. Mil. 1161 (laute). Poen. 1198. **2** *luditur c. nomine proprio*: CIC. Att. 6, 1, 25 inventae sunt ... imagunculae matronarum, in quibus una sororis amici tui, hominis bruti, ... et ⟨uxoris⟩ illius -i, qui haec tam neglegenter ferat (*inde* MACR. Sat. 2, 3, 13 Cicero ... de M. Lepido -issime cavillatus est).

deriv.: lepidulus. *cf.* lepos, lepudium. *compos.*: illepidus.

v. Onom.

lepiotēs *v.* lepidoides.

***lepis**, -idos *et* lepida, -ae *f.* (*? lepidus, -ī m. p. 1174, 15 sq.*), λεπίς. *scribitur in codd. etiam* leped-, lepp-, lip(p)-, lypp-, limp-, lap-, lup-. *cf. p. 1174, 55 sqq.* *de formis: 1) graecae decl. (et tertiae lat.)*: *sing.*: *nom.* -is *nonnisi* GLOSS. III 187, 7. *gen.* -os: PELAGON. 424. 426. VEG. mulom. 2, 22, 5 *P.* MARCELL. med. 7, 18. 31, 51 THEOD. PRISC. eup. faen. 70. 75. 85 ANTIDOT. Brux. 167 PLIN. VAL. 3, 14 ORIBAS. syn. 2, 45 Aa p. 114, 9 Mø. La p. 114, 7. *et saepe ap. eundem. inde* -us *saepius scriptura* lipp-, *immixto adi. q. e.* lippidus ?): PHILVM. med. 2 p. 138, 16 ORIBAS. syn. 2, 60, 4 La p. 132, 24 Mø. 2, 60, 5 La p. 133, 5. 3, 34 p. 858. 3, 147. 3 add. La p. 897. 898. 900, 19. *al. ap. eundem. cf.* -is: VEG. mulom. 2, 22, 5. 3, 27, 5 PHILAGR. med. 4 p. 177, 6. *acc.* -a (*v. etiam nom. primae lat.*): PLIN. nat. 34, 107 DIOSC. 5, 100 p. 205, 16 ORIBAS. syn. 3, 14, 2. 3 add. p. 893, 2. p. 897. 7, 4, 2 Aa (*nisi nom. primae lat.*). *plur.*: *nom.* -es: ORIBAS. syn. 2, 23 Aa p. 105, 22 Mø. (*respondet forma graeca*). *acc.* -as (*necnon primae lat.*): Ps. APVL. herb. 14 l. 7 DIOSC. 5, 106 p. 210, 9 (*resp. forma graeca ut* ORIBAS. 7, 10, 4 La. *cf.* CASS. FEL. 15 p. 22, 1 Graeci -as vocant). ORIBAS. syn. 3 add. La p. 911, 46. *? abl. tertiae lat.* -e (*producta littera*) MARCELL. med. carm. 32 (*v. infra l. 37*). *2) primae decl. lat.* (*ex acc. sing. graeco; affertur nonnisi numerus sing.; plur.* -as *v. sub acc. decl. graecae*): *nom.* -a (*cf. l. 1*): CHIRON 796. 874. 888. 897. 899. 900 (*nisi omnibus locis probandus est acc. sing. graec., in enumeratione medicamentorum casibus variantibus; sed gen.* -ae *exstat ap. eundem*). DIOSC. 5, 100 p. 205, 8. *gen.* -ae: PELAGON. 177. 322 CHIRON 896. 934. 936 MARCELL. med. 8, 16. 194. 197. 199. 210. 31, 44 DIOSC. 5, 100 p. 205, 16 *b*. p. 205, 21. *cf.* -i: VEG. mulom. 3, 27, 5 *L.* PLIN. VAL. 2, 28. *acc.* -am: VEG. mulom. 3, 28, 8. 9. *cf.* -u ORIBAS. syn. 7, 4, 2 La (*nisi indecl. ex gen., cf. p. 1174, 81*). *abl.* -a: DIOSC. 5, 100 p. 205, 8. 5, 102 p. 206, 13. CASS. FEL. 20 p. 31, 22 (-e *Rose*). CAEL. AVR. chron. 3, 8, 138. *legitur inde a* CELSO, SCRIB. LARG. (*ap. utrumque litteris graecis*), PLIN. nat. *ap. artium scriptores.*

i. q. squama, λεπίς (*ubi respondet, fere non adnotavimus*): **1** *aeris* (ferri MARCELL. med. 7, 18 PHILAGR. med. 4 p. 177, 6 [*cf.* PLIN. VAL. 3, 14 sydero *i.* σιδηροῦ. ORIBAS. syn. 3 add. La p. 912, 48 de ac⟨i⟩ario. *v. etiam l. 30*], plumbi DIOSC. 5, 106 p. 210, 9; *adhibetur pro medicamento*): CELS. 2, 12, 1^A *deiectionem curantes* dabant ... squamam aeris, quam λεπίδα χαλκοῦ Graeci vocant (*definiunt item*: SCRIB. LARG. 133. PLIN. nat. 34, 107, *ubi postea*: est ... squama aeris decussa vi clavis, in quos panes aerei feruminantur, in Cypri maxime officinis; ... squama excutitur ictu isdem panibus, flos cadit sponte). PELAGON. 177 -ae *unciam*, aeruginis *unciam* (*cf. Hippiatr. gr. I p. 139, 8* σκωρίας σιδήρου ... καὶ ἰοῦ χαλκοῦ). 322 -ae Cypriae *uncias* VI (*v. Onom. vol. II 799, 57 sq. cf.* CAEL. AVR. chron. 3, 8, 138 -a Cyprina). 424 -os *uncias* IIII (*inde* VEG. mulom. 3, 27, 5 -is unc. I). CHIRON 796 -a Campana (*cf.* DIOSC. 5, 102 p. 206, 13 *aerugo Campana* fit ... de -a; misso aceto agitas *eqs.*). 896. 897. 900. 934. VEG. mulom. 3, 28, 8 medicamentum ...: absinthium, sinopidem, -am. 3, 28, 9 medicamentum ...: pollinem turis, pollinem ervi, -am. MARCELL. med. carm. 32 -e, cypro (*Niedermann*, -o cypro *codd.*, -e cyprio *Cornarius*, -a cypria *Helmreich*). med. 7, 18 -os chalcu, id est squama ferri (PHILVM. med. 2 p. 138, 16 THEOD. PRISC. eup. faen. 70. 85 ORIBAS. syn. 2, 60, 5 Aa p. 133, 5 Mø. 3, 11. 3, 14, 1. *al. interpretatione* λεπὶς χαλκοῦ *commutatur in* -os calcus *sim.*: ORIBAS. syn. 2, 45 Aa/La p. 114, 9/7 Mø. 2, 46 Aa p. 114, 22. χαλκός *in* -os calcus: 2, 60, 4 Aa La p. 132, 24 Mø. 2, 60, 7 Aa p. 133, 12 [La *nonnisi* calcu]). *al.* PHILAGR. med. 4 p. 177, 6 ferri -is ana drachm. XVIII. ANTIDOT. Brux. 167 cerussae -os. PLIN. VAL. 3, 14 -os sydero (*i.* σιδηροῦ). DIOSC. 5, 100 p. 205, 8 de -a (i. squamma heris *add. b*). -a bona est, qui ex acutis cyprinis fit, quae et pacia dicitur aut elitis ..., quam si acetu perfunderis, erugine fit *eqs.* (*de eius virtute et confectione ut* 205, 16. 21 hoc dicunt flore -e). 5, 106 p. 210, 9 -as ... plumbi (*cf. l. 5* limant plumbum). ORIBAS. syn. 2, 23 Aa p. 105, 22 Mø. quae ... ispissiores reddunt humores: plantaginis radix, ... -es (-is *La*) omnes *eqs.* 3, 14, 2. 3, 34 p. 858, 14 -us medio (*gr.* λεπίδος τὸ ἥμισυ). 3 add. p. 893, 2 *bis*. Aa La p. 897 *bis*. p. 898 -us eritru (7, 18, 14 La). La p. 912, 48 -us sthomamatus, id est ferruginis de ac⟨i⟩ario. *al. ap. eundem.* *in formula q. e.* dialepidos (*cf. vol. V 1, 939, 9 sqq.; scribitur* -lap- CIL XIII 10021, 14^c, diallepidum INSCR. Espérandieu, Cachets d'oculistes 60, 1, dialepinus 171, 3; *notatur* dialapido CIL XIII 10021, 14^c, dialepid CIL III 12032, 2^c INSCR. Espérandieu *l. c.* 61, 1. 82, 4. 96, 2. 104, 3. 130, 4. 138, 3. 164, 4, *ibidem* ⟨dial⟩epi 50, 4, dialep 100, 2. suppl. 116bis, 2): MARCELL. med. 8, 197 collyrium dialepidos. accipit haec: ... -ae * I. CIL III 12032, 2^c dialepid(os) croc(odes). VII 1312^c. 1313^a XII 5691, 7^a XIII 10021, 13^a. 14^c INSCR. Espérandieu *l. c.* 4, 3. 7, 1. 25, 1. 28, 1. *et saepius.*

2 *i. particula corporis squamae formam exhibens* (*squama piscis, ut vid.*, GLOSS. III 187, 7 -s squatu, *cf. Papendick, Fischnamen in griech.-lat. Glossaren 40 sq.*): **a** *ossis*: Ps. APVL. herb. 14 l. 7 herbae draconteae radix ... ossa fracta de corpore educit et -as extrahit. CASS. FEL. 20 p. 31, 22 si ... nuditas ossi vel ex putredine ipsius ossi superinducta -a, quam nos squamulam dicimus, curam impediri senseris *eqs.* ORIBAS. syn. 3 add. La p. 911, 46 educit -as (-os *Li*) et callositatem amputat (*antea*: cum ... ossa se apperint). 7, 10, 4 La p. 141 peucedani ... radix -as de ossibus auferit (*gr.* λεπίδας ὀστέων). **b** *cutis*: CASS. FEL. 15 p. 22, 1 scabiem squamosam dicimus, siquidem corticosas squamulas in cute ostendunt, quas Graeci -as vocant. **c** *urinae*: ORIBAS. syn. 9, 24, 17 Aa p. 327 cum faciunt, deponunt -as (lapidis *Ab*) membranis similia (*cf. La* vissica proicit membrana quaedam).

lepista *et* lepesta *et* lepestra, -ae *f.* [*incertum, an mutuatum e gr.* λεπαστή. *Sch.*] *testimonia de notione*: *ad vinum recipiendum*: VARRO ling. 5, 123 vas vinarium grandius sinum ...; item dicta⟨e⟩ [f]lepestae, quae etiam nunc in diebus sacris Sabinis vasa vinaria in mensa deorum sunt posita; apud antiquos scriptores Graecos inveni poculi genus δεπέσταν, quare vel inde radices in agrum Sabinum et Romanum sunt profectae. frg. Serv. auct. *et* Schol. Veron. ecl. 7, 33 aut lepestam ⌊ubi erat vinum in mensa positum⌋ (*add.* Schol. Veron.;

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

v. etiam Prisc. gramm. II 263, 1) aut galeolam (aut pepestam aut paleolam *L*), pro quibus nunc acratoforon dicitur. Gloss.^{L} I Ansil. LE 198 lepistam (lepiscam *codd.*): vas vinarium antiqui ita nuncupabant. *cetera*: Varro frg. Non. p. 547, 20 lepistae ...: ut fere habent vas aeneum illi, qui venditant oleum. lepistae etiamnunc Sabinorum fanis pauperioribus plerisque aut fictiles sunt aut aeneae. Pavl. Fest. p. 115 lepista genus vasis aquarii. Gloss. V 635, 40 lepista: genus vasis. Gloss.^{L} II Philox. LE 31 lepistra (r *secl. Lindsay, sed def. Herbig, v. supra*) εἶδος χύτρας.

nomen vasis, quod liquores recipit (*cf. Hilgers, Lat. Gefässnamen 213*): Naev. carm. frg. 7 ferunt pulchras creterras, aureas lepistas. *Kuhlmann.*

[**lepomata** Diosc. 1, 116 p. 59, 22. *vix recte traditum aut falso translatum e gr. λόπιμα 1, 106, 2 p. 100, 4 Σαρδιαναὶ βάλανοι, ἅς τινες λόπιμα ἢ καστανίας ἢ μότα ('corruptum' Wellmann) ἢ Διὸς βαλάνους καλοῦσι, quae vertuntur* Diosc. *l. c.* quas et castaneas aut -a dicunt aut Iobis valanu vocant. *an -a coaluit ex λόπιμα et μότα?*]

lepor *v.* lepos.

leporārium, -ī *n. et* **-us**, -a, -um. *a* 1. lepus. [*1*) -us: *val.* iepurar *nomen aquilae, theod.* 'Steinadler'; *it. vet.* lepraio, *saepe in nominibus locorum* Lepraia, Leporaia; *in* Lege Sal. (*Schramm 52*) veltrus leporarius, *inde francog. vet.* lev(e)rer, livrier, leverier, *francog.* lévrier (*dial. wall. et pic.*), *inde it.* levriere; *prov. vet.* lebrier, leurier (*dial. delph., prov., langued., aquitan., vasc.*); *port. vet.* leborairo, *port.* lebreiro. *2*) -um: *it. vet.* leporaio; *sard. centr. vet.* lepporariu. *cf. M.-L. 4987. 4988. 4991. Battisti-Alessio III 2206. Wagner II 23. Wartburg V 260sq. Machado^{2} II 1391. G.*]

1 *n. pro subst. i. q. vivarium, in quo non solum lepores, sed etiam alia animalia pascuntur*: Varro rust. 2 praef. 5 ex ea (*villatica pastione*) ... fructus tolli possunt non mediocres: ex ornithonibus ac -is et piscinis (*item haec tria* 3, 3, 1). 3, 3, 2 -a te accipere volo non ea, quae tritavi nostri dicebant, ubi soli[ti] lepores sint, sed omnia saepta, affixa villae quae sunt et habent inclusa animalia, quae pascantur. 3, 3, 8 in secunda parti ac -o pater tuus, Axi, praeterquam lepusculum e venatione vidit numquam; neque erat magnum id (ad *trad.*) saeptum, quod nunc, ut habeant multos apros ac capreas, complura iugera maceriis concludunt. 3, 3, 10 sic nostra aetas in quam luxuriam propagavit -a[s]! 3, 12, 1 actus secundi generis, adficticius ad villam qui solet esse, ac nomine antico a parte quadam -um appellatum; nam neque solum lepores ⟨in⟩ eo includuntur silva ut olim in iugero agelli aut duobus, sed etiam cervi aut capreae in iugeribus multis. 3, 12, 3. 4. 5. 7. 3, 13, 1 apros ... posse haberi in -o nec magno negotio ibi et captivos et cicuris, qui ibi nati sint, pingues solere fieri scis. 3, 13, 2 silva ... supra L iugerum maceria saepta, quod non -um, sed therotrophium appellaba[n]t. Gloss. II 357, 64 λαγοτροφεῖον -um. *? 2 aquila* -a (*sc.* melanaetos): Plin. nat. 10, 6 (*restituitur pro corrupto* invaleria *coll. Aristot. hist. anim. 618 b 28 λαγωφόνος*). **3** *vitis* -a: Serv. georg. 2, 93 'lageos': quae latine -a dicitur (*item* Schol. Bern. *ad l.*). **4** *canis* -us (*fere pro subst.* Anth.): Lex Sal. Merov. 6, 1 add. 1 si quis ... veltrem porcarium sive veltrem -um, qui et argutarius (*cf.* acutarius, *v. vol. I 470, 58*), furatus fuerit vel occiderit. Anth. 761, 72 *in circulo hiemali sidera* lepus et -us (*i. vulgo caniculus maior*) adsunt.

leporia, -ae *f. sec.* lepos *fictum videtur; cf.* leporicus. Virg. gramm. epit. 4 p. 17, 21 quarum (*artium philosophiae*) studia principialia sunt: poema, rhetoria, grama, -a, dialectica *eqs.* p. 18, 23 -a est ars quaedam locuplex atque amoenitatem mordacitatemque in sua facie praeferens, mendacitatem tamen in sua internitate non devitat; non formidat maiorum metas excedere, nulla reprehensione confunditur (*afferuntur duo exempla e Lapido rhetore quodam*).

leporicus, -ī *m. cf.* leporia. Virg. gramm. epit. 4 p. 16, 20 rhetoribus ac -is (p. 17, 12).

leporīnus, -a, -um. *a* lepus. *i. q. ad leporem pertinens*: Varro rust. 2, 11, 4 coagulum (*usum medic. v. vol. III 1380, 55sqq.*). Plin. nat. 8, 219 pilo (28, 221 Lampr. Heliog. 19, 9. *cf.* Plin. nat. 10, 97 pelle [30, 140]. 10, 133 villo. Vlp. dig. 32, 70, 9 lana legata etiam -am lanam ... credo contineri [Marcell. med. 6, 20]). 28, 166 cinis. 28, 204 fimi (*cf.* Garg. Mart. cur. boum 13 stercus [Marcell. med. 29, 17]. Pelagon. 135 merdam [*Hippiatr. gr. I p. 160, 5 κόπρον λαγῳῶν*]) Porph. Hor. sat. 2, 2, 22 'lagois': avis -i coloris (Schol. Verg. Veron. georg. 2, 93). Plin. med. 1, 12, 8 capitis -i cinis (*inde* Marcell. med. 11, 13; *cf. Plin. nat. 28, 178* c. eorum c.). 1, 14, 1 cerbello (*Plin. nat. 28, 259* cerebro leporum). Favst. Aug. c. Faust. 30, 1 p. 748, 19 carne (Philvm. med. 3 p. 142, 7 Soran. epit. 43 Schol. Ter. p. 93, 33 Oribas. syn. 4, 2, 4 p. 6. 4, 8, 1 p. 9. 4, 15, 4 p. 16 Isid. orig. 12, 7, 53. *fere pro subst. et* -a [*sc. caro*] *et* -um [*sc. κρέας*]: Gloss.). Marcell. med. 34, 29 pulmo (Apic. 8, 399 ex sanguine et iocinere et pulmonibus -is minutal). Diosc. 2, 64 p. 206, 28 lotiu(m) (*gr. 2, 81, 3 αἰγός sc. οὖρον*). *vestes e pilo sim. confectae*: Edict. imp. Diocl. 19, 73a L. strictoria -a durs⟨ualis⟩. 19, 73c dalmaticomafortium -um clavans ⟨purpurae⟩ (*cf. gr. 19, 41 et 43 λάγειος*). Expos. mundi 40 -am vestem (64). *in nominibus herbarum* (*fere pro subst.* Isid.): Ps. Apvl. herb. 113 lactuca -a: ad febricitantes ... et si pili oculis obstant ...; lepus aestate cum animo deficit aestu, haec herba remediat, ideo -a dicitur. Gloss. III 568, 18. 595, 54. 629, 51). Ps. Diosc. Vind. 2, 167 p. 234, 16 *herbam q. e. δρακοντία μικρά vocant Ῥωμαῖοι βῆτα λεπορῖνα.* Isid. orig. 17, 9, 43 satyrion ..., idem et -a, propter quod caulem mollem emittat. *B.*

lepōs, -ōris *m.* [*v. ad* lepidus. *Sch.*] *derivatur a* lepus Prisc. gramm. II 118, 17. 134, 14. Gloss. V 80, 19 a lepore, quod animal mollissimum est. *nom.* -or (Serv. Aen. 1, 253 cum secundum artem dicamus ... -or, plerumque poetae r in s mutant): Hier. epist. 57, 12, 3 *var. l.* Gloss. V 368, 14. -us *praeter var. ll.* Cic. off. 1, 108 Sall. Catil. 25, 5 Hier. epist. 57, 12, 3 *nonnisi* Gloss. II 248, 32. V 112, 26. *plur.*: Cic. orat. 96 fam. 9, 15, 2 Catvll. 12, 8. 32, 2 Lvcr. 3, 1006. 1036. 4, 1133 Plin. epist. 6, 8, 7. Firm. math. 8, 7, 1 (*e coni.*). Don. Ter. Phorm. 35, 2 Hier. epist. 52, 5, 7. *de notione*: Prob. cath. gramm. IV 27, 2 significans elegantiam. Don. Ter. Andr. 948 est venustas. Agroec. gramm. VII 122, 4 -s iucunditas voluptatis. Synon. Cic. p. 432, 13 ⟨-s⟩. hilaritas. urbanitas. facetiae. comitas. festivitas. affabilitas. venustas. elegantia. Gloss. ἡδύτης. ἀστειότης. urbanitas elegans et mollis ac faceta. iucunditas, voluptas, iucunditudo, pulchritudo, elegantia. subtilitas. blandities. sermo subtilis vel lenis. -em: dulcedinem, decorem. suavitatem, gratiam. *legitur inde a* Plavto. [*vix recte trad.* Ven. Fort. Mart. 2, 248 fremit aula susurro, murmure raucisono frangente -e loquellas (*Sulp. Sev. Mart. 23, 6* murmur quoddam multarum vocum audiebatur).]

i. q. elegantia, iucunditas, facetia sim. (*iuxta ponuntur affinia ut* venustas, facetia, sal, festivitas, urbanitas, humanitas *sim., opp.* gravitas, severitas, dignitas, auctoritas *sim.*): **I** *hominum, deorum* (Liberi *pro vino p. 1177, 20*), *rerum ad homines pertinentium*: **A** *in univ.*: **1** *respiciuntur mentes, dicta, actiones*: Plavt. Asin. 13 inest -s ludusque in hac comoedia, ridicula res est (Rud. 352 i. -s in nuntio tuo magnus. Cic. off. 1, 134 in eo *sermone*. Sall. Catil. 25, 5 *in Sempronia. cf.* est -s in: Rhet. Her. 4, 23, 32 est in his *exornationibus orationis* -s et festivitas, non dignitas neque pulchritudo. Cic. de orat. 1, 27 in iocando. Tusc. 5, 35 in quo *C. Caesare* ... specimen ... humanitatis, salis, suavitatis, -is. off. 1, 108 fam. 7, 1, 5 Nep. Att. 4, 1). Cas. 218 nec ... quicquam ... quod plus salis plusque -is ... habeat *quam amor* (*cf.* Apvl. met. 5, 28, 5 non voluptas ulla, non gratia, non -s, sed incompta et agrestia et horrida cuncta *absentibus Venere et Cupidine*). Rhet. Her. 4, 25, 35 habet in se quendam -em superioris ... crebra repetitio verbi (*cf.* Cic. de orat. 3, 206 geminatio verborum habet interdum vim, -em alias). Cic. Verr. II 5, 142 homo adfluens omni -e ac venustate (*cf.* Cluent. 141 hominem ... non solum qua eloquentia, verum etiam quo -e et quibus facetiis praeditum. de orat. 1, 213 *oratorem* instructum ... -e (quondam volo). Flacc. 9 sermonis -em (Firm. math. 8, 7, 1 amari s. -bus [*Kroll*, temporibus *codd.*]. Avg. c. acad. 3, 20, 44 p. 80, 27. *cf.* Cic. de orat. 3, 67 dicendi [ac. 2, 16. Paneg. 4, 30, 3 ac venustate d.]. orat. 96 omnes verborum [Cassiod. in psalm. 49, 19], omnes sententiarum ... -es. Avien. ora 40 linguae. Hier. epist. 118, 1, 3 artis rhetoricae. Mart. Cap. 9, 917 [vers.] carminis. Rvric. epist. 2, 17 p. 400, 26 eloquentiae. Boeth. herm. sec. 5, 10 p. 345, 3 orationis [in Porph. comm. sec. 1, 1 p. 135, 10]). prov. 29 hominum nationumque humanitas et -s (*opp.* quid nationibus *illis* immanius?). de orat. 1, 17 accedat *ad artem* ... -s quidam facetiaeque et eruditio libero digna *eqs.* 1, 159 libandus est ... ex omni genere urbanitatis facetiarum quidam -s, quo tamquam sale perspargatur omnis oratio. 1, 243 sale tuo et -e et politissimis facetiis pellexisti. 2, 98 inusitatum nostris ... oratoribus -em quendam et salem. 2, 219 -e et facetiis profici (*cf. 218* risum movere). 2, 220 non ... quisquam reperietur praeter hunc (*Crassum*) in utroque genere -is excellens et illo, qui in perpetuitate sermonis, et hoc, qui in celeritate atque dicto est (*cf. 221* hilaritate quadam et ioco). 2, 225. 227 -e et festivitate *conditior oratio* (Brut. 177 orator *C. Caesar*). 2, 230. 252. 270 Socratem opinor in hac ironia ... longe -e et humanitate omnibus praestitisse (*cf.* rep. 1, 16 -em Socraticum. *eiusdem*: Avg. civ. 8, 3 p. 324, 4 D. 8, 4 p. 325, 14). 2, 271. 340 dictum nec sine dignitate et cum -e. 3, 29. 138. 181 suavitas ... et -s. Brut. 140. 143 facetiarum et urbanitatis oratorius, non scurrilis -s (*cf.* Lvcr. 1, 934 [= 4, 9] lucida pango carmina musaeo contingens cuncta -e. Plin. nat. 17, 4 faceto. Don. Ter. Phorm. 341, 3 poetico. Hier. epist. 50, 3, 3 comico sale ac -e). 203 Crassi (Plin. nat. 35, 25). 238 vox, gestus et omnis actio sine -e. rep. 2, 1 gravitate mixtus -s. nat. deor. 2, 74. off. 1, 134 si seriis *de rebus loquatur*, severitatem adhibeat, si iocosis, -em. Att. 4, 15, 2 fam. 7, 1, 2. 9, 15, 2 veteris -is (*antea*: Romani veteres atque urbani sales. *cf. ibid.* -es [*antea*: antiquae et vernaculae festivitatis]). 11, 27, 6 delectant ... cum fides ..., consilium, gravitas, constantia, tum -s, humanitas, litterae. Catvll. 12, 8 -um dissertus (differtus *Passerat*) puer ac facetiarum. 16, 7 *versiculi* habent salem ac -em, si sunt molliculi ac parum pudici. 50, 7. Lvcr. 1, 28 aeternum da dictis, diva, -em (*cf.* Lact. inst. 1, 11, 36 ut ... venustatem ac -em carminibus suis addant *poetae*). 3, 1036 repertores doctrinarum atque -um (*sc. artis poeticae sim. cf.* Hier. epist. 32, 1, 3 aliquid doctrinae pariter ac -is). Manil. 4, 527 dulci tincta -e corda ([*opp.* triste ingenium]. Val. Max. 8, 9 ext. 2 Arator ad Parth. 41. *cf.* Vell. 1, 17, 1 dulces ... Latini -is facetiae). Cvrt. 7, 9, 19 cum specie corporis aequaret Hephaestionem, ei -e, haud sane virili, par non erat. Lavs Pis. 163 mirus omissa paulisper gravitate -s. Plin. nat. 31, 88 omnis ... vitae -s et summa hilaritas ... non alio magis vocabulo *quam sale* constat. 37, 10 non inficeto -e. Stat. silv. 4, 9, 54. Mart. 3, [*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

20, 9 -e tinctos Attico sales (Hier. epist. 57, 12, 3. *cf.* Mart. 4, 23, 6 Cecropio). Qvint. inst. 6, 3, 102. 11, 1, 53. Tac. dial. 26, 5 -e urbanitatis. Plin. epist. 1, 16, 5. 6, 8, 7. 6, 21, 5. 7, 4, 6. Apvl. met. 2, 31, 3 aliquid de proprio -e laetificum. apol. 94 Firm. math. 3, 12, 2 Don. Ter. Phorm. 35, 2. Hier. epist. 52, 5, 7 omnes delicias et -es et risu dignas urbanitates. Prvd. cath. 7, 13 inverecundus (Schol.: loquacitas. *cf.* Sidon. epist. 3, 13, 2 indecenter affectato -e). Macr. Sat. 5, 20, 13 *Aristophanis.* 6, 6, 2. Mart. Cap. 3, 221 (vers.) lasciva dans -i. 8, 809. Sidon. carm. 9, 263 Properti. 2 *respicitur potius pulchritudo corporis*: Cic. off. 1, 98 pulchritudo corporis apta compositione membrorum movet oculos hoc ipso, quod inter se omnes partes cum quodam -e consentiunt. Lvcr. 1, 14 *bestia* capta -e *Veneris* (Svlp. Apoll. perioch. Ter. Ad. 4 hunc citharistriae -e captum [Schol. p. 148, 27 *ad l.*: pulchritudine]). Lampr. Alex. 38, 4 (vers.) quod pulchrum vides esse nostrum regem ..., facit ... lepus comesus, de quo continuum capit -em.

B *metonymice de ipsis hominibus* (*in allocutionibus*): Plavt. Cas. 235 (*maritus ad uxorem*:) respice, o mi -s :: nempe ita (*sc. ego tibi -s sum*), ut tu mihi es. Catvll. 32, 2 mea dulcis Ipsitilla, meae deliciae, mei -es.

II *rerum*: Plavt. Curc. 99 salve, anime mi, Liberi -s ('*i. lepidum Liberi donum*' *Ussing*). Poen. 242 item nos *mulieres* perhiberi, quam si salsa muriatica esse autumantur, ⌊sine omni -e et sine suavitate⌋ (*versum del. Leo*); nisi multa aqua ... macerantur, olent *eqs.* Pompon. Atell. 163 cuiusvis -is Liber diademam dedit. Lvcr. 2, 502 aurea pavonum ... imbuta -e saecla. 3, 1006 fetusque ferunt varios que -es *tempora annorum* (5, 1376 vario distincta -e omnia *loca*). 4, 82 *interiora theatri* perfusa -e *colorum.* 4, 1133 pocula crebra, unguenta, coronae, serta parantur, nequiquam, quoniam medio de fonte -um surgit amari aliquid *eqs.* 5, 1259 *homines metalla* tollebant nitido capti lēvique -e.

in lusu verborum c. lepus *l. 15.*

cf. lepidus, leporia, leporicus. *v. Onom.*

leppidoīdēs *v.* lepidoides. *Kuhlmann.*

***lepra,** -ae *f.*, λέπρα. *de origine*: Isid. orig. 4, 8, 11 -a ... cutis asperitas squamosa lepidae ('*i. e.* lepidi [-dii]' *Lindsay*; alepide *T*) herbae similis, unde et nomen sumpsit; cuius color nunc in nigredinem vertitur, nunc in alborem, nunc in ruborem. *scribitur*: lebr- Inscr. christ. Diehl 1293 *et hic illic in codd., cf.* lepricus, leprosus. repr- Inscr. christ. Diehl 3866. *script. vulgari.* *prima syll. corripitur*: Carm. adv. Marc. 3, 169 Prvd. perist. 2, 230 Pavl. Nol. carm. 31, 508 Pavl. Petric. Mart. 2, 621. *producitur*: Ivvenc. 1, 734. 2, 519. 4, 409 Cypr. Gall. lev. 52 Pavl. epigr. 36 Sedvl. carm. pasch. 3, 163. *legitur ap.* Scrib. Larg. *et* Plin. nat., *saepe inde a* Tert., Itala. [*it.* lebbra, *ligur. vet.* lèvere; *raet. or.* lèvri. *cf. M.-L. 4989. Battisti-Alessio III 2189sq. Wartburg V 258. G.*]

I *strictius nomen morbi* (*cf.* Gloss. III 206, 52 -e [*i.* -ae?] sterna [*i.* serna *vel* sarna, sarma]. *affecti sunt homines passim; superficies rerum l. 58*): **A** *proprie*: **1** *sing.*: Scrib. Larg. 250 sulphur ... -am et quam elephantiam dicunt sanat. Tert. adv. Marc. 4, 9 p. 443, 10 qui -a esset liberatus (*sec.* Vvlg. Matth. 8, 2sqq.). Itala lev. 14, 40 (Tert. pudic. 20 p. 268, 1) in quibus tactus -a⟨e⟩ fuisset (*gr.* ἡ ἁφή, Vvlg. in quibus -a est). Matth. 8, 3 (cod. a *al.*) leprosus quidam...; et confestim mundata est -a eius. *al.* Firm. math. 4, 19, 35 -ae maligna vulnera. 7, 20, 11 impetiginem ... -amque. Hil. (?) hymn. de Christo 24 purgat -ae morbos. Lvcif. reg. apost. 8 impletus -a. *ibid.* -ae virus. Chiron 922 -a[e] ex corpore aufertur. Veg. mulom. 3, 52, 1 *uligines* pedes exulcerant ad similitudinem -ae. Hier. epist. 39, 2, 3 quid causae est, ut saepe bimuli trimulique ... repleantur -a? Vvlg. lev. 13, 1—14, 57 *leges latae de -a tam hominum quam vestium necnon parietum domorum. al.* Avg. quaest. hept. 3, 48 quid est, quod, cum de -a capitis loqueretur, eam etiam quassationem appellavit *eqs.* ? (*gr. 13, 30* θραῦσμα). Marcell. med. 19, 11. 24. 26. 29 *bis.* Oros. hist. 4, 12, 12 sicut in corpore hominis ita demum -a dinoscitur, si ... color diversus appareat ..., ita si continuus labor ... perfluxisset *eqs. al.* *in interpr. nom. hebr.*: Hier. quaest. hebr. in gen. p. 27, 29 quidam pessime suspicantur ante eam (*Saram*) -am fuisse vocitatam et postea principem, cum -a sarath dicatur. **2** *plur.* (*saepe iuxta* lentigines, lichenes, psorae; *metri causa* Carm. adv. Marc. *l. c.; numerum variant* Firm. math., Marcell. med.; *an plur. agnoscendus est supra l. 55?*): Plin. nat. 20, 55. 88. 94. 141. *et saepe* (*sc. omnibus locis*). Carm. adv. Marc. 3, 169 mundavitque -as, hostes caligine cepit *Heliseus.* Firm. math. 3, 5, 30. 7, 21, 4 (*iuxta* impetiginem). Marcell. med. 19, 15. Ps. Apvl. herb. 109 l. 11 (*sing. var. l.*). 109 l. 30. Diosc. 5, 1, 2 p. 166, 19 (*plur. sec. gr.*). Oribas. syn. 7, 8, 1 Aa p. 139 (*plur. sec. gr.*; La *sing.*).

B *translate, allegorice*: **1** *de peccatis, haeresibus sim.*: Hier. hom. Orig. in Is. 6, 4 p. 275, 8 aliquem pollutum et -am in anima habentem (*ibid.* spiritaliter leprosum). Rvfin. Orig. in lev. 8, 5 p. 400, 17sqq. -a *transfertur ad contagia animae.* in num. 7, 4 p. 36, 21 quanta in illa *plebe* est -a peccati (*l. 84. cf.* Hesych. in lev. 2, 1/3 p. 805[A] ad expiationem -ae, id est ad remissionem peccati. Evcher. form. 8 p. 51, 8 -a: peccatorum contaminatio [*affertur* Matth. 8, 3]. Evgipp. Sev. 26, 1 ut -am quoque peccatorum sicut carnis effugeret). Prvd. perist. 2, 230 vestros (*qui extra ecclesiam sunt*) valentes corpore interna corrumpit -a. Pavl. Nol. carm. 31, 508 leprosum tangere vitas, dives avare, -am diligis ipse tuam (*cf.* Ps. Avg. serm. 44, 1 avaros ... intus in anima peccati -a esse perfusos. Leo M. serm. 17, 4 immundissimam avaritiae -am). Avg. quaest. euang. 2, 40 -*a* coloris ... vitium est, non valetudinis aut integritatis sensuum atque membrorum; leprosi ergo non absurde intellegi possunt, qui scientiam verae fidei non habentes varias doctrinas profitentur erroris (*cf.* serm. 176, 6, 6 nemo variet, nemo leprosus sit; doctrina inconstans, non habens unum colorem, mentis -am significat). Hesych. in lev. 14, 33/47 p. 964[C] Paulus (*act. 15, 24sqq.*) -am dogmatum in doctoribus Antiochenae cernens. Consvlt. Zacch. 2, 18 p. 90, 4 -a *Mariae* (*num. 12, 10*) ... delicti mortalis effigies demonstratur. Vincent. Ler. 11, 12 *Photinus haeresi indulsit,* quo ... labores suos velut cuiusdam -ae admixtione foedaret. Cassiod. hist. 2, 24, 2 qui -am Arii susceperunt (*Theodoret. 1, 21, 4* τὴν λώβην. *idem respondet* 9, 3, 6 [*Theodoret. 5, 3, 7*]). Greg. Tvr. Franc. 2, 31 *baptismo* deleturus -ae veteris morbum. *v. etiam infra l. 83.* **2** *de locis sacrae scripturae, qui a stupidis lectoribus reprehenduntur*: Avg. c. Faust. 22, 7 p. 596, 18 qui ea, quae non intellegunt, reprehendentes -am vel scabiem seu verrucas legis esse dicunt promissivas figuras sacramentorum.

II *latius de excitatione cutis a medico effecta*: Philvm. med. 2 p. 114, 12 (*de cura rheumatis ventris*) *iuvat* nitrum ... supersparsum corpori ..., ut modicum inducat ruborem et mordicationem faciat cutis ... et sic postea, -a facta, ... perunges cutem *eqs.*

deriv.: lepraticus, leprosus. *cf.* lepricus.

leprāticus, -a, -um, *λεπρατικός. *i. q. ad lepram pertinens*: Vita Amator. (BHL 356) 28 *cutis* -ae inquinationis deteriorata languore (*supra*: in ora leprosorum).

lepricus, -a, -um, λεπρικός. *scribitur in codd.* lebr-. *i. q. ad lepram sanandam pertinens*: Diosc. 3, 98 p. 420, 19 emplastris cefalicis ... et confectionibus -is. 5, 139 p. 230, 10 medicaminibus diaforeticis et -is.

leprōsitās, -ātis *f.* *a* leprosus. Gramm. suppl. p. 64, 29 -s (*iuxta* caecitas *inter* accedentia, quae accedunt et non recedunt ..., nisi per dei virtutem sanantur).

***leprōsus,** -a, -um. *a* lepra. *de scriptura*: Cassiod. gramm. VII 166, 5 (*ex Papiriano; item* Isid. orig. 10, 162) -i a pruritu nimio ipsius scabiei dicti sunt et ideo per p scribi debent (*sc. non per* b, *id quod postulat Albin. gramm. VII 304, 27, ceterum verbis Papiriani usus*). *in codd. hic illic scribitur* -br- *ut* Itala Matth. 8, 2 (cod. k, *item* 10, 8. 11, 5). *? gen. plur.* -um: Cassiod. Ios. c. Ap. 1, 267 (-orum *var. l. ut in omnibus codd.* 1, 278, -i *ed. coll. gr.* οἱ ... λεπροί. *cf. Baehrens, Beitr. z. lat. Syntax 42*). *prima syll. corripitur*: Hymn. Ambros. II 75, 25 Prvd. perist. 2, 286 Pavl. Petric. Mart. 2, 362; *producitur* Sedvl. carm. pasch. 3, 27. 253. 4, 192. [*it.* lebbroso; *raet. occ.* alvrus; *prov. vet.* lebros; *cat.* llebros. *cf. M.-L. 4990. Battisti-Alessio III 2190. Wartburg V 258. G.*]

i. q. lepra affectus (Gloss. III 567, 61 liprosis: impetiginosus. 602, 32 -us [*an* -is?] humor fecundissimus [foed-, foetid- *coni. viri docti*], qui vertitur in squamosa ulcera, circa faciem et omne corpus obtinens): **1** *proprie*: **a** *c. subst.*: Tert. carn. 4 l. 32 carnem ... -am emaculat. adv. Marc. 4, 9 p. 441, 22 unicum -um Naaman ... ex tot -is Israhelitis. Itala num. 12, 10 (Monac., Aug. loc. hept. 4, 34 p. 586, 17) Maria -a tamquam nix facta est, ... -a erat (*gr.* λεπρῶσα *bis, Vulg.* candens leprā *et* perfusam lepra). Chiron 53 *vitium* exulcerat totos pedes et -os facit. Hymn. Ambros. II 75, 25 pacem -o dans viro (Sedvl. carm. pasch. 4, 192 maculosa gerentes -i portenta viri). Hier. epist. 18 A, 2, 1 vivente -o rege. Vvlg. exod. 4, 6 protulit *e sinu manum* -am instar nivis. Ps. Avg. serm. 292, 7 (= Caes. Arel. serm. 44, 7) quicumque -i sunt, non de sapientibus hominibus ..., sed de rusticis maxime ... nasci solent. Marcell. med. 19, 28 locis -is. Diosc. 2, 161 p. 242, 15 ungues -os (*al.*). Sedvl. carm. pasch. 3, 253 populos (op. pasch. 3, 22 conventus). **b** *pro subst.*: Tert. apol. 21, 17 *cum* -os purgaret *Christus* (Vvlg. Matth. 8, 2. *al.*). adv. Marc. 4, 9 p. 440, 26 in -i purgatione (*Vulg. Luc. 5, 12* vir plenus lepra). 4, 35 p. 539, 17 lex -orum (*lev. 13sq.*). Itala Matth. 8, 2 (cod. a *al.* = Vvlg.) -us veniens adorabat eum. Hil. in Matth. 7, 2 curatio ... credentis turbae ... in -o ostenditur. Vvlg. lev. 14, 2 ritus -i, quando mundandus *eqs. saepissime in eadem lege.* Marcell. med. 19, 22 fel ursinum -os admodum sanat. Pallad. hist. mon. II 23 p. 367[A] praepositus pauperum -orum (*I 2 p. 256[B]* praeerat ... cellulis fratrum pauperum atque debilium, *gr. p. 23, 9 B.* τοῦ πτωχείου τῶν λελωβημένων. *idem verbum gr. p. 67, 20 B. respondet* II 16 p. 374[C]). *et saepe ap. ecclesiasticos.*

2 *translate, allegorice* (*cf.* Hil. *supra l. 64*): Lact. *v. vol. V 2, 353, 8.* Rvfin. Orig. in lev. 8, 10 p. 407, 14 immundam ac -am animam (*cf.* p. 407, 20 qui in anima -us est, id est qui peccatis confixus est. Rvfin. hist. 10, 26 p. 989, 26 Eunomius *haereticus,* vir corpore et anima -us). Hier. hom. Orig. *v. p. 1177, 76.* Prvd. perist. 2, 286 peccante nil est taetrius, nil tam -um aut putidum. Avg. *v. supra l. 3 et 5 et* serm. 176, 2, 2 emundatos in cute, -os in corde. Cassian. inst. 7, 26 qui secundum similitudinem Giezi (*IV reg. 5, 27*) spiritu ac mente -i esse noscuntur. Canon. Turner II 1 p. 25[b] XVI qui in animalibus ut animalia fraciscunt vel in masculis, et -i efficiuntur (*gr. Mansi II p. 519[B]* λεπροὺς ὄντας ἤτοι λεπρώσαντας. *de eisdem* II 1 p. 100[b] XVII non solum -os crimine ... factos, sed et alios isto suo morbo replentes [*aliae versiones*: lepra criminis infecti; se ... peccati scabie contaminaverunt]). Verec. in cant. 4, 6 homo peccato -us.

[*B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deriv.: leprositas. *compos.*: colleprosus. *v. Onom.*

leptis *v.* neptis. *B.*

leptocarion, (-ī) *n.*, λεπτοκάρυον (*cf.* caryon). *scribitur* li- ORIBAS. *l. c.* Ab. GLOSS. III 592, 8. *neutr. plur.* -a *pro fem. sing.*: GLOSS. III 613, 37.

genus nucis (GLOSS. nucis gallica): DIOSC. 1, 137 p. 68, 9 M. Pontica[m] (politicam *trad.*, *Ποντικά gr. 1, 125, 3*), que[m] multi -a vocant, cacostomaca sunt (leptoricaria *P*). ORIBAS. eup. 2, 1 C 9 Aa (*sim.* La) p. 450 nuces . . ., quas Graeci -on vocant, nos autem avallanas appellamus, frigidior et austerior est. ALEX. TRALL. 1, 127.

leptogenesis *f.*, λεπτογένεσις (*cf.* myriogenesis). *titulus libri apocryphi test. vet.* (*cf. Hier. epist. 78, 20* absque libro apocrypho, qui a Graecis *λεπτή*, id est parva genesis appellatur): EPIST. pontif. Thiel Gelas. 42, 7 (= DECRET. Gelas. 286) liber de filiabus Adae -is apocryphus (li(p)t-, -eos *var. ll.*). CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3, 11/12 p. 62, 5 in libro, qui -is appellatur (leprog- *Lücke*).

leptologia, (-ae) *f.*, λεπτολογία. *litt. graecis* AQVILA (*suppletum per analogiam*), SCHEM. dian.

t. t. rhet., *i. q. subtilis descriptio*: AQVILA rhet. 2 p. 23, 12 ⟨-a . . .⟩: . . . (*affertur Cic. or. frg. A VI 1*), quod si hoc ipsum esse aliqui diatyposin, hoc est descriptionem, volunt, intellegant nos non de universo loco, sed de executione singularum rerum loqui: quas ita persecutus est *orator*, ut etiam minima quaeque demonstraret. SCHEM. dian. 18 p. 73, 21 -a est, qua in discri⟨p⟩tionibus tenuissimis utimur (*affertur Cic. Verr. II 5, 27*). CASSIOD. in psalm. 51, 5 respice, quemadmodum multas res his tribus versibus breviter intimavit; quae figura dicitur -a, id est subtilis locutio, quando res singulae minutatim ac subtiliter indicantur.

leptolȳdius, -a, -um, *λεπτολύδιος. *genus fici*: CLOAT. frg. Macr. Sat. 3, 20, 1 Lydia, -a (u *pro* y *in utraque voce trad.*).

***leptomerēs,** -es, λεπτομερής (*cf.* mono-, pachymeres). *scribitur in codd. etiam* li-, ly-. *gen. sing.* -us ORIBAS. syn. 1, 25, 6 La p. 78, 16. -is eup. 2, 1 A 9 Aa. *plur. neutr.* -es ORIBAS. syn. 2, 22 tit. (cod. Aa; La -is, *gr.* -ῆ), -ia eup. 2, 1 E 1 Aa p. 466 (*vix subst.*, *gr. E 2 comparativus*).

i. q. ex tenuissimis partibus constans, tenue vel subtile reddens: CAEL. AVR. acut. 1, 14, 113 *Asclepiades contendit* solutionem ciborum in ventre fieri crudam et per singulas particulas corporis ire, ut per omnes tenuis vias (visa *trad.*) penetrare videatur, quod appellavit -es, sed nos intelligimus spiritum. ORIBAS. syn. 1, 25, 6 La p. 78, 16 Mø. cataplasmata . . . habeto virtutem ex calasticis -us (*gr.* χαλαστικῆς λεπτομεροῦς *sc.* δυνάμεως), id est extenuantium habentium (-bus *var. l.*) partem (*Aa* qui relaxare et subtiliare possint) et amaras vel stipticas. 2, 12 La p. 99, 7 nocis (*i. nucis*) lepus hustus -is est (*Aa* subtilitate, quam habet). 2, 22 tit. Aa que sunt -es (La -is), id est que extenuant humores (La extenuandi habentes virtutem. *opp. 2, 23 tit.* pacymerae). 3 add. p. 909 modicum vinum Italicum in o l e u m mittis -es et non stiptico (5, 16, 3 La p. 59 [*Aa* subtile]. eup. 2, 1 C 11 Aa p. 451 *ex cedro* o. factum fortiter -is est [La nimis -is]. GLOSS. V 216, 31 -es Graeci appellant o. Sabinum, qui est omnium tenuissimae virtutis ac penetrabilis). 4, 23, 13 La p. 25 rafanus -es est, id est extenuandi iam habet partem virtutis (*Aa* suptiliaturiam habet virtutem). eup. 2, 1 A 1 La p. 426 -is est v i r t u s eius *agni herbae* (A 2 La p. 427 v. . . . -is, id est extenuans partem [*praecedit*: -is est modice *radix agrosteos*; *gr.* ὀλίγον]). A 9 Aa -is valde birtutis. A 25 La est autem -is *anthemis*, id est aliquam partem habet extenuatoriam (*Aa 24* extenuatoria *tantum*). B 1 (42) La est autem et -is *balsamus*, hoc est extenuatoria partem habet. E 1 Aa p. 466 sunt . . . -ia *radix et semen evisci* (*vix subst.* -ia; *La* extenuandi . . . possidet virtutem, *gr. 2* λεπτομερεστέραν . . . δύναμιν). L 13 Aa (*de lycio*) una quidem pars -is (*La 12* extenuaturiam . . . virtutem, *gr. 28* λεπτομεροῦς *sc.* οὐσίας) et diaforetica virtute est et calida, alia autem terrestrem frigidam modice habens et stipticam virtutem. *al. apud eundem.* *compar.* -esteros: ORIBAS. eup. 2, 1 A 36 Aa usta autem et cinus (*i. cinis*) ex ea (Ab eo, *sc. asphodelo*) -estera (*La 37* extenoatoriam habet virtutem). C 21 Aa p. 456 (*de sterco caprino*) si autem usta fuerit, -istera (La K 1 -estera) quidem est. D 6 Aa dracontea acrior est aro . . . et -estera (Ab -ist-, *La* extenuat amplius). G 9 Aa (*de gypso*) ustus . . . est -istera (*sec. gr. 30, at* La 11 -es, id est extenuaturiam habet partem). *al. apud eundem.* *superl.* -istatus: ORIBAS. eup. 2, 1 S 12 Ab p. 505 (*sec. gr. 29*, Aa -is *tantum*, *La 57* nimis extenuaturius).

leptomeria, -ae (-ās) *f.*, λεπτομέρεια (*cf.* leptomeres). *scribitur* li- ORIBAS. Ab *omnibus locis.* *formae graecae*: *acc.* -an CAEL. AVR. chron. 3, 4, 65 ORIBAS. eup. 2, 1 S 23 Aa (-a Ab. *at* -am C 20 Aa, -a B 9 Aa). *gen.* -as ORIBAS. eup. 2, 1 R 2 (*at* -ae S 25 [-is Ab]).

fere i. q. tenuitas, subtilitas, extenuandi facultas (*l. 81*): CAEL. AVR. chron. 3, 4, 65 tenuissimorum corpusculorum . . . consensum, hoc est spiritus, quem -an eorum princeps *Asclepiades* appellavit (*cf. supra l. 39*). ORIBAS. eup. 2, 1 B 9 Aa p. 445 *brathy* diaforetica est balde per -a (*La* ex proleptomeriam). C 20 Aa *coriandrum* habens . . . aliquam -am (*La* tenuitatis participationem, *gr. K 62* λεπτομερής *sc.* οὐσία). R 2 participat . . . -as *reum Ponticum.* S 23 Aa *fici sicci* habent . . . aliquid et -an, id est extenuandi vel subtiliandi partem aliquam (*La* extenuandi partem *tantum*, *gr. 44* τι . . . λεπτομερές). S 25 Aa scynanthus *i.* σχοίνου ἄνθος . . . stipticus est non satis, non separatus a -ae natura (*gr. 49* λεπτομεροῦς φύσεως).

cf. proleptomeria.

lepton, λεπτόν. *i. q. tenue*: PLIN. nat. 25, 68 (*cf.* 1, 25, 31) est alterum centaurium cognomine -on, minutis foliis, quod aliqui libadion (*edd. vett. sec. gr.* λιβάδιον, -deon *codd.*) vocant, . . . angustioribus et longioribus foliis . . ., radice tenui et supervacua (*cf. Marcell. med. 30, 15* centaurei tenuis sucus. *Cass. Fel. 1 p. 3, 10* tenui centauria). *cf.* catalepton (*ubi addas* CIC. Att. 2, 18, 2).

leptoperitia *v.* leptopyretia.

? **leptopetalon** *n.*, *λεπτοπέταλον. *cf.* callipetalon. *nomen herbae*: DIOSC. 3, 106 p. 422, 27 de -on: leontopetalon aut leontopodion aut pardalion dicunt. *seq. descriptio* (*gr. 96* λεοντοπέταλον. *'corrupt.* de leonto- *?' André, Lex. des term. de botan. s. v.*). *cf.* leontopetalon.

leptophyllos, *acc.* -on, λεπτόφυλλος (*cf.* platyphyllos, carpophyllon). *scribitur* -fil- PS. APVL., GLOSS. *forma latina* -um *l. 20 in var. l.* *i. q. tenuibus foliis praeditus*: PLIN. nat. 26, 71 (*cf.* 1, 26, 45) septimum *genus tithymalli* dendroides cognominant, alii cobion, alii -on *eqs.* (*cf. 26, 70* sextum *genus* platyphyllon vocant). PS. APVL. herb. 12 tit. herba artemisia -os (*cf. Plin. nat. 25, 74* ipsius *artemisiae* duo genera: altior latioribus foliis, altera tenera tenuoribus. *seq. tertium genus*: minimis foliis). *seq. in β* l. 3 herbam artemisiam -os (-um *var. l.*; h. a. tunsa *Howald-Sigerist cum αγ*). GLOSS. III 550, 55 -os artemisia.

? **leptopsēphos** *m.*, *λεπτόψηφος. *i. q. minutis calculis praeditus*: PLIN. nat. 36, 57 rubet porphyrites in eadem Aegypto; ex eodem (eadem *var. l.*) candidis intervenientibus punctis -os vocatur (leptosephos *var. l.*, leucostictos *edd. vet.*). *huc fortasse* GLOSS. III 568, 14 -os (*coni. Goetz*, leptosophas *trad.*, Leptosophus *Daniel*) id est marmor porporeos (*Goetz*, marmosoporeos *trad.*).

leptopyretia *n. pl.*, λεπτοπυρέτια. GLOSS. med. ed. Heiberg p. 39, 16 -a (-peritia *trad.*): id est minutae febres. *inde* **leptopyretia,** -ae *f.* *i. q. febris levis*: MARCELL. med. 20, 127 -as (-peritias *trad.*) sanat *herba quaedam.* *cf.* leptopyria.

leptopyria (*i.* *λεπτοπυρία) minuta febris GLOSS.[L] V Abba LE 53. *cf.* leptopyretia.

leptorrax, *acc. pl.* -agas *f.*, λεπτόρραξ. *genus vitis vel uvae*: PLIN. nat. 14, 15 est et illa naturae lascivia, ut praegrandibus *uvis* adhaereant parvi comites, suavitate certantes; -gas has vocant (-r(r)ogas *var. ll.*).

leptosophas *v. s.* leptopsephos.

leptospathium, *abl.* -o *n.*, *λεπτοσπάθιον. *cf.* semispathium. *instrumentum medici, fere i. q. spatula tenuis*: CASS. FEL. 32 p. 67, 1 (*de ulceratione gingivarum*) ob diligentiam . . . curationis oportet -o (lecto spacio *codd.*) ferramento licinio involuto et moto tilto blande desecta detergere. 36 p. 80, 9 si forte nimis sordida cum putredine apparuerit *ulceratio oralis*, ervi pollinibus tenuissimis . . . deterges ex -o (lepto spacio, lecto spatio *codd.*) ferramento licinio involuto.

leptūrgus, -a, -um, λεπτουργός. *i. q. subtiliter elaboratus* (*cf. Hauler, ALL 15, 1908, 106 sqq.*): FRONTO p. 131, 8 v. d. H. quid? si quis postularet, ut Phidias ludicra aut Canachus deum simulacra fingeret aut Calamis -a (-ata *manus altera*) aut [ut] Polycletus chirurga?

***leptynticus,** -a, -um, λεπτυντικός. *scribitur in codd.* -tint- DIOSC. *omnibus locis* (-tinic-, -terit- *var ll.*).

i. q. extenuans, emolliens: GARG. MART. med. 29 cuius *sinapis* naturam medici volunt esse thermanticam hoc est caloratam, -am, quae quod invenit extenuet, epispasticam, quae quod comprehendit adducat. DIOSC. 1, 1 p. 4, 11 M. haec *genera iridis* calidae sunt naturae et -en (*gr. 1, 1, 2* λεπτυντικὴν *sc.* δύναμιν). 1, 15 p. 13, 17 virtus ei *iunco* calida et diuretica, extiptica (*i.* et styptica *?*) et -a et digestibilis *eqs.* (*gr. 1, 17, 2* μαλακτικήν). 1, 135 p. 67, 12 diuretica est et -a *amygdala dulcis* (*gr. 1, 123, 2* λ.). 3, 32 p. 391, 17 cui *puleio* virtus est termantica et -a et peptica (*gr. 3, 31* λ.). 5, 98 p. 204, 11 virtus est ei *aeri usto* stiptica et exerantica, -a et catastaltica (*gr. 5, 76, 3* δύναται . . . λεπτύνειν) *et saepissime apud eundem.* *cf.* leptomeres.

lepudium homo elegans et mollis ac facetus -um vocatur GLOSS. V 216, 32. *'ex* lepidum *natum?' Goetz.* *Hübner.*

1. *lepus, -oris *m.* [*vox accolis maris mediterranei familiaris videtur; huc trahendum sic.* λέποϱις, *ubi* ϱ *veterem stirpem in* -r-, *non* -s- *exeuntem indicat. Sch.*] *derivatur*: *a* levipes: STILO frg. (12 F.) VARRO rust. 3, 12, 6 QVINT. inst. 1, 6, 33 ISID. orig. 12, 1, 23. *a voce graeca Siculorum antiqua* λέποϱις: VARRO ling. 5, 101. rust. 3, 12, 6 (*Stiloni obloquitur ut* frg. Gell 1, 18, 2). *a* lepidus, lepos, *sc. vulgari opinione, p. 1181, 79 sqq.* *nom. sing.* -or GLOSS. II 358, 1. NOT. Tir. 108, 82. *de genere*: QVINT. inst. 1, 6, 12 epicoenon (PRISC. gramm. II 104, 19). PRISC. gramm. II 169, 15 (*ex Capro et Probo*) vetustissimi in multis . . . inveniuntur confudisse genera, nulla significationis differentia coacti, sed sola auctoritate, ut hic et haec . . . -s (*var. l.* lupus). *cf.* PLIN. nat. 8, 218 Archelaus auctor est . . . utramque vim singulis inesse ac sine mare aeque gignere. DON. *p. 1181, 24.* *fem. exstat* HOR. sat. 2, 4, 44 fecundae (-di *var. l.*) -is. ANTHIM. 13 -is . . . si novellae (-li *necnon* leporinas . . . carnes *var. ll.*, *cf. 4* verbicinas, *5* agnelinas *al.*, *acc. pro nom.*) fuerint, et ipsi sumendi (ipsae sumantur *var. l.*). *addas* CARM. de mens. 2, 37 prensum (-am *var. l.*) -em. *ceterum sexus significantur additamentis* mas, femina: VARRO rust. 3, 12, 4 PLIN. nat.

[Bader]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

32, 8 Hyg. astr. 2, 33 p. 72, 1. *legitur inde a* Plavto, Catone, Terentio. [*val.* iepure; *dalm.* lipro; *it.* lepre, *tusc. vet.* (*Lucca*) lepora, *pedem.* levr, -a, *ligur.* levre, *venet. vet.* lievore, *abrut.* lebbrə, *sic.* lepru; *sard. sept.* lépparu, *centr.* lèppore, lèppere, *mer.* leppuri; *raet. occ.* leivra, lieur, *or.* yeur; *francog., francoprov.* lièvre (*in omnibus dial.*); *prov. vet.* lebre, -a (*dial. prov., langued., alvern., lemov.*); *vasc.* lebe; *cat.* llebre; *hisp.* liebre; *port. vet.* lébor, *port.* lebre. *cf. M.-L. 4991. Battisti-Alessio III 2206. Wagner II 22. Wartburg V 258sqq. Corominas III 88. Machado² II 1391. G.*]

i. q. λαγώς (*quae vox respondet, ubi nihil adnotatur. fusius de -e agunt* Varro rust. 3, 12, 4sqq. Plin. nat. 8, 217sqq. *cf. Gossen, RE VII 2477sqq.*): **I** *animal terrestre* (Diosc. 2, 11 de -e terreno, *gr. 2, 19* χερσαίου): **A** *in comparationibus, imaginibus, exemplis*: **1** *vi proverbiali* (*cf. Otto, Sprichw. p. 190sq.*): Plavt. Capt. 184 (*senex pauper ad parasitum meliora sibi poscentem*:) i modo, venare -em; nunc irim tenes. Ter. Eun. 426 (*vix recte Livio Andr. tribuit Vopisc. Car. 13, 5; loq. miles ad adulescentulum, qui meretricem subigitat*) -s tute es, pulpamentum quaeris? (es et p. q. *var. l.*) . . . : : . . . tuomne . . . hoc dictum erat? vetus credidi (Don. *ad l.* 1 -s pro infamia ob multa ponitur; vel quod magis a posteriore parte, hoc est armis, pulpamentum de se praebeat [*affertur* Hor. sat. 2, 4, 44]; vel quod venantur illum . . . canes, quos pro amatoribus ἀλληγορικῶς intelligimus [*affertur Phorm. 7*] . . ., vel quod . . . [*verba corrupta*], ut hunc libido effeminata; vel quod a physicis dicatur incerti sexus esse. *ibid.* 2 quod in te habes, hoc quaeris in altero. Schol. p. 102, 17 lenis aptusque es fornicationi et scortum quaeris, cum forte tute aptus sis huic operi ut scortum. Evgraph.: cum tu ipse praeda sis, praedam quaeris). Varro (?) frg. Non. p. 68, 21 abstemius est, immo scit quo rete -em teneat lupum non teneri. Ov. ars 3, 662 credula si fueris, aliae tua gaudia carpent, et -s hic (*sc. amator*) aliis exagitatus erit (*cf.* Petron. 131, 7 [*loq. anus, quae mentulam Encolpii erexit*] aliis -em excitavi). Sidon. epist. 5, 7, 5 cum sint in praetoriis leones, in castris -es. **2** *in serm. amatorio*: Plavt. Cas. 138 mi animule, mi Olympio, . . . mi -s. **3** *exemplum est*: *velocitatis*: Plavt. Persa 436 citius . . . fugiunt, quam ex porta ludis cum emissus est -s. Firm. math. 8, 10, 4 Avg. civ. 8, 15 p. 343, 17 **D.** *timiditatis* (*cf. l. 32*): Cornif. frg. Hier. chron. a. Abr. 1976 galeatos -es *appellavit milites saepe fugientes* (*cf.* Lex Sal. Merov. 30, 5 si quis alterum -em clamaverit, . . . culpabilis iudicetur [*cf. 30, 6* si quis alteri reputaverit, quod scutum suum iactasset]). Hor. carm. 1, 37, 18 *Octavianus Cleopatram fugavit* velut . . . -em citus venator. Ov. ars 1, 272 *prius* -i det sua terga canis, . . . quam *eqs.* met. 5, 628 quid mihi *Arethusae* tunc animi miserae fuit? anne quod agnae est . . . aut -i, qui . . . cernit ora canum *eqs.* 15, 100 *aurea aetate* -s impavidus mediis erravit in arvis. fast. 2, 87 *Arione cantante* canes -esque umbra iacuere sub una (*item Orpheo*: Clavd. rapt. Pros. 2 prol. 25 Mart. Cap. 9, 907 Drac. Romul. 1, 9 Boeth. cons. 3 carm. 12, 12). hal. 64 Sil. 5, 284. *fecunditatis*: Ov. ars 2, 517 quot -es in Atho . . ., tot sunt in amore dolores. **4** *in allegoriis*: Barnab. 10, 6 ('nec -em manducabis' Vvlg. lev. 11, 6 deut. 14, 7) non eris, inquit, corruptor puerorum . . ., quia -s singulis annis facit ad adsellandum singula foramina et quotquot annis vivit, totidem foramina facit. Physiogn. 8 pardus, cervus, -s (lupus *var. l.*) ad femininum *sexum referuntur*. Evcher. form. 4 p. 26, 15 -s: timens deum; in psalmo (103, 18) 'petram refugium -bus et erinaciis' (*gr.* τοῖς χοιρογρυλλίοις *tantum. inde* Gloss. V 506, 2 -s: erinacius, lepusculus).

B *proprie*: **1** *cibus est* (*cf. infra l. 71sqq.*): Cato ad fil. frg. 3 -s multum somni adfert qui illum edit. Index Metell. pontif. Macr. Sat. 3, 13, 12 in cena: . . . -es *eqs.* Caes. Gall. 5, 12, 6 *Britanni* -em et gallinam et anserem gustare fas non putant, haec tamen alunt animi voluptatisque causa. Hor. sat. 2, 4, 44 fecundae (-di *var. l.*) -is sapiens sectabitur armos (2, 8, 89. Mart. 7, 20, 5 utramque coxam -is et duos a. Don. Ter. Eun. 426, 1. *cf.* Mart. 6, 75, 2 femur). Cels. 2, 18, 3 *mediocriter nutrit.* Petron. 36, 2 -em . . . pinnis subornatum, ut Pegasus videretur. 56, 9 (*inter apophoreta*) 'canale et pedale': -s et solea est allata. Mart. 3, 94, 1 coctum -em. 2 scindere . . . -em (*cf.* Ivv. 5, 124 secetur. 11, 138 -s . . . caeditur et tota sonat ulmea cena Subura). 13, 92, 2 inter quadrupedes mattea prima -s. Itala deut. 14, 7 (Lugd., *cf.* Vvlg.) *interdicitur ut immundus* (*sim.* Vvlg. lev. 11, 6). Apic. 4, 177 (4, 3, 7) minutal ex iecineribus et pulmonibus -is (8, 399 [8, 8, 5] iecinera -um et sanguinem. *al.*). 8, 395 (8, 8, 1)sqq. -em madidum . . . farsum (farsilem) . . . assum (subassatum) . . . ex suo iure . . . Passenianum . . . elixum . . . conditum. **2** *medicamen est* (*fusius* Plin. nat. 28, 154—262 Plac. med. 3 Diosc. 2, 11): Cels. 2, 30, 2 *alvum adstringit.* 2, 31 *urinam movet.* Scrib. Larg. 175 -is coaguli (*cf.* leporinus). Plin. nat. 28, 172 *contra dolores pulmonem* -is (224. 248). 28, 179 reperitur in latere -is os acui simile; hoc scariphare dentes . . . suadent. 28, 194 pili . . . suffiti (209. 239). 28, 199 testes . . . devorare; . . . renes crudos devorari (213). 28, 202 sanguine (Ser. Samm. 147 Marcell. med. 27, 97 Plac. med. 3, 11. 16. 24). 28, 210 fimum (235. 249). *al.* *in superstitione*: *pulchritudinem corporis auget*: Plin. nat. 28, 260 fieri -e sumpto in cibis . . . vulgus *arbitratur* . . . gratiam corpori in octo dies. Mart. 5, 29, 1 formosus septem . . . diebus eris (Lampr. Alex. 38, 1 [*cf. p. 1182, 41*]). *amuletum est*: Plin. nat. 28, 199 ventris . . . dolore temptari negant talum -is habentes (Marcell. med. 28, 21 talus . . . ventriculo subligatus). 28, 220 pedes . . . adalligatos (*ibid.* pede -is viventi absciso, si quis secum adsidue habeat). 28, 229 cor adalligant. 30, 147 non latrari a cane . . . -is fimum vel pilos tenentem. **3** *generalia quaedam*: Varro rust. 2, 9, 5 *canes, qui olim venatorum erant,* si viderint -em . . ., eum potius quam oves sequentur (Verg. georg. 1, 308 Gratt. 201). 3, 3, 2 *in leporariis aluntur* (*v. s.* leporarium). Verg. georg. 3, 140 canibus -em venabere. Aen. 9, 563 -em . . . sustulit *aquila* (Ov. met. 6, 517 Phaedr. 1, 9, 4. 8 Ivv. 14, 81 Apvl. flor. 2 p. 9). Hor. epod. 2, 35 pavidum . . . -em . . . laqueo captat. epist. 1, 15, 22 tractus uter plures -es . . . educet. Prop. 2, 19, 23 -es . . . molles excipere. Ov. met. 10, 538 *Venus* pronos -es . . . agitat. 13, 832 deliciae faciles vulgataque munera . . . -es (*dantur puellis amatis ut*: Calp. ecl. 3, 77 Nemes. ecl. 2, 67). fast. 5, 372 clauduntur rete . . . capreae sollicitusque -s *ludis Florae.* Phaedr. app. 26 (28), 1 cum venatorem . . . fugeret -s. Svet. frg. 161 p. 250, 2 -um *est* vagire. Inscr. Tun. Merlin 733 Sagitta *canis* pernicies -um. *al.*

C *sidus*: Cic. Arat. 121 hunc *Canem* propter subterque pedes . . . Orionis iacet levipes -s. 158 sparsae . . . stellae, quas contegit . . . -s (*cf.* Germ. 373 sub -is latus. Avien. Arat 809 -is qua tenditur alvus). nat. deor. 2, 114. Manil. 1, 412 velox. 5, 159. 233 Vitr. 9, 5, 3. Colvm. 11, 2, 89 tempestatem significat. *al.*

II *animal aquatile* (Isid. orig. 12, 6, 23 a similitudine capitis nuncupatus. *inter pisces habetur l. 26. 29. cf. Saint-Denis, Voc. des anim. marins 54sq.*): Ov. hal. 126 -es lati (leti *cod.*; *inde restituitur* Plin. nat. 32, 152, *ubi* epodas, eporas, aeporas *codd.*). Scrib. Larg. 80 marini -es *medicamina sunt* (Plin. nat. 32, 70 cinis eius. *al.* Theod. Prisc. eup. faen. 29 -em [-em vel *var. l.*] piscem). 186 -is marini gustus non absimilis illotis piscibus. Plin. nat. 20, 223 *malvae* -is marini venenum restinguunt (28, 158. *al. cf.* 23, 108 medicamentum . . . contra -em marinum). Apvl. apol. 33 -em marinum . . ., qui alius omnino piscis fuit (Plin. med. 3, 34, 1). Plac. med. 16, 8 qui . . . a -e marino tacti fuerint.

III *in nominibus herbarum*: **A** -is (-um) pes, λαγώπους: Ps. Apvl. herb. 61 Misc. Tir. p. 56, 13. **B** testiculum -is: Ps. Apvl. 15 l. 14 *priapiscum nominant* Siculi orchis, ⌊alii t. -is⌋ (*om. pars codd., cf. ibid. l. 15* alii testiculos). Ps. Diosc. Vind. 3, 128 p. 138, 16 (*inter nomina herbae q. d.* σατύριον τὸ ἐρυθρόνιον). **C** -is auricula: *vol. II 1496, 5sqq., ubi addas* Gloss. III 545, 21 dictamnum -s a. (582, 2sq. 632, 2).

IV *in nomine ligaturae*: Ps. Soran. quaest. med. 251 utimur . . . epidesmo, cui est nomen -s sine auribus (*cf. Soran. fasc. 7* τὴν . . . ἡμίρομβον ἢ λαγωὸν δίχα ὤτων ἐπίδεσιν).

in lusu verborum c. lepos: Carm. Lampr. Alex. 38, 4 pulchrum quod vides esse . . . regem . . ., facit . . . -s comesus, de quo continuum capit leporem (*cf. p. 1181, 79*).

deriv.: leporarius, leporinus, lepuscellus, lepusculus.

2. lepus *n.*, λέπος. *i. q. putamen*: Oribas. syn. 2, 12 La p. 99, 7 Mø. nocis -s (Aa nucis scorticatura).

lepus **lepuscellus** Gloss.ᴸ I Ansil. LE 224. *a* 1. lepus *deminutive, cf.* lepusculus.

lepusculus, -ī *m.* *a* 1. lepus *deminutive, cf.* lepuscellus. -c[u]l- *metro exigitur* Carm. Lampr. Alex. 38, 6. Not. Tir. 108, 83. 86ᵃ.

I *i. q. lepus parvus, sc. miserandus, contemptus sim.*: **A** *animal terrestre*: **1** *proprie*: Varro Men. 385 -i timentis hoc quadrangulum dedit Diana, rete . . ., ἄρκυας, viscum . . . lineamque compedam. rust. 3, 3, 8 in . . . leporario pater tuus . . . praeterquam -um e venatione vidit numquam (*alitur in vivariis ut* Colvm. 9 praef. 1. 9, 1, 8). Cic. nat. deor. 1, 88 in qua *Seripho insula* -os vulpeculasque saepe vidisses. Lampr. Alex. 38, 1 de -is facta est mentio (*sc. 37, 7* leporem. Carm. Lampr. Alex. 38, 6 comedas velim -os, *ut pulcher fias; cf. p. 1181, 79sqq.*). Svlp. Sev. dial. 2, 9, 6 -us persecutoribus *canibus* alligatis incolumis evasit (*inde* Ven. Fort. Mart. 3, 342). Romvl. fab. 33, 4 rec. gall. sua virtute -us exivit de ore canis (lepus *var. l.*; auditus [*i.* auritus] *rec. W*). Sidon. epist. 8, 6, 12 insidiari -is. **2** *in comparationibus, imaginibus, exemplis* (*comparantur homines praeter* Cic.): Cic. Verr. II 4, 47 si minus *artis opus grande* . . . venari potuerant, illa quidem certe pro -is capiebantur, patellae, paterae, turibula. Sen. epist. 124, 22 cum te ad velocitatem paraveris, par -o non eris. Ambr. in psalm. 36, 32, 2 qui ad imaginem . . . dei vivit . . ., ut refugiat . . . ferarum rabiem, -orum formidinem *eqs.* Heges. 5, 36, 2 *eques Romanus Iudaeum captum* velut -um aquila . . . viventem deiecit. Hier. in Matth. 7, 26 'petra refugium leporibus' (*psalm. 103, 8*) . . . unde et Moysi dicitur eo tempore quo de Aegypto fugerat et -us domini erat: 'sta in foramine petrae *eqs.*' (*exod. 33, 22*). Vvlg. prov. 30, 26 (*24* quattuor sunt minima terrae, et ipsa sunt sapientiora sapientibus) -us, plebs invalida, quae conlocat in petra cubile suum.

B *animal aquatile* (*cf.* lepus *sub II*): Ambr. hex. 5, 10, 31 -us . . ., timidum animal in terris, in mari formidabile, citam et quae non facile possit auferri corruptelam invehit.

II *nomen tesserae*: Isid. orig. 18, 63 (Gloss.ᴸ I Ansil. LE 223) has *tesseras* alii -os vocant eo quod exsiliendo discurrant.

v. Onom. *Bader.*

lēra *v.* lira.

leria ornamenta tunicarum aurea Pavl. Fest. p. 115. *cf. Hesych. λ 895* λῆροι· τὰ περὶ τοῖς γυναικείοις χιτῶσι κεχρυσωμένα. [*sard. centr.* lèra. *cf. Wagner II 23. G.*]

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hae lēriae φλυαρίαι Exc. Bob. gramm. I 549, 20 (*turbato litterarum ordine exstat inter* hae nugae, hae neniae ἐπιτάφιοι *et* hae opes. *cf. Heraeus, Kl. Schr. 70*). *est gr.* λήρεῖαι.

lēro *v.* liro.

lērōdes, ληρῶδες. Lvcil. 187 si minus delectat *homoeoteleuton*, quod . . . -sque simul totum ac si miraciodes *est* (σχληρῶδες *fere trad.*; σκληρῶδες *coni. Studemund*).

? **leros.** *nomen lapidis*: Plin. nat. 37, 138 similis aspectu est (*sc. ut iris*), sed non eiusdem effectus, quae vocatur -s (ieros, eiros, ros, zeros *var. ll.; restituitur ex* 1, 37, 53 -s, *ubi* zeros, lepor *var. ll.; an* hieros *scribendum?*), alba nigraque macula in transversum distinguentibus crystallum.

? **1. lerus,** -ī *m., cf. gr. rec.* λερός *'sordidus'*, ἡ λέρα *'sordes'*. Oribas. eup. 4, 83 p. 603 -us in palaestra (*restituit Svennung, Wortstud. 92 ex* lesus *coll. gr. 4, 82, 4* ὁ ῥύπος ὁ ἐν ταῖς παλαίστραις *et vocibus gr. rec. supra allatis*).

? **2. lerus** animal est Gloss. V 571, 35. *obscurum, an* lepus *scribendum? cum* glis *coniungit Meyer-Lübke, WSt. 25, 1903, 101.*

lession, ἐλέησον. Patric. dict. 3a Curie -n, Christe -n.

lessus, *acc.* -um *m.* [*originis ignotae. Sch.*] *i. q. lamentatio funebris*: Lex XII tab. 10, 4 (Cic. leg. 2, 59. 64) mulieres genas ne radunto neve -um funeris ergo habento (Cic. *loco priore*: hoc veteres interpretes Sex. Aelius, L. Acilius non satis se intellegere dixerunt, sed suspicari vestimenti aliquod genus funebris, L. Aelius -um quasi lugubrem eiulationem, ut vox ipsa significat; quod eo magis iudico verum esse, quia lex Solonis id ipsum vetat). *restituitur pro* fletus Cic. Tusc. 2, 55 (*ubi* Lex *citatur*).

lēstēs (listes *trad.*) latro[ne] Gloss. V 506, 30. *gr.* λῃστής *vel* λῃσταῖς.

lesus *v.* 1. lerus. *B.*

lēta *v.* 2. laetus.

lētābilis, -e. *a* letum, *cf.* exitiabilis. **1** *i. q. letifer, perniciosus*: Itala II Macc. 14, 43 (rec. X) cum . . . non certo et -i loco sibi plagam dedisset (*em. Bulhart in schedis ex* locabili; *gr.* τῇ . . . πληγῇ μὴ κατευθικτήσας, *rec. B* mortalem plagam, *rec. P* letali plaga. *cf. Ov. met. 5, 133* letifer . . . locus). Amm. 19, 4, 7 *species luis* loemodes . . . volucri velocitate -is. *hyperbolice*: Ps. Rvfin. in Ioel 2, 4 p. 1043D incolas *ab hostibus circumventos* -is anxietas occupabit. Tract. Pelag. p. 104 -i . . . odio. **2** *i. q. mortis vel mortuorum proprius, funeralis*: CE 746, 4 (*s. IV/V, mali versus*) -i tumulo.

? n. acc. **lētābile** *pro adv. i. q. ita, ut letum afferatur* (*cf.* letale, letiferum): Clavd. Don. Aen. 12, 920 p. 638, 14 ('volat . . . exitium dirum hasta ferens') hoc est -e (*sc.* volat, *nisi adi.* -e *sc.* exitium, *cf. p. 1184, 68*).

lētābundus, -a -um. *cf.* letare. *i. q. letum afferens*: Alc. Avit. c. Eutych. 2 p. 22, 3 -um virus *haeresis*.

? **letagito.** Gloss. IV 107, 24 -o: infirmitas, somnium, infirmum somnium. V 506, 6 -o: aegre dormio. *loci corrupti, fort. c.* letharg- *coniungendi.*

***lētālis,** -e. *a* letum, *cf.* vitalis, exitialis. *de scriptura v. s.* letum. *compar. et superl. desunt.* Not. Tir. 63, 37 (*post* letum). Gloss. mortifer. -e: δηλητήριον. mortale. *cf.* Fel. Cass. 51 p. 132, 3 -i cibo sive potione . . ., quam Graeci deleterion dicunt. *inde a* Verg., Ov.; *in prosa non ante* Sen. nat., Plin. nat. [*dub.*: Lvcr. 3, 820 (*Lambinus pro* vit-). Sen. Herc. f. 1312 (*trad. contextu incerto*).]

I *i. q. letum afferens* (*c. dat. l. 83 p. 1184, 60, supino p. 1184, 4*): **A** *proprie*: **1** *iungitur c. subst.*: **a** *de rebus variis*: **α** *absolute*: Verg. Aen. 4, 73 haeret lateri -is harundo. 9, 580 sagitta . . . spiramenta animae -i volnere rupit (11, 749 Lvcan. 4, 559. 6, 723 Sil. 1, 286. *al.* Homer. 672 Stat. Theb. 11, 535 Ps. Qvint. decl. 4, 23 Svet. Iul. 82, 3 Paneg. 12, 23, 4 Ivvenc. 3, 722 Vir. ill. 7, 4 Amm. 23, 4, 3. *et saepius*). Ov. met. 11, 515 undis. 13, 392 ensem. Gratt. 384 malum *rabiei* (*cf.* Nemes. cyn. 203 rabies, -e periclum). Manil. 1, 881 flamma *morbi*. Sen. nat. 3, 21, 1 aqua. Lvcan. 3, 676 iaculum. 8, 296 -es tendere nervos. Plin. nat. 2, 207 spiritus -es . . . aut scrobibus emissi aut ipso loci situ mortiferi. 7, 40 -es . . . in iis (*sc. quarto et octavo mense*) abortus. 7, 42 oscitatio . . . in enixu -is est. 7, 63 *mola in utero feminae* -is. 11, 118 venenum *cantharidum* . . . -e est (16, 50 Cypr. unit. eccl. 9 p. 218, 1). 11, 132 *capitis ossa perfracta* exempta modice non sunt -ia. 28, 103 sinistrum pedem superlatum parturienti -em esse. Val. Fl. 2, 155 -es . . . dapes infectaque pocula. 4, 508 Vesevi Hesperiae -is apex. Sil. 2, 124 cornum. 2, 267 robur. 5, 326 ictum (10, 197 Ivl. Val. 1, 8 p. 15, 12 Heges. 5, 53, 1 p. 408, 20 Svlp. Sev. chron. 1, 35, 3 dial. 2, 2, 4). 10, 16 armis. 12, 123 virus *Averni* (Svlp. Sev. dial. 1, 16, 1 Isid. eccl. off. 2, 16, 6). Stat. silv. 2, 1, 216 Sirius. 4, 6, 72 merum. 5, 2, 78 sucos (Cypr. ad Donat. 11 p. 12, 24). Mart. 7, 37, 4 -em iuguli . . . notam (*1* mortiferum . . . signum). Ivv. 15, 165 ferrum. Apvl. met. 6, 14, 1 difficultatem. 6, 32, 2 fame (*Lucian. 25* ἀεὶ κτείνοντι). 9, 2, 6 pestilentiae -is pervicaci rabie. 9, 27, 4 sulpuris . . . -i fumo. Cypr. hab. virg. 13 p. 197, 12 scires esse -e, quod acceptum potuit occidere. Ser. Samm. 897 -i quae grassatur quartana calore. 946 morbos (Amm. 31, 4, 5 Avg. gen. ad litt. 9, 10 p. 279, 2 c. Pelag. 2, 1, 1 p. 461, 5). *et saepius.* **β** *c. dat.*: Lvcan. 1, 179 -is . . . ambitus urbi. Plin. nat. 8, 152 rabies canum . . . homini pestifera . . ., ita morsis -i aquae metu. 11, 86 virginibus -i semper ictu *scorpionum*. 11, 283 homini . . . -is inedia. 13, 118 granum . . . -e animalibus. Apvl. met. 4, 2, 8 cuncto pecori cibus *rosarum laurearum* -is est. Serv. auct. georg. 2, 456 *sagitta* ei -is fuit. **γ** *c. supino*: Plin. nat. 34, 176 *cerussa* est . . . -is potu.

b *de plantis*: Sen. Med. 269 herbas. Avson. 393, 60 p. 247 P. trygon. Clavd. 3, 151 germine. Evgipp. Sev. 38, 2 papula (*1* mortifera).

c *de animantibus eorumque partibus* (*cf. p. 1183, 69sq.*): Sen. Oed. 77 -i manu contacta regna (Clavd. carm. min. 22, 48). Plin. nat. 31, 26 pisces parvos . . . -es et ipsos. Sil. 1, 262 lacerti. 6, 320 dextra (Cypr. Gall. num. 707). Stat. Theb. 6, 40 serpens (*cf.* Sol. 27, 41 dente *anguium*). Avson. 456, 2 p. 398 P. Sirenas . . ., -em navigantium cantilenam.

2 *n. pro subst.* (*cf.* Lvcan. 2, 179 in corpore caeso nil animae -e datum): Stat. silv. 4, 4, 84 necdum -e minari cessat apex *sc. Vesuvius* (*cf.* letum minari *p. 1190, 37*). Ambr. hex. 3, 9, 38 cum utilibus etiam -ia et perniciosa generantur.

3 -e est *c. acc. c. inf.*: Plin. nat. 11, 236 pullos *asinarum* . . . biduo a partu maternum lact gustasse -e est.

B *in imagine et translate*: **1** *varia* (*subst.* -ia Ps. Ambr.): Apvl. met. 4, 34, 4 invidiae nefariae -i plaga percussi (Arnob. ad Greg. 12 p. 405, 4 avaritiam -i p. percussam). Hil. in psalm. 63, 7 p. 229, 13 -es . . . sagittae *arcus homicidae linguae* (*cf.* Leo M. serm. 59, 3 p. 339B -ia vocum spicula *Iudaeorum*). Amm. 30, 1, 16 Danielus . . . et Barzimeres . . . ora exacuere -ia. Ps. Ambr. serm. Sess. 3, 9 p. 134A disseminare -ia. Mar. Merc. Conc.S I 5 p. 8, 22 quis te non exhorreat et tamquam -e virus fugiat haec scribentem? Ennod. dict. 14, 4 p. 468, 18 quantis colorum varietatibus et urbanitate -i ad hoc perductus aestimatur, ut legati personam putaretur implere (*sc. is, qui patriam hostibus prodere voluit*)?

2 *respicitur mors spiritualis* (*usu christiano; opp.* salutaris *passim*): **a** *n. pro subst.*: Tert. spect. 27 p. 26, 21 diabolus -e, quod conficit, rebus dei gratissimis . . . imbuit. Prvd. ham. 709 *homo* -ia prudens eligit atque volens. Epist. pontif. 611 Schwartz p. 37, 28 improba, immo -ia corripientes. **b** -e est *c. inf.*: Cypr. hab. virg. 1 p. 187, 6 *disciplinam* sectari salubre est et aversari ac neglegere -e. **c** *iungitur c. subst.*: Cypr. hab. virg. 21 p. 202, 13 -es . . . inlecebrae et mortiferae voluptates. laps. 9 p. 243, 8 mors . . . -i poculo propinata est (Firm. err. 18, 2 Prosp. carm. de ingrat. 817). 15 p. 248, 4 morientium vulnera et plaga -is *lapsorum* (Novatian. Cypr. epist. 30, 7 p. 555, 5. Avg. serm. 351, 4, 9 -i et mortiferae). 16 p. 249, 7 sermone morbido ad -e contagium serpunt. patient. 19 p. 410, 27 Adam . . . cibi -is impatiens in mortem cecidit (Favst. Rei. grat. 1, 2 p. 13, 20). unit. eccl. 10 p. 219, 2 venena -ia linguis pestiferis evomentes *haeretici* (Ps. Cypr. aleat. 5 p. 97, 8. *al.*). zel. 14 p. 428, 11 ne . . . -bus laqueis inplicemur (epist. 43, 3. 52, 4). Hil. coll. antiar. p. 129, 9 adulterinae doctrinae -ia semina. p. 148, 6 pestiferam -is doctrinae *Arianae* coniventiam (trin. 8, 2 p. 237B Vigil. Thaps. c. Eutych. 5, 1). Ambr. Noe 10, 34 p. 434, 15 peccati (Leo M. serm. 45, 1 p. 288C Salv. gub. 3, 60). 24, 87 p. 475, 15 passionum. Rvfin. hist. 2, 1, 12 virus. Prvd. cath. 1, 75 noxa. ham. 613 *mens nostra* praegnans -e genus (*618* suboles . . . contra naturam genitas, peccamina crebra). c. Symm. 1, 20 peste (Vigil. Thaps. c. Eutych. 1, 1). Pavl. Nol. carm. 24, 723 gaudiis (*opp.* poenas salutares). 28, 321 -em vitam vitali morte tegamus. epist. 5, 5 -ia carnis et sanguinis vincla. 30, 2 p. 263, 24 -em prudentiam boni malique. *al.* Avg. bon. coniug. 6, 6 culpam. civ. 11, 4 p. 465, 12 D. -i morbo impietatis (Leo M. epist. 15 praef. p 680B Fvlg. Rvsp. praedest. 2, 2, 3). c. Iulian. op. imperf. 2, 221 sententiis -bus vestris (*opp.* medicamentis salubribus Christi). *et passim.* *accedit dat.*: Hil. trin. 6, 3 emersit . . . pestifera et -is populis proxime lues *doctrinae Arianae.*

II *i. q. mortis vel mortuorum proprius*: **A** *respiciuntur res funerales*: Verg. Aen. 12, 877 ne me terrete . . ., obscenae volucres: alarum verbera nosco -emque sonum. Ov. met. 10, 453 ter omen funereus bubo -i carmine fecit (Sen. Thy. 692 *sacerdos* funesta prece -e c. ore violento canit). CE 1996, 11 (*s. II/III*) -i funere rapta. Damas. epigr. 9 (12 F.), 3 -ia vincula mortis. Heges. 1, 27 p. 44, 21 causa -is exitii (*gr. 1, 226* ἀπωλείας, *Ps. Rufin.* mortis). Clavd. carm. min. 26, 93 quamvis Lachesis -i stamine damnet. Inscr. christ. Diehl 4781, 9 ⟨l⟩etali req⟨uie⟩. *speciatim de rebus inferis* (*cf.* lethaeus): Sen. Oed. 560 claustra -is (Lethaei *Heinsius et edd. plur.*) lacus. Sil. 6, 154 -em ripam (*146* Stygius, *175* Tartareus). Sedvl. carm. pasch. 4, 286 Tartara dissiliunt, herebi patuere recessus et tremuit -e chaos mortisque profundae lex perit (*cf.* op. pasch. 4, 21 p. 271, 12). *huc fortasse* Anth. 794, 31 (*'nescio an antiquum sit' Riese*) cur placuit *amicae meae* -e nefas, cur dedecus orbis, cur tam terribilis larva pudorque patris . . .? (*de aemulo; cf. Lucan. 7, 170* Stygii . . . numina regni infernumque nefas). **B** *respicitur status morientis vel mortui*: Ov. met. 2, 611 corpus inane animae frigus -e secutum est (Prvd. apoth. 466. Sedvl. carm. pasch. 3, 36 [*op. pasch. 3, 4* gelidae . . . mortis adventus]). 2, 827 -is hiems paulatim in pectora venit vitalesque vias . . . clusit. Plin. nat. 7, 171 signa (Boeth. herm. sec. 3, 9 p. 193, 10). Apvl. met. 9, 37, 2 ululatum. Amm. 21, 15, 3 anhelitu iam pulsante -i. 30, 6, 3 sudore (Avg. conf. 4, 4, 8). Novell. Valent. 33 pallor. Greg. Tvr. Franc. 4, 12 p. 143,

[*Steinmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

14 fetor. FERRAND. epist. 1, 2 (Migne 65, 379^A) infirmitate. *hyperbolice*: CASSIAN. inst. 5, 31 oculi -i dormitione deprimebantur (*antea*: Lethaeo ... sopore). PRIMAS. in apoc. p. 873^C somnolentia. **C** *in re iudiciali de criminibus, poenis capitalibus*: APVL. met. 11, 21, 6 sibi ... noxam ... -em contrahere (*an ad I? cf. p. 1184, 51*). AMM. 14, 1, 3 formula missa -i. 16, 8, 6 sententia. 22, 3, 12 poena⟨e⟩ (28, 3, 6 COMM. apol. 1018). 27, 9, 5 suppliciis (28, 1, 14). COMM. apol. 887 vindicta. **D** *usu vario*: TERT. anim. 53, 1 medicis ... arbitris omnium -ium rerum sive causarum (HIPPOCR. progn. 14 in aliis causis -bus [*gr. I p. 92, 16 K.* θανατώδεσι νοσήμασιν]). AMM. 14, 2, 13 discrimine (CLAVD. 24, 102). *?* 14, 11, 24 qui eum *Gallum* ... ad usque plagas (*i. laqueos*) perduxere -es (*23* capitali supplicio. *locum possis ad I trahere coll. p. 1184, 45*).

III *i. q. leto datus*: VEN. FORT. carm. 4, 28, 16 haec *nata* -is obit, ille *pater* superstes abit.

n. acc. **lētāle** *pro adv. vel obi. int.* *i. q. ita, ut letum adnuntietur, afferatur* (*cf.* letabile, letiferum *et p. 1184, 14*): SIL. 8, 637 non unus crine corusco ... rubuit -e cometes. STAT. Theb. 12, 760 -e furens. silv. 2, 6, 76 *Nemesis iuveni* misero -e favens. *dub.* (*accedit* nihil): CLAVD. DON. Aen. 9, 580 p. 262, 28 ('letali vulnere') ictus hastae nihil -e percusserat (*cf. l. 32; nisi concise pro 'nullum locum letalem', cf. p. 1183, 33. 1188, 56*).

adv. **lētāliter.** *i. q. ita, ut letum afferatur*: **1** *proprie*: PLIN. nat. 11, 206 -r circum eos (*sc. renes ovium*) concreto pingui. COLL. Mos. 2, 7, 1 ad necem caesus aut -r vulneratus (IVL. VAL. 2, 31 p. 103, 24 DON. Ter. Andr. 83, 2 AMM. 17, 4, 4. 22, 8, 22. 26, 6, 3. *al.*). GARG. MART. med. 20 lethargicos -r dormientes. 29 p. 165, 4 umor ... -r ad pthisim praestruit. IVL. VAL. 1, 8 p. 15, 19 laesum me -r (*Hist. Alex. M. I p. 15, 26 Kr.* τελευτῶ). 1, 17 p. 27, 26 altius et -r ictus (AVSON. 2, 7 p. 321 P. ictos -r ire per artus). AMM. 14, 5, 8 ferire. 16, 12, 53 transfixi. 24, 2, 13 *harundines* -r figebantur. 25, 3, 8 saucius (29, 5, 41). CLAVD. DON. Aen. 2, 530 p. 221, 3 filius ... -r percussus (*antea*: vulnere letali p. 11, 800 p. 531, 32). IVLIAN. in Iob 6, 10 vi morbi -r incruente (*i.* ingr-). PAVL. PETRIC. Mart. 4, 127 puerum, quem ... -r ictu perculerat serpens.

2 *in imagine et translate*: **a** *respicitur mors spiritualis Christianorum*: IREN. 4 praef. 4 (3 H.) *haeretici* -r vulnerantes, docendo blasphemiam (IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 213 cum ... peccata ... reos suos -r vulnerassent). PS. AMBR. paenit 13 p. 987^A ut -r feriatur *dormiens*. PAVL. NOL. epist. 13, 17 qui debilitates ... pauperum vel horrent vel inrident, fastidiosi -r et faceti. AVG. c. Iulian. 2, 10, 33 etsi non -r, sed venialiter tamen vincimur *a peccato*. AVELL. p. 401, 25 post praevaricationis ruinam, quam ... -r inciderunt *primi homines*. p. 510, 11 -r populus perfidia corruptus. SACR. Leon. 1264 humanum genus a suo principe -r sauciatum (*cod.* sauciato). EPIST. pontif. 10 Schwartz p. 26, 8 impudentiam ... potius ... fabulis celare -r quam prodendo medicinaliter sanare. PETR. CHRYS. serm. 112 p. 509^C in altum -r saeviebat *morbus peccati*. SALV. gub. 3, 37 ne ... -r ... convalescerent *cupiditates*. SEDVL. op. pasch. 5, 11 p. 284, 6 in eis *Iudaeis* cruor *Christi* -r dominatur adspersus. FACVND. fid. p. 874^D haeretici quod bene et salubriter ... acceperant, praecisi iam perniciose et -r retinuerunt. *al.* **b** *varia*: AVG. c. Iulian. 6, 18, 54 nimis acutis dialecticorum telis ... exercendo ... sectam vestram -r vulnerasti. CASSIAN. conl. 6, 9, 3 *vir perfectus* constantiae triumphum ex ipsis, quae -r inferuntur, capiens hostium telis. ISID. diff. 2, 109 *lex peccati et lex mentis* sibi invicem ... quotidiana colluctatione -r adversantur.

in lusu verborum: GREG. M. moral. 16, 77 -is laetitia (*cf.* letifera l. *Cassiod. in psalm. 9, 3*). CASSIOD. in psalm. 34, 21 l. 410 -r laetantium Iudaeorum.

compos.: illetalis.

lētāmen *v.* laetamen. **letania** *v.* litania. **letātūra** *v.* litatura.

lēthaeus (Lēth-), -a, -um, λήθαιος. *scribitur etiam* let(h)e-, laethe-; letihae- CE 1301, 8. GLOSS. obliviosus. -o: mortali. *inde a* CATVLLO, *in prosa non ante* APVL. [*e coni. dubia* SEN. Oed. 560 *v. p. 1184, 71.*]

1 *i. q. ad inferos pertinens* (*consonat* letum, *cf.* lethe *et* letalis *p. 1184, 70sqq.*): **a** *usu sollemni*: **α** *de aquis*: CATVLL. 65, 5 mei ... -o (loethi *O*) gurgite fratris pallidulum manans alluit unda pedem. CVLEX 215 -as ... transnare per undas (COLVM. 10, 62 imum concutiens barathrum -as terruit u. *Neptunus*. MART. 7, 96, 7 ad -as ... u. non eat). TIB. 1, 3, 80 Danai proles ... in cava -as dolia portat aquas. PROP. 4, 7, 10 summa ... -us triverat ora liquor. 4, 7, 91 -a ad stagna reverti. SEN. Herc. O. 1985 nec -os saeva per amnes vos fata trahent (STAT. Theb. 12, 559 -i portitor amnis. silv. 3, 5, 38). STAT. silv. 3, 3, 22 exultent placidi -a ad flumina manes. MART. CAP. 2, 116 (vers.) fugit expulsus -a ad litora somnus. **β** *de variis rebus*: HOR. carm. 4, 7, 27 nec -a valet Theseus abrumpere caro vincula Pirithoo. LYGD. 3, 10 -a ... ire rate (5, 24). SEN. Phaedr. 147 teneri ... -o abditum Thesea profundo. STAT. Theb. 4, 414 *Tiresias* -a ... sacra ... parat. silv. 5, 3, 24 -i ... in gramine campi. 5, 3, 285 sertis. CLAVD. carm. min. 53, 46 curru. **γ** *de deis inferorum*: COLVM. 10, 271 -i coniunx ... tyranni. LVCAN. 6, 685 -os ... excantare deos. CE 1114, 4 sorores. *per similitudinem de Anubi*: STAT. silv. 3, 2, 112 ianitor (*cf. de Cerbero Theb. 2, 53* leti ... i. *6, 499* i. ... Lethes).

b *fere i. q. mortuorum proprius, funeralis*: CE 1301, 8 -o ... iaces condita sarcophago.

c *hyperbolice de somno lethargico*: CASSIAN. inst. 5, 31 -o quodam sopore demergi (*infra*: letali dormitione).

2 *i. q. ad lethen flumen inferorum, quod oblivionem praebet, pertinens*: **a** *in descriptione fluminis*: VERG. Aen. 6, 705 -um... domos placidos qui praenatat amnem (CE 1305, 7). 6, 714 -i ad fluminis undam securos latices et longa oblivia potant (FIRM. math. 1, 2, 10 -i f. oblivione purgatas *animas*. CLAVD. 5, 492). 6, 749 *animas* -um ad fluvium deus evocat ..., scilicet immemores super ut convexa revisant (AVG. civ. 10, 30 p. 452, 16 D. *ad l.*: hoc est ad oblivionem praeteritorum. *cf.* MACR. somn. 1, 12, 11. *al.*). LVCAN. 3, 28 -ae ... oblivia ripae (STAT. Theb. 11, 82). SIL. 13, 555 -os ... latices, oblivia mentis. STAT. silv. 2, 1, 194 -i ... gurgitis oras (CLAVD. rapt. Pros. 2, 305). APVL. met. 2, 29, 3 me post -a pocula iam Stygiis paludibus innatantem. *m. pro subst.*: SERV. Aen. 6, 705 fingunt poetae animas -o hausto in corpus redire; ergo -us est oblivio, morti semper vicina. 6, 711 longe a -o. GLOSS.^L I Ansil. LE 279 -us: amnis inferorum. 280 fluvius inferorum *eqs.* *?* GLOSS. V 112, 29 let fluvius et -us inferorum ('Lethe et -us f. i. *?*' *Goetz*).

b *in locutionibus*: **α** *respiciuntur res oblivionem vel somnum praebentes*: VERG. georg. 1, 78 urunt -o perfusa papavera somno ([SERV.: plena oblivionis. auct.: quod apud inferos per -um fluvium animabus praestetur oblivio]. HOR. epod. 14, 3 pocula -os ... ducentia somnos). 4, 545 inferias Orphei -a papavera mittes (*cf.* SERV. georg. 4, 131). Aen. 5, 854 ramum -o rore madentem vique soporatum Stygia. OV. ars 3, 648 *sunt medicamina, quae* victa ... -a lumina nocte premant. met. 7, 152 -i gramine suci. VAL. FL. 8, 84 rami. SIL. 10, 356 virga. STAT. Theb. 2, 30 vimine. PRVD. cath. 6, 18 vis *somni* (*16* obliviale poclum). CLAVD. 15, 213 -a ... Somnus frena regens tacito volvebat sidera curru. **β** *respiciuntur aqua, potus lethes*: OV. ars 3, 340 nec mea -is scripta dabuntur aquis (trist. 4, 9, 2 tua ... acta. *cf.* 1, 8, 36 cunctane -is mersa feruntur aquis?). SYMM. epist. 1, 91 ut quaelibet offensa tamquam -o poculo mergeretur (SCHOL. Hor. epod. 14, 1 tamquam -um sumpserit p.). HIER. adv. Rufin. 1, 30 p. 422^C bibendum ... mihi erit de -o gurgite iuxta fabulas poetarum. *hyperbolice*: MAXIM. eleg. 1, 123 -a meam subeunt oblivia mentem (*tamquam potu lethes effecta, cf. Sil. 1, 236* oblivia lethes). **γ** *audacius de Amore*: OV. rem. 551 -us Amor, qui pectora sanat.

cf. Onom.

***lēthargia**, -ae *f.*, ληθαργία. *de scriptura v. s.* lethargus. *de orig. et notione*: CAEL. AVR. acut. 2, 1, 4 -am esse delirationem cum febribus acutis perniciem ducentibus. PLIN. VAL. 3, 7 -a dicta ... ab oblivione mentis atque corporis vagatione. ISID. orig. 4, 6, 5 -a a somno vocata; est enim oppressio cerebri cum oblivione.

nomen morbi, i. q. lethargus: PLIN. nat. 24, 63 *semen* instillatur ... capiti in -a (*var. ll.* -go, -gica) et phrenesi. SER. SAMM. 993 tit. -ae expellendae. CAEL. AVR. acut. 1, 6, 50 in -a passione (*ceterum* lethargica p.; *cf. var. lect. l. 80. 81*). 2, 1, 2 phrenitici saepissime in -am venerunt, ... declinante -a aliquanto e contrario lethargi in phrenitim deciderunt. 2, 1, 3 morbo ... in -am transeunte. 2, 2, 9 in -am faciles ac proni. *et saepius apud eundem.*

***lēthargicus**, -a, -um, ληθαργικός. -gui- ORIBAS., -giis DIOSC. 2, 14 p. 190, 13. *ceterum cf. de scriptura s. v.* lethargus. *de notione*: MARCELL. med. 1, 26 veternosos, quos Graeci -os vocant. CASS. FEL. 63 p. 155, 14 -i dicuntur ii, qui sensibus obtusis cum oblivione mentis acuta febre iactantur. ALEX. TRALL. 1, 59 tit. de -o i. oblivioso. GLOSS.^L III Abstr. LI 45 somnolentus. *legitur inde ab* HOR. [*dub.*: GLOSS. III 606, 16 structio -us (*Goetz confert Cass. Fel. 63 p. 156, 12* sternutatio ... ex ... struthio ... excitat *sc.* -*os*).]

i. q. ad lethargiam pertinens, veternosus: **1** *proprie*: **a** *de animantibus lethargia affectis*: **α** *m. pro subst.* (*exempla selecta*): HOR. sat. 2, 3, 30 ut -us hic cum fit pugil et medicum urget (*i. phreneticus fit*). CELS. 3, 23, 2 quibus *remediis* -os excitare conantur (PLIN. nat. 20, 43. 238 AVG. in psalm. 34 serm. 2, 13 CASS. FEL. 63 p. 156, 6 ORIBAS. syn. 8, 1, 2 La p. 203). *ibid.* ne -us (*J*, -gus *cett.*) quidem his sanatur. PLIN. nat. 1, 36 (summa) phreneticos, -os *eqs.* (*respicitur* 36, 56). 32, 116 sanguinem testudinis -is inlinunt. *al.* PLIN. med. 3, 18 tit. -is. MARCELL. med. 1, 36 peucedano prodest ... -os perungi. DIOSC. 4, 60 p. 33, 2 qui si plus bibitus fuerit, -os facit et occidit (*gr. 4, 64, 3* βαπτίζει ⟨ὕπνῳ⟩ ληθαργωδῶς). CAEL. AVR. acut. 2, 9, 45 lux, quam -is adhibemus. ORIBAS. syn. 8, 1, 2 La p. 202 -us ... et freniticus flevotomari oportet. *al.* **β** *adi.*: VEG. mulom. 2, 112, 1 -i ... iumenti ... signa (*respondet Chiron 376* iumentum litargum [*sed antea*: de -o. 378 signa -i]). 2, 112, 6 -um animal (*respondet Pelagon. 363* equum ... lethargum). AVG. serm. 40, 4, 6 -us pater.

b *de morbo lethargiae*: SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 30 ('-us', *v. supra*) contrarii sibi sunt hii morbi: cardiacus et -us ([*ibid.* gloss. *Γ* cardiaca passio]. 2, 3, 142 AVG. serm. 87, 12, 15). SORAN. p. 58, 21 -ae ... et catalepticae *valetudines* (p. 59, 10). CAEL. AVR. acut. 1, 3, 38 passionem (1, 17, 172. *al.* CASSIOD. hist. 11, 7, 1 [-gia *C*]. ORIBAS. eup. 2, 1 C 10 Aa p. 451 [La et Ab -gia]). *? subst.* -us (*sc. morbus*): GLOSS. III 602, 27 -us: depressio somni et gravis oblivio cum febre periculosa (lethargia *Isid. orig. 4, 6, 5*). IV 534, 21 -us: somnum (*an* somnolentus *scribendum?*).

[*Steinmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *hyperbolice* (*ad rem v. W. Schmid, Festschr. Snell 114sqq.*): **a** *de obliviosis, cunctantibus* (*in disputatione sim.*): Hier. epist. 69, 2, 7 vibrantes hastas in -um dirigebam. Ven. Fort. carm. 5, 6 praef. 7 cum in electione cunctarer, venit in mentem -o dictum Flacci. Facvnd. defens. 10, 7 p. 792^{C} intellectus ... adversus aliena pervigil, in suis ... medio die ... -us. **b** *de eis, qui salutem animae neglegunt*: Avg. epist. 89, 6 *homines auctoritatibus* resistunt ... duobus modis: aut saeviendo aut pigrescendo; quid ... faciat ecclesiae medicina ... tamquam inter phreneticos et -os aestuans? ... et phrenetici nolunt ligari et -i nolunt excitari; sed perseverat diligentia caritatis phreneticum castigare, -um stimulare (*cf.* serm. 87, 11, 14. 15. 359, 8 util. cred. 18, 36 p. 46, 20). 93, 2 ut tamquam de somno -o emergerent (Ps. Avg. serm. 150, 2 Apon. 8 p. 146). *al.*

***lēthargus**, -ī *m. et* **-us**, -um (*l. 51*), ληθαργος. *scribitur* let(h)-, lit(h)-, lyt(h)-; *eadem varietate* lethargia, lethargicus. Not. Tir. 58, 72 -um (*inter* Libithina *et* larba). *inde a* Lvcr.

1 *t. t. medicinae*: **a** *nomen morbi, i. q. lethargia, veternus* (morbus -us *vol. VIII 1480, 54; definitur*: Cels. 3, 20, 1 inexpugnabilis paene dormiendi necessitas. Ps. Soran. quaest. med. 201 oblivio mentis cum sopore et tarda excreatione. Prob. Verg. georg. 1, 124 'veternum'. Cael. Avr. acut. 2, 1, 1 vocatur -us a consequenti passionis oblivione. 2, 1, 5 subitam vel recentem ⟨alienationem⟩ cum febribus et pressura. 2, 1, 7 obtrusio secundum vias membranarum. Gloss.^{L} III Abstr. le 20 vitium, quo comprimuntur aegri ad falsum somnum): Lvcr. 3, 465 animus ... gravi -o fertur in altum aeternumque soporem (*cf.* 3, 829 in nigras -i mergitur undas). Hor. sat. 2, 3, 145 -o grandi est oppressus. Cels. 2, 1, 21 laterum et pulmonis dolores, -us, cholera, insania *morbi aetatis mediae sunt*. 3, 18, 14 Asclepiades ea *medicamenta* supervacua esse dixit, quoniam in -um saepe converterent. 3, 18, 15 -i periculum. Plin. nat. 20, 119 ocimum ... insaniam facere et -os et iocineris vitia (*plur. ut* 28, 116 -os quos fecerit dexter *pes*. Caes. Avr. acut. 2, 9, 53 -os fieri multitudine cruditatis). 20, 238 si vehementior -us premat. 29, 63 -i ... medicinae. 32, 16 in -um vergentibus. Tert. anim. 43, 8 in -o. Ps. Soran. quaest. med. 85 acutae passiones, id est phrenesis, -us, pleuresis, peripleumonia. Cael. Avr. acut. 2, 3, 13 signa -i. *et saepius apud eundem*. *usu hyperbolico*: Svlp. Rvf. or. frg. (8 M.) Quint. inst. 4, 2, 106 somnone te languidum an gravi -o putem pressum (*cf.* Hier. adv. Pelag. 1, 30 oppressus gravissimo -o ... dicis *contraria*). Hier. epist. 61, 4, 8 (*in lusu verborum de Vigilantio blasphemias proferente*) profundissimo non tam somno stertis quam -o. Boeth. cons. 1, 2, 5 W. -um patitur, communem inlusarum mentium morbum, sui paulisper oblitus est.

b *i. q. lethargicus, veternosus* (Gloss. IV 255, 35 somnolentus): *α subst.* (*falso trad.* Cels. *p. 1186, 65*): Plin. nat. 30, 97 -um olfactoriis excitari ([*inde* Plin. med. 3, 18, 3 odore]. Ps. Apvl. herb. 90 l. 26. Plac. med. 5, 4 rec. α [*Plin. nat. 28, 230* lethargicos]). Pelagon. 365 potio ad -os (*Hippiatr. gr. I p. 394, 18* ληθαργικούς. *cf.* 363 tit. ad -os = capit. 27 de -o). Ps. Diosc. herb. fem. 7 l. 11 freneticis et -is. Cael. Avr. acut. 2, 1, 2 -i in phrenitim deciderant. 2, 4, 20 -is inanis et inflatus *pulsus*. *al.* Oribas. syn. 8, 3 Aa add. tit. p. 204 ad -os (Ab p. 264 cod. G de -us. *at in contextu* lethargicis). *β adi.*: Pelagon. *et* Chiron *p. 1186, 73. 75.*

2 *nomen lapidis*: Damig. lapid. 34 p. 188, 10 Ostanes ... appellavit eum *lapidem galactiten* ... -um, quasi omnium oblivionem malorum. p. 189, 15 -um ... dicitur (*pro* dicunt, *nisi* -um *pro* -us) ..., quia praecedentia mala in oblivionem ducunt homines.

lēthē (Lēthē), -ēs *f.*, λήθη (Λήθη). *singulare tantum; dat. deest, acc.* -en *saepius*, laethem CE 1305, 6 (*7* laethei). ? Not. Tir. 59, 39 -er (*sic*).

1 *nomen proprium*: **a** *rerum inferarum*: *α fluminis, aquae oblivionem praebentis* (Gloss.^{L} III Abstr. le 22 -e flumen apud inferos. Gloss. V 112, 29 *v. p. 1186, 19*): Ⓘ *in locutionibus fere tropicis*: Ov. trist. 4, 1, 47 ut ... soporiferae biberem si pocula -es, temporis adversi sic mihi sensus abest (Pont. 2, 4, 23 non ego, si biberes securae p. -es, excidere haec credam pectore posse tuo). Pont. 4, 1, 17 da mihi ... hebetantem pectora -en, oblitus potero non tamen esse tui. Lvcan. 5, 221 immisit Stygiam Paean in viscera -en. Mart. 10, 2, 7 pigra per hunc *lectorem* fugies ingratae flumina -es. CE 1187, 5 in ... tuo tristis versatur pectore -e, ut non cognoscas me ... pium. Ⓘⓘ *in descriptione locorum inferorum*: Sen. Herc. f. 680 placido quieta labitur -e vado demitque curas. Herc. O. 936 stabo ante ripas immemor, -e, tuas. Phaedr. 1202 unda miseris grata -es. Sil. 1, 236 *v. l. 79.* Mart. 7, 47, 4 gustata -es paene remissus aqua. Clavd. rapt. Pros. 1, 282 stagna ... tranquillae potantes marcida -es. CE 1305, 6 narrabam (sperabam *Dorvillius*) -en defunctorum⟨que quietem:⟩ nil mihi laethei profuit a⟨mnis aqua⟩. *per similitudinem*: Ov. met. 11, 603 saxo ... exit ab imo rivus aquae -es, per quem ... labens invitat somnos ... unda. Sil. 16, 476 aquae, sub nomine -es quae fluit immemori perstringens gurgite ripas (*de Limia ut* 1, 236 infernae ... referens oblivia -es. *cf. vol. IX 2, 108, 11sqq.*). *β Acherontis*: Sen. Herc. f. 777 gravior ratis (*i. cumba Charonis*) utrimque -en latere titubanti bibit. Stat. Theb. 1, 297 *Laium* nondum ulterior -es accepit ripa profundi lege Erebi. 4, 622 transmittere -en. *γ per synecdochen plus minusve plenam pro Orco ponitur* (*consonat* letum, *cf.* lethaeus; *huc transeunt* Sen. Herc. O. 1162 relicta morte, contempta Styge per media -es stagna ... redi. 1550 vadis ad -en Stygiumque litus): Lvcan. 6, 769 longae somnum ... -es. Val. Fl. 2, 483 sortita ... -en corpora. Stat. Theb. 4, 567 fugit ille *Pentheus* per avia -es. 6, 499 ianitor atrae impavidus -es (*cf. 2, 53* leti ... i. *silv. 3, 2, 112* lethaeus i. *Anubis*). 8, 97 intramus -en. silv. 2, 4, 8 aeterna silentia -es (2, 6, 100 amoena). 2, 7, 101 praecipitem subire -en. 3, 3, 187 placare malae ... aspera numina -es (Clavd. rapt. Pros. 2, 218). 5, 1, 161 *maritus* infernae ... flumina -es incorrupta rogat. Mart. 10, 23, 4 nec metuit -es iam propioris aquas. CE 218, 5 -en incolis. 1551 C, 3 at -en cum sit Pomptilla recepta. 1567, 4 ne metuas -en. 2180 -es in morte quiesce (*cf.* letum *p. 1191, 23*). Inscr. NSc. 1933 p. 516 ⟨o⟩b impia (*sic*) -en.

b *herbae*: Ps. Apvl. herb. 53 l. 13 adn. (*in codd. interpol.*) *papaveris silvatici nomina*: idem -e, alii lethusa.

2 *usu appellativo i. q. oblivio* (*cf. Varro ling. 7, 42* λήθῃ, id est oblivioni. Gloss.^{L} II Abav. le 24 -e: obliviones): Pelagon. 397 *equus* obdormiet et -en daemonis sui accipiet (*Hippiatr. gr. II p. 83, 9* λήθην). *cf. Onom.*

lethec(h), *hebr.* laetaek (*gr.* λεθεκ). *mensura frumenti*: Epiphan. de mensur. 2 -c Hebraeorum lingua vocatum est, quod est onus, eo quod unus iuvenculus xv modia vel ordei vel tritici valeat supportare ...; in Ose propheta (3, 2) dicitur 'quia mercedem mihi assumsi -c ordei' (*gr. p. 260, 15* λεθεκ, *Itala Ambr. epist. 26, 9 et Vulg. aliter. cf.* Hier. in Os. 3, 2 p. 842^{C} pro 'nebel vini' in Hebraico legitur '-ch seorim', quod ceteri interpretes 'ἥμικορον hordei' transtulerunt).

lēthūsa, -ae *f.*, λήθουσα. *nomen herbae*: Ps. Apvl. *l. 14.*

***lētifer**, -a, -um. *a* letum *et* ferre. *de scriptura v. s.* letum. -r(a) hora CE 1141, 11; '*quasi epicoenon* (-r annus *Verg.*)' *Bücheler. compar. et superl. desunt.* Gloss. θανατηφόρος. mortis subministrator. mortis inlator. mortifer. -um: θανάσιμον. *inde a* Catvllo, *in prosa primum* Colvm. [*dub.*: Ov. epist. 9, 141.]

1 *usu sollemni i. q. letum afferens* (*c. dat.* Colvm.): **a** *proprie*: *α de rebus*: Catvll. 64, 394 in -o belli certamine. Verg. Aen. 3, 139 lues et -r annus (Stat. Theb. 1, 707. 7, 709 Coripp. Ioh. 3, 347). 10, 169 -r arcus ([*item* 9, 631 *P pro* fatifer]. Lvcan. 3, 500 Val. Fl. 4, 525 Avien. orb. terr. 1241). Ov. met. 7, 532 -is ... spirarunt aestibus austri (Sil. 14, 621). 8, 362 ictus (Sil. 7, 606 Dynam. vita Max. 13 l. 329). 9, 166 vestem. Germ. frg. 4, 40 terras cum -r ortu Sirius adflavit. Sen. Herc. O. 208 stipite. Colvm. 7, 12, 14 rabies ... -r morbus huic generi *catulorum*. Lvcan. 4, 728 saniem *serpentis*. 6, 92 antra ... -i rabiem Typhonis anhelant. 6, 522 non -as ... auras. 7, 619 volnus (Sil. 10, 294). 8, 640 -ae tibi *Pompeio* causa morae fuit ... Lesbos. Val. Fl. 1, 192 bipenni. 6, 342 chalybs. Sil. 3, 191 -o stridebat turbine serpens. 15, 367 artas -i callis fauces. 16, 99 -os accendens Sirius ignes. Stat. silv. 1, 4, 109 pestes (Cypr. Gall. num. 310 Isid. reg. monach. 3, 3). Ivv. 4, 56 -o cedente pruinis autumno. Ivvenc. 1, 270 aevi. Avson. 349, 9 p. 168 P. min. 95, 2 p. 348 gaudia. Prvd. ham. 231 suci (Isid. orig. 20, 3, 2). Clavd. 1, 119 caede. rapt. Pros. 2, 203 spiritus. Ps. Avg. serm. 49, 1 eventu *belli*. Physiogn. 40 p. 58, 11 venenum. Orient. comm. 1, 154 malum *morbi*. Evstath. Basil. hex. 5, 4, 4 taurini sanguinis haustus -r habetur (*gr.* δηλητήριον). Drac. Orest. 171 mucrone (Romul. 5, 13 Coripp. Ioh. 8, 536). Cassiod. in psalm. 90, 3 poculum. Cod. Iust. 4, 58, 4 herbas. Ps. Ven. Fort. vita Remed. 9, 25 transitum -i soporis. Coripp. Ioh. 1, 5 tumultu. 4, 1050 terror. 6, 639 telis. CE 902, 5 dolores. 1141, 11 hora. *locutione quodammodo concisa*: Ov. met. 5, 133 in obliquo ... stetit inguine ferrum: -r ille locus (*sc. vulneratus*). fast. 1, 123 sanguine -o totus miscebitur orbis ('*quia profusio sanguinis mortem adfert*' *Burmannus, cf.* caede *l. 48*). Val. Fl. 8, 17 condita -is ... medicamina cistis ('*venena mortifera servantibus*' *Lemaire*). *β de hominibus eorumque partibus*: Ov. met. 12, 606 dextra. Sil. 13, 612 tyrannis. 15, 429 corpora -o sorbet Polyphemus hiatu. Clavd. 3, 261 -os rictus *Rufini*. carm. min. 53, 97 visu *Medusae*. *γ de animalibus*: Lvcan. 9, 384 serpentibus (Ps. Ambr. mans. 35 p. 34^{A}). 9, 729 dracones -os (pestiferos *var. l.*) ardens facit Africa. Stat. Theb. 5, 628 anguis (5, 737). 6, 65 canes.

b *per imaginem et translate* (*in sermone eccl., fere de morte animae*): Ivvenc. 2, 634 mala -o procedunt ore venena. Avson. 153, 36 p. 8 P. laqueos, quos -r implicat anguis (*i. diabolus*). Ps. Damas. epigr. 103, 5 -os ... compescere sensus. Pavl. Nol. carm. 21, 524 auri -r usus. epist. 16, 7 delectatione. Leo M. serm. 22, 4 p. 197^{B} pactionis. Prosp. epigr. 62, 1 angelus. Salv. eccl. 1, 1 aemulationis. 3, 55 oblivionis. Cassiod. in psalm. 13, 3 l. 110 surditatem *Iudaeorum*. *al.*

2 *vi syllabae* -fer *debilitata i. q. ad letum pertinens, feralis* (*aliter l. 56sqq.*): Sil. 5, 223 stridit Tartareae nigro sub pectore divae *Bellonae* -um murmur (Ps. Avg. serm. 49, 1 quotienscumque ... raucisono aeris cantu increpuerit -um m. *cf.* Coripp. Ioh. 6, 546 gemit horrida cantu bucina -o). Stat. Theb. 8, 2 -as ... domos regisque arcana sepulti (*Ditis*).

n. acc. **letiferum** *pro adv. vel obi. int.* (*cf.* letabile, letale): Sil. 1, 460 -um nutant fulgentes vertice cristae. 2, 213 arma -um intonuere.

in lusu verborum -a laetitia Cassiod. *p. 1185, 58.*

lētificat Not. Tir. 63, 38 (*post* letum, letalis). *a* letum *et* facere, *cf.* letificus.

lētificus, -a, -um. *a* letum *et* facere. *fere i. q. letifer*: Sen. Med. 577 sacra -a (luct- *A*) appara. Lvcan. 9, 901 -a ... aspide.

[*Steinmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

? Ps. Prisc. gramm. III 524, 5 ur syllaba terminata breviantur, ut sapifur **letifur** (lect- *G*). *vox ignota.*

? Gloss.ᴸ II Abav. le 27 **letio** lamentabile. *obscurum.*

1. lēto, -āvī, -ātum, -āre. *a* letum. *inter verba activa coniugationis primae* Char. gramm. p. 473, 13 B. -o θανατῶ. Eutych. gramm. V 484, 2. *i. q. necare*: Cvlex 325 Paris hunc *Achillem* quod -at. Ov. met. 3, 55 -ta ... corpora. Ib. 503 qui ... Lycurgiden -vit.

cf. letabundus.

2. letō Oribas. syn. 3 add. p. 912 *v.* lithos.

lētor *v.* laetor *p. 897, 49.*

×lētum -ī *n.* [*in linguis cognatis vestigia probabilia non apparent; potius assentiendum vid. eis, qui vocem (nomen dei?) etrusc.* leϑn (leϑm*?*) *conferant, cf. Waszink, Mnem. IV 19, 1966, 249 sqq. Sch.*]

de orig.: Varro ling. 7, 42 '-o' ..., quod Graecus dicit λήθη, id est oblivioni (*cf.* Pavl. Fest. p. 115). Prisc. gramm. II 529, 20 'deleo, delevi'; unde et '-um' dicitur, quod delet vitam (*cf.* 178, 13. 490, 19. *v. etiam p. 1190, 41*). *scribitur etiam* leth-, laet(h)-, loet(h)- *in codd. passim; eadem varietate* letalis, letifer. *cf.* iethaeus, lethe. *inter neutralia semper singularia*: Char. gramm. p. 33, 18 B. Phoc. gramm. V 427, 27. *al. exstat masc.*: Itala psalm. 115, 6 (cod. 136 Cas.) -us. CE *p. 1191, 23* (-us). *25* (-os). *plur.* -a *p. 1190, 19*, -is *p. 1191, 51.* Not. Tir. 63, 36 -um. *de notione et differentiis*: Prob. app. gramm. IV 199, 26 -um ... mortuum esse demonstrat (*opp.* laetum. *cf.* Isid. diff. 1, 343). Char. *l. c.* -um mors ὁ θάνατος. Diff. ed. Beck p. 67, 11 (*inter* -um *et* mors, *v. vol. VIII 1504, 13 sqq.*). Gloss. θάνατος. μόρος. δηλητήριος(?). mors, mortale. *legitur in formula prisca infra l. 43 et inde a* Plavto, Enn., Pacvv., Acc. *fere in poesi; in prosa praeter formulam illam raro* (*aetate vetustiore fere in iuncturis* -o dare, -o perire, -o afficere, -um oppetere, iacere -o) *apud* Cic. (*bis*), Nep., Liv. (*sexies*), Val. Max., Sen. nat., Cvrt., Melam, Plin. nat. (*ter*), Apvl. *et recentiores.* [*confunditur in codd. c.* lectus (Acc. trag. 519 Lvcr. 3, 929 Hor. carm. 1, 12, 36 Prop. 3, 12, 35. 4, 7, 30 Lvcan. 6, 532), telum (Lvcr. 3, 170 Verg. Aen. 11, 818. *cf. p. 1191, 45*), fatum (Lvcan. 4, 518. 9, 980). *dub.*: Afran. com. 55.]

i. q. mors, caedes: **I** *usu communi*: **A** *in univ.*: **1** *strictius de morte animantium* (*animalium* [*fere cum acumine dictum, hic illic ita, ut homines iuxta ponantur*]: Ov. epist. 20, 106 met. 5, 479 hal. 57 Phaedr. 1, 22, 9. 3, 16, 18 Plin. nat. 8, 52 Val. Fl. 1, 786 Sil. 16, 410 Avson. 2, 4 p. 321 P. 6, 1 p. 322 Inscr. *p. 1190, 19*): **a** *locutiones verbales plus minusve sollemnes*: **α** dare: ① -o d. (*aliquem, membra sim.; cf.* morti d. *Lex reg. Paul. Fest. p. 221 Plaut. Asin. 608 Merc. 472 Lucr. 6, 1144. 1255 Hor. sat. 2, 3, 197 Ov. Ib. 396. 631 Sen. Med. 1005*): *in formula prisca*: Cic. leg. 2, 22 '⟨bo⟩nos -o datos divos habento'. Varro ling. 7, 42 in funeribus indictivis, quo dicitur 'ollus -o datus est'. Fest. p. 254 praeco, qui in funeris ⟨indictione ita pronuntiare solet:⟩ † illius (ollus *ed. vet.*) Quiris -o datus *in poesi*: Enn. scaen. 334 quorum liberi -o dati sunt in bello. Pacvv. trag. 148 qui te ... -o dabit. Lvcr. 5, 1007 penuria ... cibi languentia -o membra dabat. Verg. Aen. 5, 806 milia multa. 11, 172. 12, 328 fortia corpora. Ov. epist. 2, 147. 14, 116. 20, 106 met. 1, 670. 3, 120. 547. 5, 479. 6, 297. 11, 374. 12, 72. 12, 344 corpus inutile. 12, 378. 463. 535 fast. 6, 466 Ib. 322 trist. 2, 398 Phaedr. 1, 22, 9. 3, 16, 18 Sen. Herc. f. 1048. Herc. O. 1748 forti. Phaedr. 695 Phoen. 579. Octavia 887 simili. Lvcan. 9, 732 omnia. Val. Fl. 6, 272 Sil. 4, 109. 343. 7, 599. 10, 132. 15, 669. Ivv. 10, 118 uterque perit orator, utrumque ... -o dedit ingenii fons. Ter. Mavr. 2062 agmina. Ivvenc. 4, 109 Clavd. 28, 233. *in prosa recentiore*: Cod. Theod. 9, 3, 1, 1 Svlp. Sev. chron. 1, 31, 2. 1, 51, 2 CIL X 2039 a. ⑪ -um d. (*alicui; cf.* mortem d. *Manil. 4, 534 Sen. Tro. 329 benef. 3, 23, 1 Lucan. 6, 169. 770. 7, 470*): Sen. Herc. O. 976 si potes -um dare ..., dexteram exspecto tuam. Med. 17 coniugi -um novae -umque socero et regiae stirpi date. Cypr. Gall. exod. 584 utinam nobis -um sors una dedisset (*Vulg. 16, 3* u. mortui essemus). ⑪ ad -um d. (*cf.* ad mortem d. *Plaut. Amph. 809*): Ivvenc. 2, 468 ad -um ... dabunt genitorum corpora nati (*Vulg. Matth. 10, 21* tradet ... in mortem). **β** *varia*: Plavt. Aul. 661 emortuom ego me mavelim -o malo (*cf.* Ov. met. 7, 544 -o [longo *codd. opt.*] moriturus inerti. Stat. Theb. 9, 787 -o moriere virorum. ? CIL VIII 18657 suo -o ['*quando ... fata voluerunt*' *Mommsen dubitanter*] ... mor(tuus)). Merc. 483 quo -o ... ut peream (Att. 10, 10, 5 quam turpi -o pereamus. div. 1, 56 eodem sibi -o, quo ipse interisset, esse pereundum [*cf. Cluent. 173* morte periit]. Liv. 2, 40, 10 alii alio -o. Sen. Phaedr. 263. Plin. nat. 24, 157 insanabili. Vlp. dig. 47, 11, 9 malo). Mil. 1241 alio modo ... consciscam -um (Lvcr. 3, 81 sibi). Enn. ann. 398 occumbunt multi -um ferroque lapique (Sil. 13, 380. *cf.* Sen. Phaedr. 997 flebili -o occubat [*v. vol. IX 2, 380, 48*]. Lvcan. 2, 198 infesto ... occumbere -o [Val. Fl. 1, 633 segni. Stat. Theb. 1, 595. 5, 693]. Ivvenc. 4, 331 procumbere -o [*Vulg. Ioh. 11, 16* moriamur]. Prvd. c. Symm. 2, 706 subcumbere -o. Cypr. Gall. exod. 813 decumbat eodem, quo perimet, -o [*Vulg. 21, 12* morte moriatur]). Acc. trag. 117 nos ... ut dividos -o offeres (Lvcr. 3, 1041 caput [Sen. Med. 435]). 491 socium mittis -o (Ov. fast. 2, 664. 5, 385. *cf.* Val. Fl. 7, 314 demittere [Stat. Theb. 1, 659. 6, 736]. Ivvenc. 2, 487 dimittere [*Vulg. Matth. 10, 28* occidere]). Cic. carm. frg. 32 Euthynous potitur fatorum numine -o (*cf. Ps. Plut. mor. p. 109 B* μοιριδίῳ θανάτῳ. Lvcr. 4, 766 mortis -ique potitum). Catvll. 68, 91 *Troia* etiam nostro -um miserabile fratri attulit (Sen. Phaedr. 857. *cf.* Verg. Aen. 11, 872 ferentis [Sen. Phoen. 149 herbas, quae ferunt -um. Sil. 4, 177. 13, 210. 15, 632]. Stat. Theb. 5, 660 inferre). Lvcr. 3, 904 -o sopitus. 3, 1079 nec devitari -um pote quin obeamus (5, 1420. *cf.* Apvl. flor. 16 p. 68 abire. Sidon. carm. 2, 297 subiit). 6, 1229 hoc aliis erat exitio -umque parabat (Ov. met. 15, 763 triste parari pontifici -um. Ib. 355 Octavia 620). Nep. reg. 3, 2 pari -o affectus est Lysimachus (Liv. 22, 53, 11 pessimo. Sil. 2, 184 Hyg. astr. 2, 4 p. 37, 2). CIL I² 1761 (= CE 70 adn.) -o occidit (*cf.* Ov. met. 8, 518 quod ... ignavo cadat et sine sanguine -o, maeret. Ivvenc. 4, 327 in -um cecidit [*Vulg. Ioh. 11, 14* mortuus est]). Verg. georg. 2, 456 Centauros -o domuit. Aen. 3, 654 animam hanc ... quocumque absumite -o (Liv. 40, 4, 15). 5, 624 o miserae, quas non manus ... Achaica bello traxerit ad -um (Octavia 894 Ivvenc. 2, 335). 6, 434 qui sibi -um insontes peperere manu (Ciris 282. Sil. 17, 262 egregium). 8, 566 ter -o sternendus erat (Sen. Thy. 1109 simili. Sil. 10, 33 Clavd. carm. min. app. 2, 86. *cf.* Ivvenc. 4, 406 prosternere [*Vulg. Matth. 26, 4* occiderent]). 9, 433 volvitur Euryalus -o. 10, 319 Gyan ... deiecit -o (*cf.* Inscr. christ. Rossi II p. 71, 40 a, 17 hic novus antiquum iecit ad -a draconem). 10, 418 senior -o canentia lumina solvit. 11, 818 labuntur frigida -o lumina (Serv.: alii 'telo' legunt. *cf. infra l. 74*). 11, 830 captum -o ... caput. 12, 49 -um ... pro laude pacisci. 12, 851 siquando -um horrificum morbosque deum rex molitur (Ov. met. 4, 462 Sil. 10, 5). Hor. carm. 3, 22, 3 (*ad Dianam*) laborantes utero puellas ... adimis ... -o. Tib. 2, 6, 19 iam mala finissem -o. Ov. met. 15, 108 nostrum ... petentia -um corpora *animalium* (*cf.* Liv. 45, 26, 8 pro patria qui -um oppetissent [Sen. Tro. 369 Sil. 15, 336]). hal. 57 *leo* suo properat sibi robore -um. Sen. Herc. f. 630 natos ... -o petit (*cf.* Med. 257 quem poenae -oque expetit). Herc. O. 1410 antequam -um mihi ignavus aliquis mandat. Phoen. 250 aliquis intra viscera materna -um praecoquis fati tulit (Tro. 1064 Arator act. 1, 445). nat. 6, 2, 8 iacere ignobili -o. Octavia 940 passa ... -um (Lvcan. 7, 670 Avson. 6, 1 p. 322 P.). 961 rapite ad -um (Sil. 14, 607 ignavo rapitur -o. *cf.* 13, 80 *Minerva Celtas* corripuit -o). Lvcan. 3, 643 pars ultima trunci tradidit in -um vacuos vitalibus artus (9, 102 longo tradita -o). 4, 345 non derat fortis rapiendo (cap- *var. l.*) dextera -o (Sil. 2, 678 rapiens -um. *cf.* 2, 118 praeripuit -um). 4, 486 decernite -um. 6, 112 -um ... minantis ... herbas (Homer. 76). 8, 483 -o damnare (8, 570. 9, 87). 9, 819 non tam veloci corrumpunt pocula -o. Val. Fl. 1, 786 *taurum* statuit -o. Sil. 4, 164 seminecum -um peragit gravis ungula pulsu. 4, 194 exceptum pectore -um. 5, 415 propero ... virentis delerat -o bellator ... annos (Cypr. Gall. deut. 180 subito delere -o). 5, 419 monstratum reddere -um. 16, 82 ad -um ... venientia ... agmina. 16, 646 caesis ductoribus ... gemino -o (*cf.* Clavd. Don. Aen. 6, 160 p. 530, 14 ['indigna morte peremptum'] -o miserabili occisum). Stat. Theb. 1, 254 licet ... custodem Phariae somno -oque iuvencae extinguas. 3, 538 quae saeva ... victores agitat -o Iovis ira ...? 10, 80 Aonios -o praebere. 10, 444 -o ... fruuntur. 12, 678 Adrastida -o admovet. Arnob. nat. 1, 63 *Christo* arduum fuerat -um cui vellet indicere? Opt. Porf. carm. 24, 32 (*ad Christum*) -um ... salubre luisti. Ivvenc. 4, 318 ad -um ducens ... violentia morbi (*Vulg. Ioh. 11, 4* ad mortem). 4, 751 fusa cadavera -o (*Vulg. Matth. 28, 4* mortui). Clavd. 3, 234 nec celeri perimit -o (Cypr. Gall. exod. 813). Comm. instr. 1, 20, 4 malo -o defunctos.

b *exempla generalia selecta*: Enn. scaen. 134 cum meae vitae parcam, -um inimico deprecer? Acc. trag. 421 pernici orbificor liberorum -o et tabificabili. 519 in -o (lecto *var. l.*) coniugis. Cic. Arat. 148 *Phaethontis* -um maerenti voce canentes. carm. frg. 32, 24 B. (Tusc. 2, 25) longe a -o numine aspellor Iovis (*cf.* Lvcr. 3, 676 a -o iam longiter errat). Catvll. 64, 149 te in medio versantem turbine -i eripui. 64, 187 ostentant omnia -um. CE 55, 15 (*aetate Catulli ?*) studium patronae, cura (*eqs.*) ... silent ambusto corpore et -o tacent; reliqui fletum nata genitori meo (17) et antecessi, genita post, -i diem (Cvrt. 8, 9, 33). Lvcr. 3, 211 -i secura quies. 3, 401 *anima* gelidos artus in -i frigore linquit (4, 924). 3, 530 gelidi vestigia -i. 3, 687 neque originis esse ... expertis animas nec -i lege solutas (Ivvenc. 3, 35 CE 1478, 1). 6, 707 causas ... -i (Verg. Aen. 4, 169 Prop. 3, 7, 29 Ov. am. 2, 10, 30. *al. adde l. 73*). *al.* Verg. Aen. 3, 685 -i discrimine parvo *inter Scyllam et Charybdin* (9, 143. 10, 511. *de periculo*: Val. Fl. 1, 714 trucis discrimina -i. Sil. 12, 266 Clavd. carm. min. 30, 164 Cypr. Gall. exod. 354. *cf. p. 1191, 42*). *et passim.*

2 *de interitu rerum* (*cf. l. 84*): Lvcr. 1, 241 res omnis eadem vis causaque volgo conficeret, nisi materies aeterna teneret; ... tactus enim -i satis esset causa. Verg. Aen. 5, 690 tenuis Teucrum res eripe -o. Ivvenc. 2, 747 (*de plantis*) cuncta ... apicum labuntur acumina -o.

3 *de morte animae* (*cf. p. 1191, 3. 10 sq. 46*): Clavd. carm. min. 32, 17 (*ad Christum*) ut nos subriperes -o mortemque fugares morte tua. Alc. Avit. carm. 2, 183 callidus ... draco et -i tum sponte magister interitum docet (*cf.* 2, 207 *Eva* incipit ... dubiam -o plus addere mentem. Arator act. 2, 1164 *serpens* -um ... ministrans).

B *in describendo regno, potestate sim. mortis*: **1** *notione generali plus minusve servata*: Enn. scaen. 109 Acherusia templa alta Orci, pallida -[i]o, nubila tenebris loca, salvete infera. CE 55, 1 (*aetate Catulli ?*) oculo errante quei aspicis -i domus. Lvcr. 1, 852 quid in oppressu valido durabit ..., ut mortem effugiat, -i sub dentibus ipsis?

[*Steinmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 1112 haec rebus erit pars ianua -i (5, 373 OV. met. 1, 662 VAL. FL. 3, 386. 4, 231 STAT. Theb. 3, 68 silv. 5, 3, 257 ARNOB. nat. 2, 27. PRVD. psych. 89 [*ad Libidinem*] tu princeps ad mortis iter, tu i. -i *eqs. cf.* VERG. Aen. 2, 661 patet isti i. -o). 2, 917 -i vitare vias (TIB. 1, 3, 50 OV. met. 11, 792. LIV. 31, 18, 7 qui ... se ... per omnes v. -i interficerent. GRATT. 409 SEN. Phoen. 304 LVCAN. 4, 267. VAL. FL. 1, 32 v. ac tempora. STAT. Ach. 1, 256 DRAC. laud. dei 2, 524. *cf.* OV. met. 8, 399 quaque est via proxima -o. GRATT. 465 quae ... -o [*E¹ in marg.*, licito *sim. cett.*] propior via?). 2, 960 -i iam limine ab ipso ad vitam ... reverti (6, 1157. 1208 CVLEX 224. *cf.* CARM. de resurr. 75 Eva ... patefecit limina -o). 3, 42 Tartara -i (VERG. georg. 4, 481 intima -i T.). 3, 67 quasi iam -i portas cunctarier ante. 5, 1232 fertur ... ad vada -i. HOR. carm. 1, 3, 33 semoti ... tarda necessitas -i corripuit gradum. GRATT. 373 a Stygia -um Proserpina nocte extulit. COLVM. 10, 273 Tartara caelo praeposuit Ditemque Iovi -umque saluti et nunc inferno potitur Proserpina regno. STAT. Theb. 2, 53 -i ... triformis ianitor. silv. 2, 1, 183 pone metus -ique minas desiste vereri. PRVD. apoth. 744 quae vis penetraverit abdita -i. c. Symm. 1, 91 Cocytia -i iura (GREG. M. epist. app. p. 470 vers. 3 -i nil i. nocebunt. *cf.* INSCR. lat. Tun. ed. Merlin 1610 iniuria). 1, 294 taetro -i ... baratro. CLAVD. 8, 58 unus ... -i rapuit de faucibus urbes. RVST. HELP. benef. 101 trucis calcare repagula -i. ARATOR act. 2, 801 -i convertit iter *Eutychus resuscitatus*. CE 562, 19 quam mortis acerbus eripuit -us (*cf. 2180* lethes in morte; *vix recte* lectus *Stowasser, WSt. 30, 1909, 280*) teneramque ad Tartara duxit. *?* 2177, 9 nostros tutare parentes, donec fata meis -os (*i.* -us) contraxerit umbris. *per oxymoron*: LVCAN. 6, 532 *Erictho* perversa funera pompa rettulit a tumulis, fugere cadavera -um (*M² et var. l. UV, def. Housman*; lectum *vel* lecto *ceteri. obsolete e. g.* -i fuga HOR. sat. 2, 6, 95 OCTAVIA 323).

2 *per plenam prosopopoeiam*: VERG. Aen. 6, 277 primis ... in faucibus Orci ... pallentes ... habitant Morbi ... -umque Labosque; tum consanguineus -i Sopor (*inde* AVG. anim. 4, 18, 28. *cf.* VAL. FL. 8, 74 *Somne* fratri ... simillime -o. STAT. Theb. 5, 197 consanguinei mixtus caligine -i ... Somnus). SEN. Oed. 652 -um Luesque, Mors Labor Tabes Dolor, comitatus illo *Marte* dignus. PETRON. 124 vers. 257 -um ... et lurida Mortis imago. VAL. FL. 2, 206 Dolus et Rabies et -i maior imago. SIL. 4, 437 exercitus una Irarum Eumenidesque simul -ique cruenti innumerae facies. HYG. fab. geneal. 1 ex Nocte et Erebo Fatum Senectus Mors -um *eqs.*

II *usu fere metonymico* (*poetice*): A *pro causis -i*: *sanguine effuso*: SEN. Herc. f. 1195 puerili madens harundo -o. *veneno*: COLVM. 10, 407 stipantur calathi ... pomis, quae barbara Persis miserat, ... patriis armata venenis; at nunc expositi parvo discrimine -i ambrosios praebent sucos, oblita nocendi. *telo*: CE 1527 A, 6 (*s. II; describitur statua equestris*) -um librat ab aure manus (*cf. Verg. Aen. 9, 417* telum librabat ab aure. *lapicidam errasse sicut librarios p. 1189, 33 iure negavit Bücheler*). *animantibus*: PRVD. psych. 571 -um versatile et anceps (*i. Avaritia*) lubricat incertos dubia sub imagine visus. DRAC. Romul. 4, 27 (*loq. Hercules*) -um, non praeda fui Iunonis alumnis.

? B *pro sepulcro martyrum vel ipsis martyribus sepultis*: INSCR. christ. Rossi II p. 296, 10, 2 glorificat nostra pax, quos co(n)tem(p)serat hostis, e⟨s⟩t (h)onor e[s]t potior his qua(m) co(n)cussio -is; nos dedimus sedem istis (sanctis *Rossi*) *eqs.*

stilistica: 1 *iungitur c. vocabulis affinibus*: a *per copulam*: LVCR. 4, 766 mortis -ique (*cf. l. 35. 38*). 6, 1201 tabes -umque. VERG. Aen. 7, 455 bella manu -umque gero. OV. met. 14, 217 -o poenaeque relictus (SEN. Med. 257 OCTAVIA 894 SIL. 13, 295). SEN. Phoen. 579 -o et exitio. VAL. FL. 4, 168 -o ... et armis. SIL. 2, 118 -um calamumque. 5, 460 -ique et stragis acerbae. ARNOB. nat. 2, 27 -i atque interitus. b *per gen.*: -i: LVCR. 6, 1199 funera -i (*in fine versus ut* CYPR. GALL. exod. 296. CE 1339, 19 funere -i. *cf.* IVVENC. 2, 521 -i post funera. *similiter* CLAVD. rapt. Pros. 2, 358 funerei ... -i). HOR. *supra l. 13.* -um *c. gen.*: SEN. Herc. O. 1200 ubique mors me fugit, ut -o inclitae sortis (*Leo*, fortis *vel* mortis *codd.*) carerem. Phoen. 250 -um praecoquis fati. *audacius* mortis ... -us *l. 22sq.* 2 *in lusu verborum vel veriloquio*: VERG. Aen. 8, 346 sacri monstrat nemus Argileti ... et -um docet hospitis Argi (*cf.* MART. 1, 117, 9 Argi ... soles subire -um). VAL. MAX. 1, 5, 9 cum ... dixisset 'hodie ego Letum utique capiam', inconsiderantius proeliando fortuitum iactum vocis -o suo confirmavit. APVL. flor. 16 p. 68 ante -um quam lectum. PAVL. NOL. carm. 8, 23 laeto pavidi formidine -i. *cf.* delere -o *p. 1190, 41 cum p. 1189, 16.*

cf. Onom.

deriv.: letabilis, letalis, leto.

compos.: letifer, letificat, letificus.

1. lētus *v.* letum. **2. lētus** *v.* 2. laetus. *Steinmann.*

leva ORIBAS. syn. 3, 40 p. 861 *v.* lixivus.

levābilis, -e. *a* 1. levare. *id quod sursum tollit sive surgit*: CAEL. AVR. acut. 3, 7, 71 discernens raptum (*i.* σπασμόν) a tremore atque saltu (*i.* παλμῷ) Demetrius ... in his, qui saltu afficiuntur, -em et possibilem motum fieri indicavit (*fort.* ponibilem *pro* poss- *scribendum coll. 3, 7, 73* saltum ... non extensione vel conductione fieri, sed levatione ac depositione. *ibid.* ex tanta levatione ... atque depositione).

scanthos: **leuadio** GLOSS. III 188, 10 (*inter avium nomina*). *obscurum.*

1. levāmen, *abl.* -ine *n.* *a* 1. levare. *legitur nom.* -n *in poesi inde a* CATVLLO (*sc. in hexametro non nisi novissimo loco*), *in prosa inde a* CIC., LIV.; *abl.* -e *inde a* DICT., SYMM.; *pluralis vix recte suppletur* CE 97, 9. [*it. vet., venet. vet.* levame, *tusc.* (*Lucca*) levame, levamme; *raet. or.* levaŋ; *francog.* levain (*dial. wall., pic., norm., pict., burg., loth.*); *francoprov.* levã *etc.*; *prov. vet.* levam, *delph., prov., langued., alvern.* levam(e); *vasc.* lewámi *etc.* *suffixo mutato: cors.* nuirme. *de vocabulis a* levante, levatu *derivatis v. s.* 1. levo. *cf. M.-L. 4998. Battisti-Alessio 2216. Wartburg V 266sq. G.*] [*falso tradi vid. pro* levamentum TAC. ann. 12, 5, 3 *v. p. 1193, 49.*]

i. q. res apta ad levandum vel actio levandi: I *c. respectu recreandi, leniendi sim., sc. incorporaliter vel in imagine* (GLOSS. requies. quies. *cf.* II 354 27 κούφισμα -n. *imprimis -a sunt res; homines l. 16. 18sqq. 41sqq. et al.*): A *in univ.*: CATVLL. 68, 61 *rivus* dulce viatori lasso in sudore -n (-amus *codd.*). CIC. Att. 12, 16 quod si esset aliquod -n, id esset in te uno. OV. epist. 3, 62 quis mihi *Briseidi* desertae mite -n erit? SEN. Ag. 491 nec hoc -n denique aerumnis datur, videre saltem ... quo pereant malo. Med. 548 haec (*i. liberi*) causa vitae est, hoc ... curis -n. Tro. 961 sola *Polyxena* ... haec est super votum, comes, -n afflictae *Hecubae*, quies. MART. 6, 68, 5 hic *puer* tibi curarum socius blandumque -n. TAC. hist. 5, 3, 2 Moyses ... aquarum venas aperit: id -n (*sc. inopiae*). CE 220, 3 (*s. III ?*) -n hoc doloribus lacrimisque pausam credidit. SYMM. epist. 1, 54 non mediocre ... inter praesentes curas -n accepi (*antea*: solacium). 7, 17 me esse contentum tali -e non pigebit. 7, 70 medium est ... -n in litteris (*postea*: in quibus *epistulis* ... plus esse solacii). rel. 23, 1 unum -n iniuriis meis tribuit eventus. AMM. 19, 8, 6 offendi dirum aspectum, sed fatigato mihi ... -n ... tempestivum (*sc. quod ob eam rem equum adeptus sum*). CIL VI 1771, 12 (*s. IV*) providimus his *suariis* -n ex titulo canonico vinario. AVG. serm. 277, 4, 4 quod nunc est onus, erit honor: quod nunc sarcina, tunc -n. CYPR. GALL. lev. 242 illo fit liber in anno, quo cunctis est missa quies et dulce -n. COD. Theod. 13, 11, 5 (= Iust. 11, 58, 5 pr.) ex eo -n accipiant, quod *eqs.* CARM. cod. Petov. 10, 22 ultimum ... lacrimis -n. CASSIOD. var. 11, 12, 1 ne quod ad -n (*var. l.* iuvamen) inventum esse constat, detestabile potius gravamen infligat. GREG. TVR. vit. patr. 7, 2 p. 688, 16 cum ... nullum possit sentire -n *aegrota quaedam*. CORIPP. Ioh. 2, 316 hunc habet ... socium ... et virtute virum et discreta mente -n. PS. ORIG. hom. in Matth. 2, 1 p. 246, 24 -n desiderabant *leprosi*.

B *accedente gen.* (*vel pron. poss. in cap. b*) *indicantur*: 1 *quae levantur*: a *onera, mala sim.*: VERG. Aen. 3, 709 omnis curae casusque -n amitto Anchisen (CASSIOD. var. 5, 3, 3 *Decoratus quaestor* curarum nostrarum eximium -n). OV. epist. 12, 79 quorum *malorum* potes esse -n (LIV. 6, 35, 1 ingentem vim aeris alieni, cuius -n mali plebes ... speraret). DICT. 3, 23 Patroclum ... solitudinis *Achillis* ... -n maximum. SYMM. epist. 7, 130 magnae sollicitudinis ... -n. 9, 58 ad egestatis -n. AMM. 18, 2, 14 -n sumere laborum (SVLP. SEV. Mart. 26, 4 pro quodam laboris -e). PAVL. NOL. epist. 23, 4 mihi -n aliquod tanti ponderis spero. VICTRIC. 1 haud mediocre -n est delictorum, tecum habere quos instruas. RVRIC. epist. 1, 15 p. 368, 8 maeroris ipsius -n requirens (ENNOD. epist. 6, 30, 1 p. 166, 20). ENNOD. epist. 6, 21, 1 p. 161, 15 ad -n desiderii. INSCR. Gall. Wuilleumier 280 *v. p. 1193, 46.*

b *qui* (*quae*) *onere gravantur*: PROP. 4, 11, 63 te, Paule *fili*, meum post fata -n. SEN. Phoen. 2 (*verba Oedipi*) caeci parentis regimen et fessi unicum lateris (patris *codd.*) -n, gnata. CIL VI 1711, 17 (*s. IV ? v. Onom. vol. III 278, 61*) propter corporatorum -n. ANON. de mach. bell. 15 thoracomachum ... mira utilitate ad -n corporis armorum ponderi et asperitati subiecit *antiquitas*. PRVD. epil. 10 nos ... sanctitatis indigi nec ad -n pauperum potentes. COD. Theod. 13, 11, 4 (= Iust. 11, 58, 4) *praediorum* defectorum -n exposcitur (*cf. p. 1193, 36*). NOVELL. Valent. 1, 1 pr. de provincialium -e. RVRIC. epist. 1, 3 p. 356, 6 tibi solatium vitae praesentis et -n ... futurae ... commisi. CASSIOD. var. 3, 20, 1 cordi nostri est -n humilium, ut contra potentiam superborum ... erigamus obstaculum. 6, 6, 5 dignitas ad -n principis instituta. CORIPP. Ioh. 1, 523 o Romana manus, ... o virtus orbisque decus summumque -n (*cf.* 4, 734 Romani proceres, rerum nostrumque -n). Iust. 3, 359 (*de deo*) meum speciale -n. 2 *quae (qui) levant*: SYMM. epist. 7, 126 opis ... tuae -n expectat. PRVD. perist. 5, 568 sensus gravati (*sc. peccatis*) ut sentiant -n indulgentiae. PAVL. NOL. epist. 5, 10 alter alterius -e respirabat (*antea*: mutuis consolationibus). MIRAC. Steph. 2, 2, 1 nec ... medicamentorum ullo adiuta *puella* -e. CAEL. AVR. acut. 2, 6, 30 *in lethargicis excitandis* calidus ... tactus habet quoddam resumptionis illatae -n. LVX. anth. 364, 5 te *virginem* neque coniugii libet excepisse -n. GREG. TVR. glor. conf. 79 p. 798, 10 sentiamus -n adiutorii tui.

II *c. respectu in altum tollendi, sustinendi, sc. corporaliter* (ad *aliquid* PS. AVG.): IREN. 2, 24, 6 (2, 36, 4 H.) *oves nonaginta novem* sinistrae manus existentes -n, non esse salutis (*ibid.* hoc nomen *sc. Agape* ... nonaginta et tres numerum habens, similiter sinistrae m. -n est. *respicitur consuetudo, qua numeri centenario minores gestibus quibusdam manus sinistrae exprimebantur, maiores per manum dextram indicabantur; cf. Marquardt-Mau 98*). DICT. 6, 1 *naufragi* per noctem tabulis aut alio -e fluitantes. PS. AVG. serm. Migne suppl. 2, 1359 usquequo viri Galilaei mortalibus oculis ad alienos lares inani -e fatigatis, quamdiu pupillas ... adtollitis? (*ad Vulg. act. 1, 11* quid statis aspicientes in caelum?).

[Koster]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2. lēvāmen, (-inis) *n.* *a* 2. levare, *cf.* 2. levamentum. GLOSS. V 491, 12 amusim: aequamen, -n (*i. instrumentum levigandi*).

levāmentārius, -ī *m.* *a* 1. levamentum. *is, qui navium levandarum officio fungitur* (*ad rem cf. Call. dig. 14, 2, 4 pr.* navis onustae levandae causa, quia intrare flumen vel portum non potuerat cum onere, si quaedam merces in scapham traiectae sunt): COD. Theod. 13, 5, 1 si navicularius originalis -us fuerit, nihilo minus aput eosdem, aput quos et parentes eius fuisse videntur, firmiter permanebit.

1. levāmentum, -ī *n.* *a* 1. levare. *inde a* CIC., SEN. *rhet.; deest in poesi.* [*raet. occ.* lavamaňt, alvamaint. *cf. M.-L. 4999. Wartburg V 267. G.*]

i. q. res apta ad levandum vel actio levandi: **1** *c. respectu recreandi, leniendi sim.* (*cf.* CHAR. gramm. p. 410, 12 B. non recedo ab illo ... instare non desino. -um illi ⟨non⟩ [*nobis supplendum videtur*] do. numquam remitto rem *eqs.* GLOSS. -um: solacium. *pro -o sunt ipsi homines l. 42. 51*): **a** *in univ.*: CIC. Att. 12, 43, 1 (2) mi illam rem fore -o (*cf.* SEN. dial. 12 [11], 9, 1 illud ... magno tibi erit -o, si saepe te sic interrogaveris). SEN. contr. exc. 4, 1, 1 omnis adversa fortuna habet in querelis -um. CELS. 2, 7, 12 paulum ... in eo (*i. in urina reddenda*) -i est. SEN. epist. 94, 24 ne medicina quidem morbos insanabiles vincit, tamen adhibetur aliis in remedium, aliis in -um. PLIN. nat. 30, 23 vermes terreni decocti in oleo ... praestant -um. TAC. hist. 2, 44, 2 unicum victis in consensu -um. ann. 1, 17, 5 nec aliud -um, quam si certis sub legibus militia iniretur. 3, 28, 4 exsoluti plerique legis nexus modicum in praesens -um fuere. 4, 66, 1 ut studia procerum ... solacium tulerant, ita accusatorum maior in dies et infestior vis sine -o grassabatur. GELL. 12, 4, 1 *narratur*, qualibus ... ad muniendas (*var. l.* minu-) vitae molestias fomentis -is, solaciis amicum esse conveniat. MIN. FEL. 7, 6 dant cautelam periculis, ... solacium calamitatibus, laboribus -um. CYPR. Fort. 11 p. 340, 4 quale illud -um fuit martyri, ... quam grande solacium in cruciatibus suis. SYMM. epist. 7, 41 speranti mihi ⟨re⟩cursum tuum litteraria -a tribuisti. VEG. mulom. 2, 129, 7 ex qua compositione *remedii* recens causa sanabitur, vetus sentiet -um (*var. l.* iuv-). PS. ANTON. MVSA epist. ad Maec. 8 medicamentis alvum purgari oportebit, ut grave corpus -is adiuvetur. COD. Theod. 13, 11, 15 praediis aperta et absoluta -a praestamus.

b *accedente gen. (adi. pro gen. l. 51) indicantur*: **α** *quae (qui) levantur: onera, mala sim.*: CIC. fin. 5, 53 nos ... non solum beatae vitae istam (*sc. cognitionem naturae*) esse oblectationem videmus, sed etiam -um miseriarum. SEN. dial. 5, 16, 1 unum est -um malorum ingentium, pati et necessitatibus suis obsequi (TAC. ann. 1, 30, 3. 4, 8, 3 liberi, unica praesentium m. -a. OROS. hist. 4, 12, 10). SEN. dial. 6, 12, 4 nostrorum funerum -um. TAC. hist. 1, 8, 1 Galliae ... obligatae ... in posterum tributi -o. PLIN. epist. 8, 19, 1 ad unicum doloris -um, studia, confugi. COD. Iust. 10, 51, 1 (*Gordiani imp.*) -um personalium munerum sentiet *caecus*. INSCR. Gall. Wuilleumier 280 culpae leva⟨mentum⟩ (*sed supplere possis etiam* leva⟨men⟩). *mens onere gravata*: TAC. ann. 12, 5, 3 quod ... honestius censoriae mentis ⌊-um quam⌋ adsumere coniugem (levamen unquam *trad.*; levamen quam *Koestermann; cf. l. 51*). **β** *quae (qui) levant*: TAC. ann. 3, 34, 2 *ducibus e bello* revertentibus ... quod honestius quam uxorium -um? VLP. dig. 47, 6, 3, 2 huius edicti -um non tantum ei (*sc. praebendum sim.*), qui *eqs.* COD. Theod. 13, 5, 6 quo *ordine* ita -is alternatis auxilii cunctorum fortunae ... confirmarentur.

2 *respicitur actio in altum tollendi*: PETR. CHRYS. serm. 71 p. 402[C] quia ipse *Christus* est panis, ... qui magnae pietatis fermentatus est sacramento, qui conspersionis levis (*om. pars codd.*) -um sustulit (*i. se ipse levavit*) de sepulcro, qui, ut divinitatis suae calore coqueretur, ipse clibanum decoxit inferni.

deriv.: levamentarius.

2. lēvāmentum, -ī *n.* *a* 2. levare, *cf.* 2. levamen. VARRO frg. Non. p. 9, 14 amussis est aequamen, -um, id est aput fabros tabula quaedam, qua utuntur ad saxa coagmentata (coagmentanda *Iunius. cf. Paul. Fest. p. 80* amussis ... regula fabrorum est vel ... ferramentum, quo in poliendo utuntur).

levaricinus POL. SILV. nom. anim. chron. I p. 544, 17 (*inter nomina natantium*). [*francoprov.* lavaret (> *francog.* lavaret); *prov.* lavareto (> *port.* lavareto ?). *cf. M.-L. 5001. Wartburg V 286. G.*]

levātio, -ōnis *f.* *a* 1. levare. *plur. non nisi* VITR.

i. q. actio vel effectus levandi: **1** *c. respectu recreandi, leniendi*: **a** *c. gen. obi.*: CIC. fin. 4, 66 -o ... vitiorum magna fit in iis, qui habent ad virtutem progressionis aliquantum; (67) vestri autem *philosophi* progressionem ad virtutem fieri aiunt, -em vitiorum fieri negant (*cf. 4, 65* qui virtuti student, levantur vitiis). nat. deor. 1, 9 cuius *aegritudinis animi* si maiorem aliquam -em reperire potuissem (Tusc. 1, 119 agamus haec ..., quae -em habeant aegritudinum, formidinum, cupiditatum. 3, 33 -em ... a. in duabus rebus ponit, avocatione a cogitanda molestia et revocatione ad contemplandas voluptates). Att. 12, 23, 3 -o quaedam est, si minus doloris, at offici debiti. VELL. 2, 130, 5 cuius *Liviae* potentiam nemo sensit nisi aut -e periculi aut accessione dignitatis. CONC.[S] I 5 p. 160, 2 cuius *verbi dei* commemoratio ... laetificatio est et -o lacrimarum (*gr. I 1, 6 p. 136, 27 δακρύων ἀπαλλαγή, I 5 p. 275, 22* lacrimarum securitas). **b** *in univ.*: CIC. Tusc. 2, 57 gemitus si -is aliquid adferret. 5, 21 nostris ... doloribus variisque ... molestiis alia nulla potuit inveniri -o *quam philosophia*. Att. 12, 29, 12 nec ego Brutum vito nec tamen ab eo -em ullam exspecto. 12, 41, 3 si me levari vis, haec est summa -o vel ... una (*sc. si monumentum Tulliae erigendum curas*). fam. 6, 4, 5 non ... dubito, quin magnae tibi -i solitus sit esse cotidianus congressus et sermo ... familiarissimi hominis.

2 *c. respectu in altum tollendi* (*intumescendi l. 13*): **a** *usu vario* (*sc. corporaliter*): VITR. 10, 3, 1 neque sine rotunditate motus porrecti nec sine porrecto rotationis versationes onerum possunt facere -es (*accedit gen. obi. ut*: HIER. in Zach. 12, 1 p. 1509[D] nec prius ad agonem quemquam descendere, quam ex -e ponderis sciatur, quis cui debeat comparari). CAEL. AVR. acut. 2, 12, 84 tempora capitis inungentes thapsia ..., ut quendam sensum atque -em mediocrem per corporis faciat superficiem (*'intumescentiam' Amman, cf. e. g. chron. 2, 1, 35 thapsia* corpus ungemus usque ad ... mediocrem partium inflationem. *acut. 3, 4, 46 thapsia est* sufficiens ... inflare *partes. 3, 8, 97* alia ... tumorem provocant, ut ... ferulago *i. thapsia. al. sed 'relief' vertit Drabkin*). 3, 7, 73 *p. 1191, 81.* ISID. orig. 16, 26, 11 'satum' ... apud eos *Hebraeos* nominatur sumptio sive -o, eo quod qui metitur eandem mensuram sumat ac levet. GLOSS. II 306, 5 ἔπαρσις -o. **b** *in sermone gramm.*: AVG. mus. 2, 9, 18 opus est haec duo nomina memoriae mandare: -em et positionem; in plaudendo enim quia levatur et ponitur manus, partem pedis sibi -o vindicat partem positio (*respicitur arsis ut: ibid.* pyrrhichium tantum habere in -e quantum in positione; ... amphibrachi -o [*cf. ibid.* quorum *epitritorum* -em]; ... sesquialteri numeri ratione -em ac positionem in his fieri *sc. in cretico sim.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 523, 2 arsis et thesis est -o et positio; neque enim aliter pedes dirigere potuerunt, nisi alterna vice leventur et ponantur). AVDAX gramm. VII 361, 6 (*de accentu*) quae *particulae ut 'que', 've'* illam novitatem habent, ut et ipsae fastigium perdant et illarum partium, quibus subiunctae sunt, -em in novissimas syllabas transferant.

levātor, -ōris *m.* *a* 1. levare. *i. qui levat*: PETRON. 140, 15 unde plani autem, unde -es viverent, nisi aut locellos aut sonantes aere sacellos pro hamis in turbam *bonis alienis inhiantem* mitterent? (*de captatore, fraudatore, sed dubium est, utrum potius piscatorem hamo pisces extrahentem an praedonem homines opibus spoliantem intellegas; cf. etiam p. 1036, 67, ubi tamen vix cum Vossio* -es *pro* lavatores *conicias*). HOMER. 123 curarum operumque -r *Somnus* (*cf. e. g. Ψ 62 λύων μελεδήματα θυμοῦ, Sen. Ag. 76* curarum ... domitor). *Koster.*

leuc *v.* leucus.

1. leuca *v.* leucus. **2. leuca** *v.* leucas. **3. leuca** *v.* leuga.

leucacantha, -ae *f. et* -os, -us (*dat.* -o) *f.*, λευκάκανθα, -θον. *nomen plantarum*: PLIN. nat. 21, 94 (*cf.* 1, 21, 56) cardus et folia et caules spinosae lanuginis habet, item ... -os (*Theophr. hist. plant. 6, 4, 3 λευκάκανθα.* ORIBAS. syn. 4, 18, 2 La p. 21 leuca⟨cantha⟩). 22, 40 (*cf.* 1, 22, 18) -am alii phyllon, alii ischada, alii polygonaton appellant *eqs.* (27, 89 gallidragam vocat Xenocrates -o similem. DIOSC. 3, 19 p. 384, 9 -tu [*gr. λευκάκανθα, var. l. -θον*]). 27, 124 phalangitis a quibusdam phalangion vocatur, ab aliis leucanthemum vel, ut in quibusdam exemplaribus invenio, -a (1, 27, 98 -on. DIOSC. 3, 118 p. 426, 19 -tum [*gr. 3, 108 λευκάκανθον, var. l. -αν*]).

leucachātēs, *λευκαχάτης. *nomen lapidis*: PLIN. nat. 37, 139.

leucadion, *λευκάδιον. *nomen herbae*: MARCELL. med. 9, 116 herba -on. *cf.* leucas *et* leuchadius albutius (*i.* albucium) GLOSS. III 498, 77.

leucanthemis, *acc.* -ida, *abl.* -ide *f.*, *λευκανθεμίς. *nomen herbae*: PLIN. nat. 22, 53 anthemis ..., aliqui -ida vocant, alii leucanthemum *eqs.* (1, 22, 26 *medicina de* -ide sive leucanthemo).

leucanthemum (-on; -os PS. DIOSC.), *abl.* -o *n.*, λευκάνθεμον. *nomen herbarum*: PLIN. nat. 21, 60 (*cf.* 1, 21, 34) habrotono simile odore -um est, flore albo, foliosum (21, 163 -um suspiriosis medetur. 22, 53 *v. s.* leucanthemis. DIOSC. 3, 149 p. 437, 4 -on. PS. DIOSC. herb. fem. 19 l. 2 -os). 27, 124 *nomen herbae q. e.* phalangitis (*v. s.* leucacantha). DIOSC. 3, 150 p. 438, 5 -on *inter nomina herbae q. e.* parthenion.

leucanthes, *cf.* λευκανθής (*neutr. gr. de herba dictum non occurrit*). *nomen herbarum*: PLIN. nat. 21, 176 (*cf.* 1, 21, 52) parthenium alii -es ... vocant. *huc refert André, Lex. des termes de botan. s. v.* GLOSS. III 540, 28 leucuapes idest colena (*lege* cunila; *item fere* 567, 9).

leucanthos, *λεύκανθος. *nomen herbae q. e. puleium*: PS. APVL. herb. 93 l. 54 (*add. in codd. interpol.*).

leucargillos, λευκάργιλος. PLIN. nat. 17, 42 -on (-ilion *trad.*) vocant *Graeci* candidam argillam, qua in Megarico agro utuntur, sed tantum in umida frigidaque terra.

leucas, λευκάς. *nomen herbae*: PLIN. nat. 27, 102 (*cf.* 1, 27, 77) *v. p. 1196, 33.*

leucaspis, *acc.* -idem, λεύκασπις. *i. q. albis scutis praeditus*: LIV. 44, 41, 2 -em phalangem (*cf. Plut. Aem. 18, 5 Θρᾷκες ... λευκῷ καὶ περιλάμποντι θυρεῶν καὶ περικνημίδων ὁπλισμῷ*).

v. Onom.

leucē *v.* leucus. **[leucēoron** *v.* leucethron.**]**

leucēthron *n.*, λεύκηθρον. *nomen herbae*: PLIN. nat. 26, 52 (*cf.* 1, 26, 34) leontopodion alii -on ... vocant (leuceoron *vel* lycoron *trad.*; *cf. Diosc. 3, 96 λεύκηθρον, var. ll. λάκηθρον, λάκιθρον*). PS. APVL. herb. 7 app. -on (lacethon, lacthron *trad.*).

[*B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

leuchadius *v.* leucadion.

leucochrȳsos *et* -us, *nom. pl.* -ī *f.*, λευκόχρυσος. *nomen gemmarum*: Plin. nat. 37, 128 fiunt et -i interveniente candida vena *eqs.* ([1, 37, 44 -os, genera eius iiii]. Isid. orig. 16, 15, 6 -us colore aureo i. c. v.). 37, 172 -os fit e chrysolitho interalbicante.

leucocomus, *abl. pl.* -īs, λευκόκομος. *i. q. lanugine alba ornatus*: Plin. nat. 13, 113 *mala Punica* Samia et Aegyptia distinguuntur erythrocomis (*i.* ἐρυθροκόμοις. *falso vol. V 2, 853, 6*) et -is.

leucocōum, -ī *n.* (*sc. vinum*), λευκοκῷον. Plin. nat. 14, 78 Coi marinam aquam largiorem miscent a servi furto origine orta sic mensuram explentis, idque translatum in album mustum -um appellatur.

leucocrota, leucocruta *v.* leucrocota.

leucofris, λευκόφρυς. *nomen herbae artemisiae*: Ps. Apvl. herb. 10 l. 14 (leucoprys, lycopras *var. ll.; Ps. Diosc. Vind. 3, 113 p. 125, 8* λευκόφρυς, *var. ll.* -φρυξ, -φριξ). *cf.* Gloss. III 567, 32 lioparis i. artemisia monoclonus.

leucogaea, -ae *f.*, *cf.* λευκόγειος. *nomen gemmae*: Plin. nat. 37, 162 (*cf.* 1, 37, 59 -a) galactitis ...; eandem -am et leucographitim appellant.

leucographis, *acc.* -ida *f.*, λευκογραφίς. 1 *nomen herbae* (*an gemmae?*): Plin. nat. 27, 103 (*cf.* 1, 27, 78) -is qualis esset scriptum non repperi, quod eo magis miror, quoniam utilis proditur *infirmis*. 2 *nomen gemmae q. e. morocthos*: Diosc. 5, 160 p. 239, 8 -idu (*gr. 5, 134* λευκογραφίδα).

leucographitis, *acc.* -im *et* -en *f.* *nomen gemmae q. e.* leugaea: Plin. nat. 37, 162 -im (1, 37, 59 -is). Damig. lapid. 34 p. 188, 6 -en.

leucoion (-ius), *dat.* -o, *pl.* -a *n.*, λευκόιον. *nomen herbae* (Gloss. viola. viola alba): Colvm. 9, 4, 4 in hortensi lira consita nitent candida lilia nec his sordidiora -a, tum ... Sarranae violae. 10, 97 candida -a et flaventia lumina calthae. Diosc. 1, 13 p. 11, 35 M. *amomum* flores habens simile -o. 3, 110 p. 424, 5 lignis ... flos est similis -o (-odio *trad.*). 3, 133 p. 431, 22 de -on: omnibus notus est, sed in flores distantias habet, quia mellinum et album et purpureum florem ostendit *eqs.* 4, 149 p. 70, 24 *spartum* flore mellino sicut -u. Cass. Fel. 29 p. 56, 3 collyrium 'dia -u' appellatum. Oribas. eup. 2, 1 L 2 Aa p. 482 -ius *bis*, La leucuiu.

leucōma, -atis *n.*, λεύκωμα. *abbreviatur* leu CIL XIII 10 021, 46c; *ibid.* 46a l *utrum* -a *an* lippitudinem *solvendum sit, vix iudicari potest.* [*falso trad. vel translatum est* -a *pro* (g)laucomata Diosc. 1, 59 p. 33, 19 M. (*gr. 1, 54, 2* ἀπογλαυκώσεις). *cf. vol. VI 2, 2037, 72 sq.*]

fere i. q. albugo: sing.: Marcell. med. 8, 142. 8, 144 si ... magnum -a fuerit et crassum. Theod. Prisc. eup. faen. 40. *plur.*: Marcell. med. 8, 143 -ta et albuginem. 8, 144. 8, 145 -ta oculorum (146. 149). 8, 148. 150. 151. Plac. med. 17, 1 (*fort. sing., loco corrupto*). 28, 2 Oribas. eup. 4, 24 tit. p. 545. *ibid.* Aa *in contextu*. syn. 3 add. p. 914, 53. *numero inc.*: CIL XIII *l. c.*

leuconotus (-os) *m.*, λευκόνοτος. *nomen venti* (*nonnisi nom. sg.; quasi adi.* Avson.): Vitr. 1, 6, 10 dextra et sinistra austrum -us et altanus flare solet. Sen. nat. 5, 16, 6 -us, qui apud nos sine nomine est. Ampel. 5, 2 -us noto *tribuitur*. Avson. 343, 2 p. 161 P. maris constrator -os Libs. Veg. mil. 4, 38 -us, id est albus notus (a. n. *iam Hor. carm. 1, 7, 15*). CIL VIII 26652f -us (*in tabula ventorum picta*).

leucophaeātus, -a, -um. *a* leucophaeus. *i. q. leucophaeis vestibus indutus*: Mart. 1, 96, 5 amator ille tristium lacernarum et baeticatus atque -us.

leucophaeus, -a, -um, λευκόφαιος. *i. q. colore ex albo et fusco mixto praeditus*: Vitr. 8, 3, 14 *pecora potu fluviorum quorundam* quamvis sint alba, procreant aliis locis -a, aliis locis pulla, aliis coracino colore (*ibid. iterum*). Plin. nat. 24, 110 *acacia* purpurea aut -a. 32, 114 si iocur eius *ranae* vel cor adalligatur in panno -o (*inde* Plin. med. 3, 15, 5 Plin. Val. 3, 6).

deriv.: leucophaeatus.

leucophlegmatia, *acc.* -ān *et* -am, *f.*, λευκοφλεγματία. *species hydropis morbi, i. q. intercus* (*litteris gr.* -ίαν, -ία Cels. 3, 21, 2. 11): Plin. Val. 3, 12 (*bis*). Cael. Avr. chron. 3, 8, 101 -an. 3, 8, 102 -am, quam Latino nomine etiam intercutem recte dicemus. 3, 8, 111. 150 diaet. pass. 142. 143.

leucophorum *n.*, *cf.* λευκοφόρος. *nomen glutinis, quo aurum ligno inducitur*: Plin. nat. 33, 64. 35, 36 (*cf.* 1, 35, 17) *describitur confectio.*

leucophrȳs *v.* leucofris.

leucopoecilos *f.*, λευκοποίκιλος. *nomen gemmae*: Plin. nat. 37, 171 (*cf.* 1, 37, 62) -os (leucopetiles *var. l.*) candorem minii guttis ex auro distinguit.

leucoporphyrus, -um, *λευκοπόρφυρος. *i. q. colore ex albo et purpureo mixto praeditus*: Donatio Tiburt. a. 471 p. CXLVII a 19 vela tramosirica -phira (leco- *var. l.*).

leucopthalmos, *λευκόφθαλμος. *nomen gemmae*: Plin. nat. 37, 171 (*cf.* 1, 37, 62) -os, rutila alias, oculi speciem candidam nigramque continet.

leucorodinus, -um, *λευκορόδινος. *i. q. colore ex albo et roseo mixto praeditus*: Donatio Tiburt. a. 471 p. CXLVII a 18 vela tramosirica -a (34. 35. leoco- *var. l. omnibus locis*).

leucozōmus, -um, *λευκόζωμος. *scrib. in codd. etiam* leoc- *et* -zym-. *i. q. in albo iure confectus*: Apic. 6, 254 (6, 15 M.) pullus -us. -um *pro subst. i. q. album ius* (*gr.* λευκὸς ζωμός): Oribas. syn. 4, 33, 4 Aa p. 36 -us coquitur (*syntaxi turbata ut in* La: quae ... in lecozom coquitur). 5, 53, 10 Ab p. 91 uniscus in -o factus (La u. leucogumum datum). 6, 6, 10 Aa p. 101 ex -o factus. 7, 51, 1 Aa p. 197 in -o. *cf. l. 19*

leucrocota, -ae *f.* *vox peregrina.* *scrib. in codd. etiam* leucocrota, -cruta. *nomen animalis*: Plin. nat. 8, 72 Aethiopia generat ... -am, pernicissimam feram asini fere magnitudine *eqs.* (*inde* Sol. 52, 34 leucocrota, *quae Indiae attribuitur*). Pol. Silv. nom. anim. chron. I p. 543, 6 leucocruta.

leucus, -a, -um, λευκός. *formae graecae: f. sg. nom.* -e, *acc.* -en, *pl. acc.* -as, *neutr.* -on.

i. q. albus: 1 *varia*: Cels. 5, 19, 23 emplastra lenia, -a Graeci vocant (*cf.* -e album *vol. V 2, 532, 59*). Plin. nat. 11, 140 inter aves ardiolarum ⟨in⟩ genere, quos -os vocant (10, 164 tria genera: -on, asterias, pelion). CIL IV 5590 (*inscr. amphorae*) leuc vet(us) *vinum*. Oribas. syn. 3, 4, 1 p. 849 *compositio* -e Attali (*gr.* Ἀτταλικὴ λευκή). 5, 53, 10 Ab p. 91 -o zomo (6, 6, 10 Aa p. 101. 7, 51, 1 p. 197. *cf.* leucozomus).

2 -e *nomen vitiliginis* (*gr.* ἡ λεύκη): Cels. 5, 28, 19B -e habet quiddam simile alpho, sed magis albida est et altius descendit *eqs. ibid.* -e quem occupavit non facile dimittit. Ps. Soran. quaest. med. 8 *medicina* de cute aufert lepram et -en et melan. 16 -en (-in *cod.*) ... et albuginem. Diosc. 1, 142 p. 71, 20 M. -as carnis ... folia ... curant (*gr. 1, 128, 5* λεῦκαι ... καταπλάσσονται ... φύλλοις). Cass. Fel. 8 p. 15, 4 maculas albas Graeci alphus -as vocaverunt. Oribas. syn. 3, 98 ad alfus, melas, -es (*pro* -as), inpetigines. 7, 48 Aa p. 189 -e. *ibid.* La -im.

3 *in nominibus herbarum, arboris* (*cf.* leucadion, leucas): a *armoraciae*: Plin. nat. 19, 82. b *vitis*: Plin. nat. 13, 21 vitis alba est, quam Graeci ampelon -en ... appellant. c *lamii maculati L.*: Plin. nat. 27, 102 (*cf.* 1, 27, 77) -e mercuriali similis nomen ex causa accepit, per medium folium candida linea transcurrente, quare mesoleucon quidam vocant ...; fortassis eadem sit, quae leucas appellatur, contra marina omnia venena efficax; speciem eius auctores non tradunt nec aliud quam silvestrem latioribus foliis esse *eqs.* Diosc. 3, 109 p. 423, 25 de -a: -e duo sunt genera, montana et hortina (*gr. 3, 99* λευκάς *tantum*). d *populi albae*: Serv. auct. ecl. 7, 61 *Pluto, qui Leucen Oceani filiam rapuerat, post mortem eius* in Elysiis piorum campis -en nasci arborem iussit, ex qua ... Hercules se revertens ab inferis coronavit. Diosc. 1, 91 p. 48, 22 M. de -i idest populu: populu, quem aliqui -i (*i.* -e *pro* -en) dicunt *eqs.* (*gr. 1, 81* λεύκης τοῦ δένδρου *tantum*). Cael. Avr. chron. 2, 4, 72 decoctio herbae sideritis vel acaciae vel -es, quam etiam populum (polium *trad.*) vocant. e *aliarum*: Alex. Trall. 1, 27 piperis -i (*gr. p. 477 P.* λευκοῦ). 1, 70 ellebori -i (*gr. p. 555* λευκοῦ).

v. Onom.

1. *leudis, -is *m.* *vox germanica.* *scrib. in codd. etiam* leodsaepe. *i. q. minister, comes*: Greg. Tvr. Franc. 2, 42 haec *munera* dedit -bus eius. 3, 23 a -bus suis defensatus est et in regnum stabilitus. 8, 9 alicuius ex -bus nostris sit filius, *non e regia stirpe*. 9, 20 p. 438, 4 -es illi, qui domnum ... sacramenta ... praebuerunt (*de eisdem p. 434, 14* homines). p. 439, 3 ut nullus alterius -is (-es *var. l.*) nec sollicitet nec venientes excipiat. Lex Burg. lib. const. 101, 2 (*opp. 1* obtimatis aut mediocris) -is vero si hoc (*sc. nuptias patre mulieris invito*) praesumpserit facere *eqs.* *et saepe in legibus Francorum.*

2. *leudis, -is *f.* *vox germanica.* *i. q. multa, quae solvitur satisfactionis causa*: Lex Sal. Merov. 16, 1 de -e sol(idos) cc culpabilis iudicetur. 35, 8 (rec. K) ut ipse -em non solvat. 36 medietatem de ipsa -i componat (*cf.* 41 medietate -is eius componat). 53, 6 ista redemptio ... usque ad -em sic permanet. *et saepius in eadem lege.*

leudus, -ī. *m.* *vox germanica.* *i. q. canticum* (*theod.* lied): Ven. Fort. carm. praef. 5 p. 2, 14 sola saepe bombicans barbaros -os arpa relidens. 7, 8, 69 nos tibi versiculos, dent barbara carmina -os; sic variante tropo laus sonet una viro.

levefacio *v.* levifacio. ? **lēvefio** *v.* lenefio.

levenna, -ae *m.* [*a* 1. levis. *quasi nomen gentilicium in* -enna *cadens; cf. Schulze, Eigenn. 283 sq. Sch.*] *i. q. levi animo praeditus*: Laber. mim. 80[1] (Gell. 16, 7, 11) homo -a.

***leuga,** -ae *f.* *vox gallica.* *scrib. in titulis et* leug *et* l; *plene* CIL XIII 9137 (*a. 202 ?*). *in codd. etiam* leuca, leuva, lega. Not. Tir. 91, 32 (*seq.* miliarium). [*francog.* lieue (*dial. pic., norm., occ., burg., camp., comit., francoprov.*); *prov. vet.* lega (> *it. vet.* lega), legua, leuga, *prov., langued., vasc.* lega, -o; *cat.* lleuga, llegua; *hisp.* legua; *port.* légua. *cf. M.-L. 9689. Battisti-Alessio III 2193. Wartburg V 262. Corominas III 71. Machado² II 1393. G.*]

mensura itineris Gallorum (*quorum propriam esse testantur* Grom. p. 373, 17 Hier. in Ioel 3, 18 Iord. Get. 192 Isid. orig. 15, 16, 1 Gloss. V 217, 8): 1 *definitur passibus* md: Grom. p. 373, 17 (*adicitur*: duae -ae sive miliarii apud Germanos unam rastam efficiunt). Amm. 16, 12, 8 Provinc. laterc. Veron. 15, 7 Pol. Silv. pond. mens. chron. I p. 549, 5 Iord. Get. 192 Isid. orig. 15, 16, 2 Gloss. V 217, 9. 2 *exempla*: a *in titulis* (*afferimus paucos, antiquissimos; cf. Hirschfeld, Kl. Schr. 723 sqq.*): CIL XIII 8906 (*a. 121*). 9067 (*a. 202/4*). 9137 (*a. 202 ?*). 9129 (*a. 212*). *et passim in eodem vol., v. etiam* Inscr.

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Germania 21, 1937 p. 29sq. Année épigr. 1965 p. 37 n. 118. *recentissimi sunt* CIL XIII 9096 (*a. 317/23*). INSCR. Année épigr. 1967 p. 101 n. 341 (*a. 308/24*). b *extra titulos*: PROVINC. laterc. Veron. 15, 7 trans castellum Mogontiacense LXXX -as trans Rhenum Romani possederunt. ITIN. Anton. Aug. p. 232, 3 -as, non m(ilia) p(assuu)m CCXXI ([non mpm *om. B*]. *iuxta mensuram Romanam ut*: 238, 2 -as m. p. XXX. 251, 5—252, 5 m. p. XXII [*vel sim.*] leg(as). p. 359, 2—363, 2 m. p. XV, leug(as) X [*vel sim.*]. *ibid.* -ae *solae numerantur* p. 372, 3—373, 5). Burdig. p. 549, 9—551, 2. AMM. 15, 11, 17 exinde (*sc. Luguduno*) non millenis passibus, sed -is itinera metiuntur. GREG. TVR. Iul. 18 XXX -as . . . elongatus sum. *B.*

composita, qualia sunt **levianima,** biduancula, tardigrada MAR. VICTORIN. gramm. VI 23, 9. *a* 1. levis *et* animus (*cf. p. 1208, 80*).

leviculus, -a, -um. *a* 1. levis. *i. q. aliquantum levis, inanis, qui parvi ponderis est* (*non nisi translate*): CIC. Tusc. 5, 103 -us sane noster Demosthenes, qui illo susurro delectari se dicebat . . . mulierculae . . . insusurrantis . . . alteri: 'hic est ille Demosthenes'. quid hoc levius? at quantus orator! GELL. 13, 31, 15 quid significet 'prandium caninum' (*Varro Men. 575*), rem -am diu et anxie quaesivimus. VERS. metr. Aug. mus. 4, 3, 4 -a fragilia gracilia bona (*similiter ibidem quinquies*).

lēvicutis (*vel* -cus?) *adi.* *a* 2. levis *et* cutis. *i. q. levi cute praeditus*: CARM. de Sod. 144 *piscium* gentem squamicutem vel -em (*var. l.* squamigeram levique cute).

levidēnsis, -e. [*ex* 1. levis *et* densus *compositum videtur sicut* dulcacidus, ὀξύγλυκυς *sim.; cf. tamen* pavitensis. *Sch.*] *i. q. leviter densus*: CIC. fam. 9, 12, 2 *oratiunculam pro Deiotaro* velim sic legas ut causam tenuem et inopem nec scriptione magno opere dignam; sed ego hospiti veteri et amico munusculum mittere volui -e crasso filo (*huc fortasse est referendum Gloss. III 270, 15* linitensilis pannus, qui habet pauca fila, de quo Cicero in epistulis). ISID. orig. 19, 22, 19 -is *vestis*, quod raro filo sit leviterque densata; pavitensis contraria -i dicta, quod graviter pressa atque calcata sit (*inde* GLOSS.).

levifacio, -fēcī, -facere. *a* 1. levis *et* facere. GLOSS. II 122, 29 levefecit: ἐξουθένησεν. 354, 26 κουφισθῆναι ποιῶ: -o.

lēvifico, -āre. *a* 2. levis *et* facere. *i. q. levigare*: HIL. in psalm. 51, 8 ut abradens hirsutam atque horrentem faciem -et *novacula* (*var. l.* vivificet, *edd. vet.* leviget). HIER. psalt. sec. Hebr. 5, 11 sepulchrum patens guttur eorum *insidiatorum*; linguam suam -ant (*var. ll.* -bant, lenificant, letificant; *Vulg.* linguis suis dolose agebant). PHILIPP. in Iob 41 p. 791^{D} diabolum . . . 'smaragdi lapidi' assimilavit, qui natura asper est, alia attritu -ans.

levifidus, -a, -um. [*a* 1. levis *et* 1. fides; *cf.* levipes, levisomnus *sim. Sch.*] *i. qui fidei minoris est*: PLAVT. Persa 243 omnes sunt lenae -ae, neque tippulae levius pondust quam fides lenonia.

1. lēvigātio, -ōnis *f.* *a* 1. levigare. *i. q. actus levigandi sive status vel ipsa res levis*: VITR. 7, 1, 4 -bus et polituris cum fuerint perfecta *pavimenta*. IVL. VAL. 3, 35 p. 143, 19 ad caeruli speciem vel colorem -o (*i. dealbatio caerulea*). CHALC. transl. p. 50^{E} qui materiis mollibus inpressionique cedentibus insignire formas aliquas volunt, pure levigatas apparant nec ullam omnino formam in apparata -e apparere patiuntur (*gr. aliter*). comm. 220 *sensus sentit* asperum -emque tactu. POMP. gramm. V 290, 23 hoc (*sc. ut nomen pro adverbio ponatur*) conceditur poetis propter -em versuum. EVSEB. EMES. serm. 6, 27 deduxit . . . pilleum . . ., ut laterent virginis . . . levigatae maxillae; . . . talorum . . . -em abscondebant militaria indumenta.

2. levigātio, -ōnis *f.* *a* 2. levigare. *i. q. actus vel effectus levigandi* (*incorporaliter tantum*): 1 *usu gramm. i. q.* ψίλωσις: DIOM. gramm. I 435, 21 δασεῖαν et ψιλήν apud nos h vocali (*an* -lis ?) addita vel detracta demonstrat, id est scripta adspirationem, non scripta -em significat (*cf. p. 1215, 35*). 2 *usu vario i. q.* κούφισις: HESYCH. in lev. 5 praef. p. 967^{A} (*ad Italam psalm. 93, 13* ut mitiges eum a diebus malis) liberationem . . . peccatorum et -em ab his, quae nos terrent in die mala. CAEL. AVR. acut. 2, 10, 68 genarum rubor plurimus sine febrium -e. diaet. pass. 21 doloris. CASSIOD. Ios. antiq. 17, 154 -o . . . maxima est pro bonis operibus interire (*gr.* κούφισιν *ut* 17, 177 -em quandam illis *Iudaeis* natam esse . . ., quod talibus ipse *Herodes* doloribus urgeretur. 17, 206 quasi ex hoc [*sc. iurgiis, clamore sim.*] posset ad illos mortuos aliqua -o pervenire). 17, 204 functionum publicarum (*gr.* εἰσφορὰς . . . ἐπικουφίζειν). GREG. M. in I reg. 5, 164 l. 3898 culpae -o decernenda est . . . respectu prioris vitae (*antea*: ut posteriorum *operum* gravitas levigetur).

? **lēvigino,** -āre. *a* 1. levigare, *cf.* runcinare. *i. q. levigare*: CAPITOL. Pert. 8, 5 vasa . . . calfactandae resinae ac pici devellendis hominibus ac -andis (libig- *codd.*).

1. *lēvigo, -āvī, -ātum, -āre. *a* 2. levis. lěvĭ- CYPR. GALL. exod. 787, lěvī- *ibid.* 1076. *inde a* VARRONE, VITR., COLVM.; *in poesi non nisi* TER. MAVR. 454 PALLAD. ins. 82 CYPR. GALL. *l. c.* [*restituitur p. 1199, 12, dub.* VITR. 10, 11, 4 -atur (dividatur *trad.*).]

i. q. levem facere (*gr. respondet* λειόω, *nisi alia adnotavimus.* GLOSS. -ta: limpidata. -to: levi facto. leni facto vel uncto. -ti: politi, lenes effecti): I *c. respectu superficiei*: A *usu primario*: 1 *illinendo, obducendo* (*vix huc p. 1198, 36. cf.* GLOSS. -at: linit, dealbat. -are: linire): a *pro obi. est id, quod linendo operitur, tectorio afficitur* (*in comparatione* AMM.): VARRO rust. 3, 11, 3 *nessotrophii* parietes tectorio -antur, ne faeles . . . introire . . . possit ([*de eadem re*: COLVM. 8, 15, 2 maceries opere tectorio -atur extra intraque]. COLVM. 8, 8, 4 columbarum cellae poliri debent albo tectorio . . . nec minus extrinsecus -ari parietes [*locis geminis Varro rust. 3, 7, 3* quam levissimo marmorato . . . oblinuntur. PALLAD. 1, 24, 1 -tis ac dealbatis]. *cf.* 9, 7, 1 suggestus lapideus *apiarii* . . . diligenter opere tectorio -atur [*inde* PALLAD. 1, 37, 7 albario opere]). VITR. 7, 3, 7 *tectorii* soliditate marmoris . . . candore firmo -ta (*cf.* 7, 10, 2 aedificatur locus uti laconicum et expolitur marmore subtiliter et -atur). PLIN. nat. 31, 57 commissuris *tuborum fictilium* . . . calce viva ex oleo -tis (*Vitr. 8, 6, 8* coagmenta . . . calce viva ex oleo subacta sunt inlinienda). PALLAD. 1, 26, 1 sit . . . locus (*i. cubiculum turdorum*) mundus et lucidus et undique -tus. AMM. 15, 10, 5 humus crustata frigoribus et tamquam -ta ideoque labilis. VVLG. deut. 27, 2 (*eadem fere 27, 4*) eriges ingentes lapides et calce -bis eos (*Itala Lugd.* dealbabis, *Hesych. in lev. 14, 33—47 p. 964^{A}* linies eos pulvere. *huc spectat* GLOSS.^{L} III Abstr. LE 26 -bis: linibis vel dealbabis). *transfertur ad orationem ornamentis instruendam* (*aliter infra l. 69*): IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 4, 90 p. 1392 illa ipsa sophismata licet non sint veritate solida, urbana tamen superficie colorantur; hoc autem quod monstrum disputationis est, quod nec veritate solidum est nec sophismate -tum? b *pro obi. est id, quod linendo imponitur*: PALLAD. 1, 9, 5 supra marmor tusum cernatur aut harena cum calce inducta -etur. SIDON. epist. 2, 2, 5 interior parietum facies solo -ti caementi candore contenta est (*cf. vol. III 96, 69*).

2 *radendo, poliendo sim.* (*accedit abl. instr. passim, abl. q. d. resultativus l. 67, de l. 33,* ad *l. 41*): a *pro obi. est id, quod asperitate quadam privatur, purgatur*: α *corporaliter*: (I) *vario usu*: PLIN. nat. 17, 101 aufertur . . . serra aequaliter superficies, -atur falce truncus (*Colum. 5, 11, 4* plagam levato). MIN. FEL. 3, 6 testam teretem iactatione fluctuum -tam legere de litore. 23, 12 (22, 4) lapideus *deus* caeditur, scalpitur et ab impurato homine -atur (*item de simulacris*: ARNOB. nat. 5, 28 ramum . . . dolat runcinat -at et humani speciem fabricatur in penis. 6, 14 simulacra . . . runcinarum -ta de planis. LACT. inst. 2, 6, 6 veniunt . . . ad deos . . ., ut . . . nitorem -ti marmoris aut eboris aspiciant). IVL. VAL. 3, 28 oppidum quadratis saxis . . . non incuriose -tis congestum (CYPR. GALL. exod. 787 *saxa* artifici -ta manu [*Vulg. 20, 25* sectis lapidibus]). CHALC. transl. p. 46^{B} utriusque ignis . . . concursu incidente in tersam aliquam levemque materiae superficiem . . . simulacra ex -ti corporis conspectu resultant (*gr.* περὶ τὸ λεῖον καὶ λαμπρόν, *om. Cic. Tim. 49*). p. 50^{E} *v. p. 1197, 49.* comm. 63 si quis ad . . . montium . . . saxosam asperitatem aspiciens similem dicet esse ad tornum -tae pilae. PALLAD. 4, 10, 12 clava . . . ex utraque parte -ta, nodis et aculeis recisis. AMBR. in psalm. 118 serm. 16, 42 ut, si polire et -are eum *topazion lapidem* velis, asperetur magis. HIER. reg. Pachom. praef. 1 B. acutus gladius et -tus (VVLG. Ezech. 21, 11 dedi eum ad -andum . . .; exacutus est . . . limatus est. *in imag.*: HIER. in Nah. 3, 1 p. 1256^{A} sermonis gladium, exacutum cote dialecticae et rhetoricae artis oleo -tum). VVLG. gen. 6, 14 fac tibi arcam de lignis -tis ([*Itala Ambr. hex. 6, 9, 72. al.* quadratis. *huc fortasse spectat* GLOSS. -tis: natantibus]. GREG. TVR. glor. mart. 41 p. 515, 39 incisa -taque ligna). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 43, 1 viam . . . incedere adtritam et -tam adsiduitate commeantium praestat quam inusitatam et rudem (*Migne gr. 35, 452^{A}* λείαν καὶ τετριμμένην). GREG. TVR. Franc. 4, 12 p. 143, 25 *ostium* erat . . . obseratum, verumtamen non erat ita -tum, ut inter tabulas aspicere homo non possit. EVGIPP. Sev. 15, 1 *ecclesiae* ad vicem soli tabularum erat -ta coniunctio. *al.* *audacius in poesi dicitur -ari arbor, quae per insitionem spinis sim. privatur*: PALLAD. ins. 82 *malus insita* spiniferas prunos armataque robora sentes -at et pulchris vestit adulta comis. (II) *-atur cutis animantium*: PLIN. nat. 20, 20 ad -andam cutem in facie totoque corpore (ARNOB. nat. 2, 41). TERT. cult. fem. 2, 8 l. 10 cetera *corporis* pulveris cuiusdam aspritudine -are. ARNOB. nat. 5, 25 *mulier pudenda sua* facit sumere habitum puriorem et in speciem -ari nondum duri atque hystriculi pusionis. 6, 21 (*de statua Aesculapii barba privata*) oris contumeliam -ti (AMM. 16, 8, 10 Dionysius tyrannus . . . tonstrices docuit filias, ne cui alieno ora committeret -anda). PELAGON. 248 articulos psilothro -bis. CASSIOD. in psalm. 118, 25 *corpus nostrum* nitore -atur (*v. p. 1148, 83*). *in imag.*: PAVL. NOL. epist. 23, 10 novacula nobis Christus . . ., qui . . . animae caput -at.

β *transfertur ad verborum vel syllabarum iuncturas poliendas, suaviores reddendas* (*aliter supra l. 17; cf. imaginem l. 47*): FRONTO p. 144, 14 v. d. H. (p. 150 N.) mutilum perficere, hiulcum explere, asperum -are. TER. MAVR. 454 quos ἱππεῖς solebant aut Ἀχαρνεῖς dicere, -ant ἱππῆςque potius aut Ἀχαρνῆς nominant. ARNOB. nat. 2, 11 verbis . . . luculentissimis . . . loqui et compositionibus fluere -tis. CHAR. gramm. p. 13, 32 B. (= DIOM. gramm. I 435, 26) *ut* Vergilius . . . refugerit incultae vetustatis horrorem et carmen contra morem veterum -verit (*sc. corripiendo verba, quae o littera finiuntur*).

b *pro obi. est asperitas vel macula, quae tollitur*: α *corporaliter*: PLIN. nat. 13, 81 scabritia *chartae* -atur dente conchave. MARCELL. med. 34, 14 pulmo arietinus impositus omni asperitate *cutis* -ta molestiam tollit. β *incorporaliter*: APVL. met. 1, 2, 6 iugi, quod insurgimus, aspritudinem fabularum lepida iucunditas -bit. GREG. TVR. Mart. 3, 60 p. 647, 33 *pulvis e sepulcro Martini sumptus* non solum membra debilia solidat, sed . . . conscientiarum maculas abstergit ac -at.

[*Bader*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3 *sedando, placando* (*cf.* GLOSS. *infra l. 52*): MIRAC. Steph. 2, 5, 1 p. 852 imperio Christi ... dum -rentur turbulenti fluctus ac venti. AVELL. p. 52, 21 (*incorp.*) naturae nostrae mansuetudine -ti ... memorato *Ursino pontificatum usurpanti* abscedendi copiam dedimus.

B *usu deflexo c. colore mulcendi*: RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 3 p. 543^A neque ... verberanti dexteram maxillam offert alteram, sed palpanti et -anti maxillam morsum ... infigit. hist. mon. 1 p. 399^C *mulier coepit seductura* palpare cervicem *monachi* ... collumque -are.

II *c. respectu substantiae, spissitudinis, sc. macerando, terendo* (*in componendis medicamentis vel cibis; plus valet quam* terere, conterere *l. 21. 27*): COLVM. 6, 6, 4 myrti ... foliorum duae librae -antur (deligantur *sim. codd., restituitur e* PALLAD. vet. med. 6, 6; *cf. Veg. mulom. 4, 4, 4* tunduntur). 6, 16, 2 axungia pari pondere cum pice liquida et cortice pineo -ta (pineolo iugata *var. l.*) imponitur (*Veg. mulom. 4, 19* contusa. *cf.* PELAGON. 194 *bitumen aliaque* cum axungia -antur atque inlita genibus imponuntur [*Hippiatr. gr. I p. 233, 15* ἀξουγγίῳ προσμίξας]). 6, 17, 3 semina eius *herbae* ... -ta cum vino dantur potanda (*Veg. mulom. 4, 21, 3* trita). 7, 5, 12 combusta galla cum austero vino -ta et inlita. 9, 13, 5 omnia eadem aequis ponderibus in unum -ta (*inde* PALLAD. 4, 15, 1). 12, 42, 2 quae in colo subsederunt, diligenter contrita -antur. ZENO 2, 44, 1 (1, 41, 1 L.; *allegorice de neophytis*) farina -ta est oleo (PALLAD. 1, 29, 4 ut offulae ... o. -entur asperso). PELAGON. 193 cummi hammoniacum aceto acri commixtum -bis. 205 nucibus pineis ... -tis. *ibid.* sulphuris dragmae -tae. CHIRON 499 infunde ei accipiens comini ad magnitudinem fabae -ans et mellis acetabula duo. 507 alumen scissum -to ex (et *cod.*) adipe suillo. MARCELL. med. 9, 126 tritis ceteris ex aceto acri et ad instar collyrii -tis. *al.* *in digestione ciborum*: GELL. 4, 11, 4 quoniam is cibus *i. faba* et subduceret sensim alvum et -ret (*Aristox. frg. 25 W.* λειαντικὸν ... εἶναι καὶ διαχωρητικόν. *cf.* alvum mollire *sim. vol. I 1802, 76 sqq.*).

p. p. p. **lēvigātus**, -a, -um *pro adi. i. q. levis* (*compar.* MACR.; *exempla, ubi vis verbi magis servata esse videtur, v. supra*): CHALC. comm. 244 *oculorum* -a soliditas et tersa rotunditas. AMBR. hex. 3, 13, 54 illis *arboribus* folia -a atque diffusa, istis contractiora et aspera. MACR. Sat. 7, 12, 30 (*v. p. 1238, 1*) -ius. 7, 15, 9 cum pulmo et solidus et -us sit (*Plut. quaest. conv. 698B* λεῖον). EVSEB. EMES. serm. 6, 27 (*v. p. 1197, 54*) -ae maxillae (6, 28).

deriv.: 1. levigatio, levigino. *compos.*: illevigatus.

2. *levigo, -āvī, -ātum, -āre. *a* 1. levis. *inde a s. V* (*falso* APVL. met. 4, 1, 4 -tos *pro* levatos, *correxit ipse librarius*); *deest in poesi; frequentatur a* CAEL. AVR., CASSIOD., GREG. M.

i. q. leviorem reddere (*reflexive p. 1200, 29; in vim mediopass. vergunt maxime l. 67 sq.*): **1** *-antur onera, res graves*: **a** *corporaliter*: PS. AVG. serm. Migne suppl. 2, 1358 *nubes* corpus advexit *Christi ascendentis* non turgido peccati onere praegravatum, sed verbum 'caro factum' caelesti utique generantis chrismate -tum (*vix ad 2*). ORIBAS. syn. 9, 40 add. Aa p. 348 flebotomum adhibere, ut collecta evacuetur materia et spiritum innatum -antem (*pro* spiritus innatus -etur). PRISC. LYD. solut. 2 p. 57, 20 *in corpore dormientis* solutionem ... umiditas et gravitas sequuntur, -antia dum deficiunt: spiritus enim et calor ... facit illud *corpus* levius.

b *incorporaliter* (*cf.* GLOSS.^L II Abav. LI 40 -at: mitit): **α** *quolibet modo*: SCHOL. Hor. carm. 1, 24, 19 ('levius fit patientia, quidquid corrigere est nefas') idest -atur (*cf.* GREG. M. epist. 8, 24 p. 26, 1 novit ... patientia -are, quod grave est). PS. HIER. epist. 5, 3 p. 63^A gravidam tentationibus sarcinam -are. HIL. AREL. vita Honorat. 18 l. 21 -are omnibus iugum Christi. CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 112, 10 nequaquam aestimantes ... laborem onerosum fore, -vimus tamen ... huius difficultatem (*gr. I 1, 3 p. 31, 18* ἐπεκουφίσαμεν). II 3, 2 p. 94, 27 decretum ... prout potuimus -ando firmavimus (*p. 97, 15* mediocriter firmavimus, *gr. II 1, 3 p. 117, 29* μετρίως ἐκυρώσαμεν). CAEL. AVR. acut. 1, 17, 173 quibus *medicamentis* passio -atur ([*postea*: relevatur]. 3, 17, 158 -ta atque soluta passione. chron. 1, 1, 17 tardante passione et nunc superpositionibus exasperata, nunc lenimentis -ta. *al.*). 2, 1, 7 neque iugis ... est pressura, sed ... dimissionis intercapedine -atur. chron. 1, 4, 109 donec accessio -etur temperamentis (2, 14, 215 cum ... a. vespertino tempore asperetur atque luce surgente -etur. 5, 2, 46 fit ..., ut accessiones tempora percurrant et sua sponte -entur). 4, 7, 98 incendia -at et ventrem mollit et tumorem mitigat. *et saepius apud eundem.* FVLG. RVSP. praedest. 1, 26 cui *parvulo sine baptismate mortuo* non est ... -ta damnatio, sed redemptio denegata. CASSIOD. hist. 3, 2, 29 seni *comprehenso* alacriter serviebat et eius cladem aliquatenus -bat (*Soz. 2, 13, 2* ἐκούφιζεν). Ios. antiq. 2, 29 ut malum sceleris aliquatenus -rent (*gr.* ἐπιεικέστερον ποιῆσαι). 7, 181 erat ira iam longo tempore -ta (*gr.* τὰ τῆς ὀργῆς ... λελωφήκει. GREG. M. in I reg. 3, 100 l. 2008 ut, quae videbatur ad placandum difficilis, eius iram -ret). 18, 90 venalium rerum pretia -vit (*gr.* ἀνίησιν). MVTIAN. Chrysost. hom. 27, 5 p. 407/8 tibi peccata -buntur (*gr.* κουφίζεται). NOVELL. Iust. 15, 6, 1 defensores ... -ant praesidum, quas pro omnibus habent, sollicitudines (*gr.* ἐπικουφίσουσι. *cf.* GREG. M. epist. 9, 162 pondus sollicitudinis). GREG. M. moral. 3, 8 saepe multa *flagella* ex qualitate, saepe gravia ex quantitate -antur: si videlicet cum multa sunt, non sint gravia *eqs.* 7, 2 p. 767^C *Christus* misericordiae lance praeponderans culpas nostras parcendo -vit. *al.* **β** *dicendo, iudicando* (*fere i. q. verbis vel iudicio extenuare, minoris momenti habere*): CASSIOD. var. 11, 40, 9 ne, cum truculentis parceret, asperrima facinora -ret *indulgentiā*. in psalm. 1, 4 (6) l. 352 acerbitatem discriminis -are. 78, 6 (7) culpa, quae excusari non potest, superioris criminis collatione -atur (*antea*: culpas mitigat. *cf.* GREG. M. moral. 17, 54 p. 37^B ea ..., quae de domini actione narravit, extremi iudicii comparatione -ans. in euang. 1, 6 p. 1081^B quidquid modo grave creditur, in eius *iudicii* comparatione -atur). GREG. M. moral. 2, 15 p. 563^B *diabolus* cum ... *dei* bona ... narrat, putat, quod facta fortis operarii *Iob* -et. 10, 28 ne, dum deplorata iterum culpa committitur, in conspectu iusti iudicis ipsa ... lamenta -entur. 10, 34 p. 944^D ipse dictorum suorum pondus -at, qui ... omne ... quod loquitur destruit. past. 2, 10 p. 46^B cum sibi quis malum, quod perpetravit, -at. epist. 3, 1 p. 159, 15 quanto te apud nos res ista, si districtissime fuerit perscrutata et emendata, commendat, tanto, si -ta fuerit, *eqs. al.*

2 *-atur onustus* (*accedit abl. separ.*, ab, unde): CAEL. AVR. chron. 3, 8, 118 si ... -ti indulgentia passionis rursum fuerint accessionibus ... aegrotantes affecti (*item -antur aegroti*: CASSIOD. Ios. antiq. 1, 208 aliquantulum -tus [*gr.* ῥᾷον διατεθείς]. ORIBAS. eup. 3, 65 apobalsamo ... qui a fungus strangulantur leu[m]igantur. syn. 8, 7 La p. 212 -atur ... cum deposuerit ventrem ... homo [*gr. 8, 6, 3* κουφίζεται, *Aa* relebantur]). GILD. Brit. 66 chron. III p. 62, 17 *mali sacerdotes* sorores domo pellentes et externas veluti secretiori ministerio familiares indecenter -antes (accipientes *var. l.*) vel potius ... humiliantes (*'make light of strange women' vix recte vertit Williams*). CASSIOD. Ios. antiq. 17, 319 haec *i. Idumaea, Iudaea, Samaria* ... -ta fuerant quarta parte functionum ex decreto Caesaris (*gr.* τετάρτην μοῖραν ... παραλέλυντο Καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου. *cf.* NOVELL. Iust. 43, 1, 2 semetipsum -are tributo [*gr.* ἐλαφρύνειν *ut ibid. iterum; Iulian. epit. novell. 13, 1* liberare]). PRIMAS. in apoc. prol. p. 177, 18 H. cum regendi populi ... onera partiretur, specialiter -tus *Moyses* (*Vulg. exod. 18, 22* levius ... sit tibi partito in alios onere). GREG. M. moral. 31, 22 p. 585^D cum res proprias amittimus ..., in huius vitae itinere a magno onere -ti (liberati *var. l.*) sumus. past. 3, 30 p. 110^A (*ad prov. 26, 11*) canis ... cum vomit, ... cibum, qui pectus deprimebat, proicit; sed cum ad vomitum revertitur, unde -tus fuerat, rursus oneratur.

part. praes. n. plur. **levigantia** *fere pro subst. p. 1199, 50.*

p. p. p. **levigātus**, -a, -um *pro adi. fere i. q. levis*: ISID. reg. monach. praef. 2 arduum illum limitem ... -o cursu incedat.

deriv.: 2. levigatio. *cf.* levio.

levim pro 'secus' VIRG. gramm. epist. 7 p. 173, 13 (*inter praepositiones accusativi*). *ficticium videtur.*

levindola, (-ae) *f.* *orig. inc.*, *cf.* 2. lavandaria. *scribitur etiam* leun-, liven-, levindo. *nomen herbae sampsuchi*: GLOSS. III 577, 22. 592, 27. 595, 13. 613, 58. 626, 4. 629, 5.

levio, -āre. *cf.* 2. levigare, 1. levare. [*tusc. vet.* (*Pisa*) lebbiare, *it. vet.* leggiare, *langob.* libá, *venet.* libar (> *it.* libare); *raet. occ.* levdźa, lifgiêr; *francog. med.* leiger. *dial. centr.* légir; *francoprov.* (*Lugdunum*) legeó; *prov. vet.* leujar. *cf. M.-L. 5002. Battisti-Alessio III 2189. 2194 sq. 2220. Wartburg V 286 sq. G.*] [*falsa var. l. pro* levare PLAVT. Rud. 247 (*CD*, -vas *B*). DON. vita Verg. l. 12 Br.]

i. q. leviorem reddere, κουφίζειν (*quod simplex vel compositum in gr. respondet*): **1** *-antur aegrotantes homines vel eorum partes liberando, reficiendo* (*absolute fort.* ALEX. TRALL.): DIOSC. 4, 173 p. 87, 5 ventri deposito -antur (*om. gr. 4, 178*). ORIBAS. eup. 4, 34, 2 La -antur aures (*Aa* relevat). syn. 1, 18, 1 Aa p. 61, 31 Mø. vomica fleumam purga[n]t et caput -at (*La* levem reddit. 1, 18, 11 Aa p. 63, 8 dentibus expedit et c. -at [*La* levior c. efficitur]). 9, 26, 3 Aa p. 330 cum ... eruperit sanguis, -antur (*La* sublevantur et leves efficiuntur). ALEX. TRALL. 1, 118 educit sordes multas *aurium* et satis -at. **2** *-antur mala leniendo, minuendo*: GLOSS. V 463, 17 -ant: minuant (= GLOSS.^L V Aa L 325, *ubi vix recte* libant *restituendum putavit editor*). *eadem* 506, 9. *dub.*: VEN. FORT. vita Leob. 23, 73 ad -andam (-vandam *var. l., Krusch*) ... infirmitatem. GREG. M. moral. 5, 7 de societate comitis labor itineris -atur (*an pro* levig-, *quod auctor adamat, falso impressum?*). *cf.* allevio.

levipes, (-pedis) *adi.* *a* 1. levis *et* pes. *i. q.* ποδώκης: CIC. Arat. 121 -s Lepus *sidus*. *ceterum in veriloquio vocis q. e.* lepus (*v. ibi*).

lēvir, -ī *m.* [*rustice pro **laevir, *cognatum c. ind.* devár-, *gr.* δᾱήρ, *slavon.* děverь, *lituan.* dieverìs *eiusdem notionis. Sch.*] *de orig.*: NON. p. 557, 6 ⌊-r dicitur frater mariti⌋, quasi l⟨a⟩evus vir (⌊ ⌋ *inde* ISID. orig. 9, 7, 17 GLOSS.). *inter composita vocis q. e.* vir *afferunt* PHOC. gramm. V 416, 3 PRISC. gramm. III 465, 30 GRAMM. suppl. 101, 27. *scribitur* len-, laev-, -ber GLOSS. *gen.* -i *testatur* CHAR. gramm. p. 23, 8 B. *de notione*: PAVL. FEST. p. 115 -r est uxori meae frater meus. MOD. dig. 38, 10, 4, 6 viri frater -r (GLOSS.); is apud Graecos δαήρ appellatur (GLOSS.). NON. *supra*. EXC. Bob. gramm. I 540, 15 -r ἀνδρὸς ἀδελφός (GLOSS.). GLOSS. -r ἀνδράδελφος (*item additamentum partis codd.* PRISC. gramm. II 153, 19). homo, vir (*'ex Graeco male versa' Goetz*). tacor (*anglosax.*). *exempla desunt.* *Bader.*

1. *levis, -e [*cf. gr.* ἐλαχύς *'parvus, brevis', slavon.* lĭgŭ-kŭ *'levis' etc. Sch.*] *syllaba* le- *producta* CARM. de Sod. 153. *vix* PAVL. NOL. epist. 8, 3 vers. 27 mea *Christi* sarcina -is, suave iugum (*var. l. probabilis* lenis, *cf. ibid.* vers. 30 demissosque -i subde humeros oneri). *scribi-*

[Koster]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tur: leb-: CIL II 5742 VI 4999 XIV 914 *et hic illic in codd.* levs CIL VIII 2207. *notatur*: l *passim in inscriptionibus p. 1202, 71sqq. allatis.* le CIL VIII 4122 *et fortasse* II 5145, *nisi solvitur* l(evis) e(i). Not. Tir. 27, 87. *de formis: nom. sing. fem.* -es CIL II 5742 VI 11807; -eis CIL VIII 23417; -e CIL VIII 9458 *et fortasse infra p. 1202, 81. 84. compar.* -ior *inde a* Plavto (*abundanter* plus ... -ior Comm. apol. 5). *abl. sing.* -iori (*teste* Prisc. gramm. II 346, 11 *allato* Ivv.): Sil. 17, 510 Ivv. 7, 77. *superl.* -issimus *inde a* Cic. (*fere abundanter accedit* quamvis Colvm. 2, 2, 25). *de notione*: Gell. *et* Serv. *v. p. 1208, 44. 47.* Schol. Pers. 1, 82 (*per confusionem verborum ad* 'lēvis') nihil in se habens severi iudicii. Synon. Cic. p. 433, 9 -e. tenue. subtile. parum. modicum. invalidum. exiguum. inbecillum. infirmum. Isid. orig. 9, 4, 31 βαρύς ... dicitur gravis, quod est fortis; cui contrarius est -is, id est infirmus. 10, 158 -is ob inconstantiam vagationis appellatus, quia -i motu mentis nunc ista, nunc illa desiderat. Gloss. -ia: ἐλαφρά. *in graecolatinis etiam pro* κοῦφος. *ceterum v. infra. legitur inde a* Plavto.

[*1) adi.: it.* lieve, *it. sept. vet.* lef; *raet. occ.* lef, lev, lęfk; *francoprov.* lai; *prov. vet.* leu, *prov.* leu *etc.* (*dial. delph., alvern., langued., lemov., aquitan.*); *vasc.* lhèu, lew; *cat.* lleu. *2) subst.* '*pulmo*': *it. sept.* lef; *raet. occ.* lef; *cat.* lleu (> *sard. mer.* léu); *port.* leves. *cf. M.-L. 5004. Battisti-Alessio III 2227. Wagner II 25. Wartburg V 289sq. G.*] [*confunditur in codd. c.* lenis *saepe; falsa var. lect. pro* melius Plavt. Truc. 470 (*cf.* Sil. *p. 1209, 21*); *deletur* Cic. Pis. 57; *falso trad. e. g.* Lvcr. 2, 423 (-iore *pro* levore), Octavia 887 (*pro* Livi), Val. Fl. 3, 257 (*loco nondum sanato*).]

fere i. q. κοῦφος (*quod graece respondere solet*). *in figura q. d. litotes* non -is *inde a* Cic. Verr. II 1, 86 de orat. 2, 302 Varro ling. 6, 16 Pvblil. N 60 Verg. georg. 3, 305 Aen. 11, 688 *et saepius. distinguitur a* lenis *p. 1207, 14. 33;* a vilis *p. 1210, 77. structuras separativas v. p. 1214, 67. abl. respectus* Verg. Aen. 12, 489 Moret. 80 Liv. 22, 18, 3 Sil. 4, 706. *al.* (*cf. exempla p. 1209, 17 allata*). *acc. relat.* Prop. 2, 5, 28 Sil. 3, 232. *inf. final. p. 1204, 5. 1209, 44. 81. 1215, 31. cf.* ad *aliquam rem p. 1209, 17. 1215, 28;* ad *c. gerund. p. 1213, 19; dat. gerund. p. 1209, 14; supinum p. 1210, 54. addas fortasse* Liv. 5, 22, 6 -em ac facilem tralatu fuisse *statuam.*

CAPVT PRIVS: *-ia dicuntur, quae gravitate plus minusve carent*: I *proprie et in imagine*: A *strictius c. respectu ponderis* (*colores secundarii q. s.* '*instabilis, mobilis*' *sive* '*velox*' *separari vix possunt, cum ea, quae non ponderosa sunt, eo ipso facilius moveantur; sublucent tamen maxime l. 82sqq. p. 1202, 49sqq. 1203, 57sqq. 1205, 4sqq.; cf. etiam p. 1215, 10*): 1 *solida* (*quorum adduntur etiam qualitates actionesve quaedam*): a *res*: α *generatim*: Ⓘ *varia et generalia quaedam*: Plavt. Persa 243 omnes sunt lenae levifidae, neque tippulae (*Paul. Fest. p. 366,* stip- *codd. Plauti*) -ius pondust, quam fides lenonia (Prop. 4, 2, 36 traicit alterno qui *desultor* -e p. equo. Ov. met. 2, 161 -e p. erat ... solitaque iugum *Solis* gravitate carebat. Sen. Herc. O. 1763 quam -e est p. mihi *cinis Herculis*, cui totus aether p. incubuit -e. *al.*). Catvll. 66, 85 *libamina* -is bibat irrita pulvis. Lvcr. 2, 227 graviora potesse corpora ... incidere ex supero -ioribus (*cf.* Apvl. Socr. 9 p. 140 corporum texta, quae neque tam bruta quam terrea neque tam -ia quam aetheria *sunt*). 4, 183 -es res atque minutis corporibus factas celeris ... esse. *al.* Varro ling. 5, 138 cum id *vallum* iactant, volant inde -ia (*cf.* rust. 1, 52, 2 ut quod -issimum est in eo *vallo* atque appellatur acus ac palea evannatur foras. *v. etiam l. 71*). rust. 1, 9, 7 *solum idoneum esse ad colendum*, si sit terra alba, ... si -is, quae cum fodiatur, facile frietur (1, 20, 4 *de terra Campana* [*ut* 2, 6, 5]. Verg. georg. 2, 92 pinguibus hae *vites* terris habiles -ioribus illae. 2, 255 quae *t.* gravis est, ipso tacitam se pondere prodit, quaeque -is [*contra* Plin. nat. 17, 27 nec gravis *t.* aut -ior iusto deprehenditur pondere; quod enim pondus terrae iustum intellegi potest?]. Vitr. 2, 3, 4. 2, 6, 1 flammae vapor ... efficit -em eam *Puteolanam* terram. Colvm. 3, 12, 1 [*e Iulio Graecino*] -em aut gravem, pinguem aut macram. 11, 3, 29 -i et subacta. *al. cf. p. 1202, 73sqq.*). 2, 2, 16 *agnos* alligant libro aut alia re -i (*cf.* 2, 9, 13 ut alligari possint ... -bus vinclis *catuli*). Cic. Tusc. 1, 40 quod a gravioribus -iora naturā repellantur. Caes. civ. 1, 54, 2 carinae ... ex -i materia fiebant (Plin. nat. 33, 25 Frontin. strat. 1, 5, 27 Apvl. apol. 25). Sall. hist. frg. 3, 37 *tabula*. Verg. georg. 1, 85 -em stipulam (1, 289 Tib. 2, 5, 89 Ov. met. 1, 492. Aetna 354 cinerem stipulamve -em). 1, 173 caeditur ... tilia ... iugo -is (Sen. Oed. 538). 1, 321 turbine nigro ferret hiemps culmumque -em stipulasque volantes. 1, 368 -em paleam et frondes volitare caducas (Colvm. 2, 10, 14 *in ventilando* palea, quae -ior est ..., decidet. Nemes. cyn. 293 Ivvenc. 1, 345. *al.*). Aen. 12, 207 fronde -i (Ov. met. 2, 557). Moret. 61 *hortum* calamo ... -i munibat harundo (Sil. 17, 88 castra -i c. cannaque intecta. *v. etiam p. 1202, 9 et 44*). Tib. 2, 3, 15 fiscella -i detexta est vimine iunci (Mart. 2, 85, 1 v. clausa -i ... custodia *aquae*). Prop. 4, 2, 44 iunco brassica vincta -i. Ov. am. 1, 2, 10 *amori* cedamus; -e fit quod bene fertur onus (*in imag. ut*: trist. 2, 222 non ea te *Caesarem* moles Romani nominis urguet inque tuis umeris tam -e fertur o., lusibus ut possis advertere numen. Itala Matth. 11, 30 [cod. a *al.*] iugum ... meum suave est et o. m. -e est [*gr.* ἐλαφρόν]. *al. cf. p. 1209, 59*). ars 1, 554 ut -is ... canna ... tremit (met. 14, 515). met. 3, 160 -bus tofis. 6, 334 cum -is insula nabat *Delos* (*cf. de terra instabili*: Stat. Theb. 8, 328 *Tellus*, siste -em campum *sc. motu concussum*). *al.*

Ⓘ *instrumenta, vestimenta sim.* (*sublucet hic illic color secundarius habilitatis sim.*): Ⓐ *varia*: Acc. trag. 239 agite modico gradu, iacite thyrsos -is ([iacet et nisus -is *trad.*]. Sen. Herc. f. 473 nec manu molli -em vibrare thyrsum. Oed. 441). Catvll. 63, 8 tympanum (63, 29 Qverol. p. 40, 12 R.). 64, 64 non contecta -i ... amictu. Lvcr. 6, 1170 nil *i. nullum tegumentum* adeo posses cuiquam *sc. calore laboranti* -e tenueque membris vertere in utilitatem. Varro ling. 5, 136 serrae. rust. 1, 20, 2 *aratro* (1, 20, 4 Colvm. 7, 1, 2). Verg. ecl. 5, 2 calamos inflare -is (Octavia 411 c. -i decipere volucres. Mart. 9, 73, 9 frange -es c. et scinde Thalia libellos). Tib. 1, 7, 48 cista. Ov. epist. 11, 70 vittis. ars 2, 46 *Daedalus* -e ... nectit opus *alarum*. 2, 131 ille -i virga ... in spisso litore pingit opus (Lvcan. 4, 683 ora -i flectit frenorum nescia v.). met. 2, 151 habenas (7, 221). fast. 3, 669 mitra. 5, 218 calathos. Manil. 4, 131 lanas ... tenuare -i filo (Amm. 29, 1, 31 ex ... f. perquam -i). Cels. 3, 7, 2A admodum -bus *vestimentis* velandus est aegrotus (*cf.* 3, 19, 3 -i veste. Tert. cult. fem. 2, 10 l. 5 *vestes* quae, -es et exiles, solo pretio graves essent). *al.* Ⓑ *militaria, venatoria* (*cf. p. 1206, 7*): Cic. har. resp. 2 ea tela (*i. verba acerba*), quae coniecerit inimicus ... -iora atque hebetiora esse (*item in imag.*: Cvlex 187 *de aculeo culicis*. Epist. Sapph. 79 molle meum -busque cor est violabile telis. Germ. 690 *de Sagitta sidere* [*gr. 691* πτερόεντος Ὀιστοῦ. *cf. l. 33*]. Sen. epist. 53, 12 quaedam defatigat *philosophia* et velut -ia t. laxo sinu eludit. *proprie*: Sall. Iug. 105, 2. Liv. 28, 33, 5 missis -bus telis quae inritare magis quam decernere pugnam poterant. Sen. Ag. 328 graves -bus telis ... pharetras. *al.*). Caes. civ. 1, 27, 4 cratibus. Nep. Iph. 1, 4 *armorum* pondere detracto quod aeque corpus tegeret et -e esset *genus loricarum* curavit (*cf.* Liv. 37, 40, 11 ala -ioribus tegumentis suis equorumque; *opp.* cataphractorum equitum). Verg. Aen. 5, 68 sagittis (9, 178 *Nisum* iaculo celerem -busque s. Sen. Herc. f. 989. Herc. O. 545 intende ... spiculum ... non ex s. -bus, e numero precor graviore prome. Oed. 482. Lvcan. 6, 196 quid ... iaculis -busve s. perditis haesuros numquam vitalibus ictus? [*opp.* pondera saxi]. *al. de sidere*: Avien. Arat. 670 [*cf. l. 21*]). 10, 169 goryti (Stat. Theb. 12, 527). 10, 817 *ensis* transit ... -ia arma ... et tunicam (Ov. trist. 3, 12, 19. Liv. 22, 3, 9 auxiliis ... -ium armorum [22, 37, 7. 22, 45, 7. 25, 34, 13. 42, 65, 13. *cf.* 27, 18, 7 -ium ... armorum Baliaris]. Sil. 5, 557 terga dabat -bus diffisus Arauricus armis. *al. cf. p. 1215, 17. in imagine*: Lavs Pis. 87 *in exercitatione oratoria* -bus veluti proludit in armis). 12, 354 -i iaculo (Val. Fl. 5, 609. Sil. 4, 510 -i i. irritat et elicit hostem. Mart. 4, 55, 20. Amm. 27, 1, 3 Romani sagittis aliisque -bus i. incessebant). Ov. met. 6, 593 umero -is incubat hasta (Val. Fl. 1, 409 -es puer incitet hastas. 5, 462. Sil. 10, 241 depulsis -ioribus hastis accept leo cum tandem ... ferrum. Mart. epigr. 12, 2. *cf. p. 1206, 5*). 7, 778 non ocior illo ... calamus -is exit ab arcu. 10, 518 pharetras (Stat. Theb. 6, 931). Pont. 1, 2, 21 arcus (Val. Fl. 3, 523). Liv. 35, 27, 5 expeditos milites ... cum fundis et iaculis et alio -i genere armaturae inposuit (*cf. p. 1215, 32*). Sen. Phaedr. 546 non erat gracili -is armata ferro cornus (Clavd. 15, 212). *al.*

Ⓘ *vehicula* (*passim c. colore secundario mobilitatis, velocitatis sim.*): Ⓐ *naves*: Catvll. 64, 84 nave -i nitens ac lenibus auris (Liv. 32, 21, 27 centum tectae naves et quinquaginta -iores apertae et triginta Issaei lembi. 35, 26, 9 in -i speculatoria n. fugit. 36, 45, 3 celeritate navium, utpote -ium, suas commeatu onustas eludi). Verg. georg. 2, 451 undam -is innatat alnus. Tib. 1, 4, 46 -em remo per freta pelle ratem. Liv. 26, 45, 7 piscatores ... -bus cumbis ... pervagatos. 30, 10, 14 speculatoriae naves ac -ia alia navigia (33, 19, 10 cum classe centum tectarum navium, ad hoc -ioribus navigiis cercurisque ac lembis ducentis proficiscitur. 37, 27, 5 celeritate superabant *piratae* -ioribus et ad id fabrefactis n. Cvrt. 4, 2, 21. 9, 4, 11 duo maiora n. submersa sunt, -iora ... expulsa sunt. Tac. ann. 11, 18, 1. 12, 56, 1). 35, 37, 7 onerarias -es. *al.* Ⓑ *currus sim.*: Verg. Aen. 1, 147 rotis summas -bus perlabitur undas (Manil. 5, 78 vix ... r. -bus summum contingere campum). Paneg. in Mess. 130 Iuppiter ipse -i vectus per inania curru ([*cf. Hor. carm. 1, 34, 8* volucrem currum *Iovis*]. Ov. epist. 4, 45 iuvat versare -es in pulvere currus. ars 1, 4 arte citae ... rates ... moventur, arte -es currus. met. 2, 150. 5, 645 *Cereris*. 10, 717 vecta -i c. medias Cytherea per auras. Gratt. 534 Manil. 5, 73. *transfertur ad* ὀχήματα, *quibuscum secundum doctrinam Platonicorum recentiorum animae iunguntur*: Boeth. cons. 3 carm. 9, 19 -bus sublimes *animas* curribus aptans).

β *speciatim in votis, quae fiunt defunctis* (*relegatis p. 1203, 6; ad rem cf. Hartke,* '*sit tibi terra levis*' *formulae quae fuerint fata, Diss. Bonn 1901*): Ⓘ terra -is (*aliter p. 1201, 55*): Ⓐ *vario usu*: CE 55, 22 (*aet. Catulli*) rogo ut discedens terram mihi dic⟨as -em⟩ (1797 CIL XIII 2073). Tib. 2, 4, 50 (= CE 2136) t. ... securae sit super ossa -is. Ov. ars 3, 740 (*loquitur Procris*) morior ... nulla paelice laesa: hoc faciet positae te mihi, terra, -em (CE 477, 3 est m. t. -is merito, sed quiesco marmore clausus. 1125, 11 viator, sit tibi lux dulcis et m. t. -is. 1269, 4 *per notas. al.*). CE 80, 5 ut omnis aetas optet aei terram -em (474, 12 opta ... ipso terra(m) -e(m), nobis fortuna(m) beata(m) [*iisdem fere mendis* 475, 9. 476, 8. *an potius nom., sc. ut ipsa verba viatori pronuntianda intelligas allata esse? cf. p. 1201, 5*]. 1017, 4 ingenio. CIL III 4263. *cf.* CE 647, 4 ut meis ... -e(m) terra(m) preceris). 128 qui tra(n)sis ... opta: 'tibi t. -e' ([*vix acc. cum* opta *coniungendus, at si nom.* -e *displi-*

[*Koster*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ceat, alterum potius verbum vovendi subaudias ut fortasse etiam INSCR. Schober, Grabsteine von Noricum . . . 100 vobis t. -e]. *item desideratur verbum*: CIL II 5059. 6271. VIII 9428). 197 -is incumbat t. defuncto tibi. 1153, 5 t. . . ., -is super ossa residas (*cf. p. 1216, 82*). CIL II 2261 sit t(erra) l(evis) (*non indicatur cui ut* 3235 VIII 9098). 2398 t(erra) l(evis). *al.* *c. acumine transfertur votum ad exules*: ANTH. 236 *Corsica*, parce relegatis, hoc est: iam parce solutis; vivorum cineri sit tua terra -is. Ⓑ *formula* 'sit tibi terra -is': ① *ipsa* (*saepe scribitur* sttl): CE 1255, 10 precor ut mihi dicas: sit *eqs.* (1316, 6 hoc peto nunc dicas. 1452 dic rogo qui transis. CIL II 540 te rogo praeteriens dicas [*eadem* 958. 970. *al.*]. *et saepius*). CIL II 952 siquis es praeteriens lege: sit *eqs.* 1198 h(ic) s(itus) e(st); s(it) *eqs.* (*eadem* 1200 III 1480 VIII 21024. *et saepe*). III 4533 omnes optamus: sit *eqs.* (5949 VI 13891). VI 7579, 11 ita post obitum sit tibe (*sic*) t. -is, ut tu hic nihil laeseris, aut si quis laeserit . . . sit ei terra gravis (*sim.* 29951). *et passim in titulis maxime Hispaniarum, Africae, urbis; in christianis non nisi* INSCR. christ. Diehl 434. 885 *nec non* 380, *si vere christ.* *votum vertitur in detestationem*: MART. 9, 29, 11 sit tibi t. -is mollique tegaris harena, ne tua non possint eruere ossa canes. ② *ordine verborum mutato*: terra tibi -is sit: CIL VIII 2207 dicas t. *eqs.* (4122. 4502). 16821 ossua tibi b(ene) quesc⟨an⟩t (*iuxta eandem formulam notis* otbqttls *saepe in titulis Africanis e. g.* VIII 1036. 1065. 3710. 3759, *in Romanis* VI 8484. 14811. 28124). 21106 *nude.* -is sit tibi terra: CIL VIII 3157. *?* tstl: CIL VIII 9344 (*lectione parum certa; cf. quae adnotantur ibid. p. 1983*). 26729 (*primo* t *suppleto*).

Ⓘ *varia nomina*: ELEG. in Maecen. 1, 141 tellus -is ossa teneto (CE 965, 1 [*a. 10*] quandocumque -is t. mea conteget ossa [1033, 8]. MART. 6, 52, 5 sis . . ., t., placata -isque, artificis *i. tonsoris sollertis* -ior non potes esse manu. CE 1043, 4 -is ossua tegas). PERS. 1, 37 non -ior cippus nunc inprimit ossa? MART. 1, 88, 2 Alcime, quem . . . -i caespite velat humus, accipe non Pario nutantia pondera saxo (AVSON. 198, 17 p. 57 P.). PS. QVINT. decl. 10, 7 tamquam parum sepulcra premerent et tumulorum -e pondus esset. CE 1038, 1 terra -i tumulo -ior ne degravet ossa. 1152, 3 te, lapis, obtestor, -is ut super ossa quiescas, ne tenerae aetati gravis esse videaris (*cf. p. 1216, 84*).

b *animantia eorumque partes, actiones quaedam*: *α volucres et quicumque per aerem labuntur* (*huc fortasse spectat* VERG. Aen. 11, 595 *p. 1204, 39*): FVR. ANT. carm. frg. 4 sicut ful[i]ca -is volitat super aequora classis. VARRO Men. 274 passerculus. VERG. georg. 4, 55 *apes* (TIB. 2, 1, 49). Aen. 5, 838 -is aetheriis delapsus Somnus ab astris (SERV.: vel adventu vel discessu, nam in utroque -is est. *cf. infra* HOMER. 120). 6, 17 *Daedalus* Chalcidica . . . -is tandem super adstitit arce. Ov. am. 3, 5, 21 -bus cornix pinnis delapsa per auras (SEN. Oed. 390 alta caeli quae -i pinna secant. AVG. civ. 19, 23 p. 393, 12 D.). ars 2, 19 -is est et habet geminas, quibus avolet, alas (*de Amore ut*: STAT. silv. 3, 5, 68. APVL. met. 6, 21, 4 amator -is in pinnas se dedit). met. 2, 581 bracchia coeperunt -bus nigrescere pennis (SIL. 2, 215. 6, 59. HOMER. 120 Somnus . . . -bus . . . per aera p. devolat. 420). 14, 501 cubiti . . . -es sinuantur in alas. fast. 3, 456 ungula *Pegasi*. hal. 6 concussis . . . -is pinnis . . . evolat ales. PLIN. nat. 10, 117 cum devolat *psittacus* rostro se excipit; illi innititur -ioremque ita se pedum infirmitati facit. VAL. FL. 7, 259 (*verba Veneris*) cum -is a superis ad te modo laberer auris. STAT. silv. 2, 2, 116 -is . . . Siren advolat. MART. 9, 54, 3 -is . . . praeda (*i. aves*). *al.* *in imag.*: SEN. epist. 42, 5 cum quendam adfirmares esse in tua potestate, dixisse me volaticum esse ac -em et te non pedem eius tenere, sed pennam. *β cetera* (*quorum levitas maxime ex eo intellegitur, quod celeriter se movent, unde sublucet passim color secundarius velocitatis sim.*): VARRO Men. 50 ut -is tippula . . . transit lacus (*cf. p. 1201, 43*). 393 cedit (*i. incedit*) velocibus iuvenis membris -is (*cf.* SIL. 3, 232 Tyria . . . pubes membra -is celsique decus fraudata . . . corporis). VERG. ecl. 1, 59 -es . . . pascentur in aethere (*var. l.* aequore) cervi (VAL. FL. 3, 554 intactas -is ipse *cervus* superfugit undas). Aen. 5, 819 per summa -is volat aequora curru *Neptunus*. 12, 489 *Messapus* -is cursu. HOR. sat. 2, 6, 98 domo -is exsilit *mus*. Ov. ars 1, 542 -es satyri (SIL. 3, 394. *cf. p. 1204, 13 et Ov. epist. 5, 135* celeres, *met. 14, 637* saltatibus apta iuventus; *an translate?*). met. 2, 671 ungula *equi* (STAT. Theb. 9, 251. *addas l. 49*). LIV. 28, 20, 3 -ium corporum homines et multa exercitatione pernicium (TERT. anim. 8, 3 quia digressa ea *anima* graviora efficiantur corpora defunctorum, cum -iora esse deberent. *al.*). GRATT. 299 illius *catuli* . . . manibus vires sit cura futuras perpensare: -is deducet pondere fratres (*loco nondum satis explanato de gravitate catulorum agi videtur, sed certe velocitatem eorum intellexit, cum locum imitaretur*, NEMES. cyn. 139 pondere . . . perpendere vires corporibusque -es gravibus praenoscere cursu. *item de cane* LVCAN. 4, 440 Molossi [COMMENT.: velocis]). SEN. Herc. f. 144 errat cursu -is . . . haedus. Phaedr. 62 veloces figis dammas -iore manu (*cf. p. 1205, 76*). Phoen. 545 equitatu -i Cadmea frangi prata (*cf.* Thy. 554 cum -es frenis sonuere turmae. *exempla vix ad p. 1215, 9 trahenda*). LVCAN. 2, 500 -is totas accepit habenas . . . sonipes (*item de equis*: VAL. FL. 6, 239 anfractu -ioris equi deludit anhelos *hostes*. SIL. 3, 385 STAT. Theb. 6, 524. MART. 12, 36, 12 vis cursu . . . gloriari? Tigrim vince -emque Passerinum. VVLG. Hab. 1, 8 -iores pardis equi eius *gentis* et velociores lupis. DRAC. Orest. 297 cornipedem). SIL. 3, 306 -bus gens ignea plantis, cui sonipes cursu . . . cesserit (*cf. p. 1206, 2*). 7, 502 piscem. HOMER. 680 -es in castra catervae confugiunt. STAT. Theb. 6, 594 corripuere -es spatium (*de cursoribus ut*: MART. 4, 19, 8 -em cursu vincere quaeris Athan. *in comparatione*: ITALA Iob 9, 25 [Ambr. Iob 1, 6, 16 = HIER. interpr. Iob] vita . . . -ior est cursore [*gr.* ἐλαφρότερος, *Vulg.* dies . . . velociores]). *al.* *pendet inf. final.*: MANIL. 5, 164 ille cito motu rigidos eludere caestus, nunc exire -is missas nunc mittere palmas, ille pilam celeri fugientem reddere planta . . . potens (*sed sunt qui etiam* exire *et* mittere *regi a* potens *contendant*). SIL. 13, 171 at (nec *trad., quo servato ad p. 1209, 24 pertinere videtur locus*) Rutulus -ior cedentis prendere terga iam profugo rapidus . . . instabat. 16, 487 *cursorum* grex . . . nulla . . . transmissa vestigia signat harena; . . . omnes ire -es atque omnes vincere digni. *γ motus* (*passim c. respectu velocitatis. aliter p. 1205, 41*): HOR. carm. 1, 1, 31 nympharum . . . -es cum satyris chori (SCHOL.: quia se in saltando . . . velociter rotant). Ov. met. 3, 599 do . . . -es saltus udaeque immittor harenae (7, 767 *bestia* -i velox superabat retia saltu summaque transibat positarum lina plagarum). PHAEDR. 1, 12, 8 *cervus* fugere coepit et cursu -i canes elusit (SIL. 4, 289 nodo c.que -i simul adiuvat hastam, dignum mole viri nisus. GREG. TVR. Iul. 17 p. 571, 37). SIL. 7, 645 -bus flexo per devia gyris ludificatus equo Cleadas *Brutum insequens* (STAT. silv. 5, 2, 121 Troilus . . . gyro -iore minantes eludebat equos). TERT. anim. 8, 3 *anima* corpus -issima mobilitate circumfert. CLAVD. 7, 199 qui summa freti per caerula possint ferre viam segetemque -i percurrere motu, nesciat ut spumas nec proterat ungula culmos.

2 *quae solido corpore carent*: **a** *aer, nubes sim.* (*ad p. 1206, 22 relegavimus exempla, ubi potius vis aeris moti respicitur*): VARRO Men. 270 nubes . . . velo -es caeli cavernas aureas obduxerant (APVL. Socr. 10 p. 142 quae *n.* si usque adeo -es forent, ut ea, quae omnino carent pondere. ITALA Is. 19, 1 [Ambr. in psalm. 118 serm. 19, 6, 1. *al., sim.* VVLG.] dominus sedet super nubem -em et veniet in Aegyptum [HIER. *ad l.* p. 181ᴮ id est velocem]. *in comparatione*: SEN. epist. 80, 6 velut nubes -is transit *cura*). LVCR. 5, 236 (*inter quattuor elementa*) aurarum . . . -es animae. 5, 459 se sustulit aether . . . et multos secum -is abstulit ignis (5, 467 -is ac diffusilis. 5, 501 *elementa* -iora aliis alia et liquidissimus aether atque -issimus. VERG. georg. 1, 406 [= CIRIS 538] *avis* -em . . . secat aethera pinnis [*sim.* 1, 409 = CIRIS 541]. SIL. 2, 513 -i decurrens aethere virgo *Fides*). VERG. Aen. 2, 794 (= 6, 702) effugit imago *Creusae*, par -bus ventis volucrique simillima somno (VVLG. sap. 5, 11. PRVD. c. Symm. 1, 101). 11, 595 illa *Opis* -is caeli delapsa per auras ([-es *ad* auras *rettulisse videtur, cum locum imitaretur*, HOMER. 96; *sed* CLAVD. DON. *ad l.* p. 508, 1 *de Opi properante accepit, fortasse haud inepte, si conferas Θ 409* Ἶρις ἀελλόπος]. Ov. met. 1, 503 fugit ocior aura . . . -i. 8, 524 in . . . -es abiit . . . spiritus a. [*sc. morte ut* 14, 431. *cf. fast. 2, 509* in tenues . . . evanuit a.]. *al.*). Ov. met. 1, 53 qui *aer* quanto est pondere terrae pondus aquae -ius (pondere a. -ior *trad.*), tanto est onerosior igni (met. 11, 732 percutiens . . . -em . . . aera pennis). SEN. Oed. 598 *mortuorum animae* ut nebulae -es volitant. VAL. FL. 6, 748 -i raptatus in aethra. RVT. NAM. 1, 195 signa -is fumi.

b *umbrae mortuorum, animus sim.* (*cf. l. 38. 47; huc fortasse spectat* VARRO Men. 427 *p. 1215, 74*): LVCR. 3, 418 animos animasque -es ([*cf. 3, 425 animam* tenuem constare minutis corporibus]. AVG. civ. 22, 11 p. 586, 2 D. in hoc pondere *corporis* quid agit -ior *a.* omnibus). CIC. nat. deor. 1, 75 species ut quaedam sit deorum, quae nihil concreti habeat, nihil solidi . . . sitque pura, -is, perlucida. VERG. Aen. 10, 663 -is . . . imago Aeneae . . . sublime volans nubi se immiscuit (PS. QVINT. decl. 10, 1 *filii mortui*). HOR. carm. 1, 10, 18 virga . . . -em coerces, *Hermes*, aurea turbam (*sc. mortuorum ut* SEN. Ag. 757). PANEG. in Mess. 68 ut inferno Plutonis subdita regno magna deum proles -bus discurreret umbris (Ov. fast. 5, 434 SEN. Oed. 562 OCTAVIA 522 VAL. FL. 1, 783 CE 2155, 4). PROP. 1, 9, 32 fuge blanditias; illis et silices et possint cedere quercus, nedum tu possis, spiritus iste -is. Ov. met. 10, 14 perque -es populos simulacraque functa sepulcro Persephonen adiit (SEN. Herc. f. 708). IVVENC. 4, 33 similes -bus genitoris . . . ministris (*Vulg. Matth. 22, 30* sicut angeli dei). PRVD. ham. 902 *mens*, qua circumtulit acrem naturae -is intuitum, . . . prospicit orbem. CLAVD. rapt. Pros. 2, 201 *equi Solis* ruunt . . ., quantum . . . non impetus Austri, non -e sollicitae mentis discurrit acumen.

c *liquida*: *α mero respectu ponderis*: LVCR. 6, 1073 cum pix nequeat gravis et -e olivum *misceri cum aqua*. VARRO rust. 1, 64 quod est -issimum ac summum *in amurca*. Ov. Pont. 4, 10, 63 innatat unda freto dulcis, -iorque marina est (*cf. l. 82*). VITR. 8, 1, 7 ex his *aquis* quod est -issimum tenuissimumque et subtili salubritate aer avocans dissipat . . .; (8, 2, 1) itaque quae ex imbribus aqua colligitur salubriores habet virtutes, quod eligitur ex omnibus fontibus -issimis subtilibusque tenuitatibus (*sim.* SEN. nat. 4, 2, 24 dulcissimum quodque et -issimum sol trahit. GELL. 19, 5, 7 -issimum est quod evaporatur. *cf. ad hos locos Aristot. meteor. p. 354 b 28* τὸ λεπτότατον καὶ γλυκύτατον ἀνάγεται *nec non frg. 214 R.* τὸ λεπτότατον καὶ κουφότατον ἐξατμίζει). SEN. contr. exc. 6, 4, 2 summis fere partibus -is et innoxius umor suspenditur; gravis illa et pestifera pars (*i. venenum*) pondere suo subsidit. SEN. nat. 3, 2, 2 *aquae* habent . . . discrimina . . . ponderis: -es et graves sunt (PLIN. nat. 2, 224 *aquae* dulces mari invehuntur, -iores haud dubie. 31, 38 quidam statera iudicant de salubritate *aquarum*, frustrante diligentia, quando perrarum est, ut -ior sit aliqua [*cf.*

[*Koster*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 1206, 82]. *al.*). PLIN. nat. 6, 128 ut . . . confluant *flumina* nec tamen misceantur -iorque Arsanias innatet *Tigridi*. 17, 14 liquorem . . . praebent *nives* purum . . . -issimumque, quando nix aquarum caelestium spuma est. *β respicitur magis fluxus aquarum* (*sc. mobilis, instabilis sive velox; cf. p. 1206, 43. 1215, 60*): VARRO AT. carm. frg. 23 ubi pellicuit dulcis -is unda saporis (OV. ars 1, 761 ut . . . -es Proteus modo se tenuabit in undas [*de eodem Verg. georg. 4, 410* in aquas tenuis dilapsus abibit]). HOR. epod. 16, 48 montibus altis -is crepante lympha desilit pede. CVLEX 149 unda, quae -bus . . . rivis sonat (SEN. Tro. 822 frequens r. -bus Mothone). OV. fast. 5, 662 -es cursum sustinuistis aquae. SEN. Ag. 432 unda vix actu -i tranquilla Zephyri mollis afflatu tremit. Phaedr. 13 per graciles -is Ilisos . . . labitur agros. *transfertur ad tempus* (*cf. p. 1204, 4. 1208, 17*): OV. met. 15, 181 adsiduo labuntur tempora motu, non secus ac flumen; neque enim consistere flumen, nec -is hora potest.

B *laxius transfertur*: **1** *ad qualitates alias; significantur*: **a** *quae lenius ardent, lucent*: CATO agr. 107, 1 coquas . . . -i flamma (SEN. nat. 1, 14, 2 quidam *ignes caelestes sunt* ruboris acerrimi, quidam evanidae et -is flammae. MART. 13, 33, 2 SER. SAMM. 997. *in imag. et compar.*: OCTAVIA 191 iuvenilis ardor *amoris* impetu primo furit . . . nec durat diu . . ., ceu -is flammae vapor. PETRON. 121 vers. 106 nec . . . minor ira rebellat . . . -iorque exurit f. medullas). VERG. Aen. 2, 682 -is summo de vertice visus Iuli fundere lumen apex (*sc. flammae ut videtur, sed de flaminis pilleo*, in cuius extremitate modica lana est, *intellegit* SERV.). PROP. 1, 3, 33 *luna* compositos -bus radiis patefecit ocellos. OV. ars 2, 439 ut -is absumptis paulatim viribus ignis . . . latet *sub cinere* (met. 3, 488 ut intabescere . . . igne -i cerae . . . solent. SEN. nat. 7, 18, 2 *cometem* non esse sidus, sed -em ignem ac tumultuarium. PS. QVINT. decl. 10, 17 *cum anima* -i se i. lustraverit. AVG. civ. 7, 16 p. 294, 22 D. ignem mundi -iorem, . . . non violentiorem, qualis Vulcani est, ei *Vestae* deputandum esse crediderunt. *al.*). met. 3, 305 est aliud -ius fulmen, cui dextra Cyclopum saevitiae flammaeque minus . . . addidit (SEN. nat. 1, 1, 6 quanto illas *nubes* minus presseris . . ., tanto -iora fulmina emittunt. 2, 44, 2 *loco Ovidii allato pergit*: -ioribus fulminibus et lusoriis uti *Iovem. cf.* SEN. Herc. O. 848 nec -i telo manus *Iovis* armetur: illud fulmen exiliat polo, quo . . . hydram cremasses). LIV. 38, 7, 12 scintillam -em ignis . . . flando accenderunt. SEN. Herc. O. 377 (*in imag.*) *Hercules amore* caluit, sed -i caluit face (*370* brevi). *al.*

b *quae minus vehementer premunt, incurrunt, se movent sim.* (*respicitur impetus sim. actionum*): *α impulsu vel opera animantium*: Ⓘ *motus, actus*: RHET. Her. 3, 15, 26 -i dexterae motu loqui (CELS. 7, 7, 14^{C} *opp.* immobile. SEN. Oed. 353 non -i m. . . . agitata trepidant exta, sed totas manus quatiunt. epist. 56, 13 CVRT. 9, 5, 27. *al.*). CIC. rep. 2, 67 -i admonitu aut tactu inflectit . . . feram (LVCR. 1, 435 tactus . . . quamvis -is exiguusque. OV. met. 4, 180 ut . . . -es tactus momentaque parva sequantur *retia Vulcani*. CELS. 7, 7, 7^{A} *cutis* -i t. irritatur. SEN. dial. 3, 20, 3. 5, 9, 5 ulcera ad -em tactum . . . condolescunt. COLVM. 4, 7, 1 ut -i t. digiti decutiantur *palmites* [*Pallad. 6, 2, 2* sine difficultate]. *al.*). Tusc. 2, 38 militem inexercitatum quamvis -i ictu ploratus turpissimos edere (LIV. 34, 39, 2 alii vani, alii -es admodum ictus erant [CVRT. 3, 11, 4 -i . . . et vano i.]. PLIN. nat. 8, 113 ut i. -i rumpatur *intestinum* [*Aristot. hist. anim. p. 579 a 16* ἐὰν ἠρέμα τις πατάξῃ]. *al. in imag.*: SEN. Herc. f. 1113 *pectora* i. ferienda -i. clem. 1, 7, 4 -es inter paria ictus sunt). nat. deor. 1, 70 *Epicurus* graviorem . . . plagam accipiebat ut -iorem repelleret (*item in imag.*: fam. 9, 16, 7 haec -ior est plaga ab amico quam a debitore. *proprie*: BELL. Alex. 52, 4 iacentem . . . -bus sauciat plagis). LVCR. 4, 906 tympana pondere magno commovet atque -i sustollit machina nisu (SIL. 16, 496 -i n. postremoque agmine currens, postquam sat visus sibi concepisse vigoris, . . . inexhaustas effundit turbine vires non expectato. PANEG. 10, 12, 7 navigia . . . -i . . . commota n. ducentium). LIV. 8, 19, 8 -i momento nec ambigue est victus (23, 24, 7 arbores ita inciderunt, ut immotae starent, m. -i impulsae occiderent. SEN. epist. 90, 24 *pisces* cauda reguntur et -i eius in utrumque m. velocitatem suam flectunt). CELS. 1, 6, 2 post cibum conquiescere . . . neque ambulatione quamvis -i dimoveri (PETRON. 130, 8 ante somnum -issima a. compositus. *cf.* CAEL. AVR. chron. 1, 1, 29 ⟨post⟩ -is deambulationis motum [1, 1, 31. 1, 5, 164]). *al.* *animantes ipsi* (*cf. exempla p. 1209, 24 allata*): VAL. FL. 6, 524 *Apsyrtus* proterit impulsu gravis agmina . . ., nec -ior comitatur *eum* Aron. SIL. 4, 542 nec -ior dextrā . . . saevit. PRVD. perist. 9, 61 ille -is . . . percussor morte negata saevire solis scit dolorum spiculis (*cf. 9, 59* qui summa pupugerat). Ⓘⓘ *partes corporis* (*sc. non nisi abl. instr. vel modi, fere pro adv.*): CIC. Att. 4, 17, 3 consules qui illud -i bracchio egissent (*in imag.*). TIB. 1, 4, 51 *in exercitio armorum* -i temptabis ludere dextra. PRIAP. 83 (Tib. 2), 24 puella nec iocosa te *penem* -i manu fovebit (OV. Pont. 3, 1, 96 -i pelta gerenda m. NVX 86. CELS. 3, 22, 12 thorax -i m. pertractandus. 7, 19, 6 scalpellus quam -issima m. teneri debet. *al. in imag.*: SEN. nat. 7, 32, 4 *summa contentione* vix ad fundum veniretur, in quo veritas posita est, quam nunc in summa terra et -i m. quaerimus. LVCAN. 8, 271 me *Pompeium* pulsum -iore m. fortuna tenebit *quam Marium? cf. p. 1207, 40*). OV. met. 4, 36 -i deducens pollice filum (6, 22 -i . . . versabat p. fusum). GRATT. 237 *canis praedam* -i testatur . . . cauda. PLIN. nat. 10, 202 quam -bus vestigiis obrepunt avibus *feles* (*in imag.*: SOL. 2, 4 parcius depasta -bus v. inviare *describendo*). STAT. Ach. 2, 118 primo fluvii torpore iubebar ire supra glaciemque -i non frangere planta (CLAVD. 17, 125 *Iustitia* -bus p. ingressa *domum Theodori. aliter de p. velocibus p. 1203, 83*). ORIBAS. syn. 7, 20, 4 Aa p. 153 premis -i digito (*gr.* πιέζων ἠρέμα, *La* preme mitius cum digito). Ⓘⓘⓘ *varia*: VERG. Aen. 9, 576 hunc . . . -is hasta Themillae strinxerat ([*9, 580* letali volnere]. SERV.: leviter veniens. *item praedicative de impetu missilium*: OV. met. 12, 570 qua -is haeserat alae *avis decidentis*, corporis adfixi pressa est gravitate sagitta. GRATT. 123 neu -e vulnus eat, neu sit brevis impetus illi. *ceterum cf. exempla p. 1202, 17 allata, ex quibus nonnulla etiam huc referri posse vix negaverimus*). PLIN. nat. 17, 187 iuga ad pedamentum quam artissimo nodo vinciri oportet, vitem -i contineri ([*Colum. 4, 13, 1* inter vitem et palum spatium relinquitur]. SIL. 1, 318 impulsa -i torquetur lancea n. [*de amento hastae ut* 4, 289]). SORAN. p. 51, 17 post flebotomiam subiungere . . . cucurbitas debemus, in accessione quidem doloris -es, in . . . remissione cum scarifatione (*i.* -fica-) eis supplemus ([*gr. p. 101, 3 Ilb.* κουφάς. CAEL. AVR. gyn. 2, 7 l. 134 cucurbita . . . adhibeatur, primo -i raptu . . .; tunc . . . scarificatio quoque -ium plagarum . . . adiungatur]. CAEL. AVR. acut. 2, 29, 151 *c.* -es . . ., quas cuphas appellamus, etiam in accessione adhibere possumus. 3, 21, 200 scilicet sine scarificatione. chron. 4, 7, 94. *al.*).

β impetu naturali: Ⓘ *res aeriae* (*aliter p. 1204, 25*): CATVLL. 64, 9 *Athena* -i fecit volitantem flamine *navem*. LVCR. 3, 196 aura potest suspensa -isque cogere, ut . . . diffluat altus acervus *papaveris* (6, 913 *anellos* -bus iactarier auris. VERG. georg. 3, 274. OV. epist. 5, 53 a. -is . . . lintea *navis* . . . suscitat. *et saepe. in imag.*: OV. ars 3, 100 me flaminibus venti maioris iturum, dum sumus in portu, provehat a. -is [*cf.* trist. 3, 4, 15]. LIV. 24, 31, 14 quam vana aut -i a. mobile volgus esset. 42, 39, 1 -i a. spei obiecta. PORPH. Hor. epist. 1, 18, 92 quid sit -is a., hoc est parva causa. CYPR. epist. 55, 3 p. 625, 4 graves viros . . . non dico a. -i sed nec . . . turbine commoveri). CIRIS 25 cum -is alterno zephyrus concrebruit euro (SEN. Oed. 38 non aura . . . lenis . . ., non zephyri -es [OCTAVIA 973 lenes aurae zephyrique -es]. 884 temperem zephyro -i vela, ne pressae gravi spiritu antemnae tremant). OV. met. 15, 346 -es imis venti cohibentur in antris *Aetnae* saxaque . . . iactant (trist. 1, 10, 19 Pont. 3, 2, 63. SEN. nat. 5, 9, 1 quare . . . venti vere . . . validiores sunt? -issimi enim cetera parte anni . . . surgunt. LVCAN. 5, 430). LIV. 39, 22, 3 ignes . . . adussisse complurium -i adflatu vestimenta (PRVD. perist. 2, 346. *in imag.*: VAL. MAX. 9, 12 ext. 1 -i a. violentiae). *al.* Ⓘⓘ *varia*: CELS. 7, 7, 1^{A} *vesicae palpebrarum* -es . . . pituitae cursus sed adsiduos in oculis movent. SEN. dial. 6, 18, 3 ex horum *siderum* -issimis motibus fortunae populorum dependent. LVCAN. 4, 302 inpulsa -i turbatur glarea vena (*item de impetu aquarum*: PETRON. 115, 7 corpus humanum circumactum -i vertice ad litus deferri. AVSON. Mos. 63 sulcata -i crispatur harena meatu. *huc fortasse spectat etiam p. 1207, 82. ceterum cf. p. 1205, 4*). STAT. Theb. 7, 822 donec -ior distantia rursus miscuit arva . . . tremor *terrae*.

c *quae leniter sonant, strepunt*: *α de voce non magna, submissa sim.*: CIC. Rab. perd. 18 quanto iam -ior est adclamatio *plebis iratae*. CATVLL. 54, 3 subtile et -e peditum Libonis. VERG. ecl. 1, 55 -i susurro *apium*. PROP. 4, 8, 50 -ia . . . murmura *loquentium* (OV. fast. 3, 18 -e murmur aquae. TAC. hist. 4, 31, 2 Vespasiani nomen . . . -i murmure . . . transmittebant *iurantes*. AMM. 26, 3, 6). OV. ars 286 -e nescioquid femineumque sonet *risus*. met. 4, 413 minimam . . . vocem emittunt peraguntque -es stridore querellas. 7, 840 fronde -em . . . strepitum faciente caduca (AMM. 18, 6, 7 *hominem* vix sine turpi metu sufficientem ad -em convivii nedum proelii s. perferendum). PAVL. FEST. p. 57 -es admodum et parvi sonitus (AMM. 19, 6, 8 audito . . . -i reptantium sonitu). SEN. dial. 4, 11, 4 pavida . . . ad -issimos sonos pectora (PLIN. nat. 11, 270 quamvis -i sono dicta verba. SERG. gramm. IV 477, 2 *'f', 'l' sim. litterae* habent . . . quendam sui -em sonum [*Pomp. gramm. V 101, 2* tenuem]. RVT. NAM. 2, 14 -i murmurat unda sono). CAEL. AVR. acut. 1, 3, 35 mussitatione. chron. 1, 8, 19 lectio . . . -i exercenda voce (1, 5, 164 ut principia -i v. promantur, narratio . . . extenta atque maiore, tunc epilogus dimissa et indulgenti). *β de voce acuta*: BOETH. mus. 1, 2 p. 188, 30 gravium -iumque vocum quasi unam consonantiam efficiens temperatio (*syn.* acutus *ibid. p. 188, 17 et passim*).

d *potiones, cibi qui minus alunt ideoque facilius concoquuntur* (*fusius agit de re* CELS. 2, 18, *ubi occurrunt synonyma* imbecillus, infirmus, minus alimenti praestat, *opposita* valens, firmus, gravis, robustus, magis alit, plus alimenti habet): CIC. Tusc. 5, 13 -ia quaedam vina nihil valent in aqua (CELS. 1, 4, 4 vinum dilutum -e. 3, 22, 11 -e, austerum [4, 22, 4. 4, 25, 2]. PLIN. nat. 23, 39 -issimum vinum est, quod celerrime inveteratur. *cf.* SER. SAMM. 625 *ova* diluta -i Baccho medentur. CORIPP. Iust. 3, 99 dona Lyaei alba, . . . blandoque -issima gustu). NIGID. Isid. orig. 20, 2, 10 ieiunia iantaculis -bus solvimus. HOR. carm. 1, 31, 16 me pascunt . . . -es . . . malvae (PORPH.: corpori -es. *cf. Hor. epod. 2, 58* gravi m. salubres corpori). CELS. 1, 3, 11 sumere cibum, sed adsueto -iorem (3, 7, 1^{C} dandus cibus ex -issimis. *al.* PLIN. nat. 22, 110 *mulsa* utilitatem habet in cibo aegrotantium -i. 22, 139 *panis candidus* -issimum c. praebet. PLIN. epist. 3, 5, 10 -em et facilem). 2, 18, 12 aqua -issima pluvialis est, . . . gravissima ex palude; facilis . . . cognitio est naturam eius requirentibus, nam -is pondere apparet (*cf. p. 1204, 83*). 2, 18, 13

[*Koster*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

plus ... adsumere ex -ioribus potest: magis in iis, quae valentissima sunt, temperare sibi debet. 4, 5, 8 *panem* cum pisciculo vel -i carne sumere (PLIN. nat. 16, 25 carnem ... -em et utilem stomacho). *al.*

e *varia*: *α respiciuntur vires rerum, efficacia, vehementia sim.*: (I) *status caeli, umbra sc. minus noxii, salubriores*: VARRO rust. 1, 4, 4 salubritas, quae ducitur e caelo ac terra, non est in nostra potestate, sed in naturae, ut tamen multum sit in nobis, quo graviora quae sint ea diligentia -iora facere possimus; etenim si ... pestilentior est fundus *eqs.* (*cf.* 1, 6, 3 ubi lati campi, ibi magis aestus, et eo in Apulia loca calidiora ac graviora, et ubi montana, ut in Vesuvio, quod -iora et ideo salubriora). TIB. 2, 5, 96 arboris antiquae qua -is umbra cadit (OV. met. 5, 336 SEN. epist. 90, 43. PLIN. nat. 17, 89 umbrarum proprietas: iuglandum gravis et noxia ...; ficorum -is, quamvis sparsa ...; [90] ulmorum lenis ...; [91] omnium fere -is u., quorum pediculi longi. 19, 69. *in imag.*: QVINT. inst. 10, 1, 100 *in comoediis* vix -em consequimur umbram *Graecorum*). PLIN. nat. 18, 175 ubi -es aestus, frequentes imbres (*opp.* ubi siccae et graves aestates). (II) *varia*: SALL. hist. frg. 4, 72 amomum et alii -es odores (PLIN. nat. 21, 28 est ... gravi *odore* caltha, non -iore. *cf.* 24, 34 *resina* terebinthina odoratissima atque -issima [*Theophr. hist. plant. 9, 2, 2 εὐωδεστάτη καὶ κουφοτάτη τῇ ὀσμῇ*]. CYPR. GALL. exod. 1122 -is cuius *turis* fit naribus aptus halitus [*Vulg. exod. 30, 34* galbanen boni odoris et tus lucidissimum]). HOR. epod. 2, 28 frondes ... lymphis obstrepunt manantibus, somnos quod invitet -es (carm. 2, 16, 15 nec -es s. timor ... aufert. CVLEX 206 intravit -ior per corpora somnus. OV. fast. 4, 332 dant ... -i somno corpora. SEN. contr. 7, 5, 3 dum perfodio parietem, aliquis sentiet; cuius vis -issimum esse somnum? *al. vix huc pertinet* VERG. *p. 1203, 40*). PROP. 1, 10, 18 nec -is in verbis est medicina meis (*c. respectu medendi item in imag.*: SEN. dial. 12 [11], 7, 1 -ioribus remediis *maeroris* [TAC. ann. 3, 54, 1 flagrans animus haud -ioribus remediis restinguendus est quam libidinibus ardescit]. *proprie*: CELS. 2, 12, 2^{D} inmittenda in alvum est, si -i medicina contenti sumus, pura aqua, si paulo valentiore, mulsa; si leni *eqs.* 4, 24, 2 *remedio* dari possunt ... quaedam -iora. 5, 26, 34^{B}. 5, 26, 34^{C}). CELS. 5, 27, 12^{A} venena ... -iora. *β respicitur vigor vitalis sc. deficiens, debilior*: VARRO rust. 1, 44, 3 agrum alternis annis relinqui oportet ... -ioribus sationibus, id est quae minus sugunt terram. SEN. Herc. f. 1309 hanc animam em fessamque ... in ore primo teneo (*cf.* Tro. 952 cadentem ... firma spiritum; quam tenuis anima vinculo pendet -i). Herc. O. 846 tam -is poenas manus *sc. Deianirae* tantas reposcit? perde fulminibus socer nurum (BOETH. cons. 4 carm. 3, 29 o -em nimium manum *Circes* nec potentia gramina *i. venena. cf. p. 1205, 76*). COLVM. 2, 9, 12 ex robusto semine posse fieri non robustum, quod vero protinus ex -i natum sit, numquam robur accipere manifestum est (*cf.* 2, 9, 13 granum ... rutilum ... integrum esse non dubitamus; quod extrinsecus albidum ... conspicitur, -e ac vanum intellegi debet). AMM. 14, 7, 15 -i corpore senem atque morbosum (15, 6, 1 homo gracilis et morbosus ... ne vi nimia tormentorum -i c. fatigato reos ... citari faceret multos). *γ respicitur status modice inclinatus, incisus, tumidus*: CELS. 7, 7, 8^{G} in superiore palpebra sub pilis ipsis incidenda linea est, uti ... pili susum spectent; idque, si -is inclinatio est *pilorum*, etiam solum satis tuetur. 7, 14, 8 -bus ... tumoribus facile subvenitur: at in eorum, qui nimis magni sunt, curatione periculum est (7, 18, 7 numquam ex toto se remittens, sed interdum -ior. PLIN. nat. 7, 41 crurum et inguinis). SEN. Tro. 1123 clivo -i erecta ... vallis (COLVM. 1, 6, 21 *stercilinium* more piscinarum devexum -i c.). PLIN. nat. 17, 253 *sucus* incisuris in obliquum -bus emittitur (19, 110 *porri* sectivi duo genera: herbaceum folio, incisuris eius evidentibus ..., alterum genus ... -ioribus i.). 18, 135 *lupinum* -i ... sulco integunt. *δ respiciuntur qualibet parva, tenuia*: MANIL. 4, 210 hic ... condita iura noverit atque notis -bus pendentia verba (*cf. 4, 199* qui ... excipiat longas ... per compendia voces. *Isid. orig. 1, 23, 1* notae ..., quo scriptio celeris breviorque fiat). CELS. 5, 28, 18^{B} -is papula ... sanescit *saliva adhibita*; maior ... herba tollitur (*cf. p. 1208, 2*). 7, 12, 2 cum sub -i tunica sint tonsillae (*cf.* AMBR. hex. 6, 9, 73 ita -bus operiuntur *venae* visceribus, ut explorandi *pulsus* copia sit ..., quando nulla est viscerum crassitudo, quae pulsum possit obducere; ossa quoque omnia tenui operta sunt viscere ..., praecipue tamen capitis -i tecta sunt corio). APIC. 1, 5 folia lauri ... ad -issimum pulverem redacta (*sim.* 8, 353 = 8, 4, 2 M.). *ceterum cf. sub 2.*

2 *ad quantitates*: a *corporeas* (*sc. parvas, exiguas*): SALL. hist. frg. 1, 99 (*contextu corrupto*) cum Sertorius neque erumpere tam -i copia navibus (*cf. Plut. Sert. 7, 7 ὀλίγαις ναυσί*). VERG. Aen. 6, 230 socios pura circumtulit unda, spargens rore -i (PS. QVINT. decl. 12, 4 -i r. evocata radix in pulverem incurrit *siccitate agrorum*). TIB. 2, 6, 8 si militibus parces, *Amor*, erit hic quoque miles, ipse -em (-i *g*) galea qui sibi portat aquam (*an potius 'vilem' ut Prop. 3, 15, 18?*). OV. am. 3, 2, 41 alba -i sparsast tibi pulvere vestis (epist. 4, 78 -is egregio pulvis in ore *Hippolytum* decet). GERM. frg. 4, 158 Aegocero ... caelo -is excidit imber, ... at ... Aquarius ... brumales ... dabit pluvias (VAL. FL. 7, 24 cum languentes -is erigit i. aristas. *cf. l. 74 necnon* COLVM. 2, 4, 5 cum post longas siccitates -is pluvia superiorem partem glaebarum madefecit, inferiorem non attigit. *an exempla potius de actione leni, non vehementi sunt accipienda?*). CELS. 6, 18, 2^{C} si sicca sunt ulcera ...; si -is iis umor inest (7, 7, 15^{D} si sicci oculi esse coeperunt ...; si nihilo minus madent ...; si est umor *sc. oculis*, sed -ior). SEN. Oed. 184 maculae ... caput (*trad.*, cutem *edd.*) sparsere -es (*nisi de singulis accipiendum*). LVCAN. 3, 396 cum terra -is mediam virgultaque molem *aggeris* suspendant (3, 487 adoperta -i procedit vinea t.). PETRON. 99, 3 incultis ... regionibus diutius nives haerent, ast ubi aratro domefacta tellus nitet, dum loqueris, -is pruina dilabitur. SIL. 8, 428 (*de Picenis*) pars belli quam magna venit! non ... tam creber fractis albescit fluctus in undis, nec coetu -iore ... perstrepit ... Amazonius Thermodon *fluvius* (*cf.* 10, 591 numero). TAC. ann. 14, 9, 1 *Agrippina* cremata est ... exequiis vilibus; neque, dum Nero rerum potiebatur, congesta aut clausa humus; mox ... -em tumulum accepit (*cf.* SVET. Cal. 59 cadaver ... -i caespite obrutum est, postea ... erutum ... sepultumque). EVSTATH. Basil. hex. 3, 7, 6 solem ... stagna -iora brevissimo temporis spatio ... siccare (*gr. διάβροχον ... καὶ τεναγώδη χώραν*). *de ipsa actione, qua paulum quiddam sumitur*: PLIN. nat. 25, 79 *sucus* etiam -i gustu os accensum detinens (38, 90 morbos discutit -i g. *cf. 11, 284* exiguo g.). b *temporis* (*sc. brevis; cf. p. 1205, 13*): SEN. Thy. 598 ima permutat -is hora summis (*596* nulla sors longa est). HIL. trin. 12, 40 p. 459^{A} caeli, terrae ceterorumque elementorum creatio ne -i saltem momento operationis discernitur, quia eorum praeparatio aequabili penes deum aeternitatis infinitate constiterat. HIL. Macc. 90 temporis ... -is conscendere cogeris ignes (95 *rex* damnatus ... aeternos sentiet ignes).

II *translate* (*cf. exempla sub IB congesta*): A *in comparationibus, sc. sublucente vi propria*: PLAVT. Men. 488 homo -ior quam pluma, pessume et nequissume, flagitium hominis, subdole ac minimi preti (Poen. 812 si quid bene facias, -ior pluma est gratia, si quid peccatumst, plumbeas iras gerunt). frg. inc. 33 -ior es quam tippula (*cf. p. 1201, 43 et* CVLEX 7 *carminis detrectator* pondere vel culicis -ior famaque feretur). HOR. carm. 3, 9, 22 tu -ior cortice et improbo iracundior Hadria. OV. am. 2, 16, 45 verba puellarum foliis -iora caducis (epist. 5, 109 felix Andromache certo bene nupta marito; ... tu, *Paris*, -ior f. *cf.* fast. 3, 481 Bacche -is -iorque tuis, quae tempora cingunt frondibus ..., ausus es ... adducta paelice ... sollicitare torum *genialem*). SEN. dial. 7, 23, 4 *sapiens* habebit ... opes, sed tamquam -es et avolaturas. DON. vita Verg. l. 86 Br. quaedam inperfecta transmisit, alia -issimis versibus (verbis *var. l.*) veluti fulsit, quos (quae) per iocum pro tibicinibus interponi aiebat ad sustinendum opus, donec solidae columnae advenirent. COMM. apol. 5 errabam ... spe captus inani ...; plus eram quam palea -ior.

B *translatione pleniore*: 1 *generatim*: a *animantes nec non mens sim.* (*stella p. 1209, 29*): *α sive minore auctoritate sim. praediti sive inconstantes, parum fidi sim. sive inconsiderati sim.* (*cf.* GELL. 6, 11, 2 'levitatem' plerumque nunc pro inconstantia et mutabilitate dici audio ...; sed veterum hominum qui proprie atque integre locuti sunt, '-es' dixerunt, quos vulgo nunc viles et nullo honore dignos dicimus. SERV. Aen. 1, 151 *virum* 'pietate gravem': venerabilem, unde et contemptibiles -es dicimus [*hinc pendent* ISID. orig. 10, 112 GLOSS. IV 599, 8]. *inde a Cicerone dedimus exempla selecta tantum*): PLAVT. Trin. 684 sororem tibi dem suades sine dote; aha non convenit ... egere illam ...; numquam erit alienis gravis, qui suis se concinnat -em. 1117 metuo, si tibi denegem quod me oras, ne te -iorem erga me putes. ENN. ann. 244 ingenium, cui nulla malum sententia suadet, ut faceret facinus -is [h]aut malus. TER. Hec. 213 *animum* infirmum gerunt *pueri*; itidem illae mulieres sunt ferme ut pueri -i sententia. 759 nolo esse falsa fama gnatum suspectum tuom nec -iorem vobis ... eum viderier. CIC. Quinct. 75 si eam *veritatem* neglexerint, ita -es esse (*Clark*, sint *trad.*; *totam sententiam deleverunt Madvig aliique*) *testes*, ut omnes intellegant ... ad verum probandum auctoritatem adiuvare ([*antea*: graves]. Scaur. 29 de orat. 229. 302 quantum fit mali, ... si non -em testem laeseris; habet enim ... pondus in vita. part. 49 si natura vani, si -es. VOPISC. Aurelian. 21, 6 vel vilis. HIL. ad Const. 2, 2 nec -em habeo querelae meae testem). Q. Rosc. 49 venit ad Cluvium; quem hominem? -em? immo gravissimum; mobilem? immo constantissimum (Sest. 22 nequam esse h. et -em et falsa opinione ... commendatum [Att. 1, 16, 6 ac nequissimos]. prov. 15 Graecum h. ac -em. Lael. 91 vitium ... -ium h. atque fallacium ad voluntatem loquentium omnia. *al.* SALL. [?] in Tull. 5. FEST. p. 166 '*naucum*', quod sit ναὶ καὶ οὐχί, -em h. significari. *al.*). Sulla 10 ut, si ego sum inconstans ac -is, nec testimonio *meo* fidem tribui convenerit nec defensioni auctoritatem. Flacc. 19 non audire vos testimonia, audire ... contionem concitatam -issimae nationis (*de Graecis ut*: Lig. 11. ad Q. fr. 1, 1, 16 fallaces ... et -es et ... ad nimiam adsentationem eruditi. PLIN. nat. 26, 15 FIRM. math. 1, 2, 3. *al. v. l. 66*). Planc. 57 *si criminatio* ita -em habebit auctorem, ut memoria dignum non putarit (LIV. 5, 15, 12 nec satis fidum. 6, 24, 8 ad quam rem *i. ad castigandos milites* -iorem a. eum culpae societas fecerat. 7, 9, 5 quaesita ... propriae familiae laus -iorem a. Licinium facit. 23, 13, 6 CVRT. 4, 3, 22. 6, 7, 33 SVET. Claud. 37, 1. PAVL. dig. 5, 4, 3 tradidere non -es auctores *eqs.*). fin. 3, 38 quis non odit sordidos, vanos, -es, futtiles? ad Q. fr. 1, 1, 37 *iracundia* -is esse animi atque infirmi videtur (OV. ars 1, 159 parva -is capiunt animos. met. 10. 376 nutat huc -is atque illuc. FEST. p. 165 incerti et -is animi est *mulier*, SEN. dial. 4, 11, 6. *al.*). *et saepius apud eundem.* CATVLL. 61, 101 non tuus -is in mala deditus vir adultera (*cf.* SEN. Herc. O. 529 *si* coniunx

[*Koster*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-is aliam parenti dederit . . . nurum). 72, 6 multo mi . . . es vilior et -ior. PVBLIL. L 4 -is est Fortuna: cito reposcit quod dedit (OV. Pont. 2, 7, 22 quae . . . solebat esse -is, constans et bene certa nocet. 4, 3, 31 haec dea non stabili, quam sit -is, orbe fatetur, quae summum dubio sub pede semper habet. SEN. Med. 219 *me* rapida F. ac -is praecepsque regno eripuit. OCTAVIA 452 PETRON. 128 vers. 244. STAT. silv. 5, 1, 143 infida -isque. *cf. p. 1211, 73 nec non* TIB. 1, 5, 70 Fors). NEP. Att. 15, 1 *opp.* liberalis. CIRIS 158 -is ille deus, cui (*i. a quo*) semper ad ulciscendum quaeritur . . . iniuria (*de Amore ut*: OV. am. 2, 9, 49 tu -is es multoque tuis ventosior alis gaudiaque ambigua dasque negasque fide. OCTAVIA 198 -is fallaxque . . . deus. *cf. p. 1213, 76*). HOR. sat. 2, 7, 29 Romae rus optas; absentem rusticus urbem tollis ad astra -is (*cf. epist. 1, 8, 12* ventosus). LIV. 22, 43, 5 ut . . . transfugia impeditiora -bus ingeniis essent (28, 24, 5 Afros Numidasque, -issima fidei mutandae ingenia. CELS. 8, 4, 4 *opp.* magno. SEN. nat. 6, 29, 2. *al.*). SEN. Ag. 180 in nos fidelis augur, in captas -is. TAC. ann. 11, 33 praetorii praefecto haud satis fidebant, ad honesta seu prava iuxta -i. *accedit acc., abl. respectus*: PROP. 2, 5, 28 Cynthia forma potens, Cynthia verba -is. SIL. 4, 706 corde -em . . . gentem *Boiorum* (ITALA Sirach 19, 4 [Aug. spec. 23 p. 134, 8 = VVLG.] qui credit cito, -is corde minorabitur [*gr.* κοῦφος καρδίᾳ]). 5, 363 haud -ior (melior *var. l.*) fama Synhalus. 8, 515 haud ullo -ior bellis Vestina iuventus (13, 214 -is bello sed turbidus ausi Virrius). CLAVD. 15, 262 -is ingenio.

β tolerabiles, non onerosi sim. sive mites, non severi sim. (*cf. p. 1204, 9. 1205, 68*): HOR. carm. 1, 18, 9 ne quis modici transiliat munera Liberi . . ., monet Sithoniis non -is Euhius. TIB. 1, 6, 56 tibi nescio quas dixit *sacerdos Bellonae* . . . poenas: si tamen admittas, sit precor illa -is (*sc. 'Bellona' potius quam 'poena'*). OV. Ib. 210 natus es infelix . . . nec ulla commoda nascenti stella -isque fuit (*cf. 215* te fera . . . Martis sidera presserunt). MANIL. 5, 618 quo *bello* concidit ipsa Gorgone non -ius monstrum pelagusque levavit. VAL. FL. 2, 323 -ior Lemno deus aequore flexit huc Minyas; Venus ipsa volens dat corpora iungi (*cf. 315* ni Veneris saevas fregisset Mulciber iras). SIL. 12, 424 *Acerris deletis Hannibal* Nuceriae, nihilo -ior nec parcior ira (irae *Gronov*), . . . aequavit moenia terrae (*item c. abl. respectus, nisi separativum intellegere et ad p. 1214, 68 trahere malis*: STAT. Theb. 7, 85 *Iuppiter* i. iam -ior). STAT. silv. 2, 4, 31 (*de psittaco tamquam conviva adhibito*) queruli quondam vice functus amici, nunc conviva -is monstrataque reddere verba tam facilis (*cf. 2, 6, 52* tecum tristisque hilarisque *puer tuus*). MART. 4, 35, 5 frontibus adversis molles concurrere dammas vidimus . . .; unde -es animi tanto caluere furore? SALV. ecl. 2, 72 quanto -iores sunt extranei et carnales inimici (2, 73 -iores vobis i. vestri sunt quam vos ipsi. *cf. 2, 71* tam saevi ac tam crudeles). *accedente inf. final. fere i. q. facilis, tractabilis sim.* (*cf. infra l. 80*): SIL. 3, 40 nec -ior vinci *Antaeus*. CLAVD. 8, 514 quantus . . . rigor tranquillaque magni vis animi nulloque -is terrore moveri nec nova mirari facilis.

b *res*: *α minus onerosae vel molestae*: Ⓘ *ad tolerandum*: PLAVT. Capt. 196 decet id pati animo aequo: si id facietis, -ior labos erit (TER. Haut. 399 omnes mihi labores fuere . . . -es, praeter quam tui carendum quod erat. CIC. Tusc. 2, 62 eosdem labores non esse aeque gravis imperatori et militi, quod ipse honos laborem -iorem faceret imperatorium. OV. Pont. 1, 4, 25 l. illius *Iasonis* nostro -iorque minorque est. LIV. 35, 35, 10 consuetudine -iorem laborem fore. *al. cf.* SIL. 12, 326 -iora laborum). RHET. Her. 3, 5, 9 vel dolorem . . . vel mortem . . . dedecore et infamia -iorem esse (CIC. Tusc. 1, 92 quam m. qui -iorem faciunt, somni simillimam volunt esse. SEN. nat. 6, 2, 8. CVRT. 8, 3, 6 sibi m. deditione esse -iorem. PS. QVINT. decl. 10, 8). CIC. Planc. 78 -e . . . est onus beneficii gratia (de orat. 1, 135 mihi -ius quoddam o. imponitis *sc. ut disseram*. VVLG. exod. 18, 22 -ius . . . tibi sit partito in alios onere. *cf. p. 1201, 77*). Tusc. 3, 32 neque vetustate minui mala nec fieri praemeditata -iora (PROP. 2, 5, 16 omne in amore malum, si patiare, -e est. OV. fast. 1, 552 Cacus . . . non -e finitimis . . . m. Pont. 1, 3, 46 *amicis* talibus ut -ius sit caruisse m. Ib. 252. 414. LIV. 8, 25, 8 -issimum malorum deditio . . . visa. *al.*). Cato 8 nec . . . in summa inopia -is esse senectus potest (*antea*: tolerabiliorem. 26. 85 mihi . . . -is est s. nec solum non molesta, sed etiam iucunda). Att. 1, 5, 4 non mihi grave duxi scribere ad te de illius querimoniis, cum eas audire . . . -e putassem (*item accedit inf.*: PROP. 1, 17, 15 SEN. Herc. O. 405 Thy. 307. benef. 3, 31, 1 *al.*). *al.* SALL. Iug. 54, 1. 89, 4 cives . . . immunes, -i imperio et ob ea fidelissumi (*cf.* VVLG. II par. 10, 4 pater tuus durissimo iugo nos pressit, tu -iora impera). HOR. carm. 1, 24, 19 durum; sed -ius (melius *Don. Ter. Hec. 603*) fit patientia, quidquid corrigere est nefas. OV. trist. 3, 8 (9), 42 mutato -ior sit fuga nostra loco (Pont. 2, 7, 57. *cf.* trist. 4, 10, 102 multa tuli non -iora fugā). 4, 1, 61 nec . . . -ior fortuna malorum est. LIV. 38, 9, 11 haec (*i. condiciones pacis*) quamquam spe ipsorum aliquanto -iora essent (POMPON. dig. 35, 1, 35 libertatis c. [*postea*: gravior et durior]. VAL. dig. 35, 1, 87 MAECIAN. dig. 36, 1, 66, 1. *al.*). *al.*

Ⓘⓘ *ad faciendum, peragendum* (*vergit in notionem fere i. q. facilis; exempla certiora, cf. supra l. 44*): Ⓐ *acced. inf. final.* (*sc. sec. graec.*): HOR. carm. 2, 4, 11 postquam . . . ademptus Hector tradidit fessis -iora tolli Pergama Grais (*Ω 243* ῥηΐτεροι . . . ἐναιρέμεν). Ⓑ -e est *sim. c. inf.*: FEST. p. 254 'quincentum' . . . producta prima syllaba . . . usurpa⟨ba⟩nt antiqui; quod postea -ius visum est ita, ut nunc dicimus, pronuntiari (*an inf. fin.?*). VAL. MAX. 4, 6 ext. 1 Artemisia . . . Mausolum . . . quantopere desideraverit, -e est . . . argumentari. PS. QVINT. decl. 19, 3 concipere verbis. IVV. 7, 240 tot puerorum observare manus. CYPR. Demetr. 1 p. 351, 18 facilius . . . et -ius. IVVENC. 2, 86 quod *verbum* quanto -ius fuerit dixisse, . . . probabunt *pharisaei* (*Vulg. Matth. 9, 5* quid est facilius dicere, *gr.* εὐκοπώτερον). HIL. in psalm. 136, 14 (*opp.* difficulter). CLAVD. DON. Aen. 1, 245 p. 56, 20 transisse (*postea*: nullam . . . difficultatem). Ⓒ *vario usu*: QVINT. inst. 11, 2, 42 difficiliora . . . debent esse quae exercent, quo sit -ius ipsum illud, in quod exercent. DECL. in Catil. 42 restinguenda est . . . flamma . . ., dum . . . facultas restinguendae -issima data est. ARNOB. nat. 2, 11 quisquamne illorum *philosophorum* . . . potuit . . . non dicam maris insanias . . . prohibere . . ., sed, quod -issimum multo est, fervunculum . . . sanare? IVVENC. 2, 51 compedibus -is insultare solutis ludus erat. AMM. 16, 12, 22 *equi* rectorem praecipitem agere -i negotio trucidandum (20, 10, 2. 25, 1, 5. 26, 6, 10. 27, 10, 10. 28, 5, 5. 31, 8, 5). 17, 13, 28 *ponte* opera -i perfecto. 25, 7, 2 diffusum abunde militem per provincias -i tessera colligi posse. RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 14, 7 -e et facile putas *magistrum fieri*. VITA Hil. Arel. 3 l. 12 *anima* non -em habuit facilemque tractatum.

β viliores, minoris momenti sive infirmiores, minus efficaces sim. (*ad actiones inconsideratas, temerarias spectare videntur l. 40 sq. 52*): Ⓘ *varia*: TER. Hec. 292 -ia sunt, quae tu pergravia esse in animum induxti tuom. 426 te causae impellebant -es (CIC. Verr. II 2, 109 *de causa iudiciali*. Planc. 27 *cum propinquo* ita magnis amoris *vinclis coniunctus*, ut illae necessitudinis causae -es esse videantur. fin. 3, 42 qui excipiunt eos *dolores* pro patria quam qui -iore de causa. off. 2, 32 POMP. Cic. Att. 8, 12 B, 1 PROP. 2, 24, 10 OV. epist. 18, 130 trist. 4, 10, 66. *et saepius*). 781 sin . . . est . . . iratus gnatus . . ., id -e est; cito ab eo haec ira abscedet. CIC. Q. Rosc. 4 non refert parva nomina in codices? immo omnes summas. -e et tenue hoc nomen est? HS CCCIↃↃↃ sunt (*cf.* SVET. Aug. 32, 3 de -ioribus summis). Verr. II 2, 156 qui . . . minas atque . . . pericula prae salute sua -ia duxerint (fam. 3, 11, 4 p. -iora . . . et maiora praesidia. SEN. clem. 2, 4, 4 PLIN. nat. 36, 40 FRONTIN. strat. 3, 17, 4 APVL. met. 7, 7, 1 AMM. 26, 10, 10. *fortasse huc* CAES. civ. 3, 26, 4 *p. 1220, 4*). rep. 4, 4 iuventutis . . . exercitatio quam absurda in gymnasiis! quam -is epheborum illa militia! *al.* ANTON. Cic. Att. 14, 13 A, 1 vereor, ne absentia mea -ior sit apud te. CAES. Gall. 5, 28, 6 quid esset -ius aut turpius quam auctore hoste . . . capere consilium (*cf.* LIV. 3, 21, 5 -ius . . . vaniusque profecto est sua decreta . . . tollere quam aliorum). 7, 39, 3 quorum salutem . . . civitas *non* -i momento aestimare posset (LIV. 2, 7, 10 tam -i m. mea apud vos fama pendet. 24, 28, 5 minorem ac -ioris momenti consultationem. *al.*). SALL. Iug. 80, 6 Iugurthae filia Boccho nupserat; verum ea necessitudo apud Numidas . . . -is ducitur (TAC. ann. 3, 29, 2). PROP. 2, 12, 4 -bus curis (*i. hominibus vilia curantibus*) magna perire bona (TAC. ann. 14, 54, 2 -issimis quoque c. impar. 15, 36, 2 deseruit inceptum cunctas sibi curas amore patriae -iores dictitans. *al.*). OV. ars 3, 686 quantum cito credere laedat, exemplum vobis non -e Procris erit (AMM. 27, 3, 7 CE 1103, 2. *cf.* VAL. MAX. 7, 3, 10 uno adiecto -ioris notae exemplo). Ib. 617 Aulidis a portu qui -e vertit iter (*'temere inceptum' sim. explicatur vulgo, re admodum incerta*). *al.* *acced. supinum*: LIV. 27, 15, 9 Fabium . . . -e dictu momentum ad rem ingentem potiundam adiuvit (*cf. 38, 29, 3* haud magna memoratu res). TAC. ann. 4, 32, 1 pleraque . . . parva forsitan et -ia memoratu videri.

Ⓘⓘ *bona, commoda, auxilium sim.*: ACC. trag. 146 ut ea cuncta optima (ut cuncta opima *Mercier*) . . . -ia prae illis *sc. armis Achillis* putet. L. CRASS. or. frg. (26 M.) Cic. orat. 219 ubi lubido dominatur, innocentiae -e praesidium est (CELS. 2, 11, 6 hic *i. cucurbitulis adhibitis* ut nullum periculum, ita -ius p. esse. *de p. militari*: SALL. hist. frg. 1, 99 LIV. 9, 45, 11. 10, 2, 8. 22, 24, 2. *al.* TAC. ann. 2, 59, 3 quamvis -i praesidio adversum ingentes exercitus. FLOR. epit. 4, 2, 18). RHET. Her. 2, 19, 29 -e conpendium fraude maxima commutarunt (SEN. dial. 4, 8, 2). CIC. inv. 2, 108 -iora beneficia *esse* quam maleficia (PVBLIL. N 60 PANEG. 3, 18, 4). Quinct. 34 sine iniuria potentiam -em atque inopem esse. Q. Rosc. 15 cui et pecunia -issima et existimatio sanctissima fuit semper. 47 auctoritas Cluvi (LIV. 21, 10, 11. 26, 22, 15 vilis -isque apud liberos. PLIN. nat. 30, 11 SPART. Geta 6, 4 HIER. adv. Iovin. 1, 14 [= epist. 49, 8, 3]). Sest. 115 sit hoc sane -e, quod non ita est . . ., set si est -e, homini gravi -e est *eqs.* (*respicitur plausus ut*: Phil. 1, 37. HOR. epist. 2, 1, 179 sic -e, sic parvum est, animum quod . . . subruit aut reficit). rep. 1, 27 quod earum rerum (*sc. agri, pecudum sim.*) videatur ei -is fructus, exiguus usus (FEST. p. 154 minimi habetur *flamen* Pomonalis, quod Pomona -issimo fructui agrorum praesidet pomis). Lael. 86 honores . . . ita contemnunt ut nihil inanius, nihil esse -ius existiment (ad Q. fr. 1, 1, 31 eos *h.* putavi, si vulgares essent, viles, si temporis causa constituerentur, -es. OV. fast. 1, 5. 6, 56 TAC. ann. 6, 15, 1). *al.* SALL. Iug. 91, 2 castris -i munimento positis (LIV. 31, 41, 9). VERG. Aen. 7, 232 nec vestra feretur fama -is tantique abolescet gratia facti (CVRT. 4, 4, 2 famam . . . qua plura quam armis everterat, . . . -iorem fore, si *eqs.*). 7, 581 neque . . . -e nomen Amatae (11, 688 n. . . . haud -e . . . Manibus hoc referes, telo cecidisse Camillae). 12, 764 neque . . . -ia aut ludicra petuntur praemia. OV. met. 1, 620 -e si munus

[*Koster*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Iunoni . . . negaretur (Mart. 4, 10, 3. 14, 21, 2 *de graphiario. cf.* Ov. met. 13, 702 nec -iora datis Troiani dona remittunt). Pont. 4, 1, 21 -is haec meritis referatur gratia tantis (Manil. 4, 112. Tac. ann. 14, 62 Anicetus . . . -i post admissum scelus g., dein graviore odio. Plin. epist. 5, 8, 12. *cf. p. 1208, 27*). *al.*

(III) *verba, sermones sim.* (*cf. p. 1212, 40 sqq.*): Cic. inv. 1, 89 *genus argumentationis vitiosum*, si -e *erit* (*explicatur* 1, 90 -e est, quod aut post tempus dicitur . . ., aut perspicue turpem rem -i tegere vult defensione). 2, 32 ut . . . animum alicuius inprobare nihil attinet . . ., sic causam peccati intercedere -e est, si *eqs.* Quinct. 57 vereor . . ., ne aut gravioribus utar verbis quam natura fert, aut -ioribus quam causa postulat (Sen. dial. 5, 26, 4 omnes incerti, queruli, ambitiosi *sumus* — quid -ioribus v. ulcus publicum abscondo —, omnes mali sumus [len- *cod. Laur., edd., sed lectionem cett. codicum confirmat* Mart. Brac. ira 9 l. 21 B.]. Gell. 2, 6, 2 'vexasse' [*Verg. ecl. 6, 76*] . . . verbum esse -e et tenuis ac parvi incommodi nec tantae atrocitati congruere). 76 testimonium (*opp.* gravissimum). S. Rosc. 93 quos qui -iore nomine appellant percussores vocant (Phil. 14, 10 gravius si quis attulerit nomen, *quam est 'hostis'*, libenter adsentiar; hoc vulgari contentus vix sum, -iore non utar. de orat. 2, 218 Tusc. 1, 95. fam. 1, 9, 1 cum illud ipsum gravissimum et sanctissimum nomen pietatis -ius mihi meritis . . . tuis esse videatur). Mil. 42 rumorem -em, fictam fabulam ([*sic corrigitur vulgo trad. corrupta*]. Svet. Vit. 16 -i rumore et incerto. Amm. 22, 13, 3. 29, 5, 8 *opp.* apertis . . . iudiciis. Clavd. 18, 347). de orat. 2, 308 ita -ia sunt *argumenta*, ut contemnenda sint (2, 309 part. 8. nat. deor. 1, 62 cum -e per se tum etiam falsum est. Sen. contr. 10, 1, 11 *iuxta* vana. Sen. nat. 6, 16, 2 epist. 20, 11. Qvint. inst. 4, 2, 82 quaedam a. turbā valent, diducta -iora sunt [*cf.* 5, 12, 5 singula -ia sunt et communia, universa vero nocent]. 5, 12, 14 ne a potentissimis ad -issima decrescat oratio. *al.*). fam. 3, 8, 1 refrigerato . . . -issimo sermone hominum provincialium (Sen. benef. 1, 4, 6 -i ac fabuloso s. et anilibus argumentis [*opp.* serio loquantur et magnis viribus agant]). *al.* Caes. Gall. 7, 42, 2 ut -em auditionem habeant pro re comperta. Brvt. et Cass. Cic. fam. 11, 2, 3 illud valde -e est ac nugatorium. Ov. ars 1, 571 blanditias . . . -es tenui perscribere vino. *al.*

(IV) *artes et studia* (*quatenus abhorrent ab occupationibus dignioribus, maxime sc. a philosophia vel re publica gerenda*): (A) *poesis artesque liberales*: Cic. Arch. 13 ex his studiis haec quoque crescit oratio et facultas, quae . . . numquam amicorum periculis defuit; quae si cui -ior videtur, illa quidem certe quae summa sunt, ex quo fonte hauriam, sentio. de orat. 1, 212 atque, ut iam ad -iora artium studia veniam, si musicus, si grammaticus, si poeta quaeratur ([*opp. 210* imperator, *211 rector rei publicae*, *212* iuris consultus]. Cato 50 quid in levioribus studiis, sed tamen acutis? quam gaudebat bello suo Punico Naevius *eqs.* [*opp. 49 studium* dimetiendi . . . caeli atque terrae]. Sen. dial. 11 [12], 20, 1 *animus* modo se -ioribus studiis oblectat, modo ad considerandam . . . naturam veri . . . insurgit). Brut. 3 si in -iorum artium studio memoriae proditum est poetas nobilis poetarum aequalium morte doluisse. fin. 1, 25 sed ut omittam . . . dolorem . . ., quem optimus quisque pro patria . . . suscipit, . . . ad ea, quae . . . videntur -iora, veniamus; quid . . . litterae, quid historiae cognitioque rerum, quid poetarum evolutio, quid . . . versuum memoria voluptatis affert? 2, 107 omitto dignitatem, honestatem . . ., haec -iora ponam: poema, orationem cum . . . scribis aut legis *eqs.* *al.* (B) *varia*: Cic. de orat. 1, 18 histrionum -is ars et scaena (*ad eandem spectant artem*: 1, 129 in artificio perquam tenui et -i. div. 1, 80 ut ad -iora veniamus). 2, 21 *in gymnasiis* discum audire quam philosophum malunt; . . . ita -issimam delectationem gravissimae . . . utilitati anteponunt. Nep. Epam. 1, 1 ne . . . ea, quae ipsis *lectoribus* -iora sunt, pari modo apud ceteros fuisse arbitrentur (*respicitur ars saltandi, cantandi sim. ut*: 2, 3 haec ad nostram consuetudinem sunt -ia et potius contemnenda; at in Graecia . . . magnae laudi erant). Amm. 21, 1, 7 (*de arte praenoscendi futura*) doctrinae genus haut -e. Veg. mil. 1, 4 neque . . . parva aut -is ars videatur armorum (*cf.* 3, 11 praemissis -ioribus artibus belli).

γ *instabiles, fugaces sim.*: Sen. Med. 221 (*v. p. 1209, 5 quae antecedunt*) cum -is magnas opes huc ferat et illuc casus (Anth. 415, 18 [*Senecae adiudicatum*] nil fixum et c. admonet *spes* esse -es). dial. 8, 1, 2 aliud ex alio placet vexatque nos . . ., quod iudicia nostra non tantum prava, sed etiam -ia sunt: fluctuamur *eqs.* (*cf.* epist. 102, 13 *de gloria* diversa dissimilium *hominum* iudicia sunt; difficiles adfectus, dubia omnia invenies, -ia, suspecta). epist. 47, 21 hoc habent . . . boni mores: placent sibi, permanent; -is est malitia, saepe mutatur. Stat. Theb. 1, 177 *Eteocles et Polynices* partiti versant populorum fata manuque fortunam fecere -em (*cf. 1, 140* iure maligno fortunam transire iubent. *de ipsa dea potius p. 1209, 2*).

2 *speciatim respiciuntur*: **a** *quae (qui) abhorrent a stilo vel argumento sublimiore sim.; pertinet ad*: α *comoediam, mimum sim.*: Ter. Phorm. 5 *Terentii* fabulas tenui esse oratione et scriptura -i, quia nusquam insanum scripsit adulescentulum cervam videre fugere *eqs.* (Don. *ad l.* 6, 1 quia in comoedia prodigia facta ⟨non⟩ sunt nec tragoedias concitavimus). Hor. ars 231 effutire -is indigna tragoedia versus. Ov. fast. 5, 347 scena -is decet hanc *Floram*; non est . . . illa coturnatas inter habenda deas. Pont. 4, 16, 30 Musa . . . Turrani tragicis innixa cothurnis, et tua cum socco Musa, Melisse, -i[s]. Tac. ann. 4, 14, 3 (*de Atellanis*) Oscum quondam ludicrum, -issimae apud vulgum oblectationis. β *carmina maxime ludicra, amatoria* (*opponitur carmen epicum passim*, nenia *l. 9*): Cic. fin. 1, 7 sunt illius *Lucilii* scripta -iora, ut urbanitas summa appareat, doctrina mediocris. Verg. georg. 4, 3 admiranda tibi -ium spectacula rerum: . . . *apium* mores . . . dicam. Hor. carm. 1, 6, 20 quis . . . digne scripserit . . . Tydiden superis parem? nos convivia, nos proelia virginum . . . cantamus . . . non praeter solitum -es. 2, 1, 40 ne relictis, Musa procax, iocis Ceae retractes munera neniae, . . . quaere modos -iore plectro (Sen. Tro. 321 *Achilles* inter caedes . . . -i . . . verberans p. chelyn). Prop. 2, 12, 22 haec mea Musa -is gloria magna tua (*sc. Amoris*) est (Merob. carm. 4, 16 *Aetii* coniunx non -bus canenda Musis, heroum suboles). Ov. am. 1, 1, 19 (*1* arma gravi numero . . . parabam edere) materia . . . numeris -ioribus apta (trist. 2, 331 forsan . . . n. -ioribus aptus sim satis in parvos sufficiamque modos; at si me iubeas . . . Gigantes dicere, conantem debilitabit onus). 2, 1, 21 (*11* ausus eram . . . caelestia dicere bella) blanditias elegosque -is . . . resumpsi (Pont. 4, 5, 1 Mart. 12, 94, 8). 3, 1, 41 non ego contulerim sublimia carmina nostris . . .; sum -is et mecum -is est mea cura, Cupido: non sum materia fortior ipsa mea (*de Elegia ut* rem. 380). met. 10, 152 cecini plectro graviore Gigantas . . .; nunc opus est -iore lyra puerosque canamus *eqs.* (Sen. Ag. 334 nil acre . . . magnumque modis intonet *chelys* altis, sed quale soles, *Phoebe*, -iore l. flectere carmen simplex). 11, 154 Pan . . . dum teneris iactat sua carmina nymphis et -e . . . modulatur . . . carmen (Calp. ecl. 2, 31 *Silvanus* dixit mihi non -e c. Mart. 7, 8, 9 fas audire iocos -ioraque carmina, Caesar. Tac. ann. 16, 19, 2 *Petronius moriens* audiebat . . . referentes nihil de immortalitate animae et sapientium placitis, sed -ia carmina et faciles versus). trist. 2, 339 ad -e rursus opus, iuvenalia carmina, veni (2, 436 -e Cornufici . . . o.). Phaedr. 4, 2, 1 -i (-e *trad.*), dum nil habemus maius, calamo ludimus. Colvm. 10, 225 (*217* ista *sc. naturae secreta* canit maiore deo quem Delphica laurus impulit) me mea Calliope cura -iore vagantem iam revocat. Stat. silv. 2 praef. 16 in arborem . . . et psittacum scis a me -es libellos quasi epigrammatis loco scriptos; eandem exigebat stili facilitatem leo mansuetus *eqs.* Mart. 4, 29, 8 -is . . . Marsus. Plin. epist. 9, 10, 2 in via . . . nonnulla -iora statimque delenda . . . extendi. Prvd. cath. 3, 26 *laudem dei canens* sperne, Camena, -es hederas, cingere tempora quis solita es *eqs.* Boeth. cons. 2, 1, 8 W. adsit . . . rhetoricae suadela dulcedinis . . . cumque hac musica . . . nunc -iores nunc graviores modo succinat.

γ *orationes scriptaque varia* (*de fide scriptorum v. p. 1208, 77. 79; ceterum cf. p. 1211, 6 sqq.*): Cic. de orat. 2, 218 -e nomen habet utraque res *sc. cavillatio et dicacitas*! quippe -e enim est totum hoc risum movere; verum tamen . . . multum . . . facetiis profici vidi *in orationibus* (*cf.* 2, 274 genus hoc *iocorum* -ius et . . . mimicum [Qvint. inst. 6, 3, 8 res -is et quae a scurris, mimis . . . saepe moveatur]. 2, 290 non . . . vereor, ne quis me in isto genere *iocandi* -iorem iam putet, quoniam . . . Catones, Lepidos protulisti). Brut. 207 Cottam . . . miror, summum ipsum oratorem minimeque ineptum, Aelianas -is oratiunculas voluisse existimare suas. orat. 170 si inanibus verbis -busque sententiis *numerum adhibent*, iure *vituperantur* (nat. deor. 1, 59 distincte, graviter, ornate *dixisse Zenonem*; *ut nunc Velleium*; sed *moleste ferebam* . . ., tantum ingenium . . . in tam -es, ne dicam in tam ineptas sententias incidisse. Sen. contr. 1, 6, 12 Glyconis *rhetoris* valde -is et [ut *coniecit H. J. Müller*] Graeca s. est [*opp.* tolerabilem dixit illam rem, cum *eqs.*]. Qvint. inst. 8, 5, 30 -es, frigidas, ineptas). orat. 191 Ephorus . . ., -is ipse orator, sed (et *var. l.*) profectus ex optima disciplina. fam. 2, 11, 1 (*ad M. Caelium Rufum*) putaresne umquam accidere posse, ut mihi verba deessent, neque solum ista vestra oratoria, sed haec etiam -ia nostratia? Nep. praef. 1 fore plerosque . . ., qui hoc genus scripturae -e et non satis dignum summorum virorum personis iudicent (*cf.* Att. 13, 6 nec praeteribo, quamquam nonnullis -e visum iri putem, . . . non amplius quam terna milia . . . eum expensum sumptui ferre solitum). Sen. contr. 1, 1, 25 Euctemon, -is declamator, sed dulcis (*cf.* Qvint. inst. 10, 1, 124 -is quidem, sed non iniucundus tamen auctor est Catius). Sen. epist. 46, 1 *liber* -is mihi visus est, cum esset nec mei nec tui corporis, qui primo aspectu aut Titi Livii aut Epicuri posset videri. Petron. 2, 2 -bus . . . atque inanibus sonis ludibria quaedam excitando effecistis, ut corpus orationis enervaretur. Plin. nat. praef. 12 quod -ioris operae hos tibi dedicavi libellos; nam nec ingenii sunt capaces . . . neque admittunt excessus aut orationes *eqs.* Qvint. inst. 9, 3, 72 illa *paronomasiae exempla* -iora (*opp.* melius atque acrius; pessimum). 9, 3, 74 *paria et contraria*, rem alioqui -em sententiarum pondere implevit *Cicero*. 9, 4, 92 *pedes* acres quae ex brevibus *syllabis* ad longas insurgunt, -iores quae a longis in breves descendunt. Tac. dial. 35, 4 suasoriae . . . tamquam plane -iores et minus prudentiae exigentes pueris delegantur, controversiae robustioribus assignantur. Svet. rhet. 26, 2 M. Caelius (or. frg. 24 M.) . . . rhetorem . . . deridens ut inflatum ac -em et sordidum (*nisi potius ad mores illius referendum*). Gell. 12, 2, 1 quod . . . *Senecae* sententiae aut inepto inanique impetu sint aut -i et causidicali (quasi dicaci *trad.*) argutia.

b *crimina, scelera, iniuriae sim.* (*sc. quae sunt contemnenda, vel minus nocent, reum minus onerant*): Ter. Hec. 310 pueri inter sese quam pro -bus noxiis iras gerunt (*cf.* Amm. 30, 8, 13 ut noxas vel -es acerbius vindicarent). 568 hoc quod -iust (*sc. me filiam a genero abducere*

[*Koster*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

velle). CIC. inv. 2, 80 peccatum (S. Rosc. 62 in minimis noxiis et in his -ioribus peccatis. Verr. II 1, 69 parad. 26 TERT. paenit. 3, 4. AVG. serm. 278, 12, 12 p. -ia et minuta ..., quae quidem videntur minora, sed multitudine premunt. *al.*). Verr. II 1, 86 magnum hoc ... crimen est libidinis ...; accipite nunc avaritiae ... non -ius (OV. trist. 2, 472 SEN. contr. 10, 3, 3. SEN. benef. 1, 10, 4 *opp.* maximum. SIL. 13, 867 PAPIN. dig. 50, 2, 5. TERT. idol. 23 p. 56, 27 nec potes -iore crimine maius excludere. CYPR. zel. 1 -e ... et modicum. *al.*). 1, 119 iniuriae (SEN. dial. 4, 14, 4 qui -em i. ... ferre noluerant, gravissimis malis obruti sunt. 4, 32, 3. 11 [12], 2, 3. PAVL. sent. 5, 4, 22 *opp.* atrocem. *al.*). Cluent. 91 his de causis ... condemnatus est ... -issimis et infirmissimis (CAES. Gall. 7, 4, 10 -iore de causa [*opp.* maiore commisso delicto]. PROP. 2, 9, 36 sive ea *i. eius irae* causa gravis, sive ea c. -is. LIV. 5, 4, 12 [*ironice*] quia -is causa belli est ...: septiens rebellarunt *eqs.* VAL. MAX. 8, 1 damn. 5. SEN. clem. 1, 16, 3. *al.*). Mur. 62 delictum (SIL. 13, 844 TAC. Germ. 12, 2. ann. 11, 18, 3 *opp.* magnis delictis. MEN. dig. 49, 16, 4, 14 -ius ... d. emansionis habetur ..., desertionis gravius. *al.*). fam. 3, 10, 8 id eligere ad perfidiam, quod ad indicandum odium apertissimum sit, ad nocendum -issimum. *al.* MET. NEP. Cic. fam. 5, 3, 1 hominis importunissimi contumeliae ..., ut sunt -es ab eius modi homine, a me despiciuntur (SEN. dial. 2, 5, 1 illa *sc. iniuria* naturā gravior est, haec *sc. c.* -ior et tantum delicatis gravis. HIL. AREL. vita Honorat. 18 l. 20 aut -em aut nullam. CAES. AREL. serm. 219, 3 p. 825, 29). HOR. sat. 1, 4, 53 (*49* quod meretrice ... insanus amicā ... uxorem ... recuset *eqs.*) numquid ... istis audiret -iora. OV. epist. 7, 8 famam ... cum male perdiderim, perdere verba -e est. VAL. MAX. 9, 11, 7 scelus (SEN. Med. 906 quam -ia fuerint quamque vulgaris notae quae commodavi scelera. Phoen. 338 scelere defungi haut -i, haut usitato). *al.*

c *certamina, contentiones sim.* (*sc. maxime non vehementia, non acria, hic illic etiam contemnenda; tolerabilia l. 45*): **α** *bellica*: CATO or. frg. 1, 13 (35 M.) proeliis -bus (lenibus *cod. Frontonis* p. 128, 8 v. d. H. = p. 129 N., *sed* lev- *ipse Fronto paulo ante laudans Catonem*) spectabam, cuiusmodi quisque esset *miles* (CAES. Gall. 7, 36, 1. 7, 53, 2. SALL. Iug. 87, 1 proelia multa, ceterum -ia. LIV. 4, 27, 5. 22, 9, 4 proelio ... magis ad eventum secundo quam -i aut facili adfectus. 33, 22, 7 *iuxta* vix digna dictu. 34, 37, 7 *opp.* iusta pugna [*cf.* 39, 2, 8 iusto proelio]. *et saepius*). LIV. 1, 10, 4 certamine (7, 32, 5 temptandi hostis causa. 22, 12, 10 parva momenta -ium c. 23, 40, 9 per procursationes -ia c. vario eventu inita; postremo descensum in aciem. 32, 18, 8 -bus sine effectu c. *et saepius*. AMM. 27, 5, 6). 4, 49, 5 ne memorabili quidem bello per ... -em ... unam pugnam ... fines amisere (22, 20, 3 quod una -i pugna toto ... mari potiti erant. 22, 50, 2 haec est p. ⟨Cannensis⟩, Alliensi cladi nobilitate par, ceterum ut illis, quae post pugnam accidere, -ior ..., sic strage exercitus gravior foediorque. FEST. p. 242. LVCAN. 8, 380 p. -is bellumque fugax). 37, 16, 9 dum ... -bus excursionibus lacessebatur magis quam conserebatur pugna. 42, 52, 2 -bus bellis ..., quae exercerent magis quam fatigarent (VEG. mil. 3, 1). CVRT. 4, 1, 40 -iora inter illos fuere discrimina unum certamen, ex quo cetera pendebant, intuente fortuna (SIL. 1, 636). *al.* **β** *varia*: FEST. p. 178 de cuius *equi* capite non -is (magna *Paul.*) contentio solebat esse (SVET. Claud. 15, 2 inter advocatos). SEN. Ag. 192 accingere, anime: bella non -ia apparas. OPTAT. 5, 3 p. 123, 1 de sacramento non -e certamen innatum est. NOVELL. Valent. 17, 3 ne -is ... inter ecclesias turba nascatur.

d *affectiones*: **α** *animi*: Ⓘ *variae* (*sc. in primis non vehementes, hic illic etiam fugaces vel viles vel non onerosae*): CIC. de orat. 1, 220 permediocres ac potius -es motus *animi* (SEN. dial. 3, 16, 7 tenuemque). nat. deor. 1, 113 has -ioris ducis voluptates, quibus quasi titillatio ... adhibetur sensibus (SEN. epist. 18, 10 voluptas ... non illa -is et fugax ..., sed stabilis et certa. STAT. silv. 1, 6, 52 hos inter ... luxus *epularum* spectandi -is effugit voluptas). HOR. carm. 1, 14, 18 *navis* nuper sollicitum quae mihi taedium, nunc desiderium curaque non -is (CIRIS 227 nec -is hoc *i. pallorem talem* faceret ... cura. SEN. Phaedr. 607 *opp.* ingentes. CVRT. 9, 8, 25 QVINT. inst. 11, 3, 139. APVL. met. 11, 29, 2 nec -i c. sollicitus, sed oppido suspensus animi). epist. 1, 5, 8 mitte -is spes et certamina divitiarum (OV. Pont. 1, 2, 64 spes ... -is magno victa timore cadit). 2, 1, 118 -is haec insania *scribendi*. OV. met. 1, 655 tu, *Io*, non inventa repertā luctus eras -ior (SIL. 14, 614 CLAVD. 28, 313). Pont. 1, 10, 20 si quis ne mihi sit -ior Caesaris ira timet (GERM. 656. SEN. dial. 4, 19, 4 puerorum feminarumque irae acres magis quam graves sunt -ioresque, dum incipiunt. CASSIOD. var. 2, 30, 1). SEN. epist. 35, 3 gaudium ... -e et evanidum (GELL. 9, 9, 15 quod Homerica quidem *Λητώ* [*φ 106*] gaudium gaudeat genuinum et intimum ..., ipse autem *Vergilius Aen. 1, 502* imitari hoc volens gaudia fecerit pigra et -ia et cunctantia). *al.* Ⓘⓘ *amor sim.* (*scil. non tristis, non serius; sed fugacitas respicitur fortasse* OV. *l. 80*): TIB. 1, 1, 73 (*69* interea, dum fata sinunt, iungamus amores:) nunc -is est tractanda Venus, dum frangere postes non pudet *eqs.* 1, 7, 44 non tibi sunt tristes curae ..., Osiri, sed ... -is aptus amor (OV. epist. 3, 42 quo -is a nobis tam cito fugit a. fast. 4, 100 nec coeant pecus, si -is absit a. *cf. p. 1209, 9*). VAL. FL. 6, 472 (*inter proprietates cinguli Veneris*) -is et festina cupido.

β *corporis* (*sc. morbi, vulnera sim.*): CIC. rep. 1, 63 in morbo -i (*postea*: ingravescente m. NEP. Att. 22, 3 febris decessit -iorque morbus esse coepit. MANIL. 4, 73 -is perimit m. graviorque remittit. CELS. 2, 1, 4 -iores sunt ⟨et⟩ promptius finiuntur [*Hippocr. aphor. 3, 8* εὐκρινέες]. *al.*). fin. 1, 40 quod ... dolor in longinquitate -is, in gravitate brevis soleat esse ([*sec. Epicuri sent. 4 ut*: 2, 22. 94 *bis*. 95 SEN. epist. 24, 14]. SEN. epist. 78, 13). Att. 7, 2, 2 alteram quartanam ... decessisse et alteram -iorem accedere (10, 9, 3). HOR. epist. 2, 2, 150 si volnus tibi ... non fieret -ius (OV. met. 3, 87 -e v. erat, quia se retrahebat ab ictu *serpens*. 8, 346 Pont. 1, 7, 50. SEN. contr. 7, 5, 9 destricta -i v. est cutis [VAL. MAX. 6, 8, 2 perstrictum]. CELS. 5, 27, 1[A] *opp.* vehemens. *al.*). LIV. 22, 8, 3 ut in adfecto corpore quamvis -is causa magis quam ⟨in⟩ valido gravior sentiretur (CELS. 2, 7, 6. 2, 14, 6. STAT. silv. 5, 3, 258). GRATT. 364 si ... -is est in vulnere noxa. CELS. 1 prooem. 53 adversa valetudo ... vehemens esse soleat an -is. 2, 7, 35 si febris ... interdiu -ior est, noctu increscit (3, 5, 4. 3, 20, 3 temporibus, quibus f. -issima est. PLIN. nat. 23, 92. 26, 115 IVLIAN. dig. 42, 1, 60 SER. SAMM. 895 AMM. 21, 15, 2). 2, 6, 9 *signa* -iora graviorave (*antea*: mitiora peiorave. *cf.* 3, 2, 6 indicia). 3, 5, 4 graviorem accessionem -ior nox sequitur; quo fit ut graviorem accessionem nox quoque tristior antecedat. *al.*

e *poenae sim.*: CIC. part. 122 si iudici poena -ior quam facti praemium, aut si facinoris voluptas maior quam damnationis dolor (fam. 5, 18, 1 OV. met. 10, 698. trist. 1, 1, 30 sit mea lenito Caesare p. -is. LIV. 3, 56, 7. 29, 21, 6. 42, 41, 14 SEN. contr. 2, 5, 11. SEN. dial. 3, 6, 3 -es, revocabiles [*opp.* ultima supplicia]. *et saepius*). Att. 11, 18, 1 supplicium (SEN. dial. 5, 43, 4 sive de ultimis suppliciis cogitas sive de -ioribus. QVINT. decl. 348 p. 370, 24 SVET. Tib. 61, 5. TERT. anim. 33, 10 -iora post mortem supplicia vel praemia. GALLICAN. Avid. 5, 3). SALL. Catil. 51, 24 (*oratio Caesaris*) quia -ius est *verberari quam necari*. HOR. carm. 3, 27, 37 -is una mors est virginum culpae (SEN. Herc. O. 866 -is u. m. est; -is? at extendi potest). LIV. 24, 16, 13 hanc multam ... feretis, si reputabitis nulla ignaviae nota -iore vos designari potuisse. SEN. Med. 901 vindicta. SVET. Aug. 51, 1 -i exilio punire. *al.*

f *impensae vel damna*: **α** *impenditur opera, tempus sim., amittuntur varia*: VARRO ling. 6, 16 huius rei (*vini*) cura non -is in Latio (VERG. georg. 3, 305 OV. ars 2, 121 SEN. epist. 95, 29 COLVM. 7, 8, 6. *al.*). OV. met. 14, 197 (*verba Polyphemi*) si quis referat mihi casus Vlixem ..., quam nullum aut -e sit damnum mihi lucis ademptae (LIV. perioch. 92 FLOR. epit. 2, 2, 11 APVL. met. 6, 19, 2. *al.*). LIV. 22, 8, 2 -em ex comparatione priorum ducere recentem equitum iacturam (PHAEDR. app. 8 [10], 24 *hosti opponendum esse cinaedum*, in quo i. -is est. AMM. 17, 13, 27. *al.*). SEN. dial. 9, 16, 4 *Hercules, Regulus, Cato* -i temporis impensa invenerunt, quomodo aeterni fierent. 9, 17, 7 in postmeridianas horas aliquid -ioris operae distulerunt (epist. 76, 6 pecunia veniet ultro ..., virtus in te non incidet; ne -i quidem o. aut parvo labore cognoscitur. 90, 18 *cibi vestes sim.* obvia erant et gratuita et o. -i parabilia. COLVM. 11, 3, 53). *al.* **β** *impenditur pecunia*: OV. ars 2, 255 servo, -is est impensa, ... porrige ... munera parva (COD. Theod. 6, 4, 21, 4). 3, 171 *non purpuram emendam esse*, cum tot prodierint pretio -iore colores (SEN. benef. 6, 15, 7 -i p. fultura *aedificii* conducitur. SVET. Aug. 41, 2 saepe -issimo, interdum nullo p. APVL. met. 7, 9, 5. HIER. epist. 64, 2, 4 moderatum et -e. COD. Theod. 14, 15, 1). SEN. epist. 19, 11 (*in imag. de beneficiis*) -e aes alienum debitorem facit, grave inimicum. PETRON. 14, 4 minoris pallium addicere placuit et pretium maioris compendii -iorem facere iacturam. IVV. 7, 77 constat -iori belua sumptu *quam poeta* (SCHOL.: leo levius pascitur). PLIN. epist. 10, 54, 2 quod ... minus acerbum erit -iore usura constituta ([*resp. Traian. l. c. 10, 55* ut quantitas usurarum minuatur]. SVET. Aug. 39 quod pecunias -ioribus usuris mutuati graviore faenore collocassent. GAIVS dig. 13, 4, 3 *opp.* gravibus. *al.*). SVET. Iul. 27, 1 omnibus ... gratuito aut -i faenore obstrictis. AVSON. 393, 17 p. 245 P. mercatūsne agitas -iore nomismate captans, insanis quod mox pretiis gravis auctio vendat.

CAPVT ALTERVM: *-ia dicuntur quae onere alieno plus minusve carent, expedita, nuda sunt* (GLOSS. -bus: non onustis. '-e facere, efficere' *fere pro* levare AMM. 22, 15, 23 RVFIN. Orig. in num. 5, 3 p. 30, 17. ORIBAS. *l. 79. al.*): **I** *indicatur onus*: **A** *quo quis liberatur*: **1** *abl.* (*cf. p. 1209, 35*): PLAVT. Capt. 1025 compedibus quaeso ut tibi sit -ior filius atque huic gravior servos (*postea*: ut istas compedis tibi adimam). SIL. 12, 563 Nomadum (Numi- *var. l.*) ... iubet prorumpere turmas; inde -is frenis circum ... fertur ... moenia (*cf. p. 1215, 6 et 1, 215* exsultant Numidae [*var. l.* Nomades], gens inscia freni). GRAMM. VI 273, 25 (*verba Diogenis*) hoc *poculo* ego -ior esse iam possum. **2** *gen.*: SIL. 2, 102 *Mopsus* opum -ior venatu extendere vitam abnuit. PAVL. NOL. epist. 49, 11 saecularium sarcinarum -es et ... veteris hominis veste nudatos. **3** *praep.*: TERT. apol. 6, 6 in feminis prae auro nullum -e est membrum (atque immune *addit* ISID. orig. 19, 32, 4). RVFIN. Orig. in num. 5, 3 p. 30, 17 qui penitus purgati et -es effecti sunt a delictis (ORIBAS. syn. 6, 2 La ab omni -is fit accidentia [*gr.* ἀπαλλάττοιτο, *Ab* liber invenitur]. PALLAD. hist. mon. I 2 p. 256[B] virginem ... facere a cupiditatis onere ... -iorem [*gr. p. 23, 9 B.* εἰς κουφισμόν, *II 13 p. 367*[A] ad relevationem avaritiae]).

B *quo quis instruitur* (*sc. ita ut non gravetur*): **1** *armis sim.*: VERG. Aen. 9, 548 *Helenor*, ense -is nudo parmaque inglorius alba

[*Koster*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(SERV. auct.: ⟨-is⟩ armaturae est. *item c. abl.*: LIV. 21, 21, 11 iaculatorum -ium armis. TAC. Germ. 6, 1 pedites ... nudi aut sagulo -es). LVCAN. 1, 423 longis ... -es Suessones in armis (*cf. l. 11*). 2 *variis*: OV. met. 2, 150 -em iuvenali corpore *Phaethontis* currum *Solis*. fast. 2, 457 -is obliqua subsedit Aquarius urna *sc. ex qua aqua effusa est* (*cf. Manil. 4, 259* inflexa fontem qui proicit urna). SIL. 2, 64 nullā ... -is Gaetulus habenā.

II *non indicatur onus*: A *fere technice*: 1 *in re militari respiciuntur copiae armis levioribus instructae* (*saepe de barbaris et auxiliariis. sublucet hic illic color secundarius velocitatis*): a *vario usu*: ENN. ann. 506 -es ... secuntur in hastis (*cf.* LIV. 8, 8, 5 manipulus -es vicenos milites, aliam turbam scutatorum habebat; -es autem qui hastam tantum gaesaque gererent vocabantur). VARRO Men. 21 quem secuntur cum rutundis velites -es parmis (PANEG. 2, 35, 3). VERG. georg. 4, 314 Parthi (SERV. auct.: -es nunc ad armaturam. *de iisdem* SEN. Med. 711. *cf.* VAL. FL. 6, 697 -is infesto procurrit in agmina curru *Myraces Parthus*). Aen. 11, 512 equitum -ia ... arma praemisit (LIV. 22, 47, 1 pugna -bus primum armis commissa; deinde ... laevum cornu cum dextro Romano concurrit. 43, 18, 4 cum ... duobus milibus -ium arm[at]orum et quingentis equitibus. SIL. 5, 30 EPIST. Alex. l. 116 H. AMM. 19, 3, 1. *cf. p. 1202, 34*). 11, 868 -is ala Camillae (SERV. auct.: -is armatura scilicet. *in imagine*: PRVD. psych. 349). LIV. 22, 18, 3 *cohors* -ior cum velocitate corporum tum armorum habitu ... hostem gravem armis ... elusit (TAC. ann. 1, 51, 3 turbabantur ... densis Germanorum catervis -es cohortes. 2, 52, 4. 4, 73, 2. *cf.* 3, 39, 1 alarios equites ac -is cohortium mittit in eos [*distinguitur* robur peditum]). *al.* *indicatur finis*: NEP. Iph. 1, 4 peltam pro parma fecit ..., ut ad motus concursusque essent -iores *pedites* (*syn.* expeditiores milites reddidit. AMM. 24, 2, 8 ad cursum. 31, 2, 8 ad pernicitatem). SIL. 4, 549 instat Hiber -is et -ior discurrere Maurus (*accedit inf. ut*: 10, 604 muros haud fregerit umquam, exultare -is nudato corpore Maurus). b -is armatura (*legitur inde a* CAESARE *eumque continuantibus scriptoribus et* CIC. Brut., *plur. non nisi* BELL. Afr. 59, 3 AMM. 14, 6, 17 OROS. hist. 6, 15, 23): *v. vol. II 605, 38 sqq.*

2 *in serm. gramm. vertitur gr.* ψιλός, *sc. aspiratione carens* (*cf. e. g. Explan. in Don. gramm. IV 526, 3* [*Varro frg. 278 F.*] omnes voces aut aspirando facimus pinguiores, aut sine aspiratu pronuntiando tenuiores. *ceterum v.* leviter, 2. levigatio *necnon* 2. lenis, *quocum confunditur in codd.* PRISC. gramm. II 51, 24 GRAMM. VI 274, 23): PRISC. gramm. II 20, 14 inter c sine aspiratione et cum aspiratione est g ...; sunt ... tres ... mediae, quae nec penitus carent aspiratione nec eam plenam possident; ... in -bus exterior fit pulsus *palati*, in asperis interior, in mediis inter utrumque ... locum (lĕv- *intellegit Steinthal, Geschichte der Sprachwiss. II 198, sed ad* 2. lēvis *refert Sturtevant, Transactions ... of the Am. Phil. Ass. 48, 1917, 53*). 36, 1 dextram eius *H litterae* partem ... ponentes psiles notam habent, quam Remmius Palaemon exilem, Grillius vero ... -em nominat, sinistram autem contrariae aspirationis, quam Grillius flatilem vocat.

B *usu communi*: 1 *varia*: a *corp.* (*non de arboribus exonerandis* CATO *p. 1220, 77*,): MORET. 80 venales umero fasces portabat in urbem: inde domum cervice -is, gravis aere redibat. OV. epist. 5, 112 tu, *Paris*, -ior foliis ...; et minus est in te quam summa pondus arista, quae -is adsiduis solibus usta riget (*sc. sine granis ut*: fast. 4, 646 Ceres primis dominum fallebat in herbis et -is obsesso stabat avena solo [*cf. 1, 692* sterilis ... avena]). LIV. 2, 65, 3 fixis in terram pilis, quo -iores ardua *loca* evaderent, cursu subeunt *milites* (*cf.* SIL. 13, 227 *Calenus* nudus in aequor thorace exierat -iorque premebat anhelos pondere loricae. 13, 245 proiectis ocius armis, quo -ior peteret muros). SEN. Ag. 854 arbor ... fugit ... in auras -iore ramo *sc. pomis decerptis*. Phaedr. 1018 fluctus haud cursu -i provolvitur: nescio quid onerato sinu gravis unda portat. STAT. Theb. 9, 854 sensit ... exhaustas umero -iore pharetras. TAC. hist. 4, 60, 2 dat custodes, qui ... sarcinas retentarent et qui ipsos -es abeuntes *milites* prosequerentur. MIN. FEL. 36, 6 ut qui viam terit, eo felicior quo -ior incedit, ita beatior ... qui ... non sub divitiarum onere suspirat. AVSON. 401, 33 p. 234 P. minus in sumptum δαπάνας -is arca ministrat ('*loculi inanes*' *Souchay*). AMM. 22, 15, 23 ut ... cruor egestus sagina distentum *hippopotamum* faciat -em (*sim. Sol. 32, 31* ut ... levetur. *Plin. nat. 8, 96* exonerat. *cf.* PS. APVL. herb. app. 44 l. 2 ut sanguis de naribus currat et caput -iorem faciat [*sim.* l. 4]. ORIBAS. syn. 9, 26, 3 La p. 330 evacuantis ... sanguinem sublevantur et -es efficiuntur [*gr.* ὑποκουφίζονται *tantum*, *Aa* leviantur]). PAVL. NOL. carm. 19, 436 *fur deprehensus* peccato mansit gravis et -is aere (*438* spolio furti non crimine nudus). b *incorp.* (*huc forte* VARRO Men. 427 *Promethei* -is mens umquam somnurnas imagines affatur, *si 'praecessit tale* non requie mali' [*Buecheler*]; *aliter Bolisani*): SEN. Phaedr. 127 nulla Minois -i defuncta amore est, iungitur semper nefas (*cf. p. 1213, 76*). Oed. 1056 (*1052* quicumque ... morbo graves semianima trahitis pectora ... relevate colla) quisquis exilem iacens animam retentat, vividos haustus -is (-es *Etruscus*) concipiat. LVCAN. 9, 938 -ior Romana iuventus auxilio *Psyllorum*. AVR. Fronto p. 75, 5 v. d. H. (p. 79 N.) mater iam -ior est (*antea*: costam inflixit. *item de aegrotis sim.*: GREG. TVR. Iul. 17 p. 572, 16 [*572, 4* tanta vi caloris obprimitur] innuens ... indicat se esse -iorem. RVF. podagr. 27 p. 32 cum se -iorem sensisset *arthriticus*). CASSIOD. Ios. antiq. 2, 38

sedebat ... tristitia gravissimus, ut neque a filiis consolationem sumens -ior fieret neque *eqs.* CORIPP. Ioh. 3, 333 resonant securis carmina terris dulcia voxque -is; ... mulcebant ergo Camenae et variis hominum relevabant pectora musis.

2 *naves, currus, equus onere vehendo vacua* (*exempla certiora; cf. p. 1202, 49*): ARRVNT. hist. 6 sexaginta onerarias -es praeter militem. SEN. Phaedr. 1088 curru -i ... ruunt *equi Hippolyto excusso*. TAC. ann. 1, 70, 1 *legiones duas* itinere terrestri P. Vitellio ducendas tradit, quo -ior classis vadoso mari innaret. PLIN. paneg. 14, 3 -is (*i. sine equite*) hic *equus* ... subsequebatur. AVIEN. ora 369 eximere classi pondera -ique cymba sic superferri salo (*364* navigia onusta adire non valent locos). CIL VIII 24512 quid ratari(i)s transeuntes dare debeant: ... burdo -is cum burdonariu *nummos tot* (*opp.* burdo carricatus).

3 *anima, homines corpore sive divitiis, peccatis liberi* (*cf. comparationem p. 1215, 64*): SEN. dial. 6, 23, 1 antequam ... terrena conciperent, liberati *animi*, -iores ad originem suam revolant. 11 (12), 11, 6 terrena ... pondera, quae non potest amare sincerus animus ac naturae suae memor, -is ipse, ⌊expeditus⌋ et quandoque emissus fuerit, ad summa emicaturus (⌊⌋expers *trad., corr. sec.* nat. 1 praef. 11 si sordidum omne detersit et expeditus -isque ... emicuit). epist. 79, 12 cum vitia disiecerit purusque ac -is in cogitationes divinas emicuerit. IVVENC. 3, 523 difficile est terris adfixos divite gaza avelli caelique -es in regna venire (*cf.* HIER. epist. 58, 2, 1 expeditior et -ior scandis scalam Iacob. AVG. serm. 252, 3, 3 -bus humeris secuti sunt Christum. serm. coll. Morin p. 630, 30 pauper -is est humeris). CARM. de resurr. 91 ut primum posito membrorum pondere cedunt terrenisque -es resolutae nexibus ibunt *animae*.

neutr. pro subst.: 1 *exempla varia, sc. plur., v. supra e. g. p. 1201, 53. 64. 1209, 55. 72.* 2 *in locutionibus adverbialibus* (*sc. sing. praeter* THEOD. MOPS.): a *pendens e praep.*: TAC. hist. 2, 21, 2 dum atrociora metuebantur, in -i habitum, reddita securitate, tamquam nihil gravius pati potuissent, maerebant (ann. 3, 54, 4 quantulum istud est ..., quam ... in -i habendum! *cf.* PS. RVFIN. in Os. 1, 2/5 p. 966^{B} nec in -i ponere eorum querelas). CLAVD. DON. Aen. 7, 230 p. 37, 8 nec pro -i ducimus, quicquid ... praestiteris (COMM. instr. 2, 16, 13 tanta dei vox est, et tibi pro -i [prole *trad.*] videtur; observas mandatum hominis et dei devitas. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 49, 36 nam si hoc factum minime fuerit, absque dubio perimemur et ⌊pro -i⌋ ab illorum vesania consumemur [*deest gr. I 1, 5 p. 133, 8*]). b *acc. obi. int. fere pro adv.*: PRVD. perist. 7, 73 ut modo suspendor -e praenatans summo gurgite fluminis. CLAVD. 12, 13 calamis ... -e Mincius susurret. CYPR. GALL. gen. 1364 -e olentia tura. VEN. FORT. carm. 6, 5, 342 ut -e dormires. THEOD. MOPS. in I Tim. 6, 10 p. 181, 4 multos fuisse ex ipsa concupiscentia non -ia nocitos. *Koster.*

adv. ***leviter**, levius, levissimē. SYNON. Cic. p. 437, 26 otiose. tarde. sensim. ... lente. commode. -r. p. 441, 4 propere. ... festinanter. strictim. summatim. breviter. compe⟨n⟩dio. sensim. caute. -r. subtiliter. [*variat in codd. c.* leniter *passim, c.* breviter MART. 4, 42, 9 (*falso trad.* MANIL. 1, 481); -ius *falso pro* laevis MACER hist. 24.]

i. q. modo levi (*in figura q. d. litotes* CIC. Q. Rosc. 16. 27 SEN. dial. 5, 34, 1 PLIN. epist. 4, 9, 23 SVET. Claud. 15, 4 gramm. 9, 1 *al.; iuxta verba passim, iuxta adi. p. 1217, 1 sqq. et saepius; iuxta subst. agentis p. 1218, 50*).

I *pertinet ad actiones (vel status inde ortos) vi, gravitate carentes*: A *proprie et in imagine* (*respiciuntur non vehementia sim. vel non opprimentia*): 1 *generatim*: a *c. verbis*: CATO agr. 33, 4 pampinos teneros alligato -r (*cf.* COLVM. 8, 8, 12 obligant. PLIN. nat. 28, 42 colligati). CIC. Verr. II 4, 53 qui ... furta odore aut aliquo -r presso vestigio persequebantur (*in imag. ut* Sest. 13 vestigia non pressa -r ..., sed fixa). nat. deor. 1, 83 in quo *simulacro Vulcani* ... -r apparet claudicatio (*de eadem re* VAL. MAX. 8, 11 ext. 3 claudicationis sub veste -r vestigium repraesentans). CATVLL. 45, 10 -r caput reflectens (*cf.* STAT. Theb. 9, 520 -r ... oculos ... rettulit). 64, 312 dextera ... -r deducens fila *e colo*. LVCR. 6, 215 cum ventus eas *nubes* -r diducit. CAES. civ. 3, 92, 3 -ius ... casura pila sperabat in loco retentis militibus, quam si ipsi immissis telis occurrissent (OV. met. 9, 554 nec -ius, quam siquis Athon ... in apertum everterit aequor, praecipitata *arbor navis* cadit pariterque et pondere et ictu mergit in ima ratem). VARRO rust. 3, 16, 37 concutiendum. MORET. 86 -r digitis tellure refossa. PROP. 1, 20, 47 *Hylan* prolapsum -r facili traxere liquore *Dryades*. OV. met. 8, 667 ova ... non acri -r versata favilla (CELS. 7, 7, 14^{E} verti). LIV. 21, 28, 9 resolutis, quibus -r adnexa erat *navis*, vinculis (*cf.* CELS. 7, 18, 2 innexus). FEST. p. 357 ⟨ex cannabi inpolita⟩ et sparto -r tortae ⟨restes⟩. PAVL. FEST. p. 29 'adnictat' saepe et -r oculo adnuit. CELS. 3, 16, 1 aut ex toto quiescere ... aut ... -r ambulare (*cf.* PEREGR. Aeth. 25, 6 quoniam pro monazontes, qui pedibus vadent, necesse est -ius ire [len- *edd. haud necessario*]). 7, 7, 1^{B} incidere suspensa -r manu, ne vesica ipsa vulneretur (COLVM. 4, 1, 6. PLIN. nat. 16, 156 suspendunt). 8, 10, 1^{L} *membrum* -ius aqua calida fovere (*cf.* RVFIN. hist. mon. 9 p. 427^{C} calefieri. *syn.* aliquatenus). SEN. dial. 5, 22, 2 quam *pallam* ... -r commovit (nat. 5, 1, 1 *de mari*. COLVM. 5, 9, 9). *al.* *in votis quae fiunt defunctis*: SEN. Tro. 602 patria tellus Hectorem -r premat. CE 971, 10 te, lapis, optestor -r super ossa residas (1012, 5. 1471, 3. 1542, 9. *et saepius* [*plura exempla in adnot. ad* 1474]. *de terra*: CE 1047, 1. 1048, 1. 1121, 1 CIL VI 16325). 1192, 9 te, lapis, obtestor, -r super ossa quies-

[*Bk.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cas (1472, 1. 1539, 8. 2138, 1. *de terra*: CE 1470, 1). **b** *c. adi. vel part. pro adi.*: RHET. Her. 3, 14, 25 -r tremibunda voce cum parva significatione risus. LVCR. 6, 248 fulmina gignier e crassis ... nubibus ...; nam ... -r densis *non* mittuntur nubibus umquam. CELS. 4, 25, 1 descendunt ... pituitae ... similia, interdum etiam -r subcruenta. PLIN. nat. 11, 248 *elephanto sunt digiti* v, sed indivisi ac -r discreti. 22, 41 cauliculos ... -r rubentes (*cf. Diosc. 4, 85, 1 ὑπέρυθρα*). PS. APVL. herb. 72 l. 18 tyrso ... -r hirto (*interpol. e Diosc. 4, 103, 1 ὑπόδασυς*).

2 *speciatim*: **a** *status, situs a plano vel recto modice declinans* (*var. lect.* -r *pro* leniter *iure fortasse defendit Seel* CAES. Gall. 7, 19, 1 collis ... -r ... acclivis. 7, 83, 2 loco ... -r declivi): CIC. Arat. 42 inde Fides posita et -r convexa videtur (*sic edd. vulgo*, -r posita et *vel* p. -r et *trad.*). nat. deor. 2, 143 genae ... -r ... eminentes (LACT. opif. 10, 27 papillae ... -r e.). div. 1, 30 lituus ⌊id est incurvum et -r ... inflexum bacillum⌋ (*del. Lambinus aliique.* QVINT. inst. 11, 3, 142 digitis -r inflexis. SVET. Aug. 79, 2 capillum. *cf.* PLIN. epist. 9, 7, 4 illic recta gestatio ... extenditur, hic ... xysto -r inflectitur). VARRO rust. 2, 5, 7 ne gibberae *sint boves*, spina -r remissa (*Colum. 6, 1, 3* dorso ... subsidente). CELS. 2, 6, 1 aures ... imis partibus -r a[d]versae. 4, 1, 5 *iecur* prominens -r ventriculo insidet. 5, 26, 27[B] si ... -r intumuit *vulnus*. 7, 5, 3[B] -r ... extrema *lamminae* ... inclinata. SEN. nat. 3, 28, 5 illud *mare* aequale terris est ideoque, ut effluat, non magna mole se tollet, dum satis est illi, ut supra paria veniat, -r exsurgere (LACT. opif. 10, 5 [*e* CIC. nat. deor. 2, 143 *supra allato*] genarum ... tumor ... -r exsurgens [*var. lect. et Isid. diff. 2, 56* leniter]. ISID. diff. 2, 65 mammae *sunt* ... tumores pectoris -r exsurgentes [*e* LACT. opif. 10, 27 *supra laud.*]). CVRT. 8, 14, 29 gladios -r curvatos (COLVM. 4, 26, 3 *palmes* -r curvabitur). MART. 4, 42, 9 -r ... naribus uncis.

b *vulneratio, ictus, tactus sim.*: **α** -r saucius: CIC. inv. 2, 154. SEN. benef. 5, 3, 3 cum alter multis volneribus confossus est, alter -r quidem s. (*item opponuntur* confossi dial. 11 [12], 3, 1). CVRT. 9, 8, 22 SVET. Cal. 55, 2. **β** *c. verbis*: LVCR. 4, 1284 -r quamvis quod crebro tunditur ictu, vincitur in longo spatio tamen (*cf. Otto, Sprichw. n. 458. 774*). PROP. 1, 3, 15 subiecto -r positam *i. Cynthiam iacentem* temptare lacerto. OV. epist. 16, 277 non mea sunt summa -r districta sagitta *Amoris* pectora; descendit vulnus ad ossa meum (*cf.* CVRT. 3, 11, 10 femur -r mucrone perstrictum [SVET. Claud. 15, 4 non -r p. HIER. epist. 1, 7, 2]. STAT. silv. 1, 2, 79 illam summa -r ... lampade parcentes et inerti strinximus arcu [*verba Amoris*]). ars 1, 605 -r ... admotus eunti velle latus digitis et pede tange pedem. fast. 4, 15 -r mea tempora myrto contigit (CASS. FEL. 56 p. 145, 9. *cf.* CELS. 7, 12, 1[A] ut attingat -r, non insidat *ferrum*). trist. 1, 2, 47 nec -ius tabulae laterum feriuntur ab undis, quam grave balistae moenia pulsat onus. Ib. 481 neve venenato -ius feriaris ab angue quam *Eurydice* (SEN. Phaedr. 1125 minor in parvis Fortuna furit -iusque ferit leviora deus). SEN. contr. 7, 5 (*verba Triari*) volnerare (7, 5, 6 *Vari Gemini*. 7, 5, 9 *Passieni*. AMM. 16, 12, 38. *al.*). *et saepius.*

c *actiones, quibus paulum quiddam sumitur, demitur, inditur sim.*: CIC. Verr. II 3, 177 non reperietis hominem timide nec -r haec improbissima lucra ligurrientem; devorare omnem pecuniam publicam non dubitavit (*cf. imagines similes*: PRVD. perist. 4, 187 [*in versibus suspectis, codice A omissis*] gustarunt -r saporem martyriorum. ORIG. in Matth. ser. 7 p. 11, 32 sensum eius *psalmi* -r degustemus. *proprie*: SIL. 5, 273 -r ... e corpore summo degustat cuspis ... cruorem). fam. 6, 6, 9 (*in imag. de Caecina Caesaris obtrectatore*) eodem fonte se hausturum intelleget *Caesar* laudes suas, e quo sit -r aspersus (CELS. 2, 17, 10 aqua -r aspergitur. SEN. nat. 1, 3, 2 PLIN. nat. 18, 116. *cf.* MART. 3, 65, 7 -r cum spargitur imbre *glaeba*). CELS. 2, 17, 8 -r corpus perunguendum ([*sed 2, 17, 6* leniter]. 3, 19, 2. CAEL. AVR. chron. 1, 5, 164. 2, 13, 155. *cf.* CELS. 3, 6, 9 unguendus est. *significatur res contraria 3, 20, 3* perunctum multo oleo [7, 26, 5]). 7, 10 linamentum ... respergendum est medicamento ... eoque naris -r inplenda. SEN. nat. 1, 6, 1 *arcus caeli* a meridie ortus magnam vim aquarum vehet ...; si circa occasum refulsit, rorabit et -r impluet. epist. 79, 18 -r extrinsecus inducta facies.

d *soni, strepitus submissiores* (*cf. p. 1220, 28*): CIC. Sull. 31 ea, quae -r dixerat, ... eos, qui circum iudicium stabant, audire nolebat (*opp.* clare; *30* suppressa voce *et* magna et queribunda voce. *cf.* VARRO ling. 6, 67 murmuratur ... qui ita -r loquitur, ut magis e sono id facere quam ut intellegatur videatur. OV. am. 1, 6, 12 risit, ut audirem, ... Cupido et -r ... ait). de orat. 2, 145 adrisit ... Crassus -r et ... inquit (len- *edd. vix recte sec. codd. aliquot rec. alterius; item* rep. 6, 12 cum ... ingemuissent ... vehementius ceteri, -r [*codd. Macr.*, len- *edd. praeter Ianum*] arridens Scipio ... inquit. fin. 1, 26 [len- *codd. dett.*]. *cf.* VRAN. epist. 3 p. 861[B] -r subridens). Tusc. 2, 49 non nimis in Niptris *Pacuvii* ... lamentatur *Ulixes* vel modice potius ...; tamen huic -r gementi ... non dubitant dicere *eqs.* (*opp.* perquam flebiliter ... lamentatur. *cf.* PROP. 1, 3, 43 -r mecum ... querebar). CATVLL. 64, 273 -r ... sonant plangore cachinni *undarum* (OV. met. 11, 508 *navis* dat ingentem ... fragorem nec -ius pulsata *undis* sonat, quam ... cum ... aries ... concutit arces). SALL. Iug. 94, 1 *scuta* offensa quo -ius streperent (*cf.* SVET. Cal. 55, 1 si qui saltante eo *pantomimo* vel -r obstreperet). PROP. 2, 32, 15 (*respiciuntur aquae salientes*) -r nymphis ... crepitantibus. FEST. p. 177 nictit canis ... -r ganniens. GERM. frg. 3, 6 -r perstridunt caerula venti. SEN. Ag. 681 licet alcyones Ceyca suum fluctu -r plangente sonent. nat. 6, 19, 2 cum in dolio cantantis vox ... tam -r mota tamen circumit. *audacius de auditu*: GREG. M. dial. 4, 16 p. 254, 9 M. quanto chori psallentium *angelorum* altius ascendebant, tanto coepit psalmodia -ius audiri (*at* lenius *legitur loco gemino in euang. 40, 11 p. 1312[A]*).

B *translate respiciuntur*: **1** *quae modice, non vehementer aguntur*: **a** *generatim*: **α** *c. verbis*: CIC. inv. 1, 26 *vitium exordii* commutabile, quod ab adversario potest -r mutatum ex contraria parte dici (*cf.* leg. agr. 3, 2 quos -r immutatos esse sentio *cives*. orat. 135 cum aut duplicantur verba ... aut -r commutata ponuntur [*cf. de orat. 3, 206* paulum immutatum verbum]). 2, 83 -ius ... se poenitum *esse* (VLP. dig. 47, 18, 1 pr. *opp.* capite ⌈coll. Mos. 15, 2, 3 PAVL. coll. Mos. 12, 6, 1⌉. PAVL. dig. 23, 2, 68 *opp.* gravius). Cluent. 71 impellit (de orat. 2, 324). leg. agr. 2, 16 temptamini -r (QVINT. inst. 3, 4, 2 tum -r est temptatum ... et nunc prope inpulsum. VEG. mil. 3, 22 p. 114 4. CLAVD. 17, 244 mentem). Cael. 25 ne ... oratio ad animos vestros sensim ac -r accederet (accid- *var. l.* SEN. epist. 78, 29 quicquid expectatum est diu, -ius accedit). de orat. 1, 82 qui sero ac -r Graecas litteras attigissem (SEN. contr. 10 praef. 1 -r tacta delectant *studia*, contrectata et propius admota fastidio sunt. SVET. gramm. 9, 1). div. 2, 25 omnia -ius casura rebus divinis procuratis (OV. trist. 5, 3, 29 illo *Capaneo* nec -ius cecidi. *cf.* SEN. nat. 6, 3, 2 -ius accidunt familiaria; ex insolito formido maior est. CLAVD. DON. Aen. 1, 195 p. 46, 10 quae -ius accidissent). *al.* LVCR. 4, 1084 -r poenas frangit Venus inter amorem. VARRO ling. 9, 16 *verba* quae -r haerent *in consuetudine* (*opp.* fixa. PROP. 1, 19, 5 non adeo -r nostris [noster *var. l.*] puer [*i. amor*] haesit ocellis). HOR. sat. 2, 7, 78 adde super, dictis quod non -ius valeat. epist. 2, 1, 51 *Ennius* -r curare videtur, quo promissa cadant. CELS. 3, 18, 4 qui *phrenetici* ... -r ... manu peccant (*opp.* qui violentius se gerunt. QVINT. inst. 7, 4, 31 TERT. paenit. 5, 7 HIL. c. Const. 11 p. 589[A]). *al.* *c. respectu sumptus minoris*: APVL. 21, 2 mihi vitio dabis ..., quod vivo gracili lare, quod paucioris *servos* habeo, parcius pasco, -ius vestio, minus obsono? SCHOL. Iuv. 7, 77 ('constat -iori belua sumptu') leo -ius pascitur quam poeta. **β** *c. adi. vel part. pro adi.* (*exempla certiora*): CIC. inv. 2, 143 in re quamvis -r probabili. de orat. 3, 24 opinionibus ... hominum -r eruditorum (*cf.* QVINT. inst. 1, 2, 16 nec ... quisquam litteris saltem -r inbutus). orat. 20 *oratores* alii in eadem ieiunitate concinniores, idem faceti, florentes etiam et -r ornati. HOR. sat. 2, 7, 19 quanto constantior isdem in vitiis, tanto -ius miser ac prior illo *inconstanti* (SCHOL. minus). LIV. 2, 7, 10 tam levi momento mea apud vos fama pendet? adeone est fundata -r fides? SEN. epist. 108, 12 docilibus -rque corruptis ingeniis (PLIN. epist. 2, 17, 25 *de aqua*). MART. 5, 69, 2 Antoni, ... -ius tabulā quam Cicerone nocens. 14, 11, 1 seu -r noto, seu caro missa *charta* sodali (AMM. 31, 2, 1 Hunnorum gens monumentis veteribus -r nota. *cf.* PANEG. 2, 17, 4 -r cognitos aut etiam semel visos ... honoribus ditas [QVEROL. p. 12, 10 R. *opp.* familiaris]). PORPH. Hor. epist. 2, 2, 135 -r insanum. ARNOB. nat. 2, 68 *exta* semicruda et -r animata (*opp.* percocta plane ac madida). AVG. civ. 3, 31 p. 144, 33 D. hoc ... non -r noxium fuit (*144, 29* graviter laedere). **γ** *c. subst. agentis*: AVG. in psalm. 33 serm. 2, 25 l. 41 quod multorum non -r peccatorum, sed omnino sceleratorum mors optima est.

b *speciatim*: **α** *dicere, admonere sim.* (*sc. non acriter sim.*): RHET. Her. 4, 1, 2 ⟨id⟩ ... quod admonuerit et -r fecerit praeceptio, exemplo ... comprobatur. 4, 26, 36 (*antecedit similis sententia, ubi Marx supplendum censuit* -ius) cum eam *rem* communi verbo appellaris, -ius dixisse videaris, cum ad electius verbum accedas, insigniorem rem facias (CIC. Catil. 3, 17 tamen, ut -issime dicam, dimicandum nobis ... fuisset [*item interponitur sermoni*: Mur. 87 Vatin. 33 ac. 2, 126. *al.* HIER. adv. Iovin. 1, 13 p. 232[B]]. PVBLIL. G 9 grave crimen, etiam -r cum est dictum, nocet. PS. ASCON. Verr. p. 233, 12 'dissensio civium' -r dixit bellum civile gravissimum. PELAG. Aug. pecc. orig. 18, 20 *opp.* affirmare). CIC. Q. Rosc. 27 questus est non -r Saturius (*aliter p. 1217, 77*). Verr. II 1, 155 homines, ut -issime appellem, arrogantes. Font. 42 videor hoc -r pro me⟨a⟩ auctoritate vobis *iudicibus* praecipere posse. Pis. 70 reprehendat eum ... -r, non ut impurum ..., sed ut Graeculum (POMER. 2, 4, 2). fam. 3, 11, 5 accusans (PASS. Theclae A 16 p. 40, 6. Cd p. 41, 25. *gr. μικρῶς, Bb p. 40, 13 al.* minime). OV. am. 1, 4, 30 -r posce, quod ipsa voles. VAL. MAX. 9, 4, 1 quantam culpam quam -r retuli. CELS. 3, 18, 18 -r obiurganda vana tristitia. SEN. benef. 1, 1, 5 quis nostrum contentus fuit aut -r rogari aut semel? *al.*

β *disserendo tangere* (*sc. cursim. cf. supra l. 19.* GLOSS. -r transcursus: tenuiter memoratus. tenuiter translatus): RHET. Her. 4, 7, 10 in dicendo -r unus quisque locus plerumque tangitur ...; in praecipiendo expresse conscripta ponere oportet exempla (CIC. S. Rosc. 83 tametsi neque omnia dicam et -r unumquidque tangam. SEN. contr. 4 praef. 3 praetermissa ostendebat, tac[i]ta -r implebat). CIC. inv. 1, 30 *sibi* contraria ... -r attingendo, sua diligenter et enodate narrando (S. Rosc. 123 *opp.* pluribus verbis. COLVM. 9, 2, 3 ista ... summatim ... et uno tantummodo versiculo -r attigit Vergilius. QVINT. inst. 5, 8, 1 aut omnino neglegitur aut -issime attingitur. 7, 3, 27 -r in transitu. PLIN. paneg. 25, 2 [*1* carptim breviterque perstringi]. BOETH. c. Eut. praef. 19). S. Rosc. 91 -r transire ac tantum modo perstringere (*cf.* PS. ASCON. div. in Caec. p. 190, 28 -r hoc praeterit). Att. 11, 19, 1 quia tu -r interdum significas. SEN. dial. 11 (12), 14, 2 prior pars mihi -r

[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

perstringenda est; ... (*15, 1*) illo omnis consolatio mihi vertenda est *eqs.* (HIER. tract. in psalm. I p. 312, 10 summa quaeque).

γ pati, affici sim.: (I) *respiciuntur motus animi*: VARRO Men. 172 sapiens et bonum ferre potest modice et malum fortiter aut -r (CIC. Q. Rosc. 16 hoc ... neque -r ferendum est neque neglegenter defendendum. Verr. II 3, 58. prov. 47 -issime. har. resp. 47 quae *tela* quamdiu haerebant in uno me, graviter equidem, sed aliquanto -ius ferebam. fam. 4, 3, 2. LIV. 29, 9, 9 neglectam ... et nimis -r latam suam iniuriam. EVTR. 7, 20, 1 [*sed* lenissime tulit *Suet. Vesp. 13, 1; cf. Ps. Aur. Vict. epit. 9, 3* ferebat patienter]. VVLG. I reg. 16, 16. CASSIOD. Ios. antiq. 7, 117 [*gr.* πρᾴως ... φέρειν]). CIC. Att. 2, 1, 9 -r suscensuit. 11, 6, 1 id si ita putarem, -ius dolerem (OV. met. 10, 133 Pont. 1, 9, 30). 14, 5, 1 commotus. fam. 9, 2, 3 -issime qui suspicaretur. OV. met. 9, 622 quia desierim, -r voluisse videbor (MAR. MAXIM. hist. frg. 3 favente Plotina, Traiano -r ... volente [*cf. Eutr. 8, 6, 1* sine aliqua quidem voluntate Traiani]. HIER. tract. p. 411, 29 non ... -r videre voluit deum, sed desideravit ardore, toto sitivit incendio). SEN. contr. exc. 5, 4, 2 -r irascor. SEN. Herc. f. 793 antro sedit incertus canis (*i. Cerberus*) -rque (*Madvig*, et uterque *trad.*) timuit (Tro. 515 CLAVD. 28, 414. *cf.* CAPITOL. Max. Balb. 15, 2 pertimescebant). dial. 5, 34, 1 levia sunt propter quae non -r excandescimus (QVINT. decl. 374 p. 414, 11). 6, 12, 5 posse te -ius pati casum tuum, si tibi ingentem lugentium numerum produxero. *al.* (II) *respiciuntur morbi, dolores corporis*: CIC. off. 1, 83 *medici* -r aegrotantes leniter curant, gravioribus autem morbis *eqs.* (*item cum part. vel adi. pro subst. usurpatis*: SEN. epist. 85, 4 quid, si sanum voces -r febricitantem. CVRT. 9, 10, 14 ne -ius quidem aegri sequi poterant). Att. 7, 14, 1 cum -r lippirem. OV. Ib. 255 nec -ius doleas quam *Telephus* (CELS. 4, 5, 1 caput -r dolet. PELAGON. 44 [= VEG. mulom. 2, 45, 4] si -r doluerit [dolebit VEG.; *opp.* validius. *Hippiatr. gr. I p. 133, 5* ἐλαφρῶς, *om. adv. Chiron 580*]). CELS. 2, 7, 2^{D} tussit. 2, 8, 14 friget. 4, 10, 2 donec -r exulceret (*cf.* 7, 8, 3 ut -r ... ulcerentur). 5, 26, 34^{A} si nervi vel laesi non sunt, vel -r adfecti sunt (8, 9, 1^{H} -ius ... osse adfecto). SEN. epist. 53, 7 dormit (*opp.* gravis sopor). CAEL. AVR. acut. 2, 34, 182 non omnino cor pati negans, sed -r pati. *absolute*: CIC. Att. 12, 23, 3 de Attica molestum, sed, quoniam -r, recte esse confido (*respicitur morbus Atticae ut*: 13, 21a, 3 de Attica optime, quod -ius ac -ius [len- *var. l.*] et quod fert εὐκόλως).

2 *quae inconsiderate, temere vel ex inconstantia quadam fiunt*: LVCR. 4, 435 ne -r credas labefactari undique sensus (ARNOB. nat. 2, 22 capiatne res fidem an sit -r credita et frustrabili expectatione praesumpta). CAEL. Cic. fam. 8, 6, 5 -issime ... transfugit ad populum *Curio*. OV. epist. 3, 80 exagitet ne me ... tua, deprecor, uxor ..., neve meos coram scindi patiare capillos et -r dicas 'haec quoque nostra fuit'; vel patiare licet, dum ne contempta relinquar (*de voce suppressa accipiunt Burmannus aliique, sed negatione subaudita [cf. Hofmann-Szantyr 499 sq.] intellegas potius amicum inconstantem, perfidum*). TAC. ann. 2, 82, 4 quamvis -r audita in alios ... cumulata ... transferunt (*cf.* AMM. 14, 1, 2 conpertis -r addere quaedam). APVL. met. 5, 24, 4 praeceptorum immemor ... ipse potius amator advolavi tibi; sed hoc feci -r (AMBROSIAST. in II Cor. 1, 17, 1 'numquid levitate usus sum'. non istud -r, sed cum consilio fecit). TERT. pudic. 12 p. 242, 20 non -r nobiscum pactus spiritus sanctus (*postea*: novissimi testamenti semper indemutabilis status [factus *trad.*]). CYPR. epist. 55, 3 ne me aliquis existimet a proposito meo -r recessisse (*postea*: quod ... non sine librata diu ... ratione a me factum est). 55, 7 me nihil -r egisse, sed ... omnia ad commune ... consilium distulisse (*cf.* AMM. 14, 9, 8 quaestione ... dilatata ..., cum ambigerentur quaedam, non nulla -ius actitata constaret). VOPISC. Aurelian. 8, 4 (*in epistula imp. Valer. ficta*) cum *filius*, ut est natura pronus ad ludicra, -ius cogitaret. AMM. 14, 7, 11 inconsiderate et -r ... inquit (*cf.* VVLG. Iob 39, 34 qui -r locutus sum, respondere quid possum? [*cf. 38, 2* quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis]). 21, 10, 8 eum ... incusans ..., insulse nimirum et -r. AVG. civ. 11, 31 p. 505, 20 D. ne ... scientiolam nostram -r magis quam utiliter iactare velle videamur.

3 *quae minoris momenti vel dignitatis, gravitatis putantur*: **a** *usu vario respiciuntur*: *α pericula maris contemnenda hominibus, dum non navigabant*: LVCR. 5, 1003 temere incassum frustra mare ... saevibat -rque minas ponebat inanis. *β occupatio philosopho parum digna*: CIRIS 11 *studiis deditus* non tamen absistam coeptum detexere munus (*i. carmen*), in quo ... -r blandum liceat deponere morem (*def. Knecht*, amorem *edd. plerique*). *γ genus scribendi gravitate carens, submissius*: QVINT. inst. 9, 4, 92 (*inde* DIOM. gramm. I 467, 9) optime incipitur a longis *syllabis*, recte aliquando a brevibus, ut 'novum crimen', -ius ⟨a duabus⟩ (*sc. brevibus, suppletur e* DIOM.), ut 'animadverti iudices', sed hoc pro Cluentio recte, quia initium eius partitionis simile est, quae celeritate gaudet (*cf. 9, 4, 91* plurimum ... ponderis habent longae, celeritatis breves). 10, 3, 21 quae ... Persius (*1, 106*) notat cum -r dicendi genus significat ('nec pluteum', inquit, 'caedit nec demorsos sapit ungues'). PORPH. Hor. carm. 1, 2, 9 -r in re tam atroci et piscium et palumborum meminit, nisi quod hi excessus lyricis concessi sunt. PS. ASCON. div. in Caec. p. 191, 3 'ut oculis iudicare possitis'. hoc quidam -r a Cicerone dictum et neoterice putant; sed aptum est asseverationi.

? **b** *c. ipsis verbis aestimandi*, -ius *fere pro gen. pretii vel acc. praedic. positum* (*ubique dubium, an vere adv. intellegendum, ut vulgo interpretantur viri docti* CAES. *coll. Gall. 7, 14, 10* illa gravius aestimari; *cave ne potius conferenda sint exempla p. 1210, 34 allata*): CAES. civ. 3, 26, 4 -ius ... tempestatis quam classis *hostilis* periculum aestimaverunt (AVR. VICT. Caes. 5, 6 quod *flagitium* ... in eo -ius aestimandum; quippe ... genitalia vultu contrectabat). ASCON. Scaur. p. 23, 16 quod iudicium eius *Pompei* in Muciam ... ab eo dimissam -ius fecisse existimaretur *Scaurus*, cum eam ipse probasset.

4 *quae facile fiunt* (*huc fortasse spectat, nisi 'suspenso gradu euntem' intellegere malis* PS. QVINT. decl. 1, 3 *caecum* per tot offensa limina ... errasse ..., deinde ... ad lectulum *patris* accessisse -r, non in torum incidisse *eqs.*): SORT. Sangall. 42, 3 dicis causam -r. AMM. 21, 12, 13 *oppugnatores* quidam elatis super capita scutis ut pugnaturi -ius, alii vehentes umeris ... scalas. 31, 12, 6 ut incrementis ... adscitis opprimeretur -ius tumor barbaricus. SCHOL. Hor. gloss. *Γ* epist. 1, 7, 7 ne ..., quod -r evenit, filii arrepti febribus pereant. HIER. in Is. 22, 15—25 p. 273^{D} te dominus de loco tuo -r asportabit (*cf. ad eundem locum p.* 199^{B} tua facilis erit ... translatio). BOETH. in top. Cic. 4 p. 335, 36 obiici nobis potest: 'et quomodo infinitae sunt figurae ... ?' sed respondebo -r, elocutione mutata figuram quoque mutari. CASSIOD. var. 7, 14, 1 quis ... nesciat, quantam copiam navium -r procures ammonitus? a dignitatibus palatii nostri vix in evectionibus scribitur et iam a te summa celeritate completur (-r *vix cum* ammonitus *coniungendum*).

II *pertinet ad statum onere liberum, expeditum, vacuum sim.* (*vix huc p. 1219, 4*): **A** *in sermone gramm. i. q. sine aspiratione* (*cf. p. 1215, 35*): CATVLL. 84, 8 'chommoda' dicebat ... Arrius ...; hoc misso in Syriam requierant omnibus aures: audibant eadem haec *verba* leniter et -r (*sunt qui pro 'voce submissa, non magna' accipiant*). DIOM. gramm. I 452, 13 *barbarismus fit* adiectione adspirationis ..., ut cum dicimus 'choronam' cum adspiratione, cum debeat -r pronuntiari. CASSIOD. gramm. VII 200, 18 (*ex Eutyche*) omnis vocalis b sequente -r enuntiatur, ut 'abies' ..., notatis 'habeo' *eqs.* (*sim. passim in capite eodem; opp.* cum adspiratione *199, 16. 202, 12,* adspiratur *199, 18 al.,* servavit articuli adspirati scripturam *200, 25,* graviter *201, 9. 23; syn.* amittunt ... spiritum *200, 1,* caret adspiratione *200, 11. 201, 1. 202, 3. 9*). **B** -r armatus (*cf. Xenoph. memorab. 3, 5, 26* κούφως ὡπλισμένοι): SEN. benef. 5, 4, 1 tam par tibi sum quam multis armatissimis nudi aut -r a. CVRT. 3, 3, 25. 3, 4, 13. 3, 9, 9 *al. apud eundem. compar.*: 7, 8, 6 ratibus equitem phalangemque transportaturum esse pronuntiat, super utres iubet nare -ius armatos. **C** *varia*: AVR. Fronto p. 75, 30 v. d. H. (p. 80 N.) noctem sine febri videor transmisisse; ... nunc ago -issime; nox quid ferat, cognoscemus. ITALA Is. 5, 26 (Tert. adv. Marc. 4, 14 p. 461, 8) ecce ... velociter, -r advenient, ... non esurient neque sitient (*gr.* ταχύ, κούφως, Cypr. testim. 1, 22 cito, -r. *interpretatur* TERT. 'velociter', qua properantes ..., '-r' qua sine oneribus pristinae legis. *Vulg.* festinus, velociter). AVSON. 403, 21 p. 236 P. ut citius venias -iusque vehare, historiam, mimos, carmina linque domi; grande onus in musis *eqs.* VVLG. I reg. 16, 23 *citharae cantu* refocillabatur Saul et -ius habebat: recedebat enim ab eo spiritus malus. ORIBAS. syn. 5, 48, 3 La oportet eis qui de pulmones sitiunt frigidum aerem ad se trahere, unde levios itur (*gr.* ἀναψύχει ... αὐτούς, *Ab* refrigerat).

in parechesi cum lenis *v. s. v.*

deriv.: levenna, leviculus, 2. levigo, levio, 1. levitas, leviusculus, 1. levo.

compos.: levianima, levidensis, levifacio, levifidus, levipes, levisomnus, perlevis, sublevis. *Bk.*

2. *lēvis, -e. [*cf. gr.* λεῖος (*e* *lēi-u̯o- *?*); *radix* *lēi- *fortasse vocibus* lino (*perf.* lēvī), līma *nec non verbo* polīre *subest. Sch.*] *scribitur* lae- VERG. Aen. 5, 91 *cod. R et saepius. formae secundae decl.* leus, leva, levum GLOSS. *superl. inde a* CATONE, *compar. inde ab* OV.

GLOSS. λεῖος. lenis, inberbis. omne quod pilis et asperitatibus caret. -em: formonsum. *al. cf.* GLOSS. III 252, 58 λεῖος: lenis vel -is. IV 597, 32 glaber: calvus, rasus, -is vel lenis. *legitur inde a* CATONE, VARRONE Men., CINNA, CATVLLO; *posteriore aetate evanuit, succedente in eius vicem voce q. e.* lenis (*v. p. 1146, 1 sqq.*). [*confunditur in codd. cum* lenis *saepissime, c.* tenuis PLIN. nat. 19, 76 MART. 7, 86, 8, laetus CLAVD. rapt. Pros. 1, 16. *falsa var. l. pro* brevis COLVM. 5, 4, 1. *traditur locis corruptis* LVCR. 2, 467 TIB. 1, 9, 25. *vix recte* lēv- *intellegitur* GERM. 505 (*cf. Courtney, ClRev. 19, 1969, 140*).]

I *pertinet magis ad superficiem, fere i. q.* λεῖος (*quae vox respondet graece, ubi nihil aliud adnotavimus; accedit abl. limit. p. 1221, 47, acc. relat. p. 1222, 69; litotes* nec -is *p. 1221, 12*): **A** *usu sollemni* (*sc. de levitate, quae maxime tactu percipitur; n. pro subst. p. 1221, 16. 50. 63. 67 sq. al.*): **1** *respectu vario*: **a** *-ia dicuntur corporea*: *α solida*: (I) *hominum opera levigata* (*inde apium l. 81; afferuntur exempla certiora, cf. comparationes p. 1222, 36. 61*): CATO agr. 44 stirpes ... -is facito. VARRO Men. 372 collum ... fictum -i marmore (VERG. ecl. 7, 31 [SERV. auct.: polito]. CVLEX 397). rust. 3, 15, 1 *maceria* -i lapide aut tectorio ... incrustatur, ne ex ea erepere possit *glis*. 3, 16, 20 si opus quod faciunt *apes* est aequabile ac -e. CINNA carm. frg. 11, 3 -is in aridulo malvae descripta libello *carmina*. CATVLL. 64, 317 filo (ELEG. in Maecen. 1, 74 lenisti morsu -a f. parum. CLAVD. carm. min. app. 5, 72 *de monilibus. cf.* OV. met. 4, 221 stamina). LVCR.

[Bader]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5, 1267 materiem … ⌊dolare et -ia⌋ radere tigna (*Marullus*, dolaret levare ac *trad.*, *coniecerunt alii alia. similiter fere per prolepsin*: VERG. georg. 2, 449 nec tiliae -es aut torno rasile buxum non formam accipiunt). 5, 1352 insilia. VERG. georg. 2, 358 -is calamos (*i. palos*) et rasae hastilia virgae (SERV.: nitidos). Aen. 5, 91 pocula (*de supellectili ut*: HOR. carm. 2, 7, 21 ciboria. MART. 11, 31, 19 scutulas. 14, 102 IVV. 14, 62. *al.*). 5, 259 -bus … hamis consertam … loricam. 5, 558 pharetras (*de armis ut*: 7, 626 clipeos [7, 789]. 7, 634 ocreas [8, 624]. HOR. carm. 1, 2, 38 galeae [STAT. Theb. 2, 710]. OV. met. 2, 414 iaculum. CELS. 8, 4, 2 telo … -i an aspero. MART. 9, 56, 4 hasta.). MORET. 42 tabula. HOR. epod. 2, 33 amite. ars 332 carmina … -i servanda cupresso. OV. ars 3, 361 pilae. met. 8, 562 nec -bus atria tophis structa. trist. 3, 1, 13 (*loq. liber*) neque sum cedro flavus nec pumice -is (*cf. 1, 1, 11* nec … geminae poliantur pumice frontes). CELS. 7, 26, 1^{B} (*de instrumento medico ut*: 7, 26, 2^{K} *opp.* asper. *al.*). SEN. epist. 90, 25 lapideas moles in rotundum ac -e formatas. COLVM. 4, 10, 1 *surculus qui putatur* facilem plagam et -em et aequalem accipit (4, 29, 16 p. -is relinquitur, quae facilius omni parte sedentem surculum contingat. arb. 10, 1 putare incipito ferramentis quam … acutissimis; ita p. -es fient neque in vite aqua consistere poterit [*cf.* PLIN. nat. 17, 192 quam -issima cicatrice acie falcis exacuta p.que conlevata. *sed* lĕv- *intellegere maluit André*]). 4, 29, 9 calamus … debet adlevari atque is ex ea parte, qua raditur, ut sit -is (*cf. l. 4 et* PLIN. nat. 17, 106 fastigatio *calami* -i descendat cuneo). MART. 7, 86, 8 nec -is toga nec rudes lacernae (*cf.* 14, 138 ['laena'] tempore brumali non multum -ia prosunt; calfaciunt villi pallia vestra mei). *al.* *in imag. respicitur anima-peccatis liberata*: HIER. hom. Orig. in Luc. 22 p. 134, 26 *Iesus* exaequavit asperitates tuas et incomposita quaeque vertit in vias planas, ut fieret in te iter sine offensione et -e.

Ⓘ *naturaliter -ia nec non generalia quaedam*: Ⓐ *arbores, herbae sim.*: CATO agr. 156, 2 sumes brassicae quae -issima erit *pondo tot* (157, 1 prima est -is quae nominatur: ea est grandis …, altera est crispa, apiacon vocatur [*inde* PLIN. nat. 20, 80]). VARRO ling. 5, 104 asparagi, quod … ipsi scapi asperi sunt, non -es (PLIN. nat. 21, 110 purus -isque *albuci*). OV. fast. 4, 912 aspera Robigo, parcas Cerialibus herbis et tremat in summa -e cacumen humo. FEST. p. 330 scirpus est id, quod in palustribus locis nascitur -e et procerum …; inde proverbium … in scirpo nodum quaerere. COLVM. 3, 11, 6 non retorrida nec scabra, sed -ia et nitida *genera spinarum*. 4, 10, 2 -is et recta sine cicatrice vinea. 5, 10, 6 semina lege … recta, -ia, procera, sine ulceribus, integro libro (*eadem* arb. 20, 1). 11, 3, 27 *lactuca* Cypri generis … -i et tenerrimo folio ([*distinguitur 26 Caeciliana* crispi folii]. PLIN. nat. 16 88. 19, 124 denso, crispo aut rariore et -iore [*Theophr. hist. plant. 7, 4, 6* πλατύτερον]. *al.*). CALP. ecl. 5, 110 hederas. PLIN. nat. 12, 67 corticem -em … scabrum alii spinosumque dixere (12, 114. 16, 126 aliis -is, ut malo, fico, idem scaber robori, palmae, omnibus in senecta rugosior. *cf.* 16, 46 *picea* crassior -iorque cortice). 22, 76 *acanthi genus* -e (*distinguitur* aculeatum et crispum). 25, 151 -is hic *caulis cicutae* et geniculatus (26, 97 satyrion … caule -i …, nudo. 27, 81 galion caulem et folia habet urticae -iora). *al.* Ⓑ *atomi*: LVCR. 2, 402 e -bus atque rutundis esse ea, quae sensus iucunde tangere possunt (*pro subst. ut* 2, 451 e -bus atque r. esse *liquida*. 2, 458. *al.*). 2, 411 elementis (3, 244. *al.*). 2, 426 sunt … quae iam nec -ia iure putantur esse neque … unca. 2, 471 mixta … aspera -bus esse principiis. 3, 194 corporibus (3, 200. *al.* CIC. ac. 2, 121 asperis et -bus. Tusc. 1, 42 -ium et rutundorum). 5, 455 e -bus atque rutundis seminibus. CIC. nat. deor. 1, 66 corpuscula (*opp.* aspera. Tusc. 1, 22 PLIN. nat. 22, 111). Ⓒ *mundus*: CIC. Tim. 20 *deus mundum* -em … effecit et undique aequabilem et a medio ad summum parem et perfectum (*eundem vertit locum* CHALC. -em … et aequiremum). CHALC. transl. p. 33^{B} -em … globum … extrinsecus expolivit (*Cic. Tim. 18* levitate circumdedit). *in imagine de viro sapienti et perfecto*: HOR. sat. 2, 7, 87 *sapiens* in se ipso totus teres atque rotundus, externi nequid valeat per -e morari (*imitatus est* AVSON. 363, 6 p. 90 P. *vir bonus* mundi instar habens, teres *eqs.*; *inepte* SCHOL. Hor. metaphora a -i ligno sive marmore). Ⓓ *varia*: CIC. part. 36 in locis … illa naturalia *spectantur* …, plani an montuosi, -es an asperi *eqs.* fin. 2, 36 quid iudicant sensus? dulce amarum, -e asperum *eqs.* (*cf.* TERT. anim. 17, 7 de scabro ac -i manus ac pedes dissentiunt). Tusc. 5, 73 neque quicquam ad nos pertinere *secundum Epicurum* nisi quod aut -e aut asperum in corpore sentiatur. VARRO rust. 2, 5, 8 ungues *pecudum*. VERG. georg. 1, 109 *unda* cadens … per -ia … saxa (HOR. carm. 1, 17, 12 LIV. 28, 20, 4 SEN. nat. 1, 17, 5 CE 1531 A, 3). HOR. carm. 2, 20, 12 plumae *cycni*. OV. met. 12, 409 ut sit coma pectine -is. LIV. 21, 36, 7 glacie. CELS. 4, 1, 3 *arteria* ex parte exteriore aspera, ex interiore … -is. 7, 26, 2^{G} calculus … eo curiosius deducitur *e vesica*, quo minor -iorque est (7, 26, 2^{H} si -ior [lenior *trad.*] altera parte est. SEN. epist. 115, 8. *cf. p. 1222, 43*). 8, 4, 3 ubi specillum ad os venit, si nihil nisi -e et lubricum occurrit, integrum id videri potest; si quid asperi est *eqs. al.* SEN. nat. 1, 7, 2 -e quiddam esse debere et simile speculo, quod solem repercutiat (*cf.* 1, 7, 3 -is est materia *vitri* et ad hoc habilis *sc. ut reddat solis imaginem*). COLVM. 6, 21, 1 vaccae … cornibus venustis ac -bus (*cf.* PLIN. nat. 11, 124 rugarum … ambitu contorta et in -e fastigium exacuta *cornua strepsicerotis*). CALP. ecl. 6, 14 alter venit … hirsuta spinosior hystrice barbam; …

alter erat -i … decentior ovo. PLIN. nat. 9, 102 tot figurae *conchis* … -bus, rugatis, denticulatis, striatis (*cf.* 32, 147 chemae striatae, chemae -es. MART. 10, 37, 10 *mitulos* tegit -i cortice concha. *v. etiam l. 38*). VAL. FL. 1, 290 -i … manus *Helles* labuntur ab auro *arietis*. QVINT. inst. 11, 3, 20 ut sint fauces integrae, id est molles ac -es, quorum vitio … exasperatur … vox. *al.*

β res liquidae, lutulentae, aeriae (*aliter p. 1223, 49 sqq.*): Ⓘ *illitae, inspersae ad superficies levigandas, lubricas reddendas*: VARRO rust. 3, 5, 3 tectorio tacta esse *aviaria* -i …, nequa intrare mus … possit (*cf. p. 1220, 80*). 3, 7, 3 intrinsecus quam -issimo marmorato toti parietes … oblinuntur et extrinsecus circum fenestras, ne mus … adrepere ad columbaria possit. VERG. georg. 4, 45 -i rimosa cubilia *apium* limo ungue (*cf. Varro rust. 3, 16, 16 alvos* vitiles fimo bubulo oblinunt …, ne asperitate *viminum* absterreantur *apes*). Aen. 5, 328 -i … sanguine *in terram sparso* Nisus labitur (*huc spectat* GLOSS.[L] III Abol. LE 7 -i s.: leni, lubrico). Ⓘ *aquae planae, aer sim.*: SEN. nat. 1, 3, 7 nihil … est -ius aqua et aëre *et ideo tamquam speculum imagines reddunt* (*in explicando arcu caelesti ut*: 1, 13, 2 debent … nubes, quae hoc *i. imagines solis* praestant, densae esse, -es, … planae. *cf. p. 1221, 79 sq.*). STAT. silv. 3, 2, 4 sternite molle fretum … et -is (lenis *var. l.*) non obstrepat unda. ANTH. 718, 18 (*ad Oceanum*) tende … per -ia dorsa profundum (*i. mare*). AVSON. Mos. 55 spectaris vitreo per -ia terga profundo.

b *-es dicuntur qualitates rerum* (*per enallagen quandam, cf. l. 76*): LVCR. 5, 1259 nitido … -ique lepore *argenti, auri sim.* RVT. NAM. 2, 66 -i radiat picta nitore silex (*marmor*).

2 *respicitur cutis animantium*: **a** *de partibus corporis vel de ipsis animantibus*: *α generatim*: CIC. Arat. 218 *Hydra* -i … lubrica cauda. CATVLL. 64, 332 brachia *Thetidos* (66, 10 *Berenices*). VARRO rust. 2, 3, 2 ut sint firmae *caprae*, magnae, corpus -e (lene *trad.*, *corr. Ursinus sec. geopon. 18, 9, 4* χρῶτα λεῖον) ut habeant. VERG. Aen. 7, 349 *serpens* inter … -ia pectora lapsus *Amatae* ([SERV.: pulchra]. 11, 40 *Pallantis* [SERV.: pulchro, puerili, nondum saetoso]. STAT. Theb. 8, 565 *Atyos pueri*. PHYSIOGN. 108 p. 132, 2). PROP. 2, 3, 13 colla *amicae*. 3, 17, 31 candida … colla …, -is … cervix *Bacchi*. OV. medic. 68 fulgebit speculo -ior illa *mulier* suo. ars 3, 437 (*433* vitate viros cultum formamque professos) femina quid faciat, cum sit vir -ior ipsa? met. 13, 792 Galatea … -ior adsiduo detritis aequore conchis. CELS. 5, 28, 18^{A} alterum *genus papularum* est, in quo per minimas pusulas cutis exasperatur …; medium habet pauxillo -ius. 7, 18, 5 scrotum … tactu -e. SEN. epist. 119, 13 quam paribus ministeriis et -bus adferatur cibus. MART. 5, 51, 2 notariorum … chorus -is. 8, 64, 5 sit vultus tibi -ior licebit tritis … lapillis, *tamen te senem putem*. *al.* *β speciatim*: Ⓘ *respicitur defectus pilorum, fere i. q. imberbis, glaber calvus sim.* (*exempla certiora; ceterum cf. supra, maxime l. 33*): HOR. epod. 16, 34 (*enumerantur* ἀδύνατα) -is hircus (PORPH.: alioquin saetosus). carm. 4, 6, 28 -is Agyieu (SCHOL.: inberbis. *de Apolline ut*: PARIS 1, 1 ext. 3 *statuae Aesculapii* barbam auream demi iussit dicens turpe id ei, cum pater eius -is conspiciatur [*Val. Max.* imberbem, *ut Cic. nat. deor. 3, 83. de eadem re* NEPOTIAN. 2, 1. LACT. inst. 2, 4, 18 imberbis … ac -is]. MIN. FEL. 22 [23], 5 Apollo … -is, Aesculapius bene barbatus. *cf. l. 53*). TIB. 1, 8, 31 iuvenis, cui -ia fulgent ora nec amplexus aspera barba terit (ARNOB. nat. 6, 12 *Mercurius et Sol* glaber atque ore compingitur -i). OV. met. 10, 698 (*Atalanta et Hippomenes mutantur in leones*) modo -ia … colla iubae velant. fast. 3, 745 -is … senex *Silenus calvus* (*cf. 753* vertice nudo). COLVM. 9, 3, 2 *apes quasdam* ex auriolo varias atque -es (*distinguuntur 1* nigras et hirsutas. *cf. ibid.* Vergilius maxime probat … -es, nitidas [*georg. 4, 96* aliae turpes horrent … elucent aliae]. 9, 10, 1 reges … -es ac sine pilo [*inde* PALLAD. 7, 7, 7]). PERS. 1, 82 trossulus (SCHOL.: ephebus sine pilis). PETRON. 109, 10 vers. 3 modo crinibus nitebas …; at nunc -ior aere vel rotundo horti tubere (*cf. 8* dicta … in calvos). MART. 8, 27, 3 cum depilatos … coleos portes … et prostitutis -ius caput culis (IVV. 10, 199 iam -e c. *senis*. GELL. 17, 9, 22 capillum … deradit c.que … -e … conpungit). 10, 65, 8 -is dropace tu cotidiano, hirsutis ego cruribus genisque. *al.* QVINT. inst. 12, 10, 8 *Polycletus* aetatem … graviorem dicitur refugisse, nihil ausus ultra -es genas (HIER. vita Hilar. 4. CLAVD. 18, 341 Semiramis astu … mentita virum, ne … -es … g. se prodere possent, hos *eunuchos* sibi coniunxit. *cf.* NEMES. ecl. 2, 17 *pueri* genas -es *erant*). IVV. 2, 12 podice -i (*opp.* hispida membra). 8, 35 canibus … scabie … -bus. *al.* ITALA gen. 27, 11 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 43, 8) Esau … vir pilosus, et ego sum vir -is (*var. l.* lenis *ut Lugd. et Vulg.*; *cf.* RVFIN. Orig. in gen. 12, 4 p. 110, 4 -is et simplex. CYPR. GALL. gen. 877 corpore -i). *al.* Ⓘ *de fronte cornibus carente*: VERG. ecl. 6, 51 quamvis … saepe in -i quaesisset *filia Proeti* cornua fronte.

b *transfertur ad aetatem hominum -ium* (*per enallagen quandam; cf. l. 24*): HOR. carm. 2, 11, 6 fugit retro -is iuventas et decor, arida pellente lascivos amores canitie. APVL. met. 7, 8, 1 cum mihi … depiles genae -i pueritia splendicarent.

B *usu deflexo transfertur ad levitatem auribus maxime percipiendam* (*in sermone gramm. et rhet.*): **1** *respicitur iunctura, quae non offendat, suavis, iucunda sim.* (*huc spectat, si recte suppletur,* QVINT. inst. 9, 4, 34): **a** *litterarum* (*in singulis vocibus*): VARRO frg. (243 F.) Diom. gramm. I 428, 22 syllabae, ut ait Varro, aliae sunt

[*Bader*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

asperae, aliae -es; . . . asperae sunt ut trux, crux, trans; -es ut lana, luna. CIC. part. 17 *distinguuntur verba* naturā, ut sint alia sonantiora, grandiora, -iora et quodam modo nitidiora (21 suave . . . genus erit dicendi primum elegantia et iucunditate verborum sonantium et -ium; deinde coniunctione, quae neque asperos habeat concursus *eqs.* FORTVN. rhet. 3, 3 p. 122, 8 aegre novum verbum facere possis -e ac decorum. 3, 6 p. 124, 2 sunt . . . quaedam sono litterarum aut -ia aut gravia aut splendida aut plena; alia contra dura, lĕvia, sordida, exilia). VEL. gramm. VII 78, 3 *'coniunx' non 'coniux' scribendum,* cum et -ior ad aures et plenior veniat sonus (*inde Cassiod. gramm. VII 155, 21* integer et plenus). GELL. 18, 9, 7 erat lenius -iusque *'insece' quam 'inseque'*.
b *verborum complurium*: RHET. Her. 4, 8, 11 gravis est *figura orationis,* quae constat ex verborum gravium -i et ornata constructione. CIC. de orat. 2, 54 Coelius neque distinxit historiam varietate locorum neque verborum conlocatione et tractu orationis -i et aequabili perpolivit illud opus. 3, 171 ut neve asper eorum *verborum* concursus neve hiulcus sit, sed quodam modo coagmentatus et -is. 3, 172 quae *verborum conlocatio* iunctam orationem efficit, quae cohaerentem, quae -em, quae aequabiliter fluentem (orat. 20 alii aspera, tristi, horrida oratione neque perfecta atque conclusa ⟨. . .⟩, alii -i et structa et terminata. QVINT. inst. 9, 4, 36 coeuntes litterae, quae συναλοιφαί dicuntur, . . . -iorem faciunt o. quam si omnia verba suo fine cludantur). LVCR. 5, 1380 liquidas avium voces imitarier ore ante fuit . . ., quam -ia carmina cantu concelebrare homines possent (TER. MAVR. 1652 *in hexametro* creticus . . ., si -ia c. pangas, raro invenitur [*affert Verg. Aen. 3, 211* insulae Ionio *eqs.*] . . .; creticus offendit pes primus et asperat aures. EVANTH. de com. 1, 5 impolita atque . . . hautquaquam . . . decora et -ia). QVINT. inst. 2, 5, 9 -is et quadrata, sed virilis tamen compositio (SCAVR. app. gramm. VII 34, 10 *antiqui scribebant* 'e locis', quoniam 'ex' minus -em c. facit). 5, 12, 18 habitum . . . orationis virilem . . . tenera quadam elocutionis cute operimus et, dum -ia sint ac nitida, quantum valeant nihil interesse arbitramur. 10, 1, 121 candidum et -e et speciosum dicendi genus. PLIN. epist. 1, 16, 5 inserit . . . mollibus -busque *versibus* duriusculos quosdam (VOLVS. Aug. epist. 135, 1 p. 90, 12 -es enodesque). SIDON. epist. 9, 7, 3 structura . . . firma . . ., sed nec hinc minus lubrica et -is ac . . . erotundata quaeque lectoris linguam inoffensam decenter expediat . . .; tota denique liquida *eqs.*
n. pro subst.: HOR. ars 26 sectantem -ia nervi deficiunt animique. PERS. 1, 64 (*per imaginem*) carmina molli . . . numero fluere, ut per -e severos effundat iunctura ungues. QVINT. inst. 9, 4, 116 optime . . . de illa *compositione* iudicant aures, quae . . . fragosis offenduntur, -bus mulcentur.

2 *respicitur qualitas vocis non asperae, non raucae sim.* (*cf. p. 1222, 5*): CIC. de orat. 3, 216 *vocum* plura genera: -e, asperum, contractum, diffusum *eqs.*; . . . hi sunt actori . . . expositi ad variandum colores. nat. deor. 2, 146 vocis genera permulta, canorum, fuscum, -e, asperum *eqs.* QVINT. inst. 11, 3, 15 *vox* est et candida et fusca, et plena et exilis, et -is et aspera.

II *pertinet magis ad substantiam, sc. in sermone medicorum de rebus liquidis vel de solidis, quae cum liquidis commixtae sunt, fere i. q. mucosus, lutulentus, mollis, spissitudine mellis praeditus sim.* (*n. pro subst. l. 72. 74. 77; aliter p. 1222, 7*): **A** *res macerando, terendo sim. in statum -em redactae* (*non nisi in medicamentis componendis*):
1 -e facio, fio (*cf.* lēvigo): SCRIB. LARG. 23 (= MARCELL. med. 8, 4) aquā . . . quae sunt dura . . . teruntur, donec -issima fiant. 24 cum cetera -ia sunt facta, opium miscetur (*cf. Marcell. med. 8, 5* ad levitatem summam terantur). 30 (*sim.* MARCELL. med. 8, 9) vino . . . teruntur; cum -ia facta sunt et crassitudinem habent mellis spissi *eqs.* (*item comparatur mel*: 31 [= MARCELL. med. 8, 10] spissitudinem mellis [*eadem* 216. 220. 259 = MARCELL. med. 23, 7 mellis crassi . . . sp.]. 204 mellis liquidi temperaturam. *cf. l. 66*). 37 (*sim.* MARCELL. med. 8, 120) ubi -ia facta sunt et habent spissitudinem passi (*cf. l. 68*). 42 (*inde* MARCELL. med. 9, 38). 208. 245 (*inde* MARCELL. med. 4, 64). 2 *vario usu*: SCRIB. LARG. 113 cum fuerint haec -ia, ut ungui nulla pareat aspritudo (lenia *trad., sed cf.* MARCELL. med. 27, 3 cum . . . ita fuerit -is confectio). 201 omnia, quae teri debent, dum -ia habuerint mellis spissitudinem. 222 cum primum haec -ia paruerint (MARCELL. med. 31, 1 -ia bene fuerint). 228 donec -ia passi habeant temperamentum (*sim.* MARCELL. med. 34, 76). CHIRON 357 curabitur . . . cibo -i et leni (*Veg. mulom. 2, 106* glutinosis et lenibus cibis).

B *res naturaliter -es*: CELS. 2, 3, 4 in urina subsidere *debet* album, -e, aequale sic, ut etiam, si quae quasi nubeculae innatarint, in imum deferantur (*cf.* 2, 4, 8 mala urina est, in qua subsidunt subrubra et -ia. 2, 5, 3 si urina modo pura et liquida est, modo habet quaedam subsidentia, ⟨aut si⟩ -ia . . . sunt, . . . aut si quasdam quasi miculas [mac- *trad.*] repraesentat. 2, 8, 1 si purulenta urina processit inque ea -e et album subsedit). 2, 4, 9 periculum ostendit id quod excernitur, si est exiguum, glutinosum, -e (*cf.* 2, 8, 32). 2, 8, 4 pus . . . si est -e, album (5, 26, 20[F] peius est . . . tenue, dilutum; . . . melius est, . . . quo crassius, quo albidius, itemque si -e est. 5, 28, 12[F] in carne p. -e album; . . . ex nervoso loco . . . tenuius . . .; ex nervo pingue et oleo non dissimile. 7, 3, 1). GELL. 17, 8, 15 *de oleo* (*v. p. 1237, 83*).

adv. **lēviter**, lēvius, lēvissimē. *i. q. modo levi*: 1 *respicitur sonus*: CIC. de orat. 3, 45 non aspere . . ., non vaste, non rustice, non hiulce, sed presse et aequabiliter et -r *loqui.* SCAVR. gramm. VII 29, 15 (= VARRO frg. 267 p. 286, 12 F.) *ante consonantem* 'e' dictum -ius videbitur, ut 'e Gallia' . . .; *ante vocalem* 'ex' praeponitur . . .; aliter enim fiunt hiulca (*cf. p. 1223, 30*). SCHOL. Ter. Bemb. Phorm. 2 'tra⟨n⟩sde⟨re⟩': veteres sonantius, nam nos -ius 'tradere' (*Don. ad l.* lenius).
2 *respicitur superficies polita* (*in imag.*): APVL. Socr. prol. 3 p. 107 qui structor orationis huius egomet non e meo monte lapidem . . . omnifariam conplanatum, -r ex[op]timas oras ad unguem coaequatum, sed cuique operi adcommodem vel inaequalitate aspera vel laevitate lubrica *eqs.* 3 *respicitur substantia mucosa sim.*: MARCELL. med. 14, 8 brassicae crudae folium -issime terito (14, 18 alumen scissum -r tritum vel tunsum).

deriv.: 1. levigo, 2. levitas, 2. levo, levor.
compos.: levefio (*?*), levicutis, levifico. *Bader.*

levisata (*scribitur etiam* leb-, -ss-): de tunica dicit militari (-rum *trad.*). tunica militaris. tunica militis. genus armorum est. genus marmoris (*pro* armorum *?*) GLOSS. *incertum*; levigata *Goetz dubitanter; confusas esse duas glossas autumavit Heraeus in litteris, ut puta* levigata ⟨limpidata. legio linteata⟩ de tunica dicit (*sc. Liv. 10, 38, 12*) militari.

potio ad emytritheum (*i.* hemitritaeum) sive ad **leviscos** PLIN. VAL. 3, 2. *obscurum.*

levisomnus, -a, -um. *a* 1. levis *et* somnus (*cf.* semisomnus).
i. qui leviter dormit: LVCR. 5, 864 -a canum . . . corda.

levisti- *v.* ligusti- (*Onom.*).

1. ⁿlevitās, -ātis *f.* *a* 1. levis. NOT. Tir. 27, 88. SYNON. Cic. p. 449, 8 velocitas. pernicitas. celeritas. -s. facilitas. agilitas. GLOSS. II 294, 33 ἐλαφρότης: -s. 354, 31 κουφότης: -s, vanitas. *legitur inde a* CIC., PVBLIL., LVCR., CAES., PROP., OV. [*confunditur in codd. c.* lenitas *saepe; traditur loco corrupto* AETNA 350.]

i. q. natura levis (*ponitur saepius metonymice sive de rebus levibus e. g. p. 1225, 77. 1226, 15 sive de homine levi e. g. l. 47. 76 nec non de eius actionibus e. g. p. 1225, 4. 1226, 4 sqq.; accedit gen. possess. passim, explicat. l. 63. p. 1225, 7. 1226, 13, gerund. p. 1225, 44. 1226, 3; inf. p. 1225, 2*): **I** *sing.*: **A** *incorporaliter*: **1** *de animantibus eorumque animo sive inconstantibus, inconsideratis sive carentibus auctoritate, dignitate sim.* (*quibus de coloribus egit* GELL. 6, 11, 1 *p. 1208, 44; attulimus exempla selecta*): CIC. Cluent. 135 de . . . -e et inconstantia *Oppianici* (Flacc. 66. Vatin. 3 inconstantiam tuam cum -e tum etiam periurio implicatam. ad Brut. 2 (9 Sj.), 2, 1. *al.* PLANC. Cic. fam. 10, 21, 1 APVL. apol. 77, 5). Catil. 4, 9 quid interesset inter -em contionatorum et animum vere popularem saluti populi consulentem (*cf.* Sest. 141 exemplis iracundiae -isque popularis [Phil. 5, 49. Att. 2, 1, 6 *ut* aliquid de p. -e deponeret *Pompeius*]. Phil. 7, 4 qui . . . propter -em populares habentur. Brut. 103 propter perpetuam in populari ratione -em). Sull. 79 non ex libidine aut simultate aut -e testium causas . . . ponderari (Sest. 20 Phil. 6, 4 Att. 1, 16, 1. *cf.* PVBLIL. L 9 libido, non iudicium est, quod -s sapit). Flacc. frg. Hier. epist. 10, 3, 1 ingenita -s et erudita vanitas (Vatin. 40. *cf.* PHAEDR. 5, 7, 3 *iuxta* vanus animus). Flacc. 6 qua -e, qua egestate, qua perfidia, qua audacia praeditis *testibus* (PROP. 1, 15, 1 multa tuae -is dura timebam, hac tamen excepta . . . perfidia. SIL. 16, 146 nec nos . . . vana subegit incertae mentis -s et mobile pectus . . .; perfidiam fugio). 57 quae sit temeritas multitudinis, quae -s propria Graecorum (61. 71 *Apollonidenses* a G. luxuria et -e remotissimi. fin. 2, 80 LACT. inst. 1, 15, 14. *al. cf. l. 71 et* LVCAN. 3, 302 servare . . . non Graia -e fidem). Sest. 38 quos -s, quos improbitas tribuno plebis constrictos addixerat (*distinguitur*: Phil. 2, 63 haec, quae robustioris improbitatis sunt, omittamus; loquamur potius de nequissimo genere -is). Phil. 7, 9 quid est inconstantia, -e, mobilitate . . . turpius ? (CAES. Gall. 2, 1, 3. COD. Theod. 9, 24, 1 pr. propter vitium -is et sexus *feminei* mobilitatem. *cf.* SIL. 16, 146 incertae mentis -s et mobile pectus. CYPR. epist. 59, 44 mobilis atque inconstantis animi -e). Tusc. 2, 12 -e et iactatione (LIV. 24, 6, 9. *cf.* ANATOL. Leo M. epist. 132, 4 Conc.[S] II 4 p. 169, 6 iactantiae -em). Att. 9, 5, 1 scelus accusans Pompei, -em et stultitiam senatus (fam. 12, 8, 1 s. . . . Lepidi summamque -em et inconstantiam [12, 10, 1 *eiusdem*]). fam. 1, 7, 7 *dignitate et salute fruerer,* si esset fides, si gravitas in hominibus consularibus; sed tanta est in plerisque -s, ut eos non tam constantia . . . delectet quam splendor offendat (TAC. ann. 15, 48, 3 procul *a Pisone* gravitas morum . . .: -i [len- *trad.*] ac magnificentiae et . . . luxu indulgebat. APVL. apol. 77, 5 FIRM. math. 1, 10, 12. AVG. civ. 2, 14 p. 69, 19 D. -i lasciviaeque Graecorum [*opponitur* gravitati et modestiae Romanorum]. *al. cf. p. 1225, 12*). CAES. Gall. 2, 1, 3 mobilitate et -e animi novis imperiis studebant (LIV. 24, 6, 9 GAIVS inst. 1, 144. 190. *al.*). 7, 43, 4 propter inscientiam -emque vulgi (VAL. FL. 5, 270. PORPH. Hor. carm. 1, 1, 7 'mobilium . . . Quiritium'). OV. trist. 5, 6, 10 numquid Achilleos . . . deseruit -s Automedontis equos? (*pro 'levis Automedon'. cf.* PRVD. psych. 274 virtus placidi moderaminis ut -em prospicit obtritam monstri *i. Superbiae*). LIV. 3, 21, 5 tamquam id sit plus posse in civitate plus -is ac licentiae habere (31, 29, 4 licentiam an -em dicam. *v. p. 1225, 34*). PETRON. 110, 6 multa in muliebrem -em . . . iactare: quam facile adamarent *eqs.* (*item de -e feminarum*: STAT. Ach. 1, 587 virginea. GAIVS inst. 1, 144 feminas . . . propter animi -em in tutela esse [*cf. Cic. Mur. 27* propter infirmitatem consilii]. 1, 190. APVL. met. 9, 19, 3 nec a genuina -e descivit mulier. *al.*). 117, 2 iocari
[Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... senem *Eumolpum* poetica -e credebam (*cf. l. 38*). SIL. 11, 16 -s animosa Tarento, Ausonium laxare iugum. TERT. adv. Marc. 2, 23 p. 367, 2 -e aut improvidentia (2, 24 p. 369, 14). AMM. 29, 3, 5 Athanasius ... suspectus ... vulgari -e ut vivus incendi iuberetur, si quid temptasset huiusmodi. SCHOL. Cic. Bob. p. 167, 10 soclastica -e, quasi nimis adfectantem huiusmodi iocos, M. Tullium videbatur denotasse Laterensis. BOETH. cons. 2, 7, 20 W. in ... arrogantiae -e. GREG. M. moral. 10, 21 p. 933A ex vanitate ... ad iniquitatem ducimur ...; dum gulae incumbitur, ad -is protinus insaniam proditur. *al.*

2 *de rebus*: **a** *usu communi respiciuntur ea, quae sunt infirma vel minoris momenti, minus seria sim.*: *α varia*: CIC. div. in Caec. 8 populus Romanus ... illam veterem iudiciorum vim gravitatemque requirit; ... iudiciorum -e ordo ... alius ad res iudicandas postulatur (Att. 1, 19, 6 quam primum Clodii absolutione -em infirmitatemque i. perspexi). leg. 1, 31 -e (-is *trad.*) est ... et suavitate delectans *voluptas*. Tusc. 3, 27 habet ardorem libido, -em laetitia gestiens (*cf.* 4, 66 eadem ... -e cupiditas est in appetendo, qua laetitia in fruendo). 4, 64 de ipsius metus inconstantia, imbecillitate, -e dicendum est. 4, 68 amor ... tantae -is est, ut nihil videam, quod putem conferendum (*cf.* 4, 76 perturbatio ... mentis in amore foeda ... est; nam ut illa praeteream, quae sunt furoris, haec ipsa per sese quam habent -em ...: iniuriae, suspiciones *eqs.*). 5, 88 *doloris* magnitudinem brevitate consolatur *Epicurus* (*sent. 4*), longinquitatem -e. CLAVD. MAM. anim. praef. p. 20, 14 memineris non absque cura tui prodi oportere quod publicari iubes; neque ego de negotii pondere, sed de actionis -e dubitaverim. REGVLA mag. 13, 50 propter -em culpae (14, 22). DIFF. Suet. p. 295, 3 (= ISID. diff. app. 207) ulcus -is est, vulnus gravitatis. *β dicta, scripta*: CIC. ac. 2, 53 -s orationis eorum, qui omnia cupiunt confundere. 2, 66 nihil est ... ab ea cogitatione ... errore, -e, temeritate diiunctius. Tusc. 1, 95 contemnamus ... omnis ineptias; quod enim levius huic -i nomen imponam? nat. deor. 2, 45 opinionis -s confutata a Cotta. 2, 70 plena sunt futtilitatis summaeque -is *quae de deis dicuntur*. QVINT. inst. 10, 3, 17 verba emendantur et numeri, manet in rebus temere congestis quae fuit -s. TAC. dial. 26, 2 ut lascivia verborum et -e sententiarum et licentia compositionis histrionales modos exprimant. GELL. 6, 17, 2 inludens -em quaestionis pravitatemque. AVSON. 338, 2 p. 156, 11 P. laboravi ..., ut haberet *technopaegnion* aut historicon quippiam aut dialecticon; nam poeticam vel sophisticam -em necessitas observationis exclusit (*cf. l. 1*). SCHOL. Cic. Bob. p. 114, 8 -em habent summam fictiones fabularum. AVG. civ. 5, 26 p. 241, 23 D. garrulitate inpudentissima et quasi satyrica vel mimica -e. ord. 2, 1, 2 quo *sermone* vos ab ista -e detrahebam (*antea*: vobis ... pueriliter de magnis rebus agentibus). MACR. somn. 1, 2, 2 censurae exercuisse -em. CLAVD. MAM. anim. 1, 2 p. 24, 13 ratiocinandi -em gravis causa pensavit. SEDVL. carm. pasch. 5, 89 *mendacia* pereunt -e sui (*sim.* op. pasch. 5, 6).

b *respicitur inconstantia*: SEN. benef. 6, 3, 1 divitiae certae in quacumque sortis humanae -e uno loco permansurae. dial. 12 (11), 9, 4 non -s fortunae cito munera sua transferentis inquietabit. nat. 6, 1, 14 felicitatem, cuius ... velocissima est -s, habituram in aliquo pondus ac moram credimus. epist. 13, 11 habet etiam mala fortuna -em. 98, 4 contra -em casūs. IVVENC. 2, 785 sunt alii, laeto qui pectore nostra *verba* receptant, sed brevis est illis perceptae gratia frugis; nam ... produnt sibi credita ...; his saxosus ager simili -e virescit (*'celeritate' vix recte De Wit ad l.*).

c *respicitur auditus non impeditus, facilis*: HIER. hom. Orig. in Is. 6, 6 p. 277, 4 neque -s neque gravitudo auditionis corporalis impedit mihi (*transfertur ad intellectum*: p. 277, 15 gravitudo ... aurium a peccato fit et -s a iustitia; quid est, quod faciat auditum ... audire ... leviter? ... pennae verbi multum -is attribuunt).

B *corporaliter*: 1 *de pondere exiguo*: LVCR. 3, 387 *pappi* nimia -e cadunt ... gravatim (*i. aegre*). 4, 195 ubi tam volucri -e ferantur *simulacra* (4, 745 mobiliter summa -e feruntur). CAES. Gall. 5, 34, 4 armorum (LIV. 25, 9, 1 TAC. hist. 5, 14, 2 AMM. 31, 2, 21). CIC. Tusc. 1, 43 *animus post mortem sursum tendens* cum ... sui similem ... -em ... adeptus ⟨est⟩, tamquam paribus examinatus ponderibus nullam in partem movetur. nat. deor. 2, 44 (*Aristot. frg. 24 R.*) quae ... natura moverentur, haec aut pondere deorsum aut -e in sublime ferri (*cf.* AVG. civ. 11, 23 p. 501, 27 D. sive deorsum gravitate sive sursum -e nitantur *corpora*). 2, 117 aer fertur ... -e sublimi (*cf.* OV. met. 1, 28 proximus est aer illi *igni* -e locoque. APVL. Plat. 1, 7 *aer* -e et pernicitate post ignem secundus. MART. CAP. 2, 169 aeria). OV. met. 2, 164 instabiles nimia -e feruntur *naves* (SIL. 14, 392 procurrunt -e agili). 10, 739 nimia -e caducum *florem* excutiunt *venti*. 13, 606 *favillae*. fast. 5, 14 caelum -s in loca summa tulit. LIV. 26, 4, 4 iuvenes ... -e corporum veloces (CVRT. 7, 11, 8 FIRM. math. 8, 8, 1 AMM. 20, 4, 5. *al.*). PAVL. FEST. p. 366 *tippula est* tantae -is, ut super aquam currens non desidat. AETNA 527 -s putris *lapidis* (*metonymice de materia -i*: PHAEDR. app. 29 [31], 6 *loq. papilio*: -s p. et volito cinis). SEN. benef. 2, 29, 1 quod non ... aequemus ... -e aves (CVRT. 4, 5, 3 quas naturalis -s ageret ad sidera). *al.* *per gen. indicatur causa -is*: FIRM. math. 1, 4, 13 facili se mobilitatis -e suspendit *natans*. 2 *de mobilitate, mutabilitate*: OV. epist. 21, 78 utinam constans *ventus* contra mea vela fuisset; sed stultum est venti de -e queri. fast. 2, 673 (*668* deorum cuncta Iovi cessit turba locumque dedit; Terminus ... restitit) Termine, post illud -s tibi libera non est; qua positus fueris in statione, manes. **3** *de actione non aggravante, non premente*: HIL. in psalm. 67, 24 aëris ... sunt potestates; et ideo 'capilli verticem perambulant' ... insistendi -e.

II *plur.*: **A** *de actionibus inconsideratis, occupationibus indignis, spernendis sim.*: CIC. fin. 1, 61 amatoriis -bus dediti. Tusc. 5, 104 *vir sapiens* nostras ambitiones -esque contemnet honoresque populi ... repudiabit. nat. deor. 3, 72 Medea modo et Atreus commemorabatur ..., heroicae personae inita subductaque ratione nefaria scelera meditantes; quid? -es comicae parumne semper in ratione versantur? ARNOB. nat. 7, 4 quod laetitia trepidat et -bus extollitur gaudiorum. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 208, 21 si quidem sobrie agere velint qui turbis et iuvenalibus -bus contra *ecclesiam* ... utuntur. CASSIOD. var. 1, 30, 4 -es suas exercere. 4, 43, 1 -es ... seditionum. GREG. M. dial. 4, 55 p. 313, 10 M. vir valde lubricus et cunctis -bus (voluptatibus *var. l.*) occupatus. *?* **B** *de mercibus vilibus, ad luxum pertinentibus*: CE 1552 A, 30 (*s. II*) *luxuriae gloriam* laedunt gentes vario certamine rerum, Graecia cum pueris, ... tellus orientis amomo, Aegyptus Phariis -bus (*an proprie de vestibus levibus e lino Aegyptio confectis ut putat Wilmanns* CIL VIII 212 *?*).

homoeoprophora: CIC. Flacc. 71 luxuria et -e. Sest. 20 libidinem -emque (Phil. 6, 4 Att. 1, 16, 1. *cf.* Sull. 79 PVBLIL. L 9). LIV. 3, 21, 5 -is ac licentiae (31, 29, 4 TAC. dial. 26, 2). TAC. dial. 26, 2 lascivia ... et -e ... et licentia (AVG. civ. 2, 14 p. 69, 19 D. -i lasciviaeque).

2. *lēvitās, -ātis *f.* *a* 2. levis. *inde a* CIC., VARRONE, *in versu non nisi* TER. MAVR. 281; *plur. deest.* [*confunditur in codd. c.* lenitas *saepe.*]

i. q. natura levis, λειότης (GLOSS.; *metonymice de ipsa re levi l. 34sq. 37*): **1** *respicitur superficies corporum*: **a** *generatim*: CIC. de orat. 3, 99 in ipso tactu esse modum et mollitudinis et -is. Tim. 18 omni ... figuram mundi -e circumdedit *deus* (*gr.* λεῖον ... αὐτὸ ἀπηκριβοῦτο, *Chalc.* levem ... globum ... expolivit. *obloquitur* PLIN. nat. 2, 7 nec, ut in volucrum notamus ovis, -e continua lubricum corpus *mundi*). 49 speculorum -s ([*gr.* λειότης, *Chalc.* teres speculi serenitas]. APVL. apol. 14 p. 420. *cf.* SEN. nat. 1, 3, 4 omnis circumscripta -s ... speculum est. 1, 3, 7 ab omni, inquit *Aristoteles*, -e acies radios suos replicat [*meteor. p. 373 a 35* ἀπὸ τῶν λείων]. 1, 5, 3. 1, 17, 6. 4, 3, 3 quod et in speculis adparet ... et in poculis ... aliaque omni -e). VITR. 2, 3, 1 faciendi ... sunt *lateres* ex terra albida cretosa ...; haec enim genera propter -em habent firmitatem et non sunt in opere ponderosa (*antea*: paleae ... in his *lateribus* non cohaerescunt propter asperitatem). SEN. nat. 7, 31, 2 -e et politura corporum muliebres munditias antecessimus (*item in cura cutis*: epist. 95, 24 ut eadem omnibus *exoletis* -s sit. CVRT. 8, 9, 22 mentum semper intonsum est, reliquam oris cutem ad speciem -is exaequant). COLVM. 8, 3, 7 teres -s *perticarum*. PLIN. nat. 9, 85 *polypi* in siccum exeunt, dumtaxat asperum; -em odere (*Aristot. hist. anim. p. 623 a 33* τὸ ... λεῖον). *al.* -s intestinorum, λειεντερία (*vituperatur appellatio a Galeno XVIII 1 p. 2*): CELS. 2, 1, 8 -s i., qui *morbus* lienteria vocatur. 2, 1, 22. 2, 7, 28. 2, 8, 14. 32. 34. 4, 23, 1. **b** *speciatim de calvitie*: SEN. dial. 2, 16, 4 in capitis mei -em iocatus est.

2 *respicitur sonus apta verborum syllabarumque iunctura iucundus, suavis, elegans sim.*: CIC. de orat. 2, 64 genus orationis fusum atque tractum et cum -e (len- *var. l.*) quadam aequabiliter profluens sine hac iudiciali asperitate ... persequendum est. 3, 43 nemo est, quin ... Valerium Soranum -e vocis atque ipso oris pressu et sono facile vincat; quare cum sit quaedam certa vox ..., in qua nihil offendi ... possit, hanc sequamur *et* ... rusticam asperitatem ... fugere discamus. 3, 201 coniunctionis -em. Brut. 96 *in M. Aemilio Lepido Porcina* videtur et -s apparuisse illa Graecorum et verborum comprensio et iam artifex ... stilus. opt. gen. 5 verborum est structura quaedam duas res efficiens, numerum et -em. VARRO ling. 5, 133 *'pallia'* 'parilia' primo dicta, r exclusum propter -em (*cf.* SCAVR. gramm. VII 30, 10 [VARRO frg. 267 F.] in 'ab' ⟨a⟩ quibusdam diligentioribus -is causa solet demi b *ante semivocales aut mutas.* VEL. gramm. VII 79, 1 elegantia eruditorum virorum, qui quasdam litteras -is [len- *Keil sec. correctorem codicis Vat.*] causa omiserunt, sicut Cicero, qui 'foresia' ... dicebat. CHAR. gramm. p. 71, 9 B. 'canities' ... poetico decore in -em soni corrupta est *pro 'canitia'.* CASSIOD. gramm. VII 151, 11. 15 [*ex Cornuto*]. 203, 9. 207, 9 [*ex Caesellio*]). QVINT. inst. 8, 3, 6 ornatus, repetam enim, virilis ... sit nec effeminatam -em et fuco ementitum colorem amet (*respicitur comparatio 8 praef. 19* eadem *corpora*, si quis vulsa atque fucata muliebriter comat, foedissima). 9, 4, 144 nullum aptum ... verbum permutemus gratia -is (*cf. 142* duram potius atque asperam compositionem malim esse quam effeminatam ac enervem). 10, 1, 52 *Hesiodi* -s ... verborum et compositionis probabilis. PLIN. epist. 8, 4, 4 si datur Homero ... vocabula ... ad -em versus contrahere, extendere, inflectere (SCHOL. Hor. sat. 1, 10, 67/8 *var. l.* len-). TER. MAVR. 281 modorum quo sonora -s addita stili levaret siccioris taedium. FORTVN. rhet. 3, 8 p. 125, 12 *verba posita* sine -e. DIOM. gramm. I 473, 22 rythmus est pedum temporumque iunctura cum -e sine modo.

3 *respicitur substantia in statum mucosum, lutulentum sim. terendo redacta*: MARCELL. med. 6, 10 herbam ... usque ad -em terito (8, 5 ad -em summam terantur [*Scrib. Larg. 23* t., donec levissima fiant]. 13, 17 ad maximam -em).

[*Bk.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1. leviter *v.* 1. levis. **2. lēviter** *v.* 2. levis.
levitio *v.* lebiton. **levitonārium, levitones** *v.* lebi-.
1. levitūdo, -inis *f.* *a* 1. levis. NOT. Tir. 27, 88a (*praecedit* gravis *c. derivatis et compositis*).
[**2. lēvitūdo,** -inis *f.* *a* 2. levis. *coniciebatur olim* LACT. ira 10, 7 *pro* lenitudo. *v. p. 1149, 34.*] *Bk.*
leunculus, -ī *m.* *a* leo *deminutive.* [*falso vertitur hebr.* k^{e}pîr (*v. infra*) -os *et* -um (*bis, ibid. etiam* leones) *pro* k^{e}pôr '*poculum*' VVLG. I par. 28, 17.]
1 *vertitur hebr.* ^{a}rî '*leo*', *significatur signum leonis*: VVLG. III reg. 10, 20 duodecim -i stantes super sex gradus *solii Salomonis* (*syn. 19, 19* leones *ut loco gemino* II par. 9, 19, *cf. 9, 18*). 2 *vertitur hebr.* k^{e}pîr '*catulus leonis*', *translate de iuvenibus validis*: VVLG. Ezech. 19, 2 quare mater tua leaena (*sc. Israel*) inter leones cubavit, in medio -orum enutrivit catulos suos? (3) et eduxit unum de -is suis et leo factus est ... (5) *quo interempto* tulit unum de -is suis, leonem constituit eum (*Itala cod. 176* in medio leonum, *deinde* catulis *bis*). Nah. 2, 13 (*11* catulus leonis, *12* leo cepit ... catulis suis. *loquitur deus ad Israel*) -os tuos comedet gladius (*cf.* HIER. in Nah. 3, 11 p. 1252^{C} leo [*Is. 35, 9; de diabolo*] ... plurimos cepit in praedam catulorum suorum et necavit -is suis, satellitibus suis, videlicet daemoniis). *B.*
1. levo, -āvī, -ātum, -āre. *a* 1. levis. *scribitur* leb- CIL III 7251 (*a. 49/50*). PAP. Corp. 277, 12 TAB. Albertini 15, 7 *et saepius in codd., cf.* laeb- ITALA Marc. 1, 31 (cod. e). *formae perf. stirpis brevioris leguntur solae* -asti(s): CIC. Att. 1, 18, 1 STAT. Theb. 12, 581 QVINT. decl. 260 p. 67, 19 LVCIF. non parc. 11 p. 232, 22. *al.*, -assem *sim.*: CIC. ad Brut. 1, 9 (9, 17 Sj.), 1 HOR. carm. 2, 17, 29 LIV. 42, 5, 9. *al.*, -asse: LIV. 1, 34, 9 HIER. epist. 39, 1, 2. *al.*, *ceterum* -arunt: CIC. Balb. 40 fin. 5, 53 (*var. l.*). fam. 16, 9, 2 SEN. Tro. 696. *al.* (-verunt: CIC. fin. 5, 53 [*var. l.*]. LIV. 24, 29, 3 CVRT. 7, 11, 15 ITALA psalm. 82, 3 [Veron.]. *al.*), -arim *sim.*: CIC. de orat. 2, 268 Att. 5, 4, 3. 12, 37^{a} HOR. sat. 2, 5, 99 PRIAP. 37, 11. *al.* (-verim *sim.*: ITALA cant. 2, 7 [codd. 169. 170]. VOPISC. Aurelian. 4, 6 VVLG. Ezech. 18, 6. 15. *al.*), -rat: CIC. Att. 12, 50 ASCON. Mil. p. 34, 16 STAT. silv. 4, 3, 95 PRVD. psych. 578 (-vera(n)t: LIV. 21, 62, 11 PAVL. MED. vita Ambr. 29). *fut. II* -asso ENN. ann. 335. *de notione*: NON. p. 336, 15 -are solvere (*affertur* VERG. Aen. 2, 146); ... sustinere vel erigere (VERG. Aen. 1, 145); ... relevare (*Cic. Tusc. 5, 121* levatio. VERG. ecl. 9, 65 CIC. epist. frg. III 12 PACVV. trag. 306 VARRO Men. 566); ... etiam minuere (ACC. trag. 456. 492 VARRO Men. 405 VERG. georg. 2, 400 TVRPIL. com. 20 VARRO Men. 440). GLOSS. II 120, 21 -at: κουφίζει, ἐπαίρει. IV 107, 30 -are: sublevare. *ad singulos locos et notiones speciales v. infra.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN., TER., RHET. Her. [*val.* lua '*sumere*'; *dalm.* levur; *it.* levare; *sard. centr.* leƀare, leare, *mer.* leai, liai; *raet. occ.* levar, alver, *or.* levá; *francog.* lever (*dial. wall., pic., norm., occ., loth.*); *francoprov.* levâ *etc.*; *prov.* levar (*dial. langued., alvern., aquitan.*); *vasc. vet.* lhevar, *vasc.* lhebá *etc.*; *cat.*, *hisp.* llevar; *port.* levar. *notione q. e.* '*levamen*': *part. praes.* -ante: *raet. occ.* levon, lavönt; *loth.* lvā; *part. perf.* -atu: *val.* aluat; *it. vet.* levato; *prov. vet.* levat. *cf. M.-L. 5000. Battisti-Alessio III 2216. Wagner II 18. Wartburg V 267 sqq. Corominas III 163 sq. Machado^{2} II 1405. G.*] [*confunditur in codd. c. compositis, ceterum c.* iuvare Ov. trist. 1, 8, 18. *al.* (*cf. p. 745, 70*), lavare Ov. met. 10, 156 SER. SAMM. 679 (*restit.* APIC. 6, 239 [6, 8, 1 M.] *aliisque locis apud eundem; falso trad.* TITIN. com. 29; *falsa var. l.* CATO ad fil. frg. 4 HEGES. 5, 27, 1 p. 363, 7. *al.*), libare VVLG. lev. 8, 27. 14, 24. *falsa var. l. pro* legere PROP. 4, 11, 14. *falso trad.* SEN. epist. 27, 2 (*pro* luendas). EPICED. Drusi 75. *dubiae interpretationis* VLP. dig. 50, 15, 4, 2 tributum in eam civitatem debet -are (*deleto* in *intelligitur civitas exactione tributi recreanda vel minus probabiliter civitas tributum exigens; servata praepositione [Lenel, Vlp. frg. 22] accipitur de possessore civitati tributum inferente, sed vix conferri possunt exempla p. 1234, 53 allata*).]
CAPVT PRIVS: *fere i. q.* κουφίζειν, *leviorem reddere* (*cf.* GLOSS. II 354, 25 κουφίζω -o, relevo).
I *aliquem vel aliquid* (*hic illic supplendum, e. g. p. 1230, 83; refl. e. g. p. 1229, 26. 48; vergit in usum mediopass. p. 1228, 54*):
A *minuendo, infirmando, e medio tollendo -antur*: 1 *onera* (*accedit dat. comm., e. g. l. 69. 73. p. 1228, 23*): a *mera vi incorporali*: α *mala, incommoda varia*: PLAVT. Epid. 556 virgini pauperculae ... -are paupertatem (IVV. 14, 236 qui p. -et attollatque propinqui. TAC. ann. 2, 48, 3 VOPISC. Aurelian. 11, 9. *cf.* CIC. Tusc. 3, 56 cuius *paupertatis* onus). Trin. 688 egestatem. TER. Haut. 746 sumptum sibi ... -tum esse harunc abitu (COLVM. 11, 3, 1 PLIN. epist. 10, 43, 2). RHET. Her. 2, 16, 23 quo modo vis illa (*i. necessitudo*) vitari potuerit ac -ari. CIC. S. Rosc. 7 *ut* innocentium calamitatem -etis (div. in Caec. 57. Sull. 62 *opp.* tollenda. p. red. in sen. 24 non modo -ret, sed etiam honestaret. LIV. 26, 32, 8). Catil. 4, 8 poenam (Sull. 63 damnatio est ... iudicum, quae manebat, p. legis *est*, quae -batur. Ov. met. 3, 338 honore [SVET. Galba 9, 1 solatio et h.]. *al.*). Mil. 72 annona -anda (BELL. Afr. 34, 6 LIV. 4, 12, 8. 4, 13, 2. 26, 40, 16). de orat. 2, 23 -andi laboris (orat. 120 quem l. nobis Attici nostri -vit labor. VERG. Aen. 1, 330 [SERV.: levem facias]. SEN. contr. 9 praef. 4 *opp.* multiplicatur. SEN. benef. 4, 13, 2. *al.*). Att. 1, 17, 4 spes ... -andae molestiae (fam. 4, 3, 2. 3). fam. 5, 17, 5 neque ad consolandum neque ad -andam fortunam tuam (SEN. contr. 1, 1, 19 *opp.* causam adgravare). ad Q. fr. 1, 4, 4 si -are potest communem casum misericordia hominum (Ov. trist. 3, 4, 60 *opp.* ingravat. Pont. 2, 10, 20 SIL. 5, 371 AMM. 16, 11, 13). *al.* VARRO Men. 421 itiner longum sermone -are (*cf.* VERG. Aen. 8, 309 viam sermone [SEDVL. carm. pasch. 1, 334; *op. pasch. 1, 30* viatici laboris sarcinam sermonibus allevamus]). CAES. civ. 1, 9, 1 ad -andas iniurias (LIV. 4, 7, 6. 39, 46, 8). 3, 48, 1 inopiam (NEP. Att. 2, 4 LIV. 4, 12, 10). VERG. Aen. 3, 36 rite secundarent visus omenque -rent. HOR. epod. 13, 17 omne malum vino cantuque -ato (Ov. trist. 3, 4, 42. 5, 1, 59. *al.*). Ov. met. 2, 281 cladem (LIV. 37, 7, 5). trist. 4, 10, 112 tristia ... carmine fata -o (Pont. 3, 6, 14). *al.* LIV. 6, 27, 7 de -ando faenore (6, 32, 1. *cf.* 7, 19, 5 -ta usura erat. 7, 21, 5 faenebrem ... rem). 7, 22, 2 meritum -ti aeris alieni (42, 5, 9 cum iniusto faenore gravatum a. a., ipsis ... concedentibus qui onerarant, -asset). 45, 30, 1 annuum vectigal (TAC. ann. 2, 42, 4). *al.* SEN. nat. 2, 37, 1 *fulminum* expiationes ... prodesse aliquando ad submovenda pericula, aliquando ad -anda, aliquando ad differenda (HEGES. 4, 16, 1 p. 265, 12 imperii p. confecto ... tumultu -are [*gr. 4, 441* ἐπικουφίσειν]). *al.* CVRT. 5, 4, 9 iugum opacum ..., quod aestus -at (*cf.* 9, 1, 11 vim solis umbrae -ant. CALP. ecl. 4, 4 -at ... diem vicini spiritus amnis). STAT. silv. 4, 3, 127 qui foedum nemus (*i. foeditatem nemoris*) et putres harenas celsis pontibus et via -bit. *et saepe.* β *affectiones animi*: PLAVT. Mil. 1272 -andum morbum mulieri video *sc. amorem* (*cf.* HOR. epod. 11, 17 fomenta vulnus nil malum -antia. Ov. met. 14, 12 amorem). ENN. ann. 335 curam (PACVV. trag. 197 mater ... tu, quae c. somno suspensam -as neque te mei miseret [*si* ἐπιμέλειαν *intellegas, spectat ad p. 1229, 4*]. CIC. Att. 1, 18, 1 c. et angorem animi. 8, 11, 1. 11, 2, 1 fam. 15, 15, 3. CATVLL. 2, 10 tristīs animi. LYGD. 3, 21 mentes ... c.que. Ov. fast. 5, 238 MANIL. 4, 12. *al.*). CIC. Phil. 9, 12 luctus aut hoc honore vestro aut nullo solacio -ari potest (Tusc. 3, 40. 60. Att. 3, 15, 2 *opp.* auget. fam. 4, 6, 1 Ov. met. 13, 514. 15, 547). de orat. 2, 35 maerorem (Tusc. 3, 62). fin. 2, 105 dolorem (5, 53. fam. 5, 16, 1 *opp.* sanare. 6, 4, 2 *opp.* augere. *al.* SEN. dial. 6, 16, 8 PLIN. epist. 2, 7, 7. *cf. l. 40*). Tusc. 2, 59 metum (Ov. met. 10, 466 CELS. 3, 18, 10 SEN. Ag. 283). 3, 43 aegritudinem (3, 60. 61). LIV. 45, 25, 6 -tus erat timor (AMM. 21, 5, 12 CLAVD. rapt. Pros. 2, 323). SEN. epist. 40, 1 desiderium ... falso atque inani solacio -ant (CVRT. 8, 3, 5). *et saepius.* γ *morbos, dolores corporis sim.*: CIC. Verr. II 5, 119 -andi cruciatus sui causa (PS. QVINT. decl. 11, 8). CIC. fin. 2, 93 illum *dolorem* mallem -res (CELS. 2, 8, 39 dolor ... neque bilis vomitu -atur. 2, 14, 8 capitis [SEN. epist. 70, 16. *al.*]. *et saepius. cf. l. 32*). 5, 84 *mala corporis.* VERG. Aen. 7, 495 cum ... aestus ... -ret *cervus* (STAT. silv. 3, 1, 63 *quamvis* curas mulcere a.que -are sufficerent *rus fontesque*. CYPR. GALL. gen. 939 libabant ... latices a.que -bant [*cf. Itala Lugd. gen. 29, 2* refrigerantes]). 7, 755 mulcebat ... *viperarum* iras et morsus arte -bat (*cf.* PLIN. nat. 7, 13 serpentium ictus contactu -are). Ov. epist. 4, 174 quae -et unda sitim (met. 12, 156 curasque s.que. 15, 322 de fonte. trist. 4, 8, 26 fonte. MART. 11, 96, 4 ministro. EPIST. Alex. l. 90 H. RVT. NAM. 1, 106). 14, 96 famem. trist. 3, 3, 10 Apollinea qui -et arte malum (CELS. 3, 20, 2. 5, 28, 2^{E} si -atur m., minuuntur eius indicia. 6, 6, 8^{F}). 5, 2, 18 (*in imag.*) vulnera qui fecit, facta -are velit (VAL. FL. 6, 276). LIV. 4, 25, 6 vis morbi -ta (7, 2, 3 CVRT. 3, 6, 2. *cf.* morbum CELS. 1 prooem. 33. 3, 18, 20. *al.*). CELS. 2, 4, 5 febres ... quae ... neque tertio quoque die -entur (3, 4, 6 quando desisset aut certe -ta esse⟨t⟩ [3, 6, 11]. 3, 7, 1 ubi f. aut tenuata est aut -ta est. *al.*). 2, 26, 2 inflationes (SCRIB. LARG. 121 *opp.* tollit). 3, 18, 2 -to ... accessionis impetu (PLIN. nat. 28, 41 [*Marcell. med. 36, 28* compescunt dolorem]). *al.* δ *probra, dedecus sim.*: CIC. inv. 2, 84 acerrima accusatorum criminatio ... -bitur. Quinct. 52 eius *rei i. vadimonii deserti* atrocitas necessitudinis nomine -retur. Verr. II 1, 5 ad invidiam iudiciorum -andam vituperationemque tollendam (Catil. 2, 15 [relev- *var. l.*]. LIV. 3, 21, 7. VELL. 2, 31, 4 *opp.* auget. VAL. MAX. 9, 2, 2 HEGES. 1, 1, 8). 3, 136 suspicionem -are atque ab sese removere (Att. 10, 4, 11 QVINT. inst. 4, 2, 81). LIV. 3, 72, 7 haud ... quicquam bono causae -atur dedecus iudicii. 4, 17, 3 facinus. 4, 43, 2 ob ... cladis -tam ignominiam (45, 15, 8). 6, 25, 6 infamiam. 28, 25, 14 ingenia humana ... ad suam cuique -andam culpam ... facunda. SEN. clem. 1, 22, 2 minus gravis nota est, quam turba damnationum -at. epist. 81, 25 quicquid accidit, benigne interpretando -at. QVINT. inst. 4, 1, 38 imminuenda quaedam et -anda et quasi contemnenda esse *a defensore*. GELL. 10, 19 tit. non purgari neque -ari peccatum (*cf. 10, 19, 3* exemtum purgatumque). IVST. 12, 10, 10 ut communi facto crimen regis -retur. CLAVD. 20, 8 quid lacrimae delicta -ant? *vitium sermonis*: SERV. Aen. 2, 19 epitheto -vit tapinosin (*cf. 1, 118* humilitatem sermonis e. sublevat).
b *plus minus corporaliter*: α *vincula, sc. laxando vel demendo* (*usu ex locutione* '*vinculis* -are' *derivando, v. p. 1230, 71*): VERG. Aen. 2, 146 viro ... manicas atque arta -ari vincla iubet Priamus ([*153* exutas vinclis ... palmas. *interpretatur* 'solvere' NON. p. 336, 15, 'laxare' SERV. auct. Aen. 1, 145]. *in imagine*: TIB. 3, 11, 14 vel serviat aeque vinctus uterque tibi *Veneri* vel mea v. -a. LIV. 9, 9, 7 non indignitas rerum sponsionis vinculum -at). SEN. dial. 6, 20, 2 haec *mors* servitutem ... remittit, haec captivorum catenas -at. β *varia* (*de* HOR. epod. 16, 26 *v. quae p. 1231, 46 monuimus*): VITR. 6, 8, 3 uti -ent onus parietum fornicationes cuneorum divisionibus. APVL.

[Koster]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

met. 7, 17, 5 gravantis ruinae fustes demere et -ta paulisper pressura sanare me. Heges. 3, 24, 1 p. 229, 23 aliis talia arma oneri sunt, nobis integimento, quia usu -antur.

2 *bona, aestimanda* (*sc. extenuando, atterendo, destruendo*): Tvrpil. com. 20 me ex aliorum ingeniis iudicat, intercapedo quorum amicitias -at. Acc. trag. 492 tu laudem illorum -as (*verbis ut* Gell. 14, 3, 4 retractandi -andique [detractandi elevandique *Hosius dubitanter*] operis gratia). Varro Men. 440 absinthium ut bibam gravem et castoreum -emque robur. Cic. ac. 2, 69 inconstantia -atur auctoritas. Pvblil. Q 39 qui expectat, ut rogetur, officium -at. Hor. epist. 2, 2, 10 multa fidem promissa -ant. Gell. 7, 14, 3 ne praetermissa animadversio contemptum eius *laesi* pariat et honorem -et. Vita Hil. Arel. 5 l. 25 causam salutis dissimulatione aliqua vel occupatione mundana ... esse -andam.

3 *motum* (*sc. tardando, impediendo*): Acc. trag. 456 cave lassitudo pop⟨u⟩litum cursum -et. Hor. carm. 2, 17, 29 me truncus ... sustulerat, nisi Faunus ictum dextra -asset. Ov. met. 11, 791 corpus super aequora mittit *mergus*; pluma -at casus.

B *liberando, expediendo -antur*: 1 *onusti, adgravati, adflicti sim.* (*maxime homines vel eorum partes; iunguntur fere per zeugma obi. oneris et rei oneratae p. 1230, 12*): a *incorporaliter*: α *indicatur onus*: (I) *gen.*: Plavt. Rud. 247 amplectere ...; ut me omnium iam laborum -as! CE 102, 2 fata ..., quae me -astis parvolae vitae meae. (II) *abl.*: Pacvv. trag. 309 neque tuum te ingenium moderat neque fraternum irā exilium -at. Cic. Verr. II 3, 140 ut ... sese gravissima -ret infamia (*antea*: se eripere ex infamia). 5, 13 ut ... supplicio aut exilio -rentur. Caecin. 102 spectatissimum ... hominem ... -tum iniuria civem retinere. Flacc. 33 sumptu ... civitates. Planc. 84 labore (de orat. 2, 350. Hor. carm. 2, 18, 38 -are functum pauperem laboribus). de orat. 2, 362 magno sum -tus errore et illa admiratione liberatus (fin. 4, 65 -atur vitiis, -atur erroribus. Tusc. 5, 11). Brut. 11 cura (Att. 5, 4, 3. 7, 8, 4. fam. 9, 16, 1 ut ... aut liberarem te ista c. aut certe -rem. ad Q. fr. 3, 9 [7], 3 epist. frg. III 12. Lvcr. 2, 365 derivare ... animum *vaccae* c.que -are. Hor. sat. 2, 5, 99 servitio longo c.que. *al.*). fin. 1, 63 rerum natura cognita -amur superstitione, liberamur mortis metu (*cf.* Liv. 7, 3, 1 religione animos [21, 62, 11] aut corpora morbis). Tusc. 4, 56 aegritudine (Att. 9, 7, 2 epistola ... me ... a. -vit. fam. 5, 13, 5 quarum ... rerum cogitatione nos -are a. voluisti, earum etiam commemoratione lenimur). Cato 2 hoc ... onere ... certe adventantis senectutis et te et me ... -ari volo (fam. 3, 12, 3. Liv. 30, 31, 3 quanto per te o. -entur. 43, 17, 3 o.que impensisque. CIL III 7251 [*a. 49/50*]. Papin. dig. 3, 3, 67. *al.*). div. 2, 7 molestiis (fam. 3, 6, 5. 4, 4, 4. 16, 9, 2 quae *litterae* me m. valde -arunt, utinam omnino liberassent. ad Q. fr. 3, 8, 6 [3, 6, 3 Sj.]). Lael. 72 qui hac opinione non modo verbis, sed etiam opere -andi sunt. Att. 6, 2, 4 multae civitates omni aere alieno liberatae, multae valde -tae sunt. fam. 6, 2, 1 gravitate valetudinis, qua ... paulum videor -ari. *al.* Varro Men. 405 te ... vita -as ferreo ensi. rust. 2, 6, 4 praegnates opere -ant. Caes. Gall. 5, 27, 11 hibernis (*cf.* Liv. 21, 26, 7 *castris motis* -ari ... regionem ... tanta hominum urgente turba). Verg. Aen. 10, 25 -ari obsidione (Serv.: liberari). Hor. epod. 13, 10 sollicitudinibus (Tac. hist. 1, 44, 1). Ov. Pont. 3, 6, 37 restituit multos aut poenae parte -vit Caesar. Epist. Sapph. 170 Deucalion igne *amoris* -tus erat. Liv. 2, 22, 3 Volscis -tis metu. 6, 39, 10 faenore. 29, 12, 16 aliis in praesentia -ari bellis volebant. 39, 46, 5 hac religione -tis altera iniecta. 45, 10, 12 multitudinem noxa -bat. Manil. 5, 309 iuvenem somnoque ac morte -vit. Vitr. 8, 3, 6 podagrici ... -antur dolore (Plin. nat. 22, 34 Svet. Aug. 80). Val. Max. 3, 2, 9 male commissi proelii crimine. 4, 7, 4 mortem amici (*i. amicum mortuum*) ... odio -vit. Sen. Phoen. 7 hoc nefandi capitis aspectu -et caelum atque terras. Lvcan. 4, 610 terras monstris aequorque -antem ... Alciden. 7, 275 pugnae pars magna -bit his orbem populis. *et saepe.* (III) *per praep.* (*locutiones* '-are a morte' *sim. i.* '*periculo mortis, morte peccati*' *sim. vix ad actionem excitandi p. 1233, 59 pertinere videntur, cf. l. 56*): ex: Hor. sat. 2, 3, 292 casus medicusve -arit aegrum ex praecipiti. Cels. 3, 5, 6 ex accessione -tus. Coripp. Ioh. 4, 204 fortuna ... e morte -vit *irruentem in hostes*. ab: Ambr. Ioseph 3, 9 -tus a peccato. Comm. apol. 314 ut Adam -retur a morte, descendit in tumulum dominus (Coripp. Iust. 2, 423 iustificare malos mediaque a m. -are. *cf.* CE 301, 11 a mortis tenebris et caeca nocte). Sedvl. carm. pasch. 3, 45 Iesus ... populos a clade -vit (*op. pasch. 3, 5* clade ... subtraxit). CE 89, 2 omnis ab hac cura ⌊cura -ta⌋ mea est (*Ov. trist. 1, 11, 12* mens relevata). de: Prvd. apoth. 989 *Christus* conficit annum ... hominem ... hominis de morte -antem. Cypr. Gall. exod. 1297 cunctos de fraude -as. Arator act. 2, 1208 parentem ... de clade (*i. morbo*) -at.

β *cum solo obi.* (*accedentibus coloribus reficiendi, adiuvandi sim.*): (I) *generatim*: Cic. Cluent. 200 -ate hunc ... supplicem vestrum, iudices, ... qui nunc primum ... erigere animum ... coepit. Catil. 2, 7 -ta (rel- *var. l.*) mihi et recreata res publica videtur. Balb. 40 populum Romanum, quem in caritate annonae ... frumento suppeditato -arunt. Tusc. 3, 39 huiusne vitae propositio ... Thyesten -are poterit? 3, 73 plerosque consolationibus nihil -ari (Att. 11, 6, 1 sentis, qua c. -ari maxime possim. *cf.* 3, 12, 3 ne verbo quidem -are me posse [*antea*: iaceo sine sermone ullo]. Ov. trist. 1, 8, 18 prostratum mole sodalem ... adloquii parte -are tui. Tac. ann. 4, 58, 1 quorum *Graecorum* sermonibus -retur *Tiberius*). Cato 36 corpora quidem exercitationum defatigatione ingravescunt, animi autem se exercendo -antur. fam. 6, 10, 5 neque ullum praetermittemus tui iuvandi et -andi locum. ad Q. fr. 3, 7 (9), 1 illum neque ursi neque -vi. *al.* Varro rust. 2, 5, 16 cum creverunt vituli, -andae matres pabulo viridi obiciendo. Pvblil. S 30 spes inopem, res avarum, mors miserum -at. Verg. Aen. 2, 452 succurrere tectis auxilioque -are viros (4, 538. Ivst. 5, 2, 12 inferiores a. -andos. Clavd. Don. Aen. 5, 450 p. 474, 23 *seq.* erexit). 7, 571 quis *faucibus specus* condita Erinys ... terras caelumque -bat. Hor. epist. 1, 8, 8 quia nil audire velim, nil discere, quod -et aegrum. Lygd. 3, 21 non opibus mentes hominum curaeque -antur (Lvcan. 1, 523 ne qua futuri spes ... trepidas m. -et). Ov. rem. 73 dominis suppressa -bo pectora. met. 5, 21 luctu ... -bere nostro. trist. 4, 1, 19 me ... Musa -at Ponti loca iussa petentem. 4, 6, 16 hoc minuit luctus maestaque corda -at. Liv. 7, 27, 4 -tae maxime res, quia tributo ... supersessum. 28, 1, 1 cum transitu Hasdrubalis quantum in Italiam declinaverat belli tantum -tae Hispaniae viderentur. 42, 5, 11 decreto ... suo neutram partem aut -are aut onerare voluit. Manil. 5, 618 *Perseus* pelagus ... -vit (*sc. monstro*). Sen. Herc. O. 638 calcet ut omnes perdatque aliquos nullumque -et. Phaedr. 404 sepone questus; non -at miseros dolor. *et passim.* (II) *speciatim cum respectu corporis sanandi, recreandi sim.*: Lavrea epigr. 6 *lymphae*, languida quae infuso lumina rore -ant. Verg. Aen. 10, 834 vulnera siccabat lymphis corpusque -bat arboris adclinis trunco ([lavabat *codd. Verg.*, *at* Serv. -bat: inclinatione recreabat]. Hor. epist. 2, 1, 140 -antes tempore festo c. et ipsum animum. Tib. 3, 10, 10 sapores ... et cantus c. fessa -ant. Liv. 24, 29, 3 aegrum. Cels. 3, 25, 2. *al.*). Hor. epod. 17, 26 nullum ... me reclinat otium ... neque est -are tenta spiritu praecordia. carm. saec. 63 *Phoebus* salutari -at arte fessos corporis artus. Tib. 1, 1, 44 membra -are toro (Ov. am. 1, 5, 2 toro. rem. 206 pingui ... quiete. fast. 6, 328 molli gramine. Cels. 2, 14, 10 *frictione*. Prvd. cath. 3, 173 ut tenui m. cibo recreata -ent [*fere abundanter*]. Clavd. 20, 437 m. cubili tarda). Priap. 37, 11 ponetur tibi picta *mentula*, quam -aris (*cf.* Ser. Samm. 679 faece ... vini genitalia lauta -antur [*e Plin. nat. 23, 65* medetur *faex*]). Ov. rem. 230 arida nec sitiens ora -bis aqua. Fest. p. 158 quo *vere sacro* facto -tis *sc. pestilentia Romanis*. Cels. 4, 2, 7 vestimentis ... onerant caput et sic -antur. 4, 7, 4 *fauces* (*antea*: liberari). 4, 14, 4 ubi paullum -tus est *aeger* (*antea*: dum premit morbus). *al.* Sen. Herc. f. 1052 ut somno gravi vis victa morbi pectus oppressum -et. Oed. 69 *peste* correptos. Scrib. Larg. 6 quae res ... caligine impeditos ex magna parte -at. Plin. nat. 22, 120 correptus dolore podagrae mersit in triticum ... sese -tusque siccatis pedibus *eqs.* (*inde Ser. Samm. 788* evasit ... dolorem). 28, 30 tactu ... -ant percussos *a serpentibus* (*cf.* 28, 44 a scorpione percussos coitu -ari). Sil. 7, 341 fessum ... equum -bat *palpando* (*aliter p. 1231, 5*). Gell. 5, 14, 23 mea opera et medella -tus *leo*. *recreantur herbae*: Pavl. Nol. carm. 17, 61 ager -andis ... satis imbrem sitit.

b *corporaliter*: α *de corpore vacuefaciendo*: Varro Men. 566 *avis pullos* non lacte novo -ta pascat (*cf.* Ps. Avr. Vict. orig. 20, 3 -andorum uberum gratia mammas praebuisse *lupam*). Ov. met. 9, 312 -ta est ... Alcmene (*spectat ad partum ut*: 9, 315 [*verba Alcmenes*] vinclis *partum retinentibus* -or ipsa remissis. 9, 698 cum te partu Lucina -rit [Don. vita Verg. l. 12 Br. partu]. *per enallagen*: Avson. 369, 40 p. 97 P. nono incumbens signo *sol* cunctantia matrum vota -at ['*sublevat matres partu*' *Souchay*]). Val. Max. 9, 13, 2 alvum ([relevare *Paris*]. Plin. nat. 11, 202 nec sine cruciatu -ant eam *canes* [*Aristot. part. anim. 675 a 36* προΐενται τὴν ... περίττωσιν]. 23, 141 in tantum -ari a., ut *eqs.* [*inde Garg. Mart. med. 52* a. ... copiose fluere]. Sol. 2, 48 *de avibus* [*Plin. nat. 20, 126* a. exoneraturas]). Cels. 2, 10, 12 in biduum dividenda est *sanguinis detractio*: satius est enim in primo -are aegrum, deinde perpurgare (*cf.* 2, 11, 5 *cucurbitula adhibenda*, si ... -ari corpus debet. Plin. nat. 32, 123 ratio earum *hirudinum* ... ad corpora -anda sanguine). 2, 12, 2^F superioribus partibus *alvi solutione* -tis (*similiter* 6, 6, 8^F). Sen. epist. 68, 7 vomitu -at stomachum (*cf.* Plin. nat. 14, 146 *Torquatum* non -tum vomitione nec alia corporis parte dum biberet). Plin. nat. 11, 213 Aproni ... filio detractos adipes -tumque corpus immobili onere (*cf.* 24, 46 corpus obesum -ant onere ... foliis *fraxini*). Garg. Mart. med. 48 *ziziphus* vesicam -at urina largiore ([-at, urinam largiorem facit *var. l.*]. Spart. Carac. 7, 1). β *vario usu* (*respicitur onus demptum vel vis oneris minuta*): Cic. Tusc. 1, 118 (*in imag.*) *morte* emitti ... nos e custodia *corporis* et -ari vinclis (*proprie*: Liv. 21, 42, 1 Cels. 3, 18, 4. Gaivs dig. 50, 16, 48 licet v. -tus sit, manibus tamen tenetur. Heges. 1, 22, 2 [*gr. 1, 183* ἀνίησι ... τῶν δεσμῶν]. *cf.* Arnob. nat. 4, 24 vinculorum ponderibus). Sall. Iug. 75, 3 iumenta sarcinis -ari iubet (Apvl. met. 4, 1, 4 nos omni s. -tos [levigatos *cod. m. pr.*]. *cf.* 7, 20, 2 pondere -tus et exitio liberatus evado). Verg. ecl. 9, 65 hoc te fasce -bo *i. haedis, quos fers* (Prvd. psych. 578 multo ... se f. -arat *Operatio* olim divitiis ... obpressa). georg. 2, 400 -andum fronde nemus (Serv.: relevandum, spoliandum. Serv. auct.: putandum. *cf.* Colvm. 4, 27, 5 *uvas* decutere, ut ubere suo gravatam vitem -ret. Plin. nat. 17, 246 putatio *remedium est arboribus* -tis [-andis *Jan, Mayhoff*] onere). Aen. 1, 145 *Cymothoe et Triton* detrudunt navis scopulo; -at ipse *Neptunus* tridenti et vastas aperit syrtis (Serv.: leves ac navigabiles facit, *ad syrtes aggere harenae liberatas referens; an absolute*

[*Koster*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

positum, sc. c. colore iuvandi, et ad II trahendum? vix recte NON. p. 336, 18 sustinere vel erigere *sc. naves. Claud. Don. Aen. 1, 155 p. 37, 31* liberavit naves). OV. met. 8, 798 serpentum *currum trahentium* colla -vit (*sc. iugo ut* fast. 4, 374 cum caelo motis Pallantias astris fulserit et niveos Luna -arit equos. SEN. Herc. O. 1520 lassa . . . -at ora bigae *Hecate. aliter p. 1230, 45. in imag.*: BOETH. cons. 2 carm. 7, 8 colla mortali iugo. CE 1114, 3 servili colla -ta iugo). 10, 176 corpora veste. 15, 404 ponderibus nidi ramos -at *phoenix*. MANIL. 4, 748 *aries* minui deflevit onus dorsumque -ari *Helle deiecta*. VITR. 6, 8, 3 non pandabit materies -ta onere *sc. arcubus sim.* (*item in opere exstructo*: CVRT. 4, 3, 10 -tos onere stipites . . . moliebantur). 10, 3, 9 *phalangae et iuga* -ant oneribus et trahentes et ferentes (*antea*: premunt duriter colla). LVCAN. 9, 331 quaecumque *naves* -tae arboribus caesis flatum effudere prementem, abstulit has . . . aestus. PLIN. nat. 17, 210 arbor . . . -ta onere vitis. MART. 14, 22, 2 dentes pinna -are. TAC. ann. 2, 23, 4 equi, iumenta, sarcinae . . . praecipitantur, quo -rentur alvei (*cf.* IVLIAN. dig. 14, 2, 8 -andae navis gratia res aliquas proiciunt. GAIVS dig. 41, 1, 9, 8. CALL. dig. 14, 2, 4, 1 iactu mercium . . . -ta est *navis. al.*). SVET. Tib. 6 mulierculas -are onere *infantis, quem ferebant.*

2 *motus, actiones* (*minus probabiliter huc referas p. 1235, 29*): CIC. nat. deor. 2, 125 tamquam remis ita pinnis cursus avium -atur. VITR. 5 prooem. 4 Graeci . . . poetae comici interponentes e choro canticum diviserunt spatia fabularum; ita . . . intercapedinibus -ant actorum pronuntiationes. PLIN. nat. 8, 209 feri sapiunt . . . urina fugam -are (*cf. 28, 212* ut nisi egesta *urina* fugae non sufficiat *aper*). STAT. Theb. 9, 325 -at unda *Ismeni* gradus *Crenaei* . . . nec . . . ullas stagna dedere moras.

II *absolute* (*sc. colore iuvandi sim.; cf. l. 1; exempla mere elliptica v. sub I*): CIC. fam. 9, 11, 1 quem *casum* ferrem certe moderatius, si te haberem; nam et oratio tua et amor erga me singularis multum -ret. PROP. 1, 9, 34 dicere, quo pereas, saepe in amore -at. OV. rem. 742 saepe . . . casu facta -are (iuvare *var. l.*) solent. CELS. 3, 22, 9 si quid cura -rit. 4, 6, 3 id in praesentia -at. 4, 16, 4 imponenda . . . sunt, qua -ent. 4, 31, 6 -at spongia imposita. 5, 22, 9 gargarizationes . . . aut -andi causa fiunt aut reprimendi aut evocandi; -ant lac, cremor *eqs.* SEN. epist. 115, 5 (*allato* VERG. Aen. 1, 330 nostrum . . . -es quaecumque laborem) aderit -bitque *Virtus*, si colere eam voluerimus. IVV. 12, 53 nec damna (*i. mercium iactura*) -ant. AVG. in psalm. 64, 8 l. 23 noli talia (*aurum sim.*) quaerere; ista premunt, non -ant. ORIBAS. syn. 7, 6, 2 La p. 136 omnes (*i.* -is) terra alba -at inlita (*gr.* κούφη γῆ, *Aa* levis). *c. abl. separ.* (*colore sc. liberandi*): CONST. Sirmond. 8 per omne hoc . . . tempus catenis -amus, exilio solvimus, a metallo abstrahimus.

CAPVT ALTERVM: *fere i. q.* αἴρειν. *originem huius coloris illustrant exempla ambigua* SALL. Iug. 94, 2 praegrediens Ligus saxa . . . laqueis vinciebat, quibus adlevati milites facilius escenderent, interdum timidos insolentia itineris -are manu. HOR. epod. 16, 26 simul imis saxa renarint vadis -ta. *ceterum cf. l. 2. p. 1229, 62 sqq. 83 sq.* GLOSS. II 305, 15 ἐπαίρω tollo, -o, extollo, sustollo.

I *transitive*: **A** *accedit obi., quod afficitur* (*c. acc. dupl., sc. accedente obi. quod efficitur, l. 77. p. 1235, 13 sqq.; indicatur effectus -andi per praep. p. 1234, 76*): **1** *notione primaria, sc. sursum movendi, extollendi* (*sive in locum altiorem sive in statum erectum*): **a** *se, sua*: **α** *reflexive*: Ⓘ *proprie* (*sc. surgendo, locum altiorem petendo*): VERG. Aen. 4, 690 ter sese attollens cubitoque adnixa -vit *Dido moriens*. OV. met. 2, 428 de caespite virgo se -at (HERM. Pal. vis. 1, 4, 1 de cathedra [*gr.* ἠγέρθη ἀπό, *vulg.* exurrexit]). fast. 4, 528 se . . . -at saxo (*accedit abl. separ. ut*: LVCAN. 6, 756 nec se tellure cadaver *reviviscens* paulatim per membra -at terraque repulsum est erectumque semel. DRAC. Romul. 10, 564 tolluntur celeres, mox se tellure -bant *angues*). LIV. 7, 26, 5 *ales* -ans se alis (*cf.* CVRT. 4, 7, 15 *corvi* se pennis -bant). 21, 58, 9 ex illa . . . hominum iumentorumque strage cum se quisque -are ac attollere vellet (SCRIB. LARG. 188 e lectulo). CVRT. 7, 11, 15 alii manibus eminentia saxa conplexi -vere semet. COLVM. 9, 12, 1 ut . . . se confestim -et sublimius *apis* (*inde* PALLAD. 7, 7, 9 se subitum -bit examen). VAL. FL. 4, 502 emicat . . . subito seseque Aquilonia proles . . . -at. IVV. 14, 83 inde (*e nido*) . . . cum se matura -vit progenies *avium* (*cf.* ROMVL. fab. 75, 8 rec. vet. veloci saltu se exinde -vit *panthera e fovea*). ITALA num. 22, 21 (Ps. Philo antiq. 18, 8) -vit se . . . et profectus est (*gr.* ἀναστάς, *Lugd. et Vulg.* surrexit, *Aug. quaest. hept. 4, 48* exsurgens). *al.* *de rebus*: SEN. Thy. 774 fumus . . . non rectus exit seque in excelsum -at. STAT. Ach. 1, 691 cum se scopulosa -vit Scyros *appropinquantibus* (*cf. 1, 679* ante oculos crescente Samo). CHIRON 23 quae scalpello separasti, ita subpremes, ut solum se ab ungula -et (*Veg. mulom. 1, 26* sublevetur). Ⓘ *translate*: SEN. dial. 9, 1, 14 ubi se animus cogitationum magnitudine -vit, . . . altius . . . eloqui gestit. PS. PHILO antiq. 10, 1 rege . . . mortuo -vit se alius rex (*cf.* VVLG. II Esdr. 6, 6 quod -are te velis super eos regem. CONSVL. Constant. chron. I p. 245, 392 -vit se Eugenius tyrannus). AVG. in psalm. 85, 7 l. 12 nisi -et se ad dominum *anima*. serm. 351, 1, 1 aliud est . . . -are se ad deum, aliud est -are se contra deum.

β *partes suas* (*maxime corporis; saepe ad significandum gestum adgredientis vel superbientis*): Ⓘ *varias*: Ⓐ *-ant animantia*: CIRIS 212 suspensa -ans digitis vestigia primis egreditur. MORET. 5 membra -at vili sensim demissa grabato (OV. epist. 20, 16 pallida vix cubito m. -are. trist. 1, 3, 94 humo [*antea*: resurrexit]. LVCAN. 8, 86 solo [SIL. 7, 612]. STAT. Theb. 6, 836 -at ardua contra m. *ad luctandi certamen*). SEN. suas. 6, 7 (*verba Argentarii*) oculos ad capita proscriptorum -at (ITALA iud. 19, 17 [Lugd.] -vit o. suos et vidit [*gr.* ἀναβλέψας, *Vulg.* elevatis . . . o.]. Luc. 18, 13 [cod. aur. *al.* = VVLG.] ad caelum [HIER. epist. 18 A, 2, 2. *al.*]. *et saepius. cf.* VVLG. Is. 37, 23 super quem exaltasti vocem et -asti altitudinem oculorum tuorum). SEN. Ag. 716 -at in auras altior solito caput *Cassandra* (LVCAN. 3, 738. 6, 719. ITALA psalm. 82, 3 [Veron.] qui te oderunt, -verunt c. [*Psalt. Rom. al.* extulerunt]. Luc. 21, 28 [cod. a *al.* = VVLG.] -ate c. vestra, quoniam adpropinquat[e] redemptio vestra. *et saepius. cf. l. 22*). LVCAN. 3, 738 caput labens et iam languentia colla . . . -at (STAT. Theb. 9, 408. IVVENC. 4, 66 in vobis si quis sublimia c. -bit, decidet [*cf. Vulg. Matth. 23, 12* qui . . . se exaltaverit]. CLAVD. 28, 195 rapt. Pros. 1, 13). 6, 719 caput spumantiaque ora -vit (VAL. FL. 3, 264. *al.* SIL. 10, 457. STAT. silv. 2, 6, 75 solito sublimius. 4, 3, 69). CALP. ecl. 7, 60 (*de tauris*) cervice -ta (ITALA Mich. 2, 3 [Lucif. Athan. 1, 35] ex quibus *malis* non -bitis c. vestras [*Vulg.* auferetis colla]. PELAG. epist. ad Demetr. 20 p. 35A attollere supercilium, -are c. *in imag.*: AVG. anim. 2, 12, 16 suae censurae -are c. contra sententiam principalem). *al.* Ⓑ *-ant res*: SEN. Tro. 931 quas *rupes* . . . -at altum . . . Sigeon. CALP. ecl. 1, 10 *pinea silva* caput -at obvia soli (SIL. 17, 392 excelsum . . . c. . . . -bat crista. MART. 11, 46, 4 *de mentula. cf. l. 8*). STAT. silv. 2, 3, 59 cacumen . . . -at (*arbor ut*: CARM. de resurr. 222). CLAVD. 26, 51 ipsa quoque internis Furiis exercita plebis securas iam Roma -a tranquillior arces; surge, precor *eqs.*

Ⓘ manus, palmas: Ⓐ *generatim*: SEN. contr. 7, 1, 25 (*verba Triarii*) ad caelum m. -tis *invocat divinitatem*. SEN. Tro. 79 ite ad planctus miseramque -a, regina, m. STAT. Theb. 4, 595 nobis . . . -tas intendunt sine pace m. 11, 556 -vit ad caelum palmas (PRVD. perist. 6, 107 ad patrem). silv. 2, 1, 137 subitas inimica -vit Parca m. 4, 1, 15 *Ianus* -at . . . supinas . . . m. geminaque haec voce profatur. QVINT. inst. 2, 12, 9 omnia -ta, ut ipsi vocant, m. emugiunt . . . iactatione gestus furentes. VLP. dig. 47, 10, 15, 1 si quis pulsatus quidem non est, verum m. ad eum -tae et saepe territus quasi vapulaturus *eqs.* ITALA Luc. 24, 50 (cod. e) -bit m. suas et benedixit illos (*Vulg.* elevatis m.). PORPH. Hor. sat. 1, 6, 120 ('Marsya, qui se voltum ferre negat *Novii*') quasi ideo m. -et Marsyas, quod sustinere . . . non possit hic Novium. *et saepius.* *in imagine*: ITALA psalm. 118, 48 (Ambr. in psalm. 118 serm. 6, 35, 1 = VVLG.) -vi m. meas ad mandata tua (*cod. 136 Cas.* tollam, *Sangerm.* elevavi *interpretati sunt* AVG. in psalm. 118, 14, 4 l. 15 -antur m., quia supernum est, quo -antur. CASSIOD. in psalm. 118, 48 '-are . . . m.' significat bonis operibus occupari). VVLG. Hab. 3, 10 dedit abyssus vocem suam, altitudo m. suas -vit. Ⓑ *speciatim significatur gestus iurantis* (*quid iuretur, indicatur passim per* ut *sim.*): ITALA Ezech. 36, 7 (Tycon. reg. 4 p. 36, 4) -bo m. meam super nationes . . .; hi iniuriam suam accipient ([VVLG. ut . . . portent]. VVLG. exod. 6, 8 s. quam *terram* -vi m. meam, ut darem eam Abraham [*Lugd.* extendi. *similiter* num. 14, 30 II Esdr. 9, 15. *al.*]. Ezech. 20, 15 s. eos . . ., ne inducerem eos [*cod. 176* abstuli. *similiter* 20, 23, *ubi Weing.* elevavi]). VVLG. gen. 14, 22 -o m. meam ad dominum deum . . ., quod . . . non accipiam ex omnibus, quae tua sunt ([*Aug. loc. hept. 1, 48 p. 515, 17. al.* extendam]. deut. 32, 40 -bo ad caelum m. meam et dicam [*Lugd. al.* tollam]. apoc. 10, 5 -vit m. suam ad caelum et iuravit [*Primas.* sustulit]). Ezech. 20, 5 -vi m. meam pro stirpe domus Iacob . . . et -vi m. meam pro eis (20, 6 p. eis, ut educerem eos. 20, 42 p. qua *terra* -vi m. meam, ut darem eam patribus vestris [*cod. 176* tuli]).

Ⓘ *animum suum sim.*: ITALA psalm. 24, 1 (Veron. *al.* = VVLG.) ad te, domine, -vi animam meam ([*eadem fere* 85, 4. 142, 8. *interpretatur* CASSIOD. in psalm. 24, 2 -are dicimus sursum erigere]. VVLG. Ier. 22, 7 ad quam *terram* ipsi -ant a. suam [*Wirc.* optabant animis]). IVVENC. 2, 164 poscens signum plebes Iudaea fremebat, quo fidens animos in talia facta -ret (PRVD. c. Symm. 1, 212 oculos a.que). AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 4 -emus . . . et erigamus sensus nostros. VVLG. Ier. 51, 1 qui cor suum -verunt contra me (thren. 3, 41 -emus c. nostra cum manibus ad dominum in caelos [*Wirc.* confirmavimus]. Os. 13, 6 -verunt c. suum et obliti sunt mei [*Weing.* exaltata sunt]. AVG. in psalm. 85, 6 in caelum).

γ *mediopassive* (*exempla certiora*): Ⓘ *-antur animantes*: Ⓐ *proprie*: OV. met. 2, 159 pennis . . . -ti praetereunt *solis equi* (8, 212 p. . . . -tus ante volat *Daedalus*). 3, 440 paulum . . . -tus ad circumstantes tendens sua bracchia silvas . . . inquit *Narcissus*. 5, 675 *Pierides mutatae in aves* dum . . . volunt plangi, per bracchia mota -tae aëre pendebant. 11, 621 *Somnus* excussit . . . se cubitoque -tus . . . scitatur. 14, 302 quo magis illa *Circe* canit, magis hoc tellure -ti erigimur (*sc. socii Ulixis in sues mutati*). ITALA psalm. 34, 11 (cod. 136 Cas.) -ti testes iniqui . . . interrogabant me (*gr.* ἀναστάντες, *Vulg.* surgentes). HIER. reg. Pachom. rec. long. 6 p. 14, 17 nullus consurget tardius, sed omnes pariter -buntur (*var. l.* -bunt, *rec. brev.* elevabuntur). ANTIDOT. Brux. 9 si ieiuna -etur et sic biberit (*nisi conicias* lavetur). Ⓑ *in imagine vel translate*: ITALA psalm. 91, 8 (cod. 136 Cas.) -ti sunt omnes operantes inanitatem, exterminantur adhuc et adhuc (*gr.* διέκυψαν, *Psalt. Rom.* exorientur, *Vulg.* apparuerint). 96, 9 (*ibid.*) valde -tus es super omnes deos (*gr.* ὑπερυψώθης, *Vulg.* nimis super-

[*Koster*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

exaltatus, *Hier. psalt. sec. Hebr.* excelsus super). CYPR. epist. 55, 9 -ari adversus se *Cornelium papam* aemulum principem *Decium*. PETR. CHRYS. serm. 28 p. 280B publicanum divitiae ... sic premebant, ut -ari ad innocentiam, ad iustitiam surgere ... non valeret. *al.*

(II) -*antur res variae, partes corporis, herbae*: LIV. 37, 41, 2 nebula matutina crescente die -ta in nubes caliginem dedit. SEN. epist. 36, 11 pars caeli -atur assidue, pars mergitur. CVRT. 4, 3, 17 inhorrescens mare paulatim -ari, deinde acriore vento concitatum. STAT. Theb. 3, 38 visa -ari culmina *Thebarum* septenaeque iugo concurrere portae. ANTH. 484, 12 dextra qui *Vulturnus ventus* parte -atur. CLAVD. 1, 221 taurina -antur cornua temporibus *dei Tiberis*. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 150, 34 plantationes ... quae in paradiso sunt, aquis ... nutriuntur et ad celsitudinem -antur magnam (*gr. I 1, 2 p. 100, 12* αἴρεται, *Rustic.* elevantur). PETR. CHRYS. serm. 59 p. 364B ut ex illius *Christi sepulti* semine corporis omnis humanorum corporum satio vitalem surgeret et -retur in messem. *intumescendo sim.* (*cf. infra l. 55*): ORIBAS. syn. 4, 2, 1 La p. 5 non -tus, id est azimus panes (*gr. aliter. item de pane* ANTHIM. 1 si non bene -tum fuerit). 4, 24, 3 Aa p. 27 quibus *aegrotis* in tumore -ta sunt viscera (*gr.* εἰς ὄγκον ἤρθη, *om. La*). 5, 17, 5 Ab p. 60 precordia -ta in tumore (*gr.* ἐπῆρται, *La* intumiscit).

𝔟 *externa, a subi. aliena*: α *proprie*: (I) *animantes eorumque partes corporis*: Ⓐ *in universum* (*sc. maxime nisu corporis*): HOR. carm. 4, 2, 25 (*allegorice de Pindaro*) multa Dircaeum -at aura cycnum (*cf.* APVL. met. 4, 35, 4 aura ... sensim -tam *Psychen* ... vehens). OV. met. 4, 410 non illas *vespertiliones* pluma -vit, sustinuere tamen se perlucentibus alis. 6, 135 *Arachnen laqueo* pendentem Pallas miserata -vit (*sc. ne strangularetur ut*: 14, 774 *Iphin laqueo suspensum* frustra ... -tum *a famulis* ... referunt ad limina matris). 8, 380 -at hunc *iacentem* Peleus. VAL. MAX. 3, 1, 2 *puerum* in excelsam aedium partem -tum (latum *Paris*) abiecturum inde se ... minatus est. CELS. 5, 28, 1A neque ... -ari cutis potest (7, 7, 8E mediam palpebrae c.). 7, 7, 4B hamulo ... -are unguem *oculi*. 8, 3, 9 donec undique excisum os eadem *quae subiecta est* lammina -atur tollique sine ulla noxa cerebri potest. PHAEDR. 4, 4, 4 *hominem* dorso -ans redit ad hostem *equus*. SEN. Herc. f. 82 *Sicilia* supposita monstri *Enceladi* colla ... -et. epist. 14, 13 cum ... per populi -tus manus ... extra forum traheretur. 15, 4 *saltus* corpus in altum -at (CVRT. 8, 14, 40 *elephas* coepit ... -tum ... c. ... dorso suo imponere. ORIGO Const. 4, 12 chron. I p. 8, 20 flumine. PAVL. MED. vita Ambr. 14 ubi ... martyrum c. sunt -ta [*sc. e sepulchro sim. ut*: 29 *opp.* deposuit. LIB. pontif. p. 29, 5 de Catatumbas] *al.*). CVRT. 5, 3, 20 alius alium -antes conabantur ascendere. SCRIB. LARG. 72 ('ad uvam diu iacentem') ita uva -atur ([*cf. 71* uvam supprimit]. PLIN. nat. 20, 196 cinis eius *aneti* u. in faucibus -at [*inde* PLIN. med. 1, 15, 1. *cf. Garg. Mart. med. 28* suspendit]). LVCAN. 5, 673 *Caesarem* decimus ... fluctus ... cum puppe -at nec rursus ab alto aggere deiecit pelagi. PETRON. 29, 4 *Trimalchionem* -tum mento in tribunal excelsum Mercurius rapiebat (*in pictura*). PLIN. nat. 32, 12 polypum ... harundine -tum extra aquam (*sec. Ov. hal. 36* emersus in auras. *cf.* AVG. conf. 13, 21, 29 piscem ... -tum de profundo *eqs.* [*allegorice* 13, 23, 34]. serm. 137, 6, 6 tantum numerum piscium [*cf. Itala Ioh. 21, 6 cod. e* extrahere *rete*]). SIL. 2, 122 comitis ... labentia virgo membra -at (10, 275 languentia m. ipse -bo humeris. STAT. Theb. 2, 630 moribunda -bat m. solo). *et saepius.* *de filiis tollendis*: AVG. civ. 4, 11 p. 161, 2 D. *in veriloquio deae Levanae.* ALC. AVIT. carm. 6, 186 -tum nutritumque ... pignus. *cf. p. 1234, 75.* Ⓑ *tumefaciendo* (*cf. supra l. 16*): LVCAN. 5, 218 ut tumidus ... pontus rauca gemit, sic muta -ant suspiria vatem ('*suspiriis -atur et liberatur a furore*' *Burmannus vix recte*). DRAC. Romul. 6, 27 (*ad Venerem*) praecordia dura mollis adire soles ... venasque -are ignibus. Ⓒ *excitando dormientem vel mortuum* (*aliter p. 1229, 62*): ITALA cant. 2, 7 (codd. 169. 170) adiuravi vos ..., si -veritis et exsuscitaveritis (excitaveritis *cod. 170*) caritatem *i. sponsam* (*gr.* ἐγείρητε, *Vulg.* ne suscitetis neque evigilare faciatis, *Epiphan. ad l. p. 34* elevaveritis. *eadem fere locis geminis* 3, 5. 8, 4 [*ibid.*, Epiphan. *ad l.* p. 44. 88]). AVG. civ. 22, 8 p. 577, 8 D. super memoriam martyrum ... exanimatum posuit infantulum filium et ... viventem -vit. COMM. apol. 642 -at de tumulis Lazarum. instr. 2, 18, 20 *Tabitha operibus misericordiae* promeruit ... inde -ari (*cf. Vulg. act. 9, 41* erexit eam). ARATOR act. 1, 186 *Iesum* deus ... post sacra busta -at (*cf. Vulg. act. 2, 32* resuscitavit). 1, 836 vita revertens ... membra -at (2, 114 putat ... non posse sibi post funera reddere m., qui totiens aliena -at). 1, 1033 *Petrum dormientem* (*cf. Vulg. act. 12, 7* excitavit). Ⓓ *ducendo*: ITALA Matth. 17, 1 (cod. d) -vit eos in montem excelsum (*gr. cod. d* ἀνάγει, *cett.* ἀναφέρει, *cod. e* imposuit, *Vulg.* ducit). CELERIN. Cypr. epist. 21, 4 ad quos *confessores* ipsae in portum descenderunt, et in urbem -erunt. VITAE patr. 5, 18, 12 assumpsit eum et -vit secum in domo (*gr. Cot. p. 549C* ἀνήγαγεν εἰς τὸ δῶμα. *cf. 3, 10* ascenderunt in superiora cellulae).

(II) *res*: Ⓐ *quolibet modo*: PROP. 4, 4, 20 vidit ... Tatium ... per flavas arma -are iubas (CVRT. 4, 9, 17 -tis super capita a. [8, 13, 12]). OV. met. 8, 647 furca -at illa *Baucis* bicorni sordida terga suis nigro pendentia tigno. LIV. 1, 34, 9 *aquilam* -asse ... superpositum capiti decus (*8* aufert. *cf.* SEN. Phoen. 472 tegumen ... capitis triste belligeri -a). 21, 58, 8 aqua -ta vento. 27, 28, 10 *cataractam* partim vectibus -ant partim funibus subducunt in tantum altitudinis *eqs.* VITR. 10, 2, 7 *funes* leniter -ant onera sine periculo. SEN. Tro. 180 hiatus Erebi ... tumulum -at. nat. 7, 7, 3 si aquilonis illos *cometas* impetus a terris in altum -ret (*item de siderum motu* PLIN. nat. 2, 69 *planetae* ignea vi -antur in sublime [*cf. 2, 71 radius solis* sustulerat in caelum *planetas*]. AVIEN. Arat. 852 Arcturum vertex -at arduus, umbrifer austri Aram cardo premit. CLAVD. 20, 240 pars Phrygiae ... solem quae condit, Ionas, quae -at, attingit Galatas). 7, 8, 1 vis venti circumeuntis quicquid intra se comprehendit, ... -at in altum. CVRT. 9, 9, 11 -tis navigiis *tumescente mari* (9, 9, 25 *aestus* aquis ... subeuntibus coepit -are n. *cf.* FRONTIN. strat. 1, 5, 6 -tae prorae super catenam *portus* processerunt). COLVM. 4, 19, 1 quatenus a terra -andum sit *iugum in vineis*. 11 argum. p. 66, 24 L. quam alte cantherius -andus sit (*sed* adlevandus *4 argum. 17 p. 64 H.*). ASCON. Mil. p. 34, 16 ille sine mora tunicam -arat (MART. 11, 70, 5. TERT. spect. 21 p. 22, 4 qui ... vix necessitate vesicae t. -et). VAL. FL. 6, 89 densi ... -ant vexilla Coralli (VVLG. Ier. 6, 1 super Bethaccharem -ate v.). 8, 352 *Medea* dirā ... -at maria ardua linguā. STAT. Ach. 1, 617 serta comis mitramque -at (*cf. 611* alte cinxit ... tempora vittis). *al.* FLOR. epit. 3, 3, 11 *hiems* altius Alpes -at (*hyperbolice ut 3, 10, 22* hieme creverant Alpes). PORPH. Hor. ars 154 donec aulaeum -etur (*cf.* COD. Theod. 13, 9, 6 = Iust. 11, 6, 5 pr. ut -to velo [*sc. secretarii, i. admisso populo*] istae causae cognoscantur). PS. PHILO antiq. 21, 8 -vit supra sacrarium sacrificia pacifica (*offerendo ut*: VVLG. lev. 8, 27 -verunt ea coram domino [*Lugd.* imposuit ea ablationem]. 14, 24 suscipiens agnum pro delicto et sextarium olei -bit simul [*Lugd.* imponet eam in possessionem ante dominum]. I par. 16, 29 -ate sacrificium [*loco gemino psalm. 95, 8* tollite hostias, HIER. psalt. sec. Hebr. -ate munera]). CIL XIV 4012 clivom ab imo -vi et clivom medium fregi et depressi. *al.* *respicitur gestus adgredientis, adversantis* (*cf. p. 1231, 82*): STAT. Theb. 6, 779 *Alcidamas pugil adversarium* circuit expugnans; -at ecce diuque minatur in latus ...; illum rigida arma caventem avocat (*supplendum videtur 'arma' i. caestum*). ITALA exod. 14, 16 (Aug. quaest. hept. 2, 53) virgam ([*Vulg.* eleva]. HEGES. 5, 16 p. 325, 5 adversum regem Aegyptiorum. *al.*). LVCIF. non parc. 11 p. 232, 22 arma contra dei -asti domum. VVLG. Ios. 8, 18 clypeum ... contra urbem. I par. 11, 11 hastam super trecentos vulneratos (*loco gemino II reg. 23, 18* elevavit h. ... contra). Is. 2, 4 non -bit gens contra gentem gladium (*Hier. in Mich. 4, 1 p. 1190B* sumet). Ⓑ *eximendo e puteo, vase sim.* (*maxime cibos vel potiones*): FIRM. math. 3, 9, 3 aquas ex altis puteis -antes (*eadem fere* 4, 13, 6 *et* 4, 14, 14. ITIN. Burdig. p. 594 excepturia, unde a. -atur. CAES. AREL. serm. 124, 3 ut a. -ret [*var. l.* adferret *sec. Vulg. III reg. 17, 11*] et ligna colligeret). CET. FAV. 22 p. 304 ut rutrum ex ea *tectorii specie* mundum -etur (*sim.* PALLAD. 1, 15, *sed Vitr. 7, 3, 6* uti ... purum ferrum e mortario liberetur). VEG. mil. 1, 24 quae de fossa -ta fuerit terra. mulom. 1, 19, 3 exinde quantum tribus digitis -are poteris (PS. THEOD. PRISC. add. 9 p. 344, 17. ex eo [*var. l.* apprehendere]. ANTIDOT. Brux. 39 ex his. *cf.* ORIBAS. syn. 3, 70 add. Aa p. 922 q. cum digitos semel -are potueris). VVLG. I reg. 2, 14 *puer* mittebat eam *fuscinulam* ... in caccabum et omne quod -bat fuscinula tollebat sacerdos sibi. II Esdr. 2, 1 -vi vinum et dedi regi (*nisi* vinum *pro poculo accipias*). DIOSC. 2, 66 p. 208, 10 *ceram* -as de caccabo (*gr. 2, 83, 1* ἀνελοῦ). APIC. 1, 18 in calidam ferventem merge et statim -a et suspende *mala granata*. *al.* *locutione concisa indicatur locus, ubi res -ta reponitur*: DIOSC. 5, 100 p. 205, 21 postea teres fortius et -as in busside et servas (*gr. 5, 78, 9* ἀνελοῦ ... εἰς πυξίδα). ORIBAS. eup. 4, 55 La teris cum aqua et -as in Attico vaso (*deest gr. 4, 54*). Ⓒ *acuendo* (*sc. syllabas; aliter l. 72*): AVDAX gramm. VII 357, 14 accentus quid est? certa lex et regula ad -andam syllabam vel premendam (*cf. 357, 18* ad acuendas syllabas gravandasque). 358, 3 acutus ... et circumflexus similes sunt; nam uterque -at syllabam. 358, 18 in latina lingua numquam posterior *syllaba* -atur; ... prior ... semper -anda est.

β *translate vel in imagine* (*huc vergunt l. 20 nec non 28 sqq.*): (I) *vario usu*: PROP. 3, 1, 9 quo *versu* me Fama -at terra sublimis (*praedicando ut*: ANTH. 414a, 1 -at altum fama Catonem. HIER. in Os. 1, 2 p. 823C cur Socratem ad caelum -ent [tract. in psalm. I p. 130, 4 versiculum. adv. Rufin. 1, 1 Originem laudibus]. VEN. FORT. carm. 4, 10, 6 quem ... fama sub astra -at). TERT. patient. 13 p. 20, 22 *patientia* spadonem ad regna caeli -at. ITALA II reg. 24, 12 (Rufin. Orig. in num. 16, 4 p. 141, 24) tria *mala* ego -bo super te, elige tibi unum ex his (*comminando sim. ut*: VVLG. IV reg. 9, 25 quod dominus onus hoc -verit super eum dicens *eqs. cf. l. 28 et p. 1231, 82*). DON. Ter. Andr. 327, 5 'dabo ... o(peram)' pronuntiatione -andum est (*de vi sententiae augenda*). VVLG. Ezech. 3, 14 spiritus ... -vit me et assumpsit me (*respicitur vaticinantis furor ut* 11, 24). DRAC. Romul. 3, 19 (*ad Felicianum praeceptorem*) tu mihi numen eris, si carmina nostra -aris ('*quasi recens genitum*' *Vollmer, cf. p. 1233, 53*). *al.* *ad effectum quendam* (*sc. incitando sim.*): ITIN. Alex. 13 quae res Macedones ... tantum in belli ardorem ... -at, ut *eqs.* (GREG. M. moral. 11, 60 *iniquitas nos* in vanam elationem -vit). PETR. CHRYS. serm. 1 p. 184A quaeramus, quae res filium rapuit hos ad ausus, ad petitionem tantam fiducia quae -rit.

(II) *opibus, fortuna, dignitate sim. augendo*: Ⓐ *in universum*: SEN. Ag. 102 quidquid in altum Fortuna tulit, ruitura -at (*cf.* Tro. 260 quo ... Fortuna altius evexit ac -vit humanas opes, hoc se magis supprimere felicem decet). Tro. 696 quo ... te celsum altius

[Koster]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

superi -arunt, mitius lapsos preme. Stat. Theb. 3, 374 nec me adeo res dextra -vit. Firm. math. 3, 12, 16 ipsos altius -ari vel magnificari facient *astra*. Ps. Philo antiq. 38, 4 -vi te de terra et posui te ducem super populos. Claud. 1, 39 numquam . . . -antibus alte intumuit rebus. 8, 174 cum solita miles te *Honorium* voce -asset (*item fiunt imperatores*: Consul. Constant. chron. I p. 229, 275 -tus est . . . Tacitus. 231, 306. 308 Fast. Vind. I chron. I p. 297, 503. *al.*). *al.* Ⓑ *accedit* ad, in: Ambr. obit. Theod. 42 *Helenam* Christus de stercore -vit ad regnum, secundum quod scriptum est: . . . de stercore erigit pauperem (*psalm. 112, 7*). Addit. Prosp. chron. I p. 490, 30 -atur in imperium Avitus. Iord. Get. 309 sibi ductorem suum Vitiges . . . in rege (*var. l.* regem) -andum (in *c. abl. ut*: 310 in regno [Rom. 296]. Rom. 287 in imperio). Ⓒ *nom. vel acc. dupl.*: Aug. c. Emer. 9 p. 191, 19 qui affuerunt ordinationi Maximiani, quando contra episcopum suum illicite est -tus episcopus (*passive ut*: serm. 168, 6, 6 *Saulus* elisus persecutor, -tus praedicator. Fast. Vind. I chron. I p. 297, 497 Theodosius -tus est imp(erator) [*Exc. barb. p. 297, 316* elevatus est in imperio]. Chron. Gall. chron. I p. 664, 636 -tus est Severus . . . imperator simul et consul. *et saepius in chronicis*. Euseb. Emes. serm. 5, 11 p. 134, 17 filius *Christus* . . . nobis -tus est rex. Greg. Tur. Franc. 7, 10 p. 332, 5 parmae superpositus rex est -tus. *al.*). Exc. barb. chron. I p. 274, 11 -verunt imperatorem Iulium (*active ut*: Greg. Tur. Franc. 3, 30 Theudegesilum -verunt regem). Ⓓ *c. abl.*: Iord. Rom. 372 *Vitigis* regno -tus.

2 *notione deflexa* (*exempla certiora*): a *neglecto respectu motus de actione suspensum tenendi, sustinendi sim.*: Ov. met. 8, 693 *Philemon et Baucis montem ascendentes* baculis . . . -ti nituntur (*cf.* Capitol. Pius 2, 3 quod soceri fessi iam aetatem manu . . . -ret [*de eadem actione*: 4, 2 soceri vestigia -ans. Aur. Vict. Caes. 14, 11 soceri . . . anxios gressus -antem manu]). Octavia 356 multi dominae *Agrippinae naufragae* ferre auxilium pelago fractis viribus audent, bracchia quamvis lenta trahentem voce hortantur manibusque -ant. Lucan. 1, 89 dum terra fretum terramque -bit aer ([*cf. Sen. Med. 401* dum terra caelum media libratum feret]. Drac. laud. dei 1, 687 *deus* aera concludit, t. -at). Aug. civ. 15, 27 p. 118, 15 D. quam *arcam* . . . -et unda . . . naturali ordine ponderum. *translate* (*cf. l. 72*): Ambr. Tob. 2, 6 cum victum mercede -ret coniugis *Tobias occaecatus* (*cf. 21, 80* sustentare, sustinere).

b *neglecto fere respectu altiora petendi de actionibus secum ferendi sive loco movendi*: α *proprie*: Ps. Philo antiq. 51, 1 ascendit . . . -ans munera in manibus suis. Tycon. in apoc. 82 B. zizania, quae . . . a diabolo sata est . . ., ante tempus non potest -ari. Chiron 618 cura -ato ungula, ne (et *trad.*) qua paronichia remaneant (*cf. 633* ungulam . . . tolle sic, ne qua p. relinquas). Heges. 5, 36, 1 p. 377, 11 mulum -ando oneri necessarium. Hier. tract. in Marc. p. 341, 29 de reliquiis -ti sunt duodecim cophini fragmentorum (*cf. Marc. 6, 43* sustulerunt . . . cophinos). Vulg. gen. 48, 17 patris manum -are conatus est de capite Ephraim (*Itala Lugd.* ut auferret). num. 2, 17 -bitur . . . tabernaculum testimonii per officia levitarum *eqs.* ([*Itala Lugd.* tolletur]. Aug. quaest. hept. 4, 3 p. 315, 14 quod ait de t. destringendo -ando erigendo [*cf. Itala num. 1, 51 Lugd.* in promovendo t.]. *cf.* Vulg. num. 10, 6 -bunt tentoria [*Itala Lugd.* promovebunt castra]. Coripp. Ioh. 7, 310 fossas [*i. castra*] . . . -vit). Diosc. 4, 14 p. 15, 10 semen . . ., quod cum vim -atur (*gr. 4, 14, 1 δυσαπόσπαστος*). Greg. Tur. Franc. 2, 5 p. 46, 18 pontifex . . . quae erant necessaria sepulturae secum citius -at (Pass. Macc. 3, 13 vas s. ad usum aquae necessarium -antes). 6, 35 p. 306, 18 quod ferunt quattuor plaustra -asse (*cf.* 6, 45 p. 318, 13 tanta fuit multitudo rerum, ut . . . quinquaginta plaustra -rent). 6, 45 p. 319, 7 hospiciola . . . spoliabant . . . -antes pecora vel quicquid invenire potuissent (*rapiendo ut* Lex Visig. 3, 3, 4 si . . . fratres sororem suam raptori tradiderint vel raptori -andam consenserint *eqs.* 6, 4, 2 si ille . . . aliquid . . . rapuerit, . . . que -bit, cogatur exolvere. 8, 5, 3 tit. si porci . . . furto -entur). Greg. M. epist. 6, 4 si plus -are (*sc. nave sua*) potuerit. Eugipp. Sev. 40, 6 -ari . . . suum corpusculum . . . praecepit (*cf. 40, 5* tollite ossa mea hinc vobiscum). Caes. Arel. serm. 95, 7 -vit . . . Moyses Sefforam uxorem suam et veniebat ad Aegyptum (*cf. Itala Lugd. exod. 4, 20* sumens, *Vulg.* tulit). β *translate*: Ⓘ *tollendo* (*sc. e medio*): Opt. Porf. schol. carm. 19 a monogrammo Iesu oritur principium lectionis, ut pectore -etur obscuritas. Op. imperf. in Matth. 49 p. 909 per haec *miracula* cognoscebantur qui erant veri Christiani, qui falsi; nunc autem signorum operatio omnino -ta est. Ⓘⓘ *suscipiendo, tolerando, patiendo sim.* (*vix ad l. 36*): Hier. in Is. 19, 1 p. 250^B quam *prophetiam* -vit . . . Isaias (*cf. p. 249^A* portaret). Arator act. 2, 302 hominem mediator *Christus* in omnia complet, hinc terrena (*hominis naturam sim.?*) -ans, illinc caelestia praestans. *ieiunium sim.*: Vitae patr. 5, 8, 4 abstinens atque ieiunans biduanas -ando aliquando etiam et usque hebdomadam trahebat ieiunium ([*gr. Cot. p. 433^C νηστεύων tantum, item ceteris locis*]. 5, 10, 33 ut ieiunem b. -ando. 5, 10, 44). 5, 10, 109 qui . . . hebdomadas . . . -ando abstinentiam servant. 5, 17, 18 qui sex diebus ieiunium -at (*gr. Nau 1912 p. 300 n. 355 ὁ ἕλκων . . . τὰς ἑξ. antea*: protrahens ieiunium sex dierum. *v. Iuvenc. 2, 364* ieiunia ferret. *2, 367* i. . . . portant. *Ven. Fort. Mart. 1, 302* biduano . . . i. ducens).

B *accedit obi., quod efficitur* (*l. 13. p. 1231, 77*): 1 *varia*: Lucan. 9, 701 tabes *quae e Medusae capite destillaverat* aspida somniferam tumida cervice -vit. Stat. Theb. 10, 396 vanos alte -at eminus ictus. Ter. Maur. 2205 qui cothurnis regios actus -ant. Aug. mus. 2, 10, 18 tantundem temporis in his *pedibus* ponit plausus, quantum -at (*sc. intermittendo ut* 2, 13, 24 cum in his tria -entur tempora totidemque ponantur. *ibid. iterum*). Aug. (?) un. eccl. 16, 42 p. 287, 12 ubi primo episcopum contra episcopum -verunt (*cf. l. 40 et p. 1235, 14*). Cypr. Gall. iud. 243 exiguis qui celsa -at, qui grandia mutat. Alc. Avit. carm. 4, 596 -at . . . victima fumum. *in versionibus e graeco factis* (*apud* Diosc. *et* Oribas. *l. 17 vix intransitive*): Diosc. 1, 30 p. 21, 10 M. *oleum* refundendum est de alto, ut agitandi frequentia -et spuma(m) (*gr. 1, 30, 4 ἀφρίσῃ*). 1, 70 p. 38, 13 in foco missus *turis cortex* . . . iactat odorem et flamma(m) -at maiore(m) (*gr. 1, 68, 5 ἀνάπτεται*). Oribas. syn. 1, 31, 3 Aa p. 86, 27 Mø. si . . . *pelle adusta* vissicae se -verint ([*gr. ἐὰν ὀδύνη . . . ᾖ . . . καὶ φλύκταιναι, La* v. fecerit]. 7, 6, 3 Aa si . . . vissicas -verit [*gr. πεφλυκταινωμένα, La* v. . . . generatas]. 7, 6, 7 Aa antequam vissica⟨s⟩ levit [*pro* -et *ut l. 20? gr. γενέσθαι, La* generentur]. *al.*). 2, 60, 2 Aa p. 132, 20 bullas -at *medicamen, quod coquitur* ([*gr. πομφολυγοῦται, La* ebulliens]. 2, 60, 25 Aa p. 135, 14 bullam -et [*gr. πομφολυγίζειν*, La levit, *postea* -et]. *al.*).

2 *opera manu facta* (*aedificando, construendo sim.*): Lucan. 4, 18 proxima rupes signa tenet Magni nec Caesar colle minore castra -at (Val. Fl. 2, 448 pars hinc levibus candentia velis c. -at). 4, 418 neque . . . de more carinas extendunt puppesque -ant. Stat. silv. 3, 3, 214 e . . . tua tumulum tellure -bit. 4, 3, 95 pariter . . . se -arat ingenti plaga marmorata dorso. Apul. met. 11, 11, 2 sequebatur bos in erectum -ta statum. 11, 11, 4 eius *urnulae* orificium non altiuscule -tum. CE 1552 A, 43 (*s. II ?*) de radice -tos in melius crevisse gradus (*sc. monumenti*). Cypr. Gall. exod. 20 inmensas . . . -ent substructis molibus arces (*cf. Itala Lugd. exod. 1, 11* aedificaverunt). Ios. 172 idola sectatur populus et pronus adorat saxa -ta manu. Petr. Chrys. serm. 42 p. 318^A aula regis . . . grandescit spatiis, -atur culmine. Eustath. Basil. hex. 4, 1, 5 contemplemur caelum . . . -tum ut cameram (*gr. ἱστάμενον, Ambr. hex. 3, 1, 5* extentum. *cf. Itala Is. 40, 20* [*Hier. ad l.*] qui statuit quasi cameram caelum). Anon. Vales. 9, 44 ut . . . ei imagines . . . in urbe Roma -rentur. Greg. Tur. glor. conf. 54 super . . . sepulchrum miram christiani fabricam celsitudine -verunt. Arator act. 2, 567 habitacula Paulus dum . . . -at (*cf. Vulg. act. 18, 3* erat . . . scenofactoriae artis). CIL III 14188 -vi statu⟨am⟩ filio meo (*gr. ἀνέστησα*). *in imag.*: Aug. c. Cresc. 4, 7, 9 -tum altare contra altare et ordinatum episcopum contra . . . episcopum (*eadem fere* epist. 43, 17 p. 99, 22. 43, 18 p. 100, 15 -ti a. . . . scelere maculati. *cf. psalm. c. Don. 30* factum a. contra a. *serm. 46, 36* erexerunt a. contra a.). Sidon. epist. 2, 10 2 qui . . . non minora bonae conscientiae culmina -et.

3 *sonos* (*sc. edendo, proferendo*): a *quoslibet*: Val. Fl. 3, 263 neque gemitus . . . neque conscia facti ora -ant. Itala lev. 19, 12 (Hesych. *ad l.* p. 1025^A) non -bitis nomen meum in iniustum (*gr. ὀμεῖσθε τῷ ὀνόματί μου, Monac.* iurabitis, *Vulg.* peierabis). Vulg. Is. 15, 5 clamorem contritionis -bunt. 37, 4 -a . . . orationem pro reliquiis, quae repertae sunt. Ezech. 28, 11 -a planctum super regem Tyri ([*Itala Weing.* accipe, *Tert. adv. Marc. 2, 10 p. 348, 20* sume]. Am. 5, 1 audite verbum istud, quod ego -o super vos p. domus Israhel [*Hier. ad l.* assumam]. Pass. Petr. 4 p. 27, 13 L. -verunt p. dicentes). Rufin. Orig. in exod. 7, 4 p. 209, 29 murmur . . . adversum Moysen . . . -ant (*cf. Itala exod. 16, 2* [*ibid. p. 209, 24*] murmuravit). Pass. Thom. p. 159, 2 sacerdotes mugitum -verunt. Pass. Theclae Cd 33 p. 91, 22 omnis turba mulierum -verunt ululatum magnum (*gr. ἐβόησεν μέγα, aliae verss.* tulerunt). b *vocem*: Itala Luc. 11, 27 (codd. a n) -ta v. . . . dixit (cod. e -vit v. et dixit, *aur. al.* = *Vulg.* extollens). 17, 13 (cod. aur. *al.* = Vulg.) -verunt v. dicentes ([*codd. d e* clamaverunt voce magna]. act. 14, 10 [cod. d = Vulg.] -verunt v. suam . . . d. [*cod. h* adlevaverunt]. Vulg. act. 22, 22). act. 2, 14 (cod. e *al.* = Vulg.) -vit v. suam . . . et locutus est (*enuntiato coniuncto ut*: act. 4, 24 [cod. d = Vulg.] et dixerunt. Ps. Philo antiq. 24, 2 et plorantes dixerunt. Vulg. gen. 21, 16 et flevit [*Aug. quaest. hept. 1, 54 p. 28, 11* exclamans . . . ploravit]. *et saepius*). Vulg. Is. 52, 8 -verunt v., simul laudabunt. *in imag.*: Cypr. Gall. iud. 348 saltus . . . -ant ad sidera v. (*Itala Lugd. iud. 7, 20* invocaverunt).

II *intransitive* (*vix huc colore oriendi, nascendi sim. l. 10*): A *surgendo*: Itala exod. 14, 19 (Rufin. Orig. in exod. 5, 4 p. 188, 12) -vit . . . angelus domini . . . et abiit post illos; elevavit et columna nubis *eqs.* (*gr. utroque loco ἐξῆρεν, Cypr. testim. 2, 5* promovit, *Vulg.* tollens . . . se). psalm. 118, 62 (cod. 136 Cas.) media nocte -bam confiteri tibi (*gr. ἐξηγειρόμην, Vulg.* surgebam). Anth. 761, 42 inter utrosque (*arcticum et antarcticum circulum*) . . . quod hinc -at, occidit illic. Sacr. Gelas. 1, 41 p. 559 flectamus genua; . . . -ate (*eadem* p. 560). Alc. Avit. carm. 5, 626 in superos inferna -ent. Lex Sal. Merov. 34, 3 si quis per alienam messem, postquam -verit, erpicem traxerit. Ven. Fort. vita Radeg. 34, 79 ad officium vitale redit infans de funere et rubens -at de pallio *sanctae* pallor vicinus ad tumulum. 35, 81 quae credebatur deferri praeceps ad tumulum, -at ad cursum de lectulo. Vita Genov. rec. A (BHL 3335) 30 quae cum ab oratione -asset (*cf. rec. C [BHL 3336] 24* se sublevasset). Gloss. II 566, 45 antelucanus: satis mane -ans.

B *castra movendo*: Itala I Macc. 10, 86 (rec. L) -vit inde Ionathan et

[*Koster*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

adplicuit ad Ascolonam (*gr.* ἀπῆρεν, *rec. B* promovit, *Vulg.* movit inde castra). C *navem solvendo*: Itala Luc. 5, 4 (cod. a) -a in alto et expandite retias vestras (*gr.* ἐπανάγαγε, *cod. aur. al.* = *Vulg.* duc in altum, *cod. e* recede in altum). 8, 22 (cod. b *al.*) transfretemus trans stagnum; et -verunt (*gr.* ἀνήχθησαν, *cod. a* sustulerunt, *aur. al.* = *Vulg.* ascenderunt, *cod. d* navigarunt). *?* D *se supervolvendo*: Cael. Avr. gyn. 1, 149 ne ... sompno soluta *nutrix* sursum -ando premat infantiam (*i. infantem, quocum dormit; gr. p. 80, 29* ἐπικυλισθεῖσα). E *expergiscendo* (*cf. p. 1233, 59*): Oribas. syn. 8, 59, 3 Aa p. 262 resolutus ... circa collum robores adtenduntur, mox et -ant *ex suffocatione* (*gr.* ἀναβλέπουσι καὶ ἀνίενται. *an potius per ellipsin intellegendum* 'oculos -ant' *?*).

p. p. p. **levātus**, -a, -um *vergit in vim adi. fere i. q. excelsus sim. p. 1232, 84.*

adv. compar. **levātius** *fere i. q. altius, sublimius*: Cael. Avr. acut. 3, 3, 11 iacendi schema esse supinum convenit, paulo -s capite collocato (*similiter* chron. 1, 1, 8. 4, 3, 49 [levius *ed. pr.*]). chron. 5, 10, 96 se ipsi sustollunt ad partes lecti superiores, quo -s habeant caput.

deriv.: levabilis, levamen, levamentum, levatio, levator.

compos.: ab-, ad-, circum- (*?*), de-, e-, prae-, pro-, re-, sublevo.

2. lēvo, -āvī, -ātum, -āre. *a* 2. levis. *scribitur* laev- *in codice rescripto* Cic. or. frg. A XIV 22. *al.* *inde a* Cic., Verg. [*confunditur in codd. c.* limare Cels. 6, 12 (*restituitur* 8, 10, 7^F), lavare Plin. nat. 36, 154. *traditur loco corrupto* Lvcr. 5, 1267.]

i. q. levem facere: I *c. respectu superficiei*: A *radendo, poliendo sim.*: 1 *proprie*: a *-atur cutis sim. hominum*: Cic. or. frg. A XIV 22 (*de Clodio*) qui effeminare vultum, attenuare vocem, -are corpus potes ([*sic codex Cic., at Non. p. 465, 15* qui -are vultum, mollire vocem p.]. Plin. nat. 36, 154 pumices, qui sunt in usu c. -andorum feminis). Plin. nat. 31, 105 sal ... additur ... zmegmatis ad extendendam cutem -andamque (36, 139 usus eorum *ostracitarum* pro pumice ad -andam c.). Mart. 3, 74, 1 psilothro faciem -as et dropace calvam (*cf.* Avson. 131, 1 p. 346 P. inguina quod calido -as tibi dropace). Qvint. inst. 2, 5, 12 vulsis -tisque et inustas comas acu comentibus et non suo colore nitidis plus esse formae putant, quam possit tribuere incorrupta natura. Ser. Samm. 149 ('cutis et faciei vitiis propellendis') saepiolae cineres ex ossibus omnia -ant. b *-antur varia*: Verg. Aen. 5, 306 -to lucida ferro spicula (Serv.: nitido. Gloss.: levi facto. *cf.* Ivvenc. 1, 335 acies -ta securis). Moret. 47 subactum -at opus palmisque suum dilatat in orbem. Cels. 5, 13 -at id, quod exasperatum est, spodium hebenus *eqs.* 6, 6, 31^C scabros angulos *oculorum* -ant et mel et vinum. 6, 12 videndum ... est *in ulceribus linguae*, num contra dens aliquis acutior sit ... ideoque -andus est. 7, 33, 2 frons ossis, quam serrula exasperavit, -anda est (*cf.* 8, 3, 9 circumradendae -andaeque orae *ossis* sunt. *ibid.* non orae tantum, sed os quoque totum -andum est, ut ... cutis increscat, quae aspero osse ... novos dolores movet. 8, 3, 11 potest ... evenire, ut ... summum *os* ... exasperetur ...; quod ubi incidit, radi et -ari satis est. 8, 10, 7^F *os quod eminet*, si longius est, praecidendum; si brevius, limandum, et utrumque scalpro -andum [limandum *trad.*]). Sen. dial. 11 (12), 11, 6 magni -tique mensarum orbes terrena sunt pondera, quae non potest amare ... animus ..., levis ipse, expeditus *eqs.* Colvm. 5, 9, 3 taleae ... serra praecidantur atque illae plagae utraque parte falce -entur (5, 9, 10. 5, 11, 4 [= arb. 26, 3] acuto ferramento plagam -ato [*Plin. nat. 17, 101* levigatur]. 5, 11, 7 [= arb. 26, 6]. 5, 11, 14 arborem fici detrunca plagamque -a [arb. 27, 3 detruncato ... -ato]. arb. 8, 2. 9, 2). 5, 11, 6 insectas ... partes *trunci* tenui scalpello -are. Plin. nat. 36, 52 *harena Aethiopica* nulla scabritie secat *marmora*, Indica non aeque -at, sed combusta ea polientes marmora fricare iubentur (*cf.* 36, 136 sunt quidam *lapides* ... molliores, qui et cote -antur. Ps. Rvfin. Ios. bell. Iud. 5, 239 saxum ipsum -tis crustis obtegebatur [*gr.* πλαξὶ ... λείαις λίθων]). Stat. silv. 3, 1, 119 caedere silvas et -are trabes (4, 3, 51 hi ferro scopulos trabesque -ant).

2 *translate respicitur elegantia sermonis*: Hor. epist. 2, 2, 123 luxuriantia compescit, nimis aspera sano -bit cultu *poeta*.

B *illinendo*: Varro rust. 3, 6, 4 cubilia *pavonum* discreta, tectorio -ta (-to *corrector codicis*), quo neque serpens neque bestia accedere ulla possit.

C *vi debilitata detergendo sim.*: Stat. Theb. 1, 519 pars *servorum convivium instruentium* teretis -are manu ac disponere mensas (Schol.: lucidas facere. *aliter l. 51*).

II *c. respectu substantiae* (*sc. macerando, subigendo; vix huc spectat l. 40*): Scrib. Larg. 122 p. 54, 3 (= Marcell. med. 29, 9) coclea ... mortario cum sua testa contunditur atque ... teritur, donec nullum vestigium (aut aspritudo *add.* Marcell.) appareat testularum; postea vini ... cyathus adicitur et ... rursus teritur: magis enim tunc ⌊apparent residendo aspritudines (ampli- *trad.*), si quae reliquae sunt⌋ (apparebunt aspritudines, si quae resederint Marcell.); quibus -tis iterum adiciuntur cyathi duo *eqs.*

p. p. p. **lēvātus**, -a, -um *pro adi. fere i. q. politus sim. v. supra, e. g. l. 50; pro subst. masc. l. 34.* *compar.* lēvātior, -ius *fere i. q. spissior, liquiditate quadam minore praeditus sim.* (*cf. p. 1223, 49*): Gell. 17, 8, 15 num ... causa oleo coaguli celerioris in levitate est? faciliora enim ad coeundum videntur, quae -a levioraque sunt (*inde* Macr. Sat. 7, 12, 30 num ... oleo causa est coaguli celerioris quod et levigatius et spissius est? faciliora enim ad coeundum videntur quae -a densioraque sunt; vino autem non contingit tanta mollities et est quam oleum multo liquidius *eqs. ad rem cf. Galen. XI 511* ὅτι παχὺ καὶ γλίσχρον ἐστὶν *sc.* τὸ ἔλαιον). Macr. Sat. 7, 12, 33 in quo *mari* frustra quaedam et prosiciae gelidae feruntur, contractae de fluvialium ... undarum multitudine, ... in quas ⌊licet frigori⌋ ('*idem valet ac* potestatem habet frigus' *Janus*), quasi -es marina *aqua*.

deriv.: 2. levamen, 2. levamentum.

compos.: ad-, con-, 2. delevo. *Koster.*

lēvor, -ōris *m.* *a* 2. levis. [*confunditur in codd., nisi mendum orthographiae potius tribuendum, cum* livor *saepius, e. g. apud* Cels. *et in codice rescripto* Plin. nat. 13, 78.]

i. q. levitas: 1 *rerum corporearum*: Lvcr. 2, 423 sensus quae mulcet *res* ..., haut sine principiali aliquo -e (*levore sim. codd.*) creatast (*opp.* materiae squalore). 4, 153 *speculi*. Cels. 1 prooem. 24 duritiem, mollitiem, -em, contactum (*sc. partium corporis interiorum ut ibid.* 41). Plin. nat. 9, 112 *margaritarum*. 13, 78 spectatur in chartis ... candor, -r. 18, 77 *amylum* probatur ... -e et lĕvitate. 21, 16. *rosae* differunt ... asperitate, -e (*Theophr. hist. plant. 6, 6, 4* λειότητι). 30, 127 *cocleae tusae* miscentur lomento ... candoremque et -em corpori adferunt. 33, 91 *paraetonium* propter -em tenacissimum (*eadem* 35, 36). 37, 26 absolutus laterum -r *crystalli* (*cf.* 37, 56 *adamas a crystallo* non differt ... laterum sexangulo -e). 2 *soni*: Lvcr. 4, 552 asperitas ... vocis fit ab asperitate principiorum et item ⌊-r -e⌋ creatur (levo letiore *codd.*).

Sex. Pompeius Sex. f(ilius) Salvi(us) **leusiarum** (*an* -arva *?*) CIL I^2 1365. *obscurum; 'lateatne cognomen officiumve sacerdotiumve, ignoro; Graecum vocabulum prodit dipthongus* eu' *Mommsen.*

leuva *v.* leuga. *Bk.*

*****lēx**, lēgis *f.* [*vox Italica, quod demonstrant osc.* ligud 'lēge' *etc.; e radice verbali* lĕg- *sicut* pāx *a* păc- (*cf.* paciscor) *derivatum dixeris, quamvis eandem esse atque vocis* 2. lego *sensu evinci aegre possit. Sch.*] *de origine:* *a* 2. lego (lectio): Cic. leg. 1, 19 *-em* illi Graeco putant nomine ⟨a⟩ suum cuique tribuendo (*i.* νέμειν) appellatam, ego nostro a legendo. 2, 11 in ipso nomine -is interpretando inesse vim et sententiam iusti et veri legendi. Varro ling. 6, 66 -es, quae lectae et ad populum latae. Avg. quaest. hept. 3, 20 p. 249, 3 -em a legendo, id est ab eligendo latini auctores appellatam esse dixerunt. Ps. Avg. quaest. test. II nov. 15 p. 435, 29 -x a lectione dicta est, ut de multis quid eligas scias *eqs.* Prisc. gramm. II 140, 13 lego legis -x. Isid. orig. 2, 10, 1. 5, 3, 2. 9, 3, 6 Diff. ed. Beck p. 66, 31. *ab* eligo (*v. etiam l. 38. 40*): Diff. Suet. p. 278, 3 iura et -es hoc differt, quod iura reperta sunt ab honesta consuetudine ..., -es, quod electae sint vel sententias artius ligent (le- *cod.*) seu alligent (*inde* Diff. gramm. suppl. 287, 12 app. cr.). *a* ligo (*v. etiam l. 44. cf. p. 1255, 53 sqq.*): Cassiod. in psalm. 1, 2 l. 204 -x ... dicitur ex eo, quod animos nostros liget suisque teneat obnoxios constitutis. *scribitur* lee- Lex Bant. (CIL I^2 582) 26 CIL I^2 1439. lei- CIL I^2 62, 5. léx CIL VI 33747, 5. lec (*quod testatur* Mar. Victorin. gramm. VI 12, 13) CIL I^2 565 ('leges' *intellegit Garrucci*). X 1579, 6. *abbreviatur* l (*quod testatur* Prob. litt. sing. gramm. IV 272, 18. *al. in formulis*): Lex Bant. (CIL I^2 582) 8. 14. 15. 18. 19. 20. 21. 24 (*at plene* 7 *bis.* 8. 12 *bis.* 23. 24. *al.*) *et saepe in titulis et nummis, praecipue post* h(ac), h(anc). leg: Lex Iul. munic. (CIL I^2 593) 72 CIL X 113, 4. 114, 3. *al.* *de formis: nom.* -xs Lex Bant. (CIL I^2 582) 12 Lex colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 1, 19. *dat.* -ei Lex Bant. (CIL I^2 582) 26. *abl.* -i Clem. dig. 35, 1, 62, 1 (*F bis*). 35, 2, 67 (*F*). Tab. cer. Dac. 2 (CIL III p. 925) int. 16. 3 (*ibid.* p. 927) ext. 21. *genus fem. testantur* Char. gramm. p. 49, 25 B. Gramm. suppl. 119, 12. Hil. in psalm. 118 he 10 p. 406, 2 -x ... feminino a nobis genere nuncupatur, quae graece νόμος dicta (*sim.* Rvfin. Orig. in gen. 5, 5 Avg. in psalm. 59, 10 magis masculinam vim habet, quia regit, non regitur). Not. Tir. 27, 70 -x. 60, 59 quibus -bus. 60, 74 sub -e (122, 197). 122, 198 per -em. *de notione* (*v. et infra l. 80 sqq.*): Synon. Cic. p. 412, 21 -es. condiciones. pactiones. p. 423, 6 sub iugum misit. sub -em misit. sub dicionem reddidit. *al.* Char. gramm. p. 49, 25 B. -x νόμος. Gloss. νόμος. ius, scriptura. *legitur inde a* Plavto, Enn., Lege Bant. [*val.* lege; *it.* legge; *sard. centr. vet.* lege; *raet. occ.* leig '*matrimonium*', lętś, (a)letś, alatś; *francog.* loi; *prov.* lei; *vasc.* ley(t); *cat.* lley; *hisp.* ley; *port.* lei. *cf. M.-L. 5008. Battisti-Alessio III 2194. Wagner II 19. Wartburg V 291 sqq. Corominas III 83. Machado^2 II 1394. G.*] [*confunditur c.* rex (*cf. p. 1256, 15*): Ov. epist. 12, 39. Lvcan. 6, 301 felix ac libera -um, Roma, fores iurisque tui, vicisset in illo Sulla loco (regum *def. Housman ad l.*). 7, 440 quid tempora -um egimus aut annos a consule nomen habentes? Svet. Tib. 30. Carm. de fig. 128 (*corr. Bücheler, Kl. Schr. III 283*). *al.* lux (*cf. p. 1256, 13*): Tert. adv. Marc. 5, 19 p. 646, 6.]

fere i. q. ***constitutio, praeceptum,*** *condicio sim.* (*respondet vox gr.* νόμος, *nisi quid aliud monemus*): *definitur, distinguitur*: Rhet. Her. 2, 13, 19 -e ius est id, quod populi iussu sanctum est ..., consuetudine ius est id, quod sine -e aeque ac si legitimum sit, usitatum est. Cic. inv. 2, 162 -e ius est, quod in eo scripto, quod populo expositum est, ut observet, continetur. Phil. 11, 28 est ... -x nihil aliud nisi recta et [iam] a numine deorum tracta ratio, imperans ho-

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nesta, prohibens contraria. part. 130 propria -is *sunt* et ea quae scripta sunt et ea quae sine litteris aut gentium iure aut maiorum more retinentur; publicum -x senatus consultum foedus, privatum tabulae pactum conventio stipulatio *eqs.* rep. 1, 49 cum -x sit civilis societatis vinculum, ius autem -is aequale. 3, 33 est . . . vera -x recta ratio, naturae congruens, diffusa in omnis, constans, sempiterna, quae vocet ad officium iubendo, vetando a fraude deterreat *eqs.* leg. 1, 18 -x est ratio summa, insita in natura, quae iubet ea quae facienda sunt prohibetque contraria; eadem ratio cum est in hominis mente confirmata et perfecta, -x est. 1, 19 populariter interdum loqui necesse erit et appellare eam -em, quae scripta sancit quod vult aut iubendo ⟨aut vetando⟩, ut vulgus appellat. 2, 13 est -x iustorum iniustorumque distinctio *eqs. al. in eodem dialogo.* nat. deor. 2, 79 -x, quae est recti praescriptio pravique depulsio. GALL. Fest. p. 266 inter -em et rogationem hoc interest: rogatio est genus -is; quae -x, non continuo ea rogatio est. ⟨rogatio⟩ non potest non esse -x, si modo iustis comitiis rogata est. AT. CAP. Gell. 10, 20, 2 -x est generale iussum populi aut plebis rogante magistratu. FEST. p. 266 quod in omnis homines resve populus scivit, -x appellatur. SEN. benef. 4, 12, 1 -em . . . iusti iniustique regulam esse. epist. 94, 37 -es . . . quid aliud sunt quam minis mixta praecepta? GAIVS inst. 1, 3 constant . . . iura populi Romani ex -bus, plebiscitis, senatus consultis, constitutionibus principum, edictis . . ., responsis prudentium; -x est quod populus iubet atque constituit. LAEL. FEL. Gell. 15, 27, 4 ne -es quidem proprie, sed plebiscita appellantur, quae tribunis plebis ferentibus accepta sunt. PAPIN. dig. 1, 3, 1 -x est commune praeceptum, virorum prudentium consultum, delictorum . . . coercitio, communis rei publicae sponsio. IVL. VICT. rhet. 4, 5 p. 390, 23 -e vel pacto iustum est in quo consideratur, an non sit prohibitum *eqs.* (*dist.* natura, more *sim.* iustum). CHALC. comm. 157 quid est enim -x nisi iussum sciscens honesta, prohibens contraria? 179 -x generaliter iubet omnibus, quae facienda sint prohibetque omnes ab inconvenientibus. RVFIN. Orig. in exod. 10, 1 p. 245, 6 non cuncta quae statuuntur -x dicitur, sed quaedam quidem -x, quaedam testimonia, alia mandata et iustitiae, quaedam iudicia appellantur. in Rom. 2, 13 p. 901^C -x . . . generale vocabulum est, iustitia vero pars -is est, continet enim -x iustitias et iudicia et mandata et iustificationes aliasque . . . species. AVG. c. Faust. 22, 27 -x . . . aeterna est ratio divina vel voluntas dei ordinem naturalem conservari iubens, perturbari vetans. INST. Iust. 1, 2, 4 -x est, quod populus Romanus senatorio magistratu interrogante, veluti consule, constituebat. ISID. orig. 2, 10, 1 -x est constitutio populi, quam maiores natu cum plebibus sanxerunt (*sim.* 5, 10); nam quod rex vel imperator edicit, constitutio vel edictum vocatur . . .; inter -em et mores hoc interest, quod -x scripta est, mos vero est vetustate probata consuetudo sive -x non scripta *eqs.* *al.*

exempla sic digerenda esse censuimus:

I *strictius respicitur ius vel religio*:
A *usu maxime Romano*: **1** *-es publicae, praesertim rogatae*: **a** *varia exempla: infra l. 80.* **b** *indicantur ea, quae -e continentur: p. 1241, 10.* **c** *indicatur auctor -is: p. 1241, 68.* **d** *in locutionibus concisis: p. 1242, 17.* **2** *-es dictae, impositae, fere i. q. condicio*: **a** *exempla notionem illustrantia: p. 1242, 26.* **b** *structurae: p. 1244, 62.*
B *usu Iudaeorum, Christianorum*: **1** *de praeceptis, doctrina, fide*: **a** *de vetere testamento: p. 1244, 77.* **b** *de novo testamento: p. 1245, 50.* **c** *de fide christiana in univ.: p. 1245, 68.* **d** *de religione pagana: p. 1245, 79.* **2** *de ipsis legislatoribus: p. 1245, 82.* **3** *in locutionibus praepositionalibus: p. 1246, 8.*
II *latius respiciuntur varia, sc. maxime vitae condiciones, mores sim.*:
A *-es maxime ab hominibus datae*: **1** *hominibus: p. 1246, 31.* **2** *rebus naturalibus et animalibus: p. 1249, 26.*
B *-es a natura, fato datae*: **1** *maxime hominibus, deis: p. 1249, 37.* **2** *animalibus, plantis: p. 1251, 14.* **3** *rebus: p. 1251, 34.*
III *grammatica et stilistica*:
A *locutiones adverbiales et iuncturae praepositionales*: **1** *abl.: p. 1252, 38.* **2** *c. praepos.: p. 1252, 73.*
B *iuncturae verbales*: **1** *-x est obi.: p. 1254, 27.* **2** *-x est subi.: p. 1255, 45.* **3** *c.* esse*: p. 1255, 82.*
C *in lusu verborum: p. 1256, 13.*
D *-x quasi persona: p. 1256, 38.*

I *strictius respicitur ius vel religio* (*sc. de -bus scriptis vel dictis; -es naturae, gentium belli sim. v. sub II. sing. etiam vi collectiva usurpatur, cf.* RVFIN. Orig. in num. 11, 2 -x dupliciter dicitur: nam generaliter omnia ista, hoc est mandatum, iustificationes, praecepta, testimonia, iudicia -x appellantur; specialiter autem pars aliqua ex iis, quae in -e scripta sunt, -x dicitur): **A** *usu maxime Romano*: **1** *-es publicae, praesertim rogatae sive (sub regibus, Caesaribus et apud externas gentes) quomodocumque latae*: **a** *varia* (*exempla selecta*): PLAVT. Capt. 492 barbarica *i. Romana* -e . . . ius meum omne persequi. Rud. 1024 urbanas (*cf.* LEX pag. Herculan. [CIL I² 682] pagana [PLIN. nat. 28, 28]. LIV. 3, 33, 5 peregrinarum [PS. DOSITH. frg. iur. 12]. VLP. dig. 43, 24, 3, 4 municipalis [47, 12, 3, 5 *et vol. VIII 1647, 63 sqq.*]). Trin. 1033 ambitio iam more sanctast, liberast a -bus (1037 mores -es perduxerunt iam in potestatem suam. TRAG. inc. 118 si neque -es neque mores cogunt. 1043 -es mori serviunt. HOR. carm. 3, 24, 35 -es sine moribus vanae. QVINT. inst. 3, 6, 84 quam -em mos publicus repudiavit. 5, 10, 13 pleraque in iure non -bus, sed moribus constant. TAC. Germ. 19, 2 plus . . . ibi boni mores valent quam alibi bonae -es. POMPON. dig. 23, 2, 8 hoc ius moribus, non -bus introductum est. *al. cf. p. 1247, 5*). TRAG. inc. 126 te . . . repriment validae -um habenae (*cf.* CIC. Cluent. 150 laqueos -um [*v. p. 963, 18 sqq.*]. Sest. 16 catenis. LIV. 4, 13, 11 vinclis [10, 9, 6 QVINT. inst. 5, 10, 101. *al. cf. p. 1239, 5*]. LVCAN. 2, 145 frenis. TAC. ann. 3, 28, 4 nexus [COD. Theod. 3, 12, 3 p. 152, 3. 7, 18, 12, 1]). LEX Bant. (CIL I² 582) ⟨ioudex⟩, quei ex hace -e plebeive scito factus est *eqs.* CATO orig. 90 -e publica (LVCIL. 1078 [*Non.*, publicu *Marx*]. CIC. Caecin. 74 civili ac p. *al.*). SISENNA hist. 118 cistas . . ., quae erant -um ferendarum gratia positae. RHET. Her. 1, 11, 19 contrarias -es (1, 11, 20 ex c. -bus controversia constat, cum alia -x iubet aut permittit, alia vetat *eqs.* 2, 10, 5 CIC. inv. 1, 17. 2, 116 part. 138 top. 96. LIV. 9, 34, 7 ubi duae c. -es sunt, semper antiquae obrogat nova. QVINT. inst. 3, 6, 43. 46 *status* -um c., quae ἀντινομία dicitur). CIC. inv. 1, 68 nemo . . . -es -um causa salvas esse vult *eqs.* (Verr. II 2, 137 salvis -bus [*item abl.*: Vatin. 37 rep. 3, 17 fam. 1, 2, 4. 1, 4, 2. 3, 6, 3. *al.*]). 1, 69 litteras -is perscrutari (2, 141. *al.* [*cf. p. 1256, 25*]. 2, 134 -is . . . verba [*opp.* voluntatem *ut* QVINT. inst. 7, 10, 7. *al.* CIC. part. 136 *opp.* sententiis. QVINT. decl. 254 p. 41, 30 *opp.* interpretationem voluntatis]. part. 135 vocem [leg. 2, 18. 3, 43. *al.*]). 1, 70 ut is nobis sententiam -is interpretaretur *eqs.* (Verr. II 3, 193 voluntate [QVINT. inst. 3, 6, 9. *al.*] ac s. dom. 53. *al. cf.* part. 136 mentem [*v. vol. VIII 725, 26*]. QVINT. inst. 3, 6, 99 voluntate [*v. supra. al.*]). Tull. 47 -em antiquam de -bus sacratis (49 *et sexies.* LIV. *novies.* FEST. p. 189 *v. vol. IX 2, 161, 84 sqq.* p. 318 sacratae -es sunt, quibus sanctum est, qui[c]quid adversus eas fecerit, sacer alicui deorum *eqs. al.*). 49 quo magistratu munitae -es sunt, eius magistratus corpus -bus vallatum esse voluerunt *maiores* (*cf.* Verr. II 4, 17 hac -e . . ., communi arce sociorum. Cluent. 156 arce -is. p. red. in sen. 4 non -um praesidio, sed parietum [p. red. ad Quir. 14 SEN. benef. 4, 28, 5. *al.*]. VAL. MAX. 6, 3 pr. -um munimenta. ASCON. Pis. p. 16, 3 -em Aeliam et Fufiam, propugnacula et muros tranquillitatis atque otii. *al.*). Verr. II 3, 42 ab -e, ab institutis non recesserunt (*v. vol. VII 1, 1994, 25 sq.*). leg. agr. 3, 5 non . . . hominis -x *Valeria*, sed temporis (*aliter p. 1250, 4*). Catil. 3, 19 -um aera liquefacta *fulmine* (*v. Mus. Helv. 28, 1971, 114 et vol. I 1073, 83 sqq.*). dom. 26 non -em, sed nefarium privilegium. har. resp. 7 arma iudiciorum atque -um (*cf.* Planc. 45 quae *arma* tibi -x dabat. Mil. 9 gladium nobis . . . ab ipsis porrigi -bus [COD. Theod. 14, 17, 6 -um gladiis]. LIV. 3, 55, 3 qua -e tribuniciis rogationibus telum acerrimum datum est. SEN. contr. 9, 1, 1 ferrum a -e mihi traditum. *audacius* STAT. silv. 3, 5, 87 strictae in iurgia -es). Mil. 10 silent . . . -es inter arma (*v. Otto, Sprichw. n. 946; addas* LVCAN. 5, 31. *cf.* EPICED. Drusi 185 tacent. PLIN. nat. 36, 5 silentio -um). de orat. 1, 167 quantum -x in XII tabulis permiserat (leg. 2, 58. *al. cf.* LIV. 34, 6, 8 in XII t. scripta. FEST. p. 273 ⟨in⟩ -e XII [p. 305. 375]. PLIN. nat. 16, 15 -e XII tabularum [21, 7 GAIVS inst. 1, 111. *al.*]. 19, 50 in XII t. -um nostrarum. 28, 17 -um ipsarum in XII t. verba). leg. 1, 18 non perfectae (VLP. reg. praef. 6 minus quam p. -x est, quae vetat aliquid fieri et, si factum sit, non rescindit, sed poenam iniungit *eqs.*). 3, 2 magistratum -em esse loquentem, -em autem mutum magistratum (*cf. Gell. 14, 2, 1* ex mutis quod aiunt magistris). CAES. Gall. 1, 3, 2 *Helvetii* in tertium annum profectionem -e confirmant (*sc. ab equitibus et druidibus decreta?*). VERG. Aen. 4, 231 qui . . . totum sub -es mitteret orbem (*v. p. 1238, 68 et vol. VIII 1184, 27 sqq. cf.* FRONTIN. [?] strat. 4, 7, 18 *Hasdrubal Numidas* s. -es redegit. PANEG. 8, 21, 1 restitutus et receptus in -es Francus. VOPISC. Aurelian. 41, 8 redditae Romanis -bus Thraciae [Car. 18, 3]. Prob. 16, 4 urbibus Romanis -bus restitutis [*Capitol. Gord. 27, 6* urbes imperio Romano reddidimus]. *sim. al.*). LIV. 1, 26, 6 -x horrendi carminis erat: *eqs.* FEST. p. 314 satura . . . -x ⟨mul⟩tis alis -bus conferta (DIOM. gramm. I 486, 11 *saturam dictam* a -e s., quae uno rogatu multa simul comprehendat *eqs.* ISID. orig. 5, 16 s. . . . -x est, quae de pluribus simul rebus eloquitur *eqs. cf.* GLOSS. II 376, 67 νόμος πολλὰ περιέχων -x per saturam). IVV. 14, 193 perlege rubras maiorum -es (SCHOL.: rubricas iuris. GLOSS. V 656, 44 r. dicuntur -es, qua⟨e⟩ per cinnabarim scribebantur. *cf.* SCHOL. Pers. 5, 88 rubricam vocat minium, quo tituli -um annotabantur). GAIVS dig. 4, 4, 27, 4 nisi quaedam personae speciali -e exceptae sint (VLP. dig. 1, 5, 24 *opp.* -x naturae. PAVL. coll. Mos. 2, 5, 5 quae -x generalis fuit; fuerunt et s. [*v. vol. VI 2, 1775, 56 sq.*]. *al.*). VLP. dig. 1, 4, 1 pr. quod principi placuit, -is habet vigorem (*cf.* NOVELL. Iust. 105, 2, 4 imperatoris . . . fortuna, cui et ipsas deus -es subiecit, -em animatam eum mittens hominibus [*gr.* νόμον . . . ἔμψυχον]. *v. etiam p. 1246, 32*). COD. Theod. 2, 31, 1 (= Iust. 4, 26, 13, 1) edictali -e sancimus (*v. vol. V 2, 75, 26 sqq. cf.* 15, 4 huius edicti -e). 12, 1, 160 novellae -is vincula (13, 3, 19 NOVELL. Theod. 2 rubr. Valent. 35, 11 antiquata n. -e. LEX Burg. Rom. 25 [*at* 26, 1 -em novellarum]. *al.*). *et saepe.* -is (-um) ignarus, peritus *sim.* (*cf. p. 1245, 11 sqq.*): CIC. inv. 2, 95 imprudentes -is. Cael. 1 ignarus -um, iudiciorum, consuetudinis (*v. vol. VII 1, 272, 80 sqq.*). de orat. 1, 212 -um et consuetudinis . . . peritus (HOR. sat. 1, 1, 9 iuris -umque. LIV. 3,

[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

33, 5 p. -um peregrinarum. SCHOL. Hor. epist. 2, 2, 159 consultis vel -i[bu]s p. *al.* GLOSS. νόμων ἔμπειρος. νομικός). CAEL. Cic. fam. 8, 8, 3 -is ignorans. LIV. 3, 17, 7 sacratarum . . . -um oblitum. TAC. hist. 1, 11, 1 *Aegyptum* insciam -um, ignaram magistratuum. SCHOL. Pers. 5, 88 Albinus -is consultus (*v. etiam l. 8*). COD. Iust. de emend. cod. 2 Beryti -um doctorem Dorotheum (*v. vol. V 1, 1773, 51 sqq.*). 8, 25, 11, 1 -um prudentibus. PASS. Mar. Marth. (BHL 5543) 6 quidam -is consultor, qui adstabat Claudio (*imperanti a. 268—270*; -is consultus *var. l., seq. sine var. l.* respondit -is c.).

b *indicantur ea, quae -e continentur*: α *adi.*: PLAVT. Mil. 164 ne -i fraudem faciant aleariae (*cf.* CIC. Phil. 2, 56 nullum fuisse de alea -e iudicium [*seq.* quae est de alea]. HOR. carm. 3, 24, 58 vetita -bus alea). Pseud. 303 -x me perdit quinavicenaria *i. Plaetoria*. frg. inc. 14 neque muneralem -em neque lenoniam (*v. vol. VIII 1640, 43*). RHET. Her. 1, 12, 21 cum Lucius Saturninus -em frumentariam de semissibus et trientibus laturus esset (*v. vol. VI 1, 1406, 49 sqq.*). CIC. inv. 1, 92 Caepionis -em iudiciariam (*v. vol. VII 2, 605, 75 sqq.*). 2, 52 C. Flaminius . . . ad populum -em agrariam ferebat (*v. vol. I 1416, 76 sqq.*). Flacc. 77 cum per -es militaris effugere liceret iniquitatem tribuni (*v. vol. VIII 955, 59 sqq., ubi addas* FEST. p. 146 in -e m. [*Paul.* in re m.]. *al. aliter p. 1246, 52*). Sest. 103 tabellaria -x ab L. Cassio ferebatur (Brut. 97. leg. 3, 35 sunt . . . quattuor -es t. *al.* PLIN. epist. 3, 20, 1. Ps. ASCON. Verr. p. 216, 20 -es Cassiae t. *al.*). Phil. 5, 47 -bus . . . annalibus cum grandiorem aetatem ad consulatum constituebant (*v. vol. II 108, 34 sqq. cf.* PAVL. FEST. p. 27 annaria [*v. vol. II 109, 30 sqq.*]. *aliter p. 1242, 44*). CAEL. Cic. fam. 8, 6, 5 -em . . . viariam, non dissimilem agrariae Rulli et alumentariam, quae iubet aediles metiri, iactavit. HOR. carm. saec. 20 feraci -e marita (PORPH.: pro maritali Plautina. SCHOL.: quae de maritandis ordinibus lata est). LIV. 9, 34, 4 haec *gens Claudia*, quae fenebres -es, haec, quae agrarias semper inpugnavit (*vol. VI 1, 473, 30 sq. 36 sq.*). FEST. p. 340 ⟨in le⟩ge rivalicia (*cf.* CIL XII 2426, 1 -x rivi). p. 375 unciaria -x. ASCON. Pis. p. 15, 27 annonariam (annonianam *codd.*). PLIN. nat. 7, 117 Roscio theatralis auctori -is (33, 32 -e Iulia th. QVINT. inst. 3, 6, 19 SCHOL. Hor. epod. 4, 15). GAIVS inst. 4, 23 ⟨Furia⟩ testamentaria ([*item* Furia: 4, 24 VLP. reg. praef. 2]. PAPIN. dig. 48, 2, 2 pr. Cornelia t. [VLP. dig. 43, 5, 3, 6 coll. Mos. 8, 7 pr. PAVL. *ibid.* 8, 2, 1. 8, 5 pr. *al.*]. PAVL. dig. 35, 2, 1, 1 -x Falcidia et omnes t. *cf. per ellipsin* CIC. Verr. II 1, 108 Cornelia t., numeraria). PAPIN. resp. frg. 5, 20 cum ⟨vocatur⟩ suus heres, qui -em exclu⟨dit c⟩aducaria⟨m⟩ (VLP. reg. 28, 7 ex -e Iulia c.). LAMPR. Heliog. 4, 4 senatus consulta ridicula de -bus matronalibus. INTERPR. novell. Valent. 35 l. 168 tricennalis (EDICT. Theodor. 69. *cf. Novell. Iust. 111, 1* t. . . . praescriptio). β *gen.*: RHET. Her. 1, 13, 23 suam vocat hereditatem -e agnationis. CIC. Cluent. 97 quae res -e maiestatis tenebatur (*v. vol. VIII 157, 5 sqq.*). 148 te -e pecuniarum repetundarum non teneri (VELL. 2, 13, 2 VAL. MAX. 6, 3, 3. *al. cf.* CIC. div. in Caec. 17 de pecuniis repetundis [65 Verr. I 41 II 3, 195. 4, 57 Cluent. 104. Sest. 135 C. Caesaris]. Pis. 50 -x Cornelia maiestatis, Iulia de p. r. [Rab. Post. 12]. *al.*). Mur. 3 -is ambitus latorem ([5 quod -em de ambitu tuli]. 46. Planc. 36 nomine -is Liciniae . . . omnis a. -es complexus es. 49 SALL. Catil. 18, 2. *al.*). leg. 3, 1 de religionum -e (3, 13. DECL. in Catil. 70 violatae religionis). PROP. 3, 13, 15 felix Eois -x funeris una maritis. FEST. p. 189 Pompili regis (compelli reges *trad.*) -em opimorum spoliorum. SEN. contr. 3 praef. 17 -e inscripti maleficii (*cf. 5, 1 tit.*). 7, 8, 6 antea -em vitiationis evertere conatus, nunc transferre volt. QVINT. inst. 5, 13, 20 *actio* in Rabirium -e perduellionis. 7, 1, 15 iudicium pendet ex -e abdicationis (decl. 279 p. 136, 11). decl. 262 p. 72, 2 -x iniusti repudii (p. 72, 12). 265 p. 83, 10 caedis -e tenebitur (278 p. 133, 31 *opp.* iniuriarum . . . -e). 281 p. 145, 13 ad -em parricidi. 284 p. 150, 7 -x adulterii prior est quam sacerdotis (NOVELL. Maioran. 9 pr., *at* PAPIN. dig. 1, 21, 1 pr. -is Iuliae de adulteriis. *al.*). 301 p. 185, 7 ex -e raptarum (CALP. decl. 16 them. 25 them. *al.*) *al.* CALP. decl. 24 them. -e indemnatorum (44 them. 45 them.). GAIVS inst. 4, 8, 4 furti -e XII tabularum. MACER tit. (dig. 2, 15, 13) ad -em vicensimam hereditatium. COD. Iust. 6, 23, 3 (*a. 232*) licet . . . -x imperii sollemnibus iuris imperatorem solverit. *al.* *inde* CIC. ad Q. fr. 3, 9 (7), 3 Gabini absolutio -x impunitatis putatur.

c *indicatur auctor -is*: α *adi.* (*cf.* ISID. orig. 5, 15, 1 quaedam . . . -es dicuntur ab his, qui condiderunt, ut consulares, tribuniciae, Iuliae, Corneliae): LEX repetund. (CIL I² 583) 22 -e Rubr⟨ia⟩ (LEX agr. [*ibid.* 585] 59 ex -e R. *al. et saepe per nomen gentile, v. Rotondi, Leges publicae populi Romani 199 sqq.*). CIC. Verr. I 46 -em tribuniciam (leg. agr. 2, 21 *opp.* consulares [LIV. 3, 56, 12]. 2, 36 dom. 127 Sest. 56 FEST. p. 318 LVCAN. 4, 690 POMPON. dig. 1, 2, 2, 3). leg. agr. 2, 21 consulares (*v. supra et vol. IV 571, 2 sqq. al.*). 2, 26 -e curiata xviros ornat *eqs.* (*v. vol. IV 1489, 6 sqq. cf.* PRVD. perist. 10, 124 -x curiae). Rab. Post. 17 senatoria. leg. 2, 9 populares (*opp.* caelestis. *strictius, i. tribuno plebis rogante*: Lael. 96 -x p. suffragiis populi repudiata est *eqs.* LIV. 2, 42, 6 QVINT. inst. 5, 13, 24. 7, 4, 13). LIV. 3, 31, 7 plebeiae -es. 3, 57, 10 -es decemvirales, quibus tabulis duodecim est nomen, in aes incisas (GELL. 20, 1, 3). 6, 1, 10 duodecim tabulae et quaedam regiae -es. (34, 6, 8 vetus r. -x. PAPIN. coll. Mos. 4, 8, 1 VLP. dig. 1, 4, 1 pr. *al.*). FIRM. err. 16, 2 *Pallas* pontificali -e servatur (AVR. VICT. Caes. 28, 4 pontificum -e). LIB. col. I grom. p. 214, 10 -e triumvirali (226, 7. 230, 13. *al.*). AVG. epist. 100, 2 imperialibus -bus (COD. Theod. 16, 5, 5 -bus divinis et i. [*addit* Iust. 1, 5, 2 constitutionibus]. *al.*). LEX Sal. Merov. 1, 1 -bus dominicis (*i. regiis*). β *gen.*: LVCIL. 573 Calpurni (*al.; cf.* LEX repetund. [CIL I² 583] 23 Calpurnia). 1200 Licini (PLIN. nat. 18, 17. *at* CIC. Vatin. 33 Licinia [*al.*]). CIC. inv. 1, 92 Caepionis (Brut. 164). dom. 41 M. Drusi -bus, quae contra -em Caeciliam et Didiam latae essent. 71 Clodi (ASCON. Mil. p. 44, 14. *at* CIC. Sest. 69 Clodiam [Att. 3, 23, 3. *al.*]). Sest. 135 C. Caesaris (Pis. 37. *al. at* LIB. col. I p. 224, 15 Caesariana. *cf.* CIL I² 709, 3 [*a. 90*] Iulia. *al.*). rep. 2, 60 -e C. Iuli P. Papiri consulum (FEST. p. 374. *at* INSCR. numm. Babelon I 296, 15 [*a. 89 a. Chr.*] Papiria. *al.*). *al.* VARRO rust. 1, 2, 9 Stolonis (PLIN. nat. 18, 17 St. Licini. *cf.* LVCIL. *supra* Licini *sim.*). HIRT. Gall. 8, 53, 1 Pompei et Crassi. LEX agr. (CIL I² 585) 82 Sempronia (*cf.* FEST. p. 290 Gracchi [VELL. 2, 7, 7. *al. at* 2, 13, 2 Gracchianis]. FLOR. epit. 3, 13 tit. Gracchanis [3, 16, 1. *al. at* 3, 16, 2 Gracchorum]. *al.*). FEST. p. 286 Penni. *al.*

d *in locutionibus concisis*: SEN. contr. 2, 3, 22 magnam partem -is (*i. temporis -e concessi*) consumpsi. PETRON. 18 vers. 6 -em donare superbum *est* (*i. poenam -e praescriptam. cf.* LEX Sal. Merov. 40, 9 totam -em . . . solviturum [42, 4]. 42, 3 exsolvere. 58, 5 ⟨per⟩solvat [*ibid.* integrum debitum solvat]. 58, 6). LEX Sal. Merov. 57, 1 si ⟨quis⟩ rachineburgii . . . -em (*i. ius secundum -em*) dicere noluerint, debet eis dicere ab illo, qui causa(m) prosequitur: 'hic ego vos tangono, ut -em dicatis secundum -em Salicam *eqs.*' (57, 4 ille, contra quem -em dicunt).

2 *-es dictae, impositae, usu vergente in notionem q. e. condicio* (*hic illic in imagine*): a *exempla notionem illustrantia*: α *varia*: ① *-es dictae a magistratibus* (*a Caesare infra l. 57, v. et p. 1244, 37; exempla certiora; accedit dat. gerund. passim*): SENT. Minuc. (CIL I² 584) 3 qua -e agrum possiderent et qua fineis fierent, deixserunt (*cf.* LIB. col. I p. 211, 24 -x agris limitandis metiundis. 221, 6 -x limitum [Ps. AGENN. grom. p. 60, 20]). LEX agr. (*ibid.* 585) 85 ex -e dicta, q⟨uam . . . cen⟩sores agri aedifici loci vectigal ibusve publiceis fruendeis locandeis vendundeis deixerunt (*cf.* 88 *et* CIC. Verr. II 1, 143 -es censoriae [*v. vol. III 802, 28 sqq. al.*]. PROP. 4, 11, 41 censurae -em. LIV. 43, 14, 5 *censores* -em censui censendo dicturos). 89 quam -em Cn. Papirius co(n)s(ul) eis vendundeis ⟨locandeis deixit⟩ *eqs.* LEX par. fac. Put. (*ibid.* 698) 1, 4 operum -x (VLP. dig. 39, 2, 15, 10 *ex Labeone. at* LEX Cic. Verr. II 1, 143 -x operi faciundo). 1, 5 -x parieti faciendo. LEX Anton. de Term. (*ibid.* 589) 2, 31 quam -em portorieis terrestribus maritumeisque maiores Phisidae capiundeis intra suos fineis deixserint *eqs.* (*at* CIL VIII 4508, 4 [*a. 202*] -x portus [21]). LEX Cic. Verr. II 3, 83 -x decumis vendundis C. Verre (*at* CIC. Verr. II 3, 14 -em . . . venditionis decumarum *i. Hieronicam a Romanis receptam*). CIC. Verr. II 1, 109 qui plurimum tribuunt edicto, praetoris edictum -em annuam dicunt esse *eqs.* 1, 144 in tabulas . . . -em (*sc. l. 38 allatam*) rettulisti. 2, 32 -e frumentaria, quam Hieronicam appellant (*v. l. 43.* 2. 34. 3, 15. 117 *opp.* -e Verria. *al.*). 2, 121 quas . . . -es sociis amicisque dat is, qui habet imperium a populo Romano, auctoritatem -um dandarum ab senatu. 3, 18 L. Octavio et C. Cottae consulibus senatus permisit, ut vini et olei decumas et frugum minutarum, quas ante quaestores in Sicilia vendere consuessent, Romae venderent -emque his rebus, quam ipsis videretur, dicerent (edic- *var. l.*). 3, 19 -um dicendarum in locandis vectigalibus . . . potestatem. LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 49 e -e locationis (73 ex -e l., quam censor aliusve quis mag(istratus) publiceis vectigalibus . . . dix⟨i⟩t. 76 LEX VRSON. [*ibid.* 594] 69, 32. 36 *de* II *viris. cf.* ALF. dig. 39, 4, 15 Caesar, cum insulae Cretae cotoria locaret, -em ita dixerat). EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (CIL X 4842) 41 -em . . . ei dicere ex decreto decurionum. 47 quam . . . -em ei aquae tuendae op⟨e⟩ribusve . . . tuendeis ⟨II viri praefect⟩i . . . dixerin⟨t⟩. LIV. 23, 48, 11 (*10* prodeundum . . . praetori esse) ut . . . conducerent *publicani* . . . ea (ex *trad.*) -e praebenda, ut *eqs.* LEX Malac. (CIL II 1964) 4, 48 II viris . . . vendere -emque his vendundis dicere ius potestasque esto *eqs.* CIL VI 33747, 5 (*sub Nerva*) -x horreorum. LEX Manc. (CIL VIII 25902) 6 ad exemplu⟨m -⟩is Mancian(a)e (8. 11). 31 -x scripta a Lur(i)o Victore Odilonis magistro et Flavio Geminio. LEX met. Vipasc. (CIL II 5181) 34 conductor clavom ex -e ferrariar⟨um vendito⟩. 59 e -e metallis dicta. CIL VIII 4508, 6 (*a. 202*) -x capitularis. 12 -x vestis peregrinae. 17 -x coriaria. VLP. dig. 45, 1, 52 praetoriae stipulationes -em accipiunt de mente praetoris. *al.* *respicitur disciplina militaris vel mandatum consistendi*: PAVL. PETRIC. Mart. 4, 173 *raeda a militibus temere agitata velocissime properabat* nec standi -x ulla inerat (*sc. in militibus*) nec cura pericli tardabat celerem . . . cursum (*cf. ibid. 167* non ordo furorem, non ratio insanam poterat componere mentem. *175* talibus . . . viris habitu diversus . . . occurrit sanctus).

② *-es dictae maxime a privatis* (*cf. p. 1246, 33 sqq.*): Ⓐ *in univ.* (*exempla selecta*): PLAVT. Asin. 166 solus ductato *filiam* . . . , semper tibi promissum habeto hac -e, dum superes datis. 231. 234. 735 pactis -bus. 747 quem conscripsti syngraphum inter me et amicam et lenam; -es pellege. 749. 809. Aul. 155 his -bus si quam dare vis, ducam. 157. 255 mihi despondes filiam? illis -bus, cum illa dote quam tibi dixi. Capt. 181 (*180* condicio) quasi fundum vendam, meis me addicam -bus. Epid. 471 empta *mulier* mi . . . istis -bus (*cf.* HOR. epist. 2, 2, 18 prudens emisti vitiosum *servum*, dicta tibi est -x. VLP. dig. 19, 1, 13, 14 in -e emptionis). Merc. 1015 dicamus senibus -em censeo . . . , qua se -e te-

[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

neant contentique sint: *eqs.* 1019 cum eo nos hac -e agemus: *eqs.* Stich. 504 ut consulam, qua -e nunc med esurire oporteat (*loq. parasitus. cf.* 564 qua -e licuit *indipisci de cibo*). TER. Eun. 102 hac -e tibi meam astringo fidem (SCHOL. Bemb.: hac ratione). Phorm. 533 mea -e utar, ut potior sit, qui prior ad dandumst (DON.: iure lenonum scilicet. *affert versum ad Ad. 217* meo iure u.). CATO agr. cap. 153 -x oleae legendae (*agr. 144, 1* oleam legendam hoc modo locare oportet). 154 -x oleae faciundae (agr. 145, 1 oleam faciendam hac -e oportet locare). 155 -x oleae pendentis (agr. 146, 1 oleam pendentem hac -e venire oportet). 156 -x vini pendentis (agr. 147 hac -e vinum pendens venire oportet *eqs.*). 157 -x vino in doliis (*agr. 148, 1* vinum in doliis hoc modo venire oportet *eqs.*). 158 -x pabulo locando (agr. 149, 1 qua -e *eqs.*). 159 (agr. 150, 1). agr. 14, 5 cetera -x uti villa⟨e⟩ ex calce caementis. Q. SCAEV. dig. 50, 17, 73, 4 nec paciscendo nec -em dicendo nec stipulando quisquam alteri cavere potest. CIC. de orat. 1, 178 in mancipi -e (VARRO ling. 6, 74. COD. Theod. 4, 8, 5, 2 -x atque condicio). 1, 246 Manilianas venalium vendendorum -es ediscere. part. 107 cum ex -e praedi quaeritur, quae sint 'ruta caesa' (VARRO ling. 5, 27 praediorum urbanorum [*de eadem re* VLP. dig. 8, 2, 17, 3 -x traditionis]. POMPON. dig. 47, 12, 5 praediorum vendendorum. *al. huc fortasse* LEX Malac. [CIL II 1964] 4, 51 praediatoria [4, 52 SVET. Claud. 9, 2]). VARRO ling. 9, 104 in -e venditionis fundi (*v. p. 1242, 42.* FRONTIN. [?] grom. p. 35, 22 Th. MARCELL. dig. 18, 1, 60 SCAEV. dig. 18, 3, 8 PAPIN. dig. 18, 7, 6 frg. Vat. 14 VLP. dig. 18, 1, 22, 33 COD. Iust. 4, 55, 1 pr. [*a. 200*]. 4, 54, 4 commissoriae *v.*). rust. 1, 2, 17 -es colonicas tollis, in quibus scribimus, colonus in agro surculario ne capra ⟨na⟩tum pascat *eqs.* (*v. vol. III 1704, 74 sqq.*). 2, 3, 7 in -e locationis fundi (*v. p. 1242, 44 sqq.* ALF. dig. 19, 2, 29 SCAEV. dig. 19, 2, 61 pr. VLP. dig. 43, 9, 1 pr. [*verba praetoris ut* 43, 9, 1, 3. 43, 18, 1 pr. ex -e l. sive conductionis superficie]. *al. cf.* LABEO dig. 19, 2, 60, 3 -e dicta domus facienda locata erat ita, ut *eqs.* VLP. dig. 19, 2, 13, 10 -e operis locandi). LIV. 35, 7, 3 ut ... pecuniae creditae, quibus debitor vellet -bus, ius creditori diceretur (redderetur *var. l.*). VITR. 1, 1, 10 ut -bus scribendis prudentia cavere possit et locatori et conductori. 7, 5, 8 quod pretiosa sunt (*chrysocolla sim.*), -bus excipiuntur. SEN. benef. 7, 8, 3 sub -e certa, ne liceat donare (*de eadem re* 7, 12, 6 quod sub -e certa tuum est). TAC. ann. 13, 51, 1 edixit princeps, ut -es cuiusque publici, occultae ad id tempus, proscriberentur (*cf.* PAPIN. dig. 2, 14, 39 -em apertius conscribere). AFRIC. dig. 40, 7, 15, 1 heres ... condicionem pronuntiavit et traditioni -em dixit (VLP. dig. 8, 4, 6 pr.). GAIVS dig. 19, 2, 25, 3 secundum -em conductionis (VLP. dig. 43, 18, 1 pr. [*verba praetoris*]. PAVL. dig. 19, 2, 55, 2 COD. Iust. 4, 65, 16 *a. 260. al. cf.* VLP. dig. 50, 8, 2 pr. conductionum, quae suam -em habuerunt). SCAEV. dig. 2, 15, 14. 18, 3, 6 pr. de -e commissoria (18, 3, 6, 2 -e c. [*ibid. per ellipsin* c. *tantum*]. *v. totum titulum et vol. III 1900, 61 sqq.*). 31, 89, 4 -e pignoris. PAPIN. dig. 40, 8, 8 donationis (VLP. dig. 40, 2, 16, 1 MOD. dig. 1, 5, 22. *cf.* COD. Iust. 4, 6, 8 [*a. 294*] dictam -em donationi. 8, 53, 9 [*a. 293*] -em quam rebus tuis donando dixisti). *et saepe ap. iurisconsultos.* Ⓑ *in fabulis sim.*: VERG. georg. 4, 486 hanc dederat Proserpina -em (*Orpheo ut*: OV. met. 10, 50 hanc *Eurydicen* simul et -em ... accipit Orpheus, ne flectat retro sua lumina. SEN. Herc. f. 583 BOETH. cons. 3 carm. 12, 44. *cf.* STAT. silv. 5, 3, 276 *sit mihi* fas iunxisse manus *patris in Orco commorantis*, et -x quaecumque sequatur). Aen. 4, 213 (*loq. Iarbas*) *Didoni* loci -es dedimus (SERV.: aut quam tributariam fecimus aut cui ... concedimus civitatem). OV. epist. 12, 41 dicitur ... tibi *Iasoni* -x (rex *trad.*), ut dura ... premeres vomere colla boum. met. 10, 572 (*loq. Atalanta*) ea -x certaminis esto (*569* condicione. 599 ex foedere). PHAEDR. 13, 5 *vespa* -em duabus hanc proposuit partibus *apium* (*12* condicio). SIL. 17, 379 (*Iuppiter ad Iunonem*) -x muneris haec esto nostri. STAT. Theb. 1, 6 inexorabile pactum -is Agenoreae (*sc. Agenor dixerat se Cadmum, nisi Europam reduxisset, non recepturum*). 1, 138 alterni placuit sub -bus anni exilio mutare ducem (*cf.* 2, 386 trans -em ac tempora regni. 11, 395 [*Polynices ad fratrem*] congredere; hae -es, haec foedera sola supersunt). silv. 1, 2, 41 Pisaea -e (NEMES. cyn. 23 CLAVD. carm. min. 30, 163).
Ⓒ *-es sodalitatum sim.*: INSCR. NSc. 1928 p. 392, 4 (*s. I?*) -x familiae Silvan(i). LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 1, 19 -xs collegii (1, 32 LEX coll. Aesc. et Hyg. [CIL VI 10234] 1). CIL X 1579, 6 adversus -em et conventionem eius corporis *sc. Hieropolitanorum.* INSCR. Dessau 9098 ⟨secundum⟩ -em schol(a)e.

β in negotiis pacis, foederis (*rarior sing.; -es conveniendo statuuntur, saepius imponuntur, opp.* foedus *primo loco,* pactio *l. 75*): CIC. Balb. 41 non foedus sibi *Gaditanis* nobiscum, sed iniquissimas -es inpositas a nobis esse. Pis. 37 *p. 1246, 70.* Phil. 12, 27 Sulla cum Scipione ... de iure civitatis -es (*Ferrari, -is codd.*) inter se ⟨et⟩ condiciones contulerunt. 13, 2 in quo *bello* pactio pacis -x sit servitutis (LIV. 36, 7, 12 sub specie pacis -es s. sibi impositas. *in imag.*: CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 130, 13 qui *Sallustius* ... animo dominandi ius tribuit, corpori -em s. imponit. *cf. etiam p. 1249, 83*). leg. 3, 41 quos socios res publica habeat, quos amicos, quos stipendiarios, qua quisque sit -e, condicione, foedere. *al.* SALL. or. Lep. 25 adnuite -bus impositis, accipite otium cum servitio. VERG. Aen. 4, 618 cum se sub -es pacis iniquae tradiderit ([*inde* OV. epist. 7, 158]. 12, 112. LIV. 21, 12, 6. 30, 16, 10 dicere [33, 12, 2. 38, 37, 5]. 31, 11, 17 dent [31, 19, 6. 33, 24, 7]. 37, 19, 2 accipiemus. *al.*). 11, 322 foederis aequas dicamus -es (LIV. 23, 10, 6. 24, 29, 9. 38, 45, 1. *al. cf.* VERG. Aen. 12, 822 -es et foedera LIV. 28, 34, 7 nec foedere nec aequis -bus. 38, 32, 8 ex foedere ac -bus). 12, 190 paribus se -bus ambae ... gentes aeterna in foedera mittant. 12, 315 ictum ... foedus et omnes compositae -es. OV. met. 8, 101 ut -es captis ... hostibus imposuit (LIV. 6, 38, 7 tamquam captae civitati -es imponere. *cf.* 9, 3, 11 victis [21, 41, 9 graves inpositas victis Carthaginiensibus -es. 39, 23, 6. TAC. ann. 15, 6, 4 tributa ac -es]). LIV. 1, 24, 4 foedera alia aliis -bus fiunt. 1, 24, 7 (*formula pactionis*) illis -bus populus Romanus prior non deficiet. 23, 34, 1 in has ferme -es ... ictum foedus (33, 30, 2 pax data Philippo in has -es. IVST. 5, 8, 6 in has -es traditam sibi urbem. *cf.* LIV. 42, 62, 5 in easdem -es. AVR. VICT. vir. ill. 59, 4 in -es hostium foedus percussit). 23, 43, 14 neminem ... -em, qua in societatem amicitiamque Hannibalis venirent, dicturum. 25, 40, 4 ut victi a victore -es acceperunt. 34, 57, 7 cum bello victis dicerentur -es (37, 36, 9 perinde ac victo. PLIN. epist. 8, 24, 4 non v., sed petentibus. *cf.* CVRT. 4, 5, 7 -es ... a victoribus dici, accipi a v. *de gallis pugnantibus*: AVG. ord. 1, 8, 25 -em victoris). 38, 38, 2 (*verba foederis*) amicitia ... his -bus et condicionibus esto. *al.* FEST. p. 274 reciperatio est ..., cum inter populum et reges nationesque et civitates peregrinas -x convenit *eqs.* VELL. 2, 25, 1 iustis -bus et aequis condicionibus bellum componere. SIL. 4, 505 feriant ... foedera mecum ... ac -es et pacta reposcant. 6, 487 pendere bellum foedere et ex aequo geminas conscribere -es. 15, 319. 17, 191 Latioque imponere -es. HOMER. 343 servari ... iubet -es (*respiciuntur* ὅρκια). STAT. Theb. 12, 692 moenia nostra lacessant ...; -x eadem victis. silv. 4, 7, 51 ut ... refugis amaram Sarmatis -em dederit. PLIN. paneg. 11, 5 ne indutias quidem nisi aequis condicionibus inibant -esque ut acciperent dabant. LAMPR. Comm. 3, 5 -bus hostium addictus. EVTR. 4, 2, 1 pax ei data est his -bus (*gr.* τίθεται σπονδάς *tantum*). 4, 7, 3 Macedonibus et Illyriis hae -es a Romanis datae. *al.*

γ in rebus sacris: (I) *in dedicatione templorum, ararum, sepulcrorum* (*de re v. Wissowa, Religion und Kultus der Römer² 473 sqq.*): CIL I² 62, 5 e(s)de(m) -bus ara Salutus. LEX Vic. Furf. (*ibid.* 756) 3 aedem dedicarunt comulateis olleis -bus illis regionibus (LEX arae Aug. Narb. [CIL XII 4333] 2, 8 aram dabo dedicaboque his -bus hisque r. 2, 24. LEX arae Iovis Salon. [CIL III 1933] 5 C. Domitius Valens IIvir i(ure) d(icundo) ... -em dixit in ea verba ...; ollis -b(us) ollisque r. 8 hisce -bus hisce r.). CIL I² 1439 ara -e Albana dicata. LEX arae Aug. Narb. (CIL XII 4333) 2, 5 a⟨ram⟩ numinis Augusti de⟨di⟩cavit ... -bus iis. 2, 20 si quis huic arae donum dare augereque volet, liceto eademq(ue) -x ei dono esto, quae arae est. 21 ceterae -es huic arae titulisq(ue) eaedem sunto, quae sunt ara⟨e⟩ Dianae in Aventino (*sim.* LEX arae Iovis Salon. [CIL III 1933] 8). LIV. 7, 3, 6 Minervae templo dicatam -em. 7, 3, 8 Horatius consul ea (ex *codd.*) -e templum Iovis ... dedicavit. FEST. p. 189 huius *i. Opis* aedis -x nulla extat *eqs.* (PLIN. nat. 36, 176 in antiquorum aedium -bus invenitur, ne *eqs.* PAVL. dig. 8, 2, 33). TEST. Galli (CIL XIII 5708) 1, 25 loco ... huic *i. sepulcro* -x haec in perpetuum dicitur. LEX arae urb. (CIL VI 30837 b) 12. PLIN. epist. 10, 49, 2 num esset aliqua -x dicta templo *eqs.* (*respondet* TRAIAN. *ibid.* 10, 50 -x dedicationis). SERV. Aen. 2, 761 'asylo' hoc ... non est in omnibus templis nisi quibus consecrationis -e concessum est. LEX Brix. (CIL V suppl. Ital. 1273) 1 eadem -e sacrum esto. CIL VI 26445, 10 huic munimento intercedet -x, ne donatio fiat. *al.* (II) *in devotione*: CARM. devot. Macr. Sat. 3, 9, 10 (*ad deos*) uti vos eas urbes ... devotas consecratasque habeatis ollis -bus, quibus quandoque sunt maxime hostes devoti. (III) *alia*: LIV. 22, 10, 4 qui faciet (*i. sacrificabit*), quando volet quaque -e volet, facito; quo modo faxit, probe factum esto. SERV. auct. Aen. 3, 89 ('da pater augurium') est species ista augurii, quae -um dictio appellatur; -um dictio autem est, cum condicio (condictio, conditio *var. ll.*; initio *Mommsen*) ipsius augurii certa nuncupatione verborum dicitur *eqs.*

b *structurae* (*ad 2*): *α* (sub) ea (hac *sim.*) -e (iis -bus), ut (ne, si): *abl. solus*: PLAVT. Most. 360 *seq.* ut (CIC. rep. 1, 8. 4, 12 LIV. 1, 24, 3. 23, 33, 9. 23, 48, 11 VITR. 10, 16, 17 TAC. ann. 2, 38, 3. *al. cf.* ne: CIC. Phil. 8, 32 HOR. carm. 3, 3, 58 PLIN. nat. 36, 17 SVET. Tib. 42, 2. *al.*). TER. Haut. 1054 *seq.* si (CIC. Sest. 24 OV. met. 5, 531). sub: SEN. benef. 7, 8, 3 *seq.* ne (SVET. Aug. 21, 2). SVET. vita Hor. p. 48, 12 *seq.* ut (AMM. 17, 8, 3. 17, 10, 4. 17, 14, 1. 20, 4, 4). *β* ad, in -em (-es): CIC. Verr. II 3, 62 Q. Lollium ... ad Aproni -es condicionesque venisse (*notione veniendi propria sublucente* OV. met. 10, 574 venit ad hanc -em *Atalantes* ... turba procorum). OV. am. 2, 17, 23 me ... in quaslibet accipe -es (*supra l. 9.* VAL. MAX. 3, 8, 4 in exilium quam in -em eius ire maluit [*v. vol. V 2, 647, 64*]. SEN. dial. 6, 10, 5 in hanc -em datus *filius*). *ad imaginem eundi adde* LIV. 9, 5, 3 quo minus -bus dictis stetur (COD. Theod. 3, 13, 3, 1 [= Iust. 5, 19, 1]. CONSVLT. 4, 5).

B *usu Iudaeorum, Christianorum*: **1** *de praeceptis, doctrina, fide*: **a** *de vetere testamento eiusque partibus* (*cf.* AVG. trin. 15, 17, 30 -is nomine aliquando simul omnia veteris instrumenti sanctarum scripturarum significantur eloquia [*affert* I Cor. 14, 21 Ioh. 15, 25] ..., aliquando autem proprie vocatur -x, quae data est per Moysen [*affert* Matth. 11, 13. 22, 40]. PS. AVG. quaest. test. I 72 per Moysen ... -x data manifesta habet praecepta, sed scripsit et historiam, quae et ipsa -x appellatur): ITALA exod. 12, 43 (Rufin. Orig. in num. 11, 1 p. 76, 15) haec est -x paschae ([*Vulg.* religio]. PEREGR. Aeth. 7, 5.

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

al.). deut. 24, 8 (Lugd.) secundum omnem -em quodcumque nuntiaverint vobis sacerdotes et levites (*Vulg.* quaecumque *tantum. cf.* TERT. adv. Iud. 2, 7 leviticae -is sacerdotium. 5, 3 cum per Moysen in levitico -x sacerdotalis conscriberetur. VVLG. num. 8, 24 -x levitarum). II par. 12, 1 (Complut., *sim.* VVLG.) dereliquid -em domini (*gr.* ἐντολάς. 31, 3 [*ibid.*, VVLG. -e Moysi]. *al.*). 23, 18 (*ibid.*, *sim.* VVLG.) sicut scriptum est in -e Moysi (25, 4 [*ibid.* = VVLG.; *gr.* νόμον κυρίου]. TERT. praescr. 42, 7 ⟨in⟩ -em M. et prophetas. *et saepius*). psalm. 118. 105 (Epiphan. in cant. p. 7) lucerna pedibus meis -x tua (*gr.* λόγος [νόμος *var. l.*], *Vulg.* verbum). Matth. 22, 35 (cod. b *al.* = VVLG.) unus ex eis *Pharisaeis* -is doctor (*v. vol. V 1, 1775, 14sqq. 26sqq. 50sqq. 60. 1776, 42. cf.* Luc. 7, 30 [cod. b *al.* = VVLG.] Pharisaei ... et -is periti [*gr.* νομικοί, cod. a *al.* -is doctores. *al. at* 11, 53 (*ibid.*) *pro* γραμματεῖς]). 22, 40 (Cypr. unit. eccl. 15 p. 224, 7; *cf.* Tert. ieiun. 2 p. 276, 28) in his duobus praeceptis tota -x pendet et prophetae (VVLG. universa -x. Luc. 16, 16 [Tert. ieiun. 2 p. 275, 11. *al.* = VVLG.] -x et p. usque ad Iohannem). Rom. 7, 14 (cod. e = VVLG.) -x spiritalis est, ego autem carnalis sum. BARNAB. 10, 2 in secunda -e (*gr.* δευτερονομίῳ. HIER. epist. 53, 8, 2 deuteronomium ..., s. -x et evangelicae -is praefiguratio [*sim.* EVCHER. instr. 2 p. 161, 1]. *al. de evangelio infra l. 62. cf.* OPTAT. 7, 1 p. 161, 6 -em innovatam accepit *Moyses*. VVLG. deut. 17, 18 deuteronomium -is. Ios. 8, 32 d. -is Moysi. VINCENT. LER. 19 deuteronomii -es). TERT. apol. 45, 4 ipsas -es quoque vestras ... de divina -e ut antiquiore forma mutatas (*opp.* 45, 5 humanarum. *al.* OPTAT. 6, 5 p. 152, 17 *opp.* publicas. *et saepe. cf.* TERT. coron. 6 l. 1 quaerens ... dei -em habes communem istam in publico mundi [SEVERIN. doctr. p. 128 COMM. instr. 1, 35, 21. *et saepe*]. adv. Marc. 1, 19 p. 315, 4 deum -is. *al.*). castit. 7 l. 4 in vetere -e animadverto castratam licentiam saepius nubendi ...; sed Christo servabatur ... -is plenitudo ([*sec.* Matth. 5, 17]. adv. Iud. 3, 10 adv. Marc. 1, 21 p. 317, 9. *sim. al.*). coron. 11 l. 7 *opp.* evangelium (adv. Marc. 1, 19 p. 314, 22 separatio -is et e. 3, 14 p. 399, 12 *ensem* bis acutum duobus testamentis, -is et e. 5, 2 p. 571, 24 -is destructio et e. aedificatio. 5, 3 p. 576, 27 *ut fierent* -is difficultates in e. facilitates. *et saepius.* ISID. diff. 2, 123 inter -em et e. hoc interest, quod in -e littera est, in evangelio gratia *eqs.*). ieiun. 2 p. 276, 2 Iudaicae ... -is (praescr. 40, 16 FILASTR. 87, 2. ALC. AVIT. epist. 22 p. 54, 27 cum duae -es sint, id est I. quae praecessit et nostra quae sequitur *eqs.* COD. Theod. 7, 8, 2 = Iust. 1, 9, 4. *cf.* VVLG. act. 25, 8 Iudaeorum. *sim. al.*). GAVDENT. serm. 3, 12 G. in decalogo -is (*v. vol. V 1, 116, 54sqq. cf.* PRISCILL. tract. 6, 105 decalogi ... -e. AVG. civ. 15, 20 p. 103, 6 D. quoniam ... -x denario numero praedicatur, unde est memorabilis ille decalogus. serm. 205, 1 denaria -e. *sim. al.*). PRISCILL. tract. 6, 97 per -em veteris testamenti ([*item* veteris: AVG. civ. 20, 26 p. 473, 26 D. LEO M. serm. 3, 1]. VVLG. Sirach 39, 11. *cf.* CASSIOD. Didym. in Ioh. 2 p. 46, 3 testamentum -is. GREG. M. epist. 11, 56 a p. 342, 6 t. veteris -is). GREG. M. in Ezech. 1, 3, 19 (*ad Is. 5, 17*) advenae comedimus, quae cives -is manducare noluerunt. *al.* *includitur test. nov.*: PASS. Anth. 3, 12 AASS 11. mai p. 618[E] quod duo testamenta -is quattuor contineant evangelia.

b *de novo testamento* (*cf. l. 48*): TERT. adv. Iud. 3, 10 in nova -e edocti *eqs.* (adv. Marc. 4, 1 p. 423, 22 per n. -em evangelii et n. sermonem apostolorum. 4, 9 p. 440, 23 n. -is et n. sermonis et n. testamenti. Ps. TERT. adv. Iud. 9, 22 non per Moysen id est per -is disciplinam, sed per Iesum id est per n. -is gratiam. *al.*), adv. Marc. 4, 1 p. 423, 22 -em evangelii ([*v. supra*]. CYPR. epist. 15, 1 p. 513, 15. *al.*). monog. 8, 1 ad -em proprie nostram, id est ad e. conversi. NOVATIAN. Cypr. epist. 36, 1 p. 573, 12 evangelica -e (36, 2 p. 574, 19 CYPR. epist. 46, 1. *al.*). RVFIN. Orig. princ. 4, 3, 12 p. 343, 15 secunda -x deuteronomium dicitur, quod nonnullis significare videbitur hoc ipsum, quod cessante -e prima, quae per Moysen data est, videatur secunda legis latio deformari, quae specialiter a Moyseo traditur Iesu, successori eius; qui utique formam servare creditur salvatoris nostri, cuius secunda -e, id est praeceptis evangelicis, ad perfectum omnia perducuntur (AVG. civ. 18, 54 p. 343, 11 D. -x s., id est testamentum novum. *sim. al. de deuteronomio v. supra l. 18*). CASSIOD. inst. 1, 1, 6 de novo quoque testamento fecit *Hieronymus* librum, ubi quaestiones ad eandem -em ... pertinentes enodavit. *al.*

c *de fide, religione Christiana in univ.* (*cf.* AVG. fid. et op. 24, 45 si illo loco [Rom. 2, 12] -em pro fide accipi volunt *eqs.*): OPTAT. app. 2 p. 198, 22 loquor nomine seniorum christiani populi catholicae -is (3 p. 204, 20. *al. v. vol. III 615, 66sqq.*). FILASTR. 129, 9 salutaris Christianae -is ... arcana (SYMM. rel. 10, 1, 6 AMM. 15, 7, 6 Ch.-is antistes [20, 7, 7]. 25, 10, 15. CIL III 9508 *a. 382. al. cf.* VVLG. Gal. 6, 2 -em Christi. INSCR. christ. Diehl 3870 per -es cresteanor(um)). INSCR. christ. Diehl 1062 a (*ca. a. 450*) sacrosanctae -is antestis Hilarius (*cf. l. 72*). CE 669, 4 optima servatrix -is fideique magistra. 905, 5 Christi -isque minister. 1368, 11 (*a. 521*) *Ennodius* scismata coniunxit dudum discordia -i. *al.*

d *de religione pagana vel haeretica*: CAES. AREL. trin. 17 p. 179, 29 Romana ecclesia, quae et prius imperatores et postea reges alterius (*i. paganae*) -is habuit (*ibid. l. 17* imperatores vel reges religionis alterius).

2 *de ipsis legislatoribus* (*cf. l. 54*): **a** *de Moyse*: TERT. praescr. 8, 6 habent ... Moysen et Eliam (*cf. Luc. 16, 29*), id est -em et prophetas Christum praedicantes. RVFIN. Orig. in exod. 2, 4 p. 160, 10 Moyses quia -x appelletur, in multis locis iam saepe dissertum est. in lev. 14, 3 p. 483, 23 Moyses, id est -em dei (*item* in num. 3, 2 p. 15, 29. *al.*). in num. 6, 4 p. 36, 8 Moyses, id est -x spiritalis. 12, 2 p. 98, 11 Moyses, id est -x. **b** *de Christo* (*cf.* Rom. 10, 4 finis ... -is Christus): LACT. inst. 4, 17, 7 vivam praesentemque -em. ORIENT. carm. app. 2, 8 hostia, -x, ratio *eqs.*

3 *in locutionibus praepositionalibus: est aliquis* in -e: VVLG. Rom. 3, 19 iis, qui in -e sunt. I Cor. 9, 21 factus sum Iudaeis tamquam Iudaeus, ut Iudaeos lucrarer; iis, qui sub -e sunt, quasi sub -e essem (cum ipse non essem sub -e), ut eos, qui sub -e erant, lucrificarem; iis, qui sine -e erant *eqs.* AVG. op. monach. 11, 12 p. 550, 22 sub -e carnales Iudaei, in -e spiritales et Iudaei et Christiani ..., sine -e autem gentes, quae nondum crediderunt. in psalm. 1, 2 ('in -e domini fuit voluntas eius *eqs.*') qui est in -e, secundum -em agit; qui est sub -e, secundum -em agitur. *al.* ex -e: VVLG. Rom. 4, 14 qui ex -e, heredes sunt. 4, 16. *al.* sub -e (*v. etiam supra*): 6, 16 non ... sub -e estis, sed sub gratia *eqs.* Gal. 4, 6 ut eos, qui sub -e erant, redimeret (*huc* ORIG. in Matth. ser. 79 p. 189, 21 ut educeret eos ex -e). 5, 18 non estis sub -e (*explicatur* AVG. nat. et grat. 57, 67 sub -e est ..., qui timore supplicii, quod -x minatur, non amore iustitiae se sentit abstinere ab opere peccati). *al.* sine -e (*gr.* ἄνομος, *cf.* HIER. in Gal. 4, 4 p. 372[D] ἄνομος enim dicitur ille, qui sine -e est et nullo iure constringitur. ISID. orig. 8, 5, 31 *in explicatione nominis Anomianorum*): ITALA Is. 1, 4 (Cypr. testim. 1, 3. *al.*) vae ... filii sine -e (*Vulg.* sceleratis). I Cor. 9, 21 (cod. g, *sim. al. et* VVLG.) his, qui sine -e sunt tanquam sine -e essem (*opp.* in -e [*gr.* ἐννόμοις], sub -e [*gr.* ὑπόνομον]). IREN. 5, 25, 1 *antichristus veniet* impius et iniustus et sine -e.

II *latius respiciuntur varia, sc. maxime vitae condiciones, mores vel operae, actiones quaelibet*: **A** *-es maxime ab hominibus vel deis quasi hominibus datae, hic illic secundum naturam*: **1** *hominibus* (*homines ipsi -es appellantur p. 1247, 10sqq. 1248, 54, cf. etiam IB2 et p. 1240, 76; accedit* quasi *p. 1247, 47*): **a** *vitae, morum regulae* (*cf. p. 1243, 3sqq. 1244, 57*): **α** *variae*: PLAVT. Truc. 141 tute Veneris publicum ... alia -e habere postulas, quin otiosus fias? TER. Andr. 200 verberibus caesum te in pistrinum ... dedam usque ad necem, ea -e atque omine ut, si te inde exemerim, ego pro te molam (*214* quo iure quaque iniuria. PETRON. 107, 14 quia nec omen nec -em navigantium noverant). Haut. 998 patris pacem in -es conficiet suas. CIC. Quinct. 50 cui ... domini constituuntur, qui qua -e et qua condicione pereat pronuntient (*cf.* PRIAP. 83, 20 gravi piaque -e noxiam lues. OV. met. 6, 137 -x ... eadem poenae ... dicta. Ib. 616 obstructo ... famem patiaris limine tecti, ut -em poenae cui dedit ipsa parens [*sc. Pausaniae regi Spartano*]. ZENO 2, 18, 3 [1, 39, 6 L.] nec usuali in reos -e carnifices in martyris membra saevire). Tull. 51 haec ... tacita -x est humanitatis, ut ab homine consilii, non fortunae poena repetatur (*v. vol. VI 3, 3079, 58sq. adde* EPIST. Alex. l. 303 H. h. -e *i. blanda voce* eos mulcens. *cf. p. 1249, 84. 1251, 2*). Verr. II 1, 57 P. Servilius quae signa ... belli -e atque imperatorio iure sustulit (2, 50 b. ac victoriae. leg. agr. 2, 40 Deiot. 25 SALL. [?] rep. 2, 4, 1 CIRIS 447. LIV. 7, 10, 6 *opp.* spectaculi ... more. *cf.* IVST. 33, 1, 5 -e victi. SERV. Aen. 12, 819 ['fati ... -e'] victoriae -x est, ut victi cedant *eqs.* ADNOT. Lucan. 4, 544 militaris). 3, 1 -em ... sibi ipsi dicunt (indicunt *var. l.*) innocentiae, continentiae virtutumque omnium (OV. met. 13, 72. LIV. 45, 24, 4 nobis dicimus. SEN. benef. 2, 18, 4. SEN. dial. 8, 3, 1 mihi ... dixerim [QVINT. decl. 260 p. 68, 26 PLIN. epist. 2, 16, 2]. STAT. silv. 5, 2, 72. *cf.* CIC. Verr. II 3, 5 mihi ... statuo. Phil. 10, 12 s. statuerat. ac. 2, 23 s. ... inposuerit. HOR. sat. 1, 3, 67 in nosmet ... sancimus. PANEG. 11, 5, 5 mihi propono). 3, 82 ut ipsius *Sullae* voluntas ei posset esse pro -e (*ibid.* libidinem tibi tuam pro -e esse. SALL. [?] rep. 2, 3, 4 libidine ac licentia sua pro -bus utuntur. LIV. 3, 9, 5 *consules* libidinem ac licentiam suam pro -e habituros. 32, 34, 5 cum ... pro -e hunc antiquitus morem servent, ut *eqs. al. cf.* TAC. ann. 4, 37, 3 qui omnia facta dictaque eius *Augusti* vice -is observem. CARM. de Sod. 15 luxuries illic *Sodomis* ... instar -is erat). Mur. 11 -x magis accusatoria quam vera maledicendi facultas. 60 iniquam -em ... et miseram condicionem instituet periculis hominum, si existimabit iudicium accusatoris in reum pro aliquo praeiudicio valere oportere. Balb. 60 erit (erat *codd.*) aequa -x ..., ut nostras inimicitias ipsi inter nos geramus. Pis. 37 quos *fines provinciae* -x cupiditatis tuae, non quos -x generi tui *Caesaris* pepigerat. Planc. 5 vetus ... -x illa iustae veraeque amicitiae (*vol. I 1898, 12sq. cf.* PLIN. paneg. 87, 4 amandi. POMP. TROG. Iust. 38, 6, 7 odiorum [TERT. scorp. 9 p. 163, 17]). Phil. 11, 27 salutem libertatemque patriae -em sanctissimam et morem optimum iudicavit (*cf.* leg. 3, 8 salus populi suprema -x esto. AMM. 23, 1, 7 -x una sit et perpetua, salutem omni ratione defendere). parad. 36 cui mulier imperat, cui -es imponit (*cf.* SEN. Ag. 265 severas ferre me -es viro *Agamemnoni* non patitur animus). ac. 2, 27 -x veri rectique (*cf.* QVINT. inst. 12, 1, 19 veritatis [TERT. pudic. 6 p. 228, 16 pietatis, sanctitatis, humanitatis, v., castitatis, iustitiae, misericordiae, benevolentiae, pudicitiae. VVLG. Mal. 2, 6 AVG. vera relig. 30, 56 p. 147. *cf.* 1, 57]). rep. 1, 52 *rector civitatis* suam vitam ut -em praefert suis civibus. leg. 1, 56 sequi naturam et eius quasi -e vivere (*ibid.* virtute tamquam -e, *opp.* ex natura. SEN. epist. 20, 2 ad -em suam. *cf.* CIC. leg. 1, 57 -es vivendi et disciplinam [SEN. epist. frg. 17 bene honesteque.

[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Tert. scorp. 5 p. 155, 17. Ivvenc. praef. 2 bene. *al.*]. Tusc. 2, 11 qui disciplinam suam ... -em vitae putet [Sen. epist. 90, 34. 94, 39 philosophia ... v. -x. 95, 57. 108, 6 Qvint. inst. 1 prooem. 14. 5, 11, 39). 2, 10 fortitudinis -e atque imperio (fin. 2, 94 f. quaedam praecepta sunt ac paene -es). 2, 23 *-es erant* in more maiorum, qui tum ut -x valebat (*cf.* Isid. orig. 2, 10, 1 mos ... est ... -x non scripta [*sim.* diff. 1, 339]). Hor. sat. 1, 3, 72 amicus ... cum mea compenset vitiis bona, pluribus hisce, si modo plura mihi bona sunt, inclinet amari si volet: hac -e in trutina ponetur eadem. Pvblil. L 15 locis remotis qui latet, -x est sibi (Manil. 5, 495 Vvlg. Rom. 2, 14. *in imag.*: Boeth. cons. 3 carm. 12, 48 quis -em det amantibus? maior -x amor est sibi). Tib. 1, 5, 58 iniusta -e relicta Venus (*cf. ibid. 7* foedera lecti). 2, 4, 52 illius *puellae* est nobis -e colendus amor. 3, 9, 19 -e Dianae ... casta retia tange manu (*cf.* Calp. decl. 3 suam -em habet *pudicitia*. Tert. *p. 1246, 80* pudicitiae [Prvd. c. Symm. 2, 1059]. Symphos. 309 pudoris). Prop. 3, 20, 16 foedera sunt ponenda prius signandaque iura et scribenda mihi -x in amore novo. 4, 4, 58 me *Tarpeiam* rape et alterna -e repende vices *pro Sabinis raptis* (*cf.* Sacr. Leon. 434 mutua ... -e). Ov. am. 3, 2, 20 haec in -e loci commoda circus habet (*item de consessu*: ars 1, 147). epist. 5, 134 manet Oenone fallenti casta marito; et poteras falli -bus ipse tuis (*cf.* 6, 154 subnuba ... -es sentiat ipsa suas). 16, 269 ut ferus Alcides Acheloia cornua fregit, dum petit amplexus, Deianira, tuos; nostra per has -es audacia fortior isset (victoria ... esset *var. l.*). ars 1, 655 neque ... -x aequior ulla est quam necis artifices arte perire sua. met. 2, 556 Pallas ... -em dederat, sua ne secreta viderent. 7, 8 -x (vis *var. l.*) ... datur Minyis magnorum horrenda laborum. 10, 330 humana malignas cura dedit -es *sc. incestus*. trist. 5, 9, 11 mea -e data vincta atque inclusa Thalia (camena, voluntas *var. ll.*). Lavd. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 78 -em habui *i. duxi* mandata tu⟨a⟩. Sen. contr. 2, 2, 1 diu inter nos tacita -x erat. Sen. rem. fort. 2, 1 gentium -x est, quod acceperis reddere (*benef. 3, 14, 3* ius g. prae se ferens 'redde quod debes'. Cassiod. var. 3, 2, 2). Ag. 264 -x alia solio est, alia privato in toro (*cf.* Lvcan. 8, 399 -es et foedera taedae [*seq.* exceptos -bus ... concubitus]. Stat. silv. 1, 2, 28 subiit -es et frena momordit ille solutus amor. Paneg. 74, 1 matrimonii -bus. Clavd. 27, 76 cum -e tori, casto cum foedere. Mart. Cap. 7, 725 [vers.] hymeneia -x [8, 807]. Sacr. Leon. 1106 pro sacra -e coniugii. Greg. 200, 2 pro sacra conubii -e). Sen. benef. 2, 10, 4 beneficii inter duos -x. *al.* Cvrt. 5, 8, 14 (*loq. Darius*) si hic animus, si haec -x, nulli non parta libertas est. Lvcan. 9, 557 vita tibi *Catoni* semper derecta supernas ad -es sequerisque deum. Petron. 4, 1 liberos ... severa -e proficere. 5 vers. 3 mores frugalitatis -e poliat exacta. Plin. nat. 11, 105 in Cyrenaica regione -x ... est ter anno debellandi eas *locustas*. Val. Fl. 4, 210 (*loq. Amycus*) hic mihi -x caestus adversaque tollere contra bracchia. 7, 427 spem mihi promissam ... reddat qua -e, vides. Frontin. strat. 2, 1, 16 Ariovisto ... institutum et quasi -em esse non pugnandi decrescente luna (*Caes. Gall. 1, 50, 5* non esse fas). *al.* *β* in *conviviis*: Lvcil. 1307 Tappulam rident -em (Lex Tappula [CIL V suppl. Ital. 898] 1 ⟨-x⟩ T. Fest. p. 363 T. -em convivalem ficto nomine conscripsit iocoso carmine Valerius Valentinus, cuius meminit Lucilius). Cic. Verr. II 5, 28 iste ... praetor severus ac diligens, qui populi Romani -bus numquam paruisset, illis -bus, quae in poculis ponebantur, diligenter obtemperabat (*cf. 1, 66* Graeco more). Tusc. 5, 118 mihi ... in vita servanda videtur illa -x, quae in Graecorum conviviis obtinebatur: 'aut bibat' inquit 'aut abeat'. Catvll. 27, 3 inger mi calices amariores, ut -x Postumiae iubet magistrae. Hor. sat. 2, 6, 69 conviva solutus -bus insanis. Petron. 136, 11 tribus potionibus e -e siccatis. Plin. nat. 14, 140. Mart. 9, 35, 12 cenabis apud me hac -e, ut narres nil ... novi. 9, 89, 1. Svet. Tib. 42, 2 Cestio Gall[i]o ... cenam ea -e condixit Tiberius, ne *eqs.* Avson. 336, 1 p. 200 P. ter bibe vel totiens ternos: sic mystica -x est. *γ in philosophia* (*v. et supra l. 2 sq.*): Cic. Tusc. 4, 7 nullis ... unius disciplinae -bus adstricti, quibus in philosophia ... pareamus. 5, 19 qui -bus suis paruisset. 5, 33 qui -bus impositis disputant *i. certum dogma habent*. 5, 108 si ... Epicuri -bus paruisset. Sen. dial. 7, 13, 1 quam nos virtuti -em dicimus, eam ille *Epicurus* dicit voluptati: iubet illam parere naturae. epist. 94, 15 -es ... philosophiae breves sunt et omnia alligant. Qvint. inst. 12, 7, 9 secundum omnium sapientium -es. Apvl. apol. 65 cuius *Platonis* -bus oboedientem. Plat. 2, 22 decreto et -e rectae rationis. Avg. civ. 14, 19 p. 42, 22 D. quae sapientiae -e concessa sunt. *fere i. q.* *ἀξίωμα*: Sen. benef. 3, 19, 2 iam sub ista ipsa -e vincam *in disputatione*. dial. 5, 37, 5 non aequis quendam oculis vidisti, quia de ingenio tuo male locutus est? recipis hanc -em?

b *artis, actionum regulae* (*accedunt* velut *p. 1248, 6. 15. 63*, quasi *p. 1248, 83*): *α variae*: Varro Men. 156 tragici prodeunt cum capite gibbero, cum antiqua -e ad frontem superficies (-as *codd.*) acced[eb]at (-ebant *var. l.*, accedere debeat *Heraeus*). Ov. medic. 25 feminea vestri poliuntur (potiantur *trad.*) -e mariti. ars 3, 133 non sint sine -e capilli (met. 1, 477. Epist. Sapph. 73 sparsi. *cf.* Sen. Oed. 416 effusos s. -e crines. Phaedr. 320 dari -em rudibus capillis. 804 Clavd. 24, 247 carm. min. 25, 100). met. 11, 489 quae dum sine -e geruntur (*de operationibus navalibus*). trist. 2, 488 hic epulis -es hospitioque dedit (*carmine ut*: Manil. 2, 19 ruris cultus -esque notavit *Hesiodus* [rogarit *var. l.*]. 2, 204. *al.* Plin. nat. 18, 321 -um utilitas ... in toto opere *i. Vergili georgicis*). Manil. 1, 85 lingua suas accepit barbara -es (*cf.* Avson. 341, 7 p. 159 P. in verba refert *sensus* modulata -e loquax os). Cels. 1, 1, 1 sanus homo ... nullis obligare se -bus debet. 1, 2, 7 ne his *imbecillis* quidem athletarum exemplo vel certa esse -x *exercitationum* ... esse debet. 4, 32, 2 omissis his -bus *medici* eo transire, ut arbitrio suo vivat. Sen. dial. 4, 35, 3 si ... amictus illis *iratis* compositus est ad -em, trahent vestem. Colvm. 2, 2, 21 quam *formam agri subigendi* velut sectam -emque in proscindendis agris sequantur agricolae. 5, 11, 12 cum antiqui ... veluti quan⟨dam⟩ -em sanxerint eos tamen surculos posse coalescere qui *eqs.* Calp. ecl. 5, 14 qua -e regas ... capellas ..., percipe. Plin. nat. 15, 11 olivantibus -x antiquissima fuit: oleam ne stringito neve verberato (*cf. Cato agr. 144, 1*). 15, 82 Cato (*agr. 56*) cibaria ruris operariis iusta ceu -e sanciens. 18, 176 sunt et h⟨u⟩ic *arando* suae -es: lutosam terram ne tangito *eqs.* (*cf.* 18, 192 huic *stercorando* -es sunt propriae. 18, 254 vineam pampinare; et huic -x sua). 34, 55 lineamenta artis ex eo *canone* petentes veluti a -e quadam. Sil. 16, 202 dispersas sine -e catervas (*cf.* Stat. Theb. 5, 7 dispositi in turmas ... -emque severi ordinis. 6, 768 *Capaneus* ambas consumit sine -e manus *pugnando*. 10, 506 -es praeceptaque fortia belli). Qvint. inst. 1, 11, 17 chironomia, quae est ... -x gestus. 12, 10, 41 etiam si validiora fiant *athletarum corpora* exercitatione et -e quadam ciborum (Ter. Mavr. 9 -em pulveris et cibi). Svet. Nero 24, 1 in certando ... -i oboediebat *Nero*, ut numquam exscreare ausus *eqs.* (*cf. infra l. 73*). Veg. mil. 3, 14 instructionis -x est, ut in primo *ordine* exercitati et veteres milites conlocentur *eqs.* Rvfin. Orig. in lev. 16, 1 p. 492, 6 agonicis -bus (*4* certaminis regula). Prvd. c. Symm. 2, 1035 his deus agricolam confirmat -bus (*sc. Matth. 13, 4 sqq, 1023* praecepta). Clavd. 28, 623 (*de ludis bellicis*) certa ... vagandi textas -e fugas inconfusosque recursus. Constantivs vita Germ. 10 p. 258, 15 ad -em sepulturae fossa dirigitur (*antea*: corpora fusa sine ordine). *al.*

β in litteris, arte musica, dialectica, rhetorica: ① *generalia*: Cic. de orat. 1, 256 nimis duras -es imponere ..., sed ... prope necessarias. 2, 62 primam esse historiae -em, ne quid falsi dicere audeat (fam. 5, 12, 3. *cf. l. 41 et* leg. 1, 5 alias in historia -es observandas ..., alias in poemate). rep. 1, 38 ea -e, qua credo in rebus disserendis utendum esse. leg. 2, 39 negat *Plato* ... mutari posse musicas -es sine mutatione -um publicarum (*cf.* Avg. doctr. christ. 2, 66 musicae -em). Varro ling. 7, 18 (*ad Pacuv. trag. 404* Calydonia altrix terra) -e poetica quod terra Aetolia, in qua Calydon, a parte totam accipi Aetoliam voluit. Hor. sat. 2, 1, 2 sunt, quibus in satura videor nimis acer et ultra -em tendere opus (*cf.* Schol. Iuv. 1, 168 satiricas -es). ars 135 unde pedem proferre pudor vetet aut operis -x (Ivv. 7, 102 operum *i. historiarum*. *cf.* Plin. epist. 4, 14, 5 huius opusculi illam esse ... -em, quam Catullus [*16, 5 sqq.*] expressit). Ov. am. 3, 1, 30 (*loq. Tragoedia*) inplebit -es spiritus iste meas. ars 1, 609 non tua (*amantis*) sub nostras veniat facundia -es; ... sponte disertus eris. Liv. 7, 2, 11 inde ad manum cantari histrionibus coeptum ...; posteaquam -e hac fabularum ab risu ac soluto ioco res avocabatur *eqs.* Sen. contr. 2 praef. 1 in descriptionibus extra -em omnibus verbis ... permissa libertas (*antea*: inaequalitas orationis). 4 praef. 9 ad declamatoriam -em. 10 praef. 15 summam -em dicendi sectam *Apollodori* putat (Qvint. inst. 5, 13, 60. 8 prooem. 2. 10, 1, 25. 12, 11, 15 Paneg. 11, 5, 5. *cf.* Sen. epist. 40, 8 d. velocitatem ... sine -e vadentem. Qvint. inst. 1, 6, 16 loquendi [1, 8, 14 Ivv. 6, 453 servata ... -e et ratione l. *ubi* Schol. *ad l.*: id est sine vitio loqui; -e: analogia]. 2, 13, 1 narrandi. 10, 1, 76 Demosthenes ... paene -x orandi fuit [*cf. Plin. epist. 9, 26, 8* Demosthenes ..., ille norma oratoris et regula]). Sen. dial. 9, 1, 14 oblitus ... -is pressiorisque iudicii sublimius feror *in oratione*. epist. 82, 19 ad -em dialecticam (Gell. 16, 2, 5. *cf.* 16, 2 tit. cuiusmodi sit -x apud dialecticos percontandi disserendique *eqs.* 16, 2, 1 -em ... disciplinae dialecticae. *al. in eodem cap.* Cassiod. inst. 1, 6, 2). Mart. 1, 35, 14 -x haec carminibus data est iocosis, ne possint nisi pruriant iuvare. Qvint. inst. 1, 5, 29 vetus -x sermonis (Tac. dial. 27, 2. Avg. civ. 13, 24 p. 593, 32 D. cotidiani quadam -e s.). 4, 1, 62 qui velut -em prooemiis omnibus dederunt, ut *eqs.* (*cf.* 10, 1, 48 in paucissimis versibus -em prohoemiorum ... constituit *Homerus*. decl. 338 p. 330, 15 prohoemiorum propriam formam, propriam -em, proprium modum habet. Porph. Hor. epist. 1, 20, 1 principia et fines in omnibus libris nullius -is formula contineri). 4, 2, 84 neque enim est una -x defensionis certumque praescriptum. 9, 4, 133 -em hanc esse componendi. decl. 268 p. 92, 7 -x contentionis et formula et omne praescriptum ex testamento patris pendet (*cf.* p. 95, 14 ad formam -emque paterni testamenti). *al.* Ivv. 6, 635 finem egressi -emque priorum grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu. 7, 229. Tac. ann. 16, 4, 3 *Nero* cunctis citharae -bus obtemperans (*cf. supra l. 22*). Plin. epist. 2, 20, 9 sufficiunt duae fabulae, an scholastica -e tertiam poscis? 9, 29, 2 ceteris artibus excusatio in numero, litteris durior -x. Gell. praef. 20 quam ille homo *Aristophanes* ... fabulae suae spectandae -em dedit. 21 versus -is datae hi sunt *eqs.* 1, 25, 10 -bus rationibusque omnibus definitionum. 13, 21, 22 secundum grammaticam -em. Don. de com. 3, 4 personarum -es circa habitum, aetatem, officium, partes agendi nemo diligentius a Terentio custodivit. Boeth. arithm. 1 praef. p. 4, 29 non ... artissima memet ipse translationis -e constringo *eqs.* ② *-es metricae, rhythmicae* (*cf. imaginem p. 1250, 50*): Cic. de orat. 3, 176 verba ... alligata ... quasi certa aliqua -e versus neque ita soluta, ut vagentur (Sen. epist. 88, 3 versuum -x ac modificatio). 3, 190 hanc ... ad -em cum

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

exercitatione tum stilo ... formanda nobis oratio est (*seq.* rhythmicorum aut musicorum acerrima norma). orat. 198 quod in illis *versibus* certa quaedam et definita -x est. HOR. carm. 4, 2, 12 numeris ... -e solutis (*cf.* CYPR. GALL. exod. 1086 -x numeris adstricta *i. versus*). OV. Pont. 4, 12, 5 -x pedis. MANIL. 1, 22 certa cum -e canentem mundus et (*i. etiam*) immenso vatem circumstrepit orbe (*24* soluta ... verba. *3, 35* pedibus ... iungere certis). 4, 431 tot numeros totiens sub -e referre. COLVM. 11, 1, 1 cum praedictam materiam carminis -bus implicarem. PLIN. epist. 4, 14, 8 metri -e (*v. vol. VIII 900, 3sq., ubi addas* TER. MAVR. 1368). STAT. silv. 5, 3, 151 qua -e recurrat Pindaricae vox flexa lyrae. QVINT. inst. 1, 12, 3 pes *citharoedorum* ... certam -em temporum (-ris *var. l.*) servat (TER. MAVR. 1384). 9, 4, 143 versificandi genus est unam -em omnibus sermonibus dare. BASS. gramm. VI 257, 4 cuius *trimetri claudicantis* -x talis est, ut *eqs.* (*cf.* TER. MAVR. 1483 -x heroica. 1646 -es ... datas heroica carmina poscunt. MART. CAP. 9, 990 *dochmiacus* hac -e componitur, ut sit ex iambo et paeone). *al.* AVSON. 195, 11 p. 53 P. epos ligasti metricum, ut nullus aequa (aeque *Schenkl*) -e liber carminum orationem texeret. 340^B, 3 p. 159 inamoena licet nec congrua carminibus -x (*monosyllabi finalis, cf. 340^A p. 158, 4* fine legitimo). PROB. Verg. ecl. praef. p. 326, 22 carmen bucolicum -em habere videtur, uti versus eius quartus pes partem orationis finiat. PRVD. perist. 4, 165 carminis -es (*162* renuente metro). AVG. mus. 4, 16, 30 quasdam certas -es positas convellere prohibemur (*ibid.* secundum regulas). MART. CAP. 9, 972 arrhythma sunt, quae sibi nulla omnino -e consentiunt ac sine certa ratione coniuncta sunt. *al.*

2 *rebus naturalibus et animalibus datae*: AETNA 45 *Gigantes temptaverunt* victo -es imponere caelo. PROP. 4, 5, 13 cantatae -es imponere lunae (*cf.* SEN. Med. 320 -es ... novas scribere ventis. benef. 4, 28, 3 nec poterat -x casuris imbribus dici). OV. met. 2, 204 quaque impetus egit *Phaethontis*, hac sine -e ruunt (*item de equis*: STAT. Theb. 7, 732 nec -em dominosve pati). GRATT. 231 -x dicta officiis *metagonis*. SEN. Med. 365 cessit pontus et omnes patitur -es *sc. quia navigatur*. COLVM. 5, 6, 24 viti constitutae certa -x ab agricolis inponitur. STAT. silv. 4, 3, 69 *Vulturnum* recti -bus alvei ligasti, *Caesar* (*cf. p. 1252, 16sqq.*). CARM. de pond. 16 haec *pondera* non foedere certo naturae, sed -e valent hominumque repertis. CLAVD. 5, 230 stricto -es imponere ferro.

B *-es a natura, fato, deis datae*: 1 *maxime hominibus, deis*: a *generatim*: PLAVT. Amph. 77 qui minus eadem histrioni sit -x quae summo viro? (*cf.* Cist. 532 quando aequa -e pauperi cum divite non licet *sc. agere*. Merc. 823 utinam -x esset eadem, quae uxori, et viro. SEN. clem. 1, 19, 4 utinam ... eadem homini -x esset *quae apibus* et ira cum telo suo frangeretur). Merc. 817 -e dura vivont mulieres multoque iniquiore miserae quam viri (CIC. Verr. II 5, 180 -e ... et condicione. Phil. 1, 35. *cf.* Balb. 18 -x vitae et condicio [Tusc. 3, 34. 4, 62 communis condicio -xque v. MANIL. 4, 23 v.que necisque. *al. cf. p. 1247, 2*]). CIC. har. resp. 32 quamquam hoc, si minus civili iure perscriptum est, -e tamen naturae communi iure gentium sanctum est (Scaur. 5 contra foedus ... -emque n. rep. 1, 27 *opp.* civili nexo [*Mai*, sexo *cod.*]. *al.* MANIL. 5, 380. *al.* VAL. MAX. 5, 4 ext. 1. 5, 6 ext. 5 sanctissimis. 9, 14 pr. SEN. clem. 1, 19, 1. *al.* VLP. dig. 1, 5, 24 *opp.* -x specialis. *et saepius. cf.* CIC. nat. deor. 1, 36 naturalem [MIN. FEL. 19, 10 *iuxta* divinam; *uterque sec. Zenonem l. 78 allatum.* TERT. coron. 6, 5 -em n. ... et naturam legalem. GAVDENT. serm. 10, 18 G. n. -x est illa, qua gentes -em litterae non habentes naturaliter ea, quae -is sunt, faciunt *eqs., sec.* Rom. 2, 14. *al.*]). Mil. 10 (*de vita defendenda*) est igitur haec ... non scripta sed nata -x, quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipsa adripuimus, hausimus, expressimus *eqs.* (TERT. adv. Iud. 2, 7 quae naturaliter intellegebatur. AMBR. hex. 5, 16, 55 non s. sed nata. *al.*). Tim. 43 sideribus parem numerum distribuit *deus* animorum ... commonstravitque -es fatales ac necessarias (*gr. 41^E* εἱμαρμένους. *v. vol. VI 1, 333, 34sq., ubi addas* CVRT. 5, 12, 11. FAVST. REI. grat. 2, 6 p. 73, 7 naturali nexu et -e f. *al. cf.* CIC. fat. frg. 2 fatum et conexio rerum ..., quae suo ordine et -e sua variatur. VERG. Aen. 12, 819 fati [*v. vol. VI 1, 366, 70sqq., ubi addas* CIRIS 199 LYGD. 4, 47 LIV. 25, 6, 6. *al.*]. LAVD. [Turiae] CIL VI 1527, 2, 52 fato dicta -x. SEN. epist. 16, 5 nos inexorabili -e fata constringunt. *sim. al.*). rep. 6, 15 homines ... sunt hac -e generati, qui tuerentur illum globum *i. terram* (*cf.* Tusc. 3, 59 ea -e esse nos natos, ut nemo in perpetuum expers sit mali [off. 3, 52. fam. 5, 16, 2 *seq.* condicione]. SEN. epist. 77, 12 ad hanc -em natus es). leg. 1, 17 nobis ... in hac disputatione tota causa est universi iuris ac -um (*cf.* SEN. epist. 71, 16 -x universi. AVG. divers. quaest. 79 p. 90 universitatis [*ibid.* est enim -x u. divina sapientia]. quaest. hept. 4, 33 p. 341, 7 universalis -x, quae continet omnia, quae legitime praecipiuntur). 1, 19 a -e ducendum est iuris exordium. *ibid.* ab illa summa -e ..., quae saeclis omnibus ante nata est quam scripta -x ulla (2, 11 illa divina mens s. -x est. *al. cf.* leg. 3, 3 supremae). *et saepius in hoc dialogo* (*cf. Chrysippum Stoic. vet. frg. III 314sqq.*). nat. deor. 1, 36 *Zeno* naturalem -em divinam esse censet (*v. Stoic. vet. frg. I 162 et vol. V 1, 1621, 31sqq.; opp.* humana: *vol. VI 3, 3085, 79sqq.*). 1, 40 *Chrysippus* (*Stoic. vet. frg. II 1076*) -is perpetuae et aeternae vim ... Iovem dicit esse. fam. 6, 6, 12 levat ... dolorem communis quasi -is et humanae condicionis recordatio (*cf.* SEN. dial. 10, 15, 5 generis humani [TERT. carn. 19 l. 10]. epist. 65, 20 animam solutam -bus servitutis humanae. ENNOD. epist. 7, 16, 1 p. 185, 7 humanitatis -x et naturae imperium. ARATOR act. 1, 165 humana sub -e deus). PVBLIL. N 23 necessitas dat -em, non ipsa accipit (*cf.* HOR. carm. 3, 1, 14 aequa -e n. sortitur insignes et imos. SEN. contr. exc. 4, 4, 1 n. est -x temporis *eqs.* VAL. MAX. 1, 6, 12 necessitudinis. 7, 6 pr. necessitatis amarissimae -es et truculentissima imperia. ARNOB. nat. 7, 23 *cum dei* ad ea, quae facturi sunt, ingenitis -bus et quadam necessitate ducantur. FIRM. math. 1, 8, 1 fatalis necessitatis -em. 1, 8, 2 -x n.que fatorum). LYGD. 3, 22 fortuna sua tempora -e regit (*cf.* MANIL. 1, 56 fortunae [SEN. contr. 1, 1, 5]. MIN. FEL. 5, 13 soluta -bus f.). PROP. 4, 11, 17 mi *Corneliae* natura dedit -es a sanguine ductas (*item de gente*: OV. epist. 4, 62 in socias -es ultima gentis eo *Phaedra*. DRAC. laud. dei 3, 272 -x ... aulae [*de furore Labdacidarum*]). OV. trist. 5, 3, 25 hanc -em ... Parcae ... cecinere tibi *Baccho* (*cf.* EPIST. Sapph. 81 ita nascenti -em dixisse Sorores. VAL. FL. 6, 445 *Medea carmine* dat ... alias sine -e colus. SIL. 9, 475 Parcarum [10, 644 CLAVD. carm. min. 11, 1 DRAC. Orest. 342 CE 428, 1]. CLAVD. rapt. Pros. 1, 63 -es, quas dedimus *nos, Parcae,* nevitque colus. CE 1160, 1 felix haec visa est nascendi -e puella ..., sed -em fatis Parcae dixere). MANIL. 1, 63 tacitis dominantia -bus astra (*cf.* 2, 126 quas dant -es nascentibus a. SEN. dial. 8, 5, 5 an ... altior aliqua vis *astrorum* -em singulis dixerit. FIRM. math. 1, 10, 1 fati vim stellarumque decernentium -es. AVSON. 369, 10 p. 96 P. *creditur Sol* nondum exortae -es componere vitae). *al.* *usu christiano*: ITALA Rom. 7, 23 (codd. e g = VVLG.) aliam -em in membris meis repugnantem -i mentis meae et captivantem me in -e peccati (8, 2. I Cor. 15, 56 [*ibid.* = VVLG.] virtus ... p. -x [*at* Tert. resurr. 51 p. 106, 4 delinquentiae]. *explicat* AVG. conf. 8, 5, 12 -x ... p. est violentia consuetudinis *eqs.* divers. quaest. 66, 1 -x ... p. dicitur, non quia ipsa -x peccatum est, sed quia peccatoribus imponitur). AMBR. Abr. 2, 4, 17 nec -i carnali repugnet animus (*item respicitur* Rom. 7, 23: PAVL. NOL. epist. 37, 2 p. 319, 1 [*at* 30, 2 p. 263, 19 corporis]. *al.*). PRVD. cath. 9, 18 -x ... noxialis (*de primo peccato ut* FAVST. REI. grat. 1, 12 p. 41, 20 -x originis). FAVST. REI. grat. 1, 12 p. 42, 8 inevitabili ad peccandum naturae -e (*p. 41, 18* mali necessitate). *al.*

b *hominum (dearum l. 46) corporibus*: *α varia exempla*: CIRIS 319 qua -e patris de vertice summo ... praetexat purpura canos. OV. met. 2, 650 nascendi -e creatus *Chiron* (SEN. dial. 6, 10, 3 superstites -e n. VAL. MAX. 2, 9, 1 *opp.* gignendi. QVINT. inst. 10, 3, 4 AVSON. 254, 5 p. 85 P. SEDVL. carm. pasch. 2, 39. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 49 duram cogeris ad -em n. -e solutus. *cf.* CYPR. mortal. 8 -em primae nativitatis). SEN. nat. 3, 29, 3 ut in semine omnis futuri hominis ratio comprehensa est et -em barbae canorumque nondum natus infans habet. Oed. 371 natura versa est, nulla -x utero manet (*cf.* SCHOL. Stat. Theb. 12, 156 -x uteri [PRVD. apoth. 98 sub -e u., sine -e mariti, *de Maria ut l. 53*]. CONC.^{S} I 2 p. 56, 23 -e partus). COLVM. 10, 360 femina, quae iustis ... operata iuvencae (-te *var. l.*) -bus obsceno manat pudibunda cruore (*cf.* ARNOB. nat. 3, 10 deas quoque ... circumactis persolvere suas mensibus -es). PETRON. 25, 3 nec puellam eius aetatis esse, ut muliebris patientiae -em posset accipere (*cf.* MART. 12, 42, 2 hac qua -e viro nubere virgo solet *eqs.*). PLIN. nat. 7, 170 morbis ... quasdam -es natura posuit. 11, 219 pulsus ... in modulos certos -esque metricas ... discriptus ab Herophilo medicinae vate. TERT. anim. 43, 7 cui *somno* legitime fruendo dies cedit, nox -em facit (*cf.* PRVD. cath. 6, 21 -x haec data est caducis membris). carn. 23 l. 20 nupsit ipsa *Maria* patefacti corporis -e (resurr. 58 p. 119, 15. PRVD. cath. 4, 2 quem *cibum* -x c. imbecilla poscit [*per enallagen pro* 'c. imbecilli']). IVVENC. 3, 485 quae *corpora eunuchorum* nulla gaudent genitali -e (*ad Matth. 19, 12*). AMM. 14, 6, 17 *natura* tacita quodam modo -e vias propagandae posteritatis ostendit. AVSON. 172, 11 p. 38 P. germane carnis -e et ortu sanguinis. SCHOL. Stat. Theb. 4, 306 spoliatum ... vitae -e (*cf.* ENNOD. opusc. 4, 14 p. 386, 17 humana -e liberatus). *al.*

β mortis (*-em nascendi sim. v. supra l. 36sqq., cf. p. 1249, 44; vi locali l. 65 p. 1251, 12*): LVCR. 3, 687 nec leti -e solutas *animas* (IVVENC. 3, 35 remissus. ENNOD. carm. 2, 6, 2). PVBLIL. L 5 -x universalis, quae iubet nasci et mori. PROP. 4, 11, 3 cum semel infernas intrarunt funera -es ([sedes *Heinsius*]. MANIL. 1, 327 domuit ... i. carmine -es [*Orpheus ut* ANTH. 415, 45. *fort. huc* STAT. silv. 5, 3, 60 Orpheae ... -es, *v. Vollmer ad l., qui confert* Theb. 8, 60 *l. 77 et minus recte* silv. 5, 3, 276 *p. 1243, 52*]. *cf.* AVG. serm. 231, 2 p. 1105 inferni. *sim. al.*). EPICED. Drusi 360 omnia sub -es mors vocat ... suas. MANIL. 1, 515 omnia mortali ... -e creata (*v. vol. VIII 1512, 37sq.*). 4, 23 *v. p. 1249, 45.* VAL. MAX. 5, 10 ext. 3 *liberis* a rerum natura et accipiendi spiritus et reddendi ... -em dici. SEN. dial. 4, 28, 4 -e mortalitatis (*v. vol. VIII 1514, 63sq.*). epist. 70, 14 nihil melius -x aeterna fecit, quam quod unum introitum nobis ad vitam dedit, exitus multos. LVCAN. 6, 635 cessissent -es Erebi (STAT. Theb. 1, 298). VAL. FL. 1, 833 *in Tartaro sunt* geminae ... portae, quarum altera dura semper -e patens populos ... receptat (*cf.* PRVD. cath. 9, 75). STAT. Theb. 8, 60 durae ... violentia -is *sc. Plutonis.* MART. 9, 65, 9 (*ad Herculem*) Oetaei sine -e rogi securus adisses astra. PS. QVINT. decl. 3, 1 natum ... -e pereundi. ITALA Rom. 7, 6 (codd. e g = VVLG.) soluti sumus a -e mortis (CLAVD. carm. min. app. 21, 12 durae m. -x resoluta. AVG. serm. 231, 2 p. 1105. *al.*). TERT. anim. 55, 2 quodsi Christus deus ... huic quoque -i (*sc. mortis*) satisfecit. spect. 21 p. 22, 10 cadaver hominis communi -e defuncti). CYPR. Demetr. 8 cum ... aequali iure ac pari -e vel veniatur in istum mundum

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vel de mundo postmodum recedatur. Nemes. ecl. 1, 50 iaces letali frigore segnis -e hominum. Arnob. nat. 1, 62 -e eos *vates* humanitatis extinctos (*praecedit*: more ... hominis). Amm. 14, 7, 9 obisse ... -e communi (Damas. epigr. 4, 3). Pavl. Nol. carm. 21, 171 -e functi carnea. Ennod. opusc. 6, 9 carm. 15 nec -em patitur sepulcri nec mala vitae. CE 75, 1 humano generi -em natura ... hanc dedit, ut tumuli membra sepulta tegant. 104, 1 -e aeviterna traditus leto puer (1901, 4. *cf.* 436, 13 cum -e perenni). 701, 4 funeris ... -em. CE Eranos 46, 1948, 159 Elysios teneo ... campos -e deum. γ *vitae aeternae*: Hil. in psalm. 51, 18 renovandae vitae -em. Val. Cem. hom. 19, 1 p. 749B futurae resurrectionis -e. Rvst. Help. benef. 113 extinctas animas et corpora functa reducis *deus* in caelum -esque pias (*cf. p. 1250, 65*; sedes *Brandes*). hist. testam. 24, 2 pariunt animas mutata -e sepulcra.

2 *animalibus, plantis* (*accedit* ceu *l. 27*): Lvcr. 2, 719 ne forte putes animalia sola teneri -bus his. Verg. georg. 4, 154 magnis agitant sub -bus aevom *apes* (*cf. p. 1249, 41 et* Ambr. hex. 5, 21, 68 -es naturae non scriptae litteris, sed inpressae moribus. Evstath. Basil. hex. 8, 4, 4 -es quasdam tacitas [*gr.* νόμοι ... τῆς φύσεως ἄγραφοι]). Ov. hal. 33 polypus ... sub -e loci sumit mutatque colorem (*cf. Plin. nat. 9, 87* ad similitudinem loci). Sen. Phaedr. 914 ferae quoque ipsae Veneris evitant nefas generisque -es inscius servat pudor. Cvrt. 6, 3, 7 *fruges* sua -e mitescunt. Colvm. 3, 8, 1 parem -em fecunditatis eam *naturam* dixisse virentibus atque hominibus ceterisque animalibus. 3, 9, 1. 3, 10, 11 hac -e pecudes, hac virgulta progenuit, hac vitium genera figuravit, quibus eadem ipsa mater ac parens primum radices velut quaedam fundamenta iecit. 4, 10, 3 *autumno* divina quadam -e et aeterna fructum cum fronde stirpes deponunt. Plin. nat. 10, 61 *ciconiae* ceu -e praedicta die redeunt. 18, 178 quando et animalium labori natura -es statuit. Tert. anim. 32, 7 animalia nec modulis corporum nec ceteris naturae suae -bus adaequantia *animam*. Arnob. nat. 1, 2 *animalia* fetus non ... suis moribus et sua -e custodiunt? Avien. Arat. 1802 quadam -e deorum his *gruibus* comes est imber. Avian. fab. 33, 3 fixerat hanc volucri *anseri ova aurea parienti* -em natura.

3 *rebus*: a *variis*: Hor. epod. 17, 69 optat ... conlocare Sisyphus ... saxum, sed vetant -es Iovis (*sc. quae datae sunt saxo*). Sen. Herc. O. 462 nihil ... -es ad meos cantus *magicos* tenet. Lvcan. 2, 272 -e deum minimas rerum discordia turbat, pacem magna tenent. Apvl. met. 6, 22, 3 -es elementorum et vices siderum (Tert. adv. Marc. 1, 13 p. 307, 10). Tert. adv. Marc. 1, 7 p. 299, 12 quod *summum bonum* deo adscribimus ex substantiae -e (4, 21 p. 491, 1 s. corporalis). Avson. 467, 6 p. 404 P. quadam cubiculi -e et genialis lectuli positu (*cf. Hom. ψ 190 sqq.*). Prvd. c. Symm. 2, 975 *elementa* legitimo discussa modo plerumque feruntur in casus alios, quam -x habet aut iter anni. Clavd. carm. min. 26, 77 *ut* -bus aequis alterius vires possit utrumque *i. aqua et ignis* pati. *al.* b *mundo universo et astris* (*quas -es dent astra, v. p. 1250, 18 sqq.; sublucet imago societatis humanae l. 61 sqq.*): Lvcr. 5, 58 aevi rescindere -es (*cf.* Manil. 2, 100 *animalia* ignara sui -isque per aevum. Sil. 6, 120 -e deum ... rota volvitur aevi). Ov. met. 15, 71 qua sidera -e mearent. trist. 1, 8, 5 omnia naturae praepostera -bus ibunt. hal. 1 accepit mundus -em (*cf.* Manil. 2, 475 deus in -es mundum cum conderet omnem. 3, 237 mundi [Sen. Ag. 814 rupta. nat. 3, 29, 3. 7, 28, 2 Lvcan. 10, 201. *al.*]. Sen. Herc. O. 1102 -bus obrutis mundo cum veniet dies. Lvcan. 1, 642 errat ... nulla cum -e per aevum mundus. Min. Fel. 18, 4 in hac mundi domo, cum ... perspicias providentiam, ordinem, -em. *sim. al.*). Manil. 1, 201 terra ... aerias -es imitata (*cf.* Sen. Med. 757 aetheris [Boeth. cons. 4 carm. 5, 6]. Lvcan. 6, 462 -i non paruit aether). 1, 479 certis quod -bus omnia parent (4, 14 fata regunt orbem, c. stant o. -e. Sen. dial. 1, 5, 6. *cf.* Manil. 2, 111 aequali nihil est sub -e tributum. Germ. frg. 4, 62 incerta namque o. -e feruntur. Sen. dial. 11 [12], 6, 8 o. volvuntur semper et in transitu sunt; ut -x et naturae necessitas ordinavit *eqs.*). 2, 230 mediae -is communia signa (*sc. et marina et terrestria. 233* aequali foedere). 2, 340 his *signis trigoni* natura dedit communi foedera -e ... et mutua iura favoris. 2, 379 illis *signis hexagoni* foedus sub -e propinqua. 2, 384 par est natura figuris et cognata iacent generis sub -bus astra *hexagoni* (*at* 2, 573 manent inimica tertia quaeque -e *signa*). 2, 466 propriis inter se -bus astra conveniunt (*382* commercia mundi). 3, 468 diversa labentia tempora -e (*cf.* Firm. err. 3, 4 ordinatis temporum -bus [Avg. gen. ad litt. 6, 13 p. 188, 4. *al.*]. Sen. epist. 101, 5 volvitur tempus rata ... -e. Ps. Apvl. Ascl. 31 *ut* temporis mobilitas stabilis fiat fixa -e currendi [40 immutabili. *cf.* 32 agitationis sempiternae]). 4, 330 sub -e trigoni (*348* sub iure t.). *al.* Germ. 437 *planetae* diversa -e feruntur (*gr. 455* οὐδὲν ὁμοῖον, *Cic. Arat. 227* simili ratione notari non possunt). Sen. suas. 1, 4 siderum collegerunt metas et annuas hiemis atque aestatis vices ad certam -em redegerunt (*cf.* 3, 1 haec interdum anno -x est. Sen. dial. 4, 27, 2 suas ista *hiems et aetas* -es habent. Lvcan. 9, 875 -em ... anni [Plin. nat. 7, 161 Nemes. ecl. 1, 77]). Sen. Herc. O. 1574 ne ... -es astra conturbent. dial. 1, 1, 2 hanc inoffensam velocitatem *mundi* procedere aeternae -es imperio. nat. 7, 12, 4 -x celeritatis suae *stellarum*. 7, 20, 2 si ex consuetudine et -e decurrerent *cometae*. 7, 25, 3 cometas ... nondum teneri -bus certis. Lvcan. 2, 2 manifesta ... belli *civilis* signa dedit mundus -esque et foedera rerum ... vertit natura. 7, 1 segnior, Oceano quam -x aeterna vocabat, luctificus Titan numquam magis aethera contra egit equos. 10, 198 caelicolis gratum reor, ire per omnes *homines* hoc opus et sacras populis notescere -es. Plin. nat. 2, 54 numinum *i. siderum* -e deprehensa. 18, 210 a caelo peti -em. 18, 291 earum *sc. noctium* (*'an* eorum *sc. mensium?' Mayhoff*) -e divisum *plenilunium aut interlunium*. Val. Fl. 2, 357 Pliada -e poli nimboso moverat astro Iupiter (Clavd. rapt. Pros. 3, 273 [*cf.* carm. min. 51, 5 iura p. ... -esque deorum]. Drac. laud. dei 2, 530). Stat. silv. 3, 3, 49 quid ... terrisque poloque parendi sine -e manet? Apvl. mund. 30 machinam omnem iugiter per circuitum suis -bus terminatam (*gr.* πέρασιν). 33 -em suorum *i. astrorum* ... itinerum (*gr.* τάξιν). *al.* c *terris*: Verg. georg. 1, 60 has -es aeternaque foedera certis imposuit natura locis. Epist. Sapph. 171 hanc -em locus ille *i. Leucas* tenet. Manil. 4, 790 *Trinacria* proxima ... Italiae ... pares sequitur -es nec sidere rupta est. Sen. nat. 6, 1, 12 omnes *partes terrae* sub eadem iacent -e. Lvcan. 9, 307 ambigua sed -e loci iacet *regio Syrtum* (Itin. Alex. 13. *v. et p. 1243, 53. 1247, 20. 1249, 34*). Anth. 718, 3 Oceane ..., tu -em terris moderato limine (-te *Heinsius*) signas. d *aquis* (*cf. p. 1249, 34. 1251, 44*): Sen. nat. 3, 28, 6 *aestus* solutus -bus sine modo fertur (*opp.* ordinem servat). Lvcan. 10, 228 *Nilus* -es aliarum nescit aquarum. Sil. 14, 349 Oceanus qua -e effunderet aestus. Min. Fel. 17, 9 *mare* -e litoris stringitur (Schol. Stat. Theb. 1, 222 Neptunus ... coegit excedere fluctus litorum -em. *cf. p. 1241, 31 sq.*). Anth. 942, 7 omnia me *mare* circum super omnia fundit aquae -x, sic nusquam immensi terminus Oceani est. Avson. 3, 9 p. 322 P. (*loq. Danubius*) quod si -e maris refluus mihi curreret amnis. Vvlg. prov. 8, 29 -em ponebat aquis *deus*, ne transirent fines suos. Prvd. perist. 10, 949 natura fluxa *aquae* ... in solidum coit, quam dispar illis -bus, quis condita est. Clavd. 15, 141 pelagi ... solutis -bus. e *figuris et numeris*: Manil. 2, 677 -e quadrati censentur *signa* (*cf.* 4, 330 sub -e trigoni [*4, 338* s. iure t.]. Avg. mus. 5, 12, 26. Clavd. Mam. anim. 1, 25 p. 91, 20 rotundi et q. -em). Avien. Arat. 1044 dimensa spatii ... -e (*de signifero binis signis a terra distante*). Fav. Evl. 13, 8 W. (p. 9, 15 H.) enneadem tres triplicati pariunt: duodevicesimus secundi versus est numerus, qui a -e creandi diversus est *eqs.* Avg. vera relig. 155 G. secundum ... -em parilitatis vel similitudinis vel congruentiae (*seq.* quadraturae -em; aequalitatis -em). Mart. Cap. 7, 754 si in alterum latus IIII, in alterum III porriguntur, hi duo numeri -e ... XII capiunt.

III *grammatica et stilistica*: A *locutiones adverbiales et iuncturae praepositionales*: 1 *abl. nudus*: a *sing.* (*v. etiam p. 1256, 2 sqq*): Formvla rogat. Gell. 5, 19, 9 velitis iubeatis, uti L. Valerius L. Titio tam iure -eque filius siet (fiet *var. l.*) quam *eqs.*? (Lex Corn. de XX quaest. [CIL I² 587] 2, 8 eo i. ea -e ..., quo i. qua -e *eqs.* Cic. S. Rosc. 143 more -e i. gentium. dom. 43 tam [in] i. atque -e quam *eqs.* Tim. 41 i. et -e [*gr.* ἀεὶ δίκῃ]. Lex Vrson. [CIL I² 594] 124, 8 i. -e recteque. Fest. p. 313 i. -e libertate. *al.*). Lex Bant. (CIL I² 582) 12 eiq(ue) omnium rerum siremps -xs esto, quasei sei is haace -e ⟨peculiam ... exegisset⟩ (*saepius in titulis legum, ubi etiam notatur* h l. Cic. Cluent. 116. *al.*). Fab. Pict. hist. 1 (*verba pontificis*) uti quae optima -e fuit, ita te ... capio (*v. vol. II 2096, 24 sqq.*). Plavt. Rud. 621 *opp.* vi (Ter. Phorm. 214). Ter. Andr. 799 eius morte ea ad me -e redierunt bona (*sim.* Hec. 172, *ubi A* de -e). Rhet. Her. 2, 10, 14 non -e, non more, non natura, non aequo et bono (2, 11, 16 honeste recte -e m. natura bono et aequo. Cic. S. Rosc. 143 m. -e iure gentium). Cic. inv. 2, 63 ut ... alius testamento, alius -e heres esset (Verr. II 1, 115). Verr. II 3, 40 -e edicto condicione (off. 1, 21 -e pactione c. sorte). 3, 174 (*ibid.* ex -e). Caecin. 100 -e aut r⟨og⟩atione. Planc. 67 sorte -e necessitate (*v. supra*). Phil. 5, 11 restituebantur exules quasi -e sine -e. 13, 31 veteranorum colonias deductas -e senatus consulto sustulistis. Att. 16, 16, 8 -e et senatus consulto (16, 16, 12. 14. 18 fam. 15, 9, 2. Fest. p. 278 *dist. praeterea* edicto magistratuus. *al.*). Lex Rubr. (?) frg. Atest. (CIL I² 600) 11 -e foedere pl(ebi)ve sc(ito) s(enatus)ve c(onsulto) institutove (Lex Iul. munic. [*ibid.* 593] 160. 161. Vlp. dig. 3, 1, 1, 8 [*edictum praetoris*] -e p. s. senatus consulto edicto decreto principum). Liv. 3, 55, 7 *opp.* religione. 6, 40, 20 *opp.* suffragio. Argvm. Plaut. Cist. 10 -e et rite. *et passim.* b *plur.*: Ter. Phorm. 455 quod sit factum -bus. 626 -bus daturum poenas (*vix dativus*). Cic. Verr. II 1, 107 iure, -bus, auctoritate omnium, qui consulebantur (1, 113. 4, 104 -bus ac [aut *var. l.*] iudiciali i. dom. 69 quin ... nihil -bus, nihil religionibus, nihil i. esset actum. Sest. 73 nihil de me actum esse i., nihil more maiorum, nihil -bus. *al.*). 2, 46 *hereditas* venerat testamento, venerat -bus. dom. 87 expulsi sunt inique, sed tamen -bus. Balb. 56 emptionibus ..., non -bus. Phil. 13, 27 *opp.* armis (Liv. 1, 19, 1 vi et a.). rep. 1, 2 *opp.* sua sponte. fin. 2, 55 *opp.* contra -es. *al.*

2 *c. praepos.*: a *affirmativis*: ex: Lex Bant. (CIL I² 582) 7 ⟨ioudex⟩, quei ex hace -e plebeive scito factus erit. *al. v. vol. V 2, 1108, 50 sqq. plur.* (Vlp. dig. 50, 16, 6, 1 verbum 'ex -bus' sic accipiendum est: tam ex -um sententia quam ex verbis): Lex Papir. Fest. p. 347 ex -bus plebeique scitis. Cic. Verr. II 3, 188 ex senatus consulto et ex -bus. Att. 2, 18, 2 ex -bus Iuliis. Liv. 38, 32, 8 ex foedere ac -bus suis. *al.* per: Lex Corn. de XX quaest. (CIL I² 587) per -es plebeive scita. Cic. Verr. II 1, 110 quod per -em Voconiam ... licet (Manil. 62 leg. agr. 2, 3 Flacc. 77. Mil. 43 quod aut per naturam fas esset aut per -es liceret. *al.* *in clausula praetoris*: Vlp. dig. 4, 6, 1, 1 per -es plebis scita senatus consulta edicta decreta principum). dom. 51 per -em Liciniam (*cf. supra* Voconiam. Att. 1, 20, 7 Cinciam. fam. 1, 4, 1 Pupiam. 2, 17, 2 Iuliam.

[*Hübner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SALL. Iug. 65, 5 Mamiliam. al.). R. GEST. div. Aug. 10 nom⟨en me⟩um . . . ⟨per lege⟩m s⟨anctum est⟩ (gr. νόμῳ ἐκυρώθη. cf. Ramsay, JRSt. 6, 1916, 122). al. variat c. (ex) -e: GAIVS inst. 1, 29 per eam -em (praecedit et seq. ex -e Aelia Sentia). 1, 40 per -em Aeliam Sentiam constitutus (at 42 -e Fufia Caninia . . . c.). 4, 19 haec . . . -is actio constituta est per -em Siliam et Calpurniam, -e quidem Siliae certae pecuniae, -e vero Calpurnia de omni certa re. al. secundum: VARRO frg. Non. p. 161, 6 s. -es avitas et patritas. LEX de flam. Narbon. (CIL XII 6038) 3 ⟨s. lege⟩m iusque eius provinciae. 14 LIV. 1, 26, 5 VAL. MAX. 7, 2, 6. SEN. nat. 3, 15, 3 naturae. ASCON. Mil. p. 36, 2 QVINT. inst. 5, 13, 7. al. FRONTIN. (?) grom. 5, 1 Mamiliam (HYG. lim. grom. p. 134, 8. cf. PLIN. epist. 10, 79, 4 Pompeiam. al.). 10, 7 colonicam. PLIN. epist. 5, 6, 44. AMPEL. 40, 3 s. mores -emque maiorum. al. ad: CIC. de orat. 3, 190 hanc . . . ad -em . . . formanda nobis oratio est. fam. 3, 10, 6 ad -em Corneliam (cf. per iocum QVEROL. p. 61, 14 R. ad -em Porciam Caninam Furiam Fufiam). SEN. contr. 10, 5, 15 ad -em innocens. SEN. dial. 4, 28, 2 ad -em bonum esse (supra: -bus innocentem). 4, 35, 3. 12, 3, 5 innocentia ad omnem -em exacta. epist. 20, 2 ut ad -em suam quisque vivat. 27, 9 ad -em naturae composita paupertas (at 4, 10 -e n. c. p.). 77, 12 ad hanc -em natus es. LVCAN. 9, 557 vita tibi semper derecta supernas ad -es. QVINT. inst. 12, 1, 19 proprie et ad -em ipsam veritatis loquendum. 12, 10, 50 exemplum orationis ad -em ac regulam compositum. BASS. gramm. VI 262, 17. CIL VI 8432 proc(uravit) . . . ad -es praedior(um). intra: CIC. fam. 9, 26, 3 epulamur una, non modo non contra -em . . ., sed etiam intra -em. HIL. trin. 9, 7 cum se immortalis deus intra -em mortis habuisset. sub: VERG. georg. 4, 154 magnis agitant sub -bus aevom apes (cf. AMBROSIAST. in Rom. 1, 6 se sub -e agere non debere [1, 7. 11. 3, 27. al.]. AVG. lib. arb. 1, 106 sub aeterna -e. PS. AVG. quaest. test. I 33 sub dei -e [99, 1. 110, 17]. al.). OV. hal. 33 polypus . . . sub -e loci sumit mutatque colorem. LIV. 21, 3, 6 Hannibalem domi tenendum sub -bus (cf. VOPISC. Tac. 15, 2 qui Francos et Alamannos sub Romanis -bus habeat). 26, 40, 17 cum in civitatibus suis ac sub -bus vixerant (HIL. myst. 2, 15 AMBROSIAST. in Rom. 7, 5. al.). MANIL. 2, 111 aequali nihil est sub -e tributum. et saepius apud eundem. SEN. benef. 3, 19, 2 sub ista ipsa -e vincam. al. cum: MANIL. 1, 22 certa cum -e canentem . . . vatem. LVCAN. 1, 642 errat . . . nulla cum (sine var. l.) -e per aevum mundus. AVG. in euang. Ioh. 3, 2 qui . . . -em implet, non est sub -e, sed cum -e; qui autem sub -e est, non sublevatur, sed premitur -e eqs. (item opp. 49, 22). DRAC. Romul. 5, 7 reliquias belli scelus est cum -e necare. de: VLP. dig. 43, 12, 1, 16 (ex Labeone) uti de -e fieri licuit. TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 490, 12 de naturae -e communis. ITIN. Alex. 13 quod hosti . . . de loci -e ad emolumentum peribat. IVVENC. 2, 574 panes sumere de -e. 4, 63. 608. 728. FILASTR. 72, 2 damnant . . . de -e nuptias Aëriani. CASSIOD. var. 4, 10, 2. al. GREG. M. epist. 6, 30 alia erant poena de -bus feriendi. 9, 197 p. 186, 12 quid esset de -e, tractare. CE 428, 1 Parcarum dura de -e sororum raptus. al. in -e: ITALA II par. 6, 16 (Complut., sim. VVLG.) ambulent in -e mea (HIER. psalt. sec. Hebr. 119, 1 [= VVLG.]. al. cf. 78, 11 in -e eius dei noluerunt ingredi [VVLG. ambulare]). 31, 21 (ibid.) in omni cultura domus dei et in -e et in praecepto (VVLG. iuxta -em et ceremonias). Rom. 2, 12 (cod. g, sim. e VVLG.) quicumque . . . sine -e peccaverunt, sine -e et peribunt et quicumque in -e peccaverunt, per -em iudicabuntur (inde al. cf. TERT. adv. Marc. 5, 13 p. 619, 22 qui in -e deliquerunt. CYPR. epist. 59, 13 p. 681, 9 in -e peccator). TERT. monog. 14, 1 in -e volentes agere (VVLG. I Macc. 2, 62 viriliter agite in -e). FILASTR. 110, 5 in -e . . . studentibus et quaerentibus. al.; cf. p. 1246, 8 sqq. iuxta: SCHOL. Hor. epist. 2, 2, 99 i. -em tabellariam. ars 343. HIER. psalt. sec. Hebr. 119, 85 (VVLG. ut -x tua). VVLG. deut. 17, 11 (ITALA Lugd. secundum -em). IV reg. 23, 25 Moysi (II par. 30, 16, ubi Itala Complut. secundum mandatum M.). COD. Theod. 5, 14, 36. 6, 2, 19. 6, 4, 7. COD. Iust. 11, 42, 1 pr. veteris consuetudinis. al. plur.: EDICT. Theodor. 17. cf. COD. Theod. 1, 16, 1 i. ordinem -um. 11, 30, 22 morem ordinemque -um. sim. al.

b negativis: adversus (adversum): PLAVT. Poen. 725 a. populi . . . -es. Truc. 144. 760. LEX Bantin. (CIL I^2 582) 8 seive a. hance -em fecerit (18. 25 LEX Iul. munic. [ibid. 593] 112 LEX de flam. Narbon. [CIL XII 6038] 10 VAL. MAX. 6, 4, 4 LEX de imp. Vesp. [CIL VI 930] 34 FRONTIN. aq. 97. al.). CATO or. frg. 80 (234 M.). LEX repetund. (CIL I^2 583) 30 dum neiquid a. h(ance) l(egem) fiat (LEX Anton. de Term. [ibid. 589] 10). CIC. Verr. II 3, 194 a. -es, a. rem publicam. LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) 31 VAL. MAX. 9, 7, 1 ASCON. Scaur. p. 24, 16 QVINT. decl. 339 p. 339, 6 TAC. ann. 6, 16, 1. SVET. Iul. 30, 3 a. auspicia -esque (Nero 2, 2). al. contra: DECRET. tribun. Gell. 6, 19, 5 (fort. ex Corn. Nepotis exemplis, v. Peter frg. 3; a. 184) c. -es c.que morem maiorum. CIC. inv. 1, 55. 1, 70 c. -em fecisse (2, 97. dom. 48 opp. c. -es scribere. al.). Verr. II 2, 63 c. -em Hieronicam (opp. -e Hieronica. 3, 38. cf. 3, 92 Rupiliam. al.). 3, 137 c. -es clam (opp. palam salvis -bus). Cluent. 92 quod c. -em commiserat (v. vol. III 1910, 52 sq. 1911, 9 sqq.) al. PETRON. 108, 3 c. fas -emque. GELL. 10, 3, 7 c. ius c.que -es. al. praeter: TER. Andr. 880 p. civium morem atque -em. sine (i. 'contra'; exempla certiora): CIC. Phil. 5, 11 restituebantur exules quasi -e sine -e. 7, 15. part. 98 cum hereditatis sine -e aut sine testamento petitur possessio. Att. 4, 18, 4 Appius sine -e, suo sumptu in Ciliciam cogitat. fam. 1, 9, 25 sine -e curiata (ad Q. fr. 3, 2, 3). LIV. 28, 42, 21 exercitu relicto sine -e sine senatus consulto. al.; v. et p. 1246, 22 sqq. supra: BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 17, 6 s. -es se esse. SEN. contr. 1, 8, 14 aliquid . . . rei publicae s. -em praestitisse. QVINT. decl. 274 p. 221, 26 s. -es [in]ponendo extra illas se posuit tyrannus. TAC. ann. 2, 34, 2 quam Urgulaniam s. -es amicitia Augustae extulerat. LACT. inst. 6, 23, 21 sit s. omnes -es, qui -em dei sequitur. LEX Sal. Merov. 51, 3 s. -e⟨m⟩ aut debitum ⟨iustum⟩. al.; v. et PLIN. infra. super: SALL. (?) rep. 2, 5, 3 quia nullius potentia s. -es erat. PS. QVINT. decl. 6, 7 poenas s. -em (aliter 6, 14 hoc nomen patris omni -e maius est). TAC. ann. 3, 12, 7. PLIN. paneg. 65, 1 non . . . 'princeps s. -es', sed '-es s. (supra var. l.) principem'. ultra: HOR. sat. 2, 1, 2 u. -em tendere opus. PLIN. epist. 2, 11, 3 ne quid u. repetundarum -em quaereretur. VLP. dig. 43, 9, 1, 3 u. -em . . . vel contra -em. extra (v. et s. v. extralegalis): LIV. 38, 11, 8 Cephallenia e. pacis -es esto. SEN. contr. 2 praef. 1 e. -em . . . permissa libertas. SEN. epist. 117, 6 gens . . . e. -es moresque proiecta. PETRON. 125, 4 e. -em viventibus. QVINT. decl. l. 4. ITALA act. 18, 13 (cod. e; gr. παρά, cod. h adversus, VVLG. contra). FILASTR. 84, 5 quod . . . e. -em est (GREG. M. moral. praef. 4 opp. sub -e positus. ORIG. in Matth. ser. 79 p. 189, 23 opp. introire in -em). CLAVD. DON. Aen. 1, 4 p. 9, 8 cum fit aliquid e. -es, hoc est contra fatum. SALV. gub. 4, 78 e. -em positos et in -e viventes. al. trans: STAT. Theb. 2, 386 trans -em ac tempora regni. in -em (aliter p. 1244, 71 sqq.): POMPON. dig. 44, 7, 24 pr. in -em Aquiliam committitur (PAVL. sent. 5, 26, 4 COD. Theod. 9, 38, 10. 15, 5, 2, 2. al. GLOSS. II 105, 27 commisi⟨t⟩ in -em: ὑπέπεσεν τοῖς νόμοις). ITALA act. 25, 8 (cod. e = VVLG.) neque in -em Iudaeorum . . . quidquam peccabi.

B iuncturae verbales selectae: 1 -x est obi. (acc., raro dat.): a -em ponere, dare sim.: imponere: PLAVT. Asin. 239. al. (v. vol. VII 1, 657, 38 sqq. cf. AVG. civ. 16, 43 p. 196, 14 D. impositum est -is iugum). ponere: CIC. Verr. II 5, 28 HOR. sat. 1, 3, 5 MANIL. 4, 214 SEN. benef. 3, 6, 1. 4, 17, 1 epist. 48, 9. 63, 2 PLIN. nat. 7, 170 SIL. 13, 533. al. (cf. in -bus p.: CATO agr. praef. 1 CIC. Balb. 27). proponere: CIC. leg. agr. 2, 13 Sull. 65 rep. 2, 26 leg. 2, 18. 3, 48 LIV. 3, 34, 2. al. componere: LVCR. 4, 966 VERG. Aen. 12, 315 QVINT. decl. 329 p. 293, 3 IVST. 17, 3, 17. al. pangere: PLAVT. Asin. 735 (cf. STAT. Theb. 1, 6 pactum -is). conscribere: PLAVT. Asin. 600. al. (v. vol. IV 375, 37 sqq.). scribere: FAST. cos. Capitol. a. u. c. (CIL I^2 1 p. 16) 303 CIC. inv. 1, 68 Mil. 10. al. proscribere: TAC. ann. 13, 51, 1. praescribere: COD. Theod. 11, 16, 19. dicere: PLAVT. Merc. 1015. al. (v. vol. V 1, 978, 8 sqq.). edicere: PROP. 2, 7, 1. indicere: PROP. 4, 8, 81 OPT. PORF. schol. carm. 9 p. 48, 15. dictare: OPTAT. 7, 1 p. 167, 26 PRVD. c. Symm. 1, 462. al. rogare: PLAVT. frg. inc. 14 LEX Bant. (CIL I^2 582) 23. et saepe in titulis. CIC. Tull. 49 Verr. II 3, 218. al. irrogare: CIC. dom. 43. al. (v. vol. VII 2, 437, 82 sqq. 439, 49 sqq. necnon V 2, 800, 3). condere: ENN. frg. var. 133. iubere: LEX Bant. (CIL I^2 582) 24. al. (v. vol. VII 2, 581, 58 sq. cf. PLAVT. Amph. 73 -em iussit esse Iuppiter). ferre: ASELL. hist. 2. al. (v. vol. VI 1, 547, 31 sqq. cf. -e ferre: CIC. dom. 52 Balb. 48). perferre: CIC. rep. 2, 55 Att. 1, 18, 3. al. LIV. 2, 56, 9. et saepe. dare: LEX Tarent. (CIL I^2 590) 1, 8. al. (v. vol. V 1, 1677, 83 sqq. cf. in -es d.: PLAVT. Asin. 234 HESYCH. in lev. 1, 17 p. 803^{C}). constituere: CIC. S. Rosc. 139 Tull. 9 div. in Caec. 17. 19 Verr. II 2, 40. 3, 127 Caecin. 40 leg. agr. 2, 59 Catil. 3, 25. 4, 10 Mur. 11 Mil. 78 de orat. 2, 68 off. 2, 15. 41. recentiora v. vol. IV 522, 63 sq. statuere: CIC. Verr. II 3, 5. 17 Phil. 10, 12 PLIN. nat. 18, 178. al. praestituere: TERT. ieiun. 8 p. 284, 3. promulgare (cf. PAVL. FEST. p. 223 promulgari -es dicuntur, cum primum in vulgus eduntur, quasi provulgari): CIC. Verr. II 2, 174. 5, 177. incidere in tabulas sim.: CIC. Pis. 30 Mil. 87 Phil. 3, 30 HOR. ars 399 LIV. 3, 57, 10 SVET. Iul. 28, 3. al. figere: CIC. Phil. 1, 23. al. (v. vol. VI 1, 717, 64 sqq., ubi addas FEST. p. 241 SIL. 9, 475 AVIAN. fab. 33, 3. cf. PLAVT. Epid. 523 -um atque iurum fictor, conditor). sciscere: CIC. Planc. 35. cf. CIC. leg. 1, 42 quae scita sunt in . . . -bus. PLIN. nat. 14, 146 scito -um (CONST. Sirmond. 12. al.). adsciscere: CIC. Balb. 21. al. (v. vol. II 765, 76 sqq.). sancire: CIC. Planc. 44 Lael. 40. 44 leg. 3, 46 Tusc. 2, 34 HOR. sat. 1, 3, 67 LIV. 3, 55, 4. al. edere: CIC. leg. 1, 18 PAVL. FEST. p. 223 VOPISC. Prob. 13, 1. recentiora v. vol. V 2, 89, 38 sq. imperare: SALL. or. Phil. 17. consignare: VLP. dig. 19, 1, 13, 6 (ex Iuliano). TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 500, 27. b -em abrogare sim. (cf. VLP. reg. praef. 3 -x aut rogatur, id est fertur, aut abrogatur, id est prior -x tollitur, aut derogatur, id est pars prima⟨e -is⟩ tollitur, aut subrogatur, id est adicitur aliquid primae -i, aut obrogatur, id est mutatur aliquid ex prima -e): abrogare: CATO or. frg. 78 (232 M.) tit. al. v. vol. I 137, 37 sqq. derogare: CATO or. frg. 25 tit. al. (v. vol. V 1, 639, 25 sqq.; cf. 639, 22. 30 sqq. -i, de -e, ex -e). obrogare: RHET. Her. 2, 10, 15. al. (v. vol. IX 2, 150, 22 sqq.). tollere: CIC. inv. 2, 131 Verr. I 41 II 3, 16. 19. 20 leg. agr. 2, 22. 3, 5 Phil. 2, 109. al. delere: CIC. Sest. 56 INST. Iust. 3, 7, 4. dissolvere: CIC. Phil. 1, 19 PVBLIL. D 26. al. (v. vol. V 1, 1499, 25 sqq.). solvere: VAL. MAX. 6, 5 ext. 4 CVRT. 10, 2, 5. al. antiquare: CIC. leg. 3, 38. al. (v. vol. II 176, 64 sqq.). refigere: CIC. Phil. 13, 5 VARIVS carm. frg. 1, 2 (= VERG. Aen. 6, 622). VENVL. dig. 48, 13, 10. abdicare: PLIN. nat. 7, 117. removere: GAIVS inst. 1, 78 COD. Theod. 15, 14, 1. submovere: COD. Theod. 16, 3, 2. c colere, sequi sim.: colere: PLAVT. Men. 580. al. (v. vol. III 1677, 34 sqq.). tenere: PLAVT. Epid. 292 ENN. ann. 249 COM. pall. inc. 103

[Hübner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Cic. Verr. I 13 Pis. 10 Epist. Sapph. 171 Sen. epist. 94, 38. *al.* (*cf.* se -bus t.: Plavt. Asin. 606 Merc. 1016. se ad -em t.: Avg. catech. rud. 25, 18). servare: Rhet. Her. 3, 3, 4 Cic. inv. 1, 68. Verr. II 2, 40 (*var.l.* obs-). conservare: Cic. inv. 2, 134. *al.* (*v. vol. IV 421, 10sqq., ubi demas* 2, 144). observare: Cic. dom. 71. *al.* (*v. vol. IX 2, 208, 11sq.*). reservare: Cypr. epist. 15, 1 p. 513, 9. obtemperare -i: Rhet. Her. 4, 30, 41. *al.* (*v. vol. IX 2, 271, 51sqq.*). obsequi -i: Cic. carm. frg. 39, 2. *al.* (*v. vol. IX 2, 186, 34sqq.*). sequi: Cic. orat. 198 fam. 13, 48 Manil. 4, 790 Sen. contr. 2, 3, 3 Sen. benef. 6, 6, 1 dial. 12 (11), 10, 4 Colvm. 2, 2, 21 Qvint. inst. 1, 5, 26. *al.* exsequi: Qvint. decl. 314 p. 233, 14. *al.* (*v. vol. V 2, 1852, 69sqq.*). oboedire -i: Nep. Epam. 8, 1. *al.* (*v. vol. IX 2, 135, 21sq.*). implere: Ov. am. 3, 1, 30. Itala Matth. 5, 17 (codd. d k Tert. adv. Marc. 5, 14 p. 626, 20; Vvlg. adimplere *ut* Tert. *l. c. in explicatione*). *cf.* adimplere *inde ab* Itala (*v. vol. I 686, 45sqq.*). exercere: Liv. 4, 51, 4. *al.* (*v. vol. V 2, 1376, 46sqq.*). satisfacere -i: Sen. contr. 1, 2, 11 Tert. anim. 55, 2 Cod. Theod. 5, 15, 17. *al.* inservire -i: Gell. 1, 25, 10 Inscr. christ. Diehl 1593, 7. *cf.* servire -i: Vvlg. Rom. 7, 25 Clavd. 21, 167 Avg. epist. 114. *al.* custodire: Ter. Mavr. 1646. *al.* (*v. vol. IV 1566, 1sqq.; cf.* fidem -um c.: Cic. leg. 3, 11. -um custodiam: *ibid.* 3, 46 Vvlg. sap. 6, 19. *al.*). facere: Itala II par. 14, 4 (Complut., *sim.* Vvlg.). Tycon. reg. 3 p. 12, 4 Vvlg. Ios. 1, 7. *al.* **d** *neglegere, evertere sim.*: fraudem facere -i: Plavt. Mil. 164. *al.* (*v. vol. VI 1, 1268, 65sqq.; cf.* in fr. -is f. *aliquid*: Gaivs inst. 1, 46 epit. 1, 2, 3 Pavl. sent. 3, 5, 13 Novell. Theod. 8, 2. *al.*). neglegere: Cic. inv. 2, 132 Rab. perd. 17 Catil. 1, 18 Sest. 135 Vatin. 5 Phil. 5, 14. *al.* evertere: Cic. Verr. II 2, 46. *al.* (*v. vol. V 2, 1032, 54sqq., ubi addas* Cic. Pis. 9). *cf.* pervertere: Cic. Phil. 5, 7. subvertere: Sall. or. Phil. 10. perfringere: Cic. Catil. 1, 18 Sest. 134. *cf.* frangere: Lent. Cic. fam. 12, 14, 6 Ennod. opusc. 2, 102 p. 318, 21. infringere: Tert. adv. Marc. 5, 4 p. 581, 7. *al.* (*v. vol. VII 1, 1494, 19sq.*). contemnere: Cic. Sest. 133. *al. v. vol. IV 639, 44sqq.*). conculcare: Cic. Vatin. 23. *al.* (*v. vol. IV 101, 77sqq.*). *cf.* calcare: Ivvenc. 2, 588. *al.* (*v. vol. III 139, 23sqq.*). violare: Cic. har. resp. 43 or. frg. A IX 7 Decl. in Catil. 64. 67 Clavd. 20, 158. *cf.* -x inviolata Cod. Theod. 6, 27, 12. perrumpere: Cic. leg. 1, 42 off. 3, 36 Lvcan. 1, 322. *cf.* rumpere: Verg. georg. 1, 510 Liv. 33, 13, 11 Sen. Ag. 814 dial. 4, 9, 2. *al.* irrumpere: Tert. adv. Marc. 4, 20 p. 486, 23sqq. Porph. Hor. carm. 3, 24, 36sq. derumpere: Comm. apol. 641. rescindere: Lvcr. 5, 58 Cod. Theod. 16, 10, 12, 1. spernere: Ov. met. 15, 36 Liv. 7, 25, 2 Tac. ann. 3, 52, 2 Vvlg. lev. 26, 15. *al.* excedere: Qvint. decl. 371 p. 408, 3. *al.* (*v. vol. V 2, 1210, 72sq.*). circumscribere: Pavl. dig. 4, 3, 18, 4. *al.* (*v. vol. III 1163, 2sqq.*). transgredi: Itala II Macc. 7, 2 (rec. M, *sim.* PB; Vvlg. praevaricari). Vvlg. Sirach 19, 21 Is. 24, 5. *al. cf.* transire: Vopisc. Tac. 10, 7.

2 -x *est subi.* (*comprehensis exemplis constr. pass.*): **a** *obligat sim.*: tenet: Plavt. Merc. 1024 Ter. Ad. 85 Cic. Verr. II 2, 139. 3, 71. 125 Cluent. 97 Phil. 5, 10 Liv. 9, 33, 8. 9, 34, 9. *cf.* Vvlg. Rom. 7, 6 in qua detinebamur. obstringillat Varro Men. 264. *cf.* obstringit: Cic. inv. 2, 132. adstringit: Cic. Cluent. 155. *al.* (*v. vol. I 963, 30sqq.*). constringit: Cic. leg. agr. 2, 26. *al.* (*v. vol. IV 544, 38sqq., ubi corrigas* Plin. epist. 4, 14, 8 *pro* nat. 14, 8). restringit: Plin. epist. 6, 19, 4. stringit: Ambr. hex. 5, 16, 55. implicat: Cic. Verr. II 3, 82 Colvm. 11, 1, 1. alligat: Cic. Cluent. 148. 154 de orat. 3, 176 Sen. benef. 5, 21, 1 epist. 94, 15 Qvint. inst. 4, 5, 3. *cf.* obligat: Cic. Cael. 77. *al.* (*v. vol. IX 2, 93, 5sqq., ubi addas* Mod. dig. 44, 7, 52, 5 -e obligamur, cum obtemperantes -bus aliquid secundum praeceptum -is aut ⟨non obtemperantes⟩ contra facimus). vincit (-ire): Cic. Marcell. 23 Ov. trist. 5, 9, 31. *al. cf.* devincit: Cic. Cluent. 160. *al.* (*v. vol. V 1, 860, 2sqq.*). revincit: Clavd. 14, 48. **b** *iubet, statuit, vetat sim.*: iubet: Plavt. Aul. 793 Enn. ann. 170 Ter. Phorm. 126 Rhet. Her. 1, 11, 20 Cic. inv. 2, 145. 146 Tull. 47 rep. 3, 33 leg. 1, 18. *al.* imperat: Cic. nat. deor. 1, 36 Sen. epist. 94, 37 Mod. dig. 1, 3, 7 Mar. Victorin. rhet. 2, 49 p. 298, 22. sancit: Plavt. Trin. 1043 Rhet. Her. 2, 9, 13. 2, 10, 15. 2, 30, 48 Cic. Verr. II 1, 108 leg. agr. 3, 8 rep. 2, 54 leg. 1, 19. 3, 19. *al.* cogit: Ter. Andr. 780 Phorm. 236. 238 Trag. inc. 118 Rhet. Her. 2, 10, 15 Cic. Cluent. 159. 164. *al.* permittit: Rhet. Her. 1, 11, 20. 2, 10, 15 Cic. inv. 2, 145 div. in Caec. 34 leg. agr. 1, 20. 167 fin. 2, 36. *al.* firmat: Cic. inv. 2, 65. *al.* (*v. vol. VI 1, 812, 16sq.*). praestituit: Cic. inv. 2, 124 Cod. Theod. 4, 22, 1. 6, 26, 11 pr. *cf.* constituit: Cic. Caecin. 100 Cluent. 1. 148. 151 leg. agr. 3, 10 Mur. 27 Sull. 63. *al.* statuit: Lex Mamil. grom. p. 264, 14 Tac. ann. 2, 36, 3 Vlp. dig. 48, 12, 2 pr. *al.* praefinit: Cic. S. Rosc. 130 Nep. Epam. 7, 5 Val. Max. 6, 3, 10 Gell. 2, 24, 12. concedit: Cic. Verr. II 1, 25. 3, 181. 194. 225 Phil. 13, 14 Att. 12, 35 Lvcr. 5, 1149 Bell. Alex. 67, 1. *al.* praescribit: Cic. Font. 22 leg. 2, 38 Varro rust. 2, 2, 5. *al.* vetat: Rhet. Her. 1, 11, 20. 2, 10, 15 Cic. inv. 2, 123. 124. prohibet: Rhet. Her. 4, 24, 33 Cic. S. Rosc. 90 Verr. II 1, 104 leg. 1, 18 nat. deor. 1, 36 off. 3, 27 Caes. Gall. 7, 33, 3 Rvt. Lvp. 1, 19 Ov. met. 15, 28 Liv. 4, 4, 9. *al.* impedit: Cic. leg. agr. 2, 24 Catil. 1, 28 dom. 70 p. red. in sen. 4 ad Q. fr. 2, 113 Gaivs inst. 1, 37. intercedit: CIL VI 26445, 10. *cf.* -is intercessio: Cod. Theod. 5, 6, 2. 8, 4, 26 Cod. Iust. 2, 7, 26, 3.

3 *c.* esse: **a** -x est: *c.* ut *et coni.*: Ter. Phorm. 125 Cic. inv. 2, 96. 98 Tull. 51 Balb. 60. *al.* siremps -x esto, quasi: Lex Bant. (CIL I² 582) 12 Lex repetund. (*ibid.* 583) 73 Lex agr. (*ibid.* 585) 27. Sen. epist. 91, 16 (sere miles *trad.*). *c. inf.*: Mart. epigr. 27. *c. gen. gerundii*: Pavl. Petric. *p. 1242, 71.* **b** -e est: Lex agr. (CIL I² 585) 89 ⟨qu⟩ominus ea *vectigalia* -e sient pareantque, quam -em Cn. Paperius *deixit eqs.* . . ., e(ius) h(ac) ⟨l(*ege*)⟩ n(ihilum) r(ogato). Cic. leg. 3, 41 qua quisque (*sc. socius, amicus, stipendiarius*) sit -e, condicione, foedere. **c** -is (-um Lex Burg.) est: *i. ad -em pertinet*: Cic. leg. 2, 14 Plato (*leg.* 4, 722^B) . . . hoc quoque -is putavit esse: persuadere aliquid *eqs.* *i. legitimum est*: Itala Rom. 2, 14 (cod. d *al.* = Vvlg.) quae -is sunt (*gr.* τὰ τοῦ νόμου). Adnot. Lucan. 4, 544 -is est . . . militaris, ut *eqs.* (Pacat. c. Porph. frg. 6a ed. Harnack SBBerl. 1921 p. 276). Cod. Theod. 1, 32, 7. Lex Burg. Rom. 8, 1 ut -um est. 33, 5 quia -um est, litigia . . . non posse iterum revocare.

C *in lusu verborum et allitteratione*: *c.* lux: Laev. carm. frg. 23, 1 -x Licinia introducitur, l. liquid⟨ul⟩a haedo redditur (Vvlg. prov. 6, 23 quia mandatum lucerna est et -x l.). *c.* rex: Rhet. Her. 2, 26, 40 satius est, uti regibus quam uti malis -bus. Cic. off. 2, 41 eadem . . . constituendarum -um fuit causa quae regum. Sen. (*dub., paterne an filius*) frg. Lact. inst. 7, 15 maluisse -bus obtemperare quam regibus. Tac. ann. 3, 26, 3 postquam regum pertaesum, -es maluerunt. Capitol. Gord. 27, 5 et reges Persarum et -es amovimus. Ivst. 9, 5, 3 et regem et -es. Vvlg. II Macc. 7, 30 non oboedio praecepto regis, sed praecepto -is. Oros. hist. 5, 1, 14 suis regibus, suis -bus suisque moribus utebatur. 6, 1, 21 accendimus reges, instituimus -es. 6, 1, 24 gentibus, regibus, -bus, caedibus, crucibus. Boeth. cons. 4 carm. 6, 36 *deus* rex . . ., (*37*) -x. *c.* littera(e): Cic. Verr. II 2, 64 litteris ac -e (nat. deor. 3, 56. Hier. in Gal. 1, 6 p. 319^A -is et litterae. *cf. p. 1240, 22*). *c.* labes: Sest. 56 mitto eam -em . . ., mitto omnem domesticam labem. Ps. Qvint. decl. exc. Par. 13 p. 415, 25 -es in l. truditis. *huc fortasse* Cic. leg. 2, 39 *Plato* hanc l. *i. musicam* veretur; negat enim mutari posse musicas -es sine mutatione -um publicarum. Lael. 41 in tabella . . . quanta sit facta labes, primo Gabinia -e, biennio autem post Cassia. Ter. Mavr. 9 (*cf. 11*). *c.* libertas: Cic. Mil. 77 -es l., pudor pudicitia. Sall. or. Phil. 10 -um ac libertatis (Svet. gramm. 30, 6). Nep. Timol. 3, 2 -es l.que. Liv. 24, 26, 7 libertati aut -bus. 24, 33, 6 l. -esque. *al.* *alia*: Nep. Att. 18, 2 nulla -x neque pax neque bellum. Amm. 31, 2, 10 absque -e vel lare. Symm. or. 2, 30 vacant ora -bus, arma limitibus. Comm. instr. 1, 7, 18 -x sine -e. Sidon. carm. 5, 4 diademata frontem *consulis* non luxu sed -e tegunt.

D Lex *quasi persona in allocutionibus*: Sen. contr. exc. 3, 9, 1 -x Cornelia, te appello. Trach. or. frg. Quint. inst. 8, 5, 19 placet hoc ergo, -es, diligentissimae pudoris custodes, . . .? Ps. Qvint. decl. 8, 6 pudeat vos, o iura -esque. Ivv. 2, 37 ubi nunc, -x Iulia, dormis?

deriv.: legalis, legitimus, 1. lego, leguleius.

compos.: illex, exlex, legicrepa, legifer, legirupa (-us), legirupio, ? perlex, privilegium, sacrilegium.

legis actio *v. vol. I 442, 36sqq.* legis consultor *v. p. 1241, 7.* legis (-um) datio *v. vol. V 1, 40, 24sq., ubi addas exempla* Iren., *ubi vertitur gr.* νομοθεσία: 3, 10 (11 H.), 1 qui elegerit Ierusalem et -is dationem sacerdotii fecerit (*ibid.* 2 *bis, utrobique in var. l.* -is donationem. *al.*). 3, 12, 11 (13). 4, 9, 1 (4, 18) vetus quidem *testamentum*, quod ante fuerat, -is datio; novum autem, quae secundum evangelium est conversatio. 4, 9, 2 (4, 19, 1) maior est igitur -is d., quae in libertatem, quam quae data est in servitutem. 4, 36 (58), 2. *al. apud eundem.* legis doctor *v. p. 1241, 6. 1245, 11.* legis (-um) latio *v. p. 1007, 2sqq.* legis (-um) lator *p. 1010, 84sqq.* legis peritus *v. p. 1240, 84. 1245, 12.* *Hübner.*

lexa *v.* lixa.

lexidia *n. pl.*, λεξίδια. *i. q. vocabula minimi momenti*: Gell. 18, 7, 3 (*v.* glossarium).

lēxipyretos, -on *et* -tus, -a, -um, ληξιπύρετος. *scribitur in codd.* -perit- *saepe.* *formae gr.* -os, -on, *acc. pl.* -ūs; *lat.* -us, -a, *abl.* -o; *ambigua n. pl.* -a. *in tmesi l. 74.*

t. t. medic., i. q. febres finiens: Scrib. Larg. 95 *medicamentum* prodest et illis, qui . . . circuitibus febrium vexantur; quam ob rem -os haec compositio dicitur (*inde* Marcell. med. 16, 9). Plin. nat. 20, 201 quas ⟨potiones voca*n*t⟩ -us. Veg. mulom. 2, 36, 1 *mucus* indicat febrem, et ideo conveniens -os (liptomiris, loptiperus *codd.*) adhibenda curatio est. Theod. Prisc. log. 7 *medicamenta* -a. Plin. Val. 3, 3 -a ambrosia valde optima (*cf.* Alex. Trall. 1, 128 -um cerotum, quod vocatur ambrosia). Cael. Avr. chron. 3, 4, 59 anodyna ut . . . -on. Cass. Fel. 43 p. 109, 2 -on. 55 p. 143, 22 -on. 61 p. 150, 4 clyster -os. p. 151, 7 perunctio -os (*cf. ibid.* 16 alimma -on, id est perunctio ad febres). p. 151, 21 -o uteris. Oribas. syn. 3, 60 p. 863 -on. 3 add. p. 904, 30 Aa -us est, hoc est febres solvit. p. 905, 31 -on. 9, 10, 19 Aa uteris etiam et -o[s] cerotario nostro (Ab: uteris lixi etiam perito).

1. *lexis, -eōs *f.*, λέξις. *formae gr. sg. gen.* -eōs, *acc.* -in, *pl. nom.* -īs; *lat. pl. acc.* -ēs.

1 *i. q. vocabulum*: Lvcil. 84 quam lepide -is compostae . . .! Vel. gramm. VII 47, 14 *littera consonans sine vocali non est* syllaba aut -is. Char. gramm. p. 350, 4 B. (*ex Cominiano*) barbarismus est barbaros -is, id est barbara dictio (Consent. gramm. p. 2, 6 N. [*antea*: barbarolexis *distans a* barbarismo]). Serv. Aen. 4, 231 (*de voce q. e.* prodere) est in infinitum haec -is (glossula *var. l. necnon Serv. auct.*) polysemos. 5, 120 inter barbarismum et -in, hoc est latinam et perfectam elocutionem, metaplasmum esse. Cael. Avr. chron. 2, 1, 41 cum implere *sin-* [*B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gulas litteras valuerint *paralytici*, dabimus -es atque nomina, quae sint ex multis vocalibus conscripta, ut est 'paean' et his similia. 2 *i. q. sententia, vocabulorum compago*: VARRO Men. 398 poema est -is enrhythmos, id est verba plura modice in quandam coniecta formam. QVINT. inst. 1, 8, 16 schemata . . . -eos . . ., dianoeas (9, 1, 17 *et* 9, 3, 91 *litt. graecis*. 9, 3, 2 CHAR. gramm. p. 368, 12 *et* 371, 30 B. DON. gramm. IV 397, 5 POMP. gramm. V 299, 19. *al.*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 183, 22 ode est dulcedine soni verbum -isve pronuntiata.

2. lēxis (*i.* λῆξις) pausatio GLOSS. IV 414, 53 V 368, 29.

lexīvus *v.* lixivus.

līāculum, -ī *n. ab* 1. lio, *cf. Heraeus, Kl. Schr. 150.* *nomen instrumenti ad lēvigandum apti* (GLOSS.^{L} II Philox LI 1 -um λ(ε)ιαντήρ): VITR. 2, 4, 3 *harena* fluviatica . . . -orum (-colorum *HS*, iaculorum *G*) subactionibus in tectorio recipit soliditatem ([*inde* CET. FAV. 7 p. 295, 15 *ubi* iaculorum *trad.*]. 7, 3, 7).

li(a)ena *v.* leaena.

fecla (*i.* faecula, *q. v.*) id est **lias** vini GLOSS. III 590, 60. 612, 5. 624, 27. *vox romanica.*

libadion *n.*, λιβάδιον.. *scrib. in codd.* -deon. *nomen herbae*: PLIN. nat. 25, 68 (*cf.* 1, 25, 31) est alterum centaurium cognomine lepton, minutis foliis, quod aliqui -n vocant, quoniam secundum fontes nascitur *eqs.* GLOSS. III 567, 71 labadeon i. centauria. *B.*

***lībāmen,** -inis *n. a* libare. *derivatur a* Liber: OV. fast. 3, 733 nomine ab auctoris ducunt -a nomen libaque, quod sanctis pars datur inde focis. NOT. Tir. 109, 28. *corripitur syllaba prima* CYPR. GALL. Ios. 515. GLOSS. ἀπαρχή. -a: sacrificia. *cf.* II 435, 55 σπονδή hoc libamentum, delibatus, -a, foedus *eqs.* III 170, 59 epistemata: -a (*depravatum; cf.* 239, 9 τὰ ἐπιχύματα -a). *legitur in poesi inde a* VERG. (*in hexametris post quartam arsin praeter* STAT. Theb. 12, 489 PAVL. NOL. carm. 18, 50), *in prosa apud* PAVL. FEST. *et inde ab* APVL. [*confunditur in codd. c.* liba (AMBR. exc. Sat. 1, 80. VVLG. *v. s.* libum), libatio (VVLG. num. 29, 11).]

i. quod libatur (*actio libandi respicitur potius l. 62sqq. et hic illic sub 1b et 2*): 1 *in honorem deorum* (*manium l. 42. in scripturis sacris nonnisi de potione oblata adhiberi videtur, resp. gr.* σπονδή, *disting. sacrificium sc. ciborum; cf. s. v.* libamentum): **a** *nude ponitur*: *α generatim* (*in imagine l. 61*): VERG. Aen. 6, 246 summas carpens . . . saetas ignibus imponit sacris, -a prima (*huc fortasse spectat* GLOSS.^{L} V Abba LI 2 -a: sacrificia, incensa). LVCAN. 4, 198 concordes . . . mensas instituunt et permixto -a Baccho. VAL. FL. 1, 204 pingui . . . cumulat -e flammam. SIL. 7, 185 primum Vestae detersit honorem undique et in mediam iecit -a flammam. STAT. Theb. 5, 742 det pulchra suis -a virtus manibus *Archemori*. 6, 224 raptum . . . suis -n ab armis quisque iacit, seu frena libet seu cingula flammis mergere *eqs.* APVL. flor. 1 p. 5 caespes -e umigatus vel lapis unguine delibutus. ITALA gen. 35, 14 (Aug. quaest. hept. 1, 116) libavit super eum *lapidem* -n ([*gr.* ἔσπεισεν . . . σπονδήν, VVLG. -a]. Ezech. 20, 28 [Weing. *al.*] libaverunt . . . -a sua [*Vulg.* libationes]. *al. cf.* RVFIN. hist. 2, 13, 6 his sacrificia et -a impura delibant [*gr.* σπονδαῖς]). num. 29, 39 (Aug. loc. hept. 4, 91, *cf.* VVLG.) voluntaria . . . et holocaustomata . . . et sacrificia . . . et -a . . . et salutaria (*sim.* VVLG. Ezech. 45, 17). Is. 57, 6 (Cypr. epist. 59, 12. *al.*) illis *idolis* fudistis -a ([VVLG. effudisti -n]. HIER. in Ion. 1, 12 p. 1129^{A} in maria. *cf.* PS. CYPR. adv. Iud. 5 p. 137, 16 talia profudisti -a sanguine pigneris acceptissimo deo? ZENO 2, 18, 1 [1, 39, 2 L.] -a inceste profundere). ARNOB. nat. 3, 24 -e . . . aut hostia. VVLG. exod. 25, 29 cyatos, in quibus offerenda sunt -a ([*Lugd.* in q. libabis]. PS. AVG. quaest. test. I 103 p. 225, 4. *al.*). deut. 32, 38 bibebant vinum -um (*Lugd.* ex litatione[s]. *item* Esth. 14, 17 [*Itala p. 50, 31 Motzo* libationis]). PAVL. NOL. carm. 19, 277 *daemones* exta solebant lambere caesarum pecudum aut -e pasci. epist. 13, 14 de apostoli veneratione, cuius . . . memoriam . . . celebrasti, sacras primum hostias, casta -a cum . . . ipsius commemoratione deo deferens. *plus minusve respici videtur actio libandi*: TERT. adv. Iud. 8, 17 (*ad Dan. 9, 27 p. 1260, 48*) debellatis Iudaeis cessaverunt . . . -a et sacrificia (*sim.* ISID. fid. cath. 1, 5, 8). RVFIN. hist. 10, 22 ara nusquam *erat* nec immolatio nec -a. ENNOD. opusc. 9, 7 p. 417, 22 (*transfertur ad ritus christianos*) procul hinc aberit lanista Iudaicus (*sc. circumcidens pueros*) . . .; Christi nostri -a infucata simplicitate conplentur. *β speciatim vergit in notionem q. e. libum, placenta* (*cf. s. v.* libum): PAVL. FEST. p. 40 comptum genus -is, quod ex farina conspersa faciebant. PORPH. Hor. epist. 1, 10, 10 quemadmodum fugitivus sacerdotis qui liba sit edere consuetus, . . . fastidio . . . -um panem tantum desiderat. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 236 fiunt . . . alia sacrificia . . . et aequalia -a cum hostiis expenduntur (*gr.* πέμματα σὺν ἱερείοις. *sed translator fortasse libationem hostiae additam intellegi voluit*). GLOSS.^{L} I Ansil. AD 565 adorea liba: farrea -a.

b *accedunt determinationes indicantes*: *α simulacrum, numen* (*cf. l. 67. p. 1258, 4*): PRIAP. 70, 7 -e mentulae comeso. ENNOD. opusc. 3, 16 p. 335, 1 *deus* deformem ac debilem a -bus suis mandat arceri (*cf. Vulg. lev. 21, 18* nec accedet ad ministerium eius, si caecus fuerit *eqs.*). ARATOR act. 2, 277 ne simulacra colant, quorum -a semper execranda forent. *β munus vel id, unde munus demitur* (*gen.; raro de p. 1258, 5. 15*): VAL. FL. 5, 192 patera sacri -a Bacchi rite ferens. SIL. 4, 827 superis quaeram -a belli (10, 551 primitias pugnae et laeti -a b. Hannibal . . . cremat . . . et tibi, Mars genitor, . . . arma electa dicat . . . turba virorum. 11, 376 leguntur . . . exuviae, fausti superis -a b.). STAT. Theb. 1, 513 ignes sopitum cinerem et tepidi -a sacri servabant. 4, 462 ferro signati capita et frugum -e puro . . . greges *hostiarum*. 12, 489 -a secta comarum. HIER. psalt. sec. Hebr. 16, 4 non litabo -a eorum (*sc. idolorum an gentilium?*) de sanguine (ITALA cod. 136 Cas. non colligam -a eorum a sanguine, *ubi praepositionem potius cum verbo coniungas*). PRVD. ham. praef. 28 insulsa terrae deferens -a. PAVL. NOL. carm. 21, 377 primae . . . -a barbae. PS. AVG. serm. ed. Mai 6, 2 sacrilegiis sanguinis . . . -um. MAR. VICTOR aleth. 2, 214 (*de Cain et Abel*) operum -a . . . prima dicare deo. *in imagine*: PS. ORIG. tract. 10 p. 108, 13 munda -a bonae conversationis. AVSON. 153, 45 p. 9 P. (= PAVL. NOL. carm. 5, 45) -a vitae intemerata. AMBR. exc. Sat. 1, 80 tibi *deo* . . . commendo animam *fratris*, tibi hostiam meam offero: . . . haec mei . . . -a praemitto. PAVL. NOL. carm. 18, 50 non vilia Christo pauperis obsequii -a. AVG. in psalm. 55, 12 aliquid de conscientia bona -is. LEO M. serm. 13 continentiae. PROSP. epigr. 15, 5 castorum . . . morum. VITA Amator. (BHL 356) 20 ut inter . . . precum . . . -a sui sit Ruptilii memor.

γ hostiam, ad quam -n additur (*nonnisi* VVLG., *cui in Itala Lugd. et Monac. respondet* litatio): VVLG. num. 6, 15 offeret . . . agnum . . . in holocaustum et ovem *eqs.* . . . ac -a singulorum (29, 18 sacrificia . . . et -a s. 29, 21. *al. cf.* 29, 11 eorum [IV reg. 16, 15. *al.*]. 29, 16 eius [29, 22. 25. *al.*]). II par. 29, 35 fuerunt . . . holocausta plurima adipes pacificorum et -a holocaustorum (*Itala cod. 91* in profusionibus).

2 *in usum libantis ipsius vel cuiuslibet hominis* (*accedit gen. rei libatae passim*): **a** *usu vario*: OV. epist. 4, 27 nova servatae carpes -a famae. SIL. 15, 262 tunc hasta viris, tunc Martia cuique vexilla . . . et praedae -a dantur. CENS. 1, 11 (*10 veteres* cum perceperant fruges, . . . deis libare instituerunt) a quo plura in litteris percepi, tibi haec exigua reddo -a. CHALC. praef. p. 4, 21 si tamquam -n aliquod (*i. librum meum*) ad degustandum auribus ibus atque animo tuo mitterem. AVSON. Mos. 444 fas mihi sacrum perstrinxisse amnem tenui -e Musae. SYMM. epist. 5, 70 inchoare -a litterarum. rel. 9, 8 legite senatus ac populi fausta suffragia . . . et quaedam -a publici in vos amoris accipite (*cf.* ENNOD. epist. 4, 2, 4 p. 98, 22 oblationem de -e caritatis accipere). VVLG. II Esdr. 12, 43 recensuerunt . . . viros . . . ad -a et ad primitias et ad decimas (*respicitur tributum ut* CAES. AREL. serm. 33, 1 redde . . . tributa pauperibus, offer -a sacerdotibus). EVSTATH. Basil. hex. 3, 10, 7 haec parva verborum proferri -a ([*gr.* τὰ μικρὰ ταῦτα λεχθῆναι]. ENNOD. opusc. 1, 93 p. 286, 15 quae tibi offerimus v. -a). MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 2 p. 379/80 *quae Noe aliisque evenerunt*, -a . . . quaedam erant et degustationes futurorum (*gr.* γεύματα *tantum*). **b** *c. respectu edendi, bibendi*: AVIEN. Arat. 1767 *apes* florum . . . -a . . . decerpunt. AMBR. (?) sacr. 5, 2, 11 *cella*, ubi bona -a, ubi boni odores, mella suavia *eqs.* VVLG. II Esdr. 10, 37 primitias ciborum nostrorum et -um nostrorum et poma . . . adferemus sacerdotibus. CLAVD. rapt. Pros. 2, 53 *infans* -a potat uberis. SACR. Leon. 16 (= 69 SACR. Greg. 132, 3. 136, 3. *al.*) corporis sacri et pretiosi sanguinis repleti -e (*spectat ad eucharistiam ut* PROSP. epigr. 72, 1 magnum praesidium est sacro -e pasci. ALC. AVIT. hom. 1, 4 p. 105, 9 aeterni -is. VITA Amator. [BHL 357] 8 eucharistiae -a sanguinis quoque dominici haustu confirmare). VEN. FORT. Mart. 2, 104 Martinus patera oblata ut bibit ore parumper, . . . partem -is imam presbytero tribuit. PASS. Macc. 5, 25 a sacrificiorum -bus temperare (*cf. 5, 19* sacrificio immolata gustare).

***lībāmentum,** -ī *n. a* libare. NOT. Tir. 109, 29. GLOSS. σπονδή. initiamentum. *inde a* VARRONE, CIC; *in hexam.* STAT.

i. quod libatur (*hic illic vergit in vim actionis libandi, e. g. l. 67*): 1 *in honorem deorum* (*in sermone* VVLG. *potius de sacrificio ciborum adhiberi* [*videtur disting.* liba *l. 70*], *at certe ad* σπονδήν *spectant l. 70. 83; cf. s. v.* libamen): **a** *nude ponitur*: VARRO Men. 567 *avis pullis* pancarpineo cibo coacto -a legens caduca victus (*'quae e -is ceciderunt' Bolisani ad l.; an ad 2?*). ling. 6, 54 ex mercibus -a proiecta (porrecta *Goetz*) sunt Herculi in aram. PLIN. nat. 37, 176 hac *ombria* in aras addita -a non amburi. IVST. 12, 10, 4 Oceano -a dedit. 18, 5, 4 mos erat Cypriis virgines . . . dotalem pecuniam quaesituras in quaestum ad litus maris mittere pro reliqua pudicitia -a Veneri soluturas. AMM. 23, 6, 35 antequam magus . . . -a diffunderet praecursoria. HIER. in Ioel 1, 9 p. 957^{A} nec sacrificiis nec -is rite celebratis. VVLG. lev. 9, 17 addens in sacrificio -a, quae pariter offeruntur (23, 13 caedetur agnus . . . in holocaustum domini et -a offerentur cum eo duae decimae similae conspersae oleo . . ., liba quoque vini *eqs. al.*). num. 15, 7 vinum ad -um (*Lugd.* in litationem). iud. 13, 23 holocaustum et -a (*Lugd. al.* sacrificium). *et saepius ibidem.* *per similitudinem de carmine*: STAT. silv. 3, 1, 164 haec ego . . . bacchatus ad aras -a tuli. **b** *accedit gen., pron. poss.*: CIC. rep. 2, 44 dona magnifica quasi -a praedarum Delphos ad Apollinem misit (*item indicatur munus vel id, unde munus demitur*: VAL. MAX. 2, 5, 5 primitiis [*var. l.* primitus] . . . et -is victus sui deos placabant. VVLG. num. 28, 14 -a . . . vini, quae per singulas fundenda sunt victimas [*Lugd.* litatio]). leg. 2, 29 ut sacrificiorum -a (liberamenta *sim. trad.*) serventur fetusque pecorum. STAT. Theb. 12, 88 accipe, nate (*i. Menoeceus*), tui nova -a triumphi (*sc. sceptrum et diadema*). VVLG. lev. 7, 29 qui offert victimam . . ., offerat simul et sacrificium, id est -a eius (*similiter indicatur hostia, ad quam -um additur*: 14, 20 ponet illud *holocaustum* in altari cum -is suis [*Lugd.* sacrificium, *item locis sequentibus*]. num. 8, 8 bovem . . . et -um eius

[Meijer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

similam oleo conspersam. 29, 14 offeretis ... agnos et in -is eorum similae oleo conspersae tres decimas. *al.*). RVFIN. in Ioel 2, 12—14 p. 1045[D] ('si ... relinquat post se benedictionem sacrificium et libamen domino') benedictionem, quae -is serviret altaris (*antea*: libatio).

2 *in usum libantis ipsius vel cuiuslibet hominis* (*accedit gen. passim*): SEN. epist. 84, 5 (*4* quae ex tenerrimis virentium florentiumque decerpserint *apes*) apes debemus imitari et quaecumque ex diversa lectione congessimus, separare ..., deinde ... in unum saporem varia illa confundere (*locum imitatur* MACR. Sat. 1 praef. 6). GELL. praef. 13 primitias quasdam et quasi -a ingenuarum artium dedimus. 16, 8, 15 hoc ... breve ex dialectica -um dedisse nunc satis erit. SYMM. epist. 5, 68, 1 ut honori numinum datur cornua sacrare cervorum ..., ita amicorum cultui dedicantur -a silvarum (*sc. a venantibus*). 9, 153 sportulam consulatus mei ... honori tuo debeo; hanc ... ad te misi orans, ut benigno animo sollemnia officii mei -a suscipias. THEOPHIL. ALEX. epist. 2 p. 221, 5 quasi -a quaedam fructuum bonorum (*i. librum meum*) reverencie tue mittere. ENNOD. epist. 2, 26, 1 p. 68, 8 haec ... paginalis commercii -a dedicavi. *Meijer.*

libanārius, -ī *m.* *a* libanum. *i. q. turarius*: NOT. Tir. 120, 18 (*trad.* libarius, *loco gemino* 132, 132 clibarius; *utroque loco antecedit vox* libanum; *eodem lapsu ibid. et 120, 16 et 132, 130 trad.* clibarius [*pro* clibanarius] *post* clibanum).

libanītis *f.*, λιβανῖτις. *nomen herbae q. e.* polion (*cf.* libanotis *infra l. 49*): PS. APVL. herb. 57 l. 6 *app. crit.* (*sed Ps. Diosc. Vind. 3, 110 p. 121, 13 ἐβενῖτις*).

libanochrūs *f.*, λιβανόχρους. *nomen lapidis*: PLIN. nat. 37, 170 (*cf.* 1, 37, 62).

libanōdēs (-oīd-), -es, λιβανώδης, -οειδής. *i. q. libani similis*: PLIN. nat. 14, 117 *vitis* -odes turis odore, ex qua dis prolibant. ORIBAS. syn. 2, 56, 59 La p. 127, 18 Mø. galvanus optimus est -oides.

*****libanōtis**, -idis *f.*, λιβανωτίς. *pro masc. est* DIOSC. 3, 82 p. 411, 6 -idis, qui. *de formis*: *nom.*: -tis PLIN. nat. 19, 187. 21, 58. -tidis DIOSC. 3, 82 p. 411, 6. -tida ORIBAS. syn. 9, 15, 5 La p. 299. *?* -tidus *l. 55*. *gen.*: -idis PLIN. nat. 20, 173. 26, 82 DIOSC. 2, 113 p. 223, 23. 3, 80 p. 410, 21. *al. ap. eundem.* -idos MARCELL. med. 7, 18 ORIBAS. syn. 3, 90 p. 869. *dat.*: -idi DIOSC. 1, 74 p. 40, 5 M. *acc.*: -ida PLIN. nat. 20, 172 -ida[m] (*antecedente* quam). CAEL. AVR. chron. 3, 4, 60. 63. *abl.*: -ide PLIN. nat. 1, 19, 62. 1, 20, 64. -ido DIOSC. 2, 87 p. 213, 13. -ida DIOSC. 3, 80 p. 410, 21. 3, 83 p. 411, 26. *forma erronea*: DIOSC. 4, 148 p. 70, 15 sucus ... si additu habuerit -ides (*gr. 4, 153, 4 σὺν λιβανωτῷ*).

nomen herbae q. e. rosmarinus (*cf. André, Lex. des termes de botan. s. v.*): PLIN. nat. 19, 187 (*cf.* 1, 19, 62) reddit ... -s odorem turis ...; -s locis putribus ... seritur semine; radicem habet olusatri, nihil ture differentem; usus eius ... stomacho saluberrimus; quidam eam nomine alio rosmarinum appellant. 20, 172 *cunila odorem habet* turis, quam -da[m] appellavimus. 20, 173 -dis alia genera suis locis dicentur. 21, 58 *conyzae* masculae radix a quibusdam -s appellatur, de qua diximus. 26, 82 *semen crethmi* odoratum ceu -s. MARCELL. med. 7, 18 -dos part(es) VI. 20, 23 polion herba, quae a quibusdam -s appellatur (*cf.* libanitis). PS. APVL. herb. 80 l. 30. 35sqq. DIOSC. 1, 74 p. 40, 5 M. 2, 87 p. 213, 13. 3, 80—83 p. 410, 21sqq. *al. ap. eundem.* CAEL. AVR. chron. 3, 4, 60. 63. 3, 5, 77 -dis (*ed. Rovillii in marg.*, libani *trad.*) herbae infusionem vel decoctionem. ORIBAS. syn. 3, 90 p. 869. 5, 22, 1 p. 63 eup. 2, 1 L 4. *al.* *dub. an huc pertineat* GLOSS. III 631, 2 ars⟨en⟩icon auripimentum -dus.

libanōtizo, -āre, λιβανωτίζω. *scrib. in codd.* liva-. *i. q. libanoti similem esse*: ORIBAS. syn. 2, 56, 4 La p. 120, 4 Mø. *ammoniacum* -at inglius (*i.* in glaebis, *gr. λιβανωτίζον τοῖς χόνδροις*).

libanōtus, -ī *m.*, λιβανωτός (*quae vox respondet, ubi nihil adnotatur*). *i. q. tus*: DIOSC. 1, 70 p. 33, 15 M. *corium libani* similis est -o (*gr. 1, 68, 5 δύναμιν ... ἔχει, ἣν καὶ ὁ λίβανος*). 2, 135 p. 229, 5 *sucus porri* aceto mixtus et -o (*gr. 2, 149, 3*). ORIBAS. syn. 2, 4 p. 95, 14 Mø. 2, 5 Aa p. 96, 5 eup. 2, 1 L 3.

libanum, -ī *n.* *et* libanus, -ī *m.* (VVLG.), λίβανον, -ος (*quae vox respondet, ubi nihil adnotatur*; λιβανωτός *l. 82. p. 1260, 13*). ISID. orig. 17, 8, 3 hoc *tus* et -um vocatum a monte Arabiae, ubi Sabaei sunt; nam mons eorum Libanus dicitur, ubi tura colliguntur. *scrib. in codd. etiam* liva- *passim*, olibanum PS. THEOD. PRISC. add. p. 302, 28 *in app. crit. ut* 305, 25. 345, 2 (*var. l.*). 351, 14. NOT. Tir. 120, 17. 132, 131. *nom.* -on MARCELL. med. 7, 19. *gen.* -u (*sec. gr.*) *in nomine collyrii* dia -u *et* GLOSS. *p. 1260, 16*. [*falso tradi vid.*: VVLG. IV Esdr. 15, 20 ab euro et a -o (*codd. ASM*, libie [*i.* libe, *a* lips] *cod. C recte*). CAEL. AVR. chron. 3, 5, 77 (*v. supra l. 52*). GLOSS. III 540, 42 (*v. p. 893, 52*). *obscurum*: GLOSS. V 506, 11 -um: pellem (pollinem *Heraeus in exemplari suo*).]

i. q. tus: 1 *de suco arboris*: CELS. 6, 6, 13 *collyrium*, quod dia -u vocatur (MARCELL. med. 8, 207, *ubi inter ingredientia est* turis masculi *quantum*. THEOD. PRISC. eup. faen. 32 INSCR. Dessau 8736. *fortasse huc etiam* ALEX. TRALL. 1, 96 *collyria*, qualia sunt limana et cignatia [*gr. p. 31 P. τό τε διὰ λιβάνου καλούμενον καὶ ὁ κύκνος*]). PALLAD. vet. med. 52, 1 -um (abanum *trad.*) amulum ... inunguis (*Hippiatr. gr. 11 p. 57, 15 λιβανωτοῦ ἀμύλου*). GAVDENT. serm. 8, 32 G. 'veni a Libano' (*cant. 4, 8*) id est a turificatione illa gentili, nam -um tus interpretamur ex graeco. VVLG. Sirach 24, 21 (*loq. Sapientia*) quasi -us non incisus (*obscurum, cf. vol. VII 1, 906, 54*) vaporavi habitationem meam (*gr. 24, 15 ὡς λιβάνου ἀτμίς. an de arbore?*). 39, 18 (*ad pios filios*) quasi -us odorem suavitatis habete (*gr. 39, 14 ὡς λίβανος*). RVFIN. Orig. in lev. 9, 8 p. 433, 25 -um nobis quaerendum est et et non qualecumque, sed dilucidum. MARCELL. med. 7, 18 -i candidissimi (*in explicatione praecepti* 7, 19 -on leucon, id est tus album). 20, 104 -i (*ibid.* -um ... tundendum). SORAN. app. p. 51 -um, id est tus masculum. OP. imperf. in Matth. 2 p. 642 -i obtulerunt odorem *reges Christum adorantes*, formam mundae orationis in odorem suavem spiritus sancti oblatae. GREG. TVR. glor. conf. 18 p. 758, 7 invenit ... validas de cereis guttas in modo -i odore nectareo efflagrare. ORIBAS. syn. 1, 19, 17 Aa p. 70, 1 Mø. admiscendum est ... -um (*gr. acc.*). 3, 105, 1 -i masculi (*gr. λιβανωτοῦ ἄρρενος*). eup. 4, 40 -u(m) (*gr. 4, 39, 1 λιβανωτόν*). LIB. iubil. 16, 24 *Abraham* incendens incensum compositionis -um et galbanum. GLOSS. III 567, 3 -i pulvis: libamannis (*i.* -i mannes; *cf.* GLOSS. med. ed. Heiberg p. 39, 21 -u mannes: thuris masculi pulveres).

2 *de arbore*: DIOSC. 1, 70 p. 30, 10 M. de corio -i: corium -i eligendum est (*gr. 1, 68, 5 φλοιὸς ... λιβάνου tantum*). *v. etiam l. 1.*

deriv.: libanarius. *cf.* libanitis, libanochrus, libano(i)des, libanotis, libanotizo, libanotus.

libanus *v.* libanum. *B.*

lībārius, -ī *m.* *a* libum. [*falso trad.* NOT. Tir. 132, 132 *pro* libanarius (*cf. falsam var. l. ibid.* 120, 18). *e coni. dub.* -i *pro* biberari SEN. epist. 56, 2 *vol. II 1954, 70.*] *i. qui liba fingit vel vendit*: CIL IV 1768 Verecunnus -us (*in muro externo templi Veneris ut* 1769 Pudens -us). IVV. 9, 109 (*enumerantur servi domini divitis*) -us, archimagiri, carptores (libr- *trad., corrigitur vulgo. an intellegendus cellarius, sc. libra carnes sim. appendens, coll. 6, 476 ubi* libraria *pro* lanipendia *usurpatur?*).

f. **lībāria**, -ae. INSCR. Libyca 1, 1953, 221 Livia -a (*nom. pr. est editori, dubitat Sordi apud Ruggiero, Diz. epigr.*). *Meijer.*

? **libatina** DIOSC. 4, 82 p. 46, 15 *inter nomina herbae q. e. ἑλξίνη. vix recte trad., cf. Ps. Diosc. Vind. 4, 85 p. 245, 8 κλύβατιν. fuitne* clibadion*?* *B.*

lībātio, -ōnis *f.* *a* libare. ISID. orig. 6, 19, 31 nunc ... immolatio panis et calicis convenit, -o autem tantummodo calicis oblatio est.

i. q. actio libandi (*potius ipsam rem libandam intellexeris e. g. l. 40. 45*): 1 *in honorem deorum, manium* (*gr. respondere solet σπονδή*): CIC. har. resp. 21 tui sacerdotii sunt ... ludi, -es epulaeque ludorum. FEST. p. 265 omnis vini -em ei deo (*i. Iovi*) dedicaverunt. APVL. mund. 35 diis sacrificatur, geniis ministratur, obi⟨t⟩is -e profunditur (*gr. χοαί*). ITALA exod. 30, 9 (Lugd.) frugem, hostiam et -em non libabitis super illud ([*Vulg.* liba]. VVLG. Ezech. 20, 28 [*Itala Weing. al.* libamina]). lev. 7, 14 (Wirc.) offeret ab ea unum de omnibus muneribus suis -em (*gr. ἀφαίρεμα, Lugd.* exceptionem, *Vulg.* pro primitiis). Esth. 14, 17 (p. 50, 31 Motzo) vinum -is eorum non bibi (*Vulg.* libaminum). Dan. 9, 27 (Tert. adv. Iud. 8, 6. *al.*) auferetur meum sacrificium et -o (*Weing.* supplicatio, *Vulg.* hostia et s.). Ioel 1, 9 (Weing.; *sim.* 1, 13 *ibid.*) ablata est hostia et -o (VVLG. sacrificium et -o [HIER. *ad l.*: quorum alterum de simila, alterum de vino offerre soliti erant. *v. p. 1257, 35*]). LACT. inst. 5, 19, 30 sanguis pecudum et fumus et inepta -o. VVLG. num. 28, 24 *odor* surget de holocausto et -bus singulorum (*cf.* 28, 31 omnia cum -bus suis. *Lugd.* litatio *utroque loco*). 29, 6. Sirach 30, 19 quid proderit -o idolo? nec enim manducat (*gr. κάρπωσις*). 50, 16 porrexit manum suam in -e et libavit de sanguine uvae (*gr. 15 σπονδεῖον, sed vix pro libatorio accipiendum*). ORIG. in Matth. 17, 6 p. 591, 20 locus -um. *per similitudinem*: HIL. trin. 6, 20 (*de Paulo*) in martyrio perfectae fidei consummata -o (10,-46 Paulo -o sua corona iustitiae est. *cf. Itala II Tim. 4, 6 necnon Phil. 2, 17 s. voce* libo). 2 *in usum libantis ipsius*: HIL. in Matth. 17, 1 (*ad 16, 28* mortem non gustabunt) ex conditione ... gustatus tenuem quandam fidelibus -em mortis ostendit *Christus apostolis*. PS. AMBR. paenit. 22 p. 996[B] suavis sit ... faucibus lethalis poculi ... confectio, ne amaritudinis prima -o revocet haurientem. SACR. Leon. 897 (= Gelas. 1, 28 p. 531) nos ... innovet tuae mensae ⌊sacrata⌋ -o (⌊ ⌋ *om.* Gelas. *de eucharistia sumenda ut* Greg. 38, 3 [= 190, 3] tui ... sacramenti -o sancta. 51, 3 sacramenti tui ... divina -o).

lībātor, -ōris *m.* *a* libare. *i. qui libat*: FRONTO p. 215, 15 v. d. H. (p. 226 N.) Numa ... nonne inter liba et decimas profanandas et suovetaurilia mactanda aetatem egit epulorum dictator, cenarum -r, feriarum promulgator?

lībātōria, (-ōrum) *n.* *a* libare. [*e coni. dub. pro* lab- CASSIOD. *p. 762, 51.*] *i. q. vasa, quibus libatur* (*fere pro gr. σπονδεῖα*): ITALA exod. 25, 29 (Lugd., Ottob.) phialas et -a et cyathos, in quibus libabis in eis (*Vulg.* turibula. *cf.* 38, 12 [Lugd.; *Vulg. 37, 16* turibula]. num. 4, 7 [Monac.; *Lugd.* litatoria, quibus litant, *Vulg.* crateras ad liba fundenda]). II par. 24, 14 (Complut.) fecerunt ... vasa ministratoria et -a aurata et inargentata (*gr. θυίσκας χρυσᾶς κτλ.*, *Vulg.* fialae quoque et cetera vasa aurea *eqs.*). III Esdr. 2, 13 (cod. Colbert. 630 Sabatier, *cf.* LIB. geneal. chron. I p. 181, 422 CASSIOD. Ios. antiq. 11, 15) -a aurea mille, paterae argenteae et fialae aureae *eqs.* I Macc. 1, 22 (rec. L = VVLG.) -a et fialas (*rec. B* pateras). CASSIOD. Ios. antiq. 10, 57. 12, 40. 117. *Meijer.*

lībella, -ae *f.* *a* libra *deminutive* (PAVL. FEST. p. 116. MAECIAN.

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

distrib. 74 -a dicta creditur quasi pusilla libra). *scribitur* lab- GLOSS.^{L} V Aa L 36. l *geminatam testatur* PRISC. gramm. II 110, 16. *abbreviatur* libel CIL VIII 17408, 4; lib (*nisi est* libra) CIL III 12032, 2. *legitur inde a* PLAVTO, CIC., LVCR., VARRONE, VITR. [*in linguis Romanicis masculini generis: it.* livello, *pedem.* livè(l); *francog. vet. et med.* livel, -eau, *wall.* lèvê, livia, *norm.* livé; *prov. vet., alvern.* livel; *vasc. vet.* lhebet; *cat.* llivell. *dissimili facta* l-: *francog. med.* nyvial, nevel, *francog.* niveau (> *prov., langued., aquitan., vasc.* nivel, *cat.* nivell [> *hisp., port.* nivel]; *pedem.* nivé, *langob.* nivél), *dial. wall., norm., pict., centr., loth. cf. M.-L. 5009. Battisti-Alessio III 2255. Wartburg V 294sqq. G.*] [*vix recte trad.* CATO agr. 15, *cf. Jüngst-Thielscher, Philol. 92, 1937, 335sqq.*]

i. q. libra parva: 1 *de nummo* (*ad rem v. Regling, RE XIII 14sq. De Ruggiero, Diz. Epigr. s. v.*): **a** *certo pretio neglecto respicitur vilitas* (*minus certe* CIC. *sub β*): *α in locutionibus q.s.* 'non (una) -a, ad -am' *sim.*: PLAVT. Capt. 947 (*331* unum nummum ne duis) mihi -am pro eo *servo* argenti ne duis; gratiis a me ut sit liber ducito (Pseud. 629 tibi -am a. numquam credam. *cf. 644* nummum credam nemini). Cas. 316 vobis invitis . . . una -a liber possum fieri (CIC. Verr. II 2, 26 ecquis Volcatio . . . unam -am dedisset?). Pseud. 98 quid ego ni fleam, quoi nec paratus nummus argenti siet neque -ai (-ae *trad.*) spes sit usquam gentium? 1146 -a nusquamst. CIC. Q. Rosc. 11 nisi planum facit, HS IↃↃↃ ad -am (-um *trad.*) sibi deberi, causam perdit. *β in formula testamenti sensu admodum dubio* (*cf.* '*ex asse heredem facere aliquem*' *sim., vol. V 2, 1121, 21sqq.*): CIC. Att. 7, 2, 3 fecit *in testamento* palam te (*sc. heredem*) ex -a (libertu *vel* libertum *trad.*), me ex teruncio. **b** *respicitur certum pretium parvum*: *α definitiones*: VARRO ling. 5, 174 nummi denarii decuma -a, quod libram pondo as valebat et erat ex argento parva; simbella, quod -ae dimidium, quod semis assis; terruncius a tribus unciis, quod -ae ut haec quarta pars, sic quadrans assis. 10, 38 (*exemplum analogiae*) eandem rationem habere assem ad semissem quam habet in arg[um]ento -a ad simbellam (singulas *trad.*). PLIN. nat. 33, 42 libralis, unde etiam nunc -a dicitur et dupondius, adpendebatur assis. MAECIAN. distrib. 65 semis hac nota scribitur —T, vocatur -a teruncius; est autem -a sestertii decima pars, teruncius quadragesima *eqs.* 66. 68sqq. 74. 76. DON. Ter. Phorm. 43 unciae unius duodecima pars -a dicebatur. GLOSS. -a et teruncium: diminutivo modo libra et tres uncias (*al. sim.*). *β cetera exempla*: TAB. cer. Pomp. (CIL IV 3340) 143, 10 sestertios mille sescentos quinquaginta nummos nummo -as quinque (*scribitur numeris in pag. exteriore*: HS ∞ DCLIS, *ubi* S *significat dimidium sestertii sc. quinque -as*). CIL VIII 17408, 4 (*aet. Hadriani*) ⟨stat⟩uam argenteam ex L̅I̅ CCCXXXV tribus libel(lis), sing(ula), terr(uncio) et aeris quad(rante). COD. Theod. 9, 3, 7 (= Iust. 1, 4, 9) victualem substantiam non habentibus *reis* faciant ministrari -is duobus aut tribus diurnis . . . decretis.

2 *de instrumento fabrili, quo planities examinatur* (*nisi de statera* PAVL. FEST. *infra; ad rem v. Brendel, RE Suppl. VII 415sqq.*; GLOSS. *σταθμίον. στάθμη*): LVCR. 4, 515 in fabrica, si pravast regula prima, normaque si fallax rectis regionibus exit, et -a aliqua si ex parti claudicat hilum, omnia mendose fieri . . . necesse est. VARRO rust. 1, 6, 6 locus is melior, qui totus aequabiliter in unam partem verget, quam is qui est ad -am aequos (VITR. 1, 6, 6 conlocetur ad -am . . . amusium . . ., aut locus ita expoliatur ad regulam et -am, ut amusium non desideretur [7, 1, 3 exacta pavimenta. 7, 4, 5 PLIN. nat. 36, 188]. 3, 4, 5. 3, 5, 8 capitulis . . . columnarum non ad -am, sed ad aequalem modulum conlocatis *sc. sec. stylobaten curvatum.* 10, 6, 1 *bis.* PLIN. nat. 36, 172 structuram ad normam et -am fieri, ad perpendiculum respondere oportet). PAVL. FEST. p. 74 deliberare a -a, qua quid perpenditur, dictum. COLVM. 3, 13, 12 sq. fabrilem -am superposuimus; . . . sive pronum seu resupinum est *solum*, . . . deprenditur, quippe . . . -a alterutrum ostendit (VEG. mil. 3, 20 p. 107, 22 ad similitudinem . . . A litterae vel -ae fabrilis acies . . . conponuntur). 8, 17, 3. PLIN. nat. 7, 198 normam . . . et -am . . . Theodorus Samius *invenit.*

3 *de pondere* (*huc spectare videtur* GLOSS. -a: exagium rectum, id est teruncium): AVG. serm. 242, 7, 10 appende macrum et robustum hominem; illum languore vix paucas -as appendentem, illum salubritate corporis multa pondo in carne sua gerentem.

compos.: simbella (sembella). *Keudel.*

libellāris, -e. *a* libellus. [*loco vix sano*: EPIST. pontif. Thiel Gelas. 36 -is incisus episcopi perhibetur inventus (*cf. quae adnotavit Wenzlowsky in translat. theod.*).] *i. q. libello compositus et divulgatus*: CONC. Tolet. a. 400 Mansi 3, 998^A *episcopi* -em direxere sententiam (POSSID. vita Aug. 12). LEO M. epist. 31, 4 Conc.^{S} II 4 p. 15, 8 ut per -em satisfactionem proprium damnet errorem. SIDON. epist. 9, 11, 7 -i opere confecto (*cf. ibid. 1* libellum, *5* libro). *n.* -e *pro subst. i. q. vas ad condendos libros aptum*: GREG. TVR. Franc. 4, 46 p. 118, 10 luricam . . . in -e (-i *var. l.*), quo charte abdi soleti sunt, recondit. p. 181, 12 in hoc -e.

libellārius, -a, -um. *a* libellus. *transit in gr.* (*byz.*) *λ(ε)ιβ(ελ)λάριος* (*et -ον pro subst.*). *i. q. ad libellum conductionis pertinens*: CASSIOD. var. 5, 7, 1 patrimonii nostri praedia . . . Thomati -o titulo commisisse, sed eum male amministrando *eqs.* GREG. M. epist. 2, 3 -o nomine *pensio monasterii cuiusdam minuitur* (*cf.* libellaticum).

libellāticum, -ī *n.* *a* libellus. *i. q. pensio, quae pro libellariis praediis quotannis exsolvitur* (*vix liber conductionis*): GREG. M. epist. 1, 42 p. 65, 31 *imperamus*, ut per commodum conductores in massis ecclesiae numquam fiant . . .; sed et ipsa etiam -a, prout summa pensionis fuerit, moderentur (*cf.* libellarius).

libellāticus, -ī *m.* *a* libellus. *i. q. homo Christianus, qui libellum de sacris paganis perpetratis accepit a magistratibus in persecutione Deciana*: CYPR. epist. 55, 13 p. 633, 2 nec tu existimes . . ., sicut quibus videtur, -os cum sacrificatis aequari oportere (*opp. item* 55, 17 p. 636, 7). 55, 14 p. 633, 15 quae inclementia est . . ., -os cum his, qui sacrificaverint, iungere, quando is, cui libellus acceptus est, dicat *eqs.* 55, 26 p. 644, 7 quando multo gravior et peior sit moechi quam -i causa, cum hic necessitate, ille voluntate peccaverit. *cf. p. 1267, 10.*

libellēnsis, -is *m.* *a* libellus. *transit in gr. λιβελλήσιος. e falsa interpretatione vocis gr.*: CONC.^{S} II 3, 1 p. 166, 11 (*a. 449*) sacri scrinii -ium sacrarumque cognitionum (*eadem ibid.* p. 167, 1, *sed* libellorum *codd. BN antiquae recensionis; gr. II 1, 1 p. 177, 4. 24 λιβέλλων*).] *nomen officii in sacro scrinio libellorum, fere i. q. magister libellorum, a libellis* (*apponitur subst. l. 20; ad rem v. Premerstein, RE XIII 24, 7sqq.*): EDICT. imp. Iulian. de salut. et sport. Num. (CIL VIII 17896, 47) -is in libello uno duos modios tritici vel duorum modiorum pretium debebit accipere. COD. Iust. 3, 24, 3 pr. (*a. 485/6*) viris devotissimis sacri nostri scrinii -bus sollemnia implentibus (12, 19, 14, 1 *a. 527.* NOVELL. Iust. 20, 7. *cf. ibid.* 35 pr. inter viros devotos *eqs.*). 7, 62, 32, 4a (*a. 440*) nostri . . . -es, quae apud arbitros gesta sunt, suscipiant *eqs.*

Felicius Romanus **libellicus** CIL XIII 1979. *obscurum; dub., an a* libellus *derivandum. significari unum e quinqueviris in persecutione Deciana magistratibus ad libellos recognoscendos adiunctis* (*cf.* libellaticus) *coni. Hirschfeld, Kl. Schr. 171sq.*

libellio, -ōnis *m.* *a* libellus. NON. p. 133, 26 -em ut tabellionem (*affertur* VARRO). *sim.* GLOSS. V 643, 54. 1 *qui libros componit*: VARRO Men. 256 tum ad me ferunt (fuerunt *codd. Nonii*), quod -em esse sciebant. GLOSS. II 257, 38 *βιβλιογράφος* librarius, -o. 2 *qui libros vendit* (*c. contemptu dictum. cf.* GLOSS. II 586, 37 -o: ubi codices venduntur ['*vertit βιβλιοπώλιον*' *Götz*]): STAT. silv. 4, 9, 21 Bruti senis oscitationes de capsa miseri -is emptum . . . donas. GLOSS. II 257, 39 *βιβλιοπώλης*.

libello, -āre. *a* libellus. *i.q. libello demonstrare*: PACIAN.(?) sim. carn. p. 119, 5 quid . . . euangelistae volunt, cum rivum sanguinis, qui esse non potest sine carne, per patriarchas . . . ad dominum usque -ant (*sc. genealogiis Matth. 1, 1sqq. Luc. 3, 23sqq.*; librant *corr. man. alt.*)? qui si vere per ipsorum traduces transfusionesque descendit *eqs.* (*cf. p. 124, 16 caro* per rubricarum notas lineasque descendens). *B.*

libellulus, -ī *m.* *a* libellus. *i. q. parvus liber* (*c. affectu modestiae dictum*): TERT. nat. 1, 20, 14 patet . . . vobis, quantum aperire potuerimus e pauculis istis -is, erroris inspectio *eqs.* adv. Marc. 2, 1 p. 333, 5 occasio reformandi opusculi huius, cui quid acciderit primo -o (libello *R*) praefati sumus, hoc quoque contulit nobis, uti duobus diis . . . suum cuique titulum et volumen distingueremus. FVLG. myth. 1 praef. p. 11, 3 in meis -is. MART. CAP. 3, 289 quantum . . . solo inditum -o potest probare serium fastidium.

⁎**libellus**, -ī *m.* *a* 1. liber. *de scriptura*: libelo DECRET. pontif. (CIL X 8259) 1, 7. *abbreviatur*: ? l(ibellis) CIL VI 627. lib(ello) PAP. Corp. 117 B 1 (*a. 150*). lib(ellorum) CIL XII 1524. NOT. Tir. 76, 20. *pro neutro habet* IOH. MAXENT. Conc.^{S} IV 2 p. 5, 43 (*cf. l. 58*). GLOSS. *βιβλίον. γραμματεῖον.* per -um: *διὰ βιβλιδίον. διὰ βιβλίον. δι' ἐπιστολιδίον. vix huc pertinet* GLOSS. III 370, 35 -um: *σκιάδιον* (*σκιαδρον cod.*; umbellum *coni. Ducange*). *legitur inde a* PLAVTO, VARRONE, CIC.; *abiit in sermonem gr. λίβελλος, -ον.* [*it.* livello '*pactum conductionis*'. *cf. M.-L. 5010. Battisti-Alessio III 2255. G.*] [*confund. c.* locellus MART. 10, 88, 1. *dub. trad.*: CATVLL. 55, 4 te campo quaesi[vi]mus in minore, te in circo, te in omnibus -is (tabernis *dett.*, ligellis *Guarino*), te in templo *eqs.* (*sunt qui de -is publice propositis accipiant, quod neque sensui neque seriei verborum convenit; alii metonymice pro taberna libraria positum esse contendunt collato Polluce 9, 47 τὸν τόπον* [*sc. ubi libri veneunt*] *τὰ βιβλία οἱ Ἀττικοὶ ὠνόμαζον, sed exempla Latina omnino desunt, cum neque* PRIAP. 2, 2 *neque* MART. 5, 20, 8, *qui testes afferuntur, huc pertineant*). APIC. 7, 259 (7, 1, 5 M.) callum, -i (labelli *vel* lumbelli *coniec. viri d.*), coticulae, ungellae (*ferculum formae convolutae intellexit Vollmer, sed ad partes corporis spectat series verborum*).]

I *de quolibet genere chirographorum*: A *generatim*:
1 *de -is ad alios certiores faciendos missis vel traditis, fere i. q. epistula* (*de relatione principis l. 80, mandatis ducis l. 81; cf.* PROP. *p. 1268, 74*): PLAVT. Pseud. 706 in -o hoc obsignato . . . pauxillulo (*716 al.*: epistulam. *cf.* CIC. Att. 11, 1, 1 signatum [LIV. perioch. 49 p. 60, 21]). CIC. Pis. 59 mitte ad eum *Caesarem* -um. BRVT. Cic. fam. 11, 11, 1 ut ex -is eius *Antonii* animadverti, qui in me inciderunt *eqs.* OV. epist. 11, 4 oblitus a dominae caede -us erit. 17, 145 quod tacito mando mea verba -o, fungitur officio littera nostra novo. SVET. Aug. 65, 2 de filia absens ac -o per quaestorem recitato notum senatui fecit. Tib. 18, 2 ut . . . praecepta sequentis diei omnia . . . per -os daret *militibus.* FRONTO p. 78, 19 v. d. H. (p. 83 N.) tardius tibi, domine, rescribo; tardius enim -um tuum apperui. AVR. Fronto p. 82, 8 v. d. H. (p. 87 N.) -um tuum accepi dimisso iam . . . eo, per quem fuerat allatus.

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Avson. 418, 4 p. 285 P. pagina . . . fausta salutigeris adscribens orsa -is (*syn.* epistula). 418, 33 p. 286 quis prohibet 'salve' atque 'vale' . . . scribere felicesque notas mandare -is? Ps. Sen. epist. Paul. 1 -o tuo lecto, id est de plurimis aliquas litteras, quas ad aliquam civitatem . . . direxisti. Hier. epist. 22, 2, 2. 22, 22, 3. 31, 2, 2 (*de epist. 22 ut* 52, 17, 1). 60, 11, 2 (*de epist. 52*). **2** *-i in usum proprium auctorum conscripti* (*sc. ad memoriam servandam vel ad evitandam temeritatem loquendi; iuxta* pugillares *l. 23. 30*): Cic. Phil. 1, 16 in commentariolis et chirographis et -is *Caesaris* se *Antonio* uno auctore prolatis ([*opp.* quae ille in aes incidit]. Att. 16, 16 C, 11 decretum C. recitatum est et multi praeterea -i C. prolati. *cf.* Phil. 1, 19 si quid memoriae causa rettulit in -um [*opp.* quod ad populum . . . tulit]. Att. 14, 14, 2 cui servire ipsi non potuimus, eius -is paremus). Qvint. inst. 10, 7, 31 hanc brevem adnotationem -osque, qui vel manu teneantur et ad quos interim respicere fas sit *oratori* (11, 2, 45 et admoneri et ad -um r. vitiosum. *cf.* 11, 3, 142 nisi si *manus* -um tenebit, quod non utique captandum est: videtur enim fateri memoriae diffidentiam). Tac. ann. 2, 30, 2 uni . . . -o manu Libonis nominibus Caesarum aut senatorum additas atroces vel occultas notas (*cf.* Svet. Cal. 49, 3 in secretis eius reperti sunt duo -i . . .; ambo nomina et notas continebant morti destinatorum). Plin. epist. 5, 13, 6 Nigrinus, tribunus plebis, recitavit *in senatu* -um disertum et gravem, quo questus est *eqs.* 6, 5, 6 et Celsus Nepoti ex -o respondit et Celso Nepos ex pugillaribus (Svet. Aug. 84, 2 sermones quoque cum singulis atque etiam cum Livia sua graviores non nisi scriptos et e -o habebat, ne plus minusve loqueretur ex tempore. Vit. 15, 2 eadem illa, verum e -o, testatus est. *cf. p. 1265, 75. 80 sqq.*). Svet. Iul. 56, 6 epistulae . . . eius *Caesaris* ad senatum extant, quas primum videtur ad paginas et formam memorialis -i convertisse, cum antea consules et duces non nisi transversa charta scriptas mitterent. Nero 52 pugillares -ique cum quibusdam notissimis versibus ipsius chirographo scriptis *eqs.* **3** *-i publice sparsi vel propositi* (*cf. p. 1264, 82. 1265, 61 sqq.*): **a** *in univ.*: Cic. Phil. 2, 97 gladiatorum -os (*cf.* Ov. ars 1, 167. Treb. Claud. 5, 5 habuit . . . tuus -us munerarius hoc nomen *Aureoli* in indice ludiorum). Petron. 28, 6 in cuius *ianuae* poste -us erat cum hac inscriptione fixus: '. . .' (Ivv. 12, 100 *orbis aegrotantibus* legitime fixis vestitur tota -is porticus, existunt qui promittant hecatomben. *cf.* Cod. Theod. 2, 14, 1, 2 ut -i aut tituli eorum *potentium* nominibus aedibus adfigantur alienis). Mart. 14, 137 (142), 1 si recitaturus dedero tibi forte -um (*sc. invitantem ut*: Tac. dial. 9, 3 *poeta recitaturus* et domum mutuatur et auditorium exstruit et subsellia conducit et -os dispergit. Plin. epist. 3, 18, 4 hunc librum cum amicis recitare voluissem, non per codicillos, non per -os, sed 'si commodum' . . . admoniti . . . convenerunt). Tac. ann. 4, 27, 1 auctor tumultus T. Curtisius . . . primo coetibus clandestinis . . ., mox positis propalam -is ad libertatem vocabat . . . servitia (*cf.* Vlp. dig. 47, 2, 43, 8 ut -um proponant continentem invenisse se et redditurum ei qui desideraverit *rem* [Fortvn. rhet. 1, 18 p. 95, 26 cuiusdam servus fugerat: -o proposito vel per praeconem nuntians dixit daturum se *eqs. cf. l. 56. 68. p. 1265, 66. al.*]). Svet. Iul. 41, 2 edebat per -os circum tribum missos scriptura brevi: 'Caesar dictator illi tribui; commendo vobis illum et illum, ut vestro suffragio suam dignitatem teneant'. Avson. 419, 50 p. 366, 324 P. litteras tuas, *quibus me consulem designasti*, si in omnibus pilis atque porticibus . . . instar edicti pendere mandavero, nonne tot statuis honorabor, quot fuerint paginae -orum? **b** *-i per ludibrium vel ad infamiam alicuius conscripti*: Sen. suas. 1, 6 complures contumeliosi -i proponebantur, . . . sicut ille, qui subscriptus statuae eius *Antonii* fuit *eqs.* (*cf. l. 63 et* Tac. hist. 2, 48, 1 -os epistulasque studio erga se aut in Vitellium contumeliis insignes). Tac. ann. 1, 72, 3 primus Augustus cognitionem de famosis -is specie legis eius tractavit, commotus Cassii Severi libidine, qua viros feminasque inlustres procacibus scriptis diffamaverat (Svet. Aug. 55 sparsos de se in curia. Satvrn. dig. 48, 19, 16 pr. Pavl. sent. 5, 4, 1 conviciis et f. -is. 5, 4, 17 qui f. -os in contumeliam alterius proposuerint. Dig. 47, 10 rubr. *al. accedit notio delationis sine nomine factae*: Edict. imp. Constant. de accus. [CIL III 12043] 37 placet . . . f. -os non admitti; qu(o)s sine nomine propositos si qui invenerit *eqs.* Cod. Theod. 9, 34 rubr. 9, 34, 1. 3. 5. *al. cf.* 9, 34, 4 famosa scribtio -orum, quae nomine accusatoris caret). Svet. Iul. 80, 2 peregrinis in senatum allectis, -us propositus est: 'bonum factum; ne quis senatori novo curiam monstrare velit' (*sim.* Vit. 14, 4 Dom. 14, 2). Aug. 55 qui -os aut carmina ad infamiam cuiuspiam sub alieno nomine edant (Gaivs inst. 3, 220 scripserit. Vlp. dig. 47, 10, 5, 9 -um ad i. alicuius pertinentem). Tib. 66 urebant insuper anxiam mentem varia undique convicia, nullo non damnatorum omne probri genus coram vel per -os in orchestra positos ingerente. Vlp. dig. 47, 10, 15, 29 si quis -o dato vel principi vel alicui famam alienam insectatus fuerit. Tert. nat. 1, 17, 5 festivos -os, quos statuae sciunt (*cf. l. 56*). **4** *-i rationem vel indicem continentes*: Cic. Verr. II 2, 182 duos . . . -os a L. Canuleio *publicano* missos sociis ex portu Syracusis, in quibus erat scripta ratio mensium complurium rerum exportatarum istius nomine sine portorio (*de isdem* 2, 183. 184 parvis. 185 pusilli et contempti. *cf.* Flor. epit. 4, 12, 44 thensaurorum rationes continentem). 4, 149 -um . . . . in quo istius furta Syracusana perscripta erant. Tac. ann. 1, 11, 3 *Tiberius* proferri -um recitarique iussit: (4) opes publicae continebantur, quantum civium sociorumque in armis, quot classes regna provinciae *eqs.* Pavl. dig. 39, 4, 4, 1. *determinantur per gen.*: Vlp. dig. 23, 3, 9, 3 si rerum -us marito detur . . . (nam mulier res, quas solet in usu habere . . . neque in dotem dat, in -um solet conferre eumque -um marito offerre, ut is subscribat, . . . et velut chirographum eius uxor retinet res, quae -o continentur, in domum eius se intulisse): *eqs.* Pavl. dig. 32, 99 pr. ex -is familiae. Rvric. epist. 2, 2 de -o dotis. *per comparationem de libro dei* (*cf. p. 1277, 46*): Ven. Fort. vita Albin. 1, 1 ut eius vita, quae immarcescibilibus meritis florere probatur caelestibus inpressa -is ad aedificationem plebis humanis etiam fixa conderetur in chartis. **5** *usu vario*: Cic. Att. 6, 1, 3 mandatorum . . . mihi -um dedit *Brutus*. 6, 1, 5 -um ipsius habeo, in quo est 'Salamini pecuniam debent M. Scaptio et P. Matinio, familiaribus meis'. 9, 13, 7 nos quae monstra cotidie legamus, intelliges ex illo -o (exilio -i *codd.*), qui ⟨i⟩n epistulam coniectus est. Tac. ann. 16, 14, 2 interceptis Antei litteris, furatus etiam -os, quibus dies genitalis eius et eventura secretis Pammenis occultabantur. Plin. epist. 9, 15, 1 tam multis undique rusticorum -is et tam querulis inquietor (*cf. 7, 30, 3* querelae rusticorum. *9, 36, 6 colonorum* agrestes querelae). Svet. Iul. 64 *Caesar* nando . . . evasit . . . elata laeva, ne -i quos tenebat madefierent (81, 4 Claud. 15, 4. Galba 21 manibus . . . articulari morbo distortissimis, ut . . . nec -os evolvere aut tenere omnino valeret). S. C. Iuvent. (dig. 5, 3, 20, 6) quae imperator . . . Hadrianus . . . -o complexus esset, quid fieri placeat (*sed Paul. dig. 5, 3, 22 et 5, 3, 40 pr.* in oratione divi Hadriani). Apvl. met. 6, 7, 5 *Venus* -um ei *Mercurio* porrigit, ubi Psyches nomen continebatur et cetera.

B *speciatim fere technice* (*cf. Premerstein, RE XIII 30 sqq.; graece respondet* βιβλίον *vel* λίβελλος, *ubi nihil aliud adnotatur*):
1 *de -is principi vel quibusdam magistratibus datis fere i. q. preces, supplicatio, petitio* (*cf. p. 1263, 75; huc spectare etiam quaedam infra allata vix negaverimus, cf. maxime p. 1266, 6 sqq. 42 et 1267, 26*):
a *respiciuntur petentes*: Cic. Att. 16, 16 A, 4 ut primum Buthrotium agrum proscriptum vidimus, commotus Atticus -um composuit; . . . eum -um Caesari dedi: . . . rescripsit Attico aequa eum postulare *eqs.* (Mart. 8, 82, 1 dante tibi turba querulos, Auguste, -os. Plin. epist. 10, 58, 3 Domitiano. 10, 59. 10, 81, 5 postulationum suarum -os. 10, 81, 6. 10, 92. Svet. Vit. 10, 1 Othoni. Vlp. dig. 46, 8, 21 principi [Pavl. dig. 2, 4, 15 p. vel praesidi. *al.*]). Bell. Alex. 52, 2 -um, quasi aliquid ab eo postularet, ut miles ei *Cassio pro praetore* tradit (Svet. Claud. 37, 1). Decret. decur. Pis. de C. Caesare (CIL XI 1421) 45 -o reddito im⟨p(eratori) Ca⟩esari Augusto (49). Mart. 8, 24, 1 si quid forte petam timido gracilique -o (Amm. 28, 1, 9 -o petiverunt oblato. Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 174, 6 per -os veniam petere [= I 5 p. 364, 27; *gr. I 1, 3 p. 34, 23* διὰ λιβέλλων]. *cf.* Plin. epist. 10, 81, 5 conplexurum se -o, quae rei publicae peteret). 8, 31, 3 supplicibus dominum lassare -is. Qvint. inst. 6, 3, 59 *Augustus* militi -um timide porrigenti (Svet. Aug. 53, 2 *eadem de re*). Ivv. 14, 193 vitem (*i. dignitatem centurionis*) posce -o (Svlp. Sev. chron. 2, 45, 3. *cf.* Tac. hist. 1, 44, 2 -os praemium exposcentium [Svet. Vit. 10, 1 *eadem de re*]). Plin. epist. 10, 106 per quem indulgentiam pro statu filiae suae implorat. Apvl. flor. 16 p. 72 per quem postulabat locum celebrem statuae meae. Call. dig. 42, 1, 33 Hadrianus aditus per -um (Cod. Theod. 5, 6, 3, 1). *al.* **b** *respiciuntur principes vel magistratus*: **α** *in univ.*: Sen. dial. 12 (11), 6, 5 (*ad Polybium*) audienda sunt tot hominum milia, tot disponendi -i *eqs.* Mart. 11, 1, 5 libros non legit ille *Parthenius*, sed -os (Traian. Plin. epist. 10, 60, 2 -os Furiae Primae accusatricis, item ipsius Archippi . . . legi. 10, 107 Svet. Aug. 45, 1. *al.*). Plin. epist. 10, 47, 2 exegi, ut quae dicebant . . . -o conplecterentur, quem tibi qualem acceperam misi (10, 59. 10, 106 Apvl. flor. 16 p. 72. *al.*). 10, 59 *ab accusatrice* acceptum -um his epistulis iunxi (10, 81, 6. 10, 83 *syn.* preces. *al.*). 10, 92 *Amisenorum* -um . . . his litteris subieci. **β** *-i subnotantur, rescribuntur sim.* (*cf.* Cic. *l. 33; fort. huc pertinet etiam* Traian. Plin. epist. 10, 107 -um rescripti, *ubi* -um rescriptum *legendum censent Kipp, Gesch. d. Quellen d. röm. Rechts*[3] *77 n. 47 et Wilcken, Hermes 55, 1920, 19 n. 3*): Plin. epist. 1, 10, 9 sedeo pro tribunali, subnoto -os, conficio tabulas *eqs.* Svet. Aug. 45, 1 Caesarem . . . reprehensum . . ., quod inter spectandum epistulis -isque legendis aut rescribendis vacaret (CIL III 12336, 3 *v. infra. cf.* Mavric. dig. 33, 2, 23 hoc . . . imperator Antoninus ad -um rescripsit [Call. dig. 1, 19, 3, 2. 49, 14, 2, 2. *al. cf.* Vlp. dig. 30, 41, 7 divorum fratrum . . . rescriptum ad -um Procliani]. Macer dig. 49, 5, 4 se -um principi dedisse et sacrum rescriptum expectare). 50 in diplomatibus -isque et epistolis signandis initio sphinge usus est *eqs.* Vlp. dig. 1, 16, 9, 1 ubi decretum necessarium est, per -um id expedire proconsul non poterit; omnia enim quaecumque causae cognitionem desiderant, per -um non possunt expediri. Pavl. dig. 4, 8, 32, 14 -o cuiusdam id querentis imperator Antoninus subscripsit posse eum *eqs.* (Lampr. Comm. 13, 7 Commodus in subscribendo tardus et neglegens, ita ut -is una forma multis subscriberet *eqs.* Cod. Iust. 1, 51, 2 *a. 320. cf.* Epist. procur. de salt. Bur. II [CIL VIII 10570] 4, 14 subscriptionem . . . ad -um suum datam [Epist. imp. Alex. Sev. dig. 48, 10, 29]). Capitol. Opil. 13, 1 cum Traianus numquam -is responderit (*ad rem cf. Mommsen, Ges. Schr. II 187 sq.*). **γ** *-i proponuntur* (*de re cf. Wilcken, APF 9, 1930, 15 sqq.*): Pap. Corp. 117 A (= B) 1 (*a. 150*) descriptum et recognitum ex -o proposito cum ali(i)s in portico Iuniae Ba . . ⟨. .⟩ .ae (CIL III 12336, 3

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

⟨e⟩x ⟨l⟩ibro ⟨li⟩bellorum rescript⟨o⟩rum a domino n(ostro) imp(eratore) ... Gordiano ...⟨e⟩t propo⟨s⟩it⟨o⟩rum ⟨R⟩oma⟨e⟩ in portic⟨u the⟩rmarum Tr⟨a⟩ianarum. *cf. 1267, 51*). c *officia vel officiales* (*v. Hirschfeld, Verwaltungsbeamte 318 sqq. Friedländer, Sittengesch.⁹ I 54 sq. IV 32 sqq. Premerstein, RE XIII 15 sqq.*): **α** a -is: ① *absolute*: Ⓐ *de officialibus aulae imperatoriae*: ① *auctores*: TAC. ann. 15, 35, 2 *Torquatus Silanus accusatur* habere, quos ab epistulis et -is et rationibus appellet, nomina summae curae et meditamenta. SVET. Nero 49, 3 Epaphrodito a -is (Dom. 14, 4). SPART. Hadr. 22, 8 ab epistulis et a -is primus equites Romanos habuit. LAMPR. Alex. 31, 1 postmeridianas horas subscriptioni et lectioni epistularum semper dedit, ita ut ab epistulis, ⟨a⟩ -is et a memoria semper adsisterent.
② *tituli*: CIL III 259 a -is et c⟨ensibus⟩ (IX 4453 *suppl. ex* XIII 1808. XI 5213 a c., a -is Aug(usti). XIV 5347 a -is et c. imp(eratoris) Antonini Aug(usti) Pii, ... a -is Antonini ... sub divo Hadriano. INSCR. Année épigr. 1954 n. 253). VI 8614. XI 5028 proc(uratori) imp(eratoris) a patrim(onio) et heredit(atibus) et a li⟨b⟩ell(is). XV 7444. Ⓑ *in administratione provinciarum* (*v. Grosse, Röm. Militärgesch. 135 sq. Premerstein, RE XIII 25 sq.*): NOT. dign. or. 20, 17 a -is (*sine additamento ut* 21, 13. 29, 16. 43, 12. *al.*). 28, 52 a -is sive subscribendarium (30, 4. 31, 73. 32, 50. *al.*). 37, 50 a -is sive regerendarium. *deest in Not. dign. occ.* Ⓒ *in officio praefecti praetorio* (*si recte solvit Mommsen*): CIL VI 627 T. Vibius Rufinus coh(ortis) IIII ⟨pr(aetoriae)⟩ ... a l(ibellis) p(raefecti) *eqs.* Ⓓ *in officio annonae* (*v. Hirschfeld, Verwaltungsbeamte 244 n. 1. Premerstein, RE XIII 20*): CIL VI 8474 (= 33727) a -is fisci frum(entarii) (8475). ② *indicatur gradus dignitatis*: CIL VI 180 proximus a -is. 1628 magistro a lib⟨ellis⟩, ⟨m⟩agistro a cen⟨sib(us)⟩. 8615 a -is adiutori (33741 ⟨adiut⟩ori a -is). 8616 custodi a -is. 8617 scriniario a -is. **β** magister -orum (*cf. l. 27. 45. 58*): CIL VI 1704 (*intra a. 323 et 337*) magistro censu(u)m, ... magistro -orum *eqs.* VI 510 (*a. 376*) m. libell(orum) et cognition(um) sacrarum *eqs.* NOT. dign. or. 1, 23. 19, 4. 10 m. -orum cognitiones et preces tractat (*eadem definitio* occ. 17, 13). occ. 1, 21. 17, 4 NOVELL. Theod. 1, 7 DIG. 1, 11, 1. **γ** proximus -orum (*cf. l. 27. 41*): AMM. 22, 9, 16 Thalassium ... ex proximo -orum. COD. Theod. 6, 26, 4 (= Iust. 12, 19, 1) proximos memoriae, epistularum ac -orum. *cf.* PAP. Preisigke Sammelb. I 2598 ὁ τῶν λιβέλλων πρόξιμος. **δ** scrinium -orum: ① *aulae imperatoriae*: COD. Theod. 6, 26, 1 in scriniis ... memoriae ..., epistularum ac -orum. 6, 26, 7. 6, 26, 12 sive ii de scrinio memoriae sive epistularum vel -orum ... comites fuerint. *al.* CONC.[S] II 2, 1 p. 56, 20 proximo sacri scrinii -orum et sacrae cognitionis ([*cf.* II 3, 1 p. 133, 12; *gr. II 1, 1 p. 149, 19 προξίμου τοῦ θείου σκρινίου τῶν λιβέλλων*]. COD. Iust. 10, 32, 67, 3). COD. Iust. 1, 17, 2, 9 (= DIG. de confirm. dig. 9; *cf.* COD. Iust. de cod. comp. 1 de cod. confirm. 2) magistrum scrinii -orum sacrarumque cognitionum (*gr. dig. l. c. ἀντιγραφέως τοῦ θείου σκρινίου τῶν τε θείων λιβέλλων καὶ τῶν βασιλικῶν διαγνώσεων.* CIL XII 1524 [*s. V in.*] ex magistro scrinii lib(ellorum)). 12, 19, 3 *a. 396.* 12, 19, 4 *a. 407.* 12, 19, 13 pr. sacrorum ... -orum (12, 19, 15, 1. 3. 4. 12, 59, 10, 5). *al.* ② *praefecti praetorio Africae*: COD. Iust. 1, 27, 1, 27. **ε** *minus technice*: TAC. ann. 16, 8, 1 Silanum increpuit ..., tamquam disponeret iam imperii curas praeficeretque rationibus et -is et epistulis libertos. TRYPH. dig. 20, 5, 12 pr. rescriptum est ab imperatore -os agente Papiniano. SPART. Pesc. 7, 4 *Paulus et Vlpianus* postea, cum unus ad memoriam alter ad -os paruisset, statim praefecti facti sunt. AMM. 20, 9, 8 magistrum ... officiorum ... Anatolium ordinavit -is antea respondentem. COD. Theod. 11, 16, 14 (= Iust. 10, 48, 11 pr.) eos, qui cum honore comitum, nomine magistrorum, memoriae praefuerint vel epistulis vel -is.

2 *in re iudiciaria*: **a** *latius de variis litteris, quae continent vel indicant*: **α** *missionem in bona* (*cf. Kaser, Röm. Zivilprozeßrecht 303 sq.*): CIC. Quinct. 27 -os Sex. Alfenus, procurator P. Quincti ... deicit (61 *bona proscribi* non passus est, -os deiecit. 63 -os... deiecisse, vadimonium promisisse. 73. SEN. benef. 4, 12, 2 spondeo pro iudicato et suspensis amici bonis -um deicio creditoribus eius me obligaturus). 50 cuius bona ex edicto possidentur, ...; de quo -i in celeberrimis locis proponuntur, *eqs.* **β** *nomina iudicum*: CIC. Verr. I 17 (*ad iudices*) -i nominum vestrorum consiliique huius in manibus erant omnium (*cf.* PS. ASCON. Verr. p. 210, 15 cum iurassent omnes *iudices*..., nomina eorum -is ... continebantur et ubique habebantur, ne pro selectis iudicibus ... aliqui suppositi corruptissime iudicarent. SCHOL. Cic. Gron. B p. 335, 32). PS. ASCON. Verr. p. 216, 14 *esse* interpolatos -os sortitionis iudicum. **γ** *testimonium sim.*: CIC. Cluent. 197 non illi in -is laudationum decreta miserunt, sed homines honestissimos ... hunc praesentes laudare voluerunt. APVL. apol. 57, 2 testimonium ex -o legi audisti ... Iuni Crassi (59, 1. *cf.* 59, 4 is *Crassus* tecum, Maxime, praesens per -um loquitur). **δ** *edictum praetoris* (?): MART. 10, 88, 1 omnes persequeris praetorum, Cotta, -os (locellos *var. l.*); accipis et ceras; officiosus homo es (*cf. Izaac ad l.*). **ε** *sententiam iudicis*: SVET. Nero 15, 1 in iuris dictione postulatoribus nisi sequenti die ac per -os, non temere respondit. ROMVL. fab. 48, 7 rec. gall. iudex ... de -o sententiam legit (PASS. Crispin. 4, 1. *cf.* COD. Theod. 11, 30, 40 omnem, quae de -o scribta recitatur, dici volumus atque esse sententiam ...; quidquid ... -i [-is *Mommsen*] absque documento et recitatione decernitur, praeiudicii loco ... putatur). COD. Theod. 4, 18(17), 4 sententia non valeat, quae ex -o data non fuerit (*cf.* COD. Iust. 7, 44, 2 pr. [*a. 371*] ut iudices ... sententias ponderatas ... in -um conferrent scriptasque ex -o partibus legerent).

b *strictius in actionibus instituendis, restaurandis sim.*: **α** *nude positum spectat ad*: ① *delationem vel accusationem* (*cf. p. 1263, 64*): VELL. 2, 57, 2 -i coniurationem nuntiantes dati (*sc. Caesari, ut*: SVET. Iul. 81, 4 -um ... insidiarum indicem ab obvio quodam porrectum -is ceteris, quos sinistra manu tenebat quasi mox lecturus, commiscuit. FLOR. epit. 4, 2, 94. *cf.* SVET. Cal. 15, 4 -um de salute sua oblatum *Caligulae*. Dom. 17, 1 *Domitiano* traditum). QVINT. inst. 12, 8, 5 quos componit aut litigator ... aut *advocatus* (IVV. 6, 244 accusat Manilia, si rea non est; conponunt *feminae* ipsae per se formantque -os *eqs.* MOD. dig. 47, 2, 73 Sempronia -os composuit quasi datura centurioni, ut ad officium transmitterentur *eqs.*). TAC. ann. 1, 74, 2 occultis -is saevitiae principis adrepit. 2, 29, 2 -os et auctores recitat Caesar ita moderans, ne lenire neve asperare crimina videretur. 2, 30, 1. 3, 16, 1. 3, 68, 1 -os divi Augusti de Voleso Messala ... factumque in eum senatus consultum (*cf.* PLIN. epist. 7, 27, 14 datus a Caro de me -us). PLIN. epist. 10, 96, 5 propositus est -us sine auctore multorum nomina continens (TRAIAN. Plin. epist. 10, 97, 2 s. a. ... propositi -i ⟨in⟩ nullo crimine locum habere debent). SVET. Cal. 30, 2 in ... senatores ... invectus est prolatis -is, quos crematos simulaverat. APVL. apol. 2, 3 dat -um nomine privigni mei (*seq.* proprio nomine accusationem delatam sustinere). 60, 3 prolatus est. 102, 9 -i vestri atrox principium ...: 'hunc ... reum apud te facere institui'. VLP. dig. 49, 1, 13 pr. appellanti nihil obesse, quod in -is, a qua parte sententiae appellaret, non significavit. PAVL. dig. 2, 4, 15 libertus adversus patronum dedit -um (AVG. gest. Pelag. 13, 29. CONC.[S] II 3, 2 p. 18, 5 obtulit. p. 27, 1 porrexerat. p. 27, 18 oblati sunt. *cf.* AVG. gest. Pelag. 21, 45 qui contra eum -um dederant [25, 62 p. 116, 24. CONC.[S] II 3, 1 p. 145, 15 accusante ... et -um c. eum dante]). 5, 2, 7 si comminatus tantum accusationem fuerit vel usque ad denuntiationem vel -i dationem praecesserit, *eqs.*: idque divus Pius de -i datione et denuntiatione rescripsit. *al.*
② *litis denuntiationem sim.*: VLP. dig. 2, 13, 1, 1 *actionem* edere est etiam copiam describendi facere: vel in -o complecti et dare vel dictare. 39, 2, 4, 6 totiens ... praetorem exigere denuntiationem intellegendum est, si sit cui denuntietur: ... si non sit, ... cessat haec pars edicti; est tamen tutius -um ad ipsas aedes proponere *eqs.* frg. Vat. 162 si is, qui potiorem nominavit, litteras petierit ad magistratus, ut conpellant eum venire, quem ... nominavit, ⟨postquam⟩ -os dedit, altera die litteras accipere debet *eqs.* (*cf.* 167 -os det et litteras petat). 166 -i ita formandi: '...'; ... fine talem clausulam addat: 'rogo, praetor, ... -os accipere digneris'. 167 si pro tribunali dabuntur, quinque, de plano quattuor dandi erunt (210).

β *accedunt determinationes fere sollemnes*: TAC. ann. 3, 44, 2 increpabant ... Tiberium, quod ... -is accusatorum insumeret operam (AMBR. obit. Valent. 18 HIER. adv. Rufin. 2, 11 p. 433[B]. *cf.* VLP. dig. 48, 5, 18, 1 accusatorios [48, 5, 30, 8]. COD. Iust. 9, 9, 17 pr. *a. 257* accusationis [GREG. M. epist. 5, 36 p. 318, 23]). VLP. dig. 48, 5, 2, 8 -os inscriptionum (PAVL. dig. 48, 2, 3 pr. inscriptionis. 48, 2, 3, 1). 49, 1, 1, 4 appellatorii (MARCIAN. dig. 49, 1, 5, 4 COD. Theod. 11, 30, 2. 11, 30, 56 = Iust. 7, 62, 28. CASSIOD. hist. 5, 34, 36; *Socr. 2, 40 p. 344[B] ἐκκλήτοις tantum.* COD. Iust. 7, 62, 6, 5. 7, 62, 12 *a. 314. al. cf.* LEO M. epist. 23, 1 Conc.[S] II 4 p. 5, 2 appellationis [*gr. II 1, 2 p. 46, 29 λίβελλον ἔκκλητον ut in seqq.* 44, 3 *ibid.* p. 20, 30. CONC.[S] II 2, 1 p. 24, 2; *cf.* II 3, 1 p. 10, 27. CASSIOD. hist. 5, 34, 35; *Socr. 2, 40 p. 344[A] ἐκκλήτου βιβλίον*]). frg. Vat. 156 contestatorios (LEO M. epist. 23, 1 Conc.[S] II 4 p. 5, 3; *gr. II 1, 2 p. 46, 30 διαμαρτυρίας λιβέλλους*). SYMM. rel. 32, 4 provocationis (*i. appellationis*). COD. Theod. 2, 14, 1, 3 (= Iust. 2, 14, 1, 3) contradictoriis -is aut titulis. 9, 6, 2 delationum (*cf.* 10, 10, 7 delatorios). 11, 8, 3, 1 (= Iust. 1, 55, 9, 1) querellae propriae -um conscribtum ... in frequentioribus civitatum locis adfigendum. 11, 30, 8 pr. refutatorii (11, 30, 24. 29 RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 162, 7 COD. Iust. 7, 62, 39, 1a. 7, 63, 5, 2). COD. Iust. 3, 1, 16 recusationis (3, 1, 18). 7, 40, 3 pr. conventionis (7, 40, 3, 3 INST. Iust. 4, 6, 24). DIG. 49, 6 rubr. de -is dimissoriis, qui apostoli dicuntur (*sed Marcian. ibid. pr.* litteras dimissorias).

c *generalia vel ambigua*: CIC. Att. 15, 24 *Silii* causam composui; eum -um tibi misi (*de eadem re 15, 23* cui ὑπόμνημα compositum). HOR. sat. 1, 4, 66 Sulcius acer ambulat et Caprius, rauci male cumque -is (PORPH.: acerrimi delatores et causidici fuisse traduntur ...; 'cum -is' autem, ⟨in⟩ quibus adnotant, quae deferunt. *sed potest etiam de -is delatoriis intellegi, cf. Kießling-Heinze ad l.*). SEN. frg. 36 sunt qui ad vadimonia sua deos advocent, sunt qui -os offerant et illos causam suam doceant. MART. 5, 51, 1 hic, qui -is praegravem gerit laevam, notariorum quem premit chorus levis, qui codicillis hinc et inde prolatis epistolisque commodat gravem vultum *eqs.* QVINT. inst. 6, 2, 5 hoc *proprium oratoris opus* non docet litigator, hoc causarum -is non continetur. IVV. 7, 107 quid causidicis civilia praestent officia et magno comites in fasce -i? *in titulo libri*: DIG. tit. libr. 25, 60 *Pauli* de iure -orum.

3 *ap. Christianos* (*quatenus usus Christianus a communi non differt, exempla supra inseruimus*): **a** *de litteris martyrum, quibus lapsi ecclesiae reconciliandi commendantur* (*fusius de re agit Tert. pudic*

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

22; cf. etiam mart. 1, 6 quam pacem quidam in ecclesia non habentes a martyribus in carcere exorare consueverunt): CYPR. epist. 15, 4 ut nominatim designetis eos, quibus pacem dari desideratis; audio enim quibusdam sic -os fieri, ut dicatur 'communicet ille cum suis'; ... *ita enim* possunt nobis ... triceni ... offerri, qui propinqui ... esse adseverentur eius qui accepit -um (18, 1 qui -os a martyribus acceperunt et praerogativa eorum apud deum adiuvari possunt. 19, 2 *bis.* 20, 3 *bis.* 33, 2). 20, 2 p. 528, 5 confessores ... deprecatione conrumpere, ut sine ullo discrimine ... darentur cotidie -orum milia contra euangelii legem. 27, 1 p. 541, 3. 10. 14 (*l. 6 et 9* litteras). **b** *de instrumentis nonnumquam etiam pecunia emptis, quibus Decio imperante sacrificium deis imperii factum esse probabatur* (*v.* libellatici *et Premerstein, RE XIII 46 sq.*): CYPR. epist. 20, 2 p. 528, 2 qui sacrilegis contactibus manus suas adque ora maculassent vel nefandis -is nihilominus conscientiam polluissent (67, 6. *cf.* 30, 3 nefariorum). 55, 3 qui -is conscientiam suam maculaverint vel nefanda sacrificia commiserint (55, 14 p. 634, 2 qui -o maculatus est. 59, 9 vel sacrificio vel -o. *cf.* 55, 10 -i ... labe maculatum. 67, 6 -i maculam). 55, 14 p. 633, 16. 19 cum occasio -i fuisset oblata (Fort. 11). 67, 1 -is idolatriae commaculatos (67, 6 contaminati). laps. 27 qui etsi nefandis sacrificiis manus non contaminaverunt, -is tamen conscientiam miscuerunt. 28 nullo sacrificii aut -i facinore constricti. **c** *de litteris, quae dantur de miraculis martyrum ab hominibus mirabiliter sanatis (cf. Lucius, Anfänge des Heiligenkults 284, 1. Harnack, SB Berl. 1910, 106 sqq. Reitzenstein, Hist. Monach. u. Hist. Laus. 89 n. 3; exemplum exstat* AVG. serm. 322 rogo, ... papa Augustine, ut hunc -um meum, quem ex praecepto tuo obtuli, sanctae plebi iubeas recitari): AVG. civ. 22, 8 p. 577, 20 D. nec ... omnia *miracula Stephani* colligi poterunt, sed tantum de quibus -i dati sunt (*ibid.* l. 26 de his, quae mirabiliter facta sunt. p. 578, l. 7 serm. 319, 6, 6. 321), qui recitarentur in populis (p. 578, 7. p. 579, 10. p. 580, 32 narrationis eius -um. p. 581, 8 serm. 322). p. 581, 3 cum eorum legeretur -us. serm. 286, 8, 7 de -is miraculorum martyrum, quae in conspectu vestro leguntur. 320. 322. **d** *varia*: LIB. pontif. p. 114, 21 ut, si invenirent conplicem Petri Acacium, iterum damnarent eos, si non, offerrent -um paenitentiae. p. 116, 8 sub satisfactione -i purgatum Mesenum episcopum (p. 117, 1 si non penitens sub satisfactionem -i postularet paenitentiam). CONC.^{S} I 5 p. 356, 29 cessionis suae ... obtulit -um (*gr. I 1, 7 p. 124, 3* παραιτήσεως ... βιβλίον). IOH. MAXENT. Conc.^{S} IV 2 p. 3, 1 incipit -us fidei oblatus legatis apostolicae sedis Constantinopolim *eqs.* (*cf.* p. 5, 43 Flavianus ... episcopus in -o, quod de fide sua Theodosio dedit imperatori. GREG. M. epist. 6, 15 p. 395, 2 -us, quem delegatis ... iudicibus optulit, rectae fidei ... concordat. 6, 62 p. 438, 8. 18).

4 *de variis instrumentis, quae continent vel indicant*: **a** *definitionem locorum per arbitrum ex compromisso*: SENT. Helvidi Prisci (CIL IX 2827) 8 cum -us vetus ab actoribus Histoniensium prolatus sit ... et in eo scriptum fuerit eorum locorum, de quibus agitur, factam definitionem per Q. Coelium Gallum (*de eodem* l. 24 propter vetustatem -i interrupti in ea parte). **b** *dimissionem collegii funeraticii Alburnensis*: TAB. cer. Dac. (CIL III p. 925) int. 1 (= ext.) descriptum et recognitum factum ex -o, qui propositus erat Alb(urno) maiori ad statione⟨m⟩ Resculi *eqs.* (*cf. p. 1264, 83*). int. 6 (= ext. 10) *magister collegii et duo quaestores* posito hoc -o publice testantur (int. 18 = ext. 24 per hunc -um). **c** *divortium matrimonii*: -us divortii: PAPIN. dig. 24, 2, 7. -us repudii (*gr. respondet fere* βιβλίον ἀποστασίου): ITALA deut. 24, 1 (Tert. adv. Marc. 4, 34 p. 533, 8; *cf.* VVLG.) si sumserit quis uxorem ... et evenerit non invenire eam apud eum gratiam ..., scribet -um r. (*Lugd.* librum) et dabit in manu eius et dimittet illam de domo sua. Is. 50, 1 (Rufin. Orig. in exod. 8, 5 p. 228, 17) -us r. matris vestrae, quo dimisi eam (*Vulg.* liber). Matth. 5, 31 (cod. aur. *al.* = VVLG.) quicumque dimiserit uxorem suam, det illi -um r. (*cod. a al.* repudium, *gr.* ἀποστάσιον). 19, 7 (cod. c *al.* = VVLG.; *cod. a al.* librum). Marc. 10, 4 (cod. a c = VVLG.). VVLG. deut. 24, 3 (*Lugd.* librum). Ier. 3, 8. RVFIN. hist. 4, 17, 5 mulier -o ei *marito* r. dato discedit (*Iustin. apol. 2, 2* ῥεπούδιον). *al.* **d** *supremam voluntatem, fideicommissum*: VLP. dig. 43, 5, 1 pr. (*edict. praet.*) si -us aliudve quid relictum esse dicetur (*antea*: tabulas ... ad causam testamenti ... pertinentes). COD. Iust. 6, 42, 22 (*a. 293*) et in epistula vel brevi -o vel sine scriptura, immo etiam nutu fideicomissum relinqui posse adhibitis testibus nulla dubitatio est. **e** *pactum conductionis* (*cf.* COD. Theod. 5, 13, 4, 1 hi ..., quos commoditas praediorum ad eadem postulanda sollicitat, adeant tuae dicationis officium et modum suae deliberationis indicent per -os. *v. etiam* libellarius, libellaticum): GREG. M. epist. 1, 42 p. 63, 12 volumus, ut securitatis -os ita de pensionibus facias, quatenus inprimas, dicens, tantam pensionem unumquemque debere persolvere. 8, 32 p. 34, 20 castrum ... in solo iuris monasterii ... esse fundatum atque ob hoc habitantes illic factis -is solaticum singulis annis expondisse persolvere (9, 194 p. 182, 13 ad tres siliquas aureas f. -is ei vineolam ipsam locare). 9, 78 p. 95, 4 voluerat ... possessionem iuris ecclesiastici sub specie -orum tenere.

II *de libris* (-us *et* liber *opponuntur c. respectu argumenti p. 1264, 54, c. resp. magnitudinis p. 1268, 23. 25. 27. 82; ceterum distingui videntur ex affectu loquentis p. 1268, 51. 54. 61. 67; promiscue ponuntur p. 1270, 13 sqq.; sing.* -us *non nisi de singulis voluminibus ideoque vix ad totum corpus metamorphoseon referri potest* Ov. trist. 1, 7, 33 *p. 1269, 41*):

A *vi deminutiva sim. plus minusve perspicua*: 1 *in univ.*:

a *significatur forma parva, exigua*: CIC. de orat. 1, 94 (*verba Antonii*) scripsi ... quodam in -o, qui me ... invito excidit *eqs.* (*de eodem opusculo*: 1, 206. 3, 189. Brut. 163 illum de ratione dicendi sane exilem -um. *cf. de orat. 1, 208* commentarium). 1, 195 bibliothecas ... omnium philosophorum unus mihi videtur XII tabularum -us ... et auctoritatis pondere et utilitatis ubertate superare (*simili oppositione*: fam. 5, 12, 7 unus ... Xenophontis -us in eo rege *Agesilao* laudando facile omnes imagines omnium statuasque superavit. PLIN. epist. 3, 10, 3 neque ... adfectibus meis uno -o carissimam mihi et sanctissimam memoriam prosequi satis est). top. 62 hunc -um. ac. 2, 135 *Crantoris* 'de luctu' est ... non magnus, verum aureolus et ... ad verbum ediscendus -us. EPIST. imp. Aug. Suet. vita Hor. p. 47, 7 pertulit ad me Onysius -um tuum ...; vereri ... mihi videris, ne maiores -i tui sint quam ipse es. Ov. ars 3, 206 est mihi, quo dixi vestrae medicamina formae, parvus, sed cura grande, -us, opus (PALLAD. ins. 3 bis septem parvos, opus agricolare, -os. VEG. mil. 1 praef. MART. CAP. 3, 221. IORD. Rom. 4 uno ... et hoc parvissimo -o ... iungens ei aliud volumen *eqs. al.*). Ib. 449 exiguo (*de Ibide Callimachi*). MART. 1, 45, 1 brevibus (12, 1, 3. 12, 11, 7 QVINT. inst. 2, 13, 15. TREB. trig. tyr. 1, 2 in unum ... et quidem brevem. *al. cf.* SCAVR. gramm. VII 33, 11 brevitatem huius -i). 2, 1, 3 quis te *CCC epigrammata complectentem* ferret ..., liber? at nunc succincti quae sint bona disce -i. 2, 6, 10 tam macer -us, nullo crassior ut sit umbilico. 10, 1, 2 si nimius videor ... esse liber, legito pauca: -us ero. CYPR. testim. praef. p. 35, 10 ita ... sermo conpositus et -us conpendio breviante digestus est, ut *eqs.* (*opp. p. 36, 5* liber longior). AVSON. 327, 1 p. 115 P. carminis incompti tenuem ... -um (*de carm. 328—331*). HIER. epist. 49, 20, 1 ad ea respondere nolui, ne ... -i excedere magnitudinem ... viderer (*cf.* GENNAD. vir. ill. 50 epistulas in modum -orum consolatorias [86]). **b** *sublucent potius affectus loquentis*: α *contemptio* (*cf. etiam infra l. 71*): CIC. Arch. 26 ipsi illi philosophi etiam in iis -is, quos de contemnenda gloria scribunt, nomen suum inscribunt. Sest. 110 nihil sane Attici iuvabant anagnostae, -i pro vino etiam saepe oppignerabantur. de orat. 1, 105 ex homine omnium ... eloquentissimo atque ex eo, qui non in -is, sed in maximis causis et in hoc domicilio imperii et gloriae sit ... princeps. 3, 121 non est paucorum -orum hoc munus, ut ii qui scripserunt de dicendi ratione arbitrantur (*cf.* 3, 122 aliquid de oratoris arte paucis praecipiunt -is eosque rhetoricos inscribunt. QVINT. inst. 2, 13, 15 si quem ex his, qui breves plerumque circumferuntur, artis -um edidicerint). leg. 1, 14 ut -os conficiam de stillicidiorum ac de parietum iure? ... quae ... sunt humiliora quam illa quae a nobis exspectari puto. fin. 4, 22 quae est igitur ista philosophia, quae communi more in foro loquitur, in -is suo? LIV. 29, 19, 12 *Scipionem* cum pallio crepidisque inambulare in gymnasio, -is eum palaestraeque operam dare. PLIN. nat. 34, 108 *medici* quotiens incidēre in -os componere ex his volentes aliqua, hoc est inpendio miserorum experiri commentaria, credunt Seplasiae. β *amor*: CIC. top. 1 cum ... in bibliotheca separatim uterque nostrum ad suum studium -os, quos vellet, evolveret, incidisti in Aristotelis Topica quaedam, quae sunt ab illo pluribus libris explicata. Att. 12, 3, 1 ego me interea cum -is (SEN. epist. 67, 2 c. -is mihi plurimus sermo est. PLIN. epist. 1, 9, 5 mecum tantum et c. -is loquor; o rectam sinceramque vitam *eqs. cf.* CIC. fam. 16, 18, 3 horologium mittam et libros ...; sed tu nullosne tecum -os?). MART. 2, 48, 3 tabulamque calculosque et paucos, sed ut eligam, -os ...: haec praesta mihi ... et thermas tibi habe Veronianas. PLIN. epist. 1, 22, 11 qua *sollicitudine* liberatus Laurentinum meum, hoc est -os et pugillares studiosumque otium, repetam (9, 6, 1 omne hoc tempus inter p. ac -os iucundissima quiete transmisi). γ *modestia*: SEN. contr. 2 praef. 5 in hunc ... -um (*de ipsius libro ut* 4 praef. 1). PLIN. nat. praef. 12 (*I* libros naturalis historiae) meae quidem temeritati accessit hoc quoque, quod levioris operae hos tibi *Vespasiano* dedicavi -os (QVEROL. p. 4, 18 R. *cf.* FIRM. math. 1 prooem. 1 tibi hos -os, Mavorti ..., me dicaturum esse). 26. PLIN. epist. 1, 2, 6 -i, quos emisimus, dicuntur in manibus esse, quamvis iam gratiam novitatis exuerint. 4, 19, 2 *uxor* meos -os habet, lectitat, ediscit etiam (4, 26, 1. 6, 7, 1. 9, 11, 2 [*I* libris *de scriptis amici*]. *al.* VOPISC. Car. 21, 2 *scriptor rerum gestarum* habiturus meos -os ministros eloquii. *cf.* FVLG. aet. mund. p. 130, 2 hoc nostrum ... -um).

2 *de singulis carminibus* (*huc transit* CIC. Arch. 25 cum ei *Sullae* -um malus poeta ... subiecisset [*distinguitur* epigramma]. *vix recte Bickel, RhM. 93, 1950, 108 huc trahit etiam* ELEG. in Maecen. 1, 37 PROP. 2, 13, 25. 3, 2, 15 Ov. trist. 3, 3, 77): PROP. 1, 11, 19 ignosces ..., si quid tibi triste -i attulerint nostri (*'carmina vel epistolae versibus scriptae' Enk ad l.*). STAT. silv. 1 praef. dubitavi ..., an hos -os, qui mihi subito calore et quadam festinandi voluptate fluxerunt, ... congregatos ipse dimitterem (*de singulis carminibus volumini inserendis ut: ibid.* primus -us ...; sequitur -us Rutilio ... dedicatus. 2 praef. in arborem *Melioris* ... et psittacum ... a me leves -os quasi epigrammatis loco scriptos. 3 praef. (*ter*). *ceterum occurrunt in his praefationibus pro* -us *synonyma* opusculum, ecloga, carmen, opus; *totum volumen significatur voce q. e.* liber). AVSON. 321, 1 p. 259, 1 P. -um, quem ad nepotulum meum ... instar protreptici luseram (*de carm. 322*). 335, 1 p. 196, 1 P. latebat inter nugas meas -us ignobilis (*de carm. 336 ut ibid.* 2 p. 197, 15 P.

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

iste nugator -us). COMM. instr. 1, 22, 13 unde non hoc curo disputari parvo -o (2, 39 [35], 25 omnia non possum comprehendere p. -o; curiositas docti inveniet nomen *poetae* in isto *i. in acrostichide huius carminis*).

? 3 de singulis libri capitibus (*si quidem editioni Mignei fides habenda*): VITAE patr. 5 *praefigitur singulis capitulis* -us primus. -us secundus *et sic deinceps* (*ut* 6; *sed gr. sec. epitomen Photii bibl. cod. 198* κεφάλαιον. *cf. 7* caput primum *eqs.*).

B *vi deminutiva sim. non perspicua vel evanida i. q.* **liber**:

1 *exempla ambigua*: **a** *de libris poetarum* (*maxime ap.* OV. *et* MART., *ap. quos tamen et* liber *saepe legitur; fere in fine hexametri vel hendecasyllabi; de plur. in primo libro Martialis v. Lehmann, Antike Martialausgaben 16*): VARRO Men. 59 cum Quintipor Clodius tot comoedias . . . fecerit . . ., ego unum -um non 'edolem', ut ait Ennius? rust. 3, 2, 17 L. Albuccius . . ., cuius Luciliano charactere sunt -i. CATVLL. 1, 1 lepidum novum -um, arida modo pumice expolitum (*cf. p. 1270, 26 et* LYGD. 1, 9 lutea . . . niveum involvat membrana -um, pumicet et [pumex et *G m. sec.*] canas tondeat ante comas. 1, 17 cultum [MART. 8, 72, 3 nondum murice cultus asperoque morsu pumicis aridi politus]. OV. trist. 1, 1, 9 felices ornent haec instrumenta -os [ANTH. 783, 7]). 1, 8, 14, 12 horribilem et sacrum -um (*fort. de anthologia malorum carminum, v. Kroll ad l.; de simili ioco* STAT. silv. 4, 9, 1 quod -um misisti mihi, Grype, pro -o). DIRAE 26 multum nostris cantata -is optima silvarum (34 OV. am. 2, 17, 33 Pont. 1, 8, 9. *al.* MART. 1, 4, 1. 1, 29, 1. *al.* IVV. 1, 86). HOR. sat. 1, 4, 71 (*v. p. 1266, 70 quae praecedunt*) cur metuas me *tamquam delatorem*? nulla taberna meos habeat neque pila -os (1, 10, 92 PROP. 2, 25, 3. 3, 2, 15 OV. trist. 4, 1, 1. 5, 1, 1. 5, 9, 3 MART. 1 praef. 1, 2, 1. 1, 35, 14. *al.*). 1, 10, 41 (*de comoedia*) arguta meretrice . . . comis . . . -os. ELEG. in Maecen. 1, 37 marmora Maeonii (*pars codd.*, Mimnermi *Bickel, RhM. 93, 1950, 107 sq.; alii alia*) vincent monimenta -i (*cf.* OV. trist. 3, 3, 77 maiora -i et diuturna magis sunt monimenta mihi). PRIAP. 2, 2 horto carmina digna, non -o. 4, 2 ex Elephantidos -is (MART. 12, 43, 4 molles). PROP. 1, 9, 13 tristis istos compone -os (*sc. Thebaidos sim., de quibus 9* grave . . . carmen. *cf.* MART. 7, 29, 5 doctos sepone -os, carmina . . . dum lego parva). 2, 13, 25 sat mea sat magna est (sit magna *codd.*), si tres sint pompa -i, quos ego Persephonae maxima dona feram (*vix recte Bickel l. c. 108 -i ad singulas elegias refert*). 3, 3, 19. 3, 9, 43 inter Callimachi . . . -os. OV. ars 3, 47 illos *viros* artifices gemini fecere -i (*sc. artis ut* trist. 2, 245). rem. 1 huius . . . titulum . . . -i. Ib. 51 (*de Ibide ut* 639). trist. 1, 7, 19 (*de libris metamorphoseon ut* 1, 7, 33 in prima fronte -i [*i. in initio primi voluminis, v. Luck ad l. et vol. VI 1, 1363, 11*; primi *Heinsius*]). *al.* PHAEDR. 1 prol. 3. 3 prol. 1. 4 prol. 14 quartum (*cf. infra l. 77 et* MART. 6, 1, 1 sextus. 10, 2, 1 decimi. 12, 4 [5], 1 undecimi . . . decimique. *al.*). 4, 7, 3 PERS. 1, 120. MART. 1, 1, 3 argutis epigrammaton -is (1, 117, 3). 7, 97, 8 Turni nobilibus . . . -is (*i. saturis*). 11, 15, 3 sq. (*syn.* chartae *ut* 12, 95, 1 sq.). 14, 2, 1 quo vis cumque loco potes hunc finire -um: versibus explicitum est omne duobus opus. *et saepe.* QVINT. inst. 8, 6, 73 Cicero . . . in quodam ioculari -o (*seq. distichon*). PLIN. epist. 3, 15, 1 *de carminibus Silii Proculi.* 4, 14, 10 *de hendecasyllabis suis, quos ibidem vocat* opusculum (7, 4, 9 *ubi 8* volumen). *al.* **b** *de operibus prosa oratione conscriptis*: CIC. de orat. 1, 242 nisi . . . Scaevolae tu -is aut praeceptis soceri tui causam . . . defendisti (*cf.* POMPON. dig. 1, 2, 2, 39). Tusc. 3, 43 Socraticum -um (*cf.* HOR. epod. 8, 15 Stoici). epist. 1, 1, 37 laudis amore tumes: sunt certa piacula, quae te ter pure lecto poterunt recreare -o. AETNA 538 -i, Herclite, tui. IVV. 13, 19 sacris quae dat praecepta -is, . . . sapientia. BOETH. cons. 1, 1, 6 W. dextra . . . eius *Philosophiae* -os . . . gestabat). BRVT. Cic. ad Brut. 2, 5 (9, 3 Sj.), 4 legi orationes duas tuas . . .: nescio, animi an ingenii tui maior in his -is laus contineatur. SEN. contr. 10 praef. 3 *Scaurus* orationes septem edidit . . .; bene cum illo ignis egerat, sed exstant -i, qui cum fama eius pugnant. 8 bellum . . . -um. SCRIB. LARG. praef. p. 6, 6 nec sequitur nos nisi necessarius admodum numerus -orum (*sc. in itinere, cf.* APVL. apol. 63 morem mihi habeo, quoque eam, simulacrum alicuius dei inter -os conditum gestare). 97 *compositio* Tiberio Caesari per -um scriptum ad eum ⟨data⟩ (*de eodem* 98). PLIN. nat. praef. 28 -os, quos de grammatica edidi (SVET. Dom. 18, 2 de cura capillorum. TREB. trig. tyr. 33, 8 de vita principum. *cf.* TERT. anim. 55, 5 habes . . . de paradiso a nobis -um. carn. 12 l. 28 quem scripsimus de testimonio animae. CLAVD. MAM. anim. praef. p. 18, 4 quos de animae statu condidi. *al.*). PLIN. epist. 5, 10, 2 (*syn.* opus, volumina). 7, 12, 1. 6 SVET. Iul. 56, 7 Claud. 2, 2. Vit. 1, 2 -us quo continetur *eqs.* (gramm. 4, 2 Cornelius . . . Nepos -o, q. distinguit litteratum ab erudito. TERT. carn. 7 l. 5 adv. Val. 6 p. 182, 20. *al.*). gramm. 11, 1 *P. Valerius Cato* -o, cui est titulus 'indignatio'. 24, 2. *al.* TERT. carn. 25 l. 10 resurrectio nostrae carnis alio -o defendenda (adv. Marc. 1, 1 p. 292, 6). adv. Marc. 2, 27 p. 374, 21. 3, 1 p. 377, 18 quod . . . primo -o intexui (HIL. trin. 4, 2 OPTAT. 3, 8 p. 92, 2. *al. cf. supra l. 43. p. 1270, 37 et* HIL. trin. 4, 1 anterioribus. 6, 8 superioribus [*al.*]. OPTAT. 3, 1 p. 67, 2 secundo. MART. CAP. 3, 222 prioris. OROS. hist. 1, 21, 21 huic volumini . . . finis hic sit, ut . . . sequens -us incipiat. *al.*). Scap. 1, 2. *al.* *distinguuntur* opus, opusculum: HIL. trin. 1, 20 ita totius operis modum temperavimus, ut . . . legentium profectibus . . . -orum ordo succederet. AVG. ord. 1, 8, 26 omnia nostrae lucubrationis opuscula in hanc -i partem contulimus (*at* EVTYCH. gramm. V 447, 12 opusculum hoc ad discernendas pertinens coniugationes duobus -is inclusi). **c** *de libris in cultu deorum (dei) adhibitis*: *paganorum*: ACT. lud. saec. Sept. Sev. 1, 6 ex q⟨ibus Maniliu⟩s Fus⟨cu⟩s mag(ister) collegii *XV virum sacris faciundis* ex -o ⟨l⟩egit. ACT. Arv. a. 218 a 32 sacerdotes clusi, succincti, -is acceptis, carmen descindentes tripodaverunt in verba haec: '. . .'; (38) post tripodationem . . . -os receperunt (*repetitur fere isdem verbis* a. 219, 3. 4). *Christianorum*: GREG. TVR. Franc. 2, 22 ablato . . . sibi nequiter -o, per quem sacrosancta sollemnia agere consueverat *sanctus Sidonius.* vit. patr. 16, 2 p. 725, 16 *sanctus Venantius* ad missarum celebranda sollemnia invitatur dixitque fratribus: 'iam . . . oculi mei caligine obteguntur nec possum -um aspicere *eqs.*'

2 *exempla certa*: **a** *variandi gratia ponitur iuxta* liber: CIC. Cluent. 141 cum singulis -is, quos M. Brutus . . . de iure civili reliquit (*de isdem* de orat. 2, 223 *ubi seq.* ex libro primo: '. . .' *eqs.* deinde ex libro secundo: '. . .' *eqs.*). de orat. 1, 85 in eorum *rhetorum* . . . -is (libris *var. l.; cf. 1, 86* in eorum libris). VARRO frg. Aug. civ. 7, 17 p. 295, 16 D. in hoc -o (*Aug. antea*: libro). HOR. epist. 1, 13, 4 ne . . . odium . . . -is . . . importes (*2* volumina. *13* fasciculum . . . librorum). OV. am. 1 praef. 1 qui modo Nasonis fueramus quinque -i, tres sumus (*sc. amorum ut* 3, 8, 5 cum pulchre dominae nostri placuere -i, quo licuit libris, non licet ire mihi. *ars 3, 343* libris). fast. 1, 724 cum . . . suo finem mense -us habet (*sc. fastorum ut* trist. 2, 549 [*syn.* volumen]. *at fast. 2, 2* liber. *2, 863* libro). trist. 1, 11, 1 toto . . . -o (*sc. tristium ut* 3, 14, 51. 4, 1, 1. 5, 1, 1. *al. at* liber *1, 1, 1. 15*). MART. 4, 10, 1 dum novus est nec adhuc rasa mihi fronte -us (*5* comitetur Punica librum spongea). 5, 2, 5 lascivos lege quattuor -os: quintus cum domino liber iocatur. 8, 1, 3 nuda recede Venus, non est tuus iste -us (*1* liber). 8, 3, 1 quinque satis fuerant, nam sex septemve -i est nimium (*4* teritur noster ubique liber). 11, 16, 7 nostri . . . -i (*9* meum . . . librum). QVINT. inst. 1, 7, 35 *Messala* quosdam totos -os non verbis modo singulis, sed etiam litteris dedit (*at 1, 7, 23* a Messala in libro de s littera). PLIN. epist. 7, 30, 4 -os meos de ultione Helvidi (*9, 13, 1* libros, quos de Helvidii ultione composui). ITALA apoc. 10, 10 (Primas.) cum accepissem -um de manu angeli (*gr.* βιβλαρίδιον *ut in cetero contextu, Vulg.* librum *ut 10, 9* [= *Primas.*]. *de eodem* VVLG. apoc. 10, 2 -um [*Primas., cod. g* librum]). VVLG. num. 5, 23 in -o (*Lugd.* in libro). SIDON. epist. 9, 16, 1 hic nonus -us (*9, 1, 1* hic liber nonus octo superiorum voluminibus accrescat). *al.*

b longus -us: MART. 3, 68, 11 si bene te novi, longum iam lassa -um ponebas, totum nunc studiosa legis. 10, 18 (17), 5 mensorum longis . . . -is. 11, 108, 1 quamvis tam longo possis satur esse -o, lector. PRVD. c. Symm. 1, 656 iam tempus iter longi cohibere -i, ne tractum sine fine ferat fastidium carmen.

determinationes ad A et B: **1** *gen.*: CIC. de orat. 1, 195 XII tabularum. MART. 10, 18 (17), 5 mensorum. QVINT. inst. 2, 13, 15 artis *rhetoricae.* SVET. gramm. 21, 4 *C. Melissi* -os 'ineptiarum', qui nunc 'iocorum' inscribuntur. LACT. ira 23, 2 *Sibyllarum* omnium -i (*antea*: volumina). AVSON. 327, 1 p. 115 P. carminis incompti. HIER. epist. 52, 17, 1 virginitatis (*i. epist. 22*). RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 77, 32 proverbiorum (*cf.* p. 82, 8 de -o iudicum [*seq.* regnorum libro]. 2 p. 169, 20 in -o duodecim prophetarum. in num. 27, 1 p. 256, 10 -us Hester aut Iudith vel etiam Tobiae). **2** *adi.*: CIC. de orat. 3, 122 rhetoricos. Tusc. 3, 43 Socraticum (*cf.* HOR. epod. 8, 15 Stoici). QVINT. inst. 8, 6, 73 ioculari. IVV. 3, 206 Graecos. 13, 62 Tuscis. SVET. gramm. 11, 3 grammaticos. RVFIN. Greg. Naz. orat. praef. 4 apologeticum. PRVD. apoth. 15 euangelici. AVG. adv. Don. 33, 56 p. 158, 3 consulares. **3** *praepos.*: de (*cf. p. 1269, 66*): CIC. de orat. 2, 223 tres patris Bruti de iure civili -os. Brut. 163 *Antonii* illum de ratione dicendi . . . -um. PLIN. epist. 7, 30, 4 -os meos de ultione Helvidi. VEG. mil. 2 praef. -um de dilectu atque exercitatione tironum. HIER. epist. 49, 14, 13 *Ambrosius* in tribus -is de virginibus. POMP. gramm. V 109, 34 est -us de syllabis *sc. Sinnii Capitonis.* adversus: TERT. carn 8 l. 12 est nobis et a. illos *Apelleiacos* -us.

III *de materia, in qua scribitur*: CINNA carm. frg. 11 *Arati* carmina . . . levis in aridulo malvae descripta -o (*i. in parvo volumine e malvarum cortice facto; cf. Isid. p. 1272, 70 et v. Birt, Kritik u. Hermeneutik 252 f.*). AVSON. 34, 3 p. 310 P. si tineas cariemque pati te, charta, necesse est, incipe versiculis ante perire meis; 'malo', inquis, 'tineis'; sapis, aerumnose -e *eqs.* 416, 23 p. 283 P. Lacedaemoniam scytalen imitare, -i segmina Pergamei tereti circumdata ligno perpetuo inscribens versu.

in lusu verborum c. bellus *p. 1269, 62.*

deriv.: libellaris, libellarius, libellaticum, libellaticus, libellensis, ?libellicus, libellio, libello, libellulus. *v. Kamptz.*

libēns *v.* libet.

libentia, -ae *f.* *a* libet (GLOSS.). *scrib.* lub- *in codd.* PLAVT., IVL. VAL., SERV. auct., GLOSS. *fere i. q.* voluptas, *gratia sim.* (*quasi persona est ap.* PLAVT. *priore loco, cf. Latte, RE XIII 1534 sq.; occurrit plur. ap.* GELL. = MACR.): PLAVT. Asin. 268 ubi ego nunc Libanum requiram aut . . . filium, ut ego illos lubentiores faciam (*sc. adventu meo*) quam -a est? Stich. 278 onustum pectus porto laetitia -aque. GELL. 15, 2, 7 (= MACR. Sat. 2, 8, 8) cui -ae gratiaeque omnes conviviorum incognitae sint (*Plato leg. 647 d* ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις). IVL. VAL. 1, 4 p. 9, 20 draco, ut -am sui proderet, . . . caput in sinum mulieris

[*B.*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

extendit. 1, 29 p. 38, 23 prout cuique ad -am impetus fuit, . . . domuum penetralia invasere. 3, 45 p. 153, 2 (*loq. Amazones*) ubi fuerit ad -am, nubimus. SERV. auct. Aen. 1, 720 p. 200, 14 *Venus* Lubentina, quae -am mentibus novam praestat, quamvis alii hanc Lubiam dicant. MART. CAP. 8, 804 tantos cachinnos . . . tulere . . ., ut . . . alios . . . in petulantis proruptionis sonitum effusique cachinni -am provocarint.

deriv: libentiose.

libentiōsē *adv.* *a* libentia. *i. q. libenti animo, voluptuose*: HIST. Apoll. rec. B 39 p. 81, 6 videns eos *nautas* unanimes discumbere ait 'quod omnes tam -e discumbitis . . .' (rec. A licenter [*var. l.* libenter, *sic rec. C*]. *cf. recc. ABC 40* libenti animo). *B.*

1. *liber, -brī *m.* [*cf. lituan.* lúobas, *russ.* lub, *alban.* ljabë, *germ. vet.* louft, *quae omnia fere librum arboris significant. Sch.*] *derivatur a* liberare *infra l. 44.* *de scriptura*: leber QVINT. inst. 1, 4, 17 *priscum esse testatur. abbreviatur* l *vel* lib *saepius in codd. acc. pl.* -brs CIL XII 2040. NOT. Tir. 76, 19. *de formis*: *abl. pl.* -eis LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 155 ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 105. 117. *neutr. generis*: *acc. pl.* -a PETRON. 46, 7 (*in sermone liberti*). *acc. sg.* TYCON. in apoc. 293 B. -um, quod. *nom. sg.* -um GLOSS. II 472, 23 φλοιός: cortex, -um, suber (*item nom. potius intellegas* III 25, 3 βιβλίον: -um [198, 31. 352, 20]. V 554, 5 -um: lignum rasum. *vix huc spectat* ITALA II par. 17, 9 [Lucif. Athan. 1, 22 p. 104, 27; *acc.* -um c. misit *versus 7ⁱ coniunxisse videtur Lucifer, verba scripturae paulo brevius complectens*]). *genus masculinum testantur* EXC. Bob. gramm. I 552, 29 DVB. NOM. gramm. V 581, 32 GRAMM. suppl. 100, 7. *quantitatem* lī- *testatur* PROB. cath. gramm. IV 12, 3 (*affertur* VERG. ecl. 10, 67). libr- *ap. poetas longum, breve invenimus non nisi* CATVLL. 44, 21 HOR. sat. 1, 10, 63 epist. 2, 1, 217 SER. SAMM. 771. *legitur inde a* PLAVTO. [*1) liber arboris: val.* lăor, lior (?); *rom.* livərə, ívolo. *2)* 'βιβλίον': *francoprov.* laivrə *etc.*, *delph.* łurẹ. (> *hibern. vet.* lebor, *cymr.* llyfr, *bret.* leor). *ceterae formae Romanicae plus minusve e latinitate pendent*: *it.* libro (*haud inerudite*: *tusc. vet.* lìvoro, livro, liro, *umbr. vet.* livero); *francog.* livre; *prov.* libre; *vasc.* libi; *cat.* llibre; *hisp.*, *port.* libro. *cf. M.-L. 5011. Battisti-Alessio III 2223. Wartburg V 298 sqq. G.*]

I *de -o arboris fere i. q. interior pars corticis vel ipse cortex* (*in usu ab exteriore cortice distinguitur non nisi infra l. 79; per abundantiam poeticam* cortex -i *l. 73. p. 1272, 26*): **A** *testimonia*: NON. p. 451, 19 -um pro cortice Vergilius (*affertur* georg. 2, 77 *ut* SCHOL. Verg. Medic. ecl. 10, 67 -r interior, cor⟨tex ex⟩terior). SERV. ecl. 10, 67 -r corticis pars interior. Aen. 11, 554 -r dicitur interior corticis pars, quae ligno cohaeret (*affertur* ecl. 10, 67) . . .; unde et -r dicitur, in quo scribimus, quia ante usum chartae vel membranae de -is arborum volumina . . . conpaginabantur (*inde* ISID. orig. 6, 13, 3. *cf.* CASSIOD. inst. 2 praef. 4 -r . . . dictus est a -o, id est arboris cortice dempto atque liberato, ubi ante inventionem cartarum antiqui carmina describebant [ISID. orig. 17, 6, 16 a l. cortice, id est ablato: est enim medium quiddam inter lignum et corticem. *inde* GLOSS. V 217, 25]. GRAMM. suppl. 100, 19 GLOSS. V 369, 1). CASSIOD. var. 11, 38, 4 priscorum opuscula -os appellavit antiquitas; nam hodie quoque -um virentis ligni vocitamus exuvias. LYD. mens. 1, 28 ὅθεν κῶδιξ τὸ βιβλίον· κῶδιξ δὲ κυρίως ὁ φιτρὸς παρ' αὐτοῖς καλεῖται, καὶ λίβερ τὸ βιβλίον· λίβερ δὲ ὁ φλοιός ἐστι κυρίως. GLOSS. -r: φλοῦς. -um: φλοιός. lignum rasum.

B *exempla*: **1** *-r in arbore haerens* (*in metamorphosi l. 77 sq.*): **a** *respicitur in inserendo*: CATO agr. 40, 2 cum *ramum inserendum* praecides, caveto, ne -um convellas (*cf. ibid.* ne -r frangatur. 45, 1 ne -r laboret. 45, 2 ne -um scindas. COLVM. 5, 11, 3 [= arb. 26, 3] ne -um laedas). 40, 3 surculum praeacutum inter -um et stirpem artito (*cf.* COLVM. 5, 11, 1 [= arb. 26, 1] inter -um et materiam). *ibid.* -um ad -um vorsum facito. 40, 4. 42 inde -um scalpro eximito, alterum -um cum gemma . . . adponito. 45, 3. VERG. georg. 2, 77 aliena ex arbore germen includunt udoque docent inolescere -o (*cf.* SYMM. or. 3, 6 alienum germen includit, ut . . . praesegmina coagulo -i uvidioris inolescant). COLVM. 4, 29, 1 quae *stirpium genera* firmioris et sucosioris -i sunt (*cf.* 5, 11, 8 [= arb. 26, 7] quae humidum sucosumque et validum -um habent). 5, 10, 6 (= arb. 20, 1) semina . . . sine ulceribus, integro -o. 5, 10, 20 amygdala si parum ferax erit, forata arbore lapidem adigito et ita -um arboris inolescere sinito (*eadem fere* arb. 25, 1. *cf.* PALLAD. 2, 15, 9 silicem sic inseramus, ut -o tegente claudatur). 5, 11, 7 (= arb. 26, 6) ut -um seminis -o arboris aequalem facias. arb. 27, 1 eos tantum surculos posse coalescere, qui sint cortice ac -o et fructu consimiles . . . arboribus. PLIN. nat. 17, 110. 112. *in imag.* (*sec. Rom. 11, 17*): PRVD. apoth. 341 ecce tibi *olivae i. Iudaeis* inserto revirescit nunc oleastro *i. paganis* truncus et externi vestitur cortice -i. **b** *usu vario*: CIC. nat. deor. 2, 120 obducuntur . . . -o aut cortice trunci. VERG. ecl. 10, 67 cum moriens alta -r aret in ulmo (*cf.* COLVM. 5, 6, 12 antequam -um demittit *ulmus*. 11, 2, 37 remittunt [11, 2, 41]). OV. met. 1, 549 mollia cinguntur tenui praecordia *Daphnes* -o (*cf.* 9, 389 per candida mollis colla *Dryopes* -r serpit). SEN. nat. 2, 52, 2 *fulminis vis* summos cortices dissipat, interiores -os . . . rumpit ac scindit. PLIN. nat. 16, 126 *cortex* -is similis ceraso. *al.*

2 *-r ex arbore demptus adhibetur*: **a** *ad ligandum sim.*: CATO agr. 33, 5 *salicti* -um conservato, cum opus erit in vinea, ex eo in aquam coicito, alligato (40, 4. VARRO rust. 2, 2, 16 *agnos ad palos*). 41, 2 obliquo inter sese medullam cum medulla -o colligato (VARRO rust. 1, 8, 4. COLVM. 7, 10, 2 *venam suis rescissam* saligneo -o vel etiam ulmeo). VARRO rust. 1, 41, 2 *insitione facta* -o obligandum. VERG. Aen. 11, 554 huic *hastae* natam -o et silvestri subere clausam implicat (*i. -o suberis; cf. l. 26*). COLVM. 4, 29, 10 alii viminibus obstringunt, nonnulli circumdant -o fissuram, plurimi ligant iunco. 5, 11, 6 cum . . . surculos . . . demiseris, -o ulmi vel iunco aut vimine arborem constringito (*cf.* arb. 26, 5 adstringito). arb. 8, 2 -o vel vimine ligato. IVV. 6, 263 quanta poplitibus sedeat quam denso fascia -o (*sc. ocrearum loco*). SERV. auct. georg. 3, 93 -r philyrinus . . ., quo coronae illigantur. **b** *ad scribendum*: CVRT. 8, 9, 15 -i arborum teneri haud secus quam chartae litterarum notas capiunt (PLIN. nat. 13, 69 in palmarum foliis primo scriptitatum, dein quarundam a. -is. HIER. epist. 8, 1 scriptores a -is a. librarios vocavere [*antea*: in corticibus a.]). CALP. ecl. 3, 44 cerasi tua cortice verba notabo et decisa feram rutilanti carmina -o (*cf.* NEMES. ecl. 1, 29 cerasus . . . inciso servans mea carmina -o). 4, 130 cantus viridante licet mihi condere -o. **c** *ad conficienda medicamina*: SCRIB. LARG. 174 caprifici -r . . . contritus et inpositus ulceri. 252 salicis -i ex aceto cocti atque ita triti et inpositi tollunt scabiem (SER. SAMM. 771 s. frondemque -umque [*Plin. nat. 24, 58* cortice et foliis]). SER. SAMM. 411 *alni*. 832 coctum raphani -um (*Plin. nat. 20, 23* cortices . . . decocti). **d** *ad conficiendas vestes sim.*: MELA 3, 26 *Germanorum* viri sagis velantur aut -is arborum. PLIN. nat. 12, 1 *ex arboribus* primum alimenta, harum fronde mollior specus, -o vestis. 13, 72 ex ipso . . . papyro navigia texunt et e -o vela tegetesque, nec non et vestem, etiam stragula ac funes (*Theophr. hist. plant. 4, 8, 4* ἐκ τῆς βίβλου). STAT. Theb. 1, 584 clausa arbutei sub cortice -i membra *Lini* tepent (*cf. l. 3*). SOL. 52, 20 *Indorum* alii lineis, alii laneis peplis vestiuntur . . ., plurimi flexibilibus -is circumdati.

II *de -o legendo vel scribendo* (*respiciuntur fere singula chartae volumina, ita ut opus plura volumina complectens per plur. -i significetur; inde sing. -r etiam de parte operis adhibetur [p. 1275, 13] idque fere abusive, ubi -o non nisi pars quaedam voluminis expleatur [l. 57. p. 1273, 16]; ad opus complurium voluminum refertur p. 1273, 12, cetera exempla, quae olim collegit Landwehr, ALL 6, 1889, 225 sqq., refutant Birt, Die Buchrolle i. d. Kunst 23 n. 4 et E. Sprockhoff, De libri, voluminis . . . vocabulorum . . . usurpatione, Diss. Marburg 1908; non satis constat de* DIG. de conc. dig. 2, 1, *cf. Wenger, Quellen d. röm. Rechts 635 n. 430; haud raro autem vix diiudicari potest, utrum proprie volumen sit intellegendum an potius translate opus scriptoris. ad rem cf. Koep, RAC II 664 sqq.* SYNON. Cic. p. 424, 7 ephemerides . . . tabulae. codices. -i. p. 427, 13 historiae. annales. -i. commentarii. litterae [p. 434, 6 monimenta publica. a. h. -i veteres]. p. 447, 25 volumen. -r. tomus. GLOSS. -r: βίβλος. βιβλίον. δέλτος. volumen. dia⟨lo⟩gus. *v. etiam IA*):

A *generalis quaedam praemonenda*: **1** *doctrinae* (*cf. p. 1271, 41 sqq.*): **a** *iuris consultorum*: VLP. dig. 32, 52 pr. -orum appellatione continentur omnia volumina, sive in charta sive in membrana sint sive in quavis alia materia; sed et si in philyra aut in tilia (ut nonnulli conficiunt) aut in quo alio corio, idem erit dicendum; quod si in codicibus sint membraneis vel chartaceis vel etiam eboreis vel alterius materiae vel in ceratis codicillis, an debeantur, videamus (*cf.* PAVL. sent. 3, 6, 87 -is legatis tam chartae volumina vel membranae et philyrae continentur; codices quoque debentur: -orum enim appellatione non volumina chartarum, sed scripturae modus, qui certo fine concluditur, aestimatur). 32, 52, 1 si cui centum -i sint legati, centum volumina ei dabimus, non centum, quae quis ingenio suo metitus est, qui ad -i scripturam sufficerent: ut puta cum haberet Homerum totum in uno volumine, non quadraginta octo -os computamus, sed unum Homeri volumen pro -o accipiendum est. 32, 52, 4 nec chartae purae debentur -is legatis nec chartis legatis -i debebuntur (*at postea ibid.*: in usu plerique -os chartas appellant). 32, 52, 5 *-is legatis* perscripti -i nondum malleati vel ornati continebuntur, proinde et nondum conglutinati vel emendati . . ., sed et membranae nondum consutae. **b** *grammaticorum*: ISID. orig. 6, 8, 2 (*ex Hier. hom. Orig. in Ezech. praef. p. 318, 15 sqq., ubi Origenis tantum opuscula respiciuntur*) opusculorum genera esse tria: . . . scholia, . . . homiliae . . ., tomi, quos nos ⌊-os vel⌋ volumina nuncupamus (*om. Hier.*). 6, 12, 1 (= SVET. frg. p. 133, 7) quaedam nomina (genera *var. l.*) -orum apud gentiles certis modulis conficiebantur: breviori forma carmina atque epistolae; at vero historiae maiori modulo scribebantur et non solum in carta vel membranis, sed etiam in omentis elephantinis textilibusque malvarum foliis atque palmarum. 6, 13, 1 sq. (= SVET. frg. p. 134, 11) codex multorum -orum est, -r unius voluminis . . .; volumen -r est a volvendo dictus *eqs.* DIFF. ed. Beck p. 48, 47 (*inepte*) commentarius -r est, commentarium volumen est.

2 *vocabula affinia*: **a** tabula (*cf. supra l. 40*): LEX repetund. (CIL I² 583) 34 tabulas, -os leiterasve (*in simili enumeratione* FEST. p. 174). CIC. Verr. II 2, 189 litterae lituraeque omnes . . . de tabulis in -os transferuntur (AVG. ord. 1, 10, 30 p. 142, 15). Cluent. 141 se . . . balneas non ex -is patris, sed ex tabulis et ex censu quaerere. de orat. 1, 193 in pontificum -is et in XII tabulis. LEX Iul. munic. *p. 1277, 30.* HOR. ars 6 isti tabulae (*sc. pictae*) fore -um persimilem, cuius *eqs.* OPTAT. 7, 1 p. 162, 28 *deum* legem iam non in tabulis scribere nec in -is. AVG. epist. 78, 4 p. 337, 17 ex illa tabula (*opp.* de -o vivorum). **b** volumen: *a variandi gratia ponitur* (*cf. etiam supra l. 42. 43. 72*): RHET. Her. 2, 31, 50 fere locos obscurissimos . . . tractavimus in hoc -o,

[*v. Kampitz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quapropter huic volumini modus hic sit; reliquas praeceptiones ... in tertium -um transferemus. 4, 3, 5 si eorum volumina prenderint antiqui oratores ... et suum quisque de -is suis tulerit, *eqs.* CIC. Tusc. 3, 6 off. 3, 121 VARRO rust. 1, 1, 10 NEP. Att. 16, 2 Cato 3, 5. *et saepe.*
β distingui videtur (sed hic illic fortasse mera abundantia ponitur): SVET. gramm. 2, 4 *Naevii Punicum bellum* uno volumine et continenti scriptura expositum divisit in septem -os. GELL. 14, 6, 1 -um grandi volumine. CYPR. testim. praef. p. 36, 19 universa -orum spiritalium volumina (*accedit gen.* -i, -orum *ut*: 3 praef. multis -orum voluminibus. VVLG. Esth. 9, 26 Ier. 36, 2. 4. SEDVL. op. pasch. 5, 38 *l. 15.* COD. Iust. 1, 17, 2, 5. 5, 4, 24. 6, 38, 4, 1). RVT. NAM. 2, 2 nondum longus erat nec multa volumina passus ... -r. SIDON. epist. 5, 2, 1 -um de statu animae tribus voluminibus inlustrem Mamertus Claudianus ... comere et excolere curavit. SEDVL. carm. pasch. 5, 438 densos per tanta volumina -os ([op. pasch. 5, 38 volumina ... -orum]. ARATOR ad Flor. 9 inter grandiloquos p. mille volumina -os). COD. Iust. 1, 17, 2, 5 alio -o eodem inserto volumine (eidem ... volumini *pars codd.*). **c charta:** *synon.* (*cf. p. 1272, 60*): CIC. Cael. 40 haec genera virtutum non solum in moribus nostris, sed vix iam in -is reperiuntur; chartae quoque, quae illam pristinam severitatem continebant, obsoleverunt. HIL. c. Aux. 7 quamquam ... blasphemiis plenae omnes ecclesiarum chartae, pleni- que iam -i sint. SCHOL. Hor. ars 310 Socraticae ... chartae: idest -i. HIER. epist. 43, 1 ENNOD. opusc. 3, 113 p. 160, 12 COD. Iust. 1, 5, 8, 12. *materia, e qua -i fiunt* (*cf. 1272, 46. 51. 58*): CATVLL. 22, 6 *a Suffeno* milia *versuum* ... perscripta, nec sic, ut fit, in palimpseston relata: cartae regiae, novi -i. PERS. 3, 10 *l. 51.* PLIN. nat. 13, 85 *-os Numae* fuisse e charta. HIER. epist. 5, 2, 2 ut eos -os ... librarii manu in charta scribi iubeas. *al.* **d commentarius:** *synon.* (*cf. supra p. 1272, 41. 73*): CIC. de orat. 1, 240 et in P. Mucii ... -is et in Sex. Aelii commentariis. fin. 3, 10 cum ipse tantum -orum habeas, quos hic tandem requiris? :: commentarios quosdam ... Aristotelios ... veni ut auferrem. Tusc. 3, 54 off. 3, 121 Att. 2, 1, 1. *al.* *accedit per appositionem*: GELL. 13, 20, 17 *Sulpicii Apollinaris* -um commentarium de familia Porcia. 14, 7, 3. *cf.* 14, 3, 5 Xenophon in -is, quos dictorum atque factorum Socratis commentarios composuit. *differt materia*: SERV. auct. Aen. 1, 373 (*de annalibus pontificum in tabulis descriptis*) annuos commentarios in octoginta -os (*sc. chartaceos*) veteres retulerunt. **e libellus:** *v. p. 1267, 81. 1270, 13sqq.* **f codex:** *synon.* (*cf. p. 1272, 40*): CAPITOL. Gord. 1, 4 tres Gordianos hoc -o conexui ..., ne cogereris plurimos codices vol⟨v⟩endo unam tamen p⟨a⟩ene historiam lectitare. HIL. in psalm. 65, 3 in Latinis codicibus ..., in Graecis vero -is. SERV. auct. *p. 1276, 48sq.* HIER. praef. Vulg. Iob *p. 1274, 15.* COD. Iust. 1, 17, 2, 22. *al.* *differentiam v. p. 1272, 71.* **g** *alia*: CIC. ad Q. fr. 2, 12 (11), 4 utros eius *Philisti* habueris -os — duo enim sunt corpora — an utrosque, nescio (SEN. dial. 9, 9, 6 homini ... c. conquirenti ... ignotorum auctorum ... et inter tot milia -orum oscitanti. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 20 l. 19 -orum corpus [apol. Orig. 1 p. 552^B]. CONSVLT. 1, 6 ex corpore Gregoriani -o II. *al.*). SEN. epist. 15, 6 inminere -o aut pugillaribus (PLIN. epist. 3, 5, 15 ad latus notarius cum -o et p.). 85, 1 quod si facere voluero, non erit epistula, sed -r (*at v. p. 1279, 42sqq.*). PERS. 3, 10 iam -r (*ad legendum*) et ... membrana (*ad exarandum*) ... inque manus chartae (*ad nitidius scribendum*) nodosaque venit harundo (*al. v. vol. VIII 631, 13sqq.*). PLIN. nat. praef. 1 -os naturalis historiae, novicium ... opus (AVG. civ. 4, 6 p. 152, 20 D. Iustinus ... o. -orum suorum sic incipit). 17 (*de commentariis suis*) thesauros oportet esse, non -os. TAC. ann. 14, 50, 1 -is, quibus nomen codicillorum dederat. PLIN. epist. 8, 21, 4 -r ... et opusculis varius et metris (CONC.^S II 3, 3 p. 41, 22 rec. ant. in -is propriis [*Rustic.* in opusculis suis, *gr. II 1, 3 p. 33, 31* συντάγμασιν]). ALC. AVIT. carm. 6 prol. p. 274, 7 quos *versus* ... cum ego ... epigramma rectius dicerem, tu primum -i nomine vocitasti. VITAE patr. 5, 18, 6 -um, hoc est tomum (*Cot. p. 431^B* κεφαλίδα τουτέστι τόμον. *cf. p. 1272, 42. 65*).

3 *species externa*: **a** *in univ.*: *α ornatus* (*cf. p. 1272, 61*): HEMINA hist. 37 *Numae* -os citratos fuisse, propterea ... tineas non tetigisse (*cf. l. 72. 74 et* VITR. 2, 9, 13 *oleo cedrino* res cum sunt unctae, uti etiam -i, a tineis et carie non laeduntur). CIC. de orat. 2, 61 deceptus indicibus -orum. Att. 4, 8, 2 postquam sittybis -os (misit -os *vel* sit tibi -os *codd.*) inlustrarunt. CATVLL. 22, 6 cartae regiae, novi -i, novi umbilici, lora rubra, membranae, derecta plumbo et pumice omnia aequata. HOR. epist. 1, 20, 1 Sosiorum pumice mundus. OV. trist. 1, 1, 1sqq. parve ... -r, ... vade, sed incultus ...: nec te purpureo velent vaccinia fuco ... nec titulus minio, nec cedro charta notetur, candida nec nigra cornua fronte geras ... nec fragili geminae poliantur pumice frontes *eqs.* 3, 1, 13 (*loq. liber*) quod neque sum cedro flavus nec pumice levis *eqs.* MART. 1, 66, 9 pumicata fronte si quis est nondum nec umbilicis cultus atque membrana. 11, 1, 1 cultus sidone non cotidiana. ISID. orig. 6, 12, 3 (= SVET. frg. p. 134, 4) circumcidi -os Siciliae primum increbuit; nam initio pumicabantur. *β capsae, fasces, sigilla sim.*: HOR. sat. 1, 10, 63 *Cassium* capsis ... esse -isque ambustum propriis (PORPH. Hor. sat. 1, 4, 21sq.). epist. 1, 13, 13 fasciculum ... -orum (*cf.* LIV. 40, 29, 6 duo fasces candelis involuti septenos habuere -os [GELL. 9, 4, 1 f. -orum venalium expositos]). 1, 20, 3 (*ad librum*) odisti claves et grata sigilla pudico. ITALA apoc. 5, 1 (Primas. = VVLG.) -um ... scriptum intus et foris, signatum signis (*Vulg.* sigillis) septem (HIL. trin. 6, 43 TYCON. in apoc. 293 B. VVLG. Is. 29, 11 Ier. 32, 10. 11. 14 Dan. 12, 4. *al.*). 5, 2 (*ibid.*) quis dignus est aperire -um et solvere signacula eius? (*cf.* 5, 5). *γ materia* (*cf. p. 1272, 10sqq. 1272, 45sqq. 1273, 24sqq.*): LIV. 4, 7, 12 linteis (4, 13, 7. 4, 20, 8. 4, 23, 2. 3. 10, 38, 6 VOPISC. Aurelian. 1, 7. 10. 8, 1). VOPISC. Tac. 8, 1 elephantinum (8, 2). ADNOT. Lucan. 3, 222 Memphis urbs Aegypti, quae papyro -os fieri instituit. MART. CAP. 2, 136 qui -i quantaque volumina ... ex ore virginis diffluebant; alia ex papyro, quae cedro perlita fuerat, videbantur, alii carbasinis voluminibus implicati -i, ex ovillis multi quoque tergoribus, rari vero in philyrae cortice subnotati. TAVRENT. ad Ruric. epist. 3 p. 446, 10 chartaceus. *δ scriptura sim.*: SEN. dial. 4, 26, 1 minutioribus litteris scriptum. PETRON. 46, 7 -a rubricata. APVL. met. 11, 22, 8 litteris ignorabilibus praenotatos. CAPITOL. Maximin. 30, 4 -os ⟨H⟩omericos ... purpureos ... aureis litteris scriptos (*cf.* HIER. praef. Vulg. Iob p. 73, 9 habeant qui volunt veteres -os vel in membranis purpureis auro argentoque descriptos vel uncialibus ... litteris onera magis exarata quam codices, dum mihi meisque permittant pauperes habere scedulas et non tam pulchros codices quam emendatos). MART. CAP. 2, 137 erant quidam sacra nigredine colorati, quorum litterae animantium credebantur effigies. *ε partes voluminis*: OV. trist. 1, 1, 8 fronte -i (*v. vol. VI 1, 1363, 3sqq.*). MART. 11, 107, 1 explicitum ... usque ad sua cornua -um (*cf. p. 1273, 73*). IVV. 1, 5 Telephus ... summi plena iam margine -i scriptus et in tergo necdum finitus Orestes. ITALA psalm. 39, 8 (Veron. *al.* = VVLG.) in capite -i (*gr.* ἐν κεφαλίδι βιβλίου, HIER. psalt. sec. Hebr. in volumine -i. *al. v. vol. III 416, 22*). FILASTR. 142, 4 interpretationes eius *Aquilae* in medio -orum numquam ponuntur, sed dextra laevaque adsignantur. HIER. vita Hilar. 47 in calce -i.

b *locutiones formam convolutam indicantes* (*cf. p. 1277, 15*): *α proprie*: CIC. Verr. II 2, 190 -r explicetur (*al. v. vol. V 2, 1727, 69sqq. cf.* ITALA Luc. 4, 20 [cod. b *al.* = VVLG.] cum plicuisset -um [cod. a revolvens, cod. d volvens, *gr.* πτύξας τὸ βιβλίον]). Brut. 298 volvendi ... sunt -i (PORPH. Hor. epist. 1, 20, 2 AVSON. 146, 7 p. 12 P. *al. cf. l. 39 et* CIC. Tusc. 1, 24 evolve [*al. v. vol. V 2, 1069, 11sqq.*]. Att. 5, 12, 2 pervolutas. SEN. contr. 10 praef. 8 magnam partem illum -i convolvisse et dixisse: haec, quae transeo *eqs.* [*al. v. vol. IV 888, 77*]. suas. 6 -um ... usque ad umbilicum revolvere [PLIN. epist. 5, 5, 5 ad extremum. *al.*]). VVLG. Is. 37, 14 expandit (Ezech. 2, 9 manus missa ad me, in qua erat involutus -r, et e. illum coram me). *huc pertinere putant etiam*: TAC. dial. 3, 1 *Maternum* sedentem ... -um inter manus habentem. PLIN. epist. 2, 1, 5 -r ... stanti ... elapsus est; hunc dum sequitur colligitque *eqs.* *β per comparationem de caelo*: ITALA Is. 34, 4 (Tert. adv. Hermog. 34 p. 163, 11) caelum convolvetur ut -r (*gr.* ἑλιγήσεται ... ὡς βιβλίον, VVLG. conplicabuntur sicut -r caeli). apoc. 6, 14 (Ps. Cypr. ad Novat. 17) caelum recessit ut -r, cum involvitur (*gr.* ὡς βιβλίον ἑλισσόμενον, VVLG. sicut -r involutus). PRVD. perist. 10, 536 caelum ceu -r plicabitur (*respicitur alteruter locus sacrae scripturae ut*: CONSVLT. Zacch. 3, 10 p. 117, 22 sicut -r). caeli -r: HIL. gen. 40 c. pansus -r omnia mundi conplectens spatia.

4 *officiales, qui -os custodiunt, administrant*: APVL. apol. 53, 8 libertus ..., qui claves eius loci ... habet, ... promus -orum, qui illic erant conditi. CIL VI 2195 (= 5885) b Ti. Claudius Natalis a -is pontifical(ibus) (*inter 'apparitores ... sacerdotum' edd.*). 8877 ad -os (*inter titulos 'officialium ex familia Augusta' ut*: 8878 T. Aelio Aug(usti) lib(erto) Titiano prox(imo) a libr(is) sacerdotal(ibus)). XIV 376 (*s. II med.*) P. Lucilio ... Gamala⟨e⟩ ... tabular(um) et -orum curatori primo constitu⟨t(o)⟩ (*ad rem cf. Mommsen, Staatsr. II² 558*). **5** *perlucet notio chartae nondum perscriptae* (*cf. l. 23. 26. p. 1273, 26*): PLAVT. Pseud. 544a quasi in -o cum scribuntur calamo litterae, stilis me totum usque ulmeis conscribito (ITALA deut. 17, 18 *et* 28, 58 [Lugd., *Vulg.* volumine]. Ios. 18, 9 [*ibid., Vulg. ut supra*]. OPTAT. 7, 1 p. 162, 28 SERV. Aen. 11, 554. VVLG. Is. 8, 1 sume tibi -um grandem et scribe in eo. Ier. 36, 2 tolle volumen -i et scribes in eo. *al.*). CIC. Verr. II 2, 189 litterae ... in -os transferuntur (AVG. ord. 1, 10, 30 p. 142, 15. *cf.* TAC. ann. 15, 73, 1 conlata in -os indicia confessionesque damnatorum. HIL. myst. 2, 14, 2 quae ex sententia dei in -os relata sunt [SERV. auct. Aen. 1, 373]).

B *usu communi de operibus poetarum, scriptorum*: **1** *in univ.*: **a** *absolute*: *α exempla selecta usum illustrantia*: PLAVT. Bacch. 433 ubi ... apud magistrum adsideres, cum -um legeres *eqs.* (cum -o, cum legeres *Leo metri causa. cf.* PETRON. 59, 3 cum Homeristae Graecis versibus colloquerentur, ... ille canora voce Latine legebat -um). Curc. 289 isti Graeci palliati ..., qui incedunt suffarcinati cum -is, cum sportulis *eqs.* (CIC. Verr. II 2, 87 Stesichori poetae statua senilis incurva c. -o). Persa 392 -orum ... plenum soracum. Stich. 400 ibo intro ad -os et discam de dictis melioribus (*idem* 454 -os inspexi; ... confido ... me meum optenturum regem ridiculis logis. *locutiones fere ad -os sacros pertinentes, cf. p. 1278, 32. 37*). CIC. div. in Caec. 47 si ab isto -o, quem tibi magister ludi ... ex alienis orationibus compositum dedit, verbo uno discesseris (*cf.* 52 non te, sed hunc -um responsurum. *respiciuntur orationes litteris mandatae ut p. 1275, 35. 44sq. 1276, 14. 25. 27 et* Vatin. 3 [*antea*: contiones ... scriptas]. Att. 1, 13, 5 TAC. dial. 12, 6. 21, 1. 25, 4. 26, 4. 38, 2 oratoris -r apud centumviros dictus. 39, 5. PLIN. epist. 3, 13, 1 quo ... principi ... gratias egi. 4, 21, 3 *opp.* actio

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[5, 20, 2. 3. 9, 13, 24]. *al. cf. maxime* CASSIOD. hist. 11, 2, 5 -os faciebat et meditatos coram ecclesia recitabat [*Socr. 7, 2 λόγους*]). Cael. 40 haec genera virtutum non solum in moribus nostris, sed vix iam in -is reperiuntur (*cf.* PS. VARRO sent. 60 multum interest, utrum rem ipsam an -os inspicias). Tusc. 1, 24 dum lego adsentior, cum posui -um . . . adsensio . . . elabitur. HOR. ars 345 hic meret aera -r Sosiis, hic et mare transit. PROP. 3, 21, 28 -orum (libabo *Suringar aliique fort. recte, v. Enk ad l.*) . . . tuos, docte Menandre, sales (*de fabulis ut* PERS. 1, 76 venosus -r Acci. QVINT. inst. 1, 10, 17 *Sophronis* -os. 1, 10, 18 Aristophanes . . . non uno -o . . . demonstrat. TAC. dial. 3, 1. 2. 3 AVR. Fronto p. 28, 18 v. d. H. [p. 34 N.]. GELL. 2, 23, 11). SEN. benef. 7, 6, 1 -os dicimus esse Ciceronis; eosdem Dorus librarius suos vocat . . .: alter illos tamquam auctor sibi, alter tamquam emptor adserit. *β -r est pars operis maioris*: COEL. hist. 24 B in priore -o (RHET. Her. 2, 1, 1 VARRO ling. 6, 1. *al. cf.* RHET. Her. 1, 17, 27 altero. 2, 1, 1 primo [2, 1, 2. 2, 17, 26. *al.*]. 3, 1, 1 superioribus [4, 1, 1. CIC. inv. 2, 178 hoc ac superiore -o. *al.*]. 3, 4, 8 secundo [3, 9, 16. 4, 44, 56. *al.*]. CIC. inv. 2, 178 reliquis. VARRO ling. 5, 93 proximo [7, 90. *al.*]. *et talia passim*). CIC. Tusc. 1, 8 dierum quinque scholas . . . in totidem -os contuli. 1, 21 Dicaearchus . . n eo sermone, quem Corinthi habitum tribus -is exponit. div. 1, 6 *Chrysippus* totam de divinatione duobus -is explicavit sententiam. Att. 13, 19, 3 absolvi . . . Academicam omnem quaestionem -is quattuor. *et passim.*

b *c. determinationibus fere titulum vel argumentum indicantibus*: *α adi.*: ASELL. hist. 1 annales -i (2. FEST. p. 229 Ennius a. -o III. [QVINT. inst. 6, 3, 86. *al.*]. GELL. 2, 11, 1. 9, 11, 2. *al.*). CIC. de orat. 1, 55 rhetoricos (2, 10. QVINT. inst. 3, 6, 50 Cicero in -is r. *al.*). Tusc. 2, 4 in Academicis quattuor -is (nat. deor. 1, 11 div. 2, 1 AVG. civ. 6, 2 p. 247, 6 *et* 12 D.). div. 2, 4 nostri . . . oratorii -i (Att. 4, 13, 2). fam. 3, 4, 1 -o augurali (*sc. Appii Pulchri ut* 3, 11, 4. *aliter p. 1278, 5. cf.* FEST. p. 154 Capito Ateius in -o VI. pontificali [*aliter p. 1278, 14*]). CAEL. Cic. fam. 8, 1, 4 tui politici -i. AMPEL. praef. scripsi hunc -um memorialem (GELL. 5, 6, 13 Masurius . . . Sabinus in undecimo -orum m. *al. aliter p. 1277, 22*). PORPH. Hor. epist. 2, 2, 101 *αὐλητικούς* (luculentibus *vel* -lentos *codd.*). AVSON. 191, 13 p. 49 P. panegyricis. DIOM. gramm. I 400, 29 Varro in poetico -o (*ad -os 'X poematum' dubitanter refert Dahlmann, RE Suppl. VI 1276*). SERV. georg. 1 praef. didascalici. SCHOL. Hor. gloss. *Γ* sat. 1, 6, 127 medicinalibus (VINDIC. epist. ad Pentad. p. 485 Hippocratis. ISID. orig. 4, 10 tit.). VEG. mil. 4, 41 Varro in -is navalibus. AVG. civ. 3, 31 p. 144, 24 D. in eorum *paganorum* -is non fabulosis, sed historicis. serm. coll. Morin p. 526, 11 liberales qui vocantur -os. *al.*

β gen.: (I) *de certorum auctorum operibus*: CIC. orat. 103 in accusationis septem -is (*de Verrinis ut* QVINT. inst. 11, 2, 25 in quinque contra Verrem secundae actionis -is). Tusc. 4, 63 in consolationis -o, quem . . . conscripsimus (HIER. epist. 60, 5, 3). Cato 38 (*verba Catonis*) septimus mihi -r originum est in manibus (VARRO rust. 1, 2, 7. 2, 3, 3 LIV. 45, 25, 3 FEST. p. 142. *al.*). nat. deor. 1, 30 *Plato* in legum . . . -is (APVL. apol. 65). div. 2, 2 -i Tusculanarum disputationum. fam. 6, 6, 8 (*ad A. Caecinam*) -o querelarum tuarum. ad Q. fr. 3, 1, 24 in secundum -[or]um meorum temporum (LAMPR. Alex. 52, 2 Herodianus Graecus . . . in -is t. suorum). VARRO ling. 5, 56 in tribum -o[s]. 6, 13 in antiquitatum -is (6, 18 FEST. p. 158. *al.*). NEP. Cato 3, 3 *Catonis historiarum* sunt -i septem (FEST. p. 359 Sallustius . . . in -o IV. h. VAL. MAX. 8, 13 ext. 4 Asinius . . . Pollio . . . in tertio h. suarum -o. *al.*). LIV. 29, 22, 10 Clodius Licinius in -o tertio rerum Romanarum (FEST. p. 246 Varro in -o VII. r. humanarum [AVG. civ. 4, 1 p. 146, 22 D. atque divinarum. *al.*]. COLVM. 3, 3, 2 in primo -o r. rusticarum Varro [11, 1, 2 *de ipsius opere* primo rei rusticae -o. *al.*]). FEST. p. 142 *Varro* in -o I. quaestionum epistolicarum (*p.* 339 GELL. 14, 7, 3. *cf. l.* 77 *et* DIOM. gramm. I 486, 8 Plautinarum q.). p. 158 Alfius -o primo belli Carthaginiensis (SEN. epist. 114, 19 Arruntius in primo -o b. Punici. QVINT. inst. 10, 1, 103 *Bassus Aufidius* in -is b. Germanici). p. 181 Ateius Philologus in -o glossematorum. p. 198 Ennius . . . in -o I. annalium (PORPH. Hor. epist. 1, 19, 7. *al.*). p. 218 Gallus Aelius in -o primo significationum, quae ad ius pertinent (p. 302. *cf.* p. 273 s. verborum, quae *eqs.*). p. 298 Ap. Pulcher in auguralis disciplinae -o I. SEN. contr. 1, 3, 11 *Otho Iunius* -os colorum edidit (2, 1, 33 contr. exc. 2, 1). contr. exc. 3, 7 Ovidius . . . in -is metamorphoseon. VAL. MAX. 8, 14 ext. 3 *Aristotelis* oratoriae artis -os (QVINT. inst. prooem. 7 duo . . . sub nomine meo -i ferebantur a. rhetoricae). PLIN. nat. praef. 1 -os naturalis historiae (SVET. vita Plin. p. 93, 3). 19, 177 Sabinus Tiro in -o *κηπουρικῶν*. STAT. silv. 3 praef. tertius hic silvarum nostrarum -r. MART. 5, 15, 1 quintus nostrorum -r est . . . iocorum. *al.* (II) *minus distincte*: HOR. epod. 17, 4 oro . . . per . . . -os carminum valentium refixa caelo devocare sidera. SEN. epist. 89, 17 finem faciam . . .; alioqui . . . quaestionum -r fiet *epistula*. PLIN. epist. 2, 5, 12 principiorum. PROB. litt. sing. gramm. IV 271, 9 iuris civilis. 271, 13 historiarum. GELL. 1, 26, 5 philosophiae. 5, 5, 1 veterum memoriarum. 7, 17, 1 disciplinarum liberalium (18, 10, 8 medicinae . . . disciplinae. *cf.* AVSON. 335, 7 p. 199, 49 P. medicinae). FIRM. math. 2 praef. 2 institutionis. HIER. epist. 21, 13, 6 sapientiae saecularis (NOVELL. Valent. 23 pr. veteris). 22, 30, 5 gentilium litterarum. *al.*

γ praepos.: (I) de: CIC. Scaur. 4 Platonis graviter et ornate scriptum -um de morte (*cf.* fin. 5, 12 *Nicomachi* accurate scripti de moribus -i). Brut. 19 illos de re publica -os (leg. 2, 23 fin. 2, 59 div. 2, 3 Tusc. 1, 53 Att. 13, 19, 4. *al.*). fin. 5, 12 Theophrasti de beata vita -r (5, 85). div. 2, 59 Epicuri de voluptate -r. Att. 9, 9, 2 Demetri -um de concordia. fam. 7, 32, 2 in secundo -o de oratore (QVINT. inst. 1, 11, 18. 2, 17, 5. 36. *al.*). *al.* FEST. p. 173 Cincius in -o II. de officio iurisconsulti. p. 202 Cicero -o I. de gloria. p. 214 Cincius in -o de verbis priscis (p. 277). p. 253 Labeo de iure pontificio -o XI. (*cf. ibid.* de iure pontificali). *al.* PAVL. FEST. p. 1 ex -is Pompei Festi de significatione verborum. ASCON. in Pis. p. 19, 2 Iulius Hyginus . . . in -o priore de viris claris. p. 19, 6 Varro . . . in -o III. de vita populi Romani. in Mil. p. 41, 28 apud Tironem . . . in -o IV. de vita eius *Ciceronis*. QVINT. inst. 1, 7, 23 Messala in -o de s littera. 5, 10, 17 Aristoteles in secundo de arte rhetorica -o. 5, 11, 42 Cicero in -o de haruspicum responsis. 8, 3, 60 Horatius in prima parte -i de arte poetica. *al.* *forma -r est de*: CIC. de orat. 2, 84 sunt . . . innumerabiles de his rebus -i. ac. 2, 73 Metrodorus initio -i, qui est de natura. 2, 98. 143 Tusc. 1, 24. *al.* NEP. Att. 18, 6 PROP. 2, 3, 4 turpis de te iam -r alter erit. *al.* (II) *aliae*: *περί*: CIC. Att. 8, 11, 7 -um . . . a Demetrio Magnete ad te missum *π. ὁμονοίας*. 13, 19, 4 quinque -is *π. τελῶν*. fam. 7, 20, 2 -um . . . *Νίκωνος π. πολυφαγίας*. VARRO ling. 9, 1 *Chrysippus* reliquit *π. ἀνωμαλίας* . . . -os. GELL. 1, 3, 31 Plutarchus . . . in -o *π. ψυχῆς* primo. contra (*cf. p. 1275, 45*): CIC. Att. 13, 50, 1 -os c. Catonem. HIER. quaest. hebr. in gen. p. 3, 20 Tertullianus in -o c. Praxeam. in *c. acc.*: FEST. p. 273 Cicero in -o I. in Verrem (p. 281 TAC. dial. 20, 1). AVG. epist. 166, 6 -r tuus in Ionam prophetam. pro: TAC. dial. 21, 6 Bruti p. Deiotaro rege . . . -os. CHAR. gramm. p. 284, 11 B. Cotta p. Cn. Veturio -o I. adversus: DON. vita Verg. l. 180 Br. est et a. Aeneida -r Carbili Pictoris titulo Aeneomastix. ad: GELL. 15, 27, 1 in -o Laelii Felicis ad Q. Mucium primo. IREN. 4, 6, 2 (4, 11, 2 H.) Iustinus in eo -o, qui est ad Marcionem (*gr. ἐν τῷ πρὸς Μαρκίωνα συντάγματι*). SPART. Carac. 4, 4 Sammonicus Serenus, cuius -i plurimi ad doctrinam extant. FRG. Vat. 120 Vlpianus -o XXXIII. ad edictum (266. 298. *al.*). 237 Paulus -o singulari ad municipalem (243). *al.*

δ per appositionem (*v. et supra, ubi titulus per gen. vel praep. libro inscriptus affertur*): (I) *affertur titulus* (*cf. p. 1278, 84. 1279, 7*): CIC. Tusc. 1, 84 Hegesiae est -r *ἀποκαρτερῶν*. TICID. carm. frg. 2 Lydia doctorum maxima cura -r. (II) *affertur initium*: CIC. Att. 16, 11, 3 -um meum illum 'o Tite' (*i. -um de senectute*).

c *formae tritissimae subscriptionum* (*cf. vol. V 2, 1738, 30sqq. VI 1, 784, 69sqq. VII 1, 914, 78sqq.*): SVBSCR. Cic. rep. (Vatic.) -r II exp(licit), inc(ipit) lib(er) III. Verg. (Medic.) bucolicon -r explicit, incipit georgicon lib(er) I. Stat. (Putean.) finit -r quartus . . ., incipit . . . Thebaid(os) -r quintus. *et passim in codd.*

2 *de certis exemplaribus scriptura vel lectione insignibus*: CIC. orat. 160 *Ennius dixit* '. . . Bruges', non 'Phryges': ipsius antiqui declarant -i (SVET. gramm. 17, 1 -r aliquis a., pulcher aut rarior. SERV. auct. georg. 1, 12 antiquissimi -i '. . .' plerique habuerunt [*cf. Serv. Aen. 5, 871* in . . . a. codicibus]. CASSIOD. gramm. VII 157, 17 *ex Curtio Valeriano. cf. p. 1277, 10*). QVINT. inst. 1, 5, 21 'mehe' . . . pro 'me' apud antiquos tragoediarum . . . scriptores in veteribus -is invenimus (1, 7, 23 quod ex v. eius *Catonis* -is manifestum est. 9, 4, 39 quae in v. -is reperta mutare imperiti solent. GELL. 2, 14, 1 in -o vetere M. Catonis . . . scriptum sic erat: '. . .' 4, 16, 2. 9, 14, 1. 18, 9, 1). 1, 7, 22 veterum comicorum . . . -is. 1, 7, 24 'sibe' et 'quase' scriptum in multorum -is est, sed an hoc voluerint auctores, nescio. GELL. 1, 7, 1 in oratione Ciceronis . . . in -o spectatae fidei Tironiana cura atque disciplina facto (13, 21, 16 in . . . antiquissimae f. -o Tironiano. 18, 9, 6 aetatis et f. magnae -o). 1, 7, 3 neque dubitabant, quin -r emendandus esset. 1, 7, 5. 1, 16, 15 in -is minus accuratis. 1, 21, 2 in -o, qui fuerit ex domo atque familia Vergilii (*cf. ibid.* tit.: -um P. Vergilii domesticum. 9, 14, 7 idiographum -um Vergilii. 13, 21, 4 -um manu ipsius correctum). 2, 3, 5 -um Aeneidos secundum mirandae vetustatis (5, 4, 1 Fabii annales, bonae atque sincerae v. -i. 18, 5, 11 *Ennii* -um summae atque reverendae v., quem fere constabat Lampadionis manu emendatum. 18, 9, 5 -um verae v. Livii Andronici). 2, 3, 6 sic . . . in optimis -is scriptum invenimus (*cf.* 1, 7 tit. errare . . . istos, qui bonos -os violant et '. . .' scribunt). 2, 14, 2 emendatores . . . per -os 'stetisses' fecerunt (*pro* stit-). 6, 20, 6 in -os . . . de corruptis exemplaribus factos inciderunt (*cf.* 9, 14, 2 corruptos . . . quosdam -os . . ., in quibus '. . .' scriptum est, illo, quod ante scriptum erat, oblitterato). 17, 3, 2. 3. 20, 6, 14 inportunissime . . . fecerunt, qui in plerisque Sallusti exemplaribus scripturam istam sincerissimam corruperunt . . ., ex quo in plures -os mendae istius indoles manavit.

C *de -is ad administrationem, ordinationem sim. pertinentibus*: **1** *humanam sive publicam sive privatam*: **a** *de variis -is*: LEX repetund. (CIL I² 583) 34 *is qui petet* sei qua tabulas -os leiterasve pop⟨licas preivatasve produ⟩cere proferrequ⟨e volet . . .⟩ *sc. testimonii causa.* CIC. Verr. II 3, 167 quas *litteras* ego Syracusis apud Carpinatium in litterarum allatarum -is (*sc. publicanorum*), Romae missarum apud . . . L. Tullium . . . inveni. LIV. 4, 7, 10 qui *consules* neque in annalibus priscis neque in -is magistratuum inveniuntur (4, 20, 8 m. -i, quos linteos in aede repositos Monetae Macer Licinius citat. 39, 52, 4 [magistratum iniit *plerique recc.*]). 4, 7, 12 in linteis -is ad Mo-

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

netae (*respiciuntur fasti magistratuum ut* 4, 13, 7. 4, 20, 8. 4, 23, 2. 3. *respiciuntur ephemerides*: Vopisc. Aurelian. 1, 7 ex -is l., in quibus ipse *Aurelianus* cotidiana sua scribi pr⟨a⟩eceperat [*cf. 1, 6* ephemeridas. *de isdem* 1, 10. 8, 1]. *aliter p. 1278, 39*). 38, 55, 11 *P. Scipionem* -um ... rationis ... inspectante senatu ... concerpsisse (Vir. ill. 49, 17 rationum, *de eadem re ut* Val. Max. 3, 7, 1 d -um, quo acceptae et expensae summae continebantur. Gell. 4, 18, 9. *cf.* Colvm. 1, 8, 4 *illiteratum* vilicum Cornelius Celsus ait saepius nummos domino quam -um adferre). Pavl. Fest. p. 82 in -is legum Romanorum (Mar. Victorin. gramm. VI 11, 14 ut apparet ex -is antiquis foederum et [ex] legum, qui ... retinent antiquitatem. Cod. Iust. 9, 13, 1, 5. *al. cf.* Lex Burg. praef. 1 -r constitutionum). p. 87 fastorum -i appellantur, in quibus totius anni fit descriptio (Comment. Lucan. 10, 187 -r f. ... Iulii Caesaris qui ordinationem continet anni *eqs.* Agroec. gramm. VII 124, 9. *al.*). Sen. benef. 6, 33, 4 istos tu -os, quos vix nomenclatorum conplectitur ... manus, amicorum existimas esse? 7, 10, 5 patrimonii ... -r magnus. epist. 87, 7 magnus kalendari -r. Ivv. 9, 84 -is (titulis *Serv. georg. 2, 502*) actorum (Tac. dial. 37, 2). S. C. de nund. salt. Beg. (CIL VIII 11451. 23246) 2 descriptum et recognitum ex -o sententiarum in senatu dic⟨ta⟩rum (*cf.* CIL III 12336, 3 descriptum ⟨e⟩t reco⟨g⟩nitum factum ⟨e⟩x ⟨li⟩bro ⟨li⟩bellorum rescript⟨o⟩rum *eqs.*). Itala Esth. 2, 23 p. 41, 19 Motzo in -o memoriali dierum regis (*gr.* εἰς μνημόσυνον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, *Vulg.* historiis et annalibus. *cf.* I Macc. 14, 23 [rec. B, *cf.* recc. LX] in -is memoriae repositionis populi Sparthiatarum [*gr.* ἐν τοῖς ἀποδεδειγμένοις τῷ δήμῳ βιβλίοις τοῦ μνημόσυνον ἔχειν τὸν δῆμον τῶν Σπαρτιατῶν, Vvlg. in segregatis populi -is, ut sit ad memoriam populo Spartiatarum]). Vopisc. Tac. 8, 1 -um elephantinum, in quo hoc senatus consultum perscriptum est ...; (2) nam diu haec senatus consulta, quae ad principes pertineba⟨n⟩t, in -is elephantinis scribebantur. **b** *de -is censualibus*: Lex Iul. munic. (CIL I² 593) 149 *magistratus municipii* nomina ... et rationem pecuniae ex formula census ... accipito eaque omnia in tabulas publicas ... referunda curato; eosque -os ... ad eos, quei Romae censum agent, mittito (*cf.* 152. 155). 154 eos -os census (Vvlg. II Esdr. 7, 5. *cf.* Gell. 2, 10, 1 in censoris -is. Cod. Theod. 11, 1, 14 = Iust. 11, 48, 4, 1 censualibus). Cod. Theod. 13, 10, 8 pr. (Iust. 11, 48, 9) -is publicis et civitatum ac provinciarum encautariis (Interpr. cod. Theod. 11, 3, 5 [*cod. Theod.* censualibus paginis]). Greg. Tvr. Franc. 5, 28 p. 234, 6 -is discriptionum (5, 34 p. 240, 13). Interpr. cod. Theod. 13, 10, 1 exactionis -i.
c *de -is gromaticorum* (*cf. Rudorff, Grom. Inst. 405sq. Josephson, Casae litterarum 25sq.*): Hyg. lim. grom. p. 163, 19 in aeris -is (p. 165, 14. *de -is ad aes gromaticorum pertinentibus*). p. 165, 4 subsicivorum ... -um. p. 165, 18 in -o beneficiorum (Nips. grom. p. 295, 12 Ps. Boeth. grom. p. 400, 12). Lib. col. I 229, 12 ex -o regionum (II p. 258, 2). Lib. col. II p. 258, 12 in -o conditionum Italiae agrorum.

2 *divinam* (*sc. de -o, quo nomina piorum vel iniquorum contineri putantur; cf. p. 1279, 82*): **a** *usu vario*: Itala exod. 32, 32 (Lugd. = Vvlg.) dele me *i. Moysen* de -o tuo, quem scribsisti (psalm. 138, 16 [Veron. *al.* = Vvlg.] in -o t. omnes scribentur. *cf.* exod. 32, 33 [Lugd., *cf.* Vvlg.] si qui peccavit coram me, delebo eum de -o meo). Dan. 7, 10 (cod. 176 *al.*, *cf.* Vvlg.) in iudicium sedit et -i aperti sunt (*cf.* apoc. 20, 12 [cod. g = Vvlg., *cf.* Primas. *al.*] -i aperti sunt; ... et iudicati sunt mortui ex his, quae scripta erant in -is secundum opera ipsorum. *inde* Tert. resurr. 25 p. 61, 12 *ut* universalis resurrectionis censura de -is iudicetur). 12, 1 (*ibid.*, *cf.* Vvlg.) salvabitur ... plebs tua, quae scripta est in -o. Mal. 3, 16 (Aug. civ. 18, 35 p. 310, 13 D.) scripsit -um memoriae ... eis, qui timent dominum (Vvlg. -r monumenti). Luc. 10, 20 (Filastr. 149, 7) gaudete, quoniam nomina vestra scripta sunt in -o caelorum (*codd. aur. d* = *Vulg.* in caelis [*sec. gr.*]. Prvd. perist. 4, 171 caeli -r explicandus tempore iusto. *cf.* Heges. 3, 16, 1 p. 211, 4 *Moyses* se de -o caelesti deleri petebat [*v. l. 48*]. Sedvl. carm. pasch. 4, 162 quod nomina vestra scribat in aeterno caelestis littera -o [*op. pasch. 4, 14* in caelo]). **b** -r vitae *sim.* (*aliter p. 1279, 33*): Itala Phil. 4, 3 (Ambrosiast. *al.* = Vvlg.) quorum nomina sunt in -o v. apoc. 3, 5 (Primas. = Vvlg.) non delebo nomen eius de -o v. 13, 8 (cod. g = Vvlg.) in -o v. agni (21, 27 *ibidem.* Primas. *utrobique* in -o agni). 17, 18 (Primas. = Vvlg.). 20, 12 (cod. g = Vvlg.) et alius -r apertus est, qui est v. (uniuscuiusque *add.* Primas.). 20, 15 (Primas., *cf.* Vvlg.) qui non sunt inventi in -o v. scripti, missi sunt in stagnum ignis. 22, 19 (Primas.; *Vulg.* de ligno [de -o *var. l.*] vitae, *gr.* ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς). Tert. coron. 13 l. 9 scorp. 12 p. 173, 19 Bachiar. repar. laps. 8 p. 1045^{A} Apring. in apoc. 20, 12 Greg. Tvr. Franc. 1, 29 Nicet. laps. virg. 34 p. 123, 12 B. Lib. iubil. 30, 23. *cf.* Itala psalm. 68, 29 (Sangerm. *al.* = Vvlg.) de -o viventium (Ambr. off. 3, 15, 95 [*respicitur exod. 32, 32*]. Sacr. Leon. 203 Gelas. 1, 45 p. 573). Avg. epist. 78, 4 p. 337, 17 de -o vivorum.

D *de -is ad rem sacram sive magicam pertinentibus*: **1** *paganorum*: **a** *de certis -is fere determinatis*: Hemina hist. 37 in his -is scripta erant philosophiae Pythagoricae (*de -is Numae suppositiciis ut* Varro frg. Aug. civ. 7, 34 p. 317, 8 D. -os eius, ubi sacrorum institutorum scriptae erant causae [*cf.* Vir. ill. 3, 2]. Liv. 40, 29, 4sqq. Val. Max. 1, 1, 12 Plin. nat. 13, 85sqq. *cf. p. 1278, 13. 15. de antiquis*: Plin. nat. 28, 14 Tullum Hostilium ... ex Numae -is eodem, quo illum, sacrificio Iovem caelo devocare conatum). Cic. Verr. II 4, 108 aditum est ad -os Sibyllinos (Varro ling. 6, 15 frg. Cens. 17, 8 Sall. Catil. 47, 2 Liv. 5, 13, 5. 7, 27, 1. 21, 62, 11. 22, 9, 8. *al.* Fast. ann. Iul. Praen. Apr. 4 [CIL I² p. 235]. *al. cf.* Cic. div. 1, 98 Sibyllae [Varro rust. 1, 1, 3 Tac. ann. 6, 12, 1. 15, 44, 1. *al.*]). dom. 39 *augurum* (*v. vol. II 1365, 32sqq. cf.* rep. 2, 54 augurales [div. 1, 72 Fest. p. 253 Sen. epist. 108, 31. *al. aliter p. 1275, 30*]). har. resp. 18 fatorum ... praedictiones Apollinis vatum -is ... contineri (*inde* Val. Max. 1, 1, 1). 37 Etruscis (53 Serv. auct. Aen. 1, 42. *al. cf.* Cic. div. 1, 72 Etruscorum [2, 50 Fest. p. 285 Serv. Aen. 1, 42. *al.*]). de orat. 1, 193 pontificum (Hor. epist. 2, 1, 26 p. -os, annosa volumina vatum. Fest. p. 189. *al. cf.* Cic. rep. 2, 54 pontifici⟨i⟩ [Varro ling. 5, 98 Fest. p. 356]. Liv. 40, 29, 7 in altera *arca* duo fasces ... septenos habuere -os ...; septem Latini de iure pontificum erant [*de -is Numae ascriptis ut* Val. Max. 1, 1, 12. *cf.* Plin. nat. 13, 87 iuris pontificii]. Sen. epist. 108, 31 pontificalibus [Plin. nat. 13, 87 *de -is Numae.* Serv. ecl. 5, 66. *al. aliter p. 1275, 31*]). div. 1, 72 Etruscorum ... et haruspicini (*cf.* Serv. Aen. 8, 398 aruspicinae -os. Adnot. Lucan. 1, 637 artis a.) et fulgurales (Amm. 23, 5, 13) et rituales -i (Fest. p. 285 r. nominantur Etruscorum -i, in quibus perscribtum est, quo ritu condantur urbes *eqs.* Cens. 11, 6. 17, 4). Varro ling. 5, 97 Athenis in -is sacrorum (Fest. p. 141 Serv. auct. Aen. 3, 287. *al. cf.* georg. 1, 270 sacris [Aen. 2, 143]). 6, 14 Saliorum. Liv. 5, 14, 4 fatalibus (5, 15, 11. 22, 9, 9. 22, 10, 10. 22, 57, 6. 42, 2, 3. 6. *al. v. vol. VI 1, 332, 78sqq.*). 25, 1, 12 vaticinos (39, 16, 8). Tac. ann. 3, 58, 1 in -is caerimoniarum. Svet. Aug. 31, 1 fatidicorum. Gell. 13, 23, 1 sacerdotum populi Romani (*cf.* CIL VI 8878 sacerdotalibus). Vlp. dig. 10, 2, 4, 1 magicis (Avg. civ. 10, 18 p. 432, 3 D. m. sive ... theurgicis. *al. cf.* Pavl. sent. 5, 23, 18 magicae artis). Arnob. nat. 2, 62 Acheronticis. Amm. 17, 10, 2 Tageticis ... vel Vegoicis. 23, 5, 10 Etrusci ... haruspices ... prolatis -is exercitualibus ostendebant signum hoc esse prohibitorium. 25, 2, 7 Tarquitianis. **b** *sine determinatione*: Cic. div. 1, 97 quotiens senatus decemviros ad -os ire iussit (*cf.* Liv. 3, 10, 7 -i per duumviros sacrorum aditi [10, 31, 8. 10, 47, 6. 21, 62, 6. *al.*]). Att. 9, 9, 3 nos ... in -is (*sc. auguralibus*) habemus non modo consules a praetore, sed ne praetores quidem creari ius esse. Liv. 4, 25, 3 multa duumviri ex -is placandae deum irae ... causa fecere. 5, 50, 2 *ut* expiatio ... eorum *fanorum* in -is per duumviros quaereretur. 7, 28, 7 -is ... inspectis (22, 1, 16 cum decemviri -os inspexissent. 22, 36, 6. 40, 37, 2. Vopisc. Aurelian. 18, 7). 10, 38, 6 ibi ex -o vetere linteo lecto sacrificatum (Avr. Fronto p. 60, 19 v. d. H. [p. 67 N.] *Anagniae* nullus angulus fuit, ubi delubrum ... non sit; praeterea multi -i l., quod ad sacra adtinet. *aliter p. 1276, 84*). 10, 47, 7 inventum in -is Aesculapium ab Epidauro Romam arcessendum. 22, 36, 9 ea prodigia ex -is procurata. 31, 12, 9 decemviri ex -is res divinas easdem ... imperarunt. 37, 3, 5 supplicatio ... fuit, quibus diis decemviri ex -is ut fieret ediderunt. perioch. 49 p. 58, 8 ludi Diti patri ... ex praecepto -orum facti. Val. Max. 1, 1, 3 -os ad sacra populi pertinentes. Act. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 92 Moerae, uti vobis in illeis -i⟨s scriptum est ...⟩ ... ⟨... sacrum fiat ...⟩ (*eadem forma ad varios deos deasve ibid.* 105. 117. 121. 141 Act. lud. saec. Sept. Sev. 3, 77. 5, 50. 55). Vopisc. Aurelian. 19, 6 (*ad sacerdotes*) velatis manibus -os evolvite, fata rei p. quae sunt aeterna perquirite. **2** *Iudaeorum vel Christianorum*: **a** *de certis partibus sacrae scripturae*: Itala gen. 2, 4 (Orig. in Matth. 14, 9 p. 298, 1) -r generationis caeli et terrae ([Aug. gen. ad litt. 5, 1 p. 137, 2 creaturae, *Vulg.* generationes *tantum*]. 5, 1 [Lib. gener. chron. I p. 91, 26] hominum [Vvlg. Adam, cod. 91 *al.* originis mundi, Aug. civ. 15, 21 p. 104, 16 D. nativitatis hominum]. Matth. 1, 1 [cod. a *al.* = Vvlg.] Iesu Christi [cod. k generalis]. *cf.* Peregr. Aeth. 7, 7 genesis [*v. vol. VI 2, 1803, 65sqq.*]). exod. 24, 7 (Aug. quaest. hept. 2, 99) -um testamenti ([*Vulg.* volumen foederis]. I Macc. 1, 57 [recc. LB, *cf.* Vvlg.] t. ⌊domini⌋ [*om. rec. L*]. Hil. myst. 2, 9, 3. Rvfin. symb. 37 [35] veteris t. [Aug. civ. 20, 30 tit. *al.*]. *cf.* Avg. civ. 20, 4 p. 410, 28 D. de -is instrumenti novi, ... veteris). deut. 29, 21 (Lugd.) in -o legis huius (Vvlg. l. huius ac foederis. Ios. 1, 8 [*ibid.*; *Vulg.* volumen *ut locis seqq.*]. 8, 34 [*ibid.*, *gr.* ἐν τῷ νόμῳ Μωυσῆ]. 23, 6 [*ibid.*] l. Moysi [*al.*]. II par. 34, 14 [Complut. = Vvlg.] l. domini [*al.*]. *al.*). II par. 16, 11 (Complut. = Vvlg.) in -o regum Iuda et Israhel (*ibid.* 20, 34. 27, 7. 28, 26. *al. cf.* 25, 26 [Complut.] verborum regum [Priscill. tract. 3, 65 dierum regum, Vvlg. regum]. Vvlg. III reg. 15, 7 verborum dierum regum [15, 23. 31. *al.*]. IV reg. 1, 18 sermonum dierum regum [13, 8. 12. *al.*]). 35, 12 (*ibid.*) in -o *Moysi* (Marc. 12, 26 [cod. a *al.* = Vvlg.]. Peregr. Aeth. 3, 6. 4, 4. 8. 5, 8. *al. cf.* Orig. in Matth. 17, 35 p. 696, 26 Mosaicos [*gr.* τὸν Μωσέως νόμον]). Luc. 4, 17 (cod. a *al.* = Vvlg.) -r prophetae Eseiae (act. 7, 42 [cod. g = Vvlg.] prophetarum [Hil. myst. 2, 1, 1 Hier. epist. 48, 4, 1. *al.*]. Priscill. tract. 3, 58 p. Noe. *al. cf.* Avg. civ. 19, 23 p. 397, 24 D. prophetici [20, 20 p. 456, 1. 20, 30 p. 480, 30. *al.*]). 20, 42 (*ibid.*) in -o psalmorum (act. 1, 20 [cod. g = Vvlg.]. Hier. epist. 10, 1, 2. *al. cf.* Filastr. 130, 1 -um psalterii). *al.* Cypr. domin. orat. 5 in primo regnorum -o (eleem. 17 epist. 3, 1. 69, 6 Peregr. Aeth. 4, 2. 3 Filastr. 108, 3. *al.*). testim. 1, 1 p. 39, 7 in -o iudicum (Peregr. Aeth. 16, 1 Hier. epist. 33, 4, 6. 53, 8, 4. 65, 10, 4. *al.*). Firm. err. 18, 3 in -is Salomonis (28, 2 Avg. civ. 12, 4 p. 531, 29 D. 13, 24 p. 595, 17. *al. cf.* Comm. instr. 2, 32 [28], 4 Salomoniaco). Peregr. Aeth. 10, 3 in -o Iesu Nave (Avg. spec. 4 p. 28, 24). 10, 6 -um deuteronomii (*cf.* Comm. apol. 429 -um deuteronomium). 48, 2 in -is

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

paralipomenon (PRISCILL. tract. 3, 65 HIER. epist. 53, 8, 18. RVFIN. symb. 37 [35] p., qui dierum dicitur -r. *al. cf.* HIER. epist. 18A, 1, 2 praeteritorum). FILASTR. 56, 2 -i . . . Sirach illius, qui scripsit . . . -um unum sapientiae (AVG. anim. 3, 9, 14 civ. 19, 4 p. 357, 32 D. 22, 29 p. 628, 22. *al.*). 149, 7 in -o numeri (RVFIN. Orig. in num. 4, 1 p. 19, 24 numerorum). HIER. epist. 29, 4, 3 exodi -r (*cf.* ARATOR act. 2, 340 exodus ille -r). 34, 4, 4 in Esdrae -o (RVFIN. symb. 37 [35]. AVG. catech. rud. 3, 2 Ezrae). 53, 8, 1 leviticus -r. VVLG. Bar. 4, 1 -r mandatorum dei. AVG. civ. 17, 8 p. 225, 14 D. -os divinae historiae, ubi *Salomo* regnasse narratur. 20, 4 p. 411, 9 a veteribus -is, hoc est a lege et prophetis. 20, 24 p. 467, 29 in euangelicis et apostolicis -is (*cf.* GREG. M. epist. 3, 10 p. 170, 6 euangelii). *al. de -is deperditis*: VVLG. num. 21, 14 in -o bellorum domini. Ios. 10, 13 in -o iustorum (II reg. 1, 18). **b** *minus distincte*: ITALA I Macc. 12, 9 (recc. LB = VVLG.) sanctos (II Macc. 8, 23 [recc. LX = VVLG.]. AVG. anim. 4, 21, 34. civ. 20, 14 p. 440, 2 D. et veteres et novi. *al.*). II Macc. 8, 23 (rec. P) sacro (PRVD. apoth. 312 ham. 181. 777 LEO M. serm. 32, 2 AVELL. p. 19, 14 SALV. gub. 2, 25. *al.*). TERT. apol. 18, 5 *Ptolemaeus Philadelphus* -os a Iudaeis quoque postulavit, proprias atque vernaculas litteras, quas soli habebant (*cf.* TREB. Claud. 2, 1 Iud⟨a⟩eorum -i. HIER. chron. a. Abr. 860 in Hebraeorum -o [*opp.* in septuaginta . . . interpretatione. AVG. civ. 15, 26 p. 115, 26 D. in H. -is. 20, 24 p. 467, 20]). CYPR. testim. praef. p. 36, 19 spiritalium (*cf.* PALLAD. hist. mon. I 19 p. 298C spirituales [*gr. p. 96, 5B.* γραφάς]). PRISCILL. tract. 3, 60 in -is canonis (3, 65. *cf.* 3, 66 canonicorum [3, 72 AVG. catech. rud. 8, 3. 26, 3. *al.*]. ORIG. in Matth. ser. 28 p. 51, 4 canonizatis). 6, 111 -r doctrinae caelestis. FILASTR. 143, 2 authenticis (HIER. epist. 57, 11, 1). HIER. epist. 36, 5, 3 in apocryphorum -is (*cf.* ORIG. in Matth. 17, 35 p. 698, 1 secretos [*gr.* ἀποκρύφους . . . λόγους. in Matth. ser. 28 p. 50, 6 secretioribus, qui apud Iudaeos feruntur. 117 p. 250, 5sqq. *opp.* regulari . . . publicis]). 45, 2, 2 divinos (58, 9, 1 RVFIN. Orig. princ. 3, 6, 1 p. 280, 6. 4, 3, 12 p. 342, 15 PRVD. apoth. 107 AVG. catech. rud. 7, 4. *al.*). VVLG. Sirach 24, 32 haec omnia -r [vitae], testamentum altissimi *eqs.* (*deest gr. 24, 23. aliter p. 1277, 63. cf.* AVG. gen. ad litt. 1, 21 p. 31, 3 -is nostrae salutis). Is. 34, 16 in -o domini (*cf.* FAST. Vind. I chron. I p. 290, 413 dominici). RVFIN. Orig. princ. praef. 8 p. 15, 3 ecclesiasticos (AVG. civ. 10, 18 tit. p. 431, 3 D. *cf.* Ps. AVG. quaest. test. I 127, 13 ecclesiae catholicae . . . -i). ARATOR act. 2, 730 sanctiloquos. PASS. Fel. 2, 1 deificos. **c** *sine determinatione*: HIL. in psalm. 67, 31 p. 306, 23 vaccas in Samaria adoratas esse, cognitio ex -is est (*cf. Os. 10, 5*). COMM. apol. 435 nunc . . . fas est credere (*sc. ei*), quem -i designant.

E *de singulis epistulis, decretis, instrumentis* (*fere i. q. libellus, codicillus sim.*): NEP. Lys. 4, 2sq. *Pharnabazus* -um grandem verbis multis conscripsit, in quibus summis eum *Lysandrum* effert laudibus; quem cum legisset . . ., alterum . . . subiecit, in quo . . . accusarat; (3) hinc Lysander . . . testimonii loco -um a Pharnabazo datum tradidit. PLIN. epist. 5, 13, 8 -r principis severus et tamen moderatus: leges ipsum; est in publicis actis (*cf.* VLP. dig. 1, 13, 1, 2 -is principalibus in senatu legendis [*4 epistulas*]). SVET. Iul. 52, 2 Gaius Oppius . . . -um edidit, non esse Caesaris filium, quem Cleopatra dicat. VLP. dig. 47, 10, 5, 9 si quis -um ad infamiam alicuius pertinentem scripserit, composuerit, ediderit. ITALA deut. 24, 1 (Lugd.) -um repudii (24, 3 [*ibid.; Vulg. utrobique* libellum]. VVLG. Is. 50, 1). I Macc. 1, 44 (rec. L, *cf.* rec. B *et* VVLG.) misit rex -os in manu nuntiorum in Hierusalem . . ., ut irent post legitima exterae terrae. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 117, 5 lectus . . . est . . . -r, quem conscripsit . . . Marcellus et inventa est Eusebii . . . malitia (*gr.* τὸ σύγγραμμα, *Cassiod. hist. 4, 24, 28* litterae). HIER. epist. 39, 2, 1 totus hic -r fletibus scribitur. 60, 6, 2 in eo -o, quo Paulam . . . consolati sumus (*i. epist. 39*). 99, 1 beatitudinis tuae accepi epistulas iuncto paschali -o (*i. epist. 100. postea*: volumen, epistulam). VVLG. Esth. 9, 26 epistulae, id est -i huius volumine. Iob 31, 35 ut desiderium meum omnipotens audiat et -um scribat ipse qui iudicat; (36) ut in umero meo portem illum et circumdem illum quasi coronam mihi (*Hier. interpr. Iob* conscriptionem). Is. 37, 14 (*de epistulis ad Ezechiam missis ut* 39, 1; *locis geminis IV reg. 19, 14. 20, 12* litteras). Ier. 29, 1 (*de epistula ab Ieremia missa; Hier. ad l. 5, 63, 3* haec epistula, immo libellus). 29, 25 quod misisti in nomine tuo -os ad omnem populum, qui est in Hierusalem. 32, 10 emi agrum . . . et scripsi in -o et signavi et adhibui testes (*hactenus cf.* 32, 44) . . . (11) et accepi -um possessionis (*infra et* 32, 16 HIER. in Ier. 6, 35, 1) signatum, stipulationes et rata et signa forinsecus; (12) et dedi -um possessionis Baruch . . . in oculis testium, qui scripti erant in -o emptionis (32, 14 -um e. hunc signatum et -um hunc, qui apertus est. HIER. in Ier. 6, 36, 2).

F *transfertur ad eum, de quo -r scribitur*: APVL. met. 2, 12, 5 *Chaldaeus quidam dixit* nunc . . . gloriam satis floridam, nunc historiam magnam et incredundam fabulam et -os me futurum.

G *in imagine* (*cf. p. 1274, 42. 1277, 46*): AVG. epist. 43, 25 non chartis veteribus, non archivis publicis . . . agamus; maior -r noster orbis terrarum est; in eo lego completum, quod in -o dei lego promissum '. . .' (*cf.* serm. coll. Morin p. 360, 12 est quidam magnus -r ipsa species creaturae: . . . contuere, attende, lege). SERM. corp. Vind. 21 p. 268, 10 quales erimus in die iudicii . . . aeterno iudici rationem de -is conscientiae reddituri.

in nomine stationis itin.: TAB. Peut. 6, 4 ad -os (*ratione obscura*).

in paronomasia c. litterae: LEX repetund. (CIL I² 583) 34 CIC. Att. 9, 10, 2 fam. 9, 2, 5 GELL. 12, 14, 6 APVL. met. 11, 17, 3 AVSON. 419 p. 362, 237 P.

in proverbiis sim. (*cf. Otto, Sprichw. 125. 208. 236*): PLIN. epist. 3, 5, 10 *Plinius maior* dicere . . . solebat nullum esse -um tam malum, ut non aliqua parte prodesset (*cf. Plin. nat. 27, 9* malum quidem nullum esse sine aliquo bono). 8, 21, 6 hunc adhuc musteum -um (SIDON. epist. 8, 3, 2 inpolitum hunc semicrudumque et, ut aiunt, tamquam m. -um). AMBR. virg. 1, 1, 1 -r enim non erubescit (*cf. Cic. fam. 5, 12, 1* epistola enim non erubescit).

deriv.: libellus, librare, librarius.

compos.: delibro, delubrum (?), libriger. *v. Kamptz.*

2. *līber, -a, -um. [*paelign.* loufir *similesque linguarum Italicarum formae demonstrant vocem una c. gr.* ἐλεύθερος *ex* *leudhero- *derivandam esse (cf.* ἐρυθρός: ruber *sim.), quod suffixo* -ro- *(-so- l. 23 falso restitutum videtur ex nomine dei) auget radicem* *leudh- *'crescere'; etiam ex nominibus, quae hinc orta 'populum' (lituan.* liáudis *f., germ. vet.* liut, *etc.) aut 'homines' (slavon.* ljudĭje *pl., germ. med.* liute, *theod.* Leute, *etc.) significant, quaedam conspicuam reddunt libertatem (burg. vet.* leudis, *russ. vet.* ljudinъ *'homo līber'); haec notio apud Graecos fere sola convaluit, cum lat.* līberī *'suboles' (item fortasse venet.* louderobos *'līberīs') vim crescendi servaret. Sch.*] *de scriptura et formis*: loebes- (*cf.* Loebasius *sim.* = Liber, *v. Onom.*): VARRO ling. 6, 2 ab loebeso (libero *trad.*) liberum *declinatum est.* PAVL. FEST. p. 121 loebesum et loebertatem antiqui dicebant liberum et libertatem; ita Graeci λοιβήν et λείβειν. leib- *in titulis rei publicae liberae saepius* (*iuxta* lib-), *ceterum in cod. A* PLAVTI Poen. 1240 Rud. 217 *et hic illic in codd. recentioribus.* liviri CIL XIII 2484 (*s. VI/VII*). *gen. sg. et nom. pl.* -ei, *dat. pl.* -eis LEX agr. (CIL I² 585) 75. 76. DECRET. Paulli (*ibid.* 614) 4. *transire videtur in tertiam declinationem gen. sg. m.* -is IORD. Rom. 117 (*def. dubitanter Norberg, Eranos 41, 1943, 36*; -i FLOR. epit. 1, 9, 4). *compar., superl.* (*cf. sub adverbio*): -ior *inde a* CIC. *passim* (*abl.* -iori PASS. Mar. Iac. 4, 9 VITA Mitriae [BHL 5973] 3 GREG. M. dial. 2 praef. p. 71, 10 M.). *cf.* magis -r PLAVT. Cist. 128 (*loco spurio, ut vid.*). SEN. contr. 1, 6, 5 SEN. Phaedr. 483 TERT. virg. vel. 3, 3 AVG. quaest. euang. 1, 23. -errimus AETNA 341 HOR. epod. 4, 10 epist. 1, 7, 36. 1, 18, 1 SEN. benef. 3, 7, 6 dial. 6, 4, 4. 10, 19, 3 QVINT. inst. 12, 2, 22 AVG. civ. 2, 2 p. 55, 27 D. mor. eccl. 1, 12, 21. *cf.* maxime -r PLAVT. Rud. 217 CIC. Vatin. 24 QVINT. inst. 3, 8, 8 PLIN. epist. 8, 24, 2. nimis *vel* nimium CIC. or. frg. A VII 38 rep. 1, 68 fam. 12, 28, 1 PROP. 1, 13, 4 SEN. contr. 2, 7, 2. 10, 5, 22 MART. 1, 67, 1 Ps. QVINT. decl. 2, 17. plane CIC. rep. 1, 67. omnino CIC. fam. 7, 1, 4. immodice LIV. 39, 40, 10. intemperanter SEN. benef. 6, 37, 1. penitus COD. Theod. 7, 2, 1, 1 MAR. MERC. Conc.S I 5 p. 61, 10. valde VITA Melaniae (BHL 5885) 35. prorsus BOETH. cons. 5, 6, 26 W. *notari videtur* CIL I² 779, 5 l(iber) c(ondicione). XIII 5386, 5 loc(o) lib(ero). NOT. Tir. 34, 26. *legitur inde a* LEGE XII tab. [*venet. vet.* (*Verona*) livro; *sard. centr. vet.* liveru *'possessor'*; *prov. vet.* liure, *langued.* lioure *etc.* *'vacuus'*; *cat.* lliure (> *sard. centr. et mer.* liúru, *sic.* lìvaru). *cf. M.-L. 5012. Battisti-Alessio III 2221. Wagner II 33. Wartburg V 296sq. G.*] [*confunditur in codd. c.* libertus (PLAVT. Epid. 504 SEN. epist. 98, 4 COLVM. 9, 5, 1. *al.*), uber (SEN. dial. 6, 4, 4. *al.*). *falso trad.*: PETRON. 95, 5.]

CAPVT PRIVS: *i. q.* ἐλεύθερος (*quod ubi respondet non adnotatur; m. et f. pro subst. passim*): **I** *spectat ad ius* (*civile, gentium, naturale*): **A** *negatur servitus singulorum hominum*: **1** *strictius respicitur is, qui dominio eri subiectus non est* (*de eis, qui sub potestate patris, hostium non sunt, v. sub 2*): **a** *in univ.*: **α** *de significatu*: (I) *definitiones*: SEN. contr. 7, 6, 18 neminem natum -um esse (neminem natura -um fecit *exc.*), neminem servum; haec postea nomina singulis inposuisse fortunam (*cf.* QVINT. inst. 3, 8, 31 -os *esse* . . . natura omnes. INST. Iust. 1, 2, 2 [*sim.* 1, 5 pr.] iure . . . naturali ab initio omnes homines -i nascebantur). GAIVS inst. 1, 9—12 summa divisio de iure personarum haec est, quod omnes homines aut -i sunt aut servi (dig. 1, 5, 3 INST. Iust. 1, 3 pr.); rursus -orum hominum alii ingenui sunt, alii libertini; ingenui sunt, qui -i nati sunt, libertini, qui ex iusta servitute manumissi sunt *eqs.* (*sim. saepius apud iurisconsultos*).

(II) *iuxta posita*: verna: PLAVT. Amph. 177. servus: PLAVT. Amph. 343 Capt. 270 Cas. 290. Persa 649 servi -ique amabant (*pro 'omnes homines' ut* CATO agr. 83 RHET. Her. 2, 4, 7 CIC. S. Rosc. 64 Tull. 27 Verr. II 4, 77. *al.*). Pseud. 610. *et passim.* ingenuus: PLAVT. Cas. 82. *al.* (*v. vol. VII 1, 1545, 15sqq.; cf. infra p. 1282, 25*). ancilla: PLAVT. Curc. 616 LIV. 39, 10, 5 QVINT. decl. 301 p. 189, 20 ITALA Gal. 4, 22sq. (Tert. adv. Marc. 5, 4 p. 581, 14sq. *al.* = VVLG.). *al.* civis: PLAVT. Merc. 612 -um civem enicas. Persa 749 cives, homines -os (*cf.* TER. Eun. 805 -am, civem Atticam). Poen. 372 civis Attica atque -a (*cf.* CIC. Cluent. 43 -os . . . civesque Romanos [Rab. perd. 16. COD. Iust. 7, 22, 2 *a. 300. al.*]). CIC. Sest. 78 civis Romanus aut homo -r. LIV. 26, 34, 7 Campanos . . . -os esse iusserunt ita, ut nemo eorum civis Romanus aut Latini nominis esset. SEN. contr. 7, 4, 4 (*verba Silonis Pompei*) iura civis non habet, qui -i hominis non habet. QVINT. decl. 378 p. 422, 20 -os esse, quia cives. GAIVS inst. 3, 56 per legem Iunianam eos . . . -os esse coepisse et appellatos esse Latinos Iunianos, Latinos ideo, quia lex eos -os perinde esse voluit atque si essent cives Romani ingenui . . ., Iunianos ideo, quia per legem -i facti sunt, etiamsi non

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

essent cives Romani. libertus, libertinus: PLAVT. Persa 485sq. iam manu emisisti mulierem? . . . iam liberta auctu's? . . . iam -a est? 839 ita pars libertinorum est: nisi patrono qui adversatust, nec satis -r sibi videtur . . . nec sat honestus. CIC. Verr. II 1, 127 *non dubitamus*, quo . . . ore quos numquam -os putavit, libertinos homines solitus sit appellare. LEX Salpens. (CIL II 1963) 2, 26 qui ita manumissus -rve esse iussus erit, -r esto . . ., uti qui optumo iure Latini, libertini, -i sunt erunt. GAIVS inst. 3, 154b unus ex sociis communem servum manumittendo -um faciebat et omnibus libertum adquirebat. VLP. reg. 2, 8 is qui directo -r esse iussus est, orcinus fit libertus. COD. Theod. 8, 13, 1 pr. matrem . . . ingenuam, -am, libertam, libertinam. volo: LIV. 23, 35, 7. peregrinus dediticius: GAIVS inst. 1, 13. Latinus: PS. DOSITH. frg. iur. 7 lex . . . Iunia eos fieri Latinos iubet, quos dominus -os esse voluit. *alia v. supra*. plebeius: COD. Theod. 10, 12, 2, 4 plebeium . . . esse vel -um.

β *exempla gradum et dignitatem -i hominis illustrantia*: (I) *respiciuntur iniuriae, quibus -os homines afficere non licet* (*cf. etiam l. 46. 69. 72*): LEX XII tab. 8, 3 manu fustive si os fregit -o, CCC . . . poenam subito (*cf.* LEX reg. Paul. Fest. p. 221 si qui hominem -um dolo sciens morti duit, parricidas esto. PLAVT. *p. 1280, 74*. TER. Ad. 182 usque ad necem operiere loris.:: loris -r? C. GRACCH. or. frg. [33 M.] Fest p. 201 homines -i . . . in oppido occisitantur. CIC. har. resp. 35 qui legato, socio, amico, -o foedissime . . . venas incideret. *sim. al.*). PLAVT. Asin. 477 -o homini male servos loquere? (*cf.* Rud. 114 qui inclementer dicat homini -o. TER. Eun. 430 dolet dictum . . . -o). Men. 1006 erum meum hic in pacato oppido . . . deripier . . ., qui -r ad vos venerit. Mil. 490 hospitam . . . tractatam et ludificatam, ingenuam et -am? TER. Phorm. 438 si tu illam attigeris secus quam dignum est -am *eqs.* Ad. 194 neque vendundam censeo, quae -ast. VARRO frg. Non. p. 394, 6 nequis lictorem spurcum hominem -um prehendere iussisse velit. PETRON. 107, 3 patimini -os homines ire sine iniuria, quo destina⟨ru⟩nt. *sim. al.* (II) *respiciuntur mores et officia -i hominis* (*iuncturae peculiares*): PLAVT. Poen. 522 -os homines per urbem modico magis par est gradu ire, servile esse duco festinantem currere. TER. Andr. 330 neutiquam officium -i esse hominis puto, cum is nil mereat, postulare id gratiae adponi sibi. Eun. 477 quae -um scire aequomst adulescentem *eqs.* CIC. Verr. II 2, 58 quid est turpius ingenuo, quid minus -o dignum, quam in conventu maximo cogi a magistratu furtum reddere? (Pis. 22. 67 ingenuo ac -o dignior *luxuria*. de orat. 1, 17 eruditio. 1, 72 *artes* [Tim. praef. 1. *cf.* SEN. epist. 88, 2 liberalia studia]. 2, 252 non solum non foro digna, sed vix convivio -orum *obscenitas. al.*). *ibid.* si eo animo esset, quo non modo eques Romanus, sed quivis -r debet esse *eqs.* (APVL. apol. 40 hominem -um et magnificum debere . . . in primori fronte animum gestare). Rab. perd. 16 mentio . . . indigna cive Romano atque homine -o (fin. 5, 47. SEN. frg. 34 *facta* tam indecora honestis, tam indigna -is *eqs.*). rep. 1, 9 neque -i *esse* . . . contumeliarum verbera subire (parad. 39). GELL. 18, 10, 8 non medico soli, sed omnibus quoque hominibus -is liberaliterque institutis turpe esse *eqs.* APVL. apol. 7 nihil minus quam oris illuviem -o et liberali viro competere. DON. Ter. Andr. 38 ('liberaliter') omne bonum -o aptum est, malum servo.
(III) *varia exempla*: PLAVT. Capt. 305 *fortuna* me, qui -r fueram, servum fecit, e summo infimum *eqs.* CIC. Verr. II 1, 123 quemadmodum iste tenuissimum quemque contempserit, despexerit, -um esse numquam duxerit (ad Brut. 2, 2, 3. *item negatur libertas despiciendo*: dom. 110. Phil. 3, 12 hunc -um, hunc denique hominem putem? de orat. 3, 65 Att. 1, 18, 3. fam. 7, 27, 2 me . . ., propter quem ceteri -i sunt, tibi -um non visum demiror [PROP. 2, 8, 15 ecquandone tibi -r sum visus? an usque in nostrum iacies verba superba caput?]. *al.*). LIV. 8, 21, 6 viri et -i vocem auditam (*cf.* PETRON. 81, 6 aut vir ego -rque non sum aut noxio sanguine parentabo iniuriae meae). SEN. suas. 6, 10 mori tibi *Ciceroni* . . . necesse est, ut -r et inlibatae dignitatis consummes vitam. SEN. dial. 5, 17, 1 parum adulantem et pigre ex Macedone ac -o in Persicam servitutem transeuntem *Clitum*. CVRT. 7, 1, 35 -i hominis animo locutum esse me cum ignavissimo. 8, 7, 14 miraris, si -i homines superbiam tuam ferre non possumus? *al.*

γ *per enallagen de partibus corporis variisque rebus ad homines pertinentibus*: PLAVT. Merc. 154 -um caput tibi faciam (CATO or. frg. 8, 1 [59 M.]. CIC. Verr. II 2, 79 LIV. 6, 12, 5. *al.*). CATO or. frg. 57, 1 (212 M.) vim in corpus -um non aecum censeure adferri (SALL. Catil. 33, 1 LIV. 3, 56, 8. *al.*). VARRO ling. 9, 59 dei et servi nomina . . . non item ut -a nostra transeunt. HOR. carm. 3, 5, 22 vidi . . . civium retorta tergo bracchia -o (CLAVD. 18, 184. *cf.* CASSIOD. var. 8, 28, 2 colla). OV. met. 13, 469 (*loq. Polyxena*) acceptior illi, quisquis is est, quem caede mea placare paratis, -r erit sanguis (QVINT. inst. 12, 9, 10). PETRON. 71, 1 cito aquam -am gustabunt *servi manumittendi*. ITALA I Macc. 10, 33 rec. L (*sim.* rec. B, VVLG.) omnem animam . . ., quae captivata est . . ., relinquo -am. DON. Ter. Andr. 771, 3 ('quod in pariundo . . . adfuerunt -ae') testimonia -a contra servum. COD. Iust. 1, 19, 6 (*a. 410*) condicionis (7, 14, 10 [*imp. Diocl.*]. NOVELL. Theod. 17, 1, 2. *al. cf.* NOVELL. Valent. 33 statui). 1, 27, 1, 2 corpora . . . -is natalibus clara. 6, 35, 11, 2 partus -r et ingenuus.

b *de generibus libertatis*: α *significantur ei, qui antea in servitute fuerunt*: (I) *varia exempla*: PLAVT. Capt. 948 gratiis a me, ut sit -r, ducito. Men. 1028 sine . . . abire -um (1044 quo volet. 1058 SEN. dial. 9, 8, 7). Poen. 520 argentum pro capite dedimus . . .; -os nos esse oportet (*cf.* Rud. 929 pollicitabor pro capite argentum, ut sim -r. 1409 *nummos dabo*, -a ut sit. *sim. al.*). 1207 nos fore invito domino nostro diebus paucis -as. TITIN. com. 152 ⟨ei⟩ votum fuisse, quo die -r foret (*cf.* CIL I² 972 ser(vus) vovit, -r solv(it) [*eadem formula* 1617 XII 1081]). INSCR. Serv. auct. Aen. 8, 564 bene meriti servi sedeant, surgant -i. statu -r *v.* statuliber. (II) *in manumittendi locutionibus* (*cf.* VLP. reg. 2, 7 libertas . . . directo potest dari hoc modo: -r esto, -r sit, -um esse iubeo): FORMVLA Paul. Fest. p. 159 hunc hominem -um esse volo (QVINT. decl. 311 p. 224, 24. 342 p. 349, 2sqq. PAVL. sent. 4, 13, 3. *al.*). PLAVT. Epid. 730 -r esto (Men. 1029 -r esto atque ito quo voles. :: nempe iubes? :: iubeo hercle. 1093. 1148 TER. Ad. 970 PETRON. 41, 7. *al.*). Men. 1055 me amisisti -um (*cf.* CIL III 371, 8 -um dimisit). 1146 numquid me morare quin ego -r, ut iusti, siem? (LIV. 24, 14, 7 eum se . . . -um iussurum esse. 24, 16, 9 PETRON. 54, 5 MART. 9, 87, 4 LEX Salpens. [CIL II 1963] 22sqq. *et passim*). DECRET. Paulli (CIL I² 614) 4 decreivit, utei . . . servei . . . -ei essent. GAIVS inst. 1, 21 testamento eum -um et heredem relictum. 2, 154 -um et heredem instituere (2, 276. COD. Iust. 6, 27, 2 *a. 169*. 6, 30, 21, 3 quasi -r). PAVL. frg. Vat. 307 *si* -r pronuntiatus sit (COD. Iust. 7, 45, 8 pr. [*imp. Diocl.*]. *al. cf.* 8, 44, 21, 2 [*a. 293*] quem si -um esse . . . fuerit pronuntiatum). *al.*
(III) *indicatur, a quo*: TERT. coron. 13 l. 33 tunc -r hominis (homini *var. l.*) eras . . ., nunc servus es Christi, licet manumissus sis ab homine. VVLG. Iob 3, 19 a domino (AVG. civ. 19, 15 p. 382, 27 D.).

β *significantur ingenui*: PLAVT. Capt. 310 tam ego fui ante -r quam gnatus tuos, tam mihi quam illi libertatem hostilis eripuit manus (577 tun te gnatum ⟨esse⟩ memoras -um? Curc. 607 Rud. 739 AFRAN. com. 232 LIV. 41, 6, 11. *al. cf.* PLAVT. Rud. 217 prognata [*opp.* serva . . . nata]). 628 fuistin -r? :: fui. :: enim vero non fuit . . .:: qui tu scis? an tu fortasse fuisti meae matri obstitrix? Cas. 81 -a, ingenua Atheniensis (*v. vol. VII 1, 1545, 15sqq. cf.* Rud. 736 numqui minus hasce esse oportet -as? . . . altera haec est nata Athenis ingenuis parentibus). CIC. nat. deor. 3, 45 iure civili qui est matre -a, -r est (*cf.* GAIVS inst. 1, 86 qui nascitur, iure gentium matris condicionem sequitur et ob id -r est).

2 *latius*: **a** *indicatur, a quo* (*qua re*): ab: LEX XII tab. 4, 2 si pater filium ter venum duit, filius a patre -r esto. CIC. Verr. II 4, 23 expertes, soluti ac -i fuerunt ab omni sumptu, molestia, munere (COD. Theod. 16, 8, 4 corporali. COD. Iust. 12, 1, 4 *a. 346/349*). HIL. in Matth. 17, 11 (*ad* ITALAM *l. 66*) filios regum tributis obnoxios non esse et eos esse -os a servitute (*postea*: debito legis est -r). SVLP. SEV. dial. 1, 3, 6 a tributo (*cf.* COD. Iust. 11, 50, 2 pr. [*imp. Arcad.*] ab his *censibus*). COD. Theod. 1, 12, 6, 2 ab omni nexu. 13, 3, 2 a praestationibus . . . publicis -i immunesque. 14, 25, 1 ab omni interpellatione. *al.*
abl.: CIC. Rab. Post. 12 reus . . . Postumus est ea lege, qua non modo ipse, sed etiam totus ordo equestris solutus ac -r est (18 leg. 3, 11. *cf. l. 41*). LIV. 2, 12, 14 iure belli -um te, intactum inviolatumque . . . dimitto. SEN. contr. 7, 4, 4 filius . . . nulli poterit servire nisi patri; omni alia servitute -r est. NOVELL. Maior. 2 pr. nexibus -i tributorum (*cf.* CASSIOD. chron. II p. 141, 770 tributis). COD. Iust. 10, 44, 4 pr. fortuna curiali. CE 1003, 1 patronis. *gen.*: HEGES. 3, 18, 2 captivitatis. NOVELL. Iust. 38 pr. harum *functionum curialium*. **b** *nude*: PLAVT. Capt. 43 reducem faciet -um in patriam ad patrem (*34* emit . . . e praeda. *cf.* 686. CAECIL. com. 146 quasi ad hostes captus -r servio. CIC. Rab. Post. 29 LIV. 22, 60, 19. *al.*). PROP. 4, 1, 132 -a sumpta toga (*per enallagen de puberibus ut* OV. fast. 3, 771 trist. 4, 10, 28. *cf.* fast. 3, 777 vestis . . . -a per te *Liberum* sumitur et vitae -ioris iter). QVINT. decl. 311 p. 222, 24 petit addictus, ut -r sit (*cf.* p. 224, 19). GAIVS inst. 1, 145 in honorem sacerdotii -as esse *virgines Vestales a tutela*. APVL. apol. 27, 7 mulier -a *sc. vidua* (ITALA I Cor. 7, 39 [Tert. monog. 11, 4. *al.*; *Vulg.* liberata]. SVLP. SEV. dial. 2, 7, 4 non vidua -a . . ., sed sub viro vivens). VLP. dig. 36, 1, 18, 6 (*ex Papiniano*) deportato ei tribuit eligendi facultatem, cui -r factus (*i. poena solutus*) fideicommissum restitui velit. PAVL. dig. 17, 1, 59, 4 quaero an . . . regressum creditor ad mandatorem habere possit . . .; Paulus respondit . . . mandatorem -um non videri. ITALA Matth. 17, 26 (cod. b *al.* = VVLG.) -i sunt filii *regum* (*sc. a tributis*). COD. Theod. 7, 2, 1 ut . . . curias nemo declinet . . ., nisi quem penitus -um aut genere aut vitae condicione inquisitio . . . deprehenderit (*cf.* 12, 1, 124. 12, 1, 177 pr. -r et ab omni securus molestia curiali. NOVELL. Theod. 22, 1, 5 = COD. Iust. 5, 27, 3 pr. seu -r . . . seu curiae . . . nexibus obligatus. *al.*). 9, 2, 1 si quis . . . socius criminis insimulatus fuerit . . ., vacuus sit prorsus et -r, antequam re convicta crimen agnoscat (*cf.* 9, 7, 1 = Iust. 9, 9, 28 accusatione exclusa -i, qui accusantur, abscedant [LEX Burg. extr. 19, 1]. ARATOR act. 2, 1041 [*ad 24, 17*] quis . . . -r erit, si res facit ista nocentem?). COD. Iust. 11, 48, 22, 3 si coloni filius . . . in -a conversatione (conditione *var. l.*) morabatur (*cf.* 11, 51, 1). 12, 21, 7 pr. (*a. 468*) post finitam militiam utpote -r . . . filium tamen cohortali condicioni relinquat obnoxium (*cf. ibid.* 1 *filius* sit -r ac securus nec ullis cohortalis officii nexibus obligetur quasi iam ex patre -o . . . progenitus). *al.* *fere technice virgines significari videntur, quae nondum perpetuam dei servitutem spoponderunt* (*huc transire videtur* BENED. reg. 58, 10 si . . . non potes *servare legem vitae monachicae*, -r discede): VITA Radegundis (BHL 7049) 2, 25 -ae . . . totae in gyro sepulchri adstabant.

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *per similitudinem*: **1** *respicitur libertas rei publicae propria* (*cf.* CIC. rep. 1, 48 si . . . ius suum populi teneant, negant quicquam esse praestantius, -ius . . .; non ex -is populis reges requiri aut potestatem atque opes optimatium): **a** *de singulis civibus*: RHET. Her. 4, 53, 66 (*loq. Brutus*) ego reges eieci . . ., ego libertatem . . . peperi . . ., ego . . . patriam liberavi, vos -i . . . esse non curatis? CIC. Cluent. 146 legibus . . . idcirco omnes servi sumus, ut -i esse possimus. Sest. 81 siquidem -i esse et habere rem publicam cogitaretis. Deiot. 34 nos -i in summa populi Romani libertate nati non . . . tyrannum . . . ducimus *Caesarem*. Phil. 11, 24 agitur . . . -ine vivamus an mortem obeamus, quae certe servituti anteponenda est (CASS. Cic. fam. 12, 13, 1 SEN. epist. 24, 7. *al.*). *et passim.* *accedit* ab: BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 16, 5 an hoc tibi persuasum est, fore ceteros ab eo *Octaviano* liberos, quo invito nobis in ista civitate locus non sit? AVG. civ. 18, 26 p. 290, 30 D. a regum suorum dominatione -i *Romani*. **b** *de ipsis civitatibus, quae -os cives continent vel civibus facultatem libere agendi praestant*: CIC. Cluent. 151 L. Sulla . . . populum Romanum, quem ab hoc genere (*sc. legum sim.*) -um acceperat, adligare ausus non est (*cum determinatione ut* 155 populum Romanum . . . non metuere, ne . . . quaestione, qua se solutum -umque esse arbitretur, . . . astringatur. LVCAN. 6, 301 -a regum [legum *var. l. falsa*], Roma, fores iurisque tui). leg. agr. 2, 22 sine ad alios potestatem . . . pervenire; nam hoc quidem vix est -i populi. Rab. perd. 10 *maiores* expulsis regibus nullum in -o populo vestigium crudelitatis regiae retinuerunt. dom. 33 hoc esse . . . proprium -ae civitatis, ut nihil de capite civis . . . sine iudicio senatus aut populi . . . detrahi possit. Planc. 11 est . . . haec condicio -orum populorum . . ., posse suffragiis vel dare vel detrahere quod velit cuique. *saepe.* BRVT. et CASS. Cic. fam. 11, 3, 4 BRVT. Cic. ad Brut. 1, 4a, 2. LIV. 3, 9, 2 consulare imperium tamquam nimium nec tolerabile -ae civitati (*cf.* VELL. 2, 32, 1 *Pompeium* nimium iam -ae rei publicae). *al.* SEN. benef. 2, 12, 2 *Caesar* natus in hoc, ut mores -ae civitatis Persica servitute mutaret. *et passim.* **c** *per enallagen*: PROP. 4, 6, 62 *post triumphum Actiacum* marinae plauserunt circa -a signa deae (*opp. 46* regia vela). VAL. MAX. 8, 9 ext. 2 Pericles . . . -is Athenarum cervicibus iugum servitutis imposuit. PHAEDR. 1, 2, 10 ranae vagantes -is paludibus . . . regem petiere a Iove. *cf. p. 1288, 5.*

2 *respicitur libertas civitatium vel civium a dominis externis* (*cf.* TAC. ann. 15, 45, 1 provinciae . . . sociique populi et quae civitatium -ae vocantur. PROC. dig. 49, 15, 7, 1 -r . . . populus est is, qui nullius alterius populi potestati est subiectus *eqs.*): **a** *accedunt voces affines*: CIC. Verr. II 5, 13 sine foedere immunes civitates ac -ae (LEX Gabin. Calp. [CIL I² 2500] 13 BELL. Afr. 7, 1. 33, 1 civitate -a immunique [etiam undique *codd.*]. LIV. 33, 32, 5 -os, i., suis legibus. 34, 57, 10 quas . . . urbium -as et i., quas stipendiarias esse velint. 45, 26, 13 non solum -os, sed etiam i. *al.*). Balb. 20 non magis . . . proprium foederatorum quam omnium -orum (22 *et saepius.* Pis. 98 socii, . . . f., . . . -i populi, . . . stipendiarii. *al. cf.* FEST. p. 218 cum populis -is et confoederatis). LIV. 34, 58, 9 -as . . . urbes an servas et vectigales (LIV. 37, 55, 6). PLIN. nat. 3, 12 oppida -a . . ., stipendiaria *eqs.* (5, 30. *cf. etiam supra*). TERT. fug. 12, 12 denarius . . . tributarius, tributariis (a t. *Pamelius*) . . ., non a -is debitus. **b** *in univ.*: CIC. Verr. II 3, 207 lugent omnes provinciae, queruntur omnes -i populi, regna denique omnia (*in eadem serie ut* 5, 168 *iuxta* orbem terrarum [leg. agr. 2, 15. 98]. leg. agr. 1, 8. 11 *iuxta* socios, amicos. Sest. 84. *al.*). leg. agr. 2, 35 *regna* -a a vobis *Romanis* (*accedit* ab *ut* NEP. Milt. 3, 4 SEN. epist. 94, 63. *cf.* CLAVD. 22, 191 rura *Africae* tyranno -a. BASIL. hom. RevBén. 57, 1947 p. 77, 32 gentem . . . ex sceptris suis -am). prov. 6 *Pisonis* iuris dictionem in -a civitate contra leges senatusque consulta (*sim.* 7). CAES. Gall. 1, 45, 3 -am debere esse Galliam, quam . . . suis legibus uti voluisset *senatus* (LIV. 45, 29, 4 PLIN. epist. 10, 92. *cf.* LIV. 24, 1, 13 ut -i suis legibus viverent [25, 23, 4. 30, 37, 1]. 25, 8, 8 leges ⟨suas⟩ . . . habituros. 25, 16, 7 -os cum suis legibus. *sim. al.*). 5, 7, 8 clamitans -um se -aeque esse civitatis (*v. vol. III 1235, 49 sq. cf.* PLIN. nat. 4, 36 Thessalonice -ae condicionis [*v. vol. IV 133, 21*]). LIV. 10, 16, 5 rebellasse *Samnites*, quod pax servientibus gravior quam -is bellum esset (*opponitur servitus ut* 24, 37, 6. 37, 54, 8. 45, 18, 1. 45, 22, 3 FLOR. epit. 2, 17, 8). 33, 34, 6 Magnetes . . . -i . . . pronuntiati (SPART. Hadr. 5, 3. *cf.* LIV. 39, 37, 10 -os esse . . . iussistis [44, 15, 1 perioch. 70]). *al.* **c** *per enallagen*: PANEG. in Mess. 117 *populus quidam* -a Romanae subiecit colla catenae (ANTH. 420, 4 *Britannia* -a victori quam cito c. dedit! CLAVD. 11, 30. RVT. NAM. 1, 80 pacifico . . . gerit -a c. iugo). FLOR. epit. 3, 10, 9 nec Rhenus . . . immunis; nec enim fas erat, ut -r esset receptator hostium atque defensor.

3 *de rebus* (*exempla per enallagen posita v. sub 1c et 2c*): **a** *nude*: CIC. Verr. II 2, 166 agros immunes -osque arant. leg. agr. 3, 9 *praedia* -a meliore iure sunt quam serva . . .; soluta meliore in causa sunt quam obligata . . .; immunia commodiore condicione sunt quam illa quae pensitant (SCAEV. dig. 19, 1, 52, 1 PAVL. dig. 19, 1, 8. 50, 16, 169. COD. Iust. 2, 4, 33 pr. *a. 294*). fam. 13, 76, 2 possessionem . . . -am et immunem. PROC. dig. 50, 16, 126 *fundum* (CELS. dig. 18, 1, 59 POMPON. dig. 12, 6, 22, 1. VENVL. dig. 21, 2, 75 [*ex Q. Scaevola et Sabino*] ut . . . -um praestet, non etiam deberi alias servitutes. GAIVS dig. 30, 69, 3 VLP. dig. 41, 1, 20, 1. COD. Iust. 4, 31, 10 [*imp. Diocl.*]. 8, 44, 22 *a. 293*). IAVOL. dig. 8, 3, 13, 1 partes agri (PAPIN. dig. 10, 2, 33 *fundi*). VLP. dig. 8, 4, 6, 3ª si . . . quis dixerit servas fore aedes . . ., necesse non habet -as tradere (8, 5, 4, 7. 50, 16, 90 a. -as esse, hoc est nulli servire. PAVL. dig. 8, 2, 3 pr.). VVLG. I Macc. 10, 43 universa . . . -a habeant (*gr.* ἀπολελύσθωσαν). EPIST. pontif. 583, 3 p. 202 Thiel possessio . . . triginta solidorum redituum -orum. **b** *indicatur, a qua re*: VENVL. dig. 21, 2, 75 (*ex Q. Scaevola et Sabino*) -um ab omni servitute praestandum *fundum*. COD. Theod. 4, 14, 8 has *merces* habeant a praestatione immunes ac -as. 12, 1, 121 patrimonium immune a curialibus nexibus . . . ac -um (COD. Iust. 10, 32, 63 [*imp. Leo*] *substantias. cf.* COD. Theod. 14, 3, 10 ab hoc nexu *pistrinorum*). 13, 6, 7 pr. ab hoc vinculo -um *patrimonium*. 14, 25, 1 corpora . . . -a ab aenei frumenti inquietudine. *abl.*: PAPIN. dig. 10, 2, 33 si . . . partem *fundi* nexu pignoris -am consequatur *coheres*. COD. Iust. 1, 2, 22 pr. res ad . . . ecclesias . . . descendentes . . . inscriptionibus -as immunesque. 8, 53, 34, 4ª donationes . . . -ae monumentorum observatione. 10, 44, 4 -a . . . substantia omni curiali gravamine.

II *usu vario* (*saepe alluditur ad statum iuris*): **A** *de animantibus eorumque actionibus sim.*: **1** *pertinet ad libertatem dicendi, scribendi*: **a** *cum respectu metus sim. neglecti*: **α** *de animantium partibus, actionibus*: NAEV. com. 112 -a lingua loquemur ludis Liberalibus (PLAVT. Cist. 128 [*loco spurio?*]. Persa 280 servam operam, l. -am erus iussit med habere. CIC. Sest. 60 contra extraordinarias potestates. OV. Pont. 3, 3, 22. LIV. 39, 40, 10 acerbae et immodice -ae. *al.*). CIC. Manil. 42 querimoniae. Phil. 2, 64 cum omnia metu tenerentur, gemitus tamen populi Romani -r fuit (*inde* SEN. suas. 6, 4 [*verba Silonis Pompei*]). de orat. 3, 205 vox quaedam -a atque etiam effrenatior augendi causa ([*inter figuras orationis ut* QVINT. inst. 9, 2, 4]. LIV. 9, 18, 7 v. -am mittere [35, 32, 6 SEN. dial. 5, 19, 3 epist. 95, 70]. 39, 25, 11. *al.*). orat. 138 ut -ius quid audeat (*inter figuras orationis*). Att. 1, 13, 1 neque Achaicis hominibus neque Epiroticis paulo -iores litteras committere audeo (*cf.* 1, 13, 6 a nobis -iorem epistulam exspecta [SEN. benef. 4, 37, 3 strictam ac -am. HIL. syn. 81]). 2, 18, 2 sermo (SEN. dial. 3, 18, 2 FIRM. math. 5, 4, 5. 6, 25, 3. AVG. civ. 14, 23 p. 49, 14 D. sine ullo timore obscenitatis -r s. ferretur. SVLP. SEV. dial. 2, 12, 11 reprimendus est *verecundia*). fam. 4, 14, 1 si, quod sentias, . . . possis . . . -a oratione defendere (QVINT. inst. 9, 2, 27 [*inter figuras orationis*] de o. -a, quam Cornificius [*Rhet. Her. 4, 36, 48*] licentiam vocat, Graeci παρρησίαν). CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 3 genus . . . hoc scripturae (*sc. libri querelarum*) non modo -um, sed incitatum atque elatum esse debere. HIRT. Gall. 8, 52, 3 sententiis (QVINT. inst. 2, 8, 6). SALL. Iug. 95, 2 parum . . . -o ore locutus (PRVD. perist. 10, 96). HOR. epod. 11, 26 non amicorum . . . -a consilia nec contumeliae graves. TIB. 1, 9, 26 ederet ut multo -a verba mero (PROP. 1, 9, 2. 3, 10, 24 nequitiae -a v. tuae. 4, 11, 90. SEN. benef. 3, 5, 2 quasi sordida et parum -a [*antea*: humilius]. IVV. 4, 90. *al.*). PROP. 4, 11, 72 fama (OV. met. 15, 853 -a . . . nullisque obnoxia iussis. SEN. dial. 6, 4, 4). OV. rem. 377 -r in adversos hostes stringatur iambus (Ib. 53). *et passim.* **β** *de hominibus*: CIC. Pis. 72 nimis magna poena te consule constituta est sive malo poetae sive -o; 'scripsisti enim: cedant arma togae'. Brut. 129 orationis genere -r (*antea*: asper, maledicus *eqs.*). Tusc. 5, 33 quodcumque nostros animos probabilitate percussit, id dicimus, itaque soli sumus -i (*antea*: legibus impositis). HOR. sat. 1, 3, 52 *amicus* est truculentior atque plus aequo -r: simplex fortisque habeatur (*cf.* QVINT. inst. 2, 12, 4 est . . . quaedam virtutum vitiorumque vicinia, qua maledicus pro -o . . . accipitur [*sim.* 5, 13, 26]. RVFIN. Basil. hom. 4, 5 p. 1758ᴰ arrogantem -um criminantur [*gr.* τὸν μεγαλοπρεπῆ . . . ὡς βάναυσον]). 1, 4, 90 condita cum verax aperit praecordia Liber; hic tibi comis et urbanus -rque videtur. *al.* QVINT. inst. 12, 2, 22 -errimum hominum genus comici veteres. *et passim.* *cum determinationibus*: CIC. Vatin. 24 C. Curionem . . . auctorem publici consilii ⟨in⟩ libertate communi tuenda maxime -um. nat. deor. 1, 123 ludimur ab homine non tam faceto quam ad scribendi licentiam -o. HIL. trin. 6, 19 (*ad deum*) loqui apud te . . . patere et me . . . -um in haec verba permitte.

b *cum respectu regulae strictioris neglectae*: CIC. de orat. 1, 70 est . . . finitimus oratori poeta, numeris adstrictior paulo, verborum autem licentia -ior (orat. 202 *in numeris reliquisque orationis ornamentis* sunt . . . -iores poetae; nam . . . transferunt verba . . . crebrius *eqs. cf.* QVINT. inst. 8, 6, 19 *translatio* -ior poetis quam oratoribus. 10, 1, 31 *historia ut poesis* -ioribus figuris narrandi taedium vitat). 3, 184 -ior *quam poesis* est oratio et . . . sic est vere soluta . . ., ut sine vinculis sibi ipsa moderetur (Brut. 120 ut Stoicorum adstrictior est o. . . ., sic illorum *Academicorum et Peripateticorum* -ior et latior quam patitur consuetudo. orat. 221. part. 6 aut -a aut expressa. APVL. flor. 15 p. 58). 3, 191 ut . . . verborum iunctio nascatur a proceris numeris ac -is (QVINT. inst. 9, 4, 130 fusiores . . . -ioresque. PS. CENS. frg. 9, 2 -os . . . n. modis edidit *Pindarus*). Brut. 333 Gracchi . . . faciliore et -iore genere dicendi *erant*. orat. 37 numerus -iore quadam fruitur licentia (CLAVD. DON. Aen. 1, 1 p. 7, 22 in propositione -am ordinandi habuisse l. *Vergilium*). 78 cum haec duo ei *generi humili* -iora fuerint, circuitus conglutinatioque verborum. 224 brevitas facit . . . -iores pedes. part. 43 in legitimis iudiciis . . ., in -is disceptationibus. QVINT. inst. 3, 8, 8 in demonstrativis . . . prooemia esse maxime -a existimat *Aristoteles*. *al.* *indicatur, a qua re*: PERS. 1, 13 scribimus . . . numeros ille, hic pede -r (*cf.* AVSON. 195, 11 p. 53 P. lege -r carminum). TER. MAVR. 2817 *syllaba* -a legis.

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Diom. gramm. I 513, 32 -um a vinculis pedum sermonem prosae esse debere (*cf.* Vlt. Syll. gramm. IV 256, 3 -ae a numeris orationi. Clavd. Don. Aen. 1, 1 p. 7, 19 -um a ratione metrorum). c *cum respectu partium separandarum*: Qvint. inst. 8, 3, 77 in omni ... parabole aut praecedit similitudo, res sequitur, aut praecedit res et similitudo sequitur; sed interim -a et separata est. 9, 4, 97 unone verbo sint duo pedes comprehensi an uterque -r (Serg. gramm. IV 485, 3 ubi duo -i p. sunt, colon dicitur ..., comma vero, quando post duos pedes ... sequitur syllaba. *cf.* Diom. gramm. I 499, 10 quinquipartes sunt *versus*, qui quinque partes orationis -as possident [*affertur Verg. Aen. 12, 373*]). Gell. 1, 7, 6 (*de forma* futurum) verbum est indefinitum, quod Graeci appellant ἀπαρέμφατον, neque numeris neque generibus praeserviens, set -um undique et inpromiscum. *accedit* ab: Avg. civ. 20, 7 p. 423, 10 D. quod ... interposuit '...', ita se habet, ut ab huius ordinis conexione sit -um et seorsus intellegendum.

2 *in univ.*: a *vi corporea*: α *de hominibus, numinibus sim.*: (I) *nude*: Varro Men. tit. Prometheus -r (liberatus *Mercier, Aesch. frg. 187* λυόμενος. *cf.* Petron. 124 vers. 258 Furor abruptis -r habenis. Prvd. psych. praef. 33 Loth ... ruptis expeditus nexibus ... colla -r erigit. *al.*). Liv. 37, 17, 9 abduci classem ..., ut ab tergo -r relictus hostis in ... urbes omnia impune conari posset. Val. Fl. 4, 306 premit ... ancipitem *Amycum* crebros et -r congerit ictus desuper averso *Pollux*. 6, 330 nec moenia nobis vestra placent; feror arctois nunc -r in arvis. Oribas. syn. 9, 60, 1 Aa p. 394 omnes podagricos -os reddit *medicamentum* (*La* podagricis passionibus iuvat, *gr.* ὀνινᾶσι). (II) *indicatur, a qua re*: Prop. 1, 3, 4 -a ... cotibus Andromede (*abl. ut*: Sen. Herc. O. 1908 pondere. Val. Fl. 3, 470 amictu. Stat. Theb. 4, 97 anguis ... -r senio. Mart. 9, 56, 8 casside. Avien. Arat. 1229 Cepheus ... gurgite nondum pectora -r). Prvd. cath. 1, 47 soporis. 5, 135 umbrarum populus -r ab ignibus (Evseb. Emes. serm. 20, 24 a locis [24, 10]). (III) *indicatur, ubi*: Liv. 21, 5, 14 eques corpore armisque -r (*abl. limit. ut* Itin. Alex. 9 *milites flumen transgredientes* ubi ... sese vultu modo -i dexterisque emersissent. Avien. Arat. 1249 Perseus pede ... dextro adque genu -r mersatur cetera ponto [*gr. 687* ἄτερ γουνός τε ποδός τε]). Lvcan. 6, 106 -r terrae spatiosis collibus hostis ... *non* angitur (*cf.* Sil. 2, 441 it -r campi pastor). Avien. Arat. 1124 -r vestigia Sirius ardet ultima. (IV) *accedit* ad: Avg. c. Iulian. op. imperf. 1, 84 *caritas* facit -um ad ea, quae bona facienda sunt. Evseb. Emes. serm. 6, 5 ad haec ..., quae introduxit Eva (*sc. mala parturiendi*), virgines sunt -ae (*de respectu, cf. l. 32*).

β *de animalibus*: Plavt. Bacch. 1137 non vides, ut palantes solae -ae grassentur *oves*? Cic. fin. 5, 56 quas *bestias* delectationis causa concludimus, cum copiosius alantur, quam si essent -ae *eqs.* Verg. Aen. 11, 493 abruptis fugit praesepia vinclis tandem -r equus *eqs.* (*cf.* Stat. Theb. 7, 632 sonipes. Nemes. cyn. 264 quod ... infrenes, quod -r uterque. *adde l. 51*). Gratt. 294 *catulus* a tergo -r aperto (*sc. intectus*). Sen. Herc. f. 141 ludit prato -r aperto ... iuvencus. Stat. Theb. 9, 743 ut leo ... effusus apertos -r amat campos. Ps. Qvint. decl. 13, 7 animal -um et volucre et vagum et extra imperia positum (13, 8 Tert. adv. Marc. 2, 4 p. 338, 24 Avg. civ. 3, 23 p. 135, 18 D.). *al.* *cum abl. separ.*: Verg. georg. 3, 194 -r habenis *equus* (Ov. am. 2, 9, 20 carcere. Liv. 4, 33, 10 frenis).

γ *de ipso corpore vel eius partibus*: Verg. georg. 3, 167 ubi -a colla servitio adsuerint *vituli* (Nemes. cyn. 177 *catuli*). Hor. carm. 1, 37, 1 pede -o pulsanda tellus (Cypr. epist. 76, 2 Vita Hil. Arel. 26 l. 49. *cf.* Hor. epist. 1, 19, 21 vestigia). Ov. met. 13, 668 -a ... bracchia *sc. vinculis* (*cf.* Apvl. met. 6, 32, 2 manibus). Tert. coron. 1 l. 6 -o capite *i. non coronato* (14 l. 3 -um ..., ne velamento quidem obnoxium. cult. fem. 2, 7 l. 16 omnem hanc ornatus servitutem a -o c. depellite). *al.* *accedit* ab: Caes. Gall. 7, 56, 4 ut ... umeri ... -i ab aqua esse possent *in vado*. Ov. Pont. 1, 6, 32 -a ... a ferro crura (*cf.* Cypr. hab. virg. 21 a compedibus aureis pedes -i). Cels. 7, 25, 3 glans ab his *notis* -a. Cypr. laps. 2 ab inpio ... velamine ... caput vestrum -um mansit. *al.* *accedit abl. separ.*: Ov. trist. 5, 13, 4 -a tormento pars mihi ne qua vacet. Sen. Tro. 101 coma demissa est -a nodo (*cf.* Stat. Theb. 6, 611 -r nexu *crinis*). Petron. 89 vers. 38 -ae ponto iubae. Ps. Qvint. decl. 5, 20 -as vinculis manus (Clavd. 21, 151 frenis). Clavd. carm. min. 18, 6 duro -a colla iugo.

b *vi incorporea*: α *de hominibus vel animo*: (I) *nude*: Plavt. Cas. 836 abscessit uxor? :: domist, ne time. :: euax, nunc pol demum ego sum -r (*cf.* Cic. parad. 36 an ille ... -r, cui mulier imperat ...? Prop. 2, 2, 1 -r eram et vacuo meditabar vivere lecto. *sim. al.*). Epid. 146 sine periclo et cura corde -o fabulare. Ter. Ad. 828 -um ingenium (Liv. 4, 44, 11 Plin. epist. 6, 8, 8. Fronto p. 164, 28 v.d.H. = p. 173 N. -o ac liberali atque animum (Cic. Verr. II 2, 185 soluto -oque. 3, 60. 5, 82. *al. cf.* phil. frg. IX 10 mens [div. 2, 101 Ov. trist. 4, 2, 59. Sen. benef. 3, 20, 1 m. ... sui iuris, quae ... -a et vaga est. *al.*]. Petron. 118, 6 spiritus [Tert. orat. 12 p. 188, 16. *al.*]). Rhet. Her. 4, 17, 24 -r is est existimandus, qui nulli turpitudini servit (*cf.* Cic. fin. 3, 75 *sapiens est* solus -r nec oboediens cupiditati. Sen. dial. 5, 4, 4 quam non sit potens, immo ne -r quidem dici possit irae suae captivus. *sim. al.*). Cic. Verr. II 2, 192 -i ... ad causas solutique veniebant *testes* (*cf.* Scaur. 41). Planc. 72 quamobrem viderer ... beneficii vinclis obstrictus, cum -r essem et solutus. *passim.* (II) *indicatur, in qua re*: Plavt. Amph. 105 quam -r harum rerum ... siet quantusque amator siet *Iuppiter* (*cf.* Tert. anim. 22, 2 animam ... -am arbitrii [*1* libertatem a.]). Cic. Verr. I 25 Siculos in eo ... -os fuisse ..., non venisse (or. frg. A VII 38 in gratificando iure. fam. 12, 28, 1 in ulciscendo [*cf.* Sall. Catil. 52, 21 in consulendo]. Iren. 4, 4, 3 [4, 7 H.] homo ... -r in arbitrio factus. Rvfin. Orig. in Rom. 1, 1 p. 839^{B} Consvlt. Zacch. 2, 14 p. 79, 30). (III) *indicatur, a qua re vel quo*: ab: Cic. leg. agr. 1, 27 consulis soluti a cupiditatibus, -i a delictis (*cf.* Itala Rom. 6, 22 [Tert. resurr. 47 p. 96, 17] -i facti a delinquentia [*gr.* ἐλευθερωθέντες, *Vulg.* liberati a peccato]. Priscill. tract. 4, 79 a peccatis [Hier. epist. 18 A, 15, 8 Ivlian. Aug. c. Iulian. 5, 16, 59. *al.*]. *sim. saepius*). div. 1, 115 animus in somnis -r ab sensibus (*cf.* Apvl. Socr. 16 p. 154 a corporis compedibus et nexibus Cypr. ad Donat. 6 a terrenis contractibus. Avg. civ. 8, 21 p. 351, 30 D. ab obstaculo corporis). off. 1, 67 ab omni animi perturbatione (Apvl. mund. 33). Att. 1, 13, 2 ab observando homine perverso (*cf.* Ps. Hier. epist. Migne suppl. 2, 267 a coniuge). *al.*
abl.: Cic. fin. 1, 49 animus ... -r cura (Liv. 25, 26, 1 Plin. nat. 10, 105 Stat. Theb. 5, 81 Mart. 3, 20, 14. *al.*). 5, 87 ἀθαμβίαν ..., id est animum terrore -um (*cf.* metu Liv. 7, 34, 5. 25, 31, 2 Avg. lib. arb. 1, 24. *al.*). Tusc. 4, 58 omni perturbatione (Sen. dial. 3, 19, 8). Ov. rem. 662 admonitu. Liv. 2, 36, 3 religione (8, 32, 5). Sen. epist. 92, 6 molestia (Hier. epist. 22, 22, 3). Lvcan. 8, 648 culpa (Arator act. 1, 948).
al. *gen.*: Verg. Aen. 10, 154 -a fati ... gens Lydia. Hor. ars 212 -r ... laborum rusticus. Ov. epist. 1, 80 revertendi (*cf.* Sil. 5, 212 metuendi. Ambr. exc. Sat. 2, 48 peccandi. Pavl. Nol. carm. 21, 501 habendi). Sen. Phaedr. 492 spei metusque. Lvcan. 4, 384 curarum. Apvl. flor. 14 p. 47 nudus et -r omnium. Itala Rom. 6, 20 (Tert. resurr. 47. *al., cf.* Vvlg.) cum servi ... essetis delinquentiae (peccati *Vulg.*), -i eratis iustitiae (*saepe apud ecclesiasticos; explicat* Rvfin. Orig. in Rom. 6, 5 p. 1064^{A} hoc est alienus a iustitia). Ivvenc. 4, 619 -a sanguinis huius *Christi* corda *Pilati* (*cf.* Ambr. Ioseph 5, 23 criminis. Pavl. Nol. carm. 11, 29 culpae [Ps. Prosp. carm. de prov. 276]. epist. 37, 2 peccati [Avg. in euang. Ioh. 41, 8]). *al.* de: Epist. pontif. 937 Conc.^{S} IV 2 p. 146, 25 de suspicionibus -r (*26* de suspicione ... alienus). ex: Caes. Arel. serm. 12, 4 p. 59, 35 ex his omnibus -os. (IV) *indicatur, ad quid*: Tert. adv. Marc. 2, 5 p. 340, 28 et ad obsequium et ad contemptum -o et voluntario homini (Ambr. in psalm. 118 serm. 16, 45 ad amorem. Prvd. ham. 913 ad intuitum. Avg. c. Pelag. 1, 2, 5 [*ad* Ioh. 8, 36] ad bene iusteque vivendum). Pavl. Nol. carm. 24, 233 orationi -r et vinctus fugae *Ionas* (*dat. ut* epist. 23, 8 [*ad Rom. 7, 3*] nuptiis. Cassiod. Ios. antiq. 18, 163 solvendo [*gr.* ἄκυρον ... τῆς ἐπὶ τῷ εἰσπραξομένῳ ἐξουσίας). epist. 16, 6 ut istis *scriptoribus paganis* occuperis, immunis et -r, ut Christum ... discas, tributarius et occupatus es; vacat tibi, ut *eqs.*

β *de facultatibus mentis, affectibus, virtutibus sim.*: Plavt. Trin. 1033 ambitio ... more sanctast, -ast a legibus (*cum determinatione ut* Liv. 26, 38, 2 spei [*dat.*]. Mar. Merc. Conc.^{S} I 5 p. 61, 10 deliciae ... laborum ... -ae. *adde l. 62*). Cic. Verr. II 2, 164 tam iniquo iure sociis ... imperari, ut iis ... -o iudicio uti *non* liceret (5, 176. dom. 10 senatus [Phil. 5, 41]. prov. 13 Tusc. 4, 7. *al.*). 3, 3 voluntates (fat. 20. Lvcr. 2, 256 [voluptas *codd.*]. Pavl. dig. 3, 5, 18, 2 *ex Labeone. et saepe*). 3, 177 consuetudine peccandi -a. de orat. 1, 118 non utilitas quaeritur necessaria, sed animi -a quaedam oblectatio. 1, 226 *virtus* et semper et sola -a est quaeque ... omnium rerum impunitam libertatem tenere debeat (Tusc. 5, 52 Sen. dial. 2, 5, 4 Petron. 119 vers. 42. *al.*). *al.* Hor. epod. 4, 10 indignatio (Val. Max. 5, 3, 3. *cf.* Hor. epod. 11, 16 bilis. Prvd. perist. 9, 46 felle). Ov. epist. 19 (20), 42 plures imponere nodos, ut tua sit nulla -a parte fides (Liv. 26, 38, 2. 30, 4, 10. Tert. ieiun. 2 p. 276, 2 *xerophagi deos suos abstinentia ciborum colunt*, cum f. -a in Christo ne Iudaicae quidem legi abstinentiam quorundam ciborum debeat. *al.*). rem. 385 lascivia. *al.* Liv. 4, 43, 5 in tribunis ... creandis ... -um ... arbitrium (*v. vol. II 412, 76 sqq.*). *et passim.*

γ *de actionibus* (*usu ad B affini, maxime in exemplis motum respicientibus*): (I) *usu communi*: Cic. Verr. II 3, 3 quanto -ior *ab invidia* vita sit eorum, qui neminem accusarint (Sen. Phaedr. 483 -a et vitio carens. Capitol. Ver. 4, 4 licentia vitae -ioris. *al. cf.* Cic. Cael. 42 adulescentia). leg. agr. 2, 45 legationes (*v. p. 1102, 36 sqq. cf.* leg. 1, 10 legationem ... aut eius modi quampiam cessationem -am atque otiosam). Catil. 1, 18 tibi vexatio direptioque sociorum inpunita fuit ac -a (*cf.* populatio Liv. 37, 20, 3 Flor. epit. 3, 4, 5 Amm. 27, 9, 6). *al.* Catvll. 68, 103 otia (Hor. epist. 1, 7, 36 Ov. ars 2, 729. *al. cf.* Sen. dial. 5, 36, 2 somnus ... tranquillus, ... altus ac -r. Cypr. mortal. 3 -am ..., tranquillam quietem). *al.* Hor. ars 85 iuvenum curas et -a vina referre *i. potationes* (*cf.* Qvint. decl. 309 p. 216, 7 -ior usus meri. Vir. ill. 9, 1 convivio). Liv. 1, 57, 4 commeatus (25, 23, 3. *al.*). 5, 29, 4 fugam. *et saepe.* *cum determinationibus*: Sall. or. Macri 15 -a ab auctoribus patriciis suffragia (Sen. epist. 66, 47 quietem ab omni incommodo -am). Stat. Theb. 6, 318 -r habenis impetus. Pavl. Nol. carm. 10, 165 de vanis -a curis otia. (II) *cum vocibus, quae a verbis movendi derivantur*: Cic. div. 1, 4 cum ... animi ... motu ipsi suo soluto et -o incitarentur (1, 34 Avg. civ. 11, 31 p. 506, 16 D. *al.*). Bell. Alex. 24, 5 ex carceribus in -um cursum emissus *equus* (Liv. 4, 33, 7. 10, 5, 7 Germ. 244. *cf.* Colvm. 6, 2, 2 excursum. Qvint. inst. 10, 3, 32 excursio. Tac. ann. 1, 65, 4 incursu. *sim. al.*). 63, 4 uti ... sibi ... -r

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

exitus daretur (SEN. epist. 57, 7. *cf.* LIV. 36, 7, 18 transitus . . . -r ac tutus. 38, 30, 7 aditum [COLVM. 8, 11, 4 APVL. met. 7, 8, 1]. *sim. al.*). SEN. dial. 9, 6, 4 regressus (*cf.* COLVM. 6, 23, 3 egressus [8, 8, 1. 6. 9, 1, 9. *al.*]. AMM. 31, 2, 6 gressibus. COD. Theod. 6, 26, 16, 1 = Iust. 12, 19, 5, 1 ingressum [16, 3, 2]). VEG. mil. 4, 10 accessus (SVLP. SEV. dial. 2, 12, 7. *cf.* COD. Theod. 8, 4, 20 pr. abscessum). ROMVL. fab. 77, 11 rec. vet. pennis vos ad aerem -o (rec. gall. -um) volatu extollatis.

ɣ *technice de cena ante supplicium data*: PETRON. 26, 7 venerat iam tertius dies, ⌊id est exspectatio -ae cenae⌋ (*deletur a multis edd.*). PASS. Perp. 17, 1 cum illam cenam ultimam, quam -am vocant, quantum in ipsis erat, non cenam -am, sed agapem cenarent.

δ *de vultu*: CIC. fam. 10, 1, 1 *Antonii* tanta est . . . immanitas, non modo ut vocem, sed ne vultum quidem -um possit ferre. VAL. MAX. 6, 9 ext. 5 Samos, amara servitute aliquamdiu pressa, -is ac laetis oculis aspexit *Polycratem crucifixum.* TERT. castit. 11 l. 13 fronte (AVG. serm. 49, 2 l. 61). AVG. civ. 2, 26 p. 93, 1 D. impudicos gestus ore -o cernere.

B *de rebus*: **1** *respicitur status arbitrio aliorum obnoxius* (*hic illic accedit dat.; afferuntur exempla significantiora*): **a** *nude*: PLAVT. Bacch. 82 ubi . . . accumbam? :: apud me . . .; locus hic . . ., quamvis subito venias, semper -r est (Cas. 535. 537 Persa 805 Poen. 177. 602. *al. cf.* CIC. Tusc. 1, 51 caelum [5, 38 OV. met. 15, 301. *al.*]). Cas. 533 -ae aedes ut sibi essent, Casinam quo deducerent (Mil. 678 LIV. 24, 7, 2. 30, 17, 14 a. -ae, loca, lautia legatis decreta [35, 23, 11]. 42, 6, 11 a. -ae hospitio datae. *al. cf.* SEN. epist. 88, 35 hospitium). CIC. Verr. II 1, 33 tempus . . . habeat per me solutum ac -um (5, 76 Rab. perd. 17. de orat. 3, 57 vacui ac -i [leg. 1, 8]. *al. cf.* fat. 2 -iore . . . et magis vacuo ab interventoribus die [SEN. Thy. 63 PLIN. epist. 7, 3, 2. *al.*]. VERG. Aen. 12, 74 mora [OV. met. 2, 143]. CALP. decl. 48 noctes). 2, 178 *ut daretur* iudici -a potestas ad credendum (LIV. 6, 40, 7 suffragii. 23, 3, 2 tutam . . . ac -am. 27, 38, 9. 33, 13, 8 desciscendi. *al. cf.* CIC. Phil. 1, 6 ius [LIV. 27, 11, 11. 42, 62, 12]. CAES. civ. 1, 74, 1 facultatem [2, 11, 3 HIRT. Gall. 8, 16, 2. *al.*]. FRONTIN. strat. 3, 11, 2 occasionem). 3, 227 cum unae decumae . . . detrahantur . . ., quid aut quantum . . . est, quod . . . -um possit habere arator? (*cf.* BRVT. Cic. fam. 11, 10, 5 ut meae rei familiaris -um sit quicquam. PAVL. dig. 24, 1, 55 quid deducto aere alieno -um habeat). 5, 23 a -o spiritu atque a communi luce seclusum (SEN. nat. 5, 15, 3. *cf.* VARRO rust. 3, 7, 6 aere [SEN. nat. 3, 9, 3. *al.*]. SEN. nat. 6, 27, 3 aura [epist. 102, 26. *al.*]). de orat. 3, 153 inusitata sunt prisca . . . . quae sunt poetarum licentiae -iora quam nostrae. *al.* HOR. carm. 4, 14, 18 *Drusus contra barbaros bella gerens prostravit* devota morti pectora -ae *sc. pro libertate suscipiendae* (Sen. Ag. 591 cum pateat malis effugium et miseros -a mors vocet, portus aeterna placidus quiete. LACT. mort. pers. 30, 5 potestas -ae mortis. PRVD. perist. 14, 9 duplex corona est praestita martyri: intactum ab omni crimine virginal, mortis deinde gloria -ae [*sc. carnifici ultro cervicem obtulit*]). *et passim.* *audacius de malo quodam remisso, sc. quod hominis voluntati subiectum est*: OV. epist. 8, 106 (*loq. Hermione*) cum . . . altus equis Titan radiantibus instat, perfruor infelix -iore malo (*'cui possum indulgere liberius, vel a quo facilius distrahi' Burmannus*). **b** *indicatur finis*: CIC. Rab. perd. 17 -um tempus nobis dabitur ad istam disceptationem (LIV. 22, 60, 9 noctem ad erumpendum -am. QVINT. inst. 3, 4, 8 ad electionem. 12, 3, 3 -a ad discendum mora). LIV. 37, 8, 1 cum totam hiemem -am in apparatus . . . habuisset (SEN. Oed. 680 in utrumque quis [*i. quibus*] est -r . . . status. benef. 7, 20, 1 quamvis . . . omnia mihi in illum -a sint).

2 *cum vario respectu* (*saepe imago libertatis animantium subest*): **a** *cum determinationibus*: α *indicatur, a qua re vel quo*: ab: CIC. Manil. 32 provinciam . . . a praedonibus -am. nat. deor. 2, 55 sphaeram . . . ab aetheria coniunctione secretam et -am. fat. 38 a fati necessitate esse -a *vera.* Att. 15, 16b loca . . . abdita . . . et . . . ab arbitris -a (SEN. Phaedr. 601 [*ἀπὸ κοινοῦ dictum*]. *cf.* OV. fast. 5, 707 -r ab arboribus locus). LVCR. 1, 1048 a coetu -a *principia.* LIV. 1, 55, 2 -a a . . . religionibus area. VELL. 2, 14, 3 -a a conspectu immunisque ab omnibus arbitris *domus.* SEN. dial. 2, 15, 5 limen vacuum et ab osteariis -um. *al.* *abl.*: CIC. har. resp. 11 -ae religione *domus.* MANIL. 3, 140 valetudo . . . -a morbis. LVCAN. 3, 522 -r nubibus aether. SIL. 9, 556 -r . . . certamine . . . campus. STAT. Theb. 5, 589 -r . . . angue locus (QVINT. inst. 10, 2, 22 arbitris). 6, 8 vipereo . . . -a nexu Phocis. 6, 506 abripitur longe moderamine -r currus. CLAVD. 8, 176 caligine -r *Bosporus.* *gen.*: LVCAN. 7, 818 -a fortunae mors est. CAEL. AVR. acut. 3, 15, 124 insula *Creta* aliorum venenosorum animalium difficilis atque paene -a. ex: PS. AVG. quaest. test. I 114, 3 -a sunt ex hac impietate elementa. β *dat. fin.*: SVLP. SEV. dial. 3, 3, 2 pars summa *ampullae* umbonibus obstruendis -a.

b *nude*: α *de rebus ipsis*: CIC. nat. deor. 2, 31 qui *mundus* integro et -o et puro eodemque acerrimo et mobilissimo ardore teneatur, praesertim cum is ardor . . . sua sponte moveatur (*cf.* AETNA 111 -r spiritus intra effugiens [est fugiens *Schwartz, alii alia*] molitus iter. 134 spiramenta. 146 ignis. SEN. epist. 90, 43 -r inter aperta perflatus. *sim. al.*). LVCR. 2, 1091 natura videtur -a continuo dominis privata superbis. 3, 569 nec . . . primordia possunt -a dissultare (*cf.* APVL. mund. 21 -a elementorum substantia. TERT. adv. Hermog. 3, 7 *materia*). OV. fast. 3, 111 -a currebant et inobservata per annum sidera (GERM. 371 sunt -a [ubera *Baehrens*] caelo s. non ullam specie reddentia formam). LIV. 37, 15, 1 classe (*cf.* GERM. 346 non recto -a cursu *Argo*). CELS. 4, 1, 11 soluta atque -ior est *vesica.* *al.* SEN. nat. 4a, 2, 8 -r et per campestria vagus *Nilus.* COLVM. 5, 11, 11 spatio relicto, ut gemma -a vinculo non urgeatur. LVCAN. 9, 333 aestus *maris.* STAT. silv. 1, 6, 41 non sic -a vina tunc *i. aetate aurea* fluebant nec tardum seges occupabat annum (*respici videtur Verg. georg. 1, 128 sqq.* tellus omnia liberius . . . ferebat; ille *Iuppiter* . . . passim rivis currentia vina repressit. *sed sublucet insuper fortasse respectus libertatis, qua cives Domitiano imperante fruantur. aliter p. 1286, 73*). *al.* β *de rerum actionibus sim.* (*cf. p. 1286, 63*): LVCR. 4, 398 montes, classibus inter quos -r patet exitus ingens (4, 720 datur *seminibus.* 6, 727 amnis. LIV. 21, 49, 12 SEN. nat. 5, 8, 1). 5, 79 -a sponte sua cursus lustrare perennes *solem et lunam.* BELL. Alex. 30, 5 quam *partem* -um accessum habere demonstravi. LIV. 37, 24, 2 -o inter ordines discursu praetervecta *navis.* VITR. 10, 2, 11 cnodaces . . . -am habuerunt versationem. SEN. nat. 5, 12, 2 cursu parum -o incaluit *spiritus* (CVRT. 5, 1, 30 *amnis*). CVRT. 4, 4, 8 -o impetu evecta *navis.* COLVM. 5, 5, 13 ne -o excursu in luxuriam prorepant *vites.* TERT. adv. Hermog. 42, 3 motu . . . -o et aeterno *materiae.*

CAPVT ALTERVM: *i. q.* *liberalis* (*cf. Löfstedt, Beitr. 70 sqq., qui etiam exempla sollemniora velut* CIL X 6005 -am munificentiam *huc rettulit*): CIL XIII 2484 (= INSCR. christ. Diehl 4827, *ultimae aetatis*) *parentes* dulcissimi, apti, liviri, onesti.

stilistica: **1** *cum determinationibus indicantibus*: **a** *a qua re vel quo*: α *praepos.*: ab: *inde a* LEGE XII tab., PLAVTO *passim.* de: PAVL. NOL. carm. 10, 165 EPIST. pontif. 937 Conc.[S] IV 2 p. 146, 25. ex: BASIL. hom. RevBén. 57, 1947 p. 77, 32 PS. AVG. quaest. test. I 114, 3 CAES. AREL. serm. 12, 4 p. 59, 35. β *abl.*: *inde a* CIC. *passim.* γ *gen.*: *in poesi*: VERG. Aen. 10, 154 (*abl. Serv. in parte codd.*). HOR. ars 212 OV. epist. 1, 80 SEN. Phaedr. 492 LVCAN. 4, 384. 6, 301. 7, 818 SIL. 5, 201 TER. MAVR. 2817 IVVENC. 4, 619 PRVD. cath. 1, 47 perist. 10, 657. *al.* *in prosa* (*e supplemento dubio* EDICT. Caes. Oct. [Pap. Corp. 103] 11): APVL. flor. 14 p. 47 TERT. coron. 13 l. 33 ITALA Rom. 6, 20 (Tert. resurr. 47, *cf.* VVLG.). AMBR. Abr. 2, 4, 18 Cain et Ab. 2, 9, 28 Ioseph 5, 23. 6, 31. *al.*

b *ubi*: α *gen.*: PLAVT. Amph. 105 LVCAN. 6, 106 SIL. 2, 441 TERT. anim. 22, 2. β in *c. abl.*: CIC. Verr. I 25 or. frg. A VII 38 fam. 12, 28, 1 SALL. Catil. 52, 21 LIV. 4, 43, 5. *al.* γ *acc.*: AVIEN. Arat. 1124. 1229. δ *abl. limit.*: *p. 1285, 32 sqq.*

c *ad quid*: α ad: CIC. Verr. II 2, 178 Rab. Perd. 17 nat. deor. 1, 123 LIV. 22, 60, 9 QVINT. inst. 3, 4, 8. 12, 3, 3. *et saepius.* β in *c. acc.*: LIV. 37, 8, 1 SEN. Oed. 680 benef. 3, 19, 2 HIL. trin. 6, 19. γ *dat.*: LIV. 26, 38, 2 PAVL. NOL. carm. 24, 233 epist. 23, 8 SVLP. SEV. dial. 3, 3, 2 CASSIOD. Ios. antiq. 18, 163. δ *inf.*: TERT. anim. 1, 6.

2 *oxymora*: PLAVT. Capt. 116 -r captivus avis ferae consimilis est. SALL. Catil. 47, 3 senatus decernit, uti . . . in -is custodiis habeantur (*cf. Plut. Cic. 19, 4 ἄδεσμον φυλακήν et v. vol. IV 1560, 51 sqq., ubi addas* VELL. 1, 11, 1 FIRM. math. 5, 1, 15. 5, 3, 12. *per ellipsin*: AMBROSIAST. in Rom. 5, 12, 4 in inferno . . ., sed superiore, quasi in -a [*sc. in ea parte, quam dicit I Petr. 3, 19* in carcere. *cf.* 5, 14, 3]). LIV. 39, 14, 9 -o conclavi. SEN. benef. 3, 7, 6 (5 infinitam licentiam) regno -rrimo. CYPR. hab. virg. 2 habenis -is et solutis vagari. CAPITOL. Aur. 26, 11 -um exilium. AVG. civ. 4, 30 p. 185, 12 D. -a . . . servitute (14, 15 p. 35, 19. 19, 15 p. 382, 27 in psalm. 99, 7 l. 12 PS. AVG. serm. ed. Mai 6, 3 SACR. Leon. 874. *al.*).

3 *locutiones* -um esse, haberi, relinqui *sim.*: **a** *plenae* (*saepe c. dat.; cf.* SYNON. Cic. p. 432, 31 lubet. -um est. tutum est *eqs.*): α *cum structuris sollemnioribus*: CIC. Phil. 1, 12 ita sine cura consules sunt, ut paene -um sit senatori non adesse (-um esse *c. inf. ut* CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 3 LIV. 32, 32, 8. 37, 24, 12 SEN. contr. 1, 6, 8 SEN. clem. 1, 7, 4. *al. cf.* -um habere: LEO M. epist. 124, 4 Conc.[S] II 4 p. 161, 4 = 165, 5. *ibid.* p. 115, 27 ALC. AVIT. epist. 55 p. 84, 3. *al.*). MAT. Cic. fam. 11, 28, 3 haec etiam servis semper -a fuerunt, ⟨ut⟩ timerent, gauderent *eqs.* (QVINT. inst. 4, 1, 46 PAVL. NOL. epist. 16, 6 COD. Theod. 8, 8, 9, 2 = Iust. 12, 60, 3, 2. *al.*). LIV. 29, 1, 7 si sibi, utrum vellet, -um esset (SEN. benef. 2, 18, 7. *cf. etiam* epist. 19, 3 an [QVINT. inst. 1, 4, 21 an . . . necne, -um . . . relinquo. COD. Iust. 8, 55, 6 *a. 294*]. AVG. in psalm. 118 serm. 18, 1 l. 25 quomodo). β de: CAEL. Cic. fam. 8, 6, 1 ⟨si⟩ simultas . . . non fuisset, -ius tibi de tota re esset (iudicium *add. Pluygers*). ? γ *gen. gerundii*: COD. Iust. 12, 33, 5, 3 (*a. 524*) -um (*sc.* arbitrium *sim. ?*) esse cunctis prospeximus . . . in alios eam *militiam* conferendi. **b** *abl. absol. deficiente verbo*: TAC. ann. 3, 60, 3 -o, . . . quid firmaret mutaretve.

4 *polyptota*: CIC. nat. deor. 3, 45 qui est matre -a, -r est. LIV. 2, 40, 8 -a in -a patria mortua essem. 3, 61, 1 -os pro -a urbe . . . pugnare. TAC. hist. 4, 64, 1 -i inter -os eritis. SVET. Tib. 28 (*verba Tiberii*) in civitate -a linguam mentemque -as esse debere.

5 *n. pro subst.*: SEN. contr. 1, 6, 10 ne quid -i sibi esset. SEN. dial. 10, 2, 4 nihil -i (epist. 36, 5). TERT. anim. 53, 5 in -o constituta *anima.* PS. HIL. libell. 10 p. 83, 20 temporalibus aeterna sunt praeponenda . . ., periculosis -a.

6 *homoeoprophora* (*v. etiam sub 8 et adv.*): FRONTO p. 164, 28 v. d. H. (p. 173 N.) ingenio -o ac liberali (APVL. apol. 7, 7. *cf.* GELL. 18,

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10, 8 hominibus -is liberaliterque institutis). PRVD. cath. 8, 65 laxus ac -r. CLAVD. 14, 32 turba licentior exultet . . . -a legibus (*cf.* COD. Theod. 16, 2, 4 -r sit stilus et licens [licitum *Iust.*] arbitrium).

7 *consonat vox* liberi '*suboles*': MART. 6, 39, 2 pater . . . non -orum. IVST. 18, 3, 7 quod ipsi non erant, -os procreant.

8 *lusus verborum*: **a** *cum* libens, libet (*cf. l. 17*): APP. mai. or. frg. Cic. de orat. 2, 284 -um puto esse *pecus*; qua libet, pascitur. PERS. 5, 83 an quisquam est alius -r, nisi ducere vitam cui licet ut libuit? PLIN. epist. 9, 19, 5 (*verba Verginii*) ideo me fecisse quod feci, ut esset -um vobis scribere, quae libuisset. AVIEN. Arat. 296 (*ad Virginem sidus*) -a . . . versabare libens. AVG. grat. Christ. 13, 14 praeceptum . . . -r facit, qui libens facit. OROS. hist. 1, 16, 3 quibus subiecta . . . universa terra praesumere, quam esset libitum, -um fuit. **b** *cum nomine dei q. e.* Liber (*v. etiam p. 1282, 57. 1284, 58; cf. p. 1284, 20*): PLAVT. Capt. 577 tun te gnatum ⟨esse⟩ memoras -um? : : non equidem me Liberum, sed Philocratem esse aio. Cist. 128 (*spurium?*) *quia* adeo me complevi flore Liberi, magis -a uti lingua conlibitum est mihi. PETRON. 41, 7.

*adv.** **lībĕrē**. *compar.* -ius *saepius* (*primum* TER.), *superl.* -errimē NEP. Them. 7, 4 AVG. civ. 6, 11 p. 271, 8 D. 10, 11 p. 419, 27 c. mend. 17, 34 p. 516, 9 (*prius* -e nimis CATVLL. 63, 80, valde . . . -e CIC. Att. 14, 1, 2). *inde a* PLAVTO, TER., CIC.

i. q. modo libero: 1 *usu communi* (*cf.* GLOSS. -ius: ἐλευθέρως): **a** *cum verbis* (*saepe pendentibus a* licet, *cf. p. 1290, 4*): **α** *dicendi* (*significatur fere oratio audacior*): PLAVT. Amph. 393 nunc licet mihi -e quidvis loqui (Poen. 891 Trin. 998. Truc. 212 meo arbitratu l. -e, quae volam et quae lubebit. CIC. S. Rosc. 140 vere ac -e. *al. cf.* PLAVT. Cas. 873 proloqui. Truc. 215 eloquitur. CAES. civ. 3, 103, 4 conloqui). Poen. 1159 fabulabor. CIC. S. Rosc. 3 si omnia, quae dicenda sunt, -e dixero (30. 31 libenter, audacter -eque. 61 non commode, at -e. 125. Verr. II 2, 176 magis accusatorie quam -e. Cluent. 89 voltus . . . vestri . . . me invitant, ut, quae reticenda putaram, libeat iam -e d. Planc. 33 aspere et ferociter et -e. *al. cf.* HOR. sat. 2, 8, 37 maledicunt -ius. HIER. hom. Orig. in Luc. 31 p. 177, 13 -e . . . et tota confidentia contradico diabolo). 9 vociferari. 148 si . . . auderent -e defendere (Cluent. 142 honeste . . . et -e. fin. 1, 23. fam. 12, 29, 1 -e et fortiter [QVINT. inst. 12, 1, 21]. *al.*). Verr. II 5, 112 laederet. Sull. 25 in senatu sentire -e (Phil. 11, 3 -e . . . sensimus, qui dignas nobis sententias diximus. fam. 10, 2, 1). Sest. 4 si aut acrius egero aut -ius quam qui ante me dixerunt (fam. 5, 12, 4. *cf.* GLOSS.ᴸ II Abav. LI 43 -e ago: fiducialiter ago. *aliter infra l. 69*). *et passim.* **β** *cogitandi, iudicandi sim.*: CIC. Verr. II 2, 33 -e civi iudicare non licebat (Mil. 71 licere. Phil. 1, 20 audeant. de orat. 1, 119 liceat). dom. 10 decerni (Att. 14, 14, 4 licebit [CAEL. Cic. fam. 8, 5, 2]. CAES. civ. 1, 2, 2 tuto et -e senatus, quae vellet, decernere auderet. 1, 3, 5). parad. 34 nihil cogitat . . . nisi lubenter ac -e. BRVT. Cic. fam. 11, 23, 1 consulere (CAES. civ. 3, 51, 4). CAES. Gall. 7, 1, 3 -ius atque audacius . . . consilia inire. LIV. 31, 29, 8 socium hostemque -e, quem velitis, lecturi. SEN. epist. 52, 1 nihil -e volumus (AVG. civ. 5, 10 p. 209, 28 D.). *al.* **γ** *movendi* (*saepius in imagine*): CIC. Phil. 13, 18 veniebamus in senatum, si non -e, at tamen tuto. de orat. 2, 23 passim ac -e solutas opere volitare *aves* (PAVLA Hier. epist. 46, 1, 2 AVG. gen. ad litt. 9, 14 p. 286, 7. *cf.* VVLG. lev. 14, 53 avolare). 3, 124 in hoc . . . campo cum liceat oratori vagari -e (Att. 16, 11, 1 oratio. CAES. civ. 1, 59, 2 minus -e, minus audacter. HIRT. Gall. 8, 32, 1 HIER. in psalm. 83 p. 88, 5. *al.*). Brut. 274 fluebat *oratio*. orat. 77 ut ingredi -e, non ut licenter videatur errare *genus dicendi Atticum* (*cf.* FRONTIN. strat. 1, 5, 1 transgressus. AMM. 17, 1, 7 gradiens). div. 2, 100 si . . . animus . . . somno relaxatus solute moveatur ac -e. CATVLL. 63, 80 -e nimis . . . fugere imperia cupit (*cf.* BELL. Alex. 76, 4 profugiendi). *al.* **δ** *variis*: PLAVT. Pseud. 1288 cum corona ebrium Pseudolum tuom *vides*. : : -e hercle hoc quidem (*elliptice*). TER. Andr. 52 vivendi (CIC. Cael. 38. 57 licentius, -ius familiariusque. fam. 4, 7, 4 quiete et -e. *al.*). 911 homines adulescentulos imperitos rerum, eductos (*i. educatos*) -e in fraudem inlicis? Hec. 93 ut . . . agitarem inter vos -e convivium (SALL. [?] rep. 2, 5, 3). CIC. Quinct. 39 respirare (S. Rosc. 22. *cf.* parad. 18 suspirare [respir-, spir- *var. ll.*]. SEN. nat. 5, 10, 3 spirare [PLIN. nat. 9, 35]. EPIST. pontif. 255 Migne 13 p. 1141ᴬ licenter ac -e . . . ad . . . dignitates, prout cuique libuerit, aspirare [EVSTATH. Basil. hex. 5, 6, 14]). Verr. I 24 agere, quae ad iudicium pertinebant, -e comitiorum metu deterrebar (Att. 7, 3, 2 de triumpho ambitiose et de re publica -e. *aliter supra l. 38*). II 5, 82 ablegato viro non -ius quam antea . . ., sed paulo solutiore animo tamen secum illam *mulierem* haberet (Phil. 5, 30 -e senatus haberi potuit [fam. 10, 28, 1]). parad. 34 nihil facit . . . nisi lubenter ac -e (Tusc. 1, 44 Lael. 91 Att. 3, 24, 1 *al.*). *et passim.*

b *cum adi.*: SVET. Iul. 49, 2 Octavius . . ., valetudine mentis -ius dicax, . . . ipsum reginam salutavit.

2 *per interpretationem pravam pro voce q. e.* liberaliter (*de locis corruptis sive dubiae lectionis* VAL. MAX. 5, 2 ext. 4 CIL VIII 22914 *a quibusdam huc relatis parum constat; cf.* GLOSS. ἐλευθερίως -e, liberaliter): SERV. auct. georg. 1, 128 ('tellus omnia -ius nullo poscente ferebat' *sec. Hesiod. op. 118* αὐτομάτη) alii '-ius' pro 'liberalius' accipiunt.

? 3 *i. q. libenter* (*cf. Löfstedt, Verm. Stud. 104 sq.; sed exempla ab usu sollemni parum aliena videntur*): VEN. FORT. carm. 8, 3, 107 *Christus* pectora -ius penetrat sibi cognita soli, et quo nemo fuit, laetior intrat iter, haec sua membra putans *eqs.* VITAE patr. Iurens. 24 M. pater . . . Lupicinus in Lauconno . . . peculiarius ac -ius versabatur.

homoeoprophora: CIC. S. Rosc. 31 libenter . . . -eque (PLIN. epist. 3, 18, 6 RVFIN. Basil. reg. 6 p. 498ᴮ). Cael. 57 licentius, -ius (SALL. [?] rep. 1, 6, 2 GELL. 19, 11, 3 EPIST. pontif. 255 Migne 13 p. 1141ᴬ. COD. Iust. 3, 12, 2 *a. 321. cf. p. 1289, 23*).

deriv.: liberalis, libero, libertas, libertus.

compos.: in-, prae-, semiliber.

cf. Onom. *Kuhlmann.*

***līberālis**, -e. *a* 2. liber (SEN. epist. 88, 2 PLIN. nat. 14, 5 GLOSS.; *cf.* SEN. epist. 88, 23 AVG. epist. 101, 2, *quos locos omnes p. 1293, 12 sqq. attulimus. aliter* ISID. orig. 10, 156 -is dictus ab eo, quod libenter donet nec murmuret; *sim.* GLOSS.ᴸ III Abstr. LI 7). *scribitur* liver⟨alis⟩ CIL XIII 2479, 4 (*nisi* liver *intellegendum*). *compar.* -ior *inde a* CIC. (*cf.* magis -is CELS. 3, 6, 14. 5, 28, 4ᴰ ACT. Petr. 28 p. 75, 14) *ut etiam superl.* -issimus (*cf.* maxime -is CIC. rep. 3, 12. Att. 12, 38a, 1 [-issima *trad.*, -is sit *Ursinus recte*]. CAPITOL. Aur. 3, 9. valde -is CIC. Att. 4, 6, 4. 4, 17, 3. admodum -is VOPISC. Car. 18, 4 EVTR. 10, 18, 2). NOT. Tir. 34, 33. *de notione et differentiis*: CIC. off. 2, 55 *v. p. 1292, 52.* PAVL. FEST. p. 121 *v. p. 1292, 24.* LACT. inst. 6, 17, 18 *p. 1292, 57.* DON. Ter. Ad. 464 quaerendum, inter 'bonum' et '-em' quid intersit: an 'bonus' est, qui non nocet, '-is', qui etiam prodest? an 'bonus' est, qui non peccat in facto, '-is', qui nec in verbo quidem? 664 'inliberaliter': iniuste, . . . non bene, quia -is bonus. SCHOL. Cic. Bob. p. 137, 3 munificos dicebant eos, qui grati ac -es exstitissent. DIFF. ed. Beck p. 42, 6 inter benignum et -em et largum: b. est, qui bene agendo, quod dat, persequitur; -is, qui ex suis rebus iuste tribuit; l., qui, quod dat, copiose et plene largitur. SYNON. Cic. p. 432, 25 largus. -is. prolixus. indulgens. donator. benivolus. beneficus. munificus. benignus. p. 433, 4 -um litterarum sive artium honestarum; ingenuarum; nobilium. p. 438, 6 prolixus . . . abundans. copiosus. largus. -is. opulentus. indulgens. GLOSS. -is: ingenuus. munificus, largus. munificus, humanus. -ium: honestatum (-arum?). *cf.* GLOSS. II 294, 51 ἐλευθέριος -is. 471, 60 φιλότιμος ambitiosus, munerarius, -is. *v. etiam infra.* *legitur inde a* PLAVTO, TER., RHET. Her. [*confund. in codd. c.* liber CIC. or. frg. B 23 COLVM. 7, 2, 1 FIRM. math. 4, 9, 8 (*restituitur* SEN. epist. 18, 11, *falso trad.* QVINT. inst. 11, 3, 13), *c.* liberatissimo, libentissimo CIC. Att. 1, 17, 9.]

I *usu originario i. q. ad hominem liberum pertinens vel habitu eius praeditus* (*oxymoron* -is servitus *l. 84. p. 1291, 2; ironice p. 1291, 45. 1292, 84. de bestia p. 1292, 40*): **A** *de condicione iuris*:

1 *proprie*: **a** -is causa: PLAVT. Curc. 490 si quisquam hanc -i c. manu assereret (Poen. 906. 964. 1102. TER. Ad. 194 [DON.: sunt iuris verba, a quibus etiam adsertores dicuntur vindices alienae libertatis, ut et c. ipsa -is dicitur, quae actionem in se continet libertatis]. CIC. Flacc. 40 cum in c. -i eum, qui asserebatur, cognatum suum esse diceret). CAEL. Cic. fam. 8, 9, 1 qui *Curio* numquam in foro apparuerit, non multum in iudiciis versatus sit, agit causas -is. DIG. 40, 12, 25 tit. de -i c. (*titulus libri Gai* 'ad edictum'). CIL X 5398, 13 (*consuli a. 214*) praet(ori) de -b(us) causis (*cf.* VIII 22721 [*eiusdem fere aetatis*] pr(aetori) hast(ario) item ex deleg(atione) de -b(us) c. et supremarum. VI 31807). VLP. dig. 40, 12, 8. *et saepius.* ? *per ellipsin*: PLAVT. Curc. 668 repromisit mihi (*sc. supra l. 42*), si quisquam hanc -i asseruisset manu, . . . argentum reddere (*eadem* 709. *vix c.* manu *coniungendum*). **b** *res variae*: PLAVT. Cas. 74 maiore . . . opere ibi *in Graecia et alibi* serviles nuptiae quam -es . . . curari solent (*cf.* TER. Andr. 561 spero . . . *filium* coniugio -i devinctum . . . ex illis sese emersurum malis *i. ex amore sordido* [*aliter* GLOSS.ᴸ III Abol. LI 11 dulci, grato. GLOSS. V 536, 52 honesto, bono]). QVINT. inst. 6, 3, 32 eum, contra quem iudicio -i aderat, ne faciem quidem habere liberi hominis (GAIVS dig. 40, 12, 25, 2 VLP. dig. 5, 3, 7, 1 PAVL. sent. 5, 1, 5 CIL XI 6071, 4. GLOSS. II 339, 3 καρπιστικόν -e iudicium. *al.*). TERT. pall. 4, 8 libertinos in equestribus (*sc. vestibus*), subverbustos in -bus, dediticios in ingenuis *eqs.* COD. Iust. 7, 19, 4 pr. (*a. 239*) lite . . . -i terminata. 7, 16, 40 (*impp. Diocl. et Maxim.*) in -bus . . . negotiis, sive de libertinitate sive de ingenuitate moveantur (COD. Theod. 6, 4, 16 pr. = Iust. 1, 39, 1. GLOSS. III 336, 33 πρᾶγμα ἐλ⟨ευ⟩θέριον n. -e). DON. Ter. Ad. 284 ut illi *Ctesiphoni* -is timor est, ita in Syro servilis confidentia. **c** *singulariter de ipso homine* (*sc. libertate digno*): PLAVT. Curc. 209 te . . . numquam sinam in domo esse istac *lenonis*, quin ego te -em liberem.

2 *per comparationem respicitur libertas hominis Christiani dei voluntatem suscipientis*: TERT. idol. 18 p. 52, 10 qui de Ioseph et Daniel argumentaris, scito, non semper comparanda esse vetera et nova, . . . servilia et -ia; nam illi etiam condicione servi erant: tu vero nullius servus, in quantum solius Christi, qui te etiam captivitate saeculi liberavit, ex forma dominica agere debebis. IREN. 4, 16, 5 (4, 28 H.) *praecepta* quae in servitutem . . . data sunt illis *Iudaeis*, circumscripsit novo libertatis testamento; quae autem naturalia et -ia et communia omnium, auxit. AVG. in euang. Ioh. 92, 2 l. 15 ante passionem domini servilis timor eius *Petri negantis Christum* interrogatus est . . ., post resurrectionem vero domini -is eius amor. c. Pelag. 3, 4, 13 p. 501, 9 (*ad Gal. 4, 22*) si propter illam *felicitatem terrenam* colatur deus, servilis est cultus pertinens ad filios ancillae, si autem propter ipsum deum, . . . -is est servitus pertinens ad filios liberae (*cf.* in psalm. 77, 20

[Meijer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

timore servili, non -i dilectione deus colitur, *si propter beneficia colitur*). PROSP. c. coll. 18, 3 ut ... -em susciperet servitutem et servilem abiceret libertatem *voluntas humana* (*cf. p. 1290, 84*).

B *laxius respiciuntur condiciones vitae variae, habitus, mores sim.* (*indicantur qui liberalitate foventur: dat.* CIC. Planc. 64 CAPITOL. Ver. 3, 1 AVSON. 192, 16 p. 50 P. PS. RVFIN. in Os. 14, 4 p. 1032[B]; *praep.* in *c. acc.* CIC. Planc. 63 Rab. Post. 45 off. 1, 42. *al.*, SEN. epist. 20, 3 PLIN. epist. 9, 30, 1 *et passim*; in *c. abl.* CIC. Att. 4, 17, 3 [*si recte trad.*]; circa CIL IX 1686; iuxta CLAVD. DON. Aen. 3, 490 p. 330, 17; *cf.* erga sepulturam eorum -issimi VVLG. II Macc. 4, 49): 1 *generatim*: **a** *homines, animus sim.* (*sc. honesti, nobiles, benefici sim.*): PLAVT. Capt. 419 hominum ingenium -e! ... quantis ... laudibus suum erum servus collaudavit (TER. Hec. 164 haec ita uti -i esse i. decet, pudens, modesta ... iniurias viri omnis ferre. Ad. 684 id mihi ... dolet et me tui pudet :: credo hercle; nam i. novi tuom -e. GELL. 2, 18, 3 Phaedon servus fuit forma atque i. -i. PHYSIOGN. 16 p. 26, 9 minus -e). TER. Phorm. 168 quod sine sumptu ingenuam, -em nactus es. 282 functus adulescentuli est officium -is: postquam ad iudices ventumst, non potuit cogitata proloqui; ita eum tum timidum ibi obstupefecit pudor. 623 erus -is est et fugitans litium. 905. Ad. 464 neque boni neque -is functus officium est viri (CIC. de orat. 2, 321. fam. 7, 17, 3 clarissimi ac -issimi v. APVL. apol. 7, 6 nihil minus quam oris illuviem libero et -i v. competere). CIC. Q. Rosc. 18 estne quisquam, qui tibi purior, pudentior, humanior, officiosior -iorque videatur? Verr. II 2, 28 Africani est hoc, hominis -issimi; verum tamen ea liberalitas est probanda, quae sine periculo existimationis est, ut in illo fuit (fam. 7, 10, 3 -issimi h. meique amantissimi voluntati ... diffidere. 13, 63, 2 h. facillimum -issimumque cognosces. *al.* QVINT. inst. 6, 3, 83 indignum ... est h. -i, quod aut turpiter aut potenter dicitur. SALV. eccl. 1, 25 oblitus ... h. benefici ac -issimi). Planc. 63 Cyrenis -em in publicanos, iustum in socios fuisse. 64 negotiatoribus comis, mercatoribus iustus, mancipibus -is, sociis abstinens. Deiot. 26 largum, beneficum, -em: hae sunt regiae laudes, illa *sc. frugi* privata est. part. 22 animo humano ac -i (BRVT. Cic. ad Brut. 1, 4a [9, 12 Sj.], 2. FIRM. math. 4 praef. 2 -i a. contemptis forensibus lucris laborantibus hominibus. AVSON. 412, 4 p. 270 P. PHYSIOGN. 4 p. 7, 4. EVGRAPH. Ter. Andr. 28 cuius *servi* a. et integritas fuerit ... -is). leg. 1, 48 nec est dubium, quin is, qui -is benignusve dicitur, officium, non fructum sequatur. ad Brut. 2, 7 (9, 5 Sj.), 5 huius rei moderatio facilis est, ut in duces vehemens sis, in milites -is. *al.* Q. CIC. pet. 50 benignum ac -em esse. NEP. Alc. 1, 3 patiens, -is, splendidus non minus in vita quam victu. Att. 15, 1 quod non -is, sed levis arbitrabatur polliceri, quod praestare non posset. VAL. MAX. 4, 8 ext. 1 *Hiero* voluntate mittendi *Romanis auri* prius, iterum providentia cavendi, ne remitteretur, -is. SEN. epist. 20, 3 observa te ... numquid in te -is sis, in tuos sordidus. *al.* *ironice*: CIC. Verr. II 2, 71 (*de Verre*) iste homo -is negat se quemquam retinere; ... itaque iste solus cum sua cohorte nequissima relinquitur. *fortasse addas* Att. 12, 49, 2.

b *res*: α *dicta, scripta, risus sim. praevalente respectu*: (i) *urbanitatis, decoris sim.*: RHET. Her. 3, 13, 23 iocatio est oratio, quae ex aliqua re risum pudentem et -em potest conparare. 3, 14, 25 sin erit sermo in iocatione, ... leniter oportebit ab sermone serio torquere ad -em iocum vocem (PLIN. paneg. 49, 8 APVL. met. 2, 19, 4). CIC. de orat. 2, 252 *alterum genus iocationis* est ⟨in⟩ imitatione ...; sed nobis tantum licet furtim ... et cursim; aliter minime est -e. 3, 96 ut gravis, ut suavis, ut erudita sit *oratio*, ut -is, ut admirabilis, *eqs.* fam. 3, 8, 5 genus sermonis inducis in amicitiam minime -e. MACR. Sat. 1, 1, 1 colloquio -i. (ii) *lenitatis, benignitatis sim.*: CIC. Att. 3, 15, 4 me Pompeii minus -i responso perterritum. 16, 16, 5 -issimum decretum. fam. 6, 14, 2 ex oratione Caesaris, quae sane mollis et -is fuit. 14, 23 litterae *Caesaris* satis -es (*aliter p. 1293, 57*). SALL. hist. frg. 4, 58 lenita iam ira ... -bus verbis permulcti sunt.

β *varia*: (i) *praevalente respectu dignitatis, honestatis, magnanimitatis sim.*: CIC. Arch. 16 hanc animi remissionem humanissimam ac -issimam iudicaretis (*respiciuntur studia ut*: Att. 12, 38a, 1 si ... hanc aberrationem a dolore delegerim, quae maxime -is sit doctoque homine dignissima. GELL. praef. 16 delectatio in otio atque in ludo -ior). Brut. 330 quoniam post Hortensi ... mortem orbae eloquentiae quasi tutores relicti sumus, domi teneamus eam saeptam -i custodia. parad. 40 illa cupiditas, quae videtur esse -ior, honoris (*39* quid horum est liberi?). off. 1, 150 de artificiis et quaestibus, qui -es habendi, qui sordidi sint *eqs.* (*1, 151* nihil est agri cultura melius, ... nihil homine libero dignius). 2, 64 est ... non modo -e paulum ... de suo iure decedere, sed interdum etiam fructuosum. *al.* LIV. 22, 22, 20 Romanus ... ab re clementi -ique initium fecerat (*opp. Carthaginienses* gravis superbos; *Polyb. 3, 99, 7 πρᾳότητα καὶ μεγαλοψυχίαν*). 22, 26, 1 *Varronis* patrem lanium fuisse ferunt ... filioque ... in servilia eius artis ministeria usum; is iuvenis ut primum ... animos ad spem -ioris fortunae fecit *eqs.* 23, 46, 6 ob ... spem -ioris militiae ... transfugerunt (*cf. 32, 23, 9* ad spem honoratioris m. transgressi). VAL. MAX. 3, 8 ext. 2 placidi et misericordes et -es omnique suavitate temperati mores. 4, 1 ext. 2 nimis -is Archytae moderatio, temperatior Platonis. 7, 8, 8 amantissimum animum -issimamque amicitiam. SEN. benef. 4, 14, 3 ad beneficium dandum non adducit cogitatio avara nec sordida, sed humana, -is, cupiens dare *eqs.* dial. 9, 9, 4 studiorum ... quae -issima impensa est. COLVM. 1 praef. 10 (*de agricultura*) genus -e et ingenuum rei familiaris augendae (*1 praef. 7 genus* omni crimine caret. *cf. p. 1291, 72*). QVINT. inst. 12, 9, 7 fastidio ... non agendi causas minores, tamquam ... detractura sit opinioni minus -is materia. PS. CIC. exil. 2 est ... -e officium serere beneficium (TERT. apol. 14, 2 quibus *litteris* informamini ad prudentiam et -a o.). *al.* (ii) *praevalente respectu lautitiae, elegantiae sim.*: CIC. Flacc. 14 largo et -i viatico. Phil. 9, 6 hospitum invitatio -is pro dignitate summi viri (Att. 9, 12, 1 suavis, ... -is). or. frg. B 23 obiecta est paulo -ior vita (*i. luxuriosa*). de orat. 2, 234 (*in imag.*) non nimis -e hospitium meum dices; nam te in viam, simulac perpaulum gustaris, extrudam et eiciam. off. 2, 42 quae *pecunia* perpetuos sumptus suppeditet nec solum necessarios, sed etiam -es. LIV. 41, 2, 13 ut quibus insuetus -ior victus esset, avidius vino ciboque corpora onerant barbari (AMM. 27, 12, 9 Arsacis filium ... -i victu curandum et cultu). 45, 28, 11 *Persei filiam* omni -i cultu habuit *Paullus* (AMM. *l. c.*). SEN. epist. 18, 11 non ... iucunda res est aqua et polenta ...; liber⟨al⟩iora alimenta sunt carceris. COLVM. 7, 2, 1 *ovillum pecus* nos contra frigoris violentiam protegit corporibusque nostris -iora praebet velamina. MART. 7, 79, 2 potavi ... consulare vinum; quaeris, quam vetus atque -e? FRONTIN. strat. 1, 11, 19 -issimas ... epulas (TAC. ann. 15, 55, 3). APVL. met. 10, 15, 3 cenis. TERT. anim. 32, 6 pabulis -bus et delicatis atque curatis.

2 *speciatim respicitur*: **a** *formositas* (PAVL. FEST. p. 121 -es dicuntur non solum benigni, sed etiam ingenuae formae homines): PLAVT. Epid. 43 forma lepida et -i captivam adulescentulam (*cf. vol. VI 1, 1067, 3sqq., adde*: GELL. 2, 18, 3). Mil. 64 pulcher est ... et -is; vide caesaries quam decet. Persa 546 haecine illast furtiva virgo? :: iuxta tecum aeque scio, nisi specie quidem edepol -ist, quisquis est (CIC. Cael. 6 quorum in adulescentia forma et s. fuit -is). TER. Eun. 473 em eunuchum tibi, quam -i facie, quam aetate integra! (682 honesta f. et -i. PLIN. epist. 1, 14, 8 est illi *Aciliano* f. -is, ... est ingenua totius corporis pulchritudo et quidam senatorius decor. SVET. Aug. 94, 9 LACT. mort. pers. 38, 2 SCHOL. Cic. Bob. p. 114, 24. *cf.* CALP. decl. 16 iuvenis ... facie -is. SIDON. epist. 4, 24, 3 voce liberum, facie -em). VAL. MAX. 5, 1, 7 puer eximiae formae et -is habitus. APVL. apol. 4, 6 licere ... philosophis esse voltu -i: Pythagoram ... excellentissima forma fuisse. met. 4, 23, 3 unicam virginem fil[i]o -em et ... summatem. *transfertur ad bestiam*: APVL. met. 10, 15, 3 -bus cenis inescatus et humanis adfatim cibis saginatus ... pilum -i nitore nutriveram.

b *largitas, munificentia*: α *usu vario* (*exempla selecta*): CIC. Q. Rosc. 21 *num fraudavit* probus improbum, ... -is avidum? (*idem opp.* SALL. Catil. 7, 6). 22 avarus erat? immo ... semper -issimus munificentissimusque fuit (LACT. inst. 3, 26, 5 da cupidum avarum tenacem, iam tibi eum -em dabo et pecuniam suam plenis manibus largientem). Flacc. 89 qui tam fuerit in hereditate concedenda -is (*c. gerund.*: PLIN. epist. 6, 34, 2 quod tam facilis, tam -is in edendo *gladiatorio munere* fuisti. TERT. anim. 33, 2 *deus* -ior in largiendo. *cf.* PS. AVR. VICT. epit. 20, 5 ad quaerendum diligens, ad largiendum -is). Rab. Post. 45 tunc ille in omnis tuos -is, cuius multos bonitas locupletavit, qui nihil profudisti *eqs.*? off. 2, 55 duo sunt genera largorum, quorum alteri prodigi, alteri -es; prodigi, qui ... pecunias profundunt ...; -es autem, qui suis facultatibus aut captos a praedonibus redimunt *eqs.* (*item distinguitur*: SEN. epist. 120, 8 sic mentitur p. -em; ... non voco ego -em pecuniae suae iratum. QVINT. inst. 3, 7, 25 ut pro ... prodigo -em, avaro parcum vocemus. LACT. inst. 6, 17, 18 ita -em distinguunt a prodigo, quod is -is sit, qui et bene meritis et cum oportet et quantum satis est largiatur, prodigus vero *eqs. al.*; *iuxtaponitur* MART. 1, 99, 2 tam prodigus atque -is et tam lautus eras, ut *eqs.*). SALL. Catil. 52, 12 (*oratio Catonis*) sint ... -es ex sociorum fortunis ([*antea* quia bona aliena largiri liberalitas ... vocatur]. QVINT. decl. 306 p. 201, 23 -is erat populus ex praeda). RVT. LVP. 1, 18 (*frg. Lycurgi*) *Alexander*, cum ... praemium dignis tribuendum *esset*, -issimus. EPIST. imp. Aug. Suet. Aug. 71, 3 ego perdidi viginti milia nummum meo nomine, sed cum effuse in lusu -is fuissem. VAL. MAX. 5, 2 ext. 3 -is populus Romanus magnitudine muneris. PHAEDR. 1, 23, 1 repente -is stultis gratus est. SEN. benef. 5, 9, 2 nec -is est, qui sibi donat, nec clemens, qui sibi ignoscit. clem. 1, 20, 3 non est magni animi, qui de alieno -is est (epist. 16, 7. *cf.* 77, 8 erat Marcellinus ... -is, etiam cum de suo fieret). rem. fort. 16, 2 quam multas ... videmus ..., ex -issimis rapacissimas. PETRON. 103, 4 implevit Eumolpus frontes ... litteris et notum fugitivorum epigramma per totam faciem -i manu duxit. MART. 4, 64, 27 tam non invida tamque -is, tam comi patet *domus* hospitalitate. QVINT. decl. 260 p. 64, 11 quandoque locupletem fecisset nescioquem mors -is. TERT. adv. Hermog. 8, 1 *materia* egenti se (eguisse *trad.*) deo praestitit divitem, locupletem et -em. SPART. Hadr. 14, 11 idem ... tenax -is (*cf. l. 45*). VVLG. prov. 28, 8 qui coacervat divitias ... fenore, -i in pauperes congregat eas. *al.* *per analogiam coniungitur c. gen.*: SALL. Catil. 7, 6 laudis avidi, pecuniae -es erant. AMBR. in psalm. 118 serm. 20, 4, 2 cum abstemius et parcus esset alieni, -is sui, *eqs.*

β *per enallagen quandam de rebus liberaliter praebitis* (*vix ad II*): SEN. epist. 117, 32 non tam benignum ac -e tempus natura nobis dedit, ut aliquid ex illo vacet perdere. CVRT. 4, 11, 19 (*ironice*) quae post Euphraten sunt, liberaliter donat *Dareus*; ... *sed* -issimum (liberatissu-

[Meijer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mum, liberalitati summum *trad.*) . . . dotis, quam promittit, terminum castra mea transeunt.

c *eruditio* (*cf. p. 1291, 65*): α *specimina rem illustrantia* (*fusius* SEN. epist. 88 COD. Theod. 14, 9. *v. Fuchs, RAC V 365sqq.*): CIC. de orat. 3, 127 has artis, quibus -es doctrinae atque ingenuae continerentur, geometriam, musicam, litterarum cognitionem et poetarum, atque illa, quae de naturis rerum, quae de hominum moribus, quae de rebus publicis dicerentur. ac. 2, 1 omnis -is et digna homine nobili . . . doctrina (*cf. de orat. 1, 17* eruditio libero digna). Tusc. 2, 27 *poetae* a Platone eiciuntur ex . . . civitate . . .; at vero nos . . . haec . . . ediscimus, hanc eruditionem -em et doctrinam putamus (*item non recte -es dici putantur artes*: SEN. epist. 88, 2 *infra*. 88, 23 pueriles sunt et aliquid habentes -bus simile hae artes, quas ἐγκυκλίους Graeci, nostri autem -es vocant; solae autem -es sunt, immo, ut dicam verius, liberae, quibus curae virtus est. AVG. epist. 101, 2 absit . . ., ut istorum vanitates . . . recte -es litterae nominentur hominum scilicet infelicium, qui dei gratiam . . ., qua sola liberamur de corpore mortis huius, non cognoverunt. *al. ibidem*). SEN. epist. 88, 2 quare -ia studia dicta sint, vides: quia homine libero digna sunt; ceterum unum studium vere -e est, quod liberum facit, hoc est sapientiae (*cf. l. 9 nec non* PLIN. nat. 14, 5 omnes . . . a maximo bono [*i. libertate*] -es dictae artes in contrarium cecidere ac servitute sola profici coeptum. GLOSS. -es a libertate dictae, ut sunt litterae -es). 88, 18 non . . . adducor ut in numerum -ium artium pictores recipiam *eqs.* 88, 21 quattuor ait esse artium Posidonius genera: sunt vulgares et sordidae, sunt ludicrae, sunt pueriles, sunt -es. SVET. Iul. 42, 1 omnis . . . medicinam Romae professos et -ium artium doctores . . . civitate donavit. Tib. 70, 1 artes -es utriusque generis *i. Latinas et Graecas* . . . coluit (*cf.* CIL VIII 8500 [*a. 229*] summarum artium -ium litterarum studiis utriusque linguae perfecte eruditus). Nero 52 -is disciplinas omnis fere puer attigit; sed a philosophia eum mater avertit . . ., a cognitione veterum oratorum Seneca. VLP. dig. 50, 13, 1 pr. -ia . . . studia accipimus, quae Graeci ἐλευθέρια appellant: rhetores continebuntur, grammatici, geometrae (*ab his professoribus distinguuntur postea* medici, philosophi, iuris civilis professores *al.*). LACT. inst. 1, 21, 5 ii . . . potius scelerati sunt habendi, qui cum sint -ium disciplinarum studiis expoliti, ab humanitate desciscunt. AVG. civ. 6, 2 p. 247, 3 D. in omni eruditione, quam nos saecularem, illi autem -em vocant. serm. 37, 3 -bus disciplinis et mysteriis legis instructus. VITA Amator. (BHL 356) 1 hunc . . . litteris non solum communibus, verum etiam -bus tradiderunt (ISID. orig. 1, 4, 2 communes dictae *litterae*, quia multi eas in commune utuntur, ut scribere et legere; -es, quia eas tantum illi noverunt, qui libros conscribunt recteque loquendi dictandique rationem noverunt). ISID. orig. 1, 2, 1 disciplinae -ium artium septem sunt (*enumerantur*: grammatica, rhetorica, dialectica, arithmetica, musica, geometrica, astronomia).

β *exempla*: (I) *adi.*: CIC. inv. 1, 35 artium -um magistros (*v. vol. II 662, 49sqq.*). Arch. 4 Antiochiae . . ., urbe . . . eruditissimis hominibus -issimisque studiis adfluenti (de orat. 1, 11 FEST. p. 214. 347 VELL. 1, 13, 3 SEN. nat. 7, 32, 1 epist. 88, 2. *al.* PLIN. epist. 10, 4, 4 VENVL. dig. 21, 1, 65, 2. *et saepe*). de orat. 1, 11 quiqui in harum artium -issimis studiis sint doctrinisque versati (*v. vol. V 1, 1789, 49sqq. 77sqq., addas* AVG. civ. 18, 9 p. 267, 1 D.). Tusc. 2, 27 eruditionem (AVG. civ. 6, 2 p. 247, 3 D. ENNOD. dict. 7, 2 p. 443, 14). VELL. 2, 59, 4 ad erudiendam -bus disciplinis . . . indolem (*v. vol. V 1, 1321, 39*). SEN. benef. 3, 34, 1 quod institutis -bus profeci (*v. vol. VII 1, 1995, 66sqq.*). GELL. 9, 3, 2 a -i Musa et a studiis humanitatis. PANEG. 9, 5, 1 *Augustodunum* sedem illam -ium litterarum (SCHOL. Cic. Bob. p. 176, 12 RVFIN. Orig. in exod. 12, 2 p. 263, 22 Orig. in Ios. 6, 1 p. 323, 9 AVG. civ. 18, 52 p. 339, 14 D. epist. 101, 2 COD. Theod. 13, 4, 1 CIL XIII 1910. *al.*). AVG. serm. coll. Morin p. 526, 11 qui -es qui vocantur libros non nostis (*opp.* qui litteras nostis). (II) *plur. pro subst.* (*dubium utrum per ellipsin vocum q. s.* studium, ars *sim., ut fortasse ap.* SEN. *et* PLIN., *an nulla per neutr. subaudita voce*): SEN. epist. 95, 23 cessat omne studium et -ia professi . . . desertis angulis praesident. PLIN. nat. 35, 77 *ut* reciperetur . . . ars ea *sc. graphice* in primum gradum -ium. PS. CATO brev. sent. 57 (38a) -bus stude. AVR. VICT. Caes. 20, 22 cunctis . . . -ium deditus studiis. EVTR. 10, 10, 2 *Vetranionem* omnium -ium (litterarum *Mommsen*, artium *addunt codd. dett. aliqui*) expertem adeo, ut ne elementa quidem primarum litterarum (privatarum l. *var. lect.*, prima l. *Schonhoven*, prima earum *Mommsen*) nisi grandaevus . . . acceperit. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 39 doctrinam . . . -ium edocebat (artium *addidit cod. Viterbensis, gr.* παιδείαν . . . τὴν ἐλευθέριον).

II *usu deflexo, sc. neglecto respectu hominis liberi, fere i. q. copiosus, amplus sim.* (*cf. p. 1292, 81*): CELS. 3, 3, 6 tempora . . . remissionum modo -ia, modo vix ulla sunt (*cf.* 3, 21, 16 qui vel ex toto carent febre, vel certe satis -es intermissiones habent). 3, 6, 14 uti cibo serius et rarius . . .; at potio esse debet magis -is et . . . ultra quam sitis coget (5, 28, 4^{D} p. magis -is esse quam cibus debet. 7, 4, 4^{E}. SEN. dial. 9, 17, 8 vigorem dabunt convictus . . . et -ior p.; non numquam et usque ad ebrietatem veniendum). 4, 15, 4 perfusio corporis multa prodest . . .; item -is unctio. 8, 10, 7^{A} primis diebus fames; deinde . . . -ius alimentum; . . . fomentum aquae calidae, dum inflammatio est, -e; ⟨ubi⟩ ea desit, modicum. SEN. epist. 122, 1 *dies* resiluit aliquantum, ita tamen ut -e adhuc spatium sit, si quis cum ipso . . . die surgat (*cf. p. 1292, 82*). APVL. met. 10, 15, 6 tantus . . . ac tam -is cachinnus (*10, 16, 1* risu . . . latissimo). AVSON. 419, 82 p. 375, 570 P. nulla requie otii, ne somni quidem aut cibi munere -i.

pro subst. de rebus p. 1290, 53. 1293, 61, de hominibus p. 1291, 41. 1292, 78.

adv. *līberāliter, -ius, -issimē. GLOSS. -r: humaniter. humane, munifice. humaniter, benigne, commode (-do *var. l.*). gratiose. *cf.* II 295, 3 ἐλευθερίως libere, -r. *inde a* PLAVTO.

i. q. more vel modo liberali (*fere c. verbis vel partic.*; *c. adi. infra l. 77. p. 1295, 10*; *absolute infra l. 49*; *oxymoron* -r servire *infra l. 80. 83* [*sed notionibus non repugnantibus* AVG. civ. 2, 1 p. 54, 6 D. CASSIOD. var. 7, 14, 1]; *ironice l. 47*): **I** *usu originario*: **A** *vario respectu*: **1** *generatim*: PLAVT. Rud. 408 ut lepide, ut -r, ut honeste atque haud gravate timidas, egentes . . . accepit ad sese *sacerdos* (CIC. Att. 16, 6, 1. AMM. 26, 7, 9 blande . . . et -r. PROB. Verg. georg. 3, 19). CIC. Verr. I 23 quam -r eos tractasset (II 2, 12 -r ex istius cibariis tractati. Cluent. 161. Att. 14, 13b, 3 -issime atque honorificentissime. *al.* CAEL. Cic. fam. 8, 8, 10. VARRO rust. 1, 17, 7 *servos* -ius tractando aut cibariis, aut vestitu largiore, aut remissione operis *eqs.* PANEG. 2, 36, 3 blande -rque). II 5, 70 ut is victu ceterisque rebus quam -issime commodissimeque haberetur ([adhib- *var. l.*]. SALL. Catil. 11, 5 luxuriose nimisque -r habuerat *exercitum*. LIV. 2, 22, 7 -r habiti cultique. 37, 34, 7 neque -ius neque benignius haberi colique adulescentem . . . potuisse. OROS. hist. 5, 6, 4). de orat. 2, 46 quid -r, quid fortiter . . . fecerit (fam. 6, 10, 5 cotidie . . . aliquid fit lenius et -ius *a Caesare* quam timebamus. SEN. benef. 6, 4, 3 qui aliquid benigne adversus me fecit, aliquid -r, sed postea multa superbe, contumeliose, crudeliter. epist. 98, 15. CVRT. 4, 11, 16 clementer et -r. *al.*). parad. 42 quoi tanta possessiost, ut ad -r vivendum facile contentus sit (fin. 4, 12 honeste ac -r. Lael. 86 ad Q. fr. 2, 5, 1 [2, 4, 3]. QVINT. decl. 260 p. 66, 13. 69, 20 -ius et frugalius). nat. deor. 1, 62 vide quam tecum agam -r; . . . non pugno (Att. 10, 5, 3. 13, 6, 2 CELS. 2, 16, 2 SEN. dial. 7, 5, 1 epist. 122, 11). Att. 2, 18, 3 valde -r invitor in legationem illam (NEP. Att. 13, 6 domum suam). 5, 13, 2 -issime erat pollicitus tuis omnibus (fam. 13, 42, 1 cumulatissime et -issime. CAES. Gall. 4, 21, 6 BELL. Alex. 71, 1 NEP. Lys. 4, 2). 13, 50, 5 sibi Murenam -issime respondisse (fam. 13, 18, 1 CAES. Gall. 4, 18, 3 civ. 3, 104, 1). *al.* CAES. Gall. 2, 5, 1 Caesar Remos cohortatus -rque oratione prosecutus. civ. 3, 61, 1 quod erant . . . instructi -r magnoque comitatu . . . venerant. 3, 104, 3 appellatus. NEP. Chabr. 3, 2 vivebat laute et indulgebat sibi -ius. LIV. 1, 34, 12 -r dextereque obeunda officia (*cf.* CIL V 5304 ob quaesturam fideliter ac -r gestam. 5305 ob curam integre ac -r gestam). 25, 18, 4 -r comiterque curatus. VELL. 2, 105, 2 *Saturninum* -r lauteque eo *otio* abutentem. VAL. MAX. 5, 2 ext. 4 beneficio . . . Scipionis . . . regni modo -ius (*dett.*; liberius, uberius *cett.*) auctus *Masinissa*. SEN. dial. 5, 30, 4 *Caesare nemo* -ius victoria usus est. CVRT. 8, 7, 8 (*ironice*) quam -r . . . pueris . . . agere permittis. PLIN. nat. 23, 45 saluberrimum -r genitis Campaniae quodcumque tenuissimum *vinum*, vulgo vero quod quemque maxime iuverit validum. *al.* *absolute* (*cf. l. 60*): CIC. Verr. II 3, 196 frumentum . . . me abs te emere oportet. : : optime! : : denario modium. : : benigne ac -r!

2 *speciatim pertinet ad*: **a** *largiendum, donandum*: CIC. Verr. II 1, 38 praemia . . . -r tribuit. SEN. contr. 4 praef. 2 non . . . exspectationem vestram macerabo singulos *oratores* producendo: -r hodie et plena manu faciam. VAL. MAX. 5, 1, 1d *ut* impensae . . . -r . . . praestarentur. 8, 7 ext. 12 Sophocles . . . gloriosum cum rerum natura certamen habuit, tam benigne mirifica illi opera sua exhibendo quam illa operibus eius tempora -r sumministrando: prope enim centesimum annum attigit. 8, 13 ext. 7 Alexander . . . adfirmat Dandonem quendam ad quingentesimum usque annum . . . processisse; sed multo -ius Xenophon . . .: insulae enim Latmiorum regem octingentis vitae annis donavit (*cf.* APVL. apol. 89, 4 -ius agam, nam et ipse Pudentillae multos annos largitus est, redonabo igitur vicissim decem annos). CVRT. 4, 11, 19 donat. QVINT. inst. 1, 2, 2 praeceptor -ius tempora sua impensurus uni *discipulo* videtur quam si eadem in plures partiatur. decl. 345 p. 364, 29 *opp.* sordide. PLIN. paneg. 48, 2 tanto -ius ac diutius voluptatis huius (*sc. te videndi*) copiam praebes. APVL. met. 10, 23, 6 *ut puellam* contubernali largitus de proprio dotem -issime traderet. **b** *eruditionem*: CIC. Planc. 81 -r educatus (de orat. 1, 137 quod est homine ingenuo -rque educato dignum [fin. 3, 57 hominis ingenui et -r educati]. LIV. 26, 2, 11 Cn. Fulvium Quiritium Romanorum exercitum, honeste genitos, -r educatos, servilibus vitiis imbuisse. SEN. benef. 3, 21, 2 indulsit, -ius educavit, artes quibus erudiuntur ingenui, tradidit *servo*. FLOR. epit. 1, 6, 1. *al.*). de orat. 2, 162 doctrina -r institutus (3, 125 SVET. vita Ter. 1 GELL. 6, 3, 8. 18, 10, 8. PASS. Perp. 2, 1 [*gr.* πολυτελῶς]). Tusc. 2, 6 -r eruditi (AVG. c. Faust. 12, 39 Philo . . ., vir -r eruditissimus).

B *praevalente respectu condicionis iuris*: **1** *proprie* (*vix huc* PLIN. nat. 23, 45 *l. 48*): TER. Andr. 38 ex servo ut esses libertus mihi, propterea quod servibas -r. **2** *per comparationem respicitur liberum arbitrium, libertas Christianorum*: AVG. agon. 7, 7 p. 108, 26 tota voluntate serviamus domino . . ., quoniam iustus -r, iniustus autem compeditus servit (divers. quaest. 66, 1. enchir. 9, 30 -r . . . servit, qui sui domini voluntatem libenter facit. spir. et litt. 31, 56). in psalm.

[*Meijer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

67, 18 ut amando -r faciamus, quod timendo qui facit, serviliter facit (118 serm. 17, 1 spir. et litt. 14, 26). quaest. hept. 2, 170 p. 201, 6 non adtractus ad opus serviliter animus, sed -r sponte devotus. serm. 212, 2 non serviliter timendo poenam, sed -r amando iustitiam. *inde vergit in notionem q. e. sponte (cf. l. 3)*: AVG. serm. 266, 4 p. 1227 Philippus ... baptizavit *eunuchum* nec manus imposuit: sed ut ostenderet spiritus, non verum suspicatum esse Simonem, quod hominum donum esset spiritus dei, in hominem venit -r et liberum fecit.

II *usu deflexo fere i. q. copiose, abundanter sim.*: CELS. 3, 5, 2 *febrium* tertianarum quartanarumque, ⟨quarum⟩ ... -r quieta tempora sunt, expeditior ratio est. 3, 6, 15 -r oportet aquam tepidam potui dare (3, 19, 4. PS. QVINT. decl. 9, 2 alimenta uni seni, parce vivere assueto, nec -r data nec diu danda). 4, 17, 1 abstinere ab omnibus salsis ...; bibere -r (5, 28, 1^D abstinendum ... a vino est; aquam -r bibere expedit. 6, 6, 15 bibendum ... -ius quam edendum est. SEN. dial. 5, 14, 2 *opp.* parcius. QVINT. decl. 301 p. 187, 24). SEN. epist. 86, 20 -ius sternenda vitis. COLVM. 9, 14, 17 post confectam brumam ... quidquid est repositi mellis, nisi -ius relictum, consumunt *apes*. QVINT. inst. 6, 3, 19 *sal* in cibis paulo -ius adspersus, si tamen non sit immodicus, adfert aliquid propriae voluptatis. ORIBAS. eup. 4, 13, 3 Aa p. 538 civum minus utantur; potionem vero ... -r utantur et somnum habundantius similiter (*gr.* ποτῷ ... πλείονι χρῆσθαι, *La* amplius).

homoeoprophora: largus (CIC. Flacc. 14 Deiot. 26), laute (NEP. Chabr. 3, 2 VELL. 2, 105, 2. *cf.* NEP. Att. 13, 6), lenius (CIC. fam. 6, 10, 5), lepidus (PLAVT. Epid. 43 Mil. 967 Persa 130 Rud. 408), luxuriose (SALL. Catil. 11, 5).

deriv.: liberalitas.

compos.: il-, perliberalis.

***līberālitās**, -ātis *f.* a liberalis. *scribitur* liv- CIL III 13569, 3 (*lectione parum certa*). *notatur: in titulis* lib CIL VIII 11348. liberal III 6837. ? liberali VIII 20749. liberalit INSCR. JRS 3, 1913, 297. *in nummis* lib INSCR. numm. Mattingly-Sydenham III p. 45 n. 155 *et passim.* liberal *ibid.* II p. 355 n. 129 *et passim.* liberalit *ibid.* V 1 p. 151 n. 228. p. 290 n. 229. NOT. Tir. 34, 34. *legitur sing. inde a* TER. (*ceterum in poesi non nisi* CATVLL., MART.), RHET. Her., CIC.; *plur. inde a* SVET., *inscriptionibus aetatis Hadriani*, APVL., SCAEV. dig. [*confunditur in codd. passim c.* libertas (*v. etiam sub II*).]

I *usu genuino* (in *aliquem*: CIC. Verr. II 4, 136 Lael. 11 fam. 1, 9, 18 *et saepius.* FRG. Vat. 280 CIL VIII 26590. *al.* erga: CIC. fam. 10, 3, 1 TAC. ann. 3, 8, 1 CIL XIV 4235 [*a. 135*]. *al.* circa: APVL. apol. 99, 8 EVTR. 8, 8, 3): **A** *i. q. natura, qualitas sim. liberalis* (*sing. praeter p. 1297, 57*): **1** *animantium: respectu condicionis iuris fere evanido (cf.* SEN. *p. 1296, 6.* ISID. *l. 46) non nisi de moribus, habitu sc. tam ingenuis, honestis, benevolis sim. quam largis, munificis; cf.* CIC. off. 1, 20 beneficentia, quam eandem vel benignitatem vel -em appellari licet. ISID. diff. 1, 324 libertas condicionis est, -s vero beneficentiae et largitatis, ut nudum vestire *eqs.* GLOSS. -s: humanitas. largitas. *cf.* GLOSS. II 295, 2 ἐλευθεριότης -s. 471, 61 φιλοτιμία munificentia, -s, hoc munus. *virtutem -is fusius tractat* CIC. off. 1, 42 sqq., *exempla affert* VAL. MAX. 4, 8. *hic illic* '-s hominis' *fere pro* 'homo liberalis' *poni videtur, maxime ubi ipsa -s tamquam agens inducitur p. 1297, 23; ceterum cf. p. 1296, 50.*

a *hominum, animi sim.*: **α** *generatim (exempla selecta)*: TER. Ad. 57 pudore et -e liberos retinere satius esse ... quam metu ([DON.: -e ... regendi sunt, propter quod liberi dicuntur; '-e' autem 'bonitate' dicit]. AVG. serm. 13, 9 ut ... p. et -e erudiatur). RHET. Her. 4, 38, 50 largissimus fuit in amicos; quod signum -is est, quae contraria est avaritiae (CIC. Flacc. 89 non solum avaritiae crimen effugere, sed etiam -is laudem adsequi. PLIN. epist. 1, 8, 9. 9, 30, 2 quod huic donant, auferunt illi famamque -is avaritia petunt. paneg. 3, 4. APVL. Plat. 2, 4 p. 227 avaritia atque lascivia, quarum altera -em coercet, altera ... prodigit facultates [*cf. Aristot. eth. Nicom. 1107 b 9* ἐλευθεριότης]). CIC. Quinct. 41 *opp.* bonitatem. Q. Rosc. 24 qui tantas ... pecunias non propter inertiam laboris, sed propter magnificentiam -is repudiarit. part. 77 *animi magnitudinis* est -s in usu pecuniae. 81 et prudentiam malitia et ... -em effusio ... imitatur (AMBR. off. 2, 21, 109 largitatis ... duo sunt genera: unum -is, alterum prodigae effusionis. AVG. conf. 2, 6, 13 e. -is obtendit umbram. *cf. p. 1296, 27. 29*). off. 1, 48 cum duo genera -is sint, unum dandi beneficii, alterum reddendi. 1, 92 nec libidini potius luxuriaeque quam -i et beneficentiae pareat *res familiaris* (QVINT. inst. 4, 2, 77 luxuria -is, avaritia parsimoniae ... nomine lenietur. 8, 6, 36 *catachresin non esse*, cum ... pro luxuria -s dicatur; ... *nemo enim* putat [et] luxuriam et -em idem significare, verum id, quod fit, alius luxuriam esse dicit, alius -em. TAC. hist. 1, 30, 1 falluntur, quibus luxuria specie -is imponit. NOVELL. Theod. 22, 1, 1). 2, 63 temeritate ... remota gratissima est -s. Att. 12, 7, 1 velim magis (*corruptum; coniecerunt alii alia*) -e uti mea quam sua libertate *filium*. fam. 10, 3, 1 summam erga se -em. 13, 78, 1 est ... in eo summa probitas, ... summa in hospites -s et observantia. SALL. Catil. 35, 3 non quin aes alienum meis nominibus ... solvere non possem; et alienis nominibus -s Orestillae ... persolveret. 52, 11 (*verba Catonis*) vera vocabula rerum amisimus: quia bona aliena largiri -s ... vocatur. NEP. Att. 11, 3 illius -em neque temporariam neque callidam fuisse. VAL. MAX. 4, 8, 1 *-is* duo sunt maxime probabiles fontes, verum iudicium et honesta benivolentia. SEN. benef. 1, 9, 1 vides, quomodo animus inveniat -is materiam etiam inter angustias? (7, 4, 5. *cf. infra l. 37*). 1, 14, 2 tamquam reducam -em et frenis artioribus reprimam; illa vero, in quantum libet, exeat, sed eat, non erret (*simili imagine*: PLIN. epist. 5, 11, 3 nescit ... semel incitata stare). dial. 7, 24, 3 -em exercere, quae non quia liberis debetur, sed quia a libero animo proficiscitur, ita nominata est (*cf. p. 1295, 55*). epist. 81, 14 interest, donaveris an succurreris, servaverit illum tua -s an instruxerit. PETRON. 47, 7 gratias agimus -i indulgentiaeque *Trimalchionis.* MART. 8, 38, 2 qui praestat pietate pertinaci ... bona -is. QVINT. decl. 298 p. 179, 21 tu vivis aliena -e. PLIN. epist. 2, 4, 3 *-s* ita temperanda est, ne nimia profusione inarescat. APVL. met. 3, 20, 3 mihi ... de propria -e Photis puerile obtulit corollarium (CIL VIII 16812 [*aet. Diocletiani*] sua p. et civium -e. 17655 [*aet. eiusdem*]. INSCR. Afr. Gsell I 4011, 18 [*s. IV*] *statuam* p. -e posuerunt. FIRM. math. 6, 16, 4 cuicumque aliquid p. -e contulerint. CLAVD. DON. Aen. 5, 305 p. 457, 12). PAPIN. dig. 33, 1, 10, 1 ea videntur relicta, quae certam formam erogationis annuae, non incertam -is voluntatem habuerant. CLAVD. DON. Aen. 5, 305 p. 457, 14 benignitate ipsa -is suae. *al.* -s *prava, nimia sim.* (*cf. l. 77. p. 1297, 82*): RHET. Her. 3, 3, 6 quam is, qui contra dicet, iustitiam vocabit, nos demonstrabimus ignaviam esse et inertiam ac pravam -em. CIC. Verr. II 4, 136 nimia in istum non modo lenitudine, sed etiam -e (QVINT. decl. 260 p. 68, 22 FIRM. math. 5, 1, 2 VIR. ill. 66, 5). off. 1, 44 inest ... in tali -e (*sc. in qua benignitas maior sit quam facultates*) cupiditas plerumque rapiendi ..., ut ad largiendum suppetant copiae. ad Brut. 1, 3 (9, 9 Sj.), 3 dissolutior. PLIN. epist. 9, 30, 4 inperfectae -is exemplar. paneg. 38, 4 ambitio ... et iactantia et effusio et quidvis potius quam -s existimanda est, cui *sc. -i* ratio non constat. APVL. apol. 99, 8 prolixam. COD. Iust. 3, 29, 4 (*a. 286*) inmoderatae -is effusione. *al.*

β *speciatim in vita publica*: ① *magistratuum variorum, regum, gentium (exempla selecta)*: RHET. Her. 4, 9, 13 cui imperio omnes gentes, reges, nationes partim vi, partim voluntate consenserunt, cum aut armis aut -e a populo Romano superati essent (4, 13, 19 Poenos populus R. iustitia vicit, armis vicit, -e vicit. LIV. 42, 38, 4 si male meriti clementiam populi R. experti essent, bene merendo -em experirentur. PLIN. epist. 8, 6, 7 [*verba senatus consulti*] cum senatui populoque R. -is gratior repraesentari nulla materia possit, quam si *eqs. cf.* VAL. MAX. 4, 8, 5 Romanae -is). CIC. Verr. II 3, 189 ex -e et accommodatione magistratuum consuetudo aestimationis introducta est. Mur. 72 quod ... tempus fuit ..., quo haec, sive ambitio est sive -s, non fuerit, ut locus et in circo et in foro daretur amicis et tribulibus? (*cf.* de orat. 2, 105 -em atque benignitatem ab ambitu atque largitione seiungere). 77 nec candidatis ista benignitas adimenda est, quae -em magis significat quam largitionem. Planc. 45 neque vero tam durus in plebem noster ordo fuit, ut eam coli nostra modica -e noluerit (*cf.* 47 noli tollere ex ordine nostro -em). Tusc. 5, 91 *Xenocrates* triginta minas accepit, ne aspernari regis -em videretur (*Alexandri ut*: CVRT. 6, 6, 11 gratiam -e donisque reparare temptabat. 7, 11, 12. 8, 8, 9. 8, 12, 17. 10, 5, 28 -s saepe maiora tribuentis quam a dis petuntur, clementia in devictos *eqs.*). ad Q. fr. 1, 1, 12 rudis cum esses, videtur potuisse tua -s decipi *a cohorte praetoria.* BRVT. Cic. ad Brut. 1, 4a (9, 12 Sj.), 2 cautiorem ac moderatiorem -em desiderant; nihil enim senatus cuiquam dare debet, quod male cogitantibus ... praesidium sit. PLANC. Cic. fam. 10, 8, 6 legiones ... nostra -e nobis obsequentes. CAES. Gall. 1, 18, 3 Dumnorigem ... magna apud plebem propter -em gratia. civ. 2, 28, 3 pauca ad spem largitionis addidit *Varus*, quae ab sua -e ... expectare deberent *milites.* BELL. Alex. 49, 1 Cassius ... aes alienum gravissimis oneribus provinciae constituit exsolvere; et ut largitionis postulat consuetudo, per causam -is speciosam plura largitori quaerebantur. POMP. TROG. Iust. 38, 7, 10 iustitiae atque -is (*Mithridatis*). VAL. MAX. 4, 3, 9 Ptolemaei (AMM. 22, 16, 24 Cyrenas ... P. -e suscepimus). *al.*

② *Caesaris*: CIC. prov. 42 me, ut sibi essem legatus, ... rogavit *Caesar*; ne id quidem accepi; ... ergo ... est mihi verendum, ne mea superbia in illius -e ... reprendatur. Rab. Post. 41 C. Caesaris summa in omnes, incredibilis in hunc eadem -s (Marcell. 19 fam. 7, 17, 2). 44 ego ... hanc in tantis opibus, tanta fortuna -em in suos, memoriam amicitiae reliquis virtutibus omnibus antepono. Marcell. 16. Lig. 6 lux -is et sapientiae tuae. 23 vide, quid licentiae, Caesar, nobis tua -s det vel potius audaciae. 31. Att. 9, 3, 2. 9, 11^a, 3 *litteras* de tua -e beneficioque misit (CAES. Gall. 1, 43, 5 b. ac -e sua ac senatus. *cf.* CIC. fam. 7, 5, 3 *Trebatio* neque tribunatum ... neque ullius beneficii certum nomen peto, benevolentiam tuam et -em peto). fam. 1, 9, 12 humanitas eius ac -s. 1, 9, 18 divina Caesaris in me fratremque meum -s. 4, 9, 4. 7, 8, 1 studii, officii, -is. 9, 13, 4 eis Caesar vitam sua -e concessit. CATVLL. 29, 15 eone nomine, imperator unice, fuisti in ultima occidentis insula, ut ... *Mamurra* ducenties comesset aut trecenties? quid est alid sinistra -s? CAES. Cic. Att. 9, 7^c, 1 haec nova sit ratio vincendi, ut misericordia et -e nos muniamus. civ. 3, 6, 1. SALL. Catil. 49, 3 privatim egregia -e, publice maxumis muneribus grandem pecuniam debebat. SVET. Iul. 38, 2 adiecit ... duo prandia; nam cum prius parce neque pro -e sua praebitum iudicaret, ... aliud largissimum praebuit. ③ *imperatorum* (legis *p. 1297, 22*): Ⓐ *vario usu*: VELL. 2, 81, 2 *militum seditio* partim severitate, partim -e discussa principis. 2, 130, 2 qua -e ... iacturae patrimonio succurrit suo! INSCR. Rostowzew, tess.

[*Meijer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

plumb. 10 ex -e Ti. Claud(ii) Cae(saris) Aug(usti). SEN. benef. 2, 8, 2. 3, 27, 4 -em clementiae adiecit. PLIN. nat. 18, 37 divi Augusti. EPIST. imp. Dom. Plin. epist. 10, 58, 5 summam expensam -i meae feres. TAC. dial. 9, 5 eximiam Vespasiani -em, quod quingenta sestertia Basso donasset. hist. 3, 86, 2 *Vitellio* inerat ... simplicitas ac -s. PLIN. paneg. 25, 3 ne quis expers -is tuae fieret (27, 3. 51, 5. PANEG. 3, 18, 2 in me. *al.*). 33, 2 quam ... in edendo *munere* -em, quam iustitiam exhibuit. *al.* SVET. Nero 10, 1 neque -is neque clementiae, ne comitatis quidem exhibendae ullam occasionem omisit. *al.* CIL XIV 95 (= VI 972) colonia Ostia conservata et aucta omni indulgentia et -e eius *Hadriani*. LEX met. Vipasc. frg. 2, 5 secundum -em ... Hadriani. PANEG. 9, 3, 2 *divina* principum -s (COD. Iust. 11, 43, 5 *a. 440/1. cf. p. 1296, 73*). EPIST. impp. de Asia (Bruns, fontes⁷ p. 270) I 11 *nostra* iam -e detentat *fundum* (COD. Theod. 6, 27, 13 illud beneficio n. -is adiungimus. 10, 10, 12 pr. qui ... facultates *caducas* ex consensu n. -is acceperit [*eadem fere* 10, 10, 27 pr.]. 10, 10, 24. *al.*). COD. Theod. 11, 20, 1 sacra (11, 20, 2. 11, 28, 15). COD. Iust. 11, 25, 2 pr. (*a. 392*) *frumentum* insita *nostrae pietatis* -e tribuimus (12, 20, 6, 1 [*imp. Anast.*]. *cf.* 1, 51, 11 [*a. 444, eiusdem anni* 12, 9, 1 pr.] nostrae benevolentiae. 2, 7, 13, 1 [*a. 468*] nostrae serenitatis. 10, 15, 1, 1 [*a. 474*] imperatoriae magnanimitatis. 12, 20, 5, 1 [*imp. Leo*] nostrae mansuetudinis). *et saepius. transfertur ad legem ab imperatore datam*: COD. Iust. 8, 53, 36, 2 eandem -em nostrae legis indulgemus etiam his *eqs.* Ⓑ *inducitur -s tamquam agens* (*cf. p. 1295, 81. 1296, 8. 68*): TAC. ann. 14, 56, 1 (*verba Neronis*) nisi ..., quantum Volusio longa parsimonia quaesivit, tantum in te mea liber⟨ali⟩tas explere non potest. PLIN. paneg. 28, 4 *tot milia ingenuorum* -s principis nostri ... adscivit, *ut alerentur* (*cf.* PAVL. dig. 49, 16, 10, 1 donativa *non* accipit, nisi hoc -s principalis ei specialiter indulserit [NOVELL. Anth. 3, 1 quam *rem* principalis in eum -s iure contulerit]). 34, 3 licet ... cum fortuna tum -s tua visenda nobis praebuerit ... ingentia robora virorum *eqs.* (38, 2 muneri eius *Nervae* -s t. adstruxit, ut *eqs.*). COD. Theod. 5, 12 (15), 31, 1 *etsi* ultro -s ⟨nostra pr⟩ocesserit (6, 8, 1, 1 constituit. 10, 8, 4 quamvis facultates eorum ... -s n. largita sit. NOVELL. Theod. 25, 5 = COD. Iust. 12, 40, 9, 3 honor ... additus a n. -e. *al.*). NOVELL. Valent. 10, 3 haec ... superioris aetatis principes et divorum parentum nostrorum -s ... conferebant. Ⓒ *mera fere appellatione honorifica* (*huc vergunt exempla quaedam supra allata*): AVELL. p. 334, 22 (*ad Iustinianum*) piissima vestrae -is eloquia.

b *dei* (Sophiae *l. 41*): MIN. FEL. 38, 4 *nos* quieti, modesti, dei nostri -e securi. TERT. anim. 11, 3 spiritale semen ... de Sophiae matris occulta -e conlatum. adv. Marc. 4, 14 p. 461, 2 qui numquam de minoribus *promissionibus* prius fidem -is suae struxit. 4, 29 p. 519, 21 curam eorum (*victus sim.*) tamquam aemulam -is suae prohibet *deus*. 4, 39 p. 556, 22 (libertate *codd.*). orat. 7 p. 185, 17 ut observata dei -e (libertate *cod. Agobardinus*) etiam clementiam eius precaremur. paenit. 6, 11 quidam ... sic opinantur, quasi deus necesse habeat praestare etiam indignis quod spopondit, et -em (libertatem *var. l.*) eius faciunt servitutem. patient. 4 p. 5, 13. resurr. 57 p. 117, 5 *resuscitandi mortuos* et potestatem et -em. scorp. 6 p. 156, 5 *opp.* acerbitas. uxor. 1, 8 l. 16 quaedam sunt divinae -is, quaedam nostrae operationis. ARNOB. nat. 1, 44 dei -s principis. FIRM. err. 2, 8 haec omnia divina summi dei -e donata sunt. FILASTR. 93, 8 in tanta copiosa clementia ac -e. RVFIN. Orig. in gen. 8, 8 p. 84, 5 deum magnifica cum hominibus -e certantem. 13, 3 p. 118, 26. in num. 9, 7 p. 64, 30 -em dei largiorem etiam ipsis suis promissionibus edocere. *plur.*: ARNOB. in psalm. 148 p. 566ᴰ *Christus*, qui in tantum -bus his affluit, ut ipse imperet quod petatur, petite, inquit, et dabitur vobis (*Luc. 11, 9*).

c *per similitudinem*: EVSTATH. Basil. hex. 8, 5, 7 -s ..., quae senibus ciconiis a iunioribus exhibetur, sufficeret hominum filios ... amatores suorum reddere genitorum (*gr.* πρόνοια). COD. Iust. 6, 61, 6, 1 quae ex -e fortunae vel laboribus suis ad eum perveniant.

d *per prosopopoeiam* (*cf. p. 1296, 4*): VAL. MAX. 4, 8 ext. 2 Gillian, quem propemodum ipsius -is praecordia constat habuisse.

2 *rerum* (*res pro persona positas vel animantium potius qualitatem illustrantes v. sub 1*): TERT. pall. 6, 2 (*loq. pallium*) nec ... sola *philosophia* mecum est, habeo et alias artes ...; omnis -s studiorum (*fere pro* '*omnia studia liberalia*') quattuor meis angulis tegitur. CLAVD. DON. Aen. 5, 255 p. 451, 12 laus chlamydis dicta est propter honorem dantis ...; in praemiorum ... -e (*fere i. q. magnificentia, vix ad B*) ... largitor ipse laudatur, qui habere talia potuerit vel donare.

B *metonymice de actione hominis liberalis vel de ipsa re liberaliter concessa fere i. q. largitio, donatio vel beneficium, donum* (GLOSS. δωρεά. donatio, quae fit a divitibus. *afferuntur exempla certiora. accedit gen. rei donatae* TAC. ann. 2, 37, 1 PLIN. epist. 10, 4, 2 CIL VIII 6965, 7 TERT. anim. 47, 2. *al., maxime sub 3*): **1** *quorumlibet hominum*: **a** *sing.*: CIC. Att. 6, 6, 2 sed heus tu, πυρούς εἰς δῆμον Athenis? placet hoc tibi? ... non enim ista largitio fuit in cives, sed in hospites -s. 12, 7, 1 *Marcum filium* velle Hispaniam, requirere -em; de -e, dixi ..., quantum flamen Lentulus filio. NEP. Att. 2, 6 auxit hoc officium alia quoque -e: nam universos frumento donavit. VAL. MAX. 8, 2, 2 libidinosam -em (*i. summam amicae legatam*) debiti nomine colorando. PLIN. epist. 5, 11, 1 ut initium novae -is esset consummatio prioris. 10, 4, 2 mater Romani -em sestertii quadragies ... nondum satis legitime peregerat (*cf. ibid.* 4). PAPIN. frg. Vat. 256 testamento -em confirmatam. 261 tacita -s defuncti. CALL. dig. 35, 3, 6 ut ... a petitione -is ex testamento submoveantur. VLP. dig. 6, 2, 7, 3 qui -em *accepit* (42, 8, 6, 11. COD. Iust. 5, 16, 18 *a. 293*. COD. Theod. 16, 5, 58, 4 -em praedii vel domus). *al.* PAVL. dig. 22, 1, 16 -is in rem publicam *factae* usurae non exiguntur (COD. Iust. 8, 53, 24 [*a. 299*] facta ... -e titulo donationis. 5, 16, 27 pr.). COD. Iust. 5, 16, 6 pr. (*a. 229*) cum donatio ... mortua ea, quae -em excipit, irrita sit. 4, 6, 8 (*a. 294*) *titulo* -is res tuas in sponsam conferendo (8, 53, 19 *a. 294*. 8, 48, 6. COD. Theod. 16, 5, 7 pr. condito testamento vel cuiuslibet t. -is atque specie donationis. DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVIᵇ 11). 10, 34, 3, 1 (*imp. Zenone*) theatralis -is nomine. CIL VIII 6965, 7 (*s. II ex.?*) simulacrum aereum Veneris ... ex -e ... patris sui super aliam -em Romae aeternae ... dedit. *al.* *sublucente colore indulgentiae*: TERT. pudic. 1 p. 220, 7 pontifex ... maximus ... edicit: 'ego et moechiae et fornicationis funes (fornicationis ⟨delicta paenitentia⟩ functis *Gelenius*) dimitto'; ... et ubi proponetur -s ista? ibidem, opinor, in ipsis libidinum ianuis. **b** *plur.*: CIL II 4269 (*aet. Hadriani*) ob plurimas -es in rem public(am) suam. APVL. apol. 23, 2 crebris -bus modice imminutum *patrimonium*. TERT. adv. Val. 14 p. 193, 9 ex -bus quoque nomina accedere. VLP. dig. 38, 5, 1, 6 in ceteris ... -bus, quas ... admisit. IVL. VAL. 2, 29 p. 99, 24 frustra se illum *Darium* hisce in nos -bus iactitare, quod thesauros suos suaque regna pollicetur. FRG. Vat. 249, 9 (*imp. Constantin.*) -um honestas. DON. vita Verg. l. 41 Br. possedit prope centiens sestertium ex -bus amicorum. HEGES. 1, 35, 2 -es ... suas usque ad quinquennalia diffundens certamina. 1, 44, 8 p. 118, 15 cui tantum -bus tuis se bonorum effuderat. COD. Theod. 16, 5, 58, 4 quae *leges* promulgatae sunt ... circa interdictas novissimas voluntates aut -es (COD. Iust. 5, 3, 19 pr.). CASSIOD. var. 2, 2, 4 privata parcitas -es publicas enutrivit. COD. Iust. 1, 5, 19 pr. donationes seu alias -es ... accipere. CIL VIII 16556 ob ... -es, quas in cives suos exercuit. XI 6356 ob eximias -es et abundantissimas ... largitiones (*eadem* 6357). *al.*

2 *imperatorum* (*plur.*: SVET. Claud. 29, 1 Galba 15, 1. CIL XIV 4235 *a. 135*. SCAEV. dig. 32, 35 pr.): **a** *respicitur congiarium populo distributum* (*cf. Barbieri apud Ruggiero, Diz. epigr. IV 838 sqq.*): QVINT. inst. 6, 3, 52 *Fabius Maximus* incusans Augusti congiariorum ... exiguitatem, heminaria esse dixit; nam congiarium commune -is atque mensurae. INSCR. numm. Mattingly-Sydenham II p. 409 n. 552 (*a. 118*) -s Aug. (*item usque ad Constantinum imp., saepe addito numero, quo congiaria singula distinguebantur ut* p. 425 n. 648 -s Aug. IIII). **b** *respicitur donativum sim. militibus datum* (*cf. p. 1296, 83*): TAC. hist. 1, 18, 3 constat potuisse conciliari animos *militum* quantulacumque parci senis *Galbae* -e (*antea*: donativi necessitatem). CIL VIII 2554 a (*aet. Sept. Sev.*) ex largissimis stipendiis et -bus, quae in eos *optiones* conferunt (*item eiusdem fere aetatis* INSCR. Dessau 9099. 9100). TERT. coron. 1 l. 2 -s praestantissimorum imperatorum expungebatur in castris. CIL III 1378 ala ... indulgentiis eius *Caracallae* aucta -busque ditata (*item* INSCR. ann. épigr. 1958, 232 [*eiusdem imp.*]. CIL III 797 [*aet. Alex. Sev.*]). SPART. Sept. Sev. 7, 7 cum eos *milites seditiosos* voluisset comprimere Severus nec potuisset, tamen mitigatos addita -e dimisit. **c** *varia*: TAC. hist. 1, 20, 1 bis et vicies milies sestertium donationibus Nero effuderat: appellari singulos iussit *Galba*, decuma parte -is apud quemque eorum relicta (*de eadem re* SVET. Galba 15, 1). ann. 2, 37, 1 *Marcus Hortalus* inlectus a divo Augusto -e decies sestertii ducere uxorem. 2, 48, 1 magnificam ... largitionem *auxit* Caesar haud minus grata -e, quod bona Aemiliae ... tradidit M. Servilio (3, 8, 1 iuvenem sueta erga filios familiarum nobiles -e auget). 4, 20, 1 saevitum ... in bona *Silii*, ... -s Augusti avulsa, computatis singillatim quae fisco petebantur. SVET. Tib. 46 comites peregrinationum ... una modo -e ex indulgentia vitrici prosecutus, cum tribus classibus factis ... primae sescenta sestertia, secundae quadraginta distribuit *eqs.* 48, 2 ne provincias quidem -e ulla *sublevavit* (SPART. Hadr. 10, 1 -bus). Claud. 29, 1 revocatas -es eius (Galba 15, 1). vita Hor. p. 46, 2 una ... et altera -e locupletavit *Augustus Horatium*. CIL VI 967 (*a. 118*) qui ... remittendo ... debitum fiscis ... cives ... praestitit hac -es ecuros. XIV 4235 (*a. 135*) ⟨ob⟩ -es ... ⟨erg⟩a prov⟨inciam⟩ Hispaniam Baetic⟨am⟩. SCAEV. dig. 32, 35 pr. commoda et principales -es, quas libertus ex ... tribu ... consecuturus fuisset. TERT. apol. 29, 3 illis *deis* aliquid aut -is aut privilegii confert *imperator*. SPART. Hadr. 7, 8 pueris ac puellis, quibus etiam Traianus alimenta detulerat, incrementum -is adiecit. PANEG. 3, 22, 3 imperatoris nostri posterior -s vincit priorem. EVTR. 8, 8, 3 *Antoninus Pius* opes ... suas stipendiis militum et circa amicos -bus minuit. NOVELL. Theod. 19, 2 (= COD. Iust. 11, 66, 7, 3) quinquaginta pondo auri poenae nomine inferre ... aerario, nulla -e nostrae clementiae (*cf. p. 1297, 18*), nulla sanctione ... valitura, licet adnotatio vel divina pragmatica sit. COD. Iust. 1, 30, 3 (*a. 492*) officia et condiciones ... nemini liceat ... sine ulla subscriptionis -e peragere. MARCELL. chron. II p. 101, 521 famosissimum hunc consulatum Iustinianus consul ... munificentior his -bus edidit. *al.*

3 *dei* (*plur.*: DIG.): TERT. anim. 47, 2 quorum (*sc. somniorum a deo missorum*) -s soleat et in profanos destillare. adv. Marc. 4, 17 p. 474, 28 *creator* pro tanta elementorum -e facilius idolis quam sibi debitum gratiae referentes homines ... sustinet. resurr. 32 p. 71, 15 aut ... nihil in hominem destinatur, non -s regni, non severitas iudicii, non

[Meijer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quodcumque est resurrectio, aut *eqs.* Ps. ORIG. tract. 1, 5 B. beneficio dei et -e resurrectionis immortalis efficitur *homo.* AMBR. hex. 4, 2, 6 deus pater . . . omnibus -em fertilitatis impertit (*antea*: fertilitas . . . divinae indulgentiae deputatur). MVTIAN. Chrysost. hom. 10 p. 307/8 'confidimus de vobis meliora' (*Hebr. 6, 9*): . . . sive de conversatione sive de -e haec dicit (*gr.* περὶ πολιτείας ἢ περὶ ἀντιδόσεως). DIG. de confirm. dig. pr. tanta circa nos divinae humanitatis est providentia, ut semper aeternis -bus nos sustentare dignetur.

? **II** *i. q.* *libertas* (*in versionibus e graeco factis, nisi erraverunt librarii ut saepe; apud ceteros auctores de confusione verborum non constat* [CASSIOD. var. 3, 29, 2. 4, 24, 2 *inepte huc traxit Zimmermann, Vocab. of the Variae 184*]): ITALA Hebr. 3, 6 (Lucif. non conv. 10 p. 20, 23) *dei* domus nos sumus, si tamen -em et exultationem spei tenuerimus (*gr.* παρρησίαν, *cod. d et alii* libertatem, *cf. Vulg.* fiduciam). Iac. 2, 12 (cod. ff) sic loquimini et sic facite, quasi a lege -is iuditium sperantes; iuditium autem non miserebitur ei, qui non fecit misericordiam (*gr.* ἐλευθερίας, *cf. Vulg.* libertatis. *fortasse 'legem misericordiae, humanitatis' sim. intellexit interpres vocem* ἐλευθερία *notione q. e.* ἐλευθεριότης *positam coniciens sicut e. g. Greg. Nyss. hom. in cant. 9 Migne gr. 44, 972*[A]).

in lusu verborum c. libertas CIC. Att. 12, 7, 1 *p. 1295, 77.*

compos.: illiberalitas. *cf. Onom.*

līberāliter *v.* liberalis. *Meijer.*

līberāmentum, -ī *n.* *a* liberare. *i. q. actus liberandi*: AVG. civ. 6, 9 p. 263, 4 D. Liberum a -o appellatum volunt, quod mares in coeundo per eius beneficium emissis seminibus liberentur (*sim.* ISID. orig. 8, 11, 43); hoc idem in feminis agere Liberam . . ., quod et ipsam (ipsas *var. l.*) perhibeant semina emittere.

*****līberātio,** -ōnis *f.* *a* liberare. GRAMM. suppl. 298, 4 haec et his similia per t litteram, non per c scribi debet. *inde a* CIC.; *transit in gr.* λιβερατίων. [*dub. trad.*: Ps. ORIG. tract. 5, 8 B. (*de Ioseph et Potiphar*) sine ullo conscio . . . occasio, quae maxima voluntas (voluptas *trad.*) est admittendi sceleris, dum -is (*an fere i. q. licentiae?* deliberationis *ed.*) occurrit impunitas.]

1 *i. q. actus liberandi vel status liberati* (*cf.* DON. Ter. Andr. 351, 2 ['hoc me libera . . . metu'] bene 'libera'; perfecta enim securitas -o nominatur. GLOSS. II 294, 52 ἐλευθερία libertas, -o. *distinguitur a voce q. e.* libertas *p. 1300, 18. usurpatur tam singulari quam plurali numero*): **a** *in iure liberantur homines*: α *a damnatione, poena*: CIC. Pis. 87 acerbissimas damnationes, libidinosissimas -es. DECL. in Catil. 114 aut . . . Catilinae supplicio . . . aut illius -e. AVG. in euang. Ioh. 33, 6 (*ad 8, 11*) diceret: nec ego te (*adulteram*) damnabo; vade, vive ut vis; de mea -e esto secura; ego te . . . ab omni poena . . . liberabo. in psalm. 142, 17 patronum quaeram propter -em? EDICT. imp. Iust. de fide p. 101, 2 quae . . . de haereticis proferuntur in synodis et pars gestorum fiunt, non ad -em inseruntur, sed ad maiorem condemnationem eorum (*gr.* ἐπὶ τῷ ἐλευθερωθῆναι). β *ab obligationibus variis* (*cf.* PAVL. dig. 50, 16, 47 -is verbum eandem vim habet quam solutionis): FEST. p. 165 nexum est . . . quodcumque per aes et libram geritur; . . . quo in genere sunt haec: testamenti factio, nexi datio, nexi -o (liberanto *trad.*). POMPON. dig. 38, 1, 3, 1 nec ei *liberto ad operam diurnam obligato* . . ., qui sex horis . . . antemeridianis praesto fuisset, -o eius diei contingit. SCAEV. dig. 34, 3, 28, 1 testamento facto debitoribus -em reliquerat. VLP. dig. 4, 2, 9, 4 rescissa acceptilatione vel alia -e (*cf.* 4, 2, 9, 7 si acceptilatione -o intervenit). 34, 3, 3 pr. -em debitori posse legari . . . certum est. 34, 3, 5, 2 maritum, cui uxor post divortium -em dotis legavit. PAVL. dig. 49, 14, 21 pignorum. MARCIAN. dig. 46, 3, 46, 1 res pro re soluta -em praestat. VLP. frg. Vat. 195 nepotes ⟨non⟩ prodesse ad tutelae -em (*cf. Mod. dig. 27, 1, 2, 7* ἄφεσιν ἐπιτροπῆς). COD. Iust. 2, 3, 22 (*a. 293*) tutores . . . praestant obligationis -em. γ *a servitute, captivitate*: Ps. AMBR. mans. 8 p. 19[A] de -e filiorum Israel a servitute Aegypti (AVG. civ. 18, 35 p. 311, 4 D. -is populi ex Babyloniae s. HESYCH. in lev. 19, 20/22 p. 1032[D] -em servitutis Aegyptiae). Ps. RVFIN. Ios. bell. Iud. 3, 533 eorum *captivorum* -em detrimento futuram (*gr.* ἄφεσιν).

b *vario usu*: CIC. ad Q. fr. 1, 1, 35 commoditatem conficiendi negotii et -em molestiae (fin. 1, 37 cum privamur dolore, ipsa -e et vacuitate omnis m. gaudemus). Lig. 1 cum . . . non -em culpae, sed errati veniam impetravissent. QVINT. inst. 5, 10, 33 bonorum . . . conservationem . . ., malorum evitationem, -em, imminutionem, tolerantiam. DECL. in Catil. 117 putate virgines Vestales atque ipsam maiestatem amplissimi numinis ob -em suam . . . vobis congratulaturam. ITALA num. 10, 9 (Lugd., *cf.* Ambr. exc. Sat. 2, 107 l. 27) -em habebitis ab adversariis vestris (*gr.* διασωθήσεσθε ἀπό, *Vulg.* ut eruamini de manibus). Iudith 12, 8 (Reg., *sim.* VVLG.) orabat dominum . . ., ut dirigeret viam eius in -em populi sui (*gr.* εἰς ἀνάστημα). ARNOB. nat. 2, 77 ista quam dicitis persecutionis asperitas -o nostra est . . ., nec poenam vexatio inferet, sed ad lucem libertatis educet. IVST. 5, 8, 12 ne . . . rem publicam sub obtentu -is invaderet *Alcibiades.* AVG. catech. rud. 21, 15 quem *liberatorem* non spiritaliter liberaturum intellegebant, sed pro -e carnali desiderabant *Iudaei. al.*

c *usu christiano i. q. salvatio, redemptio* (*cf.* AVG. in psalm. 68 serm. 2, 3 est . . . -o occulta, est -o manifesta; -o occulta ad animam, -o manifesta etiam ad corpus pertinet): TERT. adv. Marc. 1, 25 p. 326, 15 -o . . . hominis operatio bonitatis est. ITALA Rom. 3, 24 (Hesych. in lev. 16, 2 p. 983[C]) iustificati gratis per . . . -em, quae est in Christo Iesu (*gr.* ἀπολυτρώσεως, *cod. e al. et Vulg.* redemptionem). Ps. CYPR. Iud. incred. 10 p. 132, 13 cum . . . in die -is tuae . . . repraesentare te Christi vultibus coeperis. MAR. VICTORIN. in Gal. 4, 4 p. 1178[A] ad spem -is et aeternitatis misit filium suum deus. in Eph. 1, 4 p. 1239[A] de . . . salvatione et -e per Christum. 3, 11 p. 1267[A] salus et -o. 3, 12 p. 1267[B] eam esse ianuam -is nostrae, si in Christum credamus. *al.* MAXIMIN. serm. 2 Migne suppl. 1, 734 *Christus* non dedignatur . . . suae bonitatis et -is sacramenta demonstrans . . . corpus abluere. AVG. bapt. 6, 1, 1 p. 298, 2 a peccatis. civ. 12, 15 p. 533, 27 D. -is et beatitudinis animae . . . aeternitas. 21, 25 p. 537, 32 ab aeterni igne supplicii. in Gal. 56 -em eius *peccati alieni* potius quam insultationem. pecc. mer. 1, 26, 39 qui vita, salute, -e, redemptione, inluminatione non indigent. serm. 346, 2 ('veritas -bit vos') quae est illa -o nisi ab omni mutabilitate vanitatis, ab omni corruptione mortalitatis? serm. coll. Morin p. 448, 10 futurae vitae et -is aeternae spes. FAVST. REI. grat. 2, 10 p. 89, 2 libertas *hominis* ad solam dei pertinet operationem, -o et ad subditi hominis servitutem.

? **2** *i. q. liberalitas*: VITA Melaniae (BHL 5885) 12 p. 10, 26 ut *Honorius* . . . praecepta daret principalibus . . ., ut suo vel principum periculo omnes possessiones eorum *Melaniae eiusque mariti* venundarent et cum omni -e (studio *var. l.*) collecto pretio earum eis restituerent (*gr. p. 50, 10* ἵνα κινδύνῳ . . . πραθῶσιν . . . καὶ πάλιν κινδύνῳ αὐτῶν ἀποκατασταθῇ αὐτοῖς τούτων τὸ τίμημα).

stilistica: **1** *indicatur id (is), a quo quis (quid) liberatur*: *gen.*: CIC. ad Q. fr. 1, 1, 35 molestiae (fin. 1, 37). Lig. 1 culpae. FEST. p. 165 nexi. QVINT. inst. 5, 10, 33 malorum. VLP. dig. 32, 50, 4 potestatis. *al.* ab: ITALA num. 10, 9 (Lugd.) ab adversariis. *et saepe. variat in codd. c.* de: AVG. nupt. et concup. 1, 31, 35. ex: Ps. AMBR. mans. 2 p. 14[C] ex Aegypto. AVG. civ. 18, 35 p. 311, 4 D. ex . . . servitute. de: AVG. civ. 10, 8 p. 413, 17 D. de Sodomis. *cf. l. 30. inf.*: Ps. CYPR. singul. cler. 2 p. 175, 9 incerta victoria est inter hostilia arma pugnare, et impossibilis -o est flammis circumdari nec ardere (*i. si flammis circumdaris, non potes non ardere*). **2** *indicatur is, qui (id, quod) liberatur*: *gen.*: DECL. in Catil. 114 POMPON. dig. 38, 1, 3, 1 TERT. adv. Marc. 1, 25 p. 326, 15. *al. pron. poss.*: DECL. in Catil. 117 Ps. CYPR. Iud. incred. 10 p. 132, 13 ARNOB. nat. 2, 77 VVLG. Iudith 13, 20. *al.* **3** *indicatur is, qui (id, quod) liberat*: per: MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 4 p. 1239[A] AVG. civ. 10, 8 p. 413, 17 D. c. Iulian. 1, 6, 22. *pron. poss.*: Ps. PHILO antiq. 32, 12 MAXIMIN. serm. 2 Migne suppl. 1, 734 AVG. in euang. Ioh. 33, 6. *gen.*: Ps. PHILO antiq. 32, 14 VITA Caes. Arel. 1, 60.

*****līberātor,** -ōris *m.* *a* liberare. *notatur* CIL V 5509 (*e codd.*) liberato(ri). INSCR. RevA. V 34, 1931, 340 n. 36 (*a. 144*) lib(eratori). *inde a* PLAVTO. *cf. J. Hellegouarc'h, Le vocabulaire . . ., [2]1972.*

i. qui liberat (*titulos v. Diz. epigr. s. v.; fere pro adi. l. 74; cf. p. 1301, 27*): **1** *a variis rebus*: PLAVT. Persa 419 scortorum (*in iure ut* LIV. 6, 14, 5 *Manlius* rem creditori . . . solvit libraque et aere liberatum *debitorem* emittit, deos atque homines obtestantem, ut M. Manlio, -i suo, *eqs. cf.* AVG. in psalm. 68 serm. 1, 19 tu factus es peccati tui defensor, quomodo erit deus -r? ut ergo sit ille -r, tu esto accusator). INSCR. numm. Mattingly-Sydenham I p. 148 n. 48 (*imp. Nerone*) Iuppiter -r (49. p. 184 n. 8 TAC. ann. 15, 64, 4. 16, 35, 1 PHILOCAL. fast. Oct. 13 *et* 18 [CIL I² p. 274]). QVINT. decl. 259 p. 55, 2 naufragae (*4* extulit filiam). Ps. AVG. quaest. test. I 114, 11 (*ritus superstitiosus*) alii . . . ligatis manibus intestinis pullinis proiciuntur super foveas, accedente quodam cum gladio et inrumpente intestina supra dicta, qui se -em appellet. MIRAC. Steph. 2, 4, 2 quo auctore quove -e draco ille exstinctus est. **2** *a dominatu, impetu hostium sim.*: CIC. Phil. 1, 6 patriae -es *Caesaris interfectores* (NEP. Dion 10, 2 qui vivum eum tyrannum vocitarant, eidem -em p. tyrannique expulsorem praedicabant. LIV. 2, 7, 8. 4, 15, 3. 7, 32, 13. 24, 25, 5 CIL V 5509). 1, 36 *populi Romani* (2, 31 -es p. R. conservatoresque rei publicae. LIV. 1, 56, 8 -r ille p. R. animus *Bruti.* 3, 61, 2). 2, 89 -bus nostris (2, 114 Att. 14, 12, 2). 10, 8. 14, 12 huius urbis -es (LIV. 1, 26, 11 *Horatius.* 1, 60, 2. CIL VI 1139 Constantino *Magno* . . . -i u. [INSCR. numm. Cohen VII p. 266, 318 u. suae]). BRVT. (?) Cic. ad Brut. 1, 16 (9, 24 Sj.), 2 orbis terrarum (CVRT. 3, 10, 5 *Macedones.* CIL X 6932 *Constantino M.* INSCR. Ann. épigr. 1939, 58 -i o. Romani . . . Diocletiano [CIL V 8061 Magnentio]). LIV. 2, 5, 7. 3, 53, 2 *Valerius Horatiusque.* 34, 50, 3 in liberata terra *Graecia* -es eius *Romanos* servire. 34, 50, 9 servatorem -emque (que *om. pars codd.*) *Flamininum* acclamantibus. 35, 17, 8 alias civitates, simul duas iugum exuisse vidissent, ad -em populum *Romanum* defecturas. COLVM. 1 praef. 13 Cincinnatus obsessi consulis et exercitus -r. QVINT. decl. 268 p. 93, 24. *al.* TAC. ann. 2, 88, 2 *Arminius* -r haud dubie Germaniae. INSCR. RevA. V 34, 1931, 340 n. 36 (*a. 144*) M. Sulpicio . . . -i (*ab incursionibus barbarorum, ut vid.*) et patrono. PANEG. 8, 19, 1 vindex et -r *Britanniae.* CIL X 6965 Constantino . . . -i rei Romanae. INSCR. numm. Cohen VIII p. 12, 26 (*Magnentius*) rei publicae. SIDON. epist. 7, 12, 3 Aetium Ligeris -em. *al.* **3** *usu christiano de deo, Christo, sanctis* (*cf.* AVG. *l. 51*): ITALA psalm. 39, 18 (cod. 136 Cas.) provisor meus, adiutor meus et -r meus (*gr.* ὑπερασπιστής, *Veron. al.* = *Vulg.* protector, *sed Vulg. cod. L²* liberatur *pro* -or). 143, 2 (Veron. *al.* = VVLG.) misericordia mea et

[*Bader*]

refugium meum, susceptor meus et -r meus (*gr.* ῥύστης). IREN. 3, 20, 3 (3, 21, 2 H.) ait *Paulus* (*Rom. 7, 24*) ... 'quis me liberabit de corpore mortis huius?' deinde infert -em: 'gratia Iesu Christi ...' (*cf.* HIER. hom. Orig. in Is. 4, 3 p. 260, 16). 4, 33, 1 (4, 50 H.) *Iudaeos* neque volentes abire liberos, cum habeant praesentem -em. MAR. VICTORIN. gen. div. verb. 26 omnium ... creatorem et -em et sanctificatorem ... animae et totius ... hominis salvatorem et erectorem in angelicam virtutem. GAVDENT. serm. 7, 13 G. ut ... populus ... -i suo *ex Aegypto* agere gratias cogeretur. AVG. catech. rud. 21, 14 prophetae, qui venturum dominum Iesum Christum -em omnium prophetarent. civ. 14, 11 p. 29, 8 D. 'si vos filius liberaverit, tunc vere liberi eritis' (*Ioh. 8, 36*); id ipsum est autem, ac si diceret: 'si vos filius salvos fecerit, tunc vere salvi eritis'; inde quippe -r, unde salvator. in euang. Ioh. 33, 4 attulit ... mansuetudinem ut -r. 79, 2 mundus ... creatori est subditus, non desertori *diabolo*, ... -i, non captivatori. nupt. et concup. 2, 3, 8 ut omnes ... eant in condemnationem, quorum non fuerit renascentium -r. perf. iust. 4, 9 non est opus liberis -r, sed servis. in psalm. 145, 9 ille -r, qui -e non indiget. INSCR. christ. Diehl 980 (*a. 461/468*) -i suo beato Iohanni euangelistae Hilarus episcopus. *et saepe.*

indicatur, a quo: gen.: QVINT. decl. 345 p. 363, 19. *cf. p. 1300, 51.* de: ITALA psalm. 17, 48 (cod. 304 *al.* = VVLG.). ab: AMBR. patr. 5, 28 AVG. civ. 1, 32 p. 49, 7 D. in Gal. 57.

f. **līberātrix,** -īcis. *notatur in nummis* lib, libera. *i. quae liberat*: **1** *in nummis Clodi Macri usurpatoris a. 68 est nomen legionum*: INSCR. numm. Cohen I p. 317, 2 leg(io) I Macriana lib(eratrix) (8). 3 L. Clodi Macri libera(trix) (7). 4 leg(io) III Augusta lib(eratrix) (5. 6. 7). 6 L. Clodi Macri liberatrix (8). **2** *usu christiano* (*fere pro adi.*): AVG. epist. 194, 28 hominem *non* praeceptricis legis ignarum, sed -is indiguum g r a t i a e (serm. 174, 2 per g. -em [*postea*: g. liberantem]. PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 39, 5 FVLG. RVSP. epist. 17, 38 p. 475^B. CASSIOD. in psalm. 15, 4 ad novi testamenti -em g.). PROSP. epist. 2, 18 quamvis ... plerosque ... -x regeneratio in ipso exhalandi spiritus fine sanctificet. CASSIOD. anim. 10 p. 1298^C *deus animam* ad -em poenitudinem trahit.

līberē *v.* 2. liber. *Bader.*

***līberī,** -ōrum *m.* (*sing. v. p. 1303, 65*). [*v. sub* 2. liber. *Sch.*] *de origine v. p. 1302, 8 sqq.* *de scriptura*: lei-: S. C. de Asclep. (CIL I^2 588) 1. 2. 9. *?* CIL I^2 35 (*titulo manco*). 1215 A (= CE 59, 5). 1531 (= CE 4, 3). III 424. 7117. -br-: CIL I^2 1687 *et hic illic in codd.* live-: CIL III 13569, 1 VI 13003 *et hic illic in codd.* *de formis: nom.* -eis CIL I^2 1531 (= CE 4, 3. *ibid. nom.* Vertuleieis). -ei CIL I^2 2172. *gen.* -um *et* -orum *inde a* PLAVTO *passim, in titulis primum* CIL I^2 1215 A (= CE 59, 5) -um. *cf.* CIC. orat. 155 *Ennius* non dicit '-um', ut plerique loquimur, cum 'cupidos -um' aut 'in -um loco' dicimus, sed, ut isti *per analogiam* volunt, ... '-orum' (ENN. scaen. 299, *sed v. p. 1302, 42*). *ceterum testantur formam* -um PROB. inst. gramm. IV 99, 38 ab 'hoc -o' 'horum -um' *fit* (-um *vix ad* 2. liber). PRISC. gramm. II 306, 20. *dat. et abl.* -eis: *v. CIL I^2 p. 777 s. v.* *plurale tantum testantur* DIFF. Suet. p. 277, 12 GAIVS dig. 50, 16, 148 PROB. inst. gramm. IV 12, 11. *al.; de usu numeri v. p. 1303, 41.* *notatur*: l: LENT. Cic. fam. 12, 15, 1 (*in formula ad salutem dicendam adhibita; perscribitur* LEP. Cic. fam. 10, 35, 1 v. [*i.* vos] liberique vestri. *cf.* NOT. Tir. *infra*). *?* CIL IV 7687. lib CIL XI 6358, 3 INSCR. christ. Diehl 4275 A INSCR. NSc. 1914 p. 386 n. 8. liber(orum) CIL VI 30894. NOT. Tir. 9, 61 vobis -isque (*simili iunctura*: 9, 62. 78. 79). *legitur inde a* PLAVTO *per totam latinitatem, sed extra sermonem iuris rarius apud recentiores* (*cf.* ISID. *p. 1302, 10*). *in hexametris metri causa deest* (*praeter* CE 2107 B, 7, *ubi* lĭb-). *transit in gr.* λίβεροι. [*confunditur in codd. maxime c.* filii, filiae: SEN. nat. 1, 17, 8 FLOR. epit. 1, 13, 12 CYPR. eleem. 17 DARES 6 SERV. Aen. 11, 160. *al.*]

i. q. filii filiaeque (*c. quibus vocibus saepe in contextu variat; cf.* CIC. nat. deor. 2, 62 ex nobis natos -os appellamus. GLOSS. -i: τέκνα. sine -is: ἄτεκνος. ἄπαις. $GLOSS.^L$ II Abav. LI 48 filii, nati utriusque [utraque *codd.*] sexus, id est mares et feminae): **1** *praemonenda ad notionem*: **a** *non respicitur sexus prolis (quod testantur* DIFF. Suet. p. 277, 10. *al.); more igitur dicendi neglegentiore vel generali tam de maribus tantum* (*cf.* FEST. p. 277 'rectae' appellantur vestimenta virilia, quae patres -is suis conficienda curant) *quam de feminis tantum adhiberi potest* (*cf.* SEN. nat. 1, 17, 8 dos ..., quae publice dabatur imperatorum pauperum -is [filiabus *var. l.*]); *audacius tamen notionem q. e. 'filii mares' usurpare videtur* HYG. fab. 9, 2 ex qua *Nioba Amphion* procreavit -os septem totidemque filias (*sed postea distinguit* filios ... filias *omnesque voce q. e.* -i *comprehendit*). **b** *non respicitur aetas (cf. p. 1302, 59), hic illic filii impuberes tantum significari videntur, e. g.* LIV. 8, 37, 11 puberes verberatos necari, coniuges -osque sub corona ... venire (*item opp.* puberes: 43, 19, 12). **c** *in interpretatione iurisconsultorum interdum comprehenduntur nepotes ceterique descendentes* (*cf.* GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357 A λίβεροι· οἱ κατιόντες ἤτοι παῖδες): CALL. dig. 50, 16, 220 pr. -orum appellatione nepotes et pronepotes ceterique qui ex his descendunt continentur; hos enim omnes suorum appellatione lex duodecim tabularum comprehendit; ... ubi ... non quibusdam gradibus praestatur, sed omnibus, qui ex eodem genere orti sunt, -orum appellatione comprehenduntur; ... (2) divus quoque Marcus rescripsit, non videri sine -is defunctum, qui nepotem suum heredem reliquit. VLP. dig. 1, 9, 10 -os senatorum accipere debemus non tantum senatorum filios, verum omnes qui geniti ex ipsis exve -is eorum dicantur. 2, 4, 10, 9 -os ... secundum Cassium ... et ultra trinepotem accipimus. 26, 2, 6 ut ipsis *nepotibus* quoque dati videantur *tutores*, si modo '-os' dixit; ceterum si 'filios', non continebuntur. 50, 12, 15 inter -os nepotem quoque ex filia contineri divus Pius rescripsit. *al.* **d** *adluditur ad notionem adi. q. e.* **liber** (*cf. etymologiam vulgatam*: DIFF. Suet. p. 278, 1 [*eadem fere* gramm. suppl. 283, 23. *al.*] -i ... non dicuntur nisi qui ab ingenuis nascuntur. ISID. orig. 9, 5, 17 filii ... ideo in legibus -i appellantur, ut isto vocabulo secernantur a servis ...; [18] item -i dicti, quia ex libero sunt matrimonio orti. *contra inveniuntur -i servorum e. g.* SCAEV. dig. 34, 1, 20 pr. contubernalem eius *Stichi* et -os legavit. PAVL. dig. 30, 62 si ancilla cum -is legata sit. COD. Iust. 6, 1, 8 *a. 389*): MART. 6, 39, 2 pater ex Marulla ... factus es septem non -orum: namque nec tuus quisquam nec est amici filiusve vicini; ... hic, qui retorto crine Maurus incedit, subolem fatetur esse se coci Santrae *eqs.* IVST. 18, 3, 7 *servi* liberum populum cum dominis interficiunt ..., coniuges ducunt et, quod ipsi non erant, -os procreant. HEGES. 5, 53, 1 p. 416, 10 nec parvuli ferrum pavebunt, ... quod suscipere a parentibus piis debent, ut vere fiant -i. *fortasse etiam* COD. Theod. 4, 13, 3 pr. subolem ..., quae patre servo ..., matre nascetur ingenua, mediam tenere fortunam, ut servorum -i et spurii liberorum (liberarum *Mommsen*) Latini sint.

2 *exempla usum illustrantia*: **a** *strictius*: **α** *in univ.* (*loci notabiliores*): PLAVT. Amph. 258 deduntque se, divina humanaque omnia, urbem et -os in dicionem (*in serie eorum, quae magni habentur, ut*: Trin. 877 -osque bonaque [CATO or. frg. 2 = 173 M. *al.*]. TER. Andr. 891 domus, uxor, -i. CATO agr. 134, 2 *deus* propitius mihi -isque meis, domo familiaeque meae [134, 3. *sim.* 139]. RHET. Her. 2, 31, 50 nostris parentibus, -is, ceteris necessariis. *et passim*). Aul. 148 -is p r o c r e a n d i s ... volo te uxorem domum ducere (Mil. 682 CIC. dom. 34 ac. 2, 109 Tusc. 5, 109. NEP. Epam. 6, 2 ex matre. *al. cf.* PLAVT. Capt. 889 -orum q u a e r u n d o r u m causa ei ... uxor datast [ENN. scaen. 120. 129. S. C. Ostor. dig. 38, 4, 1 pr. -os iustis nuptiis quaesitos. COLVM. 4, 3, 2. *al.*]). Men. 59 ei -orum nisi divitiae nil erat (CIC. inv. 2, 122 SVET. Aug. 63, 1. *cf.* AFRIC. dig. 28, 5, 48, 1 si quid mihi -orum ... nascetur [PAPIN. dig. 31, 77, 32. SCAEV. dig. 28, 2, 29, 6 quidquid]). Mil. 704 -os ... educare (*v. vol. V 2, 114, 13 sq. cf.* SCIP. min. or. frg. Macr. Sat. 3, 14, 7 = 30 M. docere [SEN. contr. 10, 6, 2 SEN. epist. 88, 19. *al.*]. LIV. 5, 27, 1 erudiebat [VITR. 6 praef. 3 artibus. 6 PLIN. nat. 35, 135. *al.*]. SEN. dial. 6, 12, 2 -os nutrientibus [COLVM. 4, 3, 2 PLIN. paneg. 27, 3]. *sim. al.*). ENN. scaen. 121 stirpem -um (LIV. 1, 59, 1. 45, 19, 11. 45, 41, 11. *cf.* ENN. scaen. 299 genus. ACC. trag. 424 florem. CIL I^2 1215 A [= CE 59, 5] -um semen duplex. LIV. 1, 13, 2 progeniem [45, 41, 12]. PLIN. nat. 7, 62 propago [CE 2107 B, 7]. *sim. al.*). CIC. Quinct. 97 obsecravit ... per ipsius coniugem et -os, ut ... misericordiam caperet (*item in precibus*: Planc. 103. CAEL. Cic. Att. 10, 9^a [fam. 8, 16], 1 oro et obsecro. SALL. Catil. 35, 6 rogatus [SEN. contr. 9, 4, 4]. Iug. 14, 25 HOR. epod. 5, 5. TAC. ann. 2, 72, 1 oravit. *cf.* SEN. Med. 478 per spes tuorum -orum). Verr. II 1, 40 cum quaestor ... missus sis ..., habitus sis in -um l o c o, sicut mos maiorum ferebat (de orat. 2, 200 *item de quaestore*. LIV. 1, 39, 4. QVINT. decl. 292 p. 164, 3 *de hospite*. FLOR. epit. 1, 9, 5 in locum -orum adoptasse sibi populum. GAIVS inst. 1, 59 per adoptionem. *al.*). 3, 161 s u s c e p e r a s ... -os non solum tibi, sed etiam patriae (dom. 34. 36. Phil. 3, 17 ex libertini filia. top. 86. *al. cf.* -os tollere: CIC. Phil. 13, 23 ex Fadia. LIV. 4, 54, 7. 5, 30, 8 PAVL. FEST. p. 175 SEN. contr. 1, 1, 7. 2, 4, 5 e meretrice. *al.* -os ferre: SVET. Tib. 47. Cal. 7 ex ea. Claud. 1, 6 ex Antonia. 27, 1 ex tribus uxoribus. *al.*). *c. nominibus ad aetatem spectantibus*: CIC. Verr. II 1, 153 -os parvos (5, 129. rep. 2, 37 admodum p. SALL. Catil. 31, 3 Iug. 6, 2. 41, 8 LIV. 21, 41, 16. *et saepius*). Q. CIC. pet. 10 praetextatos -os. LIV. 45, 32, 3 cum -is maioribus quam quindecim annos natis. VAL. MAX. 8, 1 absol. 2 parvulos (QVINT. inst. 2, 15, 8). SEN. Thy. 300 rudes. epist. 99, 6 iuvenes (TAC. hist. 4, 8, 4). CVRT. 5, 1, 17 adultis (5, 1, 42. 8, 3, 3. 8, 6, 2. TAC. ann. 2, 67, 2 nondum a. *al.*). PLIN. nat. 7, 146 triumphalibus (CALP. decl. 8 ter t., ter consulares. *cf.* PLIN. epist. 3, 7, 2 maiorem ex -is ... consularem. BOETH. cons. 2, 3, 8 W. consules -os. 2, 4, 7 -os consulares). LEX Malac. (CIL II 1964) 2, 56 puberes (POMPON. dig. 29, 2, 11 PAVL. frg. Vat. 229). TAC. ann. 2, 70, 1 infantibus. POMPON. dig. 29, 2, 11 impuberibus (CLEM. dig. 35, 1, 62, 2 GAIVS inst. 1, 189. *al.*).

β *respicitur status iuris*: CIC. inv. 1, 2 *temporibus priscis* nemo nuptias viderat legitimas, non certos quisquam aspexerat -os (SEN. Thy. 1100 TAC. ann. 2, 73, 2). dom. 34 ut is a d o p t e t qui neque procreare iam -os possit (PLIN. paneg. 7, 7. *al.; sim.* SALL. Iug. 10, 8 -os sumpsisse *adoptione*. *cf. l. 53 sq. p. 1303, 11 sqq.*). Cluent. 34 t u t o r e m -is non adscripsit (41 scripsit. Sest. 111 instituit [LIV. 1, 34, 12]. TAC. ann. 2, 67, 2 miserant. NERAT. dig. 26, 3, 2 pr. dat. *cf.* CIC. Att. 12, 28, 3 tutor sum -is. *et passim de tutela*). rep. 5, 7 discripta ratiost iustis nuptiis, l e g i t i m i s -is (QVINT. inst. 3, 6, 103 an -i sint etiam non l. PAVL. dig. 23, 2, 65, 1. COD. Theod. 3, 12, 2 nec aestiment posse l. -os ex hoc consortio *incesto* procreari, nam spurios esse convenit qui nascentur. *al.*). LIV. 38, 36, 6 petierunt, ut sibi cives Romanos ducere uxores liceret ..., uti i u s t i sibi -i heredesque essent (*v. p. 719, 55 sq.*). SEN. contr. 9, 1, 5

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

veros (*i. mei sanguinis*). 9, 3, 12 quid do, ne -os meos recipiam, quid do, ne agnoverim? (10, 4, 1 CVRT. 5, 5, 15sq. PLIN. epist. 10, 72 VLP. dig. 25, 3, 1 pr. *al.*). 9, 6, 4 -os meos a noverca vindico. 10, 2, 8 abdicare. PHAEDR. 3, 3, 10 coniugem ... adulteram et insitivos (illegitimos *var. l.*) ... -os. S. C. Ostor. (dig. 38, 4, 1 pr.) qui ... -os iustis nuptiis quaesitos in potestate haberet (*item de patria potestate*: LEX Salpens. [CIL II 1963] I, 1 legitumis nuptis quaesiti. GAIVS inst. 1, 55. 56. 95. *et saepe*). SEN. benef. 7, 4, 6 omnia patris sunt, quae in -orum manu sunt. frg. 119 ius trium -orum (*v. p. 690, 33sqq. huc spectare videtur etiam gen. qualitatis* -u(m) triu(m) CIL VIII 4573). GAIVS inst. 1, 97 ⌊non solum ... naturales -i ...⌋ (*suppl. ex* INST. Iust. 1, 11 pr.) in potestate nostra sunt, verum et hi, quos adoptamus (*item de filiis iustis, non adoptivis*: 1, 104. 3, 2 *opp.* adoptivi [VLP. dig. 1, 9, 10. 37, 4, 1 pr. 38, 6, 1, 6. *al.*]. *al. de filiis e contubernio ortis*: HERMOG. dig. 37, 14, 21, 3 n. -i liberti. TRYPH. ad Scaev. dig. 31, 88, 12 n. -os id est in servitute susceptos. *et saepe in* CODD. Theod. *et* Iust.). 1, 163 si ex duobus -is alterum pater emancipaverit (*v. vol. V 2, 444, 24sqq.*). VLP. reg. 5, 7 (coll. Mos. 6, 2, 4) *ex incesto matrimonio geniti -i* quasi vulgo concepti spurii sunt (COD. Iust. 6, 57, 5 pr. *opp.* iustos. *cf. p. 1302, 81*). *et saepe*.

b *latius*: α *transfertur ad prolem animalium rerumque*: PLAVT. Capt. 818 concinnant -is orbas ovis *lanii*. Pseud. 23 quaerunt litterae hae sibi -os: alia aliam scandit. VARRO rust. 3, 14, 1 -os earum *cochlearum*. PLIN. nat. 36, 58 (*allegorice*) sedecim -is circa *Nili effigiem* ludentibus, per quos totidem cubita summi incrementi augentis se amnis eius intelleguntur. *de generibus tribus ex Achamoth sive enthymesi emanantibus* (*fortasse adludendo ad* ius trium -orum): TERT. adv. Val. 18 (*17 Achamoth* peperit et facta est ... trinitas generum ..., unum materiale ..., aliud animale ..., tertium spiritale ...) hac auctoritate trium ... -orum agendis rebus exercitior facta *eqs.*
β *transfertur ad res hominesve, quae filiorum loco habentur* (*per comparationem* PLIN., AMM.; *cf. p. 1302, 35. 51sqq.*): VAL. MAX. 3, 2 ext. 5 (*loq. Epaminondas moriens*) orbus ..., non tamen sine -is morior, quoniam mirificas filias Leuctram et Mantineam (*sc. insignes victorias*) relinquo. CVRT. 6, 9, 12 (*loq. Alexander*) orbitas ... mea, quod sine -is sum, spernitur; sed errat Philotas; in vobis *militibus* -os, parentes, consanguineos habeo. PLIN. paneg. 21, 4 cum civibus tuis quasi cum -is parens vivis. AMM. 14, 6, 5 urbs *Roma* ... velut ... parens ... Caesaribus tamquam -is suis regenda patrimonii iura permisit. HIER. epist. 52, 6, 2 sit heres, sed mater filiorum, id est gregis sui, ecclesia, quae illos genuit, nutrivit et pavit. quid nos inserimus inter matrem et -os?

stilistica: **1** *de numeris*: **a** *pluralis singulos quosdam significat* (*sc. in sententiis generalibus vel c. emphasi dictum*; *cf. post alios Löfstedt, Synt. I^2 39*): α *doctrinae*: GELL. 2, 13, 1 antiqui oratores historiaeque aut carminum scriptores etiam unum filium filiamve -os multitudinis numero appellarunt *eqs.* (*adfert* ASELL.). GAIVS dig. 50, 16, 148 non est sine -is, cui vel unus filius unave filia est; haec enim enuntiatio 'habet -os', 'non habet -os' semper plurativo numero profertur. DON. *l. 63*. SERV. Aen. 10, 532 -os etiam unum dicimus filium *eqs.* (*adfert* TER. Hec. 212). AVG. civ. 16, 40 p. 190, 15 D.
β *exempla* (*pauca certiora; Köhm, Altlat. Forsch. 118, huc trahit* PLAVT. Asin. 932 *perperam,* PACVV. trag. 329 ACC. trag. 421 *ratione parum certa*): PLAVT. Asin. 867 is *sc. pater* apud scortum corruptelae e<s>t -is (*16* unicum gnatum. *931* filium). Aul. 736 quid ... <com>merui ..., quam ob rem ... me meosque perditum ires -os? (*729* filiam. *item -i iunguntur c. eo, qui loquitur*: ASELL. hist. 7 *Ti. Gracchus oravit,* ut se defenderent -osque suos; eum, quem ... in eo tempore habebat *eqs.* CIC. Verr. II 1, 65 sibi ac -is suis [*64* filiam]. *cf.* Phil. 1, 2 pax ... per eum *Antonium* et per -os eius ... confirmata est [*1, 31* tuus parvus filius]). Mil. 718 satis cepissem miseriarum e -is (*720* ei). Truc. 384 cum tu es aucta -is ..., gaudeo (*389* puerum. 516 *de eodem filio sc. ficto*). 858 -i (*857* puerum ... filium). TER. Andr. 891 mi pater! :: ... domus, uxor, -i inventi invito patre (CIC. S. Rosc. 96). Haut. 151 ingenio te esse in -os leni puto (*148* gnato). Hec. 212 (DON.: nota '-os' in significatione et unius filiae *eqs.*). CIC. Verr. II 1, 76. 106. 113. *al.*

b *singularis*: α *sententiis quasi subesse videtur*: NEP. Ages. 1, 3 maximus natu ... ex -is (PLIN. epist. 4, 15, 6. *cf.* VELL. 1, 10, 5 alterum ex suis ... -is [TAC. ann. 4, 15, 1. FLOR. epit. 3, 8, 1 altero ... alter. CALP. decl. 14. *al.*]. PLIN. epist. 4, 21, 3 unus ex tribus -is. GAIVS inst. 3, 40 ex ... -is aliquem. *al.*). SEN. contr. 2, 1, 18 quod vos -is vestris optatis, ego meo impero (imperio *var. l.*). 9, 3, 2 periclitor, ne, qui cum duobus -is in iudicium veni, sine ullo revertar. 9, 3, 6 carere -is ..., etiamsi unum accipiam. TAC. ann. 2, 43, 2 vetustissimo -orum (*item gen. part.*: 3, 19, 3 una omnium Agrippae -orum. 6, 31, 1 veterrimum. SVET. Tib. 4, 3 utroque. Galba 3, 4 quorum *-orum* maior [Vesp. 1, 3]. *al.*). SVET. Claud. 46 -os suos cohortatus utriusque aetatem ... patribus commendavit. CALP. decl. 26 tres -i ...; unum ... alterum. AFRIC. dig. 23, 4, 23 uno pluribusve -is superstitibus (SCAEV. dig. 31, 89, 5 FLORENT. dig. 23, 4, 24). GAIVS inst. 3, 61 si unius patroni tres forte -i sunt et alterius unus. *sim. al.* β *forma ipsa adhibetur* (*ita ut refutetur* DIFF. Suet. p. 277, 13 = ISID. diff. app. 188. *cf. p. 1301, 48. in subtiliore iuris sermone iuxta plur. p. 1304, 2*): PS. QVINT. decl. 2, 8 -i ac parentis non alius mihi videtur adfectus quam *eqs.* AVR. VICT. Caes. 26, 4 -i ... exitum (*antea*: -is). PS. AVR. VICT. epit. 12, 9 Traianum in -i locum ... cooptavit *Nerva*. IORD. Get. 81 de quo *Vitigi* non suscepit -um (-os *A*) *Mathesuenta*. COD. Iust. 3, 28, 33 pr. si quis ... testamento maximam ... portionem -o derelinquat. 5, 9, 8, 4 -um vel -os habens (INST. Iust. 3, 6, 10). INST. Iust. 2, 9, 2 parens emancipando -um.

2 *lusus verborum*: TER. Ad. 57 liberalitate -os retinere. SEN. contr. 2, 1, 2 habendos esse -os is quoque iudicat, qui non libentissime habet. AMPEL. 18, 1 pro libertate publica -os suos interfecit. HIER. epist. 22, 8, 5 licet ... hoc facerent ... -orum magis desiderio quam libidinis (54, 9, 2).

compos.: illiberis. *Kuhlmann.*

¹lībero, -āvī, -ātum, -āre (-or, -ārī *l. 15*). *a* 2. liber. *scribitur* leib- SENT. Minuc. (CIL I^2 584) 44 CIL I^2 2500, 12. 21. liv- *hic illic in codd. antiquis.* i *longa* lIb- CIL I^2 p. 189 V. *de formis.*: *fut. II* -asso PLAVT. Most. 223 (-bo Mil. 1207). *formae stirp. perf. brev.* -asset, -asti(s), -ari(n)t, -arat *etc. passim occurrunt.* *deponens*: ORIBAS. eup. 2, 1 A 4 La p. 428 ut vulnus ... cooperiat et ... acceptus *agaricus* -ator (*i.* -atur) *a serpentium morsu.* THEOD. MOPS. in Gal. 1, 3/5 p. 8, 4 quod nos posset a peccato -ari (*gr.* ῥυόμενον. *sed* p. 8, 8 -vit ... nos).
notatur in inscrr. (*pleraeque ad gladiatores p. 1305, 7 spectant; sed sunt, qui ibi* libertus *solvendum esse putent; cf. p. 1322, 16. in inscrr. graecis respondet* ἐλ *vel* ἐλευ. *cf. Dessau ad 5086. Schneider, RE Suppl. III 775*): l: INSCR. numm. (CIL I^2 2, 2) n. 336 (*61 a. Chr.*) l(ibero) d(amno). CIL IV 538. 1421. 1422. 2508, 6 VI 33983 XII 3331. lib: CIL II 1957, 5 V 4511 VI 10180. 10196 XII 3323. *al.* libr: CIL IV 1474. liber: CIL IV 2387. *de notione*: AVG. in euang. Ioh. 41, 1 (*ad* 8, 32) nihil est ... aliud proprie '-at' nisi 'liberum facit'; ... in Latina consuetudine plerumque dicimus hominem -ari, quod ad libertatem non pertinet, sed tantum ad salutem, sicut quisquam dicitur -ari ab infirmitate; usitate dicitur, non tamen proprie; sic autem posuit dominus hoc verbum, ut in Graeca lingua nemo dubitet eum de libertate dixisse. serm. 134, 2, 2 (*ad eund. loc.*) in consuetudine Latinae linguae -ari duobus modis dicitur; et maxime in eo consuevimus audire hoc verbum, ut quicumque -atur, intelligatur periculum evadere, molestiis carere; -ari autem proprie dicitur liberum fieri; ... hoc in Graeca lingua evidentius sonat ...; et ut noveritis, quia aliter intelligi non potest, loquente domino responderunt Iudaei 'nos nemini servivimus umquam *eqs.*' GLOSS. ῥύομαι. (ἀπ)ἐλευθερῶ. -tus: exutus, separatus. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE. [*1*) '*liberum reddere, exinanire, parere*': *sard. centr.* illiberare, illierare, *mer.* illierai, *sept.* illierá; *francog. vet. et med.* livrer; *prov. vet.* liurar, lhieurar, *langued.*, *aquitan.* liurá *etc.*, *alvern.* se ŧyüzá *etc.*; *cat.* lliurar. *2*) '*praebere*': *francog.* livrer; *prov. vet.* li(e)urar, *prov.* liourar; *vasc.* liurá; *cat.* lliurar. *3*) '*finire*': *tusc.* (*Lucca*) livrare, *ligur. vet.* liverar, *pedem.* livrè, *langob. alp.* livra *etc.*; *raet. occ.* glivrer, ŧivrar. *4*) '*promereri*': *umbr. vet.* liverare. *cf. M.-L. 5013. Battisti-Alessio III 2221. Wagner I 611. Wartburg V 301sqq. G.*]
[*confunditur c.* eliberare (PLIN. nat. 30, 52 VVLG. exod. 12, 27), 2. deliberare (NOVELL. Maior. 1 CASSIOD. Didym. in I Ioh. 5, 19 p. 80, 23). *dub. interpr.*: CIC. Att. 4, 4ª, 2 emisti ludum *gladiatorium* praeclarum ...; si locare voluisses, duobus his muneribus -asses. *falso trad.*: PETRON. 54, 5 -tum (vulneratum *Scheffer, edd.*; livoratum *Delz*). NOVELL. Marc. 2, 1 ex possessionibus -ari (liberali, liberaria, liberalibus *var. ll.*; aerarii *Cuiacius,* emphyteuticarii *Seeck*) vel patrimonialis ... iuris. *falsa var. l.* -vit *pro* libravit GREG. TVR. Franc. 1, 24 p. 19, 15 (*v. p. 1352, 74*).]

CAPVT PRIVS: *notione originaria sc. vi libertatis vigente*:
I *structura sollemni* '*aliquem (aliquid) ab aliquo*' *i. q. liberum reddere, exonerare* (*plus valet quam* levare CIC. Att. 6, 2, 4 fam. 9, 16, 1. 2, *quam* relaxare CIC. Brut. 21): **A** *in iure, rebus sacris*: **1** *a servitute, captivitate* (*quae ad libertatem rei publicae, civitatium sim. pertinent, ad p. 1307, 33sqq. 1308, 73sqq. relegavimus*): PLAVT. Capt. 1032 ubi amans adulescens scortum -et (*item -antur meretrices*: Curc. 209. Epid. 275 quasi tu cupias -are fidicinam animi gratia. Most. 23 amicas emite, -ate [Persa 426 Pseud. 487]. 204. 972sqq. *et saepius apud eundem*). Men. 1024 med emittas manu.:: -em ego te? CIC. div. in Caec. 55 ut mos ... est omnium Veneriorum (*i.* ἱεροδούλων) et eorum, qui a Venere se -verunt (*reflexive ut* de orat. 1, 182. LEX Iul. de vi [Call. dig. 22, 5, 3, 5 Vlp. coll. Mos. 9, 2, 2]. *p. 1305, 1*). Verr. II 1, 12 de ducibus hostium quos accepta pecunia -vit (*cf.* 5, 73. 78). Caecin. 99 cum ... incensum vendit *populus*, hoc iudicat, cum ei, qui in servitute iusta fuerunt, censu (*v. vol. III 807, 28*) -entur, eum qui, cum liber esset, censeri noluerit, ipsum sibi libertatem abiudicavisse (GAIVS inst. 1, 17 ut ... iusta ac legitima manumissione -etur, id est vindicta aut c. aut testamento). Rab. perd. 16 servos nostros horum suppliciorum omnium metu dominorum benignitas vindicta una -at (LIV. 2, 5, 9 ille primum dicitur v. -tus [*cf.* 2, 5, 10]. TAC. ann. 13, 27, 2 manu mittendi duas species institutas ...; quos v. patronus non -verit, velut vinclo servitutis attineri [*distinguuntur* manu mittere *et* v. -are: PLIN. epist. 7, 16, 4 CODICILL. CIL X 7457, 10]. IVLIAN. dig. 40, 2, 5. *addas l. 72*). fam. 14, 4, 4 de familia -ta (GAIVS inst. 1, 44). CAES. civ. 3, 9, 3 servos ... omnes puberes -verunt. VARRO ling. 8, 83 servi ..., qui manumissi *sunt* ante quam sub magistratus nomina, qui eos -arunt, succedere coeperunt. LIV. 34, 31, 14 ad multitudinem *Lacedaemoniorum* servis -andis (*var. l.* -tis) auctam (*cf.* 38, 34, 6 Lacedaemoniis adscriptos, ita enim vocabant qui ab tyrannis -ti erant). FEST. p. 142 qui ... ex ser-

[Bader]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vitute se -vit a municipe (SEN. benef. 6, 13, 3 cum te s. ac vinculis -vero. PLIN. nat. 7, 53 Publicius s. -tus [libertinus *Val. Max. 9, 14, 1*]. 18, 41 e s. 33, 134 s. -tos [libertorum *Suet. Claud. 28, 1*]). CVRT. 7, 6, 27 captivi, quos reddito pretio dominis (*dat. an abl. separ.?*) -vit (SVET. Aug. 21, 2 ut captivos ... venum daret, ne in vicina regione servirent neve intra tricensimum annum -rentur). FLOR. epit. 2, 6, 23 deerat iuventus: in sacramenta -ta servitia. *-antur gladiatores* (*cf. p. 1304, 20 et Schneider, RE Suppl. III 775, 15 sqq.*): INSCR. RevA. VI 4, 1934 p. 302 n. 284 retiario, qui pietate populi rude -tus est. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 62 is ... qui ... sponte ad dimicandum profitebitur, ... -tus si discrimen instauraverit, *eqs.* (*i. si, postquam obligatione dimicandi -tus est, denuo profitebitur*). CIL V 4511 VI 10180 XII 3324. *al.*

2 *a damnatione imminenti, poena tam praesenti quam imminenti, criminatione* (*cf. p. 1307, 77 sqq. et* GLOSS.^{L} I Ansil. LI 76 -tus dicitur qui inopera[men]ta aliqua damnatura ⟨a⟩ut moritur aut suae patriae revocatur): SENT. Minuc. (CIL I^2 584) 44 sei quis in vinculeis ... est, eos omneis solvei mittei leiber⟨are⟩ique Genuenses videtur oportere (*'debuit scribi aut* solvere mittere -areque *aut* a Genuensibus' *Mommsen*). RHET. Her. 4, 39, 51 quodsi istum, iudices, vestris sententiis (*abl. instr.*) -veritis (CIC. Verr. II 1, 9 qui istum ... iurati sententia sua -arint. Cluent. 67 cum esset Scamander unius Staieni sententia absolutus, patronus autem ... ne sua quidem sententia -tus. Mil. 8 Cato 22 VAL. MAX. 8, 3, 1 SCHOL. Cic. Bob. p. 86, 26). 4, 40, 52 quid est, cur iudicio (*abl. instr.*) velitis eum -are? (CIC. Verr. I 13. II 3, 221 absolvite ... illos ..., ut uno i. quam plurimos improbos -etis. Flacc. 98 M.' Aquilium patres nostri multis ... criminibus testimoniisque convictum ... i. -verunt. Q. CIC. pet. 38 qui a te defensi et qui per te servati ac iudiciis -ti sunt. *al.*). CIC. Verr. II 5, 12 *servos* ad supplicium iam ... traditos ex media morte eripere ac -are ausus es. 5, 14 suppliciis sunt -ti *servi condemnati* (5, 18. LIV. 1, 58, 10 ego me etsi peccato absolvo, supplicio non -o. SEN. epist. 97, 14. *al.*). Cluent. 60 hunc, quem bis iam condemnatum acceperant, -rent? Cael. 24 praevaricatione. Planc. 69 quod neque Opimius suo nomine -tus sit neque Metelli Calidius. Mil. 7 populi Romani comitiis. de orat. 1, 166 ne ... turpi tutelae iudicio (*abl. separ.*) atque omni molestia stultitia (*abl. instr.*) adversarii -retur. 1, 202 innocentiam (*i. innocentes*) iudiciorum poena -are (NEP. Arist. 2, 1 QVINT. inst. 5, 14, 4 TRAIAN. Plin. epist. 10, 32, 1. *al.*). 1, 228. part. 50 ut eos, qui iis cariores, quam ipsi sibi essent, -rent. VAL. MAX. 8, 1 absol. 8 magis ... Valerius in Cosconii absolutione damnatus quam Cosconius in sua causa -tus est. 8, 1 amb. 2 neque -are ... neque punire. CVRT. 6, 2, 11 qui a Dareo capitali supplicio destinatus cohibebatur in vinculis; huic -to *eqs.* QVINT. inst. 6, 5, 10 praeiudiciis omnibus. 7, 4, 20 reum a iudicibus hoc defensionis modo -ari non posse. decl. 377 p. 420, 6 o miseram -andae adulescentiae meae sortem ...! TAC. ann. 2, 50, 3 -vit ... Appuleiam lege maiestatis (*cf. l. 50*). *al.*

3 *ab obligationibus variis*: a *-antur homines*: LEX Gabin. Calp. (CIL I^2 2500) 12 insulam ... vecteigalibus -ari ([*cf.* 21]. CIC. Phil. 2, 97 ad Q. fr. 1, 1, 26 PAP. Corp. 104 II 14 [*a. 94*]. *cf. p. 1308, 74*). CIC. Cluent. 151 quibus *legibus* nos tenemur, ceteri autem sunt ordines -ti (VLP. reg. 16, 3 licet ipsis l. ... -tus esset, perpetuis tamen poenis tenebitur. ITALA Rom. 7, 2 [Hier. epist. 55, 4, 3] si mortuus fuerit vir eius, -ta est a lege viri [*gr.* κατήργηται ἀπὸ κτλ., *Vulg.* soluta est]. *cf. l. 46*). Catil. 3, 15 ut, quae religio C. Mario ... non fuerat, quominus C. Glauciam ... praetorem occideret, ea nos religione in privato P. Lentulo puniendo -remur (har. resp. 12. LIV. 25, 1, 11 ut eis religionibus populum -ret. 27, 37, 5 -tas r. mentes. 38, 44, 8 quibus religionibus -ti consules ... in provinciam profecti sunt. 39, 16, 7. 40, 44, 8 VITR. 9 praef. 13. *cf. p. 1306, 19*). Deiot. 36 nimis magna procuratione -tus *Antiochus* (*eadem* VAL. MAX. 4, 1 ext. 9). Phil. 2, 35 qui maximo te aere alieno -visti (Att. 6, 2, 4 FEST. p. 347). 2, 103 quibus *hasta et tabulis* debuisti, non quibus tu te -visti. rep. 2, 38 *Servius rex cum* obaeratos ... pecunia sua (*abl. instr.*) -visset. leg. 2, 53 sacris (*abl. separ.*). Tusc. 1, 1 cum defensionum laboribus senatoriisque muneribus ... essem aliquando -tus (CALL. dig. 50, 6, 6, 11 COD. Iust. 5, 63, 1 *a. 223*. 12, 23, 1 *a. 346*. *al.*). 5, 63 cum ... alter *illorum Pythagoriorum*, ut vadem suum -ret, praesto fuisset ad horam mortis destinatam. off. 3, 113 -tum se esse iure iurando interpretabatur (3, 115 SEN. contr. 2, 2, 6). Att. 16, 15, 2 sponsores -ari (GAIVS inst. 3, 121 sponsor et fidepromissor ... biennio -antur [*antea*: tenetur]. 3, 123). fam. 15, 4, 2 civitates ... tributis et ... usuris et ... aere alieno -vi (LIV. 2, 9, 6 portoriis ... et tributo plebes -ta). ad Q. fr. 3, 1, 9 *Trebatium* ad Caesarem misi, qui mihi iam satis fecit; si ipsi minus, praestare nihil debeo, teque item ab eo vindico et -o. CAES. Gall. 5, 27, 2 quod eius *Caesaris* opera stipendio -tus esset *Ambiorix*, quod ... finitimis suis pendere consuesset (PLIN. nat. 34, 23). LIV. 3, 19, 1 instare ⟨C.⟩ Claudio *consuli*, ut collegae (*qui ante pugnam, in qua ceciderat, votum fecerat*) deos manes fraude -ret. 5, 25, 5 -tus sit populus *voto* (5, 28, 1. 39, 10, 2). 6, 14, 5 rem creditori ... solvit libraque et aere -tum emittit *debitorem* (*cf.* GAIVS inst. 3, 174). 9, 9, 19 nostro supplicio -emus Romana arma *sponsione pacis instituendae*. LABEO dig. 46, 3, 91 si debitor tuus non vult a te -ari ..., non potest ... a te solvi (GAIVS epit. 2, 9, 2 PAPIN. frg. Vat. 260). VITR. 1, 1, 10 si lex perite fuerit scripta, erit ut sine captione uterque *locator et conductor* ab utroque -etur (*cf.* ITALA Luc. 12, 58 [cod. b, *sim. cett. et* VVLG.] dum ... vadis cum adversario tuo ad magistratum ..., da operam -ari ab illo *adversario*, ne forte condemnet te apud iudicem [*gr.* ἀπηλλάχθαι, *cod. d* discedere]). SEN. benef. 2, 7, 2 -vit illum a creditoribus. 4, 35, 2 quidquid mutatur, libertatem facit de integro consulendi et me fide -at (*cf. l. 18*). CVRT. 10, 5, 3 velut omni vitae debito -tus fatigata membra reiecit *moriens* (*ab aere alieno*: QVINT. decl. 336 p. 324, 7 IAVOL. dig. 45, 1, 105 FLOR. epit. 1, 26, 8). *al.*

b *-antur res*: CIC. leg. agr. 1, 10 *lex* iubet ... decemviros omnibus agris publicis pergrande vectigal imponere, ut idem possint et -are agros, quos commodum sit et quos ipsis libeat publicare (Att. 1, 19, 4 -bam agrum eum, qui ... publicus fuisset. *cf.* leg. agr. 2, 57 posse quibuscumque locis velint ... privata publicare, publica -are. PAPIN. dig. 20, 4, 3, 2 si frater agri portionem ... a creditore suo non -asset). 3, 9 eodem capite *legis* subsignata *praedia* omnia ... -antur (LEX Malac. [CIL II 1964] 4, 30 quae eorum soluta -taque non sunt [4, 41]. POMPON. dig. 7, 6, 2. MAECIAN. dig. 35, 2, 30 pr. servitutes, quibus -ta p. pretiosiora fierent). Flacc. 47 ipse ... Fufiis satis facit absentibus et fidem suam -at (*v. vol. VI 1, 668, 1 sqq. 670, 19; cf. l. 5*). har. resp. 11 mea domus iudiciis omnibus -ta est ([*a religione, cf. l. 24*]. ITALA lev. 25, 30 [Rufin. Orig. in lev. 15, 1 p. 487, 14] si intra annum -are eam non potuerit, qui distraxit [*gr.* λυτρωθῇ, *Vulg.* redemerit]). leg. 2, 21 (*verba legis*) templa -ta et effata habento *augures* (*v. vol. V 2, 199, 32. 38*). 2, 53 inventa est ratio, cur pecunia sacrorum molestia -retur. LIV. 5, 54, 7 cum augurato -retur Capitolium *religione* (45, 5, 8 templum. VLP. dig. 1, 8, 9, 2 solent, qui -are eum locum r. volunt, sacra inde evocare. *cf. l. 19. p. 1305, 55*). IVLIAN. dig. 12, 2, 40 ut pignus -etur (POMPON. dig. 20, 4, 4 debitor antequam a priore creditore p. -ret. VLP. dig. 3, 5, 5, 3. *al.*). GAIVS dig. 20, 6, 7 pr. -atur hypotheca (VLP. dig. 46, 3, 43). PAVL. dig. 46, 4, 11, 2 ut ... hereditas ... -etur. AMBR. off. 1, 32, 168 *debitor* non habet *pecuniam*, non -at syngrapham. NOVELL. Theod. 26, 5 qui ... possessiones suas -arunt (*var. l.* relevarunt. *postea*: relevare conati sunt. *cf. 26 pr.* onere sublevatas).

B *usu plus minusve dilatato*: 1 *a quibuslibet oneribus*: a *generatim*: α *exempla varia*: PLAVT. Asin. 659 quin tu labore -as te atque istam *cruminam* imponis in me? (CIC. *p. 1305, 64*. *al.*). RHET. Her. 2, 24, 38 (*ex poeta ignoto*) divortio te -bo incommodis (CIC. Verr. II 5, 23 ex. FEST. p. 213). VARRO Men. 577 fores pessulis -tae dehiscunt. CIC. Quinct. 44 potes -tus discedere molestia (SCRIB. LARG. 101. *al.*). Verr. II 1, 97 qui *testes* ut se periculo litium ... -rent (3, 207. *et saepe*). 3, 203 ut omnibus iniuriis et calamitatibus ... -entur. 5, 5 bello fugitivorum Siciliam ... -tam (Flacc. 14. *al.*). Scaur. 4 animus vinclis corporis -tus ([*sim.* SEN. nat. 1 praef. 12 velut v. APVL. Plat. 2, 20. *al.*]. LIV. 6, 17, 6 Manlius v. -atur. 23, 10, 12 CVRT. 7, 1, 18. *al.*). de orat. 3, 176 *orator sententiam* cum vinxit forma et modis, relaxat et -at immutatione ordinis, ut verba neque alligata sint quasi certa aliqua lege versus neque ita soluta, ut vagentur. Brut. 21 animum (LIV. 6, 16, 8 et linguam et animos. 24, 4, 4 -are a. et convertere ad publicam ⟨a⟩ privata cura. *aliter supra l. 42*). fat. 39 qui necessitate motūs animorum -tos volunt (SEN. benef. 2, 2, 1. TERT. resurr. 60 p. 121, 14 ⟨a⟩ necessitatibus. *sim. al.*). rep. 6, 15 corporis custodiis. nat. deor. 2, 7 cavea -ti pulli (*Paris 1, 4, 3* non exire cavea pullos). Tim. 19 sex ... reliquos motus ab eo *mundo* separavit itaque ab omni erratione eum -vit (*gr.* ἀπλανὲς ἀπηργάσατο ἐκείνων). div. 2, 96 quorum linguae sic inhaererent, ut loqui non possent, eae scalpello resectae -rentur. MORET. 22 geminos ... veste lacertos -at. HOR. carm. 4, 7, 26 infernis neque ... tenebris Diana ... -at Hippolytum. PROP. 4, 7, 89 nocte vagae ferimur, nox clausas -at umbras. OV. met. 6, 551 vagina -at ensem ([*var. ll.* deripit, traxerat]. fast. 2, 793 [*var. l.* deripit]. *cf.* APVL. met. 2, 32, 4 gladium ... sinu -tum adripio). LIV. 9, 31, 9 ut quisque *miles* -verat se onere *sarcinarum*. 21, 33, 10 -ta itinera fuga montanorum erant (*vix ad p. 1308, 72 sqq.*). VITR. 7, 3, 6 uti non haereat *materies* ad rutrum, sed purum ferrum e mortario -retur (*Cet. Fav. 22* ut rutrum *ex ea* mundum levetur. *sim. Pallad. 1, 15*). 9, 1, 9 Veneris *stella* ... cum est -ta ab impeditione radiorum solis. 10, 9, 6 calculus -tus ab obstantia cum ceciderit. GERM. 668 totum se -at Hydrus *oriens* (*cf.* AVIEN. Arat. 684 Arquitenens tardos ... gurgite -at artus [*gr. 305* τόξον ἀνέλκεται]. *huc fortasse* GERM. 702 Piscibus ille *tertius Piscis* simul surgit, sed -at ora [*Thierfelder, RhM. 91, 1942, 215 pro* ortus; *an* artus?], cum ... aries ... cornua tollit). CELS. 6, 9, 6 piperis semen cortice -tum. 6, 13, 3 totum *quod tumet* exciditur, ut ex utraque parte dens -etur. PHAEDR. 3, 2, 10 *panthera* saltu fovea sese -at. SEN. nat. 3, 26, 6 fons, qui ... foeda ... fundat, donec -tus eliquatusque est. 7, 12, 4 videmus solem et lunam intra exiguum tempus, cum obscurari coeperunt, -ari. CVRT. 4, 14, 23 ut compedibus, ut servitute, ut precario victu ipsos -etis. 6, 11, 21 Philotas verone an mendacio -are se a cruciatu voluerit (PLIN. nat. 8, 56 [*sine praep.*]. *al.*). COLVM. 2, 5, 1 ea res herbis -at segetes (2, 9, 18). 6, 3, 1 -antur arva sentibus. 7, 4, 6 nec tantum coeno aut stercore, sed exitiosis quoque serpentibus tecta -entur (8, 5, 20. 12, 18, 3). 9, 13, 12 favos ... vacuis partibus acutissimo ferro -are (*Pallad. 4, 15, 2* partes favorum ... recidas acutissimis ferramentis). 12, 3, 9 ut ... aeramenta detersa nitidentur atque rubigine -entur. 12, 52, 11 *oleum* amurca -atur (*Cato agr. 66, 2* de iis labris ... amurcam ... subtrahito). LVCAN. 10, 235 Nilus ... nec campos -at undis, donec *eqs.* (*cf. p. 1309, 21*). PLIN. nat. 18, 298 far ... stipula

[Bader]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tantum et aristis -atur. APVL. met. 9, 12, 1 me helcio sparteo dimoto nexu machinae (*molae*) -tum. TERT. spect. 13 p. 15, 27 neque de sacrificio ... edimus ...; si ergo gulam et ventrem ab inquinamentis -amus *eqs.* virg. vel. 17, 4 *Arabiae feminae* non caput, sed faciem quoque ita totam tegunt, ut uno oculo -to contentae sint (HIER. epist. 22, 27, 7). COMMENT. Lucan. 3, 596 ('componere carbasa ventis') vela -are. *al.*

-*antur feminae, i. pariunt*: VITR. 2, 9, 1 *corpus feminae* cum ⌊disparatione⌋ (ad disperationem *vel* ad desperationem *trad.*) procreationis est -tum. SOL. 26, 4 uterum *ursae* trigesimus dies -at (*Plin. nat. 8, 126* pariunt XXX die). DON. Ter. Hec. 642 gaudet -tam nurum. SERV. Aen. 1, 51 sciendum est ... 'fetam' dici et gravidam et partu -tam. VITA Melaniae (BHL 5885) 61 p. 34, 33 cum advenisset hora partus eius, coepit periclitari, ... ut obstetrices ... nihil ad -andum proficerent. p. 35, 13 egressus est infans et mulier -ta est.

β a morbis: PLAVT. Pseud. 204 quin ... peste hac (*i. lenonibus*) populum hunc -ant? (*in imagine ut* CIC. Phil. 3, 5 qua p. ... rem publicam ... Caesar -vit. 14, 4). CIC. Att. 10, 15, 4 te a quartana -tum gaudeo (*sine praep.*: PLIN. nat. 7, 166. 32, 40). CELS. 2, 8, 16 mulier ... profusis menstruis -atur (*Hippocr. aphor. 5, 32 γυναικὶ ... λύσις*). 2, 8, 28 articulis ... qui sic dolent ..., numquam -antur (*Hippocr. prorrh. 2, 8 ἀδύνατοι ὑγιέες γίνεσθαι*). 2, 11, 4 *pars*, quae dolet quaeque -anda est. 2, 15, 4 qui ... febre -ti sunt (2, 17, 3. *al.*). 3, 4, 14 quos septimus dies -turus sit. 3, 23, 7 quidam ... gladiatoris ... sanguine epoto tali morbo se -arunt (CHIRON 172 de [VEG. mulom. 1, 5, 1 ex]. AVG. spir. et litt. 6, 9 vulnera et morbi, a quibus -at *medicina*). 3, 27, 1B sanguinis detractio vel occīdit vel -at. 8, 2, 6 os detegendum et omni vitio -andum est (PLIN. nat. 26, 84 anthyllion ... vesicas vitiis -at. TERT. adv. Marc. 3, 8 p. 389, 16. *al.*). PLIN. nat. 20, 87 podagra (28, 125 qui ... -ti sint p. [*Cels. 4, 31, 2* hoc malum evaserunt]). 20, 233 dysintericos semen ... -at (*cf. Geopon. 12, 38, 1 δυσεντερίαν ἰᾶται, Garg. Mart. 8* dysentericis subvenit). 23, 18 pthiriasi caput ... -ant *nuclei uvae*. *al.*

γ a dominatu, dicione, discrimine bellico sim.: TAB. triumph. Gracch. 5 (Liv. 41, 28, 9) -tis ⟨sociis⟩ (CIC. leg. agr. 2, 46 ad s. -andos an ad opprimendos). RHET. Her. 4, 53, 66 ego *L. Brutus* capitis mei periculo patriam -vi (CIC. Mil. 72 cum p. periculo ⌊suo⌋ [*om. Quint. inst. 5, 11, 12*] -asset *Milo.* de orat. 3, 139. *al.*). L. CRASS. or. frg. (45 M.) Cic. de orat. 2, 225 *Brutus* populum dominatu regio -vit (CIC. Planc. 60. Phil. 7, 14 r. d. *cf.* Brut. 53 perpetuo d.). CIC. Font. 46 obsidione (Rab. perd. 29 Catil. 4, 21 div. 1, 51 CAES. Gall. 4, 19, 4. *al.*). Manil. 30 Italia, quam L. Sulla ... confessus est -tam (FRONTIN. strat. 4, 7, 25 dictitans *Hannibal* se Italiae -andae causa bellum gerere). Phil. 14, 37 populum ... servitute -tum (Lael. 42 LIV. 38, 47, 11). 5, 17 post civitatem a L. Bruto -tam (rep. 2, 48 qui etiam -ta iam civitate dominationes adpetiverunt). 7, 11 Brutum ... natum ad rem publicam -andam (off. 2, 81 BRVT. Cic. fam. 11, 10, 5 SEN. contr. 7, 6, 4). 11, 21 cum consul designatus *D. Brutus* obsideatur *Mutinae*, cum in eo -ando *eqs.* rep. 2, 57 populus ... -tus a regibus (fam. 12, 1, 1 non regno, sed rege [*sim.* ad Brut. 2, 7, 1 = 9, 5, 1 Sj.)]. Tusc. 1, 48 gravissimis dominis, terrore sempiterno *eqs.* ad Brut. 1, 10 (9, 18 Sj.), 4 quam *urbem* tu fugeres, qui eam -visses (LIV. 1, 60, 3 regnatum Romae ab condita urbe ad -tam annos *tot.* 31, 31, 8. 33, 33, 7 omnes Graeciae atque Asiae urbes [*cf. Polyb. 18, 46, 15 ἐλευθέρους, ἀφρουρήτους, ἀφορολογήτους γενέσθαι, νόμοις χρωμένους τοῖς ἰδίοις*]). INSCR. Plin. nat. 7, 98 cum oram maritimam praedonibus -asset. CAES. Gall. 4, 34, 5 quanta ... in perpetuum sui -andi facultas daretur, si Romanos castris expulissent (5, 38, 2). civ. 3, 51, 5 Sulla ... -tis suis *militibus ab impetu hostium* hoc fuit contentus neque proelio decertare voluit. NEP. Thras. 1, 2 ab uno tyranno (Timol. 1, 1). *al.* LIV. 3, 17, 5 -are ac pacare ... domum Iovis *Capitolini*. 10, 33, 5 -tis castris. 45, 25, 12 cetera ... se ipsa per defectionem -rent. *al.* CVRT. 4, 8, 15 classis praefectus ad -andam Cretam missus, namque et Persarum et Spartanorum armis pleraque eius insulae obsidebantur. *et saepius.*

δ ab affectibus vel vitiis animi: TER. Andr. 351 metu (*v. vol. VIII 909, 9*). RHET. Her. 4, 39, 51 -ate omnes formidine (CIC. Manil. 16 non solum ... calamitate, sed etiam calamitatis f.). CIC. Q. Rosc. 34 molestia et cura (*v. vol. IV 1473, 71 sqq.*). Marcell. 34 curis, molestiis, doloribus (fam. 6, 1, 1). Deiot. 39 timore (ac. 2, 21 HIRT. Gall. 8, 38, 3 VITR. 1 praef. 1. 1, 7, 1 uti ... ab t. incendiorum aedificia videantur -ari). de orat. 2, 362 levatus errore et ... admiratione -tus. rep. 1, 28 omni perturbatione animi. fin. 1, 14 erroribus (1, 42 TERT. apol. 21, 22). Tusc. 2, 2 aut cupiditate aut aegritudine aut metu (2, 11). nat. deor. 1, 45 superstitione (1, 117). Att. 6, 9, 3 dubitatione. fam. 16, 15, 1 sollicitudine (Att. 9, 6, 7 PLIN. nat. 2, 53 PLIN. epist. 1, 22, 11). ad Q. fr. 1, 1, 43 obtrectatione et malevolentia. SEN. Phoen. 642 luctu. dial. 4, 6, 3 adfectu. epist. 94, 13 vitiis. 94, 19 malitia. *et saepe.*

ε a crimine, suspicione, infamia, accusatione, calumnia sim. (*cf. p. 1305, 14 sqq.*): CIC. S. Rosc. 65 iudicio absoluti adulescentes et omni suspicione -ti sunt (128 Phil. 14, 16 LIV. 28, 40, 9 LACT. inst. 1, 15, 33). 128 ficto crimine (LIV. 45, 24, 4). 143 culpa -tus et crimine nefario solutus (Att. 13, 22, 3. LIV. 41, 19, 6 culpae). Verr. I 43 odio, invidia (leg. agr. 2, 68 off. 2, 58 PLIN. epist. 9, 13, 21), infamia (VAL. MAX. 8, 5, 5 AVSON. 335 p. 197, 19 P.), turpitudine (Manil. 56). II 4, 140 petisse, ut sibi ... ignosceretur; itaque omnes -tos discessisse. Cluent. 132 omni ignominia. har. resp. 49 me ... vituperatione timiditatis meae consilio et facto suo -vit. Pis. 95 incesto. Mil. 47 *p. 1309, 45.* Marcell. 13 ab scelere (s. *tantum pars codd. ut omnes* Phil. 2, 32). LIV. 29, 9, 8 noxa (45, 31, 1). 34, 31, 8 tempus ... eo me -at, quod *eqs.* QVINT. inst. 3, 8, 42 *ait lector*: 'hoc *malum* ergo praecipis et hoc fas putas?' poterat me -are Cicero, qui ita scribit *eqs.* SCHOL. Cic. Bob. p. 80, 10 non tantum ... se -vit, sed Torquatum multo acerbius proscidit.

b *speciatim a periculis, malis imminentibus* (*c. colore salvandi, servandi sim.*): *α usu profano et communi*: CIC. Catil. 3, 15 quod urbem incendiis, caede cives, Italiam bello -assem (*cf.* Sull. 33 incensione urbem, internicione cives, vastitate Italiam, interitu rem publicam -vi. Phil. 1, 30 fam. 5, 2, 8). ad Brut. 1, 10 (9, 18 Sj.), 4 rem publicam ... exitu (exercitu *Studemund*) -a (PLIN. nat. 22, 7 -tis obsidione abominandoque e. ... castris. *cf.* APVL. met. 7, 20, 2 exitio [TERT. ieiun. 7 p. 282, 17]). SEN. benef. 3, 35, 2 mortis periculo (*cf.* SCRIB. LARG. 70 medicamentum ... multos ... a summo discrimine mortis -vit. PLIN. nat. 27, 7 *pantheras* -ari morte excrementorum hominis gustu. *al.*). APVL. met. 1, 9, 2 *castor* captivitati metuens ab insequentibus se praecisione genitalium -at. 4, 3, 4 fuga me -vi (MAR. AVENT. chron. II p. 239, 574, 2 paene ad integrum interfecti sunt, pauci f. -ti. *cf.* ITALA I Macc. 2, 44 [recc. LB] fugierunt ad gentes, ut se -rent [*gr. σωθῆναι, Vulg.* ut evaderent]. *al.*). 7, 21, 5 nisi ... de mediis ungulis *asini* ... esset erepta -taque. 8, 2, 4 praedonum infestis mucronibus puella fuerat ... -ta. 9, 20, 4 *adultero* iam pro limine (*i. extra domum*) -to. TERT. adv. Iud. 2, 13 de diluvio (*cf. et l. 45*) 2, 14 *quod Loth* de Sodomitarum incendio sit -tus. paenit. 7, 5 naufragio -ti (HERMOG. dig. 14, 2, 5 pr. merces suas n. -verant. SERV. auct. Aen. 3, 12 CLAVD. DON. Aen. 1, 515 p. 102, 23. *cf.* IREN. 3, 14, 1 quemadmodum naufragium fecerunt et in qua -ti sunt insula [*Vulg. act. 27, 44* ut omnes animae evaderent ad terram]). ITALA Esth. 4, 11 (p. 47, 22 Motzo) non est illi salus, praeter hunc ...; hic -bitur (*var. l.* salvabitur; *Vulg.* possit vivere, *gr. σωθήσεται*). psalm. 21, 9 (cod. 136 Cas.) *deus* -et eum, salvet eum (*gr. ῥυσάσθω ... σωσάτω, cod. 304* eruat ... salvum faciat). II Macc. 8, 35 (recc. BM) Nicanor ... magnifice -tus post perditionem exercitus sui (*gr. εὐημερηκώς*). Matth. 14, 30 (cod. e) cum iam mergeretur *Petrus*, exclamavit dicens: domine, -a me (*gr. σῶσον, Vulg.* salvum ... fac). FIRM. err. 16, 4 exitium suum ... desiderant; sed subvenite miseris, -ate pereuntes. SEN. contr. exc. 10, 6 si bene furto evertuntur urbes, quanto melius -antur! (*Sen. contr. 10, 6, 2* servantur). SERV. Aen. 6, 772 querceam ... coronam accipiebant qui in bello civem -assent. 12, 538 quem Turnus interimit, fortitudo sua -are non potuit. SCHOL. Hor. carm. 3, 8, 1 hac ... die se casu arboris commemorat -tum et servatae salutis uti festivo. AVG. civ. 3, 21 p. 132, 28 D. *patriam* -vit *Scipio* (*antea*: salvam et liberam reddidit). epist. 140, 28 ut *deus* Noe -ret de diluvio, Loth de caelesti incendio, Isaac de imminenti gladio *eqs.* *β apud Christianos a pernicie, quae animis peccatorum vel infidelium imminet*: TERT. bapt. 1 p. 201, 4 qua *aqua* ablutis delictis ... in vitam aeternam -amur. 5 p. 205, 13 immundus *diabolus* emundat, perditor -at, damnatus absolvit. carn. 14 l. 14 qui *Christus* solus hominem -ret (*antea*: homo perierat, hominem restitui oportuerat). adv. Iud. 13, 19 duritia huius saeculi mersa in profundo erroris et a ligno Christi ... in baptismo -atur. adv. Marc. 4, 12 p. 455, 12 in causa animae -andae (p. 456, 19. ITALA Luc. 6, 9 [Tert. adv. Marc. 4, 12 p. 455, 17] licetne sabbatis ... animam -are an perdere? [*gr. σῶσαι, cod. a al.* = *Vulg.* salvam facere, *cod. c al.* salvare]. *al.*). paenit. 7, 13 pigeat sane peccare rursus, sed rursus paenitere non pigeat; pudeat iterum periclitari, sed iterum -ari neminem pudeat. pudic. 22 p. 272, 4 in ipsa passione -vit latronem. scorp. 6 p. 156, 10 qui gaudeamus -ti (*antea*: evulsum hominem de diaboli gula ... vocaverat in salutem). ITALA Matth. 24, 22 (Cypr. Fort. 11) non -retur omnis caro (*gr. ἐσώθη, cod. l al.* = *Vulg.* fieret salva). Rom. 6, 18 (cod. q *al.* = VVLG.) a peccato. 8, 21 (cod. g *al.* = VVLG.) creatura -bitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum dei ([*gr. ἐλευθερωθήσεται*]. LACT. inst. 7, 15, 4 -bit ... plebem suam de ... s. mundi. FVLG. RVSP. praedest. 3, 18 de qua s. *peccati*). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 2 p. 811, 10 ut per illum *Iudam* mundus et gentium populus passione domini -retur. PACIAN. epist. 3, 24 p. 92 Noe ... et Daniel et Iob filios et filias -are non potuerunt (*cf.* AVG. civ. 21, 27 p. 551, 30 D. ut sancti ... tricenos homines -ent. VICT. VIT. 3, 22 *martyr* suo sancto exemplo ... suam patriam -vit). AVG. epist. 194, 28 nemo -at venundatos sub peccato a vinculis captivitatis nisi gratia redimentis.

2 *a se ipso tamquam onere* (*fere i. q. e potestate dimittere, relinquere sim.*): a *in vita publica* (*exempla quaedam ad p. 1305, 48 referri possunt, si quidem sola vectigalium remissio intellegitur*): CATO or. frg. 33 (161 M.) tit. de Macedonia -anda (*cf. Spart. Hadr. 5, 3* omnia trans Eufraten ac Tigrim reliquit exemplo, ut dicebat, Catonis, qui Macedonas liberos pronuntiavit, quia tueri non poterant [poterat *Bährens*]). CIC. Verr. II 2, 76 -et Byzantios. dom. 23 Pisoni ... populos liberos multis senatus consultis, etiam recenti lege ... -tos vinctos et constrictos tradidisti (Phil. 5, 12). prov. 7 civitas libera et ... a senatu et a populo Romano -ta (Phil. 3, 30 qui ... vendiderit immunitates, civitates -verit, provincias ... ex imperii populi Romani iure sustulerit. off. 3, 87 quas c. L. Sulla ... -visset, ut eae rursus vectigales essent). 10 vectigales multos ac stipendiarios -vit. Att. 16, 16, 11. NEP.

[*Bader*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Pelop. 1, 3 neque ... arcem Thebanis reddiderunt *Lacedaemonii*, quod ... satius ducebant eos obsideri quam -ari. LIV. 32, 10, 4 quas *urbes* ipse *Philippus* cepisset, eas -turum; quae sibi traditae a maioribus essent, earum ... possessione non excessurum. 32, 33, 7 *Rhodii postulabant* praesidia deduci ab Iaso ... et -ari omnia Asiae emporia portusque *a Philippo* (*Polyb. 18, 2, 4* παραχωρεῖν ... τῶν ἐμπορίων καὶ λιμένων). 33, 31, 8 Quinctius *dixit* -andam omnem Graeciam (*Polyb. 18, 45, 9* ἐκχωρητέον ... πάντων τῶν τόπων καὶ πάσας ἐλευθερωτέον τὰς πόλεις), ... si fidem facere *vellent* ad -andam Graeciam (*ibid.* ἕνεκεν ... τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας), non ad transferendum a Philippo ad se imperium sese mare traiecisse. 39, 33, 4 iisdem *legatis Romanis* mandatum, ut ab Aeno ... praesidia deducerentur maritimaque omnis Thraciae ora a Philippo et Macedonibus -retur (*Polyb. 22, 11, 4* τὰς φρουρὰς ἐξάγειν ... καὶ ... ἀποβαίνειν ἀπὸ τῶν ... τόπων). EVTR. 3, 21, 1 ipse *Hannibal* a Carthaginiensibus redire in Africam iubetur ...; ita ... ab Hannibale Italia -ta est (*vertit Paeanius* ἀπεχώρησε). **b** *peculiariter dicta*: LIV. 6, 16, 8 amotus ... terror et linguam et animos -verat hominum. CELS. 4, 29, 1 *vis pestifera* ut illas partes *corporis* -at, sic hanc ... prehendit. CVRT. 10, 2, 27 (*Alexander ad milites*) neminem teneo: -ate oculos meos *abeuntes*. PLIN. nat. 5, 58 ut quaeque -ta est terra *Nilo cedente*, seritur (*cf. p. 1306, 83*). QVEROL. p. 51, 6 R. (*ad Euclionem*) thesaurum servasti vivus, -asti mortuus.

C *appendix stilistica* (*ad A et B*): **1** *indicatur id (is), a quo quis (quid) -atur*: **a** *abl.*: α *nudo*: *rebus*: PLAVT. Asin. 659 Pseud. 204 TER. Andr. 351. *et passim.* *hominibus* (*ap.* CIC. *nonnisi per attractionem*): INSCR. Plin. nat. 7, 98. CIC. Tusc. 1, 48 gravissimis dominis, terrore ... ac ... metu (CVRT. 7, 6, 27 PANEG. 11, 3, 6). fam. 11, 8, 1 ut ... rege, sic ... regno (12, 1, 1 ad Brut. 2, 7 [9, 5 Sj.], 1). MART. 9, 27, 11 PLIN. paneg. 42, 3 COD. Iust. 12, 40, 10, 3 (*a. 450/455*). β *c. praepos.*: ex: *rebus*: CIC. Verr. II 5, 23 VITR. 7, 3, 6 FEST. p. 142 SEN. dial. 3, 8, 3 PLIN. nat. 18, 41. *al.* *hominibus*: ITALA psalm. 43, 8 (cod. 304 *al.*). 68, 15 (cod. 325 *al.*; VVLG. ab). ab: *hominibus, deis*: CIC. div. in Caec. 55 rep. 2, 57 fam. 13, 52 ad Q. fr. 3, 1, 9 NEP. Thras. 1, 2. LEX Iul. de vi (Vlp. coll. Mos. 9, 2, 2). LIV. 2, 13, 10. 32, 21, 36. *et saepe.* *rebus*: CIC. Marcell. 13 (ab *om. pars codd., Klotz*). Tim. 19 Att. 10, 15, 4 PLANC. Cic. fam. 10, 9, 1 SALL. (?) rep. 2, 11, 3 LIV. 28, 40, 9. 42, 50, 9 VITR. 1, 7, 1. *et saepe.* de: *rebus* (*falsa var. l.* TER. Andr. 351): GAIVS inst. 3, 175 APVL. met. 7, 21, 5 TERT. bapt. 9 p. 208, 10 idol. 1 p. 30, 24 ieiun. 7 p. 282, 17 PS. PHILO antiq. 10, 1 AMBR. epist. 40, 25 AVX. Maximin. c. Ambr. 59 HIER. epist. 22, 5, 2. *al.* *hominibus*: ITALA psalm. 7, 2 (Sangerm.). 17, 12 (*ibid.*). 142, 9 (Veron.). FILASTR. 149, 6. **b** *gen.* (*rerum*): BELL. Hisp. 42, 2 LIV. 5, 28, 1. 41, 19, 6 FLOR. epit. 1, 26, 8 VLP. dig. 21, 1, 29, 1. 32, 50, 2 COD. Iust. 9, 51, 3 pr. (*a. 222/235*). *var. l.*: HYG. astr. 2, 9 p. 45, 17. **c** *inf.* (*respicitur crimen obiectum*): CIC. Mil. 47 -atur Milo non eo consilio profectus esse, ut insidiaretur ... Clodio. **d** *enunt. secund.* (*respiciuntur pericula imminentia*): MIN. FEL. 24 (23), 4 Iovem narrat *Homerus* (*A 398 sqq.*) Briareo -tum, ne a diis ceteris ligaretur (TERT. apol. 14, 3 ne ... vim ... experiretur, opera cuiusdam monstri -tum. EVGIPP. Sev. 1, 5. *al.*). VVLG. I reg. 14, 45 -vit ... populus Ionathan, ut non moreretur. **e** *adv.*: inde: ITALA deut. 24, 18 (Lugd. *al.*). AVG. civ. 14, 1 p. 3, 20 D. 21, 17 p. 521, 14 (*cf.* exinde 21, 12 p. 514, 26). pecc. orig. 29, 34 COMM. apol. 824. unde: IREN. 3, 20 (21 H.), 2 BARNAB. 14, 7. hinc: AVG. civ. 22, 22 p. 605, 9 D. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 70, 3 (*gr. I 1, 7 p. 80, 12* ἐντεῦθεν).

2 *indicatur effectus -andi*: **a** *praepos. c. acc.*: ad: CIC. fin. 3, 7, 2 AVG. civ. 10, 10 p. 417, 11 D. in: TERT. bapt. 1, 1 p. 201, 4. ITALA Rom. 8, 21 (cod. g *al.* = VVLG.). HIER. quaest. Hebr. in gen. p. 30, 5. *al.* **b** *acc.* (*sc. praedicative posito*): CYPR. epist. 76, 7 p. 833, 17 ut de istis tenebris ... nos ... integros et gloriosos deus -et. **c** *abl.*: ITALA Gal. 5, 1 (cod. f *al.* = VVLG.) libertate (*gr. dat.*) nos Christus -vit (*cf. 5, 13* in libertatem [-e *var. l.*] vocati. *dub.* (*contextu vix sano*): PAP. Corp. 104 II 17 om⟨ni⟩ immunitate -ti apsolutique sint (in omnem immunitatem *coni. Lesquier*).

3 *indicatur instrumentum -andi*: *abl. passim.* in *c. abl.* (*sec. graec.*): ITALA iud. 6, 37 (Ambr. spir. 1 prol. 5) in manu mea ... populum -bis (VVLG. per manum meam). psalm. 30, 2 (cod. 333 *al.*) in tua iustitia -a me et eripe me ([cod. 136 Cas. per iustitiam tuam]. *eadem* 70, 2 [cod. 304 *al.*; in *om.* HIER. psalt. sec. Hebr. 71, 2]). 53, 3 (Sangerm.) in nomine tuo salvum me fac et in virtute tua -a me ([*gr.* κρῖνον, *Hier. psalt. sec. Hebr. 54, 3* ulciscere]. PS. PHILO antiq. 27, 7 non multitudine militiae neque in v. equitum -at dominus). 76, 16 (Veron. *al.*) -asti in bracchio tuo populum tuum. I Macc. 3, 18 (rec. L cod. XG = rec. B) -are in multis viris aut in paucis (VVLG. iud. 7, 7). OPTAT. 3, 7 p. 89, 24 in passione Christi videretur ... populus -ari. HIER. psalt. sec. Hebr. 33, 16 non salvatur rex in multiplicatione exercitus, nec fortis -bitur in multiplicatione virtutis. VVLG. iud. 6, 15 in quo -bo Israhel?

4 *gerund.*: *in coniug. periphrastica passiva*: SALV. gub. 5, 61 -andus ... a deo ... non eris (*i.* -beris). *pro part. fut. act.*: VEN. FORT. Germ. 72, 196 crederes hominem ... se ipsum ... -andum (*i.* -turum).

5 *lusus verborum*: CIC. Att. 14, 14, 5 et -ti ab egregiis viris nec liberi sumus.

II *structura inversa 'aliquid' i. q. tollere, demere*: **A** *vario usu*: CIC. rep. 2, 59 cum sunt ... omnia nexa civium -ta (*sc. in aere alieno*) nectierque postea desitum (*cf. structuram sollemnem* [LIV.] perioch. 8 p. 14, 24 plebs nexu -ta est [*v. Liv. 8, 28, 1 sqq.*]). off. 1, 32 *promissa metu data* pleraque iure praetorio -antur, nonnulla legibus. LIV. 7, 21, 8 tarda ... nomina et impeditiora inertia debitorum quam facultatibus aut aerarium ... dissolvit ... aut aestimatio aequis rerum pretiis -vit, ut ... sine iniuria ... exhausta vis ingens aeris alieni sit. 26, 8, 5 non ad Romam obsidendam, sed ad Capuae -andam obsidionem ire (36, 25, 6 in obsidione -anda. *cf.* TAC. hist. 4, 37, 2 ad -andum Mogontiaci obsidium ducebantur [*4, 34, 1* solvere obsidium legionum]). VAL. MAX. 8, 1 absol. 12 crimen (*'malim* crimine eum' *Kempf, cf. p. 1307, 80*) libidinis confessio intemperantiae -vit. COLVM. 3, 3, 11 cum sola ea res (*sc. viviradices agro exemptas vendere*) omnem impensam terreni pretio suo (*abl. instr.*) -et. FRONTIN. (?) grom. p. 41, 26 uno edicto totius Italiae metum -vit. SCAEV. dig. 40, 5, 41, 1 aere alieno -to ([*postea*: aes a. exsolveretur]. CIL II 1957, 5 qui ... *pecuniam* d(edit), ut aes alien(um) rei p(ublicae) ... lib(eraret)). TERT. paenit. 3, 12 *voluntas* cum ... facti origo sit, non tanto potior ad poenam est quanto principalis ad culpam, quae *culpa* ne tunc quidem -atur, cum aliqua difficultas perpetrationem eius *culpae* intercipit. VLP. dig. 50, 12, 2 pr. res ..., quae vovetur, soluta ... -at vota. GRILL. rhet. p. 75, 14 M. in hoc statu paene videtur genus esse asystati ...; nam et reus et defensor legibus se niti dicunt; sed ita -atur asystaton, ut videatur, quae lex antiquior sit. FAVSTIN. trin. 5, 1 Iesus secundum carnem Christus factus est, quando primum forma illa servilis, quam acceperat de Adae peccato, -ta est. SCHOL. Stat. Theb. 6, 483 (505) 'Aonius nexūs ... exuit' habenarum nexum ... -vit. CONC.^{S} I 5 p. 325, 18 rec. Q deitas ... peccata -vit (*Migne gr. 26, 1057^{B}* λυτρούμενος, *rec. B* redemit).

B *in re medica*: VEG. mulom. 3, 10, 2 confectio ... -at passionem (passione *Lommatzsch, cf.* CHIRON 211 ex his ... passionibus ... -antur). DAMIG. lapid. 1 p. 164, 3 continuo partus (partu *ed.*) -bitur. 34 p. 190, 11 *lapis* dolorem -at (PS. APVL. herb. 88 l. 4 -at [tollit *var. l.*] et persanat). THEOD. PRISC. eup. faen. 17 singula accidentia propriis suis purgationibus -antur. 38 *medicamenta* caligines ... -verunt (detersit *cod. b. antea*: obscuritates ... expellimus). 74 *percussus* potionibus -antur. gyn. 28 quae *haemorragiae* ... difficile -tae sunt (-ti *var. l.*, difficiles -tu *ed. Gelenii*). ORIBAS. eup. 2, 1 A 34 Aa p. 439 radices ... antracas et serpentium morsos (-us *Ab*) et carcinon et omnibus pessimis passionibus -at (*om. gr.*, La andracas ... et ad serpentum percussum et ad carcinos et ab omnibus serpentinis passionibus -at). 4, 73 Aa p. 594 quae in⟨h⟩aeserant guttori (*sc. spina piscis*) -antur (*gr.* συνεφέλκεσθαι, *La* extrahi). syn. 3 add. p. 896, 9 serpentes ... de domo suffimugatus expellit et -at (*gr. 3, 14, 8* ἐξελαύνει). 9, 18, 19 Aa p. 312.

CAPVT ALTERVM: *notione deflexa i. q. transgredi, transnavigare* (*de ratione, quae intercedit inter sollemnem vocis usum et hunc, parum constat; cf. post alios Bendz, Echtheitsfrage ... Frontin. strat., 1938, 164 sqq.*): PETRON. 136, 9 ire extra casam coepi; necdum -veram cellulae limen, cum *eqs.* FRONTIN. strat. 1, 4, 13 Philippus nullo prohibente angustias freti -vit (angustiis *H*; *antea*: cum angustias maris ... transnavigare ... non posset). 1, 5, 3 si flumen -asset, cuius ripam hostes tenebant ([*postea*: occasionem ... f. traiciendi]. 4, 7, 28. HYG. fab. 257, 8 -to flumine). PASS. Perp. 11, 4 (2 coepimus ferri a quattuor angelis in orientem) et -to (-ti *var. l.*) primo mundo vidimus *eqs.*

deriv.: liberamentum, liberatio, liberator.

compos.: col-, 2. de-, di-, elibero. *cf.* 1. delibero. *Bader.*

cf. Onom. (Liberata).

līberta *v.* libertus.

***lībertās**, -ātis *f.* *a* 2. liber (*cf.* PRISC. gramm. II 128, 8. *al.*).

de scriptura: loeb- PAVL. FEST. p. 121 (*v. s.* 2. liber). leib- *in titulis et nummis rei publicae liberae* (*iuxta* lib-), *ceterum in cod. A* PLAVT. Poen. 1218. -erit- INSCR. numm. Mattingly-Sydenham IV 2 p. 92 n. 284 (*Sev. Alex. imp.*). V 1 p. 287 n. 206 (*Gallien.*). p. 216 n. 60 (*Claud. Goth. ut* p. 226 n. 184). p. 245 n. 65 (*Quintill.*). *plur. v. p. 1312, 8 sqq. 1316, 44 sqq.*: *gen.* -ium *e. g.* IVLIAN. dig. 29, 4, 22 pr. SCAEV. dig. 40, 7, 40, 7 VLP. dig. 40, 5, 4, 2 PAVL. sent. 4, 7, 3. -um *e. g.* GAIVS epit. 1, 1 pr. 4 COD. Iust. 6, 38, 4, 1^{b}. 7, 3, 1 INST. Iust. 2, 9, 6. 3, 11, 5. 6. *c. apicibus*: leíb- CIL I^{2} 1570, -tát- *ibidem et* R. GEST. div. Aug. 1 ORAT. imp. Claud. (Pap. Corp. 236) 1, 5. *notatur*: l PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 48 CIL IX 4681 INSCR. RevA. VI 10, 1937 p. 387 n. 174 adn. lib CIL II 4186. 4187 III 6753. 7061. 7287 XI 5032. 5435. *al.* liber CIL X 3875 XI 5435. libert CIL VI 8452 INSCR. numm. Sydenham n. 918 (*a. 57 a. Chr.*). Mattingly-Sydenham I p. 203 n. 31 (*a. 68/69 ut* p. 205 n. 57). II p. 308 n. 795 (*Traian.*). *al.* liberta CIL X 3875. libertat CIL XII 2396. NOT. Tir. 34, 32. *de notione et differentia* (*v. etiam p. 1315, 47 sqq. 1315, 71 sqq.*): FLORENT. dig. 1, 5, 4 pr. (= INST. Iust. 1, 3, 1) -s est naturalis facultas eius, quod cuique facere libet, nisi si quid vi aut iure prohibetur. ISID. diff. 1, 324 -s conditionis est, liberalitas vero beneficientiae et largitatis. *legitur inde a* NAEV., PLAVTO, ENN. [*confunditur in codd. imprimis c.* liberalitas (*passim, v. p. 1318, 82 sqq.*), ubertas (PLAVT. Poen. 1190 COLVM. 4, 20, 1 CASSIOD. var. 10, 33, 3).]

CAPVT PRIVS: *i. q.* ἐλευθερία (*item* GLOSS.; *quod ubi respondet, non adnotatur; imprimis respicitur status, sed qualitas animi significatur p. 1314, 36. 1316, 53, in vim actionis manumittendi vergunt e. g. p. 1311, 42 sq. nec non plur. p. 1312, 10. metonymias v. p. 1311, 58. 1313, 42. 1317,*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

5). *de ratione, quae intercedit c.* licentia: *iuxtaponitur*: Cic. Verr. II 3, 3 l. -emque (Flacc. 16 ac. 2, 30 ad Q. fr. 1, 1, 22. *al.*). Cypr. sent. episc. praef. p. 436, 5 -is licentia (*cf.* Sacr. Leon. 1104 -em licentiae). *distinguitur*: Cic. dom. 131 non -is . . ., sed l. rep. 1, 68 ex hac nimia l., quam illi solam -em putant. 3, 23 dicitur illa -s, est vero l. (*cf.* Qvint. inst. 3, 8, 48 quae in aliis -s est, in aliis l. vocatur). Liv. 2, 3, 3 l. quaerentes -em aliorum in suam vertisse servitutem (*cf.* 3, 37, 8 l. suam malle quam omnium -em. 27, 31, 6 -em . . . in suam l. verterat). 3, 53, 6 -i . . ., non l. 34, 2, 14 -em, immo l. Tac. dial. 40, 2 quam *l.* stulti -em vocant. hist. 2, 10, 1 in civitate discordi et ob crebras principum mutationes inter -em ac l. incerta. *sim. al.*

I *exempla notionem illustrantia*: **A** *spectat ad ius vel civile vel gentium*: **1** *negatur servitus singulorum hominum*: **a** *strictius respicitur status eius, qui potestati erili non subditus est* (*comprehensa civitate* Cic. Balb. 24 -e, id est civitate . . . donari [*ceterum v. vol. III 1240, 23 sqq.*]; *ea, quae ad potestatem patris, hostium sim. spectant, ad b relegavimus; cf.* Gloss.[L] V Aa l 343 -s: ingenuitas):

α sing.: (I) *in univ.* (*exempla selecta*): Naev. com. 74 (*loquitur servus*) quanto -em hanc hic superat servitus! (Varro Men. 174 servitutis et -is. Cic. Scaur. 38 -em a servitute . . . distinguendam. Liv. 28, 39, 5 ex servitute in -em [Fest. p. 340 Lex Salpens. (cil ii 1963) 2, 22 Venvl. dig. 46, 8, 8, 2 Gell. 2, 18, 9. *al.*]. Gaivs dig. 40, 12, 26 ex -e in servitutem [Vlp. dig. 3, 3, 39, 5. 47, 10, 11, 9. *al.*]. *sim. saepius*). Plavt. Capt. 300 patriam et -em perdidi (Cic. div. in Caec. 56 fortunas . . . -emque. Sen. contr. exc. 5, 7, 1. *al.*). 576 si huius . . . reconciliasso in -em filium (*cf.* Epid. 654 sororem in -em . . . opera concilio mea). 699 in -e est ad patrem in patria (Qvint. decl. 340 p. 342, 3 voluntate domini [*saepius ibidem*]. p. 343, 2 in -e est . . ., quisquis caret forma servitutis. *al. cf.* Plin. epist. 4, 10, 4 moretur . . . in -e [Scaev. dig. 40, 4, 29 Men. dig. 40, 12, 29 pr. Vlp. dig. 40, 12, 12, 1. *al.*]). Poen. 134 deberi tibi et -em et multas . . . gratias (Qvint. decl. 343 p. 355, 19. S. C. Rubr. [dig. 40, 5, 26, 7]. Ivlian. dig. 40, 5, 47, 2. 4 Pompon. dig. 40, 1, 13. *al.*). Stich. 751 fugit hoc -s caput (*respicitur pilleus. cf.* Pers. 5, 82 haec . . . -s, hoc nobis pillea donant. Inscr. RevA. VI 10, 1937 p. 387 n. 174 adn. l(ibertatis) p(illeus)). Cic. Caecin. 96 si -s adimi nullo modo possit (99 Val. Max. 6, 3, 3. *al.*). 100 civitas aut -s erepta. Alf. dig. 40, 7, 14 pr. non videri liberum esse *servum*, non enim pro -e . . . eam pecuniam dedisse (Gaivs dig. 40, 7, 31, 1 Vlp. dig. 4, 3, 7, 8. 12, 4, 3, 5 *ex Neratio. al. cf.* Sen. benef. 3, 27, 4 numeraverat [Vlp. dig. 16, 3, 1, 33 *ex Iuliano*]. Iavol. dig. 45, 1, 104 servus pro -e pactus est. *sim. al.*). 44, 7, 20 quamvis domini iussu servus piraticam fecisset, iudicium in eum post -em reddi oportet (Qvint. decl. 318 p. 249, 24 Gaivs dig. 47, 4, 2. Tryph. ad Scaev. dig. 34, 3, 28, 7 nemo . . . ex servitutis actu p. -em tenetur. Vlp. dig. 2, 14, 7, 18 *ex Marcello. al. cf.* Papin. dig. 14, 3, 19, 1 post -em . . . datam. 26, 2, 28, 1 post -em . . . redditam). Verg. ecl. 1, 27 *causa Romam videndi fuit* -s, quae sera . . . respexit inertem *eqs.* (*per prosopopoeiam ut*: Clavd. 8, 613 sollemnia ludit omina -s; . . . famulus . . . iugo laxatus erili *eqs.*). Liv. 24, 14, 8 -is auctorem eis *volonibus* non se fore solum *eqs.* Cels. dig. 35, 1, 49 legatum debebitur et -s obtingit (Gaivs dig. 40, 12, 25, 1 *et saepe apud iurisconsultos*). Ivlian. dig. 40, 7, 13, 2 *servus* alter cessando alterius -em impediet (Pompon. dig. 40, 6, 61 pr. [*ex Iuliano*]. Clem. dig. 40, 9, 24 [*ibid. ex Iuliano*]. Gaivs dig. 40, 9, 29 pr.). CIL II 4186 (= Inscr. Dessau 1868) pub(lici) vicesimae lib(ertatis) p(opuli) R(omani) ark(ario) p(rovinciae) H(ispaniae) c(iterioris) (4187. III 6753 p(rae)p(ositus). 7287 vi⟨li⟩cus, *gr.* εἰκοστῆς ἐλευθερίας ἰκονόμος. V 3351 familiae. *al.*). VI 772 tabul(arius) f(isci) lib(ertatis) et pec(uliorum) (8450 proc(uratori). 8515). *metonymice de hominibus liberis*: Vict. Vit. 1, 25 -em de servitute barbarica liberare (*antea*: multitudo captivitatis). (II) *locutiones ad manumissionem vel causam liberalem pertinentes* (*exempla notabiliora*): Plavt. Bacch. 828 tum -em Chrysalo largibere; ego adeo numquam accipiam (*vix de vinculis tantum demendis*). Epid. 726 tibi dabo . . . -em ([*cf.* 727 novo liberto, 730 liber esto]. Mil. 1213. Cic. Rab. perd. 31 servo. Liv. 2, 5, 9 -s et civitas data; ille primum dicitur vindicta liberatus. 22, 33, 2. 26, 27, 9. *al. cf.* 32, 22, 10 non -em modo, sed etiam patriam reddiderat. Vlp. dig. 1, 1, 4 est . . . manumissio de manu missio, id est datio -is). Cic. Balb. 24 servos . . . bene de re publica meritos . . . -e, id est civitate publice donari (Tac. ann. 15, 54, 2 Flor. epit. 2, 6, 30 Vlp. dig. 40, 5, 26 pr. *al.*). Varro ling. 6, 64 'adserere manu[m] in -em', cum prendimus ([*in eodem veriloquio*: Fest. p. 340 sertorem . . . dictum a prendendo, quia ⟨cum⟩ cuipiam adserat manum educendi eius gratia ex servitute in -em, vocetur adsertor]. Liv. 3, 45, 2. Qvint. decl. 311 p. 223, 2 [*cf. p. 222, 24* testamento omnes servos manumisit]. Svet. Vit. 10, 2 Vlp. dig. 47, 10, 11, 9. *al.*). Liv. 3, 44, 5 clienti negotium dedit *Appius*, ut virginem in servitutem adsereret neque cederet secundum -em postulantibus vindicias (3, 44, 12 det. Pompon. dig. 1, 2, 2, 24 dixisset. *cf.* Liv. 3, 56, 4 te ab -e in servitutem . . . vindicias non dedisse [3, 57, 5]. Ascon. Corn. p. 60, 21 qui contra -em v. dederit). 3, 45, 11 me vindicantem sponsam in -em (3, 48, 5. 41, 9, 11 ⟨qui⟩ manumitteretur, in -em vindicaretur. Traian. Plin. epist. 10, 66, 2 Vlp. dig. 40, 12, 3 pr. *al. cf.* Scaev. dig. 40, 4, 59, 2 -em sibi vindicare [Vlp. dig. 36, 1, 23, 1 Pavl. dig. 26, 2, 32, 2. 29, 1, 40, 1]). Lex Salpens. (cil ii 1963) 2, 22 si quis . . . servom suom . . . ex servitute in -e⟨m⟩ manumiserit *eqs.* Qvint. decl. 380 p. 424, 24 aeger a servo, cui -em scripserat, venenum petit (p. 425, 3 Vlp. dig. 29, 2, 71 pr. *cf.* Ivlian. dig. 40, 7, 13 pr. si testamento . . . adscripserit ei -em [Call. dig. 48, 10, 15, 2 testamento codicillisve. *al. nude*: Vlp. dig. 24, 1, 21, 1. 36, 1, 18, 3. *al.*]). Ivlian. dig. 40, 4, 17, 2 -s relicta est (40, 4, 18, 1. Pompon. dig. 40, 4, 11 pr. fideicommissa. 40, 4, 41 pr. 2. 40, 5, 34 pr. fideicommisso. *al.*). Scaev. dig. 4, 3, 32 ad -em vindicta manumittendo perduxerat.

β plur.: (I) *iocose ponitur per hyperbolen*: Plavt. Cas. 504 tribus non conduci possum -bus, quin ego illis . . . comparem magnum malum. (II) *spectat ad complures manumittendos* (*saepe de ipsa actione: syn.* manumissio Cod. Theod. 15, 14, 13 Lex Visig. 5, 7, 2; *ex iurisconsultis selecta tantum exempla afferuntur*): Tac. ann. 15, 55, 2 pecunias et -es servis . . . dono datas (Ivlian. dig. 40, 9, 7 pr. 42, 8, 15. Pompon. dig. 40, 4, 40, 1 fideicommissas. 50, 16, 120 legata et -es. Afric. dig. 40, 9, 8, 1. *al. cf.* Ivlian. dig. 40, 5, 47 pr. fideicommissae -es praestari [Vlp. dig. 25, 6, 1, 11 fideicommissarias. *al.*]). Iavol. dig. 32, 77 cum . . . legata repetuntur, -es etiam continentur (Pavl. dig. 50, 16, 80). Ivlian. dig. 29, 4, 22 pr. legatorum . . . et -ium ratio habenda est. 35, 2, 87, 3 -es competent, legata tota praestabuntur (Scaev. dig. 40, 7, 40, 7 legata . . . et -es. Vlp. dig. 40, 4, 32. 40, 5, 4, 2. 40, 5, 24, 11 neque directas -es . . . neque fideicommissarias. *al. cf.* Ivlian. dig. 35, 2, 87, 3 valent [Vlp. dig. 5, 2, 8, 16 ipso iure non valent]. Gaivs dig. 49, 14, 14 cum . . . -es et legata maneant. Vlp. dig. 5, 2, 29, 2 -es atque legata . . . suam habent potestatem. *sim. al.*). 40, 5, 47, 1 non inique senatus consulto -bus succurretur (*cf.* Vlp. dig. 40, 5, 26, 1 subventum fideicommissis -bus). 40, 9, 7 pr. optineri non potest, quo minus lege -es interpellarentur (*cf.* Afric. dig. 40, 9, 8, 1 impediuntur [Marcian. dig. 40, 9, 11, 1. *al.*]. Vlp. dig. 5, 2, 8, 9 Falcidia . . . -es non minuit). Gaivs epit. 1, 1 pr. tria sunt genera -um (*inst. 1, 12* libertinorum, *Ulp. reg. 1, 5* libertorum), quia liberti aut cives Romani sunt aut Latini aut dediticii (1, 1, 4). *al.*

γ c. adi. vel partic. (*exempla notabiliora ad α et β pertinentia*): Liv. 24, 15, 6 dubiam (Ivv. 7, 116 Pompon. dig. 31, 11 pr. Pavl. dig. 40, 12, 24, 4 *ex Mela, opp.* certae). 34, 36, 6 inrita (Papin. dig. 40, 9, 25. *cf.* Ivlian. dig. 42, 8, 15 rata [Gaivs dig. 29, 5, 9]. Vlp. reg. 17, 3 -es et legata . . . salva). Sen. dial. 7, 24, 3 iustae (*v. p. 720, 16 sq.*). S. C. Iunc. (dig. 40, 5, 28, 4) fideicommissam (Ivlian. dig. 40, 5, 47 pr. 4 Pompon. dig. 40, 4, 40, 1. 40, 5, 8 Marcell. dig. 40, 5, 56 Scaev. dig. 40, 1, 41, 5. *al. cf.* fideicommissaria *vol. VI 1, 654, 39 sqq.*). Svet. Vesp. 16, 3 gratuita (Cod. Iust. 6, 7, 1 *a. 214*). Ivlian. dig. 29, 7, 2, 2 directa (*v. vol. V 1, 1254, 4 sqq.*). Gaivs inst. 1, 26 pessima . . . -s eorum est, qui dediticiorum numero sunt (*cf. l. 50*). Cod. Iust. 2, 30, 1 (*a. 197*) indebitam. Mod. dig. 35, 1, 53 puram (Cod. Iust. 7, 2, 4, 1 *a. 215*). Cod. Iust. 7, 14, 3 (*imp. Philipp.*) ingenuam (Novell. Anth. 1, 2 Drac. laud. dei 3, 347). Cod. Theod. 5, 7, 2, 1 (= Iust. 8, 50, 20, 2 Const. Sirmond. 16) incolumem. 9, 9, 1, 2 (= Iust. 9, 11, 1, 2) nuda. Interpr. cod. Theod. 4, 8 (7), 1 integra et plena ([directa Cod. Theod.]. Cod. Iust. 7, 7, 1, 2 Vita Caes. Arel. 1, 38). 9, 24, 1 Latinam (Salv. eccl. 3, 33 Cod. Iust. 7, 6 rubr. *al. cf.* Salv. eccl. 3, 31 Romana [Cod. Iust. 7, 6, 1, 1c -em et civitatem R. 7, 6, 1, 4. 8]. Cod. Iust. 7, 5 rubr. dediticia [*cf. l. 42*]. *de eisdem tribus generibus*: Inst. Iust. 1, 5, 3 maiorem . . . minorem . . . inferiorem). Cod. Iust. 7, 7, 1, 1b legitimam (Gloss. l. -s: νόμιμος ἐλευθερία). 7, 15, 2 in ecclesiasticis -bus.

b *latius*: Enn. ann. 200 (*Pyrrhus ad Romanos captivos*) quorum virtuti belli fortuna pepercit, eorundem me -i parcere certumst (*de eis, qui in hostium manibus sunt, ut e. g.*: Sen. contr. exc. 8, 4, 2 non aliud Scaevolae Mucio . . . capto contra Porsennam regem -em reliquit quam vilitas sui. Cvrt. 5, 3, 15 omnes et deditos et captos [et] -e atque immunitate donavit). Liv. 34, 2, 14 omnium rerum -em, immo licentiam . . . desiderant *mulieres petentes, ut lex Oppia abrogetur* (*de statu mulierum viris non subiectarum ut*: 34, 7, 12 numquam salvis suis exuitur servitus muliebris, et ipsae -em, quam viduitas et orbitas facit, detestantur. Tert. uxor. 1, 7 l. 11 quid -em oblatam tibi *morte mariti* iterata matrimonii servitute fastidis? Hier. epist. 22, 16, 3 maritorum expertae dominatum viduitatis praeferunt -em. 54, 13, 1 viduarum . . . -e. Cod. Theod. 3, 1, 7 pr. [= Iust. 5, 4, 18 pr.] viduae . . . etiamsi emancipationis -e gaudent). Sen. contr. 2, 5, 12 occidi tyrannum, -em tibi reddidi (*i. liberando e carcere ut*: Hier. epist. 1, 15, 3 imperatorem . . . adit . . ., ut *mulierem* redditam vitae redderet -i). Stat. silv. 5, 2, 69 quem non corrupit . . . novae . . . -s properata togae? (*cf. de liberis emancipatis*: Marcell. dig. 37, 12, 4 patri, qui filium emancipavit, de his, quae -is causa imposita fuerint, praetor nihil edicit *eqs.* [*sim.* Tryph. dig. 37, 15, 10]. Vlp. dig. 35, 1, 92 neque . . . praetor . . . eos *liberos* ad -em tuetur ut servos. Cod. Theod. 8, 14, 1 [*sim.* Iust. 8, 49, 1] filios contumaces . . . emancipatione rescissa damno -is immeritae multare. *al. per comparationem*: Tac. ann. 14, 1, 1 *Neronem* pupillum vocare, qui iussis alienis obnoxius non modo imperii, sed -is etiam indigeret). Qvint. inst. 7, 3, 27 addictus recepta -e ingenuus fit (Calp. decl. 14 numquam sperat -em). Novell. Valent. 31 pr. *colonus* -em, quam nascendo non habuit, fugae sibi adsiduitate defendens (*item de colonis*: Cod. Iust. 4, 21, 19 pr. coloni . . . sibi iniquam forte -em vindicantes. 11, 48, 22, 3 filius *coloni* longinqua -e abutendo *eqs.* 11, 48, 23 pr. nec adscripticiae condicione suppositus . . . aliquis sibi vindicet -em. *al.*). Cod. Iust. 10, 32, 67 pr. -em sibi curialis competere condicionis (*cf. ibid.* 3 curiae -em).

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *per similitudinem*: **a** *negatur servitus rei publicae civiumque, qui indicantur passim per gen. vel adi.* (*exempla notabiliora*): *α respiciuntur res externae*: ENN. scaen. 137 (*loq. Praxithea*) -em paro, quibus servitutem mea miseria deprecor. CATO orig. 95[b] *Rhodienses* ne sub . . . imperio nostro in servitute nostra essent, -is suae causa in ea sententia fuisse arbitror. CIL I² 725 restitutei in maiorum leibert⟨atem⟩ ([*gr.* δημοκρατίαν]. AMM. 30, 7, 9 SVLP. SEV. chron. 1, 24, 3. *cf.* LIV. 29, 21, 7 iis -em . . . restituere [35, 36, 7. 39, 34, 3 VELL. 2, 18, 3. *al.*]). CIC. inv. 2, 168 classis, nautae, milites, socii, quibus rebus incolumitatem ac -em retinent civitates (VEG. mil. 3, 10 per *artem bellicam*). Verr. II 5, 114 -e, quam vos sociis dedistis, hac ille in . . . supplicio miserrimae servitutis abusus est (Att. 6, 1, 15. LIV. 31, 31, 15 *iuxta*: pacem [perioch. 15]. 33, 34, 10. *al. cf.* 34, 49, 11 redditam [TAC. ann. 12, 58, 2 -s adempta. *al.*]). Font. 27 *Gallia in Fontei calamitate* prope suam immunitatem ac -em positam esse arbitrabatur (LIV. 38, 48, 4 civitatibus datis. SEN. benef. 5, 16, 6 -em cum i. reddiderat). Flacc. 71 Graecorum -e gaudes; . . . cur his *Apollonidensibus* per te frui -e sua . . . non licet? (FLOR. epit. 2, 7, 13 avita -e. *cf.* LIV. 34, 22, 4 Graecia simul pacis -isque perfruens bonis). Pis. 90 ereptam -em populis (CAES. Gall. 1, 17, 4 SEN. clem. 1, 1, 2. *al. cf.* LIV. 33, 38, 6 raptam). nat. deor. 3, 49 pugnantes pro patriae -e ceciderunt (CVRT. 6, 1, 8 FLOR. epit. 1, 11, 5. 3, 10, 4. *al. cf.* LIV. 2, 23, 2 dimicantes [10, 16, 4. 36, 17, 13]. 7, 25, 6 laturos arma. 33, 33, 5 bella gerat [34, 32, 3]. *sim. al.*). off. 3, 48 *ut* -em . . . Graeciae classe defenderent (PLANC. Cic. fam. 10, 8, 6 *iuxta* salutem. SALL. or. Lep. 4 LIV. 3, 10, 14. 10, 31, 14. *al. cf.* 33, 12, 2 tuendae simul pacis -isque [33, 20, 11. 37, 54, 17 ab servitio regio. 37, 54, 25. *al.*]. EPIST. imp. Constant. [CIL III 7000] 3, 13 -is . . . privilegium custodire). CAES. Gall. 7, 1, 5 qui . . . Galliam in -em vindicent (civ. 2, 21, 1 HIRT. Gall. 8, 1, 3. NEP. Epam. 8, 4 universam Graeciam. *al. cf.* CAES. Gall. 7, 76, 2 -is vindicandae [LIV. 34, 59, 5 a Philippo. *al.*]. LIV. 8, 5, 4 armis . . . adserere Latium in -em. QVINT. inst. 6, 5, 8 in adserenda -e rei publicae). LIV. 25, 28, 3 quin . . . Siculis cetera cum -e ac legibus suis servarentur (27, 21, 8. 31, 31, 7). 27, 30, 5 regnum *Philippi* . . . grave -i futurum (*cf.* 33, 12, 10 -i Graeciae videri graves Macedonum reges). 34, 23, 5 Athenienses, -is quondam duces et auctores (34, 25, 9 *item iuxta* ducem. 36, 31, 5. 38, 32, 8. *al. cf.* 35, 46, 11 vindice -is [CIL III 7061 *de imp. Claudio*. PANEG. 3, 6, 1. SVLP. SEV. chron. 1, 27, 2 et hostium ultorem. *al.*]. SEN. contr. 9, 1, 4 Persicae potentiae vindex, -is publicae adsertor). 39, 37, 13 specie . . . aequum est foedus; re apud Achaeos precaria -s, apud Romanos etiam imperium est. LVCAN. 10, 25 (*per prosopopoeiam*) sibi -s umquam si redderet orbem (27 terras tot posse sub uno esse viro). *metonymice de ipso homine, fere -is vindice*: ARATOR ad Vigil. 3 publica -s, sanctissime papa Vigili *eqs.* *β respiciuntur res internae*: TER. Ad. 183 (*loris caeditur leno*) hicin -em aiunt esse aequam omnibus? ([*175* regnumne . . . hic tu possides?]. CIC. rep. 1, 47 SALL. [?] rep. 2, 11, 2 LIV. 4, 5, 5. 34, 54, 5 QVINT. decl. 301 p. 185, 17. *al. cf.* CIC. or. frg. A VII 51 Porciam *legem* principium iustissimae -is. LIV. 26, 2, 16 imparem). CATO or. inc. frg. 19 (252 M.) iure, lege, -e, re publica communiter uti oportet (CIC. leg. agr. 2, 86 suo iure -eque. NEP. Milt. 8, 3. *cf.* CIC. fam. 11, 12, 2 abuti). ACC. praetext. 40 Tullius, qui -em civibus stabiliverat (CIC. Catil. 4, 19 LIV. 5, 12, 8. *cf.* 6, 37, 10 stabilem -em). RHET. Her. 4, 13, 19 -s sublata est (CIC. leg. agr. 2, 24 lege. 2, 29 omne vestrum ius, potestas -sque. 2, 75. *cf.* Verr. II 4, 146 eripi -em [leg. agr. 2, 15. rep. 1, 28 civibus suis. SALL. (?) in Tull. 5 omnium. *al.*]. Manil. 11 imminutam. Rab. perd. 13 violare. dom. 116 oppressa [130 SALL. or. Phil. 3. 6. *al.*]. *sim. saepius*). CIC. Verr. II 3, 6 civium Romanorum iura ac -em sanctam (LIV. 3, 52, 4). 5, 160 quasi luce -is et odore aliquo legum recreatus (Rab. perd. 13). 5, 162 nomen dulce -is (LIV. 24, 21, 3. *cf.* CIC. Catil. 4, 16 dulcissima. POLLIO Cic. fam. 10, 31, 3 iucunda. LIV. 1, 17, 3 -is dulcedine. *sim. al.*). Cluent. 146 (*de legibus*) fundamentum -is (AMM. 14, 6, 5. *cf.* CIC. Cluent. 155 -em . . . legibus obtinemus. leg. agr. 2, 102 -s in legibus *consistit*). leg. agr. 1, 17 -is . . . recuperandae spes (2, 75 Phil. 2, 27. 28. 3, 19. 29. *et saepius. cf.* recipere BRVT. [?] Cic. ad Brut. 1, 16 [9, 24 Sj.], 6 SALL. or. Lep. 27). 2, 4 vindicem . . . -is (Sest. 144 Phil. 2, 30 de orat. 2, 199. *al. cf.* leg. agr. 2, 15 praesidem -is custodemque [2, 25. Rab. perd. 12 defensorque. LIV. 6, 37, 2. *al.*]. Rab. perd. 27 parentem. Phil. 10, 18 adiutores. MAT. Cic. fam. 11, 28, 3 auctores [LIV. 34, 41, 3 QVINT. decl. 329 p. 296, 3. *al.*]. BRVT. Cic. ad Brut. 1, 11 [9, 19 Sj.], 1 propugnatorem. LIV. 8, 34, 3 L. Brutum conditorem Romanae -is. *sim. al.*). 2, 9 -em propriam generis ac nominis vestri *sc. Quiritium* (Phil. 6, 19 populi Romani. *cf.* Pis. 15 huic . . . populo . . . insita). 2, 16 traditam -em . . . consule adiutore defendere (Sest. 86 Phil. 3, 37. 39. 4, 1. 8. *al. cf.* Rab. perd. 10 munitam [dom. 80]. Sest. 137 tueri [Vatin. 24 Phil. 4, 2. 10, 23. *al.*]. *sim. saepius*). Flacc. 16 *Graecia* concidit -e immoderata ac licentia contionum (ad Q. fr. 1, 1, 22. *cf.* rep. 1, 68 nimia, maxima. 2, 55 modica. PS. SEN. mon. 162 immodica). 25 patriae in -em vindicandae (Brut. 212 rem publicam. rep. 1, 48 fam. 2, 5, 2. *et saepe. cf.* SVET. Cal. 60 in asserenda -e [Claud. 10, 3]. FLOR. epit. 1, 9, 1 ad vindicandum -is . . . decus). *al.* *per prosopopoeiam* (*cf. p. 1311, 46sq. 1315, 29. supra l. 41 et sub III*): CIC. Planc. 33 ubi illa antiqua -s, quae malis oppressa civilibus extollere iam caput . . . debebat? Phil. 3, 28 hodierno die primum . . . in possessione[m] -is pedem ponimus (*cf.* rep. 1, 47 nulla alia in civitate, nisi in qua populi potestas summa est, ullum domicilium -s habet. LVCAN. 7, 433 fugiens civile nefas . . . -s . . . recessit. 7, 580 -s ultima mundi quo steterit ferienda loco). off. 2, 24 timefacta -s. SALL. or. Macri 12 vis tribunicia, telum a maioribus -i paratum (*cf.* SIL. 14, 107 saevit in armis -s *eqs.*). SEN. benef. 5, 15, 6 obmutescat inter militaria signa -s. dial. 9, 5, 3 *Socratis* -em -s *Atheniensium* non tulit. LVCAN. 2, 303 non ante revellar exanimem quam te complectar, Roma; tuumque nomen, -s, et inanem persequar umbram. 3, 114 viribus an possint obsistere iura, . . . -s experta. 7, 696 par, quod semper habemus, -s et Caesar erit. TAC. ann. 1, 74, 5 morientis -is (*cf.* PLIN. paneg. 57, 4 expirante). PLIN. paneg. 36, 4 eodem foro utuntur principatus et -s. 69, 5 illos ingentium virorum nepotes, illos posteros -is nec terret Caesar nec pavet.

b *negatur servitus rerum* (*accedit gen. separat.*: partis servitutis PROC. dig. 8, 6, 16, servitutis IVLIAN. dig. 8, 2, 32, 1 VLP. dig. 23, 5, 6 PAVL. dig. 41, 3, 4, 28): PROC. dig. 8, 6, 16 si quis . . . ius aquae ducendae non ducendo eam amisit, . . . commodum eius est, per cuius fundum id iter aquae ⟨est⟩, quod non utendo pro parte unius amissum est; -e enim huius partis servitutis fruitur. IVLIAN. dig. 8, 2, 32 pr. si aedes meae serviant . . . aedibus Publii Maevii, ne altius aedificare mihi liceat, . . . -em adversus Publium Maevium usucapiam (*ibid.* 1 POMPON. dig. 8, 2, 7 GAIVS dig. 8, 2, 6 PAPIN. dig. 8, 4, 17. PAVL. dig. 8, 6, 18, 2 -em aedium suarum. 41, 3, 4, 28). PAPIN. dig. 8, 3, 34 pr. quoniam non personae, sed praedia deberent, neque adquiri -s neque remitti servitus . . . poterit. VLP. dig. 23, 5, 6 nec -s servitutis urbano praedio dotali debitae competit, ne per hoc deterior condicio praedii fiat. PAVL. dig. 41, 3, 4, 28 -em praestat sublata servitute *usucapio* (*ibid. saepius*).

B *usu vario*: **1** *de hominibus et eorum actionibus sim.*: **a** *in dicendo, scribendo* (*accedit gen.* orationis PLAVT. Bacch. 168, dicendi CIC. Cluent. 118. dom. 22 [*? v. l. 44*]. PANEG. 2, 2, 4 tacendique. *al.* [*item gerund.*: CIC. de orat. 3, 19 leg. 1, 36 fam. 9, 22, 1 VERG. Aen. 11, 346. *et saepe*], vocis CIC. Sest. 14 PVBLIL. I 62. *al.*, verborum CIC. Cael. 8 TREBON. Cic. fam. 12, 16, 3. *al.*, sermonum CIC. Cael. 49. *al.*, consilii CVRT. 6, 10, 26. linguae *ibid.* 7, 2, 37. *sim. passim*): *α neglegitur metus, moderatio, pudor* (*praeter statum liberum respicitur etiam qualitas animi, qui arbitrii alieni impatiens est, cf. p. 1316, 53; de usu v.* QVINT. inst. 9, 2, 27 haec *sc. exclamationes* quotiens vera sunt, non sunt in . . . forma *figurarum orationis* . . .; quod idem dictum sit de oratione libera, quam Cornificius [*Rhet. Her. 4, 36, 48*] licentiam vocat, Graeci παρρησίαν. quid enim minus figuratum quam vera -s? GLOSS. παρρησία): ① *in univ.* (*exempla selecta*): PLAVT. Bacch. 168 hactenus tibi . . . -s datast orationis; satis est; . . . tace. CIC. S. Rosc. 9 *me* his de rebus . . . neque satis libere vociferari posse intellego; nam . . . -i tempora sunt impedimento. dom. 22 quod ⌞ei *Catoni* dicendi⌟ (*Halm*, idem *codd.*, *temptaverunt alii alia*) . . . -em ademisses (*cf.* SEN. dial. 5, 35, 1 respondisse tibi servum indignaris . . .: deinde idem de re publica -em sublatam quereris, quam domi sustulisti [CVRT. 8, 4, 30 -e sublata]. CVRT. 7, 2, 37 -em linguae ab auribus credulis remoturus. AVG. civ. 2, 12 tit. auferendo -em poetis [*p. 67, 3 D.* poetis . . . negatam esse licentiam]). p. red. ad Quir. 24 mihi . . . neque in hominum voluntatibus pro re publica laedendis -em . . . defuturam ([*inde* PANEG. 3, 22, 3]. QVINT. decl. 338 p. 333, 15 nec huic -s ex fiducia deerat. AVG. civ. 6, 10 p. 267, 4 D.). Sest. 14 si asperius in quosdam homines invehi vellem, quis non concederet, ut eos . . . vocis -e perstringerem? (*item forma* '[cum] -e loqui': Brut. 267 multa cum -e dicebat [PHOEBAD. c. Arian. 16 l. 27 D.; *deest* 'cum': CIC. fam. 1, 9, 7 animoque maximo. AVG. civ. 15, 14 p. 87, 20 D. prophetantium -e]. TREBON. Cic. fam. 12, 16, 3 in quos tanta -e verborum incurreret. HOR. sat. 1, 4, 5 multa cum -e notabant. LIV. 42, 14, 8 -e intemperanti invectus in regem. VELL. 2, 71, 3 magna cum -e ominatus est. *sim. saepe*). 60 manere -em illam (*sc. Catonis in extraordinarias potestates invehentis*). Cael. 8 quantum a rerum turpitudine abes, tantum te a verborum -e seiungas. Planc. 33 -em equitis Romani se ferre non posse ([*antea*: asperius . . . locutus est . . ., immo liberius]. SEN. dial. 9, 5, 3. SVET. Vesp. 13 amicorum -em . . . lenissime tulit. *cf.* SEN. dial. 5, 13, 4 minime illam -*em* pati [*antea*: ius . . . obiurgandi]. *sim. al.*). Brut. 173 summa -s in oratione *Philippo erat.* ac. 2, 30 et licentiam. fam. 1, 9, 20 fructum cepisse . . . ex -e mea. TREBON. Cic. fam. 12, 16, 3 qui magis hoc Lucilio licuerit adsumere -is quam nobis? SEN. suas. 7, 2 quid provocatam . . . -e tirocinii tui (*i. Ciceronis*) Syllanam potentiam *referam eqs.*? *et saepe.* -s *vitium fit vel vitii similis est*: HOR. epist. 2, 1, 147 -s . . . lusit amabiliter, donec iam saevus apertam in rabiem coepit verti iocus (*cf.* SEN. contr. 10 praef. 5 *Labieni* -s tanta, ut -is nomen excederet et, quia passim . . . homines . . . laniabat, Rabies vocaretur). ars 282 in vitium -s excidit *comoediae*. QVINT. inst. 11, 1, 67 ut -is nostrae ratio reddatur, ne quis nos aut petulantes in laedendis iis . . . putet. 12, 9, 13 frequenter . . . species -is deducere ad temeritatem solet . . . periculosam (*cf.* AMM. 30, 4, 10 -em temeritas . . . imitatur). 12, 10, 73 specie -is insanit. TAC. hist. 1, 1, 2 malignitati falsa species -is inest. AMM. 14, 9, 6 -em . . . superbiam ratus. ⓘⓘ *accedunt adi. vel partic. notabiliora*: CIC. Sest. 60 maiorem (ac. 2, 30. VELL. 2, 71, 3 magna. *cf.* CIC. Brut. 173 summa. 267 multa [HOR. sat. 1, 4, 5. *al.*]. TREBON. Cic. fam. 12, 16, 3 tanta [SEN. contr. 10 praef. 5 MART. 6, 88, 3]. *sim. al.*). HOR. sat. 2, 7, 4 Decembri. LIV. 42, 14, 8 intemperanti (SEN. dial. 2, 19, 2). SEN. contr. 7, 8, 1 peri-

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

culosa. *ibid.* inhumana. VELL. 2, 68, 4 immodica et intempestiva (CVRT. 8, 2, 2). VAL. MAX. 6, 2 ext. 2 non solum fortis, sed etiam urbana. SEN. epist. 29, 1 promiscua. CVRT. 8, 5, 13 prompta -s invisa erat. QVINT. inst. 9, 2, 27 vera. 10, 1, 65 facundissimae. TAC. dial. 27, 3 antiqua. hist. 1, 85, 3 suspecta. ann. 4, 35, 1 impunita. TERT. pudic. 14 p. 247, 17 aperta[e]. ARNOB. nat. 4, 29 ingenua. HIL. c. Const. 6 apostolicam. AMM. 16, 10, 13 coalita. SCHOL. Cic. Bob. p. 159, 15 nimia. HIER. hom. Orig. in Luc. 27 p. 158, 24 prophetica. MACR. Sat. 2, 7, 2 asperae. SIDON. epist. 5, 8, 2 salsa.

β neglegitur regula sim. strictior: AETNA 91 debita carminibus -s ista (*sc. deorum facta fingens*), sed omnis in vero mihi cura. SEN. contr. 2 praef. 1 principia, argumenta, narrationes aride dicebantur, in descriptionibus extra legem omnibus verbis, dummodo niterent, permissa -s. QVINT. inst. 4, 1, 59 illud . . . manet, ne quod insolens verbum, ne . . . poetica licentia sumptum in principio deprehendatur . . .; iam calentibus *animis audientium* haec -s feretur *eqs.* 4, 2, 28 -s declamatoribus *est*, ut etiam secundo partis suae loco narrare videantur. 8, 3, 30 fingere *verba* . . . Graecis magis concessum est, qui sonis etiam . . . non dubitavērunt nomina aptare, non alia -e quam ⟨qua⟩ illi primi homines rebus appellationes dederunt. 8, 6, 20 numerorum . . . -s, *qua sing. pro plur. ponitur.* 8, 6, 30 *Cicero* usus est hac -e (*sc. antonomasia*). 10, 1, 28 non per omnia poetas esse oratori sequendos nec -e verborum nec licentia figurarum. 10, 5, 4 verba poetica -e audaciora (FAV. EVL. 19, 5 W. = p. 14, 4 H.).

b *in univ.*: *α pertinet magis ad statum*: Ⓘ *sing.*: Ⓐ *usu vario* (*exempla selecta*): NAEV. com. 10 potiorem . . . habui -em multo quam pecuniam (*nisi ad A*). PLAVT. Mil. 702 si istam (*sc. caelibis*) semel amiseris -em (*cf.* TIB. 2, 4, 2 [*per prosopopoeiam*] mihi servitium video dominamque paratam, iam mihi, -s . . ., vale. PROP. 2, 23, 23 -s . . . nulli iam restat amanti. LIV. 34, 2, 2 domi victa -s nostra impotentia muliebri). SCIP. min. or. frg. (32 M.) Isid. orig. 2, 21, 4 ex innocentia nascitur dignitas, ex dignitate honor, ex honore imperium, ex imperio -s (*liberam in re publica agendi facultatem significare videtur. cf.* CIC. Sest. 69 cum consules provinciarum pactione -em omnem perdidissent. *ibid.* voluntatem semper eandem, -em non eandem semper habuisse. prov. 39 ut C. Iulius . . . hanc provinciam tradat ei, cui minime vos velitis . . ., ei *senatui* ne -em quidem relinquat. *sim. al.*). CIC. Verr. II 3, 3 licentiam -emque vivendi (NOVELL. Maior. 6, 5 *viduae* lascivam v. eligunt -em. *cf.* CAES. Gall. 4, 1, 9 vitae [PORPH. Hor. sat. 1, 6, 114. HIL. in psalm. 2, 16 sensusque]). Cael. 43 partim nimia -s in adulescentia, partim profusa luxuries *eqs.* (*item vergit in vitium libidinis sim.*: PORPH. Hor. carm. 1, 19, 1 renovari sibi amorem . . . instinctu Veneris ac vini adiuvante etiam licentiae -e [*cf. Hor. ibid. 3* lasciva Licentia]. CAPITOL. Pius 3, 7 ob nimiam -em et vivendi facilitatem. PETR. CHRYS. serm. 2 p. 189^B voluptas luxuriae, adolescentiae -s. CASSIOD. in psalm. 48, 10 desperata -e luxuriant *peccatores. v. etiam l. 39*). parad. 34 quid est . . . -s? potestas vivendi ut velis (*item significat liberam voluntatem*: off. 1, 70 ut . . . -e [liberalitate *var. l.*] uterentur, cuius proprium est sic vivere ut velis. QVINT. decl. 318 p. 250, 25 plena . . . -s relicta est: darem utri vellem. HIL. trin. 7, 19 velle . . . naturae -s est). PVBLIL. B 5 beneficium accipere -em est vendere (*cf.* HOR. epist. 1, 10, 40 qui pauperiem veritus . . . -e caret, dominum vehet improbus *eqs.* QVINT. decl. 298 p. 178, 9 -em et ingenuum pudorem consumpsisti, *parasite* [*infra*: obiectis cibis in istam cecidisti servitutem]. TERT. apol. 39, 16 parasiti adfectant ad gloriam famulandae -is sub auctoramento ventris. AVIAN. fab. 37, 20 -em postposuere gulae). SEN. suas. 7, 3 (*ad Ciceronem*) adsere te potius -i et unum crimen inimico adice, fac moriendo Antonium nocentiorem (*item de morte*: SEN. Ag. 796 -s adest.: secura vive.: mihi mori est securitas. Phaedr. 139 fortem facit vicina -s senem. dial. 1, 2, 10. 1, 6, 7. 5, 15, 3. 4. *al.*). SEN. clem. 1, 15, 6 -em sententiae suae redemit (*dubium, utrum gen. an dat., sed v.* TERT. adv. Marc. 2, 9 p. 347, 21 comminatione moriendi, qua . . . regeretur s. -s. *cf.* arbitrii: anim. 20, 5. 22, 1. 38, 6. *et saepe* [*v. etiam p. 1316, 46*]. voluntatis: castit. 2 l. 36 HIL. in Matth. 10, 24 in psalm. 2, 16 GAVDENT. serm. 3, 16 G. *al.*). *vi corporea de libera mobilitate*: ANON. de mach. bell. 7 ut omni latere in hostem sagittas impellat sagittarii -em et manus imitata *machina*. *in interpret. vocis gr.* ἀπαλλαγή (*v. etiam p. 1318, 10*): CASSIOD. Ios. antiq. 1, 164 deus impedivit desiderium eius *Pharaonis* iniustum aegritudine . . .; cum . . . pro -e sacrificaretur *eqs.* (*gr.* περὶ ἀπαλλαγῆς).

Ⓑ *de -e, quam virtus, sapientia, doctrina praestant*: ENN. scaen. 302 ea -s est, qui pectus purum et firmum gestitat (*item definitur*: SEN. dial. 2, 19, 2 -s est animum superponere iniuriis *eqs.* epist. 37, 4 sapientia, quae sola -s est. 51, 9 quae sit -s, quaeris? nulli rei servire, nulli necessitati, nullis casibus, fortunam in aequum deducere. *sim. al.*). CIC. de orat. 2, 145 me . . . sapientia . . . in -em vindicabit. off. 1, 68 *gloriae cupiditas* eripit -em (liberalitatem *var. l.*), pro qua magnanimis viris omnis debet esse contentio; . . . vacandum . . . omni est animi perturbatione *eqs.* HOR. epist. 1, 18, 8 vult -s dici mera veraque virtus (*vituperatur ut* CYPR. patient. 2 p. 398, 16 insolens adfectatae -is audacia et exerti ac seminudi pectoris inverecunda iactantia *philosophorum*). SEN. dial. 2, 9, 4 salvis vitiis vestris haec sapienti -s quaeritur. 7, 3, 4 sequi perpetuam tranquillitatem, -em depulsis iis, quae aut irritant nos aut territant. 7, 4, 4 exeundum ad -em est; hanc non alia res tribuit quam fortunae neglegentia: tum illud orietur inaestimabile bonum, quies mentis in tuto conlocatae et sublimitas *eqs. al.* *in script. sacr.*: ITALA Rom. 8, 21 (cod. d *al.* = VVLG.; *item infra in epist. Pauli*) creatura liberabitur a servitute corruptionis in -em gloriae filiorum dei. I Cor. 10, 29 quid . . . -s mea iudicatur ab infideli (aliena *Vulg.*) conscientia? II Cor. 3, 17 ubi . . . spiritus domini, ibi -s. Gal. 2, 4 *falsi fratres* subintroierunt explorare -em nostram, quam habemus in Christo Iesu, ut nos in servitutem redigerent. 4, 31 non sumus ancillae filii, sed liberae: qua -e Christus nos liberavit. 5, 13 vos . . . in -em vocati estis . . .; tantum ne -em in occasionem detis carnis. Iac. 1, 25 (cod. ff, *cf.* VVLG.) qui . . . respexit in legem consummatam -is . . ., hic beatus erit in operibus suis (VVLG. Iac. 2, 12, *ubi* liberalitas *cod. ff*). I Petr. 2, 16 (Aug. spec. 44. *al.* = VVLG.) quasi liberi et non quasi velamen habentes malitiae -em, sed sicut servi dei. *inde apud ecclesiasticos*: MIN. FEL. 37, 1 quam pulchrum spectaculum deo, cum Christianus cum dolore *tormentorum* congreditur . . ., cum -em suam adversus reges . . . erigit *eqs.*! 38, 1 quod . . . sacrificiorum reliquias . . . contemnimus . . ., verae -is adsertio *est* (TERT. spect. 29 p. 27, 23 AVG. civ. 2, 29 p. 96, 10 D. lib. arb. 1, 109 -*s* nulla vera est nisi beatorum et legi aeternae adhaerentium *eqs.* NICET. fid. 2 verissimam). TERT. nat. 1, 4, 15 pro qua -*e* mori novimus. coron. 13 l. 37 si veram putes saeculi -em . . ., redisti in servitutem hominis, . . . amisisti -em Christi (*cf.* GAVDENT. serm. 11, 21 G. Christianae -is [PELAG. in Rom. 13, 1 AVG. doctr. christ. 3, 29. *v. etiam l. 25*]). adv. Marc. 3, 22 p. 415, 8 cum legis obligamenta et onera evangelica iam -e mutarent *apostoli* (*item opponitur legi veteris testamenti*: 5, 3 p. 575, 15 Christianam. p. 577, 7 ut . . . ex fidei -e iustificaretur homo, non ex legis servitute. 5, 4 p. 582, 5 IREN. 3, 10 [11 H.], 5 novam [nullam *codd., an* novellam*?*] -is dispositionem. 3, 12, 14 [17 H.] -is novum testamentum [4, 16, 5 = 4, 28 H. *cf.* 4, 33, 14 = 4, 55, 5 H. novi testamenti -s]. *sim. al.*). IREN. 3, 15, 3 apostoli -is. 3, 19 (20 H.), 1 per filium percipientes -em. CYPR. eleem. 1 p. 373, 9 *Christus* servivit, ut ad -em servientes extraheret. *al.* Ⓒ *de -e affectuum, virtutum, vitiorum* (*v. etiam p. 1315, 43*): CIC. de orat. 1, 226 etiam si corpora capta sint armis . . ., tamen suum ius atque omnium rerum impunitam -em tenere debeat *virtus*. SEN. dial. 11 (12), 19, 3 solent maerentes . . . -em dolori suo quaerere (*cf.* STAT. silv. 2, 1, 15 satiare malis aegrumque dolorem -e doma. PS. QVINT. decl. 18, 2 *impatientia* -e doloris exaestuat). LVCAN. 2, 145 data -s odiis. QVINT. inst. 11, 2, 45 ad libellum respicere vitiosum, quod -em neglegentiae (*dat.*) facit. TERT. nat. 1, 16, 3 incesta vestra pro sua -e . . . tota caeli conscientia fruuntur. anim. 41, 2 bonum in animo a malo oppressum . . . radiat inventa -e. adv. Marc. 4, 16 p. 470, 17 metu . . . ultionis omnis iniquitas refrenatur, ceterum passim emissa -e dominabitur.

Ⓘⓘ *plur.* (*per congruentiam c. aliis pluralibus factam*): TERT. anim. 24, 4 pro locis et pro institutionibus et pro corpulentiis ac valetudinibus et pro potestatibus . . . et pro -bus arbitrii ex accidentibus constant *affectus sim.* AVG. divers. quaest. 79, 1 p. 91 ut pro cupiditatibus et electionibus suis servitutes eorum *hominum* -esque distribuat *deus* (*per metaphoram locorum p. 1312, 10 sqq. allatorum*). SERM. Corp. Vind. 21, 2 p. 229, 22 totam requiem in illam futuram patriam reservemus et -es ac praesentium inlecebras ⟨ac⟩ cupiditates futurorum desideriis occupemus.

β pertinet magis ad qualitatem mentis, sc. amorem vel studium libere agendi: L. CRASS. or. frg. (41 M.) Cic. de orat. 3, 4 si L. Crassum vis coercere, haec tibi est excidenda lingua, qua vel evolsa spiritu ipso libidinem tuam -s mea refutabit (*cf.* LIV. 2, 56, 8 rudis in militari homine lingua non suppetebat -i animoque. 3, 41, 4 cum -s non ultra vocem excessisset. VAL. MAX. 6, 2 pr. -em . . . vehementis spiritus dictis pariter ac factis testatam . . . non excluserim; quae inter virtutem vitiumque posita *eqs.* SEN. Oed. 525 saepe vel linguā magis . . . muta -s obest. *v. etiam p. 1314, 29 sqq.*). CIC. p. red. in sen. 36 in ea *re publica* defendenda nihil minuam de -e mea pristina, sed etiam adaugebo (*postea*: quid est, quod animum meum frangere . . . possit?). Sest. 88 dolor animi, innata -s . . . fortissimum virum hortabatur. SALL. Iug. 30, 3 C. Memmius, cuius de -e ingenii et odio potentiae nobilitatis supra diximus (*spectat ad 27, 2* vir acer et infestus potentiae nobilitatis). AT. CAP. Gell. 13, 12, 2 agitabat hominem -s quaedam nimia atque vecors. VAL. MAX. 6, 2, 10 -e inflammatus animus (*cf.* TAC. ann. 14, 39, 2 flagrante . . . -e). LAVS Pis. 107 plena pudoris -s animusque mala ferrugine purus. STAT. Theb. 11, 715 indomito sub pectore vivit -s misera. FRONTIN. strat. 1, 11, 4 Romanos eius esse -is, quae contumelia exasperaretur. TAC. hist. 4, 5, 2 *Helvidius Priscus* a Paeto Thrasea gener delectus e moribus soceri nihil aeque ac -em hausit *eqs.* ann. 2, 88, 2 Arminius . . . regnum adfectans -em popularium adversam habuit. *al.*

2 *transfertur* (*saepe sublucente imagine liberi hominis*): **a** *ad animalia*: CIC. leg. agr. 2, 9 -*em* non solum ab hominibus, verum etiam a bestiis expeti . . . videtis (*cf.* rep. 1, 55 -e ne feris quidem quicquam esse dulcius. PHAEDR. 3, 7, 1 [*de lupo et cane*] quam dulcis sit -s . . . proloquar. TAC. hist. 4, 17, 5. PS. QVINT. decl. 6, 17 nec hominum solum, sed ferarum . . . sensibus . . . ingenita -s). rep. 1, 67 *ut* in . . . tanta -e canes . . . et equi . . . incurrant, ut iis de via decedendum sit. GAIVS inst. 2, 67 (*sim.* dig. 41, 1, 3, 2. 5 pr. INST. Iust. 2, 1, 12) *animal* cum . . . custodiam nostram evaserit et in naturalem se -em receperit, rursus occupantis fit . . .; naturalem autem -em recipere videtur, cum

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... oculos nostros evaserit. APVL. met. 7, 14, 5 meae -i prospexerat suadens, ut rurestribus ... campis ... discurrerem (*item de Lucio asino*: 7, 15, 1 sarcinis ... renuntiaturus nanctaque -e. 7, 15, 3. *cf. de mulabus*: CLAVD. carm. min. 18, 15 nec vinclis famulae nec -e feroces exutae laqueis ... esseda ... trahunt). *c. pron. poss. pro ipso animali libero*: AVIAN. fab. 37, 17 (*loq. leo*) mea cum vacuis -s redditur antris, ... quaelibet arva peto. **b** *ad res et corporis partes*: SEN. benef. 6, 24, 1 ne membra *infantium* -s immatura detorqueat, in rectum exitura constringunt *parentes*. nat. 3, 30, 6 nihil est tam violentum quam magna vis undae; utetur -e permissa et ... quae scindit ... complebit. PLIN. nat. 2, 192 incluso spiritu luctante et ad -em exire nitente (*cf.* CLAVD. rapt. Pros. 1, 175 *ventus* dum scrutatur iter -emque reposcens *eqs.*). 19, 70 -e ... pensili *cucurbitae* concessa. STAT. Theb. 9, 688 castigata iubarum -s (*cf.* CLAVD. rapt. Pros. 2, 149 -em ... comarum iniecta ... frenare corona). QVINT. inst. 10, 3, 22 quod ... caeli -s locorumque amoenitas sublimem animum ... parent ([*cf.* 24 ipsa late circumspiciendi -s]. TERT. adv. Marc. 1, 14 p. 308, 27 -em c. in habitationibus captas). FLOR. Verg. 1, 1 M. mihi ... caput ... arborum amoenitate, euriporum frigore, aeris -e recreanti (GREG. M. moral. 9, 50 p. 886^{D} conditionis suae dignitas ... quasi in a. -e suspenderat *humanum genus aquilae comparatum*. 16, 67 in ... a. -e pendebant *botri*). APVL. met. 9, 15, 3 videre cupiebam ..., si tamen velamentum capitis -em tribuisset meis ... luminibus (*aliter, sc. de arbitrio oculorum*: COD. Theod. 14, 4, 4, 2 pondus ... trutinae examine, non oculorum -e quaeratur). TERT. adv. Marc. 4, 21 p. 488, 3 (*respicitur deut. 25, 4*) bovi ... terenti -em oris ad veniam pabuli ... summovendi ... praecepit. virg. vel. 7, 7 malam illam ... -em capitis (*i. statum non velatum ut*: 9, 4. *cf.* 17, 6 cervicum -s [*antea*: cervices nudae]). CONSVLT. Zacch. 1, 26 p. 33, 3 non ... aurae -em rigor calorque corrumpet *in paradiso*. MACR. somn. 1, 15, 19 admittit aspectum ... pelagi tranquilla -s, qua nullam oculis obicit offensam. MART. CAP. 8, 881 luminis sui -e clarescit *Mercurius* (*cf.* PETR. CHRYS. serm. 77 p. 417^{C} [*allegorice*] *nox* perdidit servitutem, ut in perpetuae lucis proflueret ... -em). CASSIOD. var. 8, 10, 4 ut quod ... verbis didicerat, in camporum -e monstraret (*sc. bellum gerens*).

II *stilistica*: A *homoeoprophora et lusus verborum*: 1 *in univ.* (*v. etiam p. 1311, 1sqq.*): CIC. Verr. II 5, 160 luce -is (Rab. perd. 13. *cf.* LIV. 6, 17, 2 in -em ac lucem [7, 30, 23]). 5, 170 legum -isque (Mil. 77 off. 3, 83 SALL. or. Phil. 10 NEP. Timol. 3, 2. *al.* *cf.* CIC. leg. agr. 2, 102 -s in legibus *consistit*). Att. 14, 14, 4 licebitne decerni libere? si licuerit, -em esse recuperatam laetabor *eqs.* (PLIN. paneg. 2, 5 -e laetantur. *cf.* LIV. 24, 7, 7 laetam -e [QVINT. decl. 329 p. 295, 27]. SEN. contr. 9, 4, 4 restitutae -is laetitiam. TERT. paenit. 11, 5 -is et laetitiae). fam. 1, 9, 25 -em, qua te scio libentissime frui solere (SEN. dial. 9, 14, 5 -em libenter accepit). SALL. Iug. 41, 5 -em in lubidinem vortere (TAC. ann. 4, 35, 1 non modo -s, etiam libido). PRVD. c. Symm. 1, 335 -s laxior. NOVELL. Maior. 6, 5 lascivam ... -em.
2 *coniungitur c. vocibus eiusdem originis*: CIC. Deiot. 34 liberi (*om. H*) in ... -e nati. ITALA I Macc. 14, 26 (rec. B) liberam -em (PROSP. carm. de ingrat. 1007). Rom. 8, 21 (cod d *al.* = VVLG.) liberabitur ... in -em (Gal. 4, 31 [*ibid.*] -e ... liberavit. VICT. VIT. 1, 25 -em de servitute ... liberare).

B *determinationes*: 1 *locutionum* '-s est', '-em (-is ius CVRT.) dare, habere' *sim.*: **a** *indicatur, in qua re*: CIC. Planc. 15 nulla -s populi in mandandis magistratibus *est* (PETRON. 80, 5 in eligendo fratre. PLIN. nat. 17, 214 non eadem ⟨ut⟩ in vite -s *in arbustis est*). 33 ut quae fuit olim ... in ridendo, nunc ... in plorando non sit concessa -s. CVRT. 3, 12, 16 -is ... in admonendo eo non alius ⟨maius⟩ ius habebat. QVINT. inst. 8, 6, 20 in orando valebit numerorum illa -s. **b** *indicatur, ad quid*: ut: CIC. Planc. 16 *tabella* dat ... eam -em, ut, quod velint, faciant *eqs.* QVINT. inst. 4, 2, 28 -s declamatoribus *est*, ut *eqs.* *inf.*: PROP. 1, 1, 28 sit modo -s, quae velit ira, loqui (LIV. 5, 6, 17 VAL. FL. 1, 601 EPIST. pontif. 255, 1, 1 Migne 13, 1132^{C} CASSIOD. inst. 1, 29, 1). 3, 15, 4 data -s noscere amoris iter (*adde* IVV. 14, 230 patrimonia conduplicare [-ri *var. l.*] dat -em, *si recte defendit et correxit versum suspectum 229 Amyx, ClPh. 36, 1941, 278sq.*). OPTAT. 2, 7 p. 43, 14 unde velit ire et quo velit accedere habeat -em (HIER. hom. Orig. in Luc. 35 p. 198, 8. 12. VVLG. Tob. 1, 14 quaecumque facere voluisset). COD. Iust. 5, 17, 8, 2 (*a. 449*) repudii auxilio uti ... ei permittimus -em *eqs.* GREG. M. moral. 10, 23 animalia in -e habent et ire, quo appetunt, et quiescere, cum lassantur. *praepos.*: TAC. ann. 3, 51, 2 non senatui -s ad paenitendum erat (EVGRAPH. Ter. Phorm. 289 ad contradicendum. *cf.* HIL. in psalm. 2, 16 ad meritum praemii permissa -s est [*antea*: cum -em nobis voluntatis ad bonitatem promerendam reliquisset]). COD. Theod. 3, 7, 2 (= 9, 7, 5 Iust. 1, 9, 6) -e in accusandum publicis ... vocibus relaxata (*Interpr.* accusationem permissam). *dat.*: AVG. epist. 105, 9 Iulianus ... -em perditioni (perditionis P^2, *cf. p. 1318, 2*) parti Donati permisit. 2 *ipsius vocis q. e.* -s: **a** *indicatur, in qua re vel persona et ad quid vel quem*: *gen.* (*omisimus multa exempla inter gen. possessivum et gen. respectus ambigua velut* CIC. Verr. II 3, 3 vivendi. Cluent. 118 dicendi [*sim. p. 1314, 29sqq.*]. CAES. Gall. 4, 1, 9 vitae): CIC. de orat. 1, 226 omnium rerum (LIV. 34, 2, 14). SEN. dial. 2, 16, 4 eorum ... -em non relinquimus, quae *eqs.* TERT. nat. 2, 8, 8 -s adoptandorum deorum (*item gerundivum*: HIL. in Matth. 4, 22 dandi repudii. in psalm. 67, 25 COD. Theod. 16, 8, 24 COD. Iust. 2, 3, 15 *a. 259*). monog. 5, 4 ciborum. AVG. c. Gaud. 1, 24, 27 p. 226, 4 perditionis. COD. Theod. 1, 28, 4 suscepti officii. CAES. AREL. reg. virg. 11 p. 7, 27 M. suorum (*sc. filiorum*) -em pro dei amore contempsit *virgo*. INSCR. christ. Leblant II 708, 12 aspectus tui (*sc. dei*) -i gaudere. in *c. abl.*: CIC. Brut. 173 in oratione. fam. 1, 8, 3 in re publica capessenda. PS. QVINT. decl. 6, 16 in quacumque fortuna beata -s. TERT. pudic. 6 p. 228, 15 in Christo. *inf.*: CIC. ac. 2, 120 quanti -s ... aestimanda est non mihi necesse esse, quod tibi est. **b** *indicatur, a qua re*: *gen.*: APVL. met. 9, 22, 4 laboris. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 331 servitutis (*gr.* τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δουλείας). COD. Iust. 10, 32, 67 pr. curialis ... condicionis (*cf. ibid.* 3 curiae). *adde p. 1314, 13.* *praepos.*: HIL. ad Const. 1, 6, 2 -em fidei a contagione (et contagionem *var. l.*) Ariani nominis. myst. 1, 29, 4 de servitio. CASSIOD. Ios. antiq. 2, 332 ex hostibus (*cf. gr.* ἐκ τούτων ῥυσάμενος).

C *polyptota*: SEN. dial. 9, 5, 3 -em -s non tulit. *adde l. 32.*

D *oxymora*: SALV. eccl. 3, 33 iugo ... -is (HIL. AREL. vita Honorat. 8 l. 4). PROSP. c. coll. 18, 3 p. 265^{B} servilem ... -em. PETR. CHRYS. serm. 2 p. 189^{C} servam ... -em. CASSIOD. var. 3, 11, 1 -is dominus. 10, 4, 7 ut generalitas sub -e serviret.

III -s *dea* (*cf.* CIC. nat. deor. 2, 61. SERV. Aen. 1, 590 Iuventas dea ipsa sicut -s. *rem tractavit Kock, RE XIII 101sqq.*): A *generatim* (*primitus singuli homines a servitute liberi respici videntur* [PLAVT. Faen. 3 LIV. 24, 16, 19. 45, 15, 5. SERV. auct. Aen. 8, 564 *e Varrone*], *re publica libera pereunte vel perdita fere ad statum civitatis pertinet; praeter inscr. et nummos omnia exempla attulimus*): 1 *absol.*: PLAVT. Faen. 3 quod dixisse dicitur libertus suae patronae, id ego dico ⟨tibi⟩: -⟨s⟩ salve, vapula Papiria. CIC. dom. 108 tua (*i. Clodii*) pulchra -s deos penates ... meos expulit. 110 quae dea est? ... '-s' inquit 'est'. *ibid.* -is simulacrum ... collocabas (*cf.* 131 -is signum posuisti ... simulacrum non libertatis publicae, sed licentiae collocasti [CIL II 2035 VI 471 *a. 68*]. INSCR. Gall. Wuilleumier 240 statuam). 111. 116 ista Tanagraea oppressa libertate -s. Att. 4, 2, 3 hortatur, ... suam -em ut defendant *Quirites*. INSCR. numm. Sydenham n. 906 (*a. 60 a. Chr.: item in nummis liberae rei publicae cadentis* [*inter a. 57 et 42*]: 918. 949. 960. 1287. 1288. 1302—1304). LIV. 24, 16, 19 ut simulacrum celebrati eius diei Gracchus ... pingi iuberet in aede -is (*cf.* PAVL. FEST. p. 121 -is templum). SERV. auct. Aen. 8, 564 (*e Varrone*) in huius *Feroniae* templo Tarracinae sedile lapideum fuit, in quo hic versus incisus erat 'bene meriti servi sedeant, surgant liberi'; quam Varro -em deam dicit. atrium -is (*v. Kroll, RE XIII 103sq.*): CIC. Mil. 59 Att. 4, 16, 8. OV. fast. 4, 624 atria (*plur. ut*: trist. 3, 72 CASSIOD. var. 8, 10, 11). LIV. 25, 7, 12. 34, 44, 5. 43, 16, 13. 45, 15, 5 ut ... unam *tribum* ... in a. -is sortirentur, in quam omnes, qui servitutem servissent, coicerent. FEST. p. 241 TAC. hist. 1, 31, 2 SVET. Aug. 29, 5 SERV. auct. Aen. 1, 726 INSCR. Année épigr. 1950 p. 15 n. 30 (*a. 437*). CIL VI 1794 (*Theodorici aetate*). *per ellipsin*: GRAN. LIC. p. 10, 3 ad -is. *cf.* ENNOD. opusc. 2, 132 p. 328, 5 in illo sacrario -is. CASSIOD. var. 1, 4, 1 ut -is genius gratam videat turbam senatus. 3, 6, 1 gremio -is (3, 11, 3). 3, 33, 3 penetralia -is. 4, 4, 5. 5, 21, 3 aulam -is (6, 4, 3. 6, 15, 3. 8, 22, 4). 6, 16, 3 curiam -is (9, 25, 3). Iuppiter -s (*cf.* Liber): FAST. ann. Num. Antiat. (NSc. 1921 p. 83sqq.) April. 13 n(efastus) p(urus) ... Iov(i) Leibert(ati). R. GEST. div. Aug. 19. app. 2 (*suppl. ex gr.* Διὸς Ἐλευθερίου). CIL XI 657 XIV 2579. 2 *c. epithetis* (*aevo imperatorum*): publica: CIL XI 4170^{a} (*a. 32*). INSCR. numm. Mattingly-Sydenham I p. 200 n. 12 (*a. 68/69 ut* p. 203 n. 35. *al.*). II p. 46 n. 267 (*a. 69/70*). p. 68 n. 429 (*a. 71*). p. 223 n. 7 (*a. 96*). *al.* populi Romani: CIL *l. c.* INSCR. numm. *l. c.* I p. 182 n. 9 (*a. 68/69 ut* n. 10. p. 200 n. 11). Augusta: INSCR. numm. *l. c.* I p. 117 n. 33 (*a. 37/41*). p. 130 n. 69 (*a. 41/54*). p. 203 n. 34 (*a. 68/69*). *cf.* Augusti: *ibid.* I p. 228 n. 21^{a} (*a. 69*). II p. 68 n. 428 (*a. 71*). IV 1 p. 107 n. 133 Augg. (*a. 198 ut* p. 160 n. 507). *al.* Aug., Augus(t).: CIL II 2035 INSCR. numm. *l. c.* I p. 203 n. 31—33 (*a. 68/69 ut* p. 205 n. 56—58). III p. 341 n. 1588—1592 (*a. 178*). *al.* restituta: CIL VI 471 (*a. 68*). INSCR. numm. *l. c.* I p. 210 n. 105—107 (*a. 68*). p. 182 n. 9 (*a. 68/69 ut* p. 183 n. 21. p. 191 n. 2. p. 192 n. 5—7). *al.*

B *in fabulis*: PLAVT. Rud. 489 -s, lepida es, quae numquam pedem voluisti in navem cum Herc⟨u⟩le una imponere (*res ceterum ignota; ad sententiam cf. Lucian. merc. cond. 23* οὐ γὰρ ἐθελήσει σοι ἡ Ἐλευθερία συνεισελθεῖν κτλ. HYG. fab. geneal. 24 ex Iove ... et Iunone Iuventus, -s.

? CAPVT ALTERVM: *i. q. liberalitas. vix recte agnoverunt hanc notionem Löfstedt, Beitr. 77sqq., Verm. Stud. 105, 2 nec non Baehrens, Glotta 5, 1914, 95sq. aliique. ad notionem originariam referimus*: APVL. met. 9, 22, 1 (*respicitur effrenata audacia adulteri*). VOPISC. Car. 20, 3 (*opp.* castiores ... ludos). IORD. Rom. 229 (*huc traxit Norberg, Eranos 41, 1943, 38 coll. Ruf. Fest. 13* liberalitate; *sed neglexit oppositum* tamen ... subdidit [*cf. Liv. perioch. 70* liberas esse]); *aliter sanandum est* IVL. Val. 2, 37 (regia -e *trad.*, -berali- *Mai inepte*, regali veritate *Ausfeld, RhM. 52, 1897, 559 sensui bene accommodans*). *ceterum haec monemus: 1) voce q. e. -s, ubicumque ad animi qualitatem transfertur, animus respicitur non liberalis, sed arbitrii alieni impatiens, v. p. 1316, 53sqq.; praeterea vox* liberalitas *etiam ipsa usque ad infimam Latinitatem viget. 2)* -s *et* liberalitas *confunduntur in codd. saepe: vix erunt, qui etiam Rhet. Her. 4, 9, 13 Cic. Sull. 73 fin. 2, 84 Lael. 31 ceterisque locis omnibus hanc notionem vindicent.* exempla tamen

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

a viris doctis huc relata enumeramus lectoris commoditati succurrentes: Val. Max. 4, 8, 1 (in initio capitis 'de liberalitate'). *5, 2 ext. 1. 5, 3 ext. 3 p. 241, 9 Tac. ann. 14, 56, 1 Tert. adv. Marc. 4, 39 p. 556, 22 orat. 7 p. 185, 17. Paneg. 9, 4, 1* (liberalitas *9, 3, 2*). *Amm. 16, 5, 9. Schol. Hor. carm. 2, 2, 1* (liberalitatem *Porph.*). *Paul. Nol. epist. 15, 3 p. 112, 22. Oros. hist. 7, 4, 18* (liberalitate *Suet. Tib. 48, 2*). *Itin. Anton. Plac. recc. AB 33 Vita Fulg. p. 51 L.*

v. Onom. *Kuhlmann.*

lībertīnitās, -ātis *f.* *a* libertinus. *i. q. status libertini*: 1 *proprie ap. iurisconsultos* (*opp.* ingenuitas *vel* ingenuus *praeter l. 23*): SATVRN. dig. 40, 14, 2, 1 qui se ex -e ingenuitati adserant (VLP. dig. 22, 3, 14 qui se ex -e ingenuum dicat. 40, 16, 2, 3 ex -e se in ingenuitatem petit. MACER dig. 49, 4, 2, 2 qui ex -e in ingenuitatem se defendebat). VLP. dig. 22, 3, 14 si ... in possessionem -is fuit, ... ipsum oportebit ingenuitatis causam agere docereque se ingenuum esse. PAVL. dig. 4, 8, 32, 7 sive de ingenuitate sive de -e (*var. l.* libertate) quaestio sit (*cf.* COD. Iust. 3, 3, 2, 1 [*a. 294*] dum ... de i. ... et de -e ... diiudicent. 7, 16, 40 [*a. 293/304*] in liberalibus ... negotiis, sive de -e sive de i. moventur). COD. Iust. 3, 22, 5 (*a. 294*) si quae causae -is et servitutis ... exorerentur ...; si quae vero ingenuitatis essent *eqs.* 6, 8, 2 (*a. 294*) aureorum usus anulorum ... -is (libertinis *Cuiacius*) quoad vivunt imaginem, non statum ingenuitatis praestat. 7, 14, 13 (*a. 294*). 10, 58 (*a. 293/304*) condicio -is de muneribus civilibus tribuere non potest excusationem. INST. Iust. 3, 7, 3 iura ingenuitatis et -is. 2 *in imagine*: AMBR. Iac. 1, 3, 12 nec inferiorem putes -em sub Christo quam libertatem esse (*ad rem cf. p. 1323, 25*).

***lībertīnus,** -a, -um. [*a* libertus *sensu originario 'liberti filius', cf. quae affert M. Leumann, Kl. Schr. 76sq. Sch.*] *de orig. v. l. 46.* *scribitur* livert- ITALA act. 6, 9 (codd. d e). AVSON. 200, 14 p. 59 P. HIER. nom. hebr. p. 69, 24. librt- LEX Iul. Pap. (dig. 38, 1, 37 pr.). leibertein- CIL I² 722 (*e codd.; var. ll.* lIbertini, leibertini). lIb- CIL XIV 3015 (*dub., v. infra*). LEX arae Aug. Narb. (CIL XII 4333) 1, 17. 36 lIbertInIs. *notatur, ni fallimur,* lIbert(inorum) CIL XIV 3015. NOT. Tir. 34, 39 -us. *legitur masc. inde a* PLAVTO, CALP. hist. 27, CIL I² 722, *fem. inde a* PLAVTO, CIC., *neutr.* -um genus *sim. inde a* TAC.; *e poetis praeter* PLAVT. *habent* LVCIL., HOR., AVSON., CE. *abiit in gr.* λιβερτῖνος.

i. q. ad libertatem pertinens, statu liberti praeditus sim.: 1 *usu prisco respicitur liberti filius*: SVET. Claud. 24, 1 ignarus *Claudius erat* temporibus Appi *Claudi* et deinceps aliquamdiu -os dictos non ipsos, qui manu emitterentur, sed ingenuos ex his procreatos. SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 898 plebis ... constat ex servis at⟨que⟩ libertis; nam -os volunt esse iam ingenuos ut pote de civibus Romanis natos. SCHOL. Ter. p. 105, 31 libertus dicitur qui, cum sit servus, libertati donatur; -us filius liberti. ISID. orig. 9, 4, 47 libertorum ... filii apud antiquos -i appellabantur, quasi de libertis (*var. l.* liberatis) nati; nunc vero -us aut a liberto factus *liber* aut possessus. GLOSS. V 369, 5 -i: filii liberati servorum. *exempla non exstare videntur.*

2 *usu communi respicitur ipse libertus, liberta* (GLOSS. ἀπελεύθερος. ἀπελευθέριος. ἀπελευθερικός): **a** *praemonenda*: α *opposita*: ingenuus, servus, patronus *passim*; domina *'patrona'* PORPH. Hor. sat. 1, 5, 55; eques Romanus CIC. leg. 3, 30 LEX arae Aug. Narb. (CIL XII 4333) 1, 17. 36 SEN. epist. 31, 11. 44, 6 SVET. Claud. 25, 1 *infra l. 67*. *cf.* TERT. pall. 4, 8 equestribus. *apponitur* libertus *in subtiliore iuris sermone infra l. 83sqq.* β *definitiones iurisconsultorum*: GAIVS inst. 1, 10 liberorum hominum alii ingenui sunt, alii -i (*cf.* MARCIAN. dig. 1, 5, 5 pr.). 1, 11 ingenui sunt, qui liberi nati sunt; -i, qui ex iusta servitute manumissi sunt. 1, 12 -orum ⟨tria sunt genera⟩ (*sc. cives Romani, Latini, dediticii*). INST. Iust. 1, 5 pr. iure gentium tria hominum genera esse coeperunt, liberi et his contrarium servi et tertium genus -i, qui desierant esse servi. γ *de differentia inter* -um *et* libertum: -us *ponitur cum respectu status libertinitatis,* libertus *cum respectu patroni (ita ut accedat vel subaudiatur gen. vel pron. poss.)*: SEN. contr. 7, 6, 19 quaerendus mihi erat gener aliquis -us; quid ergo? alieno potius liberto *nubet filia*? CIL XIV 2298 (= CE 990, 1; *post a. 32*) M. Aurelius Cottae Maximi l. Zosimus accensus patroni: -us eram, fateor, sed *eqs.* SVET. Claud. 25, 1 -os, qui se pro equitibus Romanis agerent, publicavit, ingratos ... revocavit in servitutem advocatisque eorum negavit se adversus libertos ipsorum ius dicturum. gramm. 5, 1 *Sevius Nicanor* -um se ... esse per haec indicat: 'Sevius Nicanor Marci libertus *eqs.*' 17, 1 ⟨M.⟩ Verrius Flaccus -us (*12, 1* Cornelius Epicadus ... Sullae ... libertus). VLP. dig. 40, 14, 6 -um quidem se confitetur, libertum autem Gaii Seii se negat. *quae distinctio aetate recentiore evanescit, ita ut ad* -us *accedat pron. poss. vel gen.*: PAVL. coll. Mos. 4, 3, 3 -um vel suum vel paternum. MACER dig. 1, 18, 16 provincias regentes, comites aut -i eorum. PS. AVR. VICT. epit. 39, 1 Diocletianus ... Anulini senatoris -us (EVTR. 9, 19, 2). COD. Iust. 9, 13, 1 pr. licet -ae vel servae alienae sint. libertus *ponitur sine respectu patroni (de nonnullis exemplis dubitaveris)*: TER. Eun. 608 VARRO frg. Non. p. 483, 38 CIC. de orat. 1, 176 parad. 46 Att. 6, 2, 2 PETRON. 45, 4 *p. 1322, 16.* TAC. Germ. 25, 2 SVET. Nero 32, 2 GAIVS inst. 4, 44. epit. 1, 1 pr. (*ponitur mox* -us, *mox* libertus; *locis geminis* inst. 1, 9—12 *semper exstat* -us). VLP. dig. 1, 1, 4 *p. 1322, 12 (cf. l. 61). al.* *iuxta* -us *ponitur*: COD. Theod. 4, 6, 7 (*inde* LEX Burg. Rom. 37, 4) si aut de ingenua fuerint naturales *liberi* aut de liberta aut certe liberti⟨na⟩ (4, 6, 8 quae de eorum matribus libertis -isque ... decreta sunt). 8, 13, 1, 1 *p. 1323, 10.*

b *exempla notionem illustrantia selecta*: α *nude ponitur*: ① *in scriptoribus, legibus*: PLAVT. Cist. 38 quia nos -ae sumus ..., ambae meretrices fuimus. Mil. 784 ingenuamne *mulierem* an -am? Poen. 832 equitem, peditem, -um, furem an fugitivom velis, verberatum *eqs.* (*'eques pedes liberos complectuntur ..., deinde -us, denique servorum omne genus' Leo*). CIC. or. frg. A VII 9 (*a. 65*) legem ... de -orum suffragiis. Cluent. 52 cum illa defensione usus essem, quae in -orum causis honestissima semper existimata est, Scamandrum patrono esse probatum. 132 Popilium, quod erat -i filius, in senatum non legit (Phil. 3, 17 filia. LIV. 9, 46, 10. *al.*). Sest. 97 quis ergo iste optimus quisque? ... sunt principes consili publici, sunt ..., sunt etiam -i optumates. 110 ut plebicola videretur, -am duxit uxorem (LEX Iul. Pap. [dig. 23, 2, 44 pr.] ne quis *senator* ... u. ... habeto -am. SEN. contr. 7, 6, 17). VARRO ling. 8, 83 -i a municipio manumissi. HOR. epod. 14, 15 me -a ... Phryne macerat *amore.* sat. 1, 2, 48 tutior ... merx est in classe secunda, -arum dico (*cf.* MART. 3, 33, 2 ingenuam malo; ... -a mihi proxima condicio est; extremo est ancilla loco). LIV. 10, 21, 4 seniorum etiam cohortes factae -ique centuriati *sunt.* 43, 3, 4 Latinam eam coloniam *Carteiam* esse -orumque appellari (*cf. Mommsen, Staatsr. III p. XIII¹*). SEN. epist. 86, 7 adhuc plebeias fistulas loquor; quid, cum ad balnea -orum pervenero? PETRON. 38, 11 ille qui -i loco iacet (*i. accubat, cf. Friedländer ad l.*). LEX Salpens. (CIL II 1963) 2, 26 qui optumo iure Latini, -i, liberi sunt (*sic interpunctum in inscriptione*). QVINT. decl. 311 p. 224, 5 eum, qui a servitute in libertatem veniat, non esse alio quam -i loco. GAIVS inst. 3, 44 lex Papia cum ... -as tutela patronorum liberaret. *est exemplum hominis divitis et importuni*: SEN. epist. 27, 5 Calvisius Sabinus ... fuit dives; et patrimonium habebat -i et ingenium; numquam vidi hominem beatum indecentius (*cf. infra l. 67*). ⓘⓘ *in titulis variis*: CIL I² 722 (*a. 82/79 a. Chr.*) L. Cornelio Sullae Feleici dictatori -i. II 1944 omnibus honoribus, quos -i gerere potuerunt, honoratus. 2023 L. Iunio Notho ordo Singiliensium honores, quos cuique plurimos -o, decrevit (2026 quantum cui plurimum -o decrevit). IV 117 princeps -orum.

β *iuxta subst.*: ① *homines significantia* (*cf. supra l. 14sq.; inde a* LIV. *exempla selecta tantum afferuntur*): CALP. hist. 27 Cn. Flavius patre -o natus (HOR. epist. 1, 20, 20 sat. 1, 6, 6. 45. 46 LIV. 9, 46, 1 VAL. MAX. 2, 5, 2. *al.*). CIC. Verr. II 1, 124 -us homo (1, 127 Catil. 3, 14. 4, 16 Balb. 28. 56 Scaur. 23 Phil. 2, 3 SEN. clem. 1, 9, 10). VARRO ling. 8, 83 Romanorum liberti debuerunt dici ... a Roma Romanus, ut nominantur a -is orti publicis servis Romani, qui manumissi *eqs.* (*fort. corruptum*). LIV. 36, 2, 15 in ... classem socios navales -os legeret *praetor.* 39, 13, 2 mulieris -ae (TAC. ann. 15, 57, 2 SVET. Cal. 16, 4). SEN. contr. 2 praef. 5 praeceptores. PLIN. nat. 15, 50 inventore. TAC. ann. 15, 72, 2 matre -a ortus (PAVL. sent. 4, 9, 1 matres tam ingenuae quam -ae cives Romanae). IAVOL. dig. 28, 8, 11 qui filium -um habebat ...; is filius pupillus -us erat. SVET. Aug. 2, 3 M. Antonius -um ei proavum exprobrat. GAIVS inst. 3, 50 lex Papia duobus liberis honoratae ingenuae patronae, -ae tribus, eadem ... iura dedit (VLP. reg. 29, 6). ⓘⓘ *res significantia*: LIV. 42, 27, 3 socios navales -i (liberti *V*) ordinis (43, 12, 9. SVET. gramm. 18, 1 L. Crassicius genere Tarentinus o. -i cognomine Pasicles. GELL. 5, 19, 12 VIR. ill. 73, 3). PLIN. nat. 14, 48 Acilius Sthenelus e plebe -a. TAC. ann. 2, 85, 4 quattuor milia -i generis (4, 62, 1 SVET. Aug. 44, 1 PS. AVR. VICT. epit. 17, 5). CALP. decl. 14 (*filius, qui patrem addictum redemit et manumisit eiusque peculium vindicat, ad fratrem*:) tu illud prius consumpsisti patrimonium, illud amplum ...; ego postulo tenue, -um, quod vix sufficit ipsius funeri. VLP. dig. 38, 1, 2 pr. -as personas (*ibid. 1* libertos et libertas). coll. Mos. 16, 8, 2 si ... non fuit -us vel stirpis -ae. MOD. dig. 1, 5, 21 homo liber, qui se vendidit, manumissus ... efficitur -ae condicionis (PORPH. Hor. sat. 1, 2, 47. COD. Iust. 7, 20, 2 *a. 294.* 9, 21, 1 *a. 300?* 6, 7, 4 *a. 426.* COD. Theod. 4, 10, 3 pr.). AVSON. 200, 14 p. 59 P. -a ... progenie (COD. Iust. 1, 4, 24 [= 8, 51, 3] puer ... procreatus ... a -a p.). 265, 3 p. 188 -a ... nuptarum et crimina passus *Claudius* (*i. crimina -orum et uxorum*). *est exemplum magnitudinis* (*cf. supra l. 30*): MART. 5, 13, 6 -as arca *divitis cuiusdam* flagellat opes.

deriv.: libertinitas. *compos.*: collibertinus. *cf. Onom.*

līberto, -āvī, -ātum, -āre. *a* libertus. *i. q. libertum reddere*: CONC. Hisp. pr. Migne 84, 591ᶜ brevem mancipiorum ecclesiae, quos -asse visus fuerat ... Gaudentius episcopus, ... nobis ... obtulerunt, et non solum quos -verat ibidem relegimus, sed etiam *eqs.* LEX Burg. lib. const. 87, 1 ut ante XV aetatis annos eis nec -are (licitum dimitere *cod. unus*) nec vendere nec donare liceat. LEX Visig. 5, 7, 9 si ... ipse, qui manumisit, dicat, quod sub alio placito eum -verit.

***lībertus,** -ī *m. et* **liberta,** -ae *f.* [*quomodo c.* 2. liber *cohaereat, parum liquet. Sch.*] *scribitur* leib- CIL I² 1260. 1301. 1378. 1401 (*e cod.*). 1430. 1591 INSCR. Année épigr. 1960 n. 60 (*s. I a. Chr.*). *al.* liv- CIL XIII 2472 (*a. 487*). VI 2464 (*e cod.*). lev- CIL XIII 2474 b (*a. 501?*). leb- INSCR. Ephem. epigr. 8, 1899 p. 127 n. 495 (*e cod.*). lub- CIL III 1738 INSCR. NSc. 1933 p. 448 n. 32. liib- INSCR. christ. Diehl 4876. lb- CIL X 3646. -birt- CIL XIII 2958. -brt- CIL X 764 (*iuxta* -bert-). -beri- INSCR. NSc. 1928 p. 172. -bet- INSCR. NSc. 1927 p. 411 n. 99. *cum apicibus*: CIL VI 34990 líbertábus (X 2955).

[*Bader*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

X 2878 líbertís (2955). 3523 (*e cod.*) -bért-. *al.* I *longa*: CIL I^2 1286. 1334 b *bis.* 1355 a 5. 1371. 1378 V 2872. *et saepe.* *de formis: masc.: sing. acc.* -o: CIL XIII 2474 (*a. 501?*) reliquit -o puero nomine Mannone. *plur. nom.* -ei CIL I^2 1591 XIII 1941. -is CIL I^2 1236 (*e cod.*). -eis CIL I^2 1398. 2131 a. *dat.* -eis CIL I^2 1278. 1286. 1308. 1313 (*e cod.*). 1330. 1346 -eIs. *al.* -iIs CIL V 7623 (*e cod.*). *acc.* -us (*?*) CIL XIII 2472, 10 (*a. 487*). *fem.: sing. gen.* -aes CIL VI 17091. *dat.* -ai CIL V 2123 (*e cod.*). *plur. nom.* -as CIL I^2 1342, 3. 5 (*?*). III 2386, 10. *abl. et dat.* -is TAC. ann. 12, 53, 1 (*var. l.* -a). PLIN. epist. 10, 5, 2. 10, 6, 1 COD. Theod. 4, 6, 8 COD. Iust. 7, 24, 1 CIL IX 461. -abus *testantur* CHAR. gramm. p. 18, 26 B. haec -a, pluraliter his -abus. p. 67, 24 his . . . -abus . . ., quod iuris periti instituerunt, ambiguitatis secernendae scilicet gratia, ob quod multa sordide ab auctoribus dicta videntur habere rationem (*exempla non afferuntur*). DIOM. gramm. I 304, 24 discernendi sexus gratia contra rationem receptum est. *al.* *scrib.* -aus CIL I^2 1330. -abubus VI 13004. -abis XIV 3031. -eb VI 11473 (*e cod.*). -ebus INSCR. Année épigr. 1957 p. 11 n. 22. *exempla*: CIL I^2 1226. 1236. 1277 (-abu). 1278 *et passim in inscr. coniunctum c. masc.* -is; *nude* NOVELL. Iust. 18, 11 CIL VI 27593 IX 4831 X 2946. 3453 XII 4299 INSCR. NSc. 1916 p. 99 n. 26. 1928 p. 173 n. 14. *notatur* l *plerumque in inscr. inde a vetustissimis* CIL I^2 399. 31. 33. 64. 90. *al.* (l *inverso* 1548). li CIL I^2 1078 (*e cod.*). IV 8797 VI 38603 INSCR. NSc. 1933 p. 448 n. 32. *cf.* CIC. Att. 11, 20, 1. lib CIL I^2 994 (*e cod.*). 1162 (*e cod.*). 1802. 2135 (*e cod.*). 2167 LEX Vrson. (CIL I^2 594) 95, 18. *et saepe.* liber CIL I^2 1277. 1301 X 2567. 4139 INSCR. christ. Diehl 4877 INSCR. Tun. Merlin 142. *al.* libert CIL IV 2983 IX 1999 X 1870. 2275. 2405 INSCR. NSc. 1927 p. 288. *al.* librte (*dat.*) CIL VI 13491 (*e cod., fort. corruptum*). lirta INSCR. Année épigr. 1960 n. 188. libt (*?*) *ibid.* 1967 n. 184. *scriptione plena*: CIL I^2 1430. *pluralis notatur*: l CIL I^2 1236 (*e cod.*). 1382. VI 38064 P. L. L. (*?; solvendum aut* Publi et Luci libertorum *aut* Publi libertorum). ll CIL VI 38064 (*?, v. supra*). INSCR. Bull. Corr. Hell. 47, 1923 p. 59 n. 17. libb: CIL VII 292 INSCR. Dessau 9021 NSc. 1903 p. 461 n. 1. *cf.* lib CIL I^2 1212 II 4564. *al.* *de formula* -is -abus(que) *notabiliora*: l l CIL VI 8707. 8649 (*e cod.*). IX 510[illegible] INSCR. NSc. 1925 p. 397. lib lib CIL VI 5242. 8582 XIV 527. *al.* lib lib CIL V 936. 937. 8699 VI 9477. *al.* libertis l q INSCR. NSc. 1920 p. 284 n. [illegible] NOT. Tir. 34, 37 -us. *legitur masc. inde a* CIL I^2 399 (*s. fere V exeunte*). 31. 33. 64. 92 *aliisque titulis antiquissimis et* PLAVTO, *fem. inde a* CIL I^2 90. 340 *et* PLAVTO; *in poesi habent comici et satirici, praeterea* PHAEDR. 3, 10, 11. 44 STAT. silv. 3 praef. DRAC. Orest. 352. 460 CE 59, 2. 60, 1. 6. 95, 1. 420, 2; *omnino saepius occurrit quam* libertinus (*de differentia v. p. 1319, 61sqq.*). *transit in gr.* λίβερτος *p. 1323, 17sq.* [*cat.* llibert '*liber*'. *cf. M.-L. 5014 a. G.*]

[*variat in codd. c.* libertinus: SVET. Tib. 76. PAPIN. dig. 1, 9, 9 (-i, *loco gemino* 23, 2, 34, 3 libertini). *confunditur c.* liberi: ALF. dig. 38, 1, 26, 1 GAIVS inst. 1, 165 *bis.* epit. 4, 9 COD. Theod. 9, 6 rubr. *et saepe in codd.* (*restit. pro hac voce* TERT. idol. 17 p. 50, 10); *c.* libertas (*plerumque cas. obl.*): PLAVT. Mil. 1357 Poen. 164 Faen. frg. 1, 2 PAVL. sent. 2, 21A, 13. *al.* *c.* liberatus: SVET. Tib. 76 VLP. dig. 11, 7, 6 pr. NOVELL. Valent. 25 rubr. *dub. trad.*: TERT. uxor. 2, 8 l. 26 nonnullae *mulieres* se -is (*var. l.* libere) et servis suis conferunt *coniugio* . . ., dummodo habeant, a quibus nullum impedimentum libertatis suae timeant.]

i. qui e servitute liberatus est. *cf.* VLP. dig. 1, 1, 4 *p. 1322, 12.* 38, 16, 3, 1 -um accipere debemus eum, quem quis ex servitute ad civitatem Romanam perduxit sive sponte sive necessitate. RVFIN. *p. 1323, 27.* SCHOL. Ter. *p. 1319, 44.* GLOSS. ἀπελεύθερος. V 308, 1/2 liber: qui natus est; -us: qui fit (GLOSS.^{L} III Abstr. LI 6/6a). *v. etiam p. 1319, 61sqq. et ad rem* DIG. 38, 1—5. *Vitucci ap. De Ruggiero, Diz. epigr. IV 905sqq. Pergreffi, Epigraphica 2, 1940, 314sqq. 3, 1941, 110sqq.* *passim opponuntur* ingenuus, patronus.

I *proprie*: A *generatim*: 1 *exempla varia selecta*: **a** *in titulis* (*de nominum ratione v. CIL I^2 p. 829 Dessau III p. 926sq. Vitucci l. c. 909sqq.*): CIL I^2 399 (*s. fere V ex.*) C. Hinoleio(s) C. l. 31 M. Bicoleio(s) V(ibi) l. 33. 64. 92. 90 Atlia A(uli) l(iberta) Lais. 340 Rudia Vergeilia Antulai l. 427 Cn. Iunio(s) C. l. Poblciios. 688 L. Turius L(uci et) P(ubli et) C(ai) l. Sand(. . .). 1263, 3 Caecilia A. et Cn. l. Asia. 1308 Sex. Gegani(us) Sex. f. Col. sibei et suis -eis *sepulcrum fecit.* 1334 b C. Quinctilius C. l. Pamphilus . . . sibi et patrono et -eis suis posterisque eorum et Faustae l. nostrae. LEX Vrson. (CIL I^2 594) 95, 18 gener socer, vitricus privignus, patronus -us. CIL III 2469 D. M. Filin(a)e def(unctae) ann. XVIII nondum -ae. V 3630 sibi et Polyclito sive servo sive -o (*cf.* 5172). 5859 uxori . . . et Vrso, Lupo, Leoni -is futuris. VI 8760 (*e cod.*) Helio Actes Aug(usti) -ae -o (*cf.* 644 Cassianus T. Flavi Augusti -i Celadi -us. 8761. 8890. 9030). XIV 32 corpori familiae public(a)e -orum et servorum. **b** *apud scriptores*: PLAVT. Asin. 690 magis decorumst -um potius quam patronum onus in via portare. Curc. 547 nec mihi quidem -us ullust. Mil. 1357 tibi servire malui multo quam alii -us esse. Persa 484 iam manu emisisti mulierem? . . . iam -a auctu's? . . . iam liberast? Pseud. 176 quam -am fore mihi credam et quam venalem, hodie experiar. TER. Andr. 37 feci ex servo ut esses -us mihi. AFRAN. com. tit. -us. CIC. inv. 1, 109 quod ab iis . . . male tractamur . . ., a quibus indignum, servis, -is (*var. l.* liberis), clientibus, supplicibus (*eadem subst. eodem ordine* parad. 46 SEN. contr. exc. 5, 2, 1). div. in Caec. 55 Agonis . . . Lilybitana -a Veneris Erycinae. Sest. 76 se . . . servorum et -orum corporibus obtexit. Att. 1, 20, 7 enitere per amicos, clientes, hospites, -os denique ac servos tuos, ut scida ne qua depereat. ad Q. fr. 1, 1, 13 -is suis . . ., quibus illi *maiores nostri* . . . non multo secus ac servis imperabant. BELL. Hisp. 33, 3 familiam et -os convocavit (SALL. Catil. 50, 2 CIL VI 36474). SEN. contr. exc. 3, 4, 1 ad servum et ad dominum, -um et patronum (*cf.* TAC. hist. 1, 2, 3 corrupti in dominos servi, in patronos -i. *sim.* ann. 3, 36, 1). contr. 4 praef. 10 impudicitia in ingenuo crimen est, in servo necessitas, in -o officium (*haec tria genera hominum distinguuntur etiam* VLP. dig. 1, 1, 4 iure gentium tria genera esse coeperunt: liberi et his contrarium servi et tertium genus -i, id est hi, qui desierant esse servi. LEX Burg. lib. const. 5, 1—3. 32, 1—3. 33, 1—3 EDICT. Theodor. 103). VELL. 2, 67, 2 fuisse in proscriptos uxorum fidem summam, -orum mediam, servorum aliquam, filiorum nullam. PETRON. 45, 4 habituri sumus munus *gladiatorium* excellente . . .; familia non lanisticia, sed plurimi -i (*gladiatores, qui obligatione dimicandi iam liberati denuo in harenam descendunt, intellegit Heraeus, Kl. Schr. 66, dub. an recte; cf. p. 1305, 7sqq.*). PLIN. paneg. 88, 1 plerique principes, cum essent civium domini, -orum erant servi. GAIVS inst. 1, 165 ex . . . lege XII tabularum -arum et inpuberum -orum tutela ad patronos pertinet. VLP. dig. 11, 7, 6 pr. quamvis quidam inscripserint monumentum sibi -isque suis fecisse. CYPR. epist. 15, 4 p. 516, 9 late . . . patet, quando dicitur 'communicet ille cum suis' et possunt nobis et viceni et triceni et amplius offerri, qui propinqui et adfines et -i ac domestici esse adseverentur eius. COD. Iust. 5, 27, 1 (*a. 336*) ex ancilla vel ancillae filia vel -a vel -ae filia vel scaenica vel scaenicae filia vel ex tabernaria vel ex tabernarii filia vel humili vel abiecta vel lenonis aut harenarii filia vel quae mercimoniis publicis praefuit susceptos filios (*sim.* 5, 5, 27 *a. 454*).

2 *stilistica, iuncturae sim.*: **a** *iuncturae verbales significantes 'aliquem -um facere' sim.*: PLAVT. Asin. 411 hodie salvere iussi Libanum (*i. te*) -um? iam manu emissu's? Epid. 465 ego illam volo . . . facere -am meam, mihi concubina quae sit (Persa 82 Poen. 164). CIC. Mil. 89 lege nova servos nostros -os suos effecisset ([*var. l.* fecisset]. FRG. de iure fisci 12 -ae Caesaris, tam manumissione quam beneficio coniunctionis effectae. VLP. dig. 38, 1, 13, 1. PAVL. sent. 4, 10, 2 filiam ancillam vel -am ex senatus consulto Claudiano effectam. *al.*). GAIVS inst. 1, 35 servus . . . meus -us fit (2, 266 non testatoris fit -us, . . . sed eius qui manumittit. *al.*). 3, 154 b unus ex sociis communem servum manumittendo liberum faciebat et omnibus -um adquirebat. PAVL. dig. 19, 1, 43 quaero . . . cuius sit -a constituta (COD. Iust. 7, 2, 10 *a. 293*).

b *accedunt adiectiva*: **α** *varia* (*exempla selecta, maxime e titulis*): PLAVT. Epid. 727 novo -o. CIL I^2 1378 homini ⟨. . .⟩ssumo maxumae ⟨. . .⟩ optumo -o. VAL. MAX. 2, 6, 6 convictus a patrono -us ingratus iure libertatis exuitur (GAIVS inst. 3, 49 PAVL. dig. 37, 14, 19 SVLP. SEV. dial. 1, 12, 3). QVINT. inst. 1, 2, 5 fidelem (TERT. idol. 17 p. 50, 10. *cf. l. 54 et* SVET. Nero 47, 1 -orum fidissimis). CIL II 39 merenti (4342 INSCR. NSc. 1917 p. 281 n. 5. *cf. l. 55 et* CIL XIV 4910 merentissimae). 3300 pientissimae (XIV 5145 piissimae). 4158 benemerenti (4299 INSCR. NSc. 1916 p. 103 n. 83. *al.*). 4165 optime de se merito. 6014 dignissimo (XIV 5219). VI 13732 excepta Secundina -a impia adversus . . . patronum suum (*cf.* INSCR. NSc. 1924 p. 347 n. 3 excepto Fausto et Sabina malis -is). XI 6480 sanctissimo fidelissimo et omni bono merentissimo et incomparabili. INSCR. NSc. 1915 p. 51 n. 59 karissimae.

β *indicatur patronus*: CIC. Flacc. 89 Antiochum paternum huius adulescentis -um (VELL. 2, 73, 3 LEX Salpens. [CIL II 1963] 1, 16 MART. 7, 62, 3. *al.*). SEN. contr. 7, 6, 19 alieno. TAC. ann. 4, 23, 1 regios. IVLIAN. dig. 38, 2, 11 avitos (VLP. dig. 38, 2, 10, 1. *al.*). 38, 2, 24 communi (GAIVS dig. 23, 2, 46 PAVL. dig. 38, 1, 28. *al.*). AFRIC. dig. 40, 5, 49 orcinum (VLP. reg. 2, 8. *al.*). PAPIN. dig. 48, 2, 2 pr. materni (VLP. frg. Vat. 220 *bis.* dig. 25, 3, 5, 21 PAVL. dig. 38, 2, 18 COD. Iust. 9, 41, 6 *a. 240*). CAPITOL. Pert. 13, 9 aulicos (LAMPR. Comm. 7, 2). INSCR. NSc. 1919 p. 318 n. 56 -is -abusque privatis Vmbriciae Matronice.

c *coniunguntur masc. et fem.* (*passim in formula tritissima inscriptionum sepulcralium* -is -abusque posterisque eorum *vel sim., sed* -is utriusque sexus SCAEV. dig. 31, 88, 14. 34, 1, 20, 1 CIL X 1507 INSCR. NSc. 1917 p. 270 n. 14. *abundanter* -is -abusque utriusque sexus CIL VI 8456. 8518, 14 X 7657): LEX repetund. (CIL I^2 583) 33 l⟨eibertus leiberta⟩ve (S. C. Ostor. [dig. 38, 4, 1 pr.] si . . . de -o -ave sua significasset, cuius ex liberis suis eum -um eamve -am esse vellet. *ibid.* de eo -o eave -a. LEX Salpens. [CIL II 1963] 1, 16 -os -asve suos suas paternos paternas. CIL X 1111, 5. *al.*). CIL I^2 1226 Acchava M. l. Appia sibi et L. Acchavoni M. l. Stabilioni viro suo et -is -abus (*deficiente copula ut* 1277. 1278 sibei -eis -abus. VLP. dig. 38, 3 pr. plenum ius in bonis -orum -arum. *al.*). 1236 -is -abusque nostris (1401. GAIVS inst. 1, 165 hereditates -orum -arumque . . . ad patronos liberosve eorum pertinere. *al. cf. l. 81*). 1319 -eis et -abus omnibus postereisque eorum (1330. 1342. 1638 -eis meis et -abus [*cf.* TEST. Galli (CIL XIII 5708) 2, 7 -i mei et -ae, quos et vivos et quos hoc testamento manumisi. INSCR. NSc. 1925 p. 255, 4sq.]. *al.*; *abundanter* CIL X 6669 [*e cod.*] -is et -abusque [XIV 1098. 3323]). COD. Iust. 6, 6, 6 (*a. 242*) -os sive -as (INST. Iust. 3, 7, 3 ad -i seu -ae vocetur successionem). INST. Iust. 3, 7, 3 -us vel -a (*bis*).

[*Bader*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *iuxta nomina homines significantia*: ALF. dig. 38, 1, 26 pr. medicus -us. HOR. sat. 2, 3, 122 haec *vina* -us ut ebibat heres, ... custodis? GAIVS inst. 3, 56 -i Latini hominis bona (LEX Visig. 5, 7, 5 homini ingenuo vel -o). 3, 57 in hereditate civium Romanorum -orum (58. 59. 60. *al.*). VLP. frg. Vat. 132 -um procuratorem. COD. Iust. 6, 3, 11 pr. (*a. 238*) quod ex -a muliere nascitur (LEX Visig. 3, 2, 4 *bis* [*postea*: manumissis viris]). 6, 1, 5 (*a. 319*) -is ... artificibus. PS. AVR. VICT. epit. 10, 1 Titus ... matre -a Domitilla nomine genitus (COD. Theod. 4, 6, 8. 8, 13, 1, 1). COD. Theod. 8, 13, 1, 1 (*a. 349*) filios filias ingenuos ingenuas -os -as libertinos libertinas. DRAC. Orest. 460 -us sollers nutritor Orestis (*cf.* 352 Dorylas -us Atridis et ... nutritor erat ... Orestis). GREG. TVR. Mart. 3, 41 p. 642, 19 puella ... ex -is parentibus procreata.

II *in imagine*: LIV. 45, 44, 19 Polybius ... tradit *Prusiam* pilleatum capite raso obviam ⟨ire⟩ legatis solitum -umque se populi Romani ferre; ideo insignia ordinis eius gerere (*Polyb. 30, 18, 3 οἱ προσφάτως ἠλευθερωμένοι παρὰ Ῥωμαίοις, οὓς καλοῦσι λιβέρτους. 4 ὁρᾶτ', ἔφη, τὸν ὑμέτερον λίβερτον ἐμέ. cf. Appian. Mithr. 2, 5 Προυσίας ... ἔφη ῥωμαϊστὶ ... · Ῥωμαίων εἰμὶ λίβερτος', ὅπερ ἐστὶν ἀπελεύθερος*). VELL. 2, 73, 1 *Sex. Pompeius* erat ... -orum suorum -us servorumque servus, speciosis invidens, ut pareret humillimis. PETRON. 41, 4 hic aper *qui pilleatus ad cenam infertur*, cum heri summa cena eum vindicasset, a convivis dimissus ⟨est⟩, itaque hodie tamquam -us in convivium revertitur. ITALA I Cor. 7, 22 (cod. d *al.* = VVLG. [*ubi var. l.* liber]) qui ... in domino vocatus est servus, -us est domini (*gr. ἀπελεύθερος. inde* RVFIN. Orig. in Rom. 1, 1 p. 839[B] is ergo, qui pro nexu coniugii servus vocatus est, -us est domini; -us enim neque ex integro liber neque ex integro servus est).

deriv.: libertinus, liberto. *compos.*: collibertus. *cf. Onom.*

libesticum *v.* ligusticum (*Onom.*). *Bader.*

***libet**, -uit *et* -itum est, -ēre (-ent *sim. p. 1325, 72. 80. 1326, 33sqq.* libeo *a gramm. fictum l. 45*). [lub- *forma genuina, qua servatur radix* *lubh-, *cf. ind. vet.* lúbhyati '*desiderat*', *iuxta* *leubh-, *cf. slavon.* ljubъ, *goth.* liufs '*carus*'; *praeter impers.* lubet *verbum personale exstitisse probatur participio* lubens, *cuius sensus congruit c. ind. vet.* lúbhyati. *Sch.*] *de orig.*: VARRO ling. 6, 47 lubere (lib- *trad.*) ab labendo dictum, quod lubrica mens ac prolabitur, ut dicebant olim (*antea*: volo, *postea*: metuere). *scribitur* lub- CIL IV 9202 *et saepius in codd.* PLAVTI (*et* lub- *et* lib- *A*), CATONIS, TER., VARRONIS, CATVLLI, SALL., *rarius in codd. inde a* RHET. Her., CIC., VERG., HOR.; lib- CIL I^2 1805 (*si recte suppletur*). S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 1 CE 121, 1. 1439, 9. *al. cf.* GLOSS. V 463, 50 lubitum: libitum. *per allitt. iuxta* lud- PLAVT. Amph. 1047 Men. 396 TER. Phorm. 347. *al.*, lic- *v. l. 71.*

de formis: PRISC. gramm. II 561, 11 inveniuntur perfectorum declinationem habentia in usu veterum teste Capro: ... liceo, libeo, oporteo (libeo *affertur etiam* CHAR. gramm. p. 475, 30 B. GRAMM. suppl. 74, 2. *contra* -et *verbum defectivum vel impersonale testantur grammatici inde a* CHAR. gramm. p. 331, 6). CHAR. gramm. p. 331, 20 quaedam perfectum faciunt etiam in hunc modum ..., -tum est (*item de forma perfecti depon.*: DIOM. gramm. I 398, 11 pro eo sane quod est -uit. PHOC. gramm. V 435, 27). *infin.* -ere PLAVT. Amph. 171 Persa 376sq. CIC. Att. 14, 19, 4 VARRO ling. 6, 47. *al.* -bat CIC. Att. 2, 7, 1 fam. 4, 6, 2 SALL. Iug. 44, 5. *al.* (-ret PLAVT. Merc. 60 CATO orig. 95[b] CIC. S. Rosc. 83. *al.*). -bit PLAVT. Asin. 239. 781 Men. 793 Truc. 212 CATO agr. 5, 5. *al.* -tum est (erat, erit) PLAVT. Asin. 110. 711 Bacch. 1096 Capt. 642 *et saepius* (-uit Epid. 698 Pseud. 348 Rud. 587). TER. Andr. 263 (-uit Eun. 796. *haerent codd. inter utrumque*: Phorm. 643 Ad. 766). CIC. de orat. 2, 348 VARRO ling. 9, 34. *al.* -tum fuerit TER. Andr. 213 Phorm. 970 PLIN. nat. 28, 29. *al.*, foret QVEROL. p. 3, 11 R. NOT. Tir. 21, 104 -et. 22, 3 qua -uit. *legitur inde a* PLAVTO. [*confunditur in codd. c.* iub- (*passim, e. g.* PLAVT. Aul. 153 ENN. scaen. 240), licet (PLAVT. Persa 377 Truc. 212 TER. Andr. 816 Phorm. 643 CIC. de orat. 2, 16. *al.*; *emendatur e* licet TAC. dial. 22, 4 TERT. adv. Hermog. 23, 2). *contextu manco* LVCIL. 1249.]

CAPVT PRIVS: *subiecti locum tenent vel subiecta sunt ea, quae libidinem movent sim.* (GLOSS. ἀρέσκει. ἡδύ ἐστιν. placet). *augetur, restringitur e. g. per* magis (PLAVT. Cas. 891 Epid. 692 Persa 660 Trin. 275 TER. Haut. 542 LIV. 5, 46, 11. *al.*), maxime (CIC. fam. 1, 8, 3), minus (CATO agr. 5, 5 CIC. de orat. 2, 16 fam. 13, 5, 3. *al.*). *plus valet quam* volo: PLAVT. Asin. 180. 232. 239 si tu voles ..., ut voles ..., ut voles, ut tibi -bit. *et saepius. iuxta ponuntur*: licet (*saepe per allitt.*) *p. 1368, 55.* placet PLAVT. Stich. 285 SEN. Herc. O. 992 PETRON. 10, 6 PANEG. 3, 29, 4 QVEROL. p. 54, 21 R. *al.* iuvat CIC. fin. 2, 5 AETNA 572 SEN. contr. 7, 3, 10 VAL. MAX. 4, 1, 2. *al.* (meo *sim.*) arbitratu PLAVT. Aul. 647 Bacch. 995 Epid. 689 Men. 949. *al.* CIC. fam. 16, 20. *cf.* arbitrio EDICT. imp. Maximian. Lact. mort. pers. 34, 2 (*Euseb. chron. 8, 17, 7 ὡς ἕκαστος ἐβούλετο, unde Rufin.* pro voluntate sua). *opp.* piget PLAVT. Aul. 211 OV. met. 9, 631 SEN. Phaedr. 637 MART. 7, 51, 2. *al.*

I -et *alicui i. q. libidini est, placet sim.* (POMP. gramm. V 237, 30 '-et mihi', non possum dicere '-et me', puta '-et me illud facere', non est latinum penitus [*sed v. eundem p. 1326, 54*], sed '-et mihi'. *exempla, quibus non indicatur, quis sentiat libidinem, huc congessimus, dubitanter maxime* FVLG. *p. 1325, 79 collata p. 1326, 22*): **A** *indicatur, quid quomodo facere (fieri) -at*: **1** *per structuram verbalem* (*usu q. d. vulgo impersonali*): **a** *verbum ponitur*: *α inf.*: (I) *solus* (*praes. passim inde a* PLAVTO, ENN., TER. *accedente dativo vel omisso. perf.*: VERG. georg. 3, 436 ne mihi ... sub divo carpere somnos neu ... -at iacuisse per herbas. LVCAN. 6, 426 SIL. 3, 532. 14, 263 MART. 6, 43, 7. *al.*): Ⓐ *in adlocutione*: ① *forma* '-et (mihi) dicere', *qua fere permissio auditoris petitur*: *vario modo* (*selecta*): PLAVT. Bacch. 986 -et perlegere has *tabulas*. :: perlege. Epid. 692 mihi magis -et ... te rogitare. :: at nil scies (696 rogita quod -et). Persa 316 inspicere morbum tuum -et. :: ah! ah! abi *eqs.* Trin. 932 -et audire, nisi molestumst. :: quin discupio dicere. CIC. orat. 41 quid de illo *Isocrate* augurer, -et dicere. :: quid tandem? (*Plat. Phaedr. 279a λέγειν ἐθέλω*). OV. met. 10, 556 '-et hac (*i. humo*) requiescere tecum'; et requievit. SEN. Phaedr. 637 -et loqui pigetque. :: quodnam istud malum est? CVRT. 4, 1, 25 '-et scire, inopiam qua patientia tuleris'. tum ille: *eqs. al.* *affertur propositum in prologo, capite orationis sim.*: PLAVT. Poen. 1 Achillem Aristarchi mihi commentari -et. CIC. Quinct. 48 ante quam doceo id factum non esse, -et mihi ... rem ipsam ... considerare. de orat. 2, 348. *al.* NEP. Pelop. 3, 1 hoc loco -et interponere, etsi seiunctum ab re proposita est, nimia fiducia quantae calamitati soleat esse. LIV. 5, 4, 1 quam hoc consilium ... necessarium fuerit, postea disseram; nunc de ipsa condicione dicere militantium -et. PLIN. nat. 22, 99 -et ... coquendi dare aliquas communes ... observationes ... : *eqs. al.* QVINT. inst. 1, 10, 28 decl. 247 p. 13, 6. *al.* TAC. ann. 3, 55, 1 causas eius mutationis quaerere -et: *eqs. al.* non -et *sim. in praeteritione*: CATO orig. 77 non -et scribere, quod in tabula apud pontificem maximum est. CIC. Cael. 43 ex quibus neminem mihi -et nominare. Phil. 8, 7 de proximo bello civili non -et dicere: ignoro causam, detestor exitum. *al.* OV. epist. 21, 103 neque ... meminive -etve, quidquid ibi vidi, dicere. Pont. 1, 5, 11 LAMPR. Heliog. 1, 3. *al.* ② *forma* 'cur (tibi) -et dicere?', *qua in licentiam auditoris inquiritur*: PLAVT. Cas. 262 qui, malum, homini scutigerulo dare -et? :: quia *eqs.* Curc. 136 quid est quod -et perditum dicere te esse? :: quia *eqs.* Epid. 333 qui tibi -et mihi male loqui? :: quippe *eqs. al.* VAL. FL. 7, 50 cur, age, non templis sacrata avellere dona ..., praedo, -et? Ⓑ *in proposito suo relinquendo*: PLAVT. Trin. 1041 -et adire atque appellare hunc; verum ... metuo, *eqs.* OV. epist. 14, 131 scribere plura -et, sed pondere lassa catenae est manus (19, 161 fast. 3, 723. *al.* VAL. MAX. 5, 2 praef. SEN. Herc. O. 962 SIL. 9, 650 STAT. silv. 5, 2, 81. *al.*).

(II) *acc. c. inf.*: TER. Andr. 958 mihi nunc sic esse hoc verum -et. VARRO Men. 90 (*nisi ad II*) -et me epigrammatia facere et quoniam nomina non memini, quod in solum mihi venerit, ponam. OV. epist. 13, 32 nec mihi pectendos cura est praebere capillos, nec -et aurata corpora veste tegi. PLIN. nat. 17, 68 haec ibi disponuntur, ubi -at esse eas. SVET. Claud. 25, 5 talis ..., qualem esse eum aut expediret illis aut -ret. *subi. infinitivi subauditur ex praedicato*: SEN. Herc. O. 344 (*loq. Deianira*) ire ire ad umbras Herculis nuptam -et, sed non inultam (*333* moriar Herculis ... coniunx). epist. 95, 71 -et admirantem ... dicere: *eqs.* PLIN. nat. 14, 102 sic fit ... sycites ... aut si dulce esse non -at *eqs.* (*cf. Diosc. 5, 31, 1 εἰ δὲ μὴ λίαν αὐτὸ γλυκὺ θέλοις εἶναι*). TERT. anim. 34, 3 ut nusquam discedere depretiatam -ret *sc. Helenam*.

β (sic), ut: SIDON. epist. 7, 9, 7 quoniam vestro sic -tum errori, ut ipse ... episcopum exquiram, *eqs.* GREG. TVR. Franc. praef. -uit ... animo, ut *eqs.*

b *verbum subauditur* (*e verbo primario in enunt. secund. maxime relativo [nisi ad B referas p. 1325, 8. 14. 23. 39sqq.]; exempla formae* 'quid -et, quod -et, quando -et' *sim. hic non invenies, nisi indicatur vel certius subauditur, cui quid quo tempore sim. facere -at, cetera v. sub compos.* quilibet *etc.*): *α forma* 'quid, quod' (*vix ad 2a*), 'quae -et' *sim.*: (I) *pendet ab imperativo, iussivo sim.*: quid: PLAVT. Amph. 396 ut -et q. tibi -et fac (*c. dat. ut*: Bacch. 866 [*postea*: quid vis]. Persa 398 quin tu me ducis ...? vel tu me vende vel face q. tibi -et. Trin. 570). Asin. 107 tu ... aliud cura q. -et. Cas. 301 machinare q. -et quo vis modo (*item* Truc. 676). *al.* TER. Haut. 464 faciat q. (quod *var. l.*) -et: sumat, consumat, perdat. AFRAN. com. 409. RHET. Her. 4, 29, 39 (*antea*: quo pacto vobis videbitur). CIC. fam. 9, 15, 2 (quod *var. l.*). SALL. (?) in Tull. 6 (*cf. Ps. Cic. in Sall. 15* quae volueris). *al.* *omittitur imperativus in responso*: PLAVT. Persa 604 volo ego hanc percontari. :: a terra ad caelum q. -et. quod: PLAVT. Asin. 232 est ... quod volo loqui. :: dic q. -et. Bacch. 693 compara, fabricare, finge q. -et, conglutina. Rud. 1333 q. tibi -et id mi impera (*c. dat. ut*: TER. Ad. 991 effundite, emite, facite q. vobis -et. CIC. Phil. 1, 33). *al.* TER. Haut. 464 (*var. l., v. supra*). CORNELIA epist. frg. 2 -bit. CIC. Verr. II 2, 70 (vobis *add. codd. plerique*). *al.* quidquid: SALL. Iug. 110, 4 arma, viros, pecuniam, postremo q. animo -et, sume utere. *al.* (II) *alia*: PLAVT. Aul. 751 si ... impune facere quod -at licet (TER. Haut. 643 nihil vident nisi q. -et [-ent *A*]. CIC. Tusc. 4, 44 nihil ... quemquam nisi q. -at praeclare facere posse. QVEROL. p. 3, 11 R. q. -tum foret, destruere. AMBROSIAST. in II Cor. 4, 2 ut id q. sibi -tum est, expleat. *al.*). Truc. 212 loquar ... quae volam et quae -bit (TER. Andr. 263 me ... passus est ... q. meo cumque animo -tumst facere. Phorm. 970 ubi q.[quod *var. l.*] tibi [*om. A*] -tum fuerit ... feceris. SALL. Iug. 31, 26. SALL. [?] rep. 1, 2, 5 omnia q. ... animo -bat. 2, 3, 3 [lug- *trad.*]. PLIN. epist. 9, 19, 5 -uisset. GELL. praef. 2 -tum erat. LACT. opif. 16, 9 omnia ... q.

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-uerit. HEGES. 1, 29, 7 -tum foret). CATO orig. 95b *ne* quidquid -ret faceremus (PETRON. 134, 12 vers. 14 [*interpol.?*]. GELL. 20, 1, 21 studio q. -tum est arguendi. *al.*). OV. trist. 3, 7, 41 dat id quodcumque -et fortuna rapitque (SEN. Tro. 335 IVV. 1, 152. *al.*). *al.*

β *forma* 'deam quam -bit' *sim.*: PLAVT. Asin. 180 *amatorem ut piscem* quo vis pacto condias ..., verses quo pacto -et. 781 deam invocet sibi quam -bit propitiam, deum nullum. Bacch. 703 quantum -et me poscitote aurum. TER. Haut. 542 mihi ... addit animum, quo -at magis (*sc. perficere proposita*). RHET. Her. 3, 17, 30. CIC. Att. 13, 28, 3 opto casum illum quem tum timebam, vel quem -bit. SALL. (?) rep. 2, 1, 4 consilium fuit ... quoius rei -et periculum facere. HOR. epist. 1, 6, 53 cui -et hic fascis dabit (*seq.* cui volet). PANEG. in Mess. 198 OV. Pont. 1, 7, 67 SEN. contr. 9, 2, 12 SCRIB. LARG. 47 PETRON. 18, 6 vers. 2. PLIN. nat. 8, 115 accensi *cornus* ... utrius -at odore. *al.* *structura permixta*: PLAVT. Rud. 587 quam *crapulam* potavi praeter animi quam -uit sententiam (*locutioni q. e.* praeter animi sententiam *coniungi videntur voces q. s.* praeter quam -uit).

γ *forma* 'quando, ut, si -et' *sim.*: ① *varia*: PLAVT. Amph. 123 *Iuppiter* in Amphitruonis vertit sese imaginem ..., versipellem se facit, quando -et. Asin. 110 ubi eris? :: ubicumque -tum erit animo meo. Aul. 453 coquite, facite, festinate nunciam quantum -et. *al.* Bacch. 751 quid istis ad istunc usust conscriptis modum, ut *eqs.* ...? :: quia mihi ita -et; ... mea fiducia opus conduxi et meo periclo rem gero (*pertinaciter dictum in responso ut*: Curc. 627 quia mi -tum est. Epid. 710 Poen. 1308 TER. Andr. 862. *cf. sub B*). *sim. passim, accedente dativo omissove.* ② ut, sicut -et: *pendet a verbo primario* (*saepius imperativo*): PLAVT. Amph. 396 ut -et quid tibi -et fac (*seq.* utut). 558 ut commodumst et -et quidque facias. 1047 quem omnes mortales ... ludificant ut -et. Asin. 239 ut voles, ut tibi -bit, nobis legem imponito (*c. dat. ut*: Mil. 706 vivo ... ut volo atque animo ut -et. Trin. 311. VARRO ling. 9, 34 -tum est. SALL. Iug. 38, 10 sicuti regi -uerat, pax convenit. *al.*). 711. Bacch. 1095 me ... laceravit, ... me ... spoliavit, is me ... attondit ..., ut -tumst. *al.* TER. Andr. 310 age, age ut -et. *al.* AFRAN. com. 169 tu ... cogita, tu finge fabricare ut -et. CIC. Brut. 44 sit sane, inquam, ut -et, de isto. Att. 15, 4, 3 CATVLL. 15, 11. *et saepe* (*augetur*: SEN. dial. 7, 17, 2 temere et ut -et. COLVM. 4, 16, 2 ut -et aut fortuito [HIER. hom. Orig. in Luc. 17 p. 109, 1]). *verbo omisso in responso fere i. q. 'bene est, consentio'*: PLAVT. Most. 856 iam ut -et. TER. Ad. 246 nusquam abeo. :: ut -et (DON.: neglegenter servus respondet). Haut. 738. 780. 934. CIC. Att. 5, 19, 3 'non credo', inquis; ut -et. 7, 1, 9 HOR. epist. 1, 7, 19. 1, 7, 70 ignovisse putato me tibi, si cenas hodie mecum. :: ut -et. QVEROL. p. 37, 20 R. BOETH. cons. 4, 6, 6 W. ③ si, nisi -et (SYNON. Cic. p. 445, 31 si -et, si videtur, si placet, si vacat, si commodum est, si fert animus): *varia*: PLAVT. Aul. 153 face quod te iubet soror. :: si -at *sc. mihi*, faciam. Bacch. 90. 99 ego nolo dare te quicquam. :: sine. :: sino equidem, si -et *sc. tibi*. Most. 1131 ego ibo pro te, si tibi non -et (*c. dat. ut*: Boeot. frg. 1, 7 non estur, nisi Soli -et. PROP. 2, 24b, 25 si -tum tibi erit. AMBR. c. Aux. 33 si -tum est imperatori). *al.* TER. Andr. 213 si -tum fuerit, causam ceperit. Phorm. 981. CIC. fin. 4, 72 illa ... non appello mala, sed, si -et, reiectanea. *al.* *pendet ab imperativo, iussivo sim., fere i. q. 'sīs' vel 'quaeso, oro'*: PLAVT. Cas. 1009 redde ... pallium. :: tene, si -et. Curc. 554 (vivet *trad.*). Epid. 731 Merc. 1002. Most. 772 inspicere volt. :: inspiciat, si -et. *al.* CIC. Tusc. 5, 45 adde ..., si -et, pernicitatem. LVCAN. 2, 514 CALP. ecl. 6, 59. CE 121, 1 viator audi, si -et, intus veni.

2 *per structuram nominalem*: **a** *pron. vel adi. neutr.*: α *sing.* (*exempla certiora, sc. inf. vix subaudiendo; cetera v. sub 1 b*): PLAVT. Cist. 214 quod -et non -et iam id continuo (CIC. Quinct. 94 sin et poterit Naevius id quod -et, et ei -bit id quod non licet, *eqs.* de orat. 2, 16 Cato 42. *adde* Att. 14, 19, 4 *v. infra*). Most. 296 quod tibi -et idem mihi -et (SEN. contr. 7, 3, 10 non semper i. miseris -et). Trin. 1032 nunc mores nihil⟨i⟩ faciunt quod licet, nisi quod -et (Cist. 214 *et* Most. 296 *v. supra*. RHET. Her. 4, 25, 34 si illis ... q. -et licet. CIC. Quinct. 94 *v. supra*. fin. 2, 5 PAVL. FEST. p. 116 SVET. Nero 15, 1. *al.; fere in parenthesi de eis, quae praecedunt vel sequuntur*: PLAVT. Aul. 260. CIC. fam. 1, 8, 3 id q. mihi maxime -et). OV. trist. 3, 2, 19 nil nisi flere -et. PETRON. 10, 6 quia hoc -et (*seq.* placet. COD. Iust. 10, 44, 3, 1). PLIN. epist. 9, 10, 2 his *in via scriptis* quaedam addidi in villa, cum aliud non -ret. *al.* *inf.*: PLAVT. Amph. 171 quodcumque homini accidit -ere, posse retur. CIC. Att. 14, 19, 4 *ei* facile persuasi mihi id quod rogaret, ne licere quidem, non modo non -ere. SEN. Tro. 336 minimum decet -ere cui multum licet. β *plur.* quae -ent: SVET. Iul. 20, 3 cetera item, q. cuique -uissent, dilargitus est. BASIL. hom. RevBén. 57, 1947 p. 75, 25 q. animis tuis -ta sunt (*seq.* quae laeta sunt ..., quae delectant). VITAE patr. 7, 44, 11 quaecumque. GREG. M. epist. 2, 50 p. 152, 9.

b *subst., pron. masc.* (*cf. p. 1326, 22*): FVLG. myth. 2, 1 p. 40, 12 sicut rosa delectat quidem, sed celeri motu temporis tollitur, ita et libido -et momentaliter, fugit perenniter. CASSIOD. var. 8, 16, 4 si amoeni recessus et provinciale otium forte -uissent, *eqs.* GREG. TVR. Franc. 3, 30 sumpserant ... consuetudinem, ut si quis eis de regibus non placuisset, gladio eum adpeterent, et qui -uisset animo, hunc sibi statuerent regem. VEN. FORT. carm. 5, 5, 128 cum -at vivo hostia viva deo. ISID. orig. 20, 2, 17 liba ... eo quod -ant et placeant.

B *quid quomodo facere (fieri) -at, non indicatur* (*huc referre possis etiam exempla p. 1324, 56 allata, quibus addas* IVV. 3, 159 sic -tum ... Othoni): PLAVT. Bacch. 1196 quid ago? :: quid agas, rogitas etiam? :: -et et metuo. Cas. 99 quid in urbe reptas? ... :: -et (*item pertinaciter dictum in responso*: Epid. 698sq. qua fiducia ausu's ... dicere? :: -uit, ea fiducia. :: ain tu, -uit? Persa 236 Pseud. 348. *al.* TER. Eun. 796 [DON.: superbum et meretricium verbum]). Curc. 129 dic isti. :: ah! :: quid est? ecquid -et? :: -et. *al.* OV. epist. 17, 179 et -et et timeo ...: in dubio pectora nostra labant. CALP. decl. 16 -uit et licuit; cuius haec, an regis oratio est? *al.* *inf.*: PLAVT. Persa 376sq. -ere tibi per me licere intellego; verum -ere hau liceat, si liceat mihi. *al.*

II -et *aliquem i. q. iuvat, delectat* (*sec. structuram horum verborum; ad usum v.* POMP. *p. 1323, 81; vix huc revocanda sunt exempla quaedam acc. c. inf. p. 1324, 40sqq. allata velut* VARRO Men. 90): **A** *c. inf.*: PRISCILL. tract. 3, 71 -et me unum clamare pro totis. AVG. c. acad. 3, 11, 24 p. 65, 1 ubi regnare vos -et. civ. 1, 3 p. 8, 9 D. non ... poetas -bat mentiri, sed cordatos homines cogebat veritas confiteri. 7, 24 p. 304, 9 (*iuxta*: piguit). 8, 19 p. 348, 26. 10, 16 p. 427, 13. conf. 3, 2, 3 cum miserum esse neminem -at. *al.* VICT. VIT. 2, 34 vobiscum ... nos -bat pergere, si liceret. CE 1439, 9 vivere me ... -uit ..., mors mihi sola placet. *al.* *inf. subaudito*: AVG. retract. 2, 25, 1 dicens, quidquid eum -uit. **B** *c. subst.*: FVLG. myth. 1 praef. p. 9, 10 -bat me mea captivitas, et licet nostrae vacuissent industriae. **C** *c. pron. neutr.*: AVG. conf. 2, 9, 17 me non -bat id quod furabar, sed quia furabar. contin. 3, 6 si nihil nos contra quod deceret -ret. ord. 2, 11, 34 p. 171, 30 quidquid iucunde sonat, illud ipsum auditum -et atque inlicit. c. Pelag. 1, 2, 5 hoc eis placet, quod eos -et. spir. et litt. 32, 56 quam *iustitiam* non -et nisi quod (*i. id, quod*) licet.

adi. libēns *'quod libet' v. p. 1327, 76.*

CAPVT ALTERVM: *subi. est animans libidinem sentiens*, -et *i. q. vult, cupit, desiderat sim.* (*nonnisi tertia pers., etiam plur.; fortasse huc spectant grammatici p. 1323, 36. 45*): **I** *ioco Plautino* (*de* TER. Haut. 643 *p. 1324, 77*): PLAVT. Aul. 491 quo -ant (iub- *var. l.*), nubant, dum dos ne fiat comes. Trin. 211 culpent quem velint, non flocci faciunt, dum illud quod -ant (*A* [*vel* iubeant], -at *cett.*) sciant. **II** *usu sec.* libens *novato*: AVG. civ. 14, 23 p. 48, 15 D. animus in ea libidine *amatoria* nec sibi efficaciter imperat, ut omnino non -at, nec ... corpori. ALC. AVIT. carm. 4, 12 licitum *esse* quod quisque -ret, credidit. REGVLA mag. 3, 91 ita sanctorum delectantur auditus, ut ... mens plus -at exultare. ISID. carm. 15, 2 en multos libros gestant haec scrinia nostra; qui cupis, ecce lege, si tua vota -ent.

partic. perf. **libitum.** 1 *plur.* (*pro subst.*): TAC. ann. 6, 1, 2 *servi a Tiberio ad conquirendos iuvenes praepositi* sua ... ipsi -a velut in captos exercebant. 12, 6, 2 abripi coniuges ad -a Caesarum. 14, 2, 2 *Agrippina* usque ad -a Pallantis provoluta. ITALA Is. 44, 9 (Tert. idol. 4 p. 34, 3) qui faciunt -a sibi, quae illis non proderunt (*gr.* τὰ καταθύμια αὐτῶν, *Vulg.* amantissima eorum). EPIST. pontif. 620 Schwartz p. 54, 20 *animas* contra fidem -is addicendas. 2 *sing.*: GLOSS. II 329, 53 θυμηρές -um. 340, 60 καταθύμιον -um, cordi est. *cf.* libitus.

deriv.: libido, libitus.

compos.: col-, perlibet; qua-, qualis-, quamlibet *et cetera indefinita* (*v. p. 1324, 57*). *cf.* ad-, col-, qualibescit; prolubium. *Keudel.*

eiusdem stirpis (*part. praes.*) ***libēns,** -entis *adi.* *de origine et formatione*: POMP. gramm. V 261, 19 -s ab eo quod est libet me *non debuit formari, sed usurpatur; cf.* PRISC. gramm. II 561, 3. *de scriptura*: lub- (*antiquam esse testatur* PRISC. gramm. II 25, 23) *in titulis*: CIL I^2 10 (= CE 8). 28. 29. 62. 364b (= CE 2). 388. 1531 (= CE 4). 1763. 1827. 1844. 2183 (= CE 331). 2226. 2289 *?*X 8249 (= TAB. devot. Audollent 190), 15. XI 6951 XIII 2246. XIV 4488, 6 (*carmen*). *in codd. antiquissimis: A* PLAVTI (*iuxta* lib-), *A* TER. lyb-: CIL V 6876 (= CE 873; *'pronuntiationi congruens ancipiti' Bücheler*). lib- *in titulis*: CIL I^2 33. 392. 1792 II 363. 4977 III 611. 1260 *et creberrime ut in codd. vel antiquissimis, e. g. A* PLAVTI (*iuxta* lub-), *MPR* VERG. leb-: CIL II 5728. (*ibid.* lev- *ut* GLOSS. V 536, 49). liv-: CIL VI 30890. X 6012. -bes: CIL I^2 1531 (-betes). II 363. 4977 III 7595 (-BHS, *vulgari scriptura*) *et saepe.* *?*-bns: CIL X 8249 (= TAB. devot. Audollent 190), 15. -bs: CIL I^2 62. 388 INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 99. 480. -biens: CIL II 5728 (*iuxta* levens; *'barbare scriptum' editor*). III 611. 3158b. 7493 (-bye). 10202. 10453 (-bies). VI 31001 (-bues). 32596. *abbrev. vel concise*: lub, lib: CIL I^2 1827. 2289 IX 761 X 1560 XI 6951. lbs: CIL II 4442. l: *in titulis inde ab antiquissimis in formula dedicationis q. e.* v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito) *vel sim. saepissime, etiam* l m *tantum, id quod raro perscribitur; sg.* -s *iuxta* solverunt CIL VI 710. *de formis: longe praevalent nom. sg.* -s *et abl. sg.* -e, -i. *gen. pl.* -ium AMM. 17, 8, 2. *abl.* -e *inde a* PLAVTO *iuxta pronomina passim, iuxta nomen* CE 1036, 8 (*s. I, in fine pentam. dactyl.*) -e animo (-i *a. saepe*). -i *inde a* PLAVTO *iuxta nomina. compar.* -tior, *superl.* -tissimus *inde a* PLAVTO. *cf.* -i satis animo PEREGR. Aeth. 20, 7, valde ... -s CONC.S I 5 p. 161, 32. *produci vid. prima syll. hexam. dactyl. ineunte, in carmine quidem quantitates non semel confundente* CE 1977, 7 libenter.

I *i. q. voluptate affectus, laetus, non invitus sim.* (GLOSS. II 250, 43 αὐθαίρετος -s. 323, 34 ἡδόμενος -s). *plus valet quam* aequus CIC. Cluent. 6 Att. 2, 4, 2 LIV. 29, 8, 6. *iuxta* laetus: *p. 885, 56sqq.* *[B.]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

volens: PLAVT. Cas. 869 (*?*, solens *trad.*). SEN. epist. 37, 2 AVG. civ. 2, 11 p. 65, 22 D. trin. 1, 3, 5 FAVST. Aug. c. Faust. 10, 1 p. 310, 18. *cf.* CLAVD. DON. Aen. 6, 460 p. 567, 18 -s aut voluptate. *subi. sunt homines vel animi, mentes sim.*, sol *quasi animans infra l. 54. accedit abl. limit. l. 26 sqq., instrum. l. 53.*

A *praedicative*: 1 *forma* '-s facio *aliquid*': CIL I² 28 dat -s merito (*saepissime, cf. p. 1326, 73*). LIV. ANDR. trag. 9 laudet -s. PLAVT. Amph. 531 non ego te hic -s relinquo. Asin. 615 facio -s (Aul. 420 Bacch. 46 Cas. 607 Poen. 1091. 1093 Trin. 341 TER. Phorm. 565 Ad. 887. 896. *al.*). 645 istud facias . . . :: ego vero et quidem edepol -s (*cf.* TER. Andr. 337 fugin hinc? :: ego vero ac -s [Haut. 763 Eun. 591. *cf. p. 1328, 18*]. *sine copula*: PLAVT. Stich. 373 vidisti? :: -s. Truc. 371 complectere! :: -s). Aul. 496 ausculto -s (Poen. 841 Pseud. 523 Truc. 400). Stich. 288ᵃ Pinacium lascivibundum tam -em (*A*, -ter *P*) currere. Truc. 653 accipio -s (BELL. Afr. 90, 2 SALL. Iug. 104, 3 VERG. Aen. 8, 155). CIC. Verr. II 3, 118 -es an inviti dabant? -es? amabant, credo, Apronium. Mil. 38 gloriam -s agnovisset. CVRIVS Cic. fam. 7, 29, 1 *ut possimus te* -es videre. VERG. Aen. 3, 438 Iunoni cane vota -s. 12, 145. HOR. carm. 3, 4, 29 -s . . . Bosporum temptabo. 3, 9, 24 tecum vivere amem, tecum obeam -s. epist. 1, 14, 44 -s . . . exerceat artem. TIB. 3, 11, 9 cape tura -s. PROP. 1, 2, 28. 2, 24, 27. OV. epist. 20 (21), 242 do . . . -s victas in tua vota manus. met. 9, 244 toto . . . -s mihi pectore grator. 14, 721. LIV. 22, 32, 8 animo ac voluntate eorum, qui -es darent. 27, 8, 5 causam . . . -s reticuissem. 29, 14, 9 traditum . . . -s posteris traderem. PHAEDR. app. 8, 30 corona . . . te dono -s. SEN. Ag. 405 cape dona -s. 806. 933. *al.* *acced. abl. limit.* animo (*cf. infra l. 35*): CIL II 363 INSCR. Eph. epigr. IX (*ad* CIL II) 221 CIL VI 31123. 31152 (*a. 145*). VIII 24152 X 1560 BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 32 p. 131, 23.

2 *forma* '-e *aliquo* fit *aliquid*': a *de ipsis hominibus*: PLAVT. Amph. 848 me -e facies (Curc. 665 Men. 272 Truc. 361. LVCIL. 1059 [-ter *trad.*]. CIC. de orat. 2, 295 rep. 1, 14 Att. 10, 4, 6. *cf.* CIC. fam. 13, 58 te [13, 59]). CIC. leg. agr. 2, 49 -e illo. Brut. 315 ipsis -bus. Att. 1, 14, 3 quae tam -i senatu laudarentur. 4, 2, 5 -issimis omnibus (ad Q. fr. 3, 3, 2). fam. 13, 65, 1 ut -issimis Graecis nutu quod velis consequare.

b *de rebus ad hominem pertinentibus*: animo: PLAVT. Cist. 12. Pseud. 1321 -issimo corde atque a. CIC. Verr. I 25 har. resp. 11 Att. 2, 4, 2. 16, 16, 13 BELL. Afr. 33, 1. CIL VI 31148 (*a. 115*). VIII 7956. ITALA II Macc. 3, 9 (rec. M, *cf.* B) bono -i a. (*gr.* φιλοφρόνως, *recc. LX* bono a., *rec. P et Vulg.* benigne). 14, 43 (recc. BM; *gr.* γενναίως, *rec. L et Vulg.* audenter). CAPITOL. Opil. 8, 3 PEREGR. Aeth. 5, 12. 20, 7, 21, 3 COD. Theod. 7, 24, 1. *al. cf. l. 26 sqq. 63. deficiente voce q. e.* a. (*ni fallimur*): CIL X 477, 20 (*in titulo gemino 476, 20* libenter). *plur.*: CIC. S. Rosc. 101 Cluent. 6 CAES. civ. 1, 15, 1 EPIT. Alex. 86. *aliis*: AMM. 26, 8, 14 se in . . . provincias effundere -i cunctorum adsensione (*cf.* 31, 6, 6 consensione). AVG. in psalm. 70 serm. 1, 2 deo tota et plena et -i voluntate serviendum est (*antea*: libenter serviendo se in corde liberum faciat). VITA Fulg. p. 11 L. impositam peregrinationem -i voluntate suscepit. 3 *forma* '*aliquem* -em facio': PLAVT. Asin. 268 *quaeram amicos meos*, ut ego illos -iores faciam quam Lubentiast. TER. Ad. 756 hilarum ac -em fac te gnati in nuptiis (DON.: bene addidit 'et -em', multi enim hilares simulantes se non -es sunt. GLOSS. V 536, 38 iocundum). 4 *forma* '*aliquis* -s est': PLAVT. Cist. 681 *viri*, qui semper malo muliebri sunt -es. TERT. adv. Marc. 1, 1 p. 291, 11 *in Scythia est* dies numquam patens, sol numquam -s (*'dicas hanc regionem a sole haud libenter aspici, tam male illic lucet' Rigaltius*; liber, liquens, lucens, ridens *coni. viri minus docti*). ITALA Marc. 14, 38 (cod. k) spiritus quidem -s (*gr.* πρόθυμον, *Vulg.* promptus), caro autem infirmis.

B *attributive* (*nomen subauditur ap.* LIV., PETR. CHRYS.): GRACCH. or. frg. (47 M.) Schol. Cic. Bob. p. 81, 24 haud ⟨scio⟩ an -bus a vobis impetrassem. LIV. 34, 52, 3 senatus extra urbem . . . datus est triumphusque meritus ab -bus decretus. GELL. 19, 9, 1 adulescens . . . ad rem musicam facili ingenio ac -i. TERT. apol. 28, 1 rei divinae faciundae -s animus indicitur (Scap. 2, 2 cum et hostiae ab animo -i expostulentur). ITIN. Alex. 16 Stratona . . . supplicem recipit -i cum venia suum factum. IVL. VAL. 2, 2 p. 68, 11 si praeceptis -em operam commodetis. AMM. 17, 8, 2 frumentum . . . umeris inposuit -ium militum. AVG. nupt. et concup. 1, 30, 33 *si legi dei oboedimus*, non . . . timor est torquens, sed amor -s; ibi sumus veraciter liberi, ubi non delectamur inviti. serm. coll. Morin p. 194, 25 videte -em et dolentem, divitem illum -em et pauperem illum dolentem (*infra*: transiit voluptas, transiit necessitas). AVELL. p. 652, 6 verba . . . -issimis suscipiet auribus. PETR. CHRYS. serm. 31 p. 288ᴬ penes vos (*Pharisaeos*) est de lege, non de voluntate ieiunium; ieiunium non ieiunantem respicit, sed -em; et quis vobis ieiunii fructus est, qui ieiunium ieiunatis invitum?

formas verbales -e(n)t *i. q. cupi(un)t sim. v. p. 1326, 30 sqq.*

II *usu sec.* libet *novato i. q. cum voluptate appetendum, iucundum, quod libet*: PS. AVG. serm. ed. Mai 1, 3 (= 72, 2) *femina est* pernicies delicata, malum -s, sapida iugulatio. CONC.ˢ II 3, 2 p. 118, 21 -ius est nos mori (*gr. II 1, 2 p. 113, 30* αἱρετώτερον).

adv. ***libenter**, *compar.* -ius (*inde a* PLAVTO), *superl.* -issimē (*inde a* RHET. Her.). [*corruptum* PRIAP. 46, 6.] *i. q. cum voluptate, voluptuose* (*cf.* VARRO ling. 7, 89 comiter: hilare ac -r. GLOSS. ἡδέως. *iuxta*: cupide CIC. Q. Rosc. 49, studiose CIC. div. in Caec. 39 Att. 16, 16, 15 fam. 15, 11, 1 Q. CIC. pet. 45, hilare CIC. fam. 16, 10, 2. VARRO *supra. cf.* PS. AVG. vit. christ. praef. vellem . . . et -r optarem): 1 *usu sollemni*: a *varia exempla*: PLAVT. Asin. 562 ubi . . . sciens -r periuraris. Aul. 537 nimium -r edi sermonem tuom. CATO agr. 4 ruri si recte habitaveris, -ius et saepius venies. CIC. Verr. II 5, 54 -r ait se facere . . .; quid, si hoc verbo non esses usus '-r'? nos . . . invitum te quaestum facere putaremus. *et passim.* -r habere *v. vol. VI 3, 2449, 42 sqq., adde*: ITALA Ier. 6, 20 (Somn. Neron. [Journ. Theol. Stud. 16, 1915] 21 PORPH. Hor. carm. 2, 2, 2 PEREGR. Aeth. 19, 5 FAVSTIN. trin. 2, 2 p. 50ᴮ CLAVD. DON. Aen. 6, 690 p. 598, 15 VEG. mil. 1 praef. HIER. tract. in Is. p. 105, 11 epist. 154, 2 RVFIN. Hier. adv. Rufin. 2, 18 AVG. in psalm. 30, 2 serm. 3, 1. *al.* b *notabiliora quaedam*: α *forma* non (haud) -r: PLAVT. Curc. 125 ENN. trag. 290 CIC. S. Rosc. 94. Cluent. 14 discedit . . . ut in tantis iniuriis non invita, ut a viro non -r (Att. 8, 10). Mur. 47 de orat. 2, 305 Att. 6, 1, 2. 13, 49, 1 NEP. Chabr. 3, 2 SEN. dial. 3, 2, 4. *cf.* minus -r CIC. Verr. II 2, 110 Pis. 99. parum -r SEN. epist. 7, 5. β *augetur adverbiis*: satis PLAVT. Pseud. 523ᵇ (*versu suspecto*). bene TER. Eun. 1074. plane CIC. Att. 6, 2, 10. perquam GELL. 16, 1, 1. γ *forma* 'atque (ac, et) -r *sc. illud facio*' (*cf. p. 1327, 11*): PLAVT. Epid. 380 abeamus . . . ad me. :: a. . . . -ius quam abs te sum egressus intus. TER. Eun. 1086 recipimus. :: ac -r. CIC. Phil. 14, 18 ego . . . malis sententiis vinci non possum, bonis forsitan possim et -r. Brut. 211 rep. 2, 64 Tusc. 2, 26 fam. 3, 6, 2 CAES. Cic. Att. 9, 7ᶜ, 1 NEP. Ages. 6, 3. δ *de gradibus*: -r *pro comparativo*: CLEM. ad Cor. 62, 3 haec tanto -r admonuimus, quoniam . . . sciebamus *eqs.* (*gr.* τοσούτῳ ἥδιον). *compar.* -ius *pro positivo*: CASSIOD. hist. 3, 7, 10 (*Socrat. 1, 34* ἀσμένως, *quam vocem etiam 3, 4 exstantem transtulit in* -r 6, 43, 2).

2 *colore voluptatis plus minusve debilitato*: MAXIMIN. hom. (RevBén. 40, 1928 73) 23, 27 (*ad Matth. 15, 27* etiam, domine) prout diceret '-r'. AVG. in euang. Ioh. 62, 4 (*ad 13, 27* quod facis, fac citius) o verbum -ius (*i. q. potius*) parati quam irati! o verbum non tam poenam exprimens . . . quam mercedem significans!

in lusu verb. c. 2. liber: PLAVT. Capt. 119 liberi -ius sumus quam servimus. CLAVD. 11, 29 quinon catenas arripiat -s colloque poscat vincula libero. AVG. *p. 1327, 68.*

deriv.: libentia, Libentina. *cf.* libido.

compos.: perlibens.

libīdinārius, -ī *m.* *a* libido. *i. q. homo libidinosus*: PS. AVG. serm. 195, 4 utrosque (*et puellas impudicas et filios verenda patris detegentes*) ergo -os hac Moyses sententia ferire voluit simulque adulteros perire mandavit (*affertur deut. 22, 21 sq.*).

libīdinitās (lub- *trad.*), -ātis *f.* *a* libido. *fere i. q. libido*: LABER. mim. 81 -e labitur (NON. p. 491, 3 *ad l.*: pro lubidine).

libīdinor, -ātus sum, -ārī. *a* libido. [*e coni. dub.*: PS. ALEX. c. Dind. coll. p. 173, 1 cupiditas . . . mendicat in usum -andi (*ed. Bissaei*; laborandi, lavandi, livoris *codd.*).]

i. q. libidini indulgere (*sc. in rebus veneriis*): 1 *proprie*: PETRON. 138, 6 Paris, dearum -antium iudex (litigantium, licitantium, lividinantium, vitilitigantium *coni. viri docti*). MART. 7, 67, 13 *tribas* cum -atur, non fellat . . ., sed plane medias vorat puellas. SVET. Nero 28, 2 quotiens lectica cum matre veheretur, -tum inceste ac maculis vestis proditum affirmant. TERT. scorp. 3 p. 151, 15 abeunt -tum ad filias Moab (*Itala num. 25, 1 Lugd.* abiit populus fornicari ad filias M., *gr.* ἐκπορνεῦσαι). ITALA Ier. 5, 8 (Greg. Ilib. in cant. 2, 26 l. 204) equi -antes ad uxores proximi sui hinniebant (*gr.* ἵπποι θηλυμανεῖς, *Iren. 4, 41, 3 = 4, 68, 1 H.* furentes, *Hier. in Zach. 9, 9 p. 1484ᶜ* insanientes, *Vulg.* amatores et emissarii). PORPH. Hor. epod. 12, 11/12 subare proprie sues dicuntur, cum -antur (*cf.* NON. p. 90, 28 catulire: surire vel -ari). ANTH. 149, 11 (*ad causidicum, qui cum equa coierat*) expellas animo nimis . . . mores inlicite -antes. HIL. in psalm. 118 coph 10 p. 528, 11 cum inebriamur, cum -amur. FVLG. aet. mund. p. 165, 21 nec puduit illuc partem turpissimam -ans (-antis *var. l.*) obicere corporis. TRACT. Pelag. p. 126, 18 causa naturae, quae sine intervallo hominem -ari non patitur. IVLIAN. in Iob 24, 21 (Migne suppl. 1, 1638) non poterat animum -antis virtus humanitatis attingere. 2 *poesi vel recitatione impudica*: SCHOL. Pers. ed. Kurz 1, 1 videns Persius multos -ari in scribendo ad hoc tantum, ut favorem populi adquirerent, reprehendendo cum indignatione inchoat (*cf. Pers. 1, 18 sqq.* leges . . . patranti fractus ocello; tunc . . . videas . . . ingentis trepidare Titos, cum carmina lumbum intrant *eqs.*).

libīdinōsē *v.* libidinosus.

***libīdinōsus**, -a, -um. *a* libido. *cf.* VARRO ling. 6, 47 ab lubendo libido, -us. ISID. orig. 10, 160 -us ab eo, quod facit quod libet; -us a Libero, qui puellarum corpore pingitur (c. p. *deest in parte codd. loco corrupto vel manco*). *scrib. in codd.* lub- *hic illic*, libinos- CIC. Verr. II 3, 156 *cod. P.* COD. Theod. 4, 12 (13), 6. NOT. Tir. 42, 88. *legitur inde a* CIC., *ut etiam compar.* -ior, *superl.* -issimus.

1 *i. q. libidinis, voluptatis sim. plenus* (*cf.* LACT. inst. 6, 16, 10 non est . . . morbus . . . libidine commoveri, sed . . . -um esse; . . . qui -us *est*, etiam quod legibus vetatur adfectat. GLOSS. flagitiosus. ἀκόλαστος. ἡδυπαθής. ἀσελγής. *cum gen. rei appetitae* TERT. *p. 1329, 18. 20. 34. m. pro subst. passim*): a *generatim*: α *de hominibus* (*Fortuna* SEN.; *ceterum v. et p. 1329, 25*): CIC. Verr. I 13 hominis avarissimi et -issimi. II 1, 82 non legatum populi Romani, sed tyrannum

[B.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-um crudelemque. 2, 192 hominem flagitiosissimum, -issimum nequissimumque. Sull. 71 semper audax, petulans, -us. p. red. in sen. 13 etiamsi agrestem et inhumanum existimares, tamen -um et perditum non putares. 14 quam -us, quam impurus, quam intemperans. Cael. 13 cum -is luxuriose vivere. 55 ex -a domo. Phil. 2, 115 -i, avari, facinerosi verae laudis gustum non habent. 3, 35 -is, petulantibus, impuris, impudicis. 8, 16 -um, impium, audacem, facinerosum. rep. 2, 68 -o et volutabundo in voluptatibus. Tusc. 4, 57 quis ... potest, in quo libido cupiditasve sit, non -us et cupidus esse *eqs.*? Att. 1, 19, 8 odia ... -ae et delicatae iuventutis. 6, 3, 1 levis, -us, tagax. *et saepius.* Q. Cic. pet. 8 ambo (*Catilina, Antonius*) a pueritia sicarii, ambo -i, ambo egentes. Nep. Alc. 1, 4 luxuriosus, dissolutus, -us, intemperans. reg. 2, 2 *Dionysius tyrannus Siciliae* minime -us, non luxuriosus. Sen. contr. 2, 7, 9. 9, 2, 16. Val. Max. 9, 2 ext. 3 *Mithridates male tractabat amicos* auctore Gauro spadone -us obsequio, scelestus imperio. Sen. dial. 4, 10, 7. 6, 10, 6 *Fortuna* varia et -a mancipiorumque suorum neglegens domina et poenis et muneribus errabit. 7, 19, 2 Qvint. decl. 293 p. 164, 22. Tert. apol. 47, 3 homines gloriae, ut diximus (*46, 7* qui gloriam captant) et eloquentiae solius -i (*cf. nat. 2, 2, 5* accedente libidine gloriae). resurr. 32 p. 71, 12 divinae potius sapientiae religiosus quam suae -us. Arnob. nat. 2, 48 (*seq.* inconstans, invalidus). *al.* *β de rebus ad homines pertinentibus* (*usus excusari videtur l. 31*): Cic. dom. 4 *tu hoc ad hos transferas,* quos ab inconstantia gravitas, a -a s e n t e n t i a certum ... ius religionum ... deterret? (Tusc. 3, 46 -as eius *Epicuri* fuisse sententias). Pis. 66 *hoc viro* nihil scitote esse luxuriosius, nihil -ius *eqs.* 87 liberationes. fin. 5, 62 adulescentiam (Cato 29). Ps. Cic. exil. 21 omnia perpeti, quae volet furor -us. Colvm. 10 praef. 2 cum ... nostra aetas dapibus -a (-e *A*) pretia constituerit. Petron. 113, 3 expilatum ... -a migratione navigium (*ad b?*). Qvint. inst. 5, 12, 20 libidinem iuvet ... effeminati sexus mendacium ..., quapropter eloquentiam, licet hanc (ut sentio enim, dicam) -am resupina voluptate auditoria probent, nullam esse. Apvl. Plat. 1, 18 furorem ... -a v i t a solere evenire (2, 3). Tert. virg. vel. 13, 5 ut hominum gratia fiat, utique primo illicitum, ut gloriae -um; gloria enim illicitum est eis *eqs.* Arnob. nat. 4, 18 -am ... fictionem *theologorum.* Avg. spir. et litt. 4, 6 non ad luminosae caritatis fructum, sed ad -ae cupiditatis adfectum. nupt. et concup. 1, 15, 17 -a crudelitas vel libido crudelis. 2, 14, 29 voluptatis (Chromat. in Matth. 4, 2 Pomer. 3, 19, 1). Val. Cem. hom. 6, 5 -ae vocis incitamenta. Salon. in eccles. p. 1003^{C} verba -a (*ad 5, 5* ne dederis os tuum *eqs.*). Max. Tavr. serm. 50 a, 4 M. (*ad psalm. 62, 3*) *ieiunantis corpus est terra* inaquosa -is illecebris. *n. pro subst.* Pallad. hist. mon. I 35 p. 321^{C} ad turpia ac -a transferri (*gr. p. 138, 1 B.* περιρραγῆναι ἀκολασίᾳ).

b *speciatim in rebus veneriis* (Gloss. ἐρωτικός. fornicator. *quaedam exempla supra allata velut p. 1328, 84 huc referri posse non negaverimus*): *α de ipsis hominibus, animalibus, partibus corporis*: Cic. Verr. II 3, 77 ad arbitrium -issimae m u l i e r i s (Cael. 70 ad m. -ae [libidines et *var. l.*] delicias. Petron. 113, 7. Cod. Theod. 4, 12 [13], 6 si apud -am mulierem plus valuit cupiditas quam libertas). Cael. 38 si vidua *Clodia* libere ... -a meretricio more viveret. Scaur. 8 matrem. Hor. epod. 10, 23 -us immolabitur caper (*de animali ut*: Firm. err. 9, 2 *et* 3 *de porcis.* Evstath. Basil. hex. 8, 3, 10 -a *est* columba domesticaque gallina [*gr.* λάγνοι]). Priap. 52, 3 stator hic -us. 63, 14 impudentiae signum, -o tenta pyramis nervo (*de parte corp. ut*: Mart. 12, 95, 6 manibus [Ps. Qvint. decl. 3, 9]. Min. Fel. 28, 10 ore). Sen. contr. 1, 2, 10 -orum turba ... concurrit ad meretricem novam. Val. Max. 6, 1, 11 -i centurionis supplicium (*qui iuvenem stupraverat*). Sen. dial. 2, 6, 7 perdiderunt ... -i amores suos et ... scorta. epist. 83, 20 -us ne cubiculum quidem exspectat. 88, 37 -ior Anacreon an ebriosior vixerit *quaerebat Didymus.* Petron. 94, 5. 129, 4 Circe Polyaeno salutem; si -a essem, quererer decepta. Plin. nat. 11, 229 hoc exemplo (*sc. leporum pilis large ornatorum*) -iores hominum quoque hirtos colligens. 11, 231 -is congeniti *pili* maturius defluunt. Mart. 4, 55, 6. Qvint. inst. 4, 2, 52 si personas convenientes eis, quae facta credi volemus, constituerimus, ut furti reum cupidum, adulterii -um. 6, 3, 64 (*exemplum sententiae praeter opinionem prolatae*) -ior es quam ullus spado. *al.*
β de variis rebus ad homines pertinentibus: Cic. Tusc. 4, 71 horum omnium (*Alcaei, Anacreontis al.*) -os esse a m o r e s videmus (Salon. in prov. p. 985^{C} [*27, 5* amor absconditus] amorem ... illicitum, id est -um). Val. Max. 4, 3 ext. 1 (*Pericles ad Sophoclem*) oculos a -o aspectu continentes esse debere. 8, 2, 2 trecenta milia nummum ab Otacilia ..., cum qua commercium libidinis habuerat, expensa fieri sibi passus est ..., -am liberalitatem debiti nomine colorando. 8, 11 ext. 4 *statuam Praxitelis* a -o cuiusdam complexu parum tutam. 9, 2 ext. 5 -ae amentiae taeterrimum exemplum. Petron. 26, 4 *Quartilla* lusum ... puerilem -a speculabatur diligentia. Mart. 12, 43, 1 *versus.* Tac. ann. 6, 4, 4 -is vigiliis marcidus. Lampr. Heliog. 19, 3 *vasa* schematibus -issimis inquinata. Vopisc. quatt. tyr. 12, 8 rem ... satis -am (*sc. se decem una nocte virgines inisse*). Arnob. nat. 4, 22 voluptatibus. 4, 26 furta *Iovis.* Potam. epist. ad Athan. (RevBén. 30, 1913 p. 280, 16) commercia. Prvd. perist. 10, 229 *Venus Adonin* -o plangit adfectu palam. Sidon. carm. 23. 158 carmina per -a notum *Ovidium.* Caes. Arel. serm. 41, 5 p. 175, 24 (*ad Matth. 5, 28*) dum aliquis mulierem animo -o considerat.

2 *i. q. libidinem, sc. in rebus veneriis, efficiens*: Priap. 47, 6 -is incitatus erucis (*cf. Plin. nat. 19, 154* concitatrix ... veneris).

3 *pro gen. obi.* libidinis: Decl. in Catil. 71 L. Sulpicium ... propter exiguam notam -ae suspicionis censores removendum e senatu ... putaverunt.

adv. **libīdinōsē**, *compar.* -ius (Tert.). *i. q. modo libidinoso, incontinenter, arbitrarie sim.*: 1 *generatim* (*cf.* Synon. Cic. p. 430, 25 inique ... vafre. -e. inaequaliter): Cic. div. in Caec. 38 quae ille -e, quae nefarie ... f e c e r i t (Verr. I 56 off. 1, 14. 3, 38). Verr. II 4, 84 *simulacrum sustulisti* quam audacter, quam -e, quam impudenter! rep. 2, 63 -e omni imperio ... praefuerunt *decemviri.* Sall. Catil. 51, 30 bonos et malos -e interficere. Liv. 3, 36, 7 in humiliores -e crudeliterque consulebatur *a decemviris.* Tert. monog. 16, 8 *illi nimio puerperio indulgentes* parent antichristo *ea,* in quae -ius saeviat. Iren. 1, 23, 4 (1, 16, 3 H.) horum *Simonianorum* mystici sacerdotes -e ... vivunt. Vopisc. quatt. tyr. 13, 1 cum etiam post honores militares [cum] se improbe, -e, tamen fortiter gereret (regeret *trad.*). Arnob. nat. 5, 4 (*prodigia capite quodam expiari posse*) -e hominis inhiatum est cruori. *v. etiam var. lect. p. 1329, 28.* 2 *speciatim in rebus veneriis*: Tert. idol. 2 p. 32, 1 adulterium etiam in concupiscentia designat (*Matth. 5, 28*), si oculum quis impegerit -e et animam commoverit impudice. Mar. Victorin. in Eph. 4, 19 p. 1278^{B} -e vivunt *gentes* et cum impudicitia exercentes ... voluptatem. Avg. civ. 1, 19 p. 31, 15 D. huius *Lucretiae* corpore cum ... Tarquinii regis filius -e potitus esset. doctr. christ. 3, 48 quidquid illorum temporum sancti *plurium uxorum mariti* non -e faciebant, quamvis ea facerent, quae hoc tempore nisi per libidinem fieri non possunt (*in eadem fere re* 3, 73 *opp.* officiose). serm. 51, 6, 9 quia -e diligeret *maritus uxorem.* Nicet. virg. laps. 41 -e corpora sua tractaverunt.

libidisco *v.* livedesco. *B.*

***libīdo**, -inis *f.* [*a* libet, *cf.* cupīdo *a* cupio. *Sch.*] *a* libendo *derivatur* Varro ling. 6, 47 frg. Non. p. 64, 15. *et saepe.* *de scriptura: in titulo* lib- (CIL V 5737, 13 = CE 701, 9 *a. 524. v. etiam l. 40*), *in codd. antiquissimis tam* lub- (*e. g. A* Plavti *ubique*) *quam* lib- (*e. g. A* Terentii *ubique praeter* Haut. 201, *V* Liv. 42, 23, 7); *cf.* Vel. gramm. VII 50, 3 libido an lubido? ... concedamus talia nomina per u scribere ⟨iis⟩, qui antiquorum voluntates sequuntur, ne tamen sic enuntient, quo modo scribunt. Cassiod. gramm. VII 150, 15 (*ex Cornuto*) in antiquiorum multo libris, quam Gaius Caesar est, per u pleraque scripta invenio: ... lubido (legundum *var. l.*) ...; melius tamen est et ad enuntiandum et ad scribendum i litteram pro u ponere, in quod iam consuetudo inclinavit. liv- *in titulo* Edict. imp. Diocl. I 20, *in codd. saepe* (*cf.* Prob. app. gramm. IV 201, 4 *de discrimine* inter -em et lividinem). *de formis*: -ei *dat. sing.* Sall. (?) rep. 1, 5, 5. -is *acc. pl.* Cic. Verr. II 3, 60 (*sec.* Non. p. 244, 20). Catvll. 45, 24. *secundam syllabam productam testantur* Prisc. gramm. II 122, 13 Gramm. suppl. 68, 33. 111, 6 (*sed* -o *pro dactylo* Comm. instr. 2, 18 [22], 3). Not. Tir. 42, 87. 88^{a}. *legitur inde a* Plavto (*deest ap.* Enn., Caes. [*et in corpore Caesariano*], Verg., Lvcan., Val. Fl., Stat.), *plur. inde a* L. Crass. or. frg. (45 M.) Cic. de orat. 2, 226 Varro Men. 309 Rhet. Her. 3, 3, 5 Cic. inv. 1, 32.

i. q. impetus appetens id quod libet (*hic illic significatur voluptas, quae -e explenda percipitur, nec non actio libidinosa, imprimis p. 1333, 67 sqq.; cf.* Prob. app. gramm. IV 201, 4 -em cupiditatem animi [Isid. diff. 1, 331]. Non. p. 453, 16 -em et adpetitum vel aemulationem etiam honestae rei possumus dicere, ut sit -o omne quod libuerit [*cf.* Gloss. V 308, 24 -o et bona est et mala]. *ponitur pro persona p. 1332, 38. 1333, 1; ceterum* Drac. Romul. 10, 570 *iuxta* Furor, Nefas, Impietas, Furiae, Luctus *sim.*): I *absolute*: A *respicitur impetus merus*: 1 *agit in animo*: Plavt. Mil. 1360 eheu, quom venit mi in mentem, ut mores mutandi sient ...:: fac sis frugi. :: iam non possum, amisi omnem -em. Poen. 145 sine te verberem ...:: si tibi -o est aut voluptati, sino. Ter. Haut. 201 fortasse aliquantum iniquior erat *pater* praeter eius *filii* -em. Phorm. 716 matura, dum -o eadem haec manet (Don : bene -em posuit pro voluntate hominis incerti ac levis). Hec. 245 scio ... meum ius esse, ut te cogam quae ego imperem facere, ego tamen patrio animo victus faciam, ut tibi concedam, neque tuae -i adversabor (Don.: -o est quaelibet voluntas temere suscepta). 534 adversum animi tui (*i. matris*) -em ... cum illo nupta *filia* (*cf. 538 sq.* negabas nuptam posse filiam tuam te pati cum eo *eqs.*). Cic. inv. 2, 132 ex suo ... consilio et ex ea ratione, quae in mentem aut in -em venerit, non ex communi praecepto civitatis. Quinct. 14 rationem reddere earum rerum, quas -e, non ratione gesserat. rep. 1, 63 noster populus in pace ... imperat et ipsis magistratibus ... in bello sic paret ut regi; valet enim salus plus quam -o (*antea*: in pace ... licet ... lascivire). Pvblil. L 9 -o, non iudicium est, quod levitas sapit. Lvcr. 4, 779 quaeritur ... quare, quod cuique -o venerit, extemplo mens cogitet eius id ipsum. Varro ling. 10, 56 in demonstrando quoniam potius proficisci oportet ... ab n a t u r a rerum quam ab -e hominum *eqs.* (*item in doctrina analogiae* [*syn.* voluntas *10, 51*]: 10, 60 homines imperiti ... vocabula rebus imponunt, quocumque eos -o invitavit, natura incorrupta ... est *eqs.* 10, 61 a natura -o humana corrigetur, non a -e natura). Sall. Iug. 86, 2 milites scribere non more maiorum neque ex classibus, sed uti cuiusque *militis* -o erat. Hor. sat. 1, 6, 111 quacumque -o est incedo solus *eqs.* 2, 6, 67 prout cuique -o est, siccat ... calices conviva solutus legibus insanis *eqs.* Porph. Hor. epist. 1, 18, 69 ('percontatorem fugito') eadem ... -e prodit et audita, ⟨qua⟩ (audit. et *codd.*), quae audire desiderat,

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

perscrutatur. ITIN. Alex. 33 Besum ... Oxum flumen navibus superavisse, quas omnes incenderit, ne par sequentis sit -o. ARNOB. nat. 3, 34 non indocti ... viri neque quod induxerit -o garrientes *eqs.* PRVD. ham. 776 liber utrique (*sc. Loth uxorique eius*) animus, sed dispar utrique voluntas; dividit huc illuc rapiens sua quemque -o. AVG. civ. 4, 5 p. 152, 12 D. usi voluptatibus quibus voluerunt, quod suggessit -o fecerunt.

-o *fortunae* (*cf. p. 1336, 82*): SALL. Catil. 51, 25 quis reprehendet quod in parricidas rei publicae decretum erit? tempus, dies, fortuna, cuius -o gentibus moderatur. 2 *agit in corpore* (*cf. p. 1336, 50. 60*): CATO agr. 156, 4 (*156, 2* alvum si voles deicere superiorem *eqs.*) bibat sucum deambuletque ...; ubi -o veniet, nausia apprehendet, decumbat purgetque sese. SCRIB. LARG. 112 ('ad coeliacos et torminosos') hic *pastillus* etiam incitata -e ipsius morbi ... per clysterem immittitur (*seq.* qui graviter adflicti sunt). MART. 14, 23, 2 si tibi morosa prurigine verminat auris, arma damus tantis apta -bus (*cf.* SER. SAMM. 86 pruritus ... *levant* cocleae ... minutae, quarum contactu perimetur acerba -o).

B *respicitur impetus c. aliis affectibus, imprimis c. perturbationibus animi (saepe ad corpus spectantibus) vel vitiis connexus* (*ipsa -o passim hominis vice inducitur quasi agens*): 1 *definitiones et partitiones notabiliores*: CIC. inv. 1, 32 genus est omnium ... -um cupiditas, eius autem generis sine dubio pars est avaritia. fin. 3, 35 omnes ... eae *animi perturbationes* sunt genere quattuor, partibus plures, aegritudo, formido, -o, quamque Stoici ... ἡδονήν appellant, ego malo laetitiam appellare (*eadem partitione* Tusc. 3, 24 sq. 4, 11. 14. *cf. e. g. Zeno, Stoic. vet. frg. I 211* λύπην, φόβον, ἐπιθυμίαν, ἡδονήν). Tusc. 3, 24 (*non eodem ordine verborum in omnibus codd.*) *perturbationes* duae sunt ex opinione boni, quarum ... altera, quae est inmoderata adpetitio opinati magni boni rationi non obtemperans, vel cupiditas recte vel -o dici potest (*sim.* 4, 11. 12. 14. *cf.* 4, 34 iidem *motus animi* inflammant adpetitione nimia, quam tum cupiditatem, tum -em dicimus). 4, 12 voluntas est, quae quid cum ratione desiderat; quae autem a ratione aversa incitata est vehementius, ea -o est vel cupiditas effrenata, quae in omnibus stultis invenitur. 4, 16 subiecta sunt ... -i ira, excandescentia, odium, inimicitia, discordia, indigentia, desiderium et cetera eius modi (*quae partes -is explicantur* 4, 21 ut ira sit -o poeniendi eius, qui videatur laesisse iniuria *eqs. sim.* AVG. civ. 14, 15 p. 37, 30 D. sqq. ISID. diff. 1, 331. *cf. l. 20*). 4, 44 *Peripatetici non* solum hanc -em *i. iram* laudant ..., sed ipsum illud genus vel -is vel cupiditatis ad summam utilitatem esse dicunt a natura datum: nihil enim quemquam, nisi quod lubeat, praeclare facere posse (*quae doctrina refutatur* 4, 55. 57. *cf.* Ps. AVG. hypomn. 4, 1, 1 *Pelagiani* aiunt -em in homine naturale esse bonum, nec in ea esse quod pudeat; respondemus: -o ... *est* per peccatum primorum hominum accidens malum atque pudendum). AVG. civ. 14, 15 p. 37, 22 D. voluptatem ... praecedit appetitus quidam, qui sentitur in carne quasi cupiditas eius, sicut fames et sitis et ea, quae in genitalibus usitatius -o nominatur, cum hoc sit generale vocabulum omnis cupiditatis (*item coartari dicitur notio* 14, 16 p. 38, 10 D. ISID. diff. 1, 331. *cf. l. 52*). c. Iulian. 6, 18, 53 dixerunt eam *i. -em* quidam philosophi partem animi esse vitiosam; ... sed ego ipsum vitium ... -em dico (*cf.* OP. imperf. in Matth. 15 p. 718 sapientes omne peccatum -em vocant, quia omne peccatum cum delectatione committimus. ideo et circumcidebatur -is membrum *eqs.*). Ps. AVG. hypomn. 4, 2, 2 quaerendum est ..., cur hoc malum ... -o dicatur: sine dubio a libendo, id est a libitu per derivationem -o est nuncupata; sed ais mihi: ergo omne quod libet -o est? respondeo: non omne quod libet -o est, sed omne quod male libet -o est; in bono enim libitu -o dici non potest, sed voluntas; ... in malo vero libitu non voluntas est, sed voluptas.

2 *exempla varia selecta*: a *in universum* (*maxime c. respectu voluptatum, oblectationum quarumlibet. cf.* GLOSS. II 323, 35 ἡδονή. 323, 40 = III 143, 61 ἡδυπάθεια): TER. Andr. 78 ita ut ingeniumst omnium hominum ab labore proclive ad -em, accepit condicionem, dein quaestum *meretricis* occipit (*14* primo ... pudice vitam, parce ac duriter agebat). Haut. 216 *patres filios* ex sua -e moderantur, nunc quae est, non quae olim fuit. L. CRASS. or. frg. (45 M.) Cic. de orat. 2, 226 -es totum *patrimonium* dissipaverunt (*cf.* CIC. Pis. 48 cum partim [partem *var. l.*] eius praedae [praedam *var. l.*] profundae -es devorassent, partim ... luxuries. 67 *nihil* praeter -es sumptuosum. Rab. Post. 45 nihil profudisti, nihil ullam in -em contulisti? off. 1, 92 nec -i potius luxuriaeque quam liberalitati ... pareat *res familiaris*. SALL. Catil. 28, 4 -o atque luxuria ex magnis rapinis nihil reliqui fecerat. HOR. epist. 2, 1, 107 minori dicere, per quae crescere res posset, minui damnosa -o. *sim. al.*). CIC. inv. 2, 164 temperantia est rationis in -em atque in alios non rectos impetus animi ... dominatio. Verr. II 2, 55 *Epicrates* cum de Heraclio *fortunis spoliato* cogitaret et istius *Verris* -em nosset (*spectat ad avaritiam ut*: 2, 97 iste qui prae cupiditate neque offici sui ... rationem habuisset umquam, neque ... *patris* voluntatem anteponendam putavit -i suae. SALL. Iug. 15, 5 postquam videt regis largitionem ..., animum a consueta -e continuit [*antea*: avidus ... divitiarum]. *al. cf. supra l. 21*). Cluent. 36 fuit Avillius ... perdita nequitia ..., arte quadam praeditus ad -es adulescentulorum excitandas accommodata (*item respicitur iuvenum lascivia sim.*: dom. 126 adulescentiae [*cf.* iuventutis: Att. 1, 16, 1 DECL. in Catil. 29]. part. 34 adulescentiam procliviorem esse ad -em [*cf.* Cato 36 ut petulantia, ut -o magis est adulescentium quam senum]. off. 1, 122 *adulescentia* a -bus arcenda est exercendaque in labore. phil. frg. V 74 iuvenilem. SALL. [?] rep. 1, 5, 5 is incessit mos, ut homines adulescentuli ... nihil -ei ... denegare pulcherrimum putent. *al.*). Sull. 25 ita vivere, ut ... ne cupiditati quidem ulli servias, contemnere omnes -es, non auri, non argenti, non ceterarum rerum indigere. p. red. in sen. 15 his *Graeculis* utitur quasi praefectis -um suarum; hi voluptates omnes vestigant ..., hi sunt conditores ... convivii sententiamque dicunt et iudicant, quantum cuique -i tribuendum esse videatur *eqs.* Cael. 12 erant apud illum *Catilinam* inlecebrae -um multae, erant etiam industriae quidam stimuli ac laboris; flagrabant vitia -is apud illum, vigebant etiam studia rei militaris (LIV. 34, 4, 3 in Graeciam Asiamque transcendimus omnibus -um illecebris repletas et regias etiam adtrectamus gazas). Pis. 70 ut omnes hominis -es, omnia stupra, omnia cenarum conviviorumque genera, adulteria denique eius ... versibus expresserit. rep. 6, 1 graves ... dominae cogitationum -es *eqs.* 6, 29 impulsu ... -um voluptatibus oboedientium. PVBLIL. L 10 -o cunctos ... domat. SALL. Catil. 51, 2 haud facile animus verum providet, ubi illa *sc. odium, amicitia, ira, misericordia* officiunt, neque quisquam omnium -i simul et usui paruit; (3) ubi intenderis ingenium, valet, si -o possidet, ea dominatur, animus nihil valet; (4) magna mihi copia est memorandi ..., quae ... populi ira aut misericordia impulsi male consuluerint; sed ea malo dicere, quae maiores nostri contra -em animi sui recte ... fecere. Iug. 89, 8 cibus illis advorsus famem atque sitim, non -i neque luxuriae erat (*item spectat imprimis ad cibum e. g.*: TAC. hist. 2, 95, 2 prodigis epulis et sumptu ganeaque satiare inexplebiles Vitellii -es. FIRM. math. 8, 20, 4 erunt ... edaces gulae ventrisque -bus servientes). SEN. epist. 90, 19 *luxuria* animum corpori addixit et illius deservire -i iussit ...; itaque hinc textorum, hinc fabrorum officinae sunt, hinc odores coquentium, hinc molles corporis motus docentium mollesque cantus et infractos. TERT. adv. Marc. 1, 27 p. 329, 2 quid non in omnem -em ebullis *eqs.*? ... quid non frequentas ... voluptates circi furentis et caveae saevientis et scaenae lascivientis? (*cf.* CYPR. ad Donat. 7 paratur gladiatorius ludus, ut -em crudelium luminum sanguis oblectet). *et passim.*

b *spectat potius ad amorem, sexus concitationem* (*cf.* GLOSS.^{L} V Aa L 419 -o amor, desiderium. GLOSS. V 536, 48 -o amoris voluntas. 536, 51 -o amandi voluntas. *v. etiam p. 1331, 46 sqq.*): α *servata vi originaria* (*sc. de impetu, affectu sim.*): Ⓘ *hominum* (*deorum*): Ⓐ *in neutram partem* (*deae specie induitur*: DRAC. Romul. 6, 61 iusta -o ..., moderata Voluptas [*inter comites Amoris ut*: 10, 264 blanda]): TER. Andr. 308 quanto satiust te id dare operam, qui istum amorem ex animo amoveas [tuo], quam id loqui, quo magis -o frustra incendatur tua. 557 dum ... eius *amantis* -o occlusast contumeliis. Haut. 573 multa fert -o, ea facere prohibet tua praesentia. NOVIVS Atell. 106 huic puellae praecoquis -o inest. RHET. Her. 2, 2, 3 cupiditatem aut amoris aut eiusmodi -is ... explere (*cf.* CIC. Cael. 49 cum hac *Clodia* siqui adulescens forte fuerit, utrum hic tibi ... adulter an amator, expugnare pudicitiam an explere -em voluisse videatur?). CIC. Sest. 110 non -is causa, sed ut plebicola videretur, libertinam duxit uxorem. Scaur. 6 constat ... illam cum deformitate summa fuisse, tum etiam senectute; quare quae potest ... ulla -is aut amoris esse suspicio? CATVLL. 64, 147 simul ac cupidae mentis satiata -o est. LVCR. 4, 1046 inritata tument loca semine fitque voluntas eicere id, quo se contendit dira -o (*cf.* HOR. sat. 1, 2, 33 simul ac venas inflavit taetra -o, huc *i. ad fornicem* iuvenes aequum est descendere. PRIAP. 33, 3 Naidas antiqui ... habuere Priapi et quo tenta dei vena subiret erat; nunc ... adeo mea plena -o est *eqs.* 83, 42 rigente nervus excubet -e ... inguina arrigat tumor. OV. am. 2, 15, 25 [*loq. anulus*] te nuda mea membra -e surgent). 5, 964 conciliabat ... vel mutua quamque cupido vel violenta viri vis atque impensa -o. HOR. carm. 1, 25, 13 cum tibi flagrans amor et -o, quae solet matres furiare equorum, saeviet circa iecur (*item comparatur c. animalium -e*: OV. ars 1, 281 in pratis admugit femina tauro ...: parcior in nobis *hominibus* nec tam furiosa -o. ARNOB. nat. 3, 10 inmundorum quadrupedum ritu in -um furias gestire *deos*. HIER. epist. 64, 21, 4 in morem brutorum animalium -i expositi sunt. hom. Orig. in Luc. 8 p. 49, 18 *personam induimus* hirci, quando ad -em proniores *sumus*. *al.*). OV. fast. 1, 413 te ..., inextinctae Silene -is, urunt *Naides*. SEN. dial. 9, 9, 2 cibus famem domet ..., -o qua necesse est fluat. 11 (12), 13, 3 -em non voluptatis causa homini datam, sed propagandi generis (*cf.* ARNOB. nat. 7, 35 substituendis per -em prolibus *hominum animaliumque*. LACT. inst. 6, 19, 6 -o ad subolem propagandam *nobis data est*. epit. 57 [62], 3 -o extra legitimum torum non evagetur, sed creandis liberis serviat. HIER. epist. 54, 9, 2 -o insita a deo ob liberorum creationem, si fines suos egressa fuerit, redundat in vitium. *al.*). PLIN. nat. 20, 68 semine *lactucae* trito ex vino poto et -um imaginationes in somno compesci (*item de medicamentis sim. -em frenantibus vel excitantibus*: 22, 78 nisi -is causa expetenda *buprestis eqs.* 24, 58 folia *salicis* contrita et pota intemperantiam -is coercent. 26, 95 *orchis herba* ut ... ex aqua pota excitet -em. *al.*). TERT. ieiun. 1 p. 274, 15 spiritalem disciplinam ... gulae frenos imbuentem ... quemadmodum et -i per unicas nuptias. *al.* Ⓑ *in malam partem, pertinet ad impudicitiam, stuprum sim.* (*cf.* TERT. nat. 1, 16, 7 si qua gens concubitu ... ac sexus necessitate, ne dixerim -e et luxuria, caret. anim. 27, 4 concubitum -o, non condicio foedavit; excessus, non status est impudicus *eqs.* adv. Marc. 5, 15 p. 627, 23. *al.* GLOSS. III 454, 43 = 489, 55 ἀσέλγεια. *mu-*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lieris specie induitur: HERM. vulg. sim. 9, 15 [= Pal. sim. 9, 15, 3. *gr.* ἀσέλγεια]. PRVD. psych. 42 Sodomita -o [*opp.* virgo Pudicitia]. 87 lutulenta [*inde* ALC. AVIT. carm. 6, 374 foeda]. 98 interfectae. *quaedam continent etiam respectum licentiae, e. g. l. 5 sqq.*): RHET. Her. 4, 8, 12 matribus familiis et ingenuis sub hostilem -em subiectis (*cf.* CIC. Verr. I 14 in stupris ... nefarias -es commemorare pudore deterreor [*postea*: liberos coniugesque ... integras ab istius petulantia conservare]. II 1, 62 [*ironice*] -es eius ratione aliqua ... continebantur; quam multis istum ingenuis, quam multis matribus familias ... vim attulisse existimatis? 1, 68 ut pudicitiam liberorum servare ab eorum -e tutam non liceret. Mil. 76 a liberis ... et a coniugibus vestris numquam ille effrenatas suas -es cohibuisset. LIV. 3, 45, 8 in liberos ... nostros coniugesque regnum vestrae -i datum. *sim. al.*). 4, 16, 23 nulla facilius ad id maleficium causa quam turpis amor et intemperans -o commovere potuit. CIC. Verr. II 2, 134 in mulierum corruptelis et in omni eius modi luxuria atque nequitia ... Timonidem ... ad istius flagitiosas -es ... natum atque aptum. 5, 32 cicatrices ... ex mulierum morsu, vestigia -is atque nequitiae. 5, 82 *uxorem* vir amabat, verum tamen huius *Verris* -i adversari non poterat ...; quis enim umquam istius -i obstitit? Cluent. 12 *mulieris* importunae nefaria -o (Cael. 47. *cf.* Cluent. 12 *Sassia* ita flagrare coepit amentia, sic inflammata ferri -e *eqs.* SALL. Catil. 25, 3 -o [-e *var. l.*] sic accensa, ut saepius peteret viros quam peteretur *Sempronia*. HOR. epod. 5, 41 masculae -is ... Foliam. *sim. saepe*). prov. 24 qui *Clodius* turpissima -e incensus duas res sanctissimas, religionem et pudicitiam, uno scelere violasset. har. resp. 42 primam ... aetatulam suam ad scurrarum locupletium -es detulit *Clodius* (*item respiciuntur cinaedi*: Planc. 30 ductum esse ab eo in provinciam aliquem -is causa. Phil. 2, 45 puer emptus -is causa. 13, 17 eius pueritia pertulerat -es eorum *eqs.* PHAEDR. 4, 15 [16], 14 -o pravo fruitur gaudio. SEN. frg. 34 in regiae -is voluptatem castrati sunt quidam. *sim. al.*). nat. deor. 1, 42 *poetae* -e furentes induxerunt deos feceruntque, ut eorum ... videremus ... effusas in omni intemperantia -es *eqs.* HOR. carm. 4, 12, 8 barbaras regum est ulta -es *Procne*. LIV. 1, 59, 8 de vi ac -e Sex. Tarquinii, de stupro infando Lucretiae. 3, 44, 1 aliud ... nefas ab -e ortum haud minus foedo eventu, quam quod per stuprum caedemque Lucretiae ... Tarquinios expulerat. SEN. epist. 99, 13 aspice illos, qui suam alienamque -em exercent mutuo impudici. PLIN. nat. 14, 140 quae vasa adulteriis caelata, tamquam per se parum doceat -es temulentia! ita vina ex -e hauriuntur. TERT. anim. 34, 2 de loco -is publicae (cult. fem. 2, 12, l. 5 mart. 2, 7 spect. 17 p. 19, 2 uxor. 2, 6 l. 5. *al.*). IREN. 4, 31 (48 H.), 1 sine carnis -e *concubuisse* ([*gr.* σαρκὸς ἡδονῆς]. Ps. HIL. hymn. 1, 26 mentis castitas c. vincat -es. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 62, 18 AVG. civ. 1, 25 p. 40, 16 D. 14, 2 p. 6, 11. *al. cf.* 1, 25 p. 40, 11 -i subditum corpus. 13, 24 p. 599, 15 -o membrorum inoboedientium. *sim. al.*). *et saepius.*

(II) *animalium* (Centauri Ov.; *v. etiam p. 1332, 59 sqq. 69*): HOR. epod. 16, 30 quando ... nova ... monstra iunxerit -e mirus amor, iuvet ut tigres subsidere cervis *eqs.* Ov. met. 12, 221 quam vino pectus *Euryti* tam virgine visa ardet et ebrietas geminata -e regnat. PAVL. FEST. p. 101 hirquitalli ... a -e ... hircorum dicti. FEST. p. 310 sues ... ardentissimae -is. COLVM. 6, 24, 4 *vacca* quamvis plena fetu non expletur -e. 6, 27, 3 armentum ... -is exstimulatur furiis. 6, 27, 10 detrita scilla naturalia eius *equae* linuntur, quae res accendit -em (PLIN. nat. 8, 164 equarum -o exstinguitur iuba tonsa [*Aristot. hist. anim. p. 572 b 8* ἀποπαύονται τῆς ὁρμῆς]. PORPH. Hor. carm. 1, 25, 11). 6, 37, 1 admissarii furentis in -em (*cf.* 6, 37, 2 clementioris -is *admissarius*). 7, 6, 3 inmodicus -is ... matrem stupro supervenit *caper*. 8, 2, 3 *capi* castrati -is abolendae causa. 8, 2, 14 rixosae -is marem *pumilionem*; nam ... non patitur inire feminas, cum ipse pluribus sufficere non queat. 8, 11, 6 concitantibus -em cibis utriusque sexus *pavonum* accendenda venus est. PLIN. nat. 8, 108 *hyaenae* timent -is aemulos (*cf. ibid. hyaenae feminae* gaudent ... copia -is). 8, 112 *cervi* mares relicti *a feminis* rabie -is saeviunt (*de eisdem* 8, 113). *al.*

(III) *rerum*: PLIN. nat. 13, 29 incerta ... -e etiam mitioribus se miscent *palmae silvestres*. 17, 134 neque ... animalium tantum est ad coitus aviditas, sed multo maior est terrae ac satorum omnium -o *eqs.*

β transfertur ad: (I) *voluptates vel actiones libidinosas*: CATVLL. 45, 24 uno in Septimio fidelis Acme facit delicias -esque (SEN. epist. 77, 6 cogita, quamdiu iam idem facias: cibus, somnus, -o; per hunc circulum curritur. ITALA II Cor. 12, 21 [Cypr. epist. 15, 26] non egerunt paenitentiam de inmunditiis, quas fecerunt, et fornicationibus et -bus [*gr.* ἀσελγείᾳ, *Vulg.* impudicitia]). Ov. met. 9, 483 pro Venus ..., gaudia quanta tuli! quam me manifesta -o contigit! COLVM. 1 praef. 16 noctes ... -bus et ebrietatibus, dies ludo vel somno consumimus. PLIN. nat. 22, 86 *limoniam* venerem stimulare in vino ...; florente ea ... mulieres -is avidissimas virosque in coitum pigerrimos (*Hesiod. op. 586* μαχλόταται ... γυναῖκες). SVET. Tib. 11, 4 uxorem ob -es atque adulteria damnatam. Cal. 41, 1 misit circum fora ... nomenculatores ad invitandos ad -em iuvenes. FLOR. epit. 4, 11, 2 pretium -um Romanum imperium petit *Cleopatra ab Antonio* (*cf.* TERT. cult. fem. 1, 2 l. 20 mercedes pro -e *feminis datae gemmae sim.* LAMPR. Heliog. 32, 9 cum ... meretricibus sine effectu -is aureos donaret). APVL. met. 7, 21, 2 illicitas atque incognitas temptas -es (*sc. Lucius asinus erga feminam humani generis*). 10, 4, 5 promissae -is flagitat vadimonium. TERT. cult. fem. 1, 2 l. 30 post -um vaporata momenta. ITALA Rom. 13, 13 (Tert. ieiun. 17; *sim.* Iren. 4, 37, 4 [4, 60, 2 H.]) non in ebrietatibus nec in comissationibus nec in cubilibus et -bus *ambulemus* ([*gr.* ἀσελγείαις, *Vulg.* impudicitiis]. I Petr. 4, 3 [Aug. epist. 29, 10. *al.*] in -bus, desideriis, ebrietate, comissationibus *eqs.* [*gr. ut supra, Vulg.* luxuriis]). PORPH. Hor. sat. 1, 8, 39 Pediatius ... mollis evaserat, ut omnem -em cum voluptate pateretur. LAMPR. Heliog. 33, 1 -um genera ... invenit. FIRM. err. 12, 4 promissae -is praemia (CLAVD. DON. Aen. 1, 25 p. 15, 13 iudicium *Paridis* ... corruptum -is praemio. *cf.* 1, 75 p. 29, 23 Paris -is munere provocatus). IVST. 41, 3, 1 uxores dulcedine variae -is singuli plures habent (AMM. 23, 6, 76 per -es v. caritas dispersa torpescit). HIER. epist. 22, 8, 5 liberorum magis desiderio quam -is. 55, 4, 2 vim patior corporis mei, ad -em ardor impellit, ipsa organa membrorum genitalium et compositio corporis femineos quaerit amplexus. adv. Iovin. 1, 36 p. 260^C uxoris, ut ita dixerim, ardentissimam gulam fortuita -o restinguat. *-o corpus infirmat*: PROP. 2, 16, 14 nostro, Venus, o succurre dolori, rumpat ut assiduis membra -bus *rivalis*. SEN. contr. 2, 7, 2 quemadmodum adsidua satietate cottidianae per diem noctemque -is exhaustis viribus perierit *adulter*. CELS. praef. 52 interest ... fatigatio morbum ... fecerit an cibi vinique abundantia, an intemperantia -is. 70 praecipiunt, ut ... vitetur frigus, aestus, satietas, labor, -o (1, 10, 1 ut supra conprensum est, vitare ... -em [*1, 9, 2* venus semper inimica est]. *cf.* CAEL. AVR. chron. 4, 7, 105 erunt ... praecavenda ... quae passionem valeant refricare ut frigus, indigestio, -o). SEN. epist. 24, 16 voluptates in tormenta vertuntur, epulae cruditatem adferunt ..., -es pedum, manuum ... depravationes. 59, 17 cum fatigaverunt se vino ac -bus (COLVM. 7, 3, 4 fatigatus -e *aries*). PETRON. 81, 6 mutuis -bus attriti. PLIN. nat. 23, 48 nec a partu abortuve nec a -e aegrotantibus. CAEL. AVR. chron. 5, 2, 29 -o venerea (*inter causas passionum ut* 5, 3, 53). *-es finguntur in artis operibus* (*cf. p. 1333, 39 et.* PLIN. nat. 35, 18 Gaius ... -e accensus *Atalanten et Helenam nudas in tabula videns*): PLIN. nat. 33, 4 in poculis -es caelare iuvit ac per obscenitates bibere. 35, 72 *Parrhasius* pinxit ... tabellis -es, eo genere petulantis ioci se reficiens. (II) *semen virile* (*cf. p. 1332, 67; dubia*: SEN. contr. 1, 2, 23 *virgo prostituta* dum repellit -em *militis*, manibus excepit [*huc traxit Hagendahl, La prose métrique d'Arnobe 149*]. SCHOL. Hor. sat. 1, 2, 45 salaces dicuntur libidinosi, quia -o dicitur salsa esse): TERT. resurr. 61 p. 122, 18 forata sunt inferna in viro et in femina, nimirum qua -es fluitent, cur non magis qua ⌊potuum defruta⌋ colentur? (⌊ ⌋ *Gelenius*, potus de fructu *cod. Trecensis*, defluxura *cett.*; *cf.* HIER. c. Ioh. 26 p. 377^C [*ex Origene*] ut per inferiores partes vel stercora vel -es effluant). spect. 9 p. 11, 8 Ericthonius Minervae et Vulcani filius et quidem de caduca in terram -e (*in eadem fabula*: SCHOL. Verg. Bern. georg. 3, 113 [*e Gaudentio*] de Vulcano et Minerva reluctante et -em proiciente in terram puer ... procreatur [*aliter* SERV.: effectum -is proiecit in terram]). ARNOB. nat. 5, 9 effusa -o (*5, 10* semina ... effusa).

c *spectat potius ad iram, odium, invidiam sim.* (*cf. p. 1331, 33 sqq.*): GRACCH. or. frg. (49 M.) Gell. 10, 3, 5 quanta -o quantaque intemperantia sit hominum adulescentium, unum exemplum vobis ostendam: ... ubi id *dictum iocosum cuiusdam bubulci* audivit, ... struppis ... usque adeo verberari iussit, dum animam efflavit. RHET. Her. 2, 12, 17 aerarium ... conservavi, -i malorum restiti, maiestatem omnem interire non passus sum (*spectat ad factiones ut*: CIC. rep. 1, 65 populus ... si ... optimatium sanguinem gustavit ac totam rem publicam substravit -i suae *eqs.* SALL. Iug. 40, 3 plebes ... quanta ... vi rogationem iusserit, magis odio nobilitatis ... quam cura rei publicae: tanta -o in partibus erat. 40, 5 quaestio exercita aspere violenterque ex ... -e plebis. 41, 5 nobilitas dignitatem, populus libertatem in -em vortere.) CIC. Flacc. 26 nihil religione testatum ... contraque omnia corrupta -e, iracundia, studio ... reperientur. Cael. 2 nisi alicuius intolerabili -e et nimis acerbo odio niteretur *accusator*. PETRON. 108, 8 rabies *certaminis* -e perditorum collecta (*cf.* 119 vers. 60 furor et bellum ferroque excita [excisa *codd.*] -o. SIL. 11, 310 sacra -o *Hannibalis interficiendi*. FLOR. epit. 4, 2, 46 -em ac rabiem, qua pugnaverat, ipsa novitate volneris praeferebat). TAC. hist. 2, 31, 1 minus Vitellii ignavae voluptates quam Othonis flagrantissimae -es timebantur; addiderat huic terrorem atque odium caedes Galbae *eqs.* ann. 1, 72, 3 Augustus cognitionem de famosis libellis ... tractavit commotus Cassii Severi -e, qua viros feminasque inlustres procacibus scriptis diffamaverat (*item spectat ad maledicendum sim.*: 4, 35, 1 non attingo Graecos, quorum non modo libertas, etiam -o impunita; aut, si quis advertit, dictis dicta ultus est [*postea*: odio aut gratiae]. 5, 4, 3 exercentibus plerisque per occultum atque eo procacius -em ingeniorum. PHYSIOGN. 11 p. 20, 4). ARNOB. nat. 1, 26 cum -o incesserit saeva, exuitis nos bonis, ... torquetis, dilaceratis, exuritis *eqs.*? *-o gladii*: SEN. Tro. 285 hoc fecit dolor ... gladiusque ..., cuius infecti semel vecors -o est. *-o ipsius irae*: SEN. dial. 3, 9, 2 *ira* si ... repugnat et non ubi iussa est quiescit, sed -e ferociaque provehitur.

d *spectat potius ad licentiam, superbiam sim.*: *α magistratuum aliorumve hominum publica potestate praeditorum*: L. CRASS. or. frg. (41 M.) Cic. de orat. 3, 4 (*alloq. consulem*) qua *lingua* vel evolsa spiritu ipso -em tuam libertas mea refutabit. CIC. div. in Caec. 9 in hac -e hominum nocentissimorum (*cf.* 7 populatae, vexatae, funditus ever-

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sae provinciae *eqs.*). 57 ad quaestoris -em coercendam (*item attributo indicatur magistratus sim.*: Verr. II 3, 220 ab aratorum voluntate res ad praetoris -em translata est. Cluent. 61 quis tantam -em iudicum ferre potuisset? leg. agr. 2, 14 vis tribunicia ... -i restitit consulari. dom. 106 -i tribuniciae [LIV. 6, 38, 6 vos t. -o, non potestas regit]. Rab. Post. 1 potestati regiae -ique [25. TAC. ann. 6, 42, 2 populi imperium iuxta libertatem, paucorum dominatio r. -i propior est]. 22 regis [IVST. 2, 7, 3]. IVST. 38, 2, 1 praefectorum). Verr. II 1, 120 quae -o istius in iure dicendo fuerit (2, 39). 2, 9 *Siculi* cum omnia sua commoda, iura ... unius scelere ac -e perdidissent. 2, 40 negavit se ⌊iudices e⌋ (*om. pars codd.*) lege Rupilia sortiturum. quinque iudices, quos commodum ipsi fuit, dedit; ... quod supplicium dignum -e eius invenias? (*cf.* Pis. 94 iudices iudicabunt ii, quos lex ipsa, non quos hominum -o delegerit). 3, 6 qui iure aequo omnes putat esse oportere, is tibi non infestissimus sit, cum cogitet varietatem -emque decretorum tuorum? 3, 16 te ... possessiones hereditatum ... a legibus ad -em tuam transtulisse (*item opp. lex, vel -o pro lege est*: 3, 82 tu, qui omnibus legibus implicatus tenebare, -em tibi tuam pro lege esse voluisti? 3, 117 ut lex esset -o tua. Pis. 94 *supra.* Att. 7, 9, 4 praeteriit tempus non legis, sed -is tuae *i. Caesaris.* SALL. Iug. 31, 7 non lex, verum -o. SALL. [?] rep. 2, 3, 4 -e ac licentia sua pro legibus utuntur. LIV. 3, 9, 5 non ipsos *consules* -em ac licentiam suam pro lege habituros. *al.*). 3, 95 tu sic ordinem senatorium despexisti, sic ad iniurias -esque tuas omnia coaequasti *eqs.* 3, 207 locus ... iam nullus est ..., quo non ... nostrorum hominum -o iniquitasque pervaserit. Manil. 65 difficile est dictu ... quanto in odio simus apud exteras nationes propter eorum, quos ad eas ... cum imperio misimus, -es et iniurias. leg. agr. 2, 55 permittitur decemviris ut vendant ...; o perturbatam rationem, o -em refrenandam *eqs.*! Rab. Post. 11 (*alloq. iudices*) potestis tollere e civitate quem vultis; tabella est, quae dat potestatem; occultat eadem -em. Att. 6, 1, 2 illo imperante exhaustam esse ... iacturis provinciam ...; quid dicam ... de rapinis, de -bus, de contumeliis? fam. 9, 16, 3 quod *futurum* positum sit in alterius (*sc. Caesaris*) voluntate, ne dicam -e. SALL. (?) rep. 2, 11, 6 homines nobiles ... quaecumque libuit, probare, reprehendere, decernere, ea, uti -o tulit, fecere (*7* superbiam). LIV. 34, 54, 7 quid ... factum *est,* cur immisceri sibi in cavea patres plebem nollent? ... novam, superbam -em *eqs.*! IVV. 8, 135 si ... rapit ambitio atque -o, si frangis virgas sociorum in sanguine *eqs.* TAC. hist. 5, 9, 3 Antonius Felix per omnem saevitiam ac -em ius regium ... exercuit. FLOR. epit. 4, 12, 31 Vari Quintili -em ac superbiam haud secus quam saevitiam odisse. COD. Theod. 11, 16, 3 ne -i et commodo potiorum multitudo mediocrium subiecta gravibus ... adficiatur iniuriis. β *variorum hominum*: RHET. Her. 4, 13, 19 cum istos, ut absolvant te, rogas, ut peiurent, rogas, ... ut leges populi Romani tuae -i largiantur, rogas (*cf.* CIC. S. Rosc. 54 quid est aliud ... legibus ... abuti ad quaestum atque -em nisi hoc modo accusare?). CIC. Caecin. 76 -is *vox* (*opp.* iuris *ut ibid. iterum et* 77). Flacc. 51 novi genus hominum ..., novi -em (*postea*: totum ... convertet atque alia finget *testis. cf.* ARNOB. nat. 4, 19 adrogantis est dicere id, quod tibi placeat, esse verum, quod verum animum laedit, id -is et falsitatis arguere). LIV. 28, 24, 9 ab signis abibant *milites*; omnia -e ac licentia militum, nihil instituto ac disciplina militiae gerebatur. SEN. benef. 3, 22, 3 de iniuriis dominorum in servos qui audiat positus est, qui et saevitiam et -em et in praebendis ad victum necessariis avaritiam compescat (*de servorum -e*: COD. Iust. 4, 27, 2, 1 neque ... malignitati servorum indulgendum est, ut liceat eis domini iussione contempta sua -e facere stipulationem *eqs.*). TERT. nat. 1, 10, 15 contumeliosissimum admissum est in arbitrio et -e sententiae humanae ⟨loca⟩re honorem divinitatis *eqs.* (*cf.* 2, 8, 1 *populos deorum* -e sumptos, non pro n⟨ec⟩ess⟨itate⟩ veritatis. AVR. VICT. Caes. 33, 25 pari -e in caelestium numerum referuntur aegre exsequiis digni. PRVD. apoth. praef. 17 quid non -o mentis humanae struat *eqs.*? statum lacessunt ... dei calumniosis litibus *eqs.* AVG. civ. 7, 22 p. 300, 11 D. nisi ut ... sola -e animae prostitutae multiplicaretur invitatio daemoniorum. *ibid.* l. 17 exaestuans in multa numina -o vesana).

c *spectat potius ad luxuriam, aviditatem rerum pretiosarum*: CIC. Verr. II 4, 14 (*syn.* cupiditas) difficile est finem facere pretio *signorum*, nisi -i feceris (*cf.* CVRT. 8, 9, 19 *gemmae margaritaeque* aestimantur ... pretio, quod -o constituit. PLIN. nat. 37, 85 singulorum *hominum* ... -o pretia singulis facit *gemmis*). 4, 39 similis *Eriphylae* istius *Verris* cupiditas, hoc etiam acrior ... quod illa cupiebat id quod viderat, huius -es non solum oculis, sed etiam auribus excitabantur. 4, 47 ut non unius -em, ... sed omnium cupidissimorum insanias ... expleret *artis opera corripiens.* leg. 3, 31 quis ... ferret istos, cum viderent eorum villas signis et tabulis refertas ..., quis non frangeret eorum -es *eqs.*? VARRO rust. 1, 13, 6 fructuosior est ... fundus propter aedificia, si potius ad anticorum diligentiam quam ad horum luxuriam derigas aedificationem; illi enim faciebant ad fructuum rationem, hi faciunt ad -es indomitas. SALL. Catil. 20, 12 quom tabulas, signa, toreumata emunt ..., tamen summa -e divitias suas vincere nequeunt. NEP. Ages. 7, 4 quam *domum* qui intrarat, nullum signum -is, nullum luxuriae videre poterat, contra ea plurima patientiae atque abstinentiae. HOR. epist. 1, 1, 85 cui si vitiosa -o fecerit auspicium, *dicit* 'cras ferramenta Teanum tolletis, fabri' (*81* esto aliis alios rebus studiisque teneri). LIV. 34, 6, 10 ut finiret *lex* -em muliebrem (*15* in luxuria et ornatu matronae occupatae erant. *cf.* TERT. cult. fem. 2, 10 l. 17 feminarum). *al.*

II *accedunt structurae indicantes*: **A** *quid libeat, vel quid (quis) -e appetatur*: **1** *inf.* (*sub I v. locos, ubi inf. supplendus esse videtur, ut e. g.* PLAVT. Poen. 145 LVCR. 4, 779): **a** -o (-is; in -e TERT., *ubi praeparatur inf. pronomine*) est: PLAVT. Bacch. 416 est -o homini, suo animo obsequi. Epid. 97 qui -ost male loqui? (Poen. 1322 inclementer). 240 id -ost scire. Men. 83 maior -o est fugere et facere nequiter (*cf.* Trin. 865 magis -ost opservare). Persa 121 -o extemplo coepere est convivium. 188 perdere. 808 inridere. Pseud. 552 ludos ... spectare. Trin. 626 orationem audire. CIC. Tusc. 4, 55 -em ... laudare cuius est -is? (*item gen.*: TERT. virg. vel. 2, 5 eiusdem -is est videri et videre). CATVLL. frg. 2 ligurrire. CIRIS 13 modo sit tibi velle -o. Ov. am. 2, 7, 19 peccasse. TERT. anim. 49, 2 erit ... hoc in daemonum -bus tam auferre somnia quam inferre. ARNOB. nat. 1, 22 contendere. 1, 65 quaenam est haec feritas ..., quae -o tam carnifex, inexpiabile bellum indicere *eqs.*? AVSON. 417, 58 p. 278 P. vexare. MARTYR. gramm. VII 174, 5 quae *verba* si -o fuerit adhibere (*N*, libitum f. adhiberi *P*).
b *varia*: SALL. Iug. 3, 4 nisi ... quem ... perniciosa -o tenet potentiae paucorum ... libertatem suam gratificari. SIL. 7, 427 cur scire futura -o? AVR. VICT. Caes. 3, 15 cives ... externos barbarosque in exercitum cogere -o incessit.

2 *gen.*: **a** *gerund.*: PLAVT. Trin. 746 huic ducendi *uxorem* interea abscesserit -o. CIC. div. in Caec. 63 violandae necessitudinis. Verr. II 5, 145 crudelitatis exercendae. leg. 3, 34 suffragandi. parad. 6 augendi. Tusc. 3, 11 sic ... definitur: iracundia ulciscendi -o (4, 44. 79 AVG. quaest. hept. 3, 70). 4, 21 ira sit -o poeniendi ..., desiderium -o eius, qui nondum adsit, videndi. nat. deor. 2, 128 conmiscendorum corporum (*cf.* LIV. 1, 57, 10 mala -o Lucretiae ... stuprandae [3, 44, 1 virginis ... s.]. SCHOL. Hor. epod. 5, 41 coeundi [AVG. civ. 15, 23 p. 110, 14 D.]. AVG. civ. 15, 16 p. 93, 3 D. concumbendi. gen. ad litt. 3, 13 in -e sive fornicandi sive ipso coniugio inmoderatius abutendi [*opp.* in officio gignendi filios]). off. 1, 54 procreandi. 2, 84 peccandi (AVG. civ. 13, 5 p. 562, 21 D.). SALL. Catil. 2, 2 dominandi (AVG. civ. 1 pr. p. 4, 5 D. 1, 30 p. 47, 29. *al. cf.* SALL. Iug. 81, 1 imperitandi. CLAVD. 20, 560 regnandi). 5, 6 rei publicae capiundae. Iug. 24, 2 extinguendi me. 84, 3 cum Mario eundi. SALL. (?) rep. 2, 13, 6 bona -o ... gratificandi. LIV. 4, 44, 4 usurpandi. 5, 42, 1 delendi urbem. 28, 24, 1 alendi ... rumores. SEN. dial. 12 (11), 4, 1 ab ... amara quadam -e dolendi animus recipiendus est. epist. 24, 25 moriendi (AVG. epist. 124, 2). *al.*

b *subst.*: α *rerum*: SISENNA hist. 13 amoris nefarii (*cf.* SALL. Catil. 13, 3 stupri, ganeae ceterique cultus. PLIN. nat. 8, 42 coitus. TERT. pudic. 13 p. 244, 6 fornicationis. LACT. opif. 14, 5 rerum venereiarum. FIRM. math. 3, 6, 30 lecti. AVG. in psalm. 57, 17 l. 49 adulterii. DRAC. laud. dei 2, 313 incesti). RHET. Her. 3, 3, 5 nimias -es honoris, pecuniae, similium rerum (*cf.* TERT. nat. 2, 2, 5 gloriae [GREG. M. moral. 15, 11]. AVG. conf. 2, 3, 7 libebat facere *res turpes* non solum -e facti verum etiam laudis). CIC. Verr. II 3, 23 ad omnium flagitiorum nefarias -es. Cael. 44 conviviorum ac lustrorum (*cf.* TAC. hist. 2, 62, 1 epularum. GELL. 15, 2, 2 vini. TERT. carn. 4 l. 8 fastidii et gulae. AVR. VICT. Caes. 42, 23 cibi). Tusc. 3, 4 qui pecuniae cupiditate, qui voluptatum -e feruntur (Cato 40 AVG. c. Iulian. 4, 14, 66). CARM. de bell. Aeg. 46 mortis. MELA 2, 83 mendacii ([mendaciis *A*]. TERT. nat. 1, 7, 2. *cf.* ARNOB. nat. 1, 4 calumniarum. AMM. 15, 5, 13 falsitatis). PETRON. 53, 1 saltationis. PLIN. nat. 7, 5 rerum omnium (*cf.* AVG. civ. 14, 16 p. 38, 9 D. multarum ... rerum. l. 10 cuius rei). 30, 14 citharae tragicique cantus. 35, 106 impetus animi et quaedam artis -o. SIL. 5, 640 -o ... rabiesque fugae. 11, 597 armorum. TAC. hist. 1, 30, 1 haec (*i. stupra, commissationes, feminae*) ..., quorum -o ac voluptas penes ipsum sit. GELL. 19, 4, 3 *ut eum* -o urinae lacessat. *al.* β *hominum* (*cf. l. 59*): COD. Iust. 5, 5, 3, 1 ne decuriones in gremia potentissimarum domorum -e ⌊servarum⌋ (*deest* Theod. 12, 1, 6) ducente confugiant.

B *qua in re -o posita sit*: SALL. Catil. 7, 4 magis ... in decoris armis ... quam in scortis atque conviviis -em habebant (DICT. 5, 15 quis *regibus* magis -o desideriumque in femina quam summa militiae potiora forent. *aliter p. 1335, 9*).

C *quo -o tendat*: SIL. 14, 531 vultus in ira semper et ad caedes Cyclopia corde -o (SPART. Pesc. 1, 4 -is effrenatae ad omne genus cupiditatum). SVET. Claud. 33, 2 -is in feminas profusissimae, marum omnino expers *Claudius* (Galba 22 -is in mares pronior *Galba* [*vix ad* pronior *ut* DON. vita Verg. l. 28 Br. -is in pueros pronioris *Vergilius*]. gramm. 23, 5 flagrabat -bus in mulieres *Palaemon.* AVR. VICT. Caes. 2, 1 quaesitissimis in omnem fere aetatem sexumque -bus *Tiberius*). RVFIN. hist. 9, 5, 2 cognita imperatoris ... erga Christianos -e.

III *iuncturae quasi adverbiales c. praepos. factae, notione q. e. fere 'ut libet'* (*is cui libet saepe pronomine vel gen. indicatur*): CIC. S. Rosc. 141 ut ad -em suam liberti ... nobilium bona ... vexare possent (Verr. I 30 ad nostrum arbitrium -emque. Font. 36 ad illorum -em. fin. 1, 19. LIV. 9, 30, 2 ad gratiam ac -em. 25, 21, 5 PLIN. nat. 7, 145. *al.*). Verr. II 2, 41 iudicibus nulla lege ..., ex -e istius datis (CATVLL. 17, 5 bonus ex tua pons -e fiat. SALL. Catil. 8, 1 res cunctas ex -e magis quam ex vero celebrat [*sc. fortuna ut* SALL. (?) rep. 2, 1, 2]. Iug. 42, 4. 54, 5 or. Phil. 17 SALL. [?] rep. 2, 11, 1 SEN. dial. 3, 17, 7 MELA 3, 27. *al.*). SALL. (?) rep. 1, 1, 1 quasi per -em data *bona varia* (LIV. 25,

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

21, 5 instruitur ... acies ad -em militum forte procurrentium ..., deinde per -em aut metum deserentium locum. 39, 47, 2 de iure ... dicto per -em). TERT. adv. Marc. 2, 22 p. 366, 4 secundum -em suam, non secundum religionem dei celebrando *sabbata*. spect. 21 p. 22, 1 malum et bonum pro arbitrio et -e interpretantur (CAPITOL. Gord. 24, 3 aut interemptos aut liberatos pro -e atque mercede. FIRM. err. 8, 3 me pro -e vestra dividitis, pro arbitrii vestri cupiditate laceratis. COD. Theod. 7, 4, 35. 7, 7, 2 pr. NOVELL. Theod. 5, 2 pr. OROS. hist. 2, 8, 5).

homoeoprophora: licentia: CIC. Verr. II 3, 77. 210 LABER. mim. 42 SALL. (?) rep. 2, 3, 4 LIV. 3, 9, 5. 28, 24, 9 SEN. contr. 1, 2, 11 TAC. hist. 1, 12, 2. CENS. 4, 12 licentiae ... -o (*cf.* AVG. in Gal. 51 -is ... licentiam). luxuria, luxuries: CIC. Verr. II 5, 80 Cael. 25. 57 off. 1, 92 SALL. Catil. 28, 4 Iug. 89, 8 VELL. 2, 100, 3 VAL. MAX. 9, 1, 7 QVINT. inst. 12, 1, 8. 12, 10, 47 SVET. Nero 26, 1 Vesp. 11. *al. cf.* luxus: LIV. praef. 12 SEN. nat. 1, 17, 5 FLOR. epit. 4, 11, 1 ARNOB. in psalm. 62 p. 411[A] -is luxum. levitas: CIC. Sest. 20. laetitia: CIC. Tusc. 4, 24. 60. languor: CIC. fam. 16, 27, 1. libertas: TAC. ann. 4, 35, 1.

deriv.: libidinarius, libidinitas, libidinor, libidinosus. *Kuhlmann.*

libiēns *v.* libens. **libitīna** *v. Onom.*

libitīnārius, (-a, -um). *a* Libitina. [*suppletur* LEX locat. Put. (Rend. Ac. Arch. Nap. 41, 1966, 210 sqq.) tit. ⟨de munere publi⟩co libitina⟨rio⟩ (*s. I a. Chr. ex.*).] *m. pro subst. i. qui res ad funus necessarias instruit* (GLOSS.[L] II Philox. LI 22 -us: ἐνταφιαστής. *ad rem cf. Wickert, RE XIII 114. Kaufmann, Die altröm. Miete, 1964, 75sqq.*): SEN. benef. 6, 38, 4 *eos*, qui captandorum testamentorum artem professi sunt, non putas eadem habere quae dissignatores et -os vota? PETRON. 38, 14 (*11* ille, qui libertini loco iacet, quam bene se habuit) quam honestam negotiationem exercuit, quod illum sic vides! -us fuit; solebat sic cenare quomodo rex *eqs.* (*idem* 78, 6 servus -i [libertinarii *trad.*] illius, qui inter hos [collibertos, suos, omnes *coni. viri docti*] honestissimus erat). VLP. dig. 14, 3, 5, 8 idem *Labeo* ait, si -us (quos graece νεκροθάπτας vocant *inseruit F²*. *cf.* GLOSS. *infra*) servum pollinctorem habuerit isque mortuum spoliaverit, dandam in eum quasi institoriam actionem *eqs.* GLOSS. II 300, 19 ἐνταφιοπώλης -us. 375, 32 νεκροθάπτης vispillio, -us. *pro adi. l. 22.*

libitum *v.* libet.

*__libitus,__ *sg. acc.* -um, *abl.* -u, *pl. gen.* -uum, *acc.* -ūs *m.* *a* libet (libitum). *scriptura* lub- *in codd. non exstare vid., cf.* GLOSS. V 506, 44 lubitus: libitus *et s. v.* libet *p. 1323, 42.* *sg. abl.* -u *variat in codd. hic illic c.* -o, *ita ut ea quoque exempla, quibus* -o *sine varia lectione tradi vid., hic congesserimus.*

i. q. libido, arbitrium cum voluptate mixtum: **1** *locutiones adverbiales praepositionales* (*respicitur voluntas ipsius agentis passim, aliena l. 56. 59*): **a** pro -u: CLEDON. gramm. V 25, 9 nostro. EPIST. pontif. Thiel Gelas. 14, 3 suo (COD. Iust. 6, 23, 22 *a. 480.* 12, 49 [50], 10 pr. *a. 485/6.* CASSIOD. var. 5, 14, 3 [-o *ante correcturam ipsius scribae*]. in psalm. 108, 11 l. 172 [-o *trad.*]. AVRELIAN. reg. mon. 23 GREG. M. epist. 9, 203 p. 191, 20. *al. cf.* FVLG. RVSP. c. Fab. frg. 1 tuo). 27, 8 (665 Schwartz p. 29, 3) pro humano -u et saecularis potestatis arbitrio. CONC. Aurel. a. 549 p. 102, 22 quorumcumque. PRIMAS. in apoc. p. 841[B] quae *regna* ... nullum pro -u sui iuris sinerent respirare. p. 858[D] (*ad 8, 12* tertia pars) ne pro -o hoc fieri posse et sine modo ... putaretur, mensurae ... terminum praefigit. **b** ad -us, -um: PRAEDEST. 1, 22 p. 594[B] haeretici ... libros *Origenis* ad suos -us ... mutarunt. 3, 3 p. 638[B] voluit praedestinationem suam servire voluntati diabolicae, ut ad -us daemonum homines ... addiceret inimico (*antea*: ad diaboli desiderium). CASSIOD. var. 3, 17, 4 gentilitas ... vivit ad -um (libidinem *cod. unus*). PELAG. defens. 2 p. 3, 3 haec omittentes, quae tam nimis dura sunt, ut ad -um haereticorum ... a catholicis nunc sacerdotibus ... proferantur. PASS. Caesar. (BHL 1511) 27 ad -us tuos. **c** ex -u: MART. BRAC. ira 3 ira ex proprio -u iudicat (*Sen. dial. 3, 17, 7* ex libidine).

2 *varia exempla*: PS. AVG. hypomn. 4, 2, 2 *vox q. e.* libido *derivatur* a libendo, id est a -u. *ibid.*: in bono ... -u libido dici non potest, sed voluntas. 4, 4, 4 quae *libido* me ... diversorum -uum malorum ... aculeis impugnat. PETR. CHRYS. serm. 161 p. 624[B] (*antea*: quidquid dominus ... fecerit, iudicium ... est) ad -um domini vocem non habet condicio servitutis. ALC. AVIT. carm. 3, 142 (*loq. deus ad Evam*) -us adsuesce viriles. CASSIOD. Ios. antiq. 17, 242 dummodo inimicitiae suae, quam contra Archelaum gerebat, -um faceret (*gr.* ἐπὶ θεραπείᾳ ἔχθρας).

liblucē *v.* librace. *B.*

*__lībo,__ -āvī, -ātum, -āre. [*vox potissimum denominativa sicut gr.* λοιβᾶται· σπένδει, θύει (*Hesych.*) *sollemniter a* λοιβή (*ad* λείβειν) *derivatum, cuius soni apud Latinos vestigia non exstant; antiquis* lībare *cum* lībum *consonabat, incertum an fortuito; vox coniugationis primae si deverbativa esset, potius desideraretur* -ĭ-, *cf.* dīcere: indīcāre, dūcere: ēdūcāre *etc. Sch.*] *de orig.*: MARTYR. gramm. VII 197, 3 '-o' a graeco translatum esse confidimus. ISID. orig. 6, 19, 32 -are ... proprie fundere est sumptumque nomen ex Libero quodam, qui in Graecia usum repperit vitis (*cf. Ov. fast. 3, 733sq.*). liv- ACT. Arv. a. 219, 16. *perfecti formas breviores tantum invenimus* -asti, -assent *sim., ceterum* -asse (CIC. de orat. 1, 218. *al.*) *iuxta* -avisse (SIL. 6, 421), -arunt (NEMES. ecl. 2, 30) *iuxta* -averunt (VVLG. *ter*), -arit (LACT. inst. 5, 13, 8) *iuxta* -averit *sim.* (OV. ars 1, 577. *al.*). NOT. Tir. 109, 26 -at. 109, 30 -tum. *de notione*: ISID. diff. 1, 349 inter -at et immolat; ... '-are' ... quando pateras mero plenas aris fundebant, nam '-are' proprie fundere est (*cf. supra*). GLOSS. σπένδω. sacrifico, offero. -at: ἀπάρχεται. fundit. -are: degustare vel demere. minuere. tangere. GLOSS.[L] IV Plac. L 7 -are est leviter aliquid contingere, ut si quis invitatus ad convivium vel potum perexiguum quiddam de esca vel potione sumat. V Aa L 365 -vit ...: osculavit (*cf.* 466 litavit *i.* -vit: basiavit *eqs.*). *al.* *legitur inde a* LIV. ANDR., CATONE, TRAG. inc., RHET. Her., CIC. [*confunditur in codd. c.* libero RHET. Her. 4, 3, 5 CIC. de orat. 1, 159. *al.* (*restituitur* PEREGR. Aeth. 28, 4), libro RHET. Her. *l. c.* MANIL. 2, 56. *al.* (*restit.* -are LVCR. 5, 568; *e coni. vix probab.* CARM. de Iona 24), lito HIER. psalt. sec. Hebr. 16, 4. *al.* (lit- *metro invito* CLAVD. 5, 406 ARATOR act. 2, 350, *at recte* GREG. TVR. dorm. 1; *de* APVL. met. 3, 18, 1 *v. p. 1339, 34*); *restit. pro* limo LVCR. 3, 11 BOETH. herm. sec. 6, 13 p. 459, 14.]

CAPVT PRIVS: *usu originario de genere quodam sacrificii, oblationis*: **I** *indicatur munus vel id, unde munus detrahitur*: **A** *per acc. fere i. q. offerendo demere sive minuere* (*accedit passim dat. eius, qui libatione honoretur, succedentibus rebus l. 32 nec non 73; pro subi. est res l. 30. 83. p. 1339, 11*): **1** *strictius* (*proprie*): **a** *usu communi*: **α** *potiones, res liquidas* (*gr. resp.* σπένδειν, *ubi nihil adnotavimus*): (i) *in univ.*: LIV. ANDR. carm. frg. 36 (*contextu parum dilucido; an ad caput alterum?*) carnis (*i. caro*) vinum que, quod -bant, anclabatur (VARRO ling. 6, 21 *Meditrinalium die* v. ⟨novum⟩ et vetus -ari et degustari medicamenti causa. OV. met. 8, 275. PAVL. FEST. p. 65 Iovi [p. 374]. p. 337 quo *vase* v. ... -batur. SEN. Ag. 380. Thy. 984 paternis v. -entur deis, tunc hauriantur. CVRT. 7, 8, 18 patera [8, 10, 34. COD. Iust. 1, 11, 7 pr. *a. 451*]. PANEG. 11, 10, 5 tura poni, v. -ari. *al.*). CATVLL. 66, 82 quam iocunda mihi (*i. comae Berenices*) munera -et onyx (*i. unguenta. cf.* SEN. Oed. 324 -ta Bacchi dona). VERG. georg. 2, 192 qualem *laticem* pateris -amus et auro (OV. met. 8, 275. SIL. 6, 138 cui *hastae* me -are Lyaei ... l.). Aen. 4, 207 cui *Iovi* ... Lenaeum -at honorem. OV. met. 3, 27 petere e vivis -andas fontibus undas. PAVL. FEST. p. 11 quae *aqua* inferis -batur (VVLG. II reg. 23, 16 noluit bibere, sed -vit illam *a.* domino [*similiter* I par. 11, 18. *cf. Ambr. apol. Dav. I 7, 34* profudit]). SEN. Herc. f. 921 cruorem (*var. l.* -e) capitis invisi deis -are. Oed. 565 -at ... lactis liquorem (TAC. ann. 15, 64, 4 *Seneca* respergens proximos servorum addita voce -are se l. illum Iovi liberatori). APVL. met. 11, 20, 4 de penetrali fonte⟨m⟩ petitum. TERT. apol. 25, 5 sanguinem ... lacertos ... castrando -bat (HEGES. 1, 8 p. 12, 12 -tus peremto *Antigono* ... parricidae *Aristobuli* s. [*gr. I, 82* ἐπικατασπείσαντος, *Ps. Rufin.* effudit]. p. 12, 21 quid per partes eis *consanguineis caesis* -o meum s.? [*cf.* PS. RVFIN.; *gr. 1, 84* ἐπισπείσω]. CLAVD. 3, 125). ITALA Ezech. 20, 28 (Weing.) -verunt libamina sua ([VVLG. libationes]. VVLG. IV reg. 16, 13 -vit l. et fudit sanguinem. Ier. 19, 13 diis alienis [32, 29]. *al.*). CLAVD. 28, 520 salutato -tis Thybride lymphis. *ponuntur vasa pro eo, quod iis continetur*: VERG. Aen. 7, 133 nunc pateras -ate Iovi ([CLAVD. DON.: vinum fundamus pateris]. CLAVD. 1, 247 p. -are deis). VAL. FL. 1, 193 ter aequoreo -ans carchesia patri (SIL. 11, 300 ante omnis ductor honori nominis augusto -at c. ritu; cetera ... liquorem irrorat mensis turba. STAT. Ach. 1, 680. *cf. p. 1339, 51*). 5, 615 occiduo -at cratera parenti (*postea*: pocula fundit). STAT. silv. 3, 3, 199 assiduas -bo dapes et pocula sacris manibus.

(ii) *indicatur 'quo'*: VERG. Aen. 1, 736 in mensam laticum -vit honorem primaque -to summo tenus attigit ore (SEN. Thy. 700 -ta in ignes vina. SIL. 7, 750 in mensam Fabio sacrum -vit honorem). SEN. Oed. 563 sanguinem -at focis (*c. dat. ut*: VAL. FL. 1, 666 hac *patera* pelago -at latices. SIL. 2, 427 infernis ... aris ... cruorem. 12, 328 aris -ate cruores). ITALA gen. 35, 14 (Aug. quaest. hept. 1, 116, *cf.* VVLG.) -vit super eum *titulum* libamen ([AVG. *ad l.*: super lapidem -vit Iacob, non lapidi; non ergo sicut idolatrae solent ... tamquam diis -are lapidibus]. exod. 30, 9 [Lugd.] libationem non -bitis s. illud *altare* [VVLG. nec liba -bitis]). CASSIOD. Ios. antiq. 3, 234 vinum circa aram -ant (*gr.* περὶ τὸν βωμόν). (iii) *indicatur 'unde'*: PROP. 4, 4, 15 hinc Tarpeia deae fontem -vit (*i. ad libationem hausit*).

β *cibos, varia*: (i) *in univ.*: CATO agr. 134, 4 ob struem obmovendam et fertum -andum. VARRO ling. 5, 106 libum, quod ut -retur, priusquam essetur, erat coctum (ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 143 libis -andis). 5, 120 quod his *patellis* -rent cenam. CIC. leg. 2, 19 certasque fruges certasque bacas sacerdotes publice -anto (ACT. Arv. a. 213, 14 f. -antes. a. 219, 16 f. -tae sunt. CENS. 1, 10 cum perceperant f., antequam vescerentur, deis -are instituerunt). VERG. Aen. 3, 303 dapes et tristia dona ... -bat cineri Andromache (OV. fast. 2, 633 dis generis date tura ... et -ate d. LIV. 39, 43, 4. VAL. FL. 3, 457 summas ... intulit aris -vitque d. SIL. 7, 392 STAT. silv. 3, 3, 199). TIB. 1, 10, 21 seu quis -verat uvam (*var. l.* uva) seu dederat ... spicea serta. OV. met. 8, 275 primitias frugum Cereri, sua vina Lyaeo, Palladios ... latices -asse Minervae (PLIN. nat. 18, 8 ne degustabant quidem novas fruges aut vina, antequam sacerdotes p. -assent. APVL. met. 11, 5, 5 pelago rudem dedicantes carinam p. commeatus -ant mei sacerdotes). fast. 1, 389 exta canum ... Triviae. 1, 647 triumphatae -asti munera gentis. STAT. Theb. 2, 255 virgineas -are comas *Minervae*. 6, 199 viridis nati -are ... ad tua templa genas (MART. 3, 6, 4 *dies* -at florentes ... g.). silv. 4, 6, 76 *Herculi* -vit honores (*cf. 80* cum epulas et cum Lenaea

[Meijer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dicaret dona). MART. 9, 90, 17 cum ture meroque victimaque -etur tibi ... ad aras secta plurima quadra de placenta. *al.* (II) *indicatur 'quo'* (*cf.* ad *l. 2. p. 1338, 83*): VERG. Aen. 3, 177 munera -o intemerata focis (GRATT. 441 -ant tura f.). Ov. fast. 1, 588 flammis viscera -at ovis (2, 653 -antur singula f.). APVL. met. 11, 16, 9 insuper fluctus -ant intritum lacte confectum. (III) *indicatur 'unde'*: Ov. fast. 3, 562 favillae vertice -tas accipiunt ... comas. Pont. 4, 8, 39 quae de parva pauper dis -at acerra, tura.

b *forma plus minusve pleonastica 'aliquid* -tum *fundo' sim.* (*praevalere videtur notio demendi; cf.* '-ans fundo' *l. 49. 51*): TIB. 1, 1, 14 -tum *pomum* ... ponitur ... deo. PROP. 3, 17, 38 crater ... -tum fundens in tua sacra merum. Ov. fast. 5, 627 falcifero -ta seni duo corpora gentis mittite. STAT. Theb. 11, 236 -ta ... tura ferebat. ACT. ARV. a. 87 II 47 fruges -tas ad aram rettulerunt (*similiter* a. 90, 62. a. 91 II 20. *al. cf. p. 1338, 70*).

2 *laxius et in imagine* (*mera vi offerendi*): PROP. 4, 6, 8 carmen ... recentibus aris tibia Mygdoniis -et eburna cadis (*in lusu c. colore fundendi. cf.* PRIAP. 47, 2 -are ... mihi versus [*41, 2* versus mihi dedicet]. VICTRIC. 8 sacrosanctis reliquiis psalmorum verba -emus. ENNOD. dict. 12, 1 p. 461, 18 -emus litterarum numini quod de ipsarum fluxit altaribus. *cf. p. 1342, 1 sqq.*). Ov. Pont. 1, 9, 41 lacrimas Celso -amus adempto. STAT. Theb. 11, 286 primitiis ararum (*var. l.* armorum) et rite nefasto -tus *Menoeceus*. TERT. idol. 6 p. 36, 6 illis *idolis* ingenium tuum immolas, illis sudorem tuum -as. patient. 13 p. 20, 11 *patientia* sordes cum angustia victus domino -at. ITALA Phil. 2, 17 (Tert. scorp. 13 p. 176, 13) -or super sacrificium (*gr.* σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ, *Vulg.* immolor. *cf.* II Tim. 4, 6 [Tert. *l. c.* p. 176, 18. *al.*] ego ... -or [*gr.* σπένδομαι, *var. l. Cypr. testim. 3, 16* immolor, *Vulg.* delibor]. *huc spectare videtur* GLOSS.[L] II Abav. LI 7 -or: immolor).

B *per abl.*: 1 *sine obi.* (*fere i. q. libationem facere; cf. varias lectiones* TIB. 1, 10, 21 SEN. Herc. f. 921): GANN. carm. frg. 1 hic adoris dat primitias, ibi sanguine -at (MIN. FEL. 22, 9 qui s. suo -et et vulneribus suis supplicat). PLIN. nat. 14, 88 Romulum lacte, non vino -asse ([*seq.* -ari vina]. APVL. met. 3, 18, 1 ⌊-at⌋ vario latice, nunc rore fontano, nunc l. vaccino, nunc melle montano, -at et mulsa [⌊ ⌋ litat *trad.; Apuleium potius repetisse verba quam variasse vidit Robertson ideoque legit utroque loco* litat; *sed actioni describendae aptius videtur verbum -andi, quo insuper etiam clausula melior efficiatur*]. 11, 10, 6 de quo *vasculo* l. -bat). APVL. met. 4, 22, 1 poculis aureis memoriae ... commilitonum vino mero -ant (VOPISC. Tac. 17, 2 quo *v.* -turus ... fuerat. SERV. auct. georg. 4, 379 nymphis -ari v. pontifices negant. *adde l. 33*). 2 *pro obi. accedit locus respersus*: VERG. Aen. 12, 174 tempora ferro summa notant pecudum paterisque altaria -ant. APVL. met. 8, 12, 4 ego sepulchrum (*cod. in rasura, fortasse pro* sepulchro, *quod defendit Helm coll.* 4, 22, 1 *v. l. 39*) ... tuo luminum cruore -bo.

C de (*partitive*): VVLG. Sirach 50, 16 -vit de sanguine uvae (*gr. 50, 15* ἔσπεισεν ἐξ αἵματος).

II *in univ.* (*fere i. q. libationem facere*): A *absolute*: TRAG. inc. 256 funde -ans. VARRO ling. 7, 44 liba, quod -andi causa fiunt. VERG. georg. 2, 529 te -ans, Lenaee, vocat. Aen. 5, 77 hic duo rite mero -ans carchesia Baccho fundit humi, duo lacte novo *eqs.* Ov. fast. 6, 163. CLAVD. DON. Aen. 1, 735 p. 142, 8 (*ad* '-to *honore*'). VVLG. Ier. 18, 15.

B *indicatur*: 1 *numen honoratum* (*dat.*): VERG. georg. 4, 381 cape Maeonii carchesia Bacchi: Oceano -emus (SERV. auct: sacrificemus). VAL. MAX. 8, 15, 7 qui ... illi *Mario* tamquam dis immortalibus apud sacra mensae suae -verit (STAT. Theb. 1, 542. MIN. FEL. 32, 3 qui iustitiam *colit*, d. -at. LACT. inst. 2, 1, 11 his -ant, his sacrificant. *al.* VVLG. Ier. 1, 16 d. alienis [7, 18. 19, 4, *ubi Itala Wirc.* sacrificarunt]. *al.*). TAC. ann. 16, 35, 1 postquam cruorem effudit, humum super spargens ... '-amus' inquit 'Iovi liberatori'. VVLG. Ier. 7, 9 Baali (11, 13. 17). MART. CAP. 9, 893 ni per illas *virgines* nefas ... -are numinibus, certe litare penitus abnegatum. *pass. impers.*: MIN. FEL. 38, 1 quibus *daemoniis* -tum est. LACT. inst. 5, 20, 8 quibus *deis* cum lacrimis, cum gemitu, cum sanguine ... -atur. 2 *vas* (*vix pro eo, quod inest, positum ut p. 1338, 47*): *abl.*: VERG. Aen. 7, 245 hoc ... auro *i. patera aurea* -bat ad aras (PRVD. perist. 2, 68). LIV. 23, 24, 12 vas ..., quo sollemnibus -rent. PERS. 2, 5 acerra. SIL. 16, 166 qua *patera* divum -bat ad aras (STAT. Theb. 1, 542). ITALA num. 4, 7 (Monac.) libatoria, quibus -ant (*gr.* τὰ σπονδεῖα, ἐν οἷς σπένδει, *Lugd.* litatoria, quibus litant, *Vulg.* crateras ad liba fundenda). *praepos.*: ITALA exod. 25, 29 (Lugd. *al.*) cyathos, in quibus -bis in eis (*gr.* ἐν οἷς σπείσεις ἐν αὐτοῖς, *Aug. loc. hept. 2, 115* immolabunt, *Vulg.* in quibus offerenda sunt libamina). 3 *locus respersus*: VERG. Aen. 8, 279 (*iussit Euander 275* vocate deum et date vina) in mensam ... -ant divosque precantur (CLAVD. DON.: infundebant vinum mensis). ARNOB. nat. 7, 30 altaria super ipsa. VVLG. Is. 65, 11 ponitis Fortunae mensam et -atis super eam.

CAPVT ALTERVM: *usu deflexo*: I *fere i. q. decerpere* (*significatur actio demendi sive minuendi*): A *c. respectu gustandi, fruendi, utendi* (*aliter ac in rebus sacris is ipse, qui -at, oblatione fruitur*): 1 *spectat ad actiones varias*: **a** *singulariter c. obi. rei effectae*: RHET. Her. 4, 3, 5 qui tuo nomine⟨i⟩ velis ex aliorum laboribus -are laudem.

b *usu communi c. obi. rei affectae*: α *incorporaliter*: (I) *indicatur 'unde'*: CIC. inv. 2, 4 ex variis ingeniis excellentissima quaeque -vimus (*antea*: excerpsimus). de orat. 1, 159 -andus est ... ex omni genere urbanitatis facetiarum ... lepos. Tusc. 5, 82 -as ... ex omnibus *disciplinis*, quodcumque te maxime ... movet. div. 1, 110 a qua *natura deorum* haustos animos et -tos habemus (2, 26 haustos aut acceptos aut -tos. *cf. e. g. Cato 78* delibatos. *Tusc. 5, 38* decerptus). PRVD. ham. 550 nil de pestiferis opibus ... -ans *anima*. SVLP. SEV. Mart. 1, 5 si quid ex his studiis olim fortasse -assem, totum id ... perdidissem. (II) *c. solo obi.*: CIC. de orat. 1, 218 sit boni oratoris multa auribus accepisse, ... multa etiam legendo percucurrisse, neque ea ut sua possedisse, sed ut aliena -asse (*cf.* TAC. dial. 31, 7 *orator* quasdam artes haurire, omnes -are debet). LYDIA 65 Iuppiter ... cum Iunone ... gaudia -vit. Ov. epist. 2, 115 cui *i. a Demophoonte* mea virginitas ... -ta *est* (16, 161 vel mihi *i. a Paride* v. esset -ta vel illud, quod poterat salva virginitate rapi). AVSON. 212, 18 p. 69 P. fucatus honore cathedrae -to tenuis nomine grammatici ... posthac ... defunctus. PRVD. ham. 857 floribus aeternis spirantes -at odores *anima in caelum recepta*. SIDON. carm. 16, 96 te ... succinctos gelido -antem caespite somnos, anachoreta. β *corporaliter*: COPA 15 virgineo -ta ... ab amne lilia ... attulit. Ov. met. 1, 371 inde *e flumine* ubi -tos inroravere liquores vestibus. PACIAN. (?) sim. carn. p. 118, 14 si ad Evam formandam non ... limus -tus est et terra praesumpta est. *in imagine de poeta, qui in halieuticon carmine condendo tamquam piscator aequora percenset* (*cf.* '*flumina*' *l. 30*): PS. SOL. Pont. 21 *Venus*, da Nerea molli pacatum gaudere freto votisque litata fac saltem primas pelagi -emus harenas.

2 *de cibo vel potu sumendo* (*fere parcius; opp.* ebibere *l. 70*, exinanire *l. 37*; *de* LIV. ANDR. carm. frg. 36 *vide quae p. 1338, 22 monuimus*): **a** *proprie*: α *c. obi.*: (I) *solo: flumina, prata sim.*: LVCR. 3, 11 ut apes in saltibus omnia -ant (limant *trad.*), omnia nos itidem depascimur aurea dicta *Epicuri*. VERG. ecl. 5, 26 nulla ... amnem -vit quadrupes, nec graminis attigit herbam. georg. 4, 54 *apes* flumina -ant summa (SERV. auct.: degustant). COLVM. 3, 8, 8 apium ... fontem -antium (*Pallad. 5, 7, 2* bibentium). *ipsum cibum, potum*: VERG. Aen. 3, 354 -bant pocula Bacchi (VAL. FL. 2, 194 dapes et p. AMBR. Hel. 8, 27 *opp.* exinanitur. *al. cf.* MART. 8, 55, 15 -ta dabat *praegustator* roseis carchesia labris). 5, 92 *serpens* -vit ... dapes ([SERV.: leviter gustavit]. HOR. sat. 2, 6, 67 vernas ... pasco -tis d. [SCHOL.: degustatis escis aut deminutis]. VAL. FL. 2, 194. STAT. Ach. 1, 184 d. Baccheaque munera). Ov. am. 1, 4, 34 reice -tos illius ore cibos (ars 1, 577 quemcumque c. digitis -verit illa, tu pete. ARATOR act. 2, 1139 sacrum -are c. [*Vulg. act. 27, 33* sumere]). LIV. 25, 16, 3 -to iocinere *ab anguibus* (*antea*: adedere iocur). CVRT. 5, 2, 15 ex qua *mensa* -vit hostis epulas (*cf. 14* vesci). 8, 4, 27 *panem* (PEREGR. Aeth. 28, 4 *in ieiunio* panem ... -ari non potest, nec oleum gustent [*si recte restituit Weber*; liberari *trad.*, *coni. alii alia*]). COLVM. 9, 13, 6 rorem marinum ... *apibus* praebent -andum ([*Pallad. 4, 15, 1* ponitur *solum*]. LACT. Phoen. 111 *Phoenix* ambrosios -at ... r. [*inde Greg. Tur. stell. 12* rore nutrita]). CALP. ecl. 6, 52 gramina. VAL. FL. 1, 740 -to ... sanguine. STAT. silv. 2, 1, 60 inceptas quis ab ore dapes -taque vina auferet ...? (CYPR. GALL. iud. 492 v. et sicera [*cf. Vulg. 13, 4* bibas]). TAC. ann. 13, 16, 2 -ta gustu potio (*cf.* VEN. FORT. vita Radeg. 21, 51 modice -ta sitibunda potatio). CLAVD. 15, 177 -at carnifices epulas incertaque pocula ... haurit. SACR. Leon. 562 dona caelestia (*i. eucharistiam ut* 585 mensae tuae sancta. 1202 mensae tuae beata mysteria [SACR. Gelas. 2, 12 p. 641. *al.*]). GREG. TVR. Franc. 8, 1 prandia data. (II) *additur 'unde'*: SEN. epist. 89, 22 quantulum ... ex istis epulis ... ore -atis (LACT. Phoen. 38 e vivo gurgite -at aquam. VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 91, 27 mel quod apes omnibus e floribus -ant). NEMES. ecl. 2, 30 nulla tetigerunt gramina ..., vaccae nullo -arunt amne liquores (*variatur* VERG. ecl. 5, 26 *l. 32*). LACT. inst. 6, 1, 6 exquisitas epulas quasi aliquid inde -turis *deis* offerunt. PRVD. apoth. 432 *Geloni feritas* -tura sacros Christi de sanguine potus (MACR. Sat. 7, 4, 31 de singulis *pulmentis* parva -antur). β *pro obi. accedit* ex *sim.* (*partitive*): VARRO Men. 432 quam *ceram* apes ... coegerint ex omnibus floribus -antes (*vix 'ceram' subaudiendum*). AVSON. 455, 2 p. 397 P. nullam *animam* sinit haustum cruoris attingere, nisi ... prius Teresias inde -asset (SACR. Leon. 441 non i. *e cibo sacro* sumentibus nobis ..., sed fideliter -antibus *eqs.*). AMBR. Noe 29, 111 neque iustus vinum ebibit, sed de vino, hoc est de eius portione, -vit. γ *absolute*: AMBR. fug. saec. 1, 3 (*in enumeratione sensuum*) os -vit et crimen rettulit, tactus contigit *eqs.*

b *in imagine*: PLIN. nat. 7, 123 variarum artium scientia innumerabiles enituere, quos tamen attingi par sit florem hominum -antibus. SYMM. epist. 1, 13, 4 audisti omnia, sed summo tenus ore -ta (*cf.* VERG. *p. 1338, 55. similiter* ENNOD. epist. 2, 28, 3 p. 70, 11 doctorum epistulas ... summis labiis vix -bat). HIER. epist. 28, 5 haec nos de intimo Hebraeorum fonte -vimus (ACT. Archel. app. 6 *Manichaeorum* haeresis de Pythagorae f. -atur. *cf.* ARATOR ad Parth. 65 sume quod ex nitido -vimus aequore carmen). CLAVD. 5, 406 felix illa manus, talem *i. Rufini* quae prima cruorem hauserit et fessi poenam -verit orbis ('*id est degustaverit, quasi fruatur poena ac supplicio*' *Burmannus*). PS. PROSP. carm. de prov. 875 calicem crucis ac vitae -are verentes vipereum obducto

[*Meijer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

potamus melle venenum. RVRIC. epist. 1, 8 p. 261, 16 cum de dapibus ipsius (*i. de eius scriptis*) adhuc pauca -assem.

3 *de osculis* (*cf. p. 1338, 7*): a *-antur* oscula (*de basiis carpendis accipiendum videtur* [ab ore SIL.], *quamvis hic illic possis etiam 'os' intellegere, colore q. e. 'decerpendo attingere'; vim 'offerendi' subesse intellecto dativo in formis ambiguis l. 9 et 15 vix suspicari licet; ceterum cf.* decerpere *Catull. 68, 127* [ora *Copa 33*] *et* carpere *vol. III 494, 41 sqq.*): VERG. Aen. 1, 256 (*inde* AVSON. 354, 11 p. 212 P.) olli subridens *Iuppiter* ... o. -vit natae (SERV.: leviter tetigit. SERV. auct.: vultus natae -vit, id est contigit *eqs. cf. 12, 434* delibans o. [*c. gen. Phaedr. 4, 25, 8 Suet. Aug. 94, 8 Claud. 8, 370*]. *locum imitatur* SIL. 1, 104 olli permulcens genitor caput o. -at). OCTAVIA 731 intermissa. SIL. 6, 421 tangere ... vultus atque o. ab ore -visse tuo. STAT. Theb. 10, 63 *Iuno* pueri Iovis o. -at. CLAVD. carm. min. 30, 99. VEN. FORT. carm. 7, 12, 92 labris. CORIPP. Ioh. 7, 234 o. vel plantis optans -anda magistri. *adde* CYPR. GALL. gen. 1470 basia -at (*Vulg. 48, 10* deosculatus). ? GLOSS.[I] II Abav. SA 51 saviolibantes (savia -antes *Lindsay dubitanter*): osculantes. b *-antur partes corporis* (*v. quae sub a adnotavimus*): STAT. Theb. 9, 668 -anda ... fratri parcius ora tulit (*Copa 33* decerpens ora puellae). OPTAT. 1, 16 p. 18, 18 ante spiritalem cibum ... ŏs ... martyris -are dicebatur. SERV. auct. *v. supra.* ? c *-at osculum*: GREG. TVR. Mart. 1, 19 qui potuit ... lepram osculo -ante (*nisi vi pass.*) sanare.

4 *de narratione, commemoratione* (*sive pauca e serie, multitudine sim. afferendo sive breviter aliquid perstringendo*): a *c. obi.*: α *solo*: VOPISC. Aurelian. 22, 4 omnia libro innectere ... *non* possumus ..., sed ... pauca -anda sunt (SYMM. epist. 2, 11 pro tempore p. -vimus, sed fabulis plura servamus). AVSON. 419, 61 p. 368 P. ea ... summatim (*postea*: perstringere). AMBR. inst. virg. 6, 42 licet alibi plenius dixerimus, -are nunc satis est causam ... mysterii. CONSVLT. Zacch. 1, 29 p. 35, 28 tenui me obiectione ista -asse. 2, 4 p. 53, 30 -tis fastigiis totam lucem in parte luminis intueri et utrumque brevi expositione percurrere. SIDON. epist. 2, 13, 1 primoribus verbis salutatione -ta. ENNOD. opusc. 3, 13 p. 334, 1 illud ... -andum esse ..., quod *eqs.* CASSIOD. inst. 2, 3, 20 considerandum est ... quod iam ... in rhetorica parte -vimus. β *additur 'unde'* (*per praepos.* de *excepto* ENNOD.): AMBR. epist. 41, 5 haec de prophetica lectione -ta sint (MACR. somn. 1, 6, 18 h. de prima septenarii copulatione -ta sint. BOETH. c. Eut. 4, 120 de argumentorum copia. herm. sec. 6, 13 p. 459, 14 hoc ... de plurimis ... argumentis). HIER. hom. Orig. in Ezech. 1, 10 p. 334, 3 aliqua perstringam et ... de toto corpore visionis summa quaeque -bo. MACR. Sat. 1, 2, 20 inter nos ... parva quaedam de hac disputatione -vimus (CONSENT. gramm. V 353, 18 de quibus *regulis* ... iura q. -vimus). ENNOD. opusc. 5, 19 p. 398, 22 ex innumeris in me conlationibus tuis unam -are et ... summotenus adtingere. CASSIOD. inst. 1 praef. 6 de artibus ... pauca (IORD. Get. 55 de eius *Caucasi* continuatione p.). ISID. Goth. 2 chron. II p. 268, 24 (*rec. brevior, sim. rec. altera*) aliqua ... gesta de historiis -ta retexere. b *pro obi. accedit* de (*partitive*): ENNOD. dict. 1, 15 p. 427, 16 -ans de inlustri conversatione tua aliquanta (*vix ἀπὸ κοινοῦ positum*) praetervolo.

B *respectu gustandi sim. plus minusve neglecto significatur actio*: 1 *demendi*: LVCR. 3, 213 nil ... -tum de toto corpore cernas. 5, 568 nil ... de corpore -b[r]ant flammarum. PROP. 4, 5, 60 dum rugis integer annus, utere, ne quid cras -et ab ore dies. MART. 9, 76, 5 -ta ... summos ... purpura (*i. barba*) cultros sparserat.

2 *minuendi*: a *corporaliter*: α *in univ.*: LVCR. 3, 716 *anima* partibus amissis quoniam -ta recessit *a corpore*. 5, 260 terra ... -atur et aucta recrescit. β *accedente vel praevalente colore laedendi, violandi sim.*: SEN. Phoen. 175 (*verba Oedipi*) *dextra* parvo caput -vit haustu vixque ... eduxit oculos. HOMER. 608 ensis ... exiguo cervicem vulnere -at (*cf. Hom. η 262 τμήδην δ' αὐχέν' ἐπῆλθε. Verg. Aen. 12, 376* lancea ... summum degustat vulnere corpus). STAT. Theb. 8, 527 prohibet *hastam Minerva* paulumque umeri -are sinistri praebuit. CLAVD. 26, 162 si bos abductus aratro, si -ta seges. RVT. NAM. 1, 386 *vilicus* vexatos frutices, pulsatas imputat algas damnaque -tae ... aquae. MAX. TAVR. serm. 61 b, 2 M. inpletur uterus *Mariae* nullo -tus amplexu (*infra*: nec ... virginitas violatur *eqs.*). γ *vi attenuata c. colore radendi, perstringendi*: OV. met. 10, 653 summam celeri pede -at harenam (*postea*: radere. *cf.* carpere *vol. III 494, 5 sqq.; vix huc spectat p. 1340, 26*). MANIL. 2, 56 (*allegorice de poeta inauditum carmen condituro*) integra quaeramus ... prata ... undamque ..., quam neque ... gustarint ore volucres ... nec ... Phoebus -verit igni. STAT. Theb. 5, 587 *aura moti fulminis* summas -vit vertice cristas. b *incorporaliter*: LIV. 21, 29, 6 nusquam ante -tis viribus Italiam adgrediendam (*cf. 42, 30, 6* inlibatis ... v.). PS. CYPR. tract. 22 corde ac mente -to peremptus est (liberato *trad.; fort. potius* -tus *legendum ut* 24 corde et mente -tus et dubius. *cf. 21* corpore castus et mente corruptus). AVSON. Mos. 412 -ta ... supplens praemia iam veri fastigia reddat *Fortuna* honoris.

II *fere i. q. offerre, donare* (*de osculis -tis v. supra l. 5*): A *corporaliter*: VAL. FL. 4, 17 rorem *somniferum* ... detulit inque vagi -vit tempora nati (*sc. inspergendo sec. usum p. 1338, 54 illustratum*). CYPR. GALL. gen. 959 gregibus ... pastores ... -bant tenues latices (*cf. Vulg. 29, 2* ex illo *puteo* adaquabantur pecora). B *incorporaliter*: NEMES. cyn. 76 haec vobis nostrae -bunt carmina Musae (AVSON. 162, 24 p. 31 P. *avunculo. vergunt ad p. 1339, 17 sqq. ut etiam* SYMM. epist. 1, 1, 2 Acyndino ... emmetra verba -vi). HYD. chron. II p. 22, 96 Suevi ... pacem -ta sibi occasione conturbant.

in lusu verborum c. litare: PS. SOL. Pont. 20 PAVL. NOL. carm. 19, 268 epist. 23, 31 p. 188, 18. MART. CAP. 9, 893 (*per distinctionem*). *de* APVL. met. 3, 18, 1 *v. p. 1339, 34.*

deriv.: libamen, libamentum, libatio, libator, libatoria.

compos.: de-, prae-, prolibo. *cf.* illibabilis, illibatus. *Meijer.*

libonotus, -ī *m.*, λιβόνοτος. lĭb- ANTH. *nomen venti* (*cf.* ISID. orig. 13, 11, 7 ipse *austroafricus* et -us *dictus*, quod sit ei libs hinc et inde notus): VITR. 1, 6, 10 dextra et sinistra austrum leuconotus et altanus flare solet, ⟨circa⟩ africum -us et subvesperus, circa favonium argestes *eqs.* PLIN. nat. 2, 120 numerosior ratio ... interiecerat ... inter liba et notum compositum ex utroque medium inter meridiem et hibernum occidentem -um. APVL. mund. 11 euronotus ...; ex alio latere -us ex duobus unum facit (*gr.* μεταξὺ λιβὸς καὶ νότου οἱ μὲν λιβόνοτον, οἱ δὲ λιβοφοίνικα καλοῦσιν). ANTH. 484, 20 -us laevam *noti* calidis attaminat auris; aestibus immensis ardens austroafricus hic est. SERV. auct. georg. 4, 298 *in numero XII ventorum non regionalium inter notum et zephyrum.* VEG. mil. 4, 38 huic *noto* ... a sinistra *iungitur* -us, id est corus. PRISC. LYD. solut. 10 p. 102, 9 meses ... opponitur per diametrum -o, qui est inter notum et libem. CIL VIII 26652h (*in tabula ventorum ut* INSCR. Stud. Oliver. 2, 1954, 73). *B.*

¹libra, ae *f.* [*gr.* λίτρα *mutuatum ex ital.* *līpra, *quae forma subest Latino* lībra; *v. W. Schulze, Kl. Schr. 276 sq. Sch.*] *de origine*: METROL. p. 132, 7 dicitur -a quasi libera eo, quod liberaliter pondera cuncta contineat et libret omnia (*sim.* ISID. orig. 16, 25, 20). *abbreviatur* lib CIL III 8114. 9533. 14217² V 337, 8. 8764 VII 180b VEG. mulom. 4, 4, 10 THEOD. PRISC. gyn. 26. *et saepe*, l CIL IV 4227 CATO agr. 76, 1. 2. 83. 158, 1 (*ap. eundem etiam plene*). *al. notatur* ∧ METROL. p. 134, 14 (= ISID. orig. 16, 27, 4). NOT. Tir. 101, 74 -a. *de notione*: PAVL. FEST. p. 120 λίτρα ... -a est (METROL. I 270, 3 λίτρα παρὰ 'Ρωμαίοις ἑρμηνεύεται λίβρα, ἥτις ἐτυμολογεῖται παρ' αὐτοῖς ἰσότης ἤγουν ἰσοκανονία. GLOSS. λίτρα). AVSON. 368, 18 p. 95 P. ('de ratione -ae') non aliter *ac as* -a est; ... cuius -ae pars septima septunx? -a igitur, totum si nulla in parte vacillet; ponderis et numeri morumque operumque et aquarum -a, nec est modulus, quem non hoc nomine signes; telluris, medio quae pendet in aere, -a est et solis lunaeque vias sua -a cohercet; -a dii somnique pares determinat horas, -a Caledonis sine litore continet aestus; tu quoque certa mane morum mihi -a meorum. METROL. p. 139, 19 -a dicitur quicquid per duodenarii numeri perfectionem adimpletur; nam -a dici potest annus, qui constat ... XII mensibus ...; -a esse potest aequinoctialis dies sine sua nocte, qui constat XII horis; ... -a in ponderibus, in mensuris arborum vel spatio terrarum vel statu hominis, per diversas mensuras in duodenario numero comprehendi potest. *cetera v. infra suis locis. legitur inde a* LEGE XII tab., PLAVTO, CATONE. [*it.* libbra; *francog.* livre (>*ligur. vet.* livra, *it.* lira), *dial. wall., pic., loth., comit.; francoprov.* livra *etc.; delph. vet.* liura, *delph.* lyǫuro, *prov. vet.* li(e)ura, *prov.* lioura, -o *etc.* (*dial. langued., alvern., lemov., aquitan.*); *vasc.* liure *etc.; cat.* lliura; *hisp., port.* libra. *cf. M.-L. 5015. Battisti-Alessio III 2220. 2246. Wartburg V 306 sqq. Corominas III 85. Machado² II 1410. G.*] [*falso trad. vid.* LEX Sil. (Fest. p. 246) *pro* librarii.]

I *nomen mensurae*: A *ponderis*: 1 *strictius significat unitatem* (*duodecim uncias continentem, cf. vocem q. e.* as; *in pensanda pecunia vel rebus solidis passim, liquidis p. 1343, 11. 20 sq. v. De Ruggiero, Diz. Epigr. s. v.; accedit* pondus *l. 61,* pondo *l. 61 sqq. 68. al.,* ponderis *p. 1343, 23,* pondere *p. 1343, 64, cf. Svennung, Eranos 47, 1949, 65 sqq.*): a *in definitione, comparatione ponderum*: VARRO ling. 5, 169 as erat -a pondus ([pondo *edd.*]. 5, 174 -am pondo as valebat. 5, 182 asses -as [-ae *Laetus*] pondo erant. PAVL. FEST. p. 98 deni asses, singuli pondo -as, efficiebant denarium. MAECIAN. distrib. 1 prima divisio solidi, id est -ae, quod as vocatur. 74 *v. infra.* 77 sq. in quas partes as dividitur, in has et -a dispenditur; ⟨dicitur⟩ ita as quidem, seu de divisione solidi, seu de pondere, seu de numerata in aere pecunia agatur; -a autem in pondere. *al.*). FEST. p. 363 trientem tertium pondo coronam auream ...; id significare ait Cincius ... duas -as pondo et trientem. SCRIB. LARG. praef. p. 6, 16 aeque ... in -a⟨m⟩ Ӿ octoginta quattuor apud nos, quot drachmae apud Graecos incurrunt (*84 denarii ut*: PLIN. nat. 33, 132 PS. CELS. epist. 3. *cetera*: PLIN. nat. 33, 44 anno urbis CCCCLXXXV ... placuit denarium pro X -is aeris valere. 33, 47 postea placuit Ӿ XXXX signari ex auri -is, paulatimque principes imminuere pondus. MAECIAN. distrib. 74 cum ... valeret ... decima pars denarii -am, quae eadem as erat. *al. v.* PAVL. FEST. *supra.* PRISC. *infra*). LAMPR. Heliog. 24, 3 centum sestertiis ..., hoc est argenti -is triginta (trecentis *Casaubonus, cf.* PRISC. fig. num. gramm. III 407, 29 sestertius nummus duarum semissis -arum *eqs.*). EPIPHAN. de mensur. 30 talentum ... existit ... CXXV -arum (METROL. p. 132, 23 -ae LXXII t. minus faciunt, LXXX medium, CXX maximum. p. 140, 4. *al. v.* POL. SILV. *infra*). PRISC. fig. num. gramm. III 410, 4 est -a duodecim unciarum, id est denarii LXXII (METROL. p. 127, 3. 132, 6 as, u. XII, id est -a perfecta. ISID. orig. 16, 25, 20. *al. v. etiam infra*). POL. SILV. pond. mens. chron. I p. 549, 7 sextula sexta pars -ae, uncia duodecima;

[Collassero]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mina -a Graeciae; sexaginta -ae talentum. Exc. metrol. chron. I p. 549 sestarius Atticus ... olei lib(ram) Romanam IS. *al.* *distinguitur a graeca* (*v. etiam* Pol. Silv. *supra*): Prisc. fig. num. gramm. III 408, 20sq. unciae duodecim -a: -a vel mina Attica drachmae septuaginta quinque, -a vel mina Graia drachmae centum quinque (Carm. de pond. 28sqq. *v. etiam* Scrib. Larg. *supra*). 410, 5 LXXXIII -ae Romanae et quattuor unciae ... centum minas Atticas faciunt.

b *exempla*: **α** *formae* 'farinae (farinam, ex farina) -am': (I) *c. gen.*: Lex XII tab. 3, 4 (Gell. 20, 1, 45) -as farris (*ed. Iunt.*, ferri *trad.*) endo dies dato (Cato agr. 83 Titin. com. 37 Hor. sat. 1, 5, 69. *al.*). Plavt. Pseud. 816 eo lasserpici -am pondo diluont. Cato agr. 75 farinae siligineae -am (*cod. a*, -a *cett.*) ... indito (76). 85 alicae. 121 casei. 158, 1 mitulorum l(ibras) II. Varro Men. 283 exorat patrem -am ocellatorum. rust. 2, 4, 15 hordei (Plin. nat. 18, 73. *al.*). Nep. frg. 17 *infra l. 60.* Liv. 26, 36, 6 *relinquant* argenti ... equi ornamenta et -as pondo *eqs.* (Val. Max. 5, 1, 1[d] equitibus singulas -as a. ... dari imperavit. *et saepe, imprimis apud iurisconsultos et in titulis, item* auri *inde a* Plin. nat. 33, 47 [*v. De Ruggiero, Diz. Epigr. s. v.*]. *cf. ibid.* 33, 44 aeris [34, 95. 98 Cod. Theod. 11, 21, 2]). Cels. 6, 6, 17 gummis. Colvm. 2, 10, 35. 5, 9, 14. 6, 6, 2 mellis (12, 12, 1. Scrib. Larg. 16 m. ... pondo -a. *al.*). 6, 38, 2 olei (Scrib. Larg. 161 *infra l. 53.* Plin. nat. 15, 2. *al. v. etiam l. 2*). *al.; v. etiam infra l. 31.* *c. gen. epexeg.* ponderis: Plin. nat. 9, 64 *mulli* binas ... -as p. raro ... exsuperant. (II) *praedicative vel in appositione* (*cf. l. 36*): Cato agr. 109 de ervo farinam facito -as IIII. Colvm. 6, 7, 3 qui teneram laurum coloni -am ... deterant (*varii coni. varia, sed cf.* Veg. *l. 33*). Plin. nat. 8, 197 *ovium* vellera purpura, cocco, conchylio sesquipedalibus -is infecta. *? acc. e structura soluto* (*cf. l. 38*): Plin. nat. 14, 101 proximum *vinum* fit e milii semine maturi cum ipsa stipula -am quadrantem (*sc.* '*et* q.'; -a quadrante *Pintianus*) in congios duos musti macerato *eqs.* (III) *c.* ex: Plin. nat. 9, 135 summa medicaminum in ⟨...⟩ -as vellerum *tingendorum* bucini ducenae ⌊et e⌋ (te *trad.*) pelagio CXI *sc. -ae.* Veg. mulom. 4, 4, 10sq. ex foliis lauri teneris lib. I ... deterunt ...; II lib. ex vinaceis ... conterunt.

β *formae* 'coronam *trium* -arum (-am *vel* -a pondo, ad -as, de -is)': (I) -am pondo (*c.* esse, valere Varro *p. 1342, 61sqq.*): Liv. 3, 29, 3 *ut* coronam auream dictatori, -am p., decreverit (4, 20, 4 [-a *vel* -ae *trad.*]. *fort. etiam* Fest. p. 363 *v. p. 1342, 68*). *extra structuram* (*cf. Svennung, Eranos 47, 1949, 56sq.*): Liv. 26, 47, 7 paterae aureae fuerunt ..., -as (-ae, librales *var. ll.*) ferme omnes p. Pavl. Fest. p. 98 *v. p. 1342, 63.* (II) *gen.*: Val. Max. 4, 3, 10 trium -arum aureae coronae (Plin. nat. 33, 38 coronam ex praeda is dedit ⟨II⟩ l., item L. Lentulus ... quinque -arum. Svet. Galba 12, 1). Colvm. 6, 17, 4 cacumina quinque -arum. 11, 2, 40 qui *manipuli* sint singuli quaternarum -arum (*c.* esse *ut*: Svet. Aug. 43, 3 *Lycius* erat ... -arum septemdecim ac vocis immensae. *al.*). Plin. nat. 9, 68 mullum LXXX -arum (Mart. 10, 31, 4). 37, 27 magnitudo amplissima adhuc visa nobis erat *crystalli* ..., -arum circiter CL. 37, 46 pondus ... glebae attulit XIII -arum (Cod. Theod. 14, 20, 1. *cf.* 8, 5, 47 pr. onus). Mart. 11, 100, 5 amicam nolo mille -arum (*opp.* subtilem). Treb. Claud. 17, 5 discum ... argenteum -arum viginti, lancem ... -arum triginta *eqs.* *al.* ? (III) *abl.* (*? nom., cf. p. 1342, 61*): Liv. 4, 20, 4 *var. lect. l. 37.* Scrib. Larg. 161 lanam ... pondo -a (-ae *Rhodius*) vini veteris sextario ... lavabat (*seq.* adiciebat ... olei ... pondo -am). (IV) *c. praep.*: Plin. nat. 33, 145 octo *lances habuerunt* ad CCL -as. Itin. Anton. Plac. 14 ibi nascitur dactalum de -a, ... cetrius (*rec. A*, caedrus *B*) de -as (*sic*) quadraginta.

γ *cetera* (*subaud. res pensanda*): Cato agr. 23, 3 marmor si indes, in culleum -am indito. 122 cap⟨ar⟩idam vel iunipirum contundito ..., -am indito. Nep. frg. 17 cuius *violaceae purpurae* -a denariis centum venibat ...; successit dibapha Tyria, quae in -as denariis mille non poterat emi (*distributive ut*: Plin. nat. 10, 54. 12, 28. 36. 33, 147. *al. cf.* pro: Edict. imp. Diocl. 11, 8 Cod. Theod. 8, 4, 17. *al.*). Moret. 18 quae *mensura acervi* bis in octonas excurrit pondere -as. Ov. medic. 56 cumulent -as hordea nuda duas. 71. Dorcat. carm. frg. Isid. orig. 18, 69, 1. Plin. nat. 9, 44 attilus *piscis* ... pinguescens ad mille ... -as. 18, 103 cicerculae farina ipse fermentabatur *panis hordeacius*; iustum erat duae -ae in V semodios *hordei*. *al.* *de pecunia* (*subaudiendum* argenti, auri; *v. etiam sub a*): Cod. Theod. 7, 10, 1, 1 triginta -as a vicariis ... multae nomine profligentur (*postea*: XX -arum auri condemnatione). Anon. Vales. 12, 67 ad restaurationem palatii ... singulis annis -as ducentas de arca vinaria dari praecepit. Alc. Avit. carm. 6, 310 (*320* dragmam. *sec. Matth. 25, 18* [*gr.* τάλαντον, *Vulg.* talentum]. *Luc. 19, 20* [*gr.* μνᾶ, *Vulg.* mna]). Schol. Ter. Bemb. Eun. 169 minas: dixit -as. Dionys. Exig. vita Thaisis 1 p. 661[C] erat ... pretium -arum quadraginta. *al.*

2 *usu liberiore de vi ponderis* (*exempla Pliniana ad p. 1344, 44 trahi possunt*): Plin. nat. 10, 98 *picae* surculo super bina ova inposito ac feruminato alvi glutino, subdita cervice medio *surculo*, aequa utrimque -a deportant alio. 16, 161 nullus sagittis aptior calamus quam in Rheno ..., cui plurima inest medulla pondusque volucre et contra flatus ... pervicax -a (*sc. vis cursus retinendi*). Potam. tract. 1 JThSt. 19, 1918 p. 300, 58 quem *Lazarum* loculatum in specu incisae rupis, immani obiectus ex pondere lapis perenni valva, gravis -a detruserat. Hier. hom. Orig. in Ier. 5 p. 626[A] fortitudinem dei in medietate mundi terrae -am sustinere. *translate*: Serv. Aen. 4, 19 'huic ... culpae' singula pronuntianda sunt; ingenti enim dicta sunt -a, quibus confessioni ... inicit refrenationem. Ambr. epist. 16, 1 magnum onus ... tanti nominis pondus subisse, tantae -ae tantique examinis.

B *de modo agrorum* (*v. etiam p. 1342, 46*): Hyg. grom. p. 85, 8 plerisque locis inveni, ut modum agri non iugerum, sed aliquo nomine appella⟨re⟩nt ...; in provincia ... Narbonense ... alii appellant -am, alii parallelam.

C *transfertur ad librum*: Avg. c. mend. 3, 5 Dictinii librum, cuius nomen est -a (-ae *var. l.*) eo quod pertractatis duodecim quaestionibus velut unciis explicatur *eqs.* (*cf. p. 1342, 42*).

II *instrumentum librandi* (ad -am: *l. 60 p. 1345, 14 et* Synon. Cic. p. 431, 6 ad certum, ad -am. sub aequa -a: Gloss. IV 569, 60 Gloss.[L] Abstr. sv 11; *cf.* Gloss. sub aequilibra): **A** *quo pondera comparantur, i. q. statera* (bilanx *l. 41, cf. infra l. 45; distinguitur trutina infra l. 37. 58*; Char. gramm. p. 454, 31 B. -a ζυγὸς κρεοπώλου. *sim.* Gloss.): **1** *usu technico*: **a** *in iure* (*in formula veterum l. 25. 28*): Cic. de orat. 1, 228 tamquam in procinctu testamentum faceret sine -a atque tabulis. 3, 159 'nexum', quod per -am agitur (*formula plena* p. aes et -am *testamentum facere sim.*: leg. 2, 51. 53 Varro ling. 7, 105 [*in definitione nexi ut*: Fest. p. 165. *cf.* Cic. *supra*]. Gaivs inst. 2, 102 *bis.* 103. 3, 173 Vlp. reg. 20, 2. 9 Inst. Iust. 2, 10, 1. *cf.* p. assem et -am: Svet. Aug. 64, 1. *cf. etiam l. 28*). Varro ling. 5, 163 veteribus in mancipiis scriptum 'raudusculo -am ferito' (Fest. p. 265 cum dicitur 'r. -am f.', asse tangitur -a). 9, 83 pro assibus nonnunquam aes dicebant antiqui, a quo dicimus assem tenentes 'hoc [ab] aere aeneaque -a' (Gaivs inst. 1, 119 *adhibito* alio ..., qui -am aeneam teneat, qui appellatur libripens, is, qui mancipio accipit ..., dicit '... mihi emptus esto h. ae. a. -a', deinde aere percutit -am. 2, 104. 3, 167. 174. *cf.* Hor. epist. 2, 2, 158 -a mercatus et aere est. Ov. Pont. 4, 15, 42 me ... tuum -a norit et aere minus. Liv. 6, 14, 5 -a ... et aere liberatum *hominem captum*). Plin. nat. 33, 43 in iis emptionibus, quae mancipi sunt, etiam nunc -a interponitur. Gaivs inst. 1, 122 aes et -a adhibetur (*in mancipatione; testamento*: Gell. 15, 27, 3). **b** *exempla varia*: Cic. ac. 2, 38 lancem in -am (-a, liberam *var. ll.*) ponderibus inpositis deprimi. Vitr. 10, 1, 6 trutinarum ... -arumque ponderibus examinatio reperta *eqs.* Pavl. Fest. p. 116 librile scapus -ae ...; libella deminutivum est a -a. Bachiar. fid. 1. 244 currente per numerorum signa ponderis -a (*cf.* Clavd. 21, 75 *vide sub 2*). Mart. Cap. 2, 180 quae *Maia* ... nec in nurus officio sine bilance -a apparere dignata est.

2 *usu liberiore, in comparationibus, tropice* (*c. gen. gerundivi* Cypr. epist. 68, 1): **a** *exempla varia* (*hic illic transit in notionem q. e. status libratus, cf. 1343, 77; sunt quae ad B spectent*): Cic. fin. 5, 91 virtutis ... amplitudinem quasi in altera -ae lance ponere (*item indicantur binae lances*: Tusc. 5, 51 -a illa Critolai, qui cum in alteram lancem animi bona inponat, in alteram corporis *eqs.* Pers. 4, 11 iustum gemina suspendere lance ancipitis -ae). Paneg. in Mess. 41 nec ... hic aut hic tibi laus maiorve minorve: iusta pari premitur veluti cum pondere -a *eqs.* (Ser. Samm. 915. Cassiod. var. 12, 16, 3 -a iustissima [*antea*: iustae ponderationis]. *cf. p. 1345, 5*). Plin. epist. 9, 9, 2 quam pari -a (libro *var. l.*) gravitas comitasque. 9, 26, 7. Gell. 20, 1, 17 -a atque mensura (*sc. ulciscendi*). Min. Fel. 5, 1 ut -am teneas aequissimi iudicis. Cypr. epist. 54, 3 nos temperamentum tenentes et -am domini contemplantes ... iusta moderatione agenda libravimus. 68, 1 gubernandae ecclesiae -am tenentes. Ps. Cypr. singul. cler. 13 haec est -a quae stat; stare vero non potest, quicquid inclinaverit -am (*postea*: temperantiae modum). Symm. epist. 1, 92 obsequii mei trutina et -a. Clavd. Don. Aen. 10, 430 p. 347, 26 magna ... -a aetates eorum *Pallantis et Lausi* descripsit. Ambr. in Luc. 8, 11 quae *femina* ... ad -am dirigat opus *virtutis* morumque ... pondus examinet. off. 1, 3, 13 sermones ... -a examinatos iustitiae (Hier. in eccles. 7 p. 1069[C] Vita Hil. Arel. 4 l. 24. *al.*). Hier. adv. Rufin. 2, 12 formam et -am aequitatis (Cassiod. var. 1, 8, 1 servabitur. Pass. Thom. p. 147, 7 integra). Rvfin. Orig. in Rom. 9, 20 p. 1223[A] morum atque actuum (Sidon. epist. 8, 7, 2 non nummorum -a sed m. CE 699, 3. *v. etiam p. 1342, 42*). Ps. Rvfin. in Am. 9, 9 -a iudicii (Avell. p. 99, 7 Ennod. opusc. 3, 109 p. 359, 9). Clavd. 21, 75 per populos animi cunctantis -a cucurrit (*antea*: iudicium. *cf.* Bachiar. fid. 1. 244 *sub 1b*). Avg. in euang. Ioh. 50, 6 unguentum illud iustitia fuit, ideo -a fuit (*in lusu notionum ad* Vvlg. Ioh. 12, 3 Maria ... accepit -am unguenti nardi *eqs.*). *al.* -a *pro* '*lanx*': Avson. 417, 27 p. 277 P. iniqua ferendo condicio est oneri, cum ... accedunt ... alienae pondera -ae.

b *de signo caelesti* (*cf.* Prob. Verg. georg. 1, 32 p. 354, 2 statera, signum -ae, quem Graeci ζυγόν vocant. *de re v. Gundel, RE XIII 116, 56sqq.*): Q. Cic. carm. frg. 9 aequat ... diurna tempora nocturnis dispenso sidere -a (*item de aequinoctio*: Varro ling. 7, 14 Verg. georg. 1, 208 Manil. 1, 267. 2, 242. *et saepius. cf.* Manil. 4, 548 aequato genitus sub pondere -ae. Sen. Herc. f. 844 -a ... aequa. Pers. 5, 47 aequali. Isid. orig. 3, 71, 29 -am ... vocaverunt ab aequalitate mensis ipsius, quia *eqs.*). Hor. carm. 2, 17, 17 seu -a seu me Scorpius aspicit formidolosus. Ov. fast. 4, 386 pendula caelestis -a movebat aquas (*cf.* Germ. frg. 3, 11 lenius est -ae signum: vix rorat in illo. 4, 59 Virgineque ⟨et⟩ -a semper pendentia ... nubila. *sim. al.*). Manil. 2, 462 -a regit clunes (*cf.*

[*Collassero*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

FIRM. math. 2, 24 hominis ... renes ⟨et⟩ vertebrae in -a). 2, 659 Bacchum ... ministrans -a (*cf.* GERM. frg. 4, 17 -a ... percoquit uvas). 3, 252 in -a cum lucem vincere noctes incipiunt (*sc. sole in -a versante ut*: PETRON. 39, 10 laniones *nascuntur*. PLIN. nat. 2, 77. 5, 57 revocatur *Nilus* intra ripas. *al.*). 3, 305 iustae ... examina -ae (3, 433 SEN. Thy. 858. *al. cf. p. 1344, 49 et* SERV. auct. georg. 1, 33 -a aequitas *est*, virgo iustitia. PROB. Verg. georg. 1, 32 p. 353, 22 signum aequitatis. *sim. al.*). *al.* VITR. 9, 3, 2 -ae partes (*seq.* in -ae parte VIII. 9, 8, 14. COLVM. 9, 14, 10 ante kalendas Octobris, cum octavam partem -ae sol attigit. *al.*). *et saepius.*

B *quo altitudines comparantur, i. q. libella* (*cf.* VITR. 8, 5, 1 libratur ... dioptris aut -is aquariis aut chorobate, sed diligentius efficitur per chorobaten, quod dioptrae -aeque fallunt. *in imagine* RVFIN.): 1 *formula* ad -am: CAES. civ. 3, 40, 1 ad -am fecerat turres. VITR. 8, 6, 6 substructum ad -am factum. FRONTIN. aq. 19 quae *aquae* ad -am ⟨collis⟩ Viminalis ... fluentes ... deveniunt. 36 *calix* in rectum et ad -am conlocatus *eqs.* 124 *opus* inchoatum excitatur ad -am deficientis. RVFIN. Clement. 8, 54, 6 *saxum artifex* ad -am suae artis exculpens exprimat formam quam mente conceperit. CIL V 8146 ad libr(am) clua(cae) imae. *al.* 2 *cetera exempla* (*transit in notionem ipsius altitudinis, inclinationis ut supra ap.* CAES. *et* FRONTIN. aq. 19 CIL V 8146): EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (CIL X 4842) 10 rivi ... supra infrave -am ⟨facti aedi⟩ficati structi (11 opus ... supra infrave -am factum. COLVM. 8, 17, 4 locus ... pari -a cum aequore maris est ...; modus ille aquae iacentis i. -am maris). FRONTIN. aq. 18 omnes aquae diversa in urbem -a perveniunt ...; Marcia ... capite etiam Claudiae -am aequat; ... sextum tenet -ae locum Anio ...; sequitur huius -am Virgo (*ibid.*: altitudinis). 23 ordinem -ae persecutus sum *in aquis enumerandis*. 65 propter pressuram -ae. 91 -a ... inferior *Anio vetus*. SOL. 24, 6 solum inferiore licet -a depressum numquam accessu freti superlabitur. CARM. de Iona 81 nec clavus ... torquere sinebat, dura nec antemnae mutari -a volebat. ANTH. 718, 23 servet inoffensam laterum *navis* par linea -am.

deriv.: libella, libralis, 2. librarius, librilis, libro.

compos.: bi-, se-, semi-, sesquilibra (simbella); aequilibrium, -libritas, -libris; libripens; bi-, tri-, quadrilibris *et sim.* *cf.* 1. delibero.

libracē (lebr-, libl-), *acc.* (?) -em *f.*, λιβρόχη (*gr. medii aevi*). *nomen rhododaphnes*: GLOSS. III 538, 37 rh., id est lebracem. 542, 30 biblace. 574, 68 viglace. 575, 35 librae (592, 32. 594, 53. 613, 62. 628, 39. *cf.* 626, 8 libera). GLOSS. med. ed. Heiberg p. 71, 5 rorodafne: hoc est liblucae (libla cae *var. l.*).

librālis, -e. *a* libra. *inde a* COLVM., PLIN. nat. [*falsa var. l. esse vid.* LIV. 26, 47, 7 *pro* libras.] 1 *i. q. unius librae* (GLOSS. λιτριαῖος): COLVM. 6, 2, 7 -es ... offas (PALLAD. 4, 12, 3 -bril- *var. l.*). PLIN. nat. 15, 39 quaedam e piris -ia appellata amplitudinem sibi ponderis nomine adserunt. 19, 34 *tubera* etiam -i pondere (33, 44 -e ... pondus aeris). 33, 42 -is, unde etiam nunc libella dicitur et dupondius, adpendebatur assis (GAIVS inst. 1, 122 asses -es erant. *cf.* PRISC. fig. num. gramm. III 407, 28 as nummus est -is). TREB. Claud. 14, 5 torquem. VEG. mil. 2, 23 saxa. CHIRON 882 pastillos. ANTIDOT. Brux. app. 209 massam. 2 *respici videtur scriptura uncialis* (*cf. Wilcken, Hermes 36, 1901, 315 necnon s. v.* 1. librarius *p. 1348, 19*): PALLAD. hist. mon. II 15 p. 371[C] pulchre ... scribebat -em manum (*sc. Euagrius ut I 25 p. 311[C]* subtiliter ... illa scribebat manu, quam oxyrincham vocant Graeci, *gr. p. 120, 12 B.* ἔγραφε τὸν ὀξύρυγχον χαρακτῆρα).

n. pro subst. **librāle** χοινικίς GLOSS.[L] II Philox. LI 25. χοῖνιξ (χοινιχ *trad.*) -e GLOSS. III 322, 21.

librāmen, -inis *n.* *a* librare. *inde a s. IV plerumque apud scriptores eccl.* [*e coni. dub.*: LIV. 42, 65, 10 CE 699, 11.] *fere i. q. libratio*: 1 *incorporaliter*: **a** *librantur res iudicio perpendendae*: OPTAT. 5, 4 p. 126, 17 *baptismatis tres species* non pari -e ponderandae sunt singulae. PACIAN. epist. 1, 7 p. 23 magno pondere magnoque -e ... veniam ... non negari. PRVD. perist. 10, 1134 -e aequo qui *iudex sempiternus* malorum pondera et praemiorum comparabit copias (*cf.* PAVL. NOL. carm. 18, 305 aequato ... -e constet iudicium. ISID. sent. 3, 52, 4 iusto). EPIST. MAXIM. Aug. in psalm. 36 serm. 2, 20 l. 98 perpenso -e. CONC. Carth. a. 411 Mansi 4, 235[E] audientiae tuae -e. CONC.[S] II 2, 2 p. 58, 5 cum summo -e (*p. 101, 16* probatione, *gr. II 1, 2 p. 161, 10* δοκιμασίας). CLAVD. MAM. anim. 3, 14 p. 183, 10 adhibito iudicii -e. GREG. M. epist. 7, 17 nos ... dei zelo et ecclesiastici ordinis -e commoveri. 9, 218 p. 206, 10 si recti -is examinatione pensetur (*cf.* Ps. HIL. hymn. 2, 69 si me subtili pensas sub -e). moral. 7, 51 sub cuius distinctionis -e pendeat, incertum videtur. **b** *libratur tempus*: Ps. AVG. serm. 195, 6 medio noctis -e. 2 *corporaliter*: RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 127, 10 sol ... ea corpora, quibus a -e (ad libram e *var. l.*) summo insederit, ... urit. PAVL. NOL. carm. 23, 163 e capitis regione pari -e factus *funis pendulus*. CARM. de Sod. 153 adclinant laterum leves -e lembos. MAX. TAVR. c. pag. JThSt. 17, 1916, 331 miro -e ex omni parte compositam ... mundi molem ipse continet fabricator. ALC. AVIT. hom. 21 p. 137, 17 pendulae -e ⟨... *molis*⟩. CHRYSOST. hom. I 859[C] pueri ... iactantur in flammam (*Dan. 3, 21*); ibat circa ... pedes novo -e temperatus artifex ignis. GREG. M. moral. 7, 2 in manu ... patris, quasi statera miri -is factus, hinc in se calamitatem nostram, et illinc peccata suspendit. *in imag.*: PAVL. NOL. epist. 40, 11 quasi in fune ... ambulamus et nisi certo -e mentis vestigia fixerimus *eqs.* (*postea*: nisi certo ... statu dirigentes animi momenta libremus).

***librāmentum,** -ī *n.* *a* librare. *legitur inde a* CIC., GALLO (*apud* Fest. p. 206), LIV., VITR.

i. q. res librata (librans) vel actio librandi (GLOSS. ἰσορροπία, σήκωμα, ῥοπή. aequilibrium. libratio): 1 *strictius*: **a** *de altitudine, planitie exacta ad libellam* (*usum excusat* CIC.; *accedit* ad *aliquid* VITR. 8, 6, 5): CIC. ac. 2, 116 *mathematicis conceditur* punctum esse, quod magnitudinem nullam habeat, extremitatem (*cf. gr.* ἐπιφάνεια) et quasi -um (-ber- *var. l.*), in quo nulla omnino crassitudo sit. GALL. Fest. p. 206 petra est, qui locus dextra ac sinistra fornicem expletur usque ad -um summi fornicis (VITR. 3, 4, 2 extructis ... fundamentis ad -um. 4, 6, 4 imi supercilii. 8, 6, 5 si caput *ductionis aquae* habeat -a ad moenia ..., necesse est substruere ad -a. 8, 6, 14 altitudinis *futurae*. *al.* PLIN. nat. 37, 24 aquae [37, 127 PALLAD. 9, 9, 2 CET. FAV. 6 p. 293. *vix infra l. 53*]). VITR. 5, 6, 6 ab -o pulpiti. 7, 4, 1 conclavis. 7, 4, 5 infra -um triclinii *eqs.* ...; ad regulam et libellam summo -o cote despumato *eqs.* 8, 3, 3 aquae bullitus ... residunt et restituuntur in -i proprietatem. *al.* *-um fastigatum*: VITR. 8, 6, 1 *ut* solum ... rivi -a habeat fastigata ne minus in centenos pedes sicilico (*cf.* 8, 6, 6 fastigii -a. *sim.* PLIN. nat. 31, 57 -um aquae in centenos pedes sicilici minimum erit; ... si longiore tractu veniet, subeat crebro descendatque, ne -a pereant). PLIN. nat. 33, 74 praeceps esse -um *sc. aquae* oportet. FRONTIN. aq. 6. **b** *de ponderatione exacta per stateram*: COD. Theod. 12, 7, 1 aurum ..., quod infertur, aequa lance et -is paribus suscipiatur; ... nullo examinis -o servato nec aequis ac paribus suspenso statere momentis. GLOSS.[L] IV Plac. T 2 trutina dicitur -um unde ponderamus (*an de ipsa libra?*).

2 *latius*: **a** *potius de vi vel motu librandi*: α *sc. impellendi* (*fort. huc spectat* PLIN. nat. 31, 57 *sub 1a, cf. 31, 58* impetus): LIV. 24, 34, 10 ferrea manus ... cum iniecta prorae esset gravique -o plumbi recelleret ad solum, *eqs.* (38, 5, 4 in arietes tollenonibus -a p. aut saxorum stipitesve ... incutiebant. 42, 63, 4 arietem ... -o p. gravatum ad terram urguebant). TAC. hist. 3, 23, 2 ni ... vincla ac -a tormentorum abscidissent *a ballista* (*sc. vincla, quae librant tormenta?*). ? β *sc. vibrandi*: AMM. 18, 7, 5 palpebrarum -is mordicus insidentes *culices* (*cf. Serv. Aen. 4, 30* [*sim. Isid. orig. 11, 1, 39*] palpebras, quae a palpitatione dictae sunt: nam semper moventur).

b *potius de temperamento vel aequilibrio sim.*: α *librantur corporea* (*v. etiam l. 68*): SEN. benef. 5, 6, 4 *luna* excludit totius *solis* aspectum, si recto -o inter solem terrasque media successit (*item in solis defectione*: nat. 1, 12, 1 cum uterque orbis *sc. solis et lunae* sub eodem -o stetit. AMM. 20, 3, 3 velut -o quodam). 6, 22 quae *sidera* nunc alternis eunt redeuntque opportunis -is mundum ex aequo temperantia. nat. 3, 29, 5 ut, quae *elementa* -o stant, inaequalitas turbet. COLVM. 1, 5, 8 medium temperatumque -um ventorum hiemalium et aestivorum (ITALA Iob 28, 25 [Aug. gen. ad litt. 5, 15 p. 158, 23. *al.*] v. -a, aquae mensuras [*gr.* σταθμόν, *Vulg.* pondus; *cf. Ambr. Iob 1, 9, 31* libram]). 4, 17, 6 quae *vinea* ex utraque parte iugo devincta pari -o velut ancoris quibusdam distenditur. PLIN. nat. 11, 173 (*de ranis ololygonibus*) inferiore labro demisso ad -um aquae modice receptae in fauces (*sc. ad aquam librandam, aliter supra l. 17*). 34, 40 mirum ..., quod manu ... mobilis *Iuppiter factus a Lysippo*, ea ratio -i est, nullis convellatur procellis. 36, 117 theatra ... cardinum singulorum versatili suspensa -o. PLIN. epist. 4, 30, 10 nescio quod -um abditum et caecum *sc. fontis crescentis et decrescentis* (*antea*: mensura). GELL. 10, 12, 9 simulacrum columbae ... volasse; ita erat scilicet -is suspensum (*de aequilibrio volantis ut*: SEDVL. op. pasch. praef. p. 175, 11 pennali ... -o). SERV. auct. Aen. 10, 247 'haud ignara modi' inpulit *Cymodocea* navem -i peritia (SERV.: moderationis). VEG. mil. 4, 21 cui *trabi* ... transversa trabes ... conectitur eo -o, ut, si unum caput depresseris, aliud erigatur. *al.*

β *librantur incorporea*: NOVATIAN. trin. 24 p. 934[A] si *angelus* distributionem istam cum -is suis non dispensasset, sed in confuso permixtam reliquisset, *eqs.* AMBR. hex. 1, 6, 22 p. 20, 15 non disputatoriis (disputationis *var. l.*) me -is committo atque mensuris (*praecedit* p. 19, 17 non ... -is suis immobilis manet *terra*). AVG. c. Adim. 20 p. 179, 17 -a iustitiae. c. Faust. 22, 43 ut *ratio iustitiae* ... facta ... -o aequitatis examinet. COD. Theod. 8, 5, 47 si quis praescribta moderaminis imperatorii -a transcenderit, *eqs.* COD. Iust. 2, 55, 4, 3 quod cum omni veritate liti -a imponat *arbiter*. 7, 63, 5 pr. huiusmodi spatiis iustum imponere -um. *al.*

1. librāria, -ae *f. v.* 1. librarius. **2. librāria,** -ae *f. v.* 2. librarius.

? **librāriolum** *v.* librariolus.

librāriolus, -ī *m.* *a* 1. librarius *deminutive.* *i. q. scriba*: CIC. Balb. 14 quod mediocres homines, ... quod -i denique scire profiteantur. leg. 1, 7 cuius *Macri* loquacitas habet aliquid argutiarum, nec id tamen ex illa erudita Graecorum copia, sed ex -is Latinis (*dub., an nomen n.* -um, *sc. a* librarium [*v.* 1. librarius *IB*], *ut*: Att. 15, 7 Servius *Sulpicius iurisconsultus* ... pacificator cum -o [*ed. pr.*, liberiolo *trad.*, tabellario *cod. Berol. 168*] suo videntur [videtur *edd. vett.*] obisse legationem). Att. 4, 4a, 1 mihi mittas de tuis -is duos ..., quibus Tyrannio utatur glutinatoribus.

[Collassero]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad vol. VII 2

quibus accedunt ADDENDA quaedam, quae fors nobis obtulit
(in fasciculis iterata cura editis pauca iam correcta invenies).

invītus. *p. 234, 52 lege* 'inversi ordinis', *ut ibid. l. 63* 'inverso (*inversionis* . . .)'.

inūtilis (inūtiliter). *p. 279, 70 lege* AVG. civ. 6, 11.

iotta. *p. 292, 41 adde*: REGVLA mag. 27, 9 pusca calida aut . . . cum -a (*sic cod. P, saec. VII in.*; iutta *cod. A s. IX*). *cf. etiam* iutia *p. 727, 15 sq.*

1. irritus. *p. 433, 75 sq. lege* Pont. 2, 9, 28.

is. *p. 457, 5 pro* '83' *lege* '82', *p. 474, 36* '*p. 486, 49*', *p. 480, 7* 10, 16, 8.

iste. *p. 499, 32 lege* 2, 696 *et l. 45* 8, 327.

iter. *p. 542, 44 pro* SCAEV. *lege* Q. SCAEV. *locumque insere l. 43 ante* PROC.

iterum. *p. 557, 50 lege* 8, 523.

iubar. *p. 572, 71 pro* '*Augusti*' *pone* '*Caesaris*'.

iūcundo(r). *p. 591, 78 adde* '*deriv.*: iucundatio.'

iūdicium. *p. 611, 45 iuncturam* -um habere *exhibet etiam* NEP. Att. 6, 3. *p. 612, 63 lege* subibant.

1. iugo. *p. 633, 2 lege* '*643, 40*'.

1. iūs. *p. 694, 44 lege* epist. 4, 12.

iūstus. *p. 723, 27 lege* 4, 547.

k. *p. 755, 71 adde* Carthago.'

1. labrum. *p. 812, 19 adde compos.* sublabro.

2. lābrum. *v. etiam* **lavābrum.**

lacero. *p. 826 linearum 27—30 extrema sic corrige*: series| victo-| totiens| 7,|

lacesso. *p. 831, 67 lege* '*832, 67*', *p. 832, 35* 12, 228.

lacio. *fortasse huc pertinet perf.* lixit, *v. p. 1551, 25.*

lacrimo. *p. 846, 54 lege* '*cf. p. 845, 77*'.

lactrus. *p. 883, 40 lege* laetrosum.

1. laetus. *p. 889, 84 adde compos.* perlaetus.

1. laevus. *p. 890, 45 dele* TER.

lambo. *p. 898, 51 lege* patriisque.

lāna. *p. 913, 23 pro* 3, 17 *lege* 3, 18.

lancea. *p. 917, 41 lege* 12, 330.

langueo. *p. 922, 24 pro* David *lege* Daniel.

languēsco. *p. 924, 5 adde compos.* delanguit.

lānifex. *p. 929, 31 pro* '-icis c.' *lege*: -icis *m.* (*in appositione iuxta subst. neutr. fere adiectivi loco l. 36*).

lanterna. *p. 936, 26 dele uncum curvum inter* '*eqs.*' *et* '*v.*'

1. laqueātus. *p. 960, 28 adde* '*deriv.*: 3. laqueatus (-us).'

3. laqueātus, -ūs *m.* *a* 2. laqueo (1. laqueatus), *sc. vox analogiae causa a gramm. ficta.* *i. q. actus vel status laqueandi*: PRISC. gramm. II 262, 14 forsitan . . . etiam 'acus' ab 'acutu', . . . 'lacus' a '-u', 'sinus' a 'sinuatu' . . . nata *per syncopen vocabula* primitivorum servant declinationem, *sc. ut* '*potus*', *vox a* '*potatus*' *derivanda* (*in eadem re*: 263, 11. III 445, 3, *quem locum dele supra p. 960, 9*).

1. laqueo. *p. 961, 6 adde compos.* sublaqueo.

lār. *p. 967, 54 ad has translationes cf. p. 964, 65 sqq.*

largus. *p. 974, 1 inter exempla structurae* '-us *alicui*' *insere* SEDVL. carm. pasch. 4, 26.

lasso. *p. 990, 50 adde compos.* praelassatus.

lassus. *p. 990, 69 sq. lege* '*Wartburg*'. *p. 991, 5 insere* CATVLL. 68, 61 dulce viatori (viatorum *var. l.*) -o in sudore levamen (basso . . . levamus *trad.*; *addas l. 20 sq.*).

lateo. *ad structuram p. 997, 65 sqq. allatam cf.* Ov. Ib. 623 Melantheā tenebris a caede -entem *Ephesium quendam* (*sublucet color q. e. tutum esse ab aliqua re*).

laterālium. *adde* GLOSS. II 475, 52 *χαρτόπηρον* chartarium, -um (*trad., quod tuetur Heraeus in indice gloss. graeco-latino s. v. χ. coniecturam Stephani* litte- *vix recte praetulit Goetz*).

lathyrus. *p. 1004, 50 adde: item legitur iuxta ἀράκους* 4, 13, 10 La p. 13 *et* 4, 17, 9 La p. 20 (*falsa distinctione*), *ceterum exstat forma* lithiros 4, 22, 1 La p. 24.

[**lāticlāviālis** *perperam editum est* CIL III 3577; *vox in lapide non legitur, v. ibid.* 10513.]

latitābundus. *p. 1007, 30 lege* intuentum.

lātitia. *p. 1007, 47 sq. corrige initia*: 319, 24 (*antea*:

lātrīnum *v.* lavatrina. *hoc insere p. 1013, 18.*

latrōcinium. *p. 1018, 15 ex locis* CIC. *omissis addi possunt ei, qui plus minusve in vim metonymicam (cf. A2 et p. 1018, 22) vergunt*: Catil. 1, 31 Phil. 14, 10 Att. 4, 3, 3.

latrunculātor. *veriloquium p. 1019, 19 sic corrige: a* latrunculus.

latrunculus. *p. 1019, 77 adde* latrunculator.

1. lātus. *inter derivata p. 1024, 54 adde* 2. latesco, *inter composita ibid. l. 55 sq.* perlate *et* latifundius.

lavātio. *p. 1035, 51 adde vocem romanicam a* lotio *derivandam p. 1682, 62.*

lavātor. *ad* SCHOL. Hor. *p. 1036, 66 sqq. cf. Petron. 140, 15* levatores *p. 1194, 33 sqq.*

lavātūra. *ad voces romanicas p. 1037, 59 sqq. allatas adde quae p. 1685, 24 monuimus.*

laudābilis. *p. 1039, 57 adde compos.* per-, superlaudabilis.

laudātor. *p. 1041, 70 adde* '*deriv.*: laudatorius.'

lavo. *ad usum reflex. p. 1050, 16 adde fortasse locum obscuriorem* MACER hist. 21 sui -andi (levandi *L. Müller*). *p. 1056, 3 post* '*academicorum*' *insere*: , *sc. ironice. inter derivata p. 1056, 29 sqq. insere* 2. lutus (*v. et* 2. lautus) *et vocem dubiae fidei* lavamentum; *fortasse huc spectat etiam* lora. *ad composita p. 1056, 33 sqq. adde* lanilavius, lanilotor.

laurus. *p. 1060, 79 ad formam neutr.* -um *adde* NOT. Tir. 105, 73 (*cf. ibid. 71* lileum).

laus. *p. 1064, 80 insere* OV. Pont. 4, 6, 9 Fabiae -s (lux *falsa var. l.*), Maxime, gentis.

lauticius. *v. etiam* loticius.

2. lautus. *v. etiam* 2. lutus.

laxo. *p. 1075, 22 insere inter compos.* dilaxat, praelaxatus.

lēctor. *ad scripturam* lictor *p. 1090, 71 spectat fortasse etiam p. 1377, 31.*

lēgitimus. *p. 1110, 78 lege* hereditatium, *p. 1111, 24* Att. 13, 32, 3, *p. 1112, 70* habentur, *p. 1113, 7* Verr. II 5, 57.

1. lēgo. *p. 1118, 54 lege* GRAMM. suppl., *p. 1122, 65* legatarii. *p. 1123, 7 adde compos.* oblegatum.

legūmen. *p. 1134, 49 lege* rust. 1, 23, 2.

lembunculus. *adde* GLOSS. *p. 1712, 65 allatam.*

lēnio. *dele sectionem IIB p. 1142, 50 sq.; Hesychii forma* lenita *pro var. l.* VVLG. lev. 14, 48 *habenda inseri potest sub* lino *p. 1457, 38 coll. p. 1455, 81 et 1456, 40 sqq.* *p. 1142, 54 adde: non huc pertinet* 1. collinio (*v. p. 1459, 58 sq.*).

lēnōcinium. *p. 1153, 8 lege* EVAGR.

lēns. *p. 1155, 75 adde* TAB. cer. Pomp. (Année Epigr. 1972 n. 86; *a. 37*) ciceris, . . . -is in sac(c)is ducentis modium quatuor milia.

lento. *p. 1161, 27 insere* Ps. RVFIN. in Os. 2, 8 p. 975A ira . . . -bitur (*cod. Paris., v. Bouwman, Iulian. Aeclan. Komm., 1958, 34*; tent- *edd.*). in Ioel 2, 12—14 p. 1045C hostiis vis animadversionis . . . -bitur (*ibid.*; laet- *edd.*).

lentus. *p. 1164, 48 dele* OV. am. 1, 6, 15, *quem locum inseras p. 1163, 40.*

lepas *v.* lopas. *hoc insere p. 1171, 17.*

lepidus. *p. 1173, 71 adde compos.* perlepide.

lepomata. *cf. quae p. 1652, 25 monuimus.*

lepōs. *p. 1177, 1 adde* SIDON. carm. 23, 100 cui . . . rigor . . . Romanus fuit Attico in -e.

lepusculus. *p. 1182, 50 adde* NOT. Tir. 108, 86a.

1. levo. *p. 1233, 17 sq. notione passiva* '*panem fermento turgidum redditum*' *intellegit Svennung, Wortstud. Oribas., 1932, 92, 4.*

lēx. *p. 1240, 3* 1043 -es mori serviunt *insere l. 2 ante* TRAG. inc. 118, *ut sit* PLAVT. Trin. 1043. *ibid. l. 22 lege* 3, 6, 6, *l. 27 dele* [QVINT. inst. 3, 6, 9. *al.*], *l. 39 lege* -x *Valeria* . . ., sed temporis, *l. 42* Planc., *l. 46* Mil. 11. *p. 1241, 3 lege* -es ignorans.

lēxipyretos. *p. 1256, 59 sq. sic supple: scribitur in codd.* lix- THEOD. PRISC. log. 7 CASS. FEL. 61 p. 150, 4 GLOSS. III 602, 34 (*quam v. p. 1552, 25*), lyx- *in cod. Aa* ORIBAS. syn. 3, 60 p. 863. 3 add. p. 905, 31. 9, 10, 19, -perit- *saepe.* *p. 1256, 62 ad notionem cf.* GLOSS. *p. 1552, 25.*

[**lībacunculus** *v.* lucuntulus *p. 1750, 60.*] *hoc insere p. 1257, 19.*

lībātio. *p. 1260, 67 adde* '*compos.*: elibatio.'

1. liber. *p. 1272, 44 lege* '*generalia*'.

2. līber. *post p. 1290, 2 insere: adv.* **liberiter** (*ad formam cf.* miseriter *al.*) *notione q. e. liberaliter agnoverunt Armini, Eranos 24, 1926, 124 et Latte, Kl. Schriften 909 in carmine obscuriore* CE 894, 2, *fortasse recte, quamquam de hac notione non satis constat (v. p. 1288, 20 sqq.; 1289, 77 sqq.; 1318, 70 sqq.) et lapis distincte exhibet* liberi ter.

liberidia *v.* lipyrias *infra p. 1955, 13.*

liberiter *v. supra l. 59.*

libertās. *p. 1310, 81 lege* CAPVT.

libīdinor. *p. 1328, 65 adde* GLOSS. subantes: -antes. -antes, a suibus.

licinium. *v. etiam* lychnium. *voces Romanicae p. 1371, 65 allatae pertinent ad notionem sub 2 illustratam; quae ad 1 spectant v. sub* lychnium.

ligyrium *v.* lyncurium. *hoc insere p. 1397, 75.*

limbunculus *v.* lemb-. *insere post p. 1402, 49.*

līmen. *p. 1406, 82 insere inter locos dubios* VAL. FL. 4, 28 -a caeli (*cod. Coki*; lum- *V*, numina *Baehrens*).

limniāsis *). coll. gr. λίμνησις (i. ἀδάρκη, v. p. 1421, 11) de spuma salis accipit Souter, Glossary s. v., apud* ORIBAS. syn. 6, 48 add. Aa p. 127 in naribus mittis . . . leporis pilos cum limniasi aut c(h)alciteos assu. *sed vocis forma potius ad Λημνιάς sc. γῆ redire videtur* (*cf. var. l. cod. G* lemniasi *et Pelagon. 383* limniadis, *Cael. Aur. chron. 2, 7, 108*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lemnida), *ut sit releganda ad Onom.*
limpidus. *p. 1425, 69 lege* quasi lymphidum. *p. 1426, 43 insere* Grom. p. 302, 2 L. *termini* -um latus (*opp.* roscidum).
lingo. *p. 1443, 50* CIL IV 8898 *sec. Solin, Epigraphica 30, 1968, 117 sic legendum*: Tiopilus canis, cunnu -ere noli puellis.
linteārius. *p. 1463, 47* CIL IV 2308 *non* lintenanus *sed* lintenarius *scriptum esse indicat Solin, Arctos 11, 1977, 166. ad fem.* -a *p. 1463, 67 cf. Suppl. Epigr. Gr. 17, 1960, 531 λεντιαρία.*
linter. *p. 1465, 70 lege 'frg.* Liv.'
lintrārius. *adde titulum Ostiensem* Inscr. Rendic. Accad. Lincei 1974, 314, A5 navic⟨ul(arius)⟩ lyntra⟨rius⟩.
lipothȳmia. *v. etiam* lypothomia.
lipyrias. *p. 1474, 56 adde: fortasse huc pertinet forma corrupta* liberidia: Oribas. syn. 6, 7 Ab p. 103 epialus et liberidia febris (*gr. non resp.*).
lirinus. *p. 1495, 71 adde: n. pro subst.* -um (*sc. oleum*): Inscr. Gall. Wuilleumier 536 . . . c (*obscurum*) lirini.
lithargyrinus. *immo* **lithargyreus** *sec. ed. crit.* Boeth. elench. soph. Arist. lat. 164 b 23 litargirea.
lithiāsis. *p. 1504, 1 adde lineolam* ā *producendae. ceterum v. etiam* **lytiasis.**
lithiros *v. supra p. 1953, 62.*

lithostrōtus. *p. 1504, 38 adde* Not. Tir. 101, 26^{a} lithistrotus. *l. 43 adde* Not. Tir. 101, 27 lithistrotum.
littera. *p. 1516, 62 sq. ad locutionem 'nego me -as scire' cf.* Tab. cer. Pomp. (Année Epigr. 1971 n. 92) quod is -as nesciret. *p. 1526, 28 lege 'd ad ius vel iudicium spectantes'.*
[**litterālium.** *non nisi in coniectura Stephani, v. p. 1953, 60*]
lixit. *p. 1551, 25 supple 'obscurum, nisi est perf. vocis q. e.* lacio.'
locālis. *p. 1552, 61 lege* Varro (frg. 267 p. 286, 3 F.).
loco. *p. 1558, 84 lege* Capuae.
loculus. *p. 1567, 29 sq. post 'scrib.' insere: in titulo* loclu Inscr. christ. Silvagni 11951 (*si recte legitur*), *p. 1569, 2 adde* Silvagni 11951 loclu bisomu (*cf. p. 1580, 56*).
locuplēs. *p. 1572, 79 adde* Ambr. epist. 16, 5 F.
longaevus. *p. 1617, 40 sic corrige: compar.* -ius *legitur* Boeth. categ. Arist. lat. 14 a 29 (senius *rec. altera, gr. πρεσβύτερον*); *superl. deest.*
longanimis. *p. 1619, 84 lege μακρόθυμος.*
longē facio *v. p. 1647, 74 sqq. hoc insere p. 1623, 19.*
lucrum. *p. 1725, 35 lege* lucrifuga.
lūdibrium. *p. 1759, 55 insere*: Itala Hab. 1, 10 (Hier. *ad l.*) tyranni *sunt* -a eius *ducis Chaldaeorum* (*gr. παίγνια, Vulg.* ridiculi eius; *Hier. in explicatione l. 280* ludicra).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae